

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

E 666

19.h.13

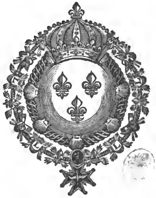
EPISTOLARVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBRI VNDECIM.

ACCEDVNT

Geſta ejuſdem Innocentii, & prima collectio Decretalium compoſita à Rainerio Diacono & monacho Pompoſiano.

STEPHANVS BALVZIVS Tutelenſis in unum collegit, magnam partem nunc primùm edidit, reliqua emendavit.

TOMVS SECVNDVS.

PARISIIS

Apud FRANCISCUM MUGUET Typographum Regis & illuſtriſſimi Archiepiſcopi Pariſienſis.

MDCLXXXII.

Cum Privilegio Regis.

EPISTOLARUM
SIVE
REGESTORUM
INNOCENTII III
ROMANI PONTIFICIS.
LIBER DECIMUS.

ABBATI EVESHAMENSI.

Epiſt. 1. Remittit A monachum ſuum excommunicatum, cum eo ſuper certis diſpenſandum.

IN noſtra præſentia conſtitutus dilectus filius A. monachus nobis lacrymabiliter explicavit quòd cùm olim apud monaſterium de Chich profeſſionem fecerit regularem, inimico humani generis inſtigante ab eodem loco licentia non petita receſſit, aſportans ſecum quandam pecuniæ quantitatem : qui licèt propter exceſſus hujuſmodi fuiſſet excommunicationis vinculo innodatus, ad tuum tamen monaſterium veniens, habitum ibidem monachalem aſſumpſit. Cùmque tibi poſtmodum in ſecreta confeſſione quæ præmiſimus intimaſſet, & tu apud dictum Abbatem de Chich precibus inſtitiſſes ut eidem A. beneficium abſolutionis impenderet, nec ille annueret poſtulatis, tu eundem A. ad monaſticam profeſſionem admittens, ipſum feciſti in Preſbyterum ordinari. Et quamvis tempore procedente inter vos diſcordiæ occaſione ſuborta ipſum A. ab executione ſacerdotalis officij ſuſpendiſſes, concordia tamen inter vos poſtea reformata, eundem A. cum tuis litteris ad ſedem apoſtolicam deſtinaſti, ut tam abſolutionis quàm diſpenſationis beneficium obtineret. Qui de mandato noſtro à dilecto filio noſtro I. Tituli ſancti Stephani in cælio monte Preſbytero Cardinali abſolutione obtenta, cùm ad te cum ejuſdem Cardinalis litteris rediiſſet, ipſum, antiquæ diſcordiæ non oblitus, renuiſti recipere redeuntem, quin imò eum habitum compuliſti deponere monachalem. Nolentes igitur quòd idem A. hujus occaſionis obtentu materiam habeat ulteriùs evagandi, ipſum ad tuum monaſterium duximus remittendum; per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ipſum patiaris ibidem in monaſtico habitu Domino famulari, cum eodem, prout expedire videris, diſpenſando. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Kal. Martij, anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI SANCTI Vedaſti Attrebatenſis.

Epiſt. 2. Confirmatur eis privilegium Alexandri PP. ſuper prohibitione conceſſionis aliquarum præbendarum, quas Canonici B. Petri recipiebant.

QVanto religioſi viri ad conſervationem propoſiti ſui majori ſeceſſu indigent & quiete, tanto propenſiùs ſecularibus viris eſt omnis occaſio amputanda, qua eorum pacem valeant impedire. Cùm ergo felicis recordationis Eugenius Papa prædeceſſor noſter auctoritate apoſtolica prohibuerit ne præbendas illas quas Canonicis ſecularibus in Eccleſia beati Petri de menſa veſtra conſueviſtis conferre, concedereris alicui, eorum aliquo decedente, ſed ad uſus fratrum Eccleſiæ veſtræ ſine aliqua contradictione redirent, ita tamen ut hac occaſione præfata Eccleſia divinorum nequaquam celebratione careret, & hoc quidem Alexander Papa duxerit confirmandum, nos eorum veſtigiis inhærentes, idipſum auctoritate apoſtolica confirmamus, ſtatuentes ut illud futuris temporibus inviolabiliter obſervetur. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum V. Kal. Martij, anno decimo.

EISDEM.

Epiſt. 3. Irritatur quidam proceſſus & confirmantur quædam indulgentiæ.

CVm ſuper proceſſu à dilecto filio.. Archidiacono & Gualtero Scolare Tornacenſibus habito ſuper cauſa quæ de præbendis Eccleſiæ ſancti Petri inter vos & quoſdam Attrebatenſes Clericos vertebatur, coram nobis eſſet hinc inde diutiùs diſputatum, poſtulantibus dictis Clericis ut ſententiam ab eiſdem judicibus promulgatam apoſtolico dignaremur munimine roborare; vobis autem in contrarium reſpondentibus quòd eadem ſententia irrita debebat inaniſque cenſeri, utpote contra indulgentiam felicis recordationis Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri, quæ demum per bonæ memoriæ Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum extitit confirmata, perperam lata fuerat, licèt prædicti judices indulgentiam ipſam in bulla, cart, & ſtilo, circumſtantias attendentes, multiplici ſe dixerint habuiſſe ratione ſuſpectam, nos iis & aliis diligenter auditis & pleniùs intellectis, quia cognovimus indulgentiam prælibatam nullum falſitatis indicium continere, ac judices ſupradictos contra ipſam in eodem negotio perperam proceſſiſſe, proceſſum eorum in irritum duximus revocandum, & præfatam indulgentiam approbantes, ipſam juſſimus confirmari. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Martij, anno decimo.

ABBATI SANCTI AVBERTI, ... Cantori, & Magiſtro R. de Bekerel Canonico Cameracenſi.

Epiſt. 4. Vt Hugonem Subdiaconum ad canonicatum & præbendam Eccleſiæ Brugenſis vacantem recipi faciant.

DIlecti filij .. ſancti Frambaldi Decanus, & Magiſtri I. Poëta & H. de Aurelianis Canonici Silvanectenſes, per ſuas nobis litteras intimarunt quòd cùm bonæ memoriæ.. Præpoſitum & dil. fil... Decanum & Capitulum Brugenſes, quibus pro dil. fil. Hugone Subdiacono direximus ſcripta noſtra, auctoritate apoſtolica movere ac inducere curaviſſent ut ipſum juxta mandati noſtri tenorem in Eccleſia ſua reciperent in Canonicum & in fratrem, & dictus Præpoſitus præbendam, ſi qua vacaret ibidem, ei liberaliter aſſignaret, ipſi, pro eo quòd nulla præbenda in Eccleſia ipſa vacabat, & de vacatura in noſtris litteris mentio non fiebat, mandatum apoſtolicum prorsùs irritum judicarunt. Veruntamen Præpoſitus idem adjunxit quòd ſi prædictus Subdiaconus ſuæ ſe ſuper hoc exponeret voluntati, taliter provideret eidem quòd de ipſo juſtè conqueri non valeret, cui etiam Capitulum repromiſit quòd quandocumque ipſorum Præpoſitus in eorum Eccleſia aliquam præbendam conferret eidem, ipſi ſtallum in Choro & locum in Capitulo & alia quæ ad eoſdem pertinent liberaliter aſſignarent. Sed tamen idem Præpoſitus poſtmodum mandatum apoſtolicum exequi non curavit. Ceterùm Subdiaconus memoratus, cùm præfato Præpoſito viam univerſæ carnis ingreſſo Capitulum quendam ejuſdem Eccleſiæ Canonicum in Præpoſitum nominaſſent, ne ipſius præbenda alij conferretur, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Nolentes igitur quod de præfato Subdiacono miſericorditer inchoavimus relinquere inexpletum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus memoratos Decanum & Capitulum & Præpoſitum, ſi quis interim fuerit inſtitutus, ut eum ad præbendam vacantem in Eccleſia eorundem recipiant in Canonicum & in fratrem, ipſi ſtallum in Choro & locum in Capitulo aſſignantes, monitione præmiſſa, per di-

ſtrictionem eccleſiaſticam, ſublato cujuſcumque contradictionis & appellationis obſtaculo, compellatis. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

NOBILI VIRO B. DVCI SAXONIÆ.

Epiſt. 5. Recipitur ipſe cum bonis ſuis ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

CVm juxta canonicas ſanctiones non ſit contra quempiam procedendum niſi confeſſus fuerit vel convictus, aut notorius ſit ejus exceſſus, vel ipſe contumax appareret, aut publicè infamatus; nos qui juris ordinem volumus, ſicut convenit, obſervare, auctoritate præſentium tibi duximus concedendum quòd ſi aliquid adverſùm te contra præſcriptum ordinem à nobis apparuerit impetratum, tibi per illud, tanquam ſubreptum, nullum præjudicium generetur; perſonam tuam, cum iis quæ in præſenti rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſuſcipientes ſub protectione apoſtolicæ ſedis, tanquam Principem catholicum & devotum. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & protectionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum V. Non. Martij, anno decimo.

SOPHIÆ ABBATISSÆ QVINDELINGeburgenſis monaſterij, ejuſque ſororibus tam præſentibus quàm futuris regulariter ſubrogandis in perpetuum.

Epiſt. 6. Monaſterium ipſum Romano Pontifici immediatè ſubjectum & quædam alia eiſdem conceduntur, ſalvo ſemper cenſu annuo unius libræ argenti.

PRudentibus virginibus, quæ ſub habitu religionis per opera ſanctitatis jugiter ſe præparant ire obviam ſponſo, præſidium debet apoſtolicum impertiri, ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eas à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Ea propter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum Quindelingeburgenſe monaſterium, quod beati Petri juris exiſtit, & ab illuſtris memoriæ Henrico Rege fundatum eſt, & ſub annuo cenſu unius libræ argenti Eccleſiæ Romanæ oblatum, ad exemplar felicis recordationis Agapiti, Iohannis, Silveſtri, Innocentij, & Lucij prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem monaſterio noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis vobíſque ſuccedentibus & illibata permaneant. Innovamus etiam & omnimodis prohibemus ut nulli unquam perſonæ vel Eccleſiæ, præterquàm Romanæ Eccleſiæ, idem monaſterium ſubmittatur. Sed nec alicui Regum aliqua licentia pateat illud in beneficium dare. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbatiſſa, vel earum aliqua quæ tibi ſucceſſerit, nulla ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quam ſorores communi conſenſu, vel ſororum pars conſilij ſanioris, ſecundùm Dei timorem & beati Auguſtini regulam providerint eligendam. Sicut autem præfatum monaſterium ſoli tantùm Romano Pontifici ſubjacere ſtatuimus, ita nihilominus de perſonis tam Clericorum quàm laicorum ſeu ceteris rebus ad eundem locum generaliter pertinentibus, & veſtro ſervitio deputatis, præſenti decreto ſancimus ſicut eorundem prædeceſſorum noſtrorum ſanctione noſcitur inſtitutum. Simili quoque modo decernimus ut clauſtrum ſanctæ Mariæ in monte ſecundùm beati Benedicti regulam, & clauſtrum ſancti Quichberti in præfato loco Quidelingeburch, necnon clauſtrum ſancti Nicolai in Winethuſen, ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam ordinentur. Vniverſa inſuper quæ ſunt Eccleſiæ ſancti Michaëlis Archangeli ſitæ in loco qui vocatur Lapis ſancti Michaëlis, ex bonis bonæ memoriæ Burchardi Militis, vobis & eidem veſtræ Eccleſiæ nihilominus confirmamus. Adicientes etiam, ut quicunque Deo ibi ſervire decreverint, ſine proprio communiter & regulariter vivant, & ſemper ſub Quidelingeburgenſis monaſterij, ſicut hactenus, jure ac diſpoſitione conſiſtant. Idipſum quoque de Eccleſia ſancti Iohannis Baptiſtæ ſita in Quidelingeburch & hoſpitali domo ad ſuſcipiendos pauperes juxta eam præſenti ſcripto ſtatuimus. Veruntamen ibidem Preſbyter religioſus & ſapiens ſtatuatur qui etiam pauperum curam gerat. Exceptis quoque excommunicatis & interdictis, ſi quis ibi ſepeliri deſiderat, nequa-

quam prohibeatur. juſtitia nimirum matricis Eccleſiæ ac reverentia ſalva. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem quòd idem monaſterium beati Petri juris exiſtat, unam libram argenti annis ſingulis, nomine cenſus, nobis noſtriſque ſucceſſoribus perſolvetis. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, qua. &c. *uſque in finem*. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, Non. Martij, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno M C C V I. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

CAPITVLO MAGDEBVRGENSI.

Epiſt 7. Prohibentur eis ne certa jura & bona eorum aliis quàm Canonicis vendere vel locare valeant.

VEnerabilis frater noſter Albertus Archiepiſcopus veſter nobis humiliter ſupplicavit ut inhibere vobis auctoritate apoſtolica dignaremur ne quis veſtrum curias vel clauſtrales areas, quæ vendi debent tantummodo Canonicis Magdeburgenſibus vel locari, perſonis aliis donare, vendere, vel locare præſumat. Nos igitur ejus precibus inclinati, auctoritate vobis præſentium inhibemus ne curias vel areas ſupradictas aliis quàm concanonicis veſtris præſumatis donare, vendere, vel locare; dummodo ipſi juſtum pretium offerant pro eiſdem. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Non. Martij, anno decimo.

..ALBERSTADIENSI ET..MERSEBVRgenſi Epiſcopis, & .. Abbati ſancti Iohannis in monte Magdeburgenſi.

Epiſt. 8. Quòd Preſbyteros & alios viros idoneos in ipſa Eccleſia in

VEnerabilis frater noſter .. Magdeburgenſis Archiepiſcopus ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm bonæ memoriæ Benedictus & Iohannes Papæ prædeceſſores noſtri Canonicis Magdeburgenſibus miniſtrantibus altari majori in quibuſdam feſtivis diebus ſandaliorum uſum duxerint concedendum, ſicut in ipſorum privilegiis continetur, plerique Canonicorum, illius occaſione indulti, aiunt neminem ad illius altaris miniſterium debere admitti qui non fuerit cum ſandaliis ordinatus. propter quod Preſbyteros diſcretos pariter & honeſtos, qui poſſent eidem Eccleſiæ utiliter deſervire, in fratres & Canonicos aſſumere contradicunt. Cùm igitur ex gratia ſibi ab apoſtolica ſede collata iidem ſumere non debeant materiam malignandi, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus facientes vobis dictum privilegium præſentari, & eo diligenter inſpecto, ſi nihil aliud de ſandaliis contineatur in ipſo niſi quòd miniſtri altaris eis certis diebus utantur, auctoritate noſtra Magdeburgenſi Capitulo injungatis ut propter hoc Preſbyteros idoneos & alios viros honeſtos, cùm neceſſe fuerit, in fratres & Canonicos recipere non recuſent. Alioquin etiam Archiepiſcopus ſuus in eodem non celebraret altari, cùm non fuerit à nobis in ſandaliis ad officium ſacerdotale promotus, cùm nos neminem cum ſandaliis in Preſbyterum ordinemus; ſed utentem ſandaliis in Epiſcopum conſecramus. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VIII. Idus Martij, anno decimo.

Canonicos & fratres recipere non recuſent non obſtante privilegio quondam eis conceſſo.

MAGISTRO GERVANDO.

Epiſt. 9. Confirmatur collatio ſibi facta cujuſdam præbendæ Magdeburgenſis

LIcèt cauſam quæ vertitur inter venerabilem fratrem noſtrum Albertum Archiepiſcopum & quoſdam Canonicos Magdeburgenſes ſuper collatione quarundam præbendarum ab eodem Archiepiſcopo facta, quarum una tibi ab ipſo extitit aſſignata, venerabilibus fratribus noſtris .. Merſeburgenſi & bonæ memoriæ .. Brandeburgenſi & .. Havelbergen. Epiſcopis commiſerimus fine canonico terminandam, nos tamen devotionem quam erga perſonam noſtram & Romanam Eccleſiam habere dinoſceris attendentes, intuitu quoque probitatis & litteraturæ tuæ, ita duximus providendum, ut ſi ad Archiepiſcopum ipſum, eo tempore quo dictam præbendam tibi contulit, ipſius donatio pertinebat, quod circa te factum eſt de ipſa præbenda, in ſua permaneat firmitate. Quòd ſi ad nos tunc erat ipſius donatio devoluta, de ſpe-

ciali gratia eam tibi duximus conferendam. Cùm igitur ſecundùm utrumlibet modum eam te velimus habere, nos ipſam tibi auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ proviſionis & confirmationis infringere vel ei auſu &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Idus Martij, anno decimo.

CAPITULO MAGDEBURGENSI.

Epiſt. 10. Super eodem, & pro eodem G. ſcribitur ut eum recipiant & admittant.

LIcèt cauſam quæ inter venerabilem fratrem noſtrum Albertum Archiepiſcopum veſtrum & quoſdam ex vobis vertitur ſuper collatione quarundam præbendarum ab eodem Archiepiſcopo facta &c. *in eundem modum uſque* confirmamus. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus magiſtrum ipſum juxta Eccleſiæ veſtræ conſuetudinem recipientes in Canonicum & in fratrem, eundem fraterna caritate tractetis. Datum ut in alia.

ALBERTO MAGDEBURGENSI Archiepiſcopo.

Epiſt. 11. Super eodem, & pro eodem G.

LIcèt cauſam quæ inter te ac quoſdam Magdeburgenſes Canonicos &c. *in eundem modum uſque* confirmamus. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus eidem ſtallum in Choro & locum in Capitulo auctoritate noſtra, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, ſtudeas aſſignare. Datum ut in alia.

..*MERSEBURGENSI EPISCOPO & .. Brandeburgenſi & .. Havelburgenſi Electis.*

Epiſt. 12. Super eodem.

LIcèt cauſam quæ inter venerabilem fratrem noſtrum Albertum Archiepiſcopum & quoſdam Canonicos Magdeburgenſes vertitur &c. *in eundem modum uſque* confirmamus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus memoratum magiſtrum poſſeſſione ipſius præbendæ facientes auctoritate noſtra, ſublato appellationis impedimento, gaudere, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

ULRICO CLERICO.

Epiſt. 13. Confirmatur cuſtodia S. Petri in Leodio ſibi collata.

CUm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* perducatur effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, cuſtodiam ſancti Petri in Leodio, quam ex conceſſione venerabilis fratris noſtri H. Leodienſis Epiſcopi te aſſeris aſſecutum, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VI. Non. Martij, anno decimo.

LUCÆ ABBATI ET CONVENTUI Burgulienſi.

Epiſt. 14. Datur certus modus vivendi & regendi monaſterium ad relationem nonnullorum, quibus correctio extiterat commiſſa.

AD evellendum & deſtruendum, ædificandum pariter & plantandum, ſuper gentes & regna diſponente Domino conſtituti, iis tenemur robur apoſtolicum impertiri quæ inter viros religioſos, pro reſecanda diſſolutionis materia & virtutibus coalendis, deliberatione provida ſtatuuntur, ut in odorem unguentorum Domini pede currant adoleſcentulæ inoffenſo, & liberiùs ſecus pedes Domini ſedeant cum Maria. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris precibus inclinati, ea quæ dilecti filij .. de Savigneio & .. de Claromonte Abbates Ciſtercienſis ordinis, & P. de Butera Canonicus Andegavenſis, quibus correctionem monaſterij veſtri duximus committendam, pro informatione religionis & utilitate monaſterij veſtri vobis conſentientibus providè ſtatuerunt, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus, conſtitutiones ipſas, prout in eorum authentico continetur, ad evidentiam pleniorem de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ inſerentes. STATUIMUS « pro bono pacis & amore religionis quòd « Abbas, qui plus debet prodeſſe quàm « præeſſe & diſcipulos ſuos magis exemplo « quàm verbo docere, ſemper pauſet in « dormitorio, niſi fuerit infirmus aut minutus, vel aliqua manifeſta neceſſitas exegerit, vel magnum laborem ſuſtinuerit. « Nec Abbas nec aliquis monachus habeat « coopertorium niſi de agniculis vel catis « vel vulpibus, & cum panno nigro vel albo ordinato. Sæpius comedat in refectorio; & ſi in camera comederit, comedat «

cum fratribus ſive Clericis & laicis. Longas autem vigilias poſt completorium probibemus. Nullus monachus comedat in infirmaria ſine licentia Abbatis vel Prioris. Nullus Clericus vel laicus comedat niſi in hoſpitio; exceptis ſervientibus, qui comedere poterunt in ſuis officinis, niſi fuerint excellentes perſonæ. Abbas ſæpius interſit divinis officiis, & ſedeat in clauſtro cauſa ædificationis. Non donet redditus vel poſſeſſiones, vel aliquid quod à monacbo bene & ad utilitatem Eccleſiæ miniſtrari poſſit, parentibus ſuis vel aliis. Non ſit ſumptuoſus circa parentes ſuos vel alios in expenſis vel donis. In omnibus negotiis ſuis vel viſitandis obedientiis ſit contentus quinque aut ſex equitaturis, niſi fortè aliquos bonos viros cauſa conſilij vocaverit. Non exigat munera à Prioribus pro dono prioratuum. Non amoveat aliquem de prioratibus vel baliis dum bene fuerit, niſi cauſa eminentis utilitatis. & hoc faciat cum conſilio ſeniorum. Non ſuſtineat deſtructorem, ſed amoveát, & puniat regulariter, ut ceteri terreantùr. Provideat ordinatè in omnibus neceſſariis omnibus fratribus, moderatè & honeſtè, & non tamen ſuperfluè, & provideri faciat à Prioribus. Redditus & poſſeſſiones collatas vel acquiſitas tam olim quàm impoſterum non alienet à locis quibus dabuutur, ſine conſilio Capituli. Non donet penſionem alicui niſi de ſpeciali mandato Domini Papæ. Non accipiat mutuum ultra viginti quinque libras Andegavenſis monetæ ſine ſigillo & conſcientia Capituli. Non faciat plegium pro aliquo. Non invadiet theſaurum vel poſſeſſiones Eccleſiæ niſi cum conſilio ſeniorum, & convocatis Prioribus exterioribus infra unam dietam manentibus. Nec aliquam inſtitutionem faciat niſi in generali Capitulo quod celebratur in feſto Apoſtolorum Petri & Pauli. Si qua minora gerenda ſunt per annum, conſilio ſeniorum utatur; & quod melius judicaverit, faciat. Nullam obedientiam vel balivam teneat Abbas in manu ſua, ſed quàm citiùs poterit, Priorem vel Bailivum conſtituat idoneum. præter boſpitium & camerariam, quæ ſibi poterit retinere, ſi voluerit. Non committantur alicui duo officia vel prioratus, quandiu quilibet monachus eos utiliter adminiſtrare poterit; nec donet eos ad vitam vel ad certum terminum, nec donet eos extraneis monachis. Omnes balivas tam in capite quàm in membris, quæ per monachos adminiſtrari poſſunt ad honorem & utilitatem Eccleſiæ Clericis vel laicis ſecularibus non committat, nec à Priorıbns committi permittat. Quod verò per monachos adminiſtrari non poteſt, per condonatos idoneos adminiſtretur. Omnes tam Priores quàm clauſtrales intus & exteriùs communitatem firmiter teneant in monaſterio, in dormitorio, in refectorio. Nec aliquis in refectorio ſumat niſi communes cibos. Infirmaria ſuos redditus habeat. Infirmarius & Piſcinarins abbatiæ à Capitulo eligantur. De Priori abbatiæ faciat Abbas ſecundùm antiquam conſuetudinem. Sigillum Capituli ſtatuimus & præcipimus ut cuſtodiatur ſub tribus clavibus; quarum unam habeat Abbas; duo electi in generali Capitulo & jurati alias duas cuſtodiant. nec aliquid in eo ſigillent niſi de aſſenſu præſentis Capituli. & hoc ipſum in ſequenti Capitulo generali recitetur. Abbas vel Prior abbatiæ cum aliquo monacho honeſto & diſcreto ad præceptum Abbatis ſingulis annis omnes ſemel obedientias viſitet; & ſi quid invenerit corrigendum, corrigat, & quod correxerit, vel corrigendum reliquerit, Abbati & Capitulo renuntiet generali. Singulis annis in generali Capitulo tam Abbas quàm balivi & Priores reddant rationem de ſtatu & debito officiorum ſuorum præteriti & præſentis anni, & ſtatus & debita in ſcriptum redigantur; & cum ſigillo Capituli cuſtodiantur, in Capitulo ſequentis anni recitanda. Nec Abbas nec aliquis de Prioribus aliquos redditus vendat vel invadiet niſi ad præſentem annum. Si feodus vel alius redditus quoquo modo acciderit, non detur vel vendatur extraneis, ſed Cellario remaneat. Similiter ornamenta Sacriſtæ reddantur, libri Armario. Ad accuſationem ſecularium Clericorum vel laicorum monachi non condemnentur, niſi crimen ſit notorium. Nec aliquis niſi præſens judicetur, vel damnetur, niſi fuerit contumax. Omnes condonati in habitu & in tonſura à ſecularibus diſcernantur. Pueri non recipiantur infra quindecim annos. Poſt quintumdecimum annum per triennium in cuſtodia teneantur. Nullus monachus induatur camiſiis, ſed ſtaminiis tantùm, nec utatur ſtivalibus attingentibus ultra genu.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignatio-

Google

nem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani VII. Id. Martij, anno decimo.

..EPISCOPO ET.. DECANO Pariſienſi.

Epiſt. 15. Vt procedant contra quoſdam falſarios, pœna illos cita falſarios edita puniendo.

VEſtra prudentia nos conſuluit utrum ab apoſtolica ſede proceſſerit hujuſmodi decretalis allegata nuper in judicio coram vobis, quam de verbo ad verbum nobis in hac forma ſcripſiſtis. „QVISQVIS in ſuis dubitationibus à „nobis ſperat remedium poſſe conferri, „prona nos convenit animoſitate præſtare. „Diſcretionem igitur tuam non immeritò „commendamus, pro eo quòd quæſtionibus vanis & inutilibus vis finem imponere, quæ in foro tuo ſæpiſſime cum magna „legum altercatione diſcutiuntur, eccleſiaſticæ utilitati conſulendo, & ſubjectorum utilitati providendo. Ex tuarum itaque inquiſitione quæſtionum nobis innotuit quòd quidam, cauſa coram ſuo ordinario non mota, vel cauſa mota, prætermiſſa appellatione ad ſedem apoſtolicam „accedentes, ad judices alterius provinciæ „litteras impetrant. Cùm autem rei citati „coram judicibus apparent, eorum examen declinare contendunt; quandoque „contra adverſarios excipientes, quia eos „primò non admonuerunt, & auctoritatem ſui ordinarij poſtpoſuerunt; quandoque quia extranei judicis expetere judicium vel pati recuſant. Nos autem ab „animo tuo dubitationem auferre cupientes, conſtituimus ut ſi quis prætermiſſa „judicis ſui auctoritate ad nos acceſſerit, & „litteras impetraverit, niſi ad judicem impetret ordinarium, ei nullum afferant penitùs ſuffragium. Sacræ verò leges dicunt, quibus auctoritatem debemus accommodare, quòd ſi quis ſpreto judice „provinciæ ad Imperatorem acceſſerit, „nullum debet ei dare reſponſum, ne in „hoc videamur jura ſubvertere, ad quos „potiſſimùm pertinet ea tueri & fovere. „De illis autem qui lite pendente litteras „impetrant, judicamus eorum impetrationem illis non debere prodeſſe, cùm privilegium ſuper re litigioſa impetratum „non valeat, maximè cùm in ſacris canonibus cautum inveniatur in medio litis ſacras juſſiones non impetrari. Si quis autem, dum lis examinatur, pragmaticum „typum impetraverit, ei prodeſſe nolumus. De illis autem qui ad judices extraneos litteras impetrant, ſancimus juxta „legum auctoritatem quòd litteræ nullatenus debent effectum ſortiri, niſi illi „qui litigant, contra Metropolitanum vel „Præſidem provinciæ cauſam habuerint; „maximè cùm judices noſtri temporis „amorem Dei amori mundi quandoque „poſtponunt, non animadvertentes quòd „occiſores corporis non ſunt timendi contra homines juſtitiam impellentes. Illam „autem dicimus provinciam quæ juxta „Chalcedonenſe Concilium babet Metropolitanum, & quæ certis limitibus eſt diviſa, ut Aquitania, Britannia, Normannia, & idem fit in ſimilibus judicium. Sanè conſuluiſti utrum illi dandæ ſint induciæ deliberationis qui coram judice ordinario eas obtinuit, cùm coram judice delegato reus apparet. Ad quod utique reſpondemus, quòd cùm à nobis ad appellationem reſcriptum eſt, dilationem tribui „non licebit, eadem ratione qua in præſentia noſtra tribui non ſolet. Ad hoc „quod requiris utrum illi dandæ ſint induciæ qui noſtrum reſcriptum in litteris citatoriis inſertum accepit, dicimus quòd „eas implorare non debet, juxta Felicis „Papæ decretum conſtituentis quòd Epiſcopi accuſatis per ſcripta debent ſignificare quid opponatur, ut parati ad reſponſionem veniant; maximè cùm copiam noſtri reſcripti coram judice delegato habeat & diligenter poſſit perſpicere „ubi de reſcripto aliquid fuerit adjectum „vel ſubtractum. De eo autem quòd dubitas, quòd interdum titulo donationis, „interdum titulo venditionis transferuntur „villæ, tum ad laicos, tum ad religioſos, „quarum poſſeſſione laici jus patronatus „ſibi vindicant, utrum ad illos transferatur jus patronatus cum univerſitate, ad „hoc tale damus reſponſum, quòd religioſæ perſonæ in villis acquiſitis id vendicare „poſſunt.] Super quo vobis duximus reſpondendum quòd quanquam in decretali ſeu potiùs concretali præmiſſa contineri aliqua juri conſona videantur, quibus temerarius fabricator ipſius ſua mendacia coloravit, nos tamen eam, utpote falſam, omnino reſpuimus & damnamus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus revocato in ſtatum debitum ſi quid ejus occaſione in favorem utentis ea fuerit attentatum, actores ipſius, ſi potuerint reperiri, vel illos quos noveritis uſos eſſe ſcienter eadem, pœna contra falſarios edita puniatis. Datum Laterani V. Idus Martij, anno decimo.

HELIÆ ABBATI ET CONVENTVI de Radingia Cluniacenſis ordinis.

Epiſt. 16. Ipſum monaſterium & bona eorum ſuſcipiuntur ſub protectione, & confirmantur eis privilegia.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & humiles filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eos, tanquam pia mater, ſuæ protectionis munimine confovere. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus gratum impertientes aſſenſum, monaſterium de Radingia, in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis quæ in præſenti rationabiliter poſſidet aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, necnon & perſonas in eo Domino famulantes, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem Eccleſias, Capellas, terras, poſſeſſiones, & redditus, libertates, & immunitates, & omnia alia quæ conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, ſeu etiam emptione vel donatione, ac oblatione fidelium, aut aliis juſtis modis eſtis hactenus aſſecuti, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus; diſtrictiùs inhibentes ne quis ſuper privilegiis prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum vos aut monaſterium veſtrum temerè moleſtare præſumat. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis, confirmationis, & inhibitionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Martij, anno decimo.

EISDEM.

Epiſt. 17. Indulgetur quòd liceat eis bona monaſterii alienata revocare.

CVm ex illorum incuria qui monaſterio veſtro per tempora præfuerunt, & damnoſa taciturnitate conventus, qui plerunque factis eorum contradicere non eſt auſus, contra ipſius monaſterij privilegia nonnulla de bonis ejus alienata dicantur in ipſius grave præjudicium & jacturam, volentes indemnitatibus ſuis paterna ſollicitudine præcavere, præſentium vobis auctoritate concedimus ut quæ ſic ab eodem monaſterio alienata fore noſcuntur, liceat vobis ad ipſum legitimè revocare. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ABBATI DE RADINGIA.

Epiſt. 18. Vt in exterioribus monaſterij procurationibus liceat ſibi fratres profeſſionis in religione approbatos abſque contradictione conſtituere & revocare prout ſibi videbitur.

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* aſſenſu, præſentium tibi auctoritate concedimus ut in exterioribus monaſterij tui procurationibus liceat tibi, cum conſilio Capituli vel majoris aut ſanioris partis ipſius, fratres profeſſionis veſtræ in religione probatos, induſtrios, ac diſcretos abſque contradictione cujuſlibet, ſicut eidem monaſterio expedire videris, conſtituere, ac iterum exigente utilitate, vel urgente neceſſitate, cùm tibi bene placuerit, de ſimili fratrum conſilio revocare. Ita ſanè quòd res, poſſeſſiones, redditus, & proventus monaſterij memorati non niſi per manus fratrum, qui tibi & Capitulo tuo de ſibi commiſſis, prout debitum eſt, reſpondeant, diſponantur. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Id. Martij, anno decimo.

MAIORI DECANO, PRIORIBVS, & ceteris Clericis Colonienſibus.

Epiſt. 19. Adverſus tribulationibus afflicti confortantur & inducuntur ut robuſtiores & intimidi exiſtant.

LIcèt Colonienſis Eccleſia in favorem ſuum ſuper negotio Imperij nos induxerit, non nos ipſam, ac ideo plus nos ei quàm ipſa nobis de ipſo negotio imputare poſſimus; quia tamen poſtmodum fidelem eam invenimus & devotam, hoc ipſum quòd in ſuo propoſito conſtantiam conſervavit, ita gratum geſſimus & acceptum, ac ſi ſequentia, non de ſuo, ſed de noſtro potiùs initio proveniſſent. Vtinam autem nunquam natus homo ille fuiſſet qui Eccleſiam & civitatem veſtram turpitudinum ſuarum contagione fœdavit, eámque pernicioſiſſimis factis ſuis in multiplicem difficultatem induxit. Verè filius Belial; quandoquidem ipſe lubricus & verſutus fuit, ipſe verſipellis & perfidus, callida ſemper arte decipiens, bonis noſtris initia fraudulenta ſuggeſſit, ut tanto demum faciliùs malignari poſſet in ipſis, quanto de opere, quaſi ſuo confidentes in eo familiaris pejus offenderet inimicus, illius imitando verſutiam qui frequenter allicit nonnullos ad bonum, ut gravius malum eliciat ex eodem. Quia verò poſtquam draco ille projectus eſt, per quem Satan cribrandos vos quaſi triticum expetivit, nullatenus fides veſtra defecit, quos adverſarius impulit, non verſavit, ariéſque tentationum admotus conſtantiæ veſtræ murum non potuit penetrare. Cùm igitur tanquam aurum in fornace Dominus ſuos probet

probet electos, fornacem perſecutionis inſtantis æquanimiter ferre debetis; ut ex ea demum, ſi aurum eſtis, puriùs exeatis; ne ſi decoctionis examen uſque ad probationem perfectam aurum veſtræ fidei non pertulerit, unde clarificari potuerat obſcuretur; præſertim cùm antè quàm fornax hæc ſeptuplum ſuccendatur, potens ſit Dominus mittere angelum ſanctum ſuum, qui vobiſcum in ipſam deſcendens, flammam ignis ex ea miniſtros proprios abſumpturam excutiat, ac ipſam aſperſione ſalvifici roris extinguat. Conſolamini ergo, filij dilectiſſimi, conſolamini, & pugnam quam ſuſcitavit adversùs vos inveteratus dierum malorum hoſtis antiquus, forti animo ſuſtinete, quæ procul dubio non certamen, ſed ludus & umbra certaminis vobis eſſe videbitur, ſi pugnatorem illum fortiſſimum attendatis qui cùm omnes ſimul amiſiſſet divitias, peremptóſque filios audiviſſet, ſub ruina quaſſatæ domus unum babuiſſe ſepulcrum, ſuccedentibus ſibi malorum nuntiis, ad ſingulas plagas immobilis ferebatur; adhuc etiam ita graviter in proprio corpore flagellandus, ut pelli ſuæ conſumptis carnibus os proprium adhæreret, nec tamen ceſſaret Dominum labiis benedicere, quæ ſibi tantummodo circa dentes fuerant derelicta. Vnde profectò vos, quos fidelis Deus rentari nullomodo patietur ultrà quàm ferre poſſitis, augere animum ac mentem convenit ampliare, complendo illud de ſapiente præconium: *Si fractus illabatur orbis, impavidum ruinæ ferient.* Quoniam etſi tribulationes veſtræ plurimæ videantur, Dominus tamen vos de iis omnibus liberabit, & præter id quod in præſenti vobis poterit retribuere, multò majus ab eo præmium in futuro poteritis de patientia veſtra ſperare. Non enim condignæ ſunt hujus ſeculi paſſiones ad futuram gloriam quam in vobis credimus revelandam, in qua procul dubio vobis pro defenſione juſtitiæ inter illos merces æterna reddetur qui perſecutionem propter juſtitiam patiuntur, & cùm probati fuerint, coronam vitæ recipient, quam diligentibus ſe Dominus repromiſit. Monemus ergo devotionem veſtram & exhortamur attentè, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatinus inter malleum poſiti & incudem, imminentem preſſuram per patientiam eludatis: quia licèt, ut naufragi, latrones in littore videamini reperiſſe, ac juxta Propbetarum eloquia, fugientes urſum, extenſam dexteram ad parietem morderi à colubro metuatis, à duobus tamen caudis fumigantium titionum, qui contra vos conſilium inierunt, manere impavidos vos oportet. Deus enim, qui decipientem agnoſcit, & eum qui decipitur non ignorat, conſiliarios fatuos in ſtultum finem adducet; poténſque ſolvere Regum balteum ac præcingere fune renes eorum, ſuper eos qui ſuis credunt viribus principari deſpectionem effundet, & illos qui oppreſſi fuerant relevabit, ac ſicut duxit nequam ſacerdotem inglorium, ira ſupplantabit, cùm voluerit, optimatem. Proinde patientes eſtote, ac libenter inſipientes, cùm ſitis ipſi ſapientes, feratis: quia per patientiæ clypeum adverſitatum inſtantium ictus frangere, ac per tolerantiæ murum cuncta poteritis perſecutionum jacula ſuperare. Bonum nempe certamen hactenus certaviſtis. Sed cùm nonniſi qui legitimè certaverit coronetur, ut de reliquo vobis corona juſtitiæ reponatur, curſum vos decet perfecti operis conſummare: quia nihil prodeſt in ſtadio cucurriſſe, ſi antè quàm comprehendatur bravium, currere deſinatur. Penſetis autem de quanto bono Scariothis ille ceciderit, qui nequaquam in perſeverantiæ bono ſtetit; quid Salomon amiſerit, qui ſtabilitatem animi non ſervavit; in quem caſum Saül devenerit, pro eo quòd à propoſito bono receſſit. Et ut familiare magis exemplum in perſeverantia vos conſolidet, conſideretis in quam ruinam Principem quondam veſtrum varietatis ſuæ culpa dejecit; cujus attendendo ruinam, de ſua faciatis vobis damnatione cautelam: quia ſcriptum eſt: *Sapiens de alieno vitio emendat ſuum, diſcendo vitare proprium per periculum alienum.* Ex illa verò arbore parabolam addiſcatis quæ ſive ad auſtrum ſive ad aquilonem ceciderit, ibi erit. Nam qui judicat fines terræ, ubi unumquemque invenerit, ibi eum proculdubio judicabit. In veſpera namque laudatur diei ſerenitas, & in fine ſtatus boni operis commendatur; quoniam non eſt magnum bonum incipere, ſed perfectum finire. Multi enim aggrediuntur ardua, ſed in via deficiunt. Multi exeunt Babylonem, ſed in itinere moriuntur. Perſeverantia quippe currentem remunerat, roborátque pugnantem. Hæc eſt juſti talaris tunica, quæ ad pedum extremitatem extenditur. Hæc eſt hoſtiæ cauda, quæ cum victima ſimul offerri jubetur. Hæc eſt operationis bonæ calcaneus, quem ſapiens à ſerpente cu-

ſtodit. Hæc eſt quæ res difficiles ad facilitatem reducit. Hanc ergo curetis & vos taliter cuſtodire ne per eam faciliter illas difficultates vincatis in quas, recedendo ab ipſa, vir inſtabilis & apoſtata vos induxit; pro certo ſperantes quòd adjuvante Domino ſic intendimus in tentationibus veſtris vobis in proximo ſubvenire quòd ad inſtar evangelicæ mulieris, quæ cùm pepererit filium, preſſuræ non meminit, cùm auxilium, quod expectamus de cœlo, in vobis fuerit revelatum, ſuccedentibus proſperis, adverſitatum poteritis omnium oblivíſci, nuntios veſtros ad propria remiſſuri quam citò ſe facultas obtulerit opportuna. Virtutem quoque obedientiæ, quæ victimis antefertur, non ſolùm erga nos, verùm etiam erga venerabilem fratrem noſtrum Brunonem Archiepiſcopum veſtrum fortes & intrepidi obſerveris; à qua ſi quis forſan apoſtatando diſcederet, tanquam reus criminis idolatriæ, cui ſecundùm Prophetam inobedientia comparatur, procul dubio punietur. Datum Laterani III. Id. Martij, anno decimo.

.. *TVRONENSI ARCHIEPISCOPO &.. de Chaloceio &.. de Oratorio Abbatibus ordinis Ciſtercienſis Andegavenſis diœceſis.*

Epiſt 20. Vt Hilarium Abbatem Burgulienſem ad accedendum ad monaſterium S. Iovini inducant & compellant pro ſuſcepta pœnitentia ſibi injuncta in eo peragenda.

EX parte dilectorum filiorum .. Abbatis & Conventus Burgulienſis fuit propoſitum coram nobis quòd Hilarius quondam monaſterij ſui Abbas, per diverſas diſcurrens provincias, & converſationis priſtinæ flagitia non abhorrens, per fautores & complices ſuos ac quoſdam vicinos Abbates Turonenſis & Andegavenſis diœceſum, qui eum dicuntur in ſuis iniquitatibus confovere, domos & redditus Burgulienſis monaſterij ſibi & ſuis inſtanter poſtulat aſſignari; ut ſic locum & vocem obtinens in monaſterio memorato, ejuſdem tranquillitatem valeat perturbare. Quod quoniam Abbas & Conventus prædicti ſibi concedere denegant, cùm ejus malitiam plenariè ſint experti, conſanguinei, complices, & fautores ipſius earundem & Pictavienſis diœceſum bona monaſterij diripiunt violenter, & quorundam falſorum debitorum occaſione prætenta contumelias monachis inferunt & jacturas, plerifque illorum truncationem membrorum & necem aliis intentantes, propter quod quamplures eorum ad procuranda negotia monaſterij non audent accedere, ſcientes illos nullum facinus abhorrere. In tantam enim veſaniam & audaciam prorupuerunt quòd grangiam monaſterij de nocte incendio devaſtarunt, monaſterium ipſum cum adjacente burgo eodem incendio vaſtaturi, niſi ventus contrarius divina clementia excitatus flammas ignium avertiſſet. Cùm igitur idem Hilarius ab adminiſtratione ipſius monaſterij à nobis ſententialiter exigente juſtitia ſit amotus, & ad pœnitentiam peragendam in monaſterio ſancti Iovini de Marnis eundem præcepimus commorari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus memoratum Hilarium, ut in clauſtro præfati monaſterij ſancti Iovini reſideat, & ibidem agat pœnitentiam fructuoſam, juxta quod eidem duximus injungendum, nec extra ipſum monaſterium evagetur, moneatis attentiùs & efficaciter inducatis. Alioquin ipſum ad id per excommunicationis ſententiam, ſublato appellationis obſtaculo, cogere non tardetis; conſanguineos, complices, & fautores ipſius à præfati monaſterij & monachorum moleſtatione indebita & falſorum debitorum exactione, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, ſublata appellatione, diſtrictè compeſcentes, & facientes eiſdem de damnis & irrogatis injuriis ſatisfactionem debitam exhiberi. Quòd ſi non omnes, tu, frater Archiepiſcope, &c. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI Burgulienſi.

Epiſt 21. Mandatur & indulgetur ut conceſſiones & penſiones per Hilariū quondam eorum Abbatem illicitè factas revocare poſſint.

EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis quòd Hilarius quondam Abbas monaſterij veſtri, ſua potiùs quàm quæ Ieſu Chriſti ſunt quærens, ut ſibi ſecularium favorem acquireret & potentum, multis percipiendas à monaſterio veſtro conceſſit annuas penſiones, in ipſius monaſterij præjudicium & gravamen; quas etiam quidam eorum, ſeculari freti potentia, non verentur à vobis per violentiam extorquere. Vnde nobis humiliter ſupplicaſtis ut ſuper hoc indemnitati monaſterij veſtri dignaremur miſericorditer providere. Nos igitur veſtris precibus inclinati, auctoritate vobis præſentium indulgemus quatinus conceſſiones penſionum ipſarum ab eodem Hilario illicitè factas appellatione remota legitimè revoceris. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

.. TVRONENSI ARCHIEPISCOPO & .. de Oratorio & .., de Chaloceio Abbatibus ordinis Ciſtercienſis Andegavenſis dioceſis.

Epiſt. 22. Vt de debitis per contractum legitimum debitis tempore Hilarij quondam Abbatis Burgulien. conqerentibus exhibere faciant juſtitiæ complementum.

CVm tibi, fratet Archiepiſcope, ac venerabilibus fratribus noſtris .. Pictavienſi & .. Andegavenſi Epiſcopis dederimus in mandatis quatinus per veſtras denuntiari dioceſes faciatis utſi qui à tempore Hilarij quondam Abbatis Burguliensis monaſterij debita duxetint ab eodem monaſterio requirenda, veſtro ſe conſpectui repræſentent, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus faciatis ab Abbate ac Conventu mooaſterij memorati cuilibet ſuper debitis cooquerenti, uſuris ceſſantibus, juſtitiæ pleoitudinem exhiberi, eos qui ſuper debitis mooaſtetium ipſum aliter præſumpſeriot infeſtare, monitione præmiſſa, ſublato appellationis obſtaculo, excommunicationis ſententiæ ſupponentes. Quòd ſi non omnes, tu, frater Archiepiſcope, &c. Datum ut in alia.

.. TVRONENSI ARCHIEPISCOPO & .. Pictavenſi & .. Andegavenſi Epiſcopis.

Epiſt. 23. Vt contra incendiarores cujuſdam grangiæ Hilarij quondam Abbatis Burgulienſis procedant.

SIcut ex patte dilectorum filiorum .. Abbatis & Conventus Burgulienſis fuit ptopoſitum coram nobis, cùm quidam filij Belial, complices & fautores Hilarij ejuſdem monaſterij quondam Abbatis, quandam ipſius grangiam igne appoſito concrematint, & monaſterium ipſum non deſinant contra juſtitiam aggravare, ab eodem nihilominus falſa debita exigentes, fraternitati veſtræ pet apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſinguli veſtrum in dioceſibus ſuis in omoes illos qui præfatam grangiam combuſſerunt, vel ad eam comburendam impenderuot auxilium vel favorem, aut obtentu ipſius Hilarij dictum monaſterium præſumpſerint moleſtare, vel falſa debita exegerint ab eodem, excommunicationis ſententiam, ſublato appellationis obſtaculo, ſolemniter promulgetis, & faciatis eandem uſque ad ſatisfactionem congruam firmiter obſervari, per dioceſes veſtras denuntiari nihilominus facientes utſi qui ab eodem monaſterio à tempore ipſius Hilarij debita duxerint requirenda, tuo ſe, frater Archiepiſcope, & dilectorum filiorum .. de Oratorio & .. de Chaloceio Abbatum ordinis Ciſtercienſis Andegavenſis dioceſis conſpectui repræſentent, ſuper eo juſtitiæ plenitudinem tecepturi. Datum Laterani XII. Kal. Aprilis, anno decimo.

.. ABBATI ET CONVENTVI Burgulienſi.

Epiſt. 24. Vt nonnullos monachos dicti monaſterij complices Hilarij quondam Abbatis dicti monaſterij caſtigent & ad eorum obedientiam advocent, nec permittant monaſterium perturbare.

SIgnificarunt nobis dilecti filij H. & G. monachi veſtri quòd cùm nos Hilarium quondam Abbatem monaſterij veſtri ab adminiſtratione ipſius ſententialiter duxerimus amovendum, quidam monachi complices ejus in veſtro monaſtetio commorantes tibi, fili Abbas, obedientiam & reverentiam debitam denegant exhibete, ac molientes pacem & unitatem monaſterij perturbare, tam per ſe quàm per alios falſa debita exigere noo vetentur. Cùm igitur pax & unitas religioni præbeant incrementum, univerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentè, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus in unitate ac pace firmiter perſiſtatis, monachos ipſos qui ſuper iis vel aliis monaſtetium ipſum præſumpſerint perturbare, auctoritate noſtra regulariter caſtigantes. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

.. MAIORIS MONASTERII, .. ſancti Iuliani, & .. ſancti Florentij Abbatibus Turonenſis & Andegavenſis dioceſum.

Epiſt. 25. Vt Hilarium quondam Abbatem Burgulienſem ad clauſtrum ſibi aſſignatum ad pœnitendum reverti compellant.

CVm Hilarius quondam Abbas Burgulienſis ab adminiſtratione ipſius monaſterij à nobis ſententialiter exigente juſtitia ſit amotus, & ad pœnitentiam peragendam in monaſterio ſancti Iovini de Marnis eundem præceperimus commorari, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus ipſum extra clauſtrum prædictum vagantem in cameris monaſteriorum veſtrorum vel mentis veſtris recipere nullatenus præſumaſis, ne ipſum in ſua videamini malitia confovere, tepellentes eundem, ut ſic ad clauſtrum aſſignatum ſibi ad pœnitentiam revertatur. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris .. Turonenſi Archiepiſcopo, & .. Epiſcopo Aodegavenſi & dilecto filio .. Abbati de Oratorio Ciſtercienſis ordinis Andegavenſis dioceſis pet noſtras damus litteras in mandatis ut vos ab hujuſmodi præſumptione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum Latetani XIV. Kal. Aprilis, anno decimo.

..TVRONENSI ARCHIEPISCOPO, &.. Epiſcopo Andegavenſi, &.. Abbati de Oratorio Ciſtercienſis ordinis Andegavenſis dioceſis.

Epiſt. 26. Super eodem ut ſuprà.

CVm Hilarius quondam Abbas Burgulienſis &c. *in eundem modum uſque* commorari, dilectis filiis.. Majoris monaſterij, .. ſancti Iuliani, & .. ſancti Florentij Abbatibus Turonenſis & Andegavenſis dioceſum per noſtras damus litteras in præceptis ut eundem extra clauſtrum prædictum vagantem &c. *in eundem ferè modum uſque* revertatur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi præfati Abbates ſecus, quod non credimus, præſumpſerint attentare, vos illos ab hujuſmodi præſumptione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

MATHÆO PRÆPOSITO ET Canonicis Eccleſiæ beati Laurenty de Iovisvilla tam præſentibus quàm futuris in perpetuum.

Epiſt. 27. Suſcipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ cum omnibus eorum bonis, libertatibus, immunitatibus, ac privilegiis

PIæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri; ut & devotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam beati Laurentij de Iovisvilla, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Præterea quaſcunque poſſeſſiones quæcunque bona eadem Eccleſia in præſenti juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo memorata Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. quicquid habetis apud Iovisvillam. Eccleſiam de Ova, cum appenditiis ſuis, & quicquid in eadem villa habetis. Altaria de ſancto Quintino & de Berveres, cum appenditiis ſuis. quicquid habetis apud Maniſd. & Semincurten. quicquid habetis apud Waſſeium. quicquid habetis apud Moruncurten. quicquid habetis apud Charmes. quicquid habetis apud Sememonten. quicquid habetis apud Doniors, & jus quod habetis in præbendis de Saleio. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obſiſtat. ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Libertates præterea & immunitates Eccleſiæ veſtræ conceſſas, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines hactenus obſervatas, ratas habemus, & eas futuris temporibus illibatas permanere cenſemus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præſatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoríſque ſui careat dignitate, reámque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatinus & hîc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij, XI. Kal. Aprilis, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

HELIÆ ABBATI DE RADINGIA, ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 28. Suſcipiuntur ſub protectione &c ut ſuprà, cum quibuſdam aliis eleemoſynis favore religionis conceſſis

IDdeo ſumus, licèt immeriti, divina diſponente clementia ad faſtigium ſummi pontificatus aſſumpti ut pro univerſarum Eccleſiarum ſtatu paſtorali ſollicitudine debeamus & cura ſatagere, ac

ipſis apoſtolicæ ſedis patrocinium exhibere; ut tanto in eis Deus ampliùs veneretur quanto magis fuerint à malignorum infeſtatione quietæ. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementeraonuimus, & præfatum monaſterium ſanctæ Mariæ de Radiogia Cluniacenſis ordinis, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regnlam in eodem mooaſterio inſtiturus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumqne poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Radingiam, Chelſeiam, & Leominiſtiam, cum Eccleſiis, Capellis, cimiteriis, decimis, & oblationibus, cum ſilvis, agris, paſturis, pratis, aquis, molendinis, piſcariis, & omnibus aliis appenditiis & pertinentiis ſuis. Tacheam cum omnibus pertinentiis ſuis, & Eccleſiam de Weregrava. Witellhie cum omnibus pertinentiis ſuis. Wiccheburiam cum omnibus pertinentiis ſuis. Bleiburiam cum omnibus pertinentiis ſuis. Terram quam babetis in Henreda, cum omnibus pertinentiis ſuis. Eſtonam, cum Eccleſia ejuſdem villæ ac omnibus aliis pertinentiis ſuis. Rockenton. cum Eccleſia ejuſdem villæ ac omnibus aliis pertinentiis ſuis. Eccleſias de Stanton. de Haneborhe, & de Inglesfelt, cum pertinentiis earum. Dudeleſſande cum omnibus pertinentiis ſuis. Terram quam habetis in Hectun. cum omnibus pertinentiis ſuis. Terras quoque quas habetis in Lingeborche, & in Stretfelda, quæ fuit Hugonis de Mortuomari, & in Sebrichteſwrde, cum omnibus pertinenriis earum. Terras & redd.tus quos habetis in Londoniis & in Bercbamſtede, cum omnibus pertinentiis ſuis. Terram quam adèpti eſtis infra tenimentum de Hou, nomine dotis Eccleſiæ veſtræ, cum omnibus pertinentiis ſuis. Prioratum de Mai cum omnibus perrinentiis ſuis; & Lindegros in Scotia, cum omnibus pertinentiis ſuis. Sanè novalium veſtrorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas præſumat exigere vel quomodolibet extorquere. Cùm antem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apoſtolica prohibemus ne ullus in vos vel monaſterium veſtrum excommunicarionis vel interdicti ſeotentias ſine manifeſta & rationabili cauſa promulgare ſeu novis & indebitis exactionibus vos aggravare præſumat. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes monachorum ſeu Clericorum veſtrorum, qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano Epiſcopo, ſiquidem catholicus fuerit & gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, gratis & abſque ulla pravitate vobis præcipimus exhiberi. Ad hæc, auctoritate apoſtolica prohibemus ne quis infra parrocbias Eccleſiarum veſtrarum Eccleſiam vel oratorium ſine aſſenſu dioceſani Epiſcopi & Capituli de Radingia de novo ædificare præſumat. ſalvis privilegiis Pontificum Romanorum. Paci quoque ac tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate apoſtolica prohibemus ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, ſeu violeotiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus monaſterio veſtro conceſſas, necnon & libertates & immunitates & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus, Principibus, & aliis fidelibus ratiooabiliter vobis iodultas, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retioere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate ac dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona,

hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reámque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei &c. *uſque* ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatinus &c. *uſque in finem.* Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, X. Kal. Aprilis, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

NOBILI VIRO M. DE ROMANIA.

Epiſt. 29. Diffinitur ſuper reſtitutione juris patronatus Eccleſiæ ſancti Angeli de Caſaperota.

EXaminata cauſa quæ vertitur inter te ac Milites Camponiſcos ſuper Eccleſia ſancti Angeli de Caſaperota, auditis confeſſionibus & atteſtationibus intellectis, inſpectis etiam inſtrumentis, & allegationibus indagatis, perpendimus evidenter arbitrium quod T. Vicedominus Sabinenſis dicebatur ſuper eodem negotio promulgaſſe, contra formam juris & compromiſſi fuiſſe dictatum. Vnde non obſtante confirmatione felicis memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, qui confirmaverat illud ſicut providè latum fuerat & ab utraque parte receptum, decrevimus ipſum irritum & inane. Actionem autem quam ſuper jure patronatus ejuſdem Eccleſiæ contra præfatos Milites intendebas incongruentem cognovimus & ineptam: quia cùm teſtes induxeris ad probandum quòd quando præfatus Vicedominus eandem Eccleſiam quaſi ſequeſter accepit, tu ipſam Eccleſiam poſſidebas, profectò nec rei vendicationem intendere nec ipſius reſtitutionem poteras poſtulare. Vnde intentionem tuam in hac parte pronuntiavimus non tenere, abſolventes prænominatos Milites ab eadem. Ita tamen quòd ſi congruentem & aptam intendere volueris actionem, reſpondere tibi nihilominus teneantur. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IX. Kal. Aprilis, anno decimo.

POTESTATI ET POPVLO Faventinenſi.

Epiſt. 30. Induciæ ſuper quæſtione quam habent cum Eccleſia Ravennat. conceduntur.

CVm nuper ex parte veſtra dilecti filij M. & Ar. ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent pro cauſa quæ vertitur inter vos & Eccleſiam Ravennatenſem, procurator tandem conſtitutus à Syndico veſtro, qui domi remanſit, contra dicta teſtium partis adverſæ falſi querelam objecit. Sed cùm interrogatus fuiſſet à nobis utrum juramento vellet aſſerere quòd eam non opponeret per calumniam propter negotium protrahendum, ſed crederet ipſam per legitimos poſſe teſtes probari, aut ſaltem quòd Syndicus qui præſtiterat juramentum calumniæ injunxerit illi ut hanc opponeret quæſtionem, neutrum ſe juraturum reſpondit. Vnde licèt pro eo quòd poſt peremptorium edictum non apparuit coram nobis ſufficiens reſponſalis, ſecundùm rigorem juris potuiſſemus aliud ſtatuiſſe, ad inſtantiam tamen nuntiorum veſtrorum, qui ſuper hoc nobis humiliter ſupplicarunt, inducias uſque ad primum Paſcha vobis duximus concedendas, ut interim vel ipſum Syndicum vel alium reſponſalem idoneum ad noſtram præſentiam tranſmittatis, qui exceptionem prædictam aut quamlibet aliam competentem legitimè poſſit obicere, ne ulteriùs ipſum negotium differatur. Alioquin ex tunc & in expenſas quas propter hoc expectando fecerit pars adverſa vos exigente juſtitia decrevimus condemnandos, & in ipſo negotio quantum de jure poterimus procedemus.

.. EPISCOPO ET H. ABBATI de Aberbruhot, Th. Priori, Radulpho Archidiacono, & Magiſtro Laurentio Officiali ſancti Andreæ.

Epiſt. 31. Committitur ut quæſtiones certæ ſuper quibuſdam decimis valeant terminare.

CVm dilecti filij Abbas & Canonici de Kambuſkinel dilectos filios.. Abbatem & monachos de Dunfermelin dioceſis ſancti Andreæ coram venerabili fratre noſtro.. Dublinenſi Epiſcopo & dilectis filiis.. de Cupro & .. de Soona Abbatibus ejuſdem dioceſis ſuper quibuſdam decimis ad Eccleſiam ſuam de Egles ſpectantibus & damnis & injuriis irrogatis auctoritate litterarum noſtrarum traxiſſent in cauſam, & ipſi eoſdem Abbatem & Canonicos ex delegatione noſtra coram dilectis filiis.. Priore ſanctæ Crucis & .. Decano de Tiningham prædictæ dioceſis ac te, fili Officialis, ſuper Capella de Dunipaſt & decimis ad eandem ſpectantibus conveniſſent, utraque pars in vos poſt allegationes & altercationes multiplices compromiſit, ut vos in negotiis ipſis ſecundùm juris ordinem procedentes, controverſias ipſas tam ſu-

pet poſſeſſione quàm ptoprietate, appellatione poſtpoſita, judicio vel concordia finiretis; præſtito corporaliter juramento firmantes quòd quicquid ſuper iis duo veſtrum tecum, frater Epiſcope, ſi non poſſetis omnes paritet concordare, ducerent ſtatuendum, rarum baberent & firmiter obſervarent, nec proceſſum arbitrij dolo vel malitia impedirent. Vos igitur auditis binc inde propoſitis, receptis teſtibus, & publicatis depoſitionibus eorundem, quia ſuper quatuor articnlis dubitaſtis, cauſam inſtructam ad noſtram præſentiam tranſmiſiſtis, ſupet quatuor illis dubitabilibus apoſtolicæ ſedis oraculnm implorantes. Ex eo ſiquidem coram vobis prima quæſtio eſt exorta, quòd cùm Canonici monacbos ſuper prædictis decimis conveniſſent, monachi ſuper quibuſdam aliis decimis reconvenire volebant eoſdem, licèt de eis in vos non fuerit compromiſſum. Aſſerebat enim pars monacborum quòd ſecundùm legitimas ſanctiones is qui coram aliquo convenitur, coram eodem reconvenire valet eundem. Vnde utrnm coram arbittis reconventioni ſit locus poſtulaſtis pet ſedem apoſtolicam explicari. Secunda verò ex eo dubitatio eſt exotta, quòd cùm Canonici ſupradicti poſt publicationem atteſtationum ad ſuam intentionem fundandam exhibere vellent quædam pro ipſis facientia inſtrumenta, pars monachotum aſſeruit quòd poſt publicationem atteſtarionum, ſicut nec teſtes produci, ſic exhiberi non poterant inſtrumenta. Vnde quæſiviſtis ſollicitè utrum poſt publicationem atteſtationum inſtrumenta valeant exhiberi. Ex eo autem ſcrupulus tettiæ dubitationis emerſit, quòd monachi ſupradicti excipientes contra Canonicos ſupradictos aſſeruetunt controverſiam ſuper præfatis decimis tempore inclitæ recordationis Regis David fuiſſe per concordiam terminatam, ſuper compoſitione inita inſtrumentum in medium producentes præfati Regis ſigillo munitum. Super quo noſtrum poſtulaſtis reſponſum, utrum inſtrumentum illud, teſtibus ſublatis de medio, per ſe ſnfficere valeat ad probandum propoſitum, cùm hinc inde fuerit allegatum. Super eo autem quarta dubitatio eſt ſuborta, quòd cùm coram vobis de poſſeſſione ac proprietate ſit actum, pars una propoſuit quòd utraque quæſtio una debebat pronuntiatione ſopiri, parte altera proponente ſuper poſſeſſione primò debere arbitrium promulgari, & reſtitutione facta quæſtionem debere poſtmodum proprietatis decidi. Vnde cùm hinc inde fuerit multiplicitet allegatum, poſtulaſtis per ſedem apoſtolicam edoceri utrum poſſeſſorij ac petitorij quæſtio una vel duabus debeat ſententiis terminari; & ſi duabus, utrum ſententia demandari executioni priùs debeat ſuper poſſeſſorio promulgata quàm ſuper petitotio proferatur. Nos igitur diſcretioni veſtræ ſuper primo articulo taliter reſpondemus, quòd licèt in judicio convenientem reconvenite valeat is qui coram aliquo convenitur, coram arbitris tamen reconvenire non poteſt, cùm arbitri judicare non valeant niſi de iis tantùm ſuper quibus in eos extitit comptomiſſum. Ad ſecundam autem quæſtionem taliter duximus teſpondendum, quòd utralibet pars inſttumenta poteſt etiam poſt publicationem atteſtationum uſque ad diffinitivæ ſententiæ calculum exhibere antequam fuerit in cauſa concluſum. Supet tertio verò capitulo taliter reſpondemus, quòd inquiratis diligentiùs veritatem. Et ſi conſuetudo illius patriæ obtinet approbata ut inſtrumentis illius Regis fides adhibeatut in talibus, vos ſecurè poteritis ptæfatum admittere inſtrumentum; præſertim cùm ſæpedictus Rex tantæ fuerit honeſtatis quòd ipſius inſtrumenta maximæ auctoritatis ſint in partibus Scoticanis. Ad quartum autem breviter reſpondemus, quòd cùm ſuper poſſeſſorio & petitorio ſimul eſt actum, utrumque una debet ſententia terminari. Sed licèt in pronuntiatione ſit poſſeſſio præmittenda, in executione tamen debet proprietas prævalere. Quamvis autem vos cauſam inſtructam ad noſtram præſentiam duxeritis deſtinandam; quia tamen multa hinc inde per Advocatos fuere propoſita coram nobis de quibus coram vobis non videbatur actum fuiſſe, pro eo quòd illa eſſe notoria in illis partibus aſſerantut, vos ea plenius indagantes, cauſam ipſam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo fine debito decidatis, ita quòd negotium ipſum ultra duos menſes nullatenus prorogetis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum duobus vel rribus reliquis ea nihilominus exequaris. Datum Laterani XIII. Kal. Aprilis, anno decimo.

Cap. Cùm dilecti. De arbitris.

Cap. Cùm dilectus. De fide instrum.

Cap. Cùm dilecti. De causa possess. & propriet.

PRIORIBVS ET FRATRIBVS de Kirkeham, Giſeburnenſis, Bredlingam, de Novo-burgo, & aliis ejuſdem ordinis in Eboracenſi diœceſi conſtitutis.

Epiſt. 32. Committitur poteſtas reformandi & corrigendi Eccleſias ſibi ſubjectas.

VErbum eſt ſapientis quod legitur: *Omnia fac cum conſilio, & poſt factum minimè pœnitebis*. Et illud: *Vbi multa conſilia, ibi ſalus*. Dominus autem in evangelio de ſe ipſo teſtatur, *Vbicumque*, inquiens, *duo vel tres fuerint in nomine meo, & ego in medio ſum eorum*. Sicut poſt reſurrectionem oſtendit, dum diſcipulis de ſe in via loquentibus ſe tertium interponens interpretabatur in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant. Vnde cùm diei ſuperexcreſcente malitia multorum caritas refrigeſcat, expedit iis præſertim qui vitam profeſſi ſunt regularem, ut ad vitia reſecanda & plantandas virtutes tanto conſultiùs & cum majori gravitate procedant quanto ipſe quoque mundi ſeneſcentis defectus & humanæ conditionis infirmitas huic propoſito potiùs contradicit. Monemus igitur diſcretionem veſtram & hortamur attentè, & per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus vos, filij Priores, omnes, ſi commodè fieri poteſt, vel pro majori parte, annis ſingulis conveniatis in unum, & de ordinis reformatione tractantes, corrigatis ſalubri conſilio quæ in Eccleſiis veſtris corrigenda videritis, & ſtatuatis quæ ſecundùm Deum fuerint ſtatuenda, non obſtante appellatione in eluſionem regularis interpoſita diſciplinæ, ita ut cùm neceſſe fuerit, ad Eccleſiam in qua videbitur correctio facienda ſimul duo vel tres veſtrum accedant, & correctionis officium laudabiliter exequantur, cùm de ordinis obſervantia non teneamini Priori alterius regularis Eccleſiæ reſpondere. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno decimo.

..MONOPOLITANENSI,.. POLIGNIANENſi, &.. Converſanenſi Epiſcopis.

Epiſt. 33. Vt electionem Benedicti Epiſcopi inſulæ Kefaloniæ, ſi ſit idoneus, & canonicè facta fuerit, valeant confirmare.

PEr ſuas nobis dilecti filij nobilis vir Maio Comes, clerus & populus inſulæ Kefaloniæ litteras intimarunt quòd ejuſdem inſulæ ſede pontificali vacante, dum de præficiendo ſibi paſtore Latino diligentem habuiſſent tractatum, omnes unanimi voluntate ac pari conſenſu Benedictum Presbyterum, quem de diſcretione ac honeſtate plurimùm commendarunt, in Epiſcopum elegerunt; nobis humiliter ſupplicantes ut cùm ſedes metropolitana ſit viduata paſtore, ad quam, etiamſi non vacaret, non poſſent habere recurſum, cùm adhuc eadem ſedi apoſtolicæ ſit inobediens & rebellis, electionem ipſam dignaremur auctoritate apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem Presbyterum facientes veſtro conſpectui præſentari, de litteratura, vita, natalibus, & aliis quæ circa idoneitatem perſonæ ipſius inquirenda fuerint inquiratis diligentiùs veritatem; & ſi eundem idoneum inveneritis, electionem ipſam auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmantes, ipſum vice noſtra in Epiſcopum conſecretis, recipientes ab eo pro nobis & ſucceſſoribus noſtris fidelitatis & obedientiæ juramentum, quod feceritis nobis fideliter reſcribentes. Datum Laterani X. Kal. Aprilis, anno decimo.

EPISCOPO,.. DECANO, ET,.. Archidiacono Noviomenſibus.

Epiſt. 34. Vt ſententiam latam & confirmatam pro Guiburge paupere vidua habeant executioni demandare.

ACcedens ad præſentiam noſtram Guiburgis pauper vidua nobis humiliter ſupplicavit ut diffinitivam ſententiam quam pro ipſa ſuper dotalitio ſuo & rebus aliis contra Abbatiſſam Montis Martyrum Pariſienſis diœceſis auctoritate noſtra tuliſtis, apoſtolico dignaremur munimine roborare. Volentes igitur ejuſdem viduæ ſimplicitati conſulere, quæ jam ſæpius propter hoc ad ſedem apoſtolicam laboravit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus ſententiam ipſam, ſicut eſt juſta, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari, non obſtante appellatione quacunque, ſi qua forſitan ex parte ipſius abbatiſſæ ad noſtram apparuerit audientiam interjecta, cùm eam non fuerit proſecuta. Quia verò præfata mulier, tanquam ſimplex, & juris ignara, meritum cauſæ ſuæ nobis explicare neſcivit, ne ſicut alia vice adverſa pars, calumniando ſimplicitatem ipſius, eam & nunc de precum falſitate cauſetur, & ſic labor multiplicetur ejuſdem, volumus & mandamus ut ſi forſan rem eſſe aliter inveneritis quàm per ſimplicem relationem ſuam nos fecerit intelligere, inquiratis ſuper iis diligentiſſimè veritatem quæ adversùs præfatam propoſuerit Abbatiſſam, & habentes præ oculis ſolum Deum, quod juſtum fuerit, appellatione poſtpoſita, ſtatuatis; facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari;

vari, præceptum apoſtolicum taliter impleturi quòd pro defectu veſtro ooo cogatur ad nos ulteriùs replicare querelam. Teſtes &c. Nullis litteris &c. Quòd ſi oon omnes &c. ru, frater &c. Datum Laterani IX. Kal. April. anno decimo.

CLERO ET POPVLO VERISIEN.

Epiſt. 35. Vt obedientiam & reverentiam impendant Magiſtro Gatino in Archiepiſcopum Variſien. electo.

ET apoſtolicæ ſedis auctoritas & Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ oeceſſitas nos induxit ut Magiſtrum Guarin. tunc Electum, nunc autem Archiepiſcopum veſtrum, ad ooſtram præſentiam accedeotem ordinare in Diaconum & Preſbyterum,& coſecrare inPontificem curaremus, Palleum, ſibi videlicet pontificalis officij plenitudinem, coocedendo. Sic enim Romanus Pontifex vocavit alios in parrem ſollicitudinis ut ſibi retineurit plenitudinem poteſtatis. Vnde canonica rradit auctoritas quòd undecunque venientes ad ipſum, tuitionem & conſecrationem accipiant ab eodem: quooiam qui ntitur jure ſuo, non intelligitur aliis injuriam irrogare. Idem verò, licèt à venerabili fratre noſtro.. Patriarcha Conſtantinopolitano fuerit coofirmatus, noo tamen ab eo poterat conſecrari, pro eo quòd Coëpiſcopos noo habeat.unde opportuit ipſum.. Arhenien. &.. Theban. Electos pro conſecrationis munere obtinendo in Syriam deſtinare. Ipſum igitur iis ex cauſis ordinatum, conſecratum, & palleatum à nobis cum gratiæ noſtræ favore remittimus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus ei reverentiam & obedientiam impendaris tam debitam quàm devotam. Dat. Laterani III. Kal. April. anno decimo.

In eundem modum Patriarchæ Conſtantinopolitano. Datum ut in alia.

In eundem modum cariſſimo in Chriſto filio Henrico Imperatori Conſtantinopolitano Illuſtri. Datum ut io alia.

G. VERISIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 36. Decernitur excommunicationis & ſuſpenſionis ſententias latas ſine rationabili cauſa non teneri & ſententiam quę poſt appellationem contigerit jaculari non eſſe ſervandam tanquam irritam.

CVm per manus noſtras ordinatos fueris in Diaconum & Preſbyterum, & in Epiſcopum conſecratus, ut tam noſtro quàm tuo deferamus bonori, auctoritate præſentium inhibemus ne quis in te ſine manifeſta & rationabili cauſa ſuſpeoſionis vel excommunicationis ſententiam promulgare præſumat, ſempérque ammonitio canonica præmittatur, niſi fortè talis eſſet exceſſus qui ordinem judiciarium exigeret non ſervandum. Si verò te præſenſeris aggravari, liberè tibi liceat ſedem apoſtolicam appellare, ut imminens tibi gravamen evites. Et ſi poſt appellationem hujuſmodi quiſquam in te ſuſpenſionis vel excommunicatioois ſententiam præſumpſerit jaculari, nos eam decernimus oon ſervandam, tanquam irritam & inanem. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis, coceſſionis, & cooſtitutioois &c. Si quis autem &c. Datnm ut io aliis.

EIDEM.

Epiſt. 37. Indulgetur ut beneficia, quæ in ipſa civitate antequam eſſet promotus obtinebat, poſſit retinere.

CVm Conſtantinopolitanum Imperium nondum ſit adeo ſolidatum quin adhuc ex magna parte fluctuet ſtatus ejus, indemnirati tuæ paterna volumus in poſterum ſollicitudine præcavere, ut quicquid ex futuris eventibus extra civitatem Conſtantinopolitanam contingat, infra ipſam ſpeciale refugium babeas, ad quod exigente neceſſitate recurras. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, concedimus ut beneficia, quæ in prænominata civitare, antequam ad onus paſtoralis officij fuiſſes aſſumptus, canonicè fueras aſſecutus, cum omnimoda integritate retineas, donec nobis & ſucceſſoribus noſtris viſum fuerit expedire. Datum ut ſuprà.

VNIVERSIS CHRISTI FIDELIBVS Cruceſignatis in Romaniæ partibus conſtitutis.

Epiſt. 38. Suadetur ut contra paganos perfidos rennibiles & fortes in creatoris noſtri obſequio aſſiſtant.

CVm ad apoſtolicæ commonitionis apices, relictis patriis laribus, & bonis propriis pro reverentia divini nominis vilipenſis, ad partes orientales vos duxeritis transferendos, ut recuperationi terræ ſanctæ fortiùs inſiſtatis, ineſſicax ad hoc virtus exiſtit humana, nec quicquam per ſe poteſt efficere, niſi deſuper id ſibi fuerit attributum. propter quod ad auctorem rerum omnium io humilitatis ſpiritu & in anima contrita totis eſt vobis affectibus recurrendum, ipſum ſubmiſſis precibus implorantes, ut iter veſtrum ad finem dirigat exoptatum, & per præſentem laborem fructus vobis præparetur æternus. Quia verò de vobis paterno affectu curam gerimus diligentem, univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur io Domino, in remiſſionem vobis peccaminum nihilominus injungentes, quatinus cùm in voluntate divina cuncta ſinr poſita, ſtabiles & fortes in creatoris veſtri obſequio perſiſtatis, totam ſpem veſtram proicien-

tes in ipſum: quoniam ipſe, vobis in ejus timore manentibus, vias inimicorum crucis Chriſti ſua virtute in tenebras convertet & lubricum, & præter æternam gloriam omnia vobis ad præſens adverſantia in proſpera commutabit. Eſt enim Cruceſignatorum copioſa multitudo, ſicut firmiter ſperamus, in auxilium veſtrum citò ventura, cum quibus ad paganorum perfidiam à Chriſtianorum finibus exufflandam efficaciter cum Dei auxilio poteritis laborare. Datum ut ſuprà.

A. ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epiſt. 39. Reſcribitur perſuadendo quòd pro malo non habeat ſi electio facta Præpoſiti Pabenburgenſis in Archiepiſcopum Colocen. germani conjugis ſuæ, qui in ætate & aliàs illiteratus exiſtebat, confirmari non poſſit.

SIcut regali prudentiæ per alias nos meminimus litteras intimaſſe, illa te caritatis prærogativa diligimus ut nihil tibi negare velimus quod eſſemus aliquando cuiquam Principum conceſſuri, cùm ad honorem & profectum tuum, quantum cum Deo poſſumus, efficaciter aſpiremus. Licèt autem affectuoſas nobis preces porrexeris pro dilecto filio .. Pabenburgenſi Præpoſito germano .. conjugis tuæ in Archiepiſcopum Colocenſem electo, ut ei, quem in archiepiſcopali officio tibi & regno tuo utilem fore ac neceſſarium confidebas, beneficium confirmationis conferre, ac donum Pallæ tranſmittere dignaremur; quia tamen Apoſtolus docet ut manus citò nemini imponamus, videlicet antequàm de ipſo per examinationem canonicam habeamus certitudinem pleniorem, & nos de ipſius Præpoſiti ætate ac litteratura eramus incerti, venerabili fratri noſtro.. Archiepiſcopo & dilecto filio .. Præpoſito Salceburgenſi dedimus in mandatis ut ſuper iis diligenter inquirerent, & quod invenirent nobis fideliter intimarent, ſerenitati tuæ litteris apoſtolicis intimantes quòd ſi litteratura non ſolùm eminens, ſed ſaltim competens in eo foret inventa, & ætas non ſolùm perfecta, ſed ſaltem perfectioni vicina, uſque adeo tuæ deſiderabamus ſatisfacere voluntati ut niſi tantus appareret in utraque defectus quòd non deberet aliquatenus tolerari, temperato rigore cum ipſo curaremus ex gratia diſpenſare. alioquin non noſtræ duritiæ, ſed ipſius poſſet inſufficientiæ imputari, ſi tua ſupplicatio circa ipſum optatum non ſortiretur effectum. Præfatus autem Salceburgenſis Archiepiſcopus nuper apoſtolatui noſtro per ſuas litteras intimavit quòd accedens ad fines Vngariæ, duobus ſuffraganeis Colocenſis Eccleſiæ aliiſque viris idoneis in ſua præſentia conſtitutis, ad examinationem prædicti Præpoſiti juxta formam mandati noſtri proceſſit, aſſerens ſe reperiſſe illum textum expeditè legentem, & interpretantem ejuſdem verba ſuo idiomate competenter, & aptè præterea de conſtructione grammatica reſpondentem, quendam verò Militem ipſius Præpoſiti pædagogum juramento corporaliter præſtito affirmantem eum indubitanter eſſe viginti quinque annorum & ultra, & huic quidem ætati ſtaturam ſui corporis concordare. Nos ergo ſuper iis habito cum fratribus noſtris diligenti tractatu, perpendimus evidenter eum nec in jure canonico nec in divino eloquio vel tenuiter commendatum, & ætatem ipſius non ſolùm non eſſe perfectam, ſed nec etiam perfectioni vicinam. Quæ duo, videlicet ætas legitima & litteratura ſufficiens, adeo ſunt Archiepiſcopo neceſſaria, qui debet eſſe pater patrum & magiſtrorum magiſter, ut juxta ſtatutum Lateranenſis Concilij, ſi Clerici præſumpſerint quemquam eligere, non ſolùm in Archiepiſcopum ſed etiam in Epiſcopum, qui patiatur in illis duobus aut alterutro eorum defectum, præter hoc quòd irrita eſt talis electio, ipſi ea vice ſint eligendi poteſtate privati, & per triennium à beneficiorum perceptione ſuſpenſi. Vnde quod eſt irritum ipſo jure nos non potuimus ratum habere, miſericorditer agentes ob tui gratiam & favorem cum Capitulo Colocenſi quòd ei pœnam in prælibato decreto ſtatutam non duximus infligendam. Dolemus autem non modicùm quòd in hoc regiæ non potuimus ſatisfacere voluntati; ne ſi fortè declinaremus ad dexteram vel ſiniſtram, eſſet in manu noſtra pondus & pondus, menſura & menſura, quorum utrumque abominabile eſt apud Deum. Vnigenitus enim Dei filius Ieſus Chriſtus, qui ab ipſa conceptione Spiritum ſine menſura recepit, uſque ad triceſimum annum diſtulit prædicationis officium exercere, per hoc evidenter oſtendens quod ante triceſimum annum nemo ſibi debet prædicationis officium uſurpare, quod maximè convenit ſollicitudini paſtorali. Ex eo verò quòd legitur quia Ieſus erat incipiens quaſi annorum triginta notatur quòd ſi eligendus in Præſulem ſit illi ætati propinquus, diſpenſari poteſt cum illo, quando neceſſitas vel utilitas id expoſcit, dummodo

ei vita & ſcientia ſuffragentur, ejus exemplo qui cœpit facere ac docere. Nam qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Alioquin, ſi videlicet ſecùs fiat, non diſpenſatio ſed diſſipatio eſt cenſenda. Rogamus igitur celſitudinem regiam & mooemus quatinus in eo quod juri neceſſitas fieri non permiſit tua ſerenitas non turbetur, ſed potiùs faciat præfatum Præpoſitum theologicis & canonicis ioſtrui documentis; ut cùm tempore procedente profecerit in ſcientia litterali, nos ad honorem & profectum ipſius tecum pariter intendamus: quia nec tibi oec illi procul dubio expediret ut contra Deum onus aſſumeret paſtorale; ne forte unde putares proficere, inde magis deficere mereretis, nóſque tu viles meritò reputares, cùm intelligeres quòd propter Regem terrenum non timuiſſemus offendere Regem cœleſtem, qui corpus & aoimam poteſt mittere in gehennam. Datum Laterani Non. April. anno decimo.

..ABBATI ET CONVENTVI DE CAMbuſchineo dioc. S. Andreæ.

Epiſt. 40. Decernitur quòd propter confirmationem privilegij factam eis ad Abbatis & Conventus de Ronfermelin petitionem non intendit jus novum conferre ſed collatum conſervare.

LIcèt in privilegio quod ad petitionem dil. fil.. Abbatis & Conventus de Domfermelin ad exemplum fel. me. Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri fecimus inoovari quædam contineantur, de quibus inter vos & ipſos quæſtio noſcitur emerſiſſe, nolumus tamen quòd ex innovatione hujuſmodi privilegij vobis in jure veſtro ullum valeat præjudicium generari: quia non intendimus jus novum conferre, ſed collatum ſervare, contra quod nondum potuit à tempore præfati prædeceſſoris noſtri præſcribi. Datum Laterani Non. April. anno decimo.

..ILLVSTRI REGI DANORVM.

Epiſt 41. Regratiatur ſuper liberatione Slevvicen. Epiſcopi; & advocata cauſa impoſitorum eidem ſuadetur ut permittat ipſum Epiſcopum per adminiſtratorem ſuum gaudere de fructibus ipſius epiſcopatus

QValiter ſuper facto kariſſimæ in Chriſto filiæ.. germaoæ tuæ Reginæ Francorum kariſſimo in Chriſto filio noſtro Ph. illuſtri Regi Francorum ſuo viro ſcribamus, nuntij tui fideliter tibi poterunt enarrare. Quòd autem venerabilem fratrem noſtrum .. Slewicen. Epiſcopum pro ſedis apoſtolicæ reverentia liberaſti, tuam regalem magnificentiam ſinceris proſequimur actionibus gratiarum. Quamvis igitur idem Epiſcopus in noſtra præſentia conſtitutus ſuper iis quæ objecta fuerunt contra ipſum multipliciter ſe oſtendere niſus fuerit inculpabilem, nuntij verò tui niſi ſint eundem culpabilem multipliciter demonſtrare, quia tamen io cognitione illorum plenè procedere non potuimus, attendentes quòd & tuæ ſecuritati à ſuſpicione quæ incidit ſit cavendum, & Slewicenſem Eccleſiam omnino noo deceat ſine regimine paſtorali manere, inter dexteram & ſiniſtram via regia incedendo, taliter duximus providendum, ut prædictus Epiſcopus circa nos, donec res concordia vel juſtitia mediante pacificum finem capiat, commoretur, & interim per venerabilem fratrem noſtrum.. Lundeo. Archiepiſcopum Eccleſiæ memoratæ provideatur in idoneo proviſore, qui tam in ſpiritualibus quàm temporalibus providere procuret eandem, rationem de illius proventibus redditurus, de quibus pecunia quæ ad uſum ipſius eſt Epiſcopi mutuata ſolvatur, & durante hujus neceſſitatis articulo competenter ei neceſſaria miniſtrentur. Quocirca ſerenitatem regiam monemus attentè & hortamur quatinus Eccleſiam ipſam per eundem Archiepiſcopum, ſecundùm præmiſſam deliberationis apoſtolicæ providentiam, liberè diſponi permittas, & præfato Epiſcopo de ipſius proventibus provideri. Ne verò cauſa diutiùs quàm expediat remaneat in ſuſpenſo, aliquos viros providos & fideles hinc ad primò venturum feſtum Natalis Domini ad ſedem apoſtolicam ſtudeas deſtinare, poteſtate ſibi commiſſa ut per eos & cum eis, ſi deſuper datum fuerit, vice tua ſuper negotio ipſo tractare concordiam efficaciter valeamus. Alioquin auditis & intellectis quæ per eos adverſus eundem Epiſcopum duxeris propoοenda, & illis quæ ipſe in ſui defenſione curaverit reſpondere, de vultu noſtro procedat judicium æquitatis. Præterea nuntij memorati, viri utique providi & fideles, tuæ poterunt ſerenitati referre quæ à nobis ſuper iis & aliis audierunt. Datum Laterani IV. Noo. April. aono decimo.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Francorum.

Epiſt. 42. Vt I. conjugem ſuam maritali affectione tractare valeat ſuadetur.

DEbitom officij paſtoralis, quo ſecundùm Apoſtolum ſapientibus & inſipientibus debitores exiſtimus, nos hortatur ut ad ea quæ juſta ſunt & honeſta tuam regalem magnificentiam opportunè importunè ſalutaribus monitis inducamus. Vnde licèt ſæpe maoſuetudinem tuam fuerimus exhortati ut kariſſimam in Chriſto filiam I. Reginam conjugem tuam plenè in tui gratiam revocares,

túque per Dei gratiam, etſi non ex toto, pro parte tamen monitiones apoſtolicas aſcultaris, quia tamen nondum eſt ei plenè conjugalis gratia reſtituta, erga te cogimur ſuper hoc ſedulioribus inſtare ſtudiis caritatis. Licèt enim apud homines, quos tua latent occulta, te ſatagas excuſare ſuper eo quòd eidem Reginæ affectum non exhibes conjugalem; quia tamen ſuper hoc ſaltem nullatenus excuſare te potes quòd ei non facis regalem honorificentiam exhiberi, ſerenitatem tuam rogamus attentè, & propenſiùs exhortamur, per Ieſum Chriſtum, qui mediator eſt legitimi fœderis, obteſtantes, quatinus cùm ſecundùm Apoſtolum conjugatos non deceat ad invicem defraudari, ne incidant in laqueum Satanæ, ſi fieri unquam poteſt, prædictam Reginam tractare procures gratia maritali, ſanctum ſpiritum diſciplinæ reveritus, qui cùm fictum effugiat, metuendum eſt tibi ne, quod abſit, à cogitationibus tuis ſe auferat, ſi ſine hujuſmodi intellectu conſiſtant. Si verò Deum, qui non irridetur, conſcientiæ teſtem habeas quòd eandem non poſſis hujuſmodi gratia pertractare, regali ſaltem verecundia perfundaris ut mulierem illuſtrem, Regum neptem, Regis germanam, Regis conjugem, Regis natam, in opprobrium tanti generis & diſpendium famæ tuæ quaſi captivatam amodo non ſuſtineas deſpicabiliter detineri, ſed potiùs ei facias honorificentiam impendi regalem; ne ſi diutiùs ei manifeſta ſubtraxeris, occultis eam defraudare proberis, & intima per exteriora propalans, non ſolummodo Deum habeas tui judicem, ſed & mundum; quorum alterum etſi demum poſſis pœnitendo placare, alterius tamen murmur, ſi ſuper hoc perſtrepere contra te cæperit, vix poteris cohibere. Licèt enim extiteris victorioſus in multis, nunquam tamen ita bene viciſti quàm ſi vincas te ipſum, ut non à vitio ſed à virtute vincaris: Salomone magnifico Rege teſtante quòd melior eſt ſapiens viro forti, & qui dominatur animo expugnatore urbium. Scribimus autem dil. fil... Abbati de Sarnai, viro, ſicut credimus, provido & honeſto, ut tuæ regali prudentiæ litteras noſtras exhibeat & exponat; ne fortè nunc etiam, ſicut olim, tibi per alium minùs fideliter exponantur. Datum ut in alia.

HELIEN. ET.. CICESTREN. Epiſcopis.

Epiſt. 43. Vt perſuadere habeant juſtitiarios regni Angliæ etiam per cen. ec. ne vota emiſſa peregrinantium Cruceſignatorum impediantur.

Dilectus filius nobilis vir G. filius Petri Iuſtitiarius Angliæ noſtris dudum auribus intimavit quòd propter guerram quæ inter kariſſimos in Chriſto filios noſtros Ph. Francorum & I. Anglorum Reges illuſtres periculosè tunc temporis vertebatur, idem Rex Angliæ ac magnates ejus ipſum exire de Anglia minimè permittebant, cùm eſſet plurimùm in tanta turbatione neceſſarius toti regno, & præfatus Rex Franciæ ac Barones ipſius non patiebantur eum per ſuas terras undecunque tranſire; ſicque peregrinationis votum, quod olim Cruceſignatus emiſerat, tunc adimplere non poterat, iis occaſionibus impeditus. Adjecit inſuper quòd parvulos habebat heredes potentiſſimos inimicos habentes, qui eoſdem exheredare modis quibus poterant nitebantur: qui cùm jam occupaſſent magnam partem hereditatis eorum, etiam reſiduum in patris eorum abſentia facilè poterant obtinere. Præterea monaſterium monialium ordinis de Sempingham in filiorum ipſorum hereditate ſe aſſeruit conſtruxiſſe: quod ſecundùm legem Anglicanæ provinciæ ſtare non poterat, ſi filij ejus eſſent eadem hereditate privati. Promiſit inſuper idem Miles conſtruere xenodochium ad ſuſcipiendum pauperes tranſeuntes in loco plurimùm opportuno. Vnde miſericorditer ſibi petiit indulgeri ut propter has cauſas de licentia noſtra poſſet executionem voti differre, promittens quòd interim ſexaginta marcas legalium Sterlingorum annuatim tranſmitteret in ſubſidium terræ ſanctæ. Pro eodem quoque nobili, quem propter expertam ipſius prudentiam & virtutem eſſe perneceſſarium noveratis in hujuſmodi tempeſtatis articulo toti regno, præfatus Rex Angliæ, ac bo. me... Cantuarien. Archiepiſcopus, & tu frater Helien. ſupplicaſtis inſtanter, neceſſitates tam Regis & regni quàm etiam filiorum per veſtras nobis litteras exponentes. Vnde venerabili fratri noſtro.. Epiſcopo, & dil. fil.. Decano Lincolnien. dedimus in mandatis ut ſi veritate quæ præmiſimus niterentur, auctoritate noſtra nobili memorato concederent ut per tres annos de noſtra licentia remaneret ad Regis obſequium & præſidium filiorum; niſi nus interim, penſatis rerum & temporum circumſtantiis, duceremus cir-

ca ipſum aliter ſtatuendum; ita videlicet quòd ipſe fideliter exequi procuraret quod de xenodochio ad opus pauperum conſtruendo & pecunia in terræ ſanctæ ſubſidium tranſmittenda promiſit. Verùm, ſicut nobis innotuit, idem Iuſtitiarius prædictis litteris hactenus non eſt uſus, nec pecuniam repromiſſam in terræ ſanctæ ſubſidium exolvere ſtuduit annuatim; & cùm guerrarum inſtantia, quæ inter dictos Reges excreverat, Domino ſit diſponente pacata, Regi vel regno non eſt idem Iuſtitiarius utilis ſicut priùs. Cùm igitur præter cauſas jam dictas plures aliæ ceſſaſſe dicantur quæ nos videntur ad concedendum præſcriptam indulgentiam induxiſſe, ſitque inſuper conſentaneum rationi ut ceſſante cauſa ceſſare debeat pariter quod urgebat, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus ſi eſt ita, ſæpedictum Iuſtitiarium monere ac efficaciter inducere ſtudeatis, ipſum, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellentes, quatinus votum quod emiſiſſe dinoſcitur exequi non poſtponat. Quòd ſi non ambo, alter veſtrum &c. Datum Laterani VIII. Id. April. anno decimo.

..ARCHIEPISCOPO.. SUBDECANO B. Martini & Magiſtro Socrati Canonico Turonen.

Epiſt 44. Committitur cauſa matrimonialis I. de Alcia & M. uxoris ſuæ terminanda.

EX litteris venerabilis fratris noſtri.. Epiſcopi Trecoren. intelleximus evidenter quòd cùm cauſam matrimonij, quæ inter nobilem virum I. de Alcia & M. uxorem ſuam Andegaven. diœceſis vertebatur, ipſi & dilectis filiis.. Cantori & .. Archidiacono Trecoren. commiſiſſemus fine canonico terminandam, idem, utpote remoti, penitùs ignorantes ipſam bo. me. B. prædeceſſori tuo, frater Archiepiſcope, vobiſque, filij Subdecane ac Magiſter W. Socrates, à nobis fuiſſe primitus delegatam, à præfato nobili, qui aſpirabat ad divortium, circumventi, uſque ad receptionem teſtium in negotio proceſſerunt. Verùm dictus nobilis diffinitivam ſententiam non expectans, quibuſdam falſis uſus, ſicut dicitur, inſtrumentis, aliam ſuperduxit. Aſſeruit inſuper Epiſcopus memoratus mulierem eandem ſub poteſtate prædicti nobilis fuiſſe detentam, & coram ipſo & conjudicibus ſuis indefenſam penitùs extitiſſe. Requiſita tamen ab eiſdem in jure utrum contradiceret, nec ne, receptioni & examinationi teſtium productorum aſſenſum præbuit, ſed ignorat quo ducta ſpiritu id feciſſet. Veruntamen ſecretò poſtmodum, quia publicè non audebat, revelabit eiſdem quòd à viro ſuo ut captiva detenta, minis & verberibus ab ipſo compulſa, præſtito juramento firmavit quòd iis quæ contra ipſam proponerentur ſuper matrimonio diſſolvendo nullatenus contradicere attentaret. quare ſuperſederunt negotio memorato. Cùm igitur fraus & dolus nulli debeant patrocinium impertiri, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, vos, prædictis litteris nequaquam obſtantibus, in cauſa eadem juxta priorum continentiam litterarum occaſione qualibet & excuſatione ceſſantibus, ſublato appellationis obſtaculo, ratione prævia procedatis, reducentes in ſtatum debitum quicquid occaſione litterarum illarum in ejuſdem mulieris præjudicium noveritis attentatum. Datum ut in alia.

EPISCOPO SANCTI ANDREÆ.

Epiſt. 45. Super declaratione obedientiæ & exemptione parrochialium Eccleſiarum, ac ſuper ſepulturis & nonnullis aliis ad ipſum Epiſcopum pertinentibus.

APoſtolicæ ſedis oraculo tua petiit fraternitas edoceri ſi monaſterij Abbas exempti parrochialium Eccleſiarum obtentu ad idem monaſterium pertinentium, quæ ab epiſcopali juriſdictione minimè ſint exemptæ, diœceſano Epiſcopo canonicam præſtare obedientiam teneatur. Ad quod tibi duximus reſpondendum, quòd cùm juxta canonicas ſanctiones in religioſorum Eccleſiis, quæ ad eos pleno jure non pertinent, inſtitui debeant ſacerdotes, qui Epiſcopis de plebis cura reſpondeant, ipſis verò pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem, non utique ab Abbate, ſed ab hujuſmodi ſacerdotibus, Epiſcopo convenit pro talibus Eccleſiis obedientiam exhiberi. Quæſiviſti præterea utrum viris religioſis, quibus parrochiales Eccleſiæ in uſus proprios ſunt collatæ, decedentibus perſonis earum liceat auctoritate propria poſſeſſionem earundem Eccleſiarum intrare, an per diœceſanum Epiſcopum in ipſam ſint potiùs inducendi. Ad quod utique reſpondemus quòd niſi eis ſpecialiter ſit conceſſum ut cùm vacaverint, per ſe ipſos ingrediantur eaſdem, profectò in poſſeſſionem ipſarum, ſuo Epiſcopo inconſulto, non eſt eis licitum introire. Quia verò nonnulli viri religioſi Eccleſias parrochiales tenentes, Epiſcopo parrochiam viſitanti procurationem denegant exhibere, in defenſionem ſui præſcrip-

Vide Addit. ad cap 31. lib. 6. de concordia ſacerdotij & imperij.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tionem tantummodo allegantes, fraternitatem tuam nolumus ignorare quòd cùm in talibus præſcriptio ſibi locnm vendicare non poſſie, ſicut à nobis alibi rationabiliter eſt oſtenſum, per eam ſe nequeunt ab ipſius præſtatione tueri. Ceterùm cùm plerunque contingat quòd Epiſcopi ſucceſſivè locis religioſis de redditibus qui pertinent ad eoſdem, ultra quinquageſimam conferant portionem, ita quòd ioterdum uſque ad tertiam partem vel quartam, interdum verò plus minùſve hnjuſmodi redditus minuuntur, tua fraternitas nos conſuluit utrum ſucceſſoribus eorundem ea quæ taliter fuerint ultra quinquageſimam portionem conceſſa, liceat aliquatenus revocare. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd licèt ſit in canone diffinitnm ut ſi quis Epiſcoporum in parrochia ſua monaſterium conſtituere fortè voluerit, & hoc ex rebus Eccleſiæ cui præſidet ipſe ditare, non ampliùs ibidem quàm quinquageſimam, Eccleſiæ verò quam monaſticis regulis informare vel pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non ampliùs quàm centeſimam partem cenſus Eccleſiæ cui præeſt debeat elargiri. Quia tamen in eodem canone conſequenter adjungitur ut hæc temperamenti æquitas obſervetur quòd cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cni tollit damna gravia non infligat; ea qnidem cautela ſervata, ut unam tantummodo, quæ placnerit, ex iis duabus remunerationem aſſumat, hoc ſemper eſt obſervandum quòd Epiſcopus unus vel alius non ſolùm non debet ampliùs, ſed nec tantùm nec minùs cum gravi Eccleſiæ ſuæ detrimento conferre, ſive ſimnl & ſemel id facere velit, ſive pluries ſucceſſivè eidem vel diverſis Eccleſiis conferendo. Vnde quod in grave detrimentum ſive de poſſeſſionibus ſive de proventibus vel ad epiſcopalem menſam vel cathedralem Eccleſiam pertinentibus in quantalibet portione conſtiterit eſſe collatum, poterit legitimè revocari, niſi præſcriptione vel alia exceptione legitima hujuſmodi actio excludatur. Nam etſi prima facie præſumatur quòd collatio quinquageſimæ vel centeſimæ partis grave non inferat detrimentum; quia tamenſi non ſolùm ſi ſæpe, ſed etiam ſi ſemel id fiat, ex variis circumſtantiis deprehendi poteſt interdum eſſe valde damnoſum, quod quidem magis poteſt ex oſtenſione ipſius facti quàm expreſſione alicujus ſtatuti cognoſci, nec quinquageſima nec centeſima ſemel aut ſucceſſivè debet cum gravi damno conferri. Si vèrò in tantum abundet Epiſcopus ut ſine damno Eccleſiæ ſuæ poſſit ampliùs etiam qnàm in quinquageſimam vel centeſimam partem neceſſitati alterius Eccleſiæ ſubvenire, quamvis per ſe non debeat excedere ſummam à canone præfinitam, per quem incautè largiri volentibus eſt occurſum, de ſuperioris tamen auctoritate poteſt etiam in majori ſumma ex ejus copia inopiæ alterius provideri. Datum Laterani VIII. Id. Aprilis, anno decimo.

Cap Cùm non liceat. *De præſcript.*
Cap. Cùm plerunque *De donationib.*

..MARCHIONI DE MALASPINA.

AVctoritate præſentium prohibemus ne quis occaſione pedagij quod ante ſtatutum Lateranenſis Concilij ſuper hoc editum in terra tua recipi conſueverat, te præſumat per cenſuram eccleſiaſticam moleſtare, niſi forſan antiquo & approbato pedagio abutaris. Nulli ergo &c. noſtræ prohibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IV. Idus Aprilis, anno decimo.

Epiſt. 46. Inhibetur ne occaſione pedagij ante ſtatutum Lateranen. Concilij in terra ſua aliquid recipere præſumat niſi quod antea recipiebat.

..RAVENNAT. ARCHIEPISCOPO.

LIcèt ab antiquo provida fuerit deliberatione ſtatutum ut electus in Eccleſiæ Ravennatis antiſtitem conſecrationis munus, vel ſi conſecrandus non fuerit, Palleum ad Romauam accedat Eccleſiam ſuſcepturus, neceſſitatis tamen ejuſdem Eccleſiæ túæque devotionis obtentu ſtaturum hujuſmodi temperando taliter duximus providendum, ut Palleum de corpore B. Petri ſumptum, plenitudo ſcilicet pontificalis officij, ſecundùm formam quam ſub Bulla noſtra deſtinamus expreſſam, per dilectum filium R. Subdiaconum noſtrum tuæ fraternitari tradatur; ita quòd quàm citò ſe facultas obtulerit, infra annum apoſtolico te conſpectui repræſentes, profeſſionem quam nunc juramento præſtiteris ore tunc ibi proprio editurus. Monemus ergo fraternitatem tuam & exhortamur attentè, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatinus ſpecialem gratiam tibi factam, quam utique ad conſequentiam trahi nolumus, recognoſcens, in vocatione qua vocavit te Dominus, commiſſæ tibi Eccleſiæ te talem ſtudeas exhibere quòd quæ læſa videtur non leviter in utriſque, tua proviſione ſe gaudeat in temporalibus & ſpiritualibus reparari. Datum La-

Epiſt. 47. Conceditur ut Palleum recipere poſſit & uti eodem.

terani XVI. Kal. Maij, anno decimo.

PRIORI ET FRATRIBVS Grandimontenſibus.

Epiſt 48. Vt preces effundere valeant pro anima M. Turonen. Archiepiſcopi, ut à pœnis, quas pro ſuis exceſſibus forſan meruit, valeat liberari.

ETſi fraternæ caritatis, quæ nunquam excidit, ſincerus affectus ſit ad proximos extendendus, dum fuerint in præſentis peregrinationis exilio conſtituti, ex ejuſdem tamen dilectionis fonte tunc eſt eis uberioribus beneficiis ſuccurrendum cùm à corporis vinculis abſoluti nec tempus nec locum habent ut per ſe valeant ulteriùs operari. Propter quod à ſanctis patribus quædam ſunt præſcripta remedia quibus defunctorum anguſtiis conſulatur, eleemoſynæ videlicet & jejunia, oblationes ac preces, quæ illis præcipuè prodeſſe noſcuntur qui, dum viverent, meruerunt ut hæc ſibi poſſent prodeſſe poſt mortem. Multis quippe divinæ ſcripturæ teſtimoniis comprobatur quòd meritis & precibus aliorum ſalutem mentis & corporis aliqui conſequuntur, quorum, inquit, fidem ut vidit, ait Dominus paralytico: *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* & conſequenter adjecit: *Tolle lectum tuum & vade in domum tuam.* Socrus quoque Simonis, quæ magnis febribus tenebatur, ad preces eorum qui manentes in domo rogaverunt pro ipſa meruit liberari. Maria etiam & Martha vitam Lazaro lacrymoſis precibus impetrarunt. Et ad lacrymas viduæ turba comite ſupplicantis, ejus filium Dominus ſuſcitavit. Ad hujuſmodi verò exhibenda ſuffragia quamvis fidelis quilibet teneatur juxta illud quod in Eccleſiaſtico legitur, *Mortuo non prohibeas gratiam, omnes ſiquidem moriemur*, illi tamen ad hoc ſpecialiter aſtringuntur qui à curis ſecularibus expediti, tam ſua quàm aliorum poſſunt commodiùs peccata deflere. Illis quoque convenit per hæc pietatis officia pleniùs ſubveniri qui ſuæ liberationis fiduciam in iis qui adhuc vivunt in corpore poſuerunt. Sanè bo. me. B. Turonenſis Archiepiſcopus, dum appropinquaret ad portas mortis, & eſſet in ultimo vitæ ſuæ termino conſtitutus, quaſdam litteras fecit ſcribi, quæ ſub ſigillo ſuo fuere nobis à dil. fil. Magiſtro P. de Vico poſt ejus obitum præſentatæ; in quibus nobis humiliter ſupplicabat ut vos noſtris litteris moneremus quatinus pro ipſo ad Dominum orationes & preces veſtras effundere curaretis. Nos igitur in hoc pium ejus devotionis deſiderium commendantes, qui apud diſtrictum judicem Eccleſiæ petiit ſuffragiis adjuvari, univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino quatinus pro jam dicto defuncto effundatis coram Domino corda veſtra, & pro ipſius anima devotiſſimè ſupplicetis altiſſimo, ut à pœnis quas pro ſuis forſan exceſſibus meruit, veſtris interceſſionibus liberetur, ſpem firmam habentes ut qui ex fideli devotione ſupplicationum veſtrarum patrocinium imploravit, veſtris precibus & beneficium percipiet & juvamen. Datum Laterani V. Id. April. anno decimo.

EPISCOPIS, ABBATIBVS, PRIORIBVS, & univerſis Clericis per Achaiam conſtitutis.

Epiſt 49. Vt Archiepiſcopo Patracen. ad exolvenda ſua debita caritativis ſtudeant auxiliis ſubvenire.

ETſi quilibet in neceſſitatis articulo proximo ſubvenire, illius tamen neceſſitates eum convenit liberaliùs relevare ad cujus reverentiam ex ſubjectionis debito noſcitur obligatus. Cùm igitur venerabilis frater noſter .. Patracen. Archiepiſcopus ſemel & iterum pro ſuis & Eccleſiæ ſuæ negotiis ad ſedem apoſtolicam veniendo, præter labores multiplices, jacturas graves ſuſtinuerit & expenſas, nec ad exolvenda ſua debita in præſenti ejuſdem ſufficiant facultates, univerſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatinus eidem Archiepiſcopo caritativis ſtudeatis auxiliis ſubvenire, ut veſtræ liberalitatis ſubſidiis à ſuorum debitorum obligationibus expeditus, veſtris commodis expeditiùs valeat inſudare. Datum Laterani IV. Kal. Maij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epiſt. 50. Vt Clericis ſuæ provinciæ proventus eccleſiaſticos percipere non permittat ſi in illis perſonaliter deſervire contempſerint, niſi ſibi conſtiterit eos canonicè fuiſſe promotos, & beneficiatos in eorum Eccleſiis reſidere compellat.

AD noſtram nuveris audientiam perveniſſe quòd quidam Clerici in Eccleſiis tuæ provinciæ proventus eccleſiaſticos percipere non verentur, cùm in eis reſidentiam facere negligant & perſonaliter deſervire. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus quatinus Clericos memoratos, qui in Eccleſiis in quibus ordinati fuerint perſonaliter deſervire contempſerint, proventus eccleſiaſticos percipere non permittas, cùm hoc tempore multa ſit ibidem penuria Clericorum. Datum ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 51. Vt illis qui ad Achaiæ partes accedunt celebrare non permittat.

EX tuæ devotionis inſinuatione recepimus quòd cùm Latini regionem Achaïæ occupaſſent, quidam Epiſcopi

Græci ſuffraganei tui, timore perterriti, de locis propriis fugientes, ſuas Eccleſias reliquerunt; quorum quidam, licèt ſæpins moniti, ad ſedes tamen ſuas redire contemnunt; nonnulli propter guerrarum diſcrimina per certos nequeunt nuntios commoneri. Vnde nobis humiliter ſupplicaſti ut ſuper hoc tibi ſalubriter conſulentes, qualiter circa illos & ipſorum dioceſes procedere debeas, tibi ſcribere dignaremur. Nos igitur attendentes quòd propter novitatem mutationis illius terræ & novitatum eventus ſit cum maturitate plurima procedendum, devotioni tuæ taliter reſpondemus, ut illos non ſemel, ſed ſæpe, videlicet primò, ſecundò, & tertiò, citare procures; & ſi comparere noluerint, ſed in ſua voluerint contumacia perdurare, niſi fortè ſe appellationis clypeo duxerint muniendos, quam infra tempus legitimum proſequantur, ipſos per ſuſpenſionis & excommunicationis ſententias ad tuam obedientiam venire compellas. Quòd ſi nec ſic ipſorum duritia poterit emolliri, eos dilectus filius B. tit. ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legatus ab epiſcopatuum adminiſtratione removeat, & quibus præſunt Eccleſiis de perſonis idoneis faciat provideri, ſed in eos degradationis ſententiam non promulget, ut cum eis miſericorditer, ſi expediat, faciliùs agi poſſit. In Eccleſiis autem eorum qui ſe fraudulenter abſentant, nec ad ipſos valet citatio pervenire, trinæ citationis edictum facias publicari. Et ſi nec ſic curaverint obedire, ſeu etiam ultra ſex menſes ſuas deſeruerint Eccleſias, ut juxta canonicas ſanctiones eis debeant meritò ſpoliari, contra eos quoque ſicut præſcriptum eſt procedatur. Poſtulaſti præterea per ſedem apoſtolicam edoceri utrum Clericos illos qui ad partes Achaïæ ſine commendatiis litteris veniunt permittere debeas celebrare. Super quo tibi taliter reſpondemus, quod niſi legitimè tibi conſtiterit, ſive per litteras, ſive per teſtes, de illorum ordinatione canonica qui penitùs ſunt ignoti, non debes ipſos permittere tuis plebibus celebrare. Sed ſi forſan eorum aliqui ſecretò ex devotione celebrare voluerint, poteris ſuſtinere. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, anno decimo.

EPISCOPO PATAVIENSI.

Epiſt. 52. Ad ſuggeſtionem Aquile.

ET canonica tradit auctoritas & ratio ſuggerit naturalis, ut cùm neceſſitas exigit vel utilitas perſuadet, & nnns epiſcopatus dividatur in plures, & plures conjungantur in nnum, ne cura paſtoris deſit alicui vel aliquid deſit curæ paſtoris. Legimus enim quòd cùm multi eſſent minores ſacerdotes, quos Chananæos communiter appellabant, unus autem ſummus ſacerdos, quem nominabant ſpecialiter Arabartum, David Prophetarum eximius per Spiritum ſanctum intelligens quòd unus non ſufficeret univerſis, viginti quatuor ſummos ſacerdotes inſtituit, ſexdecim de Eleazar, & octo de Ythamar: quibus tamen omnibus unum præfecit, quem ſtatuit principem ſacerdotum. Singulis autem per ſortem vicis ſuæ diviſit hebdomadas; quarum octava provenit Abiæ, de cujus genere Zacharias pater Iohannis Baptiſtæ deſcendit. Dilectus itaque filius nobilis vir.. Dux Auſtriæ tam per litteras proprias quàm nuntium ſpecialem noſtris auribus intimavit quòd Patavienſis epiſcopatus parrochialibus adeo limitibus eſt diffuſus quòd per unam quantumlibet exercitatam perſonam abſque multorum animarum periculo paſtorale circa ſingulas oves in ipſo nequeat officium exerceri. Quod utique venerabilis frater noſter.. Aquilegen. Patriarcha, dum Patavienſi Eccleſiæ præſideret providè circumſpiciens, in votis dicitur habuiſſe fel. rec. C. Papæ prædeceſſori noſtro cum inſtantia ſupplicare ut in provincia ſeu potiùs provinciis tam diffuſis alium præter ſe antiſtitem ordinaret, quibus, ut expertus, agnoverat per unum immediatè paſtorem ſpiritualia ſacramenta non poſſe congruè miniſtrari. De quibus, inter ceteras partes epiſcopatus ejuſdem, Auſtria maximum noſcitur ſuſtinere defectum: quæ profectò in tantum dicitur à ſede cathedrali diſtare ut ad nonnullas Eccleſias inibi conſtitutas vix infra ſex dies à cœna Domini perveniat novum chriſma. Conſecrationes quoque altarium, confirmationis ſacramentum, & ordinationes nihilominus Clericorum nonnunquam tempore multo, ſæpe verò perpetuò differuntur, niſi per advenas fortaſſis Epiſcopos aliquotiens impendantur eiſdem. Quódque gravius eſt, uſque adeo, ut aſſeritur, ibi peſtis invaluit hæreticæ pravitatis ut paſſim in caulas dominicarum ovium lupi rapaces irrumpant, dum per virgam paſtoris, quæ quanto pluribus eſt intenta, tanto minùs ſpecialiter ſuper eis prævalet vigilare, truculenta rabies eorundem ab ipſis ſcdulitatis

Aquilegenſis Patriarchæ, dum ipſi Patavien. Eccleſiæ præſidebat, committitur, ut de loco inſigni, ubi unam cathedralem Eccleſiam erigere poſſit in loco Viennenſi.

tatis officio non arcetur. Vnde conſiderans dictus nobilis meſſem multam per operarios paucos non poſſe commodè procurari, & ideo rogandum dominum ejus eſſe ut mittat operarios in eandem, nobis humiliter ſupplicavit ut neceſſitate pariter & utilitate penſata, in provincia ſua, quæ quantò eſt à tua ſede remotior, tantò ſolatio noſcitur alterius Præſulis ampliùs indigere, ſpecialem ordinare paſtorem ſuper gregem dominicum dignaremur, locum congruentem deſignans in quo decenter conſtitui poſſit Eccleſia cathedralis, Wiennam videlicet civitatem, quæ poſt Coloniam una de melioribus Teutonici regni urbibus eſſe dicitur, amœna flumine, ſitu prædita, civibus populoſa, in qua dudum epiſcopalis ſedes noſcitur extitiſſe, ſed per incurſum exteræ nationis, quæ tam illam quàm alias multas circumſtantes provincias devaſtavit, primò Lauriacum & inde Pataviam eſt tranſlata. Ne verò cum enormi tuo gravamine id petere vel appetere videatur per quod potiùs onus tuum allevandum intendit, tertiam partem Auſtriæ ſive quartam conſtituendæ diœceſis poſtulavit limitibus deputari, villis & caſtris cum poſſeſſionibus univerſis ac ceteris temporalibus, præter jus parochiale duntaxat, in eadem particula tibi & Patavien. Eccleſiæ reſervatis. Ita profectò quòd idem Dux cum Wiennenſi plebe de bonis ſuis epiſcopatum hujuſmodi redditibus mille marcharum pro ſalute animæ ſuæ ſuorúmque parentum pia devotione dotabit, redditus nihilominus aſſignando de quibus tricenarius præbendarum in ea numerus ſtatuatur, quarum cuilibet in extimatione viginti marcharum proventus annuus deputetur. Nos igitur attendentes quòd cùm oves ſpirituales non ſint negligentiùs carnalibus gubernandæ, quandoquidem rector illarum cuſtodum plurimorum ipſis adhibet diligentiam cùm eas ab uno viderit non poſſe pro multitudine cuſtodiri, ad dominici gregis regimen, qui nimis eſt in tuo multiplicatus ovili, alium, ſi verum eſt quod aſſeritur, oporteat præter te deputari paſtorem, qui & ſuas oves cognoſcat, & à ſuis ovibus cognoſcatur, ejus exemplo qui ait, *Cognoſco oves meas, & cognoſcunt me meæ*, licèt non ſolùm ſecundùm ſtatuta canonica, verùm etiam nonnulla prædeceſſorum noſtrorum exempla, poſtulationi præfati Ducis videatur meritò annuendum, tuæ tamen volentes fraternitati deferre, de ſuperabundanti gratia rem ipſam tibi voluimus intimare, conſiderato quòd etſi non ſit neceſſarium ſuper hoc tuum obtinere conſenſum, illum tamen requirere ſit honeſtum. Quocirca fraternitatem tuam monemus attentè & propenſiùs exhortamur, per apoſtolica ſcripta mandantes, quatinus tam ſalutare propoſitum benivolo proſequendo favore, luctúmque animæ temporali quæſtui præponendo, quantum in te fuerit in hoc affectum adhibeas & effectum, quid de ſingulis ejus negotij circumſtantiis ſentias nobis quantocius reſcripturus. Nos enim venerabili fratri noſtro .. Salſeburgenſi Archiepiſcopo dedimus in mandatis ut memoratum Ducem ad peragendum hujuſmodi propoſitum pietatis propenſiùs exhortetur, & inquiſita ſuper iis diligentiùs veritate, nobis eam ſub opportuna celeritate reſcribat, determinatè ſignificans in qua & quanta parte provinciæ memoratæ futuri epiſcopatus locari cathedra & parrochia valeat congruentiùs aſſignari; ut ſic demum certiores effecti, ad conſummationem hujus negotij ſicut inſpiraverit Dominus procedamus. Datum Laterani XVIII. Kal. Maij, anno decimo.

.. EPISCOPO .. PRÆPOSITO SANCTI Lucij, & .. Scolaſtico Curienſi.

Epiſt. 53. Committitur ut H. pauperi Preſbytero de Eccleſia de Rapis faciant pacifica poſſeſſione gaudere, prout de jure fuerit faciendum.

ACcedens olim ad præſentiam noſtram dilectus filius H. pauper Preſbyter humili nobis inſinuatione monſtravit quod cùm VI. & Ha. Conſtantienſes Canonici eum ſuper Eccleſia de Rapis, ad quam fuerat legitimè præſentatus, contra juſtitiam moleſtarent, idem Preſbyter ad Abbatem de Capella & conjudices ejus ſuper hoc litteras apoſtolicas impetravit. coram quibus cùm multa fuiſſent hinc inde propoſita, metu demum adverſæ partis ad ſententiæ calculum procedere noluerunt; ſicut ipſi per ſuas nobis litteras intimarunt. Quare Preſbyter ipſe ad noſtram audientiam appellavit, feſtum beatorum Philippi & Iacobi proximò tunc præteritum ſuæ terminum appellationi præfigens. Vnde nos vobis dedimus in mandatis ut ſi conſtaret memoratum Preſbyterum nullum habentem eccleſiaſticum beneficium ad præfatam Eccleſiam fuiſſe canonicè præſentatum, nonobſtante inſtitutione alterius, qui alia dicebatur eccleſiaſtica beneficia poſſidere, ipſum faceretis de illa ſublato appellationis obſtaculo inveſtiri. Verùm, ſicut tu, frater Epiſcope, per tuas nobis

litteras intimaſti, licèt ejuſdem Preſbyteri adverſarium conſtitiſſet alia eccleſiaſtica beneficia obtinere, quia tamen objectum extitit quòd dictus Preſbyter litteras prælibati mandati per falſi ſuggeſtionem & ſuppreſſionem obtinuerat veritatis, eodem adverſario ſedem apoſtolicam appellante procedere ad ſententiam diſtuliſtis. Cùm igitur dictus Preſbyter denuo propter hoc ad præſentiam noſt·am accedens diù ſuum expectaverit adverſarium, qui appellationem quam interjecerat non eſt aliquatenus proſecutus, compatientes ejuſdem laboribus & expenſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus ſi conſtiterit præfato Preſbytero ex præſentatione illa jus in illa fuiſſe Eccleſia acquiſitum, nonobſtante quòd prælibatas litteras ad falſi ſuggeſtionem per ſuppreſſionem veritatis dicitur impetraſſe, cùm hanc formam tanquam conſonam juri communi falſitatis expreſſio vel ſuppreſſio veritatis nequeat immutare, ſecundùm mandatum earum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo in ipſo negotio procedatis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo; ſollicitè proviſuri ut cùm adverſarius ſæpedictus poſt litteras ſecundò à nobis per Preſbyterum eundem obtentas poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ occupaſſe dicatur, ſi ſecundùm formam mandati noſtri Preſbyterum ipſum de illa contigerit inveſtiri, amoto ab ipſa tam eo quàm alio quolibet illicito detentore faciatis dictum Preſbyterum ipſius pacifica poſſeſſione gaudere, in eos qui ſe temerè ducerent opponendos canonicam promulgando cenſuram; præfatum nihilominus adverſarium ad debitam reſtitutionem frnctuum ſubtractorum eidem Preſbytero faciendam per eandem cenſuram appellatione poſtpoſita compellentes. Sic autem mandatum apoſtolicum impleatis quòd de cetero pro defectu veſtro prædictum pauperem non oporteat ad ſedem apoſtolicam laborare, vos quoque non poſſitis de negligentia reprehendi. Depoſitiones verò teſtium, quas nobis ſuper ipſo negotio tranſmiſiſtis, veſtræ diſcretioni remittimus; ut tam ſecnndùm ea quæ ſupet eodem negotio ſunt depoſita, quàm ſecundùm illa quæ legitimè deponentur, in cauſa ipſa canonicè procedatis. Nullis litteris &c. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum Laterani XIV. Kal. Maij, anno decimo.

..POTESTATI ET CONSVLIBVS tam præſentibus quàm futuris & univerſo populo Tarviſin.

Epiſt. 54. Perſuadentur quòd acquieſcant & credant eorum Epiſcopo ſuper corrigendis nefandis & ſchiſmaticis erroribus quos tenent contra fidem, & idem Epiſcopus Clericorum corrigat exceſſus.

GLoria nominis veſtri longè lateque clareſceret, niſi eam fumus hæreticę pravitatis multipliciter offuſcaret, cùm ſecundùm Apoſtolum non ſolùm multum fermenti, ſed etiam modicum quidem totam maſſam corrumpit. Vt quid igitur, incliti cives, fidem catholicam, per quam renati eſtis ex aqua & ſpiritu in baptiſmo, corrumpi permittitis à quibuſdam indiſciplinatis & indoctis hominibus ſeductoribus & ſeductis, qui neque ſacras ſcripturas intelligunt, neque virtutem divinam agnoſcunt, ſub ovina pelle lupinam rapacitatem velantes, ut propinent incautis in aureo calice fel draconum? Expurgate itaque vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azymi, non in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis, attendentes à falſis Prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, præſertim ab impiis Manichæis, qui ſe Catharos vel Paterenos appellant, quorum inſaniam Paulus Apoſtolus in Spiritu ſancto prævidit & prædixit eſſe vitandam, ſcribens inter cetera Timotheo: *Spiritus*, inquit, *maniſeſtè dicit quia in noviſſimis temporibus diſcedent quidam à fide, attendentes ſpiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium conſcientiam, prohibentium nubere, abſtinere à cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione à fidelibus & iis qui cognoverunt veritatem. quia omnis creatura Dei bona, & nihil reiciendum quod cum gratiarnm actione percipitur. ſanctificatur enim per verbum Dei & orationem.* 1. *Tim.* 4. Ecce quàm expreſsè & manifeſtè Paulus Apoſtolus, vas electionis, & doctor gentium, ſegregatus in evangelium Dei, quod ipſe ab homine non accepit nec didicit, ſed per revelationem ſolummodo Ieſu Chriſti, damnat & improbat veſanum dogma perfidi Manichæi, quod non ſolùm ab orthodoxæ fidei veritate, verùm etiam à naturalis rationis judicio eſt penitùs alienum. Ille quippe cum ſequentibus ſuis dogmatiſat corporales cibos non eſſe creatos à Deo, ſed à diabolo, quem appellat principem tenebrarum, à quo univerſa corporalia & viſibilia dicit eſſe creata. Iſte verò docet cibos à Deo

eſſe creatos, & ideo percipiendos eſſe à fidelibus cum actionibus gratiarum. Ille prohibet nubere, damnans conjugium, & aſſerens non eſſe majus peccatum polluere matrem vel filiam quàm extraneam vel ignotam. Iſte verò commendat conjugium, aſſerens illud magnum exiſtere ſacramentum in Chriſto & in Eccleſia, juxta quod protoplaſtus evigilans prophetavit. *Hoc*, inquit, *nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Ideóque nubere melius dicit eſſe quàm uri. Cur autem in talibus immoramur, cùm inter omnes inſanias hæc ſit magis inſana, & inter omnes errores hic ſit magis horribilis, tanquam qui non ſolùm evangelicam veritatem impugnat, verùm etiam philoſophicam doctrinam evertit, quæ tradit unum eſſe univerſorum tam viſibilium quàm inviſibilium conditorem. Fugite itaque, fugite damnabilem & damnatum quin etiam damnoſum & damnantem errorem, qui tenebras interiores inducit ut ad tenebras exteriores perducat; & nolite obtenebrari cum illis qui fatentur ſe ipſos eſſe creatos à principe tenebrarum; ſed illuminamini magis cùm iis qui ſe confitentur à patre luminum eſſe creatos, apud quem tenebræ non ſunt ullæ. Nos enim ſpondemus pro vobis apud Chriſtum Ieſum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, quòd illa eſt vera fides & recta, ſecundùm doctrinam apoſtolicam & propheticam, quam ſedes apoſtolica dogmatiſat, cui nos, licèt immeriti, præſidemus, & in noviſſimo diſtricti judicij die ante tribunal ipſius ſuper hoc ipſi pro vobis volumus reſpondere; interpellantes vos ad illud divinæ majeſtatis tribunal, coram quo tandem adſtabitis ſecundùm merita recepturi, ut aſpernantes & deteſtantes falſa dogmata hereticæ pravitatis, amplexemini & ſectemini veram doctrinam apoſtolicæ ſedis ſupra firmam petram immobili ſoliditate fundatam, reminiſcentes quid olim promiſeritis nobis interpoſito juramento in manu venerabilis fratris noſtri .. Ferrarienſis Epiſcopi, quando communionis gratiam diù vobis ſubtractam per ejus miniſterium paterna vobis reſtituimus pietate. Quocirca devotionem veſtram monemus & exhortamur in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatinus venerabili fratri noſtro .. Epiſcopo veſtro, cui dedimus in præceptis ut diſtrictè corrigat Clericorum exceſſus quorum prava vos exempla conturbant, credatis & acquieſcatis in iis quæ redolent mores honeſtos & fidem ſapiunt orthodoxam; non ſcandaliſantes animas veſtras in eo quòd aliqui aliter vivunt quàm doceant: quia ſicut infirmitas medici vim non impedit medicinæ, ſic iniquitas ſacerdotis virtutem non evacuat ſacramenti. Datum Laterani XI. Kal. Maij, anno decimo.

Vide Baluzij Notas ad Agobardum pag. 66.

EPISCOPO BRIXINENSI, H. Aquilegenſi Præpoſito, & S. Scolaſtico Auguſtenſi.

Epiſt. 55.
Eis committitur examinatio teſtium ſuper electione Paſtoris Gurcen. Eccleſiæ, ſuper qua electione Salſeburgen. Eccleſia jus habere ſibi vendicabat.

Conqueſta eſt nobis Gurcenſis Eccleſia quòd ſuper libertate ſibi Pontificem eligendi Salſeburgenſis Eccleſia ipſam indebitè moleſtabat, quam tam de jure communi quàm antiqua conſuetudine ac privilegio ſpeciali .. Gurcenſis Eccleſiæ procurator eidem competere proponebat. Cui cùm ex parte altera quædam obiceretur ſententia, quæ ſuper hoc pro Salſeburgenſi dicebatur Eccleſia promulgata, idem aſſeruit nullam ſuper hoc ſententiam prolatam fuiſſe. Verùm exhibitio nobis quibuſdam litteris venerabilis fratris noſtri .. Epiſcopi Friſingenſis & dilecti filij .. Abbatis ſanctæ Crucis, quæ videbantur latam ab ipſis dictam ſententiam continere, idem propoſuit ſubſequenter quòd præfati judices nec ordinarij fuerant, nec arbitri communiter electi à partibus, neque conſtabat quòd fuerint delegati, unde quod ſtatuerant robur habere non poterat firmitatis, contendens Gurcen. Canonicos liberè ſuum Pontificem hactenus elegiſſe, quem uſum ſufficienter ſe aſſeruit probaturum. Cùmque ipſi eſſet ex adverſo reſponſum memoratos judices ex delegatione fel. me. Alexandri Papæ III. habuiſſe auctoritatem negotium terminandi ſuper uſu eligendi & commiſſione ipſa, venerabilibus fratribus noſtris .. Friſingen. & .. Tergeſtin. Epiſcopis unà tecum, frater Brixinen. Epiſcope, receptionem teſtium quos alterutra partium vellet producere duximus committendam. Partibus verò in noſtra præſentia conſtitutis, & atteſtationes ſuper illis duobus articulis offerentibus nobis clauſas, Gurcenſis Eccleſiæ procurator eſt in judicio proteſtatus quòd non credebat ſuper hoc ſententiam latam fore, ſed ſi eſſet, per metum contra eandem Eccleſiam fuerat judicatum. Quem ad nos fe-

cretò vocavimus, & de metus inquiſivimus qualitate. Sed cùm nobis talem exprimeret qui probatus parti ſuæ amminiculum non afferret, & ſe nolle probare alium fateretur, poſtulans inducias ad metum, quem expreſſerat, comprobandum, nos partibus conſuluimus, ad concordiam intendentes, quòd adventum venerabilis fratris noſtri .. Salſeburgen. Archiepiſcopi expectarent. Qui cùm fuiſſet diutiùs expectatus, & interim quidam ex Gurcen. Canonicis ad ſuam Eccleſiam acceſſiſſent, ſecum quoſdam teſtes redeuntes duxerunt, per quos alium metum, ſcilicet quòd compulſi fuerunt per .. Comitem Palatinum & fratres germanos ipſius Archiepiſcopi, qui tunc erat, contra ſe Gurcen. Canonici confiteri, dictus probare voluit procurator, tunc demum confitens ſententiam latam fuiſſe, allegando proponens quòd cùm in jure civili habeatur expreſſum quia quod vi metúſve cauſa geſtum eſt; Prætor nullo tempore ratum habebit, nec hoc tempore rata debet haberi ſententia, quæ occaſione metus eſt lata à judicibus memoratis. nec ratione longi temporis exceptionem obſtare rei judicatæ propoſuit quin actio quòd metus cauſa modò valeat intentari, quia nedum quadraginta annorum ſpatium, per quod ei, ſi loco religioſo competat, obſtaculum præparatur, ſed nec triginta poſt prolatam ſententiam eſt effluxum, quin imò auctoritate canonis totum eſt illud judicium renovandum, in quo pars ex eo quòd contra ſe aliquid confeſſa fuiſſet, contrarium judicium reportavit, in confeſſione ſe probaverit violentiam pertuliſſe, necnon omnis confeſſio quæ fit ex neceſſitate fides non eſt, & peſſimum eſt de ſuſpicione aut extorta confeſſione aliquem judicare. Item certum eſt quòd ſicut exceptio eſt actionis excluſio, ita replicatio eſt auxilium actionis. Quare cùm ea quæ ſunt annua ad agendum, perpetua ad excipiendum dicantur, & replicatio ſit quaſi exceptionis excluſio, dum aliàs duraret actio, niſi obſtaret exceptio, per replicationis ſuffragium vigorem actio reaſſumit. Proptet quòd non obſtante rei judicatæ exceptione dixit ſe poſſe, ſicut & ante ſententiam, & modò electionem liberam vendicare. Ei quod objectum fuerat, ſcilicet non ad unam ſolummodo probationis ſpeciem judices animos applicaſſe, ſed ex confeſſionibus & teſtibus & inſtrumentis quibuſdam contra Gurcen. Eccleſiam ſententiam protuliſſe, reſpondit quòd metus, qui continebat corporis cruciatum, in toto judicio intervenit. Porrò pars alia proponere procuravit quòd ejus adverſarius audiri penitùs non debebat, multiplici ratione; tum quia confeſſus fuerat quòd metum alium proponere non volebat, tum quia cùm à principio ſententiam prolatam negaret, per fraudem poſtmodum contrarium eſt confeſſus, & fraus & dolus nemini patrocinium debet ferre. unde in pœnam inficiationis ſibi debebat actio denegari, ſicut per legem in caſu conſimili eſt ſtatutum. tum etiam quia confeſſus fuerat poſt memoratam ſententiam Salſeburgenſi Archiepiſcopo Gurcen. Canonicos in talibus obedientiam præſtitiſſe, ſic ſuo conſenſu ſententiam confirmantes, præſumpto per jus civile quòd propter conſenſum ſpontaneum ſubſequentem in prolatione ipſius ſententiæ nulla coactio interceſſit. Adiciens quòd poſtquam bo. me. Lucio Papæ III. Gurcenſes de ipſa ſententia querimoniam obtulerunt, ab eo fuit eadem confirmata, quòdque Gurcen Canonici ſponte per multos annos ipſi ſententiæ paruerunt. Quæ rationes ab adverſario hujuſmodi reſponſionibus ſunt deluſæ, quòd quemlibet ſui licet pœnitere reſponſi, ſi nulla captio ex ejus pœnitentia ſit actoris. At cùm Salſeburgenſis Eccleſia in excipiendo vices actoris ſuſtineat, & nihil credatur utilitatibus eccleſiaſticis deperire, ſi quæ ſunt aliena reddantur, poteſt locus eſſe pœnitentiæ replicanti ad jus ſuum integrum conſervandum. Præterea procurator prædictus obtulit ſacramentum, quòd de novo talis metus in ſuam devenerit notionem. quare audiri debebat illa conſimili ratione, quòd ſi quiſquam tempore contracti matrimonij præſens fuit, nec tunc aliquid propoſuit contra ipſum, ſed illud velit proceſſu temporis accuſare, ac fuiſſe conſanguineos contrahentes juraverit poſtea ſe ſciviſſe, auditur accuſans. Item ſi quis petitorio intentato, & ſuper eo teſtibus jam receptis, velit actor poſſeſſorium intentare, ad illud reverti per noſtram conceſſa eſt licentia decretalem. Verùm quia in alieni facti ignorantia tolerabilis error eſt, & error facti nemini necdum negotio finito nocet per legitimas ſanctiones, præcipuè cùm Gurcen. certet Eccleſia de damno vitando & jure ſuo acquirendo vel potiùs conſervando, ex variationibus hujuſmodi non debet periculum ſuſtinere. Nam nonnunquam Prætor

variantem non repellit, & conſilium non aſpernatur mutantis. Sic autem tertiæ ac quartæ objectionibus eſt reſponſum, quòd non debet Gurcen. Eccleſiæ ſervitutis confeſſio præjudicium generare: quia ſi de jure communi habere debeat liberum de illo qui eſt ei præficiendus judicium, & contra hujuſmodi libertatem ſic ſervitutem confeſſa, juris civilis auxilio ſuffragante; quod vult liberum hominem ſervum per confeſſionem non effici ſervitutis, non eſt ipſi libera electio adimenda, adjungens quòd poſt tranſlationem ad Maguntin. Eccleſiam Archiepiſcopi memorati, Gurcen. Eccleſia dicto prædeceſſori noſtro Lucio Papæ III. quando potuit reclamare, ſuper violentia expoſuit quæſtionem; ſed ipſe, ſicut in privilegio quod ſuper electione, inſtitutione, conſecratione Gurcen. Epiſcopi fel. rec. Alexander Papa II. dicebatur Salſeburgenſi Eccleſiæ conceſſiſſe, ita & in ſententia circumventus, aſſerens ſe diligenter examinaſſe, ac verum illud privilegium inveniſſe, quod nos falſum reperimus manifeſtè, eam abſentibus Gurcen. Canonicis confirmavit. Nos igitur iis & aliis intellectis quæ partes coram nobis multipliciter allegarunt, interloquendo conceſſimus ut procurator Gurcen. Eccleſiæ probandi metum illum facultatem haberet, præſtito juramento ſe illum poſtea didiciſſe; ſicque teſtes produxit, quos per dil. fil. n. L. Tituli ſanctæ Crucis Preſbyterum & G. ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Card. examinari mandavimus & eorum depoſitiones conſcribi. Quia verò ſæpedicti Archiepiſcopi procurator tam ſuper hoc quàm ſuper eo quòd Gurcen. ſpontanea voluntate ſententiæ paruerunt, & quòd tam metu quàm aliis coram bo. me. Lucio Papa prædeceſſore noſtro in judicio allegatis idem prædeceſſor noſter per privilegij paginam præfatam ſententiam confirmavit, volebat in patria producere teſtes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus teſtes quos utralibet pars ſuper præmiſſis articulis & ſuper tranſactione quæ poſt tempus ſententiæ dicitur facta fuiſſe, aut in perſonas teſtium duxerit producendos, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, circa feſtum omnium ſanctorum in loco ſecuro partibus recipere procuretis, & atteſtationes redactas in ſcriptis nobis fideliter transmittatis, ex tunc præfigentes ipſis partibus terminum competentem, quo recepturæ ſententiam noſtrò ſe conſpectui repræſentent; niſi forſan interim poſſent ad amicabilem venire concordiam, quam utrique parti credimus expedire. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Laterani XIV. Kal. Apriſ. anno decimo.

CAPITVLO PATRACENSI.

Epiſt. 56
Vt Patracen. Archiepiſcopum in concordia electum tanquam eorum verum Archiepiſcopum recipiant.

CVm dilectus filius nobilis vir Guillelmus Campanienſis Princeps Achaïæ & vos pariter cum eodem nobis olim inſtanter ſupplicaveritis & devotè ut venerabilem fratrem noſtrum .. Patracen. Archiepiſcopum, tunc unanimiter electum à vobis, & ad ſedem apoſtolicam accedentem, vobis in paſtorem concedere dignaremur, nos diligentiùs indagantes qualiter fuerat in ipſius electione proceſſum, quod per vos factum fuerat, tanquam minùs licitè procuratum, cùm & vos fuiſſetis minùs canonicè inſtituti, non duximus approbandum; ſed neceſſitate pariter & utilitate penſatis, poſtquam de veritate negotij & ſtatu terræ per juramenta ſociorum ejuſdem Archiepiſcopi tunc electi fuimus certiores effecti, de poteſtate noſtra eum Eccleſiæ veſtræ paſtorem conſtituimus & rectorem, adminiſtrationem ipſi plenariam tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus concedentes. Licèt autem de plenitudine poteſtatis, quam habemus Domino diſponentè ſuper Eccleſias univerſas, conſecrationis munus potuiſſemus eidem tunc temporis impendiſſe, quia tamen voluimus venerabili fratri noſtro .. Patriarchæ Conſtantinopolitano, cui Eccleſia veſtra aſſeritur eſſe ſubjecta, in hac parte deferre, ipſum ad Patriarcham remiſimus memoratum, ab eodem conſecrationis gratiam recepturum. Verùm idem Archiepiſcopus guerrarum & turbationum periculis, quæ vigent in Romaniæ partibus, impeditus, ejuſdem Patriarchæ ſe non potuit conſpectui præſentare; ſed nec expedire credebat, cùm idem Patriarcha tunc temporis eum conſecrare nequiverit, quia coëpiſcopos non habebat. Vnde Athenien. & Theban. electos ad ſuam præſentiam accedentes in Syriam deſtinavit, conſecrationis munus inibi recepturos. Nos igitur eidem paterno compatientes affectu, qui ſemel & iterum ad ſedem apoſtolicam veniendo, præter labores multiplices, jacturas graves ſuſtinuit &

expenſas, ei munus conſecrationis impendimus, ipſum eum honore Pallei, plenitudine ſcilicet pontificalis officij, inſignitum, cum gratiæ oostræ plenitudine remittentes exhibiturum præfato Patriarchæ obedientiam & reverentiam tam debitam quàm devotam, cùm ex eo quòd à nobis conſecrationem accepit, nulli velimus præjudicium generari, ne fortè, quod abſit, inde injuriarum naſcatur occaſio unde jura naſcuntur. Veruntamen ſi ſuper Eccleſiæ veſtræ ſtatu jus veſtrum proſequi volueritis, nos, qui, ſecundùm Apoſtolum, ſumus omnibus in juſtitia debitores, juſtitiam vobis auctore Deo curabimus exhibere. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem tanquam veſtro Archiepiſcopo intendatis, ejus ſalubria monita & præcepta recipientes humiliter & devotè. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno decimo.

.. ARCHIDIACONO ET.. PRÆPOSITO de Setara Subdiacono noſtro, Canonico Mediolanenſi.

Epiſt. 57. Vt cauſam quæ inter C. ſcolarem & Iohannem Clericum vertitur audiant & fine debito terminent.

DVdum ho. me.. Archidiacono Mediolanen. dedimus in mandatis ut dil. fil. C. Scolarem à.. Preſbytero ſancti Victoris quadragiota Martyrum, qui ſolus in ipſa Eccleſia miniſtrabat, in qua, ſicut ſcolaris idem aſſeruit, quondam miniſtraverunt Clericus & ſacerdos, in Clericum & fratrem ejuſdem Eccleſiæ recipi faceret, cujus facultates idem ſcolaris propoſuit nullatenus imminutas. Sed Preſbyter memoratus, ipſius Archidiaconi examen malitioſè declinans, Iohannem Clericum pro ſe ad noſtram præſentiam deſtinavit, cui & præfato C. venerabilem fratrem noſtrum B. Tranen. Archiepiſcopum apoſtolicæ ſedis Legatum tunc Subdiacooum & Capellanum noſtrum dedimus auditorem. Coram quo dictus Iohanoes aſſeruit quòd nequaquam ſufficiebant duobus Clericis facultates Eccleſiæ memoratæ, adiciens quòd prædictus C. non erat idoneus ad illius Eccleſiæ beneficium obtinendum. Vnde nos venerabili fratri noſtro... Patriarchæ Hieroſolymitano, tunc Epiſcopo Vercellenſi, de illorum aſſenſu mandavimus ut ſi prædictus C. legitimè coram ipſo probaret quòd facultates Eccleſiæ ſupradictæ imminutæ noo eſſent, ſed duobus ſufficerent, & perſooa ejus eſſet idonea, Preſbyterum ſupradictum ad receptionem ipſius per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compelleret, contradictores vel rebelles, ſi qui forſitan apparereot, à præſumptione ſua diſtrictiooe ſimili, ceſſante appellatione, compeſcens: alioquin perpetuum ſilentium ſcolari ſuper hoc imponeret memorato. Teſtes etiam qui nominarentur eidem, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraherent, canonica diſtrictione, ceſſante appellatione, compelleret perhibere teſtimonium veritati. Cùm autem præfatus ſcolaris ad probandum quòd facultates Eccleſiæ imminutæ non eſſent, ſed duobus ſufficereot, ad prædicti Patriarchæ tunc Vercellen. Epiſcopi præſentiam multotiens acceſſiſſet, & idem Epiſcopus teſtes nominatos ab ipſo, quia monitione præmiſſa nolebant veritati teſtimonium perhibere, ioterdicto ſuppoſuiſſet, venerabilis frater noſter.. tunc Mediolanenſis Archiepiſcopus interdictum ipſum auctoritate propria relaxavit. Quare ſupradictus C. jus ſuum non potuit obtinere. Vnde tibi, fili Præpoſite, dedimus poſtmodum in præceptis ut inſpectis atteſtationibus jam receptis, quas voluimus ut per cenſuram eccleſiaſticam tibi faceres exhiberi, ſecundùm eas & alias, ſi quas partes legitimè ducerent proferendas, cùm nondum eſſent, quæ receptæ fuerant, publicatæ, cauſam ipſam juxta tenoreo præcedentium litterarum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, ratione prævia terminares. Partibus igitur propter hoc in tua poſtmodum præſentia conſtitutis, cùm dictus C. ad probandum quòd facultates Eccleſiæ ſuppetebant, quoſdam patronos & parrochianos Eccleſiæ ad ferendum teſtimonium nominaſſet, & ipſi licèt, à te ſæpius moniti, nollent teſtimonium perhibere, quibuſdam ſe rationibus excuſantes, tu eos, niſi uſque ad quindecim dies ex tunc venirent ad teſtimonium perhibendum, excommunicationis vioculo innodaſti. ſed ipſi ante præfixum diem ad ſedem apoſtolicam provocarunt. quare non fuit ulteriùs in cauſa proceſſum. Volentes igitur ut finis eidem controverſiæ imponatur, te, fili Archidiacooe, cognitioni ejuſdem cauſæ duximus adjungendum; præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandantes quatinus laicis ſupradictis ad cautelam abſolutionis beneficium impendatis, & cauſam ipſam juxta priorum litterarum continentiam, appellatione remota, ratione prævia terminetis; ita ut ex illa clauſula, ſcilicet ſi perſona fuerit

idonea, quæ noſtro reſcripto reperitur inſerta, eidem ſcolari probandi ſe idoneum nulla neceſſitas imponatur; cùm prima facie præſumatur idoneus,niſi aliud in contrarium oſtendatur. Teſtes autem quos utraque pars duxerit nominandos, ſive Patroni ſive etiam parrochiani ſint Eccleſiæ ſupradictæ, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Datum Laterani V. Kal. Maij, anno decimo.

ZAMORENSI, SECOBIENSI, & Abulenſi Epiſcopis.

Epiſt. 58. Vt ſi Magiſter I. Scolaſticus Eccleſiæ Palentin. contra Epiſcopum Palentin. calumnioſè crimina proponendo contra eum proceſſerit, ab officio ac beneficio ſuſpendatur.

Cap. Cùm dilectus, *De accuſat.*

CVm dilectus filius I. magiſter ſcolarum Eccleſiæ Palentin. olim ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, & nobis de venerabili fratre.. Palentin. Epiſcopo ſuo exceſſus varios nuntiaſſet, venerabili fratri noſtro.. quondam Epiſcopo Legionen. nunc Archiepiſcopo Compoſtellan. & dilectis filiis.. de Vallebona, &.. de Mataplana Abbatibus diocefis Palentin. examinationem commiſimus exceſſuum objectorum. Qui ſuper ſimonia duplici, dilapidatione, abſolutione incidentium in canonem ſententiæ promulgatæ, quòdque appellationibus ad nos interpoſitis deferre contemneret, necnon quòd in manibus ſuis ultra tempus in Concilio Lateran. conſtitutum vacantem tenuerit dignitatem, & quòd furtim quoddam ſubtraxerit inſtrumentum in quo à jure Canonicorum jura epiſcopalia diſtinguntur, & quibuſdam aliis, inquiſita per teſtes pleniùs veritate, inquiſitionem ipſam cum depoſitionibus teſtium nobis fideliter tranſmiſerunt. Cùm autem proceſſum negotij & dicta teſtium examinaverimus diligenter, nec intelligere potuerimus probatum eſſe ſufficienter aliquid de prædictis, eundem Epiſcopum de conſilio fratrum noſtrorum abſolvendum decrevimus ab objectis, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus memoratum magiſtrum ſcolarum, donec canonicè ſuam purgaverit innocentiam, ſcilicet quòd non calumniandi animo ad hujuſmodi crimina proponenda proceſſerit, ab officio & beneficio ſuſpendatis, ut ceteri ſimili pœna perterriti ad infamationem ſuorum facilem non proſiliant Prælatorum. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Laterani V. Id. Maij, anno decimo.

PRIORISSÆ ET SORORIBVS DE Sexen. tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 59. Conceduntur privilegia, & confirmantur eis libertates & immunitates.

PRudentibus virginibus, quæ ſub habitu religionis acceoſis lampadibus &c. *uſque* clementer annuimus, & monaſterium veſtrum, in quo divino eſtis obſequio mancipatæ, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem loco noſcitur inſtitutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Sexenam, in quo præfatum monaſterium ſitum eſt. Villam novam, Senam; Ontioenam, & Vrgelletum, cum omnibus pertinentiis eorum. Sanè novalium veſtrorum, quæ propriis manibus vel ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis perſonas liberas & abſolutas è ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli ſororum veſtrarum poſt factam in veſtro monaſterio profeſſionem fas ſit abſque Prioriſſæ ſuæ licentia, niſi arctioris religionis obtentu, de eo diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis &c. *uſque* celebrare. Ad hæc, auctoritate apoſtolica prohibemus ut nulli liceat in vos vel monaſterium veſtrum ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententiam promulgare. Præterea inſtitutiones ab R. quondam Oſcenſi Epiſcopo &.. Magiſtro Hoſpitalis Empoſtæ & aliis viris religioſis de aſſenſu kariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ S. illuſtris Reginæ Aragonum in ipſo monaſterio rationabiliter factas auctoritate apoſtolica confirmamus. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Prioriſſa, vel earum

aliqua quæ tibi ſucceſſerint, nulla ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi eam ſorores communi conſenſu, vel earum major pars conſilij ſanioris, ſecundùm Dei timorem, & beati Auguſtini regulam providerint eligendam. Si verò contingat ſorores monaſterij fore in electione Prioriſſæ diſcordes, Magiſtrum Hoſpitalis Hieroſolymitani de Empoſta, cujus babitum geritis, ad veſtrum monaſterium convocabitis; per quem, cum conſilio dioceſani Epiſcopi, orta inter vos diſcordia ſopiatur. Statuimus autem ut non liceat Hoſpitalariis Prioriſſam vel Conventum de domo ipſa eicere, vel aliquam ſororum mutare aut ſtatuere in eadem. Sed ſi contigerit Prioriſſam vel aliquam ſororum excedere ita quòd per vos emendari non poſſit, per Priorem Empoſtæ ac dioceſanum Epiſcopum in eodem monaſterio ſecundùm beati Auguſtini, quam ſervatis, regulam corrigatur. Nec liceat eiſdem Hoſpitalariis contra ea quæ in ipſius regula monaſterij inter vos & ipſos de electione Prioriſſæ providè ſunt ſtatuta, quavis temeritate venire. Eccleſia verò in ſuo ſtatu manente, tricenarius Canonicarum numerus non poſſit minui, ſed augeri, ſi ad plurium ſuſtentationem facultates ejus contigerit augmentari. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia, & Magiſtri Hoſpitalis Empoſtæ debita reverentia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatinus &c. *uſque in finem.* Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VII. Id. Maij, Indict. IX. incarnationis dominicæ anno M CC VII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

CANONICIS SANCTI MAVRITII Auguſtenſis tam præſentibus quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 60. Conceduntur privilegia & indulgentiæ, & confirmantur libertates &c.

EFfectum juſta poſtulantibus indulgere & vigor æquitatis & ordo exigit rationis; præſertim quando voluntatem petentium pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Eápropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar fel. rec. Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Statuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſenti juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Eccleſiam in Baldeshnſen. cum villicali curia & omnibus pertinentiis ejus, paſcuis videlicet, pratis, ſilvis, aquis, & earum decurſibus. Eccleſiam in Mimmenushen. cum villicali curia & omni jure ejus. Vicum qui dicitur Nanthereshuſen. Vicum qui dicitur Gerute. Duas curias in villa quæ dicitur Oberenhoven. Curiam in villa quæ dicitur Niuſazen. Curiam in villa quæ dicitur Gegingen. Curiam in villa quæ vocatur Warengereshoven. Eccleſiam & villicalem curiam in villa quæ vocatur Biberin, cum molendino uno. Curiam villicalem in villa quæ vocatur Heinricheshoven. In pago ipſius civitatis Auguſtenſis agros, hortos, curtilia, & molendinum unum. In provincia quæ dicitur Franconia, villam quæ nuncupatur Chrowelshain. Eccleſiam & villicalem curiam in villa quæ vocatur Goltpach, cum taberna. Ad hæc, ſancimus ut Capella quæ Vffenburch vocatur, cum bonis & redditibus quos ibidem habet, & in villa quæ dicitur Egevenburch, uſibus fratrum deputata, ſine aſſenſu eorum nullius temeritate eorundem fratrum uſibus ſubtrahatur. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò Præpoſito Eccleſiæ veſtræ, qui pro tempore fuerit, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum major pars ſanioris conſilij, ſecundùm Dei timorem præviderint eligendum. In parrochialibus autem Eccleſiis veſtris vacantibus liceat vobis ſacerdotes eligere & Epiſcopo præſentare: quibus, ſi idonei inventi fuerint,

fuerint, Epiſcopus animarum curam committat; ut de plebis quidem cura Epiſcopo, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre &c. *uſque* omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem*. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VII. Idus Maij, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

EPISCOPO AUTISIODORENSI.

Epiſt. 61. De decimis Iudæorum, fructibus ſcholarium, & uſurariis.

TVæ fraternitatis diſcretio poſtulavit per ſedem apoſtolicam edoceri qualiter contra Iudæos illos procedere debeas qui cùm villas, prædia, & vineas emerint, decimas ex eiſdem Eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis debitas reddere contradicunt, cùm per cenſuram eccleſiaſticam compelli nequeant, quam contemnunt. Nos autem inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd terræ Princeps eſt ſollicitè admonendus ut ipſos ad ſolutionem earum tradita ſibi poteſtate compellat. Quòd ſi forſan ille id exequi non curaverit, ſub diſtrictione anathematis interdicendum eſt Chriſtianis ne habeant commercia cum eiſdem, donec ſatisfecerint de præmiſſis. Quæſiviſti præterea ut cùm interdum Canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum ut in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia ſe ad villas transferant vel caſtella in quibus nullum eſt vel minùs competens exercitium ſtudiorum, utrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi. Ad quod breviter reſpondemus, eis qui hujuſmodi fraudem committunt, cùm fraus & dolus nemini debeat patrocinium impertiri, præfatam indulgentiam competere non debere. Ceterùm cùm in dioceſi tua ſint quamplurimi uſurarij, de quibus minimè dubitatur quin ſint uſurarij manifeſti, contra quos propter timorem Principum & potentum, qui tuentur eoſdem, non apparet aliquis accuſator, nec iidem ſunt per ſententiam condemnati, qualiter procedere valeas contra ipſos, oraculum duxiſti ſedis apoſtolicæ requirendum. Nos autem fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd licet contra ipſos non appareat accuſator, ſi tamen aliis argumentis illos eſſe conſtiterit uſurarios manifeſtos, in eos pœnam in Lateranenſi Concilio contra uſurarios editam liberè poteris exercere. Datum Laterani XVII. Kal. Iunij, anno decimo.

Cap. Tuæ fraternitatis De Clericis non reſid.

Cap. Cùm in dioceſ. De uſuris.

MAIORI DECANO ET PRIORI Colonienſi.

Epiſt. 62. De beneficiatis excommunicatis & interdictis &c.

POſtulaſtis per ſedem apoſtolicam edoceri quis ſuffraganeus Colonienſis Eccleſiæ, dum venerabilis frater noſter B. Archiepiſcopus veſter in vinculis detinetur, debeat judicare, ſi fortè à Clericis ſuis iidem fuerint ad Colonienſem Eccleſiam appellati, & quid fieri debeat de beneficiis vacantibus, quæ ad donationem noſcuntur ejuſdem Archiepiſcopi pertinere. Nos ergo inquiſitioni veſtræ breviter reſpondemus, quòd per Legatorum noſtrorum ſollicitudinem, quos in Theutoniam deſtinamus, eundem Archiepiſcopum reſtituendum ſperamus, auctore Domino, libertati, qui tam in iis quàm in aliis ſuum officium exequetur. Conſequenter etiam quæſiviſtis, utrum Clerici, qui, dum eſſent excommunicationis vinculo innodati, eccleſiaſtica beneficia ſunt adepti, eadem, poſtquam abſolutionis beneficium obtinuerint, licitè valeant retinere; poſtulantes nihilominus per ſedem apoſtolicam explicari qua pœna corrigi debeant Abbates, Abbatiſſæ, ac alij Eccleſiarum Prælati, qui ſcienter Clericis excommunicationi ſubjectis eccleſiaſtica beneficia contulerunt. Ad quæ vobis taliter duximus reſpondendum, quòd cùm excommunicatis communicari non debeat, Clericis excommunicationis vinculo innodatis eccleſiaſtica beneficia conferri non poſſunt, nec illi ea valent licitè retinere, niſi forſan cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum, cùm ipſa non fuerint canonicè aſſecuti. Illi verò qui ſcienter ipſa beneficia talibus contulerunt, tamdiu debent à beneficiorum collatione ſuſpendi donec ſuper hoc veniam conſequi mereantur; ut puniantur in eo in quo delinquere præſumpſerunt. Quæſiviſtis præterea qualiter puniri debeant Clerici ac monachi necnon etiam moniales Eccleſiarum conventualium qui poſt latam interdicti ſententiam in locis ſuppoſitis interdicto præſumpſe-

Cap. Conſequenter. De Cler. excomm.

runt hactenus & adhuc etiam non verentur divina officia celebrare, quamvis propter hoc ſicut excommunicationis vinculo innodati. Ad quod breviter reſpondemus, quòd Clerici qui talia præſumpſerunt, ſunt eccleſiaſticis beneficiis ſpoliandi, monachi verò vel moniales in arctioribus monaſteriis ad peragendam pœnitentiam tetrndendi. Inſuper poſtulaſtis per apoſtolicæ ſedis oraculum explicari quid fieri debeat de Clericis illis qui, cùm eis à judicibus delegatis fuiſſet injunctum, cùm ipſis abſolutionis beneficium præſtiterunt, ut ſe noſtro conſpectui præſentarent, id exequi contempſerunt, & ex eis qui præfato Archiepiſcopo præſtiterunt fidelitatis & obedientiæ juramentum & illud poſtmodum tranſgredi non verentes, interdicti ſententiam non ſervarunt. Nos igitur ad hæc taliter reſpondemus, quòd utrique, tanquam perjuri, pœna canonica ſunt plectendi. Datum Laterani Id. Maij, anno decimo.

Vide Baluzij Notas ad Concilia Galliæ Narbon. pag. 18.

PISANENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 63. Committit ei cauſa matrimonialis.

Nobilis mulieris oblata nobis petitio continebat quòd cùm jam agens tempora pubertatis ex patris imperio potiùs quàm ſpontanea voluntate.. Iudici Arborenſi fuit matrimonio copulata, & licèt ex eo unicam prolem ſuſceperit, ad ipſum tamen diligendum ut virum nec amicorum inſtantia nec conſiliis propinquorum potuit animari. Cùmque ſic ſecum noluntaria permaneret, intellexit quòd quando acceperat ipſum in virum, aliam ſibi matrimonio copulatam haberet. Aſſerebat etiam idem Iudex quòd quandam conſobrinam hujus cognoverat ante matrimonium cum ipſa contractum, ſicque factum eſt quòd ad invicem diverterunt. Quod qualiter fuerit procuratum, alio modo non novit, niſi quòd & tunc credidit & nunc credit quòd rationabiliter fuerit & canonicè factum. Tandem ad domum paternam reverſa, & circa biennium abſque ulla querela innupta conſiſtens, publicè poſtmodum & ſolemniter in facie Eccleſiæ nobili viro Hugoni Comiti nupſit; cum quo per annos quatuordecim pacificè commorata, duos ſuſcepit filios ex eodem, quos humiliter petiit auctoritate apoſtolica pronuntiari legitimos, pro eo quòd bona fide in facie Eccleſiæ juncti fuerant vir & uxor, & magno tempore abſque contradictione aliqua ſimul fuerant commorati. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita diligentiùs veritate, ſi tibi conſtiterit quòd præfatus Iudex eo tempore quo eum præfata B. contraxit, aliam haberet uxorem, vel quòd ejus conſanguineam antea carnaliter cognoviſſet, vel virum jam obiiſſe priorem, præfatos virum & uxorem invicem reconcilies, & facias eos mutuò ſemetipſos nuptiali honore ac maritali affectione tractare, ſed & filios quos taliter ſuſceperunt legitimos reputari. Quòd ſi de prædictis tribus articulis nihil tibi conſtiterit, quia tamen ſæpedicta mulier præfato viro in conſpectu Eccleſiæ ſolemniter nupſit, & ſimul quatuordecim annis conjuncti tanquam vir & uxor abſque ulla contradictione bona fide manſerunt, eorum filios nihilominus facias reputari legitimos, & ad jura paterna vocari. Datum Laterani XVII. Kal. Iunij, anno decimo.

CONSULIBUS ET POPULO Placentino.

Epiſt. 64. De conſervanda libertate eccleſiaſtica.

In arca fœderis cum tabulis teſtamenti virga continebatur & manna; quoniam in monte rectoris cum ſcientia legis divinæ virga correctionis & manna dulcedinis debet eſſe, ut rigor manſuetudine temperetur, & manſuetudo rigore. Hoc igitur attendentes, auditis quæ venerabilis frater noſter.. Epiſcopus & Clerici Placentini, necnon & dilecti filij Vbertus Vicecomes, Iohannes de Malamina; & Petrus de Vilimercato, nuntij veſtri, viri providi & fideles, ſuper faciendo vobis mandato coram nobis proponere curaverunt, illis juſtitiam, iſtis miſericordiam implorantibus, illud taliter duximus temperandum, ut miſericordia ſe pariter & juſtitia complectentibus in eodem, neutra deſeratur ab altera, ſed potiùs ipſum ſit utraque virtute conditum. Proinde levate veſtros oculos in directum, & attendite diligenter quorſum devenerit neceſſaria veſtræ prævaricationis offenſa; quæ licèt gravis extitiſſe noſcatur, divino tamen eſt forſan conſilio procuratum ut per illam erudiantur & qui propè ſunt & qui longè contra libertatem eccleſiaſticam ſimilia non præſumere, cùm facinoris veſtri vos viderint ſalubriter pœnitere. Ecce ſiquidem multi ſunt qui obſervant exitum hujus rei; quibus quemadmodum facta eſt culpa veſtræ præſumptionis in ſcandalum, ita profectò fiet diſciplina veſtræ pœnitudinis in exemplum. Attendandum erat aliquando forſitan ab aliquibus ſimilis luctæ certamen; quod cùm à

vobis contigerit prætentari, ſuccumbendo ſalubriter in eodem, cautelam ceteris tribuetis, utiliùſque libertatem eccleſiaſticam hujuſmodi promovebitis exercitio quàm fortaſſe promovere valueritis quieſcendo. Vnde profectò felicem dicent, qui hoc audierint, culpam veſtram, ſi, velut poteſtis, in cauſam generalis utilitatis eccleſiaſticæ convertere ſatagatis eandem. Satis enim ex perpetratione ipſius diffamati mundo fuiſtis. Sed longè magis ejuſdem humilis ſatisfactio nomen veſtrum in omnem terram honorificare valebit. Videntes ergo videte qualiter ex offenſa quam perpetraſtis, dummodo ſatisfactione condigna illam ſtudueritis expiare, præconium laudis veſtræ magnificare poſſitis & utilitatem eccleſiaſticam promovere. Pſalmi quippe David, epiſtolæ Pauli, evangeliúmque Matthæi frequentiùs inter ſcripturas ceteras in Eccleſia recitantur; quorum primus adulter & homicida, ſecundus verò blaſphemus & perſecutor, ac tertius publicanus & telonarius, ita reatus ſuos ſatisfactione purgarunt ut hæc de ipſis nequaquam ad contumeliam ſed ad gloriam memorentur eorum; quorum profectò ſcripturas frequentior Eccleſiæ uſus habet, ut ex familiari eorum exemplo peccatores ad pœnitentiam convertantur. Vobis quoque talis ſimilitudo continget. Quoniam ubicunque ſatisfactio veſtra in univerſo mundo dicetur, non ſine magna nominis veſtri laude ſuſcipient, qui audierint, & de offenſa veſtra cautelam, & de pœnitentia diſciplinam. Quia igitur juſtitia juſti non liberabit eum in quacunque die peccaverit, & impietas impij non nocebit eidem in quacunque die fuerit ab impietate converſus, univerſitatem veſtram rogamus attentè & propenſiùs exhortamur, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes, quatinus verbum Domini cum tremore penſantes per Prophetam de gente peccatrice dicentis, *Si pœnitentiam egerit gens à malo quod ſum locutus adverſus eam, agam & ego pœnitentiam ſuper malo quod cogitavi ut ſibi facerem. Sed ſi malum in oculis meis fecerit ut non audiat vocem meam, agam pœnitentiam ſuper bono quod ut ei facerem ſum locutus*, pœnitentiam veſtram prompta ſatisfactione peragere ſtudeatis; ne, quod abſit, hoc quod eſſe prævalet cauſa boni, vobis demum occaſio mali fiat. Nos enim, ſi quantum in vobis eſt efficere ſategeritis ut ad laudem divini nominis, eccleſiaſticæ libertatis honorem, & ſalutem veſtram, hoc negotium terminetur; cùm pietas promiſſionem habeat vitæ quæ nunc eſt pariter & futuræ, præter gratiæ mundanæ favorem, quam exinde merebimini, de hujuſmodi opere pietatis coronam vobis pollicemur æternam. Formam verò prædicti mandati venerabilibus fratribus noſtris.. Vercellenſi &.. Iporienſi Epiſcopis & dilectis filiis.. Abbati de Tiheto & Preſbytero Alberto Mantuan. Viſitatoribus Lombardiæ ſub Bulla noſtra deſtinamus incluſam; dantes in mandantes eiſdem ut omnes, vel tres, aut duo ſaltem eorum, in ipſo faciendo procedant; illúdque faciant per cenſuram eccleſiaſticam, ſi opus fuerit, firmiter obſervari. Datum Laterani.... Maij, anno decimo.

KARISSIMO IN CHRISTO FILIO noſtro Kalo-Iohanni Regi Bulgarorum illuſtri.

CVm ſuperbis Deus reſiſtat, humilibus autem det gratiam, juxta quod Apoſtolus Iacobus conteſtatur, à Domino non tibi triumphum conceſſum non tuæ virtuti adſcribere debuiſti, ſed potiùs illorum imputare peccatis qui ſuis exigentibus meritis ceciderunt, utpote in arcu ſuo ſperantes, & ſuo ſalvari gladio confidentes. Verùm tu tibi adſcribens triumphum de hoſtibus reportatum, Deo, in cujus ſunt manibus corda Regum, prout debueras, gloriam non dediſti. Quod ex eo ſatis potuit manifeſtè perpendi quòd cùm ad te noſtrum curaverimus nuntium deſtinare, ut cum Latinis apud Conſtantinopolim commorantibus pacem inires aut treugas, tu non ſolùm id facere noluiſti, verùm etiam ipſum nuntium ſuſcepiſti & dimiſiſti minùs honeſtè quàm decuerit regiam dignitatem, quem ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & benignè recipere debuiſti & honeſtè tractare, attendens quòd miſſus fuerat evangeliſare pacem & prædicare ſalutem. Licèt ergo ex præfata victoria intra te ipſum fueris plus debito exaltatus, quia tamen te ſicut kariſſimum in Chriſto filium ſincera diligimus in Domino caritate, optantes tibi ſalutem & pacem, dilectum filium.. nuntium tuum & litteras quas per eum nobis miſiſti benignè recepimus, & quæ nobis ſignificaſti per eas notavimus diligenter. Intellecto ſanè quòd jamdudum nuntios affectaveras ad noſtram præſentiam deſtinare, ſed ipſis aditus non patebat, cùm per Vngariam tranſire non audeant, nec per Duratium propter Venetos dominantes ibidem, kariſſimo in Chriſto filio..

Epiſt 65 Vt pacem & treugam ineat cum Imperatore CP. & Latinis.

illuſtri Regi Vngariæ per ſcripta noſtra mandamus ut nuntios tuos, quos ad ſedem duxeris apoſtolicam deſtinandos, per terram ſuam tranſire permittat liberè ac ſecurè. idem dilecto filio nobili viro.. Venetorum Duci mandantes, ut eiſdem per Duratium faciat tranſitum habere ſecurum. Super eo autem quòd te in devotione apoſtolicæ ſedis perſeverare firmiter aſſeveras, &, ſi, neceſſe foret, caput exponeres pro eadem, excellentiam regiam in Domino commendamus, & gratiarum actiones referimus bonorum omnium largitori, qui hoc propoſitum tibi miſericorditer inſpiravit. Monemus igitur ſerenitatem regiam & exhortamur in Domino, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, quatinus cum cariſſimo in Chriſto filio noſtro H. Conſtantinopolitano Imperatore illuſtri & aliis Latinis in Romaniæ imperio commorantibus pacem vel treugam ineas & obſerves. Nos enim de mittendo ad te nuntium noſtrum, cùm expedire viderimus, curabimus providere, juxta quod nobis fuerit de ſuper inſpiratum. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, anno decimo.

NOBILI MULIERI.. COMITISSÆ Bleſenſi.

Epiſt. 66. Explicantur verba cujuſdam privilegij Canonicorum Carnotenſium.

Cap. Cùm olim. De verbor. ſignif.

CVm olim pro Canonicis Carnotenſibus quoddam capitulum contra te fuerit allegatum, quod dicebatur in Eccleſiæ ſuæ privilegio contineri, ut videlicet nemini liceat excommunicatis vel nominatim interdictis pro Canonicis Carnotenſibus abſque congrua ſatisfactione abſolutionis beneficium indulgere, quoniam fuit in quæſtione deductum quæ foret congrua ſatisfactio, ad intelligendum clauſulam ipſam meminimus diſtinxiſſe utrum in aliquem eſſet interdicti vel excommunicationis ſententia promulgata pro contumacia tantùm, quia videlicet citatus noluit ſtare juri, vel etiam pro offenſa, quia videlicet juſſus noluit maleficium emendare; in primo caſu credentes congruè ſatisfieri, ut hujuſmodi relaxaretur ſententia, ſi ſufficiens ſtandi juri cautio præberetur; in ſecundo verò, ſi manifeſta foret offenſa; dicentes nequaquam ſatisfieri congruè, ut relaxaretur ſententia, niſi priùs ſufficiens exhiberetur emenda; & ſi forſitan eſſet dubia, ſufficere reputantes ad relaxandum eandem, ſi parendi mandato competens ſatiſdatio præberetur. Quia verò dum anſam ſolvimus, nodum dicimur ligaviſſe per hoc quòd eiſdem Canonicis, velut aſſeris, proponentibus illam eſſe manifeſtam offenſam, non quæ judici, non quæ alij, ſed quæ ſibi manifeſta tantummodo videretur, major ex illa dictione, videlicet *manifeſta*, ſcrupulus quæſtionis emerſit, tuis humilibus precibus inclinati, offenſam illam nos reſcribimus intelligere manifeſtam quæ vel per confeſſionem vel probationem legitimam nota fuerit aut etiam evidentiam rei quæ nulla poſſit tergiverſatione celari. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, anno decimo.

Cap. Ex parte. eod. tit.

ARCHIEPISCOPO ET DECANO Senonenſi.

Epiſt. 67. Reſcribit in favorem Comitis Bleſenſis.

QVòd quærentibus principaliter regnum Dei ſecundariò adiciantur & alia ſecundùm evangelicam veritatem apoſtolica ſedes attendens univerſos Cruceſignatos ſub ſua ſpeciali defenſione recepit, provida deliberatione conſtituens ut bona eorum ſub ejus & omnium Prælatorum Eccleſiæ Dei protectione conſiſterent, & donec cognoſceretur certiſſimè de reditu vel obitu eorundem, illibata & integra permanerent. Cùm ergo claræ memoriæ L. Bleſenſis & Claromontenſis Comes aſſumpto crucis ſignaculo ſe devoverit obſequio Crucifixi, & in itinere peregrinationis vitam finierit temporalem, volentes nobili mulieri.. relictæ ſuæ ac pupillo & procuratoribus necnon officialibus ejus paterna ſollicitudine pleniùs providere, ut etiam ipſi defuncto Comiti reſpondeamus juxta ſuæ devotionis affectum, ac imbecillitati puerili & fragilitati femineæ conſulamus, cùm difficile ſit ad nos pro ſingulis habere recurſum, vices noſtras uſque ad annos pubertatis pupilli ſui vobis duximus committendas; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus, cùm oppreſſis quibuſlibet liceat ad ſedem apoſtolicam appellare, ſi quando duxerint appellandum, audiatis auctoritate noſtra cauſas ſuper quibus contra homines ejuſdem provinciæ fuerit appellatum, & ſublato appellationis obſtaculo fine debito deciſdatis, denuntiantes illas ſententias non tenere quæ in Comitiſſam, procuratores, & terram Comitis memorati poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ. Illas autem quæ ſecùs prolatæ fuerint, ſecundùm formam Eccleſiæ appellatione poſtpoſita relaxetis; & injuncto quod de jure fuerit injungendum, audiatis ſi quid fuerit quæſtionis, & ap-

pellatione remota ſine debito decidatis, facienres quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quòd ſi forſào alteri partium veſtrum judicium ſit ſuſpectum, partes ad eligeodos arbitros appellatione poſtpoſita compellatis, qui prædicta, ſublato appellationis obſtaculo, ſicut præmiſimus, exequantur. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicaotibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non ambo &c. tu, frater Atcbiepiſcope &c. Datum Romæ apud ſaoctum Petrum IV. Kal. Iunij, anno decimo.

COSORANENSI EPISCOPO ET ABBATI Ciſtercienſi apoſtolica ſedis Legatis.

Epiſt 65. Committitur eis cauſa Archiepiſcopi Narbonenſis de certis criminibus accuſati.

CVm getamus in terris, licèt immeriti, vicem ejus cui cœleſtis pater judicium omne dedit, ut nec eſſet oimis tegidum ex poteotia, nec ex benignitate valde remiſſum, ſed miſericordia pariter & juſtitia pet ſapientiam temperatum, ita nos decet de ſubditis judicare quòd utraque vittute ooſtrum judiciom coodiamus. Sanè cùm olim per Legatos noſtros in Narbonenſem proviociam deſtinatos deſceoderimus ad videndum utrum clamorem, qni ad nos venerat, .. Archiepiſcopus Narbooenſis opere compleviſſet, ipſi per viros juratos inquiſitionem plenariam facieotes, depoſitiones eorum ſuis incluſas ſigillis nobis fideliter tranſmiſerunt; per quas idem Archiepiſcopus de duobus præcipuè, avaritia ſcilicet & oegligentia, culpabilis notabatur. quæ dno intet abuſiooes duodecim numerantur; cùm videlicet eſt Epiſcopus oegligens, & dives avatus. quamvis utraque radix in multos ramos perhibeatur eſſe diffuſa. Idem autem Archiepiſcopus ad præſentiam ooſtram accedens, ſupet objectis ſe multipliciter excuſavit, miſeticordiam tamen poſtulans, & emendationem promittens, ut expiare poſſet præterita per futura, recolens illud quod Iohannes Apoſtolos ait: *Si dixerimus quòd peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt, quoniam in multis offendimus omnes.* Nos igitur attendentes quòd ex labore grandis & gravis itineris, maximè præ ſenectute ac debilitate corporis, eſſet afflictus, & abbatia Montis-Aragonom, quæ pluris ei qnàm Narbonenſis archiepiſcopatus, ſicut dicebatut, extiterat, per vos fuetat ſpoliatus, diſpoſuimns ioſundere oleum ſuper vinum, nt in oobis juſtitiam pariter & miſericordiam inveniret, cùm in atca tabernaculi manna continetetur & virga, tamen ne manna dulcedinis poſſet efficere diſſolutum quem virga correctionis debebat reddere caſtigatum. Ad parabolam igitur evangelicam de ficulnea plantata in vinea recurrentes, de qua cùm dominus cultori vineæ præcepiſſet ut illam ſuccideret, ne terram inutiliter occuparet, qui veniens poſt tres annos ooo invenit fructum in illa, & ille reſpondit domino ut dimitteret illam per annum nſque dum foderet circa ipſam & mitteret ſtercora, & ſi quidem faceret fructum, alioquin eam ſuccideret in fututum, adhuç eidem Archiepiſcopo, circa quem foderamus comminando & increpando, & miſeramus ſtercora commooendo & exhortando, amplioris temporis ſpatium duximus iodulgendum, ut probaremus utrum fructum afferret optatum; & ſi fortè fructum non faceret, ſecurim ad radicein infructuoſæ arboris juſtiùs poneremus. Eidem ergo diſtrictè præcepimus ut noo pecuniarum ſed animarum lucris inſiſtens, illicitis exactionibus & iniquis commerciis nequaquam intenderet, ſed ad hoſpitalitatem ac pietatem ſe diligenter exercens, peregrinis & indigentibus ſe largum & benignum deinceps exhiberet. Studeret ioſupet viſitare provinciam, celebtate Concilium, hæreſes expugnare, multiplices exceſſus corrigere, ac cetera operari quæ requirit officium paſtorale. Verùm quia, ſicut accepimus, oon ſolùm præterita non correxit, verùm etiam pejora prioribus noviſſima ſua fecit, volentes cum ipſo procedere utiliter in juſtiria, circa quem in miſericordia noſcimur inutiliter proceſſiſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatious inquiſita diligentiùs & cognita veritate, ſi eum vel de præmiſſis inveneritis incorrectum, vel in ſimilibus aut gravioribus deliquiſſe, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ab adminiſtratione Narbonenſis Eccleſiæ ipſum removeatis omnino, facientes eidem cum conſilio veſtro de perſona idonea in Pontificem provideri, qui & poſſit & velit non ſolùm ſibi ſubditis, verùm etiam & vicinis, verbo & exemplo proficere, ac præſertim à lupis rapacibus, qui contra caulas Eccleſiæ de latibulis pravitatis hæreticæ ſunt egreſſi, gregem dominicum cuſtodire. Contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles cenſura eccleſiaſtica appellatione poſtpoſira compeſcentes. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO RAYMUNDO COMITI Toloſano, ſpiritum conſilij ſanioris.

Epiſt 69. Vt ceſſet perſequi Eccleſiam Dei.

SI parietem cotdis tui fodere cum Propheta poſſemus, ingrederemur illud, & monſtraremus tibi abominationes peſſimas quas in ipſo feciſti. Sed quoniam ſuper lapidem duruiſſe videtur, facilè quidem poterit pulſu ſaluriferi verbi percuti, ſed difficile penetrari. propter quod etſi corripere te ſatagimus, corrigere vix ſperamus. Proh dolor, quæ cor tuum ſuperbia tumeſecit, quæ te, vir peſtilens, veſania comprehendit, ut pacem cum proximis ſervare contemnas, & à legibus recedendo divinis, hoſtibus te catholicæ veritatis adjungas? Numquid parum tibi videtur hominibus eſſe moleſtum, niſi moleſtum etiam ſis & Deo? Numquid pro tantis iniquitatibus à temporalibus ſaltem non expedit tibi formidare flagellis, ſi leve reputas habitare cum ardoribus ſempiternis? Attende, miſer, & paveas quòd dum inſidians proximo bellicam cladem exerces, Deóque injurians hæreticam peſtem foves, pro duplici tuæ prævaricationis offenſa duplex etiam in te poterit exaſperari vindicta. Væ tibi, væ, ſi non metuas propter hoc duplici contritione juxta Prophetam conteri, & ſicut diploide pœnali confuſione veſtiri. Hoc utique, ſi non eſſet inſipiens cor tuum penitùs obſcuratum, ſi Deus, quem habere in notitiam non probaſti, te in ſenſum reprobum non dediſſet, attenderes, & ſaltim formidine pœnæ animum à nefando propoſito revocares. Conſidera igitur, inſenſate, conſidera. Nonne Deus, qui dominus eſt mortis & vitæ, ſubitò poteſt præcidere dies tuos; ut quem patientia ejus ad pœnitentiam non adduxit, ira demum tradat tormentis æternis. Sed etſi vita præſens tibi diutiùs prorogetur, attende quot poſſis calamitatum incommodis ſubjacere. Non eſt ſiquidem ænea caro tua, nec naturæ alterius quàm illorum quorum aliqui ſubitò febribus invaduntur, percutiuntur lepra, paralytici fiunt, arripiuntur dæmoniis, & morbis incurabilibus flagellantur. ut de ceteris infortuniis taceamus, quæ, cùm nunquam aliquis ſuſpicatur, ſolent evenire ſecuro; quæ nimirum etſi nonnunquam juſtis contingant ad experientiam patientiæ, illis tamen ad initium cedunt pœnæ de quibus vir juſtus ait: *Vidi eos qui operantur iniquitatem, & ſeminant dolores, ac metunt eos, ſubitò Deo flante periſſe.* Tu verò cur hujuſmodi non recogitas & paveſcis quòd horribile ſit in manus Dei viventis incidere, qui propter hoc etiam potens eſt te in beſtialem habitum commutare, ut velut irrationabile animal cum Babylonico Rege fias, qui contra Deum data tibi abuteris ratione? Quòd ſi forſan impœnitens cor tuum flagella præſentis temporis ab iniquitate non revocant, & theſaurizare tibi non metuis iram in die iræ ac revelationis juſti judicij Dei, quam excuſationem prætendes, quam pro te allegationem induces, cùm, niſi per pœnitentiam prævenias iram extremi judicis, cum iis qui ſunt æternis incendiis deputandi, terribile tonitruum illius es ſententiæ auditurus: *Ite maledicti in ignem æternum qui præparatus eſt diabolo & angelis ejus.* Sanè quem facis te ipſum, ut kariſſimo in Chriſto filio noſtro.. illuſtri Rege Aragonum cunctiſque ferè magnatibus circumpoſitæ regionis ad exhortationem Legatorum Apoſtolicæ ſedis pacis fœdera ſimul jurantibus, tu ſolus illa reſpueris, ut in bellicis ſimultatibus lucra ponens, quaſi corvus cadaveribus veſcereris? Non te pudet juramenta quamplurima non ſervaſſe quibus univerſos hæreticos in tuo dominio conſtitutos proſcribere promiſiſti; quandoquidem in Arelatenſem provinciam cum Aragonenſibus tuis hoſtili vaſtitate craſſando, rogatus à venerabili fratre noſtro Arauſicenſi Epiſcopo ut monaſteriis parceres, & ſaltem tempore ſancto ac diebus feſtivis inſtantibus à terrarum depopulatione ceſſares, apprehendiſti dexteram ejus, & juraſti per eam quòd nec tempori ſancto nec diebus deferres dominicis, nec à læſione piorum locorum vel eccleſiaſticarum deſiſteres perſonarum; & juramentum hujuſmodi, quod magis eſt dicendum perjurium, diligentiùs ceteris, quæ ob cauſam honeſtam feceras, obſervaſti. Impie, crudelis, & dire tyranne, non es confuſus in pravitatem hæreticam uſque adeo declinare ut ei qui te corripuit ſuper hæreticorum defenſione reſponderis quòd talem hæreſiarcham, quendam ſcilicet hæreticorum Epiſcopum, invenires qui fidem eorum meliorem quàm catholicorum eſſe probaret? Sed & illud quod, dum eſſes in obſidione cujuſdam caſtri, fratribus monaſterij de Candelio, qui pro indemnitate vinearum ſuarum rogare te venerant, reſpondiſti, de perfidia te notavit, cùm illis ignominiosè repulſis, vineas eorum feciſti deſtrui, & eas quas habebant ibidem hæretici ſine læſione ſervari.

Multa quidem alia contra Deum te noviмus commiſiſſe. Sed in hoc tibi præcipuè, ſi tamen & ipſe doleas, condolemus, quia per hoc quòd foves hæreticos, ſuſpectus de hæreſi vehementer haberis. Interrogamus te igitur, quæ ſit iſta dementia quæ te cepit, ut ſententias nugaces aſcultes, & hujuſmodi viæ confoveas ſectatores? Eríſne ſapientior cunctis illis qui ſequuntur eccleſiaſticam unitatem? An omnes qui ſervaverunt catholicam veritatem, damnati ſunt, & qui vanitates ac inſanias falſas tenuere, ſalvati? Ideóne plerique prudentes & divites, cùm haberent intelligentiam ſcripturarum, & rebus ſecularibus abundarent, dereliquere mundum, & cum hac fide ad eremum tranſierunt? Ideóne nonnulli patres orthodoxæ fidei zelatores, pro ea ſuum ſanguinem effudere? Profectò deſipis, ſi ſic ſapis; & aut ea recipies quæ de talibus inquit ille in Dei evangelium ſegregatus, *In noviſſimis ſcilicet temporibus quidam à fide diſcedent, ſpiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum in hypocriſin loquentium attendentes*; aut miniſtrum evangelij reprobando, evangelij eſſe adverſarius convinceris. Cùm igitur propter hoc etiam & pro eo quòd Aragonenſes familiariter tecum tenens, terram devaſtas cum ipſis, quòd dies quadrageſimæ feſtorum ac temporum, quæ ſecuritate pacis gaudere debuerant, violaſti, quòd adverſariis tuis, qui ſe juſtitiæ offerebant, pacémque juraverant, juſtitiam exhibere recuſas, quòd Iudæis publica committis officia in contumeliam fidei Chriſtianæ, ac monaſterio ſancti Guillelmi & aliis Eccleſiis poſſeſſiones & Eccleſias abſtuliſti, quòd incaſtellaſti Eccleſias, de quibus guerram facere non formidas, quòd noviter augmentaſti pedagia, & venerabilem fratrem noſtrum.. Carpentoratenſem Epiſcopum à ſede propria depuliſti, prædicti Legati excommunicationis in te ac terram tuam interdicti ſententias promulgarunt, nos eas ratas habemus, & ſecundùm diſpoſitionem ipſorum præcipimus uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Licèt autem in Deum & Eccleſiam generalem graviter & in teipſum gravius deliquiſſe noſcaris, quia tamen ad rectitudinis ſemitam revocare tenemur errantes, monemus nobilitatem tuam & exhortamur attentè, per apoſtolica tibi ſcripta ſub divini judicij obteſtatione præcipiendo mandantes, quatinus ſuper iis ita celerem & condignam ſatisfactionem impendas quòd abſolutionis obtinere beneficium merearis. Alioquin cùm tantam Eccleſiæ generalis injuriam, immo Dei, nequeamus dimittere impunitam, terram quam noſceris ab Eccleſia Romana tenere tibi faciemus auferri. Et ſi nec ſic vexatio tibi dederit intellectum, univerſis circumpoſitis Principibus injungemus ut in te velut in hoſtem Chriſti & Eccleſiæ perſecutorem inſurgant, retinendo ſibi quaſcunque terras de tuis poterunt occupare, ne ampliùs ſub tuo inficiantur dominio macula hæreticæ pravitatis. Nec in omnibus iis avertetur furor Domini ſuper te; ſed manus ejus adhuc extenta te comprimet, & oſtendet quòd difficile tibi erit fugere à facie iræ ſuæ, quam graviter provocaſti. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Iunij, anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI Grandiſſilvæ.

Epiſt. 76. Vt Hugonem Vitalis in ordine ſacerdotali permittant liberè celebrare.

Dilectus filius Hugo Vitalis lator præſentium ad ſedem apoſtolicam veniens, humili nobis confeſſione monſtravit quòd cùm eſſet in acolythatus ordine conſtitutus, quandam puellam R. nomine in Eccleſiæ facie duxit uxorem; cùmque aliquandiu cohabitaſſent inſimul, & ipſe illam carnaliter cognoviſſet, orta diſcordia inter eum & fratres jam dictæ puellæ, dimiſit eam motu propriæ voluntatis. Qui cum ad eandem recipiendam nullatenus poſſet induci, habito ſuper hoc inter eum & amicos puellæ coram venerabili fratre noſtro Ruthenenſi Epiſcopo diligenti tractatu, dicta puella fuit alij, Vitali nomine, copulata; & idem Epiſcopus memoratum Hugonem uſque ad ordinem ſacerdotij promovendo, quandam Eccleſiam conceſſit eidem. Cùm autem eundem Hugonem propter hoc ſua conſcientia remorderet, & de conſilio quorundam religioſorum Ciſtercienſis ordinis habitum aſſumpſiſſet, tandem tibi, fili Abbas, prædicta omnia revelavit. Quem cùm ſollicitè monuiſſes ut ſuper hoc ſaluti ſuæ animæ provideret, ipſe reatum proprium recognoſcens, ſupradictam puellam monuit diligenter ut ad ipſum, relicto adultero, prout tenebatur, redire curaret. quod ipſa facere penitùs recuſavit. Quocirca mandamus quatinus ſi eſt ita, ex quo monita noluit ad ipſum redire, ſed potiùs cum alio permanere, quia jam ipſum non poſſet repetere cum effectu; dictum Hugo-

nem in ſuſcepto ſacerdotij ordine celebrare liberè permittatis. Datum.

TURONENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Pariſienſi.

Epiſt. 71 De regalia Autiſſiodorenſi.

GRaviter nos angit zelus & comedit domus Dei, ad cujus ſumus, licèt immeriti, cuſtodiam diſponente Domino deputati, cùm ab illis affligitur qui eam deberent potiùs confovere, ac gravatur ab eis per quos deberet ab aliis defenſari: quibus paterno compatientes affectu, non minùs urimur pro eiſdem quàm pro domo Domini, quam affligunr. Sanè quanto kariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum illuſtrem ferventiori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur quotiens ea nobis de ipſius actibus referuntur quæ famam ejuſdem obnubilant apud homines, & conſcientiam maculant apud Deum; dum idem in ejus Eccleſiam dicitur deſævire, quæ quaſi paſſer nidificare deberet in eo, tanquam in cedro à Domino ſuper Libanum complantata. Ad audientiam namque noſtram noveritis perveniſſe quòd idem Rex audito quòd bonæ memoriæ Hugo Altiſiodorenſis Epiſcopus naturæ debitum exolviſſet, ſtatim fecit per ſervientes ſuos epiſcopales res, quas vocat regalia, occupari: qui more prædonum debacchantes in eis crudeliter, Eccleſiæ nemora paſſim fecere ſuccidi, eadem venalia omnibus exponentes. Stagna quoque fecerunt dirui & penitùs expiſcari; & ejuſdem Eccleſiæ hominibus captis, ipſos tormentis ad redemptionem miſerabilem compulerunt; & abducentes animalia univerſa, frumentum, vinum, fœnum, ligna etiam & lapides expolitos quos idem Epiſcopus ad conſtruendam Capellam & alia ædificia præpararat, nequiter aſportarunt; epiſcopalibus domibus ſupellectili qualibet ſpoliatis, ita ut in eis, præter tectum & parietes, non fuerit aliquid derelictum; alia damna & gravamina in rebus epiſcopalibus nihilominus irrogantes. Præterea bona quæ præfatus Epiſcopus Eccleſiis & pauperibus diverſorum locorum ſub bonorum virorum teſtimonio pia & provida deliberatione legarat, ſicut apparet in teſtamento ipſius ſigillorum venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Eduenſis & ſeptem Abbatum necnon & ejuſdem Epiſcopi munimine roborato, idem Rex penitùs confiſcavit, duas præbendas, quæ poſtmodum vacaverunt, Clericis ſuis aſſignans pro ſuæ arbitrio voluntatis; licèt, ſicut ſeniores ejuſdem Eccleſiæ aſſeverant, inclitæ recordationis Rex Ludovicus pater ejus & anteceſſores ipſius hactenus nec præbendas epiſcopali ſede vacante contulerint, nec extenderint ad regalia manus ſuas, ſed Decanus & Archidiaconus ea in ſuis manibus detinentes, & gerentes adminiſtrationem Eccleſiæ memoratæ, obventiones & redditus futuro Epiſcopo reſervarint. Verùm quia præfatus Rex Philippus adhuc puer ad ſuggeſtionem Gilonis de Torneello, qui tunc conſiliarius ejus erat, & ut frater ejus eligeretur in Epiſcopum laborabat, regalia occupavit, (ſuper quibus tamen nihil prædictæ Eccleſiæ intulit læſionis, quæ etiam reſignavit poſtmodum liberaliter Capitulo poſtulante, ac dicto fratre Gilonis electo à quadam parte Capituli, tandem occupara illi quaſi electo aſſignans, quaſdam præbendas vacantes ſuis Clericis contulit, quos dictus Epiſcopus poſt confirmationem electionis ſuæ, non ratione collationis regiæ, ſed ipſius Regis devictus precibus, toleravit) idem poſtea Hieroſolymam proficiſcens, monitus ab Epiſcopo ſæpedicto ut ſuper iis Eccleſiæ ſuæ ſatisfactionem congruam exhiberet, quaſdam litteras conceſſit eidem, in quibus continebatur expreſsè ut nullus de cetero ex parte Regis ad regalia manus extendere attentaret donec inter ipſum & Capitulum eſſet plenè diſcuſſum quis ea, ſede vacante, in ſuis debeat manibus retinere. Sed cùm præfato Regi hujuſmodi litteræ præſentatæ fuiſſent & in ejus præſentia recitatæ, idem eas de manu legentis arripuit, ac reſignare poſtmodum contradixit. Cùm autem venerabilis frater noſter Altiſiodorenſis Epiſcopus præfatum Regem tam ſuper damnis reſarciendis prædictis quàm retentis litteris amicabiliter conveniſſet, & ipſum ſuper eis humiliter exoraſſet, idem ipſi nullatenus acquievit. Præterea caſtrum de feudo Altiſiodorenſis Eccleſiæ, quod Giem. appellatur, cujus dominus eidem Eccleſiæ hominium & fidelitatem exhibere tenetur, à Comite Nivernenſi, qui tunc ipſum tenebat, ſibi traditum in præjudicium ipſius Eccleſiæ detinere contendit. Nos igitur non minùs honori ac ſaluti ſuæ quàm Eccleſiæ ſæpedictæ paterna volentes ſollicitudine providere, venerabilibus fratribus noſtris Senonenſi Archiepiſcopo & Epiſcopo Nivernenſi dedimus in præceptis ut Regem prædictum moneant efficaciter & inducant quatinus ſuper prædictis omnibus taliter

Vide Hiſtoriam Epiſcop. Autiſſiodor. pag. 481. & ſeq.

taliter ſatisfaciat Epiſcopo & Eccleſiæ ſupradictis quòd offenſam divinæ majeſtatis evitet, quam propter hoc creditur incurriſſe, & apud homines ejus opinio, quæ per prædicta maculata fuerat, relevetur. Licèt ergo prædictum Regem ſicut kariſſimum in Chriſto filium diligamus & ejuſdem velimus honori deferre, quia tamen homini contra Deum & Eccleſiæ libertatem, pro qua, ſi opus eſſet, exponeremus juxta officij noſtri debitum intrepidè noſmetipſos, deferre non poſſumus aliqua ratione; fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus niſi prædictorum Archiepiſcopi & Epiſcopi monitionibus ſuper præmiſſis duxerit annuendum, vos inquiſita ſuper iis pleniùs & cognita veritate, quod juſtum fuerit ſublato cujuſlibet appellationis & contradictionis obſtaculo ſtatuatis, & faciatis quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani XV. Kal. Iunij, anno decimo.

EPISCOPO TERVISINO, ET ALBERTO Presbytero Mantuano.

Epiſt. 72. De electione Epiſcopi Tridentini.

DVdum à nobis venerabilis frater noſter .. Tridentinus Epiſcopus poſtulavit ut dignaremur ipſi cedendi licentiam indulgere, quaſdam cauſas inducens propter quas ei non videbatur idoneum pontificale deinceps officium exercere, quia videlicet parrochiani ſui per ſe ac alios intolerabilibus eum injuriis & moleſtiis affligebant, & quia tum ratione ætatis vergentis in ſenium, tum occaſione laborum quibus fuerat multipliciter fatigatus, nimia erat debilitate confractus, & propter multa homicidia, perjuria, & incendia, quæ occaſione diſcordiæ quam cum eiſdem parrochianis habuerat hinc inde fuerant nequiter perpetrata. Nos autem ejus precibus inclinati, venerabili fratri noſtro .. Paduano Epiſcopo dedimus in mandatis ut vice noſtra recipiens ceſſionem ipſius, injungeret Tridentino Capitulo ut perſonam idoneam canonicè ſibi eligerent in paſtorem. Verùm cùm inter Decanum & Capitulum ex una parte ac dictum Epiſcopum Tridentinum ex altera, occaſione ceſſionis ejuſdem Epiſcopi controverſia poſtmodum emerſiſſet, idem Decanus cum quibuſdam ſociis & Epiſcopus ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt. Decanus itaque propoſuit coram nobis quòd cùm dictus Epiſcopus deliberaſſet ad vitam monaſticam convolare, fratres ſuos convocavit in unum, exponens eis quòd apud Eccleſiam ſancti Georgij ſuper montem in vita monaſtica militare Domino diſponebat, quòdque pro cedendi petenda licentia proprium ad nos nuntium deſtinarat, adiciens quòd cum iidem Canonici ſuper hoc litteras noſtras viderent, à juramento fidelitatis & obedientiæ debito, quo eidem tenebantur adſtricti, eſſent penitùs abſoluti. Ad quæ probanda Decanus ipſe publicum exhibuit inſtrumentum, proponens inſuper quòd poſt hæc idem Epiſcopus ad monaſterium tranſiit ſupradictum; & ibidem poſt votum emiſſum ſolemnem profeſſionem faciens, habitum monachalem aſſumpſit. Cùmque poſtmodum Epiſcopi nuntius cum ceſſionis litteris rediiſſet, idem Epiſcopus, carne ac ſanguine præpeditus, cœpit à propoſito quod aſſumpſerat reſilire. Dicti verò Decanus & Capitulum attendentes Epiſcopum in ſalutis ſuæ diſpendium & detrimentum Eccleſiæ aſſumptum propoſitum revocare, tanquam devoti filij, volentes ſuæ matris obviare jacturis, noſtris hoc auribus intimarunt, multa damna & gravamina quæ ipſa Eccleſia per dictum Epiſcopum poſtmodum ſuſtinuerat exprimentes. Propter quod prædicto Paduano Epiſcopo dedimus in præceptis ut niſi memoratus Epiſcopus Tridentinus juſtam & neceſſariam cauſam oſtenderet quare cedendi mutaverit voluntatem, ipſum ut cederet moneret & induceret diligenter, & ſi neceſſe foret, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellere procuraret. Cùm autem auctoritate litterarum illarum citari fuiſſent Epiſcopus & Capitulum Tridentin. & ſtatuto termino exhibuiſſent ſuam præſentiam coram eodem Epiſcopo Paduano, dictus Tridentinus Epiſcopus quaſdam exceptiones oppoſuit ad judicium declinandum. Et cùm ſuper ipſis nos conſuluerit Epiſcopus Paduanus, nos exceptiones illas ſupervacuas judicantes, ipſi dedimus in mandatis ut exceptionibus illis, tanquam frivolis, nequaquam obſtantibus, in ipſo negotio juxta noſtri formam mandati procedere non tardaret. Sanè Paduanus Epiſcopus, Capitulo non citato, nec abſente per contumaciam, teſtes ad cauſas probandas propter quas Tridentinus Epiſcopus mutaverat voluntatem productos ab ipſius parte recepit, quos ſupradictus Decanus multipliciter reprobabat. Vnus enim eorum baliſtarius eſt & aleator, alius aleator & batata-

rius, ſicut iidem teſtes in ſeriem ſui teſtimonij atteſtantur. Tertius autem convincitur eſſe perjurus: quia cùm Decano juraverit ſervare credentiam, poſtmodum conſilium ſibi creditum, ſicut idem teſtis depoſuit, Epiſcopo reſeravit. Vnus etiam ex teſtibus R. nomine reſperſus deprehenditur labe ſimoniacæ pravitatis. Inter ipſos quoque teſtes manifeſta contrarietas invenitur. Petebat itaque dictus Decanus quòd cùm idem Epiſcopus juſtam & neceſſariam cauſam legitimè non probaſſet quare mutaverat voluntatem, ut ipſum ad cedendum compellere dignaremur; maximè cùm illæ cauſæ propter quas cedendi licentiam petiit diminutæ non eſſent, ſed potiùs augmentatæ. Allegabat etiam Decanus jamdictus quòd etſi propter illas cauſas non eſſet ad ceſſionem ſæpedictus Epiſcopus compellendus, propter manifeſtam tamen dilapidationem ipſius in epiſcopatus adminiſtratione non debet ulteriùs ſuſtineri, cùm plus quàm in quadraginta millibus librarum Veronenſis monetæ ſuam gravaſſet Eccleſiam onere debitorum, ſicut ex ipſius confeſſione conſtabat. Epiſcopus autem dicta Decani multipliciter impugnando, facti ſeriem & proceſſum propoſuit diſſimiliter quàm Decanus, aſſerens quòd etſi propter cauſas ſuperius annotatas mutandi vitam propoſitum concepiſſet, & ad nos deſtinaſſet proprium nuntium ad cedendi licentiam obtinendam, ex cauſa tamen probabili & honeſta, quia videlicet ſponſam ſuam videbat iniquis ſtudiis & turpibus promiſſionibus propbanari, mutavit poſtea voluntatem. Ad hoc etiam quod Decanus induxit, quia ſcilicet Epiſcopus Paduanus, lite non conteſtata, ac juris ordine prætermiſſo, teſtes recepit, Epiſcopus ſic reſpondit, quòd in hoc articulo non fuit omnimoda ſolemnitas judiciarij ordinis obſervanda, cùm Paduano Epiſcopo non contentioſa ſed quædam planaria juriſdictio fuerit demandata. Vnde juris ſolemnitatibus prætermiſſis teſtes in hoc caſu recipi potuerunt. Ea quoque quæ circa teſtes & eorum dicta objecta fuerant idem Epiſcopus diverſis reſponſionibus excuſavit, adjungens quòd etſi ſua Eccleſia debitorum onere gravabatur, non ſibi ſed ſuis potiùs ſubditis poterat imputari, qui contra ipſum ſeditionem minùs rationabiliter commoverunt. Nos igitur rationibus & allegationibus utriuſque partis auditis & pleniùs intellectis, attendentes quòd etiamſi Epiſcopus cauſam illam, propter quam ſuum ſe aſſerit mutaſſe propoſitum, per teſtes idoneos ſufficienter legitimè probaviſſet, quia tamen eadem cauſa differre potuit cedendi propoſitum, non mutare, maximè cum talis cauſa ceſſet omnino ex quo Eccleſiæ Tridentinæ per noſtram volumus ſollicitudinem provideri, de conſilio fratrum noſtrorum decrevimus ut idem Epiſcopus ſine qualibet dilatione cedat, prout à nobis ſollicitè dinoſcitur poſtulaſſe. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Capitulum Tridentinum attentiùs moneatis ut infra octo dies poſt admonitionem veſtram perſonam idoneam, quæ omni ſuſpicione careat, cum veſtro conſilio ſibi eligant canonicè in paſtorem. Quod ſi facere fortè diſtulerint, vos auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo id exequi non tardetis. Contradictores &c. Datum Laterani IX. Kal. Iunij, anno decimo.

VVACIENSI EPISCOPO.

EO libentiùs tuis inquiſitionibus reſpondemus quò devotiùs ſedem apoſtolicam veneraris. Sanè proponere curaviſti quòd cùm ſuper decimis Cruciferorum, quibus à ſede apoſtolica eſt indultum ne de novalibus vel illis fundis quos propriis manibus vel ſumptibus excolunt decimas exolvere teneantur, ſuſtineas non modicam læſionem, dubitas utrum ſi prædia vel poſſeſſiones, à quibus proventus conſueveras recipere decimales, ipſis in eleemoſynam conferantur, vel per contractum acquiſierint emptionis, ex eiſdem poſſeſſionibus, propriis eorum manibus aut ſumptibus non excultis, decimas ſolitas exigendo, contra privilegia ſedis apoſtolicæ agere videaris. Vnde ſuper hoc certificari per reſcriptum apoſtolicum poſtulaſti. Adiciens aliam quæſtionem, an illorum filij qui Eccleſiæ ſervili conditione tenentur, traditi à parentibus militiæ clericali cum ſuorum conniventia dominorum, ut Deo in ea cujus ſunt Eccleſia debeant deſervire, aſſequentes propterea libertatem, poſt tempus eadem relicta poſſint ad aliam ſe transferre. Nos verò in utroque articulo fraternitati tuæ ſatisfacere cupientes taliter reſpondemus, quòd cùm iidem Cruciferi ex tenore privilegiorum noſtrorum decimas de laboribus quos ſuis manibus aut ſumptibus excolunt ſolvere non cogantur, ſi alij propriis ſumptibus eorum excolunt prædia, præſtate tenentur decimas de laboribus

Epiſt. 73. Reſpondet ad ejus conſulta.

Cap. Eò libentiùs De ſerv. non ordin.

alienis. In alio verò capitulo credimus diſtinguendum, utrum eo tenore fuerint manumiſſi & oblati ordini clericali, quòd manumittenti Eccleſiæ, dum vixerint, debent impendere famulatum in obſequiis divinorum, & tunc transferendi ſe ad aliam eſt eis licentia deneganda, vel manumiſſi extiterint abſolutè, ſicque libertatem habeant ad aliam transeundi. Datum Viterbij V. Idus Iunij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO TVRONENSI & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 74. De torneamentis, & de ſubſidio terræ ſanctæ.

OLim venerabilis frater noſter . . Epiſcopus Sueſſionenſis per ſuas nobis litteras intimavit quòd cùm torneamenta quæ fiebant in ſuis partibus peregrinationis ſuæ propoſitum crederet plurimùm impedire, auctoritate noſtra in torneatores excommunicationis ſententiam promulgarat. propter quod multi Milites fuerunt adeo conturbati ut nec crucem aſſumere nec aliquod ſubſidium vellent terræ ſanctæ conferre. Vnde poſtulavit à nobis ut ſibi permittere dignaremur ad tempus illam ſententiam mitigare. Licèt autem intentionis noſtræ non eſſet torneamenta permittere, quæ ſacris noſcuntur inſtitutionibus interdicta; quia tamen quod proviſum erat ad commodum, tendere videbatur ad noxam, eidem Epiſcopo duximus concedendum ut ſententiam ipſam circa omnes vel aliquos relaxare curaret, prout noſceret expedire. Ipſe verò in negotio ipſo cum debita maturitate procedens, recepta ſecundùm formam Eccleſiæ cautione ab omnibus qui Montis aurei & Laudun. haſtiludiis interfuerant, præfatam excommunicationis ſententiam relaxavit, tam ipſos quàm univerſos qui vel in hoſpitio vel etiam aliàs communicarant eiſdem nuntiari faciens abſolutos. Canonis quidem cenſura de talibus in ſuo robore perdurante. Quapropter Milites abſoluti plurimùm exultantes, devotione unanimi ſtatuerunt certam quantitatem pecuniæ ſingillatim in terræ ſanctæ ſubſidium deſtinare. Nos igitur quod ab eodem Epiſcopo providè ac utiliter factum eſt approbantes, univerſitati veſtræ auctoritate præſentium mandamus quatinus Milites memoratos ut quod in hereditatis Chriſti ſubſidium promiſerunt ſe devotione laudabili ſoluturos exolvant unuſquiſque per dioceſim ſuam moneatis prudenter & efficaciter inducatis, ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per diſtrictionem eccleſiaſticam compellentes, cenſuram Lateranenſis Concilij circa tales obtinere vigorem debitum faciendo. Datum Viterbij VII. Kal. Iulij, anno decimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 75. Vt reconciliarè poſſit altare S. Iacobi. Cap. Propoſuiſti De conſecr. Eccleſiar.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitus quòd venientibus ad Eccleſiam beati Iacobi ex diverſis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab alteris per contentiones & rixas altaris de nocte cuſtodiam vendicare, homicidia contingunt interdum, & aliquando vulnera inferuntur. Propter quod humiliter poſtulaſti ut alio modo quàm per reconſecrationis beneficium dignaremur ipſi Eccleſiæ providere. Manente igitur Eccleſia & altari, fraternitati tuæ inſinuatione præſentium innoteſcat quòd ipſa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, anno decimo.

EIDEM.

Epiſt. 76. De procurationibus. Cap. Super eo. De cenſib.

SVper eo quòd fraternitas tua nos conſulere voluit, ut quia tota ferè provincia Compoſtellana de novo eſt ad juriſdictionem Eccleſiæ tuæ converſa, qualiter tibi provinciam vel partem provinciæ viſitanti obſequi debeat & ſervire, necnon & in procurationibus providere, te inſtruere dignaremur, tibi taliter duximus reſpondendum, quia illud obſervare tenetur quod in vicinis provinciis obſervatur. Datum Viterbij X. Kal. Iulij, anno decimo.

ABBATI SANCTI AVBERTI, & Magiſtro R. de Bekerel & R. Torel Canonicis Cameracenſibus.

Epiſt. 77. De Clerico qui factus fuerat monachus in infirmitate.

COnſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius C. Clericus ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm olim pro injuriis quas . . Præpoſitus Eccleſiæ ſancti Audomari ſuper beneficio ſuo ejuſdem Eccleſiæ irrogabat eidem ad ſedem apoſtolicam provocaſſet, & ipſum ad proſequendam appellationem ſuam in itinere conſtitutum ad ſedem apoſtolicam veniendi apud Trecas contingeret gravi ægritudine occupari, demum ut populi tumultum idem Clericus evitaret, ſe fecit ad monaſterium Clarevallenſe deferri; ubi cùm tandem invaleſcente morbo fuiſſet in extaſi poſitus, monachi ejuſdem loci eum novitiorum habitu induerunt. qui ſtatim ut ad mentem rediit reclama-

vit, nunquam conſentiens, & depoſito habitu, recedendi licentiam obtinuit ab eiſdem. Quare à nobis humiliter poſtulavit ut ei dignaremur ſuper hoc contra æmulorum ſuorum aſtutiam paterna ſollicitudine præcavere. Nos igitur petitioni ejus paterno condeſcendentes affectu, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus ſi eſt ita, prædictum Clericum hujus occaſionis obtentu non permittatis ab aliquibus moleſtari, eidem redditus ſuos, poſſeſſiones, & res alias cum integritate debita, ſi quas ea occaſione inveneritis temerè occupatas, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo reſtitui facientes. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Nullis litteris &c. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Viterbij VI. Non. Iulij, anno decimo.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS per Hiſpaniam & Guaſconiam conſtitutis.

Epiſt. 78 **De adulterinis inſignibus beati Iacobi.**

OCcurrere debet apoſtolica ſedes præſumptionibus malignorum, & eorum exceſſus paſtorali ſollicitudine cohibere. Sanè ad audientiam apoſtolatus noſtri pervenit quòd quidam in Hiſpania & Guaſconia conſtituti adulterina inſignia beati Iacobi, quæ conchæ dicuntur, in animarum ſuarum periculum cudere non verentur. Volentes igitur præſumptiones hujuſmodi per veſtræ diſcretionis prudentiam cohibere, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus auctoritate noſtra univerſis per veſtras provincias conſtitutis ſub excommunicationis pœna diſtrictiùs inhibere curetis ne hujuſmodi adulterina inſignia, quod in ſuarum vergit periculum animarum, cudere aliqua temeritate præſumant. Datum Viterbij XIII. Kal. Iulij, anno decimo.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Epiſcopis in Aquitania conſtitutis.

Epiſt. 79. **De litteris apoſtolicis per fraudem obtentis.**

INſinuata nobis per venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Xanctonenſem quorundam perverſorum iniquitas animum noſtrum non potuit non movere; qui nova lucrandi fraude reperta, contra nonnullos in veſtris dioceſibus conſtitutos graves calumnias per litteras noſtras exercent. Quidam enim, ut dicitur, ſuper falſis querelis adversùs eos quorum perſonas oderint, vel ambierint facultates, commiſſionum à nobis litteras impetrantes, in injurias jura convertunt, dum illos tamdiu fatigare compellunt ſub prætextu juſtitiæ per eaſdem donec per injuſtitiam vel perſunas ad libitum fatigaverint vel extorſerint pretium pro ſuſcitati litigij ceſſione. De quibus ſiquidem unus, cùm nequiviſſet quandam juvenculam conjugatam ad ſuæ libidinis inclinare conſenſum, repetens exenia quæ ſe illi miſiſſe dicebat, eam citari fecit ad cauſam. Quæ ſive de fraude timida, ſive per virum ad judices accedere non permiſſa, non ſolùm ipſa, verùm etiam conſanguinea quædam ejus, quæ noluerat eſſe adulterij mediatrix, & quidam alij, excommunicationis ſententiam pertulerunt: quorum interim aliqui decedentes ſepulturam eccleſiaſticam nequiverunt aliquatenus obtinere, quanquam unus judicum à .. Preſbytero, qui conjugatam prædictam in mortis articulo conſtitutam ad pœnitentiam receperat, certam extorſerit pecuniæ quantitatem. Præterea quendam ſutorem prò ſotularium filo quatuor denarios vix valente citari ad remotos judices procuravit & tandem excommunicationi ſupponi; qui etiam occaſione ſumpta quòd cujuſdam burgenſis famulus eidem domini ſui domum intrare volenti oſtium obſeraverat, poſt non modicum temporis, eodem famulo contrahere volente cum quadam, objecit quòd pro injuria ſibi facta vinculo eum fecerat excommunicationis aſtringi; & tandem decem ſolidis pro tali contradictione receptis, dicens ſe judicum auctoritarem habere, ipſe idem illum abſolvit. Alia verò vice, cùm ferè ducentos homines pro variis quæſtionum figmentis à quodam Archipreſbytero citari feciſſet, demum eundem Archipreſbyterum, eò quòd negligenter fuiſſet mandatum apoſtolicum executus, coram eiſdem judicibus impetivit, & ab ejus calumnia non niſi data redemptione quievit. Alius autem ſimiliter à quodam ſutore, imponens ei quòd ſuos parando calceos, eorum ſoleas decurtarat, quindecim ſolidus extorſit. Qui profectò cùm equum unum à quodam alio conduxiſſet, in certa pecuniæ ſumma illum ſatisfacere ſibi compulit, eò quòd idem equus caſualiter in aquam ſub ipſo corruens, ejus infuſiune ſuum pallium madefecit. Sed & alius quidam pro manipulo caulium decem ſolidos recep.t à quodam quem calumniatus fuerat ſuper ipſo. Quódque recoli eſt indignum, quidam alius quendam juvenem citari fecit ad judices per tres dietas & ultrà remotos, eò

quòd cum ipſo ad publicas mulieres accedens, eum noluerit expectare, queſtus quòd ex ejus abſentia rerum ſuarum diſpendium incurriſſet, cùm illud ſummam unius denarij non exceſſerit; quem, ex eo quòd ſolus remanſerat, dare pro ſymbolo eſt compulſus. Quæ nimirum & iis ſimilia tanto licentiùs ab hujuſmodi perpetrantur, quanto quidam judicum damnabiliùs in iis eis participare dicuntur; qui citatis & loca non tuta quaſi ex deliberatione præfigunt, & nonnunquam eiſdem petitionariis cartulas ſuas tradunt ſigillo proprio ſigillatas, per quas excommunicandi & abſolvendi tales ſibi conferunt poteſtatem. Cùm igitur hæc, ſi vera ſunt, clauſis non debeamus oculis pertranſire, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus veritate diligentiùs inquiſita, litteras quas conſtiterit in hanc fraudem per hujuſmodi calumniatores obtentas, carere viribus decernatis, & revocato in ſtatum debitum quicquid per eas inveneritis perperam attentatum, illos ad reſtitutionem eorum quæ temerè per occaſionem extorſerunt appellatione remota cogentes, aliàs eis pœnam talem infligere procuretis per quam & ſua condignè puniatur iniquitas, & ceteri ab exemplo ſimilium arceantur. Contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Viterbij V. Kal. Iulij, anno decimo.

EPISCOPO TRECENSI & A. Pariſienſi Archidiacono.

Epiſt. 10. Vt M. Abbatem ad cuſtodiam Eccleſiæ Peronenſis reſtituant. Cap. Cùm ad noſtram. De inſtit.

CVm ad noſtram dudum audientiam perveniſſet quòd in Eccleſia Peronenſi dignitas quædam, quæ cuſtodia vulgariter appellatur, contra ſtatuta Lateranenſis Concilij per duos annos & ampliùs vacaviſſet, venerabili fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo, tunc Archidiacono Pariſienſi, & dilecto filio Decano ſancti Quintini dediſſe recolimus in præceptis ut ſi res taliter ſe haberet, cùm ad nos ipſius dignitatis eſſet donatio devoluta, ipſi auctoritate noſtra ſuffulti eam in ſuam cuſtodiam aſſumentes, inſinuarent nobis per ſuas litteras veritatem; ut per eas certiores effecti, dignitatem ipſam perſonæ idoneæ conferremus. Ipſi verò tam Decanum & Capitulum quàm etiam Matthæum Abbatem Peronenſis Eccleſiæ, qui cuſtodem etiam ejuſdem Eccleſiæ ſe gerebat, peremptoriè citaverunt. Cùmque dictus Archiepiſcopus, quia die ſtatuta intereſſe non poterat, per ſuas ſe litteras excuſaſſet, ſupradicti procurator Abbatis coram Decano comparuit memorato, proponens noſtras litteras directas ad illos multiplici ratione ſuſpectas. tum quia in ſalutatione ipſarum priùs poſitum fuerat nomen Archidiaconi quàm Decani, & notula quæ ad aſſignationem perſonæ litteras impetrantis ſolet apponi, non erat à tergo ſcripta, ſed in margine potiùs litterarum, tum quia S. littera capitalis in hac dictione *ſalutem* nimis erat in longum à poſteriori parte protenſa; & quia in eiſdem litteris adverſarius vel accuſator ſeu etiam denuntiator non erat ex nomine deſignatus. quæ omnia obviare ſedis apoſtolicæ conſuetudini proponebat. Idem quoque procurator allegans quòd in eodem negotio erat ordine judiciario procedendum, dilationem cum inſtantia poſtulavit, ut dictus Abbas poſſet eidem cauſæ perſonaliter intereſſe; obſtaculum appellationis obiciens, ſi eidem poſtulata dilatio negaretur. Dictus verò Decanus allegationes prædictas, tanquam ſupervacuas, vilipendens, dilatione penitùs denegata, in ſuam curam aſſumpſit cuſtodiam memoratam, idoneis proviſoribus tam in exterioribus quàm in interioribus deputatis. Qui ut de veritate negotij nos poſſet reddere certiores, Decanum & quoſdam Canonicos Peronenſis Eccleſiæ coëgit ſuper ipſo negotio veritati teſtimonium perhibere; quorum depoſitiones incluſas ſub ſigillo proprio ad noſtram præſentiam deſtinavit. Nos igitur ejuſdem Decani proceſſum diligentiùs recenſentes, licèt exceptiones quaſdam ab Abbatis prædicti procuratore propoſitas frivolas reputaverimus & inanes, quia tamen ſecundùm legitimas ſanctiones, etſi non cognitio, ſed executio demandetur, oportet tamen de veritate precum inquiri, maximè cùm illa clauſula, videlicet *ſi res ita ſe habet*, litteris noſtris eſſet inſerta, proceſſum ejuſdem Decani, qui priùs cuſtodiam in ſuam curam accepit quàm inquireret veritatem, duximus irritandum; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus Abbatem ipſum reſtituatis ad cuſtodiam ſupradictam, cùm conſtet ipſum contra formam mandati apoſtolici deſtitutum, ac deinde ſecundùm ejuſdem mandati tenorem procedere procuretis; illud nihilominus attendentes, ut niſi dictus Abbas rationabilem cauſam oſtenderit quòd in eadem Eccleſia cuſtodiam ſimul & abbatiam poſſit

habere, vos, eo deſtituto, in curam veſtram, ſublato appellationis obſtaculo, ſæpedictam cuſtodiam aſſumatis, cuſtodientes eandem donec de ipſa mandatum apoſtolicum impleatis. Illud autem vos nolumus ignorare, quòd poſtquam idem M. fuit Abbas effectus, prædictam cuſtodiam de jure non potuit obtioere: quia cùm ratione abbatiæ ad ipſum pertineat donatio tam cuſtodiæ quàm aliarum dignitatum ac etiam præbendarum in Eccleſia Peronenſi, cuſtodiam ipſius nequaquam recipere potuit à ſe ipſo, cùm inter daotem & recipientem debeat eſſe diſtinctio perſonalis; ſed nec ab alio, cùm jus conferendi alius non haberet. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, anno decimo.

ROFFENSI EPISCOPO.

Epiſt. 81. Vt Iohannem ab officio & beneficio privatum cohabitare uxori ſuæ compellat.

PEr tuas nobis litteras intimaſti quòd cùm Iohannes lator præſentium publicè coram te fuiſſet in jure confeſſus ſe cum quadam poſt ſuſceptum ſubdiaconatus ordinem contraxiſſe, ac poſtmodum ſe feciſſe, hujus rei tacita veritate, in Diaconum ordinari, licèt demum tam de contracto matrimonio quàm de diaconatus ordine pòſt ſuſcepto tibi per idoneos teſtes conſtiterit, idem tamen quòd ante contractum matrimonium factus fuerit Subdiaconus probare nequivit. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, prædictum I. officio beneficióque privatum cohabitare compellas uxori. Datum Viterbij V. Kal. Iulij, aono decimo.

EPISCOPO ENGOLISMENSI.

Epiſt. 82. De Canonicis ad preſbyteratum promovendis.

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd cùm in Engoliſmenſi Eccleſia plures eſſe Canonici conſueverint, qui per hebdomadas Miſſarum ſolemnia celebrabaot in ordine vicis ſuæ, quia duo tantùm Preſbyteri, qui ſunt ad præſens in ipſa, oous hoc ſe non poſſe gerere conqueruntur, quod dudum à ſex vel ſeptem noo facilè portabatur, Canonicos inferioris ordinis monuiſti ut cauſa ſupplendi defectum hujuſmodi ſe facerent in Preſbyteros ordinari.ad quod nullus potuit ipſorum induci. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictos Canonicos moneas & inducas ut vel qui fuerint idonei, promoveri oon differant pro tali neceſſitate ad officium ſacerdotis, vel tecum pariter, prout convenit, aliquos aſſumant in ſocios & in fratres, à quibus in officio ipſo in prædicta Eccleſia miniſtretur. Alioquin defectum eorum prout utile fuerit circa hoc, appellatione remota, noſtra ſtudeas auctoritate ſupplere. Nullis litteris &c. Datum ut in alia.

REGENSI EPISCOPO,
& Abbati de Boſcaudo.

Epiſt. 83. De cauſa Epiſcopi Nicienſis.

CVm olim quidam religioſi diœceſis Nicienſis tenorem quarundam litterarum oobis obtulerint intuendum, quibus venerabilis frater noſter.. Nicienſis Epiſcopus ſuper quibuſdam expenſis uſus fuerat contra ipſos, conicientes per illum eaſdem litteras eſſe falſas, venerabilibus fratribus noſtris Glandecenſi & Senecenſi Epiſcopis dedimus in maodatis ut occaſiooe ipſarum in negotio non procederent, donec, inſpectis eiſdem, procederemus in hoc ſicut contingeret expedire. Interim autèm idem Nicienſis Epiſcopus, qui tunc uſque veras eſſe putaverat litteras prælibatas, incidens in ſuſpicionem earum, protinus ad dilectum filium fratrem Petrum de Caſtronovo apoſtolicæ ſedis Legatum acceſſit,& expoſito quòd.. Clericus, qui ſibi familiaris extiterat, illas litteras à nobis ſe dixerat impetraſſe, quòdque penitùs earum falſitatis ignarus fuerit uſus ipſis, quid tantæ malitiæ nova relatione confuſus ageret ab ipſo quæſivit. Vnde mox ad apoſtolicam ſedem properans, oblatis nobis quibuſdam litteris, quibus plerique viri religioſi ſuam innocentiam excuſabant, ſponte quidem, ſed cum rubore, nobis aperuit quomodo in re ipſa confidenter quia ſimpliciter ambularit. Licèt igitur, juxta conſtitutionem contra falſarios editam, gravis pœna videretur eidem Epiſcopo imminere, quia tamen in eadem conſtitutione cavetur ut in hujuſmodi plus malitia quàm negligentia puniatur, attendentes quòd, velut aſſerit, hic nocet alterius non ſua culpa ſibi, quanquam diligens non extiterit circa litteras memoratas quam debuit adhibendo cautelam, illud quoque notantes, quòd nec fautor falſitatis extitiſſe videtur, quam, cùm primò fuit ſuſpicatus de ipſa, noſtro ſtuduit revelare Legato, ac tandem perſonaliter ad oos veniens, coram nobis ſpontaneus eſt confeſſus, ipſum officio pontificali ſuſpeoſum ad vos, de quorum diſcretione confidimus, duximus remitteodum, præſentium vobis auctoritate mandantes quarious poſtquam ab eo cum tribus Epiſcopis ſuper hoc purgationem canonicam receperitis, ipſum ad

idem officium reſtituere procuretis, illum quem jamdictas litteras conſtiterit procuraſſe ſecundùm conſtitutionem præfatam appellatione poſtpoſita puniatur. Quòd ſi non ambo, alter veſtrum &c. Datum ut ſuprà.

EPISCOPO ET CAPITULO ELENENSI.

Epiſt. 84. Ne contradictio unius prævaleat adversùs publicam utilitatem.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd hujuſmodi conſuetudo in veſtra Eccleſia inolevit, quód ſi vos pro tractandis ipſius negotiis aliquando convenire contingat, licèt omnibus Canonicorum inſtitutio vel negotij alicujus certa deliberatio & communis, utilis videatur, & revera nitatur conſilio ſaniori, ſi tamen diſpliceat uni ſoli ratione aliqua non ſuffulto, ſed ducto potiùs motu propriæ voluntaris, totum illud evacuari aſſeritur, quantumcumque ſit utile vel honeſtum quod ab aliis ſingulis comprobatur. Quia verò hæc animi perniciosa libertas, quæ per conſuetudinem verbi dicitur approbata, ſacris canonibus penitùs inimica, apoſtolico debet moderamine coërceri, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ei de cetero nullatenus innitentes, ad communis juris obſervantiam redeatis. Datum Viterbij IV. Nonas Iulij, anno decimo.

CLAROMONTENSI ET NIVERNENSI Epiſcopis.

Epiſt. 85. Committitur eis cauſa Epiſcopi Aniciensis adversùs cives ſuos.

EX parte dilectorum filiorum Aniciensium civium noſtris eſt auribus intimatum quòd licèt à piæ rec. Lucio Papa prædeceſſore noſtro bo. me... Aniciensi Epiſcopo fuerit ſub officij pœna præceptum ne legitima viduarum matrimonia impediret, aut pro eis contrahendis ſeu decedentium ſepulturis pecuniam exigeret contra canonicas ſanctiones, vel à ſuis ſubditis extorqueri aut exigi pateretur, venerabilis frater noſter.. ſucceſſor ipſius non ſolùm hujuſmodi poſtmodum attentavit, verùm etiam dictos cives in iis & aliis moleſtando, excommunicationis & interdicti ſententias jaculari præcipitanter in ipſos pro voluntate ſua ſine cauſa rationabili non formidat. Vnde nos eidem Epiſcopo ſub interminatione canonicæ pœnæ dedimus in præceptis ut quæ per ipſum vel Clericos ſuos ab eiſdem civibus contra juſtitiam ſunt extorta reſtituens & reſtitui faciens, ut tenetur, de cetero ab hujuſmodi ſic abſtineat quòd juſtam de ſe querelam non oporteat iterari; propter quod manum noſtram in ipſum gravare meritò deberemus; dictos quoque cives aut eorum nuntios non impediat nec faciat impediri quò minùs eundo & redeundo cauſam ſuam ſecurè ac liberè proſequantur. Nos enim memoratis civibus per ſcripta noſtra præcipiendo mandamus ut eidem reverentiam & obedientiam tam debitam quàm devotam impendant, & laudabilem conſuetudinem hactenus obſervatam ex pia devotione parentum erga ſepulturas carorum diligenter obſervent, ne forſan ex fermento pravitatis hæreticæ illam corrumpere videantur ſub prætextu canonicæ puritatis. Ideóque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ab Epiſcopo & civibus antedictis, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam faciaris appellatione remota præceptum noſtrum inviolabiliter obſervari. Datum Viterbij Nonis Iulij, anno decimo.

POTESTATI ET CIVIBUS Florentinis.

Epiſt. 86. Exhortantur ad pacem & concordiam.

SI diligenter attenditis quòd providus pater ſæpe ſervum à filio, ſæpe verò filium à ſervo facit propter offenſam utriuſlibet vapulare, gaudio quod nuper de Senenſium victoria concepiſtis non poteritis non miſcere timorem, neſcientes utrum eos Dominus coram vobis propter veſtram humiliarit juſtitiam, an quia per miniſterium veſtrum illis apponere voluerit diſciplinam, cùm in uno formidabile videatur quòd Aſſur virga furoris Domini afflixerit Dei populum; quanquam in altero ſecuritas colligatur ex eo quòd David in funda proſtravit Philiſtæum. Licèt autem Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio, qui ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, vobis in ipſorum conflictu aſtitiſſe credatur, triumphi tamen accepti gloriam viribus veſtris non debetis adſcribere, ſed alienis peccatis potiùs imputare, non excedendo modum in facto, ne forſan ei ſimiles videamini cui contra populum furoris ſui, ſecundùm Prophetam, mandaturum ſe dicit Dominus ut auferat ſpolia & dividat prædam, & quaſi lutum platearum in conculcatione ponat eundem. Ipſe autem non ſic arbitrabitur; ſed ad conterendum erit cor ejus, & ad internecionem gentium non paucarum. Cùm ergo diſcordiæ tantæ cauſa in grande rerum diſpendium, grave damnum corporum, & immane periculum animarum redundare

noſcatur, & ad nos tanto pertineat ſpecialiùs revocare diſcordantes ad pacem quanto differentiùs præ ceteris hereditamus eadem, quibus eam mediator Dei & hominum Ieſus Chriſtus, cujus nos, licèt indigni, vicem exercemus in terris, non ſolùm naſcendo per angelum nuntiavit *Gloria in excelſis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis* dicentem, verùm etiam moriendo quaſi teſtamento legavit, cùm dixit *Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis*, ac reſurgendo demum, *Pax vobis* diſcipulis ſuis inquiens, per ipſos prædicandam inſtruxit, ad ipſam, ſi deſuper datum fuerit, paterna ſollicitudine vos duximus reducendos. Hinc eſt igitur quòd dilectum filium noſtrum G. ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, quem nota probitas & experta prudentia ſpecialiter nobis reddunt inter ceteros fratres noſtros acceptum, pro reformanda pace inter vos ac Senenſes prædictos, & captivis liberandis utrinque, curavimus deſtinare; univerſitatem veſtram monentes attentiùs, propenſiùs exhortantes, ac in remiſſionem vobis peccaminum injungentes, quatinus humilitatem, quæ vos creditur exaltaſſe, ſervantes, ſecundùm providam exhortationem ipſius in eodem negotio efficaciter procedatis; ſollicitè proviſuri quòd cùm tractatus pacis, quem ad exhortationem nuntij noſtri, priùs quàm fuiſſetis congreſſi, feciſtis, habeatur in ſcriptis, totum accedere ad ſuperbiam videretur & ab humilitate recedere quod ultra ipſum plus debito pro pace niteremini poſtulare, poſſetque non immeritò de vobis impleri ſententia veritatis, quoniam qui ſe humiliat exaltabitur, & qui ſe exaltat humiliabitur, ſacra conteſtante ſcriptura quoniam ante ruinam exaltabitur cor, id eſt, poſt exaltationem cordis ruina ſuccedit. Et quidem ille vobis erit titulus gloriæ ſempiternæ, ſi omnipotenti Deo dantes honorem, pro ipſius reverentia, non neceſſitate, ſed humilitate coacti, ea poſt victoriam ſitis menſura contenti quam ante victoriam approbaſtis. Nos enim præfato Cardinali dedimus in mandatis ut ad ea quæ præmiſimus peragenda prudenter inſiſtat & diligenter attendat, in partem, ſi quam repererit contumacem, ſublata appellatione, diſtrictionis eccleſiaſticæ promulgando cenſuram. Mandamus etiam univerſis Epiſcopis in Tuſcia conſtitutis ut ſententiam quam idem duxerit proferendam, inviolabiliter faciant obſervari. Datum Viterbij V. Idus Iulij, anno decimo.

PRIORI ET CONVENTVI de Kyrcham.

Epiſt. 87. De confirmatione privilegiorum.

OLim fuiſtis apoſtolatui noſtro conqueſti quòd venerabilis frater noſter Eboracenſis Archiepiſcopus & quidam alij Eccleſiarum Prælati, contra privilegia Romanorum Pontificum vobis indulta, vos, Eccleſias, & Clericos veſtros injuſtè ſuſpendere non verentes, aliàs ſuper Eccleſiis & eccleſiaſticis beneficiis injurias vobis multiplices inferebant, & prohibebant laïcos in iis ad quæ tenebantur veſtris Eccleſiis reſpondere. Vnde dilectis filiis.. Abbati de Torenton. & conjudicibus ejus dedimus in mandatis ut dictum Archiepiſcopum & alios per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellerent ab indebita veſtri moleſtatione deſiſtere, ac de damnis & injuriis irrogatis ſatisfactionem congruam exhibere. Ipſi verò, ſicut per ſuas nobis litteras intimarunt, illos propter hoc ſæpius citaverunt. Sed idem Archiepiſcopus per annum integrum peremptoriè locis & temporibus competentibus citatus ab ipſis, nec per ſe nec per idoneum reſponſalem in eorum voluit præſentia comparere; quin imo per quaſdam litteras ad venerabilem fratrem noſtrum Sareſberienſem Epiſcopum & collegas ipſius impetratas à nobis, in quibus de litteris noſtris tempore quidem & uſu prioribus nulla mentio facta fuit, uſque ad octo dietas gravibus laboribus & expenſis vos multociens fatigavit. Quapropter prænominati judices veſtri, habito prudentum conſilio, dictis Archiepiſcopo & Epiſcopo Sareſberienſi ac ſociis ſuis, ut ab injuſta vexatione veſtri deſiſterent, auctoritate apoſtolica injunxerunt; à qua cùm idem Archiepiſcopus deſiſtere nunquam vellet, ipſum à veſtra, Clericorum, & Eccleſiarum veſtrarum obedientia pro manifeſta contumacia ſuſpendêre, donec affectus tædio vobis in judicio reſponderet. Qui demum multis peremptoriè citatus edictis per annum et temporibus & locis competentibus aſſignatis, per ſe vel reſponſalem ſufficientem in eorum comparere præſentia contumaciter recuſavit. Proinde dicti judices in expenſas per injuſtam ejus vexationem factas & probatas legitimè, competenti taxatione præmiſſa, vobis condemnarunt eundem. At ille nihilominus apoſtolicæ ſedis auctoritatem contemnens,

nens, jam per tertium & quartum annum à veſtra noluit inſeſtatione ceſſare. Nos igitur quod à judicibus ſæpedictis factum eſt approbantes, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus ſi eſt ita, uſque ad ſatisfactionem idoneam præmiſſorum vos aut Clerici vel Eccleſiæ veſtræ prædicto Archiepiſcopo in nullo penitùs intendatis; & ſi quam interim in vos aut Clericos vel Eccleſias memoratas ſententiam promulgaverit, nequaquam obſervetis eandem. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTUI Tutellenſi.

Epiſt. 88. De numero evectionum in viſitationibus. Similis epiſtola extat lib. 1. epiſt. 140.

CVm ad quorundam inſolentiam reprimendam in Lateranenſi Concilio provida ſit deliberatione ſtatutum ut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Arcbidiaconi, & Decani certum evectionum & perſonarum numerum in Eccleſiarum viſitationibus non excedant, quia, ſicut audivimus, quidam ex prædictis perſonis id in Eccleſiis veſtris nequaquam obſervant, ſuper eo commoditati veſtræ duximus providendum. Ideóque devotioni veſtræ præſentium auctoritate concedimus ut ſi qua de prænominatis perſonis numerum evectionum & perſonarum in memorato Concilio conſtitutum, cùm Eccleſias viſitarit, in gravamen veſtrum excedere fortè præſumpſerit, & pro illis procurationem exegerit, liberum ſit vobis auctoritate apoſtolica denegare. Et ſi propter hoc in Ecceleſias vel Clericos veſtros aliquam ſententiam promulgaverit, ipſam auctoritate apoſtolica decernimus non ſervandam. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij IV. Non. Iulij, anno decimo.

AUTISIODORENSI ET TRECENSI Epiſcopis, & Abbati ſancti Benigni.

Epiſt. 89. Committitur eis inquiſitio adverſus Abbatem & monachos Vezeliacenſes.

EIus exemplo qui de mandato Domini fodit parietem, & ingreſſus vidit abominationes peſſimas quas domus Iſraël faciebat in templo, deſcendimus per angelos noſtros, ut videremus utrum clamorem qui venit ad nos Abbas & monachi Virziliacenſes opere complevíſſent; quatinus perditis malè malis, bonam vineam bonis agricolis locaremus; illum nihilominus imitantes qui cùm villico diffamato, quaſi bona domini diſſipaſſet, dixiſſet, *Quid hoc audio de te, redde rationem villicationis tuæ*, ſtatim adjunxit: *Iam enim non poteris villicare.* Expoſito ergo nobis inquiſitionis proceſſu quem circa ipſos per venerabilem fratrem noſtrum Senonenſem Archiepiſcopum & dilectum filium Magiſtrum Robertum de Corzon Canonicum Noviomenſem fieri juſſeramus, intelleximus contra dictum Abbatem fuiſſe propoſitum quòd cùm Virziliacenſe monaſterium in obitu prædeceſſoris ejus ab omni onere debitorum liberum remanſiſſet, & perveniſſent ad iſtum triginta millia ſolidorum, præter argentea vaſa ſexaginta marcharum, idem Abbas iis omnibus malè pro majori parte conſumptis, illud duorum millium ducentarum & viginti librarum debitis onerarat. Et licèt teſtes id expreſsè probarent, Abbas tamen confeſſione propria recognovit quòd præter vaſa ſexaginta & unius marcbarum, viginti octo millia ſolidorum de theſauris prædeceſſoris ſui pervenerat ad eundem, & nunc non niſi in mille octingentis libris proventus monaſterium tenebatur. Fuit quoque propoſitum contra eum quòd eſſet incontinens, & filium ac filiam de bonis Eccleſiæ maritarat, quos videbatur poſt ſuſceptum habitum genuiſſe, cùm quòd octennis intraſſet monaſterium, ejus confeſſione liqueret. Dicebatur etiam quòd interfuit nuptiis, & veſtierat puellam ſericis indumentis, & quòd ſederit in convivio nuptiarum, quòd ſimoniacum habuiſſet ingreſſum, & quoſdam in fratres receperit & aliquibus prioratus conceſſerit per ſimoniacam pravitatem. Sufficienter quoque quidam teſtes omni exceptione majores probabant quòd contra inſtitutionem bonæ memoriæ Octaviani Epiſcopi Oſtienſis tunc apoſtolicæ ſedis Legati factam ſub pœna excommunicationis; & per nos poſtmodum confirmatam, fratri ſuo laïco quendam contulerat prioratum. In quo videbatur mulripliciter exceſſiſſe; tum contra boneſtatem eccleſiaſticam, quæ non patitur laïcos monachis præſidere; tum contra auctoritatem apoſtolicæ ſedis, cujus violaverat inſtituta; tum quia caro & ſanguis ei ut hoc faceret revelarat. Probatum eſt inſuper contra eum quòd eſſet nimiùm liberalis, negligens, remiſſus, & mollis. Quod non ſolùm ex teſtium depoſitione liquebat, ſed & opera ejus perhibebant teſtimonium veritati, cùm eos ſuſtinuiſſet in dignitatibus & conſiliarios habuiſſet quorum incontinentia nota erat, & quorum aliqui contra monaſticum ordinem habebant propria. Quidam verò quòd in ingreſſu

ejus pro eo & cum eo commiſerunt ſimoniam, proprio juramento monſtrabant, licèt ſinguli fuerint in ſuo teſtimonio ſingulares. Quia verò contra Priorem, Eleemoſynarium, Decanum, Cellerarium, tertium Priorem, de Flavi, de Fleiaco, & de Siverriaco Priores & Capellanos Abbatis pariter & Prioris enormia fuerunt multa propoſita & aliqua comprobata, eos à monaſterio ipſo ejecimus, & per alia monaſteria, in quibus ordo monaſticus diſtrictiùs obſervetur, decrevimus dividendos; non ut plures in uno ponantur monaſterio, ſed ſinguli potiùs in ſingulis collocentur; nec præter auctoritatem apoſtolicæ ſedis de cetero aſſumantur ad aliquam dignitatem. Volentes quoque indemnitati ejuſdem monaſterij providere, tam in eos quàm in alios monachos Virziliacenſes qui habent proprium excommunicationis ſententiam promulgavimus, niſi protinus illud ad uſus Eccleſiæ reſignarint. Licèt autem Abbas ipſe ſe in quibuſdam niſus fuerit excuſare, quia tamen ejus excuſatio ex aliqua parte in accuſationem potiùs vertebatur, utpote cùm eſſet excuſatio in peccatis, non ſolùm ex proviſionis officio verùm etiam ex rigore juris proceſſimus contra eum, ipſum ab adminiſtratione monaſterij & abbatiæ regimine amoventes. Volentes igitur monaſterio conſulere memorato, diſcretioni veſtræ, de qua fiduciam plenam gerimus, per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendò mandamus quatinus ad ipſum perſonaliter accedentes, injungatis auctoritate noſtra conventui ut infra tres dies perſonam idoneam per regularem electionem præficiat ſibi cum conſilio veſtro concorditer in Abbatem. Alioquin vos ex tunc, ſive de ipſius gremio monaſterij, ſeu etiam aliunde, virum providum & honeſtum, non tam in futuro probandum quàm in præterito jam probatum, per quem domus & ſpiritualibus proficiat inſtitutis & temporalibus juvetur augmentis, in Abbatem ei præficere procuretis, facientes eidem per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota reverentiam & obedientiam debitam exhiberi. Deinde verò tam Abbatem amotum & alios ſupradictos quàm etiam quoſcunque de fratribus aut converſis præfati monaſterij repereritis proprietatem habere, ut eam ad opus monaſterij ſine diminútione reſignent moneatis attentiùs & propenſiùs inducatis, excommunicatos eos qui ſecùs fecerint publicè nuntiantes, & adhibentes ad coactionem eorum, ſi neceſſe fuerit, brachium ſeculare; præſcriptos Priorem & alios nihilominus, ſicut à nobis eſt providè definitum, diviſuri per ſingula monaſteria, in quibus ordo monaſticus diſtrictiùs obſervetur; compellendo contradictores auctoritate noſtra, ſi opus fuerit, ad receptionem ipſorum, & eos arctiùs faciendo vacare regularibus inſtitutis. Vt autem monaſterium ſæpedictum ab omni macula pleniùs expietur, volumus & mandamus ut cùm iſta ſub celeri diligentia fueritis executi, de ſtatu ejus & perſonarum iterum diligentiſſimè inquiratis, & habito præ oculis ſolo Deo, corrigatis quæ ſecundùm ipſum corrigenda videritis, & ſtatuatis quæ fuerint ſtatuenda; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles appellatione remota per eccleſiaſticam compeſcendo cenſuram. Taliter autem mandatorum noſtrorum primitias audire ac exaudire curetis quòd in iis tanquam obedientiæ veſtræ initiis cognoſcamus quantum zelus domus Dei vos tangat, & quantæ devotionis affectum circa nos & Romanam Eccleſiam habeatis & ſitis in poſterum habituri. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Interim autem donec Abbas fuerit inſtitutus, curam & adminiſtrationem ipſius monaſterij dilectis filiis Sacriſtæ & Hoſpitalario duximus committendam, ne idem monaſterium ſine regimine diſpergatur. Sigillum verò ac duos anulos, quos recipi fecimus ab Abbate prædicto, ſub bulla noſtra vobis mittimus interclusos, eidem monaſterio reſignandos. Datum Viterbij XIV. Kal. Auguſti, anno decimo.

EISDEM.

Epiſt. 90. De depoſitione Gileberti Abbatis Flaviniacenſis.

Licèt contra Gilibertum quondam Flaviniacenſem Abbatem per inquiſitionem factam ſuper ſtatu Virziliacenſis cœnobij nihil fuerit oppoſitum vel probatum, ea forſitan ratione quòd pro monacho Virziliacenſi minimè habebatur; quia tamen ejus ſunt ad damnationem opera manifeſta, ipſum à præfato cœnobio perpetuò decrevimus excludendum, & in diſtrictiori monaſterio collocandum ad agendam pœnitentiam de commiſſis. Quocirca diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus quod à nobis decretum eſt provida ratione, per diſtrictionem eccleſiaſticam ſublato contradictionis & appellationis obſtaculo faciatis executioni mandari. Præſentes autem litteras præter morem clauſas dirigimus, ut in illis ſigil-

lum & anulos & alias quaſdam litteras mittamus incluſas. Quòd ſi non omnes &c. Datum Viterbij.

ARCHIDIACONO ET CAPITULO Venafiano.

Epiſt. 91. Confirmantur certa jura & ſententiæ latæ pro ipſis.

CVm olim inter Venafranam & Yſerñienſem Eccleſias in præſentia felicis memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri ſuper quibuſdam dignitatibus, ſede videlicet, ſigillo, & chriſmate, necnon & feſto beati Nicandri, quæſtio verteretur, longiſque temporibus fuiſſet antea ventilata, adeò ut jam utraque ipſarum Eccleſiarum ac civitatum ſuſtinuiſſet propter hoc graves moleſtias & jacturas, idem prædeceſſor noſter volens finem eidem imponere quæſtioni, dilecto filio G. ſancti Adriani Diacono Cardinali tunc Beneventano rectori dedit ſuis litteris in mandatis ut inter eaſdem Eccleſias pacem ſtuderet & concordiam reformare. quòd ſi ad hoc induci nequirent, idem Eccleſiæ utrique proprium habendi Pontificem auctoritate apoſtolica, remoto cujuſlibet ipſius & Epiſcopi appellationis & contradictionis obſtaculo, tribueret facultatem, ita ut liberum eſſet illi Pontifici qui tunc Eccleſiæ utrique dinoſcebatur præeſſe, apud earum alteram, quam vellet, infra decem dies ſibi ſedem eligere, ac eam cum ſua parrochia retinere; altera verò Eccleſia liberè alium ſibi eligere poſſet antiſtitem, qui parrochiæ ſuæ præeſſet pariter & prodeſſet. Dedit etiam eidem auctoritate apoſtolica facultatem electionem illam canonicè ac de perſona idonea celebratam appellatione poſtpoſita confirmandi. ſalvo jure impoſterum Eccleſiæ Capuanæ. Si verò neutram eligere vellet Epiſcopus memoratus, ipſe nihilominus illi Eccleſiæ quæ paſtorem ſibi alium habere volebat, facultatem tribueret eligendi; injungens eidem ut ſi dictus Epiſcopus præeligeret Eccleſiam Venafranam, tantum de communibus proventibus civitas ipſa epiſcopalibus redditibus ſuperaddere procuraret ut exinde poſſet honorificè ſuſtentari. Præfatus verò Cardinalis, poſt dilationes & citationes quamplurimas, habito juriſperitorum prudentum conſilio, poteſtatem & auctoritatem vobis contulit eligendi & habendi Epiſcopum & perpetuò ſucceſſionaliter obtinendi, ut tam civitas quàm Eccleſia Venaſtana ſedem habeant perpetuò cathedralem. ſalva in omnibus juſtitia metropolitanæ Eccleſiæ Capuanæ. Ita quidem quòd tantum de communibus proventibus epiſcopalibus redditibus ſuperadderet civitas Venafrana quòd exinde poſſet Venafranus Epiſcopus honorificè ſuſtentari. Poſtmodum autem dicti Clerici Venafrani à præfato Cardinali accepta licentia ſibi eligendi perſonam idoneam canonicè in paſtorem, dilectum filium Iohannem de Abner concorditer elegerunt; cujus electionem idem prædeceſſor noſter meritò reprobavit, quia nondum erat in ſacris ordinibus conſtitutus. Sed vos iterum convenientes in unum, & Spiritus ſancti gratia invocata, venerabilem fratrem noſtrum R. tunc Archidiaconum, nunc Epiſcopum veſtrum communiter elegiſtis. Et cùm idem ad ejuſdem prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſiſſet pro confirmationis munere impetrando, idem electionem confirmavit eandem, Archipreſbytero & Capitulo Eccleſiæ Yſernienſis per litteras ſuas demandans quòd cùm tam Venafrana quàm Yſernienſis Eccleſiæ ex deſtitutione paſtoris incurriſſent non modicum detrimentum, præſertim cùm per biennium & eò ampliùs dictæ Eccleſiæ fuiſſent viduatæ paſtore, & juxta Lateranenſis ſtatuta Concilij ad ipſum earum ordinatio pertineret, dictum R. concedebat eiſdem de fratrum ſuorum conſilio in paſtorem, nulla mentione habita de ſententia Cardinalis; injungens eiſdem ut ei tanquam electo ſuo & paſtori animarum ſuarum debitam obedientiam exhiberent, & ejus ſalubria monita & mandata reciperent humiliter & ſervarent. Verùm idem prædeceſſor noſter volens ab eiſdem Eccleſiis auferre materiam querelandi, eidem electo litteris ſuis injunxit ut cùm eſſet in Eccleſia Venafrana, illo uteretur ſigillo in quo tantùm vocaretur Epiſcopus Venafranus; quod cùm eſſet in Eccleſia Yſernienſi ſimiliter obſervaret. chriſma verò uno anno in Eccleſia Yſernienſi conficeret, & alio in Eccleſia Venafrana. quod etiam de feſto ſancti Nicandri præcepit firmiter obſervari. Sanè cùm olim Yſernienſis Eccleſiæ nuntij ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, & humiliter poſtularent ut eorum Eccleſiæ deſolatæ paterna dignaremur ſollicitudine providere ac finem imponere quæſtioni, dilectis filiis R. Capuano electo & Magiſtro Ph. Notario noſtro tunc Beneventano rectori dedimus in mandatis quatinus partibus convocatis, diligenter cauſæ merita examinare curarent, & uſque ad diffinitivam ſententiam remoto

appellationis obſtaculo procedentes, ad noſtram audientiam remitterent ipſam ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui præſentarent. Sed quia idem electus examinationi cauſæ non potuit intereſſe, commiſit eidem Notario vices ſuas. Qui juxta mandatum noſtrum procedens, eandem cauſam ſufficienter inſtructam ad noſtram audientiam remittere procuravit, feſtum nativitatis beatæ virginis proximò præteritum præfigens partibus, in quo noſtro ſe conſpectui præſentarent. Partibus igitur in noſtra præſentia conſtitutis, & rationibus utriuſque pleniùs intellectis, quia manifeſtè cognovimus mandatum ſuper diviſione facienda quibuſdam circumventionibus à præfato prædeceſſore noſtro fuiſſe ſubreptum, quod ipſe poſtea recognoſcens utcunque ſtuduit revocare, quanquam id fecerit parte altera penitùs ignorante, de conſilio fratrum noſtrorum quicquid illius occaſione mandati ſuper diviſione fuerat attentatum, decrevimus irritum & inane. Poſtmodum autem ut inter ipſas Eccleſias pacis poſſent fœdera reformari, operam dedimus efficacem, partes cum diligentia commonentes ut inter ſe amicabiliter componere procurarent. Quæ nobis mediantibus ad talem concordiam devenerunt quòd vos pro bono pacis Yſernienſi Eccleſiæ conceſſiſtis ut caſtrum Foſſæ cœcæ, quod veſtra poſſidebat Eccleſia, eadem Yſernienſis Eccleſia in perpetuum obtineret, & caſtrum Capriatæ, ſuper quo pariter fuerat lis exorta, in perpetuum remaneret Eccleſiæ Venafranæ; ac caſtro ſancti Iohannis, de quo quæſtio vertebatur, in veſtris manibus ſequeſtrato, donec de ipſo ad cujus parrochiam pertineat plenius cognoſcatur, de cetero proprium & ſpecialem Epiſcopum habeat Eccleſia Venafrana, qui ſua ſit contentus dioceſi, quam dinoſcitur antiquitus habuiſſe; Eccleſia Yſernienſis dioceſi ſua pari modo contenta, perſonam idoneam ſibi eligat in paſtorem, quæ ipſi Eccleſiæ præeſſe valeat pariter & prodeſſe. Ne igitur quæ in præſentia noſtra concorditer & amicabiliter ſunt ſtatuta in recidivæ contentionis ſcrupulum relabantur, compoſitionem ipſam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti pagina communimus. Decernimus ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud Montem Flaſconem per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, VI. Kal. Auguſti, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno M CC VII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

R. TITVLI SANCTORVM MARCELLINI & Petri Presbytero Cardinali, Caſinenſi Abbati.

Epiſt. 92. Committuntur certæ cauſæ uſurarum audiendæ.

EX conqueſtione venerabilis fratris noſtri .. Epiſcopi Venafrani ad noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd cùm olim Eccleſia Venafrana in magno eſſet neceſſitatis articulo conſtituta, dilectus filius Iohannes de Abner, qui tunc temporis electus fuerat ad eandem, quandam terram B. de Duratio civi Venafrano pro certa quantitate pecuniæ obligavit. Et ne idem creditor per canonem contra uſurarios editum poſſet impoſterum conveniri, terram ipſam recepit ab eo titulo emptionis, cùm re vera contractus uſurarius ageretur. quod patet ex eo quòd idem creditor, ſicut publicum continet inſtrumentum, debitori promiſit quòd quandocunque ipſi reſtitueret pecuniam antedictam, terram ipſam eidem reſtituere procuraret. Licèt autem tamdiu eandem tenuerit taliter obligatam quòd ex ipſius fructibus jam perceperit ultra ſortem, ipſam tamen, iuſtrumentum venditionis allegans, in animæ ſuæ periculum retinet & reſtituere contradicit. Quia verò fraus & dolus alicui patrocinari non debet, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus, ſi res ita ſe habet, inſtrumento venditionis confecto in fraudem canonis promulgati contra uſurarios non obſtante, prædictum civem, ut fructibus computatis in ſortem, & recepto ſi quid ſorti defuerit, terram ipſam reſtituat conquerenti, per pœnam in Lateranenſi Concilio contra uſurarios promulgatam appellatione remota conſtringas. Teſtes &c. Datum Viterbij IX. Kal. Auguſti, anno decimo.

DECANO ET CAPITVLO ſancti Aniani Aurelianenſis.

Epiſt 93. Muniuntur privilegio adverſus litteras apoſtolicæ ſedis.

CVm Eccleſia veſtra ſedis apoſtolicæ ſit filia ſpecialis, indemnitatibus ejus paterna volentes ſollicitudine præcavere, præſentium auctoritate ſtatuimus ut per litteras apoſtolicas quæ ad .. Archiepiſcopum Senonenſem vel .. Aurelia-

nendem Epiſcopum ſeu alios in eorum diœceſibus conſtitutos ſuper quibuſcunque negotiis vos aut Eccleſiam veſtram quomodolibet contingentibus fuerint impetratæ, nullum ejuſdem Eccleſiæ libertati præjudicium generetur, diſtrictiùs inhibentes ut nulli eccleſiaſticæ perſonæ liceat in Eccleſias aut villas veſtras ſeu etiam ſervientes veſtros ſine manifeſtâ & rationabili cauſa excommunicationis ſententiam vel interdicti proferre. Vobis quoque ſit liberum, ſi ſuper iis vel aliis vos ſenſeritis contra juſtitiam prægravari, ſedem apoſtolicam appellare. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij XV. Kal. Auguſti, anno decimo.

SANCTI GERMANI DE PRATIS & ſanctæ Genovefæ Abbatibus & Priori ſanctæ Genovefæ Pariſienſis.

Epiſt. 94. Vt de malefactoribus Eccleſiæ ſancti Aniani exhibeant juſtitiæ complementum.

CVm Eccleſia beati Aniani Aurelianenſis apoſtolicæ ſedis ſit filia ſpecialis, indemnitatibus ejus paterna ſollicitudine præcavere volentes, diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate præcipiendo mandamus quatinus de quibuſlibet malefactoribus ſuis in Senonenſi provincia conſtitutis, quotiens ab ipſa fueritis requiſiti, ſine malitioſa dilatione juſtitiæ faciatis eidem plenitudinem exhiberi, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis diffugio compeſcentes, nec relaxaturi ſententiam, uſque ad ſatisfactionem condignam, quam propter hoc in quemlibet duxeritis proferendam. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Vt autem pleniùs quieti provideatur Eccleſiæ memoratæ, volumus & mandamus ut ſi contigerit de vobis humanitus, ad veſtros etiam ſucceſſores hæc auctoritas extendatur; cùm ſit dignum ut ejuſdem Eccleſiæ paci ſpecialiter conſulamus quæ ad Romanum Pontificem nullo pertinens mediante, non habet, poſt ipſum, alium protectorem. Datum ut in alia.

VV. DECANO ECCLESIÆ SANCTI Aniani Aurelianenſis ejúſque fratribus tam præſentibus quàm futuris canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 95. De confirmatione privilegiorum. Edita ab Hubeto in Probat. hiſtor. S. Aniani pag. 121.

CVm omnium Eccleſiarum attentam curam & ſollicitudinem ex injuncto nobis à Deo apoſtolatus officio gerere debeamus, de illis tamen præcipuè nos oportet eſſe ſollicitos quæ ad jus & proprietatem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſpecialiùs pertinere noſcuntur, & de apoſtolicæ ſedis protectione ampliori devotione confidunt, & ne quorumlibet hominum in bonis ſeu etiam dignitatibus temerariis auſibus fatigentur, auctoritatis noſtræ ſuffragio eas convenit pariter communiri. Ideóque, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri & Lucij prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum præfatam ſancti Aniani Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Statuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſenti juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Villam videlicet de Sentiliaco cum Eccleſia, villam de Ruem cum Eccleſia, villam de Tilliaco cum Eccleſia, Eccleſiam de Chalo, & villam de Artenaio à bonæ memoriæ A. illuſtri Francorum Regina vobis commutatam pro villa de Chalo in ea libertate ac immunitate tenendam in qua bonæ memoriæ L. quondam illuſtris Francorum Rex, quemadmodum in ejus ſcripto continetur authentico, eam noſcitur habuiſſe. Medietatem quoque proventuum tam in minutis decimis quàm in oblationibus & omnibus beneficiis vivorum & mortuorum in prædicta Eccleſia de Chalo, juxta quod vobis olim conceſſum eſt à bonæ memoriæ W. tunc Senonenſi poſtmodum verò Remenſi Archiepiſcopo, ſanctæ Sabinæ Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato, & in ejus ſcripto authentico redactum eſt; eo tamen tenore, quòd ſi plures in eadem villa parrochiales Eccleſiæ conſtructæ fuerint, in omnibus quæ ibidem ſurrexerint id juris habeatis quod in prædicta Eccleſia habuiſſe noſcimini & habere. Villam de Herbiliaco cum Eccleſia & omnibus decimis & pertinentiis ſuis. Eccleſiam ſancti Aniani veteris, quæ Capella vocatur, & Eccleſiam ſancti Germani infra muros civitatis. Quicquid habetis in villa de Centolio, & Eccleſiam villæ ejuſdem. Quicquid habetis in villa de fonteneio, & Eccleſiam ejuſdem villæ, cum decimis & aliis redditibus ad jus ve-

Alexandri & Lucij privilegia edita ſunt ibid. pag. 116. & ſeqq.

ſtrum pertinentibus. A quam Ligeris à muro veteris civitatis uſque ad ſanctum Lupum, & molendina omnia quæ in eadem aqua habetis, cum piſcationibus ſuis. Quicquid habetis ultra Ligerim, & in * Sicalonia. Quicquid habetis in Gaſtineſio. Villam de Berziaco, cum omnibus pertinentiis ſuis. Quicquid habetis apud Oſcuras. Quicquid habetis in foreſta quæ Bolonia dicitur, & villam de Caſellis. Quicquid pertinet ad Majoriam de Iarria, & villam de Seteis. Molendina quoque quæ in villis veſtris de novo feciſtis, & illud quod in loco qui Domitiacum appellatur habetis. In ſupradictis verò parrochialibus Eccleſiis, ſcilicet de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Herbiliaco, & de Chalo, quas tenetis, Preſbyteros eligatis, & Epiſcopis præſentetis: quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopi curam animarum abſque venalitate committant, ut de plebis quidem cura eis reſpondeant, pro rebus verò temporalibus debitas vobis obedientias & conſuetam ſubjectionem exhibeant. In reliquis verò duabus Eccleſiis, videlicet ſancti Aniani & ſancti Germani, & ad ſervitium altaris Crucifixi Eccleſiæ beati Aniani, liberè & abſque alicujus contradictione & præſentatione, ſicut hactenus, ita & deinceps, liceat vobis ſubſtituere ſacerdotes. Liceat etiam vobis in parrochialibus Eccleſiis veſtris vacantibus, uti conſuetum eſt & ab antiquis hactenus temporibus obſervatum, ſacerdotes ponere ad ſuccurſum; qui donec conveneritis in perſonas idoneas, quæ inſtitui debeant in eis, omnipotenti Deo famulentur. Ferias prætetea in duabus ſolemnitatibus beati Aniani ad luminaria ejuſdem Eccleſiæ concinnanda tam à bonæ memoriæ L. illuſtri Rege Francorum quàm à Iohanne quondam Aurelianenſi Epiſcopo vobis & Eccleſiæ veſtræ conceſſas, & ſcripti ſui munimine roboratas, [quemadmodum in eorum ſcriptis authenticis continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus. Nihilominus præſenti decreto ſtatuimus ut duæ præbendæ quæ antea deputatæ fuerant officio confrariæ, ac tertia, quam ei provida pietate poſtmodum addidiſtis; & annuales Canonicorum, quocunque modo præbendæ mutentur, officio permaneant confrariæ. Vineas inſuper & omnia quæ præfatæ confrariæ collata ſunt vobis & per vos ipſi confrariæ, prout communi aſſenſu Capituli ſtatutum eſt & ſcripto firmatum, apoſtolicæ ſedis munimine] roboramus, & conſtitutionem illam ratam & inconvulſam futuris temporibus decernimus permanere. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Canonicorum ſeu Clericorum veſtrorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo; ſi quidem catholicus fuerit, & gratiam apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & abſque pecunia vel exactione aliqua voluerit exhibere. Alioquin ad quemcunque malueritis antiſtitem recurratis, qui noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Prætetea omnes libertates ſeu etiam immunitates ac regias conſuetudines à Francorum Regibus vobis & Eccleſiæ veſtræ indultas, & ſcripti ſui munimine roboratas, auctoritate apoſtolica confirmamus, & illibatas perpetuò ſtatuimus permanere. Sancimus quoque & præſenti decreto ſtatuimus ut nulli Archiepiſcopo vel Epiſcopo ſeu cuilibet perſonæ commiſſam vobis Eccleſiam vel vos aut Clericos chori veſtri; niſi Romano Pontifici vel Legato ejus, aut etiam de ſpeciali mandato apoſtolicæ ſedis, excommunicare ſeu à divinis officiis interdicere liceat. Viſitationem verò vel procurationem nullus ab Eccleſia veſtra niſi auctoritate apoſtolicæ ſedis præſumat exigere, cùm ei nullo medio ſit ſubjecta. Prohibemus inſuper ut nulli eccleſiaſticæ vel cujuſcunque ordinis perſonæ fas ſit indebitas exactiones Eccleſiis veſtris aut Capellis vel ſacerdotibus earum imponere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & in præfatis Eccleſiis de Sentiliaco, de Ruem, de Tiliaco, de Fonteneio, de Centolio, de Chalo, & de Herbiliaco dioceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæcularíſve perſona &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem*. Datum Viterbij per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, S. R. E. Cancellarij, XII. Kal. Auguſti, Indictione IX. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

* Sologne.

Quæ his notis [ ] concluduntur, exciderunt in editione Huberti.

EPISCOPO MELDENSI.

Epiſt. 96. De ſubjectione monaſterii Reſbacenſis.

SVborta dudum inter te ac monaſterium Reſbacenſe ſuper ipſius mona-

Extat in Chartulario Eccleſiæ Meldenſis. Vide infrà epiſt. 108.

naſterij ſubjectione materia quæſtionis, procuratores partium propter hoc ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt. Quibus aliquandiu litigantibus coram nobis, quia per confeſſionem partis adverſæ conſtitit te poſſeſſionem obedientiæ in eodem monaſterio habuiſſe, te reſtituendum decrevimus ad eandem. Verùm quia privilegium felicis memoriæ Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri ex monaſterij parte nobis exhibitum libertatem plenariam exprimebat, dilectis filiis Magiſtro G. Decano Sueſſionenſi, .. Remenſi Cantori, &.. Succentori Silvanectenſi dedimus in mandatis ut te in poſſeſſionem obedientiæ reſtituto, niſi poſt reſtitutionem tuam infra ſex menſes contra privilegij libertatem rationabile aliquid obiceres & probares, ſuper ſubjectione monaſterij ſupradicti perpetuum tibi ſilentium ſublato appellationis obſtaculo imponere procurarent; diſtrictiùs inhibentes ne idem monaſterium ſuper libertate privilegij auderes ulteriùs moleſtare. quòd ſi de partium exiſteret voluntate, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittentes, præfigerent ipſis terminum competentem, quo ſe noſtro conſpectui præſentarent, ſetentiam recepturæ. Partibus igitur in ipſorum judicum præſentia poſtmodum conſtitutis, cùm privilegij copiam habuiſſes, illud voluiſti arguere falſitatis, eò quòd facta collatione bullæ ipſius privilegij ad alias bullas, ipſa, ſicuti proponebas, minor & diſſimilis aliis videbatur. Auctoritatem quoque rei judicatæ ad evacuandas vires privilegij allegaſti, aſſerens quòd felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter, ſicut per ipſius litteras oſtendebas, ſuper hoc contra monaſterium ſententiam promulgarat. Privilegia inſuper Alexandri prædicti & bonæ memoriæ Honorij Papæ prædeceſſorum noſtrorum inducere procuraſti; in quibus expreſsè dinoſcitur eſſe ſtatutum ut Meldenſi Epiſcopo à Reſbacenſi Abbate canonica obedientia perſolvatur. Abbas verò monaſterij ſupradicti propoſuit ex adverſo quòd idem monaſterium non ſolùm auctoritate privilegij prætaxati plena debet libertate gaudere, verùm etiam alia ratione, quia videlicet ſanctus Pharo Meldenſis Epiſcopus liberaliſſimum ei duxerat privilegium indulgendum, ſicut in ejuſdem ſancti legenda contineri manifeſtè dicebat; adiciens idem Abbas quia de ſententia ſupradicta, quam tu pro parte tua duxeras allegandam, uſque ad illum diem nullam unquam audierat mentionem; ſed etſi ſententia vera eſſet, tacitè tamen per compoſitionem amicabilem ſubſequentem fuerat ab ipſa receſſum. Talis enim, ut ipſe dicebat, inter bonæ memoriæ B. Reſbacenſem Abbatem & Stephanum Epiſcopum Meldenſem compoſitio interceſſit, ut idem Abbas ea conditione ipſi obedientiam faceret ut reperto privilegio libertatis, quod præ manibus non habebat, idem Abbas libertate gauderet, & ad exhibendam eidem Epiſcopo obedientiam minimè teneretur. quam compoſitionem & quædam alia, quæ propoſuerat idem Abbas, ſe aſſeruit probaturum. Die igitur Pariſius aſſignato teſtes Abbatis ſupradicti, Decanus & Succentor, quia tertius judex intereſſe non potuit, receperunt, & apud Reſbacum examinantes eoſdem, quoſdam alios ſenes & valitudinarios receperunt ibidem. Tandem cùm tua pars ad majorem fidem ſuper Alexandri ſententia faciendam litteras quorundam Cardinalium & aliorum judicibus præſentaſſet, pars Abbatis objecit quòd cùm ſemeſtre tempus in noſtris eſſet litteris comprehenſum, infra quod probandi quod voluiſti habueras facultatem, poſt tempus illud elapſum munimenta pro parte tua vel probationes alias non poteras exhibere; ſed cùm ibi non eſſet aditus probandi præcluſus, juramentum recipi poſtulabat, quod Capitulum Reſbacenſe ſub animarum ſuarum periculo præſtari mandabat, videlicet quòd nunquam ampliùs ſententiam viderant quam tu duxeras exhibendam. Iudicibus autem nolentibus dirimere quæſtionem, cauſam ipſam inſtructam cum procuratoribus partium ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt; quibus poſtmodum dilectum filium noſtrum Iohannem ſanctæ Mariæ in vita lata Diaconum Cardinalem dedimus auditorem. Qui cùm hæc & alia propoſuiſſent pleniùs coram eo, & idem Cardinalis quæ audierat nobis fideliter retuliſſet, nos utriuſque partis rationibus diligenter inſpectis, quia tuas efficaciores eſſe cognovimus rationes, ſubjectionem tibi adjudicavimus monaſterij memorati, ut ibidem liberam habeas tanquam dioceſanus Epiſcopus poteſtatem; ita tamen ut per hoc nullum apoſtolicæ ſedi præjudicium generetur quò minùs legitimo tempore, ſi voluerit, ſuam juſtitiam proſequatur. Nimirum ſi præfati Innocentij privilegium Alexan-

dro fuit in judicio præſentatum, & ipſe tulit ſententiam contra illud, ipſum intelligitur reprobaſſe. Si verò non fuit exhibitum coram eo, prætextu privilegij de novo reperti prædicta non debet ſententia retractari. Datum Viterbij XVII. Kal. Iulij, anno decimo.

In Chartulario Eccleſiæ Meldenſis extat præterea epiſtola Innocentij ad Epiſcopum, Decanum, & Cancellarium Pariſienſ. pro executione ſuperioris ſententiæ, verbum è verbo deſcripta ex ea quæ data eſt ad Epiſcopum Meldenſem, mutatis mutandis. In fine verò iſtius hæc adduntur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum ut in alia. *Iſta verò commiſſio extat ex parte in cap.* Suborta. *De ſentent. & re judic.*

PRIORI ET CONVENTVI MONASTERII ſancti Salvatoris & ſanctæ Rotrudis, quod in Torvarenſi eſt parrochia conſtitutum.

Epiſt. 97. De electione Prioris.

CVm per privilegium felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, quod nobis præſentatum inſpeximus, veſtro monaſterio ſit conceſſum ut obeunte ipſius Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel eorum pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne quis ſuper eadem conceſſione temerè vos impetere vel moleſtare præſumat; ſed liceat vobis & ſucceſſoribus veſtris ſecundùm ipſam nunc & amodo, cùm Eccleſiam veſtram Abbate vacare contigerit, perſonam idoneam de gremio veſtro vel aliunde per regularem electionem vobis præficere in paſtorem, Karroſienſi monaſterio humiliter præſentandum, ut ab ipſo confirmationem accipiat, & reverentiam ei, quam debet, impendat. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis & conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij V. Non. Iulij, anno decimo.

VVIBERTO PRESBYTERO.

Epiſt. 98. Et confirmatur inſtitutio canonicatus & præbendæ ſanctæ Sophiæ per Legatum ſibi facta.

IVſtis petentium &c. *uſque* complere. Cùm igitur dilectus filius noſter B. Tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis, apoſtolicæ ſedis Legatus, te in Eccleſia ſanctæ Sophiæ Canonicum inſtituerit, nos tuis precibus inclinati, inſtitutionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud Montem Flaſconem IV. Kal. Auguſti, anno decimo.

EIDEM.

Epiſt. 99. Conceſſio Præpoſituræ ſanctæ Anaſtaſis per Legatum ſibi facta confirmatur.

CVm à nobis petitur. &c. *uſque* perducatur effectum. Cùm igitur dilectus filius noſter P. Tituli ſancti Marcelli Preſbyter Cardinalis, apoſtolicæ ſedis Legatus, præpoſituram Eccleſiæ ſanctæ Anaſtaſis tibi duxerit concedendam, nos tuis precibus inclinati, conceſſionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, ratam habentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO S. .R. E. Cardinali, & .. Archidiacono Mediolanenſi.

Epiſt 100. Ut .. Presbytero ad ſuam Eccleſiam S. Michaëlis Vercellenſis licentiam tribuant redeundi.

VEnerabilis frater noſter .. Yporienſis Epiſcopus ſuis nobis litteris intimavit quòd cùm olim, antequam conſecratus fuerit in Yporienſem Epiſcopum, pennas ad volandum in ſolitudinem aſſumpſiſſet, ſacerdos quidam, qui tunc Eccleſiam ſancti Michaëlis Vercellenſis regebat, ſecum in eremo deſiderans habitare, ad eum cum litteris venerabilis fratris noſtri .. Epiſcopi Vercellenſis acceſſit, obſecrans humiliter & devotè ut eum pro ſerviente ac famulo ad habitandum ſecum ſuſcipere dignaretur. Cujus ſupplicationibus inclinatus, ac inductus precibus memorati Epiſcopi Vercellenſis, ejus in hac parte deſiderio ſatisfecit. Accidit autem ut dum idem Preſbyter facere quandam capam diſponeret, alij qui in eodem loco fuerant congregati, ei ut cucullam faceret ſuaſerunt, aſſerentes quòd ad altaris officium eſſet habilior & expeditior ad ſcribendum, necnon aptior ad laborem & ad cetera quæ ipſum facere oporteret. Quorum ſuaſionibus acquieſcens, cucullam fieri ſibi permiſit: quam cùm idem Epiſcopus vellet ſecundùm conſuetudinem

conſuetudinem benedicere, reſpondit Preſbyter memoratus: *Monachus nolo fieri, nec cucullæ nomine cucullam ſuſcipio. nulli voto, nulli ordini, nulli profeſſioni me adhuc alligare intendo. Si manebitis hic, vobiſcum ero. Aliàs in ſolitudine non manebo.* Poſt modicum verò tempus, cùm idem Epiſcopus de mandato ſedis apoſtolicæ ad regimen Yporienſis Eccleſiæ rediiſſet, præfatus Preſbyter, cum propoſito, ut dicebat, non redeundi ad eremum, ſecutus eſt eum, dicens: *Amodo in ſolitudine non teneor remanere; quia ceſſante cauſa, ceſſare debet effectus. Propter vos acceſſi ad eremum. Vobis diſcedentibus, ampliùs non manebo.* Quem cùm idem Epiſcopus monere diligentiùs & inducere procuraſſet ut vel in ſolitudine, ad quam venerat, vel, ſi mallet, ſecum familiariter habitaret, ipſe multùm hæſitans & vacillans, ad ſolitudinem rediit; in qua cùm aliquandiu permanſiſſet, vicini Eccleſiæ ſupradictæ, cui antea præſidebat, quos velut paſtor providus verbo nutrierat & exemplo, totis affectibus ſuum ſibi reſtitui poſtulavere rectorem. Vnde factum eſt ut ad eandem rediens civitatem, & ibi moram faciens cum præfato Epiſcopo Vercellenſi, ad regimen dictæ Eccleſiæ regredi non præſumit abſque licentia ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Nos igitur honeſtis deſideriis vicinorum volentes condeſcendere, ac utilitati ejuſdem Eccleſiæ, quæ ſub ipſius regimine tam in ſpiritualibus quàm temporalibus valde dicitur profeciſſe, paterna cupientes ſollicitudine providere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, eidem Preſbytero auctoritate noſtra licentiam tribuatis ad eandem Eccleſiam redeundi, ut per ejus induſtriam & converſationem honeſtam auctore Domino temporaliter ac ſpiritualiter ſuſcipere valeat incrementum. Quòd ſi non ambo &c. tu, frater Archiepiſcope, &c. Datum apud Montemflaſconem IV. Non. Auguſti, anno decimo.

POTESTATI ET POPVLO FLORENTINO.

Epiſt. 101. Suadetur ut monitis ſedis apoſtolicæ & Legati ejuſdem acquieſcant.

EX apoſtolicæ ſervitutis officio, quo ſumus ſapientibus & inſipientibus debitores, & ex gratia ſpeciali quam ad civitatem veſtram habemus, indemnitatibus veſtris tam in ſpiritualibus quàm temporalibus paterna ſollicitudine præcavere volentes, per litteras noſtras & dilecti filij G. ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis univerſitatem veſtram diligentiùs commonere curavimus ut non ex victoria exaltati, ſed potiùs propter Deum & commonitiones noſtras, ad pacis tractatum, quem, antea quàm fuiſſetis congreſſi, mediante nuntio noſtro cum Senenſibus habuiſtis, rediretis humiliter & devotè. Vos autem, ſuggerente eo qui in filios ſuperbiæ dominatur, cui eſt ſollicitudo continua pacis profectibus obviare, nec ad Deum nec ad nos debitum habentes reſpectum, commonitiones noſtras & Cardinalis prædicti, quod dolentes dicimus, pertranſiſtis hactenus aure ſurda, non attendentes quòd mediator Dei & hominum homo Chriſtus Ieſus, ut hominem (qui ex ſuggeſtione diabolica in tantam ſe ſuperbiam contra Deum exaltarat quòd deitatis nomen ſibi niſus fuerit uſurpare juxta ſuggeſtionem inviſoris pacis, *Eritis ſicut dij, ſcientes bonum & malum*) reconciliaret patri, non dubitavit manibus tradi nocentum, & in ara crucis, quaſi eſca ſacri corporis ſui, præfatum apoſtatam inimicum pacis in oculis ſuis capiens pretioſum ſanguinem ſuum fudit, offerens ſe patri hoſtiam immaculatam in redemptionem animarum noſtrarum. Convertimini igitur, filij kariſſimi, convertimini, non obturantes aures veſtras à voce clamoris Vicarij ejus, dantes gloriam Deo, & apoſtolicæ ſedi devotionem veſtram humiliter exhibentes; ne ſi ſecus, quod abſit, egeritis, & non recipientibus verbum pacis receſſerit à vobis Cardinalis prædictus, in teſtimonium ſuper vos pulverem pedum ſuorum excutiat, & ſequatur quod conſequenter in evangelio legitur: *Tolerabilius erit Sodomæ & Gomorræ quàm illi civitati.* Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, obſecrantes per aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti & adventum ejus, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes, quatinus humiliemini ſub potenti manu Domini, qui ſuperbis reſiſtit & humilibus gratiam elargitur, & ſecundùm quòd vobis per alia ſcripta mandavimus, monitis & conſiliis noſtris acquieſcatis omnino: quia tunc victores vos veriùs cognoſcetis, cùm carnalibus motibus reſiſtentes, in victoria ceſſeritis ſoli Deo, cùm melior ſit ſapiens viro forti, & qui dominatur animo, expugnatore urbium. Datum apud Montemflaſconem II. Non. Auguſti, anno decimo.

ABBATISSÆ ET CONVENTVI ſancti Ciriaci in Gerondod.

Epiſt. 102. Abſolvuntur à ſolutione cenſus unius marchæ argenti.

NOſtro apoſtolatui eſt compertum quòd inclitæ recordationis Otto Imperator per privilegium ſuum confirmavit monaſterio ſancti Ciriaci de Vrbe annuum cenſum unius marcæ argenti à monaſterio veſtro ſolvendum. Conſtitit præterea nobis per litteras Frederici Imperatoris ab eo pro viginti annis cenſum ipſum ſolutum fuiſſe monaſterio memorato. Nos autem, ut Eccleſia veſtra in ſua maneat libertate, paterna volentes ſollicitudine providere, conſentientibus nuntiis veſtris marcam unam cenſui noſtro duximus adaugendam, vos à ſolutione ipſius cenſus dicto monaſterio facienda penitùs abſolventes, quia nos dicto monaſterio ſatisfieri faciemus. Datum apud Montem Flaſconem IV. Non. Auguſti, anno decimo.

R. CASINENSI ABBATI.

Epiſt. 103. Dicit ſe nolle reſpondere litteris ejus.

REcepimus litteras tuas, & quæ continebantur in eis notavimus diligenter. Iis autem ſuper quibus nos conſulere voluiſti non duximus reſpondendum, cùm conſultario ipſa quæſtionem contineat Eccleſiæ Caſinenſis, quæ inter te ac homines tuos ſub examine judiciali dinoſcitur agitari. Vnde per judices ipſos honeſtiùs nobis potuiſſet exponi. Datum Viterbij V. Idus Auguſti, anno decimo.

CONSVLIBVS ET POPVLO Viterbienſi.

Epiſt. 104. Vt Malfitanam puellam ſuper legitimitate ſua non permittant ab aliquo moleſtari.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd cùm Thol. filius quondam Girardi Manituti Malfitanam mulierem carnaliter cognoviſſet, ex ea tandem filia procreata, ipſam duxit poſtmodum in uxorem. Verùm quia puellam ipſam quidam non eſſe legitimam aſſeverant, idem T. nobis humiliter ſupplicavit ut eidem puellæ paterna ſuper hoc dignaremur ſollicitudine providere. Cùm igitur ſecundùm canonicas ſanctiones favore ſubſequentis matrimonij proles de naturali priùs ſuſcepta concubitu, legitima debeat reputari, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, prædictam puellam ſuper legitimitate ſua non permittatis ab aliquibus moleſtari. Datum apud Montem Flaſconem III. Non. Auguſti, anno decimo.

CONSVLIBVS VITERBIENSIBVS.

Epiſt. 105.

CVm res Paterinorum decreverimus publicari, ne quis in fraudem, occaſione depoſiti, eas detinere contendat, præſentium vobis auctoritate concedimus ut apud quoſcunque, ſive in Viterbio, ſive in ejus diſtrictu, res hujuſmodi repereritis, liceat vobis illas accipere, ipſarúmque rerum detentores, ſicut expedierit, arbitraria pœna punire. Quod ut liberiùs exequi valeatis, firmiter inhibemus ne hujus executionis obtentu futuri Conſules vos præſumant auſu temerario moleſtare. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij II. Idus Auguſti, anno decimo.

ADELL. ABBATISSÆ SANCTÆ DEI genitricis ſempérque virginis Mariæ & ſancti Petri Apoſtolorum principis, ſanctíque martyris Ciriaci in Gerondod, ejúſque ſororibus canonicè ſubſtituendis.

Epiſt. 106. Confirmantur eis libertates & immunitates, & conceduntur eis nonnulla privilegia.

PRudentibus virginibus, quæ ſub habitu religionis, accenſis lampadibus, per opera ſanctitatis jugiter ſe præparant obviam ſponſo venire, ſedes apoſtolica debet patrocinium impertiri; ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eas à propoſito revocet, aut robur (quod abſit) ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium in Gerondod, quod in fundo beati Petri, quem bonæ memoriæ G. Marchio cum tota proprietate ſua Eccleſiæ Romanæ obtulit intuitu pietatis, noſcitur eſſe conſtructum, in quo divino eſtis obſequio mancipatæ, ad exemplar felicis recordationis Iohannis & Leonis prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum cum Clericis miniſterialibus & omnibus ad idem monaſterium pertinentibus ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui in eodem monaſterio ſecundùm Deum inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones & quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit

adipiſci, firma vobis veſtríſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Forenſem Eccleſiam, cum capellis. Monaſterium in Froſe, cum ipſa villa & duabus parrochiis poſitis in eadem. Aſlevenſem majorem & minorem, cum capella & duabus parrochiis. Egelenſem cum capella Abbatiſſæ & tribus aliis Eccleſiis. Waledálen. cum capella Abbatiſſæ & parrochia. Padeburnen. cum duabus Eccleſiis. Hetteborn. cum parrochia. Quatuor villas quæ nominantur Polege, cum Eccleſia. Nacterſtede, cum Eccleſia. Iezere cum Eccleſia. Strenze, cum Eccleſia. Drogebulen. cum Eccleſia. Bernezingerot, Ethelbelingerot cum Eccleſia. Behem, Wellebeke, Genezendorop, Baleberge, Benendorp, Analaborc, Hachebornen viginti quinque manſos, in Henrikeſtorp viginti ſeptem manſos, in Plezege ſeptem manſos, Alkendorp duodecim manſos, in occidentali Hegelen triginta manſos, in Grovingen triginta tres manſos, in Blexentorp triginta ſeptem manſos cum parrochia, in Ammendorp tres manſos, in Hergetſtede & in Werſterhuſen ſedecim manſos, in Remeſtorp decem & ſeptem manſos & dimidium, cum ſoro, & viginti curtes pertinentes ad forum cum Eccleſia, in Wallenthorp quatuor manſos, in Mulendorp ſex manſos, in Cumelez decem manſos, in Nientorp ſex manſos, in Aſmerleve viginti duos manſos, cum Eccleſia, in Zorchewiſt octo manſos, in Storniz viginti duos manſos, in Droſege tredecim manſos, in Chocſtede duos manſos, in Sinſelve duos manſos, in Wederſtede dimidium manſum, in Winnige duos manſos, in Wicſedherothe novem manſos, in Hachemerſlephe decem & octo manſos, in Gaterſlephe tres manſos, in Welpeſlephe tres manſos, in Wedeſtorp unum manſum, in Daldorp ſex manſos, in Remſtede unum manſum, in Wipere unum manſum, in Avenſleve duos manſos, in Rodolveſbure duos manſos, in Sulthen duos manſos, in Retmerſleve viginti manſos, in Menſtede duos manſos, in Scolene unum manſum, in Burgewiz duos manſos, in Leveze duos manſos, in Lere unum manſum, in Thederzengeroht unum manſum, in Wendelmereſbroche duos manſos, in Mandorp unum manſum, in Cephen duos manſos, in Abberoht unum manſum. Sanè novalium veſtrorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, tam de terris cùltis quàm incultis, ſive de hortis & virgultis, & piſcationibus veſtris, vel de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Ad hæc, novas & indebitas exactiones ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Prælatis in eadem Eccleſia fieri prohibemus. Prædictorum autem prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, prohibemus omnem cujuſlibet Eccleſiæ ſacerdotem, præter apoſtolicam ſedem, habere aliquam in veſtro monaſterio ditionem. Præterea beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate inhibemus ut nullus Rex, Dux, Marchio, Comes, vel alia ſecularis perſona licentiam habeat ipſum monaſterium aliquibus hominibus in beneficium dare, ut profectò juxta id quod ſubjectum apoſtolicæ ſedi privilegij firmitate conſiſtit, inconcuſsè ditatum permaneat, & locis ac rebus, tam iis quas moderno tempore habet vel poſſidet, quàm quæ futuris temporibus in jure ipſius monaſterij divina pietas voluerit adaugere ex donis, oblationibus, decimíſque fidelium, abſque ullius perſonæ contradictione firmitate perpetua perfruantur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbatiſſa, vel earum aliqua quæ tibi ſucceſſerit, nulla ibi qualibet ſubreptionis aſtutia vel violentia præponatur, niſi quam ſorores communi conſenſu, vel earum pars conſilij ſanioris, ſecundùm Dei & timorem & canonicas ſanctiones providerint eligendam. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro conceſſas & hactenus obſervatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Ad hæc, auctoritate apoſtolica prohibemus ut nullus publicus judex vel quilibet ex judiciaria poteſtate in loca præfati monaſterij ad cauſas audiendas ingredi audeat, vel freda ſeu tributa & conjectus aliquos exigendos, aut manſiones vel paratas faciendas, fidejuſſores tollendos, homines ipſius Eccleſiæ conſtringendos, teloneum vel palafredos ab ipſius hominibus requirendos, eoſdem homines ſive litos vel liberos ad mallum convocandi, vel exercendi aliquam poteſtatem, niſi Advocatus quem Abbatiſſa ejuſdem loci communi conſenſu ſororum ſuarum ad hoc duxerit eligendum. Ad indicium autem per-

ceptæ hujus à ſede apoſtolica libertatis dnas marcas & dimidiam puri argenti nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva apoſtolicæ ſedis auctoritate & dioceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia in Eccleſiis non exemptis. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, &c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem.* Amen. Datum Viterbij per manum Iobannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij, V. Idus Auguſti, Indictione VIII. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

ABBATI MALLEONENSI.

Epiſt. 107 Mi datur et A. de Scobol ad primam cogat redire uxorem.

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd cùm A. de Scobol.. mulierem duxerit in uxorem, & cum ea fuerit diutiùs commoratus, ipſam carnaliter non cognovit. Vnde bonæ memoriæ W. Pictavenſis Epiſcopus, cùm ei de frigiditate viri tam per ipſius quàm mulieris confeſſionem pleniùs conſtitiſſet, inter eos divortium celebravit. Verùm poſtmodum alij nupſit mulier ſupradicta, & præfatus A. duxit aliam in uxorem, quam carnali commixtione cognovit. Vnde quæſiſti per ſedem apoſtolicam explicari utrum dictus vir debeat ad primam redire, vel manere potiùs cum ſecunda. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm ex pòſt facto appareat fuiſſe præfatum Epiſcopum circumventum, dictus A. ut ad primam redeat eſt cogendus. Datum Viterbij XIV. Kal. Septembris, anno decimo.

ABBATI ET MONACHIS Resbacenſibus.

Epiſt. 108 Confirmantur privilegia eorum & omnes libertates & immunitates. Vide ſupra epiſt. 96.

LIcèt monaſterium veſtrum per privilegium felicis recordationis Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri plenæ videretur libertatis prærogativa gaudere, emergente tamen poſtmodum inter bonæ memoriæ.. Meldenſem Epiſcopum & monaſterium ipſum ſuper ejuſdem ſubjectione ſcrupulo quæſtionis, beatæ memoriæ Alexander Papa prædeceſſor noſter, ad cujus præſentiam eadem fuerat cauſa delata, ipſius cauſæ meritis intellectis, jus epiſcopale in monaſterio veſtro Meldenſi adjudicavit Epiſcopo. Poſtea quoque quæſtionis ejuſdem coram nobis materia ſuſcitata, cauſam ipſam per dilectos filios.. Sueſſionenſem Decanum, H. Cantorem Remenſem, &.. Succentorem Silvanectenſem examinari fecimus diligenter. Qui cùm eandem cauſam ad nos remiſiſſent ſufficienter inſtructam, nos utriuſque partis rationibus intellectis, quia cognovimus efficaciores Meldenſis Epiſcopi rationes, ſubjectionem eidem monaſterij veſtri adjudicare curavimus, ut liberam ibidem tanquam dioceſanus Epiſcopus habeat poteſtatem; ita tamen ut per hoc nullum apoſtolicæ ſedi præjudicium generetur quò minùs legitimo tempore, ſi voluerit, ſuam juſtitiam proſequatur. Verùm quia poſſeſſiones & alia bona monaſterij memorati per illud privilegium Innocentij eidem ſunt monaſterio confirmata, nos ipſius prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, vobis & per vos ea monaſterio veſtro, ſicut eadem juſtè ac pacificè poſſidetis, auctoritate apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. in quibus hæc propriis nominibus duximus exprimenda. Burgum videlicet ipſius monaſterij, quod Reſbacus dicitur, cum omnibus ſuis appenditiis, cum Eccleſiis & decimis, cum ſervis & ancillis, cum pratis aut paſcuis, cum aqua quæ dicitur Mucra, ſeu omni piſcatione, inſulis quoque ac molendinis, necnon & piſcatoriis, cum pontibus etiam cunctiſque ipſius aquæ tranſitoriis, & cum omnibus ſibi adjacentibus, cultis & incultis. Villam Orlei & villam Montbotr. cum earundem villarum Eccleſiis, decimis, ſervis & ancillis, pratis & paſcuis, & cum omnibus eiſdem adjacentibus cultis & incultis. Villam quæ Vltiacus dicitur, & villam quæ Septemſortes dicitur, cum earundem villarum Eccleſiis, decimis, ſervis & ancillis, cum pratis & paſcuis, & earum appenditiis cultis & incultis. Portum de Fai dimidium. Villam quæ Brigem dicitur, cum matre Eccleſia & decimis ad eam pertinentibus, cum ſervis & ancillis, cum pratis & paſcuis, & aliis circumadjacentibus tam cultis quàm incultis. Villam quæ dicitur Montiniacus, cum Eccleſia & decima & ſibi circumadjacen-

tibus, pratis, paſcuis, terris cultis & incultis. Villam quæ dicitur Capella ſuper Mucram, & villam quæ dicitur Curmaiot ſuper eandem ripam, & villam quæ dicitur Malerei ſuper eandem ripam, & villam quæ dicitur Veretum ſuper eandem ripam, cum earundem villarum Eccleſiis, decimis, ſervis & ancillis, molendinis, piſcationibus, pratis, paſcuis, & omnibus appenditiis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Campuſcoëllus, cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & omnibus appendiriis cultis & incultis. Villam quæ appellatur Nemus ſancti Petri dimidiam, cum ſuis appendiriis cultis & incultis. Villam quæ dicitur Meri cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, piſcationibus, & omnibus ſuis appenditiis cultis & incultis. Inſulam quæ dicitur Belluſlocus, cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, piſcationibus, & omnibus ſuis appenditiis cultis & incultis. Villam quæ Herbitia dicitur, cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & ſibi adjacentibus cultis & incultis. Villam quæ dicitur Agili manſio, cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & ſibi adjacentibus cultis & incultis. Decimam villæ quæ dicitur Semonnia, cum terra appendente, cum ſervis & ancillis. Terram & decimam villæ quæ dicitur ſancti Lupi, cum ſervis & ancillis. Villam quæ dicitur Luquciusſuper ripam Materni fluminis, cum ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & ſuis appenditiis cultis & incultis. Super eandem ripam, poſſeſſionem quæ dicitur Porterum, & alteram quæ dicitur Vernolium, & tertiam quæ Capella vocatur, cum ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Circa caſtrum quod appellatur Breias, villam quæ dicitur Bruceium, cum Eccleſia, decima, ſervis, ancillis, pratis, paſcuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Apud alterum Bruceium, terraſticum & cenſum, cum ſervis & ancillis. Iuxta caſtrum quod dicitur Mons-mirellus, villam quæ dicitur Marcungia, cum ſervis & ancillis, pratis, paſcuis, & aliis appenditiis cultis & incultis. Prohibemus inſuper ne prædictæ occaſione ſententiæ à nobis latæ Meldenſis Epiſcopus vos vel monaſterium veſtrum indebitè aggravet vel moleſtet; quia privilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis & prohibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Viterbij XVII. Kal. Septembris, anno decimo.

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Epiſcopis per Saxoniam conſtitutis.

Epiſt. 109. De privilegiis monaſterii in Gerondod.

CVm ex injuncto nobis ſervitutis officio in jure ſuo providere univerſis Eccleſiis teneamur, ad Eccleſiam ſancti Ciriaci in Gerondod debitum habentes reſpectum, ipſius quieti & paci paterna duximus ſollicitudine ſpecialiter providendum. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi venerabilis frater noſter.. Epiſcopus Halverſtadenſis, in cujus dioceſi Eccleſia ipſa conſiſtit, chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, & cetera eccleſiaſtica ſacramenta à dilectis in Chriſto filiis Abbatiſſa & ſororibus ipſius Eccleſiæ requiſitus recuſaverit exhibere, cùm monaſterium illud ad Romanam Eccleſiam nullo pertineat mediante, vos auctoritate noſtra eiſdem gratis & ſine pravitate qualibet impendatis. Præterea volumus & mandamus ut ſi quando de malefactoribus ſuis parrochianis veſtris ad vos duxerint querimoniam deferendam, vos eis plenam de ipſis juſtitiam ſublato appellationis obſtaculo faciatis. Datum Viterbij VIII. Kal. Septemb. anno decimo.

CÆSARAVGVSTANO EPISCOPO.

Epiſt. 110. Declaratur quid per novalis vocabulum intelligatur. Cap. Quod per novalia. De verb. ſignif. Vide Reginonem lib. 1. c. 44.

QVid per novalis vocabulum intelligi debeat à nobis tua fraternitas requiſivit. Licèt autem quidam dixerint quòd novale ſit terra præciſa quæ anno ceſſat, aliis aſſerentibus quòd ex ſilva quæ ex arboribus extirpatis ad cultum redigitur, quarum utraque interpretatio colligitur ex civilibus legibus; nos tamen inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd eam credimus anteceſſorum noſtrorum intentionem fuiſſe, cùm piis locis indulgentiam de novalibus conceſſerunt, ut novale intellexerint agrum de novo redactum ad cultum, de quo non extat memoria quòd aliquando cultus fuiſſet. Sed nec de quolibet tali credimus eiſdem indulgentiam fore conceſſam, niſi de illo duntaxat cujus decimas religioſus conventus poteſt abſque gravi detrimento

parrochialis Eccleſiæ retinere, cùm ſæpe ſit talis locus incultus de quo parrochialis Eccleſia magnos percipit decimarum ratione proventus. Datum Viterbij XI. Kal. Septembris, anno decimo.

ABBATI CISTERCIENSI ET PETRO de Caſtronovo apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 111. Ad quem pertineat dominium urbis Maſſilienſis.

Significante venerabili fratre noſtro Arelatenſi Archiepiſcopo cum multis Epiſcopis ad noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd cùm cives Maſſilienſes in fœdus pacis conveniſſent cum eis, gravis ex parte dilecti filij nobilis viri Hugonis de Baucio querimonia fuit propoſita contra eos, videlicet quòd B. quondam domino Maſſiliæ viam univerſæ carnis ingreſſo, cùm civitas Maſſilienſis ad nobilem mulierem B. filiam ejus jure noſceretur hereditario pertinere, cives ipſi Roncelinum fratrem dicti defuncti, monachum & Subdiaconum, in Abbatem electum, cum impetu populari de monaſterio extrahentes, lacerato ipſius habitu, conſentientem & volentem, in ſuum & dictæ civitatis dominum non ſine magna divinæ majeſtatis offenſa & gravi præfatæ nobilis præjudicio aſſumpſerunt. Quamobrem dictus Hugo de Baucio, qui ſæpefatam nobilem duxit legitimè in uxorem, prolémque ſuſcepit ex ea, cum nobili viro W. de Baucio Principe Arauſicenſi germano ſuo memoratis Epiſcopis & nobis humiliter ſupplicavit ut cùm ipſi fideles exiſtant Eccleſiæ ac devoti, & ad promotionem pacis juxta mandatum noſtrum intendant viriliter & potenter, eidem Hugoni ſuper adipiſcenda hereditate uxoris ſuæ dignaretur Eccleſia ſubvenire. Cùm igitur occurrere debeat ſedes apoſtolica præſumptionibus malignorum & eorum exceſſus paſtorali ſollicitudine cohibere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus in dictos cives, ut memoratum Roncelinum excommunicatum, apoſtatam, & perjurum, à dominio ſuo, quod contra proprium juramentum in contemptum Dei & fidei Chriſtianæ opprobrium detinet occupatum, prorſùs amoveant, & ſupradictæ nobili hereditatem reſtituant, ut tenentur, per excommunicationis & interdicti civitatis & terræ ad ipſius dominium pertinentis ſententias, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, ſicut juſtum fuerit compellatis. Attentiùs proviſuri ut ſententias ipſas faciatis in monaſterio ſancti Victoris appellatione remota inviolabiliter obſervari. Datum Viterbij XII. Kal. Septembris, anno decimo.

CVSENTINO ARCHIEPISCOPO & Epiſcopo Marturanenſi.

Epiſt. 112. De protectione Epiſcopi Militenſis adversùs Comitem Amſuſum.

Sedens iniquitas ſuper talentum plumbi quoſdam malitiæ perverſitate gravatos tam miſerabiliter in vitiorum ima depreſſit ut lætantes cùm malè fecerint, ac in rebus peſſimis exultantes, ex quadam delinquendi conſuetudine in tantæ prævaricationis devenere contemptum ut licèt per multimodæ tranſgreſſionis exceſſus contra ſe non immeritò provocent iram Dei, ad Eccleſias tamen & eccleſiaſticos viros, in reprobum ſenſum dati, manus extendere non formidant, ipſorum bona præſumptuoſis auſibus invadentes & dantes in direptionem & prædam. Credebamus ſanè quòd vexatio dediſſet intellectum auditui, & nobiles regni Siciliæ diutinæ tribulationis aculeus docuiſſet per juſtitiæ ſemitam ambulare. Sed, quod dolentes dicimus, videntur eorum aliqui inter flagellorum malleos duruiſſe, dum eò minùs ab illicitis abſtinent quò potiùs perſecutionis acerbitas invaleſcit. Sicut enim venerabilis frater noſter P. Militenſis Epiſcopus graviter conqueſtus eſt coram nobis, nobilis vir Comes Amſuſus, Eccleſia Militenſi vacante, turrim ipſius, in qua conſueverant eſſe campanæ, fraudulenter invadens, Comiti R. fratri ſuo aſſignavit eandem: qui tam Epiſcopum ipſum quàm Eccleſiam ſuam intolerabili vexatione fatigans, domos epiſcopales & Canonicorum etiam & Clericorum Militenſium occupavit, illas ad uſum ſuum & ſuorum minùs honeſtè quàm deceat retinendo. Frumentum inſuper, vinum, hordeum, & alia bona tam Epiſcopi quàm Eccleſiæ capiens, ipſa pro ſuæ voluntatis arbitrio diſſipat & conſumit, ac homines ejuſdem Eccleſiæ indebitis angariis & variis gravaminibus non deſinit moleſtare. Præterea Canonicos & Clericos Militenſes ſine cauſa rationabili ſæpe capiens, quoſdam bonis propriis ſpoliat, quoſdam tamdiu detinet carcerali cuſtodiæ mancipatos donec ipſos ad intolerabilem ferè redemptionem adducit. Dictus etiam Comes R. cùm quoddam caſtrum de novo conſtruxerit, & homines Eccleſiæ nequiret inducere ut habitarent ibidem, caſale de Karna ad eandem Eccleſiam pertinens diſſipavit, eoſdem homines de locis propriis expel-

lendo. Idem quoque Comes Amſuſus, dum turrim prædictam & Eccleſiam occupavit, pecuniam, equitaturas, frumentum, vinum, hordeum, & alia nonnulla violenter accepit, de quibus poſtmodum nullatenus ſatisfecit. Et in iis & multis aliis iidem Comites uſque adeo perſequuntur memoratum Epiſcopum & affligunt ut ſuam Eccleſiam deſerere ſit coactus. Cùm igitur hæc & alia gravamina, quæ idem Epiſcopus nobis expoſuit, nolimus, quia non poſſumus, ſub diſſimulatione tranſire, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus quatinus inquiſita ſuper præmiſſis pleniùs & cognita veritate, prædictos Comites moneatis attentiùs & efficaciter inducatis ut eidem Epiſcopo tam domos epiſcopales, Canonicorum, & Clericorum, & turrim jamdictam, quàm alia quæ abſtuliſſe noſcuntur, ſine difficultate qualibet reſtituant, ut tenentur, & permittant pacificè poſſidere, de damnis & injuriis irrogatis ſatisfacientes competenter eidem. Alioquin ipſos per totam Calabriam & Siciliam auctoritate noſtra denuntietis excommunicationis vinculo innodatos, & totam terram eorum eccleſiaſtico ſuppoſitam interdicto, facientes tam excommunicationis quàm interdicti ſententiam ſublato appellationis obſtaculo uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Volumus inſuper & mandamus ut generaliter indicere ſtudeatis ut ad quamcumque terram interim venerint iidem Comites, divina officia eis præſentibus nullatenus celebrentur. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum &c. Datum Viterbij VIII. Kal. Septembris, anno decimo.

..*LONDONIEN.*. *HELIEN.* *& VVigornien. Epiſcopis.*

Epiſt. 113. De cauſa Archiepiſcopi Cantuarienſis adverſùs Regem Angliæ.

Illius teſtimonium invocamus qui teſtis eſt cœlo fidelis quòd kar. in Chriſto fil. noſtrum I. Regem Anglorum illuſtrem ſinceriſſima ſemper caritate dileximus, & uſque adeo erga ipſum exuberavit noſtræ gratiæ plenitudo ut plurimi Principum in devotione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ non ſolùm minùs ferventes extiterint, ſed quidam facti ſint etiam indevoti. Si quando enim in eum vel regnum ſuum fragor turbationis invaluit, ſedes apoſtolica pia geſtans viſcera circa eum, potenter ipſum adjuvit, & in multorum invidiam à multis anguſtiis relevavit. Verùm, quod dolentes referimus, uſque adeo gratiæ noſtræ ſe reddit ingratum ut nequaquam videamur eum beneficiis attraxiſſe, ſed injuriis provocaſſe, cùm noſtris immo Dei diſpoſitionibus ſe opponens, ea minùs ſano ductus conſilio non formidet incipere quæ in ejus poſſunt grave periculum redundare. Quæ verò ſint illa non credimus exprimenda, cùm vobis ſint magis nota quàm nobis. Verùm quamvis devotionem ipſius Regis valde nobis neceſſariam reputemus, non minùs tamen, ſed forſitan longè ampliùs extimare poteſt & debet noſtram ſibi gratiam opportunam, quemadmodum evidentiùs, ſi bene recolit, jam percepit. Sed ipſe immemor omnium, jurisdictionem noſtram non ſolùm impedire, verùm etiam evacuare conatur, licèt nos ſuam numquam minuere, ſed ſemper ſtuduerimus defenſare. Illúdque potiùs deberet attendere, quòd Principes illi qui libertatem eccleſiaſticam impugnando, indebitam ſibi ſuper Eccleſias conati ſunt arripere poteſtatem, divino judicio penè penitùs defecerunt; qui verò ſanctam Eccleſiam in ſua libertate fovendo, digno venerantur honore, de bono ſemper in melius proſperantur. Ceterùm ad quem finem ex incepta poſſit perſecutione venire nequaquam attendit: quia ſi finem prudenter attenderet, ab incepto procul dubio declinaret, cùm præter divinam offenſam, niſi quantociùs reſipuerit, gravem ſit incurſurus jacturam; quia durum eſt ei contra ſtimulum calcitrare. Abſit enim ut in tam iniquo propoſito populus Anglicanus, qui verè Chriſtianus exiſtit & zelator fidei orthodoxæ, contra Regem cœleſtem Regem ſequatur terrenum, corporalia ſpiritualibus præferendo, cùm non ſolùm Clerici ſed & laici tantæ diſcretionis & devotionis exiſtant ut norint & velint diſtinguere inter illa quæ reddenda ſunt Cæſari & ea quæ reddenda ſunt Deo. Cùm igitur honori ſuo pariter & ſaluti vix credamus hoc tempore poſſe utiliùs provideri quàm ut Cantuarienſis Eccleſia talem Pontificem habeat qui fama, ſcientia, & vita præclarus, ad ea quæ Dei ſunt eum documentis provocare valeat & exemplis, ac tota ſibi mentis affectione cohærens, ſanum ei conſilium circa ſpirituales & temporales utilitates impendat, quoniam hæc in venerabili fratre noſtro S. Cantuarienſi Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali novimus convenire, licèt moleſtiſſimum nobis eſſet eum à noſtro latere ſeparare, ut qui quaſi nobiſcum hactenus

Vide Matthæum Pariſ. ad an. 1207. & 1208.

univerſali præfuerat Eccleſiæ, ſecundùm vocationem de ipſo factam Cantuarienſi metropoli ſpecialiter præferretur, quia tamen utilitati ejuſdem Regis ſuæque ſaluti deſideramus conſulere, ac ipſius profectibus intendimus providere, Archiepiſcopum ipſum à Conventu Cantuarienſis Eccleſiæ canonicè poſtulatum pariter & electum noſtris manibus conſecravimus, & Palleo de corpore beati Petri ſumpto, inſigni videlicet plenitudinis pontificalis officij ſibi dato, ad regimen Eccleſiæ ſibi commiſſæ duximus deſtinandum. Quamvis igitur Regem ipſum, ut in teſtimonio Dei loquamur, ſinceriſſimè diligamus, & ipſius honori deſideremus deferre, quia tamen Deo magis quàm hominibus deferre nos convenit, & in executionem juſtitiæ non debet eſſe perſonarum acceptio vel delectus, fraternitatem veſtram monemus attentè & hortamur, per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatinus diligentiùs attendentes quòd juxta ſententiam ſapientis qui arguunt laudabuntur, & ſuper eos veniet benedictio, induti virtute ſpiritus ex alto, & aſſumentes gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, Regem ipſum pariter adeatis, eúmque in ſpiritu libertatis reverenter ut Regem hortemini, & diligenter ut filium inducatis, quatinus animabus ſalutem, quietem populis, honorem Deo, & Eccleſiæ providens libertatem, ſanis conſiliis acquieſcat, & præfato Archiepiſcopo, quem, quicquid ſiniſtra de ipſo fuerit ſibi detractione ſuggeſtum, fidelem ei novimus & devotum, dignam reverentiam & debitum honorem impendens, & cognoſcens hoc factum non tam ab homine quàm à Deo, diſpoſitioni divinæ prompto favore conſentiat, ut idem Archiepiſcopus ſincera ſibi devotione cohærens, circa gregem ſibi commiſſum à Domino ſuum efficaciter valeat officium exercere. Alioqui omni mundano timore poſtpoſito, ac remoto cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, per totam Angliam generalem interdicti ſententiam proferatis, nullum ibi, præter parvulorum baptiſma & pœnitentias morientium, eccleſiaſticum permittentes officium celebrari; quam & vos pleniùs obſervetis, & faciatis ab omnibus per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari. Scituri pro certo quòd ſi qui forſitan, quod non credimus, contumaci ſpiritu præſumpſerint obviare, ſic eorum curabimus præſumptionem corrigere quòd terrore ad poſteros derivato talis non tranſibit inſolentia in exemplum, ſed eorum correctio terrere poterit univerſos. Quòd ſi nec ſic vexatio ipſi Regi dederit intellectum, quia pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & caſtigat, manus noſtras in eum curabimus aggravare; ut ſic demum medicinali manu ſanatus, in gratiarum nobis actiones aſſurgat. Illos autem qui caput ejus oleo peccatoris impinguant, foventes ipſum in malo, tanquam adulatores deſpiciat, & velut corruptores expellat. Nos quoque, qui talium corruptelas non penitùs ignoramus, pro meritis ſibi curabimus auctore Domino reſpondere. Tales igitur in hujuſmodi executione mandati vos exhibere curetis quòd Deum magis quàm hominem comprobemini revereri; nec ſitis ex illis qui canes muti ſunt, non valentes latrare. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

IANVENSI ARCHIEPISCOPO.

Quemadmodum ſi vir mulieri juraſſet, quando contraxit cum illa, quòd eam ſemper pro legitima teneret uxore, ipſe quidem pro fornicatione quam mulier antea commiſiſſet non poſſet illam dimittere, ſed pro fornicatione quam poſtea perpetraret eam dimittere poſſet non obſtante hujuſmodi juramento, quoniam in eo talis eſſet ſubintelligenda conditio, ſi videlicet illa in legem conjugij non peccaret; ita ſi quis juravit ſe ducturum aliquam in uxorem, ipſe profectò non poteſt ei fornicationem opponere præcedentem, ſed ſubſequentem ei poteſt opponere, ut illam non ducat in conjugem; quoniam in illo juramento talis debet conditio ſubintelligi; ſi videlicet illa contra regulam deſponſationis non venerit. Alioquin, ſi poſt hujuſmodi juramentum publica meretrix fieret, teneretur eam ducere in uxorem. quod eſt prorsùs abſurdum. Nam ſi poſt contractum conjugium vir propter fornicationem licitè poteſt uxorem à ſua cohabitatione dimittere, longè fortiùs ante conjugium celebratum propter eandem cauſam ſponſus licitè poteſt in ſuam cohabitationem non admittere ſponſam; quia turpiùs eicitur quàm non admittitur hoſpes. nonobſtante in alterutro caſu vinculo juramenti; quod quidem, propter ſubintelligendam conditionem, eſt tale ut is qui juravit, ad utrumque ſine tranſgreſſione ſe poſſit habere.

Epiſt. 114
Committitur cauſa divortij adulterij commiſſi.
Cap Quemadmodum. *De perjur.*

bere. Quòd ſi poſt hujuſmodi juramentum mulier fieret non ſolùm leproſa, ſed etiam paralytica, vel oculos aut naſum amitteret, ſeu quicquam ei turpius eveniret, numquid vir teneretur eam ducere in uxorem? Profectò *nuptam non poſſet dimittere. Sed numquid non dúctam admittere teneretur, quamvis interdum contractum non dirimat quod impedit contrahendum. Illud autem juramentum eſt procul dubio temerarium, ſi vir juret uxori quòd eam ſuper nullo crimine accuſabit: quia ſi mulier fieret infidelis & nollet cohabitare viro abſque contumelia creatoris, vel ut illum pertraheret ad infidelitatis errorem, vir incunctanter deberet illam impetere apud judicem ſuum, ut eam, niſi penitùs reſipiſceret, omnino dimitteret ſecundùm canonicas ſanctiones. Quòd ſi expreſsè juraſſet quòd eam ſuper adulterio non impeteret, eſſétne ſervandum hujuſmodi juramentum, cùm ſcriptura teſtetur quòd patronus eſt turpitudinis qui celat crimen uxoris? Et ſecundùm regulam evangelij, ſi primò & ſecundò correcta reſipiſcere nollet, dicendum eſſet Eccleſiæ, ut tanquam ethnica & publicana deinde vitaretur, néve per hoc libera præberetur ei peccandi facultas, propter impunitatem peccati. Sed numquid vir ei non poteſt dimittere in ipſum peccanti, non ſolùm ſepties, ſed etiam uſque ſeptuagies ſepties ſecundùm evangelicam veritatem? Tutius igitur in hoc caſu videtur ut propter juriſjurandi religionem vir accuſare deſiſtat uxorem ad divortium celebrandum, quanquam eam denuntiare poſſit ad pœnitentiam peragendam. Penſato itaque hujus reſponſionis tenore procedas in cauſa ſuper qua nos conſulere decreviſti. Datum Viterbij Kal. Septembris, anno decimo.

* *In Tertia Colleſt.* ductam

CAPITVLO ECCLESIÆ Ravennatenſis.

Epiſt. 115. Vt provideant Archiepiſcopo ſuo quædam pontificalia indumenta.

AD tantam, ſicut dolentes accepimus, Eccleſia veſtra neceſſitatem devenit ut præter alias incommoditates ipſius grandes & graves, pontifica liaetiam ornamenta ſint pignori obligata, ita quòd venerabilis frater noſter Archiepiſcopus veſter non habet cum quibus congruè valeat pontificale officium celebrare. Nos igitur ipſius neceſſitati paterno compatientes affectu, ad ejus indigentiam ex abundantia noſtra ſupplendam fieri juſſimus pontificalia indumenta, videlicet tunicam, dalmaticam, & planetam de optimo examito rubeo, grammatibus & aurifrigiis decenter ornata, & tam ipſa quàm amictum, albam, ſtolam, cingulum, & manipulnm eidem Archiepiſcopo & per eum Eccleſiæ tribuimus Ravennati, ſub anathematis interminatione vetantes ne quiſquam ea quomodolibet alienare præſumat, ſed ad uſum Archiepiſcopi, qui pro tempore fuerit, ex apoſtolicæ ſedis ſtatuto in jure Eccleſiæ Ravennatis ſemper conſiſtant. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ donationis, prohibitionis, & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij.

ARCHIEPISCOPO RAVENNATENSI.

Epiſt. 116. De controverſia inter Eccleſiam Ravennatem & Commune Faventinum. *Cap.* Licèt cauſam. *De probationibus.*

LIcèt cauſam quæ inter te ac Eccleſiam tuam ex unà parte & dilectos filios commune Faventiæ ex altera vertebatur ſuper juriſdictione, honore, atque diſtrictu in villa Lucij ſancti Petri & caſtro Arioli, quæ ad tuam Eccleſiam dicebantur de jure ſpectare, ſæpe diverſis judicibus commiſerimus, quia tamen per eorum aliquos non fuit utiliter in negotio ipſo proceſſum, partibus demum dedimus in mandatis ut pro ipſa cauſa noſtro ſe conſpectui præſentarent. Quarum procuratoribus cum inſtrumentis de rato in noſtra poſtmodum præſentia conſtitutis, cùm fuiſſet aliquandiu coram nobis ſuper quibuſdam exceptionibus diſputatum, Iconomus tandem Eccleſiæ tuæ propoſuit in hunc modum, quòd cùm omnimoda juriſdictio, honor, atque diſtrictus, & alia quædam ad hæc ſpectantia in prædictis locis ad Eccleſiam pertineant memoratam & in ipſorum quaſi poſſeſſione plenaria diù fuerit & quieta, commune Faventiæ ipſam ſuper præmiſſis contra juſtitiam moleſtabat, homines prædictorum locorum cogendo in collectis ſibi, exercitu, cavalcatis, laboreriis, bannis, & placitis, angariis & parangariis reſpondere, ac domicilia in civitate ſibi conſtituere Faventina. Vnde petebat idem Iconomus ut Faventinos ipſos ab hujuſmodi perturbatione ac moleſtatione indebita facere-mus auctoritate apoſtolica cohiberi. Ad cujus poſtulationem Syndico communis Faventiæ reſpondente, ac interrogationibus & reſponſionibus redactis in ſcriptis, juramentum calumniæ fecimus utrinque præſtari. Verùm quia utrique parti erat plurimùm oneroſum ut teſtes produceret coram nobis, venerabili fratri noſtro Placentino Epiſcopo dedimus in præceptis ut infra tres menſes poſt ſuſceptionem

litterarum noſtrarum teſtes appellatione remota reciperet quos utraque pars tam ſuper principali negotio quàm in perſonas teſtium duceret producendos, ita videlicet ut effrenata teſtium multitudine refrenata, hinc inde quadragenarium numerum teſtium excedere nullatenus pateretur; ac eoſdem prudenter examinans, & inquirens de circumſtantiis diligenter, atteſtationes ipſas nobis ſub ſigillo ſuo fideliter tranſmitteret conſignatas; injungens partibus ut ad noſtram venirent præſentiam ſic inſtructæ; quatinus atteſtationibus publicatis, & inſtrumentis exhibitis, juſtam à nobis, auctore Domino, ſententiam reportarent. Dictus autem Epiſcopus teſtes juxta numerum in noſtris litteris diffinitum ab utraque parte recepit. Sicque poſtmodum utriuſque partis procuratores cum atteſtationibus conſignatis ad noſtram præſentiam redierunt. Porrò atteſtationibus ſolemniter publicatis, Syndicus Faventinorum propoſuit ſe velle in perſonas teſtium ex parte altera productorum quædam obicere ac probare, Iconomo Eccleſiæ aſſerente id fieri non debere. Super quo cùm fuiſſet hinc inde aliquandiu altercatum, tandem interloquendo decrevimus ipſum ſuper hoc nullatenus audiendum, cùm infra trium menſium ſpatium in noſtris litteris comprehenſum hujuſmodi teſtes producere non curavit, infra quod tantùm pars utraque teſtes inducere potuit tam in perſonas teſtium quàm ſuper negotio principali. Poſt hæc ſiquidem idem Syndicus objecit in teſtes prædictos quòd corrupti falſa dixiſſent, & ad querelam falſi probandam concedi ſibi petiit facultatem. Vnde quia talis exceptio non ſolùm ante ſed etiam poſt ſententiam poteſt opponi ſecundùm legitimas ſanctiones, licet nonnulli crederent Faventinorum partem exceptionem hujuſmodi per excogitatam malitiam ad impediendum proceſſum negotij objeciſſe, quia tamen nolumus à juris tramite declinare, dilectis filiis Magiſtris C. & G. Bononiæ commorantibus per ſcripta noſtra præcepimus ut partibus convocatis teſtes quos ſuper hac exceptione procurator Faventinorum duceret producendos, infra menſem recipere ac examinare curarent, de ſingulis circumſtantiis ſubtiliter inquirentes, & depoſitiones eorum fideliter redigentes in ſcriptis; indulto ex tunc altero menſe procuratori Eccleſiæ ſupradictæ, infra quem, ſi vellet, ad reprobationem illorum teſtium teſtes produceret coram eis; & eorum dicta fideliter conſcribentes, viginti dierum terminum utrique parti præfigerent, infra quem cum atteſtationibus ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent, ſententiam recepturæ. Partibus itaque comparentibus iterum coram nobis, & hujuſmodi atteſtationibus publicatis, audivimus quæcunque proponere voluerunt. Quanquam autem pars Faventinorum teſtes multos produxerit ſuper negotio principali ad probandum quòd homines prædictorum locorum à longis retro temporibus exhibuerunt eis ſervitia in bannis & placitis, foſſatis, collectis, & cavalcatis, & quibuſdam aliis pertinentibus ad diſtrictum, vix tamen ex illis ſex tantummodo remanſerunt, cùm alij multi ſibimet in ſerie ſui teſtimonij contradicant, & quidam alij ſint in dicto ſui teſtimonij ſingulares. Ad reprobandum verò quoſdam teſtium Eccleſiæ tuæ, etſi ex parte Faventinorum quidam ſint teſtes inducti, plures ipſorum potiùs reprobantur, quia ſibi invicem evidentiſſimè contradicunt. Quidam verò alij, pauci numero, quamvis non reprobentur expreſsè, uſque adeo tamen malæ famæ ſunt & levis opinionis, ſicut per atteſtationes exhibitas eſt probatum, quòd eorum dictis nulla vel modica fides eſt exhibenda. Iidem quoque teſtes Faventinorum generaliter repelluntur, quia non probant illud ad quod Syndicus eorundem ſe probaturum aſtrinxit, videlicet quòd corrupti falſa dixiſſent; quoniam etſi de corruptione videantur aliquid dicere, de falſitate tamen penitùs nihil dicunt. Per multos autem teſtes Eccleſiæ tuæ omni exceptione majores probatum eſt manifeſtè Eccleſiam tuam villam Lucij, ſancti Petri, & caſtrum Arioli longiſſimo tempore poſſediſſe cum omni honore, diſtrictu, juriſdictione, nominatim expreſſis univerſis articulis exprimentibus juriſdictionem, honorem, atque diſtrictum. Ex præmiſſis igitur ſatis evidenter apparet quòd Eccleſia tua per teſtes numero plures, quibus potiùs lux veritatis aſſiſtit, qui etiam aptiora negotio & vero proximiora in ſuis teſtimoniis expreſſerunt, ſufficienter oſtendit quòd à ſexaginta annis citra cum omni juriſdictione, honore, atque diſtrictu loca ſupradicta poſſedit. Per quod patet quòd etſi commune Faventiæ à quinquaginta annis citra, ſicut eorum videntur teſtes deponere, aliqua ſervitia in locis perceperint ſupradictis, illa procul dubio ſine juſto titulo percipere

inceperunt, cùm duo inſimul eandem rem & eodem modo in ſolidum poſſidere non poſſint, maximè cùm iidem Faventini juſtum poſſeſſionis tirulum non oſtendant, & ex privilegiis Imperatorum & Romanorum Pontificum Eccleſiæ tuæ conceſſis evidentiſſimè colligarur poſſeſſionem ipſius Eccleſiæ in prædictis locis juſtam fuiſſe. Cùm ergo conſtet Faventinos ab eo tempore quo ſe poſſediſſe probare contendunt, minùs juſtè ac ſine titulo aliqua in prædictis locis remerirate propria occupaſſe ac proceſſu temporis per violentiam extorſiſſe, ſicut per multos teſtes Eccleſiæ tuæ manifeſtè probatur, & Yconomus ejuſdem Eccleſiæ petierit coram nobis à vi turbativa ſeu inquietativa ſuper præmiſſis commune Faventiæ prohiberi, nos cognoſcentes in hoc caſu non ſic eſſe locum interdicto *Vti poſſidetis* ut dicere debeamus *Vti poſſidetis, ita poſſideatis*, cùm probationes Eccleſiæ longè ſint potiores, & ideo ſit in interdicto ſuperior, de fratrum noſtrorum conſilio commune Faventriæ condemnamus, eidem ſuper juriſdictione, honore, atque diſtrictu, & aliis ad hæc generaliter pertinentibus in locis prædictis, quoad poſſeſſorium judicium, quo tantummodo actum eſt, perpetuum ſilentium imponentes, & prohibentes eidem ur neque per ſe neque per alios ſuper iis præſumat te, Eccleſiam tuam, aut habitatores prædictorum locorum aliquatenus moleſtare. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij Kal. Septembris, anno decimo.

Epiſt 117. Reſpondetur eis ſuper certis quæſtionibus.

POTESTATI ET POPVLO PISANO.

ACcedentes ad apoſtolicam ſedem dilectos filios nobiles viros Gottifredum Vicecomitem, Opizum Cortevecele, & Vgonem de Grotta, nuntios veſtros, viros providos & fideles, illa qua decuit benignitate recepimus, & ea quæ nobis prudenter ex parte veſtra proponere curaverunt, nos quoque curavimus intelligere diligenter, grates altiſſimo referentes quòd progenirorum veſtrorum inhærentes veſtigiis, à devotione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ non intenditis deviare. Satisfactionem verò quam nobis tam ſuper facto Sardiniæ quàm ſuper facto Siciliæ iidem nuntij obtulerunt, etſi non fuerit omnino perfecta, pro tempore tamen duximus acceprandam, cùm ſperemus quòd beneplaciro noſtro pro eos pleniùs intellecto, perfectiorem nobis exhibere velitis, ita ut gratia noſtra circa vos nec minui debeat nec turbari. Verùm quia tunc coram nobis de archiepiſcopatus veſtri negotio agebatur, volenres non ſolùm à malo ſed etiam ab omni ſpecie mali ſecundùm Apoſtolum abſtinere, nullam ab eis ſuper hujuſmodi ſatisfactione voluimus recipere cautionem, quam & ipſi non de mandaro veſtro, ſed de ſuo arbitrio promitrere ſe dicebant. Eam verò per noſtras vobis litteras inrimamus; ut & vos liberalitatis noſtræ gratiam acceprantes, tanto pleniùs nobis ſarisfacere procuretis quanro propenſiùs à nobis intenditis exaudiri, ſatagenres ſuper hoc nobis veſtrum infra menſem beneplacitum explicare, ut ex eo certiùs inſtruamur qualirer circa vos procedere debeamus. Tenor autem oblatæ ſatisfactionis eſt talis. NOBILES viri “
Gottefredus Vicecomes, Opizus Corte- “
vecele, & Vgo de Grotta, uuntij ſeu meſ- “
ſatici Piſanæ civitatis, promirtunt Domi- “
no Papæ ſub pœna quingentarum libra- “
rum Piſanæ monetæ quòd ipſi ira effi- “
cient cum Poteſtare Piſana quòd ipſa Pi- “
ſana Poteſtas præcipiet per nuntium vel “
litteras ſuas Lamberto civi Piſano ut ve- “
niar ad apoſtolicam ſedem per ſe vel reſ- “
ponſalem idoneum, & ſe abſolutè com- “
mitrer mandaris Domini Papæ ſuper eo “
quòd judicatum Gallurenſe ſine licentia “
ſummi Pontificis accepit & rener, &c. “
dominam Gallurenſem in uxorem acce- “
pir, & ſuper damnis, injuriis, & expenſis “
quæ Tranſmundus Domini Papæ conſo- “
brinus propter hoc negotinm eſt perpeſ- “
ſus, vel ſuper præmiſſis coram ipſo Do- “
mino Papa juſtitiæ plenitudinem exhibe- “
bit. Quòd ſi neutrum præmiſſorum infra “
determinandum rempus dictus Lamber- “
tus ammonitus facere veller, ex tunc præ- “
dicta Poteſtas de univerſis bonis quæ “
idem Lambertus nunc habet aur impoſte- “
rum habebir in civitate Piſana & diſtrictu “
ſuo, faciet ſine frande mandatum Domini “
Papæ. Inſuper ita facienr cum præfata “
Poteſtare quòd ipſa Poteſtas pro commu- “
nitate ipſius civitatis cavebir quòd Re- “
gem Siciliæ non offendenr. Hæc autem “
promiſſio fier Domino Papæ ab ipſis nun- “
riis hoc tenore, ut poſtquam ſæpedicta “
Poteſtas cum conſilio civitatis Piſanæ “
confitebitur ipſi Domino Papæ, per lit- “
teras ſigillo communitatis ſignatas vel pu- “
blica manu ſcriptas, de ratum habere “
prædicta, & ad ea implenda quæ ipſi nun- “
tij Summo Pontifici promiſerint ſe ac ſuc- “
ceſſores ſuos legitimè obligabit, iidem “

» nuntij à dicta promiſſione & à pœna præſ-
» cripta ſiut omnino liberi & ſoluti.] Datum Viterbij IV. Idus Septembris, anno decimo.

DE CIHAN ET MONTISGEROLD. Abbatibus, & Prapoſito Rhotnacenſi Cameracenſis diœceſis.

Epiſt. 118. Vt cum G. laïco & D muliere uxore in quarto conſanguinitatis gradu attingentibus poſſint diſpenſare.

SIgnificavit nobis dilectus filius G. laïcus de Aldenarda quòd cùm D. mulierem uxorem ſuam defunctam, quæ . . in quarto conſanguinitatis gradu contigerat, ſibi matrimonialiter copulaſſet, cum ea eſt tanto tempore pacificè commoratus quòd ex ipſa quinque liberos jam ſuſcepit. Verùm quia ipſum ſuper hoc ſua conſcientia reprebendit, & quidam nunc malitiosè ſuper matrimonio ipſo eundem moleſtare nituntur, nobis bumiliter ſupplicavit ut cum eo miſericorditer agere dignaremur, ne ipſorum liberi in paupertatem veniant & contemptum. quod utique fieret ſi contingeret inter eos divortium celebrari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, injuncta tam viro quàm mulieri ſuper hoc pœnitentia competenti, ſuper ipſo matrimonio diſpenſando, non permittatis eoſdem indebitè ab aliquibus moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Viterbij XV. Kal. Septembris, anno decimo.

NOBILI MVLIERI IVLIANÆ Dominæ de Pirucis.

Epiſt. 119. Confirmantur donata ſibi per Imperatorem Conſtantinopolitanum.

SOlet annuere &c. *uſque* aſſenſu. Villam de Blaten, quam tibi kariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris liberaliter contulit, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, ad petitionem Imperatoris ejuſdem auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij XV. Kal. Octobris, anno decimo.

HENRICO ILLVSTRI CONSTANTInopolitano Imperatori.

Epiſt. 120. Indulgetur ei ut excommunicari non poſſit niſi pro exceſſu enormi.

CVm regendo Imperio Romaniæ gravis & grandis ſollicitudinis tibi pondus immineat, à viris eccleſiaſticis ſublevandus es potiùs quàm gravandus, ne nimia preſſus difficultate ſuccumbas ſi ſupra vires tuas temporale pariter & ſpirituale onus incurras. Quantum autem ſit Regibus deferendum, maximè fidelibus & devotis, beatus Petrus Apoſtolus docet in epiſtola ſua dicens: *Subditi eſtote omni humanæ creaturæ propter Deum, ſive Regi tanquam præcellenti, ſive Ducibus tanquam ab eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum.* Ne igitur venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcba te poſſit amodo indebitè aggravare, ſicut accepimus te hactenus indebitè aggravaſſe, in boc magis ſibi providentes quàm tibi, cùm minus ſit injuriam perpeti quàm injuriam perpetrare; auctoritate præſentium inhibemus ne in perſonam vel terram tuam abſque manifeſta & rationabili cauſa cenſuram eccleſiaſticam promulgare præſumat, ſempérque canonicam ammonitionem præmittat; niſi fortè talis eſſet exceſſus qui ordinem judiciarium exigeret non ſervandum. Si verò te præſenſeris aggravari, liberè tibi liceat ſedem apoſtolicam appellare, ut imminens gravamen evites. Et ſi poſt appellationem hujuſmodi ſententiam præſumpſerit jaculari, nos eam decernimus non ſervandam, tanquam irritam & inanem, præſertim quandiu coram nobis aut Legato vel delegato noſtro ſeu etiam arbitro communiter eligendo paratus fueris juri parere. Nimirum in talibus conſiderari debent tempus & locus, neceſſitas & utilitas, cauſa nihilominus & perſona. Tu verò, fili kariſſime, quanto plus indiges divinæ majeſtatis auxilio, tanto plus ſemper obſequio divinæ pietatis inſiſtas, & ſponſam ejus ſanctam Eccleſiam devotiùs venereris, ut ipſa te ſuis precibus ad ipſum reddat ampliùs commendatum. Nulli ergo &c. noſtræ prohibitionis, conceſſionis, & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij II. Idus Septembris, anno decimo.

MAGISTRO DOMORVM MILITIÆ Templi citra mare.

FRatrum & coëpiſcoporum noſtrorum graves querelæ ſuper gravibus fratrum veſtrorum exceſſibus apoſtolicis autibus ſæpius inculcatæ animum noſtrum nequeunt non turbare, cùm in noſtrum & generalis Eccleſiæ ſcandalum & animarum ſuarum periculum & ordinis veſtri diſpendium attententur; qui apoſtatantes à Domino, & à puritate ſui ordinis recedentes, in ſuperbia ſua uſque adeo effrænantur ut in faciem Romanæ Eccleſiæ matris ſuæ, quæ fratres militiæ Templi ſuis beneficiis fovere non deſinit, maculam impingete non verentes; au-

Epiſt. 121. De interdicto ſervando & Legato ſe ap honorando.

deant publicè prædicare quòd per apoſtolicæ ſedis indulta cujuſcunque civitatis interdictæ vel oppidi omnes Eccleſiæ ſucceſſivè in eorum jucundo adventu debeant aperiri, & ibidem divina officia celebrari, prout eis nunc in iſta, nunc in alia videbitur expedire, non attendentes quòd ex præſumptione hujuſmodi contemnitur medicinalis pœnæ medela, imò quaſi penitùs enervatur. Et ſi Eccleſias in locis prædictis habuerint, cùm ſubjecta fuerint interdicto, non verentur ſolemniter, pulſatis campanis, maximè interdicto durante, apertis januis, divina in eis officia quotidie celebrare; ſignúmque dominicæ crucis geſtantes in pectore velut diſcipuli IeſuChriſti, ſed non curantes ipſius ſequi doctrinam, qui prohibet ſcandaliſari puſillum credentem in ipſum, *Qui ſcandaliſaverit*; inquiens, *unum de puſillis iſtis, qui in me credunt, expedit ei ut ſuſpendatur mola aſinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*, non ſolùm ſcandalum puſillorum contemnitur, ſed etiam Eccleſiæ generalis, & cupiditatis æſtibus anhelantes non declinant mendacia, dum utentes doctrinis dæmoniorum, in cujuſcunque tructanni pectore Crucifixi ſignaculum imprimunt, & cum eis ad prædicandum euntes, onuſti pondere peccatorum, jam non curant quaſi longam reſtem addere peccata peccatis, aſſerentes quòd quicunque, duobus vel tribus denariis annuis collatis eiſdem, ſe in eorum fraternitatem contulerint, carere de jure nequeant eccleſiaſtica ſepultura, etiamſi fuerint interdicti; ac per hoc adulteri, uſurarij manifeſti, & alij criminoſi ſuppoſiti eccleſiaſtico interdicto, ex hujuſmodi inſolentia in eorum cimiteriis quaſi fideles & catholici tumulantur; & ita ipſi à diabolo captivati, fidelium animas captivare non deſinunt, cùm eas quas mortuas ſciunt, vivificare nituntur. Proh dolor! jam non moderatè utentes mundo velut religioſi homines propter Deum, ſed ut ſuas impleant voluptates, religionis imagine utuntur ſolummodo propter mundum. Et cùm debuiſſent aliis eſſe odor vitæ in vitam, facti ſunt odor mortis in mortem. Et licèt per hæc & alia nefanda, quæ idcirco pleniùs exaggerare ſubſiſtimus ne cogamur graviùs vindicare, apoſtolicis privilegiis, quibus tam enormiter abutuntur, eſſent meritò ſpoliandi, cùm privilegium mereatur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, quia tamen ad profectum veſtri ordinis aſpiramus, prudentiam tuam monemus & exhortamur attentè, per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus, ſicut vir honeſtatis militiæ Templi zelator, hæc quæ tibi mandavimus, ſubditis tuis omnibus ſtudeas fideliter ac prudenter exponere, ut per noſtram & tuam exhortationem correcti, à tam enormi & peſtifera fœditate valeant liberari, & quos divini amoris reſpectus & noſtræ commonitionis auctoritas à malo non revocat, tu ſeveritate coërceas eccleſiaſticæ diſciplinæ. Alioquin ſi quid mali ex hoc vobis acciderit in futurum, non nobis ſed vobis poteritis meritò imputare. Ceterùm præcipias univerſis ut Legatos noſtros ſtudeant honorare, qui de ipſis graviter conqueruntur. Datum Viterbij Idibus Septembris, anno decimo.

IOHANNI REGI ANGLORVM illuſtri.

Epiſt. 122. Vt procuratorem mittat ad ſedem apoſtolicam.

SÆpe per noſtras litteras te, quem, ſicut novit ipſe qui ſcrutatur renes & corda, ſincera diligimus in Domino caritate, recolimus monuiſſe ut tuæ ſaluti conſulens & honori, kariſſimæ in Chriſto filiæ B. quondam Anglorum Reginæ illuſtri ſuper dotalitio ſuo, medietate mobilium inclitæ recordationis Richardi fratris tui, & quibuſdam aliis quæ dicta Regina ſibi competere aſſerebat, ſic ſatisfacere procurares quòd ei nulla de te juſta remaneat materia conquerendi, & majeſtatem complacares divinam, quam propter hoc videbaris graviter offendiſſe. Quoniam preces & monitiones noſtræ te ad ſatisfaciendum eidem minimè induxerunt, ſicut ipſius ſæpius replicata conqueſtio declaravit, negotium ipſum venerabilibus fratribus noſtris Elienſi & Wigornienſi Epiſcopis commiſimus audiendum & etiam aliis primitus citra mare. Sed nec ſic, præ magnitudine regalis potentiæ, ſeptennio jam elapſo, ſuam ſuper iis potuit juſtitiam obtinere, cùm nullus impertiturus eidem patrocinium audeat in Angliam transfretare. Cùm igitur ex injuncto nobis apoſtolatus officio viduis & orphanis ſimus ſpecialiter in juſtitia debitores, nec velimus deferre homini contra Deum, qui viduam voce prophetica præcipit defenſari, magnitudini regiæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus uſque ad feſtum Epiphaniæ Domini proximò venturum per procuratorem idoneum te noſtro conſpectui repræſentes, exhibiturus prædictæ Reginæ vel

procuratori ſuo ſuper præmiſſis & aliis, ſi qua fortè adversùs te duxerit proponenda, in præſentia noſtra quod ordo dictaverit rationis. Alioquin ex tunc, quia ipſi non poſſumus in ſuo jure deeſſe, ne fortè contra nos clamet in cœlum & Dominus exaudiat ejus vocem, quantum de jure poterimus, in ipſo negotio divina favente clementia procedemus. Nos enim prædictis Epiſcopis noſtris damus diſtrictè litteris in præceptis ut tibi ſupradictum terminum aſſignare peremptorium non poſtponant. Datum Viterbij III. Nonas Septembris, anno decimo.

ALTEROCCÆ MULIERI & Montanello nato ejus.

Epiſt 123. Confirmatur eis ſententia lata per Legatum ſedis apoſtolicæ. *Cap.* Ranutius. *De ſent. & re judic.*

Ranutius de Clera duas habens filias, te videlicet Alteroccam & Aiectam, matrem inſuper Cleram, & uxorem nomine Adelaſiam, in extremis poſitus condidit teſtamentum, tibi ſcilicet Alteroccæ filiæ puberi, ultra dotem quam antea dederat, quandam domum & hortum in eodem teſtamento relinquens, Aiectæ verò impuberi reliquit cetera bona ſua, adiciens ut tu Alterocca & ſoboles quam geſtabas in utero, cùm eo tempore prægnans eſſes, Aiectæ ſuccederetis eidem, ſi abſque liberis moreretur. Tutoribus inſuper quos dictæ Aiectæ impuberi filiæ dederat idem teſtator injunxit ut eandem cum omnibus bonis ſuis matrimonio copularent. Mortuo teſtatore, tutores ipſi Aiectam cum omnibus bonis ſuis eidem relictis à patre jure Lombardo cuidam Petro nomine in conjugem tradiderunt: quæ cùm per quadriennium cohabitaſſet eidem, & ex eo filium ſuſcepiſſet, tandem ſine liberis eſt defuncta, cujus bona maritus ejus ſuperſtes aliquando tempore poſſedit in pace. qui cum alia muliere matrimonium contrahens, & filios ſuſcipiens ex eadem, diem clauſit extremum. Poſtmodum autem inter vos ex parte una & filios ejuſdem Petri ac Raynerium tutorem eorum ex altera ſuper bonis prædictis ejuſdem Aiectæ ſuſcitata materia quæſtionis, cœperunt coram Guezio judice Tuſcanenſi ad invicem litigare; coram quo vos bona quondam Raynutij patris tui, filia Altarocca, tanquam ex cauſa fidei-commiſſi vel ſubſtitutionis ſibi debita petiiſtis, Raynerio ſupradicto tutore filiorum prædicti Petri ex adverſo dicente quòd obſtabat vobis annalis præſcriptio, uſucapio pro dote, ac longi temporis ſilentium diuturnum. Allegabat inſuper idem tutor quòd de bonis illis tam tertia Cleræ prædicti R. teſtatoris matris, & tertia Adelaſiæ uxoris ejuſdem, quàm etiam quarta per Trebellianum nomine ipſius Aiectæ, erant ante omnia deducendæ. Dictus verò judex, utriuſque partis allegationibus & rationibus diligenter inſpectis, ſupradictum Raynerium nomine pupillorum in reſtitutionem bonorum quondam Raynutij condemnavit; tertia Cleræ primò deducta, quam Aiectæ ac viro ſuo donaverat, de qua in ſubſtitutione quam fecit Raynutius non videtur aliquatenus cogitaſſe; deducta quoque tertia Adelaſiæ, quam ipſa Raynerio vendiderat ſupradicto. Præcepit etiam idem judex de iis rebus illas tertias deducendas de quibus deduci poterant ſecundùm Tuſcanenſis conſuetudinem civitatis. Deduci quoque quartam per Trebellianum idem judex injunxit, cùm etiam quilibet extraneus reſtitutione gravatus eam deducere potuiſſet. Sed utraque pars ab illa ſententia provocavit. Poſtmodum verò dilectus filius .. Præfectus Vrbis, qui eo tempore de appellationum cauſis in partibus Tuſciæ auctoritate ſedis apoſtolicæ cognoſcebat, ad petitionem ſupradicti Raynerij vos ad ſuam præſentiam evocavit, in feſto ſancti Andreæ tunc proximo futuro vobis terminum peremptorium præficiendo, quo vos conſpectui præſentaretis ipſius, ſententiam recepturi. Cùmque vos coram eo nequaquam comparuiſſetis termino conſtituto, bonæ memoriæ Bartholomæus judex Viterbienſis de mandato ipſius Præfecti contra vos, tanquam in contumaces, ſententiam promulgavit hoc modo, ſententiam Guezij, in eo quòd Raynerium nomine pupillorum abſolvit, ratam eſſe pronuntians; in quibus verò condemnavit eundem, ſententiam pronuntiavit injuſtam, & legitimè provocatum; adiciens ut ſi tu Altarocca in morte patris minus legitima habuiſſes, computata dote ac aliis bonis patris, condemnabat in ſupplementum illius Raynerium nomine pupillorum. à qua ſententia fuit poſtmodum appellatum. Cùm autem propter hoc vos & pars altera ad noſtram præſentiam veniſſetis, dilectum filium noſtrum G. ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem vobis & parti adverſæ conceſſimus auditorem. Coram quo cùm pars Raynerij peteret ſententiam Bartholomæi judicis confirmari, pars veſtra reſpondit quòd licèt in feſto ſancti Andreæ, ſicut prædictum eſt,

à Præfecto terminus fuerit conſtitutus, nihilominus tamen ad veſtram inſtantiam in octavam ejuſdem nativitatis idem terminus fuerat prorogatus, ſicut per unicum teſtem veſtrum & alterum partis adverſæ maniſeſtiſſimè probarur. propter quod dicebatis illam ſententiam nullam eſſe, utpote dilatione pendente prolatam; maximè cùm ante diem præfixum citatio facta fuerit per venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Suanenſem, ad quem medio tempore noſtræ litteræ ſuper ipſo negotio fuerant impetratæ, ſicut per depoſitiones teſtium videtur eſſe probatum. Poſtquam itaque ſuper iis & aliis coram Cardinale prædicto inter vos & partem alteram fuit diutiùs litigatum, ipſe, habito conſilio peritorum, de mandato noſtro ſententiam ſupradicti Bartholomæi judicis propter cauſas prædictas pronuntiavit penitùs nullam eſſe, ſententiam verò Guezij judicis, in eo quòd dixit tertiam Cleræ ac tertiam Adelaſiæ integraliter deducendas, idem Cardinalis pronuntiavit injuſtam, & ab ipſa legitimè provocatum diffiniens ſic illas tertias deducendas, ut legitima portio tibi Alteroccæ debita jure naturæ tibi ſalva ſit in utraque, ad cujus reſtitutionem dictum Raynerium condemnavit. In eo verò quòd quartam per Trebellianum idem Guezius cenſuit retinendam, ſententiam confirmavit ejuſdem, ita videlicet quòd fructus de bonis ipſius à tempore litis conteſtatæ percepti computentur in ea; qui ſi ſuffecerint ad quartam & fructus ejus, eo nomine alia deductio nulla fiat. alioquin juxta quantitatem fructuum perceptorum computationis ratio habeatur. Quia verò pater Aiectæ ipſam in legitima non potuit aggravare, legitimam ipſam, ejus videlicet partis quæ jam dictæ Aiectæ debebatur ab inteſtato, deducendam cenſuit & etiam retinendam, ita videlicet quòd deductio fiat tantummodo de iis rebus de quibus ſecundùm Tuſcanenſis conſuetudinem civitatis fieri conſuevit. In eo verò quòd idem Guezius condemnavit Raynerium, nomine pupillorum ſuorum, ad reſtitutionem vobis reſidui faciendam, ipſius ſententiam confirmavit. Nos igitur ejuſdem Cardinalis ſententiam exigente juſtitia promulgatam ratam habentes, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Viter. II. Idus Septembris, anno decimo.

OTONIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 114. Vt Preſbyter qui digitum ſiniſtræ manus amiſit, miniſtrare poſſit. *Vide Reginonem lib. 1. c. 410.*

VEniens ad præſentiam noſtram O. Preſbyter humili nobis inſinuatione monſtravit quòd cum ante domum ſuam quidam homines invicem rixarentur, & ipſe caſu domum exiviſſet eandem, unus de rixantibus, nulla ejuſdem Preſbyteri præcedente culpa, irruens in eundem, diabolo inſtigante, ſiniſtræ manus digitum amputavit eidem. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut exequendi ſuum officium ei licentiam concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, Preſbyterum ipſum in ordine ſuo ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo liberè miniſtrare permittas. Quædam enim interdum impediunt promovendum quæ non deiciunt jam promotum. Datum Viterbij XIV. Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO VARISIENSI, & Epiſcopo Salimbrienſi, & Decano S. Mariæ de Blakerna Conſtantinopol.

Epiſt. 115. Vt R. Clericum inſtituant in Eccleſia de Kuſan.

CVm proviſio Clericorum opus in ſe contineat pietatis, quæ promiſſionem habet vitæ quæ nunc eſt pariter & futuræ, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus Eccleſiam inſulæ de Kupban, quæ vacare proponitur, dilecto filio R. Clerico kariſſimi in Chriſto filij noſtri Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris, eccleſiaſticum beneficium non habenti, auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo conferatis, & faciatis ipſam ab eo pacificè poſſideri. contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles per cenſuram canonicam compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Viterbij XV. Kal. Octobris, anno decimo.

MORAVIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 116. Committitur ei cauſa monaſterij de Melros.

OLim expoſita nobis à dilecto filio.. Abbate & Conventu de Melros Ciſtercienſis ordinis quæſtione quòd nobilis vir P. Comes de Bonbar dioceſis ſancti Andreæ partem cujuſdam paſturæ, quam legitimè fuerant aſſecuti, per violentiam occupaſſet, ipſis in aliis injurioſus exiſtens, venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis.. ſancti Andreæ &..: Laodenſi dioceſis ſancti Andreæ Archidiaconis cauſam ipſam ſub certa forma commiſimus terminandam. Citato verò, ſicut accepimus, Comite ſæpius ab eiſdem

judicibus per legitima intervalla, pluribus peremptoriis poſtmodum inculcatis, nec ultimo peremptorio comparente, licèt in ejus notitiam deveniſſet, dicti judices ipſum abſentem per contumaciam præſumentes, de virorum prudentum conſilio, quia mortis periculum vel membrorum vel ad minus ſanguinis effuſio timebatur ſi cauſa rei ſervandæ miſſio in poſſeſſionem rerum fieret petitarum, pœnam ſanctionis legitimæ in formam aliam commutantes, maneria ipſius nobilis ſuppuſuerunt eccleſiaſtico interdicto, excepto parvulorum baptiſmo & communione ac pœnitentia infirmorum. Ceterùm eo ad judicium veniente, cautionéque judicio ſiſti ab eo recepta, ſalvis exemptionibus quæ ſibi competere poterant, & interdicti ſententia relaxata, in die peremptorio, qui ad omnes exceptiones dilatorias proponendas Comiti fuerat aſſignatus, ex parte ipſius fuit propoſita fori exceptio, utcunque vallata triplici ratione; ſcilicet obtentu perſonæ, quia laicus; reſpectu rei, quia erat laicum tenimentum; juris communis beneficio, eò quòd actor ſequi debeat forum rei. Cùm autem iis rationibus objiceretur reſponſio ex adverſo, judices memorati videntes quòd hæc omnia nos non latuerint, cùm de ipſis in noſtris litteris fecerimus mentionem, & generalis conſuetudo ſit in partibus illis hactenus obſervata ut Clericus laicum in foro poſſit eccleſiaſtico convenire, præſertim de rebus in puram eleemoſynam piis locis collatis, interlocuti fuerunt exceptionem non eſſe hujuſmodi admittendam. Sanè pars Comitis, opinione ſua conſpiciens ſe fruſtratam, incepit perſonam dicti Epiſcopi recuſare, proponens quòd cùm quandam Eccleſiam Capellam diceret alterius Eccleſiæ in qua jus patronatus habebat, & ne quis in ea in ejus inſtitueretur præjudicium ſedem apoſtolicam appellaſſet, idem Epiſcopus quendam ab alio præſentatum poſt appellationem ad nos interpoſitam inſtituit in eadem; qui ſuper hoc etiam, eò quòd pœnam, etſi fuiſſet contumax, contra juris formam aſſeruit commutatam, exhibito tam de juré quàm de facto reſponſo, quia credebat eos velle procedere hujuſmodi exceptionibus non admiſſis, ad noſtram audientiam appellavit; per quam appellationem quandam expoliationem in modum exceptionis objecit, ut partem aliam repelleret ab agendo; ad quam probandam uno primo & ad habendam inſtrumentorum copiam de quibus in noſtris litteris mentio habebatur, & ea, ſi poſſet fieri, reprobanda póſt alio terminis habitis & receptis, ad utrumque diem monachis venientibus, Comes non comparuit, nec pro ſe miſit aliquem reſponſalem, peremptorium alium contemnere non formidans. Proceſſu veró temporis quidam præfati Comitis procurator ſuper iis querimoniam nobis exponens, ad dilectos filios Abbatem ſanctæ Crucis & Priorem de Inſula ſanctæ Columbæ & magiſtrum A. Rectorem Eccleſiæ de Cretton Dukeldenſis & ſancti Andreæ dioceſum apoſtolicas litteras impetravit; in quibus mandavimus quòd ſi ea quæ nobis ſuggeſſerat idem Comes, narratione veridica niterentur, ſcilicet quòd licèt propoſuiſſet coram primis judicibus litteras noſtras veritate fuiſſe tacita impetratas, propoſito etiam quòd ipſius judicium poterat declinare pro eo quòd ipſe in aliis cauſis eum contra juſtitiam aggravarat; & poſt appellationem ad nos interpoſitam eidem injurias non modicas irrogare præſumpſerat, ac terram ſuam ſine ulla certa vel rationabili cauſa eccleſiaſtico ſuppoſuerat interdicto, & paratus eſſet probare has cauſas & alias manifeſtas ob quas ſæpedictum Epiſcopum meritó recuſare poterat ut ſuſpectum, nihilominus tamen dictus Epiſcopus de objectis probationes recuſans admittere, interlocutoriam protulerit ut coram eo deberet in ipſo negotio reſpondere, atque ob hoc ex parte Comitis ad noſtram extiterit audientiam appellatum, revocato in ſtatum debitum quicquid occaſione litterarum ipſarum contra ipſum Comitem invenirent perperam attentatum, audirent cauſam, & eam appellatione remota fine debito terminarent, & facerent quod decernerent per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quibus R. monachus ejuſdem monaſterij in litterarum noſtrarum audientia contradicens, ſuam fecit ipſis litteris narrationem apponi. Verùm coram ſecundis judicibus ſuper iis quæ nobis fuerant nuntiata litigio aliquantulum ventilato, quia eis judicibus de propoſitis aliter conſtare non poterat, ipſi judices teſtes ſuper priori proceſſu negotij admittentes & examinantes cum diligentia, & atteſtationibus publicatis, dantes licentiam partibus obiciendi & in dicta teſtium & perſonas, poſt objectiones utrinque propoſitas in dicta & teſtes, ad nos totum negotium remiſerunt, diem partibus præfigentes

Dominicam

Dominicam qua cantatur. *Quaſi modò geniti*, quo ſufficienter inſtructæ vel per ſe vel per procuratores legitimos noſtro ſe conſpectui præſentarent. Parte quidem dictorum Abbatis & Conventus ſe nobis cum litteris judicum ſecundorum & atteſtationibus& objectionibus mutuis eodem termino præſentante, ac eiſdem dilecto filio noſtro G. ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinale à nobis auditore conceſſo, cùm pars alia nec venerit nec aliquem pro ſe miſerit diutiùs expectata, nos volentes partium laboribus parcere ac expenſis, viſis omnibus ſcriptis & diligentiùs intellectis, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ad ea quæ tam à prioribus quàm ſecundis judicibus acta ſunt non habens reſpectum, indicans partibus ut infra quindecim dies utraque tibi collegam aſſignet virum idoneum & honeſtum, cum quo, appellatione remota, juſtitia mediante, nec obſtante fori exceptione ſuperiùs memorata, in cauſa procedas, & ſi utraque vel altera noluerit tibi aſſignare collegam, tu nihilominus ſine utroque vel cum altero tantùm mandatum apoſtolicum exequaris; idem facturus, ſi uterque vel alter noluerit intereſſe. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO MAIONI COMITI Inſularum Kephaloniæ ac Iacinti.

Epiſt 127. Indulgentur ut poſſit eligere Confeſſorem.

QVoniam illius locum, licèt immeriti, tenemus in terris qui cùm nolit mortem peccatoris, ſed potiùs ut convertatur & vivat, poſt pœnitentias delinquentiũ peccata diſſimulat correctorum, & tanto pœnitentibus & converſis plenioris ſuæ gratiæ munus impendit quanto majus gaudium eſt Deo & angelis ejus ſuper uno peccatore pœnitentiam agente quàm ſupra nonaginta novem juſtos qui ſe credunt pœnitentiæ beneficio non egere, exultavimus plurimùm & delectati ſumus in iis quę de tua devotione ad noſtram notitiam devenerunt. Sicut enim apoſtolatui noſtro per tuas litteras humiliter intimaſti, licèt hactenus quaſi piraticam vitam ducens, multa commiſeris in tuæ ſalutis diſpendium & injuriam creatoris, nunc tamen conditionem tuæ fragilitatis agnoſcens, veniam poſtulas de commiſſis, & ut tanquam poſteriorum oblitus, ad anteriora te ſollicitus & devotus extendas, offenſas præteritas novæ ſatagis converſationis ſtudio compenſare, ad obſequium Ieſu Chriſti ac ſubſidium terræ ſanctæ totis viribus elaborans. Propter quod altiſſimo grates referimus quas valemus, qui te tam miſericorditer ex alto reſpexit, ut & de præteritis exceſſibus doleas, & in operibus meritoriis te ſtudeas exercere, propoſitum tuum eo ampliùs in Domino commendantes quò ſollicitus ad utiliora te erigas, & tam temetipſum quàm terram tuam ſedis apoſtolicæ poteſtati cum fervore omnimodæ devotionis exponis. Vt igitur deſiderij tui votum fine feliciori claudatur, nobilitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus alicui diſcreto ſacerdoti univerſa peccata tua humili confeſſione reveles; & ab ipſo pœnitentiam recipiens ſalutarem, juxta poſſe tuum ſatisfactionem exequi ſtudeas quam tibi duxerit injungendam. Nos enim reddentes te de gratia noſtra ſecurum, benedictionis noſtræ te clypeo communimus; ſperantes quòd ſi in aſſumpto devotionis propoſito perduraveris, præter cœleſtis retributionis commodum quod acquires, etiam in bonis temporalibus non modica ſuſcipies incrementa. Datum Viterbij XVII. Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epiſt. 128. Scribit ei ut Epiſcopum Kefaloniæ reducat ad obedientiam ſedis apoſtolicæ.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd in inſula Iacinto, quæ ad dilecti filij nobilis viri Maionis Comitis Kephaloniæ pertinet ditionem, quidam Epiſcopus Græcus non ſolùm ſedi apoſtolicæ inobediens & rebellis exiſtit, ejus diſpoſitionibus omnino parere contemnens, verùm etiam vitam ducit in multorum ſcandalum diſſolutam. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, eundem Epiſcopum moneas attentiùs & inducas ut ſedi apoſtolicæ omnimodam obedientiam & reverentiam ſtudeat exhibere, vitam & mores ſuos in meliùs commutando, prout gravitas officij pontificalis expoſcit. Si verò monitis tuis acquieſcere fortè contempſerit, tu, ipſo ab Eccleſiæ ſuæ cura prorſùs amoto, facias eidem Eccleſiæ de perſona idonea ſublato appellationis obſtaculo canonicè provideri. contradictores vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam monitione præmiſſa compeſcens. Datum Viterbij XIV. Kal. Octobris, anno decimo.

EPISCOPO PLACENTINO.

Epiſt 129. Vt monaſterium de Patramarina cogat

NOſtro noveris apoſtolatui intimatum quòd cùm inter dilectos filios Cardinalem civem Ianuenſem & I. filium

ad reſtitutionem certorum bonorum.

quondam Vaſſall. Sinor. ſuper bonis matris Cardinalis ipſius & novercæ nibilominus ejuſdem I. quæſtio emerſiſſet, quia conſtitit interim quòd mater Cardinalis prædicti monaſterio ſancti Michaëlis de Petra martina obtulerat ſe ac ſua, idem I. bona prædicta plus quàm centum libras valentes pro triginta libris Ianuenſibus ab Abbate monaſterij memorati emptionis ſibi titulo acquiſivit. Cùm igitur ſuſtinere nolimus ut idem monaſterium tam enormiter in alienatione prædicta lædatur, per apoſtolica tibi ſcripta mandamus ut Abbatem & monacbos ejuſdem loci moneas attentiùs & efficaciter inducere non poſtponas ut ad recuperanda bona prædicta proſequantur in tua præſentia rationem. Alioquin cùm æquius ſit & magis conſonum rationi ut idem Cardinalis potiùs quàm extraneus ſæpedicta bona obtineat, quæ matris ſuæ quondam fuiſſe noſcuntur, volumus & mandamus ut eiſdem Abbati & monachis firmiter ex parte noſtra præcipias ut omne jus & actiones quas habent ad recuperanda bona prædicta, ſæpedicto Cardinali appellatione remota cedere non poſtponant, ita videlicet quòd monaſterium ipſum idem Cardinalis ſervet indemne, ac pro tanto beneficio vaſſallus fiat ejuſdem monaſterij pariter & defenſor, quemadmodum coram nobis ipſe promiſit. Datum Viterbij XVIII. Kal. Octobris, anno decimo.

VNIVERSIS FIDELIBVS NOSTRIS per patrimonium beati Petri Apoſtoli conſtitutis.

Epiſt. 130. Qualiter Patereni & eorum fautores puniantur.

AD eliminandam omnino de patrimonio beati Petri hæreticorum ſpurcitiam, ſervanda in perpetuum lege ſancimus ut quicunque hæreticus, & maximè Paterenus, in eo fuerit inventus, protinus capiatur & tradatur ſeculari Curiæ puniendus ſecundùm legitimas ſanctiones. Bona verò ipſius omnia publicentur; ita ut de ipſis unam partem percipiat qni ceperit illum, alteram Curia quæ ipſum pnnierit, tertia verò deputetur ad conſtructionem murorum illius terræ ubi fuerit interceptus. Domus autem in qua hæreticus fuerit receptatus, funditus deſtruatur, nec qniſquam eam reædificare præſumat; ſed fiat ſordium receptaculum, quæ fuit latibnlum perfidorum. Credentes præterea & defenſores ac fautores eorum quarta bonorum ſuorum parte multentur, quæ ad uſum reipublicæ deputetur. Quòd ſi vel hoc modo puniti, rurſus in ſimilem fuerint culpam prolapſi, de locis ſuis penitùs expellantur, nec unquam revertantur ad illa, niſi de mandato ſummi Pontificis, digna ſatisfactione præmiſſa. Proclamationes autem aut appellationes hujuſmodi perſonarum minimè audiantur; nec quiſquam eis in qualibet cauſa reſpondere cogatur, ſed ipſi cogantur aliis reſpondere. Iudices autem, advocati, & notarij nulli eorum ſuum impendant officium. Alioquin eodem officio perpetuò ſint privati. Clerici verò non exhibeant hujuſmodi peſtilentibus eccleſiaſtica ſacramenta, nec eleemoſynas aut oblationes eorum accipiant. Similiter Hoſpitalarij ac Templarij & quilibet regulares. Alioquin ſuo priventur officio. ad quod nunquam reſtituantur abſque indulto ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Quicnnque præterea tales, videlicet credentes, fautores, receptatores, & defenſores bæreticorum præſumpſerint eccleſiaſticæ tradere ſepulturæ, uſque ad ſatisfactionem idoneam anathematis gladio feriantur. Nullus talium admittatur ad teſtimonium, nec ad aliquod publicum officium vel commune conſilium aſſumatur. Et qui talem elegerit, tanquam bæreticorum fautor prædicta pœna multetur. Statutum iſtud in Capitulari ſcribatur ad quod annuatim intrant Poteſtates, Conſules, ſeu Rectores; nec unquam removeatur ex illo, ut ſemper jurent ipſum ſtatutum ſe firmiter ſervaturos. Et quicunque contempſerit aut neglexerit illud ſervare, depoſitus à regimine, centum librarum pœnam incurrat ſolvendam cuicunque Summus Pontifex juſſerit aſſignari. Nulli ergo &c. hanc pàginam noſtræ conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij IX. Kal. Octobris, anno decimo.

VNIVERSIS TAM CLERICIS QVAM laicis in patrimonio beati Petri Apoſtoli conſtitutis.

Epiſt 131. Ne quid adverſùs leges & canones attentetur.

CVm ex officij noſtri debito teneamur tam Clericis quàm laicis paterna ſollicitudine providere, ne contingat iſtos aut illos injuriam perpeti vel injuriam perpetrare, conſtitutiones iniquas contra leges & canones à laicis promulgatas ant etiam promulgandas adverſùs Eccleſias ſeu viros eccleſiaſticos non ſolùm ſpirituali ſed etiam temporali auctoritate damnamus penitùs & caſſamus, ſub debito fidelitatis & interminatione anathematis inbibentes ne conſtitutiones hujuſmodi nequiter obſervare præſumant. Nos

enim quicquid earum occaſione contra Eccleſias vel perſonas eccleſiaſticas fuerit attentatum decernimus irritum & inane, nonobſtante aliquo juramento quod ſuper earum obſervatione præſtitum eſſe dicatur, cùm illud, tanquam illicitum, non debeat obſervari. Iudicibus autem & tabellionibus inhibemus ne ſecundùm hujuſmodi conſtitutiones damnatas ſuum præſumant officium exercere, ſi officij ſui cupiunt periculum evitare. Datum ut in alia.

VNIVERSIS FIDELIBVS NOSTRIS per patrimonium beati Petri Apoſtoli conſtitutis.

Epiſt. 132. Hortantur ad pacem & concordiam, & ut nullus alium offendat.

CVm juratum ſit à Comitibus & Baronibus, Poteſtatibus & Conſulibus, pacem & juſtitiam & ſecuritatem ſtrictè ad mandatum noſtrum ſervare, univerſitati veſtræ mandamus quatinus veram pacem ſervantes, nequaquam vos invicem offendatis, neque communitas communitatem, neque perſona perſonam, neque communitas offendat perſonam, exceptis raptoribus & prædonibus, & exceptis bannitis & diffidatis; ad quos puniendos Rectori apoſtolici patrimonij, quotiens requiſiti fueritis, impendatis auxilium opportunum. Si verò quiſquam offenditur, non ſtatim reoffendat, ſed moneat priùs ut emendet offenſam. Et ſi ſuper emendatione orta fuerit contradictio, niſi per alium ſedari potuerit, ad arbitrium Rectoris apoſtolici patrimonij referatur. Alioquin diffidatus ab eo tanquam hoſtis publicus impugnetur. Cùm autem orta fuerit inter aliquos controverſia, per concordiam vel judicium terminetur; ſicque judicium penes eum cui competit juriſdictio. ſalvis ſemper appellationibus ad nos vel Rectorem apoſtolici patrimonij legitimè factis aut etiam faciendis. Si verò quiſquam infra beati Petri patrimonium conſtitutus modum iſtum ſervare contempſerit, ab omnibus ſecundùm mandatum Rectoris apoſtolici patrimonij arceatur. Si quis autem auctoritate ſua prædam acceperit vel accipi fecerit, ſeu aliquid furatus fuerit vel furari fecerit, prædam & furtum tam ipſe, quàm ille qui ſcienter emerit, cum pœna dupli reſtituat. Qui verò furtum vel hujuſmodi prædam emerit ignoranter, ea reſtituat abſolutè, nulla recompenſatione ſibi præſtita vel præſtanda; ſed emptor adversùs venditorem ſuam habeat actionem. Hæc omnia injungimus ſub debito præſtiti juramenti Comitibus & Baronibus, Poteſtatibus & Conſulibus obſervanda; ut & ipſi ea fideliter ſervent, & per diſtrictus ſuos faciant ab aliis obſervari. Salvo ſemper in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato. Datum ut in alia.

NIVERNENSI ET AVRELIANENSI Epiſcopis & Abbati Curiæ Dei Ciſtercienſis ordinis Aurelianenſis diœceſis.

Epiſt. 133. De Alberico Remenſi electo.

ILla venerabiles fratres noſtros Pariſienſem & Attrebarenſem Epiſcopos & dilectum filium Abbatem de Claromariſco credimus honeſtate pollere ut ſuper ordinatione Remenſis Eccleſiæ, quam eis duximus committendam, bono zelo proceſſerint, præſertim cùm is quem ipſi Eccleſiæ præfecerunt ſit vita, ſcientia, & fama præclarus. Nos autem ad hoc, Deo teſte, ſummo deſiderio aſpiramus ut in Eccleſia Dei tales ad prælationis officium aſſumantur qui non ſint mercenarij, ſed paſtores, plebes ſibi commiſſas verbo pariter & exemplo docturi. Porrò dilecti filij Teobaldus de Pertico Archidiaconus & P. de Stampis Canonicus Eccleſiæ memoratæ, inter cetera quæ contra prædictorum Epiſcoporum & Abbaris proceſſum per ſuas nobis litteras intimarunt, hoc contra magiſtrum Albericum in Remenſem Archiepiſcopum nominatum ſpecialiter expreſſerunt, quòd erat irregularis, indiſcretus, & manumiſſus. Vnde cùm irregularis non congrueret officio, indiſcretus oneri, & manumiſſus honori, Epiſcopis qui ad ejus conſecrationem convenerant interdicere curaverunt ne talem præſumerent in Epiſcopum conſecrare, cùm dictus P. interrogantibus ipſis Epiſcopis reſpondiſſet quòd coram eis hoc die data probaret. Sed præfatus Pariſienſis Epiſcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum niſi dunraxat ipſo judice replicante, duos Preſbyteros convocavit, quorum teſtimonia conrra Petrum abſentem & ignorantem ſuper infamia clam recepit, & ſic admiſſus non fuit ad tantam irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxiſſet. Eo igitur in ordinarè repulſo, poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam, fecit illum utcunque in Epiſcopum conſecrari. Ceterùm Epiſcopi & Abbas prædicti ſuis nobis litteris intimarunt quòd in ipſo negotio juxta formam mandati apoſtolici procedentes, præfatum Albericum Pariſienſem Archi-

diaconum, vitum apptobati teſtimonij, & apud Deum & homines vita, moribus, & ſcientia gratioſum, ſnb atteſtatione divini judicij ſibi facta, de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta præfecerunt Remenſi Eccleſiæ in paſtorem, & fecerunt eidem, convocatis ſuffraganeis, munus conſecrationis impendi. quorum aſſertioni Remenſe Capitulum & ſuffraganei qui conſecrationi ejus interfuerant concordabant, ſicut eorum ad nos directæ litteræ proteſtantur. Quia verò prænominati Archidiaconus & Canonicus apud nos per iteratas litteras inſtiterunt ut ſupet hoc veritatem faceremus inquiri, quantumcunque nobis moleſtum exiſtat ſæpedictam Eccleſiam moleſtari, nolentes tamen tantum ſacramenti defectum clauſis oculis pertranſire, cùm impedimentum hujuſmodi tolerabile non exiſtat, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus inquiſita & cognita veritate, ſi præfatum Pettum inveneritis à tali exceptione probanda præſcripto modo fuiſſe repulſum, eo quòd inordinatè actum eſt non obſtante, denuntietis eidem & Archidiacono memorato ut, ſi volucrint & valuerint, ambo vel alter regularirer probent ſub cxamine veſtro irregularitatem objectam; & ſi eam infra duos menſes probare noluerint aut nequiverint, ſive quòd in canonica ptobatione deficiant, ſive quòd à probatione canonicè repellantur, vos dilecto filio R. Subdiacono & familiari noſtro, per quem Palleum de corpore beati Petri ſumptum, inſigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, deſtinamus, protinus injungatis ut illud memorato Remenſis Eccleſiæ Præſuli ſecundùm formam ſibi datam aſſignet: qui quamvis non ſit nobis incredibilis aut ſuſpectus, ſi tamen ad declarandam penitùs famam ſuam ſe purgare voluerit antè quàm Palleum ſuſcipiat, approbamus. Si verò, quod abſit, ſufficienter probaverit irregularitatem objectam, vos illum à regimine Remenſis Eccleſiæ penitùs amoventes, ſuper ordinatione ipſius. Eccleſiæ procedatis ſecundùm formam præfixam ſæpefatis Epiſcopis & Abbati. Et cùm per ſollicitudinem veſtram in ea idoneus Pontifex fuerit ordinatus, faciatis ei præſcriptum Palleum aſſignari, ne propter hoc cogatur ulteriùs laborare. Quòd ſi, receptis probationibus, aliquid dubium vel difficile apparuerit, quod per vos nequeat expediri, totum ad nos fideliter teferatis, ſignificantes nobis plenariè veritatem; ut per veſtram relationem inſtructi, tam circa iſtum quàm circa illos auctore Domino procedamus ſicut de jure fuerit procedendum. Si verò non omnes iis exequendis &c. duo veſtrum &c. ſublato cujuſlibet contradictionis, & appellationis & recuſatinnis obſtaculo &c. Datum Viterbij Kal. Octobris; anno decimo.

EISDEM.

Epiſt. 134. Vt Pallium eidem Alberico tradatur.

CVm ſine Palleo Metropolitanus non poſſit plenitudinem pontificalis officij exercere, gravis quidem, non ſolùm Eccleſiæ, verùm etiam toti Remenſi provinciæ immineret jactura, ſi circa ejus antiſtitem donatio Pallei nimiùm differretur. Ne igitur Theobaldus de Pertico Archidiaconus & Petrus de Stampis Canonicus Eccleſiæ memoratæ per excogitatam malitiam procutent diffugium vel latibulum ut infra tempus in aliis litteris deſignatum negotium vobis commiſſum ſortiri non poſſit effectum, nos malignis adinventionibus obviare volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſi prædicti Archidiaconus & Canonicus ſollicitè perquiſiti non poterunt inveniri, vos elapſo tempore præfinito faciatis præfato Præſuli Palleum aſſignari. Salva tamen ad abundantiorem cautelam omni canonica ratione, ſi qua illis competere poterit contra ipſum; cùm talis exceptio ſit objecta quæ non ſolùm impedit promovendum, ſed deicit jam promotum. quamvis ſuper hoc ipſe non ſit aliquatenus infamatus, nec incredibilis, nec ſuſpectus, ut pote vir multimoda laude præclarus. Datum ut in alia.

EPISCOPO FERNENSI.

Epiſt 135. De Clericis ordinatis ab Epiſcopis non ſuis.

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd cùm à tua Eccleſia relegatus Clericis tuæ dioceſis ſub pœna excommunicationis duxeris inhibendum ne ad ſacros otdines abſque certis titulis ſe facerent promoveti, ipſi, tua probibitione contempta, catervatim ad alias provincias convolantes, à diverſis Epiſcopis indifferenter ſe faciunt ordinari. Proptet quod humiliter poſtulaſti ut quid de talibus ſit agendum, noſtris te litteris inſtruere dignaremur. Nos igitur fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd ordinati & ordinatores eorum, niſi per probabilem ignorantiam excuſentur, ſunt ab officio ſuſpendendi. Datum Viterbij IV. Nonas Octobris, anno decimo.

TERDONENSI EPISCOPO.

Epiſt. 136. Diſpenſatio pro contrahendo matrimonio in ſecundo & tertio, cauſa pacis.

SIcut ex tuarum accepimus ſerie litterarum, inter quoſdam Terdonenſes cives, propter homicidium quod quidam ex eis dicitur perpetraſſe, grave ſcandalum eſt exortum. Verùm ne odium proſiliret ad actum, interfecti conſangninei quandam ipſius neptem nepoti homicidium perpetrantis niſi ſunt matrimonialiter copulare, inter eos contractis jam ſponſalibus de præſenti. Sed quia contrahentes præfati ſecundi generis affinitatis gradu tertio ſe contingunt, ipſum contrahi matrimonium permittere noluiſti. Quacirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm ex hoc bonum non modicum valeat provenire, ipſos, ſi aliud canonicum non obſiſtat, inter ſe contrahere matrimonium ex diſpenſatione permittas. Datum Viterbij Kal. Octobris, anno decimo.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, Abbatibus, & aliis tam Clericis quàm laicis per regnum Vngariæ conſtitutis.

Epiſt. 137. Vt Legatum ſedis apoſtolicæ honorificè recipiant.

FVndamentum & fundator Eccleſiæ Dominus Ieſus Chriſtus, poſtquam ſplendore ſuæ divinitatis inflammavit teſtam fragilitatis humanæ, ut dragmam perditam reperiret, & pius paſtor ad caulas, ubi nonaginta novem reliquerat, errabundam ovem propriis humeris reportaret, uſque adeo erga ſalutem humani generis cotidiana remedia inceſſanter exhibuit ut ſi quis à catholica fide non devians hoc velit ſubtiliter intueri, ſicut ipſe eſt totius gratiæ plenitudo, ſic ad plures circa noſtræ conditionis miſerias miſerationes ejus exuberant, ut in omnibus ipſius perfectio noſtrum ſuppleat imperfectum. Inter cetera ſanè quibus Chriſtiano populo propter varias plagas criminum quaſi ſemivivo relicto per ipſius prudentiam ſunt proviſa remedia, conveniens antidotum in ſoliditate ſedis apoſtolicæ renovavit, eam totius Chriſtianitatis caput conſtituens & magiſtram, à qua, ſicut unguentum in capite quod deſcendit in barbam & ad oram etiam veſtimenti, panis intellectus & vitæ ad alias Eccleſias cum doctrina procedat fidei & aqua ſapientiæ ſalutaris. Verùm ne inter curas continuas & prægrandes paſtor ipſius & rector pro defectu imperfectionis humanæ deficeret, ſi ſolus conſumendus inani labore ad ſuam omnia ſollicitudinem revocaret, attendens quòd meſſi multæ unus non ſufficiat operarius, multos ſibi operarios & verbi dominici cooperatores adjungit, ac per eos exequi cogitur quæ per ſe non poteſt perſonaliter adimplere, ejus inſtructus exemplo qui & duodecim Apoſtolos & alios ſeptuaginta duos elegit, & binos ante faciem ſuam ad prædicandum direxit. Cùm igitur neceſſitas regni Vngariæ illuc exegerit Legatum à noſtro latere deſtinari, nos ad exaltationem & commodum tam Regis quàm regni ſpecialiter & efficaciter intendentes, eum ad partes illas non immeritò duximus tranſmittendum quem inter fratres noſtros ſincera diligimus in Domino caritate, dilectum videlicet filium noſtrum G. Tituli ſancti Vitalis Preſbyterum Cardinalem, virum genere nobilem, litterarum ſcientia præditum, morum honeſtate præclarum, diſcretum & providum, & ſuis exigentibus meritis nobis & fratribus carum admodum & acceptum, conceſſa ſibi plenaria poteſtate ut evellat & deſtruat, ædificet & plantet quæ in regno illo evellenda & deſtruenda, ædificanda cognoverit & plantanda. Monemus proinde univerſitatem veſtram attentiùs & exhortamur in Domino, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatinus præfatum Cardinalem tanquam Legatum apoſtolicę ſedis & magnum in Eccleſia Dei locum habentem, imò perſonam noſtram in eo recipientes humiliter & devotè, ipſiúſque ſalubribus monitis & præceptis pronis mentibus intendentes, quæ inter vos ſtatuenda duxerit, tanquam devotionis filij recipiatis firmiter & ſervetis; de cujus nimirum circumſpectione provida, & providentia circumſpecta indubitatam fiduciam obtinemus quoniam dirigente Domino greſſus ejus, ita regia via curabit incedere quòd non declinans ad dexteram vel ſiniſtram, ipſi Deo, nobis quoque, ac vobis pariter meritò poterit complacere. Ipſi proinde univerſi ac ſinguli reverentiam debitam & devotam obedientiam impendere ſatagatis; ne ſi, quod abſit, à quoquam eſſet aliter attentatum, præter ipſius Cardinalis offenſam, cujus cenſuram canonicam, ſi quam in contumaces aut rebelles duceret promulgandam, faceremus uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari, noſtram quoque indignationem incurreret, qui ſecundùm Apoſtolum omnem inobedientiam prompti ſumus ulciſci. Datum Viterbij Nonis Octobris, anno decimo.

In eundem modum Archiepiſcopis,

Epiſcopis, Abbatibus & aliis tam Clericis quàm laïcis per Dalmatiam conſtituris.

ARCHIEPISCOPIS, EPISCOPIS, & univerſis tam Clericis quàm laïcis per Rutheniam conſtitutis.

Epiſt. 318. Vt Legatum apoſtolicæ ſedis honorificè pertractent.

LIcèt hactenus elongati fueritis ab uberibus matris veſtræ, tanquam filij alieni, nos tamen, qui ſumus in officio paſtorali à Deo, licèt immeriti, conſtituti ad dandam ſcientiam plebi ſuæ, non poſſumus affectus paternos exuere, quin vos ſanis exhottationibus & doctrinis ſtudeamus tanquam membra veſtro capiti conformate, nt Effrahum convertatur ad Iudam, & ad Ietuſalem Samaria revertatur. Vtinam intelligere velitis ſapere ac noviſſima providere, ut à mentibus veſtris omni depulſa caligine, ad viam ab invio redeatis, qui dudum poſt greges ſodalium evagando, vos ejus pertinacitet magiſterio ſubduxiſtis quem Salvatot noſter univerſalis Eccleſiæ caput conſtituit magiſtrum, inquiens ad eundem: *Tu vocaberis Cephas*. Et: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram adificabo Eccleſiam meam. Et tibi dabo claves regni cœlorum. Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.* Cui cùm Dominus oves ſuas paſcendas tettiò repetito vocabulo commiſiſſet, manifeſtè dedit intelligi eum à grege dominico alienum qui etiam in ſuis ſucceſſoribus ipſum contempſerit habere paſtotem. Non enim inter has oves & illas diſtinxit, ſed ſimpliciter inquit: *Paſce oves meas.* ut omnes omnino intelligantur ei eſſe commiſſæ. Cùm igitut una ſit & indiviſa Domini tunica, nec unquam paſſa ſit divortium ſponſa Chriſti, juxta quod ſponſus in Canticis atteſtatur, *Vna eſt*, inquiens, *columba mea, una eſt matri ſua electa genitrici ſua, viderunt eam filia Sion, & beatiſſimam pradicaverunt Regina, & concubina laudaverunt eam*, neceſſe eſt ut quicunque ab hujuſmodi unitate receſſerint, aquis ſubmerſi diluvij, partem cum angelo apoſtata ſortiantut. Vt autem ipſius illibata unitas ſervaretur, unum eidem Dominus, ſicut præmiſimus, beatum Petrum videlicet, caput conſtituit & magiſtrum; ut quaſi Noë arcam, extra quam animalia derelicta in diluvio ſubmerguntur, ſalvatis ceteris infra ipſam contentis, in uno cubito conſummaret, pro cnjus fide, ne in ſua paſſione deficeret, ſpecialiter exoravit, eidem præcipiens ut fratres ſuos converſus aliquando confirmaret. Cùm ergo innumeris ferè teſtimoniis ſcripturarum, quas vos nec convenit nec expedit ignorare, unitas Eccleſiæ comptobetut, non eſt mirum, cùm ſimus, licèt immeriti, ſucceſſores illius cui juſſit Dominus paſcete oves ſuas, ſi errabundas oves nitimut ad caulas reducere, ut ſicut eſt unus paſtot, ſic fiat nnum ovile; ſi totis viribus labotamus ne quodammodo difforme fiat corpus Eccleſiæ, ſi partem aliquam ab eo contingeret ſeparari. Vt autem ad præſens de teliquis taceamus, cùm Græcorum Impetium & Eccleſia penè tota ad devotionem apoſtolicæ ſedis tedietit, & ejus humilitet mandata ſuſcipiat & obediat juſſioni, nonne abſonum eſſe videtur ut pats toti ſuo non congruat, & ſingularitas à ſuo diſcrepet nniverſo? Præterea, quis ſcit an propter ſuam rebellionem & inobedientiam dati fuerint in diteptionem & prædam, ut ſaltem daret eis vexatio intellectum, & quem in proſperis non cognoverant, tecognoſcerent in adverſis. Quia igitur, karìſſimi fratres & filij, ſi dignè volumus impoſitum nobis paſtorale officium adimplere, quantum fragilitas humana permittit, vos ad ea debemus inducere per quæ diſpendinm temporalium & ætetnorum poſſitis periculum evitare, dilectum filium noſtrum G. Tituli ſancti Vitalis Preſbytetum Cardinalem, virum genere nobilem, litteratum ſcientia præditum, morum honeſtate ptæclarum, diſcretum & providum, & ſuis exigentibus meritis nobis & fratribus noſtris carum admodum & acceptum, ad partes veſtras duximus deſtinandum, ut filiam teducat ad matrem & membrum ad caput, conceſſa ſibi plenaria poteſtate ut evellat & deſtruat, ædificet & plantet quæ in partibus veſtris evellenda & deſtruenda, ædificanda cognoverit & plantanda. Monemus proinde &c. *ut ſuprà uſque* obtinemus; quoniam dirigente Domino greſſus ejus, inter vos ea cnrabit ſtatuere per quæ Deo, nobis quoque, ac vobis pariter meritò poterit complacere. Datum ut in alia.

CLERO ET POPVLO VITERBIENSI.

Epiſt. 319. Vt Viterbienſis Eccleſia ſit deinceps cathedralis

Vide to. 1 Ital. ſacr parte 2. pag 106

EX privilegio felicis memoriæ C. Papæ prædeceſſoris noſtri cognovimus evidentet quòd ipſe fidem & devotionem veſtram attendens, de communi fratrum ſuorum conſilio Viterbienſe oppidum honorabili civitatis nomine inſignivit, & pontificalis cathedræ dignitate donavit,

auctoritate ſtatuens apoſtolica ut Viterbienſis Eccleſia cum Tuſcanenſi, Centumcellenſi, atque Blendanenſi, ponti-ficalem obtineret deinceps dignitatem. Nos autem, qui fidem & devotionem veſtram ipſa præſentia corporali certiùs ſumus experti, beneficium principale pleniùs interpretari volentes, illam Viterbienſi ſedi erga Centumcellenſem & Bledanenſem dioceſes honorificentiam confirmamus quam circa ipſas Tuſcanenſis ſedes dinoſcitur hactenus habuiſſe, cui Viterbienſis Eccleſia ſpecialiter eſt unita. Statu tamen illarum ſedium, Centumcellenſis videlicet & Bledanenſis, in ſuo jure manente. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ interpretationis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Viterbij IV. Idus Octobris, anno decimo.

CAPITVLO VTICENSI.

Epiſt 140. Eccleſia de Balneolis abjudicatur Petro Marco.

EX litteris venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi & dilectorum filiorum Decani Arelatenſis & Veſtararij Nemauſenſis accepimus quòd cùm olim cauſam quæ inter dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum ſcriptorem noſtrum & vos ſuper Eccleſia ſancti Iohannis de Balneolis vertebatur, ipſis duxerimus committendam, iidem partes ad ſuam præſentiam citaverunt, & auditis utriuſque partis allegationibus & pleniùs intellectis, teſtes receperunt productos; & quia ipſi cauſæ finem imponere noluerunt, eandem ad nos remiſerunt ſufficienter inſtructam, atteſtationes receptas ſuo ſigillo ſignatas nobis fideliter tranſmitrentes. Nos igitur auditis utriuſque partis rationibus, & prædictis atteſtationibus diligenter inſpectis, vos ab impetitione ipſius magiſtri Petri ſuper dicta Eccleſia præſentium auctoritate duximus abſolvendos, ipſi ſuper eadem ſilentium imponentes. Datum Corneti VIII. Kal. Novembris, anno decimo.

VNIVERSIS COMITIBVS ET Baronibus per regnum Siciliæ conſtitutis.

Epiſt. 141. Vt Regi Siciliæ ſint adjumento.

SI nec divinam nec regiam metueritis offenſam, ſi nec noxam infidelitatis nec notam infamiæ timeretis, deberetis ſaltem aut rerum diſpendium aut corporum periculum formidare; ut hoc pavore perculſi kariſſimo in Chriſto filio noſtro Friderico illuſtri Regi Siciliæ in ſupremo neceſſitatis articulo conſtituto debitum curaretis & neceſſarium auxilium impertiri. Certè cùm eum alienorum violentia detinebat, qualiſcumque vos probabilitas excuſabat. Sed cùm ipſum ſuorum cuſtodiat diligentia, quos ei pia genitrix deputavit, nulla vos poteſt ratio excuſare ne opportunum ſibi debeatis obſequium exhibere. Vt quid non improvidi prævidetis quòd ſi vel per inimicorum incurſus vel inſidias proditorum aut perdiderit vitam aut regnum amiſerit, noviſſima veſtra fient pejora prioribus, cùm illi procul dubio regnum ſint invaſuri qui nec perſonis parcent nec rebus, ſimul in unum omnibus confiſcatis; ſicut jam eſtis experti, utinam non obliti. Sera quidem erit & inutilis pœnitentia cùm calamitas irruerit improviſa. Vnde cùm adhuc tempus habetis, provideatis vobis ab ira ventura. Ipſe quidem Rex veſter per nuntios & apices ſuos miſerabilem nobis querimoniam depoſuit, intimando quòd licèt Comitibus, Baronibus, & civibus regni ſui ſæpe dederit in præceptis ut ſibi neceſſitates multiplices patienti ſuccurrere feſtinarent, ipſi, more aſpidis ſurdæ obturantis penitùs aures ſuas ut vocem non exaudiat incantantis, in nullo ſibi dignati ſunt ſubvenire, ſingulis quæ ſua ſunt procurantibus, & nullum ad ipſum habentibus ex fidelitate vel pietate reſpectum. Vnde cùm ſpiritualis & materialis gladius mutuò ſe debeant adjuvare, juxta quod legitur *Ecce gladij duo hic*; idem Rex nobis humiliter ſupplicavit ut eos qui terrenam non metuunt poteſtatem per cenſuram eccleſiaſticam cogeremus ad exhibendum ſibi ſubſidium opportunum. Nos igitur & petitionem & conqueſtionem ipſius juſtiſſimam cognoſcentes, devotionem veſtram monemus & exhortamur in Domino, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus eidem Regi, etſi non quantum debetis, quantum tamen poteſtis, feſtinatum curetis ſubſidium exhibere in victualibus, armis, navibus, & perſonis, aliiſque ſibi multipliciter neceſſariis; ut veſtro & aliorum fidelium ſuorum ſuffultus auxilio, imminentibus cladibus finem imponat, & regnum ſuum in tranquilla proſperitate gubernet. Alioquin, cùm & commonitionem & comminationem duxerimus præmittendam, in rebelles & contumaces officij noſtri debitum exequemur, graviùs forſan quàm extiment ſuper eos oppreſſionis pondus & percuſſionis gladium inducentes, cùm acutus morbus acuta indigeat medicina. Eos autem qui obedire nobis & Regi ſubvenire curaverint gra-

ta faciemus remuneratione gaudere. Datum Tuſcan. XVIII. Kal. Novembris, anno decimo.

CLERO ET POPULO TUSCANENSI.

Epiſt. 142. De privilegiis Epiſcopi Tuſcanenſis.

IUſtis petentium &c. *uſque* inclinati. Privilegium felicis memoriæ Leonis IV. Papæ prædeceſſoris noſtri Virobono quondam Epiſcopo Tuſcanenſi conceſſum, ne vetuſtate conſumptum valeat deperire, præſenti pagina de verbo ad verbum juſſimus annotari. cujus tenor eſt talis. LEO Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Virobono Tuſcanenſi Epiſcopo ejúſque ſucceſſoribus in perpetuum. Convenit apoſtolico moderamini pia religione pollentibus benivola compaſſione ſuccurrere, & poſcentium animis alacri devotione impertire aſſenſum, ut ex hoc divina nobis remuneratio aſcribatur. Ideóque quia tua fraternitas humiliter poſtulavit à nobis quatinus Epiſcopum ſanctæ Tuſcanenſis Eccleſiæ cum plebibus, Eccleſiis, Capellis, fundis, caſalibus, maſſis, villis, terris, vineis, curtibus, & ſylvis, vel omnibus quæ ſunt in dominio ejuſdem epiſcopij, tibi tuiſque ſucceſſoribus confirmaremus atque corroboraremus in perpetuum, ſecundùm jura prædeceſſorum tuorum, inclinati precibus tuis, per hujus Præcepti ſeriem præfatum epiſcopatum Tuſcanenſem confirmamus atque corroboramus tibi cum omnibus ſibi pertinentibus, videlicet in eandem civitatem quæ Tuſcana vocatur in giro & in circuitu epiſcopij, ſive per totam ipſam civitatem, curtes cum domibus, plurimiſque caſalinis, quemadmodum tuæ retines poteſtati, atque Eccleſiam ſancti Quirici cum domibus & cellis in circuitu ſuo, & à foris eandem civitatem, vineis, terris, fundis, caſalibus, molendinis, ubicunque eidem Eccleſiæ competunt vel competere poſſunt. Confirmamus etiam tibi in eadem civitate Eccleſiam ſanctæ Dei genitricis ſempérque virginis Mariæ Dominæ noſtræ, quæ olim caput epiſcopij extitit, & nunc plebs facta eſt, cum domibus, cellis, vineis, pratis, ſylvis, atque mercatum uſque in portam ejuſdem civitatis, cum omnibus ei pertinentibus, videlicet caſis & hortis & cum omni ſua convenientia. Montem ſancti Hermetis cum domibus & hortis, Eccleſiam ſancti Michaëlis Archangeli juxta fluvium Maſclam cum fundis & caſalibus ſuis, terris, hortis, & ſylvis, cum angaralibus & tributariis ſuis. Eccleſiam ſanctæ Chriſtinæ, cum ſylvis, caſalibus, pratis, & vineis. fundum qui vocatur Caſanovula, cum ponticulo & rivo ſancti Pauli. fundum Ancaranulam, vel ſi quis aliis vocabulis nuncupatur, cum omni eorum pertinentia vel adjacentia pariter & duorum fundorum qui vocantur Octiganum, Algorum, cum omni eorum integritate; ſeu & fundum qui dicitur Attevile, cum ſua convenientia, ſicuti tranſit longè latèque uſque ad canam Gundimarij. Eccleſiam ſanctæ Chriſtinæ in valle, & Eccleſiam ſanctæ Reſtitutæ, quæ ſunt juxta fluvium Martam, cum omnibus eorum pertinentiis. imò & fundum qui vocatur Planum de Mola cum terris cultis & incultis, & cum omnibus ei pertinentibus. In fluvio Maſclæ aquimulos ſex, & in fluvio Marta tres, cum omni convenientia. In fundo qui vocatur Fontana Guaralda hortos quindecim. Montem qui nuncupatur vinea montana, cum plagis & appendititiis ſuis. Montaſcinum, Montemtremitum, Solonianum, Vallem Ingonis, cum vineis, terris, & omnibus eorum pertinentiis, maſſaritiis, tributariis, ſive angaralibus ibidem reſidentibus. Fundum Petrellæ, fundum Muratula, vallem de Corneto, fundum qui vocatur Doliolum, fundum Marilian, fundum qui dicitur Mola, vallem quæ dicitur de Naſſo, montem Supponis, cum terris, pratis, ſylvis, vineis, hortis paludibus, & pantanis, atque perennibus ædificiis parietinis, attiguis, adjunctis, adjacentibúſque eorum, vel cum omnibus eorum pertinentiis. Vallem de Vico, cum vineis & terris. fundum Sarnanum, cum Eccleſia ſanctæ Ruffinæ, & fundum Malvanum, paritérque Cavam ſcameratam, & Cavam caprilem, cum omnibus eorum pertinentiis. Villam quæ vocatur Peturanum, cum Eccleſia ſancti Angeli infra ſe & terris, incenſariis quoque ac tributariis ibidem reſidentibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. Item & plebem ſancti Martini quæ eſt ſupra Sutrium, cum vineis, terris, ſylvis, maſſaritiis & tributariis ibidem commorantibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. Fundum qui dicitur Capecelo, fundum Fuſcignanum; fundum Landenam, fundum Caiolum, vallem Guidonis longè latèque uſque ad ripam, fundum Petella, fundum qui dicitur Cartafago cum vineis, terris, & ſylvis, ſicut extenditur uſque ad fluvium Martam, ſcilicet uſque ad vadum Prandonis. Confirmamus etiam tibi tuiſque

ſucceſſoribus

ſucceſſoribus plebem ſancti Andreæ in foro, & plebem ſancti Martini in Columpate, & plebem ſancti Heraſmi ſecus littus maris juxta Montem altum, cum domibus, cellis, ſeu curtibus, fundis & caſalibus eorum, quorumcumque vocabulis nuncupantur, famulis & famulabus ibidem reſidentibus & in tuo ſervitio & ditione permanentibus, vel cum omnibus ejus pertinentiis. ſim:úlque & plebem ſancti Sebaſtiani in Arenula, cum duobus fundis, videlicet Storatianum & Fabritianum. fundum qui vocatur Cavonis, fundum Ruginorula, fundum Carvaliolum, fundum Corgitellum, fundum Morazzanum, necnon & fundum Formellæ. Omnia verò cum finibus, terminis, limitibúſque eorum, terris, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, vineis, domibus, curtibus, maſſaritiis, incenſariis, tributariis ibidem reſidentibus, & cum omnibus eis adjacentibus vel pertinentibus. In finibus verò maritimæ, territorio Corgnetanenſi, fundum qui vocatur Poppe Lupuli inde inde, cum terris cultis & incultis, qui eſt ſecus fluvium Martam, & cum omnibus ejus pertinentiis. Item & fundum qui vocatur Poppe ſanctæ Mariæ, cum terris cultis & incultis, plagiis quoque, & appenditiis ſuis, vel cum omnibus ejus pertinentiis, atque Poppe juxta Waldimandiam, & terras ſancti Stephani, cum omni eorum convenientia, fundum qui vocatur Tureranzanula cum integritate ſua. Plebem ſanctæ Mariæ quæ poſita eſt in Terquinio, cum vineis, terris, pratis, & cum omnibus ſuis pertinentiis. In Ancarana fundos quatuor, videlicet montem Vulpium, Butten, & Saccali, cum poppis eorum ex utraque parte fluvij Martæ, & cum omnibus eorum convenientiis. Fundum qui vocatur Fultona inde inde, cum ſuis omnibus pertinentiis. Porrò confirmamus tibi tuóque epiſcopio, infra civitatem quæ nuncupatur Orcle, videlicet plebem ſancti Petri cum duabus Eccleſiis ſancti Iohannis & ſancti Angeli, cum curtibus, domibus in eadem civitate & aforis civitatem, terris, vineis, hortis, campis, pratis, ſilvis, rivis, molendinis, aquarúmque decurſibus, vel cum omnibus ſibi pertinentibus, immo & caſalem ſancti Petri, & Eccleſiam ſancti Sebaſtiani, cum fundis & caſalibus ſuis & omnibus eorum convenientiis, paritérque Eccleſiam ſancti Angeli ad Petram fictam, cum vineis, terris, & omni ſua convenientia. Simili modo concedimus & confirmamus tibi, karíſſime frater Virbone, maſſam quæ nuncupatur Campi, cum Eccleſia ſanctæ Mariæ infra ſe, & fundum qui vocatur Cavi majore, & alium qui vocatur minore, cum terris, vineis, maſſaritiis, angarialibus, tributariis, incenſariis, & cum omni datione & perſolutione quam tuis anteceſſoribus ſoliti ſunt perſolvere, & cum omnibus ejus pertinentiis. Præterea & inde inde medietatem de maſſa quæ vocatur forum Caſſij, cum vineis, terris, ſilvis, fundis, caſalibus, curtibus, domibus, famulis & famulabus & omnibus ſuis pertinentiis. Pari modo & maſſam quæ vocatur Mazzanum, inde inde, cum plebe ſancti Stephani, cum vineis, terris ſeu familiis, & cum ſua omni convenientia, atque trium unciarum ex altera medietate ſupraſcriptæ maſſæ foro Caſſij, cum famulis & famulabus ſuis, ſeu caſalibus, ſilvis, domibus, curtibus, & hortis, videlicet & horum fundorum Maſſam Lutiam, Ciſoranum, Attevile, Sippizzanum, Caſale, Paſtorinanum, Fraginanum, vallem Petracij, furcule epiſcopij, Gemulo, Peculiare, Paparanum, Fornillum, Carnarum, Calianum, planum de lupo, & aliud planum, Criptam Moraldi, Cajolum, Reſtrictum, Vilianellum monachorum, Menorellam, Fonticela, vallem de Puzzu, Montem Maurum, cum omnibus eorum adjacentiis vel pertinentiis atque colonis & colonabus ibi reſidentibus. Curtem ſancti Laurentij, quæ nuncupatur ſynodochium, Cataaſſim cum fundis & caſalibus ſuis, vineis quoque, terris, ſervis, ancillis, maſſaritiis, tributariis, & cum ſuis omnibus pertinentiis. Infra caſtrum quod dicitur Vitterbium plebem ſancti Laurentij cum Eccleſia ſancti Michaëlis Archangeli, cum domibus, curtibus infra ipſum Caſtellum & aforis, fundis, caſalibus, terris, vineis, ortis, aqulmolis, rivis, campis, pratis, ſilvis & omni eorum pertinentia. Enimverò per prædia ipſius caſtri Viterbij plebem ſancti Petri in vico Palenzano, cum ſuis Eccleſiis ſanctorum Julij & Valentini. Plebem ſancti Andreæ in campo cum Eccleſia ſancti Abundij Eccleſiam ſanctæ Luciæ in ſolo cocto. Omnes verò cum fundis & caſalibus eorum, terris, vineis, pratis, ſilvis, domibus, curribus & hortis, famulis & famulabus ibidem reſidentibus, maſſaritiis, tributariis, incenſariis, angarialibúſque eorum, & cum eorum convenientiis, ſimúlque decem & novem fundorum, videlicet Quinzanum, Cardoni, Polleianum,

Lattinulam, Materoum, Vallem Folianenſem, Aotooianum, Lucianum, Silianum, Avenule, Meſſutiaoum, Cavoni, Curtem de Folianellis, Cavam de Sonſa, vicum Renai, Occani, Paſtriniaoum, Stratilianum, vicum Otazanum, cum domibus, curtibus, bortis, fuodis, caſalibus, vineis, terris, campis, pratis, ſilvis, attiguis, adjuoctis adjacentiiſque eorum, cum omnibus eorum convenientiis, tributariis, angarialibus & ioceoſariis ſuis. Plebem ſancti Donati qui vocatur

Heic locus vacuus relictus eſt in originali.

cum fundis & caſalibus ſuis, videlicet Cortooula, Cardoni, Montem Averſo, Reciſam, Novelletam, & vallem Reginã, cum omnibus eorum pertinentiis. Plebem ſancti Laurentij in Palmule cum Eccleſia ſanctæ Luciæ & ſancti Euticij, cum villis, fuodis, caſalibus, domibus, curtibus, hortis, olivetis, & fuodum qui vocatur Alzanum, & Tucinam, cum tetris, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, famulis famulabus inibi permaneotibus, & cum omni jute & ditione eorum. Immo & curtem ſancti Salvatoris quæ ſtat juxta lacum Bulſini io territorio Mantano, cum terris, ſilvis, vioeis, fuodis, caſalibus, & cum piſcatione laci ipſius; quantum reſideotes ipſius curtis poſſunt piſcari, ſicut tui anteceſſores obtinueruot. Cettiſſimè igitur cotroboramus & modis omoibus confirmamus tibi, dilecte & amabilis frater Virbone Epiſcope, tuiſque poſteris Epiſcopis tuo in epiſcopio ſuccedentibus plebem ſaocti Petri in vico Pergulata ſecus ſupraſcriptum lacum, cum omnibus Eccleſiis, fundis & caſalibus ſuis, videlicet Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Rumiliaoo Eccleſiam ſanctæ Agnes, Eccleſiam ſancti Pancratij in Nucerioo, Eccleſiam ſancti Andreæ in Campo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ ubi corpus beati Flaviani martyris requieſcit, cum caſale & burgo ſuo in circuitu & giro ejus, ooa cum omoi eorum adjacentia vel pertinentiis, videlicet domibus, curtibus, hortis, terris, vineis, fundis, caſalibus, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, caſtanetis, montibus, collibus, plagiis, planitiis, cum inceoſariis, tributariis, & angarialibus eorum, vel cum omoibus eorum jure pertinentibus. Itemque & fundorum horum, vallem epiſcopij, Montem Flaſconis inde inde, vallem ſanctæ Luciæ, vallem Oriani, & Zuzzanum, planum rotundum, cum omnibus eorum adjacentia vel pettineotiis, inſuper terris, vineis, quæ rejacere videntur à capite burgi ſupraſctiptæ ſanctæ Mariæ uſque ad viam Tuſcanæ, denique & vicum qui cognominatur Quarantianum inde iode, cum Eccleſiis, curtibus, domibus quoque & criptis, multiſque familiis, & cum omnibus ſuis pertinentiis. Infra lacum nominatum qui vocatur Bulſious, inſulam quæ cognomioatur Martana, cum monaſterio ſancti Stephani, & cum eorum omoibus pertinentiis. Plebem ſancti Andreæ ſecus fluvium Mart. cum ſuis Eccleſiis ſancti Viti, ſancti Iohaonis, ſaoctique Laurentij, cum caſis, curtibus, hortis, vineis, fundis, caſalibus, molendinis, piſcariis, cannariis; & medietatem de ipſo fluvio ad molendinos rigandos in multis locis, unà cum colonis & colonabus ibidem reſideotibus, vel omnibus ejus pertinentiis. Simulque & horum fundorum, videlicet Cajolum, Vallicellas, Silvabubla, planum de Fontana, Mergonem, Metatam, Cazzanum, Metianum, planum ſancti Viti, Montem ſancti Andreæ, & Catillianum, una cum omnibus eorum adjacentiis vel pertinentiis, terris, campis, pratis, vineis, ſilvis, caſis, curtibus, ſervis, & ancillis, maſſaritiis, tributariis ibidem commorantibus. Maſſam quæ dicitur

Heic locus vacuus relictus eſt in originali.

cum plebe ſancti Iohaoois iofra ſe, quæ eſt ſupra fluvium Mart. cum vineis, terris, fundis, caſalibus, atque angarialibus ſuis, & incenſariis, cum ſuis coovenientiis. Maſſam quæ vocatur vicum Marianum, com plebe ſancti Iohannis, eorúmque fundorum, ſcilicet Rizzolanum, pratum poppæ Lupuli, Caium flajanum, Fioiaoum, Sclapplanum, pratum loogum, & Stonum, cum domibus, curtibus, terris, bortis, vineis, campis, pratis, ſilvis, maſſaritiis & tributariis, vel cum omni eorum pertinentia, atque fundum qui vocatur Amitinum, cum caſis, curtibus, Eccleſiis, domibus, terris, vineis, caſalibus, & cum omni eorum competentia, unà cum famulis & famulabus ibidem reſidentibus. Fundum qui dicitur Campus de Pinis, cum plebe ſancti

Heic locus vacuus relictus eſt in originali.

juxta lacum, cum terris, vineis, & ſua pertineotia. Maſſam quæ cognomioatut Olenzana, cum Eccleſiis ſanctæ Mariæ, ſancti Iohannis, & ſancti Felicis, cum fundis & caſalibus eorum, & cum omoi eorum pettinentia, necnon & Eccleſiam ſaocti Caſſiani, cum curte ſancti Ambtoſij, qui poſitus eſt in Feruleto, cum fundis & caſalibus eorum, terris, campis, pratis, vineis, hortis, ſilvis, coloois, colonabúſque ibidem reſidentibus, & cum omoibus ei pertinentibus.

Fundum qui vocatur Septiniauum cũ omni ſua pertinentia. In territorio Caſtren. fundorum duorum, ſcilicet Amponianum & Aſtronianum, cum eorum conveuientiis. In Sala trium fundorum, Vicovalle, Paternum, & Tulizanum, cum domibus, curtibus, vineis, terris, campis, pratis, paſcuis, & omnibus eorum pertinentiis, atque plebem ſancti Laurentij quæ nuncupatur Intrintilianum, cum fundis & caſalibus & ſuis omnibus pertinentijs. Maſſam quæ cognominatur Soranum cum fundis & caſalibus ſuis & omni integritate ſua. Confirmamus etiam & corroboramus tibi, amantiſſime frater, tuum epiſcopatum Tuſcanenſem cum terris, omnibus Eccleſiis & monaſteriis quorum infrá ſubſcriptos affines eſſe videntur, & in futuro conſtruentur, tam per urbes & eaſtella quàm etiam per diverſa oppida, maſſas, burgos, & villas, cum diſtrictione omnium Eccleſiarum & venerabilium locorum, Preſbyterorum & monachorum, quatenus per te tueantur & ſecundùm ſanctorum patrum canones defenſentur & ordinentur. Incipientibus verò à finibus tui epiſcopatus, ſcilicet à mari magno & inde per fluvium Minionem, ſicuti rectè extenditur in cripta S. Pancratij, & ſicuti rectè extenditur in pedem Leuprandij, qui eſt inter territorium Orclanum & Bledanum, & rectè pergit ad Cavam Fardengam, & inde tranſit ad Butten. aquæ ductus quæ eſt in ſtrata beati Petri Apoſtoli, & inde pergit in cacumine montis qui dicitur Folianum, & ſicut vadit via per ipſum montem in Civitellis, & venit in Staphile, qui dividit inter Ortem & comitatum Viterbienſem, & ſicut venit in locum Planculæ & vadit inter territorium Viterbienſe & Polimartienſe, & deinde pergit uſque ad Petram fictam, & inde venit ad rivum ſanguinarium, & pergit ad rivum qui vocatur Arlinus ad Mauſileum, & deinde vadit per lacum ad Mauſileum quod eſt in campo Roſano, & deinde venit per Eccleſiam ſancti Maximi, & deinde venit in ſanctum Bartholomæum, qui poſitus eſt in Marſuano, & deinde venit in Septinianum, & abinde in Muſileum Caninum, & inde pergit in Caneſtraſi, & ſicuti intrat in Tamone, & ipſe Tamo intrat in Armine, & ſic currit in mare. Infra quos fines ſunt plebes ſupraſcriptæ, monaſteria, civitates, caſtella, hereditates, ac territoria diverſa, & ſi quid aliud inter hos fines concluditur quod ad ipſum tuum epiſcopatum aliquo modo poſſit pertinere, à præſenti quinta indictione tibi tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum confirmamus & corroboramus, ſancientes apoſtolica Cenſura ſub divini judicij atteſtatione & anathematis interdictuut nullus umquam præſumat, cujuſcumque ſit dignitatis præditus poteſtate, vel etiam quæcunque magua parváque perſona, ex omnibus quæ ſuperiùs leguntur quoquo modo auferre à tuo epiſcopio aut contrarietatem facere. Si quis autem, quod non optamus, nefario auſu tentaverit iis quæ à nobis ad laudem Dei pro ſtabilitate jam dicti tui epiſcopatus ſtatuta ſunt refragari aut in quoquam tranſgredi, ſciat ſe anathematis vinculo innodatum & cum diabolo & ejus atrociſſimis pompis atque Iuda traditore Domini noſtri Ieſu Chriſti æterni incendij ſupplicio concremandum. At verò qui pio inruitu obſervator & in omnibus extiterit cuſtodiens hujus noſtri apoſtolici conſtituti ad cultum Dei reſpicientis, benedictionis gratiam à miſericordiſſimo Domino Deo noſtro multipliciter conſequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Scriptum per manus Nicolai Norarij atque Regionarij & Scriniarij ſanctæ noſtræ Romanæ Eccleſiæ, menſe Februario, Indict. V. Benevalete. Datum v i i i. Kal. Martias per manum Leonis Primicerij ſummæ apoſtolicæ ſedis, anno Deo propitio pontificatus Domini noſtri Leonis Papæ iv. in ſacratiſſima ſede beati Petri Apoſtoli ſexto, menſe & Indict. ſupraſcripta V.] Datum Corneti iv. Kal. Novembris, anno decimo.

CALARITANENSI ARCHIEPISCOPO.

ILlis es meritò comparandus de quibus inquit Propheta, *Canes muti ſunt non valentes latrare*, cùm graves & grandes ſubditorum exceſſus non ſolùm corrigere negligas, ſed etiam corrigere prætermittis, ſicut ex eo colligitur evidenter quòd inceſtuoſam copulam à nobis inhibitam inter filiam Marchionis de Maſſa & Hugonem de Baſſo conniventibus oculis contrahi permiſiſti. Sed & illis potes meritò comparari de quibus veritas ait, *Vulpes foveas habeant & volucres cœli nidos*, cùm doloſitates exerceas ſub ſpecie honeſtatis, ſicut in negotio Gallurenſi comperimus te feciſſe. Putabamus quidem oculum tuum ſimplicem eſſe, nullam tenebrarum partem habentem. Sed, quod dolentes referimus, angelus

Epiſt. 143. Ut latas contra nonnullos ſententias faciat publicari.

Sathanæ transfiguravit ſe in angelum lucis, & ſub ovina pelle lupina rabies ſe abſcondit. Licèt autem ſis immemor & ingratus dilectionis & gratiæ quam tibi ſtuduimus exhibere, adhuc tamen experiri volentes utrum in te aliqua devotionis & obedientiæ ſcintilla remanſerit per ap. t. ſ. dis. præc. m. q. præfatos Marchionem & Hug. de Baſſo diligenter moneas & inducas ut prælibatam inceſtuoſam copulam omnino diſſolvant, ac ſententias excommunicatioois & interdicti latas auctoritate noſtrâ in Dominas & terram Galluris, necnon & Lambertum Piſanum, ſolemniter innoves & declares, téque nſque ad feſtum reſurrectionis dominicæ proximò venturum apoſtolico conſpectui repræſentes. Alioquin ex tunc ſcias te ab officio pontificali ſuſpenſum. Datum Corneti VI. Kal. Novemb. anno decimo.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS & aliis Eccleſiarum Prælatis & univerſis Clericis in regno Aragoniæ conſtitutis.

Epiſt. 144. De libertate electionum epiſcopalium. *Vide additionem ad lib. 8 de concordia ſacerdotij & imp. cap. 10.*

SOlet annuere &c. *uſque* impertiri. In litteris ſiquidem kar. in C. fil. n. Petri illuſtris Regis Aragonum ſic de verbo ad verbum perſpeximus contineri. Petrus Dei gratia Rex Aragonen. Comes Barchinonen. & Dominus Montis peſſulani venerabilibus in Chriſto Terraconen. Archiepiſcopo & univerſis Epiſcopis, Abbatibus, ceteriſque Eccleſiarum Prælatis & eorum conventibus in regno & dominio noſtro conſtitutis, æternam in Domino ſalutem. Regi Regum, per quem Reges regnant, reverentiam debitam exhibentes, & ſponſæ ejus, ſanctæ videlicet Eccleſiæ, integram libertatem conſervare volentes, peſſimam conſuetudinem à nobis hactenus obſervatam, qua electionem Prælatorum ſine noſtro conſilio & aſſenſu procedere non permittebamus, amore Dei & ſanctæ Eccleſiæ & pro remedio animæ noſtræ & parentum noſtrorum relaxamus, vobiſque & univerſis ſucceſſoribus veſtris & conventibns in omni juriſdictione noſtra conſtitutis liberam eligendi facultatem per nos & per omnes ſucceſſores noſtros, aſſenſu regio minimè requiſito, in perpetuum indulgemus, hoc ſolum nobis & ſucceſſoribus noſtris reſervantes, ut liberè & canonicè electus in ſignnm regiæ fidelitatis nobis & ſucceſſoribus noſtris debeat præſentari. Nos igitur devotionem regiam in Domino commendantes, & approbantes in hac parte ſtatutum ipſins, illud auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Corneti III. Kal. Novembr. anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI S. Martini de Monte.

Epiſt. 145. De revocandis alienationibus monaſterij.

NE cauſâ ſententiali calculo diffinita in recidivæ contentionis ſcrupulum relabatur, judicialis diffinitio atramentali debet calamo exarari. Præſentibus ergo litteris innoteſcat quòd nos auditis & intellectis atteſtationibus, inſtrumentis, & allegationibns univerſis propoſitis coram nobis in cauſa quæ vertebatur inter yconomum veſtrum ex parte una & Fortiguerram ac Raynucium filium Poli Guiddoti cives Vitterbienſes ex altera ſuper accaſamentis quondam Tornampatt. & terris de Riſiare ac ſalicis cum molendino ubi facta eſt gualkeria, ſententiam Iacobi & Matthæi judicum Vitterbien. contra monaſterium iniquè prolatam omnino caſſamus, & ſententiam à ven. f. n. R. civitatis Caſtellanenſis Epiſcopo & P. Yſmaëlis tunc Abbate ſancti Andreæ contra præfatos cives minùs providè promulgatam corrigimus in hunc modum, videlicet quòd cùm conſtet monaſterium veſtrum in venditione prædictarum rerum ultra dimidiam juſti pretij fuiſſe deceptum, præfati cives aut recepto pretio poſſeſſiones reſtituant memoratas, aut ſuppleant quantum legitimè oſtendetur tempore venditionis juſto pretio defuiſſe. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 146. De Clerico per ſaltum promoto.

PEr tuas nobis litteras intimaſti quòd tempore bo. me. prædeceſſoris tui Clericus quidam conſilio cujuſdam ſacerdotis, quem familiarem habebat, ut ad ſacros ordines minis accelerarct inductus, cùm eſſet Acolytus, ſubdiaconatus ordine prætermiſſo, præſumptuosè ſe fecit in Diaconum promoveri; qui poſtmodnm pœnitentia ductus delictum ſuum cnidam Preſbytero patefecit; à quo fuit eidem injunctum ut in aliquo monaſterio ſub regulari habitu Domino miniſtraret; ubi cùm per annos aliquot permanſiſſet, ſuper prædicto exceſſu quendam duxit Epiſcopum iterum conſulendum, qui nihil eidem injungens delictum hujuſmodi tuo judicio reſervavit. Tu verò ipſi poſt-

modum injunxiſti ne in diaconatus officio miniſtraret donec quid ſuper hoc eſſet agendum noſtræ ſuſcepiſſet beneplacitum voluntatis, ipſúmque iterum in alio monaſterio collocans nobis humiliter ſupplicaſti ut cum eo miſericorditer agere dignaremur. Nos igitur de tua diſcretione gerentes fiduciam pleniorem f. t. p. A. ſc. m. quatenus ſi aliàs propria ſibi merita ſuffragantur, ipſum ſuſcipere faciens ſubdiaconatus ordinem, quem omiſit, eidem poſtmodum auctoritate noſtra diſpenſativè licentiam tribuas in diaconatus officio miniſtrandi. Datum Tuſcan. XIV. Kal. Novemb. anno decimo.

EIDEM.

Epiſt. 147. De electione Archiepiſcopi Vpſalenſis.

TAm per litteras tuas quàm kar. in. C. fil. n. S. Sueth. Regis illuſtris & ven. f. n. ſuffraganeorum, & dil. fil. Capituli Eccleſiæ Upſallen. & aliorum multorum accepimus quòd bo. me. Atchiepiſcopo Upſallen. viam univerſæ carnis ingreſſo, dicta Eccleſia, tum propter tuæ peregrinationis abſentiam, tum etiam propter inſolentiam regionis, diù manſit paſtoris officio viduata, ſed nunc ſpiritus ſancti gratia inſpirante in quendam prædicti Regis Capellanum V. nomine virum utique litteratum & ornatum moribus &, ut credis, virtutibus decoratum, clerus & populus conſenſu & petitione unanimi convenerunt. Sed quia de legitimo non eſt matrimonio procreatus, ipſum, ſicut vir providus & honeſtus, in eiſdem litteris non electum, ſed potiùs ad epiſcopale vocatum officiũ nominaſti, humiliter ſupplicans, ut quia, quantum humano conſtare poteſt judicio, perſona ſatis videtur idonea, & cleri electione, Regis conſenſu, ac populi petitione vocata, cum eo diſpenſare miſericorditer dignaremur, proponens quòd niſi expediret Eccleſiæ memoratæ, ac Regem & populum crederes propter hoc maximè ad favorem Eccleſiæ inducendum, libertatem quoque ipſius per hoc nihilominus conſervandam, pro eo nullatenus porrigeres preces tuas, cùm nulla Eccleſia ſit in mundi partibus conſtituta quæ tantum propter inſolentiam populi jugo ſubjaceat ſervitutis. Nobis autem cum fratribus noſtris ſuper hoc habentibus diligentem tractatum, multa incerta & dubia occurrerunt, tum quia ignoramus quantum idem V. defectum in natalibus patiatur, cùm multiplex ſuper hoc conſiderationis delectus debeat adhiberi tum, quia nobis non conſtat utrum provincia Vpſallen. tantum defectum ſuſtineat in perſonis quoad archiepiſcopale officium aſſumendum alia perſona non poſſit in ea magis idonea inveniri. Accedit ad hæc quòd cùm in ipſa provincia Presbyteri ex prava conſuetudine mulieres ſibi non metuant matrimonialiter copulare, ſi hujuſmodi conſuetudinem intendis de ipſa, ſicut accepimus, extirpare, indecens eſſet pariter & abſurdum ut ad tantum officium talis aſſumeretur perſona qua in exemplum deducta, tuum poſſet propoſitum impediri. Nos igitur attendentes quòd in talibus urgens neceſſitas & evidens utilitas diſpenſationis gratiam promerentur, honeſtati ac diſcretioni tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per ap. ſc. m. q. circumſtantiis ſtudioſè penſatis, Deum habens præ oculis, auctoritate noſtra circa confirmationem poſtulationis ipſius & poſtmodum conſecrationem procedas ſicut ad divini nominis gloriam & chriſtianæ religionis profectum videris procedendum. Ad hæc, propter devtoionem tuã & neceſſitatem Eccleſiæ Upſallenſis necnon & remotionem loci, ne ipſa Eccleſia fatigetur laboribus & expenſis, palleum de beati Petri corpore ſumptum, plenitudinem videlicet pontificalis officij, tibi tranſmittimus; ut ſi fortè ad diſpenſandum videris procedendum, illud eidem conferas ſub forma quam tibi ſub Bulla noſtra mittimus intercluſam. Alioquin ipſum ad nos remittere non poſtponas. Datum Corneti VIII. Kal. Novembris anno decimo.

P. ARCHIPRESBYTERO & Canonicis ſancti Xiſti Vitterbien.

INter vos & ven. f. n. Raynerium Vitterbien. Epiſcopum ſuborto ſcrupulo quæſtionis ſuper quarta decimarum, mortuariorum, procurationibus, oblationibus, ſynodatico & quibuſdam aliis juribus epiſcopalibus, quæ à veſtra Eccleſia idem Epiſcopus tamquam ſibi debita requirebat, tandem poſt publicationem teſtium & exhibitionem inſtrumentorum in talem concordiam nobis mediantibus amicabiliter conveniſtis ut tam vos quàm ſucceſſores veſtri non niſi in quarta decimarum & mortuariorum eidem Epiſcopo & ejus ſucceſſoribus teneamini reſpondere, ab alijs autem præſtationibus & ſervitiis eadem Eccleſia libera ſit penitùs

Epiſt. 148. Confirmatur quædam concordia.

& immunis. ſalva in omnibus obedientia & reverentia quam ei tamquam Epiſcopo veſtro & ſucceſſoribus ejus debetis in ſpiritualibus exhibere. de iis verò quæ vobis oblati veſtri de cetero ſani donaverint inter vivos, nullam eidem Epiſcopo vel ſucceſſoribus ſuis cogamini tribuere portionem. Nos igitur eandem concordiam approbantes, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præ. ſc. p. co. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Sutrij XVIII. Kal. Dec. anno decimo.

ILLVSTRI REGI FRANCORVM.

Epiſt. 149. Indulgentiæ conceſſæ pugnantibus adversùs Albigenſes.

INveterata pravitatis hæreticæ corruptela, quæ ſuccreſcit aſſiduè in partibus Toloſanis, fœtus non deſinit parere monſtruoſos, per quos in alios corruptione propriæ veſaniæ derivata, reviviſcit inſtanter & pullulat deteſtabilis ſucceſſio damnatorum, qui de ſuæ vanitatis adinventionibus gloriantes, dogmata rectæ fidei aſpernantur, & eò amplius prædicatam ſibi veritatem obaudiunt quo dùm abyſſus abyſſum invocat, & nox nocti indicat ſcientiam, confictam ſui mendacij falſitatem aliis liberiùs ſuggerentes, ſeſe conſiderant in ſuis falſis aſſertionibus ſingulares. Hi nimirum habentes juxta verbum Apoſtoli ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus penitùs abnegantes, ſub religionis imagine, quam ſe ſolos habere fatentur, multos incautos dulcedine verborum illiciunt, & reddunt ſuis malitiis uniformes. Hos utique in libro ſapientiæ mulier illa deſignat quæ ornatu meretricio præparata proclamat: *Intexui funibus lectum meum, tapetibus pictis ſtravi.* Hæretici ſiquidem cœleſtium verborum contextu & ornatu eloquentiæ picturato ſalubre auditoribus ſtratum ſe parare promittunt, in quo à tumultu vitiorum libero corde quieſcant, ſed locum potiùs perditioni conſtruunt funibus peccatorum. propter quòd dicitur per Prophetam: *Vaccas Betzhaven coluerunt habitatores Samariæ.* Hæretici namque, qui habitare ſe in Samaria id eſt in mandatorum Dei cuſtodia mentiuntur, cum legem Dei non intelligant, ſed impugnent, laſcivas ſectas multiplicis novitatis & erroris enutriunt. Sed cùm in præſenti vel in futuro pœnam ſuæ nequitiæ debitam patientur, lugebit populus ſuper eos. Dominus etenim juxta verbum propheticum tam domum æſtivam quàm domum percutiet hyemalem, & domus eburneæ deperibunt, quia tam eos qui æſtuantes fervore laſciviæ voluptatibus carnis inſerviunt, & qui ut religioſi ab hominibus habeantur, à quibuſdam vitiis abſtinendo macerant carnem ſuam, quàm illos etiam qui politis ſermonibus ad deceptionem ſimplicium falſa confingunt, percutiet Dominus & diſperget, faciens eorum memoriam cum ſonitu deperire. Licèt autem ad corrigendum hoc peſſimum genus hominum in tuo regno degentium, qui ad ſubverſionem Chriſtianæ fidei de vanitate conveniunt in idipſum, & ad eorundem multimodæ doloſitatis imagines in nihilum redigendas operam dederimus multociens & per multos, ipſi tamen in reprobum ſenſum dati nec propoſitas rationes attendunt, nec terrentur comminationibus, nec poſſunt blanditijs deliniri. Ideoque cùm ferro abſcidenda ſint vulnera quæ fomentorum non ſentiunt medicinam, & qui correctionem eccleſiaſticam vilipendunt brachio, ſint ſecularis potentiæ comprimendi, auxilium tuum, fili kariſſime, invocandum duximus ad vindicandum injuriam Jeſu Chriſti & capiendas vulpeculas quæ vineam Domini ſabaoth non ceſſant in ſimplicibus demoliri, ſerenitatem regiam monentes attentiùs & exhortantes in Domino, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes, quatenus ad extirpandos tam degeneres palmites, qui miſſis radicibus in profundum lambruſcos generant & non uvas, ad eliminandam quoque ſpurcitiam tam nocivam accingaris viriliter & potenter, ut & fidei tuæ puritas, quam tamquam Princeps catholicus ſervas in mente, ſtrenuis actibus in opere declaretur, & hæreticæ perfidiæ ſectatores potentiæ tuæ virtute contriti ad veritatis notitiam ſaltem inter afflictiones bellicas reducantur. Quãto enim Dominus Deus tuus in regni tui perturbationibus tibi benignus aſtitit & dedit exitum glorioſum, terram tuam in tranquillitatis quiete ponendo, tanto inimicis ejus & Eccleſiæ ſuæ te convenit robuſtiùs obviare. Nos enim, ut ſecuriùs his poſſis intendere, terram tuam & homines tuos ac eorum bona interim ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & ſi quis, quod non credimus, te vel tuos nequiter moleſtare præſumeret, tantam injuriam, quam reputaremus ſedi apoſtolicæ principaliter irrogatam, curaremus per cen. canonicam vindicare. Volumus inſuper ut ipſorum hæreticorum bona omnia publicentur, & tam tibi vel in per-

ſona propria laboranti, vel neceſſarium auxilium impendenti, quàm hominibus terræ tuæ, qui contra perfidos arma ſuſceperint expugnandos, illa valeat remiſſio peccatorum quam his qui laborant pro terræ ſanctæ ſubſidio duximus indulgendam; cujus neceſſitatis te ac illos volumus eſſe memores, ne contingat illius impedire ſuccurſum. Datum Romæ apud S. Petrum XV. Kal. Decemb. an. X.

In eundem ferè modum univerſis Comitibus, Baronibus & Militibus, & univerſis Chriſti fidelibus in regno Franciæ conſtitutis. Eadem dat.

In eundem ferè modum .. Trecen. & .. Viromanden. & .. Bleſen. Comitiſſis. Eadem dat.

In eundem ferè modum .. Comiti Barren. Eadem dat.

In eundem ferè modum .. Duci Burgundiæ & .. Nivernen. & .. Drocen. Comitibus & No. vi. G. de Donpierra. Eadem dat.

VV. EPISCOPO SANCTI ANDREÆ.

Epiſt. 150. De ſupplenda negligentia patronorum.

IN noſtra præſentia tua propoſuit fraternitas conquerendo quòd cùm quidam monachi & alij viri religioſi quaſdam parrochiales Eccleſias in tua dioceſi teneant ad uſus proprios deputatas, & in quibuſdam aliis, pro quibus annuum cenſum accipiunt, jus obtineant patronatus, cùm eaſdem Eccleſias vacare contingit, Capellanos & alios Clericos inſtituendos ibidem tibi, prout de jure tenentur, negligunt præſentare. Unde nobis humiliter ſupplicaſti ut tibi ſuper hoc dignaremur utiliter providere. Quocirca fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus quatenus ſi prædicti religioſi viri, vacantibus Eccleſiis quæ prædictis modis ad ipſos pertinere noſcuntur, tibi, prout de jure tenentur, Capellanos vel Clericos infra tempus à canonibus diffinitum malitioſè præſentare contempſerint, tu eiſdem Eccleſiis de perſonis idoneis providendi liberam auct. noſtra ſuffultus ſub. cujuſlibet contrad. & app. ob. habeas facultatem, ita tamen ut propter hoc nullum eis præjudicium generetur. Datum Sutrij Id. Novemb. anno decimo.

EPISCOPO PARISIENSI.

Epiſt. 151. Numerus Magiſtrorum Theologorum academiæ Pariſienſis definitur.

SIcut expedire credimus ut apud civitatem Pariſienſem, ad quam pro ſacræ paginæ diſciplina celebris recurſus habetur, Theologorum ſit copia Magiſtrorum, qui parvulis petentibus panem frangant, & eſurientes animas reficiant pabulo verbi Dei, ſic etiam decens eſt ut ipſorum numeroſitas refrenetur, ne forſitan propter oneroſam multitudinem, quæ nihil habet honeſti, vel vileſcat eorũ officium, vel minùs compoſite impleatur, cùm Deus omnia fecerit in numero, pondere, ac menſura. Hac igitur conſideratione prudenter inducti, auct. præs. firmiter inhibemus ut Pariſius Magiſtrorum Theologiæ numerus octonarium non tranſcendat, niſi fortè multa neceſſitas vel utilitas hoc expoſcat. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Sutrij XVIII. Kal. Decembris anno decimo.

EIDEM.

Epiſt. 152. Mandata de providendo quomodo in executionem mittenda.

SOlet annuere &c. *uſque* impertiri. Cùm igitur examinationem quorundam, qui à te vel præd. tuis ad ſacros ordines ſunt promoti, quibus provideri mandamus in beneficio competenti, nonnunquam aliquibus committamus, auctoritate præſentium firmiter inhibemus ne niſi te vel reſponſale tuo præſente ad examinationem hujuſmodi procedatur, ut contra examinandos tibi proponere liceat quicquid rationabiliter duxeris proponendum, ita quòd per examinationem aliter attentatam nullum tibi præjudicium generetur, niſi forſan evocatus legitimè in eluſionem mandati noſtri examinationi hujuſmodi per te vel reſponſalem idoneum neglexeris intereſſe. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 153. Ne monachi ſingulares ſint in monaſteriis.

CUm in Lateranen. Concilio ſit ſtatutum ne monachi &c. fraternitati tuæ, de qua certam fiduciam gerimus per ap. ſc. m. q. ſi quem monachum in aliqua Eccleſia dioceſana tibi lege ſubjecta ſingulariter inveneris habitare, ipſum mo. præ. per cen. ecc. app. re. compellas ut vel ad ſuum monaſterium redeat, vel aliquem honeſtum fratrem ſecum habeat commorantem. Dat. ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 154. Ut monachos & clericos ſuæ diœceſis corrigat.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd tam à monachis & aliis viris religioſis quàm à Clericis ſecularibus tuæ dioceſis multa gravia committuntur, quæ ſi non fuerint ſuperioris lima correcta, graviorum exceſſuum ma-

teriam miniſtrabunt. Licet autèm ex injuncto tibi præſulatus officio in corrigendis ſubditorum exceſſibus juriſdictionem obtineas generalem, ut tamen auctoritate mandati noſtri tuæ proviſionis officium liberiùs exequaris, fraternitati tuæ, de qua firmam fiduciam gerimus, per ap. ſc. m. q. tam circa viros religioſos quàm etiam Clericos ſeculares tuæ juriſdictioni ſubjectos corrigas app. re. quæ videris corrigenda, ſtatuens ad reformationem ipſorum quod regulare fuerit & honeſtum. Dat. ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 155. Datur illi poteſtas reformandi monaſteria ſuæ diæceſeos.

LIcèt Eccleſiarum omnium cura nobis immineat, pro monaſteriorum tamen ſtatu ſpecialiùs nos oportet eſſe ſollicitos, ne forſan in ipſis religionis obſervantia diſſolvatur, quam noſtris temporibus Domino diſponente plantare cupimus & fovere. Sanè ſicut noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, in monaſteriis & aliis locis religioſis dioceſana tibi lege ſubjectis in victu, veſtitu, converſatione, ac multis aliis gravitas negligitur regularis, & multa gravia committuntur ibidem, quæ cedunt non ſolùm in animarum diſpendium, ſed etiam ſcandalum plurimorum. Fratres præterea locorum ipſorum contra ſuæ profeſſionis propoſitum retinere propria non formidant. Cùm igitur hæc, ſi vera ſint, relinqui non debeant incorrecta, fraternitati tuæ, de qua certam fiduciam obtinemus, per ap. ſc. m. q. ſuper his & aliis inquiſita pleniùs veritate corrigas app. re. quæcumque noveris corrigenda, ſtatuens ibidem quod regulare fuerit & honeſtum. Datum Romæ apud S. Petrum XV. Kal. Decemb. anno decimo.

EIDEM.

Epiſt. 156. De unione monaſteriorũ Vallis profundæ & de Gyf.

AD aures noſtras noveris perveniſſe quòd monaſterium Vallis profundæ in tua dioceſi conſtitutum tanta rerum temporalium egeſtate gravatur ut ſorores ejuſdem loci nequeant de bonis ipſius monaſterij ſuſtentari, propter quod interdum, inſtigante humani generis inimico, pro neceſſariis acquirendis quædam minùs licita immo gravia committere non verentur. Quocirca fraternitati tuæ per ap. ſc. m. q ſi eſt ita, monaſterium ipſum aoctoritate noſtra ſuffultus, ſublato cujuſl. contrad. & app. ob. monaſterio de Gif tuæ dioceſis, quod pari neceſſitate laborat, adjungere ſtudeas & unire. Datum Romæ apud S. Petrum XIIII. Kal. Decemb. anno decimo.

EPISCOPO PICTAVEN.

Epiſt. 157. Vt I. ad ſubdiaconatus ordinem promoveat.

EX inſinuatione dil. fil. I. ſcolaris nos noveris accepiſſe quòd olim mater ſua in ipſius partus multis anguſtiis fatigata votum vovit Domino quòd quamcumque prolem ſuſciperet, eam in ſortem dominicam deputaret. quæ volens poſtmodum adimplere promiſſum, eundem I. fecit imbui litteralibus documentis & artibus liberalibus erudiri. Verùm idem I. à materna non diſcrepans voluntate, cùm minores ordines fuerit aſſecutus, à te inſtanter petijt ut eum in Subdiaconum promoveres. Tu verò, licèt habeat patrimoniũ de quo poteſt congruè ſuſtentari, & quidam ejus conſanguineus ad ordinationem centum ſolidos annuos ſibi fuerit paratus conferre, ſicque honorificè valeat vivere de prædictis, oblatis tamen precibus acquieſcere recuſaſti. Nos autem pium ejus propoſitum attendentes f. t. p. ap. ſc. præc. m. q. ſi eſt ita, dummodo ſit idoneus, promovere ipſum ad ſubdiaconatus ordinem non poſtponas. Datum Romæ apud S. Petrum VIIII. Kal. Decemb. anno decimo.

CIVIBVS ET VNIVERSO populo Dertuſenſi.

Epiſt. 158. Hortatur eos ut Eccleſiam Dertuſenſem revereantur.

AD noſtram audientiam ven. f. n. G. Dertuſen. Epiſcopo ſignificante pervenit quòd cùm pro eo quòd decimas & primitias ad plenum ſolvere nolebatis, olim vos excommunicationis ſententiæ ſubjeciſſet, in contemptum excommunicationis ipſius in cimiterio Eccleſiæ præſumpſiſtis ferè centum corpora decedentium ſepelire. Poſtmodum autem ſuper ipſis decimis & primitiis juſtitia mediante pro eodem Epiſcopo ſententia promulgata, promiſiſtis vos mandato Eccleſiæ parituros interpoſito juramento. Verùm ab eodem Epiſcopo poſtmodum abſoluti, ſicut mandaverat, ſepulta corpora extumulare curaſtis, volentes contemptum priſtinum taliter expiare. Sed procedente tempore aliqui veſtrum converſi retrorſum, & devutionem oſtenſam in odium deducentes, in ſuarum perniciem animarum, ad ſuggeſtionem fratrum hoſpitalis Hampuſtæ, apud eoſdem, Eccleſiæ memoratæ cimiterio derelicto, præſumpſerunt cum interpoſitione fidei eligere ſepulturam, per hoc ipſi Eccleſiæ nitentes læſionem inferre. Tandem quidam ex eis ad

ad conſcientiam reducentes, & pœnitentiam volentes agere de commiſſo, ipſi Epiſcopo ſunt confeſſi hoc ab ipſis fuiſſe pro ſuæ damno Eccleſiæ attentatum; ſed alij pertinaciter in excogitata malitia perſeverant. Quia verò indignum eſſe videtur ut Dertuſenſis Eccleſia mater veſtra, quæ animas veſtras ſpiritualibus reficit alimentis, vos non ſentiat filios, ſed privignos, univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus nonobſtatnte hujuſmodi juramento, quod ex odio in damnum Dertuſenſis Eccleſiæ temerè præſtitiſtis, tam in vita quàm morte more ſolito eandem Eccleſiam honorantes, ad ſtatum priſtinum redeatis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Decembris anno decimo.

UNIVERSIS EPISCOPIS per Angliam & Wualliam conſtitutis.

Epiſt. 159. Hortatur eos ut libertatem eccleſiaſticam tueantur. *Vide Matth. Pariſ. ad an. 1208. & Geſta Innoc. III. cap. 131.*

QVamquam virtus obedientiæ magna ſit propter bona quę ſequuntur ex ipſa, mala tamen quę de contraria ſibi conſtat inobedientia provenire, quodammodo magnificare videntur eandem; cùm ſicut collatio boni malum deteriùs decolorat, ita plerunque malum bono collatum, aliquid ei laudis adjungat. Inobedientia quippe de paradiſo protoplaſtum ejecit; cui demum Chriſti obedientia, qui uſque ad mortem factus eſt pro nobis obediens, formam ſervi accipiendo, ſubvenit. Denique Chore natos, qui Moyſi mandatis pertinaciter reſtiterunt, aperta tellus vivos abſorſit; filioſque ſacerdotis Heli, qui paterna monita contemnendo errorem ſuum corrigere neglexerunt, Philiſtæorum gladius interemit. Abrahæ verò, *Per memetipſum, inquit Dominus, juravi, quia obediſti voci meæ tuo unigenito non parcendo, benedicam, tibi, & multiplicabo ſemen tuum ut ſtellas cœli, & benedicentur in tuo ſemine omnes gentes.* Puella quoque Rebecca, dum in adaquandis camelis humiliter obedivit, receptis inauribus & armillis Iſaac meruit conjugio copulari. Ceterùm ex ſermone quem Propheta loquitur ad populum contumacem oſtenditur quòd poſſit obediendo quiſquam vel non obediendo mereri. *Si volueritis*, inquit, *& audieritis me, terræ optima comedetis. quòd ſi nolueritis, & me ad iracundiam provocabitis, vos gladius devorabit.* Samuel etiam dixiſſe legitur ad Saulem: *Numquid vult Dominus holocauſta & victimas, & non potiùs ut voci obediatur ipſius?* Obedientia enim melior eſt quàm victimæ, & auſcultare magis quam adipem arietum immolare: quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idolatriæ, acquieſcere nolle. Ne igitur in vitium inobedientiæ incidatis, virtutem obedientiæ vos oportet fortiter retinere; qui nedum mandato ad hoc ſpeciali compulſi, ſed pro debito paſtoralis officij voluntarij defendere tenemini eccleſiaſticam libertatem, & murum pro domo Domini vos opponere aſcendentibus ex adverſo; ne ſi verbum Domini in ore veſtro fuerit alligatum, & tamquam canes muti latrare non valueritis, ſeu potiùs nolueritis, ex illis effici videamini de quibus dicitur per Prophetam: *Filij Effrem intendentes arcum & mittentes ſagittas ſuas, converſi ſunt in die belli.* Pro juſtitia quippe pugnare non eſt vobis aliquatenus formidandum; quia beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam; quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ. Si qua ergo vobis immineat adverſitas propter ipſam, gaudendum eſt vobis potiùs quàm triſtandū, Apoſtolorū exemplo, qui teſte ſcriptura, *gaudentes ibant à conſpectu concilij, quoniam digni ſunt habiti contumeliam pro nomine Ieſu pati;* cùm glorioſum ſit, non ſolùm Epiſcopo, ſed etiam cuilibet Chriſtiano, ſi propter cauſam non turpem, ſed in Domino commendabilem affligatur, apoſtolo Petro teſtante, qui dicit: *Nemo patiatur ut fur; ſed ſi benefacientes & benedicentes moleſtiam ſuſtinetis, hoc eſt gratia apud Deum.* Ecce pro defenſione libertatis eccleſiaſticæ juſſio vobis imminet ut veſtra obedientia nota fiat, & perſecutio forſan inſtat, ut patientia veſtra proximis innoteſcat. Si quis itaque timet tranſgreſſor effici, obedientiam ſaltem meticuloſam impendet; qui verò ſperat de ipſa præmium, promeritoriam exhibebit eandem. Perſecutio deinde, ſi qua fuerit, probationem vobis inducet, ut aliis ad exemplum veſtra fortitudo proficiat; & præmium quidem conferet, ut quilibet juxta modum afflictionis menſuram retributionis acquirat. Proinde ſi cauſam Chriſti ex corde agitis, ipſe virtutem & fortitudinem vobis dabit, ut divinum timorem præferentes humano, cœleſtem Regem magis revereamini quàm terrenum, ipſumque cum illis qui ſub ejus cubitò manu adulatrice pulvillos conſuunt noti palpetis, & non ſolùm in eo per quod auctori-

ritatem Eccleſiæ in vacuum evacuare molitur non acquieſcatis eidem, verùm etiam opportunæ ſedulitatis inſtantia ipſum à tali propoſito retrahatis, non dubitantes ad tempus ei pro defenſione juſtitiæ diſplicere, cùm ſecundùm Apoſtolum ſi placeretis omnibus, Chriſti famuli non eſſetis; quoniam hoc pietatis opus vobis ad ejus odium non officiet, ſed proficiet ad amorem; qui profectò, ſi quis veſtrum in malo foveret eundem, & nunc ipſum exinde viliorem haberet, & cùm ad cor redierit uſus conſilio ſaniori, vos quidem pro conſilij puritate cariſſimos, eos autem quorum prava modò ſuggeſtione ſeducitur habebit exoſos; & ſic demùm medicinali manu ſanatus agnoſcet quàm diſſimilibus ſtudiis morbum ſuæ mentis conſilia malignantium aggravaverint & ſollicitudinis apoſtolicæ medicamenta ſanarint. Nobis quoque, qui circa ipſum medici vices agimus, ad gratiarum actiones aſſurget, & medicinæ, cujus pridem acerbitatem horruerat, tandem laudabit effectum; recognoſcenſque quòd ipſum ſinceriſſima dilexerimus caritate, fatebitur quòd quando caſtigatur qui diligitur, tunc circa ipſum pietas exercetur. Habet enim amor plagas ſuas, quæ dulciores ſunt cùm amariùs inferuntur. Quia ergo ad noſtram audientiam eſt perlatum quòd aliqui veſtrum in facto venerabilis fratris noſtri Cantuarienſis Archiepiſcopi S. R. E. Cardinalis, in quo non ſolùm Cantuarienſis verſatur, ſed etiam totius Eccleſiæ Anglicanæ libertas, ſe tepidus exibent & remiſſos, univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtulica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus in facto ipſo, quolibet mundano timore poſtpoſito, vos tales exhibere curetis quòd per conſtantiam veſtram libertas eccleſiaſtica defendatur, & cùm zelus domus Domini fecerit vos tabeſcere, caritas ignita per ipſum de perſecutoribus ejus vos faciat triumphare; ſperantes quod Dominus cauſæ ſuæ finem glorioſum imponet; de quo ſiquidem omnes qui conſtanter perſeveraverint, pariter lætabuntur. Nos enim, qui pro juſtitia cauſæ hujus, ſi expediret, certare uſque ad mortem nullatenus vitaremus, ſi qui forſan, quod non credimus, mandatis noſtris contumaci ſpiritu præſumpſerint obviare, ſic eorum curabimus præſumptionem corrigere quòd terrore ad poſteros derivato, talis non tranſibit inſolentia in exemplum, ſed eorum correctio terrere poterit univerſos. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XIV. Kal. Decembris, anno decimo.

NOBILIBVS VIRIS VNIVERSIS magnatibus in Anglia conſtitutis.

Epiſt. 160. Commendat eis Regem Angliæ, & ut libertatem eccleſiaſticam non lædant.

SI cariſſimo in Chriſto filio noſtro Iohanni Anglorum illuſtri Regi fidem debitam obſervatis, quàm Deo, tam nobis noveritis eſſe gratum. Cùm autem ita vos oporteat terreno Regi fideliter adhærere ut cœleſtem nullatenus offendatis, in hoc debet fidelitatis veſtræ ſinceritas vigilare ut à propoſito quod idem Rex contra Deum concepiſſe videtur, venerabilem fratrem noſtrum Cantuarienſem Archiepiſcopum & in eo commiſſam ſibi Eccleſiam perſequendo, fideli eum conſilio revocetis, nec permittatis ipſum, quantum in vobis fuerit, conſilium abicere pietatis & in conſilio impiorum abire, quorum in una die omnes cogitationes peribunt, conſilio Domini, quod in vacuum evacuare conantur, in æternum manente. Sanè cùm ſecundùm evangelicam veritatem ſervire duobus dominis non poſſitis, procul dubio vobis expedit ut in eo quod præfatus Rex Deo contrarium ſeſe ponit, nequaquam foveatis eundem, ſed timorem divinum præponentes humano, ipſum cum illis qui ſub ejus cubito manu adulatrice pulvillos conſuunt non palpetis, nec dubitetis ad tempus ei pro cauſa juſtititiæ diſplicere, quoniam hoc pietatis opus vobis ad ejus odium non officiet, ſed tandem proficiet ad amorem; qui profectò cùm ad cor redierit uſus conſilio ſaniori, vos quidem pro conſilij puritate cariſſimos, eos autem &c. *ut in alia uſque* amariùs inferuntur. Quocirca nobilitatem veſtram monemus attentiùs & propenſiùs exhortamur, per apoſtolica vobis ſcripta in remiſſionem peccaminum injungentes, quatinùs apud eundem Regem fidelibus perſuaſionibus & ſalubribus conſiliis inſiſtatis, ut per viam Roboam minimè incedendo, conſilia maturiora non ſpernat, ſed eos qui caput ejus oleo peccatoris impinguant foventes ipſum in malo tamquam adulatores deſpiciat, & velut corruptores expellat, ac recolens quòd Oza pro eo quòd in arcam, devotè quidem, ſed indignè, manus extenderat, à Domino ſit percuſſus, ad eccleſiaſtica jura manum mittere non præſumat; ne qui regnum Balthaſar judicio manus ſcribentis *Mane, thechel, phares* inopinabiliter occupari permiſit à Perſis, ei propter Eccleſiam ſuam, quam inaniter humiliare diſponit, graviter indignetur; ſed potiùs

Vide Matth. Paris. ad an. 1207. & 1208.

recogitet dona Dei, qui eundem in conſpectu Regum ſua benignitate magnificans, per Eccleſiæ Romanæ favorem nomen & potentiam ſuam inter ceteros mundi Principes magnificè dilatavit. Vos igitur, quorum fidem atque prudentiam Regis & regni neceſſitates debent efficaciter experiri, ſic in articulo mali hujus intentioni præfati Regis occurratis fideliter ac prudenter ut non patiamini vos & regnum ejus in illam perturbationem induci à qua, quod abſit, de facili nequeat expediri. Nos enim, qui pro juſtitia cauſæ hujus, ſi forſitan expediret, certare uſque ad mortem nullatenus vitaremus, à defenſione libertatis eccleſiaſticæ manum apoſtolicam retrahere non diſponimus; quæ profectò abbreviata non eſt, immo per Dei gratiam ſic extenta quòd in quem fuerit ex meritis aggravata ſpiritualiter & temporaliter, ingens pondus oppreſſionis inducere valebit in ipſum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Vvigornienſi Epiſcopis.

Epiſt 160. Vt ſententiam interdicti ab omnibus faciãt obſervari.

NE prætextu libertatis ſeu etiam privilegij cujuſcunque ſententiam interdicti quiſquam obſervare recuſet, quam pro negotio Cantuarienſis Eccleſiæ per totam Angliam per veſtræ ſollicitudinis providentiam mandavimus, ſi neceſſe fuerit, promulgari, fraternitati veſtræ per iterata ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus ſi ſecundùm apoſtolici mandati tenorem ſententiam ipſam videritis promulgandam, ſublato cujuſlibet contradictionis, appellationis, & excuſationis diffugio, omnes pariter ſecularium & regularium, Hoſpitalariorum & Templariorum, ſeu etiam quorumcunque religioſorum Eccleſias eadem ſententia concludatis. Et quoniam in prioribus litteris de Eccleſiis in Vvallia conſtitutis non fecimus mentionem, volumus & mandamus ut ſimiliter in eas auctoritate præſentium ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo procedatis, cùm & ipſæ Cantuarienſi metropoli ſint ſubjectæ. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO Vrbevetano.

Epiſt. 161. Committitur eis cauſa quædam Viterbienſis. Vide ſuprà epiſt. 145.

CVm cauſa quæ inter Yconomum monaſterij ſancti Martini de Monte Viterbienſis ex parte una, F. & R. cives Viterbienſes ex altera, ſuper accaſamentis quondam Tornampartis & terris de Raſiare ac Salicis, & molendino ubi facta eſt galcheria, vertebatur, coram nobis fuiſſet aliquandiu ventilata, nos intellectis rationibus utriuſque partis & atteſtationibus diligenter inſpectis, cùm conſtitiſſet nobis monaſterium ipſum in prædictarum rerum venditione ultra dimidium juſti pretij fuiſſe deceptum, ſententiando decrevimus ut præfati cives aut recepto pretio poſſeſſiones reſtituerent memoratas, aut ſupplerent quantum conſtaret legitimè venditionis tempore juſto pretio defuiſſe. Cùm igitur.. Abbas & fratres ejuſdem loci probare per teſtes intendant quanti pretij venditionis tempore poſſeſſiones fuere prædictæ, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus infra trium menſium ſpatiũ recipientes appellatione remota teſtes quos alterutra partium duxerit producendos, audiatis cauſam, & eandem remittentes ad nos ſufficienter inſtructam, præfigatis partibus terminum competentem in quo noſtro ſe conſpectui repræſentent ſententiam recepturæ. Si verò pars monaſterij ad hunc probandum articulum eoſdem teſtes produxerit quos ad alium probandum produxit, vos nihilominus eos recipere procuretis: quòniam aliud eſt probaſſe deceptionis exceſſum, & aliud probare quantitatem valoris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Kal. Decembris anno decimo.

SILVANECTENSI ET Attrebatenſi Epiſcopis, & Abbati Latiniacenſi.

Epiſt. 162. De electione Epiſcopi Meldenſis.

CVm vota Meldenſis Eccleſiæ in duas ſe diviſerint partes, quibuſdam eligentibus Cantorem Meldenſem, aliis autem Abbatem ſanctæ Genovefæ poſtulantibus in paſtorem, nos auditis quæ fuerunt hinc inde propoſita, tam electionem Cantoris quàm poſtulationem Abbatis exigente juſtitia duximus reprobandam, non propter defectum aut vitium alterutrius perſonarum, ſed propter indiſcretum & inordinatum proceſſum contra conſtitutiones canonicas attentatum. Ne verò Meldenſis Eccleſia diutiùs remaneat paſtoris ſolatio deſtituta, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ad ipſam Eccleſiam accedentes, convocatis Canonicis, ſingulorum ſcrutemini voluntates, & ſi vel totum Capitulum vel major & ſanior pars ipſius infra octo dies in perſonam idoneã, præſertimde ipſa Eccleſia, concordaverit, electionem ipſius, ſive ſit Subdiaconus, ſive Diaconus, ſive

Presbyter, confirmetis. Alioquin ex tunc auctoritate noſtra ſuffulti aſſignetis & concedatis ipſis in Præſulem virum litteratum, providum, & honeſtum; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum, ſublato appellationis obſtaculo &c. Datum ut in alia.

Sequens epiſtola, ideo quia generalis eſt, nullum titulum habet in regeſto, neque in tertia collectione Sed quia decretalis quæ iſtam antecedit in tertia collectione dirigitur Epiſcopo Mutinenſi, Raymundus illi quoque inſcripſit iſtam. Data eſt autem occaſione electionis Epiſcopi Meldenſis, ut colligitur ex epiſtola 163.

Epiſt. 164. Vt Subdiaconus eligi poſſit in Epiſcopum. *Cap.* A multis *ext. de at. & qualit ordin.* Vide addit. ad lib. 8 de concord. ſacerd. & imp. c. 23.

A Multis multotiens an Subdiaconus in Epiſcopum eligi valeat hæſitatur. Siquidem Vrbanus primus Papa decrevit ut nullus in Epiſcopum, niſi in ſacris ordinibus & religioſè vivens inventus fuerit, eligatur. *Sacros*, inquit, *ordines dicimus diaconatum & presbyteratum. Hos ſiquidem ſolos Eccleſia primitiva legitur habuiſſe. Subdiacones verò, quia & ipſi miniſtrant altaribus, opportunitate exigente concedimus, ſi tamen ſpectatæ ſcientiæ ac religionis exiſtant. quod ipſum non ſine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia fieri permittimus.* In quibus verbis innuitur quòd Vrbanus ad ſtatum Eccleſiæ primitivæ ſe referens, in quo ſubdiaconatus ordo ſacer minimè dicebatur, inſtituit ut de Subdiacono, niſi cauſa utilitatis, & tunc etiam de permiſſione Metropolitani vel Romani Pontificis, non poſſet electio celebrari. Verùm cùm hodie ſubdiaconatus inter ſacros ordines computetur, ſicut Vrbanus Papa II. ſub his verbis expreſſit, *Erubeſcant impij & intelligant judicio ſancti ſpiritus eos qui in ſacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, ſubdiaconatu ſunt poſiti, ſi caſtè non vixerint, excludendos ab omni eorundem graduum dignitate.* & iterum. *Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere niſi aut virgo aut probatæ caſtitatis, & qui uſque ad ſubdiaconatum unicam & virginem uxorem habuerit.* & ad ſimilitudinem Diaconi & Presbyteri Subdiaconus continentiam debeat obſervare, ſicut eſt in ſexta ſynodo conſtitutum, ut ſi quis eorum qui ad clerum accedunt nuptiali jure mulieri voluerit copulari, hoc ante ſubdiaconatus ordinem faciat, & beatus Gregorius ſtatuiſſe legatur ut nullum facere Subdiaconum præſumant Epiſcopi niſi qui ſe caſtè victurum promiſerit, nos volentes ſuper hoc articulo diſceptationis materiam amputare, ſtatuimus ut Subdiaconus liberè valeat in Epiſcopum eligi ſicut Diaconus vel Sacerdos.

Diſt. 32. c. 11. Erubeſcant.

Diſt. ead. c. 12. Nemo.

PARISIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 165. De appellationibus ad ſedem apoſtolicam. *Cap.* Sollicitudinem. *De appellat.*

SOllicitudinem paſtoralis officij prudenter exequeris cùm ſuper dubitationibus juris reſponſo ſedis apoſtolicæ poſtulas edoceri. Sanè, ſicut ex tua inſinuatione recepimus, duobus coram ſuo Epiſcopo litigantibus, cùm alter eorum ad ſedem apoſtolicam appellaſſet, Epiſcopus interpoſitæ appellationi non deferens, ſed appellantem reputans contumacem, ipſum excommunicationis vinculo innodavit; qui coram Metropolitano ſuo de Epiſcopo petiit ſuper hoc ſibi juſtitiam exhiberi, aſſerens quòd poſt appellationem ad non legitimè interpoſitam ipſum excommunicaverat & excommunicatum fecerat publicè nuntiari, & petens ſe ad eum ſtatum in quo fuerat appellationis tempore à Metropolitano reduci, denuntiari videlicet abſolutum, adiciens etiam quòd appellationi non renuntiabat objectæ, ſed proſequi volebat eandem. Vnde tua fraternitas requiſivit à nobis utrum Metropolitanus de hujuſmodi conqueſtione cognoſcere valeas, & ſi repererit illum legitimè provocaſſe, an eum denuntiare debeat abſolutum, & an ſi Epiſcopus coram Archiepiſcopo appellaverit, ne is qui excommunicatus ab eo fuerat abſolvatur, appellationi ſit hujuſmodi deferendum. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſicut Metropolitanus de appellatione ad nos interpoſita cognoſcere omnino non valet, ſic nec de his quæ poſt appellationem ipſam fuerint innovata, dummodo de illis cognoſci non poſſit niſi & de appellatione pariter cognoſcatur, vel de iis quæ appellationis cauſam contingere dinoſcuntur. In quo caſu ſi Metropolitanus ad cognoſcendum ſuas partes interponere fortè præſumeret, Epiſcopus utique poſſet ad appellationis beneficium convolare. Nam ad officium ejus qui de appellatione cogniturus eſt pertinet prudenter corrigere quæ contra ipſam invenerit attentata. Si verò notorium forſan exiſteret quòd mandatum Epiſcopi injuſtum fuerat vel injuſtum, cui non tenebatur ſubditus obedire, ac per conſequentiam ei liqueat evidenter ſubditum legitimè provocaſſe, poteſt Archiepiſcopus auctoritate metropolitica declarare ſubditum irrationabiliter extitiſſe anathematis mucrone percuſſum. Cùm autem excommunicatus qui appellaverat juxta præſcriptam formam coram Archiepiſcopo, deponit contra Epiſcopum quæſtionem,

ut videlicet de injuria ſibi ab Epiſcopo irrogata cognoſcat, Metropolitanus ipſe ad cogooſcendum de cauſa poteſt interponere partes ſuas, cùm ille appellationis proſecutioni renuntiare tacitè videatur. Sed ſi verbo vel facto appellationem ſe velle proſequi proteſtetur, ſicut in propoſito caſu ſuperiùs eſt expreſſum, non eſt tamquam adverſa petens & ſibi contrarius audiendus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum I I. Idus Decembris anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Bertini.

Epiſt. 166. De confirmatione privilegiorum.

IVſtis petentium &c. *uſque* precibus annuentes, conceſſionem quam bo. me. Balduinus Comes Flandrenſis ſuper molendinis ſancti Bertini monaſterio veſtro fecit, ſicut ſine juris præjudicio alieni facta eſt, & in ipſius inſtrumento noſcitur contineri, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem rei evidentiam idem ſcriptum huic paginæ noſtræ de verbo ad verbum duximus inſerendum.
„ Ego Balduinus Flandrenſis & Hanoniæ
„ Comes notum eſſe volo præſentibus & fu-
„ turis quòd cùm quorundam conſilio infra
„ caſtrum ſancti Audomari prope monaſte-
„ rium ſancti Bertini molendina conſtruere
„ propoſuiſſem, quæ, ſicut mihi ſuggeſtum
„ fuerat, ſine alicujus damno vel injuria me
„ facere poſſe putabam, acceſſit ad me
„ Abbas ſancti Bertini, oſtendens mihi pri-
„ vilegium Roberti junioris Flandriæ Comi-
„ tis, in quo continebatur quòd inter Ar-
„ chas & Broborc & Lodic nulli niſi Eccle-
„ ſiæ ſancti Bertini molendina conſtruere li-
„ ceret; & hoc Dominus Calixrus Papa
„ privilegio quod mihi oſtenſum eſt con-
„ firmabat, & ne aliquis contra boc venire
„ præſumeret ſub interminatione anathe-
„ matis diſtrictè præcipiebat. Quia igitur
„ pro ſalute animæ meæ iter Ieroſolymitan.
„ arripueram, & juſtitiam potiùs omnibus
„ quàm injuriam alicui facere in propoſito
„ & voluntate habebam, ſcripto quod ſu-
„ per hac re fratres de Claromariſco à me
„ impetraſſe dicebantur, ne aliqua in poſ-
„ terum Eccleſiæ ſancti Bertini per hoc in-
„ juria irrogari poſſit, per præſens ſcrip-
„ tum derogandum eſſe cenleo, & privile-
„ gium prædicti Roberti prædeceſſoris mei,
„ ut fratres Eccleſiæ ſancti Bertini pro me
„ & uxore mea ſemper orare debeant, præ-
„ ſentium auctoritate reconfirmo. Actum
„ anno Domini M. CC. I I. VIII. Idus Apri-
„ lis.] Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XII. Kalend. Decemb. anno decimo.

ELECTO MORINENSI, ET Præpoſito Vvattenenſi, & Decano ſancti Audomari Morinenſis diœceſis.

Epiſt. 167. Confirmatur concordia inita inter monaſteria ſancti Bertini & de Claromariſco.

EX parte dilectorum filiorum ſancti Bertini & Claromariſci Abbatum & cunventuum noſtro fuit apoſtolatui ſupplicatum ut quandam compoſitionem ſuper quodam mariſco & querelis in litteris compromiſſionis expreſſis ioter eos initam & certa pœua firmatam apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſcretiooi veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus compoſitionem ipſam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, per cenſuram eccleſiaſticam faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, reducentes in ſtatum debitum quicquid præter formam compromiſſionis præſcriptæ inveneritis illicitè attentatum. Nullis litteris veritati &c. Quòd ſi non omnes &c. tu, fili electe, cum eorum altero &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum Idibus Decembris anoo decimo.

PRIORI ET CONVENTVI Dunelmenſi.

Epiſt 168. Conceduntur eis privilegia.

SAeroſancta Romana Eccleſia, quæ omnibus ſe favorabilem exhibet & benignam, in iis quæ à ratioois tramite non diſcordant illos conſuevit ſuæ defeoſionis clypeo ſpecialiter communire in quos perverſorum calumnia noſcitur debachari. Cùm igitur, ſicut ex parte veſtra fuir propoſitum coram nobis, Archiepiſcopi & Epiſcopi in quorum dioceſibus poſſeſſiones habetis, in vos, Eccleſias, & homines veſtros interdum excommunicationis & interdicti ſententias proferant pro ſuæ arbitrio voluntatis, nos tranquillitati veſtræ volentes paterna ſollicitudine præcavere, auctoritare præſentium inhibemus ne aliquis Archiepiſcopus vel Epiſcopus in vos vel Eccleſias veſtras ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis aut interdicti ſententias promulgare præſumat. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

DECANO BELNENSI.

Epiſt. 169. Simoniam committit qui bona ſua legat

TVa nos duxit diſcretio conſulendos, ſi quis alicui Eccleſiæ de boois ſuis quædam obtulerit petens ut in vita ſua

Eccleſiæ ea conditione ut in ea præbendam obtineat. Cap. Tua nos. De ſimonia.

ſibi liceat eadem bona in ipſa Eccleſia pro præbenda tenere, an bona recipi debeant ſic oblata, & idem Clericus aſſumi valeat in Canonicum ejuſdem Eccleſiæ abſque vitio ſimoniæ. Nos igitur devotioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi quis Clericus cum conditione vel pacto largiatur aut offerat bona ſua, ut illa poſtmodùm pro præbenda retineat, & ut in Canonicum admittatur, hujuſmodi oblatio vel receptio fieri non poterit ſine vitio ſimoniæ, cùm in talibus omnis pactio ac conventio ceſſare debeant juxta canonicas ſanctiones. Si verò purè ac ſine pacto & conditione qualiber offerat aliqua bona ſua, rogans humiliter ut in Canonicum admittatur, & ut bona ipſa in vita ſua retinere ſibi liceat pro præbenda, & Clerici ejuſdem Eccelſiæ purè conſentiant, hujuſmodi receptio proculdubio fieri poterit abſque ſcrupulo ſimoniacæ pravitatis. Licèt autem taliter duxerimus reſpondendum, quia nobis datum eſt de manifeſtis tantummodo judicare, ſi tamen is qui talem donationem facit, ea intentione ducatur ut per temporalia bona, quæ offert, ſpiritualia valeat adipiſci, & Clerici qui eum in fratrem admittunt, non eſſent eum, niſi commoda temporalia perciperent, admiſſuri, ſine dubio tam ille quàm iſti apud diſtrictum judicem, qui ſcrutator eſt cordium & cognitor ſecretorum, culpabiles judicantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. Non. Decemb. an. x.

EPISCOPO ET DECANO *Silvanectenſi, & Abbati de Chaſtu Silvanectenſis diœceſis.*

Epiſt. 170. De jure Abbatis Carroſenſis in monaſteriū Andrenſe. Vide to. 9. Spicil. Dacher. pag. 564. 567. 568. 575. & cap. Cùm dilectus De conſuetud.

CVm per privilegium felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, quod nobis olim præſentatum inſpeximus, dilectis filiis Priori & conventui ſancti Salvatoris & ſanctæ Rotrudæ Andrenſis monaſterij ſit conceſſum ut ejuſdem cœnobij obeunte Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres vel eorum pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum, ad petitionem eorundem Prioris & conventus ipſis ſuper hoc noſtras litteras concedentes, curavimus diſtrictiùs inhibere ne quis ſuper eadem conceſſione temerè ipſos imperere vel moleſtare præſumat, ſed liceat ipſis & ſucceſſoribus ſuis nunc & amodo, cùm Eccleſiam Abbate vacare contigerit, perſonam idoneam de gremio ſuo vel aliunde per regularem electionem ſibi præficere in paſtorem, Karroſenſi monaſterio humiliter præſentandum, ut ab ipſo confirmationem accipiat, & reverentiam ei quam debet impendat. Nuper autem nuntius Karroſenſis Eccleſiæ ad præſentiam noſtram accedens ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd locus in quo Andrenſis Eccleſia eſt fundata, ex quo primò monachos habuit, fuit in eleemoſynam conceſſus Eccleſiæ Karroſenſi, & ejus diù extitit prioratus, ſed tandem ad petitionem illius qui eleemoſynam fecerat ſuſtinuit quòd fieret abbatia & pleno jure ſubeſſet eidem & ſemper Abbatem poſtularet ac reciperet de monaſterio memorato. Quæ utique inſtitutio per plures Romanos Pontifices extitit confirmata. Ceterùm tempore prædicti Alexandri prædeceſſoris noſtri nulla de prædictis omnibus habita mentione, ut perſonam idoneam regulariter ſibi poſſent præficere in Abbatem, ab eo dictum meruerunt privilegium obtinere, nec tamen ſunt hactenus illo uſi. Nunc autem ad aliam * Eccleſiam eorum Abbate tranſlato, niſi ſunt in fraudem à Karroſenſi Eccleſia impetrare ut ſemel tantùm de ſuis eligerent & electum Eccleſiæ præſentarent; pro quo non parvam pecuniam tam ipſi Abbati quàm monachis & novos Eccleſiæ reddítus offerebant. Sed cùm eorum petitio nullatenus fuiſſet admiſſa, & bonæ mem. Morinenſis Epiſcopus ſub excommunicationis pœna præcepiſſet eiſdem ut infra certos dies eligerent, ſicut conſueverant, de monaſterio Karroſenſi, & Abbas noſtram audientiam appellaſſet, & poſuiſſet terminum, ne quid circa electionem faciendam de antiqua & approbata conſuetudine immutarent, iidem taciris omnibus ſupradictis prædictam inhibitionem impetrarunt à nobis, & antequam impetraſſent eandem, nihilominus elegerunt. Præterea nobili viro Comiti de * Vines, in cujus ſunt dominio, conceſſerunt, eidem ſuper hoc litteras Capituli conferentes, ne de cetero poſſent eligere ſine ipſo, & ſic bona Eccleſiæ donis & oblationibus diſtrahunt & attentant plurima quæ vix poterunt revocari. Quia verò ſuper his nobis non potuit fieri plena fides, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis ad præſentiam veſtram qui fuerint evocandi, inquiratis ſuper præmiſſis omnibus diligentiùs veritatem, & ſi de partium proceſſerit voluntate, cauſam ipſam appellatione remota

* id eſt, ad Eccleſiam Hamenſem.

* Gines.

fine canonico terminetis. Alioquin quæ inveneritis redigentes in ſcriptis, eadem nobis ſub ſigillis veſtris incluſa mittere procuretis, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Teſtes autem &c. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudic. &c. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VIII. Idus Decembris anno decimo.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI.

Epiſt. 171. De auctoritate Metropolitanorum, & appellatione. *Cap.* Licèt. *De off. jud. ord.*

LIcèt in corrigendis exceſſibus juxta canonicas ſanctiones appellationis ſit diffugium interclusum, & ideo venerabilis frater noſter Pariſienſis Epiſcopus à nobis acceperit in mandatis ut tam circa monachos & alios viros religioſos quàm etiam Clericos ſeculares ſuæ juriſdictioni ſubjectos, qui multa gravia committere proponuntur quæ cedunt non ſolùm in animarum diſpendium, ſed etiam in ſcandalum plurimorum, inquirat & corrigat appellatione remota quæ viderit corrigenda, ſtatuens ad reformationem eorum quod regulare fuerit & honeſtum, quia tamen intentionis noſtræ nec fuit nec eſſe debuit juriſdictioni tuæ per mandatum hujuſmodi derogare, auctoritate præſentium duximus declarandum quòd ſi forſitan in inquiſitionibus ab eodem Epiſcopo, non tamquam delegato, ſed tamquam ordinario, faciendis aliquis caſus emerſerit in quo licitum ſit ad ſedem metropoliticam appellare, prædicti occaſione mandati auctoritati tuæ quò minùs ad te tamquam ad Metropolitanum appellari valeat nolumus aliquatenus derogari. Tu tamen nec impedias per te ipſum, nec per alios facias impediri, quò minùs idem Epiſcopus in corrigendis exceſſibus ſubditorum officij ſui debitum exequatur; & ſi forſan in caſu conceſſo ad te fuerit appellatum, in appellationis cauſa prudenter & juſtè procedas. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XIV. Kal. Ianuarij anno decimo.

WIGORNIENSI, HELIENSI & Herefordenſi Epiſcopis.

Epiſt. 172. De negotio Archiepiſcopi Eborac. & Epiſcopi Dunelmenſis. Vide lib. 11. epiſt. 87.

A Regalis celſitudinis auditorio non eſt ita lectio divinorum librorum, ſicut credimus, aliena quin Herodem Regem miſiſſe manum ſuam, ut affligeret quoſdam de Eccleſia, Lucam audient recitare. Cujus utinam deteſtanda memoria cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Iohannem Regem Anglorum illuſtrem commoveat; ut quod religioſo judicio damnare debet in illo, maturiori conſilio corrigat in ſeipſo. Pervenit ſiquidem ad nos clamor, & in plurimas mundi partes non abſque regiæ famæ detrimento percurrit, quòd pravo ſeductus conſilio manum ſuam in Eccleſiam extendere non expavit, & venerabilem fratrem noſtrum Eboracenſem Archiepiſcopum multipliciter affligendo, mobilia & immobilia ſua bona diripi ac invadi & à ſuis exactiones graviſſimas per apparitores fecit tam impios extorqueri qui & corpora reſiſtentium ſibi caperent & bona nihilominus confiſcarent, ac tandem eodem Archiepiſcopo cum Epiſcopo Dunelmenſi ſuper hoc flexis ſibi genibus ſupplicante, oblitus regiæ manſuetudinis, deprecationem ipſorum immo venerationem creatoris in ipſis deſpexit. Cùm igitur ejus exemplo nos deceat pro terræ manſuetis arguere qui ſervis ſuis nocere hominem non permiſit ac Reges corripuit pro eiſdem, ſerenitatem regiam rogandam duximus attentiùs & monendam ut quæ ſunt digna Rege recogitans, præfato Archiepiſcopo ac ſuis & Eccleſiæ, immo Deo, tam plenam quàm debitam ſatisfactionem faciat exhiberi. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus dictum Regem, noſtras ei litteras præſentantes, quas ſuper hoc deſtinamus eidem, prudenter moneatis ad id & efficaciter inducatis. Alioquin, quantumcunque ipſum in Chriſti viſceribus diligamus, regioque velimus honori deferre, quia nos libertati eccleſiaſticæ non oportet propter humanum deeſſe favorem, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſuo ſanguine comparavit, volumus & præcipimus ut niſi ad commonitionem veſtram adimpleat quæ præmiſimus, totam Eboracenſem provinciam ſupponatis eccleſiaſtico interdicto, & illud faciatis uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari; contradictores appellatione poſtpoſita per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XV. Kal. Ianuarij, anno decimo.

I. DE LONGOCAMPO Rothomagenſi Archidiacono.

Epiſt. 173. Et infirmo conceduntur procuratores.

CVm ſecundùm Apoſtolum nos oporteat cum infirmantibus infirmari, ſperans in noſtra compaſſione tuæ paſſionis ſolatium invenire, nobis humiliter intimaſti quòd cùm gravi debilitate corporis

quandoque turbatus tractare res tuas minùs utiliter conſueveris, parentes tui te ſub ſimulatione tutelæ occaſione infirmitatis hujuſmodi tenere aliquotiens præſumpſerunt, ut bona tua ſibi poſſent liberiùs vindicare. Vnde cùm per quoſdam ex parentibus ipſis alienatio tuorum redituum fuerit attentata, licèt incolumitate potiaris ad præſens, metuens tamen ne quod nonnunquam accidit, iterum valeat evenire, à nobis ſuppliciter poſtulaſti ut dilectos filios de Greſten & de Ardenna Abbates & Priorem ſanctæ Barbaræ tibi procuratores concedere dignaremur. Nos igitur attendentes quòd infirmioribus membris propenſiori nos decet ſtudio pietatis adeſſe, prædictos tibi procuratores duximus deputandos, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibentes ne quis ſine ipſorum aſſenſu tenere te audeat vel bona tua ſeu redditus tuos quoquo modu damnoſo tractare. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum 11. Idus Decemb. anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI Karrofenſi.

Epiſt. 174. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere &c. *uſque* aſſenſu. Ius quod in abbatia Hamenſi noſcimini obtinere, Eccleſiam ſanctæ Chriſtinæ de Beureria, Eccleſiam ſancti Vedaſti de Eka, & Capellam ſancti Petri, & jus quod habetis in decima parrochiarum Beureriæ & Ekæ, terras, domos, decimas, homines, redditus, & alia quæ in eiſdem parrochijs & apud Gotnay, Vendin, Sevebenghe, Herſin, Heſdinol, Nod, Wandencurt, Weikin, Seins, Belgin, Bruay, Ruth, Pernes, Perti, Tungri, Pinkeneham, Chokes, Roſbeccam, Meternes, Eneſim, & Bleſſy obtinetis, Eccleſiam ſancti Leodegarij Aloanniæ, Capellam de Loſinghehem, & decimam nutrimentorum prædictarum villarum Aloanniæ ac Loſinghehem, & terras, prata, redditus, homines, & totam juſtitiam præfatæ villæ Aloanniæ. quæ omnia ſunt in diœceſibus Atrebatenſi & Morinenſi. In epiſcopatu Ambianenſi villam Bovereces cum Eccleſia, terris, ſilva, decima, & omni dominio, jus perſonatus Eccleſiæ, & tertiam partem decimæ totius parrochiæ de Formenes. In archiepiſcopatu Remenſi villam dominicam cum Eccleſia parrochiali, Capella, decimis, terris, vineis, dominibus, hominibus, redditibus, & pratis; Eccleſiam ſanctæ Eufraſiæ cum terris, decimis, & aliis juſtitiis veſtris quas in ipſa parrochia poſſidetis, decimam de Corlandin, & quæ habetis in villa de Beſaines, & quicquid dominij & juſtitiæ, cenſus & redditus in prædictis parrochiis & in pertinentiis earum habetis. In epiſcopatu Belvacenſi villam Fraxineti cum Eccleſia, decima, terris, vineis, hominibus, redditibus, & aliis pertinentiis ſuis, Eccleſiam & quartam partem totius villæ ac parrochiæ & communis juſtitiæ atque dominij & omnium eventuum & foriſfactorum de Audencort, omnem terram Renaudi Bugin, & medietatem terrarum campeſtrium, & omnem decimam omnium terrarum quæ ſunt de tenimento Dominorum de Audencort, & medietatem totius terragij tenimenti ejuſdem, & quartam partem totius terræ dominij & juſtitiæ de Bellencurt, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum 11. Idus Decemb. anno decimo.

EPISCOPO SANCTI ANDREÆ ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 175. De confirmatione privilegiorum.

IDeo ſumus ad univerſalis Eccleſiæ regimen, licèt inſufficientibus meritis, providentia ſupernæ diſpoſitionis aſſumpti ut circa univerſum corpus Eccleſiæ aciem debeamus noſtræ conſiderationis extendere & fratribus & coepiſcopis noſtris, tam iis qui propè ſunt quàm qui longè, apoſtolicum ſuffragium exhibere, ne alicui propter remotionem locorum apoſtolicæ ſedis deſit providentia vel tutela. Ea propter, venerabilis in Chriſto frater Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam ſancti Andreæ, cui auctore Domino præeſſe dinoſceris, ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſenti juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In Fifh, Kilrimund, cum

tota

tota Shira, Derveiſin, Vhtredinuneſin; inſulam Iohlevenoh cum appendiciis ſuis, Munemel, Terineth, Morcambus, Methkil, Kilecincath, Muccard, Pethgob, cum terris Eccleſiarum, Strathteihten, Reſcolpin, Cas, Dulbrudet, Ruſſin, Loſſe, & juxta Pert Lungportin. In Maret Buhhan, Munemuſch, Culſamuel, Elon, cum terris Eccleſiarum ſuarum & omnibus pertinentiis ſuis. In Laodonia Liſtune, Eggleſmanekin, Keldeleth, Raththen, Leſſuade, Wedale, Clerkintun, Thiningan cum appendiciis ſuis, Broccheſmuthe. Poſſeſſiones autem & redditus qui ſunt in Can & Cunevet ad menſam Epiſcopi deputati, ſicut eos in præſenti juſtè ac canonicè poſſides, ribi & ſucceſſoribus tuis auctoritate apoſtolica nihilominus confirmamus. Inſuper etiam præſenti pagina ribi duximos indulgendum ut poſſeſſiones & bona commiſſæ tibi Eccleſiæ, ſi qua illicitè alienata ſunt vel diſtracta, tibi liceat legitimè revocare. Liceat quoque tibi in Eccleſia ſancti Andreæ, cùm Priore vacaverit, eum ſine contradictione qualibet inſtituere, ſicut hactenus prædeceſſores tui & tu ipſe feciſtis, & ipſius exceſſus, ſi quando exceſſerit, dignè corrigere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia illibata & integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura: ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamqoe ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus & bic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Romæ apud ſanctum Petrum per manum Iobannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XII. Kal. Ianuarij Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij PP. III. anno decimo.

PHILIPPO REGI Francorum illuſtri.

Epiſt. 176. De cauſa divortij.

AB eo credimus proceſſiſſe in cujus manu cor Regis exiſtit, & quocunque voluerit vertit illud, quòd, ſicut per dilectum filium Iohannem Abbatem ſanctæ Genovefæ, virum providum & fidelem, ac etiam per litteras tuas nobis intimare curaſti, ad Reginam diſponis accedere, tentaturus utrum eam cognoſcere poſſis, dummodò per hoc nullum ribi vel cauſæ tuæ præjudicium generetur, ſi forſan eam cognoſcere non valueris, duos articulos exprimens, quos nunc explicare non expedit, in quibus tibi aſſeris providendum. Oportet utique, fili cariſſime, quòd ſi volueris maleficium contra conjugium intentare, cum rimore Domini ad Reginam accedas, & adhuc tentes diligenter ex fide, præmiſſis orationum, eleemoſynarum, & ſacrificiorum ſuffragiis, utrum cum ea carnale commercium valeas exercere, ut cognoſcatur ex hoc an ipſum maleficium ſit ſolutum. Nos enim cupientes te, quantum cum Deo poſſumus, expedire, præſentibus tibi litteris intimamus quòd ſi forſan illi nequiveris carnaliter commiſceri, nullum per hoc tibi vel cauſæ tuæ volumos præjudicium generari, quamvis in altero illorum duorum articulorum nos otique quoad jus bene tibi pruvidere poſſimus, in reliquo verò tu tibi meliùs quoad factum valeas præcavere. Si ergo permiſſum non fuerit ut cum ipſa Regina poſſis fieri una caro, & ſuper impedimento maleficij volueris experiri, nos, cùm requiſiti fuerimus, ad judicium procedemus, ſine quo profectò non prævales ab hoc vinculo liberari. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

COLOCENSI ELECTO.

Epiſt. 177. Confirmatur electio ejus.

QVoniam juxta canonicas ſanctiones multa nonnumquam electionem impediunt quæ poſtulationem impedire non debent, cùm ſecundùm rigorem juris procedatur in illa, ſed in iſta favor gratiæ potiùs requiratur, electionem quam de te dilecti filij Colocenſes Canonici fecerant, licèt pro confirmatione ipſius apud nos precibus multiplicatis inſtiterint, propter defectum tamen ætatis, quem eo tempore ampliùs ſuſtinebas, exigente juſtitia non duximus confirmandam. Quia verò te

nuper à nobis humiliter poſtularunt propter urgentem neceſſitatem & evidentem utilitatem quæ de tua ſperatur promotione futura, te, cui & morum honeſtas & competens ſcientia, ſicut credimus, ſuffragatur, Colocenſi Eccleſiæ concedendum duximus in paſtorem, prædictis Canonicis noſtris dantes litteris in præceptis ut poſtquam dilectus filius Gregorius tituli ſancti Vitalis Presbyter Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legatus quod eſt à nobis diſpoſitum ipſis denuntiaverit obſervandum, tibi tamquam paſtori ſuo à nobis conceſſo & confirmato tam in ſpiritualibus quàm temporalibus obedire procurent. Ne verò diſpoſitionem noſtram fruſtrari contingat, devotioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi forſan aliquo caſu denuntiari nequiverit quod per prædictum Legatum denuntiari mandamus, tu nihilominus auctoritate præſentium, tamquam conceſſus & confirmatus à nobis, in Colocenſi provincia paſtoris officium exequaris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IX. Kal. Ianuarij, anno decimo.

ABBATI SANCTI HILARII, Plebano ſancti Pauli Caſtellanenſis diœceſis, & magiſtro Gallo Canonico Terviſino.

Epiſt. 178 Committitur eis executio cujuſdam ſententiæ. Cap. Ex literis. *De offic. jud. delegati.*

EX litteris venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Gradenſis accepimus quòd cùm dilectus filius Gradenſis Primicerius & Plebanus ſanctæ Sophiæ de Venetiis, quibus cauſa quæ inter Clericos ſanctæ Iuſtinæ ac Preſbyterum Albertum, ſuper eo quod idem Preſbyter Clericum ſe ipſius Eccleſiæ aſſerebat, agitari dinoſcitur, à nobis fuerat delegata, mandaſſent eiſdem ut memoratos Clericos, qui per Archipreſbyterum Paduanum, ad quem fuerat ſuper eodem negotio quoddam à nobis reſcriptum obtentum, in quo, ſicut aſſeritur, de prioribus litteris mentio non fiebat, denuntiati fuerant excommunicationis ſententiæ ſubjacere, niſi dictum Preſbyterum in ſocium reciperent & in fratrem, idem Patriarcha denuntiaret anathematis vinculo non ligatos, ipſe volens eiſdem judicibus in hac parte parere, qui noſtra fungebantur auctoritate, maximè cùm venerabilis frater noſter Caſtellanenſis Epiſcopus ipſis ſuper hoc parendum non duxerit requiſitus, Clericis ſanctæ Mariæ formoſæ mandatum ſupradictorum judicum per ſuas litteras nuntiavit, quas dilectus filius Archidiaconus Caſtellanenſis, Plebanus ejuſdem Eccleſiæ, legi publicæ coram populo non permiſit. Cùmque ſuper hoc paucis diebus elapſis apud ſancti Nicolai monaſterium ab eodem Patriarcha benignè fuiſſet idem Archidiaconus requiſitus, in iram ſubitò concitatus, eundem Patriarcham gravibus verborum injuriis multis præſentibus laceſſivit. Qui conſiderans Archidiaconum ipſum per tantum injuriarum exceſſum non ſe tantummodo, ſed etiam Gradenſem Eccleſiam, immo nos ipſos graviter offendiſſe, tam ipſum Archidiaconum quàm prædictam Eccleſiam eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto, ea præcipuè ratione quoniam ex antiqua conſuetudine, ſicut dicitur, eſt obtentum ut litteræ quæ per patriarchatum Gradenſem à Patriarchis Gradenſibus diriguntur, indifferenter ab omnibus admittantur. Verùm ad inſtantiam Clericorum & parrochianorum Eccleſiæ ſupradictæ, quoad ipſam Eccleſiam Patriarcha interdicti ſententiam relaxavit, ſub excommunicationis pœna Clericis eiſdem injungens ne Archidiacono participare præſumerent in divinis. Cùm autem Patriarcha jam dictus cum præfato Epiſcopo ad monaſterium ſanctæ crucis pro celebrandis cujuſdam exequiis acceſſiſſet, & Archidiaconus ſe vellet divinis officiis immiſcere, Patriarcha pro vitando ſcandalo receſſit in partem. propter quod Archidiaconus ipſum cœpit gravibus verborum injuriis aggravare. Idem quoque Archidiaconus, licèt à divinis per unius diei ſpatium ceſſaviſſet, poſtmodum tamen celebrare publicè non erubuit interdictus. Ad hæc, de ſæpedicto Epiſcopo Patriarcha gravem depoſuit quæſtionem, quòd cùm ſibi & Gradenſi Eccleſiæ obedientiam teneatur & reverentiam exhibere, quamquam ei mandaverit ut præfatum Archidiaconum pro interdicto & Clericos ſanctæ Mariæ pro excommunicatis haberet, & faceret excommunicationis & interdicti ſententias ab ipſo prolatas per Caſtellanenſem diœceſim inviolabiliter obſervari, idem Epiſcopus in injuriam Patriarchæ permittens Archidiaconum in Eccleſia Caſtellanenſi liberè miniſtrare, Clericis ſuæ diœceſis ſub fidelitatis pœna præcipiendo mandavit ut per Eccleſias ſuas Archidiaconum & Clericos ſupradictos nec interdicti nec excommunicationis ſententiæ ſubjacere publicè nuntiarent. Vnde idem Patriarcha nobis humiliter ſupplicavit ut tantam injuriam & exceſſum, necnon in ipſum, ſed potiùs contra

ſedem apoſtolicam tam ab Epiſcopo quàm Archidiacono attentatum caſtigare taliter curaremus ut reſecaretur in aliis materia ſimilia committendi. Dictus verò Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimavit quòd cùm Patriarcha denuntiaſſet Clericos ſanctæ Iuſtinæ anathematis vinculo non teneri, quos idem Epiſcopus priùs excommunicatos denuntiaverat, de mandato Archipreſbyteri Paduani à nobis, ſicut aſſeritur, judicis delegati occaſione hujuſmodi inter Patriarcham & Archidiaconum contentione ſuborta, Patriarcha ex commotione quadam Archidiaconum interdixit; quo ad appellationis beneficium convolante, Patriarcha in ſæpedictam Eccleſiam interdicti ſententiam promulgavit, nec ſatisfactionem oblatam ab Archidiacono ſuper hoc recipere voluit niſi Archidiaconus ut ipſius pareret mandatis interpoſito juramento firmaret. Adjecit etiam idem Epiſcopus, quòd ipſe timens ne prorumperet ad aliquid Patriarcha quod ad ipſius Epiſcopi vel Eccleſiæ ſeu Clericorum ſuorum præjudicium cederet vel gravamen, ad ſedem apoſtolicam appellavit, nobis ſollicitè ſupplicando ut Patriarcham à ſui & Eccleſiæ ſuæ ac Clericorum & Eccleſiarum ſuæ diœceſis moleſtatione indebita compeſcere curaremus. Cùm igitur ſuper præmiſſis & aliis inter utriuſque partis procuratores fuiſſet coram dilecto filio Iohanne ſanctorum Coſmæ & Damiani Diacono Cardinale, quem auditorem dederamus eiſdem, aliquandiu litigatum, & ipſe nobis quæ audierat fideliter retuliſſet, quia nobis conſtare non potuit an per litteras quæ ad Paduanum Archipreſbyterum impetratæ dicuntur, cùm nobis oſtenſæ non fuerint, revocatæ fuerint litteræ ad prædictos Primicerium & Plebanum obtentæ, cauſam ipſam veſtro duximus examini committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus inquiſita ſuper præmiſſis pleniùs veritate, niſi vobis conſtiterit quòd litteræ quæ ſecundo loco ad prædictum Archipreſbyterum impetratæ dicuntur, de prioribus litteris ad ſæpedictos Primicerium & Plebanum obtentis expreſſam fecerint mentionem, ut per ſecundas primæ appareant litteræ revocatæ, cùm primos judices auctoritate litterarum noſtrarum juriſdictionem non ſit dubium habuiſſe, quam potuerunt poſtmodum Patriarchæ quoad executionem ſuæ ſententiæ demandare, ex qua coërtionem etiam idem Patriarcha recepit, cùm hujuſmodi demandata juriſdictio deluſoria videretur ſi ſubdelegatus hujuſmodi coërtionem aliquam non haberet, interdicti ſententiam ab eodem Patriarcha in ſupradictum Archidiaconum promulgatam, pro eo quòd ipſe Patriarchæ prædicti executionem impediens, ejus litteras legi publicè non permiſit, tamdiu faciatis ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari donec eidem Patriarchæ de injuriis irrogatis ſufficienter fuerit ſatisfactum. Si verò conſtiterit primas litteras per ſecundas legitimè revocatas, cùm appareat primos judices juriſdictionem nullam penitùs habuiſſe, & ita conſtet per conſequentiam Patriarcham ipſum non recepiſſe juriſdictionem vel coërtionem aliquam ab eiſdem, prædictam interdicti ſententiam ab eodem Patriarcha prolatam denuntietis irritam & inanem; nihilominus Archidiaconum ſupradictum monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes ut pro verborum injuriis quas eidem Patriarchæ irrogare præſumpſit, ſatisfaciat competenter. Teſtes autem &c. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi non omnes &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XI. Kal. Ianuarij anno decimo.

Rectori & fratribus hoſpitalis ſancti Spiritus in Saxia.

Epiſt. 179. Dantur eis indulgentiæ & privilegia. Vide Spondan. ad an. 1198. §. 17. *Vide appendicem hujus libri, & lib. 12. epiſt. 69. 104.*

AD commemorandas nuptias ſalutares quæ in converſione peccatoris moraliter celebrantur inter ſpiritum hominis & gratiam conditoris, ex quibus affectus & actiones tamquam filij ac filiæ generantur, Dominica prima poſt octavas Epiphaniæ, quando illud legitur evangelium quod Ieſus cum diſcipulis ſuis in Cana Galileæ, ubi mater ipſius erat, invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, ſolemnem apud hoſpitale veſtrum inſtituimus ſtationem, in quo vos ex inſtitutione noſtra divino eſtis obſequio mancipati, ea potiſſimùm ratione quòd in illis nuptiis ſex hydriæ ſecundùm purificationem Iudæorum fuiſſe narrantur. Et quidem in hoc hoſpitali, tamquam in Cana Galileæ, loco videlicet ubi zelus eſt tranſmigrandi de vitiis ad virtutes, poſitæ ſunt ſex hydriæ, id eſt, ſex opera miſericordiæ inſtituta, quæ ſunt paſcere eſurientem, potare ſitientem, colligere hoſpitem, veſtire nudum, viſitare infirmum, & incarceratum adire, ad purificationem utique Iudæorum, ut per illa videlicet confitentes à

vitiis expientur. Iſtæ verò ſex hydriæ uſque ad ſummum implentur quando illa ſex opera miſericordiæ ad perfectum uſque geruntur; & ex aqua fit vinum, cùm ex merito eleemoſynæ vis accenditur caritatis. Quia verò Ieſus cum diſcipulis ſuis ad has nuptias in Cana Galileæ, ubi mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter inſtituimus ut effigies Ieſu Chriſti à beati Petri baſilica per ejuſdem Canonicos ad dictum hoſpitale, ubi memoriaglorioſiſſimæ matris ejus recolitur, infra capſam ex auro & argento & lapidibus pretioſis ad hoc ſpecialiter fabrefactam venerabiliter deportetur, fidelibus populis qui ad has nuptias celebrandas devotè convenerint deſiderabiliter oſtendenda. Ut autem nos, qui Domino revelante venerandum aliis aperuimus ſacramentum, eo etiam inſpirante imitandum aliis præbeamus exemplum, concedimus, ſtatuimus; & jubemus ut pro mille pauperibus extrinſecus adventantibus & trecentis perſonis intus degentibus decem & ſeptem libræ uſualis monetæ, ut ſinguli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne, ab Eleemoſynario ſummi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur, & Canonicis ſupradictis, qui præſcriptam effigiem ſalvatoris proceſſionaliter deportabunt, ſingulis duodecim nummi & cereus unius libræ qui deferatur accenſus, de oblationibus confeſſionis beati Petri præſtentur. Quia verò non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo quod procedit ex ore Dei, debet huic ſtationi Romanus Pontifex cum ſuis Cardinalibus intereſſe, ut & Miſſarum ſolemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate ſermonem, neve fidelis populus famelicus ab his nuptiis revertatur, præter materialem & doctrinalem, ſpiritualem quoque ſibi cibum impendat, remiſſionem unius anni de injunctis ſibi pœnitentiis indulgendo. Monemus igitur & obſecramus ſucceſſores noſtros per Ieſum Chriſtum, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, ut hanc inſtitutionem, quæ, ipſo teſte, de pietatis fonte proceſſit, faciant inviolabiliter obſervari; ſub atteſtatione divini judicij prohibentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, conſtitutionis, & juſſionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. Non. Ianuarij, anno decimo.

Iſta totidem verbis confirmavit Honorius III. apud Raynald. ad an. 1223. §. 21.

Vide geſta Innoc. III. cap. 144.

NIVERNENSI ET AVRELIAnenſi Epiſcopis, & Abbati de Curia Dei Ciſtercienſis ordinis Aurelianenſis dioceſis.

Epiſt. 180. Pœna accuſatoris, ſi in probatione defecerit.

SI conſueta temeritas, quæ magis diſcenda eſt corruptela, relinqueretur penitùs impunita, tergiverſari volentibus libera præberetur audacia malignandi. Vt ergo juſtus lavet manus ſuas in ſanguine peccatoris, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus niſi Petrus de Stampis Remenſis Canonicus infra duos menſes poſt denuntiationem ſibi à vobis factam irregularitatem illam probaverit quã contra ſuum objecit antiſtitem, vos eum pro tantæ præſumptionis exceſſu, quem malitioſè commiſit, præbenda Remenſis Eccleſiæ ſpolietis, & faciatis eam idoneæ conferri perſonæ. Theobaldum verò de Pertico Remenſem Archidiaconum, qui per eundem Petrum de arcu ſuo ſagittam emiſit, niſi percuſſum dejecerit, ab eligendi poteſtate quam habet, non ſolùm in Remenſi Eccleſia, verùm etiam ubilibet in Remenſi provincia, ſuſpendatis, ut cognoſcant in pœna quantum exceſſerunt in culpa. Datum Viterbij II. Non. Octob. anno decimo.

S. DECANO, ET CAPITVLO Senonenſi.

Epiſt. 181. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere &c. *uſque* aſſenſu. Antiquas & rationabiles conſuetudines, immunitates & libertates veſtras, ſeu etiam conceſſiones, præſertim à bonæ memoriæ Guidone Senonenſi Archiepiſcopo provide vobis factas, ſicut in ipſius ſcripto authentico continetur, quod de verbo ad verbum inferiùs juſſimus annotari, & vos ea juſtè ac pacificè poſſidetis, auctoritate vobis apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Illo quippe capitulo, videlicet, *ſi aliquid in ordinem ſuum egerint, à nobis de pœnitentia tantummodo corrigantur*, de communi aſſenſu tam venerabilis fratris noſtri Petri Archiepiſcopi veſtri quàm tuo, fili Decane, Præcentoris & Cellararij & aliorum quorundam ex Canonicis veſtris vobiſcum pariter in noſtra præſentia exiſtentium ſic expoſito ut Archiepiſcopus in ſpiritualibus, vos autem in temporalibus juriſdictionem ſuper eoſdem Preſbyteros habeatis. Eſt autem tenor ejuſdem authentici ſcripti talis. GVIDO Dei gratia Senonenſis Archiepiſcopus omnibus ad quos litteræ præſentes pervenerint in Domino ſalutem. Quoniam quæ in tempore fiunt neceſſe eſt

» tranſire cum tempore, reſtat ut quæ me-
» moriæ conſervare volumus, ne oblivione
» depereant, ſcripturæ committamus, qua-
» tinus eodem internuntio in futuris tem-
» poribus ad poſterorum notitiam poſſit
» pervenire. Notum ſit igitur præſentibus
» & futuris quoniam boni & ſancti patres
» Eccleſiarum ſuper filios ſuos diligenter
» invigilant, & eiidem ſuſtentandis & alen-
» dis neceſſaria beneficia miſericordiæ &
» pietatis obtentu copioſè impendunt. Quod
» profectò non ſolùm in Eccleſia noſtra,
» ſed & in aliis per orbem Eccleſiis ſancti
» Pontifices attendentes, diverſis magnifi-
» centiæ ſuæ beneficiis erga filios ſuos col-
» latis piam ſui memoriam ad poſteros
» tranſmiſerunt. Hujus rei gratia & nos pa-
» terno affectu animoque benigno cariſſi-
» morum filiorum noſtrorum Senonenſis
» Eccleſiæ Canonicorum preces ſuſcepi-
» mus, & quamplures Eccleſias quas diver-
» ſis temporibus beatæ memoriæ prædeceſ-
» ſores noſtri eidèm conventui contulerunt,
» & quas tempore noſtro ipſis conceſſimus,
» ut eas in perpetuum babeant, in pace
» poſſideant, quas videlicet Eccleſias pro-
» priis duximus vocabulis exprimendas,
» Deo auctore concedimus & ſigilli noſtri
» auctoritate roboramus. Eccleſiam ſcilicet
» de Amorra, Eccleſiam de Iolna, Eccle-
» ſiam de Braio, Eccleſiam de Moncellis,
» Eccleſiam de Moïſio, Eccleſiam de Broi-
» ſola, Eccleſiam de Valoneſſa, Eccleſiam
» de Compiniaco cum Capella de Monti-
» niaco, Eccleſiam de Eurio, Eccleſiam de
» Ponte-ſiriaco cum Eccleſia ſancti Ægidij
» de Nemore cum appendiciis ſuis, ſalvo
» jure ſancti Iohannis Senonenſis. Eccle-
» ſiam de ſancto Albino cum Capella de
» Melers, Eccleſiam de Curia Monunculi,
» Eccleſiam de Sociaco, Eccleſiam de ſan-
» cto Martino, Eccleſiam de Gumerio,
» Eccleſiam de ſancto Hilario infra muros
» urbis, Eccleſiam ſancti Mauritij inter
» duos pontes, Eccleſiam de Frateio cum
» Capella de Cantugalli, Eccleſiam de
» Amiliaco, Eccleſiam de Daimonte, Ec-
» cleſias de Brueria cum Capella ſancti
» Victoris, Eccleſiam de Borovilla, Eccle-
» ſiam de Roëmvillari & de Nangevilla,
» Eccleſiam de Villerario, Eccleſiam de
» Taloan cum Capella ſancti Nicolai de
» Villanova ſuper Equanam, Eccleſiam B.
» Mariæ ejuſdem Villænovæ, Eccleſiam de
» Dimone, Eccleſiam de Lorriaco, Eccle-
» ſiam de Allento, Eccleſiam de Boſco
» Regis, Eccleſiam de Chanquolla, Eccle-
» ſiam de Caſtellariis cum Capella ſanctæ

Getninæ, & cum Capella de Eſcrevis, »
Eccleſiam de Malleio Vicecomitis. Præ- »
ſentationes etiam Preſbyterorum in præ- »
fatis Eccleſiis Capitulo concedimus; qui »
medietatem beneficiorum vel quantum »
inter eos rationabiliter compoſitum fue- »
rit per ſacramentum eidem Capitulo per- »
ſolvent & ab omni exactione, collecta, »
& hoſpitiis, circadis etiam & ſynodis, & »
ab omni ſubmonitione & juſtitia tam Ar- »
chidiaconorum quàm Archipreſbytero- »
rum penitùs ſint immunes. Porrò ſi ali- »
quid in ordinem ſuum egerint, à nobis »
de pœnitentia tantummodo corrigantur. »
Concedimus etiam illis in omnibus præ- »
fatis Eccleſiis, & in illis quæ in poſterum »
illis conferentur, ſuccurſum, quotieſcun- »
que contigerit Eccleſias vacare. Præterea »
concedimus eis plenitudinem poteſtatis fa- »
ciendi & exercendi juſtitias in malefacto- »
ribus ſuis laicis, niſi homines noſtri fue- »
rint, & in Preſbyteris ſuis, quantum ad »
ipſos pertinet. Notandum verò quòd »
duas præfatas Eccleſias, Eccleſiam vide- »
licet de Allento, Eccleſiam de Chan- »
quolla, nomine cujuſdam præbendæ quam »
in Eccleſia Senonenſi conſtituimus, Ca- »
pitulo conceſſimus & donavimus, inhi- »
bentes ne fructus prædictarum Eccleſia- »
rum in alios uſus quàm illius præbendæ »
expendantur. Eccleſiam verò de Boſco »
Regis illis donavimus. Ipſi verò ad peti- «
tionem noſtram aſſociaverunt in minutis »
partitionibus quatuor Canonicos qui de- »
bent eſſe Preſbyteri, quos conſtituimus »
ad altare beati Petri in Eccleſia Seno- »
nenſi, ita quòd duo illorum tantundem »
percipient in minutis partitionibus quæ »
fuerint in Choro quantum unus de majo- »
ribus Canonicis. Eccleſiam verò de Caſ- »
tellariis illis donavimus; & ipſi nobis con- »
ceſſerunt quòd poſt obitum noſtrum cen- »
tum ſolidos Pariſienſes in die anniverſa- »
rij noſtri ſingulis annis diſtribuent; ita »
quòd Clerici non Canonici tantundem »
percipient duo quantum unius de majori- »
bus Canonicis. Actum Senonis in Capi- »
tulo publicè, aſtantibus ejuſdem Eccleſiæ »
perſonis, Salone Decano, Hugone Ar- »
chidiacono, Stephano Theſaurario, Gau- »
frido Præcentore & Vaſtinenſi Archidia- »
cono, Haicio Cellarario & Pruvinenſi »
Archidiacono, Simone Meludunenſi Ar- »
chidiacono, Hugone Stampenſi Archi- »
diacono, Iacquino, Rogerio, Galterio, »
Guidone Preſbyteris & Canonicis, Gui- »
done, Odone, Reynaudo, Garnerio »
Diaconis & Canonicis, Ernaudo, Gau- »

" frido, Reinaudo, Anſelmo, Nicolao, " Galterio, Nicolao, Girardo, Manaſſe, " Bartholomæo, Willelmo Subdiaconis & " Canonicis. Præterea cum ſupranominatis " Eccleſiis Eccleſiam de Varon eis ſimiliter " confirmamus. In cujus rei teſtimonium " præſentem paginam ſcribi fecimus & ſigilli " noſtri auctoritate roborari. Actum anno " verbi incarnati MCLXXXVII. Data per " manus magiſtri Petri Cancellarij noſtri.] Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Non. Ianuarij anno decimo.

TVRONENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 182. Ei committitur cauſa adverſus Epiſcopum Petragoricenſem.

AD hoc in Eccleſia Dei eſt, ipſo diſponente, tua promotio procurata ut opportunus ſis noſtri ordinis coadjutor, in iis maximè quæ in ea ſalubrem correctionem expoſcunt; circa quod tanto te domus Domini credimus zelo comedi quòd divinum amorem mundano prorsùs præferendo favori, nunquam debeas in iis quæ tuæ providentiæ committuntur à via rectitudinis declinare. Olim ſiquidem gravis clamor ad aures noſtras de Epiſcopo Petragoricenſi pervenit, quòd præter multa gravia & enormia quæ de ipſo publicè dicebantur, uſque adeo erat negligens & inutilis circa officium paſtorale ut non ſolùm ad inſtar infœcundæ ficulneæ terram inutiliter occuparet, verùm etiam ex ipſius defectu gregi ſibi commiſſo multiplex periculum immineret. quod ipſe fortaſſis intelligens, per nuntium ſuum à nobis petiit licentiam reſignandi; ſed tandem carne ſpiritum retardante, cedendi ſibi facultate conceſſa, cedere non curavit. Cùm autem eo noviſſima ſua pejora prioribus faciente, clamor non deficeret, ſed graviùs invaleſceret contra ipſum, venerabili fratri noſtro Bituricenſi Archiepiſcopo & dilecto filio Priori Grandimontenſi dedimus in præceptis ut eum inducerent ad cedendum; alioquin per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellerent ut infra tres menſes poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum apoſtolico ſe conſpectui præſentaret. Qui, ſicut nobis per ſuas litteras intimarunt, cùm eum ad id diligentiùs monuiſſent, ac ipſe poſt elapſum ſpatium trium menſium monitioni non acquieviſſet eorum, demum ipſum ſuſpenſionis ſententia perculerunt. At ille poſt aliquantum temporis intimavit eiſdem quòd iter arripuerat ad ſedem apoſtolicam veniendi, ſed ita eum in via quartana febris invaſit quòd ſine periculo corporis cœptum iter non poterat conſummare; & ſic illicentiatus ab eis ad Petragoricenſem Eccleſiam eſt reverſus; ubi, ſicut aſſeritur, poſt latam ſententiam ſuſpenſionis in eum beneficia multa dedit, & de bonis ipſius non pauca diſtraxit. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus univerſas beneficiorum ſeu quorumcunque bonorum Eccleſiæ conceſſiones aut diſtractiones ab eodem Epiſcopo ſic ſuſpenſo inveneris eſſe factas, ſtudeas legitimè revocare, illos qui ſe temerè duxerint opponendos remoto appellationis obſtaculo per eccleſiaſticam cohibendo cenſuram, & inquiſita diligentiùs veritate, ſi conſtiterit ipſum, quin potiùs, ut ita dixerimus, talem à nobis cedendi licentiam poſtulaſſe, ne cum uxore Loth videatur retro reſpicere in ſalis ſtatuam convertendus, ad cedendum, ſi commonitus cedere fortè noluerit, eum ſublato appellationis impedimento compellas. Quòd ſi de hoc tibi conſtare nequiverit, cùm de inſufficientia & inutilitate ſua tibi poſſit plenè liquere, ipſum ab adminiſtratione Petragoricenſis Eccleſiæ appellatione poſtpoſita removere procures, & ei facias per electionem canonicam cum conſilio tuo de perſona idonea in Epiſcopum provideri. Contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles quò minùs mandatum apoſtolicum impleatur, à ſua præſumptione appellatione poſtpoſita eccleſiaſtica diſtrictione compeſcens. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VII. Idus Ianuarij, anno decimo.

CANONICIS ECCLESIÆ SANCTI Bartholomæi Mediolanenſis.

Epiſt. 183. Confirmatur concordia.

DIlectis filiis D. monaſterij ſancti Dionyſij Syndico & Iacobo Eccleſiæ veſtræ procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, dilectum filium noſtrum Benedictum tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem ipſis conceſſimus auditorem. Coram quo procurator propoſuit memoratus quòd cùm in dicta Eccleſia ſancti Dionyſij per multum temporis ſpatium Clerici fuerint ſeculares, bonæ memoriæ Aribertus Mediolanenſis Archiepiſcopus de ipſa Eccleſia monaſterium faciens, Abbatem ibidem inſtituit & duodenarium numerum monachorum; omni nihilominus jure ſervato quatuor Canonicis, quos in eadem Eccleſia tunc invenit. Licèt autem diutiùs poſtmodum in eodem loco tam monachi quàm ſeculares Canonici miniſtrarine, iidem tamen

Canonici ſe ad Eccleſiam veſtram, quam fundaverant in quodam prædio quod à G. medico emerant transferentes, electionem fratrum & rerum adminiſtrationem liberam in eadem Eccleſia multis temporibus habuerunt, prædicto monaſterio nulla prorsùs ſervitia exhibentes. Verùm emergente poſtea inter vos ex una parte ac Abbatem memoratum ſancti Dionyſij ſuper electione Canonicorum Eccleſiæ veſtræ & quibuſdam aliis articulis ſcrupulo quæſtionis, bonæ memoriæ Philippus Mediolanenſis Archiepiſcopus ſuper eadem cauſa contra vos diffinitivam ſententiam promulgavit. Propter quod ad ſedem apoſtolicam appellaſtis. Cùmque fuiſſet eadem cauſa G. quondam Parmenſi Archidiacono de utriuſque partis voluntate commiſſa, & in eundem tam à partis veſtræ procuratore quàm Abbatis & ſyndici monaſterij poſtea compromiſſum, idem Archidiaconus cauſam ipſam per arbitrium terminavit. Verùm quia ſucceſſor ejuſdem Abbatis contra prædictum arbitrium venire præſumpſit, vos ad magiſtrum Guidottum Decumanorum Canonicum noſtras litteras impetraſtis: qui de cauſæ meritis certus effectus, prædictum arbitrium confirmavit, & Abbati ſancti Dionyſij ex parte noſtra præcipiens ne contra ipſum arbitrium venire præſumeret, omnino caſſavit quicquid contra illud reperit attentatum. Quam ſententiam idem Abbas humiliter approbando, coram eodem magiſtro promiſit ſe velle firmiter obſervare univerſa capitula in eodem arbitrio comprehenſa. Idem quoque arbitrium per ſententiam dilecti filij Abbatis ſancti Abundij & Archipreſbyteri de Grabadone, quibus eadem fuit cauſa commiſſa, extitit poſtmodum confirmatum. Vnde procurator prædictus petiit ut ſententiam ipſam confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur, & faceremus prædictum arbitrium inviolabiliter obſervari. Præfatus verò ſyndicus propoſuit ex adverſo quòd cùm prædictus Anbertus Archiepiſcopus memoratum monaſterium ſancti Dionyſij conſtruxiſſet, inſtituit ut inibi ordo monaſticus ſervaretur. Quod O. ſucceſſor ipſius poſtea confirmavit. Arnaldus quoque quondam Abbas ejuſdem loci ſæpedictam Eccleſiam veſtram ſancti Bartholomæi in ipſius monaſterij prædio conſtruendo dinoſcitur ſtatuiſſe ut ipſa Eccleſia ſubjecta eſſet in omnibus monaſterio memorato, & ejuſdem diſpoſitio ac proviſio ad idem monaſterium plenariè pertineret. Vnde cùm quidam Abbas ipſius loci auctoritate propria quendam Clericum S. nomine in veſtra Eccleſia ordinaſſet, & idem à quibuſdam Canonicis Eccleſiæ veſtræ tractus fuiſſet in cauſam, eò quòd ſine ipſorum connivientia fuerat ordinatus, V. quondam Mediolanenſis Archidiaconus, qui de cauſa ex delegatione A. tunc Mediolanenſis Archiepiſcopi cognoſcebat, dictum S. Clericum à veſtra impetitione abſolvit. Cùm autem inter Abbatem ſancti Dionyſij & vos ſuper electione Canonicorum Eccleſiæ veſtræ & quibuſdam aliis capitulis quæſtio moveretur, Philippus quondam Archiepiſcopus Mediolanenſis, qui de ipſa controverſia cognoſcebat, contra vos ſententiam protulit ſuper propoſitis capitulis univerſis. Verùm cum in prædictum Parmenſem Archidiaconum, cui eadem fuerat cauſa commiſſa, fuiſſet poſtea minùs legitimè compromiſſum, idem Archidiaconus contra monaſterium iniquum arbitrium promulgavit; quod per dilectos filios Priorem de Foncella & Baldoinum Canonicum de Brivio, qui auctoritate ſedis apoſtolicæ de ipſo negotio cognoſcebant, fuit poſtea reprobatum, cùm major pars monachorum monaſterij ſupradicti in ipſorum præſentia præſtito juramento firmaverit quòd tranſactio facta per arbitrium ſupradictum in læſionem monaſterij facta fuit, & quòd nec tranſactionem nec arbitrium approbarant. Quare dictus ſyndicus poſtulavit ut eodem arbitrio reprobato, dignaremur ſententiam dicti Prioris & ſui conjudicis confirmare. Cùm igitur ſuper iis & aliis fuiſſet coram Cardinali prædicto aliquandiu litigatum, & ipſe nobis quæ audierat fideliter retuliſſet, nos utriuſque partis rationibus intellectis, & inſpectis ſcriptis authenticis quæ ad probandum hinc inde propoſita pars utraque duxerat exhibenda, quia nobis conſtitit ſupradictum arbitrium per Archidiaconum Parmenſem latum, in quem fuerat compromiſſum à partibus, in præſentia prædicti magiſtri Guidotti ab utraque parte pariter approbatum, nos ipſum arbitrium approbantes, illud auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut ſi quid contra tenorem ipſius temerè fuerit attentatum, careat robore firmitatis. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Idus Decemb. anno decimo.

CAPITVLO SIGNINO.

Epiſt. 184. Confirmatur electio Epiſcopi.

AD noſtram præſentiam accedentes dilecti filij Archipreſbyter & .... Canonici Signini ex parte veſtra nobis humiliter ſupplicarunt ut electionem de I. à vobis concorditer celebratam auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare. Nos igitur electionem ipſam ſecundùm Eccleſiæ Romanæ conſuetudinem examinari diligentiùs facientes, comperimus quòd nec obitus bonæ memoriæ .. Epiſcopi veſtri nobis fuerat intimatus, nec à nobis, prout fieri debuit, eligendi licentia expetita, & quòd etiam adhuc vivente ipſo Epiſcopo quoſdam præſumpſiſtis temerè nominare qui ſuper electione futuri antiſtitis ſcrutarentur omnium voluntates contra canonicas ſanctiones, ſpretis nihilominus quibuſdam Canonicis veſtris apud ſedem apoſtolicam conſtitutis. Inſuper ne ipſorum aliquis poſſet in eadem Eccleſia promoveri, dictis examinatoribus, quibus poteſtatem eligendi Epiſcopum contuliſtis, callidè fuit mandatum à vobis quòd unum de iis qui tunc erant præſentes ad Eccleſiæ veſtræ regimen evocarent. Vnde habito cum fratribus noſtris diligenti tractatum, propter rationes prædictas electionē ipſam judicavimus irritam & inanem. Verùm quia paternum affectum quem ad Eccleſiam veſtram habemus, offenſi etiam deponere non valemus, cùm & perſona cenſeatur idonea, & ad eam unanimitas veſtri conſenſus aſpiret, ipſum I. vobis, non ex electione veſtra, ſed auctoritate noſtra conceſſimus in paſtorem, mandantes eidem ut aſſumat Eccleſiæ veſtræ curam, conſecrationis munus per nos dante Domino recepturus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO *Senonenſi.*

Epiſt. 185. Vt ſinant Decanum manere per triennium in ſtudio Pariſienſi.

QVamvis de facili nos flectere non debeat acceptio perſonarum ad aliqua præter commune debitum concedenda, ſi tamen meritum alicujus id exigat, tanto faciliùs ei liberalitatis apoſtolicæ gratiam elargimur quanto de ipſius converſatione honeſta & ſcientia litterarum evidentioribus conjecturis efficimur certiores. Hinc eſt quòd cùm dilectus filius S. Decanus veſter, litteratura & moribus meritò commendandus, diſponat per triennium Pariſius commorari, ut infra idem ſpatium ſcholas in theologica facultate regendo & aliis & ſibi proficiat, & nobis humiliter ſupplicarit quòd ibidem commorandi per tantum temporis ſibi licentiam præberemus, ejus preces eò libentiùs duximus admittendas quò ſpecialiùs pro eodem penes nos ſua merita intercedunt, cùm ex hoc etiam Eccleſiæ veſtræ commoda valeant provenire majora. Quocirca univerſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram dictum ſpatium ob hujuſmodi cauſam ad morandum in ſcholis Pariſius ei liberaliter concedatis, ipſum interim ſacerdotalem recipere ordinem non cogentes; mandatum noſtrum taliter audituri quòd gratum poſſimus habere pariter & acceptum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum 11. Idus Ianuarij, anno decimo.

PATRIARCHÆ *Ieroſolymitano A. S. L.*

Epiſt 186. Super proviſione archidiaconatus Antiocheni facienda idoneæ perſonæ.

DIlecto filio noſtro Iohanne ſanctæ Mariæ in Via lata Diacono Cardinale dilectis filiis magiſtro Iohanni & P. nuntio venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Antiocheni auditore conceſſo, idem magiſter propoſuit coram eo quòd cùm olim dilectus filius noſter Petrus tituli ſancti Marcelli Preſbyter Cardinalis A. S. L. ad partes Syriæ perveniſſet, intelligens archidiaconatum ultra ſex menſes in Antiochena Eccleſia vacaviſſe, ac per hoc donationem ipſius ad Romanam Eccleſiam devolutam, archidiaconatum ipſum cum omni jure ſuo eidem magiſtro legationis auctoritate conceſſit, factaque ſibi canonica inveſtitura de illo, dicto Patriarchæ mandavit ut ipſum reciperet & benignè tractaret. Qui ſe aſſerens eundem archidiaconatum cuidam ſuo conceſſiſſe nepoti, quod idem Legatus mandaverat non implevit; quamquam etiam ſuper hoc perſonaliter demum apud Antaradum rogaviſſet eundem. Cùm autem eidem Legato per teſtes idoneos conſtitiſſet quòd donatio ſua donationem præceſſerat Patriarchæ, quòd etiam nepos ejus multùm ab ætate diſtabat quæ pro talibus à canone diffinitur, factam illi à Patriarcha conceſſionem viribus carere decernens, quod ipſe de præfato magiſtro fecerat ſententialiter confirmavit, & A. Priore Bellimontis ac magiſtro Milone ſibi ad hoc executoribus deputatis, ſtallum in choro & locum in Capitulo aſſignari præcepit eidem, ipſumque in plenam poſſeſſionem domorum, caſalium, terrarum, & aliorum ad archidiaconatum

pertinentium

pertinentium introduci. Sciens inſuper multas præbendas & dignitates ſimili modo in Eccleſia memorata vacaſſe, donationi ſuæ reſervavit eaſdem; è quibus unam Rogerio, aliam verò Bartholomæo Clericis aſſignavit, eos in prædicta Eccleſia Canonicos ſtatuendo. Cùm autem propter varias contumacias quas idem Patriarcha circa præmiſſa commiſerat, quaſdam ſententias protuliſſet in ipſum, tandem venerabiles fratres noſtri Tripolitanus & Antaradenſis Epiſcopi ex parte Patriarchæ jam dicti cum litteris de ratihabitione ad ipſius præſentiam acceſſerunt, dicentes quòd idem Patriarcha volebat ut tam archidiaconatus quàm dignitates & præbendæ à ſe vel ab ipſo collatæ in ſua diſpoſitione manerent, ac de ipſis & aliis in præfata Eccleſia ſecundùm ſuam diſponeret voluntatem. quod quidem in prælibatis litteris continebatur expreſſum. Unde Legatus idem prædictas ſententias relaxavit, & eiſdem dixit Epiſcopis ut Patriarcha de cetero dictum magiſtrum pro Archidiacono, duos verò Canonicos conſtitutos ab ipſo pro Canonicis Antiochenis haberet, illi quidem archidiaconalia, iſtis verò canonicalia jura omnia exhibendo. Quod iidem Epiſcopi Patriarcham reſpondere facturum, ipſius nomine recipientes ad pacis oſculum Marinum Nicocienſem Archidiaconum pro magiſtro & Canonicis antedictis. Præterea ſupradictus Legatus Antiochenos Canonicos, quos pro eo quòd ordinationi ſuæ contumaciter reſtiterunt ſuſpenſionis primò & poſtmodum excommunicationis ſententia innodarat, per Valacienſem Epiſcopum & collegas ipſius recepta juratoria cautione mandavit abſolvi, ita quòd & antequam impenderent juramentum exprimeretur eiſdem, & poſt abſolutionem, ſub debito mandaretur ipſius ut quod de Archidiacono ipſo & duobus Canonicis memoratis fuerat ſtatutum ab eo, inviolabiliter obſervarent; quam videlicet formam ſi dictus Epiſcopus & collegæ ipſius excederent, proceſſum eorum reputaturum ſe ſcripſit vacuum & inanem. Unde petebat idem magiſter ut archidiaconatum jam dictum confirmare dignaremur eidem & ipſum pacifica faceremus illius poſſeſſione gaudere, ac fructus ipſius & poſſeſſionum ſuarum à tempore ſibi factæ inſtitutionis ſubtractos, cum reſtaurationе nihilominus expenſarum, reſtitui mandaremus eidem, præfatos Canonicos, qui contra juramentum ſuum eundem noluerunt recipere, punientes. Pro altero verò ex duobus antedictis Canonicis, ſcilicet R. Preſbytero, cùm reliquus in fata conceſſerit, ſuppliciter poſtulavit ut canonicatum cum una præbendarum illarum quæ tunc temporis ultra ſex menſes in Eccleſia prænominata vacarent confirmaremus eidem, & faceremus ab eo pacificè poſſideri. E contrà verò nuntius Patriarchæ reſpondit quòd cùm W. quondam Archidiaconus Antiochenus & concanonici ejus duo ita fuiſſent in mari ſublati de medio quòd de ipſis uſque ad ſequens paſſagium nulla prorsùs haberi potuit certitudo, noluit præproperè Patriarcha de archidiaconatu diſponere, ſed donec de illis effici poſſet certior expectare. Tranſacto igitur ſecundo paſſagio, in quo Legatum aſſerit applicaſſe, cùm per publicam famam ei de prædictorum periculo conſtitiſſet, archidiaconatum cuidam ſuo nepoti conceſſit, quem ad præſentiam noſtram ſtatim mittere diſponebat ut propter ætatis defectum de archidiaconatu pariter & de ipſo dignaremur miſericorditer ordinare. Poſtmodum verò prædictus Legatus per ſuas ei litteras intimavit quòd archidiaconatum eundem magiſtro contulerat antedicto. Cui demum ipſe reſcribens illum ſe jam antea ſuo conceſſiſſe nepoti, rogavit ut negotio ſuperſedens, eundem nepotem, qui pedes in itinere jam habebat, ad apoſtolicam ſedem accedere ſuſtineret. Sed ille preces non admiſit ipſius; immo tam Patriarcham quàm Capitulum & Eccleſiam duriùs aggravando ſuper facto archidiaconatus, duos nuntios cum præfato magiſtro deſtinavit ad ipſos; qui præſentientes illos in ſuum acceſſiſſe gravamen, ne in quoquam procederent, ſedem apoſtolicam appellarunt. At illi, appellatione contempta, multipliciter cœperunt Capitulum in ſuſpenſionibus & aliis aggravare. Patriarcha verò primò per litteras & nuntios ſpeciales, ac poſtmodum per ſeipſum non ſine magnis laboribus Legatum adivit, devotè ſupplicans ut ab iis, præſertim poſt appellationem, deſiſteret, & cauſam ad nos fineret devenire. Quòd cùm non poſſet aliquatenus obtinere, appellationem innovavit eandem; eoque à ſua præſentia recedente, Legatus ipſum ab interdicendi & excommunicandi poteſtate ſuſpendit, & in prædictum Capitulum excommunicationis fecit ſententiam promulgari; quam etiam ſingulis diebus dominicis accenſis candelis innovari mandavit; & manum

aggravans ſuper eos, duos in eorum Eccleſia nominavit Canonicos, irrequiſitis ipſis, reclamantibus, & invitis. Quia verò Princeps & cives Antiocheni, qui jam antè contra Eccleſiam ſe erexerant, ex his quæ in injuriam Patriarchæ Capitulique fiebant, occaſionem ſumpſerunt in eos enormiùs debachandi, ita quòd poſſeſſionibus Eccleſiæ devaſtatis, & alio quodam in Patriarcham per favorem ejuſdem Principis à Syrianis electo, grave periculum ſibi cernebat imminere, per quod Antiochia totius Latinitatis communioni ſubtrahi videbatur, his duobus malis idem Patriarcha perplexus elegit minus incurrere ut poſſet gravius evitare, & ſic ſuper facto memorati magiſtri & aliorum duorum in Cardinalis ſe poſuit voluntate; ſed præfato magiſtro poſtmodum multiplices contumelias & gravamina contra ipſum & Capitulum procurante, quaſdam litteras à Tripolitano Epiſcopo ſibi miſſas idem Patriarcha recepit, in quibus continebatur quòd quamplures viri jurati coram ipſo Epiſcopo perhibuerant teſtimonium quòd idem magiſter monachus monaſterij ſancti Spiritus de Panormo fuiſſet. Vnde cùm ſuper apoſtaſia hujuſmodi & aliis quibuſdam exceſſibus Patriarcha vocaſſet eum ut in ſua præſentia reſponderet, ille confuſus in ſemetipſo appellando receſſit. Prædictis verò duobus ſtallum aſſignari præcepit, & dixit ſe in nullo contradicturum eiſdem ſuper ordinatione quam de ipſis in Antiochena Eccleſia fecerat Cardinalis. Quare ſuppliciter poſtulabat à nobis ut ſuper ipſius Eccleſia circa præfatum magiſtrum, quem aſſerit apoſtaſiæ nota reſperſum, & circa præfatum R. qui, ut aſſerit, eſt concubinarius manifeſtus, illiteratus, & vilis, qui etiam ad expugnationem Chriſtianorum ante quoddam caſtrum feciſſe dicitur lignea inſtrumenta, providè reſpicere dignaremur. Verùm idem magiſter ſuper apoſtaſiæ crimine hoc reſpondit, quòd cùm eſſet Medicus Abbatiæ ſancti Spiritus de Panormo, & ad eam conſueviſſet in ſuis infirmitatibus declinare, quoniam erat vicina mari & flumini domus ejus, juxta conſuetudinem ſuam ad abbatiam eandem in quadam ſua infirmitate divertit. Cùmque quadam nocte tanta vi ægritudinis laboraret ut quod circa ſe fieret non ſentiret, quidam monachus compatriota ipſius, qui ad cuſtodiam ejus fuerat derelictus, de convaleſcentia ejus deſperans, & de morte præſumens, ſuam tunicam eum induit, quid circa eum ageret minimè ſentientem. Ceterùm cùm Prior acceſſiſſet ad eum, & ne idem magiſter iraſceretur monaſterio ſuper eo quod factum fuerat poſtulaſſet, ipſe regulam ſibi petiit exhiberi, ut legendo cognoſceret pleniùs ſi valeret auſteritatem Ciſtercienſis ordinis ſuſtinere. Verùm quoniam perlecta regula inſufficientem ſe ad tantæ auſteritatis obſervantiam intellexit, depoſita tunica, quam ſe dixit per decem dies, juxta quod recordari poterat, tenuiſſe, in veſte in qua intraverat monaſterium eſt egreſſus. Contra quod exhibuit quaſdam litteras nuntius Patriarchæ nomine Prioris & conventus monaſterij memorati noſtro apoſtolatui deſtinatas, in quibus ipſi teſtimonium perhibebant quòd idem magiſter ſicut notorium eſt pluribus hominibus de Panormo, infirmitate detentus ad eorum ſe contulit monaſterium, habitumque devotè ſuſcepit, ac per aliquot dies tenuit, ſed ad Capitulum non acceſſit; qui poſt paululum convaleſcens, monaſterium eſt egreſſus, ſecutus exinde propriam voluntatem. Nos igitur auditis iis & aliis quæ fuerunt utrinque propoſita, quia per confeſſionem ejuſdem magiſtri cognovimus quòd ipſe per decem dies habitum novitij geſſit in monaſterio memorato, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus niſi ſufficienter oſtenderit quòd fuerit proteſtatus ſe ad priorem ſtatum liberum velle habere regreſſum, ſi forſan infra tempus probationis nollet ordinis auſteritatem ſubire, perpetuum ei ſilentium ſuper ipſo archidiaconatu imponere non poſtponas, cum ſecundùm canonicas ſanctiones ad laxiorem ſaltem ordinem accedere teneatur. Quòd ſi de proteſtatione fecerit tibi fidem, cùm præſumendum ſit pro ſententia Cardinalis, per quam quod factum fuerat de nepote Patriarchæ ceſſaret, præſertim cùm ipſe Patriarcha quòd nepos ſuus defectum pateretur ætatis per ſuas nobis litteras intimarit, reducto eodem magiſtro in poſſeſſionem quam noſcitur habuiſſe, inquiras ſollicitè veritatem utrum archidiaconatus collatio ad Patriarcham tantùm pertineat, vel ſpectet pariter ad Canonicos & ad ipſum. Quòd ſi communiter pertinet ad utroſque, ipſique infra ſex menſes poſtquam eum innotuit vacaviſſe concedere neglexerunt, quoniam ex tunc donatio ejus ad nos fuerat devoluta, quod per Cardinalem factum eſt auctoritate noſtra decernens inviolabiliter obſervari,

dicto magiſtro archidiaconatum adjudices ſæpedictum, & facias ab eo poſſideri, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcens, auditurus poſtmodum ſi Patriarcha vel alius aliquid proponere voluerit contra eum, & appellatione poſtpoſita fine canonico deciſurus. Idem quoque te facere volumus & mandamus ſi rantùm ad Patriarcham donatio ejus ſpectat, & Canonicos donationi ejus vel Cardinalis conſtiterit conſenſiſſe. Alioquin cùm à tempore quo ipſum innotuit vacaviſſe, poſt elapſum ſex menſium tempus infra quos Patriarcha uti ſuo jure neglexit, de communi jure non ad nos ſed ad Capitulum Antiochenum archidiaconatus collatio fuerit devolnta, ſi Capitulum poſtularit, eidem magiſtro perpetuum ſilentium imponere non omittas; non obſtante quòd ipſe quaſdam litteras præfati Cardinalis oſtendit in quibus fatetur ſe conceſſiſſe archidiaconatum eidem propter multiplices rationes, cùm per alias litteras Cardinalis ejuſdem, quæ illas præcedunt, & alias etiam quæ illas ſequuntur, ipſe Cardinalis hanc ſuæ conceſſionis rationem aſſignet, quòd idem archidiaconatus ultra ſex menſes vacaverat, unde ad Romanam Eccleſiam ipſius erat donatio devoluta. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Idus Ianuarij anno decimo.

ARCHIDIACONO ET PRIORI ſancti Stephani de Ponte Florentin.

Epiſt. 187. Deputantur executores adversùs Epiſcopum Lucanū.

ACcedentibus ad præſentiam noſtram dilectis filiis . . monacho monaſterij de Ficiculo & . . Lucani Epiſcopi procuraroribus dilectum filium Rogerium tituli ſanctæ Anaſtaſiæ Preſbyterum Cardinalem conceſſimus auditorem. Coram quo dicti monaſterij procurator propoſuit quòd cùm olim cauſam quæ inter dilectos filios Abbatem & conventum monaſterij ſui ex una parte ac dictum Epiſcopum ex altera ſuper inſtitutione Plebani in plebe de Ficiculo vertebatur, Abbati ſanctæ Mariæ ac Priori ſancti Laurentij duxerimus committendam, dictus Epiſcopus citatus ab eis, ipſorum adire præſentiam recuſavit, ſuper eadem cauſa ad dilectos filios Præpoſitum ſancti Geminiani & Priorem ſanctæ Reparatæ quaſdam à nobis litteras poſtmodum obtinens nullam facientes de prioribus mentionem. Quare Abbas prædictus coram eis noluit litigare, aſſerens litteras illas veritate tacita impetratas, cùm mentionem nullam priorum facerent litterarum. Verùm utriuſque partis procuratores ad noſtram præſentiam accedentes, cauſam ipſam dilectis filiis Abbati de Sexto & Priori ſancti Fridiani obtinuere committi. Sed eorum altero ante litis ingreſſum morte prævento, ſæpedictus Epiſcopus traxit eundem Abbatem ad judicem ſecularem; ad cujus præſentiam pars Abbatis accedens, & allegans commiſſiones apoſtolicæ ſedis & privilegia eccleſiaſticæ libertatis, eidem Epiſcopo inhibuit appellando ne ipſum coram ſeculari judice compelleret litigare. At Epiſcopus, appellatione contempra, ipſum Abbatem per eundem ſibi fecit judicem condemnari. Propter quod nos venerabili fratri noſtro Feſulanenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati ſanctæ Mariæ de Florentia noſtris dedimus litteris in mandatis ut juxta prædictæ commiſſionis tenorem in ipſa cauſa, appellatione remota, prævia procederent ratione, ſuper eo quòd idem Epiſcopus ad ſeculare forum ſupradictum traxit Abbatem quod eſſet canonicum ſtatuentes & facienres per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Porrò judices ipſi, quia dictus Epiſcopus peremptoriè citatus ab eis noluit comparere, receperunt teſtes Abbatis, & eundem Epiſcopum in expenſis ſeptuaginta librarum, quas Abbas fecerat, condemnarunr. Nos verò attendentes quòd dicti judices ordine judiciario non ſervato in ipſo negotio proceſſerunt, proceſſum illum irritum decernentes, dilecto filio Archipreſbytero & magiſtro Hugoni Canonico Florentinis noſtris dedimus litteris in mandatis ut partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, ſi conſtaret eiſdem quòd ſæpedictus Epiſcopus Abbatem ipſum traxiſſet ad judicium ſeculare, eundem à pontificali officio ſuſpendentes, revocarent in irritum quicquid per ſecularem judicem contra ipſum Abbatem fuerat attentatum, & jamdictum Epiſcopum eccleſiaſtica diſtrictione compellerent ad reſtitutionem librorum quos ſibi fecerat per ſecularem poteſtatem auferri, & expenſarum atque damnorum quæ propter hoc Abbas incurrerat ſæpedictus, audituri poſtmodum cauſam & appellatione remota fine debito deciſuri. Sanè judices ipſi, mandato noſtro ſuſcepto, Epiſcopum ipſum legitimè citaverunt, aſſignato ſibi termino competenti; quem idem præveniens, quendam nuntium ad eorum præſentiam deſtinavit,

qui quaſdam litteras exceptiones frivolas continentes præſentavit eiſdem, inhibens ipſis ne in facto procederent appellando. Ipſi verò, cognito quòd non erat appellationi hujuſmodi deferendum, eundem iterum citaverunt; ſed ipſe ad terminum ſibi præfixum nec per ſe nec per reſponſalem idoneum comparuit coram eis. Verùm quia interim judices ipſi noſtrum recepere præceptum ut nonobſtantibus frivolis exceptionibus quas idem Epiſcopus malitiosè dicebatur proponere in diſpendium monaſterij memorati, in ipſo negotio juxta prioris mandati noſtri tenorem ſublato appellationis obſtaculo prævia ratione procederent, eundem Epiſcopum iterum peremptoriè citaverunt. Sed ipſe coram eis nec per ſe termino conſtituto comparuit, nec per idoneum reſponſalem; immo ad præſentiam noſtram accedens, & Abbatem nobis aſſerens ſuggeſſiſſe quòd ipſe illum ſuper cauſa ſpirituali ad judicium traxerat ſeculare, quantumcunque inſtiterit ut tranſmiſſas ad eos dignaremur litteras revocare, tandem obtinuit iſtud ſolum ad Epiſcopum Florentinum, ut ipſe inquiſita pleniùs & cognita veritate, ſi præfatum Epiſcopum inveniret eundem Abbatem ſuper inſtitutione plebis vel alia ſpirituali cauſa ad forum ſeculare traxiſſe, contra eundem Epiſcopum juxta formam in prioribus litteris comprehenſam ſublato appellationis obſtaculo procedere non tardaret. Cùmque judices ſupradicti, hujuſmodi adhuc commiſſionis ignari, ut eidem omnem auferrent materiam malignandi, ad inſtantiã cujuſdã Lucani Canonici, qui ſe ipſius nuntiũ aſſerebat, viginti ſeptem dierum inducias conceſſiſſent, demũ Epiſcopus Plebanum de Capiano direxit ad eos, ſibi litteras noſtras, quas dicto Epiſcopo miſimus, demonſtravit. Ceterùm cùm articulus ille qui fuerat Epiſcopo commiſſus eidem, fuiſſet in ejus præſentia expeditus, & judices ipſi vellens in negotio ipſo procedere, acceſſit ad eos Plebanus prædictus, non tamen ad proſecutionem cauſæ ſufficienter inſtructus. Quare ad ipſius malitiam convincendam eidem ſex dierum inducias conceſſerunt. Tunc præfatus Epiſcopus conſtituto termino præfatum Plebanum ſufficienter inſtructum ad eorum præſentiam deſtinavit. Partibus igitur in eorum præſentia conſtitutis, ſæpedictus Abbas aſſeruit quòd præfatus Epiſcopus ipſum in cauſa civili, pro facto tamen plebis prædictæ, traxit ad judicium ſeculare, occaſione videlicet cujuſdam arbitrij quod jamdudum inter Epiſcopum & Abbatem ſuper ipſa plebe fuerat promulgatum; propter quod in quinquaginta libris & ampliùs à ſeculari judice fuerat condemnatus. Vnde memoratum Epiſcopum juxta mandati noſtri tenorem puniri & ad reſtitutionem damnorum & expenſarum quas ob hoc fecerat eundem compelli cum inſtantia poſtulavit. Reſponſalis verò Epiſcopi quaſdam litteras ejuſdem porrexit inter cetera continentes quòd ipſe coram nobis requiſitus reſponderat quòd memoratũ Abbatẽ ſuper jure civili ad forum traxerat ſeculare; nec ſuper hoc à nobis fuerat reprehenſus. Vnde dicebat quòd non tenebatur ſuper hoc reſpondere Abbati, & judices procedere non debebant. Præterea aſſeruit litteras noſtras illius conſuetudinis veritate tacita impetratas qua in civitate Lucana Clerici coram laicis qui treuguani dicuntur in cauſa civili ſe conſueverunt ad invicem convenire. Aſſeruit etiam quòd noſtræ intentionis non fuerat ut dictus Epiſcopus puniretur, ſi ſuper re civili tantùm ad ſeculare judicium traxiſſet Abbatem. Ex parte verò Abbatis extitit replicatum quòd hujuſmodi conſuetudo erat contra jus canonicum & civile, & poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam, ſicut apparet per publica inſtrumenta & commiſſiones à nobis obtentas, dictus Epiſcopus eum in ſeculari foro præſumpſerat convenire. Cùm igitur per publicum inſtrumentum ſæpefatis judicibus conſtitiſſet quòd Abbas tractus fuerat ab ipſo Epiſcopo ſuper re civili ad judicium ſeculare, & Abbas propoſuiſſet quòd licèt conſuetudo prædicta alios tangeret Clericos, ipſum tamen tangere non debebat, cùm ſit exemptus, ſicut apparet per privilegia Pontificum Romanorum, & ipſi parati eſſent legitimè procedere in negotio ſupradicto, reſponſalis Epiſcopi quaſdam frivolas exceptiones proponens ad ſedem apoſtolicam appellavit, & reſponſionem aliquam non expectans, ſtatim illicentiatus receſſit. Iudices verò utriuſque mandati tenore diligenter inſpecto, & habito prudentum virorum conſilio, non duxerunt appellationi hujuſmodi aliquatenus deferendum, ſed eundem Epiſcopum pro multiplici contumacia manifeſta ſuſpenderunt à celebratione Miſſarum, ex parte Dei omnipotentis & noſtra præcipientes eidem ne de cetero Miſſam præſumeret celebrare donec per ſe vel reſponſalem idoneum ad præſentiam accederet eorun-

dem, exhibiturus Abbati prædicto juſtitię complementum. Et ne de ſua fraude commodum reportaret, recepto ab eodem Abbate corporaliter juramento quòd idem ſigillatim & diligenter ſecundùm ipſorum taxationem expenſas quas fecit & damna quæ pertulit occaſione ipſius Epiſcopi declaravit pro ducentis quinquaginta libris, in poſſeſſionem omnium reddituum quos dictus Epiſcopus habet in caſtello, curte, ac diſtrictu ſanctę Marię in monte eundem Abbatem fecerunt induci, Archipreſbytero & Capitulo Lucano mandantes ut eundem Epiſcopum denuntiarent à Miſſarum celebratione ſuſpenſum. Licèt autem Archipreſbyter ipſe ſuſpenſionis ſententiam denuntiaſſet eidem, ipſe tamen in feſtivitate omnium ſanctorum, ſententia ipſa contempta, publicè ac ſolemniter celebravit. Vnde petebat procurator prædictus ut proceſſum judicum prædictorum auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare. Procurator verò Epiſcopi propoſuit ex adverſo quòd cùm negotium fuiſſet Epiſcopo Florentino commiſſum, & ipſe tandem abſolutus ab eo, utpote cui patuit per confeſſionem Abbatis quòd etiam ipſe in ſpirituali cauſa non traxerat eum ad judicium ſeculare, legitimè appellarat ab eis qui volebant ipſum à prædicto Florentino Epiſcopo abſolutum compellere ſuper hoc iterum litigare. Vnde quod factum erat ab ipſis poſt appellationem ad nos interpoſitam cenſeri petebat irritum & inane. Nos igitur iis & aliis quæ coram Cardinale prædicto fuerant propoſita per relationem ipſius pleniùs intellectis, Epiſcopi appellationem illegitimam decernentes, proceſſum approbavimus judicum prædictorum, eundem Epiſcopum, qui præſumpſit poſt denuntiationem ſibi factam Miſſarum ſolemnia celebrare, à ſacerdotali & pontificali officio ſuſpendentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus latam à nobis ſententiam publicantes, faciatis eandem firmiter obſervari. Datum Romæ apud ſanctum Petrum Nonis Ianuarij, anno decimo.

ABBATI AVGENSI, & Conrado Decano de Wlde Conſtantienſis dioceſis, & Magiſtro Conrado ſcholaſtico Curienſi.

Epiſt. 188. De Preſbytero diffamato de adulterio & inceſtu. Cap. Cùm dilecti. *De purgat. canon.*

CVm dilectis filiis H. Preſbytero & G. procuratori O. Clerici conſtitutis in præſentia noſtra dilectum filium T. Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſiſſemus auditorem, idem procurator propoſuit coram eo quòd cùm dictus Preſbyter ſuper inceſtus crimine fuiſſet publicè infamatus, bonæ memoriæ Conſtantienſis Epiſcopus ordinarius judex eidem purgationem indixit: qui cùm ſe purgare nequiſſet, ab eodem Epiſcopo fuit in plena ſynodo ſuis Eccleſiis ſententialiter deſtitutus, quas ipſe nihilominus detinuit aliquandiu per violentiam occupatas. Cùmque poſtmodum idem Preſbyter cujuſdam conſanguinei ſui uxorem abductam in domo publicè detineret, ad petitionem H. Plebani de * Heriſio & quorundam aliorum Clericorum Conſtantienſis dioceſis dilectis filiis de Scennis & de * Vſtrou Decanis ejuſdem dioceſis noſtras dicimur ſub hac forma litteras deſtinaſſe, ut videlicet ſi prædictus Preſbyter ſuper crimine adulterij & inceſtus coram ipſis ſe purgare non poſſet, ipſum pœna debita caſtigarent. Qui juxta mandati noſtri tenorem in negotio procedentes, cùm conſtitiſſet eiſdem quòd idem Preſbyter, pro eo quòd in purgatione defecerat, ab Epiſcopo memorato fuerat in ſynodo condemnatus, ipſum, utpote contumacem, prædictis Eccleſiis per ſententiam privaverunt; maximè cùm de inceſtu & adulterij crimine tamquam de notorio manifeſtè liqueret eiſdem; dilecto filio Abbati ſancti Galli, ad quem illarum Eccleſiarum donatio pertinebat, poteſtatem liberam concedentes Eccleſias ipſas perſonis aliis conferendi; qui eas poſtea ſupradicto Clerico aſſignavit. Verùm idem Preſbyter ad ſedem apoſtolicam veniens, & falſò ſe aſſerens prætermiſſo juris ordine ſpoliatum, ad Abbatem de domo ſancti Petri & ſuos conjudices alteri parti omnino ſuſpectos noſtras litteras reportavit. Qui eidem O. litterarum ipſarum copia denegata, & probationem ipſius ſuper falſitate litterarum admittere recuſantes; juris ordine prætermiſſo poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam reſtitutionis ſententiam pro eodem Preſbytero protulerunt. quod ſe loco & tempore probaturum per legitimos teſtes proponebat. Dictus verò Preſbyter ex adverſo reſpondit quòd licèt ſuper præmiſſis criminibus ab inimicis fuiſſet æmulis infamatus, & à Conſtantienſi Capitulo propter hoc eidem indicta purgatio, ipſam tamen nullus recipere voluit, licèt eam paratus fuerit infra præfixum ſibi terminum exhibere, adiciens quòd proceſſus judicum prædictorum debebat meritò retractari, cùm lite non conteſtata, & poſt appellationem ad nos interpoſitam, præ-

* *In tert. coll.* Hemiſo, Cod. Colbert. *Heviſo*, Andegav. *Haneſo*.
* *Codex Colbert.* Vviſtrori, *Andeg.* Yveſtori.

ſumpſerint procedere contra eum. Præterea dictus Preſbyter propoſuit conquerendo quòd cùm à prædicto O. & complicibus ſuis prædictis Eccleſiis fuiſſet per violentiam ſpoliatus, & ad ſupradictum Abbatem de domo ſancti Petri ac conjudices ſuos primò, & ſecundò ad electum Conſtantienſem reſtitutionis litteris impetratis, per utroſque reſtitutionis meruerit beneficium obtinere, idem O. eum non eſt veritus ſæpius ſpoliare. Vnde cùm propter hoc ipſe cum complicibus ſuis excommunicationis ſententia innodatus in ſua contumacia perduraret, prædicto electo & conjudicibus ſuis dedimus in præceptis ut auctoritate noſtra ſuffulti diſtrictiùs inhiberent ne in locis in quibus iidem excommunicati præſentes exiſterent divina officia dicerentur, & eoſdem tamdiu appellatione ceſſante ſuſpenderent à divinis donec ſæpedicto Preſbytero de damnis & injuriis irrogatis ſatisfacerent competenter, vel reſponſuri de tanto contemptu noſtro ſe conſpectui præſentarent. Sed ipſi ad appellationis diffugium convolantes, contra prohibitionem ipſorum judicum divina celebrant interdicti, nec ad noſtram præſentiam reſponſalem tranſmittere curaverunt. Licèt autem idem Preſbyter ad abolendam omnem infamiam purgationem indictam ſibi ab eodem electo, non tamquam delegato, ſed ordinario, curaverit exhibere, ſæpedicti tamen æmuli eum non deſinunt infamare. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut ab illorum impetitionibus abſolutum faceremus ipſum prædictarum Eccleſiarum pacifica poſſeſſione gaudere, illos legitimè punientes qui excommunicati & interdicti divina præſumpſerunt officia celebrare. Ad hæc procurator adjecit quòd dicta purgatio fuit ab electo recepta abſente parte altera & penitùs ignorante. quod etiam ſe aſſeruit probaturum. His igitur & aliis quæ fuere coram Capellano prædicto propoſita pleniùs intellectis, licèt litteræ illæ, quæ ad prædictos de Scennis & Vſtrou Decanos impetratæ dicuntur, vel ipſarum tranſcriptum oſtenſum non fuerit coram nobis, quia tamen ex tenore relationis ipſorum, quam dictus procurator exhibuit, ſi etiam litteræ ipſæ oſtenſæ fuiſſent, nobis conſtitit evidenter judices ipſos prætermiſſo juris ordine proceſſiſſe, tam proceſſum eorum quàm conceſſionem Eccleſiarum à prædicto Abbate de mandato ipſorum factam auctoritate apoſtolica retractamus, præſertim cùm relationis ipſius ſeries repugnantia contineat & adverſa. Dicitur etenim quòd crimen ejuſdem Preſbyteri uſque adeo publicum fuerat & notorium quòd nullus inficiationis locus penitùs exiſtebat, utpote cujus univerſus viciniæ populus teſtis erat. Et tamen ibidem præmittitur quòd eidem Preſbytero terminum peremptorium præfixerunt, in quo, ſi poſſet, ſuper infamia prædictorum criminum canonicè ſe purgaret; cùm nimirum ſi crimen notorium exiſtebat, non erat utique illi indicenda purgatio, ſed in eom coudemnationis ſententia promulganda. Reſtitutionis quoque ſententiam pro eodem Preſbytero à diverſis judicibus latam duximus approbandam, præſentium vobis auctoritate mandanres quatenus eundem Preſbyterum in corporalem poſſeſſionem prædictarum Eccleſiarum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo inducatis & defendatis inductum; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes, & facientes eidem Preſbytero tam de fructibus medio tempore perceptis ex Eccleſiis memoratis quàm de damnis & injuriis irrogatis ſatisfieri competenter. Facta verò reſtitutione plenaria, ſi legitimus apparuerit contradictor, qui poſſit & velit legitimè comprobare quòd idem Preſbyter, pro eo quòd in legitimè indicta ſibi purgatione defecit, condemnatus fuit à prædicto Epiſcopo & ſæpedictis Eccleſiis ſpoliatus, vos eidem ſuper Eccleſiis ipſis perpetuum ſilentium imponatis, facientes eiſdem per eos ad quos pertinet de perſonis idoneis canonicè provideri. Si verò nullus apparuerit legitimus accuſator, & ipſum inveneritis apud bonos & graves ſuper prædictis criminibus vel ipſorum altero infamatum, purgationem ei canonicam indicatis, nonobſtante quòd coram prædicto electo dicitur ſe purgaſſe, cùm pendente coram delegatis judicio non debuerit ordinarius purgationem indicere infamato; in qua purgatione ſi fortè defecerit, juxta præmiſſam formam ipſo ab Eccleſiis prorsùs amoto, provideri eiſdem canonicè faciatis. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi non omnes &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Idus Ianuarij anno decimo.

EPISCOPO ET CANTORI ET Magiſtro N. Archidiacono Trecenſibus.

Epiſt. 189. De controverſia inter Decanum & Epiſcopum Altiſiodorenſem. *Vide hiſtoriam Epiſcoporum Altiſſiodor. pag.* 484.

Dilectis filiis Decano Altiſiodorenſis Eccleſiæ ac magiſtro B. venerabilis fratris noſtri Altiſiodorenſis Epiſcopi procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, idem magiſter propoſuit coram nobis quòd cùm dictus Epiſcopus R. Preſbyterum dumus Dei de Monte atrito, in qua proviſionem & diſpoſitionem plenariam idem Epiſcopus obtinere dinoſcitur, detineri faceret vinculis mancipatum pro eo quòd bona quædam ejuſdem domus, quæ furtivè ſubtraxerat, reſtituere detrectabat, propter quod etiam ab eodem Epiſcopo fuerat excommunicationis ſententia innodatus, & ſupradictus Decanus Epiſcopum monuiſſet ut eidem reſtitueret vel ſaltem recrederet Preſbyterum memoratum, quem ad juriſdictionem ſuam ſpectare firmiter aſſerebat, idem Epiſcopus multiplicem rationem allegans quare ſe ad hoc nullatenus teneri dicebat, eundem Preſbyterum reſtituere vel recredere penitùs recuſavit, proponens quòd ſuper hoc eidem Decano paratus erat in propria curia, cùm Decanus ejus vaſſallus exiſteret, vel coram arbitris communiter eligendis, ſeu etiam coram Metropolitano juſtitiam exhibere. Decanus autem hæc omnino recuſans cœpit graviter comminari quòd tale aliquid faceret quod Epiſcopo diſpliceret. Propter quod Epiſcopus metuens ne Decanus aliquid in ſuum præjudicium attentaret, ſe ac ſuos, ſtatum Eccleſiæ ac civitatis ſuæ protectioni Metropolitani ſupponens, ad metropolitanæ ſedis audientiam provocavit, feſtum ſanctæ Mariæ Magdalenæ proximò præteritum terminum appellationi præfigens. Verùm Decanus poſt modicum Canonicis Altiſiodorenſibus convocatis, interdictum hujuſmodi eis contradicentibus promulgavit, ut Epiſcopo in civitate præſente à divinis in Altiſiodorenſi Eccleſia ceſſaretur. Poſtmodum verò cùm die appellationi præfixo comparuiſſent partes coram Officiali Curiæ Senonenſis, Decanus allegans quòd appellationi ab Epiſcopo interpoſitæ ideo non duxerit deferendum quoniam Preſbyter ſupradictus adhuc in vinculis tenebatur, vocem ad nos appellationis emiſit. Officialis autem irritum judicans interdictum à Decano poſt appellationem Epiſcopi ad ſedem metropoliticam interpoſitam promulgatum, Capitulo Eccleſiæ Altiſiodorenſis injunxit ut interdictum illud nullatenus obſervaret. Cùmque poſtmodum Epiſcopo præſente Decanus firmiter inhiberet ne in Eccleſia cantaretur, & G. Capellanum Epiſcopi cantantem ibidem poſt appellationem ad nos interpoſitam vinculo excommunicationis aſtringens, divinum officium in Eccleſia impediret, nec monitus per Epiſcopum ſæpius officium perturbare deſiſteret, Epiſcopus demum ipſum, tamquam contumacem & incorrigibilem, excommunicationis mucrone percuſſit; quem poſtea venerabilis frater noſter Senonenſis Archiepiſcopus devitandum publicè nuntiavit. Vnde procurator ipſe poſtulavit à nobis ut ſupradictam interdicti ſententiam irritam judicantes, excommunicationis ab Epiſcopo latam ſententiam faceremus uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Decanus autem propoſuit ex adverſo quòd cùm Epiſcopus R. Preſbyterum pertinentem ad juriſdictionem ſuam faceret in vinculis detineri, & ipſe tam à Clericis quàm laicis civitatis fuiſſet graviter increpatus, tamquam negligeret jus ad ſe pertinens defenſare, qui ad ſervandas Eccleſiæ conſuetudines juramento ſuper hoc præſtito tenebatur, per ſe ipſum Epiſcopum monuit ut Preſbyterum ipſum reſtitueret libertati, paratus ſufficienter oſtendere quòd ad juriſdictionem ſuam idem Preſbyter pertinebat, eundem Epiſcopum demum faciens per plures alios commoneri ut Preſbyterum ſibi redderet vel recrederet, vel ſaltem poneret in ſequeſtro. Cùmque nequiſſet Epiſcopus ad iſtorum aliquod inclinari, Capitulo convocato Decanus, de conniventia ejus, hujuſmodi poſuit in Eccleſia interdictum, ut Epiſcopo in civitate præſente ceſſaretur in Eccleſia penitùs à divinis, executionem nihilominus ſententiæ ſuſpendendo donec ſuper hoc haberet cum Archiepiſcopo, qui proximò venturus erat in civitate, tractatum; per quem ſperabat poſſe concordiam reformari. Ceterùm licèt poſtea præſente Archiepiſcopo Epiſcopum monuiſſet ut aliquem ſupradictorum modorum ad liberationem Preſbyteri acceptaret, in nullo tamen proficere potuit apud eum; quinimmo ad metropolitanæ ſedis audientiam Epiſcopus appellavit, appellationi ſuæ præfigens terminum ſupradictum. Vnde Decanus in Capitulum rediens Canonicis univerſis injunxit ut interdictum, ſicut ab eo poſitum fuerat, obſervarent. Die verò appellationi præfixo co-

ram Senonenſi Officiali Decanus cum Epiſcopi procuratore comparens, & gravamen ſibi metuens imminere, ad ſedem apoſtolicam appellavit, *Lætare Ieruſalem* appellationi ſuæ termino conſtituto, & ſe ac ſtatum ſuum & Altiſiodorenſis Eccleſiæ protectioni ſedis apoſtolicæ ſupponendo. Cùm autem Epiſcopo præſenre poſt hæc Decanus G. clericum ejuſdem Epiſcopi, pro eo quòd duos clericos violenrer ceperar, excommunicatum publicè nunciaſſet, & mandaſſet clericis ut à ſe latam inrerdicti ſentenriam obſervarent, Epiſcopus in ipſum Decanum excommunicationis ſententiam promulgavit, excommunicatum cum ſæpedicto Archiepiſcopo & Capitulo Senonenſi nunriando. Propter quod ipſum Archiepiſcopus de quorundam conſilio nuntiavit publicè devitandum; licèt quidam Canonici Senonenſes ſaniori ducti conſilio, non vitaverint communionem ipſius. Ex iis igitur & aliis quæ utrinque fuere propoſita coram nobis intelleximus evidenter quòd erſi Epiſcopus prudenter & utiliter providiſſet ut* Decanus recrediſſet Preſbyterum ſæpedictum ad omnem prorsùs ſcandali materiam amputandam, quia tamen idem Epiſcopus, ſicut præmiſſum eſt, diverſos modos expreſſit ſecundùm quos Decano paratus fuit ſuper caprione Preſbyteri juſtitiæ plenitudinem exhibere, ad metropolitanam ſedem appellans, Decanus poſt hæc non potuit ferte ſententiam interdicti. Et ideo de conſilio fratrum noſtrorum ſententiam ipſam ab eo poſt appellationem legitimam promulgatam irritam decernimus & inanem; illo nequaquam obſtante quòd Decanus ad excuſationem ſuam quaſi variando propoſuit coram nobis, quoniam priùs quàm Epiſcopus appellaſſet, ipſe ſententiam tulerat, cujus tamen effectum ad tempus duxerat ſuſpendendum, cùm interim appellatione interpoſita procedere non debuerit ad ſententiam exequendam; Officialis tamen proceſſum, qui poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam hujnſmodi ſententiam interdicti decrevit irritam & inanem, & mandavit penitùs non ſervari, temerarium judicantes, cùm appellatione ad nos interpoſita nihil debuerir innovare. Præterea licèt excommunicationis ſententia per Epiſcopum promulgata rite lata prima facie videretur, quoniam cùm per jamdictum Officialem mandatum eſſer ne ſervaretur in Eccleſia interdictum, & idem Decanus ne celebraretur in Eccleſia prohibendo, divinum videretur officium perturbare, quia tamen poſt appellarionem ad nos interpoſitam ex parte Decani, cui etiam Officialis duxerat deferendum apoſtolos concedendo, non ſolùm principale negotium, ſed acceſſoria etiam ad noſtrum referebantur examen, ſententiam ipſam, ut poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam promulgatam, decernimus viribus caruiſſe, ac ipſum Decanum ea non fuiſſe ligatum. Verùm licèt Archiepiſcopus, quorundam conſilio circumventus, poſt appellationem ad nos emiſſam, de qua ſibi per Officialis ſui lirteras innotuerat, Decanum denuntiaverit evitandum, Senonenſes tamen Canonicos, qui ſaniori ducti conſilio communicarunt eidem, ut appellationi ad nos interpoſitæ magis quàm denuntiationi ab Archiepiſcopo factæ deferrent, inculpabiles judicamus. Quia verò an ad Epiſcopum vel Decanum juriſdictio pertineat Preſbyteri ſæpedicti nobis ad plenum conſtare non potuit, cauſam ipſam veſtro duximus examini committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes qnatenus vocatis qui fuerint evocandi, audiatis quæcunque duxerint proponenda, & cauſam ipſam appellatione remota fine canonico terminetis, facientes &c. Teſtes autem &c. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium &c. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datùm Romæ apud ſanctum Petrum IV. Idus Ianuarij anno decimo.

* Decano

NOBILI VIRO COMITI Nivernenſi.

Epiſt. 190. Adversùs Iudæos.

VT eſſet Cain vagus & profugus ſuper terram, nec interficeretur à quoquam, tremorem capitis ſignum Dominus impoſuit ſuper eum:* Quia Iudæi, contra quos clamat vox ſanguinis Ieſu Chriſti, erſi occidi non debeant, ne divinæ legis obliviſcatnr populus Chriſtiànus, diſpergi tamen debent ſuper terram ut vagi, quatinus facies ipſorum ignominia repleatur, & quærant nomen Domini Ieſu Chriſti. Blaſphematores enim nominis Chriſtiani non debenr à Chriſtianis Principibus in oppreſſionem ſervorum Domini confoveri, ſed ponùs comprimi ſervirute, qua ſe dignos meritò reddiderunt cùm in illum manus injecere ſacrilegas qui veram eis conferre venerat libertatem, ſuper èos & filios ſuos eſſe ipſius ſanguinem conclamantes. Verùm, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, quidam Principes ſeculares ad Deum, cui nuda ſunt omnia & aperta, oculum non habentes

* ſ. Quare

habentes, cùm turpe ſit ipſis uſuras exigere, Iudæos recipiunt in villis & oppidis ſuis, ut eos ſibi miniſtros ad exactionem conſtituant uſurarum qui Eccleſias Dei & Chriſti pauperes affligere non verentur. Cùm autem Chriſtiani, qui à Iudæis mutuum acceperunt, ſortem & amplùs ipſis ſolvunt, præpoſiti & ſervientes ipſorum potentum ſæpe captis pignoribus, & interdum eiſdem Chriſtianis carceri mancipatis, ipſos compellunt ad ſolutionem graviſſimam uſurarum. Quare viduæ & pupilli ſuis hereditatibus ſpoliantur, & defraudantur Eccleſiæ decimis ac aliis obventionibus conſuetis, cùm Iudæi caſtella & villas detineant occupata, qui Eccleſiarum Prælatis de parrochiali jure contemnunt penitùs reſpondere. Scandalum quoque per eos in Eccleſia Chriſti non modicum generatur, quòd cùm ipſi carnibus animalium, quæ mactant fideles, veſci abhorreant ut immundis, iſtud obtinent Principum ex favore quòd mactanda carnifices animalia tradunt illis, qui ea ritu Iudaico laniantes, ex ipſis accipiunt quantum volunt, relicto reſiduo Chriſtianis; iis ſimilia Iudæis mulierculis facientibus de lacte quod publicè venditur pro parvulis nutriendis. Aliud quoque præſumunt non minùs iſtis deteſtabile Chriſtianis, quòd vindemiarum tempore uvas calcat Iudæus lineis caligis calciatus, & puriori mero juxta ritum Iudæorum extracto, pro beneplacito ſiio retinent ex eodem, reſiduum, quaſi fædatum ab ipſis, relinquentes fidelibus Chriſtianis: ex quo interdum ſanguinis Chriſti conficitur ſacramentum. Inſuper teſtes Chriſtianos, quantumlibet bonos & omni exceptione majores, tuti favore potentum, contra ſe penitùs non admittunt.
Vide chronolog. Roberti Altiſiodor. fol. 101. Sanè venerabilis frater noſter Altiſiodorenſis Epiſcopus, ut de ſua dioceſi abominationes hujuſmodi removeret, habito prudentum virorum conſilio hæc in eadem fieri ſub anathematis vinculo interdixit, in ſolemni ſynodo injungens circumaſtantibus ſacerdotibus quatinus in Eccleſiis ſuis ſub excommunicationis pœna talia fieri prohiberent. Cui plerique fideles devotè parentes elegerunt à præmiſſis abominationibus abſtinere. Verùm quidam nobiles ac potentes ac eorum miniſtri attendentes ad munera Iudæorum, quæ ipſorum corda ſubvertunt, quoſdam fidelium, qui propter bonum obedientiæ ac metum ſententiæ promulgatæ abſtinere à talibus decreverunt, terrere minis & contumeliis afficere præſumpſerunt, quoſdam etiam captos, ut ſe redimerent, compellentes, ac nolentes dimittere niſi ad beneplacitum Iudæorum; qui ne per excommunicationis ſententiam in perſonas & interdictum in terras ab hujuſmodi compeſcantur, ſe tueri nituntur per appellationis obſtaculum ad ſedem apoſtolicam interpoſitum, in eluſionem eccleſiaſticæ diſciplinæ. Porrò Iuctæi, ſi propter hoc in Vide lib. 1. epiſt. 210. & lib. 2. epiſt. 11. Chriſtianos aliquando excommunicationis vel interdicti promulgetur ſententia, gloriantur pro eo quòd occaſione ipſorum in ſalicibus Babylonis eccleſiaſtica organa ſuſpenduntur, & defraudantur nihilominus ſuis proventibus ſacerdotes. Tu verò, ſicut accepimus, qui tamquam vir catholicus & ſervus Ieſu Chriſti ob ipſius reverentiam deberes Iudaicis ſuperſtitionibus obviare, ne inimici crucis exaltarentur in ſemetipſis contra famulos crucifixi, principaliter faves eis, & ipſi te in prænominatis exceſſibus habent præcipuum defenſorem. Nonne contra tibi ſubjectum accenderetur graviter zelus tuus ſi tuo præberet auxilium inimico? Quanto magis ergo divinam formidare potes offenſam, quòd favorem præſtare non metuis qui unigenitum Dei filium cruci affigere præſumpſerunt, & adhuc à blaſphemiis non quieſcunt? Volentes igitur iubortum ex hoc in populo ſcandalum de medio removeri & aboleri tantæ præſumptionis exceſſum quem in Cbriſtum & ejus Eccleſiam diceris commiſiſſe, nobilitatem tuam rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus prædicta taliter corrigas per te ipſum, à ſimilibus de cetero conquieſcens, quòd zelum orthodoxæ fidei videaris habere, ac nos ad correctionem ipſorum non cogamur apponere manus noſtras, qui ſecundùm Apoſtolum in promptu habemus omnem inobedientiam vindicare, cùm ad hoc ſimus à Domino conſtituti ut evellamus quæ fuerint evellenda & quæ fuerint plantanda plantemus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XVI. Kal. Februarij, anno decimo.

EPISCOPO PICTAVENSI.

SIcut experimento in te habito didiciſti, quod caminus auro vel flagellum *Epiſt. 191.* Abſolvitur ab objectis contra eum.
grano, id facit perſecutio viro juſto. Cùm enim Brucardus Canonicus Pictavenſis dudum contra te nobis multa gravia retuliſſet, nos demum ad denuntiationem ipſius venerabili fratri noſtro Nannetenſi Epiſcopo & dilecto filio Cantori beatæ Ra-

degundis Pictavenſis commiſimus inquiſitionem eorum. Qui ſecundùm mandatum noſtrum in negotio procedentes, tam ſuper his quæ fuerunt in noſtris litteris comprehenſa quàm aliis teſtes quos ille adversùm te, vel quos tu in tuam defenſionem curaſti producere, receperunt, & inquiſitionem factam ſub ſigillis ſuis nobis fideliter remiſere; quam per dilectos filios noſtros Gualam ſanctæ Mariæ in Porticu & Iohannem ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconos Cardinales examinari fecimus diligenter, tam tibi quàm eidem Brucardo indulta copia diſputandi legitimè ſuper ea. Cùmque ſingula nobis per eoſdem Cardinales fuiſſent relata, comperimus nihil omnino contra te fuiſſe probatum, immo per teſtes adverſæ partis te de aliquibus objectorum innocentem oſtenſum, & ideo ſapientia Dei eum qui te maculaverat oſtendente mendacem, tamquam aurum quod tranſit per ignem, poſt perſecutionem hujuſmodi clariùs refulſiſti. Vnde nos, qui nequaquam ad ruinam fratrum & coepiſcoporum noſtrorum intendimus, ſed de ipſorum potiùs innocentia congaudemus, de communi fratrum noſtrorum conſilio te abſolvimus ab objectis, ſeu veriùs declaravimus abſolutum & clarificatum per ipſa. Quia verò priuſquam idem Brucardus nobis talia ſuggeſſiſſet, ſuper eorum aliquibus contra te jam aſcenderat frequens clamor, potuiſſemus utique tibi de iis purgationem indicere ſecundùm canonicas ſanctiones. Sed quoniam per hoc quòd cùm ventum eſt ad judicium nihil contra te penitùs eſt inventum, tuam præteritam quoque famam clarificaſſe videris, temperantia duximus hac utendum, ut ſi ſecundùm eam quam tibi dedimus diſciplinam famam tuam laude vitæ cautioris adjuveris, etiam à purgatione præſtanda te in poſterum abſolvamus, alioquin tibi ſecundùm inſtituta canonica indicamus eandem. Suſpenſionis quoque ſententiam quam Helias quondam Burdegalenſis Archiepiſcopus in te tulit pro eo quòd conſecrationi venerabilis fratris noſtri Engoliſmenſis Epiſcopi tuam non adhibuiſti præſentiam ab ipſo vocatus, quia conſtitit nobis per teſtes idoneos, quos ſuper hoc apud ſedem apoſtolicam produxiſti, quòd eadem ſententia poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam extitit promulgata, decernimus irritam & inanem, teque tali ſententia non fuiſſe ligatum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum xv. Kal. Febr. anno decimo.

MARGARITÆ ABBATISSÆ monaſterij ſanctæ Mariæ de ſancta Columba de Blendeka, ejuſque ſororibus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 192. De confirmatione privilegiorum.

RElligioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium &c. *uſque* annuimus, & præfatum monaſterium ſanctæ Mariæ de ſancta Columba de Blendeka, in quo divino eſtis mancipatæ obſequio, ſub beati Petri & noſtra &c. Inprimis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem Ciſtercienſium fratrum in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè & canonicè poſſidet &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis; perſonatum & altare Eccleſiæ ſanctæ Columbæ de Blendeka, cum obventionibus, decimatione, & aliis pertinentiis ſuis; Capellam de Soieka ad eundem perſonatum ſpectantem, cum decimatione, obventionibus, & aliis pertinentiis ſuis; de Witeka & de Oudinghefela altaria, cum decimatione & aliis pertinentiis ſuis, quæ idem monaſterium, antequam Ciſtercienſium fratrum inſtituta ſuſciperet, poſſidebat; manſuram de Sarto Riccarij, cum loco & aliis pertinentiis ſuis; duas partes decimæ de Streties juxta montem Kaurel, & decimam lini ejuſdem loci, cum manſura & aliis pertinentiis ſuis; tertiam partem decimæ de Rinc, duas garbas decimæ de Mortiers terræ tam cultæ quàm incultæ, cum duabus manſuris terræ, & duas garbas de Leſolie, partem quoque decimæ de Wivnegeval, cum duabus garbis unius campi terræ tam cultæ quàm incultæ, & tribus manſuris terræ. Donationes prætérea cum poſſeſſionibus & rebus aliis à bonæ memoriæ * Deſiderio Morinenſi Epiſcopo vobis & monaſterio veſtro conceſſas. Decimas quas tenuerunt W. de Caſteller & Henricus de Leſolie in parrochia de Alraribus, cum terris & pertinentiis ſuis. Quicquid in parrochiis de Altaribus, de Boſinghere, & de Cuts in decimis, terris, & aliis rebus habetis. Decimas de Curs, quas Petrus & Gunfridus de Sarto Riecarij vobis in eleemoſynam contule-

* Ejus litteræ editæ ſunt to. 11. Spicilegij Dacher. pag. 310.

runt. Partem decimæ de Kernemareſc, decimas de Recb, de Timbrona, & de Lingiacho in eleemoſynam vobis conceſſas. Duas partes decimæ de Lidringhere, cum dominio, terris, & aliis appendiciis ſuis. Tertiam partem decimæ de Odinghetum, quam Godefridus laicus in eleemoſynam Eccleſiæ veſtræ conceſſit. Molendinum quoque & terram adjacentem atrio ſanctæ Columbæ, cum duodecim denariis annuis & pertinentiis ſuis. Terram etiam eidem atrio adjacentem quæ fuerat Euſtachij clerici & participum ejus, cum pertinentiis ſuis. Molendinum quod fuerat Matthæi Militis, cum pertinentiis ſuis. Duas raſerias tritici, quatuor capones, unam manſuram terræ adjacentem molendino de Bruai, & quinque ſolidos annuos vobis à Bergenſi Caſtellano collatos, quindecim manſuras terræ quæ fuerant Simonis Militis de Roden. Comitatum de Witeka, & quicquid ex dono Caſtellani ejuſdem in terris tam cultis quàm incultis, pratis, manſis, aquis, molendinis, & rebus aliis poſſidetis. Comitatum quem habetis in parrochia de Blendeka, cum pertinentiis ſuis, per munus Philippi quondam Flandrenſis Comitis Eccleſiæ veſtræ conceſſum. Triginta duas manſuras terræ quas habetis in parrochia de ſancti Audomari Eccleſia. Viginti quinque manſuras & dimidiam, & decimam partem unius manſuræ nemoris, quas habetis in Reibout. Decem manſuras paludis quas Rainaldus Comes Bolonienſis & Ida uxor ipſius vobis caritativè donarunt. Medietatem quoque vallis, cum totius jure dominij, quam Boidinus de Haveskerka vobis donavit, cum pertinentiis ſuis. Decem raſerias bladi Arienſes, quas habetis in molendino de Witeka. Quartam partem totius villæ de Wenningheval, excepto nemore quod dicitur le Fai. Poſſeſſiones quas habetis in parrochia de Altaribus, cum decimis, terris, & rebus aliis monaſterio veſtro collatis. Vnam carrucam terræ, & terras quas poſſidetis in parrochiis de Boſingbere, de Sperleke, & de Guminelingbere, & de Farkenberga. Quadraginta duas manſuras nemoris apud Kercamp. Terram quam habetis apud Haſſinghere. Redditus quos in Arienſi parrochia poſſidetis. Septem quarterios avenæ quos ex conceſſione Huberti de ſancto Audomaro habetis. Quicquid in parrochiis de Blendeka, de Soieka, de Werdnka, & Rakinghere in terris tam cultis quàm incultis, pratis, manſis, & rebus aliis poſſidetis. Quicquid etiam in burgo ſancti Audomari & extra in terris, manſis, pratis, paludibus, aquis, vivariis, & aliis rebus habetis. Terram arabilem adjacentem atrio ſancti Michaëlis. Terras arabiles & prata in Werdrika. Quicquid poſſidetis in parrochiis de Rakinghere & de Soieka. Octo manſuras terræ quas vobis Simon Preſbyter de Haſebroc intuitu divino conceſſit. Vnam piſam butyri, & terras quas habetis in parrochia de Brokerka. Quinque ſolidos annuos apud Rubroc. Triginta ſex hodos avenæ in parrochia de Sudinghe-ſela. Sanè laborum veſtrorum quos propriis manibus aut ſumptibus colitis, tam de terris cultis quàm incultis &c. Liceat quoque vobis mulieres liberas & abſolutas è ſeculo fugientes. &c. Prohibemus inſuper ut nulli ſororum veſtrarum poſt factam in monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit &c. Diſcedentem verò &c. Illud diſtrictiùs inhibentes ne terras ſeu quodlibet beneficium Eccleſiæ veſtræ collatum liceat alicui perſonaliter dare ſive alio modo alienare abſque conſenſu totius Capituli vel majoris aut ſanioris partis ipſius. Si quæ verò donationes vel alienationes aliter quàm dictum eſt factæ fuerint, eas irritas eſſe cenſemus. Pro conſecrationibus verò altarium vel Eccleſiarum, ſive pro oleo ſancto, vel quolibet alio eccleſiaſtico ſacramento, nullus à vobis ſub obtentu conſuetudinis vel alio quolibet modo quicquam audeat extorquere, ſed hæc omnia gratis vobis Epiſcopus diœceſanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antiſtitem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate vobis quod poſtulatur impendat. Præterea cùm commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in monaſterio veſtro, excluſis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate apoſtolica prohibemus ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere ſeu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Ponntificibus ordini veſtro conceſſas, necnon & libertates & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vo-

bis indultas auctoritate apoſtolica confirmamus & præſenris ſcripri patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones auferre &c. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & in prædicta Capella diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. Amen. Amen. Amen. Datum Romæ apud ſanctum Petrum per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij xi. Kal. Februarij, Indict. xi. incarnationis dominicæ anno MCCVII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo.

ARCHIEPISCOPO ET ABBATI Majoris monaſterij Turonenſis.

Epiſt. 193. Confirmatur ſententia lata pro Abbatiſſa ſanctæ Mariæ Andegavenſis.

CVm dilecti filij fratres Hoſpitalis Ieroſolymitani ſuam ad nos olim querimoniam deſtinaſſent quòd dilecta in Chriſto filia Abbatiſſa ſanctæ Mariæ Andegavenſis eos domo eleemoſynaria quam per donationem illuſtris memoriæ Richardi Regis Anglorum fuerant aſſecuti, & aliquandiu poſſederant in quiete, poſt appellationem ad nos interpoſitam ſpoliare feciſſet per potentiam laicalem, & detineret eandem contra juſtitiam occupatam, Cancellario, Archidiacono, & Præpoſito de Armeliaco Carnoten. commiſimus cauſam ipſam; quorum proceſſum poſtmodum, quia poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam & lite non conteſtata proceſſerant, irritantes, eandem cauſam de communi aſſenſu partium dilectis filiis Abbati monaſterij novi, Priori ſanctæ Radegundis, & Magiſtro G. Canonico Pictavenſi duximus committendam; qui cauſam ipſam diligenter examinantes, eandem ad nos remiſerunt ſufficienter inſtructam. Memorata itaque Abbatiſſa & Hoſpitalis procuratore propter hoc nuper in noſtra præſentia conſtitutis, idem procurator propoſuit quòd per depoſitiones teſtium coram jamdictis judicibus productorum multa conſtabat eſſe probata, per quæ de violentia ipſis illata manifeſtè liquebat, propter quod reſtitutionis beneficium poſtulabat. Aſſerebat ſiquidem manifeſtè probatum quòd Abbatiſſa prædicta, collecta multitudine laicorum, ad domum memoratam acceſſit, petens inſtanter ut claves ejuſdem domus aſſignarentur eidem. Et licèt fratres Hoſpitalis commorantes ibidem vocem ad nos appellationis emiſerint, ne quid in ipſorum injuriam fieret, protectioni ſe apoſtolicæ ſupponentes, dicta nihilominus Abbatiſſa ſecum Andegavenſem Præpoſitum ad domum ipſam adduxit: qui cùm firmiter præcepiſſet eiſdem ut Abbatiſſæ claves domus reſtituerent univerſas, ipſi juxta mandatum ejus, quem non modicum verebantur, eas protinus reddiderunt. Abbatiſſa verò clavibus receptis ab ipſis, unam partem earum Canonicis & partem aliam ſuis ſervientibus aſſignavit, eiſdem injungens ut fratribus Hoſpitalis victualia nullatenus exhiberent nec ab aliis permitterent exhiberi. Qui cùm per triduum famis inedia graviter afflicti fuiſſent, ab eodem loco recedere ſunt coacti. Ideoque cùm per multitudinem hominum quam Abbatiſſa ſecum adduxerat eiſdem fratribus, ſicut procurator aſſeruit, fuerit timor incuſſus, & poſt appellationem ad nos interpoſitam ipſis injuria videatur illata, qui per impreſſionem domini ſecularis claves ipſius domus reſtituere ac per ſubtractionem victualium ab eodem loco recedere ſunt compulſi, ad domum ipſam procurator jamdictus reſtitui poſtulabat. Pars autem Abbatiſſæ propoſuit in hunc modum, quòd cùm bonæ memoriæ S. Seneſcallus claræ memoriæ Henrici Regis Anglorum ſæpedictam domum cum oratorio in fundo prædicti monaſterij ſanctæ Mariæ de bonis propriis fundaviſſet, ac de conſenſu diœceſani Epiſcopi ordo Canonicorum regularium ſecundùm beati Auguſtini regulam fuiſſet poſtmodum inſtitutus ibidem, Canonici regulares, quibus fuit domus ipſa conceſſa, eam longo tempore pacificè poſſederunt. Ceterùm ſæpedictus Richardus Rex de Ieroſolymitanis partibus rediens, dum in cuſtodia teneretur, domum ipſam Hoſpitalariis contulit ſupradictis; quibus poſtea venientibus ad eandem ut apprehenderent poſſeſſionem ipſius, Abbatiſſa cum ſuis ſororibus contradixit. Verùm ipſi tam contradictionem earum quàm appellationem ad nos propter hoc interpoſitam contempuentes, domum ipſam nihilominus intraverunt; & per violentiam ejecerunt Clericos miniſtrantes ibidem. Cùmque prædictus Rex proceſſu temporis didiciſſet quòd bona ipſius domus uſibus pauperum deputata iidem Hoſpitalarij diſſiparent, Rex idem injunxit ut Hoſpitalariis ipſis excluſis, Canonici, qui fuerant exinde violenter ejecti, domus ipſius adminiſtrationem plenariam obtine-

rent, quam iidem Canonici uſque ad hæc tempora continuè tenuerunt. Cùm igitur videretur ex iis conſtare quòd falsò ſe aſſeruerant iidem Hoſpitalarij ſpoliatos, ipſis erat meritò juxta ipſius partis aſſertionem reſtitutio deneganda. Ad ea verò quæ prædictus procurator objecit in hunc modum eadem pars Abbatiſſæ reſpondit, quòd etſi probatum eſſet quòd ad domum ipſam cum multitudine hominum Abbatiſſa veniſſet, nullatenus tamen oſtenſum eſt quòd vel per ipſam vel per eos qui cum ea venerant aliqua fuerit ipſis fratribus violentia irrogata, vel etiam quòd Præpoſitus, qui ad domum acceſſit, aliquam vim intulerit vel Hoſpitalariis comminatoriè ſit locutus. Sed nec contra appellationem ab ipſis objectam aliquid dinoſcitur attentatum, licèt eadem Abbatiſſa claves domus ab ipſis acceperit reſignatas. Quamquam enim Abbatiſſa mandaverit ut fratribus Hoſpitalis, qui auctoritate propria remanere volebant ibidem, victualia non darentur, idem reputare non poterant nec debebant ex hoc injuriam ſibi factam, cùm Abbatiſſa minimè teneretur eiſdem fratribus, niſi vellet, in victualibus providere. Inſuper eadem pars adjecit quòd adversùs Abbatiſſam prædictam ipſius domus ineptè reſtitutio petebatur. Quamvis etenim Abbatiſſa quædam jura ſibi vendicet in eadem, pro eo quòd in ea jus obtinet patronatus, ipſam tamen non ipſa ſed Canonici poſſident ſupradicti. Vnde cùm ipſa non poſſideat, nec dolo deſierit poſſidere, adversùs ipſam rite non poterat interdictum reſtitutorium intentari. Nos igitur iis & aliis quæ tam coram judicibus ſupradictis quàm etiam coram nobis partes proponere curaverunt pleniùs intellectis, de conſilio fratrum noſtrorum Abbatiſſam prædictam ab impetitione prædictorum procuratoris & Hoſpitalariorum quoad poſſeſſorium, de quo tantummodo actum eſſe dinoſcitur, ſententialiter duximus abſolvendam. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota inviolabiliter obſervari. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XIV. Kal. Februarij anno decimo.

VIENNENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Gebennenſi, & Abbati de Caſſania Ciſtercienſis ordinis Lugdunenſis diœceſis.

Epiſt. 194. De Archiepiſcopo Lugdunenſi variis accuſationibus impetito.

IN tantum clamor qui jamdudum aſcendit contra Lugdunenſem Archiepiſcopum invaleſcit quòd diſſimulare ipſum ulteriùs ſine periculo non valemus. Præter alia quippe gravia quæ frequenter & à multis ſunt relata de ipſo, nuper noſtris eſt auribus intimatum quòd monaſterium Saviniacenſe deſtruxit, & cœnobium de Lirin incendio devaſtavit, caſtra quoque Montis Trorarij & de Monte Bloi contra proprium juramentum invaſit, & exilio tradidit ipſorum accolas univerſos. Lugdunum verò non ſolùm promiſſa pace, ſed & fide quam præſtiterat non ſervata, pro majori parte demolitus eſt, tum incendio, tum ruinis; ubi plures in ore gladij, & nonnulli aquarum ſubmerſionibus perierunt; quamvis cives ejuſdem ſe ac ſua protectioni apoſtolicæ ſupponentes, noſtram audientiam appellaſſent, in quos demum idem Archiepiſcopus, appellatione contempta, excommunicationis & interdicti ſententias non erubuit jaculari. Qui etiam ſtratam publicam violare ac nova mercatoribus imponere pedagia non deſiſtit. Quia igitur hæc, ſi vera ſunt, conniventibus non debemus oculis pertranſire, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi ſuper iis vel aliis contra ipſum legitimus apparuerit accuſator, indulta copià defenſionis eidem, audiatis quæ contra ipſum propoſita fuerint ac pro ipſo, & habito præ oculis ſolo Deo, via regia incedentes, quod canonicum fuerit ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis auctoritate noſtra firmiter obſervari. Quòd ſi nullus accuſator prodierit contra ipſum, cùm eum ſuper iis fama nobis accuſet infamis, veritatem nihilominus ſublato appellationis obſtaculo diligentiſſimè inquiratis, & eam fideliter conſcribentes, ſub ſigillis veſtris nobis deſtinare curetis, præfigentes eidem Archiepiſcopo terminum competentem quo per ſeipſum vel reſponſalem idoneum noſtro ſe conſpectui repræſentet; ut tam ipſo quàm illis qui proceſſerint contra eum in præſentia noſtra præſentibus, & ſuas, ſi voluerint, exponentibus pleniùs rationes, juſtum auctore Deo judicium proferamus. Dictas autem excommunicationis & interdicti ſententias, ſi poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inveneritis eſſe

latas, denuntietis auctoritate apoſtolica nullas eſſe. Alioquin eis juxta formam Eccleſiæ relaxatis, audiatis ſi quid fuerit quæſtionis, & appellatione remota fine debito decidatis, facientes quod decreveritis diſtrictione qua convenit firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IX. Kal. Februarij, anno decimo.

EPISCOPO ET DECANO ET Capitulo Altiſiodorenſi.

Epiſt. 195. De regalia Autiſſiodorenſi. Vide lib. 13. epiſt. 180. lib. 14. epiſt. 52. lib. 15. epiſt. 39. 40.

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* complere. Cùm igitur cariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum illuſtris quicquid juris habebat in regalibus Eccleſiæ veſtræ ſede vacante, ipſi Eccleſiæ, divinæ intuitu pietatis conceſſerit, ita quòd omnes proventus eorundem regalium & præbendæ quas interim vacare contigerit, per vos, filij Decaoe ac capitulum, futuro Epiſcopo reſerventur, nos veſtris precibus benignum præbentes aſſenſum, conceſſionem ipſam, ſicut pietatis ſtudio facta eſt, & in ejuſdem Regis authentico pleniùs continetur, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam authenticum ipſum huic noſtræ pagioæ de verbo ad
» verbum duximus inſerendum. IN NOMINE
» ſanctæ & individuæ trinitatis. Amen. Phi-
» lippus Dei gratia Francorum Rex. No-
» verint univerſi præſentes pariter & futuri
» quòd nos intuitu pietatis & ob remedium
» animæ noſtræ & parentum noſtrorum da-
» mus & concedimus in perpetuum Eccle-
» ſiæ Altiſiodorenſi quicquid juris habeba-
» mus in regalibus Altiſiodorenſibus vacan-
» te ſede, ita quòd Decanus & Capitulum
» ejuſdem Eccleſiæ cuſtodient regalia ſede
» vacante, & omnes proventus qui exiode
» procedent, & præbendas, ſi quas interim
» vacare contigerit, ad opus futuri Epiſcn-
» pi, ſalvo ſervirio noſtro equitatiouis, exer-
» citus, & ſubmonitionis, ſicut Epiſcopi
» Altiſindorenſes nobis fecerunt. Quod ut
» perpetuum robur obtineat, ſigilli noſtri
» auctoritate & regij nominis charactere in-
» feriùs annotato præſentem paginam con-
» firmamus. Actum Pariſius anno Domini
» MCCVI. regni verò noſtri anno viceſi-
» mo ſeptimo. Aſtantibus in palatio noſtro
» quorum nomina ſuppoſita ſunt & ſigna.
» Dapifero nullo. Signum Guidonis Buti-
» cularij. S. Matthæi Camerarij. S. Droco-
» nis Conſtabularij. Data vacante cancella-
» ria per manum fratris Guarini.] Nulli ergo omoino hominum &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum XV. Kal. Februarij anno decimo.

ALTISIODORENSI EPISCOPO.

Epiſt. 196. De lectoria & ſcholaſtria Eccleſiæ Autiſſiodorenſis. *Vide geſta Epiſcoporum Autiſſiodor. p. 487.*

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd cùm Archidiaconus tuus duo officia, lectoriam videlicet & ſcholaſtriam, in Eccleſia tua poteſtatem habeat conferendi, quia non reperiuntur qui eadem velint recipere, cùm redditus non habeant competentes, idem collationem ipſorum ad jus epiſcopale devenire conſentit, pro eo quòd tu Eccleſiæ utilitatem attendens propoſuiſti prædictis officiis congruos redditus aſſignare. Verùm quia id ſine auctoritate ſedis apoſtolicæ robur obtinere non putas, nobis humiliter ſupplicaſti ut collationem prædictorum officiorum tibi & ſucceſſoribus tuis concedere digoaremur. Nos igitur benignè tuis precibus annuentes, tibi & ſucceſſoribus tuis auctoritate præſeotium indulgemus ut ſi Archidiaconi tui conſenſus acceſſerit, prædicta officia perſonis idoneis liberè conferatis, poſtquam curaveris ad eadem competentes redditus deputare. Nulli ergo omnino hominum &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum X. Kal Februarij, anno decimo.

MAGISTRO P. DECANO Bertorij.

Epiſt. 197. Confirmatur diviſio decanatuſ Thoarcenſis & Bertorij.

CVm olim dilectus filius Thoarcenſis Decanus noſtro apoſtolatui reſerarit decanatum ſuum contra Lateranenſe Concilium diviſum fuiſſe, cujus partem te aſſeruit poſſidere, ac ſuper hoc à dilecto filio Abbate de Tenallia, Cantore ac magiſtro C. Natali Canonico Xanctonenſi examinari mandaverimus veritatem, & iidem nobis cauſam ipſam remiſerint ſufficienter inſtructam, eam dilecto filio Andreæ Subdiacono & Rainaldo Acolytho Capellanis noſtris commiſimus audiendam. Coram quibus propoſuit pars adverſa quòd eodem decanatu vacante, venerabilis frater noſter Iohannes quondam Lugdunenſis Archiepiſcopus, tunc Epiſcopus Pictavienſis, aſſenſu ſedis apoſtolicæ minimè requiſito, nulla exigente utilitate vel neceſſitate urgente, cùm in reddendis procurationibus per hoc magis gravetur Eccleſia Thoarcenſis, & per unum uttique decanatui poſſet ſatis commodè

provideri in ſingulis Eccleſiis populo tam in morte quàm vita & parvulis exhibentibus ſacerdotibus eccleſiaſtica ſacramenta, non dubitavit ipſius facere ſectionem. Ex parte verò tua fuit propoſitum coram nobis quòd cùm decanatus prædictus, ſicut & alij dioceſis Pictavienſis, quando vacant, noſcatur in Pictavienſis Epiſcopi reſidere poteſtate & ad eum ipſius donatio pertinere, dictus Epiſcopus cauſam utilitatis & neceſſitatis attendens, ſicut per ſuas nobis litteras intimavit, & ejus amplitudine conſiderata, & cognoſcens quantum populis & Eccleſiarum ſacerdotibus, ſi uni more ſolito committeretur perſonæ, periculum exinde proveniret, cum ſuo Capitulo deliberato conſilio, præſertim cum ... ejuſdem loci Archidiacono, aliiſque viris prudentibus & diſcretis illum ex æquo cenſuit dividendum, & quòd Thoatcenſi decanatu in parte redacto, tuo ſubiceretur decanatui pars ſubtracta in caſtro Bertorij ab eodem Epiſcopo conſtituto. Volens igitur quod providè propoſuerat cum cautela debita perducere ad effectum, publicavit ſuum propoſitum in ſynodo generali; & cùm diſpoſitio tam ſalubris, quæ multis in pluribus operabatur ſalutem, fuiſſet ab omnibus in ea reſidentibus commendata, nec alicui præjudicium vel injuriam generaret, perſonarum & rerum acceptione remota, in ipſam actualiter diviſionem procedens; Decanos ſingulos in caſtris inſtituit memoratis, viros, quantum ad humanum ſpectabat examen, providos & honeſtos: qui hujuſmodi partibus ſibi taliter aſſignatis contenti, nullam inter ſe contentionem, ſed omnimodam concordiam uſque ad ſuum obitum habuerunt. Idem inſuper Epiſcopus, qui legationis officio in Burdegalenſi provincia tunc temporis fungebatur, diviſionem tam ſolemniter celebratam publicè confirmavit. Sicque uſque ad hæc tempora ſine reclamatione aliqua res permanſit, facto ipſo à ſuis ſucceſſoribus approbato. Ceterùm auditores præfati à partibus iis & aliis intellectis, de mandato noſtro peritorum in jure conſilia requirentes, & intelligentes per eorum reſponſa quòd debebat talis diviſio confirmari, tum quia facta fuerat cum approbatione totius Capituli & ſynodi generalis, & præcipuè loci Archidiaconi, ad quem decanatus ipſius erat ſpecialiter juriſdictio devoluta, tum quia tot erant Eccleſiæ ſub decanatu antiquo quòd eas unus commodè non poterat gubernare, tum etiam quia longo tempore duraverat in quiete, ſicut per teſtes quamplures & per ipſius Epiſcopi litteras probabatur, qui auctoritate legationis apoſtolicæ ipſam etiam confirmarat, hæc omnia nobis fideliter retulerunt. Nos igitur ſæpedicti Epiſcopi, de cujus vita & fide plenam fiduciam obtinemus, teſtimonio inhærentes, diviſionem eandem, quæ cauſa facta dinoſcitur utilitatis & neceſſitatis inſpecta, duximus auctoritate apoſtolica confirmandam, te ſuper hoc ab impetitione adverſarij abſolventes. Nulli ergo omnino hominum &c. noſtræ confirmationis & diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VI. Kal. Februarij, anno decimo.

Dunkeldenſi & Brechinenſi Epiſcopis, & Abbati de Kelchou dioceſis ſancti Andreæ.

Accedentes ad præſentiam noſtram dilecti filij Decanus & Archidiaconus Aberdenenſes cum Capituli ſui litteris nobis exponere curaverunt quòd cùm Eccleſia ſua proprio eſſet viduata paſtore, dilectum filium Adam Clericum, virum utique providum & honeſtum, unanimiter in ſuum Epiſcopum elegerunt, neſcientes eum non eſſe in ſacris ordinibus conſtitutum. Quo interim ad ordinem ſubdiaconatus promoto, ipſi perſeverantes in priori conſenſu, eum iterum elegerunt, petentes ut electionem ipſius confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur. Cùm igitur ejuſdem electi perſona multipliciter commendetur, & cum multo favore populi Princeps terræ conſentiat in eandem, utpote quæ ſperatur Eccleſiæ in adminiſtratione ſpiritualium & temporalium profutura, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus examinata electione pariter & electo, ſi dictus Adam ſe adminiſtrationi epiſcopalium non ingeſſit, nec ſe fecit, ut obtineret epiſcopatum, in Subdiaconum promoveri, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, electionem de ipſo factam auctoritate apoſtolica confirmetis, & faciatis eidem reverentiam & obedientiam debitam exhiberi, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Nullis litteris veritati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Februarij, anno decimo.

Epiſt. 198. De confirmatione electionis Epiſcopi Aberdenenſis.

DECANO ET CAPITVLO beati Macuti de Barro Lingonenſis diœceſis.

Epiſt. 199. De Canonico non reſidente.

EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis quòd R. concanonicus veſter à longis retroactis temporibus abiit in Vngariam, & ibidem per viginti annos & ampliùs commoratus, adeptus eſt eccleſiaſticos redditus abundantes. Vnde cùm illum non æſtimetis ad Eccleſiam veſtram de cetero reverſurum, per ſedem poſtulaſtis apoſtolicam edoceri utrum tibi, fili Decane, ad quem ſpectat donatio præbendarum, liceat præbendam illius alicui perſonæ idoneæ aſſignare, qui Eccleſiæ veſtræ valeat deſervire. Nos igitur rigorem cannnum temperantes, iſtud vobis duximus concedendum, quatenus ad præbendam illius aliquam perſonam idoneam in vicarium ordinetis, qui fructus ejus percipiat, & Eccleſiæ veſtræ impendat debitum famulatum, donec idem redeat requiſitus; & ſi redire noluerit, vel antequam poſſit requiri deceſſerit, ei qui Vicarius fuerat inſtitutus, ſi ſe dignum reddiderit per converſationem honeſtam, eadem canonicè conferatur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Kal. Februarij, anno decimo.

DECANO ET CAPITVLO Nivernenſi.

Epiſt. 200. De fructibus perſolvendis Canonico ſtanti in ſtudio.

CVm, ſicut per veſtras nobis litteras intimaſtis, antiqua conſuetudo in Eccleſia veſtra ſervata ſit hactenus & à ſingulis Canonicis interpoſitione fidei roborata, ut pueri Canonici citra ſacros ordines conſtituti minores partitiones percipiant, & medietate majorum proventuum in blado conſiſtentium ac denariis non fraudentur, mandatum noſtrum libenter effectui mandaſſetis quod fecimus ut dilecto filio P. concanonico veſtro, nepoti venerabilis fratris noſtri Turritani Epiſcopi, fructus præbendæ ſuæ ſine diminutione ſolveretis in ſcholis, niſi dubitaſſetis præfatæ conſuetudini contraire; præſertim cùm magiſter P. de Vico procurator ejuſdem pueri, prout dicitur, in anima juravit ipſius quòd eam inviolabiliter obſervaret. Vnde reſponſum apoſtolicum poſtulaſtis quid faciendum ſit vobis è duobus hujuſmodi coartatis. Licèt igitur talia contra nos non debeant allegari, cùm in hoc vel exprimi vel ſubintelligi debuiſſet ut ſalva ſemper eſſet apoſtolicæ ſedis auctoritas quæ, diſponente Domino ſuper univerſas Eccleſias & tam res quàm perſonas eccleſiaſticas obtinet plenitudinem poteſtatis, alioquin illud debeat tamquam temerarium reprobari, eramus tamen ad removendum omne dubietatis ſcrupulum hoc contenti, ſi tantum prædicto P. præſertim in ſcholis de communibus proventibus perſolveritis quantum perciperet de præbenda. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Kal. Februarij, anno decimo.

EPISCOPO GEBENNENSI & Abbati Bonævallis Viennenſis diœceſis.

Epiſt. 201. Scribit in gratiam magiſtri Oliverij. Vide num is ſit cujus habemus epiſtolam in collectione Bongarſij pag. 1185. Ad eum ſcribit Innoc. 3. lib. 16. epiſt. 29.

CVm virtus mutuò ſeſe diligat & aſpernari contraria dinoſcatur, ſi meritum virtutis & gratiæ quo dilectus filius magiſter Oliverius noſcitur præminere, venerabilis frater noſter Gratianopolitanus Epiſcopus diligentiùs notaviſſet, profectò dilexiſſet illud in eo quod in ipſo quemadmodum in Epiſcopo decet eſſe, nec compuliſſet eum ob illud ad noſtram præſentiam laborare quod contuliſſe ſibi virtus quidem eſſe videtur, vitium abſtuliſſe; præſertim cùm temperanter extra paupertatem & citra divitias volens eſſe, apud ipſum pro ſua maluerit caritate neceſſario, quod ſibi dederat, beneficio manere contentus quàm alibi pro virtutibus ſuis, quæ minimè ſuſtinerent eundem ſuſtinere defectum, amplioribus abundare. Qualiter autem eum ſuper Eccleſia Aſpernadi dudum ſibi ab eodem conceſſa, poſt receptionem litterarum noſtrarum, quas eidem magiſtro de ipſius confirmatione conceſſimus, aggravaverit, non nos latet; qui verecundiæ ſuæ parcentes, exaggerare nolumus quod eſt geſtum, ne quod juſtum eſt juſtè agere compellamur. Vnde nos eidem Epiſcopo per ſcripta noſtra diſtrictè præcipiendo mandavimus ut dictam Eccleſiam cum fructibus inde perceptis memorato magiſtro ſine dilatione reſignans, permittat eum ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram, ſuæque probitatis obtentu, ipſam pacificè poſſidere. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi præfatus Epiſcopus quod mandamus neglexerit adimplere, vos eum ad id, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, qua convenit diſtrictione cogatis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. Kal. Februarij, anno decimo.

CONSEN-

CVSENTINO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 102. Conſolatoria eſt.

LEgiſſe te credimus & per experientiam didiciſſe quòd avis ad volatum & homo naſcitur ad laborem. Militia enim eſt vita hominis ſuper terram. Quod cùm habeat ex conditione naturæ, nihilominus imminet illud ei ex præcepto dicentis: *Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu.* Reddet namque Dominus ſanctis ſuis mercedem, non ſolùm fructuum, ſed laborum. Cujus expers non fuit Apoſtolus qui dicebat, *Plus ceteris laboravi;* non dicens, *plus ceteris fructum feci.* Quia igitur oſtendere Dominus tibi cœpit quanta te oporteat pro nomine ſuo pati, & hoſtis tuus congredientem te ſecum terribilibus oculis eſt intuitus, ita ut colluctatio tibi adversùs carnem & ſanguinem non ſit tantùm ſed adversùs ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus, ad fortia te decet mittere manum tuam, & cunctis diebus quibus nunc militas donec veniat immutatio tua, fiducialiter expectare; ne, quod abſit, dicentibus tibi tentatoribus tuis, *Incurvare ut tranſeamus*, à ſtatu tuæ rectitudinis inclineris, & cadere incipias ante illos. De quibus oportet te dicere cum effectu: *Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & donec deficiant non convertar.* Proinde fraternitatem tuam monemus attentiùs & exhortamur in eo qui eſt in ſe ſperantium fortitudo quatinus in pugna quam contra te per miniſtros ſuos univerſæ terræ malleus incitavit, non deficias, ſed proficias, & adversùs principes & poteſtates harum tenebrarum invicta mente reſiſtas. Deus enim fluctuationem in æternum juſto non dabit, nec tentari te patietur ultra quàm valeas ſuſtinere. Propter quod, ſi conſiſtant adversùs te caſtra, non timeas; immo, ſicut de viro conſtante legitur, ſi fractus orbis collapſus fuerit, impavidum te ruinis perferendum eſſe confidas; ut tandem cùm in hujuſmodi bello fortis inventus fueris, & pugnam ſuperaveris ſerpentis antiqui, is qui calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones tibi contulit poteſtatem, cum illis quibus dicturus eſt, *Venite ad me qui laboraſtis & onerati eſtis,* vincenti tibi de ligno vitæ, qund eſt in paradiſo Dei tui, det edere, teque faciat pro laboribus tranſitoriis requie ſempiterna gaudere. Datum Romæ apud ſanctum Petrum 11. Kal. Februarij, anno decimo.

Epiſt. 103. Deciditur cauſa monaſterij Foſſæ-novæ cum communi Piperni.

IN nomine Domini. Amen. Cùm cauſa quę vertitur inter monaſterium Foſſæ novæ ex una parte & commune Pipern ex altera ſuper ſilva Morgazani fuiſſet commiſſa Domino Hugolino Epiſcopo Hoſtienſi à ſummo Pontifice terminanda, convocatis partibus ante præſentiam ſuam, libellum monaſterij recepit compoſitum in hunc modum. Ego L. Yconomus monaſterij Foſſæ novæ pro parte & vice monaſterij peto à ſanctitate veſtra ut ex officio veſtro juxta mandatum apoſtolicum inhibeatis Pipernenſibus ut non moleſtent dictum monaſterium ſuper ſilva Morgazani, neque turbent poſſeſſionem noſtram. Item peto quòd de damnis & injutiis illatis monaſterio ſatisfieri faciatis.] Cui libello in hunc modum à Pipernenſibus eſt reſponſum. Ego B. procurator Pipernenſium dico ſilvam Morgazani in poſſeſſione noſtra, videlicet avorum, patrum, & noſtra ſemper fuiſſe; & dico ipſam ſilvam fuiſſe confirmatam nobis per præceptum Domini Honorij Papæ & Alexandri & Calixti. Vnde ſi Pipernenſes aliquid operati ſunt in ea, incidendo, vel paſcendo, vel venando, pro ſuo jure rationabiliter poſſederunt. Vnde dico quia non teneor de injuria vel de aliquo damno, ſi illatum eſt.] Itaque cùm Dominus Hoſtienſis aliquandiu de cauſa cognoviſſet eadem, commiſit vices ſuas Archipreſbytero Pipernenſi & Iudici Sitinenſi: qui receptis teſtibus utriuſque partis, inſtrumentis & rationibus diligenter inſpectis, cauſam ad Dominum Papam remiſerunt ſufficienter inſtructam. Dominus autem Papa licèt Conſules & populum Pipernenſem ad ſe ſæpius evocaret, neque per ſe neque per ſufficientem reſponſalem coram eo voluerunt aliquatenus comparere. Quia tamen cauſa ipſa inſpectionem locorum & finium expoſcebat, mihi * Petro de Saſſo Dei gratia ſanctæ Pudentianæ tituli Paſtoris Preſbytero Cardinali, qui tunc in ipſis partibus commorabar, commiſit ipſam controverſiam dirimendam, dans mihi per litteras in mandatis ut Pipernenſes ipſos ex abundanti ad meam præſentiam evocarem, ac locis ipſis, de quibus erat quæſtio, rationibus, atteſtationibus, & inſtrumentis utriuſque partibus, quæ ſub ſigillo Domini Cardinalis ſanctorum Coſmæ & Damiani mihi tranſmittebantur incluſa, diligenter inſpectis, non differrent cauſam ipſam calculo diffinitivæ ſententiæ terminare. Ego igitur juxta mandatum apoſtolicum accedens ad locum, fines, & loca de quibus quæſtio vertebatur, rationes, atteſtationes, & inſtrumenta utriuſ-

* Vide Chronicon Foſſæ-novæ. pa. 482.

que partis ibidem diligenter inſpexi; & cùm pro penuria juriſperitorum non poſſem commodè illuc ſententiam ferre, nec ipſos poſſem ad concordiam aliquatenus revocare, parti utrique, quòd ſe ſummo Pontifici præſentarent, octavam Nativitatis duxi pro termino præfigendam. Venientibus autem Domino Abbate & quibuſdam monachis de Foſſanova termino conſtituto, Pipernenſes venire modis omnibus contempſerunt. Et ſic ad inſtantiam Abbatis & monachorum iterum Dominus Papa mihi aſſociare curavit Dominum Guidonem de Capite porci & ſocium ejus & Dominum G. de Tocco; coram quibus Abbas Foſſænovæ propoſuit ſe ſilvam Morgazani non vi, non clam, non precario poſſidere; & ſuam intentionem fundatam eſſe per plures teſtes aſſerebat, qui dicunt quòd terram in qua modò eſt ſilva Morgazani monaſterium colonis dederit ad laborandum, & quòd partem frugum & quaſdam operas de ipſa terra receperit ab eiſdem, & quòd monachi Foſſænovæ ſilvam in Morgazano poſtea levaverunt. Item quòd per triginta annos uſque ad hunc annum pro ſuo cuſtodierint & defenderint Morgazenum. Item quòd à quadraginta annis & etiam quinquaginta quietè & pacificè ſilvam monaſterium poſſedit eandem. Ad elidendum autem monaſterij intentionem fuit propoſitum ex adverſo, non monaſterium, ſed Pipernenſes prædictam ſilvam pacificè poſſidere. Ad quod probandum quoddam reſcriptum bonæ memoriæ Calixti Papæ, renovatum per Dominum Alexandrum, facere videbatur: in quo continebatur quòd Creſcentius de Sonnino terram Morgazani & de Mortecto & omnes alias terras Pipernenſium refutavit de quibus Pipernenſes in poſſeſſione fuerunt, ſicut expreſſim hoc elicitur ex reſcripto; & ſic per hæc verba poſſeſſionem probare nitebantur. Teſtes præterea inducti fuerunt ad probandam poſſeſſionem quòd Pipernenſes ſilvam monachis commendarint; & ſic monachis, non ſibi, ſed Pipernenſibus poſſederunt. Nam is poſſidet cujus nomine poſſidetur. Item quòd lignis, paſcuis & herbis, atque mappalibus uſi fuerunt homines de Piperno. Ad hæc omnia præfatum monaſterium replicabat dicens prædictas allegationes ſibi in aliquo non obſtare. Inprimis reſcripto Papæ Calixti taliter reſpondebat, quòd quæſtio ſuper qua emanavit reſcriptum, non inter monaſterium & Pipernenſes, ſed inter Pipernenſes & Creſcentium de Sonnino tunc temporis vertebatur. Ergo res inter alios acta aliis nec prodeſſe poterit nec obeſſe. Item poſito quòd inter monaſterium & Pipernenſes fuiſſet illa quæſtio ventilata, non probatur per hoc poſſeſſio. Nam illa clauſula quæ in præfato continetur reſcripto (*de quibus in poſſeſſione fuerunt &c.*) ad proximè dicta eſt tantummodo referenda, ſi reſcriptum ſubtiliter ſit inſpectum. Recommendationi autem taliter reſpondebat, quòd per eam poſſeſſio non probatur. Nec enim probatur per teſtes quòd ſilvam recommendavent univerſitas Pipernenſis, ſed ſimpliciter Pipernenſes. Sed poſito quòd probaretur, non poſſet aliquatenus hoc obeſſe; quia, ſicut dicunt teſtes, facta fuit monachis, non conventui vel collegio Foſſænovæ. Ergo poſito quòd talem recommendationem monachi recepiſſent, non poterit per eos præjudicium monaſterio generari, ne damno Eccleſiam atterat culpa temeritatis alienæ. Item ad id quod dicunt, quòd fuerunt uſi paſcuis, lignis &c. taliter monaſterium replicabat, quòd per uſum lignorum &c. poſſeſſio non probatur, cùm nedum uſuarius, immo & fructuarius, vix à jure civili obtinere potuit ut naturaliter poſſideret; quia non dicit lex quòd naturaliter poſſideat, ſed quòd videtur naturaliter poſſidere. Sed poſito quòd uſus poſſeſſionem induceret, non probatur quòd eſſet uſa univerſitas Pipernenſis, ſicut & ſuperiùs fuit in recommendatione pleniùs allegatum; maximè cùm alij vicini ſilva utantur eadem, nec poſſint dici ideo poſſidere. Item allegabat pro ſe monaſterium Foſſænovæ quòd, ſicut cautum eſt in jure civili, illa ratione potiſſimùm debeat obtinere quòd tempore litis conteſtatæ non vi, non clam, non precario poſſidebat. Auditis igitur iis & aliis rationibus & pleniùs intellectis, auctoritate Domini Papæ & prædictorum juriſperitorum conſilio adjudicamus jam dictam ſilvam Morgazani monaſterio Foſſænovæ pacificè poſſidendam & Pipernenſes ab omni moleſtia ſuper eadem ſilva ceſſare, ſententialiter diffinimus, quæſtione proprietatis ſine utriuſque partis præjudicio reſervata. Hanc verò ſententiam ad majorem cautelam ſcriptam per manus B. dilecti noſtri Capellani noſtro ſigillo fecimus communiri. Anno dominicæ incarnationis MCCVIII. menſe Ianuarij, x. Kal Februarij, anno decimo pontificatus Domini Innocentij III. Papæ.] Nulli

ergo omnino hominum &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum III. kal. Februarij, anno decimo.

ALTISSIODORENSI EPISCOPO.

Epiſt. 204. Adversùs uſurarios burgi de Caritate. Vide ſuprà epiſt. 61.

A audientiam noſtram te ſignificante pervenit quòd quidam burgenſes de Caritate, licèt in ea per totum ferè annum vel pro majori parte morentur & contractus exerceant uſurarum, in tribus tamen feſtivitatibus annualibus ſe ad villas Regis vel aliorum Principum extra tuam dioceſim transferunt jura parochialia exercentes ibidem, ut ſic ſe parrochianos alterius mentientes, tuam juriſdictionem eludant, coram te juri parere penitùs contemnendo. Quia igitur fraus & dolus nemini debet patrocinium impertiri, ut uſurarios ſupradictos, ſi res ita ſe habet, ad exhibendum tibi tamquam patri & paſtori ſuo reverentiam & obedientiam debitam, recipiendo tua ſalubria monira & præcepta, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam nonobſtante fruſtratoriæ appellationis objectu compellas, liberam tibi auctoritate præſentium concedimus facultatem. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Idus Ianuarij, anno decimo.

PETRO ABBATI MONASTERII ſancti Martini de Monte, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 205. De confirmatione privilegiorum. Vide geſta Innoc. III. cap. 116.

LIcèt monaſterium veſtrum pauperculum fuerit ab initio, in tantam tamen proceſſu temporis paupertatem devenit ut vix in eo tres monachi remanſiſſent, poſſeſſionibus ejus vel omnino diſtractis vel graviter obligatis. Vnde in generali Ciſtercienſi Capitulo extitit diffinitum ut à Ciſtercienſi ordine ſeparari deberet, cùm in eo non poſſet Ciſtercienſis ordo ſervari. Nos autem, qui religionem intendimus fovere plantaram, nolentes ab ipſo monaſterio religionem penitùs extirpari, mille libras tribuimus ad poſſeſſiones ejuſdem monaſterij retinendas, mandantes dilectis filiis Abbati & fratribus Pontiniacenſis cœnobij, quod per Dei gratiam & in ſpiritualibus & in temporalibus valde floret, ut Eccleſiam veſtram de noſtra conceſſione in ſpecialem filiam adoprantes, Abbatem & conventum ad illam dirigerent reformandam. Quod ipſi grato proſequentes affectu, vos cum quibuſdam converſis ad ipſum monaſterium tranſmiſerunt. Verùm quia nec ſic monaſterium ipſum ſufficere poterat ad conventum ſuſtentandum honeſtum, Eccleſiam ſancti Salvatoris poſitam juxta Orclem cum omnibus poſſeſſionibus & pertinentiis ſuis vobis & per vos monaſterio veſtro in perpetuum duximus concedendam, impenſuri vobis auctore Domino in aliis neceſſitatibus veſtris auxilium opportunum cùm laudabiliter vos proficere cognoverimus, prout cupimus & ſperamus. Ipſum itaque monaſterium, prædeceſſorum noſtrorum felicis recordationis Eugenij, Alexandri, & Lucij Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem Ciſtercienſium fratum in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur &c. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſenti juſtè & canonicè poſſidet &c. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Eraſini ad portam Salciccle, Eccleſiam ſancti Iohannis de Petra, Eccleſiam ſancti Petri, Eccleſiam ſancti Viti, Eccleſiam ſancti Peregrini, Eccleſiam ſancti Thomæ, Eccleſiam ſanctæ Luciæ de caſtro Viterbij, Eccleſiam ſancti Clementis, Eccleſiam ſancti Iohannis de Valle, Eccleſiam Leonardi cum hoſpitali de Reſcietis. In Petrognano Eccleſiam ſancti Andreæ, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Zenonis, cum earum pertinentiis, Eccleſiam ſancti Clementis cum pertinentiis ſuis. In Vetralla Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Caiano. Domos quas habetis infra caſtrum ſupradicti Petrognani; terras, vineas, hortos, oliveta, quæ habetis in territorio ejuſdem caſtri. Terras quas habetis apud ſanctum Alexandrum, & ipſam Eccleſiam ſancti Alexandri. Campum de Larteſo cum valle de Viniola, vineas, terras, ſilvas, & caſtaneta quæ circa monaſterium veſtrum habetis. Vineas de Lugnano, cum olivete. Terras quas habetis apud Montem Monaſterulum. In caſtro ſancti Victoris Eccleſiam ſanctæ Luciæ cum omnibus pertinentiis ſuis. Prædictam quoque Eccleſiam ſancti Salvatoris poſitam juxta Orclem, cum omnibus poſſeſſionibus &

pertinentiis ſuis. Terras cum arboribus & domos quas habetis apud Caſam malam. Terras quas habetis apud caſtrum Canapium. Silvam quam habetis in Valle alta, & quartam partem caſtri de Salice cum pertinentiis ſuis. Sanè laborum veſtrorum, quos propriis manibus aut ſumptibus coliris, tam de terris cultis quàm incultis &c. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes &c. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit &c. Diſcedentem verò &c. Quòd ſi quis retinere fortè præſumpſerit &c. Ad exemplar etiam privilegij prædicti Lucij prædeceſſoris noſtri, quod ipſi nobis præſentatum inſpeximns, inhibemus ut infra parrochias Eccleſiarum veſtrarum nullus novam Eccleſiam vel Capellam ad damnum veterum Eccleſiarum conſtruere vel ædificare præſumat. Salvis tamen privilegiis Pontificum Romanorum. Illud diſtrictiùs inhibentes, ne terras ſeu quodlibet beneficium Eccleſiæ veſtræ collatum liceat alicui perſonaliter dare ſive alio modo alienari abſque conſenſu totius Capituli &c. Si quæ verò donationes vel alienationes aliter quàm dictum eſt factæ fuerint, eas irritas eſſe cenſemus. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis monachus ſive converſus ſub profeſſione veſtræ domus aſtrictus ſine conſenſu & licentia Abbatis & majoris partis veſtri Capituli pro aliquo fidejubeat vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat ultra pretium Capituli veſtri providentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam domus veſtræ utilitatem. Quod ſi facere præſumpſerit, non teneatur conventus pro iis aliquatenus reſpondere. Licitum prærerea ſit vobis in cauſis propriis, ſive civilem ſive criminalem contineant quæſtionem, fratrum veſtrorum teſtimoniis uti &c. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus ne ullus Epiſcopus vel alia quælibet perſona ad ſynodos vel conventus forenſes vos ire vel judicio ſeculari de propria ſubſtantia vel poſſeſſionibus veſtris ſubjacere compellat, nec ac domos veſtras cauſa ordines celebrandi, cauſas tractandi, vel conventus aliquos publicos convocandi venire præſumat, nec regularem Abbatis veſtri electionem impediat, aut de inſtituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra ſtatuta Ciſtercienſis ordinis ſe aliquatenus intromittat. Pro conſecrationibus verò altarium vel Eccleſiarum, ſive pro oleo ſancto, vel quolibet alio eccleſiaſtico ſacramento nullus à vobis &c. Alioquin liceat vobis quemcunque malveritis catholicum adire antiſtitem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habentem &c. Quòd ſi ſedes dioceſani Epiſcopi fortè vacaverit, eccleſiaſtica ſacramenta à vicinis Epiſcopis accipere liberè & abſque contradictione poſſitis, ſic tamen ut ex hoc in poſterum propriis Epiſcopis nullum præjudicium generetur. Quia verò interdum propriorum Epiſcoporum copiam non habetis, ſi quem Epiſcopum Romanæ ſedis, ut diximus, communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos tranſire contigerit, ab eo benedictiones vaſorum & veſtium, conſecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apoſtolicæ ſedis recipere valeatis. Porrò ſi Epiſcopi vel alij Eccleſiarum rectores in monaſterium veſtrum vel perſonas inibi conſtitutas ſuſpenſionis, excommunicationis, vel interdicti ſententiam promulgaverint, ſive etiam in mercenarios veſtros, pro eo quòd decimas non ſolvitis, ſive aliqua occaſione eorum quæ ab apoſtolica benignitate vobis indulta ſunt, ſeu benefactores veſtros, pro eo quòd aliqua vobis beneficia vel obſequia ex caritate præſtiterint, vel ad laborandum adjuverint, in illis diebus in quibus vos laboratis & alij feriantur, eandem ſententiam protulerint, ipſam tamquam contra ſedis apoſtolicæ indulta prolatam duximus irritandam; nec litteræ ullæ firmitatem habeant quas tacito nomine Ciſtercienſis ordinis & contra tenorem apoſtolicorum privilegiorum conſtiterit impetrari. Præterea cùm commune interdictum terræ fuerir, liceat vobis nihilominus in veſtro monaſterio, excluſis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate apoſtolica prohibemus ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam &c. Præterea omnes libertates & immunitates à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus ordini veſtro conceſſas, necnon & libertates & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus & Principi-

bus vel aliis fidelibus &c. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare &c. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & in prædictis Eccleſiis diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem.* Datum Romæ apud ſanctum Petrum per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalendis Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVI. pontificatus verò Domni Innocentij PP. III. anno decimo.

ALTISSIODORENSI ET Trecenſi Epiſcopis.

Epiſt. 206. Super inquiſitione contra nonnullos hæreticos. *Vide ſuprà lib. 2. epiſt. 63. 99. & Raynald. ad an. 1233. §. 59.*

EX tenore litterarum tuarum, frater Altiſiodorenſis, accepimus quòd licèt bonæ memoriæ prædeceſſor tuus, tamquam paſtor providus & diſcretus, ſuper gregem ſuum noctis vigilias vigilans, à burgo qui Caritas appellatur eliminare laboraverit hæreticam pravitatem cura & ſolicitudine diligenti, nondum tamen Babylon illa plenè potuit ab hujuſmodi languore curari; ſed quamplures utriuſque ſexus, qui coram præfato prædeceſſore tuo quamlibet hæreſim abjurarunt, quaſi canes ad vomitum redierunt; quibus non ſufficit quòd dederunt perditioni ſeipſos, ſed ad perditionem ſecum trahere alios moliuntur, quoſdam hæreſiarchas, quos *Conſolatores appellant, in vaccas populorum introducentes latenter, qui necent veneno doctrinæ peſtiferæ oves tuas. Herveus enim de Lorriaco & Hugo Rapterius & quidam alij, ſicut accepiſti pro vero, qui tempore prædeceſſoris tui, cùm eſſent hæretici, à villa fugere prædicta, ſub mercationis obtentu cum conſanguineis ſuis nunc adeunt loca ſuſpecta, & per tres aut quatuor menſes commorantes ibidem, cùm redeunt, ſicut dicitur, ſecum adducunt ſani dogmatis perverſores. Thomas quoque Morandus, quem propter confeſſam hæreſim tuus excommunicaverat anteceſſor, poſtquam ab Archidiacono Pariſienſi beneficium abſolutionis obtinuit per quaſdam litteras noſtras veritate tacita impetratas, infamiam jam contractam non ſtuduit exhibitione bonorum operum abolere. Vnde cùm illum, tamquam Æthiopem, mutaſſe non æſtimes pellem ſuam, in priſtinam ſententiam poſtulaſti reduci donec conſtiterit quòd ſe reddiderit abſolutionis beneficio non indignum. Præterea Gaufridus & W. de Monneto, Stephanus Paſturelli, &.. relicta W. Senneveri, cum tempore dicti prædeceſſoris tui fuiſſent ſuper hæreſi accuſati, ab Altiſiodorenſi diœceſi receſſerunt: qui cùm modò redierint, & tu de fide ipſorum velis, prout ad officium tuum pertinet, certus fieri, in ſubterfugium malignandi, licèt in tua diœceſi ſuas habeant manſiones, nunc Nivernenſis, nunc Bituricenſis diœceſis ſe fatentur. Quare ad prædictos peſtiferos & alios de hæretica pravitate ſuſpectos, ne ipſorum arbuſta operiant cedros Dei, apoſtolicæ ſedis falcem apponi ſuppliciter poſtulaſti. Cùm igitur prædeceſſor tuus, tamquam bonus agricola, ad captionem vulpecularum illarum, quæ moliebantur commiſſam ſibi vineam demoliri, ſollicitè inſtiterit ac prudenter; tu ſuper gregem tuum debes ſollicitè vigilare, ne lupi rapaces oves tuas rapiant & diſpergant, ſciens quòd quemadmodum in honore, ita eidem & in onere ſucceſſiſti. Nos quoque poſtulationibus tuis benignum præbentes aſſenſum, fraternitati veſtræ, de qua fiduciam gerimus pleniorem, per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus contra præfatas beluas, juxta quod vobis deſuper fuerit inſpiratum, ſublato appellationis obſtaculo auctoritate apoſtolica procedatis, ſuperſeminatam zizaniam de agro dominico evellentes, & plantantes orthodoxæ fidei puritatem. Contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Idus Ianuarij, anno decimo.

* Vide Conciliabul. Caramann an. 1167. & Reiner cap. 6. contra Valdenſes.

GREGORIO CAPELLANO Eccleſiæ de Othcapella.

Epiſt. 207. Adjudicatur ſibi ipſa Eccleſia.

CVm dilectus filius Arnoldus Abbas monaſterij de Mildeburg ſuper Eccleſia de Othcapella, quam canonicè obtinebas, te intenderet moleſtare, tu appellationem ad ſedem apoſtolicam interponens ad noſtram præſentiam acceſſiſti, & apoſtolicas litteras ad dilectos filios majoris Eccleſiæ & ſanctæ Mariæ ac ſancti Petri Præpoſitos Trajecten. ſuper eadem controverſia reportaſti: qui examinantes negotium diligenter, & teſtes recipientes utrinque productos, ad nos ſufficienter inſtructum idem negotium remiſerunt. Te verò ac prædicti procuratore Abbatis in noſtra præſentia conſtitutis, cauſam ipſam dilecto filio Andreæ Subdiacono & Capellano noſtro commiſimus audiendam. Coram quo aſſerere curaviſti quòd cùm

olim ad eandem Eccleſiam à parrochianis ipſius, qui quaſi puſſeſſionem juris patronatus habebant in ea, Giliberto quondam Abbati præfati monaſterij fueris præſentatus, & ſine contradictione cujuſlibet inſtitutus, poſtmodum eodem viam univerſæ carnis ingreſſo, ſucceſſor ejuſdem tibi ſuper Eccleſia memorata movere quæſtionem incepit; ſed ab ejus impetitione ſententialiter abſolutus per Epiſcopum Trajectenſem, ad majorem cautelam per eundem tuum adverſarium in prædictæ poſſeſſionem Eccleſiæ corporaliter es inductus. Vnde poſtulabas à nobis ut ſuper ea ipſi tuo adverſario ſilentium imponere dignaremur, quam à ſuis prædeceſſoribus legitimè fueras aſſecutus. Verùm cùm præfatus auditor hæc & alia quæ coram eo partes proponere voluerunt nobis fideliter retuliſſet, & quæ utrinque probata fuerant intimaſſet, nos tibi adjudicare curavimus Eccleſiam ſæpedictam, ſuper ea perpetuum ſilentium tuo adverſario imponentes. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IV. Idus Februarij, anno decimo.

EPISCOPO, T. ARCHIDIACONO, & Scholaſtico Tornacenſi.

Epiſt. 208. Quòd inquirant contra Epiſcopum Trajectenſem.

LIcèt Trajectenſis Epiſcopus coram venerabili fratre noſtro Hoſtienſi Epiſcopo & dilecto filio Leone tituli ſanctæ crucis Preſbytero Cardinale apoſtolicæ ſedis Legatis & magnatibus pluribus, quòd non pervenerat ad eundem excommunicationis ſententia qua ipſum fecimus innodari, nec contra ſedem apoſtolicam cum quibuſdam Clericis conjurationem inierat, ſe niſus fuerit multipliciter excuſare, fruſtra tamen juxta Salomonis ſententiam jacitur rete ante oculos pennatorum. Verùm quia idem nobis humiliter ſupplicavit ut ipſi beneficium abſolutionis faceremus impendi; quod humiliter poſtulanti non debet aliquatenus denegari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandamus quatenus ab eo in publicum juratoria cautione recepta quòd ſine conditione aliqua & tenure parebit apoſtolicæ ſedis mandatis, ipſi abſolutionis beneficium impendere procuretis, poſt hæc monentes eundem attentiùs & efficaciter inducentes ut Pa. rent. & P. de Cicc. civibus Romanis, Alex. & Accat. mercatoribus Senenſibus, vel ipſorum nuntiis, de pecunia quam eiſdem tenetur exolvere, ſicut continetur in anthenticis inſtrumentis, ſatisfacere ſtudeat uſuris ceſſantibus vel componere cum eiſdem; & ſi neceſſe fuerit, ipſum ad hoc tam per vim juramenti quàm per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Vos autem utrum ad eundem Epiſcopum venerit notitia excommunicationis prolatæ in ipſum, vel quòd pervenerit fama publica proteſtetur, ſeu etiam celebraverit poſtquam pervenit ad eum quòd vinculo erat excommunicationis aſtrictus, aut contra ſedem apoſtolicam cum aliquibus conjurarit, per juramenta dilectorum filiorum N. ſancti Pauli, Corr. de Staur. & N. de Oſtbruoc Abbatum, & R. ſanctæ Mariæ, W. S. Petri, & Otc. ſancti Bonifacij Præpoſitorum, & aliorum, inquiratis diligentiſſimè veritatem, & quæ ſuper iis inveneritis, fideliter redacta in ſcriptis ſub ſigillis veſtris ad noſtram præſentiam tranſmittatis. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum Laterani VII. Idus Februarij, anno decimo.

ILLVSTRI REGINÆ MARIÆ.

Epiſt. 209. Adverſùs Epiſcopum Sleſvvicenſem. *Vide infrà epiſt.* 215. *lib.* 12. *epiſt.* 63. *lib.* 13. *epiſt.* 138 *lib.* 15. *epiſt.* 3. *& Arnold. Lubec. lib.* 7. *c.* 12. 13.

QVanto ferventiùs viri tui profectum diligis & honorem, tanto propenſiùs ad ea ſemper agenda debes ipſum inducere quę Deo ac nobis debeant complacere, ab illis penitùs abſtinendo quæ divinam & noſtram meritò provocarent offenſam. Ipſe verò, ſicut catholicus Princeps, quaſdam nobis nuperrimè litteras devotione plenas & diſcretione non vacuas deſtinavit, implorans ut poſtulationem de Waldemaro Epiſcopo Slevvicenſi à Bremenſi Capitulo factam admittere dignaremur, ipſumque ad Bremenſem metropolim promovere. Nobis igitur ſuper hoc deliberare volentibus.. nuntius dilectorum filiorum Præpoſiti, Decani, & Capituli Hammeburgenſis adveniens, eorundem nobis litteras præſentavit, per quas noſtro apoſtolatui nuntiarunt quòd cùm olim Hammeburgenſis Eccleſia metropolitica, Bremenſis autem epiſcopali dignitate gauderet, eædem fuerunt Eccleſiæ auctoritate ſedis apoſtolicæ counitæ, ac extunc uſque ad hæc tempora Eccleſiæ utriuſque Canonici Bremenſem Archiepiſcopum pariter elegerunt. Vnde quia nuper Præpoſitus, Decanus, & Capitulum Bremenſe tam ipſis quàm quibuſdam religioſis viris, qui electioni debuerant intereſſe, penitùs inconſultis, memoratum Epiſcopum in Archiepiſcopum poſtularant, à nobis ſollicitè petierunt ut quod circa poſtulationem eandem ab illis fuerat in eorum præjudicium attentatum, in ſtatum debitum re-

ducere curaremus. Præterea cùm fuiſſet idem Epiſcopus de mandato noſtro à * carcerali cuſtodia liberatus, & contra ipſum in noſtra demum præſentia conſtitutum nuntij .. Danorum Regis illuſtris quædam graviá objeciſſent ſuper quibus ille ſe inculpabilem oſtendere nitebatur, eidem Regi, ſciente ac volente præfato Epiſcopo, per ſcripta noſtra mandavimus ut, ne cauſa remaneret diutiùs in ſuſpenſo, aliquos viros providos & fideles uſque ad feſtum natalis Domini proximò præterinim ad ſedem apoſtolicam deſtinaret, eiſdem poteſtate conceſſa ut per eos & cum eis, ſi deſuper datum eſſet, concordiam ſuper ipſo negotio tractaremus. Alioquin auditis & intellectis quæ per eos adversùs Epiſcopum ipſum idem Rex duceret proponenda, & illis quæ in ſui defenſionem Epiſcopus allegaret, de vultu noſtro procederet judicium æquitatis. Cùmque poſtmodum propter hoc dilectus filius * .. Præpoſitus Regis ipſius nuntius, dum tractatus ſuper poſtulationis articulo baberetur, noſtro ſe conſpectui præſentaſſet, memoratus Epiſcopus ipſo præſente reſtitutionis beneficium poſtulavit à nobis, aſſerens ſe per Regem tam epiſcopalibus bonis quàm etiam patrimonialibus deſtitutum. Cui dictus Præpoſitus ex adverſo reſpondit quòd non rite poterat reſtitutionis auxilinm implorare, cùm ipſe ſe duxerit ſpoliandum, dum clericalem habitum derelinquens, * regium ſibi titulum uſurpavit. Inſuper læſæ majeſtatis, apoſtaſiæ, adulterij, perjurij, dilapidationis, & conſpirationis crimina eidem obiciens, proponebat non ſolùm ei fore reſtitutionis beneficium denegandum, ſed etiam poſtulationem de ipſo factam penitùs reſpuendam; præſertim cùm irregularis exiſtat, utpote de duplici adulterio procreatus, ejuſque diſpenſatio fuerit olim ab apoſtolica ſede per ſubreptionem obtenta, ſuppreſſo quòd eſſet ſpurius, & expreſſo qoòd exiſteret naturalis, cùm & paternæ incontinentiæ imitator filios habeat poſt ſacros ordines generatos. Nos autem ad ea quæ pacis ſunt intendentes, petitionem ipſius ſuper reſtitutione tam epiſcopatus quàm patrimonij ſibi plenariè facienda in favorem eccleſiaſticæ libertatis duximus admittendam, concedentes eidem ut ſi fortè nollet ſe credere dicto Regi, per procuratorem idoneum reſtitutionem acciperet corpotalem; & ipſe interim in quo mallet loco maneret eidem Regi meritò non ſuſpecto. Qui cùm reſpondiſſet ſe velle per procuratotem idoneum reſtitutionis beneficium obrinere, ac de loco in quo manſurus eſſet interim deliberatorias inducias accepiſſet, ingratus gratiæ ſibi factæ, fraudulenter & contumaciter à nobis * illicentiatus aufugit, haud dubium quin, ſi poſſit, ut præconceptam malitiam exequatur. Vnde nos ex parte omnipotentis Dei patris & filij & ſpiritus ſancti, auctoritate quoque bearorum Apoſtolorum Petri & Pauli ac noſtra excommunicamus & anathematiſamus eundem, poſtulationem de ipſo factam, qua omnioo reddidit ſe indignum, penitùs reprobantes. Quocirca ſerenitatem tuam exhortandam duximus & rogandam, conſulentes & ſuggerentes fideliter ac prudenter, quatinus virum tuum diligenter moneas. & inducas ut præfato Epiſcopo nullum præſtet auxilium vel favorem, ſed eum tamquam excommunicatum vitet, neque per ipſum aut propter ipſum permittat in Eccleſia Dei ſcandalum ſuboriri, per quod etiam contra ſe poſſet non leve ſcandalum generari, cùm nos tantæ malignitatis audaciam in eodem nolimos Epiſcopo ſub diſſimulatione tranſire. Datum Laterani.

* Vide Raynald. ad an. 1206 §. 19. 22.

* Petrus Præpoſitus Roſchildenſis, infrà lib. 11. epiſt. 10.

* Vide Arnold. Lubec. lib. 6. c. 18.

* Arnold. Lubec. lib. 7. c. 12.

HERBIPOLENSI ELECTO.

Epiſt. 110. Vt Slevvicenſem Epiſcopũ excommunicatum denuntiet. Vide epiſt. ſuper.

Dilecti filij Præpoſitus, Decanus, & Capitulum Bremenſe per ſuas nobis litteras intimarunt quod .. quondam Archiepiſcopo ſuo viam univerſæ carnis ingreſſo, ipſi convenientes in unum, & de paſtoris ſubſtitutione tractantes, in Waldemarum Epiſcopom Slevvicenſem vota ſua unanimiter contulerunt, bumiliter implorantes ut poſtulationem de ipſo factam admittere dignaremur. Nobis igitur &c. *in eundem ferè modum ut ſuprà uſque.* Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus perſonaliter accedens ad Principem, diligenter eum ex parte noſtra moneas & inducas ut præfato Epiſcopo nullum præſtet &c. *ſicut ſuprà uſque* tranſire. Diſcretioni tuæ diſtrictiùs injungentes quatenus prænominatum Epiſcopum excommunicatum maniſeſtè denunties, & poſtulationem ipſius penitùs reprobatam; mandatum apoſtolicum taliter impleturus quòd devotionem & diſcretionem tuam debeamus meritò commendare.

VTERINÆ VALLIS ET Garnsvvikæ Abbatibus, Spirenſis & Metenſis diœceſum.

Epiſt. 211. Vt ſententiam latam pro Præpoſito S. Paulini Argentin faciant obſervari.

CAuſam ſuper Eccleſia de Walzelinbem inter dilectos filios A. Præpoſitum ſancti Paulini & H. Canonicum de Aſela Argentinenſis diœceſis dudum motam dilecto filio E. Caotori Metenſi & conjudicibus ejus commiſimus terminandam: qui, ſicut per ſuas nobis litteras intimarunt, legitimè procedentes in ipſa, cognito quòd idem Præpoſitus à vero patrono, Abbate videlicet de Horembacb, præſeotatus fuerat canonicè ad Eccleſiam memoratam, præſentationem ipſius ſententialiter approbare curaruot. Et quia diœceſanus Epiſcopus & Archidiaconus loci, ad quos inſtitutio pertioebat, malitioſè adverſabantur eidem, animarum ei curam in ipſa Eccleſia qua fuogebantur auctoritate dedere. Cùm autem dilectus filius Fredericus procurator antedicti Præpoſiti ſententiam judicum præfatorum in præſentia dilecti filij noſtri Iobannis ſanctorum Coſmæ & Damiani Diaconi Cardinalis, quem ei conceſſimus auditorem, à nobis peteret confirmari, memoratus Canonicus eam dixit viribus carere cenſendam, tum quoniam examen eorum à quibus prolata fuerat rationabiliter declinaverat, tum etiam quia ne procederent ad ſententiam, audientiam noſtram legitimè appellarat. Nos autem auditis iis & aliis quæ propoſita hinc inde fuerunt, quoniam intelleximus contra ſeotentiam ipſam nihil oſtenſum quod valeret ad reprobationem ipſius, eam exigente juſtitia duximus approbandam. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus illam auctoritate apoſtolica faciatis inviolabiliter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Datum Laterani IV. Idus Februarij, anno decimo.

VBERTO BOBIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 212. De ſubjectione monaſterij S. Columbani *Vide to. 4. ital. ſac. pag. 1187. & ſeqq.*

TEmpore felicis recordationis Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri inter bonæ memoriæ O. Bobienſem Epiſcopum & Abbatem & monachos ſancti Columbani ſuper ſubjectione ipſius monaſterij ac multis aliis quæſtione ſuborta, dictus prædeceſſor noſter utriuſque partis rationibus & allegationibus diligenter auditis & pleniùs intellectis, communicato fratrum ſuorum conſilio, monaſterium ſancti Columbani ſuadente juſtitia dicto prædeceſſori tuo adjudicare curavit, confirmationem Abbatis, benedictionem quoque ac correctionem monaſterij regularem, altarium etiam, Eccleſiarum ſeu baſilicarum conſecrationem, monachorum & clericorum promotionem, tam in capite quàm in membris ad ipſum Epiſcopum & ſucceſſores ejuſdem pertinere decernens, oleum etiam & candelas, juxta quod à ſuis teſtibus fuerat comprobatum, eidem Epiſcopo ſuiſque ſucceſſoribus ſolvi præcepit, videlicet tantum olei quod in tribus quadrageſimis curiæ ſuæ honeſtè ſufficeret, ac per duas partes anni diebus ſingulis unum brachium candelarum. Proceſſu verò temporis cùm Abbas & monachi monaſterij antedicti latæ contra eos ſententiæ pertinaciter contrairent, venerabilis frater noſter Patriarcha Ieroſolymitanus, tunc Bobienſis electus, in præſentia felicis memoriæ Lucij Papæ ſuam de ipſis propoſuit quæſtionem; ac tandem in regeſto Eugenij Papæ reperta ſententia memorata, idem Papa Lucius Abbatem ſancti Columbani & monachos ac ſucceſſores eorum ad obediendum ipſi electo & ſucceſſoribus ejus, ſicut propriis Epiſcopis, de communi fratrum conſilio condemnavit, auctoritate apoſtolica ſententiam antedictam confirmans, ſicut in ejus authentico manifeſtè perſpeximus contineri. Præterea quoniam privilegia felicis memoriæ Anaſtaſij & Adriani Pontificum Romanorum Eccleſiæ Bobienſi collata, partim malitioſè abraſa fuerant in ipſius Eccleſiæ detrimentum, idem Papa Lucius volens indemnitati ejus in poſterum providere, decrevit ut per illas raſuras nullo unquam tempore dicta privilegia reprobentur. quæ omnia poſtmodum per piæ memoriæ Vrbanum Papam prædeceſſorem noſtrum auctoritate fuerunt apoſtolica confirmata, prout in ejus privilegio pleniùs continetur. Cùm autem in noſtræ promotionis primordio ad noſtram audientiam perveniſſet quòd præfatum ſancti Columbani monaſterium ad Romanam Eccleſiam nullo mediante ſpectaverat, ac licèt contra ipſum fuerit ſententia promulgata, nullum tamen apoſtolicæ ſedi debuerit præjudicum generari, cùm res inter alios acta alij præjudicare non poſſit, venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Ianuenſi, tunc Bobienſi Epiſcopo, dedimus in mandatis ut ſi haberet aliquod munimentum per quod dictum monaſterium ex conceſſione ſedis apoſtolicæ ſuo doceretur

Vide tom. 4. Ital. ſac. pag. 1195.

Vide lib. 2. epiſt. 114.

retur epiſcopio fuiſſe ſubjectum, illud ad certum terminum nobis per proprium nuntium mittere non differret. Ac cùm propter hoc ipſe ad noſtram præſentiam perſonaliter acceſſiſſet, coram nobis & fratribus noſtris ſuas curavit proponere rationes, & quæcunque ſuper ipſo negotio habebat oſtendere munimenta. Nos igitur attendentes devotionem ipſius & paupertatem etiam Eccleſiæ Bobienſis, quæ licèt ſit pontificali prædita dignitate, in redditibus tamen eſſe proponitur modica & exilis, à proſecutione quæſtionis illius quam ſuper præfato monaſterio movebamus tunc duximus deſiſtendum, præcipientes ut idem monaſterium juxta tenorem ſententiæ Eugenij Papæ exhibere ſibi reverentiam & obedientiam procuraret; ita tamen quòd ex gratia ſibi facta à proſecutione quæſtionis præmiſſæ illo tempore deſiſtendo, nullum poſſet ſedi apoſtolicæ præjudicium generari quò minùs, cùm vellet, ſuam poſſet proſequi rationem. Procedente verò tempore C. & B. monachi ejuſdem cœnobij ad noſtram præſentiam accedentes, nobis ex parte Abbatis & conventus humiliter ſupplicarunt ut cùm dictus Epiſcopus, cui gratiam illam perſonaliter duximus faciendam, eſſet ad Eccleſiam Ianuenſem translatus, & tu eos multipliciter aggravares, jus ſedis apoſtolicæ ſuper ipſo negotio proſequi dignaremur, cùm ſententia prælibata in nullo debuerit ſedi apoſtolicæ præjudicium generare; præſertim cùm eum qui promulgavit eandem ex officij debito & juris neceſſitate ſuper quæſtione de qua cognoverat oportuerit judicare, nec res judicata illis obeſſe poterat inter quos non extitit judicatum. Cùm igitur ſedes apoſtolica habita cuſtodire & invaſa recuperare ſpecialiter teneatur, venerabili fratri noſtro * Epiſcopo & dilecto filio * Abbati omnium ſanctorum Cremon. dedimus in mandatis ut ſi conſtaret eiſdem te ipſum monaſterium indebitè aggravare, aliquem ſuper eodem negotio procuratorem idoneum apoſtolicæ ſedi ſtatuerent, & partibus convocatis & auditis hinc inde propoſitis, uſque ad diffinitivæ ſententiæ calculum appellatione poſtpoſita procedentes, cauſam ſufficienter inſtructam ad præſentiam noſtram remitterent, præfixo termino partibus competenti quo ſe noſtro conſpectui præſentarent ſententiam, dante Domino, recepturæ. Memorati ergo Epiſcopus & collega, ſicut per ſuas nobis * litteras intimarunt evidentiùs cognoſcentes dictum à te cœnobium ſuper multis indebitè aggravari, cùm in negotio juxta mandati noſtri tenorem vellent procedere, tu, ne procederent, ſedem apoſtolicam appellaſti. Sed ipſi appellatione contempta in negotio procedentes, quendam monachum cum privilegiis & ſcriptis aliis quæ ad cauſam facere videbantur ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt. Cùmque propter hoc eſſes apud ſedem apoſtolicam conſtitutus, ac poſtulares inſtanter proceſſum dictorum Cremonenſis Epiſcopi & collegæ, utpote lite minimè conteſtata & poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam attentatum, cenſeri prorſùs irritum & inanem, nos utriuſque partis parcere volentes laboribus & expenſis, & ne hujuſmodi quæſtio in recidivæ contentionis ſcrupulum relabatur, provida cupientes ſollicitudine præcavere, dilecto filio O. Acolyto & Capellano noſtro procuratore Romanæ Eccleſiæ conſtituto, ac coram nobis & fratribus noſtris lite ſolemniter conteſtata, procurator ipſe quoddam privilegium ſub bulla felicis memoriæ Formoſi Papæ produxit in medium, quod tanta fuerat vetuſtate conſumptum ut in eo de monaſterio ſancti Columbarni nec mentio fieret nec etiam veſtigium appareret; ac cùm per illud ſuam vellet intentionem fundare, cùm fundamentum illud penitùs nullum eſſet, totum quod ſuperædificatum fuerat irritum apparuit & inane. Vnde nos utriuſque partis rationibus & allegationibus pleniùs intellectis, privilegiis etiam & ſententiis prædeceſſorum noſtrorum diligenter inſpectis, communicato fratrum noſtrorum conſilio, te & Eccleſiam Bobienſem ab impetitione procuratoris jamdicti ſententialiter duximus abſolvendum, ac ſententiam Eugenij Papæ pro Bobienſi Eccleſia contra ipſum monaſterium promulgatam auctoritate apoſtolica confirmantes, præcipimus & ſancimus ut Abbates & monachi qui pro tempore in ipſo monaſterio fuerint, tibi ac ſucceſſoribus tuis diœceſana ſint lege ſubjecti, & tam in ſpiritualibus quàm temporalibus Bobienſi Epiſcopo tamquam diœceſano ſuo debeant reſpondere. Ac ut omnis in poſterum auferatur materia jurgiorum, ſuper quæſtione iſta cuilibet tibi adverſari volenti perpetuum ſilentium imponentes, ſtatuimus ut ſi qua deinceps reperta fuerint inſtrumenta quæ pro monaſterio & contra Epiſcopum facere videantur, omnino viribus careant, & inutilia reputen-

* Sicardo
* Iohanni
* Extant to. 4. Ital. ſac. pag. 1296.

tur. Decernimus ergo ut nulli &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis, confirmationis, & conſtitutionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani IX. kal. Martij, anno decimo.

ABBATI ET MONACHIS Sancti Columbani.

Epiſt. 113. De eadem cauſa.

MOtæ jamdudum inter vos & Bobienſem Epiſcopum ſcrupulum quæſtionis taliter cupientes dirimere ne alterutra partium illum valeat ulteriùs ſuſcitare, dilecto filio O. Acolytho & Capellano noſtro procuratore Romanæ Eccleſiæ conſtituto, ac totam nobis & fratribus noſtris inter procuratorem ipſum & venerabilem fratrem noſtrum Bobienſem Epiſcopum lite ſolemniter conteſtata, & utriuſque partis rationibus & allegationibus pleniùs intellectis, privilegiis etiam & ſententiis prædeceſſorum noſtrorum diligenter inſpectis, communicato fratrum noſtrorum conſilio, Epiſcopum ipſum ſeu Eccleſiam Bobienſem ab impetitione procuratoris ipſius ſententialiter duximus abſolvendum, ac ſententiam felicis recordationis Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri pro Bobienſi Eccleſia contra veſtrum monaſterium promulgatam auctoritate apoſtolica confirmantes, ſanciendo præcipimus ut Abbas & monachi qui pro tempore in veſtro monaſterio fuerint, ſibi ac ſucceſſoribus ſuis diœceſana ſint lege ſubjecti, & tam in temporalibus quàm ſpiritualibus Bobienſi Epiſcopo tamquam diœceſano ſuo debeant reſpondere; ac ut omnis in poſterum auferatur materia jurgiorum, ſuper quæſtione iſta cuilibet ſibi adverſari volenti perpetuum ſilentium imponentes ſtatuimus ut ſi qua deinceps reperta fuerint inſtrumenta quæ pro monaſterio veſtro & contra Epiſcopum vel Eccleſiam Bobienſem facere videantur, omnino viribus careant & inutilia reputentur. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum recipiatis humiliter & inviolabiliter obſervetis. Alioquin ſententiam, quam dictus Epiſcopus in vos propter hoc canonicè duxerit promulgandam, ratam habebimus & faciemus auctore Domino firmiter obſervari. Datum Laterani X. kal. Martij, anno decimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 114. Ei committitur cauſa adverſus Comitem Tripolitanum.

QVod provocata peccatis noſtris cœleſtis indignatio majeſtatis terram ſanctam & locum tabernaculi gloriæ ſuæ inimicis crucis expoſuit, non eſt ſub admiratione ducendum, cùm tot impietatum ſcelera ſcelerumque impietates per abuſionum flagitia & flagitiorum abuſus committantur ibidem ab iis qui nomine ſunt non opere Chriſtiani ut etiam illæ paucæ reliquiæ quæ ibi remanſiſſe videntur, miſericordias Dei multas quòd conſumptæ non ſunt cum Propheta valeant admirari, niſi forſan hoc ipſum non minùs de judicio quàm de miſericordia divina procedat quòd fortè ſceleratiùs ab aliquibus falſis fidelibus idem adhuc locus incolitur quàm à veris infidelibus occupetur. O miſeram inſolentiam & miſeriam inſolentem infelicium accolarum! qui quaſi non ſufficiat quòd ab hoſtibus inceſſanter animæ quæruntur eorum, deteriùs hoſtibus in ſe ſæviunt, & de domeſticis ſimultatibus externorum tyrannidi vires jungunt, ſanctificata loca contaminant, &, ſicut de talibus veritas ipſa dixit, invicem tradunt ſe, invicem habent odio, & invicem ſcandaliſant, ante oculos quaſi Ieſu pendentis in cruce perpetrant turpia, & ubi de terra veritas miſericorditer orta eſt, ibi miſerabiliter agunt falſa, viciniam dominici diverſorij ab immundis pollui patiuntur ac etiam ipſi polluunt, & ſe proh dolor! metu tantæ irreverentiæ non confundunt. Non timent ne ſuis provocatus injuriis de vicino præſepio infans vagiat, & de ſpurcitiis eorundem propè ſedens puerpera virgo pudeſcat. Licèt autem hoſtilis impietas invadendo funiculum hereditatis ſuæ Chriſtum graviter perſequatur, aliqui tamen horum, ſuos perſequendo miniſtros, ipſum graviùs perſequuntur; qui nimirum, ut inimici hominis domeſtici ejus fiant, pejus Eccleſiam intus tribulant quàm exteriùs affligatur. Specialiter autem nobilis vir Comes Tripolitanus, ſicut ex quamplurium litteris & relatione multorum accepimus, in Chriſtum Domini venerabilem fratrem noſtrum Patriarcham Antiochenum Dominum ſuum, cujus eſt * homo juratus, compater, & filiolus, ſacrilegas manus miſit, & ipſum, immo Chriſtum in eo, cum duobus ejus nepotibus in gravi non metuit cuſtodia detinere. De diſſenſionibus autem inter eundem Comitem ac Templarios & cariſſimum in

Vide infrà lib. 11. epiſt. 9. 110.

* Vide Raynald. ad ann. 1205. § 37.

Chriſto filium noſtrum Leonem illuſtrem Regem Armeniæ tam pro ipſo quàm ipſius nepote ſubortis, necnon & æmulationibus aliis quibus invicem in partibus illis Chriſtianorum aliqui provocantur, multa ſunt apoſtolatui noſtro relata pro quibus ingemiſcendo dicentes *Væ à ſcandalis terræ ſanctæ*, tibi ea prout audivimus ſigillatim non duximus referenda; non quòd lacrymis indulgere nolimus quas ipſorum memoria detorqueret, ſed quia non credimus expedire de iis quæ præſentiora ſunt tibi peregrinos referre rumores. Quia igitur nos, qui ſtatui ſeu potiùs caſui terræ ſanctæ hactenus vigilanter ſtuduimus, ſed nequivimus efficaciter ſubvenire, multifariè multiſque modis reliquiis ejus ſervandi mutuò ſibi pacem impendendo conſilium & hoſtibus reſiſtendi procurando ſuccurſum, quantumcunque de noſtris meritis diffidamus, adhuc tamen de Dei virtute confidimus, exiſtimantes quòd ex præmiſſis ſalus ejuſdem terræ non ex modica parte dependeat, ſuper iis quæ ſequuntur vices noſtras tibi duximus committendas. Quocirca fraternitatem tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes quatenus diligenter penſatis omnibus circumſtantiis, plenariè intendens ad liberationem præfati Patriarchæ ac nepotum ſuorum, ſuper ſatisfactione præſtanda tam ipſi quàm Eccleſiæ, immo Deo, & abſolutione prædicti Comitis, ſeu etiam obſervatione ac relaxatione ſententiarum quæ latæ ſunt ob hujuſmodi ſacrilegium vel ferendæ, ac deinde ſuper juſtitia mutuò impendenda inter eundem Regem ipſiuſque nepotem & Comitem memoratum atque Templarios, ac ceteris quæ præmiſſa contingunt, ſtatuas auctoritate noſtra ſuffultus quod ſaluti & juſtitiæ ſingulorum ac ſtatui terræ ſanctæ noveris expedire, & facias quod ſtatueris per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eandem ceſſante appellatione compeſcens. Datum Laterani Idibus Februarij, anno decimo.

DOMINO PAPÆ.

Epiſt. 215. Philippus Rex Romanorum ſcribit pro Epiſcopo Slevvicenſi.

REverendo in Chriſto patri ſuo ſanctiſſimo Domino Innocentio ſacroſanctę Romanæ Eccleſiæ ſummo Pontifici Philippus Dei gratia Romanorum Rex ſemper auguſtus ſalutem & filialis dilectionis affectum. Cùm plenè cuilibet conſtare poſſit quòd ab illo fonte in quo totius ſpiritalis juris & eccleſiaſtici plenitudo conſiſtit nihil aliud procedere poſſit vel abinde derivari niſi quod ſanctum ſit & quod contineat æquitatem, ſemper hoc inde ſperandum eſt per quod unicuique conſulatur, conſervata tamen huic fonti totius ſuæ auctoritatis integritate. Cùm igitur apud ſanctitatem veſtram divina ordinatione totius eccleſiaſtici juris plenitudo conſiſtat, eſt denique apud prudentiam veſtram poteſtas plena, inſpecta ſecundùm varietatem variorum negotiorum neceſſitate, rigorem diſtricti juris temperare, & quandoque, cùm & hæc oportuerit, ſeveritatem diſciplinæ ſecundùm ipſius juris ordinem incommutabiliter obſervare. Ceterùm, Pater ſanctiſſime, quamvis nos vehementiſſimè credamus quòd ad aures veſtras jam devenerit quòd Dominus Hartvvicus Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, Deo ipſum vocante de medio, jam debita carnis exolverit, idipſum tamen & nos vobis duximus ſignificandum. Mortuo itaque jamdicto Archiepiſcopo, ne ipſa Bremenſis Eccleſia ſuo paſtore orbata, diù ſic viduata conſiſteret, clerus ipſius Eccleſiæ cum omnibus iis qui electioni futuri Epiſcopi intereſſe debuerant ad electionem conſederunt; conſiderata quoque jamdictæ Eccleſiæ neceſſitate, unanimiter vota ſua in Dominum Waldemarum Slevvicenſem Epiſcopum tranſtulerunt. *Vide ſuprà epiſt. 109.* Cùm igitur mutatio Epiſcoporum ſine ſpeciali licentia hujus ſanctæ ſedis fieri non debeat, & cùm aliquis Epiſcopus ab una Eccleſia ad aliam tranſire non poſſit ſine veſtra conceſſione, ſanctitatem veſtram omni ea qua poſſumus affectione rogamus ut vos principaliter propter Deum & ſi quid apud vos poteſt majeſtatis noſtræ petitio, concedatis præfato Slevvicenſi Epiſcopo ut ipſe ad Bremenſem Eccleſiam, ad quam poſtulatus eſt, de gratia veſtra poſſit tranſire & conceſſione, & ipſum à vobis confirmatum & expeditum de iis omnibus quæ ad veſtram pertinent ſanctitatem, ipſi Bremenſi Eccleſiæ remittatis, temperata circa eum miſericorditer ſupradictæ conſtitutionis diſciplina. Ad hæc, ad diſcretionem paternitatis veſtrę deferre volumus quòd jam dicta Bremenſis Eccleſia jamdiu multis preſſuris & miſeriis miſerabiliter ſubjacuit, & cùm ipſa quandoque fuiſſet una de nobilioribus Eccleſiis in imperio conſtitutis, multis de cauſis, quas enumerare modò neceſſe non eſt, multùm ei in rebus & honore deperiit, præcipuè tamen ex illius Archiepiſcopi negligentia qui nunc mortuus eſt, &

ex multo defectu ipſius, qui in ipſo convenerat, multùm ſub eo Bremenſis Eccleſia viluit, ita quòd eo etiam adhuc vivente jamdicta Eccleſia juſtè poſſet dici viduata. Moveant hæc igitur veſtram ſanctitatem, & miſeriis ipſius Bremenſis Eccleſiæ in hoc paternè conſulatis ut vos ei tranſmittatis Dominum Waldemarum Slevvicenſem Epiſcopum, qui à ſanctitate veſtra poſtulatur. Scire etiam vos volumus quòd quantum ad nos & ad jus ſpectat imperij, & quantum in nobis erit, ad hoc adhibere volumus piam operam & efficacem ut ipſa Bremenſis Eccleſia in priſtinum ſtatum ſecundùm dignitatem & honorem quem quandoque conſuevit habere poſſit reformari.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

Epiſt. 216. Confirmantur privilegia Eccleſiæ Trec. conceſſa per Regem Francorum.

SOlet annuere &c. Ex litteris ſiquidem fraternitatis tuæ intelleximus evidenter quòd licèt inter te ac cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Francorum Regem illuſtrem occaſione quorundam archidiaconatuum & præbendarum, quas quibuſdam clericis idem Rex Eccleſia tua vacante conceſſerat, emerſerit ſcrupulus quæſtionis, eodem Rege firmiter aſſerente donationes præbendarum ad ſe, ipſa Eccleſia vacante, ſpectare, idem tamen Rex poſtmodum jus tuum & libertatem Eccleſiæ recognoſcens, regia benignitate conceſſit ut archidiaconatus, præbendæ, ac alia beneficia quæ ibidem vacare contigerit Eccleſia ipſa paſtoris officio deſtituta, donationi ſubſtituendi Pontificis de cetero reſerventur, ſtatuens nihilominus ut de beneficiis quæ nuper ſede vacante conceſſerat, tuam faceres voluntatem, liberè profitendo ſe in ipſis nihil juris penitùs habuiſſe. Poſſeſſiones inſuper & quædam alia tam tibi quàm tuis ſucceſſoribus idem Rex auctoritate regia confirmavit; ſicut hæc omnia in privilegio præfati Regis pleniùs perſpeximus contineri, cujus tenorem de verbo ad verbum præſentibus litteris duximus inſerendum. IN NOMINE ſanctæ & individuæ trinitatis. Amen. Philippus Dei gratia Francorum Rex. Noverint univerſi præſentes pariter & futuri quòd cariſſimus quondam genitor noſter Ludovicus Matthæo tunc temporis Trecenſi Epiſcopo ejuſque ſucceſſoribus quæ ſubter annexa ſunt in perpetuum conceſſit & confirmavit, videlicet villam quæ dicitur ſanctus Leo cum appendiciis ſuis, & quicquid juris idem Epiſcopus habebat in villa quæ dicitur Avenz, quicquid juris habebat in villa quæ dicitur Lanes, quicquid juris habebat in villa quæ dicitur Angularia, & inſulam quæ juxta eam ſita eſt in flumine Alba, villam quæ dicitur Aquis cum appendiciis ſuis, in ea libertate quæ ipſi Trecenſi Epiſcopo à Dominis de villa Mauri conceſſa eſt, videlicet ut cùm Trecenſem Eccleſiam ſuo antiſtite vacare contigerit, Domini villæ Mauri vel miniſtri eorum de rebus Epiſcopi vel ſuorum hominum juriſdictionis ejuſdem villæ nihil accipient, ſed uſibus & diſpoſitioni ejus qui illic fuerit ſubrogandus antiſtes in ſua incolumitate omnia conſerventur. Quicquid etiam idem Epiſcopus habebat in villa quæ dicitur Gumerium, & in villa nuncupata Summus fons, cum jure & libertate quam in eiſdem locis habuerunt anteceſſores ſui. Præterea libertatem ſibi & Eccleſiæ ſuæ à bonæ memoriæ Comite Hugone conceſſam, ſcilicet ut qui ab eodem Epiſcopo ſervientes aliquod publicum officium obtinuerint, ab omni juſtitia & exactione Comitum Trecenſium ac ſuorum miniſterialium, quandiu officium ipſum habuerint, liberi ſint & immunes. Adjecit etiam bonæ memoriæ ſupradictus genitor noſter ut domus epiſcopales & currus cum omnibus in eis contentis in obitu Epiſcoporum illam libertatem obtineant quam Comes Henricus ei conceſſiſſe & confirmaſſe dinoſcitur. Ad hæc, unum modium frumenti quem idem Comes Henricus ei de molendinis quæ ſub turre ſita ſunt pro hominibus apud curtes inſulæ habitantibus dedit in vigilia omnium ſanctorum annuatim perſolvendum, & unum ſextarium frumenti in novis molendinis juxta Eccleſiam ſancti Quintini pro cenſu quem debet Paganus de * Tuſo. Furnum quoque in burgo Epiſcopi in ea integritate libertatis quam ei memoratus Comes Henricus conceſſit & ſcripto ſuo roboravit. Centum etiam ſolidos quos idem Comes Henricus dedit matricularis Eccleſiæ ſancti Petri in theloneo ſuo Trecenſi ſingulis annis perſolvendos. Grangiam quoque villæ Ceſtini cum appendiciis ſuis, quæ acquiſivit & acquirere poſſet. Præterea honorem de Meriaco cum caſamentis, terris cultis & incultis, fluviis, aquis, aquarumve decurſibus, pratis, paſcuis, & nemoribus, ſervis & ancillis, ſicut anteceſſores ejus ab ipſo genitore noſtro & ſuis anteceſſoribus habuerunt. Caſamenta etiam quæ Domini de Triagnello, caſtrum

** Apud Camuzat. Tullo.*

videlicet de Veneſiaco, cum aliis quæ ab Eccleſia Trecenſi habent. Caſamenta etiam quæ Guido de * Domnipetra & Hugo de Planceo hactenus ab Eccleſia Trecenſi tenuerunt. Caſamenta etiam quæ.. Vicecomes Senonenſis & Dominus de Chaſcenoio apud molendinum Leonis tenent. Caſamentum quod Odo de Avelleio ab Eccleſia Trecenſi tenet. Nihilominus etiam caſamentum quod Vicecomes ſancti Florentini ab Eccleſia Trecenſi habet, cum aliis omnibus quæ hactenus Eccleſia Trecenſis habuiſſe dinoſcitur. Nos igitur prædicta omnia ſicut in privilegio patris noſtri continentur confirmamus. Præterea de donatione præbendarum quæ vacarunt in Eccleſia beati Petri Trecenſis vacante ſede illa, quia non inveniebamus aliquem qui vidiſſet quòd nos eas dediſſemus aut quòd genitor noſter piæ recordationis Rex Ludovicus ipſas tempore vacantis ſedis vacantes dediſſet, & quia etiam ex aſſertione plurium audivimus quòd præbendæ, archidiaconatus, & alia beneficia tempore illo vacantia futuro reſervarentur Epiſcopo Trecenſi ad conferendum quibus vellet, concedimus dilecto noſtro Herveo Trecenſi Epiſcopo ut ea conferat & donationem illorum habeat tam ipſe quàm ſucceſſores ejus Epiſcopi Trecenſes. Concedimus autem eidem Epiſcopo ut de donationibus quas ſuper iis fecimus ſuam faciat voluntatem, utpote qui nihil juris in hujuſmodi donationibus habebamus. Vt autem prædicta omnia perpetuum robur obtineant, ſigilli noſtri auctoritate & regij nominis charactere inferiùs annotato præſentem paginam confirmamus. Actum apud ſanctum Germanum in Loia anno incarnationis Domini MCCVII. * aſtantibus in palatio noſtro quorum nomina ſuppoſita ſunt & ſigna. Dapifero nullo. S. Guidonis Buticularij. S. Matthæi Camerarij. S. Droconis Conſtabularij. Datum vacante cancellaria.] Nos igitur devotionem regiam propter hoc in Domino commendantes, & tam conceſſionem quàm confirmationem approbantes ipſius, eaſdem auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VII. Idus Februarij, anno decimo.

* Camutat. Dampetra, & Planceyo

* Apud Camutat. regni verò noſtri an. 18.

EIDEM.

Epiſt. 117. Super eodem.

IVſtis petentium &c. *uſque* complere. Cùm igitur cariſſimus in Chriſto filius noſter Philippus Rex Francorum illuſtris ſtatuerit ut de beneficiis quæ nuper ſede vacante conceſſerat tuam faceres voluntatem, liberè profitendo ſe in illis nihil juris penitùs habuiſſe, ac tu poſtmodum ipſa perſonis idoneis aſſignaris, nos tuis precibus inclinati, conceſſionem ipſam, ſicut canonicè facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis &c. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum II. Kal. Februarij, anno decimo.

STEPHANI BALVZII ADMONITIO

De ſequentibus epiſtolis.

QVod in ſuperioribus libris factum eſt, in iſto quoque fieri neceſſe fuit, quia nonnullas epiſtolas anni decimi repperimus quæ in regeſto non habebantur. Quinque igitur omnino ſunt epiſtolæ iſtius appendicis; quarum duas priores accepimus ex hiſtoria Matthæi Pariſij, tertiam ex chartulario monaſterij Foſſatenſis, quartam ex tomo duodecimo Spicilegij Dacheriani, poſtremam ex hiſtoria Placentina Petri Mariæ Campi. Addidimus præterea epiſtolam ejuſdem Innocentij III qua præbendam Eccleſiæ Carnotenſis confirmat Hoſpitali ſanctæ Mariæ in Saxia; quæ licèt data ſit anno quarto pontificatus ejus, hîc tamen refertur, quia alibi opportunior locus non fuit. In epiſtola enim CLXXIX hujus libri decimi agitur de hoſpitali ſancti ſpiritus in Saxia. Hanc porrò epiſtolam nobis exhibuit vetus chartularium inſignis Eccleſiæ Carnotenſis.

IOHANNI REGI Anglorum.

Epiſt. 118. Ei mittit munera.

INter opes terrenas quas mortalis oculus concupiſcit & quaſi canora deſiderat, aurum obryzum & lapides pretioſos principatum credimus obtinere. Licèt autem his & aliis divitiis veſtra regalis abundet excellentia, in ſignum tamen dilectionis & gratiæ quatuor anulos aureos cum diverſis lapidibus pretioſis tuæ magnitudini deſtinamus; in quibus te volumus ſpecialiter intelligere formam, numerum, materiam, & colorem, ut myſterium potiùs quàm donum attendas. Rotunditas enim æternitatem ſignificat, quæ initio caret & fine. Habet ergo regalis diſcretio quod in forma requirat, ut de terrenis tranſeat ad cæleſtia, de temporalibus ad æterna procedat. Quaternarius autem, qui numerus eſt quadratus, conſtantiam mentis ſignificat; quæ nec deprimi debet in adverſis, nec in proſperis elevari. Quod tunc laudabiliter adimplebis cùm quatuor virtutibus principalibus fueris ordinata, videlicet juſtitia, fortitudine, prudentia,

temperantia. Intelligas ergo in primo juſtitiam, quam exerceas in judiciis, in ſecundo fortitudinem, quam exhibeas in adverſis, in tertio prudentiam, quam obſerves in dubiis, in quarto temperantiam, quam in proſperis non dimittas. Per aurum verò ſapientia deſignatur: quia ſicut aurum præminet metallis univerſis, ſic ſapientia donis omnibus antecellit, Propheta teſtante: *Requieſcet ſuper eum ſpiritus ſapientiæ &c.* Nihil eſt autem quod Regem magis oporteat habere. Vnde Rex ille pacificus Salomon ſolam à Domino ſapientiam poſtulavit, ut populum ſibi commiſſum providè ſciret gubernare. Porrò ſmaragdi viriditas fidem, ſaphiri ſerenitas ſpem, granati rubicunditas caritatem, topatij claritas operationem bonam ſignificat, de qua Dominus: *Luceat lux veſtra.* Habes igitur in ſmaragdo quod credas, in ſaphiro quod ſperes, in granato quod diligas, in topatio quod exerceas, ut de virtute in virtutem aſcendas, donec Deum deorum videas in Sion.

EIDEM.

Epiſt. 29. De negotio Archiepiſcopi Cantuarienſis. *Vide geſta Innoc. III. c. 131.*

CVm ſuper negotio Cantuarienſis Eccleſiæ nos tibi ſcripſerimus humiliter, diligenter, benignè, exhortando ac rogando, tu nobis, ut ſalva pace tua loquar, reſcripſiſti quaſi comminando & exprobrando, contumaciter & protervè. Et cùm nos tibi ſupra jus deferre curemus, tu nobis ſecundùm jus deferre non curas, minùs quàm decet attendens quòd ſi tua nobis devotio plurimùm eſt neceſſaria, noſtra tamen tibi non parum eſt opportuna; cùmque nos in tali caſu tantum honorem nulli Principum detulerimus quantum tibi, tu noſtro tantum derogare attendis honori quantum in ſimili caſu nullus Princeps derogare præſumpſit, quaſdam frivolas occaſiones prætendens quibus aſſeris quòd electioni de dilecto filio magiſtro Stephano tituli ſancti Chryſogoni Preſbytero Cardinali à monachis Cantuarienſibus celebratæ non potes præſtare conſenſum; quia videlicet inter tuos eſt converſatus inimicos, & perſona ejus eſt tibi prorſùs ignota. Porrò, juxta proverbium Salomonis, fruſtra jacitur rete ante oculos pennatorum, cùm intelligamus illud ei non eſſe imputandum ad culpam, ſed ad gloriam potiùs adſcribendum, quòd Pariſius diù vacans liberalibus ſtudiis in tantum profecit ut meruerit eſſe Doctor, non ſolùm in liberalibus facultatibus, verùm & in theologicis diſciplinis; ac ſic per hoc, cùm vita concordaret doctrinæ, dignus eſt habitus præbendam obtinere Pariſienſem. Vnde mirabile gerimus ſi vir tanti nominis, de tuo regno ducens originem, tibi potuit eſſe ſaltem quoad famam ignotus; præſertim cùm ter ſcripſiſſes illi, poſtquam à nobis extitit in Cardinalem promotus, quòd licèt diſpoſueris eum ad tuæ familiaritatis obſequium evocare, gaudebas tamen quòd ad majus erat officium ſublimatus. Sed illud potiùs te attendere decuiſſet, quòd in terra tua natus eſt, de parentibus tibi fidelibus ac devotis, quòdque in Eccleſia Eboracenſi fuerat præbendatus, quæ longè major & dignior quàm Pariſienſis exiſtit. Vnde non ſolùm ratione carnis & ſanguinis, verùm etiam obtentu eccleſiaſtici beneficij & officij, te ac regnum tuum affectu ſincero diligere comprobatur. Nuntij verò tui cauſam nobis aliam expreſſerunt quare non præſtitiſti ejus electioni conſenſum, quia videlicet nunquam fuerat requiſitus ab illis qui eum à te debuerant poſtulare, aſſerentes quòd litteræ illæ quibus mandavimus ut ſuper hoc negotio procuratores ad nos idoneos deſtinares, ad te minimè pervenerunt, & monachi Cantuarienſes, quamvis pro aliis negotiis ad tuam præſentiam acceſſiſſent, pro poſtulando tamen conſenſu nec litteras nec nuntios direxerunt. Vnde iidem nuntij cum multa inſtantia nobis ſupplicarunt quatenus ex quo nobis complacuit hanc tibi honorificentiam teſervare ut monachi Cantuarienſes regium poſtularent aſſenſum, quoniam hoc factum non erat, dilationem congruam concedere dignaremur infra quam poſſet id fieri, ne juri tuo contingeret derogari; contra perſonam electi quiddam ad ultimum proponentes quod cùm manifeſtè falſum ſit, oſtium oris claudere debuiſſent; præſertim cùm ſi verum eſſet, promotionem ejus jam impedire non poſſet. Licèt autem ſuper electionibus apud ſedem apoſtolicam celebratis non conſueverit aſſenſus Principum expectari, duo tamen monachi fuerunt ſpecialiter deputati ut ad te pro requirendo aſſenſu venirent; qui apud * Ydivoniam fuerunt retenti, ut injunctum ſibi mandatum exequi non valerent, & præfatæ litteræ de procuratoribus ad noſtram præſentiam deſtinandis tuis fuerunt nuntiis aſſignatæ, ut eas tibi fideliter præſentarent. Nos quoque, qui ſuper eandem Eccleſiam Cantuarienſem plenitudinem poteſtatis habe-

* Devoriam

mus, regium ſuper hoc dignati ſumus implorare favorem; & curſor noſter qui apoſtolicas tibi litteras præſentavit, litteras quoque Prioris ac monachorum, qui ex mandato totius Capituli Cantuarienſis celebraverant electionem memoratam, ſuper aſſenſu petendo regiæ ſublimitati porrexit. Ideoque non vidimus oportere denuo poſt hæc omnia regium poſtulare conſenſum, ſed illud diſpoſuimus, non declinantes ad dexteram vel ad ſiniſtram, quod ſanctorum patrum canonicæ ſanctiones ſtatuunt faciendum, ut videlicet nihil moræ vel difficultatis rectis diſpoſitionibus afferatur, ne gregi dominico diù deſit cura paſtoralis. Quocirca nil diſcretioni tuæ vel regali prudentiæ ſuggeratur à quoquam quo aliquatenus valeat à conſummatione hujus officij revocari: quoniam cùm abſque vi & dolo canonica ſit electio de perſona idonea concorditer celebrata, ſine damno famæ & periculo conſcientiæ differre non poſſemus. Tu ergo, fili cariſſime, cujus honori ſupra jus deferre curavimus, ſecundùm jus noſtro ſtudeas honori deferre, ut gratiam divinam & noſtram uberiùs merearis; ne fortè, ſi ſecùs egeris, in eam te difficultatem inducas de qua non facilè valeas expediri, cùm tandem oporteat eum vincere cui flectitur omne genu cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, cujus nos vices in terris, licèt immeriti, exercemus. Ne igitur eorum conſiliis adquieſcas qui tuam ſemper turbationem deſiderant ut meliùs poſſint in aqua turbida piſcari, ſed noſtro beneplacito te committas. quod utique tibi cedet ad laudem, gloriam, & honorem. Quia non eſſet tibi tutum in hac cauſa Deo & Eccleſiæ repugnare pro qua beatus martyr & Pontifex glorioſus Thomas ſanguinem ſuum recenter effudit, præſertim ex quo pater & frater tuus claræ memoriæ tunc Reges Anglorum in manibus Legatorum apoſtolicæ ſedis illam pravam conſuetudinem abjurarunt. Nos autem, ſi nobis humiliter acquieveris, ſufficienter tibi & tuis providere curabimus, ne ſuper hoc valeat vobis aliquod præjudicium generari. Datum Laterani ..... pontificatus noſtri anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI Foſſatenſi.

Epiſt. 110. Confirmatur quædam conceſſio.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, redditus quos bonæ memoriæ Yſembardus Abbas de aſſenſu veſtro, fili conventus, ad augmentum luminarium ſacriſtiæ monaſterij veſtri apud Longumvillare conceſſit, ſicut eadem ipſos juſtè poſſidet & quietè, ipſi auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum VIII. Idus Ianuarij, anno decimo.

EPISCOPO, ARCHIDIACONO, & Præpoſito Atrebatenſi.

Epiſt. 111. De minuendo feminarum numero in domo Canonicorum.

DIlecti filij Abbas & conventus de Ciſonio noſtris auribus intimarunt quòd quædam domus eorum, quæ dicitur *Bel-Repaire*, præter Canonicos & fratres tanta eſt onerata multitudine feminarum, quas recipere ad inſtantias & importunitates Principum compelluntur, ut ad neceſſariam ſuſtentationem earum nequaquam domus ejuſdem ſufficiant facultates. Propter quod indulgeri ſibi ſuppliciter petierunt quòd de cetero non recipiant ibi aliquam mulierem; ne, quod abſit, ſuadente humani generis inimico, per ipſas detur occaſio delinquendi. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita diligentiùs & cognita veritate ſtatuatis inde quod utilitati Eccleſiæ ac ſaluti ſervientium in eadem noveritis expedire, contradictores &c. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Kal. Februarij, anno decimo.

PRÆPOSITO ET CAPITVLO Placentino.

Epiſt. 112. Confirmantur mandata facta placentinis.

NE ſuper mandato quod pro vobis olim fecimus Placentinis aliqua poſſit in poſterum dubietas exoriri, illud de verbo ad verbum vobis duximus ſubſcribendum. CONSVLIBVS & civibus Placentinis. Hoc eſt præceptum quod vobis « injungimus ſub debito præſtiti juramenti. « Vt de cetero contra tenorem Lateranenſis « Concilij non gravetis Epiſcopum vel clerum Placentinum exactionibus vel collectis, & reſtituatis omnes fructus extantes « quos eis abſtuliſtis vel feciſtis auferri. Super aliis autem rebus ablatis condeſcendimus vobis hoc modo, ſi tamen hanc gratiam velitis gratam habere, ut ad præſens « tria millia librarum illis reddatis, & pro « reſiduo, ſicut offertis, communia obligetis eiſdem, ita ut vos nomine ipſorum «

„ faciatis proventus eorum fideliter colligi
„ & eis integrè aſſignari donec ipſis plenè
„ fuerit ſatisfactum. Si verò modum iſtum
„ acceptare non vultis, quia non dimittitur
„ peccatum niſi reſtituatur ablatum, cùm
„ dubium non exiſtat quin poſſitis, ſi velitis,
„ ſive mutuò ſive alio modo pecuniam inve-
„ nire, ſub eadem diſtrictione præcipimus
„ ut ſummam pecuniæ pro rebus ablatis ſe-
„ cundùm extimationem factam infra ſex
„ menſes integrè perſolvatis; poſſeſſiones
„ verò quas habebant Eccleſiæ Placentinæ
„ in eum ſtatum reducere procuretis in quo
„ fuerunt tempore violentiæ irrogatæ; ne-
„ que contra iſtud præceptum vi vel dolo
„ aliquid aliquando attentetis. Alioquin præ-
„ ter noram & noxam perjurij vos in priorem
„ ſententiam reducamini, & procedatur in
„ vos ſecundùm formam poſterioris manda-
„ ti ad viſitatores directi, cujus continentia
„ fuit talis. Tacti ſumus dolore cordis
„ intrinſecus & uſque ad animam ipſius do-
„ loris gladius pertranſivit pro eo quòd cùm
„ civitas Placentina conſueverit eſſe apoſto-
„ licæ ſedi valde devota, nunc mutatus eſt
„ color optimus, & aurum in ſcoriam eſt
„ converſum: quoniam adeo exhibet ſe in-
„ gratam ut nulla in ea videatur devotionis
„ aut gratitudinis remanſiſſe ſcintilla, dum
„ ejus monitis & mandatis omnino contemp-
„ tis, matrem ſuam Placentinam Eccleſiam,
„ honorabile membrum ipſius, hæreticorum
„ ſeducta fallaciis nititur ancillare, volens
„ eam quaſi vile mancipium redigere ſub
„ tributo, ut ceteras civitates ſuo exemplo
„ corrumpens una provocet univerſas con-
„ tra univerſalis Eccleſiæ libertatem; ut di-
„ cere valeamus cum Propheta: *Filios enu-
„ trivi & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me.*
„ A cujus utique culpæ flagitio ſi nec publicę
„ honeſtatis juſtitia, nec eccleſiaſticæ diſci-
„ plinæ ſeveritas, nec fidei Chriſtianæ reli-
„ gio, nec formido tremendi judicij vos po-
„ tuit hactenus revocare, utinam exemplum
„ gentilis manſuetudinis vos induceret, ne
„ ſæviorem perſecutionem à vobis quàm paſ-
„ ſa fuerit à famoſæ credulitatis tyranno,
„ Eccleſia noſtro tempore ſuſtineret. Cùm
„ enim Pharao Rex Ægypti, ceteris ſervi-
„ tuti ſubactis, ſacerdotes ſuos & poſſeſſio-
„ nes eorum non ſolùm in priſtina libertate
„ ſervaverit, ſed etiam alimoniam eis de pu-
„ blico miniſtrarit, & Rex Perſidæ Arta-
„ xerxes univerſis ſacerdotibus & Levitis ac
„ domus Dei miniſtris vetuerit vectigal, tri-
„ butum, & annonam imponi, vos quidem
„ metuere propter Deum vel ſaltem propter
„ homines erubeſcere deberetis in Dei famu-
los immanitatem illius tyrannidis exercere „
quam non exercuerunt in ipſos illi qui non- „
dum habebant notitiam veritatis. Heu! „
qui vos, ô cives, tam miſerabiliter faſci- „
navit ut ancillata matre ſervos efficeret & „
perverſitatis exemplum ceteris exhiberet, „
ac apoſtolicæ gratiæ redderet prorsùs in- „
gratos, quæ civitatem veſtram à jugo Ra- „
vennatis Eccleſiæ gratuitò liberavit, adop- „
tans illam in filiam ſpecialem? Certè etſi „
poſſetis hujuſmodi facinus impune perfice- „
re, non deberetis tam perverſum exem- „
plum aliis exhibere: quoniam etſi grave „
ſit facinus, gravius eſt exemplum. Quòd „
ſi gratiæ vobis factæ beneficium aſperne- „
mini, & degenerantibus vobis ex filiis in „
privignos, apoſtolicæ ſedis gratiam, quæ „
multis bonis hactenus vos replevit, prop- „
ter veſtram ingratitudinem improperare „
cogamur prophetico verbo dicentes: Pin- „
gues facti ſunt & incraſſati, & recalcitra- „
vere dilecti. Numquid remanebit gratia „
cum ingratis, aut mater filios alienos, qui „
mentiti ſunt ei, ſibique mala pro bonis & „
odium pro dilectione retribuunt, ultrà po- „
terit in adoptionis filios retinere, quin po- „
tiùs abutentes ingenua, redigantur in con- „
ditionem ſervilem, ut gratiam quam non „
cognoverunt habendo, ſaltem amittendo „
cognoſcant, tantoque demum illam ſe do- „
leant amiſiſſe quanto habere ipſam, cùm „
voluerint ſeriò, non poterunt, pro eo quòd „
eam ſervare, dum potuere, minimè vo- „
luerunt, & ſic tandem dantibus vobis alie- „
nis honorem veſtrum & annos veſtros cru- „
deli, cùm impleti fuerint extranei viribus „
veſtris, ac vos labores veſtros in aliena „
domo videntes in noviſſimis gemueritis, „
nos quidem, juxta proverbium Salomonis, „
in interitu veſtro ridebimus, & ſubſan- „
nantes, cùm vobis quod timebatis adve- „
nerit, redire fortaſſe volentes recipere vos „
nollemus, quos jam pridem diutiùs voca- „
vimus renuentes, cum ſapiente dicturi: „
Vocavi, & renuiſtis. Extendi manum meam, „
& non fuit qui aſpiceret. Deſpexiſtis omne „
conſilium meum, & increpationes meas peni- „
tùs neglexiſtis. Redite ergo prævaricato- „
res ad cor, & nolite vos reddere prorsùs „
indignos propriæ dignitatis: quia cùm ex- „
pectaverimus per triennium, ſi fortè in- „
fatuata ficulnea fota ſtercoribus non pro- „
tulerit ex ſe fructum, profectò non reſtat „
niſi ſecurim ponere ad radicem, ne ramis „
infructuoſis extenſis terra circumjacens „
inutiliter occupetur. Cùm enim nihil ſit „
juſtius quàm ut in quo quis peccavit, in eo „
etiam puniatur, & per hoc quod in Deum „
&

» & Eccleſiam commiſiſtis, non ſolùm epiſ-
» copalia jura temerè invadentes, verùm
» etiam facientes Epiſcopum veſtrum & cle-
» ricos miſerabiliter exulare, ſedis epiſcopa-
» lis reddideritis vos indignos, nolentes vos
» tanti ſceleris diutiùs impunitate gaudere,
» immo illud tali caſtigatione compeſcere
» quòd quibuſcunque culpa veſtra fuit in
» ſcandalum, pœna ſit in exemplum, deli-
» beravimus cum fratribus noſtris & hoc
» communi conſilio duximus ſtatuendum ut
» niſi ad mandatum Eccleſiæ infra menſem
» poſt ſuſceptionem præſentium revertami-
» ni, ſuper his pro quibus cenſuram eccle-
» ſiam incurriſtis ſatisfactionem debitam im-
» penſuri, civitas veſtra epiſcopali dignitate
» privetur, & diœceſis ejus inter vicinos
» Epiſcopos dividatur, proviſo congruè
» tam Epiſcopo quàm clericis civitatis, ſi
» tamen civitas dicenda ſit poſtquam epiſ-
» copalem amiſerit dignitatem, ac per hoc
» temporalem quoque merebitur amittere
» comitatum. Ecce tenſus eſt arcus. Fugia-
» tis igitur à ſagitta quæ non conſuevit abi-
» re retrorſùm: quia ſera eſt pœnitentia poſt
» ruinam, ſicut vicina vos poſſunt exempla
» docere. Non ergo vos reſipiſcere pudeat
» ab errore, quoniam in hac pugna longè
» magis eſt vinci quàm vincere glorioſùm:
» quia ſicut qui vincit vitium, vincitur à
» virtute, ſic profectò qui virtutem capti-
» vat, à vitio captivatur. Et eſt quidem ma-
» joris virtutis ſeipſùm quàm extraneum ſu-
» perare, maximè ſi crudelitas à pietate vin-
» catur, Salomone teſtante: *Melior eſt pa-*
» *tiens viro forti, & qui dominatur animo ſuo,*
» *expugnatore urbium.* Mittimus igitur ad vos
» venerabilem fratrem noſtrum Vercellen-
» ſem Epiſcopum & dilectos filios Abbatem
» de Tilieto & Albertum Preſbyterum Man-
» tuanum, qui monitis & exhortationibus
» vos inducant, ſi deſuper datum fuerit, ad
» ſemitam veritatis, alioquin convocatis
» Epiſcopis Lombardiæ, ſublato cujuſlibet
» contradictionis & appellationis obſtaculo,
» præſcriptum ſtatutum ſolenniter exequan-
» tur. De cetero paterna dilectione vos mo-
» nemus, depoſcimus, & rogamus ut hoc no-
» bis gratuita ſaltem liberalitate donetis,
» ſub ſpe non ſolùm mercedis æternæ vobis
» à Domino conferendæ, verùm etiam præ-
» mij temporalis à ſede apoſtolica conce-
» dendi, ſcituri pro certo quòd non ſine
» multa triſtitia & magno dolore proceſſi-
» mus ad præſcriptam ſententiam proferen-
» dam, tamquam qui neceſſariò compelli-
» mur, ſi permiſeritis vos in hanc neceſſita-
» tem induci, quandam honorabilem par-
tem à noſtro corpore ſeparare ut illius pa- »
reamus juſſioni qui præcipit quòd ſi noſ- »
ter oculus nos ſcandalizat, eruamus illum, »
& proiciamus à nobis. Datum Laterani »
Nonis Octobris, pontificatus noſtri anno »
nono.] Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ceteris occupationibus prætermiſſis, cùm hanc inter omnia negotia Lombardiæ modò præcipuam reputemus, ad civitatem Placentinam pariter accedentes, cives ipſius, quos, ſicut novit ille qui nihil ignorat, non intendimus contra juſtitiam aggravare, modis quibus poteritis prudenter & efficaciter inducatis ut mandatis apoſtolicis obediant humiliter & devotè, ne præſcriptam pœnam incurrant ignominioſam pariter & damnoſam. Alioquin, quia ferro abſcindenda ſunt vulnera quæ fomentorum non ſentiunt medicinam, convocatis Epiſcopis Lombardiæ, ad executionem præſcripti ſtatuti cum ea maturitate ac diligentia procedatis ut veſtra ſollicitudine mediante debitum ſortiatur effectum; ſcientes vobis plenam poteſtatem ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo à nobis eſſe conceſſam ſuper omnibus quæ neceſſaria fuerint ad idem negotium exequendum. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum apud Montemflaſconem v. Kal. Auguſti, anno decimo.

DECANO ET CAPITULO *Carnotenſi.*

Epiſt. 121. De præbenda Hoſpitalis ſanctæ Mariæ in Saxia. *Vide ſuprà epiſt.* 179.

IN noſtra præſentia conſtitutus venerabilis frater noſter Epiſcopus Carnotenſis pro animabus tam ſua quàm prædeceſſorum ſuorum & ſucceſſorum ſuorum Hoſpitali ſanctæ Mariæ in Saxia de voluntate noſtra præbendam in Eccleſia Carnotenſi ad opus infirmorum & pauperum pia liberalitate conceſſit, & nos conceſſionem ipſius nomine Hoſpitalis ejuſdem recepimus & auctoritate curavimus apoſtolica roborare, decernentes irritum & inane ſi quid de præbenda vel nunc vacante vel in proximo vacatura contra hoc, quod non credimus, fuerit attentatum. Ne autem ex hoc Eccleſia veſtra ſolito ſervitio defraudetur, paſtorali volentes ſollicitudine providere, volumus & præſentium auctoritate concedimus ut juxta diſpoſitionem ipſius Epiſcopi aliquis ſtatuatur qui pro ea deſerviat & in ea Eccleſiæ Carnotenſis tertiam partem proventuum ejuſdem præbendæ in integrum percepturus, duabus

reliquis Hoſpitali ſupradicto annis ſingu-
lis in integrum perſolvendis. Ideoque diſ-
cretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta man-
damus & præcipimus quatinus quod ab
eodem Epiſcopo factum eſt intuitu pieta-
tis & à nobis auctoritate apoſtolica confir-
matum gratum habeatis & ratum & invio-
labiliter obſervet,s, veſtrumque conſen-
ſum per patentes nobis curetis litteras in-
timare. Alioquin noveritis nos eidem &
venerabili fratri noſtro Aurelianenſi Epiſ-
copis & dilecto filio Abbati Vindocinenſi
mandaſſe ut vos ad ea monitione præmiſ-
ſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatio-
ne remota compellant. Datum Anagniæ
III. Idus Novembris, anno quarto.

FINIS LIBRI DECIMI.

EPISTOLARVM SIVE REGESTORVM INNOCENTII III. ROMANI PONTIFICIS LIBER VNDECIMVS.

NOBILI VIRO LIVBVLDO DVCI AVSTRIÆ.

Epiſt. 1. De ſuccurſu terræ ſanctæ.

EXPERIMENTO didicimus quòd verborum non fueris obliviosus auditor quæ volentibus ire poſt Dominum in evangelio proponuntur, cùm religioſa mente recogitans quid retribuas Domino pro omnibus quæ retribuit ipſe tibi, Chriſtum, qui eſt uſque ad mortem, mortem autem crucis, obediens pro te factus, humiliter imitari diſponis, & pro ejus amore caram conjugem, dulcem prolem, delectabilem patriam, amabilem parentelam, divitias copioſas, ac mundanos relicturus honores, ut demum te ipſum cum carnalibus deſideriis abnegaodo, liberiùs ſequaris eundem, deſideras, ut accepimus, tollere crucem tuam, & illuc ubi tua ſalus in cruce pependit ardeoti ſuccingeris deſiderio feſtinare, ut in crucis victorioſæ vexillo te contra perfidorum conatus opponas, qui de crucis hereditate in parte jam expuliſſe videntur & in toto nituntur expellere crucifixum. Verè pium eſt hoc propoſitum & tibi cœlitus ioſpiratum. Intendis enim ſuſcipiendo crucem reddere vicem Chriſto, qui tuos languores in ipſa pertulit, doloreſque portavir. Verùm licèt ſit devotio ſatis magna, multùm eſt tamen viciſſitudo diſſimilis: quia præter gratiæ differenriam quæ videtur conſiſtere io alterutro, ſi quod Dominus redemptor pro ſervo redempto pertulit, demum ſervus redemptus perferat pro Domino redemptore, inter crucis Chriſti patibulum & crucis tuæ ſignaculum valde refert; cùm etſi crucis ona ſit gloria, diſpar tamen ſit in te ac Domino ejus pœna. Tu enim crucem mollem ſuſcipies & ſuavem, ille aſperam ſubivit & duram: tu eam in veſtis deferes ſuperficie, ille in carnis pertulit veritate; tu ipſam aſſues tibi lineis filis aut ſericis, ille in ea confixus eſt ferreis clavis & duris. Licèt igitur, quantumcunque magnis & duris ob ſpem æternæ retributionis exponere te diſponas, ad futuram gloriam quæ revelabitur io te condignæ non ſint hujuſmodi paſſiones, conſiderata tamen ſinceritate tuæ devotionis, & urgentiſſima terræ ſanctæ neceſſitate perſpecta, tuum propoſitum in Domino commenda-

mus, nobilitatem tuam in ipſo Domino Ieſu Chriſto rogantes & exhortantes attentiùs quatenus ſecundùm ſpiritum ſuum bonum, quem ipſe tibi noſcitur infudiſſe, procedens ad ejuſdem terræ ſuccurſum, in divinum obſequium, quid craſtina parітura ſit dies ignorans, te celeriter & prudenter accingas, & taliter, ipſo coadjuvante, Dei ſervitium proſequaris, defenſioni terræ prædictæ ſtudioſiùs intendendo, quæ tuo & aliorum fidelium adjutorio, quaſi poſita in neceſſitate ſuprema, valde noſcitur indigere, quòd nec Deus tibi hoc propoſitum videatur in vacuum inſpirare, nec tu pro eo mundi gloriam quaſi omnem, qua præſtabilis eſſe noſceris, reliquiſſe videaris in vanum, ſed ſecundùm affectum hujuſmodi pietatis conſequatur in te plenæ perfectionis effectus. Nos enim juxta petitionem tuam vivificæ crucis ſignum per dilectum filium Nicolaum Priorem ſancti Iohannis Cartuſienſis ordinis tibi mittimus imponendum, indulgentiam quam petiſti cum conſervatoris quoque litteris nihilominus deſtinantes. Datum Laterani VI. Kal. Martij, anno undecimo.

EIDEM.

Epiſt. 2. Suſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

QVòd non immemor dominicæ paſſionis & tuæ redemptionis effectus vexillum ſalutiferæ crucis aſſumere ac illi diſponis pro defenſione Ieroſolymitanæ provinciæ militare qui reddidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in ſuavitatis odorem, devotionem tuam in Domino commendamus. Vt igitur te in pio propoſito foveamus, prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo ſtatuimus ut tam perſona quàm omnia bona tua pariter & familia, ex quo crucem acceperis, ſub apoſtolicæ ſedis & noſtra necnon Archiepiſcoporum & aliorum Prælatorum Eccleſiæ Dei, in quorum diœceſibus ipſa permanent, protectione conſiſtant, & donec de tuo reditu vel obitu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant & quieta. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTVI *Præmonſtratenſi.*

Epiſt. 3. Abbates tenentur congregationum ſuarũ negotia procurare. Cap. Edoceri. *De reſcriptis.*

EDoceri à nobis per veſtras litteras poſtulaſtis utrum per litteras ad Abbates veſtri ordinis, nulla mentione habita de ſuis conventibus, impetratas, teneantur Abbates ipſi ſuper cauſis quæ ad conventus pertinent & eoſdem de ipſis querelantibus reſpondere, ac licèt appellatio ſit inhibita, per appellationis objectum poſſint, ne reſpondeant, ſe tueri. Super quo vobis duximus reſpondendum quòd iidem Abbates, niſi alia cauſa rationabilis ſuffragetur, per appellationem ſe tueri non poſſunt quò minùs debeant auctoritate litterarum hujuſmodi legitimè reſpondere, cùm ex officio ſuo teneantur Abbates congregationum ſuarum negotia procurare, niſi fortè Abbatis & conventus negotia eſſent omnino diſcreta. Datum Laterani I V. Kal. Martij, anno undecimo.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Epiſt. 4. Vt ſororem ſuam Regi Siciliæ in uxorem mittat. *Vide Surium ad an. 1208.*

EX ſpeciali dilectionis affectu quo perſonam tuam & regnum Aragonenſe diligimus provocamur ut non ſolùm ad ea quæ tibi utilia ſunt & illi tuam magnificentiam exhortemur, verùm etiam arguamus eandem, ſi circa ipſa ſollicitudinem non adhibet quam oportet, cùm tibi pateat ſimus in illo qui filium quem diligit corrigit & caſtigat. Tua quidem regalis ſerenitas non ignorat qualiter ſuper negotio matrimonij inter tuam ſororem & cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Fredericum illuſtrem Regem Siciliæ conſummandi, de quo jamdudum à ſua fuerat habitus genitrice tractatus, aliquando tecum fuerimus viva voce locuti, ac ſæpe per noſtras te litteras exhortati. Sed licèt in ſuccurſum ipſius duas galeas noviter deſtinaris, de quo regalem prudentiam plurimùm in Domino commendamus, confirmationem tamen ejuſdem facti, ex parte præfati Regis non ſine ſtudio noſtræ ſollicitudinis acceptati, quantum à te dependet, pluſquam oportuerit & decuerit diſtuliſti. In quo profectò, cùm pridem illud non modicum viſus fueris appetiſſe, moram ingerere non deberes; cùm præter id quòd ex tali dilatione prægrandis utilitatis compendium impeditur, de te poſſet inſultando referri: *Ecce homo qui cœpit, & non potuit conſummare.* Ceterùm ut cum tuo pariter & pro tuo loquamur honore, quæ pigritia jam te detinet, quæ ſegnities perfectionem tibi negotij tam perutilis diſſuadet, ut paſſim opportunitatis hodiernæ rem craſtines, & proceſſum copulæ tam felicis uſque futures? Porrò non eſt pro quo nuptiis tam magnificis ulteriùs tuam deceat ſuperſedere ſororem. Præcelſus enim eſt ſponſus ejus, & titulum Regis habens ex utero matris ſuæ. Non claudicat generis ſui nobilitas; ſed utroque pede firmiter ſubnixa procedens,

deſcendentem à progenie in progenie in progeniem ſui ſanguinis magnitudinem per virtutum amplificat majeſtatem, filius quidem & nepos Imperatorum, patris non ſolummodo, ſed & avi; de matre proditus eſt auguſta, quæ nimirum & ipſa Regina Siciliæ, Regis aliquando ſoror fuit, Regis amita, Regis nata, & præterea neptis ejus qui glorioſiùs opere Rex quàm nomine, de duobus diverſis & adverſis Auguſtis ac Venetis aliiſque gentibus una die refertur in diverſis mundi partibus mari & arida magnificè triumphaſſe. Horum quidem natalium tuæ germanæ ſponſus claritate conſpicuus, (ſicut de ſibi paribus ſcriptum eſt: *Cæſaribus virtus contigit ante diem*) de janua pubertatis paſſu velociori annos diſcretionis ingreditur, & ætatem anticipando virtutibus feliciter regnandi primitias mirabiliter exorditur. Denique regnum ſuum dives & nobile inter cetera regna mundi umbilicus & portus eſt aliorum; de quo & per quod tanto tibi majora poterunt commoda provenire quanto magis tuo regno contiguitate maris eſt proximum, & à nobis, utpote peculiare beati Petri, ſpeciali prærogativa dilectum. Cùm igitur venerabilis frater noſter Mazarienſis Epiſcopus, vir utique providus ac fidelis, & penſatis ſingulis qualitatibus ad negotium hoc idoneus, ad ſuggeſtionem nuntiorum tuorum ac tuam pro jamdicta tua ſorore tranſducenda mittatur, celſitudinem regiam monemus attentiùs & propenſiùs exhortamur quatenus eam cum apparatu decenti & honorifico comitatu, quo & ipſa, prout convenit tantæ ſponſæ, circumornata procedat, & ſponſus ejus ſolatium opportunæ ſubventionis accipiat, mittere non poſtponas, expenſas quas negotium tanti profectus & honoris expoſcit, aliquo modo non evitans, cùm Deo, ſicut confidimus, proſperante tibi poſſint in decuplum reſtaurari. Datum Laterani.

Epiſt. 5. IN *eundem ferè modum illuſtri Reginæ Aragonum uſque in finem.* Quocirca ſerenitatem tuam monemus attentiùs & propentiùs exhortamur quatenus dictum Regem ad id prudenter & diligenter inducas, attendens quòd ſi perſonaliter accederes cum eadem, præter id quòd affectu materno de tam felici generi filiæque lætareris amplexu, utiliter valde poſſes & Regem & regnum per tuam prudentiam moderari. Datum Laterani.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Johannis Morinenſis.

Epiſt. 6. Vt liceat eis habere molendinum.

PRæſentium vobis auctoritate concedimus quatinus ſecundùm ordinis veſtri regulam vobis liceat infra fines veſtros molendinum habere, nonobſtante quòd Epiſcopus & Canonici Morinenſes, ut dicitur, cauſa queſtus in ſuis molere molendinis compellere vos nituntur. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal Martij, anno undecimo.

NOBILI VIRO DEMETRIO Arbanenſi Principi.

Epiſt. 7. Ei Archidiaconus Duracij commendatur.

DEvotionem & reverentiam quam erga ſacroſanctam Romanam Eccleſiam habere dinoſceris in Domino commendantes, gratias referimus bonorum omnium largitori quòd tibi & tuis inter Græcos minùs catholicè ſentientes degentibus fidem rectam miſericorditer inſpiravit, ut recognoſcens beato Petro à Domino eſſe dictum, *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum, & quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlo, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo*, & iterum circa paſſionem ipſius, *Simon, ego pro te rogavi ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, rurſumque poſt reſurrectionem ſuam trino repetito vocabulo eidem dixiſſe, *Si diligis me, paſce oves meas*, per litteras tuas, quas benignitate paterna ſuſcepimus, poſtulares ut à latere noſtro Legatum, qui te ac tuos erudiat in fidei puritate, mittere dignaremur. Nos ergo proponimus ut ad partes illas Legatum qui paſcat, confirmet, & corrigat quæ corrigenda invenerit, tranſmittamus, dilectum filium Nicolaum Archidiaconum Latinorum Durachij, per noſtras dantes litteras in mandatis ut ipſe interim ad Arbanam accedat, & te ac tuos unà cum venerabili fratre noſtro Paulo Arbanenſi Epiſcopo inſtruat & confirmet in iis quæ viderit expedire; ut cùm Legatus advenerit, vos ex parte inveniat eruditos. Monemus igitur nobilitatem tuam & exhortamur in Domino, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus prædictum Archidiaconum ſuſcipiens honorificè ac honeſtè pertractans, ejus ſalubria monita & præcepta devotè recipias & obſerves; ut ex hoc cumulus tibi æternæ retri-

butionis accreſcat, & nos devotionem tuam poſſimus meritò commendare. Datum Laterani III. Kal. Martij, anno undecimo.

VNIVERSIS CLERICIS Abbatiæ Farfenſis in Sabinenſi diœceſi conſtitutis.

Epiſt. 8. De libertate monaſterij Farfenſis.

CVm inter venerabilem fratrem noſtrum Iohannem Sabinenſem Epiſcopum & dilectos filios Abbatem & conventum Farfenſem controverſia verteretur, eodem Epiſcopo jus epiſcopale petente tam in monaſterio Farfenſi quàm in ejus Eccleſiis in ſua diœceſi conſtitutis, ſex duntaxat exceptis, in quibus idem Abbas & monachi ei jus epiſcopale minimè denegabant, ipſis è contrario reſpondentibus quòd ipſorum monaſterium tam in capite quàm in aliis ejus membris erat prorsùs exemptum & nulli niſi apoſtolicæ ſedi ſubjectum, nos viſis, auditis, & intellectis atteſtationibus, inſtrumentis, & allegationibus utrinque productis, de conſilio fratrum noſtrorum eos & ſucceſſores ipſorum abſolvimus in perpetuum ab impetitione quam contra ipſos idem Epiſcopus ſuper ſui monaſterij ſubjectione movebat, decernentes ipſum monaſterium à cujuſlibet prætetquam Romani Pontificis juriſdictione liberum eſſe penitùs & exemptum, & ſuper hoc eidem Epiſcopo perpetuum ſilentium duximus imponendum. Super Eccleſiis autem eorum, ſex illis exceptis, in Sabinenſi diœceſi conſtitutis hoc exigente juſtitia ſententialiter diffinivimus ut in præſtatione decimarum, oblationum & mortuariorum, necnon ordinatione clericorum, & dedicatione baſilicarum, Sabinenſi Epiſcopo nullatenus teneantur; quoniam ſuper iis cognovimus eas per privilegia prædeceſſorum noſtrorum penitùs abſolutas. Vnde ſuper iis ei ſilentium imponentes, eos ab ipſius impetitione decrevimus abſolvendos. In ceteris autem quæ ad jus epiſcopale pertinere noſcuntur ipſas Eccleſias ei & ſucceſſoribus ejus decrevimus in perpetuum eſſe ſubjectas, & ſuper iis eidem Epiſcopo dictum Abbatem & monachos ſententialiter condemnamus; hoc ad majorem cautelam expreſſo, ut ipſi in eiſdem Eccleſiis liberam eligendi ſacerdotes & alios clericos habeant poteſtatem. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ad locum ad quem idem Epiſcopus vos duxerit evocandos ſine difficultate qualibet accedatis, audituri & recepturi mandatum ipſius juxta tenorem ſententiæ promulgatæ. Alioquin ſententiam quam ipſe propter hoc in vos rationabiliter duxerit promulgandam, firmiter obſervetis. Datum Laterani v. Non. Martij, anno XI.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 9. Ne Græcos in eorum rebellione manuteneat.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd de aſſenſu & voluntate nobilis viri Comitis Tripolitani & quorundam civium Antiochenorum populus & quædam pars cleri Græcorum, Dei timore poſtpoſito, in Antiochena provincia Patriarcham Græcum intrudere præſumpſerunt, cui clerici Græci, qui venerabili fratri noſtro Antiocheno Patriarchæ fidelitatis exhibuerant juramenta dignitatibus & beneficiis de manu ejus receptis, contra proprium juramentum temerè adhærentes, Patriarchæ præfati obſervare renuunt interdictum, & Latinos excommunicationi & interdicto ſuppoſitos recipiunt ad divina. Quia igitur tantæ præſumptionis audaciam tranſire conniventibus oculis nec poſſumus nec debemus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi res ita ſe habet, memoratum intruſum omnino deponas, & à tota provincia facias removeri, & contradictores per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compeſcens, eidem Comiti necnon Majori & Conſulibus Antiochenis ſub pœna excommunicationis inhibeas ne dictum intruſum aut clericos Græcos in tali rebellione temerè manutenere præſumant. Datum Laterani IV. Non. Martij, anno undecimo.

Vide lib. 10. epiſt. 214.

ILLVSTRI REGI DANORVM.

Epiſt. 10. De electione Archiepiſcopi Bremenſis. Vide lib. 10. epiſt. 109.

SI Deus ſcientiarum dominus præſcientiæ nobis ſpiritum infudiſſet, ab homine iniquo & doloſo providentiùs nobis caviſſemus & tibi; qui licèt forſan de lacu calamitatis in quem conciderat apoſtolico liberari præſidio minimè meruiſſet, conſilio tamen Dei ſapienter omnia diſponentis per ſollicitudinem noſtram erutus eſt ab ipſo, ut eo demum ingrato gratiæ ſibi factæ, quod facilè contra eum non poterat exerceri pro dubiis, liberius fieret pro flagitiis manifeſtis. Nuper quidem Bremenſis & Hammeburgenſis Eccleſiarum procuratoribus, ſuper eo quòd Waldemarus Epiſcopus à Bremenſi Capitulo Canonicis Hammeburgenſibus inconſultis in

ſuum fuerat Archiepiſcopum poſtulatus, ad noſtram præſentiam deſtinatis, dilectus filius Petrus Præpoſitus Roskildenſis, vir utique providus ac fidelis, à regia ſupervenit ſerenitate tranſmiſſus. Qui Epiſcopo ipſo in noſtra præſentia proponente quòd per te bonis tam epiſcopalibus quàm etiam patrimonialibus fuerat deſtitutus, de quibus reſtitui poſtulabat à nobis, prudenter ex adverſo rſſpondit quòd non rite poterat reſtitutionis auxilium implorare, cùm ipſe ſe duxerit ſpoliandum habitum clericalem derelinquens, regium ſibi titulum uſurpavit, Inſuper læſæ majeſtatis, apoſtaſiæ, adulterij, perjurij, dilapidationis, & conſpirationis crimina eidem obiciens, proponebat, non ſolùm ei fore reſtitutionis beneficium denegandum, ſed etiam poſtulationem de ipſo factam penitùs reſpuendam; præſertim cùm irregularis exiſtat, utpote de duplici adulterio procreatus, ejuſque diſpenſatio fuerit olim ab apoſtolica ſede per ſubreptionem obtenta, ſuppreſſo quòd eſſet ſpurius, & expreſſo quòd exiſteret naturalis; cùm & paternæ incontinentiæ imitator filios habeat poſt ſacros ordines generatos. Nos igitur iis & aliis diligenter auditis quæ in auditorio noſtro fuere ſolemniter allegata, licèt ſupplicationibus nobis factis ſuper poſtulatione prædicta inclinaſſemus forſan benigniùs aures noſtras, ſi cum apoſtolicæ ſedis honore, ſalute animæ noſtræ, utilitate Bremenſis Eccleſiæ, necnon abſque tuo tuique regni diſpendio fieri potuiſſet, maximè cùm per hoc à multis nos crederemus inquietationibus expediri, poſtulationem tamen ipſam de conſilio fratrum noſtrorum, rebus ſic ſe habentibus, non duximus admittendam, cùm & Epiſcopi petitio, per quam ſibi epiſcopatum reſtitui cupiebat, poſtulationi de ipſo factæ ut ad aliam transferrerur Eccleſiam contraria videretur. Nuntiis autem Bremenſibus ſic duximus reſpondendum, ut quoniam hujus negotij pendebat eventus, & ignorabatur an in brevi poſſet idem negotium expediri, ſuæ curarent Eccleſiæ providere. Verùm ad ea quæ pacis ſunt intendentes, petitionem ipſius ſuper reſtitutione tam epiſcopatus quàm patrimonij ſibi plenariè facienda in favorem eccleſiaſticæ libertatis duximus admittendam, concedentes eidem ut ſi fortè ſe nollet regiæ ſublimitati committere, per procuratorem idoneum reſtitutionem acciperet corporalem, & ipſe interim in quo mallet loco maneret tibi meritò non ſuſpecto. Qui cùm reſpondiſſet ſe velle per procuratorem idoneum reſtitutionis beneficium obtinere, ac de loco in quo manſurus eſſet interim deliberatorias inducias accepiſſet, ingratus demum gratiæ ſibi factæ, fraudulenter & contumaciter à nobis illicentiatus aufugit. Vnde nos ex parte omnipotentis Dei patris & filij & ſpiritus ſancti, auctoritrte quoque beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ac noſtra, excommunicamus & anathematizamus eundem, poſtulationem de ipſo factam, quia omnino reddidit ſe indignum, penitùs reprobantes. Quam profectò ſententiam per quamplures Archiepiſcopos & Epiſcopos, prout tam nos quàm idem nuntius tuus expedire cognovit, mandavimus ſolemniter publicari. Principem * quoque de cujus favore forſitan idem Waldemarus fruſtra confidit auctoritate litterarum noſtrarum moneri fecimus & induci ut ei nullum præſtet auxilium vel favorem, ſed ipſum tamquam excommunicatum evitet, neque per ipſum aut propter ipſum permittat in Eccleſia Dei ſcandalum ſuboriri, per quod etiam contra ſe poſſet non leve ſcandalum generari, cùm nos tantæ malignitatis audaciam in eodem nolimus Epiſcopo ſub diſſimulatione tranſire. Bremenſi verò Capitulo dedimus in præceptis ut convocatis in unum qui ad electionem fuerint advocandi, poſt commonitionem venerabilis fratris noſtri Magdeburgenſis Archiepiſcopi eis factam, cui ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra, perſonam idoneam infra menſem præficiant ſibi per electionem canonicam in paſtorem. Alioquin Archiepiſcopo ipſi mandavimus ut auctoritate noſtra ſuffultus, cum conſilio religioſorum & prudentum virorum, talem eis ex tunc in Pontificem perſonam aſſignet quæ tanto congruat oneri & honori; ſi qui forſan, quod non credimus, de clero ſeu populo præſumpſerint ſe opponere aut dicto Waldemaro favere, temeritatem eorum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Præterea tantæ nequitiæ magnitudinem odio perſequendo perfecto, regiæ, que volendo pleniùs providere quieti, cogitavimus infra nos, & cum fratribus noſtris demum tractatum habuimus diligentem, ſi foret ad depoſitionem ejuſdem Epiſcopi procedendum. Super quo tandem conſilio maturiore providimus quòd ipſius calcaneum obſervantes, adhuc aliquantulum præſtolemur; ut ſi fortè quip-

Vide Arnold Lubec. lib. 7. c. 12.

* id eſt, Philippum Ducem Sueviæ, ut patet ex epiſt. 125. lib. 10.

piam contra te vel etiam regnum tuum, immo contra nos, ſeu veriùs contra ſe in eorum alterutro tentaverit machinari; licèt conatus ipſius divino præſidio noſtraque ſollicitudine ac tuo ſtudio reſiſtentibus in nullo valeat prævalere, per quod utique non ſolùm iſta ſed majori ſe redderet pœna dignum, ad confuſionem ipſius eò liberiùs quò juſtiùs procedamus; quamquam & hoc providerimus ad cautelam, ne in barathrum deſperationis ſubmerſus liberiùs & efficaciùs in principio malignetur, qui ſi fuerit in primo conatu deluſus, velut anguis conciſo capite ſuæ malignitatis virus ulteriùs effundere non valebit. Quocirca regalem magnificentiam monemus attentiùs & propenſiùs exhortamur quatenus divinæ congratulando juſtitiæ, quæ te quodam modo juſtificaſſe videtur ab illo, ea quæ hactenus facta ſunt debita proſequens gratitudine, ſic futurorum eventum longanimi patientia præſtoleris ut tamen prudenti conamine diligenter occurras incurſibus malignorum; ne quid deficiat ad cautelam, regium nobis interim beneplacitum reſcripturus, ut eo demum pleniùs intellecto, ſicut procedendum fuerit procedamus. Nos enim tam in iis quàm in aliis, quantum cum Deo & noſtra poſſumus honeſtate, quæ ad pacem tuam proveniant & honorem intendimus efficaciter promovere. Super quo jamdictus Præpoſitus noſtram tibi referre valebit expreſſiùs voluntatem. Qui ſiquidem in prudentia illa & fide noſtra tibi referre poterit qua tua nobis ipſe portavit; propter quod non immeritò ipſum duximus tuæ celſitudini commendandum. Datum Laterani.

ARCHIEPISCOPO TVRONENSI, & Pariſienſi & Nivernenſi Epiſcopis.

Epiſt. 11. Ne debita aut uſuræ per bienniũ exigantur à crucesignatis.

INter cetera quæ proficiant ad abolendam de Provinciæ partibus hæreticam pravitatem relatum eſt nobis hoc ſpecialiter expedire, ut debitores qui alieno ære tenentur, à creditoribus ſuis ceſſantibus interim expectentur uſuris quandiu ibi pro negotio fidei laborabunt, & Clericis pro eodem volentibus laborare negotio concedatur ſuos redditus per biennium obligare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus auctoritate noſtra ſuffulti ſuper hujuſmodi ſtatuatis & faciatis firmiter obſervari quod ſecundùm Deum in tanta neceſſitate noveritis Eccleſiæ ſuæ negotio expedire. Datum Laterani.

HENRICO ILLVSTRI Conſtantinopolitano Imperatori.

Epiſt. 12. Vt non impediat legata facta Eccleſiis.

CVm à catholicis Imperatoribus fuerit conſtitutum, ſicut legales edocent ſanctiones, ut quilibet Eccleſus & piis loci legare liberè valeat bona ſua, ſerenitatem tuam rogamus attentius & monemus & exhortamur in Domino quatenus ſi Milites vel alij poſſeſſiones ſuas Eccleſiis legare voluerint, nullatenus impedias, vel te ipſum opponas, ſed ea ſaltim cum onere ſuo ipſis legari permittas liberè ac quietè. Quòd ſi forſan aliquis de poſſeſſionibus quæ fuerunt Eccleſiarum ipſis legarit Eccleſiis poſitus in extremis, quia idem non ſua dimittere ſed potiùs reſtituere videtur ablata, auctoritate præſentium diſtrictius inhibemus ne id præſumas per te vel alios impedire. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Variſienſi & Epiſcopo Panidenſi noſtris domus litteris in præceptis ut contradictores quoſlibet per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis impedimento compeſcant. Datum Laterani IV. Idus Martij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO VARISIENSI & Epiſcopo Panidenſi.

Epiſt. 13. Executoria ſuper eodem.

CVm à catholicis Imperatoribus fuerit conſtitutum &c. *in eundem ferè modum uſque* impedire. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus quoſlibet qui apoſtolicæ ſedis inhibitione contempta id impedire præſumpſerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo à præſumptione hujuſmodi compeſcatis. Datum ut in alia.

POTESTATI ET POPVLO Venetorum Conſtantinopolim commorantibus.

Epiſt. 14. De eadem re.

CVm à catholicis Imperatoribus fuerit conſtitutum &c. *uſque* impedire. Alioquin dilectis filiis Decano, Cantori, &Theſaurario ſanctę Sophię Canſtantinopolitanis noſtris damus litteris in præceptis ut contradictores quoſlibet &c. *ut in alia.*

In eundem modum eiſdem.

NOBILIBVS VIRIS BARONIBVS apud Conſtantinopolim commorantibus.

Epiſt. 15. De eadem re.

CVm à catholicis Imperatoribus &c. *ut ſuprà uſque* impedire. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Variſienſi Archiepiſcopo & Salombreæ & Kallipolis Epiſcopis

Epiſcopis noſtris damus litteris in præceptis ut contradictores &c. *ut in alia.*

In eundem modum eiſdem ut ſuprà. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum ut ſuprà.

VARISIENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Kallipolienſi.

Epiſt. 16. Committitur eis cauſa inter Patriarcham & Imp. Conſt.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha quòd claræ memoriæ Balduinus Conſtantinopolitanus Imperator triginta præpoſituras infra urbem Conſtantinopolitanam in melioribus Eccleſiis quæ contigerant in ſortem Francorum ſuæ donationi retinuit, inſtituens in eis Præpoſitos & Decanos; cui cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus ſuccedens, eaſdem in animæ ſuæ periculum ordinare præſumit. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut eaſdem ſuæ faceremus ordinationi dimitti liberas & quietas, maximè cùm dilectus filios noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, ex ipſis triginta viginti tres adjudicaverit ſibi, ſeptem nec adjudicatis nec caſſatis in noſtræ relictis arbitrio poteſtatis, & nos tempore ordinationis ejuſdem nullam Eccleſiam exceperimus, immo ſibi curam Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ commiſerimus generalem, nec ipſe deliquit in aliquo quare Eccleſia ſibi commiſſa privari debeat jure ſuo. Verùm quia Imperator prædictus præpoſiturarum ipſarum collationem confirmari ſibi per ſedem apoſtolicam poſtulavit, cùm ſe fateatur habere non minùs juris in illis quàm multi Reges in quibuſdam præpoſituris regnorum ſuorum ex approbata conſuetudine habere noſcuntur, & ipſorum petitiones ſint ad invicem repugnantes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus audiatis hinc inde propoſita, & uſque ad calculum diffinitivæ ſententiæ ſublato appellationis obſtaculo procedentes, cauſam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, aſſignantes partibus terminum competentem quo per procuratores idoneos ſe noſtro conſpectui repræſentent ſententiam recepturæ. Datum ut in alia.

KALLIPOLIENSI ET PANIDENSI Epiſcopis, & Decano ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolim.

Epiſt. 17. Eis committitur cauſa Præpoſiturarum

EX conqueſtione venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Conſtantinopolitani noſtris fuit auribus intimatum quòd cùm eidem duxerimus concedendum ut Venetos habitatores regiæ civitatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compelleret ad ſolvendum decimas perſonis & Eccleſiis quibus de jure debentur, nonobſtante conſuetudine Venetorum, qui tantùm in morte decimant bona ſua, Vicarius venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Gradenſis burgenſes Venetos habitatores civitatis ejuſdem, ſive maneant in quinque parrochiis ejuſdem Patriarchæ Gradenſis, ſive ſe transferant ad parrochias ſibi ſubjectas, ſeu ad parrochias Piſanorum, necnon etiam ad parrochias illorum qui Conſtantinopolitano non ſunt ſubditi Patriarchæ, eccleſiaſtica diſtrictione compellit ut decimas ſibi ſolvant, non permittens eiſdem alibi nubentium benedictiones recipere quàm in Eccleſiis Patriarchæ Gradenſis, licèt in illarum Eccleſiarum parrochiis non moventur; in quos etiam excommunicationis præſumit interdum propter hoc ſententiam promulgare. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, audiatis cauſam, & appellatione remota fine canonico terminetis, facientes &c. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum ut in alia. Conſtant. & Gradenſis.

ARCHIEPISCOPO VARISIENSI & Epiſcopo Panidenſi.

Epiſt. 18. Vt ſententias Patriarchæ Conſtantinop. faciant obſervari.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha quòd Prælati Eccleſiarum eidem non ſubjectarum commorantes in parrochiis ſibi ſubjectis excommunicatos ab ipſo & interdicto ſuppoſitos nominatim interdum recipiunt ad divina; propter quod diſſolvitur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ. Vnde ipſis dedimus in præceptis ut parrochianos Eccleſiarum quæ ipſi ſubjectæ ſunt Patriarchæ, cùm ab eo excommunicati fuerint vel interdicto ſuppoſiti, nullatenus recipere ad divina, vel eis ſacramenta eccleſiaſtica exhibere præſumant. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi Prælati prædictarum Eccleſiarum de cetero id præſumpſerint attentare, vos eos à præſumptione hujuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Datum ut in alia.

PRÆLATIS ECCLESIARVM Patriarchæ non ſubjectarum Conſtantinopolim.

Epiſt. 19. De eadem re.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha quòd vos interdum commorantes in parrochiis ſibi ſubjectis excommunicatos ab ipſo & interdicto ſuppoſitos nominatim recipitis ad divina; propter quod diſſolvitur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus atque præcipimus quatenus parrochianos Eccleſiarum quæ ipſi ſubjectę ſunt Patriarchæ, cùm ab eo excommunicati fuerint vel interdicto ſuppoſiti, recipere ad divina vel eis ſacramenta eccleſiaſtica exhibere nullatenus præſumatis. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Variſienſi & Epiſcopo Panidenſi noſtris damus litteris in mandatis ut vos à præſumptione hujuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum ut in alia.

VNIVERSO CLERO ECCLESIARVM à patriarchali juriſdictione non exemptarum in Conſtantinopolitana diœceſi commoranti.

Epiſt. 20. De eadem re.

DIvinæ ordinationi videtur reſiſtere qui poteſtati reſiſtit, cùm poteſtas quælibet ſit à Deo, à quo ſunt omnia ordinata. Non ergo debet aliquis erubeſcere prælato ſibi à Deo humiliter obedire, cùm Dei filius Ieſus Chriſtus, ut patri fieret obediens, in altitudinem venerit hujus maris, & ſe ab ipſius permiſerit tempeſtate demergi; ne ſi ſecus præſumpſerit, in illius transferatur imaginem qui ſolium ſuum ab aquilone voluit collocare. Cùm igitur venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha vobis diſponente Domino ſit prælatus, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ei tamquam patri & Epiſcopo animarum veſtrarum humiliter intendentes, impendatis ſibi canonicam obedientiam & honorem, ſcituri quòd ſi ſecùs præſumpſeritis attentare, nos id clauſis non poterimus oculis pertranſire. Datum Laterani Nonis Martij, an. undecimo.

CARISSIMO IN CHRISTO filio illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori, & nobilibus viris ..... nibus Venetis & univerſo populo Conſtantinopolim commorantibus.

Epiſt. 21. Vt conſilium & auxilium Patriarchæ Conſtantinop. impendant.

CVm veſtræ utilitati expediat & honori ut Græci tam clerici quàm laici ad ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ac venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Conſtantinopolitani obedientiam redeant eumque patrem habeant & paſtorem, univerſitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus ſuper hoc Patriarchæ prædicto conſilium & auxilium impendatis, ſententiam quam in Græcos rebelles propter hoc rationabiliter tulerit firmiter obſervantes; ut devotio veſtra clareat in affectu, & oberrantes oviculæ redeant ad paſtorem. Datum ut in alia.

PRIORI PISANORVM.

Epiſt. 22. Ei interdicitur chriſmatio puerorum.

AD audientiam noſtram venerabili fratre noſtro Patriarcha Conſtantinopolitano ſignificante pervenit quòd eo & aliis Epiſcopis præſentibus pueros præſumis unctione ſacri chriſmatis confirmare; quod etſi dicas aliquando tibi fuiſſe ab apoſtolica ſede conceſſum, nos tamen tibi ne illud faceres curavimus inhibere. Cùm igitur hujuſmodi confirmatio puerorum ad Epiſcopos tantùm pertinere noſcatur, auctoritate tibi præſentium diſtrictiùs inhibemus ne de cetero pueros aliquatenus confirmare præſumas. Alioquin ſententiam quam in te propter hoc Patriarcha prædictus rationabiliter promulgarit ratam habebimus, & faciemus eandem auctore Domino firmiter obſervari. Datum ut in alia.

PATRIARCHÆ Conſtantinopolitano.

Epiſt. 23. De conſecratione Epiſcoporum Græcorum. *Vide cap.* Ex parte. *De tempor. ordin. in tert. collect.*

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd quidam Epiſcopi Græci ad tuam obedientiam redeuntes, fidelitatis præſtiterunt tibi corporaliter juramentum, nobiſque obedientiam promiſerunt, ſed inungi renuunt juxta conſuetudinem Latinorum. Vnde quid ſuper iis agere debeas poſtulaſti per ſedem apoſtolicam edoceri. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi ij qui jam conſecrati ſunt induci nequeunt ut recipiant unctionem, id in hac novitate ſub diſſimulatione poteris pertranſire. Conſecrandos verò nullatenus conſecres, niſi more Latino voluerint conſecrari, cùm nos ipſi Græcos nonniſi juxta noſtram conſuetudinem conſecremus. Datum Laterani VIII. Idus Martij, anno undecimo.

EPISCOPO KALLIPOLIENSI, & Decano ſanctæ Sophiæ, & Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolim.

Epiſt. 24. De decimis ſolvendis.

SVa nobis venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha inſinuatione monſtravit quòd Piſani, Lombardi, Longobardi, Amalfitani, Dani, Anglici, & quædam aliæ nationes apud Conſtantinopolim commorantes in parrochiis ſibi ſubjectis, ipſi & Eccleſiis à quibus eccleſiaſtica percipiunt ſacramenta decimas ſolvere contradicunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus memoratos Piſanos & alios manentes in parrochiis eidem Patriarchæ ſubjectis, ut ipſi & Eccleſiis à quibus percipiunt ſpiritualia decimas cum debita integritate perſolvant, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quod ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum ut in alia.

PATRIARCHÆ GRADENSI & Suffraganeis ejus.

Epiſt. 25. De excommunicatis vitandis.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Patriarcha Conſtantinopolitanus quòd cùm ipſe quoſdam Venetorum Conſtantinopolim commorantes interdum pro exceſſibus ſuis, & interdum quia ſibi contumaces & rebelles exiſtunt, vinculo excommunicationis innodet, quoſdamque ſubjiciat interdicto, ipſi Venetias remeantes ſe pro excommunicatis vel interdictis non gerunt, nec illos curant aliqui evitare, ſed paſſim recipiunt ad divina. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eos quos idem Patriarcha rationabiliter excommunicat vel interdicto ſupponit, cùm id vobis per litteras ipſius conſtiterit, tamquam excommunicatos arctiùs evitetis, & faciatis à veſtris ſubditis evitari, & interdictis negari eccleſiaſtica ſacramenta. Datum ut in alia.

NARBONENSI, ARELATENSI, Ebredunenſi, Aquenſi, & Viennenſi Archiepiſcopis, eorumque ſuffraganeis.

Epiſt. 26. De cæde Petri de Caſtronovo.

NE nos ejus tangeret increpatio qui per hominis pigri agrum & vineam viri ſtulti pertranſiens, quòd totam urticæ repleverint exprobravit, primò quaſi mane noſtræ promotionis, ac deinde per ordinem evangelicæ vicis eximus, ut in dominicam vineam noſtræ culturę commiſſam operarios mitteremus. Attendentes ergo jamdudum quòd in Provincia nimis creverant plantaria vitiorum, ne ſpuria vitulamina radices mitterent altiores, viros illuc idoneos deſtinavimus, qui de vinea Domini ſabaoth avellerent inutilia & utilia propagarent, capientes vulpeculas quæ moliuntur ipſam vineam demoliri. Ipſi verò profecti repererunt ibi, ſecundùm Apoſtoli verbum, homines peſtilentes, qui doctrinam ſanam minimè ſuſtinebant, ſed ad ſua potiùs deſideria magiſtros coacervabant erroris. Propter quod nuntios veritatis ſuis eſſe contrarios operibus arbitrati, uſque adeo ſævierunt in illos ut ipſos procul dubio videatur prænuntia ſalvatoris conqueſtio tetigiſſe dicentis: *Ecce ego mitto ad vos ſapientes & ſcribas, & ex eis occidetis &c.* Sanè rem audivimus deteſtabilem & in communem luctum generalis Eccleſiæ deducendam, quòd cùm ſanctæ memoriæ frater Petrus de Caſtronovo monachus & ſacerdos, vir inter viros utique virtuoſos vita, ſcientia, & fama præclarus, ad evangelizandum pacem & aſtruendam fidem in eandem provinciam à nobis cum aliis deſtinatus, in commiſſo ſibi miniſterio laudabiliter profeciſſet & proficere non ceſſaret, quippe qui plenè in ſchola Chriſti didicerat quod doceret, & eum qui ſecundùm doctrinam eſt fidelem obtinendo ſermonem, in ſana poterat exhortari doctrina & contradicentes revincere, paratus ſemper omni poſcenti reddere rationem, utpote vir in fide catholicus, in lege peritus, & in ſermone facundus, concitavit adversùs eum diabolus miniſtrum ſuum Comitem Toloſanum, qui cùm pro multis & magnis exceſſibus, quos in Eccleſiam commiſerat & in Deum, ſæpe cenſuram Eccleſiam incurriſſet, & ſæpe, ſicut homo verſipellis & callidus, lubricus & inconſtans, pœnitudine ſimulata fuerit abſolutus, tandem odium continere non prævalens quod conceperat contra ipſum ex eo quòd non erat in ejus ore verbum Domini alligatum ad faciendam vindictam in nationibus & increpationes in populis, ac eo fortiùs in eodem quò magis pro majoribus erat ipſe facinoribus increpandus, tam eum quam collegam ipſius apoſtolicæ ſedis Legatos ad villam ſancti Ægidij convocavit, promittens ſuper cunctis quibus impetebatur capitulis ſatisfactionem plenariam exhibere. Cùm autem convenientibus illis in villa prædicta præfatus Comes ſalutaria monita ſibi facta modò velut verax & facilis promitteret ſe facturum, & modò velut fallax & durus ea proriùs efficere

Vide hiſtoriã Albigenſium c.p. 8.

recuſaret, volentibus illis demum ab eadem villa recedere, mortem eſt publicè comminatus, dicens quòd quocunque vel per terram diverterent vel per aqnam, vigilanter eorum obſervaret egreſſum; & confeſtim * factis dicta compenſans, complices ſuos ad exquiſitas inſidias deſtinavit. Cùmque nec ad preces dilecti filij Abbatis ſancti Ægidij nec inſtantiam Conſulum & burgenſium furoris ſui mitigari veſania potuiſſet, ipſi eos invito Comite nimiùmque dolente cum armatæ manus præſidio prope ripam Rhodani deduxerunt; ubi nocte quieverunt inſtante, quibuſdam ejuſdem Comitis ſatellitibus ipſis prorsùs ignotis hoſpitantibus cum eiſdem, qui, ſicut apparuit in effectu, ſanguinem inquirebant ipſorum. In craſtinum itaque mane facto, & Miſſa celebrata de more, cùm innocui Chriſti milites ad tranſitum fluminis ſe pararent, unus de prædictis ſathanæ ſatellitibus lanceam ſuam vibrans, prænominatum Petrum ſupra Chriſtum petram immobili firmitate fundatum, tantæ proditionis incautum, inter coſtas poſteriùs vulneravit; qui pius in impium reſpiciens percuſſorem, & Chriſti magiſtri ſui cum beato Stephano ſecutus exemplum, dixit ad ipſum, *Deus tibi dimittat, quia ego dimitto*, pietatis & patientiæ tantæ verbum ſæpius repetendo. Deinde ſic transfixus, acerbitatem illati vulneris ſpe cæleſtium eſt oblitus, & in inſtanti ſuæ precioſæ mortis articulo cum miniſterij ſui ſociis quæ fidem promoverent & pacem non deſinens ordinare, poſt multas demum orationes in Chriſto feliciter obdormivit. Qui profectò cùm ob fidem & pacem, quibus nulla prorsùs eſt cauſa laudabilior ad martyrium, ſanguinem ſuum fuderit, claris jam, ut credimus, miraculis coruſcaſſet niſi hoc illorum incredulitas impediret de quorum ſimilibus in evangelio legitur quòd Ieſus non faciebat ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum: quia quamquam * linguæ non fidelibus ſed infidelibus ſint in ſignum, ſalvator tamen præſentatus Herodi, qui teſte Luca valde gaviſus eſt viſo ipſo, pro eo quòd ſignum aliquod videre fieri ab illo ſperabat, & facere dedignatus eſt ſignum & reddere interroganti reſponſum, ſciens quòd in operatione ſignorum non credulitatis inductio ſed vanitatis illum admiratio delectabat. Licèt autem illa prava & perverſa generatio non ſit digna ut tam citò, ſicut forſitan ipſa quærit, de ſuo ſibi martyre detur ſignum, expediſſe tamen credimus ei ut unus iſte pro ipſa, ne tota pereat, moreretur, quæ contagio hæreticæ pravitatis infecta per interpellantem occiſi ſanguinem à ſuo meliùs revocetur errore quàm vivus eam potuerit revocare. Hoc eſt enim vetus artificium Ieſu Chriſti, hoc miraculoſum ingenium ſalvatoris, ut cùm in ſuis victus eſſe putatur, tunc vincat fortiùs in eiſdem, & ea virtute qua ipſe mortem moriendo deſtruxit, à ſuperatis interdum famulis ſuis ſuperatores eorum faciat ſuperari. Niſi enim granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet; cùm autem mortuum fuerit, plurimum fructum affert. Sperantes igitur quòd de morte hujus fœcundiſſimi grani multus ſit fructus in Chriſti Eccleſia proventurus, cùm profectò ſit duriè culpabilis & culpabiliter durus cujus animam ipſius gladius non pertranſiit; neque unquam penitùs deſperantes quin utilitas tanta debeat in ſanguine ſuo eſſe quòd ſuæ ſanctæ prædicationis initiis circa memoratam provinciam, pro qua ipſe in corruptionem deſcendit, optata Deus tribuat incrementa, fraternitatem veſtram monemus attentiùs & propenſiùs exhortamur, per ſpiritum ſanctum in virtute obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus verbum pacis & fidei ſeminatum ab eo veſtræ prædicationis irriguis coaleſcere facientes, & ad expugnandam hæreticam pravitatem ac fidem catholicam confirmandam, extirpando vitia & ſeminando virtutes, indefeſſæ ſtudio ſedulitatis inſtantes, jamdictum Dei famuli occiſorem & univerſos quorum ope vel opera, conſilio vel favore tantum facinus perpetravit, receptatores quoque vel defenſores ipſius ex parte omnipotentis Dei patris & filij & ſpiritus ſancti, auctoritate quoque beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ac noſtra excommunicatos & anathematizatos per univerſas veſtras dioceſes nuntietis, & omnia loca prorsùs ad quæ ipſi vel aliquis eorum devenerint, præſentibus eis interdicto faciatis eccleſiaſtico ſubjacere ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, donec ad ſedem apoſtolicam accedentes per ſatisfactionem condignam mereantur abſolvi, ſententiam hujuſmodi ſolemniter innovantes. Illis autem qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad vindicandum ſanguinem juſtum, qui de terra clamare non ceſſat ad cœlum, donec ad confundendum ſubverſos & ſubverſores de cœlo deſcendat ad terram Dominus ultionum, viriliter ſe accinxerint adversùs

* *Hiſtoria Albigenſ.* dictis facta

* *Raynaldus repoſuit* miracula. *Sed in regeſto & in hiſtoria Albig. legitur* linguæ, *etiam in vet. cod. MS bibliothecæ Colbertinæ. Legendum ergo,* ſigna.

hujuſmodi peſtilentes, qui ſimul in unum & pacem & veritatem impugnant, ſuorum remiſſionem peccaminum à Deo ejuſque vicario ſecurè promittatis indultam, ut eis labor hujuſmodi ad operis ſatisfactionem ſufficiat ſuper illis offenſis pro quibus cordis contritionem & oris confeſſionem veram obtulerint vero Deo. Hujuſmodi ſiquidem peſtilentes non tantùm jam noſtra diripere, ſed nos perimere moliuntur; nec ſolùm ad perimendum animas linguas acuunt, verùm etiam ad perdendum corpora manus extendunt, perverſores animarum effecti & corporum peremptores. Licèt autem præfatus Comes pro multis & magnis flagitiis quæ longum eſſet per ſingula enarrare jam dudum ſit anathematis mucrone percuſſus, quia tamen certis indiciis mortis ſancti viri præſumitur eſſe reus, non ſolùm ex eo quòd publicè comminatus eſt ei mortem & inſidias paravit eidem, verùm etiam ex eo quòd, ſicut aſſeritur, occiſorem ipſius in multam familiaritatem admiſit & magnis donis remuneravit eundem, ut de ceteris præſumptionibus taceamus quæ nobis pleniùs innoteſcunt, ob hanc quoque cauſam anathematizatum eum publicè nuntietis. Et cùm juxta ſanctorum patrum canonicas ſanctiones ei qui Deo fidem non ſervat fides ſervanda non ſit, à communione fidelium ſegregato, utpote qui vitandus eſt potiùs quàm fovendus, omnes qui dicto Comiti fidelitatis ſeu ſocietatis aut fœderis hujuſmodi juramento tenentur aſtricti, auctoritate apoſtolica denuntietis ab eo interim abſolutos & cuilibet catholico viro licere, ſalvo jure domini principalis, non ſolùm perſequi perſonam ejuſdem, verùm etiam occupare ac detinere terram ipſius, illo præſertim obtentu quòd ab hæreſi per ſuam prudentiam fortiter expietur, quæ per illius nequitiam fuit hactenus turpiter maculata; quia dignum eſt ut manus omnium contra ipſum inſurgant cujus manus extitit contra omnes. Quòd ſi nec ſic vexatio ſibi dederit intellectum, manus noſtras in eum curabimus fortiùs aggravare. Si quando verò ſatisfactionem promiſerit exhibere, procul dubio ipſum hæc pœnitudinis ſuæ ſigna præmittere oportebit, ut de toto penitùs poſſe ſuo depellat pravitatis hæreticæ ſectatores, & ſe paci ſatagat conciliare fraternæ, cùm principaliter propter culpam quam in utroque noſcitur commiſiſſe, in eum eccleſiaſtica fuerit prolata cenſura; quamquam ſi ſuas Dominus iniquitates voluerit obſervare, vix poſſit congruè ſatisfacere, non tantummodo pro ſe ipſo, ſed pro alia multitudine quam in laqueum damnationis induxit. Quia verò ſecundùm ſententiam veritatis timendi non ſunt qui corpus occidunt, ſed qui poteſt corpus & animam mittere in gehennam, confidimus & ſperamus in eo qui ut à fidelibus ſuis timorem mortis auferret, mortuus die tertia reſurrexit, quòd præfati hominis Dei mors venerabili fratri noſtro Conſeranenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis aliiſque orthodoxæ fidei ſectatoribus non ſolùm timorem non incutiet, ſed accendet amorem; ut ejus exemplo qui vitam æternam temporali morte feliciter eſt mercatus, animas ſuas in tam glorioſo certamine, ſi neceſſe fuerit, pro Chriſto ponere non formident. Vnde conſulimus & monemus, preces præceptis & præcepta precibus inculcantes, quatinus Legatorum ipſorum ſalubribus monitis & mandatis efficaciter intendentes, tamquam ſtrenui commilitones aſſiſtatis eiſdem in omnibus quæ propter hoc vobis duxerint injungenda; ſcientes quòd ſententiam quam ipſi, non ſolùm in rebelles, ſed etiam in deſides, promulgaverint, nos ratam haberi præcipimus & inviolabiliter obſervari. Datum Laterani.

Vide infrà epiſt. 14.

Epiſt. 27. De eadem re.

IN *eundem ferè modum Archiepiſcopo Lugdunenſi & ſuffraganeis ejus, uſque* præcepta precibus inculcantes, quatinus ad tantum Dei ſervitium proſequendum conſilium impendatis & auxilium opportunum, quæ præmiſſa ſunt ſubditis veſtris tam Clericis quàm laicis prudenter & efficaciter exponendo, exhortantes eos & in remiſſionem ſuorum ſibi peccaminum injungentes, ut & ipſi ſuum impendant in tam ſancto negotio dignum Domino famulatum. Datum Laterani.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Francorum.

Epiſt. 28. De eadem re.

SI tua regalis ſerenitas cunctos mundi Principes circumſpiciat, inveniet ſe à Deo ſpecialiter inter ceteros exaltatam, qui ex gratia ſua & ex meritis quæ tam tu quàm tui progenitores in ipſius conſpectu feciſtis, multiplicet nomen tuum eſt magnificare dignatus, augens tibi gratiam in præſenti & gloriam præparans in futuro, pro eo maximè quòd unam ſanctam catholicam & apoſtolicam Eccleſiam confitendo, odiſti ſemper & repuliſti ſectas hæreticæ pravitatis. Nuper quidem

audivimus rem crudelem & in communem luctum generalis Eccleſiæ deducendam &c. *uſque in finem ſicut in illa quæ mittitur Narbonenſi Archiepiſcopo & aliis.* Eia igitur Miles Chriſti, eia Chriſtianiſſime Princeps, moveat religioſiſſimum pectus tuum univerſalis Eccleſiæ ſanctæ gemitus, ſuccendat te ad tantam Dei tui vindicandam injuriam pius zelus. Clamantem ad te juſti ſanguinis vocem audias, & contra tyrannum hoſtemque fidei ſcutum pro Eccleſia protectionis aſſumas; ut qui pro mundo hactenus laudabiliter militaſti, laudabiliùs milites nunc pro Chriſto, qui à nequiſſimis ſervis graviter impugnatur. Accipe tempus inſtans faciendi juſtitiam, & aures à querela Eccleſiæ non avertas dicentis tibi: *Exurge, & judica cauſam meam.* Felix quidem tibi & neceſſaria eſſe poteſt tanta perverſorum offenſa, quæ fecit ut qui creavit te, tuo nunc obſequio velit uti. Quapropter, dilectiſſime fili, gladium quem ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum à Domino accepiſti, gladio noſtro junge, ut ſimul de tam ſceleſtis & inhumanis malefactoribus ulciſcamur. Attende per Moyſem & Petrum, patres videlicet utriuſque teſtamenti, ſignatam inter regnum & ſacerdotium unitatem, cùm alter regnum ſacerdotale prædixit, & reliquus regale ſacerdotium appellavit; ad quod ſignandum Rex Regum & Dominus dominantium Ieſus Chriſtus ſecundùm ordinem Melchiſedech ſacerdotis & Regis de utraque voluit ſtirpe naſci, ſacerdotali videlicet & regali. Et princeps Apoſtolorum, *Ecce gladij duo hic*, id eſt ſimul, dicente demum Domino *ſatis eſt*, legitur reſpondiſſe, ut materiali & ſpirituali gladiis ſibi invicem aſſiſtentibus, alter per alterum adjuvetur. Cùm igitur poſt interfectionem præfati juſti Eccleſia quæ in partibus illis eſt abſque conſolatore in triſtitia & mœrore ſedente fides evanuiſſe, periſſe pax, hæretica peſtis & hoſtilis rabies invaluiſſe dicantur, ac niſi potenter in hujus novitate procellæ ſuccurratur eidem, penè penitùs videatur ibidem navis Eccleſiæ naufragari, regalis manſuetudinis pietatem monemus attentiùs & propenſiùs exhortamur, ac in tanto neceſſitatis articulo in virtute Chriſti confidentes injungimus, & in remiſſionem peccaminum indulgemus, quatinus tantis malis occurrere non poſtponas, & attendens quod uſque adeo regium ſit officium in regno ſuo pacis negotium promovere quòd Regum ſapientiſſimus Salomon in figura Regis æterni fuit pacificus appellatus, ad pacificandum gentes illas in eo qui eſt Deus pacis & dilectionis intendas, & quibuſcunque modis revelaverit tibi Deus, hæreticam tamen ſtudeas perfidiam abolere, ſectatores ipſius eò quàm Sarracenos ſecuriùs quò pejores ſunt illis, in manu forti & extento brachio impugnando. Prænominatum etiam Comitem, qui quaſi fœdus percuſſiſſet cum ea, de morte propria non recogitat, ſi fortè vexatio ſibi tribuat intellectum, & impleta ipſius facie ignominia, incipiat requirere nomen Dei, ad ſatisfaciendum nobis & Eccleſiæ, immo Deo, pondere non deſinas inductę ſuper eum regalis oppreſſionis urgere, ipſum & fautores ejuſdem de caſtris Domini depellendo, & auferendo terras eorum; in quibus, relegatis hereticis, catholicos habitatores inſtituas, qui ſecundùm orthodoxæ tuæ fidei diſciplinam in ſanctitate & juſtitia ſub tuo felici regimine ſerviant coram Deo. Datum Laterani.

NOBILIBVS VIRIS COMITIBVS, Baronibus, & univerſis populis per regnum Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 29. Super eodem.

Extat in hiſt. Albigenſ. cap. 8.

REm crudelem audivimus & in communem luctum generalis Eccleſiæ deducendam &c. *ſicut in illa quæ mittitur Regi uſque.* Eia igitur Chriſti milites, eia ſtrenui militiæ Chriſtianæ tyrones. Moveat vos generalis Eccleſiæ ſanctæ gemitus, ſuccendat vos ad tantam Dei veſtri vindicandam injuriam pius zelus. Mementote quòd creator veſter vobis non indiguit cum vos fecit; qui quamquam veſtro ſervitio non indigeat, ut quaſi per illud minùs in agendo quod voluerit fatigetur, & ſua omnipotentia minor ſit obſequio veſtro carens, occaſionem tamen in hoc articulo vobis tribuit ſibi acceptabiliter ſerviendi. Cùm igitur poſt interfectionem &c. *ſicut ſuprà uſque*, tantis malis occurrere non tardetis, & ad pacificandum gentes illas &c. *uſque* inductæ ſuper eum oppreſſionis urgere &c. *uſque* relegatis hæreticis habitatores catholici ſubrogentur, qui ſecundum orthodoxæ veſtræ fidei diſciplinam in ſanctitate & juſtitia ſerviant coram Deo. Datum Laterani [* VI. Idus Martij, pontificatus noſtri anno undecimo.]

* Hæc addita ſunt ex hiſtoria Albigenſ.

PERSENNIÆ ET DE PINU
Abbatibus Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 30. De induciis ineundis inter Reges Franciæ & Angliæ. *Vide epiſt. 32. 33.*

QVàm ſit neceſſarium Eccleſiæ ſanctæ Dei & cuncto populo Chriſtiano qui in regno Franciæ Angliæque conſiſtit ut utriuſque Reges pacem & concordiam ſecum habeant, nec eorum nec veſtram credimus prudentiam ignorare, cùm præter damna rerum & pericula perſonarum quæ de mutuis eveniunt ſimultatibus, animarum ſalus graviter offendatur, & in pleriſque locis, ſpecialiter in Provincia, peſtis ex hoc hæretica fortiùs invaleſcat, quandoquidem illi ad invicem bella gerunt per quorum unitatem peſtis eadem & deberet & poſſet efficaciùs aboleri. Cùm ergo poſt interfectionem ſanctæ memoriæ fratris Petri de Caſtronovo in eadem Provincia ita cœperit deteſtabilis hæreſis & hoſtilis rabies ampliari ut poſt divinæ virtutis potentiam nonniſi per eorundem concordiam reprimenda credatur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus quatenus dictos Reges perſonaliter adeuntes, ipſos tam auctoritate noſtra quàm veſtra ſollicitudine prudenter & efficaciter inducatis ad treugas per biennium ſaltem invicem ineundas firmiter & ſervandas; mandatum noſtrum taliter impleturi quòd ſollicitudo veſtra clareat in effectu, & vos gaudere poſſitis tot animarum profeciſſe ſaluti. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum &c.

Epiſt. 31.

IN *eundem ferè modum Turonenſi Archiepiſcopo uſque in finem.* Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi treugarum ipſarum fœdus Deo conciliante fuerit reformatum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ad obſervationem ipſius utramque partem poſtpoſito quolibet humano favore compellas. Datum Laterani.

ABBATI CISTERCIENSI
apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 32. De cæde Petri de Caſtronovo. *Vide ſuprà epiſt. 26. & ſeqq.*

REcepimus litteras benignitate paterna quas tua nobis devotio deſtinavit, & intellecto per eas quòd ad opus Dei ſtrenuè te accingis in Provinciam profecturus, ut conſoleris Eccleſiam quæ diri vulneris novitate percuſſa mortem ſanctæ memoriæ fratri Petri de Caſtronovo multiplicatis doloribus lamentatur, tuam prudentem conſtantiam & conſtantem prudentiam in Domino commendamus, attendentes quòd cùm ſecundùm ſententiam veritatis timendi non ſint qui corpus occidunt, ſed qui poteſt corpus & animam mittere in gehennam, præfati hominis Dei mors non ſolùm tibi ad divinum ſervitium exequendum non incuſſit timorem, ſed amorem accendit, ut ejuſdem exemplo, qui vitam æternam temporali morte feliciter eſt mercatus, animam tuam in tam glorioſo certamine, ſi neceſſe fuerit, pro ipſo ponere non formides. Monemus ergo devotionem tuam & exhortamur attentiùs, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ad eandem provinciam proficiſcens unà cum venerabili fratre noſtro Conſeranenſi Epiſcopo, tuo videlicet conlegato, negotium generalis Eccleſiæ, prout poſſe miniſtraverit vobis Deus, prudenter & conſtanter ſatagas promovere. Nos enim in præſenti ſecundùm conſilium tuum litteras tibi mittimus quas credidimus neceſſarias, & in poſterum auxilium opportunum circa quælibet hoc negotium contingentia cum illius adjutorio impendemus qui cùm ſecundùm ſuum promiſſum fideles ſuos non ſit uſque ad conſummationem ſeculi relicturus, neque nos neque vos ſperantes in ſe ſuper tanto ſui ſervitio derelinquet. Datum Laterani.

TURONENSI ARCHIEPISCOPO
& Pariſienſi & Nivernenſi Epiſcopis.

Epiſt. 33. Vt Regem & magnates accendant adverſùs hæreticos. *Vide epiſt. 30.*

QValiter poſt interfectionem ſanctæ memoriæ fratris Petri de Caſtronovo, quam communi luctu cum univerſalis Eccleſiæ filiis deploramus, hæretica peſtis in Provinciæ partibus invaluerit, & turbatio pacis ibidem fuerit ampliata, veſtram non credimus prudentiam ignorare. Cùm ergo ſancta mater Eccleſia contra laniatores ſuos præſidio filiorum ſuorum potiſſimùm ibi nunc indigere noſcatur, fraternitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus tam cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum illuſtrem Regem Francorum quàm univerſos regni ſui nobiles & magnates ad conciliandam pacem in Chriſto & hæreticos expugnandos in provincia ſupradicta auctoritate noſtra ſuffulti prudenter & efficaciter inducatis, injungentes hoc eis ex parte noſtra in ſuorum indulgentiam peccatorum, ſecundùm formam quam tu, frater Pariſienſis Epiſcope, impetraſti; Eccleſiarum prælatos nihilominus exhortando ut ad opus tam ſanctum & neceſſarium ſubſidium opportunum impendant. Taliter autem mandatum apoſtolicum

impleatis quòd promptos vos oſtendatis orthodoxæ fidei zelatores, & nos diligentiæ veſtræ ſtudium poſſimus meritò commendare. Datum Laterani.

CONSVLIBVS SOCIETATIS beati Euſebij Vercellenſis.

Epiſt. 34. Commendantur de devotione erga Romanam Eccleſ.

DIlectum filium nobilem virum Ambroſium concivem veſtrum ad noſtram præſentiam accedentem cum gratia ſpeciali recepimus & favore, ac iis quæ tam ipſe propoſuit viva voce quàm etiam præſentatæ nobis per eum veſtræ litteræ continebant perſpicuè intellectis, prudentiam veſtram duximus in Domino multipliciter commendandam ſuper devotionis affectu quem erga nos & Romanam Eccleſiam gerere vos oſtenditis & zelo nihilominus caritatis quem ad generalem profectum fraternæ univerſitatis habetis. Monemus ergo devotionem veſtram & exhortamur attentiùs, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus in bono propoſito perſiſtentes, ad honorem Dei, utilitatem Eccleſiæ, ſalutem animarum veſtrarum, & communem uniuſcujuſque profectum vos taliter habeatis quòd ille qui bonorum eſt omnium retributor, piis veſtris operibus provocatus, gratiam vobis augeat in præſenti & gloriam in futuro, nos quoque, qui quantum cum Deo & noſtra poſſumus honeſtate vos intendimus honorare, ad dilectionem & profectum veſtrum fortiùs accendamur. Datum Laterani.

ARCHIEPISCOPO VERISIENSI, & Epiſcopo Salembrienſi, & Præpoſito ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolim.

Epiſt. 35. De Hoſpitali S. Georgij.

POrrecta nobis dilectorum filiorum Præpoſiti & Decani ſancti Georgij Conſtantinopolitani querimonia patefecit quòd fratres Hoſpitalis Ieroſolymitani, Dominus de Lamro, & quidam alij Conſtantinopolitani ſuper Hoſpitali ſancti Georgij, quibuſdam redditibus, & rebus aliis mobilibus & immobilibus injuriantur eiſdem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, audiatis cauſam & appellatione remota ſine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno undecimo.

DECANO, CANTORI, & Theſaurario ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolitani.

Epiſt. 36. Committitur eis quædã cauſa adverſus Templarios.

CAuſam quam dilectus filius magiſter W. Clericus adversùs fratres militiæ templi Conſtantinopolitani ſuper Eccleſia ſanctæ Yomeniæ ſe habere proponit vobis duximus committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

SANCTI PAVLI, SANCTI Michaëlis de Bucca leonis & ſanctæ Anaſtaſis Decanis Conſtantinopolitani.

Epiſt. 37. Scribitur eis pro M. Vv. Cocart.

MIſſus ad præſentiam noſtram dilectus filius magiſter W. Cocart Sacerdos ab imperiali magnificentia & univerſitate cleri Conſtantinopolim commorantis nobis humiliter ſupplicavit ut ſi fortè medio tempore in Eccleſia ſua ſanctæ Trinitatis & aliis redditibus ſuis fuerit moleſtatus à quoquam, indemnitati ſuæ conſulere dignaremur. Volentes igitur in juſtitia ſibi, prout tenemur, adeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi quos in Conſtantinopolitana diœceſi conſtitutos quicquam interim ſubtraxiſſe vel detinere de ſuis proventibus inveneritis, ad reſtituendum illud monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione remota compellatis eoſdem. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Kal. Aprilis, anno undecimo.

CARISSIMO IN CHRISTO filio Imperatori Conſtantinopolitano illuſtri.

Epiſt. 38. De juramento fidelitatis quod Prælati debent Imperatori.

ILlo caritatis affectu imperialem celſitudinem amplexamur ut preces ipſius, quantum cum Deo & noſtra poſſumus honeſtate, libenti exaudire animo cupiamus. Ea propter, cariſſime in Chriſto fili, tuis poſtulationibus inclinati, ſerenitati tuæ præſentium auctoritate concedimus ut àb Archiepiſcopis & Epiſcopis terræ tuæ necnon & ab aliis in imperio conſtitutis, à quibus ſine ſcandalo recipere ipſum poſſis, fidelitatem recipere tibi liceat pro regalibus quæ à te habere noſcuntur; dummodo talia illa ſint pro qualibus ab hujuſmodi conſuevit aliis Principibus ſecularibus fidelitas exhiberi. Nulli ergo &c. noſtræ

conceſſionis

conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v i i. Kal. Aprilis, anno undecimo.

EIDEM.

Epiſt. 39. Eccleſiæ S. Mariæ de Blakerna & S. Michaëlis de Bucca leonis eximuntur à poteſtate ordinarij. *Vide infrà epiſt.* 41.

ILlo caritatis affectu &c. *ut in alia.* Sanè per tuos nobis nuntios ſupplicaſti ut ſanctæ Mariæ ac ſancti Michaëlis Eccleſias, quarum altera in imperiali palatio quod appellatur Blakerna, reliqua verò in eo quod dicitur Bucca leonis eſt ſita, ſub ſpeciali beati Petri & noſtra protectione ſuſcipere & à juriſdictione cujuſlibet præterquam Romani Pontificis eximere dignaremur. Nos igitur ſupplicationibus tuis grato concurrentes aſſenſu, prænominatas Eccleſias ſub apoſtolicæ ſedis & noſtra ſpeciali protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Intelligentes quoque per quædam ſcripta quæ nobis inter petitiones venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Conſtantinopolitani à procuratoribus ſuis præſentata fuerunt quòd idem hoc debeat æquanimiter ſuſtinere, præſentium auctoritate ſtatuimus ut Eccleſiæ ipſæ nulli alij teneantur in ſpiritualibus quàm ſedi apoſtolicæ reſpondere. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Idus Martij, anno undecimo.

CAPITVLO CRACOVIENSI.

Epiſt 40. Eis commendat Vincentiũ ipſorum Epiſcopum.

DIverſis litteris à diverſis collegij veſtri partibus nobis miſſis in noſtra dudum audientia recitatis, intelleximus tam per eas quàm per aſſertionem illorum qui partem fovebant utramque quòd bonæ memoriæ F. Epiſcopo veſtro rebus humanis exempto, cùm cœpiſſetis de ſucceſſoris electione tractare, quidam veſtrum in venerabilem fratrem noſtrum G. Plocenſem Epiſcopum convenerunt à ſede apoſtolica poſtulandum, ſperantes per induſtriam & religionem ipſius Eccleſiæ ſuæ commoda multiplicia proventura. Quidam verò dilectum filium magiſtrum Vincentium Sudomirienſis Eccleſiæ diœceſis Cracovienſis Præpoſitum, virum utique multimoda laude præclarum, unanimiter elegerunt. Auditis igitur diligenter & cognitis quæ ſuper ipſa diverſitate fuerunt utrinque propoſita coram nobis, licèt utraque perſona idonea cenſeretur, quia tamen etſi plures in poſtulatione prædicta viſi ſint ab initio conſenſiſſe, multi demum ex ipſis in electione dicti Præpoſiti conſenſerũt ſi forſan ipſam poſtulationem contingeret non admitti, & ad jus etiam ordinarium plus accedit ut Eccleſiæ de diœceſi propria in paſtorem vir provideatur idoneus quàm Epiſcopus alij Eccleſiæ alligatus, poſtulationem præfatam non duximus admittendam, & ſic intelligentes electionem prædictam à pluribus de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam de conſilio fratrum noſtrorum curavimus confirmare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eidem electo in ſpiritualibus & temporalibus tamquam paſtori veſtro de cetero reſpondentes, debitam & devotam obedientiam ac reverentiam ſibi exhibere curetis. Datum Laterani v. Kal. Aprilis, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO VERISIENSI, & Salembrienſi Epiſcopo, & electo Nicomedienſi.

Epiſt. 41 De Eccleſiis imperialibus Conſtantinop.

CAriſſimus in Chriſto filius noſter Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris noſtro apoſtolatui ſupplicavit ut Eccleſias in imperio ſuo ſitas, quæ imperiales dicuntur, & nonniſi duntaxat Imperatoribus conſueverant Græcorum temporibus reſpondere, in hac mandaremus conſiſtere libertate ut Imperatori de temporalibus, nobis autem reſpondere de ſpiritualibus teneantur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis qui propter hoc fuerint evocandi, veritatem ſollicitè inquiratis, & eas de prælibatis Eccleſiis quas vel à ſui fundatione liberas extitiſſe, vel per privilegium apoſtolicæ ſedis exemptas, aut tutas præſcriptione legitima inveneritis, in præſcripta facientes libertate manere, ſuper aliis quas in ſtatu repereritis libertatis, audiatis quæ rationabiliter propoſita fuerint à quocunque, ac nobis ſub ſigillis veſtris fideliter remittaris, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe cum eis noſtro conſpectui repræſentent. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v i. Idus Martij, anno undecimo.

Vide ſuprà epiſt. 39.

ABBATI ET FRATRIBVS monaſterij Foſſænovæ.

Epiſt. 42. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere &c. *uſque* aſſenſu, ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri præſentium auctoritate ſtatuimus ut per territorium Pipernenſe uſuaria paſcuarum & ſylvæ habeatis libera & quieta ſicut à quadraginta retro annis inconcuſsè noſcimini habuiſſe, ac ea quæ largitione fidelium vel commutatione aut etiam emptione ab hominibus Pipernenſibus tam de peculiaribus rebus

ſuis quàm de publicæ ſilvæ novalibus, quæ ad jus & dominium beati Petri noſcitur pertinere, monaſterium veſtrum in præſenn leginmè poſſidet aut in futurum juſtis modis poterit adipiſci, vobis & eidem monaſterio confirmamus; nihilominus ſancientes ut ea quæ de prædictis rebus juſtè vobis in poſterum conferentur, tamquam habitatores territorij memorati tam jure habitationis quàm ex apoſtolicæ ſedis conceſſione liberè poſſitis recipere ac ſine qualibet contradictione tenere. Inſuper auctoritate vobis apoſtolica indulgemus ut ſilvam veſtram de Laureto excolere vobis liceat & dare aliis excolendam ſecundùm terminos quibus in authentico ſcripto monaſterij veſtri determinata eſt & diſtincta. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis, confirmationis, & conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Kal. Aprilis, anno undecimo.

ABBATI SANCTI VICTORIS, & Decano Pariſienſi, & Magiſtro Roberto de Corzon Noviomenſi Canonico Pariſius commoranti.

Epiſt. 41. De electione Epiſcopi Morinenſis. Cap. Cùm dilecti. De elect. Vide infrà epiſt. 225.

CVm dilecti filij Henricus Archidiaconus Morinenſis & magiſter H. Atrebatenſis Canonicus Morinenſis electi procuratores & Bernardus Morinenſis Canonicus ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, procuratores ipſi proponere in noſtra præſentia curaverunt quòd Eccleſia Morinenſi Epiſcupi ſolatio deſtituta, Canonici ejuſdem Eccleſiæ de paſtoris ſubſtitutione tractantes, in dilectum filium Adam Preſbyterum, Goſcelinum Diaconum, Theobaldum Subdiaconum Canonicos Morinenſes poteſtatem eligendi Epiſcopum unanimiter contulerunt, juramento interpoſito promittentes quòd illum reciperent in paſtorem quem de gremio ipſius Eccleſiæ ducerent in Epiſcopum eligendum. Qui poſtmodum examinatis voluntatibus ſingulorum, Iohannem Archidiaconum ejuſdem Eccleſiæ, virum litteratum, providum, & diſcretum, in Epiſcopum elegerunt, & eadem electione à Capitulo communiter approbata, à Metropolitano ſuo pariter petierunt ut electionem confirmaret eandem. Qui tam electionem ac electi perſonam diligenter examinans quàm etiam ſuper ipſius ætate, de cujus defectu fuerat ab aliquibus dubitatum, inquirens ſollicitè veritatem, per ſententiam declarando electum ipſum minimè ſuſtinere in ætate defectum, electionem de ipſo factam, utpote canonicè celebratam, ſolemniter confirmavit. Qui poſtea regalibus receptis à Rege, ad petitionem ejuſdem Capituli à venerabili fratre noſtro Atrebatenſi Epiſcopo de mandato Metropolitani prædicti fuit in Preſbyterum ordinatus, & aliquandiu nullo contradicente liberam & pacificam tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus adminiſtrationem obtinuit in Eccleſia Morinenſi. Vnde procuratores ipſi à nobis humiliter petierunt ut his qui poſt hæc omnia invidiæ ſtimulis agitati, contra factum proprium temerè veniendo, adversùs electum ipſum materiam diſcordiæ ſuſcitare præſumunt, ſilentium imponentes, & memoratam electionem tam concorditer celebratam & confirmatam ſolemniter approbantes, eidem faceremus electo munus conſecrationis impendi, multorum ſuper hoc non ſolùm Abbatum & Capitulorum civitatis & diœceſis Morinenſis ſed etiam aliorum Preſbyterorum nobis litteris præſentatis, qui ſuper præmiſſis omnibus teſtimonium perhibentes, electum ipſum de litteratura, diſcretione, ac honeſtate morum reddiderunt apud nos multipliciter commendatum, quinimmo & electorum ipſorum ſuper hoc nobis litteras obtulerunt, quibus erat illarum litterarum de verbo ad verbum, ſicut iidem aſſerunt electores, tenor inſertus, quæ de poteſtate ipſis tradita juxta præmiſſam formam confectæ in Capitulo fuerant & ſigillo Capituli ſigillatæ. Verùm ſupradictus B. qui contra electum venerat memoratum, propoſuit ex adverſo quòd cùm in ſupradictos tres ſub hac forma juramento præſtito fuerit eligendi conceſſa poteſtas ut Capitulum eum recipere teneretur quem illi tres ab omnibus vel à majori & ſaniori parte de gremio ipſius Eccleſiæ nominatum eligerent in paſtorem, electores ipſi terminos poteſtatis ſibi traditæ non ſervantes, prædictum Archidiaconum eligere præſumpſerunt, quem pauci de Capitulo nominarant. Vnde Canonici Morinenſes poſtmodum admirantes qualiter Archidiaconus electus fuerat memoratus, cùm plures eſſent in Eccleſia digniores, ſuper electionis proceſſu invicem colloquendo cœperunt ferè omnes publicè profiteri quòd nullatenus Archidiaconum nominaverant ſupradictum, & reputantes ſe in hac parte deluſos, quod ſuper hoc factum fuerat, per eundem B. cui ſuas teſtimoniales litteras aſſignarunt, noſtro curaverunt apoſtolatui referate. Qui coram nobis ſollicitè poſtulavit ut eadem electione caſſata, faceremus ipſi

Eccleſiæ de perſona idonea canonicè provideri, cùm ferè omnes Canonici Morinenſes ſint parati, ſicut aſſeritur, præſtito juramento firmare quòd præfatum Archidiaconum nunquam in Epiſcopum nominarant, & legitimè poſſit oſtendi quòd juxta præmiſſam formam ſupradictis tribus collata fuerit auctoritas eligendi, ut videlicet de gremio Eccleſiæ illum eligerent in quem omnes vel major & ſanior pars Capituli conſentirent, aſſerens idem B. ſe nihilominus probaturum quòd ſæpedictus electus patitur in ætate defectum. Nos igitur his & aliis quæ fuerunt hinc inde propoſita coram nobis diligenter auditis, quia res pernicioſa eſſet exemplo ſi per ſubreptionis aſtutiam quis aſcenderet ad apicem dignitatis, de conſilio fratrum noſtrorum ita duximus providendum ut præſtito à contradictoribus juramento quòd ipſi contra præfatum electum malitioſè non moveant hujuſmodi quæſtionem, prædicti tres electores juramenti vinculo aſtringantur dicere veritatem quot ex Canonicis examinationis tempore in præfatum Archidiaconum convenerunt, & ſi tres ſimul aut duo ſaltem ex ipſis jurati dixerint majorem Canonicorum partem in ipſum Archidiaconum conveniſſe, vos contradictoribus ſilentium imponatis, cùm contra hoc eorum eſſet probatio inſufficiens, eò quòd ſinguli eſſent in ſuis teſtimoniis ſingulares. Si verò per eorum depoſitiones conſtiterit ſæpedictum Archidiaconum extitiſſe à paucioribus nominatum, tunc demum ſollicitè audiatis quicquid utraque pars propoſuerit ad probandum formam ſecundùm quam eligendi poteſtas præfatis tribus electoribus aſſeritur fuiſſe conceſſa, & ſi fuerit ſufficienter oſtenſum quòd illum de gremio Eccleſiæ ſecundùm formam ſibi datam debebant eligere in quem omnes vel major & ſanior pars Capituli convenirent, vos electionem ipſius Archidiaconi omnino caſſetis, & faciatis Eccleſiæ Morinenſi per electionem canonicam de perſona idonea in Pontificem provideri. Alioquin quod de ipſo factum eſt ratum habentes, contradictores ab ejus impetitione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis, præfatum B. præbenda Morinenſis Eccleſiæ ſpoliantes, qui ſe ad hanc pœnam, ſi forſan in probatione deficeret, obligavit; non obſtante quòd ſuper ætatis defectu objectum eſt contra illum, cùm idem Canonicus huic objectioni non multùm inſtiterit, & ſuper hoc à Metropolitano fuerit judicatum; cujus ſententia in rem tranſiit judicatam, cùm infra decendium non fuerit legitima provocatione ſuſpenſa. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani IV. Nonis Aprilis, anno undecimo.

ABBATISSÆ ET CAPITULO de Edera.

Epiſt. 44. De certo monialium numero confirmando.

IUſtis petentium, *uſque* inclinati, octogenarium numerum monialium ſeu etiam converſarum, quem propter ſuadentem utilitatem & neceſſitatem urgentem de conſilio & aſſenſu cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis illuſtris & venerabilis fratris noſtri Pariſienſis Epiſcopi dioceſani veſtri providè in monaſterio veſtro ſtatuiſtis, auctoritate apoſtolica confirmantes, ipſum præcipimus obſervari, niſi Domino largiente in tantum ejus excreſcerent facultates ut ſecundùm earum augmentum, ſororum quoque numerus poſſet augeri. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani Kal. Aprilis, anno undecimo.

HUGONI CANONICO SANCTI Georgij de Faya.

Epiſt. 45. Ei confirmatur præbenda de Faya.

DIlectis filiis B. Canonico ſancti Petri Pictavenſis & D. procuratoribus G. de Marnaio, & tibi tam pro te quàm dilectorum filiorum W. Præpoſiti & aliorum concanonicorum tuorum nomine reſpondenti pariter & agenti, ſuper præbenda de Faya, quæ fuit olim R. de Poento Canonici ejuſdem Eccleſiæ, volentibus litigare, dilectum filium Andream Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem. In ejus igitur præſentia proponere curaviſti quòd ex conſuetudine uſuque longævo juramento interpoſito roboratis in Eccleſia ſancti Georgij de Faya ultra duodecimum numerum Canouici non debent inſtitui, nec fieri promiſſio vel conceſſio de præbenda aliqua non vacante. Nullus inſuper Canonicus Fayenſis præbendam & aliquam de Eccleſiis ad Capituli donationem ſpectantibus poteſt inſimul poſſidere, ſed vacantes aliis chori ſervitoribus à Capitulo conferuntur. Et ſi quando Eccleſiarum talium aliquis Capellanus in Canonicum aſſumatur, capellaniam vel canonicam compellitur reſignare, cùm ſeſe ad invicem de conſuetudine minimè patiantur, & ſinguli qui capellanias recipiunt, corporaliter præſtito juramento promittant ſe

in ipſis perſonaliter ſervituros. Quibuſ-
dam verò in jamdicta Eccleſia de Faya
Capicerio & Canonicis ordinatis abſente
prædicto B. qui licèt ſit ibidem Canoni-
cus, in ipſa ramen nequaquam reſiden-
riam faciebat, & ob hoc ab eo Canonicis
tractis in cauſam coram dilectis filiis Ab-
bate ſancti Iovini de Marnes & Decano
Thoa·cenſi Pictavenſis dioceſis & magiſ-
trò P. Barrilier quondam Canonico beatæ
Radegundis Pictavenſis judicibus à ſede
apoſtolica delegatis, cùm iidem Canoni-
ci ſalvis Eccleſiæ ſuæ conſuetudinibus ju-
ramento firmatis & pars alia unius ex ip-
ſis judicibus & R. de Poento & O. de Maulaio & R. Iuret Militum arbitrium elegiſſent, ipſi contra conſuetudines Eccleſiæ memoratæ ac etiam jus commune præfato G. de Marnaio detinenti unam ex Eccleſiis ſupradictis, nec eam reſignare curanti, minùs providè contuleruut, primam in illa Eccleſia vacaturam ſibi quoddam annuum aſſignantes, & Villelmo de Grandicampo puero ſecundò vacanrem nihilominus concedentes. Proceſſu temporis auctoritate bonæ memoriæ Octaviani Epiſcopi Hoſtienſis, qui tunc in illis partibus legarionis officio fungebatur, per venerabilem fratrem noſtrum Pictaven. Epiſcopum prædicti G. de Marnaio penitùs conceſſione caſſata, ipſe G. de præmiſſo arbitrio ac caſſatione hujuſmodi non habita mentione, ac in plurimis verirare ſuppreſſa, noſtras litteras ad ſanctæ Radegundis, de Cella, & ſancti Pauli Priores Pictaven. à nobis obtinuit deſtinari ut dictos Canonicos ſibi præbendam ſuam integrè reddere ac ſatisfacere de ſubtractis vel exhibere coram ſe juſtitiæ complementum per cenſuram eccleſiaſticam appellarione poſtpoſira coarctarent; ſed nominatus G. dolo vel negligentia litteras eaſdem ſupprimens, eis ferè per triennium non eſt uſus. Ceterùm R. Canonico Fayenſi viam univerſæ carnis ingreſſo, & tunc noſtris litteris judicibus præſentatis, & auctoritate litterarum illarum eodem G. vacantem præbendam ſibi tribui poſtulante, licèt Canonici à judicibus prædictis citati termino conſtituto in eorum præſentia comparerent, & eos ex cauſis legitimis recuſarent, contra litteras exceptiones legitimas allegantes, urpote per falſi ſuggeſtionem & in multis tacita veritate à ſede apoſtolica impetratas, iidem tamen obaudientes hæc omnia, poſt appellationem ad nos legitimè inrerpoſitam in Canonicos excommunicationis ſententiam protulerunt, & illam præbendam quæ reſcripri obtenri tempore non vacabat jamdicto G. non ſunt veriti aſſignare, fines apoſtolicæ juſſionis in omnibus excedentes. Cùmque dilectis filiis ſancti Iuliani & de Fontanis Abbatibus & Subdecano beati Martini Turonenſis dederimus in mandatis quòd ſi dictam excommunicationis ſententiam invenirent poſt appellationem ad nos legirimè interpoſitam fuiſſe prolatam, ipſam denuntiarent penitùs non tenere, alioquin ab eis recepra juratoria cautione ſuper iis pro quibus excommunicarionis ſententiæ ſubjacebant, abſolurionis ipſis beneficium impendendo, ac injuncto quod injungi deberet de jure, audirent & debito fine deciderent ſi quid emergeret quæſtionis, coram Abbate de Fontanis & Subdecano beati Martini Turonenſis partibus comparentibus termino præfinito, collega tertio ſe non poſſe intereſſe negotio per certum nuntium excuſante, iidem juxta noſtrarum litterarum tenorem ea ſenrentia qua dicebantur ligati Canonicos abſolverunt, ſed cùm pars alia provocaret & varias proponerer rationes quare Canonicos abſolvere non deberent, & ſuper revocatione lirteratum priorum, Abbate ſancti Iuliani & eodem Subdecano pro tribunali ſedentibus, inter partes fuerit aliquandiu lirigatum, ipſi duo ſine alio conjudice, qui cauſæ tractatui adeſſe nolebat, ſicut eis per ſuas litteras intimarat, ad nos ſcriptum ſigillis propriis roboratum & proceſſum totius negotij continens deſtinarunt. Pro te inſuper aſſerere ſtuduiſti quòd poſt R. præfari deceſſum ad apoſtolicam ſedem accedens, noſtro apoſtolatui reſeraſti quòd cùm de mandato noſtro & ejuſdem Hoſtienſis Epiſcopi ſedis apoſtolicæ tunc Legati in ea Eccleſia, in qua deſervieras ab ætate primeva, ſex ſextaria bladi perciperes annuatim donec competens eccleſiaſticum beneficium in præbenda vel alibi per ipſius Canonicos obtineres, licèt inibi eadem vacaret præbenda, quam ferè omnes Canonici Eccleſiæ memoratæ tibi deſiderabant conferre, illam tamen paucis impedientibus aſſequi non valebas. Vnde dilectis filiis A. Cancellario, R. Archipreſbytero, & Magiſtro P. Parvo Canonico Bitturicenſi per noſtras litteras duximus injungendum ut niſi à paucioribus & inferioribus rationabiliter eſſet objectum aliquid vel oſtenſum propter quod majoris & dignioris partis conſenſus prævalere non poſſet, tibi præbendam ipſam auctoritate

apoſtolica appellatione remota conferrent, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Dicti verò judices per quaſdam litteras Fayenſis Capituli perpendentes expreſſim in te omnium concurrere conſenſum & vota, Capitulo mandaverunt ut facientes de neceſſitate virtutem, tibi liberaliter præbendam concederent nominatam & ſtallum in Choro ac locum in Capitulo aſſignarent, & ſi qui receptioni tuæ ſe ducerent opponendos, coram eis ſtatuto ad hoc termino comparerent mandatum apoſtolicum audituri. Die quidem præfixa tam te quam G. de Marnaio tuo adverſario in eorum præſentia conſtitutis, & omnibus ferè Canonicis petentibus ab eiſdem ut auctoritate apoſtolica per ſe ipſos tuum votum efficaciter adimplerent, & perpenſo pleniùs per quaſdam litteras Capituli noſtro apoſtolatui deſtinatas Canonicos in conſenſu priſtino de te inter ſe habito perdurare, quamvis ex parte illa in alio termino cum edicto peremptorio partibus aſſignato quædam ipſis judicibus litteræ monſtrarentur, quarum continentia teſtabatur ſæpedictam præbendam ipſi G. de Marnaio primitus fuiſſe conceſſam quàm tu iter arripuiſſes ad ſedem apoſtolicam veniendi, quia tamen receptionem de G. factam per præfatum Epiſcopum Pictavenſem de mandato Epiſcopi Hoſtienſis invenerant irritatam, nec aliquid rationabile contra te fuit oppoſitum vel in factum objectum, te de memorata præbenda curarunt ſententialiter inveſtire, in rebelles, ſi qui exiſterent, excommunicationis ſententiam proferentes, & per dilectum filium Abbatem de Stella Ciſtercienſis ordinis ſuam ſententiam executioni mandantes, nec appellationi à parte altera interpoſitæ curantes deferre, quam, cùm non ſit ab executoribus appellandum niſi modum executionis excedant, decreverunt irritam & inanem. Verùm à Capitulo in omni plenitudine canonicatus receptus ad noſtram præſentiam acceſſiſti, ſuper appellatione hujuſmodi tuo adverſario reſponſurus. Sed cùm eam infra annum ipſe non fuerit proſecutus, & poſt annum elapſum . . ejus nepos procurator effectus apud ſedem apoſtolicam moraretur, nec contra te aliquid impetraret, jamdictum Subdiaconum & Capellanum noſtrum tibi auditorem tribui poſtulaſti. Qui procurator quaſdam litteras ſine ſui conſcientia impetrans auditoris, eas poſtquam illis contradixeras de bulla præſumpſit extrahere fraudulenter; quas viribus carere decrevimus per quaſdam litteras ſubſequentes. Fuit autem propoſitum ex adverſo quòd cùm litteras ſub forma expreſſa ſuperiùs Prioribus tranſmiſerimus memoratis, & iidem convocatis partibus, tam ex confeſſione Capicerij & Canonicorum dictorum quàm ex quibuſdam publicis cognoſcerent inſtrumentis præfatum G. quædam annua in Eccleſia de Faya percipere donec integram aſſequeretur præbendam, & pendente judicio præbenda de qua eſt controverſia vacaviſſet, eam ipſi, ante quàm tu ad nos accederes, Capicerius & major & ſanior pars Capituli liberaliter contulerunt, nullo tunc temporis reclamante, & cùm quidam eum poſtmodum admittere noluiſſent, in eos ipſi judices monitione præmiſſa excommunicationis ſententiam promulgarunt; qui ad nos poſt latam ſententiam appellantes, ſuper hoc litteras obtinuerunt tranſmitti ad judices Turonenſes, qui prout à te narratum fuerat in ipſo negotio proceſſerunt. Nos verò per relationem auditoris præfati ſuper utrinque propoſitis ſufficienter inſtructi, factum judicum Pictavenſium, cùm fines exceſſiſſent mandati, irritum judicantes, & Turonenſium approbantes proceſſum, qui Fayenſes Canonicos abſolverant ab ipſis Pictavenſibus excõmunicationis ſententia denodatos, & adjudicationem præbendæ, quam tibi judices Bituricenſes fecerunt, ratam habentes & firmam, tam Capitulum Fayenſis Eccleſiæ quàm te ab impetitione ſæpefati G. de Marnaio ex toto duximus abſolvendum, ipſi G. ſuper iis perpetuum ſilentium imponentes. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Kal. Aprilis, anno undecimo.

BISVNTINO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 46. Reſpondet ad ejus conſulta. Cap Tuis quæſtionibus. De præbendis.

TVis quæſtionibus reſpondemus quòd clericos in minoribus ordinibus conſtitutos de patrimonialibus bonis habentes unde poſſint congruè ſuſtentari, etſi nondum fuerint eccleſiaſticum beneficium aſſecuti, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, ad ſuperiores poteris ordines promovere. Monachi verò de ſuis fratribus ac converſis teſtes in cauſis propriis producere abſque juramenti exhibitione non poſſunt, niſi forſan à parte remittatur adverſa. Religioſi quoque de terris debentibus decimas, quas emptione vel aliis juſtis modis acquirunt, non poſſunt eas, niſi privilegiati ſuper hoc fuerint, retinere. Iudicium autem aquæ ferventis

Cap. eod. de teſtib.

non ſolùm in matrimonialibus, verùm etiam aliis eccleſiaſticis cauſis recipi canonicis eſt ſanctionibus interdictum. Datum Laterani XI. Kal. April. anno undecimo.

NOBILI VIRO THEODORO *Laſcaro.*

Epiſt. 47. Inducitur ad pacem ineundam cum Imperator Conſtantinopolitano.

VT litterarum tuarum prolixitas ad compendium reducatur, eam ſub certis capitulis duximus reſtringendam. In primis ſiquidem Latinos apud Conſtantinopolim commorantes de apoſtaſiæ crimine reprehendis: quia cùm dominicæ crucis aſſumpto ſignaculo, ad terræ ſanctæ ſuccurſum ſimulaverint properare contra barbaras nationes, iidem converſi retrorſum in Chriſtianos ſuos gladios converterunt, Conſtantinopolitanam urbem & Conſtantinopolitanum imperium impugnantes; proditionem & ſacrilegium eiſdem impingens, pro eo quòd regia urbe capta ſacroſanctis Eccleſiis minimè pepercerunt, Chriſticolis interfectis, defloratis virginibus, & pollutis etiam conjugatis. Perjurij quoque reos ipſos multipliciter aſſeveras, cùm treugas quas tecum inierant pluries præſumpſerint violare, qui relicta excellentiori via quam docet Apoſtolus, videlicet caritate, tecum concordiam & amicitiam nolunt inire perpetuam, ſed treugas ad terminum iterum inierunt, licèt Dominus non ad tempus ſed perpetuò haberi præcipiat caritatem. Vnde nobis humiliter ſupplicaſti ut eos tecum perpetuæ pacis fœdera faceremus inire, cùm imperante Domino dilectio ſemper debeat inter Chriſtianos vigere, Legatum à noſtro latere deſtinantes qui inter te ac ipſos pacem ſtabiliat & componat, ut nec tu nec ipſi terminum quem Deus inter te ac ipſos diſpoſuit, mare videlicet, tranſire præſumant, ſed hujuſmodi termino ſint contenti, promittens te unà cum eis contra Iſmabelitas viriliter pugnaturum; alioquin cum alienigenis & paganis, quamvis invitus, pactum tamen inies contra eos, & aſſociaberis Blachis, cùm pacem quæſieris & illam non valeas invenire. Nos autem memoratos non excuſamus Latinos, quos ſuper exceſſibus ſuis multotiens redarguimus, ſed excuſationes eorum præſenti tibi pagina duximus declarandas. Dicunt enim quòd illius adoleſcentis ſuſcepto ducatu qui fatebatur Conſtantinopolitanum imperium ſibi de jure deberi, neceſſitas eos compulit importuna ut in Romaniam ad acquirenda victualia declinarent, & facientes de neceſſitate virtutem, intenderunt in ipſa principaliter procurare quatinus apoſtolicæ ſedi gratum præſtarent obſequium & expectatum ſuccurſum nihilominus terræ ſanctæ; quod ad plenum conſummaſſe putarunt, cùm ſine ſanguinis effuſione regia urbe capta, & accubatore imperij effugato, reſtitutiſque in ipſa patre ſimul ac filio, Iſachio videlicet & Alexio, ad faſtigium imperatoriæ dignitatis, fecerunt ipſos non coactos ſacroſanctæ apoſtolicæ ſedi tactis evangelus obedientiam repromittere, imperiali nobis ſcripto tranſmiſſo ad majorem fidei firmitatem, ut quod ore promiſerant opere adimplerent. Cùmque ſe ad navigandum in Syriam totis viribus præpararent, innata ipſorum malitia juramentis & pactis penitùs violatis, igne, dolo, & toxico iter eorum non ſemel tantùm ſed ſæpe nequiter impedivit, & ad occupationem urbis regiæ ipſos in eorum * pernitionem renitentes & invitos attraxit. qua ſola Dei virtute mirabiliter triumphata, quicquid ex tunc quocunque modo vel loco fecerint voluntatij vel inviti, ſemper habuerunt in votis ut inobedientiæ filios reducerent ad obedientiam matris ſuæ tam debitam quàm devotam, & per imperium Romaniæ opportuniùs & faciliùs ſuccurrerent terræ ſanctæ. Licèt autem ipſi omnino inculpabiles non exiſtant, per eos tamen Græcos juſto Dei judicio credimus fuiſſe punitos, qui tunicam inconſutilem Ieſu Chriſti ſcindere ſunt moliti. Cùm enim judicia Dei adeo ſint occulta quòd abyſſus multa prophetica voce dicuntur, ſæpe contingit ut ipſius occulto judicio, ſemper tamen juſtiſſimo, mali malorum miniſterio puniantur, juxta quod ait ipſe Dominus per Prophetam: *Aſſur virga furoris mei, & baculus ipſe in manu eorum. Indignatio mea.* Vnde ad Nabuchodonoſor dixit: *Quia ſerviſti mihi in Tyro, dabo tibi Ægyptum.* Iuſtè ſiquidem in diluvio perierunt qui eſſe cum Noë noluerunt in arca, & famis inediam ſunt perpeſſi qui beatum Petrum Apoſtolorum principem, cui paſcendas commiſit Dominus oves ſuas, noluerunt recipere in paſtorem, poſt greges ſodalium evagando, nolentes ad unitatem redire ſæpius à prædeceſſoribus noſtris & nobis etiam commoniti diligenter, nec voluerunt unquam terræ ſanctæ ſubſidium impertiri, cui tum vicinitate locorum, tum abundantia divitiarum, pleniùs & perfectiùs

Vide geſta Innoc. III. cap. 95. pag. 59. col. 1.

* p:rditionem, aut perniciem

ſuccurrere potuerunt. Vnde non immeritò per eos qui ad utrumque pariter intendebant locum perdiderunt & gentem; ut perditis malè malis, ipſa terra talibus locaretur agricolis qui fructum reddant tempore opportuno. Ceterùm quia, quemadmodum legitur in Daniele Propheta, eſt Deus in cœlo qui revelat myſteria, mutat tempora, & transfert regna, qui dominatur in regno hominum, & cui voluerit dabit illud, Conſtantinopolitanum imperium tranſtulit ad eoſdem, nobilitati tuæ conſulimus ut in conſpectu cariſſimi in Chriſto filij noſtri Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris humilies temetipſum, eique ſervias honorem debitum impendendo, Ieremiæ ſequentes exemplum, quem Iſraëlitico populo legimus conſilium tribuiſſe ut Nabuchodonoſor Regi ſervirent & viverent ſub eodem. Si enim Propheta conſuluit ut fidelis populus infideli Regi ſerviret, quanto magis conſulendum eſt tibi ut ſervias Imperatori præfato, cui altiſſimus dedit imperium, cùm catholicus Princeps & fidelis exiſtat, ut ſub ejus vivens imperio pacem obtineas exoptatam. Super eo verò quòd illos caritatem aſſeris non habere, pro eo quòd tecum treugas ad terminum inierunt, nolentes eaſdem in perpetuum ſtabilire, cùm dilectio termino non claudatur, tibi breviter reſpondemus quòd caritas & poteſt & debet etiam ſine treugis haberi, cùm non ſolùm ad amicos ſed etiam ad inimicos ſit ipſa caritas extendenda, dicente Domino: *Diligite inimicos veſtros, benefacite iis qui oderunt vos, & orate pro perſequentibus & calumniantibus vobis;* quæ profectò per treugas non tollitur, ſed fovetur, & ad perfectionem ipſius via facilior præparatur. Tu verò diſpoſitioni divinæ conſentiens, qua idem eſt Imperator ad imperium ſublimatus, ei debitum impendas obſequium & honorem, & nobis, qui, licèt indigni, locum beati Petri tenemus, devotionem & reverentiam cum omnibus qui ſunt tecum fatagas exhibere; quia nos per Legatum quem ad partes illas intendimus deſtinare, Imperatorem eundem faciemus ſollicitè commoneri ut tecum in ſpiritu ambulet lenitatis. Cùm autem ipſum Legatum ad partes illas noveris perveniſſe, tuos ad eum nuntios deſtinabis, ut idem inter te ac Imperatorem prædictum ea quæ pacis ſunt & ſalutis ordinare procuret. Datum Laterani xvi. Kal. April. anno undecimo.

ALVFO CANONICO ſanctæ Anaſtaſis.

SOlet annuere, &c. *uſque* aſſenſum, præbendam quam in Eccleſia ſanctæ Anaſtaſis te proponis legitimè aſſecutum, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti &c. Nulli ergo &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Idus April. anno undecimo. *Epiſt. 48. Ei confirmatur præbenda.*

DECANO SANCTÆ MARIÆ de Blacherna, & Cantori ſanctorum quadraginta, & magiſtro G. Canonico ſancti Pauli Conſtantinopolitanis.

GRavem nobis dilectus filius Alufus Canonicus ſanctæ Anaſtaſis Conſtantinopolitanæ obtulit queſtionem, quòd D. concanonicus ſuus & quidam alij Conſtantinopolitani manus injecerunt in eum, Dei timore poſtpoſito, temerè violentas. Quia igitur hujuſmodi violentarum manuum injectores non eſt dubium incidiſſe in canonem ſententiæ promulgatæ, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, præſumptores eoſdem tamdiu &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani ii. Idus Aprilis, anno undecimo. *Epiſt. 49. Scribitur pro eodem Alufo.*

CANTORI SANCTORVM quadraginta, & magiſtro G ſancti Pauli, & Arn. ſanctæ Mariæ de Cintura Canonicis Conſtantinopolitanis.

VEniens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius Alufus ſanctæ Anaſtaſis Canonicus ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm Decanus ſanctæ Mariæ de Blaquerna & Canonici ſanctæ Anaſtaſis Conſtantinopolitanæ, pro quibus ad ſedem apoſtolicam laboravit, ei præbendæ ſuæ fructus & alia de jure ad ipſum ſpectantia in ſui abſentia promiſerint exhibere, ipſa detinent & reddere contradicunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictos Decanum & Canonicos ut fructus illos & alia eidem exhibeant, ut tenentur, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Laterani Idibus Aprilis, anno undecimo. *Epiſt. 50. Pro eodem.*

PRÆPOSITO ET CAPITVLO de Blaquerna.

COnſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius Arnulfus Eccleſiæ veſtræ *Epiſt. 51. Pro Arnulfo Canonico de Blaquerna.*

Canonicus nobis humiliter ſupplicavit ut ei, qui ad ſedem apoſtolicam veniendo, pro negotiis veſtris & totius cleri Conſtantinopolitani expediendis plurimùm laboravit, pro proventibus ejuſdem Eccleſiæ perceptis à vobis, quos ipſe, ſi præſens fuiſſet in veſtra Eccleſia, percepiſſet, ſatisfieri faceremus eidem. Cùm igitur idem A. inde diſpendium pati non debeat unde præmium dinoſcitur meruiſſe, univerſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus eidem Canonico de proventibus ſibi ſubtractis, donec pro communibus negotiis abſens fuit, taliter providere euretis quòd ipſe propter hoc vobis & Eccleſiæ veſtræ magis obnoxius teneatur, & nos debeamus devotionem veſtram exinde non immeritò commendare. Datum ut in alia.

CARISSIMO IN CHRISTO filio Henrico illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.

Epiſt. 52. Inducitur ut bona Eccleſiæ S. Anaſtaſis ablata reſtituat.

AD audientiam noſtram dilecto filio noſtro Aluſo Canonico Eccleſiæ ſanctæ Anaſtaſis Conſtantinopolitanæ ſignificante pervenit quòd eadem Eccleſia, quæ antequam Conſtantinopolitana civitas caperetur poſt majorem Eccleſiam locum præcipuum obtinebat, gravatur maxima paupertate, bonis ipſius diſtractis multipliciter & conſumptis. Inſuper inclitæ recordationis Baduinus Imperator germanus tuus, cujus ſucceſſor exiſtis, caſalia cum pertinentiis ſuis, poſſeſſiones, & res alias quæ ad Eccleſiam pertinebant prædictam contra juſtitiam occupavit & detinuit occupata, quæ in animæ tuæ periculum reddere contradicis. Quia verò quanto magis greſſus tui à Domino proſperantur, tanto minùs eſſe debes Eccleſiis oneroſus, ſerenitatem tuam rogamus & monemus attentiùs quatenus ſi eſt ita, bona eandem Eccleſiæ ipſi ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram reſtituens, ab ejus ſuper hoc moleſtatione indebita conquieſcas. Datum Laterani XVI. Kal. Maij, anno undecimo.

CANTORI DE BLAKERNA, Præpoſito ſancti Sepulchri, & magiſtro P. Canonico ſancti Pauli Conſtantinopolitani.

Epiſt. 53. Eis committitur cauſa T. Capellani de Bucca leonis.

INſinuantibus T. Capellano Eccleſiæ de Buca Leonis & quibuſdam aliis Clericis Conſtantinopolitanis nos noveritis accepiſſe quòd H. de Attebato & quidam alij Clerici Conſtantinopolitani proventus quarundam rerum quæ in ſortem Clericorum ipſorum ceſſiſſe noſcuntur percipiunt & dividunt pro ſuæ arbitrio voluntatis, illis qui ſuper hoc deberent de jure requiri penitùs inconſultis, & eiſdem, licèt ſæpiùs requiſiti, debitam nolunt reddere portionem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis qui fuerunt evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Laterani XV. Kal. Maij, anno undecimo.

ELECTO NICODEMIENSI, & Præpoſito ſancti Sepulchri & Priori Piſanorum Conſtantinopolitanis.

Epiſt. 54. Committitur eis cauſa ſuper quadam mula.

INnotuit nobis, conquerentibus dilectis filiis A. & D. clericis apud Conſtantinopolim conſtitutis, quòd Decanus ſanctæ Sophiæ ac quidam alij Conſtantinopolitani quandam mulam & res alias pertinentes ad ipſos contra juſtitiam detinent & reddere contradicunt, ſuper blado & rebus aliis injuriantes eiſdem. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

SANCTÆ SOPHIÆ ET SANCTÆ Anaſtaſis Decanis, & Cantori de Blakerna.

Epiſt. 55. Eis committitur cauſa Arnulfi Canonici de Blakerna.

COnqueſti ſunt nobis dilecti filij Ernulfus Canonicus de Blakerna & alij clerici apud Conſtantinopolim conſtituti quòd venerabilis frater noſter Salimbrienſis eis ſuper quibuſdam terris, vineis, pratis & rebus aliis damna gravia & injurias inferre non ceſſat. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis audiatis cauſam, & appellatione remota ſine debito terminetis, facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes &c. Datum ut in alia.

DILECTO FILIO MELDENSI Electo.

Epiſt. 56. Ut impendat benedictionem A. Abbatiſſæ Iotrenſi. *Vide appendicem hujus libri.*

DIlectæ in Chriſto filiæ moniales Iotrenſis monaſterij humili nobis inſinuatione monſtrarunt quòd idem cœnobium propter dilationem benedictionis electæ ipſius tam in ſpiritualibus quàm temporalibus non modica ſuſtinuit detrimenta.

menta. Volentes igitur eidem paterna ſollicitudine providere, diſcretiooi tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus infra quindecim dies poſtquam fueris conſecratus, ſalvo tenore ſententiæ quæ dudum inter bonæ memoriæ prædeceſſorem tuum & A. quondam Abbatiſſam Iotrenſem à nobis lata eſt & nondum executioni mandata, & omni quod utrique competit parti jure, ipſi electæ munus benedictionis impendere non omittas. Alioquin noveris nos venerabili fratri noſtro Trecenſi Epiſcopo in mandatis dediſſe ut ex tunc, ſalvis prædictis omnibus, auctoritate noſtra eandem appellatione remota ſioe dilatione benedicere non poſtponat. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, anno undecimo.

Epiſt. 57. *IN eundem modum Trecenſi Epiſcopo uſque* non omittat. Ideoque fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi dictus electus mandatum noſtrum infra prædictum terminum non impleriť, tu ex tunc, ſalvis prædictis omnibus, auctoritate noſtra eandem electam appellatione remota ſine dilatione benedicere non poſtponas. Datum ut in alia.

DECANO ET CANTORI de Blacherna, & Magiſtro P. de Montiniaco Canonico ſancti Pauli Conſtantinop.

Epiſt. 58. Committitur eis quædam cauſa Conſt.

SIcut dilectus filius Ernulfus Canonicus ſanctæ Mariæ de Cinctura Conſtantinopoli ſua nobis conqueſtione monſtravit, Cantor ipſius Eccleſiæ ac quidam alij concanonici ſui portas ejuſdem Eccleſiæ & res alias per violentiam rapere præſumpſerunt in ejuſdem Canonici & Eccleſiæ præjudicium ac ſcandalum plurimorum. Quia verò nobis noo conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis qui propter hoc fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes, duo veſtrum &c. Datum Laterani XVII. Kal. Maij, anno undecimo.

CANTORI SANCTÆ MARIÆ de Blakerna & Magiſtro G. Sancti Pauli & T. Sancti Georgij Conſtantinopolitanis Canonicis.

Epiſt. 59. Super cauſa conſimili.

DIlecti filij Decanus & Capitulum Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Cinctura tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtrarunt quòd Brino Baliſtarius & quidam alij Conſtantinopolitani ſuper quadam domo Eccleſiæ ſupradictæ in eleemoſyna ſibi conceſſa & rebus aliis graves eis & injurioſi exiſtunt. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit &c. facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

SANCTI ANASTASII, ET ſancti Pauli Decanis & magiſtro G. Canonico ſancti Pauli Conſtantinopol.

QVerelam dilectorum filiorum Decani & Capituli de Blakerna recepimus continentem quòd fratres hoſpitalis * de Bolonia & quidam alij Conſtantinopolitanæ diœceſis ſuper quodam molendino, quadam ſumma pecuniæ, & rebus aliis injuriantur eiſdem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit uſuris ceſſantibus &c. facientes &c. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes, duo &c. Datum ut in alia.

Epiſt. 60. Committitur eis quædam cauſa Capituli de Blakerna.

Hic locus vacuus relictus eſt in originali.

EVDONI PRIORI ET Canonicis domus eleemoſynariæ ſancti Iohannis Andegavenſis tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 61. De confirmatione privilegiorum.

LIcèt locis religioſis diligentiam teneamur paternam impendere, ea tamen loca debemus habere ſpecialiùs commendata in quibus hoſpitalitatis & alia pietatis opera ſtudioſiùs exercentur. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam hoſpitalem domum ſancti Iohannis Andegavenſis, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur Prætereaquaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem domus in præſenti juſtè & canonicè poſſidet &c. *uſque* illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfata domus ſita eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Capellam ſancti Stephani de domo pauperum,

& Capellam ſancti Iacobi de Theſon cum ponte & omnibus pertinentiis ſuis, excluſam Andegavenſem cum molendinis, piſcaturis, & omnibus pertinentiis ſuis, domus de Deſerta cum pertinentiis ſuis, domos veſtras quæ ſunt ſupra pontem Andegavenſem & de utraque folia cum augmentatione nundinarum, & medietatem dicti pontis Andegavenſis cum pertinentiis ſuis, juſtitiam & tenimenta quæ habetis in feudo Regis & aliis dominicis feudis. Tenimenta quæ habetis in Verreriis, in Cheſneia, in feudo de Sance, in Pyreio, in Iuncheriis, Iurleta, Motino, Corrourio, Telleia, in feudis de Fougete, de Rameforti, & Oliverij Andefrei, & Agnetis de Chaſtellione. Redditus quos habetis in Chantoceio, Segreio, Salmurio, Caſtronovo, & ea quæ habetis in Agriſame, in feudo Falconiorum, & in Loicaneria. Villam quæ dicitur Fontanas Borrel, cum omnibus pertinentiis ſuis. Curaturam molendini veſtri de fontibus per terram Boccardi de Marolio. Maſſutam integram de Cuelcio cum hominibus & aliis pertinentiis ſuis. Redditum triginta ſolidorum apud Syrenas. Villam de Rochetis, cùm hominibus & aliis pertinentiis ſuis. Tenimenta quæ haberis in feudis de Foldonio & de Brein. Calefagium veſtrum de Valeia, & paſnagia de Mounes, & ea quæ habetis in Avalo & in Floreio. Sanè novalium veſtrorum, quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Conſtituimus etiam ut Epiſcopus vel officiales ipſius à præſcripta domo nil requirat præter ea quę de jure ſibi epiſcopali debentur, nec miniſtri aut fratres ipſius abſque manifeſta & rationabili cauſa excommunicationi vel ſuſpenſioni ab aliquo ſupponantur. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis, clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, divina officia celebrare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas ſit præfatam domum temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones auferre &c. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona &c. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem.* Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XVIII. Kal. Maij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno * MCCVI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo. * MCCVIII.

EPISCOPO ATREBATENSI.

Epiſt. 61. Eum inſtruit quomodo ſe gerere debeat erga uſurarios & Presbyterũ in hæreſim relapſum.

CVm juxta canonicas ſanctiones ubi multorum ſtrages eſt, ſeveritati ſit aliquid ſubtrahendum, in uſuratios, qui tantum in civitate ac diœceſi tua excreviſſe dicuntur quòd ſi cenſura in Lateranenſi Concilio prodita contra tales proferretur in omnes, omnino claudi Eccleſias præ multitudine oporteret, cum ea poteris cantela procedere ut univerſos in ſimul non involvas, ſed tuum incipias ab aliquibus officium exercere, illius inſtructus exemplo contra quem cùm accipientes denarium murmurarent, non omnibus ſed uni eorum dixiſſe refertur: *Amice, non facio tibi injuriam. Nonne ex denario conveniſti mecum?* &c. Presbyterum verò in cuſtodia ſibi facias deputata manere qui quondam, ut aſſeris, de Canonico regulari monachus Ciſtercienſis effectus, ac deinde ad ordinem nigrum rediens, & demum ad ſecularia devolutus, propter hæreſim quam publicè prædicabat à tuo fuit prædeceſſore per ſeptem annos in cuſtodia carcerali detentus, à qua tandem te ſibi compatiente retractus, retruſus eſt poſtmodum in eandem, quoniam ſicut priùs hæreſes ſeminabat. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Calixti Ciſonienſis.

Epiſt. 63. Vt eis liceat decimas & terras pignori obligare.

CVm, ſicut aſſeritis, quidam laici quaſdam habeant monaſterij veſtri decimas & terras in feudum, præſentium vobis auctoritate concedimus ut ipſas terras & decimas liceat vobis in pignus accipere ac in ſortem quod de fructibus percipietis earum minimè computare, dummodo ſuper obſequio quod ratione feudi tenentur impendere non graventur. Datum Laterani XII. Kal. Maij, anno undecimo.

R. TROSELLI CANONICO ſancti Vrſini Bituricenſis.

Epiſt. 64. Diſpenſatur ſecum ut beneficium teneat, quamvis fuerit judex duelli.

SOlet annuere &c. Licèt autem à majori & ſaniori parte Capituli ſancti Vrſini Bituricenſis electus fueris in Priorem, quia tamen dilectus filius Cantor Bituricenſis Eccleſiæ, qui electus fuerat à quibuſdam, in judicio tibi obiciens quòd unus de judicantibus quoddam duellum extiteras de quo ſanguinis effuſio fuerat ſubſecuta, id per duos teſtes ſufficienter probavit,

non tam propter culpæ tuæ vitium quàm ut deinceps ab aliis evitetur pernicioſum exemplum, quod circa electionem hujuſmodi de te factum fuiſſe dinoſcitur de fratrum noſtrorum conſilio duximus irritandum. Verùm quoniam hujuſmodi duellorum judicia juxta pravam quarundam conſuetudinem regionum non ſolùm à laicis ſeu Clericis in minoribus ordinibus conſtitutis, ſed etiam à majoribus Eccleſiarum Prælatis conſueverunt, prout multorum aſſertione didicimus, exerceri, attendentes quòd prædictum duelli judicium non in accuſationis forma ſed in modum tantùm tibi fuit exceptionis objectum, tuis ſupplicationibus inclinati auctoritate præſentium tibi duximus indulgendum ut hoc penitùs non obſtante ad quamlibet eligi valeas dignitatem, dummodo aliud canonicum non obſiſtat, maximè cùm ex illo duello non ſit mutilatio vel occiſio ſubſecuta. Datum.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Francorum.

Epiſt. 65. Vt domum ædificare poſſit Pariſius pro ſuorum officialium ſervitio.

EX litteris regiæ ſerenitatis accepimus quòd volens tuis ſervientibus, qui in regio ſervitio ſenuerunt, miſericorditer providere, domum quandam Pariſius de bonis tuis & ſervientum ipſorum ædificare diſponis, in qua ipſis vitæ neceſſaria miniſtrentur, nobis humiliter ſupplicans & devotè ut ipſam in jus & proprietatem beati Petri recipere dignaremur, eandem ab epiſcopali jure penitùs eximendo. Cùm igitur magis conveniat ut ipſa domus à ſui fundatione ſit libera quàm poſt fundationem ab epiſcopali debito eximatur, venerabili fratri noſtro epiſcopo & dilecto filio Archidiacono Noviomenſi noſtris damus litteris in mandatis ut fundum in quo domum ipſam intendis conſtruere oblatum beato Petro recipiant vice noſtra, ut ſic in fundo Romanæ Eccleſiæ domus ipſa cum capella & cimiterio ad opus duntaxat hujuſmodi ſervientum de licentia noſtra libera conſtruatur; ita tamen ut nec dioceſani Epiſcopi nec vicinarum Eccleſiarum per hoc juſtitia minuatur; quia ſic intendimus tibi facere gratiam ut illis injuriam minimè inferamus. Datum ut in alia.

CIVIBVS SORANIS.

Epiſt. 66. Confirmantur eis rationabiles eorum conſuetudines.

AD ubera ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ tamquam devoti filij recurrentes, ipſius vos decet dulci lacte nutriri; ut qui hactenus, novercante fortuna, onus portaſtis indebitæ ſervitutis, nunc opitulante gratia novamen inveniatis ſolitæ libertatis. Eapropter, dilecti in domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, rationabiles libertates, bonos uſus, & conſuetudines approbatas, quas à tempore illuſtris Regis Rogerij uſque ad obitum Vuillelmi Regum Siciliæ habuiſtis, vobis paterna benignitate concedimus & auctoritate apoſtolica confirmamus, ut illis licenter utamini fidem nobis integram obſervando. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani.

IN eundem modum *Clericis, Militibus, & univerſis hominibus Roccæ Arcis.* Datum Laterani.

IN eundem modum *univerſis hominibus de Peſclo ſolido.* Datum Laterani.

CONSVLIBVS ET VNIVERSIS Militibus & hominibus tam civitatis quàm burgi Arelatenſis, & nobilibus viris V. de Baucio & aliis Dominis burgi Arelatenſis.

Epiſt. 67. Vt conſueta ſervitia impendant Eccleſiæ Arelatenſi.

SI quàm ſuave ſit jugum & leve onus Eccleſiæ noſceretis, non quæreretis utique vos ab ejus ingenua ſubjectione ſubtrahere ac jugo ſervitutis extraneæ libera colla dare. Accepimus ſiquidem, venerabili fratre noſtro Arelatenſi Archiepiſcopo intimante, quòd cùm Arelatenſi Eccleſiæ ſingulariter fidelitate ac hominio eſſetis aſtricti, occaſione juramenti quod nobili viro Comiti Provinciæ præſtitiſtis, graviter læſiſtis eandem, Salvariam, Vermellariam, & quædam alia in Arelatenſi civitate concedentes eidem in non modicum ejus præjudicium & gravamen, & aliàs ad certa vos ei ſervitia obligantes quæ ſine jactura juris ipſius Eccleſiæ, quæ veſtra eſt domina principalis, illi exolvere non poteſtis. Cùm igitur juramentum non ſit ad vinculum iniquitatis inventum, univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus juramento hujuſmodi non obſtante, quod in quantum per illud eccleſiaſtica libertas offenditur non eſt ut illicitum obſervandum, quicquid ſuper his in damnum Arelatenſis Eccleſiæ fuerit attentatum inutile reputantes, præfato Archiepiſcopo & Eccleſiæ ſuæ debita & conſueta ſervitia impendatis, jura quæ in vobis & civitate veſtra obtinet ad alium injuſtè

transferre nullatenus præſumentes. Datum Laterani VI. Non. Maij, anno undecimo.

ARELATENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 68. Confirmatur ei privilegiũ de non ſolvendis procurationibus Legatorum.

LIcèt per apoſtolicum privilegium ſit indultum ut nulli prorsùs Legato, niſi ei tantùm qui de Romani Pontificis latere fuerit deſtinatus, Arelatenſis provincia ſit ſubjecta, quia tamen ad eliminandam hæreticam pravitatem & rabiem ſedandam hoſtilem ad partes illas Legatos neceſſariò deſtinavimus, quibus te volumus prudenter aſſiſtere ac liberaliter providere, auctoritate tibi præſentium præcavemus ut per obſequia propter neceſſitatem hujuſmodi prædictis Legatis impenſa nullum tibi vel Eccleſiæ tuæ præjudicium generetur. Data eadem.

ABBATI SANCTI MICHAELIS Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 69. De hoſpitali S. Spiritus in diœceſi Halberſtadenſi.

IN noſtra præſentia conſtitutus dilectus filius nobilis vir Comes de Blancoburgo devota nobis inſinuatione monſtravit quòd ferventi voluntate deſiderat ut juxta monaſterium tuum de bonis ſuis in honore ſancti ſpiritus conſtruatur ad opus infirmorum & pauperum hoſpitale, decem & octo manſos optimæ terræ in Elikeſtorp, decimam inſuper ejuſdem loci, quam ibidem à venerabili fratre noſtro Halberſtadenſi Epiſcopo tenere dinoſcitur, ſi fieri poteſt, cum Epiſcopi ejuſdem aſſenſu vel extimatione pro ipſa, & centum marchas argenti ad ſtructuram hoſpitalis ipſius nobis humiliter offerendo, poſtulans nihilominus ut hoſpitale ipſum non ſuo ſed noſtro nomine conſtrui faceremus. Nos igitur ejus pium propoſitum in Domino commendantes, ad jus & poteſtatem Romanæ Eccleſiæ ac utilitatem ſancti ſpiritus in Saxia, cui duæ marcæ puri argenti nomine cenſus, quem Comes conſtituit memoratus, annis ſingulis perſolventur, recepimus donum ejus. Vt autem Comitis ejuſdem intentio per tuam ſollicitudinem debitum conſequatur effectum, in hac parte committendas tibi duximus vices noſtras, devotioni tuæ præſentium auctoritate mandantes quatinus prædictorum omnium noſtro nomine poſſeſſionem apprehendere ſtudeas corporalem, & in prædicto loco ad opus tantummodo infirmorum & pauperum conſtrui facias hoſpitale. Cùm autem conſtructum fuerit & congruè ordinatum, univerſa nobis per tuas litteras fideliter intimare procures; ut de loco ipſo prout expedire viderimus diſponentes, eundem noſtris privilegiis muniamus. Datum Laterani II. Kal. Maij, anno undecimo.

Vide lib. 10. epiſt. 179.

ARCHIEPISCOPO TVRONENSI.

Epiſt. 70. Committitur ei accuſatio adulterij. Cap. Intelleximus. *De adulter.*

INtelleximus tam per litteras venerabilis fratris noſtri Pictavenſis Epiſcopi quàm per ea quæ coram dilecto filio Andrea Subdiacono & Capellano noſtro ſuper hoc auditore conceſſo propoſita pro partibus extiterunt quòd cùm S. laicus Helizabeth uxorem ſuam à maritali conſortio ſine cauſa rationabili depuliſſet, idem Epiſcopus diœceſanus eorum, audiens mulierem eandem cum quodam adultero fornicari, eam & illum vinculo excommunicationis aſtrinxit. Quæ tandem eum qui dicebatur ejus adulter abjurans, abſolutione recepta coram Epiſcopo memorato, prædictum virum ſibi reſtitui poſtulavit. At ille hujuſmodi ei obiciens adulterium, de quo prolem genuiſſe dicebat eandem, & quòd ab ipſo non expulſa ſed ſpontanea receſſiſſet, reſtitutionem ſui propoſuit ei eſſe minimè faciendam. quod mulier memorata prorsùs inficians, replicabat in ipſum quòd fuerat fornicatus, & de fornicatione ſobolem procrearat. propter quod tali exceptione uti non poterat contra ipſam. Cùm autem utrique parti probandi hæc facultate conceſſa, præfata mulier per quoſdam teſtes ejuſdem viri adulterium probaviſſet, quos vir ipſe dicebat tamquam minùs idoneos reprobandos, tandem ab eo fuit ad noſtram audientiam appellatum. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus niſi conſtiterit vel per evidentiam rei, vel per confeſſionem legitimam mulieris, quòd taliter adulterata fuiſſet, adulterij etiam quod vir dicitur commiſiſſe probatione ceſſante, ipſum recipere compellas eandem. Quòd ſi prædicto modo de mulieris fornicatione conſtiterit, niſi teſtes per quos viri adulterium eſt probatum fuerint legitimè reprobati, cùm matrimonij jus in utroque conſiſtat, & paria delicta mutua compenſatione tollantur, nihilominus eum cogas ut eam recipiat & maritali affectione pertractet. Alioquin mulieri prædictæ ſilentium imponere non poſtponas. Datum Laterani VI. Kal. Maij anno undecimo.

CANONICIS ALTARIS beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli Senonenſis.

Epiſt. 72. Confirmatur collatio eis facta cujuſdam Eccleſiæ. * Guillelmus

ANnuere conſuevit &c. *uſque* impertiri. Cùm igitur ad divini cultus augmentum bonæ memoriæ * G. Archiepiſcopus Senonenſis redditus certos altari cujus eſtis obſequio deputati ad ſuſtentationem miniſtrorum ejuſdem in quibuſdam Eccleſiis aſſignarit, & Capitulum Senonenſe ſibi conceſſerit ut in partitionibus ipſis participarent de cetero quemadmodum Canonici ſervientes altari beati Stephani facere dinoſcuntur, & idem Archiepiſcopus in recompenſatione partitionum illarum Eccleſiam de Boſco Regis dicto Capitulo donarit perpetuò poſſidendam, nos veſtris juſtis precibus inclinati prædictos redditus & partem quam habetis in partitionibus memoratis, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, & in ejuſdem Archiepiſcopi litteris pleniùs continetur, vobis & per vos altari prædicto auctoritate apoſtolica concedimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani VI. Non. Maij, anno undecimo.

CANTORI ET CAPITVLO beatæ Mariæ Meduntenſis.

Epiſt. 72. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* aſſenſum, Eccleſiam veſtram & perſonas inibi Domino ſervientes, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſenti rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, auctoritate apoſtolica inhibentes ne dioceſanus Epiſcopus, Archidiaconus vel alius à vobis procurationem indebitam & inſolitam extorquere præſumat, nec in aliquem veſtrum ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel ſuſpenſionis ſententiam promulgare. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

CONVENTVI CORBEIENSIS monaſterij.

Epiſt. 73. Ratificantur quæ facta ſunt per Legatos S. A. Cap. *Cùm venerabilis. De conſuetudine.*

CVm venerabilis frater noſter Epiſcopus Hoſtienſis & dilectus filius Leo tituli ſanctæ crucis Presbyter Cardinalis olim in partibus Alemanniæ legationis officio fungerentur, invenerunt dilectum filium Abbatem de monaſterio Hervvordenſi, quod ad Romanam Eccleſiam nullo mediante noſcitur pertinere, ad monaſterium Corbeienſe, quod etiam eſt Romanæ Eccleſiæ ſpeciale, propria temeritate migraſſe, licentia illud deſerendi vel confirmatione à nobis vel ab ipſis etiam; qui vices noſtras in illis partibus tunc gerebant, nec habita nec petita. Cùmque Northuſium adveniſſet regalia recepturus, * iidem exiſtentes ibidem, ut contemptus ejus manifeſtior appareret, ad eos accedere non curavit, ſe mandatorum ipſorum exhibens modis omnibus contemptorem. Propter quod dicti Legati venerabili fratri noſtro Padeburnenſi Epiſcopo dederunt firmiter in mandatis ut eundem ad ſuam præſentiam evocaret, & prædictis omnibus diligentiùs expoſitis coram eo, ipſum ab omni officio & beneficio ſuſpendere non differret donec noſtro vel illorum ſe conſpectui præſentaret, de contemptu veniam petiturus. Ceterùm cùm ſuum nuntium ad eorundem præſentiam * deſtinaret, ſe ſuper prædictis omnibus per eundem excuſans illius terræ allegavit conſuetudinem generalem, aſſerens quòd pro electionis confirmatione vel obtinenda etiam benedictione vel licentia de uno ad aliud monaſterium tranſeundi ſummus Pontifex vel ejus Legati non erant aliquatenus requirendi, cùm in illis partibus conſuetudo talis hactenus ſit ſervata. Iidem verò Legati precibus multorum inducti tam eccleſiaſticorum quàm ſecularium Principum, qui eoſdem pro ipſo inſtantiſſimè rogaverunt, prædictam ſententiam relaxarunt, præfato Epiſcopo Padeburnenſi mandantes ut memorato Abbati injungere non differret ut uſque ad Dominicam qua cantatur *Lætare Ieruſalem* proximò præteritam nuntios ſuos ad ſedem apoſtolicam deſtinaret, mandatum noſtrum tam ſuper hoc quàm aliis eiſdem mediantibus nuntiis recepturus; quod ſi facere fortè negligeret, ex tunc ipſum in priſtinam ſententiam reducere non differret, & eam faceret firmiter obſervari. Poſtmodum autem cùm ſuos ad ſedem apoſtolicam nuntios deſtinaſſet, iidem volentes eum multipliciter excuſare, ad defenſionem ipſius prædictam conſuetudinem allegarunt. Cùm igitur hæc non tam conſuetudo quàm corruptela meritò ſit cenſenda, quæ profectò ſacris eſt canonibus inimica, ipſam de cetero ſervari nolentes, eiſdem Legatis dedimus in mandatis ut à prædictis nuntiis, Her. videlicet Præpoſito & C. Canonico Eccleſiæ novæ, qui plenam

* *Legendum*, iiſdem exiſtentibus. *Verum mendum extat in regeſto & in authentico Corbeienſi.*

* *In authentico*, direxiſſet

tam Abbatis quàm Corbeienſis conventus procurationem habebant, ſicut nobis conſtitit per publicum inſtrumentum, vice noſtra obedientiam reciperent manualem, facta renuntiatione conſuetudinis antedictæ. Qui tam in conſuetudinis ipſius renuntiatione quàm in obedientia exhibenda noſtrum adimplentes mandatum, litteras ſuper hoc ſuis ſignatas ſigillis apud nos dimittere procurarunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quod factum eſt per nuntios antedictos ratum habentes, de cetero hujuſmodi pravam conſuetudinem nullatenus obſervetis. Datum Laterani v. Nonas Maij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Corbeienſi.

Epiſt. 74. Conceduntur eis quædam privilegia.

QVanto Corbeienſem Eccleſiam nobis & Eccleſiæ Romanæ devotiorem ſumus experti, tanto rationabiles petitiones pertinentes ad ipſam inducimur ſpecialiùs exaudire. Cùm ergo monaſterium veſtrum ab omni juriſdictione cujuſlibet Epiſcopi præterquam ſummi Pontificis ſit exemptum, præſentium vobis auctoritate concedimus ut ordines monachorum veſtrorum & conſecrationes altarium ſeu baſilicarum quæ fuerint infra ejuſdem monaſterij ambitum conſtituta, necnon chriſma & oleum ſanctum, ac cetera Eccleſiæ ſacramenta recipere vobis liceat à quocunque catholico Epiſcopo malueritis gratiam apoſtolicæ ſedis habente. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani 11. Kal. Maij, anno undecimo.

CORBEIENSI ABBATI.

Epiſt. 75. De eadem re.

QVanto Corbeienſem Eccleſiam &c. *ut in alia uſque* exaudire. Quapropter devotioni tuæ præſentium auctoritate concedimus ut officiales monaſterij tui, qui fratrum præbendam contra juſtitiam detinuerint, canonica tibi liceat diſtrictione compellere ad juſtitiam, ſicut debent, ſuper hoc ſub tuo examine faciendam, diſtrictiùs inhibentes ne prædicti officiales per laicalis ſententiæ injuſtitiam in uſus ſuos ſtipendia monachis deputata convertere quavis temeritate præſumant. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & inhibitionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

PATRIARCHÆ Conſtantinopolitano.

Epiſt. 76. Redarguitur de multis exceſſibus.

COntra peſſimam peſtem adversùs univerſalem Eccleſiam Conſtantinopoli nuper exortam tantò ſeveriùs nos oportet apoſtolicam exercere cenſuram quantò perniciosiùs inveterata corrumperet & altiùs creſceret radicata. Non igitur in tui derogationem bonoris, quem, quantum cum Deo poſſumus, illæſum cupimus conſervare, ſed in deſtructionem peſtis ipſius, quam diligenti ſtudio intendimus abolere, ad ea quæ ſubſcripta ſunt nos cum debita noveris proceſſiſſe cautela. Sanè cùm olim tua nobis fuiſſet electio præſentata, nos ſollicitè attendentes quòd ab iis attentata fuerat qui jus non habuerant eligendi, utpote quia nulli tunc temporis in Canonicos ſanctæ Sophiæ canonicè fuerant inſtituti, eam de conſilio fratrum noſtrorum in publico conſiſtorio publicè duximus irritandam, immo veriùs irritam denuntiavimus extitiſſe. Poſtmodum verò de gremio ſedis apoſtolicæ Conſtantinopolitanæ volentes Eccleſiæ providere, cùm Subdiaconus noſter eſſes, nec peccaſſes in electione priori, tamquam qui fueras inſcius & abſens electus, ſi tamen talis nominatio electio poſſit dici, te ad eandem Eccleſiam eligentes, cujus proviſio tunc ad nos tantummodo pertinebat, in Diaconum primò, ac poſtmodum in Preſbyterum ordinare curavimus, & tandem miniſterio noſtro in Epiſcopum conſecratum honore pallei decorare. Licèt autem ſic ordinatus, conſecratus, & palleatus à nobis Conſtantinopolim acceſſiſſes ſuper toto proceſſu negotij noſtras litteras tecum ferens, per quas mandabatur univerſo clero apud Conſtantinopolim conſtituto ut exhiberent tibi obedientiam tam debitam quàm devotam, clerici tamen de parte peregrinorum id facere recuſarunt, firmiter aſſerentes quòd à nobis hæc omnia per ſuppreſſionem extorſeras veritatis. Cùmque tam per te quàm per dilectum filium noſtrum Petrum tituli ſancti Marcelli Preſbyterum Cardinalem tunc apoſtolicæ ſedis Legatum ipſos ad exhibendum tibi obedientiam monuiſſes, ipſi, ne ad id aliquatenus cogerentur, ad ſedem apoſtolicam appellarunt, quorum appellationi etſi prædictus detulerit Cardinalis, non tam propter formam canonicam quàm quia primò interponebatur in Eccleſia Conſtantinopolitana, quæ nuper fuerat ad de-

Vide geſta Innoc. III. cap. 96. & 98.

votionem Eccleſiæ Romanæ reverſa, tu tamen eidem non deferens, in clericos ipſos, ut aſſerunt, excommunicationis ſententiam protuliſti, & cùm Legatus communicaret eiſdem, velut poſt appellationem cui ipſe detulerat non ligatis, tu eos arctiùs evitabas. Ceterùm cùm dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytet Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legatus Conſtantinopolim advenisſet ut pacem inter vos, ad quam evangelizandam miſſus fuerat, reformaret, pro concordia interpoſuit partes ſuas, & ſic apud partes efficaciter laboravit quòd in eum fuit ab eis pariter compromiſſum, te ſub cauſæ periculo ptomittente, iliis autem juramento firmantibus quòd quicquid intet vos per concotdiam, arbitrium, vel judicium ordinaret, inviolabiliter ſervaretis. Volens igitur Cardinalis more boni judicis lites minuere, non augere, tibi præhabita deliberatione præcepit ut clericos ipſos in Eccleſiis in quibus erant, pro inſtitutis baberes; & ipſis injunxit ut tibi tamquam Pattiarchæ ſuo reverenriam & obedientiam debitam exhiberent, ordinatione ſanctæ Sophiæ, ſuper qua in eum ſimiliter fuerat compromiſſum, ſicut clerici aſſerebant, ad tempus ex neceſſaria cauſa dilata; ſupet qua tamen hoc tunc tibi ſub periculo cauſæ mandavit, ut quod ipſe poſtmodum ſtatueret ſuper ea, humiliter reciperes & ſervares. Et licèt iidem clerici, tamquam obedientiæ filij, mandatum Cardinalis ſine dilarione qualibet fuerint executi, tu tamen tuæ promiſſionis oblitus, cùm Legatus quoſdam inſtituiſſet Canonicos in Eccleſia ſanctæ Sophiæ, tibique diſtrictiùs præcepiſſet ut tam eos quàm illos quos prædictus Cardinalis ſancti Marcelli inſtituerat in eadem ſine contradictione reciperes & præbendas pacificè faceres poſſidere, id efficere noluiſti. propter quod ipſi tibi, qui per inobedientiæ vitium cauſæ tuæ incurreras detrimentum, obedientiam ſubtrabentes; ad ſedem apoſtolicam appellarunt, feſtum nativitatis dominicæ proximò prætetitum appellationi ſuæ terminum præfigentes, ad quem tu etiam poſtmodum appellaſti. Procuratoribus igitur utriuſque partis in noſtra præſentia conſtitutis, & in publico conſiſtorio audientia eiſdem indulta, ex parte clericorum ipſorum fuit propoſitum coram nobis quòd poſt appellationem ipſorum & Eccleſiam ſanctæ Sopbiæ theſauro uſque ad ſummam centum milium marcharum & eorum Eccleſias bonis pluribus ſpoliaras; quæ univerſa reſtitui cum inſtantia poſtulabant. Præterea cùm prædictus Cardinalis ſanctæ Suſannæ de communibus proventibus debuerit procurati, & in procurationes ipſius per manum Imperatoris, qui vobis communiter tenebatur, mille & ducenta hyperpera fuerint erogata, de quibus ad te trecenta ratione quartæ ſpectabant, tu ab Imperatore & ab aliis recepiſti non ſolùmodo integrè partē tuam, ſed de parte ipſorum alia trecenta hyperpera extorſiſti; ſicque à procuratoribus tuis ſexcenta hyperpera repetebant. Addebant eriam quòd non tantùm ſupet ordinatione ſanctæ Sophiæ inobediens fueras prædictis Cardinalibus & Legatis, immo veriùs nobis ipſis, in tantum quòd ne obedias aut valeas obedire juramento te in perpetuum obligaras. Sanè ante occupationem regiæ civitatis Veneti cum Francis & Eccleſiarum ſpolia & poſſeſſiones eccleſiaſticas dividere conjurarunt, jurantes hoc etiam quòd ſi Franci baberent imperium, patriarchatum Veneti obtinerent, & ſi patriarchatus forſan deveniret ad Francos, impetium in partem cederet Venetorum. Vnde Veneti ad ſervandæ hujus iniquitatis vinculum in poſterum ſibi providere volentes & hereditate ſanctuarium Domini poſſidere, à te, cùm à præſentia noſtra recederes, exegerunt & receperunt hujuſmodi juramentum, ne videlicet in Canonicum ſanctæ Sophiæ quemquam admitteres qui non eſſet Venetus natione vel apud Venetias per decennium commoratus, omneſque Canonicos in receptione ſua jurare compelleres quòd in Canonicum nullum reciperent qui non præſtaret ſimile juramentum & quòd non eligerent niſi de Venetis Patriarcham. Hoc quoque te bona fide promiſiſſe dicebant, quòd ſtudium & operam diligentem impenderes & quantum in te foret efficaciter laborares ut in tota Romania nec Epiſcopus nec Archiepiſcopus niſi Venetus crearetur. Licèt autem id in partibus Conſtantinopolitanis ſit notum & Venetiis notiſſimum, ut dicebant, & apud nos jampridem fama vulgatum infami, denuntiando tamen hoc ſe dixerunt congruo tempote probaturos. Quantum autem in hoc peccaveris, ſi eſt ita, ſi diligenter attenderis, evidenter advertes. Cùm enim tamquam ſponſus de thalamo matris egrediens ad prædigniſſimæ filiæ ſuæ feſtinares amplexus, non debueras ſterilitatis ei procurare venena, ſed fœcunditatis potiùs quærere medicinam.

Vide geſta Innoc. III. cap. 91. & 97.

Ibid. c. 99.

Sanè ut pater multarum gentium fieres, à patre patrum tam viva voce quàm litteris datum tibi fuerat in mandatis ut de omni populo & natione ſponſæ tuæ filios ſuſcitares, nec acquieſceres tantùm carni & ſanguini, ſed id faceres quod ejus tibi Vicarius revelarat cui de omni gente qui facit juſtitiam eſt acceptus. Hoc fuerat quaſi primum mandatum illius qui te creaverat Patriarcham; & quia in hoc quaſi primo tuam voluit obedientiam experiri, præcipuè fuerat obſervandum. Tu verò non ſolum modo non ſervaſti mandatum, ſed, ſi dicti s veritas ſuffragatur, ut illud ſervare de cetero non valeres, juramentum ad iniquitatis vinculum præſtitiſti. Ecce quales fructus ex nova planta colligimus. Ecce quod exemplum ex facto tuo in divinæ majeſtatis offenſam, injuriam apoſtolicæ ſedis, eccleſiaſticæ libertatis diſpendium, & opprobrium Eccleſiæ generalis ad Reges & populos derivatur. Conjurent ergo Romani, ſi hoc ſub diſſimulatione tranſimus, ne quis ad ſummi pontificatus officium vel conſortium Cardinalium, niſi Romanus fuerit, aſſumatur, noſque pollicerι compellant ut per totum orbem nonniſi Romanos Patriarchas, Metropolitanos, & Epiſcopos ſtatuamus. Verùm dices forſitan te ad id violenter attractum. Sed non fuit tanta violentia quòd cadere debuerit in conſtantem. Et quidem in tali caſu potiùs erat mortem incurrere quàm tanto malo tantum virum in totius Eccleſiæ ſcandalum conſentire, potiùs animam ponere quàm alligare faſciculos totam Eccleſiam deprimentes. Ceterùm à procuratoribus tuis fuit propoſitum ex adverſo quòd mandatum præfati Legati ſuper ordinatione ſanctæ Sophiæ non potuerat aut debueras executioni mandare, cùm ſuper hoc Canonici ejuſdem Eccleſiæ ad ſedem apoſtolicam appellaſſent, nec id poſſet ſine multo Venetorum ſcandalo adimpleri. Præterea cùm mandatum eidem Legato fuiſſet ut ſi Eccleſiam ſupradictam ordinare negligeres vel differres, ipſe procederet ad ordinationem ipſius, & tu jam in ea juxta proprias facultates competentem Canonicorum numerum ſtatuiſſes, auctoritate mandati noſtri nullos inſtituere potuerat in eadem. Super theſauro autem ſanctæ Sophiæ dicebant quòd pro communi tam Eccleſiæ quàm terræ neceſſitate manum extenderas ad eundem; de quo tria milia marcharum Imperatori, duo milia Venetis conceſſeras mutuò, & de quatuor milibus poſſeſſiones ad uſus Eccleſiæ comparaſas, idem facturus de reliquo cum obtulerit ſe facultas. Et licèt procuratores ipſi quod de juramento propoſitum fuerat penitùs denegarent, nos tamen audivimus à quibuſdam quòd cùm Veneti te ad præſtandum illud vehementer arctarent, & negato tibi paſſagio, civitatis etiam prohiberent egreſſum, nec vitare poſſes inſtantiam creditorum, quibus juramento præſtito tenebaris, nonniſi cum adjectione hujus clauſulæ juraviſti, *ſalvo in omnibus apoſtolicæ ſedis jure, auctoritate, reverentia, & honore.* quod Veneti tamen in inſtrumento ſuper hoc confecto non permiſerunt apponi. Quia ergo, ſicut nobis à Domino dicitur per Prophetam, ſolvere debemus colligationes impietatis, ſolvere faſciculos deprimentes, omnes pactiones, conſtitutiones, & conjurationes de rebus eccleſiaſticis in Eccleſiarum diſpendium à prædictis laicis attentatas vel in poſterum attentandas omnino caſſamus, & ſub interminatione anathematis præcipimus non ſervari. Ad hæc præſentium tibi auctoritate mandamus & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus quatenus ſi ſponraneus recognoveris te juramentum hujuſmodi præſtitiſſe, infra duos menſes poſt ſuſceptionem præſentium tam clero Conſtantinopolitano quàm Archiepiſcopis & Epiſcopis, quos præſentes habere poteris, convocatis, publicè juramentum illud abjures, & quòd ipſum non ſerves in poſterum præſtes ſimiliter publicè juramentum, Canonicos ſanctæ Sophiæ ad abjurandum hujuſcemodi juramentum quod feciſſe dicuntur, & jurandum quòd illud de cetero non obſervent, per ſuſpenſionem officij & beneficij appellatione remota compellens, Canonicos quoque in Eccleſia ſanctæ Sophiæ à prædictis Cardinalibus canonicè inſtitutos uſque ad eundem terminum recipias in eadem, & canonias ſuas facias pacificè poſſidere, Clericos & laicos reſiſtentes tam noſtra quàm tua fretus auctoritate per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi forſan in aliquo prædictorum, quod tamen non credimus, negligens fueris vel remiſſus, ex tunc ab officio & beneficio noveris te ſuſpenſum, noſque venerabilibus fratribus noſtris Vericenſi Archiepiſcopo & Epiſcopo Panidenſi & dilecto filio Cantori ſancti Pauli Conſtantinopolitani diſtrictiùs mandaviſſe ut ſuſpenſionem tuam non differant publicare, ac in ceteris mandatum apoſtolicum exequantur. Ceterùm ſi negaveris te præſtitiſſe hujuſmodi juramentum, quia

quia quod de ipſo propoſitum eſt non poſſumus ſub diſſimulatione tranſire, Legato quem Conſtantinopolim in proximo deſtinare proponimus dabimus in mandatis ut utriuſque partis rationes & probationes audiat diligenter, & cauſam plenè inſtructam ad nos remittere non poſtponat, quòd ſi clerici memorati in probatione defecerint, & tu nibil volueris confiteri, quia ſuper hoc non modicùm infamaris, canonicam tibi purgationem indicat, & ſive in purgatione defeceris, ſive potueris re purgare, hæc nobis per litteras ſuas fideliter exponere non omittat, ut ſuper omnibus poſt ejus relationem inſtructi, prout procedendum fuerit procedamus. Super ſexcentis autem hyperperis venerabili fratri noſtro Epiſcopo Salimbrienſi & dilecto filio electo Haraclienſi & Cantori ſanctæ Sopbiæ cauſam committimus ſub hac forma, ut te ad refundenda hyperpera quæ vel de procuratione Cardinalium te ſubtraxiſſe vel de parte clericorum occupaſſe conſtiterit, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento juſtitia mediante compellant. Ceterùm licèt ex eo quòd ſub periculo cauſæ tuæ cum clericis ipſis compromiſeras in Legatum, & mandatum ejus poſtmodum non ſervaſti, per tuam inobedientiam eorum tibi videaris obedientiam ſubtraxiſſe, cùm ſuper obedientia quæſtio verteretur, volentes tamen tibi gratiam exhibere, clericis ipſis injunximus ut uſque ad prædictum terminum obedientiam tibi exhibeant debitam & devotam, eam tibi, ſi obedientiæ filius fueris, extunc etiam impenſuri, & ſubtracturi eandem, ſi forſan inobediens fueris & rebellis, utpote ab officio & beneficio apoſtolicæ ſedis auctoritate ſuſpenſo. Ab impetitione verò clericorum ſanctæ Anaſtaſis ſuper columnis marmoreis quas de ipſorum Eccleſia ad Eccleſiam ſanctæ Sopbiæ tranſtuliſſe diceris ad ornatum altaris, te reddimus abſolutum. Super eo verò quòd Eccleſiam ſanctæ Sophiæ multis milibus marcbarum diceris ſpoliaſſe, ſi res ita ſe babet, taliter per te ipſum corrigas quod feciſti quòd juſta de te non remaneat materia conquerendi, proviſurus attentiùs ne de cetero manus ad bujuſmodi theſaurum extendas, niſi fortè tanta tibi neceſſitas immineret ut deficientibus neceſſariis aliunde, aliquid inde, moderatè tamen, te accipere oporteret; quia quàm deteſtabile ac damnabile in Prælatis Eccleſiarum crimen dilapidationis exiſtat, tuam non credimus prudentiam ignorare. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno undecimo.

EPISCOPO VERICENSI & Epiſcopo Panidenſi, & Cantori ſancti Pauli Conſtantinopolitani.

PRocuratoribus venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Conſtantinopolitani & dilectorum filiorum clericorum de parte peregrinorum Conſtantinopoli commorantium in noſtra præſentia conſtitutis, & in publico conſiſtorio audientia eiſdem indulta, ex parte clericorum ipſorum fuit propoſitum coram nobis quòd ante occupationem regiæ civitatis Veneti cum Francis Eccleſiarum ſpolia & poſſeſſiones eccleſiaſticas dividere conjurarunt, jurantes hoc etiam quòd ſi Franci haberent imperium, patriarchatum Veneti obtinerent, & ſi patriarchatus forſan deveniret ad Francos, imperium in partem cèderet Venetorum. Vnde Veneti ad ſervandum hujus unitatis vinculum in poſterum ſibi providere volentes & bereditate ſanctuarium Domini poſſidere, à Patriarcba, cùm à præſentia noſtra recederet, exegerunt & receperunt bujuſmodi juramentum, ne videlicet in Canonicum ſanctæ Sophiæ quemquam admitteret qui non eſſet Venetus natione vel apud Venetias per decennium commoratus, omneſque Canonicos in receptione ſua jurare compelleret quòd in Canonicum nullum reciperent qui non præſtaret ſimile juramentum, & quòd non eligerent niſi de Venetis Patriarcbam. Hoc quoque ipſum bona fide promiſiſſe dicebant, quòd ſtudium & operam diligentem impenderet & quantum in ſe foret efficaciter laboraret ut in tota Romania nec Epiſcopus nec Archiepiſcopus niſi Venetus crearetur. Licèt autem id in partibus Conſtantinopolitanis ſit notum & Venetiis notiſſimum, ut dicebant, & apud nos jampridem fama vulgatum infami, denuntiando tamen hoc ſe dixerunt congruo tempore probaturos. Præterea cùm dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, Conſtantinopolim adveniſſet ut pacem inter ipſos, ad quam evangelizandam miſſus fuerat, reformaret, pro concordia interpoſuit partes ſuas, & ſic apud partes efficaciter laboravit quòd in eum fuit ab eis pariter compromiſſum, dicto Patriarcha ſub cauſæ periculo promittente, illis autem juramento firmantibus quòd quic-

Epiſt. 77. De eodem argumento.

quid inter ipſos per concordiam, arbi-
trium, vel judicium ordinaret, inviolabi-
liter obſervarent. Volens igitur Cardina-
lis more boni judicis lites minuere, non
augere, ipſi Patriarchæ præhabita delibe-
ratione præcepit ut clericos ipſos in Ec-
cleſiis in quibus erant pro inſtitutis habe-
ret, & ipſis injunxit ut ei tamquam Pa-
triarchæ ſuo reverentiam & obedientiam
debitam exhiberent, ordinatione ſanctæ
Suphiæ, ſuper qua, ſicut Clerici aſſere-
bant, in eum ſimiliter fuerat compromiſ-
ſum, ad tempus ex neceſſaria cauſa dila-
ta, ſuper qua tamen hoc tunc Patriar-
chæ ſub periculo cauſæ mandavit, ut
quod ipſe poſtmodum ſtatueret ſuper ea
humiliter reciperet & ſervaret. Et licèt
iidem clerici, tamquam obedientiæ filij,
mandatum Cardinalis ſine dilatione qua-
libet fuerint executi, Patriarcha tamen
ſuæ promiſſionis oblitus, cùm Legatus
quoſdam inſtituiſſet Canonicos in Eccle-
ſia ſanctæ Sophiæ, eique diſtrictiùs præ-
cepiſſet ut tam eos quàm illos quos di-
lectus filius noſter Petrus tituli ſancti Mar-
celli Preſbyter Cardinalis, apoſtolicæ ſe-
dis Legatus, inſtituerat in eadem, ſine
contradictione reciperet & præbendas pa-
cificè faceret poſſidere, id efficere non
curavit. propter quod ei, qui per inobe-
dientiæ vitium cauſæ ſuæ incurrerat de-
trimentum, obedientiam ſubtrahentes,
ad ſedem apoſtolicam appellarunt, feſ-
tum nativitatis dominicæ proximò præte-
ritum appellationi ſuæ terminum præfi-
gentes; ad quem Patriarcha etiam poſt-
modum appellavit. Ceterùm à procurato-
ribus Patriarchæ fuit propoſitum ex ad-
verſo quòd mandatum præfati Legati ſu-
per ordinatione ſanctæ Sophiæ non po-
tuerat aut debuerat executioni mandari,
cùm ſuper hoc Canonici ejuſdem Eccle-
ſiæ ad ſedem apoſtolicam appellaſſent,
nec id poſſet ſine multo Venetorum ſcan-
dalo adimpleri. Præterea cùm mandatum
eidem Legato fuiſſet ut ſi Patriarcha Ec-
cleſiam ſupradictam ordinare negligeret
vel differret, ipſe procederet ad ordina-
tionem ipſius, & Patriarcha jam in ea jux-
ta proprias facultates competentem Ca-
nonicorum numerum ſtatuiſſet, auctorita-
te mandati noſtri nullos inſtituere pote-
rat in eadem. Licèt autem procuratores
ipſi quod de juramento propoſitum fue-
rat penitùs denegarent, nos tamen au-
divimus à quibuſdam quòd cùm Veneti
Patriarcham ad præſtandum illud vehe-
menter arctarent, & negato ſibi paſſa-
gio, civitatis etiam prohiberent egreſ-
ſum, nec vitare poſſet inſtantiam cre-
ditorum, quibus juramento præſtito
tenebatur, non niſi cum hujus clauſulæ
adjectione juravit, *ſalvo in omnibus apoſto-
licæ ſedis jure, auctoritate, reverentia & ho-
nore.* quod Veneti tamen in inſtrumento
ſuper hoc confecto non permiſerunt appo-
ni. Quia ergo, ſicut nobis à Domino dici-
tur per Prophetam, ſolvere debemus col-
ligationes impietatis, ſolvere faſciculos de-
primentes, omnes pactiones, conſtitutio-
nes, & conjurationes de rebus eccleſiaſti-
cis in Eccleſiarum diſpendium à prædictis
laicis attentatas vel in poſterum attentan-
das omnino caſſamus, & ſub intermina-
tione anathematis præcipimus non ſervari.
Ad hæc eidem Patriarchæ in virtute obe-
dientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus
ut ſi ſpontaneus recognoverit ſe juramen-
tum hujuſmodi præſtitiſſe, infra duos
menſes poſt ſuſceptionem litterarum tam
clero Conſtantinopolitano quàm Archie-
piſcopis & Epiſcopis quos præſentes habe-
re poterit convocatis, publicè juramen-
tum illud abjuret, & quòd ipſum non ſer-
vet in poſterum præſtet ſimiliter publicè
juramentum, Canonicos ſanctæ Sophiæ
ad abjurandum hujuſcemodi juramentum
quod feciſſe dicuntur, & jurandum quòd
illud de cetero non obſervent, per ſuſpen-
ſionem officij & beneficij appellatione re-
mota compellens, Canonicos quoque in
Eccleſia ſanctæ Sophiæ à prædictis Cardi-
nalibus canonicè inſtitutos uſque ad eun-
dem terminum recipiat in eadem & cano-
nicas ſuas faciat pacificè poſſidere, Cleri-
cos & laicos reſiſtentes tam noſtra quàm
ſua fretus auctoritate per cenſuram eccle-
ſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſ-
cendo; quòd ſi forſan in aliquo prædicto-
rum, quod tamen non credimus, negli-
gens fuerit vel remiſſus, ex tunc ab officio
& beneficio noverit ſe ſuſpenſum. Quocir-
ca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta
mandamus quatenus eo in executione man-
dati noſtri ceſſante, ſuſpenſionem ipſius
publicare ac in ceteris exequi mandatum
apoſtolicum procuretis, contradictores,
ſi qui fuerint, vel rebelles ſublato cujuſli-
bet contradictionis & appellationis obſta-
culo per cenſuram eccleſiaſticam coercen-
tes. Quòd ſi non omnes &c. duo &c.
Datum ut in alia.

Vide geſta Innoc. III. cap. 99. & lib. 11. epiſt. 119 166.

EPISCOPO SALIMBRIENSI, & electo Heraclienſi, & Cantori ſanctæ Sophiæ Conſtantinopolitanæ.

Epiſt. 78. Vt Patriarcha compellatur ad refundenda hyperpera.

DIlectus filius W. Præpoſitus ſanctæ Trinitatis, Drogo Caotor ſanctorum quadraginta, & Arnulfus Canonicus ſanctæ Mariæ de Zona procuratores Clericorum de parte peregrinorum apud Conſtantinopolim commorantium in noſtra propoſuerunt præſentia conſtituti quòd cùm dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctę Suſannæ Preſbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, de communibus proventibus debuerit procurari & in procurationes ipſius per manum cariſſimi in Chriſto filij noſtri illuſtris Conſtantinopolitani Imperatoris, qui eiſdem Clericis & venerabili fratri noſtro Patriarchæ Conſtantinopolitano communiter tenebatur, mille & ducenta hyperpera fuerint erogata, de quibus ad Patriarcham trecenta ratione quartæ ſpectabant, Patriarcba prædictus ab Imperatore & ab aliis recepit, non ſolummodò integrè partem ſuam, ſed de parte ipſorum præſumpſit alia trecenta hyperpera extorquere; ſicque à procuratoribus ſuis ſexcenta hyperpera dicti Clerici repetebant. de quibus omnibus procuratores dicebant ſe penitùs nihil ſcire. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictum Patriarcham ad refundenda hyperpera quæ vel de procuratione Cardinalis eum ſubtraxiſſe vel de parte Clericorum occupaſſe conſtiterit per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo mediante juſtitia compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo &c. Datum Laterani xv. Kal. Maij, anno undecimo.

CLERICIS DE PARTE peregrinorum apud Conſtantinopolim commorantibus.

Epiſt. 79. De obedientia præſtanda Patriarchæ.

LIcèt venerabilis frater noſter Patriarcha Conſtantinopolitanus, ex eo quòd ſub periculo cauſæ in dilectum filium noſtrum Benedictum tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem, tunc apoſtolicæ ſedis Legatum, compromiſit vobiſcum & mandatum ejus poſtmodum non ſervavit, per ſuam inobedientiam veſtram ſibi videatur obedientiam ſubtraxiſſe, cùm ſuper obedientia quæſtio verteretur, volentes tamen ei gratiam exhibere, præſentium vobis auctoritate injungimus quòd uſque ad duos menſes, quod utique ſpatium ſibi ad exequendum mandatum noſtrum duximus concedendum, obedientiam eidem exhibeatis debitam & devotam, eam, ſi obedientiæ filius fuerit, ſibi ex tunc etiam impenſuri, & ſubtracturi eandem ſi forſan inobediens fuerit & rebellis, utpote ab officio & beneficio auctoritate ſedis apoſtolicæ ſuſpenſo. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno undecimo.

POTESTATI, CONSILIARIIS & populo Piſanis.

Epiſt. 80. Vt ceſſent ab omni læſione regni Siciliæ.

NEc mater filiorum ſui uteri obliviſci, nec pater offenſus etiam non diligere filios ſuos poteſt. Licèt igitur in facto Sardiniæ ac Siciliæ nos graviter offenderitis, quia tamen paterna viſcera circa vos exuere non valemus, & dilecti filij Comes Tedicus, Hug. Sigerij, Bandinus & Hug. Grotti nuntij veſtri, viri utique providi & fideles, in eo quod ad vos pertinet, ſuper facto Sardiniæ nobis ſatisfacere promiſerunt, ſicut in confecto exinde inſtrumento publico continetur, de facto regni Siciliæ nihilominus pollicentes quòd noſtrum beneplacitum impleatis, devotionem veſtram plurimùm acceptantes, de noſtra gratia reddimus vos ſecuros, & ad gratiæ plenioris indicium, dignitates, immunitates, & libertates quas Piſana Eccleſia temporibus prædeceſſorum venerabilis fratris noſtri Lotharij Archiepiſcopi veſtri noſcitur habuiſſe duximus innovandas, & ut idem Archiepiſcopus, qui eis ſucceſſit in ipſius regimine, poſſit liberiùs illis uti, privilegia, confirmationes, & indulgentias univerſas eidem Eccleſiæ ſeu prædeceſſoribus dicti Archiepiſcopi à prædeceſſoribus noſtris vel à nobis ipſis conceſſas ipſi & eidem Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus, dantes in mandatis eidem ut L. concivem veſtrum à vinculo excommunicationis abſolvat, ita quòd uxor & ſocrus ejus ac terra nihilominus earundem in ea qua manent ſententia perſeverent donec ab eis nobis fuerit ſatisfactum. Monemus igitur univerſitatem veſtram attentiùs & hortamur quatenus in devotione apoſtolicæ ſedis & noſtra taliter perſiſtatis quòd diligendi vos & promptiùs honorandi animum nobis augere poſſitis, ac interim ab omni prorſùs regni Siciliæ læſione ceſſantes, viros ad nos idoneos deſtinetis qui ſuper indemnitate ipſius regni congruam nobis cautionem impendant, ita quòd nec per commune nec per ſpeciale in poſterum offendatur à vobis, & ſatisfactionem exhibeant ſuper facto Sardiniæ repromiſſam. Nos enim plenam juſtitiam exhibebimus,

ſi quis veſtrum adversùs regnum ipſum quicquam habuerit quæſtionis. Datum Laterani v. Idus Maij, anno undecimo.

PISANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 81. De confirmatione privilegiorum.

GRata civitatis Eccleſiæque Piſanæ ſervitia jamdudum apoſtolicæ ſedi exhibita meruerunt quòd eas privilegiis multis & magnis ſtuduit decorare. Nos ergo, qui devotis eidem ſedi beneficia minuere non intendimus, ſed augere, prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, dignitates, immunitates, & libertates quas Eccleſia tua temporibus prædeceſſorum tuorum noſcitur habuiſſe, duximus innovandas, & ut tu, qui eis in ipſius regimine ſucceſſiſti, poſſis liberiùs illis uti, privilegia, confirmationes, & indulgentias univerſas eidem Eccleſiæ ſeu prædeceſſoribus tuis à prædeceſſoribus noſtris vel à nobis ipſis conceſſas tibi ac per ſe ipſi Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

PRÆPOSITO, DECANO, Cantori & Capitulo majoris Eccleſiæ ac univerſo clero Maguntino.

Epiſt. 82. Vt mandata ſedis apoſtolicæ humiliter recipiant.

EX litteris veſtris accepimus quòd etſi ad tempus excommunicatis communicandum duxeritis, ad id faciendum non ſtudij veſtri voluntas, ſed vera & non ſimulata neceſſitas vos induxit; quia tantæ hoſtilitatis furor in veſtris partibus inolevit quòd, ut de alus taceretis, civitatis veſtræ muros ſalvis perſonis exire nullatenus poteratis, nec nuntios qui apud nos excuſationem veſtram proponerent deſtinare. Ac licèt ſuper innocentia veſtra validas & ſufficientes poſſetis inducere rationes, benignitati tamen noſtræ quàm diſputationi potiùs innitentes, de mandato venerabilis fratris noſtri Hogulini Hoſtienſis Epiſcopi & dilecti filij Leonis tituli ſanctæ crucis Preſbyteri Cardinalis ſedis apoſtolicæ Legatorum à dilecto filio Abbate de Eberboch abſolutionis beneficium recepiſtis; qui juxta mandatum ipſorum ſub debito juramenti quod præſtiteratis eidem vobis dedit firmiter in mandatis ut duos ex vobis, & tales quibus fidem poſſemus meritò adhibere, infra Dominicam qua cantatur *Lætare Ieruſalem* ad ſedem apoſtolicam mitteretis mandatum apoſtolicum recepturos. Cùmque dilectus filius Fredericus ſcholaſticus ſancti Victoris & Cuñemannus Canonicus Eccleſiæ ſancti Stephani nuntij veſtri ad nos ex parte veſtra cum ipſis litteris acceſſiſſent, nobis humiliter ſupplicarunt ut vobiſcum miſericorditer agere dignaremur. Nos igitur committentes vos Legatis eiſdem, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatenus mandatum quod ab ipſis Legatis vel à nobis per litteras noſtras fuerit vobis injunctum recipiatis humiliter & ſervetis. Datum Laterani Idus Maij, anno undecimo.

DILECTO FILIO IOHANNI ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diacono Cardinali, S. R. E. Cancellario.

Epiſt. 83. De quadam vvalkeria.

CVm quandam vvalkeriam in fundo ſanctæ Mariæ in Coſmidin ad Cardinalem ipſius Eccleſiæ pertinentem ſumptibus tuis conſtruxeris, nobis humiliter ſupplicaſti ut de ipſa vvalkeria taliter diſponere dignaremur, videlicet quòd poſtquam ex ejuſdem proventibus debitum Eccleſiæ fuerit perſolutum, medietas proventuum provenientium ex eadem ad Eccleſiam devolvatur, de reliqua medietate fiant duæ partes, quarum unam habeat Cardinalis qui pro tempore fuerit, & reliquam hoſpitale per ipſius Cardinalis providentiam & conſilium diſpenſandam. Nos igitur tuis precibus inclinati, ſicut præmiſſum eſt ſtatuimus & præcipimus inviolabiliter obſervari. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis & præceptionis &c. Si quis autem &c. Datum &c.

ABBATISSÆ ET CONVENTVI ſanctorum Anaſtaſij & Innocentij in Ganderſem.

Epiſt. 84. De confirmatione libertatis ejuſdem monaſterij. Vide cap. Cùm dilecta. De confirm. ut vel inutili.

CVpientes olim monaſterij veſtri privilegia renovari, nobis humiliter ſupplicaſtis ut perſonis aliquibus ſcribere dignaremur, quæ privilegia Eccleſiæ veſtræ, quæ propter viarum diſcrimina tutè non poterant ad noſtram deſtinari præſentiam, inſpicerent diligenter & conſcriberent fideliter tenorem ipſorum ſub ſigillis propriis conſignatum noſtro conſpectui præſentandum. Vnde nos veſtris ſupplicationibus inclinati, quatuor Epiſcopis & totidem Abbatibus hoc injunximus exequendum. Qui mandato noſtro parentes, felicis recordationis Agapiti & Iohannis prædeceſſorum noſtrorum privilegiis præſentatis ſibi diligenter inſpectis, eorumdem tenorem ad nos ſub ſigillis ſuis fideliter tranſmiſerunt. Præterea bonæ memoriæ Guillelmus Remenſis Archiepiſco-

pus, tunc Epiſcopus Prænestinus, apoſtolicæ ſedis Legatus, tenorem privilegiorum ipſorum ſub ſigillo ſuo ad noſtram præſentiam deſtinavit. Et ſiquidem, licèt tam Legato quàm inquiſitoribus ſupradictis in hac parte fides debuerit non immeritò adhiberi, nec tunc aliquid appareret propter quod eadem non deberent privilegia renovari; quia tamen C. majoris Eccleſiæ ac I. ſanctæ crucis Hildemenſis Canonici in noſtra conſtituti præſentia proponebant Hildeſemenſem Eccleſiam in quaſi poſſeſſione ſubjectionis ejuſdem monaſterij per centum annos & ampliùs extitiſſe, privilegia ipſa tunc non duximus innovanda; ſed ut tam monaſterio quàm Eccleſiæ memoratæ ſuam juſtitiam ſervaremus, dilectis filiis Pigavienſi, Corbeienſi, & de Lapide ſancti Michaëlis Abbatibus dedimus in mandatis ut ad locum idoneum pariter accedentes, partibus convocatis inquirerent ſuper præmiſſis omnibus diligentiùs veritatem, & uſque ad diffinitivam ſententiam in eodem negotio procedentes, geſta omnia conſcripta fideliter ſub ſuarum teſtimonio litterarum ad ſedem apoſtolicam deſtinarent, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Qui etſi mandatum noſtrum exequi cupientes, partibus in ipſorum præſentia conſtitutis, feſtinarent in cauſa procedere, quia tamen cujuſdam occaſione interlocutoriæ quam tulerunt, pars Hildeſemenſis Eccleſiæ vocem ad nos appellationis emiſit, prædicta cauſa proceſſum habere non potuit coram eis. Partibus itaque propter hoc poſtea comparentibus coram nobis, tu, filia Abbatiſſa, humiliter petiviſti ut præfata deberemus privilegia renovare, præſertim cùm in præſentia prædictorum judicum Hildeſemenſis Eccleſia nihil oſtenderet vel probaret quod monaſterio vel ipſius privilegiis in aliquo derogaret. Ex adverſo verò petebatur inſtanter ut eandem cauſam diſcretis viris committere dignaremur, per quos teſtes reciperentur quos contra privilegia monaſterij, ad probandam videlicet præſcriptionem legitimam, Hildemenſis Eccleſia producere intendebat. Nos autem diligentiùs attendentes quòd jure civili ſit provida deliberatione ſtatutum ut quando periculum teſtium formidatur, ne veritas occultetur, & probandi copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, etiam lite non conteſtata teſtes valetudinarij & alij de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, ad teſtimonium admittuntur, ejuſdem æquitatis ſimilitudine provocati, prædicta privilegia jam quaſi nimia vetuſtate conſumpta, cùm fuerint non in pargameno ſed papyro conſcripta, duximus innovanda, ita quòd ex innovatione hujuſmodi novum jus minimè acquireretur monaſterio memorato, ſed antiquum jus, ſi quod habebat, conſervaretur tutiùs per privilegium innovatum. Ceterùm quia dictum monaſterium ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ ſpectare per prædeceſſorum noſtrorum privilegia monſtrabatur, ne jus apoſtolicæ ſedis permaneret forſitan indefenſum, te, filia Abbatiſſa, procuratricem ipſius duximus ſtatuendam; ut cùm adversùs Eccleſiæ Romanæ poſſeſſiones & jura nonniſi centenaria currat præſcriptio, ipſa coram de Hermarhuſino & de Herſethuſen Abbatibus & Decano Palburnenſi, quibus cauſam tunc commiſimus, procuraret ſuper hoc & aliis vice noſtra quæ coram ipſis eſſent in judicio procuranda. Ne verò contingeret de ipſius ſtatu diutiùs dubitari vel remanere prædictam cauſam ulteriùs indeciſam, eiſdem judicibus dedimus in præceptis ut locum tutum & commodum eligentes, infra ſex menſes poſt litterarum noſtrarum ſuſceptionem teſtes reciperent quos ad præſcriptionem probandam Hildeſemenſis Eccleſia, vel ad interruptionem etiam oſtendendam pars veſtra duceret producendos, & ſi præſcriptionem legitimam Hildeſemēſis Eccleſia comprobaret, niſi probata eſſet interruptio ex adverſo, ſubjectionem ipſius monaſterij adjudicarent eidem, cùm conſtaret ipſum in ſua diœceſi conſtitutum, privilegium quod ipſi monaſterio innovari fecimus corrumpentes; alioquin eidem ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes, monaſterium veſtrum pronuntiarent perpetua libertate gaudere, noſtro ſibi privilegio reſignato. Eiſdem quoque judicibus per alias noſtras litteras duximus declarandum quòd poſtquam contra monaſterium ſæpedictum & libertatem ejus aſſerebatur præſcriptio inchoata, tria ſchiſmata adversùs Romanam Eccleſiam intervenisse noſcuntur. Vnde licèt tam legali quàm canonica ſit diffinitione ſtatutum ut contra ſacroſanctam Romanam Eccleſiam, quæ gaudet privilegio ſpeciali, nonniſi * centum annorum præſcriptio locum ſibi valeat vendicare, tempora tamen intercedentium ſchiſmatum, quæ ſecundùm juris ordinem curſum præſcriptionis impediunt, nolebamus aliqua-

Vide cap. Cùm vobis. De præſcriptionibus.

* Vide Novell. 131. Iuſtin. & cap. 13. 14. 15. De præſcript.

tenus computari, ſed diligenti conſideratione adhibita, de temporum conſideratione ſubduci. Coram quibus judicibus pars Hildeshemenſis Eccleſiæ authentica privilegia veſtri monaſterij exhiberi in judicio & eorum copiam ſibi fieri poſtulavit, ut per inſpectionem eorum arguerent quod contra ipſa poſſet rationabiliter allegari. Ad quod tu, filia Abbatiſſa, taliter reſpondiſti, quòd hoc ſupervacuò petebatur, nec ſuper hoc pars adverſa debebat audiri. Nam cùm tu, Abbatiſſa, intentionem tuam fundaſſes olim per eadem privilegia coram nobis, pars adverſa nihil penitùs obiciens contra ea, ad elidendam intentionem tuam præſcriptionem ſolummodo allegavit, ad eandem probandam poſtulatis induciis & obtentis. Contra quod pars Hildeſementis Eccleſiæ replicavit quòd ad hoc ſaltem erant meritò privilegia exhibenda ut ſi forſan tu contrariam ſententiam reportares, cum innovato à nobis privilegio à te Abbatiſſa judicibus ipſis exhibito, quod juxta mandatum noſtrum in prænominato caſu corrumpi debebat, etiam antiqua privilegia ſcinderentur. Cùmque coram ipſis judicibus, qui teſtibus utriuſque partis receptis, & eorum depoſitionibus ſolemniter publicatis, de cauſæ meritis certiores effecti ſuper controverſiæ deciſione tractabant, tu & pars adverſa ſuper privilegiorum exhibitione non deſineretis adinvicem litigare, cauſam ipſam cum atteſtationibus & allegationibus ad nos remiſere ſufficienter inſtructam. Partibus itaque propter hoc nuper in noſtra præſentia conſtitutis, licèt coram judicibus ſupradictis renuntiatum fuerit allegationibus & concluſum, ex abundanti tamen audivimus quæcunque fuerunt ex utraque parte propoſita. Et licèt ſuper privilegiorum exhibitione ac quibuſdam aliis litigatum fuiſſet aliquandiu coram nobis, quia tamen liquidò conſtitit quòd nos dudum eadem privilegia præſentata nobis in judicio diligenter inſpicientes & examinantes prudenter, ſententialiter approbavimus utraque parte præſente, petitionem magiſtri Hugonis Canonici & procuratoris ejuſdem Eccleſiæ decrevimus reprobandam. Inveſtigantibus autem nobis ſollicitè an præſcriptio legitima, ſcilicet centenaria, probata eſſet, procurator ipſe fuit de plano confeſſus quòd aliter probata non erat niſi per teſtes quoſdam qui dixerant teſtimonium de auditu, adiciens nihilominus in hoc caſu teſtimonium de auditu meritò admittendum, cùm vix poſſet aliquis inveniri qui haberet memoriam temporis tam longævi. Sed & illud deprehendimus manifeſtè, quòd non ſufficeret Hildeſemenſem Eccleſiam præſcriptionem centenariam probaviſſe; quia cùm ſecundùm juris ordinem & formam mandati noſtri debuerint ſchiſmatum tempora de computatione ſubduci, & conſtet inſuper quòd in Romana Eccleſia ſchiſmata ferè per ſexaginta quatuor annos diverſis vicibus infra centum annorum limitem duraverunt, non ſolummodo de præſcriptione centum annorum, ſed etiam centum ſexaginta quatuor conſtare debuit, ut intelligeretur præſcriptio centenaria conſummata. Nos igitur allegationem prędictam, ut ſcilicet teſtimonium de auditu in hoc caſu admitti deberet, frivolam reputantes, cùm in hujuſmodi caſu hoc minimè permittatur à jure, maximè cùm illud inconveniens ſequeretur, ut duo poſſent contradictoriè oppoſita comprobari, quia nobis conſtitit evidenter monaſterium veſtrum, ſicut præmiſſum eſt, ad Romanam Eccleſiam pertinere, ac Hildeſemenſem Eccleſiam centum annorum præſcriptionem, quam objecerant, non probaſſe, de conſilio fratrum noſtrorum te, filia Abbatiſſa, nomine Romanæ Eccleſiæ, cujus fueras procuratrix, ab impetitione Eccleſiæ Hildeſemenſis abſolvimus, ſtatuentes ut monaſterium veſtrum ea de cetero gaudeat libertate quæ in innovato à nobis privilegio invenitur expreſſa. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Laterani v. Idus Maij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPIS ET Epiſcopis, Abbatibus, & aliis Prælatis Eccleſiarum in regno Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 85. Commendat eis Gualam Cardinalem & Legatum.

TEtendiſſe Dominus arcum ſuum in internicionem populi ſui quemadmodum inimicus & quaſi hoſtis dexteram ſuam firmaviſſe videtur ut plaga inimici percuteret terram ſanctam, cujus contritio magna eſt ſicut mare, nec invenitur qui medeatur eidem. Bibit enim calicem iræ Dei profundum & latum, & amaritudine vehementi repleta, non habet ex omnibus caris ſuis qui ſibi conſolationem impendat. Clamat autem ad Dominum, nec exaudit; vociferatur ad eum vim patiens, & non ſalvat: quia deſtruxit eam & non pepercit, inimicum ſuper ipſa lætificans, & cornu hoſtium ſuorum exaltans. Quis jam ergo Chriſti ſanguine pretioſo redemptori exiſtere non videatur ingratus ſi

locum ſuæ redemptionis tanta videns calamitate contritum, toto ſibi non compatiatur affectu? Cujus inquam ſaxo viſcera duriora miſeratione tantæ miſeriæ non frangantur? Quis in tanta contumelia crucifixi tanto zelo debeat non ſuccendi ut ad ejus injuriam repellendam ibi ſe pretioſæ morti, ſi oporteat, non evitet exponere ubi dignatus eſt ille pro ipſo crucem ignominioſam ſubire; quandoquidem loca Chriſti nativitate ſanctificata pollui conſpicit ſpurcitiis paganorum, & ante oculos quaſi Ieſu pendentis in cruce blaſphemantes perfidos inſultare, *Si filius Dei es, nunc de cruce deſcendas, & ſalva teipſum*, quem in tuis iterum crucifigimus & in tuo, viciniam dominici diverſorij minimè reverentes, nec trepidantes ne ſuis injuriis laceſſitus de vicino præſepio infans vagiat, ac de putridis immunditiis eorundem propè ſedens puerpera virgo pudeſcat. Hujus itaque nos doloris immenſitate percuſſi, hujus indignitate prægrandis injuriæ provocati, multifariè multiſque modis, diligenter quidem, quamquam non efficaciter, hactenus ad liberationem ſanctæ Chriſti hereditatis intendimus, & quantum nobis altiſſimus miniſtraverit intendere non ceſſantes, cùm ex apoſtolicæ proviſionis officio nobis ad præſens incumbat Legatum in regnum Franciæ de noſtro latere deſtinare, inter cetera quæ ſuo miniſterio ſunt gerenda, negotium crucis ſpecialiter ei commiſimus promovendum. Cùm igitur idem regnum inter alia regna mundi fuerit ſemper & ſit nobis & apoſtolicæ ſedi devotum ac ſpeciali prærogativa dilectum, ut affectum ſinceræ dilectionis quem gerimus circa ipſum in perſona Legati evidentiùs monſtraremus, talem de conſilio fratrum noſtrorum illuc duximus delegandum quem inter ceteros fratres noſtros ſpeciali caritate diligimus & familiari benevolentia ſuis exigentibus meritis amplexamur, dilectum videlicet filium noſtrum Gualam ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, virum utique vita, fama, ſcientiaque præclarum, conceſſa ſibi plenaria poteſtate ut evellat & deſtruat, ædificet & plantet quæ in Eccleſia Dei evellenda & deſtruenda, ædificanda cognoverit & plantanda. Proinde univerſitatem veſtram monemus attentè & exhortamur in Domino per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus præfatum Cardinalem tamquam Legatum apoſtolicæ ſedis & magnum in Eccleſia Dei locum habentem, immo perſonam noſtram in eo recipientes humiliter & devotè, ipſiuſque ſalutaribus monitis & præceptis tam ſuper orientalis Eccleſiæ ſubventione quàm ſuper aliis quæ vice noſtra duxerit diſponenda pronis mentibus intendentes, mandata pariter & ſtatuta ipſius tamquam devotionis filij recipiatis firmiter & ſervetis; de cujus nimirum circumſpectione provida & providentia circumſpecta indubitanter fiduciam obtinemus quoniam dirigente Domino greſſus ejus, ita regia via curabit incedere quòd, ſicut ei viva voce dedimus in mandatis, non declinabit ad dexteram vel ſiniſtram. Ipſi proinde univerſi & ſinguli reverentiam debitam & devotam obedientiam impendere ſatagatis; ne ſi, quod abſit, à quoquam eſſet aliter attentatum, præter ipſius Cardinalis offenſam, cujus ſententiam, ſi quam in contumaces aut rebelles exigentibus meritis duceret promulgandam, faceremus uſque ad condignam ſatisfactionem inviolabiliter obſervari, noſtram quoque indignationem incurreret, qui ſecundùm Apoſtolum omnem inobedientiam parati ſumus ulciſci. Datum Anagniæ IV. Kal. Iunij, anno undecimo.

GVALÆ SANCTÆ MARIÆ IN Porticu Diacono Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

PLenam gerentes de tua diſcretione fiduciam, cauſam quæ vertitur inter cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem & cariſſimam in Chriſto filiam noſtram Ingeburgem Reginam Francorum illuſtres ſuper maleficio quo idem Rex aſſeritur impeditus, tuæ duximus experientiæ committendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus proviſa eidem Reginæ plenaria libertate, cauſam ipſam appellatione remota diligenter examines, & ſi de partium proceſſerit voluntate, canonico fine decidas; alioquin ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remittas examen, præfigens partibus terminum competentem quo recepturæ ſententiam per idoneos reſponſales noſtro ſe conſpectui repræſentent. Datum ut in alia. *Epiſt. 86. Committitur ei cauſa divortij Philippi Regis.*

LONDONIENSI ET ROFFENSI Epiſcopis, & Decano Lincolnienſi.

INter ceteras anguſtias & preſſuras quibus peccatis exigentibus Eccleſia ſubjacet Anglicana, gravem venerabilis fratris noſtri Eboracenſis Archiepiſcopi nuper accepimus queſtionem, quòd cùm *Epiſt. 87. De interdicto provinciæ Eboracenſis ſervando.*

cariſſimus in Chriſto filius noſter Iohannes Rex Anglorum illuſtris ab Eccleſiis & elcemoſynis Eboracenſis provinciæ rertiam decimam diſpoſuiſſet recipere, idem Archiepiſcopus hoc præſenriens, pro tuenda eccleſiaſtica libertate ſedem apoſrolicam appellavir, ſe ac ſua & univerſos ejuſdem provinciæ clericos ſedis apoſtolicæ protectioni ſupponens. Verùm Rex ipſe à propoſito quod præconceperat non recedens, non ſolùm de dominio ipſius & ab ipſo tenentibus, ſed etiam à religioſis & pleriſque clericis Eboracenſis provinciæ terriam decimam ſuorum proventuum contra eccleſiaſticam libertatem recepit. Ad hæc, cùm idem Archiepiſcopus, hujuſmodi mala ferre non prævalens, de Anglicanis parribus receſſiſſet ad noſtram præſentiam acceſſurus, idem Rex ipſum ac ſuos temporalibus mobilibus & immobilibus ſpoliavit, ac juriſdictionem ejuſdem circa ſpiritualia mulripliciter juxta ſuæ beneplacitum voluntatis impediens, poſſeſſiones ejus & nemora in grave præjudicium Eboracenſis Eccleſiæ fecit diſtrahi, in pluribus aliis ſibi & ſuis injurioſus exiſtens admodum & moleſtus. Quia igitur tantam Dei & Eccleſiæ ſuæ injuriam, non tantum propter diſpendium temporalium quantum propter periculum animarum, nequaquam nos convenit conniventibus occilis pertranſire, licèt ſuper hoc venerabilibus frarribus noſtris Elienſi, Wigortienſi, & Herefordenſi Epiſcopis apoſtolicas litteras duxerimus deſtinandas, nihilominus tamen vobis præcipiendo mandamus quatenus omni mundano timore poſtpoſito dictum Regem monere artentiùs & inducere quantocius ſtudeatis ut ſuæ ſaluti conſulens & honori, tam ipſi Archiepiſcopo quàm Eccleſiis & aliis ad eum ſpectanribus infra trium menſium ſpatium poſtquam fuetit à vobis commonitus ablara reſtituat univerſa, & de damnis & injuriis ſatisfaciat competenter. Alioquin, cùm Deo magis oporteat nos deferre quàm homini, præfatum Regem ad hoc per interdictum totius Eboracenſis provinciæ ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compellatis, non permittentes in ipſa aliquod divinum officium præter parvulorum baptiſma & pœnitenrias morientium celebrari, & facientes illud uſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate noſtra inviolabiliter obſervari. Si verò Rex ipſe contra eundem Archiepiſcopum aliqua duxerit proponenda, reſtitutione plenaria priùs facta, audiaris hinc inde propoſita; & ſi mota quæſtio eccleſiaſticum forum expoſcat, eam diligenrer examinare curetis, ac inſtructam pleniùs ad noſtram præſentiam remirtentes, præfigatis partibus rerminum competentem quo per idoneos reſponſales noſtro ſe conſpectui repræſentent, per nos dante Domino juſtitiam recepturæ. Verùm ſi quæſtio talis fuerit quòd merè ad forum pertineat ſeculare, idem Archiepiſcopus eam ſub ſuo judice tractari ſuſtineat & decidi. Provideatis autem attentiùs & appellatione remota ſub pœna conſimili diſtrictiùs inhibere curetis ut quandiu quæſtio mota duraverit, nihil in ipſius Archiepiſcopi & ſuorum præjudicium innoverur, ſed redeundi in Angliam & morandi plenam & liberam habeant facultatem. Teſtes autem qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogaris veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetraris. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Anagniæ vi. Kal. Iunij, anno undecimo.

Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 172.

MAIORIS ECCLESIÆ & ſancti Gereonis Decanis, & Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum Colonien.

Epiſt. 82. Committitur eis quædam cauſa Archiepiſcopi Colonienſis. Vide Raynald. ad ann. 1208. §. 11.

POſtquam Adulphus quondam Colonienſis Archiepiſcopus in præſentia Legarorum noſtrorum juravit noſtris parere mandatis ſuper iis pro quibus fuerat excommunicatione notatus, ad præſentiam noſtram abſolutus acceſſit, & gravem querelam expoſuit coram nobis quòd venerabiles fratres noſtri Archiepiſcopus Maguntinus & Cameracenſis Epiſcopus ac dilectus filius magiſter Henricus ſcholaſticus ſancti Gereonis iniquè proceſſerant ad depoſitionem ipſius, rum quia mandati noſtri fines exceſſerant, tum quia juris ordinem non ſervarant, adiciens eos ſibi fuiſſe manifeſtè ſupectos, & litteras quarum occaſione proceſſerant per expreſſionem falſitaris & veritatis ſuppreſſionem obtentas. Vnde petebat ut dignaremur eorum revocare proceſſum ipſumque in eum ſtarum reducere in quo fuerat antequam eſſet in eum hujuſmodi ſententia promulgata, offerens ſe præſcripta omnia probaturum. Ipſi verò in noſtra præſentia conſtituti proceſſum ſuum multipliciter excuſantes, aſſeruerunt hæc omnia penitùs eſſe falſa. Venerabilis autem frater noſter Bruno Colonienſis Archiepiſcopus,

contra

contra quem ipſius Adulphi petitio dirigi videbatur, non conteſtando litem, nec ingrediendo judicium, elidens petitionem ipſius, quodam oppido quod dicitur Nuxia ſe per eum aſſeruit ſpoliatum, quod per violentiam detinebat. Vnde cùm ſpoliatus ſpoliatori non debeat ſecundùm canonicas ſanctiones in judicio reſpondere, dicebat eundem Adulphum audiendum non eſſe niſi prædictum ſibi eſſet oppidum reſtitutum. Nos igitur auditis iis & aliis quæ fuere propoſita coram nobis, de communi fratrum noſtrorum conſilio ita duximus providendum, ut quoniam æſtatis imminente fervore propter aëris intemperiem neutri ſecurum erat in urbe moram protrahere longiorem, ne interim propter hoc pacis negotium, quod tractatur circa imperium, turbaretur, adventum Domini proximò futurum peremptorium terminũ utrique præfiximus, in quo per ſe vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, ut tam ſuper ſpoliatione quàm aliis ſuper quibus curaverint proſequi cauſam tuam, auctore Domino procedamus ſicut fuerit procedendum, prædictus autem Bruno Archiepiſcopus juriſdictionem archiepiſcopalem in omnibus exequatur, & univerſi tam Clerici quam cives, miniſteriales, Barones, & nobiles, ſeu quilibet ordinis cujuſcunque in Colonienſi provincia conſtituti ei reſpondeant ſuper cunctis in quibus teneri Archiepiſcopo dinoſcuntur. Memoratum verò Adulphum caſtris illis non providimus interim ſpoliandum quæ ante Archiepiſcopi ſæpedicti captivitatem noſcitur tenuiſſe, inhibentes eidem ne præfatum Brunonem Archiepiſcopum, Eccleſias, vel civitatem Colonienſem vel miniſteriales beati Petri per ſe vel per alium moleſtare præſumat, ſed & temporalia univerſa quæ idem Archiepiſcopus obtinet, ſibi & ſuis in pace dimittat. Vniverſa verò quæ de beneficiis eccleſiaſticis ab excommunicationis ſuæ tempore attentavit in irritum revocamus, hoc pronuntiantes nihilominus ad cautelam, quòd etſi delegati prædicti ad depoſitionem ipſius minùs legitimè proceſſiſſent, quod ipſi tamen inordinatè feciſſent nos poſſemus facere ordinatè. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus quod à nobis taliter eſt proviſum facians auctoritate noſtra ſine refragatione qualibet firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Idus Maij, anno undecimo.

IOHANNI REGI
Anglorum illuſtri.

Epiſt. 89. De negotio Cantuarienſi. *Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 219.*

SI diligenter attendas quòd is qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, factus obediens Deo patri uſque ad mortem crucis, profectò non injurioſum ſed glorioſum potiùs reputabis coram ſuo ſibi humiliari Vicario qui eſt Rex Regum & Dominus dominantium, per quem etiam Reges regnant & Principes principantur, cui ſervire nihil eſt aliud quàm regnare. Hoc utique tantum tui redemptoris exemplum regium debet animum inclinare ut in quo te pro Dei reverentia coram nobis humiliare cœpiſti, aliud non retineas quod humilitatis hujuſmodi plenum poſſet meritum impedire, nec ad humiliandum te ſub potentiſſima manu Dei contrariis affectibus capiaris, ſed Regis more prudentis animo dominatus, totam ad illud inflectas arbitrij libertatem, ſententiam Salomonis Regum ſapientiſſimi conſiderando dicentis: *Melior eſt patiens viro forti, & expugnatore urbium qui animo dominatur.* Ingredere igitur, fili dilectiſſime, ad cor tuum, & urbem hoſtium in ipſo contra te aggredere communitam. Admove circa ipſam divini timoris arietem, ſalutifero cujus impulſu adversùs te in teipſo conſiſtentia caſtra confringas; ut remotis hoſtilium machinarum obſtaculis, contrariam tibi arcem prorsùs expugnes, ac demum in hac interiori pugna idem ipſe victus & victor, tyranno penitùs inde fugato, mentis tuæ pacifices civitatem, in qua reſidens & præſidens ſicut Rex, circa negotium de quo agimus affectum carnis ſub dominio redigas rationis. Gaudemus autem in Domino & in potentia virtutis ipſius quòd hoc ſalutiferæ pugnæ modo vim tibi tecum confligendo feciſſe videris, & circa negotium Cantuarienſis Eccleſiæ, in quo fortè plus debito tuo duximus deferendum honori, non quidem ut conſuetudinem approbaremus iniquam, ſed ne juri tuo videremur aliquatenus derogare, majori jam ex parte ab inconſulto propoſito & improvido conſilio receſſiſti, per dilectum filium Abbatem Belliloci, per quem apoſtolatui noſtro ſcripſiſti ut ea quæ nobis ex tua parte proponeret crederemus, liberaliter offerendo quòd licèt in ipſo negotio te reputes multipliciter aggrauatũ, ob devotionẽ tamen

Vide lib. 11. epiſt. 220.

Vide epiſt. ſeq. & geſta Innoc. III. cap. 131.

& reverentiam quam erga Romanam Eccleſiam noſtramque perſonam aſſeris te habere, paratus es venerabilem fratrem noſtrum Stephanum Cantuarienſem Archiepiſcopum S. R. E. Cardinalem ſicut Archiepiſcopum Cantuarienſem recipere & tractare, præſtita ſecuritate tam ſibi quàm ſuis quæ ad hoc viſa fuerit opportuna, & reſtitutionem plenariam ablatorum promittens perſonis pariter & Eccleſiis faciendam. Monacbos quoque Cantuarienſes permittes ad Eccleſiam ſuam redire ac manere ſecuros, quamquam hoc tibi grave plurimùm videatur ex eo quòd in ipſo negotio contra te credis eoſdem proditoriè machinaros. Regalia verò per eundem Abbatem in noſtris manibus poſuiſti, ut nos ea pro noſtro beneplacito conferamus. Qui nimirum interrogatus cur non eadem ipſe conferres, ſed potiùs nobis traderes conferenda, reſpondit quòd nondum animus tuus potuerat inclinari ut familiarem eidem Arcbiepiſcopo gratiam exhiberes. Nos igitur iis auditis, de conſilio fratrum noſtrorum boc modo circa præfata regalia duximus procedendum, ut & reciperemus ea ſine præjudicio juris tam eccleſiaſtici quàm regalis, & Archiepiſcopo memorato tribui mandaremus, ſi forſan ad hoc induci nequiveris ut ea ſibi conferas per teipſum, ita quòd ipſe tibi pro ipſis quemadmodum ſui prædeceſſores tuis progenitoribus teneatur, venerabilibus fratribus noſtris Londonienſi, Elienſi, & Wigornienſi Epiſcopis per noſtras dantes litteras in mandatis ut niſi requiſitus ab ipſis ea ſibi volueris ipſe conferre, ipſi, proviſo prudenter ne quid deceptionis contra libertatem eccleſiaſticam interveniat, prælibata regalia præſcripto modo recipiant, dictoque Archiepiſcopo cnnferant vice noſtra, & iis quæ ſuperiùs ſunt expreſſa rite peractis, ſententiam interdicti relaxent, faciendo præfatum Archiepiſcopum, ſicut expedit, ad Cantuarienſem Eccleſiam proficiſci; quem profectò monemus & per noſtras litteras exbortamur ut ſuam ponens principaliter ſpem in Domino, circa te talem ſe ſaragat exbibere quòd ad profectum Eccleſiæ ſibi commiſſæ meliùs promovendum familiaritatis & gratiæ tuæ poſſit ſibi comparare favorem. Speramus enim in eo in cujus manu cor Regis exiſtit, & quocunque voluerit vertet illud, quòd ſicut in boc negotio conſilium tuum in parte dirigere jam incepit, ita ipſnm finali quoque proſequetur effectu; ut ad curam ſuſcepti regiminis efficaciter exequendam ei non ſolùm impedimentum non inferas, ſed adjumentum impendas. Licèt igitur in præmiſſis tuam devotionem plurimùm acceptemus, attendentes tamen non tam nobis quàm tibi exiſtere honorificum ut per te ipſa regalia conferantur, ſerenitatem regiam rogamus attentiùs & propenſiùs exbortamur, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes quatenus hoc nobis liberalirer concedas in donum ut per te ipſum memoraro Archiepiſcopo præfata regalia largiendo, debitam ab eo fidelitatem recipias, noſtris in hoc potiſſimùm conſiliis acquieſcens magnificentiæ tuæ abſque dubio profuturis. Iam ergo de manſuetudine regali ſecuri, & de ipſius Arcbiepiſcopi providentia non incerti, ipſum & Cantuarienſem Eccleſiam ſummo Deo & in ipſo tibi fiducialirer commendamus, ſperantes & pro certo tenentes quòd erga te ſe talem exhibere curabit quòd tuam ſibi ex merito comparabit gratiam & favorem, ac in rerum experimento cognoſces quàm fideliter & veraciter apud te inſtiterimus pro eodem. Datum Anagniæ VI. Kal. Iunij, anno undecimo.

CANTUARIENSI Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali.

Epiſt. 90. De eodem argumento. *Vide epiſt. 89. & geſta Innoc. III. cap. 131.*

CAriſſimus in Chriſto filius noſter Iohannes Rex Anglorum illuſtris nuper nobis per dilectum filium Abbatem Belliloci litteras hujuſmodi deſtinavit, ut quæ nobis ex parte ſua proponeret crederemus. Ipſe verò propoſuit quòd licèt ſe in negotio Cantuarienſis Eccleſiæ reputaret multipliciter aggravatum, ob devotionem tamen & reverentiam quam erga Romanam Eccleſiam noſtramque perſonam aſſeerit ſe babere, paratus eſt ſicut Cantuarienſem Archiepiſcopum te recipere ac tractare, præſtita ſecuritate tam tibi quàm tuis qnæ ad hoc viſa fuerit opportuna, reſtitutionem plenariam ablatorum promittens perſonis pariter & Eccleſiis faciendam; monachos quoque Cantuarienſes permittet ad Eccleſiam ſuam redire ac manere ſecuros, quamquam hoc ſibi grave plurimùm videatur ex eo quòd in ipſo negotio contra ſe credit eoſdem proditoriè machinatos. Regalia verò in manu noſtra poſuit per eundem Abbatem, ut nos ea pro noſtro beneplacito conferamus. Interrogatus autem cur non idem ipſa conferret, ſed potiùs nobis traderet conferenda, reſpondit quòd

nondum animus ejus potuerat inclinari ut familiarem tibi gratiam exhiberet. Nos igitur iis auditis, de conſilio fratrum noſtrorum hoc modo circa præfata regalia duximus procedendum, ut & reciperemus ea ſine præjudicio juris tam eccleſiaſtici quàm regalis, & tibi etiam tribui mandaremus, ita quòd ſibi pro ipſis quemadmodum tui prædeceſſores ſuis progenitoribus tenearis. Vnde venerabilibus fratribus noſtris Londonienſi, Elienſi, & Wigornienſi Epiſcopis per noſtras damus litteras in mandatis ut, proviſo prudenter ne quid deceptionis contra libertatem eccleſiaſticam interveniat, prælibata regalia præſcripto modo recipiant, tibique conferant vice noſtra, ſi forſan idem Rex, cui ſuper hoc affectuoſiſſimè ſcribimus, induci nequiverit ut ipſe conferat ea tibi, & his quæ ſuperiùs ſunt expreſſa rite peractis, ſententiam interdicti relaxent, faciendo te, ſicut expedit, ad Cantuarienſem Eccleſiam proficiſci. Monemus ergo fraternitatem tuam & exhortamur attentiùs, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus tuam ponens principaliter ſpem in Domino, circa præfatum Regem talem te ſatagas exhibere quòd ad profectum Eccleſiæ tibi commiſſæ meliùs promovendum familiaritatis & gratiæ ſuæ poſſis tibi comparare favorem. Speramus enim in eo in cujus manu cor Regis exiſtit, & quocunque voluerit vertet illud, quòd ſicut in hoc negotio conſilium ejus in parte dirigere jam incepit, ita ipſum finali quoque proſequetur effectu, ut ad curam ſuſcepti regiminis efficaciter exequendam tibi non ſolùm impedimentum non inferat, ſed adjumentum impendat. Datum ut in alia.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Wigornienſi Epiſcopis.

Epiſt. 91. De eodem argumento.

FRaternitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatenus mandatum quod ſuper negotio Cantuarienſis Eccleſiæ per alias litteras nunc ultimò vobis facimus diligenter per omnia obſervantes, cùm univerſa quæ continentur ſub ipſo fuerint rite peracta, ſi fortè ſuper aliquo quicquam quæſtionis emerſerit, à cariſſimo in Chriſto filio noſtro Iohanne Rege Anglorum illuſtri idonea cautione recepta quòd noſtro conſilio & mandato pareat ſuper eo, interdicti ſententiam nihilominus relaxetis. Datum ut in alia.

NICOLAO ABBATI monaſterij ſanctæ crucis quod dicitur de Saxovivo.

Epiſt. 92. De confirmatione privilegiorum.

IN privilegio felicis memoriæ Paſchalis Papæ ſecundi de verbo ad verbum ſic perſpeximus contineri. PASCHALIS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Alberto Abbati monaſterij ſanctæ crucis quod dicitur de Saxovivo ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Divinis præcepris & apoſtolicis monitis informamur ut pro Eccleſiarum omnium ſtatu impigro vigilemus effectu. Eapropter Eccleſiam ſancti Apolenaris juxta Sambrum fluvium tuæ tuorumque ſucceſſorum ſollicitudini regendam diſponendamque committimus. Quam videlicet Eccleſiam Mevanius judex in juris proprij fundo conſtituens, beato Petro ſanctæque ejus Romanæ Eccleſiæ obtuliſſe memoratur; ubi etiam ſeipſum ſecularibus curis exutum ordini monaſtico mancipavit. in quo nimirum loco jamdudum diſciplinæ diſſolutio contigit. Ad reformandam igitur ordinis monaſtici diſciplinam; ſupradictam beati Apolenaris Eccleſiam tibi tuiſque ſucceſſoribus committentes, monaſterio veſtro, quod per Dei gratiam diſciplina dicitur ac religione pollere, tamquam membrum capiti in perpetuum counimus, ſtatuentes ut univerſa ad ſupradictam Eccleſiam pertinentia in veſtra ſemper diſpoſitione permaneant, nec nulli deinceps perſonæ liceat aut ipſam Eccleſiam aut prædia vel bona quælibet ad eam pertinenria quibuſlibet in locis ſita à monaſterij veſtri poſſeſſione ſubtrahere; ſed ſic in perpetuum conſervetur ſicut in præſentis decreti pagina officij noſtri ſancit auctoritas. Si quis autem, quod abſit, auſu temerario huic noſtro decreto contraire tentaverit, honoris & officij ſui periculum patiatur, aut excommunicationis ultione plectatur, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit. Sanè pro eadem Eccleſia cenſum denariorum quatuor quotannis Lateranenſi palatio perſolvetis. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarij XVI. Kal. Aprilis, Indict. IX. incarnationis dominicæ anno MCXVI. pontificatus autem Domini Paſchalis II. Papæ anno ſeptimo decimo.] Nos igitur ipſius prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, ut ejus conſtitutio debitum conſequatur effectum, eandem conſtitutionem præſenti pagina

innovamus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum &c. noſtræ confirmationis & innovationis &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ III. Kal. Iunij, anno undecimo.

NOBILIBVS VIRIS RINGRAVIO & Vberto de Sunnemburch.

Epiſt. 93. Temporalia archiepiſcopatus Maguntinenſis eis committuntur.

QVanto venerabilem fratrem noſtrum Maguntinenſem Archiepiſcopum ſinceriori diligimus in Domino caritate, tanto circa ſuas juſtitias conſervandas abundantiorem ei favorem nos convenit impertiri. Cùm igitur ipſe de fide ac prudentia veſtra confidens, negotia ſua vobis commiſerit procuranda, nobilitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur quatenus univerſa jura temporalia Maguntinenſi Archiepiſcopo competentia, illis nunc duntaxat exceptis quæ ad regalia pertinere noſcuntur, ad opus & mandatum ipſius taliter procuretis quòd de fideli & prudente poſſitis ſollicitudine commendari. Nos enim Principibus, Comitibus, Baronibus, miniſterialibus, & aliis in Maguntinenſi dioceſi conſtitutis, apud quos idem Archiepiſcopus hujuſmodi habet jura, direximus ſcripta noſtra ut ſuper ipſis vobis, prout tenentur, reſpondeant vice ſua. Datum Anagniæ III. Non. Iunij, anno undecimo.

ABBATIBVS, PRÆPOSITIS, ET univerſo clero & populo Maguntinenſi.

Epiſt. 94. De eodem argumento.

QVanto venerabilem fratrem noſtrum Maguntinenſem Archiepiſcopum &c. *uſque* impertiri. Monemus igitur univerſitatem veſtram & exhortamur attentiùs, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus his quibus ipſe jura tam ſpiritualia quàm temporalia Maguntinenſi Archiepiſcopo competentia, illis nunc duntaxat exceptis quæ ad regalia pertinere noſcuntur, procuranda commiſerit vice ſua, curetis, prout tenemini, reſpondere de ipſis. Alioquin venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Treverenſi & dilectis filiis Abbati de Remeſtorf Treverenſis dioceſis & Archidiacono Treverenſi dedimus in mandatis ut vos ad id per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum ut in alia.

ABBATIBVS, PRÆPOSITIS, & univerſo clero, Comitibus, Baronibus, miniſterialibus, & aliis in Maguntinenſi dioceſi conſtitutis.

Epiſt. 95. Super eadem materia.

QVanto venerabilem fratrem noſtrum Maguntinenſem Archiepiſcopum &c. *uſque* impertiri. Monemus ergo univerſitatem veſtram & exhortamur attentiùs, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus his quibus ipſe jura &c. *uſque* de ipſis. Alioquin venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Treverenſi &c. *ut ſuprà uſque ad finem.* Dat. eadem.

PRÆPOSITO, DECANO, & Capitulo Sueſſionenſi.

Epiſt. 96. Vt Robertum Vaiſſiaci permittant gaudere præbenda Sueſſionenſi.

OLim bonæ memoriæ Sueſſionenſi Epiſcopo in partibus Conſtantinopolitanis agente, officiales ipſius per litteras noſtras rogandos duximus & monendos, nihilominus ipſis præcipiendo mandantes ut dilecto filio Roberto Vaſſiaci Diacono eccleſiaſticum beneficium non habenti præbendam in Sueſſionenſi Eccleſia, ſi qua vacaret ibidem, pro reverentia beati Petri & noſtra ſine qualibet difficultate conferrent; alioquin primò vacaturam donationi noſtræ præcepimus reſervari perſonæ idoneæ conferendam, vobis dantes etiam in præceptis ut ad præbendam, ſi qua in veſtra Eccleſia tum vacaret, vel quam primò vacare contingeret, nullum recipere præſumeretis in Canonicum niſi cui nos conferendam provideremus eandem. Cùm autem poſtmodum quædam in Eccleſia ipſa vacaſſet præbenda, præfatus Epiſcopus interim de ſua peregrinatione reverſus, ipſam, apoſtolico præcepto contempto, nepoti ſuo de facto, cùm de jure nequiverit, pro ſua voluntate conceſſit. Deinde verò, licèt vos nobis ſcripſeritis contra clericum antedictum, quòd nequaquam idoneitatis meritis juvaretur ad hujuſmodi beneficium obtinendum, dictuſque nepos Epiſcopi proceſſu temporis à nobis poſtularit inſtanter ut præbendam ipſam confirmare ipſi auctoritate apoſtolica dignaremur, nos tamen reputantes indignum mandatum apoſtolicum ſic eludi, petitionem ejus in hac parte nullatenus voluimus exaudire. Verùm præfatus clericus apud ſedem apoſtolicam longo tempore moram trahens ſedulus expectavit ſi forſan aliquis compareret qui vellet in perſonam ejus aliquid obicere ac probare propter quod ei de jure beneficium eccleſiaſticum ne-

garetur. ſed tandem nullo ſibi ſuper huiuſmodi adverſario comparente, nobis humiliter ſupplicavit ut dignaremur eidem miſericorditer providere. Nos igitur ejus petitionibus inclinati, dilectis filiis Abbati ſancti Auberti, Decano, & magiſtro R. de Bekerel Canonico Cameracenſi diſtrictè dedimus in præceptis ut ſine dilatione qualibet poſt ſuſceptionem mandati noſtri prædicto Epiſcopo & vobis ſpatio trium menſium aſſignato, niſi infra idem ſpatium aliquod canonicum coram eis oſtenſum foret pariter & probatum propter quod erga ipſum gratia non deberet apoſtolicæ proviſionis impleri, ex tunc iidem ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ipſum Epiſcopum vel qui gereret vicem ejus, ſi forſan ipſum abeſſe contingeret, & vos etiam ut eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, ei prænominatam præbendam curaretis conferre vel in æquivalenti ſibi aut majori ſine difficultate qualibet providere, per cenſuram eccleſiaſticam compellere non differrent, facientes ei ſufficienter ab ipſis in victus & veſtitus neceſſariis provideri donec proviſum eſſet eidem in altero præmiſſorum, contradictores & rebelles diſtrictione ſimili appellatione poſtpoſita compeſcendo. Ceterùm executores prædicti, ſicut ex litteris ipſorum accepimus, partes ad ſuam præſentiam evocarunt, & cùm vobis noſtræ litteræ fuiſſent exhibitæ, nihil objeciſtis in perſonam prædicti R. infra ſpatium noſtris litteris denotatum. propter quod ipſum ab impetitione veſtra denuntiaverunt penitùs abſolutum. Sed Theſaurarius ejuſdem Eccleſiæ, qui tunc vices agebat Epiſcopi memorati, aliqua in perſonam ipſius objecit, & teſtes produxit ad ea quæ objecerat confirmanda. Sed poſtquam ipſos diligenter examinare curarunt, nil ſufficiens in eorum teſtimonio invenerunt per quod idem indignus apoſtolicæ proviſionis gratia videretur. Id ergo in publicum per ſententiam proferentes, Theſaurario prædicto auctoritate noſtra dederunt firmiter in mandatis ut eidem R. in præbenda Sueſſioneſi vel æquivalenti aut majori juxta mandati noſtri continentiam provideret; qui ad hoc ſe paratum proponens, præbendam in Roienſi Eccleſia ipſi obtulit coram eis; quam cùm dictus Clericus refutaret, aſſerens quòd Sueſſionenſi præbendæ dignitate non erat nec valentia æquipollens, adjecit quòd de primo vacatura in Eccleſia Roienſi alius clericus auctoritate noſtra canonicari debebat. Sed ad utrumque Theſaurarius reſpondit ſe legitimè probaturum præbendæ Sueſſionenſi æquipollere in valentia Roienſem præbendam, & ſi in probatione deficeret, æquivalentem vel majorem ei in Sueſſioneoſi Eccleſia vel alibi aſſignaret, & ſi præbendam Roienſem acciperet, eum faceret pacifica ipſius poſſeſſione gaudere. Cùmque idem R. poſtularet inſtanter ut de receptione ipſius ad Sueſſionenſem præbendam nobis ſcribere procurarent, noluerunt facere quod petebat, eò quòd Theſaurarius ad noſtri executionem mandati ſe paratum firmiter aſſerebat. Sed altercationibus inter eos exortis de valentia præbendarum, præfatus R. ſe ac ſui proceſſum negotij ad ſedem apoſtolicam poſtulavit remitti. Quod cùm parti alteri placuiſſet, negotium ad noſtram præſentiam remiſerunt. Partibus itaque in noſtra præſentia conſtitutis, & volentibus ad invicem litigare, dilectum filium noſtrum Gualam ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem eis concedimus auditorem; in cujus præſentia cùm aliquandiu litigaſſent, idem Cardinalis nobis fideliter retulit quæ fuerunt propoſita coram eo. Nos igitur attendentes dictam præbendam, quam donationi noſtræ mandavimus reſervari, in eluſionem mandati apoſtolici dicto clerico aſſignatam fuiſſe, quicquid de ea factum eſt auctoritate apoſtolica irritantes, eandem præbendam adjudicavimus R. Diacono memorato, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, præbendam eandem permittatis ipſum pacificè poſſidere. Nos enim dilectis filiis Decano, Succentori, & Miloni de Lagereio Canonico Remenſi noſtris damus litteris firmiter in præceptis ut contradictores & rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum Laterani VIII. Idus Maij, anno undecimo.

Epiſt. 97. De eadem re.

I*N eundem ferè modum ſcriptum eſt* electo *uſque* eidem Capitulo per ſcripta noſtra diſtrictè præcipiendo mandantes ut eundem R. recipiens in Canonicum & in fratrem, præbendam ipſam permittat eum pacificè poſſidere. Nos enim dilectis filiis Decano, Succentori, & Miloni de Lagereio Canonico Rem. &c. *ut in alia*. Dat.

Epiſt. 98. De eadem re.

IN *eundem ferè modum ſcriptum eſt eiſdem uſque* diſtrictè præcipiendo mandantes ut eundem R. recipientes in Canonicum & in fratrem, præbendam ipſam, quam per dilectum filium Sueſſionenſem electum ei præcipimus aſſignari, permittant eundem R. pacificè poſſidere. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus quatenus contradictores & rebelles, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Idus Maij, anno undecimo.

DECANO ET CANONICIS Gurcenſibus.

Epiſt. 99. De electione Epiſcopi Gurcenſis.

*Vide Aventin. lib. 7. ſub initium.

TVrbulentiſſimam quæſtionem & plurimùm intricatam ſuper electione Pontificis in veſtra eccleſia facienda inter vos & Salzburgenſem Eccleſiam temporibus bonæ memoriæ *Alexandri & Lucij prædeceſſorum noſtrorum non ſine magnis expenſis & gravibus laboribus agitatam noſtris quoque temporibus contigit ſuſcitari, parte veſtra firmiter aſſerente quòd libertas eligendi vobis Pontificem ad vos tam de jure communi quàm antiqua conſuetudine ac ſpeciali privilegio competebat. Vnde procurator veſter poſtulavit à nobis ut faceremus vos pacifica libertatis ipſius poſſeſſione gaudere, partem alteram compellendo à veſtra ſuper hoc indebita moleſtatione ceſſare. Cui cùm ex altera parte quædam obiceretur ſententia quæ ſuper hoc pro Salzburgenſi dicebatur Eccleſia promulgata, idem procurator aſſeruit nullam penitùs ſuper hoc ſententiam fuiſſe prolatam. Verùm exhibitis nobis quibuſdam litteris bonæ memoriæ Friginſenſis Epiſcopi & Abbatis ſanctæ crucis, quæ videbantur latam ab ipſis dictam ſententiam continere, idem propoſuit ſubſequenter quòd cùm dicti Epiſcopus & Abbas non fuerint ordinarij judices, nec conſtaret quòd fuerint arbitri communiter electi à partibus, vel judices à ſede apoſtolica delegati, quod ſtatuerant robur babere non poterat firmitatis, contendens vos hactenus liberè vobis Pontificem elegiſſe. quem uſum ſufficienter ſe aſſeruit probaturum. Cùmque fuiſſet ei ex adverſo reſponſum prædictos judices ex delegatione jamdicti Alexandri Papæ tertij prædeceſſoris noſtri babuiſſe auctoritatem negotium terminandi, ſuper eligendi uſu & commiſſione ipſa venerabilibus fratribus noſtris Brixinenſi, Friſingenſi, & Tergeſtino Epiſcopis receptionem teſtium quos alterutra partium vellet producere duximus committendam. Partibus autem poſtea in noſtra præſentia conſtitutis & atteſtationes ſuper illis duobus articulis offerentibus nobis clauſas, procurator veſter fuit in judicio proteſtatus quòd non credebat ſuper hoc ſententiam latam fuiſſe, & ſi fortè fuiſſet lata, per metum utique fuerat contra veſtram Eccleſiam judicatum; quem ad nos ſecretò vocavimus, & de metus inquiſivimus qualitate. Sed cùm nobis metum hujuſmodi expreſſiſſet qui ſufficienter probatus minimè videbatur auferre adminiculum parti veſtræ, ac ſe nolle probare alium fateretur, poſtulans inducias ad metum quem expreſſerat comprobandum, nos ad concordiam intendentes tam ſibi quàm procuratori partis alterius conſuluimus ut adventum venerabilis fratris noſtri Salzburgenſis Archiepiſcopi expectarent, qui venturus tunc temporis ad ſedem apoſtolicam ſperabatur. Qui cùm nequaquam veniſſet diutiùs expectatus, & quidam ex vobis interim ad veſtram Eccleſiam acceſſiſſent, ſecum quoſdam teſtes redeuntes duxerunt per quos alium metum, ſcilicet quòd per Comitem Palatinum & germanos Salzburgenſis Archiepiſcopi qui tunc erat compulſi fuerant contra ſe Gurcenſes Canonici confiteri, prædictus probare voluit procurator, tunc demum confitens ſententiam latam fuiſſe, proponens quòd cùm in jure civili habeatur expreſſum quia quod vi metuſve cauſa geſtum eſt Prætor nullo tempore ratum habeat, nec illo tempore rata debebat haberi ſententia quæ occaſione metus lata fuerat à judicibus memoratis, ad hoc idem probandum quaſdam alias rationes inducens. Idem præterea procurator obtulit juramentum quòd de novo in ſuam notitiam devenerat talis metus. Quare audiri debebat illa conſimili ratione, quòd ſi quiſquam tempore contracti matrimonij præſens fuit, nec tunc aliquid propoſuit contra ipſum, & illud velit proceſſu temporis accuſare, ac conſanguinitatem inter contrahentes exiſtere juraverit ſe poſtea didiciſſe, auditur accuſans. Item ex variatione bujuſmodi proponebat veſtram Eccleſiam non debere periculum ſuſtinere; quia nonnunquam Prætor variantem admittit, nec mutantis conſilium aſpernatur. Ad hæc propoſuit pars adverſa quòd

Cap. *A nobis.* Qui matrim. acc. poſſ.

bonæ memoriæ * G. Salzburgenſis Archiepiſcopus de conniventia & conſenſu tam apoſtolicæ ſedis quàm imperatoriæ celſitudinis in quadam parte ſuæ diœceſis Gurcenſem epiſcopatum creavit, conſtituens ut * Gurcenſis Epiſcopus tam in ſpiritualibus quàm etiam temporalibus Salzburgenſis Archiepiſcopi perpetuus foret Vicarius. Vnde cùm electio Vicarij, ſicut & Vicedomini, ad eum ſolummodo de jure pertineat cujus Vicarius efficitur aut etiam Vicedominus, profectò Gurcenſem Epiſcopum aſſerebat ratione patronatus & vicariæ à Salzburgenſi fore Archiepiſcopo eligendum, adiciens quòd procurator ipſe audiri aliquatenus non debebat multiplici ratione, tum quia confeſſus fuerat quòd metum alium proponere non volebat, tum quia cùm à principio latam ſententiam negaviſſet, per fraudem poſtmodum contrarium eſt confeſſus, tum etiam quia confeſſus fuerat vos Salzburgenſi Archiepiſcopo in talibus obedientiam præſtitiſſe poſt ſententiam memoratam; per quæ præſumebatur vos eandem ſententiam approbare. Propoſuit inſuper quòd poſtquam vos præfato Lucio III. prædeceſſori noſtro de ipſa ſententia querimoniam obtuliſtis, ab eo fuit eadem ſententia confirmata, quòdque vos ſponte per multos annos ſententiæ paruiſtis eidem. Quas rationes pars veſtra reſponſionibus diverſis elidens adjunxit quòd poſt tranſlationem Archiepiſcopi memorati ad Eccleſiam Maguntinam Eccleſia veſtra ſupradicto prædeceſſori noſtro Lucio Papæ, quando potuit reclamare, ſuper violentia expoſuit quæſtionem; ſed ipſe, ſicut in privilegio quod ſuper electione, inſtitutione, ac conſecratione Gurcenſis Epiſcopi felicis recordationis Alexander Papa II. dicebatur Salzburgenſi Eccleſiæ conceſſiſſe, ita & in ſententia circumventus, aſſerens ſe diligenter examinaſſe, ac verum illud privilegium inveniſſe quod nos falſum vel falſatum reperimus manifeſtè, eam vobis abſentibus confirmavit. Nos autem iis & aliis intellectis quæ coram nobis partes multipliciter allegarunt, interloquendo conceſſimus ut procurator veſter probandi metum illum facultatem haberet, præſtito juramento ſe illum poſtea didiciſſe; ſicque teſtes produxit quos per dilectos filios noſtros Leonem tituli ſanctæ crucis Preſbyterum & Gualam ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinales examinari mandavimus, & eorum depoſitiones conſcribi. Ceterùm quia prædicti Archiepiſcopi procurator tam ſuper hoc quàm ſuper eo quòd vos aſſeruit ſpontanea voluntate ſententiæ paruiſſe, necnon etiam quòd tam metu quàm aliis coram ſæpedicto Lucio Papa in judicio allegatis idem prædeceſſor noſter per privilegij paginam præfatam ſententiam confirmavit, teſtes in veſtris partibus producere intendebat, præfato Epiſcopo Brixinenſi & Aquilegenſi Præpoſito & Scholaſtico Auguſtenſi dedimus in mandatis ut teſtes quos utralibet pars ſuper præmiſſis articulis & ſuper tranſactione quæ poſt tempus ſententiæ dicebatur facta fuiſſe aut in perſonas teſtium duceret producendos recipere procurarent, & atteſtationes redactas in ſcriptis nobis ſimiliter tranſmittentes, præfigerent tam vobis quàm parti adverſæ terminum competentem quo vos noſtro repræſentaretis conſpectui ſententiam recepturi, niſi forſan interim ad amicabilem concordiam venire poſſetis, quam utrique parti credebamus plurimùm expedire. Qui juxta mandati noſtri tenorem recipientes teſtes utrinque productos, cùm inclinare vos ad compoſitionem amicabilem nequiviſſent, procuratores veſtros & partis adverſæ cum atteſtationibus & ſcriptis authenticis ſub ſigillis propriis fideliter conſignatis ad noſtram præſentiam remiſerunt. Quibus poſtmodum in noſtra præſentia conſtitutis, nos univerſis atteſtationibus publicatis, & tam eis quàm ſcriptis authenticis utriuſque partis diligenter inſpectis, & intellectis attentè quæcunque procuratores ipſi proponere curaverunt, apud eoſdem pro amicabili concordia, ad quam ab ipſo litis exordio vos & partem alteram induxiſſe dinoſcimur, inſtitimus diligenter. Quibus noſtris acquieſcentibus monitis, Præpoſitus Eccleſiæ veſtræ ac magiſter G. veſtras exhibuerunt litteras coram nobis; per quas conſtabat eoſdem à vobis recepiſſe mandatum, non ſolùm agendi & reſpondendi, ſed etiam componendi. Magiſter quoque Marcualdus & R. Salzburgenſis Archiepiſcopi procuratores, etſi litteras Archiepiſcopi non exhibuerint per quas probarent ſe ſupra concordia facienda recepiſſe mandatum, in conſiſtorio tamen publicè juraverunt quòd ſuper hoc mandatum ab Archiepiſcopo memorato receperant juxta formam ſibi ab Archiepiſcopo eodem expreſſam nobiſque inſinuatam ab ipſis, & quòd præfatus Archiepiſcopus mandatum ipſum, eis ſcientibus,

* Gebehardus. Vide to. 1. Metrop. Salisburg. pag. 78.

* Vide geſta Innoc. III. cap. 130.

ab eis nullatenus revocarat, quòdque ipſi darent fideliter operam efficacem ut compoſitionem faciendam à nobis idem Archiepiſcopus obſervaret. Nos igitur poſtmodum deliberato cum fratribus noſtris conſilio, attendentes tam vobis quàm adverſæ parti multipliciter expedire controverſiam ipſam concordia potiùs quàm judicio terminari, compoſitionem hujuſmodi de partium conniventia inter vos duximus faciendam, ut Epiſcopo veſtro defuncto, Salzburgenſis Archiepiſcopus vocatus à vobis ad Eccleſiam Gurcenſem accedat, & tres perſonas, unam videlicet de gremio ejuſdem Eccleſiæ, quam utiliorem bona fide crediderit tam ad regimen præſulatus quàm etiam officium vicariæ, ac duas extraneas, vobis denominare procuret, vos verò ſeorſum ſuper denominatis vobis perſonis diligenti deliberatione tractetis, & vobis tandem ac eodem Archiepiſcopo in Capitulo reſidentibus, is ex denominatis perſonis ab Archiepiſcopo primùm in Epiſcopum & Vicarium & conſequenter à vobis in Epiſcopum eligatur in quem omnes vel ſaltem major pars veſtrum penitùs conſenſiſſent, ac poſtmodum electione ipſa per Decanum vel Præpoſitum ſeu quemlibet alium Eccleſiæ veſtræ Canonicum ad hoc à Capitulo deputatum ſolemniter publicata, electum ipſum Salzburgenſi Archiepiſcopo, utpote Metropolitano veſtro, præſentare curetis, ab eodem confirmationis beneficium recepturum, cui Metropolitanus ipſe ſine difficultate qualibet tam confirmationis quàm conſecrationis munus gratanter impendat. Ne verò cujuſquam machinationis aſtutia circa hoc aliquid in Eccleſiæ veſtræ diſpendium attentetur, auctoritate omnipotentis Dei patris & filij & ſpiritus ſancti, ex parte quoque beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ac noſtra, excommunicationis ſententiam interponimus, quam Salzburgenſis Archiepiſcopus, qui pro tempore fuerit, incurrat ſi quando de gremio Eccleſiæ veſtræ quemquam denominare præſumpſerit niſi quem ad præſulatus regimen & officium vicariæ utiliorem æſtimaverit bona fide. Quam compoſitionem procuratores ipſi pariter approbantes, eandem humiliter receperunt. Nos etiam ad poſtulationem eorum compoſitionem eandem juxta præſcriptam formam factam à nobis, & ab ipſis procuratoribus, ſicut præmiſſum eſt, approbatam, auctoritate apoſtolica confirmamus, ſtatuentes ut nec ſententia nec privilegium aut quodlibet aliud inſtrumentum huic compoſitioni unquam obſiſtat, quin etiam quantum ad hoc penitùs ſint invalida, ut ipſa compoſitio ſine quovis obſtaculo robur obtineat perpetuæ firmitatis. Nulli ergo &c. noſtræ compoſitionis, confirmationis, & conſtitutionis &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ Nonis Iunij, anno undecimo.

IN eundem modum ſcriptum eſt Salzburgenſi Archiepiſcopo.

EPISCOPO AMBIANENSI.

OBlatæ nobis tuæ fraternitatis litteræ continebant quòd cùm interdum quidam qui jus patronatus in quibuſdam Eccleſiis tuæ diœceſis obtinent, auctoritate noſtra mereantur excommunicationis vinculo innodari, eaſdem Eccleſias multo tempore vacare contingit, patronis ipſis propter excommunicationis impedimentum poteſtatem non habentibus præſentandi. Vnde quæſiviſti à nobis an poſt ſex menſes in tali caſu tibi liceat eaſdem Eccleſias perſonis idoneis aſſignare. Quocirca fraternitati tuæ præſentium inſinuatione mandamus quatenus patronos ipſos moneas efficaciter & inducas ut pro iis ſatisfacere ſtudeant pro quibus dinoſcuntur excommunicatione notati, ut ſic beneficio abſolutionis obtento, perſonas idoneas ad prædictas Eccleſias valeant præſentare. Si verò tuis monitis obedire contempſerint, poſt ſex menſes à tempore vacationis appellatione remota perſonis idoneis Eccleſias memoratas aſſignes, ita quòd ex hoc patronis ipſis nullum in poſterum præjudicium generetur. Datum Anagniæ Idibus Iunij, anno undecimo.

Epiſt. 100. De ſupplenda negligentia patronorum.

EIDEM.

TVa fraternitas requiſivit à nobis utrum aliquo denegante uxori ſuæ in adulterio deprehenſæ debitum conjugale, ſi poſtmodum ipſe cum alia perpetret adulterium manifeſtè, an uxore agente pœnitentiam de commiſſo & veniam humiliter poſtulante, vir cogi debeat ut eandem maritali affectione pertractet. Super quo tibi taliter reſpondemus, quòd cùm paria crimina compenſatione mutua deleantur, vir hujuſmodi fornicationis obtentu ſuæ uxoris nequit conſortium declinare. Datum ut in alia.

Epiſt. 101. Non debet ſeparari matrimonium quando ambo conjuges ſunt adulteri. Cap. Tua fraternitas. De adulteriis.

NIVER-

NIVERNENSI ET AVRELIANENSI Epiſcopis, & Abbati Curiæ Dei Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 102. Vt palleum aſſignent Archiepiſcopo Remenſi.

CIrca venerabilem fratrem noſtrum Albericum Remenſem Archiepiſcopum videmus & gaudemus impletum quod legimus & recolimus in pſalmo prædictum: *Conſiderat peccator juſtum & quærit perdere eum; Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus, nec damnabit ipſum cùm judicabitur illi.* Sanè cùm olim venerabiles fratres noſtri Pariſienſis & Atrebatenſis Epiſcopi ac dilectus filius Abbas de Clarimariſco eundem Albericum, tunc Pariſienſem Arcbidiaconum, virum utique vita, fama, ſcientiaque præclarum, ſecundùm formam mandati quod à nobis acceperant præfeciſſent Remenſi Eccleſiæ in paſtorem, Tbeobaldus de Pertico Archidiaconus & Petrus de Stampis Canonicus Eccleſiæ memoratæ ſe ipſis temerè opponentes, inter cetera quæ nobis per ſuas litteras contra ipſorum intimavere proceſſum, hæc adversùs præfatum Archiepiſcopum ſpecialiter expreſſerunt, quòd videlicet eſſet irregularis, indiſcretus, & manumiſſus. Quapropter Epiſcopis interdixerant qui convenerant ad conſecrationem ipſius ne talem in Epiſcopum conſecrarent, cùm idem Petrus probaturum hoc die data ſe promitteret coram eis. Sed præfatus Pariſienſis Epiſcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum niſi duntaxat ipſo eodem judice replicante, duos Preſbytéros convocavit, quorum teſtimonia contra ipſum abſentem & ignorantem ſuper infamia clam recepit, & ſic admiſſus non fuit ad irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxiſſet, eoque taliter à probatione repulſo, poſt appellationem ad ſedem apoſtolicam interpoſitam illum utcunque fecit in Epiſcopum conſecrari. Vnde nos tantum ſacramenti defectum clauſis nolentes oculis pertranſire, maximè quia præfati Archidiaconus & Canonicus ſuper hoc apud nos per iteratas litteras inſtiterunt, vobis dedimus in præceptis ut inquiſita & cognita veritate, ſi memoratum Petrum inveniretis à tali exceptione probanda præſcripto modo fuiſſe repulſum, nonobſtante quod actum inordinatè fuiſſet, denuntiaretis eidem Petro & Archidiacono ſupradicto ut ſi vellent & poſſent, ambo vel alter irregularitatem objectam regulariter ſub examine veſtro probarent, & ſi probare infra duos menſes nollent aut nequirent eandem, ſive quòd in canonica probatione deficerent, ſeu etiam quòd contingeret ipſos canonicè à probatione repelli, dilecto filio Raynerio Subdiacono & familiari noſtro protinus injungere curaretis ut palleum ſecundùm formam ſibi datam memorato Arcbiepiſcopo conſignaret, quòd ſi ſufficienter probarent irregularitatem objectam, à regimine Remenſis Eccleſiæ penitùs amoveretis eundem. Cùmque die ad hoc ſtatuta partes in veſtra præſentia conveniſſent, & poſt altercationes non modicas inter eos ſuper modo procedendi ſubortas, tandem noſtro acceptato reſcripto ſecundùm formam ipſius petiſſent in negotio memorato procedi, vos ad inquiſitionem ſuper modo repulſionis prædicti Canonici legitimè procedentes, receptis teſtibus hinc inde productis, & atteſtationibus publicatis, ac diſputato ſufficienter à partibus ſuper eis, quia ſola ſententia jam teſtante perpendiſtis ad relationem noſtro apoſtolatui faciendam partium animos inclinatos, cauſam ipſam inſtructam cum depoſitionibus teſtium & teſtimonialibus quoque litteris nobis remittere procuraſtis. Nos autem negotio ipſo diligenter examinato comperimus nequaquam eſſe probatum quòd dictus Petrus præſcripto modo fuiſſet ab irregularitatis probatione repulſus, immo per teſtes omni exceptione majores oſtenſum quòd cùm die quo præfatus Albercius in Remenſem Archiepiſcopum extitit nominatus, memorati Tbeobaldus & Petrus inſufficientiam contra ipſum, & in craſtinum idem Petrus adversùs eundem irregularitatem & inſufficientiam objeciſſet, ac utrobique ſe promiſiſſet eas in continenti probare, delegatis volentibus admittere probationes oblatas, ipſe ſe uſquequaque tergiverſando ſubtraxit. Vnde illi ejus verſutiam attendentes, diem ad impendendam conſecrationem Archiepiſcopo memorato ferme poſt bebdomadas tres futuram publicè præfixerunt. Et cùm interim dictus Petrus ſuper hoc eos minimè requiſiſſet, demum proceſſum eorum attentata quaſi fraude præſervans, ſabbato diem dominicam præcedente qua erat idem Archiepiſcopus conſecrandus ſe ipſorum conſpectui præſentavit, & poſtulavit inſtanter, appellationem ad nos nihilominus interponens, ne ad conſecrationem procederent, ſed ſuper irregularitate prædicta probationes reciperent quas di-

cebat ſe in continenti exhibere paratum. Vnde judices de re ipſa maturiore conſilio deliberare volentes præceperunt eidem ut in craſtinum ſummo mane in eorum præſentia compareret. Quod tandem efficiens, irregularitatem objectam ſimili modo ſicut & antè promiſit ſe in continenti probare. Cui cùm dicti judices probandi hæc, ſicut petebat, copiam indulſiſſent, ille variavit protinus verbum ſuum, poſtulans ad teſtes inveniendos inducias ſibi dari. Deinde præfatus Archidiaconus requiſitus ſi vellet teſtes ſuper irregularitate producere, reſpondit quòd ipſe de irregularitate nihil proponere volebat omnino; ſuper inſufficientia verò probationes aliquas non exhibuit, nec exhibiturum ſe dixit. Vnde patet quòd cùm idem Theobaldus & Petrus omnia hæc ſuppreſſerint, & ſuper repulſione id expreſſerint tantùm nobis, quòd videlicet ipſe Petrus eo modo qui ſuperiùs eſt expreſſus inordinatè fuerat ab objectorum probatione repulſus, de quo nihil penitùs probaverunt, reſcriptum apoſtolicum per ſuppreſſionem veritatis & falſitatis expreſſionem extitit impetratum, cùm ſit etiam ſufficienter oſtenſum quòd Preſbyteri ad infamiam præfati Petri probandam, non duo tantùm, ſed quatuor, nec ab Epiſcopo Pariſienſi, ſed à Milone de Nantolio, fuere producti, nec ob hanc cauſam, id eſt, propter infamiam, ſed ob aliam, id eſt, propter tergiverſationem, eum non ſolus Pariſienſis, ſed & conjudices repulerunt; quem etſi propter hanc cauſam minùs canonicè repuliſſent, non tamen jam admitti deberet ad irregularitatem probandam, cùm aliam repulſionis cauſam ſe promiſerit probaturum, in cujus probatione omnino defecit. Cùm igitur juxta formam noſtri mandati, quam pars acceptavit utraque, ac ſecundùm ipſam poſtulavit in cauſa procedi, debuiſſet probari quòd præfatus Pariſienſis Epiſcopus, qui ad promotionem illius omnimodis intendebat, nemine contra Petrum niſi duntaxat ipſo eodem judice replicante, duos Preſbyteros convocarit, quorum teſtimonia contra ipſum abſentem & ignorantem ſuper infamia clam recepit, & ſic admiſſus non fuerit ad irregularitatem probandam, videlicet quòd cum vidua conjugalem copulam contraxiſſet, ut tandem hoc probato valeret ad irregularitatem probandam admitti, quoniam aliis quæ ſunt præſcripta probatis, de hoc nihil penitùs eſt oſtenſum, de conſilio fratrum noſtrorum, ab impetitione prædictorum Archidiaconi & Canonici ſententialiter abſolvimus Archiepiſcopum memoratum; maximè cùm idem Canonicus multipliciter vacillaverit & variaverit coram nobis, quin etiam ex ſua confeſſione ſit de calumnia manifeſtè convictus ex eo quòd coram nobis confeſſus eſt ſe irregularitatem quam objecerat à principio poſtmodum didiciſſe, ſicque quod neſciebat objeciſſe adversùs Archiepiſcopum ſæpedictum. Ne verò temeraria ejus præſumptio & præſumptuoſa temeritas remaneat impunita qui præſumpſit ponere os in cælum, cùm lingua ejus tranſeat ſuper terram, ut juxta quod legitur, juſtus lavet manus ſuas in ſanguine peccatoris, ſæpedictum Petrum ab omni officio & beneficio clericali ſuſpendimus donec apud vos & eundem Archiepiſcopum reatus ſui veniam conſequatur. Ipſum autem de infamia non notamus, in cujus probatione dinoſcitur minùs ordinatè proceſſum; cùm etiamſi legitimè probata fuiſſet, non directè fuerit contra eum, ſed in modum exceptionis, objecta. Licèt autem Archidiaconum ſæpedictum ſincera diligamus in Domino caritate, quia tamen pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & caſtigat, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus moneatis eundem ut apud ipſum Archiepiſcopum infra menſem indulgentiam flagitet humiliter & devotè ſuper eo quòd de arcu ſuo per alienam manum in ipſum ſagittam emiſit. Alioquin interdicatis ei per totam Remenſem provinciam contradicendi vocem in electionibus Prælatorum, donec humiliaverit ſemetipſum ad indulgentiam poſtulandam. Ceterùm licèt dictus Archiepiſcopus nobis nequaquam ſit incredibilis vel ſuſpectus, & ſicut per Regis ac ſuffraganeorum omnium teſtimonia necnon Abbatum & Capitulorum Remenſis provinciæ aliorumque multorum accepimus, propter illius irregularitatis objectum non in minimo ejus ſit opinio aggravata, quia tamen ipſe purgationem ſpontaneam ad clarificandum propriam innocentiam obtulit per ſeipſum, ſi eam voluerit exhibere, cum quota manu Epiſcoporum vel Abbatum ſeu etiam Sacerdotum ipſe maluerit, eam infra menſem ad ipſam recipiendam publicè deſignatum recipere procuretis, ad Remenſem Eccleſiam, ubi compugnatores commodiùs habebuntur, gratia reci-

piendæ purgationis perſonaliter accedentes. Præfato autem Subdiacono noſtro nihilominus injungatis ut palleum de corpore beati Petri ſumptum, inſigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, dicto Archiepiſcopo ſecundùm formam ſibi à nobis expreſſam aſſignet. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ea nihilominus exequantur. Datum Anagniæ III. Nonas Iunij, anno undecimo.

ELIENSI ET LONDONIENSI Epiſcopis.

Epiſt. 102. Conſolatoria. *Vide geſta Innoc. III. cap. 132.*

LIcèt ex litteris quas vobis ſuper negotio Cantuarienſis Eccleſiæ per dilectum filium Abbatem Belliloci & magiſtrum Simonem nuperrime deſtinavimus fraternitati veſtræ jam innotuiſſe credamus quid ſit oblatum à Rege, quidve mandatum à nobis, ad majorem tamen cautelam tranſcriptum illarum quas ipſi Regi direximus mittimus vobis præſentibus interclusſum, monentes & obſecrantes in Domino quatinus ſicut fuiſtis in ligando prudentes, ita ſitis in abſolvendo diſcreti, ſub ea temperantia poſt vinum oleum infundentes ut plaga livens & tumens debeat perfectè curari. Cùm autem ſuper contumelia & injuria quas propter obedientiam & juſtitiam ſuſtinetis, illorum vos imitari credamus exemplum qui, juxta quod legitur, ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati, præ oculis ſemper habentes qnòd obedientia melior eſt quàm victimæ, majuſque ſit aſcultare quàm adipem arietum offerre, ac beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ quam repromiſit Deus diligentibus ſe, vos quidem non conſolatione, quæ noſcitur eſſe mœrentibus neceſſaria, ſed exhortatione, quæ ſolet eſſe pugnantibus opportuna, credimus indigere; quamquam hoc ipſum & ad conſolationem & ad exhortationem vobis ſufficiat colligentibus multa de pancis, illis meritò comparandis qui pleni erant oculis intus & foris. Ad perſeverantiam ergo vos potiùs exhortantes, quæ, cùm ceteræ virtntes currant in ſtadio, ſola tandem accipit bravium, Domino proteſtante quòd qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit, ſcienres qnòd infirmitas iſta non eſt ad mortem, ſed ut Eccleſia Dei glorificetur per illam. Veſtris denique conſultationibus reſpondemus, quòd cùm occaſione interdicti novum chriſma in cœna Domini nequiverit conſecrari, veteri eſt utendum in baptiſmate parvulorum, & ſi neceſſitas poſtulaverit, ipſi chriſmati, ne deficiat, eſt oleum commiſcendum per manum Pontificis aut etiam ſacerdotis. Quamvis autem viaticum pertinere videatur ad pœnitentias morientium, ſi tamen haberi non poſſit, illud in hoc caſu quod legitur credimus obtinere, *Crede, & manducaſti*; cùm ſacramentum non neceſſitatis articulus, ſed contemptus religionis excludat, ipſaque neceſſitas ſperetur in proximo defutura. Si tamen viris religioſis ab initio licuiſſet juxta ſuorum privilegiorum tenorem, excluſis excommunicatis & interdictis, clauſis januis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare, nec nobis fuiſſet moleſtum, nec abſonum extitiſſet; poſſetque per illud tam in hoc quàm in aliis congruum remedium adhiberi, præſertim ut per oblationem hoſtiæ ſalutaris divina placaretur in hac neceſſitate majeſtas. Datum Anagniæ XVIII. Kal. Iulij, anno XI.

Vide cap. 19. de ſent. excom. in 6.

Vide infrà epiſt. 138.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO Legionenſi.

Epiſt 103. De Preſbytero cui virilia abciſſa fuerant per vim.

DIlectus filius G. Preſbyter in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm olim ipſum adhuc Diaconum M. Miles Legionenſis dioceſis, dolum & fraudem ſub liberalitatis ſpecie pallians, ad ſuum convivium invitaſſet, ex eo quòd falsò quandam ipſius Militis concubinam dicebatur carnaliter cognoviſſe, Miles ipſe quod gerebat in pectore detegens ſimultatem, eidem Diacono abſcidere virilia non expavit. Cùm autem id ad Principis terræ audientiam perveniſſet, ac dictus Diaconus ferè mortuus putaretur, idem Princeps zelo vindictæ accenſus, Militem & concubinam ipſius fecit incendio concremari. Poſtmodum verò præfatus Diaconus de vulnere convaleſcens, hoc tacito procuravit ſe in Preſbyterum promoveri; qui ad apoſtolicam ſedem accedens, nobis humiliter ſtuduit ſupplicare ut ſecum ſuper hoc miſericorditer agere dignaremur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi vobis conſtiterit Preſbyterum ſæpedictum ab impoſito ſibi crimine fornicationis immunem & in illa quam exercuit Princeps vindicta inculpabilem penitùs extitiſſe, in ſuſcepto miniſtrare ordine permittentes eundem, ipſi ſuper hoc eo prætextu nullam

injuriam irrogetis, indicentes ipſi purgationem canonicam, ſi fortè ſuper us fuerit infamatus. Datum Anagniæ VIII. Idus Iunij, anno undecimo.

FRATRIBVS HOSPITALIVM ſancti ſpiritus apud urbem & Montempeſſulanum Domino famulantibus.

Epiſt. 104. Vt caput ordinis S. Spiritus ſit in urbe Roma. *Vide infrà epiſt. 169.*

DEfuncto Romæ felicis memoriæ Guidone, qui veſtrorum hoſpitalium primus extitit inſtitutor & rector, cùm quidam ex fratribus veſtris à Montepeſſulano directi, & alij venientes ab urbe pro ſubſtitutione rectoris, in noſtra eſſent præſentia conſtituti, de ipſorum conſilio & aſſenſu, quia videbatur plurimùm expedire, ſtatuimus ut caput & magiſterium ordinis veſtri perpetuò perſeveret in urbe apud hoſpitale ſancti ſpiritus in Saxia, ita quòd rector ipſius præſit univerſis fratribus ordinis veſtri tam præſentibus quàm futuris, omneſque ſibi teneantur impendere obedientiam & reverentiam regularem, cùm autem hoſpitalis quod eſt apud Montempeſſulanum rector fuerit eligendus, de conſilio & aſſenſu rectoris hoſpitalis quod eſt apud urbem regulariter eligatur. Vnde nos ſecundùm formam conſtitutionis hujuſmodi eligi fecimus dilectum filium fratrem P. de Granerio in ſummum rectorem hoſpitalis ſancti ſpiritus in Saxia, firmiter injungentes ut de ipſius conſilio & aſſenſu in hoſpitali ſancti ſpiritus apud Montempeſſulanum rector idoneus eligatur. Quocirca univerſitatem veſtram per apoſtolica ſcripta monemus quatenus quod à nobis eſt ſalubriter inſtitutum, à vobis & ſucceſſoribus veſtris & nunc & ſemper inviolabiliter obſervetur, ceteris in ſuo robore permanentibus quæ in privilegio utrique hoſpitali à nobis indulto continentur expreſſa. Nulli ergo &c. noſtræ conſtitutionis & juſſionis &c. Si quis autem &c. Datum Anagniæ VI. Idus Iunij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO RAGVSINO & Archidiacono Tragurienſi.

Epiſt. 105. Irritatur ſententia lata contra Templarios. * Croatia

SIgnificarunt nobis fratres militiæ Templi de * Vratia quòd cùm ad venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Tinnienſem contra Nonenſem Epiſcopum noſtras litteras impetraſſent, idem Nonenſis Epiſcopus amicabiliter ſuper iis de quibus inter ipſos quæſtio vertebatur compoſuit cum eiſdem, ſed præfatus Tinnienſis Epiſcopus ex litteris noſtris occaſione ſuſcepta præfatum Nonenſem Epiſcopum, contra quem rancorem conceperat, eiſdem fratribus neſcientibus, excommunicationis vinculo innodavit, ductus arbitrio propriæ voluntatis, non judicio rationis. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita plenius veritate, ſi rem inveneritis ita eſſe, præfatam excommunicationem denuntietis irritam & inanem. Nullis litteris &c. Datum Anagniæ III. Idus Iunij, anno undecimo.

TPORIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 106. Vt conſentiat tranſlationi ſuæ ad Eccleſiam Theſſalonicenſem. *Factus eſt poſtea Patriarcha Antiochenus. Vide infrà lib. 13. epiſt. 8 38 39.*

CVm Theſſalonicenſis metropolis, quæ in regno Græcorum quaſi præcipua poſt Conſtantinopolitanam ſedem habetur, paſtoris ſit regimine deſtituta, nos ei volentes paterna ſollicitudine providere, perſonam tuam, quam multiplici dote virtutum reputamus idoneam, ejus regimini duximus deputandam, terræ poteſtatis accedente conſenſu, quin etiam deſiderio concurrente. Credentes igitur, immo pro certo tenentes quòd tuum jactans in Domino cogitatum, à quo greſſus hominis diriguntur, illud debeas reſpondere; *Domine, ſi populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem*, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, in remiſſionem peccaminum injungendo, quatinus divinæ vocationi conſentiens, onus iſtud pro Deo reverenter aſſumas, & novellæ plantationi, quæ ſi tuo fuerit exculta labore, fructum ſperatur multimodum productura, manum irrigationis apponas, ut ille tribuat incrementum qui tuum miniſterium in hac parte requirit. Diſpoſitis itaque quæ ad hoc cognoveris neceſſaria, noſtro te conſpectui repræſentes, recepturus à nobis conſilium & auxilium opportunum. Datum apud ſanctum Germanum V. Kal. Iulij, anno undecimo.

CAPITVLO GERVNTINENSI.

Epiſt. 107. De electione Epiſcopi. Cap. Dilectus. *De conceſſ. prabenda.*

DIlectus filius magiſter Guillelmus concanonicus veſter olim apoſtolatui noſtro ſuggeſſit quòd bonæ memoriæ Epiſcopo veſtro viam univerſæ carnis ingreſſo, major & ſanior pars veſtri conveneratin eundem & ipſum eligere in Epiſcopum proponebat, ſed impediente nobili viro Comite Cutronenſi non fuit electio celebrata. Poſtmodum autem idem Comes de ipſo epiſcopatu Madium Capellanum ſuum inveſtiens, vobis injunxit ut vel à terra recederetis ipſius, vel eli-

gereris eundem Madium in paſtorem. Quod cùm venerabilis frater noſter Archiepiſcopus ſanctæ Severinæ tunc electus audiſſet, prædictum Guillelmum ad ſuam præſentiam accerſivit, & aſſerens quòd propter negligentiam veſtram ad ipſum erat eligendi auctoritas devoluta, ipſum induxit ut electioni de ſe faciendæ præberet aſſenſum. Qui ſuis monitis acquieſcens, electus extitit ab eodem, ſuffraganeorum ejus interveniente connivente & conſenſu. Verùm poſtquam hoc innotuit Comiti ſuptadicto, vos ad ſuam præſentiam convocatos tamdiu fecit in cuſtodia detineri donec præfatum Madium communiter elegiſtis. Qui accedens ad præſentiam dilecti filij noſtri Geratdi ſancti Adriani Diaconi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati, beneficium obtinuit confirmationis ab ipſo. Sed memoratus Guillelmus poſtmodum ad eundem Cardinalem profectus, ne illum faceret conſecrari noſtram audientiam appellavit, & tandem in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd idem Madius prodiderat quoddam caſtrum, & mediante pecunia inveſtituram epiſcopatus de manu receperat laicali, ac etiam ante confirmationem obtentam multa bona Eccleſiæ dilapidando vaſtarat. Vnde nos venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Cuſentino & Biſinianenſi & Geneocaſtrenſi Epiſcopis dedimus in mandatis ut vos & alios quos contingeret nominari compellerent ſuper iis omnibus dicere veritatem, & ſi de prædicto Madio invenirent electionem irregulàriter celebratam, denuntiarent eam irritam & inanem, ipſum ad reſtitutionem rerum Eccleſiæ mediante juſtitia compellentes, ac poſtmodum inquiſita circa electionem præfati Gnillelmi ſollicitè veritate, quod juſtum eſſet ſtatuerent appellatione remota. Qui, ſicut in eorum litteris perſpeximus contineri, cùm ſemel ac ſecundo & tertio peremptorio tam prænominatum Madium quàm & vos necnon etiam Abbates Eccleſiæ Geruntinæ ad ſuam præſentiam citaviſſent, dictus Madius per menſes quatuor expectatus nec acceſſit ad ipſos, nec vos permiſit accedere vel Abbates. Cùm autem propter ſuſpicionem dilapidationis ab epiſcopalium adminiſtratione ſuſpendiſſent eundem, & ipſe nihilominus adminiſtrare præſumeret, excommunicationis in eum ſententiam protulerunt; quia ille contumaciter vilipenſa, non deſtitit celebrare. Vnde cùm eis per dicta juratorum teſtium conſtitiſſet quòd idem Madius inveſtituram epiſcopatus de manu ſuſceperat laicali, & perjurium incurrerat, ac proditionem & homicidia necnon etiam ſimoniam multipliciter perpetrarat, quòd etiam electio ejus extorta fuerat, & conſecratio, non ſolùm poſt appellationem, verùm etiam aliàs contra canones attentata, demum habito prudentum conſilio quod factum de ipſo fuerat ſententialiter caſſaverunt. Nos igitur iis & aliis quæ ſupee ipſo negotio nobis fuerunt expoſita diligenter auditis, attendentes quòd canon Lateranenſis Concilij contra negligentes editus ad archiepiſcopatus vel epiſcopatus non ſolet extendi, ſed ad perſonatus *alios & minora eccleſiaſtica beneficia coartari, electionem præfati Guillelmi qui ab Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus fuit, ad quos electio non ſpectabat, electus, non reatu perſonæ, ſed juſtitia caſſavimus exigente. Dictum quoque Madium, qui per inquiſitionem à præfatis delegatis de ipſo factam inventus eſt multis criminibus præpeditus, & latam in ſe ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam non ſervavit, immo adminiſtravit ſuſpenſus, & excommunicatus non erubuit celebrare, ſicut ex relatione judicum plenè conſtitit, à Geruntinenſi prorſus Eccleſia cenſuimus removendum. Nolentes igitur quòd dominico gregi diutiùs deſit cura paſtoris, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus infra menſem poſt ſuſceptionem præſentium curetis Eccleſiæ veſtræ de perſona idonea per electionem canonicam in Epiſcopum providere. Alioquin præfatis Archiepiſcopo & Epiſcopis nos dediſſe noveritis in mandatis ut ex tunc auctoritate noſtra ſuffultis idoneum vobis paſtorem aſſignent, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum apud ſanctum Germanum vr. Idus Iulij, anno undecimo.

* *Cod. Andega.* aliaque minora

I*N eundem ferè modum ſcriptum eſt Gregorio ſancti Theodori Diacono Cardinali. Initium epiſtolæ :* Ex litteris bonæ memoriæ. *Ita nos docet vetus exemplar Andegavenſe tertiæ collectionis decretalium:*

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato.

CVm exitus quadriennij videatur inſtare per quod tibi commiſimus in Ieroſolymitana provincia legationis officium exercendum, & neque circa te noſt

Epiſt. 108. Ei legatio prorogatur in quadrienium.

tra gratia neque circa nos tua devotio refriguerit, quin immo neceſſitas terræ ſanctæ, propter quam hujuſmodi tibi fuit indulta legatio, non ceſſarit, legationem ipſam tibi duximus in aliud quadriennium committendam, fraternitatem tuam rogantes attentiùs & monentes ac per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus auctoritate præſentium commiſſæ tibi ſollicitudinis miniſterium per præfinitum tempus exerceas laudabiliter & prudenter. Datum apud ſanctum Germanum VII. Idùs Iulij, anno undecimo.

EIDEM ET DILECTIS filiis militiæ Templi & Hoſpitalis Ieroſolymitani Magiſtris.

Epiſt. 109. Monentur ut invigilent cuſtodiæ terræ ſanctæ.

SVper miſeria terræ ſanctæ per diem ac noctem quaſi torrentem lacrymas deducentes, ſubventionem ipſius quomodocunque ac etiam undecumque poſſumus, nec deſtitimus hactenus nec etiam adbuc deſiſtimus procurare, ita quòd ad noſtræ ſedulitatis hortatum plurimus Chriſtianorum exercitus in Alamannia cum nobili viro Duce Auſtriæ ac in Francia cum Comite Augi aliiſque magnatibus ad ejuſdem auxilium præparatur, & in Theutonia generalis fit pro ſua ſubventione collecta de univerſali aſſenſu Principum conſtituta & noſtræ auctoritatis munimine roborata. Quia igitur pro ipſius terræ defenſione pecuniam vobis eſſe credimus neceſſariam, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus eleemoſynam Ciſtercienſis Ordinis & quadrageſimam de mandato noſtro à venerabili fratre noſtro Pariſienſi Epiſcopo deſtinatam, depoſitam apud Templum, accipere ac tam ipſam quàm mille libras * Provenienſes, quas nuper in ſubſidium terræ ſanctæ de beati Petri eleemoſyna deſtinavimus, expendere procuretis prout terræ ſanctæ neceſſitati & utilitati noveritis expedire. Apud nos autem ſunt quædam aliæ fidelium eleemoſynæ, quas vobis opportunitate mittemus inventa, circa ſubventionem ejuſdem terræ ſine intermiſſione qualibet diligentem & utinam efficacem operam impenſuri. Rogamus autem diſcretionem veſtram propenſiùs & hortamur quatenus ad gubernandum hereditatis Chriſti reliquias prudenter & conſtanter per eos & alios quos habetis auxiliarios intendatis, non ſolùm in finibus veſtris, verùm etiam in Antiochia & in Tripoli, donec præduce Deo præparata jam & in proximo præparanda militia vobis Chriſtiana ſuccurrat. Nos autem propter hoc ſpecialiter intendimus inceſſanter ad pacem, non ſolùm in imperio, verùm etiam & in regnis, ubicunque deſuper datum fuerit, reformandam, ut tanto copioſiùs exinde terræ ſanctæ ſubſidium procuretur quanto ceſſantibus domeſticis ſimultatibus, ad id intendere poterunt efficaciùs ij quos tangit injuria crucifixi. Datum apud ſanctum Germanum VI. Idus Iulij, anno undecimo.

* Vide infrà lib. 12. epiſt. 28.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 110. De electione Patriarchæ Antiocheni. Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 114.

QVaſi non ſuffeciſſent Antiochenæ provinciæ impietatum ſcelera ſcelerumque impietates quibus graviter iram Domini provocavit, appoſuit Tripolitanus Comes mittere manum ſuam in Chriſtum Domini, piæ memoriæ Patriarcham Antiochenum patrem ac dominum ſuum carceri mancipando, in quo tandem miſerabiliter expiravit. O nobilis Antiochia, urbs perfectæ decoris, & terræ quaſi gaudium univerſæ, quàm graviter eſſe cerneris per tam grave ignobilitata flagitium, quàm turpiter per tam turpe facinus offuſcata? Cui comparabimus te, vel cui tuam poſſumus miſeriam adæquare? Omnis enim calumnia in medio tui eſt; quæ ſicut ciſterna facit frigidam aquam ſuam, ita malitiam tuam frigidam reddidiſti. Præterea cùm comparatione prævaricationis tua ſororum tuarum juſtificaſſe animas videaris, velut inimicus tetendit Dominus arcum ſuum, ſuamque firmavit dexteram quaſi hoſtis; ut niſi per pœnitentiæ dignos fructus à facie arcus fugias, plaga inimici te feriat & percutiat caſtigatione crudeli, fiatque ſicut mare contritio tua magna, & egrediatur ut ignis ſuper te indignatio Domini ac ſuccendat, tuque demum * qui poſſit extinguere non invenias, profundum & latum bibas calicem iræ Dei. Super quibus omnibus, poſt illud quod ſperamus è cœlo, ad cujus nos auxilium convertemus niſi, dilectiſſime ac deſiderantiſſime frater, ad tuum; qui etſi pari nobiſcum affectu ſuper tanta calamitate complores, fortaſſe tamen merito potiori occurrere ſibi potes? Quia igitur propter varias circumſtantias per præſentiam tuam meliùs poſſe credimus Antiochenæ Eccleſiæ ſubveniri quàm à nobis abſentibus valeat deſignari, committendas tibi duximus ſuper hoc plenariè vices noſtras, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta

* dum

Vide lib. 11. epiſt. 8.

mandantes quatinus Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, ſi quos excommunicatos inveneris, juxta formam Eccleſiæ abſolutis, commoneas & inducas illos ad quos Patriarchæ Antiocheni ſpectat electio ut infra tempus quod eis duxeris præfigendum perſonam idoneam de provincia ipſa vel alia citra mare vel ultra per electionem canonicam cum conſilio tuo ſibi præficiant in paſtorem. Alioquin ex tunc habito præ oculis ſolo Deo, talem eis undecunque in paſtorem aſſignes qui tanto congruat oneri & honori, obedientiam & reverentiam debitam ei faciens exhiberi, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compeſcendo. Circa Decanum autem Eccleſiæ memoratæ, qui multipliciter dicitur malignatus in eam, licèt à multis contrarium aſſeratur, inquiſita ſuper eis & cognita veritate, ſtatuas appellatione remota quod ſecundùm Deum & utilitatem ipſius Eccleſiæ videris ſtatuendum. Præfatum verò Comitem qui tantum ſacrilegium perpetravit, tamquam excommunicatum, anathematiſatum, & maledictum, tamdiu facias arctiùs evitari donec per ſatisfactionem condignam, ſi tamen ei de tanto ſcelere ſatisfacere dignè detur, abſolutionis beneficium mereatur. Denique, ne quid de contingentibus omittamus, tam ſuper iis quàm etiam ſuper omnibus quæ negotium hoc contingunt plenam tibi conferimus poteſtatem, ut vice noſtra de univerſis ſtatuas & de ſingulis appellatione poſtpoſita quod videris expedire. Datum apud ſanctum Germanum IV. Idus Iulij, anno undecimo.

RICHARDO ABBATI & conventui ſanctæ Mariæ de Bolonia ſupra mare tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 111. De confirmatione privilegiorum.

Piæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri; ut & devotionis ſinceritas laudabiliter enireſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam ſanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ Bolonienſis ſuper mare, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Honorij prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Inprimis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Augnſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc propriis &c. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, terris, vineis, pratis, paſcuis, & paſturis, ſilvis, aquis, molendinis, piſcationibus, Eccleſiis, villis, domibus, hoſpitibus, comitatibus, familiis, advocationibus, cunctiſque ſuis mobilibus vel immobilibus, cultis vel incultis. Totam parrochiam civitatis Boloniæ, ac parrochialia jura, & quæ continentur in ſubditis. Infra muros ejuſdem civitatis Eccleſiam ſancti Iohannis Baptiſtæ. Extra muros Eccleſiam ſancti Martini cum decimis & appendiciis ſuis. Et in eadem parrochia capellam leproſorum, capellam ſancti Petri de Nienburc, capellam ſancti Nicolai de Nienburc extra muros, & capellam hoſpitalis ſanctæ Catherinæ infra muros in uſus vobis proprios deputatam. Infra muros ejuſdem civitatis duas manſuras Carleti, manſuram Ardulfi Panetarij, manſuram Petri de Rua, manſuram unam Euſtachij de Pernes, manſuram Alelmi, manſuram Willelmi Camerarij, tres manſuras Ingelranni Decani, manſuras parvulas, manſuram Lamberti Sicci, manſuram Rogeri Lipardi, manſuram Ermeſendis, manſuram Bernardi Clerici, manſuram Oſtonis, manſuram Balduini filij Azonis, manſuram Balduini Mundolfi, manſuram Clarembaldi de Indreham, manſuram Godeberti, manſuram Guarini de Felnes, manſuram Leivardis, quatuor manſuras Gozelini de Odra, manſuram Flamerici, manſuram Otberti, manſuram Olrici, manſuram Gumburgis, manſuram Guarneri, manſuram Frodonis, manſuram Otberti ſacerdotis. In vico Fori manſuram Martini. Ad poſternam quatuor manſuras. In Nienburc omnes manſuras quæ ſunt in ſabulo quod dicitur ſanctæ Mariæ. In Arkeſten terram Radulfi Bevarag. & manſuram Elemberti & manſuram Rayneri, manſuram Erembergæ, manſuram Alulfi, manſuram Soimanni, manſuram Soimeri, manſuram Theobaldi, & manſuram Erkenfridi. Altare de Hiſſingehen, altare de Condeta, altare

de Badingetuna, altare de Geſtingehem cum decimis ſuis, altare de Curs, alrare de Belebrone, altare de Alingetuna, altare de Wilra cum decimis & appendiciis ſuis, altare de Heſding, altare de Nieles, altare de Nameringehem, Capellam de Coleſbere, altare de Ingehem cum tota decima & duabus carrucis terræ in eadem villa, & Capellam de Halkeca, & eurrem de Avions cum decimis & appendiciis ſuis, hoſpites & redditus in caſtello de Lens, decimam de Telingetun, decimam Guaſtinæ, decimam Capellæ, decimam de Godingetuna, decimam de Aquingehem, decimam de Timbron. In decima de Altafontaina quinque polkinos avenæ. In decima de Iſſingehem ſeptem pulkinos frumenti quos dedir Eccleſiæ veſtræ quondam Girardus de Buxin, & decimam de Huppen. In Licernes & in Frenc hoſpites & terram. In Cormonte hoſpites & terram. In Camier hoſpites & terram cum parte molendini. In Dalnis terram, in Nieles terram, in Flemis terram, in novo caſtello terras & redditus, in Vacaria terram, in Froingehem terram & hoſpites, in Meningehem terram, in Icingehem hoſpites & terram, in Letingehem hoſpites & terram, in Walbingehem & Tegata terras, in Hermarenges & Iſica terras & pratum, in Cahem & in Helkeninges terras & redditus, in Hockingehem & Iſſingehem terras & redditus, in Badingetuna terram, in Tornes terram, in Makingehem & in Celles hoſpites & terram, in Bellomonte terram & hoſpites, in Bovemberc terram & hoſpites, in Deningehem & Vvicardenges terram & hoſpites, in Odra & Telingetuna terram & hoſpites, in Faingebem terram, in Ouringehem & Poteria terram & hoſpites, in Weſtehoua terram & hoſpites, in Oſtrehen terram & redditus, in Blokendale terram, in Stalis & Odreſſele terras & hoſpites, in Squifein & Hungrevelt terras & redditus, in Tudingetuna terras & redditus, in Wadingetuna terras, in Hodingehem terras & reddirus, in Goningeſele terram & redditus, in Seiles terram & redditus, in Lokingehem terram, in Raventun terras & reddirus, in Ambletue redditus, in Baſingehem terras & redditus, in Oſtova redditus, in Wincela redditus, in Pernes redditus, in Yvveſlo terram, in Helingetuna terram, in Bukerdes partem decimæ, in Felnis terram, in Hardentuna terram, in Markiſa terram & redditus, in Wiſifra terram & redditus, in Holesfort terras & redditus, in Heſdin terras & reddirus, in Hecolr pratum, in Wakingehem octo polkinos frumenti ad menſuram de Giſnes, in Piteſfelt terras & reddirus, in Fogenbove terras & redditus, & in Maningehem terras & redditus, in Honingetuna terras & redditus, in Wimulge terras & redditus, in Liſingehem terras & reddirus, & in Humeris terram & nemus. Terras etiam & mapſuras ex dono Comitis Euſtachij Eccleſiæ veſtræ collatas, & medietatem tertiæ partis decimæ de Hiſſingehem, & ſextam partem ejuſdem remanentis, & in Telingetuna quatuordecim polkinos avenæ & duos ſolidos & duos denarios, & in Fogenhove quatuor ſolidos & duodecim denarios quos habetis ab Eccleſia Andernenenſi, & ſubrerias quas habetis in navibus piſcantium, vobis & Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus. Decernimus etiam ut in parrochiis veſtris nullus Capellam refragante voluntate veſtra ædificare præſumat. Salvis privilegiis Romanorum Pontificum. Nulluſque Preſbyter ſive Clericus in Eccleſiis vel Capellis veſtris ſine veſtro aſſenſu & libera voluntate per ſe vel per vim alterius licentiam habeat permanendi aut aliquod ſibi officium aſſumendi. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumpribus eolitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis nullus &c. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes &c. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis &c. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati &c. Salva tamen canonica juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi &c. In parrochialibus verò Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdores eligere & dioceſano Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat, ut ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus deheant reſpondere. Statuimus etiam ut nemini liceat Eccleſiæ veſtræ novas & indebitas exactiones imponere, aut in vos vel Eccleſiam veſtram ſeu Clericos veſtros ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententiam promulgare. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines Eccleſiæ veſtræ

conceſſas

conceſſas & hactenus obſervatas ratas habemus & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare àut ejus poſſeſſiones auferre &c. Salva ſedis apoſtolicæ. auctoritate & diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque in finem*. Amen. Datum apud ſanctum Germanum per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E Cancellarij VI. Idus Iulij Indict. XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Athenienſi.

Epiſt 112. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere &c. *uſque* conſenſu, perſonas & Eccleſias veſtras, cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & ea vobis ac per vos Eccleſiis veſtris, ſicut ipſa juſtè ac pacificè poſſidetis, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud ſanctum Germanum VI. Idus Iulij, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Athenienſi.

Epiſt 113. Vt Eccleſia Athenienſis ordinetur ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ Pariſienſis.

SAcroſancta Romana Eccleſia, cui diſponente Domino præſidemus, eò efficaciùs exaudire ſuos ſubditos conſuevit quò devotiùs ſuffragium ab ipſa requirunt. Quia igitur à nobis cum reverentia debita poſtulaſtis ut veſtram Eccleſiam dignaremur ſecundùm inſtitutiones Pariſienſis Eccleſiæ ordinare, ac ejus conſuetudines faceremus in ipſa firmiter obſervari, vobis portiones legitimas poſſeſſionum ſuarum, reddituum, & proventuum aſſignantes, certo Canonicorum numero, quem dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legatus ibidem inſtituit, in ſuo robore remanente, nos poſtulationi veſtræ grato concurrentes aſſenſu, univerſitati veſtræ concedimus quatinus, ſi fieri poteſt abſque detrimento ipſius Eccleſiæ ac juſto ſcandalo cleri & populi ac terræ illius Principis, eam ſecundùm conſuetudinem Pariſienſis Eccleſiæ liberè ordineris. Datum apud ſanctum Germanum II. Idus Iulij, anno XI.

DIMICENSI EPISCOPO.

Epiſt. 114. Epiſcopatus Calidonienſis ei commendatur.

EX eo te ſedi apoſtolicæ reverentiam debitam perpendimus exhibere quòd præter ipſius conſilium & mandatum tibi juriſdictionem indebitam non uſurpas, ſed in his potiùs requiris gratiam ab eadem ad quæ quadam neceſſitate induceris requirenda. Sanè in noſtra propoſuiſti præſentia conſtitutus quòd cùm ad Dimicenſis Eccleſiæ regimen per electionem canonicam evocatus, quæ fuit per venerabilem fratrem noſtrum Lariſſenum Archiepiſcopum poſtmodum confirmata, non poſſis de ipſius redditibus ſuſtentari, nobilis vir A. Comeſtabulus regni Theſſalonicenſis Princeps illius terræ tuæ compatiens paupertati, epiſcopatum Calidonienſem tuo contiguum tibi voluit aſſignare; cujus conceſſioni acquieſcere minimè voluiſti niſi de noſtra licentia ſpeciali, ſed noſtram ſuper eo miſericordiam poſtulaſti. Nos autem cum fratribus noſtris deliberato conſilio tibi duximus concedendum quatinus Dimicenſem epiſcopatum tamquam tuum poſſidens, ſi fieri poteſt, abſque detrimento Eccleſiæ utriuſque ac ſine juſto ſcandalo cleri & populi & terræ illius Principis, tamdiu epiſcopatum Calidonienſem teneas & habeas commendatum donec per apoſtolicam ſedem aut ejus Legatum aliud contigerit ordinari, ſic tamen ut ejus curam utiliter adminiſtres. Datum ut in alia.

CITRIENSI ELECTO.

Epiſt. 115. Epiſcopatus Platamonenſis ei commendatur.

EX eo te ſedi apoſtolicæ reverentiam &c. *ut in alia uſque* conſtitutus, quòd cùm ad Eccleſiæ Citrienſis regimen per electionem canonicam evocatus, quæ fuit per dilectum filium noſtrum Benedictum tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem tunc apoſtolicæ ſedis Legatum poſtmodum confirmata, non poſſis de ipſius redditibus ſuſtentari, nobilis vir Rolandus Piſcius Princeps illius terræ tuæ compatiens paupertati, epiſcopatum Platamonenſem contiguum tuo tibi voluit aſſignare, cujus conceſſioni &c. *ut in alia uſque in finem. Eadem data.*

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS Thebarum.

Epiſt. 116. Vt perſolvant decimas Eccleſiæ Thebanæ.

NObilitatem veſtram rogandam duximus & monendam per apoſtolica

vobis ſcripta mandantes quatenus ab Eccleſia Thebana & Clericis archiepiſcopatus ejuſdem non præſumentes cruſticam vel aliquid contra juſtitiam extorquere, ab indebitis eorum exactionibus de cetero taliter deſiſtatis quòd nullam de vobis juſtam habeant materiam conquerendi, vobis nihilominus injungentes ut decimas quas quilibet Chriſtianus tenetur de jure ſolvere, cùm Dominus ipſe præceperit in horrea ſua decimationes inferri, perſolvatis Eccleſiæ memoratæ, ac ei, prout tenemini, faciatis perſolvi tam à Græcis vobis ſubditis quàm Latinis. Datum ut in alia.

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS Nigripontis.

Epiſt. 117. De eadem re.

NObilitatem veſtram &c *ut in alia uſque* mandantes quatenus ab Abinonenſi Eccleſia & Clericis epiſcopatus ejuſdem non præſumentes &c. *uſque in finem.* Datum.

NOBILIBVS VIRIS DOMINIS Fermopilenſibus & Dominis Thebarum.

Epiſt. 118. De eadem re.

NObilitatem veſtram &c. *ut in aliis uſque* mandantes quatenus decimas ab Eccleſia Fermopilenſi & Clericis epiſcopatus ejuſdem non præſumentes &c. *ut in aliis uſque in finem.* Datum ut ſuprà.

NOBILI VIRO ROLANDO Piſſa.

Epiſt. 119. De eadem re.

NObilitatem tuam &c. *uſque* mandantes quatenus ab Eccleſia Platamonenſi & Clericis epiſcopatus ejuſdem non præſumens &c. Datum ut ſuprà.

NOBILI VIRO COMESTABVLO Theſſalonicenſi.

Epiſt. 120. Vt dignitates & poſſeſſiones Eccleſiæ Dimicenſi reſtituat.

NObilitatem tuam &c. *uſque* mandantes quatenus papates & poſſeſſiones eccleſiaſticas tam à te quàm illis qui tuæ ſunt juriſdictioni ſubjecti detentas cum fructibus inde perceptis reſtituens & reſtitui faciens, ſicut juſtum fuerit, Eccleſiæ Dimicenſi, ab ipſa Eccleſia & venerabili fratre noſtro Epiſcopo & Clericis epiſcopatus ejuſdem non præſumas cruſticam vel aliquid contra juſtitiam extorquere, ſed ab indebitis ejus exactionibus ſic deſiſtas quòd nullam de te juſtam habeant materiam conquerendi, tibi nihilominus injungentes ut decimas &c. *ut ſuprà uſque in finem. Data eadem.*

NOBILI VIRO O. DE ROCCA Duci Athenarum.

Epiſt. 121. De ſolutione decimarum.

NObilitatem tuam &c. *uſque* mandantes quatenus ab Athenienſi Eccleſia & Clericis archiepiſcopatus ejuſdem non præſumentes &c. *ut in ſuperioribus. Data eadem.*

LARISSIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 122. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere &c. *uſque* aſſenſu, poſſeſſiones quas Eccleſia tua olim poſſedit & adhuc juſtè poſſidet & quietè, tibi & per te ipſi Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud ſanctum Germanum VI. Idus Iulij, anno undecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Hoſpitalis ſancti Sanſonis Conſtantinopolitani.

Epiſt. 123. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* aſſenſu, perſonas veſtras & hoſpitale ſancti Sanſonis, in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis aut in futurum Deo propitio juſtis modis poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Inſtitutiones quoque quas dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legatus ibidem feciſſe dinoſcitur, ſicut rationabiliter factæ ſunt & in ejuſdem authentico pleniùs continentur, ratas habentes, ipſas præcipimus firmiter obſervari. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & juſſionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTVI Foſſæ novæ.

Epiſt. 124. De dedicatione altaris.

SI olim in veteri teſtamento altaris conſecratio celebris habebatur, quanto magis nunc in novo debet ſolemnis haberi, cùm non minùs inter illud & iſtud quàm inter lucem & umbram diſtet altare. In illo ſanè carnales & irrationales hoſtiæ mactabantur, in iſto verò illud unicum & vivificum holocauſtum ſemper offertur quod pro redemptione humani generis ſemel in ara crucis extitit victimatum, videlicet unigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus, idem ipſe ſacrificium & ſacerdos, qui & pretium ſe dedit in cruce, ut moriens fideles ſuos à morte redimeret, &

cibum ſe tribuit in altari, ut vivens fideles ſuos alat ad vitam, incorporans ſibi ejus edentes, ut per hoc quod accepit ipſe de noſtro, & accipimus ipſi de ſuo, in unum corpus caput & membra inſolubiliter uniamur, ipſo rogante ut omnes in ipſo ſicut ipſe in patre ac pater in ipſo ſint unum. Cùm ergo magnum & arduum ſit ſacramentum altaris, utique longè majus quàm nos poſſimus ordiri, ad conſecrandum in monaſterio veſtro novum altare quod in nova baſilica erexiſtis à vobis cum multa ſupplicationis inſtantia multotiens invitati, ad monaſterium ipſum deſcendimus, immo veriùs aſcendimus ad montem Bethel, in quo degunt filij Prophetarum, utinam illo igne cælitus inflammati qui ſecundùm præceptum dominicum ſemper in altari debet ardere, ipſumque ſacroſanctum altare cum honorabili cœtu Epiſcoporum & Cardinalium, aſſiſtente fidelium multitudine copioſa, quarto decimo Kal. Iulij ſolemniter propriis manibus conſecravimus, hanc expetentes & expectantes à Chriſto mercedem, ut quotiens ſuper illud in myſterio ſalutari mortis ejus memoria frequentabitur, ipſe ſit noſtri memor in bonum; ut per ſuæ mortis virtutem & à morte culpæ nos liberet in præſenti & à morte gehennæ nos eripiat in futuro, illorum piis precibus exoratus qui pro ſalute vivorum ac defunctorum ſuper ipſum altare holocauſtum ei offerent medullatum. Vt igitur ipſius altaris conſecratio veneranda ſingulis annis devotiùs celebretur, univerſis qui ad celebritatem conſecrationis ipſius infra quindecim dies devotè convenerint, de injunctis ſibi pœnitentiis pro peccatis indulgentiam unius anni concedimus, de illos pietate confiſi qui eſt remiſſio peccatorum. Licèt autem monaſterium veſtrum juris & proprietatis ſit ſedis apoſtolicæ ſpeciale, quia tamen ex hoc juris & proprietaris ipſius quaſi ſpecialius eſt effectum, nos illud ſub ſpeciali cura & principali tutela beati Petri ſuſcipimus cum omnibus rebus quas in præſentiarum juſto titulo poſſidet aut in futurum juſtis modis poterit adipiſci, ut ſecundùm privilegia prædeceſſorum noſtrorum ac noſtra ſemper eas ſine contradictione poſſideat, gaudens ubique privilegiis & indulgentiis univerſis tam generalibus quàm etiam ſpecialibus à ſede apoſtolica impetratis. Cunctos igitur ipſius jura ſervantes apoſtolica benedictio proſequatur, eoſque divina majeſtas & juſtificet in præſenti & glorificet in futuro. Turbatores autem ipſius, niſi commoniti reſipuerint, reos ſe divino judicio de perpetrata iniquitate cognoſcant & munere apoſtolicæ benedictionis immunes, ſcientes quòd ideo ſub altare reliquiæ martyrum reconduntur ut ibi contra perſecutores ipſius loci vindicta juſti ſanguinis poſtuletur ubi ſanguis juſtus commemoratur effuſus, juxta quod legitur: *Vidi ſub altare Dei animas occiſorum propter verbum Dei & propter teſtimonium quod habebant, & clamabant dicentes: Vſquequo, Domine ſanctus & verus, non judicas & vindicas ſanguinem noſtrum de iis qui habitant ſuper terram.* Omnibus autem eidem loco ſua jura ſervantibus conſolatio ſancti ſpiritus tribuatur hic & in ævum. Amen. Datum apud monaſterium Caſinenſe XII. Kal. Auguſti, anno undecimo.

Chron. Foſſænovæ ad ann. 1208. *Feria quarta clarente die D. Papa dedicavit altare majus Eccleſiæ novæ.*

RAYNALDO CAPVANO Archiepiſcopo ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

CVm ex injuncto nobis à Deo apoſtolatus officio, quo cunctis Chriſti fidelibus ex ſuperni diſpoſitione arbitrij præminemus, ſingulorum paci & tranquillitati debeamus intendere, præſertim pro illorum quiete oportet nos eſſe ſollicitos qui paſtorali dignitate ſunt prædìti & ad officium pontificale promoti. Niſi enim nos eorum utilitatibus intendentes, ipſorum dignitates & jura, in quantum Deo permittente poſſumus, integra conſervemus, & auctoritate apoſtolica eos ab iniquorum hominum incurſibus defendamus, de illorum ſalute non poterunt eſſe ſolliciti qui ſibi ad regendum Domino ſunt diſponente commiſſi. Hujus itaque rei conſideratione, venerabilis in Chriſto frater Archiepiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Epiſcopatum Aquinatem, epiſcopatum Venafranum, epiſcopatum Yſernienſem, epiſcopatum Theanenſem, epiſcopatum Sueſſanum, epiſcopatum Calinenſem, epiſcopatum Calvenſem, epiſcopatum Cajatienſem, & epiſcopatum Caſertanum. In Capua abbatiam ſanctæ Mariæ

Epiſt. 115. De confirmatione privilegiorum.

Vide to. VI. Ital. ſac. pag. 400.

majoris, Eccleſiam Domini ſalvatoris, Eccleſiam ſancti Iohannis ad Curtem, Eccleſiam ſancti Michaëlis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Arcu, Eccleſiam ſanctorum Apoſtolorum, Eccleſiam ſancti Iacobi in Caſtello. In diœceſi Eccleſiæ Theanenſis Eccleſiam ſancti Eraſmi, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſanctæ Helenæ & Eccleſiam ſancti Nicolai quæ ſunt in territorio Scarpati. In loco Bairan, Eccleſiam ſancti Heliæ, & Eccleſiam ſancti Martini. In Fontana de Corrigiis Eccleſiam ſanctæ Mariæ. In diœceſi Eccleſiæ Sueſſanæ Eccleſiam ſanctæ Luciæ de loco Sorbelli. In diœceſi Eccleſiæ Calinenſis, in Rocca Montis-Draconis, Eccleſiam ſancti Ruffini, & Eccleſiam ſancti Marci. In territorio Calinenſi Eccleſiam ſancti Pancratij. In diœceſi Eccleſiæ Calvenſis Eccleſiam ſancti Andreæ ad Cementa, Eccleſiam ſancti Germani ad Palera, Eccleſiam ſancti Tamari de Monte, Eccleſiam ſancti Pauli de Cormello, Eccleſiam ſancti Petri de Borleiano, Eccleſiam ſancti Simachi, Eccleſiam ſancti Eraſmi de Moſcardino, Eccleſiam omnium ſanctorum de loco Sanguinari. Ad Sclavos Eccleſiam ſancti Michaëlis, Eccleſiam ſancti Petri, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Nazarij, Eccleſiam ſancti Angeli de Iano, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ. In loco Camillani Eccleſiam ſancti Angeli, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, & Eccleſiam ſancti Nicolai. In diœceſi Caiatienſi Eccleſiam ſancti Angeli de Melanico, & Eccleſiam ſancti Petri à li Bagnatori. In diœceſi Eccleſiæ Caſertanenſis Eccleſiam ſancti Viti de Hercule, Eccleſiam ſancti Nazarij in campo Buzarienſi, Eccleſiam ſancti Petri ad Boſſoli, Eccleſiam ſancti Secundini, & Eccleſiam ſancti Felicis. In territorio Mutronenſi Eccleſiam ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Felicis, Eccleſiam ſancti Petri, & Eccleſiam ſancti Stephani. Iuxta ipſam diœceſim, Eccleſiam ſanctæ Euſemiæ, Eccleſiam ſancti Iohannis ad Gaianum, Eccleſiam ſanctæ Mariæ ad Lupinum, Eccleſiam ſancti Felicis, Eccleſiam ſancti Priſci. In loco Caſapulli, Eccleſiam ſancti Nicolai, Eccleſiam ſancti Arpij, Eccleſiam ſancti Petri de Sarſana. In loco Marzaneſi Eccleſiam ſancti Angeli & Eccleſiam ſancti Martini. In loco Campurcipi Eccleſiam ſancti Cæſarij, Eccleſiam ſancti Præcopij, & Eccleſiam ſanctæ Beneræ. In loco Airolis, Eccleſiam ſanctæ Iulianæ & Eccleſiam ſancti Nicolai ad Rovulas. In territorio Caſtelli ad mare, Eccleſiam ſancti Adjutoris, Eccleſiam ſancti Marcelli, & Eccleſiam ſancti Blaſij, Eccleſiam ſancti Stephani; & aliam Eccleſiam ſancti Blaſij, Eccleſiam ſancti Iohannis, Eccleſiam ſancti Nicolai, Eccleſiam ſanctæ Catherinæ, Eccleſiam ſanctæ crucis. In loco Cancelli Eccleſiam ſancti Angeli, & Eccleſiam omnium ſanctorum, Eccleſiam ſancti Iohannis, & Eccleſiam ſancti Apollinaris de Parreſano, Eccleſiam ſancti Georgij, Eccleſiam ſancti Iohannis de Turre, Eccleſiam ſancti Viti, Eccleſiam ſancti Petri, Eccleſiam ſancti Nicolai, Eccleſiam ſancti Marci, Eccleſiam ſancti Caſtrenſis, Eccleſiam ſancti Martini de Roſellis, Eccleſiam ſancti Flaviani, Eccleſiam ſanctæ Barbaræ, Eccleſiam ſanctæ Iulianes, Eccleſiam ſancti Andreæ. In loco Arnonæ Eccleſiam ſanctæ Mariæ, & Eccleſiam ſancti Blaſij, Eccleſiam ſancti Pauli, Eccleſiam ſancti Eraſmi de Cazolis. In loco Grazaneſi Eccleſiam ſancti Iohannis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, & Eccleſiam ſancti Maximillani, & Eccleſiam ſancti Nicolai. Præterea Iudecam decimam & redditum ducentarum librarum ceræ de bajulatione regali. Proventum Caſtelli ad mare, feudum Pandulfi Compalatij, alveum fluminis à molendino Ricardi de Citro & Roberti de Rocca uſque ad ponrem, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſides, tibi & per te Eccleſiæ tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus. Diffinitivam quoque* ſententiam ab eodem prædeceſſore noſtro ſuper cauſa quæ inter bonæ memoriæ Alfanum prædeceſſorem tuum & Abbatiſſam monaſterij ſanctæ Mariæ Capuanenſis ſuper ſubjectione ac libertate ipſius monaſterij vertebatur exigente juſtitia promulgatam, ſicut in ejus authentico pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica duximus confirmandam. Pallium quoque, videlicet plenitudinem pontificalis officij, tuæ fraternitati apoſtolicæ ſedis liberalitate largimur; quo utique infra tuam Eccleſiam uti memineris iis diebus quibus prædeceſſores tuos uſos fuiſſe cognoſcis, videlicet in nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, circumciſione Domini, epiphania, ypapanti, Dominica in ramis palmarum, cæna Domini, ſabbato ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſten, tribus feſtivitatibus ſanctæ Mariæ, natale ſancti Iohannis Baptiſtæ, ſolemnitate omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſiarum,

* Extat in epiſt. ſeq.

Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, conſecrationibus Epiſcoporum, & ordinationibus Clericorum, & anniverſario tuæ conſecrationis die. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare aut ejus poſſeſſiooes auferre &c. *uſque* omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem*. Amen. Datum apud ſanctum Germanum per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diacooi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x. Kal. Auguſti, Indictione XI. incaroationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno uodecimo.

RAYNALDO CAPUANO Archiepiſcopo.

Epiſt. 126. Confirmatur ſententia lata per Alexandrũ III.

SOlet annuere ſedes apoſtolica &c. *uſque* inclinati, diffinitivam ſententiam à felicis recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro ſuper cauſa quæ inter booæ memoriæ prædeceſſorem tuum & Abbatiſſam monaſterij ſanctæ Mariæ Capuanenſis ſuper ſubjectione ac libertate ipſius monaſterij vertebatur exigente juſtitia promulgavit, ſicut in ejus authentico plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus; cujus tenorem de verbo ad verbum præſentibus litteris fecimus annotari. ALEXANDER Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Alſano Capuano Archiepiſcopo ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Officij noſtri debito & auctoritate compellimur ut controverſias quæ ad apoſtolicæ ſedis perferuntur examen exacta diligentia & ſtudio debeamus audire; & quæ apud eam deciſa fuerint & fine coogruo terminata, ne in ſcrupulum recidivæ contentionis valeant devenire, apoſtolicis ſcriptis convenit adnotari. Ad hoc enim Eccleſiarum omnium matrem atque magiſtram ſacroſanctam Romanam Eccleſiam providentia divina conſtituit ut implicitas & graves quæſtiones explicare debeat, & quæ dubietate aliqua detinentur, judicij ſui examine ſervato rigore juſtitiæ diffinire. Cùm tu ſiquidem & dilecta in Chriſto filia noſtra Math. Abbatiſſa ſanctæ Mariæ Capuaenſis pro cauſa quæ inter te & eam vertebatur ſuper ſubjectione quam in eodem monaſterio requirebas, & libertate pariter in qua eadem Abbatiſſa proclamabat, in noſtra eſſetis præſentia conſtituti, jamdicta Abbatiſſa privilegia Principum & trium prædeceſſorum noſtrorum, Zachariæ videlicet, Leonis, & Adriani Romanorum Pontificum coram nobis io medium protulit. Tu verò è contrà propoſuiſti quòd cùm infra fioes tuæ diœceſis, immo juxta muros tuæ civitatis idem ſit monaſterium fundatum, jure communi ad Eccleſiam tuam debeat pertinere, & ſuper hoc multorum te canonum auctoritate fretum dixiſti quibus expreſsè monſtratur quòd monaſteria & Eccleſiæ ad Epiſcopos pertineot in quorum territorio fundata noſcuotur. Allegaſti etiam quòd à ſexaginta annis retro Eccleſia tua & ij qui te in archiepiſcopatus dignitate præceſſerunt poſſeſſionem ejuſdem monaſterij, benedictiones Abbatiſſarum & monialium, & celebrationes Miſſarum publicarum, obedientiam & fidelitatem, ac ſuſpenſionem Clericorum ejuſdem monaſterij habuiſſent. Quatuor quoque teſtes nihilominus produxiſti, tres quorum jurati depoſuerunt quòd Atta Abbatiſſa, cùm vacante Eccleſia Capuana à Roberto quondam Sueſſano Epiſcopo ejuſdem Eccleſiæ ſuffraganeo benedicta fuiſſet; ad ſuggeſtionem Canonicorum Capuanæ Eccleſiæ ab eodem Epiſcopo requiſita de obedientia & fidelitate ipſi Eccleſiæ exhibenda, tam Eccleſiæ quàm Archiepiſcopo, cùm foret ſubſtitutus, obedientiam & fidelitatem juravit. Adjeciſti inſuper quòd quandam monialem, quam ejecerat, ad tuam commonitionem & mandatum recepit, & ei in quadam monaſterij ſui cella de Teano providit. Præterea ipſius monaſterij Clerici à te & prædeceſſore tuo de fidelitate requiſiti, eam vobis exhibnerunt. Sanè cùm ſuper iis fuiſſet hincinde diutiùs litigatum, privilegiis Principum, quantum ad libertatis donationem & monaſterij exemptionem, quia nec illi nec alij laici hujuſmodi poſſunt Eccleſiis libertatem donare; nullatenus, ſicut dignum eſt, innitentes, privilegium Zachariæ propter ſtilum dictaminis & corruptionem grammaticæ artis & propter ſimoniacum contractum quem continebat, videlicet quòd Eccleſiam venditam; quod de tam ſancto viro nefas eſt credere, confirmaſſet, & propter pargamenum etiam, quod vix centum videbatur eſſe annorum, cùm quadringentorum annorum, prout in chronicis habetur, ſpatium decurrerit quòd idem Zacharias deceſſit, privilegium autem Leonis

„ propter vitium & corruptionem grammaticæ artis, de quo tam litterato & prudenti viro abſurdum eſt extimare quòd tam idiotas ſcriptores habuerit, & propter bullam, quæ à bullis ejuſdem Leonis, quæ coram nobis productæ fuerunt, omnino comparebat diſſimilis & diverſa, cùm illæ inter ſe comparerent per omnia ſimiles, ſuſpecta & fide non digna judicavimus. Porrò privilegium bonæ memoriæ Adriani Papæ nullam prælibaro monaſterio abſolutè libertatem conferebat, ſed cum conditione, ſicut habuerat antiquitus, confirmabat. Ceterùm licèt multitudo teſtium qui ex parte Abbatiſſæ producti fuerant conſtanter aſſeverarent præſcriptum monaſterium ſemper fuiſſe liberum & nulli niſi Eccleſiæ Romanæ & Principi Capuano ſubjectum, interrogati tamen ſi certa ſigna ſubjectionis Romanæ Eccleſiæ ſcirent, ſe id neſcire aſſeruerunt. Teſtati ſunt quoque ſe non vidiſſe quòd Abbatiſſæ obedientiam prædeceſſoribus tuis promiſerint aut fidelitatem juraverint. Profitebantur tamen quòd eas viderint ab eiſdem tuis prædeceſſoribus benedici. Nos igitur cognoſcentes tam ex iis quæ ex parte tua allegata ſunt quàm ex atteſtatione partium alterius partis quòd anteceſſores tui Abbatiſſas & moniales ſæpedicti monaſterij benedixerint, Miſſas ibi publicas celebraverint, & prædictæ Attæ obedientiam & fidelitatem receperint, & quomodo etiam Clerici illius monaſterij eis obedientiam exhibuerint & fidelitatem juraverint, attendentes quoque cautum eſſe canonibus quòd omnis Eccleſia Epiſcopo in cujus epiſcopatu conſurgit ſubeſſe debeat, te à petitione memoratæ Abbatiſſæ ſuper libertate quam ſibi adversùs te vendicare nitebatur de communi fratrum noſtrorum conſilio abſolvimus, & tam tibi quàm Eccleſiæ tuæ idem monaſterium adjudicavimus & perpetuò ſubeſſe decrevimus. Vt autem hæc noſtræ diffinitionis ſententia rata & firma permaneat, & perpetuis temporibus inviolabiliter obſervetur, eam auctoritate apoſtolica roboramus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem &c.] Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum apud ſanctum Germanum XII. Kal. Auguſti, anno undecimo.

PRIORI ET CLERICIS ſanctorum Iohannis & Pauli Tudertinenſis.

Epiſt. 127. Eccleſia S. Hilarij eis adjudicatur.

CVm inter vos ex parte una & dilectum filium Abbatem ſancti Petri de Monte Spoletanæ diœceſis ex altera coram venerabili fratre noſtro Epiſcopo Tudertino & dilectis filiis Priore & I. Canonico ſancti Gregorij Spoletanenſis à nobis judicibus delegatis ſuper Eccleſia ſancti Hilarij Tudertinenſis quæſtio verteretur, ex parte tua, fili Prior, fuit propoſitum coram eis tertiam partem ipſius Eccleſiæ ſancti Hilarij tam in poſſeſſionibus & oblationibus quàm in cellis etiam de jure ad ſuam Eccleſiam pertinere. Ceterùm ex parte ipſius Abbatis fuit propoſitum ex adverſo ipſam Eccleſiam ſancti Hilarij pertinere ad ipſum cum poſſeſſionibus & omnibus quæ habebat. Super quibus cùm teſtes ex utraque parte producti, recepti, & examinati fuiſſent, iidem tandem judices atteſtationes ipſorum cum propriis ſigillis ſignatas cum quibuſdam aliis authenticis ſcriptis nobis mittere curaverunt, præfigentes pattibus terminum competentem, in quo cum ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Cùmque partes eſſent in noſtra præſentia conſtitutæ, dilectum filium A. Subdiaconum & Capellanum noſtrum eis conceſſimus auditorem; coram quo atteſtationibus, ſicut decuit, publicatis, fuit ſuper ipſis aliquandiu diſputatum. qui nobis retulit diligenter quæ propoſita fuerant coram eo. Sanè cùm pars tua, fili Prior, per ſuos teſtes niteretur probare in prænominara Eccleſia ſancti Hilarij jus patronatus habere ac ipſam Eccleſiam pro tertia parte à quadraginta annis & ampliùs in oblarionibus & mortuariis aliiſque proventibus pacificè tenuiſſe, necnon ad ſe pertinere pro præfata terra Clericos ordinare in Eccleſia memorata, hoc ſolùm invenimus ſufficienter eſſe probatum, quòd à quadraginta annis & ampliùs tertiam partem oblationum Eccleſiæ ſancti Hilarij Eccleſia ſanctorum Iohannis & Pauli recepit, & ipſam Clericis inſtitutis per Abbatem de Monte ac Clericis ſanctorum Iohannis & Pauli commiſit aliquando colligendam. Nos igitur quæ propoſita ſunt diligentiùs attendentes, Eccleſiæ ſanctorum Iohannis & Pauli tertiam partem oblationum in Eccleſia ſancti Hilarij adjudicare curavimus, auctoritate præſentium decernentes ut ſibi

liceat, ſive inſtitutis in eadem Eccleſia per Abbatem, ſive ſanctorum Iohannis & Pauli Clericis, ſicut probatum eſt & hactenus conſuetum partem ipſam committere colligendam, ſuper alus perpetuum tibi ſilentium imponentes. Nulli ergo &c. noſtræ conſtirutionis &c. Si quis autem &c. Datum ut in alia.

STEPHANO NEPOTI NOSTRO.

Epiſt. 118. Ei adjudicatur præbenda Baiocenſis.

DIlectis filiis P. Clerico nuntio tuo & R. Iohannis de Waureio Clerici procuratore in noſtra præſentia conſtitutis, idem nuntius graviter eſt conqueſtus quòd cùm in Baiocenſi Eccleſia ſibi fuerit præbenda collata quam venerabilis frater noſter Baiocenſis Epiſcopus ante promotionem ſuam obtinuiſſe dinoſcitur, ejuſdem præbendæ liberam diſpoſitionem habere non poteras nec Eccleſias & res alias pertinentes ad ipſam pacificè poſſidere, dicto I. falsò aſſerente ſe in ipſa præbenda Vicarium perpetuum conſtitutum, & te hujuſmodi occaſionis obtentu multipliciter moleſtante. Vnde petiit ſupradictum I. à ſui moleſtatione compeſci. Procurator verò prædictus ex adverſo proponens eundem I. olim in eadem præbenda perpetuùm Vicarium inſtitutum, nec pro ea niſi ad annuam penſionem triginta quatuor librarum Turonenſis monetæ teneri, nobis humiliter ſupplicavit ut liberam ejuſdem præbendæ proviſionem ac rerum pertinentium ad eandem dictum I. faceremus habere, ſicut hactenus conſuevit, non permittentes eundem ab aliquibus ſuper hoc indebitè moleſtari. Ad fundandam autem intentionem ſuam & defenſionem ejuſdem I. tranſcripta quarundem litterarum exhibuit, quibus tantummodo ſe aſſeruit uti velle, quarum authentica penes dictum I. eſſe dicebat. Porrò in uno tranſcriptorum ipſorum perſpeximus contineri bonæ memoriæ Conſtantienſem Epiſcopum ad præſentationem H. quondam Canonici Baiocenſis eidem I. Eccleſiam de Waureio cum pertinentiis ſuis in perpetuam eleemoſynam conceſſiſſe, ita videlicet quòd idem I. duodecim libras Andegavenſes prædicto H. ſolveret annuatim. Ad quod tua pars ita reſpondit, quòd etſi tranſcriptus hujuſmodi fides nequaquam eſſet habenda, per illud tamen tranſcriptum idem I. prædictæ præbendæ Vicarius nullatenus eſſe probatur, ſed potiùs quandam Eccleſiam ſub annuo cenſu in eleemoſynam recepiſſe. Verùm ejuſdem eleemoſynæ liberalitas ab ipſo Epiſcopo ad præſentationem ejuſdem H. ſibi factæ ultra tempus vitæ ipſius H. in præjudicium ſubſtituendi Canonici non potuit prorogari, maximè cùm conſenſus Epiſcopi & Capituli Baiocenſis, ad quos ea res principaliter pertinebat, acceſſiſſe nullatenus allegetur. In tranſcripto verò litterarum felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri, quod idem obtulit procurator, continebatur expreſsè quòd ad petitionem ejuſdem I. qui ſe in jamdicta Eccleſia propoſuit perpetuum Vicarium inſtitutum ac penſionem ejuſdem longè magis adauctam quàm fuiſſet tempore Lateranenſis Concilij celebrati, dictus prædeceſſor noſter memorato Epiſcopo Conſtantienſi mandavit ut penſionem ipſam ad eum ſtatum appellatione remota reduceret quo tempore celebrati Concilij fuiſſe conſtaret. Qui ejuſdem auctoritate mandati penſionem ipſius Eccleſiæ, tamquam adauctam, ad quatuor libras & decem ſolidos Andegavenſis monetæ ſententialiter reducere procuravit, ſicut ex tranſcripto litterarum ipſius argui poterat evidenter. cujus ſententiam, ſicut rationabiliter erat lata, memoratus prædeceſſor noſter aſſeritur confirmaſſe. Ad quod probandum quoddam reſcriptum dictus exhibuit procurator. Ad hæc autem fuit à tua parte reſponſum quòd cùm in prænotato tranſcripto Conſtantienſis Epiſcopi tantummodo exprimeretur eundem I. dictam Eccleſiam in eleemoſynam recepiſſe, non utique Vicarium conſtitutum, manifeſtè conſtare dicebat ſupradictas litteras prædeceſſoris noſtri, in quibus aſſeruit ſe perpetuum Vicarium conſtitutum & ejuſdem Eccleſiæ penſionem adauctam, per falſitatis ſuggeſtionem obtentas, unde nec ex ipſis nec ex ſententia Conſtantienſis Epiſcopi, qui earum auctoritate proceſſit, nec etiam ex confirmatione apoſtolica ſubſecuta debebat idem I. aliquod commodum reportare, præſertim cùm tam beneficio litterarum illarum quàm ſententiæ prædicti Epiſcopi renuntiaſſe penitùs videretur cùm eandem Eccleſiam poſtmodum ad firmam recepit ſub longè majori annua penſione, ſicut apertè colligitur ex tranſcripto inferiùs annotato. Tranſcriptum enim litterarum bonæ recordationis Epiſcopi, Decani, & Capituli Baiocenſis præſentavit, per quod cauſam ſuam idem procurator potiſſimùm defendere nitebatur, in quo continetur expreſsè quòd magiſter R. de Ablegiis, tunc Canonicus, nunc Epiſcopus Baio- Vide cap. Auditis, De elect.

cenſis de ipſorum conſenſu præbendam ſuam de Wareio cum pertinentiis ſuis, tam Eccleſiis quam hominibus, & dominicis Eccleſiarum, & aliis, ſub annua firma triginta qnatuor librarum Andegavenſium eidem I. conceſſerat perpetuò retinendam; quam conceſſionem poſt promotionem ſuam idem Epiſcopus innovavit, & eandem Conſtantienſis Epiſcopus dinoſcitur approbaſſe, ſicut per tranſcripta litterarum ipſorum videbatur liquidò comprobari. Verùm ad hoc pars tua reſpondit quòd per tranſcriptum præmiſſum Epiſcopi & Capituli Baiocenſis dictus I. non Vicarius ſed firmarius potiùs ſeu penſionarius probabatur. Vnde cùm hujuſmodi firma de jure vel conſuerudine diutiùs durare nequiverit niſi donec is qui dedit ad firmam jus habuerit in præbenda, conſtare dicebar quòd poſtquam idem magſter R. aſſumptus extitir in Epiſcopnm ipſa fuit utique firma finita: quia licèt idem magiſter, cùm præbendam dedit ad firmam, eam conceſſerit perpetuò poſſidendam, intelligendum tamen eſt quòd tamdiu eſſet eadem conceſſio duratura donec ipſe in præbenda jus aliquod obtineret, ut illud ſecundùm ſanum intellectum ad ſuum perpetuum referatur. Sed nec per conſenſum Epiſcopi & Capituli idem I. jus aliquod retinere potuit in præbenda poſtquam ipſam habere deſiit qui eam dedit ad firmam: quia cùm conſenſus ipſe accederet facto Canonici, dictus I. non potuit diutiùs commodum ex ipſo conſenſu percipere quam conceſſio à Canonico facta duraret; præcipuè cùm Epiſcopus & Capitulum nequiverint in tam enormem ſubſtituendi Canonici læſionem ſuum accommodare conſenſum, nec ſub annua firma triginta quatuor librarum idem I. præbendam ipſam perpetuò retinere, quæ centum viginti libras valere proponitur annuatim; cùm & hoc, non ſolùm in damnum, ſed eriam opprobrium redundaret Eccleſiæ, ut Canonicus modica penſione præbendæ ſuæ contentus exiſteret, & idem I. de ipſius proventibus abundaret; qui, quantum ad regularitatem & vitam, qualis perhibeatur exiſtere ſubticemus. Propoſuit pars tua inſuper conceſſionem factam ab eodem Baiocenſi Epiſcopo nullam eſſe, cùm eo tempore facta fuerit quando ad eum minimè pertinebat. Vnde per conſequentiam approbatio Conſtantienſis Epiſcopi nullum tibi potuit præjudicium generare. Nos igitur iis & aliis quæ nuntius & procurator prædicti proponere curaverunt pleniùs intellectis, habito conſilio cum fratribus noſtris, eundem I. ad reſtitutionem Eccleſiarum ſanctæ Trinitatis de Waureio, ſanctæ Mariæ de Ver, & S. Petri de Mainilhamant cum pertinentiis earundem & aliarum rerum ad præbendam de Waurèio ſpectantium duximus condemnandum, tam ſuper vicaria quàm ſuper firma, quæ jam procul dnbio noſcitur eſſe finita, ei perpetuum ſilentium imponentes, decernendo ut tu tam de ipſis Eccleſiis quàm de aliis ad tuam præbendam ſpectanribus liberè de cetero abſqoe cujuſlibet contradictione diſponas. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si qnis autem &c. Datum apud ſanctum Germanum Nonis Iulij, anno undecimo.

DILECTIS FILIIS MAIORI & Willelmo Archidiaconis, & Priori ſancti Victoris Pariſienſis.

Epiſt. 119. De præbenda S. Martini Turon adjudicata M. Vvillelmo.

INducti dudum laudabili teſtimonio quod dilecto filio magiſtro Willelmo latori præſentium de moribus & ſcientia reddebatur, ſuæque neceſſitati paterno condeſcendentes affectu, cùm eccleſiaſticum beneficium, quo utique dignus erat, ad inopis vitæ ſolatium non haberet, Capitulo beati Martini Turonenſis dedimus in mandatis ut eum reciperent in Canonicum & in fratrem. Cùmque dilectus filius Windocinenſis Abbas & commonitores ipſius eos ad id ſollicitè monuiſſent, ſicut ipſi per ſuas nobis litteras retulerunt, reſpondere quidem diſtulerunt, in primis occaſionem abſentię Dęcani ſui & Theſaurarij prætendentes; quibus demum in ipſius receptione magiſtri aſſenſum ſuum per ſuas litteras impendentibus, illi finaliter reſponderunt quòd licèt perſonam ejus notam haberent, utpote qni diù fuerat apud eos laudabiliter converſatus, eiſque, ſicut vir diſcretus & prudens, eſſe poterat neceſſarius, quia tamen quoſdam alios ex promiſſione recipere tenebantur, & Eccleſiæ ſuæ facultates minimè ſuppetebant, commodè tunc non poterant mandatum apoſtolicum adimplere. Vnde nos iteratis humilitatis ſuæ ſupplicationibus inclinati, dilectis filiis Abbati ſanctæ Genovefæ ac coëxecutoribus ejus per ſcripta noſtra præcepimus ut præfatum Capitulum, niſi rationabilem cauſam obiceret & probaret propter quam non deberet hoc vel non poſſet impleri, præſertim cùm idem magiſter de morum ac litteraturæ ſufficientia commendaretur ab eo, ſublato cujuſlibet

libet contradictionis & appellationis obſtaculo per cenſuram eccleſiaſticam coërcerent, quòd ipſum in fratrem reciperet & Canonicum, & ſtallum in choro & locum in Capitulo aſſignaret eidem. Qui, ſicut per ſuas nobis litteras intimarunt, rite in ipſo negotio procedentes, licèt pars Capituli nonnullas exceptiones frivolas prætendiſſet, & quidam pro parte ipſa coram uno prædictorum executorum fruſtratoriè ad noſtram audientiam appellaverint ante diem quæ partibus extiterat aſſignata, quia demum nihil fuit contra præfatum magiſtrum oſtenſum propter quod mandatum deberet apoſtolicum impediri, & tam per confeſſionem partium quàm depoſitiones teſtium plenè conſtitit plures Canonicos illius Eccleſiæ, poſtquam ordinata ultimò fuerat, diſceſſiſſe, in quorum locis nondum erant aliqui ſubſtituti, ad audiendum ſententiam ſententiam peremptorium terminum partibus præfixerunt. Quia veerò prædictum Capitulum peremptoriè ſæpe citatum contumaciter ſe ſubtraxit, duo executorum ipſorum, tertio legitimè excuſato, ſententialiter decreverunt ut non obſtantibus illis quæ objecta fuerant à Capitulo, dictus magiſter in fratrem reciperetur & Canonicum Eccleſiæ memoratæ atque ſtallum in choro & in Capitulo locus aſſignaretur eidem, Capitulo ipſi firmiter injungentes ut hoc effectui demandaret. Quod quia contumaciter adimplere contempſit, ſuſpenſionis primùm, ac demum, quia poſt ſuſpenſionem nihilominus celebravit, excommunicationis in ipſum ſententiam protulerunt; & ſic tandem quidam de Capitulo ipſo redeuntes ad cor, præfatum magiſtrum juxta præſcriptam ſententiam receperunt, aliis in ſua non metuentibus contumacia perdurare. Nuper autem cùm idem magiſter in noſtra præſentia conſtitutus proceſſum executorum ſuorum peteret confirmari, tam ipſum quàm dilectum filium A. Canonicum Eccleſiæ ſupradictæ, qui pro negotiis ejus ad apoſtolicam ſedem procurator acceſſerat, mandavimus per dilectum filium Tullium Subdiaconum & Capellanum noſtrum audiri. In cujus præſentia cùm Canonicus ipſe penitùs recuſaſſet aliquid proponere vel agere contra eum, demum ipſum ad pacis oſculum in fratrem & Canonicum de mandato noſtro recepit. Cùm igitur quædam litteræ contra præfatorum executorum proceſſum per quendam nuntium Eccleſiæ memoratæ, cujus petitionem pluries ſuper hoc dicimur repuliſſe, nomine ipſius Capituli veritate ſuppreſſa dicantur à nobis & expreſſa falſitate ſubreptæ, videlicet in hunc modum, quòd cùm inter ipſos ex parte una & præfatum magiſtrum ex altera coram dicto Abbate ac conjudicibus ſuis ſuper receptione ipſius in eorum Eccleſia quæſtio verteretur, iidem judices in negotio ipſo perperam procedentes, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam iniquam tulerunt ſententiam contra ipſos, volentes ejuſdem magiſtri laboribus & expenſis finem imponere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, revocato in ſtatum debitum ſi quid per hujuſmodi litteras inveneritis immutatum, dictas ſententias, diffinitivam videlicet, ut eſt juſta, & ſuſpenſionis & excommunicationis, ſicut rationabiliter ſunt prolatæ, faciatis uſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari, ſollicitè proviſuri ne per defectum veſtrum multiplicetur memorato magiſtro neceſſitas ulteriùs propter hoc ad ſedem apoſtolicam laborandi; qui occaſione laboris hujuſmodi attenuatus eſt graviter, non ſolùm in rebus, verùm etiam in perſona. Nullis litteris veritati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Soræ VIII. Idus Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

COMITIBUS, BARONIBUS, civibus & ceteris regni fidelibus in Apulia conſtitutis.

AFfectum dilectionis & gratiæ quem habemus ad Regem & regnum Siciliæ licèt in multis multotiens oſtenderimus, nunc tamen evidentiùs & expreſſiùs per effectum operis demonſtramus, cùm propter neceſſitatem urgentem in regnum perſonaliter deſcenderimus, ceteris mundi negotiis ex magna parte poſtpoſitis propter hoc unum, ut in ipſo videlicet pacem & juſtitiam reformemus. Bonum ergo per Dei gratiam initium aſſecuti, progreſſum intendimus facere meliorem, ut finis optimus ſubſequatur. Quocirca devotionem veſtram monemus & exhortamur in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus ſicut divinam & apoſtolicam ac regiam gratiam caram habetis, ordinationem quam fecimus ſuper Regis adjutorio &

Epiſt. 130. Super adjutorio præſtando Regi Siciliæ. *Vide geſta Innoc. III. cap. 40.*

ſuccurſu, defenſione ac pace regni, ad exemplar aliorum Comitum & Baronum ac etiam civitatum recipiaris hilariter & efficaciter obſerveris, prout ipſa ordina- tio in capitulari continetur exptеſſa bul- la noſtra munito, magiſtris Capitaneis humiliter intendentes qui ad execurionem ipſius de mandato noſtro fuerint conſti- ti; ne ſi fortè, quod abſit, quiſquam præ- ſumeter refragari, pœnam in ipſa ordina- tione ſtatutam iucurrat, & nos manus noſtras in eum ſpiritualiter ac temporali- ter aggravemus. Quia verò propter fer- vorem æſtatis ad præſens non poſſumus perſonaliter deſcendere in Apuliam, vices noſtras ſuper iis committimus exequendas dilecto filio noſtro Gregorio ſancti Theo- dori Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Le- gato, cui dilectum filium O. Acolythum noſtrum à latere noſtro tranſmiſſum du- ximus adjungendum.

GREGORIO SANCTI THEODORI Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Legato, & O. Acolytho noſtro.

Epiſt. 131. De eadem re.

QVia propter fervorem æſtatis non poſſumus ad præſens deſcendere in Apuliam, vices noſtras vobis duximus committendas, ut ordinationem quam fecimus ſuper ſuccurſu & adjutorio Regis & defenſione ac pace regni proponatis Comitibus, Baronibus, atque civibus per Apuliam conſtitutis, & inducatis eoſdem ut ad exemplar eorum qui ordinationem ipſam apud ſanctum Germanum in noſtra præſentia juraverunt, jurent & ipſi ſe fideliter ſervaturos, duos ex ipſis, quos magis idoneos provideritis, magiſtros Capitaneos ſtatuentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus id prudenter & efficaciter exequi procuretis.

In nomine Domini. Amen. Ordinationem quam Dominus Innocentius Papa fecerit ſuper ſuccurſu & adjutorio Domini Regis & ſuper pace ac defenſione regni ego .. bona fide ſervabo, & pro poſſe meo faciam alios obſervare. Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

Epiſt. 132. Vide geſta Innoc. III. cap. 40.

HÆc eſt ordinatio quam facimus ſuper ſuccurſu & adjutorio Regis & ſuper pace ac defenſione regni Siciliæ. Videlicet ut nobiles viri P. Celanenſis & R. Fundanus Comites ſint magiſtri Capitanei, quibus ſuper iis in Apulia omnes intendant. Quicunque ordinationem iſtam receperint, ad invicem ſibi pacem obſervent. Etſi quiſquam ab alio fuerit offenſus, non ſtatim teoffendat eundem; ſed apud prædictos Comites querelam deponat, qui eam ſecundùm rationem & conſuetudinem regni faciant emendari. Qui autem ordinationem iſtam recipere noluerit aut ſervate, tamquam hoſtis publicus habeatur, & à ceteris impugnetur. Ducenti milites dirigantur in ſuccurſum & adjutorium Regis uſque ad Kalendas Septembris, moraturi per annum in expenſis eorum à quibus fuerint deſtinati. Diſtribuantur autem ſecundùm extimatorum arbitrium quos ad hoc ſpecialiter deputabimus, penſatis debitis ſervitiis & propriis facultatibus Comitum & Baronum ac etiam civitatum; proviſo etiam ut ad opus eorum victualia dirigantur. Civitates autem, Comites, & Barones aſſignent in propriis expenſis certum numerum bellatorum ad mandatum Comitum prædictorum, ſi quando guerra contra quemquam propter hoc fuerit exercenda. In omnibus autem reſervamus nobis plenariam poteſtatem addendi & minuendi, mutandi & declarandi, prout viderimus expedire.

COMITIBVS, BARONIBVS, civibus, ceteriſque regni fidelibus à Salerno uſque Ceperanum de mari conſtitutis ad mare.

Epiſt. 133. De eadem re.

VNiverſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus atque præcipimus quatinus nobilibus viris P. Celanenſi & R. Fundano Comitibus, quos ſuper ſuccurſu & adjutorio Regis & pace ac defenſione regni magiſtros Capitaneos conſtituimus, per omnia intendatis, ut ordinatio noſtra per eos ad ſalutem & quietem Regis ac regni debitum conſequatur effectum, ſtatutis & mandatis ipſorum Comitum ſine qualibet contradictione parentes, tam de militibus ad ſuccurſum Regis in Siciliam deſtinandis, quàm etiam de militibus exhibendis contra illos qui præſumerent infringere pacem regni, ſecundùm extimationem illorum qui de conceſſione noſtra milites ipſos diſtribuent ad mandatum Comitum prædictorum. Latorem verò præſentium dilectum filium W. ſcriptorem noſtrum ſpecialiter deſtinamus, ut ad exemplar eorum qui ſuper ordinatione ſervanda juramentum in noſtra præſentia præſtiterunt, ſimile ab aliis recipiat juramentum.

ILLVSTRI REGI ARAGONVM.

Epiſt. 114. De matrimonio Frederici Regis Siciliæ. *Vide ſuprà epiſt. 4.*

VT cariſſimus in Chriſto filius noſter Fredericus Siciliæ Rex illuſtris cariſſimam in Chriſto filiam noſtram Conſtantiam ſororem tuam, quondam Reginam Hungariæ, ducat in conjugem, apoſtolicum impertimur aſſenſum, & quod ſtatutum eſt & conceſſum de duobus dodariis, donationibus videlicet propter nuptias, approbamus. De tertio verò, quod eſt arbitrio noſtro commiſſum, hoc tuæ ſerenitati mandamus, quòd media via duximus incedendum, ita videlicet ut ſecundùm tenorem conventionum ceteris adimpletis, illud ſuper hoc expectetur implendum quod noſtra decreverit providentia, ipſi profectò negotio ſine majoris expreſſionis indicio profutura. Quocirca tuam regalem prudentiam fideliter exhortamur ſollicitè commonentes quatinus moras ulteriùs non innectens, ad conſummationem hujus negotij ſtudioſè procedas; quia longè majus quàm hactenus tibi oſtium eſt apertum. Datum Soræ VI. Idus Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

NOBILIBVS VIRIS RECTORIBVS, Conſulibus, Caſtellanis, civibus, aliiſque fidelibus noſtris per Campaniam conſtitutis.

Epiſt. 115. De moneta recipienda per totam Campaniam.

CVm ex paucitate denariorum de Flore ac ponderatione ipſorum multa impedimenta proveniant, communi ſuper hoc utilitati providere volentes, univerſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus atque præcipimus quatinus paſſim de cetero tam in magnis commerciis quàm in parvis noſtram recipiatis monetam, quæ vulgò dicitur de ſenatu, & per totam Campaniam recipi faciatis, inhibentes diſtrictiùs ut denarij de Flore amodo non ponderentur ab aliquo, nec pro mercimoniis exigantur. Si quis autem eos exigere vel ponderare præſumpſerit, quadraginta ſolidos curiæ noſtræ pro pœna perſolvat. Quicunque verò debet denarios cenſuales, pro duodecim de Flore reddat ſedecim de ſenatu. Datum Soræ Nonis Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

EPISCOPO AVERSANO.

Epiſt. 116. Mandatum de prima præbenda vacatura.

CVm in Eccleſia tua beneficium non vacaret ad præſens quod dilecto filio S. Acolytho noſtro poſſes conferre, pollicitus es eidem quòd primum in eadem Eccleſia vacans beneficium aſſignare volebas; quod cùm ad noſtram notitiam pervenïſſet, fecimus tibi proponi ut præbendale beneficium primum in tua Eccleſia vacaturum reſervares donationi noſtræ, perſonæ idoneæ conferendum. quod tu liberaliter acceptaſti. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus primum præbendale beneficium quod in tua vacabit Eccleſia donationi noſtræ ſtudeas reſervare. Datum apud ſanctum Germanum VIII. Kalend. Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI ET CLERICIS ſanctæ Mariæ de Flumine de Ceccano.

Epiſt. 117. De confirmatione privilegiorum. *Vide to. 1. Ital. ſac. pag. 725. & in append. pag. 483.*

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* inclinati, perſonas veſtras & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Flumine, in qua divino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis &c. *uſque* ſuſcipimus. Specialiter autem ſancti Stephani & ſancti Quirici Eccleſias cum omnibus tenimentis & pertinentiis ſuis, foreſtam juxta Eccleſiam ſancti Stephani, & de capite pontis de Prato & de Gineis, molendina, vineas juxta Eccleſiam ipſam, & aliam quam emiſtis in loco qui appellatur Marana, redditus, decimas, oblationes, homines, hortos, & poſſeſſiones alias ad veſtram Eccleſiam pertinentes, ſicut eas juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidem Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Libertates quoque & immunitates necnon & exemptiones ſecularium exactionum à dilecto filio nobili virò Iohanne de Ceccano tam piè quam providè vobis & Eccleſiæ veſtræ conceſſas, ſicut in ejoſdem nobilis authentico perſpeximus contineri, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas decernimus permanere. Cujus tenorem de verbo ad verbum præſenti paginæ duximus inſerendum. IN NOMINE DOMINI. Anno dominicæ incarnationis M. C. nonageſimo ſexto, pontificatus Domini Cœleſtini tertij Papæ anno ſexto, Indictione XIV. menſe Iulij, die vigeſimo quarto. Hac die ego Iohannes de Ceccano in præſentia Domini Iordani Cardinalis ſanctæ Pudentianæ cariſſimi patrui mei & venerabilium Epiſcoporum Berardi Ferentinatis, & Petri Signini, & Iohannis Anagnini, & Taddæi Alatrini, & Oddonis Verulani, & Thedelegarij Terracinenſis, & multorum hominum totius Campaniæ & Ma-

„ titinæ tam Clericorum quàm etiam laico-
„ rum, inductus amore divino, & pro re-
„ demptione animæ meæ atque meorum
„ parentum præteritorum, præſentium, &
„ futurorum, concedo Eccleſiæ ſanctæ Ma-
„ riæ de Flumine & Domino Landulpho
„ dilecto Abbati ejuſdem Eccleſiæ & univer-
„ ſæ familiæ ejus, tam Clericis quàm etiam
„ laicis præſentibus & futuris plenam & per-
„ petuam libertatem, abrenuntiando datæ,
„ malo uſui, & omnibus exactionibus. Et ſi
„ quis pro quocunque crimine commiſſo ad
„ Eccleſiam iſtam confugerit, nec ego nec
„ ſucceſſores mei per me vel per miniſtros
„ meos ei, dum ibidem fuerit, violentiam
„ aliquam nec injuriam inferemus, niſi in
„ mortem meam, meorum heredum, vel
„ in proditionem caſtrorum meorum, vel
„ in combuſtionem ipſorum caſtrorum fuerit
„ machinatus. De ordinatione Clericorum
„ & deſtitutione me nullatenus intromittam.
„ Si verò Clericus aut laicus ejuſdem Eccle-
„ ſiæ in aliquando offenderit, Abbas cum
„ Clericis in eorum Capitulo cogent ipſum
„ ad juſtitiam exhibendam. Salvo jure pa-
„ tronatus. De conſilio igitur communi Do-
„ mini Iordani Cardinalis & omnium Epiſ-
„ coporum & conſenſu Domini Iohannis
„ de Ceccanò inſtitum eſt ut quicunque
„ contra hanc conceſſionem fecerit, vin-
„ culo anathematis innodetur, & partem
„ cum Dathan & Abiron habeat. Ad majo-
„ rem itaque cautelam, ne quod factum eſt
„ diuturnitate temporis in oblivionem ve-
„ niat, Preſbytero Benedicto dilecto No-
„ tario noſtro id ſcribere mandavimus, &
„ chartam ipſam fecimus ſigilli noſtri mu-
„ nimine inſigniri.] Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Soræ XIV. Kal. Septembris, pontificatus noſtri an. undecimo.

TRECENSI EPISCOPO.

Epiſt. 118. Scribitur adverſus Canonicos S. Martini Trec.

Diligenter auditis & perſpicaciter intellectis depoſitionibus teſtium qui de mandato noſtro in cauſa quæ inter dilectum filium P. electum ex parte una & V. Ia. Io. & A. Canonicos Eccleſiæ ſancti Martini Trecenſis ex altera vertebatur fuere recepti, de fratrum noſtrorum conſilio eundem electum ab impetitione ipſorum duximus abſolvendum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus electo præfato ut ſuper labe ſimoniacæ pravitatis, quæ illi objecta extiterat, cum tertia manu ſui ordinis ſe canonicè purget, indicas, & eidem purgato facias à Canonicis omnibus obedientiam & reverentiam debitam exhiberi, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Canonicos verò præfatos, quos fuiſſe conſtat contra eundem electum multipliciter malignatos, ſicut etiam quidam eorum ſponte confeſſi ſunt coram nobis, ab invicem dividas, & ad agendum pœnitentiam in aliis monaſteriis ponas eos, ſingulos in ſingulis collocando; ut Eccleſia memorata, quæ per inſolentiam eorundem graviter eſt afflicta, valeat reſpirare. Datum Soræ XVII. Kal. Septembris pontificatus noſtri anno undecimo.

IOHANNI DE CARBONE ac Benedicto fratribus.

Epiſt. 119. Confirmatur permutatio facta inter eos & monaſterium Caſinenſe.

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, permutationem inter dilectos filios Roffridum tituli ſanctorum Marcellini & Petri Preſbyterum Cardinalem Abbatem & conventum Caſinenſem ex parte una & vos ex altera ſuper quibuſdam hominibus quos cariſſimus in Chriſto filius noſter Fredericus Siciliæ Rex illuſtris tibi, fili Iohannes, & heredibus tuis in caſtro Plumbarolæ conceſſerat, pro quibus in territorio dicti caſtri præfati Abbas & monachi vobis quandam ſtartiam conceſſerunt, rationabiliter factam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, & in inſtrumento exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam inſtrumentum ipſum de verbo ad verbum huic noſtræ
paginæ duximus inſerendum. IN NOMINE „
DOMINI noſtri Ieſu Chriſti. Anno in- „
carnationis ejus milleſimo ducenteſimo „
octavo, & undecime anno regni Domini „
noſtri Frederici glorioſiſſimi Regis, men- „
ſe Iulij, octavo decimo die ejuſdem men- „
ſis, Indictione XI. Profitemur nos Rof- „
fridus Dei gratia Cardinalis & Caſinenſis „
Abbas recepiſſe in mandatis à ſupradicto „
Domino noſtro Frederico Dei gratia il- „
luſtriſſimo Rege ut homines & redditus „
quos regia curia olim tenuerat in caſtro „
noſtro Plumbarolæ, quos videlicet ex „
conceſſione ejuſdem curiæ Iohannes de „
Ariano aliquando tenuit, caſatam ſcilicet „
Diaconi Iohannis Guiniſi cum familia ſua, „
caſatam Iohannis Petri Guiniſi, caſatam „
Leonardi Guiniſi, caſatam Roffridi Io- „
hannis Boni, caſatam Riccardi Iohannis „

„ Senſi, caſatam Benedicti de Taddæo, ca-
„ ſatam Iohannis de Litto, caſatam Vigo-
„ ritæ de Roffrido, aſſignaremus tibi Iohan-
„ ni de Carbone filio Riccardi Benedicti de
„ Falco. Verùm quia nobis durum videba-
„ tur eos tibi aſſignare, eò quòd totum ca-
„ ſtrum Plumbarolæ in demanium noſtrum
„ tenebamus, & ad jacturam monaſterij
„ noſtri redundare videbatur ſi aliquos ex
„ ipſis hominibus alicui concederemus, tu
„ litteras ſupradicti domini noſtri Regis de-
„ precatorias Domino noſtro Papæ Inno-
„ centio detuliſti ut idem Dominus Papa
„ nobis injungeret quatinus ipſum manda-
„ tum regium nos faceret adimplere. Nos
„ ergo de mandato ſupradicti Domini Pa-
„ pæ & Domini Regis, de conſenſu fratrum
„ noſtrorum nobiſcum babendo magiſtrum
„ Berengerium judicem & Advocatum Ca-
„ ſinenſem de voluntate tua qui ſuprà Io-
„ hannes ex cauſa permutationis per hanc
„ cartam libellariam concedimus vobis Io-
„ hanni & Benedicto fratribus, filiis videli-
„ cet ſupradicti Riccardi, ſtartiam noſtram
„ quam habemus in territorio ſupradicti
„ caſtri Plumbarolæ; & habet hos fines. A
„ prima parte viam publicam, à ſecunda
„ parte terram heredum Guttefridi, & ter-
„ ram Petri de Ruben, & terram Petri de
„ Iuliano, & terram heredum Donati. A
„ tertir parte viam publicam. A quarta par-
„ te terram Petri filij ſupradicti magiſtri Be-
„ rengerij. His finibus iſtam ſtartiam cum
„ omnibus ibi habitis inferiùs & ſuperiùs &
„ cum via ſua intrandi & exeundi vobis Io-
„ banni & Benedicto ex cauſa permutatio-
„ nis libellario jure concedimus ad poteſta-
„ tem veſtram & heredum veſtrorum, ad
„ babendum & poſſidendum & faciendum
„ inde omnia quæ vobis placuerint oſque in
„ annos viginti & novem; ita ut omni anno
„ in feſto ſancti Benedicti reddatis inde mo-
„ naſterio Caſinenſi nomine cenſus tarenos
„ Amalfiæ octo. Completis verò annis vi-
„ ginti & novem nos vel noſtri ſucceſſores
„ aut pars noſtri monaſterij vobis vel here-
„ dibus veſtris renovare debeamus hunc li-
„ bellum pro uncia auri una. Et ex bac per-
„ mutatione recepimus à te qui ſuprà Io-
„ bannes omnes ſupradictos homines & red-
„ ditus à ſupradicta regia curia tibi conceſ-
„ ſos, quos longè utiliores monaſterio no-
„ ſtro eſſe cognoſcimus quàm ſupradicta
„ ſtartia quam vobis conceſſimus. Vnde
„ obligamus nos & poſteros noſtros & par-
„ tem noſtri monaſterij vobis & heredibus
„ veſtris ſupradictam ſtartiam defendere &
„ anteſtare amodo & uſque ad ſupradictum

tempus ab omnibus hominibus omnibuſ- „
que partibus. Si autem non defenderimus „
vobis & non compleverimus omnia ſupra- „
dicta, vel ſi hanc permutationem quo- „
cunque ingenio infringere vel hanc char- „
tam in quavis parte refutare tentaveri- „
mus, pœnam dupli quantum ſupradicti „
homines & redditus quos à te qui ſuprà „
Iohannes recepimus valent, nos & poſte- „
ros noſtros & partem noſtri monaſterij „
vobis veſtriſque heredibus componere ob- „
ligamus, & inſuper hoc ſcriptum firmum „
permaneat uſque ad ſupradictum tempus. „
Et taliter nos Roffridus Dei gratia Car- „
dinalis & Caſinenſis Abbas de conſenſu „
fratrum noſtrorum nobiſcum habendo ſu- „
pradictum judicem & Advocatum Caſi „
nenſem qualiter nobis congruum fuit fe- „
cimus, & tibi Nicolao noſtro & civitatis „
ſancti Germani publico Notario hanc „
charram ſcribere juſſimus. Actum in ſu- „
pradicto monaſterio Caſinenſi. Ego qui „
ſuprà Roffridus Dei gratia Cardinalis & „
Caſinenſis Abbas. Ego frarer Petrus Co- „
mes Caſinenſis Decanus. Ego frater Vi- „
talis ſacerdos & monacbus. Ego frater Se- „
nioretus ſacerdos & monachus. Ego fra- „
ter Petrus ſacerdos & monachus. Ego fra- „
ter Philippus Soræ ſacerdos & monachus. „
Ego frater Lando Caſinenſis Hoſpirala „
rius. Ego frater Iohannes Caſinenſis Ve- „
ſtararius. Ego frater Maurus ſacerdos & „
monachus. Ego frater Roggerus ſacerdos „
& monacbus. Ego frater Thomas ſacer- „
dos & monacbus. Ego frater Clemens ſa- „
cerdos & monachus. Ego frater Girardus „
ſacerdos & monacbus. Ego frarer Iohan- „
nes P. ſacerdos & monachus. Ego frater „
Adenulfus Diaconus & monachus. Ego „
frater Lando Diaconus & monacbus. Ego „
frater Otto Diaconus & monachus. Ego „
frater Iohannes Diaconus & monacbus. „
Ego frater Alexander Diaconus & mona- „
chus. Ego frater Roffridus Diaconus & „
monacbus. Ego frater Robertus Diaco- „
nos & monachus. Ego frater Iohannes „
Diaconus & monacbus. Ego frater Iere- „
mias Diaconus & monacbus. Ego frater „
Philippus Diaconus & monacbus. Ego „
frater Simon Subdiaconus & monacbus.] „
Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c.
Si quis autem hoc attentare præſumpſe-
rit &c. Datum Soræ, II. Idus Auguſti,
pontificatus noſtri anno undecimo.

MAGISTRO MILITIÆ ſancti Iacobi.

Epiſt. 140. Reſpondet ad ejus conſulta.

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd quidam miles, ut idem aſſerit, infirmitate detentus apud fratres Grandimontenſes profeſſionem fecit tantummodo, ſed habitum non recepit; quem cùm reſtitutus poſtmodum ſanitati humiliter poſtulaſſet, fratres præfati, niſi pretium hereditatis ſuæ ſecum afferret, ſibi concedere noluerunt, nec etiam dare licentiam ad religionem aliam tranſeundi. Porrò miles prædictus ad quandam domum militiæ ſancti Iacobi veniens, ibidem facta profeſſione ſuſcepit habitum regularem, fratribus domus ejuſdem ignaris penitùs præmiſſorum. Vnde poſtulabas per ſedem apoſtolicam edoceri utrum ipſius militis aſſertioni ſimplici ſit credendum ut à præfata domo recedat, vel in eadem debeat remanere, in qua ipſum non eſt dubium facta profeſſione habitum ſuſcepiſſe. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm Grandimontenſis ordinis regula longè arctior ſit quàm veſtra, ei ad illam maximè redire volenti non eſt difficultas aliquatenus ingerenda. Tua nos præterea devotio requiſivit, cùm plures fratres militiæ ſancti Iacobi à prædeceſſoribus tuis acceptâ licentia, quæ ſecundùm inſtitutionem ordinis non debet petentibus denegari, in expenſis domus tibi commiſſæ extra ipſam vitam elegerint arctiorem, utrum eos, cùm eidem domui videris expedire, ad collegium valeas revocare, ita quòd inter fratres vitam quam elegerant arctiorem agant, ad melioris converſanonis exemplum. Ad hoc tibi breviter reſpondemus, quòd cùm nemo mittens manum ad aratrum & reſpiciens retro aptus ſit regno Dei, non eſt quiſquam talium reducendus ad locum quem propter regnum Dei provida deliberatione reliquit, niſi cauſa neceſſitatis urgentis aut evidentis utilitatis alicui ſpecialiter ex diſpenſatione ſedis apoſtolicæ concedatur. Datum Soræ Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Vvigornienſi Epiſcopis.

Epiſt. 141. De cauſa Eccleſiæ Cantuarienſis. Vide geſta Innoc. III. cap. 131. 132.

ABſit à nobis ut illis meritò comparemur quibus improperat Pſalmiſta dicendo, *Filij Effrem intendentes arcum & mittentes ſagittas in die prælij ſunt converſi*; ne fortè, quod ſummus paſtor avertat, etiam mercenario comparemur, qui ſecundùm parabolam evangelicam videt lupum venientem & dimittit oves & fugit; cùm potiùs parati ſimus pro domo Domini nos murum opponere aſcendentibus ex adverſo & animam noſtram dare pro ovibus noſtris, ſi neceſſitas poſtularet. Licèt igitur affectemus inter regnum & ſacerdotium pacem pleniſſimam in Anglia reformari, quantum in nobis eſt pacem cum omnibus hominibus habere volentes, fruſtra tamen quivis hominum machinatur vel alienis ſuggerere vel propriis perſuadere commentis quòd nos occaſione quacunque contra libertatem eccleſiaſticam declinare velimus ad dexteram vel ſiniſtram, cùm hujus cauſâ certaminis hunc abſque dubio tendat ad finem ut Eccleſia Dei, quæ ancillata jacebat, liberata reſurgat. Quocirca fraternitatis veſtræ prudentiam inſinuatione præſentium reddimus circumſpectam, ut à vanis ſuggeſtionibus penitùs avertentes auditum, quæ profectò immiſſiones ſunt per angelos malos, ſecundùm tenorem & formam mandatorum noſtrorum, omni ſiniſtra interpretatione ceſſante, fideliter procedatis, ita videlicet ut ſententiam interdicti nec priùs nec aliter relaxetis quàm cariſſimus in Chriſto filius noſter Iohannes Rex Anglorum illuſtris venerabilem fratrem noſtrum Stephanum Cantuarienſem Archiepiſcopum S. R. E. Cardinalem tamquam Archiepiſcopum Cantuarienſem recipiat & pertractet, præſtita ſecuritate tam ſibi quàm ſuis quæ ad hoc ſecundùm veſtræ diſcretionis arbitrium viſa fuerit opportuna, & reſtitutionem plenariam exhibeat ablatorum tam eidem Archiepiſcopo quàm monachis Cantuarienſis Eccleſiæ necnon aliis Eccleſiis & perſonis, ipſoſque monachos ad Eccleſiam ſuam redire permittat ac manere ſecuros, & regalia vniverſa vel per ſe ipſum eidem Archiepiſcopo conferat & aſſignet, vel, ſi maluerit, vos vice noſtra illa conferatis & aſſignetis eidem; ita quòd ipſe ſibi pro illis quemadmodum ejus prædeceſſores ſuis progenitoribus teneatur, proviſo prudenter ne quid deceptionis ex hoc ſuper articulis quibuſcunque contra eccleſiaſticam interveniat libertatem; uſque rite peractis, relaxeris ſententiam interdicti, faciendo præfatum Archiepiſcopum, ſicut expedit, ad Cantuarienſem Eccleſiam proficiſci. Si verò circa horum aliquid, de quo meritò valeat dubitari, quicquam emerſerit quæſtionis, vos recepta priùs ab

ipſo Rege idonea cautione quòd noſtro conſilio & mandato pareat ſuper eo, interdicti ſententiam nihilominus relaxetis. Teſtes qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint quominus teſtimonium perhibeant veritati, ad hoc per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes; quatinus inquiſita & cognita veritate, ſi quid ſuper ablatorum reſtitutione, recompenſatione damnorum, & ſatisfactione injuriarum propter quæſtionem ſubortam remanſerit imperfectum, per conſilium & mandatum apoſtolicum compleatur. Hic eſt tenor mandatorum noſtrorum juxta prudentem & ſimplicem intellectum, quem & in litteris noſtris evidenter expreſſimus, & dilecto filio Abbati Belliloci præfari Regis nuntio expoſuimus diligenter. Vnde non ſolùm indignum, ſed & impium reputamus, ſi quis auſu ſacrilego dixerit aut crediderit quòd nos intentionem noſtram uno modo uni & altero modo alteri expoſuimus, ſeductoriè variando, cùm apoſtolica ſedes per Dei gratiam & ſerpentinam prudentiam & ſimplicitatem habeat columbinam. Ceterùm noſtris noveritis auribus intimatum quòd cùm omnes monachi ordinis Ciſtercienſis in Anglia cœpiſſent pariter obſervare ſententiam interdicti, paucis diebus elapſis quidam auctoritate propria celebrarunt, alij longo pòſt tempore ad mandatum. Ciſtercienſis Abbatis celebrare cœperunt, nonnulli verò adhuc interdictum obſervant. Porrò ſi, quemadmodum vobis per alias litteras meminimus reſpondiſſe, viris religioſis ab initio licuiſſet juxta ſuorum privilegiorum tenorem, excluſis excommunicatis & interdictis, clauſis januis, non pulſatis campanis, ſuppreſſâ voce divina officia celebrare, nec nobis fuiſſet moleſtum, nec abſonum extitiſſet. Veruntamen ſi ex hoc debilitatur ſententia vel negotium enervatur, quacunque occaſione quidam ad celebrandum proceſſerint, ſive propter illud capitulum quod eſt eis ab apoſtolica ſede conceſſum, ut videlicet nullæ litteræ habeant firmitatem quæ tacito nomine Ciſtercienſis ordinis contra tenorem apoſtolicorum privilegiorum fuerint impetratæ, ſive propter præmiſſum reſponſum, quod forſan ad eos aliquo revelante pervenit, vos auctoritate noſtra ſuffulti fiducialiter ſtatuatis quod ipſi negotio videritis expedire, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari. Ad hæc, præfatum Regem moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut ea quæ per dictum Abbatem Belliloci ex parte ſua promiſſa ſunt & oblata, ſicut ſuperiùs ſunt expreſſa, ſine mora & difficultate qualibet exequatur; quia procul dubio ſuæ convenit utilitati pariter & ſaluti ut reputetur ab omnibus favorem & gratiam apoſtolicæ ſedis pleniùs obtinere; neque nos diſſimulare poſſemus quin manus noſtras aggravaremus in illum, ſi fortè cor ejus perſiſteret induratum ut Deo & Eccleſiæ ſatisfacere non curaret. Datum Soræ XI. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

Vide infrà epiſt. 213. 258. 259.

MELDENSI EPISCOPO, & Archidiacono Pariſienſi.

Epiſt. 142. Vt infames & criminoſi non habeant præbendas in Eccleſia Carnotenſi.

DIlecti filij P. Præpoſitus, S. G. & H. ac quidam alij Canonici Carnotenſes olim nobis denuntiando monſtrarunt quòd antiqua & approbata conſuetudo in Eccleſia obtinuit Carnotenſi, ad cujus obſervationem Epiſcopus loci juramento tenetur, ut vacante præbenda ipſe perſonam idoneam eligat ad eandem, & Decano, Cantori, Subdecano & Succentori præſentet electam, ad quos pertinere non ambigitur præſentatam vel approbare pro merito vel etiam reprobare; quam utique approbatam Decanus Capituli nomine in Capitulo repræſentat Epiſcopo, ut ipſe illam inveſtiat de præbenda. Cùm igitur venerabilis frater noſter Epiſcopus Carnotenſis nuper quendam Camerarium ſuum, R. videlicet de Salneriis, elegiſſet ad Eccleſiæ memoratæ præbendam, & ipſum dilectis filiis Decano, Cantori, Subdecano, & Succentori ejuſdem Eccleſiæ ſecundùm prælibatam conſuetudinem præſentaſſet, idem Decanus habens pro certo illum multiplici fore reſperſum infamia, utpote reum furti, ſacrilegij, & uſuræ, ac teſtamentorum ruptorum quæ in ultima voluntate à decedentibus condebantur, ut legata in pias cauſas ſuis & aliis uſibus applicaret, ipſum recipere recuſavit, excipiens contra eum & apoſtolicam ſedem appellans, & ſe offerens legitimè probaturum dictum Camerarium publica ſuper iis infamia laborare. Super quo denuntiatores prædicti inquiſitionem fieri petiere. Nos autem dilectis filiis Abbati de Sarnaio & Priori ſancti Victoris & Decano ſancti Germani Antiſſiodorenſis Pariſienſis noſtris dedimus litteris in mandatis ut inquiſita ſuper iis diligentiùs & cognita ve-

ritate, quod canonicum eſſet appellatione remota ſtatuerent, & facerent quod ſuper iis ducerent ſtatuendum per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Qui, ſicut ex litteris eorum accepimus, juxta mandatum noſtrum in negotio procedentes, Carnotum ad diem præfixum partibus acceſſerunt; ubi facta inquiſitione juxta mandatum apoſtolicum diligenti, dictum Camerarium non ſolùm publica laborantem infamia, verùm etiam irretitum prænominatis criminibus invenerunt; & reverſi Pariſius, præhabito ibidem bonorum & prudentum virorum conſilio, ſilentium impoſuerunt eidem ſuper præbenda Carnotenſis Eccleſię quam petebat, ipſum ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico ſuſpendentes, & ad reſtitutionem eorum* quos variis, rapinis videlicet, uſuris, venditione matrimoniorum, ruptione teſtamentorum nequiter ſpoliarat, in manibus noſtris beneficia ejuſdem eccleſiaſtica retinentes. Licèt autem dictus Camerarius ad noſtram pręſentiam acceſſiſſet, & poſtulaſſet à nobis ſibi ſuper ſententia dictorum judicum provideri, quia tamen nondum ad nos pervenerat relatio judicum eorundem, à nobis nihil potuit obtinere. Cùm itaque tam per litteras judicum eorundem quàm per atteſtationes receptas ab ipſis, quas nobis ſuis ſigillis ſignatas mittere ſtuduerunt, conſtiterit evidenter dictum Camerarium pręſcriptis eſſe criminibus irretitum, quod per eoſdem factum eſt approbamus, diſcretioni veſtrę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus nonobſtantibus aliis litteris quas falsò ſe aſſerit ſuper eodem negotio impetraſſe, cùm eædem litteræ minimè ſe contingant, nec ſuper eodem ſint negotio impetratæ, cùm in illis de quibuſdam criminibus in modum exceptionis, in iſtis autem in modum inquiſitionis ſuper criminibus agi mandetur, ſicut ex diſputatione coram nobis habita diligenti conſtitit manifeſtè, quod factum eſt per judices memoratos faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari. Vt autem ceteri qui audierint addiſcant à ſimilibus cautiùs abſtinere, Carnotenſi Epiſcopo ex parte noſtra firmiter injungatis ut de cetero perſonas hujuſmodi à ſua penitùs familiaritate repellat; quia cùm talia ipſi poſſint aſcribi, verendum erit ei pariter & timendum ne, cùm divina & noſtra patientia ſit abuſus, pœna ſibi gravior infligatur. Datum Soræ XVII. Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

* condemnantes

EPISCOPO ET CLERICIS Narnienſibus.

Epiſt. 143. Vt obſervent interdictum latum in civitatem. Vide geſta Innoc. III. cap. 16.

CVm Narnienſes ita ſint in reprobum ſenſum dati ut in profundum vitiorum jam prolapſi contemnant, nos, qui ex injuncto nobis officio ſingulorum tenemur errata corrigere, inſolentiam eorum non valentes ulteriùs ſuſtinere, civitatem ipſorum diſtrictiſſimo ſubicimus interdicto, ita quòd nullum ibi divinum officium, nullum penitùs celebretur eccleſiaſticum ſacramentum, præter, duntaxat in extremis articulis, pœnitentias morientium & baptiſmata parvulorum. Sepulturam verò penitùs interdicimus, ita quòd ſi quis aliquem eorum apud Eccleſiam in Chriſtiano præſumpſerit cimiterio tumulare, vinculo ſe ſciat excommunicationis aſtrictum. Mercimonia quoque cum ipſis fieri à quocunque vetamus; & qui contra prohibitionem apoſtolicam in iis eis communicare tentaverit, excommunicationis ſe noverit laqueo innodandum, aliàs temporaliter puniendus à nobis, ſi quis hujuſmodi temporalis noſtræ juriſdictionis exiſtit. Ne igitur vos eorum conſortio maculemini, cùm is qui tetigerit picem inquinetur ab ea, univerſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus quatenus ſceleratorum civitatem pariter exeuntes, per circumpoſita loca, ubi commodiùs & honeſtiùs poterítis, maneatis, denuntiantes eiſdem quòd niſi à ſua contumacia reſipuerint, cùm ſe ac civitatem ſuam epiſcopalis reddiderint dignitatis indignos, ſi tamen civitas dici poterit quæ peccato ſuo civitatis honore privabitur, pontificalem eis cathedram auferemus, parrochiam ejus per vicinas dioceſes diviſuri; ſic tamen quòd tibi, frater Epiſcope, quem obedientem novimus & devotum, recompenſationem congruam impendemus; aliàs, dante Domino, cervicoſitatem eorum ſpiritualiter & temporaliter adeo compreſſuri quòd per ingens pondus oppreſſionis in ipſos inductum agnoſcent quàm gravis ſit manus Eccleſiæ ſuper eos qui Deum & ipſam indurato corde contemnunt. Quocirca devotioni veſtræ præcipimus quatenus quæ præmiſſa ſunt inviolabiliter obſervetis, & faciatis ab aliis obſervari; ne, ſi ſecùs egeritis, quod non credimus, in pœnam veſtram eorum culpa redundet; denuntiantes illos

diffidatos à nobis, & univerſis noſtris fidelibus injungentes ut eos tamquam diffidatos impugnent. Datum Soræ, pontificatus noſtri anno undecimo.

WINDOCINENSI CARNOTENSIS dioceſis & ſancti Iuliani Turonenſis Abbatibus, & Priori Majoris monaſterij Turonenſis.

Epiſt. 144. Super correctione Burgulienſis monaſterij.

TEnorem litterarum quæ vobis ex parte noſtra dicuntur ſuper correctione Burgulienſis monaſterij præſentatæ in litteris citatoriis inſpeximus comprehenſum qnas dilectis filiis Lucæ Abbati & conventui ejuſdem monaſterij direxiſtis. Verùm ſi quem vos habere deceret diſcretionis ſpiritum haberetis, ex eo ſaltem credere potuiſtis eaſdem litteras de conſcientia noſtra minimè proceſſiſſe quòd nos tam inconſtantes & mobiles reputare nullatenus debuiſtis ut qui paulò antè non ſine ſollicitudine diligenti per delegatos à nobis monaſterium ipſum ſalubriter corrigi feceramus, recenter voluerimus quæ fuerant bene acta pervertere ac redivivam in eo religionis monaſticæ diſciplinam recidivæ correctionis occaſione vexare. Sed & illud vobis intelligentiam dare potuit quòd ptæfatæ litteræ nequaquam de noſtra conſcientia manaverunt, quia cùm monaſterium ipſum, non ſolùm publico ſui nomine, verùm etiam per ſui negotia multiplicia, quæ nos frequentet in inſtantia noſtræ ſollicitudinis occuparunt, notiſſimum nobis exiſtat, veriſimile non apparet quòd ejus monachos de Burguol, ſicut in eiſdem litteris continetnr, Gallico idiomate ſcripſiſſemus, quos ſermone Latino Burgulienſes conſuevimus appellare. In quo procul dubio deprehenditur quòd ſi litteræ ipſæ quomodocunque à noſtro auditorio proceſſerunt, fraudulenter fuit, ut inſuetum, Gallicum nomen poſitum, ne per Latinum, ut aſſuetum, monaſterium ipſum fuiſſet redditum nobis notum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi nondum per illas litteras proceſſiſtis, procedere per eas nullatenns præſumatis, & ſi quid occaſione ipſarum forſitan attentaſtis, illud ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo penitùs revocetis, ſollicitè proviſuri ut conſideratis omnibus quæ circa litteras ipſas conſideranda videritis; ſi falſitatem ipſarum per vos ipſos potueritis deprehendere, tam impetratores ipſarum quàm eos qui ſcienter fuerint uſi eis ſecundùm pœnam contra falſarios editam appellatione poſtpoſita puniatis. Quòd ſi per vos eatum nequiveritis deprehendere falſitatem, ipſas nobis veſtris litteris interclúſas dirigere non tardetis; proviſo quòd mandatum noſtrum taliter executioni mandetis ne per alium illud oporteat adimpleri. Alioquin de Claromonte, de Cbaloceio, & de Buxeria Abbatibus Ciſtercienſis ordinis Cenomannenſis & Andegavenſis dioceſum dedimus in præceptis ut vobis in ejuſdem executione mandati ceſſantibus, ipſi appellatione remota illud poſt menſem exequi non poſtponant. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Soræ XII. Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

LVCÆ ABBATI MONASTERII Burgulienſis ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 14.

Epiſt. 145. De confirmatione privilegiorum. Vide to. 4. Gall. Chriſt. p. 206.

REligioſam vitam eligentibns apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eos à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Petri Burgalienſis, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis * Silveſtri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temboribus &c. Præterea quaſcunque poſſeſſiones &c. idem monaſterium in præſentiarum juſtè ac rationabiliter poſſidet &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis &c. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus poſſeſſionibus & pertinentiis ſuis. Curtim Burgulienſem cum Eccleſia ſancti Germani & Eccleſia ſancti Nicolai ac omnibus utilitatibus ad ipſam curtim & Eccleſias pertinentibus. Eccleſiam quoque Chociacum ſuper fluvium Ligeris cum portu & quicquid ad ipſam pertinet. In pago autem Turonico quartas tres ex beneficio Corbonis Militis. Item ex ſupradicto Milite quartas quatuor de curti Suliacinſe. Item medietatem curtis de Caſſanias, cum medietate Eccleſiæ ſanctæ Mariæ omnibuſque utilitatibus ad medie-

* Vide ibid. pag. 202.

tatem pertinentibus. Item Eccleſiam ſancti Hilarij, cum medietate curtis de Voſalia omnibuſque utilitatibus ſuis. Item emptiones quaſdam, id eſt, villam de Cryolio cum iis quæ ad ipſam pertinent. Item Eccleſiam ſancti Dionyſij in curti Galnaica, & quicquid ad ipſam Eccleſiam vel altare pertinet. Item villas iis nominibus nuncupatas, hoc eſt, Boorias, Canavas, Laliacum, & quidquid ad ipſas aſpicit. Eccleſiam quoque in honore ſancti Hilarij, cum curti Fuſciacenſi & iis quæ ad ipſam pertinent. Item Eccleſiam in honore ſanctæ Mariæ in Bellomonte conſtitutam, cum decimis & utilitatibus ſui. Vincas etiam, prata, & domos, ubicunque adjacent, in circuitu caſtri Fnntaneti, quas ſcilicet monaſterio ſancti Petri Burgulienſis bonæ memoriæ * Emma Comitiſſa Pictavenſis fundatrix ejuſdem pia liberalitate dnnavit. Item Eccleſiam in honore ſancti Stephani cum villa tota quæ dicitur Lotias. Villam quoque Caſſaniam integerrimè. Eccleſiam quoque ſancti Chriſtofori cum tota villa ac feria, cum vicaria & theloneo integerrimè, abſque alicujus perſonæ dominatione. Villam quoque vocatam ad Brolium Aldefredi. Eccleſiam etiam de Oziaco cum tota villa. Item has villas, videlicet Podium Caninum, vel Regia Lemovicinaria, Podium Letardi de Donnavineda, Manſum Ledramni & Aloda, & juxta Caſſanum villam ſupradictam. Eccleſiam in honore ſancti Martini cum tota villa quæ vocatur Villaris. Item villas duas, videlicet Drogiacum & Turtum. Item quartas quatuor in villa de Odriniaco. In Alniaſi pago duas Eccleſias, unam in honore ſancti Petri, & alteram ſancti Nazarij, ſitas ad Ingolinas ſupra littus maris. Item præbendam ſancti Martini ex regali abbatia quemadmodum accipiunt qui intus ſerviunt. Præbendam quoque ſancti Martini Condatenſis vici, cum Eccleſiis, domibus, & pratis ad ipſam pertinentibus. In pago autem Ebroicenſi curtim quę vocatur Coldra, & villam quę dicitur Francavilla, cum Eccleſiis & omnibus pertinentiis ſuis, & tertiam partem de Longavilla ſuper fluvium Secanæ. Prioratum ſancti Chriſtofori de Caſtroforti, cum Eccleſiis parrochialibus & aliis pertinentiis ſuis. Prioratum ſancti Saturnini de Cabroſia cum parrochialibus Eccleſiis & aliis pertinentiis ſuis. Prioratum ſancti Martini de Palatiolo, prioratum ſancti Petri de Limos, prioratum ſanctæ Mariæ de Plaiſiaco, & prioratum ſancti Andreæ de Nielfa, cum Eccleſiis parrochialibus & aliis pertinentiis ſuis. Prioratus etiam de Conlannivilla, de Eſpelteriolis, de Bancort, de Turtiniaco, de Niolio, de ſancto Leodegario, de ſancto Andrea de caſtro Mirebelli, de ſancto Porcario infra civitatem Pictavenſem, de ſancto Hilario, de Gorgeio, de Raiatia, de Faya, ſanctæ Mariæ de Peruſia, ſanctæ Mariæ de Belloloco in civitate Engoliſmenſi, de Gratiaco, de Trau, de Coz, de Someraco, ſancti Melanij de caſtro Cainonis, de ſancto Michaële, de Ingrandia, de Derevalle, de Eſſartis, de Eſcol, de Bremio, & de inſula Vlgerij, cum Eccleſiis parrochialibus & aliis pertinentiis ſuis. Parrochialem Eccleſiam ſanctæ crucis Turonenſis, parrochialem Eccleſiam de Varennis, parrochialem Eccleſiam de Secundiaco, & parrochialem Eccleſiam de Oleta, cùm redditibus quos debetis percipere ab eiſdem. Curtim de Pleſſiaco, curtim de Callonia, curtim de Millevrello, curtim de Brollia, curtim de Roca-Monachi, & curtim de Buccello cum parrochiali Eccleſia & aliis pertinentiis ſuis. Auctoritate quoque præſentium inhibemus ne cujuſquam civitatis Epiſcopus Concilium in eodem monaſterio abſque conſenſu & voluntate Abbatis ac monachorum ejuſdem loci celebrare præſumat, quemadmodum eſt de conſenſu Raynaldi tunc Andegavenſis Epiſcopi ab eodem noſtro prædeceſſore ſtatutum. Eccleſiæ verò monaſterij veſtri, in quibuſcunque territoriis ſitæ fuerint, abſque alicujus Epiſcopi ſeu Archidiaconi necnon & alterius perſonæ inquietudine, excepto ſynodali vel quæ vulgò circada vel parata dicitur, redditione conſiſtant. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate &c. *uſque* beati Benedicti regulam providerint eligendum. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. *uſque* celebrare. Paci quoque ac tranquillitati veſtræ &c. *uſque* audeat exercere. Præterea præſentium auctoritate vetamus ut de novalibus veſtris, quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat etiam vobis Clericos vel laicos liberos &c. *uſque* retinere. Chriſma verò, oleum ſanctum &c. *uſque* aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis &c. *uſque* quod poſtulatur impendat. Ad hæc, novas & indebitas exactiones ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, ſeu Decanis, aliiſque omnibus eccleſiaſticis ſecularibuſque perſonis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque &c. *uſque* cor-

* Vide to. 4. Gall. christ. pag. 202.

pora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas ſit præfatum monaſterium &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate, & diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Soræ per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XI. Kal. Octobr. Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

RECTORIBVS ROMANÆ fraternitatis.

Epiſt. 146. Reſpondetur ad eorum conſulta.

DE homine qui ab adoleſcentia ſua bellica caſtra ſecutus, mulierem, quæ ſucceſſivè fuerat concubina duorum, ſibi matrimonio copulavit, ſuſceptaque prole de ipſa, defuncta demum eadem habitum religionis aſſumpſit, hoc vobis duximus reſpondendum, quòd, ſicut vos ignorare non decet, nequaquam debet ad ſacros ordines promoveri; qui ſi fuerit fortè promotus, in ſuſcepto ſic ordine ſuſtineri non debet; maximè ſi ſibi ſuoque ordinatori ſuper irregularitate hujuſmodi denunciatio facta fuerit, eaque contempta, extiterit ordinatus. Is autem qui de magis arcta religione tranſit ad minùs arctam, non eſt ſuſtinendus in illa, niſi fortè propter debilitatem aut infirmitatem ſeu aliam cauſam rationabilem ab eo diſpenſatum cum ipſo fuerit qui potuit diſpenſare. Ceterùm hujuſmodi quæſtiunculas leves reputavimus, immo nullas, & de quibus nec conſulere patres urbis nec patrem orbis conſuli opus erat, cùm à Canone diffinitæ difficultatem aliquam continere minimè dinoſcantur. Sed facilibus difficilem addidiſtis, incipientes à minimis, & ad maximam pertingentes; quas profectò cùm diligenter evolvimus, quaſi de tota quæ ad fingendum urceum volveretur exiret amphora, quæſtionem veſtram aggravatam ſentimus. Quæſiviſtis enim à nobis quid de incauto Preſbytero videatur, qui ſe ſciens in mortali crimine conſtitutum, Miſſarum ſolemnia, quæ non poteſt propter neceſſitatem quamlibet intermittere, pro ſui facinoris conſcientia dubitat celebrare, arctatuſque graviter è duobus, dum divinum exequi * miniſterium metuit, ne populum illud expectantem offendat, & corpus Chriſti conficere perhorreſcit, ne ſumens ipſum indignè, judicium ſibi manducet & bibat, peractis ceteris circunſtantiis Miſſam celebrare ſe fingit, & ſuppreſſis verbis quibus conficitur corpus Chriſti, panem & vinum tantummodo purum ſumit, ita credens per id quod prætendit populo ſatiſfacere, ut per hoc quod intendit Deum non debeat provocare. Cùm ergo falſa ſint abicienda remedia quæ ſunt veris periculis graviora, licèt is qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum, ab hujuſmodi ſacramento reverenter debeat abſtinere, ac ideo peccet graviter ſi ſe ingerit irreverenter ad illud, quamvis tamen proculdubio videtur offendere qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare, cùm ille culpam vitando dum facit, in ſolius miſericordis Domini manum incidat, iſte verò culpam faciendo dum vitat, non ſolùm Deo, cui non veretur illudere, ſed & populo quem decipit, ſe aſtringat. Datum Soræ x. Kal. Octobr. pontificatus noſtri anno undecimo.

Cap. De homine. *De celebr. Miſſ.*

* *In tertia collect.* myſterium

RECTORI ET FRATRIBVS hoſpitalis ſancti Bartholomæi in Silice Lucanenſi.

Epiſt. 147. Definitur quæſtio de electione rectoris ejuſdem hoſpitalis.

Cap. Cùm olim. *De arbitris.*

CVm olim ſuper eligendis in hoſpitali veſtro rectore ac fratribus inter vos & dilectum filium Priorem Eccleſiæ ſancti Bartholomæi Lucani coram Priore ſancti Fridiani & Primicerio ſancti Martini Lucanenſis à ſede apoſtolica judicibus delegatis quæſtio verteretur, & utraque pars in eoſdem judices compromittens, ipſorum arbitrium ſe promiſerit ſervaturum, ac ipſi judices certum duxerint arbitrium proferendum, ſuper prolato arbitrio utrinque dubitatio eſt exorta, quam petiiſtis per ſedem apoſtolicam declarari. Nos igitur, publico inſtrumento arbitrium continente diligenter inſpecto, cognovimus quòd ſecundùm formam arbitrij Prior ſancti Bartholomæi Lucani tenetur habere conſilium cum familia hoſpitalis ejuſdem & tractare cum ea de inveniendo rectore, ſed ſive concordet ſive diſcordet familia cum ipſo Priore, idem Prior eligere debet in utroque caſu rectorem. Propter quod dicimus quòd niſi Prior ſuper inveniendo rectore tractaverit cum familia hoſpitalis & ipſius conſilium requiſierit, non habet poteſtatem eligendi rectorem, & ſi alio modo rectorem elegerit, ejus electio haberi debet irrita & inanis. * Verùm habita cum familia conſilio & tractatu de inveniendo rectore, ipſe Prior

* *In tert. collect.* Vnde. *At vu. ct. habent* Verùm, *ut hic.*

liberè poteſt rectorem eligere, duntaxat idoneum, ſive concordet ſive diſcordet cum ipſo familia ſuper inventione rectoris. Ne verò familia concordante in perſonam idoneam, Prior ab ipſa malitiosè diſcordet, ſub obteſtatione divini judicij diſtrictè præcipimus ut Prior malitiosè non reſpuat perſonam idoneam in quam familia concordaverit, ſed eam cum ipſius conſilio & tractatu eligat in rectorem; ita quòd ſi contra hoc diſtrictum præceptum auſu proceſſerit temerario, poſtquam id apud ſuperiorem fuerit ſufficienter oſtenſum, & ejus caſſetur electio, & ipſe canonicè puniatur. Licèt autem ſecundùm formam arbitrij fratres qui recipiendi ſunt in hoc hoſpitali recipi debeant per manus prædicti Prioris, ei obedientiam promittendo, ne tamen idem Prior malitiosè recuſet recipere fratres, ut defunctis præſentibus & in locum eorum nullis aliis ſubſtitutis ipſum hoſpitale liberiùs pro ſua ordinet voluntate, ſub præmiſſa diſtrictione jubemus ne defectum fratrum Prior malitiosè procuret, ſed cum conſenſu rectoris & familiæ hoſpitalis fratres ſine difficultate recipiat, quandocunque neceſſitas poſtulaverit; ita quòd ſi hanc contempſerit juſſionem, poſtquam de tali fuerit præſumptione convictus, præter pœnam canonicam quam ſibi meretur infligi, per rectorem & familiam ea vice fratres in hoſpitali qui neceſſarij fuerint ordinentur ipſo penitùs inconſulto. Datum Soræ IV. Non. Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI de Coldriz Præmonſtratenſis ordinis.

Epiſt. 145. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* effectum. Ea propter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis petitionibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras & locum in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis Deo propitio poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem locum de Neubon cum Capella, Eccleſiam de Acaſtre, partem proventuum Eccleſiæ de Cuventona, paſturam Deſtvviſſel, & terram & paſturam de Chautim, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. Si quis autem hoc &c. *uſque* incurſurum. Datum Soræ VII. Kal. Septembris &c. ut in alia.

CAPITVLO TVRONENSI.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis omnibus quæ coram nobis à partibus propoſita & allegata fuerunt ſuper duabus electionibus in veſtra Eccleſia celebratis, quia per ea nobis conſtitit evidenter quod pars illa quæ dilectum filium * Cantorem Pariſienſem elegit erat tam auctoritate quàm numero longè minor, & eum extra Capitulum pluribus ex fratribus inconſultis legitima provocatione contempta eligere non expavit, nos exigente juſtitia electionem de ipſo factam duximus irritandam. Quia verò pars altera, quæ dilectum filium * Decanum veſtrum elegit, auctoritate longè major erat & numero, quamvis eum poſt quatuor appellationes elegerit, quia tamen ex eis duæ non fuerunt legitimæ, unde illis non fuerat deferendum, & contra reliquas duas nihil extitit attentatum, cùm ejus perſona multorum teſtimonio nobis fuerit multipliciter commendata, & contra eam nihil omnino fuerit ab adverſa parte probatum, nos de communi fratrum noſtrorum conſilio electionem de ipſo factam auctoritate curavimus apoſtolica confirmare. Quocirca devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ei de cetero tamquam paſtori veſtro curetis obedientiam & reverentiam exhibere tam debitam quàm devotam. Datum Ferentini IV. Nonas Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

* Robertum de Vitrio

* Iohannem de Faya

Vide to. 2. Gall. Chriſt. pag. 774.

SEQVENS EPISTOLA caret inſcriptione in veteri codice.

Epiſt. 150. De electione Abbatiſſæ de Mantignano.

PEr originales litteras noſtras, quas dilectis filiis Abbati de Plaria de Septimo & Priori Camaldulenſi ſuper facto electionis monialium ſanctæ Mariæ de Mantignano Florentinæ diœceſis miſeramus, nobis conſtitit evidenter quòd ultima earum clauſula nequiter raſa fuit, & eædem litteræ ipſis judicibus tales fuerunt exhibitæ, ſicut ex litteris eorundem, in quibus tenor continebatur ipſarum cognovimus manifeſtè; quarum occaſione dicti judices procedere præſumpſerunt. Quia verò id non eſt à nobis clauſis oculis tranſeundum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus quicquid factum eſt occaſione

* irritetis

litterarum illarum penitùs * irritantes, & quem falſaſſe noveritis litteras ſupradictas, tamquam falſarium ſublato appellationis obſtaculo puniatis. Ceterùm quia per privilegium felicis memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, quod nos ipſi perſpeximus, libertas ipſius monaſterij declaratur, volumus & mandamus quatinus, niſi venerabilis frater noſter Epiſcopus Florentinus infra duos menſes in præſentia veſtra oſtenderit & probarit quare dictum monaſterium eadem uti non valeat libertate, perpetuum ei ſuper hoc ſilentium imponatis, examinantes poſtmodum electionem ipſarum monialium & electam, & ſi eam inveneritis de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo confirmetis. Datum Soræ pontificatus noſtri undecimo.

BARTHOLOMEO CARDICENSI *Epiſcopo.*

Epiſt. 151. Recipitur ſub protectione apoſtolicæ ſedis. Vide lib. 16. epiſt. 125.

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* complere. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis & venerabilis fratris noſtri Lariſſienſis Archiepiſcopi ſuper hoc apoſtolatui noſtro porrectis precibus inclinati, auctoritate præſentium inhibemus ne quis ſuper beneficio Cardicenſi & Valeſtino, quod idem Archiepiſcopus provida tibi liberalitate conceſſit, temerè te moleſtare præſumat. Nulli ergo omnino hominum &c. paginam noſtræ inhibitionis infringere &c. *uſque* contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini III. Nonas Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

PATRACIENSI ET THEBANO *Archiepiſcopis, & Epiſcopo Fermopilenſi.*

Epiſt. 152. Vt Dominam Theſſalonicæ admoneant ſui officij.

QVanto dilectam in Chriſto filiam nobilem mulierem relictam Marchionis Montiſferrati Dominam Theſſalonicæ ſinceriori diligimus in Domino caritate, tanto eam propenſiori ſtudio ducimus admonendam ut hoc modicum corruptibilis vitæ tempus cum ea ſatagat innocentiæ puritate decurrere quòd ad æternæ beatitudinis mereatur gaudium pervenire. Proinde, licèt eam deceat eſſe circa quæque opera pietatis intentam, ſpecialiter erga Eccleſias & viros eccleſiaſticos eandem convenit religioſam devotionem habere, ut eos immo illum revereatur in ipſis qui ſe vult in ſuis honorari miniſtris, & ſine cujus offenſa nequaquam illi poſſunt offendi. Ad noſtram ſiquidem audientiam noveritis perveniſſe quòd prædicta nobilis venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Lariſſienſi & ſuffraganeis ejus moleſta in pluribus, non ſolùm Abbates & abbatias necnon & Preſbyteros de Lariſſa pariter & Larimorond pertinentes ad ipſos in præjudicium eorum detinet, verùm etiam Græcis Epiſcopis contra ipſos, (quod, ſi verum eſt, grave gerimus & indignum), ne nobis obediant, favorem ſuum impendere non formidat. Cùm igitur hæc nec ab ipſa nobili ſine animæ detrimento præſumi, nec à nobis ſine diſpendio poſſint libertatis eccleſiaſticæ tolerari, eidem relictæ per ſcripta noſtra dedimus in præceptis ut Abbates cum abbatiis & Preſbyteros ſupradictos memorato Archiepiſcopo & ſuffraganeis ſuis liberè reſtituere non poſtponat nec attentet eos moleſtare de cetero ſuper ipſis, ab injuria quam ei ſuper præfatis Epiſcopis immo nobis dicitur intuliſſe taliter deſiſtendo quòd ſuper hoc manum noſtram apponere non cogamur. Alioquin, quantumcunque ipſi deferre velimus, quia tamen contra Deum non eſt homini deferendum, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus præfatam nobilem moneatis prudenter & inducere procuretis ut mandatum noſtrum adimplere procuret. Alioquin ipſam ad id per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Ferentini IV. Non. Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

Scriptum eſt eidem nobili ſuper hoc.

LARISSIENSI ET ATHENIENSI *Archiepiſcopis, & Epiſcopo Sithonienſi.*

Epiſt. 153. De decimis & primitiis Eccleſiæ Thebanæ.

EXpoſita nobis venerabilis fratris noſtri Thebani Archiepiſcopi conqueſtio patefecit quòd Hoſpitalarij in ſua provincia conſiſtentes tam dominos Thebanos quàm populum undique conſtitutum pravis ſuggeſtionibus dehortantur quò minùs decimas & primitias Eccleſiæ Thebanæ ac aliis quibus debent exolvant, ipſi eas contra juſtitiam uſurpare nitentes, cùmque Thebana Eccleſia non habeat in redditibus niſi nongentos duntaxat hyperperos, prædicti Thebani domini ſeptingentos de ipſis exactionis nomine quæ croſtica dicitur annuatim extorquent. Vnde fit quòd nonniſi ducenti tantùm hyperperi reſtant Archiepiſcopo memorato pro ſe ac ſuis Clericis totius anni ſpatio

ſuſtentandis. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictos Hoſpitalarios & Thebanos ut ab ipſius Archiepiſcopi ſuper iis indebito gravamine conquieſcant moneatis prudenter & efficaciter inducatis. Alioquin ad id per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota mediante juſtitia compellere procuretis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Ferentini VI. Idus Octobr. &c. ut ſuprà.

ATHENIENSI ET THEBANO Archiepiſcopis, & Epiſcopo Caſtorienſi.

Epiſt. 154. Scribitur pro clero de Larſe.

CVm dilectus filius nobilis vir Guillelmus de Larſe dioceſis Lariſſienſis regulam evangelicam excedere ſine animæ detrimento non poſſit, quæ Cæſari quæ ſunt Cæſaris & quæ Dei ſunt præcipit Deo reddi, eidem nobili per ſcripta noſtra dedimus in mandatis ut Abbates & abbatias, Preſbyteros etiam & viros eccleſiaſticos de Larſe moleſtare de cetero, ſicut feciſſe dicitur hactenus, non præſumat, ſed debito ſibi cenſu contentus, quem reddidiſſe dicuntur, in plena permittat eos quiete ac libertate manere. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi præfatus nobilis mandatum apoſtolicum non curaverit adimplere, vos eum ad id per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Ferentini IV. Non. Octobr. pontificatus noſtri anno undecimo.

Scriptum eſt eidem nobili ſuper hoc.

LARISSIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 155. Vt ritum Latinorum obſervet in conſecrationibus.

SVper Epiſcoporum conſecrationibus & Abbatum ac monialium Græcorum benedictionibus, de quibus à nobis certificari petiſti, hoc tuæ fraternitati duximus reſpondendum, ut quos conſecratos vel benedictos inveneris, in ſuo ſtatu dimittas, eis autem qui conſecrandi vel benedicendi fuerint conſecrationis & benedictionis munus ſecundùm ritum Latinorum impendas, monachabus & monachis normam vitæ ſecundùm regulam approbatam quam profeſſi fuerint injungendo. Datum Ferentini IV. Non. Octobr. &c. ut ſuprà.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiarum Prælatis per regnum Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 156. Crucesignati ſuſcipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

CVm pro Eccleſiæ libertate pugnantes Eccleſiæ deceant patrocinio confoveri, auctoritate apoſtolica conſtituimus ut dilecti filij ad obſequium Chriſti ſignati contra Provinciales hæreticos vel ſignandi, ex quo vivificæ crucis ſignum ad expugnandum ipſos hæreticos ſecundùm ordinationem Legatorum noſtrorum in pectoribus ſuis ſuſceperint, tam cum perſonis quàm terris, poſſeſſionibus & hominibus, necnon & ceteris bonis ſuis ſub apoſtolicæ ſedis & noſtra protectione conſiſtant, & donec de ipſorum reditu vel obitu certiſſimè cognoſcatur, ea omnia in ſuo ſtatu libera permaneant & quieta. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi quis veſtrarum dioceſum prædicta bona ipſorum interim perturbare tentaverit, eùm à procuratoribus, officialibus, vel nuntiis eorum fueritis requiſiti, injuriatores ſeu perturbatores eorum per cenſuram canonicam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Datum Ferentini V. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno undecimo.

VNIVERSIS CLERICIS AD obſequium Chriſti ſignatis contra Provinciales hæreticos vel ſignandis.

Epiſt. 157. De eadem re.

CVm orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad expugnandam hæreticam pravitatem decreveritis proficiſci, præſentium vobis auctoritate concedimus quatinus redditus veſtros pro pietatis hujus opere adimplendo liceat vobis pignori per biennium obligare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere &c. *uſque* contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini VIII. Idus Octobr. pontificatus noſtri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS & dilectis filiis aliis Eccleſiarum Prælatis in regno Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 158. De eadem re.

VT contra crudeliſſimos hoſtes ſuos Eccleſia ſancta Dei terribilis quaſi caſtrorum acies ordinata procedat ad exterminandum pravitatis hæreticæ ſectatores, quæ ſerpens ut cancer Provinciam penè totam infecit, præſidia militiæ Chriſtianæ de circumpoſitis regionibus duxi-

mus convocanda, venerabilibus fratribus noſtris Conſoranenſi & Regenſi Epiſcopis necnon & dilecto filio Ciſtercienſi Abbate apoſtolicæ ſedis Legatis deputatis ipſis in duces ut defenſuri ſanctæ triuitatis honorem, ſub trino triumphent regimine magiſtrorum. Quapropter unverſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus apud ſubditos veſtros ſtudio ſedulæ prædicationis & exhortarionis inſteris ut ad opus tam ſanctum tam per ſe quàm per ſua obſequium Deo devotum & auxilium Eccleſiæ opportunum impendant, ſcientes remiſſionem peccamioum à Deo ejuſque Vicario univerſis indultam qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad opus ſe accinxerint hujuſmodi pietaris, ut eis labor tam ſanctus ad operis ſatisfactionem ſufficiat ſuper illis offenſis pro quibus cordis contritionem & oris confeſſionem veram obrulerint vero Deo. Cùm autem pro fraterna defenſione pugnantes à fraternis deceat injuriis expediri, volumus & mandamus ut ſi qui nobilium Clericorum ſeu etiam laicorum contra peſtilentes hujuſmodi procedentium ad præſtandas uſuras juramento tenentur aſtricti, creditores eorum in veſtris dioceſibus conſtitutos, cùm ab ipſis fueritis requiſiti, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſira compellatis ut eos à juramento penitùs abſolventes, ab uſuratum ulteriùs exactione deſiſtant. Quòd ſi quiſquam crediroruṃ ipſos ad ſolutionem coegerit uſurarum, ipſum ad reſtituendum eaſdem, poſtquam fuerint perſolutæ, ſimili ceoſura ſublato appellationis obſtaculo coarctetis, creditores talium diligentiùs quàm poteritis inducentes quatinus terminos ad ſolutionem debitorum præfixos, donec illi labori vacaverint hujuſmodi pictatis, elongent; ut ſic demum retributionis eorum gaudeant participio quorum certamen tali promovent adjumento. Præterea cùm non videatur abſurdum ut qui publicam cauſam geruot, publicis ſtipendiis ſuſtenrentur, univerſos tam Clericos quàm laicos in terra nobilium virorum Ducis Burgundiæ & Nivernenſis & ſancti Pauli Comitum necnon etiam aliorum qui ad tam glorioſum certamen ſignati fuerint conſtitutos moneatis prudenter & efficaciter indncatis ut quemadmodum venerabiles fratres noſtri Archiepiſcopus Senonenſis & ſuffraganei ejus feciſſe noſcunrur, de cunctis proventibus ſuis unius anni ad tam ſanctum & ſumptuoſum opus implendum portionem eis decimam largiantur, deputatis aliquibus viris providis ac fidelibus ad eleemoſynam hujuſmodi colligendam, qui collectam aſſignent ſicut prædicti Legati duxerint diſponendum. Datum Ferentini VII. Idus Octob. pontificatus noſtri anno undecimo.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Francorum.

VT contra crudeliſſimos hoſtes ſuos Eccleſia ſancta Dei &c. *ut in alia uſque*. Quapropter ſerenitatem regiam rogandam duximus & monendam, in remiſſionem ſibi peccaminum injungentes quatinus cùm à prædictis Legatis fueris requiſitus, conſilium eis ad hoc & auxilium opportunum impendas, populos tibi ſubditos inducendo ut ad opus tam ſanctum tam per ſe quàm per ſua obſequium Deo devotum & ſubſidium Eccleſiæ neceſſarium exhibere procurent, ſcientes remiſſionem peccaminum &c. *uſque* obtulerint vero Deo. Quia igitur apud eos diſtrictio fortè poterit proficere temporalis à quibus ſuper hoc ſpiritualis inductio non admittitur, tuam regalem manſuetudinem in Domino deprecamur quatinus Iudæos ſub tuo dominio cooſtitutos ioducas regiaque poteſtate compellas ut debitoribus ſuis in hujuſmodi Dei obſequium profecturis omnino relaxent uſuras, & terminos ad exolvendum ſortem præfixos, ſi fieri poteſt, prorogent competenter; ut præter ſubventiones alias quas Eccleſiæ in tam ſancto negotio miniſtraveris, ex hoc quoque merces tibi æternæ retributionis accreſcat. Datum Ferentini VII. Idus Octob. pontificatus noſtri anno undecimo. *Epiſt. 159. Vt Iudæi remittant uſuras Crucesignatis.*

ARCHIEPISCOPO LARISSENO.

SVpplicaviſti nobis ut cùm in ſede tua proprer hoſtium circumſtantiam ſine damno rerum & propriæ timore perſonæ reſidere non poſſis, reſidendi apud Ferchikam largiri ribi licentiam dignaremur, qui videlicet locus dioceſana ſibi eſt lege ſubjectus, & in eo dudum ſedes archiepiſcopalis noſcitur extitiſſe; maximè cùm loci Comeſtabulus, ſi hoc fiat, locum ipſum intendat beneficiis ampliare. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ob neceſſitatem hujuſmodi reſidentiam tuam in loco facias memorato, ita ramen ut per hoc priori loco archiepiſcopalis dignitas minimè auferatur. Datum Ferentini III. Idus Oc- *Epiſt. 160. Datur ſibi licentia reſidendi apud Ferchikam.*

Digitized by Google

robr. pontificatus noſtri anno undecimo.

MAGISTRO AIMERO
Canonico ſancti Andreæ Pictavenſis.

Epiſt. 161. Reſpondetur ad ejus conſulta.

SVper litteris quæ ab aliquibus ex malitia, & à nonnullis ex ignorantia, tacita veritate vel falſitate ſuggeſta impetrantur à nobis, diverſos intelleximus diverſa ſentire, aliis aſſerentibus eos debere prorsùs carere omni commodo litterarum, cùm mendax precator carere debeat impetratis, aliis verò dicentibus quòd etſi forma carere debeant in litteris noſtris expreſſa, nihilominus tamen juxta rigorem juris ſit à delegato judice in negotio procedendum. Nos igitur inter eos qui per fraudem vel malitiam & illos qui per ſimplicitatem vel ignorantiam à nobis litteras impetrant hujuſmodi credimus diſcretionem habendam, ut ij qui priori modo falſitatem exprimunt vel ſupprimunt veritatem, in ſuæ perverſitatis pœnam nullum ex litteris commodum conſequantur, ita videlicet quòd delegatus, poſtquam ſibi ſuper hoc fuerit facta fides, nullatenus de cauſa cognoſcat. Inter alios autem qui poſteriori modo litteras impetrant dicimus diſtinguendum quæ falſitas ſuggeſta fuerit, vel quæ veritas ſit ſuppreſſa. Nam ſi talis expreſſa ſit falſitas vel veritas occultata quæ, quamvis fuiſſet tacita vel expreſſa, nos nihilominus ſaltem in forma communi litteras dediſſemus, delegatus non ſequens formam in litteris ipſis appoſitam ſecundùm ordinem juris in cauſa procedat. Si verò per hujuſmodi falſitatis expreſſionem vel ſuppreſſionem etiam veritatis litteræ fuerint impetratæ qua tacita vel expreſſa nos nullas prorsùs litteras dediſſemus, à delegato non eſt aliquatenus procedendum, niſi forſitan eatenus ut partibus ad ſuam præſentiam evocatis, de precum qualitate cognoſcat; ut ſic in utropue caſu eadem ratio quæ delegantem moveret, moveat etiam delegatum, & ubi delegans ſuas litteras denegaret, delegatus etiam ſuæ cognitionis officium nullatenus interponat. Datum Ferentini xv. Kal. Novembr. pontificatus noſtri anno undecimo.

WILLELMO DOIARD
Canonico Thebano.

Epiſt. 162. Confirmatur ſibi præbenda Thebana.

SOlet annuere ſedes apoſtolica &c. *uſque* impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, præbendam quam in Eccleſia Thebana es canonicè aſſecutus, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem hoc &c. *uſque* noverit incurſurum. Datum Ferentini xiii. kal. Nouembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

GVALTERIO CATHANIENSI
Epiſcopo, regni Siciliæ Cancellario.

Epiſt. 163. Vt Archiepiſcopo Montiſregalis impendat reverentiã & honorem.

HVmilitatem tuam & venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Montis regalis commendamus in Domino caritatem, per quam videlicet non quæ ſua ſed quæ Ieſu Chriſti ſunt quærens, non eſt exaltatum cor ſuum ex eo quòd humiliari te non refugis coram eo, obedientiam ſibi & reverentiam, ſicut per ſuas litteras intelleximus, offerendo, quæ Montano Archiepiſcopo Cathanienſis Eccleſiæ ratione debetur. Cùm igitur regiis negotiis ac ſervitiis familiaritate neceſſaria & familiari neceſſitudine ſis implexus, ac ideo ſit neceſſe ab omni tibi ſuſpicione caveri, eidem Archiepiſcopo per noſtras dedimus litteras in mandatis ut tuæ regiæque commoditati ac noſtris precibus condeſcendens, tibi ſuper juramento ſibi debito impendendo neceſſitate deferat exigente. Quocirca fraternitatem tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus gratiæ quam tibi fecerit non ingratus, ipſum habeas in ea reverentia & honore in qua eum fores jurameoto præſtito habiturus, exhibitis ei, ſi voluerit, ad majorem cautelam litteris tuis, in quibus ſpondeas & promittas quòd & ad mandatum noſtrum tempore opportuno, ſi neceſſe fuerit, fidelitatem ſibi debitam exhibebis, & interim ei obediennam & reverentiam, ac ſi fidelitatem præſtitiſſes, impendes, ſollicitè providendo ut de gratiæ noſtræ favore ſecutus talem erga nos & Romanam Eccleſiam ſatagas te habere quòd qui tecum in veritate procedimus, eò quòd & te ambnlare jam ſcimus in veritate nobiſcum, ad honorem & incrementum tuum, ad quod ferventer intendimus, ferventiùs accendi poſſimus, cùm illius in hac parte noverimus veſtigia imitari qui dicit: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Datum Ferentini xiii. kal. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Montis regalis.

BARTHO-

BARTHOLOMÆO DE CEPERANO.

Epiſt. 164. Confirmatur quædam ſententia lata pro ipſo.

CVm dilectus filius Orandinus de Pontecurvo Miles coram dilecto filio Iacobo Subdiacono & Capellano noſtro, quem tibi & ei dedimus auditorem, propoſuiſſet te ſuum eſſe vaſſallum, teque ratione quorundam molendinorum, domorum, vinearum, & quarundam aliarum poſſeſſionum ad ſe ſpectantium, ut dicebat, quæ apud Ceperanum habere dinoſceris, teneri ſibi cum unico equo ſervire, te quę præmiſimus omnino negante, poſt præſtitum ab utraque parte calumniæ juramentum ad præmiſſa probandum, idem Orandinus quoſdam teſtes produxit, quibus poſtmodum publicatis, cùm Subdiaconus memoratus tam dicta teſtium quàm ea quæ utrinque fuere propoſita coram eo nobis fideliter intimaſſet, nos eidem injunximus ut de conſilio dilecti filij Pelagij ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconi Cardinalis ſententiam promulgaret. Qui cognoſcens prædictum Orandinum intentionem ſuam minimè fundaviſſe, cùm auctore non probante reus, etſi nihil præſtiterit, debeat obtinere juxta legitimas ſanctiones, ab impetitione ipſius de conſilio Cardinalis ejuſdem ſententialiter te abſolvit, ſuper præmiſſis omnibus ei perpetuum ſilentium imponendo. Nos igitur ejus ſententiam ratam habentes, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere aut ei auſu temetario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini x. kal. Septembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

MEDIOLANENSI ARCHIEPISCOPO S. R. E. Cardinali.

Epiſt. 165. De feudis alienandis vel non. Cap. Ex parte. De feudis.

EX parte tua noſtro eſt apoſtolatui reſeratum quòd ſæpius dubitaſti utrum cùm contingit tuum vaſſallum decedere & ad te feudum ipſius redire, feudum ejus alij liceat tibi dare, cùm juramento teneatis aſtrictus non infeudare de novo, Romano Pontifice inconſulto. Ad hæc, ſi vaſſallum tuum feudum alienare contingat, an ipſius filium vel conſanguineum conſórtem ejuſdem feudi de ipſo valeas inveſtire. Alia quoque tua dubitatio continebat utrum cùm feudum alienatum repereris quod per te facilè recuperare non potes, poſſis alicui laico in feudum illud concedere, qui & illud recuperet & in feudum per Eccleſiam recognoſcat. Nos igitur ſuper iis de mente tua ſcrupulum volentes dubitationis auferre, præſentium tibi ſignificatione mandamus quatinus ſi quando præfati caſus emerſerint, in primo feudum decedentis liberè, ſi videris expedire, concedas, ac in ſecundo filium vel conſanguineum alienantis inveſtiens, in tertio feudum alienatum ei poteris licenter concedere per quem ipſum Eccleſia valeat rehabere. Datum Ferentini x. kal. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Vincentij.

Epiſt. 166. Eis decimæ adjudicantur.

CVm inter vos & venerabilem fratrem noſtrum Ricc. Epiſcopum Treventinum coram dilecto filio noſtro Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinale, cui vos commiſimus audiendos, controverſia verteretur, ipſo Epiſcopo proponente quòd decimæ poſſeſſionum quæ ſunt circa Rivum obſcurum ac Sangrum verſùs monaſterium veſtrum, ac per habitatores caſtrorum Rivi obſcuri & Alfedenæ coluntur, ad ipſum de jure ſpectabant, & quòd in caſtris ipſis, utpote in ſua dioceſi conſtitutis, per vos ſchriſma minimè conferri debebat, vobis autem è contrario reſpondentibus quòd etſi præfatæ decimæ ad eundem Epiſcopum nequaquam alio jure ſpectarent, tuti tamen præſcriptione quadragenaria, quam obligaſtis vos probaturos, eratis, nos auditis & intellectis rationibus & atteſtationibus utriuſque partis coram præfato Cardinali productis & nobis relatis fideliter per eundem, ab impetitione ipſius Epiſcopi ſuper decimis prælibatis juſtitia vos abſolvimus exigente, imponentes ei ſilentium ſuper ipſis, collationem vero chriſmatis in prædictis caſtris adjudicavimus Epiſcopo memorato. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere &c. Si quis autem hoc attentare pręſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini XII. Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

LVCANO EPISCOPO.

Epiſt. 167. Confirmatur privilegia monaſterij de Fichecho. Cap. Cùm olim. De praeſcript.

DVm olim, frater Epiſcope, cum dilectis filiis Abbate ac monachis ſancti Salvatoris de Fichecho ſuper plebe de Salamazano & adjacentibus Capellis ipſius in noſtra præſentia litigando, inſtitutionem Clericorum in eis & alia ad jus epiſcopale ſpectantia vendicares, ad fundandam intentionem tuam jus commune principaliter allegabas, cujus auctoritate dicebas

univerſa ſpiritualia in prædictis locis, quæ ſunt in tua dioceſi conſtituta, ad te tamquam ad dioceſanum Epiſcopum pertinere. Arbitrium præterea ſuper hoc promulgatum à bonæ memoriæ Piſtorienſi Epiſcopo & Archipreſbytero ac Primicerio Lucanis à partibus electis allegans, quod ab utraque parte fuerat communiter approbatum, in quo continetur expreſsè ut poſtquam in eadem plebe converſus quiſquam in Plebanum electus fuerit ab Abbate, Lucano Epiſcopo præſentetur, ab ipſo confirmationis gratiam recepturus, & promiſſurus eidem cum ſuis Preſbyteris ſub hac forma obedientiam manualem ut ad ſynodum, Capitulum, & etiam letanias ad Eccleſiam ſancti Martini cum populo ſuo vadat, & Epiſcopo in annua procuratione ac de quarta reſpondeat decimarum, & cùm neceſſe fuerit, ei ſubminiſtret auxilium, & ſervet ejus ſententiam interdicti latam in populum Fichecleſem, & ſi Plebanus vel Preſbyteri ſui Lucanam Eccleſiam forſan offenderent in iis quæ in arbitrio continentur, & Abbas ſemel & bis requiſitus infra viginti dies offenſam non faceret emendari, liceret Lucano Epiſcopo pro illa culpa eos tamquam ſuos Preſbyteros judicare. Ad elidendam autem intentionem tuam Abbas prædictus felicis recordationis Gregorij ſeptimi Papæ prædeceſſoris noſtri privilegium exhibebat, quod prædictum arbitrium multo videbatur tempore præceſſiſſe, per quod tam Ficbeclenſe monaſterium quàm plebs & Capellæ prædictæ videbantur libertate donatæ. In ipſo ſiquidem continetur quòd jam dictus prædeceſſor noſter Eccleſia de Salamazano cum Capellis adjacentibus monaſterio memorato conceſſis inſtituit ne quis Archiepiſcopus vel Epiſcopus locum ipſum ſeu plebem & Capellas prædictas moleſtare audeat, vel Preſbyteros ab Abbate qui pro tempore fuerit inibi conſtitutos excommunicare vel etiam judicare, ſed ſub tutela & immunitate ac judicio Romani Pontificis conſiſtentes omnipotenti Deo ſecurè deſervire procurent. Aliorum quoque Romanorum Pontificum, Vrbani ſcilicet, Paſchalis, Calixti, Eugenij, Anaſtaſij, Adriani, Alexandri, & Lucij dictus Abbas privilegiis utebatur poſt arbitrium promulgatum obtentis, qui libertatis ſibi privilegia concedere videbantur. Sic enim in ſingulorum privilegiis inter cerera reperitur. *Sancimus etiam ut nec Epiſcopo nec Archiepiſcopo cuiquam aut eorum miniſtris liceat locum ipſum, ſcilicet monaſterium Ficheclenſe, vel ejus monachos aut adjacentes Eccleſias de Salamazano cum Capellis ſuis vel Presbyteris ab Abbate conſtitutos ibidem præter Romani Pontificis conſcientiam excommunicare aut ſupponere interdicto.* Propoſuit præterea dictus Abbas quòd etſi prædicta ad ſe de communi jure ſpectarent, ſuper iis tamen tam ipſum quàm monaſterium ſuum legitima conſtabat præſcriptione munitum. Per teſtes quoque ſuos & partis tuæ, qui coram dilecto filio Priore ſancti Fridiani Lucani de mandato noſtro fuerant utrinque producti, dicebat eſſe probatum quòd ſuper præmiſſis omnibus monaſterium ſuum per quadraginta annos & ampliùs pacifica fuerat poſſeſſione gaviſum, allegans inſuper per arbitrium ſæpedictum nullum potuiſſe monaſterio præjudicium generari, tum quia major & ſanior pars Capituli ejuſdem loci nullatenus compromiſſioni memoratæ conſenſerat, tum etiam quia Romanæ ſedis auctoritas, ad quam monaſterium & Eccleſiæ pertinebant, acceſſiſſe minimè pmbabatur. Ad hæc autem ex parte tua extitit ſic reſponſum, quòd privilegio Gregorij Papæ, utpote manifeſtè ſuſpecto, fides adhibenda non erat. Nam in ea ſui parte inveniebatur abraſum in qua vis quæſtionis exiſtit, ubi videlicet fit mentio de Capellis. Sed nec per alia privilegia proponebas eundem Abbatem aliquod debere commodum reportare, cùm illa viderentur per ſubreptionem obtenta, cùm de prædicto arbitrio à partibus approbato, quod in rei judicatæ auctoritatem tranſierat, nullam faciat mentionem. Adiciens inſuper te non poſſe præſcriptionis objectu ab adverſa parte repelli; quia licèt quidam teſtes deponant ſe à quadraginta annorum tempore recordari, & adiciant ſe vidiſſe monaſterium ſuper iis quæ ad jus epiſcopale ſpectant in prædictis locis libertate gaviſum, per depoſitiones tamen hujuſmodi de quadraginta annorum poſſeſſione continua non fit fides; cùm hæc duo concurrere ſatis poſſint, ut & teſtes à quadraginta annorum tempore recordentur, & à decennio citra duntaxat monaſterium ipſum in poſſeſſione viderint prædictorum. Sed hoc frivolum pars altera reputando reſpondit quòd etſi teſtes aliqui verbis dubiis ſic utantur, plures tamen teſtes ſunt qui apertè teſtantur ſe à quadraginta annis & ultrà monaſterium memoratum in continua prædictorum omnium poſſeſſione vidiſſe. Contra quod pars tua

propoſuit replicando quià licèt de quadraginta annorum præſcriptione conſtaret, tempus tamen * ſchiſmatis quod in Lucana Eccleſia interveniſſe per teſtes erat oſtenſum debebat meritò de computatione ſubduci. E contrà parte altera reſpondente quòd licèt de ſchiſmate quod intercesſerat fuerit facta fides cùm quanto tempore duraverit minimè ſit oſtenſum, & potuerit modico tempore duraviſſe, propter boc tamen præſcriptionis objectio non poterat efficaciter impediri; præcipuè cùm per plures teſtes quadraginta quinque annorum præſcriptio ſit probata. Nos igitur iis & aliis quæ coram nobis utrinque fuere propoſita perſpicaciter intellectis, quia prædictus Abbas ſufficienter oſtendit monaſterium ſuum ſuper inſtitutionibus, deſtitutionibus, & ordinationibus Plebani & Clericorum, baptiſmo, pœnitentia in levioribus culpis, ſepultura, decimarum perceptione, ac divinis officiis celebrandis tam in plebe quàm Capellis etiam ſupradictis, in excommunicando quoque, interdicendo, & etiam abſolvendo, legitima præſcriptione munitum, Abbatem ipſum ab impetitione tua ſuper jamdictis articulis de conſilio fratrum noſtrorum duximus abſolvendum, ſuper illis tibi perpetuum ſilentium imponendo, ſuper aliis omnibus quæ ad jus epiſcopale ſpectare noſcuntur juxta renorem arbitrij eundem Abbatem quoad plebem & Capellas prædictas ſententialiter condemnantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini 11. Kal. Novem. pontificatus noſtri anno undecimo.

* Vide ſuprà epiſt. 84.

ABBATI ET MONACHIS ſancti Salvatoris de Ficheco.

Epiſt. 168. De eadem re.

CVm venerabilis frater noſter Lucanus Epiſcopus ſuper plebe de Salamazano & adjacentibus Capellis ipſius vobiſcum in noſtra dudum præſentia litigando inſtitutionem Clericorum in eis & alia ad jus epiſcopale ſpectantia ſibi intenderet vendicare, ad fundandam intentionem ſuam jus commune principaliter allegabat &c. *in eundem ferè modum uſque.* Ad elidendam autem intentionem Epiſcopi ſic fundatam, tu fili Abbas &c. *in eundem ferè modum ut ſuprà uſque in finem.* Datum Ferentini &c. ut in alia.

GERARDO FVNDATORI Capellæ in ſuburbio Wiennæ ad honorem ſancti ſpiritus & beati Antonij conſtitutæ.

Epiſt 169. Suſcipitur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

DIlectus filius nobilis vir Dux Auſtriæ per ſuas nobis litteras intimavit quòd cùm de ſuo conſilio & conſenſu Capellam in ſuburbio Wiennæ ad honorem ſancti ſpiritus ac beati Antonij conſtruxiſſes, & ad opus pauperum cum decem & novem areis tuis ibidem adjacentibus eam pio dotaviſſes amore, ſentiens odoris fragrantiam quæ per Dei gratiam de religione hoſpitalis noſtri ſancti ſpiritus * in Saxia procedit, illam ei committere decreviſti, cenſum unius marcæ argenti ſibi annualiter reddituram. Nos igitur tuis & ejuſdem Ducis precibus inclinati, Capellam ipſam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum dante Domino juſtis modis poterit adipiſci, necnon etiam & perſonas conſiſtentes in ipſa ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, eamque ſub prætaxato cenſu hoſpitali prædicto ſancti ſpiritus applicamus, præſentium auctoritate mandantes quatinus, ſicut hactenus, ſub tua interim gubernatione conſiſtat donec magiſter hoſpitalis jamdicti per ſe vel ſuum nuntium eam viſitans, ſecundùm Deum & ſuam regulam de ipſius utilitate diſponat. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Ferentini 11. Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

* Vide geſta Innoc III. cap. 144.

ARCHIEPISCOPO BENEVENTANO.

Epiſt 170. De donatione cujuſdam Eccleſiæ.

BOnæ memoriæ &c. *uſque* inveſtire. Ceterùm licèt tranſmiſſæ nobis tuæ litteræ continerent quòd Eccleſia memorata ad donationem Eccleſiæ Beneventanæ pertineat, quamvis per felicis memoriæ Alexandrum Papam prædeceſſorem noſtrum prædicto collata fuerit Cardinali, quia tamen à nonnullis accepimus quòd ipſius collatio ſpecialiter ſpectat ad Romanum Pontificem, ac Romanam Eccleſiam in hac poſſeſſione reperimus, eandem Eccleſiam de manu noſtra duximus conferendam, nolentes ex donatione hujuſmodi ullum Eccleſiæ Beneventanæ præjudicium generari ſi volueris vel potueris forſan oſtendere quòd eadem ad donationem tuam debeat pertinere. Datum Ferentini.

LARISSENO ET THEBANO Archiepiſcopis.

Epiſt. 171. Vt inquirant de poſtulato ad Eccleſiam Theſſalonicenſem. *Vide lib.* 13. *epiſt.* 13.

DIlecti filij Canonici ſanctæ Sophiæ Theſſalonicenſis ſuas nobis litteras direxerunt, per quas unà cum dilecta in Chriſto filia nobili muliere relicta Marchionis Montisferrari, necnon & dilectis filiis nobilibus viris Comite de Blanderada Bajulo & aliis Theſſalonicenſis regni Baronibus, qui ſuper hoc ipſo ſua nobis ſcripta miſere, multiplices Eccleſiæ Theſſalonicenſis ac regni neceſſitates & anguſtias exponentes, noſtro humiliter apoſtolatui ſupplicarunt ut poſtulationem quam iidem Canonici, prædictorum accedente favore, de venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo Veriſſienſi fecerunt admittere dignaremur, cùm per ipſius circumſpectam prudentiam & circumſpectionem prudentem ſingulariter quaſi ſperent, non ſolùm Eccleſiæ, ſed & regni poſſe neceſſitatibus provideri. Quia igitur nobis plenè non potuit de ipſa poſtulatione conſtare, cùm juxta morem Eccleſiæ Romanæ canonibus concordantem poſtulationes hujuſmodi, ſicut electiones, regularem examinationem depoſcant, eò quòd in poſtulationibus plura ſunt quàm in electionibus attendenda, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus inquiſita diligenter & cognita veritate, ſi poſtulationem ipſam ab iis qui eam celebrare poſſunt & debent inveneritis canonicè celebratam, & præfatum Archiepiſcopum, ſicut à quibuſdam nobis fuerat intimatum, adminiſtrationi Theſſalonicenſis Eccleſiæ ſe minimè ingeſſiſſe, propter multam neceſſitatem vice noſtra poſtulationem admittatis eandem, & abſolventes eum à vinculo quo Veriſſienſi Eccleſiæ tenebatur, injungatis eidem ut palleum quod ſub nomine ipſius Eccleſiæ Veriſſienſis accepit nobis remittere non poſtponat, aliud, dante Domino, prout convenit, ad nomen Theſſalonicenſis Eccleſiæ recepturus. Quòd ſi vel poſtulationem minùs canonicè celebratam vel illum adminiſtrationi ſe conſtiterit ingeſſiſſe, auctoritate noſtra diſtrictè inhibere ſibi curetis ne prioris Eccleſiæ mediocritate deſpecta, Theſſalonicenſi tamquam celebriori quoquo modo ingerere ſe præſumat, ſed in ea vocatione qua vocatus eſt permanens Eccleſiam quæ priùs ei commiſſa fuerat ſtudeat gubernare, conſiderans quòd in hoc multam gratiam ſibi facimus, maximè ſi ſic præfatæ adminiſtrationi repertus fuerit irrepſiſſe, cùm ſecundùm canonicas ſanctiones is qui ſupra menſuram ſui juris affectans augeri, priori cathedra derelicta ſine connivenția Romani Pontificis, cui ſoli eſt auctoritas reſervata tranſlationes Præſulum concedendi, ad aliam ſe tranſtulerit, & prima carere debeat, quam per ſuperbiam ſprevit, & à ſecunda repelli, quam per avaritiam concupivit. Ne verò prædicta Theſſalonicenſis Eccleſia diutiùs maneat paſtorali regimine deſtituta, illos ad quos pertinet ipſius electio moneatis ut abſque mora perſonam idoneam per electionem canonicam ſibi præficiant in paſtorem. Si autem propter perſonarum defectum, quo non ſolùm ipſam Eccleſiam, ſed & totam provinciam credimus laborare, perſonam idoneam non potuerint ad ejus regimen invenire, vos id nobis per veſtras litteras intimetis. Qui, ſi Canonici memorati cum favore præfatæ nobilis & aliorum quos ſuprà nominavimus deſiderio per litteras quas nobis duxerint deſtinandas expreſsò popoſcerint, eis auctore Domino dignum Pontificem de noſtris manibus conſecratum & decoratum palleo, inſigni videlicet plenitudinis pontificalis officij, curabimus deſtinare, qui & ſciet & poterit cum ſapientiæ divinæ potentia commiſſam ſibi Eccleſiam ſpiritualiter & temporaliter gubernare. Datum Ferentini Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

Leo I. epiſt. 84. & apud Gratian. 7. q. 1 c 31. *Si quis Epiſcopus.*

DILECTO IN CHRISTO filio Pontio Abbati monaſterij ſancti Ægidij ejuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 172. De confirmatione privilegiorum.

QVamvis Eccleſiarum omnium cura nobis & ſollicitudo immineat, illis tamen locis atque perſonis quæ beato Petro & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſpecialiùs adhærere & in ejus fidelitate atque obedientia devotiùs permanere noſcuntur attentiori cura providere nos convenit. Vt autem pro beati Ægidij monaſterio, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, diligenti ſollicitudine vigilemus tanto amplior nobis neceſſitas eſt injuncta quanto idem locus ab exordio ſuæ fundationis ad jus & dominium ejuſdem Apoſtolorum principis ſpecialiter dinoſcitur pertinere. Tuis itaque, dilecte in Domino fili Ponti Abbas, juſtis poſtulationibus benignum impertientes aſſenſum, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ recordationis Innocentij, Eugenij, & Adriani quarti Romano-

rum Pontificum, omnem libertatem ſeu immunitatem vobis ac veſtro cœnobio per anteceſſorum noſtrorum privilegia contributam præſentis privilegij pagina roboramus, ſtatuentes ut nulli omnino Archiepiſcopo vel Epiſcopo liceat ſuper idem cœnobium vel Abbatem ſive monachos ibidem Domino ſervientes manum excommunicationis aut interdictionis extendere, ſed tam vos quàm monaſterium cum villa quieti ſemper ac liberi ab omni epiſcopali exactione vel gravamine per omnipotentis Dei gratiam maneatis. Monachos verò & Preſbyteros ſeu Clericos qui in veſtris obedientiis commorantur, pro delictis ſuis à quibuſlibet laicis capi, verberari, aut ad redemptionem cogi penitùs prohibemus. Præterea ſtatuimus ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Abbatias videlicet ſancti Ægidij * de Vngaria & ſancti Euſebij de Provincia, Eccleſias ſancti Ægidij de Aceio, Eccleſiam ſancti Ægidij de Duno, Eccleſiam ſancti Ægidij de Supervia cum villa, Eccleſiam ſancti Euſebij de Longobardia, Eccleſiam ſancti Baudilij de Hiſpania, Eccleſiam ſanctæ Eulaliæ de Barbaſta, Eccleſiam de Revinas cum ſua villa, Eccleſiam de Boccona cum villa, Eccleſiam ſancti Andræ de Lucapello, Eccleſiam ſancti Ægidij de Tolmone, Eccleſiam ſancti Ægidij de Creiſſaco, Eccleſiam ſancti Hippolyti de Melſeo cum villa, Eccleſiam ſancti Lupi, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Fraixeneto, Eccleſiam ſancti Iohannis de Gardonenca cum villa, Eccleſiam ſanctæ crucis de Molazano, Eccleſiam ſancti Martini de Cerbario cum ſua Capella, Eccleſiam ſancti Stephani de Corconna, Eccleſiam ſancti Amantij cum villa, Eccleſiam ſancti Martini de Orianegues, Eccleſiam ſancti Martini de Cinciano, Eccleſiam ſancti Andreæ de Berniz cum Capella ſua, Eccleſiam ſancti Saturnini de Seura cum ipſa villa, villam de Bionz, Eccleſiam ſanctæ Ceciliæ de Stagello cum ipſa villa, Eccleſiam ſancti Felicis de Aſpirano cum ipſa villa, Eccleſiam ſanctæ Columbæ cum media villa, Eccleſiam ſancti Andreæ de campo Mariniano, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Saturanicis, Eccleſiam ſancti Ægidij de Miſſiniaco, Eccleſiam ſancti Stephani de Caſtlar cum Capella, Eccleſiam ſancti Petri de Prevencheriis cum villa & Eccleſiis ſuis, Eccleſiam ſancti Andeoli de Robiaco cum Capella & villa, Eccleſiam ſancti Victorini, Eccleſiam ſancti Andreæ, Eccleſiam ſancti Petri de Vannis cum ipſa villa, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Monte alto cum Capella & villa, Eccleſiam ſancti Baudilij de Somerio cum Capella, Eccleſiam ſancti Servij ultra Rhodanum cum villa, Eccleſiam ſancti Petri & ſancti Michaëlis juxta caſtrum Roſſilianis, Eccleſiam ſancti Privati cum villa, Eccleſiam ſancti Stephani de Menerba cum Capellis & villa, Eccleſiam ſancti Chriſtofori de Vacheriis cum Capella & villa, Eccleſiam ſancti Iohannis de Albenatis cum villa & parrochiali Eccleſia ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Redoſc cum villa, Eccleſiam ſanctæ Columbæ de Capingo, Eccleſiam ſancti Ægidij de Padernis, Eccleſiam ſancti Maximi de Medenis, Eccleſiam ſancti Petri de Inter-montes cum ipſa villa, Eccleſiam ſancti Petri de Trincatallis, Eccleſiam ſancti Iohannis de Meiano, Eccleſiam ſancti Sebaſtiani de Montepeſato, Eccleſiam ſancti Petri de Launiaco, Eccleſiam ſancti Salvatoris de Caiſanigis, Eccleſiam ſancti Eugenij de Orbeſat cum Capella, Eccleſiam ſancti Geneſij de Mediogozea, Eccleſiam de Acione, Eccleſiam de Malboſc cum ſua Capella, Eccleſiam de Rocca, Eccleſiam de Camponaz, Eccleſiam de Lardario, cum Eccleſiis & omnibus earum pertinentiis, caſtrum de Montfort, Caſtrum de Lennatio, & quinque modiatas terræ ac quatuor candelas cotidianas quæ quondam R. de Berjaco monaſterio ſancti Ægidij teſtamento reliquit. Tranſactiones præterea quæ inter vos & Iohannem Nemauſenſem atque Raimundum Vzeticenſem Epiſcopos de Eccleſiarum quartonibus factæ ſunt, & authentico ſcripto firmatæ, vobis nihilominus confirmamus. Illud autem auctoritate apoſtolica prohibemus, ut nullus Abbas vel monachus theſaurum, honores, vel poſſeſſiones præfati monaſterij ſeu cellarum ad ipſum pertinentium, quæ aut modò habentur, aut in futurum largiente Domino acquirentur, alienare, diſtrahere, impignorare, vel in feudum, cenſum, ſeu beneficium alicui Militi dare præſumat, niſi fortè pro redemptione videlicet captivorum, pro communi & graviori famis inopia, & pro emptione ſeu pro

* Vide lib. 1. Miſcellaneor. noſtror. pag. 283.

redemptione poſſeſſionum. Id ipſum autem ſi contigerit, totius fiat communi deliberatione Capituli, ut nihil dolo vel ſubreptione aliqua, ſed prædictarum neceſſitatum inſtantia committatur. Abbas verò vel monachus qui hoc attentaverit, Abbas ſiquidem abbatiæ regimine careat & excommunicationis ſententia percellatur, monachus autem à monaſterio penitùs & ab ejus honoribus excludatur & ejuſdem excommunicationis ſententia teneatur, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit. Prohibemus etiam ut infra villam ſancti Ægidij & circa eandem villam uſque ad unam leugam nulli Hoſpitalariorum ſeu militum Templi vel cuilibet alij perſonæ abſque Abbatis & Capituli conſenſu liceat religioſam domum, Eccleſiam, oratorium, ſeu munitionem conſtruere, cimiterium habere, divina officia populo celebrare cùm villa ipſa ceſſaverit, ſigna pulſare, oblationes à populo in Miſſarum celebratione ſuſcipere, baptizare, & parrochianos veſtros ad officia divina ſuſcipere. Obeunte verò ejuſdem veſtri loci Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres ipſius monaſterij communi aſſenſu vel pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Sanè illam Toloſani Comitis nobilis memoriæ Raimundi abdicationem auctoritate ſedis apoſtolicæ confirmamus. Siquidem Comes ipſe honores omnes ad beatum Ægidium pertinentes tam in valle Flaviana quàm in extrinſecis, quicquid juſtè vel injuſtè videbatur tenere, omnes rectas ſive pravas conſuetudines quas ipſius anteceſſores aut ipſe habuerant, ob honorem Dei & beati Ægidij reverentiam apud * Nemauſenſe Concilium, in manu prædeceſſoris noſtri beatæ memoriæ Urbani Papæ jurans, Odiloni Abbati & ejus fratribus noſcitur reliquiſſe, & ſe atque univerſos ſucceſſores ſuos, ſi fortè hoc donum irritum facere perrentarent, quod ad ſe erat, damnatione ac maledictione mulctavit, atque à præfato anteceſſore noſtro excommunicationis inde ſententiam in Concilio dari fecit. Quia verò præfatus Adrianus Papa prædeceſſor noſter devotioni præfati Comitis annuens apoſtolica auctoritate conſtituit neminem ſucceſſorum ejus aliquid de iis quæ à prædicto Comite Raimundo præfato monaſterio

* Vide to. 10. Concilio. pag. 610.

ſancti Ægidij relicta ſunt ulla poſſe temporis longævitate præſcribere, ut maledictionem & damnationem evadat à præfato Comite conſtitutam, quod ab eo providè factum eſt auctoritate apoſtolica confirmamus. Ad hæc adicientes pro ampliori beati Ægidij veneratione ſtatuimus ut infra terminos à noſtris prædeceſſoribus conſtitutos nemo prorsùs aut ſuper ipſam beati Ægidij villam deprædationem vel aſſultum facere aut graviorem perſonæ cuilibet inferre audeat læſionem. Nulli ergo omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere, ſeu aliquibus vexationibus fatigare; ſed illibata omnia & integra conſervenrur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & diœceſanorum Epiſcoporum in ſupradictis Capellis canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi præſumptionem ſuam congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij II. Idus Novemb. Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

LUNDENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt 171. De electione Epiſcopi Slevvicenſis. *Vide infrà lib. 13. epiſt. 171.*

CUm diabolus miſiſſet in cor Epiſcopo Waldemaro ut pedem in veſtigio Iudæ ponens à præſentia noſtra fraudulenter abſcederet, & nos, qui eum de duriſſimo carcere liberatum in apoſtolicæ ſedis gremio, verè ut ſerpentem in ſinu, familiaris gratiæ dulcedine foveramus, in amaritudinem induceret vehementem, ob enormes & multiplices ejus exceſſus proceſſimus contra ipſum, non ſolùm in eum,

ſed & in fautores ejuſdem eccleſiaſticam promulgando cenſuram; quemadmodum venerabili fratri noſtro Magdeburgenſi Archiepiſcopo per noſtras meminimus litteras intimaſſe. Ipſe verò in reprobum ſenſum datus, proverbium Salomonis implendo dicentis, *Si quaſi ptiſanas ſtultum in pila pilo deſuper feriente contuderis, ſtultitia ejus non auferetur ab ipſo*, renuit accipere diſciplinam; quin potiùs iniquitatem ſuper iniquitatem apponens, dolo pariter & perjurio, quæ commiſerat fugiendo latenter à nobis, contemptum clavium & canonum tranſgreſſorem adjunxit, adminiſtrationi Bremenſis Eccleſiæ ſe nequiter ingerendo, neſciens, vel ſi ſcivit, modicùm hoc appretians, quòd ſecundùm canonicas ſanctiones nullus Epiſcopus de una ſede tranſire poſſit ad aliam ſine Romani Pontificis licentia ſpeciali, cui ſoli eſt anctoritas reſervata tranſlationes hujuſmodi concedendi. Propter quod, ſi ceteræ quoque culpæ ceſſarent, hac ſola non tantùm Bremenſi, verùm etiam Slevvicenſi Eccleſia ſe reddidiſſet indignum, cùm ſecundùm inſtituta cannnica is qui priori cathedra derelicta ſine Romani Pontificis conniventia præſumpſerit ad aliam ſe transferre, & prima carere debeat, quam per ſuperbiam ſprevit, & repelli nihilominus à ſecunda, quam per avaritiam concupivit. Quia igitur in tot abuſionum enormitatibus & enormitatum abuſionibus virum apoſtatam & inutilem, rebellem & contumacem, diutiùs non debemus nec poſſumus ſuſtinere, dicto Archiepiſcopo & venerabilibus fratribus ſuis ac Bremenſis Eccleſiæ ſuffraganeis, necnon & Oſnaberienſi & Monaſterienſi Epiſcopis diſtrictè præcepimus ut præfato Waldemaro firmiter ex parte noſtra injungant ut omni excuſatione ac dilatione ceſſante infta menſem poſt commoni innem eorum iter arripiat ad ſedem apoſtolicam accedendi, ſuper exceſſibus ſuis veniam humiliter petiturus; alioquin ex tunc ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo depoſitum & degradatum auctoritate noſtta ab omni eccleſiaſtico beneficio & officio denuntiare procurent eundem, & faciant ab omnibus tamquam anathematizatum uſque ad ſatisfactionem condignam arctiùs evitari, ſi tamen de tot & tantis perverſitatibus dignè ſatisfacere ſibi detur; inhibentes nihilominus univerſis ne quis ei communicare vel favere præſumat, ita quòd ſi qui venire tentaverint in contrarium, laicos hujuſcemodi excommunicationi ſubjectos & à Bremenſi Eccleſia beneficium obtinentes, eo in perpetuum ſpoliatns, Clericos autem omni eccleſiaſtico beneficio & officio deſtitutos auctoritate noſtra denuntiare procurent; civitatem verò ſeu caſtrum aut hominum quodcunque commune, ſi contra inhibitionem hujuſmodi dicto Waldemaro præſumpſerit adhærere, diſtrictiſſimè interdicto ſupponant, ita quòd præter pœnitentias morientium & baptiſmata parvolorum nullum ibi divinum officium nullumque celebretur eccleſiaſticum ſacramentum; quod ſi quis Clericus anſus fuerit violare, ab nmni eccleſiaſtico beneficio & officio deponant eundem; ſi qui verò ſuper re tam illicita juramentum ei aliquod præſtiterunt, denuntietur ab illis ad obſervationem illius penitùs non teneri. Quia verò in memorata Bremenſi Eccleſia electionem accepimus in diſcordia eſſe factam, dictis Archiepiſcopo & Epiſcopis dedimus in mandatis ut tam his qui pto electione ipſa quàm illis qui fuetint contra eam apoſtolica auctoritate injungant quatinus infra menſem poſt commonitionem eorum per ſe vel idoneos reſponſales vicem & poteſtatem aliorum habentes iter arripiant ad noſtram præſentiam veniendi; ut præmiſſa examinatione canonica, ſi prædicta electio confirmanda fuerit, ejus confirmationem obtineant; ſin antem, cum conſilio noſtro Eccleſiæ ſuæ de perſona idonea provideant in paſtorem. Quòd ſi forſan ij qui ſe contra præfatam electionem opponunt vel ad nos accedere, ſicut prædiximns, non cnraverint infra menſem, vel jamdicto Waldemaro favere tentaverint, denuntient eos ex tunc in electionis negotio partes aliquas non habere, ſollicitè proviſuri ut hæc omnia tam promptè qnàm efficaciter exequantut quæ in virtute ſpiritus ſancti ſub obedientiæ debito illis injnngimus exequenda, diſtrictè præcipientes ut ſi forſan, quod non credimus, quivis eorum mandatum apoſtolicum non perfecerit, reſponſales idoneos infra menſem alium ad præſenriam noſtram dirigat, ſatisfacturus de contemptu per ipſos; qui & ſi hoc duxerit negligendum, rebellionem & contumaciam ſuam digna curabimus dante Deo caſtigatione punire. Hnc autem mandatum ita præcepimus ipſos univerſos implere ut illud ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo non ſolùm ſimul omnes, ſed etiam per ſe ſinguli exequantur. Quocirca fra-

Vide ſuprà epiſt. 171.

ternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus cùm ab ipſis vel eorum aliquibus tibi fuerit intimatum, Slevvicenſi Eccleſiæ ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo per electionem canonicam provideri facias in paſtorem. Datum Ferentini II. Non. Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

WASTINANO, LINCOPENSI, & Scarenſi Epiſcopis.

Epiſt. 174. Vt Ericum invaſorem regni Sueciæ compeſcant.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe qualiter prædeceſſores Erici, qui in regnum Sueciæ ſe violenter intruſit, illuſtris recordationis S. Sueciæ Regis morte per quendam ipſius Camerarium procurata, filium ejus poſtmodum de unanimis populi voluntate promotum non modicùm de ipſis, quos ſuorum oblitus ſcelerum miſericorditer receperat, confidentem, violatis fide ac juramento quibus ei obligati fuerant, occiderunt. Tandem verò poſt interitum patris dicti Erici, qui præfatis Regibus taliter interemptis regni gubernacula per violentiam occuparat, cariſſimus in Chriſto filius noſter S. Sueciæ Rex illuſtris, qui ad cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Regem Danorum illuſtrem contingentem eundem proxima conſanguinitatis linea ſe contulerat, ad regni regimen eſt aſſumptus; qui ſuper ipſius invaſoris regni ſui filiis, quos videbat puberes & omni auxilio deſtitutos, miſericordi compaſſione commotus, ſibi eos in filios injuriarum ſuarum immemor adoptavit, tanto eos fovens affectu quòd, in multa familiaritate delectatus eorum, à præſentia ſua non ſuſtineret abſentes. Tanto itaque operi pietatis invidens humani generis inimicus, ſeminatis inter ipſos & Regem zizaniis per quoſdam ſuæ nequitiæ ſectatores, eos ad machinandum in mortem regiam concitavit; quorum tandem tribus poſt detectum ſcelus eorum in prælio quod adverſùs Regem moverant interemptis, dictus Ericus, qui congregata poſt tempora multitudine regni fines violenter intrarat, occurrens ſibi cum ſuis, eodem Rege fugato, regnum obtinuit, ſe Rege præfato ad dictum Regem Daciæ, comite venerabili fratre noſtro Vpſalenſi Archiepiſcopo, conferente. Cùm igitur tum propter Eccleſiarum deſtructionem & oppreſſionem etiam viduarum, tum quia dictus Rex ſub Eccleſiæ Romanæ ac noſtra protectione conſiſtens, regno ſuo aſſeritur contra juſtitiam deſtitutus, hæc non ſint à nobis clauſis oculis omittenda, præſertim cùm alium non inveniat ad quem pro juſtitia obtinenda recurrat, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus dictum Ericum ut cum præfato Rege componat, & regnum ipſum eidem, prout ad ipſum pertinet, dimittat in pace, monere diligentiùs & inducere procuretis. Alioquin eum adhoc per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione remota cogatis; illud ſpecialiter procurantes, ut præfato Archiepiſcopo ſatisfiat. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Idibus Novembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO MEDIOLanenſi S. R. E. Cardinali, & Yporienſi Epiſcopo, & dilecto filio Abbati de Tilieto.

Epiſt. 175. Adverſus civitatem Placentinam. Vide lib. 10. epiſt. 111.

INter multiplices anguſtias & preſſuras quibus in hoc mundi veſpere ſancta mater Eccleſia vehementer affligitur & vexatur, illud vehementiùs nos affligit & & vexat quòd ij qui, tamquam filij, uberibus conſolationis ejus replentur, ei non ſolùm in anguſtiis non ſubveniunt, ſed dolorem vulneribus ejus addunt, & ab illis contempta quos materno nutrit affectu, vix jam invenit qui miſereatur ipſius ex omnibus caris ejus; ſed amici ejus ſpreverunt eam, & ei facti ſunt inimici; ſicut, quod dolentes recolimus, in Epiſcopo Placentino & clero ſuo recenti & familiari docemur exemplo. Cùm enim olim Conſules & Conſiliarij Placentini cum concivibus ſuis, malignis ſeducti fallaciis, ſpretis quoque apoſtolicæ ſedis monitis & mandatis, molirentur matrem ſuam Placentinam Eccleſiam ancillare ſicque ſeipſos in ſervitutem redigere, cùm ſequantur filij conditionem maternam juxta legitimas ſanctiones, nec metuerent propter Deum nec propter homines erubeſcerent immanitatem illius tyrannidis exercere quam non exercuerunt in ſacerdotes & Levitas illius temporis etiam Pharao Rex Ægypti & Rex Perſidæ Artaxerſes, qui non ſolùm eis non impoſuerunt onera, ſed fecerunt alimenta de publico miniſtrari, præfati Epiſcopus & clerus ipſius eligentes potiùs exulare quàm videre mala ſua pariter & ſanctorum, exeuntes de civitate, pulverem de pedibus ſuis in teſtimonium excuſſerunt, & per totam provinciam miſerabiliter ſunt diſperſi. Sed laici ſuas indurantes facies ſupra petram, & non ſolùm ad eorum mobilia

mobilia manus extendentes ſacrilegas, ſed per iniquitatis miniſtros univerſos proventus eccleſiaſticos colligentes, pauperum ſubſtantias in uſus illicitos converterunt. Quare in Conſules, Conſiliarios, & alios principales hujùs iniqnitatis actores excommunicationis ſententiam promulgavimus, & civitatem totam ſubjecimus eccleſiaſtico interdicto. Illorum verò calamitatibus & preſſuris paterno compatientes affectu, & Epiſcopo de noſtris proventibus congruos fecimus redditus aſſignari, & ab univerſis Clericis Lombardiæ tam ei quàm Clericis Placentinis honeſtiſſimè provideri, ita ut pleriſque melius eſſet in alienis domibus quàm in ſuis, & exilium poſſent quaſi pro patria reputare. Cùmque memorati cives in ſua tamdiu duritia perduraſſent qnòd nos communicato fratrum noſtrorum cooſilio decreverimus ſtatuendum ut niſi ad mandatum Eccleſiæ infra menſem poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum redirent ſuper ĩis pro quibus eccleſiaſticam cenſuram incurrerant ſatisfactionem debitam impenſuri, epiſcopali dignitate ipſorum civitas privaretur, ac diœceſis ejus inter vicinos divideretur Epiſcopos, & bona mercatorum ſuorum, ubicunque inveniri poſſent, præceperimus detineri, tandem quia vel dedit eis vexatio intellectum, vel eorum corda ſplendor divinæ gratiæ illuſtravit, in manibus delegatorum noſtrorum præſtiterunt parendi nobis ſuper iis omnibus corporaliter juramentum, & ſic ab excommunicationis & interdicti ſententia meruerunt abſolvi. Qui tandem dilectos filios nobiles viros Vb. Vicecomitem & … ad ſedem apoſtolicam deſtinarunt; per quos gratanter & humiliter obtulerunt Epiſcopo & quibuſdam Clericis Placentinis in noſtra præſentia conſtitutis ſe obligaturos eiſdem univerſa civitatis communia tamdiu detinenda donec de ipſorum provenribus recompenſationem reciperent oblatorum, cùm pecuniam non haberent quam pro ipſa poſſent recompenſatione præſtare. Sed Epiſcopo & Clericis hoc minimè acceptantibus, dictis Conſulibus & civibus ſub debito præſtiti juramenti præcepimus nt de cetero contra tenorem Lateranenſis Concilij non gravarent Epiſcopum vel clerum Placentinum exactionibus vel collectis; ac reſtituerent omnes fructus extantes quos eis abſtulerant vel fecerant à quoquam auferri. Super aliis autem rebus ablatis condeſcendenres eiſdem, præcepimus ut tunc tria milia librarum illis redderent, & pro reſiduo, ſicut obtulerant, eis communia obligarent donec ipſis eſſet plenariè ſatisfactum. Si verò modum iſtum minimè acceptarent, eis ſub eadem diſtrictione præcepimus ut ſummam pecuniæ pro rebus ablatis ſecundùm æſtimationem factam infra ſex menſes cum integritate perſolverent, & poſſeſſiones quas habebant Eccleſiæ Placenrinæ in eum ſtatum reducere procurarenr in quo fuerant tempore violentiæ irrogatæ, neque contra præceptum hujuſmodi vi vel dolo aliquid aliquando attentarent. Alioquin, præter notam & noxam perjurij, eos ſtatuimus in priorem reduci ſententiam, & in ipſos juxta prælibatam formam procedi. Reſtitutione igitur novem milium librarum tum in pecunia tum in aliis mobilibus à civibus plenè facta, Epiſcopus cum clero ſuo motu proprio, vel forſan alieno ſuaſu, tamquam prodigus diſpenſator, ſuis civibus reſtituit vel potiùs largitus eſt univerſa, eis exiſtens nimiùm liberalis qui contra eum valde fuerant inſolentes. In quo, præter alias circumſtantias, in hoc eum conſtat graviter exceſſiſſe, quia cùm à te, frater Yporieoſis Epiſcope, conſilium habuiſſet ut ante reſtitutiooem hujuſmodi apoſtolicam ſedem conſuleret, ac reſponderit ipſe tibi quòd id à oobis ſibi prohiberi credebat, in gravem apoſtolicæ ſedis contemptum theſaurum eccleſiaſticum in caſu à canonibus oon conceſſo ipſe cum clero ſuo diſtraxit vel potiùs diſſipavie enormiter, illi villico meritò comparandus qui cùm diſſipaſſet domini ſui bona, & non poſſet de ipſis reddere rationem, à ſua extitit villicatione remotus. Enormiter quoque totam ſcandalizavir provinciam, & exemplum pernicioſum traoſmiſit ad poſteros, ac ſimul in unum & ipſe perdidit & ab aliis perdi fecit operam & impenſam. Cùm igitur relatione multorum ad aures noſtras hæc iniquitas perveniſſet, volentes ſcire utrum Epiſcopus cum clero ſuo clamorem qui ad nos venerat opere complevìſſet, vobis, fratres Archiepiſcope & Epiſcope Yporienſis, & venerabili fratri noſtro Papienſi Epiſcopo dedimus in mandatis ut ſuper iis inquireretis pleniùs veritatem, & eam nobis reſcribere fideliter curaretis. Vobis igitur cum eodem Epiſcopo apud Placentiam conſtitutis, per juramentum Epiſcopi & multorum aliorum certiſſimè cognoviſtis quòd inter clerum & laicos nullum prorsùs colludium interceſſir, licèt Epiſcopus cum ſuis fautoribus prædicta, ſicut præmiſi-

mus, reſtituerit vel donaverit univerſa. Quamvis ergo ſecundùm juris rigorem potuiſſemus præfatum Epiſcopum ab omni officio eccleſiaſtico in perpetuum degradare, ut quibuſcunque culpa fuit in ſcandalum, pœna fieret in exemplum, memores tamen verbi quod in litteris noſtris civibus expreſſimus Placentinis, monendo & obſecrando, ut quod petebant ab eis, nobis gratuita liberalitate donarent, ſub ſpe non ſolùm mercedis æternæ ipſis à Domino conferendæ, verùm etiam præmij temporalis à ſede apoſtolica concedendi, de quo, ſicut accepimus, ipſi ſpem & fiduciam non modicam conceperunt, rigorem ita duximus temperandum, ut Epiſcopus & alij Eccleſiarum Prælati hujus iniquitatis auctores ſuſpenſi ſint ab omni officio prælaturæ, & tam ipſius Epiſcopi quàm aliorum beneficia clericorum, qui pecuniam vel pignora reddiderunt, in duas partes dividantur æquales; quarum una ſibi pro ſuſtentatione retenta, illis altera tribuatur à quibus exilij tempore ſubſidia receperunt; ut cùm perſecutoribus ſuis liberales extiterint, benefactoribus ſuis ſint munifici vel inviti. Fredentium verò ſancti Antonini Canonicum & præfati Epiſcopi Capellanum, quem ſuper iis apud ipſum Epiſcopum diximus multipliciter exceſſiſſe, ab officio eccleſiaſtico præcepimus manere ſuſpenſum. Præfatos autem cives, quos conſtat non ſolùm per juramentum quod unus præſtitit in animas aliorum, verùm etiam per juramenta tam Epiſcopi quàm aliorum Clericorum qui ſuper hoc depoſuere jurati, nullum adhibuiſſe dolum vel fraudem, immo nec promiſſionem nec ſpem ſibi datam fuiſſe de reſtitutione pecuniæ vel pignorum facienda, ſuper ablatorum reſtitutione, quam injunximus eis ut Clericis & Eccleſiis exhiberent, credimus liberatos; ſalvo jure, ſi quod Eccleſiis competit, ad reperendum theſaurum malè diſtractum; eoque ſimiliter ſalvo, ut niſi Epiſcopus & clerus humiliter portent impoſitam ſibi pro meritis diſciplinam, aut ſi forſan ipſi cives minùs gratam haberent gratiam ſibi factam, vel ſcandalum non ceſſaret, nervum rigoris, quem non diſſolvimus, ſed inflexímus, extendere valeamus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus quæ à nobis ſunt ſuper iis provida deliberatione ſtatuta faciatis ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari, Epiſcopum & clerum, ſi neceſſe fuerit, compellentes ut interpoſito juramento medietatem ſuorum proventuum ob cauſam prædictam juxta providentiam veſtram diſtribuendam aſſignent. Vos autem auctoritate noſtra ſuffulti defectum eorum ſuper iis à quibus ſuſpenſi ſunt ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ſuppleatis. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum eâ nihilominus exequantur. Datum Laterani x. Kal. Decembr. pontificatus noſtri anno undecimo.

EPISCOPO BAIOCENSI.

Epiſt. 176. Reſpondetur ad ejus conſulta.

Cap. Cùm in jure. De elect.

Cum in jure peritus exiſtas, & copiam habeas peritorum, non poſſumus non mirari quòd ſuper quibuſdam juris articulis nos conſulere voluiſti qui nihil aut modicum dubitationis continere noſcuntur. Primus ſiquidem tuæ conſultationis articulus continebat quòd cujuſdam Eccleſiæ Decano defuncto, ejuſdem loci Capitulum ſub hac forma in ſeptem ex ipſis Canonicis compromiſit, ut illum quem ex ſe vel ex aliis de gremio ipſius Eccleſiæ omnes pariter vel major eorum pars duceret nominandum, idem Capitulum reciperet in Decanum. Vnde cùm unus ex illis ſeptem à tribus ipſorum, & alius, qui non erat de numero eorundem, * in Decanum fuerint nominati, à nobis tua fraternitas requiſivit uter eorum aſſumi debeat à Capitulo in Decanum. Super quo tibi taliter reſpondemus, quòd is qui de numero ſeptem à tribus eorum dinoſcitur nominatus, juxta compromiſſi tenorem debet in Decanum aſſumi, dummodo electioni de ſe factæ conſentiat & aliquid Canonicum non obſiſtat. Præterea quæſiviſti, cùm tibi ab aliquo ſub hac forma mandatur, *Auctoritate qua fungor injungo ut talem denunties excommunicationis ſententiæ ſubjacere*, ac tibi ſuper mandato apoſtolico hæſitanti ab aliquo non ſit ſides, an mandatum hujuſmodi exequi tenearis. Super quo hujuſmodi tibi damus reſponſum, quòd niſi de mandato ſedis apoſtolicæ certus extiteris, exequi non cogeris quod mandatur. Contigit inſuper quòd cùm quidam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam fuerit excommunicatione notatus, & ſuper abſolutione ſua per nuntium ad certos judices noſtras litteras impetravit, poſtquam litteræ fuerunt obtentæ, ſed priuſquam fuiſſent judicibus præſentatæ, pro alia cauſa fuit vin-

** In tert. collect. additur, à tribus aliis, etiam in codicibus MSS. Colbertino & Andegavenſi.*

Cap. Cùm in jure. De off. jud. deleg.

culo excommunicationis aſtrictus. Vnde reſponſo noſtro poſtulas edoceri an iidem judices cognoſcere valeant de anathematis ſententia ſecundo loco prolata. Super quo fraternitati tuæ duximus reſpondendum quòd juriſdictio judicum eorundem ad cognoſcendum de prædicta ſententia extendi non debet, cùm eo tempore quo ad eos litteræ noſtræ obtentæ fuerunt eadem ſententia minimè lata fuerit, nec de ipſa etiam cogitatum. Datum Laterani x. Kal. Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

FLORENTINO EPISCOPO, & Abbati Saxivivi, & Priori Camaldulenſi.

Epiſt. 177. Eis committitur viſitatio monaſteriorũ Tuſciæ.

CVm ex apoſtolicæ ſervitutis officio in vinea Domini ſabaoth, cujus cuſtodia diſponente Domino nobis dinoſcitur eſſe commiſſa, extirpare nociva & plantare utilia teneamur, nec hoc poſſimus implere ubilibet per nos ipſos, ad hujus ſolicitudinis miniſterium illos advocamus interdum quos ad hoc idoneos reputamus. Cùm igitur inter cereros Prælatos Tuſciæ geramus de vobis fiduciam pleniorem, ſuper omnibus monaſteriis tam in Tuſcia uſque Viterbium & Reate quàm etiam in Marchia conſtitutis committendas vobis duximus vices noſtras. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus omnes pariter vel duo ſaltem ex vobis, ſi quando quiſquam veſtrum nequiverit intereſſe, cum ſociorum & evectionum numero moderato eadem monaſteria viſitantes, corrigatis appellatione remota quæ fuerint corrigenda, ſtatuentes in eis quæ ſaluti & honeſtati videritis expedire. Illam autem maturitatem & temperantiam in exequendo viſitationis officium obſerveris ut ij ad quos vos declinare contigerit non minùs in veſtro receſſu gaudeant quàm acceſſu. Datum Laterani VII. kal. Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

TERRACONENSI, BRACARENSI, & Compoſtellano Archiepiſcopis.

Epiſt. 178. Non licere fratribus S. Iohannis Hieroſolym. tranſire ad Ciſtercienſes. *Cap Licèt. De regularib.*

LIcèt quibuſdam monachis & Canonicis necnon Hoſpitalariis & Templariis à ſede apoſtolica ſit indultum ne poſtquam aliquis profeſſus fuerit apud eos, ad alium locum poſſit ipſis invitis arctioris etiam religionis obtentu tranſire, ut unuſquiſque ſecundùm Apoſtolum in ea vocatione permaneat in qua dinoſcitur eſſe vocatus, quia tamen ubi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege, quia lex poſita non eſt juſto, ea ratione videtur hoc illis fuiſſe conceſſum ne quis ex temeritate vel levitate in jacturam & in ruinam ſui ordinis ſub prætextu majoris religionis ad alium ordinem tranſvolaret, ſicut frequenter à multis conſtat eſſe præſumptum, non quidem ut ei tranſeundi licentia denegetur qui eam cum humilitate ac puritate duxerit poſtulandam, quatinus non fictè, ſed verè, ad frugem melioris vitæ valeat tranſmigrare. Talis ergo poſtquam à prælato ſuo tranſeundi licentiam poſtulaverit, ex lege privata, quæ publicæ legi præjudicat, abſolutus, liberè poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere, nonobſtante protervia indiſcreti contradictione prælati, qui privilegium meretur amittere cùm conceſſa ſibi abutitur poteſtate; cùm & Romanus Pontifex, qui ſupremam obtinet in Eccleſia poteſtatem, Archiepiſcopis & Epiſcopis cedendi licentiam ex juſta cauſa petentibus ſine difficultate concedat. Quocirca noverint univerſi quibus hujuſmodi privilegium eſt conceſſum ſe ad concedendum tranſeundi licentiam taliter poſtulantibus de jure teneri: quia ſicut ſubditus à prælato cum humilitate ac puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur, ſic profectò prælatus ſubdito ſine difficultate ac pravitate * debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire divinitus inſpiratum. Si verò probabiliter dubitetur utrum quis velit ad ordinem arctiorem an laxiorem ex caritate an ex temeritate tranſire, ſuperioris eſt judicium requirendum, ne fortè angelus ſathanæ in lucis angelum ſe transformet; illa ſemper regula inviolabiliter obſervata, ut nullus abſque licentia Romani Pontificis præſumat occaſione quacunque deſerere præſulatum: quoniam ſicut majus bonum minori bono præponitur, ita communis utilitas ſpeciali utilitati præfertur; & in hoc caſu rectè præponitur doctrina ſilentio, ſollicitudo contemplationi, & labor quieti. Ad quod utique deſignandum unigenitus Dei filius Ieſus Chriſtus non de Rachele ſecundùm carnem natus eſt, ſed de Lia; nec legitur eum in domum ſuam Maria excepiſſe, ſed Martha. unde quandiu poteſt Epiſcopus præeſſe pariter & prodeſſe, non debet cedendi poſtulare licentiam aut etiam obtinere. Sanè dilecti filij fratres Hoſpitalis Ieroſolymitani in partibus Hiſpaniæ con-

* *In tert. coll. additur*, qualiber. *Sed hæc vox non extat in cod. Andegav.*

ſtituti gravi nobis conqueſtione monſtrarunt quòd quidam fratres eorum, qui adminiſtrationem & magiſtratum habuerant in domibus Hoſpitalis, & alij ejuſdem ordinis, cùm mandatum aliquod recipiunt à magiſtris quod ſibi non placeat aut durum etiam videatur, ſe ad ordinem Ciſtercienſem transferunt, & ſic domus Hoſpitalis bonis ſuis multotiens ſpoliatur. Quia verò eorundem fratrum gravamen clauſis non poſſumus oculis pertranſire, dilectis filiis univerſis Abbatibus Ciſtercienſis ordinis in Hiſpania conſtitutis noſtris litteris dedimus in præceptis ut quæ præmiſſa ſunt diligenti meditatione penſantes, procurent eadem firmiter obſervare, proviſuri attentiùs ut quod ſibi fieri nolunt, minimè faciant fratribus antedictis. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi dicti Abbates mandatum noſtrum neglexerint adimplere, vos memoratos fratres contra præmiſſorum tenorem non permittatis aliquatenus moleſtari, quin immo tam recedentes fratres quàm illos qui eoſdem contra præmiſſam formam recipere fortè præſumpſerint, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Kal. Decembris, anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Epiſcopo Davalienſi, & Abbati ſancti Lucæ Nigripontenſis dioceſis.

Epiſt. 179. Scribitur pro Theodoro Epiſcopo Nigripontenſi.

SVa nobis venerabilis frater noſter Theodorus Epiſcopus Nigripontis fecit conqueſtione monſtrari quòd licèt coram dilecto filio Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytero Cardinale, tunc apoſtolicæ ſedis Legato ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ canonicam obedientiam promiſerit exhibere præſtito juramento, & idem Legatus epiſcopatum ipſum auctoritate qua fungebatur confirmarit eidem, Archiepiſcopus tamen Athenienſis Metropolitanus ipſius, occaſione aſſumpta ex eo quòd idem inungi nolebat juxta conſuetudinem Latinorum, præſertim cùm idem Archiepiſcopus mandatum ſuper hoc non haberet apoſtolicum ſpeciale, ipſum pro ſuæ voluntatis arbitrio præſumpſit deſtituere juris ordine prætermiſſo, & alium in Epiſcopum loci ejuſdem eligi fecit in ejus præjudicium & gravamen. Cùm igitur dictus Epiſcopus tam nobis quàm ipſi Archiepiſcopo paratus ſit, ſicut aſſerit, canonicam obedientiam exhibere; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, ipſum ad epiſcopatum prædictum mediante juſtitia ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo reſtitui faciatis, nec permittatis eundem ſuper eo indebitè moleſtari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VI. Idus Decembr. pontificatus noſtri anno undecimo.

Vide geſta Innoc. III. cap. 75.

LITTERÆ PHILIPPI REGIS Francorum ad Dominum Papam.

Epiſt. 180. De cauſa divortij.

SAnctiſſimo Patri & Domino cariſſimo Innocentio Dei gratia ſacroſanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici Philippus eadem gratia Francorum Rex ſalutem & tam debitam quàm devotam in omnibus reverentiam. Paternitati veſtræ, de qua plenè confidimus, preces affectuoſas ex toto cordis affectu porrigimus quatinus virò venerabili Domino Gualæ Legato veſtro, qui eſt in terra noſtra, detis poteſtatem ſeparandi matrimonium noſtrum appellatione remota, ſive per affinitatem, ſive per maleficium, ſive intrando religionem, ſive alio quocunque modo rationabili per quem ſolet ſeparari matrimonium tempore veſtro & temporibus anteceſſorum veſtrorum, & leviorem diſpenſationem quam poteritis erga nos, ſi placet, faciatis. Super iis autem & ſuper aliis fideli & familiari Clerico noſtro Guidoni de Atheiis latori præſentium ex parte noſtra indubitanter credatis.

CARISSIMO IN CHRISTO FILIO Philippo illuſtri Regi Francorum.

Epiſt. 181. Reſponſoria epiſtolæ ſuperioris.

SVper cauſa conjugij alias tibi litteras ſatis prolixas dirigimus, quæ pro majori parte utriuſque partis continent rationes, hac præſertim ex cauſa, ut illis inſpectis deliberes cum viris prudentibus, qui non minùs reſpiciant ad juſtitiam quàm perſonam, utrum expediat tibi ſuper ipſa cauſa ſubire judicium, quod exerceri quidem oportet ſine omni acceptione perſonæ. Nos autem, qui & tuam ſecundùm animam deſideramus ſalutem, & tuum ſecundùm corpus zelamur honorem, hoc tuæ regali prudentiæ recta fide conſulimus & ſuggerimus intentione ſincera, quatinus non ſolùm inclines animum, ſed etiam cogas ipſum tamquam Rex fortis & prudens, qui tuo quoque debes animo dominari, ad exhibendum ca-

niſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Ingeburgi Reginæ Francorum uxori tuæ conjugalem affectum. quod quidem ſi feceris, nos apud Deum tibi volumus eſſe ſponſores quoniam & in præſenti & in futuro ipſe tibi mercedem retribuet ſupra merita inſperatam. Datum Laterani VII. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

EIDEM.

Epiſt. 182. Super eadem materia. *Vide infrà lib.* 11. *epiſt.* 104. 105.

VEniens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius Guido nuntius tuus regias nobis litteras præſentavit, petens ex parte tua ſuppliciter viva voce ut cariſſima in Chriſto filia Ingeburgi Regina Francorum uxore tua ſponte ad religionis propoſitum tranſeunte ac publicè confitente in loco ſecuro, ſicut Legatus noſter ſtatuerit, teque jurante quòd eam carnaliter non cognoveris, liceat tibi aliam ducere in uxorem; quia, ſicut felicis memoriæ Alexander Papa prædeceſſor noſter reſpondit, licèt in evangelio Dominus dixerit non licere viro uxorem ſuam niſi ob cauſam fornicationis dimittere, intelligendum eſt tamen ſecundùm ſacri expoſitionem eloquij de iis quorum matrimonium eſt carnali copula conſummatum, ſine qua matrimonium conſummari non poteſt; & ideo ſi non eſt à viro ſuo cognita mulier, licitum ei eſt ad religionem tranſire, ſicut idem alibi dicitur, quòd poſt legitimum de præſenti conſenſum licitum eſt alteri conjugum eligere monaſterium, etiam altero repugnante, quemadmodum quidam ſancti de nuptiis vocati fuerunt, dummodo carnalis commixtio non fuerit ſubſecuta, & alteri remanenti, ſi commonitus continentiam ſervare noluerit, licitum eſſe videtur ut ad ſecunda poſſit vota tranſire; quia cùm non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt tranſire unus ad Deum & alter in ſeculo remanere. Cùm igitur hanc ſolam cauſam aſſignet, quòd ſi mulier per commixtionem carnalem non eſt effecta una caro cum viro, eo etiam repugnante ad religionem valeat tranſmigrare, nullam aliam circumſtantiam allegando, patet profectò quòd exiſtente cauſa, ſubſequi poteſt effectus, præſertim cùm ſicut commixtio ſexuum deſignat unionem inter verbum & humanam naturam, quia verbum caro factum eſt & habitavit in nobis, ſic animorum conſenſus ſignificet caritatem inter Deum & juſtam animam; quoniam qui adhæret Deo, unus ſpiritus eſt cum eo; & ideo ſicut vinculum unionis inter verbum & humanam naturam ſeparari non poteſt, ſic vinculum conjugale inter virum & uxorem eis viventibus non poteſt diſſolvi poſtquam per commixtionem ſexuum effecti ſunt una caro; ſed ſicut glutinum caritatis inter Deum & animam ſæpe diſſolvitur, ita conjugalis poteſt connexio ſeparari quando ſolus inter conjuges conſenſus extitit animorum, propter illud quod inquit Apoſtolus protoplaſti verbum exponens dicentis: *Erunt duo in carne una. Hoc autem dico magnum ſacramentum in Chriſto & in Eccleſia.* Porrò cùm veritas ipſa, quæ Deus eſt, non per Apoſtolum vel Prophetam, ſed per ſe ipſam in evangelio ſuo dicat, *Quod Deus conjunxit homo non ſeparet*, & *Vir non dimittat niſi propter cauſam fornicationis uxorem*, non eſt à nobis extendenda licentia ut cauſa religionis vir ab uxore vel uxor à viro diſcedat, niſi quantum exempla ſanctorum & patrum ſtatuta declarant, ne humana præſumptio conſtitutionem divinam tranſgredi videatur. Profectò legimus quoſdam ſanctos ex ipſis nuptiis ad eremi ſolitudinem & peregrinationis pauperiem evolaſſe; quorum exemplo fortè commoniti quidam prædeceſſores noſtri dixerunt quòd *deſponſatam puellam non licet parentibus alij viro tradere, monaſterium tamen eligere ſibi licet*, & *decreta legalia deſponſatam, ſi converti voluerit, nullo cenſuerunt damno mulctari.* quamvis exempla paucorum communem legem non faciant, præſertim illorum qui creduntur ab inſpiratione divina feciſſe, cùm de nuptiis vocati legantur; quoniam, ut inquit Apoſtolus, *Vbi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, & qui ſpiritu Dei aguntur; non ſunt ſub lege.* Præfata verò decreta non de conjugibus ſed de ſponſis quidam intelligi voluerunt, ſicut ipſorum verba demonſtrant, quæ non conjugatam ſed deſponſatam appellant. Sed nec ex prædictis decretis vel exemplis colligitur quòd alterutris conjugum, ſi tales etiam conjuges reputentur, ad religionis propoſitum tranſeuntibus, reliqui ad copulam tranſierint conjugalem, niſi quòd præfatus Alexander Papa legitur cuidam Epiſcopo de quadam muliere mandaſſe quòd ſi vir ejus eam carnaliter non cognoverat, & ipſa vellet ad religionem tranſire, ſufficientem ab ea cautionem reciperet, ut vel ad religionem tranſiret, vel ad virum ſuum infra duorum menſium ſpatium accedere procuraret. Verùm utrum intentio tua, fili cariſſime,

Cap. *Verùm.* De converſ. conjugator.

Cap. *Ex publico.* eod. tit.

17. q. 2. c. 27. 28.

Cap. *Ex publico.* De conv. conjug.

infra hos limites concludatur quos exempla ſanctorum vel patrum decreta præfigunt, diligenter oportet adverti; ne ſi fuerit in hoc caſu, quod Deus avertat, erratum, nobis ac tibi grande periculum & grave ſcandalum oriatur. Manifeſtum eſt enim quòd ad prædictam Reginam conjugem tuam aliquotiens acceſſiſti ut carnaliter eam cognoſceres, diligentem ad hoc operam impendendo; cui licèt te aſſeras non potuiſſe carnaliter commiſceri, fortaſſe tamen in ipſo tali commercio aliquid circa eam extraordinariè peregiſti. Nunc autem etſi neceſſaria ſibi facias congruè miniſtrari, quantum ad victum pertinet & veſtitum, ipſam tamen in arctâ facis cuſtodia detineri, ut de ſuis neminem ſecum habeat marem aut feminam, nec etiam ipſa palatium in quo tenetur poſſit exire, neque quiſquam ad eam ſine tuo ſpeciali mandato infra ipſum palatium poſſit intrare; quam hoc modo detentam multifariam induci feciſti per inductores utique multiformes, multis & magnis promiſſis muneribus, ne dicamus comminationibus intentatis, ut habitum religionis aſſumat & ſe dicat à te cognitam non fuiſſe, ut ſic aliam tibi copulare poſſis uxorem; quamvis ipſa Legatis noſtris confeſſa fuerit in judicio quòd tu eam carnaliter per commixtionem ſexuum cognoviſti, & hoc ipſum nobis multotiens intimaverit, quaſdam nobis ante triennium patentes litteras ſuo ſigillo munitas in teſtimonium deſtinando, in quibus conſtantiſſimè profitetur quòd tu eam carnaliter cognoviſti, & ſi fortè contrarium confiteretur aliquando, nunquam contrariæ confeſſioni credamus, quia confeſſionem hujuſmodi extorqueret ab ea vel metus pœnæ vel ſtudium evadendi, ſicut in ſimili caſu Teberga Regina legitur contra Lotharium Regem olim ſanctæ memoriæ Nicolao Papæ prædeceſſori noſtro ſcripſiſſe. Ex præmiſſis verò decretis vel exemplis propoſitis haberi non poteſt quòd ij qui cauſa religionis ſuas deſeruerunt uxores, ad illas intraverint. Tu autem ad prædictam conjugem tuam non ſolùm intraſti, ſed ut carnaliter ipſam cognoſceres diligentem operam impendiſti. Nullus illorum uxorem induxit ut ad religionem tranſiret, quatinus ipſe ad aliud conjugium tranſvolaret. Tu verò non ſolùm ad hoc præfatam induxiſti Reginam, verùm etiam multis promiſſionibus provocaſti; quin immo juramentum ab illa ut hoc ageret accepiſti, mille libras annui redditus pollicendo. Nullus illorum vel modico tempore in cuſtodia coarctavit uxorem. Tu autem per octo jam annos præfatam Reginam in arcta feciſti cuſtodia detineri. Quin immo cùm illi legantur tranſiſſe de nuptiis, vel alij tranſire voluerint antequam ad nuptias perveniſſent, hæc poſt ſextum decimum annum à contracto conjugio tranſire monetur, utinam non cogatur. A nullo illorum uxor conjugale debitum poſtulavit. A te verò memorata Regina frequenter exegit, ſed illud ei reddere denegaſti. Nullius illorum uxor ſe cognitam dixit ab ipſo. Sæpefata verò Regina conſtanter aſſeruit, etiam in judicio, quòd tu eam carnaliter cognoviſti. Unde ſi nunc contrarium fateretur, non eſſet ejus ſimplici verbo credendum, cùm & de his qui cauſa frigiditatis affirmant ſe non potuiſſe ad invicem commiſceri beatus Gregorius Papa ſtatuerit ut eorum uterque ſeptima manu propinquorum tactis ſacroſanctis reliquiis dicat jurejurando *Vide cap. Laudabilem. De frigid. & maleſic.* quòd nunquam permixtione carnis conjuncti una caro effecti fuiſſent. Quanto magis ergo illa præſtare debet ſimile juramentum quæ nimio tædio videtur affecta, ut non dicamus, correpta timore, ſeducta conſiliis, vel illecta promiſſis. Vides ergo, fili cariſſime, quòd circa præfatam Reginam longè ampliùs proceſſiſti quàm ſecundùm exempla propoſita vel præmiſſa decreta fuerit proceſſum ab aliquo qui cauſa religionis ſuam deſeruerit uxorem, vel cujus uxor ob cauſam eandem reliquerit ſuum virum. Nec putes quòd iſta dicamus quaſi circa te nimium velimus exercere rigorem, cùm ex comparatione ſimilis facti poſſis advertere nos erga te magnæ benignitatis gratiam impendiſſe. Tempore quippe præfati prædeceſſoris noſtri Nicolai Papæ memoratus Lotharius Rex, non minimus, ſed maximus inter Reges, Thebergam uxorem ſuam propria temeritate dimiſit, & ſuperduxit Gualdradam, faciens illam in arcta cuſtodia detineri & iſtam regali honore tractari. Cùmque præfato prædeceſſori noſtro ſuam illa querelam deponeret, inter cetera libellum appellatorium deſtinavit, in quo non quidem adhuc confeſſam, ſed cogi ſe ut contra ſe falſum diceret crimen innotuit, ſubjungens quòd ſi ampliùs foret compulſa, ſciretur quòd non veritate, ſed timore mortis, & evadendi ſtudio, quia non poſſet aliter, diceret quod Rex vellet. Ex iis potes & debes advertere quantum tuæ magnificentiæ curaverimus

& in verbis & in factis deferre. Prædictus enim prædeceſſor ſuperinductam Gualdradam pellicem Lotharij appellabat; nos autem ſuperinductam à te nonquam appellavimus tuam pellicem, ſed nobilem mulierem. Ille præfatum Lotharium non appellabat ſimpliciter Regem, ſed ſi Rex veraciter dici poſſet qui nullo ſalubri regimine appetitus corporis refrænabat. Nos autem te non ſolùm Regem ſimpliciter appellavimus, ſed catholiciſſimum Principem & Chriſtianiſſimum Regem. Ille duos Archiepiſcopos, Colonienſem videlicet & Treverenſem, depoſuit pro eo quòd injuſtam ſententiam in cauſa conjugij protulerunt. Nos autem nec unum Archiepiſcopum depoſuimus, Remenſem videlicet, avunculum tuum, qui ſententiam divortij ſeu potiùs ludibrij fabulam promulgavit. Ille Lotharium Regem & ſuperinductam Gualdradam excommunicationis mucrone percuſſit. Nos autem, etſi protulerimus ſententiam interdicti, non quidem in totum regnum, ſed in partem aliquam regni tui, non tamen te vel ſuperinductam excommunicationi ſubjecimus, ſed nec illi vel tibi officia divina ſubtraximus vel eccleſiaſtica ſubduximus ſacramenta. Licèt etiam te ſæpiſſime monuerimus ut præfaram conjugem tuam debitæ reſtitueres libertati & regali faceres honorificentia pertractari, nondum tamen ad hoc apoſtolica te compulimus poteſtate; ſed nec ad reddendum ei debitum conjugale ſæpiſſime poſtulanti adhuc eccleſiaſtica cenſura compulimus, multotiens commonitum diligenter. Putaſne, magnifice Rex, quòd etſi præfatus prædeceſſor noſter præſtantior nobis fuerit merito & ſcientia, nos eo ſimus officio & poteſtate minores, ut quod ille juſtitiæ zelo ſucceſſus erga tantum Regem egiſſe dinoſcitur, nos erga te pari zelo ſucceſſi agere non poſſimus, vel amodo minùs juſtè agere valeamus quod hactenus fortè plus juſto diſtulimus exercere? Vt autem cognoſcas affectum dilectionis & gratiæ quam erga te gerimus, ecce temperato rigore mandamus dilecto filio Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Legato quatinus, quemadmodum per regias litteras poſtulaſti, ut tuis verbis utamur, appellatione remota procedat ſuper negotio matrimonij, ſive de affinitate, ſive de maleficio, ſive de religionis propoſito, ſive alio quocunque modo rationabili per quem ſolent matrimonia ſeparari, cauſa fuerit propoſita coram eo; ita videlicet ut licèt hujuſmodi variatio ſit ſuſpecta, modò de affinitate, modò de maleficio, modò de religione proponere, ſeu quolibet alio indiſtinctè ad conjugium dirimendum, ſi tamen ad quæſtionem affinitatis volueris habere recurſum, formam obſervet quam ſuper eodem articulo aliis Legatis duximus præfigendam, ſi verò cauſam volueris proſequi maleficij, formam ſequatur ſibi præfixam. Quòd ſi de propoſito fuerit religionis agendum, idem Legatus & præſcripta prudenter attendat & proponenda conſideret diligenter; ac demum ſi de partium proceſſerit voluntate, cauſam in quolibet caſu canonico fine decidat, vel ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remittat examen, præfigens partibus terminum competentem quo per reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent juſtam auctore Deo ſententiam recepturæ. Illo ſemper in omnibus obſervato, ut præfatæ Reginæ omnimoda provideatur libertas, quemadmodum in ſimili caſu jamdictus prædeceſſor noſter Nicolaus conſtituit ita dicens: *Sive de conjugij fœdere, ſive de adulterij crimine ſit judicium agitandum, nulla patitur ratio Tebergam cum Lothario inire poſſe certamen, niſi priùs ad tempus ſuæ reddita fuerit poteſtati, & conſanguineis priùs liberè ſociata. Inter quæ locus eſt etiam providendus in quo nulla vis multitudinis formidetur, ne ſit difficile teſtes producere vel ceteras perſonas quæ tam à ſanctis canonibus quàm à venerandis Romanis legibus in hujuſmodi controverſiis requiruntur.* Ecce, fili cariſſime, non de corde noſtro nova verba confingimus, ſed de jure canonico authentica producimus inſtituta, ſicut viri prudentes te poterunt pleniùs edocere. Quocirca regalem prudentiam rogamus attentiùs & monemus quatenus & quid liceat & quid deceat & quid etiam expediat in hoc agi negotio ſollerter attendas, ab illis avertens auditum qui caput tuum oleo peccatoris impinguant: quoniam, ut divinis verbis utamur, qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt, illud tibi ſub obtentu divini judicij pro tuorum remedio peccatorum in virtute ſpiritus ſancti mandantes, quatinus præfatam Reginam in nullo permittas offendi vel ad aliquid Invitam compelli, ſed eam & debita facias libertate potiri & regali honorificentia pertractari; ne, ſi ſecùs feceris, quod non credimus, indignationem divinam & apoſtolicam merearis, & præter grandem offenſam, gravem quoque pœnam incur-

Vide ſuprà epiſt. 180.

33. q. 2. cap. Sive.

ras, tuaque noviſſima primis & mediis hujus peccati merito non concordent. Datum Laterani v. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

DILECTO FILIO GVALÆ ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 183. Super eodem.

SVper cauſa conjugij cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Regi Francorum illuſtri ſcribimus in hunc modum. *Veniens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius Guido nuntius tuus &c. ut in alia uſque in finem.* Ideoque diſcretioni tuæ, fili Legate, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſecundùm formam præſcriptam prævia ratione procedas. Datum Laterani &c.

MAGVNTINO ET MAGDEBVRGENSI Archiepiſcopis.

Epiſt. 184. De matrimonio Regis Boemiæ. * Otthocarſi. *Vide ſuprà lib. 2. epiſt. 188. & cap.* Conſtitutis, *De teſtib.*

OLim per litteras à venerabili fratre noſtro Avelbergenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbate in Sichem nobis deſtinatas accepimus quòd cùm * O. illuſtrem Regem Boëmiæ ſuper cauſa matrimonij quæ vertitur inter ipſum & nobilem mulierem A. ſororem Marchionis Miſnenſis auctoritate tam noſtra quàm Legatorum noſtrorum peremptoriè citaviſſent, parte mulieris ipſius in eorum præſentia comparente, idem Rex contumaciter ſe ſubtraxit. Cùm autem ab ejuſdem mulieris fuiſſet parte propoſitum quòd memoratus Rex B. Preſbyterum, quem præfati judices cum litteris citatoriis miſerant ad eundem, capi fecerat & arctæ cuſtodiæ mancipari, ac iidem judicis poſt peremptoriam diem biduo expectaſſent ſi forſan aliquis pro præfato Rege in eorum præſentia compareret, quia demum jam die tertia probato per teſtes idoneos quòd pervenerant litteræ citationis ad ipſum, ſuam manifeſtè contumaciam cognoverunt, excommunicationis in eum ſententiam protulere. Cùm igitur dictus Rex diceretur recuſaſſe prædictos judices ut ſuſpectos, venerabili fratri noſtro Hoſtienſi Epiſcopo & dilecto filio Leoni tituli ſanctæ crucis Preſbytero Cardinali, quibus tunc fuerat pro cauſis Imperij ac Eccleſiæ ad partes illas officium legationis injunctum, dedimus in mandatis quatinus juratoria cautione ab ipſo Rege recepta quòd juri pareret, beneficium impenderent abſolutionis eidem, & inquirerent, ſit tamen poſſent ad hoc intendere, per ſeipſos, vel facerent per aliquos idoneos viros inquiri utrum prædicti judices ab ipſo poſſent rationabiliter recuſari; quòd ſi forent rationabiliter recuſati, audirent cauſam vel faterent audiri appellatione remota, ita quòd cùm eſſet uſque ad ſententiam in ipſa proceſſum, nobis remitteretur inſtructa, præfixo partibus termino competente quo ſe per procuratores idoneos noſtro conſpectui præſentarent juſtam auctore Deo ſententiam recepturæ; alioquin partes ad priorum judicum remitterentur examen. Verùm quoniam ipſi Legati, propter miſerabilem illum eventum qui rerum ſtatum inopinata morte Principis immutavit, de arrepto legationis itinere recedentes, iis intendere nequiverunt, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus abſoluto præfato Rege ſecundùm formam præſcriptam, inquiratis ſollicitè per vos ipſos utrum judices antedicti poſſint ab eo rationabiliter recuſari, & in ceteris mandatum apoſtolicum, quod prædictis fuit Legatis injunctum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo exequi procuretis. Datum Laterani III. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

VNIVERSIS CHRISTI fidelibus per Lombardiam & Marchiam conſtitutis.

Epiſt. 185. De ſuccurſu terræ ſanctæ.

VTinam Dominus & nobis efficacem ſermonem & vobis ac aliis perfectum largiretur auditum; ut quod de cœleſtis Regis obſequio ſuademus, ſaltem per parabolam inducanimi Regis temporalis implere, qui cùm ſervorum ſuorum culpa regnum proprium amiſiſſet, ad recoperationem ipſius auxilium ſæpe flagitavit eorum; quibus ei non ſolùm illud impendere contumaciter recuſantibus, quin immo manus ſuas convertentibus hoſtiliter in ſe ipſos, ipſe demum propria recuperavit potentia regnum ſuum. Num igitur quis ex vobis tam miſericors eſt vel demens qui ſi vice Regis hujuſmodi fungeretur, accepto tempore juſtitiam judicandi ſervos tales, tamquam regios proditores & perfidos infideles, exilio vel incendio, ſuſpendio, ſive forſan alio duriori ſupplicio non puniret, ut malis malè perdiris, in eorum bona fideles alios ſubrogaret? Porrò ſi ſic Rex faceret temporalis, qui ſolùm in corpore poteſtatem haberet, quanto magis Dominus Ieſus Chriſtus Rex Regum & Dominus dominantium, qui & corpus & animam nobis contulit, & utrumque potens eſt mittere in gehennam, de ingratitudinis

ingratitudinis vitio & velut infidelitatis crimine ſuos ſervos potent condemnare, ſi ei de terra quam pretio ſui ſanguinis comparavit, ob culpam profectò non ſuam, ſed ipſorum, ejecto, ad illam recuperandam neglexerint ſubvenire. Ecce ipſe de ſua hereditate pro noſtris iniquitatibus pulſus exulat, ecce ad ſuam ſubventionem auxilium noſtrum quaſi exheredatus implorat, nec eſt qui vel foveat exulem vel adjuvet implorantem. Expanſis in cruce brachiis iteratam quaſi crucifigentium ſe nobis inſinuat contumeliam, & penè penitùs nullus eſt qui ad ejus debita moveatur devotione vindictam. Transfigitur lancea latus ejus, manus & pedes clavis crudelibus configuntur, & nemini ferè pectus compaſſio crudelitatis tantæ tranſverberat ut mortem ſibi retributurus, quam tribuit ille pro ipſo, in adjutorium ejus exurgat. Aggravata ſunt etenim corda omnium, & eo jam ferè ſpiritum emittente voce magna, qua clamat, nequeunt excitari. O quàm omnes ſine pietate ſunt facti & in crudeles univerſi mutati, quandoquidem puerpera virgo de paupere præſepij diverſorio cum puero vagiente depellitur, & à nullo ſibi debito humanitatis ſtudio ſubvenitur! Væ genti peccatrici, væ populo pleno peccatis. Verè animi duri es, & ærea tua frons, ac nervus ferreus cervix tua. Dominus qui te fecit, & non ſolùm tibi tribuit id quod habes, ſed etiam & quod es, cæditur & conſpuitur, blaſphematur & flagellatur, quin potiùs jam cunctis ludibriis & ſuppliciis, quæ ſuſtinuit corporaliter, ſpiritualiter innovatis, non ſolùm ad crucem uſque deducitur, immo ipſa ſibi etiam crux aufertur, in hoc rabie modernorum crucifixorum veterum tyrannidem excedente quòd cùm illi nihil in cruce dimiſiſſent eidem, iſti nec crucem; & tu tantam tui diſſimulas ignominiam creatoris. Heu ſervos ingratos! heu famulos indevotos, qui cùm cœli ac terræ dominus ad recuperandum proprium patrimonium, non ſuis, ſed eorum culpis amiſſum, adjutorium implorat ipſorum, non ſolùm illud impendere damnabiliter ſibi renuunt, verùm etiam in ſeipſos hoſtiliter arma convertunt! Proh dolor! quis furor eſt, & quæ licentia tanta ferri domeſticorum cruorem per civilia bella condere, ac perfidas & perferas nationes de Chriſti ſinere patrimonio triumphare? Numquid abbreviata & parvula facta eſt manus ejus, ut non poſſit redimere, aut non eſt virtus ad liberandum in ipſo? Nonne ipſe, qui malefaceret in ſua increpatione deſertum, indueret cœlos tenebris, & ſaccum poneret operimentum eorum, funiculum hereditatis ſuæ in ſolo poſſet oris ſui verbo ſalvare? Deus ſiquidem ſempiternus Dominus, qui terminos terræ creavit, qui dat laſſo virtutem, & iis qui non ſunt fortitudinem & robur multiplicat, non deficiet nec etiam laborabit quin orientalem provinciam quando voluerit & ſicut voluerit de manibus eruat impiorum; ſed in occupatione ac detentione ipſius peccata noſtra ſic forſitan punienda prævidit ut pœna ipſa impœnitentibus majorem verteretur in culpam & pœnitentibus proficeret ad coronam; ut unde contumacium aggravaret exceſſus, inde remitteret humiliantium ſe reatus. Sciens etenim quòd diligentibus ſe omnia cooperantur in bonum, non ut ſcientiam ſibi per experientiam compararet, cùm univerſa noverit & prævideritab æterno, ſed ut nos de virtute vel infirmitate noſtra redderet certiores, & daret intelligi pleniùs qui ſunt ejus, ſalutiferæ crucis ſignum, in quo ipſe ſalus noſtra pependit, & terram nativitatis ſuæ, quam proprio ſanguine conſecravit, capi ab inimicis fidei Chriſtianæ permiſit, ſi quem forſan tangeret ejus injuria, ſi quem zelus divinæ legis accenderet, & ad vindicandam crucis injuriam excitaret. Dormiebant etenim ſomnum ſuum omnes viri divitiarum, dormiebant, & in ſuis voluntatibus ac voluptatibus dormitabant, cùm factus eſt repentè de cœlo ſonus de inopinato Chriſti hereditatis exidio, non ſolùm excitans dormientes, ſed univerſos Chriſtianorum fines concutiens; ut quia nullus de Dei potentia dubitabat, id ſinguli ſuis criminibus imputarent, & ſic ſaltem reverterentur ad Dominum, & de ſuis pœniterent exceſſibus qui priùs in cordibus ſuis dixerant: *Non eſt Deus.* Cùm igitur Dominus in hoc forſan occaſionem nobis voluerit præſtare ſalutis, immo ſalvationis cauſam præbere, univerſitatem veſtram monemus attentiùs & exhortamur in Domino, ac in remiſſionem vobis injungimus peccatorum, quatinus ante oculos cordis habentes exilium crucifixi, qui potentes ſunt prælium Domini præliari, & crucem & arma capeſſant; qui verò non ſunt habiles ad pugnandum, in expenſis ſuis ſecundùm proprias facultates aliquos dirigant bellatores, nec ſit qui ſe ab hujuſmodi obſequio ſubventionis excuſet quin aliquid ſaltem modicum

vel unum nummum imperialem propter hoc devotè ac libenter impendat, cùm ad mercandum regnum cœlorum interdum calix ſufficiat aquæ frigidæ, ac pauper mulier in gazophylacium duo minuta mittendo laudetur plus ceteris obtuliſſe. Proinde, cariſſimi filij, dum communis inſtat neceſſitas, ſimultates domeſticas deponatis, & operam quam effetis bellis aut guerris mutuis impenſuri, in terræ ſanctæ vos juvet auxilium exercere, quæ pro peccatis noſtris viris & viribus, operatoribus & opibus deſtituta in tanta neceſſitate conſiſtit in quanta prorsùs ab initio ſuæ viſitationis nequaquam noſcitur extitiſſe. Vt autem de veſtra jam quaſi retributione ſecuri laborem tam ſanctum confidentiùs aſſumatis, de Dei omnipotentis miſericordia & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi, ex illa quam nobis Deus, licèt indignis, ligandi atque ſolvendi contulit poteſtate, omnibus qui laborem hujus itineris in propriis perſonis ſubierint & expenſis plenam peccatorum ſuorum, de quibus cordis & oris egerint pœnitentiam, veniam indulgemus, & in retributione juſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum. Eis autem qui non in perſonis propriis illuc acceſſerint, ſed in ſuis tantùm expenſis juxta qualitatem & facultatem ſuam viros idoneos deſtinarint illuc per annum moraturos ad minus, & illis ſimiliter qui licèt in alienis expenſis, in propriis tamen perſonis, aſſumptæ peregrinationis laborem impleverint, plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Hujus quoque remiſſionis volumus eſſe participes juxta quantitatem ſubſidij & devotionis affectum omnes qui ad ſubventionem ipſius terræ de bonis ſuis congruè miniſtrabunt. Perſonas quoque ipſorum & bona, ex quo crucem ſuſceperint, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, necnon & ſub Archiepiſcoporum & omnium Prælatorum Eccleſiæ Dei conſiſtere defenſione jubemus, ſtatuentes ut donec de ipſorum obitu vel reditu certiſſimè cognoſcatur, integra maneant & quieta conſiſtant. Quòd ſi quiſquam contra præſumpſerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatur. Si qui verò proficiſcentium illuc ad præſtandas uſuras juramento tenentur aſtricti, creditores eorum per Eccleſiarum Prælatos, ut remittant eis præſtitum juramentum, & ab uſurarum exactione deſiſtant, eadem præcipimus diſtrictione compelli. Quòd ſi quiſquam creditorum ad ſolutionem eos coëgerit uſurarum, ipſum ad reſtitutionem earum ſimili cogi animadverſione mandamus. Concedimus etiam venerabilibus fratribus noſtris Cremonenſi & Yporienſi Epiſcopis & dilecto filio Abbate de Tilieto, quibus ſpecialiter auctoritatem tradidimus inducendi vos ad opus hujuſmodi pietatis, necnon aliis Archiepiſcopis & Epiſcopis in quorum dioceſibus permanetis, ut circa eos qui de bonis ſuis terræ ſanctæ voluerint ſubvenire, de diſcretorum virorum conſilio, qualitate perſonarum & rerum quantitate penſatis, & conſiderato nihilominus devotionis affectu, opus injunctæ pœnitentiæ commutare poſſint in opus eleemoſynæ faciendæ. Datum Laterani IV. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPIS ET Epiſcopis & aliis Eccleſiarum Prælatis per Lombardiam & Marchiam conſtitutis.

Epiſt. 186. De eadem re.

VTinam Dominus & nobis efficacem ſermonem &c. *in eundem ferè modum uſque in finem.* Quocirca univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus apud populos vobis ſubditos ſtudio ſedulæ prædicationis & exhortationis inſtetis ut juxta noſtram & prædictorum Epiſcoporum & Abbatis exhortationem memoratæ terræ ſanctæ ſuccurrant, conſtitutionem & mandatum noſtrum in ceteris quæ ſuperiùs ſunt expreſſa ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo efficaciter exequentes, quadrageſimam quoque partem eccleſiaſticorum redditœum proventuumque veſtrorum & aliorum nihilominus Clericorum, necnon & alias fidelium eleemoſynas, quas dudum ad ſubventionem ipſius terræ mandavimus congregari, ſiquidem collectæ ſunt, aſſignari prædictis Epiſcopis & Abbati quantotius faciatis, in ejuſdem terræ ſubſidium juxta ſuæ diſcretionis arbitrium tranſmittendas. Alioquin eas colligi diligenter, & ipſis faciatis fideliter aſſignari. Datum ut in alia.

EPISCOPO YPORIENSI & Abbati de Tilieto viſitatoribus Lombardiæ.

Epiſt. 187. De Epiſcopo Albiganenſi removendo.

EX litteris veſtris accepimus quòd cùm ad Albiganenſem Eccleſiam unà cum venerabili fratre noſtro Piſano Archiepiſcopo, tunc Epiſcopo Vercellenſi,

Cap. Ex litteriſ. De exceſſ. Prælator. Vide infrà lib. 13. epiſt. 134.

acceſſiſſetis, viſitationis officium impleturi, Albiganenſis Epiſcopus inter cetera quæ propoſita fuerant contra ipſum, hoc vobis ore proprio eſt confeſſus quòd cùm quidam in villa quadam ad ipſius juriſdictionem ſpectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens quòd candentis ferri judicio ſe purgaret, adiciendo ut ſuſpendio puniretur ſi deficeret in eodem, dictus Epiſcopus à judice requiſivit quid ſuper hoc videretur eidem, & cum judex reſpondiſſet ut fieret ſicut fur ipſemet dixerat, ferrum candens in ipſius Epiſcopi præſentia eſt allatum; quod cùm accepiſſet fur ille, combuſtus eſt. Vnde judex expavefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur conſuluit Epiſcopum memoratum; qui reſpondit quòd ſi fur idem ſic evaderet, malum eſſet; quamquam per litteras quas idem Epiſcopus nobis modò direxit affirmet ſe talibus verbis uſum fuiſſe: *Auditis quantus eſt clamor populi, omnes dicunt quòd malum eſt ſi evaſerit impunitus.* & ſic Epiſcopus & judex villam ipſam cum multitudine ſunt egreſſi; in quorum præſentia fur prædictus auctoritate ipſius Epiſcopi eſt ſuſpenſus. propter quod ipſum cum litteris veſtris ad ſedem apoſtolicam deſtinaſtis. Sed idem in noſtra præſentia conſtitutus nihil unquam ſuper iis propoſuit coram nobis; nec litteras veſtras vidimus, licèt idem ſe nobis illas aſſerat præſentaſſe; quin immo ſtatim cùm dictus Archiepiſcopus ad apoſtolicam ſedem acceſſit, qui nobis hujus rei ſeriem plenariè indicavit, idem Epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non potuit inveniri. Nos autem ſuper iis cum fratribus noſtris deliberavimus diligenter; & quia idem Epiſcopus, non ſolùm in judicio candentis ferri, verùm etiam in furis ſuſpendio graviter noſcitur deliquiſſe, cùm his non tantùm auctoritatem præſtiterit, verùm etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum indignum altaris miniſterio reputamus. Cùm igitur pontificale officium ſine altaris miniſterio non valeat adimpleri, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ut epiſcopatui cedat moneatis eundem. Alioquin ipſum auctoritate apoſtolica ab Albiganenſi Eccleſia ſublato appellationis obſtaculo amoventes, faciatis eidem per electionem canonicam de perſona idonea provideri, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Datum Laterani Idib. Decemb. pontificatus noſtri anno XI.

PRIORI OSENSI ET SVBPRIORI ſanctæ Fredeſvvidæ.

Epiſt. 188. Scribitur pro Abbate de Bello. Cap. Ex tenore. De conceſſ. preb.

EX tenore litterarum veſtrarum intelleximus evidenter quòd cùm cauſam quæ inter I. Clericum ex parte una & Abbatem & conventum de Bello ex altera ſuper redditu decem marcharum vel quindecim quas idem exigebat ab ipſis, eò videlicet quòd eidem, quàm citò ſe facultas offerret, in tantum ſe promiſerant proviſuros, nec promiſſionem ſuam curaverant adimplere, noſcitur agitari, vobis duxerimus committendam, dictus Clericus poſt litis conteſtationem chartam quandam monachorum ipſorum continentem expreſsè quòd ei primam Eccleſiam ad ſuam donationem ſpectantem valentem decem marchas vel quindecim aſſignare promiſerant exhibuit coram vobis, nihilominus per idoneos teſtes probans ipſos poſt promiſſionem hujuſmodi, licèt potuerint, nolle ſibi, quamquam ſuper hoc admoniti fuerint, providiſſe. quare dictos Abbatem & monachos ad aſſignandum ſibi redditum decem marcharum ad minus cogi cum inſtantia poſtulabat. Ad hæc autem fuit ex adverſo reſponſum quòd ratione promiſſionis hujuſmodi, utpote factæ contra Concilij Lateranenſis ſtatuta, quæ probari per chartam exhibitam videbatur, eos non poterat conveniri, præſertim cùm non de aliqua Eccleſia, ſed de promiſſione tantùm, in litteris noſtris mentio habererur. Cùm igitur aliis ipſos poſſe conveniri aſſerentibus, aliis verò in contrarium ſentientibus, ſuper hoc fuiſſet hinc inde coram vobis diutiùs diſputatum, vos quid juris ſit in hoc articulo dubitantes, in negotio ipſo ulteriùs procedere noluiſtis donec ſuper hoc reciperetis noſtræ beneplacitum voluntatis, nobis humiliter ſupplicantes ut quid ſit in hac parte agendum vos dignaremur per noſtras litteras reddere certiores. Nos igitur attendentes quòd promiſſio prædicta non tenet, utpote contra ſtatuta præfati Concilij attentata diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatiuus memorato Clerico ſuper hoc ſilentium imponentes, ab impetitione ipſius dictos Abbatem & monachos abſolvatis. Datum Laterani II. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

NEOPATRENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Davalienſi, & dilecto filio electo Nazoreſcenſi.

Epiſt. 189. De obedientia quam Epiſcopi debent ſuis Metropolitanis.

VEnerabilis frater noſter Lariſſienſis Archiepiſcopus ſua nobis conqueſtione monſtravit quòd venerabilis frater noſter Dimitriacenſis Epiſcopus ſuffraganeus Lariſſienſis Eccleſiæ, fultus potentia laicali, eidem denegat obedientiam & reverentiam debitam exhibere. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus præfatum Epiſcopum ut debitam obedientiam & honorem exhibeat Archiepiſcopo memorato monere diligentiùs & inducere procuretis, eum ad hoc, ſi neceſſe fuerit, diſtrictione qua convenit appellatione remota cogentes. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

ELECTO NAZORESCENSI.

Epiſt. 190. Suſcipitur ſub protectione apoſtolica ſedis.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* effectum. Ea propter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, Nazoreſcenſem Eccleſiam cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet &c. *uſque* communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis infringere vel ei &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani V. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

EPISCOPO DAVALIENSI.

Epiſt. 191. De eodem argumento.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater &c. *uſque* aſſenſu, Davalienſem Eccleſiam cum omnibus quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet &c. *uſque* communimus. Decernimus ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO Cremonenſibus.

Epiſt. 192. De electione Abbatis de Corou.

CVm venerabilis frater noſter Yporienſis Epiſcopus & dilectus filius Albertus Presbyter Mantuanus ad monaſterium ſancti Stephani de Corou ob viſitationis & correctionis officium acceſſiſſent, ſtatutis in eo plurimis quæ regulari congruunt honeſtati, quia P. tunc Abbas ejuſdem monaſterij ſuper lapſu carnis, crimine ſimoniæ, ac multis aliis graviter fuerat infamatus, cùm ipſi juxta officij ſui debitum ſuper iis vellent inquirere veritatem, idem Abbas eis humiliter ſupplicavit ut ſecundùm formam juris procederent circa ipſum, cùm notoria res non eſſet, nec vexaret eum fama publica vel privata, nec etiam contra eum accuſator aliquis appareret. Cùmque ipſi ſupplicationes vel potiùs exceptiones hujuſmodi tamquam frivolas non admitterent, dictus Abbas ſedem apoſtolicam appellavit. Sed iidem appellatione hujuſmodi, velut fruſtratoria, non admiſſa, à Priore ac multis monachis ipſius cœnobij, qui ſuper hoc depoſuere jurati, de præmiſſis inquiſierunt pleniùs veritatem. Interim autem cùm de prædictis viſitatoribus Abbas ipſe in auditorio noſtro gravem feciſſet conqueſtionem deponi, venerabili fratri noſtro Vberto Mediolanenſi Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali dedimus in mandatis ut inquireret ab Epiſcopo & Presbytero memoratis qua de cauſa inducti fuerint ad inquiſitionem hujuſmodi faciendam, & niſi aliam rationabilem cauſam oſtenderent, ne procederent ad inquiſitionem prædictam auctoritate ipſis apoſtolica prohiberet, in ſtatum debitum revocato ſi quid poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam in ipſius Abbatis præjudicium attentaſſent; alioquin canonicum haberent in eadem inquiſitione proceſſum. Cùm igitur de ipſorum proceſſu tam per litteras eorundem quàm per relationem Epiſcopi memorati nobis pleniùs conſtitiſſet, dictum Abbatem ab eadem abbatia exigente juſtitia duximus removendum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus & quod à nobis eſt ſuper hoc provida deliberatione ſtatutum faciatis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato contradictionis & appellationis obſtaculo firmiter obſervari, ac Priori & fratribus ipſius monaſterij auctoritate apoſtolica injungatis ut perſonam idoneam per electionem canonicam ſibi præficiant in Abbatem. Ipſum quoque depoſitum ad reſtituendum privilegia monaſterij & alia quæ ſuæ fuerant commiſſa cuſtodiæ per cenſuram eandem ſublato appellationis obſtaculo compellatis; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles diſtrictione ſimili compeſcentes. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

SIGIBALDO ABBATI monaſterij ſanctæ Mariæ de Roſevelde, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 193. De confirmatione privilegiorum.

QVotiens illud à nobis petitur quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere & petentium deſideriis congruum impertiri ſuffragium. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſanctæ Mariæ de Roſevelde, in qno divino mancipati eſtis obſequio, quod ad jus & proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinere dinoſcitur, ad exemplar felicis memoriȩ prædeceſſorum noſtrorum Adriani & Alexandri Romanorum Pontificum ſub beati Petti & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Ptincipum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſttiſque ſucceſſotibus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exptimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum pertinentiis ſuis, decimam de Lu, quam bonæ memoriæ Albero Hamburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus ex conniventia totius cleri & populi eidem monaſterio veſtro in concambium dedit, decimam de Roſevelde, quæ item in concambium pro ſilva quæ dicitur Frankenholt vobis data eſt, curiam quæ dicitur Coningohof cum omnibus pertinentiis ſuis, officium Elikeri cum omnibus attinentiis ſuis, vetus officium cum pertinentiis ſuis, duodecim manſos juxta Albiam cum pertinentiis ſuis, in Sclavia villam quæ Lanchua dicitur, & poſſeſſiones quæ jacent juxta Lu, bona quæ bonæ memoriæ Ermengardis Marchioniſſà Eccleſiæ veſtræ contulit in Tumatiſco, cutiam ſcilicet Crimpeſtede cum omnibus ſuis pertinentiis, curiam Fragiſtede cum pertinentiis ſuis, totam terram quæ dicitur Buſin cum pertinentiis ſuis, officium Oddonis cum pertinentiis ſuis, officinm Hermanni & Wilberni cum omnibus pertinentiis ſuis, officium Siberni cum pertinentiis ſuis, officium Heſingi cum pertinentiis ſuis, Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. *uſque* celebrare. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinariones monachorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo &c. *uſque* voluerit exhibere. Alioquin ad quemcunque malueritis antiſtitem recurratis, qui apoſtolica fultus auctoritate quæ poſtulantur indulgeat. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbare &c. *uſque* ſecundùm Deũ & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Quòd ſi fortè, quod abſit, in ſuo collegio invenire neqniverint qui huic regimini idoneus habeatur, liceat eiſdem de quocunque maluerint loco ſui ordinis & ſuæ profeſſionis aſſumere. Prohibemus inſuper ut nullus Abbatum Roſeveldenſis monaſterij bona infeudare, vel vendere, ſeu alio quoliber titulo alienare ſine aſſenſu majoris & ſanioris partis Capituli veſtri præſumat. Præterea decernimus, ſicut prædicti anteceſſores noſtri Adrianus & Alexander Romani Pontifices decreviſſe noſcuntur, ne alicui Archiepiſcopo vel Epiſcopo ſeu alij eccleſiaſticæ ſecularique perſonæ aliqua diſponere vel ordinare aut exactiones vel paratas recipere ſine conſenſu & voluntate fratrum ibi Deo ſervientium liceat, ſed tantùm Romano Pontifici ad obediendum vel ſerviendum teneatur. Ad hæc ſtatuentes ſancimus ut nullus unquam monaſterij veſtri Advocatus eſſe præſumat niſi quem fratres communi conſenſu præviderint eligendum. Sepulturam quoque ipſius loci &c. *uſque* nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas ſit præfatum monaſterium &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem perceptæ hujus à Romana Eccleſia libertatis, ſecundùm quòd Vdo Marchio cum fratre ſuo Rodulfo & matre Odda, in quorum patrimonio monaſterinm ipſum ſitum eſt, inſtituiſſe dinoſcitur, pee annos ſingulos bizantium unum nobis noſtriſque ſucceſſoribus perſolvetis. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij v. Idus Decembris, indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Vedaſti Atrebatenſis.

Epiſt. 194. De libertate ejuſdem monaſterij.

EX privilegio felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, quod monaſterio veſtro conceſſit, & nos ad exemplar ipſius duximus innovandum, evidenter apparet monaſterium ipſum nullo medio ad Romanam Eccleſiam pertinere. Licèt autem dilectus filius . . Atrebatenſis Canonicus nuntius venerabilis fratris noſtri Atrebatenſis Epiſcopi nuper in noſtra præſentia conſtitutus firmiter aſſeruerit quòd tempore bonæ memoriæ Vrbani Papæ prædeceſſoris noſtri ſuper hoc inter ipſius Epiſcopi & tuum, fili Abbas, prædeceſſores extitit litigatum, quia tamen privilegium libertatis apparet, & de ipſius Epiſcopi jure non conſtat, eidem Epiſcopo per noſtras litteras duximus inhibendum ne contra tenorem ipſius privilegij vos tam in perſonis quàm rebus ad ipſum monaſterium pertinentibus moleſtare præſumat; ſed ſi idem Epiſcopus de jure confidit, cauſam ſuam ordine judiciario proſequatur: Alioquin ſententiam, ſi ſententia dici debet, quam in vos Epiſcopus ipſe proferret, decernimus non ſervandam, tamquam à non ſuo judice promulgatam. Datum Laterani XVI. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS Andrenſibus.

Epiſt. 195. Vt rehabere valeant poſſeſſiones pignori obligatas. Vide to. 9. Spicilegij Dacheriani pag. 381.

EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis quòd nonnulla ad feudum veſtri monaſterij pertinentia obligata potentibus ab infeodatis in pignus, facta ſunt, non quidem de jure, ſed tantùm de facto, ab eodem monaſterio uſuris excreſcentibus aliena. Vnde nobis humiliter ſupplicaſtis ut terras, redditus, & alia quæ prædicto modo ad monaſterium veſtrum ſpectant, vobis, ne omnino alienari contingant, in pignus recipere de noſtra permiſſione liceret, ita videlicet quòd recepti fructus vobis computari non debeant pro uſuris. Volentes autem monaſterij veſtri indemnitatibus paterna ſollicitudine præcavere, annuimus poſtulatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ permiſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque in finem.* Datum Laterani XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAganeis Terraconenſis Eccleſiæ.

Epiſt. 196. De negotio Durandi de Oſca & ſociorum ejus. Vide lib. 11. epiſt. 17. 46. & ſeqq. lib. 13. epiſt. 77. 78.

EIus exemplo qui non eſt Deus diſſenſionis, ſed pacis, volens omnes homines ſalvos fieri & ad agnitionem veritatis venire, venientes ad apoſtolicam ſedem dilectos filios Durandum de Oſca & ſocios ejus paterna benignitate ſuſcepimus, & ea quæ nobis tam pro ſe quàm pro fratribus ſuis exponere curaverunt pleno concepimus intellectu. Ex iis ergo quæ nobis de articulis fidei & ſacramentis Eccleſiæ diligenter examinati dixerunt cognovimus eos fidem ſapere orthodoxam & catholicam aſtruere veritatem. Ad majorem tamen expreſſionem appoſitis evangeliis, & ſcripto confeſſionis eorum impoſito ſuper illa, recepimus ab eis hujuſmodi juramentum. *Ego*, inquit, *Durandus de Oſca inter manus tuas conſecratas, ſumme Pontifex Domine Innocenti, Deum invoco teſtem in animam meam quòd ita ſimpliciter & veraciter credo ſicut in hoc ſcripto per omnia continetur, & contrarium nunquam credam, ſed contrarium credentibus pro poſſe reſiſtam. Tibi verò tamquam beati Petri Apoſtoli ſucceſſori & Archiepiſcopis & Epiſcopis aliiſque Prælatis in quorum diœceſibus vel parrochiis commorabor obedientiam & reverentiam exhibebo tam debitam quàm devotam.* Scriptum autem confeſſionis eſt tale. PATEAT OMNIBVS fidelibus quòd ego Durandus de Oſca & I. & E. & B. & omnes fratres noſtri corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & ſimplicibus verbis affirmamus patrem & filium & ſpiritum ſanctum tres perſonas eſſe, unum Deum, totamque trinitatem coëſſentialem & conſubſtantialem & coæternalem & omnipotentem, & ſingulas quaſque in trinitate perſonas plenum Deum; ſicut in *Credo in Deum*, & in *Credo in unum Deum*, & in *Quicunque vult* continetur. Patrem quoque & filium & ſpiritum ſanctum unum Deum, de quo nobis ſermo, eſſe creatorem, factorem, gubernatorem, & diſpoſitorem omnium corporalium & ſpiritualium, viſibilium & inviſibilium, corde credimus & ore confitemur. Novi & veteris teſtamenti unum eundemque auctorem credimus eſſe Deum, qui in trinitate, ut dictum eſt, permanens de nihilo cuncta creavit, Iohannemque Baptiſtam ab ipſo miſſum eſſe ſanctum & juſtum & in utero matris ſuæ ſpiritu ſancto repletum. Incarnationem divinitatis non in patre nec in ſpiritu ſancto factam, ſed in filio tantùm,

„ corde credimus & ore confitemur; ut qui
„ erat in divinitate Dei patris filius, Deus
„ verus ex patre, eſſet in humanitate ho-
„ minis filius, homo verus ex matre, ve-
„ ram carnem habens ex viſceribus ma-
„ tris & animam humanam rationabilem,
„ ſimul utriuſque naturæ, id eſt, Deus &
„ homo, una perſona, unus filius, unus
„ Chriſtus, unus Deus cum patre & ſpiritu
„ ſancto, omnium auctor & rector, natus
„ ex virgine Maria vera carnis nativitate,
„ manducavit & bibit, dormivit, & fatiga-
„ tus ex itinere quievit, paſſus vera carnis
„ ſuæ paſſione, mortuus vera corporis ſui
„ morte, & reſurrexit vera carnis ſuæ reſur-
„ rectione & vera animæ ad corpus reſump-
„ tione; in qua poſtquam manducavit &
„ bibit, aſcendit in cœlum, ſedet ad dex-
„ teram patris, & in eadem venturus eſt ju-
„ dicare vivos & mortuos. Corde credimus
„ & ore confitemur unam Eccleſiam, non
„ hæreticorum, ſed ſanctam Romanam ca-
„ tholicam & apoſtolicam, extra quam ne-
„ minem ſalvari credimus. Sacramenta quo-
„ que quæ in ea celebrantur inæſtimabili at-
„ que inviſibili virtute ſpiritus ſancti coope-
„ rante, licèt à peccatore ſacerdote miniſ-
„ trentur, dum Eccleſia eum recipit, in
„ nullo reprobamus, nec eccleſiaſticis offi-
„ ciis vel benedictionibus ab eo celebratis
„ detrahimus, ſed benivolo animo tamquam
„ à juſtiſſimo amplectimur; quia non nocet
„ malitia Epiſcopi vel Preſbyteri neque ad
„ baptiſmum infantis, neque ad euchariſ-
„ tiam conſecrandam, nec ad cetera eccle-
„ ſiaſtica officia ſubditis celebrata. Appro-
„ bamus ergo baptiſmum infantium; qui ſi
„ defuncti fuerint poſt baptiſmum ante-
„ quam peccata committant, fatemur eos
„ ſalvari & credimus; & in baptiſmate om-
„ nia peccata, tam illud originale peeca-
„ tum contractum, quàm illa quæ volun-
„ tariè commiſſa ſunt, dimitti credimus.
„ Confirmationem ab Epiſcopo factam, id
„ eſt, impoſitionem manuum, ſanctam &
„ venerandè accipiendam eſſe cenſemus.
„ * Sacrificium, ideſt, panem & vinum,
„ poſt conſecrationem eſſe verum corpus
„ & verum ſanguinem Domini noſtri Ieſu
„ Chriſti firmiter & indubitanter corde pu-
„ ro credimus, & ſimpliciter verbis fideli-
„ bus affirmamus; in quo nibil à bono ma-
„ jus, nec à malo minus perfici eredimus
„ ſacerdote; quia non in merito conſecran-
„ tis, ſed in verbo efficitur creatoris & in
„ virtute ſpiritus ſancti. Vnde firmiter cre-
„ dimus & confitemur quòd quantumcunque
„ quilibet honeſtus religioſus ſanctus & pru-

* *In lib. 13. epiſt 78. ſcriptum eſt.* In ſacrificio euchariſtiæ, quæ ante conſecrationem erant panis & vinum, poſt conſ.

dens ſit, non poteſt nec debet euchariſ- „
tiam conſecrare nec altaris ſacrificium „
conficere niſi ſit Preſbyter à viſibili & „
tangibili Epiſcopo regulariter ordinatus. „
Ad quod officium tria ſunt, ut credimus, „
neceſſaria, ſcilicet certa perſona, idem „
Preſbyter ab Epiſcopo, ut prædiximus, „
ad illud propriè officium conſtitutus, & „
illa ſolemnia verba quæ à ſanctis patribus „
in canone ſunt expreſſa, & fidelis intentio „
proferentis. Ideo firmiter credimus & fa- „
temur quòd quicunque ſine præcedenti „
ordinatione epiſcopali, ut prædiximus, „
credit & contendit ſe poſſe ſacrificium eu- „
chariſtiæ facere, hæreticus eſt & perdi- „
tionis Chore & ſuorum complicum eſt „
particeps atque conſors & ab omni ſancta „
Romana Eccleſia ſegregandus. Peccato- „
ribus verè pœnitentibus veniam concedi „
à Deo credimus, & eis libentiſſimè com- „
municamus. Vnctionem infirmorum cum „
oleo conſecrato veneramur. Conjugia „
carnalia eſſe contrahenda ſecundùm Apo- „
ſtolum non negamus, ordinariè verò con- „
tracta disjungere omnino prohibemus. „
Hominem quoque cum ſua conjuge ſal- „
vari credimus & fatemur; nec etiam ſe- „
cunda vel ulteriora matrimonia condem- „
namus. Carnium perceptionem minimè „
culpamus. Non condemnamus juramen- „
tum, immo credimus puro corde quòd „
cum veritate & judicio & juſtitia licitum „
ſit jurare. [* De poteſtate ſeculari aſſe- „
rimus quòd ſine peccato mortali poteſt „
judicium ſanguinis exercere, dummodo „
ad inferendam vindictam, non odio, ſed „
judicio, non incautè ſed conſultè proce- „
dat.] Prædicationem neceſſariam valde & „
laudabilem eſſe credimus; tamen ex aucto- „
ritate vel licentia ſummi Pontificis vel Præ- „
latorum permiſſione illam credimus exer- „
cendam. In omnibus verò locis ubi mani- „
feſti hæretici manent, & Deum & fidem „
ſanctæ Romanæ Eccleſiæ abdicant & blaſ- „
phemant, credimus quòd diſputando & „
exhortando modis omnibus ſecundùm „
Deum debeamus illos confundere & eis „
verbo dominico, veluti Chriſti & Eccle- „
ſiæ adverſariis, fronte uſque ad mortem „
libera contraire. Ordines verò eccleſiaſti- „
cos & omne quod in ſancta Romana Ec- „
cleſia ſancitum legitur aut canitur humili- „
ter collaudamus & fideliter veneramur. „
Diabolum, non per conditionem, ſed „
per arbitrium, malum eſſe factum credi- „
mus. Corde credimus & ore confitemur „
hujus carnis quam geſtamus & non alte- „
rius reſurrectionem. Iudicium quoque per „

* Hæc addita ſunt ex libro 11.

Ieſum Chriſtum eſſe futurum, & ſingulos pro iis quæ in hac carne geſſerunt receptu-ros vel pœnas vel præmia firmiter credimus & affirmamus. Eleemoſynas, ſacrificium, ceteraque beneficia fidelibus poſſe prodeſ-ſe defunctis credimus. Remanentes in ſecu-lo & ſua poſſidentes eleemoſynas & cetera ex rebus ſuis agentes, præcepta Domini ſervantes ſalvari fatemur & credimus. De-cimas, primitias & oblationes ex præcep-to Domini credimus Clericis perſolven-das.] Quia verò non ſolùm fides recta, ſed bona etiam operatio exigitur ad ſalu-tem, quoniam ſicut ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, ita fides ſine operibus mortua eſt, propoſitum quoque conver-ſationis eorum præſenti paginæ duximus annotandum; cujus tenor eſt talis. AD HONOREM Dei & ejus Eccleſiæ catho-licæ, & ad ſalutem animarum noſtrarum, fidem catholicam per omnia & in omnibus integram & inviolatam corde credere & ore propoſuimus confiteri ſub magiſterio & regimine Romani Pontificis permanen-do. Seculo abrenuntiavimus, & quæ ha-bebamus, velut à Domino conſultum eſt, pauperibus erogavimus, & pauperes eſſe decrevimus; ita quòd de craſtino ſolliciti eſſe non curamus, nec aurum nec ar-gentum vel aliquod tale præter victum & veſtitum cotidianum à quoquam ac-cepturi ſumus. Conſilia evangelica velut præcepta ſervare propoſuimus, orationi juxta horas canonicas ſepties inſiſtentes, dicendo quindecies *Pater noſter*, inſuper *Credo in Deum*, & *Miſerere mei Deus*, & orationes alias. Cùm autem ex magna par-te Clerici ſimus & penè omnes litterati, lectioni, exhortationi, doctrinæ, & diſpu-tationi contra omnes errorum ſectas de-crevimus deſudare. Diſputationes tamen à doctioribus fratribus in fide catholi-ca comprobatis & inſtructis in lege Do-mini diſpenſentur, ut adverſarij catholi-cæ & apoſtolicæ fidei confundantur. Per honeſtiores autem & inſtructiores in lege Domini & in ſanctorum patrum ſententiis verbum Domini cenſuimus proponendum * in ſchola noſtra fratribus & amicis, cum prælatorum verò licentia & veneratione debita, per idoneos & inſtructos in ſacra pagina fratres, qui potentes ſint in ſana doctrina arguere gentem errantem & ad fidem modis omnibus trabere & in gre-mio ſanctæ Romanæ Eccleſiæ revocare. Virginitatem & caſtimoniam continuam inviolabiliter conſervando, duas quadra-geſimas & jeunia ſecundùm eccleſiaſticam regulam inſtituta annis ſingulis facere pro-poſuimus. Religioſum & modeſtum habi-tum ferre decrevimus, qualem conſuevi-mus deportare, calciamentis deſuper aper-tis ita ſpeciali ſigno compoſitis & variatis ut apertè & lucidè cognoſcamur nos eſſe, ſicut corde, ſic & corpore, à Lugdunen-ſibus & nunc & in perpetuum ſegregatos, niſi reconcilientur catholicæ unitati. Ec-cleſiaſtica ſacramenta ſuſcipiemus ab Epiſ-copis & ſacerdotibus in quorum diœceſi-bus vel parrochiis commorabimur, & eis obedientiam & reverentiam debitam im-pendemus. Si qui verò ſecularium in no-ſtro voluerint conſilio permanere, conſu-limus ut exceptis idoneis ad exhortandum & contra hæreticos diſputandum, ceteri in domibus religioſè & ordinatè vivendo permaneant, res ſuas in juſtitia & miſeri-cordia diſpenſando, manibus laborando, decimas, primitias, & oblationes Eccleſiæ debitas perſolvendo.] Nos igitur habito fratrum noſtrorum conſilio per apoſtoli-ca vobis ſcripta mandamus quatenus re-cepto à ceteris fratribus ſimili juramento, reconcilietis eos eccleſiaſticæ unitati, & denuntietis ipſos verè catholicos ac rectè fideles, in præſcriptis & aliis eos ſecun-dùm Deum ab omni ſcandalo & infamia ſervantes immunes, & in litteris teſtimo-nialibus & aliis adminiculis ipſos propter Deum miſericorditer adjuvetis. Datum Laterani xv. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

* *In libro 33. legitur*: proponendum à fratribus & amicis, cum Prælatorum conſcientia & aſſenſu; ita quòd ab eis propter hoc nec Eccleſiarum frequentatio nec Cle-

[margin: ...ric orum prædicatio poſtponatur. Virgin.]

DVRANDO DE OSCA ejuſque fratribus, qui pauperes catholici nuncupantur, in fide catholica permanentibus.

Epiſt. 197. Super eodem.

NE quis de cetero converſationis veſtræ propoſitum calumnietur injuſtè, maximè circa illos qui ſecundùm formam quam in aliis litteris noſtris expreſſimus reconciliati fuerint eccleſiaſticæ unitati, nos illud auctoritatis noſtræ munimine approbando, præſenti pagina duximus annotandum. Quod quidem eſt tale. AD HONOREM Dei & ejus Eccleſiæ catholicæ & ad ſalutem animarum noſtrarum &c. *ut in alia uſque* perſolvendo. Datum Laterani &c. ut in alia.

DVRANDO DE OSCA ET ejus fratribus in fide catholica permanentibus.

Epiſt. 198. Ne cogantur ad bellum procedere contra Chriſtianos.

POſtulaſtis à nobis ut iis qui remanentes in ſeculo ad honorem Dei & ſalutem animarum ſuarum in veſtro pro-

ponunt

ponunt conſilio permanere concedere dignaremur ne contra Chriſtianos cogantur ad bellum procedere vel pro rebus ſecularibus, veluti pro petendo communi, juramentum præſtare. Nos autem prædicta concedimus quantum ſine aliorum præjudicio & ſcandalo poſſunt ſalubriter obſervari, maximè cum permiſſione ſecularium dominorum. Datum Laterani xv. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS Andrenſis monaſterij.

Epiſt. 199. De capellis non conſtruendis intra terminos monaſterij. *Vide to. 9. Spicilegij Dacher. pag. 551.*

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus inclinati, ne quis infra parrochiarum veſtrarum terminos oratoria ſeu xenodochia conſtruere contra veſtram & diœceſani Epiſcopi voluntatem præſumat, ſalvis privilegiis Pontificum Romanorum, auctoritate præſentium inhibemus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani xvi. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

HENRICO PRIORI monaſterij Andrenſis ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 200. De confirmatione privilegiorum. *Vide to. 9. Spicil. Dache. pag. 578.*

REligioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eos à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Salvatoris & ſanctæ Rotrudis virginis, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis memoriæ Paſchalis Papæ II. prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monaſterio &c. *uſque* obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, altare villæ Andrenſis, Capellam ſanctæ Mariæ infra oppidum Gignes, altare de Bredenarda, altare de Lullinghahem, altare de Fernes, & altare de Elingahem, cum omnibus decimis & pertinentiis eorum, & univerſa quæ bonæ memoriæ Balduinus Comes Giſnenſis cum uxore ſua Adela & Manaſſes ejus filius vel Barones eorum eidem monaſterio contulerunt, videlicet paſturam omnem circa ipſum locum Andernes, & commoditatem aquæ, paludis, & ceſpitum, terram de Hantengehem cum boſco, villanis, & omnibus redditibus ſuis, in villa Gignes ſtagnum & ſedem molendini, terram de Suavatas & manerium cum villanis ſuis & commoditate aquæ & tertia parte decimæ, terram de Campagnes & tertiam partem decimæ, terram & comitatum de Bredenarda cum manerio ibidem ſito & eleemoſyna à nobili viro A. Giſnenſi Comite vobis intuitu pietatis collata, terram, villanos, boſcum, ſtagnum, & molendinum quæ Garinus de Filnes & mater ejus Eccleſiæ veſtræ pietatis intuitu conceſſerunt, altare in villa Bocredes cum omnibus decimis & pertinentiis ſuis, duas portiones redditũm altaris de Terdinghaem, in parrochia de Pithen manerium cum terra & comitatu, in monte qui dicitur Mas terram, manerium cum boſco, paſtura, & comitatu, in parrochia de Spelleka duas partes totius decimæ, in villa Elcekam decimam à bonæ memoriæ Petro Abbate veſtro acquiſitam, in territorio de Merch redditus quos à Gualtero Blundo & Theoderico Clerico & Herberto Folin Milite noviter acquiſiſtis, in villa quæ dicitur ſancti Audomari Eccleſia terram in eleemoſynam vobis collatam, in villa Craiervvic unam marcam ſuper terram Balduini quondam fratris veſtri vobis aſſignatam, in villa Landertun decimam quam habetis ex dono nobilis viri * Ingelramni de Fielnes, in villa Erudinghem tertiam partem totius decimæ, in villa Buxin decimam quondam Danielis, terram & redditus quos noviter acquiſiſtis, foragium quoque de vinis quæ ad veſtros uſus emitis per totum caſtrum ſancti Audomari à bonæ memoriæ * Willelmo Caſtellano vobis conceſſum & ſuo ſcripto nihilominus confirmatum, in villis Iorni, Audenhem, Foxole, Landertim, Weſtehoc, & Antingherem, terras, ſocietates, & decimas ab antiquis temporibus à vobis

Vide to. 9. Spicilegij Dacheriani pag. 498.

* Vide ibid. pag. 488. & ſeqq. 534.

* Vide ibid. pag. 486. 527.

poſſeſſas, redditus & procurationes quos ſuper quodam nemore debet vobis annuatim Eccleſia de Waſto, duas marcas quas ſuper quodam manerio vobis abbatia de Belloloco ſolvere annuarim renetur, in villa de Hames rerram, villanos, & redditus ab antiquo à vobis poſſeſſos, in villa Balinghen ex dono antiquorum nobilium tertiam partem totius villæ in terris, villanis, comitatu, ſtagno, molendino, paſcuris, & paludibus, & eleemoſynas in eadem villa vobis conceſſas à nobilibus viris Hugone & Simone fratre ſuo, Radulfo Bailol & participibus ejus, in villa Hocbtingbem univerſos manſionarios quos habetis, cum reddiribus & comitatu & paludibus ad uſus veſtros à bonæ memoriæ Balduino Comite monaſterij veſtri fundatore conceſſis, in villa Ferenes terras cum comitatu, villanos & redditus ab antiquo à vobis poſſeſſos, in villa Oderſele redditus à Guidone de Vleſoge quondam fratre veſtro vobis conceſſos, decimam quoque de monte de Fielnes, decimam de Dolo, decimam de Dirlirgetun, & ſubſtitutionem Capellani ad orarotium ejuſdem vici, Vavaſſores quoque à vobis feodatos, & tam ad placitandum pro vobis quàm ad equitandum vobiſcom ab antiquis temporibus attitulatos, & forum Eccleſiæ veſtrę cum omnibus juſtis & approbatis conſuetudinibus, ſicur eas juſtè bactenos & pacificè poſſediſtis. Sepulturam verò ejuſdem loci omnino liberam eſſe ſancimus, ut tam ſupradictorum Comitum progenies quàm Barones omnes, qui Pares caſtelli vocantur, * ſepeliantut ibidem. Ceterorum quoque qui illic ſepeliri deliberaverint devotioni & extremæ voluntati, niſi fortè excommnnicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ur nulli omnino hominum licear præfatum monaſterium temerè perturbare, ant ejus poſſeſſiones auferre, vel ablaras retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quotum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia & debita reverentia monaſterij Karroſſenſis. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* ſubjaceat. Cunctis autem &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iobannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XII. Kal. Ianuarij, Indict. XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

* *In chronico Andrenſi additur*, juxta votum & deliberationem ſuam

ABBATI ET CONVENTVI Karoſſenſibus.

Epiſt. 101. De confirmatione privilegiorum.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & homıles filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevır, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentut, eos, tamquam pia marer, ſuæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris precibus inclinati, de Boveſrezia, de Alneto, & de Formeria Eccleſias, cum juſtitiis & perrinentiis ſuis quæ rationabiliter vos proponitis aſſecntos, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Larerani XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO & Capitulo Morinenſi.

Epiſt. 102. Ne quid pro benedictione exigant ab Abbate Andrenſi.

COngruam officij noſtri actionem proſequimut cùm viros religioſos caritate debita coofovemus eorumque votis & deſideriis apoſtolicæ favote benignitatis annuimus, & ne indebitis agitentur moleſtiis, ipſis apoſtolicæ ſedis defenſionis ſubſidium impertimur. Volenres igitur Andrenſi cœnobio paterna ſollicitudine providere, anctoritate vobis præſentium inhibemns ne de cetero pro benedictione Abbatis ipſius palefredum, paſtum, vel capam præſumatis ſericam extorquete. Datum Laterani x. Kal. Ianuatij, pontificatus noſtri anno undecimo.

EPISCOPO ET CAPITVLO Cathalaunenſi.

Epiſt. 103. Vt Vvalterum admittant ad præbendam.

CVm ad noſtram dudum audientiam perveniſſet quòd Ferricus de Dompnapetra, qui tenebar in Eccleſia veſtra præbendam, ad militiam ſe tranſtulerat laicalem cum quadam in Apulia publicè contrabendo, & venerabilis frater noſter Beneventanus Archiepiſcopus, cui mandavimus ut ſuper hoc inquireret veritarem, per ſuas nobis litteras reſpondiſſer quòd id nototium in partibus illis erar, demum eidem Ferrico per noſtra ſcripta præcepimus ut infra menſem noſtro ſe

conſpectui præſentaret, ſi forſan ad excuſationem ſuam oſtendere rationabile quicquam poſſet. Ipſe verò cum teſtimonialibus quoque litteris venerabils fratris noſtri Epiſcopi Bivinenſis, per quem eum ſuper hoc mandavimus admoneri, per ſuas nobis litteras reſpondendo confeſſus eſt quòd cùm olim circa octavum annum ætatis ſuæ pater ſuus clericali militiæ tradidiſſet eundem, duodecimo tandem anno tranſacto reſilivit ab ea, & ad arma ſecularia ſe exercens, denique cum claræ memoriæ Waltero Brenenſi Comite Apuliam introivit & hactenus ibi manſit, fructibus jamdictæ præbendæ quibuſdam creditoribus obligatis, quam recognoſcere ſe dicebat contra conſcientiam tenuiſſe, ac ideo debitum quod ſuper eadem præbenda contraxerat extenuatum penitùs eſſe dicens, eam in noſtris manibus reſignavit. Nos igitur idoneæ perſonæ in ipſa provideri volentes, eam dilecto filio magiſtro Waltero, viro provido & honeſto, de veſtris partibus oriundo, duximus concedendam, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatenus ipſum per procuratorem ſuum in corporalem poſſeſſionem ipſius inducere ac in fratrem & Canonicum recipere procuretis, ſtallum chori & locum Capituli ſibi nihilominus aſſignando, mandatum apoſtolicum taliter impleturi quòd gerere poſſimus acceptum. Alioquin dilectis filiis Decano, Cantori, & G. Pedilupi Canonico Remenſi dedimus in mandatis ut vos ad id per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

Scriptum eſt illis ſuper hoc.

LONGIPONTIS ET IGNIACENSI Abbatibus, & Priori Igniacenſi Sueſſionenſis diœceſis.

Epiſt 204. Vt R. Subdiaconus ad uxorē ſuam reddeat.

EX litteris dilectorum filiorum Decani, Cantoris, & G. Canonici Remenſis intelleximus evidenter quòd cùm Iſabel mulier adverſùs R. virum ſuum Laudunenſis diœceſis, qui non curabat eidem neceſſaria miniſtrare nec maritale ipſi debitum exhibere, noſtras impetraſſet ad eos litteras continentes quòd ſi res taliter ſe haberet, dictum R. ut tamquam uxorem ſuam exhiberet eandem & maritali affectione tractaret, cenſura eccleſiaſtica ſublato appellationis obſtaculo coërcerent, ipſi partes legitimè citaverunt. Quibus in eorum præſentia conſtitutis, prædicta mulier intentionem ſuam fundare voluit coram eis, aſſerens dictum R. cum ipſa legitimè matrimonium contraxiſſe, nec ſibi velle in neceſſariis providere vel debitum reddere conjugale. Cùm autem dicto R. hæc inficiante omnino teſtes producti eſſent pariter & recepti, judices ſuper hoc ſententiare nolentes, depoſitiones ipſorum & ea quæ hinc inde fuere propoſita coram eis, ſub ſigillis ſuis nobis fideliter tranſmiſerunt. Nos igitur viſis & intellectis depoſitionibus teſtium productorum, quia per dicta eorum de matrimonio nobis conſtitit evidenter, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus memoratum R. nonobſtante quòd poſt contractum matrimonium ſe fecit in Subdiaconum promoveri, ad recipiendam uxorem ſuam & eam maritali affectione tractandam monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

DECANO SARESBERIENSI Pariſius commoranti, A. Archidiacono, & magiſtro P. Peverel Canonico Pariſienſi.

Epiſt. 205. De electione Abbatis Andrenſis. Cap. Cùm dilectus. *De conſuetud.* Vide to. 9. Spici eg. Dacheriani pag. 578.

CVm dilecti filij Willelmus Andrenſis Eccleſiæ monachus, qui pro electo ejuſdem Eccleſiæ ſe gerebat, & Gaufridus Daubins monachus ac procurator monaſterij Karroffenſis ſuper jure eligendi Abbatem in Andrenſi monaſterio & ejuſdem Willelmi electione invicem in noſtra præſentia litigarent, idem Willelmus electionem ſuam à fratribus Andrenſibus concorditer celebratam auctoritate petiit apoſtolica confirmari, aſſerens tam de jure communi quàm privilegio ſpeciali eis à felicis recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro, & à nobis poſtmodum * confirmato, liberam eligendi auctoritatem ad eoſdem fratres tantummodo pertinere. Nam de jure communi omnis congregatio monachorum eligere ſibi debet Abbatem; & in ejuſdem Alexandri privilegio continetur ut * obeunte monaſterij Andrenſis Abbate nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres vel eorum pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam duxerint eligendum. A nobis quoque prædictis fratribus dinoſcitur eſſe conceſſum ut licitum ſit eiſdem, cùm Eccleſiam ſuam Abbate vacare contigerit, perſonam idoneam de gremio ejuſ-

* Suprà lib. 10. epiſt. 97.
* To. 9 Spicileg. pag. 461.

dem Eccleſiæ vel aliunde per regularem electionem ſibi præficere in paſtorem, Karroffenſi monaſterio præſentandam, ut ab ipſo confirmationem accipiat, & reverentiam ei quam debet impendat. Dictus verò Gaufridus procurator propoſuit ex adverſo quòd cùm olim ad petitionem Comitis Balduini, uxoris & filiorum ejus Andrenſis Eccleſiæ patronorum à bonæ memoriæ * Gerardo Morinenſi Epiſcopo fuerit conſtitutum quòd ſi præfatus locus divino munere adeo pullularet ut Prior aut Abbas conſtitueretur ibidem, electio ejus penes fratres ejuſdem loci & Capitulum Karroffenſe penderet, & hujuſmodi obtentu ſtatuti ſic fuerit longè retroactis temporibus obſervatum ut monaſterio Andrenſi vacante, Andrenſes fratres in Karroffenſi Capitulo aliquem de gremio monaſterij Karroffenſis ſibi elegerint in Abbatem, electio prædicti Willelmi tam contra ſtatuti tenorem quàm etiam contra conſuetudinem approbatam, quæ optima eſt legum interpres, minùs canonicè attentata, meritò caſſari debebat, & mandari fratribus antedictis ut juxta quod hactenus eſt obtentum procederent ad electionem Abbatis, adiciens quòd per privilegium ſupradicti prædeceſſoris noſtri nec etiam confirmationem noſtram præjudicari poterat monaſterio Karroffenſi, cùm nulla penitùs de prædicto ſtatuto & approbata conſuetudine habita mentione fuerint per ſubreptionem obtenta. Propoſuit inſuper idem G. quòd ex alia quoque cauſa dicta electio caſſari debebat, quia videlicet ab interdictis & de interdicto fuerat celebrata. Cùm enim bonæ memoriæ Lambertus Morinenſis Epiſcopus ſupradictis fratribus dederit in præceptis, prout in ejus patentibus * litteris perſpeximus contineri, ut ad Karroffenſem Eccleſiam, de cujus gremio eligere debebant Abbatem, infra octo dierum ſpatium accedentes, ibidem eligerent, ut debebant, quod ſi non facerent, ſcirent ſe ab omni officio & beneficio & Eccleſiarum ingreſſu fore ſuſpenſos, ipſi mandato Epiſcopi vilipenſo, infra præfixum tempus, prout debebant, eligere contempſerunt. Vnde cùm poſt elapſum terminum ſuſpenſionis ſententia cœperint eſſe ligati, electio poſt hæc ab ipſis præſumpta debebat irrita judicari. Ad hoc autem fuit ex adverſo reſponſum quòd cùm prædicto modo eligere Andrenſes monachi minimè tenerentur, Epiſcopo ſine cauſæ cognitione hoc præcisè mandanti non tenebantur obedire; ac ideo prædicta ſententia interdicti eos ligare non potuit, utpote minùs rationabiliter promulgata; maximè cùm infra terminum ab Epiſcopo conſtitutum ad Karroffenſe monaſterium accedentes, licentiam petierint de ſuo monaſterio eligendi, licèt eam nequiverint obtinere. Contra quod pars altera replicavit quòd etſi fuiſſet forſitan dicta ſententia minùs juſta, humiliter tamen parere tenebantur eidem, cùm fuiſſet à diœceſano Epiſcopo promulgata. His igitur & aliis quæ coram nobis utrinque fuere propoſita perſpicaciter intellectis, quia nobis conſtitit electionem ipſam à ſuſpenſis & de ſuſpenſo etiam celebratam, ipſam de conſilio fratrum noſtrorum juſtitia caſſavimus exigente. Excommunicationis autem & ſuſpenſionis in ipſum Willelmum & alios monachos Andrenſes & interdicti ſententias in eorum Eccleſias à venerabili fratre noſtro * Silvanectenſi Epiſcopo & conjudicibus ejus poſt appellationem ad nos interpoſitam promulgatas ad cautelam duximus relaxandas. Ceterùm cùm ſupradictum ſtatutum, videlicèt quòd penes fratres ejuſdem loci & Capitulum Karroffenſe pendeat Abbatis electio, ita ſanè poſſit intelligi quòd per illud nec juri communi nec apoſtolico privilegio derogetur, ut videlicet ad ſæpedictos fratres electio ſpectet Abbatis, & ad Karuffenſe Capitulum confirmatio, devotioni veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatenus auditis hinc inde propoſitis, ſi ex parte Karoffenſis cœnobij talis fuerit conſuetudo probata quæ juri communi præjudicet in hac parte, vos ſecundùm illam conſuetudinem decernatis electionem Andrenſis Abbatis de cetero faciendam. Quòd ſi talis conſuetudo probata non fuerit per quam in hoc caſu præjudicetur juri communi, vos Andrenſibus monachis jus eligendi Abbatem ſublato appellationis obſtaculo adjudicare curetis, ut ſic de cetero liberam habeant facultatem vel de gremio Eccleſiæ ſuæ vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem præſentandam Karoffenſi Capitulo, ut ab eo, ſi canonica fuerit electio, confirmetur. Porrò ſi partes maluerint ut nobis ſententia reſervetur, vos cauſam inſtructam ad noſtrum remittatis examen, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent recepturæ Deo dante judicium æquitatis. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. *uſque* perhibere. Nullis litteris obſtantibus

* Ibid. p. 344

* Ibid. pag. 559.

* Ibid. pag. 564. 567.

Vide infrà lib. 14. epiſt. 19.

ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum. Datum Laterani III. Nonas Ianuarij, anno undecimo.

WLTERRANO EPISCOPO.

Epiſt. 106. Committitur ei quædã cauſa matrimonialis. Cap Ex parte. De reſtitut. ſpoliator.

EX parte M. mulieris fuit propoſitum coram nobis quod cùm eam adhuc infra pubertatis tempora conſtitutam quidam patruus ſuus .. filio .. Senenſis civis nondum ſeptem annorum voluerit in matrimonio copulare, ac eadem traducta fuerit in domum civis ejuſdem, ipſa ex quo ad nubiles annos pervenit, ratum nolens habere quod à dicto patruo ſuo circa hoc fuerat procuratum, à venerabili fratre noſtro Senenſi Epiſcopo nubendi alij licentiam poſtulavit. Cùmque partes idem Epiſcopus citaviſſet, & præfata M. per procuratorem idoneum in judicio compareret quærens poſſeſſiones & res alias ſibi reſtitui dotis nomine pro ſe datas, & pars altera reſtitutionem peteret mulieris ejuſdem, aſſerens eam non poſſe per alium cauſam agere, ſed debere ipſius tractatui perſonaliter intereſſe, præfatus Epiſcopus dubitans quid ſuper iis ſtatuere poſſet de jure, prout nobis ſuis litteris intimavit, proceſſu negotij ſuperſedit. Quia igitur non credimus ambigendum quin ipſa mulier, quamvis minor eſſe dicatur, & cauſam poſſit matrimonij per procuratorem tractare, ac pars alia reſtitui nequaquam debeat, quæ nullo juris ſeu poſſeſſionis eſt commodo deſtituta, cùm per ſolam traductionem prædictam, quam non præceſſerunt ſponſalia vel conſenſus legitimus nec fuerunt etiam ſubſecuta, nullum inter eos obligatorium vinculum ſit contractum, ut finis litibus imponatur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, nonobſtantibus exceptionibus ſupradictis, partibus convocatis, audias quæ hinc inde duxerint proponenda, & quod canonicum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreveris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Datum Laterani III. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

LITTERÆ HENRICI
Conſtantinopolitani Imperatoris ad Dominum Papam.

Epiſt. 107. De debellatione Voullæ apud Philippopolim.

SAnctiſſimo Patri ac Domino Innocentio Dei gratia ſummo & univerſali Pontifici, Henricus eadem gratia fideliſſimus in Chriſto Imperator, à Deo coronatus, Romaniæ moderator, & ſemper Auguſtus, ſalutem & tam promptam quàm debitam in omnibus obedientiam. Non hominum ſed Dei omnipotentis potiſſimùm fuit, & præcipuè meritis & interceſſionibus beatiſſimi Petri & Eccleſiæ Romanæ non noſtris meritis hoc evenit, ut imperium Romaniæ noſtro potentatui ſubjaceret. Cùm enim miraculosè factum fuerit ut ad honorem beati Petri Conſtantinopolis caperetur, miraculoſiùs his diebus, beatiſſimo Petro dimicante pro nobis, Chriſtus operatus eſt in nobis, cujus auxilio, vigilia ipſius Petri feſti quod vocatur ad vincula, iniquiſſimum perſecutorem Eccleſiæ Dei Voullam apud Philoppopolim debellavimus, eumque, infinita ſtrage facta ſuorum, de campo fugavimus; & ut gaudeatis nobiſcum in Domino, quindecim dietas terræ imperio noſtro de ſuo acquiſitas habemus. Status noſter melioratus eſt, & de die in diem ſuſcipit incrementum; nec nobis aſcribimus, ſed potiùs Deo & vobis, & fidei quæ in Eccleſia Romana ſubſiſtit. Noverit ſanctitas veſtra quòd ſani ſumus & incolumes, quod libentiſſimè audiremus de vobis, & quòd pro fide Eccleſiæ beatiſſimi Apoſtolorum principis, cujus vicem geritis, ſubire martyrium non timemus; cui quicquid facimus, quicquid acquirimus, pro nomine ipſius & in ipſo eſt & erit. Grates infinitas vobis referimus de honore à vobis exhibito G. famulo noſtro, & de negotiis noſtris à vobis obtentis. Litteras veſtras gratanter ſuſcepimus & devotè. Rogamus omnimodis Deum ut vos, quem ad honorem ſuum & Eccleſiæ ipſius erexit paſtorem, in ſua conſtituat ſede ſanos & incolumes diutiùs permanere, & conſervet nobis vos famulum ſuum; voſque, cujus preces efficaciſſimæ ſunt apud Deum, rogate pro nobis ut ipſe nobis pro ipſo dimicantibus opem conferat ſalutarem & vitam diutinam & victoriam nobis donet. Volumus ut Eccleſia Romana nos habeat mandatorum executores ſuorum; quia nos non ſumus ejus domini, ſed miniſtri. Pater ſancte, valeat ſanctitas veſtra, ſubveniendo nobis in noſtris petitionibus, quæ pro nobis & pro terra noſtra mittentur ad vos. Hucuſque pia manſuetudo veſtra noſtras preces & petitiones benignè recepit, & quod bono inchoata eſt principio, placido conſequatur effectu; quia niſi patrocinio veſtro terra & impe-

rium noſtrum totius Romaniæ regarur, non eſt dubium quin ſuccumbat; ſed ſi veſtrum auxilium habuerimus, cedet nobis adverſitas præliorum. Nihil enim poſſumus ſine vobis. Videte ergo ut quod bene cœpiſtis in Domino, opere compleatis. Datum in expeditione noſtra Pamphil. menſe Septembri, Indictione XII. imperij noſtri anno tertio.

CARISSIMO IN CHRISTO filio Frederico illuſtri Regi Siciliæ.

Epiſt. 208. Suadetur ne juriſdictionē ſpiritualem ſibi vendicet.

EX tenore litterarum tuarum noſtris eſt auribus intimatum quòd Panormitana Eccleſia viduata paſtore, Capitulum ejuſdem Eccleſiæ tibi multotiens ſupplicarunt ut eis præberes licentiam Pontificem eligendi; quibus cùm tandem benignum præbuiſſes aſſenſum, mandans eiſdem ut invocata ſpiritus ſancti gratia in perſonam idoneam convenirent, Cantor, Succentor, & quidam alius à reliquis recedentes tuis juſſionibus reſtiterunt, ejus concanonicis inhibentes ne ad nominationem procederent, ad ſedem apoſtolicam appellando. Super quo tu vehementer commotus, diſpoſuiſti acriter in perſonas eorum injuriam hujuſmodi vendicare, ſed pro reverentia noſtra & ordinis clericalis motu animi temperato, ſolum eis exilium indixiſti, ut de cetero in regno tuo malignandi materiam non haberent. quod ob hoc nobis ſignificare curaſti, ne perſuaderi nobis poſſet aliud ab eiſdem. Nos igitur iis auditis mirati fuimus non modicùm & commoti graviter contra eos qui hæc tibi perſuadere, fili cariſſime, præſumpſerant, cognoſcentes profectò quòd prava ſint latera tua, quæ tibi hujuſmodi perſuadent. Vnde nimirum timemus ne perſuaſionibus eorundem inductus, immo ſeductus potiùs, imitari velis veſtigia crudelium tyrannorum, qui de terra viventium ſuis iniquitatibus exigentibus ſunt abſciſi, & nunc fortè acriùs cruciantur, cùm non tua ſorte contentus, noſtram præſumpſeris uſurpare, juriſdictionem in Clericos exercendo. Temporalibus enim debueras eſſe contentus, quæ tamen habes à nobis, & non ad ſpiritualia, quæ ad nos pertinent, extendere manus tuas. Neſcis quòd cùm Oza arcam fœderis temerè tetigiſſet, à Domino correptus interiit, & Ozias Rex, dum adolere vellet incenſum, lepræ macula eſt reſperſus? Conſiderare quippe debueras & timere ne fortè propter delicta prædeceſſorum tuorum, qui quædam ſpiritualia ſibi præſumpſerant uſurpare, hæc ſupervenerit tribulatio qua oppreſſum eſt hactenus & adhuc premitur & quatitur regnum tuum, & humiliari nihilominus in conſpectu altiſſimi, ut placatus converteret procellam in auram, & ceſſaret quaſſatio comprimens & conturbans. Certè ſi meliùs notaviſſes hæc & ea quæ regnis ceteris evenerunt in quibus iis ſimilia fuerant attentata, timuiſſes utique manum in Clericos extendere ultionis pro eo quòd ad ſedem apoſtolicam appellarant, nec à regno proſcripſiſſes eoſdem, cùm etſi te graviſſimè offendiſſent, nobis vindicta fuiſſet potiùs reſervanda; quia ſecundùm Apoſtolum ſervus ſuo domino ſtat aut cadit, nec ad te judicare ſervum pertinet alienum. Verùm fortaſſis ex eo te putas offenſum quòd in quodam * privilegio prædeceſſoribus tuis conceſſo, immo ab initio magis extorto, de appellationibus continetur, quaſi appellandu præfati Clerici venerint contra illud. Sed ſi diligentiùs attendiſſes quid actum fuerit ſuper iis tempore claræ memoriæ Imperatricis Conſtantiæ tunc Reginæ Siciliæ matris tuæ, nequaquam id ad animum revocaſſes. Cùm enim eadem venerabilem fratrem noſtrum Neapolitanum Archiepiſcopum & dilectos filios H. Archidiaconum Cathaniæ, magiſtrum Thomam de Gaieta Iuſtitiarium, & Nicolaum judicem Vigilienſem pro innovando prædicto privilegio & concedendo ac confirmando ei ac tibi regno ad noſtram præſentiam deſtinaſſet, & illi pro iis multipliciter inſtitiſſent, non potuerunt à nobis aliquatenus obtinere ut illud vellemus privilegium innovare, propter quatuor capitula quæ continebantur in eo, videlicet de Conciliis, legationibus, appellationibus, & electionibus Prælatorum. Tandem verò duo illorum ad prædictæ matris tuæ præſentiam redeuntes, reliquis apud ſedem apoſtolicam remanentibus, expoſuerunt eidem ſuper iis noſtræ beneplacitum voluntatis; cui cùm eadem, ſicut religioſa perſona, acquieſcere ſtuduiſſet, iidem ad ſedem apoſtolicam iterum acceſſerunt, & obtinuerunt à nobis illud privilegium innovari & confirmari ei & tibi regnum, tribus capitulis de appellationibus, legationibus, & Conciliis à privilegio prorsùs amotis, & quarto, de electionibus ſcilicet, moderato. Quid autem ſuper electionibus inter nos ac præfatam matrem tuam fuerit ordinatum, cedula quam tibi præſentibus mittimus interclusam te poterit pleniùs

* Vide Baron. ad an. 1097.

Vide epiſtolā Vvillelmi Regis ad Hadrianum IV. apud Rocchum Pirrum.

Vide lib. 5. epiſt. 410 411. 412.

edocere. Monemus igitur ſerenitatem regiam & exhortamur attentiùs quatenus divinæ conſiderationis intuitu de cetero non attentes tibi juriſdictionem in ſpiritualibus vindicare, ne contra te ac regnum tuum divinam propter hoc provoces majeſtatem; ſed in devotione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris tuæ firmiter perſeverans, eidem reverentiam debitam exhibeas & honorem, quæ, ſicut pia mater, in iis & aliis neceſſitati ac utilitati tuæ diligenti ſollicitudine providebit, & præfatos Clericos revoces & permittas in terra tua pacificè commorari & ſua beneficia liberè poſſidere, dimittens omnino rancorem quem contra eos propter appellationem ab ipſis ad nos interpoſitam concepiſti; ſciturus pro certo quòd nos conſtiturum de electionibus inter nos & ſæpedictam Imperatricem matrem tuam habitum per totum regnum faciemus ſolemniter publicari, ut ſecundùm illud electiones de cetero celebrentur. Caveant autem illi qui te perverſis conſiliis non metuunt faſcinare ne ſuper hoc de cetero malignentur, quia divinam & noſtram non effugient ultionem; cùm tolerabilius ſit ut humana vindicta percutiat perverſores quàm ira divina in te ac regnum tuum propter eorum iniquitates deſæviat, ſi remanſerint incorrectæ. Datum Laterani v. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

PRIORI SANCTI THOMÆ martyris Aconenſis & ſancti Georgij de Siſto ejuſque fratribus.

Epiſt. 209. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, loca ipſa in quibus divino eſtis obſequio mancipati & perſonas veſtras cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem ſanctæ Mariæ, ſancti Petri, & ſancti Nicolai de Campo Anglorum Eccleſias, & hoſpitale ſancti Thomæ, ac poſſeſſiones alias, ſicut eas juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos ipſis Eccleſiis veſtris auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Quòd autem prædeceſſori tuo, fili Prior, & ſucceſſoribus ſuis felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter cotidianum uſum anuli, virgæ paſtoralis, & mitræ in præcipuis feſtivitatibus de ſedis apoſtolicæ benignitate conceſſit, nos ratum habemus, ejus veſtigiis inhærentes. Ad indicium autem hujus à ſede apoſtolica perceptæ protectionis ac liberalitatis duos ſarracenatos nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS de Tinemvahe.

Epiſt. 210. De confirmatione privilegiorum.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt facilem nos præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domine filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, poſſeſſiones vobis pia fidelium liberalitate collatas, libertates etiam & alia bona à claræ memoriæ Rege Ricardo & cariſſimo in Chriſto filio noſtro * Iohanne Rege Anglorum illuſtri Eccleſiæ veſtræ conceſſa, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, & in eorundem authenticis pleniùs continetur, necnon Eccleſias & penſiones earum eidem Eccleſiæ per Metropolitani & dioceſani Epiſcopi litteras confirmatas, libertates quoque ac immunitates monaſterio ſancti Albani pro ſuis cellis conceſſas, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ, cùm ſit cella monaſterij memorati, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Nonas Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

* Vide Monaſticon Anglic. to. 1. pag. 335.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Wigornienſi Epiſcopis.

Epiſt. 211. De negotio Cantuarienſi. *Vide geſta Innoc. III. cap. 131.*

SVper negotio Cantuarienſis Eccleſiæ cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Regi Anglorum ſcribimus in hunc modum. TACTI SVMVS dolore cordis intrinſecus & vehementi mœrore turbati quòd cùm ex illa ſpecialis dilectionis prærogativa qua te ſedes apoſtolica diligebat inter ceteros Principes ſperaverimus ut verſa vice rependeres ei reverentiam & honorem, odium ei pro dilectione retribuis, & quaſi conjuraveris in te ipſum, tuo non parcis honori ut noſtro valeas derogare, quin immo tuam & famam negligens & ſalutem,

in præjudicium utriuſque temerè contra noſtram & Eccleſiæ immo Dei diſpoſitionem erigeris, non attendens quòd in vacuum eam evacuare moliris, cùm extentam manum altiſſimi nemo poſſit avertere quodque fuerit ab ipſo decretum nullus valeat immutare. Sanè quantum & qualiter ſuper negotio Cantuarienſis Eccleſiæ tuæ regali celſitudini detulerimus, etſi tu forſan hoc non recolas ut ingratus, de memoria tamen univerſalis Eccleſiæ facilè non poterit aboleri, quæ bonitate malitiam non vincente, noſtram circa te nimiam patientiam admiratur. Heu! quæ, cariſſime fili, duritia tuum obturavit auditum, ut ſalutaria monita tibi à nobis toties inculcata non caperes? Quæ duritia tuum abſorbuit intellectum, ut diſcreta conſilia tibi à nobis ſuggeſta ſæpius non ſervares? Iam ſic induratus eſſe conſpiceris quòd in immenſum creſcentem vulneris tui plagam non ſentias. Ita faſcinatus eſſe videris quòd nec medicaminis opem nec operam medicantis admittas, ut quaſi de te poſſimus conqueri cum Propheta dicendo: *Cui loquemur, & quem conteſtabimur ampliùs? Incircumciſæ ſunt aures ejus & audire non poſſunt.* Piget te verbi quod pro tua tibi ſalute ſuggeritur, tædet te boni quod pro tua tibi honorificentia ſuadetùr, dum nec animæ tuæ detrimenti te miſeret, nec famæ quoque, ne infamiæ dixerimus, mundare te pudet. Vnde tanto magis te ſuper tanta duritia miſeramur quanto in crudelem ipſe tibi mutatus, miſereri tui hactenus miſerabiliùs refugiſti. Licèt autem paterna caritas, ex qua iſta tibi ſuggerimus, tibi ſit forſitan odioſa, circa te tamen prudentis & amantis medici vices agimus, qui quandoque infitmum invitum & improvidè reluctantem ſalubriter ſecat & urit. Ideoque ſi morbum tuum, quod abſit, invenerimus induratum, violentiori nos coges inſiſtere medicinæ, juxta quod neceſſaria cura depoſcet; cujus aſperitatem etſi forſan in præſenti refugias, ſanitate tamen recepta, ipſius collaudabis effectum, ac peritum quoque medicum benedices. Vt autem adhuc lenitatis apponamus unguentum, ſi forſan ipſo mollitus aſperiora molimina non expectes, ſerenitatem regiam rogamus attentiùs & monemus, per eum qui venturus eſt judicare vivos & mortuos, obteſtantes quatinus uſus conſilio ſaniori, à tanto revoceris errore, ſaltem in ipſo negotio procedendo juxta continentiam litterarum quas dilectus filius Abbas Belliloci à nobis tuo dudum nomine impetravit: quia proculdubio, præter culpam priorem, hoc ad culpam alteram tibi poterit imputari, ſi ab eo recedere videaris quod ſub tuarum litterárum teſtimonio tam expreſſo cum tanta fuerit inſtantia poſtulatum, per quas videlicet litteras nobis humiliter ſupplicabas ut quicquid idem Abbas de negotio ipſo tuo nomine nobis diceret firmiter crederemus. Propter quod debueras ſine difficultate qualibet adimplere quod per ſuam fuit ſollicitudinem impetratum; præſertim cùm hoc demum viſus fueris acceptare, quandoquidem propter illud à te priùs diligenter auditum & examinatum prudenter, delegatos noſtros ad præſentiam tuam poſtea quaſi pro complemento negotij venire feciſti. Quapropter, fili cariſſime, ne ſis durus, & negotio ipſi difficultatem de cetero nullam ingeras; ne te, quod abſit, in illam difficultatem inducas de qua facilè non valeas expediri. Alioquin, quantumcunque perſonam tuam ſincerè in Domino diligamus, & canonicam diſciplinam indignanter ſis forſitan recepturus, quia tamen cùm is qui diligitur caſtigatur, tunc circa eum pietas exercetur, eò quòd amor habeat plagas ſuas, quæ dulciores ſunt cùm amariùs inferuntur, niſi uſque ad tres menſes poſt ſuſceptionem aut recuſationem præſentium quæ præmiſimus adimpleveris, ex tunc ex parte Dei omnipotentis patris & filij & ſpiritus ſancti & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, quorum, licèt indigni, auctoritatem habemus, te anathematizatum decernimus & à fidelium communione præciſum, venerabilibus fratribus noſtris Londonienſi, Elienſi, & Wigornienſi Epiſcopis dantes firmiter in præceptis ut ſententiam ipſam appellatione remota non differant publicare, facientes eandem ſingulis dominicis & feſtivis diebus pulſatis campanis & candelis accenſis uſque ad ſatisfactionem condignam ſolemniter innovari; quam etiam & nos ipſi ſolemniter ore proprio publicabimus, ut ſic certiùs & validiùs pœna ejus in omnem Eccleſiam innoteſcat cujus culpa generalem noſcitur Eccleſiam offendiſſe, adhuc cum altiſſimi adjutorio contra te multipliciter proceſſuri ſi nec ſic tuum corrigere feſtinaris errorem. Ecce tenſus eſt arcus. Fuge ergo, fili cariſſime, à ſagitta quæ non conſuevit abire retrorſum, ne fauciatus ab illa ita graviter infirmeris ut non ſolùm non poſſis ad meliora proficere, verùm etiam

Vide Matth. Paris ad an. 1208.

vix

„ vix valeas ad priora redire, cujus utique „ plaga ſine deformi non poterit cicatrice „ ſanari.] Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus firmiterque præcipimus quatinus ſi dictus Rex ea quæ præmiſſa ſunt infra tempus non impleverit prænotatum, vos ex tunc in ipſo negotio juxta præſcriptam formam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo procedere non tardetis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani 11. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

PRIORI ET CONVENTVI Coventrenſi.

Epiſt. 212. De electione Epiſcopi Coventrenſis.

CVm certa ſint tempora conſtituta ultra quæ non debent Eccleſiæ paſtoribus deſtitutæ vacare, cariſſimus in Chriſto filius noſter illuſtris Rex Angliæ, quod dolentes dicimus, prævaricationi prævaricationem addendo, facit, prout dicitur, ordinationem earum in regno ſuo vacantium ultrà quàm liceat prorogari, ut ſic forſan earundem proventus ſibi poſſit occaſionaliter vendicare quoadusque de perſonis quæ ſibi placeant ordinentur, ſperans majorem à nobis gratiam, ut videtur, multiplicatis exceſſibus extorquere, cùm potiùs contra quemlibet, quantumcunque nobis ſit carus, injurias Eccleſiæ Dei tam perſeveranter proſequi diſponamus ut nulla ſupplicatione ſeu rebellione, donec ipſe à perſecutione deſiſtat vel in ea defecerit, convertamur. Vnde nos eundem Regem noſtris litteris monemus attentiùs & hortamur ut non impediat nec per ſuos impediri permittat quò minùs tam cathedrales quàm regulares Eccleſiæ ſic vacantes perſonas idoneas per electionem liberam & canonicam ſibi præficiant in paſtores. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus convenientes in unum, invocata gratia ſancti ſpiritus, perſonam idoneam, quæ tanto congruat oneri & honori, per electionem canonicam in paſtorem vobis præficere ſtudeatis. Alioquin nos vobis cum divino conſilio & auxilio ſecundùm officij noſtri debitum talem curabimus in paſtorem præficere qui vobis præeſſe valeat & prodeſſe, pro nulla injuſtitiæ violentia proſecutioni juſtitiæ defuturi, & inobedientiam veſtram digna pœna curabimus auctore Domino caſtigare. Datum Laterani Idibus Ianuarij &c. *ut in alia.*

In eundem modum ſcriptum eſt Priori & conventui Dunelmenſi.

In eundem modum Decano & Capitulo Ciceſtrenſi.

Epiſt. 213. De eodem argumento.

I*N eundem modum Capitulo Exonienſi.* Cùm certa ſint tempora conſtituta &c. *uſque* convertamur. Quia igitur quantumcunque Regem ipſum in Domino diligamus & ſuo velimus honori deferre, pro Rege terreno cæleſtem Regem offendere non debemus, eundem noſtris litteris monemus attentiùs & hortamur &c. *ut in alia uſque in finem.*

In eundem modum Decano & Capitulo Lincolnienſi, ut in præcedenti uſque in finem. Datum ut in alia.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Wigornenſi Epiſcopis.

Epiſt. 214. De licentia celebrandi tempore interdicti. *Vide Matth. Pariſ. ad ann.* 1209. Vide infrà epiſt. 258. 259.

AD petitionem venerabilis fratris noſtri Stephani Cantuarienſis Archiepiſcopi S. R. E. Cardinalis diſcretioni veſtræ committimus quatinus non obſtante interdicti ſententia quam tuliſtis, conventualibus Eccleſiis quæ ipſum patienter ac humiliter & continuè ab initio ſervaverunt licentiam concedatis pro conficienda eucbariſtia ſemel ac ſecretò in bebdomada celebrandi divina, ut virtus diviniſſimi ſacramenti finem impetret huic negotio ſalutarem. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani &c. *ut ſuprà in alia.*

EISDEM.

Epiſt. 215. Non eſſe communicandum cum excommunicatis.

GRave gerimus & indignum quòd cùm F. de Cantolu & R. de Cormeill. pro negotio Cantuarienſis Eccleſiæ juſtitia exigente ſint vinculo excommunicationis aſtricti, quidam tam Clerici quàm laici majores pariter & minores paſſim & ſcienter eis communicare præſumunt. Nolentes igitur ut per hujuſmodi præſumptores diſſolvatur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus inquiratis ſuper hoc appellatione remota ſollicitè veritatem, & eam nobis fideliter reſcribatis, ut per veſtram relationem certiores effecti, contra tantam inſolentiam auctore Domino procedamus ſicut fuerit procedendum. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. *uſque* perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani 11. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

STEPHANO CANTVARIENSI *Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali.*

Epiſt. 216. De eadem re.

EX paternæ benignitatis affectu quem erga ſalntem gerimus ſingulorum occaſionem indurandi nulli volentes ſed cauſam potiùs pœnitendi præſtare, fraternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus quatinus F. de Cantalu & R. de Corneill. qui nominatim excommunicati fuerunt eò quòd ad Eccleſiam ruam manus ſacrilegas extendere, beneficinm abſolutionis impendas cùm illud duxerint humiliter implorandum, diſpenſando cum ipſis, ſi expedire cognoveris, de labore quem eſſent veniendo pro abſolutione petenda ad ſedem apoſtolicam ſubituri, maximè ſi ſpes fuerit quòd per abſolutionem eorum pax debeat efficaciùs provenire. Datum ut ſuprà in alia.

EIDEM.

Epiſt. 217. De licentia celebrandi tempore interdicti.

FRaternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus quatinus nonobſtante interdicto pro eccleſia tua lato, ſi pro Eccleſiæ tuæ pace ad præſentiam cariſſimi in Chriſto filij noſtri illuſtris Regis Angliæ te contigerit utiliter accerſiri, permittere tibi liceat ut in locis ad quæ in tuo tranſitu decinaveris celebrentur tibi ac venerabilibus fratribus noſtris Londonienſi, Elienſi, & Wigornienſi coepiſcopis tuis & familiæ tuæ ſuppreſſa voce divina. Datum ut ſuprà.

WINTONIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 218. Vt ea impleat quæ ſuprà nominati Epiſcopi ei injunxerint.

FRaternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus & in virtute obedientiæ ſub obtentu gratiæ noſtræ diſtrictè præcipimus quatinus ea quæ venerabiles fratres noſtri Londonienſis, Elienſis, & Wigornienſis Epiſcopi vel eorum duo ſuper Eccleſiæ Cantuarienſis negotio tibi duxerint injungenda, omni occaſione, difficultate, ſeu dilatione poſtpoſita implere procures. Alioquin illud in caput tuum graviſſimè redundaret. Datum Laterani Idibus Ianuarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

HERVEO EPISCOPO TRECENSI *ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.*

Epiſt. 219. De confirmatione privilegiorum.

CVm honeſtas tua, frater Epiſcnpe, ac devotio mereantur ut apud nos in tuis debeas petitionibus exaudiri, tanto tibi libentiùs in iis quæ ſecundùm Deum duxeris requirenda deferimus quanto gratiam apoſtolicæ ſedis comparaſſe tibi noſceris pleniorem. Epropter, venerabilis in Chriſto frater Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri Trecenſem Eccleſiam, cui auctore Deo præeſſe dinoſceris, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitiooe Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam de ſancto Leone & ipſam villam cum appendiciis & pertinentiis earum, Eccleſiam de Aquis & villam cum appendiciis & pertinentiis ſuis, decimam de Barbereio, decimam Capellæ ſancti Lucæ tam in annona quàm in vino, Eccleſiam de Calixto, Eccleſiam de Villagruis, Eccleſiam de Nigella, Eccleſiam de Monte Poterij, Eccleſiam de Monte Gevoldi, Eccleſiam de Larbuſia, Eccleſiam de Pontibus, Eccleſiam de Nogento, Eccleſiam ſancti Petri & ſancti Martini de Bocenaio, Eccleſiam de Avenz, Eccleſiam de Mariniaco, Eccleſiam de Caſtris, Eccleſiam ſancti Saviniani, Eccleſiam de Saveriis, Eccleſiam ſanctæ Mauræ, Eccleſiam de Corlavelleio, Eccleſiam de Verreriis, Eccleſiam de Luſineio, Eccleſiam de Bulliaco, Eccleſiam de Villamauri, Eccleſiam ſancti Medardi, Eccleſiam de Bretteniaco, Eccleſiam de Fols, Eccleſiam de Barbona, Eccleſiam de Eſterniaco, Eccleſiam de Campo Guidonis, Eccleſiam de Buſſeiaco, Eccleſiam de Curia Givoldi, Eccleſiam de Tombis, Eccleſiam de ſancto Iuſto, Eccleſiam de ſancto Ferreolo, Eccleſiam de Arceiis, Eccleſiam Troci de ſancto Baſolo, Eccleſiam ſancti Vlſi, Eccleſiam de Salona, Eccleſiam de Calderiaco, Eccleſiam de Allebauderiis, Eccleſiam de Viaſpero cum Capella Bonævicinæ, Eccleſiam de Grandivilla, Eccleſiam de Herbita, Eccleſiam de Villeriis, Eccleſiam de Semonia cum Capella Campi Grillonis, Eccleſiam de Vlmis, Eccleſiam de Eſtraellis, Eccleſiam de Bolegiis, Eccleſiam de Summovere, Eccleſiam de Septem fontibus, Eccleſiam de Puellari monaſterio, Eccleſiam de Poenz, Eccleſiam de Nucerio, Eccleſiam de Dienvilla,

Eccleſiam de Creſpeio, Eccleſiam de Sublenis, Eccleſiam de Pigneio, Eccleſiam de Hiſpania, Eccleſiam de Loves, Eccleſiam de Sumpſeſio, Eccleſiam de ſancta Suſanna, Eccleſiam de Pipere, Eccleſiam de Guaſconia, Eccleſiam de Marcilliaco, Eccleſiam de Summofonte. Præterea canonicales Eccleſias ad jus Trecenſis Eccleſiæ pertinentes, ſcilicet Eccleſiam ſancti Nicolai de Sezanna, Eccleſiam ſancti Remigij de Pleiotro, Eccleſiam ſancti Blicherij de Breccis, Eccleſiam ſancti Flaviti de Villamauri, Eccleſiam ſancti Nicolai de Pugeio, Eccleſiam ſancti Laurentij de Planceio, Eccleſiam quoque ſancti Stephani prope civitatem Trecenſem, cujus curam Decani ejuſdem loci de manibus tuis debent ſuſcipere, cum omni obedientia & ſubjectione quam tibi tuiſque ſucceſſoribus iidem Decani cum hominij tenentur exhibitione perſolvere, auctoritate apoſtolica confirmamus. Ad inſtar præterea bonæ memoriæ Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri abbatiam ſancti Lupi, abbatiam ſancti Petri de Cella, abbatiam ſancti Martini, abbatiam ſancti Petri Arremarenſis, abbatiam ſancti Petri de Nigella, abbatiam quæ vulgò dicitur Oia, abbatiam ſancti Sereni de Cantumerula, abbatiam ſanctæ Mariæ de Arripatorio, abbatiam ſanctæ Mariæ de Bullencurt, abbatiam ſanctæ Mariæ de Recluſo, abbatiam de Belloloco, abbatiam de Capella, abbatiam de Baſſofonte, abbatiam ſanctæ Mariæ quæ ſita eſt in ſuburbio Trecaſſino, abbatiam quæ vocatur Paraclitus, decimam de Molceio, decimam de Marineio, decimam de Iardourio, decimam de Summofonte, decimam de Avantz, decimam de Villa Arduini, decimam de ſancto Leone, decimam de Martileio, decimam de Bretenaio, decimam de ſancto Victore, decimam de Claellis, decimam de Novovico, decimam de Fontebetun, & decimam de Buſſeriis, tibi & Eccleſiæ tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus. Ad hæc, cùm de prudentum & religioſorum virorum conſilio bonæ memoriæ Matthæus prædeceſſor tuus ſtatuiſſe dicatur ut in Trecenſi Eccleſia ſeptem Canonicorum ad minus Presbyteri & ſeptem Diacones, præter Archidiaconos, ſint aſſidui, quibus decedentibus nulli debeant ſubrogari niſi Presbyteri vel Diacones aut etiam alij in talibus ordinibus conſtituti quòd propinquioribus quatuor temporibus quæ occurrunt ad illos ordines aſſumantur, promiſſione ac profeſſione nihilominus præſtita de aſſiduitate in prædicta Eccleſia facienda, idem Alexander prædeceſſor noſter ejuſdem Epiſcopi petitionibus benignè, prout decuit, annuendo, conſtitutionem ipſam ratam habens & firmam, eandem perpetuis temporibus illibatam manere decrevit, adiciens quòd ſi eis inferiorum ordinum Clerici fuerint ſubſtituti, & commoniti primis quatuor temporibus illos ordines non reciperent, liceret dicto Epiſcopo & ſucceſſoribus ſuis illis loca ſua & fructus interdicere præbendarum, & ſi nec ſic in ſubſequentibus quatuor temporibus ordines illos recipere procurarent, eis prorsùs amotis, alios ſubrogandi liberam haberet auctoritate apoſtolica facultatem. Præterea de ipſius Epiſcopi conſcientia & voluntate idem prædeceſſor noſter inſtituit ut ſi qui Canonici Trecenſis Eccleſiæ in ejuſdem Epiſcopi vel ſucceſſorum ſuorum aut etiam in ejuſdem Eccleſiæ ſervitio forſan exiſterent, vel cum licentia jamdicti Epiſcopi & Capituli vacarent ſcholaſticis diſciplinis, aut eſſent infirmitate detenti, ſuarum nihilominus integros fructus perciperent præbendarum, alij vero Canonici, qui Eccleſiæ aſſiduè non ſervirent, viginti tantummodo ſolidos perciperent annuatim. Inſuper idem Alexander prædeceſſor noſter adjecit ut tam à præfato Epiſcopo quàm à ſucceſſoribus ſuis in prædicta Eccleſia, cùm Decano careret, in Decanum Presbyter Canonicus ſtatuatur, aut etiam Diaconus, qui primis quatuor temporibus quæ occurrerint in Presbyterum ordinetur, & ſi commonitus in eiſdem quatuor temporibus ordinem Presbyteri ſuſcipere fortè neglexerit, fas præfato Epiſcopo & ſuis ſucceſſoribus eſſet illi auctoritatem & poteſtatem ipſius officij & ſedem in Choro & Capitulo interdicere, ac ſi nec ſic in ſubſequentibus quatuor temporibus ordinem presbyteratus ſuſciperet, eo amoto liberè alium ſubrogaret. Nos igitur ejuſdem prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærentes, quæ ab ipſo ſuper præmiſſis articulis approbata vel ſtatuta ſunt approbando, eadem auctoritate apoſtolica confirmamus. Ad hæc, ad inſtar ejuſdem Alexandri prædeceſſoris noſtri ſancimus ut nec tibi neque tuis ſucceſſoribus liceat præſcriptas parrochiales Eccleſias ad menſam Epiſcopi ſpecialiter pertinentes à menſa veſtra ſine auctoritate Romani Pontificis aliquatenus alienare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre,

vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XV kal. Februarij, Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epiſt. 220. De negotio Epiſcopi Bamberg. & Archiepiſcopi Colocenſis. Vide ſuprà lib. 11 epiſt. 118. & ſeqq. & regeſtum de negotio imp. epiſt. 182.

LIcèt Babembergenſis Epiſcopus ſe nobis multipliciter exhibuerit in devotum, ad regium tamen honorem & eccleſiaſticam honeſtatem congruum reſpectum habentes, negotium ſuum ſub hac forma Legatis noſtris duximus committendum ut ſi ſuper nece claræ memoriæ Philippi Ducis Sueviæ, accuſatore contra eum legitimo comparente, culpabilis coram eis fuerit comprobatus, eum ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis impedimento deponant, alioquin indicant ei purgationem canonicam; in qua ſi fortè defecerit, eadem ipſum cenſura condemnent; quòd ſi legitimè ſe purgaverit, denuntient eum ſuper objecto crimine penitùs innocentem; ante omnia providentes, ut ſi quid contra eum vel ejus Eccleſiam eſt perperam attentatum, in ſtatum debitum revocetur. Concedimus autem ut ſi maluerit coram nobis proſequi cauſam ſuam, ad apoſtolicam ſedem accedat, & ibi eam illo quo decet ordine proſequatur. Vtrumlibet autem tam nobis quàm ipſis Legatis non differat intimare, ut ſine dubitatione ſciatur ubi ſit judicium actitandum. Præterea de tua regali prudentia valde conquerimur tibi ipſi, qui de Colocenſi electo per inſtantiam nimiam nos graviter circumveniſſe videris, detrahentibus nobis multis, ſicut & habere videntur materiam detrahendi, quòd illum præfecimus in magiſtrorum magiſtrum qui nondum diſcipulorum diſcipulus eſſe norat, cùm eum in Epiſcoporum Epiſcopum conceſſerimus promovendum qui ſcientia pontificali officio congruente aſſeritur ex majori parte carere, in tantum ut cura commiſſæ ſibi Eccleſiæ derelicta, quæ quaſi graviùs vivo paſtore videtur quàm mortuo deſtituta, Vincentiam ſe tranſtulerit, ibique circa prima rudimenta verſetur, non præcavens imperitiam ſuam, quam cautè domi ſtudendo potuiſſet utcunque redimere, foris indecenter vagando turpiter publicare. Quapropter ei per noſtras dedimus litteras in præceptis ut omni dilatione poſtpoſita continuò ad Colocenſem Eccleſiam revertatur, & aliquos viros peritos familiariter ſecum habens, proficere in ſcientia ſub ipſorum ſatagat diſciplina, ſollicitè providendo ut litteraturæ defectum ita ſtudeat prærogativa morum & converſationis honeſtæ redimere quòd nos, uno per alterum compenſato, poſſimus eum aliquatenus tolerare. Alioquin ejus exemplo qui dicit *Pœnitet me feciſſe hominem*, cogitare de ipſo aliter oportebit; ut quod circumventi conſtruximus, circumſpecti demum favente Domino deſtruamus. Quocirca ſerenitatem regiam monemus attentiùs & hortamur quatenus ipſum ad hoc ita diligenter inducas ne, ſi ſecus egerit, quem allevare tantopere ſtuduiſti, dejeciſſe potiùs te contingat. Datum Laterani XII. kal. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

ILLVSTI REGI ANGLIÆ.

MOre pij patris, qui filium offendentem offenſus etiam odiſſe non poteſt, & quandoque de malo ejus graviùs quàm ipſe turbatur, indurato tibi non poſſumus indurari; ſed paterna pietate molliti, te tantopere in tua damna mòlitum omni ope vel opera qua valemus ſatagimus emollire, ut te à tuo damnabili & damnoſo propoſito revocemus, triſtantes plurimùm ſi quod veremur contingeret te incurrere, ſed majoris cauſam triſtitiæ reputantes quia noluiſſes illud, cùm poſſes præmunitus totiens & præmonitus, evitare. Fortuitum namque malum doloris habet qualecunque remedium. Quod

Epiſt. 221. De negotio Cantuarienſi. Vide ſuprà epiſt. 210.

autem ſpontaneus quis incurrit, durius poſt ſe ingerit dolendi tormentum. Tu verò, fili cariſſime, præcave diligenter ne volens & ſciens illi periculo te ſubjicias à quo te cupimus tanto ſtudio præſervare, quodque demum tanto tibi majorem incuteret pœnam quantò minùs providè rejeciſſes oſtenſam tibi de illo vitando cautelam. Illud autem regalem prudentiam nolumus ignorare, quòd multa nobis de præſentis negotij circumſtantiis innoteſcunt quæ à tua notitia per illorum verſutias abſconduntur qui tibi nolunt oſtendere vulnus tuum, neſcientes vinum increpationis infundere, ſcientes autem adulationis oleum i[illegible]re; utinamque callidè non procurent ut ſemper in anguſtia perſeveres, quatinus in anguſtia conſtitutus ſemper illos habeas cariores. Quapropter nos, qui & prudenter illud aſpicimus & curare ſalubriter affectamus, conſilia monitis monitaque conſiliis inculcantes, blanditiis minas & minis blanditias interſerimus, vice periti medici medicinalis artis auxilia variando, qui ferrum adhibet ubi fomenta non proſunt, & potione tepentis aquæ languores emendat qui medicinæ violentiam non ſenſerunt; quoniam etſi velut adamans durus eſſes, deberet utique te artificij tanti ſedulitas emollire, cùm ille, tametſi cedere ferro neſciat, hircini ſanguinis infuſione molleſcat. Vide quoque ne curſum tuæ proſperitatis impedias, quia nobiſcum pacem habere non poſſet quicunque te vellet in hoc errore fovere. Iam igitur apud te quaſi ultimis remediis inſiſtentes, quæ ultra tibi adhibere poſſimus remedia non habemus, & inter repugnantes ſibi ſanare volentis & ſanari nolentis affectus, donec ſpes hujuſmodi curæ foret, mallemus levibus & ſuavibus quàm duris & aſperis te curare: cùm illa nullam deferant poſt ſe ſaniem, iſta verò deformem ſoleant relinquere cicatricem. Ne itaque nos & te in majorem neceſſitatem inducas, ecce familiariter petimus, ecce dulciter admonemus, ecce paternè conſulimus; ecce benignè rogamus, ſub obtentu divini judicij in remiſſionem tibi peccaminum injungentes quatinus ſuper Eccleſiæ Cantuarienſis negotio nobis & Eccleſiæ immo Deo ſine ulteriori mora ſatisfacere non poſtponas, pro illa dilectione ſincera qua te inter ceteros Principes & dileximus & diligimus hoc ſaltem nobis concedens in donum, qui ſpem utique habebamus, nec deſperamus adhuc, quòd ſi petiſſemus majora, negare nullatenus debuiſſes; præſertim cùm, ſicut alia tibi vice curavimus intimare, licèt ſupra jus tuo fuerit juri delatum, ex iis autem quæ acta fuerant vel gerenda nullum tibi voluerimus aliquando præjudicium generari. Eligas ergo, fili cariſſime, tam dulcibus monitis & conſiliis ſalutaribus acquieſcere, non autem adulantium perverſitatibus & perverſorum adulationibus aſſentire; quoniam, ut utamur verbo divino, qui beatum te dicunt, ipſi te decipiunt. Alioquin cœlum & terram contra te in teſtimonium invocamus quòd ex pertinacia tua non ex noſtra ſeveritate continget ſi manum apoſtolicam in te pateris aggravari, quam haſtenus vix potuimus ſed de ceterò nunquam poterimus continere. Quære quæſumus diligenter ab illis qui caput tuum oleo peccatoris impinguant ad quem finem valeas ex hac pugna venire. Non audebunt profectò aliud reſpondere niſi quòd non poteris vincere niſi victus, ſed glorioſior erit tibi victoria cùm de victo fueris victor effectus; quia tunc vinces proculdubio cùm vinceris, nec ab homine, ſed à Deo, à quo glorioſum eſt homini vinci, ut ſemper det homo Deo gloriam & honorem. Vnde nemo te vana ſuggeſtione ſeducat, quòd niſi tu ceſſeris nobis, nos in hac pugna quovis tibi modo cedamus, qui faciliùs poſſimus occidi quàm vinci. Datum Laterani x. Kal Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

Vide ſuprà epiſt. 89. & lib. 10. epiſt. 219.

GIRARDO ECCLESIÆ *Thebanæ Theſaurario.*

Epiſt. 112. Suſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis &c. *uſque* protectione ſuſcipimus. Specialiter autem theſaurariam Eccleſiæ Thebanæ, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Soræ vi. kal. Septembris, pontificatus noſtri anno undecimo.

IOHANNI REGI *Anglorum illuſtri.*

Epiſt. 113. V: bona B Anglorũ Reginæ

QVantum celſitudini regiæ in negotio cariſſimæ in Chriſto filiæ Berengariæ

reſtituat. *Vide lib. 13. epiſt. 74.*

quoodam Anglorum Reginæ illuſtris hactenus detulenmus, ſi melıùs notaviſſes, forſitan & tu nobis, immo ei cujus vicem licèt immeriti gerimus, ad quem aſcendunt à maxilla deſcendentes ab oculo lacrymæ viduarum, quas etiam exaudire, cùm ad eum vociferaverint, ſe altiſſimus pollicetur, curaſſes in hac parte deferre, ac tandem vinceos ſalubriter temetipſum, preces & monita ooſtra tibı ſuper hoc plus quàm octies replicara effectui mancipaſſes, nec coëgiſſes præfatam Reginam totiens fatigari laboribus & expenſis, quam ex ſtrenuitate regali nobis non exhortantibus honorare debueras & ab aliis pro viribus defenſare, conſiderato perſpicuè quòd id ad tuum honorem cederet & ſalutem. Ecce jam octo annis & ampliùs apud te propter hoc precibus & monitionibus inſiſtentes expectavimus patienter ſi quo modo tuæ ſaluti conſulens & honori, eidem Reginæ ſuper dotalitio ſuo, medietate mobilium inclitæ recordationis Regis Ricardi fratris tui, & quibuſdam aliis quæ ſibi competere aſſerit, ſatisfacere procurares deferendo Deo & nobis, qui fortè plus debito tibi detulımus in hac parte. Sed nec ſic adhuc potuimus proficere, ſicut effectus ındicat, & ſæpedictæ Reginæ querela noſtrıs auribus totiens inculcata, cùm non ſolùm ei ſatisfacere non curaveris, verùm etiam nec coram judicibus illis quibus negotium ipſum dinoſcimur pluries commiſiſſe volueris juſtitiam exhibere, qui noo tantùm cavere debueras ne à te injuriarum actio naſceretur, ſed etiam cohibere quoſlibet tuæ ditioni ſubjectos ne injuriam cuiquam facerent, cùm ad malefactorum vindictam, laudem verò bonorum gladium ſuſceperis bajulandum. Certè oon minùs ſerenitati regiæ quàm ipſi Reginæ, immo longè ampliùs expediſſet noſtris ſuper hoc acquieviſſe monitis & conſiliis, per quæ divinam placare potueras majeſtatem, quam propter injuriam ſæpedictæ Reginæ illatam videris graviter offendiſſe, ac etiam laudem in conſpectu hominum promereri; quia etſi ei ſuper damnis eſſet rerum temporalium ſatisfactum, tibi damnum ionocentiæ reſarciſſes, quod non eſt dubium eſſe majus. Veruntamen ſi te forſan exiſtimes eidem in aliquo non teneri, coram nobis, qui perſonam hominis in judicio non accipimus, ſed juſtum judicium, prout ille nobis inſpirare dignatur qui omne judicium dedit filio, judicamus, ſaltem ipſi debueras juſtitiam exhibere, ac non uti potentiæ magnitudine contra illam, ſciens quòd potentior eſt te ille qui facit miſericordiam & judicium omnibus injuriam patientibus & in regno hominum dominatur. At tu hæc prout convenit non attendens, nec ſatisfacere illi nec ſubire ſuper prædictis judicium cum eadem hactenus voluiſti. Cùm enim poſt octo annos elapſos, per quos regiæ ſerenitati detulimus, nolentes ulteriùs deferre homini cootra Deum, qui viduam voce prophetica præcipit defenſari, tibi dederimus io mandatis ut uſque ad feſtum nativiratis beatæ Mariæ proximò præteritum per procuratorem idoneum te ooſtro conſpectui præſentares, exhibiturus ſæpefatæ Reginæ vel procuratori ejuſdem ſuper præmiſſis & aliis, ſi qua fortè adversùs te duceret proponenda, quod ordo poſceret rationis, tu id efficere penitùs contempſiſti, licèt dilectus filius Prior Wigornienſis de mandato venerabilis fratris noſtri Wigornienſis Epiſcopi exhibitis tibi litteris noſtris præfatum terminum ex parte noſtra tuæ magnitudini peremptorium aſſignarit, ſicut venerabiles fratres noſtri Elienſus & præfatus Wigornienſis Epiſcopi, quibus ſuper hoc direximus ſcripta ooſtra, per ſuas nobis litteras intimarunt; procuratore ipſius Reginæ ad prædictum terminum ad ſedem apoſtolicam accedente, ac per quatuor menſes & ampliùs expectante. Quia igitur contra ſalutem noſtram & tuam tibi deferre ulteriùs nec volumus nec debemus, ſerenitatem regiam monemus & exhortamur attentiùs, in virtute ſpiritus ſancti firmiter injungentes quatinus uſque ad ſex menſes poſt ſuſceptionem præſentium aut præfatæ Reginæ ſatisfacias congruè de prædictis, aut componas, ſi fieri poſſit, amicabiliter cum eadem, vel per ſufficientem & idoneum reſponſalem te noſtro conſpectui repræſentes, exhibiturus eidem vel procuratori ſuo ſuper iis & aliis quæ adversùs te duxerit proponenda juſtitiæ complementum. Alioquin ex tunc in Sumerſetſire manerium de Yveceſtre & manerium de Meretoc cum pertinentiis eorundem, & totam Rotelandam cum pertinentiis ejus, & manerium de Keten cum tota Socka, & Brudecroſt, & Nortuſham, cum pertinentiis eorundem, & in Barcheſcire manerium de Lamburn. cum pertinentiis ejus, & in Wilteſcire, Weſtburi, Wilton, & Malmeſburi, cum pertinentiis eorundem, & in Sudſex villam Arundellæ cum honore ac pertinentiis ſuis, & civitatem Ciceſtriæ cum ipſius pertinentiis, & in

Oxonefordeſcire villam de Stanton. cum pertinentiis ejus, & in Nordhantonſcire Rokingham cum pertinentiis ejus, & villam de Nordhanton. in Deveneſcire manerium de Keinton & Leſton cum pertinentiis ſuis, ac manerium de Alnicheſcote, cum villa de Sloncumbis, & Quenevvke cum pertinentiis ſuis, & civitatem Exoniæ, & in Sudhamtonſcire manerium de Wlfintonia cum perrinentiis ſuis, & in Heresfordeſcire Berchameſted. cum toto honore ac pertinentiis ejus, ac in Eſſex. villam de Waltham cum pertinentiis ejus, & in London. Eya Regioæ, & in Liocolnſcire Graham cum pertinentiis ſuis, & villam de Stamford cum pertinentiis ejus, ac in Glovveſceſtreſcire honorem de Berkeleia ac pertinentias ejus, cum omnibus aliis maneriis, villis, & caſtris quæ ad dotalitium præfatæ Reginæ ſpectare noſcuntur, necnon demania, maneria tua in prædictis comitatibus conſtituta, de quibus ſæpefata Regina lanam debet habere, licèt omnia prædicta ex alia cauſa ſuppoſita ſint ſententiæ interdicti, propter hoc pari ſententia ſpecialiter decernimus alligata, ut in iis omnibus nequaquam interdicti ſententia relaxetur donec ſuper hoc ſatisfeceris competenter, dantes diſtrictè venerabilibus fratribus noſtris Roffenſi & Sareſberienſi Epiſcopis nihilominus in præceptis ut ipſi, humana gratia & mundano timore poſtpoſitis, præfatam ſententiam publicent & faciant ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo auctoritate noſtra firmiter obſervari. Quòd ſi nec ſic tua poterit durities emolliri, in te manus noſtras fortiùs curabimus aggravare; ſciturus quòd quantumcunque te ſicut cariſſimum in Chriſto filium diligamus, quia tamen in tuæ ſalutis diſpendium tibi ulteriùs non credimus deferendum, nulla omittemus penitùs ratione quin noſtrum officium exequamur donec ad cor rediens ſuper hoc apoſtolicæ ſedi te offeras paritutum. Datum Laterani XII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

ROFFENSI ET SARESBERIENSI Epiſcopis.

Epiſt. 224. De eadem re. SI cariſſimus in Chriſto filius noſter Iohannes Rex Anglorum illuſtris meliùs notaviſſet quantum celſitudini regiæ hactenus detulerimus in negotio cariſſimæ in Chriſto filiæ Berengariæ quondam Anglorum Reginæ illuſtris, forſitan & ipſe nobis, immo ei cujus vicem licèt immeriti gerimus &c. *in eundem modum ut in alia uſque* obſervare, præfato Regi litteras noſtras, quas propter hoc eidem dirigimus, exhibentes. Qualiter autem in executione præcepti apoſtolici proceſſeritis, nobis per litteras veſtras curetis fideliter intimare, præceptum noſtrum taliter impleturi quòd non poſſitis de negligentia reprehendi, ſed de obedientia potiùs commendari. Quòd ſi non ambo iis exequendis &c. alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani &c. ut in alia.

PRÆPOSITO ET CAPITVLO Brivatenſi.

Epiſt. 225. De exemptione eorum. *Vide infrà lib. 16. epiſt. 72. 73.* CVm dilecti filij S. Eccleſiæ veſtræ ac D. venerabilis fratris noſtri Claromontenſis Epiſcopi procuratores ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & nos eis benignam audientiam dediſſemus, procurator ejuſdem Epiſcopi propoſuit coram nobis quòd cùm Eccleſia veſtra in ipſius Epiſcopi ſit dioceſi conſtituta, & ob hoc deberetis eidem tamquam dioceſano veſtro in ſpiritualibus reſpondere, vos ipſi jura epiſcopalia penitùs ſubtrahentes, in Eccleſiis aliis ejuſdem dioceſis, quas ad vos pertinere proponitis, non permittitis ipſum juriſdictiooem debitam exercere, procurationem quam idem & prædeceſſores ipſius ab ipſis Eccleſiis aliquando habuerunt ſibi pro veſtræ voluntatis arbitrio ſubtrahendo. Verùm procurator Eccleſiæ veſtræ propoſuit ex adverſo quòd cùm eadem à juriſdictione cujuſlibet præterquam Romani Pontificis penitùs ſit exempta, ſicut per privilegium piæ recordationis Calixti Papæ prædeceſſoris noſtri evidenter apparet, non tenebamini ei nec pro capite nec pro membris quæ ad vos pertinent pleno jure in aliquo reſpondere. Porrò pars altera replicavit quòd idem privilegium formam privilegij non videtur habere, cùm verbum exemptionis non contineatur in eo, ſed inhibitionis tantùm inveniatur inſertum, proponens illud nequaquam ſuſpicione carere, cùm ſtilum cancellariæ noſtræ non ſapiat, & ſubſcriptionibus Cardinalium non appareat communitum. propter quod idem debere carere viribus proponebat, & nullam eſſe per ipſum præſtitam libertatem. attamen etſi aliquas vires obtineat, licèt capiti per illud utcunque tribuatur libertas, membra tamen ab epiſcopali non eximit poteſtate, cùm de libertate membrorum nullam expreſſam faciat mentionem. Vnde aſſerebat eadem memorato Epiſcopo eſſe

debere diœceſana lege ſubjecta, ſicuti Eccleſiæ illæ ſuis ſubſunt Epiſcopis quæ ad quædam monaſteria pertinent quæ ſedem apoſtolicam nullo reſpiciunt mediante. Ad quod fuir ex parte veſtra reſponſum quòd libertas per præfatum privilegium Eccleſię veſtræ conceſſa non ſolùm ad caput debet referri, verùm etiam ad membra ipſius extendi; quia illud quod continetur in eo, *Chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium & Eccleſiarum & ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerunt promovendi, à quocumque malueritis catholico ſuſcipietis Epiſcopo*, ad minores eſt Eccleſias referendum, cùm in majori Eccleſia baptiſmus minimè celebretur, ratione cujus chriſma & oleum ſanctū ſunt potiſſimè opportuna, & ad conſecrationes altarium & ſubditarum Eccleſiarum & ordinationes etiam Clericorum tam membrorum quàm capitis ſemper conſueveritis vicinos Epiſcopos convocare. Vnde ſi quantum ad iſta, quæ ſine miniſterio Epiſcopi fieri non poſſunt, minores Eccleſiæ ſunt exemptæ, multò fortiùs quantum ad alia intelligi debent libertate gaudere quæ ſine officio Epiſcopi poſſunt expediri, cùm indulſiſſe videatur minora qui majora conceſſit. Adjecit inſuper procurator prædictus quòd ſi non ſufficerent ſupradicta, tanto tempore uſa fuerat Eccleſia veſtra tam in capite quàm in membris hujuſmodi libertate quòd legitima eſſet ſuper ea contra prædictum Epiſcopum præſcriptione munita. Nam ad exequendum prædicta quæ, ſicut ſuprà dictum eſt, non poſſunt niſi per Epiſcopum expediri, ſemper quos voluit Epiſcopos convocavit. Alia verò, utpote Clericorum inſtitutiones & deſtitutiones eorum, tam Clericorum, quàm laicorum coactiones, & deciſiones cauſarum tam criminalium quàm civilium, ſemper exercuit per ſe ipſam. Sacriſta etiam & hebdomadarij Eccleſiæ veſtræ ſacerdotes & Clericos ſubditarum Eccleſiarum ad ſynodum evocant bis in anno, & eis ſynodalia dant præcepta, & corrigunt tam in Clericis quàm in laicis quæ inveniunt corrigenda. Præterea minores Eccleſiæ adeo ſunt annexæ majori quòd ſunt de corpore præbendarum & etiam dignitatum ejuſdem, quæ in villa Brivatenſi oblationes & decimas recipit, injungit pœnitentias, & recipit ad ſepulturam defunctos; licèt ſint ibi aliæ quædam Eccleſiæ quæ ab ipſa omnino dependent, propter multitudinem populi, ad ſuccurſum. Ceterùm cùm Claromontenſis Epiſcopus terram ſuppoſuit eccleſiaſtico interdicto, in Eccleſia veſtra & in membris ipſius divina officia celebrantur, nec unquam in officiis eccleſiaſticis Claromontenſis Eccleſiæ conſuetudinem imitantur. Nos igitur iis & aliis quæ coram nobis fuere propoſita plenè auditis ac perſpicaciter intellectis, quia præfatum privilegium in duobus locis plenariam Eccleſiæ veſtræ continere perſpeximus libertatem, de fratrum noſtrorum conſilio ipſam in capite liberam omnino eſſe decrevimus, ut nulli unquam in ſpiritualibus teneatur præterquam Romano Pontifici reſpondere. Membra verò ipſius adjudicavimus Epiſcopo memorato fore lege diœceſana ſubjecta, illis duntaxat exceptis ſuper quibus vos probare poteritis legitima præſcriptione munitos. Quia verò privilegium meretur amittere qui conceſſa ſibi abutitur poteſtate, niſi libertate vobis conceſſa curaveritis bene uti, ut ex ea propter abſentiam correptoris non captetis licentiam delinquendi, ſed potiùs propter gratiam largitoris benefaciendi materiam aſſumatis, illo vos privilegio noveritis eſſe privandos; præſertim cùm à nullo prædeceſſorum noſtrorum fuerit innovatum. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere &c. *uſque in finem*. Datum Laterani v. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI SANCTÆ Genovefæ, & Archidiacono, & Magiſtro P. Peverel Canonico Pariſienſi.

Epiſt. 226. De electione Epiſcopi Morinenſis. Vide ſuprà epiſt. 43.

DE prudentia dilectorum filiorum Abbatis ſancti Victoris, Decani, & magiſtri Roberti de Corzon Canonici Pariſienſis non poſſumus non mirari, quòd cùm ſuper negotio dilecti filij Morinenſis electi per litteras noſtras certa forma fuerit illis expreſſa per omnia conſona rationi, eam ipſi pro ſuæ voluntatis arbitrio exceſſerunt. Nam cùm fuerit ipſis injunctum ut illos tres electores, in quos Canonici Morinenſes poteſtatem Epiſcopum eligendi contulerant, aſtringerent vinculo juramenti dicere veritatem quot ex Canonicis examinationis tempore in præfatum convenerunt electum, & ſi tres ſimul aut duo ſaltem ex ipſis jurati dicerent quòd Canonicorum major pars convenerat in eundem, iidem contradictoribus ſilentium imponere non differrent, & ſi per eorum depoſitiones conſtaret dictum electum extitiſſe à paucioribus nominatum, tunc demum diligenter audirent quicquid utraque pars proponeret

ad

ad probandam formam ſecundùm quam eligendi præfatis tribus electoribus poteſtas aſſeritur fuiſſe conceſſa, & ſi foret ſufficienter oſtenſum quòd de gremio Eccleſiæ ſecundùm formam ſibi datam deberent eligere in quem omnes vel major & ſanior pars Capituli conveniret, ipſi electionem ejus omnino caſſarent; alioquin quod de ipſo factum eſt ratum habentes, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam ab ejus impetitione compeſcerent appellatione remota, ipſi, ſicut ex litteris eorum accepimus, illos tres electores ad ſuam præſentiam evocarunt, & primò duobus eorum & tertio poſtmodum in ipſorum præſentia conſtitutis, ab eis ſub jurejurando fideliter & ſollicitè de numero Canonicorum Morinenſium qui dicebantdr electum nominaſſe prædictum ſtuduerunt inquirere veritatem. Sed quia ipſi videbantur quandoque loqui eundem & excogitatum ſermonem, quandoque etiam vacillantes, ipſum multimodis variabant, in tantum ut quanto examinabantur fideliùs, tanto minus fidei afferebant, iidem interloquendo dixerunt ad alium eſſe articulum procedendum, forma mandati noſtri penitùs prætermiſſa. propter quod pars dicti electi ſentiens ſe gravari, ad noſtram audientiam appellavit, ex parte noſtra firmiter inhibens judicibus memoratis ne ulteriùs in negotio ipſo procedere attentarent. At ipſi appellationi ejuſdem minimè deferentes, in ipſo negotio procedere decreverunt. Ex præmiſſis autem evidenter apparet nos in ipſa commiſſione tres articulos diſtinxiſſe, utrum videlicet per depoſitiones trium electorum vel ſaltem duorum ex ipſis plures ex Canonicis in præfatum electum concordaſſe clareſceret, an pauciores ex ipſis in eundem conveniſſe conſtaret, vel neutrum per atteſtationes hujuſmodi probaretur, & in duobus quidem articulis, ſcilicet primo & ultimo, electionem ipſius ratam haberent, contradictoribus ejus perpetnum ſilentium imponendo, in unico verò, videlicet medio, ipſius electionem caſſarent, dummodo conſtaret quòd ſub hac forma fuiſſet tribus electoribus poteſtas eligendi conceſſa, ut videlicet illum de gremio Eccleſiæ Morinenſis eligerent in quem major & ſanior pars Capituli concordaret. Porrò, ſicut ex depoſitionum tranſcriptis, quæ nobis tam ſub ſigillo dilecti filij Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati quàm venerabilis fratris noſtri Silvanectenſi Epiſcopi & plurium aliorum nobis tranſmiſſa fuere, comperimus, major pars Canonicorum Morinenſium qui examinationis tempore aderant, in præfatum convenit electum. Et ideo delegati prædicti, ſive depoſirionibus teſtium fidem præbere, ſive fidem adimere voluiſſent, profectò ſecundùm formam præſcriptam electionem ipſius debuiſſent ratam habere, cùm non probato quòd minor pars conveniſſet in illum, inutiliter etiam probaretur quòd ſecundùm formam ſibi datam tres electores illum debuiſſent eligere in quem major pars Capituli conveniret. Quocirca ne præfata Morinenſis Eccleſia ulteriùs aggravetur laboribus & expenſis, & tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus ingens detrimentum incurrat, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, ad majorem cautelam originales teſtium depoſitiones faciatis vobis à præfatis judicibus exhiberi, & tranſcripta quæ vobis ſub bulla noſtra dirigimus cum originalibus conferentes, ſi hæc illis inveneritis concordare, quicquid poſt appellationem à præfato electo ad ſedem apoſtolicam interpoſitam contra eum inveneritis attentatum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo decernatis irritum & inane, quodque de ipſo factum eſt ſolemniter confirmantes, contradictoribus ejus perpetuum ſilentium imponatis, & denuntietis Archiepiſcopo ſuo ut ipſum non differat in Epiſcopum conſecrare, illum præbenda Morinenſis Eccleſiæ ſpoliantes qui ſe ſpontaneus ad hanc pœnam, ſi forſan in probatione deficeret, obligavit. Quòd ſi forſan ipſi delegati vobis infra decem dies poſtquam fuerint requiſiri atteſtationes noluerint vel nequiverint exhibere, vos nihilominus fidem adhibenres reſcriptis, maximè cùm ſecundùm tenorem litterarum quas ipſi nobis miſerunt intentionem ſuam non fundaverit pars adverſa, juxta præſcriptam formam in ipſo negotio procedatis, ſimiliter proceſſuri ſi forſan, quod non credimus, originalia diſcordaverint aliquatenùs à reſcriptis, dummodo non ſit per illa probatum quòd minor pars in præfati electi nominatione convenerit; quia ſecundùm legitimas ſanctiones auctore non probante, is qui convenitur, etſi nihil præſtiterit, debet abſolvi. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani IV. Kal. Februarij pontificatus noſtri anno undecimo.

EISDEM.

Epiſt. 227. De eadem re.

NE paſtoralis proviſio diù deſit Eccleſiæ Morinenſi, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatenus ſi adverſarij dilecti filij Morinenſis electi nequiverint infra ſpatium triginta dierum intra provinciam vel in vicinis partibus inveniri, vos citationis edicto ad eorum domicilium manifeſtè tranſmiſſo, nihilominus procedatis ſecundùm formam quam in aliis litteris vobis duximus exprimendam, cùm jam in ipſo negotio uſque ad publicationem teſtium ſit proceſſum. Datum Laterani III. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

EPISCOPO, ET SANCTI PETRI & de Secureto Abbatibus Anicienſibus.

Epiſt. 228. Eis committitur cauſa Canonicor. Brivatenſium.

LIcèt ex injuncto nobis apoſtolatus officio omnibus paterna ſollicitudine teneamur adeſſe, illis tamen debemus ſpecialiter apoſtolicum præſidium impertiri qui apoſtolicam ſedem nullo reſpiciunt mediante. Cùm igitur dilecti filij Canonici Brivatenſis Eccleſiæ, quæ ad nos nullo medio noſcitur pertinere, frequenter & à multis injurias, damna ſuſtineant & rapinas, cùm dioceſanum non habeant ad quem poſſint recurrere quotiens indebitè aggravantur, nos ad ſupplicationem eorum ipſis duximus providendum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quotiens ab eiſdem fueritis requiſiti, de malefactoribus ſuis in Claromontenſi, Anicienſi, & Mimatenſi dioceſibus conſtitutis faciatis eis auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo juſtitiæ plenitudinem exhiberi, eoſdem ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani V. Kalend. Februarij, ut ſuprà.

ILLVSTRI REGI FRANCIÆ.

Epiſt. 229. Inducitur ad expugnationẽ hæreticorum Provincialiũ.

REligioſa fides & fidelis religio, quæ in te à progenie in progeniem derivata Chriſtianiſſimis tuis patribus Chriſtianiſſimum Principem te ſubſtituit, nos inducit ut negocium Eccleſiæ Dei, cùm expedit, providentiæ tuæ confidentiſſimè committamus. Cùm ergo ſit providè cogitatum ut iis qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad expugnandum Provinciales hæreticos ſe accingunt unus in Capitaneum deputetur ſub cujus unius conſilio unanimiter univerſi procedant, ſerenitatem regiam rogamus attentiùs & monemus, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes, quatenus eis vel eorum aliquibus, prout expedit, convocatis, aliquem virum ſtrenuum, providum, ac fidelem eis auctoritate regia præficere non poſtponas qui prælium Domini præliantes ſub divino præſidio tuoque vexillo conducat, hanc pij operis providentiam ita prudenter & hilariter impleturus quòd dum omnes ad agonem ſanctæ pugnæ ſuccinxeris, in omnium quaſi manibus ipſe quoque bellari bellum Domini comproberis, ac retributionis eorum efficias te participem quorum certaminis te taliter exhibueris adjutorem; ante omnia & in omnibus ſollicitè providendo ut in tanto Dei ſervitio illam ſervent & unitatis concordiam & concordiæ unitatem quòd per aſtutiam ſathanæ, qui operibus pacis invidet, nulla diſcordia inter ipſos, nulla poſſit æmulatio ſuboriri, ita ſtrenuè, ita cautè in hoc negotium cum tuo ſubſidio & conſilio proceſſurus quòd illud poſſint feliciter & ſalubriter conſummare; ne, ſi ſecùs accideret, quod divinitus avertatur, in quo proficere poterat Eccleſiæ cauſa deficeret, & hæretica peſtis unde potuerat aboleri deteriùs inoleret. Datum Laterani III. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

VNIVERSIS FIDELIBVS in obſequium Chriſti contra Provinciales hæreticos certaturis.

Epiſt. 230. De eodem argumento.

BEnedicti vos in Domino qui fecit cœlum & terram; quoniam cùm committeret draco bellum & Eccleſiam ſanctam Dei machinarum ſuarum molimine conquaſſaret, apprehendiſtis arma & ſcutum, & in ejus adjutorium ſurrexiſtis. Quia igitur omnis qui in agone contendit abſtinet ſe ab omnibus ut unum certaminis ſui curſum eò meliùs quò liberiùs valear conſummare, univerſitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica ſcripta in remiſſionem vobis peccaminum injungentes, quatinus tam arduum & tam ſanctum Dei obſequium aggreſſuri, poſtpoſitis omnibus quæ hunc veſtrum ſanctum agonem impedire valerent, ante omnia & in omnibus caveatis ut illam ſervetis & unitatis concordiam &c. *ficut ſuprà uſque in finem.* Eia igitur, potentiſſimi Chriſti milites, eia ſtrenuiſſimi militiæ Chriſtianæ tyrones. Opponite

vos Antichriſti præambulis, & pugnate cum ſerpentis anriqui miniſtris. Pugnaſtis fortaſſis hactenus pro gloria tranſitoria, pugnate jam pro gloria ſempiterna. Pugnaſtis pro corpore, pugnate pro anima. Pugnaſtis pro mundo, pugnate pro Deo. Non enim pro præmio qualicunque ad tantum Dei ſervitium vos hortamur, ſed pro regno cæleſti, quod vobis ob hoe confidentiſſimè pollicemur. Darum ut ſuprà.

VNIVERSIS FIDELIBVS AD obſequium Chriſti ſignatis contra Provinciales hæreticos vel ſignandis tam in regno quàm extra regnum Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 231. Suſcipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

CVm orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad expugnandam hæreticam pravitatem decreveritis proficiſci, auctoritate apoſtolica conſtituimus ut ex quo vivificæ crucis ſignum ad expugnandum hæreticos ſecundùm ordinationem Legatorum noſtrorum in veſtris pectoribus ſuſceperitis, cum perſonis, terris, poſſeſſionibus, hominibus, ae ceteris bonis veſtris ſub protectione ſedis apoſtolicæ maneatis, & donec de veſtro reditu vel obitu certiſſimè cognoſcatur, ea omnia in ſuo ſtatu libera maneant & quieta conſiſtanr. Nulli ergo &c. noſtræ conſtirutionis &c. *uſque in finem*. Datum ut in alia.

REGENSI ET CONSORANENSI Epiſcopis, & Abbati Ciſtercienſi, apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 232. De negotio comitatus Melgorienſis.

LIcèt nobis jamdudum Comes Toloſanus per ſuos nuntios ſupplicaverit ut ſuper comitatu Melgorienſi, qui beati Petri juris & proprietatis exiſtit, fidelitatem ab eo recipere dignaremur, ne tamen ipſum hoc modo quaſi confirmare videremur eidem, preces ſuas non duximus admittendas, conſiderantes hoc ipſum qnod tu, fili Abbas, per tuas nobis litteras ſuggeſſiſti, ut videlicet ſi fortaſſis in incepta malitia pertinaciter perduraret, ipſo demum eo juxta meritum ſpoliato, ſtatueremus de ipſo quod Eccleſiæ negotio expediret. Quia verò à nobis eſt ſollicitè requiſitum qualiter procedendum ſit circa comitatum eundem fideli exercitui ſignatorum, id vobis providimus ſuadendum, quatinus ad Apoſtoli dicentis, *Cùm eſſem aſtutus, dolo vos cepi*, magiſterium recurrentes, cùm talis dolus prudentia potiùs ſit dicendus, deliberato cum eorundem ſignatorum prudentioribus opportuno conſilio, diviſos ab Eccleſiæ unitate diviſim capere ſtudeatis, dummodo videritis quòd ex hoc idem Comes vel aliis minùs aſſiſtere vel per ſe ipſum minùs debeat inſanire, non ſtatim incipiatis ab ipſo, ſed eo primitus arte prudentis diſſimulationis eluſo, ad extirpandos alios hæreticos tranſeatis; ne ſi ſcamis Leviathan ſeſe conjungentibus unà vi fueritis ſimul omnes aggreſſi, ranto demum hujuſmodi ſatellites Antichriſti difficiliùs poſſint conteri quanto pertinaciùs ipſos in unum conjunctionis vinculum contingeret glomerari. Sic enim & illi faciliùs ſterni poterunt remiſſiùs adjuti per iſtum, ac iſte illorum interim viſa ſtrage ad cor fortaſſe redibit, vel ſi perſeveraverit in malitia, tandem contra ipſum & ſolnm & deſtitutum leviùs procedatur. Hæc ergo vobis ſuggerimus ad caurelam. Vos autem, qui rerum circumſtantias eò pleniùs quò præſentiùs agnoſcetis, ſic vel aliter circa ſingula procedatis quemadmodum tam vobis quàm aliis quorum fuerit utendum conſilio de cœlo fuerit revelatum, circa præfati Comitis negotium proceſſuri prudenti deliberatione præmiſſa, prout ad honorem Dei & utilitatem Eccleſiæ videritis expedire.

EISDEM.

Epiſt. 233. De negotio fidei.

SVper negotio ſignatorum & hæreticorum excidio litteras vobis deſtinamus ad præſens quales novimus expedire. Monemus ergo diſcretionem veſtram & exhortamur attentiùs, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus prout opus fuerir ipſis ntentes, prudenter atque conſtanter circa ſingula procedatis, ante omnia & in omnibus cautè ae ſollicitè providendo ut illam ſervent &c. *ſicut in prima*.

EISDEM.

Epiſt. 234. Vt abſolvant Guidonem Comitem Alvernenſem. *Vide ſuprà lib. 1. epiſt. 498.*

LIcèt nobilis vir Guido Comes Alvernienſis circa captionem venerabilis fratris noſtri Claromontenſis Epiſcopi germani ſui graviter exceſſiſſe noſcatur, quia tamen nulli veracirer pœnirenti debet venia denegari, precibus ejuſdem Epiſcopi, qui ſuper hoc noſtro apoſtolatui ſupplicavir, inducti, & zelo utilitatis eccleſiaſticæ provocati, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi hoe Eccleſiæ noveritis expedire, cujus negotium multipliciter poſſe per eum dicitur adversùs hæreticos promoveri, præfato Comiti ſecundùm formam eccleſiaſticam abſolntionis beneficium impendatis, & injungatis eidem quod talibus

conſuevit injungi. Datum Laterani &c. *ut in prima.*

CISTERCIENSI ABBATI, *apoſtolicæ ſedis Legato.*

Epiſt. 215. Arguitur de pravis ſuſpicionibus.

LIcèt æquanimiter tuliſſemus ſi venerabilis frater noſter Londonienſis Epiſcopus & coexecutores ipſius Ciſtercienſis ordinis monaſteria non ſic arctè interdicto ab initio concluſiſſent quò minùs poſſent ſecundùm indulta eis apoſtolica privilegia celebrare, quia tamen & ipſi benefacere arbitrati monaſteria ipſa interdicto hujuſmodi conſtrinxerunt, & illa cœperunt ipſum humiliter obſervare, ſine gravis præſumptionis offenſa nequaquam illud poſtea violarunt. Ceterùm laudamus te, ſed in hoc laudare non poſſumus quòd conſultus conſulentibus reſpondiſti ut niſi reſcripti noſtri copia eis fieret, vel ſi forſan illud obtentum per ſubreptionis vitium appareret, per appellationis objectum ſe à præfatis executoribus tuerentur; cùm etſi ſecundùm juris rigorem per hujuſmodi ſubtilitatis aſtutiam potueris reſpondere, de tanti tamen nominis ac meriti Pontificibus nunquam debueris ſuſpicari quòd vel auctoritatem quam non dediſſemus eiſdem ſibi temerè arrogaſſent, vel eandem datam ad aliud malitioſè intorſiſſent; præſertim cùm aliorum animos ex proprio metientem non te decuerit contra illos in ſcrupulum hujuſmodi ſuſpicionis incidere, qui ſi contra te in ſimilem incidiſſent, reputaſſes forſitan eos conſcientiam ſcrupuloſam habere. Attendentes itaque nec utile nec honeſtum exiſtere ut aliter in ipſo negotio, circa hunc præſertim articulum, diſponamus quàm ipſi executores providerint diſponendum, reſcriptum illud de quo fecimus ſuperiùs mentionem à nobis de certa proceſſiſſe ſcientia declaramus, id volentes in hoc firmiter obſervari quod illi penſatis negotij circumſtantiis provida deliberatione mandaverint obſervandum. Datum ut ſuprà.

Vide ſuprà epiſt. 213. & infrà epiſt. 259. 260.

BVRDEGALENSI *Archiepiſcopo.*

Epiſt. 216. De præbenda Santonenſi conferenda Fulch.

LIcèt ſuper omnium Clericorum proviſione nos deceat eſſe ſollicitos, pro illis tamen nos convenit ſollicitudinem gerere ſpecialem pro quibus apud nos & morum honeſtas & litteraturæ gratia interpellat. Hinc eſt quod cùm dilectus filius nobilis vir Calo Dominus de Ponte præbendam quam in Xanctonenſi Eccleſia obtinebat, per ſuas nobis litteras duxerit reſignandam, & dilectus filius magiſter Fulch. de Xantonenſi diœceſi oriundus de vita pariter & ſcientia nobis fuerit multorum teſtimoniis commendatus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ad cautelam ab eodem Milite præbendæ reſignatione recepta, eandem auctoritate noſtra memorato magiſtro ſublato appellationis obſtaculo conferas & aſſignes, faciens ipſum ejuſdem præbendæ pacifica poſſeſſione gaudere, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Laterani Nonis Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI SANCTI AVBERTI, *& Decano & magiſtro R. de Bekerel Canonico Cameracenſi.*

Epiſt 217. Vt Ægidium admittant ad preſbyteratū.

CVm olim Abbati & conventui ſancti Michaelis, qui dicebantur Ægid. ſacerdotem ad preſbyteratus ordinem præſentaſſe, ſcripſiſſemus in forma communi pro ipſo, dilecti filij Cantor ſancti Quintini ſuique commonitores, poſtquam conſtitit eis de idoneitate perſonæ, ſuper repræſentatione ipſius teſtes recipere curaverunt, nobiſque miſerunt depoſitiones eorum. Licèt igitur per eas in auditorio noſtro lectas viſum non fuerit uſquequaque plenè probatum quòd idem Preſbyter præſentatus ab Abbate memorato fuiſſet, quia tamen in hoc ſemiplena probatio plena debet pietate juvari, cùm pia beneficia non ſemper rigida jura requirant, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictos Abbatem & conventum ut præfato Preſbytero juxta formam prioris mandati provideant monere ac inducere procuretis, ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam compellentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Non. Februarij, pontificatus noſtri an. undecimo.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 218. Suſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. *Vide infrà epiſt.* 256.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam & Athenienſem Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis

quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

HVGONI CANONICO Thebano.

Epiſt. 239. Confirmatur ſibi Eccleſia de Kalenda.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili &c. *ut in alia uſque* ſuſcipimus, ſpecialiter autem Eccleſiam de Kalenda, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. *uſque in finem.* Datum ut in alia.

ROBERTO DE SVCIACO Canonico Athenienſi.

Epiſt. 240. Confirmatur ei præbenda Athenienſis.

CVm à nobis petitur &c. *ut in alia uſque* ſuſcipimus, ſpecialiter autem præbendam quàm in Athenienſi Eccleſia es canonicè aſſecutus &c. *ut in alia uſque in finem.* Datum ut ſuprà.

MAGISTRO GVILLELMO Canonico Thebano.

Epiſt. 241. De eodem argumento.

CVm à nobis petitur &c. *ut in alia uſque* ſuſcipimus, ſpecialiter autem Eccleſiam ſancti Iohannis de Araquio, ſicut eam juſtè poſſides & quietè &c. *uſque in finem.* Datum ut in prima.

HVGONI CANONICO Thebano.

Epiſt. 242. De eodem argumento.

CVm à nobis petitur &c. *ut in alia uſque* ſuſcipimus, ſpecialiter autem præbendam quam in Thebana Eccleſia es canonicè aſſecutus, ſicut eam juſtè poſſides &c. *ut in alia uſque in finem.* Datum Laterani &c. ut ſuprà.

MAGISTRO RANDVLPHO Decano Davalienſi.

Epiſt. 243. Confirmatur ei decanatus Eccleſiæ Davalienſis.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili &c. *uſque* ſuſcipimus, ſpecialiter autem decanatum Davalienſis Eccleſiæ, ſicut illum juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirm. &c. *uſque in finem.* Datum ut ſuprà.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO, & dilectis filiis Citrienſi & Nazoreſcenſi electis.

Epiſt. 244. Scribitur eis pro Archiepiſcopo Athenienſi.

AD noſtram novetitis audientiam perveniſſe quòd venerabilis frater noſter Athenienſis Archiepiſcopus, timore ductus, nobili viro Ottoni de Rocca Domino Athenarum, qui uxoratus eſt, quendam perſonatum Athenienſis Eccleſiæ, qui Theſauraria vulgariter appellatur, conferre præſumpſit in enormem ipſius Eccleſiæ læſionem. Volentes igitur indemnitati ejuſdem Eccleſiæ paterna ſollicitudine providere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, quod per dictum Archiepiſcopum ſuper hoc in præjudicium ipſius Eccleſiæ inveneritis attentatum, ſublato appellationis obſtaculo in ſtatum debitum revocetis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ &c. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani x. Kalendas Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

NOBILIBVS VIRIS BALMO Theſſalonicenſi Comeſtabulo, Ottoni de Rocca Domino Athenarum, .. Marchioni, .. Domino Nigripontis, T. de Oſtremuncout, & aliis Principibus Romaniæ.

Epiſt. 245. De decimis ſolvendis.

QVanto perſonas veſtras ſinceriori diligimus in Domino caritate, tanto majori dolore turbamur cùm ea nobis de veſtris actibus referuntur quæ famam veſtram obnubilant apud homines & conſcientiam maculant apud Deum. Cùm igitur, ſicut venerabiles fratres noſtri Athenienſis Archiepiſcopus, Epiſcopus * Fermopilenſis, & dilectus filius Nazoreſcenſis electus in noſtra præſentia conſtituti pro ſe ac aliis Eccleſiarum Romaniæ Prælatis noſtris auribus intimarunt, Eccleſias & abbatias, perſonatus & redditus detincatis eccleſiaſticos in ſalutis veſtræ diſpendium occupatos, devotionem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus prædicta omnia Eccleſiis quibus debentur liberaliter reſignantes, decimas eis integrè perſolvatis, facientes ſubditos veſtros, Græcos videlicet & Latinos, Prælatis ſuis obedientiam & reverentiam exhibere. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Theſſalonicenſi & Lariſſenſi Archiepiſcopis & Epiſcopo Davalienſi noſtris damus litteris in mandatis ut vos ad id monitione præ-

* Thermopyl.

miſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota juſtitia mediante compellant. Datum Laterani IX. Kal. Februarij, anno undecimo.

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 246. De reſidentia Canonicorum.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus quòd quidam Eccleſiæ tuæ Canonici nolunt Athenienſi Eccleſiæ, prout tenentur, perſonaliter deſervire. Quare dicta Eccleſia divinis officiis plurimùm defraudatur. Ne igitur dicti Canonici ex hoc commodum valeant reportare ac dicta Eccleſia debito ſervitio defraudetur, præſentium tibi auctoritate concedimus ut ipſos per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota tibi compellere liceat ad debitam in ipſa Eccleſia reſidentiam faciendam. Datum Laterani &c. ut ſuprà.

NAZORESCENSI ELECTO.

Epiſt. 247. Super eodem.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus quòd quidam Eccleſiæ Nazoreſcenſis Canonici nolunt eidem Eccleſiæ, prout tenentur, perſonaliter deſervire &c. *ut in alia.* Datum Laterani VIII. Kal. Februarij anno undecimo.

HELIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 248. De Præcentore Eccleſiæ London. *Cap.* Cùm olim. *De conſuetudine.*

CVm olim venerabilis frater noſter Londonienſis Epiſcopus noſtris auribus intimaſſet quòd in ſua Eccleſia propoſuerat ſtatuere Præcentorem, certum redditum aſſignaturus eidem ſine læſione cujuſquam, nos ejus precibus inclinati licentiam ei conceſſimus Præcentorem hujuſmodi ordinandi, dummodo in conferendis ſibi redditibus nulli præjudicium inferretur, nihilominus ſtatuentes ut Præcentor taliter inſtitutus in ſeſſionibus, proceſſionibus, & aliis illam haberet in Londonienſi Eccleſia dignitatem quam habent alij Præcentores in aliis Eccleſiis Anglicanis. Poſtmodum autem noſtris fuit auribus intimatum quod licèt idem Epiſcopus dilectum filium B. in eadem inſtituiſſet Eccleſia Præcentorem, quod tamen à nobis fuerat de prælibata dignitate ſtatutum biennio jam elapſo exequi non curarat. Quapropter tibi dedimus in mandatis ut illud ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo exequi non poſtponeres, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Noviter verò dilecti filij Decanus & quidam alij perſonatus habentes in Eccleſia memorata ſuam nobis tranſmiſere querelam quòd cùm per Anglicanas Eccleſias conſuetudines ſint diverſæ, ac quidam Cantorum minorem, quidam verò majorem habeant dignitatem, nec poſſint dignitates eorum, cùm ſint vel variæ vel repugnantes, convenire ſimul in unam, is qui noviter eſt inſtitutus in Eccleſia Londonienſi Præcentor, non contentus eo quod habere poteſt ſine præjudicio aliorum, occaſione litterarum noſtrarum quaſdam ipſius Decani & aliarum perſonarum ejuſdem Eccleſiæ dignitates ſibi nititur in eorum præjudicium arrogare. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi ſecundùm diverſas locorum conſuetudines diverſos habere noveris Præcentores in Anglicanis Eccleſiis dignitates, jamdictum Præcentorem illam habere facias in Londonienſi Eccleſia dignitatem eaque appellatione remota permanere contentum quam rationabilibus & approbatis conſuetudinibus ejus ſalvis ſine alieno præjudicio poterit obtinere. Datum Laterani II. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

HVBALDO EPISCOPO IN, Archiepiſcopum Ravennatem electo.

POſt tranſlationem tuam ad Eccleſiam Ravennatem cùm dilecti filij Præpoſitus, Canonici, Abbates, & Primicerij Faventini totuſque civitatis clerus, ſicut per litteras eorundem accepimus, in dilectum filium I. Preſbyterum Canonicum Faventinum liberam eligendi auctoritatem unanimiter contuliſſent, ipſe ſancti ſpiritus gratia invocata dilectum filium Ioachim ſancti Fridiani Lucani Canonicum, olim Epiſcopum Serzenatem, in Faventinum Epiſcopum poſtulandum elegit; per cujus ſollicitudinem circumſpectam, qui primò Canonicus & poſtea Præpoſitus in Faventina Eccleſia fuit laudabiliter converſatus, multiplicia ſperantur eidem Eccleſiæ commoda proventura. Porrò à dilecto filio ſancti Fridiani Priore ſuper hoc requiſito & obtento conſenſu, Præpoſitus & alij ſupradicti poſtulationem eandem approbari à nobis humiliter petierunt. Verùm poſtulationi hujuſmodi videbatur Concilij Conſtantinopolitani capitulum prima facie obviare, in quo ſtatutum eſſe dinoſcitur ut quicunque de pontificali dignitate ad monachorum vitam & pœnitentiæ locum deſcendent, nequaquam ulterius ad pontificatum reſurgat. Vnde contra dictum Concilium, cùm ſit unum ex quatuor princi-

Epiſt. 249. Vt Faventinæ Eccleſiæ Epiſcopum eligi faciat. *Cap.* Poſt trãſlat. *De renunciat.* *Vide infrà epiſt.* 278.

Vide lib. 5. de Conc. fac & imp. cap 21, §. 12.

palibus, quæ ſicut quatuor evangelia catholica Eccleſia veneratur, nullatenus videbatur eadem poſtulario admittenda. Ceterùm ſpeciales quidam caſus inveniuntur in quibus, prædicto Concilio non obſtante, is qui vitam monachalem elegit, licitè rurſum poteſt ad epiſcopatum aſſumi. Si enim quiſquam perſecutionis rabie ſæviente vel præpediente invaletudine corporis, cùm proficere nequeat in regimine paſtorali, de ſuperioris auctoritate ad monaſticam vitam deſcendat, perſecutionis vel ægritudinis impedimento ceſſante ad epiſcopalem reſurgere poterit dignitatem. Item ſi quis propter litteraturæ defectum, ne tamquam cœcus præbeat cœco ducatum, locum regiminis auctoritate apoſtolica deſerendo ad otium ſe contulerit monachale, ac per exercitium lectionis ſcientiæ receperit margaritam, poterit proculdubio denuo vocatus à Domino cathedram reaſcendete paſtoralem. Rurſus ſi quis cupiditate patentum, eo tamen penitùs ignorante, fuerit epiſcopatum adeptus, & hoc comperto, epiſcopatum ipſum de licentia ſuperioris dimittens, obſervantiam elegerit regularem, etſi ad eundem epiſcopatum redire poſtmodum nequeat juxta canonicas ſanctiones, ad alium tamen licitè poterit reaſſumi. Quamquam autem in iis & conſimilibus caſibus is qui epiſcopatu dimiſſo vitam monaſticam eligit reſurgere valeat ad officium paſtorale, nihil tamen in hujuſmodi caſibus contra præſcriptum intelligitur Concilium attentari; quod in eo loquitur caſu, cùm propter aliquod crimen epiſcopatum quis deſerens, ad vitam monaſticam pœnitentiæ cauſa deſcendit. Vnde quidam in eo caſu loqui dixerunt capitulum ſupradictum, cùm quis pro crimine de quo convictus fuerit vel confeſſus ab epiſcopali diguitate depoſitus, in monaſterio extirit ad pœnitentiam agendam incluſus, vel cùm aliquis propter grave crimen, pro quo epiſcopatum retinens pœnitentiam dignè agere non valebat, cedendi obtenta licentia vitam monachalem elegit; aliis aſſerentibus ſic intelligendum eſſe præſcriptum capitulum ut per ſe reſurgere nequeat, id eſt, repetere quaſi debitum quod tali modo dimiſit, quamquam eligi poſſit, præſertim ſi locum rantùm & non ordinem reſignavit. Cùm ergo nobis plenè conſtate nequiverit ob quam cauſam prædictus Ioachim olim epiſcopatui ceſſerit, cùm in noſtris litteris ſuper hoc tranſmiſſis eidem hoc ſolummodo exprimatur quòd nos litteris ſuper ſua reſignarione receptis ejus propoſitum in Domino commendantes quòd temporali honori ſalutem animæ præponebat, eundem abſolvimus ab onere ſollicitudinis paſtoralis, quamquam per quendam ſancti Fridiani Canonicum nobis nuperrimè ſit ſuggeſtum quòd idcirco dictus Ioachim cedendi licenriam poſtulabat quoniam ad notitiam ejus pervenerat quòd quidam parentes ipſius ut eligeretur in Epiſcopum quædam dederant, licèt pauca, fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus inquiſita ſuper iis diligentiſſimè veritate, ſi tibi conſtiterit quòd propter aliquam ex præmiſſis cauſis ſeu conſimilibus idem Ioachim epiſcopatui ceſſerit memorato, tu auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellarionis obſtaculo, dummodo neceſſitas & urilitas id expoſcat, licentiam ei tribuas accedendi ad regimen Eccleſiæ Faventinæ; maximè ſi veritate ſubnititur quod tam præfati Præpoſitus & Canonici Faventini quàm Prior & Capitulum ſancti Fridiani nobis ſuis litteris expreſſerunt, quòd videlicet dictus Ioachim loco tantummodo ceſſerit, & non ordini vel etiam dignitati. Tunc enim eſſet vehemenriſſimè præſumendum quòd non propter crimen ab eo commiſſum cauſa pœnitentiæ peragendæ ad vitam migraverit regularem; præſertim cùm apoſtolica ſedes poſt ceſſionem multò minùs quàm ante permiſiſſet eidem tali crimine irretito in ponrificali ordine miniſtrare. Alioquin, cùm durum nimis exiſteret contra tam ſolemne Concilium hujuſmodi poſtulationem admittere, Præpoſito & Canonicis memoratis injungas ut aliam perſonam idoneam ſibi eligant in paſtorem. Datum Laterani IV. Idus Februarij, ponrificatus noſtri anno undecimo.

ABBATI ET CANONICIS
Dominici Templi.

Epiſt. 250. Suſcipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & humiles filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eos, tamquam pia mater, ſuæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga beatum Petrum & nos ipſos habere noſcimini attendentes, perſonas veſtras cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſ-

tis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, ſpecialiter autem ſancti Nicolai de Varvar Conſtantinopoli, ſanctæ Trinitatis Athenienſis, ſancti Nicolai Thebâni, ſancti Nicolai de Nigroponte, & ſanctæ Mariæ de Cluſurio diœceſis Fermopilenſis Eccleſias cum omnibus poſſeſſionibus & pertinentiis earundem, necnon & præbendam Athenienſem, ſicut eas juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XI. Kal. Februarij, anno undecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Moliſmenſi.

Epiſt. 151. De viſitatione monaſterij Moliſmenſis.

CVm olim ad noſtram audientiam perveniſſet quòd monaſterium Moliſmenſe graviter eſſet in temporalibus ſpiritualibuſque collapſum, dilecto filio Abbati Ciſtercienſi dedimus in mandatis ut ad ipſum cum ea diligentia qua ſolebat ſuas filias viſitare annuatim accedens, corrigeret tam in capite quàm in membris quæ corrigenda regulariter inveniret & ſtatueret ſtatuenda. Poſtmodum autem plerique viri religioſi per ſuas nobis litteras intimarunt quòd Abbate ipſo præfatum monaſterium viſitante, repertum fuit in bono ſpiritualium & temporalium ſtatu manere, ac ſicut tu, fili Abbas, per evidentem expoſueras rationem, debitum viginti duorum milium librarum, quo cùm ſuſcepiſti adminiſtrationem ipſius illud inveneras oneratum, per factam ſolutionem extenuaras in tantum quòd niſi mille quingentæ libræ remanſerant exolvendæ, reductis etiam ad monaſterium ipſum poſſeſſionibus multis & magnis quæ ſub fœnore fuerant obligatæ, mille ſeptingentis libris exceptis quas in monaſterio reparando conſtiterat te per teſtes idoneos expendiſſe. Vnde pro monaſterio ipſo nobis fuit humiliter ſupplicatum ut cùm ex viſitatione prædicta, quæ dicebatur per æmulos monaſterij fuiſſe ſubrepta, eidem monaſterio utilitas aliqua non pervenerit, neque proventura etiam crederetur, quin potiùs jam fuiſſet inutiliter in expenſis ejus occaſione gravatum, maximè quia timebatur ne prætextu viſitationis ipſius jus correctionis perpetuæ uſurparetur in eo, revocare dignaremur eandem. Nos ergo, ſicut fueramus antè triſtati cùm de lapſu ipſius monaſterij nobis extitit nuntiatum, ita poſtea de boni ſtatus ipſius relatione gaviſi, attendendo quòd præfatus Abbas ad exequendum commiſſæ ſibi legationis officium de mandato noſtro contra hæreticos proficiſcebatur in provinciam Narbonenſem, quo minùs poterat monaſterij ſæpedicti negotium procurare, venerabili fratri noſtro Trecenſi Epiſcopo & collegis ipſius dedimus in præceptis ut cùm idem Abbas nihil nobis de hujuſmodi nuntiaſſet, nonobſtantibus litteris obtentis ad ipſum, ſuper præmiſſis inquirerent diligentiùs veritatem, & inquiſitam nobis fideliter reſcribere procurarent, ut per eos certiores effecti procederemus in facto ſicut nobis Dominus inſpiraret. Ipſi verò in inquiſitionem eorum ſollicitè procedentes, ad præſentiam noſtram inquiſita remittere curaverunt; per quæ videtur oſtenſum quòd idem monaſterium per laudabilem regiminis tui curam ſpiritualiter & temporaliter profecit in multis, cùm, ſicut eſt aſſertum à pluribus & à nemine contradictum, contractorum antea debitorum numeroſa ſolutio & obligatarum poſſeſſionum redemptio ſtudioſa, muralis quoque reparatio fabricæ, ac moralis reformatio diſciplinæ, te, fili Abbas, domui tuæ bene præpoſitum fateantur. Super quo ſollicitudinis tuæ prudentiam plurimùm in Domino commendantes, monemus attentiùs & hortamur quatenus ſequentia continuando prioribus, in incepto bono non deficias, ſed proficias, ac more navis contra ictum fluminis aſcendentis, quæ uno in loco nequaquam ſtare permittitur, quoniam ad inferiora relabitur niſi ad ſuperiora conetur, poſteriorum oblitus ad anteriora cum Apoſtolo te extendas, & inceptum opus ſtudio ſatagas inceſſante perficere; ne, quod abſit, hoc ipſum quod operatus es incidens poſſit remiſſio vacuare. Vt autem eò meliùs quò liberiùs utilitates valeas dicti monaſterij promovere, quod per Dei gratiam & diligentiam tuam in eo aſſeritur eſſe ſtatu quòd viſitatoris extrinſeci ſollicitudine non indigeat, à prædicto viſitatoris mandatu auctoritate præſentium vos reddimus abſolutos, præſertim cùm idem ex injuncto ſibi legationis officio contra Provinciales hæreticos Eccleſiæ negotiis occupatus, ſi etiam expediret, minùs poſſet circa iſta verſari, & caveri quoque, ſicut pelis, oporteat ne prætextu viſitationis ipſius jus correptionis perpetuæ

petuæ in monaſterio ipſo valeat uſurpari. Tu ergo, fili Abbas, ita vigila circa ipſum ut alienam non oporteat ibi vigiliam adhiberi; ne ſi ſecùs faceres, aliter nos de ipſo compelleres cogitare. Datum Laterani II. Idus Februarij, pontificatus noſtri anoo undecimo.

LARISSENO ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Davalienſi, & Citrienſi electo.

Epiſt. 252. De reſidentia Canonicorum in loco tuto. * Thermopyl

VEnerabilis fratris ooſtri Epiſcopi & dilectorum filiorum Capituli * Cermopilenſis nobis expoſita ſignificatio patefecit quòd deſtructa quondam Cermopilenſi civitate per guerrarum incorſus, Epiſcopus & Canooici qoi tunc erant, in loco quem Bondoniciam vocant iocolæ ſecus mare quoddam oratorium, ut divinum in eo celebrarent officium, conſtruxerunt; quem locum adeo piratis & aliis malefactoribus pervium aſſeveraot quòd pleriqoe ſuperveniant Canooicis ibidem volentibus celebrare, quorum timore iidem Canonici, veſtibus & aliis eccleſiaſticis oroamentis abjectis, relictoque Dei ſervitio, fugam petunt, perſonarum periculum metuentes, cùm quidam Epiſcopus, tertius à præfato Epiſcopo qoi nunc præeſt, ab hujuſmodi malefactoribus in eodem loco crudeliter fuerit interemptus. Vnde à nobis humiliter poſtularunt nt indemnitati Eccleſiæ ac ſecuritati eorom miſericorditer providentes, eis concedere dignaremur ut io abbatia quæ Communio vulgariter appellatur in proprio Cermopilenſis Eccleſiæ fundo ſita valeant commorari. Quia verò nobis oon conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita ſuper iis diligeotiùs veritate, ſi neceſſitas hoc expoſcit, ipſis ſine præjudicio monachorum in dicto monaſterio commorandi, donec aliàs provideatur eiſdem, anctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo licentiam tribuatis, cootradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VIII. Idus Februarij, pontificatus noſtri anno ondecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Mauri Andegavenſis.

Epiſt. 253. Eccleſia ſancti Petri de Culturis adjudicatur.

CVm cauſam quæ ſuper jure patronatus Eccleſiæ ſancti Petri de Culturis inter vos & Aodegavenſem Eccleſiam vertebatur dilectis filiis Decano ſancti Petri & de Cella & ſanctæ Radegundis Prioribus Pictavenſibus commiſerimus decidendam, ipſi utriuſque partis receptis teſtibos, inſtrumeotis & aliis rationibus intellectis, uſque ad diffinitivam ſeotentiam ſervato juris ordioe procedentes, ad nos cauſam eandem remiſerunt inſtructam, partibus terminum præfigenres quo cum atteſtationibus ipſis & aliis inſtrumentis noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Partibus igitur in noſtra præſentia conſtitutis, inſpectionem inſtrumentorum & teſtium depoſitiones dilectis filiis Iohanni ſanctorum Coſmæ & Damiani & Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconis Cardinalibus duximus committendam: qui cùm omnia inſpexiſſent diligentiùs & nobis fideliter retuliſſent, jus patronatus ipſius Eccleſiæ ſancti Petri de Culturis adjudicavimus monaſterio ſancti Mauri, Andegavenſi Eccleſiæ ſuper hoc perpetuum ſilentium imponentes. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitioois infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Idus Februarij, pontificatus noſtri anoo uodecimo.

EPISCOPO ET CAPITVLO Lexovienſibus.

Epiſt. 254. De theſauraria & præbenda Lxovienſi reſervatis à Papa.

CVm theſaurariam pariter & præbendam quas bonæ memoriæ Iohannes Subdiaconos noſter in Eccleſia veſtra reouit donationi noſtræ dudum reſervaſſemus perſonæ idoneæ conferendas, te, frater Epiſcope, per noſtras litteras & monuimus & rogavimus ut in hoc ita gratuitum impertireris aſſenſum & tuam nobis quantocius ſuper eo reſcriberes voluntatem quòd ipſarum demum collatio tuæ liberalitati non minùs quàm noſtræ poſſet gratiæ imputari; quarum profectò collationem ſic in ooſtra retinuiſſe nos intimavimus poteſtate ut donec tuum ad nos reſponſum & noſtrum tandem ad te recurreret beneplacitum, ſuper eis nihil ab alio de ipſis attentari liceret, & ſi quid ioterim attentari contingeret, irritum decrevimus & inane. Vos autem nobis per veſtras litteras reſpondiſtis quòd cùm de ipſius Iohannis obitu vobis certiſſimè conſtitiſſet, decimo die antè quàm vel per nuntium vel per litteras ſuper iis quicquam vobis de noſtra innoteſceret voluntate, theſaurariam dilecto filio magiſtro Willelmo Arundel, cui multiplex morum aſſeritis & litteraturæ meritum ſuffragari, præbendam verò in duas portiooes diviſam

duobus viris idoneis, vita commendabilibus & ſcienoa, de communi dederatis conſenſu, ut in duabus Eccleſiis quæ ad jamdictam pertinebant præbendam plenius & ſufficieotiùs miniſtrari valeret, ac utrique oneris parte detracta, animarum cura poſſet ab eis & ſuſtineri faciliùs & diligentiùs exerceri. Vnde nobis humiliter ſupplicaſtis ut ſi vel erratum eſſet in hujuſmodi ordinatione corrigere, vel ſi foret rectè proceſſum, illud apoſtolico dignaremur munimine roborare. Licèt igitur, ſi præhabita undecunque prælibati noſtri notitia conſtituti vel vos ad conferendum vel illi ad recipiendum prædicta beneficia proceſſiſſent, non ſolùm id quod eſſet taliter attentatum deberet io irritum revocari, verùm etiam vos & illi gravirer deberetis de contemptu puoiri. Quia tamen, ſi res ita ſe habet quemadmodum per veſtras litteras expreſſiſtis, de contemptu excuſabiles apparetis, diſcretioni veſtræ committimus intuendum qua. tinus ſi conſiderato conſtituto prædicto, quod ſic actum eſt cognoveritis de jure poſſe valere, ij quibus ipſa beneficia contuliſtis, non ſolùm ex permiſſione, verùm etiam ex conceſſione noſtra ipſa retineant confidenter; ſi verò quod taliter factum eſt de jure ſtare non poteſt, ne juſtitiam ſimul & conſcientiam offendatis, eo in ſtatum quem per ooſtrum ſtatutum expreſſimus revocato, id nobis quantociùs per veſtras litteras intimetis, ut de ipſis juxta quod nobis Dominus inſpiraverit ordinemus. Datum Laterani II. Idus Februarij, pontificatus noſtri an. undecimo.

ATREBATENSI EPISCOPO, & de Dunis & Vrſicampi Abbatibus Morinenſis & Noviomenſis diœceſum.

Epiſt. 255. De collatione præbendarum Arienſium. Cap. Dilecto. De teſtibus.

DIlecto filio G. Arienſe Præpoſito oobis innotuit exponente quòd cùm cauſam quæ inter ipſum & nobilem mulierem Comitiſſam Flandrenſem ſuper donatione ſex præbendarum ſacerdotalium agitatur vobis, frater Epiſcope ac fili Abbas de Dunis, necnon & dilecto filio Atrebatenſi Decano duxerimus committendam, idem Præpoſitus citra litis coteſtationem propoſuit coram vobis quòd teſtimonium ipſius Decani neceſſarium ſibi erat in cauſa prædicta, cùm de jure ſuo nonniſi per ipſum & alium unicum tantùm teſtem facere fidem poſſet. Vnde poſtulavit inſtaoter ut vel vos duo in cauſa illo procederetis excluſo, vel ſuperſederetis negotio quoadusque nos loco ejus alium ſubſtitui mandaremns. Vos autem petitionem ejus in boc admittere recuſaſtis; quinimmo poſt appellationem quam ad nos ipſe propter hoc & alia interpoſuit, à præbendarum ipſarum donatione ſuſpendiſtis eundem. Ne igitur ob hujuſmodi teſtis defectum Præpoſiti memorati juſtitia valeat deperire, te, fili Abbas Vrſicampi, loco prænominati Decani duximus ſubrogandum; per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, prælibata ſuſpenſione Præpoſiti relaxata, in cauſa ipſa juxta prioris mandati tenorem ratione prævia procedatis. Quòd ſi non omnes, &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani XIV. Kal. Martij, anno nndecimo.

BERARDO ATHENIENSI Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 258. De confirmatione privilegiorum. Vide ſuprà epiſt. 237. 243. 245.

ANtiquam Athenienſis gloriam civitatis innovatio gratiæ non patitur antiquari, quæ, quaſi modernæ religionis figura in prima ejus fundatiooe præluſerit, cultum quem tribus diſtincta partibus tribus falſis numinibus impeodebat, ſub tribus demum perſoois erga veram & individuam trinitatem convertit, ſtudioque mundanæ ſcientiæ io divinæ ſapientiæ deſiderium immutato, arcem famoſiſſimæ Palladis io ſedem humiliavit glorioſiſſimæ genitricis, veri Dei nunc aſſecuta notitiam quæ dudum ignoto extruxerat Deo aram. Civitas quidem ipſa præclari nominis ac perfecti decoris philoſophicam priùs artem erudiens, & in apoſtolica fide poſtmodum erudita, dum & poëtas litteris imbuit & Prophetas demum ex litteris intellexit, dicta eſt mater artium & vocata civitas litterarum. Hauc autem, ſi velimus interpretans in interpretatum convertere, Cariathſepher poſſumus appellare; quam qnia Othoniel imperio Calep ſubdidit, filia ejus Axa data in conjugem illi fuit. Subdita ergo Deo, venerabilis in Chriſto frater Archiepiſcope, hac egregia civitate, ut ipſam in ejus ſubjectione conſerves, ſponſam io ea tibi ſpirituali conjugio copulaſti, quam inſtar Axæ veluti à te monitam intelleximus ſuſpirando depoſcere ut arentia ſua apoſtolicæ benedictionis irriguis perfundere dignaremur. Nos igitur oon incongruum reputantes munus illuc apoſtolici patrocinij litteratoriè deſtinare unde copiam ſcientiæ litteralis in orbem penè totum novimus efflúxiſſe, juſtis poſtulationibus clementer annuimus, &

Athemienſem Eccleſiam, cui favente Deo præeſſe dinoſceris, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus ac præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ue quaſcunqne poſſeſſiones, quæcunque hona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. ın quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Caſalia, Procovenico, Vertipos, Triclini, Plaran, Felin, Curiomonaſter, Caſſas, Menidi, Ducheleos, Calixtes, Perſeconar, Catraperſeta, Clazazundas, Chandebride, Alianaſtaſis, Potbamo, Pirgo, Hu, Mareton, Oargite, Latgedo, Lalaconite, Vatia, Literne, Morrar. Epiſcopatus quoque inferiùs annotatos Eccleſiæ tuæ ab antiquis temporibus metropolitico jure ſubjectos tibi tuiſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet epiſcopatum Ægripontis, Cermopilenſem, Davalienſem, Abelonenſem, Zorconenſem, Cariſtienſem, Coroniacenſem, Andrenſem, Megarenſem, Squirenſem, & Cbeenſem. In Catiſtienſi epiſcopatu duo caſalia, Leſboveries, Lepeſin, Leperiſtere, Lamarogna, Locarimera, Lomoni, Lochichemi, Lopoliſtile, Cundegtat, Lapiſto, Vineas Conizari, Muſcarel, Catacbephalar, Agiafroneſis. Quadringentas palicas & ducentos papates commorantes Atbenis, & centum palicas in Thebis, & centum in Nigroponte. Molendina Eccleſiæ, hortos & balnea, & macella de Nigroponte & Athenarum, & flumina unde rigantur horti. Abbatias ſancti Siriani, ſancti Michaëlis, ſancti Iobannis, & ſancti Nicolai. Monaſteria beati Nicolai de Caperſica, beati Nicolai de Columnis, & ſanctæ Mariæ de Blakernis. Monaſteria Cinoloitarum, ſancti Prothaſij, ſanctæ Trinitatis, ſancti Geotgij, ſancti Dionyſij Areopagitæ, ſancti Theodori, ſanctorum Coſmæ & Damiani, beati Nicolai de Ducheleo, beati Nicolai de Menide, beati Philippi, ſancti Lucæ, ſancti Georgij de Inſula, monaſterium Copreæ & ſancti Blaſij. Vſum quoque pallei ad pontificalis officij plenitudinem tuæ fraternitati apoſtolicæ ſedis liberalitate concedimus; quo utique infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia uti memineris eis diebus quibus prædeceſſores tuos uſos fuiſſe cognoſcis, videlicet in nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, circumciſione Domini, Epiphania, bypapanti; dominica in ramis palmarum, cæna Domini, ſabbato ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitatibus ſanctæ Mariæ, natale beati Iohannis Baptiſtæ, ſolemnirate omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſiarum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, conſecrationibus Epiſcoporum, ordinationibus Clericorum, & anniverſario tuæ conſecrationis die. Cimiteria inſuper Eccleſiarum tuæ dioceſis & eccleſiaſtica beneficia nullus hereditario jure poſſideat. Quòd ſi quis hoc facete contenderit, cenſura canonica compeſcatur. Porrò quia quidam monachorum jus ſuum Epiſcopis auferre contendunt, auctoritate apoſtolica probihemus ne monachi in dioceſi Athenienſi capellanias teneant ſaeerdotis, ſeu Capellani beneficium aut officium ſine auctoritate pontificali uſurpent, ſed Preſbyteris Capellanis integrè conſerventur quæcunque ad jus capellaniæ pertinere noſcuntur. Statuimus præterea ut nullus cujuſquam ordinis Clericus Eccleſias in vita ſua tantùm ſibi commiſſas ad jus arcbiepiſcopij pertinenres ſine conſcientia vel conſenſu tuo vel ſucceſſorum tuorum faciat cenſuales aut in cujuſquam transferat poteſtatem; & ſi factum fuerit, irritum habeatur. Sed nec monacbi aut Canonici ſeu quilibet alij Clerici in Eccleſiis ad tuam dioceſim pertinentibus ſine auctoritate tua inſtituere vel removere audeat Capellanos, niſi fortè Pontificum Romanorum privilegio vel antiqua & rationabili conſuetudine muniantur. Præterea quod à te communi aſſenſu Capituli tui vel majoris partis ſanioris conſilij in tua dioceſi canonicè fuerit inſtitutum, ratum & firmum volumus permanere. Prohibemus autem ne Preſbyteri vel alij Capellani Eccleſiarum ad Eccleſiæ tuæ jus pertinentium poſſeſſiones earum abſque conſenſu tuo, ſalvis tamen canonicis inſtitutionibus, diſtrahere, vendere, vel obligare, ſeu alio quolibet modo alienare præſumant. Quod ſi factum fuerit, irritum habeatur. Apoſtolica inſupet auctoritate vetamus ne interdictos vel excommunicatos tuos ad officium vel communionem eccleſiaſticam ſine conſcientia & conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam canonicè promulgatam aliquis venire præſumat; niſi fortè periculum mortis immineat, ut dum præſentiam tuam

Imitatum ex Vrbano II. 16. q. 2. cap. & Sanè quia,

habere nequiverint, per alium ſecundùm formam Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa oporteat ligatum abſolvi. Ad hæc, omnes libertates & immunitates, dignitates quoque, ac rationabiles & approbatas conſuetudines Eccleſiæ tuæ, necnon & exemptiones ſecularium exactionum à Regibus ſeu Principibus aut aliis fidelibus rationabiliter tibi & Eccleſiæ tuæ ac Clericis ejus indultas auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat Athenienſem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salvis ſemper in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate, reverentia, & mandato. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manuum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Idibus Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno undecimo.

PARISIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 157. De Clerico fallario. Cap. Novimus. *De verbor. ſignificat.* * Cap. Ad falſarior. *De falſarus.*

NOvimus expedire ut verbum illud quod & in antiquis canonibus & in noſtro quoque * decreto contra falſarios ediro continetur, ut videlicet Clericus per judicem eccleſiaſticum degradatus ſeculari tradatur curiæ puniendus, apertiùs exponamus; cùm & quidam prædeceſſorum noſtrorum ſuper hoc conſulti diverſa reſponderint, & quorundam ſit opinio à pluribus approbata, ut Clericus qui propter hoc vel aliud grave flagitium non ſolùm damnabile ſed damnoſum fuerit degradatus, tamquam exutus privilegio clericali, ſeculari, foro per conſequentiam applicetur, cùm ab eccleſiaſtico fuerit foro projectus; cujus utique degradatio celebranda eſt ſeculari poteſtate præſente, ac prænuntiandum eſt ei, cum fuerit celebranda, ut in ſuum forum accipiat degradatum, & ſic intelligitur tradi Curiæ ſeculari; pro quo tamen Eccleſia debet efficaciter intercedere ut citra mortis periculum citra eum ſententiam moderetur. Pro illo verò falſario ſcelerato, quem ad mandatum noſtrum capi feciſti, hoc tibi duximus conſulendum; ut in perpetuum carcerem ad agendam pœnitentiam ipſum includas, pane doloris & aqua anguſtiæ ſuſtentandum, ut commiſſa defleat & flenda ulteriùs non committat. Datum Laterani XIV. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno undecimo.

AVRIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 158. De jure patronatus. *Cap.* Poſtulaſti. *De jure patron.*

POſtulaſti per ſedem apoſtolicam edoceri ut cùm rectores parrochialium Eccleſiarum quandoque quoſdam præſentent ad ſuarum Eccleſiarum titulos ordinandos, utrum electio talium ad ipſos rectores pertineat vel etiam ad patronos, & ſi in iis patronorum non eſt requirendus aſſenſus, utrum jus illis ſalvum remaneat eligendi, ut cùm ipſas Eccleſias vacare contigent, intitulari hujuſmodi non ſint aliis præferendi. Ad quod fraternitati tuæ breviter reſpondemus, quòd per intitulationem hujuſmodi nullum patronis præjudicinm generatur quin poſſint alios ad ipſas Eccleſias, cùm vacaverint, præſentare, niſi de patronorum proceſſerit aſſenſu. Datum Laterani III. Idus Februarij, pontificatus noſtri anno undecimo.

VNIVERSIS EPISCOPIS per Angliam conſtitutis.

Epiſt. 159. Commiſſio adverſùs eos qui non ſervarunt interdictum. *Vide Matth. Paris ad an. 1209 & ſuprà epiſt. 101. 114.*

CVm Ciſtercienſis ordinis monaſteria per Angliam conſtituta interdictum eccleſiaſticum pro negotio Cantuarienſis Eccleſiæ auctoritate noſtra generaliter promulgatum incepiſſent arctè ſervare, poſtmodum quædam eorum, ſicut accepimus, appellationis prætextu quam occaſione privilegiorum ſuorum interpoſuiſſe dicuntur, ipſum non ſolùm quoad eorundem privilegiorum indulta temerè violarunt, verùm etiam in campanis ſonantibus ac boantibus cantilenis, apertis januis, & ad communionem aliis invitatis, ſolemniùs præſumpſerunt ſolito celebrare. Licèt igitur tantam præſumptionis auda-

ciam de viris religioſis credere vix poſſimus, quia tamen, ſi verum eſt quod aſſeritur, non ſine gravi jactura libertatis eccleſiaſticæ debilitari poſſet per illud nervus canonicæ diſciplinæ, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus ſuper hoc inquiraris diligentiſſimè veritatem, & Abbates ſive Priores monaſteriorum illorum quę taliter inveneriris celebraſſe ſuſpenſos ad præſentiam noſtram ad ſatisfaciendum de tanto contemptu ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo per cenſuram eccleſiaſticam accedere compellatis, monaſteria ipſa ſimili cenſura cogentes ut ſecundùm mandatum venerabilium fratrum noſtrorum Londonienſis Epiſcopi & coexecutorum ſuorum inviolabiliter prælibatum interdictum obſervent, nonobſtante quolibet privilegio, cùm nec poſſit mandato apoſtolicæ auctoritatis obſtare, qua ſemper ſalva hujuſmodi privilegia conceduntur. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum ea nihilominus exequantur &c. Datum Laterani I x. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno undecimo.

Vide ſuprà epiſt. 141. 214. & infrà lib. 12. epiſt. 9.

ABBATI CISTERCIENSI, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 160. De eadem re. Videaſiſ. ſuper.

GRave gerimus & indignum quòd cùm monaſteria tui ordinis per Angliam conſtitutâ interdictum eccleſiaſticum &c. *ut in alia uſque* canonicæ diſciplinæ, venerabilibus fratribus noſtris Epiſcopis per Angliam conſtituris diſtrictè dedimus in præceptis ut ſuper hoc inquirant diligentiſſimè veritatem, & Abbates ſive Priores monaſteriorum illorum, quæ taliter invenerint celebraſſe, ſuſpenſos &c. *uſque* per cenſuram eccleſiaſticam venire compellant, monaſteria ipſa ſimili cenſura cogentes ut ſecundùm mandatum venerabilium fratrum noſtrorum Londonienſis Epiſcopi & coexecutorum ſuorum &c. *ut in alia uſque* conceduntur. Quia verò tanto reputamus indignius hoc à Ciſtercienſi ordine ſuſtinere quanto minùs apoſtolica ſedes & nos meruimus apud illum ut pro gratia nobis injuriam & contemptum rependeret pro honore, propter quod, niſi rationabilem animi noſtri motum ille zelus ferventiſſimæ caritatis quem circa te alioſque religioſos ejuſdem ordinis gerimus temperaret, hujuſmodi remeritatis actores graviori curaviſſemus animadverſione punire, diſcretionem tuam monemus attentiùs & hor[..]mur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus ſuper eo dolens & mœrens quòd ex tuo videtur hortatu tantus proveniſſe contemptus, quandoquidem, ſicut ipſe nobis per tuas dudum litteras intimaſti, & nos per noſtras ſuper hoc familiari ratiocinatione jurgavimus, appellandi cauſas & audaciam celebrandi conſultus conſulentibus ſuggeſſiſti, eum de mandaro quod ſuperiùs eſt expreſſum accipias intellectum ut ſic alios tui ordinis à ſimili culpa præſerves ne pœnam ſimilem ſeu forſan graviorem illa quæ nunc iſtis infligitur ad ipſos contingat extendi; quia profectò ſi ſecùs, quod non credimus, attentares, caput & membra, juxta quod hoc vel illa peccaſſent, caſtigatione debita puniremus. Datum Laterani I x. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno undecimo.

MELDENSI ELECTO, ET Abbati ſanctæ Genovefæ, & Guillelmo Archidiacono Pariſienſi.

Epiſt. 161. De electione Epiſcopi Virdunenſis.

DIlectus filius magiſter Herbertus Virdunenſis Canonicus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd necato dudum in armis Epiſcopo Virdunenſi, Decanus & Capitulum Virdunenſis Eccleſiæ foraneorum & quorundam reſidentium quoque fratrum, qui ſtudiorum vel aliis neceſſariis cauſis aberant, captantes, ut videbatur, abſentiam, octavum diem ſepulturæ Pontificis interempti ad eligendum ſibi paſtorem præproperè ſtatuerunt; in quo videlicet die idem magiſter caſu non vocatus interfuit; eoque cum aliis ingreſſo Capitulum, Decanus primo verbo ad electionem ſpectante dixit ſe ac alios in Primicerium conſenſiſſe, continuòque in aure Archidiaconi ſecretò ſuſurrans ſermonem iteravit conſimilem, quibuſdam ſubjungendo dicentibus id quod ille dixerar verum eſſe. Cùmque protinus Primicerium ipſum pro perſolvendis debitis prædeceſſoris ſui rogare cœpiſſent, magiſter memoratus admirans ſi adeo proceſſum fuiſſet ab eis, inquit Decano non eſſe ita præcipitanter ſed cum diligenti deliberatione ante nominationem ſuper electione tractandum, Cancellario reſpondenre quòd de ipſo jam antea pertractarant. Ad hæc igitur ipſe magiſter facti novitate permotus ſurrexit, & accedens propiùs auctoritate cœpit apoſtolica prohibere ne quid contra canonicam formam fieret, appellare intendens & appellationis cauſas nihilominus aſſignare. Plurimi autem audito quòd auctoritatem apoſtolicam no-

minaſſet, conſurgentes circumdederunt eundem, & conclamantes improbè cum clamante, loquentis interrupere ſermonem, volentemque intermiſſa verba reſumere, confuſi clamoris fremitu prohibebant audiri, ac demum jurgatum graviter ut taceret, & ſuperpellicio tractum fortiter, ad ſedem propriam redire fecerunt. Qui tandem viſo quòd Primicerius idem ſurgens pavimento procubuit, quaſi electionis ſuæ gratias redditurus, iterum proclamavit in continenti ſe offerens paratum oſtendere quare idem Primicerius eligi non deberet, appellans ad nos, & proximò tunc futuras octavas omnium ſanctorum terminum appellationi proſequendæ præfigens. At illi eum, ſicut & priùs, clamore vincentes, Primicerium ipſum in epiſcopali cathedra nihilominus poſuerunt. Quod cùm ad notitiam quatuor concanonicorum qui ſtudebant Pariſius perveniſſet, tres eorum præfato adhæſere magiſtro; quorum duo ad Virdunenſem Eccleſiam redeuntes, pro ſe ac tertio contradicere curaverunt; qui etiam acceptis litteris ejuſdem tertij concanonici ac prædicti magiſtri factum continentibus & inhibentibus cum appellationis objectu ne talis confirmaretur electus, ad Treverenſem Archiepiſcopum acceſſere; in cujus præſentia cùm confirmationem electionis hujuſmodi ſtuduiſſent prudenter & fideliter impedire, multorum demum devicti precibus in illam conſenſiſſe dicuntur, quamquam poſtea cum ipſis & ſex aliis ſæpedictus magiſter coram eodem Archiepiſcopo conſtitutus, unà cum eis pariter interdixerit ne ad conſecrationem procederet impendendam, ſuper quinque articulis ad noſtram audientiam appellando, quatuor in factum & uno in perſonam expreſſis, primo videlicet quòd ad faciendam electionem abſentes legitimè non fuere vocati, ſecundò quòd ſuper ipſius tractatu deliberatio debita non proceſſit, tertiò quòd eidem magiſtro audientia cum debita tranquillitate fuerat denegata, quartò quòd poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam proceſſum fuerat in negotio, quintò autem quòd litteraturæ defectum dicebant eundem Primicerium ſuſtinere, aſſerentes inſuper electionem ipſius ex multis aliis fuiſſe ſuſpectam. Super quibus omnibus licèt idem magiſter cum ſociis ſuis & rationes & canones allegaſſet, ac tam præſentatoribus quàm conſecratoribus necnon etiam conſecrando appellationem innovando pluries inhibuerit ne ad conſecrationem procedere attentarent, illi tamen nihilominus proceſſerunt. Unde cum ſociis ſuis ſupplicabat humiliter ut quod ſic illicitè factum fuerat in irritum revocantes, eos quoque per quos fuerat attentatum debita dignaremur pœna punire, ac præcipere nihilominus de aliis quæ duxerint proponenda veritatem inquiri. Ceterùm dilectus filius R. procurator partis adverſæ propoſuit è contrario quòd cùm Decanus & Canonici Virdunenſes à civibus ſuis eſſent de civitate propria pro Eccleſiæ libertate depulſi, omniſque ipſorum ſubſtantia devorata, mortuo demum Epiſcopo memorato tutum convenerunt in locum, & non ſolùm ſeditiones civiles, verùm etiam hoſtilia bella penſantes, ut in utriſque ſibi ſalubriter in paſtoris ſubſtitutione conſulerent, inducias à civibus petere decreverunt, quatinus ad eligendum ſibi Pontificem in ſuum poſſent Capitulum convenire. Cùmque breves eis induciæ conceſſæ fuerint difficulter ab illis, diem electioni faciendæ unanimiter præfixerunt, infra quem vocatis omnibus concanonicis qui vel debuerunt vocari vel vocari commodè potuere, de perſona eligenda in Choro & Capitulo deliberarunt ac ſollicitè tractaverunt. Præfixa itaque die convenientibus univerſis qui vocati venire voluerunt in unum, Decanus, qui medio tempore diligentiam maximam adhibuerat in perſcrutandis voluntatibus & intentionibus ſingulorum, de communi aſſenſu ad petitionem totius Capituli præfatum Primicerium, virum integræ famæ, nobilem ac facundum, in temporalibus providum, & in ſpiritualibus ſufficienter inſtructum, eo modo quo decuit nominavit & in paſtorem elegit, conſentientibus univerſis qui aderant, prædicto magiſtro duntaxat excepto, qui non erat de reſidentibus in Eccleſia, ſed foraneus, nec aliquam rationabilem cauſam ſui diſſenſus oſtendit. Cùmque prænominato Archiepiſcopo electionem ipſius confirmandam præſentaſſent ex more, die demum confirmationis ipſius contradixerunt quidam; ſed poſtmodum conſentientes in ipſum, ſimul cum aliis petierunt ut idem Archiepiſcopus electionem confirmaret prædictam & diem conſecrationi præfigeret impendendæ. Quapropter Archiepiſcopus de prudentum conſilio electionem confirmavit eandem, & diem conſecrationi præfixit, in qua denique ſæpedictus magiſter & quidam alij qui priùs in electionem conſenſerant, ac duo alij qui con-

querebantur ſe non fuiſſe vocatos, conſecrationem impedire moliti ſunt, rationes quaſdam, diligenter quidem, ſed non efficaciter proponendo, quibus demum Archiepiſcopus ipſe pro frivolis reputatis, de conſilio Epiſcoporum, Abbatum, & juriſperitorum præfatum electum in Epiſcopum conſecravit, ipſo magiſtro cum ſuis à præſentia ejus contumaciter recedente. Vnde procurator jamdictus ſupplicíter poſtulabat ut quod circa electionem & conſecrationem memorati Epiſcopi nitebatur aſtruere canonicè factum eſſe, ratum dignaremur habere; præſertim cùm etſi non eminentis litteraturæ, competentis tamen eſſe aſſeveraret eundem, & Eccleſiam Virdunenſem in multis jam ſub ejus regimine profeciſſe. Quia igitur nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus habentes præ oculis ſolum Deum, vocatis qui fuerint evocandi, inquiratis ſuper iis diligentiſſimè veritatem, & uſque ad calculum diffinitivæ ſententiæ ſublato appellationis obſtaculo procedentes, cauſam ſufficienter inſtructam nobis remittere procuretis, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent; ita quòd ſi dictus Epiſcopus maluerit ad præſentiam noſtram in propria perſona venire, ſuper litteraturæ duntaxat articulo, cùm per examinationem præſentem ſatis nobis valeat de ipſa liquere, minimè procedatis. Alioquin de ipſa diligenter examinantes eundem, quod inveneritis ſimili modo ad noſtram præſentiam tranſmittatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam ceſſante appellatione cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes iis exequendis &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno undecimo.

CYNTHIO TITVLI SANCTI Laurentij in Lucina Presbytero Cardinali, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 261. Reſpondet ad ejus conſulta. Cap. Officij. De elect.

OFficij tui laudabilem exequeris actionem cùm ſuper illis de quibus dubitas per nos poſtulas edoceri. Sanè nobis tuis litteris intimaſti quòd cùm monaſterium quoddam poſſeſſionibus convenienter ditatum, ſed poſitum in medio nationis pravæ & perverſæ paſtore careret, monachi de electione Abbatis tractantes neceſſarium duxerint perſonam eligere aliquam cujus potentia valeret à perſecutoribus liberari, cùmque non poſſent ſui ordinis idoneam invenire perſonam, in quendam virum nobilem oculos direxerunt, per quem meliùs poterat defenſari, & conſilio quorundam juriſperitorum adierunt patrem ipſius, humiliter poſtulantes quòd filium ſuum induceret ut habitum ſuſciperet monachalem, nullam patri de ipſius promotione fiduciam tribuentes, & pater ad hoc induxit filium diſcretum, providum, litteratum, & viginti quinque annorum ætatis; qui monachus eſt effectus, nulla ſpe, ut aſſerit, de ſublimatione tributa, ſed die in quo monachus eſt effectus, fuit in Abbatem electus; cujus electio fuit per dilectum filium noſtrum G. de Lab. Subdiaconum noſtrum rectorem Meſſanæ, apoſtolicæ ſedis Legatum, qui in omnibus prædictis interfuit, confirmata. Cùm autem idem ſit paratus purgare ſe quia nulla fuit ad hoc ambitione inductus, per litteras noſtras poſtulas edoceri utrum dictus Legatus potuit hujuſmodi electionem confirmare vel diſpenſare ut quod factum eſt ſtare poſſit, & utrum electione rite caſſata, iterum valeat eligi in Abbatem. Nos autem conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd licèt ex his quæ in continenti ſubſecuta ſunt oſtendatur quòd talis taliter eligi non poſſit in Abbatem, maximè cùm ex eo quòd antequam eſſet diſcipulus voluit eſſe magiſter, electionem illam irritam eſſe decernimus & inanem. Verùm poſtquam fuerit in regula competenter inſtructus, ſi urgens neceſſitas & evidens utilitas ipſius monaſterij poſtulaverit, purgatione recepta poterit in Abbatem aſſumi, ne monaſterium opprimatur incurſibus malignorum.

Secundò quæſiſti, cùm quis in teſtamento relinquit Epiſcopo propriam portionem, & alia multa monaſteriis vel Eccleſiis aliiſque dimittit, utrum Epiſcopus ex illis legitimam poſſit petere portionem, adiciens an cùm aliquis ex teſtamento in fraudem modicum conſtituerit mortuarium & alia dimiſerit pro anima ſua plura, nihilominus poſſit Epiſcopus exigere portionem de aliis à canone conſtitutam. Nos autem ſuper iis conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi portionem illam cum conditione legavit Epiſcopo ut eſſet ea ſola contentus, & eam Epiſcopus acceptavit, quia per hoc aliis renuntiaſſe videtur, de ceteris non poterit exigere portionem. Quòd ſi eam ipſi *Cap. Officij. De teſtam.*

abſolutè reliquit, portionem ſibi debitam poterit nihilominus de ceteris vendicare. Si verò conſtiterit quòd in fraudem modicum conſtituit mortuarium, ut in ceteris Epiſcopus portione debita fraudaretur, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, Epiſcopus portionem ex illis poterit exigere à canone conſtitutam, ſalvis indulgentiis Pontificum Romanorum quæ quibuſdam regularibus ſunt conceſſæ.

Cap Requiſiſti. De teſtam. Vide infrà lib. 12. epiſt. 58.

Requiſiſti de his quæ teſtator pro anima ſua legat in ultima voluntate, qualiter ſint inter Epiſcopum & Eccleſias dividenda. Et quidem regulariter verum eſt quòd Epiſcopus debet de his ſecundùm diverſas conſuetudines tertiam vel quartam portionem habere. Sed conſiderandum eſt diligenter utrum teſtator leget hoc modo, *Relinquo*, inquit, *iſtud Epiſcopo*, an, *Relinquo iſtud Eccleſiæ*, vel, *Relinquo iſtud Epiſcopo & Eccleſiæ*, an, *Relinquo iſtud Epiſcopo, & relinquo illud Eccleſiæ*. In primo caſu diſtinguendum eſt utrum relinquatur illud Epiſcopo ab extraneo, an propinquo. Si ab extraneo, generaliter verum eſt quòd præſumitur eſſe relictum intuitu Eccleſiæ, non perſonæ. Vnde cathedralis Eccleſia canonicam de illo poteſt petere portionem; quemadmodum Epiſcopo competit ſua portio, ſi aliquid ipſi Eccleſiæ relinquatur. Et hoc utique verum eſt, niſi teſtator exprimat quòd velit illud eſſe tantùm Epiſcopi, non Eccleſiæ. In quo caſu ſervanda eſt diſpoſitio teſtatoris. Secùs autem ſi exprimat quòd velit illud eſſe tantùm Eccleſiæ, non * Epiſcopi: quia privata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem conſtitutionem canonis immutare. Nec eſt contrarium quod in canone legitur, videlicet quòd Pontifices quibus ab extraneis aliquid aut cum Eccleſia aut ſequeſtratum dimittitur aut donatur, (quia ille qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis, probatur offerre) non quaſi ſuum proprium, ſed quaſi dimiſſum Eccleſiæ, inter facultates Eccleſiæ computabunt: quoniam hoc eſt verum cùm teſtator ita ſequeſtratim legat illud Epiſcopo quòd non exprimit utrum velit ad Epiſcopum tantùm & non ad Eccleſiam pertinere. Si verò relinquatur illud Epiſcopo à propinquo, præſumitur eſſe relictum, non intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ, niſi fortè contrarium probaretur; & de iſto nihil poteſt Eccleſia petere in vita ejus. Quòd ſi relinquitur Epiſcopo & Eccleſiæ, de illo canonica inter ipſos eſt diviſio facienda. Si verò iſtud Epiſcopo & illud Eccleſiæ relinquatur, ſive æqualia ſive inæqualia ſint relicta, reducenda ſunt ad diviſionem canonicam inter Epiſcopum & Eccleſiam cathedralem, niſi ambo velint eſſe teſtatoris diſpoſitione contenti; quam propter ultimæ voluntatis favorem ſatis decens eſt obſervari ubi neque fraus intervenit neque dolus, nec quiſquam nimiùm defraudatur debita portione. Secùs eſt autem ſi aliquid legetur Epiſcopo & aliquid capellis vel monaſteriis aut aliis piis locis. Nam in hoc caſu quod legatur Epiſcopo, ejus eſt præcipuum cum Eccleſia cathedrali, quemadmodum ſi cuilibet alij legaretur, & de iis quæ illis legantur portionem canonicam nihilominus obtinebit: quoniam non eſt tanta communio inter Epiſcopum & capellas vel monaſteria ſeu alia pia loca quanta eſt inter ipſum & Eccleſiam cathedralem, cui eſt ſpirituali conjugio copulatus. Vnde quæ adquirit Epiſcopus, non illis, ſed iſti tantùm adquirit. Illud autem eſt generaliter obſervandum circa eum qui poteſt proprium poſſidere prælationem vel adminiſtrationem Eccleſiæ non habentem, quòd ſi ei aliquid ſpecialiter relinquatur, non ſolùm à propinquo, verùm etiam ab extraneo, intelligitur eſſe relictum, non intuitu Eccleſiæ, ſed perſonæ, niſi probatio in contrarium appareret. Et idcirco de illo non Epiſcopus nec Eccleſia poteſt in vita ejus ſibi aliquid vendicare. Et hoc intelligitur eſſe verum cùm fraus minimè procuratur; quæ ſi detecta fuerit, patrocinari non debet.

** Cod. Andeg. Epiſcopo relictum*

22. q. 3. cap. Pontifices.

Cap. 9. de pœnit.

Significaſti præterea, quandam mulierem in pœnitẽtia fuiſſe confeſſam quod timens ne viri poſſeſſio devolveretur ad alios, inducta cujuſdam conſilio veneficæ mulieris quarundam herbarum quotidie ſuccum potabat, & ſic ejus venter intumuit, & inde gravidam ſe oſtendens, tandem ſibi partũ ſuppoſuit alienum; timenſque maritum, non vult facinus ipſi detegere, qui prolem credit ſine dubitatione qualibet eſſe ſuam. Quoniam igitur per noſtras poſtulas literas edoceri utrum ei, hac fraude durante, ſit pœnitentia injungenda, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſicut mulieri quæ ignorante marito de adulterio prolem ſuſcepit, quamvis id viro ſuo timeat confiteri, non eſt pœnitentia deneganda, ita nec illi debet pœnitentia denegari, maximè ſi per alios intelligas alienos, ad quos timeat poſſeſſionem viri devolvi, ſed competens ſatisfactio per diſcretum ſacerdotem ei debet injungi. *Et infrà.* Poſtremò

quæſiſti

Cap 24 de ſent. & excom.

quæſiſti utrum is qui propter plures exceſſus à pluribus prælatis jus in ipſum habentibus excommunicationis eſt vinculo innodatus, & uni prælatorum de uno tantùm ſatisfacere vult exceſſu, ab eo ſit abſolvendus de quo ſatisfacere vult eidem, & cùm de alio non ſatisfecerit, alij abſolutus valeat nuntiari. Quia verò ſuper hoc inter ſcholaſticos diverſæ ſunt ſententiæ diverſorum, nos ad præſens nulli præjudicare volentes, id ſolummodo tibi ſuper hoc articulo reſpondemus, quòd ſupprimenti veritatem abſolutio ſubrepta non prodeſt, & veritatem intelligens, abſolutionem hujuſmodi exhibere non debet.

Hæc epiſtola mutila eſt in regeſto, ubi duo capita deſunt quæ nos reduximus ex antiquis collectionibus decretalium iſtius noſtri Pontificis, primum videlicet & tertium. Nam illa ita incipit in regeſto. *Officij &c. Et infrà. Secundò quæſiſti.* Deinde poſt vocem *conceſſa*, in qua definit ſecundum capitulum, legitur, *Et infrà.* Et ſtatim ſcribitur: *Significaſti præterea quandam mulierem.* Nos voces illas, *Et infrà*, ſuſtulimus, & capita quæ deerant repoſuimus. Supereſt capitulum quintum, cujus loco in regeſto poſitum eſt, *Et infrà.* Verùm reperire illud non potuimus in libris decretalium.

ARCHIEPISCOPO ET Magiſtro Gernando Canonico Magdeburgenſibus.

Epiſt. 163. De electione Abbatiſſæ Heriſienſis. Cap. Cùm dilecta. *De reſcriptis.*

CVm dilecta in Chriſto filia R. Cuſtos Heriſienſis Eccleſiæ ac Volpertus Clericus procurator G. monialis olim ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & ſuper electionibus celebratis de Coſtode ac moniale jamdictis litigaſſent aliquandiu coram nobis, nos iis diligenter auditis quæ tam à procuratore ipſo fuere propoſita quàm Cuſtode, Helervvardenſi & Hergenſi Abbatibus ac Præpoſito Geiſmarienſi dedimus in mandatis ut quicquid factum fuerat ſuper monialis electione jamdictæ, auctoritate noſtra ſuffulti, nullius contradictione vel appellatione obſtante, denuntiarent irritum & inane, ac ſuper ipſius electione Cuſtodis veritate diligentiùs inquiſita, ſi electionem ipſius canonicam & perſonam idoneam invenirent, ipſam auctoritate apoſtolica confirmarent, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Verùm cùm ipſa Cuſtos mandatum hujuſmodi judicibus præſentaſſet, quod de præfata moniali factum fuerat denuntiaverunt irritum & inane. Quæ cùm nollet dimittere abbatiam, judices ipſi excommunicationis eam vinculo innodantes, mandaverunt eandem arctiùs evitari; ſed ipſa cum electricibus ſuis poſt aliquot dies ſuper electione ſua per nuntium appellavit. Iudices autem appellationi nullatenus deferentes, præſertim cùm de noſtro expreſſo mandato fuiſſet ejus electio irritata & appellatio eſſet in litteris noſtris inhibita, citato Heriſienſi conventu, de ipſius electione Cuſtodis, prout ipſis injunctum fuerat, inquirere ſtuduerunt. Cùmque ipſius electionem inveniſſent canonicam idoneamque perſonam, habito prudentum conſilio electionem confirmantes ipſius, abbatiam Heriſienſem auctoritate noſtra per diffinitivam ſententiam adjudicaverunt eidem. Et licèt diœceſanus Epiſcopus appellarit & inhibuerit Heriſienſi conventui ne illi tamquam Abbatiſſæ præſumerent obedire, ipſi tamen eam in corporalem ejuſdem abbatiæ poſſeſſionem cum omni manſuetudine induxerunt, à qua per . . fratrem monialis prædictæ ac fautores ipſius per violentiam eſt ejecta, & præter alia mala quæ ibidem fuere nequiter perpetrata per illos, dictam R. coëgerunt ſacramento firmare ut uſque ad feſtum beati Martini tunc proximè futurum Heriſienſem Eccleſiam non intraret nec etiam domo ſimplici vel quod ibidem obtinebat ſtipendio uteretur. Portò cùm dicta R. ſuper iis & aliis graviter vexaretur, ad noſtram duxit præſentiam recurrendum, memorata G. moniali ſimiliter veniente. Cùmque ſuper iis ipſa R. propoſuerit quæſtionem, & poſtulaverit confirmari proceſſum judicum prædictorum & ut ſatisfieret ſibi de damnis & injuriis irrogatis, dicta G. propoſuit ex adverſo quòd cùm electa fuerit in Heriſienſis Eccleſiæ Abbatiſſam à majori & ſaniori parte conventus, & ejus electio per diœceſanum fuerit Epiſcopum confirmata, ipſa Cuſtos ad Abbatem de Conradeſburch & ejus conjudices litteras impetravit. Ad quorum præſentiam cùm ipſa G. citata veniret & oſtenderet ſe ſpoliatam fuiſſe ipſius occaſione Cuſtodis, ſententiam ab ipſis judicibus reputavit ſe illi nullatenus reſpondere teneri niſi foret primitus reſtituta. ſed ipſa Cuſtos ab eadem ſententia provocando, appellationem ſuam eſt perſonaliter proſecuta. Ceterùm cùm ipſa G. ad hoc tantùm procuratorem tranſmiſerit ut eadem confirmaretur ſententia, procurator ipſius mandati fines excedens paſſus eſt obtinere Cuſtodem quod voluit contra ipſam, & ad ſupradictos judices litteras reportavit;

quorum unus excommunicationis ſententiæ ſubjacebat, prout litteræ venerabilis fratris noſtri Maguntinenſis Archiepiſcopi nobis exhibitæ continebant, cum quo alter eorum, abſente tertio, in omnibus inordinatè proceſſit, & licèt tam ipſa quàm Heriſienſe Capitulum pro diverſis gravaminibus appellarint, ipſi tamen nihilominus procedentes, eandem Cuſtodem per Albertum familiarem ipſius, qui, ſicut ex eiſdem litteris memorati Archiepiſcopi probabatur, vinculo erat excommunicationis aſtrictus, & B. Plebanum in corporalem fecerunt poſſeſſionem induci. Ad probandū verò quod procurator jamdictus mandatum tale receperit, ut videlicet appellationem interpoſitam proſequi procuraret, teſtes coram auditore ſibi dato produxit. Sed è contrà reſponſum eſt quòd etſi teſtes illi mandatum tale probaſſent, per hoc tamen nullatenus eſt oſtenſum quin aliud recepiſſet, & ideo cùm eſſet pro ſententia præſumendum, præſertim cùm fuiſſet à nobis cum maturitate conſilij promulgata, manifeſtè intelligi poterat quòd ſuper principali negotio procurator prædictus mandatum receperat generale; ſicut eadem Cuſtos per teſtem unicum, quem produxit, pleniùs oſtendebat. Nos autem his & aliis intellectis quæ fuerunt ab utraque parte propoſita, præfatam G. monialem ab adminiſtratione ipſius abbatiæ ſententialiter duximus removendam, dilectis filiis Scholaſtico Hildeſemenſi, Cuſtodi & Scholaſtico Mindenſibus dantes noſtris litteris in præceptis ut ad ipſam Eccleſiam perſonaliter accedentes, abbatiæ adminiſtrationem ejuſdem alij perſonæ idoneæ committere procurarent, cui ad opus Eccleſiæ fieret hinc inde reſignatio ſubtractorum, ipſi verò interim de confirmationis ſententia, quæ ſuper electione Cuſtodis lata erat à delegatis judicibus, cognoſcentes, ſicut juſtum eſſet, confirmarent vel infirmarent eandem; ita videlicet quòd ſi pro eo quòd unus ex judicibus delegatis, qui eandem ſententiam tulerant, excommunicationis eſſet vinculo publicè innodatus quando ſententia lata fuit, ſicut per Metropolitani litteras monſtrabatur, aut ex alia cauſa ipſam conſtaret ſententiam infirmandam, ea caſſata, cognoſcerent iterum de ipſius electione Cuſtodis, & quæ circa factum fuiſſent propoſita vel perſonam pleniùs audientes, ipſam, ſi fuiſſet inventa canonica, confirmarent, alioquin ea penitùs infirmata, darent ſororibus facultatem liberam eligendi, & quam in Abbatiſſam ſibi ducerent regulariter eligendam, ejus electionem ſublato appellationis obſtaculo confirmarent, ac præfatæ Cuſtodi de bonis Eccleſiæ facerent in expenſis legitimis provideri; contradictores nihilominus vel rebelles ut à ſua temeritate deſiſterent per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes. Teſtes etiam qui nominati eſſent, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraherent, per diſtrictionem eandem ceſſante appellatione cogerent veritati teſtimonium perhibere. Ipſi verò judices tam Cuſtodem ipſam quàm conventum Heriſienſis Eccleſiæ ad ſuam præſentiam evocantes, dilationis eis terminum indulſerunt; ſed dilatione pendente, Præpoſita Heriſienſis cum complicibus ſuis Abbati de Reinvehuſen, Præpoſito de Nova Eccleſia, & Plebano de Eſchenshuſeim noſtras litteras præſentavit, in quibus eiſdem judicibus mandabatur ut ſupradicta Cuſtos quædam ipſius Eccleſiæ ornamenta, cuſtodiæ quoque proventus ad uſum Eccleſiæ pertinentes, & redditus de Meinchſern, qui debebant ſororum neceſſitatibus miniſtrari, ac quædam alia de præbendis earum, quæ per quoſdam prædones malitiosè ſubtraxerat & ipſa pro ſuæ voluntatis arbitrio detinebat, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota juſtitia mediante reſtituere cogeretur; quarum auctoritate Cuſtos ipſa citata, cùm ſtatuto ſibi die non poſſet coram judicibus comparere, ipſi poſt appellationem à Lamberto Clerico interpoſitam pro parte Cuſtodis ejuſdem, in ipſam excommunicationis ſententiam protulerunt. Et licèt eodem die procurator ipſius comparuerit coram eis, & eandem excommunicationis ſententiam, utpote minùs rationabiliter latam, peteret relaxari, cùm in nullo penitùs audiretur, appellationem à prædicto Lamberto Clerico interpoſitam ratam habuit, & receſſit. Ipſi verò appellationi minimè deferentes receperunt teſtes à Præpoſitæ ac complicum ejus parte productos, & eorum depoſitionibus in ipſius Cuſtodis abſentia publicatis, ipſam cum complicibus ſuis ad reſtitutionem centum quinquaginta marcarum & de furto ac ſacrilegio nihilominus condemnarunt, excommunicationis ſententiæ ſupponentes eaſdem. Poſtmodum autem cùm procurator Cuſtodis ipſius prædictorum Scholaſtici Mindenſis & conjudicum ſuorum conſpectui ſe ſtatuto termino præſentaſſet pro eadem Cuſtode in judicio proceſſu-

tus, iidem judices aſſerentes quòd cùm præfata Cuſtos excommunicata eſſet à judicibus memoratis, ſicut ipſa non poterat agere, ſic nec ejus debebat procurator audiri, eum ab agendo per ſententiam repulerunt. Procurator autem ex adverſo reſpondit quòd talis excommunicationis ſententia ſibi nocere non poterat vel Cuſtodi, cùm per legirimæ appellationis obſtaculum, quæ ſententiam ipſam præceſſerat, de jure fuerit impedita. Cùmque judices ipſi, allegationem hujuſmodi frivolam reputantes, nollent de appellatione cognoſcere, procurator jamdictus ad ſedem apoſtolicam appellavit; ſed ipſi appellationi deferre nolentes, teſtes quos pars altera producere voluit ad probandum quòd unus ex delegatis judicibus qui ſententiam tulerant pro Cuſtode tunc excommunicatus erat cùm pro ea confirmationis ſententia lata fuit, ea occaſione ſumpta quòd quidam ex ipſis teſtibus à remotis partibus venerant, receperunt. Propter quod quædam ſorores Heriſienſes pro ſe ac prædicta Cuſtode ad ſedem apoſtolicam provocarunt. Qui appellationem interpoſitam contemnentes, G. monialem ab adminiſtratiooe Heriſienſis Eccleſiæ removerunr, ipſam ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitæ committentes, aliquas perſonas idoneas in ſuum adjutorium recepturæ. Iidem quoque judices articulum de reſignatione ſubtractorum intermittentes, qui primò fuerat in mandato noſtrarum literarum inſertus, teſtes ſuper alio articulo receperunt, quia videlicet ab Abbate prædicto & conjudicibus ſuis legitimè olim fuerat provocarum, eò quòd reſcripti noſtri copiam partibus facere noluerunt. Qui recepros teſtes ſuper præmiſſis articulis poſtmodum publicantes, confirmationis ſententiam pro ſæpedicta Cuſtode latam penitùs infirmarunt; ac de ipſius electione nihilominus inquirentes, tanquam celebratam minùs canonicè caſſaverunt, conceſſa ſororibus eligendi libera facultate. Quæ convenientes in unum ſæpedictam G. monialem unanimiter elegerunt; cujus electionem dicti judices confirmantes, abbatiæ poſſeſſionem & cathedram ſolemniter aſſignarunt eidem, ſupradictam Cuſtodem & fautrices ejus excommunicaras publicè nunciando. Subſequenter autem ij qui ſuper articulo prænotato, de reſignatione ſcilicet ſubtractorum, auditores fuerant à prædictis judicibus deputati, recipientes teſtes à prædictæ Præpoſitæ ac ſuarum complicum parte productos, depoſitiones ipſorum ſub ſigillis propriis intercluſas eiſdem judicibus tranſmiſerunt. Verùm cùm Cuſtos ipſa iter arripuiſſet ad ſedem apoſtolicam veniendi, memorati judices noluerunt dicta teſtium publicare, ad noſtram præſentiam eadem ſub ſigillis ſuis deſtinantes incluſa. Nos igitur hæc & alia quæ tam Cuſtos prædicta quàm I. Clericus, qui pro eodem negotio venerat contra ipſam, nuper apud ſedem apoſtolicam conſtituti proponere voluerunt, & acta judicum ab eiſdem nobis exhibita diligentiùs attendentes, deprehendimus manifeſtè prædictas litteras ad memoratum Abbatem de Reioeshuſers & ſuos conjudicees impetratas per ſubreptionem obtentas, cùm in eis illius articuli, videlicet de ſubtractorum reſignatione, fuerit præter noſtram conſcientiam cognitio demandata, qui litteris fuerat inſertus prioribus, de quibus in ſecundis litteris mentio aliqua non fiebat. Et ideo quod ipſarum litterarum occaſione dinoſcirur attentatum, penitùs duximus irritandum. Dictum inſuper Scholaſticum Hildeſemenſem & conjudices ſuos invenimus minùs providè proceſſiſſe: quia cùm in noſtris litteris eiſdem principaliter mandaretur ut ad prædictam Eccleſiam perſonaliter accedentes, perſonæ idoneæ adminiſtrationem committerent abbatiæ, cui ad opus ejuſdem abbariæ fieret hinc inde reſignatio ſubtractorum, ipſi formam mandati apoſtolici tranſponentes, illo capitulo prætermiſſo, de aliis articulis inordinatè plurimùm cognoverunt. propter quod proceſſum ipſorum, contra noſtri formam reſcripti ac juris ordinem attentatum, irritum decrevimus & inanem, præſentium vobis auctoritate in virtute ſpiritus ſancti diſtrictè præcipiendo mandantes quatinus convenientes in loco competenti & tuto, G. A. & quibuſdam aliis ejuſdem Eccleſiæ ſororibus, ſicut juſtum fuerit, reſtitutis, & forma mandati noſtri exacta diligentia obſervata, in negorio ipſo juxta teoorem præcedentium litterarum appellatione remota ratione prævia procedatis, ita quòd per veſtram ſollicitudinem circumſpectam ſaltem hac vice negotio tamdiu prorogato finis debitus imponatur. Quia verò propter cauſam iſtam diutiùs jam protractam Heriſienſis Eccleſia graves dinoſcitur ſuſtinuiſſe jacturas, volumus & mandamus ut tu, frater Archiepiſcope, in expenſis propriis cognitioni cauſæ ſtudeas intereſſe.

ARCHIEPISCOPO ET MAIORIS monaſterij & ſancti Iuliani Abbatibus Turonenſibus.

Epiſt. 164. Committitur eis cauſa de ſuccentoria Pictavenſi. Cap. Inter dilectos. de exceſſ. Prælator.

INter dilectos filios Bocardum & Petrum Coëth Canonicos Pictavenſes ſuper ſuccentoria Pictavenſis Eccleſiæ quæſtione ſuborta, eorum utroque firmiter aſſerente ſuccentoriam ipſam ſe per Pictavenſem Cantorem, ad quem ejus donatio pertinebat, canonicè aſſecutum, prædictus Bocardus propter hoc ad ſedem apoſtolicam veniens, coram dilecto filio noſtro Guala ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, quem ſibi & procuratori prædicti Petri dedimus auditorem, affirmans ſibi ſuccentoriam ipſam canonicè fuiſſe collatam, adjecit quòd etſi Cantor eam memorato Petro alias canonicè contuliſſet, donatio tamen ipſa propter indignitatem perſonæ conſequi non debebat effectum, cùm idem Petrus eſſet publicus aleator & uſurarius manifeſtus. Licèt autem poſt altercationes multas, non ſolùm ad hoc, ſed etiam ad principale probandum præfatus Bocardus induxerit quoſdam teſtes, quia tamen tam ipſe quàm pars adverſa ſuper principali & incidentibus plures teſtes producere intendebat, dilectis filiis Decano & Cantori ſanctæ Radegundis Pictavenſis & Toarcenſi Decano cauſam ipſam commiſimus fine canonico terminandam, atteſtationes prædictas eis ſub bulla noſtra tranſmittentes incluſas. Coram quibus poſtea partibus conſtitutis, cùm jamdictus Bocardus teſtes ſuos recipi poſtularet, fuit ex adverſo reſponſum quòd non erat aliquatenus audiendus, utpote qui per dilectos filios Archipreſbyterum, magiſtrum ſcholarum, & Magiſtrum P. Parvum Canonicum Bituricenſes, judices delegatos à nobis, ſententia erat excommunicationis adſtrictus pro eo quòd ad mandatum eorum * Hugonem Clericum in Canonicum Fayenſem admittere recuſabat. Cùmque poſtmodum idem Bocardus ſuper abſolutione ſua litteras eorundem judicum præſentaſſet, adverſa pars eas cœpit arguere falſitatis, eò quòd clauſula finalis earum tam in incauſti colore quàm in litterarum forma à ſcriptura reliqua diſcordabat, allegans eundem B. tamquam reum criminis falſitatis ab intentione ſua penitùs repellendum. Porrò poſt contentiones multiplices & diverſas, judices ipſi de voluntate partium teſtes tam ſuper principali quàm incidentibus receperunt. Sed eodem B. poſtmodum ad noſtram audientiam appellante, judices ipſi partes cum atteſtationibus & actis judicij ſigillis propriis conſignatis ad noſtram præſentiam remiſerunt. Partes itaque propter hoc nuper apud ſedem apoſtolicam conſtitutæ, coram dilecto filio noſtro Cynthio tituli ſancti Laurentij in Lucina Preſbytero Cardinali, quem ipſis deputavimus auditorem, aliquandiu litigarunt: qui cùm nobis quæ audierat fideliter retuliſſet, nos uniuſque partis atteſtationibus diligenter inſpectis, invenimus evidenter eſſe probatum eundem Petrum publicum aleatorem eſſe ac uſurarium manifeſtum, utpote qui undecim denarios pro duodecim publicè mutuarat in ludo. Vnde licèt ad palliandum tantæ præſumptionis exceſſum propoſuerit idem Petrus quòd hoc fecerat juxta Gallorum conſuetudinem Clericorum, ſecundùm quam ferè Clerici univerſi mutuant ſic frequenter & ludunt, nos tamen, qui ex officij noſtri debito peſtes hujuſmodi extirpare proponimus, atque ludos voluptuoſos, occaſione quorum ſub quadam curialitatis imagine ad diſſolutionis malitiam devenitur, penitùs improbamus, excuſationem prædictam, quæ per pravam conſuetudinem, quæ dicenda eſt corruptela potiùs, palliatur, frivolam reputantes, cùm in illis magis plectibilis ſit offenſa per quos ad excuſandas excuſationes in culpis delinquendi auctoritas uſurpatur, quod circa eundem Petrum de ſuccentoria prædicta factum eſſe dinoſcitur, propter indignitatem ac vilitatem ipſius duximus irritandum, cùm perſonis vilibus & indignis portæ dignitatis patere non debeant juxta legitimas ſanctiones. Præterea contra præfatum Bocardum fuit manifeſtè probatum quòd de conſcientia judicum prædictorum Bituricenſium ultima clauſula inſerta non fuerat litteris eorundem, ſicut in ipſorum depoſitionibus exprimitur evidenter. Robertus quoque Diaconus ad hoc probandum teſtis inductus illud idem depoſuit & adjecit, quòd cùm deberet eaſdem litteras ſigillare, illas diligenter inſpexit, nec eandem clauſulam appoſitam tunc invenit. Vnde pars altera proponebat quòd cùm prædictus B. ſcienter uſus fuerit litteris ſic falſatis, debebat meritò tamquam falſarius omnino repelli. Verùm nos attendentes quòd etſi conſtaret evidentiſſimè quòd dicta clauſula litteris illis fuiſſet appoſita præter conſcientiam judicum prædictorum, quia tamen nobis fides facta non fuit quòd dictus B. illam clauſulam appoſuerit vel procuraverit ut ab

* Vide ſuprà epiſt. 45.

alio poneretur, vel etiam quòd ſcienter uſus fuerit litteris ſic falſatis, ab hujuſmodi falſitatis objectu eundem duximus abſolvendum; maximè cùm poſtquam hoc ſibi objectum fuit, prætermiſerit penitùs uti eis. Ad hæc, per teſtes Bocardi ſuper principali negotio productos fuit ſatis ſufficienter oſtenſum quòd quinta feria &, ut loquamur expreſſiùs, die Iovis poſt feſtivitatem ſancti Michaelis, biennio jam elapſo, ſuccentoria ſibi conceſſa fuerat ſupradicta; ſed per confeſſionem ejuſdem apparuit quòd idem feſtum eodem anno die Iovis fuerat celebratum, ſicque fuit per conſequentiam comprobatum quòd octavo die poſt feſtum ipſum eidem B. dicta donatio facta fuit. Ceterùm per ſex teſtes, Cantorem ſcilicet, Oliverium, W. Gerru, R. Agnellum, I. Marinum, P. de Marcai, quos ſupradictus P. ad probandum quòd donatio ſibi facta præceſſerat introduxit, extitit manifeſtè probatum quòd anteriori tempore ſibi fuerat ſuccentoria ſæpedicta collata, cùm Oliverius, W. & I. manifeſtè dicant quòd ſecunda vel tertia, & Cantor quòd tertia vel quarta die poſt dictum feſtum, & P. quòd in hebdomada poſt idem feſtum eidem Petro donatio facta fuit. Verùm per teſtes quos Bocardus ad reprobationem teſtium jamdictorum induxit, Oliverius & Willelmus fuerunt tamquam manifeſti fornicarij reprobati. Cantor quoque per multos teſtes convincitur eſſe perjurus; quia cùm juratus dixerit quòd Bocardo ſuccentoriam nunquam dederat ſupradictam, per multos teſtes probatum eſt ex adverſo quòd ipſis præſentibus Cantor inveſtivit eundem. Inſuper R. Agnellus nihil depoſuiſſe dinoſcitur ſuper negotio principali, licèt pars Petri dicens ipſum amphibologicè fuiſſe locutum oſtendere niſa fuerit quòd idem teſtis ſuper principail dixerit illud idem quod Oliverius & Willelmus. Duo verò reſidui, ſcilicet I. Marinus & P. de Marcai, remanſerunt qui nequiverunt rationabiliter reprobari; quia licèt dixerit pars Bocardi quòd ipſius P. teſtimonio fides habenda non erat, quoniam in cauſa Petri fuerat procurator, quod ex eo nitebatur aſtruere quia teſtes ejuſdem Bocardi dixerant quòd idem I. litteras Petri portaverat, quæſierat teſtes, & quædam hujuſmodi fecerat, quia tamen nobis non conſtitit quòd ejuſdem P. fuerit procurator, ejus teſtimonio fidem cenſuimus adhibendam. Sed & illud frivolum reputavimus quod propoſuit eadem pars Bocardi, videlicet quia cùm Petrus de Marcai dixerit quòd in hebdomada poſt prædictum feſtum ſæpedicto Petro donatio facta fuit, innuitur quòd donationem ipſius B. quæ octavo die poſt idem feſtum facta fuerat, eadem Petri donatio minimè præceſſiſſet. Nam cùm hebdomada vel ſeptimana nequaquam ultra diem ſeptimum extendatur, apparet quia donatio quæ facta fuerat in hebdomada vel etiam ſeptimana, citeriori utique tempore fuit facta quàm illa quæ facta fuit poſtmodum in octavo. Cùm igitur per depoſitiones ſaltem duorum teſtium, qui nullatenus reprobati fuerunt, nobis conſtiterit evidenter quòd conceſſio Petro facta præceſſerit, quamquam propter indignitatem ejuſdem P. meruerit reprobari, conceſſionem Bocardo factam irritam decrevimus & inanem. Quia verò Cantor, ad quem ipſius ſuccentoriæ donatio ſpectare proponitur, ut de ipſius perjurio taceamus, adeo inconſtanter ſe habuit in hoc facto ut, ſicut præmiſſum eſt, prima donatione non reprobara ſecundam facere attentarit, & dignum ſit ut in eo quis puniatur in quo viſus eſt deliquiſſe, in hoc ejus duximus varietatis inconſtantiam puniendam ut concedendi ſuccentoriam ipſam hac vice nullam habeat facultatem, præſentium vobis auctoritate mandantes quatinus eandem auctoritate noſtra ſuffulti ſublato appellationis obſtaculo perſonæ idoneæ aſſignetis, contradictores &c.

PARISIENSI ET TRECENSI Epiſcopis, & Abbati ſanctæ Genovefæ Pariſienſis.

CVm olim dilecti filij Abbas & conventus Virziliacenſes ſua nobis conqueſtione monſtraſſent quòd nobilis vir Petrus Comes Autiſſiodorenſis quoddam ſtagnum, molendinum, & domum in terra eorum conſtruere nitebatur in ipſorum præjudicium & gravamen, venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilecto filio Theſaurario Nivernenſi commiſimus cauſam ipſam; in quorum præſentia partibus conſtituris, ſicut per litteras eorundem accepimus, lite ſuper petitionibus Eccleſiæ conteſtata, receptis utrinque teſtibus, & atteſtationibus publicatis, cùm ſuper dictis teſtium inter partes fuiſſet poſtmodum diſputatum, tandem pars Comitis propoſuit coram eis quòd de damnis in nemoribus & rebus aliis datis, ſuper quibus teſtes deponere videbantur, cognoſcere non de-

Epiſt. 165. De cauſa monaſterij Vezeliac. contra Comitem Antiſſiodorenſẽ. *Cap.* Cùm olim. *De off. jud. delegati.*

bebant, cùm in reſcripto noſtro nulla de damnis mentio haberetur, adiciens quòd res illæ ſuper quibus quæſtio agebatur de feudo erant nobilis viri Ducis Burgundiæ, ſicut idem Dux in patentibus litteris fatebatur, & ideo ſuper illis ad dominum feudi potiùs quàm ad dictos fuerat judices recurrendum. Ad quod fuit ex adverſo reſponſum, quòd ſi non expreſſè, tacitè tamen de damnis datis in noſtris litteris mentio habebatur, cùm nomen gravaminis eſſet litteris ipſis inſertum, propter quod de ipſis cognoſcere poterant; ſaltem tamquam de acceſſoriis ſeu appendiciis negotij principalis. Item cùm ſuper omnibus articulis de quibus teſtes depoſuerant lis fuiſſet ſolemniter conteſtata, de ipſis cognoſcere ac pronuntiare judices tenebantur. Sed & ſuper exceptione feudi ſerò nimis, utpote poſt teſtium publicationem, objecta, audiendum non eſſe Comitem aſſerebat. Ad hæc pars Comitis replicavit quòd etſi ſuper damnis à procuratore lis fuerit conteſtata, ei tamen ex hoc non poterat præjudicium generari, cùm ad hoc procurator datus non fuerit, ſed ad illam duntaxat cauſam quæ fuerar in litteris commiſſionis expreſſa, ſuper caſtro videlicet, ſtagno, & molendino; ad hoc parte altera reſpondente quòd procuratoris factum * ulteriùs impugnare non portat, quod uſque poſt publicationem teſtium minimè duxerat revocandum. Iudices autem ſuper hinc inde propoſitis habito conſilio diſcretorum interlocuti ſunt quòd ſuper damnis datis à Comite ad eos cognitio pertinebat. Quo audito Comes ad appellationis beneficium convolavit. Vnde licèt ipſum judices evocatum & nec per ſe nec reſponſalem idoneum comparentem excommunicationis vinculo aſtrinxiſſent, eo tamen in contumacia perdurante, cauſam eandem cum atteſtationibus fideliter conſignatis ad noſtram præſentiam remiſerunt. Porrò procuratoribus utriuſque partis propter hoc apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, procurator monaſterij propoſuit coram nobis quòd cùm villa de Vetenedo Virziliacenſi & ſancti Germani Antiſſiodorenſis monaſteriis ſit communis, ita quòd terragium, ſpanagium, albergariam; cenſum, tertias, laudas, vendas, & retentionem habeant in eadem, prædictus Comes, qui nihil aliud quàm duos denarios annuatim à quolibet ruſtico cuſtodiæ ſeu ſalvamenti nomine percipere conſuevit, nunc in ipſa jnrisdictionem ſibi contra juſtitiam uſurpando, ab unoquoque villano quinque ſolidos extorquet in quodam loco ejuſdem villæ poſt inhibitionem tam ſibi quàm Hoſpitalariis factam, qui locum ipſum in cenſiva monaſterij obtinebant, ab eis per commutationem recepto, caſtrum, ſtagnum, & molendinum ædificando in ipſorum præjudicium & gravamen, in nemoribus, lapidibus, & rebus aliis gravibus damnis datis. Propter quod ædificia ſupradicta, utpote poſt inhibitionem & nuntiationem extructa, idem procurator petiit demoliri, & compelli Comitem ſupradictum à Virziliacenſis monaſterij ſuper hoc moleſtatione ceſſare, ſuper damnis datis eidem compenſationem congruam exhibendo. Procurator verò Comitis allegavit quòd cùm in prædicto loco de Vetenedo ſuæ juriſdictioni ſubjecto perpetrarentur ſæpiſſime homicidia & rapinæ, ipſe volens tot & tantis obviare periculis, quandam domum in ſolo quod ab Hoſpitalariis per commutationem acceperat, ubi domum fortem olim extitiſſe didicerat, ad tranſeuntium ſecuritatem conſtruxit, quodam ſtagno & molendino ad opus cuſtodum ipſius domus ædificatis ibidem. Verùm Abbas & conventus prædicti falsò dicentes ſe ſuper hoc prægravari, litteras ad prædictos judices impetrarunt; & cùm ipſis in præſentia judicum obtulerit dictus Comes quòd ſi qua damna probarent ſe ob illa ædificia pertuliſſe, non ſolum in ſimplum ſed duplum ipſis damna eadem reſarciret, ipſi tam hoc verbum quàm etiam alias pacis ſpecies penitùs reſpuerunt. Cùm autem per judices fuerit in eadem cauſa uſque ad teſtium publicationem proceſſum, quoniam atteſtationibus publicatis apparuit eos ſuper multis depoſuiſſe articulis ſuper quibus lis conteſtata non fuerar, pars Comitis allegavit quòd judices ſuper illis cognoſcere non valebant. Vnde judicibus ſe de damnis datis cognoſcere ac pronuntiare poſſe interloquentibus, ad noſtram fuit audientiam provocatum. Nos autem auditis iis & aliis quæ procuratores proponere curaverunt, & atteſtationibus uniuſque partis diligenter inſpectis, intelleximus pro monaſterio eſſe probatum in ſupradicta villa tetragium, ſpanagium, albergaria, cenſus, tertias, laudas, vendas, ac retentiones ad prædicta monaſteria pertinere, ac ſtagnum & calceria ſupradicta partim in proprietate Virziliacenſis cœnobij, & partim in ipſius & ſancti Germani cenſiva fuiſſe conſtructa. Item quòd Hoſpitalariis, qui pro prædicto loco annuum

* Comes

cenſum monaſteriis exolvebant, ne locum ipſum, cenſivam videlicet monaſteriorum, transferrent in Comitem, & Comiti ne cenſivam ipſam reciperet, prohibitio facta fuit. Pro parte verò Comitis videbatur eſſe probatum quòd juſtitia nemoris ſupra furtalitia eſt ipſius, & quòd abſque cujuſquam injuria dictus Comes ad albergagium homioum ipſius villæ poteſt concedere nemus ipſum, quòdque Comes ipſe juſtitiam haber in villa, & pro ſalvamento de qualiber domo villæ duos denarios recipere conſuevit. Irem quòd in pratis Hoſpitalariorum eſt fortalitia ipſa fundata, & quòd quicuoque aliquid habet ad cenſum, illud ſalvo cenſu pureſt vendere cui vulr. Rurſus quòd in eadem villa olim fuerat domus fortis clauſa palitiis & foſſatis. Quia verò ſuper damnis datis antequam lis fuerit conteſtata nequaquam ad dictos judices cognitio pertinebat, cùm in reſcripto noſtro nulla de ipſis mentio haberetur, nec ad ipſos potuerit juriſdictio prorogari, cùm procurator ad illa intelligatur ſolummodo conſtitutus quæ in commiſſionis litteris inveniuntur expreſſa, & poſtquam Comes publicatis atteſtationibus intellexit ſuper damnis illis fuiſſe depoſitum, prutinus contradixit, nos eoſdem judices protinus pronuntiavimus minùs juſtè interlocutos fuiſſe ac ſæpedictum Comitem, qui ob hoc ad appellationis beneficium convolavit, excommunicationis ſententia non fuiſſe ligatum. Cererùm quia ex procuratoris ejuſdem Comitis confeſſione didicimus poſt nuntiationem novi operis ſibi factam ſupradicta fortalitia, ſtagnum, & molendinum ædificaſſe, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus utramque partem ad compoſitionem amicabilem faciendam, quam utrique neceſſariam credimus, moneatis prudenter & efficaciter inducatis. Quòd ſi forſitan infra menſem poſtquam à vobis fuerint diligenter admoniti veſtris acquieſcere monitis non curarint, vos auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ſententiam proferatis quam ſub bulla noſtra vobis mittimus intercluſam, facientes eam per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani anno duodecimo.

Epiſt. 166. Teſtes quomodo recipiantur. Cap Quoniam. *Vt lite non conteſtata.*

QVoniam frequenter in dubium revocatur à multis an lite non conteſtata teſtes recipi valeant, auctoritate præſentium duximus declarandum regulariter verum eſſe quòd lite non conteſtata non eſt ad receptiooem teſtium procedendum, niſi fortè de morte teſtium timeatur vel abſentia diuturna. in quibus caſibus cùm civiliter eſt ageodum, ne veritas occulretur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, ſenes & valitudinarij & alij teſtes de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, etiam lite oon conteſtata ſunt procul dubio admittendi, ſive pars conventa ſit contumax, ſive ſit abſens abſque malitia, ut conveniri non poſſit. Sed ſi actor non convenerit adverſarium infra annum ex quo poterit conveniri, vel ſaltem receptiooem hujuſmodi teſtium non denuntiaverit illi, atteſtationes ſic receptæ non valeant, ne fortè hoc procuret in fraudem ut proceſſu temporis exceptiones legitimæ ad repellendum teſtes vel aliæ locum habere non poſſint. Porrò ſpeciales cauſæ poſſunt occurrere in quibus caſualiter eſſet aliud obſervandum; ut verbi gratia, ſi ſuper alicujus electione vel copula maritali quæſtio moveatur. Tuoc etenim, ne propter longam moram in ſpiritualibus vel temporalibus patiatur Eccleſia læſionem, vel viro ſeu mulieri fornicationis occaſio præbeatur, maximè cùm propinquitatis gradus opponitur divina lege prohibitus, in hujuſmodi caſibus teſtes ſunt meritò admittendi, ſi videlicet contumax apparuerit is in quem fuerit actio dirigenda, ſive quia peremptoria citatione recepta venire contemnit, ſive quia malitioſè ſe ipſum occultat, ſive quòd impedit ne poſſit ad eum citatio pervenire. Si verò aliter abſens fuerit & agatur de ſpirituali conjugio inter Prælatum & Eccleſiam jam contracto, electione maximè confirmata, illud in hoc articulo volumus obſervari quod ſuper expectatiooe talium perſonarum in ſacris eſt canonibus diffinitum. Quòd ſi forſan agatur de ſpirituali conjugio contrahendo, is qui eſt in Prælatum electus, per ſpatium ſex menſium expectetur, niſi penſatis negotij circumſtantiis per ſuperioris providentiam magis vel minùs fuerit expectandus. Si autem de carnali conjugio ſit agendum, tamdiu alteruter conjugum expectetur donec de ipſius obitu veriſimiliter præſumatur: quia cùm ſine culpa ſit abſens, ut ſi captivitate vel ægritudine aut alio juſto impedimento forſitan teneatur, aut etiam ex propria ſed non malitioſa voluntare in remotis partibus moram faciat, ut de facili vel in brevi citari non poſſit, ei quidem præjudicari non debet; cùm habeat forſan excep-

tiones legitimas ad intentionem contrariam elidendam; eo neqnaquam obſtante quòd de lapſu carnis poſſet opponi, quoniam in conjugio mnlti caſus occurrunt in quibus conjuges ſine culpa, ſed non ſine cauſa, continere coguntur. Sunt & alij caſus ſimilirer ſpeciales, quos alibi nos meminimus diſtinxiſſe, in quibus abſque litis conteſtatione legitimè poſſunt teſtes produci, ut quando exceſſuum inquiſitio vel teſtium publicatio imminet facienda. In aliis verò caſibus prudenter eſt attendendum utrum contumax actione reali vel perſonali conveniatur. Si reali, mittendus eſt utique actor in rei peritæ poſſeſſionem, ut rædio affectus reus veniat reſponſurus. Quòd ſi venerit infra annum, judicio ſiſti præſtita cautione, ac exhibita ſatisfactione congrua expenſarum, poſſeſſionem recuperet. Quòd ſi cautionem offerre neglexerit infra annum, actor poſt annum verus conſtituetur poſſeſſor, ſuper proprietate duntaxat adverſæ parti defenſione legitimè reſervata. Quòd ſi ſuper rebus immobilibus quiſquam conveniatur, qui eas nomine poſſidet alieno, debet ſtatim in judicio dominum nominare, certo dierum ſpatio à judice finiendo, eoque ad ejus notitiam perducendo; ut vel ipſe veniens, vel idoneum dirigens reſponſalem, actoris intentionem excipiat. Si verò poſt tempus indultum quod diſpoſitum eſt noluerit adimplere, tamquam lite quæ ingeritur ex eo die quo poſſeſſor ad judicium vocatus eſt ad interrumpendam præſcriptionem longi temporis conteſtata, dominum poſſeſſionis judex edictis legitimis evocabit, & tunc ipſo in eadem voluntate manente, negotium ſummatim examinans, in poſſeſſionem ipſarum rerum actorem mittere non tardabit, omni allegatione abſenti ſuper principali quæſtione ſervata. Si autem perſonali actione conveniatur, vel mittendus eſt actor in poſſeſſionem mobilium bonorum ipſius vel immobilium, ſi mobilia fortè non babeat, pro modo debiti declarati, vel in contumacem eſt eccleſiaſtica ſententia proferenda; ita videlicet quòd alterutra pœna, quæ magis timeri debeat, judex à principio ſit contentus, ad alteram nibilominus proceſſurus, ſi hoc meruerit protervitas contumacis; qui veniens infra annum, vel poſt annum etiam, audietur juxta diſtinctionem in alio caſu ſuperiùs annotatam.

FERRARIENSI EPISCOPO.

Epiſt 167. Reſpondetur ad ejus conſulta. Cap. Reſponſo. De ſent. & excomm.

RESponſo noſtro poſtulas edoceri an cùm Ferrarienſes cives excommnnicationis & interdicti ſententiis ſint ligati; liceat tibi viros & mulieres ſemel in hebdomada vel in menſe apud aliquam Eccleſiam convocare, quibus prædices verbum Dei, & eoſdem ad correctionem inducas. Super quo fraternirati tuæ talirer reſpondemus, quòd ſine ſcrupulo conſcientiæ boc facere poteris cùm videris expedire, dummodo contra formam interdicti nullum eis divinum officium celebretur. Prærerea quæſiviſti, cùm Ferrarienſis civitas interdicto ſit & excommunicationi ſuppoſita, & ideo ſint ibidem, præter bapriſma parvulorum & pœnitentiam morientium, univerſa ſacramenta eccleſiaſtica interdicta, an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus conſignare. Super quo taliter tibi duximus reſpondendum, quia ſicut baptizari poſſunt pueri, ſic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te poſſunt ſacro chriſmate deliniri.

EPISCOPO SANCTI ANDREÆ, & Abbati de Berbort, T. Priori, R. Archidiacono, & magiſtro L. Officiali ſancti Andreæ.

Epiſt. 168.

CVm dilecti filij Abbas & Canonici de Cambuskinel Abbarem & monachos de Dunfermelin dioceſis ſancti Andreæ coram venerabili fratre noſtro Dublinenſi Epiſcopo & dilectis filiis de Cupre & de Scona Abbatibus dioceſis ſancti Andreæ ſuper quibuſdam decimis ad Eccleſiam ſuam de Egres ſpectantibus & damnis & injuriis irrogatis auctoritate litterarum noſtrarum traxiſſent in cauſam, & ipſi eoſdem Abbatem & Canonicos ex delegatione noſtra coram dilectis filiis Priore ſanctæ crucis & Decano de Tinihec ejuſdem dioceſis ad te, fili Officialis, ſuper capella de Nipaſt & decimis ad eandem ſpectantibus conveniſſent, utraque pars &c. *ut ſuprà lib.* x. *epiſt.* xxxi.

Epiſt. 169. Reſpondet conſultationi cujuſdam. Cap. Inquiſitioni. De ſent. excomm.

INquiſitioni tuæ breviter reſpondentes credimus diſtinguendum utrum alter conjugum pro certo ſciat impedimentum conjugij, propter quod ſine mortali peccato non poſſit carnale commercium exercere, quamvis illud apud Eccleſiam probare non poſſit, an impedimentum hujuſmodi non ſciat pro certo, ſed credat. In primo itaque caſu potiùs debet excommunicationis ſententiam humiliter ſuſtinere

quàm

quàm per carnale commercium peccatum operari mortale. In ſecundo verò caſu diſtinguimus utrum habeat conſcientiam hujuſcemodi ex credulitate levi & temeraria, an probabili & diſcreta. Et quidem ad ſui paſtoris conſilium, conſcientia levis & temerariæ credulitatis exploſa, licitè poteſt non ſolùm reddere, ſed exigere debitum conjugale. Verùm cùm conſcientia pulſat animum ex credulitate probabili & diſcreta, quamvis non evidenti & manifeſta, debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet; ne in alterutro vel contra legem conjugij vel contra judicium conſcientiæ committat offenſam. Tu ergo ſecundùm reſponſionem prædictam ſuper illo procedas articulo de quo nos conſulere voluiſti.

FLORENTINO ET FESVLANO Epiſcopis, & Archipresbytero Piſtorienſi.

Epiſt. 270. Hoſpitale ſancti Allucij adjudicatur Hoſpitalariis. *Cap.* Inter dilectos. *De donationibus. Vide etiam cap.* Per tuas. *De arbitris.*

INter dilectos filios Hoſpitalarios ſancti ſepulchri de Piſis hoſpitalis Ieroſolymitani ex una parte ac fratres hoſpitalis ſancti Allucij quæſtione ſuborta, cùm iidem Hoſpitalarij ſuper poſſeſſorio quod ſemel & iterum, ex cauſis tamen diſſimilibus, intentarunt contrariam ſententiam reportaſſent, demum ad petitorium recurrentes per procuratorem ſuum coram dilecto filio Andrea Subdiacono & Capellano noſtro, quem ſibi & procuratori partis alterius auditorem conceſſimus, proponere curaverunt quòd cùm B quondam rector & patres ac patroni ejuſdem hoſpitalis ſancti Allucij habito communi tractatu deliberaſſent hoſpitale ipſum Hoſpitalariis ſupponere ſupradictis, commiſerunt in hoc tribus procuratoribus vices ſuas, communiter ſtatuentes ut quod per ipſos ſuper hoc fieret acceptarent. Qui poſtmodum ad prædictos Hoſpitalarios accedentes, cum eiſdem taliter ſtatuerunt, ut ad ipſum hoſpitale aliqui mitterentur qui eorum nomine reciperent aſſignationem ipſius. Cùm autem fratrem M. & B. propter hoc illuc tranſmiſiſſent, iidem in camera prædicti rectoris donationem & aſſignationem hoſpitalis prædicti tam à præfato magiſtro quàm ſupradictis procuratoribus & aliis ejuſdem domus fratribus receperunt. *Et infrà.* Procurator autem partis alterius ex adverſo reſpondit quòd prædicta donatio debebat non immeritò retractari, quoniam multis ex fratribus inconſultis à prædicto rectore ac paucioribus fratribus excommunicatis nihilominus & perjuris ac de re litigioſa & in fraudem Plebani de Piſcia, qui ſuper eodem hoſpitali moverat quæſtionem, fuerat celebrata; & hæc omnia proponebat ſufficienter eſſe probata per depoſitiones teſtium productorum. Ad hæc verò parte altera multipliciter reſpondente, hinc inde fuit aliquandiu diſceptatum. Nos igitur iis & aliis intellectis quæ coram Capellano prædicto partes proponere curaverunt, & ipſarum atteſtationibus diligenter inſpectis, attendentes quòd fratres & patroni ſancti Allucij pro ſe immo potiùs contra ſe ſuam turpitudinem allegabant, videlicet perjurium, excommunicationem, & fraudem, non utique contra ipſos, ſed ab ipſis commiſſam, & intelligentes donationem ab eis præfatis Hoſpitalariis factam puram ac ſimplicem extitiſſe, quia non deceptoribus, ſed deceptis jura ſubveniunt, unde per ea quæ ſuperiùs ſunt propoſita ſe contra factum proprium legitimè defendere non valebant, cùm & quædam ex ipſis non fuerint comprobata, de conſilio fratrum noſtrorum hoſpitale prædictum ſancti Allucij cum pertinentiis ſuis Hoſpitalariis ſancti ſepulchri adjudicare curavimus; ita quòd per hanc noſtræ diffinitionis ſententiam dioceſano Epiſcopo & Plebano de Piſcia nullum præjudicium generetur, cùm res inter alios acta noo debeat aliis præjudicium generare.

EPISCOPO PICTAVENSI.

Epiſt. 271. Reſpondet ad ejus conſulta. *Cap.* Licet undique. *De offic. jud. deleg.*

LIcèt undique confluentium negotiorum multiplicitas copioſa noſtrum animum ad varias curas impellere non deſiſtat, fraternitas tamen tua, quam ſincera complectimur in Domino caritate, ſollicitudinem ad tempus deponere compulit quam in exequendis aliis ex debito paſtoralis officij gerebamus, atque tuam dubitationem apoſtolico certificare reſponſo. Cùm igitur à nobis duxeris requirendum ſi cauſam aliquam tribus judicibus delegamus, in noſtris apponi litteris illam clauſulam facientes, *Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur*, & unus poſtquam commiſerit cuidam ex aliis vices ſuas, de medio ſit ſublatus, tertius ut ſuſpectus meritò recuſetur, an collega ſuperſtes ſuo nomine ac defuncti poſſit negotium diffinire, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi juriſdictione à ſuo ſibi collega delata eo vivente uti non cœpit, quia mandatum hujuſmodi re integra morte mandatarij expiravit, non habet ſolus officium judicandi. Si verò ante mortem illius juriſdictione uti cœperit taliter demandata, vi-

ces ſuas & illius poterit adimplere.

EPISCOPO ANTISSIODORENSI.

Epiſt. 272.

CVm in dioceſi tua &c. *ut ſuprà lib. X. epiſt. LXI.*

ZEONI TITVLI SANCTÆ crucis Presbytero Cardinali.

Epiſt. 273. De ordinando Abbate. S. Quirici. Cap. Tuam in Domino. De temp. ordinat.

TVam in Domino diligentiam commendantes, quam ſuper monaſterio ſancti Quirici reformando dinoſceris adhibere, devotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus ſi non potes eidem monaſterio de perſona idonea meliùs providere, tu monachum illum quem in litteris tuis de honeſtate ac induſtria commendaſti, per quem ſtatus ejuſdem loci creditur reformandus, nullum prorsùs habens reſpectum ad petitionem illicitam quam quidam laici faciebant, ſed ex tuæ duntaxat proviſionis officio inſtituas in Abbatem, ita videlicet quod ad ſacros ordines non aſcendat, cùm inſtante neceſſitatis articulo poſſit in Abbatem aſſumi etiam in minoribus ordinibus conſtitutus, & laici memorati non ſint conſanguinitate vel affinitate conjuncti monacho memorato, ut ex ipſorum petitione debeat contra eum aliqua ſiniſtra ſuſpicio ſuboriri.

VNIVERSIS DOCTORIBVS ſacræ paginæ, Decretorum, & liberalium Artium Pariſius commorantibus.

Epiſt. 274. Confirmatur quoddam eorũ ſtatutum. Cap. Ex litteris. De jurejur.

EX litteris veſtræ devotionis accepimus quòd cùm quidam moderni Doctores liberalium artium à majorum ſuorum veſtigiis in tribus præſertim articulis deviarent, habitu videlicet inhoneſto, in lectionum & diſputationum ordine non ſervato, & pio uſu in celebrandis exequiis decedentium Clericorum jam quaſi penitùs negligenter omiſſo, vos cupientes veſtræ conſulere honeſtati, octo ex vobis juratos ad hoc unanimiter elegiſtis, ut ſuper dictis articulis de prudentum virorum conſilio bona fide ſtatuerent quod foret expediens & honeſtum, ad illud in poſterum obſervandum vos juramento interpoſito communiter aſtringendo, excepto duntaxat magiſtro G. qui jurare renuens & formidans fidejuſſoriam pro ſe tantùm obtulit cautionem. Fuit inſuper ad cautelam à vobis fide præſtita protinus conſtitutum ut ſi quiſquam magiſtrorum adversùs alios duceret reſiſtendum, & primò, ſecundò, tertiòve commonitus infra triduum univerſitati parere contemneret magiſtrorum, ex tunc beneficio ſocietatis eorum in magiſtralibus privaretur. Et quidem hoc ultimum quidam ex vobis ſimpliciter, quidam verò niſi ſatisfaceret, & nonnulli niſi per nos ſe admitti ab aliis obtineret, ſe intellexiſſe fatentur. Cùm autem ſupradictus magiſter G. infra triduum univerſitati non paruerit requiſitus, juxta condictum veſtrum ex tunc à vobis habitus eſt excluſus: qui cùm ſatisfactioni condignæ ſe poſtmodum obtuliſſet, in quatuor veſtrum juramento interpoſito compromiſit illorum dictum pro bono pacis ſe gratum & ratum pariter habiturum. Illi verò uſi conſilio ſapientum dictum ſuum communiter promulgarunt, memorato magiſtro in virtute juramenti præſtiti prohibentes ne deinceps in licitis univerſitati reſiſteret magiſtrorum, & injungentes eidem ut tamdiu in eo ſtatu perſiſteret quo tunc erat donec per ſe vel procuratorem ſuum ſe poſſe ab aliis magiſtris admitti per ſedem apoſtolicam obtineret, ſalva in omnibus honeſtate. Vnde nobis humiliter ſupplicaſtis ut eundem magiſtrum, virum utique providum & honeſtum, qui tamquam obedientiæ filius quod ſibi prædicti quatuor injunxerunt ſuſcepit humiliter & patienter obſervat, ex benignitate apoſtolica faceremus communioni reſtitui magiſtrorum. Nos igitur ex præmiſſis intelligentes eidem magiſtro fuiſſe mandatum ut tamdiu in eo ſtatu perſiſteret quo tunc erat donec magiſtrorum communioni de mandato ſedis apoſtolicæ redderetur, & paratus ſit ſuper præmiſſis ſatisfactionem congruam exhibere, licèt fuerit conſtitutum ut ſi quis magiſtrorum adversùs alios duceret reſiſtendum, & primò, ſecundò, tertiòve commonitus infra triduum univerſitati parere contemneret magiſtrorum, ex tunc beneficio ſocietatis eorum in magiſtralibus privaretur, & ob hoc ipſe fuit eorum communione privatus, quia tamen conſtitutum non fuit ut in perpetuum hujuſmodi privatio perduraret, & tam juris canonici quàm noſtri moris exiſtat ut is qui propter contumaciam communione privatur, cùm ſatisfactionem congruam exhibuerit, reſtitutionem obtineat, univerſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatinus ſupradictum magiſtrum ſtatutis veſtris humiliter parere curantem ad communionis veſtræ conſortium in magiſtralibus admittatis.

Epiſt. 275. Litteras apoſtolicas non valere ultrà annum.

PLerunque contingit quòd aliqui contra quoſdam ſuper aliquibus rebus noſtris litteris impetratis, illis uti multo

tempore poſtponentes, tunc demum eas exhibere procurant cùm aliarum litterarum auctoritate ab eiſdem contra quos ipſi primitus litteras impetrarunt cœperint conveniri, dicentes poſteriores litteras non valere, utpote non facientes de prioribus mentionem. Cùm igitur non ſit malitiis hominum indulgeudum, præſentium auctoritate ſtatuimus quatinus ſi quis noſtras litteras impetrans, infra annum poſtquam copiam judicum habuerit, ex malitia vel negligentia poſtpoſuerit uti eis, auctoritate poſteriorum valeat conveniri, licèt in ipſis nulla de priotibus mentio habeatur.

SANCTÆ MARIÆ IN CAGIA & Vallis ſecretæ Abbatibus, & M. Canonico Remenſi.

Epiſt. 176. Committitur eis accuſatio adverſus Abbatem S. Dionyſij Remẽſis. *Cap.* Cum I. & A. *De ſentent. & re judic.*

CVm I. & A. Canonici ſancti Dionyſij Remenſis ad noſtram dudum præſentiam acceſſiſſent, ex parte quorundam Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ noſtro apoſtolatui reſerarunt quòd Abbas eorum ſuper dilapidatione, perjurio, ſimonia, & quibuſdam aliis erat multipliciter infamatus, & cùm ſuper iis & aliis cum procuratore ipſius Abbatis apud ſedem apoſtolicam aliquandiu litigaſſeot, nos poſtmodum venerabili fratri noſtro Cathalanenſi Epiſcopo & dilectis filiis Decano ſancti Quintini Noviomenſis diœceſis & magiſtro Simoni de Vallibus Canonico Laudunenſi dedimus in mandatis ut ad Eccleſiam ipſam pariter accedentes, tam in capite quàm in membris appellatione poſtpoſita corrigerent corrigenda & ſtatuerent quæ ſtatuenda viderent. *Et infrà.* Vnde judices de voluntate partium Abbate ipſo ad adminiſtrationem ſpiritualium reſtituto, quibuſdam diſcretis & fidelibus viris curam temporalium commiſerunt. Poſt hæc autem Abbatis & Canonicorum juramenta recipientes, quoſdam eorum examinaverunt eodem die, ad examinandos alios diem alium ſtatuendo; quem gratanter pars utraque recepit. Sed ſtatuto die Abbate coram eis minimè comparente, Abbas ſancti Iacobi Pruvinienſis avunculus ejus ſe cum litteris de rato patentibus præſentavit. Quo nequaquam contradicente, in examinatione ipſa judices proceſſerunt; & cùm die ſequenti parati eſſent ſententiam promulgare, procurator jamdictus litteras exhibuit coram eis, iu quibus continebatur expreſsè quoniam appellationem quam prima die interpoſuerat innovabat. Sed judices attendentes quòd idem Abbas appellationi prædictæ tacitè renuntiaverat juramentum præſtando & ipſorum judicium ſubeundo, maximè cùm appellationis obſtaculum noſtris eſſet litteris interclusum, & de ipſius Eccleſiæ lapſu irreparabili timeretur, habito virorum prudentum conſilio, memoratum Abbatem ab adminiſtratione ipſius Eccleſiæ per ſententiam removerunt, correctione membrorum dilata, quam tunc non poterant expedire; à qua ſententia tamquam iniqua procurator prædictus ad noſtram audientiam appellavit, pro eo quòd interlocuti fuerant delegati prædictis ex cauſis ab appellatione fuiſſe receſſum. Porrò præfatus Abbas & procurator Canonicorum propter hoc nuper ad ſedem apoſtolicam venientes, coram dilecto filio noſtro Iohanne ſanctæ Mariæ in via lata Diacono Cardinali, quem ipſis dedimus auditorem, idem Abbas multa propoſuit, per quæ dicebat ipſam ſententiam meritò reprobandam; tum quia litteræ illæ, quarum anctoritate judices proceſſerant, per ſuppreſſionem unitatis fuerant impetratæ, cùm Canonici per quos fuerunt obtentæ de triplici excommunicationis ſententia, qua per eum pro eo quòd aleatores erant & tabernas frequenter intrabant & inobedientes exiſtebant eidem, ligati fuerant, non fecerant mentionem; tum quia poſt appellationem ad nos interpoſitam in inquiſitione ipſa, cùm denuntiationem caritativa commonitio minimè præceſſiſſet, eo non reſtituto, & lite non conteſtata, in negotio ipſo proceſſerant; tum etiam quia juramenta conſpiratorum recipientes judices contra ipſum, depoſitionibus minimè coram partibus publicatis nec oſtenſis eidem, ad ſententiam procedere præſumpſerunt. *Et infrà.* Quia verò de conſpirationis articulo nobis non potuit fieri plena fides, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita plenius veritate, ſi vobis conſtiterit quòd illi conſpiratores fuerint quorum conſtat à judicibus juramenta recepta, & quòd hoc ipſum Abbas probare voluit coram eis, & quòd eorum dicta judices ſequuti tantummodo, cùm per alios eadem probata non eſſent, ſenternam protulerunt, vos appellatione remota irritantes proceſſum eorum, in negotio ipſo juxta præſcriptam formam in prioribus comprehenſam litteris procedatis. Si verò eos conſpiratores fuiſſe nequiverit comprobari, vel licèt de hoc conſtaret, appareat tamen illos nihil ſuper iis depoſuiſſe pro quibus idem fuit Abbas amotus, vel etiam ſi ali-

 Nn ij

qua depoſuerint ſuper iis, ea tamen per aliorum dicta fuerant ſufficienter oſtenſa, proceſſum ipſorum judicum ſublato appellationis obſtaculo confirmetis: quia licèt adversùs Abbatem non debuerint conſpiratores admitti, juramenta tamen ipſorum de veritate dicenda ſuper ſtatu ipſius domus recipi potuerunt, ut per ipſorum dicta ſuper aliis fides poſſet haberi quæ Abbatem minimè contingebant, præſertim cùm tunc probatum non eſſet eos conſpiratores fuiſſe.

CAPITVLO MESSANENSI.

Epiſt. 177. Conceditur ei ut cohabitet ſecundæ uxori, quam duxit priore vivente. Cap. Veniens. *De eo qui duxit.*

VEniens ad præſentiam noſtram G. laicus lator præſentium humili nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm olim in civitate Lemovicenſi quandam ſibi matrimonialiter copulaſſet, & per biennium cohabitaſſet eidem, ab ea demum animi levitate receſſit, cùmque per ſeculum evagando Meſſanam advenerit, ibidem M. mulierem inſciam penitùs quòd idem G. aliam haberet uxorem ſibi ſolemniter copulavit, ex qua duos filios dinoſcitur ſuſcepiſſe. Verùm cùm eidem in pœnitentia fuiſſet injunctum ut ad legitimam rediret uxorem, & ipſe propter hoc in ſuam patriam rediiſſet, uxorem ſuam inveniens carnis debita perſolviſſe, ad Meſſanenſem rediit civitatem, & ſupradictæ M. tamquam legitimæ cohabitavit uxori. Nunc autem impoſitam ſibi pro priori exceſſu pœnitentiam agens, humiliter & devotè cohabitandi eidem M. à nobis licentiam poſtulavit. Licèt autem præfatus G. vivente legitima conjuge prædictam M. ſibi copulare nequiverit in uxorem, quia tamen uxore defuncta, utpote à lege ipſius ſolutus, in eandem M. de novo potuit matrimonialiter conſentire, dummodo non præſtiterit fidem adulteræ vel machinatus non fuerit in mortem uxoris, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, eundem G. ut ſupradictæ M. affectu adhæreat conjugali, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, licentiam concedatis, non permittentes eundem ſuper hoc ab aliquibus indebitè moleſtari.

APPENDIX
LIBRI VNDECIMI.

Dilectis filiis fratribus cœnobij ſancti Proſperi ſubtus civitatem Regij conſtitutis tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 178. De confirmatione privilegiorum.

QVotiens à nobis petitur quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere ac petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Proſperi, quod ad Romanam Eccleſiam noſcitur pertinere, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri & Celeſtini prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus tenimentis & pertinentiis ſuis & cimiterio ſuo. Novem jugera terræ cum Capella ſancti Nazarij quam à quodam Præpoſito ejuſdem Eccleſiæ ſancti Proſperi infra caſtrum ejuſdem civitatis ſitæ per commutationem juſtè factam Abbas qui tunc temporis erat accepit, necnon & omnem terram illam de Corticella vel in circuitu ipſius monaſterij quæ ab Epiſcopis vel Canonicis vel à quibuſcunque fidelibus jamdicto monaſterio data eſt. Inſuper duodecim manſos in Foſſule, quatuor in Palude, quatuor in Campagnola, tres in Quingenta, unum in Curte nova, unum in Gurgo, unum in Foſſadunde, quinque in Bagnolo, & Capellam ſanctæ Muſtiolæ cum ſuis pertinentiis, unum manſum in Cruſtulo veteri, unum in vico de Sbregato, unum in magno Caſali, & Capellam ſancti Silveſtri cum dominicatu de eadem villa magni Caſalis, tres manſos in Regio & ducatu Regij, Braidam Regis & omnem terram prædicti monaſterij circa eandem civitatem ſitam, tres manſos in Rodano, tres in Marmiro-

lo, unum in Aliano, unum in Bibiano, unum in Piano, unum in Mulazano, unum in Planzo, unum in caſtro Oleriani, & curtem de Naſſeto cum Lama Praularia & campo, & rivum de Naſſeto, quæ à Karolo piiſſimo Rege per præceptum juxta fines deſignatos Regienſi Eccleſiæ data eſſe dinoſcitur, & terram quam dedit Rolandus filius Heriberti. In Mutilena quatuor manſos, cum Capella, & quandam partem caſtri. In Albinea quatuor manſos, & Capellam ſanctæ Mariæ in Piſignano, cum oliveto ſibi adjacente. In Vergnano duos manſos, & octo manſos quos dedit Ardicio filius Attonis filij Gandulphi, & Capellam ſancti Dalmatij in Medule, quam dedit Vbertus Comes, cum ſeptem manſis. Capellam ſancti Petri de Canarolo cum omnibus ſuis pertinentiis. In Spezano unum manſum, unum in Floriano, in monte Baranzonis unum, & quartam partem in Capella ſancti Martini in Revere, & quatuor partes in prædicta Revere, duas in Eccleſia ſanctæ Mariæ, unam in ſancto Florentino, unam in Sancto Laurentio, duos manſos in Pulianello, & quicquid juris intra Italicum regnum juſtè poſſidet ſeu de jure poſſidere debet. Sanè novalium veſtrorum &c. *uſque* præſumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos à ſeculo fugientes in monaſterio veſtro ad converſionem recipere & eos ſine contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem monaſterio profeſſionem &c. *uſque* retinere. Obeunte verò te Abbate &c. *uſque* eligendum. Ob reverentiam quoque beati Proſperi confeſſoris Domini, ad exemplar ejuſdem Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſtatuimus ut liceat Abbati & fratribus ipſius monaſterij, quibus idem Abbas injunxerit, dummodo ſacerdotij fungantur officio, populis undecunque ejuſdem ſanctiſſimi confeſſoris limina viſitantibus, vel ipſius terræ incolis ad eandem Eccleſiam convenientibus, ſuper ipſus ſacras reliquas Miſſarum ſolemnia publicè celebrare, dummodo non ſint excommunicati vel interdicti, ipſoſque reficere pane verbi Dei, & poſt ſolemnem & publicam confeſſionem ab eis factam, remiſſionem & benedictionem communem ſuper ipſos proferre, orationum veſtrarum aliorumque bonorum operum quæ in monaſterio veſtro jugiter fiunt eis participationem concedere, prout ipſorum devotio promeretur. Præcipimus quoque ne quis ejuſdem civitatis Epiſcopus vel Metropolitanus aut quælibet magna parvaque eccleſiaſtica ſecularisve perſona quicquam eorum quæ ſuprà taxavimus pervertere audeat, neque quavis occaſione inibi Miſſas publicas celebrare aut ordinationem aliquam, quamvis parviſſimam, ſine voluntate Abbatis & fratrum agere, aut excommunicationem contra ipſos facere, vel aliquod officium contradicere, ſed neque aliquam poteſtatem vel juriſdictionem contra ipſum venerabile cœnobium exercere præſumat, ſicut hactenus eſt obtentum. Sepulturam præterea illius loci liberam eſſe decernimus &c. *uſque* mortuorum corpora aſſumentur. Decernimus ergo ut nulli &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus à ſede apoſtolica perceptæ libertatis, biſantium unum nobis noſtriſque ſucceſſoribus ſingulis annis exolvetis. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij x. Kal. Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

CAPITVLO BIVINENSI.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, donationes & conceſſiones caſalium, videlicet ſancti Petri in Drugazzano, Balnei, Caſtelluccij, de Sclavis, caſalis Domni Leonis, caſalis ſanctæ Mariæ de Nebula, caſalis Sabuceti, & aliorum jurium ſeu libertatum quas Robertus olim Palatinus Comes Loretelli Bivinenſi fecit Eccleſiæ, cujus privilegio nobis oſtenſo plenius & apertius continetur, interveniente confirmatione dilecti Eccleſiæ filij illuſtris Siciliæ Regis Guillelmi primi typario ſuo bulla aurea ad æternam rei memoriam communita, & præterea ipſius Eccleſiæ Capitulo ſpecialiter caſale quoddam & territorium ſancti Petri de Matrice per eundem donata Comitem filium benedictum cjus ſpeciali privilegio continetur, necnon antiquas conſuetudines & jura per eundem obtenta Capitulum eo tempore cujus memoria non extabat, prout apparuit manifeſtè, ex apoſtolicæ ſedis clementia perpetuam firmitatem habere volentes, auctoritate apoſtolica confirmamus, continentiam infraſcripti privilegij, *Epiſt. 179. De confirmatione privilegiorum.*

Digitized by Google

donationes factas Capitulo, dimiſſis aliis ſuo eſſe munimine regio roboratis, de verbo ad verbum præſenti confirmationi noſtræ juſſimus inſerendam. * *ROBERTVS Dei gratia Palatinus Comes Loretelli &c.* Quæ prædicta omnia noſtra confirmatione præhabita præſentis ſcripri patrocinio communimus, ſtatueutes ut nulli omnino hominum liceat dictam Eccleſiam & Capitulum temerè perturbare ſive quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra &c. *uſque* ultioni. Cunctis autem prædictis Eccleſiæ & Capitulo ſua jura ſervantibus &c. *uſque* conſequantur. Datum Laterani per manus Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij III. Non. Februarij, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

* To. 8. Ital. ſac. pag. 164.

HVBALDO EPISCOPO Faventino.

Epiſt. 180. Transfertur ad Eccleſiam Ravennatem. *Vide ſuprà epiſt. 149.*

ECcleſia Ravennæ ſuo viduata paſtore, ſuffraganei & Capitulum ejuſdem Eccleſiæ Ravennatis convenientes ad invicem de ſubſtitutione Pontificis...... venerabilibus fratribus noſtris Iohanne Cervienſi & Alberto Saſſinare Epiſcopis, & dilectis filiis Preſbytero Iohanni & Donato Canonicis & Preſbyteris, Voberto & Marino Cantoribus ejuſdem Eccleſiæ, Bernardo ſancti Apollinaris in Claſſe & Ambroſio ſancti Apollinaris in novo Abbatibus, & Preſbytero Iohanne, ac Petro * Diacono Primicerij eligendi ſeu poſtulandi Pontificem...... præhabita diligenti.... te in Archiepiſcopum poſtularunt, nobis humiliter ſupplicantes ut poſtulationi ipſorum annuere dignaremur. Nos ergo, non ſolummodo approbantes, verùm etiam ratam habentes poſtulationem [eandem, te à vinculo quu] tenebaris Eccleſiæ Faventinæ duximus abſolvendum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus ad Eccleſiam Ravennatem accedens, circa regimen ejus inſiſtere ſtudeas ſalubriter & prudenter. Nos enim ſuffraganeis ejuſdem Eccleſiæ & clero & populo Ravennatenſi per noſtras damus litteras in mandatis ut tibi tamquam paſtori ſuo [impendant] & exhibeant reverentiam debitam & honorem. Datum Laterani Kal. Iunij, anno undecimo.

* Diaconorum primicerio

ROFFRIDO TITVLI ſanctorum Marcellini & Petri Presbytero Cardinali Abbati & Conventui Caſinenſi.

Epiſt. 181. De revocandis alienationibus.

LIcèt ex apoſtolicæ ſervitutis officio, quo generaliter ſumus ſapientibus & inſipientibus debitores, de univerſis Eccleſiis curam & ſollicitudinem gerere teneamur, ad monaſterium tamen veſtrum eò propenſiùs nos convenit aciem noſtræ proviſionis extendere quò ſpecialius juris & proprietatis apoſtolicæ ſedis exiſtit, cùm non alium ſupra ſe quàm Romanum habere Pontificem dinoſcatur. Sanè cùm ad idem monaſterium viſitationis gratia veniſſemus, inveſtigato de ſtatu ejus in interioribus & exterioribus diligenter, ab hoſpitali, veſtiario, ſacriſtia, infirmitorio, & cellario multa minùs licitè alienata comperimus; de qua ſubtractione prælibata officia detrimentum multiplex ſuſtinebant. Volentes igitur indemnitatibus monaſterij memorati paterna ſollicitudine præcavere, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus univerſa quæ ab officiis ipſis minùs licitè alienata noſcuntur, ad ea curetis in integrum revocare, illorum quibus deputata ſunt uſibus omnimodis profutura, auctoritate apoſtolica ſtatuentes ut nec tu, fili Abbas, nec tuorum quilibet ſucceſſorum de his quæ taliter revocabitis, ſeu illis quæ in præſentiarum præfata officia poſſident, alienare, diſtrahere, vel concedere præſumaris. ſalvo ſemper in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato. Ne verò hujuſmodi noſtra proviſio temeritate cujuſlibet poſſit impediri, auctoritate vobis præſentium indulgemus ut tam ea quæ ſuperiùs ſunt expreſſa quàm etiam & terratica, necnon alia quæ à monaſterio veſtro in ejus diſpendium minùs legitimè alienata vel conceſſa noſcuntur, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo legitimè revocetis ad ipſum. Decimas autem de poſſeſſionibus ad Eccleſias veſtras parochiali jure ſpectantibus, in quibus jus plenum habetis, liceat vobis nomine prædictarum Eccleſiarum exigere, ac recuſantes ſolvere, cùm tam ex veteris quàm ex novæ legis præcepto decimæ debeantur Eccleſiis, ad ſolvendum ſpirituali & temporali diſtrictione, ſi opus fuerit, coërcere, cùm utramque juriſdictionem habeatis in ipſis; ita quòd cum Clericis qui deſerviunt prædictis Eccleſiis de hujuſmodi decimis rationabiliter componans, tamquam etſi hactenus eas minimè perce-

piſſent. Ceterùm ſi tu, fili Abbas, per te aliqua de ſpectantibus ad præſcripta officia diſtraxiſti, quæ de levi fortaſſe non poſſis ſine ſcandalo vel injuſtitia revocare, volumus & jubemus ut ſecundùm æſtimationem eorum, de iis quæ ſpecialiter pertinent ad menſam Abbatis officiis tantundem aſſignes in uſus eorum liberè convertendum donec illa fuerint revocata, firmiter injungentes quatenus hoſpitalitati & eleemoſynæ pleniùs inſiſtatis, & ab iniquis & immoderatis exactionibus omnino ceſſetis, ut & pauperes Chriſti de pia ſubventione lætentur, & homines monaſterij de gravamine non triſtentur injuſto. Præterea ſupplicationibus veſtris grato condeſcendentes aſſenſu, reditum duarum librarum argenti quas apoſtolicæ ſedi venerabilis frater noſter Turritanus Archiepiſcopus ab Eccleſia ſanctæ Mariæ de Teugo exigebat, vobis in vita noſtra donamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ juſſionis, conſtitutionis, conceſſionis, & donationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum apud ſanctum Germanum VIII. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno undecimo.

DILECTIS FILIIS ROFFRIDO Abbati monaſterij ſancti Benedicti Caſinenſis ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Omnipotenti Deo, cujus melior eſt miſericordia ſuper vitas, gratias agimus copioſas, quoniam glorioſus in ſanctis ſuis atque mirabilis eſt, & virtutes ſuas ubicunque vult ineffabili bonitate demonſtrat. Ipſe quippe dignationis ſuæ potentia beatiſſimum Benedictum patrem conſtituit monachorum, ipſum monaſticæ legis latorem & operatorem eſſe diſponens, ut meritò Caſinenſe monaſterium, in quo & ſanctiſſimè vixit & glorioſiſſimè obiit, omnibus per occidentem monaſteriis dignitatis privilegio antecellat. Quoniam igitur dignum eſt ut tam celebre ac ſolemne monaſterium apoſtolica ſedes ſpecialiùs amplectatur, monaſterium ipſum ad exemplar felicis memoriæ Clementis Papæ ac prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri ac noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, in primis ſiquidem ſtatuentes ut idem monaſterium & omnia quæ ad ipſum pertinent pleno jure, quieta ſemper & ab omni jugo mortalium libera, ſub ſolius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ jure ac perpetua defenſione conſiſtant. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In primis monaſterium Domini Salvatoris poſitum ad pedem Caſini montis, monaſterium ſanctæ genitricis Dei virginis Mariæ quod vocatur Plumbarola, monaſterium ſanctæ Mariæ in Cingla, cellam ſancti Benedicti in Capua cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Angeli ad Formam cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Iohannis puellarum, ſancti Rufi, ſancti Benedicti Pizoli, ſancti Angeli ad Odaldiſcos, ſanctæ Agathæ in Averſa, ſanctæ Cæciliæ & ſancti Dimitrij in Neapoli. In civitate Beneventana Eccleſiam ſancti Benedicti ad portam Rufini, ſancti Nicolai in civitate nova, ſancti Benedicti in Pantana, ſancti Nicolai in Petrapuleema, ſancti Georgij in Fenuclo, ſancti Iohannis in Turlecuſo, ſancti Petri in Roſſano, ſancti Angeli in Capraria, ſancti Ianuarij prope Beneventum, ſancti Martini ibidem, ſancti Dionyſij in ponte, ſancti Anaſtaſij, ſanctæ Mariæ in Cannetro juxta fluvium Trinium, ſancti Benedicti & ſancti Laurentij in Salerno, ſancti Liberatoris in Marchia cum omnibus ſuis pertinentiis, ſancti Benedicti in Marſi, ſanctæ Mariæ in Luco cum pertinentiis ſuis, ſancti Coſmatis in Civitella, ſancti Angeli in Bareio cum omnibus pertinentiis ſuis, ſanctæ Mariæ ancillarum Dei in civitate Coſentina, ſancti Petri de Lacu, ſancti Petri de Avellana cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Eraſmi & ſancti Benedicti & ſanctæ Scholaſticæ & ſancti Martini in Caieta, ſancti Magni in Fundis cum cellis & pertinentiis ſuis, ſanctæ Agathæ, ſancti Benedicti, & ſancti Stephani in Tarracina, ſancti Petri in Foreſta cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Eliæ in Ambriſia, ſancti Pauli in Forella, ſanctæ Mariæ & ſancti Vincentij in Pontecurvo cum cellis & pertinentiis ſuis, ſancti Benedicti in Bagnarola, ſanctæ Mariæ & ſanctæ Luciæ in Rivo Matricio, ſancti Niculai & ſancti Petri in Caſtello, ſancti Iohannis in Catrica,

ſancti Angeli & ſancti Nicandri & ſancti Thomæ in Troia, ſancti Euſtachij in Pantaſia, ſancti Benedicti in Alarino, ſancti Benedicti in Pettinari, ſancti Pauli in Campo Marino, ſanctæ Mariæ in Caſale plano, ſanctæ Illuminatæ in caſtello Limoſano, ſanctæ Trinitatis & ſancti Georgij in Termole, ſancti Focatis in Leſina cum foce & piſcaria, ſancti Benedicti in Aſculo, ſancti Euſtachij in Petra abundanti, ſancti Euſtachij in Vipera, ſanctæ Mariæ in Barrotano, ſanctæ Scholaſticæ in Pinnis, ſancti Salvatoris in Tave, ſancti Nicolai juxta fluvium Fuſtinum in Aprutio cum pertinentiis ſuis, ſancti Iohannis ad Scurionem, ſancti Benedicti in Trunto, ſancti Benedicti in Tiſino fluvio, ſancti Apollinaris in Firmo qui dicitur ad Oplanis, ſanctæ Mariæ in Arbuſta, ſancti Marini in Saline, ſancti Angeli in Marano, & ſanctorum ſeptem fratrum, & ſancti Laurentij, ſancti Benedicti in Ripaurſa. In comitatu Aquinenſi cellam ſancti Gregorij, ſancti Maurinj, ſancti Pauli, ſancti Conſtannj, ſancti Chriſtophori, ſancti Nicolai, & ſanctæ Mariæ in Albaneto, ſancti Nicolai in Ciconio, ſancti Benedicti in Elya, ſancti Nazarij in Comino, ſancti Valentini & ſancti Martini, ſancti Vrbani, ſancti Angeli, ſancti Pauli, ſancti Felicis & ſancti Salvatoris, ſancti Angeli in Valle Luce, ſancti Michaëlis in Oliveto, ſancti Nicolai in Pica cum Capellis ſuis, ſancti Onufrij & ſanctæ Mariæ de Egitpo, ſancti Angeli in Canutio, ſancti Iohannis de Pleſclo, ſanctæ Mariæ in Verule, ſancti Petri in Eſcleta, ſanctæ Luciæ & ſancti Petri in Curuli, & ſancti Nicolai de Francavilla, ſancti Iohannis de Plantano, ſancti Silveſtri & ſancti Martini & ſanctæ Luciæ in Arpino, ſanctæ Mariæ de caſtello Zopponis, ſancti Benedicti in colle de Inſula, ſanctæ Mariæ in Vanuco, ſancti Nicolai in Turrice, ſancti Iuliani in Friſelone, ſancti Valentini in Ferentino. In Anagnia ſancti Cæſarij, ſancti Angeli in Algido, ſancti Marci in Ceſano, ſanctæ Agathæ in Tuſculano, & ſancti Hierunymi, ſancti Benedicti in Albano. In Roma monaſterium ſancti Sebaſtiani quod dicitur Palladium. In Lucano cellam ſancti Georgij, ſancti Saltatoris in Civitella. In ducatu Spoletino, ſancti Germani in Sora, ſancti Benedicti in Peſcheſana, ſancti Petri in Morinis, ſancti Angeli in Peſcocanale, ſancti Petri in Formis, ſancti Angeli in Albe, ſancti Eraſmi in Pomperamo, ſanctæ Mariæ in cellis. In Venafro, ſancti Benedicti, ſancti Nazarij, ſancti Martini in Iſſa Furca & curte, ſanctæ Mariæ in Salo, & ſancti Benedicti Piccioli. Ibidem ſancti Benedicti in Ceſinia, ſancti Iacobi de Pace, ſancti Benedicti & ſancti Leonis in Sueſſa, & curtem quæ dicitur Lauriana, & feudum quod fuit Pandulfi de Patricio, ſancti Iohannis in Curenti, ſancti Benedicti in Trano, ſanctæ Mariæ in Calvo, & ſancti Agapiti in territorio Calvi, ſancti Nazarij in Anglona, ſancti Adjutoris & ſancti Benedicti in Aliphis, ſancti Domnini in Teleſia, ſancti Martini in Vulturno, ſancti Petri in Seſto. In Amalphi, ſanctæ crucis & ſancti Nicolai, ſanctæ crucis in Serina, ſancti Marci in Carpineta, ſanctæ Mariæ in Calena, ſancti Benedicti in Trano, ſancti Benedicti in Bari, ſancti Petri imperialis in Tarento. In Calabria Eccleſiam ſanctæ Anaſtaſiæ, caſtellum Fellæ & ſancti Nicolai in Sellettano, ſanctæ Mariæ in Tropea, ſanctæ Euphemiæ in Marchia, Eccleſiam ſancti Martini in pede arcis. Item civitatem quæ dicitur ſancti Germani poſitam ad pedem ipſius montis. Pontemcurvum, & caſtellum ſancti Petri quod ab antiquis dictum eſt caſtrum Caſini. Caſtellum ſancti Angeli, Pignatarium, Teramum, Plumbarolam, Pedemonte, & villam de Pedemontis. Caſtellum ſancti Stephani, caſtellum ſancti Georgij, caſtellum ſancti Apollinaris, caſtellum ſancti Ambroſij, caſtellum ſancti Andreæ vallis frigidæ, caſtellum novum Fractæ, Eccleſiam ſancti Martini, Mirtulam cum ipſa curte quæ dicitur Caſa Furtiva, Roccam de Vandra cum omnibus pertinentiis ſuis, Sugium, Turrim à mare Iuxta fluvium Garilianum ſancti Salvatoris qui vocatur Cucuruzo, Vandram Comitaris, Vandram monaſticani, Caminum, Venturam, Torollum, Cervariam, ſanctum Victorem, ſanctum Petrum in fine; ſanctum Eliam, Vallem rotundam, Saraneſcum, caſtrum Atini cum omnibus pertinentiis ſuis, Cardetum, Aquam fundatam, Vitecoſum, caſtrum Citrariæ cum omnibus Eccleſiis & pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Martini in pede arcis. In Marchia Theatina caſtellum Saſtinianum, montem Albericæ, Mucelanum, ſanctum Quiricum cum portu Friſani, ſanctam Iuſtam. In comitatu Eſculano, caſtellum quod dicitur Octavum poſt montem Cimanum, Trivilianum, & Cavinum. In principatu caſtellum Ripæurſæ, Montembellum, Petram Fracidam. In Comino Vicum album. In territorio

Carſco-

Carſeolano caſtellum Auzicula, Piretum, Roccam incameratam, Foſſam cœcam, & Capriatam. In Amalphi Fundicum. In territorio Trojano Caſtellionem de Baruncello, ſanctam Iuſtam, villam ſancti Nicolai quæ dicitur de Gallicianis. In monte ſancti Angeli hoſpitale. In territorio Capriano gualdum de Liburia. In comitatu Tenenſi curtem ſancti Felicis cum Eccleſia ſancti Hippolyti. In comitatu Aretino monaſterium ſancti Benedicti. In territorio Piſanæ civitatis, ſancti Silveſtri & ſancti Benedicti. In Crema Eccleſiam ſancti Nicolai prope portam caſtri Martinæ in Peſulo. In regno Francorum Eccleſiam ſancti Mauri Glannofolienſis cum cellis & pertinentiis ſuis. In Sardinia inſula Eccleſiam ſanctæ Mariæ in tergo, ſancti Eliæ in monte, & ſancti Eliſæi, cum omnibus earum pertinentiis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Sabundo, & ſanctæ Mariæ de Storalbo, ſanctæ Mariæ de Tanede, ſancti Petri de Trecingle, ſancti Nicolai & ſanctæ Mariæ in Solio cum pertinentiis earum, ſancti Nicolai de Telaſa, ſancti Michaëlis in Feruziſi, ſancti Georgij in Ricello, ſancti Petri de Symbrano, ſancti Petri in Vrzi, ſancti Nicolai de Nugulbi, ſancti Iohannis & ſancti Eliæ de Sitim. In Tuſcia prope civitatem Caſtri monaſterium ſancti Columbani cum cellis & pertinentiis ſuis. Præterea patrum noſtrorum beatæ memoriæ Vrbani, Calixti, & dicti Clementis Romanorum Pontificum veſtigia ſequentes venerabile cœnobium ceteris per occidentem cœnobiis præferendum aſſerimus, & tam te quàm ſucceſſores tuos in omni conventu Epiſcoporum ſeu Principum ſuperiorem omnibus Abbatibus conſedere atque in judicio priorem ceteris veſtri ordinis juris ſententiam proferre ſancimus. Vſum quoque compagorum, chirothecarum, tunicæ, dalmaticæ, ac mitræ, virgam paſtoralem, & quotidianum uſum anuli tam tibi, fili Abbas, quàm ſucceſſoribus tuis auctoritate apoſtolica indulgemus. Sanè tam in ipſo venerabili monaſterio quàm in cellis ejus cujuſlibet Eccleſiæ Epiſcopum vel ſacerdotem præter Romanum Pontificem ditionem quamlibet aut ex communicandi aut interdicendi aut ad ſynodum provocandi præſumere prohibemus; ita ut niſi ab Abbate vel Priore loci fuerit invitatus, nec Miſſarum ſolemnia inibi audeat celebrare. Liceatque ipſius monaſterij & cellarum ejus fratribus Clericos cujuſcunque ordinis vel laicos de quocunque epiſcopatu à ſeculo fugientes & liberos & abſolutos ad converſionem venientes abſque cujuſlibet contradictione ſuſcipere. Liceat quoque abſque cujuſlibet ſecularis vel eccleſiaſticæ poteſtatis inhibitione ſubjectos monaſteriis ſuis tam monachos quàm moniales feminas judicare. Liceat etiam fratribus per cellas in civitatibus conſtitutis ad divina officia quandocunque voluerint ſigna pulſare, & januas Eccleſiæ aperire, & populum Dei tam in ipſum cœnobium quàm & in cellas ejus ad Dei verbum audiendum ingredi; & confitendi peccata ſua nullus Epiſcopus, excepto pro communi totius civitatis vel parochiæ interdicto, prohibeat. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes monachorum ſeu Clericorum à quocunque malueritis catholico accipietis Epiſcopo. Baptiſmum verò & oleum infirmorum, viſitationes in oppidis veſtris aut villis ad vos pertinentibus pleno jure per Clericos veſtros agetis. Ad perpetuum etiam hoſpitium tibi, fili Abbas, tuiſque ſucceſſoribus Palladij cellam concedimus, ut de veſtra ilhc congregatione quem volueritis ordinetis; quem ſi fortè Romano Pontifici in Abbatem promovere placuerit, omnino tamen tamquam veſtræ congregationis monachum ſub veſtra decernimus diſpoſitione perſiſtere. Redditum quoque qui ab officialibus noſtris apud Oſtiam vel Portum de navibus exigi ſolet navi veſtræ, ſi qua venerit, relaxamus. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris de collegio veſtro aut de alieno, ſi ibidem idoneus repertus non fuerit, ſecundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem conſecrandus accedat. Ad hæc, tam præſentium quàm futurorum avaritiæ ac nequitiæ obviantes, omnes omnino ſeditiones, quas lævas dicunt, ſeu direptiones in cujuſcunque morte aut electione fieri auctoritate apoſtolica interdicimus. Sepulturam ſanè loci veſtri & monaſteriorum veſtrorum liberam omninò eſſe cenſemus, ut eorum qui illic ſepeliri deliberaverint devotioni & extremæ voluntati, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva ſemper juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Præterea cùm vobis tam in capite quàm in membris ab apoſtolica ſede ſit conceſſa libera ſepultura, Alexandri, Innocentij, & dicti Clementis prædeceſſorum noſtrorum veſ-

Vide præfat ad lib. 2. Miſcellanear. noſtrorum.

tigiis inhærentes, vobis & veſtris fratribus
tam præſentibus quàm futuris duximus in-
dulgendum ut quoties pro corporibus
mortuorum in proceſſione vos exire con-
tigerit, crucem, incenſum, & aquam bene-
dictam portandi juxta morem terræ libe-
ram, nullius contradictione vel appellatio-
ne obſtante, habeatis de noſtra licentia
facultatem. Ad exemplar quoque ipſius
patris & prædeceſſoris noſtri Clementis li-
centiam concedimus tibi ac legitimis ſuc-
ceſſoribus tuis ut ſi quis ejuſdem monaſte-
rij veſtri & cellarum ejus poſſeſſiones aut
res violenter abſtulerit, poſtquam ipſo-
rum Epiſcopi à vobis tertiò invitati juſti-
tiam de his facere omnino noluerint, vos
ſuper eoſdem raptores ſecundò tertiòve
commonitos canonicam excommunicatio-
nis ſententiam proferatis. Ea verò quæ
monaſterium veſtrum à quadraginta retro
annis bona fide noſcitur pacificè poſſediſſe
vobis & eidem monaſterio auctoritate apo-
ſtolica confirmamus, ita quidem quòd ſu-
per his nullo unquam tempore impediri
debeatis vel quomodolibet moleſtari. De-
cernimus ergo ut nulli omnino hominum
liceat præfatum monaſterium temerè per-
turbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel
ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet
vexationibus fatigare; ſed illibata omnia & integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeu ſecularis perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam venire temerè tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, ac in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum apud ſanctum Germanum per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij VIII. Kalendas Auguſti, Indictione XI. incarnationis dominicæ anno MCCVIII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno undecimo.

Sequentes quoque epiſtolas, quamvis datæ non ſint anno undecimo, viſum eſt iſthic edere, quia pertinent ad cauſam de qua agitur in epiſtola LVI. *iſtius libri. Eam porrò ob cauſam addidimus etiam epiſtolas Honorij II. & III. & litteras Romani Cardinalis de compoſitione inter Epiſcopum Meldenſem & Abbatiſſam Iotrenſem; poſt quas ſequuntur rurſum aliquot epiſtolæ Innocentij III. & Alexandri III. de eodem argumento.*

PARISIENSI EPISCOPO, & Abbati Latiniacenſi.

Adverſus Abbatiſſam Iotrenſem. Vide infrà pag. 295.

CONquerente venerabili fratre noſtro Meldenſi Epiſcopo noſtris eſt auribus intimatum quòd Hugo Preſbyter ſancti Petri Iotrenſis, licèt à prædeceſſore ſuo curam ſuſceperit animarum & ei teneatur ſuper hoc reſpondere, monitus ab eo ad præſentiam ejus venire contempſerit, & audito ejus mandato ſtatim in vocem appellationis prorupit, quam, cùm ſit jam annus elapſus, non fuit per ſe vel per alium proſecutus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem Preſbyterum ut ſuper hoc ipſi Epiſcopo debitam ſatisfactionem impendat & deinceps mandatis illius obediat, ut tenetur, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Teſtes autem qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis veritati teſtimonium perhibere; nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicium facientibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non ambo iis exequendis potueritis intereſſe, tu, frater Epiſcope, ea nihilominus exequaris. Datum Laterani x. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quarto.

EISDEM.

SIcut venerabilis frater noſter Meldenſis Epiſcopus in noſtra præſentia conſtitutus ſua nobis conqueſtione monſtravit, Abbatiſſa Iotrenſis illi obedientiam quam debet impendere, Clerici etiam & homines ejuſdem villæ, ipſi velut Epiſcopo ſuo tenuunt obedire. Ne igitur, ſi eorum inobedientia remaneat incorrecta, eis incentivum pariat delinquendi, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Abbatiſſam, Clericos & laicos ſupradictos, ut ſuper hoc memorato Epiſcopo debitam ſatisfactionem impendentes, deinceps eidem ſicut Epiſcopo ſuo, prout tenentur, obedientiam exhibeant & honorem, per diſtrictionem eccleſiaſticam ſublato appellationis diffugio juſtitia mediante cogatis. Teſtes autem &c. Datum ut in alia.

DILECTIS FILIIS LONGI PONTIS Sueſſionenſis & ſancti Iuſti Belvacenſis diœceſium Abbatibus, & magiſtro G. Archidiacono Sueſſionenſi.

IN noſtra præſentia conſtitutos dilectus filius venerabilis fratris noſtri Meldenſis Epiſcopi procurator propoſuit coram nobis quòd cùm Iotrenſe monaſterium à ſuæ fundationis tempore fuerit Eccleſiæ Meldenſi ſubjectum, ita quòd Meldenſis Epiſcopus tam in benedictione & obedientia Abbatiſſæ quàm conſecratione altarium & Eccleſiarum, velatione virginum, Clericorum ordinatione, procurationibus, pœnitentiis imponendis pro majoribus criminibus, ac aliis in monaſterio ipſo & villa Iotrenſi epiſcopalem jurisdictionem conſueverit exercere, Abbatiſſa quæ monaſterio modò præeſt debitam ei obedientiam & reverentiam & procurationes quæ ipſi & prædeceſſoribus ejus fuerunt exhibitæ denegans, Preſbyterum etiam, Clericos & laicos villæ Iotrenſis ab ejus obedientia revocavit. Cùmque propter hæc idem Epiſcopus ſuam ad nos querimoniam deſtinaſſet, venerabili fratri noſtro Pariſienſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati Latiniacenſi cauſam commiſimus terminandam. Coram quibus cùm reſtitutionis beneficium ſuper Abbatiſſæ obedientia & jurisdictione quam prædeceſſores ejus in monaſterio & villa Iotrenſi exercuerant poſtulaſſet, procurator monaſterij & hominum villæ prædictæ multa propoſuit contra eum; quæ quoniam judices reputarunt frivola, ſicut erant, procurator ipſe ad noſtram audientiam appellavit. Iudices verò appellationi fruſtratoriæ nullatenus deferentes, præſertim cùm per litteras noſtras ſublatum fuiſſet partibus diffugium appellandi, in Abbatiſſam excommunicationis & tam clerum quam populum villæ Iotrenſis interdicti ſententias protulerunt, & mandaverunt poſtmodum utramque ſententiam per vicinas Eccleſias publicari. Sed nec Abbatiſſa ſe pro excommunicata habuit, nec clerus & populus interdicti ſententiam ſervaverunt. Verùm quoniam eos citare cœperunt, aliqui vicinorum per nuncios ad ſedem apoſtolicam deſtinatos ad venerabilem fratrem noſtrum * Cathalanenſem Epiſcopum tunc electum & dilectum filium Abbatem Trium fontium ſub certa forma litteras impetrarunt: qui, licèt pars monaſterij nullam exceptionum probaverit quas propoſuerat coram nobis, prædictam ſententiam relaxarunt, certum terminum partibus præfigentes quo ſe noſtro conſpectui præſentarent. Petebat igitur procurator Epiſcopi pro Epiſcopo memorato ante omnia beneficium ſibi reſtitutionis impendi, cùm non deberet cauſam ingredi ſpoliatus, & canonicè tam Abbatiſſam quàm Clericos & laicos Iotrenſis villæ puniri, quia latam in ſe ſententiam non ſervarant. Ceterùm procurator partis alterius propoſuit ex adverſo quòd cùm monaſterium Iotrenſe plena gaudeat libertate ac in villa Iotrenſi tam ſpiritualem quàm temporalem jurisdictionem habeat Abbatiſſa, ſicut prædeceſſorum noſtrorum privilegia monaſterio conceſſa Iotrenſi pleniùs manifeſtant, prædictus Epiſcopus non ignarus eorum monaſterium & villam Iotrenſem per litteras ad prædictos judices impetratas graviter moleſtavit. Coram quibus per procuratorem proprium pars eadem conſtituta, non conteſtando litem, ſed excipiendo potiùs contra eos, libertatem ſuam & jus ſedis apoſtolicæ allegavit, adiciens quòd cùm venerabilis frater noſter Hoſtienſis Epiſcopus, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, juſtitiam noſtram & exemptionem monaſterij per ipſius privilegia cognoviſſet, electam à monialibus benedixerat Abbatiſſam, & profeſſionem ab ea pro nobis & Eccleſia Romana receperat & ſolitum etiam juramentum. Verùm cùm judices delegati & aſſeſſores eorum poſtulatas ab Abbatiſſa & .... inducias ad exhibenda libertatis privilegia denegaſſent, procurator earum ad ſedem apoſtolicam appellavit, excipiens contra judices delegatos quòd cùm prædictus Pariſienſis Epiſcopus adversùs dilectum filium Abbatem ſanctæ Genovefæ moviſſet ſimilem quæſtionem, erat ei de jure ſuſpectus, cùm vix credibile videretur quòd aliam ſententiam promulgaret quàm vellet in ſimili pro ſe ferri. Præterea cùm ſine conjudice ſuo interloqui voluiſſet, licèt pars Abbatiſſæ illum peteret expectari, ex hoc quòd notam ſurreptionis incurrerat apud ipſas & ſuum induxerat in ſuſpicione collegam, quem aſſeruit quicquid vellet ipſe facturum, inſuper cùm de privilegiis apoſtolicæ ſedis nullam facerent mentionem, & per privilegia ipſa ſuam defenderet monaſterium libertatem, non cogebatur ad prædictas litteras reſpondere. Ceterùm judices nec appellationi ad nos interpoſitæ nec propoſitis exceptionibus deferentes, excommunicationis in Abbatiſſam & in clerum & populum interdicti ſententias protulerunt. Nontiis ergo Iotrenſis Eccleſiæ in noſtra præſentia conſtitutis, nobiſque privilegium apoſtolicum oſtendentibus, per quod conſtabat Iotrenſe monaſterium ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter pertinere, quia pro parte altera non comparebat ſufficiens reſponſalis, licèt diutiùs fuerit expectatus, quamvis nuntius quidam ſimplex prædicti Pariſienſis & conjudicis ſui nobis litteras præſentaſſet, privilegium Eccleſiæ Iotrenſi conceſſum duximus innovandum, ita tamen quòd per innovationem ipſius nihil accreſceret juris ipſi ultra id quod ei per anteceſſorum noſtrorum privilegia fuerit acquiſitum, cùm per hoc non novum jus ipſi concedere ſed antiquum vellemus potiùs conſervare. Quia verò de prædictis exceptionibus nobis non poterat fieri plena fides, prædictis Cathalanenſi Epiſcopo & Abbati Trium fontium dedimus in mandatis ut ſi pars Iotrenſis Eccleſiæ illis vel aliis probandis inſtaret circa ſententias memoratas, partibus convocatis audirent quæ proponerentur utrinque, & ſi conſtaret ſententias ipſas poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam fuiſſe prolatas, denuntiarent eas ſublato appellationis obſtaculo non tenere; quòd ſi aliàs minùs rationabiliter eſſent latæ, ipſas exigente juſtitia revocarent; alioquin, cùm propter contumaciam tantùm promulgatæ fuiſſent, tam ab Abbatiſſa quàm ab aliis à quibus exigenda viderent juratoriam reciperent cautionem quòd ſuper iis ad mandatum apoſtolicum juri ſtarent, & ſic relaxarent ſententias memoratas, ad majorem cautelam facientes idipſum, ſi Abbatiſſa fugiens ſtrepitum quæſtionum ab exceptionum ſuarum probatione ceſſaret. Ad hæc, cùm nollemus ut de privilegiis Romanorum Pontificum alij de facili judicarent, eiſdem

* Vide cap. *Ex parte D.* privileg. infrà pag. 295.

Vide lib 5. epiſt. 100.

dedimus in mandatis ot ſi de jure ſuo vellet Meldenſia Epiſcopus experiri, præfigerent partibus terminum competentem quo per ſe vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui præſentarent. Vnde cùm Abbatiſſa ſtrepitum judiciorum evitans exceptiones probare propoſitas noluiſſet, judices juxta mandatum apoſtolicum procedentes prædictas ſententias relaxarunt. Cùm ergo propter hoc mandaverimus partes ad noſtram præſentiam deſtinari quia judicari de privilegiis ſedis apoſtolicæ per alios nolebamus, & per privilegia non poſſeſſio ſed proprietas potiùs demonſtretur, procurator monaſterij aſſerebat quòd ſuper proprietate veneтat tractaturus nec tenebatur ſuper reſtitutionis articulo reſpondere. Præterea idem Epiſcopus mercato quodam confirmato Iottenſi monaſterio per ſedem apoſtolicam illud temerè ſpoliarat, cùm ſub pœna excommunicationis inhibuit ne quis illud prout ſolitum fuerat frequentaret, ſic quòd Iottenſi Eccleſiæ non modica damna intulerat & jacturas. Idem etiam Epiſcopus à quibuſdam Iottenſis Eccleſiæ * non modica, quoa abſolvere propria temeritate præſumpſerit, exegit in monaſterij præjudicium juramentum quòd durante interdicto Iotrum de cetero non redirent. Nos igitur attendentes quòd etſi de privilegiis anteceſſorum noſtrorum non mandaverimus ſed quodammodo inhibuerimus per alios judicari, volentes nobis eorum judicium reſervare, quia tamen adjecimus ut ſi prædictus Epiſcopus de jure ſuo vellet forſitan experiri, præfigeretur partibus terminus quo ſe noſtro conſpectui præſentarent, & non tantùm ad proprietatem ſed etiam ad poſſeſſionem ſe habeat verbum juris, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm lis tam ſuper Epiſcopi ſpoliatione quàm impedimento fori coram nobis fuerit conteſtata, quæ ſuper præmiſſis propoſita fuerint audiatis & recipiatis appellatione remota tam inſtrumenta quàm teſtes, depoſitiones publicetis & examinetis legitimè, ac ſi partes conſenſerint, ad ſententiam procedatis. Alioquin cauſam ſufficienter inſtructam ad nos remittere procuretis, ſtatuentes terminum competentem partibus quo recepturæ ſententiam per ſe vel reſponſales idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, & timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Anagniæ XI. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno ſexto.

*ſ hominibus, quos

DILECTIS FILIIS DECANO ſancti Thomæ Criſpiacenſis Silvanectenſis diœceſis, Germendo Canonico Sueſſionenſi, & magiſtro Girardo de ſancto Dionyſio Canonico Noviomenſi.

OLim inter procuratores venerabilis fratris noſtri Meldenſis Epiſcopi & dilectæ in Chriſto filiæ Abbatiſſæ Iotrenſis lite in auditorio noſtro legitimè conteſtata tam ſuper obedientia quam dictus Epiſcopus ab eadem Abbatiſſa conquerebatur ſibi eſſe ſubtractam in conſecratione altarium, dedicatione Eccleſiarum, velatione virginum, ordinatione Clericorum, exhibitione procurationum, & pœnitentiis pro majoribus criminibus imponendis, ac aliis quæ in monaſterio & villa Iotrenſi Meldenſis Epiſcopus conſueverat exercere, quàm impedimento fori, ſuper quo Abbatiſſa conquerebatur per ipſum Epiſcopum illatas ſibi & monaſterio ſuo graves injurias & jacturas, nos examinationem hujus negotij dilectis filiis Longipontis & ſancti Iuſti Abbatibus & magiſtro G. Archidiacono Sueſſionenſi duximus committendam. Qui auditis confeſſionibus, receptis teſtibus, & allegationibus intellectis, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam cum quorundam inſtrumentorum reſcriptis ad noſtrum remiſerunt examen, præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui præſentarent. Partibus igitur in noſtra præſentia conſtitutis, poſtquam de meritis cauſæ fuimus ſufficienter inſtructi, de fratrum noſtrorum conſilio reſtitutionem obedientiæ ſuper præſcriptis capitulis, ſalva quæſtione proprietatis, adjudicavimus Epiſcopo faciendam, illis duntaxat exceptis ſuper quibus in clero & populo villæ Iotrenſis aſſerebat obedientiam ſibi fuiſſe ſubtractam; ſuper quibus ab impetitione Epiſcopi quoad judicium poſſeſſorium abſolvimus Abbatiſſam, eundem Epiſcopum nihilominus abſolventes ſuper impedimento fori de quo eum ad reſtitutionem damnorum impetierat Abbatiſſa. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus prælibatam ſententiam per cenſuram eccleſiaſticam facientes firmiter obſervari, poſtquam idem Epiſcopus fuerit reſtitutus, audiatis quæ ſuper jure proprietatis propoſita fuerint coram vobis, & cauſam ſufficienter examinatam ad audientiam noſtram fideliter remittatis per noſtræ diffinitionis ſententiam terminandam. Si verò præfatus Epiſcopus infra menſem poſt factam ſibi reſtitutionem nollet coram vobis ſuper petitorio reſpondere, vos eum de contumacia punientes, Abbatiſſam in poſſeſſionem libertatis ſuper præſcriptis capitulis reducatis. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Nullis litteris &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum v. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno octavo.

DILECTIS FILIIS SANCTI Iuſti Belvacenſis diœceſis & Longipontis Abbatibus, & G. Archidiacono Sueſſionenſi.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Meldenſis Epiſcopus quòd cùm cauſam quæ inter ipſum ex una parte & Abbatiſſam, clerum & populum Iotrenſes Meldenſis diœceſis ex altera ſuper obedientia, procurationibus, & aliis quæ in monaſterio ejuſdem loci & villa Iotrenſi idem Epiſcopus ſibi diœceſano jure competere aſſerebat, ſub certa forma vobis duxerimus committendam, vos interlocutoriam protuliſtis quòd dictus Epiſcopus contra clerum & populum per litteras illas agere non valebat. Quare idem Epiſcopus vobis dari in mandatis à nobis humiliter poſtulabat ut eum tam contra Abbatiſſam quàm dictos clerum & populum audientes, in cauſa prædicta juxta prioris mandati noſtri tenorem procedere

ratione prævia curaretis. Cùmque dilectus filius magiſter P. procurator cleri & populi Iotrenſis ſe opponeret ex adverſo, dilectum filium A. Subdiaconum & Capellanum noſtrum ipſis dedimus auditorem. In cujus præſentia idem magiſter proponere procuravit quòd cùm idem Epiſcopus contra Abbatiſſam, clerum & populum Iotrenſem litteras apoſtolicas impetraſſet de libertatibus vel privilegiis quæ ipſis à ſede apoſtolica ſunt indolta, quarum Epiſcopus ipſe non erat ignarus, nulla penitùs habita mentione, auctoritate illarum litterarum agere voluit contra eos, & propter contumaciam fecit in ipſos poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excommunicationis & interdicti ſententias promulgari; quas poſtmodum venerabilis frater noſter Cathalanenſis Epiſcopus & dilectus filius Trium fontium Abbas auctoritate apoſtolica relaxantes, partibus certum terminum quo ſe noſtro conſpectui præſentarent de mandato ſedis apoſtolicæ præfixerunt. Cùmque procuratores utriuſque partis termino conſtituto fuiſſent in noſtra præſentia conſtituti, procurator ipſius Epiſcopi contra Abbatiſſam intendens, nihil penitùs contra clerum & populum proponere procuravit. Vnde ad ſuſcitandam contra clerum & populum quam ſemel omiſerat quæſtionem admitti iterum non debebat. Quia verò de præmiſſis nobis non potuit fieri plena fides, vobis de communi partium aſſenſu per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus tam in Abbatiſſam quàm clerum & populum Iotrenſem juxta commiſſionis vobis factæ tenorem ratione prævia procedatis. Datum Romæ apud ſanctum Petrum Nonis Martij, pontificatus noſtri anno octavo.

HONORII III. EPISTOLA
de eadem controverſia.

HOnorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Archidiacono & Cantori ſancti Petri & Theſaurario ſancti Stephani Trecenſis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ex parte venerabilis fratris noſtri Meldenſis Epiſcopi fuit nobis humiliter ſupplicatum ut cùm Abbatiſſa quæ Iotrenſi monaſterio modò præeſt, de ſpeciali mandato noſtro fuerit benedicta, & præjudicium ſibi afferre non debeat quod nos circa hoc fieri fecimus, ſuper jure benedicendi Abbatiſſas in monaſterio Iotrenſi in poſterum eligendas faceremus eidem juſtitiæ plenitudinem exhiberi. Nos igitur ejuſdem Epiſcopi poſtulationibus inclinati, nolentes ſibi ex benedictione auctoritate noſtra præſtita præjudicium generari, diſcretioni veſtræ de utriuſque partis procuratorum aſſenſu per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis, audiatis cauſam & appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Viterbij v. Idus Martij, pontificatus noſtri anno quarto.

COMPOSITIO FACTA INTER
Epiſcopum Meldenſem & Eccleſiam Iotrenſem.

ROmanus miſeratione divina ſancti Angeli Diaconus Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legatus omnibus ad quos præſens ſcriptum pervenerit in Domino ſalutem & ſinceræ dilectionis affectum. Noverit univerſitas veſtra quòd ſuborta inter venerabilem patrem Petrum Epiſcopum Meldenſem ex parte una & dilectos in Chriſto Abbatiſſam & conventum, clerum & populum Iotrenſem ex altera ſuper ſubjectione ipſius monaſterij & eorundem cleri & populi materia quæſtionis, idem Epiſcopus propoſuit in jure libellum hujuſmodi contra eos. PETIT Meldenſis Epiſcopus ab Abbatiſſa & conventu Iotrenſi quòd ſibi obediant tamquam ſuo Epiſcopo in viſitationibus faciendis, in corrigendis exceſſibus, in cognitionibus cauſarum tam civilium quàm ſpiritualium quàm criminalium quarum cognitio ad Epiſcopum dioceſanum pertinet tamquam ad judicem Eccleſiaſticum, & in deciſionibus earundem, & in iis quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum aſſignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent, & in obſervatione mandatorum ſuorum & ſtatutorum ſuorum legitimorum, & proceſſionibus faciendis Epiſcopo Meldenſi quando poſt conſecrationem ſuam primò accedit ad Eccleſiam earum, & in omnibus aliis ad jus epiſcopale pertinentibus. Petit etiam quòd Abbatiſſa in omnibus prædictis obedientiam ei promittat, his exceptis in quorum poſſeſſione eſt idem Epiſcopus & quorum poſſeſſio fuit ei adjudicata auctoritate Domini Papæ, videlicet in conſecratione altarium, in dedicatione Eccleſiarum, velatione virginum, ordinatione Clericorum, exhibitione procurationum, & pœnitentiis pro majoribus criminibus injungendis; de quibus ad præſens non agit, cùm ſit in poſſeſſione eorundem. Petit etiam idem Epiſcopus ut non impediant ipſum uti de cetero juriſdictione omnimoda quam poteſt exercere in ſuis ſubditis Epiſcopus dioceſanus in clero & populo Iotrenſi. Petit à clero Iotrenſi Epiſcopus Meldenſis quòd ſibi obediat tamquam ſuo Epiſcopo in viſitationibus faciendis, in corrigendis exceſſibus, in cognitionibus cauſarum tam civilium quàm ſpiritualium quàm criminalium quarum cognitio ad Epiſcopum dioceſanum tamquam ad judicem eccleſiaſticum pertinet, & in deciſionibus earundem, & in his quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum aſſignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent & ad executionem eorum faciendam, & in obſervatione mandatorum & ſtatutorum ſuorum legitimorum, & in omnibus aliis ad jus epiſcopale pertinentibus, hoc excepto in cujus poſſeſſione eſt idem Epiſcopus, videlicet in ordinatione eorum. Petit Epiſcopus Meldenſis à populo Iotrenſi quòd ſibi obediant tamquam ſuo Epiſcopo in corrigendis exceſſibus omnibus quorum correctio ad Epiſcopum dioceſanum tamquam ad judicem eccleſiaſticum pertinet, in cognitionibus cauſarum tam civilium quàm ſpiritualium quàm criminalium quarum cognitio ad Epiſcopum dioceſanum tamquam ad judicem eccleſiaſticum pertinet, & in deciſionibus earundem, & in his quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent earundem, videlicet in veniendo ad citationes, recipiendo dierum aſſignationes, & in aliis quæ ad cognitionem & deciſionem pertinent, & ut ſen-

tentias excommunicationis & interdicti ab ipſo latas in ipſos obſervent, & ut obediant ei in omnibus aliis ad jus epiſcopale pertinentibus. Quicquid autem idem Epiſcopus ab Abbatiſſa & conventu & clero & populo Iotrenſi petit, petit ſalvo jure addendi, minuendi, mutandi.] Iſtis autem petitionibus procurator Abbatiſſæ & conventus, cleri & populi Iotrenſis in hunc modum reſpondit. DICUNT Abbatiſſa & conventus monaſterium Iotrenſe exemptum eſſe & ſubeſſe immediatè Domino Papæ in omnibus & proprietatem totius juriſdictionis eccleſiaſticæ in monaſterio Iotrenſi nullo mediante ad Dominum Papam pertinere, & uſum eſſe monaſterium longiſſimo tempore hac libertate; ſicut probabimus, ſi neceſſe fuerit, per privilegia & teſtes & inſtrumenta. Et ideo dicunt Abbatiſſa & conventus quòd non tenentur obedire Epiſcopo Meldenſi in viſitationibus faciendis nec in alia re pro viſitatione facienda, in exceſſibus corrigendis, in cauſarum civilium vel ſpiritualium vel criminalium cognitionibus, nec in deciſionibus earundem, nec tenentur venire ad citationes ipſius, nec recipere dierum aſſignationes, nec mandata vel ſtatuta obſervare, nec ei proceſſionem facere quando primò accedit poſt conſecrationem ſuam ad Eccleſiam Iotrenſem, nec alias ei in aliquibus ad epiſcopale jus pertinentibus obedire. Item non tenetur ei Abbatiſſa ſuper præmiſſis vel aliquo præmiſſorum vel aliqua re in mundo obedientiam repromittere. Quòd autem dicit Epiſcopus ſe ipſum eſſe in poſſeſſione quantum ad pœnitentias pro majoribus criminibus imponendas, negant Abbatiſſa & conventus ipſum eſſe in poſſeſſione. Aliorum verò articulorum in quorum poſſeſſione dicit ſe eſſe idem Epiſcopus, dicunt ipſum nullum jus habere in proprietate. Dicunt etiam Abbatiſſa & conventus omnimodam juſtitiam eccleſiaſticam & forenſem in clero & populo Iotrenſi pertinere ad Abbatiſſam. Dicit clerus Iotrenſis quòd non tenetur obedire Epiſcopo Meldenſi in viſitationibus faciendis & in corrigendis exceſſibus & cognitionibus cauſarum tam civilium quam ſpiritualium quàm criminalium quarum cognitio ad Epiſcopum diœceſanum tamquam ad judicem eccleſiaſticum dicitur pertinere, nec in deciſionibus earundem, nec venire ad citationes ipſius, nec aſſignationes dierum accipere, nec mandata ejus obſervare, nec ei in aliquo obedire. Dicit populus Iotrenſis omnimodam juſtitiam eccleſiaſticam & forenſem in populo Iotrenſi pertinere ad Abbatiſſam Iotrenſem. Et ideo reſpondet per ſe idem quod clerus reſpondet per ſe, & quod in nullo tenetur obedire Meldenſi Epiſcopo. Hæc omnia reſpondent Abbatiſſa & conventus, clerus & populus Iotrenſis; ſalvis privilegiis Domini Papæ, & ſalvo jure Eccleſiæ Romanæ, & ſalvo jure addendi, minuendi, corrigendi, & mutandi.] Cùmque ſuper iis fuiſſet coram judicibus a ſede apoſtolica delegatis diutiùs litigatum, tandem utraque pars tam ſuper iis de quibus ait. extitetat quàm etiam ſuper omnibus aliis quæ quoquo modo poterant ratione proprietatis vel poſſeſſionis ad jus epiſcopale lege diœceſana vel jure communi ſeu alio quocunque jure ſpectare commiſerunt ſe judicio, diffinitioni, ſeu ordinationi noſtris ſub iis formis. OMNIBUS præſentes litteras inſpecturis Petrus Dei gratia Meldenſis Epiſcopus ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra quòd cùm inter nos ex una parte & Abbatiſſam & conventum, clerum & populum Iotrenſem ex altera ſuper ſubjectione ipſius monaſterij & eorundem cleri & populi tam ex petitorio judicio quàm poſſeſſorio quæſtio verteretur, quod monaſterium cum eiſdem clero & popolo nobis dicebamus pleno jure ſubjectum necnon & omni jure ſubjectionis ad nos & ſucceſſores noſtros tamquam loci diœceſanos lege diœceſana ſpectare, & poſſe in ipſo monaſterio, clero & populo Iotrenſi liberè procurationem recipere, viſitationem, correctionem, & omnia jura epiſcopalia exercere, quod eædem Abbatiſſa & conventus negantes, ipſum monaſterium, clerum & populum Iotrenſem aſſerebant ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ nullo medio pertinere, ſuper præmiſſis & omnibus aliis quæ poſſent ad jus epiſcopale ſpectare de conſenſu Decani & Archidiaconorum & Capituli noſtri commiſimus nos judicio, diffinitioni, ſeu ordinationi venerabilis [patris] Romani ſancti Angeli Diaconi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati, in ipſum tamquam in Legatum & judicem conſentiendo, promittentes nos judicium, diffinitionem, ſeu ordinationem ipſius in perpetuum ſervare & nullo tempore contravenire, renontiando omnibus judicibus, commiſſionibus, proceſſibus, & actis quæ nobis competebant vel competere poſſent in cauſa iſta. In cujus rei teſtimonium, ad majorem præmiſſorum omnium firmitatem, præſentes litteras exinde confectas ſigillo noſtro duximus roborandas. Actum Meldis anno Domini MCC. viceſimo quinto, menſe Octobri.] OMNIBUS præſentes litteras inſpecturis Decanus, Brienſis & Meldenſis Archidiaconi, totumque Meldenſis Eccleſiæ [Capitulum] ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra nos litteras venerabilis patris Petri Epiſcopi noſtri ſigillo ſigillatas inſpexiſſe formam hujuſmodi continentes. PETRUS Dei gratia Meldenſis Epiſcopus &c. *ut ſuperiùs continentur.* Nos igitur præſcriptarum litterarum tenore diligenter inſpecto factum dicti Epiſcopi noſtri in hac parte approbavimus & ratum habuimus, noſtrum ſuper præmiſſis omnibus impartientes aſſenſum. In hujus itaque rei evidentiam ſigilla noſtra præſentibus duximus litteris appendenda. Actum Meldis anno Domini MCC. viceſimo quinto, menſe Octobri.] OMNIBUS præſentes litteras inſpecturis Abbatiſſa & conventus, clerus & populus Iotrenſis, ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra quòd cùm inter nos ex una parte & venerabilem patrem Petrum Epiſcopum Meldenſem ex altera ſuper ſubjectione noſtra tam petitorio judicio quàm poſſeſſorio quæſtio verteretur, cùm idem Epiſcopus aſſereret Iotrenſe monaſterium & nos pleno jure ſibi ſubeſſe necnon & omni jure ſucceſſionis ad ipſum & ſucceſſores ipſius tamquam loci diœceſanos lege diœceſana ſpectare & poſſe in ipſo monaſterio & nobis liberè procurationem recipere, viſitationem, correctionem, & omnia jura epiſcopalia exercere, quod nos negantes, dictum monaſterium Iotrenſe aſſerebamus ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ nullo medio pertinere, ſuper præmiſſis & omnibus aliis quæ poſſent ad jus epiſcopale

» ſpectate commiſimus nos judicio, diffinitioni, ſeu
» otdinationi venersbilis patris Romani ſancti An-
» geli Diacooi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati,
» in ipſum tamquam in Legatum & judicem conſen-
» tiendo, promittentes nos judicium, diffinitio-
» nem, ſeu ordinationem ipſius in perpetuum ſer-
» vare & nullo tempore contravenire, renuntiando
» omnibus judicibus, commiſſionibus, proceſſibus,
» & actis quæ nobis competebant vel competere
» poſſent in cauſa iſta. In cujus rei teſtimonium, ad
» majotem præmiſſorum omnium firmitatem, præ-
» ſentes litteras exinde confectas nos Abbatiſſa &
» conventus ſigillis noſtris duximus roborandas. Nos
» vetò clerus & populus, quia ſigillum proprium
» non habemus, eiſdem ſigillis Abbatiſſæ & con-
» ventus fidem volomus omnimodam adhiberi. Ac-
» tum Meldis anno Domini M C C X X V. menſe
» Octobri.] Nos autem tationibus utriuſque patris diligenter auditis, inſpectis Iotrenſis monaſterij privilegiis, habito etiam ſoper boc cum viris prudentibus diligeori tractatu, pronuntiamus, diffinimus, & otdinamus quòd Abbatiſſa & cooventus monaſterij Iotrenſis chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, benedictiooes monialium, & ordinatiònes clericorum qui ad ordines fuerint ptomovendi à dicto Meldenſi Fpiſcopo & ſucceſſoribus ſuis ſoſcipiant & non ab aliis, ſiquidem catbolicus fuerit & gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & ſine difficultate voluerit exhibere. Alioquin liceat eis qoemcunque voluerint catholicum adire antiſtitem, qui eis licenter exhibeat poſtulata. Quando verò Epiſcopum Meldenſem ab eiſdem Abbatiſſa & conventu propter hæc exequenda contigerit evocari, dictus Epiſeopus eahibeatur honeſtè, cùm nullus teneatur ſecundùm Apoſtolum ſuis ſtipendiis militare. Ceterùm Abbatiſſa à quocunque maluerit Epiſcopo abſqoe profeſſione & promiſſione cujuſlibet obedientiæ liberè conſecretur. In omnibus autem aliis dictum monaſterium Iotrenſe cum univerſo cleto & populo villæ & parrochiæ Iotrenſis ſibi ſubjectis prononriamus, diffinimus, & ordinamus ab omni jure & juriſdictione epiſcopali & omnimoda ſubjectione Meldenſis Eccleſiæ omnino liberum & exemptum, ita quòd io eiſdem monaſterio, cleto & popolo prædictis ſeu perſonis aliquibus monaſterij, villæ & parrochiæ Iotrenſis dictus Epiſcopus, Eccleſia Meldenſis, ſeu quæcunqoe alia Meldenſis Eccleſiæ perſona nec procurationem eidem Epiſcopo aliquando à ſede apoſtolica adjudicatam nec aliud qoodcunque præter præmiſſa ſibi valeat aliquatenus vendicare; ſalvis duobus modiis quos habet Epiſcopus in granchia de Troci, quæ eſt Eccleſiæ Iotrenſis, & cera Theſauratij Meldenſis. Sanè ordinamus quòd dictæ Abbatiſſa & conventus decem & octo modios bladi decimalis ad menſuram Meldenſem, duas partes hibernagij, & tertiam partem avenæ, annuatim Epiſcopo memorato ſuiſqne ſucceſſoribus in perpetuom perſolvent apud Malleum infra Purificationem beatæ Mariæ. Et ſi decima ejuſdem villæ ad dicti bladi perſolutionem non ſufficeret, reſiduum infra dictum terminum apud Troci ſolvetur in decima quam ibi b. bet Eccleſia Iotrenſis; ita quòd ſi bladum hujuſmodi * aliquibus decimis Meldenſis dioceſis Abbatiſſa & conventus Iottenſis juſto modo potetint adipiſci, Epiſcopus conttactui ſuum impertiri teneatur aſſenſum, & ipſum bladum taliter acquiſitum accipiens, illo ſolo debeat eſſe contentus, ita quòd tantundem ſibi valeat quantum valebit in locis ſuperiùs annotatis. In decimis ſanè quæ ſunt de feudo epiſcopali non tenebitur ſuum præſtare conſenſum, ſi ipſe vellet eas tedimere. In his enim ipſe Epiſcopus præferetur. Hanc autem otdinationem partes ratam habuerunt, & expreſsè conſenſerunt in ipſam. Nos verò volentea ipſius ordinationis notitiam ad poſteros pervenire, ut futuris temporibus inviolabiliter obſervetur, præſentem paginam eainde confectam ſigillo noſtro duximus roborandam. Actum Meldis anno Domini M C C X X V. menſe Novembri, pontificatus Domini Honrij Papæ III. anno decimo.

* f. ab aliquibus decimariis

Romanus miſeratione divina ſancti Angeli Diaconus Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legatus omnibus præſentes litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Novetit univerſitas veſtra quòd nos inter venerabilem patrem Epiſcopum Meldenſem & Abbatiſſam & conventum, clerum & populum Iottenſem ordinationem quandam deliberatione provida fecimus, eamqne in ſcriptis redactam & à partibus approbatam noſtri ſigilli duximus munimine roborandam. Verùm antequam protuliſſemus eandem, retinuimus nobis expreſsè de auctoritate noſtra & communi partium aſſenſu liberam poteſtatem declarandi & interpretandi ſi quid in eadem ordinatione repertum fuerit dubium vel obſcurum. Actum Pariſius anno Domini M C C. viceſimo quinto, II. Nonas Novembris.

INNOCENTII III. EPISTOLA ad electum Cathalanenſem & Abbatem Trium fontium, de qua ſit mentio ſuprà pag. 291.

Ex parte Abbatiſſæ ac ſororum Iotrenſis Eccleſiæ noſtris fuit auribus intimatum quòd venerabilis frater noſter Meldenſis Epiſcopus * commiſſionis occaſione cujuſdam ad venerabilem fratrem noſtrum Pariſienſem Epiſcopum & dilectum filium Abbatem de Latiniaco à nobis obtentæ, in qua nulla mentio habebatur de ipſarum privilegiis, quæ illas & earum Eccleſiam, clerum & populum Iotrenſem ad apoſtolicam ſedem nullo mediante ſpectare declarant, quorum ipſe non erat ignarus, eas incepit graviter moleſtare, obedientiam ab ipſis ac clero & populo villæ Iotrenſis, qui ſecundùm privilegia ſedis apoſtolicæ gaudent conſimili libertate, ſubjectionem omnimodam impendendam ſibi requirens. *Et infrà.* Verùm cùm judices & aſſeſſores eorum ipſas valde gravarent, ad appellationis beneficium convolarunt. *Et infrà.* Sed judices ipſi appellationi minimè deferentes, nec fragilitati ſexus compatientes earum, in Abbatiſſam [& conventum] excommunicationis, in clerum & populum villæ Iottenſis interdicti ſententias protulerunt. Sanè cùm nuntij Iotrenſis Eccleſiæ prædicta & alia multa in noſtra præſentia retuliſſent, quibus eas & ſuos contra libertatem eis conceſſam gravatos dicebant, privilegium nobis apoſtolicum oſtenderunt per quod Eccleſiam Iottenſem conſtabat ad Romanam Eccleſiam ſpecialiter pertinere. Nos autem eos diutiùs detinentes propter appellationem prædictam, quia

Cap. Ex parte. De privilegiis.
* Vide ſuprà pag. 290.

tandem nullus apparuit idoneus reſponſalis qui
partem defenſaret adverſam, licèt poſtmodum qui-
dam ſimplex nuntius ſuper hoc prædictorum Pa-
riſienſis Epiſcopi & Latiniacenſis Abbatis litteras
præſentaſſet, privilegium apoſtolicæ ſedis Eccle-
ſiæ Iotrenſi conceſſum duximus innovandum, ita
tamen ut per innovationem ipſius eidem Eccleſiæ
nihil juris plus accreſcat quàm per privilegia præ-
deceſſorum noſtrorum obtinuit, cùm per hoc no-
vum ei non concedere ſed antiquum jus conſer-
vare velimus.

EPISTOLA HONORII II. DE *ſubjectione monaſteriorum Resbacenſis & Iotrenſis.*

HOnorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei ve-
nerabili fratri Burcardo Meldenſi Epiſcopo
ejuſque ſucceſſoribus canonicè promovendis in
perpetuum. In eminenti apoſtolicæ ſedis ſpecula
diſponente Domino conſtituti, ex injuncto nobis
officio fratres noſtros Epiſcopos debemus diligere,
& Eccleſiis ſibi à Deo commiſſis ſuam debemus
juſtitiam conſervare. Proinde, cariſſime in Chriſto
frater Burcarde Epiſcope Meldenſis Eccleſiæ, cu-
jus à Deo tibi cura commiſſa eſt, ſalubriter ſtatui-
mus ut omnes tam Clerici quàm laici in villa Reſ-
bacenſi & Iotrenſi commorantes Meldenſi Eccle-
ſiæ jure parrochiali ſubjaceant, & ea quæ de eis
ad jus parrochiale pertinent, tibi tuiſque ſucceſ-
ſoribus libera & illibata ſerventur. Decernimus
etiam ut Abbas Reſbacenſis & Iotrenſis Abbatiſſa
canonicam tibi tuiſque ſucceſſoribus obedientiam
perſolvant. Benedictio quoque eorum, ſicut per
tuos anteceſſores hactenus celebrata conſtiterit,
ſic per te tuoſque ſucceſſores deinceps exhibea-
tur. Promotiones etiam monachorum ad eccleſia-
ſticos ordines per Meldenſem adminiſtrentur
Epiſcopum, ſi videlicet gratis eas ſine pravitate
voluerit exhibere & gratiam apoſtolicæ ſedis ha-
buerit. Si quis autem, quod abſit, huic noſtro
decreto ſciens contraire tentaverit, honoris &
officij ſui periculum patiatur, niſi præſumptio-
nem ſuam digna ſatisfactione correxerit. Datum
Laterani XVII. Kal. Maij.

EPISTOLA ALEXANDRI III. *qua confirmat ſuperiores Honorij II. litteras.*

ALexander Epiſcopus ſervus ſervorum Dei
venerabili fratri Stephano Meldenſi Epiſ-
copo ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituen-
dis in perpetuum. In eminenti apoſtolicæ ſedis
ſpecula &c. *ut in illa Honorij uſque*. Proinde, ca-
riſſime in Chriſto frater Stephane Meldenſis Ec-
cleſiæ, cujus à Deo tibi cura commiſſa eſt, ſalu-
briter providentes, ad exemplar ſanctæ recorda-
tionis patris & prædeceſſoris noſtri Honorij Pa-
pæ ſtatuimus ut omnes tam clerici quam laici in
villa Reſbacenſi & Iotrenſi commanentes Melden-
ſi Eccleſiæ jure patrochiali ſubjaceant &c.
ut in illa Honorij uſque. Si quis autem contra hanc
noſtræ conſtitutionis paginam venire præſumpſe-
rit, ſecundò tertiòve commonitus niſi temerita-
tem ſuam congrua ſatisfactione correxerit, poteſ-
tatis honoriſque ſui dignitate careat, & à ſacra-
tiſſimo corpore ac ſanguine Dei ac Domini noſtri
Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine
diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Conſervantibus au-
tem hæc ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; qua-
tinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, &
apud ſupremum judicem gaudia æternæ pacis in-
veniant. Amen. *Data Turonis anno MCLXIII.*

FINIS LIBRI VNDECIMI.

EPISTOLARUM
SIVE
REGESTORUM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER DUODECIMUS.

ABBATI SANCTI THEODORICI REMENSIS dioceſis, & Decano & Cantori majoris Eccleſiæ Remenſis.

Epiſt. 1. De collatione Eccleſiæ Ribodimontis.

CUM olim noſtris fuiſſet auribus intimatum quòd Abbas & conventus ſancti Nicolai de Pratis Laudunenſis dioceſis præbendas quæ in Eccleſia ſancti Germani de Ribodimonte fuerant inſtitutæ ad ipſorum donationem ſpectantes, canonicis inſtitutis ibidem ſublatis de medio, propriis uſibus applicarant, propter quod eadem Eccleſia conſueto defraudabatur officio, & in populo fuerat ſcandalum non modicum generatum, dilecto filio H. de Coeiaco Canonico ſancti Quintini & conjudicibus ejus per litteras noſtras dedimus in mandatis ut inquiſita ſuper iis pleniùs veritate, quod canonicum eſſet appellatione remota ſtatuerent & facerent quod decernerent per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Poſtmodum autem Abbas & conventus prædicti ſua nobis conqueſtione monſtrarunt quòd cùm ſuper ipſius Eccleſiæ prioratu, quem per annos quadragiota & ampliùs poſſederant ſine lite, à prædictis judicibus traherentur in cauſam, nemine comparente qui vellet agere cootra eos niſi duntaxat illis qui eſſe molиebantur & judices & actores, ipſi ſe videntes tam contra jus commune quàm contra privilegia ſedis apoſtolicæ aggravari, ſedem apoſtolicam appellarunt. Unde nos cauſam ſuper iis veoerabili fratri noſtro Remenſi Archiepiſcopo & conjudicibus ejus ſub certa forma commiſimus terminandam. Interim autem prærnemorati judices per ſuas nobis litteras intimarunt quòd auctoritate primæ commiſſionis vocatis quos noverant evocandos, teſtes receperant & examinaverant diligenter; quorum depoſitiooibus in ſcriptis fideliter jam redactis, Abbas & Prior ejuſdem loci commiſſionis litteras intuentes, aſſeruerunt ſe ipſas propter lituram modicam & raſuram quæ apparebant in ipſis

excommunicationis interminatione vetantes ne hujuſmodi peregrini opus itineris ſalutaris mutantes, in væ damnabile, quod ingredienti terram duabus viis ſapiens imprecatur, Chriſtianos qui ſunt in Creta ſeu etiam ubicunque locorum audeant impugnare, ſed votum ſuum contra inimicos crucis cum puritate debita proſequantur. Duci quoque ac populo ſupradictis ſimili modo inhibere curetis ne contra inhibitionem præſcriptam aut culpabiliter ipſi veniant, aut peregrinos jamdictos damnabiliter venire compellant. Quòd ſi non omnes &c. alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani III. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CLERICIS ET LAICIS peregrinis in Candida civitate Cretæ morantibus.

Epiſt. 3. De eodem argumento.

ANgit nos cura ſollicitudinis paſtoralis &c. *ut in alia uſque* in contrarium ſpei noſtræ, vos & nonnullos alios peregrinos &c. *ut ſuprà uſque* peccatum redundet illorum, venerabilibus fratribus noſtris Patriarchæ Aquilegenſi & Epiſcopo Paduano dedimus in præceptis ut dictos Ducem & populum efficaciter moneant & inducant ut de cetero ab hujuſmodi abſtinentes &c. *ut in alia uſque* venire compellant. Quocirca univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, ſub eadem vobis interminatione mandantes quatinus & vos quæ ſuperiùs ſunt expreſſa quantum in vobis fuerit efficaciter obſervetis, & denuntietis aliis peregrinis inviolabiliter obſervanda. Datum Laterani II. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

NOBILI VIRO HENRICO Comiti Maltæ.

Epiſt. 4. De negotio Cretæ, & de laudibus ejuſdem Henrici.

LItteras quas nobis tua devotio deſtinavit ea qua decuit benignitate recepimus; & earum tenore perſpicaciter intellecto, prudentiam tuam in Domino commendamus, quòd & ad ſuccurſum terræ ſanctæ ferventer aſpiras, & ad honorem apoſtolicæ ſedis diligenter intendis, devotum in utraque reſpectum habens ad Deum, pro cujus reverentia hujuſmodi propoſitum concepiſti; à quo, ſi voluntatem ad actum perduxeris, mercedem, non ſolùm æternam, ſed temporalem etiam conſequeris, cùm ſecundùm Apoſtolum pietas promiſſionem habeat vitæ quæ nunc eſt pariter & futuræ. Sanè penſatis omnibus circumſtantiis rerum & perſonarum, temporum & locorum, vix aliquid aliud etiam ſecundùm ſeculi ſtatum de negotio Cretæ potuiſti prudentiùs meditari quàm quod per dilectum filium magiſtrum Petrum Acconenſem nuntium tuum, virum utique providum & fidelem, noſtro apoſtolatui ſuggeſſiſti. Quia verò in litteris per eundem directis non expreſsè vidimus contineri ut ea quæ ſuper eodem negotio idem nuntius nobis ex tua parte proponeret crederemus, quantumcunque te in Domino diligamus & ad tuum velimus intendere commodum & honorem, habito ſuper hoc conſilio diligenti, ad præſens non vidimus aliud reſpondendum niſi quòd intellectis quæ idem nuntius à nobis audita tuæ diſcretioni retulerit, & dilectus filius noſter Petrus tituli ſancti Marcelli Preſbyter Cardinalis per ſuas tibi litteras pleniùs intimabit, ſuper iis omnibus per litteras & nuntios nobis tuam intimare ſtudeas expreſſiùs voluntatem, ut ita demum pleniùs & certiùs procedere valeamus. Quid autem pro tuo jam emolumento ſcribamus, litteræ noſtræ, cùm ſint patentes, te poterunt edocere. In quo conſiderare te volumus noſtri circa te cordis affectum. Ad hæc, devotionem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes, & in remiſſionem peccaminum injungentes, quatinus ad ſubventionem & defenſionem terræ ſanctæ diligens ſtudium & operam efficacem impendas, ut ille dirigat vias tuas à quo greſſus hominis diriguntur. Datum Laterani VI. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

NOBILI VIRO RICARDO germano noſtro, Sorano Comiti.

Epiſt. 5. Et confirmat caſtrum Soranum.

CVm caſtrum Vallis-Montonis pro multa & magna pecuniæ quantitate ſub gravibus eſſet pignoratum uſuris, ita ut de alienatione ipſius multiformiter ageretur, nos præcavere volentes ne ad illos forſitan perveniret per quos tam apoſtolica ſedes quàm Lateranenſis Eccleſia necnon & tota vicinia grande ac grave incurreret detrimentum, cogitavimus emere idem caſtrum. Sed cognoſcentes quòd Lateranenſi Eccleſiæ diſpendium generaretur ſi caſtrum ipſum immediatè ad ſedem apoſtolicam perveniret, ſicut etiam Prior & Canonici ejuſdem Eccleſiæ à nobis conſulti ſunt multotiens proteſtati, nos habita deliberatione prudenti, ex omni parte providere volentes, caſtrum ipſum de illorum fecimus emi conſenſu, partim

de bonis tuis, & partim de noſtris, ad opus utique tuum, ſub nomine noſtro, ne venditionem ipſam fortè contingeret ab æmulis impediri, qui de tuis ſucceſſibus typo invidiæ contabeſcunt. Quia verò per Dei gratiam omnia fuerunt ſine turbatione completa, nos caſtrum ipſum cum omnibus pertinentiis ſuis, ſalvo jure Lateranenſis Eccleſiæ, tibi ad opus & utilitatem tuam & heredum tuorum conceſſimus, aſſignavimus, & tradidimus, tali quidem tenore ut pro pecunia quam nos ad emptionem ipſius caſtri contulimus, tu & heredes tui de caſtro ipſo interpoſito juramento pacem & guerram ad mandatum Romani Pontificis contra quoſlibet homines faciatis. Tu verò in præſentia noſtra & fratrum noſtrorum ſuper hoc juramentum corporaliter præſtitiſti. Et ut devotionem quam ad Romanam habes Eccleſiam pleniùs demonſtrares, de aliis quoque terris quæ ad te proprietario jure pertineut exhibuiſti ſimile juramentum, ſicut per publicum inſtrumentum apparet quod Iohannes de ſancto Laurentio ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſcriniarius de noſtro ac fratrum noſtrorum mandato conſcripſit. Quia verò tu, qui germanus noſter exiſtis, apud Lateranenſem Eccleſiam, cui nos multa & magna bona contulimus, inferioris conditionis eſſe non debes quàm illi fuerunt quibus diverſis temporibus de mandato & aſſenſu prædeceſſorum noſtrorum eadem Lateranenſis Eccleſia caſtrum ipſum ſub certa forma locavit, juſſimus & ſtatuimus ut cùm finita fuerit illa locatio, ſecundùm eandem formam tibi & heredibus tuis Lateranenſis Eccleſia relocet caſtrum ipſum, niſi forſan in aliam formam ſuper ipſa locatione concordare poſſitis. Ne igitur in tuum & heredum tuorum diſpendium valeat redundare quod non ſolùm ad veſtrum commodum, verùm etiam tam apoſtolicæ ſedis quàm Lateranenſis Eccleſiæ ac totius viciniæ noſcitur procuratum, nos & ea quæ præſcripta ſunt auctoritate apoſtolica confirmamus & præſenti ſtatuto decernimus ut contra ea nullo unquam tempore quiſquam venire præſumat, ita ut ſit irritum & inane quicquid de ipſo caſtro contra præſcriptam formam foret à quolibet attentatum. Si ergo Prior & Canonici Lateranenſis Eccleſiæ contra ſtatutum apoſtolicum venientes locarione finita nollent præfatum caſtrum tibi vel tuis beredibus relocare, vos nihilominus illud ex hac conceſſione apoſtolica teneatis, ne pretium multum quidem & magnum, quod propter utilitatem communem pro emptione ipſius caſtri partim à nobis & partim à te datum eſt, amittatur. Ita tamen ut parati ſitis locationem recipere ſecundùm præcedentium locationum tenorem, & faciatis illi perſolvi annuam penſionem. Prælibati verò inſtrumenti tenorem ad majorem cautelam huic paginæ fecimus annotari. Quod quidem eſt tale. IN NOMINE Domini. Anno incarnationis dominicæ milleſimo ducenteſimo octavo, pontificatus verò Domini Innocentij tertij Papæ anno undecimo, Indictione undecima, menſe Octob. die VI. Acta publica ſi litterarum memoriæ tradita fuerint, nube oblivionis remota, perpetua inſpectione clareſcunt. Quapropter ego Iohannes de ſancto Laurentio S. R. E ſcriniarius mandato & præcepto Domni Innocentij III. Papæ juramentum præſtitum eidem Domino Papæ ſucceſſoribuſque ſuis & Eccleſiæ Romanæ in palatio Epiſcopi Ferentini à Comite Ricardo, ſicut vidi, audivi, & interfui, publicis litteris ſcribere curavi. Comes Ricardus de Sora juravit fidelitatem & fecit ligium homagium Domino Papæ Innocentio ſucceſſoribuſque ſuis & Eccleſiæ Romanæ in præſentia Dominorum Iohannis Albanenſis, Iohannis Sabinenſis, Nicolai Tuſculanenſis, Hugolini Hoſtienſis Epiſcoporum, Cynthij tituli ſancti Laurentij in Lucina, Cyntbij tituli ſanctorum Iohannis & Pauli, Benedicti tituli ſanctæ Suſannæ, Rogerij tituli ſanctæ Anaſtaſiæ, Petri tituli ſanctæ Pudentianæ Preſbyterorum Cardinalium, & Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin S. R E. Cancellarij, Iohannis ſanctæ Mariæ in via lata, Pelagij ſanctæ Luciæ in ſeptem ſoliis Diaconorum Cardinalium, Rainaldi Domini Papæ Acolythi, & laicorum ſubſcriptorum. Pro Polo & alia terra quæ olim fuit Oddonis de Polo, quam ipſe tenet, eo ſalvo quòd ſi aliqua perſona pro dicta terra præfaro Comiti movere voluerit quæſtionem, ipſe Comes teneatur ei in curia Eccleſiæ Romanæ juſtitiæ plenitudinem exhibere. Ceterùm de caſtro Vallis Montonis, de Sacco, de Plumbinaria, juravit facere guerram & pacem contra omnes bomines ad mandatum eorum, & ad hoc heredes & ſucceſſores ſuos in perpetuum obligavit. De comitatu verò Sorano juravit ſimiliter facere guerram & pacem ad mandatum ipſorum. Salva fidelitate & ſalvo mandato Regis Siciliæ. Et idem Dominus Papa inveſtivit dictum Comitem per cupam ar-

„ genteam deautatam, præſentibus & con„ ſentientibus & approbantibus omnibus „ præſcriptis Epiſcopis, Preſbyteris, Dia„ conibus Cardinalibus, & injungentibus „ mihi ſcriniario ut hujuſmodi juramentum „ publicis litteris exararem. Hi interfuerunt „ in palatio Ferentini coram Domino Papa, „ Epiſcopis, Preſbyteris, Diaconibus Car„ dinalibus. Dominus Lotherius, Dominus „ Stephanus Theobaldi, Dominus Roma„ nus de Baroncho, nobiles cives Romani; „ Dominus Lando de Montelongo, Domi„ nus Lando de Colle de medio, Dominus „ Guido de Colle de Medio, Benedictus de „ Averſa, & alij. Et ego Iohannes de ſancto „ Laurentio S. R. E. Scriniarius, ſicut vidi, „ audivi, & interfui, ſcripſi, complevi, & „ abſolvi.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis, conſtitutionis, conceſſionis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani v t. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO, ET ABBATI ſancti Stephani, & Priori ſancti Theodori Ianuenſis.

Epiſt 6. Scribitur eis pro Eccleſia S. Mariæ de Caſtello.

SIgnificarunt nobis dilecti filij G. Præpoſitus & fratres Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Caſtello Ianuenſi quòd cùm olim inter ipſos ex parte una & Clericos ſancti Damiani & ſancti Nazarij ex altera ſuper eo quòd prædicti Clerici contra decretum bonæ memoriæ Cyri Archiepiſcopi Ianuenſis in Eccleſiis ſuis in honore beatæ virginis altaria conſtruere præſumpſerunt, coram bonæ memoriæ Hugone Archiepiſcopo Ianuenſi & G. Abbate Civitatulæ auctoritate piæ recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri quæſtio verteretur, iidem cognitis cauſæ meritis pro eis diffinitivam ſententiam protulerunt, ſicut in authentico exinde confecto evidenter apparet. Piæ quoque recordationis Vrbanus Papa prædeceſſor noſter præfatam confirmans ſententiam, cùm inter Præpoſitum & fratres ex parte una & Clericos ſancti Georgij Ianuenſis ex altera ſuper eodem coram ipſo quæſtio verteretur, pro eis ſententiam promulgavit, decernens in altari quod iidem Clerici in honore beatæ virginis per Bruniacenſem Epiſcopum fecerant conſecrari, licèt idem ob reverentiam ſacramenti remanſerit conſecratum, officium celebrari divinum de cetero non debere. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus præfatas ſententias exigente juſtitia promulgatas faciatis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari. Nullis litteris veritati &c. Quòd ſi non omnes iis exequendis &c. tu ea, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani 11. Kal. Martij, anno duodecimo.

FERRARIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 7. Reſpondet ad ejus conſulta. *Cap.* In quadã. *De celebr. Miſſ.*

IN quadam noſtra epiſtola decretali aſſeris te legiſſe illud eſſe nefarium opinari quod quidam dicere præſumpſerunt, in ſacramento videlicet euchariſtiæ aquam in flegma converti. Nam de latere Chriſti, non aquam, ſed humorem aquaticum mentiuntur exiſſe. Licèt autem hoc magnos & authenticos viros ſenſiſſe recenſeas, quorum opinionem dictis & ſcriptis hactenus es ſecutus, ex quo tamen in contrarium nos ſentimus, noſtræ compelleris ſententiæ conſentire. Sed verbum Iohannis Apoſtoli te multùm movere fateris dicentis: *Tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis, & hi tres unum ſunt.* quamvis hoc ultimum in pleriſque codicibus minimè habeatur, quod dicis ab omnibus ſic exponi, illos videlicet eſſe unum, id eſt, de una & eadem re, ſcilicet de humanitate Chriſti, teſtari. Porrò ſi vera fuit aqua quæ fluxit de latere Chriſti, & non humani corporis humor, qualiter per illam probetur quòd Chriſtus ſit homo *, non vides. Gloſa namque ſuper illum locum ſic habet: *Spiritus, id eſt, humana anima, quam emiſit in paſſione, aqua & ſanguis quæ fluxerunt de latere Chriſti. quod fieri non poſſet ſi non haberet veram carnis naturam.* Sic ergo tam ex textu quàm ex gloſa proponis per illam aquam probari quòd Chriſtus ſit verus homo. Et ideo ſi dicarur quòd illa non extitit vera aqua, ſed aquaticus humani corporis humor, tam expoſitoris quàm Apoſtoli verba intelligibilia tibi eſſe videntur. Sed dicto quòd fuerit vera aqua, ſicut nos credimus & fatemur, nec iſta nec illa ſufficienter intelligis. Vnde nobis humiliter ſupplicaſti quatinus ad generalem utilitatem legentium & nebulam de tuo corde tollendam ſufficienter & evidenter hoc exponere dignaremur. Nos igitur ad tuæ ſupplicationis inſtantiam reſpondemus quòd quidam dixerunt, ſed erave-

* *In tert. collect. additur, verus. Sed tamen vox illa non ex'at in codice Anaganienſi.*

runt, Chriſtum non fuiſſe verum Deum, ſed adoptivum, ut miſeri Arriani. Alij verò Chriſtum non fuiſſe verum hominem, ſed phantaſticum, ut impij Manichæi. Adversùs has hæreſes Iohannes Apoſtolus in epiſtola ſua loquitur dicens: *Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, pater, verbum, & ſpiritus ſanctus; & hi tres unum ſunt.* per hoc intendens oſtendere quòd Chriſtus ſit verus Deus. *Et tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis.* per hoc intendens oſtendere quòd Chriſtus ſit verus homo. Nam ad eſſe hominis duo principaliter exiguntur, videlicet corpus & anima, ex quorum conjunctione verus homo ſubſiſtit. Per hoc autem quòd in articulo mortis Chriſtus inclinato capite tradidit ſpiritum, de quo voce magna clamaverat, *Pater, in manus tuas commendo ſpiritum meum*, manifeſtè probatur quòd ipſe ſpiritum habebat, non ſolùm vitalem flatum, ſed animam quoque rationalem, de qua prædixerat: *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* &: *Poteſtatem habeo ponendi animam meam & iterum ſumendi eam.* Per hoc autem quòd unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuò exivit ſanguis & aqua, probatur apertè quòd Chriſtus verum corpus habebat. Nam de phantaſtico corpore nec ſanguis nec aqua potuiſſet exire. Vnde ille qui vidit, teſtimonium quidem perhibuit, & teſtimonium ejus eſt verum, quòd tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis, quòd videlicet Chriſtus ſit verus homo ex anima rationali ſubſiſtens. quod probatur ex eo quòd * talem ſpiritum emiſerit ex vero corpore. quod inde probatur, quoniam ex eo ſanguis exivit & aqua. Rationalis quippe anima non poſſet vivificare niſi corpus humanum, ex quibus verus homo conſiſtit. Ceterùm ſicut verus fuit ſpiritus & verus ſanguis, ita procul dubio vera aqua, cùm Chriſtus ſit veritas, & à veritate omnis fallacia ſit penitùs aliena. Nam ſi non fuiſſet aqua ſed flegma quod de latere ſalvatoris exivit, ille qui vidit & teſtimonium * verum perhibuit, profectò non aquam ſed flegma dixiſſet. Nec in hoc verum regenerationis ſacramentum fuiſſet oſtenſum, cùm per ſacramentum baptiſmi non regeneremur in flegmate, ſed in aqua. Neque per hoc * vero poſſet argumento probari quòd in ſacramento euchariſtiæ admiſcenda ſit aqua vino, ſi de latere Chriſti non aqua ſed flegma cum ſanguine profluxiſſet. Sed nec vera fuiſſet figura quæ

* In tert. collect. vitalem

* Hæc vox deeſt in tert. collect.

* Hæc item vox deeſt in tert. collect. Habetur tamen in cod. Andeg.

ſuper hac re præceſſit in veteri teſtamento, quando videlicet Moyſes virga percuſſit ſilicem, & ex ea quidem non flegma ſed aqua manavit. Reſtat igitur ut qualiſcunque fuerit illa aqua, ſive naturalis, ſive miraculoſa, ſive de novo divina virtute creata, ſive de componentibus ex parte aliqua reſoluta, procul dubio vera fuerit, cùm naturaliter poſſit & compoſitum in componentia & elementatum in elementa reſolvi; quemadmodum verus extitit ſudor ipſius, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram. Cùm autem ad compoſitionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra & aqua, aër & ignis, & ad vegetationem ejuſdem corporis quatuor humores ſimiles illis conveniant, videlicet ſanguis & cholera, flegma & melancholia, ut veritatem humani corporis expreſſiùs demonſtraret, unum ex illis & unum ex iſtis Iohannes expreſſit, illaque potiùs ex illis & iſtis, quæ magis myſterio congruebant, ex elementis aquam, & ex humoribus ſanguinem, in quibus duobus duo maxima ſacramenta, redemptionis videlicet & regenerationis, elucent. Datum Laterani III. Non. Martij, anno duodecimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato.

GRatum gerimus & acceptum & tuam prudentiam dignis in Domino laudibus commendamus quòd inter imminentia circumquaque diſcrimina, circa ea quæ tuæ ſollicitudini ſunt commiſſa ita te fortiter & prudenter exerces ut ex magna parte tuæ poſſimus operæ imputare ſi quid nunc orientali provinciæ vel de perſecutione ſubtrahitur vel ad requiem procuratur. Attendentes igitur quòd ad utrumque poterit proficere poſtulatio quam dilecti filij Canonici Antiocheni de venerabili fratre noſtro Yporienſi Epiſcopo tuo * ſtudio mediante fecerunt, de conſilio fratrum noſtrorum illam duximus approbandam, ſperantes quòd cùm ipſe ſit ſimplex, rectus, ac timens Deum, & in ejus lege probatus, non ſolùm Eccleſiæ quæ vocavit eundem utiliter præſidebit, verùm etiam eo tibi teque illi ad mutuum ſolatium aſſiſtente, per unanimem caritatem duorum generalis terræ ſanctæ profectus poterit efficaciùs promoveri. Quapropter ipſum per litteras apoſtolicas exhortati ut onus illud cum humilitate prompta ſuſcipiat, per præſentem nuntium, in cujus receſſu nondum poterat ad nos ejuſdem Epiſcopi recurriſſe reſ-

Epiſt. 8. De tranſlatione Epiſcopi Yporienſis ad patriarchatum Antiochenum. Vide infrà epiſt. 38 39.

* Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 110.

ponſum, fraternitati tuæ ſuper hoc ad præſens aliud non duximus reſpondendum niſi quòd eum, quem firmiter credimus ſuper hoc noſtro mandato & conſilio pariturum, celeriùs quàm poterimus ad te ſimul & Antiochenam Eccleſiam tranſmittemus, non ſolùm patriarchalia ſibi conferentes inſignia quæ conferri decebit à nobis, verùm etiam in neceſſariis hilariter providentes, in quibus poſſit commodè pertranſire. Tu ergo, ſicut expedire cognoveris, provideas interim diligenter univerſa quæ negotium hoc contingunt. Ceterùm ſuper iis quæ de diſcordia inter illuſtrem Regem Armenjæ ac dilectos filios fratres militiæ Templi, necnon & inter Comitem Tripolitanum ac Regem eundem pro nepote ſuo noſtro apoſtolatui ſuggeſſiſti, hoc providimus expedire, ut cùm, donec fidelium cervicibus imminet gladius paganorum, ij quos illis concorditer oportet opponi ſine periculo gravi nequeant ad invicem diſcordare, adhuc opportunè importunè prudenter ſtudeas & diligenter inſiſtas ad treugas invicem ineundas, ſi fortè diſſenſionum cauſas nequiveris inter eos judiciali calculo terminare, excommunicationis ſententiam pro Templariis rationabiliter promulgatam uſque ad ſatisfactionem condignam faciens inviolabiliter obſervari. Regi quoque prædicto ſuadeas diligenter ut ea quæ præfatis Templariis ablata detinet minùs juſtè reſtituat, & alia nec auferre nec detinere præſumat injuſtè, ex parte tam noſtra quàm tua ſibi fortiter comminando & interminando prudenter quod cùm abſtulerit illis ea per quæ repugnare poſſent perfidiæ paganorum, verendum proculdubio ſibi erit ne, nonobſtante quòd Chriſtianos non impugnare noverint, armentur in ipſum, qui ſic eos debilitando videtur paganos contra ipſos armare, maximè dum propter hoc eſt à communione fidelium ſegregatus. Cùm autem de terræ ſanctæ neceſſitatibus, quantum in ea poteſt ab homine procurari, in tuam ſpecialiter inter homines fiduciam reſpiremus, rogamus & obſecramus in Domino Ieſu Chriſto quatinus etſi peccata populi tanta ſint quòd nedum vetus flagellum avertere mereantur, verùm etiam novum excipere digni eſſent, quia tamen Deus infinitæ miſericordiæ iniquitates ſingulas non obſervat, nec ſperantium in ſe afflictionibus delectatur, tribulationem pauperum pronunties ante ipſum, & in conſpectu ejus tuam orationem effundas, ut & culpam diluat & pœnam avertat, cum ipſius adjutorio præbens operam, prout poteris, efficacem ad terram ipſam inter circumſtantes anguſtias conſervandam. Nos enim, qui pro ſuis doloribus mœrore afficimur tota die, nec ceſſavimus hactenus nec ceſſamus, in quantum vires Dominus adminiſtrat, opportunum ſibi procurare ſuccurſum. Et cùm jam Philippo quondam Duce Sueviæ interempto, ac cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Ottone in Romanorum Imperatorem electo totum Imperium obtinente, ipſius diſcordia ſit ſedata, quæ ſuccurſum ejuſdem terræ multipliciter impedivit, inſiſtimus inceſſanter ut ei pleniùs & fortiùs ſuccurratur. Præterea non te lateat quòd in proximo quandam pecuniam non modicam diſponimus deſtinare, aſſignandam tibi & Templariis ac fratribus Hoſpitalis, & in utilitates ejuſdem terræ, prout expedire videbitur, exponendam. Datum Laterani III. Non. Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide geſta Innoc. III. cap. cxi. & ſeqq.

CISTERCIENSI, DE FIRMITATE, de Pontiniaco, de Claravalle, de Morimundo, & univerſis Ciſtercienſis ordinis Abbatibus.

EXpoſitis nobis iis quæ ad petitionem veſtram ſuper interdicti negotio in regnum Angliæ promulgati nos inductura putaſtis, intelleximus ea maximè circa quatuor comprehendi. Primò, quòd privilegium ſpeciale per antiquam nec aliquando, ſicut dicitis, violatam conſuetudinem approbatum, cùm nihil demerueritis circa ipſum, conſervari vobis humiliter flagitatis. Secundò, quòd cùm extra communes ſitis poſiti manſiones, tanto ſine ſcandalo quanto ſine conſortio celebrare poteritis aliorum. Tertiò, quòd ex diſſuetudine celebrandi gravis in religione jactura & in ordine diſſolutio ſecutura timetur. Quartò, quia per immolationem hoſtiæ ſalutaris Deus, in cujus manu cor Regis eſt, & quocunque voluerit vertet illud, citiùs ſuper hoc ſperaretur eſſe placandus, ut ipſum à ſua duritia revocaret. Habito itaque cum fratribus noſtris diligenti tractatu, & iis quæ pro petitione prædicta cum illis quæ contra ipſam facere videbantur mutua compenſatione collatis, cauſas cauſis invenimus repugnare. Licèt enim nobis ab initio placuiſſet ut circa vos juxta privilegij veſtri tenorem ejuſdem interdicti fuiſſet ſententia temperata, quia tamen hi qui tulerant eandem auctoritatem apoſtolicam habuerunt, nihil in

Epiſt. 9. De negotio interdicti Anglicani

Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 259. 260.

ipſius privilegij præjudicium factum eſſe videtur, quod ſalva ſemper auctoritate prædicta noſcitur eſſe conceſſum. Propter quod ipſi quoque conſuetudini, quæ nimirum & ex ipſo & cum ipſo proceſſit, non eſt præjudicialiter derogatum, pro qua in hoc præſertim articulo conſervanda rogare ſerò videmini recordari; quandoquidem ſuper hoc poſtquam interdictum cœpiſtis, nec privilegio nec conſuetudine vos tuendo, ſervare, præpoſteris ad nos precibus recurriſtis, non attendentes forſitan quòd res ipſa multipliciter eſt ex multis circumſtantiis aggravata, propter quas difficile jam eſt veſtris precibus condeſcendi, quibus fortè facilè potuiſſet in principio provideri· Sanè ſi Rex, cum quo remiſsè non eſt in hac pugna luctandum, ex quacunque parte lenteſcere nos ſentiret, de noſtra fortaſſe ſumeret debilitate vigorem, & ſuſpicatus ex puſillanimitate nos facere quod ex providentia faceremus, prævalendi fiducia tanto contra manus arctantis eum pertinaciùs ſe opponeret quanto lentiùs eas ſuo conamini reſtitiſſe putaret. Præterea viſum eſt quòd non ſolùm Clerici ſeculares, ſed & alij quoque religioſi, ſi petirio veſtra conſequeretur effectum, ad grave poſſent ſcandalum commoveri, cùm iſti religionem veſtram quodammodo, ex eo quòd decimas ipſorum percipitis, æmulentur, ac ſolatium reputantes ſocios habere pœnarum, graviùs torquerentur ex eo, ſi tacentibus ipſis vos intermiſſa viderent officia reſumpſiſſe quàm ſi nunquam ab initio ceſſaſſetis, quos potiùs ſuis vellent moribus conformari, ut ſicut gaudetis cum gaudentibus, ita etiam cum lugentibus lugeretis, & illi qui, quantum ad hoc, vobiſcum gaudent quaſi ſimilibus privilegiis, gratiam vobis factam ſuam injuriam teputarent, niſi permitteretur eiſdem ſaltem clauſis januis & non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis & interdictis, ſecundùm ſua privilegia celebrare, quia quamquam iſta non ſint in privilegiis veſtris expreſſa, utraque tamen privilegia, veſtra videlicet & illorum, quantum in boc, ad eundem tendere videntur effectum, eò quòd illa quæ in iis exprimi familiaris hominum monuit habitatio, taceri ſuaſit in veſtris remotior ſolitudo. Alioquin in hujuſmodi caſu tam accuſabiliter excommunicatis vel interdictis accedentibus & præſentibus cantaretur à vobis quàm excuſabiliter ipſis recedentibus & abſentibus celebraretur ab illis. Aliud quoque petirioni veſtræ videbatur obſtare, confuſio ſcilicet executorum noſtrorum; qui cùm in boc zelum ſecundùm ſcientiam procul dubio habuiſſe noſcantur, immo cùm pro cauſa præſenti nec iram Principis nec exilium declinarint, ſed uſque ad mortem obedire parari, quod injunctum eſt eis laudabiliter & conſtanter ſint hactenus executi, profectò indigniſſimum reputamus ut quaſi quod ab eis bene actum eſt teprobando, non ſolùm confuſionem inducamus in ipſos, verùm etiam totum quod in eis ex magna parte conſiſtit negotium enervemus. Illud autem quod de diſſolutione ordinis, quæ timetur ex celebrandi diſſuetudine proventura, non eſt viſum ſe uſquequaque cum alio periculo compenſare; quia cùm in hac lucta pro univerſalis pugnetur Eccleſiæ libertate, periculoſiùs univerſi quàm partis pro univerſo commoditas læderetur, quamquam & aliter valeatis cum Domini adjutorio à diſſolutione vos hujuſmodi præſervare. Ceterùm licèt ſatis religioſè credatur quòd ſalutaris hoſtiæ immolatio finem optatum huic negotio citiùs impetraret, ſperatur tamen quòd ſi pœnam hanc indebitam pertuleritis patienter, ſpiritus qui pro vobis inenarrabilibus gemitibus interpellat, felicem exitum ſuper boc celeriter obtinebit ab illo qui per pœnæ indebitæ patienriam, quæ non rapuit exſolvendo, redemit nos Dominus Ieſus Chriſtus. Quaptopter rogamus & obſecramus vos, filij dilectiſſimi, quatinus attendentes quòd jam quaſi negotium eſt in fine, illud interturbare nolitis, ſed penſatis omnibus quæ ſuperiùs ſunt expreſſa propter Deum & nos, qui ferventiſſima caritate zelamur vos & ordinem veſtrum, immo etiam veneramur, hoc in patientia ſubſtinentes, inſiſtatis orationibus apud Deum ut actorem culpæ ſic molliat quòd pœnæ latores abſolvat, pro certo ſperantes quòd propter indignam pœnam, non ſolùm à Deo, verùm etiam & à nobis digna vobis retributio reſervatur. Datum Laterani 11. Non. Martij, anno duodecimo.

LONDONIENSI, ELIENSI, & Wigornienſi Epiſcopis.

Epiſt. 10. De eadem re.

CVm Ciſtercienſis ordinis fratres ſinceriſſimo diligamus affectu, fraternitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes attentè quatinus interdicti rigorem, de quo nobis extitiſſet acceptum ſi ſecundùm privilegia ſua fuiſſet ab initio temperatum, circa illos temperare curetis, quantum

quantum fieri poterit, ſine gravi ſcandalo aliorum, ita quòd non rumpatur nervus eccleſiaſticæ diſciplinæ, quæ nervo propterea comparatur, ut diſſolvi non debeat, ſed poſſit inflecti cùm neceſſitas poſtularit. in quo quanto benigniùs nos vobis deferimus, tanto vos illis benigniùs deferatis, quorum providentiæ cuncta quæ ad hunc ſpectant articulum ab initio commiſimus moderanda. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

ROFFRIDO TITVLI ſanctorum Marcellini & Petri Presbytero Cardinali Caſinenſi Abbati, & magiſtro Roberto de Albeto.

Epiſt. 11. Committitur eis cauſa quædam Marſicana.

CVm cauſam quæ inter monaſterium Caſemarij & Eccleſiam Marſicanam, ſuper eo quòd quædam permutatio de Eccleſiis de Pertuſo & ſancti Nicolai de Capellis facta in ejuſdem monaſterij præjudicium dicebatur, dilectis filiis Priori de Furca & Vicedomino Verulano duxerimus committendam, ipſi teſtes utrinque productos recipere curaverunt. Verùm atteſtationibus publicatis, cœperunt prædicti teſtes conſtanter aſſerere ſe nequaquam ut ſcriptum fuerat depoſuiſſe. quod parati erant interpoſito juramento firmare. Vnus quoque judicum prædictorum per ſuas nobis litteras intimavit dicta ipſorum teſtium per ſcriptoris incuriam vel malitiam aliter quàm teſtes depoſuerint conſcripta fuiſſe. Propter quod ex parte monaſterij fuit nobis humiliter ſupplicatum ut eidem in tanto gravamine ſuccurrentes, interrogari prædictos teſtes iterum faceremus. Sed ad hoc fuit ex adverto propoſitum quòd cùm publicatis atteſtationibus dicta teſtium partes didicerint, dicti teſtes interrogari ſuper veteri articulo ſecundùm juris ordinem non debebant, eò quòd poſſent de facili ſubornari, maximè cùm eorum dictum ſuper hujuſmodi articulo eſſet inutile, quòd forent in ſingulis aſſertionibus ſingulares. Sed nec judici eſſet in hac parte credendum, cùm id quod præmiſſum eſt abſque collegæ ſui conniventia ſcripſerit, & ſuam videatur turpitudinem allegare. Nos ergo in hoc æquitatem ſequi volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi perſonæ teſtium tales ſunt de quibus ne pejerare velint meritò præſumatur, & prædicti judices vel alter eorum, ſaltem reliquo nequaquam contradicente, de veritate dicenda qualiter teſtes depoſuerint ſupradicti præſtare voluerint juramentum, vos eorum juramento recepto, ea quæ ipſi vel ſupradicti teſtes ſuper illo articulo dixerint fideliter conſcribatis, ſub ſigillis veſtris eadem ad noſtram præſentiam remittentes, ita videlicet ut nullum ex hoc alterutri parti præjudicium generetur. Nos etenim poſtquam eorum dicta inſpexerimus diligenter, in eodem negotio, prout expedire viderimus, procedemus. Datum Laterani xv. Kal. Aprilis, an. duodecimo.

NICOLAO ALEXANDRINO Patriarchæ.

Epiſt. 12. Littera conſolatoria ſcribitur.

FRaternitatem tuam in Domino commendamus quòd in medio pravæ ac perverſæ poſitus nationis, quaſi lilium inter ſpinas devotionis odorem emittis, & ab uberibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris tuæ te ac eos qui pro Chriſti nomine captivi tenentur nihilominus ſervitute poſtulas conſolari, quorum te angit anguſtia, & ſcandalum ſæpe urit. Deus autem patientiæ ac ſolatij te ac illos conſolari dignetur, & omni gaudio & pace repleat in credendo, ut in ſpe ac virtute ſancti ſpiritus abundetis ad æternæ ſatietatis gaudia perventuri. Licèt igitur ipſi variis tribulationibus affligantur, tu tamen, tamquam pius pater & paſtor, eoſdem ad patientiam non deſinas exhortari, ne in tribulationibus ipſis deficiant: quia id quod in præſenti eſt momentaneum & leve tribulationis ipſorum, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operabitur in eiſdem. Non enim ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, juxta quod Apoſtolus proteſtatur. Hi ſanè qui tribulationes pro Chriſti nomine patiuntur, procul dubio conregnabunt, ſi tamen fiduciam & gloriam ſpei uſque ad finem contineant inconcuſſam. Virtutum enim tribulatio eſt adjutrix, & auditui dat vexatio intellectum. Æternitatis namque præmia præſtolantes, ex adverſitatibus ſumunt vires; quia creſcente pugna, ſibi manere victoriam non ambigunt glorioſam. Sic equidem deſideria electorum ex adverſitate proficiunt dum præmuntur, ſicut ignis flatu premitur ut excreſcat, & ex eo quòd extingui cernitur roboratur. Tu ergo, venerabilis frater, omne gaudium æſtimato cùm in varias tentationes incideris, ſciens quòd tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò ſpem, ſpes autem non confundit. Fidelis autem

Deus, qui te non patietur tentari ſupra id quod potes, ſed faciet etiam cum rentatione proventum, ut valeas ſuſtinere. Itaque confortare in Domino & in potentia virtutis ipſius, qui etſi te ad modicum dereliquit, educet tamen quaſi lumen juſtitiam tuam & judicium tuum tamquam meridiem, cùm venerit cum ſenatoribus terræ, & impij tunc in tenebris conticeſceot. Nos enim, qui ſecundùm Apoſtolum cum infirmantibus infirmamur & cum ſcandalizatis exurimur, tibi & ipſis, quantum paraclitus conceſſerit ſpiritus, conſolationis ſuffragia curabimus impertiri, ſperantes in eo qui diebus iſtis noviſſimis antiqua cœpit miracula innovare quòd circa vos mirabiliter & miſericorditer operabitur ad laudem & gloriam nominis ſui, quod eſt benedictum in ſecula ſeculorum. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EPISCOPO PATAVIENSI, & Abbati de Bovingardenberg Patavienſis diœceſis.

Epiſt. 13. *De eo qui monachus factus eſt conſenſu uxoris Cap Venient. De conver. conjugator.*

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius L. lator præſentium nobis humiliter intimavit quòd cùm olim intrandi monaſterium propoſitum concepiſſet, pluribus ſacerdotibus, Militibus, & aliis bonis viris præſentibus apud uxorem ſuam precibus inſtitit ut ſuper hoc ſuum impertiretur aſſenſum, eiſdem Presbyteris primitus exoratis ne præfatæ mulieri exponerent quòd & ipſam oporteret derelinquere ſeculum ſi viro ſuo daret licentiam ad monaſterium convolandi. Cùmque ipſum mulier ne ab ea diſcederet vice mutua precaretur, ipſe aſſerens quòd niſi ab ea poſſet ſuper hoc obtinere licentiam, non ſolùm ei ſe inutilem redderet, ſed etiam toti mundo, illa deinde tam ipſius quàm multorum aſtantium precibuſque devicta, caput ejus altari ſuppoſuit manu ſua; qui ea præſente tonſoratus ibidem monaſterium adiit, & finito probationis tempore profeſſionem fecit ſolemniter monachalem, illa verò in ſeculo remanens, inhoneſtos amatores admiſit. Vnde idem L. metuens ne ſuæ continentiæ illius incontinentia impuretur, an in monaſterio perſeverare debeat à nobis conſilium poſtulavit. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, prædictum L. in monaſterio quod intravit abſque inquietatione cujuſquam perſeverare liberè permittatis. Licèt enim videatur in hoc non modicùm deliquiſſe quòd captioſè aſſeruit quia niſi ſibi eadem mulier conſentiret, tam ſibi quàm toti mundo ſe inutilem redderet, & cùm Presbyteros exoravit ne prædictæ mulieri exponerent quòd eandem relinquere ſeculum oporteret ſi fortè licentiam daret viro, ex quo tamen eadem mulier caput viri altari ſponte ſuppoſuit, & poſtmodùm, ſicut aſſeritur, vixit inconrinenter, ſuper revocatione ipſius non eſſet aliquatenus audienda, cùm ejus intentio, ſi eundem fortè repereret, exceptione poſſit commiſſæ fornicationis elidi; maximè cùm antequam fuerit fornicata, ipſum non duxerit repetendum. Datum Laterani III. Nuo. Aprilis, anno duodecimo.

HVGBALDO ARCHIEPISCOPO Ravennati.

Epiſt. 14. *De correctione monaſterij S. Adelberti.*

COrrectione monaſterij ſancti Adelberti ſupra Padum in Ravennatenſi diœceſi, ſicut aſſeris, conſtituti tibi tunc Faventino Epiſcopo & venerabili fratri noſtro Epiſcopo Lucenſi & dilecto filio Abbati ſancti Iohannis Evangeliſtæ Ravennat. dudum auctoritate noſtra commiſſa, cùm ad idem monaſterium veniſſetis, inveniſtis illud graviter collapſum in temporalibus & in ſpiritualibus deformatum. Vnde cùm non eſſet ibidem qui faceret bonum oſque unum, pauciſſimos monachos in eodem inventos & viventes in multorum ſcandalum diſſolutè juxta mandati noſtri tenorem exinde depuliſtis; cui nequiviſtis poſtmodum in rectore idoneo providere, quolibet curam ejuſdem monaſterij recuſante. Cùm autem nuper ad ſedem apoſtolicam veniens propoſueris coram nobis Ravennatem Eccleſiam olim dictum monaſterium renuiſſe, quod etiam per privilegium felicis recordationis Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri ei extitit confirmatum, illud tibi reſtitui petiiſti. Quia verò de jure ipſius Eccleſiæ nobis plenè liquere non potuit, volentes tibi gratiam facere ſpecialem, de fratrum noſtrorum conſilio ex benigna providentia tibi perſonaliter duximus ſupradictum monaſterium committendum, ut liberam proviſionem atque correctionem auctoritate noſtra obtineas in eodem. Tu ergo, ſicut vir providus & diſcretus, gratiam tibi factam attendens, per diligentiam ſollicitam & ſollicitudinem diligentem illud ſtudeas taliter io ſpiritualibus & temporalibus reformare ut circa idem factum pleniorem apoſtolicæ ſedis gratiam merearis. Datum Laterani II. Non. Aprilis &c. ut ſuprà.

ABBATI DE TILIETO.

Epiſt. 15. Eum hortatur ut electioni de ſe factæ conſentiat. *Vide lib. 11. epiſt. 187. & lib. 13. epiſt. 134.*

NOvarienſis Eccleſiæ nova neceſſitas novum onus & à nobis imponi & à te ſuſcipi perſuadet, quæ paſtoris regimine deſtituta, cùm in quemquam de ſuis concordare nequiſſet, in te demum unanimi voto convenit, valde quidem & ad promovendum bonum ſui regiminis neceſſarium, & ad removendum malum ſchiſmatis opportunum. Proinde licèt ſedeas ad pedes Domini cum Maria circa unum neceſſarium meditante, Marthæ tamen erga plurima ſatagentis non debes miniſterium aſpernari, quia Dominus & Mariam diligebat & Martham, nec illas duas tantùm ſorores amabat, ſed & Lazarum fratrem earum quatriduanum mortuum & fœtidum in monumento jacentem. qui niſi peccatores amaſſet, de cœlis ad terras minimè deſcendiſſet. Non enim venit vocare juſtos, ſed peccatores, ut quæreret quod perierat & ſalvaret. Cujus utique ſi te verum diſcipulum confiteris, & ſicut ille dilexit diligere didiciſti, non refugies pro fraternæ utilitatis amore ad exterius atrium de cubiculo interiori procedere, quandoquidem illum noſti propter nimiam caritatem qua dilexit nos de ſecreto patris ad publicum humanæ conditionis exiſſe; cùm ſubtrahere tibi de caritate non modicum videreris, ſi monachum epiſcopare non valeat quæ Deum potuit humanare. Inter duarum ergo ſororum conſtitutus amplexus, utraque ſibi te vendicare volente, ſubtiliter intuere quòd licèt Rachel pulchrior eſſet facie, Lia tamen fœcundior erat prole: quoniam etſi contemplativa ſit vita ſuavior, tamquam magis quieta, vita tamen activa eſt fructuoſior, tamquam ampliùs opportuna. Nam ubi gravior eſt conflictus, glorioſior eſt triumphus, Apoſtolo atteſtante quòd non coronabitur quis niſi legitimè certaverit. Vnde Chriſtus ſecundùm carnem non de Rachele natus eſt, ſed de Lia; nec Maria, ſed Martha, ipſum in domum ſuam legitur recepiſſe. Cùm autem dona gratiæ quibus præmines non pro te tantummodo ſed pro aliis accepiſſe credaris, non te decet ita ſolius contemplationis ſtudiis inardeſcere quò minùs ubi neceſſe fuerit utilitatibus proximorum ſtudeas imminere; ne ſi per ſpeculationis ſeceſſum quietem tuam ſaluti prætuleris aliorum, reus judiceris ex tantis quantis potuiſſes ad publicum veniendo prodeſſe. Quapropter etſi præteritorum oblitus, & ad anteriora cum Apoſtolo extendens, retrocedere non diſponas, attendere tamen debes quòd ſanctis animabus præcurrere non valebis, de quibus cùm Propheta dixiſſet quòd ibant & non revertebantur, quoniam ad virtutes ibant & non revertebantur ad vitia, protinus quòd ibant & revertebantur adjunxit, quoniam ad contemplationem ibant & revertebantur ad actionem; quemadmodum Moyſes ibat in montem ut loqueretur cum Domino, & confeſtim revertebatur ad caſtra ut intenderet neceſſitatibus populorum. Chriſtus quoque cùm aſcendiſſet in montem ſolus orare, deſcendit ilico ad diſcipulos periclitantes in mari. Hæc autem, fili cariſſime, tibi proponimus, ut electionem Eccleſiæ memoratæ canonicè de te factam devotè recipias, qui tamquam Aaron vocaris à Domino; ne forſan jugum Domini ſubterfugiens illud alleges quòd nemo mittens manum & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei, cùm uxor Loth retro reſpiciens in ſalis ſtatuam ſit converſa, quodque ſponſa dicit in canticis, *Lavi pedes meos, quomodo inquinabo eos*, cùm ille qui lotus eſt non indiget niſi ut pedes lavet, & mundus eſt totus. Quantumlibet enim anima tua contemplandi dulcedine delectata inter amœna Domini ſuavi ſomno ſoporata quieſcat & quies ejus ſuſcitatore non debeat importunò turbari, velle tamen debet evigilare cùm expedit; quoniam ſponſus qui dicit, *Adjuro vos filiæ Ieruſalem per capreos cervoſque camporum ne ſuſcitetis nec evigilare faciatis dilectam donec ipſa velit*, non ut penitùs non excitetur adjurat, ſed cum adjuncto, videlicet *donec velit*. Et utique velle debet, cùm paucis interpoſitis idem addat: *Surge amica mea, ſponſa mea, & veni*. Et illa inquit: *Surrexi ut aperirem dilecto meo, manus meæ diſtillaverunt in myrrham, digiti mei probatiſſima myrrha pleni*. Ad quod ſignandum cùm Dominus dixiſſet Apoſtolis, *Dormite jam & requieſcite*, in continenti, *ſurgite*, inquit, *eamus*. Dicente itaque tibi Domino, ſurge de ſomno intermittendæ quietis, & eamus in exercitium neceſſariæ actionis, quid tibi, quid eſt aliud faciendum niſi hoc quod animæ tuæ dicitur: *Surge, propera amica mea, & veni*. Nec tantùm *ſurge* dicitur, ſed *propera*, ut ſit obedientia ſine mora. Poſt teſtimonia quoque proponimus & exempla, ut ad majorem firmitatem baſis ſit ſub columna. Beatus quippe Gregorius de monaſterio fuit ad apoſtolatum aſſumptus, & ſanctus Martinus de monachatu ad præſulatum vocatus, cujus

verbum te volumus prudenter advertere. *Domine*, inquit, *ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſo laborem, fiat voluntas tua.* imitatus Apoſtolum, qui dicebat: *Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Neceſſarium autem eſt propter vos in carne manere.* Sed dices: Impar ſum illis meritis. Monachus enim, non prædicatoris officio me ingerere, ſed me ac mundum lugendo adventum Domini debeo pavidus expectare. Sciens enim imbecillitatem meam & fragile vas quod porto, vereor offendere, ne impingens corruam & confringar. Caſtigator mei ſum, ita ut etiam quæ tuta ſunt pertimeſcam. Expertus naufragium, ad pelagus redire paveſco. In eremi pace ſedeo, quia mundi bella formido. Seceſſum appeto ſolitudinis, quia tumultum vereor civitatis. Odorem celeſtis patriæ concupiſco, quia fœtorem abominor hujus mundi. Quòd ſi reſponderimus tibi, hoc non eſt pugnare ſed fugere. Sta in acie, adverſariis armatus obſiſte, ut poſtquam viceris coroneris, fortaſſe ſubjunges, Fateor, inquiens, debilitatem meam. Nolo ſpe pugnare victoriæ, ne victoriam aliquando pugnans perdam. Si fugero, devitavi periculum; ſi ſtetero, aut vincendum mihi eſt aut cadendum. qui pugnat, & ſuperari poteſt & vincere; ſed ego cùm fugero, non vincor in eo quòd fugio, ſed ideo fugio ut non vincar. Non eſt enim ſecurum vicino ſerpente dormire; quoniam etſi poſſit contingere ut non moriar, poteſt tamen ut aliquando mordeat evenire. Ceterùm ſi propterea pugnam vitas quoniam utrum ſuperaturus ſis vel ſuperandus ignoras, quomodo ſperas quòd in eremo vincere tantùm valeas & non vinci, cùm certum ſit non leviora, licèt occultiora, frequenter ibi bella moveri. Nam & Lucifer cecidit ab empyreo, Adam exulavit à paradiſo; Loth etiam in monte peccavit, & Chriſtus tentatus eſt in deſerto, non tamen victus, ſed vincens, ut poſt multa perditionis exempla ipſe unicum nobis fieret liberationis exemplar. Vnde cùm utrobique magna ſit pugna, ſed incerta victoria, cur non potiùs illud eligis unde, ſi viceris, glorioſior eſt corona? Sed & coluber juxta foramen ſuum exiſtentem hominem ſæpe pertranſivit intactum, qui tamen alium ſuo quandoque thalamo venenavit incluſum. Quocirca diſcretionem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta præcipiendo mandantes, ac in remiſſionem peccaminum injungentes, quatinus cùm communis utilitas ſit præponenda

Hieronym. in epiſt. ad Ruſtic.

Ex eadem epiſtola.

privatæ, tuum jactans in Domino cogitatum, ad regimen Eccleſiæ ſupradictæ promptus accedas; ut cùm beatus ſit qui ſeminat ſuper aquas, & maledictus qui frumentum abſcondit in populo, talentum tibi à Deo creditum nec in ſudario liges nec in terra ſuffodias, ſed nummulariis tribuas ad uſuram, pro temporalibus recepturus æterna, diligenter attendens quòd nemo accendit lucernam & ponit eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat cunctis qui ſunt in domo. Cùm autem ſecundùm leges humanas ad ſuſcipienda publica munera quidam ſint compellendi, cur non magis ſecundùm leges divinas cogendi ſint aliqui ad eccleſiaſtica officia exequenda, dicente ſcriptura: *Compelle illos intrare.* Tu ergo coactionem nequaquam expectes, ſed ſponte offeras voluntatem; quoniam & excuſatio quam hactenus prætendiſti approbari poteſt ejus exemplo qui dicit, *Ha, ha, ha! Domine Deus, neſcio loqui, quoniam puer ego ſum*; & obedientia commendari valebit ad inſtar ejus qui dixit: *Ecce, Domine, mitte me.* Illam enim excuſationem non credimus admittendam quòd ideo nolis de monachatu ad pontificatum tranſire quia non vis de quiete regredi ad laborem, prætendendo fortè verbum pſalmiſtæ dicentis: *Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ & volabo & requieſcam; ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine, expectavi qui me ſalvum faceret à puſillo animo & tempeſtate.* Abſit ut illi te non ſolùm præferre ſed conferre præſumas qui protinus poſt baptiſmum ductus eſt à ſpiritu in deſertum, & cùm quadraginta diebus & quadraginta noctibus jejunaſſet, mox ad diſpenſationem ſibi creditam exequendam exivit, factus obediens Deo patri uſque ad mortem crucis. Et tu cave prudenter ne circa bonum obedientiæ, quæ victimis antefertur, inobediens efferaris, ariolis & idolatris comparandus; præſertim cùm non ſic ſemper evoceris ad publicum ut deſeras omnino ſecretum, quin potiùs quod in otio contemplationis didiceris in exercitio doceas actionis. Nam & unigenitum patris verbum non ſic à patre deſcendit ut non remaneret cum patre, ipſo teſtante: *Nemo aſcendit in cœlum niſi qui de cœlo deſcendit filius hominis qui eſt in cœlo.* Flumina quoque non ſic egrediuntur de mari ut non revertantur ad mare; quia, juxta ſententiam Salomonis, ad locum unde flumina exeunt revertuntur; & tu ſic frequenter impendes te aliis quòd te nonnunquam

reſtitues ipſe tibi. Datum Laterani anno duodecimo.

EPISCOPO ET ARCHIDIACONO Cumanis.

Epiſt. 15. De diſſolvendo matrimonio cujuſdam.

PReces dilecti filij nobilis viri A. Cumani civis nobis accepimus ſupplicantis ut cùm M. mulier Cumana, cum qua matrimonialiter per viginti annos & ultra permanſit, conſanguinea ſua ſit, & non ſolùm ipſa Cathara ſit effecta, verùm etiam ad corrumpendum eum & familiam ſuam pariter & vicinos die noctuque laborans, quandam ſororem ſuam ad hæreſim provocarit, quin immo ipſi viro ſuo carnali debito denegato receſſerit ab eodem, ac venire ad judicium citata contemnat, eos judicio faceremus Eccleſiæ ab invicem ſeparari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, & conſanguiniras inter eos legitimè coram vobis accuſata fuerit & probata, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo inter ipſos divortij ſententiam promulgetis. Si verò præfata mulier citata legitimè præſentiam veſtram adire vel judicio veſtro parere contempſerit, cùm excommunicationem non timere dicatur, vos nihilominus teſtes adversùs eam à prædicto viro productos recipere procuretis. Datum Laterani III. Non. Aprilis, anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO SANCTÆ R. E. Cardinali & Capitulo Mediolanenſi.

Epiſt. 17. De negotio Durandi de Oſca & ſociorum ſuorum. *Vide lib. 11. epiſt. 196. & lib. 13. epiſt. 77. 78.*

EX tuarum, frater Archiepiſcope, tenore accepimus litterarum quòd cùm dilectus filius Durandus de Oſca & quidam alij ſocij ejus, qui pauperes catholici nuncupantur, ad te cum noſtris litteris acceſſiſſent, eos benignitate debita ſuſcepiſti, & quod pro illis tuæ fraternitati mandavimus ſatagens pro viribus adimplere, quoſdam de ſocietate ipſorum in Italia commorantes, juxta formam qua idem Durandus reconciliatus fuerat coram nobis, reconciliaſti eccleſiaſticæ unitati. Idem quoque Durandus & ſocij ejus ſuis nobis litteris intimarunt quòd reconciliatis Eccleſiæ per te dictis fratribus eorundem, quidam alij ferè centum reconciliari volebant, dummodo quoddam pratum quod commune Mediolanenſe ipſis olim conceſſerat, in quo ſua ſchola conſtructa conſueverant convenire ac exhortari fratres adinvicem & amicos, quam bonæ memoriæ prædeceſſor tuus deſtrui fecerat dum eſſent excommunicationis vinculo innodati, & nunc iterum eſt erecta, ipſis concedere velles, ut ad exhortationem mutuam faciendam fratribus & amicis liberè valeant convenire. Vnde nobis humiliter ſupplicarunt ut pratum prædictum eiſdem faceremus concedi ad proponendum in ſchola præfara more ſolito verbum Dei. Cùm igitur non propter rem temporalem, ſed propter æternam mercedem, reconciliari debeant eccleſiaſticæ unitati, cùm nullus ſalvari valeat extra arcam, petitionem hujuſmodi non duximus approbandam, cùm in reconciliatione ipſorum condirio non debeat hujuſmodi adhiberi. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi propriæ ſalutis intuitu Deo & Eccleſiæ reconciliari voluerint, eos juxta formam qua reconciliatus in præſentia noſtra Durandus extitit ſupradictus, & quam tibi, frater Archiepiſcope, per alias litteras noſtras expreſſimus, ipſos in Eccleſiæ gremium recipere manſuetudine debita ſatagatis, & ſi demum ſecundùm daram vobis à Deo prudentiam tam eccleſiaſticæ honeſtati quàm eorum ſaluti videritis expedire, pratum prædictum ſeu alium locum idoneum, in quo ad exhortandum ſe ipſos & amicos eorum cum timore Domini valeant convenire, concedatis eiſdem ſine gravi ſcandalo aliorum, quoniam aliter eſt cum converſis quàm cum perverſis agendum. Datum Laterani III. Non. Aprilis, anno duodecimo.

PETRO COMPOSTELLANO Archiepiſcopo.

Epiſt. 18. Conceditur ei ut pallio uti poſſit extra provinciam. *Cap. Ex litterat. De auctor. & uſu pall.*

EX tuarum tenore litterarum accepimus quòd cùm fuerit in conceſſione pallei tibi dictum ut ipſo infra tuam Eccleſiamutereris, & tibi tam de mandato regio quàm etiam pro Eccleſiæ tuæ negotiis procurandis frequenter extra tuam provinciam commoranti verecundum ſit abſque palleo miniſtrare, cùm conſuetudo ſit, ſicut aſſeris, in Hiſpania generalis quòd Archiepiſcopi extra ſuas provincias palleo indifferenter utantur, ut extra tuam provinciam uti palleo valeas indulgeri tibi à ſede apoſtolica poſtulaſti. Licèt autem uſus hujuſmodi ſit abuſus, & conſuetudo talis dicenda ſit potiùs corruptela, & ij graviter offendere dinoſcantur qui utuntur palleis extra ſuas provincias abſque licentia ſedis apoſtolicæ ſpeciali, nos tamen in hac parte volentes fraternitati tuæ facere gratiam ſpecialem, auctoritate

tibi præſentium indulgemus ut ſi quando neceſſitate aliqua præpeditus ad Eccleſiam tibi ſubjectam accedere fortè nequiveris pro conſecrandis ſuffraganeis tuis vel Clericis ordinandis, & ad Eccleſiam alienam propter hoc te contigerit declinare, dummodo is ad quem eadem Eccleſia pertinet id permittat, utendi palleo in jamdictis caſibus liberam habeas facultatem. Datum Laterani IV. Non. Aprilis, anno duodecimo.

FRISIENSI EPISCOPO, ET Præpoſito & Decano Moſburgenſi Friſienſis diœceſis.

Epiſt. 19. De homicidio caſuali.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius A. humiliter propoſuit coram nobis quòd cùm apud Bononiam cauſa ſtudij commorans, repetendæ lectionis occaſione ad hoſpitium H. quondam ſui ſocij acceſſiſſet, dum ambo in ſolario domus ſtarent, & verbis jocoſis præmiſſis idem H. manibus collum ejus complexus eum deicere conaretur, & ipſe dicto H, reſiſtendo caput ſuum de illius manibus abſtraxiſſet, eodem H. in domus parietem corruente ac ad terram cadente, cum ipſo ejus tibia fracta fuit; qui poſtmodum alia ſuperveniente infirmitate, per incuriam medicorum in die quartadecima expiravit. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus, ſi eſt ita, eidem A. ad cautelam injuncta pœnitentia competenti, ipſum & ſua beneficia retinere & ad ordines ſuperiores aſcendere abſque contradictione cujuſlibet permittatis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani Non. Aprilis, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CLAROMONTENSI EPISCOPO.

Epiſt. 20. Utrum liceat bona ſua dare Eccleſiæ pro beneficio obtinendo.

CVm pro beneficiorum ad donationem tuam ſpectantium paucitate pauciſſimos poſſis Clericos, velut aſſeris, ordinare, à nobis ſollicitè requiſiſti utrum aliqui poſſint de bonis ſuis in aliquibus Eccleſiis mittere in communi, ut ex hoc beneficiis inſtitutis, tam ipſi quàm eorum perpetui ſucceſſores ad eorum titulum valeant canonicè promoveri. Super quo tibi duximus reſpondendum quòd quamquam ſi hujuſmodi bona oblata fuerint cum conditione vel pacto, ut videlicet is qui obtulerit ea, illa poſtmodum pro præbenda retineat, & ad ſacros ordines ad titulum promoveatur eorum, talis oblatio ſeu etiam ordinatio fieri non poſſit abſque vi-

Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 169.

tio ſimoniæ, cùm in talibus omnis pactio ac conventio ceſſare debeat juxta canonicas ſanctiones, ſi tamen purè ac ſine pacto & conditione qualiber quiſquam offerat aliqua bona ſua rogans humiliter ut ea retinere ſibi liceat pro præbenda & ad titulum ordinetur ipſius, proculdubio id fieri poterit abſque vitio ſimoniacæ pravitatis. Datum Laterani III. Non. Aprilis &c. ut ſuprà.

HUGONI ABBATI ECCLESIÆ ſanctæ Mariæ de Ieddevvrde ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris canonicam vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 21. De confirmatione privilegiorum.

QVotiens à nobis petitur quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam beatæ Mariæ, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar felicis recordationis prædeceſſorum noſtrorum Eugenij, Adriani, Alexandri, & Lucij Romanorum Pontificum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut Eccleſia veſtra honore ac dignitate abbatiæ juxta inſtitutionem bonæ memoriæ Herberti quondam Glaſguenſis Epiſcopi & conceſſionem ſucceſſorum ejus perpetuis temporibus potiatur & ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eadem Eccleſia inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuò ibi inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in decimis, redditibus, aquis, paſcuis, ſilvis, terris cultis & incultis, vel aliis rebus in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitate Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam ipſam cum decimis utriuſque Gedevvrde & Langeton & Neſebith &c. *uſque* ſicut chartæ eorum donatorum teſtantur. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos & laicos &c. *uſque* retinere. Cùm autem generale inter-

dictum terræ fuerit &c. *uſque* celebrare. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem fas ſit ſine Abbatis ſui licentia, niſi arctioris religionis obtentu, de clauſtro recedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. In parrochialibus quoque Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere & diœceſano Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat, ut ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant reſpondere. Pro chriſmate verò, oleo ſancto, conſecrationibus Eccleſiarum, ordinationibus Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, ſive pro benedicendo Abbate aut deducendo ad ſedem, vel quibuſlibet aliis eccleſiaſticis ſacramentis; nullus à vobis ſub obtentu conſuetudinis aut alio quolibet modo quicquam audeat poſtulare. Sepulturam præterea ipſius loci &c. *uſque* nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Interdicimus etiam ne quis in vos vel monaſterium veſtrum excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti ſententias ſine manifeſta & rationabili cauſa audeat promulgare. Novas quoque & indebitas exactiones ſeu conſuetudines Eccleſiis aut Capellis veſtris nullus imponat. Nulli omnino eccleſiaſticæ ſecularive perſonæ liceat infra terminos parrochiarum veſtrarum monaſterium vel canonicam abſque diœceſani Epiſcopi & veſtro conſenſu quomodolibet inſtituere, ſeu eremum incluſorum vobis reclamantibus in veſtris cimiteriis ordinare. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundùm Dei timorem & beati Auguſtini regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Ad indicium autem hujus à Romana Eccleſia perceptæ protectionis, marbotinum unum & canivetum ſingulis annis nobis noſtriſque ſucceſſoribus, ſicut conſtitutum eſt, perſolvetis. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij II. Idus Aprilis, Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

IOHANNI DE DOMINICO judici Sabinenſi.

Epiſt. 22. Vt teſtes examinet in quadam cauſa. Cap. Significavit. De teſtib.

SIgnificavit nobis dilectus filius B. Preſbyter ſancti Nicolai diœceſis Sabinenſis quòd fundatores ejuſdem Eccleſiæ liberam eam eſſe volentes, fundationis tempore ſe in ea nihil juris penitùs retinere dixerunt. Vnde timens ne proceſſu temporis probationis copia valeat deperire, provideri ſibi ſuper hoc idem Preſbyter poſtulavit. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus quatenus teſtes idoneos, quos dictus Preſbyter ſuper hoc tibi duxerit præſentandos, examines diligenter, & eorum dicta in publica reduci facias munimenta, denuntiando fundatoribus antedictis vel eorum heredibus ut receptioni teſtium, ſi velint, interſint, & ſuper denuntiatione ſic facta confici facias publicum inſtrumentum. Datum Laterani Idibus Aprilis, anno duodecimo.

ASCVLANO, RAPOLLANO, & Lavellino Epiſcopis.

Epiſt. 23. De accuſatione adverſus Epiſcopum Potentinum.

CVm P. & I. Preſbyteri ſuper intruſione, dilapidatione, ſimonia, & inſufficientia detuliſſent olim Epiſcopum Potentinum, & ſuper iis venerabiles fratres noſtri Acherontinus Archiepiſcopus & Epiſcopus Venuſinus primò de dilecti filij noſtri Gregorij ſancti Theodori Cardinalis A. S. L. & poſtea de noſtro mandato teſtes receperint ab utraque parte productos, depoſitiones eorum demum ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt. Nos autem eaſdem, nondum coram partibus publicatas, in ſecreto perlegi facientes, invenimus teſtes ipſos de cauſis & circumſtantiis ad negotium facientibus nullatenus interrogatos fuiſſe, cujus videlicet conditionis, opinionis, atque fortunæ denuntiatores exiſtant, & an criminoſi, vel Epiſcopi inimici, utrum etiam bono zelo vel odio, & an canonica commonitione præmiſſa fuerit ad hujuſmodi denuntiationem proceſſum. Item utrum ante denuntiationem talis opinionis extiterit Epiſcopus memoratus. Rurſus de perſonis, cauſis, loco, tempore, auditu, viſu, fama, & certitudine; de quibus interrogari pru-

denter & ſollicitè debuerunt juxta legitimas & canonicas ſanctiones. Volentes igitur ut quod ſemiplenè factum eſt, per veſtram diligentiam ſuppleatur, atteſtationes ipſas ſub bulla noſtra vobis tranſmittentes incluſas, præſentium auctoritate mandamus quatinus eoſdem teſtes jam pridem ab utraque parte productos veſtro faciatis conſpectui præſentari, ad hoc eos, ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam compellendo; quibus ſub debito præſtiti juramenti & excommunicationis pœna firmiter injungatis ut plenam & meram dicant de omnibus veritatem ſuper quibus à vobis fuerint requiſiti; vosque tam ſuper circumſtantiis prænotatis quàm aliis negotium contingentibus inquirentes diligentiſſimè veritatem, universa ſtudioſè conſcripta ſub ſigillis veſtris nobis fideliter tranſmittatis, partibus injungendo ut ad præſentiam noſtram per ſe vel procuratores idoneos veniant ſic inſtructæ ut atteſtationibus publicatis ſententiam à nobis Domino auctore reportent. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

RATISPONENSI EPISCOPO.

Epiſt. 24. De reformandis abuſibus in clero.

CUra te paſtoralis officij exhortatur ut circa commiſſum tibi gregem ita diligenter invigiles quòd non poſſis de negligentia reprehendi. Sanè ad noſtram noveris audientiam perveniſſe quod Plebani de rure tuæ dioceſis & quidam eorum Decani, qui eos deberent corrigere & ad pœnitentiam revocare, cohabitationibus manifeſtis polluti, cùm ad generalem ſynodum ſingulis annis accedunt, exceſſus ſuos nequiter occultantes, & ſe invicem confoventes, nihil inter ſe denuntiant, & ſic in detrimentum animarum ſuarum & ſcandalum plebis in ſuo peccato permanent pertinaces. Præterea Milites quidam, qui ſe aſſerunt de ſuis exceſſibus non debere ſacerdotum judicio ſubjacere, adulteria, inceſtus, & alia peccata committunt impune, nec etiam corriguntur. Plurimi etiam virorum, mulierum, ac puerorum, qui pro ſacramento confirmationis percipiendo ad epiſcopalem ſedem non conſueverunt accedere, indifferenter decedunt ſine ſuſceptione hujuſmodi ſacramenti. Cùm igitur eorum dioceſanus exiſtas, & ex injuncto tibi officio tuam debeas parrochiam viſitare, ac tamquam proprius medicus unde illis infirmitates eveniant cognoſcere tenearis, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus per te ipſum ad inquiſitionem infirmitatum hujuſmodi & curationem ipſarum ſollicitudine diligenti procedas; quia, ſi putredinem vulneris apertione non eicis, lana caro nequaquam in loco putredinis coaleſcet. Ceterùm cùm nemo teneatur ſuis ſtipendiis militare, nec bovi os claudi debeat trituranti, præſentium tibi auctoritate concedimus quatinus cùm propter hoc tuam duxeris dioceſim viſitandam, liceat tibi moderatam procurationem percipere; ita quidem quòd ex hoc Eccleſiæ non graventur, ſed potiùs per adventum tuum ſuſcepiſſe ſe gaudeant tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus incrementa. Datum Laterani XIV. Kalen. Maij, anno duodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 25. De Clericis non reſidentibus.

EX parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd Ratiſponenſis Eccleſiæ ac aliorum epiſcopatuum Canonici, qui nolunt in parrochiis ſuis, quas habent in tua dioceſi, reſidentiam facere, ut tenentur, vicarios inſtituunt in eiſdem; qui cùm nec ad Archidiaconum vel Decanum reſpectum habeant, correctionem nolunt aliquam pro ſuis exceſſibus ſuſtinere. Quare nobis humiliter ſupplicaſti quòd, ne ipſæ Eccleſiæ debito ſervitio defraudentur, tibi licentiam concedere dignaremur ut auctoritate noſtra fraternitati tuæ liceret perpetuos inſtituere vicarios in eiſdem. Cùm igitur honori ſit onus annexum, & exequi debeat officium qui beneficium eſt ſortitus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus Canonicos ipſos ad debitam in eiſdem parrochiis reſidentiam faciendam, vel ſaltem idoneos vicarios inſtituendos in illis, per quos dictis parrochiis debita ſervitia impendantur, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTUI ſancti Medardi Sueſſionenſis.

Epiſt. 26. Vt puerum quendam ad monaſterium admittant.

CUm ad ſupplicis petitionis inſtantiam Mariæ pauperis mulieris dudum vobis direxerimus ſcripta noſtra ut.. puero nato ejus victum & veſtitum liberaliter miniſtrantes, erudiri faceretis eundem in ſcientia litterali, vos, ſicut præfata mulier iterata nobis ſupplicatione monſtravit, mandatum apoſtolicum circa puerum memoratum juxta pium ejus deſiderium non impletis. Nolentes igitur hoc pietatis opus

opus relinquere imperfectum, per iterata vobis ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus dictum puerum apud monaſterium veſtrum in litterali pariter & morali ſcientia prompta facientes inſtrui caritate, ac interim in victu & veſtitu providentes eidem, cùm ad quintumdecimum annum pervenerit, ipſum in fratrem & monachum admittatis. Alioquin, ne vel ejus vel prædictæ ſuæ matris anima in dubium ſuſpendatur, quæ gravis infirmitatis incommodo fatigata, circa proviſionem ejuſdem pueri minùs commodè poteſt maternæ ſedulitatis officium exhibere, venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Remenſi & dilectis filiis Abbati Longipontis Sueſſionenſis diocesis & Cantori Remenſi dedimus in præceptis ut vos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani xi. Kal. Maij, anno duodecimo.

Scriptum eſt illis ſuper hoc.

ILLVSTRI REGI FRANCIÆ.

Epiſt. 27. De ſuccurſu terræ ſanctæ.

ILlud quod quidam ad injuriam tuam referunt & incommodum regni tui, ad utriuſque procul dubio redundat gloriam & profectum, cùm videlicet ingens laus & grandis honor tibi ſimul & regno ipſi provenerit ex eo quòd inter alios mundi Reges & regna pro communibus neceſſitatibus & utilitatibus univerſalis Eccleſiæ ſeu etiam populi Chriſtiani & recurſum ad te ſpecialiter ſit ac illud, & potenter cis ſit ab utroque ſuccurſum. Propter quod, ut recentia ponamus exempla, gloriam tuam & potentiam regni tui titulis hoc illuſtrat inſignibus quòd per Conſtantinopolitani acquiſitionem & detentionem imperij ac ſubſidia & præſidia terræ ſanctæ necnon adjumenta fidei orthodoxæ magnanimitate tuorum fortium procurante, ipſos quaſi præcipuos viſa eſt iis temporibus Latinitas habuiſſe quos adversùs Græciam inſolentem opponeret aut gentem incredulam ſeu etiam hæreſim ſævientem; ut jam penè de omni quæ ſub cœlo eſt natione non deſit qui victricem manum tuam fortiumque tuorum vel non laudet in aliis, vel non formidet expertus. Sed & nunc cæleſti conſilio, ſicut creditur, eſt proviſum quòd cetero terrarum orbe poſtpoſito, de tuo ſpecialiter regno, quaſi de publico virorum theſauro, vir quæritur qui Ieroſolymitani regni gubernaculo præferatur, dilecto filio nobili viro Iohanne Brenenſi Comite ad dilectæ in Chriſto filiæ [Mariæ] ipſius regni Dominæ conjugium evocato; quaſi te ſimul & regnum tuum ſpecialiter in hoc velit Rex altiſſimus honorare, ut is qui ſubditus tuus erat, regnum ſuæ peculiaris hereditatis accipiat, & orientali provinciæ in urgente neceſſitate ſuccurrat. Quapropter nos pro nihilo reputato quòd dicimur à quibuſdam regnum tuum prædictorum prætextu viris & viribus deſtituere ac ope ſimul & opibus vacuare, ſerenitatem regiam ad promotionem hujus negotij ſecurè duximus exhortandam, cùm ex hoc potior tibi ſalus & regno ipſi major ſperetur proſperitas proventura. Quod profectò cùm inter cetera regna mundi à temporibus quorum non extat memoria pro catholiciſſimorum progenitorum tuorum meritis multa ſit rerum ac temporum fœcunditate gaviſum, ſub tuo demum felici regimine directus eſt Dei munere mundi curſus proſperiùs circa ipſum, ut inter ceteros mundi Reges pro tuis magnificis geſtis præfulgeas glorioſus, ſola denique, quod triſtes referimus, cauſa conjugij maculam in gloria tua poſuit, quam utinam ſatagas abolere, ut totus omnino ab omni macula ſis immunis. Rogamus ergo regalem manſuetudinem & exhortamur attentiùs, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes, quatinus urgentiſſima terræ ſanctæ neceſſitate proſpecta, injurioſum vel damnoſum non reputans quod proculdubio tibi eſt honorabile ac perutile regno tuo, præfato Comiti ad procedendum in hoc non ſolùm impendas auxilium per te ipſum, ſed per tuos facias exhiberi. Nos enim, ut quod ſuper ipſo negotio maximè pro terræ ſanctæ ſubventione aliis ſuademus, ipſi quoque in affectu gerere comprobemur, præter alia quæ quantum deſuper nobis datur eidem terræ multifariè multiſque modis auxilia procuramus, ſummam mille quadringentarum marcharum, in quibus nobis Comes ipſe tenetur, in utilitatem prædictæ terræ ita providimus largiendam ut perſoluta ea fratribus Templi & Hoſpitalis ab ipſo, per eos deferatur ad illam, & tandem in utilitatem prædictam cum conſilio venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Ieroſolymitani necnon magiſtrorum Hoſpitalis & Templi & ipſius Comitis expendatur. Ad hæc, cùm, ſicut pro certo comperimus, litteræ noſtræ tibi ſæpe minùs fideliter exponantur, in hoc eſſe te volumus de cetero cautiorem, cùm vitioſus interpres aliquando minus, interdum plus, nonnunquam verò aliud & aliter quàm in ipſis continetur exponat, culpabiliter te decipiens,

Vide Sanutum lib. 3. part. 11 cap. 4.

cujus intelligentiam faſcinat, & damnabiliter nos offendens, quorum intentionem depravat. Ceterùm lator præſentium G. Prior de Gaia, vir utique providus & fidelis, quæ ſuper quibuſdam aliis à nobis accepit tibi referet viva voce. Datum Laterani IX. Kal. Maij, anno duodecimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO & magiſtris Hoſpitalis ac Templi.

Epiſt. 28. Mittitur eis pecunia.

ECce mittimus vobis per dilectum filium Iohannem de Sambuco fratrem Hoſpitalis Ierosolymitani hoſpitalis ſancti Baſilij bis mille ac ducentos & ſex obolos & dimidium inter novos, veteres, atque duplices, novem ſkifatos, ſeptem marabuttinos; & præterea in ſkifatis & auro fracto ad pondus Romanum uncias octoginta; quæ videlicet omnia ſummam octingentorum quinquaginta librarum Provenienſium ſenatus attingunt, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus ea in neceſſitatibus terræ ſanctæ, prout meliùs expedire videritis, expendatis, habentes prædictum fratrem in Domino commendatum, & eum ad domum ſuam, cui ſatis eſſe noſcitur neceſſarius, quantocius potueritis remittentes. Tantundem etiam aſſignari fecimus magiſtro & fratribus Aventini, qui per nuntium ſuum debent illud vobis ſimiliter deſtinare. Miſimus quoque vobis anno præterito per Templarios ſummam auri mille librarum Provenienſis monetæ valentem, de qua nullum adhuc habuimus reſponſum à vobis. Diſponimus etiam mittere vobis per Hoſpitalarios & Templarios mille quadringentas marcas argenti, cum conſilio veſtro & nobilis viri Iohannis Brenen. Comitis, cùm ad vos Deo duce pervenerit, expendendas. Sed & electo Antiocheno propoſuimus pro neceſſitatibus ſuis pecuniam mutuare, quam ipſe demum reddet pro neceſſitatibus terræ ſanctæ. Datum Laterani anno duodecimo.

* Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 109.

IOHANNI ABBATI ſancti Bertini ejuſque fratribus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 29. De confirmatione privilegiorum. *Hæc epiſtola pertinet ad librum ſecundum.*

IN eminenti ſedis apoſtolicæ ſpecula diſponente Domino conſtituti, ſicut imitari prædeceſſores noſtros in bonis debemus operibus, ſic etiam ſummam curam adhibere nos convenit ne quod ab eis pia fuerit proviſione ſtatutum nobis, quod avertat Dominus, negligentibus quorumlibet valeat impulſione turbari. Eapropter, dilecti in Domino filij, deciſionem controverſiæ quæ inter monaſterium veſtrum & bonæ memoriæ Petrum Cluniacenſem Abbatem pro ſubjectione quam idem Abbas ſibi in veſtro monaſterio vendicabat, quemadmodum à felicis memoriæ prædeceſſore noſtro Papa Innocentio fratribus ſuis præſentibus & collaudantibus facta eſt & ſcripti ſui munimine roborata, imitantes piæ recordationis prædeceſſorum noſtrorum Eugenij, Alexandri, Lucij, Clementis, & Celeſtini Pontificum Romanorum veſtigia, auctoritate apoſtolica confirmamus & ratam permanere cenſemus. Privilegiis itaque Cluniacenſibus quæ ſuper hoc ſe habere ab apoſtolica ſede dicebant, ab eodem Innocentio juſtitia dictante caſſatis, ad exemplar prædictorum prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum tam vos quàm ſucceſſores veſtros necnon & ipſum monaſterium ſancti Bertini ab hujuſmodi lite & Cluniacenſium ſubjectione abſolvimus, idemque cœnobium libertati propriæ reſtitutum, ſalvo jure Tervanenſis Eccleſiæ vel Epiſcopi, ſub ſolius Romanæ Eccleſiæ ditione vel tutela perpetuo permanere decernimus. Ad indicium autem hujus perceptæ à Romana Eccleſia libertatis unam auri unciam annis ſingulis nobis noſtriſque ſucceſſoribus perſolvetis, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum juxta caſtrum ſancti Audomari in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſilvam de Wlverdinghe, quam inclitus quondam Flandriæ & Viromanniæ Comes Philippus vobis in eleemoſynam dedit & ſcripto ſuo confirmavit, & quod à Gileberto de Aveſkerca prope eandem ſilvam eleemoſyna, emptione, vel concambio acquiſiſtis, & reſiduam partem ejuſdem ſilvæ quæ extenditur uſque ad nemus quod Theodoricus Comes Eccleſiæ Watinenſi in eleemoſynam dedit, ſicut in ſcripto Balduini Flandriæ & Hannoiæ Comitis & Margaritæ uxoris ejus continetur. Decimam etiam de Kelmes, quam tu, Iohannes Abbas, de manu Balduini laici redemiſti, & decimam de Acquin, quam ſimi-

liter de manibus Manaſſe & Rainaldi laicorum, & altare de Licbtervelde cum decima & pertinentis ſuis, quæ de manu Geraldi Militis acquiſiſtis. Tetram quoque quam Wervaldus Monkel in parrocbia de Wluringbem, partim propter concambium, partim propter pecuniam à vobis acceptam, monaſterio veſtro dedit, & terram de Stapelueld dictam, quam à Guidone de Wiſſeke per concambium acquiſiſtis, data ei à vobis quadam terra quam prope domum ejuſdem W. babebatis, & totum quod de feudo Caſtellani Bergenſis, & quicquid alicubi de poſſeſſionibus feudatorum ſive cenſuariorum veſtrorum acquiſiſtis, & in villa de Baſvvarneſtun totum quod de feudo Balduini de Commines acquiſitum habetis. Medietatem etiam villæ Kalmont cum pertinentiis ſuis ſub annuo cenſu duodecim librarum Flandrenſis monetæ à Præpoſito & Eccleſia ſancti Audomari perpetuò habendam, ſicut cbarta ſigillis eorum ſignata teſtatur; vobis confirmamus. Præterea feudum ſexaginta ſolidotum Gualteri de Stapbes; quód cùm Ida ſoror ejus emiſſet, vobis in eleemoſynam dedit. Et comitatum de Wal & de Buſco, quem Willelmus de Arfedinghe vobis in eleemoſynam conceſſit, ſicut charta Comitis de Warengbe Domini ſui teſtatur. Et comitatum in villa de Acquin, quem Simon de Val per manum Domini ſui Gualteri Boteri in eleemoſynam vobis dedit. Et terram in parrochia ſanctæ Margaritæ infra burgum ſancti Audomari jacentem, quam Iobannes de Sinninghem vobis in eleemoſynam dedit. Terram quoque cum comitatu quam Villelmus Caſtellanus ſancti Audomari inter vetus monaſterium & Watenes vobis in eleemoſynam dedit, & quicquid de feudo ejuſdem Caſtellani ab hominibus ejus quolibet tempore acquiſiſtis, & per authenticas chartas Caſtellanorum confirmatum habetis, auctoritate apoſtolica confirmamus. Compoſitionem præterea inter vos & Abbatiſſam de Brobug ſuper terminis parrochiæ veſtræ de aſſenſu partium factam, ſicut hinc inde recepta eſt & in ſcripto autbentico bonæ memoriæ Deſiderij quondam Morinenſis Epiſcopi continetur, ratam habemus, & eam auctoritate apoſtolica confirmamus. Quod autem de Capella & cimiterio leproſorum de Brobuc à bonæ memoriæ Milone Murinenſi Epiſcopo rationabiliter ſtatutum eſt & ſcripto ſuo firmatum confirmamus & ratum manere cenſemus; ita videlicet ut in eadem Capella leproſis tantùm & ſibi Servientibus divinum celebretur officium, atque in eorum cimiterio nulli niſi leproſi & eorum familiæ tumulentur. In monaſterio quoque ſancti Silvini apud Acbiacum Abbas veſter qui pro tempore fuerit, tamquam in ſpeciali filia, ſecundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam cortigendi quæ corrigenda ſunt cum religioſorum virorum conſilio plenam, ſicut hactenus, habeat facultatem. Statuimus etiam ut infra terminos parrochiarum veſtrarum nullus Eccleſiam vel oratotium abſque veſtro conſenſu ædificare præſumat. Salvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Stationes autem publicas ab Epiſcopo in monaſterio veſtro, ſeu Epiſcopum illuc accedere niſi ab Abbate & fratribus fuerit evocatus, omnino fieri prohibemus. Puſſeſſiones præterea & decimas quas monaſterium veſtrum à quadraginta annis inconcuſsè poſſedit, & in præſentiarum ſine controvetſia poſſidetis, vobis & per vos eidem monaſterio auctoritate apoſtolica confirmamus. Sanè novalium veſtrotum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos è ſeculo fugientes liberos & abſolutos &c. *uſque* retinere. Probibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit abſque Abbatis ſui licentia de eodem loco, niſi arctioris religionis obtentu, diſcedere. Diſcedentem verò &c. *uſque* retinere. Religioſas ſanè conſuetudines à prædeceſſoribus veſtris & à vobis hactenus obſervatas aliqua levitate mutari ſeu etiam poſſeſſiones alienari Eccleſiæ, niſi de Abbatis providenria fiat cum conſenſu Capituli vel majoris & ſanioris partis, auctoritate apoſtolica prohibemus. Præterea libertates & immunitates monaſterio veltro collatas, ſicut hactenus obſervatæ ſunt, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Auctoritate quoque apoſtolica nihilominus duximus probibendum ne ullus Advocatus aut miniſter ejus locum ipſum vel quæ ad eum pertinent gravare ſeu quibuſlibet exactionibus fatigare præſumat, ſed iis quæ antiquitus conceſſa ſunt & ad ejus juſtitiam pertinent contentus exiſtat. Decimas quoque ad jus Eccleſiatum veſtrarum ſpectantes, quæ à laicis detinentur, redimendi & liberandi de manibus eorum & ad Eccleſias quas pertinent revocandi liberam vobis & ea-

rundem Eccleſiarum miniſtris de auctoritate noſtra concedimus facultatem. Prohibemus inſuper ne aliquos interdicto vel excommunicationi à vobis juſtè ſubjectos ad officium aut communionem eccleſiaſticam quiſquam recipere ſine congrua ſatisfactione præſumat, niſi fortè periculum mortis immineat; ut dum præſentiam veſtram habere nequiverint, per alium ſecundùm formam Eccleſiæ, ſatisfactione præmiſſa, oporteat ligatum abſolvi. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. *uſque* celebrare. In parrochialibus ſiquidem Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere & dioceſano Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat; ita quidem quòd ei de ſpiritualibus, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere. Chriſma verò, oleum ſanctum &c. *uſque* voluerit exhibere. Alioquin ad quemcunque malueritis catholicum antiſtitem recurratis, qui noſtra fretus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Si quem verò Epiſcopum Romanæ ſedis communionem habentem, & de quo plenam habeatis notitiam, per vos tranſire contigerit, ab illo benedictiones vaſorum & veſtium, conſecrationes altarium, & ordinationes monachorum auctoritate ſedis apoſtolicæ recipere valeatis. Præterea licitum ſit vobis in cauſis veſtris civilibus fratres veſtros idoneos ad teſtificandum adducere, atque ipſorum teſtimonio, ſicut rectum fuerit, & propulſare injuriam & juſtitiam vendicare. Ad hæc adicimus ne aliqui monachi vel converſi ſub profeſſione domus veſtræ aſtricti ſine aſſenſu Abbatis & majoris partis Capituli veſtri pro aliquo fidejubeant vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiant &c. *uſque* reſpondere. Ob evitandas verò ſecularium frequentationes liberum ſit vobis, ſalvo jure dioceſani Epiſcopi & Eccleſiæ parrochialis, oratoria in grangiis veſtris conſtruere & in ipſis, cùm neceſſe fuerit, vobis & familiæ veſtræ divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati veſtræ &c. *uſque* audeat exercere. Conſtituimus inſuper ut Abbas qui pro tempore fuerit ad nullius Archiepiſcopi vel Epiſcopi ſynodum ſeu conventum, niſi tantùm Romani Pontificis vel ejus Legati, accedere compellatur. Sepulturam quoque ipſius loci &c. *uſque* aſſumuntur. Obeunte verò &c. *uſque* beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & in prædictis Capellis dioceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarij Cancellarij vicem agentis v. Idus Aprilis, Indictione ſecunda, incarnationis dominicæ anno MCXCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno ſecundo.

MILONI SVBDIACONO.

Epiſt. 10. Diſpenſatur cum eo ſuper defectu natalium.

IN iniquitatibus cum Propheta conceptus non erubuiſti nobis exponere quomodo in delictis te peperit mater tua; gratiaque redimendo naturam, ad ſubmovendum impedimentum caſualis originis, apoſtolicæ implorasti beneficium pietatis. Nos igitur attendentes ingenuos mores ingenuis natalibus antecellere, natæque conditionis fortunæ virtutis factæ gloriam anteire, intellecto tam ex compatriotarum tuorum laudabili teſtimonio quàm eorum qui apud ſedem apoſtolicam ex converſatione diutina te novere quòd fortuitum nativitatis defectum per induſtrium bonitatis redimis ſupplementum, de miſericordia quæ ſuperexaltat judicio, auctoritate tibi præſentium indulgemus quatinus, dummodo aliud non obviet de canonicis inſtitutis, hoc quod pater tuus in diaconatu de ſimplici te genuit concubina non officiat tibi meritis ſic adjuto quò minùs eccleſiaſticum beneficium, cui cura non ſit animarum annexa, valeas obtinere canonicè ac obtentum liberè retinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Laterani XIII. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

HVGONI DE SADVRANO Rectori Eccleſiæ de Volobrica.

Epiſt. 11. Suſcipitur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & humiles filios &c. *uſque* confovere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſ-

tante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, ſpecialiter autem Eccleſiam de Volobrica cum appendiciis ejus Eccleſiis de Maſſeiano & de Confolenz, ac omnibus aliis pertinentiis ſuis, ſicut ea ex collatione ſanctæ recordationis Petri de Caſtronovo apoſtolicæ ſedis Legati ac aſſignatione bonæ memoriæ E. Vticenſis Epiſcopi juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Maij, anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Strigonienſi.

Epiſt. 32. Confirmatur eis donatio facta à Rege Hungariæ.

IN autbentico ſcripto cariſſimi in Chriſto filij noſtri Andreæ illuſtris Regis Vngariæ nobis oſtenſo perſpeximus contineri quòd ipſe miſerationum Domini recordatus, quibus poſt tribulationes multas & malas recognoſcebat ſe in patrum ſuorum ſolio reſidere, in ſuæ coronationis memoriam, quam per manum tuam, frater Archiepiſcope, deſurſum ſe recepiſſe fatetur, Eccleſiæ veſtræ beati Adelberti martyris religioſa devotione conceſſit ut annuatim in feſto ipſius martyris Canonicis ſervientibus in eadem centum argenti marcę contradictione ſublata de regali ærario perſolvantur. Nos igitur veſtris precibus inclinati conceſſionem ipſam, ſicut piè ac providè facta eſt, & in prælibato autbentico continetur, quod de verbo ad verbum præſenti paginæ duximus inſerendum, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus; cujus tenor eſt talis. IN NOMINE ſanctæ Trinitatis & individuæ unitatis. ANDREAS Dei gratia Hungariæ, Dalmatiæ, Choroaciæ, Ramæ, Serviæ, Galiciæ, Lodomiriæque Rex, in perpetuum. Cùm ex regiæ dignitatis officio quibuſlibet Deo dicatis domibus teneamur manum pietatis clementer porrigere & earum utilitati modis omnibus intendere, cupientes tamen aliquid in gazophylacium cum paupercula mittere, veteris inſtar teſtamenti, quo mellis, inter cetera, primitiæ poni videbantur in ſacrificio, benigniores regiæ ſerenitatis oculos illis accommodavimus quas à primis credulitatis noſtræ cunabulis & ampliori dignitate præminere & ardentiori orationum affectione pro ſalute noſtra cognovimus aſſurgere. Sanè miſerationum Domini, quibus poſt tribulationes multas & malas in ſolio patrum noſtrorum ſedimus, recordantes, Eccleſiæ beati Adelberti martyris, quam matrem regni eſſe & metropolim quamque patribus & prædeceſſoribus noſtris cum inſignibus fidei ſacramenta regalibus adminiſtraſſe conſtat, in noſtræ coronationis memoriam, quam deſurſum capiti noſtro per manum venerabilis patris Iohannis Archiepiſcopi Strigonienſis Deus imponere eſt dignatus, has donorum noſtrorum primitias, licèt exiguum munus, attribuimus, ut annuatim in ſupradicti martyris Chriſti feſtivitate Canonicis Deo illic deſervientibus centum marcæ argenti contradictione confuſa de regali offerantur ærario. Quod ut ratum & ſtabile perſeveret in poſterum, præſentem paginam in argumentum noſtri muneris annotatam ſigilli noſtri roboravimus impreſſione. Datum per manus Gothfridi Orodienſis Præpoſiti Aulæ regiæ Cancellarij anno dominicæ incarnationis MCCVI. venerabili Iohanne Strigonienſi Archiepiſcopo exiſtente, Calano Quinqueccleſienſi, Boleſlao Vacienſi, Petro Geurienſi Epiſcopis, Mochone Palatino & Comite Bichorienſi, Chepano filio Muiabano, Benedicto Vayavoda, Chepano Comite Bacienſi, Smaragdo Zonukienſi & Comite Curiæ, Gula Comite Budrugienſi, Marcello Suprunienſi, Tiburcio Albenſi, Poth. Muſunienſi Comite.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſum. Datum Laterani XII. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide lib. 14. epiſt. 156.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Bertini.

Epiſt. 33. De electione Abbatis Alciacenſis. *Cap. Abbate. De verbor. ſignific.*

I. Abbate ſancti Silvini Alciacenſis olim viam univerſæ carnis ingreſſo, cùm ejuſdem loci monachi elegiſſent quendam de ipſius gremio in Abbatem, & ejuſdem confirmationem electionis à bonæ memoriæ Morinenſi Epiſcopo nequiviſſent aliquatenus obtinere, per procuratorem ſuum confirmationem ipſam à ſede apoſtolica petierunt. Ceterùm procurator veſter propoſuit ex adverſò quòd cùm ſecundùm approbatam conſuetudinem & privilegia Pontificum Romanorum Abbates Alciacenſes debeant de monaſterio veſtro ſemper aſſumi, hujuſmodi electio erat non immeritò reprobanda, utpote contra conſuetudinem diuturnam & privilegia ſedis apoſtolicæ attentata, & Alcia-

cenſes monachi debebant de jure compelli ut de monaſterio veſtro perſonam idoneam ſibi eligerent in Abbatem. Cùmque ſuper hoc iis & aliis coram dilecto filio Guala ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, quem procuratoribus ipſis auditorem concesſimus, allegatis nobis nequiverit fieri plena fides, dilectis filiis de Balantiis, de Longovillari, & ſancti Iohannis Abbatibus Ambianenſis & Morinenſis dioceſum dedimus in mandatis ut auditis quæ utraque pars duceret proponenda, cauſam ipſam cum quibuſdam de antiqnioribus privilegiis, à quibus alia originem traherent, ad examen noſtrum remitterent ſufficienter inſtructam, aſſignato partibus termino competenti quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſentenriam recepturæ. Qui juxta mandari noſtri continentiam in negotio procedentes, receperunt teſtes ab utraque parte productos, & atteſtationibus publicatis, demum eandem cauſam inſtructam ad noſtram præſentiam remiſerunt. Nos verò depoſitionibus teſtium diligenter inſpectis, invenimus ſufficienter eſſe probatum quòd à ſexaginta annis & infrà monachi Alciacenſes Abbatem ſibi de veſtro monaſterio elegerunt, ita quòd infra præſcripti temporis ſpatium de veſtro cœnobio ſeptem fuerunt in Alciacenſes Abbares aſſumpti. Vnde cùm juxta legitimas ſanctiones leges ipſas conſuetudo antiquitus approbara tenaciter imitetur, & quod collegiis præſtitum fuiſſe cognoſcitur perpetuæ legis vicem debeat obtinere, ſecundùm præcedentem uſum in Alciacenſi cœnobio erat electio celebranda, maximè cùm conſuetudo hujuſmodi diuturno tempore introducta videatur quodam modo contradicto judicio apptobata; quia cùm quadam vice Guarinum Alciacenſem monachum elegiſſent, ejus electio robur habere non potuit donec apud monaſterium veſtrum profeſſione facta poſt aliquantum temporis, quando ſcilicet Abbati & conventui monaſterij veſtri placuit, in Alciacenſem extitit Abbatem aſſumptus. Ex privilegiis quoque Romaoorum Ponrificum monaſterio veſtro conceſſis argui poterat evidenter Alciacenſem Abbatem fore de veſtro collegio eligendum. Nimirum privilegio felicis recordarionis Paſchalis Papæ prædeceſſoris ooſtri hujuſmodi capitulum apparet inſertum: *Subrogationem Abbatis penes monaſterium ſancti Silvini apud Alciacum juxta præteriti temporis morem in veſtra ſemper concedimus diſpoſitione perſiſtere.* Cujus verbis bonæ memoriæ Innocentius Papa prædeceſſor noſter prorsùs inhæſit. In privilegio quoque Calixri ſecundi Papæ capitulum hujuſmodi invenitur: *Porrò juxta Domini prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Paſchalis Papæ decretum Abbatis ſubrogationem penes Alciacum non aliunde quàm de veſtro monaſterio fieri apoſtolica auctoritate decernimus.* Ad hæc autem pars adverſa reſpondit quòd etſi evidenter per depoſitiones teſtium probaretur quòd infra prædicti temporis ſpatium de monaſterio veſtro ſemper fuerit Abbas Alciacenſis aſſumptus, ex hoc tamen nullum Alciacenſibus monachis præjudicium probabatur, cùm hoc non ex neceſſirate aliqua factum fuerit, ſed ex libera voluntate. Præterea licèt conſuetudinis uſuſque longævi non ſit vilis auctoritas, non eſt tamen uſque adeo ſui valitura momento ut rationem vincat aut legem. Vnde cùm lege canonica caveatur, quæ probabilem in ſe continet rationem, ut Abbate defuncto non aſſumatur extraneus in Abbatem, ſed de congregatione ipſa, quem propria voluntate concors fratrum ſocietas duxerit eligendum, quòd ſi aptum inter ſe invenire nequiverint, ſolerter ſibi de aliis monaſteriis eligant ordinandum, per uſum hujuſmodi nequit ſacris canonibus derogari. Sed nec dici poterat quòd ex eo conſuetudo aliqua quaſi contradicto judicio fuerit introducta quòd prædicto modo extitit in memorati Guarini electione proceſſum, cùm illud pro bono pacis factum extra judicium dinoſcatur. Sed ad hæc veſtra pars replicavit ex hoc colligi evidenter quòd in electione ipſius Guarini, non pro bono pacis, ſed ex debito potiùs fuerat ſic proceſſum, quia plures alios poſtmodum de veſtro monaſterio Alciacenſes monachi elegerunt, cùmque filia matri adeo ſit conjuncta ut aliena vel extranea non intelligatur ab illa, & Eccleſia veſtra ſit mater Alciacenſis Eccleſiæ ſpiritalis, profectò Alciacenſis conventus non intelligitur extraneum vel alienum eligere cùm de veſtro collegio ſibi aſſumit Abbatem. Fuit inſuper ex parte Alciacenſium allegatum, quòd cùm Paſchalis Papa ſubrogationem Abbatis ſancti Silvini monaſterio veſtro juxta morem præteriti temporis duxerit concedendam, nec de præteriti temporis more ſeu conſuetudine fiat fides, per ejus privilegium & ſimilia nullum ſuper hoc Alciacenſi monaſterio poterat præjudicium generari. Contra quos fuit ex parte veſtra reſponſum quod hæc determinatio *ſecundùm præteriti temporis morem*, & cauſa-

lis & conditionalis poteſt intelligi, & tam ad perſonale quàm imperſonale verbum referri. Si enim imperſonale verbum determinet, conditionaliter intelligitur, & talis eſt ſenſus. Concedimus ſubrogationem Abbatis ſancti Silvini apud Alciacum in veſtra ſemper diſpoſitione conſiſtere ſecundùm præteriti temporis morem, id eſt, ſi mos præteriti temporis talis fuit. Si verò verbum determinet perſonale, cauſaliter debet intelligi, ut ſit ſenſus. Concedimus ſecundùm præteriti temporis morem, id eſt, quia mos præteriti temporis obtinuit, ſubrogationem Abbatis ſancti Silvini apud Alciacum in veſtra ſemper diſpoſitione conſiſtete. Hic autem ſenſus rectior eſſe videtur: quia cùm privilegium ſit lex privata, & lex non debeat eſſe obſcura vel captioſa, ſed certa & manifeſta, nec eſſet privata niſi aliquid ſpecialiter indulgeret, profectò ſic intelligenda ſunt illa verba ut res de qua agitur valere poſſit potiùs quàm perire; maximè cùm ſupradictus Calixtus Papa, qni eidem Paſchali è vicino ſucceſſit, verbis æquioribus uſus, determinationem illam prorsùs amoverit ut ambiguitas tolleretur, & qnod dicebatur in conceſſione Paſchalis, ut videlicet ſubrogatio Abbatis ſancti Silvini apud Alciacum in diſpoſitione veſtra ſemper exiſteret, ipſe mutaverit, decernens ſubrogationem illius Abbatis non aliunde quàm de veſtro monaſterio faciendam, ut electio ad jus commune poſſet ex parte reduci. Eadem quoque verba ſic eſſe interpretanda ſubſequens conſuetudo declarat, quæ perhibetur eſſe optima legum interpres. His igitur & aliis ad eandem cauſam ſpectantibus diligenter auditis & perſpicaciter intellectis, de conſilio fratrum noſtrorum monaſterio veſtro adjudicavimus hujuſmodi dignitatem, ut quotienſcunque in Alciacenſi monaſterio Abbatis electio imminet facienda, Alciacenſes monachi de cœnobio veſtro perſonam idoneam ſibi eligant in Abbatem, ita videlicet quòd tamdiu monaſterium veſtrum hac honoris debeat prærogativa gandere donec in eo viguerit obſervantia regularis, nt idoneæ perſonæ inveniantur in ipſo quæ poſſint in Abbates aſſumi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Scriptum eſt Epiſcopo & Cantori Atrebatenſibus & Abbati de Monte ſancti Eligij Atrebatenſis diœceſis in modum executionis uſque aſſumi. Quocirca electionem à præfatis Alciacenſibus monachis temerè attentatam omnino caſſantes, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus quòd à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cùm eorum altero &c. Datum ut in alia per totum.

EPISCOPO SANCTI ANDREÆ.

PEr tuas nobis litteras intimaſti quòd cùm D. laicus tuæ diœceſis S. mulierem trina denuntiatione præmiſſa juxta conſuetudinem Eccleſiæ Scoticanæ duxerit ſolemniter in nxorem, poſtmodum E. mulier in tua comparens præſentia conſtanter aſſeruit quòd prædictus D. priùs dederat ei fidem de ipſa ducenda, & poſtea carnaliter fuerat commixtos eidem, ſuſcepta ex ea prole quàm ſibi prædictam S. publicè copulaſſet, & licèt idem D. fuerit de plano confeſſus ſe priùs illam carnaliter cognoviſſe ac ſuſcepiſſe ſobolem ex eadem, nihilominus tamen quòd fidem ei dederit omnino negavit. Verùm cùm ad hoc probandum prædicta E. tres teſtes induxerit, idem propoſuit ex adverſo quòd cùm præſentes extiterint iidem teſtes quando denuntiatio facta fuit & matrimonium cum prædicta S. publicè celebratum, cùm etiam convivio interfuerint nuptiarum, nunc, tamquam ſuſpecti, utpote qui multo tempore tacuerunt, erant non immeritò repellendi. Vnum quoque ipſorum teſtium, qui ejuſdem D. germanus exiſtit, idem D. repellere nitebatur tamquam adverſarium manifeſtum, pro eo quòd ad exheredationem ipſius modis omnibus intendebat. Præterea fratrem ejuſdem D. fuiſſe confeſſum in pleno Capitulo ſe perjurum & in fratris ſui odium falſum perhibuiſſe teſtimonium adjeciſti, & qnòd licèt E. primitus fuerit in jure confeſſa ſe adversùs prædictum D. quæſtionem malitioſè moviſſe, poſtea tamen hujuſmodi ſe dixiſſe propoſuit pecuniæ promiſſione decepta, quòdque ſibi conſtat legitimè dictos teſtes tam denuntiationis tempore quàm cùm etiam idem D. matrimonium cum prædicta S. contraxiſſe dinoſcitur fuiſſe præſentes. Licèt autem confeſſio fratris prædicti D. qui poſt depoſitionem ſuam propriam turpitudinem allegando aſſeruit ſe perjurum & falſum perhibuiſſe teſtimonium in odium fratris

Epiſt. 14. De teſtibus admittendis in accuſatione matrimonij.

ſui, ſit penitus reſpuenda, cùm hoc modo quilibet poſſet ſuum teſtimonium infirmare, ac mulier confeſſionem in iure factam eo prætextu revocare non poſſit quòd ſe fatetur corruptam promiſſione pecuniæ hoc dixiſſe, quia tamen an ſupradicti teſtes ſint contra matrimonium admittendi, apoſtolicæ ſedis oraculo poſtulas edoceri, fraternitati tuæ inſinuatione præſentium innoteſcat quòd felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter conſultus utrum ſi de propinquitate illorum qui ſunt matrimonio copulandi aliqua fiat mentio, & Preſbyteri per Eccleſias publicè dicant ut qui novit aliquid infra terminum qui præfigitur exeat & proponat, an illi qui poſteriùs veniunt, ad accuſationem debeant vel teſtificationem admitti, taliter legitur reſpondiſſe, quòd ſi ſuſpicione carent poſteriùs venientes, ab accuſatione vel teſtificatione repelli non debent; ceterùm ſi commoniti à Preſbyteris tacent, & poſtmodum accuſare vel teſtificari voluerint, tamquam ſuſpecti meritò repellentur. Datum Laterani III. Non. Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Cap. Ad hæc. Qui matrimon. accuſ. poſſint. in 1. Collect.

NOBILI VIRO E. COMITI Irſuto.

Epiſt. 35. Suſcipitur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

EX ſincero devotionis affectu quem ad beati Petri Apoſtolorum principis ſedem habere dinoſceris, villam quæ Sulcem nuncupatur Romanæ Eccleſiæ liberaliter contuliſti, unum aureum apoſtolicæ ſedi annuatim ex ipſa ſolvendo. Nos igitur donationem ipſam tam gratam quàm ratam habentes, ut ejuſdem apoſtolicæ ſedis præſidium tibi ſentias non deeſſe, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis dante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque in finem.* Datum ut in alia per totum.

MELDENSI EPISCOPO & Archidiacono Pariſienſi.

Epiſt. 36. Eis committitur cauſa Camerarij Carnotenſis.

CVm olim venerabilis frater noſter Epiſcopus Carnotenſis dilectum filium Radulphum quondam Camerarium ſuum Decano, Cantori, Subdecano, & Succentori Carnotenſis Eccleſiæ ad quandam præbendam in ipſa vacantem præſentaſſet ex more, idem Decanus offerens ſe legitimè probaturum quòd publica quorundam criminum laboraret infamia, ipſum admittere recuſavit. Cùmque dilecti filij P. Præpoſitus, S. G. & H. & quidam alij Canonici Carnotenſes ſuper hoc inquiſitionem fieri petiiſſent, Abbas de Sarnaio & conjudices ejus, quibus idem negotium delegavimus, quia dictum Camerarium, ſicut ex litteris eorum accepimus, non ſolùm publica laborantem infamia, verùm etiam illis irretitum criminibus invenerunt, ſilentium impoſuerunt eidem ſuper memorata præbenda, ipſum ab omni officio & beneficio eccleſiaſtico ſuſpendentes, & retinentes in manibus noſtris eccleſiaſtica beneficia quæ habebat ad reſtitutionem eorum quos variis rapinis, videlicet uſuris, matrimoniorum venditione, ac ruptione teſtamentorum aſſerebatur nequiter ſpoliaſſe. Qui licèt ad præſentiam noſtram accedens provideri ſibi ſuper ſententia præfatorum judicum poſtulaſſet, quia tamen nondum ad nos pervenerat relatio judicum eorundem, nihil à nobis tunc potuit obtinere. Sed tandem eorum relatione recepta, quod factum per ipſos fuerat approbavimus, dantes vobis per noſtras litteras in præceptis ut illud per cenſuram eccleſiaſticam faceretis appellatione remota firmiter obſervari. Nuper autem litteras multorum accepimus cum ipſo ſupplicantium & pro ipſo ut cùm occaſione inquiſitionis prædictæ, quam fieri non tam caritatis zelo quàm invidiæ typo aliqui procuraſſe dicuntur, graves incurrerit in perſona labores & difficiles in rebus expenſas, ſed quaſi mutatus in virum alterum, per cor contritum & humiliatum ſe ſe veniа dignum reddat, ſuper beneficiis ſuis eum reſpicere miſericorditer dignaremur; maximè cùm illis pro quorum reſtitutione in noſtris manibus ſunt retenta & jam ſatisfecerit juxta poſſe, & adhuc ſit cuilibet conquerenti paratus ſatisfactionem debitam exhibere. Nos igitur de conſueta ſedis apoſtolicæ pietate miſericordiam in judicio facere cum ipſo volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus conſiderato per contritionem & converſationem ipſius utrum ei vexatio jam tribuerit intellectum, ut appareat emendatus, ad ſatisfaciendum illis pro quorum reſtitutione ſua beneficia ſunt retenta inducatis eundem, & cùm eis competenter fuerit ſatisfactum, beneficia ipſa pariter & officium ſibi reſtituere non tardetis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Laterani IV. Idus

Idus Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

IGNIACENSI ET VALLIS claræ Abbatibus Ciſtercienſis ordinis, Remenſis & Laudunenſis diœceſum, & Decano Remenſi.

Epiſt. 37. Adverſus iniquas excommunicationes.

CVm ſimus ſecundùm Apoſtolum & majoribus & minoribus ex ſuſceptæ ſervitutis officio debitores, providere tenemur ne contra doctrinam ipſius cujus imitatores debemus exiſtere perſonas accipere videamur, & nimiùm deferendo prælatis, indebitè gravare ſubjectos. Sanè dilecti filij Presbyteri Sueſſionenſis epiſcopatus noſtris auribus intimarunt quòd Epiſcopus & Archidiaconi eorundem nonnunquam eis exactiones indebitas imponentes, ſubitò contra juris ordinem, non ſolummodo per ſeipſos, verùm etiam per ſuos officiales, eos & eorum Eccleſias irrationabili excommunicationis & interdicti promulgatione fatigant. Vnde ſuppliciter petierunt ut tam ſuper iis quàm aliis gravaminibus paterna ſollicitudine conſuleremus eiſdem, auctoritate apoſtolica prohibendo ut nullus in aliquem eorum abſque manifeſta & rationabili cauſa ſententiam excommunicationis vel interdicti proferre ſeu quicquam pro reſtitutione officij à quolibet eorundem exigere, aut eos procurationibus, talliis, & aliis exactionibus contra juſtitiam aggravare præſumat, vel invadere bona cujuſlibet qui decederet inteſtatus quæ intuitu Eccleſiæ acquiſiſſet, aut temerè impedire quò minùs ea in utilitatem Eccleſiæ convertantur cui præfuiſſet defunctus, per tres ex ipſis quos ad hoc providè duxerint deputandos. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus cùm à Presbyteris memoraris vel eorum aliquo ſuper quolibet præmiſſorum fueritis requiſiti, vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita & cognita veritate, quòd canonicum fuerit ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari, excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti ſententiam, ſi quam inveneritis promulgatam injuſtè, canonicè revocando, contradictores &c. Teſtes &c. Nullis litteris &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani 11. Idus Maij, anno duodecimo.

DECANO ET MAGISTRIS R. & P. Canonicis Antiochenis, & univerſis Clericis in caſtro Curſarij commorantibus.

Epiſt. 38. Vt Patriarchā ſuum ſuſcipiant reverenter. Vide ſuprà epiſt. 8 & lib. 11. epiſt. 106.

PIæ matris officium, quæ non poteſt propriæ ſobolis oblivíſci, apoſtolica ſedes adimplens, ſic interdum ſuæ conſolationis uberibus inediam relevat mœrentium filiorum ut imminente neceſſitatis articulo eorum commoda propriis commoditatibus anteponat, in eo ſibi aliquid accreſcere reputans in quo ſibi aliquid ex circumſpectione provida ſubtrahendo profectus conſiderat ſubditorum. Hinc eſt ſiquidem quòd cùm Antiochena Eccleſia proprio viduata paſtore venerabilem fratrem noſtrum Petrum nunc Patriarcham Antiochenum, tunc Yporienſem Epiſcopum, poſtulaverit in paſtorem, te, fili Decane, cum quibuſdam aliis tunc abſentibus per litteras tuas venerabili fratri noſtro Ieroſolymitano Patriarchæ A. S. L. directas præbentibus eidem poſtulationi conſenſum, quamquam à principio durum nobis non immeritò videretur tam fructiferam plantam in partibus Italicis tranſplantare ac illum ad remotas tranſmittere regiones qui, ut veræ religionis cultor, potens in opere & ſermone, vita, ſcientia, & fama præclarus, & in partem noſtræ ſollicitudinis ſpecialiter evocatus, injunctum ſibi viſitationis officium in tota provincia Lombardiæ laudabiliter adimplebat, contritioni tamen & anguſtiis Eccleſiæ ſupradictæ, quam inter ceteras patriarchales ſedes ſinceræ caritatis brachiis amplexamur, paterno condeſcendentes affectu, nutantem quodammodo ſtatum ejus ſolida volentes columna fulcire, poſtulationem prædictam ex benignitate apoſtolica duximus admittendam, quin immo eum Eccleſiæ memoratæ conceſſimus ex plenitudine apoſtolicæ poteſtatis cujus operam diligentem & diligentiam operoſam, non ſolùm Eccleſiæ Antiochenæ, verùm etiam univerſæ orientali provinciæ Domino diſponente ſperamus firmiter fructuoſam, per quam tam in ſpiritualibus quàm etiam temporalibus grata utrique provenient incrementa. Cùm igitur Patriarcha præfatus cum palleo, inſigni videlicet plenitudinis pontificalis officij, de beati Petri corpore ſumpto & gratiæ noſtræ favore ad Eccleſiam Antiochenam accedat, devotionem veſtram rogamus attentius & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus ipſum congruo ſuſcipientes honore, ac eidem,

utpote Patriarchæ Antiocheno, debitam obedientiam & reverentiam exhibentes, ejus ſalubribus monitis & mandatis intendatis humiliter & devotè, caſtro Curſarij cum pertinentiis ſuis & rebus mobilibus & immobilibus eundem contingentibus Patriarcham ſine difficultate qualibet reſtitutis, juramento aliquo non obſtante ſi quod forſan alicui ſuper hoc minùs providè præſtitiſtis. Alioquin ſententiam quam Patriarcha prædictus propter hoc rationabiliter tulerit in rebelles ratam habentes, eandem præcipimus inviolabiliter obſervari. Datum Viterbij VII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus & univerſo clero Antiochenæ diœceſis.

In eundem modum ſcriptum eſt Militibus, burgenſibus, ſervientibus, Sirianis, Armeniis, & aliis ligiis hominibus Eccleſiæ Antiochenæ in caſtro Curſarij commorantibus.

NOBILI VIRO COMITI Tripolitano.

Epiſt. 39 Vt Patriarchā Antiochenum habeat commendatum. *Vide epiſt. ſuperiorem.*

CAput Eccleſiæ Ieſus Chriſtus, qui ſe honorari fatetur in membris & etiam moleſtari, tunc feliciter diriget actus tuos cùm piis locis & viris eccleſiaſticis, qui ejus ſunt obſequio ſpecialiter deputati, tuum exhibueris auxilium & favorem. Sic utique Regi Regum, qui dominatur à mari uſque ad mare & à flumine uſque ad terminos orbis terræ, gratum te ac devotum oſtendis, ſi ad nominis ejus gloriam & utilitatem Eccleſiæ ſponſæ ſuæ commiſſa tibi uſus fueris poteſtate. Si enim gloriam tuam quæris & finem tui laboris ponis commodum temporale, formidare non immeritò poteris ne, quod abſit, is te reddat inglorium qui te fecit ſucceſſibus temporalibus glorioſum. Tu ergo, fili, quanto majori præmines dignitate, tanto potiùs in conſpectu altiſſimi te humilem exhibeas & devotum, Eccleſiam catholicam matrem tuam potentiæ tuæ brachio defenſando. Porrò inter ceteras Eccleſias quas fovere te convenit, Antiochenam Eccleſiam tanto te decet gratia ſpecialiori diligere quanto eam, utpote devotiſſimam, inter alias parrochiales Eccleſias apoſtolica ſedes ſinceræ caritatis brachiis amplexatur. Quocirca nobilitatē tuam rogamus attentiùs & monemus, in remiſſionem tibi peccaminū injungentes quatenus tam Eccleſiam quàm venerabilem fratrem noſtrum Petrum Patriarcham Antiochenum ad ipſam cum gratia noſtræ plenitudine accedentem habens propenſiùs commendatum, eidem ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram ad caſtrum Curſarium, poſſeſſiones & juriſdictiones Antiochenæ Eccleſiæ obtinendas, auxilium tribuas opportunum, ab ipſius & hominum & rerum ejuſdem Eccleſiæ per te ac tuos omnimoda moleſtatione deſiſtens. Alioquin ſententiam quam Patriarcha præfatus in moleſtatores hujuſmodi vel eccleſiaſticarum rerum illicitos detentores rationabiliter duxerit proferendam ratam habentes, eandem præcipimus inviolabiliter obſervari. Datum ut in prima.

DECANO ET CAPITVLO Bituricenſi.

Epiſt. 40 De electione Archiepiſcopi Bituricenſis.

AVdito proceſſu quem circa electionem venerabilis fratris noſtri Gulielmi Archiepiſcopi veſtri vos habuiſſe ſcripſiſtis, & intellecto quòd ipſe pro reverentia dilecti filij noſtri Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati, qui volebat ut ab eo priùs confirmatio peteretur, oblata ſibi regalia recipere noluit ad noſtram præſentiam acceſſurus, cùm dilecti filij P. Cancellarius & M. fratres & concanonici veſtri, quos pro ipſo & cum ipſo ad ſedem apoſtolicam direxiſtis, nobis humiliter ſupplicaſſent ut ei munus conſecrationis & donum pallei concedere dignaremur, nos ſecundùm morem canonicum in Romana Eccleſia obſervatum per quoſdam ex fratribus noſtris factum electionis & mentum electi examinari fecimus diligenter; qui cùm electionis formam canonicam & electi perſonam idoneam reperiſſent, ſicut nobis fideliter retulerunt, habito tandem tam cum ipſis quàm cum aliis fratribus noſtris diligenti tractatu, electionem ipſam auctoritate curavimus apoſtolica confirmare, ac deinde celebrato ſcrutinio ipſum electum conſecravimus in Pontificem, eique palleum de corpore beati Petri ſumptum, inſigne videlicet plenitudinis pontificalis officij, fecimus aſſignari. Cùm igitur eundem Archiepiſcopum ad gerendam Eccleſiæ ſuæ curam cum gratiæ noſtræ favore ſuique officij plenitudine remittamus, devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus obedientiam & reverentiam ei debitam impendatis, ipſius ſalubribus monitis & præceptis humiliter intendentes, ita quòd per ejus ſollicitudinem circumſpectam Bituricenſis Eccleſia favente Domino & ſpiritualibus proficiat

inſtitutis & temporalibus amplificetur augmentis. Datum Viterbij VII. Kal. Junij, anno duodecimo.

ARCHIPRESBYTERO ET Capitulo Garganicæ Eccleſiæ.

Epiſt. 41. Vt Bartholomæum recipiant in Canonicum.

DIlectus filius D. baſilicæ principis Apoſtolorum Canonicus præbendam quam olim in Eccleſia veſtra tenuerat ſponte in noſtris manibus reſignavit; quam nos dilecto filio Bartholomæo clerico & familiari noſtro, quem ſuæ probitatis obtentu nos & fratres noſtri carum habemus admodum & acceptum, de benignitate ſedis apoſtolicæ duximus conferendam, & eum de ipſa cum pertinentiis ſuis manibus propriis curavimus inveſtire. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus dictum Bartholomæum in fratrem veſtrum & Canonicum admittentes, & ei ſtallum in Choro & locum in Capitulo aſſignantes, præbendam ipſam cum integritate omnimoda ipſius nuntio ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo aſſignetis, mandatum apoſtolicum taliter impleturi quòd idem Barrholomæus, qui vobis & Eccleſiæ veſtræ poterit exiſtere fructuoſus, teneatur apud nos de cetero veſtra negotia promovere, ac nos devotionem veſtram debeamus meritò commendare. Datum Laterani II. Idus Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

IOHANNI STRIGONIENSI Archiepiſcopo & ſucceſſoribus ejus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 42. De confirmatione privilegiorum. *Vide lib. 14 epiſt. 156.*

IVſtis petentium precibus dignum eſt facilem nos præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Cùm ergo, venerabilis in Chriſto frater, poſtulaſſes à nobis ut jus coronandi Vngaricos Reges, quod ad te ac ſucceſſores tuos aſſeris pertinere, tibi & illis apoſtolico dignaremur privilegio confirmare, nos inſpecto regeſto felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, in eo perſpeximus contineri quòd cùm Principes & Barones Vngarici regni ab eodem prædeceſſore noſtro cum multa precum inſtantia poſtularint ut ſi bonæ memoriæ Laurentius prædeceſſor tuus juxta mandatum ipſius inclitæ recordationis Belam tunc in Regem Vngarorum electum contradiceret coronare, ipſi per alium imponi regni faceret diadema, ne regno & Eccleſiæ Vngaricæ gravia poſſent pericula provenire ſi dictus Bela celeriter unctionem non reciperet & coronam, idem prædeceſſor noſter præfato prædeceſſori tuo per apoſtolica ſcripta mandavit & in obedientiæ virtute præcepit ut ſupradictum electum in Regem omni dilatione, contradictione, & appellatione poſtpoſitis coronaret, aut ſi per ſeipſum eum fortè pro debilitate corporis coronare non poſſet, bonæ memoriæ Colocenſi Archiepiſcopo intimaret ut eum abſque præjudicio honoris & dignitatis ipſius ac Strigonienſis Eccleſiæ, congregatis Epiſcopis regni in loco ubi Reges coronari conſueverunt, in Regem inungeret, & ſibi coronam imponere non differret, recepto priùs ab eodem electo in Regem ſcripto de conſilio & aſſenſu ipſorum & Principum regni apertè ſuo ſigillo bullato quòd ex hoc nullum ei vel Strigonienſi Eccleſiæ præjudicium fieret quò minùs Vngarici Reges ab Archiepiſcopis ejuſdem Eccleſiæ ſemper debeant coronari, præfato Colocenſi dans nihilominus in præceptis ut ſi ſæpedictus prædeceſſor tuus coronare nollet eundem nec in hac parte ipſi committere vices ſuas, idem auctoritate apoſtolica fretus, contradictione ac appellatione poſtpoſitis, abſque præjudicio illius & Strigonienſis Eccleſiæ non poſtponeret coronare, ita quidem quòd idem electus in Regem ante coronationem ſuam Eccleſiæ ſæpefatæ ſcriptum faceret ſupradictum. quod idem ipſi fecit poſtmodum in hæc verba. *Ego Bela Dei gratia Vngariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Ramæque Rex divina diſponente clementia ſuſcipio coronam de manu Colocenſis Archiepiſcopi, ſed non in præjudicium Strigonienſis Eccleſiæ quò minùs Vngarici Reges ab ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopis ſemper debeant in poſterum coronari.* Felicis quoque recordationis Clemens & Celeſtinus ad inſtar præfati prædeceſſoris noſtri dignitatem coronationis Regum Vngarorum deceſſoribus tuis & Eccleſiæ tibi commiſſæ auctoritate apoſtolica confirmarunt. Nos igitur eorundem prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, præfatum jus, ut videlicet Vngarici Reges ab Archiepiſcopis Strigonienſibus ſemper debeant coronari, tibi & ſucceſſoribus tuis auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus. Salva ſemper apoſtolicæ ſedis auctoritate, à qua Vngarici regni corona proceſſit. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præ-

Digitized by Google

ſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Cunctis autem vobis jus idem ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij, Indictione XII. Idibus Maij, incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET CAPITVLO Strigonienſi.

Epiſt. 41. De eadem re.

SOllicitudinis noſtræ debitum exigit ut cùm ad univerſalis Eccleſiæ regimen ſimus Domino diſponente vocati, ſua jura ſervemus quibuſlibet illibata, illos apoſtolico patrocinio munientes, ne ſuper eis perpeti valeant calumnias malignorum. Inde eſt, venerabilis frater Archiepiſcope, quòd olim tuis precibus annuentes, jus quod à bonæ memoriæ Alexandro Papa prædeceſſore noſtro & inclitæ recordationis Bela Vngarorum Rege ac Eccleſia Colocenſi, videlicet ut Vngarici Reges ab Archiepiſcopis Strigonienſibus ſemper debeant coronari, Strigonienſi metropoli fuit manifeſtè recognitum, ſicut in eorum authenticis continetur, & felicis recordationis Clemens & Celeſtinus prædeceſſores noſtri ſuis litteris confirmarunt, jus quoque quod habes in conferendis eccleſiaſticis ſacramentis Regibus & Reginis Vngariæ ac heredibus eorundem, & juriſdictionem eccleſiaſticam quam in Præpoſitos & officiales Regiæ domus habes, quam idem prædeceſſor noſter Celeſtinus Eccleſiam Strigonienſem habere decrevit, juriſdictionem etiam quam obtines in præpoſituris & abbatiis regalibus Eccleſiæ Strigonienſi per Vngariam ubicunque ſubjectis, decimas inſuper, primitias, & incenſum quæ de camera Regis Eccleſiæ memoratæ debentur, ſicut omnia de ratione vel conſuetudine ad Eccleſiam tuam pertinere noſcuntur, tibi tuiſque ſucceſſoribus auctoritate curavimus apoſtolica confirmare. Volentes igitur ea quæ per nos & prædeceſſores noſtros veſtræ ſunt Eccleſiæ confirmata eidem in perpetuum illibata ſervari, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne vos vel ipſam Eccleſiam ſuper eis præſumat quiſquam temerè moleſtare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Idus Maij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide Baron. ad an 1169. §. 52.

EPISCOPO ET MAGISTRIS P. Circatori majoris Eccleſiæ & .. Canonico ſancti Salvatoris Metenſis.

Epiſt. 44. Vt I. monachū cogant ad monaſterium ſuū redire.

COnſtitutis in præſentia noſtra Hyſembardo monacho & procuratore Abbatis ſancti Vincentij Metenſis dilectum filium A. Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem. Coram quo monachus propoſuit memoratus quòd cùm olim infra annos exiſtens in monaſterio Belliprati Ciſtercienſis ordinis monachalem habitum ſuſcepiſſet, & fuiſſet ibidem aliquandiu converſatus, tandem per Abbatem loci ejuſdem ab obſervantia ordinis abſolutus, & à parentibus traditus litteralibus diſciplinis, poſtmodum fuit ad ſervitium Metenſis Cancellarij evocatus, Tandem verò ad apoſtolicam ſedem accedens, de mandato noſtro à præfato Abbate receptus extitit in monachum & in fratrem, & ipſo & conventu conſentientibus præpoſituram & adminiſtrationem, duobus monachis amotis ex ea, fuit regulariter aſſecutus. Cujus promotioni dicti monachi plurimùm invidentes, quadam nocte cum complicibus ſuis irruentes in eum, ipſum nequiter verberarunt, & plagis impoſitis abierunt ſemivivo relicto. Cùmque ſuper hoc per Abbatem prædictum ſuam non poſſet aſſequi rationem, tandem querela depoſita coram venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo Treverenſi, ab ipſo & judicibus aſſignatis ab eo ad noſtrā fuit audientiam appellatum. quare à Metenſi monaſterio violenter ejectus, ab ipſis fuit nequiter verberatus, & arrepto itinere ad ſedem apoſtolicam veniendi, dictus Abbas de conſilio monachorum ipſorum poſitis eidem inſidiis ipſum capi fecit & rebus omnibus ſpoliatum carceri mancipari; à cujus manibus, prout Domino placuit, liberatus, iter quod inceperat conſummavit, & in noſtra præſentia conſtitutus ſuper prædictis & aliis multis exceſſibus contra præfatum Abbatem litteris ad quoſdam judices impetratis à nobis, ad propria eſt reverſus. Cùmque feciſſet citari Abbatem, idem ira commotus intempeſtivæ noctis ſilentio ad domum in qua manebat deſtinata multitudine armatorum oſtia frangi fecit; nec mortis evaſiſſet periculum, niſi

ſubmiſſus per tectum clanculò receſſiſſet. Ceterùm idem Abbas per alias litteras iteratò citatus ab eis, ipſas projecit in lutum. Propter quod & alia multa dicti judices ipſum excommunicationis ſententia innodarunt. Cùm ergo dictus monachus vagus iret & profugus ſuper terram, Abbas Mediani ejus mendicitati compatiens; de conſenſu Capituli ſui eundem in monachum recepit & fratrem, donec cum Abbatis præfati gratia poſſet ad ſuum monaſterium remeare. quo manente ibidem; dictus Abbas ſibi promiſit quòd ſi abſolutionis litteras ab Abbate Belliprati obtentas ipſi oſtenderet, præbendam & locum ſibi reſtitueret ſine mora. quod viſis litteris noluit adimplere, ſumens contra ipſum occaſionem ex en quòd nolebat eidem in hæreſeos crimine conſentire. Tandem verò dictus monachus à quibuſdam judicibus quos pars adverſa contra eum obtinuerat evocatus, ad locum ſibi præfixum acceſſit, uno tantùm ibidem invento recedens, & adverſarij ejus ad duos reliquos alibi acceſſerunt, & obtinuerunt ab eis in abſentia ſua iniquam proferri ſententiam contra ipſum. Poſtmodum autem per alias litteras ipſum iterum citari fecerunt; quas cùm haberet de falſitate ſuſpectas, & judices, utpote adverſæ parti favorabiles & benigni, nollent ejus legitimas exceptiones admittere nec ad probandas cauſas ſuſpicionis arbitros ſibi dare, idem ad noſtram audientiam appellavit, feſtum omnium ſanctorum proximò præteritum terminum ſuæ appellationi præfigens; & ſic lite minimè conteſtata, nec ſuper principali habita mentione, receſſit à præſentia eorundem, nobis humiliter ſupplicans ut parcentes ejus laboribus & expenſis, ipſum recipi faceremus in pace, ad correctionem Abbatis & monachorum ipſorum manus noſtras nihilominus apponentes. Ceterùm procurator prædictus propoſuit ex adverſo quòd cùm idem monachus in duobus monaſteriis Ciſtercienſis ordinis facta profeſſione, in uno illorum monachalem habitum ſuſcepiſſet, tandem apoſtatare non metuens, ad præfatum Abbatem, hoc tacito, ſuper receptione ſua noſtras litteras impetravit; à quo fuit cum ſumma devotione receptus. Sed cùm poſtmodum comperiſſet eundem Ciſtercienſis ordinis habitum ſuſcepiſſe, de conſilio fratrum eidem injunxit ut rediret ad clauſtrum & ibidem viveret juxta Ciſtercienſis ordinis inſtituta. Idem ergo à monaſterio Metenſi recedens, boves ejus ſubripuit fraudulenter; quibus ab ejus manibus poſtmodum liberatis, cùm idem nollet à præfati monaſterij vexatione ceſſare, ſæpefatus Abbas ad dilectum filium Vilarienſem Abbatem & conjudices ſuos contra eum obtinuit ſcripta noſtra; ut videlicet ſi conſtaret eiſdem dictum I. fuiſſe monachum ordinis ſupradicti, auctoritate noſtra ſibi ſub anathematis pœna injungerent quòd ad monaſterium rediens derelictum, Abbatem non præſumeret ulteriùs infeſtare. Qui cùm vellent procedere juxta traditam ſibi formam; dictus I. ad præſentiam noſtram accedens; ad venerabilem fratrem noſtrum Tullenſem Epiſcopum & conjudices ſuos noſtras litteras impetravit, nullam facientes de aliis mentionem. Quod Abbas attendens, ipſis fecit per ſuos judices inhiberi ne occaſione illarum in cauſa procedere attentarent. Quibus id efficere non curantibus, idem Abbas ad noſtram audientiam appellavit. At ipſi appellatione contempta ſententiam excommunicationis in eum nihilominus protulerunt. Quare ipſe nuntio ad ſedem apoſtolicam deſtinato ad Abbatem ſancti Arnulphi & conjudices ſuos à nobis obtinuit demandari ut ſi conſtaret eiſdem præfatum Abbatem poſt appellationem ad nos interpoſitam à præfato Epiſcopo ſuiſque conjudicibus excommunicatum fuiſſe & proceſſiſſe in cauſa dictum Epiſcopum poſt inhibitionem judicum prædictorum, latam ſententiam excommunicationis in eum denuntiantes penitùs eſſe nullam, ſi prædictum monachum invenirent Ciſtercienſis ordinis habitum ſuſcepiſſe & quòd Abbas eum recepiſſet ignarus; eundem redire ad clauſtrum cenſura eccleſiaſtica coercerent; ab impetitione ipſius dictum Abbatem nihilominus abſolventes. Quod ipſi ſuper iis inquiſita & cognita veritate fideliter exequi procurarunt, nobis humiliter ſupplicantes ut proceſſum illorum, tamquam legitimum, dignaremur auctoritate apoſtolica confirmare. Cùm igitur Capellanus prædictus hæc & alia quæ propoſita fuerant coram eo nobis plenè ac fideliter retuliſſet, quia per confeſſionem ipſius I. fuiſſe receptum in alio monaſterio conſtitit evidenter, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ne dictum cœnobium ſancti Vincentij ulteriùs gravetur laboribus & expenſis, ipſum ab impetitione ipſius I. ſublato appellationis obſtaculo abſolvatis, eum eccleſiaſtica cenſura cogentes ut ad monaſterium ſuum redeat & ſuum ibidem impendat Domino famulatum. Quòd ſi

non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Viterbij VII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ILLVSTRI REGI ARMENIÆ.

Epiſt. 45. Perſuadetur ut treugas ineat cum Comite Tripolitano.

SVper diſcordia quæ de principatu Antiocheno inter te occaſione nepotis tui & Comitem Tripolitanum peccatis exigentibus eſt ſuborta vehementiſſimè contriſtamur, verentes ne adhuc de ipſa proveniat grave rerum diſpendium, multa corporum ſtrages, & ingens periculum animarum, quodque non leviter eſt timendum, à perfidis Sarracenis nobilis Antiochia occupetur in tuam non ſolùm & ſuam, verùm etiam totius Chriſtianitatis injuriam & jacturam. Quantumlibet autem partem tuam juſtificare nitans, ſicut per litteras tuas & dilectos filios Tarſenſem electum & . . fratrem hoſpitalis Theutonicorum nobis ſuggerere ſtuduiſti, videtur tamen viris prudentibus tam in divino quà in humano jure peritis tua in hoc petitio minùs juſta quòd poſtulas ante litis ingreſſum abſque judicio nepoti tuo reſtitui Antiochiam vel apud alium ſequeſtrari, cùm etſi alterutrum fuerit faciendum, cognitione habita in judicio per ſententiam debeat diffiniri, eò quòd cùm prædictus Comes ipſius civitatis poſſeſſionem obtineat, abſque judicio non debeat illa deſtitui ſecundùm leges & conſuetudines approbatas. In hoc etiam tua videtur intentio minùs recta quòd ſuper eodem negotio & juſtitiam tibi poſtulas exhiberi & violentiam non deſinis exercere, cùm ſimul non ſit & armis & legibus contendendum. Hæc autem, fili cariſſime, ſententiando non dicimus, ſed multorum ſententias referendo; ut intelligas quàm benignè curaverimus te tractare, cùm te hactenus ab impugnatione Antiochiæ non ceſſante, ad tuam petitionem jam tertiò cauſam iſtam diverſis judicibus duxerimus committendam, qui ſemper tibi ſecundùm juris ordinem obtulerunt juſtitiam exhibere. Vnde præfatus Comes de nobis conqueritur pro eo quòd te per cenſuram eccleſiaſticam non compellimus ab ejus impugnatione ceſſare, cùm ipſe paratus ſit ſecundùm ordinem juris ſubire judicium, & tu nolis. Multiplici tamen neceſſitate penſata, ita duximus providendum, ut dictum Comitem precibus, monitis, & conſilijs efficaciter inducamus quatinus venerabili fratri noſtro Petro Patriarchæ Antiocheno, viro utique honeſto, provido, & fideli, neutri parti de jure ſuſpecto, caſtellum Antiochiæ tenendum committat donec in judicio de juſtitia cognoſcatur, ut ei tandem illud aſſignet pro quo fuerit juſta ſententia promulgata, proviſis ſibi expenſis à partibus ad ipſius caſtelli cuſtodiam opportunis, & promiſſione ſibi à magiſtris Hoſpitalis & Templi ſolemniter facta quòd eum ad cuſtodiendum ipſum caſtellum pro poſſe juvabunt. Nos enim auctore Deo virum à latere noſtro diſpoſuimus deſtinare qui ſine acceptione perſonarum & munerum de cauſa iſta cognoſcat, & eam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo prævia ratione decidat. Vnde ſerenitatem tuam rogandam duximus & monendam, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes quatinus cum præfato Comite treugam ineas & obſerves, ut præſcripta poſſint diſcrimina evitari. Sicque Templarij, de quibus valde conquereris, à tua offenſione ceſſabunt, dummodo tu illos deſiſtas offendere, ac de caſtro Gaſton poſtulatam: ſæpe juſtitiam non deneges exhibere. Hæc eſt enim cauſa præcipua quam contra te habere videntur, quòd videlicet caſtrum illud eis reſtitucre contradicis, nec etiam vis de illo eis exhibere juſtitiam ſæpe monitus & rogatus à nobis. Vnde cùm vim vi repellere omnes leges & omnia jura permittant, ab iis maximè qui vim repellendo irregularitatem non contrahunt, cùm Clerici non exiſtant, videtur pleriſque quòd contra te offendentem ſe poſſint defendere tibique impugnanti valeant repugnare; præſertim cùm illa eis ſubtrahas violenter per quæ conſueverunt & debent expugnare paganos; cùmque tu caſtrum illud contra eos detineas & defendas, mirabile non videtur ſi ipſi contra te Antiochiam manuteneant & defendant, in cujus pertinentiis non minimam obtinent portionem, cùm longè aliud ſit defendere quàm offendere, ac repugnare ſit quàm impugnare diverſum. Fatentur enim hoc quoque ſibi ex indulgentia bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri licere, poſtulantes id ipſum à nobis in inſtanti ſibi neceſſitatis articulo indulgeri, alioquin plures ex ipſis terram ſanctam ſe aſſerunt relicturos. quos tamen blandè ſtuduimus conſolari, volentes ut, ſi deſuper datum fuerit, inter te & illos firma concordia reformetur: quia cùm ſint viri ſtrenui & potentes, multùm tibi & prodeſſe poſſunt &, quod Deus avertat, obeſſe. Monemus ergo celſitudinem tuam, quam ſinceræ dilectionis bra-

Vide ſuprà lib. 2. epiſt. 159.

chiis amplexamur, & exhortamur in Domino quatinus ad ea quæ prædiximus pium habeas cum devotione reſpectum. Nec putes quòd illa dixerimus in favorem præfati Comitis, qui per illud horribile facinus quod in patrem & dominum ſuum iniquè commiſit, favorem demeruit, nec ob gratiam Templariorum, quos magis volumus in ſuæ religionis puritate perſiſtere quàm adversùm te hoſtiliter dimicare. Sed prudenti conſilio iſta penſavimus propter neceſſitates urgentes, ut communis utilitas præferatur. Quocirca modis omnibus expedit & oportet ut ſi etiam dictus Comes ad ſequeſtrationem caſtelli non poſſet induci, cùm ad eam non poſſit forſan de jure compelli, treugæ nihilominus fiant & firmiter obſerventur donec hujuſmodi controverſia mediante juſtitia terminetur; ad quam utique ſopiendam virum prudentem, ſicut prædiximus, cum Dei auxilio curabimus deſtinare, per quem teſtes qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, compelli mandabimus perhibere teſtimonium veritati. Si qua verò partium tam neceſſario & ſano conſilio noluerit acquieſcere, per cenſuram eccleſiaſticam & tam per indigenas quàm etiam peregrinos eam præcipimus coërceri. Datum Viterbij II. Non. Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 214.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Benedicti Floriacenſis.

Epiſt. 46. Vt bona alienata revocare poſſint.

Voniam per adminiſtrationem improvidam & diſſolutam incuriam prælatorum pro alienationibus illicitis factis ab ipſis quamplures Eccleſiæ in temporalibus non modicum ſuſtinent detrimentum, nobis, quibus eſt Eccleſiarum omnium ſollicitudo commiſſa, ex officij debito paſtoralis incumbit poſt cauſam taliter vulneratam remedium competens invenire, quod obducere poſſit & debeat hujuſmodi vulnerum cicatrices. Cùm igitur à nobis duxeritis poſtulandum ut revocandi ea quæ de bonis Eccleſiæ veſtræ per Abbates ejuſdem illicitè alienata fuerint vel conceſſa in ejus præjudicium & gravamen vobis auctoritatem tribuere dignaremur, nos veſtris precibus inclinati, vobis duximus concedendum ut ea quæ ab ipſis Abbatibus inveneritis alienata illicitè vel conceſſa vobis liceat ad jus ipſius appellatione remota legitimè revocare. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij Nonis Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 47. Confirmatur compoſitio facta cum Archiepiſcopo Senonenſi.

Solet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentum precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter vos ex parte una & bonæ memoriæ Willelmum Archiepiſcopum & Capitulum Senonenſe ex altera ſuper Eccleſia de Loriaco initam & ſcriptis authenticis roboratam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, & in eiſdem authenticis pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij III. Kal. Iunij, anno duodecimo.

ABBATI ET FRATRIBVS ſancti Benedicti ſuper Ligerim.

Epiſt. 48. Confirmatur eis quoddam privilegium Alexandri Papæ.

IN litteris felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri hæc de verbo ad verbum perſpeximus contineri. ALEXANDER Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Abbati & fratribus ſancti Benedicti ſuper Ligerim ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Quod aliqua neceſſitate iuſtante noſcitur inſtitutum, poſtmodum neceſſitate ceſſante debet & quod ejus gratia eſt inductum ſimili modo ceſſare. Hac ſiquidem conſideratione provocati, & Eccleſiæ veſtræ, quæ propriè beati Petri juris exiſtit, tranquillitati & paci in poſterum præcavere volentes, auctoritate apoſtolica duximus ſtatuendum ut licèt Archiepiſcopi aut Epiſcopi propter præſentiam noſtram aliquod onus ad præſens obedientiis veſtris imponant, nulli eorum fas ſit poſthac occaſione illa contra antiquam conſuetudinem veſtram à fratribus veſtris per obedientias conſtitutis aliquas exactiones imponere aut quidlibet ab eis exigere. Datum Senonis VI. Idus Martij.] Quod igitur ab ipſo prædeceſſore noſtro provida fuit deliberatione ſtatutum ratum & firmum habentes, ad exemplar ejuſdem illud præcipimus inviolabiliter obſervari. Datum Viterbij III. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 49. Vt burgenſes ſuos non deprimant onere ſeruitutis.

NEmini debet titulus ſervilis conditionis apponi qui privilegio debet libertatis gaudere. Inde eſt quòd ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ III. prædeceſſoris noſtri auctoritate duximus apoſtolica prohibendum ne burgenſes ſuos, qui infra tempus ſtatutum legibus ſuper ſtatu ſuæ conditionis nulla ſunt quæſtione pulſati, deprimere quiſquam præſumat onere ſervitutis. Datum Viterbij III. Kal. Iunij &c.

ABBATI SANCTI *Benedicti Floriacenſis.*

Epiſt. 50. De limitatione parrochiæ de Villari.

EA quæ ratione prævia ſtatuuntur, firma debent & illibata perſiſtere, & ne in recidivæ contentionis ſcrupulum relabantur apoſtolico convenit præſidio communiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus inclinati, limitationem parrochialis Eccleſiæ veſtræ de Villari, ſicut à bonæ memoriæ Henrico Senonenſi Archiepiſcopo rationabiliter facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in aliis.

ABBATI ET CONVENTVI *beati Germani Autiſſiodorenſis.*

Epiſt. 51. Vt liceat illis revocare bona alienata.

QVoniam per adminiſtrationem improvidam & diſſolutam incuriam prælatorum pro alienationibus illicitis factis ab ipſis quamplures Eccleſiæ in temporalibus non modicum ſuſtinent detrimentum, nobis, quibus eſt Eccleſiarum omnium ſollicitudo commiſſa, ex officio debiti paſtoralis incumbit, poſt cauſam taliter vulneratam, remedium competens invenire quod obducere poſſit & debeat hujuſmodi vulnerum cicatrices. Cùm igitur à nobis duxentis poſtulandum ut revocandi ea quæ de bonis Eccleſiæ veſtræ per Abbates ejuſdem illicitè alienata fuerant vel conceſſa in ejus præjudicium & gravamen, vobis auctoritatem tribuere dignaremur, nos veſtris precibus inclinati vobis duximus concedendum ut ea quæ ab ipſis Abbatibus inveneritis allenata illicitè vel conceſſa, vobis liceat ad jus ipſius appellatione remota legitimè revocare. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij III. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI *ſancti Benedicti Floriacenſis.*

Epiſt. 52. Ne Eccleſiæ illorum poſſint interdici vel excommunicari.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Cùm igitur monaſterium veſtrum, ſicut in authentico bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri perſpeximus contineri, ad jus & proprietatem beati Petri nullo mediante pertineat, nos veſtris precibus inclinati, auctoritate præſentium inhibemus ne quis Archiepiſcopus vel Epiſcopus in Eccleſias monaſterio ipſi ſubjectas abſque manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententias audeat promulgare, vel ab eodem monaſterio procurationem exigere, vel correctionem in ipſum exercere præſumat niſi de mandato ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij VI. Idus Iunij, anno duodecimo.

EPISCOPO, ET STEPHANO *Canonico, & Iohanni Archipresbytero ſancti Iohannis Sutrinenſis.*

Epiſt. 53. Confirmatur ſententia quædam lata pro ipſis.

CVm dilectis filiis Ottoviano &... Archipreſbyteris & Clericis Eccleſiarum ſancti Laurentij de Capranica ex parte una & ſanctæ Chriſtinæ Sutrinenſis diœceſis ex altera litigantibus ſuper bonis Vitæ quondam Archipreſbyteri ejuſdem Eccleſiæ ſanctæ Chriſtinæ dilectum filium Alatrinum Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſerimus auditorem, ex parte Clericorum ſancti Laurentij fuit propoſitum coram eo eundem V. annum quartumdecimum tunc agentem ſe ſuaque obtuliſſe ipſi Eccleſiæ materno interveniente conſenſu, ac de bonis illius Eccleſiæ per quatuordecim annos & ampliùs enutritum, & in ea omnes ordines aſſecutum, necnon peritiam ſcribendi adeptum, litteras, cantum, & alia officia eccleſiaſtica didiciſſe, quorum omnium exercitio hujuſmodi acquiſierat facultates; & eo intuitu afferebant ad ſe bona omnia pertinere ipſius, qui deceſſerat inteſtatus. Dicti autem Clerici ſanctæ Chriſtinæ proponere curaverunt è contrà quòd cùm dictus V. ab Eccleſiæ ſuæ Clericis in eorum concanonicum electus fuerit, & per bonæ memoriæ diœceſanum Epiſcopum tranſlatus ad ipſam nullo penitùs reclamante, necnon

necnon per decem & ſeptem annos pacificè commoratus ibidem, ac per te, frater Epiſcope, dicti Epiſcopi ſucceſſorem Archipreſbyter in ſua Eccleſia inſtitutus, Archipreſbytero ſancti Laurentij preces ſpecialiter interponente pro ipſo, ea quæ poſtmodum & primitus per parſimoniam, artificiolum, & ſtudium ſuum, & puerorum doctrinam nactus fuerat, ad eandem Eccleſiam devolvi debebant ſine aliqua quæſtione. Pars verò altera ſtuduit replicare ſe à te, frater Epiſcope, poſtulaſſe præfatum Archipreſbyterum, tunc ſimplicem Canonicum, ſibi reſtitui ut ſuum oblatum, & te precibus quorundam devictum id efficere noluiſſe; ſicque ſuam negligentiam, ſi qua fuerat, excuſabat. Nos igitur iis & aliis à partibus propoſitis coram auditore præfato intellectis, cùm de oblatione ac pacifica tranſlatione Archipreſbyteri ſæpedicti nobis facta fuerit plena fides, ea quæ idem Archipreſbyter habuerat antequam ad ſecundam Eccleſiam à prima tranſlatus fuiſſet primæ, cetera omnia curavimus adjudicare ſecundæ; ita tamen quòd ſi probatum fuerit de bonis prioribus vel eorum proventibus ab eodem aliqua poſtea conquiſita fuiſſe, illa ipſi Eccleſiæ ſancti Laurentij applicentur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus id quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Viterbij XIII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ARCHIDIACONO ET W. & R. Primiceriis Civitatenſibus.

Epiſt. 54. Confirmatur ſententia quædam.

CVm olim inter Clericos ſancti Severini de caſtro ſancti Severi ex parte una & Clericos Eccleſiarum ſancti Nicolai, ſanctæ Mariæ, ac ſancti Iohannis caſtri ejuſdem Civitatenſis dioceſis ex altera ſuper proceſſionibus in diebus rogationum tam in eundo quàm redeundo ad ſancti Severini Eccleſiam exhibendis, celebrando ſextam ibidem, & ſermonem in dominica palmarum ad populum faciendo, necnon eriam pulſationibus campanarum quæſtio mota eſſet, Abbas Terræ majoris ordinarius judex eorum de meritis ipſius cauſæ ſufficienter inſtructus, Clericos prædictarum Eccleſiarum ſuper præmiſſis omnibus Eccleſiæ ſancti Severini per diffinitivam ſententiam condemnavit; quam profectò ſententiam cùm iidem Clerici recepiſſent & aliquanto tempore ſine contradictione ſervaſſent, nitentibus demum eis venire temerè contra ipſam, Clerici ſancti Severini ad bonæ memoriæ Dragonarienſem Epiſcopum & magiſtrum P. Canonicum Troianum apoſtolicas litteras impetrarunt, quarum auctoritate Clerici præfatarum Eccleſiarum ab Epiſcopo ipſo citati, mandato apoſtolico intellecto, promiſerunt ſe ſupradicta omnia firmiter ſervaturos, eaque inviolabiliter obſervare dictus Epiſcopus eis ſub excommunicationis pœna præcepit, & ſic poſtmodum quod per antedictum Abbatem & eundem Epiſcopum providè factum fuit, per ſedem extitit apoſtolicam confirmatum. Nuper autem cùm inter Nicolaum Eccleſiæ ſancti Severini ex parte una & Thomam ſancti Nicolai ac Mauritium ſanctæ Mariæ ex altera procuratores ſuper iis quæſtio verteretur, dilecto filio Tullio Subdiacono & Capellano noſtro eos commiſimus audiendos; in cujus præſentia procuratores Clericorum dictarum Eccleſiarum, videlicet ſancti Nicolai & ſanctæ Mariæ, recognoverunt omnia ſupradicta, eo quod de ſexta canenda præmiſſum eſt duntaxat excepto. Ne igitur lites quæ juſto judicio ſunt deciſæ calumniantium vitio reviviſcant, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus dictos Clericos ſancti Nicolai & ſanctæ Mariæ ad hæc omnia inviolabiliter obſervandum, ſecundùm quod à prædictis Abbate necnon etiam & Epiſcopo eſt ſtatutum, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CONSVLIBVS ET CIVIBVS Iannenſibus.

Epiſt. 55. Vt treugas ineant cum Piſanis.

LIcèt ubicunque locorum ſciſſura diſcordiæ fraternitatem divideret Chriſtianam, nos, qui ſecundùm Apoſtolum non valemus quocunque ſcandalizante non uri, ferventi compaſſionis ſartagine frigeremur, de diſcordia tamen inter vos & cives Piſanos exorta tanto ardentiori caritatis igne perurimur quanto graviora per eam & proveniſſe jam & poſſe adhuc etiam provenire pericula intuemur. Per hanc enim non ſolùm grandia damna rerum & gravia diſcrimina perſonarum cum immanibus animarum diſpendiis utrique ſupereminent civitati, verùm etiam Eccleſia penè tota colliditur, & neceſſarium terræ

ſanctæ ſubſidium impeditur; quin immo verendum eſt plurimùm ne quatuor illi angeli quibus datum eſt ſecundùm Iohannem nocere terræ ac mari, lethalia inſtrumenta ſibi de civitatibus veſtris faciant, per quæ maris & aridæ univerſitatem affligant, dum vos utriuſque contermini per mutuæ ſeditionis offenſas ſic unius etiam littora ſuprema concutitis quòd alterius quoque non modica ſpatia conturbatis. Hoc igitur quidam patrum & prædeceſſorum noſtrorum pro ſui officio attendentes, multifariè multiſque modis operam impenderunt ut inter vos pacis fœdera reformarent; & cùm in aliquibus aliqui profeciſſent, noviſſimè tandem felicis recordationis Clemens Papa prædeceſſor noſter pacem perfecit eandem; quæ cùm poſtmodum, ſuperſeminante zizania homine inimico, in malum fuerit diſcordiæ recidivæ relapſa, nos demum propitiante Domino ad officium ſummi pontificatus aſſumpti pacem inter vos, tum ex officij noſtri debito, tum ex ſincero quem circa utramque gerimus civitatem dilectionis affectu, zelantes multiformiter laboravimus per ſollicitudines utique multiformes, ſæpiſſime dirigendo litteras, nuntios, & legatos, ut ad unitatis concordiam & concordiæ unitatem reducere vos poſſemus; & niſi eo qui operibus pacis invidet faciente proceſſus dilectorum filiorum de Tilieto & ſancti Gualgani Abbatum, qui ſuper hoc diù multùmque ſtudioſiſſimè laborarunt, impeditus fuiſſet, utraque jam civitas in delitiis bonæ voluntatis & requiè opulenta ſederet. Quapropter etſi re ipſa per aſtutias ſathanæ in malignum reducta, ne noviſſima ejus fiant pejora prioribus formidetur, ſperantes tamen in eo qui eſt actor pacis & caritatis amator quòd ſicut incipere nos permiſit, ita quoque nos faciet hujuſmodi ſanctum pacis negotium conſummare, univerſitatem veſtram rogamus & obſecramus in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta ſub divini judicij obteſtatione mandantes quatinus non tam privatis veſtris incommodis quàm publicis univerſalis Eccleſiæ diſpendiis occurrendo quæ de prædicta oſcuntur diſcordia provenire, cum memoratis civibus ſaltem treugas interim ineatis, quibus a apoſtolica ſcripta direximus ut ſatisfaciant vobis de damnis quæ noviter intuliſſe diuntur, vel in manibus venerabilis fratris noſtri Piſaoi Archiepiſcopi cautionem præſtent idoneam quòd ad mandatum noſtrum competenter ſatisfaciant ſuper ipſis, & unà cum eodem ac venerabili fratre noſtro Ianuenſi Archiepiſcopo ſimul etiam & Abbatibus antedictis ac nuntiis Piſanorum, quos propter hoc ad noſtram præſentiam evocamus, uſque ad feſtum aſſumptionis beatæ Mariæ proximò venturum, vel antè, quàm citiùs poſſet fieri, aliquos viros providos ad ſedem apoſtolicam deſtinetis, commiſſa ſibi plenaria poteſtate ut omnium veſtrum vice circa ſingula contingentia proceſſuri obſervanda recipiant quæ cum conſilio noſtro præſentibus Archiepiſcopis memoratis prædicti Abbates ſuper ipſo providerint negotio diſponenda, de nullo penitùs hæſitantes: quia cùm auctoritatem plenariam ſuper eoſdem habeamus Abbates, eos ſicut oportuerit & decuerit inducemus ut non declinantes ad dexteram vel ſiniſtram, regia tantùm via, utriuſque partis commoditate proſpecta, procedant, adhuc etiam eis ſub interminatione anathematis injuncturi ut in eo quod concorditer ſtatuerunt aut modò ſtatuent, vel in alio, ſi quod poſtmodum fuerit ſtatuendum, debitam providentiam & rectitudinis æquitatem obſervent. Alioquin, ne tantum periculum animarum, rerum damnum, & perſonarum diſpendium negligere videamur, adversùs eos qui tam ſanctam exhortationem contempſerint in enormem jacturam totius populi Chriſtiani, officij noſtri debitum exequemur. Datum Viterbij XII. Kal. Iulij, anno duodecimo.

STEPHANO CANTVARIENSI Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd Decanus & Capitulum Lincolnienſis Eccleſiæ recepto mandato noſtro ſuper electione Pontificis canonicè celebranda, dilectum filium Hugonem Vellenſem Archidiaconum ſibi concorditer in Epiſcopum elegerunt; cujus electioni Rex ſuum aſſenſum dicitur præſtitiſſe. Vtrum autem in ipſa electione canonicè ſit proceſſum, an illa prava conſuetudo ſervata propter quam inter regnum & ſacerdotium gravis eſt ſuſcitata diſcordia, ignoramus. Tenor enim litterarum præfati Regis ad utrumque ſe habet, cùm contineatur in ipſis quòd Decanus & Capitulum Lincolnienſe requiſito aſſenſu Regis ac præſtito prædictum Archidiaconum in Epiſcopum elegerunt. Licèt autem aſſenſus hujuſmodi electioni non factæ ſed faciendæ ſit præſtitus, poteſt tamen intelligi de aſſenſu qui pro facienda Pontificis electione requiritur; & hoc non præjudi-

Epiſt. 56. De electione Epiſcopi Lincolnienſis. Vide Matth. Paris ad an. 1209. Vide infrà epiſt. 91.

tat eccleſiaſticæ libertati, dummodo ſine mora & difficultate præſtetur, ne proviſio vacantis Eccleſiæ nimiùm differatur. Et poteſt intelligi de aſſenſu qui præſtatur pro aliqua certa perſona in Epiſcopum eligenda. Et hoc eccleſiaſticam libertatem impugnat; quoniam electionis perit judicium ſi eum eligi tantùm oporteat quem Rex priùs duxerat approbandum. Cùm igitur à te ſit hujus electionis confirmatio poſtulanda, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus tres ad minus Canonicos de iis qui præſentes interfuerunt univerſo ipſius electionis tractatui tibi facias præſentari, & eos ſuper electionis proceſſu diligenter examines, adjurans illos diſtrictè in virtute ſpiritus ſancti ſub obedientiæ debito quo nobis & tibi tenentur ut omni gratia & timore poſtpoſitis plenam & meram dicant per omnia veritatem, ſub hac ipſa diſtrictione injungens per litteras tuas Decano aliiſque perſonis Eccleſiæ memoratæ ut ſinguli tibi ſub teſtimonio litterarum ſuarum plenè ac diſtrictè referant hujus electionis proceſſum, & ſi per examinationes hujuſmodi electionem ipſam inveneris de perſona idonea canonicè celebratam, metropolitica illam auctoritate confirmes; alioquin ea penitùs irritata, veritatem nobis non differas intimare. Circa perſonam autem electi quædam præſumptiones videntur eſſe notabiles, videlicet quòd cùm ipſe in curia Regis officium exercuerit Cancellarij, multas litteras ſigillaverit de ſpoliationibus Clericorum, invaſionibus Eccleſiarum, mutilatione membrorum, & aliis abuſionibus & injuriis multipliciter irrogatis, quòd etiam communicaverit illis qui propter expulſionem monachorum Cantuarienſium auctoritate noſtra ſunt excommunicationis vinculo publicè innodati, quòdque de carnis incontinentia ſit ſuſpectus, cùm filias habeat matrimonio copulatas. Quia verò præſumptiones hujuſmodi validæ non videntur, cùm non ſolùm minores Clerici, verùm etiam plures Epiſcopi ſint quorundam Principum Cancellarij, quibus tamen non impingitur talis culpa, cùm per alios ad hoc etiam deputatos poſſint hujuſcemodi litteræ ſigillari, nec facilè poſſet oſtendi quòd ſcienter communicaverit excommunicatis in caſibus non conceſſis quòdque incontinentia ejus ſit recens, maximè ſi parvulam prolem non habeat recentis incontinentiæ ſuæ teſtem, cùm præmiſſam incontinentiam vel excuſare conjugium vel pœnitentia potuerit abolere, ſatis eas poteris pertranſire, ſi non appareat coram te qui velit illas ſufficienter opponere ac probare. Illud autem eſt æquanimiter tolerandum, ſi fortè Lincolnienſe Capitulum præfatum Archidiaconum ſponte ad preces Regis elegit. Ne verò Eccleſiarum ſubſtantiam occaſione filiarum ipſius deperire contingat; aſtringi poterit ad indemnitatem earum per idoneam cautionem. Datum Viterbij XI. Kal. Iulij, anno duodecimo.

EPISCOPO ET ABBATI ſancti Vedaſti Atrebatenſis.

Epiſt. 57. De excommunicatione Regis Angliæ.

CVm ad noſtrum exequendum mandatum, maximè pro eccleſiaſtica libertate, promptos vos & paratos eſſe credamus, diſcretionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus cùm requiſiti fueritis à venerabili fratre noſtro Stephano Cantuarienſi Archiepiſcopo S. R. E. Cardinali, excommunicationis ſententiam in Iohannem Regem Anglorum, aſſiſtentibus vobis venerabilibus fratribus noſtris Londonienſi, Helienſi, & Wigornienſi Epiſcopis, vel ſaltem duobus ex ipſis, ſecundùm formam litterarum quas illis direximus, publicè ac ſolemniter proferatis. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum &c. Datum ut in alia per totum.

Epiſt. 58.

REquiſiſti de his quæ teſtator pro anima ſua legat in ultima voluntate, qualiter ſint inter Epiſcopum & Eccleſias dividenda. Et quidem regulariter verum eſt &c. *ut ſuprà lib.* XI. *epiſt.* CCLXII. *uſque ad hæc verba*, patrocinari non debet. Datum Viterbij III. Kal. Iulij, anno duodecimo.

ABBATI SANCTÆ Trinitatis de Maloleone.

Epiſt. 59. Irregularem eſſe qui alium lethaliter percuſſit. *Cap.* Significaſti. *De homicidio.*

SIgnificaſti nobis per litteras tuas quòd cùm quidam maleficus ingreſſus Eccleſiam de Bleiſeio, Dei timore poſthabito, eucharistiam cum ornamentis altarium & libris eccleſiaſticis extra ipſam Eccleſiam aſportaſſet, dil. ctus filius Laurentius Preſbyter lator præſentium Eccleſiæ tuæ regularis Canonicus, quem in præfata Eccleſia de Bleiſeio inſtituetas Capellanum, præfatum iniquitatis filium foſſorio arrepto percuſſit; ſed ſi ad mortem fuerit ictus hujuſmodi, tu & ipſe penitùs ignoratis. Cùm autem patrochiani Eccleſiæ memoratæ viderent prædictum male-

ficum ornamenta Eccleſiæ aſportantem, arreptis gladiis & fuſtibus ipſum in eodem loco protinus occiderunt. Præfatus verò Laurentius de ſua ſalute præcogitans, evoluto anno ſub titulo confeſſionis tibi rei ordinem revelavit. Pro quo nobis humiliter ſupplicaſti ut cum eo miſericorditer agere dignaremur. Licèt autem contineatur in canone quòd ſi quatuor homines aut quinque vel plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab iis mortuus fuerit vulneratus, quicunque illorum ei plagam impoſuit homicida ſecundùm ſtatuta canonum judicetur, quia tamen in alio canone dicitur de Preſbytero qui Diaconum equitantem percuſſit, & ipſe cadens ex equo cervice fracta interiit, quòd ſi non ad mortem percuſſus eſt, incautè agenti Preſbytero eſt pœnitentia indicenda, ita quòd aliquanto tempore à Miſſarum ſuſpenſus ſolemniis, denuo ad ſacerdotale officium revertatur, quòd ſi veraciter qualicunque percuſſione Preſbyteri mortuus eſt Diaconus, nulla hic ratione more ſacerdotis permittendus eſt miniſtrare, etiamſi voluntatem non habuit occidendi, nos in præmiſſo caſu credimus diſtinguendum utrum conſtare poſſit quòd præfatus ſacerdos non inflixit percuſſionem lethalem, de qua videlicet, ſi aliorum non fuiſſent vulnera ſubſecuta, percuſſus minimè interiiſſet, quòdque percuſſor voluntatem non habuit occidendi, nec ipſius ſtudio, conſilio, vel mandato proceſſerunt alij contra illum. Et quidem ſi hoc ita ſe habet, quod forſan ex eo poſſet oſtendi ſi certa apparuiſſet percuſſio ab eodem inflicta tam modica & tam levis in ea corporis parte in qua quis leviter percuti non ſolet ad mortem ut peritorum judicio medicorum talis percuſſio aſſereretur non fuiſſe lethalis, cùm de ceteris ipſi credendum ſit ſacerdoti, qui non accuſatus vel denuntiatus ab aliquo, ſed per ſeipſum de ſua ſalute ſollicitus conſilium expetit ſalutare, poſt pœnitentiam ad cautelam injunctam in ſacerdotali poſſet officio miniſtrare, religionis accedente favore, cùm ſit Canonicus regularis, & ſine omni ſcandalo ſacerdotale poſſit officium exercere. Quòd ſi diſcerni non poſſit ex cujus ictu percuſſus interiit, in hoc dubio tamquam homicida debet ipſe ſacerdos, etſi forſan homicida non ſit, à ſacerdotali officio abſtinere, cùm in hoc caſu ceſſare ſit tutius quàm temerè celebrare, pro eo quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur.

23. q. 8. cap. Si quatuor.

Vtrum autem de illis ſit ſimile ſentiendum quorum unus, ſed quis omnino neſcitur, homicidium perpetravit, ſi forſan ad recipiendos ſacros ordines præſententur, ut omnes ſint pariter repellendi, cùm diſcerni non poſſit qui debeant inculpabiles judicari, diligens inveſtigator advertat, quamvis hic caſus ſit ab illo valde diverſus. Si verò, quemadmodum perhibetur, ſacerdos iſte priùs ab illo percuſſus ſacrilego, mox eum cum ligone in capite repercuſſit, quamvis vim vi repellere omnes leges & omnia jura permittant, quia tamen id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad injuriam propulſandam, non videtur idem ſacerdos à pœna homicidij penitùs excuſandus, tum ratione inſtrumenti cum quo ipſe percuſſit, quod cùm ſit grave, non ſolet levem plagam inferre, tum ratione partis in qua fuit ille percuſſus, in qua de modico ictu quis ſolet lethaliter lædi; maximè cùm ſecundùm vulgare proverbium aſſeratur quòd qui ferit primò, ferit tangendo; qui verò ferit ſecundò, ferit dolendo. Vnde penſatis omnibus ei creditur expedire ut cum humilitate abſtineat à ſacerdotali officio exequendo. Datum Viterbij Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

FRATRI ASTORGIO monacho de Manſo Adæ Ciſtercienſis Ordinis.

Epiſt. 60. De monacho qui medicinā exercuit.

OBlata nobis tua petitio continebat quòd cùm adhuc in ſeculo morareris & medendi officium exerceres, adhibuiſti cuidam monacho medicinam, verùm cùm te illicitis negotiis implicato & tardante regredi ad eundem, ipſe cùm purgatus jam eſſet, mandatum quod ei dederas ſuper ſua cuſtodia vilipendens, ſibi à prohibitis non caviſſet, morbum pariter & mortem incurrit. Licèt autem de Abbatis tui conſilio ſacros ordines gradatim fueris aſſecutus, quia tamen ex eo conſcientia te remordet quòd ſi adhibuiſſes exactiorem diligentiam circa eum, eventum talem forſitan evitaſſet, nos conſulere ſtuduiſti an in ſuſceptis debeas ordinibus miniſtrare. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, & aliud canonicum non obſiſtat, ſub timore divino miniſtres in ordinibus jam ſuſceptis, pro iis & aliis exceſſibus expiandis monaſticam regulam diligentiùs obſervando. Datum Viterbij Kal. Iulij, anno duodecimo.

PRIORI S. HONORATI ARELATENSIS.

Epiſt. 61. De cauſa quadam matrimoniali. *Cap.* Ex tenore. *De conſang. in* 4. *collect.*

EX tenore tuarum litterarum accepimus quòd cùm Petrus & M. mulier in annis majoribus conſtituti per verba de præſenti matrimonium contraxiſſent, quidam dicens illos quinto ſe conſanguinitatis gradu contingere, coram te cœpit matrimonium accuſare: qui demum juxta formam canonis præſtito juramento ad fundandam intentionem ſuam duos teſtes inducens, conſanguinitatem ipſam taliter computavit. Malenutrita, inquiens, & vir ejus Cauſitum atque Mariam, Cauſitus verò Guiſcardum, Guiſcardus Mariam, Maria Gilium, Gilius nuptam Petro. Item Maria uxorem Bernardi Amalriſci, quæ Beatricem uxorem Bernardi Aldeberti, quæ Beatricem uxorem Bernardi de Regordano, qui Petrum de quo agitur genuerunt. quem alter teſtium in omnibus eſt ſecutus. reliquus verò conſanguinitatis gradus hoc modo diſtinxit. Malenutrita & vir ipſius Cauſitum atque Mariam, Cauſitus autem Guiſcardum, Guiſcardus matrem Gilij, Gilius ſponſam Petri. Item Maria uxorem Bernardi Amalriſci, uxor Bernardi Amalriſci uxorem Bernardi Aldeberti, uxor Bernardi Aldeberti Beatricem matrem Petri genuiſſe * noſcuntur. Porrò accuſatoris pars conſanguinitatem ſufficienter probatam aſſeruit ex depoſitionibus prædictorum. Cùm enim conſanguinitatis gradus competenter diſtinxerint, nocere non poterat quòd nomina quarundam non expreſſerunt perſonarum, cùm demonſtratio ſeu circumlocutio loco proprij nominis habeatur. adiciens quòd etſi dictum unius teſtis, qui trium perſonarum nomina non expreſſit, reputaretur forſan invalidum, aſſertioni tamen accuſatoris & teſtis alterius in hoc articulo ſtandum erat, cùm in decreto Paſchalis inveniatur quòd in omni negotio principalis perſona de re ſibi nota veritatem dicens pro teſte meritò eſt habenda; cui quidem uno adhibito, duo teſtes efficiuntur. Præterea ſupervacuò videretur eſſe ſtatutum ut cum juramento deberet recipi accuſator, niſi ei crederetur in hoc articulo tamquam teſti. Ad hæc autem fuit ex adverſo propoſitum quòd cùm juxta canonicas ſanctiones non ſolùm gradus diſtinguendi ſint ſed etiam perſonarum nomina deſignanda, & prædicti accuſator & teſtes in quarundam defecerint nominibus perſonarum, profectò ex depoſitionibus eorundem nihil penitùs probabatur. Nec obſtat quòd altera pars propoſuit demonſtrationem * vicem nominis obtinere; quia tunc demum demonſtratio ſeu circumlocutio proprij nominis vicem ſupplet cùm poteſt de corpore ſeu perſona conſtare. Vnde cùm perſonarum illarum quarum nomina minimè ſunt expreſſa nulla prorſus memoria habeatur, utpote longis retroactis temporibus defunctarum, hujuſmodi circumlocutio non eſt pro nomine proprio admittenda; maximè cùm videatur ibi obſcuritatem ingerere manifeſtam ubi dicitur, *Maria genuit uxorem Bernardi Amalriſci, uxor Bernardi Amalriſci genuit uxorem Bernardi A. eberti,* cùm iſta compoſſibilia eſſe potuerint, ut & Maria uxorem Bernardi Amalriſci & alia uxor Bernardi Amalriſci uxorem Bernardi Aldeberti genuerit quæ Mariæ filia non fuiſſet; ut verbi gratia, ſi Bernardus Amalriſci diverſas habuiſſet uxores. Ex eadem quoque fuit parte propoſitum regulariter eſſe verum ut nulli prorſùs accuſatori credi debeat tamquam teſti, cùm juxta ſacrorum canonum inſtituta nullus in eodem negotio ſimul eſſe poſſit accuſator & teſtis. Supradictum verò Paſchalis capitulum dicebatur ad fraternæ correctionis cauſam, in qua non ſecundùm judiciarium ordinem, ſed potiùs juxta regulam evangelicam proceditur, reſtringendum. quod ex ipſius tenore capituli colligitur evidenter. Sic enim in evangelio continetur: *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum. Si te non audierit, adhibe tibi unum vel duos teſtes &c.* Et tunc etiam hujuſmodi teſtis adhibitus, non quidem commiſſi criminis, ſed fraternæ commotionis potiùs teſtis erit. Fuit quoque ſubſequenter adjunctum quòd non ideo accuſator cum juramento * recipitur ut ei credi debeat tamquam teſti, ſed cùm in cauſa matrimonij quoad quædam laxiùs quàm in aliis negotiis procedatur, dum ad teſtimonium admittuntur tam domeſtici quàm affines, & recipitur etiam teſtimonium de auditu, cujuſdam compenſationis intuitu fuit à ſacris canonibus introductum ut accuſator cum ſolemnitate quadam, videlicet juramento, reciperetur. Nec tamen ideo ut teſtis debet recipi dictum ejus. Nam & in aliis controverſiis, licèt quis præſtet calumniæ ſacramentum, non tamen ei creditur tamquam teſti. Præterea dictum unius teſtis, qui propinquitatem habere aſſerit per ſe notam, ex eo invalidum videbatur quia cùm ſecundùm communem loquendi uſum, dum quis di-

*In tert. collect. monſtratur. *Sed in cod Colbertino ſcriptum eſt* noſcitur.

Cap. Licèt *De teſtib.*

Cap. In omni. *eod. tit.*

35. q. 1. *cap.* De parentela. Vide Reginonem lib. 2. c. 231.

*In tert. collect. proprij nom. *etiam in Cod. Colbertino.*

*In tert. collect. admittitur, *etiam in Cod. Colbert.*

cit librum aliquem per ſe noſſe, intelligatur illum ſuo ſtudio didiciſſe, dictus teſtis videbatur impoſſibile fuiſſe teſtatus; qui cùm nondum quinquageſimum annnm attigerit, illorum conſanguinitatem ſuo ſtudio ſe noſſe propoſuit qui jam centum annis elapſis deceſſiſſe noſcuntur. Præterea cùm alius teſtis ea quæ ſuper conſanguinitate depoſuit à Maria Lamberti ſe didiciſſe firmaverit, ac Maria jurata poſtmodum dixerit ſe de illis nihil ſciſſe penitùs vel etiam audiviſſe, illorum dicta ſic aſſeruit pars altera benignè interpretanda, ne alterutet de perjurio arguatur, ut videlicet ille quæ dixit didicerit à Maria, & Maria de illis nihil omnino noviſſet aut etiam audiviſſet, & tamen ea quæ nec ſcivit nec audivit ab aliquo, per ſe fingens dixerir ipſi teſti. Vnde cùm ipſe de iis fuerit inſtructus ab ea quæ illa penitùs ignorabat, hujuſmodi teſtimonium debet invalidum judicari. Cùm igitur nos duxeris conſulendos quid tibi ſit in præmiſſo negotio faciendum, nos tam ſupradictis quàm aliis intellectis, devotioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm tolerabilius ſit aliquos contra ſtatura hominum copulatos dimittere quàm conjunctos legitimè contra ſtatuta Domini ſeparare, per depoſitiones hujuſmodi non eſt ad divortij ſententiam procedendum. Datum Viterbij VI. Kal. Iulij, anno duodecimo.

Vide Concil. Lateran. Innoc. III. c. 52.

H. SCHOLASTICO BREMENSI.

Epiſt. 62. Ei confirmatur ſua ſcholaſtria.

CVm dilectus filius magiſter G. in noſtra eſſer præſentia conſtitutus, coram nobis humiliter eſt confeſſus quòd ſuper ſcholaſtria Bremenſis Eccleſiæ ac præbenda quas aliquando poſſederat in eadem te nec moleſtabat nec volebat in poſterum moleſtare, ſed obſervare diligenter arbitrium quod inter te ac ipſum ſuper iis fuerat promulgatum. Vnde ſuper eiſdem ipſi perpetuum ſilenrium duximus imponendum. Darum Viterbij VI. Non. Iulij, anno duodecimo.

ILLVSTRI REGI OTTONI in Romanorum Imperatorem electo.

Epiſt. 63. Adverſùs Vvaldemarum Epiſcopum Slevvicenſem.

CVm vir iniquus & apoſtata Waldemarus quondam Epiſcopus Slevvicenſis ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, per eam de duriſſimo carcere libertatus in quo ſuis meritis diù fuerat detenrus incluſus, & nos ei humanitatem omnimodam oſtendere curaſſemus, exagitatus non divino ſpiritu, ſed maligno, à nobis clamculo illicentiatus abſceſſit, collatæ ſibi gratiæ ſe oſtendens ingratum, & adminiſtrationi Bremenſis Eccleſiæ nequiter ſe ingeſſit, priori Eccleſia temerè derelicta; non curans advertere quòd ſecundùm canonica inſtituta qui à cathedra priori deſerta ſine Romani Pontificis conniventia præſumpſit ad aliam ſe transferre, & prima carere debet, quam per ſuperbiam ſprevit, & repelli nihilominus à ſecunda, quam per avaritiam concupivit; præſertim cùm in præſentia noſtra dilectus filius Præpoſitus ſancti Lucij Roskildenſis ei læſæ majeſtatis, apoſtaſiæ, adulterij, perjurij, dilapidationis, & conſpirationis crimina objeciſſet, quòdque irregularis exiſteret, utpote de duplici adulterio procreatus, diſpenſatione ipſius olim ab apoſtolica ſede per ſubreptionem obtenta, ſuppreſſo quòd eſſet ſpurius & expreſſo quod exiſteret naturalis, cùm & paternæ incontinentiæ imitator filios habeat poſt ſacros ordines generatos. quæ omnia idem Præpoſitus contra eum ſe obtulit probaturum. Quamvis ergo duriſſimè animadvertere potuiſſemus in eum, quia tamen ſedes apoſtolica conſuevit manſuetudine temperare rigorem, pœnam ipſi debitam differentes ad tempus, venerabilibus fratribus noſtris Magdeburgenſi Archiepiſcopo ſuiſque ac Bremenſis Eccleſiæ ſuffraganeis, Oſnaburgenſi præterea & Monaſterienſi Epiſcopis diſtrictè dedimus [illegible] otis ut præfato Waldemaro ex [illegible] diſtrictè præciperent quam [illegible] omni excuſatione ac dilatione ceſſante infra menſem poſt commonitionem eorum iter arriperet ad ſedem apoſtolicam veniendi, veniam humiliter petiturus, alioquin ex tunc ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo depoſitum & degradatum ab omni eccleſiaſtico officio & beneficio auctoritate noſtra nuntiarent eundem, & facerent tamquam anathematizatum uſque ad ſatisfactionem condignam arctiùs evitari; omnibus nihilominus inhibentes ne quis ei communicare præſumeret vel favere, ita quòd ſi qui venire in contrarium attentarent, laicos hujuſmodi excommunicationi ſubjectos & à Bremenſi Eccleſia beneficium obtinentes, eo in perpetuum ſpoliatos, Clericos autem auctoritate noſtra nuntiarent omni eccleſiaſtico beneficio & officio deſtitutos, civitatem verò ſeu caſtrum aut hominum quodcunque commune, ſi contra inhibitionem hujuſmodi dicto Waldemaro præſumerent adhærere, ſupponerent diſtrictiſſimè interdicto, ita quòd præter pœnitentias morientium &

Vide ſuprà lib. 10. ep. 209.

parvulorum baptiſma nullum ibi divinum officium nullumque celebretur eccleſiaſticum ſacramentum, quod ſi quis Clericus violaret, ab omni eccleſiaſtiço beneficio & officio deponerent violantem, ſi qui verò ſuper re tam illicita juramentum ei aliquod præſtitiſſent, denuntiarentur eo penitùs non teneri. Sed Waldemarus prædictus arcum ſic tenſum non metuens, nec fugiens à ſagitta, in ſua damnabiliter pertinacia perſeverat, cum Dathan & Abiron, quos terra vivos abſorbuit, portionem, niſi reſipuerit, habiturus. Cùm igitur factum ſit adeo inſipiens cor ipſius ut videns non videat & auribus non percipiat, nec corde intelligat ut converſus ſanetur, ſed iram in die iræ ac revelationis juſti judicij Dei ſibi theſaurizare non ceſſet, ut ejus cervix indomita & ſuorum ſequacium fortiùs valeat edomari, ſerenitatem regiam rogandam duximus & monendam quatenus ſicut Deum times & Eccleſiam Romanam diligis & juſtitiam amplexaris, taliter in eum & complices ſuos tuæ vim exerceas poteſtatis, eundem Waldemarum à civitate Bremenſi & ejus finibus potenter expellens, & ubicunque fuerit tamdiu perſequens tamquam Dei & Eccleſiæ inimicum donec ſibi vexatio tribuat intellectum, illoſque quos ſuos conſtit. rit eſſe fautores, per pœnas quas videris infligendas à tam temeraria præſumptione compeſcens quòd per effectum operis cognoſcatur Deo te velle placere, noſtramque injuriam vindicare, ac juſtitiæ ſedulò deſervire. Inſuper dilectos filios B. electum, H. Scholaſticum, G Cellararium, & H Canonicum Bremenſes, qui propter bonum obedientiæ ſuis redditibus hactenus ſunt privati, non permittas eiſdem in poſterum defraudari. Datum Viterbij VI. Non. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

In eundem ferè modum venerabilibus fratribus Monaſterienſi & Oſnaburgenſi Epiſcopis & ſuffraganeis Bremenſis Eccleſiæ uſque non teneri. Cùm igitur Waldemarus prædictus arcum ſic tenſum non metuens, nec fugiens à ſagitta ad, apoſtolicam ſedem non venerit infra terminum præfinitum à nobis, ſed in ſua pertinacia damnabiliter perſeveret, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus eandem ſententiam, quam incurriſſe dinoſcitur, per veſtras & vicinas dioceſes publicantes, & contra eum & ſuos complices idem mandatum per omnia fideliter exequentes, in locis in quibus fuerint tam divinum officium quàm alia eccleſiaſtica ſacramenta præter baptiſmata parvulorum & pœnitentias morientium ipſis præſentibus faciatis omnino ceſſare, contradictores appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo, & illos Canonicos qui juxta continentiam ejuſdem mandati ad nos accedere contempſerunt, ac ſæpedicto Waldemaro favere præſumunt, denuntiando in electionis negotio partes aliquas non habere, Clericos ſeu monachos vel etiam laicos qui eidem impertiuntur favorem, excommunicationis vinculo innodetis, niſi admoniti reſipiſcant, eos qui abbatias vel alias prælaturas aut beneficia receperunt ab ipſo, auctoritate noſtra dignitatibus & beneficiis talibus ſine ſpe reſtitutionis in perpetuum ſpoliantes. Datum Viterbij VI. Non. Iulij &c. ut in alia.

EPISCOPO CONCORDIENSI.

Epiſt. 64. Vt admittat ceſſionẽ Epiſcopi Terviſini. Vide lib. 16. epiſt. 39. 160.

SIcut venerabilis frater noſter Terviſinus Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimavit, cùm biennio jam elapſo quidem Eccleſiæ ſuæ Canonicus corporis infirmitate detentus inter cetera cuidam confeſſus fuerit ſacerdoti quòd ipſe ac quidam laicus, Advocatus videlicet Eccleſiæ Terviſinæ, à quodam conſanguineo ejuſdem Epiſcopi quaſdam promiſſiones & ſecuritates acceperant ſi eum epiſcopatum contingeret obtinere, idem conſilio ſacerdotis inductus hoc in ſecreto eidem Epiſcopo revelavit. Et licèt Epiſcopus apud conſanguineum ſupradictum precibus, terroribus, atque minis ſæpius inſtitiſſet ut eidem exponeret an ſecuritatem aliquam ſeu promiſſionem pro ſua electione feciſſet, ipſe tamen conſtanter univerſa negavit. Nuper autem jamdicto Epiſcopi conſanguineo corporis infirmitate gravato, cùm Epiſcopi conſcientiam id quod à Canonico audierat ſtimularet, omni ſtudio ac diligentia cœpit eundem laicum per eum qui judicaturus eſt vivos & mortuos obteſtari ut ſi qua pro electione ipſius aliquando promiſiſſet, nullatenus occultaret. qui poſtmodum eidem Epiſcopo ſic reſpondit, quòd bonæ memoriæ Conrado Epiſcopo Terviſino defuncto, Canonico & Advocato prædictis quandam promiſſionem fecerat ſi eundem contingeret ad epiſcopatum aſſumi, ſed tunc nulla de ipſo electio facta fuit, quodam alio E. videlicet nomine in Epiſcopum Terviſinum electo. Sed eodem E. poſt triennium carnis debitum exolvente, idem Epiſcopi conſanguineus pro electione ipſius quandam pecuniæ quantitatem

Advocato ſupradicto promiſit, cujus partem tempore procedente dicto Advocato perſolvit. quæ omnia memoratus Epiſcopus, divinum teſtimonium invocaodo, aſſeruit ſe penitùs ignoraſſe, nec ſolviſſe aliquid pro eadem pecunia conſanguineo ſæpedicto, quin immo pro eo quod ſe feciſſe propoſuit, odioſus ſibi ex tunc extitit & iogratus. Et licèt idem Epiſcopus ab hujuſmodi pravitatis exceſſu alienum ſe reputaverit & immunem, ad dubietatis tamen ſcrupulum amputandum rei ſeriem noſtro cenſuit apoſtolatui referandam. Et ſive ſuper præmiſſo facto culpabilis eſſet, ſive inculpabilis judicandus, per dilectos tamen filios magiſtrum Gallum & I. Eccleſiæ ſuæ Canonicos, quibus ſuper hoc mandatum dederat ſpeciale, à nobis cedendi licentiam poſtulavit, utpote qui præ multis anguſtiis paſtoralis ſollicitudinis fatigatus ad umbram quietis aſpirat. Porrò dictus Epiſcopus in multis ſe reddidit meritò commendandum; tum quia tamquam fidelis & diligens diſpenſator injunctum ſibi villicationis officium prudenter implevit, & tamquam arbor fructifera in vinea Domini ſabaoth gratos fructus uberesque produxit, ſub cujus proviſionis umbraculo commiſſa ſibi Eccleſia in ſpiritualibus & temporalibus dinoſcitur floruiſſe; tum quia ſtudium ſimoniacæ pravitatis exacta diligentia inveſtigans, quanto potiùs erat innocens, tanto minùs illud voluit palliari; ſed cùm bonarum mentium ſit ibi culpam propriam formidare ubi culpa non eſt, alienum exceſſum, quo lædi timuit, nobis quaſi proprium indicavit, ut conſcientiæ nubilum, quod peccatum alienum induxerat, apoſtolicæ reſponſionis oraculum ſerenaret; tum etiam quia ſub paſtoralis officij ſarcina ingemiſcens, exonerari humiliter petiit ab eadem, & qui laudabiliter injuncti ſibi miniſterij curam implebat, inſufficientem ſe judicans, ſubeſſe apperit potiùs quàm præeſſe, ac in humili ſtatu devotum exhibere Domino famulatum quàm in dignitatis apice gloriari. Licèt autem ex ejuſdem abſentia Eccleſiæ Terviſinæ timeantur diſpendia provenire, quæ ſub proviſione ipſius multa recepiſſe dinoſcitur incrementa, quia tamen ſe propriis meritis dignum reddidit gratia ſpeciali, nos ipſius ſupplicationibus inclinati, poſtulationi ejus ex benignitate apoſtolica duximus annuendum. Quocirca fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatenus ceſſionem ipſius recipiens vice noſtra, eundem abſolvas ab onere officij paſtoralis, competentem eidem de bonis epiſcopalibus proviſionem aſſignans. Datum Viterbij IV. Non. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CAPITVLO TERVISINO.

Epiſt. 65. De eadem re.

Sicut venerabilis frater noſter &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Quocirca devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta ſub obteſtatione divini judicij diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus poſt ceſſionem ipſius convenientes in unum, ſancti ſpiritus gratia invocata, omni carnali gratia, humano favore, ac commodo privato poſthabitis, habentes præ oculis ſolum Deum, perſonam idoneam quæ tanto congruat oneri & honori, & prodeſſe debeat potiùs quàm præeſſe, canonicè vobis in Epiſcopum eligatis. Datum ut ſuprà.

TERRACONENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 66. De negotio Durandi de Oſca. Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 150.

Eius exemplo &c. *ut in caterno penultimo regeſti undecimi anni uſque* cenſuimus proponendum fratribus & amicis, cum Prælatorum conſcientia & aſſenſu, ita quòd ab eis propter hoc nec Eccleſiarum frequentatio nec Clericorum prædicatio poſtponatur &c. *uſque in finem.* Ad majorem verò cautelam alias quaſdam litteras, quas vobis dirigimus incipientes hoc modo, * *Si quemadmodum*, & quaſdam alias quas illis direximus hoc habentes principium, * *Gravem contra vos*, ab eis volumus præſentari. Datum Viterbij III. Non. Iulij, anno duodecimo.

* Epiſt. 67.

* Epiſt. 69.

NARBONENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 67. De eadem re.

Si quemadmodum nobis per litteras veſtras & duos fratres Ciſtercienſis ordinis intimaſtis, Durandus de Oſca cum complicibus ſuis infideliter agit, vel ad fallendum Romanam Eccleſiam, vel ad eludendum canonicam diſciplinam, illud ſibi profectò continget quod de talibus ſcriptura teſtatur, *In inſidiis ſuis capientur iniqui*, cùm aſtutias ſathanæ non penitùs ignoremus. Si verò de priſtina ſuperſtitione quicquam retineat ad cautelam, ut faciliùs capere poſſit vulpeculas quæ moliuntur vineam Domini demoliri, tolerandus eſt prudenter ad tempus, donec arbor à fructibus cognoſcatur, dummodo circa ſubſtantiam veritatis de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta procedat, quando-

quandoquidem Paulus Apoſtolus dicat, *Cùm eſſem aſtutus, dolo vos cepi*, dolum appellans prudentiam quam multa diſſimulando gerebat ut animas diabolica fraude deceptas multifariam multiſque modis reduceret ad illum qui via, veritas eſt & vita; cùm & ipſe longiùs ſe finxerit ire quando duobus diſcipulis ſe oſtendit in effigie peregrina. Quòd ſi etiam à priſca conſuetudine non ſubitò recedat ex toto, aliquid ſibi de illa reſervans ut verecundiæ fortè parcendo quaſi veterem legem ſepeliat cum honore, nec ſic eſt penitùs confutandus, dummodo, ſicut prædiximus, non aberret in ſubſtantia veritatis. Conſuetudinum quippe diverſitas, in habitu præſertim extrinſeco, deformitatem in ſancta Eccleſia non inducit, cùm aſſiſtat à dextris ſponſi circumamicta varietate Regina, velut caſtrorum acies ordinata. Verùm iſta non dicimus quòd æmulationem hujuſmodi approbemus, ſed ut illius ſequamur exemplum qui factus eſt infirmis infirmus, immo qui omnibus omnia factus eſt ut omnes lucrifaceret ei qui vult omnes homines ſalvos fieri & ad agnitionem veritatis venire. Numquid, amantiſſimi fratres, arguendus eſt medicus qui aliquid aliquando minùs ſanum indulget ægroto nimiùm cupienti? Nequaquam: quoniam etſi parum obſit ad aliquid, nonnunquam tamen ad aliud valde prodeſt, cùm & cruſtula non ab re permittatur ad tempus teneram contegere cicatricem donec ipſa ſub illa meliùs ſolidetur, & renaſcente novo, vetus unguis non totus pariter excludatur. Vos ergo, fratres, hujuſmodi ſupportetis in ſpiritu lenitatis, non abicientes ſed allicientes eoſdem: quia plerique homines faciliùs commonitionibus quàm comminationibus revocantur, & nonnullos affabilitas gratiæ magis corrigit quàm aſperitas diſciplinæ. Priùs enim infundendum eſt oleum, & ſi neceſſe fuerit, ſuper infundendum eſt vinum; quamvis circa converſos hujuſmodi modò poſt vinum infuſum ſit oleum infundendum, cùm dudum perverſi excommunicationis fuerint mucrone percuſſi, nunc verò converſi communionis ſint amplexu fovendi. Nam & prudens chirurgicus ad curationem diri vulneris priùs adhibet medicamenta mordacia; ſed cùm ſanari jam cœperit, curam ipſius ſuavi unguento conſummat. Verùm ſi malè ſanata cicatrix redit in vulnus, nonnunquam adhibet ferrum vel ignem, ne pars ſincera contrahat corruptelam. Sic & vos, fratres, more prudentis medici faciatis, maximè ſi permiſerint etiam cum murmure ſe curari, non calumniantes converſationis eorum propoſitum, quod in litteris noſtris vobis oſtenditur comprehenſum, maximè datis eodem tempore cum præſentibus ad cautelam, cùm penſatis undique circumſtantiis non ſit temerè improbandum. Quòd ſi veſtram contempſerint medicinam, relatione fideli noſtris quantociùs auribus intimetis, ut adhibeamus remedium quod videbimus expedire. Sic enim erroneos ab hæretica pravitate intendimus revocare ut velimus fideles in catholica veritate fovere, cùm tolerabilius ſit perverſos in ſua perverſitate perire quàm juſtos à ſua juſtitia declinare. Datum Viterbij III. Non. Iulij &c.

TERRACONENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 68. Super eodem.

SI quemadmodum venerabiles fratres noſtri Narbonenſis Archiepiſcopus & ſuffraganei ejus &c. *ſicut ſuprà.*

DVRANDO DE OSCA ET fratribus ejus reconciliatis eccleſiaſticæ unitati.

Epiſt. 69. De eadem re. Vide lib. 11. epiſt. 196.

GRavem contra vos venerabilium fratrum noſtrorum Narbonenſis Archiepiſcopi & Biterrenſis, Vticenſis, Nemauſenſis, & Carcaſſonenſis Epiſcoporum querelam recepimus quòd vos plus debito de gratiæ noſtræ favore jactantes, adversùs ipſos nimiùm inſoleſcitis, adeo ut in eorum aſpectu quoſdam Valdenſes hæreticos nondum reconciliatos eccleſiaſticæ unitati duxeritis ad Eccleſiam ut vobiſcum conſecrationi dominici corporis intereſſent, participantes in omnibus cum eiſdem. Quoſdam quoque monachos, qui à ſuis monaſteriis exierunt; & alios quoſdam ſui propoſiti deſertores in veſtro vos aſſerunt conſortio retinere. Habitum etiam priſtinæ ſuperſtitionis ſcandalum apud catholicos generantem in nullo vos penitùs immutaſſe teſtantur. Occaſione præterea doctrinalis ſermonis, quem in ſchola veſtra proponitis fratribus & amicis, ab Eccleſia multi recedunt, non curantes in ea divinum officium aut ſacerdotalem prædicationem audire. Sed & Clerici qui ſunt de veſtro conſortio in ſacris ordinibus conſtituti, divinum officium ſecundùm inſtitutiones canonicas non frequentant. Adhuc inſuper aliqui veſtrum affirmant quòd nulla ſecularis poteſtas ſine mortali peccato poteſt judicium ſanguinis exercere.

Nos igitur iis auditis tacti ſumus dolore cordis inttinſecus, verentes non modicùm ne tendat ad noxam quod providimus ad ſalutem. Ne igitut error noviſſimus fiat pejor priore, devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus memores legis divinæ, ſecundùm quam poſiti extra caſtra propter maculam lepræ ſine judicio ſacerdotis non reducebantur ad illa, vos quoque illos ſtudioſè vitetis qui propter labem hæreticæ pravitatis à gremio ſunt Eccleſiæ ſeparati, donec ad eam pontificalis auctoritatis judicio revocentur; ne, ſi ſecùs egeritis, & evangelicam & apoſtolicam ſententiam contemnatis, cùm is qui non audit Eccleſiam, ſicut ethnicus ſit & publicanus habendus, & hæreticus homo poſt primam & ſecundam admonitionem ſit penitùs devitandus. Nam qui tangit immundum, immundus efficitur; & qui picem contingit, inquinatur ab ea. Modicum quippe fermenti totam maſſam corrumpit. Licèt autem qui ſpiritu Dei aguntur non ſint ſub lege, quoniam ubi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas, apoſtatas tamen, qui viri cenſentur inutiles, à ſuo propoſito leviter recedentes in veſtrum non admittatis conſortium, nec retineatis admiſſos, ſed eos ad ſuos remittatis prælatos, ut in ea vocatione permaneant in qua vocati fuerunt; quia tales non agit divinus ſpiritus, ſed malignus; ne cùm ipſi alterius profeſſionis exiſtant, & in quibuſdam forſitan arctioris, ſi aſſociaveritis eos vobis, contra divinum præceptum in bove aretis & aſino, ſerentes agrum diverſo ſemine, ac induentes veſtem de lana linoque contextam. Cùmque non ſit in exteriori habitu ſed in interiori potiùs regnum Dei, ſcandalum quod de priſtino habitu adhuc à vobis retento fortiùs ingraveſcit, ſedare curetis, ipſum habitum, prout nobis eſtis polliciti, taliter variando ut ſicut interiori habitu, ſic etiam exteriori vos ab hæreticis oſtendatis eſſe diviſos; ut ſecundùm Apoſtolum quæ ſunt pacis ſectemini, & quæ ædificationis ſunt invicem obſervetis, nolentes propter calciamenta deſtruere opus Dei, memores ejus quod idem Apoſtolus ait: *Si propter cibum frater tuus ſcandalizatur, jam non ſecundùm caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Chriſtus mortuus eſt. Quapropter ſi eſca*, inquit, *ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem.* Si ergo Apoſtolus hoc præcipit obſervandum de cibo, quanto magis de calciamento eſt obſervandum, ut ſcandalum evitetur, maximè de cordibus infirmorum, propter quod veritas ait. *Si quis ſcandalizaverit unum de puſillis iſtis qui in me credunt &c.* Nam væ homini illi per quem ſcandalum venit. Ideoque monemus, conſulimus, & hortamur ut ij qui de vobis nondum ſignum hujuſmodi acceperunt, vel qui vobis fuerint aſſociandi de cetero, non ſe aſtringant propoſito utendi ſandaliis deſuper perforatis, neque talibus calciamentis utantur, ut ſic ſcandalum penitùs evaneſcat. Veſtros autem amicos & fratres, qui ad audiendum ſermonem veſtrum conveniunt, moneatis prudenter & efficaciter indubitatis ut frequentent Eccleſias & in eis audiant verbum Dei, maximè diebus ſtatutis, ne ſacrum templum aut ſacerdotale officium contemnatur, cùm utrumque pia devotione ſit à fidelibus venerandum. *Domus enim mea domus orationis vocabitur*, cunctis gentibus ait Dominus; quæ tantæ credenda eſt efficaciæ ad orandum in ipſa ut de templo etiam manufacto Salomon dicat ad Dominum: *Si cælum & cæli cælorum capere te non poſſunt, quanto magis domus hæc, quam ego conſtruxi; ſed reſpicias ad orationem ſervi tui & ad preces ipſius, Domine Deus meus: audi hymnum & orationem quam orat ſervus tuus coram te hodie, ut ſint oculi tui aperti ſuper domum hanc nocte & die, ſuper domum de qua dixiſti, Erit nomen meum ibi.* & cetera quæ magnificè de ipſius templi commendatione ſequuntur. Vnde David Prophetarum eximius de ſe dicit in pſalmo: *In conſpectu angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum*; quoniam in ſacris baſilicis angeli ſancti orantibus fidelibus creduntur adeſſe. Ideoque idem pſalmiſta conſulit dicens: *Adorate Dominum in aula ſancta ejus.* Quapropter & Clerici veſtri horas diurnas atque nocturnas ſecundùm inſtitutionem canonicam non abnuant in Eccleſiis celebrare, ne fortè ſint clericalis ordinis tranſgreſſores. Illud verò, tamquam erroneum, nullus veſtrum præſumat aſſerere, quòd ſecularis poteſtas ſine mortali peccato non poſſit judicium ſanguinis exercere, cùm lex potiùs quàm judex occidat, dummodo ad inferendam vindictam, non odio, ſed judicio, non incautè, ſed conſultè procedat, Apoſtolo de ſeculari poteſtate dicente: *Non ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum agit. Ecce*, inquit Apoſtolus, *gladij duo hic*; de quibus reſpondit Dominus, *Satis eſt.* quia, ſicut ab ortho-

doxis doctoribus & catholicis expoſitoribus perhibetur, non ſolùm ſpiritualis gladius, quo utitur ſacerdotalis auctoritas, ſed etiam materialis, quem exerit ſecularis poteſtas, eſt neceſſarius ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Vt autem & vos ſpiritualem gladium, qui eſt verbum Dei, adversùs hæreticos ſine ſuſpicione commodiùs exeratis, volumus & mandamus ut in prædicationis officio adversùs hujuſmodi vulpes molientes vineam Domini demoliri aliis catbolicis prædicatoribus vos jungatis, ejus exemplo qui juſſit ſegregari ſibi Barnabam & Saulum in opus quo illos aſſumpſit; ut quemadmodum ex præcepto ſpiritus ſancti antiquus prædicator adjunctus eſt novo de perſecutore ad fidem converſo, ſic & vobis ab errore nuper ad veritatem converſis prædicatores jamdudum in ſana probati doctrina jungantur, ut ipſi vobiſcum & vos cum illis ſine ſuſpicione qualibet verbum Domini ſeminetis, Archiepiſcopis & Epiſcopis aliiſque Prælatis obedientiam & reverentiam humiliter impendentes, ut ſuper humilitatis fundamentum ædificium boni operis conſtruatis, illius imitantes doctrinam qui de ſe dicit: *Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.* Datum Viterbij III. Non. Iulij, anno duodecimo.

PRÆPOSITO ET CAPITVLO ſancti Michaëlis de Buccaleonis Conſtantinopolitan.

Epiſt. 70. Suſcipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulatioaibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras & locum in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum his quæ in præſentiarum rationabiliter poſſideris, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem caſale ſancti Focardi cum pertinentiis ſuis, ſicut illud ex largitione cariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & Eccleſiæ veſtræ per vos auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij IV. Non. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

WILLELMÒ DE VLTRAPORTV Presbytero.

Epiſt. 71. Confirmatur ſibi beneficiū.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, beneficium quod in Caligrant terra nobilis viri G. de Scornai te canonicè proponis adeptum, ſicut illud juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij v. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

PRÆPOSITO ET CAPITVLO ſanctæ Mariæ de Blakerna Conſtantinopolitan.

Epiſt. 72. Suſcipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati perſonas veſtras & dictam Eccleſiam, cujus eſtis obſequio mancipati, cum iis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij v. Non. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET majori Præpoſito & Capitulo Maguntinenſi.

Epiſt. 73. Vt Petrum Viterb. inducant in poſſeſſionē præbendæ Mogunt.

DIlectus filins magiſter Petrus Viterbienſis Capellanus noſter in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm olim tu, frater Archiepiſcope, ſinceritatem ſuæ devotionis erga te per exhibitionem operis cognoviſſes, & forſitan extimares quòd pro familiari gratia in quam eum ſuis meritis evocavimus gratum nobis exiſteret beneficium quod tua ſibi duceret liberalitas impendendum, præbendam quæ primò vacaverat poſt Cuſtodiam in Eccleſia Maguntina ipſi liberaliter conceſſiſti, eoque de ipſa per librum propriis manibus inveſtito, ad oſculum pacis recepiſti eundem in Canonicum Maguntinum, ſtallum in Choro, vocem in Capitulo, locum in menſa, & integrum ei ſtipendium conferendo; ſicut per publicum inſtrumentum ac litteras tuo ſigillo munitas evidenter apparet. Cùm igitur, ſi velitis attendere quantum vobis & Eccleſiæ veſtræ

poſſit idem Capellanus exiſtere fructuoſus, qui nobis ac fratribus noſtris ſuæ probitatis obtentu carus & acceptus exiſtit, non ſolùm jam conceſſa ſervare ſibi utile putaretis, verùm etiam concedenda largiri, univerſitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus conceſſionem omnium præmiſſorum *vobis factam ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram illibatam ſervantes, ipſum per dilectum filium Rotaldum Cellararium Maguntinum procuratorem ſuum in corporalem eorum poſſeſſionem inducere procureris, proventus memorati ſtipendij medio tempore perceptos aſſignantes eidem, nonobſtante illo quod novi Canonici præſentialiter facere conſueviſſe dicuntur ibidem, preces apoſtolicas & mandatum taliter adimplendo quòd & nos gerere poſſimus acceptum & idem Capellanus ad devorionem & obſequium veſtrum fortiùs accendatur. Alioquin dilectis filiis Cuſtodi Maguntino, Præpoſito & Decano Pinguenſi Maguntinenſis diocefis dedimus in mandatis ut quod ſuper hoc duxeritis faciendum nobis reſcribere non omittant, ut per eorum relationem inſtructi, prout procedendum viderimus in ipſo negotio procedamus. Datum Viterbij XIII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

* ſibi

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc in eundem ferè modum uſque fortiùs accendatur. Quocirca diſcretiooi veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus prædictos Archiepiſcopum, Præpoſitum, & Capitulum ad hoc inducere diligentiùs procurantes, quod ſuper hoc duxerint faciendum nobis reſcribere procuretis, ut per veſtram relationem inſtructi, prout procedendum viderimus in ipſo negotio procedamus. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

CVSTODI MAGVNTINENSI, & Præpoſito & Decano Pinguenſi Maguntinenſis diœceſis.

Epiſt. 74. De eadem re.

QVanto dilectus filius magiſter Petrus Viterbienſis Capellanus noſter dudum ſtuduit venerabili fratri noſtro Maguntinenſi Archiepiſcopo & adhuc etiam ſeſe ſtudet exbibere devotum, tanto ſperamus quòd mandatum apoſtolicum ſibi factum pro ipſo debeat adimplere, maximè cùm ignorare non debeat quin exiſtat nobis acceptum quicquid bonoris & gratiæ ſibi duxerit cooferendum. Cùm igitur, ſicut eodem Capellano nobis innotuit exponente, dictus Archiepiſcopus liberaliter conceſſerit ei dudum Eccleſiam cujus proventus annui valeaot decem marcas, ſicut per litteras ſuas & inſtrumenta publica evidenter apparet, eidem Archiepiſcopo per ſcripta noſtra mandavimus ut dictam Eccleſiam dilecto filio R. Cellarario Maguntinenſi procuratori ſuo non differat aſſignare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus prædictum Archiepiſcopum ad hoc diligenter &c. *ut in alia uſque in finem*. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Virerbij XIII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Scriptum eſt eidem Archiepiſcopo ſuper hoc.

ILLVSTRI REGI OTTONI in Romanorum Imperatorem electo.

Epiſt. 75. De peregrinis liberandis.

SInceriſſima caritatis affectio quam erga tuam regalem perſonam gerimus nos inducit ut quanto propenſiùs regiom zelamur bonorem, tanto ſollicitiùs tibi ſuadere curemus ne quid unquam per te vel tuos improvidè attentetur per quod ei valeat derogari. Sanè cùm non ſolùm à nobis, ſed ab Eccleſia penè tota ſperetur quòd neceſſarius terræ ſanctæ ſuccurſus tanto ſtudioſiùs & potentiùs per tuam debeat magnificentiam promoveri quanto miſericordiùs & miſerabiliùs maous Dei ſpecialiter te ob hoc creditur exaltaſſe, ſine graodi & gravi multorum ſcandalo non eſt factum quòd dilectus filius Vicecomes Caſtri Ayrardi & quidam alij peregrini de tranſmarinis partibus redeuotes de mandato, ſicut dicitur, venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Aquilegenſis legati tui nuper apud Cremooam, qua de cauſa oeſcimus, derenri ſunt, nec permiſſi ad propria liberè remeare. Cujus utique deteſtandi facinoris Patriarcham eundem executorem vix credimus extitiſſe, te verò nunquam fuiſſe credimus præceptorem, cùm ille non ignoraverit crucefigoatos hujuſmodi eundo & redeundo ſub ſpeciali ſedis apoſtolicæ protectione conſiſtere ac tam à ſe quàm ab aliis Eccleſiarum prælatis non opprimi ſed confoveri debere, tuque dudum exceſſum ſimilem ſaltem in illuſtris memoriæ Richardi Regis Aogliæ avunculi tui captione didiceris deteſtari, ut jam ipſe committere perborreſcas quod priùs in illo damnaveras cui re gaudemus in ſolio, non in ſcelere, ſucceſſiſſe. Ceterùm cùm in detentione peregrinorum ipſorum non ipſi tantùm offendaotur, ſed quivis alius, immo Chriſtus, ut de noſtra &

apoſtolicæ ſedis taceamus offenſa, in cujus contumeliam id noſcitur redundare, regali manſuetudini eſt ſummopere providendum ne de hujus enormitatis initio non ſolum graviùs ſcandalizetur Eccleſia, niſi per te, ſicut ſperat, quàm citò fuerit emendatum, verùm etiam & Dominus iraſcatur, cùm in hoc jam ita graviter ſit exceſſum ut quantalibet peregrini jam dicti feſtinantia dimittantur, minùs plenum remedium videatur adhibitum diſpendio terræ ſanctæ, niſi detentionem eorum tua regalis modeſtia ita ſibi diſpliçuiſſe demonſtret quòd ij qui forſan audito qualiter iſti fuerint per inſidias deprehenſi, torpere cœperunt in propoſito quod conceperant de prædictæ terræ ſuccurſu, audito demum quanto zelo illos præceperis liberari, fiduciam ſuccurrendi ſibi ſecuriori corde reſumant. Quocirca ſerenitatem regiam rogandam duximus attentiùs & monendam, per nomen & potentiam Ieſu Chriſti, cui flectitur omne genu, & cujus cauſam in hoc proſequimur, obteſtantes quatinus peregrinos prædictos, quacunque ſint occaſione detenti, cum omnibus rebus ſuis protinus facias liberari & in pace dimitti; ut zelus quem ad terram ſanctam habere te credimus clareat in effectu, & macula tanti criminis in tua gloria non ponatur; ſciturus pro certo quòd niſi hoc fuerit quantocius emendatum, nequaquam illud poterimus æquanimiter ſuſtinere quin ad emendationem ipſius adverſùs impios præſumptores officij noſtri debitum exequamur. Quod utique tuæ regali prudentiæ non ſolùm non credimus fore moleſtum, ſed ſperamus potiùs fore gratum. Datum Viterbij VII. Idus Iulij, anno duodecimo.

PATRIARCHÆ Aquilegenſi.

Epiſt. 76. De eadem re.

SInceriſſima caritatis affectio quam erga cariſſimum in Chriſto filium noſtrum illuſtrem Regem Ottonem in Romanorum Imperatorem electum gerimus nos inducit ut quanto propenſiùs regium zelamur honorem, tanto ſollicitiùs ea cupimus devitari per quæ derogari poſſit eidem. Sanè &c. de mandato tuo nuper &c. facinoris te quidem executorem &c. redundare, præfato Regi & tibi, ſi veraciter eum diligis, eſt ſummopere &c. niſi detentionem eorum idem Rex & tu etiam in eo quod potes per ipſum tibi diſplicuiſſe demonſtres, quòd ij &c. audito demum quanto zelo juſſi fuerint liberari &c. reſumant. Quocirca fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus cùm hoc ad divinam & noſtram ac regiam redundet injuriam, dictos peregrinos, quacunque ſint occaſione detenti &c. liberari facias ac in pace dimitti &c. in magnifici Regis gloria non ponatur &c. *uſque in finem.* Datum ut in alia.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili viro Camerario illuſtris Regis Ottonis in Romanorum Imperatorem electi uſque in finem ſicut in illa quæ mittitur Patriarchæ. Sperantes igitur quòd in hoc tuum ſtudium poſſit utiliter operari, prudentiam tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus & dictum Patriarcham ad id diligenter inducas, & quantum in te fuerit, per te ipſum operam efficacem impendas. Datum ut in alia.

CREMONENSI ET ALIIS Epiſcopis in quorum diœceſibus peregrini redeuntes de tranſmarinis partibus detinentur.

Epiſt. 77. De eadem re.

GRave gerimus & indignum quòd, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, dilectus filius Vicecomes Caſtri Ayraudi & quidam alij peregrini noviter redeuntes de obſequio crucifixi apud Cremonam, qua de cauſa neſcimus, detenti ſunt, nec permiſſi ad propria remeare; licèt ab aliquibus aſſeratur quòd hoc attentatum fuerit de mandato venerabilis fratris noſtri Aquilegenſis Patriarchæ regalis aulæ Legati, quod utique de ſua religone de facili credere non valemus, cùm credamus eundem erga rerram ſanctam zelum habere ferventem, ac noſſe quòd ſine grandi & gravi divina pariter & regali non ſit hoc perpetratum offenſa; ut de noſtra & apoſtolicæ ſedis injuria taceamus, in quam tantum facinus dinoſcitur redundare, cùm hujuſmodi peregrini eundo & redeundo ſub ejus ſpeciali protectione conſiſtant. Licèt igitur Patriarchæ jamdicto pro liberatione ipſorum noſtras littetas dirigamus, quia tamen vix jam poterunt ita citò dimitti quin fortaſſe nonnulli ex auditu captionis eorum in propoſito ſuccurrendi prædictæ terræ torpeſcant, propter quod expedit ut ùs quantocius liberatis de inſecuritate iſtorum quaſi quædam ſecuritas eis fiat, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus captores & detentores ipſorum auctoritate noſtra moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut præfatos peregrinos, quacunque ſint occaſione detenti, cum omnibus

rebus ſuis ſine mora deliberent & in pace dimittant. Quod ſi uſque ad quindecim dies poſt commonitionem veſtram efficere non curaverint, vos ex tunc in eos excommunicationis ſententiam proferatis, & civitates ſeu villas in quibus iidem peregrini ſeu ipſorum aliqui taliter detinentur ſupponatis eccleſiaſtico interdicto, facientes utramque ſententiam uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari, ſingulis diebus dominicis ac feſtivis pulſatis campanis & candelis accenſis eam ſolemniter innovantes. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum &c. Datum Viterbij VII. Idus Iulij, anno duodecimo.

ILLVSTRI REGI OTTONI in Romanorum Imperatorem electo.

Epiſt. 78 Commendat civitatem Florentinam.

LIcèt venerabilis frater noſter Aquilegenſis Patriarcha regalis aulæ Legatus honorem & profectum imperij ſtudioſè procuret, ubi tamen cognoſcimus quòd illum poſſit prudentiùs promovere, libenter eum & monitis & conſiliis in viam dirigimus meliorem: quoniam etſi tam ipſe quàm etiam multi alij ſincerè te diligant, nullis tamen in hac parte deferimus ut credamus quòd eorum circa te caritas ſincerior ſit quàm noſtra. Probatio quippe dilectionis eſt operis exhibitio; & ſicut arbor à fructu cognoſcitur, ita caritas ab effectu. Cùm ergo dilecti filij Poteſtas & populus Florentinus præfatum Patriarcham pro reverentia nominis tui honorificè ſuſcepiſſent, parati, ſicut ab ipſis per publica inſtrumenta nobis oſtenſa didicimus, ei nomine tuo fidelitatem plenam & integram exhibere, ac inſuper juramentum præſtare quòd in adventu tuo tam de comitatu quàm de omni jure ad imperium pertinente tuo per omnia mandato parerent, ipſe hoc minùs acceptans, niſi protinus reſtituerent univerſa quæ ipſe dicebat ad jus imperij pertinere, non ſine admiratione multorum eos in continenti decem milium marcarum banno ſubjecit, nolens eis inducias indulgere ſaltem uſque ad reditum nuntiorum ſuorum quos ad tuam præſentiam deſtinarant. Quia verò civitas Florentina ſemper ad noſtrum conſilium devotam ſe tibi exhibuit & fidelem, prædicto Patriarchæ monendo & conſulendo mandavimus ut agens modeſtiùs circa eam, oblata recipiat quæ à te ipſo recipienda fuiſſent, cùm & arcus, ne vires amittat, non ſemper debeat eſſe tenſus. quod utique verbum à te diligenti volumus meditatione penſari. Et certè niſi litteris noſtris, quas idem Patriarcha poſtulavit & impetravit ad Lombardos & Tuſcos, neceſſariò fuiſſet adjutus, forſan ejus legatio non tam proſperè proceſſiſſet, ſicut ipſe per ſuas litteras recognoſcens, devotas propter hoc nobis gratiarum retulit actiones. Quocirca ſerenitatem regiam rogandam duximus & monendam, fideliter conſulentes quatinus prædictam civitatem in his & aliis taliter habeas commendatam quòd & devotionem ſuam & interceſſionem noſtram apud te ſibi ſentiat fructuoſam. Datum Viterbij v. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Patriarchæ Aquilegenſi. Licèt honorem & profectum imperij ſtudioſè procures &c. *uſque* recipienda fuiſſent, & ſic impoſitum ei bannum remittas, cùm & arcus &c. *uſque* propterea curaviſti devotas gratiarum actiones referre. Datum ut in alia.

PATRIARCHÆ Conſtantinopolitano.

Epiſt. 79. Super injectione manuum violenta.

EX tuarum perpendimus ſerie litterarum quòd cùm lator præſentium W. Poluerel Preſbyter poſt abſolutionem obtentam à dilecto filio Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytero Cardinali, qui tunc in partibus illis legationis officio fungebatur, ſuper injectione manuum violenta, in quendam Clericum violentas manus inſtigante diabolo injeciſſet, à celebratione non abſtinuit diuinorum. propter quod tu eum tibi reatum ſuum humiliter confitentem ab officio beneficioque ſuſpenſum ad noſtram duxiſti præſentiam deſtinandum. Cùm igitur non ſine multo labore ac diſpendio ad noſtram præſentiam properarit, volentes ei de miſericordia, quæ ſuperexaltat judicio, gratiam exhibere, per apoſtolica tibi ſcripta mandamus quatenus ſi aliud canonicum non obſiſtit, facias eum per triennium tantùm ab officio manere ſuſpenſum, & cum eo poſtmodum poteris miſericorditer diſpenſare. Datum Viterbij VI. Idus Iulij, anno duodecimo.

POTESTATI ET POPVLO Vrbevetano ſalutem & ſpiritum conſilij ſanioris.

Epiſt. 80. Redarguuntur de præſumptione.

DIu multùmque ſuſtinuimus expectantes ſi fortè benignitas noſtra vos ad pœnitentiam revocaret. Sed ecce, quod dolentes referimus, ex patientia noſtra graviùs inſoleſcitis, ut fiant noviſſima veſtra pejora prioribus & error noviſſimus fiat

pejor priore; quoniam impius, cùm venerit in profundum vitiorum, contemnit. Ad plagam quippe veſtram curandam diverſis ſæpe tentavimus uti remediis, quibus vos ſemper eſtis abuſi; ut jam non ſuperſit niſi apponere ferrum vel ignem. Non enim veſtris ſuffecit offenſis nos in multis hactenus provocaſſe, quæ longum eſſet per ſingula numerare, niſi & hoc adicere præſumpſeritis ad cumulum offenſarum, ut nuper in oculis noſtris prædam abduxeritis ab Aquapendente, nulla nobis expoſita vel oblata querela. Nolentes igitur veſtram ulteriùs inſolentiam æquanimiter ſuſtinere, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatenus & prædam ex integro reſtituatis ablatam, & à moleſtatione prædicti burgi omnino ceſſetis, de terra inſuper Vallis lacus infra quindecim dies ſatisfacturi nobis ad plenum. Alioquin noveritis nos venerabili fratri noſtro Epiſcopo veſtro noſtris dare litteris firmiter in præceptis ut ex tunc te, fili Poteſtas, Conſiliarios & principales fautores tuos ſolemniter excommunicet & tam civitatem quàm caſtra in quibus temporalem juriſdictionem quomodolibet exercetis diſtricto ſubiciat interdicto, voſque denuntiet quatuor milium marcarum banno ſubjectos, ut de cetero ſentiatis pondus apoſtolicæ gravitatis; quæ contra vos etiam advocabit brachium ſeculare, ut duplici contritione vos conterat Dominus ultionum. Datum Viterbij v. Idus Iulij, anno duodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc Epiſcopo Vrbevetano. Datum ut in alia.

ABBATI SANCTI FELICIS, & G. de Bagnolo Canonico Bononienſi.

Epiſt. 81. Reſpondet ad eorum conſulta. *Cap.* Oblatæ. *De appellat.*

OBlatæ nobis veſtræ litteræ continebant quòd cùm quidam judices, quibus cauſa quæ inter de Sambro & de Rivocornaclanario plebes ſuper quibuſdam poſſeſſionibus vertebatur abſque appellationis remedio fuerat ab apoſtolica ſede commiſſa, pro plebe Sambri ſententiam * promulgaſſent, & à procuratore plebis de Rivocornaclario ad nos ſine termino fuerit appellatum ab ipſa, nec delatum appellationi fuiſſet, nec ad proſecutionem ipſius terminus à judicibus partibus aſſignatus, Plebanus de Sambro ſuper obſervatione dictæ ſententiæ, ſicut rationabiliter lata erat, noſtras ad vos litteras, & alia pars * ſuper infirmanda vel confirmanda eadem poſtmodum ad alios judices impetravit, nulla in poſterioribus litteris de prioribus habita mentione. Vnde in dubium revocato an poſteriores judices vel vos de illa cognoſcere debeatis, nos ſuper hoc conſulere * ſtuduiſtis, adicientes nihilominus à quibuſdam ſapientibus pro parte fuiſſe propoſitum appellante quòd cùm in tali articulo de legis beneficio annum habeat infra quem ſecundùm te communiterve ipſam exequi litem poſſit, medio tempore pro ſuo arbitrio, quando vellet, proſequi poterat appellationem eandem; nec ad id compelli debebat antequam idem temporis ſpatium laberetur. Quare nullius eſſe valoris primas litteras aſſerebant, etſi de ipſis nulla ſit habita mentio in ſecundis. Pro parte verò altera quoſdam alios juriſperitos dixiſſe quòd cùm intereſſet ejuſdem ne tamdiu ſententia maneret ſuſpenſa & ipſius confirmatio differretur, & judices qui eam protulerant appellationem prædictam non duxerint admittendam, tum quia fuerat à nobis inhibita, tum quia frivola videbatur, licitè pars potuit appellata hujuſmodi litteras interim impetrare; præſertim cùm ſi aliter diceretur, gravem interdum Eccleſiæ ſuſtinerent jacturam, cùm in cauſis eccleſiaſticis ſecundùm canones appellare liceat quotiens gravamen occurrit vel alia juſta cauſa. Vnde contingere poſſet ſi taliter annus cuilibet provocanti daretur, quòd cauſa uſque ad ſex vel octo annos debitum non ſortiretur effectum. Quoſdam inſuper alios opinatos quòd primæ valebant litteræ, non ſecundæ, ſed pars quæ appellaverat infra annum ſuam appellationem proſequi minimè tenebatur. Licèt igitur appellanti legitimè à ſententia indulgeatur annus à lege aut etiam ex juſta cauſa biennium ad appellationem interpoſitam proſequendam, quia tamen hujuſmodi terminus poteſt reſtringi, non ſolùm à provocante, verum etiam à judice à cujus ſententia provocatur, cùm id fuerit conſtitutum, non ut terminus ipſe præveniri non poſſit, ſed ne valeat prorogari, credimus diſtinguendum in quo caſu litteræ impetrentur. Et quidem quando certus terminus ab appellante vel judice appellationi præfigitur proſequendæ, ſi eo tacito appellatus litteras impetraverit, hujuſmodi litteræ, tamquam tacita veritate ſubreptæ, obtinere non debent aliquam firmitatem. Si verò non ſit aliquis certus terminus à judice vel appellante præfixus, pars appellata poteſt infra terminum à lege ſtatutum, dummodo nimiùm non præcurrat ut appellantem in impetranda commiſſione ſupplantet,

* *In quarta collect.* protuliſſent, *etiam in cod. Colbert.*

* *In quarta collect. additur,* alias commiſſionis litteras à nobis ſup *Ita etiam in cod. ex Colbertinis.*

* *In quarta collect.* voluiſtis, *etiam in cod. Colbertinis.*

litteras impetrare quarum auctoritate in appellationis cauſa legitimè procedatur; ita quòd ſi appellans in cauſa voluerit appellationis procedere, oportebit eum agere ſub judice ſic obtento, niſi poſſit eum legitimè recuſare. Quòd ſi agere noluerit appellans, appellatus nihilominus poteſt proſequi cauſam ipſam, maximè ſi ex dilatione ſibi ſentiat imminere gravamen. Superior quoque judex ſi videat ex dilatione periculum immiṅere, poteſt & debet neutro proſequente appellationem occurrere, ut periculum evitetur. Puta, ſi à ſententia lata ſuper confirmatione alicujus electi fuerit provocatum, & utraque pars velit * uſque ad annum proſecutionem appellationis differre, poteſt utique immo debet judex ſuperior, ad quem fuerat appellatum, * tempus providè moderari, ne gregi dominico diù deſit cura paſtoris. Ex iis igitur conſultationi veſtræ noveritis eſſe reſponſum, quia per poſteriores litteras non derogatur prioribus legitimè impetratis, per quas ad confirmandum vel infirmandum ſententiam prævia poteſt ratione procedi. Datum Viterbij VII. Idus Iulij, anno duodecimo.

* In quarta collect. etiam

* In quarta collect. terminum

ABBATI ET MONACHIS ſancti Benedicti ſupra Padum.

Epiſt. 81. Super electione, viſitatione, & correctione.

Venientibus ad apoſtolicam ſedem dilectis filiis S. monacho Cluniacenſi & H. monaſterij veſtri procuratoribus, idem S. propoſuit coram nobis quòd cùm monaſterium veſtrum à felicis recordationis Gregorio Papa prædeceſſore noſtro Hugoni Cluniacenſi Abbati & ſucceſſoribus ejus fuerit dudum commiſſum, ut in ejus gubernatione atque cuſtodia poteſtatem haberent & ſtudium procurationis impenderent, ac obeunte Abbate ipſius loci, eorum diligentia provideret ut in loco regiminis juxta beati Benedicti regulam perſona ſubrogaretur idonea, & quicquid in monaſterio ad augmentum & obſervantiam monaſticæ religionis inſtituti vel emendari etiam oporteret, eorum ſemper diſpoſitione ac * magiſterio impleretur, prout in felicis memoriæ Lucij & Clementis prædeceſſorum noſtrorum authenticis aſſeruit contineri, vos Abbati Cluniacenſi & Eccleſiæ ſuæ obedientiam & reverentiam ſubtrahentes, ſuper præmiſſis & aliis graves eis injurias irrogatis, à ſua & Eccleſiæ ſuæ ſubjectione vos ac monaſterium veſtrum ſubtrahere molientes; vos quoque, filij monachi, Abbatem vobis eligere non veremini abſque Abbatis Cluniacenſis & fratrum ſuorum conniventia & conſenſu. Procurator verò monaſterij veſtri propoſuit ex adverſo quòd cùm monaſterium ipſum ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ pertineat, & per privilegia Pontificum Romanorum fuerit ab antiquo libertate donatum, dicto Cluniacenſi Abbati vel Eccleſiæ ſuæ reſpondere vel ſubeſſe in aliquo minimè tenebatur, quin immo ad fratres ejuſdem loci tam diſpoſitio quàm Abbatis electio pertinebat; adiciens inſuper quòd etſi jus aliquod prædictorum privilegiorum intuitu Cluniacenſi Eccleſiæ competierit, illud penitùs eſt abſorbtum, cùm hactenus neglexerit uti eis & monaſterium ſupradictum longiſſimo tempore plena fuerit libertate gaviſum. Propoſuit inſuper monaſterium veſtrum ſuper capitulis prænotatis per bonæ memoriæ Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri ſententiam * abſolutum. Cùm ergo ſuper iis & quibuſdam aliis procuratores ipſi non deſinerent altercari, & per venerabiles fratres noſtros Iohannem Sabinenſem & Nicolaum Tuſculanum Epiſcopos de mandato noſtro de amicabili fuerit compoſitione tractatum, nobis mediantibus demum inter procuratores ipſos hujuſmodi compoſitio intervenit, ut cùm in monaſterio veſtro fuerit Abbatis electio celebranda, fratres ejuſdem loci abſque requiſitione Abbatis & conventus Cluniacenſis perſonam idoneam regulariter ſibi eligant in Abbatem; qui ſi concorditer electus extiterit, munus benedictionis accipiat & liberè adminiſtret, nulla ſuper iis ab Abbate vel conventu Cluniacenſi licentia expetita; ita videlicet quòd is qui fuerit in Abbatem electus, infra ſpatium primi anni duos vel unum fratres cum ſuis litteris ad Abbatem & conventum Cluniacenſe tranſmittat, in quibus eidem Abbati & ſucceſſoribus ſuis ſuper obſervantia monaſtici ordinis obedientiam repromittat; & tunc Cluniacenſis Abbas per ſe vel alium ad monaſterium veſtrum accedat, ab Abbate ipſius loci corporalem ſuper ordinis obſervantia obedientiam recepturus, vel tranſmiſſas ſibi litteras, ſi maluerit, in teſtimonium obedientiæ ſibi promiſſæ reſervet. Quòd ſi Abbatis electio fuerit in diſcordia celebrata, pro dirimendo hujuſmodi diſſenſionis articulo ad ſedem apoſtolicam recurratur. Vos quoque de quadriennio in quadriennium aliquem ex confratribus veſtris ad Cluniacenſe Capitulum deſtinetis, qui audiat & recipiat quæ ibidem fuerint ſuper obſervantia ordinis conſtituta. Præterea quolibet

* In Bullario Cluniac. miniſterio

* In Bullario Cluniac. additur, fuiſſe.

quolibet quadriennio Cluniacenſis Abbas duos ex fratribus ſuis ad viſitandum monaſterium veſtrum mittat; quibus decenter ac benignè receptis, ab eodem monaſterio moderata procuratio tribuatur, & ipſi Abbatis ejuſdem loci conſilio requiſito corrigant ſi quid in ipſo monaſterio circa monachos & converſos aliaſque perſonas corrigendum invenerint, & ſtatuant quod circa eos fuerit ſtatuendum; ſi verò aliquid corrigendum invenerint in Abbate, ad Romanum Pontificem illud referant, & ſicut ipſe mandaverit, in ejus correctione procedant. Cùm autem Cluniacenſis Abbas ad monaſterium veſtrum acceſſerit, Abbas ejuſdem ei tamquam patri Abbati cedat in choro, Capitulo, & in menſa. Abbas verò Cluniacenſis in membris corriget quod fuerit corrigendum; ſi quid fortè in Abbatis perſona correctione dignum invenerit, id ad aures Romani Pontificis perferre procuret, ut juxta beneplacitum ejus in ipſo negotio procedatur. Præterea Cluniacenſis Abbas ad monaſterium veſtrum accedens, viginti quinque equitaturis & triginta perſonis, fratres verò cùm illuc cauſa viſitationis acceſſerint, quatuor equitaturis & ſex perſonis tantummodo ſint contenti. Ut igitur in perpetuum compoſitio ſuprascripta de procuratorum aſſenſu facta inviolabiliter obſervetur, nos eam auctoritate apoſtolica confirmamus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. *uſque* incurſum. Datum Viterbij III. Idus Iulij, anno duodecimo.

NOBILI VIRO PETRO Duci & populo Venetorum.

Epiſt. 83.
Monet eos ut redeant ad obſequium.

QVoniam juxta ſententiam Salomonis meliora ſunt amici verbera quàm oſcula inimici, cùm iſta correctionem, illa verò deceptionem inducant, non debetis ferre moleſtè ſi quando nos: qui de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta veſtram diligimus civitatem, vos arguimus & corripimus in ſpiritu lenitatis; quia non indignationis, ſed dilectionis eſt argumentum, eò quòd pater filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & caſtigat; maximè cùm ad hoc ex apoſtolicæ ſervitutis officio teneamur, juxta quod docet Apoſtolus dicens: *Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Memores igitur obſequiorum quæ apoſtolicæ ſedi civitas veſtra reverenter impendit & beneficiorum quæ apoſtolica ſedes civitati veſtræ grataner indulſit, gemimus & dolemus illam interveniſſe materiam quæ non ſinit ad præſens ut preces quas nobis multoties porrexiſtis pro palleo deſtinando Abbati ſancti Felicis, quem vos Iadertinum Præſulem appellatis, cum noſtra poſſimus admittere honeſtate, propter exceſſum quem in divinæ majeſtatis offenſam, apoſtolicæ ſedis injuriam, & terræ ſanctæ jacturam in * Iadertinæ civitatis excidio commiſiſtis. Et certè niſi correctionem veſtram ex paternæ benignitatis affectu voluiſſemus hactenus expectare, potuiſſemus quidem ex canonici juris rigore in eo vos punire quo peccaſtis, ſubtrahendo patriarchatui veſtrò metropolim Iadertinam, quam ei apoſtolica ſedes propter veſtrum ſubjecit honorem. Adhuc autem experiri volentes ſi hujuſmodi plagam medicinali poſſimus arte curare, diſpoſuimus ad vos nuntium dirigere ſpecialem, ſicut dilectus filius B. nuntius veſter, vir utique providus & fidelis, pio nobis ſuggeſſit affectu, per quem efficacius viva voce noſtrum vobis beneplacitum exponamus; quatinus ſi cor veſtrum gratia divina tetigerit ut propriam non excuſetis ſed accuſetis offenſam, ſatisfactionem congruam exhibendo, & in iis & in aliis quæ dignè duxeritis poſtulanda mereamini exaudiri. Quocirca devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, obſecrantes in Domino quatinus in ejus vos humiliantes conſpectu qui exaltat humiles & deponit elatos, ad ſatisfaciendum ei veſtros animos inclinetis, recepturi ab ipſo & gratiam in præſenti & gloriam in futuro. Datum Viterbij Idibus Iulij, anno duodecimo.

* Vide geſta Innoc III. cap. 86. 89 90.

GVIDONI SVBDIACONO & Capellano noſtro

Epiſt. 84
Confirmatur ei Eccleſia S. Laurentij.

AVditis & intellectis atteſtationibus & allegationibus univerſis in quæſtione quam venerabilis frater noſter Iohannes Albanenſis Epiſcopus contra te moverat de Eccleſia ſancti Laurentij poſita in territorio civitatis Novinæ, te ab ipſius impetitione de fratrum noſtrorum conſilio decrevimus abſolvendum, cùm nobis per teſtes conſtiterit quòd idem Epiſcopus tibi conceſſit Eccleſiam memoratam. Ut autem hæc noſtra diffinitio perpetuam obtineat firmitatem, eam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſum.

litteras impetrare quarum auctoritate in appellationis cauſa legitimè procedatur; ita quòd ſi appellans in cauſa voluerit appellationis procedere, oportebit eum agere ſub judice ſic obtento, niſi poſſit eum legitimè recuſare. Quòd ſi agere noluerit appellans, appellatus nihilominus poteſt proſequi cauſam ipſam, maximè ſi ex dilatione ſibi ſentiat imminere gravamen. Superior quoque judex ſi videat ex dilatione periculum imminere, poteſt & debet neutro proſequente appellationem occurrere, ut periculum evitetur. Puta, ſi à ſententia lata ſuper confirmatione alicujus electi fuerit provocatum, & utraque pars velit * uſque ad annum proſecutionem appellationis differre, poteſt utique immo debet judex ſuperior, ad quem fuerat appellatum, * tempus providè moderari, ne gregi dominico diù deſit cura paſtoris. Ex iis igitur conſultationi veſtræ noveritis eſſe reſponſum, quia per poſteriores litteras non derogatur prioribus legitimè impetratis, per quas ad confirmandum vel infirmandum ſententiam prævia poteſt ratione procedi. Datum Viterbij VII. Idus Iulij, anno duodecimo.

* In quarta collect. etiam

* In quarta collect. terminum

ABBATI ET MONACHIS ſancti Benedicti ſupra Padum.

Epiſt. 81. Super electione, viſitatione, & correctione.

VEnientibus ad apoſtolicam ſedem dilectis filiis S. monacho Clunìacenſi & H. monaſterij veſtri procuratoribus, idem S. propoſuit coram nobis quòd cùm monaſterium veſtrum à felicis recordationis Gregorio Papa prædeceſſore noſtro Hugoni Cluniacenſi Abbati & ſucceſſoribus ejus fuerit dudum commiſſum, ut in ejus gubernatione atque cuſtodia poteſtatem haberent & ſtudium procurationis impenderent, ac obeunte Abbate ipſius loci, eorum diligentia provideret ut in loco regiminis juxta beati Benedicti regulam perſona ſubrogaretur idonea, & quicquid in monaſterio ad augmentum & obſervantiam monaſticæ religionis inſtituti vel emendari etiam oporteret, eorum ſemper diſpoſitione ac * magiſterio impleretur, prout in felicis memoriæ Lucij & Clementis prædeceſſorum noſtrorum authenticis aſſerùit contineri, vos Abbati Cluniacenſi & Eccleſiæ ſuæ obedientiam & reverentiam ſubtrahentes, ſuper præmiſſis & aliis graves eis injurias irrogatis, à ſua & Eccleſiæ ſuæ ſubjectione vos ac monaſterium veſtrum ſubtrahere molientes; vos quoque, filij monachi, Abbatem vobis eligere non veremini abſque Abbatis Cluniacenſis & fratrum ſuorum conniventia & conſenſu. Procurator verò monaſterij veſtri propoſuit ex adverſo quòd cùm monaſterium ipſum ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ pertineat, & per privilegia Pontificum Romanorum fuerit ab antiquo libertate donatum, dicto Cluniacenſi Abbati vel Eccleſiæ ſuæ reſpondere vel ſubeſſe in aliquo minimè tenebatur; quin immo ad fratres ejuſdem loci tam diſpoſitio quàm Abbatis electio pertinebat; adiciens inſuper quòd etſi jus aliquod prædictorum privilegiorum intuitu Cluniacenſi Eccleſiæ competierit, illud penitùs eſt abſorbtum, cùm hactenus neglexerit uti eis & monaſterium ſupradictum longiſſimo tempore plena fuerit libertate gaviſum. Propoſuit inſuper monaſterium veſtrum ſuper capitulis prænotatis per bonæ memoriæ Eugenij Papæ prædeceſſoris noſtri ſententiam * abſolutum. Cùm ergo ſuper iis & quibuſdam aliis procuratores ipſi non deſinerent altercari, & per venerabiles fratres noſtros Iohannem Sabinenſem & Nicolaum Tuſculanum Epiſcopos de mandato noſtro de amicabili fuerit compoſitione tractatum, nobis mediantibus demum inter procuratores ipſos hujuſmodi compoſitio intervenit, ut cùm in monaſterio veſtro fuerit Abbatis electio celebranda, fratres ejuſdem loci abſque requiſitione Abbatis & conventus Cluniacenſis perſonam idoneam regularìter ſibi eligant in Abbatem; qui ſi concorditer electus extiterit, munus benedictionis accipiat & liberè adminiſtret, nulla ſuper iis ab Abbate vel conventu Cluniacenſi licentia expetita; ita videlicet quòd is qui fuerit in Abbatem electus, infra ſpatium primi anni duos vel unum fratres cum ſuis litteris ad Abbatem & conventum Cluniacenſe tranſmittat, in quibus eidem Abbati & ſucceſſoribus ſuis ſuper obſervantia monaſtici ordinis obedientiam repromittat; & tunc Cluniacenſis Abbas per ſe vel alium ad monaſterium veſtrum accedat, ab Abbate ipſius loci corporalem ſuper ordinis obſervantia obedientiam recepturus, vel tranſmiſſas ſibi litteras, ſi maluerit, in teſtimonium obedientiæ ſibi promiſſæ reſervet. Quòd ſi Abbatis electio fuerit in diſcordia celebrata, pro dirimendo hujuſmodi diſſenſionis articulo ad ſedem apoſtolicam recurratur. Vos quoque de quadriennio in quadriennium aliquem ex coofratribus veſtris ad Cluniacenſe Capitulum deſtinetis, qui audiat & recipiat quæ ibidem fuerint ſuper obſervantia ordinis conſtituta. Præterea quolibet

* In Bullario Cluniac. miniſterio

* In Bullario Cluniac. additur, fuiſſe.

quolibet quadriennio Cluniacenſis Abbas duos ex fratribus ſuis ad viſitandum monaſterium veſtrum mittat; quibus decenter ac benignè receptis, ab eodem monaſterio moderata procuratio tribuatur, & ipſi Abbatis ejuſdem loci conſilio requiſito corrigant ſi quid in ipſo monaſterio circa monachos & converſos aliaſque perſonas corrigendum invenerint, & ſtatuant quod circa eos fuerit ſtatuendum; ſi verò aliquid corrigendum invenerint in Abbate, ad Romanum Pontificem illud referant, & ſicut ipſe mandaverit, in ejus correctione procedant. Cùm autem Cluniacenſis Abbas ad monaſterium veſtrum acceſſerit, Abbas ejuſdem ei tamquam patri Abbati cedat in choro, Capitulo, & in menſa. Abbas verò Cluniacenſis in membris corriget quod fuerit corrigendum; ſi quid fortè in Abbatis perſona correctione dignum invenerit, id ad aures Romani Pontificis perferre procuret, ut juxta beneplacitum ejus in ipſo negotio procedatur. Præterea Cluniacenſis Abbas ad monaſterium veſtrum accedens, viginti quinque equitaturis & triginta perſonis, fratres verò cùm illuc cauſa viſitationis acceſſerint, quatuot equitaturis & ſex perſonis tantummodo ſint contenti. Vt igitur in perpetuum compoſitio ſupraſcripta de procuratorum aſſenſu facta inviolabiliter obſervetur, nos eam auctoritate apoſtolica confirmamus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij III. Idus Julij, anno duodecimo.

NOBILI VIRO PETRO Duci & populo Venetorum.

Epiſt. 53. Monet eos ut redeant ad obſequium.

QVoniam juxta ſententiam Salomonis meliora ſunt amici verbera quàm oſcula inimici, cùm iſta correctionem, illa verò deceptionem inducant, non debetis ferre moleſtè ſi quando nos: qui de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta veſtram diligimus civitatem, vos arguimus & corripimus in ſpiritu lenitatis; quia non indignationis, ſed dilectionis eſt argumentum, eò quòd patet filium quem diligit corripit, & Deus quos amat arguit & caſtigat; maximè cùm ad hoc ex apoſtolicæ ſervituris officio teneamur, juxta quod docet Apoſtolus dicens: *Argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina.* Memores igitur obſequiorum quæ apoſtolicæ ſedi civitas veſtra reverenter impendit & beneficiorum quæ apoſtolica ſedes civitati veſtræ gratanter indulſit, gemimus & dolemus illam interveniſſe materiam quæ non ſinit ad præſens ut preces quas nobis multotiens porrexiſtis pro palleo deſtinando Abbati ſancti Felicis, quem vos Iadertinum Præſulem appellatis, cum noſtra poſſimus admittere honeſtate, propter exceſſum quem in divinæ majeſtatis offenſam, apoſtolicæ ſedis injuriam, & terræ ſanctæ jacturam in * Iadertinæ civitatis excidio commiſiſtis. Et certè niſi correctionem veſtram ex paternæ benignitatis affectu voluiſſemus hactenus expectare, potuiſſemus quidem ex canonici juris rigore in eo vos punire quo peccaſtis, ſubtrahendo patriarchatui veſtró metropolim Iadertinam, quam ei apoſtolica ſedes propter veſtrum ſubjecit honorem. Adhuc autem experiri volentes ſi hujuſmodi plagam medicinali poſſimus arte curare, diſpoſuimus ad vos nuntium dirigere ſpecialem, ſicut dilectus filius B. nuntius veſter, vir utique providus & fidelis, pio nobis ſuggeſſit affectu, per quem efficacius viva voce noſtrum vobis beneplacitum exponamus; quatinus ſi cor veſtrum gratia divina tetigerit ut propriam non excuſetis ſed accuſetis offenſam, ſatisfactionem congruam exhibendo, & in iis & in aliis quæ dignè duxeritis poſtulanda mereamini exaudiri. Quocirca devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, obſecrantes in Domino quatinus in ejus vos humiliantes conſpectu qui exaltat humiles & deponit elatos, ad ſatisfaciendum ei veſtros animos inclinetis, recepturi ab ipſo & gratiam in præſenti & gloriam in futuro. Datum Viterbij Idibus Iulij, anno duodecimo.

* Vide geſta Innoc III cap. 86. 89. 90.

GVIDONI SVBDIACONO & Capellano noſtro.

Epiſt. 54. Confirmatur ei Eccleſia S. Laurentij.

AVditis & intellectis atteſtationibus & allegationibus univerſis in quæſtione quam venerabilis frater noſter Iohannes Albanenſis Epiſcopus contra te moverat de Eccleſia ſancti Laurentij poſita in territorio civitatis Novinæ, te ab ipſius impetitione de fratrum noſtrorum conſilio decrevimus abſolvendum, cùm nobis per teſtes conſtiterit quòd idem Epiſcopus tibi conceſſit Eccleſiam memoratam. Vt autem hæc noſtra diffinitio perpetuam obtineat firmitatem, eam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum.

Datum Viterbij XIII. Kalend. Auguſti, anno duodecimo.

CEPHALVDENSI EPISCOPO.

Epiſt. 85. Dantur ei quædam monita.

ETſi ſecundùm rigorem juris potuiſſemus in inquiſitione de te facta procedere, quia tamen ſuper eo quod tibi principaliter eſt objectum, de caſtro videlicet Cephaludenſi, juxta mandatum noſtrum aſſeritur ſatisfactum, nos ad preces maximè regias duximus ſubſiſtendum, de atteſtationibus taliter proviſuri quòd per eas fama nominis tui non poterit denigrari. Quocirca fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus talem te ſtudeas exhibere quòd apoſtolicæ ſedi ſias ex devoto devotior & regiæ celſitudini fidelior ex fideli, curam & ſollicitudinem paſtoralem diligenter ac fideliter exequendo. Datum Viterbij Idibus Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

PROCESSVS NEGOTII RAYMVNDI Comitis Toloſani.

CAP. I.
* Vide hiſt. Albig. cap. XI.

P*Rima obligatio Comitis facta apud * Valentiam.* Manifeſtum ſit univerſis quòd anno dominicæ incarnationis MCCIX. menſe Iunij ego Raymundus Dei gratia Dux Narbonæ, Toloſæ, Marchio Provinciæ, mitto corpus meum & ſeptem caſtella, ſcilicet Opedam, caſtrum de Monteferrando, caſtrum de Baluris, caſtrum de Monartio, caſtrum de Roccamaura, caſtrum de Furcis, caſtrum de Argentaria, ſcilicet Famavum, in miſericordia Dei & libera poteſtate Ecclefiæ Romanæ, Domini Papæ, & veſtra Domini Milonis apoſtolicæ ſedis Legati ad ſatisfaciendum & cavendum vobis ſuper illis capitulis pro quibus ſum excommunicatus, & ex nunc confiteor me præfata caſtra nomine Romanæ Eccleſiæ poſſidere, & eadem quàm citò volueritis & quibus volueritis corporaliter aſſignabo, & homines eorundem caſtrorum, quamdiu ipſa caſtra in Eccleſiæ Romanæ fuerint poteſtate, cuſtodibus caſtrorum, ſicut ordinaveritis, juramenta faciam ſecuritatis exhibere, nonobſtante fidelitate qua mihi tenentur. Inſuper memorata caſtra meis cuſtodiantur expenſis.

** FORMA IVRAMENTI COMITIS.*

CAP. II
** In codice quo Catellus utebatur, hic erat titulus.* Hæc eſt forma juramẽti facta à Raymundo Comite Toloſano apud ſanctum Ægidium in manu Domini Milonis.

IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIV. Kal. Iulij. Ego R. Dux Narbonæ, Comes Toloſæ, & Marchio Provinciæ, ſacroſanctis reliquiis, eucharistia, & ligno crucis dominicæ coram poſitis, ſupra ſancta Dei evangelia corporaliter manu tacta juro quòd ſuper ſingulis & univerſis capitulis pro quibus à Domino Papa vel ejus Legato ſeu aliis vel ipſo jure fui excommunicatus vel ſum, ſtabo omnibus mandatis ipſius Domini Papæ ac veſtris, magiſter Milo Domini Pape Notarie, apoſtolicæ ſedis Legate, vel alterius Legati ſeu nuntij ſedis apoſtolicæ, ita videlicet ot quicquid per ſe, litteras ſuas, nuntium, vel Legatum mihi præceperit ſuper univerſis capitulis pro quibus excommunicatos fui vel ſum, bona fide ſine fraude ac malo ingenio adimplebo, ſuper iſtis præcipuè capitulis quæ hic nomino, videlicet quòd pacem aliis juratoribus dicor noluiſſe jurare, item quòd juramenta quæ feci ſoper expulſione hæreticorum vel eis credentium non ſervaſſe dicor, item quòd hæreticos dicor ſemper foviſſe eiſque faviſſe, item quòd de fide ſuſpectus habeor, item qoòd ruptarios ſive mainadas tenui, item quòd dies quadrageſimæ, feſtorum, & temporum, qui ſecuritate gaudere debebant, dicor violaſſe, item quòd adverſariis meis, qui ſe juſtitiæ offerebant pacemque juraverant, dicor noluiſſe juſtitiam exhibere, item quòd Iudæis publica commiſi officia, item quòd monaſterij ſancti VVillelmi & aliarum Eccleſiarum poſſeſſiones & Eccleſias injuſtè detineo, item quòd incaſtellavi Eccleſias & incaſtellatas detineo, item quòd indebita pedagia vel guidagia colligo vel colligi facio, item quòd Carpentoractenſem Epiſcopum à propria ſede depoli, item quòd de interfectione ſanctæ memoriæ Petri de Caſtronovo ſuſpectus habeor, pro eo maximè quòd interfectorem ipſius in magnam familiaritatem recepi, item qoòd Vaſionenſem Epiſcopum & ejus Clericos cepi vel capi feci, & palatium ejuſdem Epiſcopi & domos Canonicorum deſtruxi & caſtrum Vaſionenſe per violentiam abſtuli, item quòd in religioſas perſonas manus violentas injeciſſe dicor & multas rapinas commiſiſſe. Super iis ſalnariis & aliis, ſi qua poterunt inveniri, prædicto modo juravi & alios jurare feci, & ſeptem caſtrorum tradidi cautiones, quorum nomina ſunt hæc, Furcæ, Opeda, Balmæ, Roccamaura, caſtrum Motnacij, Famaus in Argenteria, Mons Ferrandi. Si autem ea quæ circa ſupradicta capitula & alia injuncta mihi fuerint in perpetuum bona fide non ſervavero, volo & concedo ut ſeptem ſupradicta caſtra cadant in commiſſum Romanæ Eccleſiæ, & jus quod habeo in comitatu Melgorienſi ad Romanam Eccleſiam pleniſſimè revertatur. Volo etiam & concedo ut perſona mea excommunicetur & terra ſupponatur eccleſiaſtico interdicto, & conjuratores mei tam Conſules quàm alij & ſucceſſores eorum ex hoc ipſo abſoluti à fidelitate, jure, ac ſervitio quibus mihi tenentur, Romanæ Eccleſiæ pro feudis & juribus quæ habeo in villis, civitatibus, & caſtris de quibus erant tam Conſules quàm alij qui jurarunt fidelitatem facere teneantur pariter & ſervare. Item ſub eodem juramento & eadem pœna ſtratas publicas ſecuras ſervabo. Eiſdem pœnis ſubjacere volo ſi prædicta omnia non ſervavero vel aliquod prædictorum.

MANDATA ANTE ABSOLVTIONEN.

IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIV. Kal. Iulij. Ego Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus præcipio tibi Domino Raymundo Comiti Toloſano ſub debito præſtiti juramenti CAP. III.

& ſob pœna ejuſdem juramenti adjecta ot Dominum Epiſcopum Carpentoratenſem tam in civitate quàm extra pleno jure reſtituas, & de damnis datis tam de rebus quàm de fructibus eidem Epiſcopo reſarciendis fidejuſſores præſtes idoneos, & univerſos cives Carpentoratenſes à juramento quod citra triennium tibi vel alij tuo nomine præſtiterunt abſolvas omnino, & munitionem quam ibi feciſti fieri mihi vel cui juſſero facias aſſignari. Item præcipio tibi ſub eadem pœna ut Dominum Epiſcopum, Præpoſitum, & Canonicos Vaſionenſes tam in caſtris quàm aliis pleno jure reſtituas, & de damnis datis, ædificiis deſtructis, & rebus aliis, & fructibus reſarciendis eiſdem fidejuſſores præſtes idoneos, caſtrum autem Vaſionenſe mihi vel cui juſſero facias aſſignari. Item ſub eadem pœna tibi præcipio ot Aragonenſes, ruptarios, Cotarellos, Bramenzones, Blaſcones, mainadas, vel quocunque alio nomine cenſeantur, de tota terra tua & poſſe tuo prorsùs expellas, oec io alienam terram eos immittas vel alij concedas, nec eorum auxilio tempore ullo utaris. Item ſub eadem pœna tibi præcipio ut univerſos Iudæos in tota terra tua & poſſe ab omni adminiſtratione publica vel privata prorsùs amoveas, nec unquam eos ad ipſam vel aliam reſtituas, vel alios Iudæos ad aliquam adminiſtrationem aſſumas, nec eorum conſilio ullo tempore contra Chriſtianos utaris. Item ſub eodem juramento & eadem pœna tibi præcipio ut ſtratas publicas ſecutas obſerves. Salvis iis quæ Dominus Papa vel ego vel alius de mandato ipſius eodem tempore vel diverſis tibi duxerit in poſterum injungenda.

MANDATA POST ABSOLVTIONEM.

CAP. IV.

IN nomine Domini. Pontificatus Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo, XIII. Kal. Iulij. *Hæc ſunt præcepta facta Domino Comiti Toloſano poſtquam fuit abſolutus.* Ego Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus præcipio tibi Domino Raymundo Comiti Toloſano ſub debito præſtiti juramenti & ſub pœna in forma ejuſdem juramenti adjecta ot hæreticos & eorum manifeſtè credentes in tota ditione tua retineas tradendos cum rebus ſuis ad arbitrium ſignatorum, reliquos verò hæreticos & eorum credentes cum crucesignatis & ſine illis fideliter in perpetuum perſequaris. Item præcipio ut hæreticos de cetero nullo tempore foveas vel defendas, nec eis unquam præſtes conſilium vel favorem. Item præcipio ot dies dominicales & quadrageſimæ & alios in Lateranenſi Concilio deſignatos nullo unqoam tempore violes vel ab aliis pro poſſe tuo violari permittas. Item præcipio ut adverſariis tuis & univerſis Eccleſiis & domibus religioſis & miſerabilibus perſonis juſtitiam facias cùm fueris requiſitus. Item præcipio ot per bajulos tuos facias coram eis conquerentibus juſtitiam exhiberi. Item ut Eccleſias incaſtellatas ad arbitrium dioceſanorum Epiſcoporum diruas, vel etiam reſerves ſi quas duxerint reſervandas; quas dioceſanis Epiſcopis vel aliis Eccleſiarum Prælatis ad quos pertinere noſcuntur continuò tradas, ut ab eis perpetuò poſſideantur. Item præcipio ut Eccleſias & domos religioſas in libertate plenaria conſerves, videlicet quòd in eis alberguarias, procurationes vel exactiones quaſcunque nullatenus exigas vel percipias, & defunctis earum Epiſcopis vel aliis rectoribus, ipſas nullo modo ſpolies, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia re immiſceas, ſed omnia ſine diminutione aliqua eorum ſucceſſoribus reſerventur. Electioni etiam Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per te vel per quamcunque perſonam nullatenus te admiſceas, nec aliquam violentiam facias vel impedimentum aliquod præſtes quò minùs electio liberè & canonicè celebretur. Item præcipio ut pedagiorum ſeu guidagiorum exactiones tam in terra quàm in aquis penitùs dimittas, niſi quas Regum vel Imperatorum conceſſione probaveris te habere, nec dimiſſa guidagia ſeu pedagia deinceps reſumas. Item præcipio ut ſalinarias, ubicunque habeas, dimittas, nec alicubi de cetero inſtituas, nec impedias liberum tranſitum viatorum tam in terris quàm in aquis. Item præcipio ot pacem ſeu treugam ſecundùm quod tibi injunctum fuerit obſerves. Item præcipio ut de te conquerentibus ſecundùm meum vel alterius Legati ſeu judicis ordinarij vel delegati arbitrium juſtitiam facias. Item præcipio ot ſtratas publicas ſecuras ſerves, nec tranſeuntes ab antiquis ſtratis deviare compellas. Item præcipio ut hæreticos quos dioceſani Epiſcopi vel alij Eccleſiarum rectores hæreticos, receptatores, vel fautores eorum tibi vel tuis bajulis nominabunt, tamqoam hæreticos habeas. Item præcipio ut pacem à Legatis ſtatutam vel deinceps ſtatuendam jures & ſerves inviolabiliter ſecundùm ipſius pacis ſtatuta, & univerſos homines tuos eandem pacem jurare facias & ſecundùm ſtatuta pacis ſervare. Item præcipio ut ſeptem caſtra quæ mihi nomine Romanæ Eccleſiæ tradidiſti vel aliquod non auferas per te vel per aliam quamcunque perſonam, & ſi aliquod illorum fuerit per quamcunque perſonam ablatum, cum toto poſſe tuo ad recuperandum illud viriliter laborabis, & ſtatim illud priſtinæ cuſtodiæ reſtituas. Hæc omnia tibi præcipio perpetuò obſervanda, & ſi qua alia ſuper prædictis capitulis vel aliis pro quibus excommunicatus fuiſti Dominus Papa vel ejus Legatus tibi duxerit in poſterum injungenda.

Vide infrà epiſt. 154.

IVRAMENTVM CONSVLVM.

CAP. V.

IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIII. Kalend. Iulij. Nos Conſules Avinionenſes de conſenſu & voluntate Domini R. Comitis Toloſani præciſè juramus ſupra ſancta Dei evangelia manu tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario, apoſtolicæ ſedis Legato, quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine omni fraude conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd dictus Dominus Comes tam per ſe quàm per ſucceſſores ſuos ſuper iis omnibus pro quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pareat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet; ita ut ſi quod illorum non fecerit, vel contravenerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per homines ſive amicos noſtros aliquatenus impendemus, ſcientes ex hoc ipſo dicti Comitis delicto abſolutos nos eſſe à fidelitate, ſi qua vel ſervitio illi ullo modo tenebamur;

immo quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum, non obſtante fidelitate vel jure aliquo vel ſervitio, ſi quo ipſi ullo modo tenebamur; à quo tam tu quàm dictus Comes nos abſolviſtis & abſolvitis, ſi fortè ipſe, ut dictum eſt, contra præcepta quæ ſibi facta ſunt vel fuerint venerit manifeſtè. Tunc etiam pro jure ſive ſervitio, ſi quod in villis vel caſtris noſtri conſulatus & ipſa civitate habere dinoſcitur, fidelitatem Romanæ Eccleſiæ faciemus, ipſam eidem fideliter & perpetuò ſervaturi. Item ſtratas publicas ſecuras ſervabimus & faciemus per totum noſtrum diſtrictum inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas vel etiam per flumina nullatenus accipiemus, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione conſtiterit nos habere. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro diſtrictu tam in civitate quàm extrà in plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigemus, & defunctis earum Epiſcopo vel aliis rectoribus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Epiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur. Et electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcunque aliam perſonam nos nullatenus immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio liberè ac canonicè celebretur. Item pacem ſeu treuguam, ſicut nobis injunctum fuerit, bona fide obſervabimus. Item ſi Epiſcopos vel Capitulum vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos nominaverit vel credentes, vel per noſmetipſos cognoſcere poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula aliqua, ipſos perſequemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona omnia infiſcabimus. Hæc omnia ſingulis annis per manus Epiſcopi noſtri ſucceſſores noſtros faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, ipſum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortiatur.

* In hiſt. Albig. cap. XI. legitur *S. Georgij* Malè. At in codice Colbertino rectè *ſancti Ægidij.*

*In eundem modum juraverunt alij Conſules, ſcilicet Nemauſenſes & ſancti * Ægidij, & multi alij quos exegi.*

CAP. VI.

H*Æc eſt indulgentia.* Ego R. Dei gratia Dux Narbonæ, Comes Toloſæ, & Marchio Provinciæ pro animæ meæ remedio & progenitorum meorum omnibus Eccleſiis & domibus religioſis provinciarum Viennenſis, Arelatenſis, Narbonenſis, Auxitanenſis, Burdegalenſis, & Bituricenſis immunitatem * ſecundùm ſtatuta canonum & pleniſſimam libertatem concedo; ita videlicet quòd albergarias, procurationes, vel exactiones quaſcunque ſeu tallias nullo unquam tempora per me vel per alios requiram in eis, & requirentes ſive poſtulantes pro poſſe meo fideliter coërcebo. Defunctis etiam earum Epiſcopis vel rectoribus aliis, ipſas vel domos earum per me vel per alium nullo modo ſpoliabo, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia me ullatenus immiſcebo; ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur. Electioni etiam Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per me vel per quamcunque perſonam me nullatenus immiſcebo, nec aliquam violentiam faciam vel impedimentum præſtabo quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Præterea poſſeſſiones omnes & jura Eccleſiarum, ſi qua injuſtè detineo, eis reſtituo pleno jure. Promitto inſuper quòd omnia jura Eccleſiarum & domorum religioſarum, ſicut decet catholicum Principem, in præfatis provinciis totis viribus protegam & defendam. Si quis autem contra præfatam immunitatem & libertatem à me indultam Eccleſiis & aliis domibus religioſis venire præſumpſerit, ipſum pro poſſe meo viriliter coercebo. Iſtam autem conceſſionem & promiſſionem feci apud ſanctum Ægidium anno pontificatus Domini Innocentij III. duodecimo, XIII. Kal. Iulij, ad mandatum & exhortationem magiſtri Milonis Domini Papæ Notarij apoſtolicæ ſedis Legati, præſentibus Domino Michaële Arelatenſi Archiepiſcopo cum Epiſcopis infraſcriptis, videlicet Marſilienſi, Avinionenſi, Cavellicenſi, Carpentoratenſi, Vaſionenſi, Tricaſtrinenſi, & Nemauſenſi, & Agathenſi, & Magalonenſi, Lodovenſi, Toloſano, Biterrenſi, & Domino Archiepiſcopo Aquenſi, & Epiſcopo Forojulienſi, & Nicienſi, & Aptenſi, & Siſtericenſi, & Archiepiſcopo Auxitano, & Epiſcopo Auraſicenſi, & Vivarienſi, & Vticenſi.

* Hæc clauſula deeſt in editione Catelli.

FORMA PACIS.

CAP. VII.

IN nomine Domini. Anno duodecimo pontificatus Domini Innocentij Papæ III. X. Kalend. Iulij. Ego Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus præcipio vobis Domino R. Comiti Toloſano & vobis Baronibus, ſcilicet Vuillelmo & Hugoni & Raimundo de Baucio, P. Bermundi, Raſcatio, & aliis Baronibus & coadjutoribus veſtris, ſub debito præſtiti juramenti & pœna in eodem juramento adjecta, quatenus ſecundùm ſtatuta pacis olim à Legatis Romanæ Eccleſiæ promulgata, inter vos pacem perpetuam obſervetis, & eandem pacem à veſtris hominibus & coadjutoribus faciatis jurari pariter & ſervari. Si verò ortæ ſunt inter vos aliquæ quæſtiones vel in poſterum forſitan orientur, per venerabiles patres Hugonem Regenſem Epiſcopum apoſtolicæ ſedis Legatum ad hoc de voluntate ipſius aſſumptum & Arelatenſem Archiepiſcopum & Epiſcopum Vticenſem & Avinionenſem Præpoſitum, vel per alios qui pro tempore per Romanam Eccleſiam fuerint ſubſtituti, eas ſtatuo concordia vel judicio terminari. Salvo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato.

IVRAMENTVM QVOD PRÆSTITERVNT *cuſtodes caſtrorum.*

CAP. VIII.

IN nomine Domini. Pontificatus Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo, XII. Kal. Iulij. Ego Michaël Arelatenſis Archiepiſcopus juro tibi Miloni Domini Papæ Notario apoſtolicæ ſedis Legato quòd caſtra de Mornas & de Furcis ſine omni malo ingenio & ſine omni fraude pro

poſſe meo faciam fideliter cuſtodiri, nec eadem caſtra vel eorum aliquod Comiti Toloſæ vel alij perſonæ reſtituam vel reſtitui ſcienter permittam ſine mandato Domini Papæ bullatis litteris ejus inſerto, vel ſine mandato tuo vel alterius Romani Pontificis nuntij ſive Legati ad hoc ſpecialiter cum litteris bullatis deputati. Sanè illi vel illis cui vel quibus Dominus Papa vel tu vel alius nuntius ſive Legatus Domini Papæ cum ſupradicta forma ad hoc ſpecialiter deſtinatus juſſerit, prædicta caſtra reſtituam, nonobſtante eo quòd eadem caſtra dicuntur ad meam Eccleſiam pertinere, tempore legitimo mihi tunc aſſignato; reſtitutis tamen priùs mihi univerſis expenſis & uſuratom gravaminibus pro caſtrorum cuſtodia tunc factis juramento bajulorum meorum, quos in prædictis caſtris poſuero, abſque alia probatione declarandis. Expenſas autem de conceſſione tua intelligo faciendas de redditibus & omnibus proventibus caſtrorum illorum & mandamentorum quos de voluntate Comitis & conceſſione & mandato tuo bajuli mei ibidem percipere debent, juriſdictionem plenariam duntaxat pro caſtrorum cuſtodia & ſufficientibus ad expenſas redditibus colligendis per omnia exercentes. Porrò ſi prædicti proventos ad prædicta complenda non ſufficient, nec Comes nec aliquis pro eo expenſas juxta voluntatis meæ moderamina miniſtraverit, ego ex mutua pecunia expenſas faciam, nec prædicta caſtra tenebor reſtituere donec prædictæ expenſæ cum omnibus ſuis gravaminibus mihi fuerint plenius reſtitutæ. Hæc omnia ſicut ſuprà ſcripta ſunt bona fide ſervabo. Sic me Deus adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

Et ego Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus hanc fidelitatem auctoritate Domini Papæ & Romanæ Eccleſiæ accipiens, concedo tibi, Michaël Arelatenſis Archiepiſcope, eadem auctoritate ut omnia ſupraſcripta poſſis exigere & percipere & pro tuæ voluntatis arbitrio bona fide diſponere, volens & ſtatuens te & Eccleſiam tuam indemnem ſuper expenſis & omnibus gravaminibus occaſione cuſtodiæ memoratorum caſtrorum quocunque tempore factis conſervari. Ad perpetuam autem omnium horum firmitatem hanc chartam ſigilli mei munimine facio roborari.

In eundem modum juravit Vivarienſis Epiſcopus pro caſtro de Faniau ſibi commiſſo. In eundem modum Abbas Montis majoris pro caſtro de Opeda. In eundem modum juraverunt Epiſcopus & Præpoſitus Avinionenses pro caſtris de Roccamaura & de Balmis ſibi commiſſis. In eundem modum juravit Magalonenſis Epiſcopus pro caſtro de Monteferrando.

IVRAMENTVM PRO PRINCIPIBVS crucesignatis & exercitu.

CAP. IX. IN nomine Domini. Anno duodecimo pontificatus Domini Innocentij Papæ III. x. Kal. Iulij. Ego R. Dei gratia Dux Narbonæ, Comes Toloſæ, & Marchio Provinciæ juro ſuper ſancta Dei evangelia corporaliter manu tacta quòd quando Principes crucesignati ad partes meas accedent, mandatis eorum parebo per omnia tam ſuper ſecuritate quàm aliis quæ mihi pro utilitate ipſorum & totius exercitus duxerint injungenda.

Hoc juramentum exegi à Comite cùm ſibi contra hæreticos crucem impoſui.

IVRAMENTVM BARONVM.

IN nomine Domini, Pontificatus Domini Innocentij III Papæ anno duodecimo, xiv. Kal. Iulij. Nos Vvillelmus de Baocio & Hugo frater ejus, & Raimundus nepos noſter, Draconitus, Guillelmus Arnaudi, Raimundus Dagour, Ricavus de Cariompo, Bertrandus de Lauduno, & Vvillelmus frater meus, * Bernardus de Andusia, & P. Bermundi filius meus, & Roſtagnus de Poſquetis, & Raimundus de Vſecia, & filius meus Decanus, & Raimundus Gaocelini de Lunello, & Pontius Gaucelini, juramus tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario apoſtolicæ ſedis Legato coram ſancta eucharistia & cruce dominica & ſanctorum reliquiis ſupra ſancta Dei evangelia corporaliter manu tacta quòd ſtabimus omnibus mandatis Eccleſiæ ſeu tuis vel alterius nuntij ſeu Legati Domini Papæ ſuper iſtis capitulis quæ inferiùs exprimuntur, videlicet ſuper abjuratione mainadarum perpetua, item ſuper Iudæis ab omni adminiſtratione ſeu officio perpetuò amovendis & nullo unquam tempore reſtituendis, vel aliis Iudæis ad aliquam adminiſtrationem nullatenus aſſumendis, item ſuper pedagiis & guidagiis dimittendis & nullo unquam tempore reſumendis, item ſuper pace vel treuga juxta mandatum tuum vel alterius Legati Domini Papæ inſtituenda pariter & ſervanda, item ſuper plena Eccleſiarum libertate ſervanda, item ſuper Eccleſiis incaſtellatis demoliendis & penitùs dimittendis & nullo unquam tempore incaſtellandis, item ſuper damnis per nos datis Eccleſiis & aliis perſonis ſive laicis ſive Clericis reſarciendis, item quòd de nobis querelantibus juſtitiam exhibebimus. Hæc omnia ſicut ſuprà ſcripta ſunt, & in omnibus ſupraſcriptis articulis & aliis, ſi qui forſitan emerſerint, & in cautionibus tibi dandis pro poſſe noſtro fideliter adimplebimus. Sic Deus nos adjuvet & hæc ſancta omnia. Similiter ſub eodem juramento ſtratas publicas ſecuras ſervabimus, & eos quos Epiſcopi noſtri hæreticos nominabunt & receptatores & fautores eorum animadverſione debita puniemus. CAP. X. * Vide lib. 15. epiſt. 220.

In eundem modum juraverunt alij Barones.

PRÆCEPTA BARONVM.

IN nomine Domini Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, xiv. Kal. Iulij. Ego Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus vobis Baronibus, videlicet Vvillelmo de Baucio, Hugoni de Baucio, R. de Baucio, Draconeto, Vvillelmo Arnaudi, R. Dagour, Ricavo de Cariumpo, B. de Lauduno, Vvillelmo de Lauduno, Bernardo de Anduſia, Petro Bermundi, R. de Vſecia, & Decano filio veſtro, R. de Poſquerjis, R. Gaucelini, & Pontio Gauzelini, ſub debito præſtiti juramenti præcipio ut mainadas nullo unquam tempore habeatis, item ut Iudæos ab omni adminiſtratione publica vel privata removeatis omnino, & nullo unquam tempore eos ad eandem vel ad aliam reſtituatis, nec alios Iudæos ad adminiſtrationem aliquam aſſumatis, nec eorum conſilio contra Chriſtianos utamini. Item ut Eccleſias incaſtellatas ad arbitrium dioceſanorum Epiſcoporum dirruatis, vel etiam reſerveris ſi quas du- CAP. XI.

duxerint reſervandas; quæ diceſanis Epiſcopis vel aliis Eccleſiarum Prælatis, ad quos petrinete noſcuntur, tradantur, & ab eis perpetuò poſſideantur. Item præcipio ut Eccleſias & domos religioſas in libertate plenaria conſervetis, videlicet quòd in eis albergarias, procurationes, vel exactiones quaſcunque nollatenus exigatis vel percipiatis, & defunctis earum Epiſcopis vel aliis rectoribus ipſas nullo modo ſpolietis, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia vos immiſceatis, ſed omnia ſine diminutione aliqua eorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel alterius Rectoris Eccleſiæ faciendæ per vos vel per qoamcunque aliam perſonam vos nullatenus admiſceatis, nec aliquam violentiam faciatis vel impedimentum aliquod præſtetis quò minùs electio liberè & canonicè celebretur. Item præcipio ut pedagiorum ſeu guidagiorum exactiones penitùs dimittatis, niſi quas Regum vel Imperatorum conceſſione probaveritis vos habere, nec dimiſſa pedagia ſeu guidagia deinceps reſumatis. Item præcipio ut pacem ſeu treuguam ſecundùm quod vobis injunctum fuerit obſervetis. Item præcipio ut de vobis conquerentibus ſecundùm meum vel alterius Legati vel judicis delegati arbitrium juſtitiam faciatis. Item præcipio ut ſtratas publicas ſecuras ſervetis. Item præcipio ut eos quos Epiſcopi hæreticos nominabunt, receptatores vel fautores eorum, tamquam hæreticos habeatis.

OBLIGATIO CASTRORVM Baronum.

CAP. XII. NOſcant præſentes & futuri qoòd anno dominicæ incarnationis MCCIX, menſe Iunio apud ſanctum Ægidium, Vvillelmus de Baucio Princeps Auraſicæ & Hugo de Baucio & Raimundus de Baucio reddiderunt pro pignoribus pro ſe & pro procetibus qui morantur ultra Rhodanum, & pro filiis Roſtagni de Fabrano, & pro Bertrando de Lauduno, & pro Vvillelmo fratre ejus, caſtrum de Vittola & caſtrum Montiſmirati & caſtrum de Clarenzaens in manu magiſtri Milonis apoſtolicæ ſedis Legati, promittentes ſe ſtare ejuſdem mandato & cognitioni de capitulis infraſcriptis, ſcilicet de pedagiis & guidagiis & de Iudæis & de mainadis & de Eccleſiis incaſtellatis & earum libertatibus, & quòd de querelis Comitis juſtitiam exhibebunt.

EADEM OBLIGATIO PRO ALIIS Baronibus.

CAP. XIII. NOſcant præſentes & futuri quòd P. Bermundi de Salve & R. Peleti & Raſcatius de Vcecia & R. de Poſqueriis & R. Gaucelini reddiderunt pro pignoribus pro ſe caſtrum de Greſoila & caſtrum de Roccaſortcada & caſtrum de Sado in manu magiſtri Milonis apoſtolicæ ſedis Legati, promittentes ſe ſtare mandato ſuo & cognitioni de pedagiis & Iudæis & de mainadis & de Eccleſiis incaſtellatis & earum libertatibus, & quòd de querelis Comitis juſtitiam exhiberent.

MANDATVM EPISCOPIS FACTVM.

ARALATANSI ARCHIAPISCOPO.

PRæſentium vobis auctoritate mandamus & ſub obedientiæ virtute diſtrictè præcipimus quatinus ea quæ apud ſanctum Ægidium his diebus ſtatuta ſunt Clericis & laicis veſtratum dioceſum ſolemniter & fideliter publicetis, & ea faciatis per excommunicationis & interdicti ſententias tam in locis qoàm in perſonis inviolabiliter obſervari. Relaxetis etiam interdicti ſententiam ſecundùm formam in eodem colloquio vobis datam, quæ talis eſt. *De abſentibus nominatim excommunicatis vel etiam interdictis, ſi magnæ perſonæ fuerint, hac forma ſervetur, ut cum litteris dioceſani veritatem rei continentibus abſolvendi ad aliquem Legatorum accedant. De minoribus militibus & popularibus perſonis hac forma ſervetur, ut dioceſanus per ſe vel per interpoſitam perſonam idoneam ad loca interdicta accedat, & receptis ab omnibus juramentis quòd pareant mandatis Eccleſiæ, priùs extumulentur illi per eorum tumulatores qui interdicto durante fuerant tumulati, & poſtmodum relaxato interdicto ſolemniter tumulentur, niſi nominatim excommunicati fuiſſent, qui perpetuò careant eccleſiaſtica ſepultura, & ſtatim pacem jurare & ipſius ſtatuta ſervare ſub debito juramenti compellantur.* Hæc dicimus obſervari in locis in quibus non ſunt hæretici manifeſti. CAP. XIV.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopis & Epiſcopis aliis.

ARCHIEPISCOPIS ET Epiſcopis & Abbatibus & aliis Eccleſiarum Prælatis & univerſis perſonis eccleſiaſticis quibus hoc ſcriptum ab apoſtolicæ ſedis Legatis fuerit exhibitum.

IS qui dat omnibus affluenter & non improperat, qui non ſolùm ſpiritualia dona concedit, ſed etiam temporalia bona largitur, ita terrenæ nobis ſubſtantiæ adminiſtrationem indulſit ut bona nobis ad vitæ ſuſtentationem commiſſa in neceſſitatis articulo noſtro miniſterio proximis diſpenſentur, & de iis eis quaſi de propriis gratiam faciamus quæ communia omnibus fecerat jus naturæ. Licèt autem ad ſuccurrendum in neceſſitatibus proximis fideles quilibet teneantur, perſonæ tamen eccleſiaſticæ, quibus commiſſum eſt patrimonium crucifixi, obligari ad hoc ſpecialiter dinoſcuntur, ut eo ſe potiùs in adminiſtratione ipſius exhibeant liberales quò principaliùs eſt ad opus indigentium deputatum. Hinc eſt ſiquidem quòd cùm fidelis populi multitudo ad impugnandum orthodoxæ fidei ſubverſores viriliter ſe accingant aſſumpto charactere crucifixi, & abſurdum ſit procul dubio ut qui pro communi utilitate laborant, propriis tantùm debeant ſtipendiis militare, aliquam veſ-

Epiſt. 86. De ſubſidio præſtando cruceſignatis.

trorum redditaum portionem deputare vos convenit in ſubſidium eorundem. Cùm enim ſacris ſit canonibus inſtitutum ut theſauri & alia bona Eccleſiarum ingruente neceſſitatis articulo in redemptionem exponi debeant captivorum, tunc proculdubio debent pleniùs diſpenſari cùm periculis occurritur animarum quæ falſis dogmatibus captivatæ in erroris carceribus detinentur, cùm pretioſior ſit anima copore, ac perditioni unius animæ multorum interitus corporum nequeat comparari. Illud etiam in hoc vobis eſt ſubtiliùs advertendum, quòd quamvis illi qui ad capiendas vulpeculas quæ demoliuntur vineam Domini ſe accingunt, univerſorum fidelium cauſam agant, utilitatibus præcipuè virorum eccleſiaſticorum inſiſtunt, dum illi quorum intendunt duritiam inter clades bellicas edomare, apoſtolicam doctrinam impugnent, eccleſiaſticam auctoritatem evacuent, & viris eccleſiaſticis aſtruant non eſſe aliquatenus intendendum, dominis temporalibus magnificè fervientes. Vnde cùm videatur conſentaneum rationi ut Chriſti milites, qui pro veſtris utilitatibus militant, veſtris munificentiis recreentur, univerſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta in remiſſionem peccaminum injungentes quatinus illam veſtrorum unius anni proventuum portionem quam venerabilis frater noſter Epiſcopus Regenſis & dilecti filij Abbas Ciſtercienſis & magiſter Milo Notarius noſter apoſtolicæ ſedis Legati, quibus ſuper hoc vices noſtras committimus, deliberatione provida duxerint deſignandam, ad cruceſignatorum ſubſidium aſſignetis. Alioquin, cùm ſuſtinere nolimus ut propter neceſſariorum defectum prædictorum ſignatorum exercitus diſſolvatur, noveritis nos eiſdem Legatis injungere ut vos ad id eccleſiaſtica cenſura compellant. Ne verò gravia vobis onera imponere videamur quæ digito noſtro movere nolimus, quantamcunque vos gratis de veſtris proventibus conſulueritis portionem, nos profectò majorem de noſtris offerimus largiendam. Datum Viterbij v. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno duodecimo.

5 Gregr. liob. 6. epiſt. 13. q. 2. 12. cap. 70. *Aurum*.

REGENSI EPISCOPO, ET Abbati Ciſtercienſi, & magiſtro Miloni Notario noſtro, apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 87. De eodem argumento.

VT hi qui orthodoxæ fidei zelo ſucc cenſi ad expugnandam hæreticam pravitatem vivificæ crucis characterem aſſumpſerunt eò ferventiùs publicam cauſam gerant quò ſe viderint proximorum ſubſidiis adjuvari efficaciùs, à vobis, frater Epiſcope, ac fili Abbas, & à nonnullis aliis nobis fuit ſæpe ſuggeſtum quòd tam Clericos quàm laicos conſtitutos in terris nobilium qui contra Provinciales hæreticos ſunt cruceſignati cogi per cenſuram eccleſiaſticam faceremus ut de proventibus ſuis ſaltem unius anni ad tam ſanctum & ſumptuoſum opus implendum dictis cruceſignatis portionem decimam largirentur. Et quidem commonitorias litteras ſuper hoc nos meminimus deſtinaſſe; ſed ut ad id aliqui cogerentur ad quod erant moniti & exhortationibus inducendi, nobis & fratribus noſtris durum admodum videbatur. Ceterùm ad multam veſtræ ſuggeſtionis inſtantiam, quam ex devotionis credimus fervore procedere quem habetis ad explendum obſequium Ieſu Chriſti, ſuper hoc committendas vobis duximus vices noſtras, ita videlicet quòd eoſdem non præcisè tantùm ad decimam, ſed quantamlibet vobis expedire videbitur, ſollicitis exhortationibus inducatis, ad coactionem, ſi aliter unquam poteritis, minimè proceſſuri. Quod ſi forſan inceptum negotium nequiverit aliter expediri, ne, quod abſit, occaſione tali diſſolvatur exercitus & opus tam utile deferatur, volumus & mandamus quatinus univerſas perſonas eccleſiaſticas tam regulares quàm alias, quibus tranſmiſſum ad eos mandatum apoſtolicum fuerit à vobis exhibitum, ad præſtandam illam ſuorum redditaum portionem quam eiſdem duxeritis deſignandam qua convenit cenſura cogatis, attentiùs proviſuri ut ad compulſionem hujuſmodi nullatenus procedatur à vobis ſi ſuſcitari grave ſcandalum timeatur. Laicos verò, ſi fortè ad coactionem fuerit procedendum, compelli nullatenus volumus abſque conſenſu principalium dominorum. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Viterbij vi. Kalend. Auguſti &c. ut in alia.

VNIVERSIS FIDELIBVS conſtitutis in terris nobilium qui adversùs Provinciales hæreticos ſunt cruceſignati.

CVm domini veſtri pro defenſione fidei orthodoxæ perſonas & res expoſuerint ad obſequium Ieſu Chriſti, univerſorum fidelium communem cauſam agentes, juſtum eſt ut à vobis & aliis recipiant ſubſidia opportuna, quibus adjuti tam ſanctum & fructuoſum propoſitum valeant

Epiſt. 88. Super eadem materia.

adimplere. Quocirca univerſitatem veſtram rogandam duximus & monendam, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes quatinus pto ejus amore qui vobis animam donavit & corpus & bona omnia quæ habetis, immo etiam qui ſeipſum vobis donavit in pretium ut ſuo ſanguine pretioſo redimeret vos à diaboli poteſtate, aliquam portionem de proventibus veſtris, ſaltem unius anni, juxta diſpoſitionem venerabilis fratris noſtri Regenſis Epiſcopi & dilectorum filiorum Ciſtercienſis Abbatis & magiſtri Milonis Notarij noſtri ſedis apoſtolicæ Legatorum tam hilariter quàm liberaliter conferatis; ut per hæc & alia bona quæ Domino inſpirante feceritis, ad æternæ beatitudinis præmia mereamioi pervenire. Nos enim eiſdem Legatis vices noſtras in hoc duximus committendas, habituri ratum & gratum quicquid piè ac providè ſuper eo duxerint ſtatuendum. Datum Viterbij VII. Kal. Auguſti, anno duodecimo.

MAGISTRO MILONI
Notario noſtro apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 89. Mandatur ei ut cœptum negotium perſequatur.

SOllicitudinis tuæ ſtudium, quod per operis evidentiam declaratur, tanto nobis prudentiam tuam reddit ampliùs cõmendatam quanto cæleſtis altitudo conſilij circa commiſſum tibi negotium majora dinoſcitur per tuum miniſterium operata. Illi ergo qui pertingit à fine uſque ad finem fortiter & diſponit ſuaviter univerſa, quique cùm imperet ventis & mari, facit in turbatione tranquillum, quas valemus gratias referentes, diſcretionem tuam dignis ſuper hoc laudibus commendamus. Licèt autem reditus tuus utilis nobis eſſet & præſentia tua grata, quia tamen in miniſterij tui cura multis te fore credimus non ſolùm neceſſarium ſed etiam fructuoſum, devotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus prudenter conſiderans quòd non qui cœperit, ſed qui perſeveraverit, ſalvus erit, & finis non pugna coronat, his quæ ad injunctum tibi ſpectant officium ſollicitè ac ſolerter intendas, ad illum principaliter habens abſque intermiſſione reſpectum qui pro ſua cauſa, quam agis, diriget greſſus tuos, redderque tibi mercedis æternæ denarium pro labore, à nobis etiam, qui non ſumus tuæ devotionis immemores, conſolationis ſolatia percepturus. Datum Viterbij VI. Kal. Auguſti, anno duodecimo.

NOBILI VIRO R. COMITI
Toloſano.

Epiſt. 90. Hortatur eum ut perſeveret in bono.

GAudemus io Domino & in potentia virtutis ipſius quòd licèt contra te dudum fuerint mulra ſuggeſta quæ famam tuam videbantur multiformiter denigrare, tu tamen, ut eam omnino purgares, totum te noſtris expoſuiſti mandatis, exhibens cautiones quantas & quales dilectus filius magiſter Milo Notarius noſter apoſtolicæ ſedis Legatus exegit; & ſic qui multis fueras in ſcandalum, factus es pluribus in exemplum; ut circa te manus Domini videatur mirabiliter operata. Cùm ergo pro certo credamus quòd hoc tibi, non ſolùm ſpiritaliter ad ſalutem, verùm etiam temporaliter ad profectum debeat redundare, ut amodo inter fideles fructifices & abundes in pace catholica qui hactenus inter perfidos diſpergebas & conſumebas in bellica clade, nobilitatem tuam rogandam duximos & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus talem in omnibus te ſtudeas exhibere quòd nos, qui tuum deſideramus in Domino commodum & honorem, ad exhibendum tibi gratiam & favorem meritò debeamus induci, pro certo confidens quòd indebitum tibi nolumus inferri gravamen. Datum Viterbij VI. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno duodecimo.

STEPHANO CANTVARIENSI
Archiepiſcopo, S. R. E. Cardinali.

Epiſt 91. De electione Epiſcopi Lincolnienſis. *Vide ſuprà epiſt. 56.*

SVper negotio Lincolnienſis electi non ſolùm diſcretionis ſpiritum, verùm etiam diſeretionem ſpiritus te oportet habere, ne facilè credas omni ſpiritui, ſed zelum habeas ſecundùm ſcientiam, diligenter attendens quòd qui nimium emungit, elicit ſanguinem, cùm tempus & tempus ſit omni rei quæ ſub cœlo conſiſtit. Vnde: Omnia bona in tempore ſuo. Tuis ergo conſultationibus breviter reſpondemus quòd ſi Lincolinenſe Capitulum alias literas de aſſenſu regio vel noluerit vel nequiverit impetrare, ſufficiunt impetratæ, ne fortè ſub ſpecie conſuetudinis approbatæ quærere videaris utilitatem magis propriam quàm communem. Si autem electus canonicam purgationem obtulerit ſuper iis de quibus probabiliter eſt ſuſpectus vel publicè infamatus, purgationem ejus accuſatore deficiente recipias, moderando ipſam cum quinta probabilium perſonarum ordinis ſui manu. Quòd ſi nec inquiſitionem ſubire nec purgationem exhibere

voluerit

voluerit ſuper iis de quibus, ut diximus, probabiliter eſt ſuſpectus vel publicè infamatus impedientibus promotionem ipſius ſecundùm canonicas ſanctiones, electionem ejus poteris de jure caſſare. Ad hæc, ſi Lincolnienſes Canonici præcepto tuo juxta formam mandati noſtri parere noluerint, in eos tamquam inobedientes & contumaces canonicam poteris proferre cenſuram. Ceterùm hæc omnia tibi noveris non tamquam delegato, ſed quaſi ordinario, eſſe reſcripta. Datum Viterbij IV. Kal. Auguſti, anno duodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Farfenſi.

Epiſt. 92. Abſolvuntur ab impetitione Epiſcopi Sabinenſis. *Vide epiſt. ſeq.*

CVm venerabilis frater noſter Sabinenſis Epiſcopus coram dilectis filiis noſtris Rogerio tituli ſanctæ Anaſtaſiæ Preſbytero & Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinalibus, quos ſibi & R. procuratori veſtro conceſſimus auditores, Eccleſiam ſancti Viti de Granica cum ſuis poſſeſſionibus & ſuis pertinentiis petiiſſet, aſſerens eandem ad ſe tam in ſpiritualibus quàm temporalibus pertinere, idem procurator, nondum ejuſdem Epiſcopi intentione fundata, præproperè ſic reſpondit, quòd etſi dicta Eccleſia dudum fuerit Eccleſiæ Sabinenſis, eam tamen Epiſcopus non poterat vendicare, quam ex permutationis cauſa Farfenſe monaſterium obtinebat, ad hoc probandum quoddam exhibens inſtrumentum, in quo contineri prima facie videbatur quòd Theodo Epiſcopus cum ſuorum ſacerdotum aſſenſu prædictam Eccleſiam ſancti Viti pro quibuſdam Eccleſiis & rebus aliis in concambium veſtro duxerat monaſterio concedendam. Ad hæc autem Epiſcopus propoſuit memoratus intentionem ſuam per reſponſionem hujuſmodi eſſe fundatam. Cùm enim pars veſtra reſponderit ſe dictam Eccleſiam ex permutatione facta per Sabinenſem Epiſcopum obtinere quam etiam publico nitebatur inſtrumento probare, confiteri per conſequentiam videbatur ſe credere quòd Eccleſia ſæpedicta tempore permutationis pertinuit ad Eccleſiam Sabinenſem, cùm permutatio inter contractus bonæ fidei computetur, nec cum alio quàm cum domino vel cum eo qui habetur loco domini legitimè valeat celebrari, adiciens quòd etſi confeſſioni hujuſmodi ſtare vellet in quantum contra vos facere videbatur, inſtrumentum tamen hujuſmodi contra ſe minimè admittebat, quod nec tabellionis auctoritate nec ſubſcriptione ſtium dinoſcitur eſſe fulcitum. Sed ad hoc pars veſtra reſpondit quòd cùm procurator id in modum exceptionis objecerit, non videbatur ex adverſæ partis intentione fuiſſe confeſſus: quia juxta legitimas ſanctiones qui exceptione utitur, non æſtimatur de intentione adverſarij, eum quo agitur, confiteri, adjungens quòd etſi per permutationis tempore cœnobium Farfenſe crediderit dictam Eccleſiam ſancti Viti ad Sabinenſem Eccleſiam pertinere, procurator tamen prædictus ex certis cauſis ſeu veriſimilibus conjecturis credulitatem ſuam poſtmodum potuit taliter informare ut nunc crederet eandem Eccleſiam ad Sabinenſem Eccleſiam tunc temporis non ſpectaſſe. Portò memoratus Epiſcopus ad probandum quòd jamdicta Eccleſia ad ſe in temporalibus pertinebat, quoſdam teſtes induxit, per quos nitebatur oſtendere quòd tam dictam Eccleſiam quàm molendina, terras, & alia bona ejus Sabinenſes Epiſcopi diutiùs poſſederunt, de illis pro ſuæ voluntatis arbitrio liberè diſponendo. Quidam quoque teſtes ad probandam præſcriptionem ex veſtra fuerunt parte producti; per quorum aliquos veſter procurator aſſeruit ſufficienter oſtenſum quòd à nonaginta annis eandem Eccleſiam cum molendinis & aliis bonis ejus veſtrum monaſterium poſſederat in quiete. Sed ad hoc pars Epiſcopi reſpondebat quòd etſi quidam teſtes de nonaginta annis deponere videantur, quia tamen de juris ordine tempora *ſchiſmatum quæ temporibus bonæ memoriæ Innocentij & Alexandri Romanorum Pontificum interceſſiſſe noſcuntur, & de noſtra indulgentia ſpeciali Epiſcopo memorato conceſſa tempus Conradi quondam Sabinenſis Epiſcopi, cùm propter ejus abſentiam, qui paſtoralem curam geſſit in Eccleſia Maguntinenſi, & illorum incuriam quibus Sabinenſis epiſcopatus diverſis temporibus fuit cura commiſſa, ejuſdem epiſcopatus jura neglecta fuerint, debeant de computatione ſubduci, cùm eundem Epiſcupum in eo ſtatu quoad defendenda Sabinenſis epiſcopatus jura duxerimus reponendum quem habuit quando idem Conradus Sabinenſis Eccleſiæ præſulatum accepit, reſiduum temporis procuIdubio ad legitimæ præſcriptionis limitem minimè pertingebat. Super iis igitur & aliis propoſitis coram Cardinalibus ſupradictis deliberatione cum fratribus noſtris habita, intelleximus ſupradictum Epiſcopum intentionem ſuam minimè fundaviſſe per depoſitiones teſtium vel procura-

* Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 84. 167.

toris ſupradicti reſponſionem, qui, ſicut præmiſſum eſt, exceptionem obiciens, de intentione adverſæ partis non intelligitur fuiſſe confeſſus, vel etiam per inſtrumentum ex adverſo exhibitum, cùm in eo Theodo Epiſcopus, à quo permutatio facta proponitur, non dicatur Epiſcopus Sabinenſis, quamquam in tranſcripto quo procurator utebatur appoſitum fuerit *Sabinen.* per vitium falſitatis. Licèt autem nimis exceſſerit qui tranſcriptum illius inſtrumenti falſavit, quia tamen delictum perſonæ non debet in damnum Eccleſiæ redundare, ac non ſolùm ante ſententiam, verùm etiam pòſt, obici poteſt exceptio falſitatis, cùm falſorum inſtrumentorum prætextu lata ſententia uſque ad viginti annorum ſpatium valeat retractari, veritate comperta noluimus ut id veſtro monaſterio præjudicium generaret. Quia verò nobis conſtitit ſupradictam Eccleſiam ſancti Viti conſtitutam eſſe in diœceſi Sabinenſi, epiſcopale jus in omnibus ſpiritualibus eidem Epiſcopo adjudicavimus in eadem, illis duntaxat exceptis quæ per authentica ſcripta ei dinoſcuntur eſſe ſubtracta, cùm per privilegium vel præſcriptionem legitimam nullatenus probaretur exempta. Verùm quia dictus Epiſcopus, qui eandem Eccleſiam ſibi quoad temporalia vendicabat, munitum ſe ſuper hoc præſcriptione legitima non oſtendit, quamquam probaverit Epiſcopos Sabinenſes bona ejuſdem Eccleſiæ aliquanto tempore poſſediſſe, vos ab impetitione ipſius quoad temporalia ejuſdem Eccleſiæ ſententialiter duximus abſolvendos. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij II. Non. Auguſti, anno duodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 93 De eadem re. Cap. Cùm venerabilis. De relig. domib.

CVm venerabilis frater noſter Iohannes Sabinenſis Epiſcopus coram dilectis filiis noſtris Rogerio tituli ſanctæ Anaſtaſiæ Preſbytero & Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinalibus, quos ſibi & Ricardo procuratori veſtro conceſſimus auditores, Eccleſiam ſancti Angeli de * Tancia cum ſuis poſſeſſionibus & pertinentiis petiſſet, aſſerens eandem ad ſe tam in ſpiritualibus quàm temporalibus pertinere, primò poſſeſſorium & poſtea petitorium intentando, allegavit ante omnia jus commune, quia cùm eadem Eccleſia ſit conſtructa in Sabinenſi diœceſi, ut dicebat, ſub ipſius debebat conſiſtere poteſtate juxta canonicas ſanctiones. Verùm cùm ex veſtra fuiſſet parte negatum eandem Eccleſiam in prædicta diœceſi conſtitutam, idem Epiſcopus ad hoc probandum privilegium bonæ memoriæ Anaſtaſij Papæ prædeceſſoris noſtri coram ipſis exhibuit, in quo mons Tancia pro Sabinenſis epiſcopatus termino ponitur, & inter alias Eccleſias Sabinenſis epiſcopatus eadem Eccleſia ſancti Angeli numeratur, ac in prædicto monte dicitur eſſe conſtructa, hoc idem per publicum inſtrumentum quo procurator veſter utebatur oſtendens, in quo dicitur quòd dicta Eccleſia ſita eſt in territorio Sabinenſi, cùm Sabinenſis diœceſis longè ampliùs quàm Sabinenſe territorium extendatur. In temporalibus quoque ad ſe dictam Eccleſiam pertinere idem Epiſcopus nitebatur oſtendete per publicum inſtrumentum, in quo continetur expreſsè * Iohannem Epiſcopum Sabinenſem Hugoni Farfenſi Abbati & duobus perſonis poſt ipſum Gualdum Pontianellum, in quo eſt dicta Eccleſia, cum ſuis pertinentiis locaviſſe pro annua quatuor ſolidorum Papienſium penſione in Aſſumptione beatæ virginis perſolvenda. Sed pars veſtra propoſuit inſtrumento prædicto nullam fidem penitùs adhibendam propter ſuperlinearem ſcripturam & raſuram in loco ſuſpecto factam, ubi videlicet annotatio temporis recenſetur. Fuit inſuper ex Epiſcopi parte propoſitum quòd cùm * Eccleſiæ ſancti Angeli nomine multo tempore fuerit certa penſio Eccleſiæ Sabinenſi ſoluta, manifeſtè liquebat ad eandem Eccleſiam, à qua locatio facta fuerat, ſupradictam Eccleſiam jure proprietario pertinere. Præterea cùm bonæ memoriæ Lucius Papa prædeceſſor noſter injunxerit Sabinenſibus ut ad recuperationem Tanciæ, quam eo tempore tenebatis, intenderent, & per eoſdem Petro de Bono tunc Sabinenſis epiſcopatus procuratori tam Tancia quàm Eccleſia ſancti Angeli fuerit reſtituta, & vos eandem Eccleſiam poſtea duxeritis occupandam, ejuſdem erat Epiſcopo reſtitutio facienda, ſicut idem Epiſcopus ea omnia per idoneos teſtes aſſerebat eſſe probata. Ad hæc autem procurator reſpondebat prædictus quòd etſi quidam teſtes ſe vidiſſe deponant Eccleſiam ſancti Angeli penſionem quatuor ſolidorum Sabinenſi Epiſcopo perſolviſſe, nullum tamen ex hoc veſtro monaſterio poterat præjudicium generari, cùm non appareat penſionem ipſam ex parte monaſterij fuiſſe ſolutam. Quamquam etiam teſtes aſſerant ſe vidiſſe mul-

*In quarta col. lect. Cantia

* Vide tom. 1. Ital. ſac. pag. 182.

* In quarta col. lect. ab Eccleſia S. A. nomine monaſterij veſtri mul. te.

totiens prætaxatam penſionem exolvi, non tamen oſtenditur tanto tempore præſtitâ quòd uſque ad præſcriptionem legitimam porrigatur. Item, ſicut ad rei propriæ probationem locatio facta non ſufficit, ita nec ſolutio nec perceptio penſionis. Licèt etiam idem Lucius prædeceſſor noſter ſupraſcriptum mandatum Sabinenſibus dederit circumventus, credens, prout ei ſuggeſtum fuerat, ad Sabinenſem epiſcopatum prædictum locum & Eccleſiam pertinere, ac Farfenſes monachi propulſando injuriam ab eiſdem Sabinenſibus irrogatam retinere curaverint Eccleſiam memoratam, propter hoc non erat Epiſcopo reſtitutio facienda; maximè cùm è vicino contrariam eſſet ſententiam ſuper petitorio excepturus, & qui petit quod redditurus eſt, dolum facere dinoſcatur, ſicut in civilibus legibus continetur. Medietatem quoque oblationum ſpecialium quorundam dierum idem Epiſcopus in eadem ſibi Eccleſia vendicabat, quam eidem de plano procurator veſtri monaſterij recognovit. His igitur & aliis intellectis quæ coram Cardinalibus ſupradictis pars utraque proponere procuravit, quia nobis conſtitit ſupradictam Eccleſiam ſancti Angeli conſtitutam eſſe in dioceſi Sabinenſi, de conſilio fratrum noſtrorum epiſcopale jus in omnibus ſpiritualibus eidem Epiſcopo adjudicavimus in eadem, illis duntaxat exceptis quæ per authentica ſcripta ei dinoſcuntur eſſe ſubtracta; hoc ad cautelam expreſſo, ut medietatem oblationum prædictorum dierum, quæ, ſicut dictum eſt, ipſi procurator recognovit jamdictus, in eadem Eccleſia * percipit annuatim. Quia verò inſtrumentum prædictum, per quod Epiſcopus ſupradictam Eccleſiam intendebat ſibi quoad * temporalia vendicare, ad faciendam ſuper hoc fidem invalidum eſſe cognovimus, utpote propter prædicta de jure ſuſpectum, vos ab impetitione ipſius quoad temporalia ejuſdem Eccleſiæ ſententialiter duximus abſolvendos, eidem ſuper hoc ſilentium imponentes. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Viterbij 11. Non. Auguſti, anno duodecimo.

* percipiat

* *In quarta collect.* ſpiritualia. *Male. Codex Colbert. habet* temporalia

PADVANO ET CENETENSI Epiſcopis, & Abbati ſancti Martini de Colle Cenetenſis dioceſis.

Epiſt. 94. Scribitur pro Archiepiſcopo Duracienſi.

EX litteris venerabilis fratris noſtri Duracienſis Archiepiſcopi noſtris eſt auribus intimatum quòd cùm Eccleſiæ Duracienſis Canonici eundem in Archiepiſcopum elegiſſent, & venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha electionem confirmaſſet ipſius & in Epiſcopum conſecraſſet, eumque direxiſſet ad regimen Eccleſiæ memoratæ,... Rector Venetorum, qui domos, poſſeſſiones, theſaurum, & alia bona dictæ Eccleſiæ occuparat, non permiſit eundem Duracienſem ingredi civitatem nec in ejuſdem territorio commorari, & cùm quadam vice tamquam extraneus eandem civitatem intraſſet, ipſum per ſuos ſatellites recedere coëgit ab illa; propter quod accedens Venetias, à nobili viro Duce Venetorum & Conſiliariis ejus humiliter petiit ut archiepiſcopatum prædictum ipſum permitterent liberè poſſidere, ſed iidem non ſolùm preces non admiſerunt ipſius, verùm etiam noluerunt aliquatenus ſuſtinere quòd ipſum quiſquam Archiepiſcopum nominaret, aſſerentes neminem in ſuo diſtrictu niſi Venetum debere vel poſſe perfrui eccleſiaſtica dignitate, niſi forſan de ipſorum conſenſu extiterit ordinatus. Cùm igitur hæc, ſi vera ſunt, in præjudicium ſint libertatis eccleſiaſticæ attentata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus prædictos Ducem & populum Venetorum ut ipſum in archiepiſcopatu prædicto, prout ad ejus officium pertinet, permittant liberè miniſtrare, præcipientes Rectori & Venetis apud Duracium commorantibus ut reſtitutis bonis Duracienſis Eccleſiæ univerſis, eidem ſuper archiepiſcopatu præfato & pertinentiis ejus nullam inferant moleſtiam vel gravamen, moneatis prudenter & efficaciter inducatis, ipſos adhoc, niſi aliquid rationabile quare id fieri non debeat objectum fuerit & oſtenſum, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compellentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Viterbij xv. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ALBANIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 95. De eadem re.

EX litteris venerabilis fratris noſtri Duracienſis Archiepiſcopi noſtris eſt auribus intimatum quòd cùm Eccleſiæ Duracienſis Canonici eundem in Archiepiſcopum elegiſſent, & venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha electionem &c. *ut in alia uſque* Rector Venetorum apud Duracium commorantium &c. *ut in alia uſque* recedere coëgit ab illa. Cùm igitur hæc, ſi vera ſunt, in præjudicium ſint libertatis eccleſiaſticæ

attentata, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus memoratum Rectorem & Venetos apud Duracium commorantes, ut reſtitutis bonis Duracienſis Eccleſiæ univerſis, eidem ſuper archiepiſcopatu præfato & pertinentiis ejus nullam inferant moleſtiam vel gravamen, prudenter moneas & inducas, ipſos ad hoc &c. *ut in alia uſque* compellens. Datum Viterbij xv. Kal. Septembris, anno duodecimo.

NOBILI VIRO MICHALICIO Cumiiano Romaniæ.

Epiſt. 96. Super eadem materia.

SI te ſervum recognoſcis illius qui ſervos ſuos adoptat in filios & coronat in Reges, ipſius ſponſam, quæ à dextris ejus in veſtitu deaurato conſiſtit, non ſolùm te convenit non offendere, verùm etiam honoribus prævenire. Inde eſt quòd nobilitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus venerabilem fratrem noſtrum Duracienſem Archiepiſcopum poſſeſſiones quas ejus Eccleſia in terra tua obtinere dinoſcitur permittas pacificè poſſidere, fructus quos ex illis à morte prædeceſſoris ipſius diceris percepiſſe ſibi reſtituens univerſos, ejus intuitu qui bonum irremuneratum aliquod non relinquit & malum non præterit impunitum. Datum Viterbij xvi. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ABBATI SANCTI PETRI de Lingrariga, & Archidiacono Duracienſi.

Epiſt. 97. De eadem re.

QVerelam venerabilis fratris noſtri Duracienſis Archiepiſcopi recepimus continentem quòd nobilis vir Dametrius judex Albanorum quaſdam poſſeſſiones Eccleſiæ ſuæ ac alia b[illegible]a contra juſtitiam detinet occupata. Vnde ipſi noſtris dedimus litteris in mandatis ut poſſeſſiones ipſas & alia cum fructibus perceptis ex eis Archiepiſcopo memorato reſtituat, ut tenetur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi dictus Dametrius quod mandavimus neglexerit adimplere, vos eum ad reſtitutionem ipſorum per cenſuram apoſtolicam appellatione remota juſtitia mediante cogatis. Datum Viterbij xvii. Kal. Septembris, anno duodecimo.

Scriptum eſt eidem nobili ſuper hoc. Datum ut in alia.

MARTINO ABBATI ET fratribus monaſterij ſanctæ Mariæ de Serena.

Epiſt. 98. De revocatione alienationum.

IN noſtra præſentia conſtitutis tibi, fili Abbas, & dilecto filio F. venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Lucani procuratori de rato litteras exhibenti audientia benigna conceſſâ, tu alienationem integræ medietatis Podij caſtelli, curtis de Monte caſtello, cum omnibus caſis, caſalinis, terris, & rebus ad prædictum caſtellum & ejus curtem pertinentibus, & cum omnibus caſis, caſalinis, terris, & rebus quas dictum monaſterium ullo modo habet vel requirere poteſt à Cecina uſque ad Arnum & uſque ad Elſam, ſcilicet in curte de colle Carelli, & in loco & curte de Taverle, ac in curtibus de Padule, de Capanule, de ſancto Petro de Camuliano, de Ceule, de Perignano, de Lucagnano, de Lavaiano, de Miliano, de Aqui, de Morrono, de Scupêturo, & de Cumulo, à Guidone prædeceſſore tuo Lucano Epiſcopo dudum factam petiiſti humiliter revocari, allegans venditionem ipſam in enormem monaſterij læſionem, cùm ultra quintuplum fuerit tunc deceptum, & contra formam canonicam, utpote cui nec ſuperioris auctoritas, id eſt, Romani Pontificis, cui nullo medio ſuberat, nec conſenſus ſeu ſubſcriptio monachorum acceſſiſſe dinoſcitur, attentatam. Ad quod procurator Epiſcopi ſic reſpondit, quòd dicta venditio non in monaſterij detrimentum ſed utilitatem potiùs facta fuit, cùm de centum libris denariorum veterum ſolutorum pro ipſa, qui longè cariores erant uſualibus denariis qui tunc currunt, utiliores poſſeſſiones ad opus monaſterij emptæ fuerint, & reſidui in ejuſdem loci utilitatem converſi. Præterea de conſilio fratrum & fidelium monaſterij dictus prædeceſſor tuus ad hujuſmodi alienatiocem proceſſit, ſicut evidenter arguitur ex inſtrumenti tenore ſuper ipſa confecto. Sed hoc ultimum tu prorsùs inficians, ad id quod præmiſſum eſt reſpondebas quòd licèt Abbas in inſtrumento profiteatur venditionem hujuſmodi ſe feciſſe de fratrum ſuorum & fidelium voluntate, de illorum tamen aſſenſu non conſtat, quem interceſſiſſe tabellio non teſtatur. Adjecit inſuper procurator quòd cùm Ricoverus olim Abbas ejuſdem loci moviſſet ſuper hoc Lucano Epiſcopo quæſtionem, & bonæ memoriæ C. Papa prædeceſſor noſter Wlterrano Epiſcopo & Priori ſancti Fridiani Lucanenſis & magiſ-

tro I. Piſano Canonico, quibus cauſam ipſam commiſerat, injunxiſſet ut anre omnia laborarent ad compoſitionem amicabilem faciendam, per quoſdam prudentes viros fuit compoſitum inter eos, ita quòd dictus Abbas trecentis & duabus libris ab Epiſcopo de novo receptis, de conſilio & aſſenſu G. Preſbyteri Eccleſiæ ſancti Blaſij de Bibon, ut dicebatur, ad monaſterium pertinentis, & Ruſticelli Caſtaldionis, Hugolini Guidonis, & quorundam aliorum fidelium ejuſdem monaſterij, ut dicebant, finem, refutationem, tranſactionem, & pactum de non petendo fecit de omnibus ſupradictis. Proceſſu quoque temporis inter Lucanum Epiſcopum & monaſterium tuum ſuper præmiſſis quæſtione ſuborta, coram Abbate ſanctæ Mariæ de Maſio & Mercato judice arbitris electis à partibus Aimericus Abbas prædicti loci, ſexaginta octo libris ab Epiſcopo Lucano receptis, cum conſilio & aſſenſu H. monachi, A. converſi, & laicorum quorundam fidelium monaſterij, ut dicebant, eo modo quo Ricoverus Abbas fecerat omnia refutavit. Vnde cùm compoſitionem prædictam idem prædeceſſor noſter poſtmodum confirmarit, ſuam ad id intelligitur præſtitiſſe auctoritatem; præſertim cùm uſque adeo conventionem illam duxerit approbandam ut confirmationis ſuę litteris tenorem ejus de verbo ad verbum fecerit annotari. Præterea coram magiſtris B. & C. Piſanis Canonicis judicibus delegatis à nobis ad obſervationem compoſitionis ipſius pœna interpoſita te aſtrinxiſſe dicebat. Vnde firmiter aſſerebat te contra venditionem & compoſitiones prædictas nullatenus audiendum, ſed potiùs condemnandum ad pœnam tam in alienationis contractu quàm in compoſitionibus comprehenſam. Verùm ex parte tua fuit ad præmiſſa reſponſum quòd per compoſitiones hujuſmodi lædi monaſterium non debebat, tum quia ipſis quæ ſpeciem alienationis prætendunt nec ſuperioris auctoritas nec Capituli conſenſus acceſſit, tum etiam quia etſi prædicti Abbates pecuniam componendo receperint, nihilominus tamen monaſterium tam in prima compoſitione quàm etiam in ſecunda ultra quadruplum lædebatur. quod facilè probari poſſe dicebas. Sed nec obſtare poterat confirmatio prælibata, utpote per nimiam ejuſdem prædeceſſoris noſtri occupationem obrenta; qui licèt tenorem compoſitionis juſſerit annorari, cùm ramen deprehendere nequiverit ex eodem quàm graviter monaſterinm lædebatur, abſque alterutrius partis injuria vel jactura confirmationem illam intelligitur conceſſiſſe. Sic etenim in jure civili reperitur expreſſum, quòd ſi quis à Principe ſimpliciter impetraverit ut in publico loco ædificet, non eſt inrelligendum ut cum incommodo alicujus id fiat, niſi forſan & hoc fuerit impetratum. Et ideo cùm reſcriptum contra jus elicitum, niſi tale ſit quod petenti proſir nec lædat alium, ab omnibus debeat refutari, ex confirmatione hujuſmodi dictus Epiſcopus commodum conſequi non debebat. Præterea irrefragabili argumento videbaris oſtendere quòd intentionis prædeceſſoris noſtri non extitit compoſitionem prædictam in diſpendium monaſterij confirmare. Cùm enim poſt modicum temporis dictus prædeceſſor tuus, qui prædicta diſtraxerat, ſuper diverſis fuiſſet exceſſibus incuſatus, & Suanenſis Epiſcopus de mandato ejuſdem prædeceſſoris noſtri inquiſiſſet ſuper illis pleniùs veritatem, ac pro eo præcipuè quod confeſſus eſt coram eo ſe medietatem Montis Caſtelli & trium villarum pro trecentis duodecim libris & una cultra Lucano Epiſcopo vendidiſſe, ipſum ab adminiſtratione removerir abbatiæ, dictus prædeceſſor noſter quod à Suanenſi Epiſcopo factum fuerar approbando mandavit ut quamvis venditionem factam Lucano Epiſcopo confirmaſſet, nihilominus tamen idem Epiſcopus ſuper poſſeſſionibus ab Abbate prædicto emptis taliter cum ſubſtituto componeret ne ad eum propter id querimonia perferretur. Fuit inſuper ex tua parte propoſitum quòd monaſterio nocere non poterat quòd tu nuper compoſitionem ipſam promiſiſti coram ſupradictis delegatis à nobis judicibus obſervare, cùm hoc nimis incautè in monaſterij læſionem abſque noſtra & tui Capituli conniventia promiſiſſes Sed ad hoc pars altera reſpondebat quòd etſi à principio conſenſum Capituli non habuerit, poſtea tamen litteras ſuper hoc obtinuit ab eodem, licèt non fuerint judicibus præſentatæ. Verùm tu hoc prorsùs inficians allegaſti quòd cùm nobis de promiſſione hujuſmodi poſtea conſtitiſſet, nos nnlentea quòd incuria vel delictum perſonæ in damnum Eccleſiæ redundaret, dictis dedimus judicibus in præceptis ut juxta mandati noſtri tenorem in negotio procedere non tardarent. Sed nec quadragenaria præſcriptio, de qua, licèt perfunctoriè, mentio facta fuerat, locum ſibi poterat contra monaſterium vendicare: quia licèt quin-

quaginta & unus anni à tempore venditionis elapſi ſint, quia tamen cùm quarto anno pontificatus ejuſdem C. prædeceſſoris noſtri coram judicibus à ſede apoſtolica delegatis ſuper prædictis poſſeſſionibus lis fuerit conteſtata, tam quatuordecim anni à tempore motæ litis elapſi quàm etiam tempus vitæ illicitè alienantis debent juxta ſanctiones canonicas de computatione ſubduci, reſiduum temporis ad quadraginta annorum limitem non accedit. His igitur & aliis intellectis quæ tam tu quàm pars altera proponere curaviſtis, de fratrum noſtrorum conſilio tam alienationem quàm compoſitiones etiam ſupradictas duximus revocandas, procuratorem prædictum ſuper iis ſententialiter condemnantes, ita videlicet ut tam ad recuperationem ſupradictæ pecuniæ quàm etiam expenſarum quæ pro melioratione rerum monaſterij forſitan factæ ſunt idem Epiſcopus, cùm voluerit, ſuam juſtitiam proſequatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Idus Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EPISCOPO ET F. ET V. Archidiaconis Salamantinis.

Epiſt. 99. Confirmatur ſententia lata pro monaſterio Columbrienſi.

INter dilectus filios Priorem & conventum monaſterij ſanctæ crucis Colimbrienſis ex parte una & M. & I. Preſbyterus, G. I. P. & M. Diaconos & P. I. & M. ac quoſdam alios Clericos Capellæ monaſterij memorati ex altera, quos ad præſentationem eorundem Prioris & fratrum ad titulum ipſius monaſterij dicebatur venerabilis frater noſter Colimbrienſis Epiſcopus ordinaſſe, ſuper ordinatione ipſorum & reſtitutionis ſententia à dilecto filio magiſtro P. Priore ſanctæ Mariæ Montis majoris & conjudicibus ſuis auctoritate noſtra lata pro eis exorta materia quæſtionis, poſt altercationes multiplices & varias allegationes propoſitas coram venerabili fratre noſtro Epiſcopo & dilectis filiis Decano & Cantore Zamorenſibus, quibus ultimò commiſimus cauſam ipſam, quaſdam ejuſdem Colimbrienſis Epiſcopi litteras exhibuerunt duo ex Clericis memoratis, videlicet P. Bartholomæi & I. Nunonis, in quibus continebatur expreſsè quòd P. Colimbrienſis Epiſcopus ad titulum monaſterij ſanctæ crucis & præſentationem Prioris & conventus ejuſdem promoverat quoſdam Clericos, unum in Preſbyterum, & alios in Diaconos & Subdiaconos & Hoſtiarios, quorum nomina in ſuis litteris exprimebat, inter quæ videbantur præſcriptorum Clericorum nomina contineri, quibus in ejus præſentia competens fuerat beneficium repromiſſum. Cùmque fuiſſet à Priore & fratribus allegatum eaſdem litteras nunquam de conſcientia Epiſcopi emanaſſe, ac ſuper hoc fuiſſet aliquandiu litigatum, in hoc demum partes pariter convenerunt, abrenuntiatis omnibus quæ geſta erant in cauſa, ut ſi Colimbrienſis Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarum, ipſi judices juxta ſuum arbitrium facerent Clericis ipſis, pro quibus prædicta ſententia lata fuerat, in monaſterio provideri; ſi verò non recognoſceret tenorem earum, ex toto abſolverent Priorem & conventum ab impetitionibus Clericorum. Cùm autem judices certiorari per dictum Epiſcopum petiiſſent, licèt Epiſcopus nimis obſcurè primitus reſcripſiſſet, poſtmodum tamen minùs intricatè reſpondit hoc modo. *Recordamur quoſdam Clericos Eccleſiæ ſanctæ crucis ad titulum monaſterij & præſentationem duorum vel trium Canonicorum ejuſdem loci promoviſſe ad ordines ac eiſdem ſuper ordinatione ſua noſtras litteras conceſſiſſe; ſed qui fuerint, & an litterarum tenor de noſtra conſcientia emanaverit, non recolimus.* Super hujuſmodi verò reſponſione conſcribi fecit idem Epiſcopus tria paria litterarum; quarum unum ſæpedicturum Clericorum parti & aliud Prioris & fratrum nuntio aſſignavit, apud ſe ad cautelam tertio reſervato. Verùm cùm utraque pars traditas ſibi ab Epiſcopo litteras judicibus præſentaſſet, pars Prioris & fratrum aſſeruit litteras Colimbrienſis Epiſcopi Clericis traditas per eoſdem fuiſſe falſatas, cùm in eo loco in quo ſcriptum fuerat *utrum litterarum tenor de noſtra conſcientia emanaverit, non recolimus*, loco negativæ particulæ affirmativa particula, videlicet *etiam*, litteris quibus utebantur Clerici poneretur. Porrò cùm tam ſuper hoc articulo quàm etiam ſuper alio, an videlicet ex iis quæ reſcripſit Epiſcopus recognoviſſet continentiam litterarum, fuiſſet utrinque diutiùs allegatum, judices de conſilio peritorum ſententiando dixerunt Epiſcopum ſæpedictum litterarum recognoviſſe tenorem, Priori & fratribus injungentes ut prædictis duobus Clericis providerent juxta formam in authentico eorundem expreſſam, pro ceteris ſententiam confirmationis quam tulerant ſuper prædicta reſtitutionis ſententia, ſed ad tempus ſe ſuſpendiſſe fatebantur eandem, in ſtatum priſtinum reducendo, & præci-

piendo eam firmiter obſervari. Quorum ſententiam magiſter I. monaſterij procurator nuper apud ſedem apoſtolicam conſtitutus coram dilecto filio noſtro Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinali, quem ipſi & prædicto Iohanni Nunonis procuratori Clericorum ipſorum auditorem conceſſimus, petiit revocari, allegans eos contra conventionis ſeu compromiſſi tenorem ſententiam protuliſſe, quia cùm Colimbrienſis Epiſcopus ſcripſerit ſe non recolere an litterarum tenor de ſua conſcientia emanaſſet, ergo an is tenor litterarum fuerit dubitavit; ergo tenorem ipſum minimè recognovit; & ideo mandare judices nequiverunt ſupradictis Clericis provideri, utpote conditione in compromiſſo appoſita non extante. Propoſuit inſuper manifeſtè conſtare litteras quas judicibus Clerici ſupradicti obtulerant fuiſſe falſatas, cùm litterarum tenor quas nobis nuper Colimbrienſis Epiſcopus ſuper eodem facto tranſmiſit litteris quibus pars monaſterij uſa fuerat, ſicut idem Epiſcopus aſſerit, omnino concordet, à quibus Clericorum litteras non eſt dubium diſcordaſſe. Ceterùm procurator Clericorum eaſdem litteras fuiſſe falſatas prorsùs inficians, proponebat alterius tenoris fuiſſe litteras quibus monaſterium uſum fuerat quàm ſint illæ quas ad nos Epiſcopus deſtinavit, adiciens quòd etſi ejuſdem tenoris forſitan extitiſſent, contra ſententiam tamen auctoritate apoſtolica promulgatam in præjudicium Clericorum credendum non erat Epiſcopo in hac parte, cùm non juratus extra judicium teſtimonium dederit, & ſit in aſſertione propria ſingularis, & ideo ſibi ſoli credendum non erat, quantacunque fulgeat dignitate. Allegavit præterea compromiſſi verba non captioſè, ſed ſanè potiùs eſſe intelligenda, ut ſcilicet verba negativè concepta in affirmationem reſolvantur hoc modo; ſi Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarum, ſecundùm arbitrium judicum provideretur Clericis memoratis; ſi verò non recognoſceret, ideſt, ſi recognoſceret non fuiſſe illam continentiam litterarum, Prior & fratres ab impetitione abſolverentur ipſorum. Et hæc interpretatio videbatur meritò admittenda, tum quia negantis factum per rerum naturam nulla eſt probatio juxta legitimas ſanctiones, tum quia multi potuiſſent caſus occurrere in quibus Epiſcopus non recognoviſſet continentiam litterarum; ut ſi forſitan interim fuiſſet mortuus, vel mutus ſeu mente captus effectus, aut in remotis partibus agens, vel etiam præſens, & requiſitus nollet aliquatenus reſpondere; & ſic Clerici debita fuiſſent proviſione fruſtrati. quod intentioni tam partis quàm judicum obviaſſet. Adjecit etiam quòd illa verba, *Si Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarum*, non ad verborum ſeriem ſed ad factum de quo in litteris agebatur erant potiùs referenda. Vnde cùm Epiſcopus dixerit ſe recolere quoſdam Clericos Capellæ ſanctæ crucis ad præſentationem quorundam fratrum ejuſdem loci ad titulum monaſterij ordinaſſe ac dediſſe litteras ordinatis, oblatas ſibi litteras ſuper quibus erat contentio recognoſcens proprio ſigillo munitas, licèt dixerit ſe non recolere an litterarum tenor de ſua conſcientia emanaſſet, tenorem recognoviſſe intelligitur litterarum quas veras & authenticas reputabat; ſicut ſi aliquæ nobis littere offerentur noſtra bulla munitæ, quæ nec raſæ nec cancellatæ nec abolitæ viderentur in aliqua ſui parte, neque vitium apparoret in filo, ſtilo, charta, vel bulla, nec inhoneſtum continerent aliquid vel iniquum, etſi non eſſemus memores ſic fuiſſe in facto proceſſum quemadmodum litterarum ſeries contineret, quia omnium habere memoriam divinum eſt potiùs quam humanum, procul dubio litteras approbaremus eaſdem, & per conſequentiam earundem intelligeremur continentiam approbare. His igitur & aliis coram prædicto Cardinale propoſitis plenius intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ſententiam prædictorum judicum Zamorenſium approbantes, illam auctoritate apoſtolica confirmamus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus eandem ſententiam faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles per cenſuram ecclesiaſticam compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Viterbij III. Non. Auguſti, anno duodecimo.

CANONICIS REGVLARIBVS Eccleſiæ beati Petri de Torgatona.

Epiſt. 100. De Canonicis inſtituendis in Eccleſiis parochialibus.

CVm à ſede apoſtolica poſtulatur quod æquitati ſit conſonum & conveniat rationi, ad concedendum debemus promptì & faciles inveniri & juſta poſcentium vota propenſiori cura & ſollicitudine promovere; ut tanto in amorem & devotionem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ferventius exardeſcant quanto ſe cognoverint majo-

rem apud eam affectinnem & gratiam inveniſſe. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate vobis apoſtolica indulgemus ut in Eccleſiis veſtris, cùm vacaverint, liberum ſit vobis quatuor vel tres ad minus de Canonicis veſtris inſtituere, ex quibus unum diœceſano Epiſcopo præſentetis ut ab eo curam ſuſcipiat animarum, & vobis de temporalibus, illi verò de ſpiritualibus debeat reſpondere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere vel ei &c. *uſque* ſe noverit incurſurum. Datum Viterbij III. Non. Septembris, pontificatus noſtri anno duodecimo,

SOFFRIDO PISTORIENSI Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 101. De confirmatione privilegiorum.

QVoniam univerſalis Eccleſiæ curam Deo, prout ipſi placuit, diſponente ſuſcepimus, oportet nos fratres noſtros Epiſcopos ampliori caritate diligere & Eccleſias eorum gubernationi commiſſas protectione ſedis apoſtolicæ communire, quatinus tam eis quàm Eccleſiis quæ ipſorum regimini ſunt commiſſæ ſub apoſtolica tuitione manentibus, & Apoſtolorum principis patrocinium contra pravorum incurſus adeptis, & ipſi officij ſui proſecutioni valeant propenſiùs imminere, & commiſſæ ipſorum paſtioni oves dominicæ vitæ pabulum apud eos, ceſſantibus pravorum moleſtiis, uberiùs & quietiùs poſſint jugiter invenire. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater Soffride Piſtorienſis Epiſcope, & tuæ honeſtatis & antiquæ devotionis qua Piſturienſis Eccleſia ſemper in apoſtolicæ ſedis reverentia & veneratione permanſit conſideratione inducti, ad exemplar felicis recordationis Vrbani, Paſchalis, Innocentij, Anaſtaſij, Alexandri, & Vrbani tertij prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum eandem Eccleſiam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitate Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. Sancimus etiam ut diœceſis Piſtorienſis epiſcopatus, ſicut ejus termini prædictorum prædeceſſorum noſtrorum privilegiis diſtincti ſunt, ſic in jure & conditione Piſtorienſis Epiſcopi ſine alicujus moleſtia vel inquietudine perſeverent; per quos minimorum terminos ſubſcriptæ Capellæ & Eccleſiæ conſtitutæ eſſe noſcuntur, Capella videlicet de Capraria, Capella hoſpitalis de Roſaria, plebs de Maſſa, Capella de Vincio, Capella de Bucuniano, Capella de Caſtellonovo, Capella ſancti Martini in Montecuili, Capellæ ſanctæ Mariæ Magdalenæ in Colle, Capella de Valazann, Capella de Verruca, ſuper quam præfati prædeceſſoris noſtri Vrbani poſt tertiam & quartam diſcuſſionem eſt prolata ſententia, Capella hoſpitalis de Fanano, Capella Prati Epiſcopi, Capella de Rotie, Capella de Cerbaria, Capella Montiſacuti, Capella de Inſula, Capella ſancti Salvatoris ſita prope Pratum juxta flumen Biſentium, Capella ſancti Martini in Coiann, curtem etiam quæ vocatur Pavana infra Piſtorienſem comitatum cum caſtello Sambucæ infra curtis confinia conſtructo, ſanctæ Piſtorienſi Eccleſiæ confirmamus, ſicut à venerabilis memoriæ Comitiſſa Mathilde beati Petri filia poſt diù examinatam à compluribus judicibus ac juriſperitis actionem per judicium Bernardi S. R. E. Preſbyteri Cardinalis & jamdicti Paſchalis Papæ Vicarij in manus dignæ recordationis Ildebrandi prædeceſſoris tui & fratrum ejus reſtituta eſſe cognoſcitur. Porrò decimationes de Monremurlo, de Prato, de ſancto Paulo, de Colonita, de Montemagno, de Caſale, de Lamporechio, de Cren, de Spanarechio, quas de laicorum manibus ſolertia prædicti prædeceſſoris tui eripuit, nullus unquam ab Eccleſiæ jure & Clericorum uſibus alienare præſumat. Idipſum de ceteris curtibus prædiiſve præcipimus quæ hodie in Eccleſiæ Piſtorienſis poſſeſſione perſiſtunt, videlicet de Lizano, de Mammiano, de Caumana, de Batoni, de Satornana, Brandellio, Piſcia, Groppule, Vinaciano, Tobiano, publica ſilva mortua, Vizule, Plathaneze, Celleri, & de terra ſita infra epiſcopatum Bononienſem, quam tenuerunt homines de Valle Biderla, curte de Spalliolo. Inſuper confirmamus vobis plebem ſancti Hippolyti in Alpe, plebem ſancti Laurentij, plebem in Montemurlo, plebem de Villiano, plebem ſancti Quirici, plebem in Monte Cuculi, plebem in Satornana, plebem de Brandellio, plebem de Caumana, plebem ſancti Marcelli, plebem de Lizano, plebem

Vide to. 1. Ital. ſac. pag. 359.

bem

bem de Popillio, plebem de Pitellio, plebem de Furfalo, plebem de Celle, plebem de Calloria, plebem de Vinaziano, plebem de Maſſa, plebem de Creti, plebem de Lamporecelo, plebem de Limite, plebem de Artimino, plebem de Seiano, plebem de Quarrata, plebem de Montemagno, plebem de Tobiano, plebem ſancti Hippolyti, plebem ſancti Pauli, plebem de Aiolo, plebem ſancti Iuſti, plebem de Colonica, in Prato plebem ſancti Stephani. Ad hæc adicientes ſancimus ut occaſione privilegij quod Pratenſes à Romana Eccleſia ſe habere congaudent, nulla injuria vel diminutio aut inobedientia matri ſuæ Piſtorienſi Eccleſiæ ſeu cuilibet ſupradictarum plebium, videlicet ſancti Pauli, ſancti Hippolyti, ſancti Petri de Aiolo, ſancti Iuſti, & de Colonica, vel alicui in aliquo inferatur, nec Pratenſis Eccleſia vel Clerici ipſius loci eodem ſcripto contra juſtitiam vel dignitatem aut obedientiam Eccleſiæ ſeu Epiſcopi Piſtorienſis utantur, ſed quemadmodum prædeceſſorum nnſtrorum Vrbani, Paſchalis, Innocentij, & Alexandri, atque aliorum, ſeu etiam bonæ memoriæ Petri & Ildebrandi Piſtorienſium Epiſcoporum tempore extitit, ita jamdicta Pratenſis Eccleſia abſque aliqua diminutione poteſtatis aut dignitatis Piſtorienſis Eccleſiæ vel Epiſcopi, eis in omnibus & per omnia obediens & ſubjecta permaneat. Prohibemus inſuper ne infra epiſcopatum tuum ullus Eccleſiam vel oratorium ſine aſſenſu tuo vel ſucceſſorum tuorum de novo conſtruere audeat. Salvis tamen privilegiis Romanæ Eccleſiæ. Liceat quoque tibi & ſucceſſoribus tuis baptiſmales Eccleſias in eodem dioceſi conſtituere, ſi neceſſitas viſa fuerit imminere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Piſtorienſem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra & illibata ſerventur tam tuis quàm tuorum fratrum & pauperum uſibus profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divinæ judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque in finem.* Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XI v. Kal. Novembris, Indicione XIII. incarnationis dominicæ anno MCCVIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 102. De converſione Fialandæ.

EX tuarum perpendimus ſerie litterarum quòd cùm quædam terra quæ Fialanda dicitur operante patre luminum, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum deſcendit, nuper quorundam nobilium mediante ſollicitudine ad fidem converſa ſit Chriſtianam, in qua modò puer Ieſus proficit ſapientia & ætate, Epiſcopo ejuſdem terræ, poſtquam in propagatione catholicæ fidei curſum ſuum ibidem legitimè conſummavit, ad cœleſtis remunerationis bravium evocato, nullus eſt ei hactenus ſubſtitutus. Nam cùm propter novellam plantationem & ejuſdem regionis hominum pertinaciam ac loci etiam intemperiem electus ibidem non ad honorem aſſumptus ſed expoſitus martyrio reputetur, nullus ferè ad illius regimen ſedis aſpirat niſi qui divini verbi zelo ſuccenſus pati exoptat pro Chriſti nomine cruciatus. Verùm cùm vir quidam moribus, ut aſſeris, & ætate maturus & ſcientia & virtutibus redimitus, qui propter verbum Dei, quod populo illi aliquandiu prædicavit, ab eis plura jam ſuſtinuit piacula paſſionum, ad illius Eccleſiæ regimen ſit vocatus, ut ſic præſit aſpirans ad illud quòd magis conſequatur martyrium quàm honorem, ipſi, ex eo quòd non eſt de legitimo matrimonio natus, ſine licentia noſtra munus conſecrationis impendere noluiſti. Cùm igitur urgens expoſcat neceſſitas & evidens utilitas id requirat, nobis humiliter ſupplicaſti ut cum eo diſpenſare miſericorditer dignaremur. Nos igitur tuis poſtulationibus inclinati, per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi eſt ita, cum eo vice noſtra diſpenſes, injungens eidem ut, ſicut incepit, eandem novellam plantationem informet verbo pariter & exemplo & inſiſtere ſtudeat diligenter ad extirpandum paganitatis errorem & terminos Chriſtianæ fidei dilatandos; quia licèt omnes virtutes ad bravium, ſola tamen perſeverantia coronatur. Datum Laterani III. Kal. Novemb. pontificatus noſtri anno duodecimo.

ILLVSTRI REGI DACIÆ.

Epiſt. 103. Suadetur ut pugnet adverſùs paganos.

SVggeſtor ſcelerum ſerpens antiquus, qui ſemper quærens quem devoret, tanquam leo abſorbet fluvium nec miratur, habens fiduciam quòd Iordanis influat in os ejus, quoſdam jumentis inſipientibus, quibus verè ſunt ſimiles, comparandos adeo excæcavit quòd factorem ſuum, qui pelle ac carnibus illos veſtit, nervíſque compactis & oſſibus vitam & miſericordiam eis dedit, penitùs ignorantes, reverentiam exhibent creaturæ quam deberent impendere creatori, & damnabiliter idolorum cultibus inhærentes, Chriſtiani nominis profeſſores abhorrent, eoſque qui ſibi prædicant verbum Dei tamquam maleficos perſequuntur. Licèt autem adversùs hujuſmodi barbaras nationes regno tuo conterminas prælium Domini præliando multos ſæpe labores ſuſtinueris & expenſas, nuper tamen imber divinæ gratiæ terram cordis tui ſanctæ prædicationis vomere diligenter excultam adeo fœcundavit quòd divinæ zelo legis accenſus apprehendere arma & ſcutum iteratò proponis, ut juxta parabolam evangelicam debiles & infirmos, cæcos & claudos ad nuptias ſummi Regis intrare compellas, tractíſque barbaris nationibus in ſagenam fidei orthodoxæ, illuc viror junci & calami valeat ſuboriri ubi habitaverant hactenus ſtrutiones. Nos igitur tuum propoſitum in Domino commendantes, devotionem regiam monemus attentiùs & hortamur, & in remiſſionem tibi peccaminum injungimus quatinus amore illius qui captivitatem noſtram ſua duxit virtute captivam, ad extirpandum paganitatis errorem & terminos Chriſtianæ fidei dilatandos viriliter te accingas, neque timeas paſſiones hujus ſeculi, quæ condignæ non ſunt ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis, ſed in forti brachio & extento confundas cum ſuis idolis ſpurcitiam paganorum, ac tamquam ſtrenuus miles Chriſti fortiter & potenter in hujus certaminis agone contendas, gloria ſempiterna, quæ in cor hominis non aſcendit, ſi legitimè certaveris, coronandus. Datum Laterani 11. Kal. Novembr. &c. *ut in alia.*

OTTONI ILLVSTRI Romanorum Imperatori ſemper Auguſto.

Epiſt. 104. De eodem argumento.

SVggeſtor ſcelerum ſerpens antiquus &c. *ut in alia uſque* perſequuntur. Licèt autem chariſſimus in Chriſto filius noſter Waldemarus Rex Danorum illuſtris adversùs hujuſmodi barbaras nationes regno ſuo conterminas prælium Domini præliando multos ſæpe labores ſuſtinuerit & expenſas, nuper tamen imber divinæ gratiæ terram cordis ejus ſanctæ prædicationis vomere diligenter excultam adeo fœcundavit quòd idem zelo divinæ legis accenſus apprehendere arma & ſcutum iteratò propoſuit &c. *ut in alia uſque* hactenus ſtrutiones. Sed quoniam Rege ipſo in tam ſancta peregrinatione profecto quidam Theutonici regnum ejus crudeliter devaſtarunt, ex eo forſan ſumentes audaciam delinquendi quòd Rex abſens eorum non poterat incurſibus obviare, idem nobis devotiſſimè ſupplicavit excellentiam tuam noſtris litteris admoneri ut ex tua fiat permiſſione ſecurus quòd quandiu fuerit in executione peregrinationis ejuſdem, ipſum ab æmulis & perſecutoribus regni ſui ſub imperiali poteſtate degentibus non oporteat formidare. Cùm autem idem Rex noſtris exhortationibus invitatus magnificentiæ tuæ ſemper in neceſſitatibus tuis aſtiterit, tuumque procuraverit incrementum modis quibus potuit & honorem, decet imperialem excellentiam, tum ex hoc, tum etiam quia pergit in ſervitium Ieſu Chriſti, tuum favorem impendere ac ipſius petitioni præſtare conſenſum. Monemus igitur celſitudinem tuam attentiùs & hortamur quatinus univerſos tibi ſubditos ab ejuſdem regni moleſtatione ita cohibeas & refrænes quòd pium ipſius Regis propoſitum propter infeſtationem ipſorum non poſſit vel non debeat impediri, ſed interim regnum ejus taliter aſſecures quòd hùjus peregrinationis particeps effici merearis, & tam Regem ipſum quàm alios qui audierint te ipſi vices debitas impendiſſe per hoc devotiùs ad ſervitium imperatoriæ ſublimitatis inclines. Quod autem ſuper hoc duxeris faciendum, imperialis nobis celſitudo reſcribat. Datum Laterani 11. Kal. Novembris &c. *ut ſuprà.*

In eundem modum ſcriptum eſt univerſis Chriſti fidelibus in regno Daciæ conſtitutis, uſque ſtrutiones. Nos ergo pium ipſius Regis propoſitum in Domino commendantes, univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, vobis in remiſſionem peccaminum injungentes quatinus amore illius qui captivitatem noſtram &c. *uſque* dilatandos, cum ipſo Rege vos viriliter accingatis, neque timeatis paſſiones hujus ſeculi, quæ condignæ non ſunt ad futuram gloriam quæ in nobis revelabitur, ſed in forti brachio & extento confundentes cum

idolis ſuis ſpurcitiam paganorum, Regi veſtro taliter aſſiſtatis quòd tamquam ſtrenuus miles Chriſti fortiter & potenter in hujus certaminis agone contendat, pro tam ſanctæ peregrinationis labore retributionis æternæ præmium recepturi. Datum Laterani 11. Kal. Novembris, anno duodecimo.

LITTERÆ MISSÆ Domino Papæ.

Epiſt. 105. De negotio terræ ſanctæ.

REverentiſſimo in Chriſto Patri ac Domino Innocentio Dei gratia ſanctæ ſedis apoſtolicæ ſummo Pontifici I. Salembtienſis, P. Panedocenſis, I. Galiopolenſis Epiſcopi, licèt indigni, tam promptum quàm devotum famulatus obſequium. Sanctitatem veſtram ſcientes nullis in ſua velle deeſſe juſtitia cunctiſque qui veſtræ protectionis implorant ſubſidium pro qualitate ſuæ petitionis libenter velle ſemper adeſſe, quanto magis obedientiæ filium veſtræ propitiationis gratitudine credimus confovendum, tanto minùs judicamus alicui fore tutum ſi vel remiſſus pro viribus adimplere non curaverit quod pro juſtitia veſtra paternitas ei juſſerit faciendum. Proinde cùm detractoribus, Pater ſanctiſſime, ſit à quolibet qui Deum rectè colit & ſanctorum patrum regulas cuſtodire dinoſcitur ſtudioſiùs & vivaciter occurrendum, Domino Patriarchæ Conſtantinopolitano qualiter quod in veſtris ſuper inſtitutione ſanctæ Sophiæ recepit in mandatis fuerit efficaciter proſecutus, ne miſcendo falſa veris peſtifera maledicorum pernicies vitam maculet innocentis & juſtus extinctur injuſtus, teſtimonium perhibendum duximus veritatis. Litteras igitur ad eundem ſuper cauſa quæ vertebatur inter ipſum & Clericos peregrinos qui Conſtantinopolim convenerant moraturi cùm veſtra paternitas deſtinaſſet, eas, ſicut in veritate recognovimus, ea qua debuit devotione ſuſcepit, noſque licèt indignos Epiſcopos & alios feſtinanter ad ſe, ſecundùm quod earundem litterarum tenor comprehendebat, convocavit. Verùm quia temporis aſperitas alios qui de longinquo vocati fuerant ad ejus vocationem venire prohibuit, nobis & aliis quibuſdam, quos ſibi fideliter conſulturos ſperabat, in ſua præſentia conſtitutis, litteras quas ex parte veſtra ſuſceperat, ut ex omni parte, licèt ejus ſufficientia ſuper hoc interprete non indigeret, certiùs per veſtrum poſſet irreprehenſibiliter adimplere mandatum, præſentavit & fecit perlegi diligenter, à nobis conſilium poſtulans inſtantiſſimè ſuper eo quòd præter eos quos Dominus Benedictus inſtitutos à ſe Canonicos & à Domino Petro Cardinale nominatim recipi præceperat, contra quos & nullos alios qui ſanctæ Sophiæ Canonicos à prædictis Cardinalibus ſe dicerent inſtitutos, ad veſtram per appellationem confugerat audientiam, de quibus tantùm veſtra præceptio quæ facta fuerat à partibus per ordinem memorando ſatis apertè, ſecundùm quod arbitramur, faciebat mentionem, nullis aliis etiam ad examen veſtræ ſanctitatis, qui contra Dominum Patriarcham ſuper canonicatum ſanctæ Sophiæ moverent querimoniam per ſe vel per ſuos nuntios accedentibus comparebant & alij, qui cùm litteras conceſſionis canonicatus ſanctæ Sophiæ demonſtrarent quas a Domino Benedicto tempore ſui receſſus, ſicut creditur, receperant & hactenus occultaverant, veſtrum pro ſe recipiendis, ſicut pro aliis qui per ſe vel per nuntios ſuos veſtro conſpectui præſentarunt, ad Dominum Patriarcham firmiter aſtruebant emanaſſe reſcriptum, cujus tenore dicebant ſe velle canonicatum repetere nominatum. Quocirca licèt in jamdicto reſcripto nullius dubitationis ſcrupulus eſſe videretur, ejus tamen tenore vigilantiùs examinato, prout ingenij noſtri capacitas potuit comprehendere, nos prædictas rationes conſiderantes, & quia generalis eſt & juri conveniens hæc apoſtolicæ ſedis conſuetudo quòd de iis tantùm quæ ſunt in quæſtionem deducta diffiniat ordine judiciario, Domino Patriarchæ conſilium quod nobis rectius videbatur dedimus hujuſmodi, veſtræ non fuiſſe ſcilicet intentionis quòd alios Dominus Patriarcha per litteras veſtræ ſanctitatis recipere teneretur quam quos Dominus Benedictus à ſe Canonicos inſtitutos & à Domino Petro Cardinalibus nominatim præceperat recipiendos; qui poſtquam noſtro fuit & aliorum prudentum virorum conſilio confirmatus, proſequendi mandatum veſtrum feſtinanter ſibi præparans opportunitatem, cunctum clerum civitatis convocavit, coramque nobis & illis præſentibus veſtræ diſpoſitionis litteras, quas prima die Iovis intraote menſe Novembris ſe recepiſſe dicebat, Clericis peregrinis hæc etiam confitentibus in omnium audientiam decimo octavo Kalend. Ianuarij fecit à quodam ſuo Capellano publicè recitari; quæ plures continentes exceſſus quibus ab adverſariis ſuis coram veſtra paternitate dictus erat fuiſſe tranſgreſſus, ipſum juraſſe Venetis memorabant quòd in Eccleſia ſanctæ Sophiæ nullus niſi foret Venetus vel Venetiis per decennium commoratus inſtitueretur Canonicus, & Canonicos omnes quos in eadem reciperet Eccleſia ad conſimile faciendum cogeret juramentum, firmiter etiam promittens eiſdem quòd per totam Romaniam pro poſſe ſuo nemo niſi Venetus Epiſcopus crearetur vel Archiepiſcopus. Dicebatur etiam quòd non ſolùm Cardinalium, verùm etiam juſſioni veſtræ ſteterat inobediens, immo, quod deterius eſt, ut non poſſet obedire de cetero præſtiterat ſacramentum. Suam quoque centum milibus marcarum argenti & eo ampliùs expolians Eccleſiam, non ſolùm dilapidaſſe, ſed & alias, peregrinorum videlicet Eccleſias, bonis ſuis expoliaſſe ferebatur. Super quibus omnibus qualiter ab ipſo foret procedendum veſtræ moderationis proviſio cùm ſtatuiſſet, in eiſdem litteris eidem ſuper ſacramento præmemorato ſpecialiter duxiſtis diſtrictiùs præcipiendum quatinus ſi ſpontaneus hujuſmodi juramentum ſe feciſſe recognoſceret, ipſum deberet publicè cunctis præſentibus abjurare, & quòd illud de cetero non ſervaret, ſimiliter juramento firmaret. Ad quæ Dominus Patriarcha ſub hac verborum ſerie, ſecundùm quod tam fideliter quàm memoriter potuimus recolligere, vel ſub aliis verbis eandem ſententiam continentibus reſpondit dicens: FRATRES, tanquam filius obedientiæ, utpote qui præceptis ſedis apoſtolicæ Dominoque meo Papæ Innocentio cupio ſemper eſſe fidelis & devotus exiſtere & ab ejus obedientia pro „

Vide lib. 11. epiſt. 72. 77.

Vide lib. 11. epiſt. 76. 77. lib. 13. ep. 18.

» nulla cauſa quandoque divertere, coram Deo &
» vobis verè proteſtor quòd hujuſmodi ſacramen-
» tum quod Dominus Papa narrando vobis audien-
» tibus me feciſſe commemorat in ſuis litteris non
» debeo nec poſſum ſpontaneus ſalva conſcientia per
» ſingulas ſui partes recognoſcere me feciſſe, cùm
» plura contineat quæ tanto magis diſtant à verita-
» te quanto magis ab adverſariis meis ipſa non du-
» bito Domino Papæ mendaciter fuiſſe ſuggeſta.
» Nihil enim de promovendis vel non promovendis
» Epiſcopis niſi Veneti forent à me fuit per Vene-
» tos vel alios aliquando requiſitum, nec aliquam
» feci ſuper hoc eis aliquando ſponſionem, nec ul-
» lum Venetis præſtiti ſacramentum per quod aliquo
» tempore Domino Papæ reverentiam non exhibe-
» rem vel exhibere non poſſem tam debitam quàm
» devotam, vel quod in aliquo ſuorum mandatorum
» mihi licentiam demere videretur ei ſemper & ubi-
» que perfectiùs famulandi. Nihilominus tamen ea
» quæ de his quæ per adverſarios meos contra me
» fuerunt propoſita, ne ſuper hæc aliqua dubietas
» in cordibus veſtris, quæ me vobis ſuſpectum red-
» dere poſſit, ulteriùs remaneat, cum omnimodæ
» ſimplicitatis puritate vobis per ordinem declara-
» bo. Me igitur Roma redeunte, priùs quàm Ve-
» netias perveniſſem, jam deductis iis ad notitiam
» Venetorum quæ ſuper Eccleſia ſanctæ Sophiæ
» communiret & indifferenter omnibus participan-
» da Dominus Papa mihi præceperat, Ducis filius
» cum ſuis conſiliariis & popularium numeroſitas
» adverſùm me, quàm citò Venetiis applicui, tu-
» multuoſiùs exclamando ſurrexerunt, mihi quic-
» quid factum fuerat imputantes. Dolentes etenim
» multùm timere videbantur ne ſi de natione qua-
» libet in Eccleſia jamdicta Canonici fierent indif-
» ferenter, eadem quæ mediante pactione quam
» Dominus Imperator & ipſi tempore diviſionis im-
» perij concorditer celebrarunt ceſſerat in partem
» ſuam, tandem multiplicato numero peregrinorum,
» proceſſu temporis ad alios deveniret. Quocirca re-
» media laborantes ſtudioſiùs invenire quibus eva-
» cuare vel impedire poſſent quod Dominus Papa
» rectè faciendum ſtatuerat, quoddam poſtularunt
» à me ſibi fieri ſacramentum; quod quia ſæpius &
» inſtantiſſimè requiſitus eis facere non conſenſi,
» mihi paſſagium denegabant & civitatis egreſſum.
» Creditores quoque mei, quibus ſacramento tene-
» bar Venetus pecuniam reddere mutuatam, cum
» tanta duritia requirebant eandem ut inducias ad
» ſolutionem pecuniæ vel modicas indulgere mihi
» nullatenus conſentirent; præcipuè cùm receſſum
» meum, quem Veneti præpedierant, timerent plu-
» rimùm retardari; & ita creditorum me coarcta-
» bat importunitas ut non ſoluta pecunia, quam ſo-
» lius adjutus patrimonij facultate reſtituere non
» poteram, nec aliquis qui me vellet ab eorum ma-
» nibus abſolvere creditor comparebat, mihi, etiam-
» ſi copia recedendi cum paſſagio concederetur, ſine
» perjurio recedere non liceret. Ex alia parte præte-
» rea vehementiſſimè perurgebat, pro eo quòd ſi
» quamlibet moram me Venetiis ulteriùs detinere
» contingeret, imminere mihi pariter & Eccleſiæ
» prævidebam periculum. Nam Veneti properantes
» Conſtantinopolim proficiſci jam parari, de baſili-
» ca ſanctæ Sophiæ theſauri reſiduum quod ibi re-
» manſerat, de quo mihi debebat & ſervitoribus
» Eccleſiæ in poſterum provideri, violenter recipere

propoſuerant, & hoc ſe facturos manifeſtiùs mi- «
nabantur. quod jam dicti creditores evenire poſſe «
pertimeſcentes, prædictum debitum, cùm ſubla- «
to per Venetos memorato theſauro non ſperarent «
aliunde fore ſolvendum, fortiùs & inſtantiùs re- «
petebant. Inter hæc igitur mihi diutiùs fluctuanti «
de conſilio prudentum virorum, quorum ſatis erat «
celebris auctoritas, occurrit nihil aliud conſultius «
faciendum quàm Venetis facere ſacramentum, «
per quod eis quoquo modo ſatisfieri videretur, «
& meus Conſtantinopolim acceleratus acceſſus «
efficeret ut quod ipſi ſe facturos in abſentia mea «
nequiter cogitaverant & etiam prædicabant, me «
præſente cohiberi facere non attentarent. quod in «
veritate, præſentiam meam poſtmodum reveren- «
tes, eum effectu facere nullatenus præſumpſe- «
runt. per quod etiam ſacramentum ſedis apoſtoli- «
cæ vigor in aliquo perdere minimè videretur au- «
ctoritatem. Iuravi ſiquidem quòd nullus in Eccle- «
ſia ſanctæ Sophiæ per me reciperetur Canonicus « Vide geſta
niſi foret Venetus natione vel in Eccleſiis Veneto- « Innoc. III.
rum decennium commoratus, & quòd neminem « cap. 99. &
canonicarem qui ſimile non faceret ſacramentum; « infrà epiſt.
non ita tamen præcisè ſicut à principio Veneti « 540.
poſtulabant, ſed cum tali adjectione; ſalva ſcili- «
cet obedientia ſedis apoſtolicæ & juramento quod «
exhibui Domino Papæ Innocentio, ſalvoque ſpe- «
ciali mandato quod ipſe vel ejus ſucceſſores mihi «
ſuper hoc aliquando demandarent; & operam «
me daturum bona fide promiſi quod per to- «
tam Romaniam nullus promoveretur in Archie- «
piſcopum niſi foret Venetus. Hæc igitur & «
nulla alia quæ ſpectant ad præſens negotium, «
me feciſſe ſalva conſcientia ſpontaneus recognoſ- «
co; quæ, ſicut Dominus Papa mihi mandavit, ab- «
jurare vobis præſentibus non recuſo.] Quibus dic- «
tis, manibuſque libro ſuperpoſitis, prædictum ſa-
cramentum, & quòd in poſterum illud non ſerva-
ret libenter juramento firmavit, Canonicos etiam
cogens abjurare quod in ſua receptione ſe jurave-
rant ſervaturos. Quo facto, Clericos omnes ſuper
quibus eum veſtrum conſtabat recepiſſe manda-
tum, recepit in Canonicos, præter illos quos in-
terim gradus ſublimior ad epiſcopalem vocaverat
dignitatem, taliter quòd illos quos habere potuit
præſentes, omnes in oſculo pacis recepit, locum-
que ſingulis aſſignans in choro, conſtanter eiſdem
contra quoſlibet qui mandato veſtro contradicen-
tes eis nocere molirentur uſque ad mortem ſuam
pro viribus ſe daturum protectionem promiſit.
Abſentes verò, quos animo jam receperat, ſe pro-
miſit, quando Conſtantinopolim redirent, cor-
poraliter admiſſurum, dicens etiam quòd à prin-
cipio, ſi voluiſſent ejus conſiliis acquieviſſe, lon-
go jam retro tempore peractum fuiſſet quod vide-
batur tunc ultimò conſummatum. Conſequenter,
ut per experientiam ſuper Eccleſiæ communitate
manifeſtè monſtraret ſemper obſervare ſe velle
quod mediante ſacramento de veſtra juſſione pro-
miſerat, quendam Clericum natione Placentinum,
qui dicitur magiſter Blaſius, cunctis præſentibus
inſtituit ibidem Canonicum. Ad ea verò quæ con-
tra ipſum ſuper Eccleſiarum quarundam expolia-
tione dicebantur ſic reſpondit, ſuum dirigens ad
omnes ſermonem: Vobis univerſis & ſingulis «
ex parte Dei omnipotentis & ſub obtentu fideli- «
tatis & obedientiæ quam jam mihi feciſtis diſtrictè «

» præcipio quatinus ſuper expoliatione Eccleſiarum,
» de qua nuntij peregrinorum apud Dominum Pa-
» pam me diffamarunt, veritatem non taceatis, ſed
» ſi quis veſtrum ſcit quòd res Eccleſiæ ſuæ vel al-
» terius furtivè vel alias injuſtè vel quoquo modo
» receperim, palam dicat coram omnibus, in inſtan-
» ti duplicia recepturus] Nemine verò profitente
qoòd de ſuis vel Eccleſiarum quicquam recepiſſet,
» adjunxit dicens : SVMMAM theſauri quem de ba-
» ſilica ſanctæ Sophiæ dicor uſque ad centum milia
» marcarum ſubtuliſſe, decem & octo milia marca-
» rum cunctis qui tunc erant Canonicis præſentibus
» & ſcientibus vix fuiſſe proteſtor.] Super eo autem quòd ab Imperatore ſexcenta hyperpera dicebatur injuſtè recepiſſe, quorum reſtitutionem, ſicut in veſtris litteris continebatur, Clerici requirebant inſtanter, reſpondit, nullius reprehenſionis notæ de hoc tali ratione ſe demouſtrans obnoxium, & ab eorum peritione ſeſe penitùs abſolvendum. Dicebat enim quòd illa trecenta hyperpera quæ ratione quartæ ſpectabant ad ipſum, cùm nondum tamen per vos quota ſit ejus pars futura fuerit terminatum, recepit ideo, nec in procurationem Domini Cardinalis eaſiem, ſicut Clerici poſtulabant, erogaverit, quia computatis iis quæ non adjutus à communitate de ſuis bonis in procuratione dicti Cardinalis expendit, & collatis cum iis quæ Dominus Imperator, qui communitati Clericorum tenebatur in ejuſdem ſuſtentationem, de bonis eorundem diſtraxit, non eis ipſe debitor appareret, ſed ipſos ei multa reſtituere potiùs oporteret; de quo ne liceret eis aliquatenus dubitare, paratus erat per illos quorum miniſterio Dominus Cardinalis ex parte ſua fuerat procuratus, eos manifeſtiùs certificare. Alia verò trecenta hyperpera, quæ non ſibi ſed Clericis à debitoribus communitatis cum inſtantia magna receperat, cuidam Clerico nomine Theodorico, qui tunc temporis Clericorum fuerat procurator, ſe fatebatur aſſignaſſe: qui præſens ibi confeſſus fuit eandem pecuniam ſe nomine Clericorum jam longo retro tempore ſuſcepiſſe. Silentium verò cunctis tenentibus, cùm adverſùs ea quæ Dominus Patriarcha tam rationabiliter propoſuerat reſpondere minimè prævalerent, ſurrexerunt illi de quibus ſuprà memoratum eſt, qui litteras quas Dominus Benedictus Cardinalis eis ſuper Eccleſia ſanctæ Sophiæ conceſſerat demonſtrabant, ſupplicantes Domino Patriarchæ quatinus mandatum veſtrum, quod in aliis fuerat proſecuturus, in eis, ipſos in Canonicos recipiendo, ſimiliter obſervaret. Quibus Dominus Patriarcha rationes opponens prædictas, reſcriptum veſtrum ſuper eorum receptione ſe recepiſſe penitùs denegabat, dicens quòd veſtra ſanctitas de iis nullatenus diffiniret, de quibus ei per auctores cauſarum vel eorum nuntios nihil penitùs innotuiſſet, multiplicitet etiam aſtruens quòd ſi de illis ei ſicut de ceteris conſtitiſſet, licèt tanto numero Clericorum facultates Eccleſiæ minimè ſuppetere non dubitentur, tamen in eis integrè mandatum veſtrum proſequi libentiſſimè non omiſiſſet.

Vide lib. 11. epiſt. 78.

In eundem ferè modum ſcripſit univerſitas Clericorum apud Conſtantinopolim commorantium.

LITTERÆ MAGISTRI MILONIS miſſæ ad Dominum Papam.

Epiſt. 106. De negotio fidei in Provinciâ.

SAnctiſſimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici Milo humilis ſervus ejus voluntarium debitæ ſervitutis obſequium. Poſtquam cum exercitu ſignatorum à Lugduno per Provinciam uſque ad Montempeſſulanum proceſſi, reverendo patri Ciſtercienſi Abbati & Principibus viſum fuit plurimùm expedire quòd ad terram nobilium virorum Comitum Provinciæ & Furcalcarienſis, partim pro reformanda concordia inter eos, partim pro collecta facienda per Eccleſias ad opus & ſubſidium exercitus Ieſu Chriſti, celeriter remearem. Cùmque ad Arelatenſem civitatem veniſſem, oculata fide perſpexi quod aliàs fama intellexeram * nuntiare, videlicet quòd vir nobilis Vvillelmus Porcelleti munitionem quandam fortiſſimam ſuper duabus Eccleſiis & in cimiterio ipſarum constructam in inſula quadam juxta ripam Rhodani non longè ab eadem civitate in perniciem tranſeuntium poſſidebat, domoſque Domini converterat in ſpeluncas latronum. Innumera enim maleficia, rapinæ ſcilicet, exactiones indebitæ, furta, & ceteræ abominationes committebantur in ea, & timebantur nihilominus in futurum committi. Propter quod me cum circumſtantibus civitatibus continuò ad ipſam deſtruendam accinxi. Et quia timuit dictus nobilis ne terra ipſius tota in exterminiom & direptionem veniret, non expectata manu militari, quamvis invitus, præfatam munitionem mihi tradidit ſubvertendam. Ea igitur funditus demolita, continuò Maſſiliam properavi, civeſque Maſſilienſes diligenter admonui ut pacem & alia quæ circumadjacentia loca juraverant jurarent & ipſi, & præcipuè de facto Roncelini, in quo multùm Eccleſiam Dei ſcandaliſaverant, ſatisfacerent competenter. In quorum nullo preces meas ſeu mandatum exaudire curarunt, excuſationes in peccatis ſuis frivolas, ſcilicet Roncelini abſentiam, allegantes; &, quod non ſine verecundia multa & rubore ſuſtinui, mihi publicè, licèt falsò, in faciem objecerunt quòd cùm Romana Eccleſia ei communicaſſet in multis, non tamquam apoſtatam ſeu excommunicatum ipſum vitare debebant. Exinde per Aquenſem civitatem Avinionem revertens, præfatum Comitem Fulcalcarienſem vocavi, eum diligenter inducens ut ſicut Comes Toloſanus, ceteri Barones & civitates, ſe ad obſervantiam pacis & eorum quæ ſtatuta fuerunt apud ſanctum Ægidium obligaret. Ad quod, licèt à principio difficilis multùm extiterit, poſtmodum tamen ſecundùm voluntatem meam & conſilium Archiepiſcoporum & Epiſcoporum qui apud Avinionem ad Concilium fuerant congregati, ad obſervandum quæcunque volui præcipere tam ſuam quàm multorum commilitum ſuorum juratoriam mihi & inſuper trium caſtrorum pignoratıvam exhibuit cautionem; quæ caſtra quibuſdam diſcretis perſonis eccleſiaſticis nomine veſtro cuſtodienda commiſi. Circa verò Comitem Provinciæ ac terram ipſius, pro eo quòd in Siciliam cum ſorore profectus fuerat, quæ ſtabilienda fuerant ſtabilire nequivi. Ad communem tamen utilitatem & quietem totius provinciæ multa in præfato Concilio ſtatuta fuerunt; & prædictus Roncelinus præcipuè tamquam

* nunciare

Vide lib. 14. epiſt. 95.

apoſtata & perjutus cum omnibus fautoribus ſuis & complicibus fuit nominatim anaibematis vinculo ionodatus, totaque civitas Maſſilienſis & terra ipſius eccleſiaſtico diſtrictiſſimè interdicto ſubjecta. Præfari quoque Domini Ciſtercienſis Abbatis fuit coosilium & voluntas ut formam jurameoti Baronum, civitatum, aliorumque locorum, ſicut in authenticis quæ penes nie habeo continetur, vobis ſeriatim tranſmitterem, ponendam, ſi veſtræ ſanctitati videbitur, in tegeſtis. quæ forma ab originalibus ſumpta & diligeni et correcta in quaterno meo ſigillo ſignato, quem attulit larot præſentium, plenius continetur. Quia igitur, ſancte Pater, ad hoc res per Dei gratiam jam devenit ut in tota Provincia ſit ſumma pax & iranquillitas refotmata, dommodo facilè non ſolvantur quæ multa ſunt deliberatione ſtaruta, beatitudinem veſtram humili ſupplicatione depoſco quatinus ſi forſitan, ſicut à multis creditur, Toloſanus Comes, pacis & juſtitiæ inimicus, ad præſentiam veſtram acceſſerit pro recuperandis caſtris quæ mihi veſtro nomine aſſignavit, quod ſe jactat poſſe facilè obtinere, non vos moveat ejus lingua ſolis mendaciis & contumeliis erudita, ſed, ſicut meruit, de die in diem manus Eccleſiæ ſentiat graviores. Cùm enim ſuper quindecim ad minus capitulis præter alias juratoriam ab eo receperim cautionem, ferè in omnibus manifeſtiſſimè dejeravit, in his præcipuè quæ in aliis litteris continentur factis * nomine Domini Regenſis & meo. Vnde à jute quod habet in civitate Melgotij cecidit manifeſtè, & ſeptem munitiſſima caſtra quæ de ſuis habeo in commiſſum Romanæ Eccleſiæ ceciderunt. Avinionenſes quoque, Nemauſenſes, & bomines ſancti Ægidij, ſicut in forma juramenti quod mibi veſtro nomine præſtiterunt pleniùs continetur, de omni jure quod in civitatibus illis habet hominium Romanæ Eccleſiæ parati ſunt exhibere. Verùm, ſicut in præfatis babetur litteris, adhuc uſque ad proximum feſtum omnium ſanctorum expectabitur; in quo ſi non venerit ſatisfacturus de omnibus, contra ipſum tam ſpiritualiter quàm temporaliter procedetur. Caſtra ſiquidem quæ de ſuis habeo adeo ſunt artificio & natura loci munita ut cum auxilio civitatum, locorum etiam & Baronum, qoi Eccleſiæ multa ſunt devotione ac juramento aſtricti, facillimum ſit ipſum exterminare de terra quam ſua vita turpiſſima diutiùs maculavit. Ad hæc, in eo quòd Romana Eccleſia tenet caſtra ullatenus ipſe non læditur; immo per hoc & his diebus extremum evaſit ſupplicium, & illæſa remanſit alia terra ſua. Comes qooque Fulcalcatienſis multique alij Barones & nobiles, qui mihi multa caſtra munitiſſima reddiderunt, non ſolùm ea non repetunt, ſed offerunt alia inceſſanter, quoniam id tranquillitati provinciæ admodum expedire cognoſcunt. Si autem, quod Deus avertat, idem Toloſanus Comes ſine alia ſatisfactione recuperaverit ſua caſtra, quicquid factum eſt contra hæreticos & pro pace ac quiete provinciæ ſtabilitum, prorsùs ad nihilum redigetur, & melius eſſet nihil inchoatum fuiſſe qoàm relinquere taliter inchoata. Parcat mihi veſtra benignitas, ſancte Pater, ſi prolixiùs vel aliter quàm debuerim forſan ſcripſi. Nam ex abundantia cordis os loquitur; & zelum bonum habeo, qui utinam ſcientia ſit conditus. Licèt enim tam Comes ipſe quàm præfatus nobilis, cujus adeo munitionem deſtruxi quòd pro centum milibus ſolidorum in ſtatum priſtinum reparari non poſſet, occultè mihi exitium machinetur, ſicut multorum certa relatione cognovi, nihil me tamen ab eo quod cœpi poterit revocare, quamvis uterque mortem fuerit machinatus Legati. Nam & Comes ſemper poſtea interfectorem ipſius familiarem habuit & amicum, cùm eſſet antea inimicus, & Vuillelmus Porceſleti germanum interfectoris ejuſdem poſtea ſemper habuit commenſalem.

* Vide epiſt. ſeq.

DOMINO PAPÆ.

Epiſt. 107. Super facto Comitis Toloſani.

SAnctiſſimo Patri ac Domino Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici Hugo Regenſis Epiſcopus, & Milo humilis ſervus ejus, voluntarium debitæ ſervituris obſequium. Cùm nuper apud civitatem Avinionenſem pro ſtatu Provinciæ cum multis Archiepiſcopis & Epiſcopis & aliis Eccleſiarum Prælatis eſſemus in Concilio congregati, de conſilio & aſſenſo reverendi patris Abbatis Ciſtercienſis & ſacri approbatione Concilij Comitem Toloſanum anathematis vinculo innodavimus & totam ipſius terram eccleſiaſtico ſuppoſuimus interdicto pro eo qoòd idem Comes venerabiles patres Carpentoratenſem & Vaſionenſem Epiſcopos cum ſuis Clericis non reſtituit pleno jure, ſicut ego Milo ei præceperam ſub religione præſtiti juramenti & pœna in ipſo juramento adjecta, pro eo etiam quòd hæreticos & credentes de terra ſua non expulit, nec eos ad arbitrium tradidit ſignatorum, Eccleſiis quoque & religioſis domibus ac perſonis miſerabilibus juſtitiam, ſicut ei præceptum fuerat, non exhibuit, nec ad reſpondendum de ſe conquerentibus aliquos conſtituit reſponſales, ſimiliter incaſtellatas Eccleſias ad dioceſanorum Epiſcoporum arbitrium non deſtruxit, & pedagia ſeu exactiones indebitas non dimiſit. Hanc autem ſententiam ita duximus moderandam, quòd ſi Comes ipſe uſque ad proximum feſtum omnium ſanctorum ad præſentiam noſtram acceſſerit & ſuper prædictis ſatisfecerit competenter, non ſit hac excommunicatione ligatus. alioquin tam ipſe quàm terra ipſius, ut ſuprà diximus, & excommunicationis & interdicti ſententia teneatur. Quia igitur, ſancte pater, veridica multorum relatione didicimus quòd Comes ipſe ad ſedem eſt apoſtolicam acceſſurus, ut interceſſione illuſtris Regis Ottonis, Regis quoque Franciæ, ac plurium aliorum, de quorum dilectione ſe jactat, terræ ſuæ, quæ tota penè in manibus veſtris conſiſtit, reſtitutionem obtineat, & ſic eſſet noviſſimus error longè priore deterior, totius negotij veritatem veſtræ ſanctitatis auribus duximus declarandam; ut ſi forſan idem Comes ad vos, ſicut ſperatur, acceſſerit, in ſucceſſore Petri petræ, quæ Chriſtus eſt, inveniat firmitatem, indubitanter ſcientes quòd per Dei ac veſtram gratiam taliter eſt ligatus quòd deinceps recalcitrare non poterit nec veſtris ſanctis juſſionibus obviare, niſi forſan, quod Deus avertat, quod circa ipſum factum eſt aliquorum inſtantia diſſolvatur. Roncelinum quoque ſancti Victoris Maſſilienſis monachum apoſtatam & perjurum in eodem Concilio anathematizavimus & maledixi-

mus, non ſolùm propter quandam nobilem quam traduxit, ſed propter alias cauſas multiplices quas, cùm ſint notoriæ, ſupervacuum credimos enarrare. Hugonem etiam ferum caſtaldum ipſius Roncelini ſeu bajulum excommunicavimus nominatim, & omnes qui ei ſicut ipſius gaſtaldo vel bajulo de cetero reſponderent. Mulros alios quoqoe nobiles & burgenſes Maſſilienſes ſententia eadem ligavimus, qui dictum Roncelinum in ſua iniquitate defendunt. Civitatem Maſſilienſem ſimiliter ac totam aliam terram Roncelini prædicti eccleſiaſtico ſuppoſuimos interdicto pro eo quòd eundem Roncelinum de monaſterio per violentiam extraxerunt, & ipſum in ſua malitia & pertinacia manutenuerunt, huc uſque ejus dominium tanto tempore ſuſtinentes. Item pro eo quòd violentiam quam hominibus Montiſpeſſulani & peregrinis tam in rebus quàm in perſonis idem fecerat Roncelinus non prohibuerunt, cùm poſſent. Pro eo etiam quòd ea quæ ſtatuta fuerant apud ſanctum Ægidium pro quiete ac ſtatu totius provinciæ noluerunt ſicut aliæ civitates & caſtra jurare. Præfatus etiam Dominus Abbas de conſilio omnium Prælatorum Eccleſiæ qui fuerant in exercitu congregati, Conſules & Conſiliarios Toloſanos excommunicationis ſententia innodavit & totam civitatem eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto pro eo quòd hæreticos & credentes, quorum ibi eſt maxima moltitudo, noluerunt cum rebus ſuis ad arbitrium tradere ſignatorum. Hæc ideo, pater ſancte, veſtris auribus duximus intimanda, ut ſi forſan aliqui prædictorum ad præſentiam veſtram miſerint vel acceſſerint, de his qoæ acta ſunt circa eos ſciatis plenius veritatem.

FORMA IVRAMENTI BARONVM, CIVITATVM, aliorumque locorum Domino Papæ danda.

CAP. I. IN nomine Domini. Anoo pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIV. Kal. Iulij. Nos Conſules villæ ſancti Ægidij de conſenſu & voluntate Domini Raymundi Comitis Toloſani præcisè juramus ſuper ſancta Dei evangelia mano tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario, apoſtolicæ ſedis Legato, quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine omni fraude, conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd dictus Dominus Comes tam per ſe quàm per ſucceſſores ſuos ſuper iis omnibus pro qoibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pareat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet, ita ut ſi quod illorum non fecerit vel contravenerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per homines ſive amicos noſtros aliquatenus impendemus, ſcientes ex hoc ipſo dicti Comitis delicto abſolutos nos eſſe à fidelitate, ſi qua vel ſervitio illi ullo modo tenebamur. Immo quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum; nonobſtante fidelitate vel jure aliquo vel ſervitio, ſi quo ipſi ullo modo teoebamur; à quo tam tu quàm dictus Comes nos abſolviſtis & abſolvitis, ſi fortè ipſe, ut dictum eſt, contra præcepta quæ ſibi facta ſunt vel fuerint venerit manifeſtè. Tunc etiam pro jure ſive ſervitio, ſi quod in villis noſtri conſulatus & Eccleſiæ ſancti Ægidij, ſcilicet in villa de Seura & de Stagello & de ſancta Columba & de Speitano & de toto territorio Camarinnani, & in aliis, ſi qua ſunt, quæ ipſa villa ſancti Ægidij habere dinoſcitur, fidelitatem Romanæ Eccleſiæ faciemus, ipſam eidem fideliter & perpetuò ſervaturi. Item ſtratas publicas ſecuras ſervabimus, & faciemus per totum noſtrum diſtrictum inviolabiliter obſervari Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas vel etiam per flumina nullatenus accipiemus, niſi quæ vel quas antiqua Regom vel Imperatorum conceſſione conſtiterit nos habere. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro diſtrictu tam in villa quàm extra in plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigemus, & defunctis earum Abbate vel aliis rectoribus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis uel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Abbate vel Capitulo, nos immiſcebimus; ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Abbatis vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcunque aliam perſonam nos nullatenus immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeu treugam, ſicut nobis injunctum fuerit, bona fide obſervabimus. Item ſi Abbas vel Capitulum vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos nominaverit vel credentes, vel per noſmetipſos cognoſcere poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula aliqua, ipſos perſequemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona infiſcabimos. Hæc autem omnia ſingulis annis per manus Abbatis noſtri ſucceſſores noſtros jurare faciemus. Si qois autem hæc jurare noluerit, ipſum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortiatur.

CAP. II. EGo Vvillelmus de Balcio Princeps Auraſicenſis pro animæ meæ remedio & progenitorum meorum omnibus Eccleſiis & domibus religioſis ſitis in meo diſtrictu immunitatem ſecundùm ſtatuta canonum & pleniſſimam libertatem concedo, ita videlicet quòd albergarias, procurationes, vel exactiones quaſcunque ſeu tallias nullo unquam tempore per me vel per alios requiram in eis, & requirentes ſive poſtulantes pro poſſe meo fideliter coërcebo. Defunctis etiam earum Epiſcopis vel rectoribus aliis, ipſas vel domos earum per me vel per alium nullo modo ſpoliabo, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia me ullatenus immiſcebo, ſed ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur. Electioni etiam Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per me

vel per quamcunque aliam perſonam me nullatenus immiſcebo, nec aliquam violentiam faciam vel impedimentum præſtabo quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Præterea poſſeſſiones omnes & jura Eccleſiarum, ſi quæ injuſtè detineo, eis reſtituo pleno jure. Inſuper promitto quòd omnia jura Eccleſiarum & domorum religioſarum, ſicut decet catholicum Principem, in præfato meo diſtrictu totis viribus protegam & defendam. Si quis autem contra præfatam immunitatem & libertatem à me indultam Eccleſiis & aliis domibus religioſis venire præſumpſerit, ipſum pro poſſe meo viriliter coërcebo. Iſtam autem conceſſionem & promiſſionem feci apud ſanctum Ægidium anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIII. Kal. Iulij, ad mandatum & exhortationem magiſtri Milonis Domini Papæ Notarij apoſtolicæ ſedis Legati.

CAP. III. IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XIII. Kal. Iulij. Nos Conſules Nemauſenſes de conſenſu & voluntate Domini Raymundi Comitis Toloſani præciſè juramus ſuper ſancta Dei evangelia manu tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario A. S. L. quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine omni fraude, conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd dictus Dominus Comes tam per ſe quàm per ſucceſſores ſuos ſuper iis omnibus pro quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pareat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet, ita ut ſi quod illorum non fecerit vel contra venerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium, vel auxilium, ſeu obſequium per nos vel per homines ſeu amicos noſtros aliquatenus impendemus, ſcientes ex hoc ipſo dicti Comitis delicto abſolutos nos eſſe à fidelitate ſi qua vel ſervitio illi ullomodo tenebamur. Immo quouſque plenè paruerit faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum, nonobſtante fidelitate vel jure aliquo vel ſervitio, ſi quo ipſi ullomodo tenebamur, à quo tam tu quàm dictus Comes nos abſolviſtis & abſolvitis, ſi fortè ipſe, ut dictum eſt, contra præcepta quæ ſibi facta ſunt vel fuerint venerit manifeſtè. Tunc etiam pro jure ſive ſervitio, ſi quod in villis & caſtris noſtri conſulatus & ipſa civitate habere dinoſcitur, fidelitatem Romanæ Eccleſiæ faciemus, ipſam eidem fideliter & perpetuò ſervaturi. Item ſtratas publicas ſecuras ſervabimus & faciemus per totum noſtrum diſtrictum inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas vel etiam per flumina nullatenus accipiemus, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione conſtiterit nos habere. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro diſtrictu tam in civitate quàm extra in plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigemus, & defunctis earum Epiſcopo vel aliis rectoribus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Epiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcumque aliam perſonam nos nullatenus immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeu treuguam, ſicut nobis injunctum fuerit, bona fide obſervabimus. Item ſi Epiſcopus vel Capitulum vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos nominaverit vel credentes, vel per noſmetipſos cognoſcere poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula aliqua, ipſos perſequemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona infiſcabimus. Hæc omnia ſingulis annis per manus Epiſcopi noſtri ſucceſſores noſtros faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, ipſum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortiatur.

CAP. IV. IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, XI. Kal. Iulij. Ego Milo Domini Papæ Notarius A. S. L. tibi Vvilelmo Porceller ſub debito præſtiti juramenti præcipio ut mainadas nullo unquam tempore habeas. Item ut Iudæos ab omni adminiſtratione publica vel privata removeas omnino, & nullo unquam tempore eos ad eandem vel ad aliam reſtituas, nec alios Iudæos ad adminiſtrationem aliquam aſſumas, nec eorum conſilio contra Chriſtianos utaris. Item ut Eccleſias incaſtellatas ad arbitrium diœceſanorum Epiſcoporum dituas, vel reſerves ſi quas duxerint reſervandas; quæ & diœceſanis Epiſcopis vel aliis Eccleſiarum Prælatis, ad quos pertinere noſcuntur, tradantur, & ab eis perpetuò poſſideantur. Item præcipio ut Eccleſias & domos religioſas in plenaria libertate conſerves, videlicet quòd in eis albergarias, vel procurationes, aut exactiones quaſcunque nullatenus exigas vel percipias, & defunctis earum Epiſcopis vel aliis rectoribus, ipſas nullomodo ſpolies, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia te immiſceas, ſed omnia ſine diminutione aliqua eorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per te vel per quamcunque aliam perſonam te nullatenus admiſceas, nec aliquam violentiam facias vel impedimentum aliquod præſtes quò minùs electio liberè ac canonicè celebretur. Item præcipio ut pedagiorum ſeu guidagiorum exactiones penitùs dimittas, niſi quas Regum vel Imperatorum conceſſione probaveris te habere, nec dimiſſa pedagia ſeu guidagia deinceps reſumas. Item pacem ſeu treugam ſecundum quod tibi injunctum fuerit obſerves. Item ut de te conquerentibus ſecundùm meum vel alterius Legati vel judicis delegati arbitrium juſtitiam facias. Item præcipio ut ſtratas publicas ſecuras ſerves.

CAP. V. IN nomine Domini. Anno duodecimo pontificatus Domini Innocentij Papæ III. VII. Kal. Iulij. Nos Conſules & Conſiliarij Antaſicenſes de conſenſu & voluntate Domini Vvillelmi de Baocio Principis noſtri præciſè juramus ſuper ſancta Dei

evangelia

evangelia mano tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario, apoſtolicæ ſedis Legato, quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine omni fraude conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd Raymundus Comes Toloſanus tam per ſe quàm per ſucceſſores ſuos ſuper iis omnibus pro quibus excommunicatus fuit, quæ videlicet exponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pateat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet, ita ut ſi quod illorum non fecerit vel contra venerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per homines vel amicos noſtros aliquatenus impendemus, immo quouſque paruerit plenè, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius vel Legatus nobis mandaverit faciendum. Item ſtratas publicas ſecuras ſervabimus & faciemus per totum diſtrictum inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu goidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas vel etiam flumina nullatenus accipiemus, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione conſtiterit nos habere. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro diſtrictu tam in civitate quàm extra in plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigemus, & defunctis earum Epiſcopo vel aliis rectoribus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Epiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcunque aliam perſonam nos nullatenus immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeu treugam, ſicut nobis injunctum fuerit, bona fide obſervabimus. Item ſi Epiſcopus vel Capitulum vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos nominaverit vel credentes, vel per nos ipſos cognoſcere poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula, ipſos perſequemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona omnia infiſcabimus. Hæc omnia ſingulis annis per manus Principis noſtri prædicti ſucceſſores noſtros faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, ipſum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortietur.

CAP. VI.

IN nomine Domini. Anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo, VI. Non. Iulij. Ego Artaudus de Roſilo juro tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario, apoſtolicæ ſedis Legato, quòd quicquid Dominus Papa vel tu ſeu nuntius alius vel Legatus ejus mihi de pedagiis ſeu guidagiis tam in terra quàm in aquis dimittendis præceperit, bona fide obſervabo. Similiter ſtratas publicas ſecuras ſervabo. Item pacem ſeu treugam, ſecundùm quod mihi injunctum fuerit, jurabo & tenebo. Item hæreticos vel credentes pro poſſe meo perſequar, & eorum bona ubi potero occupabo. Iudæos ab adminiſtratione publica vel privata penitùs in meo removebo diſtrictu, nec illos vel alios unquam ad aliquam adminiſtrationem aſſumam. Eccleſias incaſtellatas ſecundùm mandatum diœceſani Epiſcopi deſtruam, vel ei reſtituam, nec aliquas de cetero incaſtellabo vel incaſtellatas retinebo. Eccleſias in plena libertate ſervabo. Et confiteor quòd pro his omnibus obſervandis & aliis, ſi qua mihi præcepta fuerint, ut dictum eſt; caſtrum meum de Roſilon vobis nomine Romanæ Eccleſiæ tradidi, quod neque vobis neque cuſtodibus ejuſdem caſtri per me vel per aliam quamcunque perſonam auferam vel auferri faciam, immo ſi ab aliquo fuerit ablatum, pro poſſe meo ad recuperandum illud & reſtituendum vobis vel cuſtodibus qui pro tempore fuerint dabo operam bona fide. Volo etiam ut idem caſtrum meis ſumptibus cuſtodiatur. Hæc omnia, ſicut ſuprà ſcripta ſunt, bona fide obſervabo. Sic Deus me adjuvet & hæc ſancta Dei evangelia.

CAP. VII.

IN nomine Domini. Anno duodecimo pontificatus Domini Innocentij Papæ III. VI. Non. Iulij Nos Epiſcopus, Decanus, Vicarius, & ceteri Canonici Valentini præciſè juramus ſuper ſancta Dei evangelia tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario apoſtolicæ ſedis Legato quòd ſi Raymundus Comes Toloſanus tam per ſe quàm per ſucceſſores ſuos ſuper iis omnibus pro quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, non paruerit omnibus mandatis Eccleſiæ, vel ea in perpetuum non ſervaverit, vel contra ipſa vel aliquod illorum venerit manifeſtè, ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per amicos ſeu homines noſtros aliquatenus impendemus, immo quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum. Item ſtratas publicas ſecuras ſervabimus & faciemus per totum noſtrum diſtrictum inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas vel etiam per flumina nullatenus accipiemus, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione conſtiterit nos habere. Item pacem ſeu treugam, ſicut nobis à Legato vel nuntio Romanæ Eccleſiæ injunctum fuerit, bona fide obſervabimus, & faciemus noſtros homines obſervare pariter & jurare. Item hæreticos & credentes ſeu receptores & fautores eorum prout poterimus perſequemur, eorum bona omnia, ubi poteſtatem habebimus, infiſcantes. Et hæc omnia facimus univerſos cives noſtros & alios homines jurare, & faciemus tam eos quàm ſucceſſores eorum in poſterum, prout melius poterimus, obſervare.

CAP. VII.

IN nomine Domini. Anno ab incarnatione Domini MCCIX. XV. Idus Iulij. Ego Milo Domini Papæ Notarius A. S. L. vobis G. Aidemari & Lamberto Dominis de Montilio ſub debito præſtiti juramenti præcipio ut pedagia ſeu guidagia in toto veſtro diſtrictu tam in terra quàm in aquis nullo unquam tempore accipiatis, niſi quæ antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione probaveritis vos habere. Item præcipio ut pacem ſeu treugam, ſecundùm quod vobis injunctum fuerit,

obſervetis, & faciatis à veſtris hominibus obſer-
vari pariter & jurati. Item præcipio ut de vobis
conquerentibus ſecundùm meum vel alterius
Legati vel judicis delegati ſeu ordinarij arbitrium
juſtitiam faciatis. Item præcipio ut ſtratas publi-
cas ſecuras ſervetis, & crucesignatos tam in eundo
quàm in redeundo pro poſſe veſtro ab omnibus
defendatis. Item præcipio ut eos quos Epiſcopi
vel alij Clerici vobis hæreticos nominabunt & re-
ceptatores vel fautores aut credentes eorum tam-
quam hæreticos & puniatis per bonorum infiſca-
tionem & aliàs ſecundùm legitimas ſanctiones.
Item præcipio ut Eccleſias & domos religioſas in
libertate plenaria conſervetis, videlicet quòd in
eis albergarias, procurationes, vel exactiones
quaſcunque ſeu tallias nullatenus exigatis vel per-
cipiatis, & defunctis earum rectoribus, ipſas
nullo modo ſpolietis, nec adminiſtrationi earum
ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel
alia vos immiſceatis, ſed omnia ſine diminutione
aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, &
electioni rectoris Eccleſiæ faciendæ per vos vel
per quamcunque aliam perſonam vos nullatenus
immiſceatis, nec aliquam violentiam faciatis vel
impedimentum præſteris quò minùs electio cano-
nicè ac liberè celebretur. Item præcipio ut Iu-
dæos ab adminiſtratione publica vel privata re-
moveatis omnino, & nullo unquam tempore eos
ad eandem vel ad aliam reſtituatis, nec alios Iu-
dæos ad adminiſtrationem aliquam aſſumatis, nec
eorum conſilio contra Chriſtianos utamini. Item
præcipio ut Eccleſias incaſtellatas ad arbitrium
dioceſanorum Epiſcoporum diruatis, vel etiam
reſerveris ſi quas duxerint reſervandas; quas ip-
ſis dioceſanis Epiſcopis tradatis, vel aliis Eccle-
ſiarum Prælatis ad quos pertinere noſcuntur, ut
perpetuò poſſideantur ab eis. Item præcipio ut ſi
Comes Toloſanus tam per ſe quam per heredes
ſuos contra præcepta quæ ſibi facta ſunt vel fient
in poſterum ſuper iis omnibus pro quibus fuit ex-
communicatus, quæ videlicet exponuntur in for-
ma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur
juravit, venerit manifeſtè, vos nullum conſilium
vel auxilium ſeu obſequium per vos vel per veſ-
tros homines ſeu amicos ei aliquatenus impenda-
tis, immo quouſque plenè paruerit, faciatis con-
tra ipſum pro poſſe veſtro quicquid Romana Ec-
cleſia vel ejus nuntius ſive Legatos mandaverit fa-
ciendum. Item præcipio ut per vos vel veſtros ho-
mines vel aliam quamcunque perſonam conſilium
vel opem non detis ut munitiones veſtræ, quas
modò facio per Vivarienſem Epiſcopum nomine
Romanæ Eccleſiæ cuſtodiri, eidem vel cuſtodibus
ejus vel aliis qui pro tempore fuerint auferantur,
& ſi fortè aliquo casu eis ablatæ fuerint, modis
omnibus quibus poteritis laborabitis ut recuperen-
tur & reſtituantur eiſdem. Item præcipio ut ho-
mines de Montilio faciatis Vivarienſi Epiſcopo
fidelitatem pro cuſtodia munitionum ſecundùm vo-
luntatem ipſius jurare, & pro expenſis quas in
munitionibus veſtris Montilij cuſtodiendis fecerit,
cùm eas à vobis petierit, ſecundùm ſuum arbi-
trium ei etiam antequam factæ fuerint, ſi volue-
rit; ſatisfaciatis. Item præcipio ut ſi fortè per
vos vel heredes veſtros contra ſupradicta vel ali-
quod prædictorum aliquando veneretis manifeſtè,
ius omne quod habet Eccleſia Romana in Monti-
lio & ejus pertinentiis in ipſius poteſtate ſine con-
tradictione aliqua penitùs dimittatis, ita quòd
Dominus Papa per ſe vel Legatum ſuum diſponat
& faciat de caſtro illo ſicut decreverit faciendum.
Similiter tibi G. Aidemari præcipio ut ſi fortè, ut
dictum eſt, per te vel heredes tuos contra ſupra-
dicta veneris manifeſtè, jus omne quod habes in
caſtro de Rochamaura Vivarienſi Epiſcopo qui
pro tempore fuerit penitùs ſine aliqua quæſtione
dimittas, ſicut tu ipſe, quando mihi juraſti, te ad
hoc obligaſti ſpontanea voluntate.

CAP. IX.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno
ejuſdem incarnationis MCCIX. IX. Kal. Au-
guſti, anno pontificatus Domini Innocentij Papæ
III. duodecimo. Nos Conſules Montiſpeſſulani
juramus ſuper ſancta Dei evangelia manu tacta
tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario A. S.
L. de mandato & auctoritate tua quòd bona fide,
ſine omni malo ingenio, & ſine fraude, conſule-
mus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd
Dominus Raymundus Comes Toloſanus tam per
ſe quàm per heredes ſuos ſuper iis omnibus pro
quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet ex-
ponuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam
abſolveretur juravit, pareat omnibus mandatis
Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet; ita ut
ſi quod illorum non fecerit, vel contravenerit
manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium
ſeu obſequium per nos vel per homines ſive ami-
cos noſtros aliquatenus impendemus, immo
quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum
pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel
ejus nuntius ſive Legatos nobis mandaverit fa-
ciendum. Item ſtratas publicas per totum noſ-
trum epiſcopatum ſecuras ſervabimus & faciemus
inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guida-
gia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per
ſtratas epiſcopatus noſtri vel etiam per aquas nul-
latenus accipiemus vel accipi permittemus, niſi
quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum
conceſſione conſtiterit nos vel alios habere. Item
Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro epiſ-
copatu tam in villa Montiſpeſſulani quàm extra in
plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab
eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exige-
mus, & defunctis earum rectoribus, ipſas vel
domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec ad-
miniſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicu-
jus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati
ab Epiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed
omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſuc-
ceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel
alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per
quamcumque aliam perſonam nullatenus nos im-
miſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus
vel impedimentum præſtabimus quò minùs ele-
ctio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem
ſeu treuguam, ſicut nobis per Eccleſiam Romanam
vel ejus Legatum ſeu nuntium injunctum fue-
rit, bona fide obſervabimus, & faciemus per
noſtrum epiſcopatum pro poſſe noſtro in perpe-
tuum obſervari. Item ſi Epiſcopus vel Capitulum
Magalonenſe vel alia perſona eccleſiaſtica aliquos
hæreticos nobis in epiſcopatu noſtro nominave-
rint vel credentes, vel per nos ipſos cognoſcere
poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere

conventicula illicita, ipſos perſequemur ſecundùm legirimas ſanctioues, & eutum bona omnia pro poſſe noſtro infiſcabimus. Item Iudæos ab omni adminiſtratione publica vel privata omnino removebimus, & nullo unquam tempore eoſdem vel alios ad eandem adminiſtrationem vel aliam aſſumemua, nec eorum conſilio contra Chriſtianos otemur, nec in domibus ſuis Chriſtianos oel Chriſtianas ad ſervitium ſuum eos permitremus habere; & ſi contra hanc prohibitionem habuerint vel tenuerint, tam Iudæorum quàm Chriſtianorum morantium cum eis bona omnia infiſcabimus. Item Eccleſias incaſtellatas noſtri epiſcopatus ad arbitrium dioceſani noſtri Epiſcopi vel aliorum Prælatorum ad quos pertinere noſcuntur penitùs diruemus, vel etiam reſervabimus ſi quas duxerint reſervandas; quas ipſi Epiſcopo vel aliis Prælatis trademus, ut perpetuò poſſideantur ab eis. Item de nobis conquerentibus ſecundùm tuum vel alterius Legati ſeu judicis delegati ſeu ordinarij arbitrium juſtitiam faciemus. Item ſi quis de noſtro epiſcopatu propter ſuos exceſſus excommunicatus fuerit, & commonitus ab eccleſiaſtico judice non ſatisfecerit infra menſem, ei centum ſolidos * Mulgorienſes auferemus; immo quolibet menſe in quo excommunicatus permanſerit, ei ſummam auferemus præfatam; ſi verò ſolvendo non fuerit, eum ſub banno ponemus. Hoc autem nos dicimus facturos, ſi ab eccleſiaſtico judice certiorati fuerimus. Hæc omnia ſucceſſores noſtros ſingulis annis faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, ipſum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortiatur. Et ego ſuprà memoratus Milo Domini Papæ Notarius apoſtolicæ ſedis Legatus auctoritate legationis qua fungor ad prædicta exequenda vobis prædictis Conſulibus & ſucceſſoribus veſtris poteſtatem & auctoritatem concedo. Hæc omnia pro poſſe ſuo bona fide & ſine aliquo malo ingenio corporaliter juraverunt ſe obſervaturos B. Caput de bove, Deodatus de Rocennaco, P. de Biſanchis, Regurdus, P. Belliani, & G. de Planterio Conſules. Et hoc idem ſimpliciter juravit ſe tenere pro poſſe ſuo, pro ſeipſo, I. Luciani Montiſpeſſulani Bajulus. Actum eſt hoc in Eccleſia ſanctæ crucis in præſentia Domini Vvillelmi Magalonenſis Epiſcopi, B. Præpoſiti, B. de Meſca Sacriſtæ, P. de Agrifolio, P. de Lonello, I. de Montelauro Archidiaconi, B. de Maurino ſacerdotis, Michaëlis de Sauzeto Diaconi, Berengarij Lamberti, I. de Latis, P. de Montelauro Cauſidicorum, & Vigenis Laurentij Notarij publici, qui rogatus hæc ſcripſit.

* Melgor.

CAP. X.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno ejuſdem incarnationis MCCIX. III. Kal. Auguſti, anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo. Nos Conſules civitatis Arelatenſis juramus ſuper ſancta Dei evangelia manu tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario apoſtolicæ ſedis Legato de mandato & auctoritate tua quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine fraude, conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd Dominos R. Comes Toloſanus tam per ſe quàm per heredes ſuos ſuper iis pro quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exprimuntur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pateat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet, ita ut ſi quod illorum non fecerit vel contravenerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per homines ſive amicos noſtros aliquatenos impendemus; immo quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum. Item ſtratas publicas per totum noſtrum epiſcopatum ſecuras ſervabimus & faciemus inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliqoas à tranſeuntibus per ſtratas epiſcopatus noſtri vel etiam per aquas nullatenus accipiemus vel accipi permittemus, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione nos vel alios habere conſtiterit. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in noſtro epiſcopatu tam in ciuitate Arelatenſi quàm extrà in plenaria ſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigemus, & defunctis earum recturibus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Archiepiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed omnia ſine diminutiune aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Archiepiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcunque aliam perſonam nullatenus nos immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeu treogam, ſicut nobis per Eccleſiam Romanam vel ejus Legatum ſeu nuntium injunctum fuerit, bona fide obſervabimus & faciemus per noſtrum epiſcopatum pro poſſe noſtro in perpetuum obſervari. Item ſi Archiepiſcopus vel Capitulum Arelatenſe vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos in epiſcopatu noſtro nominaverint vel credentes, vel per nos ipſos cognoſcere puterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula illicita, ipſos perſequemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona omnia pro poſſe noſtro infiſcabimus. Item Iudæos ab omni adminiſtratione publica vel privata omnino removebimus, & nullo unquam tempore euſdem vel alios ad eandem adminiſtrationem vel aliam aſſumemus, nec eorum cunſilio contra Chriſtianos utemur, nec in domibus ſuis Chriſtiauos vel Chriſtianas ad ſervitium ſuum eos permittemus habere; & ſi contra hanc prohibitionem habuerint vel tenuerint, tam Iudæorum quàm Chriſtianorum morantium cum eiſdem bona omnia infiſcabimus. Item Eccleſias incaſtellatas noſtri epiſcopatus ad arbitrium dioceſani noſtri Archiepiſcopi vel aliorum Prælatorum ad quos pertinere noſcuntur penitùs diruemus, vel etiam reſervabimus ſi quas duxerint reſervaodas, quas ipſi Archiepiſcopo vel aliis Prælatis trademus, ut perpetuò poſſideantur ab eis. Item de nobis conquerentibus ſecundùm tuum vel alterius Legati vel judicis delegati ſeu ordinarij arbitrium juſtitiam faciemus. Item ſi quis de noſtro epiſcupatu propter ſuos exceſſus excommunicatus fuerit, & commonitus ab eccleſiaſtico judice non ſatisfecerit infra menſem,

ei centum ſolidos Molgor. auferemus, immo quolibet menſe, ex quo excommunicatus permanſerir, ei ſummam auferemus præfatam; ſi verò ſolvendo non fuerit, eum ſub banno ponemus. Hoc autem nos dicimus facturos ſi ab eccleſiaſtico judice certiorati fuerimus. Hæc omnia ſingulis annis ſucceſſores noſtros faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, ipſum tanquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive auctoritas vigorem in aliquo ſortiatur. Et ego ſuprà memoratus Milo Domini Papæ Notarius A. S. L. auctoritate legationis qua fungor ad prædicta exequenda vobis prædictis Conſulibus & ſucceſſoribus veſtris poteſtatem & auctoritatem concedo. Hæc omnia pro poſſe ſuo bona fide & ſine aliquo malo ingenio corporaliter juraverunt ſe obſervaturos B. Roniarda, R. Petrus de ſuper Rhodano, Cabritus, B. Ferreoli, R. de Farnaria, R. Garmerus, Conſules. Et hoc idem juraverunt ſimpliciter ſe tenere pro poſſe ſuo cives Arelaten. infraſcripti. ſcilicet Vgo de Arenis Cepo, P. de Leone, R. Berennus, B. Scopha, P. Bonus, D. de Nemauſo, M. Gervaſius, P. de Thoro, P. Raymundi, V. de Thoro. Actum eſt hoc in palatio Domini Archiepiſcopi ſuper portam ſancti Stephani, in præſentia S. Præpoſiti Arelatenſis Eccleſiæ, Ber. Sacriſtæ, Thediſij Canonici Ianuenſis, & P. Fortis Notarij Arelatenſis, qui rogatus hæc ſcripſit.

CAP XI. IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno ejoſdem incarnationis MCCIX. IV. Non. Auguſti anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo. Nos Conſules & omnes homines Argentariæ juramus ſuper ſancta Dei evangelia manutacta vobis Burno Vivarienſi Epiſcopo & G. Bodi ad hoc ſpecialiter delegatis à Domino Milone Domini Papæ Notario A. S. L. de mandato & auctoritate ipſius Legati quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine fraude, conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd Dominus R. Comes Toloſanus tam per ſe quàm per heredes ſuos ſuper iis omnibus pro quibus fuit excommunicatus, quæ videlicet exponontur in forma ſecundùm quam ipſe antequam abſolveretur juravit, pareat omnibus mandatis Eccleſiæ, & quòd ea in perpetuum ſervet, ita ut ſi quod illorum non fecerit vel contravenerit manifeſtè, nos ei nullum conſilium vel auxilium ſeu obſequium per nos vel per amicos noſtros aliquatenus impendemus, immo quouſque plenè paruerit, faciemus contra ipſum pro poſſe noſtro quicquid Romana Eccleſia vel ejus nuntius ſive Legatus nobis mandaverit faciendum. Item ſtratas publicas per totum Vivarienſem epiſcopatum ſecuras ſervabimus & faciemus inviolabiliter obſervari. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in Vivarienſi epiſcopatu tam in civitate Vivarienſi quàm extrà in plenaria conſervabimus libertate, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nollatenus exigemus, & defunctis earum rectoribus, ipſas vel domos earum nullo modo ſpoliabimus, nec adminiſtrationi earum ſeo cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogati ab Epiſcopo vel Capitulo, nos immiſcebimus, ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, & electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per nos vel per quamcunque aliam perſonam nullatenus immiſcebimus, nec aliquam violentiam faciemus vel impedimentum præſtabimus quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeo treuguam, ſicut nobis per Eccleſiam Romanam vel ejus Legatum ſeu nuntium injunctum fuerit, bona fide obſervabimos, & faciemus per epiſcopatum Vivarienſem pro poſſe noſtro in perpetuum obſervari. Item ſi Epiſcopos vel Capitulum Vivarienſe vel alia perſona eccleſiaſtica nobis aliquos hæreticos in epiſcopatu Vivarienſi nominaverit vel credentes, vel per noſmetipſos cognoſcere poterimus aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula illicita, ipſos perſeqoemur ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona omnia pro poſſe noſtro infiſcabimus. Item Iodæos ab omni adminiſtratione publica vel privata omnino removebimus, & nullo unquam tempore eoſdem vel alios ad eandem adminiſtrationem vel aliam aſſumemus, nec eorum conſilio contra Chriſtianos utemor, nec in domibus ſuis Chriſtianos vel Chriſtianas ad ſervitium eorum permittemus habere; & ſi contra hanc prohibitionem habuerint vel tenuerint, tam Iudæorum quàm Chriſtianorum morantium cum eis bona omnia infiſcabimus. Item Eccleſias incaſtellatas Vivarienſis epiſcopatus ad arbitrium dioceſani noſtri Epiſcopi vel aliorum Prælatorum ad quos pertinere noſcuntur penitùs diruemus, vel etiam reſervabimus ſi quas duxerint reſervandas; quas ipſi Epiſcopo vel aliis Prælatis trademus, ut perpetuò poſſideantur ab eis. Item de nobis conquerentibus ſecundùm arbitrium magiſtri Milonis Domini Papæ Notarij A. S. L. vel tuum, Domine Vivarienſis Epiſcope, vel alterius Legati ſeu judicis ordinarij vel delegati juſtitiam faciemus. Item ſi quis de Vivarienſi epiſcopatu propter ſuos exceſſus excommonicatus fuerit, & commonitus ab eccleſiaſtico judice non ſatisfecerit infra menſem, ei centum ſolidos Podienſes auferemus; immo quolibet menſe, in quo excommunicatus permanſerit, ei ſummam auferemus præfatam; ſi verò ſolvendo oon fuerit, eum ſub banno ponemus. Hoc autem nos dicimus facturos ſi ab eccleſiaſtico jodice certiorati fuerimus. Hæc omnia ſingulis annis ſucceſſores noſtros Conſules faciemus jurare. Si quis autem hæc jurare noluerit, eum tamquam hæreticum habebimus manifeſtum, nec ejus judicium ſive anctoritas vigorem in aliquo ſortiatur. Et nos B Vivarienſis Epiſcopus & G. Todi vobis ex parte Domini Legati ſupradicti ad prædicta omnia exequenda auctoritatem & poteſtatem concedimus vobis prædictis Conſulibus & toti populo Argentatiæ. Hæc omnia pro poſſe noſtro nos obſervaturos juramus in animam noſtram & in animam totius populi ego Vv. Garns, R. Beſceda, Ber. Roquerius, Argentariæ Conſules, P. Mazel, S. Maſcals, R. Chairicus, Bern. Dalbiges, Ermengaos, R. de Ribeira, R. Salgues, Ber. de Fijac, Vv. Eſteves, P. Faber, & totus populos Argentariæ.

NOs Vgo & R. oepos ejus de Baocio promittimus vobis Domino Miloni Domini Papæ Notario A. S. L. ſub debito juramenti quod vobis apud ſanctum Ægidium præſtitimus quòd quàm CAP. XII.

citò per vos vel nuntium veſtrum fuerimus requiſiti, caſtrum de Alanſone vobis vel eui manducaveritis aſſignari omni occaſione poſtpoſita faciemus, & ex nunc idem caſtrum profitemur nos veſtro nomine poſſidere. Volumus etiam ut idem caſtrum noſtris cuſtodiatur expenſis.

CAP. XIII. IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno ejuſdem incarnationis MCCIX. II. Non. Septembris, anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo. Ego G. de Fabrano Dei gratia Comes Forucalcarienſis juro ſuper ſancta Dei evangelia manu tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario A. S. L. quòd ſtratas publicas per totum meum diſtrictum ſecuras ſervabo & faciam inviolabiliter obſervari. Item pedagia ſeu guidagia vel exactiones aliquas à tranſeuntibus per ſtratas mei diſtrictus vel etiam per aquas nullatenus accipiam vel permittam accipi, niſi quæ vel quas antiqua Regum vel Imperatorum conceſſione me habere conſtiterit. Item Eccleſias omnes & domos religioſas in toto meo diſtrictu in plenaria libertate ſervabo, videlicet quòd ab eis exactiones aliquas ſeu tallias nullatenus exigam vel exigi faciam, & defunctis earum rectoribus, ipſas vel domos earum minimè ſpoliabo vel faciam ſpoliari, nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodiæ occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, niſi fortè rogatus ab Epiſcopo vel Capitulo, me immiſcere præſumam, ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſerventur, nec electioni Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſiæ faciendæ per me vel per quamcunque aliam perſonam me immiſcebo, nec aliquam violentiam faciam vel impedimentum præſtabo quò minùs electio canonicè ac liberè celebretur. Item pacem ſeu treuguam, ſicut mihi per Eccleſiam Romanam vel ejus Legatum ſeu nuntium injunctum fuerit, bona fide ſervabo & faciam per meum diſtrictum pro poſſe meo inviolabiliter obſervari. Item ſi aliqua perſona eccleſiaſtica in meo diſtrictu aliquos hæreticos nominaverit vel credentes, vel per me ipſum cognoſcere potero aliquos hæreſim prædicare vel facere conventicula illicita, ipſos perſequar ſecundùm legitimas ſanctiones, & eorum bona omnia infiſcabo. Item Iudæos ab omni adminiſtratione publica vel privata penitùs removebo, & nullo unquam tempore eoſdem vel alios ad eandem adminiſtrationem aſſumam vel aliam, nec eorum conſilio utar contra Chriſtianos, nec in domibus ſuis Chriſtianos vel Chriſtianas ad ſervitium ſuum eos permittam habere; & ſi contra hanc prohibitionem habuerint vel tenuerint, tam Iudæorum quàm Chriſtianorum morantium cum eiſdem bona omnia infiſcabo. Item Eccleſias incaſtellatas mei diſtrictus ad arbitrium diœceſani Epiſcopi vel aliorum Prælatorum ad quos pertinere noſcuntur penitùs diruam, vel etiam reſervabo ſi quas duxerint reſervandas; quas ipſis Prælatis tradam, ut perpetuò poſſideantur ab eis. Item de me conquerentibus ſecundùm tuum vel alterius Legati vel judicis delegati ſeu ordinarij arbitrium juſtitiam faciam. Item ſi quis
cap XII de meo diſtrictu propter ſuos exceſſus excommunicatus fuerit, & commonitus ab eccleſiaſtico judice non ſatisfecerit infra menſem, ei centum ſolidos monetæ curſil. auferam, immo quolibet menſe in quo excommunicatus permanſerit, ei ſummam auferam prætaxatam; ſi verò ſolvendo non fuerit, eum ponam ſub banno. Hæc autem me dico facturum ſi ab eccleſiaſtico judice fuero certioratus. Vt autem hæc omnia per me ac ſucceſſores meos firmiùs obſerventur, hæc caſtra, videlicet caſtrum de Lurſmarin, & Peroſum, & Ceſariſtam, tibi duxi obliganda nomine Romanæ Eccleſiæ, & cuicunque & quandocunque volueris aſſignabo corporaliter poſſidenda, meis cuſtodienda expenſis, nec ea per me vel alios auferam, & ſi ablata fuerint, bona fide recuperabo ea, & reſtituam cuſtodibus qui per te vel Romanam Eccleſiam fuerint deputati. Cum Comite juraverunt Bertrandus de Vilamauti, Ricavus de Inſula major, Raimbaldus Dalfini, Vv. de Sabrano, Vv. Gaufridus de Avinione, Vv. Cucuron, Bertrandus de ſancto Maximo, Guigo Roza, R. de Sabrano, Vv. Raimundi de Vachetiis, Bertandus de Pertuſo.

IN nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Anno ejuſdem incarnationis MCCIX. IV. Idus Septembris, anno pontificatus Domini Innocentij Papæ III. duodecimo. Nos Conſules & cives Cavellicenſes juramus ſuper ſancta Dei evangelia manu tacta tibi magiſtro Miloni Domini Papæ Notario A. S. L. de mandato & auctoritate tua quòd bona fide, ſine omni malo ingenio, & ſine fraude, conſulemus & operam dabimus pro poſſe noſtro quòd Dominus R. Comes Toloſanus &c. *ſicut in forma juramenti quod præſtiterunt homines de Montepeſſulano pleniùs continetur.* CAP. XIV.

DOMINO PAPÆ.

SAnctiſſimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia ſummo Pontifici, frater Arnaldus dictus Abbas Ciſtercij, & Milo humilis ſervus ejus, tam debitum quàm devotum voluntariæ ſervitutis obſequium. Benedictus omnipotens Dominus, qui cùm ſit magnus in magnis, mirabilia glorioſiùs operatus in minimis, proſperum fecit verbum quod egreſſum eſt de ore veſtro contra fidei ſubverſores, qui peccatis exigentibus nimiùm pullularant in provincia Narbonenſi. Ipſo ſiquidem faciente diſſipati ſunt inimici ejus, & mox à facie ipſius fugerunt qui eum oderant & diſſipaverant legem ejus. Advenientibus ſanè illuſtri Duce Burgundiæ aliiſque magnatibus cum tanta multitudine ſignatorum quanta inter Chriſtianos non creditur aliquando conveniſſe, in eorum adventu uſque adeo invaſit tremor hypocritas ut quaſi miraculosè fugerent ante faciem ſubſequentium, maximè poſt civitatis Biterrenſis excidium & ruinam. Licèt enim cives civitatis ejuſdem per nos & ſuum Epiſcopum diligenter commoniti fuerint, eiſdemque ſub excommunicationis pœna duxerimus injungendum ut vel hæreticos quos habebant cum rebus ſuis crucesignatis traderent, vel ſi hoc non poſſent, exirent de medio eorundem, alioquin ſanguis eorum ſuper capita ſua eſſet, ipſi tamen noſtris non acquieverunt monitis & mandatis, immo ſuper defendenda civitate contra ſignatos cum ipſis hæreticis juramento interpoſito convenerunt. Appropinquante igitur exercitu civitati, domini quorundam caſtrorum adjacentium malè ſibi conſcij, à facie

Epiſt. 105. De victoria habita contra hæreticos.

ſignatorum fugerunt; ſed milites & fideles reliqui caſtrorum ipſorum ad exercitum fiducialiter accedentes, ſe, ſua, & ipſa caſtra in manus ſignatorum dederunt, fidelitatem eis & hominium facientes; & in vigilia beatæ Mariæ Magdalenæ redditum fuit nobis nobile quoddam caſtrum quod dicitur Servianum, cui alia plura caſtra, & ipſa bona admodum, appendebant. In craſtino verò, in feſto ſanctæ Mariæ Magdalenæ, in cujus Eccleſia cives Biterrenſes dominum * ſuum dudum proditionaliter interfecerant, manè obſeſſa eſt civitas; quæ quidem natura loci, viris, & victualibus adeo videbatur munita quòd per longum temporis putaretur poſſe quantumlibet exercitum ſuſtinere. Verùm quia non eſt fortitudo, non eſt conſilium contra Deum, dum tractaretur cum Baronibus de liberatione illorum qui in civitate ipſa catholici cenſebantur, ribaldi & alij viles & inermes perſonæ non expectato mandato Principum in civitatem fecerunt inſultum, & mirantibus noſtris, cùm clamaretur *Ad arma, ad arma*, quaſi ſub duarum vel trium horarum ſpatio tranſcenſis foſſatis ac muro capta eſt civitas Biterrenſis, noſtrique non parcentes ordini, ſexui, vel ætati, ferè viginti milia hominum in ore gladij peremerunt; factaque hoſtium ſtrage permaxima, ſpoliata eſt tota civitas & ſuccenſa, ultione divina in eam mirabiliter ſæviente. Diſſeminato ergo rumore tanti miraculi uſque adeo territi ſunt univerſi ut montana petentes & invia inter Bitterrenſem & Carcaſſonam reliquerunt caſtra nobilia pluſquam centum, referta tamen cibariis & reliqua ſupellectili quam fugientes ſecum nequiverant aſportare; inter quæ caſtra erant quamplurima adeo natura loci, viris, divitiiſque munita ut viderentur inſulſum noſtri exercitus poſſe facilè longiſſimo tempore ſuſtinere. Inde duce Domino, cujus ducebatur amore, in feſto ſancti Petri ad vincula totus Chriſti exercitus Carcaſſonam pervenit, civitatem utique populoſam, & in ſua perfidia tam loci fortitudine quàm divitiarum abundantia gloriantem. Obſeſſa igitur civitate, in craſtinum noſtri fecerunt inſultum in primum ſuburbium; quod utique licèt vallo, muro, & propugnaculis valde munitum eſſet, noſtri tamen inter imbres lapidum, inter tela baliſtarum, inter lanceas & gladios defendentium, quaſi ſub duarum horarum ſpatio omnia tranſcendentes, tam potenter quàm mirabiliter intravere ſuburbium, ipſumque incendio vaſtaverunt. Inde verò erectis machinis, octavo die captum eſt majus ſuburbium, & ab ipſis civibus incendio devaſtatum. Concluſis igitur hoſtibus infra civitatis anguſtias, cùm ſupra quàm crederetur à noſtris multa interiùs cives ipſius laborarent inedia, ſe ac ſua omnia & civitatem ipſam obtulere ſignatis, dummodo eis vita ex miſericordia ſervaretur, & deducerentur ſecuti tantummodo una die. Habito itaque communi conſilio, quaſi neceſſariò Principes ſunt induti ad hanc miſericordiam faciendam; tum quoniam apud homines non videbatur civitas facilè poſſe capi, utpote loci poſitione & humana induſtria munitiſſima, licèt hoc facile Deo eſſet, qui omnia faciebat; tum quia plurimùm timebamus ne ſi vi civitas caperetur, ſicut de aliis locis jam contigerat, etiam invitis Principibus, ſive ab his qui nobiſcum erant corpore ſed non mente, ſive ab ipſis hoſtibus omnia incendio vaſtarentur; & ſic hujuſmodi neceſſitate inducti, ſub prædicta forma recipi permiſimus civitatem, ut ea per catholicos viros munita, reliquæ civitates & caſtra quæ occupavit exercitus ab hæreſi per catholicorum prudentiam expientur, quæ per incolarum nequitiam fuerant hactenus turpiter maculata. Ut igitur terra quam in ſervorum ſuorum manibus Deus dedit, ad honorem ipſius ſanctæque Romanæ Eccleſiæ ac totius Chriſtianitatis ſervetur, nobilis vir Simon de Monteforti, ſanctitati veſtræ, ſicut credimus, bene notus, vir armis ſtrenuiſſimus, fide devotiſſimus, ac totis viribus perſequi deſiderans hæreticam pravitatem, in Principem & dominum terræ ipſius de communi conſilio eſt electus; cujus quantum ſit deſiderium circa reparandum in partibus illis Eccleſiæ Dei ſtatum ex hoc evidenter apparet quoniam jam ipſe diſpoſuit ut de tota terra quam ibidem dederit ei Deus decimæ & primitiæ Eccleſiis cum integritate ſolvantur, ac ſi quis huic ſuo propoſito contrairet, ipſum tamquam ſuum & Eccleſiæ inimicum totis viribus impugnaret, ac de ſingulis laribus terræ ſuæ vult annuatim Romanæ Eccleſiæ denarios tres perſolvi; & ne poſſit in ditione ſua cenſura eccleſiaſtica vilipendi, conſtituit ut ſi caſtellanus per quadraginta dies in excommunicatione permanſerit, antequam reconcilietur Eccleſiæ centum ſolidos, ſi Miles fuerit, vel burgenſis quinquaginta, ſi plebeius quilibet, viginti ſolidos componat; & in recognitionem dominij Romanæ Eccleſiæ, aliorum dominorum in omnibus ſalvo jure, diſpoſuit annis ſingulis certam vobis ſolvere penſionem. Pro ipſo igitur & cum ipſo beatitudini veſtræ preces offerimus humiles & devotas quatinus in ſuis petitionibus, quas faciet per ſolemnes nuntios qui ſunt pro eo ad ſedem apoſtolicam acceſſuri, eum ſolita pietate dignemini exaudire; ut per favorem Romanæ Eccleſiæ terram illam prorsùs emundet ab hæretica pravitate. Licèt enim major pars exercitus ad partes ſuas redierit, expedito per Dei gratiam duorum menſium ſpatio quod vix ſperabatur poſſe per biennium vel triennium expediri, adhuc tamen tot Milites alijque probi homines cum dicto nobili remanſerunt quòd, dummodo ab Eccleſia, cujus negotium ipſe gerit, in expenſis juvetur, facile ſibi erit non ſolùm acquiſitam terram defendere, ſed expulſis prorsùs hæreticis, præter Toloſam, totam aliam occupare. Cùm enim, præter civitates, pluſquam ducenta optima caſtra poſſideat, ac Vicecomitem Biterrenſem hæreticorum peſſimorum defenſorem teneat vinculis compeditum, evidenter apparet eum ad muniendam terram hujuſmodi & aliam acquirendam multis viris ac viribus indigere. Multa quæ deſunt prædicti nuntij ſanctitati veſtræ referent viva voce, ſicut qui ſemper præſentes fuerunt.

* Trincavellum. *Vide hiſt. Albig. cap. 15. & Guill. de Podio-Laur. c. 15.*

Vide hiſt. Albig. cap. 16.

Vide hiſt. Albig. cap. 17.

Vide infrà epiſt. 122.

DOMINO PAPÆ.

Epiſt. 109. De expugnatione hæreticorum. *Vide infrà epiſt. 123.*

SAnctiſſimo Patri & Domino Innocentio Dei gratia apoſtolicæ ſedis ſummo Pontifici Simon Comes Leiceſtriæ, Dominus Montisfortis, Biterrenſis & Carcaſſonenſis Vicecomes, ſalutem, & tam debitæ ſubjectionis quàm reverentiæ plenitudinem. Noverit ſanctitas veſtra quòd audito mandato veſtro mihi ſpecialiter deſtinato, omnis

mota poſtpoſita ad partes Albienſes iter meum ſuper hæreticos præparavi; ubi Dei vocatione & aſſenſu procerum crueeſignatorum, quamuis indignos, ad terræ illius regimen & dominatum advocatus & unanimiter electus, ibi ad honorem Dei & fidei catholicæ ſupplementum, ſi valeam, propoſui remanere, ſpem habens in Domino præcipuam quòd pravitas hæretica in illis partibus funditus deſtruetur, ſi veſtro fruar auxilio, præveniente gratia Dei. quæ duo mihi conſerunt ſpem totius conſilij poſt laborem. Veruntamen quia labor eſt ſumptuoſus duplici de cauſa, oportet ut cura pervigili, ſicut bono inchoaſtis principio, fine peroptimo terminetis. A terra enim illa proceres terrarum qui ibi in expeditionem ſuper hæreticos confluxerant, me ferè ſolum inter inimicos Chriſti per montes & ſcopulos vagantes cum non multo milite reliquerunt; & terram præ nimia paupertate, cujus bona deſtructa ſunt, ſine veſtro & fidelium auxilio non potero diutiùs gubernare. Ipſi enim hæretici partim caſtella reliquerunt vacua & ſubverſa fugientes, partim verò ex illis fortioribus adhuc tenent. Dei exercitui reſiſtentes, donec ipſorum ſpurcitia victrice Dei dextera comprimatur. Oportet ſiquidem me conducere ſoldarios qui mecum remanſerunt grandiori pretio quàm in aliis guerris. Vix enim poſſum aliquos retinere niſi duplici remunerentur remuneratione. Statutum eſt verò quòd Eccleſia Romana, quæ caput noſtrum & fidei catholicæ eſſe dinoſcitur fundamentum, ſolutione trium denariorum ab unoquoque hoſpitio annuatim per illam terram perenniter congaudebit; & hoc peto à veſtra ſanctitate firmiter confirmari. Decimas ſiquidem, quas huc uſque hæretici detinuerunt, dignum duxi Eccleſiis terræ & Eccleſiarum miniſtris ſine aliqua diminutione per totam terram fideliter diſpenſare. Ceterùm his ita jam pro poſſe meo ad honorem Dei diſpoſitis, veſtram mea parvitas depoſcit ſanctitatem ut dictam terram, quæ mihi ex parte Dei & veſtra & per Legatum veſtrum Abbatem Ciſtercij, communicato ſuper hoc * tenus exercitus conſilio, mihi & heredibus meis, illis etiam qui laboris participes ejuſdem terræ ſecundùm merita acceperint portionem, benignè dignemini confirmare. Venerabilem ſiquidem virum Abbatem Ciſtercij præ ceteris negotio Dei fideliorem & promotorem in omnibus inveni, ſermone, opere, conſilio, fide integra conſtantiorem. Et quia non nocet admiſſo ſubdere calcar equo, veſtræ ſupplico paternitati ut de me & de terra ſit ipſe ſollicitus, ſicut conſuevit, per apoſtolicam monitionem dignemini commonere. Verùm quia quæ expediunt non valeo penitùs prænotare, ſanctitati veſtræ dilectum & fidelem meum nobilem virum R. latorem præſentium tranſmittere decrevi, cujus abſentiam graviter me expedit ſuſtinere, cùm ipſe mihi fuerit pars conſilij & auxilij ſupplementum, ut quæ veſtræ ſanctitati ex parte mea dixerit firmiter rata habeatis.

ADVLPHO QVONDAM
Colonienſi Archiepiſcopo.

Epiſt. 110. Confirmatur ei penſio 250. marcarum.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benevolum impertiri. Eapropter tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, proviſionem ducentarum & quinquaginta marcarum quam tibi venerabilis frater noſter Colonienſis Archiepiſcopus de conſilio & aſſenſu Priorum & conniventia nobilium terræ ac miniſterialium & civium Colonienſium ad mandatum noſtrum percipiendam annis ſingulis aſſignavit, ſicut in ejus authentico continetur, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infriogere vel ei &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Idus Novembr. pontificatus noſtri anoo duodecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS
Ieroſolymitani hoſpitalis ſancti Ægidij.

Epiſt. 111. Confirmatur eis donatio facta à Comite Forcalcarienſi.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, caſtrum, burgum, & palatium de Manuaſcha & alia omnia cum ſuis pertinentiis à Guillelmo quondam Comite Forcalcarienſi domui veſtræ piè conceſſa, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, & in inſtrumento ipſius Comitis continetur, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem cautelam inſtrumentum prædictum de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ duximus ioſerendum; cujus tenor eſt talis. EGO GVILLELMVS Dei gratia Comes Forcalcarienſis, filius Domini Comitis Bertrandi & Dominæ Comitiſſæ Iaucerandæ, pietatis intuitu & in redemptione peccatorum meorum & parentum meorum, & in compenſatione damni Hoſpitali & fratribus à me illati, dono & jure perfectæ donationis inter vivos trado in perpetuum, ſine omni retinemeoto, Domino Deo & fratribus Hoſpitalis Ieroſolymitani præſentibus & futuris in manus de te fratre Petro de Falcone ejuſdem Hoſpitalis Priore propriam domum meam, ſcilicet palatium de Man-

vaſcha, cum omnibus pertinentiis ſuis, quod meis ſumptibus ædificavi, & prærerea quicquid quocunque jure ad me pertinet vel quandocunque pertinuit in burgo & caſtro de Manuaſcha & in eorum pertinentiis & in totas auras intus & extra, cum terris cultis & incultis, pratis, nemoribus, aquis, aquarum decurſibus, & cum hominibus & feminabus, & cum juſtitiis, firmantiis, & juriſdictione, & explectis, ſicut meliùs generalirer vel ſpecialiter poſſet nominari, ſicut ego vel aliquis de genere meo per nos vel per alium unquam meliùs vel pleniùs habuimus vel poſſedimus vel habere vel poſſidere viſi ſumus ubicunque in omnibus ſupraſcriptis rerritoriis, ſeu in quolibet eorum, hoc eſt, uſque ad territorium ſanctæ Tuliæ, & uſque ad territorium Petræ viridis, & uſque ad territorium Montisfuronis, & uſque ad territurium ſancti Martini, & uſque ad territorium Dalfini, & uſque ad territorium de Vols, & uſque ad flumen Durentiæ. quæ utique omnia in eadem donatione in formam ſupraſcriptam concludo, & profiteor & in veritate recognoſco me eandem dudum domui Hoſpitalis celebraſſe donarionem, & à remporeprædictæ donationis omnia prædicta pro domo Hoſpitalis poſſediſſe. Et modò in præſenti totum prædictum palatium & burgum & caſtrum de Manuaſcha & totas auras & ſi quid meo nomine in prædictis vel infra prædicta loca poſſideo, nomine Hoſpitalis & fratrum ibidem Deo ſervienrium præſenrium & futurorum me conſtituo poſſidere, tantùm dum vixero, ut exinde fratres Hoſpitalis ſua auctoritate, nullius requiſito conſilio, nec alicujus voluntate expectata, omnium ſupraſctiptorum poſſeſſionem abſque contradictione valeant occupare & ut proprium habete ad omnes voluntates ſuas inde faciendas. Præterea corpus meum vovens & offerens pro ſepultura cimiterio domus Hoſpitalis, ptofiteor & in veritate recognoſco Guigonem avunculum meum bonæ memoriæ prædictorum locorum omnium domui Hoſpitalis & fratribus præſentibus ſcilicet & futuris feciſſe donationem, quam ſpecialiter bona fide & ſine dolo laudo & in perpetuum confirmo. Omnia itaque & ſingula ſicut ſuperiùs ſcripta ſunt me perpetuò bona fide ſervaturum per me ſucceſſoreſque meos nec aliquo jure ſcripto vel non ſcripto vel ratione contraventurum per ſtipulationem promitto, & me & meos inde deveſtio, & domum ſive domos Hoſpitalis & ftatres ſcilicet præſentes & futuros inde inveſtio. Et ut prædicta donatio & omnia ſupraſcripta poſt obitum meum majori & perpetua gaudeant firmitate, Barones & proceres meos & homines de Manuaſcha, quorum nomina infrà ſcripta ſunt, per ſacramentum fidelitaris & hominij quo mihi tenentur aſtricti commoneo eoſque de novo jurare præcipio ur prædictam donationem tam devotè factam pro poſſe ſuo ſervent & ſervari procurent, & ſi quis in poſterum conrra prædictam munificentiam aliquo modo venire tenraret, contra illum vel illos pro poſſe ſuo domui & fratribus Hoſpitalis auxilium & couſilium impendant, ab omni violentia defendant, & ipſis Hoſpitalariis homines de Manuaſcha in omnibus & per omnia tamquam veris dominis obedienres exiſtant, & de prædictis, ſi neceſſitas exigeret, teſtimonium ferant Prædictæ quoque donationi ſpecialiter adicio, ſcilicet ut jure perfectæ donationis habeant in perpetuum omnes hereditates ſeu poſſeſſiones vel honores qui fuerunt Militum vel hominum caſtri de Manuaſcha, quas pro malitia ſeu perfidia vel proditione quam contra me commiſerunt jure confiſcationis occupavi, ita ut nullus eorum aliquo tempore ſuas valeat poſſeſſiones recuperare niſi ad cognitionem Domini Prioris pro tempore in prioratu Hoſpitalis reſidentis à crimine tantæ perfidiæ ac proditionis ſeſe purgaverint. Ad majorem omnium ſupraſcriprorum firmitatem atque cautelam hanc chartam præſentari volo Domino Papæ & Domino Imperatori, & in eorum notitia quicquid in ea continetur deduci; & ad perpetuam rei memoriam & indubitabilem fidem eorum ſigillis præſentem paginam precor communiti. Ad hæc, nos Barones & proceres & homines infraſcripti piæ Domini Comitis donationi gratum præbentes aſſenſum, bona fide promittimus & tactis ſacroſanctis evangeliis juramus quòd omnia & ſingula & prædicta pro poſſe noſtro domui & fratribus Hoſpitalis præſentibus & futuris defendemus & contra omnes ad ruitionem prædictæ donationis auxilium & conſilium ipſis præſtabimus, & nos homines de Manuaſcha ipſis poſt obitum Domini Comitis tamquam dominis fidelitet obediemus. Illi itaque qui juraverunt ſunt ij. W. de Sabrano, Raimbaudus Oſaſica, & Raimundus frater ejus, Bertrandus de Villamuro, Guigo Roze, Iſnardus de Dalfino, Laugerius de ſancto Maximo, & Bertrandus frater ejus, Petrus Ferulſus, Durandus Baſili, Tibanus, Guigo Barbatorta, Vgo de Manuaſcha, Ar-

betetus

betetus Mimus, W. de Cucurone, Guibertus de Rellania, Lambertus de Rellania frater ejus, Vgo de Montejuſtio, Petrus Nigrellus, Bertrandus Savini, Laugerius Savini, W. Cornuti, W. de Forcalle, Ramundus Riperti, Roſtagnus Roze, W. de Villamuro, Bertrandus Cornuti, Bertrannetus de Villamuro, W. Petri de Manuaſcha, Garnerius, Ramundus Bonuſtoſius, Bertrandus Felicius, W. Vetula, Berttandus de Sannone, W. Garnerij, Iobannes Petri, W. Rainaudi, Iſnardus Rainaudi, Petrus Roſtagni, Geraudus Ebraudi, W. Symon, Bernardus Ricolus, Petrus Niger, W. de Terrallo, Stephanus Mercerij, W. de Croſo, Paganus, Poncius Rainaudi, Pettus Gaudi, Iohannes Capuci, Matthæus, Petrus Bona & filius ejus Petrus, Rainaudus de Bariolo, Roſtagnus de ſancto Petro, Bernardus Caſarius, Stephanus Bochiardi, W. Vetus, Imbertus Mazellari, Guetrinus, Petrus Raxenni, Bernardonus, Odo, W. Marquiſius, Petrus Scoſcrius, Iohannes Vnctor, Iſnardus Cuſenderius, Petrus Blanchuberius, Ruffus Veridiz, Cor de Route, Ramundus Scſtaronus, W. Bergononus, W. Faber, Bernardus Banniator, Petrus Niger, Croginus, Iohannes Rueme, Bertrandus Furnerius, Geraudus Maurelli, Iacobus Malpel, Petrus Rueme, W. de ſancto Martino, Bertrandus de Arelato, W. Micolavi, Redonnus, Geraudus Buerius, Bertrandus Mazellarius, Guigo Arquerius, W. Aurici, Petrus Breti, Petrus Gallina, Petrus Radcire, Fulquerius, Petrus Andreas, Vv. Benedictus, Vv. Martelli, Arnaudus Agrena, Iohannes Deſcalcius, Petrus Raſcatius, Arbertus de Villamur, Adam, Vv. Iohannes, Vv. Vincenci, Tedanus, Vv. de Leuno, Iacobus de Primeriis, Vv Feutrerius, Petrus Barreti, Martinus Croterij, Michaël Ginardi, Iohannes de Opere, Iohannes de Nonai, Stephanus Recobreire, Iohannes Saxa, Iacobus Breti, Stephanus Roſſalpaix, Petrus Stephanus, Barrholomæus Monachus, Bonetus Aifre, Vv. Garemberga, Toras auras, Rogerius, Vv. Blanc, Petrus Bernardus, Bertrandus Vetus, Rofre, Andreas Paneri, Poncius Sartor, Giraudus Sartor, Petrus Sartor, Raimundus Durandi, Iohannes Ricardus Maurannetus, Stephanus Serrator, Vv. Rainaudi, Iohannnes Ruffus, Iohannes Raxenni, Petrus Autricus, Petrus Adam, Geraudus de Valanciola, Petrus Monachus, Petrus Bramancionus, Maurannus Roſtagnus berbegerius, Petrus Bona, Michaël Arnulfi, Bertrandus Gali, Vincentius Sagnator, Iohannes Brunelli, Radulfus de Volvei, Ramundus Barreti, Ramundus Barbaroti, Bertrandus Corcoſſon Bucrius, Bertrandus de Malafogacia, Perrus Botellerius, Michaël Cotalonga, Petrus Robaudus, Vgo Bernardus, Iohannes Garinus, Iohannes Frenerius, Iohannes Mercerius, Vv. Bos, Bernardus de Recluſo, Columbus Pipeti, Vgo Martini, Poncius Gebelini, Vv. Robaudus, Roma Senoreti, Geraudus Furgoni, Bertrandus de Salto, Vv. Gaſe, Vv. Furgoin, Germanus Audebertus de Valentiula, Vv. Bibenſaquam murator, Iohannes Faber, Iacobus Borgarelli, Vv. Imberti, Ramundus Rainaudi, Imbertus Faber, Petrus Barbarori, Vv. Felicius, Iohannes Niger, Petrus Gontardus, Vv. Bibenſaquam berbegerius, Poncius Mexoneri, Aymus Capuci, Guigo Capuci, Petrus Olive, Vv. Garemberge, Petrus de Curello, Petrus Squeire, Raimundus Motetus, Petrus Remuſati, Bernardus Faber, Simon Ramundus Bexonius, Martinus Garini, Ramundus Buerius, Roſtagnus Hoſpitalarius, Bertrandus Teſta, Vv. Recobreire, Petrus Bernardus, Vv. Ramundus, Geraudus Faiditi, Vv. Gaufredi, Vv. Guido, Iſnardus Coſini, Martinus Curderij, Iohannes Furnerius, Martinus Florentij, Ramundus Arnaudus, Ramundus Sauneri, Iſnardus Roſtagni, Petrus Revelli, Iobannes Fretun, Petrus Robaudi, Geraudus Gerini, Is. Iohannes Merceri, Vv. Bos, Bernardus Vv. Robaudi, Bernardus Iacobus, Ramundus Guavaudani, Iohannes Burſeri, Petrus Alvernaci, Poncius Cabreri, Iohannes berbegeri, Vv. Braidun, Gaufredus Ranulfi, Petrus Berni, Ramundus Aſtorgo, Petrus de Mura. Petrus Notarius Domini ſupradicti Comitis Vv. manduto hanc hujus piæ donarionis chartam dictavit, & proprus manibus conſcripſit, & cum hoc præſenti plumbeo ſigillo ipſius Comitis corroborando publicè ſigillavit.] Nulli ergo omnino hominum liceat banc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

NOBILI VIRO PONCIO Lugdunenſi.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollici- *Epiſt. 112. Datur ei facultas conferendi decimas.*

tudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, ut decimas poſſeſſionum caſtri de Keriſcoth & Calavath Eccleſiæ ipſius caſtri cum Epiſcopi dioceſani aſſenſu ſine juris præjudicio alieni poſſis conferre, anctoritate tibi præſennum indulgemus. Nulli ergo omnino hominnm liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Non. Novembr. anno duodecimo.

CONSTANTINOPOLITANO Patriarchæ.

Epiſt. 113. Vt quendam Canonicum recipi faciat.

SI preces apoſtolicas pro iis tibi dirigimus & mandatum quorum habes notitiam pleniorem, tanto nos convenit faciliùs exanditi quanto eis pro quibus ſcribimus, præter noſtra monita, propria merita ſuff agantur. Inde eſt quòd pro dilecto filio G. Clerico cariſſimi in Chriſto filij noſtri Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandanres quatenus eundem pro reverentia beati Petri & noſtra, intuitu quoque Imperatoris ejuſdem, qui nobis pro eo humiliter ſupplicavit, in Eccleſia ſanctæ Sophiæ recipi facias in Canonicum & in fratrem, mandatum apoſtolicum taliter impleturus quòd tua fraternitas poſſit exinde meritò commendari. Datum Laterani &c. ut in alia.

VARISSIENSI, THEBANO, & Lariſſenſi Archiepiſcopis.

Epiſt. 114. De fidelitate præſtanda Imperatori.

CAriſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris ſua nobis conqueſtione monſtravit quòd quidam tam Latini quàm Græci Archiepiſcopi & Epiſcopi & imperialium monaſteriornm Abbates de toto imperio Romaniæ fidelitatem ei debitam facere contradicunt. Nolentes igitur quòd idem ſua juſtitia defraudetur, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi dictus Imperator de aliquo Prælatorum ipſorum, qui ei recuſant fidelitatem debitam exhibere, ſuam coram vobis depoſuerit queſtionem, vos eos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo prævia ratione cogatis. Quòd ſi non omnes iis exequendis &c. duo veſtrum &c. ut in alia.

ARCHIEPISCOPO VARISSIENSI, & Epiſcopo Salimbrienſi, & Decano ſanctæ Mariæ de Blakerna Conſtantinopolitano.

Epiſt. 115. De Præpoſitis ab Imperatore conſtitutis.

GRavem ad nos cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris querimoniam deſtinavit quòd venerabilis frater noſter Patriarcha Conſtantinopolitanus in præpoſituris ad eum ſpectantibus pro ſuæ voluntatis arbitrio volens Præpoſitos ordinare ipſo penitùs inconſulto, Præpoſitos inſtitutos in eis & earundem Clericos tamquam excommunicatos evitat in ipſius præjudicium & gravamen. Vnde eidem dedimus in mandatis nt ab ipſius ſuper præmiſſis moleſtatione indebita conquieſcens, Præpoſitos inſtitutos in eis taliter in pace dimittat, quòd inter eum ac Imperatorem ipſum, quod abſit, non poſſit ſcandalum exoriri. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamns quatenus dictum Patriarcham ad id moneatis attentiùs & inducere procuretis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani nt in alia.

PATRIARCHÆ Conſtantinopolitano.

Epiſt. 116. De eadem re.

GRavem ad nos &c. *in eundem ferè modum uſque* gravamen. Cùm igitur illius jura debeas ſervare illæſa qui te ſuper tuis juſtitiis non moleſtat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ab ipſius ſuper præmiſſis moleſtatione indebita conquieſcens, Præpoſitos inſtitutos in eis taliter in pace dimittas quòd inter te ac Imperatorem ipſum, quod abſit, non poſſit ſcandalum exoriri. Datum Laterani II. Non. Novembris anno duodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 117. Non licere Patriarchæ unire ſedes epiſcopales.

OBlata nobis cariſſimi in Chriſto filij noſtri Hentici Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris conqueſtio parefecit quod epiſcopatus Dan. & Euthlochi exiſtentes in parte ipſius archiepiſcopatui Erachienſi exiſtenti in parte Venetorum uniſti eo penitùs inconſulto in ipſius præjudicium & gravamen. Cùm igitur &c. *ut in alia uſque* mandamus quatenus ſi eſt ita, unionem ipſam taliter ſtudeas revocare quòd inter te &c. *uſque* ſuboriri. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Variſſienſi & Epiſcopo Salimbrienſi & dilecto filio Decano ſanctæ Mariæ de

Blakerna Conſtantinopolitano dedimus noſtris litteris in mandatis ut quod in præjudicium ipſius Imperatoris ſuper præmiſſis præſumptum invenerint, ſublato appellationis obſtaculo non differant legitimè revocare, ſignificaturi nobis ſi ad uniendas epiſcopales ſedes, quod ſine ſpeciali mandato noſtro tibi non licet, procedere attentaſti. Datum Laterani II. Non. Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide geſta Innoc. III pag. 65. col. 1.

Scriptum eſt ipſis in eundem modum uſque quòd venerabilis frater noſter Patriarcha Conſtantinopolitanus &c. *uſque* univit &c. *ut in alia uſque* gravamen. Vnde eidem dedimus in mandatis ut, ſi eſt ita, unionem ipſam taliter ſtudeat revocare quòd inter eum &c. *uſque* ſuboriri. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi dictus Patriarcha mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos quod in præjudicium ipſius Imperatoris ſuper præmiſſis præſumptum inveneritis, ſublato appellationis obſtaculo non differatis legitimè revocare, ſignificaturi nobis ſi ad uniendas epiſcopales ſedes, quod ſine ſpeciali mandato noſtro ſibi non licet, idem Patriarcha procedere attentavit. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani II. Non. Novembris, anno duodecimo.

OTTONI ILLVSTRI Romanorum Imperatori ſemper Auguſto.

Epiſt. 118. De negotio Epiſcopi Bambergenſis. Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 220.

QVantumcunque ſit deteſtabile illud horribile facinus quod in nece claræ memoriæ Philippi quondam Ducis Sueviæ commiſſum fuit à filiis Belial, deteſtandum eſt tamen & illud iniquum judicium quod contra venerabilem fratrem noſtrum Pabembergenſem Epiſcopum occaſione necis illius nimis extitit inordinatè præſumptum: quoniam etſi fortè culpabilis ſuper hoc idem Epiſcopus potuiſſet oſtendi, ordinato tamen & æquo debuerat examine judicari. Vnde nos ipſum negotium volentes reducere ad tramitem rationis, dudum venerabili fratri noſtro Hugolino Hoſtienſi Epiſcopo & dilecto filio Leoni tituli ſanctæ crucis Preſbytero Cardinali tunc apoſtolicæ ſedis Legatis illud commiſimus ſub hac forma, ut ſi ſuper nece prædicti Ducis, accuſatore contra prædictum Epiſcopum legitimo comparente, fuiſſet coram ipſis culpabilis comprobatus, ab omni eum officio & beneficio eccleſiaſtico ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo deponere procurarent; alioquin indicerent ei purgationem canonicam; in qua ſi fortè deficeret, cenſura eum ſimili condemnarent; quòd ſi legitimè ſe purgaret, denuntiarent eum ſuper objecto crimine penitùs innocentem; ante omnia providentes ut ſi quid contra eum vel ejus Eccleſiam eſſet perperam attentatum, in ſtatum debitum revocarent. Cùmque poſtmodum ab eiſdem Legatis memoratus Epiſcopus evocatus, ſe gravibus exponens periculis, ad ipſorum præſentiam acceſſiſſet, ejuſdem impedientibus adverſariis & ad ſedem apoſtolicam appellantibus, in negotio non extitit memorato proceſſum. Verùm licèt præfixo ab illis termino propter hoc idem Epiſcopus ad apoſtolicam ſedem acceſſerit, hi tamen qui duxerant appellandum, quamquam in comitatu tuo fuerint cùm coronandus ad noſtram præſentiam acceſſiſti, coram nobis tamen contra dictum Epiſcopum comparere per ſe vel reſponſales idoneos minimè curaverunt. Licèt ergo juxta juris rigorem aliter potuerimus in negotio ipſo procedere, ad abundantiorem tamen cautelam venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Maguntino & Herbipolenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati Fuldenſi Herbipolenſis dioceſis noſtris damus litteris in præceptis ut in ſtatum priſtinum revocent quicquid contra ſæpefatum Epiſcopum vel ipſius Eccleſiam perperam invenerint attentatum, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per excommunicationis ſententiam in perſonas & interdicti, ſi neceſſe fuerit, in terras eorum, appellatione poſtpoſita coercendo, nonobſtante ſententia quæ contra ipſum dicitur promulgata, cùm ipſo jure nulla penitùs ſit cenſenda. Denuntiatione verò publicè facta, ſi ſuper nece præfati Ducis, accuſatore legitimo infra tres menſes contra dictum Epiſcopum comparente, culpabilis coram eis fuerit comprobatus, ab omni eum officio & beneficio eccleſiaſtico ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo deponere non poſtponant. Alioquin ex tunc omni contradictione, appellatione, ac excuſatione ceſſante, purgationem canonicam eidem indicant; in qua ſi fortè defecerit, eum ſimili cenſura condemnent. Quòd ſi legitimè ſe purgaverit, denuntient eum ſuper objecto crimine penitùs innocentem, moleſtatores ipſius per cenſuram canonicam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quocirca ſerenitatem tuam rogan-

dam duximus & monendam quatenus diligenrer efficias ut quod à nobis rationabiliter eſt proviſum, efficaciter impleatur, non permittens ut quiſquam difficultatem ingerat vel impedimentum opponat, univerſis rebus dicti Epiſcopi & Eccleſiæ ſuæ, quas, prout aſſerirur, derines, eidem ſine difficultate qualibet reſtitutis. Darum Laterani Idibus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

MAGVNTINO ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Herbipolenſi, & Abbati Fuldenſi Herbipolenſis diœceſis.

Epiſt. 119. De eadem re.

QVantumcunque ſit deteſtabile illud horribile facinus quod &c. *ut in alia per totum uſque* quamquam in comitatu fuerint cariſſimi in Chriſto filij noſtri Ottonis illuſtris Romanotum Imperatoris cùm ad nos coronandus acceſſit, in noſtra tamen præſentia contra dictum Epiſcopum comparere per ſe vel reſponſales idoneos &c. *ut in alia uſque* cautelam, diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate præcipiendo mandamus quatenus in ſtatum priſtinum revocetis quicquid contra ſæpeſatum Epiſcopum &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* culpabilis coram vobis fuerit comprobatus, ab omni eum officio & beneficio eccleſiaſtico ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo deponatis &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. Datum ut in alia.

SALZEBVRGENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 120. De eadem re.

QVantumcunque ſit deteſtabile illud &c. *ut in alia uſque* judicari. Cùm igitur dilectus filius nobilis vir Dux Auſtriæ quædam bona ipſius & Eccleſiæ ſuæ occaſione hujuſmodi detineat, ſicut dicitur, occupata, eundem nobilem rogamus attentiùs & monemus per apoſtolica ſibi ſcripta mandantes ut bona ipſa cum fructibus medio tempore perceptis ex eis dicto Epiſcopo vel ejns nuntio ſine qualibet difficultate reſtituere non poſtponat. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſi dictus Dux quod mandamus neglexerit adimplere, tu eum ad id per excommunicationis ſententiam in perſonam & interdicti, ſi opus fuerit, in terram ſuam appellatione remota compellas. Datum Laterani &c. ut in alia.

NOBILI VIRO DVCI AVSTRIÆ.

QVantumcunque ſir deteſtabile illud facinus &c. *ut in alia uſque* judicari. *Epiſt. 121.* De eadem re.
Cùm igitur quædam bona ipſius & Eccleſiæ ſuæ occaſione hujuſmodi derineas, ſicut dicitur, occupata, nobilitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripra præcipiendo mandantes quatinus bona ipſa cum fructibus medio tempore perceptis ex eis dicto Epiſcopo vel ejus nuntio ſine difficultate qualibet reſtituere non poſtponas. Alioquin venerabili fratri noſtro Salzeburgenſi Archiepiſcopo noſtris damus litteris in præcepris ut te ad id per excommunicationis ſententiam in perſonam & interdicti, ſi opus fuerit, in rerram tuam appellatione remota compellat. Datum Laterani Idibus Novemb. pontificatus noſtri anno duodecimo.

NOBILI VIRO SIMONI de Monteforti, Comiti Leceſtriæ, Vicecomiti Biterrenſi.

HAbuiſſe bajulos dominici verbi fidem ad ſinapis evangelicæ quantitatem felix tuæ tranſlatio promotionis oſtendit, dum nominationis tuæ non ſolùm ſed *Epiſt. 122.* Confirmantur ei omnia facta per Legatos ſedis apoſtolicæ.
& denominationis vocabula bonis interpretatus operibus, in auditu anris obediſti ſecundùm nomen tuum in locum peregrinationis exite, ac ſicut mons infirmas *Vide lib. 13. epiſt. 86.*
partes Eccleſiæ muniturus, ad verbum prædicatorum fidelium es tranſlatus, ut tuæ denominationis deludendo vocabulis in bello Domini fortis eſſes, pugnandoque cum miniſtris antiqui ſerpentis, atrum hæreticorum atrium à forti dudum cuſtoditum armato fortior ſuperveniens de ipſius erueres poteſtate, & non ſolùm ejus ſpolia diſtribueres, verùm etiam arma in quibus confidebat auferres. Hujus itaque conſiderarionis obtentu, cùm in manibus tuis & aliorum fortium quos in ſanctum exercitum congregatos zelus Domini contra fidei ſubverſores armavit necnon etiam Legatorum noſtrorum Carcaſſonenſem & Biterrenſem civitates ac alias hæreticorum terras mirabiliter altiſſimns tradidiſſet, Principes ejuſdem exercitus cum præfatorum Legatorum conſilio tuo ipſas regimini commiſerunt, ſperantes in Domino quòd per providentiam tuam omnis ab ea debeat hæreticæ pravitatis eliminari ſpurcitia & ibidem ſalubriter reformari puritatis catholicæ diſciplina. Nos igitur quod ab ipſis piè ac providè factum eſt ratum & gratum habentes, civitates & terras ipſas,

ſicut tibi ſunt ad divinæ majeſtatis honorem pro tutela pacis & fidei defenſione conceſſæ, tibi & heredibus tuis in fide catholica & devotione ſedis apoſtolicæ permanentibus auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, principalium dominorum & aliorum etiam, ſi quibus fortè competit, jure ſalvo; exceptis prorſùs hæreticis, fautoribus, credentibus, defenſoribus & receptatoribus eorundem; in quos etiam ſecundùm ſacræ legis cenſuram auctoritatis eſt aculeus dirigendus, cùm facientes & conſentientes pari pœna canonica proviſio perſequatur. Ad indicium autem quòd terras ipſas in devotione apoſtolicæ ſedis & ſancta religione conſervare diſponas, tres denarios ſtatuiſti per ſingulas domos ejus annualiter Eccleſiæ Romanæ ſolvendos, & illorum pravam conſuetudinem qui ſecundùm partium finitimarum abuſum decimas & primitias eccleſiaſticas hereditario jure immo injuria ſibi vendicant, abolere, ipſas juxta legitimas ſanctiones ad Eccleſias revocando. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide ſuprà epiſt. 108 109.

NOBILI VIRO SIMONI de Monteforti.

Epiſt. 113. Reſpondet epiſtolæ 109.

NVntios & apices tuos paterna benignitate recepimus, & ſuggeſta per ipſos intelleximus diligenter, omnipotenti Deo laudes & gratias referentes de iis quæ contra peſtilentiſſimos hoſtes ſuos per te ſimul & alios ad hoc opus orthodoxæ fidei zelo ſuccenſos miſericorditer eſt & mirabiliter operatus. Illud autem auditui noſtro dedit gaudium & lætitiam quòd terris hæreticorum contagione purgatis conſilium altiſſimi te præfecit, cùm ſperemus in Domino quòd per prudentiam tuam in his quæ geſta ſunt & gerenda Eccleſia ſua ſit multipliciter profectura. Quapropter petitiones tuas nobis oblatas, in quantum honeſtas potuit gratiæ præſtare favorem, gratanter admiſimus, terras ipſas tibi ac heredibus tuis, prout expedire cognovimus, confirmantes, & litteras ad nonnullas provincias & potentes viros ac nobiles mulieres pro tuo ſuccurſu, cum aliis quoque litteris ad idem negotium facientibus, concedentes, cariſſimos in Chriſto filios noſtros Ottonem Romanorum Imperatorem, Aragonum ac Caſtellæ Reges illuſtres ad hoc ſatis affectuosè per ſpeciales litteras exhortando. Et fortaſſis ampliùs feciſſemus, niſi propter neceſſitatem urgentiſſimam terræ ſanctæ per magnos & ſpeciales nuntios ad nos inde tranſmiſſos pro ſuccurſu ejus paulò antè deſtinaſſemus litteras generales; quarum proculdubio impediremus effectum, ſi & alias pro re hac è veſtigio mitteremus; cùm jam ij quorum animæ inter ejuſdem terræ penè penitùs deficientes ærumnas, in ſola poſt Deum auxilij quod hinc vadat expectatione reſpirant, nobis graviter ſunt conqueſti quòd ex indulgentia quam conceſſimus hæreticorum expugnatoribus, ſuccurſus prædictæ terræ periculosè fuerit impeditus. Monemus ergo ſtrenuitatem tuam & exhortamur attentiùs, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes quatinus attendendo prudenter quòd non minor eſt virtus quàm quærere parta tueri, hoc quod Eccleſiæ Dei tuis & aliorum eſt laboribus acquiſitum, à cunctis expiatum perverſitatibus & adverſitatibus expeditum, in ſancta religione ſtudeas conſervare, ac taliter juxta mandatum Legatorum noſtrorum ad extirpandas reliquias hæreticæ pravitatis intendere quòd gratiam divinam & noſtram inde poſſis uberiùs promereri; ſciturus pro certo quòd hæc agens, in quibus illud duxeris requirendum, conſilium à nobis recipies & auxilium opportunum. Datum Laterani 111. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Vide epiſt. 114. 125.

OTTONI ILLVSTRI Romanorum Imperatori ſemper Auguſto.

Epiſt. 114. Vt opem ferat Simoni de Monteforti.

LIcèt ad promovendum quælibet opera pietatis prompta debeat imperialis celſitudo conſiſtere, in his tamen quæ fidei cauſam continent ſperamus eam, prout etiam exoptamus, voluntariam invenire. Sanè cùm in provincia Narbonenſi hæretica dudum peſtis uſque adeo pullulaſſet ut veluti cancer ſerpens partes etiam timeretur finitimas infectura, quinimmo in aliquibus infeciſſet, multifariè multiſque modis eam ſecundùm traditam nobis à Domino ſancti ſpiritus diſciplinam laboravimus abolere, ita quòd poſt multorum prædicatorum & exhortatorum inſtantiam, poſt occiſionem denique viri juſti, qui à nobis miſſus ad ipſos glorioſiùs demum creditur occiſus profeciſſe quàm vivus, noviſſimè fide magnus & numero catholicorum exercitus per inſpirationem divinam & ſollicitudinem apoſtolicam congregatus, de ipſis mirabiliter triumpha-

Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 29.

vit, captiſque ferè quingentis tum civitatibus tum caſtellis, quæ per poſſeſſos ſuos diabolus habitabat, ſpiritui paraclito in repletis ſuis ſanctum eſt ibi habitaculum reparatum. Cùm igitur terra ipſa taliter ab hæretica pravitate mundata dilecto filio nobili viro Simoni de Monteforti ſuperno conſilio ſit commiſſa, & non ſolùm ad eam in ſancta religione ſervandam, verùm etiam ad extirpandas reliquias hujus peſtis, Chriſtianæ fraternitatis ei neceſſarius ſit ſuccurſus, parumque proſit lolium de una parte meſſis avelli ſi radicaturum in alia tranſplantetur, imperialem magnificentiam rogamus attentiùs & monemus, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes quatinus orrhodoxæ fidei zelo ſuccenſus, per vires & viros imperij tui ſubditos neceſſarium opis & opum conſilium & auxilium illuc pro tantæ opere pietatis promovendo tranſmittas, & ſi quos hæreticorum exinde depulſorum confugere contigerit in imperium, non ſolùm recipi non permittas eoſdem, verùm etiam piiſſimam Auguſtorum in eos facias exerceri cenſuram; ut per hæc & alia bona quæ Domino fecens inſpirante augeat tibi Deus & gratiam in præſenti & gloriam in futuro. Datum ut in alia, anno duodecimo.

ILLVSTRI REGI Aragonum.

Epiſt. 115. De eadem re.

Licèt ad promovendum quælibet opera pietatis prompta debeat regalis celſitudo conſiſtere &c. *ut in alia uſque* tranſplantetur, regalem magnificentiam &c. *uſque* per vires & viros potentiæ tuæ ſubditos &c. *ut in alia uſque* verùm etiam piiſſimam ſacræ legis in eos facias exerceri cenſuram &c. *ut in alia uſque* in futuro. Illud autem te ab hujuſmodi non revocet pietate quòd pro ſuſpecto paganorum incurſu ad exterminandum peſtilentes jamdictos tibi ſit opera minor danda; cùm etſi reputandi utrique ſint hoſtes, quanto ex his exonerare tibi curaveris unum latus, tanto aliud poſſis adverſus aliorum machinamenta firmare; illo inſuper ad tuam fortitudinem accedente, quòd in loco vicinorum hæreticorum catholicos amodo vicinos habebis, & tales quorum obſequia domi militiæque gratioſiora tibi eſſe poterunt quàm illorum. Datum ut ſuprà.

In eundem modum ſcriptum eſt illuſtri Regi Caſtellæ.

ABBATIBVS ET ALIIS Eccleſiarum Prælatis in partibus Narbonenſibus, Biterrenſibus, Toloſanis, & Albigenſibus conſtitutis.

Epiſt. 116. De bonis hæreticorum confiſcatis.

Optavetamus ut orthodoxæ fidei ſubverſores, qui ſe in partibus veſtris à communione fidelium præciderunt, non ſolùm ea quæ ſua dicebant, hæreticam pravitatem imitando, non perderent, ſed ad puritatem catholicam redeundo, nobiſcum in caritate ac pace quæ noſtra ſunt etiam poſſiderent. Verùm quia propter impœnitens cor eorum ſuper iniquitates ſuas Dominus de cœlo proſpexit, ad exterminationem ſuam retumque publicationem ſuarum ſecundùm conſtitutiones civiles & canonicas eſt proceſſum; ut, quemadmodum ſcriptum eſt, impiorum ſpolia juſti tollant, & divitias theſaurizent ipſorum. Licèt igitur ea quæ apud vos quidam hæretici depoſuiſſe dicuntur, ſicut & aliæ res eorum, pro confiſcatis ſint meritò computanda, quia tamen Chriſtianæ religionis non eſt ex occaſione legalium præceptorum obtentu cupiditatis hoc fieri quod potiùs cauſa debet correctionis impleri, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ea quæ penes vos ab hæreticis ſunt depoſita, niſi forſan ad hoc præmoniti ſine dilatione curaverint ad Eccleſiæ unitatem redire, ut ſic de miſerationum Domini multitudine ſit cum eis miſericordia facienda, dilecto filio nobili viro Simoni de Monteforti, cui terra de hujuſmodi peſtilentium ſordibus expiata noviter eſt commiſſa, cum conſilio & mandato Legatorum noſtrorum aſſignare & tradere procuretis, in pios uſus pro publicis ejuſdem terræ utilitatibus expendenda. Datum ut in aliis.

ABBATI SANCTI VICTORIS, & ſanctæ Genovefæ & ſancti Victoris Prioribus Pariſienſibus.

Epiſt. 117. Vt tueantur Robertũ Malvicini. Vide infrà epiſt. 130. 131. 133.

Attendentes devotionem dilecti filij nobilis viri Roberti Malivicini, qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſus contra peſtilentes hæreticos non ſolùm laudabiliter jam pugnavit, verùm etiam conſtanter diſponit amodo ad ipſorum exterminationem intendere, terram de qua per manum Domini ſunt depulſi cum aliis catholicis habitando, dignum duximus eum pro eccleſiaſtica libertate pugnantem Eccleſiæ patrocinio confovere. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus ſi quis eum ac

ſocios ſuos in his quæ pacificè poſſidebant cùm iter arripuerunt ad hujuſmodi Dei ſervitium exequendum moleſtare præſumpſerit, aut ea quæ ſibi tenentur reddere ſolvere recuſarint, ſeu etiam unicam ejus filiam auferendo nobilem offenderit memoratum, vos eum ut ab eorum omnino vexatione deſiſtat, & de damnis ac injuriis irrogatis ſatisfaciat competenter, eiſdem per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo, ſicut juſtum fuerit, compellere procuretis, matrem & ſororem ejuſdem nobilis viduas, quarum ipſe ſolus quaſi poſt Deum tutor & cuſtos exiſtit, in jure proprio defendentes, & quemlibet injuſtè moleſtantes eaſdem appellatione remota diſtrictione ſimili facientes ab earum indebita moleſtatione ceſſare. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani II. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 128. De ſimili argumento.

ATtendentes devotionem dilecti filij nobilis viri Buchardi, qui orthodoxæ fidei &c. *ut in alia uſque* recuſarint, ſeu etiam alias indebitè nobilem offenderit memoratum &c. *ut in alia uſque* procuretis, matrem ejuſdem nobilis viduam, cujus ipſe ſolus quaſi &c. *uſque* injuſtè moleſtantem eandem appellatione remota diſtrictione ſimili facientes ab ejus indebita moleſtatione ceſſare. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia.

NOBILIBVS VIRIS BARONIBVS & Militibus qui cum nobili viro Simone de Monteforti de ſignatorum exercitu remanſerunt.

Epiſt. 129. Inducuntur ut aſſiſtant Simoni de Monteforti.

DEvotionem veſtram dignis in Domino laudibus commendamus quòd orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi, contra noſtræ fidei ſubverſores tam piè quàm ſtrenuè certaviſtis, ac recepto mirabili de ipſorum contritione triumpho, terraque dudum à præambulis Antichriſti poſſeſſa ad fidem Ieſu Chriſti redacta, in defenſionem ipſius cum dilecto filio nobili viro Simone de Monteforti, cujus eſt commiſſa regimini, remanſiſtis, attendendo prudenter quòd non minor eſt virtus quàm quærere parta tueri. Quia igitur finis non pugna coronat, nobilitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes quatenus laudabile propoſitum veſtrum laudabiliori ſtudente perſeverantia coronare, ad protegendam eandem terram præfato nobili viriliter aſſiſtatis, expenſis contenti à proximo Paſcha deinceps, donec novum auxilium, quod multipliciter procuramus vobis & ei, dante Domino tranſmittatur. Datum Laterani Idibus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ABBATI ET PRIORI ſancti Victoris, & Priori ſanctæ Genovefæ Pariſienſis.

Epiſt. 130. De eleemoſynis conceſſis piis locis. Vide ſuprà epiſt. 127. & infrà epiſt. 133. 134. 135.

PRæſentium vobis auctoritate mandamus quatinus eleemoſynas piis locis à nobili viro Roberto Malovicino & matre ſua provida pietate conceſſas faciatis à locis ipſis auctoritate noſtra quàm juſtè tam pacificè poſſideri, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani IV. Idus Novemb. anno duodecimo.

ABBATI CISTERCIENSI apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 131. De quodam privilegio conceſſo R. Malovicino. Vide ſuprà epiſt. 127.

PRofecturus ad habitandum dilectus filius nobilis vir Robertus Maluſvicinus terram ab hæreticis nuper incoliſ expiatam, nobis humiliter ſupplicavit ut aliquem Clericum religioſum vel ſecularem per tuam faceremus ſibi ſollicitudinem deputari, cujus conſilio, quandiu in terra ipſa morabitur, ad ſalutem animarum ſuarum in confeſſionibus & hujuſmodi tam ipſe quàm ejus uxor utatur. Nos igitur annuentes hujuſmodi propoſito pietatis, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus petitionem ſuam in hoc, prout expedire cognoveris, cum conſenſu dioceſani Epiſcopi auctoritate noſtra non differas adimplere. Datum ut in alia.

ABBATI DE VALLIBVS Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 132. Vt accedat ad Simonem de Monteforti.

CVm dilectus filius Abbas Ciſtercienſis A. S. L. tibi dare providerit in mandatis ut ad terram nuper ab hæretica pravitate mundatam accedas, dilecto filio Simoni de Monteforti, cujus eſt commiſſa regimini, & aliis ibidem ad Dei ſervitium reſidentibus ſalutare conſilium præbiturus, diſcretionem tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ad exequendum opus hujuſmodi pietatis ſecundùm Abbatis prædicti monitionem accedere non poſtponas. Datum Laterani v. Idus Novemb. anno duodecimo.

NOBILI VIRO ROBERTO de Malovicino, matri & uxori ejus.

Epiſt. 133. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 130.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis petitionibus annuentes, eleemoſynas piis locis à vobis caritativè collatas, ſicut eas loca eadem juſtè poſſident & quietè, ipſis auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

MONIALIBVS PARRASII Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 134. Ejuſdem argumenti.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt facilem nos præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris juſtis petitionibus annuentes, eleemoſynas quas nobilis vir Robertus de Malovicino & mater ipſius vobis pietatis intuitu contulerunt, & alia bona Eeclesiæ veſtræ, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidem Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

GALTERO PRESBYTERO Eccleſiæ de Corberon.

Epiſt. 135. De eodem argumento.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eaptopter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis petitionibus annuenres, eleemoſynas à nobili viro Roberto de Malovicino tibi pietatis obtentu collatas & alia bona Eccleſiæ tuæ, ſicut ea juſtè poſſides & quietè, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

ARELATENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 136. De negotio hæreticorum.

GLoriantes hactenus in malitia & in ſua iniquitate potentes deſtruere tandem incipiens manus Dei, miraculosè jam fecit eos de ſuis tabernaculis emigrare, dum eo terram populi ſui miſericorditer emundante, peſtis hæreticæ pravitatis, quæ ſerpens ut cancer Provinciam penè totam infecerat, mortificata depellitur, captiſque in potentiſſima manu ſua numeroſis caſtris & civitatibus quas per poſſeſſos à ſe diabolus habitabat, in locis expulſorum hæreticorum ſpiritui paraclito per repletos ab ipſo ſanctum habitaculum præparatur. Super quo laudes & gratias omnipotenti referimus, quòd in una eademque miſericordiæ ſuæ cauſa duo dignatus eſt juſtitiæ opera exercere, ita perfidis faciendo dignam ſuperuenire perniciem ut quammulti fideles meritam aſſequerentur ex ipſorum exterminatione mercedem, cùm etſi eos in ſolo ſpiritu oris ſui potuiſſet quandocunque conterere, ſuorum tamen exercitui ſignatorum in illorum contritione dignatus ſit ſalutis cauſam immo ſalvationis occaſionem præbere; quo nuper ſub noſtrorum magiſterio Legatorum de ipſis mirabiliter triumphante, dilectus filius nobilis vir Simon de Monteforti, vir utique ſtrenuus & catholicus, terris à quibus illi depulſi ſunt provida eſt deliberatione præfectus, ut per prudentiam ejus in his quæ geſta ſunt vel gerenda negotium pacis & fidei poſſit ibidem efficaciùs promoveri. Quia igitur, etſi tanræ pietatis initia proſperè huc uſque proceſſerint, fine tamen non ſunt adhuc neceſſario ſolidata, fraternitatem veſtram rogandam duximus attentiùs & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus apud ſubditos veſtros ſtudio ſedulæ prædicationis & exhortationis inſtetis ut ad reliquias hujus peſtis penitùs extirpandas, cùm ad ſimilitudinem hydræ, quæ locupletior fertur fieri damno capitum, graviùs poſſent, ſi neglectæ fuerint, reviviſcere, tam per ſe quàm per ſua obſequium Deo devotum & auxilium Eccleſiæ opportunum impendant, ſcientes remiſſionem peccaminum à Deo ejuſque Vicario univerſis indultam qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ſe ad opus accinxerint hujuſmodi pietatis, ut eis labor tam ſanctus ad operis ſatisfactionem ſufficiat ſuper illis offenſis pro quibus cordis contritionem & oris confeſſionem veram obtulerint vero Deo. Cùm autem pro fraterna defenſione pugnantes à fraternis deceat injuriis expediri, volumus & mandamus ut ſi qui nobilium, Clericorum, ſeu etiam laicorum contra peſtilentes hujuſmodi procedentium ad præſtandas uſuras juramento tenentur

tenentur aſtricti, creditores eorum in veſtris dioceſibus conſtitutos, cùm ab ipſis fueritis requiſiti, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis ut eos à juramento penitùs abſolventes, ab uſurarum penitùs exactione deſiſtant. Quòd ſi quiſquam creditorum ad ſolutionem ipſos coëgerit uſurarum, eum ad reſtituendas ipſas, poſtquam fuerint perſolutæ, ſimili cenſura ſublato appellationis obſtaculo coarctetis, creditores talium quàm diligentiùs poteritis inducentes ut terminos ad ſolutionem debitorum præfixos, donec illi labori vacaverint hujuſmodi pietatis, elongent; quò ſic demum retributionis eorum gaudeant participio quorum certamen tali promoverint adjumento. Præterea cùm non abſonum videatur ut qui publicam cauſam gerunt, publicis ſtipendiis ſuſtententur, univerſos Clericos per veſtras dioceſes conſtitutos efficaciter moneatis, in remiſſionem ſibi peccaminum ſuadentes, quatinus cùm prædictæ terræ deſertæ ſint & vaſtatæ, atque ad defenſionem ipſarum ſumptus ſint non modici neceſſarij, aliquotam de ſuis proventibus partem ad ejus ſuſtentationem tranſmittant, deputatis aliquibus viris providis & fidelibus ad eleemoſynam hujuſmodi colligendam, qui collectam aſſignent ſicut prædicti Legati duxerint diſponendum. Quia igitur apud eos diſtrictio forſan proficiet temporalis à quibus ſuper hoc ſpiritualis inductio non admittitur, illos qui ſuper Iudæos in veſtris dioceſibus permanentes habere noſcuntur dominium temporale diligenter inducere procuretis ut eos inducant & tradita ſibi poteſtate compellant quòd ſuis debitoribus in hujuſmodi Dei obſequium profecturis omnino relaxent uſuras & terminos ad exſolvendum ſortem præfixos, ſi fieri poteſt, prorogent competenter. Datum Laterani III. Idus Novemb. pontificatus noſtri anno duodecimo.

In eundem modum Biſuntino Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum ſcriptum eſt Viennenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum Aquenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum Narbonenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum Lugdunenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum Archiepiſcopo Ebredunenſi & ſuffraganeis ejus. In eundem modum Auxitano Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem ferè modum Albienſi Epiſcopo. In eundem modum Ruthenenſi Epiſcopo. In eundem modum Epiſcopo Agenneuſi. In eundem modum Caturcenſi Epiſcopo.

CONSVLIBUS *Arelatenſibus.*

GLoriantes hactenus in malitia &c. *ut in prima uſque* ſolidata, univerſitatem veſtrã rogandam duximus & monendam, in remiſſionem vobis peccaminum injungentes quatinus ad reliquias hujus peſtis penitùs extirpandas &c. *ut in alia uſque* revivifcere, tam per vos quàm per veſtra obſequium Deo devotum & auxilium opportunum Eccleſiæ impendatis, ſcientes &c. *uſque* vero Deo. Quapropter expergiſcimini, boni filij, & ad palmam hujus glorioſi certaminis feſtinate, piaque pœnitentia ducti quòd tam ſecundis ejus principiis neglexeritis interfuiſſe, feliciſſimo fini veſtram ſtudeatis & operam & præſentiam exhibere: quia cùm evangelicus retributor illis æqualiter retribuerit qui noviſſimè venerunt in vineam & qui primò, licèt hi qui cœperunt forſan ampliùs laborarint, præcedentibus tamen atque ſequentibus par merces pro pari devotione reddetur. Datum Laterani III. Idus Novembr. anno duodecimo.

Epiſt. 137. Super extirpatione hæreticorum.

In eundem modum Avinionenſibus Conſulibus. In eundem modum Conſulibus ſancti Ægidij. In eundem modum Conſulibus Nemauſenſibus. In eundem modum Conſulibus Montiſpeſſulani. In eundem modum nobili viro Amalrico & civibus Narbonenſibus. In eundem modum Conſulibus Teraſconenſibus. In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili viro Folcalcarienſi Comiti. In eundem modum nobili viro Comiti Sancio. In eundem modum nobili viro Comiti Savoyæ. In eundem modum nobili viro Comiti Gebennenſi. In eundem modum nobili viro Comiti Stephano. In eundem modum nobili viro Comiti Vu. Matiſconenſi.

EPISCOPO SEGVNTINO.

OLim nobis per tuas litteras intimatum quòd cùm te præſente Archipreſbyter quidam Miſſam in ſua Eccleſia celebraret, & populi multitudo in chorum Canonicorum & uſque ad altare ſe ingereret importunè, tu diligenter monuiſti miniſtros ut turbam irruentem arcerent, quatinus ſic divina poſſent liberiùs officia celebrari. Quibus id efficere non valentibus, extimans quòd ſuper hoc tibi majorem reverentiam exhiberent, populum arcere accepto baculo incepiſti, quoſdam impellens, quoſdam percutiens leviter, quoſdam terrens, ut ſic ſaltem opportunitas præberetur ſactis officiis peragendis. Alij

Epiſt. 138. Indicitur ei purgatio ſuper quodam facinore.

ſiquidem tecum percutiebant cum baculis populum repellendo; inter quos juvenis quidam in capite dicitur fuiſſe percuſſus, qui poſtea per menſem ſanus apparens, & indifferenter utens cibis & potibus univerſis, ad lapides ferendos & calcem in diebus Maij, prout ſibi expediebat, locavit operas ſuas ad vineas fodiendas, intrans nihilominus balnea & tabernas. Poſt triceſimum verò diem ad ſuggeſtionem quorundam, te quidem inſcio & ignaro, quidam medicus imperitus & ſenex carnem capitis ejus & teſtam ſecuit indiſcretè, licèt nullum percuſſionis ſignum in capite appareret; quem in ſectione illa quatuor ſupervenientes medici erraviſſe dixerunt, aſſerentes hujuſmodi ſectionem inducere cauſam mortis. Iuvenis autem quarta decima die poſt ſectionem eandem diem clauſit extremum; poſt cujus obitum in populo rumor inſonuit quòd ex percuſſione tua mortuus fuerat homo ille. quæ quidem infamia, ſicut firmiter per eaſdem litteras intimaſti, à perſonis vilibus, æmulis, atque malivolis dinoſcitur initium habuiſſe. Vnde humilitatis cauſâ, licèt tua te conſcientia minimè reprehenderet, abſtinendum duxiſti à celebratione Miſſarum donec ſuper hoc noſtræ reciperes beneplacitum voluntatis. Nos autem dilecto filio Toletano electo noſtris dedimus litteris in mandatis ut inquireret ſuper hoc diligentiſſimè veritatem, & ſi ei de præmiſſis conſtaret, tibi daret licentiam cum timore Dei divina officia celebrandi, injungens etiam ut de cetero ſtudioſiùs vacares operibus pietatis, pro eo quidem quòd verbum Apoſtoli minùs providè obſervaſti dicentis, *Oportet Epiſcopum eſſe non percuſſorem*, cùm etſi non illum, alios tamen leviter percuſſiſſe dicaris, ex quo rumor hujuſmodi eſt ſubortus; oblocutores inſuper & infamatores tuos, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſterent, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellere non differret. Præfatus verò electus, ſicut ex litteris ejus accepimus, noſtris volens obedire mandatis, acceſſit ad Eccleſiam Seguntinam, & ab omnibus Canonicis quos ibidem invenit amicis & inimicis tuis juramenta exigens, ab unoquoque ſuper prædicto facto rei veritatem diligentiſſimè inquiſivit; & quæ dixerat in ſcriptis redigens, licèt juriſperiti & quidam Epiſcopi ei conſulerent ut tibi licentiam concederet celebrandi, quia tamen ei conſultius viſum fuit ut negotium ipſum ad nos inſtructum remitteret, dicta Canonicorum & aliorum ſuo ſigillo ſignata nobis deſtinare curavit. Ceterùm nobis inquiſitionem ipſam examinari cum diligentia facientibus, examinatores ipſius nobis fideliter retulerunt quòd unus tantùm de viſu depoſuit, alij de auditu. Duo verò chirurgici & unus phyſicus jurati dixerunt quòd non ex percuſſione, ſed indiſcreta inciſione obierat juvenis memoratus. Nos igitur inter culpam & infamiam diſtinguentes, quia culpa probata non eſt, tuæ te conſcientiæ relinquimus quoad Deum, & ſuper infamia quoad homines ita tibi duximus providendum ut clero & populo convocatis chirurgicorum & phyſici teſtimonia publicentur, qui tuam videntur innocentiam expurgare; ut cùm infamia conquieverit, pontificale officium liberiùs exequaris; dantes venerabili fratri noſtro Epiſcopo Segobienſi & dilectis filiis Palentino electo & Archidiacono Septempublicenſi Segobienſis dioceſis in mandatis ut ſi quis ſuper hoc te præſumpſerit temerè moleſtare, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtat monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum Laterani VIII. Kal. Decemb. pontificatus noſtri anno duodecimo.

EPISCOPO SEGOBIENSI, & Palentino electo, & Archidiacono Septempublicenſi Segobienſis dioceſis.

Epiſt. 199. De eadem re.

OLim per litteras ſuas ſignificavit nobis venerabilis frater noſter Epiſcopus Seguntinus quòd cùm eo præſente Archipreſbyter quidam Miſſam in ſua Eccleſia celebraret, & populi multitudo in chorum Canonicorum & uſque ad altare ſe ingereret importunè, ipſe miniſtros monuit diligenter &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* ſubortus, oblocutores &c. *ferè in eundem modum uſque* differret. Præfatus verò electus, ſicut ex litteris ejus accepimus &c. *uſque* publicentur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus in eodem negotio juxta præſcriptam formam procedere procuretis. Si quis autem ſuper hoc eum temerè moleſtare præſumpſerit, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtat monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum ut in alia.

CONSTANTINOPOLITANO Patriarchæ.

Epiſt. 140. Caſſatur promiſſio facta Venetis. *Vide ſuprà epiſ. 105. & lib. 11. epiſt. 77.*

SIcut ea quæ circa Eccleſias vel eccleſiaſticos viros circumſpectione provida diſponuntur, apoſtolica dignum eſt auctoritate fulciri, ſic illa quæ præſumptuoſa temeritate nequiter attentantur, ejus magiſterio convenit in ſtatum rectitudinis revocari. Cùm ergo, ſicut accepimus, dum per Venetias tranſitum faciens ad Conſtantinopolitanam Eccleſiam properares, & Veneti tibi paſſagium denegantes, ad perjurium te conſequenter urgendo, qui niſi ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam accederes, creditoribus ſatisfacere non poteras de pecunia mutuata, ſuper confirmatinne quarundam Eccleſiarum quas Conſtantinopoli detinent coactione multiplici quoddam extorſerint publicum inſtrumentum, nos honeſtati eccleſiaſticæ providere volentes, præſentium auctoritate decernimus inſtrumentum ipſum per hujuſmodi coactionem extortum viribus omnino carere. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IX. Kal. Decembris, anno duodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 141. De decimis ſolvendis.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & humiles filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit, & ne pravorùm hominum moleſtiis agitentur, eos tamquam pia mater ſuæ protectionis munimine confovere. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis poſtulationibus inclinati, præſentium tibi auctoritate concedimus ut ab Eccleſiis tuæ diœceſis cathedraticum exigere valeas, & per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita Græcos cogere ad decimas tibi debitas perſolvendas. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

EIDEM.

Epiſt 142. Arma non eſſe tribuenda infidelibus.

CVm avaritiæ fervor in tantum animos quorundam accenderit ut, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, ligna & arma prohibita in Alexandriam deferant, per quæ in injuriam nominis Chriſtiani ſubſidia infidelibus ſubminiſtrant, fraternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus quatenus hujuſmodi tibi ſubjectos ut à ſua ſuper hoc temeritate deſiſtant monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellas. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 143. De exemptione Archiepiſcopi Patracenſis.

REquiſivit à nobis tua fraternitas an venerabili fratri noſtro Patracenſi Archiepiſcopo ſit à nobis privilegium exemptionis indultum. Super quo fraternitati tuæ inſinuatione præſentium innoteſcat nos eidem Archiepiſcopo nullum exemptionis privilegium conceſſiſſe. Ipſe tamen conſtanter aſſeruit coram nobis Patracenſem Archiepiſcopum immediatè ad ſedem apoſtolicam pertinere. Datum Laterani &c. ut in prima.

ARCHIEPISCOPO ERACLIENSI & Salimbrienſi Epiſcopo, & Decano de Blakerna Conſtantinopolitano.

Epiſt. 144. Eis committitur executio cujuſdam ſententiæ.

VEnerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha noſtro apoſtolatui reſeravit quòd cùm homines de Spigant, ubi nunquam Epiſcopus extitit, dati ſibi Epiſcopum poſtularent, idem hoc facere metuens abſque noſtra licentia ſpeciali, ad eorum inſtantiam epiſcopatui de Pario commiſit eoſdem. Cùmque poſtmodum Epiſcopum de Pario accedentem ad ipſos admittere recuſaſſent, in ipſos poſt admonitionem ſæpius iteratam Patriarcha præfatus excommunicationis ſententiam promulgavit, quam auctoritate petiit apoſtolica confirmari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictam excommunicationis ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata, faciatis auctoritate noſtra uſque ad ſatisfactionem condignam appellatione poſtpoſita firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in aliis.

EISDEM.

Epiſt. 145. De monaſteriis patriarchalibus.

EX conqueſtione venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Conſtantinopolitani ad noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd quidam tam Clerici quàm laici in partibus Romaniæ quædam patriarchalia monaſteria contra juſtitiam detinent in ejus & Eccleſiæ ſuæ præjudicium & gravamen. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus tam Clericos quàm laicos memoratos ut monaſteria patriarchalia, videlicet quæ ad Patriarchæ juriſdictiooem de jure ſpectant, eidem ſine difficultate qualibet reſtituant, ut tenentur, monitione præmiſſa per cen-

ſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpuſita compellatis. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani IX. Kalend. Decembris, pontificatus noſtri anno duodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET Decano & P. de Lagerio Canonico Remenſi.

Epiſt. 146. Executoria ſuper quadam Eccleſia.

CVm dilecti filij magiſter D. & H. procurator G. Preſbyteri ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, dilectum filium noſtrum Guidonem ſancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconum Cardinalem ipſis conceſſimus auditorem. Coram quo magiſter propoſuit memoratus quòd cùm olim in forma communi pro eo bonæ memoriæ Sueſſionenſi Epiſcopo, qui eundem ordinarat in Subdiaconum, ſcripſiſſemus, & poſtmodum dicto Epiſcopo noſtris nolenre obtemperare mandatis, idem contra ipſum executores ubtinuiſſet à nobis, tandem illis quod mandavimus nolentibus adimplere, dictus magiſter ad præſentiam noſtram iteratò accedens, ad judices Cameracenſes noſtras litteras impetravit, ut videlicet præfatum Epiſcopum vel officiales ejuſdem ad providendum ipſi juxta mandati noſtri tenorem cenſura eccleſiaſtica coërcerent. Qui attendentes rebellionem ipſorum, à collatione beneficiorum tam eos quàm dictum Epiſcopum tamdiu decrevere ſuſpenſos donec eſſet ſupradicto magiſtro in beneficio competenti proviſum. Verùm cùm illi poſtmodum ſibi vellent inſufficiens beneficium aſſignare, dicti judices ſuper hoc veritate comperta præfatam ſuſpenſionis ſententiam innovarunt. Vnde præfati officiales quadraginta ſolidos & unum modium bladi aſſignarunt eidem nomine penſionis ſub expectatione beneficij competentis; dicta ramen ſententia in ſuis viribus permanente, donec mandatum noſtrum ſuper proviſione ipſius foret effectui mancipatum. Demum verò cùm memoratus Epiſcopus à Conſtantinopolitanis partibus ad propria remeaſſet & per biennium moram feciſſet ibidem, ipſe dicta ſuſpenſionis ſententia vilipenſa, Eccleſiam quandam vacantem ſupradicto G. aſſignare præſumpſit Quod cùm innotuiſſet judicibus memoratis, ipſi conceſſionem hujuſmodi penitùs irritantes, diſcretis mandavere perſonis ut dictam Eccleſiam, utpote de jure vacantem, præfato magiſtro auctoritate apoſtolica facerent aſſignari, quorum mandatum fideliter exequentes, ipſi eandem Eccleſiam contulerunt, & tunc Abbas de Cartovoro pro ſæpefato G. nepote ſuo in eorundem apparens præſentia reſponſalis, illorum factum per quaſdam exceptiones frivolas niſus eſt multipliciter impedire. Sed idem magiſter nihilominus ad juris ſui tuitionem contra eundem G. noſtras poſtmodum litteras ad Decanum & Cantorem ſancti Frambaudi & R. de ſancto Medardo Silvanectenſem Canonicum impetravit. In quorum præſentia cùm eſſet hinc inde diutiùs diſputatum, parte altera proponente dictam Eccleſiam fuiſſe à ſuſpenſo collatam, & alia id negante, tandem teſtes ſuper hoc recipere curaverunt; depoſitiones eorum ſub ſigillis ſuis noſtro apoſtolatui tranſmittentes. Quare dictus magiſter nobis humiliter ſupplicavit ut præfatam Eccleſiam, conceſſione à ſuſpenſo facta nequaquam obſtante, faceremus ab ipſo, qui pro beneficium obtinendo totiens ad ſedem apoſtolicam laborauit, pacificè poſſideri. Ad hac verò procurator prædicti G. propoſuit ex adverſo quòd cùm ſæpeſatus Epiſcopus dictam ſibi Eccleſiam canonicè contuliſſet, ſupradictus magiſter per ſubdelegatos ab executoribus quos obtinuerat contra Epiſcopum memoratum poſt appellationem ad nos rationabiliter interpoſitam poſtmodum in ejuſdem ſe fecit poſſeſſionem in ipſius gravamen induci, & ut poſſet eundem ampliùs fatigare, ad præmiſſos judices contra ipſum ſuper præfata Eccleſia, quam ſe mentiebatur canonicè aſſecutum, cùm id poſtea non probant, noſtras litteras impetravit: qui cauſam ſufficienter inſtructam, prout ſuperiùs eſt expreſſum, ſub ſigillis ſuis nobis fideliter remiſerunt. Vnde dictus G. à nobis humiliter poſtulavit ut ſuper jamdicta Eccleſia ſibi à præfato Epiſcopo tunc temporis non ſuſpenſo canonicè aſſignata, præſertim cùm judices ſupradicti illum ſuſpendere non valuerint fines mandati apoſtolici excedendo, jamdicto magiſtro ſilentium imponentes, ipſum faceremus ejuſdem pacifica poſſeſſione gaudere. Cùm igitur Cardinalis prædictus hæc & alia quæ propoſita fuerant coram eo nobis plenè ac fideliter retuliſſet, nos attendentes prædictam ſuſpenſionis ſententiam in eundem Epiſcopum latam nullam penitùs extitiſſe, præfato D. Clerico ſuper ipſa Eccleſia ſilentium duximus imponendum, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus quod à nobis eſt ratione prævia diffinitum faciatis auctoritate noſtra firmiter obſervari,

contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani III. Kal. Decembris, anno duodecimo.

FVLCONI PRIORI ET conventui ſancti Martini de Campis Pariſienſis.

Epiſt. 147. Adjudicatur eis medietas proventuum Eccleſiæ S. Iacobi de Carnificena.

OLim coram dilecto filio noſtro Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytero Cardinale, quem dilectis filius Archipreſbytero ſancti Iacobi Pariſienſis & magiſtro H. procuratori veſtro conceſſimus auditorem, idem propoſuit procurator quòd cùm vos, ad quos jus patronatus Eccleſiæ ſancti Iacobi pertinet, coram Abbate ſancti Iohannis de Valleia, Archidiacono & Cantore Carnotenſibus, judicibus delegatis à nobis, medietatem proventuum ejuſdem Eccleſiæ ſancti Iacobi petiſſetis, ad veſtram fundandam intentionem inſtrumentum bonæ memoriæ Stephani Pariſienſis Epiſcopi oſtendiſtis, in quo videbatur idem Epiſcopus inter cetera profiteri quòd conceſſione anteceſſorum ſuorum & ſua monaſterium veſtrum cum præſentatione Preſbyteri medietatem omnium beneficiorum, quæ pro preſbyterio Eccleſiæ ſancti Iacobi ad Preſbyterum vel ejus utilitatem quoquo modo perveniunt, in eadem Eccleſia obtinebat. Quod Archipreſbyter prorsùs inficians allegavit ſe vel Eccleſiam ſuam nonniſi tantùm in decem libris annuatim ſolvendis Eccleſiæ veſtræ penſionis ratione teneri. Cùmque ſuper hoc coram præmiſſis fuiſſet judicibus litigatum, ſuper eo utraque pars teſtes induxit. Verùm cùm interim pars veſtra proponeret ſe per dictum Archipreſbyterum centum ſolidis pendente judicio ſpoliatam, & pars altera nullam penitùs rationem quare hoc fecerat allegaret, judices Archipreſbytero præceperunt ut uſque ad certum terminum ſolidos reſtitueret prætaxatos: qui mandato judicum parere contemnens, excommunicatus extitit ab eiſdem. Sed Archipreſbytero ſe poſtmodum per contumaciam abſentante, cùm judices de ſententia ferenda tractarent, Prior ſancti Victoris, Archipreſbyter ſancti Severini, & Magiſter P. Pulverel Canonicus Pariſienſis quaſdam eis litteras tranſmiſerunt, per quas injungebant eiſdem ne in præjudicium juriſdictionis ipſorum, quibus appellationis cauſa ſuper prædictis centum ſolidis committebatur à nobis, in cauſa procederent vel aliquid ſtatuerent in gravamen Archipreſbyteri memorati. Sed judices attendentes appellationis cauſam à prædicta interlocutoria interpoſitæ, quæ tantummodo commiſſa videbatur eiſdem, negotium non contingere principale, maximè cùm eo tempore quo Archipreſbyter procuratorem miſerat ad ſententiam audiendam partes non fuerint ſecundarum litterarum auctoritate citatæ, inſtrumento Pariſienſis Epiſcopi diligenter inſpecto, & utriuſque partis rationibus intellectis, habito prudentum conſilio, ſæpedictum Archipreſbyterum ad reddendum annuatim Eccleſiæ veſtræ medietatem omnium proventuum Eccleſiæ ſancti Iacobi condemnarunt, quam ſententiam procurator veſter petiit confirmari. Cùm igitur hæc & illa quæ Archipreſbyter ad impugnandam tam interlocutoriam quàm diffinitivam ſententiam judicum prædictorum propoſuit coram eo idem Cardinalis nobis fideliter retuliſſet, nos interlocutoriam ſupradictam, pro eo quòd juris ordine non ſervato à duobus tantùm judicibus, tertio ſe nullatenus excuſante, prolata fuerat, irritam decrevimus & inanem. Verùm quoniam Archipreſbyter ad diffinitivam ſententiam reprobandam hanc viam à nobis requiſitus elegit ut inſtrumentum Pariſienſis Epiſcopi, quod ſecuti judices ſententiam tulerant, non fuiſſe jure ſubnixum oſtenderet, dilectis filiis Abbati ſanctæ Genovefæ, & W. Archidiacono Pariſienſi, & Decano Meldenſi dedimus in mandatis ut audirent quæcunque Archipreſbyter memoratus contra inſtrumentum, infra ſex menſes poſtquam foret exhibitum, coram eis duceret proponenda, & ſi tale quid contra ipſum objectum eſſet forſitan & oſtenſum propter quod meritò reprobari deberet, ipſi ſententiam judicum prædictorum, qui fidem inſtrumenti ſequentes eandem tulerant, ſublato appellationis obſtaculo retractarent, Eccleſiæ veſtræ ſuper medietate proventuum Eccleſiæ ſancti Iacobi perpetuum ſilentium imponentes, cùm per depoſitiones teſtium, quas inſpici fecimus diligenter, vel alio legitimo modo nihil ſufficienter conſtaret eſſe probatum. Alioquin cùm Archipreſbyter nihil propoſuiſſet aliud quod valeret contra ſententiam ſupradictam, ipſi eandem auctoritate noſtra appellatione poſtpoſita confirmantes, ipſam per cenſuram eccleſiaſticam facerent inviolabiliter obſervari. In quorum poſtmodum præſentia partibus

conſtitutis, Archipreſbyter quædam contra prædictum propoſuit inſtrumentum, propter quæ aſſeruit nullam ei fidem penitùs adhibendam. Primò, quia in ſigillo eidem appoſito nova cera commixta videbatur antiquæ. Secundò, quia legi ejuſdem ſigilli litteræ non valebant; quanquam contra juris auctoritatem, ſecundùm quod nihil debuit pendente judicio innovari, dictum ſigillum inter moras judicij fucatum fuerit & politum. Tertiò, quia Pariſienſis Capituli ſigillum non erat eidem inſtrumento appoſitum, cujus conſenſus de jure fuerat in conceſſione hujuſmodi requirendus. Quartò, quia paucorum Canonicorum ſubſcriptiones annotatæ videbantur in ipſo. Quintò, quia conceſſiones prædeceſſorum Stephani Pariſienſis Epiſcopi, de quibus in eodem inſtrumento fit mentio, nullatenus apparebant. Præſcriptionem inſuper ad reprobandum inſtrumentum prædictum Archipreſbyter memoratus objecit. Sed licèt ſuper iis omnibus fuiſſet hinc inde coram dictis judicibus litigatum, & Archipreſbyter quæ objecerat ſe aſſereret probaturm, nihil tamen ex ipſis probare curavit infra ſemeſtre tempus in noſtris litteris comprehenſum. Quo tranſacto, poſt duos menſes præſentiam prædictorum judicum adiens allegavit prædicti Epiſcopi conceſſionem ipſo jure viribus caruiſſe, cùm non conſtaret ad hoc interveniſſe conſenſum Preſbyteri Eccleſiæ memoratæ, qui requirendus non immeritò fuerat, cùm ex hoc ei præjudicium pararetur. Vnde cùm ſuper his & aliis partes non deſinerent altercari, judices de conſilio peritorum vos & partem alteram cum negotio ſufficienter inſtructo ad ſedem apoſtolicam remiſerunt. Partibus itaque propter hoc nuper in noſtra præſentia conſtitutis, cùm Archipreſbyter ſupradicta, quæ contra inſtrumentum objecerat, coram nobis etiam iteraſſet, adiciens nihilominus quòd prædicta conceſſio per Epiſcopum abſque Preſbyteri parrochialis aſſenſu erat invalida judicanda, pars veſtra inter cetera ſic reſpondit, quòd ſuper iis quæ Archipreſbyter contra inſtrumentum objecerat non erat ulteriùs audiendus, cùm illa nequaquam probaverit infra tempus præfinitum à nobis. Sed & illud pars veſtra frivolum reputabat quod de conſenſu Preſbyteri, qui non interveuerat, Archipreſbyter ultimò introduxit, tùm non probandi Epiſcopi conceſſionem invalidam ſed reprobandi ſolummodo inſtrumentum facultas ei dudum fuerit reſervata; maximè cùm infra prætaxati temporis ſpatium hoc proponere non curarit. His igitur & aliis quæ utraque pars propoſuit intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ſententiam prædictorum judicum approbantes, Archipreſbyterum ſæpedictum ſuper medietate omnium proventuum Eccleſiæ ſancti Iacobi annuatim monaſterio veſtro reddenda ſententialiter duximus condemnandum. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere &c. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

DECANO ATREBATENSI.

Epiſt. 148. Reſpondetur ad ejus conſulta.

CVm quidam Preſbyteri Atrebatenſis Eccleſiæ altario miniſtrantes, orarium utrique humero imponendo, illud ſupra pectus in modum crucis diſponant, publicè proponentes quòd qui aliter portant illud, excommunicationis ſunt vinculo innodati, & tam ibidem quàm in nonnullis Eccleſiis in modum crucis orarium à Preſbyteris minimè præparetur, quid in hac diverſitate tenendum ſit à nobis tua devotio requiſivit. Super quo devotioni tuæ taliter duximus reſpondendum quòd licèt inveniatur in Concilio Bracarenſi ut ſacerdos de uno eodemque orario cervicem pariter & utrumque humerum premens, ſignum crucis in ſuo pectore præparet, ſi quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſit ſubjectus, quia tamen juxta Eccleſiæ Romanæ conſuetudinem aliter obſervatur, tam hoc quàm illo modo poteſt orarium à Preſbyteris abſque omni culpa diſponi. Datum Laterani Non. Ianuarij, anno duodecimo.

Concil. Bracar. 3. c. 4.

CAPITVLO TVLLENSI.

Epiſt. 149. De electione Epiſcopi.

Vide Richer. lib. 3. chron. Senon. cap 1.

Vide ſuprà lib. 5. epiſt. 13

IMpetito dudùm [Mahero] quondam veſtro Epiſcopo ſuper dilapidatione atque perjurio & ſuper eo etiam quòd ſuſpenſus proponebatur divina officia celebraſſe à Gaufrido Tullenſi Archidiacono coram nobis, venerabilibus fratribus noſtris Cabilonenſi & Cathalaunenſi Epiſcopis & dilecto filio Priori Clarevallenſi ſub certa forma commiſimus cauſam ipſam, atteſtationes quaſdam poſt litem in noſtra præſentia ſuper prædictis articulis legitimè conteſtatam receptas eiſdem tranſmittentes incluſas. Coram quibus poſtmodum partibus conſtitutis, iidem judices demum tam atteſtationes ipſas quàm alias ab utraque parte receptas ab eis ſolemniter publicarunt; & licèt ambæ partes à judicibus

requiſitæ ſe velle in teſtium perſonas obicere reſpondiſſent, teſtes tamen aliquos contra teſtes productos inducere neglexerunt, altercatione inter ipſos exorta utra illarum priùs teſtes producere teneretur. Vnde cùm ſuper hoc interlocutoriam poſtularent, judices eidem ſuperſedentes negotio, illud ad nos inſtructum cum utriuſque partis atteſtationibus remiſerũt. Cùmque propter hoc nuper tam magiſter Poncius procurator Epiſcopi quàm prædictus Archidiaconus ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, quamquam procurator ipſe dilationem ad reprobandos teſtes cum inſtantia poſtulaſſet, quia tamen Epiſcopus coram judicibus memoratis id facere neglexerat ſæpius requiſitus, & per teſtes ipſius fides fiebat non minima contra ipſum, petitioni ejuſdem procuratoris non duximus annuendum. Atteſtationibus ergo diligenter inſpectis, intelleximus ſupradicta, ſuper quibus denuntiatus fuerat Epiſcopus memoratus, ſufficientiſſimè fuiſſe probata. Vnde venerabilis frater noſter Hugolinus Hoſtienſis Epiſcopus juxta Romanæ morem Eccleſiæ nobis & fratribus noſtris in auditorio reſidentibus, eundem Epiſcopum per ſententiam ab Eccleſia Tullenſi prorsùs amovit, dando vobis liberam facultatem alium eligendi. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus convenientes in unum, ſancti ſpiritus gratia invocata; perſonam idoneam, quæ prodeſſe velit potiùs quàm præeſſe, ac tanto congruat oneri & honori, eligatis vobis canonicè in paſtorem. Alioquin venerabili fratri noſtro Cathalaunenſi Epiſcopo & dilectis filiis de Inſula Ciſtercienſis & Flabonimontis Præmonſtratenſis ordinum Abbatibus Tullenſis diœceſis noſtris damus litteris in mandatis ut niſi infra quindecim dies poſt commonitionem vobis ab eis factam mandatum noſtrum executi fueritis per vos ipſos, ipſi vobis auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo perſonam idoneam in Epiſcopum præferre procurent; contradictores, ſi quos invenerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Datum Laterani Non. Iannarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CATHALAVNENSI EPISCOPO, & de Inſula Ciſtercienſis & Flabon montis Præmonſtratenſis ordinum Abbatibus Tullenſis diœceſis.

Epiſt. 150. Ejuſdem argumenti cum ſuperiore.

IMpetito dudum .. quondam Tullenſi Epiſcopo &c. *ut in alia uſque* coram nobis, tibi, frater Cathalannenſis, & venerabili fratri noſtro Cabilonenſi Epiſcopis ac dilecto filio Priori Clarevallenſi ſub certa forma commiſimus cauſam ipſam, atteſtationes quaſdam &c. *uſque* prorsùs amovit; dando dilectis filiis Capitulo Tullenſi liberam facultatem alium eligendi. Quare per noſtras litteras eiſdem dedimus in præceptis ut convenientes in unum &c. *ut in alia uſque* honori, eligant ſibi canonicè in paſtorem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus niſi ipſi infra quindecim dies poſt commonitionem eis factam à vobis mandatum noſtrum executi fuerint per ſe ipſos, vos eis auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo perſonam idoneam præferre in Epiſcopum procuretis, contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Laterani Non. Ianuarij; anno duodecimo.

IVDICIBVS, CONSVLIBVS, & univerſo populo Beneventano.

Epiſt. 151. Eis confirmatur remiſſio fidantiarum.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Cùm igitur Imperator Henricus, dum ratione claræ memoriæ Conſtantiæ Reginæ Siciliæ conjugis ſuæ regnum Siciliæ obtineret, tam vobis quàm Eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis civitatis præſtationes quaſdam, quæ *fidantiæ vulgariter appellantur, remiſerit, ſtatuendo ut poſſeſſionibus omnibus quæ propter ceſſationem earum occupatæ fuerant reſtitutis; paſcua vobis habere ac cædua incidere ligna liceret in ſuo demanio per dietam dimidiam in circuitu Beventi, & cariſſimus in Christo filius noſter Fredericus Siciliæ Rex illuſtris, prædicti patris ſui veſtigiis inhærendo, eadem vobis nuper duxerit concedenda, prout in authenticis exinde confectis plenius continetur, nos veſtris precibus inclinati conceſſionem ipſam, ſicut piè ac providè facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

* Vide gloſſar. Dufreſnij.

NARBONENSI ET ARELATENSI Archiepiſcopis.

Epiſt. 152. De negotio Comitis Toloſani.

VEniens ad præſentiam noſtram nobilis vir R. Toloſanus Comes ſua nobis expoſuit queſtione ſe ſuper proceſſu Legatorum noſtrorum multipliciter aggravatum, & licèt bonæ memoriæ magiſter Milo Notarius noſter gravia * mandata eidem injunxerit, illa tamen pro magna parte ſe aſſerit impleviſſe, ad hoc quarundam Eccleſiarum teſtimoniales litteras exhibendo in quibus continebatur expreſsè quòd eiſdem ſatisfecerat competenter, adiciens ſe paratum ad ea quæ nondum impleverat ſufficienter implenda. Vnde à nobis ſupppliciter poſtulavit ut ſuper fide catholica, de qua dudum, licèt injuſtè, habitus eſt ſuſpectus, indicta ſibi purgatione legitima, in noſtra præſentia ipſum purgari ac demum ſua ſibi caſtra reſtitui faceremus, ne ſub præſtitæ cautionis obtentu in perpetuum illa detineri contingat in ejus præjudicium & gravamen. Quamvis autem juxta obligationis ab eo præſtitæ formam caſtra eadem aſſerantur ad jus & poteſtatem Romanæ Eccleſiæ devoluta, cùm multa ex iis quæ ſibi fuerant injuncta non curaverit adimplere, quia tamen non decet Eccleſiam cum aliena jactura ditari, nos eundem Comitem apoſtolica benignitate tractantes, de fratrum noſtrorum conſilio ita duximus providendum, ut propter hoc à prædictorum caſtrorum jure Comes ipſe non decidat, nec ei obſtet quòd quoſdam ſubditorum ſuorum à jure ac ſervitio & debito fidelitatis abſolvit ſi ea quæ injuncta fuerant non impleret, dum tamen adhuc devotus adimpleat quæ injuncta ſibi eſſe noſcuntur; cui ex eo quoque curavimus utiliter providere quòd terram ſuam illæſam fecimus conſervari ab exercitu Chriſtiano qui ad expugnandum hæreticos de mandato noſtro proceſſit, & per eundem adverſarij ejus penè penitùs ſunt deſtructi. Quia verò inter ceteras cauſas quæ ad apoſtolicæ ſedis magiſterium referuntur, in illa eſt cum ſubtiliori examine ac maturiori providentia procedendum in qua de articulis agitur fidei Chriſtianæ, Legatis noſtris duximus injungendum ut infra tres menſes poſtquam litteras noſtras receperint, in competenti loco Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, Priorum, Baronum, Militum, & aliorum etiam quorum præſentiam noverint opportunam, Concilio convocato, ſi ante completum Concilium contra præfatum Comitem, quem interim, ea quæ injuncta ſibi ſunt præcipimus adimplere, ſuper deviatione fidei orthodoxæ ac * nece ſanctæ memoriæ Petri de Caſtronovo tunc apoſtolicæ ſedis Legati legitimus apparuerit accuſator, ipſi auditis utrinque propoſitis, uſque ad ſententiæ diffinitionem procedant, & remittentes ad nos cauſam ſufficienter inſtructam, præfigant partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent ſententiam recepturæ; quòd ſi accuſator non apparuerit contra eum ſuper articulis antedictis, ipſi conſilio prudenti deliberent cum qualibus & qualiter idem Comes legitimè debeat ſe purgare, ut ubi orta eſt ejus infamia moriatur; & ſi purgationis formam ab ipſis cum Concilij approbatione proviſam dictus Comes duxerit acceptandam, ipſi eam indicant eidem; in qua ſi fortè defecerit, iidem, præfatis caſtris in ſua poteſtate retentis, nobis rei ſeriem intimare procurent; idipſum facturi ſi forſan ex hujuſmodi forma indicendæ ſibi purgationis queratur injuſtè ſibi imminere gravamen, & in utroque caſu apoſtolicæ reſponſionis oraculum expectetur; quòd ſi legitimè ſe purgaverit, ſicut ab ipſis receperit in mandatis, ipſi eum virum catholicum publicè nuntient, & ſuper dicti Legati nece penitùs innocentem, ſupradicta caſtra plenariè reſtituentes eidem cùm ea quæ ſibi mandata fuerunt ab ipſo fuerint adimpleta; recepta tamen ſuper obſervatione pacis, ad quam ſe in perpetuum obligavit, alia idonea cautione; proviſo prudenter ne propter malitioſas & frivolas queſtiones mandati noſtri valeat executio impediri. Datum Laterani pontificatus noſtri anno duodecimo.

* Vide ſuprà pag. 346.

Vide lib. 16 epiſt. 39.

* Vide lib. 11. epiſt. 26. & ſeqq.

Vide hiſt. Albig. cap 39.

Deeſt in hoc loco adnotatio diei quo data eſt hæc epiſtola. Verùm ex epiſtola CLXVIII. videtur poſſe colligi iſtam datam fuiſſe VIII. Kal. Februarij.

EPISCOPO REGENSI, ET magiſtro Thediſio Ianuenſi Canonico.

Epiſt. 153. Super eodem.

VEniens ad præſentiam noſtram nobilis vir R. Toloſanus Comes ſua nobis expoſuit queſtione ſe ſuper proceſſu veſtro & aliorum Legatorum noſtrorum multipliciter aggravatum, & licèt bonæ memoriæ magiſter Milo Notarius noſter &c. *uſque* fidei Chriſtianæ, volumus & mandamus ut infra tres menſes poſt ſuſceptionem præſentium &c. *uſque* quorum præſentiam noveritis opportunam, Concilio convocato &c. *ut in alia uſque* accuſator, vos auditis utrinque propoſitis &c. *uſque* ad ſententiæ calculum procedatis, & remittentes

remittentes ad nos cauſam ſufficienter inſtructam, præfigatis partibus terminum competentem &c. *uſque* articulis antedictis, vos prudenti deliberetis conſilio cum qualibus & qualiter idem Comes &c. *uſque* acceptandam, vos ipſam indicatis eidem; in qua ſi fortè defecerit, vos, præfatis caſtris in veſtra poteſtate retentis, nobis rei ſeriem intimetis &c. *ut in alia in eundem ferè modum uſque* mandati noſtri valeat executio impediri. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo ea &c.

NOBILI VIRO R. COMITI Toloſano.

Epiſt. 154. Declarantur quidam articuli mandatorum Milonis. Cap. Super quibuſdam. *De verbor. ſignific.* *Vide ſuprà pag.* 346.

SVper quibuſdam mandatorum articulis tibi à bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro tuuc apoſtolicæ ſedis Legato factorum apud quoſdam dubitatione ſuborta, tua devotio poſtulavit à nobis qui ſint dicendi hæretici manifeſti. Super quo tibi duximus reſpondendum illos in hoc caſu intelligendos manifeſtos hæreticos qui contra fidem catholicam publicè prædicant, aut profitentur ſeu defendunt errorem, vel qui coram Prælatis ſuis convicti ſunt vel confeſſi aut ab eis ſententialiter condemoati ſuper hæretica pravitate, quorum bona propria confiſcentur, & ipſi juxta ſanctiones legitimas puniantur. Præterea cùm pedagia, guidagia, & ſalnarias tibi Legatus interdixerit memoratus, auctoritate præſentium duximus declarandum illa eſſe pedagia, ſalnarias, & guidagia interdicta quæ non apparent Imperatorum vel Regum ante Lateranenſe Concilium largitione conceſſa, vel ex antiqua conſuetudine à tempore cujus non extat memoria introducta. Rurſum cùm ab eodem in mandatis accèperis ut de te conquerentibus ſecundùm ſunm vel alterius Legati ſeu judicis ordioarij vel etiam delegati arbitrium juſtitiam exhiberes, hoc taliter intelligendum eſſe cenſemus, ut in omni cauſa quæ ratione perſonarum vel rerum ad eccleſiaſticum forum pertinet, ac ſuper univerſis capitulis quæ pro pace ſervanda per jamdictum Legatum ſtatuta ſunt, vel auctoritate apoſtolica ſtatuenda, item viduis, pupillis, orphanis, & perſonis miſerabilibus tenearis in eccleſiaſtico judicio reſpoodere. Volumus inſuper ut ab Eccleſiis & domibus religioſis albergatias vel procuratiooes nullatenus exigas, ſicut in mandatis dinoſceris recepiſſe; quas tu etiam liberalitate propria remiſiſti. Item cùm incaſtellatas Eccleſias ad arbitrium dioceſanorum Epiſcoporum diruere ac ſervare, ſi quas ipſi ſervandas duxerint, tenearis, volumus ut circa Barones & Milites alios qui aliquas incaſtellatas Eccleſias detinent cenſura ſimilis obſervetur. Præterea cùm Legatis noſtris per alias litteras duxerimus injungendum ut poſtquam univerſa compleveris quæ in eiſdem litteris ſunt expreſſa, ſuper obſervatione pacis, ad quam io perpetuum obſervandam dinoſceris obligatus, idoneam recipiant cautiooem, eiſdem etiam injungemus ut ſecundùm modum & ſtatum tuum talem à te cautionem recipiant qualem ab a his magnatibus & Baronibus juxta modum & ſtatum ſuum duxerint exigendam. Datum Laterani.

In hoc loco deeſt adnotatio diei quo data eſt hæc epiſtola. Sed cùm ea ejuſdem ferme tenoris ſit cum epiſtola CLXIX. illa verò data ſit X. kal. Februarij, probabile eſt iſtam quoque eodem die fuiſſe ſcriptam.

CVm nobilis vir R. Toloſanus Comes adverſùs qnoſdam injuriatores ſuos, qui tunc temporis cùm excommunicationis erat vinculo innodatus ei damna gravia intulerunt, ſuam diſponat proſequi rationem, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus eundem agentem vel reconvenientem etiam per ſeipſum vel procuratorem ſuum liberè admittatis in cauſis quarum ad vos ſpectat examen. Datum Laterani &c. *Epiſt. 155.*

CISTERCIENSI ABBATI Apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 156. Vt abſolvat cives Toloſanos à cenſuris.

LItteras tuas paterna benignitate recepimus, & quæ continebantur in eis intelleximus diligenter. Cùm autem omnia Dei opera ipſum benedicere nos admoneaot, ex his quæ ad honorem nominis ſui noviter eſt per tuam ſollicitudinem operatus, benedicere, laudare, ac ſuperexaltare debemus eundem, inſtantiæ tuæ laborem & labotis inſtantiam quam in extirpatione praviratis hæreticæ ac reformatione fraternæ pacis hactenus habuiſti dignis in eo laudibus commendantes, qui pet magnam miſericordiam ſuam fecit ut tantus labor nequaquam infructuoſus exiſteret, quin immo fructum, non ſolùm triceſimum aut ſexageſimum, verùm etiam centeſimum reportaret, repoſita tibi corona juſtitiæ, quam reddet in illa die Dominus juſtus judex. Scimus equidem & veraciter confitemur quòd ea quæ in hujus pietatis opere tu feciſti, tua ſpecialiter bona ſunt; quæ verò collegatorum religio ſeu devotio ſignatorum peregit, bona tua

ſunt communiter & ipſorum, eò quòd per
gratiæ prævenientis & ſubſequentis auxi-
lium inimicorum tuorum æmulatoribus ipſe
qui cœperas tribuiſti ſanctæ conſecutioois
effectum. Specialiter autem ea quæ reco-
lendæ memoriæ magiſter Milo Notarius
noſter egit, manifeſtiſſimum tuæ perhi-
bent teſtimonium ſanctitati: qui cùm ita
in Eccleſiæ canſa & proficiendo proceſſe-
rit & procedendo profecerit ut per hoc
nullatenus ambigamus placuiſſe Domino
vias ejus, tuam non diffitentur ipſius ope-
ra ſapientiam, utpote qui ad ea viam ſi-
bi aperuiſti & ſubminiſtraſti doctrinam.
Quapropter exemplo boni navigatoris, qui
cùm ſubitò gubernaculis deſtituitur qui-
bus navicula regebatur, ad omnia quæ po-
teſt regiminis argumenta confugit, tibi
eſt ſollicitè providendum ut ſubitò quaſi
caſu boni regiminis adminiculo deſtitutus,
navim inter imminentia circumquaque
naufragia ſub tuo regimine fluctuantem ita
ſatagas per anchoram providentiæ tuæ re-
gere ne dominicas merces in ipſa poſitas
pelagi poſſit fremitus abſorbere, conſide-
rando prudenter quòd cùm aliquem de
ferentibus ſimul pondus deficere ſub ipſo
contigerit, ſocius bonus ſtatim, ne faſcis
corruat, humerum ſuum fortiùs ipſi ſuffi-
git, & tota plerunque fabrica, quæ diver-
ſis columnis regitur, una cadente, per
aliam ſuſtentatur. Cùm ergo jam totum
ædificij ſancti pondus, quod ſuper incep-
tionis tuæ fundamentis excrevit, tibi qua-
ſi columnæ unicæ innitatur, eoque per
alterius ſubtractionem nutante ruinæ ti-
mor immineat, niſi humerus tuus ei for-
tirer ſe ſuffigat, diſcretionem tuam roga-
mus attentiùs & monemus, per apoſtolica
tibi ſcripta in remiſſionem peccaminum in-
jungentes quatinus cautè proviſo quòd res
eſt in articulo tali ſita ut ſi neceſſaria cau-
tela non adſit, parta metuamus amittere,
ne dum quærere alia confidamus, poſtpo-
ſitis aliis tuis occupationibus univerſis qui-
bus per alios intendere poteris opportunè,
ad loca legationis tuæ ſine dilatione qua-
libet perſonaliter revertaris, & negotium
pacis ac fidei tibi commiſſum unà cum ve-
nerabili fratre noſtro Regenſi Epiſcopo
apoſtolicæ ſedis Legatn ſtudeas, ſicut Do-
minus tibi dederit, efficaciter promovere.
Ceterùm licèt nobilem virum R. Comi-
tem Toloſanum ad ſedem apoſtolicam ac-
cedentem ac omnimoda ſatisfactione pro-
miſſa veniam humiliter poſtulantem cura-
verimus honorare, illud tamen quod im-
petravit à nobis datæ ſuper hoc ei litteræ
te poterunt edocere. Quia verò cautelam
quam dudum in reconciliatione ipſius per
præfatum Notarium adhibuimus, & nunc
etiam neceſſariam eſſe putamus, dilecto fi-
lio magiſtro Thediſio Clerico & familiari
quondam antedicti magiſtri, eò quòd inſ-
tructus eſt de negotio, & à multis ac bo-
nis ei laudabile teſtimonium perhibetur
quòd ferventi zelo & ardenti animo idem
negotium æmulatur, ſollicitudinem ſuper
hoc duximus injungendam; non utique
quòd ei * legationis officium committa-
mus, cùm etſi laudata ſit ſatis ipſius boni-
tas, nobis tamen per experientiam non ſit
nota, ſed ut tamquam delegatus quod ei-
dem injungimus exequatur; ante omnia
& in omnibus obſervato ut prorsùs in ver-
bo vel opere non procedat niſi quemadmo-
dum ei tu dictaveris procedendum, ſed in
proponendis gerat ſe velut organum, & in
diſponendis ſe tibi exhibeat inſtrumentum,
in hamo ſagacitatis tuæ poſitus quaſi eſca,
ut per eam piſcem capias fluctuantem, cui
tamquam ſaluberrimam tuæ piſcationis ab-
horrenti doctrinam quodam prudenti man-
ſuetudinis artificio ſeveritatis ferrum ne-
ceſſarium eſt abſcondi, quatinus exemplo
dicentis Apoſtoli, *Cùm eſſem aſtutus, dolo
vos cepi*, per hujuſmodi ſancti doli capia-
tur aſtutiam, & more languidi, cui miti-
gât amor medici potionis horrorem, per
alterius manum patientiùs tuam accipiat
medicinam. Prærerea nolumus te latere
quòd nuntij Toloſanorum civium ad noſ-
tram præſentiam accedentes, ſuper iis pro
quibus cenſuram eccleſiaſticam incurre-
runt ſatisfactionem nobis omnimodam ob-
tulere, quamplurium magnorum virorum
litteras exhibendo pro ipſis rogantium &
cum ipſis ut abſolutionis beneficium eis
impendere dignaremur. Vnde volumus &
mandamus ut, ſecundùm quod in aliis lit-
teris continetur expreſſum, neceſſatia cau-
tione recepta, lata in eos ſententia relaxe-
tur, & injuncto eis quod ſecundùm Deum
videbitur expedire, ſi forſan illud negle-
xerint obſervare, non ſolùm in priorem
ſententiam reducantur, verùm etiam ve-
hementiùs onus temporalis oppreſſionis in-
ducatur in ipſos. Datum Laterani pontifi-
catus noſtri anno duodecimo.

* Hinc patet erratum eſſe in poſtrema editione Concilior. ubi to. 11. pag. 41. 54. 90 96 Thediſius vocatur Legatus apoſtolicus.

ILLVSTRIBVS REGIBVS & Principibus & univerſis Dei fidelibus regno Daciæ circumpoſitis catholicam ſervantibus unitatem.

Epiſt. 157. Rex Daciæ ſuſcipitur ſub

QVantò ſpecialiùs regnum Daciæ ad
Romanæ Eccleſiæ noſcitur juriſdic-

protectione ſedis apoſtolicæ. Vide lib. 13 epiſt. 65.

tionem ſpectare, tanto ad conſervationem ejus propenſiori ſtudio debemus intendere: quia non immeritò multa reprehenſione digni exiſtere videremur, ſi quod eſt juris Romanæ Eccleſiæ pateremur imminui vel turbari. Inde eſt quòd ad exemplar felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri ſub interminatione anathematis diſtrictiùs inhibemus ne quis præſcriptum regnum invadere vel turbare præſumat, aut jura cariſſimi in Chriſto filij noſtri illuſtris Danorum Regis vel heredum ſuorum minuere audeat, vel ſibi quomodolibet uſurpare. Si qui antein hujus noſtræ prohibitionis tranſgreſſores extiterint, indignationem noſtram & Romanæ Eccleſiæ ſe noverint incurſuros & anathematis jaculo feriendos. Datum Laterani III. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

BONO SENENSI EPISCOPO ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 158. De confirmatione privilegiorum.

IN eminenti ſedis apoſtolicæ ſpecula, licèt immeriti, diſponente Domino conſtituti, fratres noſtros tam propinquos quàm longè poſitos fraterna tenemur caritate diligere & Eccleſiis quibus Domino militare noſcuntur ſuam dignitatem & juſtitiam conſervare. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater Bone Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam Eccleſiam, in qua Deo auctore præeſſe dinoſceris, prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Celeſtini, Eugenij, Anaſtaſij, Adriani, Alexandri, & Clementis Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut Eccleſiæ, xenodochia, & caſtella cum omnibus bonis & poſſeſſionibus quæ in præſentiarum juſtè Eccleſia tibi commiſſa & legitimè poſſidet, ant in futurum conceſſione &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Baptiſmales ſiquidem Eccleſias cum prioratibus earum atque capellis quæ ad juriſdictionem Eccleſiæ tibi commiſſæ pertinere noſcuntur, plebem videlicet ſanctæ Agnetis cum omnibus antiquis pertinentiis ſuis, plebem de Liliano, plebem de Lornano, plebem de Sciata, plebem ſancti Andreæ de Bozone, plebem ſancti Mattini in Graina cum omni jure quod habes in eodem caſtello & in Villanova, plebem ſanctæ Chriſtinæ de Liciniano, plebem de Sparena, plebem ſancti Nazarij, plebem de Saturniano cum omni jure quod habes in Eccleſia ſanctæ Mariæ quæ eſt in burgo ſancti Quirici in Ozenna & in circumadjacentibus locis, plebem de Oppiano, plebem de Ancaiano, plebem de Monte Codano, plebem ſancti Georgij in Valona, plebem ſancti Valentini, plebem de Coppiano, plebem ſanctæ Innocentiæ, plebem de Karli & Murlo, plebem de Creola, plebem ſanctæ Chriſtinæ in Caio, plebem de Monte Alcino, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de burgo ſancti Quirici, Caſcianum etiam quod ſpecialiter ad tuam gubernationem & providentiam pertinet, titulum ſancti Angeli de Treſſa, plebem de Cortiano, plebem de Ricenſa, plebem de Ruſcia, plebem de Pentulina, plebem de Suvicelle, plebem de Folliano, plebem ſancti Iuſti in Caſciano, plebem de Marmoraria, cum omnibus rebus & pertinentiis earum. Caſtellum de Porclano, caſtellum de Pognia, caſtellum de Monticlo, caſtellum de Fprcule, caſtellum de Suvicelle, caſtellum de Murlo, caſtellum de Creole cum arce nominis ejuſdem, caſtellum de Monteciano cum curte ſua & omnibus eorum pertinentiis. Quod habes in caſtello Silvulæ. Qund habes in Montepiſcino & in Valerano. Medietatem de ſilva & lacu de Verrano, medietatem de lacu & palude de Vaiano, quintam partem de Aquatico, quartam partem decimarum & oblationum in Eccleſiis ad jus Senenſis Eccleſiæ pertinentibus, quintam partem de Monte Acutulo, qui eſt ſuper fluvium de Ruſia, tertiam partem de caſtello & curte de Radi in epiſcopatu Vulterrauo, quartam partem de caſtello & curte de Valle aſpera in epiſcopatu Maſſanenſi, cum omnibus pertinentiis partium ſupradictarum. Caſtella quoque & poſſeſſiones quæ à Traduto filio Bernardi Comitis tam in comitatu Senenſi quàm Vulterrano, Florentino, & Feſulano, Senenſi Eccleſiæ conceſſæ ſunt. Illud quod dedit Adalaſia de Bibiano, quod Rigettus filius Reinaldi dedit in Paterno pundo, quod habes de hereditate Rolandini Longobardi, poſſeſſiones quas habes in comitatu caſtelli Felicitatis, quod habes in caſtello de Strove & in Caſtellione, caſtella & poſſeſſiones omnes quas tu vel alius per te tenet in comitatu Senenſi, Vulterrano, Florentino, Feſulano, & Aretino. Ordinationes etiam Eccleſiarum quæ ſunt in tua juriſdictione conſtitutæ, ſicut prædeceſſores tui eas habuerunt, & tu ipſas hactenus habuiſti, devotioni tuæ auctori-

Digitized by Google

tate apoſtolica confirmamus. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. *uſque* profutura. Salva nimirum per omnia apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ cooſtitutionis &c. *uſque* ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohaonis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij, III. Nòo. Februarij, Indictione tertiadecima, incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo nono, pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

RANERIO PLEBANO PLEBIS de Lornano.

Epiſt. 159 Suſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem conceſſionem parrochiæ ac decimatum tibi pia liberalitate à venerabili fratre noſtro Bono Senenſi Epiſcopo factam, ſicut piè ac providè facta eſt, & in ipſius authentico pleniùs continetur, ac tu ea juſtè poſſides & quietè, tibi & per te plebi tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIII. Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 160. Super eodem.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis precibus inclinati, perſonam tuam &c. *uſque*. Specialiter autem Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Porghian cum pertinentiis ſuis, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kalend. Februarij, anno duodecimo.

PRESBYTERO DIETAIVVÆ Rectori Eccleſiæ ſancti Pauli.

Epiſt. 161. De confirmatione privilegiorum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum &c. *uſque* ſuſcipimus. Specialiter autem conceſſionem Eccleſiæ ſancti Pauli tibi pia liberalitate à venerabili fratre noſtro Bono Senenſi Epiſcopo factam, ſicut piè ac providè facta eſt, & in ipſius authentico pleniùs continetur, ac tu eam juſtè obtines & quietè, tibi auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

SPINELLO RECTORI Eccleſiæ ſancti Georgij Senenſis.

Epiſt. 162. Confirmatur ſententia Epiſcopi Senenſis.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus gratum impertientes aſſenſum, diffinitivam ſententiam quam venerabilis frater noſter Bonus Epiſcopus Senenſis pro Eccleſia ſancti Nicolai de Maiano contra populum ipſius Eccleſiæ ſuper parrochiali jure ac aliis controverſiis exigente juſtitia promulgavit, ſicut eſt juſta nec legitima provocatione ſuſpenſa, & in inſtrumento publico confecto exinde pleoiùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Non. Februarij &c.

EIDEM.

Epiſt. 163. Ejuſdem argumenti.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* tuis juſtis poſtulationibus gratum impertientes aſſenſum, diffinitivam ſententiam quam venerabilis frater noſter Bonus Senenſis Epiſcopus pro Eccleſia ſancti Georgij Senenſis contra Eccleſiam ſancti Angeli de Monton ſuper quibuſdam domibus, ſepulturis, & rebus aliis exigente juſtitia promulgavit, ſicut eſt juſta nec legitima provocatione ſuſpenſa, & in inſtrumento confecto exinde pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum La-

terani III. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

GVIDONI RECTORI Eccleſiæ ſancti Matthæi Senenſis.

Epiſt. 164. De confirmatione privilegiorum.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, perſonam tuam & Eccleſiam ſancti Matthæi Senenſis, in qua divino es obſequio mancipatus, cum omnibus bonis tam eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentiarum eadem Eccleſia rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem libertatem quam venerabilis frater noſter Bonus Senenſis Epiſcopus eidem Eccleſiæ provida deliberatione conceſſit, ſicut in authentico confecto exinde pleniùs continetur, tibi & per te ipſi Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kalend. Februarij, anno duodecimo.

IOHANNI RECTORI Eccleſiæ ſancti Andreæ Senenſis.

Epiſt. 165. Et confirmatur collatio ipſius Eccleſiæ.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, conceſſionem parrochiæ tibi & Eccleſiæ ſancti Andreæ Senenſis pia liberalitate à venerabili fratre noſtro Bono Senenſi Epiſcopo factam, ſicut piè ac providè facta eſt, & in ipſius authentico pleniùs continetur, ac eadem Eccleſia eam juſtè obtinet & quietè, tibi & per te ipſi Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

PRIORI MONASTERII de Hikelinge, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 166. De confirmatione privilegiorum.

REligioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eos à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & monaſterium ſanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ ſanctique Auguſtini de Hikelinge, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcumque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, parrochialem Eccleſiam omnium ſanctorum de Hikelinge, cum Capella beatæ Mariæ & omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ & Capellam ſancti Andreæ de Perham cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam & Capellam omnium ſanctorum de Hachetun cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Hannevvirche cum pertinentiis ſuis & decimis de Ructon, jus quod habetis in Eccleſia ſancti Iohannis Baptiſtæ de Waſtonesham, jus quod habetis in Eccleſia ſanctæ Margaritæ Norvvicenſis ſita in Vveſtvvic, jus patronatus Eccleſiæ ſanctæ Margaritæ de Palinge, totam terram quam habetis de feudo de Palinge & de Vvaſtonesham, terras & redditus quos habetis in civitate Norvvicenſi, terras & redditus quos habetis in villa de Gememue, & annuum redditum quatuordecim marcarum quas ex dono quondam Hamonis de Valenis debent vobis monachi de Gervvalle nomine villæ de Rocvvic. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus vel ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in monaſterio veſtro profeſſio-

nem fas ſit ſine Prioris ſui licentia de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apoſtolica prohibemus ut nullus in vos vel monaſterium veſtrum excommunicationis vel interdicti ſententias ſine manifeſta & rationabili cauſa promulgare, ſeu novis & indebitis exactionibus vos aggravare præſumat. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo; ſiquidem catholicus fuerit & gratiam & communionem ſacroſanctæ Romanæ ſedis habuerit, & ea vobis voluerit ſine pravitate aliqua exhibere. In parrochialibus verò Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere & dioceſano Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat, ut ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant reſpondere. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi fortè excommunicari vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Priore vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum major pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam providerint eligendum. Libertates prætetea & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines Eccleſiæ veſtræ conceſſas & hactenus obſervatas ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate apoſtolica prohibemus ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem funde[illegible] hominem temerè capere vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè pertùrbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S, R. E. Cancellarij III. Non. Februarij, Indictione XIII. incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno duod.

PRIORISSÆ AC MONIALIBVS de Campeſſeta.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilectæ in Ghriſto filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus grato concur[illegible]tes aſſenſu, perſonas veſtras & locum in quo divino eſtis obſequio mancipatæ, cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem terras, poſſeſſiones, & alia bona veſtra, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidem loco auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Epiſt 167. Ejuſdem argumenti.

AGENNENSI EPISCOPO.

VEniens ad præſentiam noſtram nobilis vir R. Comes Toloſanus ſua nobis expoſuit queſtione ſe ſuper proceſſu Legatorum noſtrorum multipliciter aggravatum, & licèt bonæ memoriæ magiſter Milo Notarius noſter gravia mandata eidem injunxerit &c. *ſicut in alia per totum, quæ ſcripta eſt in* * *tertio tomo folio ſuprà uſque in finem.* Datum Laterani VIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Epiſt. 168. Super facto Comitis Toloſani.

* id eſt, epiſt. 152. hujus libri.

EIDEM.

SVper quibuſdam mandatorum articulis dilecto filio nobili viro R. Comiti

Epiſt 169. Qui ſint dicenda hæretici.

Toloſano à bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro tunc apoſtolicæ ſedis Legato factorum apud quoſdam dubitatione ſuborta, ipſius Comitis devotio poſtulavit à nobis qui ſint dicendi hæretici manifeſti. ſuper quo eidem duximus reſpondendum &c. *ſicut continetur in* * *alia ſuprà in eodem tertio folio uſque* puniantur. Præterea cùm pedagia, guidagia, & ſalnarias ipſi Comiti Legatus interdixerit memoratus, auctoritate litterarum noſtrarum duximus declarandum &c. *ut in ipſa uſque* introducta. Rurſum cùm præfatus Comes ab eodem Notario receperit in mandatis &c. *ut in alia uſque* juſtitiam exhiberet, hoc taliter intelligendum eſſe cenſemus &c. *uſque* perſonis miſerabilibus teneatur in eccleſiaſtico judicio reſpondere. Volumus inſuper &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

* id eſt epiſt. 154. hujus libri.

ARCHIEPISCOPO, ET SANCTI Andreæ & ſancti Severini Decanis Burdegalenſibus.

Epiſt. 170. Scribitur ei pro Epiſcopo Agennenſi. *Vide infrà epiſt.* 173.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, venerabilis frater noſter Agennenſis Epiſcopus adversùs eum propoſuit queſtionem quòd ab ipſo ac ſuis Eccleſiis albergarias & procurationes indebitas exigebat. Quia igitur idem Comes illas, ſicut à bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro apoſtolicæ ſedis Legato in mandatis dinoſcitur recepiſſe, propria liberalitate remiſit, nos remiſſionem hujuſmodi approbantes, auctoritate litterarum noſtrarum duximus inhibendum ne quis eundem Epiſcopum aut ſuas Eccleſias ſuper albergariis & procurationibus hujuſcemodi moleſtare præſumat, ſed ipſe pariter & ſucceſſores ſui perpetuò earum immunitate lætentur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi præfatus Comes contra prohibitionem noſtram ſuper hoc eundem Epiſcopum aut ſuas Eccleſias moleſtaverit, præſumptionem ejus per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani IV. Non. Februarij, anno duodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 171. De eadem re.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, venerabilis frater noſter Agennenſis Epiſcopus eſt conqueſtus quòd tam ipſe quàm nobilis mulier uxor ejus in villa Marmanda & in Villafranca necnon etiam aliis locis dioceſis Agennenſis nova paſſagia extorquebat. Quia igitur idem Comes ab hujuſmodi paſſagiorum extorſione deſiſtere ſe promiſit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi fortè, quod non credimus, idem Comes in memoratis locis contra Lateranenſis ſtatuta Concilij paſſagia præſumpſerit extorquere, præſumptionem hujuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Archiepiſcope &c. Datum Laterani II. Non. Februarij, anno duodecimo.

EPISCOPO VASATENSI, & Priori ſancti Macharij & Archidiacono Veſalmenſi Burdegalenſis & Agennenſis dioceſum.

CVm manifeſtis hæreticis à dioceſi Agennenſi divina providentia depulſis, quidam credentes & fautores eorum latitent in eadem, Eccleſiarum & eccleſiaſticorum virorum moleſtationibus inſiſtentes, ſicut venerabilis frater noſter Agennenſis Epiſcopus propoſuit coram nobis, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus eis qui legitimè convicti fuerint ſuper hujuſmodi pravitate feodis, poſſeſſionibus, & bonis aliis quæ ab Eccleſiis detinent ſpoliatis, eadem ad jus & poteſtatem Eccleſiarum ad quas pertinent devolvantur, pœnam conſimilem Eccleſiarum agricolis & hominibus infligentes qui convicti fuerint ſuper hæretica pravitate. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

Epiſt. 172. Vt hæretici priventur terris quas tenent ab Eccleſia.

AGENNENSI EPISCOPO.

Epiſt. 173. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 170.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, adversùs eum propoſuiſti querelam quòd à te ac tuis Eccleſiis albergarias & procurationes indebitas exigebat. Quia igitur ipſe illas, ſicut à bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro apoſtolicæ ſedis Legato in mandatis dinoſcitur recepiſſe, propria liberalitate remiſit, nos remiſſionem hujuſmodi approbantes, auctoritate præſentium inhibemus ne quis te aut Eccleſias tuas ſuper albergariis & procurationibus hujuſcemodi moleſtare præſumat, ſed tu pariter & ſucceſſores tui

earum immunitate perpetuò gaudeatis. Nulli ergo ommino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere &c. uſque incurſurum. Datum Laterani IV. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CAPITVLO ECCLESIÆ ſancti Capraſij Agennenſis.

Epiſt. 74. Supra eodem.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, Stephanus Canonicus & procuraror veſter adversùs eum propoſuit queſtionem qnòd ab Eccleſia veſtra albergarias & procurationes indebitas exigebat. Quia igitur &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Non. Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

CAPITVLO ECCLESIÆ de Manſo.

Epiſt. 175. Super eodem.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, adversùs eum venerabilis frarer noſter Agennenſis Epiſcopus procurator veſter propoſuit queſtionem quòd à vobis albergarias & procurationes indebitas exigebat. Quia igitur ipſe illas, ſicut à bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro apoſtolicæ ſedis Legato in mandatis dinoſcitur recepiſſe, propria liberalitate remiſit, nos remiſſionem hujuſmodi approbantes, auctoritate præſentium inhibemus ne quis vos ſuper albergariis & procurationibus hujuſcemodi moleſtare præſumat, ſed vos pariter & ſucceſſores veſtri earum immunitate perpetuò gaudeatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Non. Februarij, anno duodecimo.

PRIORI MEDICINI Cluniacenſis ordinis.

Epiſt. 176. Super eodem.

CVm eſſet dilectus filius nobilis vir R. Comes Toloſanus in noſtra præſentia conſtitutus, adversùs eum P. monachus procurator tuus propoſuit queſtionem quòd à te albergarias & procurationes indebitas exigebat. Quia igitur ipſe illas &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* incurſurum. Datum Laterani Non. Februarij, anno duodecimo.

EPISCOPO ET S. DE AVNES Archidiacono Oſcenſibus, & Decano Tiraſonenſi.

Epiſt. 177. De electione Epiſcopi Pampilonenſis.

CVm olim tam contra illegitimum proceſſum electionis venerabilis fratris noſtri Pampilonenſis Epiſcopi quàm etiam contra perſonam ipſius, qui de ſimoniaca pravitate, dilapidatione, lapſu carnis, & quibuſdam aliis exceſſibus culpabilis dicebatur, multa fuiſſent noſtris auribus intimata, venerabili frarri noſtro Aquenſi Epiſcopo & dilectis filiis Abbati de Oliva Pampilonenſis diœceſis & R. de Luco Archidiacono Baionenſi dedimus in præceptis ut ad Pampilonenſem Eccleſiam accedentes, tam ſuper præmiſſis quàm aliis proponendis ſive contra Epiſcopum ſive pro defenſione ipſius inquirerent diligentiùs veritatem, & quæ invenirent fideliter redigentes in ſcriptis, ad nos ſub ſigillis propriis deſtinarent. Qui juxta mandatum noſtrum veritatem ſuper propoſitis inquirentes, depoſitiones ipſorum per quos inquiſitio facta fuit ad noſtram tranſmiſerunt præſentiam conſignatas. Nuper autem Hel. procurarore dicti Epiſcopi & S. Pampilonenſi Canonico propter hoc apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, procurator ipſe duodecim ex teſtibus introductis, ſcilicer G. de Leorz & .. Roſcidæ vallis Priores, L. de Tafalia & S. de Lioz Archidiaconos, P. de Navaz Cantorem, & A. de Ponte, P. de Leoz, P. de Andrequiam, I. Lupi, I. Martini, S. Petri, & Garſiam Canonicos Pampilonenſes, propoſuit repellendos, utpote conſpiratores & criminoſos ac inimicos Epiſcopi capitales. quod ſe tempore opportuno aſſeruit probaturū, adjungens Epiſcopum ipſum ſuper præmiſſis omnibus præmonitum non fuiſſe. Verùm parte altera reſpondente quòd per teſtes alios, in quos procurator ipſe nihil objecerat, quæ contra Epiſcopum propoſita fuerant probabantur, depoſitiones eaſdem publicari fecimus & inſpici diligenter. Sed idem S. poſtmodum requiſitus à nobis an illorum depoſitionibus quibus nihil opponebatur vellet eſſe contentus, reſpondit malle deciſionem negotij prorogari quàm depoſitionibus illorum non uti in quos prædicta objecerat procurator, per quas utique quæ fuerant objecta Epiſcopo evidentiùs aſſerebat eſſe probata. Nos igitur de utriuſque partis aſſenſu idem negotium ſub hac forma vobis duximus committendum, atteſtationes eaſdem ſub bulla noſtra vobis tranſmittentes incluſas, ut

niſi

niſi prædicti duodecim teſtes ab Epiſcopo fuerint legitimè reprobati, vos depoſitionibus omnium, vel ſi aliqui forſitan reprobati fuerint, reſiduorum dictis diligenter inſpectis, ſi ea quæ objecta fuerunt Epiſcopo memorato vel eorum aliquod quod ſufficiat ad condemnationem ipſius probata legitimè fuerint, vos eundem ſublato appellationis obſtaculo à Pampilonenſi Eccleſia removere curetis, facientes eidem de perſona idonea per electionem canonicam provideri, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compellendo. Quòd ſi nihil probatum fuerit quod ſufficiat ad condemnationem Epiſcopi memorati, vos ab impetitione præfati Canonici abſolvatis eundem. Quia verò nobis eſt aliquatenus de dilapidatione ſuſpectus, volumus & mandamus ut circa temporalium adminiſtrationem dilectos filios majorem Priorem, R. Archidiaconum de Longuida, & A. de Ponte Canonicum Pampilonenſem coadjutores interim aſſignetis eidem, ſine quibus de bonis epiſcopalibus diſponere nihil poſſit, & ipſi ſibi circa diſtractionem eorum nullum præſumant adhibere conſenſum. Quòd ſi alterutra partium maluerit per noſtram ſententiam negotium diffiniri, vos ipſum ſufficienter inſtructum ad noſtram præſentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent recepturæ à nobis dante Domino judicium æquitatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani III. Idus Februarij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

APPENDIX LIBRI DVODECIMI.

EPISCOPO REGENSI, Ciſtercienſi Abbati, & magiſtro Miloni, apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 175. Eis committitur tutela civium Montiſpeſſulani.

QVanto Montiſpeſſulani homines nunc & hactenus ſeſe mundos conſervaſſe noſcuntur & nobis & apoſtolicæ ſedi ſe ſemper exhibuere devotos, tanto nos decet ſollicitiùs providere ne per alicujus pravæ ſuggeſtionis aſtutiam ab his qui orthodoxæ fidei zelo ſucceſſi ad expugnandos hæreticos ſe accingunt quicquam injuriæ patiantur. Quapropter diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus homines memoratos & terram eorum, tamquam viros catholicos & Eccleſiæ Romanæ devotos, in quibus expedit confoveudo, non permittatis eos à fideli exercitu ſignatorum in aliquo contra juſtitiam moleſtari. Datum Laterani Kalendis Martij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

MICHAELI ABBATI SANCTI Michaelis de Verruca, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 179. De confirmatione privilegiorum.

CVm omnibus Eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis debitores ex apoſtolicæ ſedis auctoritate exiſtamus, illis tamen attentiùs providere non convenit, & eas à pravorum incurſibus hominum defenſando arctiori debemus caritate diligére quas beato Petro & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ non eſt dubium ſpecialiùs adhærere & tamquam jure proprio ſubjectas eſſe. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & beatæ Mariæ ſemper virginis ac ſancti Michaëlis monaſterium, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis recordationis Paſchalis, Innocentij, Eugenij, Adriani, Vrbani, & Clementis Romanorum Pontificum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut idem cœnobium & monachi ad ipſum pertinentes ab omni ſecularis ſervitij ſint infeſtatione ſecuri, omnique mundanæ oppreſſionis gravamine liberi in ſanctæ religionis obſervantia Domino cooperaute perſiſtant, nec ulli alij niſi Romanæ atque apoſtolicæ ſedi, cujus juris eſt locus ipſe, aliqua teneantur occaſione ſubjecti. Præterea quæcunque bona, quæcunque poſſeſſiones à bonæ memoriæ Hugone Duce atque Marchione ipſius cœnobij fundatore ſeu ab aliis Dei fidelibus eidem loco pro animarum ſuarum remedio ſunt collatæ, univerſa etiam quæ in præſentiarum idem cœnobium juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, cum omnibus decimis tam dominicatuum quàm earum rerum quas coloni poſſident, duntaxat ex proprio jure, ſicut eas à quadraginta retro annis præfatum monaſterium quietè & inconcuſsè habuiſſe dinoſcitur, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſte-

rium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Nicolai ſecus muros Piſanæ civitatis, cum cimiterio, parrochia, & oblationibus, ceteriſque ad eam pertinentibus, Eccleſiam ſancti Leonardi poſitam in Pratuſcello, ſalvo jure Piſanæ Eccleſiæ, hoſpitale ſancti Nicolai juxta eandem Eccleſiam ſancti Leonardi poſitum, Eccleſiam ſanctæ Vivianæ juxta fluvium Serchi, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Monticulo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ponticulo ſuper fluvium Arni, Eccleſiam ſancti Chriſtophori in pede montis; Eccleſiam ſancti Laurentij in ſilva longa montis, Eccleſiam ſancti Hilarij in ſilva longa, Capellam ſancti Petri in valle, Capellam ſancti Bartholomæi de Gucciano, parronatum Eccleſiæ ſancti Petri à Farneti, quicquid juris habetis in Eccleſia ſancti Martini de Creſpignano, villam de Montemagno, Callare de ſtagno quod dicitur Bordone, & quicquid in præſentiarum loco veſtro pertinere cognoſcitur in Vico, in Beviri, in Selcia, in Cintoria, in Blentina, in Monticulo, in territorio, in vada, in collinis, in aqua viva, in Caprona, in Criſpignano, in Macagio, in Sambra, in Grecciano. Placitum quoque de villa de Montemagno & de Bethano, & totum placitum quod habetis à Calci, à Caprona uſque ad Ceule, tibi tuiſque ſucceſſoribus regularibus regendum, diſponendum, poſſidendumque firmamus. Pratum quoque Vicalterij, & id quod bonæ memoriæ Baldus quondam Piſanus Archiepiſcopus veſtro monaſterio in concambium noſcitur tradidiſſe, nos vobis auctoritate apoſtolica confirmamus, ita quòd nullus Archiepiſcopus vel aliqua perſona ſuper his deinceps vos moleſtare præſumat. Salvo ſuper decimis moderamine Concilij generalis. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos à ſeculo fugientes recipere & eos ſine contradictione aliqua in veſtro collegio retinere. Prohibemus ne ulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem, niſi arctioris religionis obtentu, ſit fas ſine Abbatis ſui licentia de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis januis clauſis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis & interdictis, ſuppreſſa voce, dummodo cauſam non dederitis interdicto, divina officia celebrare. Chriſma verò, oleum ſanctum &c. *uſque* catholico ſuſcipietis Epiſcopo. Ad hæc adjicimus ut nulli Epiſcoporum facultas ſit prædicti cœnobij & ejuſdem Eccleſiarum monachos & converſos ſeu familiam regulari profeſſioni obnoxiam, quæ intra ipſam Verrueæ arcem ad monaſterij cuſtodiam commorantur, interdicto vel excommunicationi ſubicere; ſiquidem in debita ſanctæ Romanæ Eccleſiæ fidelitate perſiſtant. Prohibemus etiam ne ullus in dicta Eccleſia ſancti Michaëlis & ſanctæ Mariæ aut ejus officinis aliquam violentiam audeat exercere. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri voluerint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint aut etiam publici uſurarij, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te &c. *uſque* vel fratrum major pars conſilij ſanioris ſecundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam, ſive de ſuo, aut de alieno, ſi opportunum fuerit, collegio providerint eligendum. Electus autem ad ſedem apoſtolicam benedicendus accedat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam ſeu monaſterium temerè perturbare &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & in ſupradictis Eccleſiis dioceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia. Ad indicium autem hujus à ſede apoſtolica perceptæ libertatis, & quòd idem cœnobium beati Petri juris exiſtit, nobis noſtriſque ſucceſſoribus duos aureos annis ſingulis perſolvetis. Si quà igitur in futurum eccleſiaſtica &c. *uſque* ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Viterbij per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VII. Idus Iunij, Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

DILECTIS FILIIS Doctoribus & univerſis ſcholaribus Pariſienſibus.

QVotiens pro communi utilitate aliqua ſtatuuntur per quæ paci ac tranquillitati conſultum ac publicæ honeſtatis & honoris procuratur augmentum, conveniens eſt & decens ut eadem ab omnibus irrefragabiliter obſerventur. Cùm igitur, ſicut accepimus, quidam ex vobis ad tractanda negotia univerſitatis veſtræ communiter deputati ſtatuta & ordinatio- Epiſt. 180 Confirmat eorum ſtatuta.

nes & alia quæ utilitati & honori veſtro congruere noſcuntur certa pœna & juramentis interpoſitis decreverint obſervanda, univerſitatem veſtram rogamus, monemus, & hortamur attentè, per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus ſi eſt ita, ſtatuta & ordinationes prædictas & alia perinde ordinata ſtudeatis inviolabiliter obſervare. Datum Anagniæ IV. Nonas Iulij, pontificatus noſtri anno duodecimo.

BARTHOLOMÆO EPISCOPO Theatino, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 181 De confirmatione privilegiorum.

IN eminenti ſedis apoſtolicæ ſpecula diſponente Domino conſtituti, ex injuncto nobis à Deo apoſtolatus officio fratres noſtros Epiſcopos ſincera caritate diligere & Eccleſiis ſibi commiſſis ſuam debemus juſtitiam conſervare; pro ipſorum quoque ſtatu nos oportet ſatagere, atque eorum quieti ſalubriter auxiliante Domino providere. Eapropter, venerabilis in Chriſto Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ad exemplar felicis memoriæ Nicolai, Paſchalis, Eugenij, Alexandri, & Clementis prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum beati Thomæ Theatinam Eccleſiam, cui Domino auctore præeſſe dinoſceris, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona &c. *uſque* permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Patrochiam Teatinæ Eccleſiæ, ſicut antiquis & juſtis limitibus terminatur, ſcilicet à Staffilo inter montes, & ipſo monte de Vrſa, & quomodo pergit in Cola, & ponit terminum in aqua ſubtus terra uſque ad aquam Sonutam, & quomodo pergit in Cola, & ponit terminum in aqua ſubtus terra uſque ad aquam Sonutam, & quomodo pergit uſque in montem de Teſte, & cadit per Crinis montem, & qualiter pergit uſque montem Sclavi, & quomodo pergit in ipſum flumen quod dicitur Triguum uſque ad littora maris, & per littora maris uſque in Piſcariam, & redit in priorem finem, videlicet in priori Staffello. Præterea ipſam Theatinam civitatem, caſtellum Trivilianum, Villam magnam, Montem Filardi, caſtellum Orui, caſtellum Mucela, caſtellum ſancti Pauli, caſtellum quod dicitur Furca, caſtellum Geniſteale, caſtellum ſancti Ceſidij, cum eorum pertinentiis. Vltra Piſcariam verò caſtellum montis Silvani, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Rigoli, caſtellum Sculculæ, caſtellum Laſtiniam; Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Palatio, Eccleſiam ſancti Iuſti cum pertinentiis ſuis. In Aterno plebem ſancti Leguntiani & Domitiani, Eccleſiam ſancti Thomæ, ſancti Salvatoris, Eccleſiam ſanctæ Ieruſalem, & Eccleſiam ſancti Nicolai, cum omnibus earum pertinentiis. Decimam pontis & portus Nicini. In Bucelania Eccleſias ſancti Salvatoris & ſancti Angeli, cum decimis Comitis. Plebem ſancti Silveſtri. Decimas Comitis in caſtello ſancti Angeli, in caſtello Trium Fontium, & decimas caſtellorum quæ in Theatino epiſcopatu ſub dominio Comitis Roberti de Rotello fuerunt, & quod Theatina Eccleſia in caſtello Septi tenet, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Bari, Eccleſiam ſancti Blaſij in Lanciano, monaſterium ſancti Martini de Palectu, Eccleſiam ſancti Leciri in Atiſſa cum omnibus pertinentiis ſuis, monaſterium ſancti Iohannis in Aoclano, monaſterium ſancti Angeli in Comacula cum omnibus pertinentiis ſuis. In monte Oderiſij Eccleſiam ſancti Nicolai, & medietatem Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Salvatoris, & Eccleſiam ſancti Petri, cum pertinentiis earum, monaſterium ſancti Mauri cum beneficio ſuo, monaſterium ſancti Salvi, Eccleſiam ſancti Nicolai de Eremitorio. In Orrona Eccleſiam ſanctæ Mariæ & ſancti Georgij cum earum pertinentiis, monaſterium ſanctæ Mariæ in baſilica. In civitate Luparelli plebem ſancti Petri cum pertinentiis ſuis, monaſterium ſancti Mandi in palatio, Eccleſiam ſancti Iacobi de Turcella cum pertinentiis ſuis, monaſterium ſancti Pancratij, monaſterium ſanctæ Mariæ de Lecto cum caſali aliiſque ad ipſum pertinentibus, monaſterium ſancti Martini in Valle, monaſterium ſancti Ioſti in Decoſule. In caſtra Geſſi plebem ſanctæ Mariæ cum pertinentiis ſuis, plebem ſancti Martini filiorum Treſidij, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Caſa Candidilla, Eccleſiam ſancti Petri in caſtro Lori, Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Biario, Eccleſiam ſancti Blaſij, monaſterium ſancti Petri in campo, Eccleſiam ſancti Nicolai de Suanno viculo, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Lacento in Abbateio, plebem ſancti Martini cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Iohannis de plebe, plebem de Iuſiano, plebem ſancti Cecolidi, plebem de Pizzo Corbario, Eccleſiam ſanctæ Luciæ de Argelli, Eccleſiam ſancti Lini, plebem de Orcula, plebem ſanctæ Mariæ in Valle, plebem ſanctæ Ma-

riæ de Caramanico, plebem ſancti Iohannis de Abbateio, Eccleſiam ſancti Ceſidij & Eccleſiam ſancti Ponti de ſancto Valentino. In caſtello de Tocco Eccleſiam ſancti Euſtachij, Eccleſiam ſancti Martini de Fara inter montes, Eccleſiam ſancti Iohannis de Pedara, Eccleſiam ſancti Nicolai de Cantalupo, Eccleſiam ſancti Salvatoris de Linari, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Sparpalia, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Ilice, Eccleſiam ſancti Salvatoris de Valle Surda, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Valle Coruvelli, Eccleſiam ſanctiſſimæ Trinitatis de Fragne, Eccleſiam ſancti Johannis de Vicaldo, cum omnibus pertinentiis earum, Eccleſiam ſancti Petri de Troia, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Taſſo. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictam Eccleſiam temerè perturbare &c. *uſque* profutura. ſalvo beati Petri jure proprietatis & apoſtolicæ ſedis auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona &c. *uſque* ſubjiceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XIV. Kal. Novemb. Indictione XII. incarnationis dominicæ anno MCCIX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno duodecimo.

ROFFRIDO TITVLI ſanctorum Marcellini & Petri Presbytero Cardinali Abbati Caſinenſi.

Epiſt. 181. Dantur ei quædam monita.

DIlecti filij Iohannes & Thomas monachi Caſinenſes in noſtra propoſuerunt præſentia conſtituti quòd cùm olim inter cetera opera pietatis quibus monaſterium Caſinenſe pollebat, hoſpitale fuerit ibi ad erogandas eleemoſynas deputatum, nunc ad tantam tenuitatem eſt idem hoſpitale redactum quòd poſſeſſionibus & tenimentis ejus alienatis & illicitè diſtractis, vix aliquid in eo reperitur ſolitæ pietatis. Cùm autem apoſtolica dudum fuerit auctoritate ſtatutum ut Notarius qui de contractibus monaſterij publica conficeret inſtrumenta, juramento deberet aſtringi ne de poſſeſſionibus ejus ullum fieret inſtrumentum præter conſenſum Capituli aut ſanioris partis ejuſdem, tu, relicto Notario qui monaſterio fuerat aſtrictus hujuſmodi, alium ſacramento aſſumpſiſti, per quem in detrimentum monaſterij ſupradicti nonnulla ſunt inſtrumenta confecta. Murationes & caſtra inſuper, quæ ſemper conſueverunt per monachos cuſtodiri, de quo grave, quod abſit, poſſet monaſterio incommodum evenire, laicorum cuſtodiæ commiſiſti. Fideles etiam monaſterij nonnunquam datiis & talliis aggravaſti, cùm nec tibi nec eidem monaſterio expediret. Quia igitur hæc, ſi vera ſunt, conniventibus nec volumus nec debemus oculis præterire, diſcretionem tuam monemus attentiùs & per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus hoſpitale prædictum juxta monaſterij facultates ad ſolitas eleemoſynas reformare procurans, quæ de poſſeſſionibus & tenimentis ipſius illicitè ſunt diſtracta legitimè ad ipſum ſtudeas revocare, Notarium verò, quem ab executione commiſſi ſibi officij removiſſe diceris in præjudicium monaſterij, vel reſumas ad ipſum, vel illum quem poſtmodum aſſumpſiſti prælibatum juramentum monaſterio facias exhibere, inſtrumenta illa quæ per eum in detrimentum ipſius confecta dicuntur, ſicut juſtum eſt, infringi facere non poſtponens, & memorata caſtra, ſicut ter jam tibi dicimur injunxiſſe, remotis laicis ab eiſdem, reducas ad cuſtodiam monachorum, homines abbatiæ datiarum vel talliarum indebita non præſumas exactione gravare, præſertim ea quæ in utilitatem non fuerint monaſterij convertenda, monachos verò, in quorum aliquos interdum diceris ultrà quàm deceat efferveſcere, nec capi facias enormiter nec expelli; ſed ſi quos in aliquo conſtiterit exceſſiſſe, in eorum correptione regularis diſciplinæ modeſtiam non excedas; ut erga ſubditorum languores videaris medici vices agere, non in ejus pœnis ipſis languoribus deſævire; ſciturus pro certo quòd niſi admonitionem noſtram curaveris adimplere, nequaquam ea diſſimulare poterimus quin ad ipſa te per officij noſtri debitum compellamus.

FINIS LIBRI DVODECIMI.

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER DECIMVS TERTIVS.

SILVANECTENSI EPISCOPO, ET ABBATI Latiniacenſi Pariſienſis diœceſis, & Decano Silvanectenſi.

Epiſt. 1. Committitur eis cauſa Abbatis Corbeienſis. *Cap.* Ad petition. *De accuſat.*

AD petitionem Vvalteri quondam monaſterij Corbeienſis Abbatis dilectis filiis magiſtro ſcholarum & magiſtris Roberto de Corzon & P. Canonicis Noviomenſibus ejuſdem loci à nobis dudum correctione commiſſa, ipſi bis ad idem monaſterium accedeotes, quibuſdam correctis ibidem, nonnulla quæ ſtatuenda fuerant ſtatuerunt, inquiſitionis inſtantiam quorundam impediente malitia retardando, ad quorum contumaciam reprimendam ſeculare iotendebant brachium invocare. Verùm dilectus filius noſter Guala ſanctæ Matiæ in Porticu Diaconus Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, interim ad idem venieos mooaſterium, ſupradicto Vvaltero præſente nec reclamante, ſuper ſtatu monaſterij memorati cœpit inquirere diligenter, & cùm inquiſitione finita prædictum Vvaltetum Pariſius evocaſſet ptopoſiturum contra inquiſitionem eandem ſi quid rationabiliter duceret proponendum, idem Vv. præſentiam ejus adiens allegavit quòd in monaſterij correctione procedere non valebat, quæ prædictis judicibus priùs fuerat auctoritate noſtra commiſſa; & Cardinalem ipſum ex juſtis cauſis ſe aſſereos habere ſuſpectum, vocem ad nos appellationis emiſit. Porrò Cardinalis inſpectis his quæ probata fueraot contra eum, de conſilio peritorum ipſum amovit à regimine abbatiæ, dando fratribus ejuſdem loci liberam facultatem alium eligendi. Qui dilectum filium Iohannem Abbatem Corbeienſem, tunc Priorem de Argentolio, virum providum & honeſtum, elegerunt concorditer in Abbatem. Cùm autem dictus Vv. poſtmodum ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, aſſerens ſe per Cardinalem ipſum quorundam falſis ſuggeſtionibus circumveotum ab abbatia ſine rationabili cauſa remotum, nos ejuſdem cœnobij tranquil-

litati paterna ſollicitudine providere volentes, venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Remenſi & Attrebatenſi Epiſcopo dedimus in mandatis ut ad compoſitionem inter eundem W. & ſubſtitutum ei darent ſtudium & operam efficacem, alioquin tam per jam dictum Legatum quàm per alios inquirerent diligentiùs veritatem, & eam nobis uſque ad feſtum ſancti Remigij proximò tunc venturum fideliter intimarent; ut per eorum relationem certiores effecti, procederemus in eodem negotio prout procedendum utiliùs videremus. Qui cùm ſuper reformatione pacis proficere nequiviſſent, ſicut ex litteris eorum accepimus, proceſſerunt ad inquirendum ſuper præmiſſis omnibus veritatem, teſtibus ab utraque parte receptis; & ea quæ tam per ſe quàm per Cardinalis inquiſitionem invenerant nobis ſub ſigillis propriis tranſmiſerunt. Nuper autem præfatis W. atque I. in noſtra propter hoc præſentia conſtitutis, idem W. quod à Legato poſt appellationem ad nos interpoſitam factum fuerat petiit revocari, allegans quòd cùm correctio monaſterij fuerit judicibus memoratis injuncta, & ipſi quibuſdam correctis, & nonnullis ſtatutis ibidem, aliorum correctionem ex cauſa duxerint rationabili differendam, Cardinalis interim de jure non potuit procedere ad eandem, cùm generale mandatum non deroget ſpeciali. Ad quod fuit ex adverſo reſponſum quòd cùm W. præſente nec reclamante ad inquiſitionem proceſſerit Cardinalis, idem W. videtur in hoc tacitè conſenſiſſe ut inquiſitione facta corrigeret Cardinalis quæ corrigenda videret. Contra quod idem W. taliter proponebat, quòd licèt ſtatim ut cœpit inquirere Cardinalis, non duxerit reclamandum, credens eum nolle procedere contra ipſum, ſed abſque ſui gravamine aliquid in Eccleſia utiliter ordinare, poſtquam tamen evocatus ab ipſo cognovit quòd adversùs eum procedere intendebat, ejus declinavit examen, ad noſtram audientiam appellando. Propoſuit inſuper pars adverſa quòd cùm prædicti judices omiſiſſent in monaſterij correctione procedere, ac periculum traheret ad ſe mora, Cardinalis ipſe, ad quem ſpectabat ex injuncto ſibi legationis officio cura ejus, ad reformationem ipſius loci interponere potuit partes ſuas. Cùm enim ſecundùm juris civilis auctoritatem, in illis etiam caſibus in quibus ſolemnis ordo judicarius obſervatur, in criminali cauſa ultra biennium à conteſtatione litis non ſit ejus inſtantia protrahenda, & nos quoque conſulti quandiu delegatus à nobis, qui ſententiam tulerat, juriſdictionem ſuam interponere valeat ut ſententiæ parcatur, reſpondiſſe noſcamur quòd uſque ad annum integrum juriſdictionem ſibi commiſſam ad exequendum ſententiam valeat exercere, dictis judicibus differentibus in correctione procedere, cùm jam decem & ſeptem eſſent menſes elapſi ex quo noſcuntur mandatum apoſtolicum recepiſſe, ac de criminibus, licèt non criminaliter ageretur, correctioni non immeritò Cardinalis inſiſtere potuit memoratæ. Sed ad hoc altera pars reſpondit quòd hoc colorem excuſationis haberet ſi prædicti judices à Legato commoniti ad correctionem procedere neglexiſſent. In quo caſu eorum fortè defectus per diligentiam potuiſſet Legati ſuppleri; ſicut de Metropolitano in canonibus legitur quòd tunc demum ea poteſt facere quæ ad ſuffraganeos pertinent cùm illa ſuffraganei negligunt adimplere. His igitur & aliis quæ utraque pars proponere curavit auditis, inquiſitione utraque, Cardinalis videlicet & Archiepiſcopi & Epiſcopi prædictorum, diligenter inſpecta, intelleximus ex depoſitionibus juratorum quòd cùm tempore promotionis ipſius W. octo milium librarum debito monaſterium gravaretur, & non multo tempore pòſt idem debitum uſque ad duo milia librarum fuerit diminutum, nunc tamen uſque ad ſex milium librarum ſummam excrevit; cùm, ſicut priùs contigerat, de proventibus monaſterij debitum potiùs diminui debuerit quàm augeri, niſi rectoris incuria obſtitiſſet. Et quamvis ad excuſationem ſuam propoſuerit idem W. quòd propter expenſas factas in cauſa quam contra Cluniacenſe monaſterium habuit, in qua quendam prioratum evicit, idem fuerat debitum augmentatum, fuit tamen ei ex adverſo reſponſum quòd propter expenſas illas debitum interim augmentari non debuit, cùm propter hoc poſſeſſiones quaſdam ejuſdem obligaverit prioratus, maximè cùm in ejuſdem proſecutione negotij vix expenſæ fuerint mille libræ. Adjecit etiam dictus W. quòd occaſione cujuſdam domus quam in villa Corbeiæ de novo conſtruxerat, debitum ſupradictum excrevit. Ad quod pars adverſa reſpondit quòd ex proventibus monaſterij expenſas hujuſmodi facere potuit abſque onere debitorum, præſertim cùm propter hoc non modicum auxilium à burgenſibus fuerit eidem impenſum. Præterea cùm ex

Cap Querenti. De off. jud. deleg.

confeſſione ipſius conſtiterit quòd in Capitulo præſtiterat juramentum ne debitum de novo contraberet, ac poſtea contraxerit debitum contra juramentum proprium veniendo, ſicut teſtes deponunt, argui de perjurio videbatur. Ad quod idem W. hoc modu reſpondit, quòd etſi primò bujuſmodi præſtiterit juramentum, poſtea ramen quoddam factum fuit in Capitulo conſtitutum, per quod juramentum ipſum extitit relaxatum. Sed contra hoc pars altera replicavit, quia cùm non conſtiterit quòd per tale ſtatutum revocatum fuerit juramentum, & appareret eundem W. non ſolummodo juramentum de debito non contrahendo præſtaſſe, ſed veniſſe poſtea contra illud, manifeſtè liquebat ipſum reatum perjurij incurriſſe. Sed & ipſius inſufficientia & negligentia diſſoluta videbantur manifeſtè probari. Et quamquam aliqui teſtium eum, quantum in ſe, dixerint eſſe bonum, nulli tamen depoſuerunt expreſsè quòd utilis eſſet ejus proviſio monaſterio ſæpedicto. Cùm ergo nobis de talibus fuerit ſufficiens in tali negotio facta fides propter quæ præfatus W. erat meritò amovendus, etſi reſtituendus foret propter judiciarium ordinem non ſervatum, ob cauſas tamen prædictas ipſum providimus manere privatum regimine abbatię; Iohannem nihilominus ſupradictum, quem pro eo quòd; præfato W. propter juris ordinem non ſervatum quodammodo inordinatè remoto, intelleximus ob eandem cauſam per conſequentiam minùs legitimè ſubſtitutum, per ſententiam amoventes: quem quia non propter perſonæ vitium vel defectum, ſed propter juris ſolemnitatem, ſicut præmiſſum eſt, prætermiſſam amovimus, ipſum poſtmodum reſtituimus in Abbatem, & memorato W. in loco qui dicitur Guidoc cum pertinentiis ſuis in imperio conſtitutis juſſimus pruvideri; ita videlicet quòd ibi cum uno Corbeienſi monacho commoretur, & cenſum quinque marcarum ad pondus Colonienſe in feſto Purificationis beatæ virginis Abbati & ſucceſſoribus ſuis annuatim perſolvat, & perſonaribus ac Eccleſiæ ejuſdem balivæ jamdicti Abbatis & ſucceſſorum ſuorum donationi liberæ reſervatis, eiſdem fidelitates & homagia liberorum hominum eorundem locorum debeant exbiberi, ac iu juramento fidelitatis quod eiſdem fuerit præſtitum exprimetur quòd iidem homines ſupradictum W. ſuper ſuæ proviſionis proventibus nullatenus damnificare præſumant; ita videlicet quòd & ipſe W. ſuper indemnitate prædictæ balivæ, ne ipſam dilapidet, corporale præbeat juramentum. Si quid autem poſt ſententiam noſtram ſuper utriuſque amotione prolatam circa electionem Abbatis, quam in prolatione ipſius ſententiæ noſtræ duximus providentiæ reſervandam, à Corbeienſibus monachis vel quolibet alio in ejuſdem Abbatis præjudicium fuerit attentatum, id decernimus non valere. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quod à nobis eſt pro ipſius monaſterij utilitate proviſum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, corrigentes circa Priorem & monachos & prioratus monaſterij memorati cum conſilio Abbatis ipſius quæ ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam fuerint corrigenda, & ſtatuentes ibidem quod regulare fuerit & honeſtum, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani v 11. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

SANCTI PETRI LATINIACENSIS & Caroli-loci Abbatibus Pariſienſis & Silvanectenſis dioceſum, & Decano Silvanectenſi.

CVm ſicut dilectus filius Abbas Corbeienſis noſtris auribus intimavit, monaſterium ſibi commiſſum in ſpiritualibus & temporalibus non modicam incurrerit læſionem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ad ipſum perſonaliter accedentes, ad levamen ipſius monaſterij ac prioratuum ejus monachos quos & quò transferendos videritis, poteſtate ſeculari ad hoc, ſi opus fuerit, invocata, donec monaſterium reſpirare valeat inter anguſtias imminentes, in aliis monaſteriis ordinis conſimilis collocetis; duos aut tres religioſos monachos, quos de alienis monaſteriis duxeritis evocandos, ad reformationem ordinis inducentes ibidem, & Abbates nihilominus ad quorum Eccleſias ipſos duxeritis tranſmittendos ad receptionem eorum, ſi neceſſe fuerit, cenſura canonica ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v. Kalend. Martij, anno tertio decimo.

Epiſt. 4. De eodem argumento.

EPISCOPO ET DECANO & R. de ſancto Medardo Canonica Silvanectenſibus.

Epiſt. 3. De eodem negotio.

CVm dilectus filius Abbas Corbeienſis ad noſtram præſentiam, ut Eccleſiæ ſuæ procuraret negotia, duxerit accedendum, pati aliquatenus non debemus ut ſi quid, poſtquam iter arripuit ad noſtram præſentiam veniendi, à quoquam eſt in ipſius Eccleſiæ gravamen & ſui præjudicium attentatum, obtineat firmitatem. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi quid, poſtquam idem Abbas iter ad nos veniendi arripuit, attentatum inveneritis in ſui præjudicium & Corbeienſis Eccleſiæ detrimentum, illud in irritum ſublato appellationis obſtaculo revocetis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

R. ABBATI SANCTI MARTINI Laudunenſis Præmonſtratenſis ordinis.

Epiſt. 4. Vt monaſterij ſui ſollicitam curam gerat. Cap. Intelleximus. *De ætate, qual. & ordine præficiend.*

INtelleximus quòd cùm antequam eſſes aſſumptus ad regimen abbatiæ in monaſterio tuo fueris laudabiliter converſatus, ad monaſterium ſancti Vincentij Laudunenſis nigri ordinis acceſſiſti; ubi cùm aliquandiu in ipſo habitu permanſiſſes, demum ad cor reverſus, de Metropolitani & aliorum religioſorum conſilio ad primam domum curaviſti redire; in qua tandem in regularis obſervantiæ diſciplina taliter Deo & hominibus placuiſti quòd pro tuorum exigentia meritorum fratres tui te ſibi præfecerunt unanimiter in paſtorem. Quia igitur in ſuſcepto regimine laudabiliter diceris profeciſſe, ne occaſione moræ quam in prædicto monaſterio protraxiſti, * quaſi de ipſa teneram conſcientiam retinendo, in ſuſceptæ adminiſtrationis executione tepeſcas, attendentes quòd in * canone cautum eſt ne quis Canonicus regularis, niſi, quod abſit, publicè lapſus fuerit, efficiatur monachus, & ſi factus fuerit, ad ordinem canonicum revertatur, ultimus in choro manendo, cucullam in memoriam delaturus, diſcretionem tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus circa curam gregis tibi commiſſi ſollicitudinem gerere ſtudeas indefeſſam, & taliter ſequentia bona continuare prioribus quòd dignum exinde poſſis à Deo meritum expectare. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

* In quarta collect. quaſi ipſa te conſcientia remordeat, in fuſc.

* 19. q. 3. cap. *Mandamus.*

RODERICO TOLETANO Archiepiſcopo Hiſpaniarum Primati, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 5. De confirmatione privilegiorum.

SAcroſancta Romana Eccleſia in beato Petro Apoſtolorum principe ab ipſo ſalvatore omnium Domino Ieſu Chriſto, caput eſt Eccleſiarum omnium conſtituta. Vnde membra non decet à capite diſſidere, ſed eminenti rationi & ſupernæ proviſioni capitis obedire. Moderatrix autem diſcretio capitis, ſingulorum membrorum officioſas actiones conſiderans, unicuique jus & ordinem à natura conſtitutum conſervat, & quibuſcunque nobilibus venuſtatis ſuæ dignitatem ſine invidia ſociali caritate cuſtodit. Hac igitur ratione prudenter inducti, jura nobilis & famoſæ Toletanæ Eccleſiæ apoſtolicæ ſedis propriæ ac ſpecialis filiæ conſervare volentes, tuis, venerabilis frater Roderice, quem vera in Chriſto caritate diligimus, rationabilibus poſtulationibus paternæ pietatis affectu duximus annuendum. Ideoque per præſentem privilegij paginam, ad exemplar felicis recordationis Vrbani, Gelaſij, Calixti, Honorij, Eugenij, Adriani, Alexandri I. Alexandri II. Alexandri III. Vrbani, & Cæleſtini prædeceſſorum noſtrorum, primatus dignitatem per Hiſpaniarum regna tibi & Eccleſiæ Toletanæ auctoritate apoſtolica confirmamus, teque Primatem Præſules Hiſpaniarum reſpicient, & ad te referent ſi quid inter eos dignum exortum fuerit queſtione. Salva tamen in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate. Verùm perſonam tuam in manu noſtra propenſiori gratia retinentes, cenſemus ut ſolius Romani Pontifibis judicio ejus cauſa, ſi qua fuerit, decidatur. Sanè Toletanam Eccleſiam præſentis privilegij ſtabilitate munientes, Complutenſem parrochiam & Concham ei tamquam metropoli ſubditas eſſe decernimus cum terminis ſuis, necnon & Eccleſias omnes quas jure proprio ab antiquo poſſediſſe cognoſcitur confirmantes. Epiſcopales præterea ſedes quas in præſentiarum juſtè & canonicè poſſides, ſcilicet Palentiam, Segobiam, Oxomam, Seguntiam, reliquas verò quæ ab antiquis ei temporibus ſubjacebant, cùm Dominus omnipotens Chriſtianorum reſtituerit poteſtati ſuæ dignatione miſericordiæ, ad caput proprium referendas decreti hujus auctoritate ſancimus. Porrò illarum dioceſes

civitatum

civitatum quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios amiſerunt eo tenore veſtræ ſubjicimus ditioni ut quandiu ſine propriis Metropolitanis extiterint, tibi ut proprio debeant ſubjacere, ita quidem ut in ſedibus epiſcopalibus liberam auctoritate noſtra habeas poteſtatem Epiſcopos, in caſtellis verò & villis Preſbyteros inſtituere, & prout tibi Dominus adminiſtraverit ordinare tam in his epiſcopatibus qui de antiquis Eccleſiæ tuæ terminis eſſe noſcuntur quàm in illis qui proprium non habuerint Metropolitanum. Si quæ autem metropoles in ſtatum fuerint proprium reſtitutæ, ſuo quæque dioceſis Metropolitano reſtituatur, ut ſub proprij regimine paſtoris ſuper divini collatione beneficij glorietur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona prædicta Eccleſia Toletana in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam ſanctorum Iuſti & Paſtoris, abbatiam ſanctæ Leocadiæ, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Tocha, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Batres, Eccleſiam ſancti Vincentij de monte, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Valle Eccleſiarum, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Valadelmech, Eccleſiam de Calatrava, caſtrum quoque Alcala, caſtrum de Brioga, caſtrum de Canales, caſtrum Alfamin, cum pertinentiis eorum. Domum Reginæ in Toleto, cum hereditate ſibi pertinente. Domum Sanciæ ſororis illuſtris memoriæ Regis Aldefonſi, cum hereditate patris ſui Raymundi Comitis, quam ipſa conſenſu fratris ſui Eccleſiæ tuæ donavit & ſcripto confirmavit. Caſtrum quoque Bencarentiæ, & Aldeam quæ vocatur Azucuch, cum pertinentiis ſuis, & Alcobrogam. Decimas quoque omnium regalium redditum de ſancta Eulalia, de Maqueda, de Aſcalona. Statuimus etiam ut univerſi parrochiæ tuæ fines qui jam Deo auctore à Chriſticolis babitantur, vel qui in futurum à Sarracenorum poteſtate auxiliante Domino eripientur, omnino integri tam tibi quàm tuis ſucceſſoribus in perpetuum conſerventur. Nomina verò oppidorum quæ in tua dioceſi à Dei fidelibus incoluntur, in præſenti pagina duximus annotanda. Talavera, Alfamin, Makeda, ſancta Eulalia, Hulmus, Canales, Maieritum, Alcala, Wadalfaiara, Fita, Pennafora, Belegna, Vzeda, Talamanca, Butracum, Calatalifa, Aſcalona, Zurita, Calatrava, Almoguera, & Alcolea. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti: quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cancellarij iv. Nonas Martij, Indictione XIII. incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo IX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO ATHENIENSI, & Thermopilenſi & Sidonienſi Epiſcopis.

Epiſt. 6. Vt Eccleſia Corinthienſis reducatur ad ritum Latinorum.

CVm & alias oves quas habet Dominus nos oporteat in ovili nobis commiſſo ſuis ovibus aggregare, de cura Corinthiorum ſollicitudinem decet nos gerere paſtoralem; ut cùm eorum civitas ad dominium Latinorum credatur in proximo perventura vel jam forſitan perveniſſe, oves Domini quæ ſunt ibi, poſt greges ſodalium non vagentur, ſed ad unum redeuntes paſtorem, & cognoſcant eum ſecundùm evangelicam veritatem, & cognoſcantur ab ipſo. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ſi civitatem ipſam, velut ex relatis rumoribus ſpem concepimus, dilecto filio nobili viro G. Romaniæ Seneſcalco reddere ſe contingat aut jam reddidit ſemetipſam, & aliquis Archiepiſcopus eſt in ea, prudenter & efficaciter in-

ducatis eundem ut ad obedientiam & reverentiam apoſtolicæ ſedis ac noſtram humilirer convertatur, juramentum exhibens ſuper hoc quod exhiberi à ralibus conſuevit. Qui ſi forſan id perficere recuſaverit, vos eo ab adminiſtratione pontificali prorsùs amoto, cùm pro rei novitare non poſſit ex more aliarum Eccleſiarum ad uſitatum electionis modum procedi, dilectum filium H. Decanum Cathalaunenſem, virum utique vita, fama, & ſcientia commendabilem, Eccleſiæ civiratis ejuſdem auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo in Archiepiſcopum aſſignetis, idipſum factùri ſi forſan, ut accepimus, eandem Eccleſiam inveneritis defuncto Archiepiſcopo deſtituram, monendo clericos, ſi qui fuerint, ur ei reverentiam & obedientiam debitam ac devotam impendant. Alioquin eidem Decano poteſtatem auctoritate apoſtolica conſeratis, amotis illis, inſtituendi tales in locis ipſorum qui ſibi ſtudeant ſicut membra capiti per devotam obedienriam cohærere. Contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani IV. Non. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EPISCOPO VENETENSI.

Epiſt. 7. De exemptione monaſterij. *Vide cap.* Cùm veniſſent. *De in integr. reſtit. & quintam compilat. lib.* 1. *tit.* 16. *c.* 4.

CVm moviſſes olim adversùs Rotonenſe monaſterium quæſtionem, aſſerens monaſterium ipſum ac parrochiales Eccleſias ejus ad te de communi jure ſpectare, utpote in tua dioceſi conſtitura, in eiſdem jura tibi epiſcopalia vendicando, & ex parte monaſterij diceretur idem monaſterium cum parrochialibus Eccleſiis ſuis Romanorum Puntificum privilegiis ab antiquo libertate donatum, ſuper eadem cauſa frequenter fuerunt litreræ apoſtolicæ impetratæ. Denique autem utraque pars in venerabiles frarres noſtros Nannetenſem & Briocenſem Epiſcopos ſub certa pœna & juramento interpoſito compromiſit: qui rationibus utriuſque partis auditis, & monaſterij privilegiis diligenter inſpectis, de conſilio peritorum illud in capite liberum ſententialiter decreverunt. Verùm quia Eccleſiæ parrochiales ipſius exemptæ nullarenus probabantur, pronuntiaverunt eaſdem ad juriſdictionem tuam ſicut alias tuæ dioceſis Eccleſias pertinere, nihilominus ſtatuentes ut quatuor procurationes duntaxat tibi à ſex Eccleſiis monaſterij præſtarentur; quarum unam perciperes in parrochiali Eccleſia de Roton, aliam in Eccleſia de ſancto Godoalo, aliam in Eccleſia de Bani, ac aliam in Eccleſia de Langon; ita videlicet quòd Abbas & Priores Eccleſiarum ipſarum tres partes, & Capellani quartam partem in procurationibus ipſis ponant, & à duabus Eccleſiis, ſcilicer de Brim. & ſancti Petri de Roton, quatuor ſolidos pro ſingulis procurationibus ad ſublevationem ſuam recipiant Capellani. Porro cùm monaſterium ipſum ſuper iniquitate arbirrij ad audientiam dilecti filij noſtri Gualæ ſanctæ Mariæ in porticu Diaconi Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati detuliſſet poſtea quæſtionem, aſſerens illud in Romanæ Eccleſiæ præjudicium, ad quam dictum monaſterium nullo medio pertinet, iniquè prolatum, dictus Cardinalis illud utraque parte præſente caſſavit, fratribus monaſterij memorati præcipiens ut jurejurando ſupet obſervatione ipſius hinc inde præſtito non obſtante, illud nullatenus obſervarent. Cùm autem ſuper hoc nuper dilectus filius magiſter Rollandus tuus & P. monachus ſæpedicti monaſterij procuratores ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & ſuper præmiſſis litigaſſent aliquandiu coram nobis, demum in privilegio monaſterij nobis exhibito perſpeximus contineri monaſterium ſæpefatum, quod beati Petri juris exiſtit, ſedis apoſtolicæ privilegio communitum, in quo ſubſequenter adjungitur ut in parrochialibus Eccleſiis monaſterij liceat Abbati & monachis ejuſdem loci, cùm eas vacare contigerit, idoneos eligere ſacerdores & dioceſano Epiſcopo præſentare, qui ei de ſpiritualibus, illis verò de temporalibus debeant reſpondere. Ex quibus verbis arguitur quòd erſi dictum monaſterium ſir exemptùm in capite, ipſius tamen parrochiales Eccleſiæ nullatenus ſunt exemptæ. His igitur & aliis quæ utraque pars propoſuit intellectis, de conſilio fratrum noſtrorum pronuntiavimus monaſterium ſæpedictum in capire liberum & à tua juriſdictione prorsùs exemptum, decernentes parrochiales Eccleſias ejus, quæ minimè probantur exempræ, tibi dioceſana lege ſubjectas, venerabili frarri noſtro Archiepiſcopo Turonenſi & dilecto filio Abbati Salmurienſi Andegavenſis dioceſis & magiſtro ſcholarum Andegavenſi noſtris dantes litteris in mandaris ut quod à nobis eſt ſententialirer diffinitum faciant appellatione remota firmirer obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam com-

peſcendo. Quia verò ipſæ parrochiales Eccleſiæ in procuratione ab antedictis Epiſcopis prætaxata nimis, ſicut aſſeritur, aggravantur, ipſis injunximus ut ſi conſtaree eiſdem procurationem ipſam prædictis Eccleſiis exiſtere oneroſam, niſi tu ab ipſis commonitus ad æquum volueris condeſcendere moderamen, ipſi penſatis facultatibus earundem procurent eam ſublato appellationis obſtaculo moderati. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Nonas Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI ET MONACHIS Rotonenſibus.

Epiſt. 8. Super eodem.

CVm venerabilis frater noſter Venetenſis Epiſcopus moviſſet olim adversùs Rotonenſe monaſterium quæſtionem, aſſerens monaſterium ipſum ac parrochiales Eccleſias ejus ad ſe de communi jure ſpectare, utpote in ſua dioceſi conſtituta, in eiſdem jura ſibi epiſcopalia vendicando, & ex parte veſtra proponeretur idem monaſterium &c. *ut in alia uſque* pronuntiaverunt eaſdem ad juriſdictionem Epiſcopi ſicut alias ſuæ dioceſis Eccleſias pertinere, nihilominus ſtatuentes ut à ſex parrochialibus Eccleſias monaſterij quatuor procurationes duntaxat eidem Epiſcopo præſtarentur, quarum unam perciperet &c. *uſque* recipiant Capellani. Porrò cùm vos ſuper &c. *uſque* apoſtolicæ ſedis Legati detuliſſetis poſtea quæſtionem, aſſerentes illud in Romanæ Eccleſiæ præjudicium, ad quam idem monaſterium &c. *uſque* nonobſtante illud nullatenus ſervaretis. Cùm autem propter hoc nuper dilectus filius magiſter Rollandus ejuſdem Epiſcopi & P. monachus monaſterij veſtri procuratores &c. *ut in alia uſque* pronuntiavimus monaſterium veſtrum in capite liberum & ab Epiſcopi juriſdictione prorsùs exemptum &c. *uſque* antedicto Epiſcopo dioceſana lege ſubjectas, venerabili fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo & dilecto filio Abbati Salmurienſi &c. *ut in alia uſque* oneroſam, niſi præfatus Epiſcopus Venetenſis ab ipſis commonitus ad æquum voluerit condeſcendere moderamen &c. *ut in alia uſque in finem.* Datum ut in alia.

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc in eundem ferè modū uſque moderamen. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum ut in alia.

CAPITVLO TOLETANO.

Epiſt. 9. Vt procuratorem ſui Subdiaconi mittant in poſſeſſionem canonicatus.

EXaminata fides & probata devotio qua ſe nobis dilectus filius Andreas de Gabiniano Subdiaconus & Capellanus noſter carum exhibuit hactenus & jngiter exhibere non deſinit nos inducit ut ad ſua commoda promovenda tanto ſibi ſpecialiùs aſſiſtamus quanto manifeſtiùs hoc exigere ſua merita dinoſcuntur. Hinc eſt quòd cùm placuerit dudum venerabili fratri noſtro Roderico Archiepiſcopo, dilecto filio Hiſpano Decano, & concanonicis veſtris qui cum ipſo erant apud ſedem apoſtolicam conſtituti, ipſum ad preces noſtras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis, nos id tanto gratum habuimus & habemus quanto Subdiaconus ipſe pro ſuæ merito bonitatis oobis & fratribus noſtris carus & acceptus exiſtit. Cùm igitur ex hoc non minùs Eccleſia in perſona quàm perſonæ in Eccleſia credamus eſſe proviſum, univerſitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus quod per ipſos liberaliter factum eſt hilari proſequentes favore, dictum Subdiaconum per procuratorem ſuum in corporalem poſſeſſionem conceſſi ſibi caoooicatus inducere procuretis, & cùm ad locum reſideotium ſit receptus, veſtiarium & alia quæ percipiunt reſidentes, per eundem procuratorem ſibi cum integritate debita conferatis; juramento quod feciſſe dicimini non obſtante, cùm illud mandato noſtro nec debeat nec poſſit obſtare. Taliter autem preces & præceptum noſtrum ſuper hoc ſtudeatis implere quòd & idem Subdiaconus, qui vobis & Eccleſiæ veſtræ in multis eſſe poterit fructuoſus, ad dilectionem veſtram ferventiùs poſſit aſtringi, & nos devotionem veſtram exinde valeamus non immentò commendare. Datum Laterani Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

HISPANO ECCLESIÆ Toletanæ Decano.

Epiſt. 10. Super eodem.

PLacuit venerabili fratri noſtro Roderico Archiepiſcopo ac tibi, fili Decane, & Canonicis Toletanis qui cum ipſo erant apud ſedem apoſtolicam conſtituti, dilectum filium Andream de Gabiniano Subdiaconum & Capellanum ooſtrum ad preces noſtras in fratrem & Canonicum recipere coram nobis. Quod nos tanto

gratum &c. *ut in alia uſque* proviſum, dilectos filios Toletanum Capitulum per ſcripta noſtra rogavimus attentiùs & monuimus, nihilominus eis præcipiendo mandantes ut quod per dictos Archiepiſcopum & Canonicos liberaliter &c. *uſque* ſibi canonicatus inducant &c. *uſque* debita conferre procurent, juramento quod feciſſe dicuntur nequaquam obſtante &c. *uſque* obſtare. Cùm igitur Subdiaconus antedictus de tua ſinceritate confidens, vices ſuas ſuper his tibi duxerit committendas, devotionem tuam rogamus attentiùs & monemus quatenus ea taliter ſtudeas procurare quòd & ſibi utile & nobis eſſe poſſit acceptum. Datum ut in alia per totum.

FERNANDO GONDISALVI Magiſtro militiæ beati Iacobi, ejuſque fratribus Clericis & Laicis tam præſentibus quàm futuris communem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 11. De confirmatione privilegiorum.

BEnedictus Deus in donis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis; qui Eccleſiam ſuam nova ſemper prole fœcundat, & ſic pro patribus filios in ea facit exurgere, ſic à generatione in generationem notitiam nominis ſui & lucem fidei Chriſtianæ diffundit ut ſicut ante ortum ſolis ſtellæ ſeſe ad occaſum in firmamento ſequuntur, ita in eccleſiaſticis gradibus generationes juſtorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis & tenebras noſtras veri ſolis ſplendor illuminet, per tempora ſibi ſuccedant, & ſicut multi ſæpe per caudam draconis deiciuntur in terram, ita & per adoptionem ſpiritus quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœleſtia erigantur, & ita corpore teneantur in terra ut tamquam cives ſanctorum & domeſtici Dei cognatione ac deſiderio converſentur in cœlis. Hoc ſanè temporibus felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri in partibus Hiſpaniarum de divino factum munere gratulamur; ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, ex miſeratione illius qui vocat ea quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt, ſuperna gratia ſunt afflati, & tacti ſuper multis tranſgreſſionibus ſuis dolore cordis intrinſecus, & præteritorum agentes pœnitentiam peccatorum, non ſolùm poſſeſſiones terrenas, ſed & corpora ſua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreverunt, & ad exemplum Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ait; *Non veni facere voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me patris*, in habitu & converſatione religionis ſub unius magiſtri ſtatuerunt obedientia commorari; eo utique moderamine propoſitum ſuum & ordinem temperantes ut quia univerſa turba fidelium in conjugatos continenteſque diſtinguitur, & Dominus Ieſus Chriſtus non ſolùm pro viris, ſed & pro feminis quoque de femina naſci voluit & cum hominibus converſari, habeantur in ipſo ordine qui cœlibem, ſi voluerint, ducant vitam, & conſilium beati Pauli ſequantur qui dicit; *De virginibus autem præceptum Domini non habeo; conſilium autem do*, ſint etiam qui juxta inſtitutionem dominicam ad procreandam ſobolem & incontinentiæ præcipitium evitandum conjugibus ſuis utantur, & unà cum eis ad incolatum ſupernæ patriæ de convalle lacrymarum & terrena tranſire peregrinatione nitantur, & lacrymis diluant & operibus pietatis ſi eos ſupra fundamentum ſuum, quod Chriſtus eſt, pro cura carnis & affectibus liberorum ligna, fœnum, ſtipulam ædificare contingat, cùm alij expeditiores & continentes ædificent aurum, argentum, & lapides pretioſos, & iſti tamen & illi militent uni Regi, & ſupra fundamentum cœleſtem unam ædificent manſionem, promiſſione pſalmiſtæ in Domino roborati, qui minora quoque membra Eccleſiæ coofortat, & dicit. *Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur.* In horum autem fidelium Chriſti collegio cùm bonæ memoriæ P. Fernandi per voluntatem Dei magiſterium ſuper alios & providentiam ſuſcepiſſet, cum quibuſdam fratrum ſuorum ad præſentiam ejuſdem noſtri prædeceſſoris accedens, cum humilitate qua debuit à ſede apoſtolica requiſivit ut eos, tamquam peculiares filios, in defenſionem ſuam, & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in jus & proprietatem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ recipere dignaretur. Cùm igitur ipſe devotionem ſuam & bonum attendens in Domino deſiderium, de communi fratrum ſuorum conſilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum, nos humilibus veſtris precibus inclinati, ad exemplar præfati prædeceſſoris noſtri, in ſpeciales ac proprios ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ filios vos recipimus, & ordinem veſtrum auctoritate apoſtolica confirmantes, præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona in præſentiarum juſtè & legitimè poſſidetis, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum,

Vide Anton Nebriſſ. decad. 1. lib. 2. c. 9.

Vide Iacob de Vitriaco cap. 26. hiſt. occidental.

oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Lodium & monaſterium cum cauto & pertinentiis ſuis, burgum de Ponte Minij contra Lodium cum ſuis pertinentiis, Creſcente cum cauto & pertinentiis ſuis, Quintanella de Petro Heres cum canto & pertinentiis ſuis, Baria cum cauto & pertinentiis ſuis, Lentanio cum ſuis pertinentiis, ſanctum Salvatorem de Liſtriana cum cauto & pertinentiis ſuis, Moſot cum cauto & ſuis pertinentiis, Penagoſen cum pertinentiis ſuis, ſanctam Mariam de Pinel cum ſuis pertinentiis, Vcles cum ſuis pertinentiis, Alfarella cum ſuis pertinentiis, Orella cum ſuis pertinentiis, Mora cum ſuis pertinentiis, Moravega cum ſuis pertinentiis, decimæ de Valera & de Portatgo cum ſuis pertinentiis, Alcazar cum ſuis pertinentiis, Almadana cum ſuis pertinentiis, Laruda cum ſuis pertinentiis, Lazarza cum ſuis pertinentiis. Sancimus prætérea ne occaſione antiquæ detentionis ſive ſcripturæ quiſquam vobis poſſit auferre quæ ultra memoriam hominum ſub Sarracenorum detenta ſunt poteſtate, & de munificentia Principum ſeu veſtro ſtudio & labore aut jam obtenta ſunt aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cùm enim unica ſit vobis intentio & ſingularis cura ſemper immineat pro defenſione Chriſtiani nominis decertare, nec ſolùm res ſed & perſonas ipſas pro tuitione fratrum incunctanter exponere, plurimùm poſſet hoc pium opus & laudabile ſtudium impediri, ſi labores & ſtipendia veſtra, quæ in commune proficiunt, præriperentur ab aliis, & otioſi ac deſides, atque in laboribus ſuis non quæ Ieſu Chriſti ſed quæ ſua ſunt requirentes, emolumenta illa perciperent quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Chriſti uſibus ſunt proviſa, dicente Apoſtolo: *Qui non laborat, non manducet.* Inter ea ſanè quæ in profeſſionis veſtræ ordine ſtatutũ eſt obſervari primũ eſt ut ſub unius magiſtri obedientia in omni humilitate atque concordia ſine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes qui ad fidem Chriſtianam Apoſtolorum prædicatione converſi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque ſingulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ poſſederat quicquam ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. Ad ſuſcipiendam quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium juxta inſtitutionem Domini & indulgentiam Apoſtoli, qui ait: *Bonum eſt homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unuſquiſque uxorem ſuam habeat, & ſimiliter virum mulier ſuum*, qui continere nequiverit conjugium ſortiatur, & ſervet inviolatam fidem uxori, & uxor viro, nec thori conjugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relictæ ipſorum, quæ ordinem ſuſceperunt, nubere voluerint, denuntietur hoc magiſtro ſive commendatori, ut cum illius conſcientia cui mulier ipſa vult nubat, ſecundùm verbum Apoſtoli Pauli dicentis: *Mortuo viro, ſoluta eſt mulier à lege viri; cui vult nubat, tantùm in Domino.* quod etiam de viris intelligitur obſervandum. Vnâ etenim utrique lege tenentur. Statuimus quoque ut nullus fratrum ſivè ſororum poſt ſuſceptionem ordinis veſtri & promiſſam obedientiam vel redire ad ſeculum vel ad alium ordinem ſine magiſtri licentia audeat ſe transferre, cùm ſint in ordine veſtro loca ſtatuta ubi quiſque diſtrictiùs valeat converſari. Diſcedentem verò nullus audeat retinere, ſed ad ordinem ſuum per cenſuram eccleſiaſticam qui diſceſſerit redire cogatur. Vt autem in ordine veſtro cum majori omnia deliberatione tractentur, ſtatutum eſt inter vos ut locus aliquis ordinetur in quo per ſingulos annos in ſolemnitate omnium ſanctorum generale capitulum teneatur, & ſit ibi clericorum conventus & Prior, qui eorum & aliorum clericorum qui de ordine veſtro fuerint curam poſſit habere, ac fratrum, cùm neceſſe fuerit, provideat animabus, ſint autem & tredecim in ordine fratres, qui magiſtro, cùm opus fuerit, in conſilio & diſpoſitione domus aſſiſtant, & eligendi magiſtri curam habeant competentem. Prior ſiquidem clericorum, cùm magiſter de hac luce migraverit, de domo & ordine ſollicitudinem gerat; cui ſicut magiſtro omnes obedientes exiſtent, donec per providentiam tredecim prædictorum fratrum magiſtri electio celebretur. Is, cùm tranſitus magiſtri fuerit auditus & cognitus, tredecim illos fratres ſine dilatione aliqua convocabit; & ſi quiſquam eorum infirmitate vel alia ex cauſa infra quinquaginta dies adeſſe nequiverit, cum aliorum conſilio qui præſentes fuerint alium abſentis loco conſtituet, ut magiſtri electio ex aliquorum abſentia minimè differatur. Illi verò tredecim fratres, ſi magiſter qui pro

gratum &c. *ut in alia uſque* proviſum, di-
lectos filios Toletanum Capitulum per
ſcripta noſtra rogavimus attentiùs & mo-
nuimus, nihilominus eis præcipiendo man-
dantes ut quod per dictos Archiepiſcopum
& Canonicos liberaliter &c. *uſque* ſibi ca-
nonicatus inducant &c. *uſque* debita con-
ferre procurent, juramento quod feciſſe
dicuntur nequaquam obſtante &c. *uſque*
obſtare. Cùm igitur Subdiaconus antedic-
tus de tua ſinceritate confidens, vices ſuas
ſuper his tibi duxerit committendas, de-
votionem tuam rogamus attentiùs & mo-
nemus quatenus ea taliter ſtudeas procu-
rare quòd & ſibi utile & nobis eſſe poſſit
acceptum. Datum ut in alia per totum.

FERNANDO GONDISALVI Magiſtro militiæ beati Iacobi, ejuſque fratribus Clericis & Laicis tam præſentibus quàm futuris communem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 11. De confirmatione privilegiorum.

BEnedictus Deus in donis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis; qui Eccleſiam ſuam nova ſemper prole fœcundat, & ſic pro patribus filios in ea facit exurgere, ſic à generatione in generationem notitiam nominis ſui & lucem fidei Chriſtianæ diffundit ut ſicut ante ortum ſolis ſtellæ ſeſe ad occaſum in firmamento ſequuntur, ita in eccleſiaſticis gradibus generationes juſtorum, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis & tenebras noſtras veri ſolis ſplendor illuminet, per tempora ſibi ſuccedant, & ſicut multi ſæpe per caudam draconis deiciuntur in terram, ita & per adoptionem ſpiritus quotidiana fiat reparatio perditorum, & de profundo inferni ad quærenda multi cœleſtia erigantur, & ita corpore teneantur in terra ut tamquam cives ſanctorum & domeſtici Dei cognatione ac deſiderio converſentur in cœlis. Hoc ſanè temporibus felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri in partibus Hiſpaniarum de divino factum munere gratulamur; ubi nobiles quidam viri peccatorum vinculis irretiti, ex miſeratione illius qui vocat ea quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt, ſuperna gratia ſunt afflati, & tacti ſuper multis tranſgreſſionibus ſuis dolore cordis intrinſecus, & præteritorum agentes pœnitentiam peccatorum, non ſolùm poſſeſſiones terrenas, ſed & corpora ſua in extrema quæque dare pericula pro Domino decreverunt, & ad exemplum Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ait; *Non veni facere voluntatem meam, ſed ejus qui miſit me patris*, in habitu & converſatione religionis ſub unius magiſtri ſtatuerunt obedientia commorari, eo utique moderamine propoſitum ſuum & ordinem temperantes ut, quia univerſa turba fidelium in conjugatos continenteſque diſtinguitur, & Dominus Ieſus Chriſtus non ſolùm pro viris, ſed & pro feminis quoque de femina naſci voluit & cum hominibus converſari, habeantur in ipſo ordine qui cœlibem, ſi voluerint, ducant vitam, & conſilium beati Pauli ſequantur qui dicit; *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*, ſint etiam qui juxta inſtitutionem dominicam ad procreandam ſobolem & incontinentiæ præcipitium evitandum conjugibus ſuis utantur, & unà cum eis ad incolatum ſupernæ patriæ de convalle lacrymarum & terrena tranſire peregrinatione nitantur, & lacrymis diluant & operibus pietatis ſi eos ſupra fundamentum ſuum, quod Chriſtus eſt, pro cura carnis & affectibus liberorum ligna, fœnum, ſtipulam ædificare contingat, cùm alij expeditiores & continentes ædificent aurum, argentum, & lapides pretioſos, & iſti tamen & illi militent uni Regi, & ſupra fundamentum cœleſtem unam ædificent manſionem, promiſſione pſalmiſtæ in Domino roborati, qui minora quoque membra Eccleſiæ confortat, & dicit. *Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur.* In horum autem fidelium Chriſti collegio cùm bonæ memoriæ P. Fernandi per voluntatem Dei magiſterium ſuper alios & providentiam ſuſcepiſſet, cum quibuſdam fratrum ſuorum ad præſentiam ejuſdem noſtri prædeceſſoris accedens, cum humilitate qua debuit à ſede apoſtolica requiſivit ut eos, tamquam peculiares filios, in defenſionem ſuam, & locum in quo caput ordinis factum fuerit, in jus & proprietatem ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ recipere dignaretur. Cùm igitur ipſe devotionem ſuam & bonum attendens in Domino deſiderium, de communi fratrum ſuorum conſilio piæ petitioni eorum duxerit annuendum, nos humilibus veſtris precibus inclinati, ad exemplar præfati prædeceſſoris noſtri, in ſpeciales ac proprios ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ filios vos recipimus, & ordinem veſtrum auctoritate apoſtolica confirmantes, præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona in præſentiarum juſtè & legitimè poſſidetis, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum,

Vide Anton Nebriſſ. decad. 2. lib. 2. c. 9.

Vide Iacob. de Vitriaco cap. 26. hiſt. occidental.

oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Lodium & monaſterium cum cauto & pertinentiis ſuis, burgum de Ponte Minij contra Lodium cum ſuis pertinentiis, Creſcente cum cauto & pertinentiis ſuis, Quintancella de Petro Heres cum cauto & pertinentiis ſuis, Baria cum cauto & pertinentiis ſuis, Lentanio cum ſuis pertinentiis, ſanctum Salvatorem de Liſtriana cum cauto & pertinentiis ſuis, Moſot cum cauto & ſuis pertinentiis, Penagoſeo cum pertinentiis ſuis, ſanctam Mariam de Pinel cum ſuis pertinentiis, Vcles cum ſuis pertinentiis, Alfarella cum ſuis pertinentiis, Orella cum ſuis pertinentiis, Mora cum ſuis pertinentiis, Moravega cum ſuis pertinentiis, decimæ de Valera & de Portatgo cum ſuis pertinentiis, Alcazar cum ſuis pertinentiis, Almadana cum ſuis pertinentiis, Laruda cum ſuis pertinentiis, Lazarza cum ſuis pertinentiis. Sancimus præterea ne occaſione antiquæ detentionis ſive ſcripturæ quiſquam vobis poſſit auferre quæ ultra memoriam hominum ſub Sarracenorum detenta ſunt poteſtate, & de munificentia Principum ſeu veſtro ſtudio & labore aut jam obtenta ſunt aut in futurum auxiliante Domino poteritis obtinere. Cùm enim unica ſit vobis intentio & ſingularis cura ſemper immineat pro defenſione Chriſtiani nominis decertare, nec ſolùm res ſed & perſonas ipſas pro tuitione fratrum incunctanter exponere, plurimùm poſſet hoc pium opus & laudabile ſtudium impediri, ſi labores & ſtipendia veſtra, quæ in commune proficiunt, prærriperentur ab aliis, & otioſi ac deſides, atque in laboribus ſuis non quæ Ieſu Chriſti ſed quæ ſua ſunt requirentes, emolumenta illa perciperent quæ pro tantis laboribus vobis & pauperum Chriſti uſibus ſunt proviſa, dicente Apoſtolo: *Qui non laborat, non manducet.* Inter ea ſanè quæ in profeſſionis veſtræ ordine ſtatutũ eſt obſervari primũ eſt ut ſub unius magiſtri obedientia in omni humilitate atque concordia ſine proprio vivere debeatis, illorum fidelium exemplum habentes qui ad fidem Chriſtianam Apoſtolorum prædicatione converſi, vendebant omnia, & ponebant pretium ad pedes illorum, dividebaturque ſingulis prout cuique opus erat, nec aliquis eorum quæ poſſederat quicquam ſuum eſſe dicebat, ſed erant eis omnia communia. Ad ſuſcipiendam quoque prolem quæ in timore Domini nutriatur, & infirmitatis humanæ remedium juxta inſtitutionem Domini & indulgentiam Apoſtoli, qui ait; *Bonum eſt homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem unuſquiſque uxorem ſuam habeat, & ſimiliter virum mulier ſuum*, qui continere nequiverit conjugium ſortiatur, & ſervet inviolatam fidem uxori, & uxor viro, nec thori conjugalis continentia violetur. Si autem viri præmortui fuerint, & relictæ ipſorum, quæ ordinem ſuſceperunt, nubere voluerint, denuntietur hoc magiſtro ſive commendatori, ut cum illius conſcientia cui mulier ipſa vult nubat, ſecundùm verbum Apoſtoli Pauli dicentis: *Mortuo viro, ſoluta eſt mulier à lege viri; cui vult nubat, tantùm in Domino.* quod etiam de viris intelligitur obſervandum. Vna etenim utrique lege tenentur. Statuimus quoque ut nullus fratrum ſivè ſororum poſt ſuſceptionem ordinis veſtri & promiſſam obedientiam vel redire ad ſeculum vel ad alium ordinem ſine magiſtri licentia audeat ſe transferre, cùm ſint in ordine veſtro loca ſtatuta ubi quiſque diſtrictiùs valeat converſari. Diſcedentem verò nullus audeat retinere, ſed ad ordinem ſuum per cenſuram eccleſiaſticam qui diſceſſerit redire cogatur. Vt autem in ordine veſtro cum majori omnia deliberatione tractentur, ſtatutum eſt inter vos ut locus aliquis ordinetur in quo per ſingulos annos in ſolemnitate omnium ſanctorum generale capitulum teneatur, & ſit ibi clericorum conventus & Prior, qui eorum & aliorum clericorum qui de ordine veſtro fuerint curam poſſit habere, ac fratrum, cùm neceſſe fuerit, provideat animabus, ſint autem & tredecim in ordine fratres, qui magiſtro, cùm opus fuerit, in conſilio & diſpoſitione domus aſſiſtant, & eligendi magiſtri curam habeant competentem. Prior ſiquidem clericorum, cùm magiſter de hac luce migraverit, de domo & ordine ſollicitudinem gerat; cui ſicut magiſtro omnes obedientes exiſtent, donec per providentiam tredecim prædictorum fratrum magiſtri electio celebretur. Is, cùm tranſitus magiſtri fuerit auditus & cognitus, tredecim illos fratres ſine dilatione aliqua convocabit; & ſi quiſquam eorum infirmitate vel alia ex cauſa infra quinquaginta dies adeſſe nequiverit, cum aliorum conſilio qui præſentes fuerint alium abſentis loco conſtituet, ne magiſtri electio ex aliquorum abſentia minimè differatur. Illi verò tredecim fratres, ſi magiſter qui pro

tempore fuerit pernicioſus aut inutilis apparuerit, cum conſilio Prioris clericorum & ſanioris partis Capituli majoris domus corrigendi aut etiam admonendi eum habeant poteſtatem. Et ſi inter eum & Capitulum aliquid emerſerit quæſtionis, debitum ei finem imponant; ne per aliena judicia vel dilabatur ordo, vel temporalis ſubſtantia diſſipetur. In nullam autem ex hoc fratres illi ſuperbiam eleventur, ſed magiſtro ſuo devoti & obedientes exiſtant. Quòd ſi quis eorum ex hac vita tranſierit, vel pro culpa ſeu alia quacunque fuerit occaſione mutandus, magiſter cum conſilio reliquorum aut majoris partis alium loco ejus ſubſtituat. In Capitulo autem, quod annis ſingulis diximus celebrandum, tredecim iſti fratres, & commendatores domorum, niſi evidens & magna eos neceſſitas detinuerit, ad ſtatutum locum incunctanter occurrant, & communiter tractent quæ ad profectum ordinis, animarum ſalutem, & ſuſtentationem corporum fuerint ſtatuenda; ubi præcipuè ad defenſionem Chriſtianorum intendere moneantur; & diſtrictè præcipiatur ut in Sarracenos, non mundanæ laudis amore, non deſiderio ſanguinis effundendi, non terrenarum rerum cupiditate craſſentur, ſed id tantùm in pugna ſua intendant ut vel Chriſtianos ab eorum tueantur incurſu, vel ipſos ad culturam poſſint Chriſtianæ fidei provocare. Eligantur & tunc viſitatores idonei, qui domos fratrum per anni circulum fideliter viſitent, & quæ ibi digna correctione invenerint, aut ipſi corrigant, aut ad generale Capitulum deferant corrigenda. Clerici præterea veſtri ordinis per villas & oppida ſimul maneant, & Priori qui ſuper eos fuerit ordinatus obedientes exiſtant, & filios fratrum qui eis à magiſtro commiſſi fuerint inſtruant ſcientia litterarum, & fratribus tam in vita quàm in morte ſpiritualia ſubminiſtrent. Induentur autem ſuperpelliciis, & conventum & clauſtrum ſub Priore ſuo tenebunt, & humiliter facient quod ab ipſo illis ſecundùm Deum fuerit imperatum; ubi fratres quoque de quibus magiſtro viſum fuerit converſentur, & non ſint otioſi, ſed vacent orationi & aliis operibus pietatis. Clericis verò de laboribus & aliis bonis à Deo præſtitis decimæ reddantur à fratribus, unde libros & congrua Eccleſiarum faciant ornamenta, & in neceſſitatibus corporis convenienter ſibi provideant; & ſi aliquid ſuperfuerit, ſecundùm providentiam magiſtri in uſus pauperum erogetur. Vt autem concordia inter vos caritaſque ſervetur, & à peccato detractionis & murmuris cuncti debeant abſtinere, qui commendator in quolibet loco fuerit inſtitutus, pro facultate domus in ſanitate & ægritudine quod cuique opus fuerit cum ea ſollicitudine ac benevolentiæ ſubminiſtret ut neque in ſubſtantia parcitatem nec in verbo amaritudinem gerere videatur. Sit vobis præcipua cura hoſpitum & indigentium, & neceſſaria illis pro facultate domus liberaliter conferantur. Exhibeatur Prælatis Eccleſiarum honor & reverentia; ſubminiſtretur cunctis Chriſti fidelibus, Canonicis, monachis, Templariis, Hoſpitalariis, aliiſque in ſanctæ religionis obſervantia poſitis conſilium & auxilium; quorumlibet etiam indigentia, ſi facultas fuerit, ſublevetur, ut & Deus in veſtris glorificetur operibus, & alij qui viderint, humilitatis & caritatis veſtræ provocentur odore. Ad hæc adiciendum decrevimus ut ſi locus aliquis in quo Epiſcopus eſſe debeat in veſtram venerit poteſtatem, ſit ibi Epiſcopus, qui cum Eccleſiis & clero ſuo deſignatos ſibi redditus & poſſeſſiones & epiſcopalia jura percipiat; reliqua verò cedant in uſus veſtros, & in veſtra diſpoſitione ſine cujuſquam contradictione perſiſtant. Profectò in parrochialibus Eccleſiis quas habetis nolumus Epiſcopos ſuo jure fraudari. Si autem in locis deſertis aut ipſis terris Sarracenorum de novo Eccleſias conſtruxeritis, Eccleſiæ illæ plena gaudeant libertate, nec aliqua per Epiſcopos decimarum aut alterius rei exactione graventur. Liceatque vobis per Clericos veſtros idoneos eaſdem Eccleſias cum ſuis plebibus gubernare; nec interdicto per Epiſcopos vel excommunicationi ſubdantur, ſed fas ſit vobis tam in majori Eccleſia, quæ caput fuerit ordinis, quàm in illis etiam, excommunicatis & interdictis excluſis, divina ſemper officia celebrare. Præterea ne humanis vexationibus & calumniis à defenſione Chriſtianorum retrahi valeatis, apoſtolica auctoritate decernimus ne perſonas veſtras, præter Legatum apoſtolicæ ſedis à latere Romani Pontificis deſtinatum, interdicere quiſquam aut excommunicare præſumat. quod etiam de familiis & ſervientibus veſtris ſtatuimus, qui ſtipendia veſtra percipiunt, donec juſtitiam parati fuerint exhibere; niſi fortè talis fuerit culpa ex qua ipſo facto eccleſiaſticam cenſuram incurrant. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes clericorum veſtrorum qui ad ſacros

ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo; ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & abſque ulla pravitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis adire antiſtitem, qui noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Liceat præterea vobis in locis veſtris ubi quatuor vel plures fratres fuerint oratoria conſtruere, in quibus fratres & familiæ veſtræ tantùm & divinum audire officium & ſepulturam Chriſtianam poſſint habere. Ita enim volumus neceſſitati veſtræ conſulere ut non debeant ex hoc adjacentes Eccleſiæ injuriam ſuſtinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Præſenti nihilominus decreto ſancimus ut ſi quis in aliquem veſtrum, fratrum videlicet vel ſororum, violentas manus injecerit, excommunicationis ſententia ſit aſtrictus, & illud idem pro tutela veſtra tam in ſententia quàm in pœna ſervetur quod ſub
17. q. 4. cap. *Si quis ſuadente.* felicis memoriæ Papa Innocentio prædeceſſore noſtro de tuitione clericorum in generali Concilio noſcitur inſtitutum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat jura vel poſſeſſiones veſtras temerè perturbare, aut veſtra bona auferre, vel ablata retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed illibata omnia & integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus à ſede apoſtolica perceptæ libertatis decem malachinos nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem vobis veſtra jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij, VIII. Idus Martij, Indictione tertiadecima, incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo nono, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

CENADIENSI EPISCOPO, & Abbati de Cikedor Quinqueccleſienſis dioceſis.

CVm in juventute ſua venerabilis frater noſter C. Quinqueccleſienſis Epiſcopus adeo ſe maturum, honeſtum, & providum exhibuerit ut propter ſuavem ſuæ probitatis odorem ab Eccleſia Romana meruerit ornamento pallei decorari, non eſt de levi credendum quòd poſtquam ad ſenilem pervenit ætatem &c. *Require ſuprà in regeſto noni anni ejuſdem Domini Innocentij tertij Papæ, Datum Ferentini Nonis Iulij, in eundem modum per totum uſque* non duximus iterandum, cùm & cariſſimus in Chriſto filius noſter A. Rex Vngarorum illuſtris eum per ſuas litteras valde nobis reddiderit commendatum, aſſerens &c. *uſque* præcipiendo mandamus quatenus cùm per Epiſcopum ipſum non ſteterit quò minùs purgaverit ſemetipſum, quando purgationem curavit offerre, non ut ratum haberet quod à nuntio ſuo fuerat procuratum, ſed ne mandatum apoſtolicum contemnere videretur, non ſinatis ipſum ulteriùs occaſione prædicti mandati ab aliquo moleſtari, ſed ſi videritis contra eum ſtudia concinnari maligna, non permittatis ipſum iniquis machinationibus conculcari; quia vehementer præſumimus ex veriſimilibus conjecturis quòd aliqui contra eum invidia torqueantur, dejectionem ipſius exaltationem propriam æſtimantes; ſignificaturi nobis, cùm expedire videritis, de ſingulis circumſtantiis veritatem. Datum Laterani VII. Idus Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo. *Epiſt. 12. Scribitur pro Epiſcopo Quinqueccleſienſi.*

Verba quæ heic deſunt, repetenda ſunt ex cap. Cùm in juventute. *De præſumptionib. & ex cap. eod. De purgat. canon. in tertia collectione, ubi ſic legitur:* poſtquam ad ſenilem pervenit ætatem, turpiter abjecerit jugum Domini, fœtores & fœditates libidinis amplexando, cùm labes hujuſmodi, quæ nonnunquam in juventute contrahitur, in ſenectute frequentiùs expietur. Quis præterea de facili crederet quòd vir præditus ſcientia litterarum, propriæ ſalutis oblitus, ad eam paſſionis ignominiam ſe converteret ut cum propria nepte abominabilem perpetraret inceſtum, cùm etiam ſecundùm ſententias ethnicorum naturale fœdus inter tales perſonas nihil permittat ſævi criminis ſuſpicari? Licèt igitur illuſtris Rex Vngariæ eun-

dem Epiſcopum nobis interdum per nuntios & lit-
teras de tali crimine detuliſſet ſuppliciter poſtu-
lans & inſtanter ut malum hujuſmodi perniciosum
exemplo de Vngarica Eccleſia tolleremus, quia ta-
men ejus ſuggeſtio non de caritatis radice ſed ex
odij fomite procedere videbatur, cùm ipſum tam-
quam inimicum perſequi non ceſſaret, ſicut eſt in
tota provincia manifeſtum, noluimus aures noſ-
tras quaſi malignis delationibus inclinare; ſed ut
probaremus ſpiritus ſi eſſet ex Deo, bonæ memo-
riæ * Laurienſi Epiſcopo dedimus noſtris litteris in
mandatis ut prudenter ac cautè à coëpiſcopis in-
dagaret utrùm præfatum Epiſcopum crederent ta-
li labe reſperſum. Qui nobis poſtmodum reſcrip-
ſerunt quòd eum virum honeſtæ converſationis eſſe
credebant, perſonam illius multipliciter commen-
dantes. Quia verò pater filium quem diligit corri-
pit, nos eundem Epiſcopum per litteras noſtras
corripuimus, injungentes eidem ad majorem cau-
telam ut ab illius familiaritate ceſſando, apud
Deum & homines taliter ſe haberet quòd ſiniſtra
de ipſo ſuſpicio non poſſit haberi. Sed inimicus
homo reſcriptum litterarum illarum ſubripiens,
apud prædictum Regem & magnates regni ipſum
nequiter publicavit, ut ſic idem Epiſcopus debe-
ret ampliùs infamari, cùm videretur nobis incre-
dibilis & ſuſpectus. Vnde nos tantam æmulorum
nequitiam attendentes, licèt pulſati fuerimos mul-
totiens contra eum, nunquam tamen adversùs
eum potuimus commoveri, ſcientes quòd facilè
dominium ſequitur multitudo. Vbi verò idem
Epiſcopus ad Strigonienſem metropolim extitit
poſtulatus, quidam qui ſuper ipſa poſtulatione ad-
verſabantur eidem, ut promotionem ipſius faci-
liùs impedirent, illius criminationis carbones reac-
cendere ſunt moliti. Vnde quidam procurator ip-
ſius in noſtra præſentia conſtitutus, de conſilio
quorundam amicorum ſuorum, qui ſuper hoc qui-
dem bonum zelum habebant, ſed non ſecundùm
ſcientiam, cœpit à nobis in præſentia fratrum no-
ſtrorum cum inſtantia poſtulare quatenus eidem
Epiſcopo purgationem canonicam faceremus indi-
ci, ut ſuam innocentiam demonſtraret. Nos au-
tem hujuſmodi poſtulationem minùs providam im-
mo nimis improvidam reputantes, procuratorem
ipſum ab ea ſæpe voluimus revocare; tum quia
ſæpefatus Epiſcopus non videbatur apud bonos &
graves de illo crimine infamatus, cùm coëpiſcopi
ſuper hoc ex mandato apoſtolico requiſiti laudabi-
le teſtimonium de ipſo nobis curaverint exhibere,
tum quia talis infamatio videbatur ab inimicis &
æmulis proceſſiſſe, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum.
Vnde cùm anteacta ejus vita commendabilis ex-
titiſſet & hujuſmodi facinus incredibile videretur,
non credebamus ei purgationem aliquam indicen-
dam. Ceterùm quia procurator inſtabat, compul-
ſi fuimus, non juris neceſſitate, ſed importunita-
te petentis, ut ei per vos purgationem canonicam
cum duobus Abbatibus mandaremus indici; quam-
vis eidem procuratori fuerimus proteſtati quòd
ex alia quoque cauſa talis petitio minus providè
tunc fiebat, quia videlicet Strigonienſis Eccleſiæ
ſuffraganei vix eo tempore purgarent eundem, quia
in facto poſtulationis contradicebant eidem, &
ſuffraganei Colocenſis Eccleſiæ ipſum minimè tunc
purgarent, quia inter eum & Colocenſem Archie-
piſcopum de Strigonienſi metropoli contentio ver-
tebatur. Vnde cùm non ſint alij Pontifices in Vn-
garia, meritò videbatur quòd per Epiſcopos reg-
ni ſui non poſſet in illo articulo ſe purgare. *De-
ſunt nonnulla. Ceterùm quæ heic deſcripta ſunt ex
tertia collectione, emendata ſunt ope duorum vete-
rum exemplarium manuſcriptorum: quorum unum
ad nos pervenit ex urbe Andegavenſi, aliud extat
in bibliotheca Colbertina.*

* Cod. Colb. Geoatenſi

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Cermopilenſi Epiſcopo, & electo Avelelenſi.

OLim dilecti filij Canonici ſanctæ So-
phiæ Theſſalonicenſis ſuas nobis lit-
teras direxerunt, per quas unà cum dilecta
filia in Chriſto filia nobili muliere relicta
Marchionis Montisferrati necnon & dilec-
tis filiis nobilibus viris Comite de Blandra-
co Bajulo & aliis Theſſalonicenſis regni
Baronibus, qui ſuper hoc ipſo ſua nobis
ſcripta miſere, noſtro humiliter apoſtola-
tui ſupplicarunt ut poſtulationem quam i-
dem Canonici, prædictorum accedente
favore, de venerabili fratre noſtro Veri-
ſienſi Archiepiſcopo ſe feciſſe dicebant ad-
mittere dignaremur, cùm per ipſius cir-
cumſpectam prudentiam & circumſpectio-
nem prudentem ſingulariter quaſi ſpera-
rent non ſolùm Eccleſiæ ſed & regni poſſe
neceſſitatibus provideri. Vnde nos venera-
bilibus fratribus noſtris Lariſſenſi & The-
bano Archiepiſcopis dedimus in præceptis
ut inquiſita diligenter & cognita veritate,
ſi poſtulationem ipſam ab his qui eam ce-
lebrare potuerant & debuerant invenirent
canonicè celebratam, & præfatum Archie-
piſcopum, ſicut à quibuſdam nobis fuerat
intimatum, adminiſtrationi Theſſaloni-
cenſis Eccleſiæ ſe minimè ingeſſiſſe, prop-
ter multam neceſſitatem admitterent vice
noſtra poſtulationem eandem. Nuper au-
tem idem Archiepiſcopus ad præſentiam
noſtram accedens, litteras nobis non ſo-
lùm cariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſ-
tantinopolitani Imperatoris illuſtris & præ-
fati Thebani Archiepiſcopi verùm etiam
aliorum multorum Præſulum & magna-
tum cauſam ejus multipliciter commen-
dantium præſentavit; inter quos ſpeciali-
ter memoratus Thebanus Archiepiſcopus
ſe ſcire veraciter fatebatur quòd ab illis
quos communis clerus & populus habebant
in Eccleſia Theſſalonicenſi Canonicos una-
nimiter fuerat poſtulatus, aſſentiente præ-
fata nobili, & prædicto Comite tunc Ba-
julo cum aliis regni Baronibus hoc ipſum
propter neceſſitatis inſtantiam expetente.
Qui tandem licèt ab eodem Imperatore
compulſus ad civitatis cuſtodiam reman-
ſiſſet,

Epiſt. 13. De electione Archiepiſcopi Theſſalonicenſis.

Vide lib. 9. epiſt. 171.

ſiſſet, non tamen in archiepiſcopalibus domibus, ſed in quadam turri ejuſdem civitatis ſe cum ſuis militibus & familia recollegit, in qua laudabiliter opus injunctæ ſibi cuſtodiæ procuravit implere. Quæ omnia quamquam idem Thebanus plenè noviſſet, noſtro tamen mandato recepto, unà cum collega ſuo Lariſſenſi Archiepiſcopo ad prædictam civitatem acceſſit: ubi familiares prædicti Comitis contra poſtulatum inſtructi, Albertus videlicet Theſſalonicenſis Canonicus, qui eum canonicare poſtulaverat, prout idem Thebanus ſe à pluribus aſſerit didiciſſe, ac etiam Imperator illum hoc in ſua præſentia recegnoviſſe teſtatur, & H. qui dicti Comitis extiterat Cancellarius, eorum ſe conſpectui præſentarunt, quos vitare minimè potuerunt quin atteſtationes eorum apud conſcientiam ipſius Thebani Archiepiſcopi, prout quidem aſſerit, minùs veras tamquam inquiſitores negotij diligenter audirent, eaſque noſtro examini reſervantes, eidem poſtulato adminiſtrationem temporalium commiſere, conſiderantes deſolationem Eccleſiæ, regni anxietatem, & favorem Imperatoris ac eti m omnium Latinorum. Idem autem Veriſienſis rchiepiſcopus in noſtra præſen ia recognovit quòd ſtatim poſt poſtulationem ſuam requiſitus à Comite ut ſibi unam & cuidam nobili laico aliam daret præbendam, reſpondit quòd ad ſe minimè pertinebat; & ſubjungente Comite quòd ratione ſedis vacantis ipſemet ſibi & illi nobili hujuſmodi præbendas conferret, adjecit quòd hoc ipſe nec concedebat nec etiam denegabat, cùm ad ſe talis conceſſio vel negatio non ſpectaret. Recognovit inſuper quòd in ingreſſu Theſſalonicenſis Eccleſiæ Canonici & Clerici civitatis *Te Deum laudamus*, ipſo dicente, *Non mihi, ſed vobis cantatis*, motu proprio eccinerunt, & illis eum inthroniſare volentibus, non eſt paſſus. Temporalia quoque ipſius Eccleſiæ de præfatæ nobilis & Bajuli voluntate, Clericis Eccleſiæ præſentibus & non contradicentibus, ad ſuſtentandū ſe ac ſuos pro civitatis defenſione percepit, exigens & recipiens adjutorium nihilominus à Græcis tam Clericis quàm laicis propter ſuſtentationem eandem. Et propter neceſſitatem terræ, ad nimiam commorantium ibidem inſtantiam, ad titulum Veriſienſis Eccleſiæ, ſicut viator, duos Preſbyteros & totidem Diaconos ac Subdiaconos unumque Acolythum ordinavit; necnon prænominatæ nobili, non utique pro regalibus, ſed pro ſuſpicione tollenda, ſolummodo tutum & honeſtum, quandiu eſſet cum ipſa, promiſit. Quia igitur Archiepiſcopo ipſo apud ſedem apoſtolicam expectante, non comparuit pars adverſa, nec prælibatæ atteſtationes nobis præſentatæ fuerunt, nolentes ex tali dilatione Theſſalonicenſem Eccleſiam ſuſtinere jacturam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus cùm memorata nobilis nuper etiam per ſpeciales nobis litteras intimaverit quòd & ſibi placeat quicquid nobis de negotio ipſo placet, atteſtationes ipſas vel earum originalia, quæ apud inquiſitores credimus remanſiſſe, ſi forſan interim vobis fuerint deſtinatæ, faciatis vobis abſque dilatione qualibet exhiberi, & facientes interim eundem Archiepiſcopum adminiſtratione gaudere quæ ſibi commiſſa fuit, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, atteſtationibus ipſis diligenter inſpectis, niſi aliquod grave ſufficienter inveneritis eſſe probatum quod poſtulationem meritò impedire debuerit, vice noſtra, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, admittatis eandem, & abſolventes eum à vinculo quo Veriſienſi Eccleſiæ tenebatur, præfigatis ei terminum competentem infra quem pallеum quod ſub nomine ipſius Eccleſiæ Veriſienſis accepit nobis remittere non poſtponat, aliud dante Domino, prout convenit, ad nomen Theſſalonicenſis Eccleſiæ recepturus; facientes eidem à ſubditis obedientiam & reverentiam debitam exhiberi. Si autem caſu aliquo atteſtationes prædictas vel earum habere originalia nequiveritis, nihilominus ad finem negotij per inquiſitionem debitam procedere non tardetis. Quòd ſi forſan grave aliquid inveneritis eſſe probatum propter quod eadem poſtulatio ſit meritò reſpuenda, caſſata ipſa, illos ad quos pertinet electio Theſſalonicenſis Eccleſiæ moneatis ut perſonam idoneam, ſi quidem in partibus illis reperta fuerit, abſque mora per electionem ſeu poſtulationem canonicam concorditer ſibi præficiant in paſtorem. Si verò propter perſonarum defectum, quo non ſolùm ipſam Eccleſiam ſed & totam provinciam credimus laborare, perſonam idoneam non potuerint ad ejus regimen invenire, vos id nobis per veſtras litteras intimetis. Qui, ſi Canonici memorati cum favore nobilis ſæpedictæ per litteras quas à vobis ad hoc diligenter commonita nobis duxerit deſtinandas expreſsò popoſcerint, eis auctore Domino dignum Pontificem de noſtris manibus conſecratum & decoratum palleo,

inſigni videlicet plenitudinis pontificalis officij, curabimus deſtinare, qui & ſciet & poterit cum ſapientiæ divinæ potentia commiſſam ſibi Eccleſiam ſpiritualiter & temporaliter gubernare. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v. Idus Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

R. ET A. ATHENIENSIBVS & magiſtro G. Dimicenſi Canonicis.

Epiſt. 14. De congrua portione Canonicorum Thebanorum.

CVm olim ad petitionem dilectorum filiorum Canonicorum Eccleſiæ Thebanæ dilecto filio Nazoreſcen electo & ſuis conjudicibus dediſſemus noſtris litteris in mandatis ut venerabilem fratrem noſtrum Thebanum Archiepiſcopum admonerent eiſdem Canonicis portionem de rebus Eccleſiæ ſuæ congruam aſſignare, idem Archiepiſcopus, prout noſtris auribus eſt relatum, monitionibus illorum inductus, conſideratis redditibus ejuſdem Eccleſiæ ac facultatibus univerſis, medietatem earum Canonicis contulit memoratis liberaliter: qui tandem humiliter poſtularunt à nobis ut conceſſionem hujuſmodi dignaremur auctoritate apoſtolica roborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus conceſſionem ipſam, ſicut providè facta eſt, faciatis firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VII. Idus Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

THEBANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 15. Mandatur ei ne vexet Canonicos.

DIlecti filij Thebani Canonici nobis grauiter ſunt conqueſti quòd tu pro qualibet levi cauſa, juris ordine prætermiſſo, ſententiam excommunicationis in ipſos ſæpius jaculari præſumis, cùmque propter varia maris & terræ pericula, pro beneficio abſolutionis habendo ad nos accedere nequeant, Eccleſia ſua ſæpiſſime hac de cauſa ulteriùs quàm deceret debito ſervitio defraudatur. Ne igitur nimiùm deferendo prælatis, ſubjectos opprimere videamur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus in Canonicos ipſos præcipitare ſententiam contra juris ordinem non præſumas, ſed ita ſatisfacias de injuriis ſuper hoc irrogatis eiſdem quòd juſtam de te materiam non habeant conquerendi. Alioquin pro certo cognoſcas quòd ſi nobis ſuper hoc fuerit iterata querela, officij noſtri debitum conquerentibus reddemus. Datum ut in alia per totum.

ATHENIENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 16. Vt Latinis det proprios ſacerdotes.

DIlectus filius nobilis vir O. de Roca Dominus Athenienſis per litteras noſtras veſtram petiit providentiam admoneri ut in caſtris ſuis & villis, in quibus duodecim Latini abuodantes certas habuerint manſiones, proprios ſacerdotes, quibus integrè à Latinis laicis decimæ perſolvantur, inſtituere curaretis; præſertim cùm iidem laici ſint parati hujuſmodi Preſbyteris, quibus decimæ non ſufficerent, providere. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus petitioni ejuſdem nobilis ſuper hoc, pront videritis expedire, benevolum præbeatis aſſenſum. Alioquin dilecto filio magiſtro R. Decano Davalienſi & B. Cantori & Terrico Canonico Thebanis dedimus in mandatis ut veritate ſuper hoc diligentiùs inquiſita, illam nobis ſtudeant fideliter intimare. Datum Laterani &c. *ut in alia per totum.*

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc in eundem ferè modum uſque in finem. Quòd ſi non omnes &c. Datum ut in alia per totum.

PRÆCEPTORI ET FRATRIBVS Hoſpitalis ſancti Samſonis Conſtantinopolitani.

Epiſt. 17. Confirmat dona facta ab Imperatore.

ANnuere conſuevit ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, caſtellum quod Garelis vulgariter appellatum vobis cum pertioentiis ſuis cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator pia liberalitate donavit, domos quoque, caſalia, terras, vineas, & poſſeſſiones alias, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XVIII. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

PATRIARCHÆ Conſtantinopolitano.

Epiſt. 18. De ordinandis Clericis ex omni natione. *Vide lib.* 11.

SI tua fraternitas conſideraret attentè quòd ab uno patre deſcenderimus univerſi, & quòd non ſit perſonarum acceptio apud Deum, ſed ei de omni gente qui

Epiſt. 105. & geſta Innoc. III. cap. 99.

timet Deum & operatur juſtitiam eſt acceptus, in diſpenſando talenta tibi credita non perſonas ſed merita potiùs attenderet perſonarum. Verùm quia, ſicut cariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris ſua nobis inſinuatione monſtravit, hoc minùs attentè conſiderans quàm deceret, prout caro & ſanguis revelavit tibi, ſolos Venetos vel ſubjacentes eiſdem in Eccleſia tua promoves, Francos & alios probos viros alterius nationis quàm tuæ promovere contemnens, volentes ut ab hujuſmodi revoceris abuſu, per quem divinam & noſtram incurrere poſſes offenſam, fraternitatem tuam monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus de perſonis idoneis & honeſtis undecunque acceptis Eccleſiam tuam taliter ordinare procures quòd in ordinatione ipſarum magis merita quàm perſonas attendere videaris. Specialiter autem ipſius precibus Imperatoris inducti, pro dilectis filiis H. Preſbytero, Iacobo Subdiacono, & Petro de Chriſto, apoſtolicas preces tibi duximus deſtinandas, monentes attentiùs & hortantes quatenus eis ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram in Eccleſia tua conferas beneficium præbendale; preces noſtras taliter impleturus quòd devotionem tuam inde poſſimus meritò commendare. Datum Laterani Idibus Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

DECANO DE BLAKERNA, & magiſtris P. de Montinaco Cantori & G. Canonico ſancti Pauli Conſtantinopolitanis.

Epiſt. 19. Super eodem.

SI venerabilis frater noſter Conſtantinopolitanus Patriarcha conſideraret attentè quòd ab uno patre deſcenderimus univerſi & quod non ſit perſonarum acceptio apud Deum, ſed ei &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* in Eccleſia ſua conferat beneficium præbendale. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eum ad id monere diligentiùs & efficaciter inducere procuretis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia per totum.

IOHANNI TVRONENSI Archiepiſcopo.

Epiſt. 20. Confirmatur compoſitio facta inter Archiepiſcopum Turon. & Abbatem Cormariæ.

MOta jampridem quæſtione inter bonæ memoriæ prædeceſſorem tuum & Canonicos beati Martini Turonenſis & Rogerium Abbatem Cormariacenſem ſuper ſubjectione ac obedientia quam idem prædeceſſor tuus à prædicto Abbate ſibi conquerebatur injuſtè ſubtractam, partes ad felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri præſentiam acceſſerunt. Qui cùm non poſſet cauſæ debitum finem imponere, eam bonæ memoriæ Trecenſi & Claromontenſi Epiſcopis terminandam commiſit. Cùm autem coram Claromontenſi de aſſenſu Trecenſis Epiſcopi partes propter hoc conſtitutæ fuiſſent, eodem Claromontenſi & viris aliis honeſtis & diſcretis qui ſibi aſſidebant mediantibus inter prædictum prædeceſſorem tuum & Sulpicium ſucceſſorem prædicti Abbatis & Decanum & Canonicos ſancti Martini de libero & ſpontaneo aſſenſu partium amicabilis facta eſt compoſitio & in authentico ſcripto redacta, ſicut ex eodem ſcripto manifeſtè comparet. Nos autem quæſtionem ſopitam nolentes indebitè ſuſcitari, qui tenemur litibus finem imponere, ad exemplar prædicti prædeceſſoris noſtri compoſitionem ipſam, ſicut de aſſenſu partium in præſentia prædicti Claromontenſis providè facta eſt & hinc inde ſponte recepta & hactenus obſervata & in ſcripto authentico ipſius Epiſcopi continetur, ratam habemus & firmam, eamque auctoritate apoſtolica confirmantes, præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes quòd nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani xv. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI DE SICHEM Halberſtatenſis diœceſis, & majori Decano Halberſtatenſi.

Epiſt 21. Committitur eis poſtulatio Marchionis Brandeburg.

EX parte dilecti filij nobilis viri Marchionis Brandeburgenſis noſtris eſt auribus intimatum quòd cùm non modica terræ pars ad marchiam ſuam pertinens per ſuos & fratris ac patris avique ſui labores de manibus eruta paganorum ſterilis jaceat & inculta, ipſam ad cultum redigere ac de colonis fidelibus diſpoſuit ſtabilire. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut cùm pro ampliatione divini cultus conventualem Eccleſiam deſideret in terra ipſa conſtruere, licentiam ſuper hoc ei concedere dignaremur, & ipſam ab omni onere pontificalis juriſdictionis exemptam in jus & proprietatem ſedis apoſtolicæ retinere, ita profectò quòd duæ partes decimarum ejuſdem terræ ad Marchionem ipſum & heredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica, quam ipſi debent propriis ſumptibus reparare,

necnon etiam pro ſtipendiis militum devolvantur, ſine quibus terra memorata non poſſet contra Sclavorum impetum gubernari fidem catholicam impugnantium vel eccleſiaſticam unitatem, aut terram ipſam occupare volentium, pro eo quòd patres eorum, cùm eſſent pagani, per eundem Marchionem vel progenitores ipſius ab ea fuerunt potenter ejecti, tertia verò pars integra perſolvatur Eccleſiæ conſtruendæ, quam idem Marchio competenter dotabit, ut in ea duodecim Canonici commodè poſſint cum ſuo Præpoſito deſervire, qui pro tempore canonicè debeat præſentari per eum ac ſucceſſores ipſius, & per ſolum Romanum Pontificem aut ejus mandato per alium confirmari, ac denique confirmatus gerat adminiſtrationem temporalium, quæ poterunt adminiſtrari per ipſum in Eccleſiis conſtruendis in terra prædicta; alia verò ſpiritualia, quæ officium epiſcopale requirunt, idem Præpoſitus exigat & obtineat à quocunque maluerit Epiſcopo apoſtolicæ ſedis gratiam obtinente. In recompenſatione autem decimarum illarum, quæ, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ad præfatum Marchionem & heredes ipſius pro Eccleſiæ fabrica & ſtipendiis militaribus devolventur, de ſingulis quinquaginta manſis unam marcam puri argenti nobis & ſucceſſoribus noſtris facient idem Marchio & ſucceſſores ejus annuatim exſolvi. Licèt igitur petitionem ſuam providerimus admittendam, volentes tamen abſque gravi alieno præjudicio pium ejus propoſitum promovere, cùm & hoc dilectus filius procurator venerabilis fratris noſtri Brandeburgenſis Epiſcopi acceptaverit in noſtra præſentia conſtitutus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus inquiſita diligenter & cognita veritate, ſi terram illam eſſe conſtiterit ſolitariam aut deſertam, maximè quòd non ſit in memoria hominum illam fuiſſe per Chriſticolas habitatam, ſed paganos habitatores inde fuiſſe depulſos in memoria hominum teneatur, recipiatis appellatione remota fundum in jus & proprietatem Romanæ Eccleſiæ vice noſtra, in quo hujuſmodi Eccleſia conſtruatur, ac ſuper ſolemni ejus conceſſione publico inſtrumento confecto, & ad opus ejus dotibus competentibus aſſignatis, tribuatis auctoritate noſtra ſuffulti liberam facultatem præfatam Eccleſiam conſtruendi ab omni prorsùs onere juriſdictionis epiſcopalis exemptam, & in jus & proprietatem apoſtolicæ ſedis perpetuò manſuram; ita quòd in recompenſationem duarum partium decimarum quæ cauſa præſcriptæ neceſſitatis dimittentur Marchioni jamdicto, prælibati cenſus conceſſionem recipere procuretis, ut de ipſo per noſtram providentiam diſponatur ſicut fuerit diſponendum. Quòd ſi non ambo his exequendis volueritis vel valueritis intereſſe, alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani VII. Kal. April. anno tertiodecimo.

MISSINO FUNDATORI ET fratribus leproſorum de Miſſino.

Epiſt. 22. Recipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentium precibus favorem benevolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, domum hoſpitalis de Miſſino ad exemplar felicis recordationis Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri in jus & proprietatem beati Petri cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem terras, domos, ſilvas, & quicquid in Faventino, Forolivienſi, & Imolenſi epiſcopatibus idem hoſpitale habere dinoſcitur, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidet, vobis & per vos eidem hoſpitali auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad indicium autem hujus perceptæ à ſede apoſtolica libertatis ſex denarios obtuliſti tu, fili Miſſine, præfato prædeceſſori noſtro ejuſque ſucceſſoribus annualiter perſolvendos, quos pietatis intuitu nos miſericorditer relaxamus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

ELECTO ET CAPITULO Coronenſi.

Epiſt. 23. Confirmat remiſſionem cruſticæ.

IUſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris precibus inclinati, remiſſionem cruſticæ à nobili viro Gaufrido de Villa Arduini Principe Achaiæ pietate provida vobis factam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſu-

rum. Datum Laterani xi. Kalen. Aprilis, anno tertiodecimo.

PATRACENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Motonenſi, & Coronenſi electo.

Epiſt. 24. Scribitur adverſus quoſdã præſumptores.

AD audientiam noſtram nobili viro Gaufrido de Villa-Arduini Principe Achaiæ ſignificante pervenit quòd quidam Clerici, Milites, & alij ad partes Achaiæ accedentes, receptis in feudum terris ab ipſo & aliis, homines ſuos ad redemptionem indebitam cogere non formidant; ſicque maxima pecuniæ quantitate collecta recedunt, deſerentes terram penitùs deſolatam. Præterea quidam ex Latinis ibidem morantibus, ut alios Latinos impugnent, Græcis temerè adhærere præſumunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus præſumptores hujuſmodi, ut à ſua præſumptione deſiſtant, monere ac inducere procuretis, eos ad hec, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia per totum.

THESAVRARIO THEBANO, & R. Athenienſi & T. Thebano Canonicis.

Epiſt. 25. De archidiaconatu Andrevillenſi.

PReces dilecti filij nobilis viri Gaufridi Principis Achaiæ recepimus ſupplicantis ut archidiaconatum vacantem in Andrevillenſi Eccleſia dilecto filio magiſtro Iobanni Capellano ſuo, vito ſcientiâ & moribus commendàbili, & in ejus obſequio pericula multa paſſo, concedere dignaremur, maximè cum ipſe illum concedere dubitaverit, quamquam prædeceſſor ſuus eum contuliſſe dicatur, & dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis, legationis officiô fungens ibi, collationem ejus poſtmodum approbaſſet. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quòd ſi prædictum archidiaconatum vacare conſtiterit, amoto ab eo quolibet illicito detentore, ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo, præfato magiſtro cum integritate debita conferatis eundem, & faciatis eum ipſius pacifica poſſeſſione gaudere, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Latetani ix. Kal. Aprilis &c. ut in alia.

VNIVERSIS LATINIS Epiſcopis in Achaia conſtitutis.

Epiſt. 26. Vt contenti ſint ſuis terminis.

QVanto novella plantatio Latinorum, quam ad partes Achaiæ tranſtulit manus Deî, minùs firmas habere videtur ex recenti mutatione radices, tanto nobis eſt magis ſollicitè præcavendum ne inter vos diſſenſionis ſcrupulus oriatur, per quem plantationis hujuſmodi novus ſtatus valeat impediri. Nolentes igitur quòd exortæ ſuper epiſcopatuum veſtrorum finibus, ſicut accepimus, quæſtiones veſtrum valeant impedire profectum, præſentium vobis auctoritate mandamus quòd in epiſcopatibus veſtris illis contenti terminis exiſtatis quos Græcos prædeceſſores veſtros conſtiterit habuiſſe. Datum Laterani viii. Kalend. Aprilis, anno tertiodecimo.

PRÆLATIS ECCLESIARVM in Achaia conſtitutis.

Epiſt. 27. Ne quis excommunicetur ex levi cauſa.

GRavem nobis dilecti filij Clerici Achaiæ querimoniam deſtinarunt quòd quidam veſtrum pro qualibet levi cauſa, juris ordine prætermiſſo, ſententiam excommunicationis in ipſos ſæpius jaculari præſumunt, & quidam etiam nullam in eos juriſdictionem habentes, de facto, cùm de jure non poſſint, gravare ipſos modo ſimili non verentur. Ne igitur nimiùm deferendo prælatis, ſubjectos opprimere videamur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus in Clericos ipſos de cetero nullus veſtrum abſque manifeſta & rationabili cauſa ſententiam præcipitare præſumat. Qui verò in eos juriſdictionem non habent, ab hujuſmodi eorum injuria omnino deſiſtant, ita quòd eos juſtam nobis ulteriùs querimoniam non oporteat replicare. Alioquin pro certo ſciatis quòd ſi nobis ſuper hoc fuerit iterata querela, officij noſtri debitum conquerentibus reddemus. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

THESAVRARIO, ET TERRICO & W. de Mirabello Canonicis Thebanis.

Epiſt. 28. Confirmatur ſtatutum de inſtitutione perſonaruum.

DIlecti filij Canonici Mothonienſes nobis humiliter ſupplicarunt ut ordinationem quam providè ſuper inſtitutione perſonarum pro Eccleſiæ ſuæ utilitate fecerunt apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſcertioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita & cognita veritate, ordinationem ipſam, ſicut providè ad utilitatem ejuſdem

Eccleſiæ facta fuerit, auctoritate apoſtolica faciatis firmitatem debitam obtinere, contradictores appellatione remota cenſura eccleſiaſtica compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

ODDONI PATRACENSI, & Terrico & W. de Mirabello Canonicis Thebanis.

*Epiſt. 29. De conſecratione Epiſcopi Amiclenſis. * Vide lib. 1. epiſt. 182. & lib. 10. epiſt. 90.*

DIlecti filij Canonici Amiclenſes gravem nobis expoſuere querelã quòd venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Patracenſis Gilibertum *quondã Abbatem de Flaviniaco propter ſuos enormes exceſſus apud ſedem apoſtolicam condemnatum in Epiſcopum Amiclenſem, Imberto ejuſdem loci electo vivente, poſt inhibitionem Canonicorum ipſorum illicitè conſecrare præſumpſit. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita & cognita ſuper hoc diligentiùs veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis auctoritate noſtra firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani &c. ut in alia.

EISDEM.

Epiſt. 30. Super eodem.

DIlecti filij Canonici Amiclenſes gravem nobis expoſuere querelam quod G. quondam Abbas de Flaviniaco, qui apud ſedem apoſtolicam propter ſuos enormes exceſſus ſententialiter condemnari meruit & deponi, poſt inhibitionem ipſorum in Epiſcopum Amiclenſem, Imberto ejuſdem loci electo vivente, ſe fecit per venerabilem fratrem noſtrum Patracenſem Archiepiſcopum minùs canonicè conſecrari. Quia igitur nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani IX. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ANTIPOLITANO Epiſcopo.

Epiſt. 31. Confirmatur concordia inita inter ipſum & Abbatem Lirinenſem.

HIs nos convenit robur apoſtolicum ſpecialiùs impertiri quæ aliquando in contentionem deducta, noſtra interveniente auctoritate amicabili concordia ſopiontur. Sanè cùm inter te ac dilectom filium Abbatem Lirinenſem ſuper Eccleſia ſancti Honorati de Graſſa & quibuſdam aliis fuiſſet apud ſedem apoſtolicam aliquandiu litigatum, demum de tui & ipſius Abbatis aſſenſu, nobis mediantibus, hujuſmòdi compoſitio intervenit, ut Abbati & monacbis Lirinenſibus liceat in Eccleſia memorata celebrare divina & exercere cetera eccleſiaſtica ſacramenta; ita videlicet ut circoitiones cum aqua benedicta, proceſſiones, & etiam letanias non faciant abſqoe Antipolirani Epiſcopi licentia vel aſſenſu, nec in deſponſatione virginum vel purificatione parientium Miſſas cantene vel orationes ſeu benedictiones exolvant, nec aliquem etiam, niſi forſan in caſu neceſſitatis, recipiant ad baptiſmum, campanas quoque ad divina officia celebranda non priùs pulſent quàm in Eccleſia parrochiali pulſentur; dummodo clerici ejuſdem Eccleſiæ boras Dei laudibus deputatas non negligant vel excedant, eiſdem Abbati & monacbis pulſandi ad Matutinas & Completorium omnimoda libertate ſervata; præterea dicta ſancti Honorati Ecceleſia liberam habeat ſepulturam; ſed eorum quæ in aliquorum ultima voluntate obtentu ſepulturæ ipſi obvenerint, præterquàm de lectis ligneis, tertiam partem Eccleſia illa percipiat à qua mortuorum corpora ſune aſſumpta; ſed ſi aliquid Eccleſiæ parrochiali legetur ab eo qui apud memoratam Eccleſiam ſancti Honorati elegerit ſepulturam, & id exceſſerit tertiam eorum quæ ipſi Eccleſiæ in ultima voluntate legantur, Eccleſia parrochialis integraliter id obtineat quod ei dinoſcitur eſſe relictum; ſi verò minus tertia legetur eidem, quod defuerit tertiæ per Abbatem & monachos fideliter ſuppleatur; in præcipuis etiam ſolemnitatibus, videlicet nativitate Domini, feſto ſancti Stephani, Epiphania, Purificatione, Paraſceve, Reſurrectione dominica, & die Lunæ ſequenti, Aſcenſione, Pentecoſte, Aſſumptione beatæ Mariæ virginis, omnium ſanctorum feſto, & die ſequenti, tertia oblationum pars ad Antipolitanum Epiſcopum devolvatur; Capellanus verò eorundem Abbatis & monachorum obedientiam Antipolirano Epiſcopo faciet, ac excommunicatos & interdictos ab eo non recipiet ad divina; ſed cùm generale illius terræ fuerit interdictum, liceat ei voce ſuppreſſa, excluſis excommunicatis & interdictis, divina officia celebrare. Vt igitur in perpetuum compoſitio ſupraſcripta, de utriuſque partis aſſenſu

nobis mediantibus facta, inviolabiliter obſervetur, nos eandem auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſtatuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI ET MONACHIS Lirinenſibus.

Epiſt. 32. Super eodem.

HIs non convenit &c. *ut in alia uſque* ſopiuntur. Sanè cùm inter te, fili Abbas, & venerabilem fratrem noſtrum Antipolitanum Epiſcopum ſuper Eccleſia ſancti Honorati de Craſſa &c. *uſque* litigatum, demum de tui & Epiſcopi ipſius aſſenſu nobis mediantibus hujuſmodi compoſitio intervenit, ut vobis liceat in Eccleſia memorata &c. *uſque* proceſſiones & etiam letanias non faciatis abſque Antipolitani Epiſcopi &c. *uſque* Miſſas cantare vel orationes ſeu benedictiones exolvere attentetis, nec etiam &c. *ut in alia uſque* celebranda, non priùs pulſetis quàm in Eccleſia memorata &c. *uſque* excedant, vobis pulſandi ad Matutinas &c. *uſque* quod defuerit tertiæ per vos fideliter ſuppleatur; in præcipuis etiam &c. *uſque* devolvatur. Capellanus verò veſter obedientiam Antipolitano Epiſcopo faciet &c. *uſque in finem.* Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

MARIÆ QVONDAM Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri.

Epiſt. 33. Confirmat donationē propter nuptias.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, cariſſima in Chriſto filia, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, donationes propter nuptias à claræ memoriæ Bonifacio Marchione Montisferrati in Romaniæ imperio tibi legitimè factas auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Kalend. Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 34. Confirmat devotionem factam ab Imperatore.

IVſtis petentium deſideriis &c. *ut in alia per totum uſque* concurrentes aſſenſu, Viſſenam, Dimitriatam, Arcontocoru, duo Almurus tibi & filiis tuis à cariſſimo in Chriſto filio Henrico Conſtantinopolitano Imperatore illuſtri, prout in ejus authentico continetur, conceſſas, ſicut eas juſtè poſſides & quietè, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

HEMANVELI INTERPRETI M. quondam Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris.

Epiſt. 35. Confirmatur ei donatio facta ab Imperatore.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu domos apud Stagonicariam, trium barcarum & domus propriæ libertatem, quas tibi cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris imperiali liberalitate conceſſit, ſicut eas juſtè poſſides, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Kalen. Aprilis, anno tertiodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Acapni.

Epiſt. 36. Suſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, cariſſimæ in Chriſto filiæ Mariæ quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, nunc Dominæ Theſſalonicenſis, precibus inclinati, perſonas veſteas & monaſterium ipſum in quo divino eſtis obſequio mancipati, cum his quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad indicium autem hujus à ſede apoſtolica protectionis perceptæ decem hyperpera gratis oblata nobis noſtriſque ſucceſſoribus annisſingulis perſolvetis. Nulli ergo omnino hominum &c. hanc paginam noſtræ protectionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſum. Datum Laterani III. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

HERACLIENSI ARCHIEPISCOPO, & Cardicenſi & Fermopilenſi Epiſcopis.

Epiſt. 37. Maria Imper. ſuſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio generaliter omnibus, & ſpecialiter viduis & pupillis, ſimus in juſtitia debitores, cariſſimam in Chriſto filiam Mariam quondam Conſtantinopolitanam Imperatricem illuſtrem, regni Theſſalonicenſis procuratricem, ac filios ſuos unà cum regno præfato ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcepimus. Quibus volentes, quantum ad officium noſtrum pertinet, paterna ſollicitudine providere, ne dictam Imperatricem oporteat pro querelis ſingulis ad ſedem apoſtolicam laborare, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus cùm ab ea fueritis requiſiti ſuper his quæ canonicam cenſuram expoſcunt, malefactores ipſius ac filiorum ejus, ut eis ablata reſtituant, & de damnis & injuriis irrogatis ſatisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant qui appellatione remota juſtitia mediante procedant, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis diffugio compellatis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 38 De eadem re.

CVm, ſicut cariſſima in Chriſto filia Maria quondam Conſtantinopolitana Imperatrix illuſtris noſtris fecit auribus intimari, per caſale Agetriade, quod ad Theſſalonicenſem ſpectat Eccleſiam, terra ipſius gravem ſuſtineat læſionem, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm præfatæ Eccleſiæ proviſum fuerit in paſtore, ipſum moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut illud cum ea ſine diſpendio juris ſui ſatagat permutare. Quòd ſi nequiverit ad permutationem induci, vos negotij circumſtantias nobis fideliter intimetis; ut per relationem veſtram inſtructi, pleniùs & ſecuriùs in ipſo procedere valeamus. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani x.t. Kal. Aprilis.

EISDEM.

Epiſt. 39. De libertate monaſteriorũ regalium.

CVm libera monaſteria, quæ imperialia nuncupantur, Græcorum quoque dominio nulli eſſent Archiepiſcoporum vel Epiſcoporum ſubjecta, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus inquiſita & cognita veritate, in monaſteriis illis regalibus regni Theſſalonicenſis, quæ Græcorum tempore Archiepiſcopis vel Epiſcopis ſubjecta non erant, non permittatis Archiepiſcopos vel Epiſcopos juris aliquid indebitè uſurpare, facientes ab eis cariſſimæ in Chriſto filiæ Mariæ quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri, procuratrici regni prædicti, honorificentiam debitam exhiberi, contradictores appellatione remota cenſura eccleſiaſtica compeſcentes. Si quis autem Archiepiſcoporum vel Epiſcoporum aliquid juris in eis ſibi vendicare contenderit, ſuam per nos poterit juſtitiam obtinere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani xv. Kal. April. &c.

EISDEM.

CVm dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, Sebaſtienſi Epiſcopo ſalvo mandato noſtro cuſtodiam monaſteriorum montis ſancti, quæ ad ſedem apoſtolicam immediatè pertinere dicuntur, duxerit committendam, & ipſe illa multipliciter aggravant, eaſque committat enormitates, quæ non ſunt dignæ relatu, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ipſum à cuſtodia monaſteriorum ipſorum penitùs amoventes, ipſa monaſteria cum conſilio cariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Mariæ quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, quæ Theſſalonicenſis regni ratione filij curam gerit, alicui perſonæ diſcretæ auctoritate noſtra uſque ad adventum Legati noſtri, quem in imperium Romaniæ auctore Domino deſtinare proponimus, committatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani x1 t. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo. Epiſt. 40. De cuſtodia monaſteriorũ montis ſancti.

FERMOPILENSI ET Cardicenſi Epiſcopis.

CLerus Græcorum Theſſalonicenſis diœceſis, qui ad obedientiam ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ eſt reverſus, nobis humiliter ſupplicavit quatinus ipſum ea libertate quam tempore Græcorum habuerant, quamque dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, ipſis conceſſit, faceremus gaudere, ac ab Eccleſiis ſuſtentationem congruam miniſtrari. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus eos qui ad obedientiam ſedis apoſtolicæ redierunt ſuper hujuſmodi libertate Epiſt. 41. De libertate Cleri.

non

non permittatis à quoquam indebitè moleſtari, & moleſtatores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes, faciatis eiſdem in vitæ neceſſariis ab Eccleſiis juxta facultates ipſarum congruè provideri. Datum Laterani IV. Kal. Aprilis.

EISDEM.

Epiſt. 42. Vt Archiepiſcopus Lariſſenus deſiſtat ab indebitis exactionibus.

AD audientiam noſtram noveritis perveniſſe quòd venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Lariſſenus Veſſinenſi ac Damitriado epiſcopatibus & monaſteriis Kelliæ indebitas exactiones imponens, ipſis in aliis injurioſus plurimùm & moleſtus exiſtit. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quòd Archiepiſcopum memoratum, ut debito & conſueto jure contetitus, ne ultra id in præfatis epiſcopatibus vel monaſteriis uſurpare præſumat, ab eorum injuriis & moleſtatione indebita penitùs conquieſcens, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo, ſicut juſtum fuerit, compeſcatis. Datum Laterani II. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

ABBATI SANCTI AMBROSII, & Archidiacono Mediolanenſi.

Epiſt. 41. Vt relaxent interdictum Pergamenſe.

PEr litteras venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & dilectorum filiorum Capituli Pergamenſis ad aures noſtras pervenit quòd cùm civitas Pergamenſis, pro eo quòd Pergamenſes cives Eccleſias & eccleſiaſticos viros indebitis exactionibus aggravantes, jugum indebitæ ſervitutis ipſis imponere nitebantur in derogationem eccleſiaſticæ libertatis, diù ſuppoſita fuerit eccleſiaſtico interdicto, propter divinorum ſubtractionem quidam indevotiores effecti, ampliùs duruerunt, & ſectatores hæreticæ pravitatis falſa ſui erroris dogmata liberiori fronte proponunt. Cùm igitur nuper nobilis vir Lambertinus Poteſtas civitatis ejuſdem ſatisfactionem ſuper præmiſſis obtulerit miſericordiam poſtulando, & ſupradicti Epiſcopus & Capitulum ſatisfactionem hujuſmodi recipere noluerint abſque noſtra licentia ſpeciali, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus ad civitatem ipſam perſonaliter accedentes, & eoſdem cives ſollicitis exhortationibus inducentes ad concordiæ unitatem, à ſupradicta Poteſtate ac ipſis civibus recipiatis ſuper prædictis ſatisfactionem idoneam, prout videritis expedire, relaxantes poſtmodum ſententiam interdicti, & propter hoc excommunicatis abſolutionis beneficium impendentes. Datum Laterani Nonis Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EPISCOPO GALIPOLENSI, & ſanctæ Sophiæ ac de Blakerna Decanis Conſtantinopolitanis.

Epiſt. 44. Pro clero Conſtantinop. adverſus Patriarcham.

SVam nobis dilecti filij Conſtantinopolitanus clerus querimoniam deſtinarunt quòd cùm decimæ ac quintædecimæ, quæ inter ipſos dividi de jure debent, triennio jam elapſo in grave ipſorum incommodum poſitæ fuerint in ſequeſtro, medietatem earum venerabili fratre noſtro Patriarcha Conſtantinopolitano ſibi vendicare volente contra ſtatutum dilecti filij noſtri Petri tituli ſancti Marcelli Preſbyteri Cardinalis, qui tunc in partibus illis legationis fungens officio quartam partem ipſarum, cum his quæ in caſtro Danij ad dictum Patriarcham pariter & ad clerum ſpectabant, eidem ſolvendam decrevit, hactenus dividi, prout decuit, nequiverunt. Propter quod ex earum defectu magnam ſe ipſi queruntur neceſſariorum penuriam ſuſtinere. Quamquam dilectus filius magiſter B. procurator Patriarchæ prædicti negaverit aliquod factum fuiſſe per eundem Legatum ſuper diviſione hujuſmodi conſtitutum; maximè cùm quintadecima nondum eſſet Eccleſiis deputata, nec ipſe legationis officio fungeretur quando ad preces Clericorum obtinuit ut intuitu paupertatis eorum idem Patriarcha maneret quarta decimarum parte contentus. Vnde ipſi dedimus in mandatis ut ſi preces cleri veritate nituntur, ſtatuta decimarum & quintarumdecimarum hujuſmodi parte contentus, non impediat nec faciat impediri quò minùs idem clerus aſſignatas à memorato Legato ex eiſdem percipiant cum integritate debita portiones. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi ipſe quod mandavimus neglexerit adimplere, vos eum ad id ſublato appellationis obſtaculo qua convenit diſtrictione cogatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum &c. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

MORELLO TVLLENSI Canonico.

Epiſt. 45. Confirmatur ei præbenda.

CVm olim de præbenda Tullenſi canonicè inveſtitus, ſtallum in choro & vocem in Capitulo non haberes, ad judices quoſdam litteras ſuper hoc apoſtolicas impetraſti: coram quibus Capitulum

HERACLIENSI ARCHIEPISCOPO, & Cardicenſi & Fermopilenſi Epiſcopis.

Epiſt. 37. Maria Imper. ſuſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio generaliter omnibus, & ſpecialiter viduis & pupillis, ſimus in juſtitia debitores, cariſſimam in Chriſto filiam Mariam quondam Conſtantinopolitanam Imperatricem illuſtrem, regni Theſſalonicenſis procuratricem, ac filios ſuos unà cum regno præfato ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcepimus. Quibus volentes, quantum ad officium noſtrum pertinet, paterna ſollicitudine providere, ne dictam Imperatricem oporteat pro querelis ſingulis ad ſedem apoſtolicam laborare, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus cùm ab ea fueritis requiſiti ſuper his quæ canonicam cenſuram expoſcunt, malefactores ipſius ac filiorum ejus, ut eis ablata reſtituant, & de damnis & injuriis irrogatis ſatisfaciant competenter, vel in aliquos compromittant qui appellatione remota juſtitia mediante procedant, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis diffugio compellatis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 38. De eadem re.

CVm, ſicut cariſſima in Chriſto filia Maria quondam Conſtantinopolitana Imperatrix illuſtris noſtris fecit auribus intimari, per caſale Agetriade, quod ad Theſſalonicenſem ſpectat Eccleſiam, terra ipſius gravem ſuſtineat læſionem, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eûm præfatæ Eccleſiæ proviſum fuerit in paſtore, ipſum moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut illud cum ea ſine diſpendio juris ſui ſatagat permutare. Quòd ſi nequiverit ad permutationem induci, vos negotij circumſtantias nobis fideliter intimetis, ut per relationem veſtram inſtructi, pleniùs & ſecuriùs in ipſo procedere valeamus. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani II. Kal. Aprilis.

EISDEM.

Epiſt. 39. De libertate monaſteriorũ regalium.

CVm libera monaſteria, quæ imperialia nuncupantur, Græcorum quoque dominio nulli eſſent Archiepiſcoporum vel Epiſcoporum ſubjecta, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus inquiſita & cognita veritate, in monaſteriis illis regalibus regni Theſſalonicenſis, quæ Græcorum tempore Archiepiſcopis vel Epiſcopis ſubjecta non erant, non permittatis Archiepiſcopos vel Epiſcopos juris aliquid indebitè uſurpare, facientes ab eis cariſſimæ in Chriſto filiæ Mariæ quondam Conſtantinopolitanæ Imperatrici illuſtri, procuratrici regni prædicti, honorificentiam debitam exhiberi, contradictores appellatione remota cenſura eccleſiaſtica compeſcentes. Si quis autem Archiepiſcoporum vel Epiſcoporum aliquid juris in eis ſibi vendicare contenderit, ſuam per nos poterit juſtitiam obtinere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani IV. Kal. April. &c.

EISDEM.

Epiſt. 40. De cuſtodia monaſteriorũ montis ſancti.

CVm dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, Sebaſtienſi Epiſcopo ſalvo mandato noſtro cuſtodiam monaſteriorum montis ſancti, quæ ad ſedem apoſtolicam immediatè pertinere dicuntur, duxerit committendam, & ipſe illa multipliciter aggravant, eaſque committat enormitates, quæ non ſunt dignæ relatu, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ipſum à cuſtodia monaſteriorum ipſorum penitùs amoventes, ipſa monaſteria cum conſilio cariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Mariæ quondam Conſtantinopolitanæ Imperatricis illuſtris, quæ Theſſalonicenſis regni ratione filij curam gerit, alicui perſonæ diſcretæ auctoritate noſtra uſque ad adventum Legati noſtri, quem in imperium Romaniæ auctore Domino deſtinare proponimus, committatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

FERMOPILENSI ET Cardicenſi Epiſcopis.

Epiſt. 41. De libertate Cleri.

CLerus Græcorum Theſſalonicenſis diœceſis, qui ad obedientiam ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ eſt reverſus, nobis humiliter ſupplicavit quatinus ipſum ea libertate quam tempore Græcorum habuerant, quamque dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, ipſis conceſſit, faceremus gaudere, ac ab Eccleſiis ſuſtentationem congruam miniſtrari. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus eos qui ad obedientiam ſedis apoſtolicæ redierunt ſuper hujuſmodi libertate

non

non permittatis à quoquam iodebitè moleſtari, & moleſtatores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes, faciatis eiſdem io vitæ neceſſariis ab Eccleſiis juxta facultates ipſarum congruè provideri. Datum Laterani IV. Kal. Aprilis.

EISDEM.

Epiſt. 42. Vt Archiepiſcopus Lariſſenus deſiſtat ab indebitis exactionibus.

AD audientiam noſtram noveritis perveniſſe quòd venerabilis frater ooſter Archiepiſcopus Lariſſenus Veſſinenſi ac Damitriado epiſcopatibus & monaſteriis Kelliæ iodebitas exactiones impooens, ipſis io aliis injurioſus plurimùm & moleſtus exiſtit. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta maodamus quòd Archiepiſcopum memoratum, ut debito & conſueto jure contentus, oe ultra id in præfatis epiſcopatibus vel monaſteriis uſurpare præſumat, ab eorum iojuriis & moleſtatione indebita penitùs cooquieſcens, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo, ſicut juſtum fuerit, compeſcatis. Datum Laterani II. Kal. Aprilis, anno tertiodecimo.

ABBATI SANCTI AMBROSII, & Archidiacono Mediolanenſi.

Epiſt. 43. Vt relaxent interdictum Pergamenſe.

PEr litteras venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & dilectorum filiorum Capituli Pergamenſis ad aures noſtras perveoit quòd cùm civitas Pergamenſis, pro eo quòd Pergamenſes cives Eccleſias & eccleſiaſticos viros indebitis exactionibos aggravantes, jugum indebitæ ſervitutis ipſis imponere nitebantur in derogationem eccleſiaſticæ libertatis, diù ſuppoſita fuerit eccleſiaſtico interdicto, propter divinorum ſubtractionem quidam indevotiores effecti, ampliùs duruerunt, & ſectatores hæreticæ pravitatis falſa ſui erroris dogmata liberiori froote proponunt. Cùm igitur nuper nobilis vir Lambertinus Poteſtas civitatis ejuſdem ſatisfactionem ſuper præmiſſis obtulerit miſericordiam poſtulando, & ſupradicti Epiſcopus & Capitulum ſatisfactionem hujuſmodi recipere noluerint abſque noſtra licentia ſpeciali, præſentium vobis auctoritate mandamus quatenus ad civitatem ipſam perſonaliter accedentes, & eoſdem cives ſollicitis exhortationibos inducentes ad concordiæ uoitatem, à ſupradicta Poteſtate ac ipſis civibus recipiatis ſuper prædictis ſatisfactiooem idoneam, prout videritis expedire, relaxantes poſtmodum ſeotentiam interdicti, & propter hoc excommunicatis abſolutionis beneficium impendentes. Datum Laterani Nonis Aprilis, pontificatus ooſtri anno tertiodecimo.

EPISCOPO GALIPOLENSI, & ſanctæ Sophiæ ac de Blakernæ Decanis Conſtantinopolitanis.

Epiſt. 44. Pro clero Conſtantinop. adverſus Patriarcham.

SVam nobis dilecti filij Conſtantinopolitanus clerus querimoniam deſtinarunt quòd cùm decimæ ac quintædecimæ, quæ inter ipſos dividi de jure debent, trieonio jam elapſo in grave ipſorom incommodum poſitæ fueriot in ſequeſtro, medietatem earum venerabili fratre noſtro Patriarcha Conſtantioopolitano ſibi vendicare volente cootra ſtatutum dilecti filij noſtri Petri tituli ſancti Marcelli Preſbyteri Cardinalis, qui tuoc io partibus illis legationis fungens officio quartam partem ipſarum, cum his quæ in caſtro Danij ad dictum Patriarcham pariter & ad clerum ſpectabaot, eidem ſolvendam decrevit, hactenos dividi, prout decuit, nequiverunt. Propter quod ex earum defectu magnam ſe ipſi queruntur neceſſariorum penuriam ſuſtinere. Quamquam dilectus filius magiſter B. procurator Patriarchæ prædicti negaverit aliquod factum fuiſſe per eundem Legatum ſuper diviſione hujuſmodi conſtitutum, maximè cùm quintadecima nondum eſſet Eccleſiis deputata, nec ipſe legationis officio fungeretur quando ad preces Clericorum obtiouit ut iotuitu paupertatis eorum idem Patriarcha maneret quarta decimatum parte cootentus. Vode ipſi dedimus in maodatis ut ſi preces cleri veritate nituntur, ſtatuta decimarum & quiotarumdecimarum hujuſmodi parte contentus, non impediat oec faciat impediri quò minùs idem clerus aſſignatas à memorato Legato ex eiſdem percipiant cum integritate debita portiones. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatious ſi ipſe quod mandavimos neglexerit adimplere, vos eum ad id ſublato appellationis obſtaculo qua convenit diſtrictione cogatis. Quòd ſi non omnes &c. to ea, frater Epiſcope, cum eorum &c. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

MORELLO TVLLENSI Canonico.

Epiſt. 45. Confirmatur ei præbenda.

CVm olim de præbenda Tullenſi canonicè inveſtitus, ſtallum in choro & vocem in Capitulo noo haberes, ad judices quoſdam litteras ſuper hoc apoſtolicas impetraſti: coram quibus Capitulum

Tullenſe citatum, per Clericum qnendam ad noſtram fecit audientiam appellari; quorum appellationem judices ipſi frivolam reputantes, in corporalem poſſeſſionem ipſius præbendæ te inducere curaverunt, contradictores excommunicationis ſententia percellentes. Poſt bæc autem tibi & F. Archidiacono Tullenſi procuratori præfati Capituli propter hoc in noſtra præſentia conſtitutis, venerabilem fratrem noſtrum Hugolinum Hoſtienſem Epiſcopum conceſſimus auditorem; coram quo ſententiam quam prædicti judices pro te tulerant poſtulaſti humiliter confirmari; adverſa parte in contrarium proponente quòd minimè confirmari debebat, eò quòd idem Capitulum appellationẽ quam interponi fecerat perſequendo, ad venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum & Primicerium Virdunenſem litteras obtinuiſſet à nobis, quarum auctoritate tu ſententialiter condemnatus, remotus fueras à præbenda. quod ſe loco & tempore competenti adeo conſtanter propoſuit probaturum ut etiam ſolvere promiſiſſet expenſas, niſi per ipſum exceptio hujuſmodi probaretur. Quapropter venerabili fratri noſtro Cathalaunenſi Epiſcopo & conjudicibus ſuis noſtris dedimus litteris in mandatis ut inquiſita ſuper præmiſſis plenius veritate, ſi prædictus procurator in probatione illius exceptionis deficeret quam objecit, ipſi eum juxta promiſſionem ſuam in expenſis factis poſt exceptionem oppoſitam condemnarent. Cùmque demum elapſo triennio infra quod procurator prædictus peremptoriè citatus multotiens à judicibus memoratis ſuam noluit exceptionem probare, tu & præſatus F. iterum in noſtra fuiſſetis præſentia conſtituti, ac coram dilecto filio Iacyntho Subdiacono & Capellano noſtro, quem vobis auditorem conceſſimns, bæc & alia retuliſſes, dictus procurator propoſuit ex adverſo quòd quia procurator eſſe deſierat in hac cauſa, & ad proſequendam ipſam alius de voluntate Capituli ei fuerat ſubſtitutus, non tenebatur ſuper boc ulteriùs reſpondere; maximè cùm non eſſet à judicibus ultimis ad noſtram audientiam appellatum; qni licèt nondum in negotio proceſſiſſent, adhuc tamen eorum expectabatur proceſſus. Adjecit inſuper quòd cùm multos habuerit terminos, nnllus ei fuit peremptorius aſſignatus, ex abnndanti permittens ut in ipſo procederent negotio pront eſſet procedendum de jure, ſi tu probares peremptorium ſibi diem fuiſſe præfixum. Cùm igitur teſtibus tuis coram eodem auditore productis, non ſolùm ſufficienter probaſſes per illos procuratorem ipſum peremptoriè fuiſſe citatum, ita quòd ſex vel ſeptem bebdomadas ſive duos menſes terminus peremptorius continuiſſet ad minus; quiri immo judices ipſos in eorum præſentia fuiſſe confeſſos quòd terminus ille continuit duos menſes, ac procuratori ſæpefato dixiſſe quòd ei multos terminos & tres peremptorios aſſignarant ad probandam exceptionem prædictam, unde niſi eam probaret termino prælibato, nullatenus ſuper hoc ulteriùs audiretur, idem procurator ex adverſo reſpondit quòd veniendi ad eos iter arripuerant teſtes ſui, allegans inſnper quòd etſi peremptoria ſibi dies fuerit aſſignata, non tamen judices per totam diem in loco quem ſibi præfixerant expectarunt. quod tu probaſti penitùs eſle falſum, nihilominus allegans quòd illi procnratori (qui ſi remanſiſſet in illis partibus poſt tranſactum peremptorium, & triennium jam elapſum, nulla facultas exceptionem ipſam probandi de jure remanſit) non debuit alius ſubſtitui procurator. Adjeciſti etiam quòd cùm judices nec ſententiam ferre vellent nec remittere ad apoſtolicam ſedem de proceſſu cauſæ reſcriptum, demum tibi taliter reſponderunt, ut ad præſentiam noſtram accederes, quia cauſa debitum finem ſortiri non poterat per eoſdem. Quos licèt procurator prædictus confeſſus fuerit ſic dixiſſe, ſubjecit tamen quòd id demum iidem judices revocarant, ſed revocationem hujuſmodi, quam factam eſſe negabas, probare poſtmodum non curavit. Cùm igitur hæc & alia coram Subdiacono ipſo propoſita hinc inde fuiſſent, ipſe tandem rationibus utriuſque partis diligenter auditis & perſpicaciter intellectis, facta taxatione ac juramento recepto ſuper prælibatis expenſis de conſilio dilectorum filiorum noſtrorum Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu & Pelagij ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconorum Cardinalium prænominatum F. tibi pro ipſis in triginta libris denariorum Trecenſium ſententialiter condemnavit, & confirmavit ſententiam pro te ſuper præbenda prædicta prolatam. A cujus ſententia licet pars adverſa noſtram audientiam appellaverit, nos tamen appellationem hujuſmodi malitioſam & frivolam reputantes, ſententiam approbamus prædictam & auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergo omnino hominum liceat banc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu

temerario contraire. Si quis autem hoc &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VIII. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

CAPITVLO TVLLENSI.

Epiſt. 46. Super eodem.

Olim dilectus filius Morellus Clericus de præbenda Tullenſi canonicè inveſtiturus &c. *ut in alia uſque* coram quibus vos citati per quendam Clericum ad noſtram feciſtis audientiam appellari, cujus appellationem &c. *uſque* ipſius præbendæ dictum M. Clericum induxerunt, contradictores &c. *uſque* Poſt hæc autem eidem Clerico, & F. Archidiacono Eccleſiæ veſtræ procuratori veſtro &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* frivolam reputantes, ſententiam ejuſdem Subdiaconi auctoritate apoſtolica duximus approbandam. Vnde dilectis filiis Chriſtianitatis & Capellæ Ducis Decanis & Magiſtro G. Canonico Divionenſi noſtris dedimus litteris in mandatis quatinus dictum F. ad ſolutionem pecuniæ prætaxatæ per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant, & ſæpedictum Morellum inducant in corporalem poſſeſſionem præfatæ præbendæ, ac tueri procurent inductum, ſtallum in Choro & locum in Capitulo aſſignantes eidem; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per eandem cenſuram ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compeſcendo. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictis executoribus ſuper hoc vos nullatenus opponatis, ſed mandatum eorum recipiatis humiliter & ſervetis, permittentes eundem Morellum pacifica ipſius præbendæ poſſeſſione gaudere. Datum Laterani &c. *ut in alia per totum.*

Scriptum eſt ipſis executoribus ſuper hoc ferè in eundem modum ut in alia uſque compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani &c. *ut in alia per totum.*

NEOPATRENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Cithonienſi, & Avelenſi electo.

Epiſt. 47. Confirmatur ſententia quædam. * Thermopyl.

Venerabilis frater noſter * Cermopilenſis Epiſcopus nobis humiliter ſupplicavit ut diffinitivam ſententiam quam pro ipſo judices delegati à nobis adversùs Abbatem & monachos monaſterij de Chamenun ſuper fundo ejuſdem monaſterij quem idem Epiſcopus ad ſuam proponebat Eccleſiam pertinere rationabiliter protulerunt, apoſtolico dignaremur munimine roborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſententiam ipſam, ſicut eſt juſta, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VI. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

DONATO CASSELLENSI Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus Canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 48. Recipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

Ex commiſſo nobis à Deo apoſtolatus officio fratribus noſtris Epiſcopis tam vicinis quàm longè poſitis paterna nos convenit proviſione conſulere, & Eccleſiis in quibus Domino militare noſcuntur ſuam juſtitiam conſervare; ut quemadmodum diſponente Domino patres vocamur in nomine, ita nihilominus comprobemur in opere. Hujus rei gratia, venerabilis in Chriſto frater Donate Caſſellenſis Archiepiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Eccleſiam Caſſellenſem tibi commiſſam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona Eccleſia eadem in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma tibi tuiſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Caſſellum cum omni jure, terris, poſſeſſionibus, & aliis pertinentiis ſuis, Ceallmumcnoch cum omnibus pertinentiis ſuis, Ceallmithini cum omnibus pertinentiis ſuis, Gleannean cum omnibus pertinentiis ſuis, Geallbecam cum pertinentiis ſuis, Ceallloſcathan cum omnibus pertinentiis ſuis, Cluam Argtum cum pertinentiis ſuis, Caaltulach cum omnibus pertinentiis ſuis, Ceallehurrigi ſuperior cum omnibus pertinentiis ſuis, Cealleburrigi cum pertinentiis ſuis, & omnes alias poſſeſſiones cum pertinentiis ſuis *uſque*. Cathedrales verò Eccleſias quæ metropolitico ſunt tibi jure ſubjectæ, ſicut hactenus fuiſſe noſcuntur, tibi tuiſque ſucceſſoribus auctoritate apoſtolica nihilominus confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus, videlicet Eccleſiam Lumnicenſem, Laonienſem, Finnabarenſem, Waterfordenſem, Ardmorenſem, Leſmorenſem, Cluanenſem, Corcaienſem, Roſſenſem, Ardfercenſem, & Imblicenſem. Palleum etiam, plenitu-

dinem videlicet pontificalis officij, fraternitati tuæ apoſtolicæ ſedis liberalitate largimur; quo intra Eccleſiam tuam ad Miſſarum ſolemnia celebranda uti memineris eis diebus quibus prædeceſſores tuos uſos fuiſſe cognoſcis, videlicet in nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, Circumciſione Domini, Epiphaoia, Hypapanti, Dominica de *Gaudete*, Dominica *Lætare Ieruſalem*, Dominica in ramis palmarum, Cœna Domini, Sabbatho ſancto, Paſcha, ſecunda feria poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitatibus beatæ Dei genitricis & virginis Mariæ, natalitio beati Iohannis Baptiſtæ, commemoratione omnium ſanctorum, ſolemnitatibus omnium Apoſtolorum, dedicationibus Eccleſiarum, conſecrationibus Epiſcoporum, ordinationibus Clericorum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, & anniverſario tuæ conſecrationis die. Convenit ergo te diligentiùs providere quomodo ſit hujuſmodi indumenti honor modeſta actuum vivacitate ſervandus, & ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, & tu eſſe valeas utrobique Deo auctore conſpicuus, & quem paſtoralis curæ conſtringit officium, dilectionem proberis fratribus exhibere, ut ipſi etiam adverſarij propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu. Pacem ſequaris cum omnibus, piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale judicij cum ſuperhumeralis actione conjunctum. Ita procedas in conſpectu Dei & in oculis hominum quatinus gregi tibi commiſſo virtutis præſtes exemplum, ut & ipſi videntes opera tua bona glorificent patrem noſtrum qui eſt in cœlis. Sit in lingua tua ædificationis ſermo, ſit zeli fervor in animo. Et præter hæc, cuncta quæ officio tuo conveniunt cum ea temperantia agas ut quæ pallei dignitas expetit videaris ferventer amplecti, & gloriam ſempiternam acquirere tibi poſſis in cœlis. Adicimus quoque ut cùm te vel aliquem ſuffraganeorum tuorum mori contigerit, baculus paſtoralis & anulus in Eccleſia remaneant propria ſub fideli cuſtodia conſtituti ad ſucceſſoris uſum, cùm Deo favente conſecrationem acceperit, conſervandi. Cimiteria quoque Eccleſiarum ac eccleſiaſtica beneficia nullus hereditario jure poſſideat. Quòd ſiquis hoc facere contenderit, cenſura canonica compeſcatur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Archiepiſcopo vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ad eandem Eccleſiam in Archiepiſcopum eligatur niſi quem ſuffraganei Epiſcopi & Canonici ejuſdem Eccleſiæ vel major pars conſilij ſanioris, ſicut eſt hactenus obſervatum, ſecundùm Deum providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur tuis ac tuorum ſucceſſorum uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſæculariſve perſona &c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* inveniant. Amen, Amen, Amen. Datum Laterani per manum Iohanois ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VIII. Idus Aprilis, Indictione XIII. incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

MAGISTRO NICOLAO
Miſnenſi & Burcardo Wrtinenſi Canonicis.

Epiſt. 49. Committit eis quandam cauſa. Vide lib. 14. epiſt. 32.

CVm dilecti filij Otto Subdiaconus noſter & Gualterius, qui ſe gerit pro Magdeburgenſi Præpoſito, coram nobis de ſententia litigarent quam ſuper præpoſitura Magdeburgenſi venerabilis frater noſter Maguntinus Archiepiſcopus & condelegati ſui pro ipſo Subdiacono promulgarant, petente illam altero infirmari, reliquo verò ipſam multipliciter defendente, nos tandem volentes de principali negotio & contingentibus illud fieri certiores, cùm ex litteris apoſtolicis, in quibus videbatur proceſſus negotij exaratus, perpendi non poſſet an ſuper eo lis fuerit conteſtata, nec coram Archiepiſcopo & condelegatis ſuis fuerit conteſtatio litis facta, ſed à jam dicto Gualterio ad declinandum eorum judicium appellatum, decreuimus ut eadem ſententia nonobſtante præfatus Otto facultatem haberet proponendi de novo contra electionem & perſonam Gualterij ſi qua vellet, & ipſe ſe ad ſingula defendendi. Propoſuit igitur dictus Otto quòd electione ſua, quæ facta fuerat pluribus Canonicis præſentibus & nequaquam contradicentibus, non caſſata, cui tamen idem non pro ipſa promovenda, ſed pro alia infirmanda tantùm inſiſtit, electio memorati Gualterij, dum excommunicationis vinculo teneretur, præſumpta fuit, non ſolùm poſt diverſas appellationes ab ipſo rationabiliter interpoſitas & iter arreptum

ab eo pariter & Lodulpho ac Lodoico atque Craſcone concanonicis ſuis ad ſedem apoſtolicam accedendi, verùm etiam legitimis eorundem concanonicorum ſuorum appellationibus vilipenſis, ultra ſemeſtre quoque tempus, & circa terminum à venerabili fratre noſtro Magdeburgenſi Archiepiſcopo aſſignatum, infra quem idem Otto & ſocij ſui poterant ad Eccleſiam pro facienda electione redire. Super quibus reſtes ſuos recipi poſtulavit. Ad hæc dilectus filius Cuſtos Magdeburgenſis contra eandem electionem objecit quòd poſt appellationem ab eo legitimè interpoſitam fuerat arrentata, & ſuper hoc quoſdam teſtes coram dilecto filio noſtro Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinale eis à nobis auditore conceſſo produxit, & adhuc alios intendit producere coram nobis. Præfatus verò Gualterius ex adverſo reſpondens, & negans quæ propoſita fuerant conrra eum, quædam ſuper facto electionis ſuæ, quædam etiam contra excommunicationis exceptionem ſibi objectam propoſuit replicando, & ea ſe obtulit opportuno tempore probaturum, petens interim quoſdam reſtes, quos præſentes habebat, recipi ſuper illis, videlicet quòd ſæpedictus Otto appellationi quam fecerat, ſuper eo quod non reſpondebatur litteris noſtris pro ipſo directis, renuntiavit expreſsè, quòd Archiepiſcopus, cùm oporteret ipſum Legatis noſtris occurrere, appellavit, ne Capitulum aute reditum ſuum ad electionem procederet, cui de more intereſſe debebat, quòd major & ſanior pars Capituli conſenſit induciis quas idem Archiepiſcopus poſtulavit, ut ſcilicet electio uſque ad ejus reditum differretur, & Conradus & Craſco ſocij ejuſdem Ottonis ipſis induciis conſenſerunt, & quòd demum à majori & ſaniori parte Capituli in Præpoſitum ſit electus, adiciens quòd memoratus Otto admittendus non eſſet ad exceptionem quam de ipſius excõmunicatione proponit; tum quia ſimoniam in ſuæ nominationis facto ipſum commiſiſſe dicebat, tum etiam propter alias cauſas quas aſſerebat conſiſtere circa factum, cùm illum communicaſſe ſibi tam ante cauſam aſtrueret quàm in cauſa. Sed ad hæc idem Otto reſpondit quòd licèt omnino nullam commiſerit ſimoniam, quin potiùs ipſe Gualterius ſimoniacam commiſerit pravitatem, per replicationem tamen præmiſſam de jure non poſſet exeommunicationis probatio impediri, cùm exceptionem hujuſmodi talis replicatio non contingat. Et ſi etiam verum eſſet quòd tam ante cauſam quàm in cauſa præfato communicaſſet Gualterio, ipſe tamen non debuiſſet eum in manifeſto vitare; tum quia denuntiatus non fuerat, & ram à Prælatis quàm alus communicabatur eidem; tum quia etſi crederet eum in canonem latæ ſententiæ incidiſſe, ſicut ei fuerat intimatum, non tamen hoc viderat per ſeipſum, ſed confidebat per alios id poſſe probare. Quia igitur replicationes hujuſmodi non ſolùm invalidæ ſunr ſed & frivolæ reputandæ, nos eis nequaquam obſtantibus, quoſdam teſtes ſuper aliquibus præmiſſorum recipi fecimus urrinque productos, & depoſitiones eorum ſub ejuſdem Cardinalis ſigillo apud ſedem apoſtolicam reſervari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus recipiatis alios teſtes, tam ſuper his ſuper quibus jam ſunr teſtes producti, quàm etiam ſuper aliis in narrationibus partium comprehenſis, & eos inſuper quos ad replicanonem teſtium partis adverſæ urralibet pars duxerit producendos, & depoſitiones eorum examinetis prudenter, ac fideliter conſcribaris, eaſque ſub ſigillis veſtris incluſas ad ſedem apoſtolicam deſtinetis, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent juſtam auctore Deo ſentenriam recepruræ. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, uel timore ſubtraxerinr, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſaute cogaris veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi quicquam humanitus alterutri veſtrum contingeret, ut his fideliter exequendis, ſicut juramento præſtito uterque tenetur, uſque ad Kalend. Octobris proximò futuras intereſſe non poſſet, ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Sichem omni contradictione ac appellatione ceſſantibus præmiſſa cum reliquo auctoritate præſentium exequatur. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum parrium à ſede apoſtolica impetratis. Datum Laterani v. Idus April. pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

NOBILI MVLIERI A. SORORI nobilis viri Marchionis Miſnenſis.

DVdum ad aures noſtras ex parte tua quæſtione perlata quòd cùm cariſſimus in Chriſto filius noſter Rex Boemiæ illuſtris te duxiſſet legitimè in uxorem, ac *decem & octo annis & ampliùs velut conjugem legitimam pertractaſſet, filiis & filiabus ex te ſuſceptis, ac venerabilis frater no-

Epiſt. 30. De cauſa divortij cum Rege Boëmiæ. Vide ſuprà lib. 11. epiſt. 184.
**In quarta coll. XIV.*

ſter Pragenſis Epiſcopus ad petitionem & mandarum ejuſdem Regis, te volentes ad cauſam accedere ut tuas coram eo proponeres rationes, ſed à ſatellitibus memorati Regis prohibita, poſt appellationem ad nos interpoſitam divortij ſententiam promulgaſſet, à qua fecisti per Capellanum tuum infra * decendium appellari, eodem Rege ſuperducente poſtmodum cariſſimam in Chriſto filiam C. ſorotem cariſſimi in Chriſto filij noſtti Regis Vngarorum illuſttis, poſt diverſas litteras ſuper eodem negotio impetratas, demũ venerabilibus fratribus noſtris Halberſtatenſi & * Hambembergenſi Epiſcopis & dilecto filio Abbati de Porca dedimus in mandatis ut vocatis ad ſuam præſentiam quos noſcerent evocandos, inquirerent diligentiùs veritatem, & quod invenirent, per ſuas nobis litteras intimarent; ut ex eorum relatione ſufficienter inſtructi, procedere liberiùs in negotio valeremus. Ipſi verò teſtes poſtea receperunt ex tua parte productos, qui juraverunt pto utraque parte dicete veritatem; & depoſitiones eorum propriis ſigillis incluſas ad noſtram præſentiam, tranſmiſerunt. Verùm cùm procurator tuus & nuntius ejuſdem Regis propter hoc apud ſedem apoſtolicam conſtituti coram dilecto filio noſtro Petro tituli ſancti Marcelli Preſbytero Cardinale, quem ipſis dedimus auditotem, aliquandiu litigaſſent, & procurator ipſe atteſtationes eaſdem approbandas aſſereret, & nuntius ex adverſo eas, utpote lite non conteſtata & poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inordinatè receptas, peteret reprobari, nos intellectis per Cardinalem ipſum utrinque propoſitis, atteſtationes præfatas nec approbandas duximus nec etiam reprobandas, ſed eas tempori diſcuſſionis decrevimus reſervari, ut tunc contra illas allegaretur à partibus & pro illis, venerabili fratri noſtro Salſburgenſi Archiepiſcopo & ejus conjudicibus injungentes ut partibus ad locum idoneum convocatis, omni excuſatione ac * occaſione ceſſantibus, reciperent teſtes quos pars tua vel Regis, cùm nondum didiciſſetis teſtificata, ſuper proceſſu Pragenſis Epiſcopi vel prædictorum judicum duceret producendos, ita quòd tu teſtes quos priùs induxeras, vel alios, ſi velles, inducere minimè vetareris, cùm non renuntiaſſes teſtibus producendis, & geſta omnia redacta in ſcriptis ad ſedem apoſtolicam deſtinarent, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui præſentatent ſententiam recepturæ. Qui quoniam propter impedimenta varia procedere nequiverunt, venerabilis frater noſter Hugolinus Hoſtienſis Epiſcopus & dilectus filius Leo tituli ſanctæ crucis Preſbyter Cardinalis, qui tunc legationis officio in Theutonia fungebantur, auctoritate tam noſtra quàm ſua Avelbergenſi Epiſcopo tunc electo & ſancti Georgij & de Sichem Abbatibus juxta præſcriptam formam idem negotium commiſere. Qui poſt multos cauſæ circuitus, ſicut ex litteris prædictorum Epiſcopi & Abbatis de Sichem nobis innotuit, memorato Regi, qui proptet contumaciam manifeſtam fuerat excommunicatus ab eis, abſolutionis beneficium impenderunt, ab eodem recepta juratoria caurione quòd pareret juſtitiæ coram ipſis. Cui cùm diem & locum ad proſequendum negotium peremptoriè aſſignaſſent, propter contumaciam ſuam demum in priorem eum ſententiam reduxerunt, recipientes teſtes ex tua parte productos. Cùm autem poſtmodum iteratos clamores noſtris auribus inculcaſſes, & nos deliberaverimus cum fratribus noſtris quid ad expediendum negotium totiens impeditum agere deberemus, hoc tandem occurrit, ut ſub examine noſtro cauſa eadem ventilata finem debitum ſortiretur. Vnde venerabili fratri noſtro Maguntinenſi Archiepiſcopo dedimus in præceptis ut ex parte noſtra partibus pro termino peremptorio Kalendas Octobris ptoximò ptæteritas aſſignaret, infra quas per ſe aut reſponſales idoneos cum omnibus quæ ad cauſam neceſſaria noſcerent noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Suptadictæ quoque C. ſorori Regis Vngariæ, quam ſibi Rex Boëmiæ copularat, citationis tenorem juſſimus intimari; ut ſi vellet, ad defenſionem ſuam idoneos dirigeret reſponſales. Porrò cùm nupet dilecti filij tuus & ... ac .. tam ipſius Regis quàm C. ſororis Regis Vngatiæ procuratores proptet hoc ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, procutator tuus depoſitiones teſtium coram primis & ſecundis judicibus productorum petiit publicari & tibi beneficium reſtitutionis impendi, ſententia prædicti Pragenſis Epiſcopi reprobata, ad aſſertionem propriam roborandam multis juris canonici & civilis argumentis inductis. Procuratotes verò partis adverſæ atteſtationes ipſas aperiendas non eſſe dicebant, neque ſecundùm eas in negotio procedendum; quoniam judices lite non con-

* decem dies

* Havelbergen.

* contradictione

teſtata, & juris ordine prætermiſſo, ac poſtpoſita appellatione ad nos legitimè interpoſita, pro eo quòd locum ſuſpectum aſſignaverant ipſi Regi, in negotio proceſſerant memorato, & quia præfata ſoror Regis Vngariæ ad cauſam evocata non fuerat, ad quam ejuſdem negotij defenſio pertinebat. Cùm enim ipſa, poſtquam ſuper ſententia divortij inter te ac ſæpedictum Regem à præfato Epiſcopo promulgata extitit coram multis Prælatis Vngariæ facta fides, eidem Regi fuerit in conſpectu Eccleſiæ copulata, ea indefenſa & non citata, quæ in quaſi poſſeſſione ipſius Regis, cujus reſtitutio petebatur, tunc temporis exiſtebat, non debuit in ſupradicto negotio procedi; maximè cùm expreſſum fuerit in litteris tranſmiſſis eiſdem ut vocarent quos noſcerent evocandos. Vnde non ſolùm Rex, ſed & ipſa quoque C. debuit evocari, cùm taliter fuiſſe noſtra intentio videretur, ex eo quòd ultimæ citationis tenorem non ſolùm Regi, ſed etiam dictæ nobili mandavimus intimari; ut ſi vellet, præfixo termino ad defenſionem ſuam idoneos dirigeret reſponſales. Prædicta verò probare procuratores ipſi multis rationibus nitebantur. Atteſtationes quoque ſecundo loco receptas eadem pars propoſuit reſpuendas, cùm judices qui teſtes receperant, poſtquam ab eis, utpote manifeſtè ſuſpectis, ad nos fuerat appellatum, ejuſdem Regis nuntio propter hoc ſpecialiter ad ſedem apoſtolicam deſtinato, duxerunt in negotio procedendum. Ex eadem inſuper fuit parte propoſitum quòd tu nequaquam eras reſtitutionem poſtulans audienda; cùm ſpoliata fueris auctoritate judicis, qui præſumitur legitimè proceſſiſſe, nec abſque ipſius C. poteras præjudicio & jactura reſtitui, quæ in præfati Regis quaſi poſſeſſione Eccleſiæ auctoritate tunc erat; cùm is qui auctore prætore poſſidet, juſtè poſſidere regulariter videatur. Eadem quoque pars proponebat te non debere contra ſententiam prædicti Epiſcopi Pragenſis audiri, quam tua ſponte olim duxeras approbandam; maximè cùm ex parte prædictæ ſororis Regis ſuper conſanguinitatis linea inter te ac præfatum Regem in continenti probationes legitimæ offerrentur; cùm etſi ferretur forſitan ſententia contra Regem, nihilominus ejus eſſet executio differenda, ne antedictæ C. circa poſſeſſionem Regis poſſet præjudicium generari; ſicut in quodam alio caſu non multùm huic abſimili dicimur diffiniſſe. Ceterùm ad hoc quod præmiſſum eſt, lite non conteſtata priores judices proceſſiſſe, fuit ex tua parte reſponſum quòd hoc pars altera non poterat allegare. Cùm enim confiteretur litem coram Pragenſi Epiſcopo conteſtatam, qui divortij ſententiam promulgavit, in appellationis cauſa, quæ intelligitur eadem cum priori, litem non oportuit denuo conteſtari. Sed etſi litem non fuiſſe coram Epiſcopo conteſtatam pars eadem fateretur, cùm tamen teſtes fuerint ab ipſa producti contra te, non poterat allegare quòd lite non conteſtata teſtes minùs legitimè produxiſſes, cùm fruſtra legis auxilium invocet qui committit in legem. Sed nec dicta ſoror Regis Vngariæ, immo Rex ſolummodo debuit à judicibus memoratis citari, quem cauſa principaliter contingebat; cùm principali quæſtione deciſa, cauſa ipſius C. quæ acceſſoria videbatur, per conſequentiam ſopiretur; maximè cùm ad defenſionem cauſæ quæ publicè agebatur, ſi ſibi præjudicari timebat, ſe potuerit obtuliſſe. Sed nec omnes quos quæſtio mota contingit, ad examinationem evocantur ipſius; ſicut in multis caſibus eſt videri civilibus legibus comprehenſis: quamquam ad cautelam & ex gratia ſpeciali mandaverimus Archiepiſcopo Maguntinenſi ut citationis tenorem ſupradictæ nobili nuntiaret. Propoſuit etiam procurator tuus non poſſe partem alteram allegare quòd atteſtationes ultimæ poſt appellationem ad nos interpoſitam à judicibus fuerint inordinatè receptæ, cùm poſtmodum eorundem judicio ſe promiſerit juramento interpoſito parituram. propter quod renuntiaſſe appellationis beneficio videbatur. Contra quod pars adverſa dicebat quòd ſub conditione fuerat præſtitum hujuſmodi juramentum, niſi videlicet Regis nuntius propter hoc ſpecialiter ad noſtram præſentiam deſtinatus mandatum ex parte noſtra contrarium reportaret. Reſtitutionem quoque à te petitam, à dicta ſorore Regis impediri non poſſe dicebat, eo prætextu videlicet quòd auctore prætore cœperat poſſidere. Nam ex facto Epiſcopi, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inordinatè proceſſerat, hujuſmodi fuerat auctoritas uſurpata. Sed nec conſanguinitatis objectu per eam poterat reſtitutio impediri, cùm & Rex ipſe hoc idem allegans minimè audiretur. Illud nihilominus frivolum eſſe dicebat quòd tu approbaſſe ſententiam dicebaris, cùm per approbationem tuam ſententia nequiverit robur ſumere quæ irrita fuerat ipſo jure;

Cùm igitur ſuper his & aliis utrique propoſitis nobis nequiverit fieri plena fides ſuper proceſſu Pragenſis Epiſcopi coram nobis lite legitimè conteſtata, & quibuſdam teſtibus ſuper ipſo pro parte Regis receptis, univerſis exceptionibus ſalvis, de procuratorum utriuſque partis aſſenſu tam tibi quàm parti adverſæ dilationem uſque ad feſtum ſancti Martini primò venturum duximus concedendam; præſentium tibi auctoritate mandantes quatinus, niſi forſan interim inter vos honeſta poterit concordia provenire, in eodem termino, quem tibi peremptorium aſſignamus, per reſponſales idoneos & ſufficienter inſtructos ſuper omnibus quæ ſpectant ad cauſam comparеas coram nobis; ut per nos cauſa ipſa diligenter examinata, finem debitum ſortiatur. Datum Laterani Idibus Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Scriptum eſt in eundem ferè modum illuſtri Regi Boëmiæ. Datum Laterani &c. *ut in alia.*

In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili mulieri C. ſorori Regis Vngariæ uſque duximus concedendam. Vnde memoratis Regi & nobili dedimus in mandatis quatinus, niſi forſan interim inter vos &c. *ut in alia in eundem ferè modum uſque* finem debitum ſortiatur. Tibi quoque mandamus ut, ſi volueris, procuratorem ad eundem terminum pro te dirigas ſufficienter inſtructum. Datum ut in alia.

RANVLPHO PRIORI & conventui hoſpitalis ſancti Thomæ martyris & beati Antonij Abbatis de porta Mileti de Cadomo tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 51. De confirmatione privilegiorum.

Religioſam vitam eligentibus apoſtolicum convenit adeſſe præſidium; ne fortè cujuſlibet temeritatis incurſus aut eos à propoſito revocet, aut robur, quod abſit, ſacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum hoſpitale, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem hoſpitale in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum hoſpitale ſitum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. De dono Willelmi Comitis de Magnavilla, dimidium modium frumenti, & dimidium ordei in ſuo molendino de Molineaus. De dono Roberti de Harecort, unum ſextarium frumenti apud Poſteinie. De dono Thomæ Malfillaſte, nemus ſuum de Roella & dimidium modium avenæ apud Cuſſie. De dono venerabilis fratris noſtri R. Baiocenſis Epiſcopi, pratum quod fuit Radulphi Leveel, & redditum quem inde percipiebat, videlicet quatuor ſextarios frumenti. De dono Martini Fobert & Ricardi fratris ſui, de aſſenſu & voluntate Petronillæ & Nicolaæ uxorum ſuarum, tres acras terræ & dimidiam. De dono Rogerij de Amundevilla, octo acras & dimidiam & unam virgam terræ in territorio de Borgeſbu. Ex dono Willelmi de Oilie Archidiaconi Andegavenſis, unum ſextarium frumenti & duos ſextarios ordei in molendino ſuo de Oilie. Ex dono Lohulidi de Flamanvill, ſex ſolidos Turonenſes in ſeudo Willelmi filij Rohais apud Aumarſnil. Ex dono Ricardi filij Ricardi Henrici, decem libratas redditus in villa Cadomi acquiſitione Willelmi de ſancto Martino. Ex dono Rogerij filij Roberti Tioudi, dimidium modium ordei apud Soliers, & ſex ſolidos Turonenſes, & duos capones, duas gallinas, & viginti ova. Ex dono Simonis de Locheles, terras apud Broie ad dimidium modium frumenti. Ex dono Radulphi de Clinchamp & Hugonis fratris ejus, terras apud Roſel ad tredecim ſextarios frumenti. Ex dono Ricardi Militis, apud Colomp. ſex ſextarios frumenti, & unam galliuam. Ex dono Ricardi de Berner. quinque ſextarios ordei apud Columbell. Ex dono Willelmi Motin, quinque acras terræ & dimidiam apud Eſchai. Ex dono Ivonis de Alemannia, ſex ſextarios frumenti, duas gallinas, & viginti ova, & quartam partem cujuſdam molendini apud Maletot. Ex dono Reginaldi & Gaufridi Leſblaiers, quinquaginta tres ſolidos & quatuor denarios in vico Oxomenſi. Ex dono Thomæ Graverenc, viginti ſolidos apud Vnauceles. Ex dono Roberti Gouz, tres ſextarios frumenti in molendino ſuo apud Wadum

de

de Condrei. Ex dono Willelmi de Merlai, unam acram terræ & dimidiam apud Audrei. Ex dono Vualteri de Aignealil, tres minas frumenti & tres minas ordei in territorio Cadomenſi. Ex dono Simonis de Bueſvill. unum ſextarium frumenti in molendinis de Bueſvill. Ex dono Maneri Selſonis, duodecim acras terræ apud Feugeroloes. Ex dono Roberti de Briucort, tres ſextarios ordei in molendino de Babamvill. Ex dono Roberti Iugan, decem & octo acras terræ apud Capellam Engeuger. Ex dono Reginaldi de Barneres, duodecim ſolidos, duos capones, & triginta ova apud Bovealvill. Ex dono Ricardi de Audrie, tertiam partem terræ ſuæ apud Fontenei. Ex dono Hurtaudi, unam acram terræ apud Maletot. Ex dono Willelmi Bacun de Formignie, unam acram terræ apud Arthence. Terras & redditus qoos Alanus Lebret, Radulphus Pucras, & Willelmus Lavielle, & fratres ipſius, domui veſtræ pietatis intuitu conceſſerunt. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in hoſpitali prædicto profeſſionem fas ſit ſine Prioris ſui licentia de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Statuimus inſuper ut nulli liceat novas & indebitas conſuetudines aut exactiones vobis aut Capellis veſtris imponere, aut in vos vel domum ſive Capellas prædictas ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententias promulgare. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Priore vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum major pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Auguſtini regolam providerint eligendum. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus; ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam domum temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorū pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij VIII. Idus Aprilis, Indictione decimatertia, incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

R. DE SOVREBI CLERICO.

Epiſt. 52. Et confirmatur præbenda Eboracenſis.

CVm Eccleſia Suvvellenſis in proventibus & in Clericorum numero penuriam pateretur, venerabilis frater noſter Galfridus Eboracenſis Archiepiſcopus ad ſupplendum defectum hujuſmodi & cultum divini nominis ampliandum, cum conſenſu Capituli ejuſdem Eccleſiæ, de quadam magna præbenda in eadem Eccleſia tunc vacante duas præbendas inſtituit, duobus Clericis in perpetuum conferendas; quarum unam, ſcilicet Eccleſiam de Muskeham cum pertinentus ſuis, idem Archiepiſcopus dudum magiſtro T. de Diſce Clerico ſuo contulit, eoque illam poſtmodum reſignante, ipſam tibi liberaliter aſſignavit; quam poſtulaſti tibi per ſedem apoſtolicam confirmari. Nos igitur tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, dictam præbendam cum omnibus pertinentiis ad ipſam, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ALBERTO FERENTINATI Epiſcopo.

Epiſt. 53. Conceditur quidam locus pro conſtruendo molendino.

QVia te, ſicut venerabilem fratrem, vinculo ſinceræ caritatis ampleċtimur, in his quæ ſecundùm Deum poſſumus prompta tibi volumus benignitate deferre. Quocirca, venerabilis in Chriſto frater, tuis precibus inclinati, locum qui dicitur Molendinum de Papa, cum omni jure noſtro, ad conſtruendum ibidem molendinum, tibi & duobus ſucceſſoribus tuis titulo locationis ſub annua penſione unius libræ ceræ concedimus, ita videlicet quòd poſt deceſſum eorundem ſucceſſorum tuorum locus ipſe cum omni melioratione ſua liberè ad Romanam Eccleſiam revertatur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ locationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani VII. Kalend. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

NICIENSI EPISCOPO, ET Lirinenſi clauſtrali & de Mogenie Prioribus Antipolitanæ diœceſis.

Epiſt. 54. Vt mulierem quandam ad maritum ſuum redire cogant.

ACcedens olim ad apoſtolicam ſedem R. de Fonte laicus ſua nobis conqueſtione monſtrauit quòd cùm Rixendam filiam Benedicti de Graſſa Antipolitanæ diœceſis duxiſſet legitimè in uxorem, & inter eos fuiſſet carnalis copula ſubſecuta, dictus B. in contrarium voluntate mutata, ipſum coram venerabili fratre noſtro Antipolitano Epiſcopo traxit in cauſam, dictam filiam ſuam aſſerens ſibi coactam nupſiſſe. Cujus dictus Epiſcopus favere cupiens voluntati, probationes ejuſdem R. admittere recuſavit, cum impetu proferens quòd antedictæ mulieri nubendi alij licentiam concedebat. A quo gravamine idem vir ad ſedem apoſtolicam appellavit, præfatæ inhibens mulieri ne alij viro ſe præſumeret copulare. Sed dictus pater eandem filiam ſuam clam, non in facie Eccleſiæ, nihilominus cuidam Bertrando nomine minùs licitè copulavit. Quare venerabili fratri noſtro Vigintimilienſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati ſancti Honorati & magiſtro R. rectori Eccleſiæ ſancti Michaëlis Antipolitanæ diœceſis dedimus in mandatis ut inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, quod canonicum eſſet ſtatuere procurarent, facientes quod ſtatuerent per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Ad quorum ire præſentiam, ſicut eorum tranſmiſſæ nobis litteræ continebant, pars mulieris ſæpius citata contempſit. Accedens tandem poſt multum temporis intervallum & aſſerens mandatum apoſtolicum per ſuppreſſionem veritatis obtentum, propoſuit mulierem eandem dicto R. cui coacta nupſerat, minùs legitimè copulatam, nec interveniſſe carnalem copulam inter eos, inficians & improbare contendens quòd dictus Antipolitanus probationes ipſius R. admittere recuſarit, & quòd præcipitarit ſententiam contra eum. Præfato igitur R. probationes ſuper omnibus quæ ad obtinendum mandatum noſtrum dixerat offerente, ipſi teſtes receperunt hinc inde. Et quoniam ad multas dilationes quas dederant ad probandum, & ad unum peremptorium pars non venerat mulieris, cùm vellent dicta teſtium publicare, procurator mulieris ipſius, qui venerat ad aliud peremptorium quod aſſignaverant, appellavit, litteras arguens falſitatis, & bullam volens aſtruere, quia punctus deerat, eſſe falſam. Cùmque dicti judices appellationi ab eo interpoſitæ detuliſſent, eandem cauſam cum atteſtationibus receptis ad nos ſufficienter remiſerunt inſtructam, feſtum beati Lucæ proximò præteritum utrique parti terminum præfigentes, quo cum ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent. Nos igitur auditis atteſtationibus ipſis & pleniùs intellectis, quia nobis conſtitit per eaſdem mulierè ipſam in dictum virum ſuum præſtitiſſe conſenſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus eandem, ut ad virum ſuum redeat & affectui ei adhæreat conjugali, patrem quoque ac matrem, ne conſilium & auxilium ei præſtent quò minùs revertatur ad ipſum, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani VII. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MONACHIS SANCTI IVLIANI, & ... Perſonæ Eccleſiæ ſancti Dionyſij de Ambaſia.

Epiſt. 55. Confirmatur quædam compoſitio.

CVm inter vos ex parte una & Canonicos S. Florentini diœceſis Turonenſis ex altera ſuper jure parrochiali ejuſdem caſtri per utriuſque partis procuratores in noſtra præſentia quæſtio verteretur, ad

hanc tandem concordiam ſpontanei devenerunt, ut videlicet dominus caſtri prædicti eum familia ſua, quam exhibet, Milites verò cum familiis illis quæ percipiunt victum & veſtitum ab eis quotidianum, necnon omnes Clerici ejuſdem caſtri cum familiis ſuis, quas exhibent, præter illos duntaxat ſive Clericos ſive laicos qui de familia ſancti Thomæ ac ſancti Dionyſij & ſancti Salvatoris eſſe noſcuntur, Canonicis memoratis & eorum Eccleſiæ de cetero parrochiali ſint jure ſubjecti; ipſi quoque Canonici in quindecim baliis inferiùs annotatis habeant decem & octo Balivos, cum familiis eorum victum & veſtitum quotidianum percipientibus ab eiſdem; ita quod id nec minui valeat nec augeri. Nomina verò Balivorum & baliarum ſunt iſta. Præpoſitura caſtri, pedagiaria, pontonaria, annonaria, præpoſitura varannæ, præpoſitura Iohannis de Ambaſia, præpoſitura Peronellæ de Vindocino, villicus domini de Nœreio, præpoſitura Bertranni Militis, carpentaria Domini Ambaſiæ, ealderaria Domini, bucheria Domini, excluſaria, tabernaria & foreſtaria. Verùm in tribus ultimò nominatis ſex habere debebunt, & unum in qualibet præmiſſarum. Sanè corpora parrochianorum ſuorum in cimiterio Eccleſiæ ſancti Dionyſij, quod tam vobis quàm præfatis Canonicis eſt commune, de cetero tumulabuntur à Canonicis memoratis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam. Et eadem corpora priùs per eos in præfatam ſancti Dionyſij Eccleſiam inferentur, & Miſſarum officiis, ſi quidem tempus fuerit celebrandi, à monachis vel Preſbytero celebratis, oblatio ad monachos & Preſbyterum devolvetur. quòd ſi tempus non fuerit celebrandi, hujuſmodi corpora deferri ad ſepulturam ab Eccleſia memorata debebunt. Reliquum autem officium ad ſepulturam pertinens, pro ſui dignitate conventus celebrabunt Canonici antedicti. quod non ſolummodo de parrochianis eorum ſtatutum eſt eſſe ſervandum, ſed etiam de omnibus aliis ad quorum exequias in Eccleſia ſancti Dionyſij celebrandas fuerint evocati. Chriſma verò & oleum ſanctum ab Eccleſia ipſa recipient ſimul & ſemel in anno. De feudatariis inſuper eſt ſtatutum ut quicunque ipſorum habuerit plura feuda vel unum, etſi plura integra feuda ad plures perſonas devenerint, quicunque habuerit integrum, cum omni familia ſua, quam exhibet, ſi verò integrum feudum in plures fuerit partes diviſum, is qui partem tenuerit principalem, Eccleſiæ ſancti Florentini parrochianus exiſtet. Reliquos autem omnes Eccleſia ſancti Dionyſij obtinebit. Nos igitur concordiam approbantes eandem, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani decimo Kal. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

CANONICIS SANCTI Florentini.

Epiſt. 58. Super eodem.

CVm inter vos ex parte una & monachos ſancti Iuliani ac .. Perſonam Eccleſiæ ſancti Dionyſij de Ambaſia dioceſis Turonenſis ex altera &c. *ut in alia uſque* eſſe noſcuntur, vobis & Eccleſiæ veſtræ de cetero parrochiali ſint jure ſubjecti. Præterea vos in quindecim baliis inferiùs annotatis habeatis decem & octo Balivos &c. *ut in alia uſque* ultimò nominatis ſex habere debebitis, & unum in qualibet præmiſſarum. Sanè corpora parrochianorum veſtrorum in cimiterio Eccleſiæ ſancti Dionyſij, quod tam vobis quàm Capellano & monachis eſt commune, de cetero tumulabuntur à vobis, niſi aliàs decedentes elegerint ſepulturam, & eadem corpora priùs per vos in præfatam ſancti Dionyſij Eccleſiam inferentur &c. *ut in alia uſque* pertinens pro veſtri dignitate conventus celebrabitis. Quod non ſolummodo de parrochianis veſtris ſtatutum eſt &c. *ut in alia uſque* celebrandas fueritis evocati. Chriſma verò & oleum ſanctum ab eadem recipietis Eccleſia ſimul & ſemel in anno. De feudatariis inſuper eſt ſtatutum &c. *ut in alia uſque in finem per totum.* Datum ſimiliter ut in alia per totum.

EPISCOPO, ET MAGISTO Flo. Archidiacono Zamorenſi, & Abbati de Morerola dioceſis Zamorenſis.

Epiſt. 57. Committit inquiſitionem ſuper exceſſibus Canonicorum Portugalenſium.

GRave gerimus & indignum quòd cùm venerabilis frater noſter Portugalenſis Epiſcopus, poſt diutinas perſecutionis anguſtias quas à cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Portugalenſi & ejus noſcitur ſuſtinuiſſe miniſtris, evaſis demum fugæ præſidio cuſtodiis violentis, boniſque ſuis, non ſolùm eccleſiaſticis, verùm etiam patrimonialibus, derelictis, compulſus ſit pariter cum Decano ſuo & aliis, licèt paucis, tribulationis propriæ participibus, pro commiſſæ ſibi Eccleſiæ

libertate, ad ſedem apoſtolicam confugere quaſi nudus, Canonici Portugalenſis Eccleſiæ, quos ejus, utpote boni patris, oppreſſionibus compati decuiſſet, non ſolùm filialis compaſſionis dicuntur ei ſubtraxiſſe ſolatium, quin immo tanto nocentiores aliis quanto pejus familiaris ſolet lædere inimicus, ſæviendi adversùs ipſum temeritate ſua præbuiſſe videntur extraneis incentivum, dum tam ipſi quàm Eccleſiæ memoratæ portionarij excommunicationi ſubjecti divina non erubuerunt officia celebrare, contempto temerè interdicto primò vel ſecundò per eundem Epiſcopum promulgato, ſuper quo non relaxando ad ſedem fuerat apoſtolicam appellatum, & perjurio nihilominus vilipenſo quod iidem Canonici dinoſcuntur circa præſens negotium incuriſſe. Nolentes igitur tantam præſumptionis audaciam relinquere incorrectam, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quòd inquiſita & cognita veritate, ſi rem invenerintis ita eſſe, Canonicos & portionarios memoratos ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo beneficiis eccleſiaſticis & officiis ſpolietis; niſi forſan ad interventum & conſilium præfati Epiſcopi temperandum duxeritis hujus canonicæ diſciplinæ rigorem. Volumus inſuper & præcipimus ut circa omnia quæ præmiſſa ſunt, tam ſuper principali quàm ſuper incidenti appellatione poſtpoſita procedatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani III. Idus Maij, anno tertiodecimo.

BURGENSI EPISCOPO.

Epiſt 58. De libertate monaſterij Onienſis. *Vide infrà epiſt. 59. & 69.*

ORta inter te & monaſterium Onienſe ſuper ſtatu ipſius monaſterij quæſtione, cùm venerabilis frater noſter Segobienſis Epiſcopus & dilectus filius Palentinus electus eam de noſtro examinaſſent mandato, ipſamque ſufficienter inſtructam ad noſtrum remiſiſſent examen, nos tandem inſtrumentis, atteſtationibus, confeſſionibus, & allegationibus diligenter auditis & perſpicaciter intellectis, de communi fratrum noſtrorum conſilio te ac L. monacho procuratore prædicti monaſterij conſenſum præbentibus, ita duximus providendum ut Burgenſis Epiſcopus ſingulis annis ſemel ad idem monaſterium cauſa viſitationis accedat; ubi devotè receptus, & per diem unum honeſtè de bonis ipſius monaſterij procuratus, Capitulum intret, & habito ad Abbatem & fratres exhortationis ſermone, de ſtatu ejuſdem diligenter inquirat, ac ſuper his quæ in eo reformanda vel ordinanda cognoverit, Abbas Epiſcopi ſalubre conſilium ſtudeat adimplere; ſi verò infra octo dies illud exequi non curaverit, totius negotij veritatem idem Epiſcopus Romano Pontifici per litteras ſuas ſtudeat fideliter intimare. Ipſe tamen nec in Abbatem nec in conventum excommunicationis vel ſuſpenſionis aut interdicti ſententiam hac vel alia occaſione inconſulto Romano Pontifice ferre præſumat; ſed mandatum ipſius Romani Pontificis expectetur, ut in eodem negotio juxta quod ipſe mandaverit procedatur. Et ſi Abbas fuerit inventus culpabilis ſuper eo quòd Epiſcopi conſilium non admiſit, ſatisfaciat ei de moderatis expenſis quas propter hoc eum feciſſe conſtiterit nuntium ad ſedem apoſtolicam deſtinando. Cùm autem poſt conſecrationem ſuam prima vice Burgenſis Epiſcopus ad monaſterium ipſum acceſſerit, recipiatur ab Abbate ac monachis cum proceſſione ſolemni, & ſi voluerit, celebret ibi Miſſam. Quotiens etiam invitatus acceſſerit pro exhibendis eccleſiaſticis ſacramentis, procuretur ab eis; ita quòd nunquam numerum perſonarum & evectionum excedat in Lateranenſi Concilio diffinitum. Omnia ſiquidem eccleſiaſtica ſacramenta, quotiens indiguerint, ab eodem & non ab alio Epiſcopo exigant & recipiant; dummodo gratiam apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis voluerit exhibere. Alioquin liceat illis quemcunque maluerint catholicum adire Pontificem, qui ea ſibi apoſtolica fretus auctoritate concedat. Onienſis autem electus à Burgenſi Epiſcopo benedictionem reverenter expoſcat; quam ipſe illi gratanter impendat, difficultatem aut moram nullatenus ingerendo; niſi forſan ex publica fama vel manifeſta cauſa ſeu denuntiatione canonica rationabile quid obſiſtat. Et tunc etiam Romanus Pontifex conſulatur, & ipſius beneplacitum expectetur. Ita quòd ſi conſtiterit Epiſcopum fuiſſe culpabilem ſuper eo quòd benedictionem impendere noluiſſet electo, juſtas ei refundat expenſas quas feciſſe probabitur ſedem apoſtolicam conſulendo. Cùm autem ab eo fuerit benedictus, reverentiam ei ſuper his tantummodo quæ præſcripta ſunt repromittat, profeſſione hujuſmodi ſuper altare in ſcriptis oblata. In ceteris autem præfatum monaſterium plena gaudeat libertate. Ne igitur quod à nobis pro parte tam Burgenſis

Eccleſiæ quàm monaſterij Onienſis ſalubriter eſt proviſum, occaſione qualibet in poſterum poſſit infringi, præſentium auctoritate ſtatuimus ut contra præſcriptam formam nulla ſummorum Pontificum privilegia vel ſecularium Principum ſcripta, nulla denique munimenta vel argumenta valeant prævalere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ proviſionis & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ZAMORENSI ET LEGIONENSI Epiſcopis.

Epiſt. 59. De eadem re. Vide epiſt. ſeq.

SVſcitata ſuper diverſis articulis inter venerabilem fratrem noſtrum Burgenſem Epiſcopum & Onienſe monaſterium quæſtione, cùm venerabilis frater noſter Segobienſis Epiſcopus & dilectus filius T. Palentinus electus, quibus auctoritate noſtra dicta fuit cauſa commiſſa, eam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remiſiſſent, nos eidem Epiſcopo & L. monacho monaſterij procuratori, qui propter hoc ad ſedem apoſtolicam venerant, audientiam conceſſimus liberam & benignam. Qui cùm cœpiſſent principaliter litigare ſuper ſtatu monaſterij memorati, quod ad ſe de jure communi ſperare dictus Epiſcopus proponebat, utpute in ſua dioceſi conſtitutum, cujus juris uſum Burgenſem Eccleſiam longis retroactis temporibus babuiſſe firmabat, & ex parte monaſterij diceretur illud per Principes ſeculares & Romanos Pontifices ab antiquo libertate donatum, & ipſum longiſſimo tempore uſum fuiſſe plenaria libertate, nos auditis utrinque propoſitis, de voluntate partium demum ex providentia inter eas duximus componendum; prout in aliis noſtris litteris ſuper hoc confectis pleniùs continetur. Poſtmodum verò partibus ſuper ſubjectione ac libertate membrorum ejuſdem loci, monaſteriorum videlicet, capellarum, cellarum, & prioratuum, perſequentibus quæſtionem, quatuor ſibi dictus Epiſcopus in præfatis locis ad ſe de jure communi ſpectantibus, ut dicebat, cujus juris uſum habuerat ab antiquo, ſpecialiter vendicabat, eorundem locorum Clericos aſſerendo teneri ad Epiſcoporum, Archidiaconorum, & Archipreſbyterorum Burgenſium accedere ſynodos, excommunicationis vel interdicti ſervare ſententias promulgatas ab eis, procurationes annuas exhibere, ac ſingulos aureos ſolvere Burgenſi Epiſcopo noviter ſubſtituto; ad intentionem propriam roborandam ſuper primis tribus articulis jus commune, ſecundùm quod dictos Clericos, ſicut & alios ſuæ dioceſis, ad prædicta teneri dicebat, ac juris ipſius uſum liberum ab antiquo, & ſuper quarto antiquam & approbatam conſuetudinem allegando. De quibus omnibus per depoſitiones teſtium fidem factam eſſe dicebat. Verùm pars altera propoſuit ex adverſo ſupradicti monaſterij membra, ſicut & ipſum cœnobium, ab antiquo fuiſſe ſecularium Principum & Romanorum Pontificum Vrbani II. Paſchalis II. Eugenij III. & Alexandri III. privilegiis libertate donata, & longis retroactis temporibus hujuſmodi fuiſſe libertate gaviſa; ſicut per ipſa privilegia exhibita coram nobis, ac inſtrumentum Victoris quondam Burgenſis Epiſcopi, & ſuorum depoſitiones teſtium manifeſtè conſtare dicebat. Nos igitur auditis & intellectis quæ utraque pars propoſuit coram nobis, ſuper quatuor præmiſſis capitulis monaſterium Onienſe de conſilio fratrum noſtrorum juſtitia condemnavimus exigente. Sententia verò lata procurator præfatus ad probandam præſcriptionem, tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiam ſuper quibuſdam decimis poſt tranſactionem acquiſitis à monaſterio, Eccleſiis & colonis ipſius ex Epiſcopi parte petitis, quarum controverſiam volebamus ſententiæ calculo terminare, & in qua fuerat coram judicibus ſupradictis concluſum, reſtitutionem in integrum nomine monaſterij poſtulavit. Et cùm ſuper hoc coram nobis fuiſſet aliquandiu litigatum, nos deliberatione præhabita, reſtitutionem in integrum ad præſcriptionem probandam, tam ſuper quatuor articulis prænotatis, quàm etiam ſuper controverſia decimarum, eidem procuratori nomine monaſterij duximus indulgendam; tibi, frater Zamorenſis, & dilectis filiis magiſtris Mauricio Archidiacono Toletano & Michaëli Canonico Segobienſi dantes noſtris litteris in mandatis ut recipiatis teſtes quos pars monaſterij ad probandam præſcriptionem legitimam ſuper quatuor articulis ſæpedictis & ſuper capitulo decimarum, vel etiam Epiſcopus ad interruptionem probandam duxerit producendos; & ſi de partium voluntate proceſſerit, cauſam ipſam appellatione remota ſine debito termineris; alioquin

remittatis eandem ad nos ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent ſententiam dante Domino recepturæ. Ne verò per excogitatam malitiam, ſicut ex quibuſdam præſumptionibus pluribus videbatur, effectum ſenteotiæ in damnum Epiſcopi contingeret impediri, neve monaſterium per executionem ſententiæ propter ipſas ſuſpiciones incurreret detrimentum, nos æquitate penſata ita duximus providendum, ut ante omnia ſupradicta ſententia à nobis prolata per vos executioni mandetur. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſententiam ipſam ſublato appellationis obſtaculo executioni mandantes, faciatis eandem ioviolabiliter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non ambo his exequendis potueritis intereſſe, alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani VIII. Kalen. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ZAMORENSI EPISCOPO, & magiſtris Mauricio Archidiacono Toletano & Michaëli Canonico Segobienſi.

Epiſt. 60. De eadem re. Cap. Suſcitata. De in int. reſtit.

SVſcitata ſuper diverſis articulis &c. *in eundem modum ut in alia per totum uſque* duximus indulgendam. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus recipiatis teſtes quos pars monaſterij ad probandam præſcriptionem legitimam &c. *ut in alia uſque* à nobis prolata ſublato appellationis obſtaculo executioni mandetur, cujus executionem tibi, frater Zamorenſis, & venerabili fratri noſtro Legionenſi Epiſcopo duximus committendam. Volumus nihilominus & mandamus ut ab Epiſcopo recipiatis idoneam cautionem quòd ſi monaſterium in cauſa ipſa per ſententiam prævaluerit, univerſa quæ medio tempore ipſius ſenrentiæ occaſione percepit monaſterio reſtituat memorato. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 61. De negotio Capellæ S. Mariæ de caſtro Soris.

CVm in cauſa quæ inter Burgenſem Eccleſiam & Clericos ſanctæ Mariæ de caſtro Soris ſuper quibuſdam Eccleſiis & rebus aliis vertitur, ad dilectum filium Abbatem de Retorta & Priorem de Corrubiis fuerint à ſede apoſtolica litteræ impetratæ, ipſi reputantes veoerabilem fratrem noſtrum Burgenſem Epiſcopum contumacem, in rerum petitarum poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ partem induxerunt adverſam. Verùm cùm ſuper eorundem proceſſu, quem memoratus Epiſcopus, utpote poſt appellationem ad nos legitimè ioterpoſitam attentatum, revocari petebat, inter ipſum & .. partis adverſæ procuratorem fuiſſet in noſtra præſentia diutiùs litigatum, taliter fuit demum à nobis de ipſorum voluntate proviſum, ut tam ſuper dictarum rerum omnium poſſeſſione quàm etiam fructibus, quos nunc poſſunt dicti Clerici reſtituere, præfato Epiſcopo reſtitutis, de reſtituendis aliis, quàm citò ſe facultas obtulerit, idoneam exponant dicti Clerici cautionem; ad quod eos, ſi neceſſe fuerit, per vos volumus & mandamus, appellatione remota, eccleſiaſtica cenſura compelli. Poſtmodum autem Epiſcopus petiit coram nobis ut Clericos ejuſdem Eccleſiæ, qui poſt interdicti ab eodem Epiſcopo & excommuoicationis ſententias à Palentino electo & ſuis conjudicibus delegatis à nobis propter eorum contumaciam rationabiliter promulgatas divina præſumpſerant officia celebrare præfatis ſententiis vilipenſis, pœna dignaremur canonica caſtigare, ac quorundam eorum corpora faceremus de cimiterio eccleſiaſtico exhumari, quæ interim fuerant tumulata. Procurator verò prædictus tam ſuper libertate liberè ſibi eligendi prælatum quàm etiam ſuper tertiis ipſius Eccleſiæ, medietate domorum, molendinorum, vinearum, terrarum, & hortorum ad ipſam Eccleſiam in eodem caſtro ſpectantium, & Eccleſiarum ac terrarum ejuſdem caſtri & circumadiacentium heremitarum, item ſancti Nicolai, ſancti Dominici, ſanctæ Cæciliæ, ſancti Iacobi, ſancti Stephani, ſancti Iohannis, ſancti Michaelis, & ſanctæ Eulaliæ Eccleſiarum & heremitarum circumadjacentium eis, rurſum ſancti Michaelis de Tavanera, ſancti Stephani de Caſtriello, ſanctæ Mariæ de Villaſilos, ſancti Martini & ſancti Andreæ Eccleſiarum, cum adjacentibus eis heremitoriis univerſis, terrarum quoque ac vinearum & molendinorum medietatis & de Arnelas & de Palatios & de Fitero Eccleſiarum, necnon & de Pontefitero, & de Feneioſa, & Villæ viridis, & de Alcobella, & ſancti Cyptiani Eccleſiarum, ac heremitarum omnium circumadjacentium eis, procurationum quoque & obedientiarum & interdictorum de Valbonella, de Fonte Leſina, & de Valvinchera, & de Valvas Eccleſiarum, & medietatis de ſolaribus, hortis, terris, vineis, molendinis Eccleſiarum

de villa Serigo, & circumadjacentium heremitarum, de Villimara & de Villaquiran Eccleſiarum, terrarum & vinearum Eccleſiæ de Valdemoro, cum adjacentibus eis heremitoriis univerſis, de Quintanella quoque & de Fontan, de Caſtellanos & de Villa Aios Eccleſiarum, medietatis inſuper de ſolaribus, terris, hortis, vineis, & molendinis Eccleſiæ de Fanos, & de Feneſtroſa, cum heremitorio, & de Pedroſa, cum circumadjacentibus heremitoriis ſanctæ Eugeniæ & ſancti Iohannis de Piſverga Eccleſiarum, ac inſtituendi Prælatos & Archipreſbyteros in eiſdem, & hereditatis cujuſdam apud Ormaza reſtitutionem humiliter poſtulavit. Petiit quoque ut quaſdam res mobiles, ſcilicet thuribulum & ſcyphum argentea, mulam & mulum, centum oves, & tria juga boum cum apparatibus ſuis, duodecim porcos, & ſex modios panis, dolium vini, gallinarum quoque & anſerum, ac valentiam annonarum quæ prædictus Burgenſis Epiſcopus per tres menſes in quindecim equitaturis expendit, tapeta duo, linteamina tria, & totidem pulvinaria, mantas tres, culcitram unam, mantilia quatuor, ſogam carralem de corio, ferrum caldararum, acetrum, tres aczados, totidem aezadas, quatuor ciſtas ſcurellis plenas, quatuor fulchra, & auricularia tria, coopertorium unum, necnon & lectum de corio, cuppam de Villa Aios ad villam de Silos tunc temporis deportatam, duas cuppas alias de civitate Burgenſi ablatas, & aliam venditam in Levis, ſcamna tria, carrum ferratum, quibus omnibus pars ſua ſpoliata fuerat, ei reſtitui mandaremus. Adjecit inſuper quòd dictus Burgenſis Epiſcopus claves Sacriſtæ abſtulit violenter, codicemque privilegiorum ablatum non reddidit donec ea quæ contra ipſum & ſuam Eccleſiam in eo continebantur abraſit; quædam nihilominus detinens quæ delegati à nobis judices ſub excommunicationis pœna reſtitui præceperunt. Quæ omnia ſibi procurator prædictus cum fructibus perceptis ex eis reſtitui poſtulabat, & ſuper his ſatisfactionem ſibi congruam exhiberi. Lite igitur coram nobis ſuper præmiſſis legitimè conteſtata, quia ſuper utrinque propoſitis nobis non potuit fieri plena fides, cauſam ipſam de ipſorum Epiſcopi & procuratoris aſſenſu vobis duximus committendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus abſolutis clericis ejuſdem Eccleſiæ ad cautelam, audiatis cauſam, & eandem, ſi de partium voluntate proceſſerit, appellatione remota ſine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Alioquin ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent juſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Teſtes autem qui ab utraque parte fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum quarto Kal. Maij, anno tertiodecimo.

EISDEM.

Burgenſi Capitulo dudum ad nos ſuam querimoniam deſtinante quòd monaſterium ſancti Iohannis de Ortega ad Burgenſem Eccleſiam pertinebat, cui G. Martini ſacerdos & quidam alij debitam recuſabant obedientiam exhibere, violenter ipſum monaſterium detinentes, nos bonæ memoriæ Epiſcopo & dilectis filiis Archidiacono & Theſaurario Palentinis commiſimus cauſam ipſam. Coram quibus P. Iohannis Burgenſis Eccleſiæ procurator contra Petrum Bartholomæi, Petrum Iohannis, Dominicum Martini, Iohannem & Gundiſaluum, ſingulariter videlicet contra quemlibet, ſuam exeruit quæſtionem; & poſſeſſorum judicium intentando, propoſuit ab eiſdem violentiam Burgenſi Eccleſiæ fuiſſe illatam, reſtitutionem portionis unius Canonici petens à quolibet prædictorum; poſtulans nihilominus ut expellerentur à monaſterio memorato, utpote violenter intruſi, & propter inobedientiæ vitium pœna canonica punirentur. E contrà prædicti Canonici prorsùs inficiantes ſe aliquam Burgenſi Eccleſiæ violentiam intuliſſe aut extitiſſe inobedientes eidem aliquatenus vel rebelles, dixerunt quòd cùm eſſent Canonici regulares, nihil penitùs poſſidere poterant vel agere ſeu etiam reſpondere abſque ſui Prioris licentia & mandato. Adjecerunt inſuper quòd cùm diviſæ non eſſent in præfata ſancti Iohannis Eccleſia portiones, ipſi, cùm nihil certum penitùs poſſiderent, etiam ſi eſſent Clerici ſeculares, ad reſtituendam aliquam portionem non poterant condemnari, nec à præfata Eccleſia ſupradicta occaſione depelli. Iudices verò

Epiſt. 61. De cauſa monaſterij de Ortega.

utriuſque partis atteſtationibus & allegationibus diligenter inſpectis, in tribus primis capitulis, ſuper quibus fuerat poſſeſſorum intentarum, antefatos quinque Canonicos abſolverunt, condemnantes eoſdem ad canonicam obedientiam Burgenſi Epiſcopo exhibendam. A qua ſententia cùm Burgenſis Epiſcopus appellaſſet, nos venerabili fratri noſtro Oſcenſi Epiſcopo & dilectis filiis Tiraſonenſi Decano & Præpoſito Jaccenſi dedimus in mandatis ut in appellationis cauſa legitimè procedentes, eandem ſententiam ſicut juſtum eſſet confirmare vel infirmare curarent. Qui utriuſque partis confeſſionibus & rationibus intellectis, & advertentes ſupradictas petitiones ex parte Burgenſis Eccleſiæ contra præfatos Clericos nimis ineptè ac irrationabiliter fuiſſe conceptas, antedictam ſententiam confirmarunt, verba in eadem expreſſa tenori ſuæ ſententiæ annectentes: qui ſententia in ſcriptis redacta, & in ejuſdem ſerie annis incarnationis dominicæ annotatis, hujuſmodi clauſulam ſubjecerunt: *Præterea de illata Burgenſi Eccleſiæ violentia, & interdicto à prædictis quinque Clericis non ſervato, ac expenſis à procuratore Clericorum de Ortega petitis, reſervamus nobis licentiam cognoſcendi.* Cùm autem nuper venerabilis frater noſter Burgenſis Epiſcopus & ſupradictorum Clericorum procurator in noſtra præſentia ſuper præmiſſis aliquandiu litigaſſent, nos utrinque propoſitis intellectis, ſententiam ultimorum judicum in eo duximus ſententialiter confirmandam in quo ſupradictorum judicum dinoſcuntur ſententiam confirmaſſe. In eo verò quòd jam lata ſententia ſibi licentiam cognoſcendi ſuper quibuſdam articulis reſervarunt, dictum eorum decrevimus irritum & inane. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſupradictam ſententiam auctoritate apoſtolica confirmatam faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota inviolabiliter obſervari. Quia verò ſuper libera adminiſtratione monaſterij memorati & rebus ejuſdem, quibus Burgenſem Eccleſiam dicebat Epiſcopus ſpoliatam, & ſuper fructibus & rebus aliis quas Canonici ab eodem Epiſcopo repetebant, lis coram nobis fuit ſolemniter conteſtata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus recipiatis teſtes quos utraque pars duxerit producendos, & cauſam ipſam, ſi de partium voluntate proceſſerit, ſublato appellationis obſtaculo fine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Alioquin eandem ad nos remittatis ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent ſententiam dante Domino recepturæ. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum IV. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET SUFFRAGANEIS Eccleſiæ Narbonenſis.

Epiſt. 63. De negotio Durandi de Oſca. Vide lib. 11. epiſt. 196. & lib. 12. epiſt. 18. 66. & ſeqq.

CVm talis eſſe debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur ut non ſolùm à dominico grege ſubductas ſollicitudine paſtorali reducere, verùm etiam reductas ad ipſum paterna in eo ſtudeant manſuetudine confovere, proculdubio nobis & vobis eſt ſollicitè providendum ut dilecti filij Durandus de Oſca & Guillelmus de ſancto Antonino cum ſociis ſuis reconciliatis eccleſiaſticæ unitati taliter foveantur in ipſo quòd cùm ipſi ſe lætabuntur ibidem invenire favorem ſperatæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo errorem ſuæ deſerere cœcitatis. Quapropter fraternitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ipſos, procedentes ſecundùm Deum, caritativè tractantes, non permittatis eos aut illos qui ſuum ipſis intuitu caritatis impenderint beneficium in veſtris dioceſibus conſtitutos hujus occaſionis prætextu à quoquam temerè moleſtari, contradictores eccleſiaſtica cenſura appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum in dioceſi ſua ea nihilominus exequantur. Datum Laterani IV. Idus Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo & ſuffraganeis Eccleſiæ Tarraconenſis. Datum ut in alia per totum. In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo Mediolanenſi & ſuffraganeis ejus. Datum ut in alia per totum.

PRIORI ET CAPITVLO beatæ Mariæ de Salis Bituricenſis.

Epiſt. 64. Confirmat ſtatuta Eccleſiæ de Salis.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivnlum imperriri. Sanè, ſicut ex tenore veſtrarum litterarum accepimus, vos ad diſſenſionis materiam amputandam, quæ pro donationibus præbendarum Eccleſiæ veſtræ ſæpius emergebat, de aſſenſu venerabilis fratris nnſtri Guillelmi Bituricenſis Archiepiſcopi communiter ſtatuiſtis quòd poſtquam Eccleſiæ veſtræ præbendæ ad duodenarium devenerint numerum, qui per ipſum Archiepiſcopum & vos etiam in veſtra eſt Eccleſia inſtitutus, præbendas quæ vacaverint Bituricenſis Archiepiſcopus, qui prn tempore fuerit, perſonis quibus voluerit ſecundùm Deum conferat & aſſignet, ita quòd is qui ab eodem fuerit inſtitutus, Priori nbedientiam faciat, & circa eum Prior correctionem habeat, quemadmodum circa tales habere hactenus cnnſuevit. In hominibus verò, terris Eccleſiæ, ac omnibus aliis, Prior & Capitulum debitam juriſdictionem obtineant, & hactenus conſuetam. Vacante verò Bituricenſi Eccleſia, ſi quam in Eccleſia veſtra præbendam vacare contigerit, illam abſque contradictione cujuſquam conferat ſolus Prior. Cedente verò vel decedente Priore ipſius Eccleſiæ, Cannnici ejuſdem loci liberam eligendi Priorem habeant facultatem, & illa in hoc articulo gaudeant libertate qua Eccleſiæ aliæ in Bituria poſitæ gaudere noſcuntur. Hoc etiam conſtitutum ſacrnſanctis tactis evangeliis ſervaturos vos in perpetuum promiſiſtis. Nos igitur veſtris precibus inclinati, ſtatutum ipſum, ſicut piè ac providè factum eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Salvo in nmnibus apoſtolicæ ſedis mandato. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ cnnfirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Idus Aprilis, anno tertiodecimo.

ILLVSTRI REGI Danorum.

Epiſt. 65. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. *Vide lib.* 12. *epiſt.* 101. 104.

QVòd orthodoxæ fidei zelo ſuccenſus ad laudem divini nominis & Chriſtianæ religinnis honorem ſignn crucis aſſumpto, ad reprimendam feritatem incredulæ nationis regalis exerere decreviſti gladium pnteſtatis, pium devntinnis tuæ propoſitum in Domino cnmmendamus; illudque favnris apnſtolici gratia prnſequentes, perſonam & regnum tuum cum omnibus bonis tuis ſub beati Petri & noſtra protectinne ſuſcipimus, ſtatuentes ut quandiu vacaveris operi hujuſmodi pietatis, integra maneant, & à cujuſlibet temeritatis incurſu quieta conſiſtant. Verùm tuam regalem prudentiam commonemus ut ita prnvidè tibi & tuis caveas undecunque, ne, qund abſit, ſub noſtræ prntectionis prætextu quamlibet te contingat ſuſtinere jacturam. Datum Laterani Nonis Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ILLVSTRI REGINÆ Francorum.

Epiſt. 66. De cauſa divortij *Vide ſuprà lib.* 10. *epiſt.* 176. *lib.* 11. *epiſt.* 180. 181. 182. 183.

SVper amaritudine in qua es paterno tibi compatientes affectu, ſerenitatem tuam conſnlando monemus ut quæ alios cum Rege conſorte tuo per matrimonialem ipſius copulam acceſſiſti rectura, veneranda Regina tui, te regas in imminentis pugnæ mnleſtia, per quam Deus tuam voluit examinare virtutem; ſic in omnibus quæ adverſa videntur & dura te formans ut plus ex formidine mentis ea quàm ex neceſſitatis inſtantia perferendo, non tam pareas quàm ſuper his aſſentias voluntati divinæ, necunquam triſtis excipiens quod acciderit contra votum, tributum tuum hilaris, non invita, perſnlvas; attendens quòd univerſa quæ in miſeriæ hujus mundo à quocunque penduntur, quaſi quædam neceſſaria ſunt humanæ vitæ tributa, quorum immunitatem nemn pnterit cum effectu vel petere vel ſperare. Quapropter, cariſſima in Chriſtn filia, de tua te conſolare fortuna, & animum induendo virilem, ab ipſius cnnſtantia non recedas; ut quaſi de proprio fato conqueſta, illud tibi gemas accidere quod multis indignioribus non videris evenire. Cùm enim ſine adverſario virtus marceat, quæ quanta ſit, aut quid valeat, tunc apparet cùm illam patientia manifeſtat, in exaggeratinnem doloris nequaquam eſt pervertendum quod veriùs poteſt ad cnnſolationis materiam imputari. Pater quippe cœleſtis carnalium more parentum, nnn educantium filios in delitiis, quos intendunt ad virtutem compnnere, te per hæc voluit experiri, & ſibi, non tamquam delicatam, ſed ſicut electam filiam præparare. Qua de re periculoſiùs reputans quòd in reprobis alitur audacia per licentiam quàm quòd virtus per diſciplinam proficit in electis, patientiam tuam feras humiliter exerceri, & quia patientibus patienter paſſio non eſt pati, ſic æquanimiter ſuſtineas univerſa quòd ille in cujus

manu cor Regis eſt, & quocunque voluerit vertet illud, humilitatis tuæ merito provocatus, non ſolùm adverſitatis cauſa ſubmota, conciliando tibi animum viri tui, tuam remuneret patientiam, verùm etiam gratia ſui [ſpiritus,] qui verus ſponſus eſt fidelium animarum, expectationis tuæ anguſtiam recompenſet; ſecura de nobis quòd in quibus oporruerit & decuerit, nequaquam tibi ſuffragium favoris apoſtolici ſubtrahemus. Datum ut in alia per totum.

EBORACENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 67. De negotio Eboracenſi. *Vide lib. 11. epiſt. 87. & Matth. Paris ad. an. 1207.*

DOmus Domini comedit nos tunc zelus & igne illo ſuccendimur vehementer quem filius hominis mittens in terris voluit ut arderet cùm hi contra eccleſiaſticam libertatem inſurgunt qui, ſi ſe recolerent, ut deberent, à Domino ſuſcepiſſe ad malefactorum vindictam gladij poteſtatem, illam deberent pro viribus defenſare, ut paſſeres ſpirituales videlicet nidificarent in eos velut in cedros Libani plantatos à Domino, & turtur nidum ubi ſuos pullos reponeret inveniret. Sanè gravis ex parte tua nobis eſt oblata querela quòd cùm Iohannes Rex Angliæ ab Eccleſiis & domibus eleemoſynariis Eboracenſis provinciæ tertiam decimam diſpoſuiſſet recipere, tu id præſentiens, pro eccleſiaſtica libertate tuenda ſedem apoſtolicam appellaſti, te ac tua & univerſos ejuſdem provinciæ Clericos noſtræ protectioni ſupponens. Verùm Rex ipſe à propoſito quod præconceperat non recedens, non ſolùm de demanio tuo & à te tenentibus, ſed etiam à religioſis & pleriſque Clericis Eboracenſis provinciæ tertiam decimam proventuum eorundem extorſit contra eccleſiaſticam libertatem. Cùmque tu, hæc ferre non prævalens, receſſiſſes de partibus Anglicanis, ad noſtram præſentiam acceſſurus, idem Rex te ac tuos temporalibus mobilibus & immobilibus ſpolians, juriſdictionem tuam circa ſpiritualia multipliciter juxta ſuæ voluntatis arbitrium impedivit, & poſſeſſiones & nemora tua in grave præjudicium Eboracenſis Eccleſiæ diſtrahi faciens, in plurimis alns nbi & tuis injurioſus extitit admodum & moleſtus. Cùm igitur tantam Dei & Eccleſiæ ſuæ injuriam, non tantum propter diſpendium temporalium quantum propter periculum animarum, nequeamus conniventibus oculis pertranſire, qui, ſi neceſſitas id expoſceret, pro tuenda eccleſiaſtica libertate non dubitaremus exponere noſmetipſos, licèt ſuper hoc venerabilibus fratribus noſtris Helienſi, Vuigornienſi, & Herefordenſi, & poſtmodum Londonienſi & Roffenſi Epiſcopis, & dilecto filio Decano Lincolnienſi litteras noſtras duxerimus deſtinandas, nihilominus tamen fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Regem eundem moneri facias efficaciter & prudenter induci ut ſuæ ſaluti conſulens & honori, tam tibi quàm Eccleſiis & aliis ad te ſpectantibus ablata reſtituat univerſa, & de damnis & injuriis irrogatis ſatisfaciat competenter. Alioquin prædictis litteris non obſtantibus, per quas nondum extitit plenè in negotio ipſo proceſſum, tu propter hoc officij tui debitum in Eboracenſi provincia exequaris, quod per appellationis objectum nolumus impediri. Datum Laterani 11. Non. Maij, anno tertiodecimo.

EPISCOPO, ET ABBATI ſancti Iohannis in Vineis, & Decano Sueſſionenſi.

Epiſt. 68. Eis committitur cauſa præbendæ Caſletenſis.

DIlectus filius Bartholomæus Canonicus Caſletenſis in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm Præpoſitus Caſletenſis Morinenſis diœceſis, qui filiis, nepotibus, & cognatis Eccleſiæ ſuæ conferre præbendas quaſi jure hereditario conſuevit, præbendam.. filij ſui defuncti à ſua nolens cognatione disjungi, eam.. nato.. filiæ ſuæ tunc lactenti dediſſet, nos venerabili fratri noſtro Silvanectenſi Epiſcopo & conjudicibus ſuis dedimus in mandatis ut præbendam eandem, utpote de jure vacantem, apoſtolica ſibi auctoritate conferrent. Ad quorum impediendum proceſſum dictus Præpoſitus & quidam de Canonicis ipſi animo & parentela conjuncti, fruſtratoriè noſtram audientiam appellantes, appellationem emiſſam perſequi non curarunt; excepto quòd unus eorum, R. videlicet pueri dicti pater, tandem ad præſentiam noſtram accedens, coram bonæ memoriæ Matthæo ſancti Theodori Diacono Cardinali, à nobis ſibi auditore conceſſo, ad hoc ſe aſſeruit non veniſſe. Quare dicto Præpoſito & Capitulo Caſletenſi per ſcripta noſtra mandavimus ut eidem præſcriptam præbendam ſine difficultate conferrent, dilectos filios Abbatem ſancti Auberti Cameracenſis & collegas ipſius executores ſibi nihilominus concedentes. In quorum præſentia pars adverſa comparens, litteras quaſdam exhibuit continentes quòd præbendam Præpoſito confirmaveramus eandem, ſicut ipſam juſtè ac pacificè poſſidebat; per quas ipſum ab in-

tentione ſua excludere nirebatur. Verùm judices attendentes confirmationem hujuſmodi non valere, cùm præbendam illam Præpoſitus poſſidere non poſſet, & procedentes in noſtri executione mandati, in corporalem poſſeſſionem præbendæ ipſum inducere curaverunt, propter quod pars adverſa vocem ad nos appellationis iteratò emiſit, quam, ſicut & primam, perſequi non curavit. Cùmque occaſione illius poſſeſſionem ipſius Canonici per annum & ampliùs multipliciter perturbaſſet, idem ad Abbatem ſancti Nicaſij Remenſis & conjudices ſuos noſtras litteras impetravit. Qui ex Capituli relatione comperto quòd ſibi periculoſum exiſteret in Eccleſia reſidere, ipſi fecerunt ſecuritatem præſtari firmatam præſtito juramento. Qua recepta, cùm crederet ſe ſecurum, Præpoſitus & complices ejus in fratrem ipſius in Eccleſia coram altari aſtantem in die cœnæ Domini manus ſacrilegas injecerunt, & tumultu exorto, auxilio Canonicorum & Preſbyterorum aſtantium vix manus ipſorum effugere potuerunt. Ceterùm cùm coram dicto Abbate ſancti Nicaſij ſuiſque collegis ſuper hoc perſequeretur jus ſuum, idem Præpoſitus ad Abbatem de Bergis & conjudices ſuos, nulla de ipſo vel negotio memorato habita mentione, noſtras litteras impetravit. Quos idem Canonicus habens certa ratione ſuſpectos, utpote quorum unus Præpoſito erat affinis, & alter in eadem cauſa ipſius extiterat advocatus, eumque ad loca ſuſpecta vocantes frequenter, præcipitabant ſententiam excommunicationis in eum per contumaciam non abſentem; & prædictum Præpoſitum à præfatis judicibus excommunicatum pro eo juſtitia exigente abſolverant, licèt ſtandi mandatis eorum cautionem juratoriam præſtitiſſet, & nolebant ſuperſedere negotio ad mandatum ipſorum, cùm ſuper hoc nullam juriſdictionem habebant, ad noſtram duxit audientiam appellandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſi eſt ita, revocato in irritum quicquid occaſione litterarum illarum, quæ per veritatem tacitam fuerant impetratæ, ab eiſdem judicibus in ejus præjudicium inveneritis attentatum, memoratum Canonicum faciatis ejuſdem præbendæ auctoritate noſtra pacifica poſſeſſione gaudere, ac de damnis & injuriis irrogatis eidem ſatisfactionem debitam exhiberi, tam præfatum Præpoſitum quàm contradictores quoſlibet per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Non obſtantibus aliquibus litteris quæ de his omnibus non faciant mentionem, & in quibus non contineatur inſertum quòd de noſtra certa ſcientia emanarint. Teſtes autem &c. Quòd ſi non omnes &c. tù frater Epiſcope &c. Datum Laterani VIII. Kal. Maij, anno tertiodecimo.

FRATRIBVS MONASTERII Onienſis.

HIs nos convenit robur apoſtolicum impertiri quæ ſemel in contentionem deducta, judicio ſunt vel concordia terminata; ne ſopitæ querimoniæ reviviſcant, & relabantur iterum in recidivæ ſcrupulum quæſtionis. Sanè cùm olim inter Eccleſiam veſtram & bonæ memoriæ Victorem Burgenſem Epiſcopum ſuper tertiis decimarum quæſtio ſuborta fuiſſet, tandem inter eos hujuſmodi compoſitio interceſſit, quòd videlicet memoratus Epiſcopus de ſuorum Canonicorum aſſenſu conceſſit & confirmavit Iohanni tunc Onienſi Abbati ejuſque catholicis ſucceſſoribus in perpetuum tertias decimarum in omnibus Eccleſiis ſuis quas idem Abbas eo tempore poſſidebat, necnon decimas quas uſque tunc in villis de Arenis, Sant. Tamaio, Terminon, Ventretea, Solas, & Pelluegas recipere conſueverat Epiſcopus memoratus. Præfatus verò Abbas, cum Capituli ſui conſenſu, prænominato Epiſcopo & ſucceſſoribus ejus villam Ribillam cum omnibus pertinentiis ſuis conceſſit perpetuò poſſidendam. Cùm autem nuper venerabilis frater noſter Gar. Burgenſis Epiſcopus & Lupus procurator veſter, inter alias quæſtiones utrinque propoſitas coram nobis, cœpiſſent ſuper præfatis decimarum tertiis litigare, tandem compoſitionem præfatam memoratus Epiſcopus recognovit, eandem ſe velle ſervare proponens. Nos igitur veſtris precibus inclinati, compoſitionem jam dictam, ſicut piè ac providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, ad exemplar bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Nonis Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Epiſt 69.
Confirmatur concordia facta inter Epiſcopum Burgenſ. & monaſteriū Onienſe.
Vide ſuprà epiſt. 58. 59. & infrà epiſt. 70.

EPISCOPO ZAMORENSI, & Mauricio Archidiacono Toletano, & magiſtrò Michaeli Canonico Segobienſi.

Epiſt. 70. De recipiendis teſtibus ſuper præſcriptione. Vide ſuprà epiſt. 69.

CVm Lupus procurator monaſterij Onienſis propoſuiſſet inrer alia coram nobis ad illud in ſuis Eccleſiis rarione cujuſdam rranſactionis inter ipſum & bonæ memoriæ Victorem Burgenſem Epiſcopum olim initæ parrochiale jus integrè pertinere, ac venerabilis frarer noſter Burgenſis Epiſcopus, ſucceſſor ipſius, in eiſdem quædam ſibi jura parrochialia vendicaret, nos eandem cauſam ſententiæ curavimus calculo terminare, prout in aliis litteris ad vos directis pleniùs continetur. Sed cùm lata ſenrenria, procurator ipſe ad probandum præſcriptionem ſuper quibuſdam articulis fuiſſet à nobis per beneficium in integrum reſtitutionis admiſſus, cœpit nobis bumilirer ſupplicare ut per in integrum reſtitutionis auxilium eum ad probandum admittere dignaremur quòd Burgenſis Eccleſia ratum habuit & conſenſit ut Onienſe monaſterium in omnibus Eccleſiis quas tunc temporis poſſidebat, jus parrochiale in integrum obtineret, ſicut per quandam tranſactionem aſſerebat ſibi fuiſſe conceſſum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus recipiatis teſtes quos utralibet pars ſuper prædicto ratihabitionis conſenſu duxerit producendos; & depoſitiones eorum ſuper jamdicto recipientes articulo, quas per vos nulli penitùs volumus revelari, penes vos reſervetis fideliter conſignatas, donec negotio ſuper ceteris ventilato, de ipſius proceſſu per vos redditi fuerimus certiores, & per noſtræ reſponſionis oraculum qualiter in ipſo procedendum ſit declaretur; cùm non hoc ipſo quòd teſtes ſuper dicto capitulo taliter recipi volumus ad cautelam intendamus adhuc in integrum reſtirutionis auxilium monaſterio indulgere. Volumus etiam & mandamus quòd ſi cauſam eandem ad noſtrum remiſeritis examen inſtructam, atteſtationes hujuſmodi ſimul ad nos cum aliis remittatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Nonis Maij, ponrificatus noſtri anno tertiodecimo.

AVRELIANENSI. EPISCOPO, & Eleemoſynæ Ciſtercienſis & Bonævallis Abbatibus.

Epiſt. 71. De electione Abbatiſſæ S. Aviti.

CVm poſt alia circa quæ ſuper correctione monaſterij ſancti Aviti de mandato noſtro providè proceſſiſtis, Abbatiſſam ejuſdem loci, prout erat exigente juſtitia faciendum, ab adminiſtratione ſuſpenſam excommunicationis quoque vinculo curaveritis innodare, ad depoſitionem ipſius, quamvis expedire plurimùm videretis, propter appellarionem quæ ab ipſa dicirur interpoſita, ſine conniventia noſtra, ſicut accepimus, procedere dubitaſtis. Quia igitur intelleximus Abbatiſſam prædictam à monaſterio ipſo meritò amovendam, eaque ibi præſidente vel reſidente, ſtatum præfati monaſterij commodè reformari non poſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem ab ipſo prorſùs amotæ, juxra quod ordini & ſtatui ſuo congruit, auctoritate noſtra ſublato appellarionis obſtaculo provideri alibi facientes, injungatis ſororibus monaſterij ſupradicti ut per regularem electionem ſibi præficiant perſonam idoneam in rectricem. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope &c. Datum Laterani v. Nonas Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

HERVEO TRECENSI EPISCOPO.

Epiſt. 72. De quadam præbenda Trecenſi. Cap. Dilecta. De præbend.

DIlecto filio noſtro Petro tituli ſanctæ Pudentianæ Preſbytero Cardinale dilectis filiis R. de Avalon Cellarario Senonenſi & R. de Noa Clerico procuratori tuo auditore conceſſo, idem Cellararius propoſuit corã eo quòd cùm bonæ memoriæ Guillelmus Remenſis Archiepiſcopus, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, ad Trecenſem acceſſiſſet Eccleſiam, in qua G. nepoti ſuo præbendam concedere intendebat, cùm nulla penitùs vacaret ibidem, dictus Cellararius, non tam ei quàm nobis etiam cupiens in hac parte placere, præbendam quam in ipſa obtinebat Eccleſia in ejus manibus reſignavit. Qui liberalitati ejus volens poſtmodum grata viciſſitudine reſpondere, de Capituli Trecenſis aſſenſu, præſente qnoque venerablili fratre noſtro Senonenſi Archiepiſcopo, ram præfatum nepotem ſuum quàm etiam Cellararium in Canonicos Trecenſes inſtiruit; & ambobus idem Capirulum ſtallum in cboro & locum in Capitulo aſſignavit. Quibus idem Remenſis Archiepiſcopus fructus ſupradictæ præbendæ ramdiu dividendos communiter aſſignavir donec præfatus G. integrum eſſet præbendale ſtipendium aſſecutus, in eos qui contravenire præſumerent excommunicationis ſententia promulgata. quorum receptionem generalis procurator bonæ memoriæ prædeceſſoris tui in Conſtantinopolitanis partibus

tunc agentis poſtmodum approbavit. Vnde dictus Cellararius in eadem Eccleſia lectiones & evangelium in hebdomada ſua poſtea legiſſe dinoſcitur, & tam Decani quàm Epiſcopi electioni & aliorum negotiorum tractatibus ſicut Canonicus Trecenſis interfuit, & domum quandam per Capitulum memoratum obtinuit quæ non niſi Canonico conſueverat aſſignari. Tu quoque cùm ad eandem acceſſiſti Eccleſiam conſecratus, dictum Cellararium cum Canonicis aliis ad oſculum recepiſti, cùm tamen tunc temporis nonniſi Canonici ad oſculum admittantur, & eidem ſuper prædictis non moviſti per biennium quæſtionem. Vnde petiit ut te ab ipſius ſuper hoc moleſtatione indebita compeſcere dignaremur. Verùm dictus R. procurator tuus propoſuit ex adverſo quòd cùm idem Cellararius præbendam ſuam in præfati Remenſis Archiepiſcopi manibus reſignaſſet, ipſe de * medietate illius nepotem ſuum, & de medietate alia dictum Cellararium inveſtivit; quam adhuc detinere præſumit in tuum præjudicium & gravamen, non permittens te liberè de ipſa diſponere, prout ad te dinoſcitur pertinere. Et licèt ad dilectos filios Decanum & magiſtros G. Cornutum Pariſienſem & S. Remenſem Canonicos ſuper hoc noſtræ fuerint litteræ impetratæ, Cellararius demum ad nos fruſtratoriè appellavit, ut te poſſet gravare laboribus & expenſis. Idem quoque propoſuit procurator quòd cùm in Trecenſi Eccleſia inſtitutus olim fuerit certus Canonicorum numerus & Capituli juramento firmatus, ſupradictus Archiepiſcopus, qui etſi Legatus fuiſſet in Theutonia, in Senonenſi tamen provincia eidem non fuit officium legationis injunctum, inſtitutionem hujuſmodi facere non potuit ut Legatus; quin immo etſi Legatus in eadem provincia extitiſſet, ad unicum tamen ſpirituale jus, quod vacabat ibidem, duos inſimul Canonicos inſtituere ſibi non licuit contra canonicas ſanctiones. Nam ſi duo unicam præbendam haberent, id eſſet contra Turonenſe Concilium, quod præbendarum inhibet ſectionem. Si verò duobus in Canonicos & fratres receptis, uni tantummodo præbenda daretur ſub expectatione, alius contra Lateranenſe Concilium remaneret. Præterea, licèt in Eccleſia in qua non eſt certus numerus præbendarum, nulla etiam præbenda vacante, in Canonicum quis poſſit aſſumi, cùm intelligatur ad quoddam jus eligi quod ex electorum aſſenſu de novo creatur, & cum electo in Canonicum naſcitur, & deſinit cum defuncto, in Eccleſia tamen quæ determinatum habet numerum præbendarum, uno duntaxat individuo jure vacante, duo inſimul eligi non poſſunt ad illud, cùm hujuſmodi ſpirituale jus dividi ſeu communicari nequeat inter eos. Quamquam interdum ij ad quos ſpectat electio, de communi conſenſu augmentare valeant numerum præbendarum, quoddam jus ſpirituale de novo creando; niſi fortè ſtatutum aliquod obviaret, quod eſſet juramento firmatum, vel cui ſedis apoſtolicæ confirmatio acceſſiſſet; hujuſmodi clauſula prohibitionis adjecta, ut ſi quicquam contra id fieret non valeret. Propter quod inſtitutionem præfatam nullam fuiſſe dictus aſſeruit procurator, cùm in Trecenſi Eccleſia, ſicut præmiſſum eſt, certus ſit præbendarum numerus, quem Capitulum vel Legatus augmentare minimè intendebat, vel jus aliquod de novo creare. quod ex eo argui proponebat, quia non fuit unus ad vacantem præbendam & alius ſimpliciter inſtitutus, ſed ad præbendam unicam ſupradicto modo vacantem extiterunt ambo recepti. Sed nec Trecenſe Capitulum, ad quod præbendarum collatio nullatenus pertinebat, vel dictus procurator prædeceſſoris tui, receptionem hujuſmodi approbare potuit, utpote contra canones attentatam. Tibi quoque nequaquam obfuiſſe dicebat quòd Cellararium præfatum ad oſculum inter Canonicos Trecenſes admiſeras, vel quòd aliquanto tempore ſuper hoc negotio ſiluiſti, cùm tunc temporis Eccleſiæ tuæ conſuetudines, & quæ in ea minùs legitimè facta fuerant, ignorares. Ad hæc autem Cellararius ſic reſpondit, quòd cùm idem Archiepiſcopus in Trecenſi Capitulo ſuæ legationis litteras legi fecerit, & Legatus eo tempore ab omnibus haberetur, an Legatus in illa provincia fuerit, non debebat ulteriùs in dubium revocari; maximè cùm tu in prædictis litteris, quas obtinueras contra eum, memoratum Archiepiſcopum Legatum duxeris nominandum. Adjecit inſuper, quòd licitè quis ad ſpiritualem fraternitatem eligi poteſt in Canonicum & in fratrem, nulla etiam præbenda vacante, argumentum ad hoc cujuſdam epiſtolæ decretalis inducens, in qua legitur quòd cùm T. Clericus, nulla in Lingonenſi Eccleſia præbenda vacante, ab Epiſcopo & Canonicis Lingnnenſibus ſupradicti Archiepiſcopi judicis delegati à nobis interveniente auctoritate in Canonicum receptus fuiſſet & fratrem, ita quòd nullus

* In quart. coll. medietate una dictum G. nep.

Cap. Dilectus. De præbendis.

præbendæ fructus perciperet niſi loco proximo vacaturæ, nos attendentes quòd dictum T. in Canonicum & fratrem recipi non occurrebat canonicis inſtitutis & vacaturam expectare præbendam Lateranenſi Concilio non eſſet dubium obviare, illicito reprobato, quod licitùm erat duximus approbandum. Vnde cùm videretur indignum ut is qui receptus erat in Canonicum & in fratrem, præbendæ beneficio fraudaretur, Epiſcopo & Canonicis Lingonenſibus dedimus in mandatis ut ſi res taliter ſe haberet, eidem T. præbendam, cùm ſe facultas offerret, aſſignare curarent. Allegavit inſuper quòd ab apoſtolica ſede frequenter hujuſmodi litteræ impetrantur, ut in Eccleſia, in qua certus eſt numerus præbendarum, nulla præbenda vacante recipiatur quis in Canonicum & fratrem, & eidem præbenda, cùm ſe facultas obtulerit, conferatur. Item licèt Turonenſe Concilium ſectionem inhibeat præbendarum, nihilominus tamen Romana Eccleſia receptionem eorum qui ad dimidias præbendas aſſumpti ſunt in Canonicos approbando, nonnunquam ſectas præbendas eis præcipit integrari. Sed ad hoc fuit ex adverſo reſponſum quòd etſi Romanus Pontifex dimidiatam quoad temporales proventus præbendam contra Concilium Turonenſe illi quandoque præcipiat integrari cui jus ſpirituale vacans fuerat cum debita integritate collatum, pro eo tamen quòd ad hujuſmodi jus dimidium de facto, cùm de jure non valeat, eſt receptus, id mandare minimè conſuevit, & ex plenitudine poteſtatis ad unicum jus ſpirituale non vacans aliquem recipi utilitate vel neceſſitate penſata valeat indulgere; ſicut de Augustino in canone invenitur, qui novo modo provectus & conſecratus Epiſcopus, incolumi Valerio Epiſcopo Eccleſiæ Hipponenſi acceſſit in cathedra, non ſucceſſit. Et ſicut de non vacante præbenda, conceſſa tamen & confirmata per Romanum Pontificem, cuidam Clerico in Eccleſia Lingonenſi & per executorem ipſius ad eandem etiam non vacantem recepto, in præallegata legitur decretali, præfatus tamen Archiepiſcopus, qui et ſi Legatus fuiſſet in provincia, abſque noſtra ſaltem licentia ſpeciali contra juris ſcripti tenorem ad unicum jus ſpirituale quod vacabat in Eccleſia ſupradicta, in qua certus erat numerus præbendarum, inſtituere non potuit nepotem & Cellararium ſupradictos, cùm hoc non ſolummodo Turonenſi ſed etiam Lateranenſi Concilio obviaret; maximè cùm nec novum jus creare intenderet, nec præbendarum numerum augmentare. quod inde colligitur, quia reſignatione Cellararij procurata, eoſdem inſtituit ad unicam præbendam vacantem. Vnde nos his & aliis intellectis, Cellararium antedictum, quem præfatam præbendam conſtitit priùs liberè reſignaſſe, ad reſtitutionem eorum quæ ratione ſupradictæ inveſtituræ tenebat de conſilio fratrum noſtrorum ſententialiter duximus condemnandum, ei ſuper præbenda ipſa vel ejus parte ſilentium imponentes; ita quòd per hoc ſupradicto G. nullum præjudicium generetur, maximè cùm res inter alios acta non noceat regulariter aliis juxta canonicas & legitimas ſanctiones. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, &c. *uſque* incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum Kalen. Maij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Cap. Non autem. 7. q. 1. c. 12.

EPISCOPO, ET I. ARCHIDIACONO, & magiſtro N. de Duaco Canonico Catalaunenſi.

Epiſt. 93. De eadem re.

Dilecto filio noſtro Petro tituli ſanctæ Pudentianæ Preſbytero Cardinali dilectis filiis R. de Avalon Cellarario Senonenſi & R. de Noa Clerico procuratori venerabilis fratris noſtri Trecenſis Epiſcopi auditure conceſſo &c. *ut in alia uſque* bonæ memoriæ prædeceſſoris ſupradicti Epiſcopi Trecenſis Conſtantinopolitanis partibus &c. *ut in alia uſque* aſſignari. Epiſcopus quoque, cùm ad eandem acceſſit Eccleſiam conſecratus, dictum Cellararium cum Canonicis aliis ad oſculum dinoſcitur recepiſſe, cùm tamen &c. *ut in alia uſque* ſuper prædictis non movit per biennium quæſtionem. Vnde petiit ut Epiſcopum ipſum ab ipſius ſuper hoc &c. *uſque* dignaremur. Verùm dictus R. procurator ejuſdem Epiſcopi propoſuit ex adverſo quòd cùm &c. *ut in alia uſque* præſumit in memorati Epiſcopi præjudicium & gravamen, non permittens eum liberè de ipſa diſponere, prout ad ſe dinoſcitur pertinere. Et licèt &c. *uſque* fruſtratoriè appellavit, ut Epiſcopum ipſum poſſe &c. *uſque* vel dictus procurator prædeceſſoris ipſius Epiſcopi receptionem hujuſmodi &c. *ut in alia uſque* attentatam. Ipſi quoque Epiſcopo nequaquam obfuiſſe dicebat &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* duxerit nominandum. Adjecit inſuper &c. *ut in alia per totum uſque* ſanctiones. Quocirca

diſcretioni veſtræ per apoſtobica ſcripta mandamus quatinus quod eſt à nobis ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum ut in alia pet totum.

ROFFENSI ET SARESBERIENSI Epiſcopis.

Epiſt. 74. De dotalitio B Reginæ Anglorum. *Vide lib.* 11. *epiſt* 223 224.

VTinam [cariſſimus in Chriſto filius noſter] Iobannes [Rex] Angliæ, noſtris acquieſcens monitis & conſiliis, ſic regeret ſemetipſum ut nos, qui de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta ejus ſalutem diligimus & honorem, in ipſum non cogeret eccleſiaſticam exercere cenſuram, nec contra ſe divinam iracundiam provocaret illis injurias inferendo quibus impertiri deberet gratiam & favorem. Compellimur etenim vel inviti ſcribere contra eum, qui toties noſtra monita præteriit aure ſurda, ut querela cariſſimæ in Cbriſto filiæ Berengariæ quondam Anglorum Reginæ illuſtris indicat ſæpe ſæpius noſtris auribus inculcata; à cujus clamore nec poſſumus nec debemus avertere aures noſtras, qui ſumus omnibus in juſtitia debitores; illius vicem, licèt immeriti, gerentes in terris qui bominis perſonam non accipit, ſed cum tranquillitate judicans, facit miſericordiam & judicium omnibus injuriam patientibus, & reddit retributionem ſuperbis. Sæpe namque ipſum recolimus monuiſſe ut ſuæ ſaluti conſulens & honori, eidem Reginæ ſuper dotalitio ſuo, medierare mobilium inclitæ recordationis Regis Richardi frarris ſui, & quibuſdam aliis quæ ipſa ſibi competere aſſerit, ſatisfaceret competenter. Sed quia nec id curavir efficere, nec coram judicibus illis quibus negotium ipſum pluries dinoſcimur commiſiſſe, ipſi juſtitiam exhibuit ſuper eis, nos tandem ipſi dedimus in mandatis ut uſque ad feſtum nativitatis beatæ Mariæ proximò tunc venturum per procuratorem idoneum noſtro ſe conſpectui præſentaret, exhibiturus præfatæ Reginæ vel procuratori ejuſdem ſuper præmiſſis & aliis, ſi qua fortè adversùs eum ducerer proponenda, quod ordo poſceret rationis. Ipſe verò, licèt dilectus filius Prior Wigornienſis de mandato venerabilis fratris noſtri Wigorinienſis Epiſcopi exhibitis ei litteris noſtris præfatum terminum ex parte noſtra ſibi peremptorium aſſignarit, ſicut venerabilis frater noſter Elienſis & præfatus Wigornienſis Epiſcopi, quibus ſuper hoc direximus ſcripta noſtra, per ſuas nobis litteras intimarunt, id tamen facere contempſit omnino, procuratore ipſius Reginæ ad prædictum terminum ad ſedem apoſtolicam accedente, ac per quatuor menſes & ampliùs expectante. Nos igitur in noſtræ ſalutis diſpendium nolentes ulteriùs deferre bomini contra Deum, ipſum per litteras noſtras monuimus & exhortati ſumus attentiùs, in virtute ſpiritus ſancti eidem firmiter injungentes ut uſque ad ſex menſes poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum aut præfatæ Reginæ ſatisfaceret congruè de prædictis, aut componeret, ſi fieri poſſet, amicabiliter cum eadem, vel per ſufficientem & idoneum reſponſalem apoſtolico ſe conſpectui præſentaret, exhibiturus eidem vel ejus procuratori ſuper his & aliis quæ adversùs eum duceret proponenda juſtitiæ complementum. Alioquin ex tunc civitates, villas, caſtra, & maneria quæ ad dotalitium præfatæ Reginæ ſpectare noſcuntur, in ipſis litteris ſuis nominibus annotata, licèt ex alia cauſa ſuppoſita ſint ſententiæ interdicti, propter hoc tamen pari ſententia ſpecialiter decrevimus alligata; nt in omnibus illis nequaquam interdicti ſententia relaxetur, donec ſuper hoc idem Rex ſatisfecerit competenter. Dantes vobis diſtrictè nihilominus in præceptis ut humana gratia & mundano timore poſtpoſitis eandem publicaretis ſententiam, & faceretis ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo auctoritate noſtra firmiter obſervari. Vos autem, licèt pridie Idus Iulij proximò præterito, ſicut ex litteris veſtris accepimus, noſtras curaveritis eidem litteras præſentare, & ipſarum continentiam ſibi expoſueritis diligenter, & idem nec præfatæ Reginæ ſatisfecerit, nec amicabiliter compoſuerit cum eadem, nondum tamen ad publicationem ipſius ſententiæ proceſſiſtis, pro eo quòd vobis non conſtitit Regem præfatum infra ſex menſes non direxiſſe, juxta noſtri mandati tenorem, ad noſtram præſentiam reſponſalem. Cùm igitur à tempore quo ſibi noſtras litteras præſentaſtis novem menſium ſpatium & ampliùs ſir elapſum, nec Rex idem ad præſentiam noſtram propter hoc aliquem direxerit reſponſalem, procuratore Reginæ diutiùs expectante, ac eadem per decennium & ampliùs poſt nos clamaverit inceſſanter, fraternitati veſtræ per iterata ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus humano favore ac timore poſtpoſitis, ad pu-

blicationem ejuſdem ſententiæ ac obſervationem ipſius, juxta priorum continentiam litterarum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo procedatis; præceptum noſtrum taliter impleturi quòd plus Deo quàm homini deferre probemini, & veſtra poſſit inde obedientia meritò commendari. Qualiter autem in executione præcepti apoſtolici proceſſeritis, tam nobis quàm ſæpefatæ Reginæ curetis litteris veſtris fideliter intimare. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani IV. Idus Maij, anno tertiodecimo.

EPISCOPO, ET MAGISTRO Florentio Archidiacono Zamorensi, & Abbati de Morerola Zamorensis diocesis.

Epiſt 75. Scribitur pro Epiſcopo Portugalenſi. Vide ſuprà epiſt. 57.

GRaves oppreſſiones & enormes injurias à cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Portugallenſi venerabili fratri noſtro Portugalenſi Epiſcopo irrogatas nec ipſe propter hoc ad ſedem apoſtolicam coactus confugere quaſi nudus præ ipſarum multitudine facilè nobis potuit viva voce ſub compendio brevitaris exponere, neque nos vobis præſenti pagina recenſere. Cùm enim ſuper variis gravaminibus quæ præfatus Rex exercuerat in eundem, dudum compoſitio inter eos mediantibus delegatis noſtris celebrata fuiſſet, quam idem Rex, ſicut patet ex authentico ſuo ſcripto, promiſit ſe fideliter ſervaturum, ipſe demum ſuper articulis contentis in ea veniens contra ipſam, adversùs memoratum Epiſcopum graviores innovavit calumnias, & ſæviores anguſtias inſtauravit. Indignatus ſiquidem ei pro eo quòd illicitis nati ſui nuptiis intereſſe ac eidem tranſeunti per civitatem proceſſionem facere denegavit, poſt appellationem ad nos interpoſitam domos quorundam Canonicorum ipſi Epiſcopo aſſiſtentium fecit dirui, ac eis præbendas & equitaturas auferri, ſeras portarum Eccleſiæ violari, excommunicatos in Eccleſiam intromitti, defunctorum in interdicto corpora ſepeliri, & eundem Epiſcopum ac Decanum alioſque tribulationis ſuæ conſocios in epiſcopali domo quinque penè menſibus per portarium ſuum & burgenſes Portugalenſes ſic atrociter obſideri ut non ſolùm facultatem exeundi de ipſa, verùm etiam ſuperveniente infirmitate ad confitendum & adorandum ſacerdotis & crucis copiam nequiverit obtinere, donec multis dehoneſtatus opprobriis, & magnis periculis circumſeptus, inter hæc omnia Canonicis & Portionariis Portugalenſis Eccleſiæ poſt interdictum in appellationis noſtræ contemptum ad cumulum doloris ſui divina ſolemniter celebrantibus, compulſus eſt nuntiis Regis dicere quòd ſe illius exponeret voluntati. Qui ſic demum à cuſtodia liberatus, intelligens quòd Rex eum ad compoſitionem iniquam & appellationum renuntiationem intenderet coarctare, nocturnæ fugæ præſidio, recurſurus ad nos, regni ſibi præcluſos exitus vix evaſit. Præfatus autem portarius bona epiſcopatus invadens & in ſuos ac regios uſus expendens, hominem quem dictus Epiſcopus ad neceſſaria ſibi deferenda tranſmiſerat carceravit. Cùm igitur hæc & alia quæ contra ſæpefatum Epiſcopum & Eccleſiam, immo Deum, per eundem Regem enormiter attentata dicuntur, ex injuncto nobis apoſtolatus officio corrigere teneamur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus ipſum ad reſtitutionem ablatorum & ſatisfactionem injuriarum ſuper his & aliis tam debitam quàm plenariam Epiſcopo, Decano, & aliis ejus ſociis impendendam, necnon etiam obſervandam compoſitionem prædictam monere prudenter & efficaciter inducere procuretis. Qui ſi forſan infra tempus quod ei duxeritis præfigendum id non curaverit adimplere, ex tunc eidem ingreſſum Eccleſiæ ac univerſa interdicatis eccleſiaſtica ſacramenta, prohibentes in locis ad quæ ipſe devenerit, eo præſente divina officia celebrari. Et ſi nec ſic duritia ſua poterit emolliri, per litteras veſtras hoc nobis intimare curetis; ut ſi morbum, quod abſit, contigerit aggravari, ad curationem ipſius graviori medicina, quemadmodum expedierit, inſiſtamus. Dictum autem portarium & M. Martini ac G. ſervientes ipſius, necnon I. Album, P. Feudum, Tirou. & omnes alios quos conſtiterit præfatum Epiſcopum ac Decanum & ejus ſocios incluſos in domo ſua temerè tenuiſſe, cùm & idem portarius quendam ejuſdem Epiſcopi Subdiaconum vinctum catena ferrea tenuiſſe dicatur, tamdiu denuntietis excommunicationi ſubjectos & ab omnibus faciatis tanquam excommunicatos arctiùs evitari donec paſſis injuriam ſatisfecerint competenter & cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad ſedem acceſſerint apoſtolicam abſolvendi; ſententiam ipſam ſingulis diebus dominicis ac feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, per totam Portugalenſem dioceſim facientes ſolemniter innovari,

innovari, ſollicitè providendo ut præceptum apoſtolicum taliter impleatis quòd Deum videamini potiùs quàm hominem revereri; ne, ſi aliter egeritis, negligentiam veſtram cum exactiſſima pœna requirere cogeremur. Volumus inſuper & præcipimus ut circa omnia quæ præmiſſa ſunt, tam ſuper principalibus quàm ſuper incidentibus, appellatione poſtpoſita procedatis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani III. Idus Maij, anno tertiodecimo.

PORTVGALENSI EPISCOPO.

Epiſt. 76. De eadem re.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere aſſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, venerabilis frater, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter te ac cariſſimum in Chriſto filium noſtrum illuſtrem Regem Portugallenſem ſuper articulis comprehenſis in ipſa mediantibus venerabili fratre noſtro Zamorenſi Epiſcopo & collegis ipſius delegatis à nobis providè celebratam & ab utraque parte ſponte receptam, ſicut in authentico ſcripto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. cujus tenor eſt talis. SANCTUS Dei gratia Portugalenſis Rex M. eadem Zamorenſi Epiſcopo & magiſtro P. Legionenſi & I. Zamorenſi Decanis ſalutem & ſinceram dilectionem. A memoria veſtra non credimus excidiſſe quòd ſuper negotio quod inter me & Portugalenſem Epiſcopum vertitur, in hunc modum mihi litteras deſtinaſtis. Illuſtriſſimo ac venerabili Domino Saucio Dei gratia Portugalenſi Regi M. eadem Zamorenſis Epiſcopus & magiſter P. Legionenſis & I. Zamorenſis Decani ſalutem & promptum devotionis famulatum. Notum facimus excellentiæ veſtræ quòd nos, mediantibus procuratoribus veſtris, Portugalenſem Epiſcopum ad talem induximus compoſitionis modum, inſpecto priùs diligenter ſummi Pontificis reſcripto, ut vos priùs ipſum Epiſcopum & ſuos in plenitudine gratiæ veſtræ bona fide recipiatis, ſuper quo ei tam apertas litteras quàm alias ſimiles judicibus tranſmittatis, & epiſcopatum ſuum cum debita integritate eidem & patrimonium ſuum cum inde ablatis reſtituatis; de cauſis religioſorum & quorumcunque Clericorum epiſcopatus ſui vos non intromittetis per vos vel per homines veſtros, niſi requiſitus ab eo, & ab omni ipſorum gravamine deinceps deſiſtetis; & ſi cauſam vel querimoniam adverſùs aliquem de prædictis habueritis, non per vos, ſed per eum, juſtitiam conſequemini; ſi autem adverſùs Epiſcopum vel adverſùs ſuos per Archiepiſcopum vel per ſummum Pontificem tantùm, ſi ad eum appellatum fuerit, vobis, niſi cum eo aliter conveneritis, ſatisfaciet; & vobis non recipientibus in protectione veſtra contra eum aliquem de ſuis ſubditis, nec in aliquo modo eum gravantibus, neque impedientibus, omnia quæ ad eum & ad officium ejus & ad jus Eccleſiæ ſuæ pertinent habeat, liberè exerceat & quietè. Statuimus præterea cum præfato Epiſcopo ut vos ei, quum ad excellentiam veſtram deſtinaverit, equitaturas ſuas & ſupellectilia & alia quæ in civitate Portugalenſi & ejus patrimonio inventa fuerint ad ipſum & ad ſuos pertinentia reſtitui, & P. Roderici Militem abſolvi facietis. De his verò quæ ad præſens inveniri non poterunt, quæ ad ipſum vel ad ſuos ſpectare noſcuntur, ſic diſpoſuimus; ut à die qua vos viderit, vel vobis innotuerit per nuntium ejus ipſum Portugalenſem civitatem intraſſe, quando & ipſe debet pro ſe & pro judicibus epiſcopatum ab interdicto abſolvere, uſque ad duos menſes ipſi Epiſcopo & ſuis plenariam reſtitutionem, nam jura ſic poſtulant, facietis. De ſatisfactione verò ſibi exhibenda celſitudinis veſtræ diſcretioni committet, ſi circa reſtitutionem ſibi faciendam & alia quæ diximus vos promptum invenerit & benignum; ut veſtra honeſtate ac ſua penſata, & Dei timore præ oculis habito, quomodo ſatisfaciendum videritis ſatisfactionem exhibere curetis. Et ſi prædicta, quæ pro bono pacis & honeſtate regia tractavimus, majeſtati veſtræ placuerint, per litteras veſtras apertas nobis & per alias Domino Portugalenſi voluntatem veſtram intimare omnino non poſtponatis. Si autem placuerint, & aliquod de præmiſſis per vos, quod non credimus, omiſſum fuerit, apoſtolici reſcripti coërtio, circa ea quæ defectum patientur, in ſuo ſtatu apud nos interim perdurabit; ita ut medio tempore nec vobis nec ipſi liceat ſuper cauſa quæ inter vos & ipſum vertitur ad appellationis diffugium convolare. Addidimus etiam præterea, ut fabricam ipſius Eccleſiæ cum omnibus pertinentiis ſuis Eccleſiæ liberè relinquatis. Ipſa enim Eccleſia debet de ipſa fabrica diſponere prout viderit expedire.] Veſtram igitur diſcretionem

» indubitanter certifico quòd omnes prædi-
» ctos articulos compoſitionis inter me &
» Portugalenſem Epiſcopum factæ admitto
» gratanter & approbo, & promitto firmiter
» me in omnibus & per omnia ſine dubio fi-
» deliter ſervaturum. Si verò, quod Deus
» avertat, à die qua ipſe intraverit ſuper his
» quæ inventa non fuerint in epiſcopatu con-
» tentio aliqua de reſtitutione facienda e-
» merſerit, concedo ei ſecuritatem bona fi-
» de & hominibus atque rebus ejus eundi &
» redeundi ad vos, quotiens voluerit, pro
» ſua juſtitia ſuper reſtitutione illorum quæ
» defuerint conſequenda.] Nulli ergo omni-
no hominum liceat hanc paginam noſtræ
confirmationis infringere, vel ei auſu te-
merario contraire. Si quis autem hoc at-
tentare præſumpſerit, indignationem om-
nipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli
Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.
Datum Laterani III. Idus Maij, pontifi-
catus noſtri anno tertiodecimo.

DVRANDO DE OSCA, & Willelmo de S. Antonino, eorumque fratribus in fide catholica permanentibus.

Epiſt. 77. De negotio Durandi de Oſca & ſociorum. *Vide ſuprà epiſt. 63 & infrà epiſt. 78. 94.*

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt
& honeſtum, tam vigor æquitatis
quàm otdo exigit rationis ut id per ſollici-
tudinem officij noſtri ad debitum petduca-
tur effectum. Eapropter, dilecti in Domi-
no filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato
concurrentes aſſenſu, auctoritate præſen-
tium inhibemus ut nullus vobis qualibet
violentia vel ſurreptionis aſtutia in Præpo-
ſitum præferatur niſi quem vos cum conſi-
lio dioceſani Epiſcopi, virum quidem ido-
neum, in fide recta, ſana doctrina, &
honeſta converſatione probatum, duxeri-
tis eligendum. Nulli ergo omnino homi-
num liceat hanc paginam noſtræ inhibi-
tionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſu-
rum. Datum Laterani III. Idus Maij,
pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS Terraconenſis Eccleſiæ.

Epiſt. 78. De eadem re.

CVm inæſtimabile pretium ſanguinis
Ieſu Chriſti teneamur in animabus
redemptis ex injuncto nobis apoſtolatus
officio cuſtodire, non ſolùm veraciter pœ-
nitentibus clementer impendere veniam
nos oportet, verùm etiam pertinaciter de-
linquentes inſtanter ad pœnitentiam pro-
vocare; ne ſi vel his paternam conſuetu-
dinem, vel illis ſollicitudinem ſubtraxeri-
mus paſtoralem, tot videamur ejuſdem
pretij redemptioni ſubtrahere quot in ſal-
vatione ipſius noſtra potuiſſemus vigilantia
conſervare. Quapropter venientes dudum
ad apoſtolicam ſedem dilectos filios Du-
randum de Oſca & Guillelmum de ſancto
Antonino & Iohannem de Narbona & Er-
mengaudum & Bernardum Biterrenſes &
Raymundum de ſancto Paulo & Ebrinum
ac ſocios eorum paterna benignitate ſuſce-
pimus, & ea quæ nobis tam pro ſe quàm
pro fratribus ſuis exponere curaverunt ple-
no concepimus intellectu. Ex his ergo quæ
nobis de articulis fidei & ſacramentis Ec-
cleſiæ diligenter examinati dixerunt cog-
novimus eos fidem ſapere orthodoxam &
catholicam aſtruere veritatem. Ad majo-
rem tamen expreſſionem, appoſitis evan-
geliis, & ſcripto confeſſionis eorum im-
poſito ſuper illa, recepimus ab eis hujuſ-
modi juramentum. *Ego*, inquit *Durandus
de Oſca* &c. *ut ſuprà lib.* XI. *epiſt* CXCVI.
Scriptum autem confeſſionis eorum eſt ta-
le. *Pateat omnibus fidelibus &c.* ut ſuprà
paucis mutatis, quæ illic adnotata ſunt in
margine, uſque *Eccleſiæ debitas perſolvendo.*
Nos igitur habito fratrum noſtrorum con-
ſilio, per apoſtolica vobis ſcripta manda-
vimus ut recepto à ceteris fratribus ſimili
juramento, reconciliaretis eos eccleſiaſti-
cæ unitati, & denuntiaretis eos verè catho-
licos ac rectè fideles, in præſcriptis & aliis
ipſos ſecundùm Deum ab omni ſcandalo
& infamia ſervantes immunes, & in litte-
ris teſtimonialibus & aliis adminiculis ipſos
propter Deum miſericorditer juvaretis.
Quia verò, ſicut accepimus, occaſionis
prætextu quòd mandatum hujuſmodi com-
muniter ſuſcepiſtis, ad reconciliationem
illorum qui ſub præſcripta forma reconci-
liari Eccleſiæ popoſcerunt nondum à vo-
bis fuit proceſſum, uno ſe per alium excu-
ſante, qua de cauſa multi qui humiliter pe-
tierunt intrare, hactenus remanſiſſe foras
Eccleſiam aſſeruntur, nolentes, ſicut etiam
nec velle debemus, ut qui trahi gratia di-
vina creduntur, per duritiam veſtram ab
infinita Dei miſericordia repellantur, fra-
ternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta man-
damus & diſtrictè præcipimus quatinus ſi
non omnes his exequendis potueritis inte-
reſſe, tu, frater Archiepiſcope, cum quo-
libet aliorum conſtitutos in Terraconen-
ſi provincia hujuſmodi pœnitentes juxta
præſcriptam formam appellatione remota
reconciliare procures; circa præfatum Du-
randum de Oſca & Vuillelmum de ſancto
Antonino ac eorum ſocios ſecundùm præ-
miſſum mandatum nihilominus proceden-
do, eis autem in fide recta & ſana doctrina

manentibus exhortandi licentiam tribuentes competentibus horis & locis. Datum Laterani i v. Idus Maij, anno tertiodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo & ſuffraganeis Eccleſiæ Narbonenſis. Datum ut in alia per totum.

PRIORI ET CANONICIS ſanctæ Catharinæ Waterfordenſis.

Epiſt. 79. Recipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis. Vide infrà epiſt. 95.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, Eccleſiam ſanctæ Catharinæ Waterfordenſis & perſonas ibidem Domino famulantes, cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam atque inſtitutionem fratrum domus ſancti Victoris Pariſienſis in eodem loco inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Specialiter autem inſulam extra muros Waterfordiæ, in qua ſita eſt Eccleſia ipſa, cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Kiloteran cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Ineſbrie cum Killolonan & una carrucata terræ ac aliis pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Kilronete cum omnibus pertinentiis ſuis, Mullochpiſſi cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Baliclietechan cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Fidum cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Kilmedimoc cum omnibus pertinentiis ſuis, & omnia eccleſiaſtica beneficia de Odagatha Omilim cum omnibus pertinentiis ſuis, & unam piſcariam in Odagatha Omilin, & duas piſcarias apud Fidum, & unum meſuagium cum horto ſuo, & quandam terram apud Ineſbric ad grangiam conſtruendam, quam nobilis vir Helias filius Normanni pia vobis liberalitate conceſſit, ſicut in ipſius autbentico pleniùs continetur, & Capellam de Radlathgenam cum pertinentiis ſuis, & unum meſuagium cum ſex acris terræ, & duo curtilagia inter inſulam & muros Waterfordiæ, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ protectionis, conſtitutionis, & confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani i v. Idus Maij, anno tertiodecimo.

HVGONI RAYMVNDI Canonico Ebredunenſi.

Epiſt. 80. Abſolvitur ab impetitione cujuſdam mulieris.

CVm M. mulier Bononienſis, quæ te in præſentia dilecti filij noſtri Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, quem ipſi & tibi conceſſimus auditorem, petebat in virum, tandem poſt altercationes multiplices coram venerabili fratre noſtro Tuſculano Epiſcopo libera & ſpontanea voluntate continentiæ votum emiſerit, & tu militaturus Domino in clericali propoſueris ordine permanere, à nobis humiliter poſtulaſti ut tibi ſuper hoc paterna dignaremur in poſterum ſollicitudine providere. Volentes igitur quieti & honeſtati tuæ de conſueta ſedis apoſtolicæ providentia præcavere, tam votum mulieris prædictæ quàm propoſitum tuum gratum habentes & ratum, & cùm pro matrimonio, quod te ſecum contraxiſſe dicebat, nihil coram auditore probaret, te ab impetitione abſolventes ipſius, ne occaſione hujuſmodi matrimonij moleſteris ulteriùs ab eadem, auctoritate apoſtolica inhibemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ inhibitionis infringere vel ei auſu &c. Si quis autem hoc &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani i v. Nonas Iunij, anno tertiodecimo.

ROBERTO ABBATI Monaſterij ſancti Martini Troarnenſis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 81. Recipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

QVotiens à nobis petitur quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Martini de Troarno, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem

temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, burgum Troarnenſe cum honore ac omnibus appendiciis ſuis, Ioanvillam, ſanctum Paternum, cum Ramat, Toffrevill, Salnervill, Lirroſa, Bures, cum mariſcis, boſcis, terrariis, piſcariis, paſnagiis, vineis, paſcuis, pratis, guarandis, mercatis, teluneis, nundinis, molendinis, & aliis libertatibus, immunitatibus, conſuetudinibus, & pertinentiis ſuis, Eccleſias de ſancta cruce, de ſancto Ægidio Troarnenſi, de Ioanvilla, de ſancto Paterno de Toffrevill, de Salnervil, de Lirroſa, de Buris, & de ſancto Silvino, & Capellas de Reinerij Manill & de Folletot ab epiſcopali jurisdictione per amicabilem compoſitionem exemptas, Eccleſias de Fontenet, de Varavill, & de Caſtrovir, & quicquid ex conceſſione venerabilium fratrum noſtrorum S. Sagienſis & L. prædeceſſoris ipſius ac bonæ memoriæ.. Baiocenſis Epiſcoporum habetis in eis. Eccleſiam, decimam, & burgum ſancti Samſonis, prioratum de Deſerto, maneria de Tallevill, de Diva, de Olnebach, de Cantapia, de Clevill, de Caigneio, de Raimbhom cum tota inſula, de Goleto, & de Rigiſvill. Et in Anglia, maneria de Horſeleia & de Rongentôn, cellas, Capellas, redditus, & proventus, ac alia, quæ ſcilicet prædictorum maneriorum ratione ad veſtrum monaſterium ſpectare noſcuntur, cum omnibus libertatibus & immunitatibus ſuis. Eccleſiam de Airam, Eccleſiam de Lengronia, Eccleſiam de Trumo, Eccleſiam de Croceio, Eccleſiam de Piru, Eccleſiam de Grantevill, Eccleſiam de Giſnervill, Eccleſiam de Dumovill, Eccleſiam de Han, Eccleſiam de Calidoloco, Eccleſiam de Agerneio cum duabus garbis decimę ipſius villæ, Eccleſiam de Milleio, Eccleſiam de Campegnol, Eccleſiam de Beneio, Eccleſiam de Retuleio, Eccleſiam de Praeriis, Eccleſiam de Muſcampis, Eccleſiam ſancti Hippolyti, Eccleſiam de Burceio, & Eccleſiam de Caravill cum decimis, Capellis, obventionibus, & aliis quæ habetis in ipſis, Capellam ſanctæ Margaritæ de Ponceio, Capellam de Roca, Capellam ſancti Thomæ, Capellam ſancti Michaëlis de Boſco, & Capellam ſancti Blaſij de Vlmo, cum adjacenti grangia, & aliis pertinentiis earundem. Eccleſiam de Caigneio, cum quibuſdam terris & decimis. In Anglia Eccleſiam de Wenelocb, Eccleſiam de Malpedra, & Eccleſiam ſancti Andreæ de Witteherſt, cum decimis & aliis pertinentiis ſuis, grangiam de Malni, grangiam de Caſteller, & grangiam de Clevill, Capellam de Deſerto, cum decimis & aliis pertinentiis ſuis. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus vel ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit, niſi arctioris religionis obtentu, de clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clauſis januis, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce divina officia celebrare. Auctoritate quoque apoſtolica prohibemus ne ullus in vos vel monaſterium veſtrum excommunicationis vel interdicti ſententias ſine manifeſta & rationabili cauſa proferre ſeu novis & indebitis exactionibus vos aggravare præſumat. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipietis Epiſcopo; ſiquidem catholicus fuerit, & communionem & gratiam ſacroſanctæ Romanæ ſedis habuerit, & ea voluerit vobis ſine pravitate aliqua exhibere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antiſtitem communionem & gratiam apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate vobis quod poſtulatur impendat. Prohibemus inſuper ut infra fines parrochiæ veſtræ nullus ſine aſſenſu Epiſcopi dioceſani & veſtro Capellam ſeu oratorium de novo conſtruere audeat. Salvis privilegiis Pontificum Romanorum. In parrochialibus verò Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere & dioceſano Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam

animarum committat, ut ei de ſpiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant reſpondere. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi fortè excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat, ſalva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars major conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati veſtræ paterna in poſterum ſollicitudine providere volentes, auctoritate apoſtolica inhibemus ut infra clauſuras locorum ſeu grangiarum veſtrarum nullus rapinam ſeu furtum facere, ignem apponere, ſanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, ſeu violentiam audeat exercere. Libertates quoque & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro conceſſas & hactenus obſervatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere ſancimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur eorum pro quorum gubernatione ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularisve perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiòve commonita niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalend. Iunij, Indictione XIII. incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno tertiodecimo.

GNEZNENSI ARCHIEPISCOPO, & univerſis ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 82. De ſtatuto quodam facto à Duce Poloniæ. *Vide Dlugoſſum lib. 4. hiſt. Polonica pag. 405. & lib. 6. pag. 536.*

SIgnificavit nobis dilectus filius nobilis vir Dux Zleſiæ quòd cùm [Boleſlaus] quondam Dux Poloniæ certam dederit ſingulis filiorum ſuorū in Polonia portionem, principalem civitatem Cracoviæ majori natu reſervans inſtituit ut ſemper qui eſſet de ipſius genere prior natu, civitatem teneret eandem, ita quòd ſi major decederet, vel cederet juri ſuo, qui poſt eum de toto genere major eſſet, ipſius civitatis poſſeſſionem intraret. Hoc autem perpetuis temporibus obſervari præcipiens, per ſedem apoſtolicam obtinuit approbari, omnes illos faciens excommunicatione percelli qui ſtatutum hujuſmodi auctoritate apoſtolica roboratum præſumerent violare. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut noſtris vobis daremus litteris in mandatis quòd nec vos ipſi ſtatutum violaretis hujuſmodi, nec permitteretis ab aliis violari, illos qui contravenire præſumerent anathematis ſententia ferientes. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inſtitutionem de majoritatis præminentia, ſicut ad utilitatem & pacem totius provinciæ dinoſcitur eſſe facta, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari, contradictores cenſura ſimili compeſcentes. Datum Laterani v. Idus Iunij, pontificatus noſtri no tertiodecimo.

FREDERICO ILLVSTRI Regi Siciliæ.

Epiſt. 83. Vt Cathan. Epiſcopum recipiat in gratiam.

CVm jam annos pueriles evaſeris, decet te, fili cariſſime, actus deſerere pueriles; & quanto tibi & regno tuo majora pericula imminent, tanto ſtudioſiùs debes intendere ad illa fortiter evitanda. Conſilia quoque diſcretorum & te diligentium debes diligenter amplecti, & inter ingratos ac bene notos diſcernere te oportet; ne minùs diligentes plus diligas, & qui te ferventiùs diligunt, illos remiſſioris caritatis brachiis amplexeris. Cùm enim venerabilis frater noſter Cathanienſis Epiſco us regni Siciliæ Cancellarius te cuſtodierit hactenus & nutrierit, ac pro defenſione tua & regni tui labores & angores, anxietates & neceſſitates multiplices ſuſtinuerit, nunc, ſi verum eſt quod aſſeritur, tot beneficiorum oblitus, à tua ipſum fa-

miliatitate recedere permiſiſti in ſcanda-
lum & odium pariter plurimorum. Propter
quod alij regni nobiles, dum eundem mul-
tis meritis præditum debita intellexerint re-
muneratione fraudatum, in tua fidelitate
lenteſcent, & nonnulli ſe à tuis obſequiis
ſubtrahent, qui ad ea ex ipſius poterant
retributionibus provocati. Ex his enim
quæ poſt ejus ſunt ſequuta receſſum ſatis
apparet utrum ejus præſentia tibi fuerit
opportuna, & niſi quantocius revocetur,
ſequutura diſpendia te pleniùs edocebunt.
Vbi namque ſunt illi qui tibi mendaciter
ſuggerebant quòd illo repulſo multi con-
verterentur ad te qui propter familiarem
ejus præſentiam à tuis ſe obſequiis ſubtra-
hebant? Vnde niſi hæc & alia quæ de te
non abſque dolore frequenter audimus ce-
leriter reformare ſtudueris, temetipſum ad
uberioris frugis exercitium erigendo, non
ſolùm tu gravia detrimenta percipies, ſed
& nos, licèt invitos, oporteret ſuper hoc
aliud cogitare, ne ob tuam negligentiam
vel defectum Romana, quod abſit, Eccle-
ſia graviter læderetur, quæ pro te non ſo-
lùm aliis, ſed etiam Imperatori, ſe po-
tenter opponit. Quocirca ſerenitatem tuam
rogamus attentiùs & monemus, ſub ob-
tentu gratiæ noſtræ firmiter injungentes
quatinus Cancellarium memoratum ad fa-
miliaritatem tuam nullatenus differas revo-
care, omnimoda ſibi, quem ſub beati Pe-
tri & noſtra protectione ſuſcepimus, ſecu-
ritate proviſa, ejuſque conſiliis devotus in-
tendas, ut & ipſe tot & tanta pro te ſuſti-
nuiſſe ſe gaudeat, & alij ad ſimilia provo-
centur, proviſurus attentiùs ne quid à
quolibet contra ſalutem & honorem ipſius
valeat attentari: quia cùm nos ei diſtrictè
præcipiendo mandemus ut ad tuæ familia-
ritatis obſequium revertatur, ſi quid con-
tra eum fieret à quocunque, nobis reputa-
remus inferri. Datum Laterani VII. Kal.
Iulij, pontificatus noſtri anno tertiode-
cimo.

CONSTANTIÆ ILLVSTRI *Reginæ Siciliæ.*

Epiſt. 84. De donatione ei facta propter nuptias.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos
& humiles filios ex aſſuetæ pietatis of-
ficio propenſiùs diligere conſuevit, & ne
pravorum hominum moleſtiis agitentur,
eos, tamquam pia mater, ſuæ protectionis
munimine confovere. Sanè cùm cariſſi-
mus in Chriſto filius noſter Fredericus Si-
ciliæ Rex illuſtris, ſicut in ipſius authenti-
co ſuper hoc confecto pleniùs contineri
perſpeximus, in dodarium ſeu donationem
propter nuptias in Sicilia Cariotum, quod
in partibus Panormitanis exiſtit, cum om-
nibus caſalibus, tenimentis, & pertinen-
tiis ſuis, in valle Demenſi Caroniam, ſan-
ctum Filadellum, & ſanctam Mariam cum
omnibus caſalibus, pertinentiis, & teni-
mentis eorum, necnon & omnia caſalia in
eadem valle Demenſi conſiſtentia quæ ad
ſuum demanium pertinere noſcuntur, in-
ſuper Oliverium & Montem Albanum
cum omnibus caſalibus & tenimentis eo-
rum, in ſervitio verò ſanctum Petrum de
Ficara & caſtrum Ficariæ, Galatum, &
Militellum, item Tauromenium cum om-
nibus tenimentis & pertinentiis ſuis tam de-
manij quàm ſervitij, in partibus verò Apu-
liæ totum honorem comitatus Montis ſan-
cti Angeli, cum omni honore, jure, te-
nimentis & pertinentiis ſuis tam demanij
quàm ſervitij, videlicet quod in demanio,
in demanium, & quod in ſervitio, in ſer-
vitium, in demanio ſiquidem Montis ſan-
cti Angeli, Siponti & Veſte civitates at-
que Caſale novum, in ſervitio autem om-
nia caſtra, villas, terras, caſalia, & to-
tum aliud quod ad honorem ipſius Montis
dinoſcitur pertinere, liberaliter tibi duxe-
rit concedenda, nos tuis precibus inclina-
ti, ad ſupplicationem ejuſdem Regis con-
ceſſionem ipſam, ſicut providè facta eſt,
auctoritate apoſtolica confirmamus & præ-
ſentis ſcripti patrocinio communimus. De-
cernimus ergo ut nulli omnino hominum
liceat hanc paginam noſtræ confirmationis
infringere vel ei auſu temerario contraire.
Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,
indignationem omnipotentis Dei & bea-
torum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe
noverit incurſurum. Datum Laterani XV.
Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertio-
decimo.

TVRONENSI ET BVRDEGALENSI *Archiepiſcopis, & Epiſcopo Pictavenſi.*

Epiſt. 85. Redditur priſtinus ſtatus Presbytero pœnitenti.

EIus exemplo qui cùm iratus eſt, non
obliviſcitur miſereri, nec ſuas conti-
net miſerationes in ira, ſed poſtquam infu-
derit vinum, ſuperinfundit & oleum vul-
neribus ſauciati, & poſt virgam correctio-
nis adhibet manus dulcedinis, quæ cum
tabulis legis divinæ in arca fœderis reſer-
vantur, nos, qui dilectum filium Rober-
tum de Sepulchro Presbyterum ex ſeveri-
tate percuſſimus, volentes ex benignitate
ſanare, cùm longo jam tempore impoſi-
tam ſibi pœnam in multa cordis & corpo-
ris humilitate portaverit, non ſine magnis
laboribus & anguſtiis, gravi preſſus onere

paupertatis, apud ſedem apoſtolicam miſericordiam expectando, hanc cum eo duximus miſericordiam faciendam ut ad executionem reſtituatur officij, & ſi beneficia quæ priùs habuerat non ſunt aliis rite collata, reddantur eidem, nec ex lata in ipſum impediatur ſententia quò minùs ad obtinenda eccleſiaſtica beneficia poſſit aſſumi, & tam in civitate ac diœceſi Nannetenſi quàm in aliis liberè converſari. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus circa eum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo quæ præſcripta ſunt exequi procuretis, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo; non obſtante quòd in his litteris totius negotij ſeries non narratur, cùm hac ad cautelam utamur ex certa ſcientia brevitate. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani x. Kalend. Iulij, anno tertiodecimo.

NOBILI VIRO SIMONI de Monteforti, Comiti Leceſtriæ, Vicecomiti Biterrenſi & Carcaſſonenſi.

Epiſt. 85. Confirmat ei civitatem Albienſem.

HAbtiſſe bajulos dominici verbi fidem ad ſinapis evangelicæ quantitatem felix tuæ tranſlatio promotionis oſtendit, dum nominationis tuæ non ſolùm ſed & denominationis vocabula bonis interpretatus operibus, in auditu auris obediſti ſecundùm nomen tuum in locum peregrinationis exire, ac ſicut mons infirmas partes Eccleſiæ muniturus, ad verbum prædicatorum fidelium es tranſlatus &c. *in eundem modum ut in alia littera quæ ſcripta eſt in *ultimo quaterno regeſti duodecimi anni uſque* cùm in manibus tuis, quem zelus Domini contra fidei ſubverſores armavit, idem Dominus civitatem tradiderit Albienſem, nos ſuper hoc in Domino gratulantes, civitatem ipſam cum omnibus pertinentiis ſuis, ſicut tibi eſt ad divinæ majeſtatis honorem pro tutela pacis & fidei defenſione conceſſa, tibi & heredibus tuis in fide catholica & devotione ſedis apoſtolicæ permanentibus auctoritate apoſtolica confirmamus &c. *ut in eadem per totum uſque.* Ad indicium autem quòd terram ipſam in devotione apoſtolicæ ſedis &c. *uſque in finem.* Datum Laterani IV. Kal. Iulij, anno tertiodecimo.

* id eſt, lib. 12. epiſt. 122.

REGENSI EPISCOPO ET Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 87. Eis committit vices ſuas in cauſa fidei.

VT hi qui orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad expugnandam hæreticam pravitatem vivificæ crucis characterem aſſumpſerunt eò ferventiùs publicam cauſam gerant quò ſe viderint proximorum ſubſidiis efficaciùs adjuvari, à vobis & à nonnullis aliis nobis fuit ſæpe ſuggeſtum &c. *ſicut continetur in *penultimo quaterno regeſti duodecimi anni, de data Viterbij, per totum in eundem modum uſque*, ad explendum obſequium Ieſu Chriſti, in Burdegalenſi, Biſuntina & Viennenſi provinciis, necnon Pampilonenſi, Lemovicenſi, Claromontenſi, Anicienſi, Mimatenſi, Caturcenſi, & Ruthenenſi epiſcopatibus ſuper hoc committendas vobis duximus vices noſtras &c. *ut in eadem per totum uſque in finem.* In aliis verò provinciis monitis & precibus inſiſtatis ut ad tantum fidei Chriſtianæ negotium conſummandum de bonis ſibi à Deo collatis ſubſidia conferant opportuna. Datum Laterani V. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

* id eſt, lib. 12. epiſt. 87.

EISDEM.

Epiſt. 88. Eis committitur accuſatio adverſùs Archiepiſcopos Narbon. & Auxitanum. *Vide ſuprà lib. 10. epiſt. 63. lib. 14 epiſt 32 & lib. 16. epiſt 5.*

IN tantum clamor qui dudum aſcendit contra Narbonenſem & Auxitanum Archiepiſcopos invaleſcit quòd diſſimulare ipſum ulteriùs ſine periculo non valemus. Ne igitur ex nequitia ſua poſſint commodum aliquod reportare, cùm non ſolùm negligentes ſint, ut aſſeritur, ſed etiam peſtilentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita ſuper omnibus quæ proponuntur contra eos diligentiùs veritate, ac habentes præ oculis ſolum Deum, quod ſuper hoc canonicè fuerit ſtatuendum ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani IV. Kalen. Iulij, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI.

Epiſt 89 De Eccleſia conſtruenda in fundo Romanæ Eccleſiæ.

VEniens ad apoſtolicam ſedem dilectus filius nobilis vir Herde Comes de Similione quendam fundum ſuum beato Petro Apoſtolo & Romanæ Eccleſiæ obtulit humiliter & devotè; in quo ad honorem ejuſdem Apoſtoli Eccleſiam ædificare diſponit, & eidem nonnullas de ſuis poſſeſſionibus aſſignare. Nos igitur pium ejus propoſitum in Domino commendantes, præſentium tibi auctoritate mandamus quatenus venerabilem fratrem noſtrum

Cenadienſem Epiſcopum loci dioceſanum monere prudenter & efficaciter inducere non poſtponas ut pro ſuis juſtitiis, quas de ipſis eſſet poſſeſſionibus percepturus, ab eodem Comite moderatam recompenſationem recipiat, & ſuperabundantem gratiam recognoſcat quam ei facimus in hac parte, cùm in hujuſmodi fundo abſque omni recompenſatione libera poſſet Eccleſia fabricari, ſicut Hoſpitalariis & Templariis aliiſque nonnullis per privilegia eſt conceſſum. Quòd ſi monitis tuis memoratus Epiſcopus acquieſcere fortè nollet, tu id auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo exequi non omittas, recipiens in utroque caſu præfatum fundum in jus & proprietatem apoſtolicæ ſedis per publicum inſtrumentum, & concedens eidem ædificandi Eccleſiam in eodem liberam facultatem. Præterea cùm idem Comes decimas quas præfato Epiſcopo perſolvere conſuevit, eidem Eccleſiæ cupiat aſſignari, compenſatione propter hoc ipſi exhibita competenti, volumus & mandamus ut eundem Epiſcopum monere ad hoc prudenter & efficaciter inducere non retardes. Datum Laterani II. Kal. Iulij, anno tertiodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI ſancti Germani de Pratis Pariſienſis.

Epiſt. 90. De muris urbis Paris.

CVm per medium vinearum veſtrarum infra parrochiam ſancti Sulpicij poſitarum, quæ ad veſtrum monaſterium pertinet pleno jure, ad munitionem civitatis Pariſienſis conſtruantur de novo muri, ſicut ex veſtra inſinuatione didicimus, provideri ſuper hoc vobis auctoritate apoſtolica petiiſtis. Ne igitur hujuſmodi occaſione murorum parrochiale jus in monaſterij veſtri diſpendium immutetur, præſentium vobis auctoritate concedimus ut idem jus in ædificiis ejuſdem parrochiæ conſtruendis & ipſorum habitatoribus habeatis quod in ipſius veteribus ædificiis & habitatoribus eorundem dinoſcimini hactenus habuiſſe. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 91. Confirmatur eis privilegium Lucij Papæ.

QVanto ſpecialiùs monaſterium veſtrum beati Petri juris exiſtit, & majorem devotionem apoſtolicæ ſedi ſæpius exhibetis, tanto celeriùs, ubi cum Deo poſſumus, petitiones veſtras admittimus, & indemnitati monaſterij veſtri volumus attentiùs providere. Eapropter ad exemplar felicis recordationis Lucij Papæ prædeceſſoris noſtri auctoritate apoſtolica prohibemus ne illi qui terras, vineas, aut domos cenſuales nomine veſtro tenent, aliis ad majorem cenſum ſine aſſenſu veſtro concedant, neque alienis perſonis vel Eccleſiis in eis ſine veſtra licentia penſionem aliquam annuatim ſolvendam aſſignent, per quæ monaſterio veſtro diſpendium valeat provenire. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ prohibitionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Kal. Iulij &c.

SANCTÆ MARIÆ DOLENSIS & ſancti Iohannis Angeliacenſis Abbatibus Bituricenſis & Xanctonenſis dioceſum, & Archidiacono Bituricenſi.

Epiſt. 92. Scribitur adversùs Epiſcopum Pictavenſem.

EX parte venerabilis fratris noſtri Burdegalenſis Archiepiſcopi per dilectum filium G. procuratorem ejuſdem fuit propoſitum coram nobis quod cùm venerabilis frater noſter Turonenſis Archiepiſcopus de mandato noſtro inſiſteret, & tam gravamen Petragoricenſis Eccleſiæ metropolitico ſibi jure ſubjectæ, quæ magnis diſpendiis & laboribus diutiùs fuerat fatigata, quàm conſueta quorundam malitia conſecrationem Petragoricenſis Epiſcopi volentium impedire, accelerandam ipſius conſecrationem Epiſcopi perurgerent, & nonniſi tres tantùm Epiſcopi eſſent in Burdegalenſi provincia tunc præſentes, venerabili fratri noſtro Pictavenſi Epiſcopo, qui ex quo promotus fuit in Epiſcopum, nunquam metropolitanam Eccleſiam poſtmodum viſitavit, licèt pluries vocatus fuerit ad eandem, in virtute obedientiæ ac ſub debito juramenti quo Eccleſiæ Burdegalenſi tenetur, pœna ſuſpenſionis adjecta, præcepit ut ad conſecrationem ipſius Epiſcopi properaret. Et ut omnis occaſionis materia tolleretur, licèt nullum periculum immineret, cùm generales treugæ inter Francorum & Angliæ Reges initæ ſervarentur, tam per litteras Seneſcalci Regis Angliæ, qui regalium negotiorum procurationem habebat in eiſdem partibus generalem, quàm per venerabilem fratrem noſtrum Henricum Epiſcopum Xanctonenſem, qui eum ſecurum ducere ac reducere promittebat, ſecurum conductum præparavit eidem. Sed idem & venire poſtpoſuit, & ſuſpenſionis ſententiam non ſervavit. Cùmque poſtmodum idem Archiepiſcopus ad locum quem de nuntiorum ipſius Epiſcopi voluntate in Pictavenſi

dioceſi

dioceſi aſſignarat, ut tunc ſaltem præcedentem inobedientiam per obedientiam redimeret ſubſequentem, præfixo termino cum aliis Epiſcopis conveniſſet, idem Pictavenſis venire contempſit. Vt autem idem Archiepiſcopus omnem ipſius contumaciam ſuperaret, diem & locum alium in Pictavenſi dioceſi aſſignavit; ubi cùm ceteri ſuffraganei eidem Pictavenſi Metropolitani ſui exponerent queſtionem, ipſe quòd venire non omiſerat propter contemptum vel odium Eccleſiæ vel perſonæ, ſed propter metum Regis Angliæ ſe obtulit juraturum. Sed cùm hoc memoratus Archiepiſcopus ſibi ab eiſdem ſuffraganeis expoſitum acceptaret, idem Pictavenſis ſe obtuliſſe juramentum hujuſmodi contradixit. Propter quod & latam in eum per ipſum ſuſpenſionis ſententiam confirmari & debitam ſibi pœnam infligi pro tanta contumacia poſtulabat. Procurator verò ejuſdem Epiſcopi propoſuit ex aduerſo quòd licèt olim dicto Archiepiſcopo dederimus in mandatis ut ad loca ſuſpecta eundem Epiſcopum non vocaret, ipſe tamen mandato noſtro contempto ad ea loca pro conſecratione ipſius Petragoricenſis vocabat eundem ad quæ, propter Brabantionum & capitalium inimicorum ſuorum inſidias, ſine proprij corporis periculo accedere non audebat. Vnde tam propter hæc quàm propter alia quæ inferebat gravamina noſtram audientiam appellavit, tam per litteras ſuas quàm per W. Archidiaconum ſuum & alios Clericos ſuos legitimè ſe excuſans. Cùm autem apud Cheſeium, ubi de venerabilium fratrum noſtrorum Xanctonenſis & Engoliſmenſis Epiſcoporum conſilio Archiepiſcopus & ipſe convenerant, excuſationes ſuas eſſe juſtas per teſtes omni exceptione majores fuerit probare paratus, & idem Archiepiſcopus hoc recipere noluiſſet, ſuper hoc ab eo exigens juramentum, ipſe appellationem primò interpoſitam innovavit; ſed Archiepiſcopus, appellatione contempta, ſuſpenſionis ſententiam protulit in eundem. Vnde tam dictam ſententiam quàm quicquid poſt appellationem in ejus eſt præjudicium attentatum petiit irritari. Cum autem nobis non conſtiterit de præmiſſis, contentionem hujuſmodi de procuratorum conſenſu tali providimus moderamine ſopiendam, ut præfatus Epiſcopus coram vobis exhibeat juramentum quòd nec in contemptum Archiepiſcopi memorati nec ut ipſius ſe juriſdictioni ſubduceret, ſed propter metum hoſtilem, ad conſecrationem Petragoricenſis Epiſcopi accedere detrectavit. Quo præſtito coram vobis, latam in ipſum ſuſpenſionis ſententiam revocari faciatis per præfatum Archiepiſcopum ad cautelam, nec ei deputetur ad pœnam quòd poſt ſuſpenſionem hujuſmodi divina officia celebravit. Alioquin uſque ad ſatiſfactionem idoneam dicta ſuſpenſionis ſententia inviolabiliter obſervetur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis taliter eſt proviſum, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota executioni mandari; nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 95. Adversùs eundem Epiſcopũ.

SIgnificante venerabili fratre noſtro Burdegalenſi Archiepiſcopo nos accepiſſe noſcatis quòd cùm venerabili fratri noſtro Pictavenſi Epiſcopo ſuffraganeo ſuo ad querelam ſubditorum ipſius pœna ſuſpenſionis adjecta inhibere curaſſet ne pecuniarias procurationes ab Eccleſiis quas non viſitabat exigeret, vel collectas majores quàm prædeceſſores ſui facere conſueverant, in ſubditis ſibi Eccleſiis exerceret, idem, ejus inhibitione contempta, & pecuniam pro procurationibus & collectas ſolito majores exegit, ſuſpenſionis ſententiam, in quam propter hoc incidit, non obſervans. Ad expellendum quoque Ruptarios & Bramantiones de Burdegalenſi provincia ſibi auxilium, prout præſtita fide promiſerat, non impendit, inhibens & impediens ne ipſe Pictavenſem dioceſim ex officio ſuo viſitans procurationibus conſuetis & debitis honoretur. Clericos quoque quos dictus Archiepiſcopus ad præſentationem vicarij ſui, eodem Epiſcopo non exiſtente in dioceſi, ordinarat, ab ordinum ſuſceptorum ab eo executione ſuſpendit, nec voluit ad mandatum ipſius eandem ſuſpenſionis ſententiam relaxare, ſententias excommunicationis ab eodem Epiſcopo in ſubditos ſuos latas, quas idem Archiepiſcopus auctoritate metropolitana juſtitia exigente confirmat, eo inconſulto, nullaque ſuper hoc obtenta poteſtate, relaxans. Quandam inſuper pecuniæ quantitatem ab Helia prædeceſſore ſuo mutuatam Epiſcopo Pictavenſi & in ultima ejus voluntate ad fabricam Burdegalenſis Ec-

cleſiæ deputatam ſibi reſtituere contradicit, in his & multis aliis contra juramentum Burdegalenſi Eccleſiæ ac prædeceſſori ſuo præſtitum temerè veniendo. Ex parte verò ipſius Epiſcopi fuit propoſitum ex adverſo quòd intrans idem Archiepiſcopus annis ſingulis pluries dioceſim Pictavenſem non vocatus ab eo vel à terræ Principe invitatus, nullaque neceſſaria cauſa tractus à ſuis ſubditis frequentiùs debito, de leuga ferè in leugam dietas faciens, exigit procurari, correctiones tamquam ordinarius faciens per totam dioceſim Pictavenſem, in qua ipſe, præter ordinariam, delegatam à nobis ſuper correctionibus obtinet poteſtatem. Sententias quoque in raptores & alios qui injuriantur Eccleſiis vel perſonis eccleſiaſticis, ſive illis qui ſub Eccleſiæ protectione conſiſtunt, ab eo exigente juſtitia promulgatas, juris ordine prætermiſſo relaxans, tractat cauſas in eadem dioceſi & committit, licèt ad eum non fuerit appellatum. Qui, eo quondam apud ſedem apoſtolicam exiſtente, ad Eccleſiam Pictavenſem accedens, & in ejus & ſubditorum ſuorum gravamen procurationes ibidem recipiens, quoſdam diocesis ſuæ Clericos, licèt ſuper hoc ab eo mandatum non habuerit, ordinavit. Et licèt componentibus inter eos venerabili fratre noſtro Nannetenſi Epiſcopo & Decano Pictavenſi aliiſque pluribus, idem Archiepiſcopus promiſiſſet quòd nihil unquam contra eum vel honorem ſuum machinari de cetero attentaret, niſi forſan ipſi primitus requiſiti terminare non poſſent ſi quid adverſùs eum proponeret quæſtionis, multa tamen, contra compoſitionem eandem & promiſſionem ſuam temerè veniens, in ejus & honoris ſui diſpendium attentavit, ſuper his & aliis injurioſus exiſtens eidem plurimùm & moleſtus. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ de procuratorum utriuſque partis aſſenſu per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus competenti loco partibus convocatis, & rationibus hinc inde pleniùs auditis & cognitis, ſi de partium proceſſerit voluntate, cauſam ipſam appellatione remota fine canonico decidatis & faciatis quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Alioquin eandem ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittentes, præfigatis partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent recepturæ judicium æquitatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XIV. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

UNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Epiſcopis ad quos litteræ iſtæ pervenerint.

Epiſt. 94. De negotio Valdenſium converſorum.

CVm ineſtimabile pretium ſanguinis Ieſu Chriſti &c. *Require* * *ſuprà in littera ſcripta eodem quaterno per totum uſque.* Quapropter venientes ad apoſtolicam ſedem dilectos filios Bernardum Primum & Willelmum Arnaldi & quoſdā alios paterna benignitate ſuſcepimus ac ea quæ nobis &c. *ut in eadem uſque* intellectu, eoſque diligenter examinatos atque correptos hoc modo reconciliavimus eccleſiaſticæ unitati. *Ego*, inquit, *Bernardus Primus, appoſitis evangeliis, & ſcripto confeſſionis impoſito ſuper illa, hoc præſto inter manus tuas, ſumme Pontifex, juramentum, Deum invocando teſtem in animam meam, quòd ita &c.* ſicut in ipſa uſque *pro poſſe reſiſtam. Hoc autem profiteor non eſſe juramentum quale Chriſtus legitur prohibuiſſe in evangelio, ſed quale à ſanctis doctoribus Auguſtino & aliis perhibetur eſſe præſtandum cauſa neceſſitatis cum veritate & juſtitia & judicio.* Scriptum autem confeſſionis eſt tale. PATEAT omnibus fidelibus quòd ego Bernardus Primus & omnes fratres mei propoſitis nobis ſacroſanctis evangeliis corde credimus, fide intelligimus, ore confitemur, & ſimplicibus verbis, id eſt, ſine duplicitate, fideliter affirmamus patrem & filium & ſpiritum ſanctum tres perſonas eſſe, unum Deum, & ſicut in *Credo in Deum*, & in *Credo in unum Deum*, & in *Quicunque vult* continetur, confitemur eſſe per omnia ſentiendum. Item corde credimus & ore confitemur patrem & filium & ſpiritum ſanctum unum Deum, de quo nobis eſt ſermo, eſſe creatorem & gubernatorem ac diſpoſitorem omnium rerum viſibilium & inviſibilium, corporalium & ſpiritualium. Item corde credimus & ore confitemur patrem & filium & ſpiritum ſanctum unum Deum, legem Moyſi dediſſe, & ipſum in Prophetis locutum fuiſſe, & Iohannem Baptiſtam ab ipſo miſſum eſſe ſanctum & juſtum & in utero matris ſuæ ſpiritu ſancto repletum. Item corde credimus & ore confitemur incarnationem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ut qui erat filius Dei in diuinitate, patri

** id eſt, epiſt. 78.*

Vide lib. 15. epiſt. 135.

æqualis, fieret homo in utero ſanctæ Mariæ matris ſuæ, veram carnem aſſumens ex viſceribus matris, qui natus eſt vera carnis nativitate, & manducavit, & bibit &c. dormivit, & fatigatus ex itinere quievit, & paſſus eſt vera carnis ſuæ paſſione, & mortuus eſt vera carnis ſuæ morte, & reſurrexit vera carnis ſuæ reſurrectione; in qua poſtquam veraciter manducabit & bibit, aſcendit in cælum, & ſedet ad dexteram Dei patris omnipotentis, inde venturus eſt judicare vivos & mortuos. Item corde credimus & ore confitemur unam eſſe Eccleſiam catholicam & apoſtolicam; ſanctam & immaculatam, extra quam neminem ſalvari fatemur. Sacramenta verò quæ in ea celebrantur, inæſtimabili atque inviſibili virtute ſpiritus ſancti, licèt à peccatore ſacerdote miniſtrentur, dum Eccleſia eum recipit, in nullo reprobamus, neque eccleſiaſticis officiis vel benedictionibus ab eo celebratis detrahimus; ſed benivolo animo, tamquam à juſtiſſimo, amplectimur. Approbamus quoque baptiſmum infantium; & ſi defuncti fuerint poſt baptiſmum, antequam peccata committant, fatemur eos ſalvari. Confirmationem quoque ab Epiſcopo factam, id eſt impoſitionem manuum, ſanctam & venerandè accipiendam eſſe cenſemus. In ſacrificio eucharistiæ, quæ fuerant panis & vinum ante conſecrationem, poſt conſecrationem eſſe corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti ſimpliciter affirmamus & credimus; in quo nihil à bono majus nec à malo minus perficitur ſacerdote. Peccatores veraciter pœnitentes veniam à Deo conſequi concedimus, & eis libentiſſimè communicamus. Vnctionem infirmorum cum oleo conſecrato veneramur. Conjugia carnalia eſſe contrahenda ſecundùm Apoſtolum Paulum non negamus; legitimè verò contracta disjungere omnino prohibemus. Ordines eccleſiaſticos, id eſt epiſcopatum & preſbyterium ac ceteros, & omne quod in Eccleſia ordinabiliter ſancitum legitur aut canitur, humiliter collaudamus, & fideliter veneramur. Item corde credimus & ore confitemur reſurrectionem hujus carnis quam geſtamus, & non alterius, & vitam æternam, & unumquemque hominem ſecundùm opera ſua eſſe recepturum. Eleemoſynas, & ſacrificium, ceteraque beneficia fidelibus defunctis prodeſſe non dubitamus. Et quia fides ſine operibus mortua eſt, ut dicit Apoſtolus Iacobus ſeculo abrenuntiavimus, & quæ habebamus, velut à Domino conſultum eſt, pauperibus erogavimus, & pauperes eſſe decrevimus. Ita quòd ſolliciti eſſe de craſtino non curamus, nec aurum vel argentum vel aliquid tale præter veſtimentum & victum quotidianum à quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque evangelica velut præcepta ſervare propoſuimus. Remanentes autem in ſeculo, & ſua poſſidentes, & hanc fidem ſupradictam firmiter & integrè credentes, præceptaque Domini ſervantes, ſalvari fatemur. Ad hæc in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti & beatiſſimæ virginis Mariæ, ad ædificationem univerſalis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ad ſalutem animarum omnium ad quorum aures pervenit, ſicut fideliter credimus corde, fidem prædictam ore firmiter confiteri & nuntiare propoſuimus, & uſque ad animam & ſanguinem adversùs omnes ſectas hæreſium defendere viriliter. Conſiſtentes ſub magiſterio & regimine unius & veri magiſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti ac piiſſimi Vicarij ejus Papæ Innocentij & ſucceſſorum ejus, ſemper permanentes tam corpore quàm ſpiritu in communione ſanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ, quam ſanctam & catholicam; & apoſtolicam ſuprà diximus quia credimus eſſe, omnes baptiſatos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, niſi à ſupradicta fide receſſerint, ubi boni cum malis conveniant, permixta quippe eſt diverſitate filiorum; cui Eccleſiæ præfatum Dominum Innocentium Papam credimus præeſſe paſtorem, & ipſum & omnes Epiſcopos & ſacerdotes & ceteros ordinatos fidem ſupradictam tenentes, in ipſa Eccleſia miniſtros eſſe fatemur & credimus. Idcirco ab ipſis, & non ab aliis, petimus & cupimus ſuſcipere eccleſiaſtica ſacramenta. Specialiter autem de fractione panis, ſuper qua infamati ſumus, diximus & dicimus quia nunquam factum fuit cauſa præſumptionis, nec cauſa contemptus ſacrificij ſacerdotis, ſed cauſa ardoris fidei & caritatis & cauſa deliberationis, ne indurarentur ſimplices fideles inter hæreticos permanentes, & ſacramentum euchariſtiæ non accipientes; ſed nunc & in perpetuum abdicamus & abicimus & abdicabimus à nobis & ab omnibus nobis credentibus, ſecundùm noſtrum poſſe, ab opere & à credulitate, corde credentes & ore confitentes ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti nec eſſe conficiendum nec poſſe confici niſi à ſacerdote per impoſitionem manus viſibilis Epiſcopi ſecundùm morem Eccleſiæ viſibiliter ordinato. Habemus autem manda-

tum orate ut Deus mittat operarios in meſſem ſuam, id eſt, prædicatores in populum ſuum, qui debent benignè & humiliter impetrare ſibi dari ex licentia ſummi Pontificis & Prælatorum Eccleſiæ ut poſſint admonere & exhortari in doctrina ſana & adversùs omnes hæreticos, gratia Dei adjuvante, cum omni virtute animi & ſtudio ut eos ad fidem catholicam convertant, deſudare, & credentes eorum privatis & publicis admonitionibus, ſicut decet, ab eorum credulitate & hæreſi ſeparare, & Eccleſiæ ſupradictæ incorporare, & ab omnibus vitiis & peccatis compeſcere tam ſe ipſos quàm ſuos auditores; à ſuperbia ſcilicet, & inani gloria, invidia, ira, cupiditate, & avaritia, guloſitate, luxuria; mendacio, detractione, blaſphemia, odio, fraude, perjurio, & homicidio. Et quamvis iſta nos prædicemus, tamen poteſtatem ſecularem ſecundùm leges officium ſuum in malefactores peragentem non judicamus, neque ob hoc damnandam eſſe dicimus vel credimus. Veruntamen, ſicut filij Eccleſiæ, reos ſanguinis defendimus piis interventionibus, quia ſcriptum eſt. Reos ſanguinis defendat Eccleſia. Quamvis autem propter vitandum perjurium non ſit appetendum juramentum, jurantes tamen ex deliberatione cauſa neceſſitatis cum veritate & judicio & juſtitia non culpamus, neque propter hoc credimus condemnandos. In omnibus verò epiſcopatibus, dioceſibus, vel parrochiis in quibus ſumus vel fuerimus, diſpoſuimus jejunare ſecundùm morem & conſuetudinem Prælatorum & catholicorum virorum orthodoxorum illarum provinciarum, tam in vigiliis quàm in jejuniis quatuor temporum & quadrageſimæ. Denique licèt dicat Chriſtus, Oportet ſemper orare & non deficere, & Apoſtolus, ſine intermiſſione orate, tamen quidam noſtrorum per viginti quatuor vices inter diem ac noctem, alij quindecies, alij duodecies, qui autem minùs, ſepties pro omnibus hominibus ſecundùm eorum gradus orant. Et quamquam officium noſtrum ſit præcipuè ut omnes diſcant, & omnes qui ſunt idonei exhortentur, tamen cùm tempus ingruit, propriis manibus laboramus, ita duntaxat ne pretium accipiamus conventum. Qui autem nobis credunt, à quibuſcunque aliquid per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt, ſi potuerint, & nobis acquieſcere voluerint, ut ipſis & non aliis reſtituant. Decimas ſiquidem & primitias & oblationes & cetera ſecundùm uſum locorum ſervitia Prælatis & aliis Clericis ſub quorum dioceſibus victitaverint fideliter perſolvant: quod omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus.] Licèt autem in ſubſcriptis articulis, ſicut a quibuſdam accepimus, aſſererentur erraſſe, quòd videlicet ſoli Deo eſſe obediendum, & ſi homini; ſoli juſto, qui Deum habet in ſe, ac licere laico ac litterato ſine licentia cujuſlibet hominis prædicare, bonumque laicum conficiendi eucharıſtiam poteſtatem habere, malum autem ſacerdotem nequaquam, & ejus orationes aut Miſſas vivis vel mortuis non proficere, ac Romanam Eccleſiam nequaquam Eccleſiam Dei eſſe, necnon etiam juramentum in quolibet articulo ſub Eccleſiæ forma factum peccatum eſſe mortale dogmatiſaſſe dicantur, ipſi tamen ex præſcripta confeſſione, in qua tanguntur articuli prænotati, ſuper his ſuam innocentiam excuſarunt, illud inficiantes omnino, quòd videlicet mulieribus evangelium in Eccleſia licitum eſſe docere, ac indulgentias quæ fiunt à ſummo Pontifice vel aliis Epiſcopis non proficere, juſtumque laicum confitentes ſibi abſolvere poſſe, quidam eos referunt aſtruxiſſe. Ceterùm ſuper eo quòd nonnullos Clericorum ſcandalizaſſe dicuntur, eis in plurimis detrahendo, ipſos aſperè redarguimus, in virtute obedientiæ quam præſtiterunt nobis diſtrictiùs injungentes eiſdem, quod & ipſi ſub eadem ſervare obedientia promiſerunt, ut Clericos in omni qua convenit habentes reverentia & honore, ab eorum omnino infamatione ſeu detractione deſiſtant; præcipientes eiſdem ne paſſim ſibi præſumant prædicationis officium arrogare, ſed præterquam Eccleſiarum rectores in fide recta & ſana doctrina noverint eſſe probatos, licentiam eis tribuant exhortandi competentibus horis & locis; cùmque continentiam repromiſerint, ſuſpectum mulierum conſortium prorsùs evitent; qui ſuper his & aliis promiſerunt devotam & debitam nobis obedientiam exhibere. Nos igitur, habito fratrum noſtrorum conſilio, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus recepto à ceteris fratribus ſimili juramento, eccleſiaſticæ unitati reconcilietis eoſdem, & denuntietis ipſos verè catholicos ac rectè fideles, in præſcriptis & aliis eos ſecundùm Deum ab omni ſcandalo & infamia ſervantes immunes, & in litteris teſtimonialibus & aliis adminiculis ipſos propter Deum miſericorditer adjuvetis. Datum Laterani XVIII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

DECANO ET CANONICIS Waterforden.

Epiſt. 95. Recipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis. *Vide ſuprà epiſt. 73.*

SAcroſancta Romana Eccleſia humiles & devotos filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eos, tamquam pia mater, ſuæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecti in Domino filij, devotionem quam erga beatum Petrum & nos ipſos habere dinoſcimini attendentes, perſonas veſtras & univerſa bona quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis dante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem locum in quo Eccleſia veſtra ſita eſt cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Kilros, Eccleſiam de Kilmelaſſi, Eccleſiam de Cluoneda, Eccleſiam de Tibrada, Eccleſiam de Kilimelach, Eccleſiam de Kilmaclug. cum omnibus pertinentiis ſuis, decimas piſcium in Waterford, beneficia terrarum Ricc. Scadan. & Terri, villam de Corbali, villam de Baltkaſſin, villam de Tachethen, terram de Kaldebech, terram Roberti le Franceis juxta Kilmemilog. cum omnibus pertinentiis ſuis, & omnia bona communitati & ſuſtentationi veſtræ nihilominus aſſignata, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis & confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani vi. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI SANCTÆ MARIÆ Rotundæ.

Epiſt. 96. Pineta ei adjudicatur.

OLim cauſam quæ inter te ac commune Ravennæ ſuper pineta & quibuſdam aliis vertebatur venerabili fratri noſtro Cæſenatenſi Epiſcopo duximus committendam. Qui licèt cum dilecto filio Pompoſiano Abbate, quem ſibi poſtmodum in cauſæ cognitione adjunximus, uſque ad receptionem teſtium & publicationem atteſtationum proceſſerit in eadem, quia tamen ad ſententiam per triennium procedere diſtulit, venerabili fratri noſtro Populienſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati ſancti Laurentij Cæſenatenſi mandavimus ut in ea juxta formã priorum procederent litterarum. Verùm quoniam ad Ravennatnm inſtantiam eis tandem dedimus in mandatis ut ad nos inſtructam remitterent cauſam, iidem geſta omnia ſub ſigillis ſuis cum procuratoribus partium ad nos remittere curaverunt, per quæ cognovimus manifeſtè quòd inter partes de pineta Palazoli & vargo Badareni poſſeſſione, in qua fit forum, & ſale monaſterij, quem commune mutuò acceperat, fuit actum. Nam ſuper vargo Badareni commune petebat ne quid nomine pedagij tuum monaſterium à Ravennatibus extorqueret: ſed illud ad ſe pertinere pars ejuſdem monaſterij reſpondebat, & ſe ibi hactenus pedagium accepiſſe. Ceterum poſſeſſionem in qua forum fiebat, dictum monaſterium aſſerens ſuam eſſe, ne in ea præter ejus aſſenſum forum de cetero fieret, & quod commune exinde perceperat, ſibi reſtitui cum inſtantia poſtulabat. Sed commune dicebat quòd nec ad monaſterium tota illa poſſeſſio pertinebat, nec ſi pertineret, etiam quò minùs in ea forum fieret, commune debebat aut poterat prohiberi; cùm hujuſmodi tam in Eccleſiarum quàm privatorum poſſeſſionibus exercere ſoleant in partibus illis communia civitatum. Verùm cùm commune certam ſummam ſalis, quam centum & ſexaginta libris emeras, à te mutuò recepiſſet, ad reſtitutionem ipſius ſe obligans juramento, quia pro eo nonniſi centum reddiderat, petebas reliquum tibi reddi. Sed ad hoc pars altera reſpondebat quòd facta ratione ſalis ad pretium quod valebat quando ſolutio pecuniæ facta fuit, triginta vel quadraginta ſolidos eidem Eccleſiæ ſolverat nltra id quod ſal tunc temporis vendebatur. Licèt autem utraque partium poſſeſſionem pinetæ multipliciter niſa fuerit comprobare, aſſerente parte communis & oſtendenre per teſtes quòd pro facto ſuo de arboribus ejus quotiens fuerat opus acceperant & donarant, quòd bannierant etiam ſilvam ipſam & fecerant cuſtodiri, & Ravennates ad enucleandas pinos in hebdomada Natalis & portandos truncos arborum, quos ipſi zoccos vel capitones appellant, accedere conſueverant annuatim, & quòd ſervientes cuſtodum, quos nominant partiates, pinetam pro communi cuſtodire jurabant, pars tua per teſtes ſimiliter ſufficienter oſtendit quòd pro neceſſitatibus monaſterij liberè acceperat, dederat, & vendiderat de lignis pinetæ, quòd partiares per monaſterium certum numerum trabium in feudum percipiebant de ſilva, & juramento fidelitatis eidem propterea tenebantur, & quòd ſervientes eorum jurabant pro monaſterio ſilvæ cuſtodiam in Abbatis præſentia, &

amovebantur ad ejus arbitrium quando circa ſcuſtodiam delinquebant, & quòd ad Abbatis & partiatum inſtantiam eam banniebant Ravennates, & qui venabantur in ipſa reddebant eidem aoos ſingulis ſpallam porci, & cultores agrorum decimas, & gregum paſtores certos redditus exolvebant. Addebat etiam pars communis quòd cùm partes intentionem ſuam ſufficienter utrinque fundaſſent, utramque poteramus immo debebamus in ſua de jure poſſeſſione tueri, cùm * tantam rem diverſi poſſent quoad diverſos uſus & varios poſſidere. Nos igitur atteſtationibus diligenter inſpectis, intelleximus quòd monaſterium per teſtes plures numero & aptiora negotio & vero proximiora in ſuis depoſitionibus exprimentes poſſeſſionem pinetæ reſpectu præteriti temporis & præſentis evidentiùs & generaliùs oſtendebat, & cùm per privilegia tam Archiepiſcoporum Ravennatis Eccleſiæ quàm Pontificum Romanorum ipſam ad ſe pertinere monſtraret, illud juſtè poſſediſſe conſtabat, & commune, quod nullum ſuæ poſſeſſionis oſtendebat titulum, aliqua in eadem contra juſtitiam per impreſſionem vel potentiam uſurpaſſe, cùm eandem rem non poſſint diverſi eodem modo in ſolidum poſſidere. Vnde cùm probationes monaſterij exiſterent potiores, & ſic per conſequentiam ipſum eſſe in interdicto ſuperiùs, Yconomum communis Ravennæ Yconomo monaſterij ſuper eadem pineta, quantum ad poſſeſſorium, decrevimus condemnandum, & imponendum perpetuum ſilentium Yconomo Ravennati, & prohibendum eidem ne monaſterium ſæpedictum ſuper ea præſumat ulteriùs moleſtare. Iterum cùm vargum Bardareni ad monaſterium pertinere reſtes utriuſque partis oſtendant, ſuper eo Yconomum monaſterij ab impetitione Yconomi Ravennatis ſtatuimus abſolvendum. Et cùm per teſtes ſit ſufficienter oſtenſum quòd ſuper ſale ſufficienter ſatisfactum fuit monaſterio quoad pretium quo ſolutionis tempore vendebatur, nec viros religioſos deceat inhiare lucris ſecularibus & cum alterius jactura ditari, Yconomo monaſterij ſuper hoc ſilentium decrevimus imponendum. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Nonis Iulij, pontificatus noſtri anno terdecimo.

* *In Bullario Caſin.* eandem

EPISCOPO CARDICENSI.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, perſonam & Eccleſiam tuam, cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. hanc paginam noſtræ protectionis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Nonas Iulij, anno tertiodecimo.

Epiſt. 97. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

GRavem venerabilium fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum & dilectorum filiorum aliorum Prælatorum imperij tui recepimus queſtionem quòd tu & Barones tui in eorum inhibuiſti graviſſimum detrimentum ne quis de poſſeſſionibus ſuis in vita ſua conferat, vel in extremo articulo condat Eccleſiis teſtamentum. Cùm igitur ex inhibitione hujuſmodi & Eccleſiarum diſpendium & inhibentium interitus procuretur, excellentiam tuam monemus attentiùs & hortamur quatinus hujuſmodi pravam inhibitionem & tu ipſe relaxes & à tuis Baronibus facias poreſtate tibi tradita relaxari. Datum Laterani VI. Idus Iulij, anno tertiodecimo.

Epiſt. 98. De libera poteſtate teſtandi in favorem Eccleſiarum. *Vide infrà epiſt.* 110. *& lib.* 11. *epiſt.* 11. *& ſeq.*

EIDEM.

SIgnificantibus venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopis & Epiſcopis ac Prælatis aliis Conſtantinopolitani imperij nos accepiſſe cognoſcas quòd cùm Barones, Milites, & alij nobiles Romaniæ monaſteria, poſſeſſiones, homines, decimas tam Græcorum quàm Latinorum, & alia bona Eccleſiarum ſuarum contra juſtitiam detinerent, eos per venerabiles fratres noſtros Lariſſenum Archiepiſcopum & Davalienſem Epiſcopum ad reſtitutionem integram detentorum cenſura mandavimus eccleſiaſtica coercendos. Qui licèt propter expeditionem ad quam properabant proponerent quòd tunc non poterant quod injungebatur implere, quidam tamen in judicum & Prælatorum manibus reſignarunt, promittentes firmiter quòd reſidua in integrum poſt reditum reſtitue-

Epiſt. 99. De reſtitutione ablatorum facienda Eccleſiis.

rent & ab eis ad quos pertinent pacificè poſſideri permitrerent reſtitura. quod non obſervarunt poſtmodum redeuntes; immo detinentes prædicta omnia ſicut prius, ea reſtituere contradicunt. Vnde nos venerabilibus fratribus noſtris Thebano & Neopatrenſi Archiepiſcopis dedimus noſtris litteris in mandatis ut detentores eoſdem ad reſtitutionem integram detentorum cum ſatisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione remota compellant. Quocirca excellentiam tuam monemus attentiùs & hortamur quatinus detentores prædictos ad hoc tradita tibi poteſtate compellas. Datum ut in alia per totum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ipſis ſuper hoc uſque reſtituere conrradicunr. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus detentores eoſdem ad reſtitutionem integram detentorum cum ſatisfactione perceptorum fructuum competenti monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellatis. Teſtes autem &c. *uſque* prohibere. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VI. Idus Iulij, anno tertiodecimo.

EIDEM.

Epiſt. 100. De eodem argumento.

AD eccleſiaſtica bona manus extendere non deberes, cùm Eccleſiæ ſponſus Chriſtus ampliaverit tibi manus; nec gravare debes Eccleſias, quarum credis miniſtrorum precibus flecti Chriſtum, ut te ab hoſtium gravaminibus tueatur. Inde eſt quòd imperialem celſitudinem rogandam duximus & monendam quatinus reſtituens Eccleſiæ Lariſſenæ ſi qua de ipſius bonis detines minùs juſtè, permittas venerabilem fratrem noſtrum Lariſſenum Archiepiſcopum & ſuffraganeos ejus Eccleſias, abbatias, Clericos, & poſſeſſiones, decimas, & alia jura quæ ad Eccleſias pertinent eorundem, pacificè poſſidere. Datum Laterani Nonis Iulij, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Priori ſancti Demetrij Theſſalonicenſis, & Procuratori epiſcopatus Dimicenſis.

Epiſt. 101. Scribitur pro Epiſcopo Cardicenſi. Vide infrà epiſt. 113. 120.

LAcrymabilem venerabilis fratris noſtri Cardicenſis Epiſcopi recepimus queſtionem quòd cùm obtentas à nobis litteras, rediens poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas quas ſuſtinuit Romaniam, præſentari feceric fratribus Hoſpitalis ſancti Iohannis Ieroſolymitani, qui epiſcopatum ipſius cùm Cardicenſi caſtro & res alias detinentes nec reſtituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis ſuæ tempore proventibus, quos in uſus proprios converterunt, in aliquo ſubvenire, ipſi earum latore graviſſimè verberato, turpiter ipſas litteras projecerunt, & comminantes ipſum interficere, aſſeverant quòd pro nullis litteris vel mandato epiſcopatum prædictum ei reſignabunt aliquatenus vel dimittent; qui præter hæc quandam in Armiro cum ſuis pertinentiis, in qua propriam manſionem faciunt, detinent abbatiam, quam nos ei duximus concedendam. Propter quod idem Epiſcopus factus pauper, & ad extremam deductus inopiam, exul ab epiſcopatu ſuo compellitur mendicare. Verùm quia venerabiles fratres noſtri Athenienſis & Thebanus Archiepiſcopi & Epiſcopus Fermopilenſis, quibus Epiſcopus ipſe cauſam ſuper hoc obtinuit delegari, pro eo ſententiam protulerunt fratres ipſos ſuper reſtitutione caſtri prædicti & pertinentiarum ipſius ac caſalium omnium & poſſeſſionum omnium pertinentium ad Eccleſiam Cardicenſem prædicto Epiſcopo condemnatos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Epiſcopus ſupplicavit ut tam diffinitivam quam excommunicationis ſententiam rite latas auctoritate dignaremur apoſtolica roborare. Ideòque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus diffinitivam, ſicut eſt juſta, per cenſuram eccleſiaſticam, excommunicationis verò ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata, uſque ad ſatisfactionem idoneam auctoritate noſtra faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari; attentiùs proviſuri ut fructus Eccleſiæ ſuæ, quos iidem fratres percepiſſe dicuntur, & caſtrum prædictum, quod detinetur ab ipſis, eidem ſublato appellationis obſtaculo reſtitui cum integritate debita faciatis; contradictores cenſura eccleſiaſtica compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani V. Idus Iulij, anno tertiodecimo.

In margine iſtius epiſtolæ ſcriptum erat antiquitus: VACAT. Quo vocabulo oſtenditur illam hoc loco eſſe inutilem & alibi meliùs haberi, nimirum infrà num. CXIII.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Epiſcopo Davalienſi,& Avalonenſi electo.

Epiſt. 102. Vt bona ablata reſtituantur Eccleſiis. * Cod. Colbert. Plaerio

CONqueſti ſunt nobis venerabiles fratres noſtri Lariſſenus Archiepiſcopus & ſuffraganei ejus quòd Abbas de * Plaerio, nobilis vir Comeſtabulus Romaniæ, W. de Lariſſa dominus de Armiro, Balivus cariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris, Dominus de Valeſtino, & quidam alij Lariſſenæ diocesis monaſteria, abbatias, Eccleſiis, & poſſeſſiones alias ad eos de jure ſpectantes contra juſtitiam detinent occupatas, ſe habere jus patronatus in monaſteriis, abbatiis, & Eccleſiis aſſerentes; qui etiam quoſdam laicos Latinos & Græcos ſuæ diocesis nolentes debitas ſibi decimas exhibere ſuper hac nequitia confouent & tuentur: contra quos licèt pluries obtinuerint ſcripta noſtra, non potuerunt juſtitiam obtinere, cùm illi quibus ſuper hoc ſcripſimus, poſtponentes humano timori divinum, plus hominibus quàm Deo duxerint deferendum, proceſſum ſuper injuncto ſibi negotio non habentes. Ne igitur jura eccleſiaſtica pereant per inſolentiam laicorum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Abbatem & nobiles memoratos & alios, ut detenta cum integritate reſtituant, & ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Nonis Iulij, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Nazoreſcenſi & Citrenſi electis.

Epiſt. 103. Scribitur pro Archiepiſcopo Lariſſeno. Vide infrà epiſt. 112. & lib. 11. epiſt. 152.

IAm ſemel, ſecundò, & tertiò dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri relictæ bonæ memoriæ Marchionis Montisferrati noſtras dicimur litteras deſtinaſſe ut epiſcopatus, abbatias, & alia jura eccleſiaſtica quæ ad venerabilem fratrem noſtrum Lariſſenum Archiepiſcopum pertinentia detinet occupata reſtitueret Eccleſiæ Lariſſenæ. Sed ipſa nec ad monitiones venerabilium fratrum noſtrorum Athenienſis & Thebani Archiepiſcoporum, per quos eam ad hoc mandavimus præmiſſa monitione compelli, voluit reſtituere ſupradicta. Quinimmo non ſolùm ea detinet, verùm etiam quoſdam Epiſcopos Græcos ſuffraganeos ejus & alios Abbates & Clericos nolentes ſibi exhibere reverentiam manutenet, favorem eis ſuper tanta eorum nequitia exhibens contra ipſum. Nolentes igitur ſuſtinere quòd per eandem nobilem defraudetur idem Archiepiſcopus jure ſuo, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ipſam ut & detenta reſtituat & ab hujuſmodi præſumptione deſiſtat moneatis attentiùs & efficaciter inducatis, ipſam ad hoc, ſi neceſſe fuerit, cenſura eccleſiaſtica ſublato appellationis obſtaculo, ſicut juſtum fuerit, compellentes, ac cogentes cenſura ſimili Epiſcopos, Abbates, & Clericos ſupradictos ad debitam obedientiam eidem Archiepiſcopo exhibendam. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Nonas Iulij, anno tertiodecimo.

SYDONIENSI ET CARDICENSI Epiſcopis, & electo Nazoreſcenſi.

Epiſt. 104. Vt Dimicenſis Epiſcopus ad Eccleſiam ſui redire cogatur.

SIgnificarunt nobis venerabilis frater noſter Lariſſenus Archiepiſcopus & dilecti filij procurator & Canonici Dimicenſis Eccleſiæ quòd venerabilis frater noſter Epiſcopus Dimicenſis poſt tertium conſecrationis ſuæ diem ab Eccleſia Dimicenſi recedens, bona ejus, quæ ad ipſum ſpectant, reliquit in manibus nobilis viri Comeſtabuli Romaniæ; ad quam redire, cùm jam trium annorum ſpatium præterierit, hactenus non curavit, propter cujus defectum ad tantam devenit eadem Eccleſia paupertatem quòd vix poſſunt in ea tres Clerici ſuſtentari. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, Epiſcopum ipſum ut ad ſuam Eccleſiam revertatur, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Nonas Iulij, anno tertiodecimo.

NOBILIBVS VIRIS Comeſtabulo Romaniæ, W. de Lariſſa domino de Armiro, & Domino de Valeſtino, & aliis Baronibus ac Militibus provinciæ Lariſſenæ.

Epiſt. 105. Scribitur ut reſtituant bona Eccleſiæ Lariſſenæ.

AD eccleſiaſtica bona manus extendere minimè deberetis, cùm Eccleſiæ ſponſus Chriſtus adampliaverit vobis manus, nec gravare deberetis Eccleſias, quarum creditis miniſtrorum precibus flecti Chriſtum, ut vos ab hoſtium gravaminibus tueatur. Inde eſt quòd nobilitatem veſtram rogandam duximus & monendam quatinus reſtituentes Eccleſiæ Lariſſenæ ſi qua de bonis ipſius minùs licitè detinetis,

permittatis

permittatis venerabilem fratrem noſtrum Archiepiſcopum Lariſſenum & ſuffraganeos ſuos Eccleſias, abbatias, Clericos, poſſeſſiones, decimas, & alia jura quæ ad Eccleſias pertinent eorundem pacificè poſſidere. Datum Laterani Nonis Iulij, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO.

Epiſt. 106. Vt ſublevet paupertatem Epiſcopi Cardicenſis.

CVm venerabilis frater noſter Cardicenſis Epiſcopus multa laboret inopia, multaque paupertate prematur, cùm ex Eccleſiæ ſuæ redditibus vix poſſet ſimplex Clericus ſuſtentari, fraternitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus ipſius paupertati compatiens, ejuſque indigentiam miſeratus, ei procures in aliquo providere, ut mendicare in clericalis ordinis vituperium non cogatur. Datum Laterani III. Nonas Iulij, anno XIII.

COMESTABVLO ROMANIÆ, Domino de Armiro, A. de Plaerio, & aliis Baronibus & populis Latinis & Græcis in Cardicenſi diœceſi conſtitutis.

Epiſt 107. Scribitur pro eodem.

SAnctam Dei Eccleſiam ſponſam Chriſti honorare vos convenit, non gravare; ne forſan Chriſtus Dominus ſponſus ejus, ipſius gravamine provocatus, vos aggravet, & dum auferre ſibi modicum quod habet intenditis, plura perdere vos contingat. Cùm igitur venerabilis frater noſter Epiſcopus Cardicenſis quædam Eccleſiæ ſuæ jura vos afferat minùs licitè detinere, univerſitatem veſtram monemus atque exhortamur in Domino quatinus detenta omnia divinæ conſiderationis obtentu & pro ſedis apoſtolicæ reverentia eidem Eccleſiæ reſtituere cum integritate debita procurantes, non impediatis quò minùs idem Epiſcopus abbatias, Eccleſias, poſſeſſiones, decimas tam Græcorum quàm Latinorum, & alia Eccleſiæ ſuæ jura valeat pacificè poſſidere. Datum Laterani II. Nonas Iulij, anno tertiodecimo.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

Epiſt. 108. De ablatis reſtituendis Epiſcopo Citrenſi. *Vide infrà epiſt. XII.*

COnqueſtionem dilecti filij Citrenſis electi nobis accepimus præſentatam quòd nobilis vir V. Alemannus & quidam alij milites & homines tui Eccleſias Citrenſem & Platamonenſem, caſtellum etiam de Citro, decimas tam Latinorum quàm Græcorum, ac poſſeſſiones alias ad ipſum & Eccleſias memoratas rationabiliter pertinentes per violentiam invaſerunt, & detinent contra juſtitiam occupatas. Ideoque imperialem excellentiam monemus & exhortamur in Domino quatinus eos ut Eccleſias & poſſeſſiones eaſdem ac decimas electo reſtituant memorato, & de perceptis ſatisfactionem exhibeant competentem, tradita tibi à Deo poteſtate compellas. Datum Laterani VI. Idus Iulij, anno tertiodecimo.

EPISCOPO SIDONIENSI, & electo Nazoreſcenſi, & procuratori Dimicenſi.

COnqueſtus eſt nobis venerabilis frater noſter Epiſcopus Cardicenſis quòd nobilis vir Comeſtabulus Romaniæ, Dominus de Armiro, A. Placrio, Dominus de Valeſtino, Balivus cariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris, & quidam alij Cardicenſis diœceſis monaſteria, abbatias, Eccleſias, decimas tam Latinorum quàm Græcorum, & poſſeſſiones alias ad ipſum de jure ſpectantes contra juſtitiam detinent occupatas, ſe habere jus patronatus in monaſteriis, abbatiis, & Eccleſiis aſſerentes; qui etiam quoſdam laicos Latinos & Græcos ipſius diœceſis nolentes decimas ſibi debitas exhibere ſuper hac nequitia confovent & tuentur; contra quos licèt pluries obtinuerit ſcripta noſtra, non potuit juſtitiam obtinere, cùm illi quibus ſuper hoc ſcripſimus, poſtponentes humano timori divinum, plus hominibus quàm Deo duxerint deferendum, proceſſum ſuper injuncto ſibi negotio non habentes. Ne igitur jura eccleſiaſtica pereant per inſolentiam laicorum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus nobiles prædictos & alios, ut & integrè detenta reſtituant, & ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant, monitione præmiſſa, cenſura eccleſiaſtica appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia. Epiſt. 109. De ablatis reſtituendis Eccleſiæ Cardicenſi.

ARCHIEPISCOPO THEBANO, & Davalienſi & Sydonienſi Epiſcopis.

VEnerabilium fratrum noſtrorum Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ac dilectorum filiorum aliorum Prælatorum Conſtantinopolitani imperij gravem nuper accepimus queſtionem quòd nobilis vir Otto de Roca Dominus Athenarum & alij Barones & Milites ipſius imperij communiter inhibuarunt in eorum graviſſimum detrimentum ne quis de poſ- Epiſt. 110. De libera poteſtate teſtandi in favorem Eccleſiarum. *Vide ſuprà epiſt. 98.*

feſſionibus ſuis in vita ſua conferat, vel in extremo articulo condat Eccleſiis teſtamentum. Cùm igitur ex inhibitione hujuſmodi & Eccleſiarum diſpendium & inhibentium interitus procuretur, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus illos ut eandem inhibitionem relaxent moneatis attentiùs & efficaciter inducatis, ipſos ad id, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia.

SYDONIENSI ET CARDICENSI Epiſcopis, & electo Nazoreſcenſi.

Epiſt. 111. De ablatis reſtituendi Eccleſiæ Citrenſi. *Vide ſuprà epiſt.* 108.

COnqueſtionem dilecti filij Citrenſis electi nobis accepimus præſentatam quòd nobiles viri V. Alemannus & quidam alij Citrenſis dioceſis Eccleſias Citrenſem & Platamonenſem, caſtellum etiam de Citro; decimas tam Græcorum quàm Latinorum, ac poſſeſſiones alias ad ipſum & Eccleſias memoratas rationabiliter pertinentes per violentiam invaſerunt, & detinent contra juſtitiam occupatas. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus illos ut Eccleſias, decimas, & poſſeſſiones eaſdem electo memorato reſtituant, & de perceptis ſatisfactionem exhibeant competentem, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione remota cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Epiſcopo Davalienſi, & electo Cytrenſi.

Epiſt. 112. De decimis ſolvendis. *Vide ſuprà epiſt.* 101.

COnqueſti ſunt nobis venerabiles fratres noſtri Lariſſenus Archiepiſcopus & ſuffraganei ejus quòd nobilis mulier relicta bonæ memoriæ Marchionis Montiſferrati decimas ipſis debitas nec ipſa perſolvit, nec ab hominibus ſuis Græcis videlicet & Latinis permittit exolvi. Cùm igitur decimæ, quæ tributa ſunt egentium animarum, à laicis ſine ſalutis periculo detineri non poſſint, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eandem nobilem, ut debitas decimas & ipſa perſolvat eiſdem, & ab aliis perſolvi permittat, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia &c.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI & Priori ſancti Demetrij Theſſalonicenſis, & procuratori epiſcopatus Dimicenſis.

LAcrymabilem venerabilis fratris noſtri Cardicenſis Epiſcopi &c. *ut ſuprà epiſt. C I. per totum.* Datum Laterani Nonis Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo. Epiſt. 113.

In veteri exemplari ſequens nota adjecta erat in margine ſuperioris epiſtolæ & duarum quæ ſequuntur. Iſtæ litteræ fuerunt reſcriptæ, & ſic correptæ, poſtquam fuerunt ambæ bullatæ.

CARDICENSI, SYDONIENSI, & Fermopilenſi Epiſcopis.

DIlecti filij Prior & Capitulum dominici ſepulchri ſuam nobis obtulere querelam quòd cùm dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, qui tunc in partibus Romaniæ legationis officio fungebatur, monaſterium ſancti Lucæ de Sciro cum pertinentiis ſuis ipſis & eorum Eccleſiæ pia devotione duxerit concedendum, Abbas & monachi ejuſdem monaſterij Græci Davalienſis dioceſis dicti Cardinalis conceſſioni temerè obviantes, fulti quorundam auctoritate potentum, debitam eiſdem obedientiam & reverentiam contumaciter denegant exhibere, & tam ipſi quàm prædicti potentes ipſis ſuper eodem monaſterio graves moleſtias inferre præſumunt. Nolentes igitur prædictos Priorem & fratres in ſua pati juſtitia læſionem, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Abbatem & monachos memoratos, ut ipſis Priori & Capitulo debitam exhibeant obedientiam & honorem, & laicos, ut ab eorum moleſtationibus indebitis penitùs conquieſcant, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Idibus Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo. Epiſt. 114. De ſubjectione monaſterij de Sciro.

ILLUSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

SI te ſervum recognoſcis illius per quem datur potentialiter omnis honor & conceditur principatus, honorare te condecet ſanctam Dei Eccleſiam, ſponſam Chriſti, & ejus miniſtros ſceptro tuæ potentiæ ab hoſtium incurſibus defenſare, ut dum commoditatibus ſummi Regis piè intenderis Epiſt. 115. De eadem re.

miniſtrorum, in temporali regno te ipſius dextera tueatur. Sanè, ſicut à dilectis filiis Priore ac Capitulo dominici ſepulchri nobis extitit reſeratum, cùm eiſdem monaſterium ſancti Lucæ de Sciro cum pertinentiis ſuis auctoritate ſedis apoſtolicæ ſit conceſſum, imperialis excellentia ſuper eodem monaſterio ipſis non exhibet, prout convenit, ſe benignam, ſed potiùs permittit eos ab aliis indebitè moleſtari. Propter quod nobis humiliter ſupplicarunt ut pro eis tibi ſcribere dignaremur. Nos igitur ipſorum ſupplicationibus inclinati, ſerenitatem tuam monemus attentiùs & exhortamur in Domino quatinus divinæ conſiderationis obtentu, & pro ſedis apoſtolicæ reverentia, & te ipſis exbibeas ſuper eodem monaſterio favorabilem & benignum, ac eorum moleſtatores ab ipſorum vexationibus deſiſtere compellas tibi tradita poteſtate, non impediens aliquatenus quò minùs iidem dictum monaſterium valeant pacificè poſſidere. Datum Laterani Idibus Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ARCHIEPICOPO NEOPATRENSI, & Epiſcopo Sydonienſi, & electo Nazoreſcenſi.

Epiſt. 116. Dantur conſervatores Epiſcopo Cardicenſi.

CVm venerabilem fratrem noſtrum B. Cardicenſem Epiſcopum & Eccleſiam ſibi commiſſam ſub protectione ſedis apoſtolicæ receperimus, nolumus, ſicut nec velle debemus, ut à quoquam temerè moleſtetur. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus non permittatis eum contra tenorem protectionis noſtræ ab aliquo indebitè moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani VI. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

Epiſt. 117. De tuitione Epiſcopi Cardicenſis.

QVerelam venerabilis fratris noſtri Cardicenſis Epiſcopi recepimus continentem quòd dilecti filij fratres hoſpitalis Ieroſolymitani ſub tua juriſdlctione morantes ei ſuper caſtro Cardicenſi, Eccleſiis, poſſeſſionibus, & rebus aliis violentiam inferunt & gravamen, quamvis prædicta ſint ipſi Epiſcopo per judices à ſede apoſtolica delegatos ſententialiter reſtituta. Ideoque imperialem excellentiam monemus & hortamur in Domino quatinus prædictum Epiſcopum, ne ab aliquibus ſuper his quæ ipſi ſunt ratione prævia reſtituta indebitè moleſtetur, poteſtate tibi tradita tuearis. Datum Laterani &c. ut in alia. Tom.II.

SALZEBVRGENSI ET Magdeburgenſi Archiepiſcopis, & Abbati de Pigavia Merſeburgenſis diœceſis.

Epiſt. 118. De matrimonio filiæ Marchionis Miſnenſis. *Vide ſuprà epiſt. 50.*

DIlectus filius nobilis vir Dux Auſtriæ per ſuas nobis litteras intimavit quòd cùm inſignitus ſit charactere crucifixi, cum multitudine armatorum proficiſci diſponens in ſubſidium terræ ſanctæ, ac filium in ætate tenera conſtitutum & terram ſuam nulli commodiùs quàm nobili viro Marchioni Miſnenſi valeat commendare, per ſuos & ejuſdem Marchionis amicos habitus eſt tractatus de matrimonio inter filium ſuum & ejuſdem Marchionis filiam contrahendo, ut hoc facto ſecuriùs ei committeret terram ſuam. Verùm nonnullis firmiter aſſerentibus quòd in quinto & quarto conſanguinitatis gradu ſe dicti pueri contingebant, non fuit ulteriùs in eodem facto proceſſum. Vnde tam ſupradicti nobiles quàm multi magnates alij per ſuas nobis litteras humiliter ſupplicarunt ut multiplici utilitate penſata quæ ſperatur ex bujuſmodi copula proventura, diſpenſare cum prædictis perſunis ex benignitate apoſtulica dignaremur, quatinus eiſdem matrimonialiter copulari ex noſtra permiſſione liceret. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus de gradibus conſanguinitatum utrinque ac univerſa genealogiæ ſerie, à ſtipite ſcilicet uſque ad perſonas illas de quarum conjunctione tractatur, & an ſcandalum ex hoc facto valeat ſuboriri, & de neceſſitate urgente ac evidenti utilitate, quæ diſpenſationis gratiam ſolent in hujuſmodi ſuadere, inquiratis diligentiſſimè veritatem, & quod inveneritis per veſtras litteras fideliter intimetis; ut per vos certiores effecti, prout expedire viderimus in eodem negotio procedamus. Qòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani II. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Ieroſolymitani Hoſpitalis.

Epiſt. 119. Confirmat donationem factam à Rege Armeniæ.

EX litteris cariſſimi in Cbriſto filij noſtri Leonis Armeniæ Regis illuſtris accepimus quòd ipſe ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram, & quia neceſſarium ei contuliſtis adversùs barbarorum multitudinem regnum ejus volentium intrare ſuccurſum, civitatem Saleph, caſtellum novum, & Camard. cum omnibus ipſorum pertinentijs & diviſionibus aſſignatis, & cum omni jure ad ea terra & mari ſpectante, ſicut in privilegio confecto ſuo ex-

inde continetur, domui contulit hoſpitalis. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, prædicta omnia, ſicut juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamns & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem domus veſtræ cautelam, ejuſdem Regis litteras de verbo ad verbum præſentibus duximus litteris inſerendas: quarum tenor eſt talis. „ REVERENDISSIMO in Chriſto „ Patri & Domino Innocentio Dei gratia „ ſanctæ & univerſalis Eccleſiæ ſummo Pon- „ tifici Leo per eandem & Romani * imperij „ gratiam Rex Armeniæ, ſanctitatis ſuæ ſer- „ vus, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ nova, „ devota, & obediens planta, cum omnimo- „ da reverentia grata ſervitia & pedum oſ- „ cula. Reverendæ ac recolendæ dominatio- „ ni veſtræ cupimus innoteſcat venerabiles „ magiſtrum & conventum ſanctæ domus „ Hoſpitalis præterita æſtate, menſe videli- „ cet Auguſto, ſanctæ ſedis apoſtolicæ amo- „ re atque reverentia, non ſolùm nobis, ve- „ rùm etiam univerſæ Chriſtianitati mag- „ num & neceſſarium contuliſſe ſuccurſum „ contra infinitam paganorum barbariem ſu- „ per nos & regnum noſtrum aggregatam, „ quam Deus diſperdat. Pro quo à beatitu- „ dine veſtra, tamquam viri ſtrenui vicem „ Machabæorum gerentes, promeruerunt „ digniùs commendari. Eaprópter, reveren- „ de Pater & Domine celeberrime, pro tam „ fortunato ac neceſſario ſuccurſu nobis & „ Chriſtianitati ab eiſdem collato, Deo, à „ quo bona cuncta procedunt, ſanctæ Ro- „ manæ Eccleſiæ & vobis ipſius vices dignè „ gerenti copioſas exolvimus gratiarum ac- „ tiones & à beatitudine veſtra illos petimus „ inde regratiari. Vnde quia dignus eſt ope- „ rarius mercede, ex regalis largitatis noſtræ „ munificentia, pro ſalute animæ noſtræ no- „ ſtrorumque omnium progenitorum, ha- „ bentes præ oculis cordis quia ſicut aqua „ extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit „ peccatum, donamus & concedimus ſanctæ „ domui Hoſpitalis amodo in perpetuum, „ reſpectu & reverentia ſanctæ ſedis apoſto- „ licæ, atque bonorum meritorum ſuorum „ exigentia, civitatem Saleph, caſtellum no- „ vum, & Camard. cum omnibus pertinen- „ tiis ipſorum & diviſionibus ſignatis, & cum „ omni jure per terram, per mare ſibi perti- „ nente, ſecundùm continentiam ſcripti in- „ de privilegij ſigillo noſtro regali muniti & „ corroborati. Inſuper de ſanctitate ac reli- „ gione eorum plenam habentes ſpem & fi- „ duciam, venerabilibus fratribus Garino de MonteAcuto magiſtro & conventui ſanctę „ domus hoſpitalis ſpecialiter perſonam no- „ ſtram & perſonam dilecti nepotis noſtri „ Raymundi Rupini legitimi heredis noſtri „ & totam terram noſtram, quam modò ha- „ bemus, & quam Deo dante acquiſituri ſu- „ mus, poſt Deum & Dominum noſtrum in „ vita noſtra & poſt deceſſum noſtrum atten- „ tiùs recommendamus. Cujus donationis & „ conceſſionis noſtræ beneficium & recom- „ mendationem factam venerabilibus præ- „ dictis confratribus à circumſpecta domina- „ tione veſtra flagitamus per apoſtolica pri- „ vilegia confirmari & corroborari, ut ne „ quis deinceps cognito hujus noſtræ dona- „ tionis, conceſſionis, & recommendationis „ tenore auctoritate apoſtolica confirmato, „ in aliquo auſu temerario contraire præſu- „ mat. Datum Tharſi Ciliciæ medio menſe „ Aprilis.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Nonas Auguſti, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

* Vide geſta Innoc. III. cap 116.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI, & Priori ſancti Demetrij Theſſalonicenſis, & procuratori epiſcopatus Dimicenſis.

Epiſt. 120. Cõmittitur cauſa Epiſcopi Cardicenſis adversùs Hoſpitalarios.

LAcrymabilem venerabilis fratris noſtri Cardicenſis Epiſcopi &c. *ut ſuprà epiſt. C I. uſque* Fermopilenſis, quibus Epiſcopus ipſe cauſam ſuper hoc obtinuit delegari, eum in poſſeſſionem caſtri prædicti & pertinentiarum ipſius ac caſalium omnium & poſſeſſionum pertinentium ad Eccleſiam Cardicenſem cauſa rei ſervandæ miſerunt, fratres ipſos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodantes, nobis humiliter idem Epiſcopus ſupplicavit ut eandem excommunicationis ſententiam auctoritate dignaremur apoſtolica roborare ac ratum habere proceſſum judicum prædictorum. Ceterùm quidam de fratribus dicti Hoſpitalis coram dilecto filio Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytero Cardinale, quem eis dedimus auditorem, mandatum ab eorum magiſtro procuratorium exhibentes, propoſuerunt è contrà quòd idem Epiſcopus ſuper præmiſſis compoſuerat cum eiſdem; nobis humiliter ſupplicantes ut compoſitionem ipſam auctoritate curaremus apoſtolica confirmare. Præfatus verò Epiſcopus humiliter ſupplicavit ut quia eadem compoſitio redundat in enorme damnum Eccleſiæ Cardicenſis & ſine conſenſu Capituli facta fuit, pro qua etiam compoſitione irritanda nuntius & procurator Ca-

pituli ad hoc ſpecialiter deſtinatus nobis humiliter ſupplicavit, illam irritare auctoritate apoſtolica dignaremur. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictam excommunicationis ſententiam, ſicut rationabiliter eſt prolata, uſque ad ſatisfactionem idoneam auctoritate noſtra facientes appellatione remota inviolabiliter obſervari, cauſam convocatis partibus audiatis, & quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita decernentes, faciatis quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari; attentiùs proviſuri ut fructus Eccleſiæ ſuæ, quos iidem fratres percepiſſe dicuntur, & caſtrum prædictum, quod detinetur ab ipſis, eidem ſublato appellationis obſtaculo reſtitui cum integritate debita faciatis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Atchiepiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani XIX. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MABILIÆ MVLIERI Ianuenſi.

Epiſt. 121. Vt fructus pignoris in ſortẽ computentur.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecta in Chriſto filia, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, ſententiam quam dilectus filius noſter Pelagius ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diaconus Cardinalis pro cauſa quæ vertebatur inter te ac dilectum filium Henricum Mallon. ſuper medietate domus & turris de Moneta, terra de Sauri, & quadam ſumma pecuniæ, de mandato noſtro rationabiliter promulgavit, ſicut eſt juſta, & in ipſius Cardinalis authentico continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio
» communimus. cujus tenor eſt talis. PE-
» LAGIVS Dei gratia ſanctæ Luciæ ad ſep-
» ta ſolis Diaconus Cardinalis, dilectæ in
» Chriſto Mabiliæ mulieri Ianuenſi ſalutem
» in omnium ſalvatore. Cùm olim ab Otto-
» ne judice ſexaginta libras mutuò accepiſ-
» ſes, Henrico Mallon. fratre tuo & duobus
» aliis, præter obligationem aliam, fidejuſ-
» ſoribus ſibi datis, licèt ſub pœna dupli eos
» indemnes promiſeris conſervare, adve-
» niente ſolutionis termino non ſolviſti,
» propter quod præfatus Henricus frater
» tuus, creditore ſibi ſuam contra te actio-
» nem cedente, in ſexaginta libris ſatisfecit
eidem. Cùmque poſt annum, quo in mo- «
ra fuiſti ſolvendi, dictus Henricus te co- «
ram Conſulibus Ianuenſibus conveniſſet, «
centum viginti libras à te nomine ſortis & «
pœnæ ſeu damni petens, tu ſexaginta li- «
bras te ſibi debere, quas idem pro te cre- «
ditori ſolverat, recognoſcens, alias ſexa- «
ginta negaſti, aſſerens nullum eum ex hoc «
damnum aliquatenus incurriſſe. Demum «
Cardinale marito tuo, quem procurato- «
rem inſtitueras, nec pignus banni dare «
Conſulibus nec reſpondere volente, iidem «
Conſules laudaverunt quòd idem Henri- «
cus valens centum viginti libras in tuis bo- «
nis haberet, per civitatem præconiſari «
nihilominus facientes quòd quicunque me- «
dietatem domus & turris de Moneta & ter- «
ram de Sauro ad te pertinenrem vellet «
emere, cum prædicto Henrico de pretio «
conveniret. Interim autem à te ac marito «
tuo pro centum viginti libris poſſeſſionibus «
quibuſdam diſtractis, memorati Conſules «
auferentes vobis ſexaginta de illis, memo- «
rato Henrico ſolverunt, pignoribus eidem «
pro ſexaginta libris tantummodo rema- «
nentibus obligatis. Ceterùm poſt biennium «
elapſum à ſententia Conſulnm prædicto- «
rum, idem Henricus pignora, quæ du- «
centas quinquaginta libras communi exti- «
matorum extimatione valebant, duobus «
conſanguineis ſuis pro libris ſexaginta diſ- «
traxit, pro eadem ſumma recomparans «
poſtea eadem ab eiſdem. Qui cum proceſ- «
ſu temporis à ſæpedicto Cardinale marito «
tuo ſuper reſtituendis prædictis poſſeſſio- «
nibus & uſuris fuiſſet coram venerabili fra- «
tre noſtro Archiepiſcopo Ianuenſi conven- «
tus, ad ſedem apoſtolicam appellayit. Vbi «
cùm de communi aſſenſu partium ad eun- «
dem Archiepiſcopum litteræ fuiſſent ob- «
tentæ, idem Archiepiſcopus auditis hinc «
inde propoſitis, Conſulum ſententiam «
confirmavit, actione de fraude venditio- «
nis eidem Cardinali ſervata; qui ab eodem «
Archiepiſcopo reputans ſe gravatum, ad «
ſedem apoſtolicam appellavit. Eodem ita- «
que Cardinale ac B. adverſæ partis procu- «
ratore in noſtra præſentia ex delegatione «
apoſtolica conſtitutis, idem B. ab obſer- «
vatione judicij memorati petiit ſe abſolvi, «
cùm cauſa ipſa, ſicut idem conabatur aſ- «
truere, civilis eſſet & inter perſonas laicas «
agitata, & ipſius cognitio ad Eccleſiam «
nullatenus pertineret; maximè cùm jam «
dudum pro H. fuerit ſententia lata, quæ «
in auctoritatem rei tranſiit judicatæ. Ex «
tua verò fuit parte propoſitum quòd cùm «
cauſa eadem de utriuſque partis procura- «

„ torum aſſenſu fuerit Archiepiſcopo memo- „ rato commiſſa, & ab eodem pro Henrico „ ſententia lata, quam etiam idem H. ſub „ eo litigans approbavit, viginti ſex libras „ ſex ſolidis minùs, quæ ſorti ſibi debitæ „ minùs licitè acceſſerunt, percipiens ultra „ ſortem adjudicatam eidem, jure ad judi- „ cium eccleſiaſticum pertinebat. Nos igitur „ utriuſque partis allegationibus, inſtrumen- „ tis, conceſſionibus, & rationibus aliis di- „ ligenter inſpectis & cognitis, quod à præ- „ pedicti Henrici procuratore de eccleſiaſti- „ ca juriſdictione proponitur omnino frivo- „ lum reputantes, cùm idem H. in judicium „ Eccleſiæ conſenſerit ſua ſponte, de pru- „ dentum virorum conſilio ſententiam Con- „ ſulum confirmamus. Verùm cùm poſt ſo- „ lutionem ſexaginta librarum, quas Con- „ ſules eidem H. fecerunt perſolvi, nonniſi „ pro reſiduis ſexaginta memorata pignora „ remanſerint obligata, nec Conſulum in- „ tentio fuerit quòd res ducentas quinqua- „ ginta libras valentes eidem H. pro ſexa- „ ginta cederent in ſolutum, ſed ſatisfacto „ ſibi de ipſis, idem eas reſtitueret debitori, „ & eidem H. viginti ſex libras ſex ſolidis „ minus ante diſtractionem rerum ex fructi- „ bus perceperit earundem, quas in ſorte „ debuit computare, cùm fructus à credito- „ re ſeu fidejuſſore percepti ſecundùm jura „ civilia extenuent debiti quantitatem, te ad „ ſupplementum ſexaginta librarum, viginti „ ſex libris ſex ſolidis minùs perceptis ex fru- „ ctibus computatis in eis Henricum & eun- „ dem Henricum tibi ad reſtitutionem ſu- „ pradictæ medietatis domus & turris de Mo- „ neta cum terra de Sauro ſententialiter „ condemnamus.] Nulli ergo omnino ho- minum liceat hanc paginam noſtræ confir- mationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Da- tum Laterani xv. Kal. Septembris, pon- tificatus noſtri anno tertiodecimo.

CATHOLICO, ARCHIEPISCOPIS & Epiſcopis per Armeniam conſtitutis.

Epiſt. 112. Datur eis privilegium.

Cum juxta canonicas & legitimas ſanctiones ſententia quæ à non ſuo judice fertur in quemquam, nec nomen ſententiæ mereatur habere, præſentium auctoritate ſtatuimus ut nullus omnino qui ordinariam vel delegatam juriſdictionem in vos vel veſtros ſubditos non habuerit, ſententiam ferre præſumat; quæ ſi forſan lata fuerit, ipſam decernimus irritam & inanem. Firmiter etiam inhibemus ne quis juriſdictionem in vos vel ſubditos veſtros habens, vos aut ipſos injuſtè moleſtet. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIII. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EPISCOPO CREMONENSI.

Epiſt. 113. De controverſia pro principatu Antiocheno. Vide lib. 2. epiſt. 252. 259. & lib. 12. epiſt. 45. & geſta Innoc. III. cap. 111. & ſeqq.

Occaſione diſcordiæ quæ inter cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Leonem illuſtrem Regem Armeniæ nomine R. nepotis ſui ex parte una & dilectum filium nobilem virum Comitem Tripolitanum ex altera ſuper principatu Antiocheno agitati dinoſcitur, gravia perſonarum & rerum hactenus pericula provenerunt, & niſi fuerit judicio vel concordia terminata, graviora timentur proculdubio proventura. Vnde nos, qui juxta verbum Apoſtoli facti ſumus ſapientibus & inſipientibus debitores, & de regno Dei tollere ſcandala ex debito tenemur officij paſtoralis, diverſis perſonis ſæpe ſuper ipſo negotio direxiſſe meminimus ſcripta noſtra. Sed humani generis inimico, qui paci fidelium invidet, faciente, idem non potuit negotium terminari, ſed necdum auſpicia judicialis conditionis accepit. Nuper autem præfatus Rex, dilectis filiis Abbate ſanctæ Mariæ trium arcuum & Arcivardo Milite & Bovone Latino Cancellario ſuo ad ſedem apoſtolicam deſtinatis, per eoſdem nobis humiliter ſupplicavit ut cùm ejus deſiderii votum exiſtat ut contra Chriſtianos nullatenus arma ſumat, ſed acies ſuas dirigat contra inimicos fidei Chriſtianæ, ſupradicto pupillo nepoti ſuo ſuper principatu jamdicto juſtitiæ faceremus plenitudinem exhiberi. Cùm igitur plenam geramus de tua diſcretione fiduciam, & ejuſdem negotij merita ex magna tibi parte ſint nota, de fratrum noſtrorum conſilio cauſam ipſam ſub hac forma tibi duximus committendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus cùm ad partes illas Deo duce perveneris, ad concordiam utramque partem moveas efficaciter & inducas. Quæ ſi fortè nequiverit provenire, tu aſſociatis tibi duobus viris providis & honeſtis in quos partes convenerint, audias cauſam ipſam, & eandem cum ipſis vel eorum altero, ſi ambo nequiverint intereſſe, ſublato cujuſlibet contradictionis vel appellationis obſtaculo fine debito terminare procures, illud idem neutro eorum intereſſe valente facturus nihilominus per

te ipſum. Quòd ſi partes in hujuſmodi viros nequiverint convenire, venerabilem fratrem noſtrum Ieroſolymiranum apoſtolicæ ſedis Legatum & Antiochenum Patriarchas in collegas aſſumas, cum quibus vel eorum altero ſecundùm præſcriptã formam eandem cauſam appellatione remota decidas, faciens quod decreveris per cenſuram eccleſiaſticã firmiter obſervari. Si verò alterutra partium duxerit reſiſtendum, tam per indigenas terræ quàm etiam peregrinos rebellionem ejus facies edomari. Proviſo prudenter ut interim nulla penitùs inter dictos Regem & Comitem guerra fiat, ſed treugæ ad invicem obſerventur, ad quas utramqne partem volumus & mandamus, ſi fuerit neceſſe, compelli, cùm ſimul non ſit & armis & legibus contendendum. Ceterùm ſi quicquam humanitus tibi contigerit, propter quod mandatum non poſſis apoſtolicum adimplere, illud ipſum dno pariter Patriarchæ freti auctoritate præſentium exequantur. Datum Laterani &c. per totum ut in alia.

VNIVERSIS ABBATIBVS nigri ordinis per Rothomagenſem provinciam conſtitutis.

Epiſt. 114. De Capitulo celebrando ſemel in anno.

ORdinem religionis plantare ac fovere plantatum ex officij noſtri debito provocamur, & ſic religioſorum petitionibus apoſtolicum nos convenit præbere patrocinium & favorem quòd ſub regimine ac gubernatione noſtra valeant aſſiduis proficere incrementis. Sanè gaudemus in Domino, à quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum, quòd divinitus inſpirati ad corrigendos exceſſus qui aliquando in veſtris monaſteriis, ſuadente inimico humani generis, committuntur, ſtudium efficax adhibetis ut inquinamentis malitiæ ac diſſolutionis vitiis abdicatis, efficaciùs poſſitis vos divinæ ſubdere ſervituti, & per opera pietatis gratiorem præſtare altiſſimo famulatum. Vt autem per favorem apoſtolicum regularia ſuſcipiant inſtituta vigorem, neque poſſint per alicujus inſolentiam enervari, ut liceret vobis de noſtra permiſſione petiſtis ſemel in anno ſub aliquo Abbate religioſo & humili ejuſdem provinciæ Capitulum celebrare: ubi per conſultationem omnium, tam Abbatum exceſſus quàm diſſolutiones monachorum, ſalvo per omnia jure Prælatorum comprovincialium, compeſcantur; volentes de quarto in quartum annum per vos vel nuntios veſtros ad Apoſtolorum limina viſitanda teneri; recepturi à nobis ſalubria monita & præcepta, quibus vigor religionis monaſticæ foveatur. Nos verò veſtris poſtulationibus annuentes, caritati veſtræ concedimus ut hoc ſalutare propoſitum incipiatis exequi diligenter, & quid ex ipſo proveniat nobis fideliter intimetis; ut ſi viderimus quòd per executionem ipſius religionis honeſtas ſuſcipiat incrementum, quod ad robur perpetuæ firmitatis ſuper eo fuerit ſtatuendum, ſecuriùs & cautiùs ſtatuamus. Datum Laterani XIII. Kal. Septembris, anno tertiodecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS Hoſpitalis Theutonicorum Acconenſi.

Epiſt. 115. Ne alba pallia deferant.

SVam nobis dilecti filij fratres militiæ Templi querimoniam obtulerũt quòd cùm in primordio inſtitutionis ordinis ſui eis fuerit ab apoſtolica ſede conceſſum ut in religionis ſignum milites militiæ Templi albis palliis uterentur ad differentiam aliorum, vos, in confuſionem ordinis ſupradicti, nuper alba pallia portare cœpiſtis. Nolentes igitur ut ex hoc inter vos & ipſos æmulationis ſeu diſcordiæ materia ſuſcitetur, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus veſtro contenti habitu exiſtentes, hujuſmodi alba pallia, quæ, ſicut præmiſſum eſt, in ſignum religionis conceſſa fuerunt Templariis antedictis, nullatenus deferatis. Alioquin venerabili fratri noſtro Patriarchæ Ieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato noſtris damus litteris in mandatis ut inquiſita pleniùs & cognita veritate, id appellatione remota ſuper hoc ſtatuat quod religioni pariter & ſaluti viderit expedire. Datum Laterani VI. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

IEROSOLYMITANO PATRIARCHÆ apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 116. Super eodem.

SVam nobis dilecti filij &c. *in eundem modum ut in alia uſque* ad differentiam aliorum, dilecti filij Magiſter & fratres Hoſpitalis Theutonicorum Acconenſi in confuſionem ordinis ſupradicti nuper alba pallia portare cœperunt. Nolentes igitur ut ex hoc inter prædictos fratres æmulationis ſeu diſcordiæ materia ſuſcitetur, eiſdem Magiſtro & fratribus Hoſpitalis dedimus in præceptis ut ſuo contenti habitu exiſtentes, hujuſmodi alba pallia nullatenus deferant, quæ, ſicut præmiſſum eſt, in religionis ſignum conceſſa fuerunt Templariis antedictis. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita pleniùs & cognita veritate, id

ſuper hoc ſtatuas appellatione remota quod religioni pariter & ſaluti videris expedire, faciens quod ſtatueris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum ut in alia per totum.

ROTOMAGENSI *Archiepiſcopo.*

Epiſt. 127. Reſpondet ad ejus conſulta. Cap. Cùm contingat. De ætate & qual. ord.

CVm contingat interdum quòd laici ad monaſteria convolantes, à ſuis Abbatibus tonſorentur, apoſtolicæ ſedis oraculum requiſiſti an clericatus ordo in tonſura hujuſmodi conferatur. Super quo fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm in ſeptima ſynodo ſit ſtatutum ut lectores per manus impoſitionem licentia ſit unicuique Abbati in proprio monaſterio ſolummodo faciendi, dummodo ipſi ab Epiſcopo, ſecundùm morem perficiendorum Abbatum, manus impoſitio facta noſcatur, & conſtet eum exiſtere ſacerdotem, per primam tonſuram à talibus Abbatibus juxta formam Eccleſiæ datam clericalis ordo confertur. Præterea cùm quidam ſuper aliquo litigantes, ad diverſos judices litteras impetrant, quorum quidam obtenti à parte altera tibi mandant ut partem adverſam denunties excommunicationis ſententiæ ſubjacere, aliis judicibus tibi poſtmodum injungentibus ut eandem denunties abſolutam, quæris à nobis an utriſque, vel neutris, vel alterutris ſaltem obedire debeas in hac parte. Super quo tuæ prudentiæ reſpondentes, credimus diſtinguendum an cùm primum mandatum recepiſſe dinoſceris, tibi forſan innotuit inter illos & alios ſuper juriſdictione diſcordiam ſuſcitatam, an ſuper hoc nihil omnino ſcivisti. Et quidem ſi ſuper contentione hujuſmodi nihil tibi penitùs innoteſcit cùm primum mandatum recipere te contingit, illud debes humiliter executioni mandare. Sed ſi poſtea contrarium tibi ab aliis demandetur, tunc litterarum ad utroſque à ſede apoſtolica obtentarum copia poſtulata, quas auctoritate præſentium diſtrictè præcipimus exhiberi, ſi ex ipſarum tenore deprehenderis evidenter, ita quòd non ſit aliquatenus hæſitandum, quòd litteræ quæ ad illos à quibus ſecundum mandatum receperis impetratæ noſcuntur, expreſſè revocent litteras aliorum, tu illud intrepidus exequaris quod ſecundo tibi loco mandatur. Si verò ex litterarum inſpectione * manifeſtè tibi conſtet quòd litteræ obtentæ ad illos qui primum dedere mandatum per alias minimè revocantur, ſecundum mandatum nullatenus exequaris.

Cap. Cùm contingat. De reſcript.

** In quarta collect. manifeſtiſſimè*

Quòd ſi ſuper hoc tibi fuerit meritò dubitandum, ad exequendum ſecundum mandatum te procedere non oportet donec juxta cujuſdam noſtræ conſtitutionis tenorem inter eos hujuſmodi contentio ſopiatur. Et id ipſum facere debes, ſi primo mandato recepto, & nondum executioni mandato, tibi forſitan innotuerit quòd inter ſe, ſuper juriſdictione videlicet demandata, cœperint diſceptare. Ceterùm in his omnibus puram & providam te convenit intentionem habere, ne vel ad declinandum mandatum dubitare te dicas ubi dubitandum non eſt, vel ad mandatum etiam exequendum te aſſeras eſſe certum ubi certus eſſe non debes. Licèt autem ex his certa tibi detur doctrina qualiter in hujuſmodi debeas te habere, nulla tamen attribuitur poteſtas ut inter delegatos aut partes de juriſdictione debeas judicare. Inſuper requiſiſti, cùm quis conqueritur ſe à ſuo Epiſcopo poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam vel aliàs injuſtè excommunicationis ſententiam promulgatam, & nos judicibus damus noſtris litteris, in mandatis ut ſi ità eſt, vel juxta formam Eccleſiæ illis beneficium abſolutionis impendant, vel eandem ſententiam denuntient nullam eſſe, ac Epiſcopus paratus ſit probare ſe in illum, antequam vocem appellationis emitteret, vel aliàs juſtè hujuſmodi ſententiam protuliſſe, an probationibus non admiſſis, judicibus liceat excommunicatum abſolvere, vel denuntiare ſententiam nullam eſſe. Ad quod tibi taliter reſpondemus, quòd ſuper jamdicto caſu non conſuevimus, ſi bene meminimus, ſub præſcripta forma judicibus ſcribere, ſed ſub iſta, ut videlicet, ſi excommunicationis ſententiam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam * invenerunt eſſe latam, ipſam denuntiantes penitùs nullam eſſe, audiant ſi quid fuerit quæſtionis; alioquin recepta juxta formam Eccleſiæ cautione impendant abſolutionis beneficium conquerenti; & injuncto ſibi quod de jure fuerit injungendum, audiant cauſam, & eandem fine debito terminare procurent. Sed ſi forſan appareat nos in jamdicto caſu ſub prænotata quandoque forma ſcripſiſſe, & in altero utique caſuum prædictorum, cùm videlicet quis conqueritur ſe poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam excommunicatione fuiſſe notatum, ſemper utriuſlibet partis probationes ſunt admittendæ antequam ad decernendum ſuper hoc aliquid procedatur; per quas denique apparebit an abſolutione

Cap. Paſtoralis. De reſcript.

Cap. Cùm contingat. De cauſa poſſeſ.

** In quarta collect. invenerentia, & denuntietis, & & audiatis*

abſolutione indigeat conquerens, vel denuntiandus ſit potiùs non ligatus. In reliquo verò caſu, cùm videlicet excommunicatum quis ſe aſſeverat injuſtè, vix * unquam ejus eſt, antequam abſolutus fuerit, probatio admittenda; niſi tunc tantùm cùm aſſerit in excommunicationis ſententia intolerabilem errorem fuiſſe patenter expreſſum, ad quod probandum admittitur antequam abſolutionis gratiam conſequatur. Verùm ſi proponat ſe ſimpliciter excommunicatum injuſtè, ac Epiſcopus ad probandum quòd juſtè ipſum excommunicaverit ſuas poſtulet probationes admitti, non eſt ante abſolutionem illius aliquatenus audiendus; cùm etſi pro certo conſtaret in illum rationabiliter excommunicationis ſententiam promulgatam, nihilominus ei eſſet abſolutio ſecundùm * formam Eccleſiæ impendenda humiliter poſtulanti. Et ideo in hoc caſu illum credimus juxta formam Eccleſiæ protinus abſolvendum; ut ſic demum probationibus utriuſque partis admiſſis, utrum juſtè an injuſtè ligatus fuerit decernatur. Datum Laterani Kal. Septembris, anno tertiodecimo.

* Cod. Colbert. vix aut nunq.

* Cod. Colbert. Ro. Ec conſuetudinem imp.

GNESNENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 118. De Pruſſis noviter converſis. Vide lib. 15. epiſt. 145. 146.

COeleſtis agricola Ieſus Chriſtus ſemetipſum vitem veram & fertilem in vinea ſua electa plantavit; ex qua multitudo palmitum prodiens, non ſolùm illam amœnam viroribus, verùm etiam fructibus redderet gratioſam. Ex iſta nimirum vite tot quotidie palmites pullulant quòd in eccleſiaſticæ unitatis radice fundati, ad ſanctæ converſationis ſtudium extendentes ſe per opera pietatis, non ſolùm internæ gratiæ virore turgeſcunt, ſed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac ſiquidem laborare vinea dilecti filij Chriſtianus, Philippus, & quidam alij monachi pio deſiderio cupientes, illius dudum amore ſuccenſi qui neminem vult perire, ad partes Pruſſiæ de noſtra licentia in humilitate ſpiritus acceſſerunt, ut ibidem ſemen verbi dominici ſeminando, in umbra infidelitatis & tenebris ignorantiæ poſitos ad ſemitam reducerent veritatis; quod cùm in terram bonam & fertilem cecidiſſet, fructum protulit opportunum; & ejus gratia præeunte qui vocat ea quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt, & ex lapidibus ſuſcitat filios Abrahæ, quidam magnates & alij regionis illius ſacramentum baptiſmatis receperunt, & de die in diem proficere dinoſcuntur in doctrina fidei orthodoxæ, ſicut iidem monachi nuper ad ſedem apoſtolicam venientes noſtro apoſtolatui reſerarunt. Cùm igitur hujuſmodi novella plantatio beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus eiſdem monachis & fratribus ſuis necnon & aliis ad fidem de novo converſis in eccleſiaſticis ſacramentis & aliis quæ ad ampliandum Chriſtianæ religionis cultum ſpectare noſcuntur tamdiu curam officij paſtoralis impendas donec, divina faciente clementia, adeo ibidem numerus fidelium augeatur ut proprium poſſint * Epiſcopum obtinere. Epiſcopos etiam & alios Eccleſiarum Prælatos ac terræ magnates moneas ſollicitiùs & inducas ut pro Deo & propter Deum eis propitij ac favorabiles exiſtentes, ubi dignum fuerit gratiam, ſolatium, & humanitatem impendant. Datum Laterani II. Nonas Septembris, anno tertiodecimo.

Vide Raynald. an. 1210. §. 27. & an. 1212. §. 5.

* Eis poſtea idem Chriſtianus datus eſt Epiſcopus. Vide Bzovium ad an. 1220. §. 5.

IOHANNI EPISCOPO Albanenſi.

Epiſt 149. Confirmat quandam ſententiam.

HIs quæ judicio ſunt vel concordia terminata decet nos robur apoſtolicum impertiri; ne ſopitæ querimoniæ reviviſcant, & relabantur iterum in recidivæ ſcrupulum quæſtionis. Cùm igitur dilectus filius Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis cauſam quæ inter te ex parte una & monaſterium Criptæ ferratæ ex altera vertebatur ſuper inſtitutione ac deſtitutione Preſbyteri Eccleſiæ ſancti Nicolai de Neptuno ſententiæ calculo duxerit terminandam, nos tuis juſtis precibus inclinati, eandem ſententiam, exigente juſtitia promulgatam, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus; cujus tenorem de verbo ad verbum præſentibus fecimus adnotari. IN NOMINE patris & filij & ſpiritus ſancti. Amen. Cùm cauſam quæ ſuper Eccleſia ſancti Nicolai de Neptuno inter Dominum Iohannem Albanenſem Epiſcopum ex una parte & Abbatem de Cripta ferrata ex altera vertebatur nobis Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Preſbytero Cardinali Dominus Papa mandaverit audiendam, procurator Epiſcopi pro parte ſua contra Abbatem coram nobis propoſuit quòd Abbas & monachi de Cripta ferrata privaverant adminiſtratione Preſbyterum Eccleſiæ prænominatæ, quem ad repræſentationem Abbatis & monachorum jamdictus Epiſcopus inveſtiverat & inſtituerat pro perſona in jamdicta Eccleſia, & idem Preſbyter eidem, ut ſuo Epiſcopo,

fidelitatis more ſolito præſtiterat juramentum. Vnde cùm prædicta Eccleſia de Neptuno ſit præfato Epiſcopo diœceſana lege ſubjecta, petebat reſtitui ſacerdotem ad adminiſtrationem & perſonatum, ut & eidem Epiſcopo de ſpiritualibus, monachis verò de temporalibus reſponderet. Yconomus verò monaſterij è contrà reſpondebat adminiſtrarionem tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus & Eccleſiam ſæpedictam ad monaſterium tantummodo pertinere, nec in aliquo Epiſcopo teneri, cùm ſit ipſum monaſterium Romanæ Eccleſiæ ſpeciale, ac exemptum tam in capite quàm in membris. quod probare per ſua privilegia intendebat, quæ poſt multas inducias & terminos peremptoriè ſibi datos ad probandam ſuam intentionem coram nobis exhibere in judicio non curavit. Dicebat

* tantùm *tandem, de longa conſuetudine Abbatem & monachos habere poteſtatem in Eccleſiis ſuis adminiſtratorem temporalium liberè ordinare. Quod cùm probare noluiſſet, idem yconomus poſtmodum confeſſus fuit in noſtra præſentia quòd Epiſcopus præfatum ſacerdotem in ſupradicta Eccleſia ad repræſentationem Abbatis & monachorum inſtituit & confirmavit. Nos verò viſis & auditis allegationibus hinc inde propoſitis & confeſſionibus utriuſque partis, dicimus Preſbyterum ſæpedictum reſtituendum ad adminiſtrationem & perſonatum Eccleſiæ memoratæ.] Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kal. Septembris, anno tertiodecimo.

EPISCOPO PARISIENSI.

Epiſt. 130. Vt præbenda reſervata conferatur conſanguineo Papæ.

AD ſignandum devotionis affectum quam erga nos te non ignoramus habere, præbendam in Eccleſia Pariſienſi vacantem in manu propria reſervaſti, cuicunque vellemus, ſicut per tuas nobis intimaſti litteras, conferendam, habiturus gratiſſimum ſi alicui de ſanguine noſtro conferre dignaremur eandem, quem ob noſtram reverentiam & amorem honoraturum te aſſeris & ſinceriſſimè dilecturum. Super quo liberalitatem tuam in Domino commendantes, de tantæ devotionis indicio gratiarum tibi referimus actiones. Dignum itaque reputantes ut de tuo munere tuo ſatisfiat affectui, præbendam ipſam dilecto filio Benedicto conſanguineo noſtro, adoleſcenti ſiquidem bonæ indolis, quem non minùs ſigna virtutum, quæ in tenera videntur ætate præludere, quàm ſanguis aut caro nobis reddunt acceptum, duximus concedendam, ſperantes quòd tunc maximè prælibatam præbendam ordinatam eſſe gaudebis ad votum cùm per ipſum & ex ipſo Domino concedente videbis tibi & Eccleſiæ tuæ gratum proventure profectum. Quocirca fraternitatem tuam monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus dilectum filium magiſtrum Peregrinum Capellanum noſtrum vice ac nomine præfati Benedicti ad eandem præbendam recipi facias in Canonicum & in fratrem, & ſtallo Chori ac loco Capituli ſibi aſſignato, de more ipſum in corporalem ejuſdem præbendæ poſſeſſionem inducas, & inductum facias eam pacificè poſſidere. Nos enim eundem Benedictum ad te, opportunitate recepta, dante Domino tranſmittemus. Datum Laterani Idibus Septembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MAGISTRO PEREGRINO Capellano noſtro.

Epiſt. 131. Super eodem.

AD ſignandum devotionis affectum quam venerabilem fratrem noſtrum Pariſienſem Epiſcopum erga nos non ignoramus habere &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* profectum. Vnde ipſi per ſcripta noſtra mandamus ut te vice ac nomine præfati Benedicti ad eandem præbendam recipi faciat in Canonicum & in fratrem, & ſtallo Chori ac loco Capituli tibi aſſignato, de more te in corporalem ejuſdem præbendæ poſſeſſionem inducat, & inductum faciat pacificè poſſidere. Nos enim eundem Benedictum ad ipſum, opportunitate reperta, dante Domino tranſmittemus. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſuper hoc quod ad te pertinet exequaris. Datum &c. *ut in alia per totum.*

TVRONENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Engoliſmenſi, & Abbati Gratiæ Dei Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 132. Scribitur adverſus Canonicos Cellenſes.

DEteſtabile facinus & piaculare flagitium quod à quibuſdam filiis Belial, nonnullis Canonicis Cellenſis Eccleſiæ inſtigantibus, ſicut nobis venerabilis frater noſter Pictavenſis Epiſcopus intimavit, nuper extitit in Cellenſi Eccleſia perpetratum, maximam non immeritò menti noſtræ amaritudinis cauſam ingeſſit, dum viperea ſoboles in proprij parentis necem exarſit, & perditionis filij ſui patris interitum inofficioſo non ſunt veriti malignitatis ſtudio machinati. Quem ſiquidem tam

crudelis horror & horribilis crudelitas audita non moveat, dum paſtori ab ovibus, magiſtro à diſcipulis, & patri à filiis mortis diſpendia procurantur? In hac nimirum parricidij horrendi atrocitate naturalis affectionis juri detrahitur, vituperatur miniſterium clericale, ac regularis reverentiæ puritas diſſipatur. Sicut enim tenor litterarum ejuſdem Epiſcopi nos edocuit, ſibi & Capitulo Pictavenſi multis Abbatibus & aliis viris peritis præſentibus eſt relatum quòd Iohanne Cantore, A. Eleemoſynario, Guillelmo de Lobea & Guillelmo de ſancto Leodegario Canonicis Cellenſibus procurantibus, à quatuor ſicariis, qui ab illis ob hoc ſexaginta libras acceperant, Abbas Cellenſis, vir providus & honeſtus, dum ad matutinas accederet, nequiter extitit interfectus, quadraginta plagis & ampliùs inflictis eidem. Cùm autem hæc vera eſſe, non ſolùm per bonos viros & ſacerdotes, verùm etiam per eoſdem ſicarios, qui dum in carcere principis tenerentur, coram nuntiis ſuis & multis aliis ea publicè confeſſi fuerant, præfatus Epiſcopus didiciſſet, & deliberaſſet cum viris prudentibus & diſcretis qualiter eſſet in hoc negotio procedendum, diverſa reperit conſilia diverſorum; nonnullis aſſerentibus hujuſmodi perverſitatis actores, non per ſeculare brachium, ſed per eccleſiaſticum judicium puniendos; aliis affirmantibus ipſos propter enormitatem criminis relinquendos curiæ ſeculari, ut ultore materiali gladio, pœnam exciperent ſibi dignam. Alios quoque Canonicos illius malignitatis ignaros aſſeverabant aliqui in deteſtationem criminis de ipſa Eccleſia depellendos; ut ſecundùm evangelicam veritatem malis malè perditis, vinea Domini Sabaoth bonis agricolis locaretur; maximè cùm paucis quandoque peccantibus, ira Dei deſæviſſe legatur in multos. Quidam verò dicebant quòd culpa ſuos tenere debebat auctores, ne ultra progrederetur pœna quàm inveniretur delictum, cùm nullius crimen maculet neſcientem. Licèt autem in tanta varietate conſilij cœperit jam dictus Epiſcopus fluctuare, attendens tamen exēplo pernicioſum exiſtere ſi omitteretur tantum facinus impunitum, & quòd Canonici ſupradicti longè antè incorrigibiles fuerant & rebelles, & commonitionis ſuæ iteratæ ſæpius contemptores, quòdque eſſent fornicatores, adulteri, negotiatores, & uſurarij manifeſti, tandem conſilium hoc providit, ut univerſis Canonicis ab Eccleſia memorata depulſis, loco eorum ſancti Victoris Pariſienſis Canonici ſubrogentur, hoc ipſum in ſuſpenſo tenendo donec ſuper eo noſtræ reciperet beneplacitum voluntatis. Volentes igitur ut in tanti criminis pœna diſcant alij à conſimili culpa ceſſare, communicato fratrum noſtrorum conſilio, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus illos quos vobis conſtiterit hujus fuiſſe iniquitatis actores ab omni ordine clericali ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo degradetis, eoſdem; ſi grave ſcandalum non timetur, apud aliqua monaſteria ſingillarim in arctis carceribus concludentes, in quibus pane tribulationis & aqua doloris ad agendam perpetuam pœnitentiam ſuſtententur. Si verò grave ſcandalum formidetur, quod minimè conquieſcat poſtquam etiam reos ſanguinis veſtris curaveritis interceſſiunibus defenſare, vos eoſdem publicè degradatos, ad pœnitentiam ſtudiosè commonitos, relinquatis curiæ ſeculari juxta conſtitutiones legitimas puniendos. Quòd ſi alij Canonici hujus criminis inſcij incorrigibiles hactenus extiterunt, & prælibatis ſunt criminibus irretiti de quibus in ſuis fecit memoratus Epiſcopus mentionem, volumus & mandamus ut per ordinem ſancti Victoris Cellenſis Eccleſia reformetur; quem ſi aliqui ex prædictis Canonicis recipere voluerint humiliter & ſervare, vos eoſdem ibidem remanere ſinatis. Alioquin ad arctiora monaſteria tranſmittatis eoſdem; contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XIII. Kalend. Octobris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Vide tom. 4. Gall. Christ. pag. 257.

PETRO NIGRO CANONICO *ſancti Urſini Bituricenſis.*

Epiſt. 13. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

SAcroſancta Romana Eccleſia devotos & humiles filios ex aſſuetæ pietatis officio propenſiùs diligere conſuevit, & ne pravorum hominum moleſtiis agitentur, eos tamquam pia mater ſuæ protectionis munimine confovere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus gratum impertientes aſſenſum, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum præſtante Domino juſtis modis poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem præbendam ſancti Urſini Bituricenſis, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, tibi auctori-

tate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

*NOVARIENSI *ELECTO.*

* Eidem inſcripta eſt epiſtola 15. lib. 12. Epiſt. 134. De cauſa Epiſcopi Albiganenſis. Vide lib. 11. epiſt. 187.

EX litteris venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Antiocheni, tunc Yporienſis Epiſcopi, & tui tunc de Tilieto Abbatis, meminimus recepiſſe quòd cùm dudum ad Albiganenſem Eccleſiam unà cum venerabili fratre noſtro Piſano Archiepiſcopo, tunc Epiſcopo Vercellenſi, acceſſiſſetis, viſitationis officium impleturi, Albiganenſis Epiſcopus, inter cetera quæ propoſita fuerant contra ipſum, hoc vobis ore proprio eſt confeſſus, quòd cùm quidam in villa quadam ad ipſius juriſdictionem ſpectante infamaretur de furto, & idem illud inficiaretur omnino, offerens quòd candentis ferri judicio ſe purgaret, adiciendo ut ſuſpendio puniretur ſi deficeret in eodem, dictus Epiſcopus à judice requiſivit quid ſuper hoc videretur eidem, & cùm judex reſpondiſſet ut fieret prout fur ipſe petierat, ferrum candens in ipſius Epiſcopi præſentia eſt allatum; quod cùm atripuiſſet fur ille, combuſtus eſt. Vnde judex expavefactus, quid ſibi ſuper hoc videretur Epiſcopum conſuluit memoratum; qui reſpondit quòd ſi fur ſic evaderet, malum eſſet; quamquam per litteras quas nobis tunc idem direxit Epiſcopus affirmarit ſe talibus verbis uſum fuiſſe: *Audit quantus eſt clamor populi, omnes dicunt quòd malum eſt ſi evaſerit impunitus.* & ſic Epiſcopus & judex eandem villam cum multitudine populi ſunt egreſſi; in quorum præſentia fur prædictus ipſius fuit Epiſcopi auctoritate ſuſpenſus. propter quod eundem cum veſtris litteris ad noſtram præſentiam deſtinaſtis; ſed ipſe nihil unquam ſuper his propoſuit coram nobis. Quinimmo ſtatim ut dictus Archiepiſcopus ad apoſtolicam ſedem acceſſit, qui nobis rei ſeriem plenariè indicavit, idem Epiſcopus à noſtra diſceſſit præſentia, & perquiſitus non potuit inveniri. Vnde nos cum fratribus noſtris deliberatione habita diligenti, quia ſæpefatum Epiſcopum, non ſolùm in candentis ferri judicio, verùm etiam in furis ſuſpendio graviter intelleximus deliquiſſe, cùm his non tantùm auctoritatem præſtiterit, ſed etiam præſentiam exhibuerit corporalem, ipſum reputavimus miniſterio altaris indignum. Et quia pontificale officium abſque altaris miniſterio non poterat adimplere, ſupradicto Patriarchæ ac tibi tunc dedimus in mandatis ut ad ceſſionem eundem Epiſcopum moneretis; alioquin auctoritate noſtra ipſum ab Albiganenſi Eccleſia ſublato appellationis obſtaculo amoventes, faceretis eidem de perſona idonea per electionem canonicam provideri. Dictus verò Epiſcopus poſtmodum ad ſedem apoſtolicam rediens, apud quam moram feciſſe dinoſcitur diuturnam, & ſe multipliciter ſatagens excuſare, inter cetera propoſuit coram nobis quòd aliter rei veritas ſe habuerat quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum. quod ſe propoſuit opportuno tempore probaturum. Quocirca devotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus auditis quæ ſuper præmiſſis idem Epiſcopus duxerit proponenda, & probationibus ejus admiſſis, ſi de his tibi per probationes legitimas ſufficiens fuerit facta fides per quæ conſtet veritatem rei ſe aliter habuiſſe quàm in litteris fuerit ſupradictis expreſſum, & ſuper præmiſſis innocentem Epiſcopum extitiſſe, cùm per ſententiam ad falſam ſuggeſtionem latam eidem præjudicari non debeat, tu eum ſuper præmiſſis abſolvens, officium ſuum exequi liberè permittas eundem. Alioquin quod à nobis dudum ſuper hoc extitit diffinitum facias appellatione remota executioni mandari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles cenſura eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Laterani Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Magdeburgenſi.

Epiſt. 135. Confirmatur quædam concordia.

CVm dilectus filius nobilis vir Albertus de Harneſten ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, litteris tuis & aliorum, frater Archiepiſcope, qui ſimul interceſſere pro ipſo, nobis humiliter præſentatis, abſolutionis munus ſuppliciter poſtulavit & clementer obtinuit juxta formam Eccleſiæ, ſuper eo quòd ex violenta detentione dilecti filij Præpoſiti Odonis Subdiaconi noſtri eccleſiaſticam ſe dolebat incurriſſe cenſuram. Licèt autem ſe multipliciter excuſaret, quòd videlicet nec ex malitia præconcepta, nec ex præcogitato conſilio, ſed ex ſubita moti pectoris levitate ac repentino cordis ad prolationem quo-

rundam verborum inflammati calore id fuerit perpetratum, demum tamen ad compoſitionem hujuſmodi pro ſatisfactione Subdiacono ipſi præſtanda ſpontanei devenerunt, ut videlicet idem nobilis honorificentiam illi & ſibi verecundiam faciendo, cum ducentis militibus à loco in quo præfatum Subdiaconum captivavit uſque ad civitatem Magdeburgenſem & per omnes conventuales Eccleſias portet opprobrium quod harmiſcare vulgariter appellatur; detque ſibi centum milites in vaſſallos, qui nunquam à ſua fidelitate recedant, ac turris in qua fuerat carceratus, funditus deſtruatur, & quinque libras uſualis monetæ cui vel quibus Eccleſiis voluerit Subdiaconus antedictus, aſſignet annualiter in perpetuum exolvendas, petatque ab ipſo veniam cum viginti nobilibus, reverentiam corporalem exhibendo de more; cum quibus etiam ipſe juret ſe nequaquam præconcepiſſe in perſona vel rebus eidem Subdiacono læſionem inferre, ſed ex quadam vebementia & calore animi quod factum fuerat eveniſſe; quæ omnia infra ſex hebdomadas poſtquam fuerit à prædicto commonitus Subdiacono, niſi forſan ipſe majus ſpatium ei duxerit indulgendum, procurabit implere. Cùm igitur idem Subdiaconus ad preces & præceptum noſtrum hæc ei de præſcripta forma duxerit remittenda, ut nec turris in qua detentus extitit diruatur, nec memoratus nobilis reverentiam corporalem, quam ſibi apud ſedem exhibuit apoſtolicam, per ſe cogatur iterum exhibere, ipſum & ſocios ſuos qui cum eo ad ſedem apoſtolicam acceſſerunt ad vos cum gratia & benedictione noſtra duximus remittendos; injuncto ſibi ſub debito præſtiti juramenti ut præſcriptam compoſitionem obſervet, quam ſpontaneus noſcitur iniiſſe; banc etiam ſibi gratiam ad preces ejuſdem Subdiaconi facientes, quòd ceteri ejus ſocij, qui propter hoc fuerint abſolvendi, pro abſolutionis munere obtinendo laborare ad ſedem apoſtolicam non cogantur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum nobilem de cetero propter hoc nec vos in aliquo moleſtetis, nec permittatis ab alio moleſtari, & tu, frater Archiepiſcope, abſolvendos ipſius ſocios ſecundùm Eccleſiæ formam abſolvens, injungas eiſdem quod ex tenore compoſitionis prædictæ videris injungendum. Datum Laterani v. Nonas Octobris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ATHENIENSI ET NEOPATRENSI Archiepiſcopis, & Epiſcopo Davalienſi.

GRavem dilectorum filiorum fratrum militiæ Templi recepimus quæſtionem quòd cùm nobilis vir G. Marchio Pelavicinus & Meboffa Comeſtabulus quondam Marchionis Montisferrati quendam locum qui Sydonius dicitur, pertinentem ad ipſos, jamdictis fratribus conceſſerint intuitu pietatis, & ipſi quoddam caſtrum ibidem ad defenſionem terræ conſtruxerint non abſque gravibus laboribus & expenſis, cariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris caſtrum ipſum cum pertinentiis ſuis & quædam alia eis pro ſuæ abſtulit arbitrio voluntatis, quæ quidam nobilis R. de Trabalia Citrenſis dioceſis ejus nomine in ipſorum fratrum detinet præjudicium & gravamen: qui licèt ſæpius ſuper hoc obtinuerint ſcripta noſtra, ſuam tamen ob ipſius Imperatoris favorem & potentiam ſupradicti R. nequiverunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dictos fratres, qui pro ſervitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt, nolimus ab aliquibus indebitè prægravari, per apoſtolica vobis ſcripta mādamus quatinus detentorem ejuſdem caſtri & aliarum rerum monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ac, ſi neceſſe fuerit, per excommunicationis in ipſum & in jamdictum caſtrum interdicti ſententias, ſublato appellationis obſtaculo, compellatis ea omnia, ſicut juſtum fuerit, fratribus reſtituere memoratis; ſupradicto Imperatori ex parte noſtra nihilominus intimantes ut detentori prædicto vel aliis in eorundem fratrum injuriam vel gravamen nullum impendat auxilium vel favorem, cùm ex hoc graviter oculos divinæ majeſtatis offendat. Alioquin, quantumcunque ſibi, utpote cariſſimo in Chriſto filio, deferre velimus, cùm eorundem fratrum tantam diſſimulare injuriam nequeamus, in ipſum etiam officij noſtri debitum exequi cogeremur. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani xv. Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

Epiſt. 136. Scribitur pro Templariis.

EISDEM.

DIlectorum filiorum fratrum militiæ Templi expoſita nobis querimonia patefecit quòd cùm claræ memoriæ Bonifacius Marchio Montisferrati eis Ravenicam cum omnibus pertinentiis, honoribus, & juribus ſuis pia devotione contulerit ad ſubſidium terræ ſanctæ, prout in ejus

Epiſt. 137. De eodem argumento. Vide lib. 14. epiſt. 109.

authentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, & eandem terram in vita Marchionis ipſius pacificè poſſiderint & quietè, poſtmodum cariſſimus in Chriſto filius noſter Imperator Conſtantinopolitanus illuſtris ad partes illas accedens, ſupradictam terram eiſdem abſtulit violenter, quam quidam nobilis R. de Tribalia Citrenſis diœceſis ejus nomine detinere præſumit in eorum præjudicium & gravamen; & licèt propter hoc ſæpius miſerimus ſcripta noſtra, dicti tamen fratres ſuam nequiverunt hactenus conſequi rationem. Cùm igitur dicti fratres, qui pro ſervitio Ieſu Chriſti multis laboribus ſe exponunt, nolimus ab aliquibus indebitè prægravari, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus detentorem ejuſdem caſtri & aliarum &c. *per totum ut in alia uſque in finem.* Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

CAPITVLO THEBANO.

Epiſt. 138. De electione Archiepiſcopi Thebani.

THebana dudum Eccleſia viduata paſtore, A. Archidiaconus veſter cum Gerardo de Beſentun. & I. cognato ſuo propria vota direxit in venerabilem fratrem noſtrum Davalienſem Epiſcopum pro veſtro Pontifice poſtulandum, appellationem ad ſedem apoſtolicam interponens ne ceteri Canonici procederent ad electionem aliam faciendam. Qui tandem convenientes in unum, appellatione huiuſmodi pro inutili reputata, dilectum filium A. Capellanum cariſſimi in Chriſto filij noſtri Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris concorditer in Archiepiſcopum elegerunt. Poſtmodum autem electione ipſius venerabili fratri noſtro Conſtantinopolitano Patriarchæ præſentata de more, cùm ſibi demum per teſtes ab Archidiacono & ejus ſociis introductos de appellatione interpoſita conſtitiſſet, negotium ipſum ad noſtram præſentiam deſtinavit. Conſtitutis itaque partibus coram nobis, & quæ fuerunt hinc inde propoſita pleniùs intellectis, poſtulationem de memorato Epiſcopo tantummodo factam à tribus, quamquam perſona commendabilis haberetur, non duximus admittendam, electionem verò de Capellano præfato à ſedecim regulariter celebratam, quia ſtudiis & meritis potioribus juvabatur, juſtitia confirmavimus exigente. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus eidem electo tam in ſpiritualibus quàm temporalibus reverentiam & obedientiam debitam impendatis. Datum Laterani IV. Nonas Octobris, anno tertiodecimo.

CASTORIENSI ET ZARATORIENSI Epiſcopis Eccleſiæ Thebanæ ſuffraganeis.

Epiſt. 139. Vt electo Thebano obedientiam præſtent.

THebana dudum Eccleſia viduata paſtore, A. ipſius Eccleſiæ Archidiaconus cum Gerardo de Beſentun. & I. cognato ſuo propria vota direxit in venerabilem fratrem noſtrum Davalienſem Epiſcopum pro Thebano Pontifice poſtulandum, appellationem &c. *ut in alia per totum uſque* exigente. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem electo reverentiam & obedientiam debitam impendatis. Datum ut in alia per totum.

PRIORI SANCTI IOHANNIS in Monte Bononienſi, & Archipreſbytero de Campo Galliano Mutinenſis diœceſis, & G. Doctori decretorum Bononiæ Commoranti.

Epiſt. 140. Adverſus Abbatem ſancti Bartholomæi Ferrarienſis.

EX litteris piæ memoriæ Hugucionis Epiſcopi & dilectorum filiorum Archipreſbyteri & Præpoſiti Ferrarienſium intelleximus quòd cùm olim inter B. tunc Abbatem & monachos ſancti Bartholomæi de Ferraria gravi diſſenſione ſuborta, ipſi omnes communicato conſilio in eundem Epiſcopum compromiſerint, jurantes in omnibus ejus obſervare mandata, quæcunque faceret pro ſtatu ipſius Eccleſiæ reformandu, proponentibus demum monachis & converſis quòd ſub ejuſdem Abbatis cura nunquam proficere poſſet Eccleſia memorata, idem Abbas in manu ipſius Epiſcopi adminiſtrationi & abbatiæ ſpontaneus reſignavit, aſſentiens quòd alius eligeretur ad ipſam. Ejus itaque ceſſione recepta, dictus Epiſcopus annuam ſibi præbendam cum conſenſu conſtituit monachorum, quandam nihilominus ei Capellam aſſignans, & curam ſibi conferens animarum. Cùmque poſtmodum Capitulum vota ſua in duos fratres & præfatum Epiſcopum contuliſſet, ipſi ſancti ſpiritus gratia invocata dilectum filium Iohannem tunc Priorem ſancti Danielis, virum idoneum, elegerunt concorditer in Abbatem; ſub cujus tandem regimine cùm Eccleſia proficere incepiſſet, memoratus B diabolica ſuggeſtione compulſus ad abbatiam cui ſic renuntiarat aſpirans, litteras apoſtolicas ad Archipreſbyterum de Greczano ſubripuit, facti præmiſſi tacita veritate. Qui rationabiles ſubſtituti Abbatis exceptiones recuſans admittere per procu-

ratorem ſuum probare volentis litteras ipſas fuiſſe per mendacium impetratas, poſt appellationem ab eodem procuratore ad noſtram audientiam interpoſitam, lite non conteſtata, pro ſæpedicto B. temerariam ſententiam promulgavit, præcipiens eam per Abbatem Nonantulanum & quoſdam alios executioni mandari. Et licèt idem Abbas appellationem ſuam poſtmodum proſecutus, ad Abbatem ſancti Michaelis apoſtolicas litteras obtinuerit, ſuper ea nihilominus tamen præfatus B. ipſum non deſiit per quaſdam litteras moleſtare quas ſuper confirmatione prælibatæ ſententiæ ſe à nobis obtinuiſſe dicebat. Quapropter ad præſentiam noſtram memoratus Iohannes Abbas accedens, non tam ſibi quàm commiſſæ ſibi Eccleſiæ petiit provideri, quæ hujus occaſionis prætextu graviter læſa eſt & graviùs lædenda timetur. Volentes igitur indemnitati & paci ejus, ſicut tenemur, adeſſe, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus inquiſita & cognita veritate, ſi dictum B. taliter abbatiæ ipſi renuntiaſſe conſtiterit, revocantes in irritum quicquid per litteras per ipſum vel pro ipſo ſubreptas inveneritis attentatum, ſilentium ſuper hoc ei perpetuum imponatis, & pro eo quòd abuſus gratia ſibi facta, repetendo improbè prælaturam cui ſpontaneè reſignarat, Eccleſiam ſuam enormiter aſſeritur offendiſſe, compellatis eundem, præbenda & Capella memorata dimiſſa, vacare arctiùs regularibus diſciplinis, ac prædictum Abbatem adminiſtrationis & loci ſui faciatis pacifica poſſeſſione gaudere; contradictores; ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani III. Idus Octobris, anno tertiodecimo.

AL. RIGENSI EPISCOPO.

Epiſt. 141. Confirmatur quædam compoſitio.

CVm inter te ac fratres militiæ Chriſti ſuper ſorte terrarum quæ per gratiam ſancti ſpiritus nuper ſunt ad cultum fidei Chriſtianæ converſæ ſub examine noſtro controverſia verteretur, mediantibus demum nobis ad hanc concordiam deveniſtis, ut videlicet ipſi fratres tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ ſcilicet ac Livoniæ, teneant à Rigenſi Epiſcopo, nullum ſibi ex ea temporale ſervitium præſtituri niſi quòd ad defenſionem Eccleſiæ ac provinciæ perpetuò contra paganos intendent, verùm magiſter eorum qui pro tempore fuerit obedientiam ſemper Rigenſi Epiſcopo repromittet; ſed fratres aut Clerici qui eis ſpiritualia miniſtrabunt, nec decimas nec primitias nec oblationes nec cathedraticum ei ſolvent; coloni verò prædictæ ſortis, de parte proventuum ad ipſos ſpectante decimas Eccleſiis ſuis reddent; de quibus quarta pars eidem Epiſcopo perſolvetur, niſi hoc idem Epiſcopus, inſpecta neceſſaria & rationabili cauſa, ſponte duxerit remittendum; ipſi autem fratres & ſucceſſores eorum jus habebunt ad præfatas Eccleſias, cùm vacaverint, Rigenſi Epiſcopo perſonas idoneas præſentandi, quas ipſe de cura inveſtire non differet animarum. Ceterùm cùm tu ac tuorum quilibet ſucceſſorum ipſos duxeritis viſitandos, in domo ſua cum viginti evectionibus ſemel vos procurabunt in anno; in plebatibus autem ſuis bis in annò vos exhibere curabunt. De terris verò quas amodo extra Livoniam ſeu Lectiam cum auxilio Dei dicti fratres acquirent, Rigenſi Epiſcopo minimè reſpondebunt, nec ipſe de illis eos aliquatenus moleſtabit; ſed cum Epiſcopis creandis ibidem quoquo rationabili modo component, vel obſervabunt quod apoſtolica ſedes ſuper hoc providerit ſtatuendum. Regulam quoque fratrum militiæ Templi ſervantes, aliud in habitu ſignum præferent, ut oſtendant ſe illis nequaquam eſſe ſubjectos. Sepulturam quoque ad opus fratrum & familiæ ſuæ, necnon etiam & eorum qui apud ipſos elegerint ſepeliri, liberam prædicti fratres habebunt; ſalva canonica portione ipſarum Eccleſiarum à quibus aſſumuntur corpora mortuorum. Nos igitur compoſitionem approbantes eandem, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIII. Kalen. Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

WOLCVINO MAGISTRO & fratribus militiæ Chriſti in Livonia conſtitutis.

Epiſt. 142. Super eodem.

CVm ſuper ſorte terrarum &c. *ut in alia uſque* converſæ inter vos & venerabilem fratrem noſtrum Rigenſem Epiſcopum ſub examine noſtro controverſia verteretur, mediantibus demum nobis ad hanc concordiam deveniſtis, ut videlicet vos tertiam partem earundem terrarum, Lectiæ ſcilicet ac Livoniæ, ab eodem Epiſcopo teneatis, nullum ſibi &c. *ut in alia uſque* provinciæ contra paganos

perpetuò intendetis. Verùm magiſter veſter qui pro tempore fuerit &c. *ut in alia per totum uſque* duxerit remittendum. Vos autem & ſucceſſores veſtri jus babebitis ad Eccleſias ipſas vacantes Rigenſi Epiſcopo perſonas idoneas præſentandi, quas ipſe de cura inveſtire non differet animarum. Ceterùm cùm ipſe vos duxerit viſitandos, in domo veſtra cum viginti evectionibus ſemel in anno eundem curabitis procurare; in plebatibus autem veſtris eum exhibebitis bis in anno. De terris verò quas amodo extra Livoniam ſeu Lectiam cum Dei auxilio acquiretis Rigenſi Epiſcopo minimè reſpondebitis &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Datum ut in alia per totum.

MAGISTRO ET FRATRIBVS militiæ Templi.

Epiſt 143. Confirmatur eis Eccleſia data à Legato.

CVm à oobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis petitionibus annuentes, Eccleſiam ſanctæ Luciæ quæ Fotae Græco vocabulo nuncupatur, extra Thebarum poſitam civitatem, cum pertinentiis ſuis, quam dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad terræ ſanctæ ſubventionem liberaliter aſſignavit, ſicut eam juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtrę confirmatiooıs &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani x v. Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 144. Confirmat diverſas poſſeſſiones.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à ratioois tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus inclinati, conceſſiooem terræ de Rupo & Iobannis filij Nicolai de Vianet cum fratribus & ſororibus ſuis ac poſſeſſionibus & rebus aliis eorundem à nobilibus viris Rolandino de Canuſa & Albertino germano ejus necnon à bonæ memoriæ Hugone de Colongi vobis factam intuitu pietatis, ſicut piè ac providè facta eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmarionis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 145. De eodem argumento.

ANnuere conſuevit ſedes apoſtolica piis votis, & boneſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, domum Philocali apud Theſſalonicam cum pertinentiis ſuis, quam dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus in partibus Romaniæ, vobis ad terræ ſanctæ ſubventionem liberaliter aſſignavit, ſicut eam juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 146. Ejuſdem argumenti. Vide infrà epiſt. 151.

SOlet annuere ſedes apoſtolica &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulatiooibus annuentes, domum Nigripontis cum bis quæ habet in Nigroponte, & domum de Lageran, & caſale de Oizparis, cum eorum pertinentiis, ac alia quæ tenetis in inſula Nigripontis, à nobili viro Ravano & bonæ memoriæ Iacobo de Avenn. & Guberto vobis pia devotione conceſſa, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino &c. hanc paginam noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

FRATRIBVS MILITIÆ Templi in Romania.

Epiſt. 147. Confirmat donationem viridarij.

IVſtis petentium deſideriis &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, viridarium quod eſt à bonæ memoriæ Thebano Archiepiſcopo, tunc electo, pia vobis devotione conceſſum, ſicut illud juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

EISDEM

EISDEM.

Epiſt. 148. Confirmat donum Palalani.

IVſtis petentium deſideriis &c. *ut in alia uſque* veſtris juſtis precibus inclinati, caſale quod dicitur Paſalan cum ſuis pertinentiis à nobili viro Guillelmo de Reſi vobis pia devotione conceſſum, & à Goffrido de Villa-Arduini poſtea confirmatum, ſicut illud juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIV. Kal. Octobris, anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 149. Confirmat donum Paliopolis.

IVſtis petentium deſideriis &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus inclinati, caſale quod Paliopolin dicitur cum ſuis pertinentiis à nobili viro Hugone de Bezenſon vobis pia devotione conceſſum, & à Goffrido de Villa-Arduini poſtmodum ſcripto authentico confirmatum, ſicut illud juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſenfis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 150. Confirmat caſale Laſſuſtan.

IVſtis petentium deſideriis &c. *ut in alia uſque* veſtris juſtis precibus inclinati, caſale quod dicitur Laſſuſtan cum pertinentiis ſuis à bonæ memoriæ Guillelmo Campanienſi pia vobis devotione conceſſum, ſicut illud juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIV. Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

FERMOPILENSI EPISCOPO, & electo Curenſi, & Priori ſancti Demetrij Theſſalonicenſis.

Epiſt. 151. Scribitur pro Templariis adverſus Epiſcopum Citonienſem.

DIlectorum filiorum fratrum militiæ Templi in Romania recepimus queſtionem quòd Epiſcopus Citonienſis in quendam Capellanum eorum, pro eo quòd ad porrigendum viaticum cuidam confratri corum acceſſerat, manus iniciens, calicem cum euchariſtia ei abſtulit violenter, & ipſum turpiter ac inhoneſtè tractatum in fovea quadam incluſit in clericalis opprobrium honeſtatis; præterea cuidam eorum famulo poſito in extremis in ipſorum injuriam denegari fecerit eccleſiaſtica ſacramenta; unde abſque pœnitentia & viatico diem clauſit extremum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, & inquiſita ſuper præmiſſis & cognita plenius veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum &c. Datum ut in alia.

LARISSENO ET NEOPATRENSI Archiepiſcopis, & electo Citrenſi.

Epiſt. 152. Pro iiſdem adverſus Marchioniſſam Montisferrati.

INter ceteros religioſos viros, quos quemlibet convenit divinæ retributionis intuitu honorare, dilecti filij fratres militiæ templi tanto debent ſpeciali gratia confoveri quanto majoribus laboribus ſe exponunt pro ſervitio Ieſu Chriſti, ac favorem apoſtolicum meruiſſe plenius dinoſcuntur. Verùm dilecta in Chriſto filia nobilis mulier relicta claræ memoriæ Marchionis Montisferrati, ſicut ex ipſorum gravi conqueſtione didicimus, eos ſuper poſſeſſionibus & rebus aliis à claræ memoriæ viro ſuo de ipſius conniventia & conſenſu ipſis pia devotione conceſſis multipliciter aggravat & moleſtat. Vnde nos eidem nobili per ſcripta noſtra mandamus ut ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram ab eorundem fratrum ſuper præmiſſis indebita moleſtatione deſiſtat. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictam nobilem ad id, monitione præmiſſa, diſtrictione qua convenit, appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum ut in aliis per totum.

Scriptum eſt eidem nobili mulieri ſuper hoc.

DAVALIENSI ET ZARATORIENSI Epiſcopis, & electo Nazoreſcenſi.

Epiſt. 153. Pro iiſdem adverſus dominum Nigripontis.

SVam ad nos dilecti filij fratres militiæ Templi querimoniam tranſmiſere quòd nobilis vir Ra. dominus inſulæ Nigripontis quaſdam poſſeſſiones à Iacobo quondam domino de Avenis pietatis intuitu conceſſas eiſdem in animæ ſuæ diſpendium detinere præſumit. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictum nobilem ut eaſdem poſſeſſiones ſine qualibet difficultate fratribus memoratis aſſignet monere prudenter & efficaciter inducere procure-

tis, ipſum ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram canonicam, ſicut juſtum fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compellentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani IV. Nonas Octobris, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO NEOPATRENSI & Epiſcopo Davalienſi, & Nazoreſcenſi electo.

Epiſt. 154. Pro iiſdem.

EXpoſita nobis dilectorum filiorum fratrum militiæ Templi petitio continebat quòd nobilis vir Ni. de ſancto Amero dioceſis Thebanæ ſu. er quibuſdam terris à Rolandino & Albertino fratre ipſius in eleemoſynam conceſſis eiſdem ipſos contra juſtitiam aggravat & moleſtat. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum nobilem ut ab ipſorum fratrum ſuper eiſdem terris indebita moleſtatione deſiſtat, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Teſtes autem qui nominati fuerint, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XII. Kal. Octob. anno tertiodecimo.

*CARDICENSI ET DAVALIENSI Epiſcopis, & electo * Zaratorienſi.*

* Infrà lib. 14. epiſt. 111. dicitur, Nazoreſcenſi.

Epiſt. 155. De cauſa Templariorū cum Archiepiſcopo Patracenſi.

CVm olim cauſam quæ inter dilectos filios fratres militiæ Templi ac venerabilem fratrem noſtrum Patracenſem Archiepiſcopum vertebatur ſuper domo de Geracomita & rebus mobilibus ad valentiam duorum millium & ſexcentorum decem octo hyperperorum, quibus dicti fratres per eundem ſe querebantur Archiepiſcopum contra juſtitiam ſpoliatos, venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Athenienſi & Fermopilenſi Epiſcopo duxerimus committendam, iidem reputantes Archiepiſcopum contumacem, memoratos fratres in ipſius domus poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ inducendos ſententialiter decreverunt. Licèt autem prædicti fratres nuper in noſtra præſentia ſuper præmiſſis cum eodem Archiepiſcopo litigantes, & proponentes ſe, ipſo mandato judicum renitente, corporalem ipſius domus poſſeſſionem apprehendere nequiviſſe, petierint auctoritate noſtra in eandem induci, quia tamen idem Archiepiſcopus ſtandi juri ſufficientem expoſuit cautionem, petitionem fratrum in hoc nullatenus admittentes, de ipſius Archiepiſcopi & alterius partis procuratoris aſſenſu per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatenus ſi dicti fratres domo & rebus aliis ſupradictis ſe probaverint contra juſtitiam ſpoliatos, vos eiſdem, ſicut juſtum fuerit, reſtitutis, audiaris ſi quid fuerit quæſtionis, & illud appellatione remota ſine debito decidatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. uſque appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VII. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 156. Ejuſdem argumenti.

CVm inter venerabilem fratrem noſtrum Archiepiſcopum Patracenſem & dilectos filios fratres militiæ Templi ſuper abbatia quæ Provata vocatur, de qua per dilectum filium electum Montanenſem & Archidiaconum Andrevillæ delegatos à nobis jam quædam fuerat contra ipſos Templarios ſententia promulgata, ſub examine noſtro controverſia verteretur; auditis & intellectis quæ propoſita hinc inde fuerant, ſententialiter duximus decernendum ut idem Archiepiſcopus poſſeſſionem ipſius obtineat abbatiæ; reſervata prædictis fratribus facultate probandi, ſicut dicebant, eam ſibi à domino terræ, accedente poſtmodum conſenſu Archiepiſcopi, conceſſam fuiſſe. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus dictam abbatiam facientes ab Archiepiſcopo ipſo pacificè poſſideri, probationes fratrum admittere procuretis. Quòd ſi legitimè præſcripta probaverint, eundem Archiepiſcopum diſtrictione qua convenit, appellatione remota, cogatis abbatiam ipſam cum fructibus medio tempore perceptis ex ea fratribus reſtituere memoratis, in pace perpetuò poſſidendam. Quòd ſi præfatus Archiepiſcopus infra menſem poſt ſuſceptionem præſentium per ſe vel reſponſalem idoneum propter hoc coram vobis non curaverit comparere, vos nihilominus, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, procedatis, cùm lis jam fuerit conteſtata; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia per totum.

EPISCOPO ET CANTORI Zamorenſi, & Abbati de Moreruela diœceſis Zamorenſis.

Epiſt. 157. Confirmatur electio Cantoris. *Cap.* Dilecto filio *De ſupp. neglig. prælat.*

Dilecto filio noſtro Petro tituli ſancti Marcelli Preſbytero Cardinale bonæ memoriæ A. Theſaurario Salamantino Paſchaſij & Dominico Garſiæ Clericorum procuratoribus apud ſedem apoſtolicam conſtitutis auditore conceſſo, idem Theſaurarius propoſuit coram eo quòd cùm in Salamantina Eccleſia, in qua Cantoris electio ad Epiſcopum & Capitulum communiter pertinet, cantoria vacante dictum Capitulum ſæpius Epiſcopum monuiſſet ut ad celebrandam Cantoris electionem cum eo pariter conveniret, eodem Epiſcopo infra ſemeſtre tempus id facere negligente, Capitulum uti cupiens jure ſuo, in Eccleſiæ memoratæ Capitulo, ſicut eſt moris, ſupradictum Paſchaſium ejuſdem loci Canonicum in Cantorem elegit, ne quid in ejuſdem electionis præjudicium fieret appellando, quam ſupradictus Theſaurarius auctoritate petiit apoſtolica confirmari, ac electionem quam venerabilis frater noſter Compoſtellanus Archiepiſcopus poſt appellationem hujuſmodi de G. Clerico multis criminibus irretito ac tunc temporis vinculo excommunicationis aſtricto fecerat, tamquam minùs canonicè celebratam caſſari. Dictus verò Dominicus propoſuit ex adverſo quòd emenſo ſex menſium ſpatio, infra quod ad Epiſcopum & Capitulum Cantoris electio pertinebat, Decanus & quidam Canonici Salamantini, Epiſcopo, Archidiacono, & nonnullis Canonicis, qui præſentes in civitate aderant, inconſultis, non conſueta hora, vel in Capitulo juxta morem, ſed in Eccleſia potiùs, quibuſdam laicis advocatis, ſtultè & inordinatè nimis eligere præſumpſerunt, & cùm jam dicti Archiepiſcopi, qui eoſdem propter hoc * evocaverat, adire præſentiam noluiſſent, ipſe intelligens eligendi auctoritatem ad ſe juxta Lateranenſis ſtatutum Concilij devolutam, ſupradictum G. in Cantorem elegit, & eundem fecit de cantoria coporaliter inveſtiri. Poſtmodum autem Decanus & ſui complices nobis, de his mentione non habita, ſuggerendo quòd Epiſcopus, qui monitus ſæpius infra ſex menſes eligere noluerat in Eccleſiæ detrimentum, Cantore, qui ab eodem Decano cum majori parte Capituli inſtitutus fuerat, ſpoliato, alium inſtituerat in Cantorem, ad Decanum, Archidiaconum, & Archipreſbyterum Abulenſes noſtras litteras impetrarunt: quarum auctoritate cùm ſupradictus G. ab eiſdem fuiſſet judicibus evocatus, eiſdem inhibuit ne per dictas litteras procederent contra eum, cùm in eis de ſua electione facta per Archiepiſcopum nulla mentio haberetur, & cùm propter hoc, tum etiam quia prima citatione ad loca remota peremptoriè citatus extiterat, tum etiam quia judices quoſdam ex electoribus dicti Paſchaſij conſanguinitatis linea contingebant, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Sed judices nihilominus ad Salamantinam accedentes Eccleſiam, ſæpedictum P. in cantoriæ poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ contra juſtitiam induxerunt. Cùm igitur ſuper his & aliis coram eodem Cardinale procuratores ipſi aliquandiu litigaſſent, & ipſe nobis fideliter retuliſſet quæ propoſita fuerant coram eo, quia nobis conſtitit à ſupradicto Decano & ejus ſequacibus poſt elapſum ſex menſium ſpatium infra quod Epiſcopo & Capitulo memoratis, prout communiter ſpectabat ad eos, procedere ad Cantoris electionem neglexerant, electionem ſupradicti P. minùs canonicè celebratam, eandem decrevimus irritam & inanem, & appellationem ab eodem Decano & ſuis fautoribus interpoſitam, factum Archiepiſcopi, ad quem jam erat eligendi auctoritas devoluta, nequiviſſe aliquatenus impedire. Quia verò contra perſonam ipſius G. quædam objecta fuerunt de quibus nobis non potuit fieri plena fides, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus, niſi jam dicto G. aliquid canonicum obviet, electionem de ipſo factam ſublato appellationis obſtaculo confirmetis, facientes ipſum ejuſdem cantoriæ pacifica poſſeſſione gaudere; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Kal. Novembris, anno tertiodecimo.

* *In quarta collect.* excommunicaverat, *et in codice Colbertino.*

MINDENSI ELECTO, ET Abbati Lesburnenſi Monaſterienſi diœceſis; & Cuſtodi Monaſterienſi.

Epiſt. 158. De tranſlatione Epiſcopi Oſnaburgenſis. *Vide lib. 10. epiſt. 209. 215. lib. 11. epiſt. 173. lib. 12. epiſt. 63. & lib. 15. epiſt. 5.*

Venerabiles fratres noſtri Lubicenſis & Livonenſis Epiſcopi & dilectus filius major Decanus cum ceteris Canonicis Bremenſis Eccleſiæ ſuis nobis litteris intimarunt quòd cùm olim Waldemarum quondam Sleuvicenſem Epiſcopum à nobis in Archiepiſcopum poſtulaſſent, quia id non potuit effectui mancipari, quidam ex eis electionis ſuæ vota in dilectum filium

B. ejuſdem Eccleſiæ majorem Præpoſitum contulerunt, verùm quia ipſius non extitit electio confirmata, ipſi, quantum in eis extitit, de alia perſona tractantes, Eccleſiæ ſuæ conſulere curaverunt; propter quod non tantùm rerum, verùm etiam perſonarum, à laicis adhuc adhærentibus propter diverſas cauſas Waldemaro prædicto graves jamdudum perſecutiones ſunt & impedimenta perpeſſi, & adhuc etiam patiuntur. At quoniam mora præteriti temporis Eccleſiæ viduatæ ad nihilum ferè redactæ fuit quamplurimùm huc uſque damnoſa, & futuri protractio pernicioſa poterat magis eſſe, iidem in manus hominum incidere potiùs eligentes quàm pro domo Dei murum non opponere ſe ac ſua, rei quam inceperant inſiſtere fortiter neceſſarium decreverunt. Vnde tam ipſi quàm dictus Præpoſitus per ſuas litteras ſpeciales à nobis humiliter poſtularunt ut venerabilem fratrem noſtrum Oſnaburgenſem Epiſcopum, eiſdem vicinum, & per omnia cognitum, ipſis in Archiepiſcopum concedere dignaremur: per quem, cùm ſit vir nobilis, & ſcientia præditus, ac generis nobilitate præclarus, & Eccleſiam ſibi commiſſam hactenus viriliter defenſarit, præfata Eccleſia poterit in ſtatum priſtinum reformari, & compeſci nihilominus inſolentia laicorum. Nos igitur conſuli volentes Eccleſiæ diutiùs deſolatæ, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus inquiſita ſuper his & cognita veritate, ſi res ita ſe habet, auctoritate noſtra eidem Epiſcopo injungatis ut ad præfatam Eccleſiam Bremenſem accedat, ejuſdem regimen in nomine Domini recepturus; cum quo, propter neceſſitatem temporis, hanc gratiam duximus faciendam ut uſque ad ſuſceptionem pallei Oſnaburgenſem Eccleſiam ſicut proprius paſtor retineat & gubernet; injungentes nihilominus clero, miniſterialibus, & populo Eccleſiæ memoratæ quòd eidem uſque ad ſuſceptionem pallei tamquam paſtori proprio intendant ut hactenus & exhibeant obedientiam debitam & honorem; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nos enim venerabilibus fratribus noſtris ſuffraganeis & dilectis filiis Capitulo ac miniſterialibus Bremenſis Eccleſiæ noſtris damus litteris in mandatis ut poſtquam idem de mandato noſtro per vos ſibi facto ad ſæpedictam Eccleſiam acceſſerit gubernandam, tamquam paſtori ſuo ipſi obedientiam & reverentiam debitam exhibentes, eidem intendant humiliter & devotè. Ad hæc, volumus & mandamus ut contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles cenſura ſimili appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, fili electe, cum eorum altero nihilominus exequaris, etiamſi jam fueris in Epiſcopum conſecratus. Datum Laterani III. Kal. Novemb. pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Scriptum eſt ipſis ſuffraganeis & aliis ſupradictis hoc modo. Ex litteris veſtris, fratres Lubicenſis & Livonenſis Epiſcopi, & filij Decane ac Capitulum, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum quòd cùm olim Waldemarum quondam Sleuvicenſem Epiſcopum in Archiepiſcopum poſtulaſſetis à nobis, quidam veſtrum electionis ſuæ vota in dilectum filium B. Eccleſiæ veſtræ majorem Præpoſitum contulerunt, verùm quia ipſius non extitit electio confirmata, vos, quantum in vobis extitit, de alia perſona tractantes, eidem Eccleſiæ conſulere curaviſtis; propter quod &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* diutiùs deſolatæ, dilectis filiis Mindenſi electo & Abbati Leſbernenſi Monaſterienſis diœceſis & Cuſtodi Monaſterienſi noſtris dedimus litteris in mandatis ut inquiſita ſuper his & cognita veritate, ſi rem invenerint ita eſſe, dicto Epiſcopo auctoritate noſtra injungant ut ad præfatam Eccleſiam Bremenſem accedat, ejuſdem regimen in nomine Domini recepturus &c. *ut in alia uſque* gubernet; injungentes nihilominus clero, miniſterialibus, & populo Oſnaburgenſis Eccleſiæ quòd eidem Epiſcopo &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* honorem; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus poſtquam idem de mandato noſtro ſibi facto per executores eoſdem ad ſæpedictam Bremenſem Eccleſiam acceſſerit gubernandam &c. *ut in alia uſque* eidem intendatis humiliter & devotè. Alioquin dictis executoribus noſtris damus literis in mandatis ut contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant. Datum ut in alia per totum.

Scriptum eſt Epiſcopo Oſnaburgenſi ſuper hoc in eundem ferè modum ut in prima uſque recepturus. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm à præfatis executoribus tibi fuerit injunctum, accedas ad Eccleſiam memoratam, & in Chriſti nomine regimen ejus ſuſcipias

ac fideliter exequaris. Nos enim tecum propter neceſſitatem temporis ſpecialem gratiam &c. *ut in alia uſque* gubernes; dantes ſupradictis executoribus in mandatis ut injungant clero &c. *uſque* compeſcendo. Præterea ſuffraganeis & Decano & Capitulo & nobilibus viris miniſterialibus Bremenſis Eccleſiæ noſtris duximus litteris injungendum ut &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epiſt. 159. Vt Canonicos S. Ruffi inſtituat in Eccleſia Patracenſi.

CVm Eccleſia cathedralis extra civitatem poſita Patracenſem, occaſione ſecularium clericorum, qui jam in ea pluries ordinati, motu demum propriæ voluntatis dereliquerunt eandem, debito ſervitio fraudatetur, nobis humiliter ſupplicaſti ut licentiam inſtituendi conventum regularium Canonicorum in ipſa de collegio ſancti Ruffi tibi concedere dignaremur: quibus ita es pollicitus providere. In primis ſiquidem terras eis & vineas aſſignabis de quibus frumentum & annona ſufficiens quinquaginta & vinum ſufficiens ſexaginta perſonis percipiant, ſine ſuis laboribus aut expenſis in eorum cellarium deferenda. Præterea ſtatues ut eis piſces & ſal ad ſufficientiam ſine pretio miniſtrentur, daturus ipſis nihilominus olivetum de quo percipiant oleum quod ad opus Eccleſiæ necnon etiam ad victum ſexaginta ſufficiat perſonarum; conferens eis quoque villanos trecentas gallinas, ducentas oves, triginta porcos, & centum libras ceræ ipſis annualiter tributuros; in præſentiarum ipſis ducentos porcos & oves largiens ſeptingentas; pro veſtibus autem aſſignabis eis in certis locis ducentos *perperos annualiter perſolvendos. Ceterùm pro recipiendis pauperibus & hoſpitibus dabis eis quinquaginta carrugatas bonæ terræ, quadraginta boves, & totidem vaccas, bubulcoſque triginta, & tantum vineæ de qua vinum pro decem perſonis proveniat annuatim; aſſignans nihilominus eis ruſticos qui ſine mercede vel expenſis eorum in domo ſua labores exerceant univerſos; omnium proventuum archiepiſcopatus in decimis, mortuariis, & eleemoſynis eiſdem medietate conceſſa. Quòd ſi hæc omnia non duxerint acceptanda, dimidiabis cum eis cunctas poſſeſſiones Eccleſiæ Patracenſis; ſic tamen quòd ipſi perſolvant croſticam annuatim quam Principi terræ ipſa Eccleſia perſolvere conſuevit. Nos igitur piis tuis precibus inclinati, conſiderato quòd non ſolùm Eccleſia memorata poterit in religione ſic in ſe plantanda proficere, verùm etiam ad alias quæ nuper ſunt ad ritum Latinitatis adductæ propagatiouis ſuæ palmites dilatare, de conſilio fratrum noſtrorum hoc tibi duximus concedendum; ita nimirum ut ſi qui de Canonicis ſecularibus qui ſunt ad præſens in ipſa voluerint ordinem ſuſcipere regularem, hoc eis liberè concedatur, illis autem qui ordinem ipſum ſuſcipere recuſaverint, dummodo per continuam reſidentiam Eccleſiæ ipſi curaverint deſervire, provideatur de proventibus ejus in congrua portione. Ad hæc, præſentium auctoritate ſtatuimus ut fratres ipſi tantùm Priorem ſibi regulariter eligentes, ipſum tibi vel tuis repræſentent ſucceſſoribus confirmandum, jure apud ipſos in perpetuum reſidente Patracenſem Archiepiſcopum ſecundùm ſtatuta canonum eligendi. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis & conſtitutionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Kal. Novemb. pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

* hyperperos

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Ruffi.

Epiſt. 160. Super eodem.

CVm Eccleſia cathedralis &c. *ut in alia uſque* fraudaretur, venerabilis frater noſter Patracenſis Archiepiſcopus nobis humiliter ſupplicavit ut licentiam &c. *ut in alia uſque* de collegio Eccleſiæ veſtræ ſibi concedere dignaremur; quibus ita eſt pollicitus providere. In primis ſiquidem terras eis & vineas aſſignabit, de quibus &c. *uſque* deferenda. Præterea ſtatuet ut eis piſces &c. *uſque*. Pro veſtibus autem aſſignabit eis in certis locis &c. *uſque* pauperibus & hoſpitibus dabit eis quinquaginta carrugatas &c. *ut in alia per totum uſque* acceptanda, dimidiabit cum eis cunctas poſſeſſiones &c. *uſque* conſuevit. Nos igitur piis ejus precibus inclinati &c. *uſque* de conſilio fratrum noſtrorum hoc ſibi duximus concedendum, ita nimirum &c. *uſque* regulariter eligentes, ipſum ſibi vel ſuis repræſentent ſucceſſoribus confirmandum &c. *uſque* eligendi. Quocirca devotionem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus hujuſmodi propoſitum prompto proſequentes favore, conventum de fratribus veſtris eidem Archiepiſcopo in ſuis deducendum expenſis propter hoc aſſignate curetis. Datum ut in alia per totum.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO, & Epiſcopo Cithonienſi.

Epiſt. 162. Contra nobiles Achaiæ detinentes bona eccleſiaſtica.

EXpoſuit oobis venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Patracenſis quòd nobilis vir .. Dominus Achaiæ & quidam alij Latini habentes in illa terra dominium corporale poſſeſſiones quas Eccleſiæ ſub aonua certa penſione conſueverant Græcorum temporibus retinere, per violentiam auferenres, ſecundùm curię ſuæ judicicium ipſas ordinant & diſponuot, cogentes Eccleſiarum prælatos de litigioſis poſſeſſioonibus in foro contendere ſeculari & conſuetudinibus ac inſtitutionibus quas illic ipſi noviter creavere ſubeſſe, nullam inter laicos & Clericos aut Eccleſias differentiam faciendo. Negotia verò eccleſiaſtica quæ vel apoſtolicæ commiſſionis auctoritate, vel jutiſdictionis ordinariæ ratione, à vitis eccleſiaſticis ſunt tractanda, ſine licentia ſua terminari noo ſinunt; quæ ſi forſan præter voluotatem eorum deciſa fuerint, quod ſtatuitur non ſervatur. Qui eriam propriis Epiſcopis inconſultis abbatias, Eccleſias, ac præbendas, necnon etiam quælibet eccleſiaſtica beneficia laicis & Clericis indifferenter tribuunt ſicut volunt, & vacantes Eccleſias per proptium ordinari prælatum minimè permittentes, Canonicos quoque in nonoullis Eccleſiis intrudcre noo verentur, excommuoicatos tam Clericos quàm & laicos in ſua pertinacia confovendo. Cùmque duduin ad bellum contra Michalicium proceſſuri, recipientes corpus & ſanguinem Ieſu Chriſti, omnes pariter promiſiſſent, quin immo per votum obligaverinr ſe ſolemne, quòd de ipſo prælio redituri, decimas Eccleſiis ſuis ſolverent, & ſubditos ſuos tam Latioos quàm Græcos cogerent ad ſolvendum, id poſtmodum efficere non curarunt. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamns quatinus Latinos hujuſmodi, ut decimas Eccleſiis ſuis ſolvaot, ſicut ex communi jure ac ſpeciali quoque voto tenentur, necnon etiam ſuper uoiverſis prænotatis abuſibus à ſua præſumptione deſiſtant, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis; ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellentes. Si quid autem recurrrerit quod apoſtolica indigere providentia videatur, illud ad noſtram audientiam referatis. Datum Larerani II. Kal. Novemb. anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt 162. Super eodem.

VEnerabilis frater noſter Archiepiſcopus Patracenſis in noſtra propoſuit præſentia conſtiturus quòd cùm .. quondam Conſtanri. Imperator abbatiam Pantocraton in urbe Conſtantinopolitana feciſſet, reddirum viginti quinque librarum perperorum, quem antiqnitus Patracenſis Eccleſia pro quibuſdam poſſeſſionibus imperiali cameræ perſolvebat, eidem contulit abbatiæ; ſed cùm rempore procedente difficile forer Eccleſiæ memorarae pro poſſeſſionibus ipſis quantitatem exolvere prætaxatam, ad hanc demum compoſitionem cum eadem abbatia devenit ut pro poſſeſſionibus prædictis quinqne tantummodo libras perperorum ſibi redderet annuatim, & ſic poſſeſſiones eaſdem recuperavit & habuit uſquequo in Achaiam inrravere Latini, per quos illis fuit cootra juſtitiam deſtituta. Vnde nobis idem Archiepiſcopus ſupplicavir ut detenrores prædictarum poſſeſſionum reſtituere cogeremus eaſdem Eccleſiæ Patracenſi ſub præſcripto quinque librarum redditu retinendas. Quia igitur nobis non conſtitit de præmiſſis, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripra mandamus quatenus vocatis quos propter hoc noveritis eſſe vocandos, audiaris cauſam, & appellatione remota ſine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmirer obſervari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili appellatione remota cogaris veritati reſtimonium perhibere. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetraris. Datum Larerani IV. Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 163. Ejuſdem argumenti. Vide infrà epiſt. 165.

QVerelam venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Patracenſis recepimus continentem quòd cùm nobiles viri Guiardus & Guillelmns quicqnid juris habebant in feudo quod in Conſtantinopolitanæ urbis acquiſierant caprione, uni eorum octingentis ob hoc perperis ab eodem Archiepiſcopo perſolutis, Patracenſi Eccleſiæ contuliſſent, nobilis vir Gaufridus de Villa-Arduini Achaiæ Dominus feudum ipſum auferens Eccleſiæ memoratæ, illud cuidam Militi pro ſua voluntate conceſſit. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus tam eundem Gaufridum quàm præfatum Mili-

tem ad reſtituendum idem feudum, ſicut juſtum eſt, cum fructibus inde perceptis Eccleſiæ ſupradictæ monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipſos ad hoc; ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogentes. Teſtes autem &c, Datum ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 164. Super eodem.

EXpoſuit nobis venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Patracenſis quòd cùm à prima inſtitutione Patracenſis Eccleſiæ in Eccleſia beati Theodori archiepiſcopalis conſueverit ſedes eſſe, in qua novi Pontifices primò inthroniſari ſolebant, ac certam ibi manſionem necnon etiam ſepulturam habere, ædificato caſtro circa ipſam, non ſolùm oſſa tumulatorum ibi Pontificum ſunt effoſſa, verùm etiam ſedes eadem ipſi Archiepiſcopo eſt ablata. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut detentores prædictæ ſedis ad ejus reſtitutionem compelli & Eccleſiæ ipſi competens ſpatium in circuitu dimitti liberè mandaremus. Volentes igitur Archiepiſcopo memorato in Eccleſiæ ſuæ jure, ſicut tenemur, adeſſe, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus detentores prædictos ad reſtitutionem præfatæ ſedis, prout juſtum fuerit, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compellentes, faciatis in canonico circa ipſam ſpatio provideri. Datum ut in aliis.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI.

Epiſt. 165. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 163.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, venerabilis in Chriſto frater, tuis juſtis precibus inclinati, conceſſionem Dimoſſarij Patracenſis & totius Autumpnæ ac omnium caſalium de Exafilina; quæ nobiles viri Guiardus & Guillelmus in captione Conſtantinopolis acquiſiſſe noſcuntur, Eccleſiæ Patracenſi liberaliter factam ab ipſis, ſicut piè ac providè facta eſt, tibi ac per te ipſi Eccleſiæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

DECANO, ARCHIDIACONO de Loſco, & magiſtro Hugoni Canonico Cabilonenſi.

Epiſt. 166. De libero acceſſu laicorum ad ordinem Ciſtercienſem.

DIlecti filij Abbas & conventus Ciſtercienſis tranſmiſſa nobis petitione monſtrarunt quòd quidam rectores Eccleſiarum provinciæ Lugdunenſis ab eis qui vivi & incolumes ad eorum ordinem tranſeunt, ſibi fieri exigunt teſtamentum, & in eos quos iidem relinquunt in ſeculo, propter hoc eccleſiaſticam exercent cenſuram; ac capitulum illud quo eis à ſede apoſtolica indulgetur ut licitè liberos & abſolutos à ſeculo fugientes recipiant interpretantes ſiniſtrè, aſſerunt eos, licèt alias abſoluti exiſtant & liberi; ſine ipſorum licentia non poſſe ad religionem tranſire; pro eo quòd jure parrochiali eiſdem obligati tenentur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus præſumptores prædictos à præſumptione hujuſmodi, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani 1x. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

PATRACENSI Archiepiſcopo.

Epiſt. 167. De ſuſtentatione Ballivi. *Vide infrà epiſt.* 171.

CVm S. Ballivo quondam tuo; qui pro eo quòd jura Eccleſiæ tuæ fideliter defendebat, non ſolùm naſo eſt mutilatus; verùm etiam graves alias jacturas incurrit, de bonis Eccleſiæ tuæ diſponas liberaliter providere; ſicut ex tua inſinuatione didicimus, nos in hac parte pium tuum propoſitum in Domino commendantes; fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatenus de bonis Eccleſiæ tuæ ſibi ad ſuſtentationem ſuam decenter providere procures. Datum Laterani Nonis Novembris, anno tertiodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Altæcumbæ.

Epiſt. 168. De monachis mittendis ad Archiepiſcopum Patracenſem.

CVm nobilis vir Gaufridus de Villa-Arduini dominus Achaiæ ad ſuggeſtionem venerabilis fratris noſtri Patracenſis Archiepiſcopi, ſicut ipſe propoſuit coram nobis, multas poſſeſſiones & alia bona vobis duxerit concedenda, de quibus conventus valeat ſuſtentari, devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus hujuſmodi propoſitum prompto proſequentes favore, conventum de fratribus

veſtris eidem Archiepiſcopo, in ſuis deducendum expenſis, propter hoc aſſignare curetis. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO GAUFRIDO Principi Achaiæ.

Epiſt. 169. De munienda Eccleſia Patracenſi.

AD tuitionem Eccleſiarum tanto te intendere convenit quanto ex hoc Regi Regum dinoſceris complacere. Cùm igitur Eccleſia Patracenſis, in maris littore conſtituta, incurſibus pateat piratarum, & venerabilis frater noſter Patracenſis Archiepiſcopus eam intendat ædificiis neceſſariis communire, ut Clerici & ſervitores ipſius tutè ibidem valeant commorari, nobilitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ſuper hoc Archiepiſcopum non impedias memoratum. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Lariſſeno Archiepiſcopo & Epiſcopo Citbonienſi damus noſtris litteris in mandatis ut te ad hoc, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, appellatione remota, juſtitia mediante, compellant. Datum ut in alia.

Scriptum eſt ipſis ſuper hoc.

LARISSENO ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Cithonienſi.

Epiſt. 170. Ut Archiepiſcopus Patracenſis fruatur terra de Larſa

EX inſinuatione venerabilis fratris noſtri Archiepiſcopi Patracenſis accepimus quòd cùm bonæ memoriæ Willelmus Campanienſis, dudum in Apuliam tranſiturus, nobilem virum Hugonem de Cham. ſuum Ballivum & procuratorem fecerit generalem, promittens firmiter ut quicquid diſponeret vel donaret, ratum haberet & firmum, ſigillum ſibi proprium committendo, idem Hugo poſitus in extremis terram de Larſa Eccleſiæ Patracenſi reliquit, & licèt id poſtmodum nobilis vir Gaufridus Princeps Achaiæ approbaſſet, ſpontanea voluntate dictum Archiepiſcopum de terra illa inveſtiens coram multis, cùm tamen idem Archiepiſcopus ad percipiendos fructus illius terræ ſuum deſtinaſſet Ballivum, nobilis vir P. de Becciniaco, aſſerens ſe terram ipſam auctoritate Principis poſſidere, Ballivum ipſum fructus percipere non permiſit, eoſdem occupans pro ſuæ arbitrio voluntatis. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Principem & nobilem memoratos, ut ab ejuſdem Archiepiſcopi ſuper hoc indebita moleſtatione deſiſtant, permittentes eundem terram ipſam pacificè poſſidere, ac eidem de fructibus perceptis ex ea ſatisfactionem idoneam exhibentes, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipſos ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellentes. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Datum Laterani Nonis Novemb. pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

CONqueſtionem venerabilis fratris noſtri Patracenſis Archiepiſcopi recepimus continentem quòd C. Miles & quidam ſocij ſui Patracenſis dioceſis in domum ſuam nequiter irruentes, manus in ipſum temerarias injecerunt, ac Ballivum ſuum, quem inter brachia contra eorum ſævitiam tuebatur, per violentiam capientes, pro eo quòd jura Eccleſiæ fideliter defenſabat, naſum ei crudeliter amputarunt. Per ipſius quoque Militis ſervientes idem Archiepiſcopus captus fuit, & per quinque dies in carcere diro retentus, multis aliàs eidem ab eodem Milite ac ſuis complicibus damnis & injuriis irrogatis. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictum Militem & alios, ut eidem Archiepiſcopo ſuper datis damnis & irrogatis injuriis ſatisfactionem exhibeant competentem, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Teſtes autem &c. Datum ut in alia.

Epiſt 171. De ſatisfactione facienda Archiepiſcopo Patracenſi. *Vide ſuprà epiſt.* 167.

EISDEM.

VEnerabilis frater Patracenſis Archiepiſcopus propoſuit coram nobis, quòd domini terræ illius, pro eo quòd ſacerdotes & monachos Græcos angariare nituntur, eoſdem non permittunt ſibi & aliis Latinis Prælatis debitam obedientiam & reverentiam exhibere in animarum ſuarum diſpendium & gravamen. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictos dominos, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota, ſicut juſtum fuerit, compellatis. Teſtes autem &c. Datum Laterani VIII. Idus Novembris, anno tertiodecimo.

Epiſt. 172. De reverentia exhibenda Prælatis.

EISDEM.

CUm nonnullæ poſſeſſiones ac jura & pertinentiæ quas Græcorum temporibus habuit Eccleſia Patracenſis, quarum etiam poſſeſſione in ingreſſu Latinorum in Achaiam gaudebat, eidem per Latinos aſſerantur eſſe ſubtracta, fraternitati veſtræ per

Epiſt. 173. Ut poſſeſſiones reſtituantur Eccleſiæ Patracenſi.

apoſtolica ſcripta mandamus quatenus detentores earum, ut ipſas reſtituant venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Patracenſi, monere prudentet & efficaciter inducere procuretis, ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellentes. Datum ut in alia.

MONOTHONENSI ET AMICLIENSI Epiſcopis.

Epiſt. 174. De piis legatis Eccleſiæ Patracenſis.

VEnerabilis frater noſter Patracenſis Archiepiſcopus nobis expoſuit conquerendo quòd domini terræ illius Eccleſiis ſuæ dioceſis ea quæ à Chriſti fidelibus in ultima voluntate legantur, eiſdem contra juſtitiam auferre præſumunt in ſuum & Eccleſiæ præjudicium & jacturam. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictos dominos, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant, monere prudenter & efficaciter inducere procuretis, ipſos ad hoc, ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione poſtpoſita compellentes. Teſtes autem &c. Datum Laterani Nonis Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

DE CLAROMARISCO ET de Longovillari Abbatibus Ciſtercienſis ordinis, & Decano Moſteroli, Morinenſis & Ambianenſis dioceſum.

Epiſt. 175. De reformatione monaſterii S. Iudoci. De monaſterio S. Iudoci vide Notas ad Lupũ Ferrar. p. 349.

SIcut per veſtras nobis, filii Abbates, litteras intimaſtis, cùm vobis dederimus in mandatis ut ad monaſterium ſancti Iudoci ſupra mare perſonaliter accedentes, corrigeretis in capite ac in membris quæ limam correctionis expoſcerent, vos, filii Abbates, te, fili Decane, tuam abſentiam excuſante, accedentes ad locum, noſtris obtemperantes mandatis, tam Abbatem quàm univerſum Capitulum inveniſtis, duobus duntaxat exceptis, Ingelranno & Clalbordo monachis, qui cùm eſſent ſuis exigentibus culpis per Abbatem & conventum ipſius loci excommunicationis vinculo innodati, duos alios ſeducentes, quos viros pernicioſos, rebelles, & contumaces atteſtatione plurium didiciſtis, rejecto habitu monachali contumaciter receſſerunt, correctione domus nullatenus expectata. Vos autem Capitulo convocato, cùm Abbas juxta mandatum veſtrum univerſis & ſingulis fratribus in virtute obedientiæ ac animarum ſuarum periculo injunxiſſet ut ſuper converſatione ipſius & ſtatu Eccleſiæ dicerent veritatem, vos ſingulariter examinantes eoſdem ſuper his quæ perſonam contingebant Abbatis, laudabile omnium teſtimonium inveniſtis; ſed laudabilius juxta nonnullorum aſſertionem inveniſſetis, ſi ſe circa quoſdam perverſos & contumaces ſeveriùs habuiſſet. Inveniſtis præterea ſub ejuſdem Abbatis regimine, qui oppreſſiones multiplices eſt perpeſſus, imminutum Eccleſiæ debitum & redditum augmentatum, & tam in ædificiis quàm aliis neceſſariis domus expenſas factas, ſicut oculata fide perpenditur, quæ uſque ad mille librarum Pariſienſium ſummam excreſcunt. Conventui quoque, qui major eſt ſolito, ac hoſpitibus & pauperibus abundantiùs & honeſtiùs quàm conſueverit providetur. Licèt autem omnibus inquiſitis quædam, prout expedire vidiſtis, ibidem curaveritis ordinare, quia tamen inevitabilis neceſſitas vos trahebat accedendi ad Capitulum generale, de nonnullis diſponere in veſtro reditu ſtatuiſtis. Cùm autem Abbas & monachi ſupradicti propter hoc ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, & iidem monachi humiliter petiiſſent abſolvi per venerabilem fratrem noſtrum Nicolaum Tuſculanum Epiſcopum, recepto priùs ab eis corporaliter juramento, juxta formam Eccleſiæ ipſis fecimus beneficium abſolutionis impendi. Quia verò in multis eoſdem culpabiles deprehendimus, nec ſperatur quòd ipſis præſentibus idem locus debita poſſit pace gaudere, de conſilio fratrum noſtrorum eos ad vos remittendos duximus in diſtrictioribus monaſteriis ſingulariter collocandos, in quibus in humilitate ſpiritus ſua poſſint peccata deflere. Quocirca devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eiſdem ad vos redeuntibus injungatis ſub debito præſtiti juramenti, & eos, ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis ut ad loca quæ ſingulis deputaveritis tranſeant, victuri regulariter in eiſdem. Abbates quoque ac monachos eorundem locorum ad ſuſcipiendum eos cenſura ſimili, ſi neceſſe fuerit, appellatione remota cogatis. Volumus nihilominus & mandamus ut ad ſæpedictum monaſterium accedentes, corrigatis diligentiſſimè quicquid adhuc inveneritis corrigendum, & ita, Deum habentes præ oculis, ordinetis ut locus ipſe debita de cetero valeat tranquillitate lætari. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus &c. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VI. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI monaſterij ſanctæ Mariæ de Carrazeto Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 176. Confirmat conceſſionem Regis Legionenſis.

CAriſſimus in Chriſto filius noſter A. Rex Legionenſis illuſtris ſuis nobis litteris iotimavit quòd cùm caſtrum de Ventoſa, ex parte in poſſeſſionibus monaſterij veſtri ſitum, quod deſertum fuerat ab antiquo, reædificare ac in eodem populum congregare cœpiſſet, idem attendens quòd caſtro populato prædicto, tam vos quàm alia loca religioſa vicina & villæ nihilominus adjacentes ex eo paterentur non modicam læſionem, pœnitentia ductus, deſtitit ab incepto, vobis & aliis locis religioſis ac adjacentibus villis concedens ne unquam in poſterum ibidem populus collocetur, ſuper hoc vobis & aliis fieri faciens publicum inſtrumentum. Qui etiam nobis humiliter ſupplicavit ut ad ſtabilitatem perpetuam conceſſionem ipſius apoſtolico dignaremur munimine roborare. Nos igitur paci & quieti monaſterij veſtri providere volentes, ac devotionem regiam commendantes, conceſſionem eandem ad perpetui roboris firmitatem auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ coofirmationis iofriogere vel ei &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Kal. Novembris, anno tertiodecimo.

ADVLPHO QVONDAM Colonienſi Archiepiſcopo.

Epiſt. 177 Conceduntur ei quædã gratiæ. *Vide lib. 10. epiſt. 15. & lib. 11 epiſt. 88 & lib. de negotio imper. epiſt. 9. 11. 16 39. 55 67 80. 100. 112 115. 116. 117 144. 165.*

AD hoc exemplaria cæleſtis imagiois in divinis voluminibus ſunt deſcripta ut ea non ſolùm venerari curemus, ſed etiam imitari, non tam auditores verborum quàm rerum factores effecti: quia non auditores legis, ſed factores, juſti ſuot apud Deum. Sacra quippe ſcriptura docente didicimus quòd in arca fœderis Domini cum tabulis legis virga continebatur & manna: quoniam in pectore ſummi Pontificis, quod per arcam fœderis deſignatur, cum ſcientia legis divinæ dèbet virga correctionis & manna dulcedinis contineri; ut ſciat vulneribus ſauciati oleum infundere ſuper vinum, & quem novit ex rigore percutere, ſciat etiam ex benignitate ſanare, humiliando ſuperbos, & bumiles erigendo. Hinc eſt igitur quòd licèt in eo non parum deliqueris quòd ſine noſtra licentia ſpeciali, quin etiam contra noſtram prohibitionem expreſſam, Ottone dimiſſo, adhæſiſti Philippo, quia tamen impoſitam tibi propter hanc culpam à ſede apoſtolica diſciplinam patienter hactenus & humiliter ſupportaſti, dignam pro meritis pœnitentiam peragendo, ac per hoc quòd idem Otto contra nos indignè ſe gerit, qui eum toto conamine ſtuduimus promovere, validiſſimè præſumatur quòd etiam contra te indignè ſe geſſit, qui promotionis ipſius inter homines fueras prima cauſa, poſt rigorem juſtitiæ tibi rorem miſericordiæ inſtillare volentes, fraternitati tuæ auctoritate præſentium indulgemus ut cùm de mandato noſtro non fueris à pontificali ordine degradatus, ſed ab officio tantùm pootificali remotus, liceat tibi cum pontificalibus celebrare, palleo duntaxat excepto, & ex permiſſione Pontificis vel Abbatis in cujus diœceſi vel cœnobio fueris conſtitutus, Clericos vel monachos tibi canonicè præſentatos ad minores ordines promovere, benedicere veſtes, & vaſa ſacrare. Io quibus omnibus illam te cuſtodire volumus hooeſtatem & modeſtiam adhibere ut ſcandalum evitando ſic interdum prodeſſe poſſis aliquibus ut nullis omnino velis obeſſe. Ad hæc etiam tibi concedimus ut ſi citra curam pontificalis officij evocatus fueris ad aliquam eccleſiaſticam dignitatem, licenter illam aſſumas; ſed ſi ad præſulatum fueris poſtulatus, illum ſuſcipere non præſumas niſi de alia Romani Pontificis indulgentia ſpeciali, qui ſuper hoc ſuo diſcreto conſilio providebit quod viderit expedire. Tu ergo talem te ſtudeas in omoibus exhibere ut gratiæ tibi factæ aut etiam faciendæ non reddaris ingratus, ſed ad hæc & alia fortè majora dignus & idoneus comproberis. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Idus Novembris, anno tertiodecimo.

MAGISTRIS PALMARIO & Ricardo Canonicis Lucanis.

Epiſt. 178. De Preſbytero contra ſententiam latam tergiverſante.

INter dilectos filios Plebanum & Clericos de villa Baſilica ex una parte ac forenſem Preſbyterum Lucanæ diœceſis ex altera ſuper Eccleſia ſancti Geneſij de Boellio dudum quæſtione ſuborta, cùm dilecti filij Prior & magiſter Zenobius Subdiaconus noſter Canonicus ſancti Fridiani Lucani de noſtro eam examinaſſent mandato, tandem de meritis ipſius ſufficienter inſtructi, electionem rectoris ipſius Eccleſiæ, cum aliis quæ in eorum ſententia continentur, plebi ſupradictæ villæ adjudicare curarunt, dictum Preſbyterum ab eadem ſententialiter removentes. Qui cùm ab eorum ſententia noſtram audientiam appel-

luiſſet, ei demum in noſtra præſentia conſtituto dilectum filium Angelum Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem. Et quia quædam quæ contra prælibatam ſententiam opponebat aſſeruit ſe coram eo probare non poſſe, idem Subdiaconus probationes ſuas recipiendas Pratenſi Præpoſito ſuoque collegæ commiſit, nihilque coram ipſis probato, partes denuo ad ipſius Subdiaconi præſentiam redierunt. Et prædictorum Plebani & Clericorum procuratore petente præfatam ſententiam confirmari, eò quòd idem Preſbyter in probatione defecerat objectorum, ipſo autem Preſbytero in contrarium aſſerente quòd probationes ſuas producere coram eodem Præpoſito & collega ipſius ex cauſa rationabili recuſarat, eò quòd contra mandatum ſuum procurator ejus convenerat in judicem in quem non debuit convenire, Subdiaconus ipſe, ad convincendam ejus aſtutiam, alias ei duxit inducias concedendas, infra quas probaret, ſi vellet, coram aliis judicibus ea quæ coram prioribus non probarat. Super quo dictus Preſbyter apud Subdiaconum memoratum, proprio procuratore dimiſſo, receſſit. Sed hujuſmodi procurator, licèt vellet in judices convenire, litteras tamen accipere denegavit. Interim autem ſæpefato Preſbytero in urbe callidè latitante, procurator ſupradictæ plebis apud Subdiaconum ſæpedictum diù fatigatus inſtabat ut procederet contra illum; ſed reſpondente ipſo quòd jam eſſet officio ſuo functus, dilectus filius Alatrinus Subdiaconus & Capellanus noſter denuo ſibi conceſſus auditor à nobis citari juſſit Preſbyterum memoratum; eoque coram ipſo minimè comparente, cùm nec procurator ejus ſæpius requiſitus litteras vellet accipere deferendas ad judices coram quibus objecta contra ſententiam probarentur, præmiſſa nobis ex ordine recitavit. Nos autem Priori ſanctæ Reparatæ ac M. Canonico Lucanis injunximus ut eandem ſententiam, quemadmodum erat juſta, executioni mandarent. Sed idem Preſbyter ex illa clauſula, *quemadmodum erat juſta*, diffugij occaſionem aſſumens, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Propter quod ſententia ipſa non extitit executioni mandata. Cùm autem poſtea coram dilecto filio G. Subdiacono & Capellano noſtro ad impugnandam ſupradictam ſententiam quaſdam exhibuiſſet litteras venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Florentini, ex quibus colligi videbatur quòd prædictus magiſter Zeoobius tempore latæ ſententiæ fuerat excommunicationis ſententia innodatus, litteris tamen circa tenorem atque ſigillum appenſum habitis manifeſtè ſuſpectis, pronunciavit Subdiaconus antedictus de conſilio ſapientium ſæpedictum Preſbyterum, qui diutiùs ſuper ipſo negotio litigando hujuſmodi litteras nunquam duxerat exhibendas, contra ſupradictam ſententiam nullatenus ulteriùs audiendum, perpetuum ſuper hoc eidem ſilentium imponendo. Et licèt eidem Preſbytero ab ipſa ſententia provocanti dilectus filius S. Subdiaconus & Capellanus noſter fuerit poſt hæc conceſſus auditor, nunquam tamen per ſe aut procuratorem idoneum, expectatus diutiùs, comparuit coram eo. Nuper etiam; licèt quidam laicus, cui pro Preſbytero memorato clamanti dilectum filium Rainaldum Acolythum & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem, quoddam coram eo exhibuerit inſtrumentum, in quo in verbo veritatis idem Preſbyter fatebatur ſe illa corporis infirmitate gravatum quòd ſedem non poterat apoſtolicam viſitare, ad defenſionem tamen illius nihil aliud allegavit. Volentes igitur finem imponi hujuſmodi controverſiæ totiens ſuſcitatæ, ne ſæpedictus Preſbyter lucrum de tanta tergiverſatione reportet, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem Preſbyterum contra dictam ſententiam nullatenus audientes, ſententiam ipſam appellatione remota executioni mandetis, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes. Datum Laterani XVI. Kalen. Decembris, anno tertiodecimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO,

Epiſt. 179. De reducendis monialibus in monaſterium de Lorbano.

CAuſam quæ vertebatur inter Abbatem & monachos de Lorbano ac illuſtrem Reginam Taraſiam poſt multas commiſſiones tibi duximus delegandam; qui diligenter in illa procedens, eam nobis remiſiſti ſufficienter inſtructam. Nos igitur utriuſque partis atteſtationibus & allegationibus intellectis, ita duximus ſententialiter providendum, ut quia conſtitit nobis præfatos Abbatem & monachos per vim & metum fuiſſe coactos monaſterium de Lorbano deſerere diſponendum prædictæ Reginæ, quæ, ſicut conata fuerat ab initio, ſic demum quaſdam in illud monachas introduxit, quas tamquam propriam familiam ibi continet & gubernat, illis honeſtè remotis ab ipſo, iidem Abbas & monachi reducantur in illud & reſtituantur ad plenum, ita quòd ejus bona dilapidare

non poſſint, debitis tamen ab ipſa Regina ſolutis quæ propter juſtas & moderatas expenſas neceſſariò contraxerunt. Cùm autem plenam fuerint reſtitutionem adepti, quia probatum eſt evidenter prædictum monaſterium per eoſdem Abbatem & monachos multis & magnis criminibus irretitos in ſpiritualibus & temporalibus eſſe collapſum, ipſi de illo protinus excludantur, & per monaſteria quæ bene ſint ordinata ſinguli colloceutur, ut & locus inquinatus ab ipſis ab eorum ſpurcitiis emundetur, & ipſi in locis aliis dignam agant pœnitentiam pro peccatis; quatinus, hac adhibita providentia, nec libertas eccleſiaſtica per ſecularem inſolentiam ancilletur, nec enormes exceſſus remaneant incorrecti. Monaſterio denique ſic vacante, ſi ſæpedicta Regina fervore religionis accenſa voluerit illud, à debitis liberando, tam in officinis quàm aliis neceſſariis taliter præparare quòd conventus quadraginta monialium poſſit in eo ſecundùm ſtatuta Ciſtercienſis ordinis congruè ſuſtentari, moniales prædictæ de noſtra licentia reducantur in illud, & ſecundùm inſtitutiones prædicti ordinis diſponantur. Alioquin per honeſtos monachos nigri ordinis de diverſis monaſteriis aſſumendos idem monaſterium reformetur. Volentes igitur ut hæc quæ providè ſunt ſtatuta per ſollicitudinem tuam fideliter impleantur, fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ea ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo facias adimpleri, contradictores, ſi forſitan apparuerint, ſive mulieres fuerint, ſive viri, per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Quòd ſi prædicti Abbas & monachi ſecundùm præſcriptam formam redire noluerint, tu in ceteris mandatum apoſtolicum proſequaris. Datum Laterani XVII. Kal. Decembris, anno tertiodecimo.

NOBILI MVLIERI
Blanchæ Comitiſſæ Campaniæ.

Epiſt. 180. Confirmatur compoſitio facta cum Rege.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecta in Chriſto filia, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter te ac cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum illuſtrem ſuper cuſtodia nati tui, & ab ipſo nato eidem Regi hominio faciendo, & quibuſdam aliis articulis initam, ſicut providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta & juramento firmata, & in authenticis exinde confectis plenius continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. uſque incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Decembris, anno tertiodecimo.

EPISCOPO TIBVRTINO.

Epiſt. 181. Quòd filius cenſendus eſt quem pater & mater publicè recognoverint. Cap. Per tuas. De probat.

PEr tuas nobis litteras intimaſti quòd cùm T. Tiburtinus civis quandam per ſeptennium habuerit concubinam, nec prolem interim ſuſceperit ex eadem, ac ipſa poſtmodum divertens ab eo, ad ipſum poſt non multum temporis rediiſſet, filium quem reverſa in domum ipſius peperit, ex eo ſe aſſeruit ſuſcepiſſe. Qui licèt à principio dixerit illum nequaquam filium ſuum eſſe, cùm mulier illa per ſeptennium eidem cohabitans ex eo minimè concepiſſet, mulieris tandem & aliorum devictus inſtantia, eum ſuum filium recognovit, Rainaldum eum nomine appellando. Cùm autem idem Rainaldus ad virilem perveniſſet ætatem, ac domum Saturnellæ ſororis ipſius T. frequentaret, quæ ipſum nepotem ſuum publicè nominabat, & Sophiam ipſius Saturnellæ filiam, cum qua quotidianam converſationem habuerat, in vinea inveniſſet, arravit & carnaliter cognovit eandem. Quod cùm perveniſſet ad notitiam Saturnellæ, acriter increpavit utrumque; & apud ſe filiam retinens, ſupradictum R. removit à domo. Cùm autem mater ipſius Rainaldi accepiſſet quòd * pater ejuſdem Sophiæ dicto R. graviter minabatur, in civitatis platea juravit publicè coram multis quòd Rainaldus ſupradictam Sophiam propinquitatis linea minimè contingebat, affirmans ſub virtute præſtiti juramenti ſe de alio quàm de ſupradicto T. antefatum ſuſcepiſſe Rainaldum. Cùm ergo nos duxeris conſulendos an mulieris aſſertioni ſtandum ſit in hac parte, & an memoratus R. ſupradictam Sophiam habere valeat in uxorem, inſinuatione tibi præſentium reſpondemus quòd cùm idem Rainaldus, quem dicta mulier filium dicti T. primitus conſtanter aſſeruit, & ille, ipſius præcipuè devictus inſtantia, ipſum ſuum filium publicè recognovit, filius dicti T. nominatus communiter fuerit & habitus ab ambobus, ejuſdem mulieris jurationi poſtmodum in contrarium præſtitæ non eſt ſtandum; cùm nimis indignum ſit, juxta * legitimas ſan-

* In quarta collect. vis ejuſd. mali.

* Vide l. Gene-

valiter. God. De non numer pecunia.

ctiones, ut quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus eſt, id in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare. Vnde apparet per conſequentiam quòd prædictus R. memoratam Sophiam, cujus prima facie præſumitur conſobrinus, habere non pôteſt aliquatenus in uxorem. Datum Laterani v. Kal. Decembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI SANCTI VICTORIS, Cancellario, & Decano ſancti Marcelli Pariſienſis.

Epiſt. 182. Confirmatur epiſtola 147. libri 12.

CVm cauſam quæ inter monaſterium ſancti Martini de Campis & Archipreſbyterum Eccleſiæ ſancti Iacobi Pariſienſis, cujus jus patronatus ad ipſum monaſterium pertinet, ſuper medietate proventuum ejuſdem Eccleſiæ, quam in ea ſibi monaſterium vendicabat, dilecto filio Abbati ſancti Iohannis de Valleia, Archidiacono & Cantori Carnotenſibus olim duxerimus committendam, ipſi demum de meritis cauſæ redditi certiores, habito prudentum conſilio, ſupradictum Archipreſbyterum ad reddendum annuatim monaſterio antefato medietatem omnium proventuum Eccleſiæ ſancti Iacobi condemnarunt. Super qua ſententia cùm tam coram judicibus delegatis à nobis quàm coram nobis diutiùs fuerit litigatum, nos demum iis quæ utraque pars propoſuit intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio ſententiam prædictorum judicum approbantes, Archipreſbyterum antedictum ſuper medietate omnium proventuum Eccleſiæ ſuæ annuatim monaſterio ſancti Martini teddenda ſententialiter meminimus condemnaſſe, dilectis filiis Abbati & Priori ſancti Germani de Pratis & magiſtro Roberto de Corzon Canonico Pariſienſi noſtris dantes litteris in mandatis ut quod fuit à nobis ſententialiter diffinitum facerent appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Cùm autem Archipreſbyter, ſicut executores ipſi per ſuas nobis litteras intimarunt, ſæpedictam proventuum medietatem monaſterio integraliter ſolvere detrectaret, & ad querimoniam monaſterij ejus ſæpius iteratam ipſi Archipreſbyterum pluries monuiſſent ut apoſtolico mandato parendo, à monaſterij ſuper hoc inquietatione ceſſaret, ac eidem ſatisfaceret de ſubtractis, & id poſtea ſub excommunicationis pœna ei ſæpe mandaſſent, quia tamen Archipreſbyter, eorumdem moniris vilipenſis, noſtræ præſumebat ſententiæ obviare, parrochianos ſuos contra monachos ſancti Martini ad Eccleſiam ſancti Iacobi pro ſuis accedentes juſtitiis nequiter incitando, eum excommunicationis vinculò innodarunt, facientes per dilectum filium Archidiaconum Pariſienſem in univerſis Pariſienſibus Eccleſiis excommunicatum publicè nuntiari. Vnde cùm nuper idem Archipreſbyter ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, recepto ab ipſo corporaliter juramento, juxta formam Eccleſiæ ipſi fecimus beneficium abſolutionis impendi; firmiter injungentes eidem ſub debito præſtiti juramenti ut medietatem omnium proventuum Eccleſiæ ſancti Iacobi, nulla prorsùs vel pro expenſis vel pro alia cauſa deductione facta, reddat integraliter annuatim monaſterio memorato. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus faciatis idem ſublato appellationis obſtaculo adimpleri; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes; ita videlicet quòd ſi dictus Archipreſbyter mandato noſtro præſumpſerit ulteriùs obviare, tam pro perjurio quàm pro præſumptione hujuſmodi ipſum appellatione remota pœna canonica caſtigetis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani 11. Kal. Decembris, anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS per Hiſpaniam conſtitutis.

Epiſt. 183. De ſubſidio præſtando Regibus adverſus Sarracenos. *Vide infra lib. 14 epiſt.* 3. 4. 154. 155. *lib.* 15. *epiſt.* 15. *& lib.* 2. *Miſcellaneor. noſtror. pag.* 251.

SIgnificavit nobis dilectus filius Fernandus primogenitus cariſſimi in Chriſto filij noſtri Aldefonſi illuſtris Regis Caſtellę quòd ipſe militiæ ſuæ primitias omnipotenti Deo deſiderans dedicare, ad exterminandum inimicos nominis Chriſtiani de finibus hereditatis ipſius, quam impiè occuparunt, intentionis ſtudium toto conamine ſatagit impertiri, ſuppliciter poſtulans & devotè requirens ut ei ad hoc opus fideliter conſummandum & nos ipſi apoſtolicum impendamus ſuffragium & ab aliis faciamus opportunum ſubſidium exhiberi. Nos igitur pium ejus propoſitum in Domino commendantes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus Reges & Principes veſtros, qui non ſunt cum illis ad treugas obſervandas aſtricti, ad opus ſimile peragendum ſedulis exhortationibus inducatis, monentes ex parte Dei & noſtra ſubditos veſtros, & in remiſſionem eis omnium peccaminum injungentes, quatenus tam præfato primogenito Regis Caſtellæ quàm aliis Regibus & Principibus

veſtris ad hoc opus ſalubriter intendentibus neceſſarium impendant auxilium in rebus pariter & perſonis; ut per hæc & alia bona quæ fecerint, cœleſtis regni gloriam conſequi mereantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedimus peregrinos qui propria devotione undecunque proceſſerint ad idem opus fidelirer exequendum. Taliter autem ſtudeatis exequi quod mandamus ut ſollicitudo veſtra clareat in effectu, noſque devotionem veſtram valeamus meritò commendare. Datum Laterani IV. Idus Decembris, anno tertiodecimo.

CONSTANTINOPOLITANO Patriarchæ.

Epiſt. 184. Ne Græci faveant Michalicio.

EX litteris cariſſimi in Chriſto fili noſtri Henrici Conſtantinopolitani Imperatoris illuſtris noſtro eſt apoſtolatui reſeratum quòd Micbalicius, fidelitate quam eidem præſtiterat Imperatori contempta, hominibus ejus minimè diffidatis, & ſpreto nibilominus juramento quod eidem Imperatori & E. fratri ejus, cui idem Michalicius filiam ſuam primogenitam tradiderat in uxorem, præſtiterat, A. imperij Comeſtabulum cum Militibus & aliis uſque centum in dolo capiens, quoſdam flagellavit ex ipſis, quoſdam retruſit in carcerem, & quibuſdam nequiter interfectis, Comeſtabulum ipſum cum tribus aliis & Capellano ſuo, quod eſt hotribile dictu, ſuſpendit in cruce. His autem ad nequitiam poſtmodum animatus, Latinorum fretus potentia, qui cupiditate cœcati ad ipſum Michalicium confugerunt, caſtra ejuſdem Imperatoris obſedit, villas combuſſit, & omnes Latinos Preſbyteros quos capere potuit, & quendam electum in Præſulem & etiam confirmatum, fecit capitibus detruncari.

Vide lib. 11. epiſt. 47.

Præterea Laſcarus, qui pro Imperatore ſe gerit, ſtipatus viribus Latinorum, qui poſtpoſitis Dei timore ac bominis reverentia, ſpretis etiam ſtipendiis quæ idem Imperator ipſis poterat exhibere, ab inimicis ejus recepere majora quàm ipſe illis valeat erogare, quendam de principibus ejus cepit, &., ut dicitur, excoriari fecit eundem. Quia verò ſi Græci recuperarent imperium Romaniæ, terræ ſanctæ ſuccurſum penè penitùs impedirent, ne occaſione ſuccurſus ipſius iterum perderent locum & gentem, cùm & antequam idem imperium à Græcis tranſlatum fuerit ad Latinos, ipſi à nobis ſæpe moniti & rogati nunquam terræ ſanctæ voluerint ſubvenire, quin etiam Iſachius Imperator ob gratiam Saladini fieri fecerit in urbe Conſtantinopolitana meskitam, & quia ſi poſſent exterminare Latinos, in apoſtaſiæ ſuæ vitio fortiùs perdurarent in odium Latinorum, quos etiam nunc canes appellant, ſicque noviſſimus error fieret pejor priore, cùm ſubmurmurare non ceſſent quòd per apoſtolicæ ſedis ingenium exercitus Latinorum in Conſtantinopolim declinaverit captivandam, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus Latinos diligenter moneas, inducas, & eis ſub pœna excommunicationis injungas ne Græcis, & præſertim præfato Michalicio, qui faciendo necari Preſbyteros laqueum excommunicationis incurrit, contra Imperatorem prædictum vel fideles ipſius auxilium præbeant vel favorem; commonens nihilominus Imperatorem eundem ut ipſis congrua ſtipendia ſubminiſtret, ne ſe ad Græcos transferre præ inopia compellantur; illos autem qui tua monitione contempta Græcis contra eundem Imperatorem & fideles ipſius præſumpſerint adhærere, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcere non poſtponas; ita quòd ſententias quas propter hoc tuleris in eoſdem nullus relaxare præſumat, niſi de mandato ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Datum Laterani VII. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopis, Epiſcopis, & dilectis filiis univerſis Prælatis Romaniæ per totum uſque captivandum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* compeſcatis; ita ut ſi qui propter boc laqueum excommunicationis incurrerunt, & poſtmodum redierint ad cor, offerenres ſe mandatis Eccleſiæ parituros, auctoritate præſentium juxta formam Eccleſiæ ipſis abſolutionis beneficium impendatis. Datum Laterani VII. Idus Decembris, anno tertiodecimo.

SALIMBRIENSI EPISCOPO, & ſanctæ Mariæ de Blakerna & ſancti Georgij de Mangonia Decanis Conſtantinopolitanis.

Epiſt. 185. De unione Eccleſiæ Medenſis cum Veriſienſi.

CVm Eccleſia Veriſienſis, quæ metropolirica eſt prædita dignitate, in redditibus ſit exilis, ue præ nimia paupertate in ea nomen epiſcopale vileſcat, nobis fuit humiliter ſupplicatum ut Medenſem Eccleſiam in ejus provincia conſtitutam eidem adjungere dignaremur, cùm nondum quiſquam ejus regimini ſit præfectus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica

ſcripta mandamus quatenus ſi eam vacare ac de ipſius provincia eſſe conſtiterit, curam ejuſdem dilecto filio Variſienſi electo auctoritate apoſtolica committatis, ut eam teneat commendatam donec de illa nos vel ſucceſſores noſtri aliter duxerimus diſponendum; ita quòd diſtrahendi vel alienandi quoquo modo poſſeſſiones ipſius nullam habeat penitùs poteſtatem. contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum ut in alia per totum.

SALIMBRIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 186. De dividendis proventibus eccleſiaſticis. Vide ſuprà epiſt. 44.

CVm Clerici præ nimia paupertate non valeant, ſicut dicitur, apud Conſtantinopolim remanere, nobis fuit humiliter ſupplicatum quatenus decimas & quintas decimas inter venerabilem fratrem noſtrum Conſtantinopolitanum Patriarcham & ipſos Clericos dividi congruè faceremus, ut de ipſis valeant ſuſtentari. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus quatenus duobus tecum aſſumptis, quorum unus ab eodem Patriarcha & alter ab ipſis Clericis eligatur, componas unà cum illis ſuper his, ſi fieri poterit, infra menſem amicabiliter inter eos; alioquin ex tunc tu & illi uſque ad adventum Legati, quem ad partes illas in brevi proponimus deſtinare, ſuper eis auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo, de plano, ſine ſtrepitu litis, providè arbitremini quod utrique parti videritis expedire; ita quòd ſi non omnes potueritis concordare, quod duo veſtrum ſtatuerint robur obtineat firmitatis. contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi alterutra partium noluerit eligere arbitrium, tu nihilominus cum eo qui fuerit electus à reliqua præſcripto modo procedas. Datum Laterani VII. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

PALENTINO ET BVRGENSI Epiſcopis, & Abbati de Morimundo Ciſtercienſis ordinis.

Epiſt. 187. De benedictione monialium & prædicatione vetita Abbatiſſis. Cap. Nova quædam. De pœnit.

NOva quædam nuper, de quibus miramur non modicùm, noſtris ſunt auribus intimata, quòd Abbatiſſæ videlicet in Burgenſi & Palentinenſi diœceſibus conſtitutæ moniales proprias benedicunt, ipſarumque confeſſiones criminalium audiunt, & legentes evangelium præſumunt publicè prædicare. Cùm igitur id abſonum ſit pariter & abſurdum, nec à nobis aliquatenus ſuſtinendum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ne id de cetero fiat, auctoritate curetis apoſtolica firmiter inhibere: quia licèt beatiſſima virgo Maria dignior & excellentior fuerit Apoſtolis univerſis, non tamen illi, ſed iſtis, Dominus claves regni cœlorum commiſit. Datum Laterani III. Idus Decembris, anno tertiodecimo.

NOBILI VIRO COMITI Toloſano.

Epiſt. 188. Vt hæreticos de terris ſuis ejiciat.

NOn decet tanti nominis virum ſuper juſtis promiſſionibus ſuis deſiſtere vel tepere quin eas ſic ſtudioſus adimpleat prout factas ſibi deſiderat promiſſiones impleri. Cùm igitur de terris tuis hæreticos promiſeris amovere, miramur non modicùm & dolemus quòd ipſi adhuc in terris eiſdem, ſicut accepimus, tua faciente negligentia, ne te permittente dixerimus, commorantur. Quia verò præter animæ tuæ periculum, quod ex hoc poſſes incurrere, grave famæ tuæ diſpendium patereris, nobilitatem tuam rogamus, monemus attentiùs, & hortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus exterminare à terris eiſdem hæreticos, prout te coram nobis promiſiſſe recolimus, non poſtponas. Alioquin exterminatoribus eorundem terras ipſorum noveris eſſe conceſſas divino judicio poſſidendas. Datum Laterani XVI. Kalend. Ianuarij, anno tertiodecimo.

NOBILI VIRO SIMONI Comiti Leiceſtriæ, Domino Montisfortis.

Epiſt. 189. Vt cenſum exigat apoſtolicæ ſedi debitum.

VT tuæ nobilitatis devotio, quam expertam habemus in multis, nobis ſit ſemper obnoxior, ea tibi duximus committenda per quæ nobis & apoſtolicæ ſedi poſſis & debeas ampliùs complacere. Ideoque nobilitati tuæ, de qua plenè confidimus, per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm fideliorem te non poſſimus in ipſis partibus invenire, iſtud onus pro nobis aſſumas ut cenſum trium denariorum quos de unaquaque domo de terra contra hæreticos acquiſita ſedes apoſtolica debet recipere annuatim fideliter colligas & reſerves, ipſum nobis per fidelem nuntium tranſmiſſurus, vel aſſignaturus eis quibus per noſtras litteras tibi duxerimus injungendum. Datum Laterani XV. Kal. Ianuarij, annò tertiodecimo.

Vide lib. 12. epiſt. 108. 109. 111.

PHILIPPO ILLUSTRI Regi Francorum.

Epiſt. 190. Vt regalia reſtituat Epiſcopis Aurelian. & Autiſſiodorenſi. *Vide lib. 10. epiſt. 195. lib. 14. epiſt. 52. 162 106. 107. & lib 15. epiſt. 39. 40.*

CVm alij Reges & Principes rationes & libertates eccleſiaſticas perſequuntur, nos, fili cariſſime, te illis obicimus in exemplum quòd eas in regno tuo cuſtodis illæſas; propter quod & Dominus juſtus judex te ac regnum tuum hactenus cuſtodivit illæſum, quin etiam magnificè augmentavit, nec augmentare ac cuſtodire deſiſtet quandiu tu & heredes tui fideliter curaveritis in hoc laudabili propoſito permanere, quod & apud Deum eſt meritorium & apud homines glorioſum. Nam ſi ad regna vicina pariter & remota oculos tuæ conſiderationis extendas, manifeſtè videbis quàm graviter Deus illa contriverit quorum [Reges & Principes] rationes & libertates eccleſiaſticas infringere præſumpſerunt. Nuper autem, quod dolentes referimus, noſtris eſtantibus intimatum quòd tua regalis ſublimitas contra venerabiles fratres noſtros Antiſiodorenſem & Aurelianenſem Epiſcopos indignata remagi præcepit nonutique ſui moris, ſed nec etiam ſui juris, dum eorum ſaiſiri feciſti regalia, immo etiam quædam alia præter illa, cùm nedum de aliquo forisfacto confeſſi fuerint vel convicti, nec etiam ad ſatisfaciendum commoniti vel inducti; levi occaſione prætenſa, quòd quidam eorum milites in tuo exercitu conſtituti ad locum quem eos adire præceperas ire cum aliis noluerunt, abſentibus eiſdem Epiſcopis per licentiam à te liberaliter impetratam. Et cùm tam per ſe ipſos quàm etiam per venerabiles fratres noſtros Senonenſem Archiepiſcopum & coepiſcopos ſuos tibi humiliter ſupplicaverint ut faceres eis reddi regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum curiæ tuæ ſubire judicium, ſicut in talibus fieri conſuevit, tu ſupplicationes eorum admittere noluiſti, ſed cogis eos miſerabiliter exulare. propter quod ipſi de prudentum virorum conſilio terram tuam in eorum diœceſibus conſtitutam ſuppoſuerunt eccleſiaſtico interdicto; ſed nec ſic potuerunt à te ſatisfactionem aliquam obtinere. unde coacti ſunt apoſtolicum patrocinium implorare. Quocirca ſerenitatem tuam rogandam duximus & monendam, in remiſſionem tibi peccaminum injungentes, quatenus pro divini nominis gloria & apoſtolicæ ſedis honore facias præfatis Epiſcopis ſubtracta reſtitui univerſa, & eos ſecundùm conſuetudinem approbatam juſtè ac modeſtè tractari; donando nobis intercedentibus pro Deo & propter Deum ſi quam præfati Pontifices adverſùm te commiſerunt offenſam, ne hac occaſione contingat inter regnum & ſacerdotium ſcandalum exoriri; quia nos in majoribus tibi curabimus grata, favente Domino, viciſſitudine reſpondere. Datum Laterani XVII. Kalend. Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET SVFFRAGANEIS Eccleſiæ Senonenſis.

SCribimus cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo illuſtri Regi Francorum quòd cùm alij Reges & Principes rationes & libertates eccleſiaſticas perſequuntur, nos eundem Regem illis obicimus in exemplum quòd eas in regno ſuo cuſtodit illæſas; propter quod & Dominus juſtus judex ipſum &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus præfatum Regem ad hoc monestis prudenter & efficaciter inducatis quòd ſuper his Deo & Eccleſiæ ſatisfaciat ut tenetur, impendentes, auctoritate noſtra ſuffulti, prædictis Epiſcopis in jure ſuo conſilium & auxilium opportunum, ne vigor eccleſiaſticæ libertatis per novæ præſumptionis inſolentiam violetur. Datum ut in alia per totum. Epiſt. 191. Super eodem.

ATHENIENSI, NEOPATRENSI, & Lariſſeno Archiepiſcopis, & Davalienſi, Fermopilenſi, Avalonenſi, Sydonienſi, Caſtorienſi, & Zaratorienſi Epiſcopis, & Thebano, Citrenſi, Nazoreſcenſi, & Valacenſi electis.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, venerabiles fratres Archiepiſcopi & Epiſcopi, & dilecti in Domino filij electi, veſtris juſtis precibus inclinati, reſignationem Eccleſiarum, monaſteriorum, poſſeſſionum cum pertinentiis ſuis, necnon etiam Presbyterorum & eccleſiaſticarum perſonarum cum omni jure ſuo, quam nobiles viri Principes & Barones commorantes à confinio Theſſalonicenſis regni uſque Corinthum in manus venerabilis fratris noſtri Conſtantinopolitani Patriarchæ, conſentiente ac approbante cariſſimo in Chriſto filio noſtro Henrico Conſtantinopolitano Imperatore illuſtri, (ſalvo tamen terrarum cenſu qui cruſtica Græco vocabulo nuncupatur, & dudum ſolvebatur à Græcis) unanimi voluntate

Epiſt. 192. De reſignationibus Eccleſiarum factis per nobiles Theſſalonicenſes.

luntate fecerunt, ſicut providè facta eſt, & vos eam juſtè ac pacificè obtinetis, vobis & per vos Eccleſiis veſtris auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XII. Kal. Ianuarij, anno tertiodecimo.

S. G. POTESTATI, CONSILIARIIS, & univerſo populo Piſanis.

Epiſt. 193. Ne Ottoni Imperatori excommunicato dent favorem.

PEt veſtras nobis litteras intimaſtis quòd cùm ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ in omnibus & per omnia fideliſſimi extiteritis hactenus, & illæſa modis omnibus ſervaveritis jura ejus, credere non debuimus quòd apoſtolicæ ſedis jura velletis, ſicut nec convenit, uſurpare, ad cujus honorem atque profectus tanto vos decet intendere quanto civitas veſtra per eam majora dinoſcitur commoda recepiſſe; adicientes quòd mirari non debuimus vel moveri ſi nobilem virum Marchionem Calaritanum, quem ad juriſdictionem diximus apoſtolicam pertinere, ſuper quæſtionibus quæ pro parte communitatis vel ſpecialium perſonarum contra ipſum plerunque moventur, ad examen noſtrorum [non] permiſiſtis judicum evocari. Nam idem Marchio, cùm veſter civis exiſtat, & de veſtra ſit civitate, in qua domicilium obtinet, oriundus, & pater ac avus ejus veſtri concives extiterint, ſuper quibuſdam conventionibus quas cum pleriſque veſtris civibus Piſis fecit, fori præſcriptione nequaquam oppoſita, nec aliquo privilegio allegato, coram veſtræ civitatis judicibus voluntariè ſuſcepit judicium ſicut civis, & lite poſtea conteſtata, ſponte ſubivit calumniæ juramentum; ita quòd mutuis interrogationibus & reſponſionibus interpoſitis, aliquatenus habuit dicta cauſa proceſſum. Vnde cùm de juriſdictione Sardiniæ nulla fuerit quæſtio ab ipſius Marchionis parte tractata, & non ſuum judicem quiſque ſuum faciat ejus ſponte judicium ſubeundo, non eſt veriſimile quòd coactus extiterit ſub veſtrorum examine judicum ſuper aliquibus quæſtionibus reſpondere: propter quod juxta quod ſcripſimus non creditis nos ſcripſiſſe, ſi quæ præmiſſa ſunt ad noſtram notitiam perveniſſent. Cùm itaque de noſtra miſericordia, ſicut filij & famuli fideliſſimi, ſuper his omnibus confidere vos dicatis, nobis humiliter ſupplicaſtis ut aures noſtras veſtris precibus inclinantes, ſuper his quæ venerabili fratri noſtro Florentino Epiſcopo ſuper facto dicti Marchionis injunximus, vobis & civitati veſtræ dignaremur taliter providere quòd in excommunicationis ſententiam incidere non poſſetis, & promptiſſimos vos ſemper inveniremus ad noſtra mandata & beneplacita exequenda. Ex his itaque, quod gaudentes referimus, ſi dictis facta reſpondeant, intelleximus evidenter quòd beneficiorum apoſtolicæ ſedis eſſe non vultis ingrati, nec juriſdictionem vobis in Sardiniam vendicare, ſeu etiam excommunicationis ſententia innodari. Verùm ſi propoſito illi duxeritis inſiſtendum ut contra nos & Romanam Eccleſiam Ottoni dicto Imperatori excommunicato & maledicto, qui qualem poſt factum benefactoribus ſuis vicem rependat opera manifeſtant, impenderitis auxilium ad regnum Siciliæ occupandum, nec ingratitudinis vitium neque pœnam ob hoc contra vos & civitatem veſtram ſtatutam nec etiam excommunicationis ſententiam poſſetis proculdubio evitare. Quocirca devotionem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus tam ſaluti veſtræ quàm famæ necnon etiam utilitatibus veſtris providè conſulentes, taliter in devotione Romanæ Eccleſiæ perſiſtere ſtudeatis, ab ejuſdem excommunicati vos auxilio ſubtrahendo, à cujus fidelitate jam eſtis per cenſuram canonicam & denuntiationem apoſtolicam abſoluti, ut nec notam ingratitudinis nec excommunicationis ſententiam ſeu pœnam aliam incurratis. Nos enim non mutamus, ſed roboramus ſententiam quam per alias vobis litteras fecimus intimari. Super eo verò pro quo nobis humiliter ſupplicaſtis, ut providere vobis ſuper mandato quod dicto Epiſcopo fecimus dignaremur, ita duximus providendum, quòd eidem Epiſcopo noſtris damus litteris in mandatis ut audiat ſuper excuſationibus veſtris & his quæ propoſita fuerint ex adverſo quæ utraque pars duxerit proponenda, & illa nobis, dummodo interim vos contra mandatum noſtrum minimè procedatis, fideliter intimare procuret; ut utriuſque partis rationibus intellectis, quod ſtatuendum fuerit ſtatuamus. Illud autem pro certo noveritis, quia ſicut juriſdictionem noſtram nobis ſubtrahi nolumus, ita rationem veſtram vobis volumus conſervari; ne fortè, quod abſit, inde naſcantur injuriæ unde jura naſcuntur. Datum Laterani XI. Kalend. Ianuarij, anno tertiodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc Epiſcopo Florentino in eundem ferè modum ut in alia uſque in fi-

nem, verbis competenter mutatis. Alioquin in negotio ipſo procedas juxta quod per alias tibi litteras eſt injunctum.

* Cod. Colbert. Guirando

* GIMMVNDO MILITI *Alatrino.*

Epiſt. 194. Clerici defuncti patrimoniũ pertinet ad ejus heredes.

CVm inter yconomum ſancti Stephani de Alatro ac te nomine bonæ memoriæ Heleazari Canonici ſancti Pauli Alatrini ſuper acquiſitionibus præfati Heleaſari coram venerabili fratre noſtro Verulano Epiſcopo ex delegatione noſtra quæſtio verteretur, idem auditis hinc inde propoſitis, receptis teſtibus, & eorum depoſitionibus publicatis, cauſam ipſam ad noſtrum remiſit examen ſufficienter inſtructam. Tibi ergo & procuratori præfati yconomi in noſtra præſentia conſtitutis dilectum filium noſtrum A. Subdiaconum & Capellanum noſtrum conceſſimus auditorem. Coram quo propoſuit procurator yconomi antedicti, ſicut & propoſitum fuerat coram Epiſcopo memorato, quòd cùm Heleazarus memoratus adminiſtrationem & prælaturam habuerit in præfata Eccleſia ſancti Stephani, de bonis ejus diſponens pro ſuæ arbitrio voluntatis, & antequam in ipſa Eccleſia fuerit inſtitutus, pauper extiterit, & poſtmodum acquiſierit plurima, dives factus, præſumi non immeritò poterat quòd de bonis ipſius Eccleſiæ illa fuerant acquiſita, quod tam per depoſitiones teſtium, qui dixerunt dictum Heleazarum defraudaſſe plura de bonis Eccleſiæ ſupradictæ ac ea in ſuis acquiſitionibus erogaſſe, quàm etiam per famam publicam aſtruere nitebatur. Vnde dicebat ea quæ dictus Heleazarus acquiſierat, ad eandem Eccleſiam pertinere, poſtulans illa, terras videlicet de Pede montis in Acolis, de Torreta, & ante ſanctum Quintianum à flumine, ac domum quam tenet Grimaldus, adjudicari eidem. Quia etſi expreſsè illa in initio cauſæ petita non fuerint, quia tamen ea conſtat ſæpedictum Heleazarum habuiſſe, cùm ipſius acquiſita petita extiterint, & hæc acquiſiſſe de bonis Eccleſiæ præſumatur, ea meritò intelliguntur fuiſſe petita. Nec obſtare dicebat quòd dictus He. fuerat ad Eccleſiam ſancti Pauli tranſlatus, cùm ſimplex tantùm Canonicus ibidem exiſtens, in tantum tenues redditus receperit ab ipſa quòd ex ipſis vix ſibi poterat in neceſſariis providere, nedum quòd exinde potuerit tot & tantas poſſeſſiones emiſſe; adiciens etiam privatæ perſonæ prodeſſe non poſſe, ſi de bonis ſecundæ Eccleſiæ fuerunt aliqua acquiſita. Porrò ex parte tua fuit propoſitum ex adverſo quòd ſuper petitione incerta certa ſententia non poterat promulgari, ſed potiùs debebas abſolvi, cùm contra te probatum non extiterit quicquam certum. Nam quid vel quantum de bonis Eccleſiæ ſancti Stephani præfatus Heleazarus in ſuis acquiſitionibus erogarit, nec per teſtes nec modo aliquo eſt oſtenſum. Præterea cùm ſæpedictus Heleazarus à ſupradicta Eccleſia ſancti Stephani fuerit ad Eccleſiam ſancti Pauli tranſlatus, & quoddam feodum obtinuerit ab eadem, in qua per triginta ferè annos permanſit, & in quibuſdam bonis ſucceſſerit patri ſuo, ex quorum proventibus poſſeſſiones aliquas comparavit, ſicut teſtes tui depoſuerant evidenter, eliſa erat præſumptio quam oppoſuit pars adverſa, cùm conſtet eundem Heleazarum aliunde bona quæ habuit acquiſiſſe, præſertim cùm eum habuiſſe vel acquiſiſſe aliquid non probetur dum in prima Eccleſia reſideret, ſed eo potiùs tempore quo in ſecunda permanſit. Vnde ſi pro aliqua illarum Eccleſiarum præſumi deberet, præſumendum eſſet potiùs pro ſecunda. propter quod ab ipſius impetitione poſtulabas abſolvi. Nos igitur his & aliis quæ fuerant propoſita coram auditore prædicto per relationem ipſius pleniùs intellectis, te ab impetitione yconomi memorati & ipſius Eccleſiæ ſancti Stephani ſuper acquiſitionibus memoratis ſententialiter abſolventes, perpetuum illis ſilentium imponimus ſuper eis. Nulli ergo &c. noſtræ diffinitionis &c. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XII. Kalend. Ianuarij, anno tertiodecimo.

* LAONIENSI ET FINDBARENSI *Epiſcopis, & Abbati de Magio Limiticenſis diœceſis.*

* Cod. Colbert. Laonien.

Epiſt. 195. Caſſat electionem Epiſcopi Ymilicenſis. Cap. Dilectus. De tempor. ordinandor.

DIlectus filius W. Ymilicenſis Canonicus noſtro dudum apoſtolatui reſeravit quòd Ymilicenſi Eccleſia ſuo viduata paſtore, concanonici ſui de ſubſtituendi paſtoris electione tractantes, ipſum unanimiter elegerunt. Qui cùm eſſet citra ſacros ordines conſtitutus, venerabilis frater noſter Caſſellenſis Archiepiſcopus Metropolitanus eorum Epiſcopo Roſſenſi mandavit ut eum uno eodemque die ad tres ſacros ordines promoveret. Quod cùm ille non auſu proprio, ſed de mandato ipſius Archiepiſcopi perfeciſſet, demum idem Archiepiſcopus requiſitus, conſecrationis ei munus, hujuſmodi ordinationis occa-

ſioue prætenſa, impendere recuſavit. Vnde fuit nobis humiliter ſupplicatum ut ſuper hoc circa præfatum W. dignaremur de benignitate ſedis apoſtolicæ diſpenſare; maximè cùm ad ordines ita ſuſcipiendos non ex voluntatis propriæ diceretur feſtinantia properaſſe, ſed tam de magna neceſſitate quàm de utili providentia penè omnium ibi præſentium ſe permiſerit taliter ordinari, pro eo quòd Eccleſiæ Ymilicenſi multiplex periculum imminebat ſi ejuſdem W. citra preſbyteratus officium ordinatio differretur. Licèt autem contra normam eccleſiaſticam in facto ipſo enormiter fuiſſet exceſſum, de miſericordia tamen, quæ ſuperexaltat judicio, venerabili fratri noſtro Armachano Archiepiſcopo & Epiſcopo Midenſi & dilecto filio Archidiacono Armachano dediſſe recolimus in mandatis ut inquiſita ſuper præmiſſis diligentiùs veritate, ſi rem invenirent taliter ſe habere, ac eundem W. aliàs idoneum & utilem Eccleſiæ Ymilicenſi, diſpenſativè ipſi tribuerent licentiam conſecrandi, & quicquid in hoc per eundem invenirent Archiepiſcopum attentatum per ſuas nobis litteras intimarent; ut per eorum relationem certiores effecti, providere in eo, ſicut eſſet expediens, curaremus. Ipſi verò vocatis quos noverant evocandos, & inveſtigata pleniùs veritate, depoſitiones teſtium productorum utrinque ad noſtram præſentiam tranſmiſerunt. Quibus inſpectis, intelleximus evidenter quòd celebrata de prædicto W. electione, cùm die ſequenti fuiſſet idem W. à ſupradicto Roffenſi Epiſcopo ad ordinem ſubdiaconatus promotus, idem Epiſcopus Archidiacono & Canonicis Ymilicenſibus ſeorſim vocatis, dicens quòd propter turbationem terræ ac multos malivolos, qui eidem W. inſidias præparabant, nolebat ipſum citra ordinem preſbyteratus relinquere, juramento firmavit id ſupradictum Archiepiſcopum tam metu mortis ipſius W. quàm propter imminens periculum Ymilicenſis Eccleſiæ præcepiſſe, & quòd officialis ejuſdem Archiepiſcopi ex parte ipſius Epiſcopo memorato inhibuit ne jam dictum W. jam in Subdiaconum ordinatum, tunc ad ulteriores ordines promoveret. Cui eodem Epiſcopo reſpondente quòd plus Archiepiſcopo, qui hoc ei ore ſuo mandaverat, quàm illi crederet in hac parte, extenſa ſuper altare manu per ſacroſancta juravit quòd id mandaverat Archiepiſcopus ſæpedictus; & ſic in Diaconem & Preſbyterum Vv. ſæpedictum promovit. Probatum inſuper ſufficienter invenimus quòd dictus Archiepiſcopus Iohanni Decano de Hely injunxit ut præfato Epiſcopo inhiberet ne dictum Vv. eo die quo ad tres ordines promotus extitit, niſi ad ſubdiaconatus ordinem promoveret, eidem Vv. nihilominus inhibendo ne ſe promoveri ulteriùs pateretur. Verùm cùm idem Decanus ad Ymilicenſem Eccleſiam acceſſiſſet, tam ſæpedicto Epiſcopo, qui jam Subdiaconos ordinarat, vocatis his qui erant in Diaconos promovendi, & ſilentio cunctis indicto, ex parte Dei ac Archiepiſcopi Caſſellenſis inhibuit ne jamdictum Vv. ad ulteriores ordines promoveret, quàm præfato Vv. ne ſe promoveri ulteriùs ſuſtineret. Conſtitit quoque nobis ex litteris judicum prædictorum quòd ſæpefatus Epiſcopus interrogatus in jure reſpondit quòd Archiepiſcopus non mandarat eidem ut Vv. eodem die ad tres ordines promoveret, ſed ex verbis Archiepiſcopi eum credidit illud velle. Hoc idem etiam dictus Epiſcopus per ſuas nobis litteras intimavit. Præterea ex ipſorum judicum litteris intelleximus quòd idem Epiſcopus ultro juravit in jure quòd univerſa quæ continebantur in ejuſdem W. atteſtationibus vera erant. Ex litteris quoque tam ſupradicti Archiepiſcopi quàm Capituli Eccleſiæ Ymilicenſis accepimus quòd cùm tam ſuper electione ac ordinarione ſæpedicti W. quàm etiam ſuper quibuſdam ejus exceſſibus in Concilio apud Kelmoelloco celebrato coram præfato Archiepiſcopo inter dictum W. & Canonicos quæſtio ſuborta fuiſſet, & demum ab utraque parte ad noſtram audientiam appellatum, idem W. non expectato termino quem appellationi ſuæ duxerat præfigendum, ſupradictas à nobis litteras veritate tacita impetravit. Cùm igitur ex præmiſſis nobis conſtiterit ſæpedictum Roffenſem Epiſcopum in pluribus deliquiſſe, tum quia ſine mandato Archiepiſcopi, ſicut ipſe confeſſus extitit, ad hujuſmodi ordinationem inordinatè proceſſit, tum quia etſi de Archiepiſcopi mandato conſtaret, cùm illi hujuſmodi diſpenſatio à canone minimè ſit permiſſa, quam ad ſolum Romanum Pontificem non eſt dubium pertinere, ipſi obtemperare non debuit in hac parte, tum etiam quia cum reatu perjurij ſæpius variavit, jurando priùs quòd Archiepiſcopus id præceperat, & poſtea quòd illud non mandaverat in judicio confitendo, ipſum de fratrum noſtrorum conſilio tamdiu ab ordinandi ſuſpen-

dimus poteſtate donec noſtram meruerit gratiam obtinere. Sæpedictum quoque W. per falſitatis ſuggeſtionem & ſuppreſſionem etiam veritatis litteras ſupradictas à nobis intelleximus extorſiſſe. Suggeſſit ſiquidem nobis ſupradictum Archiepiſcopum Epiſcopo memorato mandaſſe ut ipſum uno die ad tres ordines promoveret, de quo nobis non extitit facta fides; quin immo contrarium, quòd videlicet Archiepiſcopus id prohibuerit, fuit manifeſtè probatum. Nonnulla quoque vera ſuppreſſit, quòd videlicet tam Epiſcopo memorato quàm ſibi fuerit ex Archiepiſcopi partè prohibitum ne promoveretur niſi ad ſubdiaconatus ordinem illo die, quòdque côram Archiepiſcopo ſuper electione ac ordinatione ipſius quæſtio mota fuiſſet, & tam à ſe ad certum terminum quàm ab Ymilicenſibus Canonicis appellatum. Sed nec, ſicut aſſeruit, quòd urgens neceſſitas Ymilicenſis Eccleſiæ id expoſceret demonſtravit. Cùm igitur illa expreſſerit & ſuppreſſerit quæ ſi fuiſſent tacita vel expreſſa tales litteras minimè dediſſemus, per quod apparet ipſum extitiſſe indignum gratia quam duxeramus ei ex benignitate apoſtolica faciendam, & eundem conſtet nimis præſumptuosè ad ſupradictos ordines irrepſiſſe, ab executione diaconatus & preſbyteratus ordinum, donec à nobis miſericordiam obtinuerit, decrevimus manere ſuſpenſum, ſuper electione de ipſo ad Ymilicenſem Eccleſiam illicitè celebrata perpetuum illi ſilentium imponentes. Quia verò præfatum Archiepiſcopum circa hæc non invenimus deliquiſſe, ipſius innocentiam commendamus. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EPISCOPO, & GERVASIO Archidiacono Sueſſionenſi, & Abbati Vallis Claræ Ciſtercienſis ordinis Laudunenſis diocesis.

Epiſt. 196. Prorumpens contra judicē, a·bitrio ſuperioris puniatur. Cap. Dilectus. *De pœnis.* * *In quart. coll.* G. Decan. Morin. &

Dilectus filius Iacobus electus ſancti Petri ad montes ad apoſtolicam ſedem accedens, gravem querelam contra dilectos filios * Moliſmenſem Abbatem & I. Archidiaconum Cathalaunenſem expoſuit, aſſerens eos adversùs ipſum in cauſa ſua, quæ fuerat illis commiſſa, perperam proceſſiſſe. Cùmque dilectus filius T. Clericus Cathalaunenſis diocesis cum litteris, eorundem continentibus cauſæ proceſſum ad noſtram præſentiam acceſſiſſet, & idem Iacobus niteretur proceſſum ipſum multipliciter improbare, relationem eorum in quibuſdam aſſerens eſſe falſam, nos, quia præfatus Clericus non habebat niſi ad contradicendum vel impetrandum mandatum, ad majorem cautelam proceſſum ipſum nèc confirmandum decrevimus nec caſſandū, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus partibus convocatis, & auditis hinc inde propoſitis, ſi præfatos judices inveneritis rationabiliter proceſſiſſe, ipſorum confirmetis proceſſum, & faciatis illum per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari. Alioquin eo, ſicut juſtum fuerit, irritato, juxta formam priorum litterarum in cauſa procedatis eadem, facientes quod decreveritis firmitatem debitam obtinere. Si quos autem ex monachis propter hoc inveneritis excommunicationis vinculo innodatos, ſecundùm formam Eccleſiæ abſolvatis, injungentes eiſdem quod de jure fuerit injungendum. Quia verò ſæpe contingit quòd contra falſam aſſertionem iniqui judicis innocens litigator veram non poteſt negationem probare, cùm negantis factum per rerum naturam nulla ſit directa probatio, ne falſitas veritati præjudicet aut iniquitas prævaleat æquitati, neceſſarium videtur & æquum ut cùm quis legitimam exceptionem opponit, illam probare paratus, vel ad declinandum judicium vel ad intentionem alterius elidendam, ſi forſan verbo vel facto ab illa receſſerit, vel eam non probaverit infra terminum competentem à judice præfigendum, modeſtus judex non antè procedat quàm ſuper hoc inſtrumentorum vel teſtium cautelam adhibeat opportunam, per quam, ſi neceſſe fuerit, poſſit de veritate conſtare; ut ſi contra relationem ſeu proceſſum ipſius fuerit ſuborta contentio, hujuſmodi probationibus ipſius judicis poſſit aſſertio roborari: quatenus hoc adhibito moderamine, ſic honeſtis & diſcretis deferatur judicibus quòd per improbos & iniquos innocentum juſtitia non lædatur; & ne judicialis vileſcat auctoritas, cùm de litigatoris improbitate conſtiterit adversùs aſſertionem judicis temerè prorumpentis, juxta ſuperioris arbitrium digna poterit animadverſione puniri. Teſtes autem &c. per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium pèrhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu frater Epiſcope cum

eorum altero &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij, anno tertiodecimo.

PRIORI ET FRATRIBVS ſanctorum quatuor Coronatorum.

Epiſt. 197. Confirmatur concordia. Vide lib. 15. epiſt. 79.

CVm ſuper uſu & jure parrochiæ inter vos & Priorem ac conventum Lateranenſem controverſia verteretur, dilectum filium noſtrum C. tituli ſanctorum Iohannis & Pauli Presbyterum Cardinalem dedimus partibus auditorem. Qui petitiones audivit, & teſtes utrinque recepit, ac demum atteſtationibus publicatis, & exhibitis inſtrumentis, nos ad talem concordiam vos & ipſos induximus; ut videlicet vos non extendatis jus & uſum parrochiæ citra Eccleſiam ſancti Nicolai de formis ex parte illa, nec citra arcum Iohannis Baſilij ex parre altera intra formam, & ipſi ſimiliter ultra eoſdem terminos versus vos jus & uſum parrochiæ non extendant. Hanc ergo concordiam à nobis pro bono pacis proviſam, & à vobis & illis ſponte receptam, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus; ita ut per eam non derogetur in aliis limitationi parrochiæ quam felicis memoriæ Calixtus Papa ſuo privilegio deſignavit. Statuentes ut nulli omnino &c. noſtræ proviſionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Idus Decembris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS militiæ Templi in Vngaria conſtitutis.

Epiſt. 198. Confirmatur commutatio.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis petitionibus inclinati, commutationem inter vos & venerabilem fratrem noſtrum Zagabrienſem Epiſcopum ſuper quibuſdam decimis & aliis rebus initam, ſicut piè ac providè facta eſt, & in authentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XI. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 199. Confirmantur eis donationes factæ à Rege Vngariæ.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis petitionibus inclinati, locum ſancti Martini cum appendiciis ſuis, villas, poſſeſſiones, & alia vobis à cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Rege Vngariæ pia devotione collata, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, & in ipſius authentico ſuper hoc confecto pleniùs continetur, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTVI Simigienſi.

Epiſt. 200. Recipiuntur ſub protectione B. Petri.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas veſtras & Simigienſe monaſterium, in quo divinò eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus, libertates & immunitates à Regibus & Principibus monaſterio veſtro conceſſas, dignitates quoque, ac antiquas & rationabiles conſuetudines obtentas & hactenus obſervatas, auctoritate vobis apoſtolica confirmantes. Ad indicium autem hujus noſtræ protectionis & confirmationis perceptæ fertonem auri gratis oblatum nobis & ſucceſſoribus noſtris annis ſingulis perſolvetis. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

MAGISTRO PETRO BOIOL Canonico Lemovicenſi.

Epiſt. 201. Confirmatur ei præbenda.

PRopoſuiſti dudum coram dilecto filio Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinale, quem tibi & Pœnitentiario Lemovicenſi conceſſimus auditorem, quòd cùm dilecto filio noſtro Gualæ ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali tunc in partibus illis apoſtolicæ ſedis Legato quidam de Lemovicenſibus Canonicis ſupplicaſſent ut in eorum Eccleſia, quæ debito fraudabatur ſervitio, Clericos ordinaret, pro te ac magiſtro Andrea ſcriptore noſtro preces ſpecialiter porrigentes, ipſe Lemovicenſem civitatem ingreſſus, Canonicos interpoſitis precibus monuit ut vos reciperent in ſocios & in fratres; maximè cùm quinque præbendæ vel quatuor ab ultima ipſius Eccleſiæ ordina-

tione vacaſſent. Qui monitione ipſius devotè ſuſcepta, deliberatorias inducias petierunt: poſt quas ptimò & ſecundò conceſſas, eis non curantibus reſpondere, de præbendis Lemovicenſibus vos inveſtivit Cardinalis prædictus, ſtallum in choro & locum in Capitulo vobis præcipiens aſſignati. quod quorundam impediente malitia non extitit executioni mandatum. Vnde cum inſtantia poſtulaſti ut quod à Legato factum fuerat faceremus firmitatem debitam obtinere. Verùm Pœnitentiarius propoſuit ex adverſo quòd antequam Legatus præbendas contuliſſet eaſdem, Lemovicenſe Capitulum ab ejus gravamine appellavit, tam Epiſcopi quàm multorum Canonicorum Lemovicenſium qui erant in exercitu contra hæreticos abſentiam allegando. Aſſeruit inſuper facultates Eccleſiæ diminutas, & vos ſufficienter in aliis Eccleſiis præbendatos, proponens te fore ſimoniacum & ingratum Lemovicenſi Eccleſiæ, ac eo tempore quo fueras de præbenda Lemovicenſis Eccleſiæ inveſtitus, excommunicatum ab eodem Epiſcopo extitiſſe. His autem & aliis per Cardinalis relationem auditis, cùm conveniſſemus poſtmodum eundem Pœnitentiarium per nos ipſos, per reſponſiones ipſius cetera eſſe frivola, præter id quod de ſententia excommunicationis contra te propoſuerat, intelleximus evidenter. Vnde venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo & dilectis filiis magiſtro M. Canonico Bituricenſi & H. Cellarario ſancti Frontonis Petragoricenſis dedimus in mandatis ut niſi Pœnitentiarius infra menſem poſt commonitionem eorum te legitimè à ſæpefato Epiſcopo tempore inveſtituræ tuæ excommunicatum fuiſſe probaret, quod per dictum Legatum de te factum extiterat ſublato appellationis obſtaculo confirmarent; ſi verò probaret te excommunicatum tunc temporis extitiſſe, non poſtponerent quod de te factum fuerat revocare. Qui mandatum apoſtolicum exequentes, utriuſque partis receptis teſtibus, & confeſſionibus ac allegationibus intellectis, eandem cauſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remiſerunt examen. Cùm autem propter hoc nuper tam tu quàm dilectus filius G. Lemovicenſis Capituli procurator in noſtra fuiſſetis præſentia conſtituti, & acta ipſa inſpici fecerimus diligenter, per Pœnitentiarij teſtes intelleximus factam fidem quòd Lemovicenſis Epiſcopus pluribus annis antequam tu de præbenda jamdicta fueris inveſtitus, Clericos & burgenſes caſtri Lemovicenſis, & te nominatim, quem eorum dicebat conſiliarium & fautorem, vinculo excommunicationis aſtrinxit. Per teſtes verò tuos extitit manifeſtè probatum quòd etſi dictus Epiſcopus in burgenſes & eorum fautores excommunicationis ſententiam tulerit, & tu apud ſedem apoſtolicam adjutor extiteris eorundem, idem tamen Epiſcopus generaliter univerſos burgenſes & eorum fautores tam Clericos quàm laicos ante tres annos abſolvit, quibuſdam Presbyteris uſque ad certum tempus retentis qui contra interdicti ſententiam præſumpſerant celebrare, quòdque idem Epiſcopus tibi communicavit poſtea in Eccleſia & in menſa. His igitur & aliis quæ fuerunt hincinde propoſita intellectis, quia juxta mandati noſtri tenorem te inveſtituræ tuæ tempore à præfato excommunicatum Epiſcopo extitiſſe dictus Pœnitentiarius, ſicut obtulerat, non probavit, cùm ex adverſo de abſolutione ac communione dicti Epiſcopi fuerit facta fides, quod per dictum Legatum de te factum eſt de fratrum noſtrorum conſilio per diffinitivam ſententiam duximus approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani IX. Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum Decano & Subdecano Pictavenenſi & magiſtro Americo de Longovado Canonico Petragoricenſi. Propoſuit olim dilectus filius magiſter Petrus Boiol Clericus venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Tuſculani coram dilecto filio Pelagio ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono Cardinali, quem ſibi & Pœnitentiario Lemovicenſi &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* approbandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis appellatione remota inviolabiliter obſervari, eidem magiſtro P. ſtallum in choro & locum in Capitulo aſſignantes; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani VI. Kalend. Februarij, anno tertiodecimo. Cap Propoſuit. De cler. amon.

MAGISTRO ANDREÆ *ſcriptori noſtro Canonico Lemovicenſi.*

Epiſt. 202. Super eodem.

PRopoſuit dudum dilectus filius magiſter P. Clericus venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Tuſculanen. &c. *ut in prima uſque* ordinaret, pro te ac eodem magiſtro preces ſpecialiter porrigentes &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* intelleximus evidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemovicenſis Capituli procurator propter hoc nuper apud ſedem apoſtolicam conſtitutus contra te nihil prorsùs objecerit, nos quod per dictum Legatum de te factum eſſe dinoſcitur, de fratrum noſtrorum conſilio duximus per diffinitivam ſententiam approbandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus noſtri aono terriodecimo.

Scriptum eſt ſuper hoc majori Archidiacono, Cantori, magiſtro Manfredo Canonico Bituricenſi. Propoſuit olim dilectus filius magiſter P. Clericus &c. *ut in alia in eundem ferè modum uſque* evidenter. Cùm ergo dilectus filius G. Lemovicenſis Capituli procurator propter hoc nuper ad ſedem apoſtolicam conſtitutus contra prædictum magiſtrum Andream nihil prorſùs objecerit, nos &c. *ut in alia uſque* approbandum. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis &c. *ut in alia uſque* obſervari, eidem magiſtro Andreæ ſtallum in choro &c. *ut in alia uſque* compeſcendo. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum ut in prima præcedenti per totum.

ABBATI ET CONVENTUI *ſancti Stephani Divionenſis Lingonenſis diœceſis.*

Epiſt. 203. Adversùs Herveum Canonicum Divionenſem.

CVm Herveus & R. Canonici Eccleſiæ veſtræ pro ſe ac dilectus filius magiſter Hugo procurator veſter pro vobis in noſtra eſſent præſentia conſtituti, nos intellecto inquiſitionis proceſſu quæ contra ipſum Herveum ad venerabilem fratrem noſtrum Lingonenſem Epiſcopum & dilectum filium Virziliacenſem Abbatem emanarat à nobis, ab ipſo Herveo, pro eo quòd erat vinculo excommunicationis aſtrictus, quòd noſtris mandatis pareret recipi fecimus corporaliter juramentum, & eidem injunximus viva voce ut ad monaſterium ſanctæ Genovefæ Pariſienſis accederet; quatinus in eo dignos pœnitentiæ fructus perageret, & etiam regularia, quæ nondum plenè novit, diſceret inſtituta, emendando in melius vitam ſuam. Quod licèt idem primitus acceptarit, ſpiritu tamen poſtmodum ſuo ductus, à nobis illicentiatus receſſit ad præfatum ſanctæ Genovefæ monaſterium, à nobis ſuper receptione ſua litteris non obtentis. Nos igitur quieti monaſterij veſtri paterna volentes ſollicitudine præcavere, ipſum Herveum à præfato monaſterio, prioratibus, & ejus obedientiis removentes, vos & monaſterium ipſum, obedientias ac prioratus pertinentes ad illud, ab imperitione dicti R. tam ſuper receptione ſua quàm expenſis & aliis ſuper quibus vos hactenus fatigavit decernimus abſolutos. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ diffinitionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani VII. Kal. Februarij, anno terriodecimo.

ABBATI ET CONVENTUI *ſancti Berini.*

Epiſt. 204. Nihil eſſe dandum pro benedictione Abbatum.

IVſtis petentium deſideriis dignnm eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domioo filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate vobis præſentium indulgemus ne vel Epiſcopo aut Archidiacono ſeu Capitulo Morinenſi pro conſeqnenda benedictione Abbatis monaſterij veſtri, qui benedicendus pro tempore fuerit, capam ſericam, palefridnm, paſtum, & his ſimilia, ſeu aliam conſuetudinem perſolvatis; diſtrictiùs inhibentes ne ipſi à vobis ea exigere vel extorquere præſumant, ſed munus benedictionis Abbati ab eodem Epiſcopo gratis & ſine pravitate qualibet impendatur. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antiſtitem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate ipſi electo munus benedictionis impendat. Ita tamen quòd per hoc nullom Morinenſi Eccleſiæ in poſterum præjudicium generetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ coocesſionis & inhi-

birionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani II. Kalend. Februarij, anno tertiodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 105. Ne beneficia non vacantia promittentur. *Vide lib.* 14. *epiſt* 12. 26. 27. 161.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium ſollicitudinem gerere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum in gravamen ipſarum temerè ſeu etiam improvidè attentantur. Sanè ad audientiam noſtram vobis referentibus eſt delatum quòd ad importunam inſtantiam nobilium & potentium, & etiam Prælatorum, quibuſdam beneficia non vacantia promiſiſtis, annuam penſionem eiſdem ipſorum nomine concedentes in veſtri monaſterij læſionem. Quia igitur id contra ſtatuta Lateranenſis Concilij noſcitur attentatum, promiſſiones bujuſmodi decernentes irritas & inanes, & penſiones conceſſas beneficiorum non vacantium nomine non ſolvendas, auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia vel penſionem cuiquam taliter aſſignare de cetero præſumatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani &c. ut in alia per totum.

EISDEM.

Epiſt. 106. Confirmat quaſdam poſſeſſiones.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, terragium & decimam de Felchinel, quæ vobis R. de Alneto Miles pia liberalitate donavit, terram quoque quam à G. Bacon laico acquiſiſtis, terram etiam & manſuras monaſterio veſtro in eleemoſynam à Gi. de Cluſa collatas, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidem monaſterio auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum ut in alia per totum.

VNIVERSIS MONACHIS obedientiarum monaſterij Saxivivi.

Epiſt. 107. De reformatione monaſterij ejuſdem. *Vide lib.* 11. *epiſt.* 92. & lib. 15. epiſt. 218.

QVantum & quandiu laboraverimus pro reformando ſtatu monaſterij Saxivivi veſtra devotio non ignorat. Licèt etiam ad id dilectus filius Abbas veſter operam adhibuerit diligentem & non parum profecerit ſuper eo, quorundam tamen habitantium in eodem impediente nequitia, qui ei non ſolùm inobedientes & rebelles exſtitere præſumpſerunt, contra ipſum multa nequiter machinando, verùm etiam mortis periculum deteſtandis conſpirationibus intentarunt, non poteſt perficere quod incepit. Vnde non abſque dolore dicere poſſumus cum Propheta, *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata*; quia impij cùm venerint in profundum peccatorum contemnunt, ut qui in ſordibus ſunt, ſordeſcant adhuc. Cùm igitur dictus Abbas in præfato monaſterio Saxivivi proficere nequeat, illorum, tamquam olla ſuccenſa, ſubbulliente malitia qui cùm ſint origine Fuliginates, confiſi de potentia propinquorum, non verentur contra ſtimulum calcitrare, excutientes à cervicibus jugum obedientiæ inſolenter, de fratrum noſtrorum conſilio ita duximus providendum, ut ad aliquam ejuſdem monaſterij obedientiam ad hoc aptam cum deliberatione ſeniorum & ſaniorum ejuſdem cœnobij monachorum ſe transferre procuret, illis ſecum in Dei ſervitio aggregatis qui ſub jugo monaſticæ regulæ digne Deo cupiunt impendere famulatum: cui omnes ejuſdem profeſſionis & ordinis fratres tamquam Abbati ſuo intendant humiliter & devotè in loco hujuſmodi de noſtra licentia commoranti; aliquos verò de gravioribus fratribus dimittat apud Eccleſiam Saxivivi, per quos locus ipſe regatur. Supradictæ verò perverſitatis actores tamdiu tamquam anathematiſatos & maledictos ab omnibus volumus & mandamus arctiùs evitari & à monaſterio ſupradicto manere dejectos donec illam eidem Abbati ſatisfactionem obtulerint quam de graviorum ipſius fratrum conſilio meritò valeat acceptare. Ita videlicet quòd poſtquam eadem fuerit, prout decet, exhibita, ipſos in loco quem elegerit ſecum, vel etiam in Eccleſia Saxivivi commorari nullatenus patiatur; ſed eoſdem in aliis locis collocet, in

in quibus ſua poſſint peccata deflere. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus quod à nobis eſt provida deliberatione proviſum, vos prompta devotione ſervetis, & præfato Abbati veſtro in loco quem elegit ad exhibendum dignum Domino famulatum obedientiam & reverentiam impendatis tam debitam quàm devotam. Datum Laterani XII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

ABBATI DE RIEVALLIS Ciſtercienſis ordinis Eboracenſis diœceſis, & Decano & Theſaurario Eboracenſibus.

Epiſt. 208. Eccleſia quædam deputatur uſibus hoſpitalitatis.

CVm dilecti filij Prior & Canonici Giſeburnenſes, qui, ſicut ex multorum teſtimonio litterarum accepimus, omni petenti ſe tribuunt, & bona ſua hoſpitalitatis uſibus applicant inceſſanter, ita quòd nullus recedit vacuus ab eiſdem, ut hoſpitalitatis uberiùs exequantur officium, nobis humiliter ſupplicarint ut Eccleſiam de Heſel, quam de mandato noſtro bonæ memoriæ magiſtro Britio Subdiacono & Notario noſtro liberaliter contulerunt, deputare hoſpitalitatis uſibus dignaremur, nos eorum precibus inclinati, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm per vicinitatem loci veritatem poſſitis ſuper hoc pleniùs indagare, dictam Eccleſiam, ſi ſine ſcandalo fieri poterit, auctoritate noſtra hoſpitalitatis uſibus, ſublato appellationis obſtaculo, applicetis, miniſtro ejuſdem congrua ſuſtentatione de ipſius proventibus reſervata. Contradictores autem, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcatis. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani Idibus Decembris, anno tertiodecimo.

MORINENSI EPISCOPO, & Morinenſi & ſancti Audomari Morinenſis diœceſis Decanis.

Epiſt. 209. De congrua portione danda Capellanis.

EX parte dilecti filij Abbatis & conventus ſancti Bertini fuit nobis humiliter ſupplicatum ut cùm quædam parrochiales Eccleſiæ ipſis fuerint in eleemoſynam aſſignatæ ut in uſus ſuos & pauperum proventus cederent earundem, & ipſæ ante paucos annos ita pauperes fuerint quòd ipſorum monaſterium in eiſdem ſervientibus neceſſaria miniſtrarit, & nunc, divina diſponente clementia, frequentatione ac multiplicatione hominum valde ſint in temporalibus augmentatæ, ipſos faceremus divitiarum eſſe participes qui fuerunt ſocij paupertatis. Cùm igitur ſatis congruat rationi ut ſint emolumenti participes qui oneris fuere conſortes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus earundem Eccleſiarum facultatibus diligenter inſpectis, ſecundùm eas ipſarum ſervitoribus aſſignetis ad ſuſtentationem eorum honeſtam & congruam ſublato appellationis obſtaculo portionem, ut reliquum ad uſum prædictorum fratrum cedat & pauperum juxta deſiderium & voluntatem illorum qui eis præfatas Eccleſias contulerunt; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Laterani XII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

APPENDIX LIBRI TERTII DECIMI.

ARCHIEPISCOPO RAVENNATENSI & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 210. Adverſùs Ottonem Imper. Vide ſuprà epiſt. 177. 193.

DEo & vobis de Imperatore conquerimur, qui beneficiorum noſtrorum ingratus, & promiſſionum ſuarum oblitus, retribuit nobis mala pro bonis, odium pro dilectione, offenſam pro gratia, injuriam pro honore; tamquam filius indevotus, à perſecutione piæ matris incepit, quæ ipſum contra communem penè omnium voluntatem toto conamine ſtuduit ad imperium ſublimare, ſicut vobis & aliis eſt pleniſſimè manifeſtum; multis inſultantibus nobis quòd meritò ea patimur, cùm nos fecerimus gladium de quo graviter vulneramur. Sed inſultatoribus noſtris reſpondeat pro nobis altiſſimus, qui puritatem animi noſtri plenè cognoſcit, nec ſine cauſa legitur de ſe ipſo dixiſſe: *Pœnitet me feciſſe hominem.* Illudque debet ab omnibus iniquum & impium reputari quòd ad occupandum regnum Siciliæ manus extendit, quòd à nobis cariſſimus in Chriſto filius noſter Rex Fridericus illuſtris, orphanus & pupillus, obtinet ex ſucceſſione materna; tamquam ſibi nequaquam ſufficiat quòd ejus patrimonium injuſtè detinet occupatum. Quis ergo de cetero ſibi credat, aut quis de ipſo confidat, quandoquidem nobis fidem non ſervat, qui, licèt indigni, locum Chriſti tenemus in terris,

qui tot & tanta ſibi contulimus beneficia? &c. Datum Laterani IV. Non. Martij, anno tertiodecimo.

AVTISSIODORENSI Epiſcopo.

Epiſt. 211. De erectione novarum parrochiarum.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Sanè, ſicut ex tua inſinuatione recepimus, cùm in tribus capellis quæ ſunt apud burgum de Caritate unicus conſueverit Presbyter miniſtrare, ut multitudini populi ejuſdem loci exhiberi poſſent commodiùs eccleſiaſtica ſacramenta, maximè cùm idem locus infectus dudum fuerit fermento hæreticæ pravitatis, de tuo & Prioris atque conventus de Caritate conſenſu extitit conſtitutum ut in quacunque capellarum ipſarum ſacerdos proprius miniſtraret, certis patrochianis earum cuilibet aſſignatis. Nos igitur tuis precibus inclinati conſtitutum ipſum, ſicut piè ac providè factum eſt, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Laterani XIII. Kal. Octobris, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.

Vide lib. 2. epiſt 63 99. & lib 10. epiſt. 206.

GVILLELMVS Dei gratia Autiſſiodorenſis Epiſcopus omnibus præſentes litteras inſpecturis in Domino ſalutem. Vniverſitatem veſtram ſcire volumus quòd cùm villa de Caritate ab antiquo non habuiſſet niſi unicam parrochialem Eccleſiam, tamquam novella plantatio quæ paucos habebat inhabitatores, tandem creſcente multitudine plebis in tantum quòd unius non ſufficiebat ad eam regendam ſollicitudo paſtoris, de aſſenſu & voluntate dilecti filij Gaufridi Prioris & conventus ibidem conſtituimus tres parrochiales Eccleſias, ſcilicet Eccleſiam beatæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Petri, & Eccleſiam ſancti Iacobi, ſalvo jure monachorum, videlicet ut id juris habeant in ſingulis trium quod habebant in una, tam in præſentationibus perſonarum quàm in aliis. Quod ut ratum ſit & firmum, præſentem chartam fecimus ſigillo noſtro firmari. Actum anno gratiæ MCC. nono, IV. Kal. Martij.

FINIS LIBRI XIII.

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III
ROMANI PONTIFICIS
LIBER DECIMVS QVARTVS.

EPISCOPO BASILIENSI, ET DE LVZILA & de Tannibach Abbatibus Ciſtercienſis ordinis Conſtantienſis & Baſilienſis dioceſum.

Epiſt. 1. Confirmat electionem Præpoſiti Conſtantienſis.

DILECTVS filius Walterus Conſtantienſis Præpoſitus nuper propoſuit coram nobis quòd Conſtantienſi præpoſitura vacante, cùm ejuſdem Canonici ad celebrandam electionem Præpoſiti conveniſſent, vota dividi contigit eorundem, & tredecim ex præſentibus Canonicis, quorum erant quinque Preſbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, eundem Vvalterum concorditer eligentibus, ſex alij, quorum unus erat Decanus & Preſbyter, & quatuor Subdiaconi, ac unus Acolythus, vota ſua in A. Præpoſitum de Sindolvingen & Eccleſiæ ſupradictæ Canonicum contulerunt, & ſubſequenter prædictus A. vocem ad nos appellationis emiſit, ne venerabilis frater noſter Conſtantienſis Epiſcopus ad examinandam ſeu confirmandam electionem ipſius Vvalteri procederet inhibendo. Sed Epiſcopus electionem ipſam, utpote à majori parte Capituli celebratam, nihilominus confirmavit. Cùm autem dictus Vvalterus nuper electionem ipſam auctoritate peteret apoſtolica confirmari, præfatus A. quaſdam cauſas propoſuit propter quas eandem aſſeruit reprobandam; quia videlicet electores ipſius Vvalteri non fuerant, juxta Eccleſiæ conſuetudinem, in virtute obedientiæ requiſiti, & quia idem Vvalterus erat ultimus in Capitulo, & nondum integrum ſtipendium obtinebat, nec etiam ad diſpenſationem præpoſituræ videbatur idoneus, cùm nondum domui ſuæ bene præpoſitus extitiſſet, & quoniam ad carnales preces Epiſcopi fuerat nominatus; item quia poſt appellationem ad nos interpoſitam ejus fuerat electio confirmata, & ipſe ante confirmationem obtentam ſtallum ſibi Præpoſiti uſurpavit. Ad hæc autem ex ipſius Vvalteri fuit parte reſponſum quòd etſi Canonici non fuerint adjurati, ex eo tamen ejus non debebat electio vitiari, quæ aliàs fuerat canonicè celebrata. Sed nec id ei nocere debebat quòd

fuerat ultimus in Capitulo, cùm & inferiores loco, dummodo aliàs reputentur idonei, ad dignitates elegi non ſit in ſacris canonibus interdictum; maximè cùm dictus Vv. illius ætatis exiſtat quæ in eo ſufficerer ſi fuiſſet ad epiſcopatum electus; qui curam quoque rei familiaris providè habuiſſe dinoſcitur, dum ſcholaſticis ſtudiis laudabiliter inſudavit. Nec preces ab Epiſcopo memorato interpoſitæ carnales ſunt reputandæ, quas pro digno dinoſcitur porrexiſſe. Propter appellationem etiam interpoſitam minimè videbatur confirmatio Epiſcopi revocanda, cùm id ei licere prima facie videretur, ex eo quòd à majori & ſaniori parte Capituli eadem videbatur electio celebrata; cùm in Lateranenſi Concilio inveniatur expreſſum ut niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit & oſtenſum, ſemper appellatione remota prævaleat & ſuum conſequatur effectum quod à majori & ſaniori parte Capituli fuerit conſtitutum. Quin immo etſi Epiſcopus minùs providè proceſſiſſet, id eidem Vv. officere non debebat. Præterea etſi proceſſus Epiſcopi foret per appellationem hujuſmodi retractandus, eadem tamen electio, utpote à majori & ſaniori parte Capituli celebrata, à nobis confirmari debebat. His igitur & aliis intellectis quæ utraque pars propoſuit coram nobis, de fratrum noſtrorum conſilio electionem de ipſo Vv. celebratam duximus confirmandam, memorato A. ſuper hoc ſilentium imponentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum faciatis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani VIII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Cap. *Cùm in cunctis*. De his quæ ſi à maj. par. Capit.

* *Cod. Colbert.* Vvoltero

*WALTERO PRÆPOSITO Conſtantienſi.

Epiſt. 2. Super eodem.

IN noſtra nuper propoſuiſti præſentia conſtitutus quòd Conſtantienſi præpoſitura vacante, cùm ejuſdem Canonici ad celebrandam electionem Præpoſiti conveniſſent, vota dividi contigit eorundem, & tredecim ex præſentibus Canonicis, quorum erant quinque Presbyteri, ac tres Diaconi, & quinque Subdiaconi, te concorditer eligentibus &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* ſilentium imponentes. Nulli ergo &c. diffinitionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO TOLETANO, & Tiraſonenſi, Colimbrienſi, & Zamorenſi Epiſcopis.

Epiſt. 3. De ſubſidio præſtando Regibus adverſùs Sarracenos.

SIgnificavit nobis dilectus filius F. primogenitus &c. *ut ſuprà lib.* XIII. *epiſt.* CLXXXIII. *uſque* exhortationibus inducere minimè poſtponaris, monentes ex parte Dei & noſtra ſubditos veſtros, in remiſſionem eis omnium peccaminum injungendo, ut tam præfato primogenito Regis Caſtellæ &c. *uſque* exequendum. Ceterùm ne ipſius F. laudabile propoſitum ab aliquo poſſit temerè impediri, præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatenus ſi fortè aliquis Regum Hiſpaniæ, cum quo prædictus Rex Caſtellæ treugam vel pacem firmavit, tempore quo idem Rex vel filius ejus Sarracenos impugnant, ipſum præſumpſerit violare, vos eum per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Datum Laterani VIII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

In hunc etiam ferè modum ſcriptum eſt pro cariſſimo in Chriſto filio Petro illuſtri Rege Aragonum quibuſdam Prælatis Hiſpaniæ.

ALDEFONSO ILLVSTRI Regi Caſtellæ.

Epiſt. 4. Super eodem.

CVm perſonam tuam inter Chriſtianiſſimos Reges & catholicos Principes ſpecialis dilectionis prærogativa in Domino amplexemur, preces ac petitiones tuas, in quibus poſſumus, libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus quæ ſerenitati regiæ novimus placere. Sanè venientem ad apoſtolicam ſedem dilectum filium Palentinum electum nuntium tuum, virum utique providum & honeſtum, benignè recepimus, & petitiones quas nobis ex parte tua porrexit libenti animo curavimus promovere. Super eo autem quòd ex parte tua Legatum requiſivit à nobis ad partes Hiſpaniæ deſtinandum, ad præſens propter tempora impacata nequivimus regiæ ſatisfacere voluntati; ſed opportunitate accepta, petitioni regiæ dante Domino ſatisfiet. Nos verò ne laudabile tuum & F. filij tui propoſitum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri, venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Toletano, & Zamorenſi, Tiraſonenſi, & Colimbrienſi Epiſcopis noſtris damus litteris in mandatis ut ſi quis Regum Hiſpaniæ, cum quo treugam vel pacem firmaſti, tem-

pore quo tu vel filius tuus Sarracenos impugnatis, ipſam præſumpſerit violare, ipſi cum per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compeſcant. Monemus igitur ſerenitatem regiam attentiùs & bortamur quatenus in devotione noſtra & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris tuæ firmiter perſeveres: quia nos in his quæ à nobis ſecundùm Deum duxeris poſtulanda, regiæ ſerenitati aſſenſum apoſtolicum libenti aoimo impendemus. Datum Laterani VIII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

F. PRIMOGENITO CARISSIMI in Chriſto filij noſtri A. illuſtris Regis Caſtellæ.

Epiſt. 5. Super eodem.

CVm perſonam tuam inter Chriſtianiſſimos Principes ſpeciali prærogativa in Domino amplexemur, preces ac petitiones tuas, in quibus poſſumus, libenti animo exaudimus, & ad ea gratanter intendimus quæ devotiooi tuæ novimus complacere. Sanè venientem ad apoſtolicam ſedem &c. *ut in alia uſque* promovere Nos verò ne laudabile tuum & patris tui propoſitum valeat ab aliquibus aliquatenus impediri &c. *uſque* Hiſpaniæ, cum quo idem pater tuus treugam vel pacem firmavit, tempore quo ipſe vel tu Sarracenos impugoatis &c. *uſque* compeſcant. Monemus igitur diſcretionem tuam &c. *ut in alia uſque* poſtulanda, tibi aſſenſum apoſtolicum libenti animo impendemus. Datum Laterani VIII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ECCLESIÆ SANCTÆ crucis ſitæ ſuper fluvium Engliæ juxta oppidum ejuſdem nominis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 6. De confirmatione privilegiorum.

QVotiens à nobis petitur quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & ſanctiſſimæ crucis Eccleſiam à bonæ memoriæ Iſemberto quondam Pictavenſi Epiſcopo & matre ejus Theberga ejuſque fratribus Senebaldo & Manaſſe conſtructam ad exemplar piæ recordationis Vrbaoi Papæ ſecundi prædeceſſoris noſtri, cujus privilegium inſpeximus, licèt in parte corroſum, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privileglo communimus. In ptimis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eodem loco inſtitutus eſſè dinoſcitur, perpetuis idem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia in præſentiarum juſtè ac canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum io quo Eccleſia ipſa ſita eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis. Sancti Martini, beatæ Mariæ, & ſancti Petri Eccleſias io Englia, cum omnibus pertinentiis ſuis. Sancti Mauricij & ſancti Leodegarij Eccleſias de Vico, cum ſuis pertinentiis. Eccleſiam ſancti Petri de Buxeria ſitam ſuper fluvium Gartimpæ cum pertinentiis ſuis, ſancti Aniani de Rampeio, ſancti Martini de Tornum & de Izorio Eccleſias ſitas ſuper fluvium Croſæ cum omnibus pertinentiis ſuis, ſaocti Petri de Capella rubea & ſancti Petri de Longoprato Eccleſias cum omnibus pertinentiis ſuis, de Eccleſia ſancti Nicolai de Letooe ſeptem ſolidos cenſuales Pictavenſis monetæ, in Eccleſia ſanctæ Mariæ Magdalenæ de Ruſſiaco decem ſolidos Andegavenſis monetæ, in Eccleſia ſancti Vincentij de Noum quinque ſolidos Andegavenſis monetæ, decimas de campagnia Fontiſterlandi, de Tornum, de Izorio, & de Vico, decimas de Exodon, de Podio Ergnos, de Saleriis, de Leſtap, de Cloſo Petri, de Cenius, & de Cloſo Samuelis de Tbaeco, molendina de Tornum & de Beraut, grangias de Monte alto, de Berault, de Villena, de Bileteria, de Fontanis, de Rocha, & de Perereio, cum omnibus pertinentiis ſuis. Præpoſitum autem ſeu Abbatem vel cujuſlibet diſpenſationis eccleſiaſticæ miniſtrum, niſi quem ſuæ profeſſionis communis electio fratrum vel pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam elegerit, vobis præferri auctoritate apoſtolica probibemus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc præfatam Eccleſiam temerè perturbare &c. *uſque* profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica &c. *uſque* ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in

Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VIII. Idus Martij, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno milleſimo ducenteſimo decimo, pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

RAYNALDO BRANCALEONI Sitino.

Epiſt. 7. Recipitur ſub protectione beati Petri.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis ut id per ſollicitudinem officij noſtri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem poſſeſſiones tuas, ſicut eas juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI Portugalenſi.

Epiſt. 8. Redarguitur de quibuſdam exceſſibus. *Vide infrà epiſt.* 58. 60.

SI te diligenter attenderes, ut deberes, quòd cùm ejus ſponſam offendis qui te ad regni ſolium ſublimavit, ſponſi etiam indignationem incurris, Eccleſias, quarum ſponſus eſt Chriſtus, vel miniſtros earum nullatenus aggravares, ne dum eas ancillare niteris & redigere ſub tributo, ob ingratitudinis vitium Dominus in ſervitutem redigat regnum tuum, & in poteſtatem antiqui te tribuat exactoris; quia non oppreſſor eſſe debes, ſed defenſor potiùs earundem; utpote qui ad malefactorum vindictam, laudem verò bonorum ſuſcepiſti gladium bajulandum. Verùm, ſicut ex litteris venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Colimbrienſis accepimus, tu hæc prout convenit non attendens, nec ſaluti tuæ conſulens & honori, omiſſa reverentia redemptoris, te de rebus eccleſiaſticis plus debito intromittens, Eccleſias & eccleſiaſtica beneficia confers quibuſvis perſonis & aufers, deſtituendo illos qui ſunt canonicè per dictum Epiſcopum in Eccleſiis ſuæ diœceſis inſtituti, ac per proprios homines proventus earum faciens occupari, baliſtarios, canes, aves, & equos tuos in illis, quarum nulli vel pauci ſunt redditus, introducis, ut ipſis provideatur de proventibus earundem. Præterea Clericos capi faciens & publicæ cuſtodiæ mancipari, eos coram te & tuis judicibus ſecularibus litigare compellis, atque ipſos in exercitum tecum trahis, eiſdem injurias & opprobria multa inferens & gravamen, &, quod ſine dolore non dicimus, pro diro reputans nonnunquam augurio cùm tibi vides religioſum aliquem vel Clericum occurrentem. Ceterùm in animæ tuæ periculum detinens phitoniſſam, excommunicatos defendis & uſurarios atque Eccleſiæ inimicos, continentes viduas invitas hominibus tuis tradens, & liberos nihilominus deputans perpetuæ ſervituti, perſonas inſuper eccleſiaſticas à regno exire prohibes & intrare; & ſi fortè illarum aliqua licentiam tinet exeundi, ne ad apoſtolicam ſedem accedat priùs præſtat corporaliter juramentum, & ſi ſecùs attentet agere, capitur, ſpoliatur, & publicæ cuſtodiæ mancipatur. Quæ omnia dictus Epiſcopus perſonaliter eſt expertus. Cùm enim ſuper his non immeritò fueris redargutus ab eo, & monitus diligenter ut dimitteres phitoniſſam, quam quotidie conſulebas, ita quòd licèt vocatus ob hoc ad te accedere noluiſſet, tu quærens malignandi occaſionem in eum, dari tibi in quadam villula Eccleſiæ ſuæ ab eo procurationem indebitam petiſti: quam cùm præſtare renuerit, ſicuti nec debebat, tam ſuam quàm Canonicorum ejuſdem loci domus dirui faciens, atque equitaturas eis proprias auferens, Eccleſiam, quam jam pro magna parte ſpoliaveras, eis quæ remanſerant feciſti bonis omnibus ſpoliari. Quare idem ſuam diœceſim ſententiæ ſuppoſuit interdicti, & ne Bracarenſis electus ipſam præſumeret relaxare, vocem ad nos appellationis emiſit. Quod cùm ad tuam notitiam perveniſſet, more ſolito quoſlibet hujuſmodi ſententiam obſervantes & nolentes etiam celebrare mandaſti rebus omnibus ſpoliari, illos tuos reputans inimicos & etiam proditores qui quemlibet illorum recipere attentarent. Poſtmodum verò præfatus electus ipſum, miſſis ei ſuis & tuis litteris de conductu, apud Bracaram evocavit, promittens quòd ibidem ipſi & Eccleſiæ ſatisfaceres competenter. Qui cùm ad ejus præſentiam acceſſiſſet, & dictus quæſiviſſet electus ab eo quare protuliſſet ſententiam ſupradictam, idem innovans appellationem emiſſam, ei cauſas prædictas pro quibus hoc fecerat explicavit. Die verò ſequenti electus à te cautione recepta, mandavit eidem ut dictam ſententiam relaxaret, quod

idem efficere noluit, præſertim cùm nulla eſſet ſatisfactio de tot & tantis injuriis ſubſecuta, nec tu etiam ab inceptis quieſceres; licèt ipſam poſtmodum, pro eo quòd Clericos ad mandatum electi, qui eam relaxare volebat, celebrare nolentes coram propriis parentibus & amicis, ut aſſerebatur eidem, exoculari mandaveras, & crudelitates alias exerceri, ne punirentur inſontes, ad tantum evitandum periculum relaxarit, in his & aliis damna plurima ſuſtinens & gravamen; & ut adderes afflictionem afflicto, eundem pro gravaminibus ipſis volentem ad ſedem apoſtolicam properare feciſti ſub publica cuſtodia detineri. Hæc autem de tua regali magnificentia non facilè crederemus, niſi nuper quaſdam nobis litteras indiſcretione plenas & præſumptione non vacuas direxiſſes; quibus inter cetera quæ non ſunt digna relatu, hæc nobis ſcribere præſumpſiſti, quòd cuilibet de te ſiniſtra ſuggerenti aurem libenter apponere conſuevimus, & coram omnibus contra te non erubeſcimus in verba prorumpere inhoneſta. quod noſtram non illuſtrat providentiam, ſed obfuſcat; quia ſancti ſucceſſores Petri non conſueverunt inferre convicia, ſed ea exemplo Chriſti cum patientia ſuſtinere. Sanè nullus Principum, quantumlibet magnus, niſi forſan hæreticus aut tyrannus, tam irreverenter & arroganter nobis aut prædeceſſoribus noſtris ſcribere attentavit, propter ejus reverentiam & honorem cujus repræſentamus in apoſtolatu perſonam. Sed & illud quod in eiſdem litteris ſubſcripſiſti non ſapit catholicam puritatem, ſed hæreticam videtur perfidiam exhalare; quòd videlicet nullatenus in eis qui religionem ſimulant, & maximè in Prælatis & Clericis, meliùs poteſt frangi vel comminui ſimulachrum luxus atque ſuperbiæ quàm ſi eis nimia ſuperabundantia temporalium, quam à te habent & patre tuo in regni tui ac ſucceſſorum tuorum maximum præjudicium, ſubtrahantur, & filiis tuis ac regni defenſoribus in multis patientibus indigentiam aſſignetur. Nobis autem pro minimo eſt ut à te vel ab humano die, ſicut dicit Apoſtolus, judicemur, quoniam qui nos judicat Dominus eſt; nec agere deſiſtemus quod idem Apoſtolus ait: *Argue, increpa, obſecra, in omni patientia & doctrina.* Quare arguentes & increpantes more pij patris, qui filium quem diligit corripit, obſecramus te, fili cariſſime, per miſericordiam Ieſu Chriſti quatinus illa menſura contentus quam Deus tibi donavit, ad eccleſiaſtica jura non extendas aliquatenus manus tuas, ſicut nec nos ad regalia jura manus noſtras extendimus; relinquens nobis judicium Clericorum, ſicut & nos laicorum judicium tibi relinquimus: quia ſecundùm Apoſtolum ſervus ſuo domino ſtat aut cadit; ne ſi alienum tibi officium uſurpaveris, exemplo Oziæ Regis divinam ſentias ultionem. Quoniam igitur exceſſus hujuſmodi multipliciter apud homines obnubilant famam tuam & conſcientiam maculant apud Deum, ſerenitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, ſalubriter conſulentes, quatenus habens reſpectum ad illum cui nuda ſunt quælibet & aperta, qui etiam nec falli poterit nec corrumpi, prædictum Epiſcopum propriæ reſtituens libertati, ablata eidem reſtituas univerſa, & de damnis, injuriis, & gravaminibus ſibi & Eccleſiæ irrogatis ſatisfaciens competenter, ab eiſdem & ſimilibus ſic deſiſtas ut majeſtatem divinam, quam propter hoc graviter offendis, valeas complacare, ac cùm defeceris, in tabernacula recipiaris æterna. Alioquin, quantumcunque te in Domino diligamus & honori tuo deferre velimus, quia magis eſt Regi Deo quàm Regi homini deferendum, noveris quòd in jure ſuo non deerimus Epiſcopo memorato, qui ſumus omnibus in juſtitia debitores. Datum Laterani VII. Kal. Martij, anno quartodecimo.

COMPOSTELLANO Archiepiſcopo.

Epiſt. 9. Super eodem.

VEhementer nos comedit zelus domus Dei, ad cujus ſumus, licèt immeriti, cuſtodiam deputati, cùm ab illis affligitur. qui eam deberent potiùs confovere, ac gravatur ab eis per quos deberet ab aliis defenſari: quibus paterno compatientes affectu, non minùs urimur pro eiſdem quàm pro domo Domini quam affligunt. Sanè, ſicut ex litteris venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Colimbrienſis accepimus, cariſſimus in Chriſto filius noſter Rex Portugalenſis illuſtris hoc prout convenit non attendens, nec saluti ſuæ conſulens & honori, omiſſa reverentia redemptoris, ſe de rebus eccleſiaſticis plus debito intromittens, Eccleſias & eccleſiaſtica beneficia confert quibus vult perſonis & aufert, deſtituendo illos qui ſunt canonicè per dictum Epiſcopum in Eccleſiis ſuæ diœceſis inſtituti &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* detineri. Quapropter dilectum filium M. Capellanum ſuum, qui cum ipſo in hujuſmodi tribulationibus ſpe-

cialiùs permanebat, de nocte latenter mutato habitu quaſi nudum ad ſedem apoſtolicam deſtinavit. Cùm autem dictus Epiſcopus appellationem interpoſitam per procuratorem idoneum memoratum Capellanum ſuum fuerit proſecutus, dictus Rex non curavit idoneum mittere reſponſalem; licèt quidam ſimplex nuntius ipſius P. dictus Abbas nobis ex parte ſua litteras minùs providas præſentarit. Quia verò quanto prædictum Regem ampliori caritate diligimus, tanto majori dolore turbamur quotiens nobis ea de ipſius actibus referuntur quæ famam ejus obnubilant apud homines & conſcientiam maculant apud Deum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatenus eundem Regem moneas attentiùs & efficaciter inducere non poſtponas ut memoratum Epiſcopum propriæ reſtituat libertati, ablata eidem reſtituens univerſa, & de damnis, injuriis, & gravaminibus ſupradictis ſibi & Eccleſiæ irrogatis ſatisfaciens competenter, ab eiſdem & ſimilibus de cetero ſic deſiſtat quòd offenſam divinæ majeſtatis evitet, quam propter hoc creditur incurriſſe, & apud homines ejus opinio, quæ per prædicta maculata fuerat, relevetur. Alioquin, quantumcunque ipſius velimus honori deferre, quia tamen homini contra Deum deferre nolumus aliqua ratione, omni gratia, timore, ac amore poſtpoſitis ipſum ad hoc per illam quam magis videris expedire cenſuram & per pœnam in compromiſſo ſtatutam, qua ſe, ſicut ex litteris Bracarenſis electi nuper accepimus, voluntariè obligavit, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compellere non poſtponas. Datum ut in alia per totum.

EIDEM.

Epiſt. 10 De negotio Epiſcopi Colimbrienſis cum Egitanienſi.

LIcèt venerabilis frater noſter Colimbrienſis Epiſcopus, pro eo quod inter ipſum & Egitanienſem Epiſcopum ſuffraganeum tuum ſuper limitatione epiſcopatuum ſuorum & quibuſdam aliis quæſtio ventilatur, te in cauſa ſua poſſit judicem recuſare, nos tamen de diſcretione tua ac prudentia plenè confiſi, cauſam ſuam, quam habet contra cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Regem Portugalenſem illuſtrem, tibi de certa ſcientia duximus committendam. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus habens præ oculis ſolum Deum, taliter in negotio ipſo procedas quòd & idem Epiſcopus ſuam & Eccleſiæ ſuæ juſtitiam proſequatur, & nos devotionem tuam poſſimus exinde meritò commendare. Ceterùm quia, ſicut accepimus, Cancellarius ejuſdem Regis litteras noſtras vel delegatorum noſtrorum, quæ mittuntur eidem, ob favorem ipſius aut interpretatur aliter quàm ſe habeant, aut omnino ſubticet quod noſcit regiis auribus diſplicere, volumus & mandamus quatinus litteras quas ſuper eodem negotio ipſi Regi dirigimus, per tuum Clericum ei præſentari facias, & legi etiam continentiam earundem, ipſum Cancellarium monens auctoritate noſtra pariter & inducens ut ſicut divinam non vult & noſtram indignationem incurrere, ab opere tam iniquo de cetero conquieſcat. Datum ut in alia.

ARCHIEPISCOPO ET ſuffraganeis Eccleſiæ Senonenſis.

Epiſt. 11. De Clericis promotis ab Epiſcopis non ſuis.

ADverſùs quoſdam Clericos veſtrarum diœceſum, qui dudum ad ſedem apoſtolicam accedentes, à vicinis Epiſcopis, Caſtellano videlicet, & Ortano, Sutrino, & Nepeſino, temerè ſe fecerunt ad ſacros ordines promoveri, gravi fuimus indignatione commoti, pro eo maximè quòd quoſdam eorum per falſas litteras & ſimoniacam pravitatem accepimus fuiſſe promotos. Unde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdiximus ordinum taliter ſuſceptorum, ſuper hoc vobis litteras apoſtolicas deſtinantes. Nuper autem multi de ipſis ad noſtram præſentiam revertentes, cum multo fletu & ejulatu quotidie non ceſſabant ad nos opportunè importunè clamare, ſuppliciter obſecrantes ut cum eis misericorditer agere dignaremur. Quibus diù nos difficiles exhibuimus & ſeveros in tantum quòd eis ſub pœna excommunicationis injunximus ut redirent, nec nos ſuper hoc diutiùs moleſtarent. Sed nec ſic quidam eorum ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluerunt, quò magis repellebantur à nobis, eò magis apud nos ut miſereremur inſtantes. Ejus denique nos exemplo qui cùm iratus fuerit non obliviſcitur miſereri, rigorem manſuetudine providimus temperandum; cùm & ipſi, exemplo Iacob luctantis cum angelo, nullatenus nos dimitterent, niſi eis benedicere curaremus. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus his qui de prædictis duobus criminibus canonicè ſe purgaverint, falſitate videlicet litterarum & ſimoniaca pravitate, ſuſpenſionis ſententiam quam in eos tulimus relaxetis;

relaxetis; ut ſi aliàs digni ſint & idonei, & vos eis concedere volueritis, in veſtris poſſint dioceſibus miniſtrare. Ad hæc, per dioceſes veſtras ex parte tam noſtra quàm veſtra publicè ac diſtrictè vetetis ne quis ulteriùs ſe faciat taliter ordinari. Et ne facultas veniæ incentivum tribuat delinquendi, quicunque de cetero fuerit taliter ordinatus, eo ipſo ſe noverit ab ordinis executione ſuſpenſum. Datum Laterani II. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATISSÆ ET MONIALIBVS Aurigniacenſibus.

Epiſt. 12. Ne beneficia non vacantia promittantur.

CVm ex injuncto &c. *ut ſuprà lib.* XIII. *epiſt.* CCV. *uſque* attentantur. Sanè, te, filia Abbatiſſa, referente ad noſtram audientiam eſt delatum quòd Abbatiſſa quæ te præceſſit & vos ad multorum inſtantiam importunam quibuſdam non vacantia beneficia promiſiſtis, penſionem eiſdem ipſorum nomine concedentes in veſtri monaſterij læſionem. Quia igitur id contra ſtatuta &c. *ut ſuprà uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Nonas Martij, anno quartodecimo.

HENRICO ELECTO SANCTI Stephani Herbipolenſis.

Epiſt. 13. Ejus electio confirmatur. *Cap.* Cùm in præſentia. *De ſent. & re jud.* in 4. collect. * *In quart. coll.* C. *etiam in cod. Colbertino.*

OLim in dilecti filij noſtri Benedicti tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyteri Cardinalis, quem tibi & * O. procuratori venerabilis fratris noſtri Wirzeburgenſis Epiſcopi auditorem conceſſimus, præſentia conſtitutus, proponere curaviſti quòd cùm in Abbatem monaſterij ſancti Stephani fuiſſes electus; & electionem tuam prædictus noluiſſet Epiſcopus confirmare, ad venerabilem fratrem noſtrum Heiſtetenſem Epiſcopum & dilectum filium Abbatem * Halſbrunenſem commiſſionis litteras impetraſti, cùmque coràm ipſis inter te ac quoſdam monachos adverſarios tuos lis fuiſſet legitimè conteſtata, quoniam pars adverſa non ſolùm comparere noluit in terminis peremptoriò etiam aſſignatis, ſed quendam alium in prædictum monaſterium intruſere, judices receptis ex parte tua quibuſdam teſtibus, te in poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ mittentes, eum quem adverſarij tui duxerant in monaſterio intrudendum cum omnibus fautoribus ſuis excommunicationis ſententiæ ſubjecerunt. Ad hæc autem reſpondebat Epiſcopi procurator quòd & tu per falſi ſuggeſtionem prædictas litteras impetraveras, & inordinatè proceſſerant judices memorati: quia cùm inter te ac Epiſcopum fuiſſet cauſa commiſſa, ipſi, Epiſcopo non citato, contra prædictos monachos, de quibus in commiſſione mentio non fiebat, poſt appellationem ad nos interpoſitam præſumpſerant judicium exercere. Nos igitur his & aliis quæ coram eodem Cardinale propoſita fuerant pleniùs intellectis, tam id quod de illo extiterat attentatum qui lite pendente per adverſarios tuos intruſus fuerat in Abbatem, quàm illud quòd te in poſſeſſionem cauſa rei ſervandæ judices induxerant memorati, decrevimus irritum & inane, ac de conſenſu partium venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis majoris Eccleſiæ & ſanctæ crucis Præpoſitis Auguſtenſibus dedimus in mandatis ut vocatis ad præſentiam ſuam quoſcunque noſcerent evocandos, te ac ſociis tuis ad ſtipendia reſtitutis, & abſolutis ſecundùm formam Eccleſiæ abſolvendis, audirent cauſam, & tam recipiendis atteſtationibus quàm receptis legitimè publicatis, eam fine canonico ſublato appellationis obſtaculo terminarent. Ipſi verò receptis per quoſdam viros diſcretos teſtibus, & per ſe tandem atteſtationibus publicatis, poſt multas exceptiones & alia utrinque propoſita, quia quidam teſtes eis contrarij videbantur, cauſam ad nos remiſerunt inſtructam, vigiliam beati Andreæ partibus terminum præfigentes quo noſtro ſe conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Quamvis autem tu propter hoc ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſes, pro parte tamen altera nullus comparuit reſponſalis. Quare te oportuit diutiùs expectare. Tandem verò, ne pars altera lucrum de contumacia reportaret, ſed ejus abſentia Dei præſentia ſuppleretur, aperiri geſta fecimus & examinari omnia diligenter. Contra te igitur videbatur propoſitum & probatum quòd cùm juri eligendi renunniatum in Epiſcopi manu fuiſſet, ipſe monachis ſub hac forma licentiam tribuerat eligendi ſi poſſent in perſonam idoneam de gremio ipſius Eccleſiæ convenire, alioquin, ne ſine ipſo vel nuntio ſuo procedere attentarent diſtrictiùs curaverat inhibere. Ipſis ergo ſuper electione tractantibus, in quatuor arbitros fuit ab omnibus compromiſſum, ſic videlicet ut ſi unus etiam ab aliis diſcordaret, quod tres facerent non valeret. Qui cùm in quadam camera conveniſſent, nec potuiſſent adinvicem concordare, ſed receſſiſſent de loco ipſo diſcordes, Iohannes cum ſociis ſuis accedens ad eos, ex Epiſcopi parte prohibuit ne ulte-

* *In quart. coll.* Aſpertinen.

riùs ad arbitrium conſederent, quia ipſi de cetero eorum arbitrium non ſervarent. Ceterùm rres eotum prohibitioni factæ minimè deferentes, contradicente quarto, abſentia Iohannis & Cononis captata, te ſibi eligere præſumpſeraot in Abbatem. Qiarc quod ab eis factum fuerat, videbatur penitùs non valere: quia cùm in manu Epiſcopi rênuntiatum juri eligendi fuiſſet, & ſub hac forma duntaxat electionis reſtituta facultas ſi poſſent unanimiter convenire, ipſi non fecerant electionem concordem, ſed contra formam præſcriptam convenerunt in arbitros, quorum tres contra compromiſſi tenorem, contradicente quarto, & arbitrandi licentia revocata, contemptis abſentibus, te, qui bona cellarij, cujus adminiſtrationem priùs habueras, aſſerebaris enormiter diſſipaſſe, in Abbarem præſumpſerant nominare. Verùm ad hoc fuit ex tua parte reſponſum quòd non fuerat ſufficienter oſtenſum vos juri eligendi reuuntiaſſe in manu Epiſcopi, quod ipſis ſecundùm canones competebat; præſertim cùm nullus teſtium quòd tu cum parte tua renuntiaveris auſus fuerit affirmare, licèt aliquis dixerit ſe ab Epiſcopo ſic audiſſe. Præterca ſi fuiſſet renuntiatum ab omnibus, Epiſcopus tamen facultatem reſtituerat eligendi ſi poſſent concorditer convenire. Ipſi quoque quaruor arbitros concorditer aſſumpſerunr, qui etiam intelligendi ſunt concorditer proceſſiſſe; cùm etſi quartus dixerit quòd te, obſtante juramento quod Abbati præmortuo de te non eligendo præſtiterat, eligere non valebat, perſonam tamen ruam multipliciter commendarit & ſibi dixerit complacere. Præterea concorditer illud inrelligitur eſſe factum à quo non poterant obſtante juramento ab omnibus unanimiter præſtito reſilire, cùm fuiſſet juratum ab omnibus quòd eum in quem quatuor vel tres arbitri convenirent, etiamſi quartus contradiceret, reciperent in Abbatem. Eadem quoque ratione dicebas quòd arbitrandi ſeu eligendi facultas revocara non fuerat, nec potuerat revocari; præſertim cùm etſi arbitri nondum publicaſſent arbitrium, jam tamen in te pariter conveniſſent. Nec nocet in aliquo quòd quibuſdam abſentibus arbitri proceſſerunt; cùm Iohannes, qui abfuiſſe dicitur, ſtaret præ foribus, & Cono ſcienter ſe duxerit abſentandum, illaque hora inſtarer qua electionem publicare debebant, & qua elapſa, eligendi arbitrium expiraſſet. Super dilapidatione verò etſi nihil contra te fuerit ſufficienter oſtenſum, per teſtes tamen tuos erat apertè probatum quòd officium tuum melioratum reliqueras, & de omnibus ſufficientem reddideras rationem. Nos igitur his & aliis diligentiùs & pleniùs intellectis, electionem de te factam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Idus Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

RATISPONENSI EPISCOPO, & de ſancto Emmeranno Ratiſponenſi & Prvveningenſi Ratiſponenſis diœceſis Abbatibus.

OLim dilectus filius Henricus electus monaſterij ſancti Stephani Herbipolenſis in dilecti filij noſtri Benedicti tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyteri Cardinalis, quem ſibi & O. procuratori venerabilis fratris noſtri Wirſeburgenſis Epiſcopi auditorem conceſſimus, præſentia conſtitutus proponere curavit quòd cùm in Abbatem ejuſdem monaſterij fuiſſet electus, & electionem ſuam prædictus noluiſſet Epiſcopus confirmare &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* examinari omnia diligenter. Itaque contra eundem electum videbatur propoſitum & probatum &c. *uſque* manu fuiſſet, ipſe monachis dicti monaſterij ſub hac forma &c. *uſque* captara, eum ſibi eligere preſumpſerant in Abbatem. Quare &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* contemptis abſentihus, ipſum, qui bona cellarij, cujus adminiſtrationem priùs habuerat, aſſerebatur enormiter diſſipaſſe, in Abbatem præſumpſerant nominare. Verùm ad hæc fuit ex ſua parte reſponſum quòd &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* pleniùs intellectis, electionem de dicto electo factam auctoritate apoſtolica per diffinitivam duximus ſententiam confirmandam. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſententiam ipſam executioni mandantes, eundem Henricum in corporalem abbatiæ poſſeſſionem inducere procuretis, & ab univerſis monachis ei faciatis obedientiam exhiberi; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum ut in alia per totum. Epiſt. 14. Super eodem.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI, & Nivernenſi Epiſcopo, & magiſtro Roberto de Corzon Canonico Pariſienſi.

Epiſt 15 De Preſbytero Lingonenſi accuſato de hæreſi.

VEnerabilis frater noſter Lingonenſis Epiſcopus quædam nobis contra G. Canonicum Lingonenſem Preſbyterum de Muſſiaco per ſuas litteras intimavit quæ ſapere præſumuntur hæreticam pravitatem; quarum tenorem de verbo ad verbum vobis ſub bulla noſtra remittimus intercluſum. Vnde cùm dictus Epiſcopus eundem G. ſuſpectum de hæreſi habuiſſet, coëgit eundem cautionem tam juratoriam quàm fidejuſſoriam exhibere quòd terminis quos ſibi præfigeret ejus ſe conſpectui præſentaret, prout deceret ſuper his omnibus reſponſurus. Sed cùm dictus Epiſcopus apud Barrum ſuper Secanam die quo terminum aſſignarat ſibi cum multis viris religioſis & prudentibus, quos ad hoc convocaverat, convenisset, idem. G. juramenti religione contempta, nec comparuit, nec ſuam abſentiam excuſavit. Quare ſæpedictus Epiſcopus, penſatis omnibus quæ tam prima die quàm ſecunda ſervato juris ordine, ac præ oculis habito Dei timore, acta fuerant coram eo, & toto proceſſu diligenti deliberatione penſato, de conſilio & conſenſu tam religioſorum quàm juriſperitorum omnium qui aſſiſtebant eidem, ſæpedictum G. ſuper his de quibus fuerat accuſatus pro convicto decrevit habendum, ipſum ſententia diffinitiva pronuntians tamquam hæreticum condemnandum, & ſententiam in ſcriptis redigi faciens, & multorum ſigillis, Epiſcoporum videlicet, Abbatum, & Archidiaconorum, reſervari munitam. Dictus autem G. in noſtra præſentia conſtitutus propoſuit quòd præfatus Epiſcopus eum poſt appellationem ad nos interpoſitam ceperat, & præfatam præſtare compulerat cautionem, nitens ſe multipliciter excuſare. Nos igitur attendentes quòd ea quæ circa ipſum fuerint inquirenda vos pleniùs poteritis indagare, illum ad vos duximus remittendum, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatinus niſi uſque ad feſtum Pentecoſtes comparuerit coram vobis, ſuper his quæ ſapiunt hæreticam pravitatem ſuam ſufficienter, ſi poterit, innocentiam oſtenſurus, vos ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo exerceatis in ipſum rigorem eccleſiaſticæ diſciplinæ; quòd ſi ſe oſtenderit inculpabilem, ejus innocentiam opprimi non ſinatis, cum ſincera diligentia & diligenti ſinceritate in negotio fidei proceſſuri. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

MAGISTRO GILIBERTO Canonico ſanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolitano.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, præbendam quam in Eccleſia ſanctorum Apoſtolorum Conſtantinopolitana es canonicè aſſecutus, ſicut eam juſtè poſſides & quietè, auctoritate tibi apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XI. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

Epiſt. 16. Confirmatur ei præbenda.

A. CANONICO SANCTÆ Sophiæ Conſtantinopolitano.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, præbendam quam in Conſtantinopolitana Eccleſia obtines, ſicut eam &c. *ut in alia uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

Epiſt. 17. De eodem argumento.

HVGONI ABBATI monaſterij ſancti Salvatoris Karroffenſis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

VEnerabilium locorum cura nos admonet de eorum perpetua ſecuritate tractare, & quæ pro ipſorum quiete rectè ſtatuta ſunt cooperante Domino ſtabilire. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Salvatoris, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Alexandri ſecundi, Vrbani ſecundi, Calixti, Lucij ſecundi, Anaſtaſij, & Alexandri tertij, prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus &c. *uſque* perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum &c. *uſque* per-

Epiſt. 18. De confirmatione privilegiorum.

maneant. in quibus hæc propriis duximus
vocabulis exprimenda. Locum ipſum in
quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum
omnibus pertinentiis ſuis, burgum videli,
cet ipſi cœnobio adjacentem cum Eccle-
ſiis & parrochiis ſuis, Eccleſiam de Aneis,
de Plevilia, de Genuliaco, de Suiriaco,
de Lubiliaco, ſancti Martini Arſi, de Erer-
circo, cum terra de Podio calvo, Eccle-
ſias de Meleu, de Maſlerant, de Marce-
liaco, de Bellomonte, de Argentunio, de
Clarela, de Pariſiaco, de Goia, de Chel,
de Exactiis, de Malopreſbytero, de caſtro
Garnerij, do Solmeria cum Brenaco, de
Siurim, de Benajas, de Loa, de Claro-
monte, de Belloloco, de Camboira, &
de Adaco, Eccleſias ſancti Fermerij, ſan-
cti Maxenrij, ſanctæ Mariæ, & ſanctæ So-
phiæ de Niorto cum parrochia ſua, ſancti
Leodegarij, ſancti Cirici, ſanctæ Mariæ de
Cornu cum Eccleſiis ſuis & parrochia, ſan-
cti Nicolai de Monte Maurilij, ſancti Mar-
tini de Heremo, de Turſarco, & de Baſia-
no. In Lemovicenſi epiſcopatu monaſte-
rium caſtri de Rupe Cavardi cum cimite-
rio & pertinentiis ſuis, monaſterium ſancti
Angeli cum caſtro & Eccleſiis ſibi perti-
nentibus, Eccleſias de Colongia, de Mag-
naco, de Monaſterio, & de Cella, Eccle-
ſiam ſanctæ Mariæ de Tellicio cum appen-
diciis ſuis, de Oratorio, & de Aſneriis,
Eccleſias ſanctæ Eulaliæ & ſancti Vincen-
tij de ſancto Germano, cum Capella de
Inſula, caſtrum de Nuntronio & monaſte-
rium cum Eccleſiis ſuis, oratorium ſancti
Laurentij de Tilia cum villis de Arbergiis,
de Pollac, de Gaſchonholas, de Brillac, &
de Campellis; cum terris, vineis, decimis,
redditibus, nemoribus, & aliis pertinentiis
ſuis, oratorium ſancti Nicolai de Aubis,
cum vineis, terris, pratis, molendinis,
& aliis pertinentiis ſuis. In Xantonenſi
diočeſi Eccleſiam de Iarniaco cum villa &
aliis pertinentiis ſuis, Eccleſias de Marvia-
co, de Claun, de Cadenaco, de Fornes,
de Solunianes, de Creſſiaco, de Colunes,
& de Avia, cum pertinentiis ſuis, Eccle-
ſias ſanctæ Columbæ & ſanctæ Leverinæ,
cum decimis, redditibus & aliis pertinen-
tiis ſuis, Eccleſias de Macovilla, de Riba-
niaco, cum terris & aliis pertinentiis ſuis,
Eccleſias ſancti Florentij & ſancti Bibiani,
cum omnibus pertinentiis ſuis. In epiſcopa-
tu Petragoricenſi monaſterium ſancti Pe-
tri de Sorziaco, cum villa, terris, vineis,
decimis, molendinis, & aliis pertinentiis
ſuis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Moſcida-
nio cum decimis & aliis pertinentiis ſuis,
Eccleſiam ſancti Medardi cum villa & aliis
pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Colum-
bæ cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam novam
de Fractojoco, Eccleſiam ſanctæ Mariæ
de Capella Fulcherij cum pertinentiis ſuis,
Eccleſias de Ladas & ſancti Præjecti de
Faugas & do Paracollo cum villa & aliis
pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Coſa cum
altaribus & aliis pertinentiis ſuis. In dioceſi
Caturcenſi monaſterium de Monte-Peſato
cum decimis & aliis pertinentiis ſuis, Ec-
cleſias de Bonoloco & de Miſericordia Dei
cum pertinentiis ſuis. In epiſcopatu Agen-
nenſi Eccleſiam de Vitraco cum appendi-
ciis ſuis, Eccleſias de Arraldo, de Marga-
rola; & de Bertinio, cum pertinentiis ſuis.
In Engoliſmenſi dioceſi Eccleſiam de Vo-
erta cum villis, decimis, & aliis pertinen-
tiis ſuis, Eccleſias de Fontaniliis, de Canu-
met, de Sargucoco, de Donazaco, de Su-
riaco monaſterio, & de Caleias, cum per-
tinentiis ſuis. In Burdegalenſi dioceſi Eccle-
ſias de Tella & de Ribaniaco cum pertinen-
tiis ſuis. In Andegavenſi dioceſi Eccleſiam
ſancti Saturnini cum appendiciis ſuis. In
Belvacenſi dioceſi Eccleſiam de Fraxine-
to cum villa, terris, decimis, redditibus,
& altari ſuo de Oddonis curte, & aliis per-
tinentiis ſuis, domum de Audecuria cum
villa, vineis, & aliis pertinentiis ſuis. In
Remenſi dioceſi Eccleſiam de villa domi-
nica cum altari & aliis perrinentiis ſuis. In
Morinenſi dioceſi abbatiam quæ dicitur
Ham, ſtatuentes ut Abbatis qui in eodem
loco ſucceſſerit electio in Karrofenſis Ab-
batis proviſione conſiſtat: quia ab ipſo pe-
nè fundationis exordio Hamenſis Eccleſia
Karroffenſi monaſterio oblata, Karroffen-
ſium frattum ſtudio & expenſis excreviſſe
cognoſcitur. Abbatiam de Andria, Ec-
cleſiam de Beureria, cum terris, pratis, &
aliis pertinentiis ſuis. Eccleſiam de Aloan-
nia, cum villa, terris, & aliis pertinentiis
ſuis. In Anglia, in epiſcopatu Lincolnien-
ſi, monaſterium de Dardunaco cum per-
tinentiis ſuis, Eccleſias de Tantunaco, de
Cantunaco, de Cauffo, & de Canturbeio.
In Bituricenſi dioceſi Eccleſiam ſancti Vin-
cenrij de Monz, cum villa, terris, molen-
dinis, & omnibus pertinentiis ſuis, Eccle-
ſiam de Monſterolo cum villa, pratis, mo-
lendinis, & omnibus pertinentiis ſuis. In
Claromontenſi dioceſi caſtellum ſancti
Ivonij, abbatiam Vvodorenſem, Eccle-
ſias de Cadilogio, de Morengia, de No-
biliaco, de Groſſogilo, de Peruſia, de
Gadiniaco, & de Plevis, cum omnibus
pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Dionyſij

de Laſceſas, Eccleſiam ſancti Petri de Noallac, Eccleſias de Ambernac, unam beatæ Mariæ, alteram beati Petri, Eccleſiam ſancti Martini de Ambazac ſuper fluvium Dronæ, Eccleſiam de Macovilla, & Eccleſiam de Cella, cum omnibus pertinentiis ſuis. In Rothomagenſi diœceſi Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Alneto cum decimis & aliis pertinentiis ſuis. In Ambianenſi diœceſi Eccleſiam de Boareſlia cum villa, terris, decimis, nemoribus, & Eccleſia ſanctæ Mariæ de Formaris cum tertia parte decimarum totius parrochiæ. Ad hæc, ſupradictorum patrum veſtigiis inſiſtentes interdicimus ne diœceſis ipſius Epiſcopus, niſi ab Abbate invitatus fuerit, in eodem monaſterio Miſſas publicas aut conſecrationes vel ordinationes quaſlibet agat, neque * ſanctiones indicat, neque paratas vel manſionaticos exinde requirat, ſalva hoſpitalitatis gratia competenti. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere & eos in veſtro monaſterio abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in loco veſtro profeſſionem fas ſit abſque licentia Abbatis ſui, niſi obtentu arctioris religionis, diſcedere. Diſcedentem verò abſque communium litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. In parrochialibus verò Eccleſiis quas tenetis liceat vobis ſacerdotes eligere & Epiſcopis præſentare: quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopi curam animarum committant; ita ut de plebis quidem cura ipſis, vobis verò pro temporalibus debeant reſpondere. Interdicimus etiam ne in altare Eccleſiæ veſtræ, quod prædicti anteceſſoris noſtri Vrbani manibus conſecratum eſt, ſecundùm conſtitutionem ejus quiſquam præter apoſtolicæ ſedis Pontificem vel ejus Legatos excommunicationis vel interdictionis audeat proferre ſententiam. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate, &c. *uſque* providerint eligendum: qui à diœceſano Epiſcopo benedicatur, ſiquidem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ſi benedictionem gratis ac ſine pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis pro benedictione eadem catholicum quem malueritis adire antiſtitem. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare aut ejus poſſeſſiones &c. *uſque* profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſecularíſve perſona &c. *uſque* ultioni. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus &c. *uſque* inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XII. Kal. Aprilis, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno MCCX. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno XIV.

* ſtationes

HVGONI ABBATI ET Conventui Karroſenſi.

Epiſt 19. De electione Abbatis Andrenſis. Vide lib. 11. epiſt. 105.

INter Eccleſiam veſtram & Andrenſe cœnobium ſuper jure eligendi Abbatem Andrenſem dudum quæſtione ſuborta, poſtquam ſuper ea fuit in noſtra præſentia diutiùs diſceptatum, dilectis filiis Decano Sareſberienſi & Archidiacono & magiſtro P. Pulverel Canonico Pariſienſi dedimus in mandatis ut auditis hinc inde propoſitis, ſi ex parte veſtra talis foret conſuetudo probata quæ juri communi præjudicaret, meritò in hac parte ipſi ſecundùm conſuetudinem eandem decernerent electionem Andrenſis Abbatis ulteriùs faciendam; quòd ſi talis conſuetudo, per quam in hoc caſu præjudicaretur juri communi, minimè probaretur, ipſi Andrenſibus monachis jus eligendi Abbatem, ſublato appellationis obſtaculo, adjudicare curarent; ut ſic poſtmodum obtinerent liberam facultatem vel de Eccleſiæ ſuæ gremio vel etiam aliunde per electionem canonicam eligendi perſonam idoneam in Abbatem, præſentandam Capitulo Karroffenſi, ut ſi eſſet canonica, confirmaretur ab ipſis; quòd ſi forſitan partes mallent ut nobis ſententia ſervaretur, ipſi cauſam inſtructam ad noſtrum examen remittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem quo in noſtra comparerent præſentia recepturæ judicium æquitatis; quòd ſi omnes his exequendis intereſſe non poſſent, duo eorum ea nihilominus exequi procurarent. Qui poſtmodum teſtibus utriuſque partis receptis, & tam inſtrumentis & rationibus quàm confeſſionibus & allegationibus etiam diligenter inſpectis, cùm judices ſuper ſententia proferenda tractarent, & unus eorum, videlicet Decanus, aſtrueret ſibi de cauſæ meritis non liquere, quam ad noſtrum cupiebat examen remitti, reliqui duo judices, ſicut ex litteris intelleximus eorundem, cupientes negotium expedire, prout partes pluries inſtanter petierant, poſtquam in cauſa renuntiatum fuerat & conclusum, auditis ſpecialiter poſtea quæ fuerunt à partibus propoſita coram eis, cùm jam ſen-

tentiam quam de conſilio peritorum conſ-
cripſerant intenderent promulgare, An-
drenſis monaſterij procurator quaſdam ſuſ-
picionis cauſas propoſuit contra eos, de
quibus antè nullam fecerat mentionem, &
ad cognoſcendum de ipſis, arbitris non pe-
titis, receſſit ab eis. Sed dicti judices nihi-
lominus ſententialiter decreverunt ut cùm
in Andrenſi cœnobio immineret Abbatis
electio facienda, Andrenſes monachi ab
Abbate & Capitulo Karroffenſi eligendi
Abbatem licentiam peterent, & eligerent
poſtmodum perſonam idoneam de gremio
& profeſſis Eccleſiæ Karroffenſis, ita quòd
in Capitulo Karroffenſi eligere minimè te-
nerentur. Cùm autem nuper dilecti filij
Gaufridus Daubis monachus veſter &
Willelmus Andrenſis Eccleſiæ procurato-
res propter hoc ad ſedem apoſtolicam ac-
ceſſiſſent, & ſuper antedicta ſententia liti-
gaſſent aliquandiu coram nobis, nos, qui
ex officij noſtri debito his quæ pacis ſunt
tenemur inſiſtere, compoſitionem amica-
bilem & utrique monaſterio utilem feci-
mus inter eos, quam ipſi demum pariter
acceptarunt; ut videlicet Andrenſes mo-
nachi qui nunc ſunt, & qui pro tempore
fuerint, Karroffenſi Abbati profeſſionem
faciant apud Andrenſe cœnobium, pro-
mittendo eidem obedientiam & reveren-
tiam regularem. Cùm autem in Andrenſi
Eccleſia occurrerit electio facienda, An-
drenſes monachi de profeſſis monaſterij
Karroffenſis, ſive de ſuo, ſive de monaſte-
rij Karroffenſis collegio, perſonam ido-
neam liberè ſibi eligant in Abbatem. Elec-
tus verò Karroffenſi præſentetur Abbati;
qui electionem de illo factam confirmare
vel infirmare procuret, ſicut de jure fue-
rit faciendum. Confirmatus autem à dioce-
ſano benedicatur Epiſcopo, & ſingulis
trienniis monaſterium viſitet Karroffenſe,
ac cenſus nomine viginti ſolidos ſterlingo-
rum annuatim perſolvat eidem. Præterea
Karroffenſis Abbas annis ſingulis, ſi vo-
luerit, per ſe ipſum vel per duos ex ſuis
monachis Andrenſe monaſterium viſitet;
cui Andrenſis Abbas in choro, Capitulo,
refectorio, & aliis locis, utpote Patri Ab-
bati, cedat, Qui cum conſilio Andrenſis
Abbatis corrigat ſi quid in membris An-
drenſis cœnobij fuerit corrigendum. Quòd
ſi quicquam corrigendum fuerit in Abba-
te, id cum ſeniorum & ſaniorum fratrum
ipſius loci conſilio Abbas corrigat Karrof-
fenſis. Nos igitur compoſitionem eandem
à præfatis procuratoribus approbatam de
communi fratrum noſtrorum conſilio auc-
toritate apoſtolica confirmamus & præſen-
tis ſcripti patrocinio communimus, ſta-
tuentes eandem perpetuis temporibus in-
violabiliter obſervandam. Nulli ergo &c.
confirmationis & conſtitutionis &c. *uſque*
incurſurum. Datum Laterani x. Kal. April.
pontificatus noſtri anno quartodecimo.

FRATRIBVS MILITIÆ Templi ſancti Philippi de Plano Auximanæ dioceſis.

INter vos ac venerabilem fratrem noſ-
trum Auximanum Epiſcopum ſuper qui- Epiſt. 10. De concordia inter Epiſcopū & Templarios Auximanos.
buſdam mortuariis, decimis, ſynodalibus,
& aliis epiſcopalibus juribus, ac ſuper eo
quòd excommunicatos & interdictos reci-
piebatis, ut idem Epiſcopus aſſerebat, ad
divina officia & eccleſiaſticam ſepulturam,
venerabilibus fratribus noſtris, Eſino, An-
conitano, & Fanenſi Epiſcopis dediſſe re-
colimus in mandatis ut auditis utrinque
propoſitis, cauſam ipſam ad nos remitte-
rent ſufficienter inſtructam, præfigentes
partibus terminum competentem quo noſ-
tro ſe conſpectui præſentarent ſententiam
recepturæ. Cùm autem partes comparuiſ-
ſent poſtmodum coram eis, prædictus E-
piſcopus per procuratorem ſuum in ſancti
Philippi, ſanctæ Mariæ, ac ſanctæ Marinæ
Eccleſiis epiſcopale ſibi jus vendicando,
tam ſextam partem Eccleſiæ ſancti Philip-
pi, quam ex donatione Eccleſiæ ſancti Co-
ronati aſſerebat ad ſe de jure ſpectare,
quàm tertiam mortuariorum quæ vobis
obveniunt in dioceſi Auximana, necnon
fructuum quarundam terrarum decimam,
quas vos obtinetis ab ipſo, ratione terra-
gij ſibi debitam poſtulavit, & ut tam de-
cimas ſanctæ Mariæ ac ſanctæ Marinæ Ec-
cleſiarum ſibi huc uſque ſubtractas quàm
etiam cathedraticum, quod integrè ſibi
hactenus ſolutum non fuerat, vos reſtitue-
re cogeremini & compelli ad præſtandum
de cetero integraliter ſupradicta. Inſtitu-
tionem præterea & deſtitutionem etiam
Clericorum in præfata ſancti Philippi Ec-
cleſia vendicavit, petens vobis nihilominus
inhiberi ut excommunicatos & interdictos
ab eo non reciperetis ad divina officia vel
eccleſiaſticam ſepulturam. Quadringentos
quoque perperos pœnæ nomine petiit,
quam ex eo dicebat eſſe commiſſam quòd
vos contra conventionem inter vos & ip-
ſum initam venientes, circa culturam agro-
rum, quos in emphyteoſim ab Eccleſia te-
neris ipſius, non impenderatis operam di-
ligentem, & caſtellanos atque villanos ſuos
in ſuum receperatis præjudicium & grava-

men, poſtulans vos ad illos dimittendum compelli ac compeſci, ne illos abſque ipſius reciperetis de cetero voluntate. Verùm vos tam decimas à rivo montis Marij uſque in flumen & pontem Conſæ ac uſque ad Planum, quàm etiam quaſdam terras ac paſcua quæ vobis conceſſiſſe dinoſcitur, necnon etiam pratum de Vvalvadrono, & campos Rigibertæ & Aternani, prætet quatuor araturas, quibus per ipſum ſpoliatos vos contra juſtitiam querebamini, vobis reſtitui poſtulaſtis. Iudices verò, receptis ſuper his teſtibus ab utraque parte productis, eandem cauſam ad nos remiſerunt ſufficienter inſtructam. Cùm autem propter hoc nuper veſter & alterius partis procuratores in noſtra præſentia conſtituti ſuper præmiſſis aliquandiu litigaſſent, nos utriuſque partis inſpectis atteſtationibus diligenrer & rationibus intellectis, de communi fratrum noſtrorum conſilio vos ſuper ſexta parte Eccleſiæ ſancti Philippi duximus abſolvendos: quia etſi per teſtes ipſius Epiſcopi fuerit facta fides quòd Eccleſia ſancti Coronati eandem ſibi ſextam partem donaverit, ex aliorum tamen teſtium depoſitionibus conſtitit quòd anteriori tempore vobis donaverat partem illam. Decrevimus etiam ut quarta mortuariorum quæ in ipſius dioceſi vobis obveniunt debeat manere contentus, armis & equis ex eadem quarta deductis, quæ juxta indulgentias Romanorum Pontificum vobis indultas retineri debent in ſubſidium terræ ſanctæ. Et ut vos pro ſingulis Eccleſiis ſupradictis unum quartum grani & unum annonæ pro decimationis quarta, & duos ſolidos uſualis monetæ annis ſingulis eidem Epiſcopo pro cathedratico perſolvatis. Inhibentes vobis ut excommunicatos & interdictos ad divina non recipiatis officia vel eccleſiaſticam ſepulturam. ſalvis indulgentiis ſuper hoc vobis ab apoſtolica ſede conceſſis. Super inſtitutione verò & deſtitutione Clericorum in Eccleſiis ſupradictis vos ab impetitione abſolvimus Epiſcopi memorati, cùm in Romanorum Pontificum privilegiis vobis indultis id occurreret manifeſtè. Ad reſtitutionem quoque prati & camporum ſupradictorum, quibus vos probaſtis contra juſtitiam ſpoliatos, ſæpedictum Epiſcopum ſententialiter condemnavimus, ſuper proprietate ſibi defenſione legitima reſervata. Quia verò procurator ipſius Epiſcopi requiſitus à nobis prætaxatã pœnam vobis ſponte remiſit, dummodo vos caſtellanos & villanos ſuos ſine difficultate dimittere curaretis & illos abſque ſua non reciperetis de cetero voluntate, ac procurator veſter à petitione ſubtractarum vobis hactenus decimarum deſtiterit, dummodo ipſas de cetero idem Epiſcopus percipere vos permittat pacificè; nos in hac parre ipſorum deſideriis concurrentes, & vos ab impetitione ipſius Epiſcopi ſuper prædicta pœna & eundem Epiſcopum ſuper decimis vobis ſubtractis duximus abſolvendos, firmiter injungentes ut & vos caſtellanos & villanos illius abſque ipſius recipiatis minimè voluntate, ac ipſe vobis prædictorum locorum ſpirituales percipere decimas ſine difficultate permittat, ſalvo prædicto decimo quod ipſi Epiſcopo terragij ratione debetur. Nulli ergo &c. *uſque* diffinitionis, conſtitutionis, & inhibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

CANTORI, MAGISTRO; E. de Hennin. & Her. Pedargenti Canonicis Attrebatenſibus.

Epiſt. 41. De quadam præbenda Arienſi. *Vide lib. 11. epiſt. 255.*

Dilectus filius magiſter Vvibertus Preſbyter coram dilecto filio noſtro Iohanne ſanctæ Mariæ in Via lata Diacono Cardinale, quem ſibi & I. nuntio Decani & Capituli Eccleſiæ Arienſis Morinenſis dioceſis auditorem conceſſimus, proponere procuravit quòd cùm ei ſacerdotalis præbenda in eadem Eccleſia dudum canonicè collata fuiſſet, ac Decanus & Capitulum memorati nollent ei poſtmodum fructus reddere præbendales, ad conqueſtionem ipſius dilectis filiis magiſtro ſcholarum & Vvaltero & Iohanni de Albengi Canonicis Morinenſibus commiſimus cauſam ipſam. Qui Decano & Capitulo Arienſi, poſtquam citati ſæpius & demum edicto peremptorio evocati comparere noluerant coram eis, inhibere curarunt ne quid in apoſtolici mandati eluſionem vel ſupradicti magiſtri gravamen quæſtione pendente ſuper eiſdem fructibus innovarenr. Verùm in præſentia eorundem judicum poſtea partibus conſtitutis, cùm præfatus magiſter ſuam edidiſſet ſuper eiſdem fructibus actionem, Vvillelmus de Duaco Capituli procurator reſpondit quòd quæſtio ſuper fructibus coram eiſdem judicibus procedere non debebat donec cauſa ſuper conceſſione ſex ſacerdotalium præbendarum, de quarum numero erat præbenda illa quæ præfato dinoſcebatur magiſtro collata, quæ venerabili fratri noſtro Epiſcopo Atrebatenſi & conjudicibus ſuis auctoritate noſtra fuerat commiſſa, utpote

præjudicialis, finem debitum ſortiretur. Cùm autem judices de partium voluntate quorundam peritorum conſilium, an illa quæſtio præjudicialis exiſteret, requirere ſtuduiſſent, nondum ab eiſdem recepto reſponſo Præpoſitus Arienſis B. Clerico primam tantummodo tonſuram habenti præbendam ſupradictam conceſſit, cujus fructus magiſter petierat memoratus, ejuſdem præbendæ fructibus poſt inhibitionem judicum aſſignatis eidem, contra Eccleſiæ privilegia temerè veniendo. Poſt hæc verò judices memorati cauſam Atrebatenſibus judicibus delegatam quæſtioni ſibi commiſſæ nequaquam præjudicialem exiſtere, prout in conſilio receperant à peritis, per interlocutoriam ſententiam declararunt: à qua non fuit pro parte Capituli provocatum, ſed lite ſuper quæſtione fructuum conteſtata, utraque pars præſtitit calumniæ juramentum. Cùmque privilegiorum tranſcripta magiſter obtulerit ſupradictus, per quæ fidem facere intendebat quòd præbendam illam canonicè fuerat aſſecutus, procurator Capituli ea eſſe vera privilegiorum tranſcripta coram judicibus recognovit. Quibus procuratori mandantibus ut authentica privilegia exhiberet, ipſe certum ad hoc diem ſibi petiit aſſignari, quem obtinuit, & receſſit. Et licèt procurator ipſe poſtea ſæpefato magiſtro præſcriptionem objecerit decennalem, & ad illam probandam dies ſibi fuerit aſſignatus, illam tamen ſeu aliam exceptionem legitimam ille vel alius procurator Capituli non probavit. Quinimmo magiſter Ingebertus ultimus Capituli procurator, conſtanter affirmans illa vera tranſcripta privilegiorum exiſtere, ac ea rata grataque haberi à Capitulo Arienſi, ut ſecundùm ea procederent judices ad ſententiam poſtulavit. Unde ipſi habito conſilio ſapientum, ſæpedicto magiſtro per diffinitivam ſententiam fructus adjudicavere prædictos; quam idem magiſter petiit auctoritate apoſtolica confirmari, relationem judicum exhibendo ſupradicta & alia pleniùs continentem. Ad hoc nuntius propoſuit memoratus quòd proceſſus illorum debebat non immeritò retractari; tum quia in litteris obtentis ad eos de prioribus litteris ad Atrebatenſes judices impetratis ſuper ſex præbendarum collatione, de quarum numero fuerat dicta præbenda cujus fructus idem magiſter petiit, mentio non fiebat; tum quia illa quæſtio, videlicet de præbendarum conceſſione, utpote præjudicialis alterius, fuerat primitus dirimenda, cùm & cauſa fructuum quæſtionis ſuper præbenda ſit acceſſoria, & cauſarum continentia non ſit juxta ſanctiones legitimas dividenda; tum etiam quia idem magiſter nunquam ad eandem fuerat præbendam admiſſus. Verùm ad hoc pars altera reſpondebat, allegationes hujuſmodi ex eo eſſe ſupervacuas judicandas, quia judicum prædictorum examen partes ſponte ſubierunt. Propoſuit inſuper idem nuntius dictos judices minùs rite ob cauſas alias proceſſiſſe; quia videlicet in cauſa ſpirituali præſtari fecerant calumniæ juramentum, & Capitulo memorato mandaverant ſua coram eis privilegia exhibere, in Decanum ob hoc excommunicationis & in Capitulum ſuſpenſionis ſententias proferendo, cùm nemo ad fundandam adverſæ partis intentionem ſuas teneatur edere rationes; item, quia nullo pro Capituli parte præſente, poſt appellationem ad nos interpoſitam, non in procuratorem ſed in Capitulum ſententiam protulerunt; adiciens quòd nequaquam relationi judicum ſtandum erat, quæ cùm in publicam non ſit redacta ſcripturam, non in prima perſona ſed tertia dinoſcitur eſſe concepta; præſertim cùm aſſerant judices ſe privilegiorum tenore cognito proceſſiſſe, quæ minimè inſpexerunt. Ceterùm ad prædicta pars adverſa reſpondit quòd in præfata quæſtione fructuum, utpote temporali, non incompetenter præſtari potuit calumniæ juramentum; ſed & mandari à judicibus potuit privilegia exhiberi, quorum tranſcripta per magiſtrum memoratum oblata vera eſſe procurator Capituli fatebatur, cùm & ultimus procurator ipſius petierit ſecundùm ea negotium terminari. His igitur & aliis quæ coram eodem Cardinale utrinque propoſita fuerant per ejuſdem relationem pleniùs intellectis, cetera hinc inde propoſita frivola reputantes, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus ſupradicto Clerico convocato, ſeu aliis qui fuerint evocandi, inquiſita pleniùs & cognita veritate, ſi vobis conſtiterit quòd præfato B. lite pendente præbenda conceſſa fuerit memorata, vel quòd præbenda ipſa, quæ ſacerdotibus duntaxat conſueverat aſſignari, eidem collata fuerit in ſacris nondum ordinibus conſtituto, vel aliud canonicum obviet propter quod præbendam ipſam nequeat obtinere, vos ſupradictam ſententiam pro eodem magiſtro ſuper fructibus latam à judicibus ſæpedictis faciatis appellatione remota firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam

ſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Kalend. Aprilis, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI *Foſſenovæ.*

Epiſt. 22. Confirmatur compoſitio facta cum Pipernenſibus.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter &c. *uſque* aſſenſu, compoſitionem ſeu tranſactionem inter vos ex parte una & Conſules ac populum Pipernenſem ex altera ſuper poſſeſſionibus conſtitutis in loco qui Laurentij vulgariter appellatur amicabiliter initam, ſicut providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, & in inſtrumento publico exinde confecto pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem evidentiam tenorem ipſius inſtrumenti de verbo ad verbum huic noſtræ paginæ duximus inſerendum. In nomine Domini. Amen. Anno ejus milleſimo centeſimo nonageſimo tertio, anno tertio Domini Celeſtini Papæ III. Indictione 11. menſe Auguſto, die tertia. Quoniam ea quæ refutationibus ſive tranſactionibus vel aliis conventionibus inter homines fiunt, plerunque memoriæ commendari non poſſunt, idcirco ego Guido ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Scriniarius tranſactionem ſive refutationem vel etiam conventionem inter fratres Foſſænovæ & populum Pipernenſem habitam rogatus in hoc publicum ſcriptum reduco; ut ſi de ea dubitatum fuerit, per hoc ſcriptum veritas rei oſtendatur. Conventio itaque ſive tranſactio vel refutatio talis eſt. Fratres Foſſænovæ dant Pipernenſibus centum tres libras bonorum Proveſinorum pro molendinis communibus recolligendis, quæ pignori tenebantur. Et Conſules Piperni, ſcilicet Petrus Domini Leonis, Beſbellus, Tranſmundus Donnæ Nuvæ, Philippus Domini Gregorij Milites, Roſcemanons, Staldo, Iordanus, Roffridus, Guaſtapane, Maſſarij nomine univerſitatis refutant monachis omnem litem & querimoniam & omnem actionem quam habebant vel habere poſſent in Laurentiis, ſcilicet inter hos fines ſicut vadit in directum à Gorga Palumbi in Mazoclam, & inde pergit per Mazoclam uſque ad aquam quæ deſcendit de fontana de Ficu, ſine omni conditione, & inde aſcendit uſque in lacum. Concedit etiam populus quicquid juris habet commune inter fontanam de Ficu; & Litecaduti; ſalvo unicuique jure proprietatis, ſi quis ibi aliquid habet. Concedunt etiam à Gorga Palumbi inferiùs ut ſandalariam faciant ſine contradictione aliqua uſque flumen majus, ſicut meliùs viderint expedire: quæ tamen ſandalaria communis erit & fratribus & civibus. Silva quæ eſt à fontana Gricilli uſque ad Recaduti eſt monachorum abſolutè, ſicut hactenus fuit; præter conſuetudinem quam habet in ea populus in venando, paſcendo, ligna cædendo, & ſalva conſuetudine tabulandi. Silvam quæ eſt à fontana de Ficu uſque ad Recaduti non incidant monachi ad cæſas faciendas ſtudioſè, ſed remanebit ad communes uſus & civium & monachorum ad ligna cædenda, & ad venandum, & paſcendum. Si tamen aliquo modo pervenerit quòd ſit apta ad agriculturam, monachorum erit. Piſcaria lacus libera eſt monachorum, ſicut hactenus fuit. Per ſandalariam totam liberum erit omnibus Pipernenſibus ſine apparatura aliqua piſcari, non in illis locis ubi & monachi & certæ perſonæ civitatis habent ſuas proprietates. Et quidem non licebit alicui niſi monachis aliquod ædificium facere ad piſcandum à Gorga Palumbi uſque ad lacum; pœna trecentarum librarum Proveſinorum ab utraque parte promiſſa, ſi aliqua pars contra hanc conventionem vel refutationem ſeu etiam tranſactionem amicabili pace firmatam venire voluerit vel etiam obſervare noluerit; & pœna ſoluta, hæc charta conventionis ſive tranſactionis in ſua ſtabilitate perpetuò perſeveret. Vnde rogati ſunt teſtes, Gregorius Paganus, Rainone ſancti Laurentij, Ioel de Sitio, Bertraymus Laudini, Berardus Romane, Guido de Arnaria. Ego Guido ſanctæ Romanæ Eccleſiæ & Piperni Scriniarius interfui & ſubſcripſi.] Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kal. Aprilis, anno quartodecimo.

PRIORI ET CONVENTVI *Andrenſi.*

Epiſt. 23. De fidejuſſione vetita monachis.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate apoſtolica prohibemus ne aliquis monachus ſive converſus ſub profeſſione veſtræ domus aſtrictus ſine conſenſu & licentia Abbatis & majoris partis veſtri Capituli pro aliquo fidejubeat,

vel ab aliquo pecuniam mutuò accipiat ultra pretium Capituli veſtri providentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam domus veſtræ utilitatem. Quòd ſi facere forte præſumpſerit, non teneatur conventus pro his aliquatenus reſpondere. Nulli ergo &c. noſtræ prohibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimoquarto.

EISDEM.

Epiſt. 24. Vt eis liceat divina officia celebrare tempore interdicti.

SOlet annuere &c. *uſque* impertiri. Ea propter &c. *ut in alia uſque* aſſenſu, ut quotieſcunque terram nobilis viri Comitis Giſnenſis patroni monaſterij veſtri pro ſuis exceſſibus, debitis, aut aliquibus cauſis aliis ſubici contigerit eccleſiaſtico interdicto, juxta quod vobis eſt à felicis recordationis Alexandro Papa prædeceſſore noſtro indultum, excluſis excommunicatis & interdictis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, divina vobis liceat officia celebrare, devotioni veſtræ auctoritate præſentium indulgemus. Decernimus ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Auberti Cameracenſis.

Epiſt. 25. Confirmat eorum poſſeſſiones.

CVm à nobis petitur &c. *ut in alia uſque* aſſenſu, altare ſanctæ Bovæ vobis a bonæ memoriæ Vu. Rotomagenſi Archiepiſcopo de aſſenſu Capituli ſui collatum, altaria de Wildebroc & de Vrimede, quæ bonæ memoriæ R. Cameracenſis Epiſcopus, & altare de Herentoth, quod venerabilis frater noſter I. ſucceſſor ipſius in eleemoſynam conſentiente Cameracenſi Capitulo veſtro monaſterio canonicè contulerunt, decimas de Crievecuer, Baraſtro, & de Hapelaincort ad ipſum monaſterium de manu laica rationabiliter conſenſu ipſius Cameracenſis Epiſcopi revocatas, & partem decimæ de Kion, & omnia alia bona veſtra, ſicut ea omnia juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos eidem monaſterio veſtro auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimoquarto.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Quintini Belvacenſis.

Epiſt. 26. Ne beneficia non vacantia promittantur.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium curam & ſollicitudinem gerere teneamur, ea in ipſis corrigere nos oportet quæ in gravamen earum noſcuntur plurimùm redundare. Sanè ad noſtram audientiam vobis referentibus eſt delatum quòd tam vos quàm veſtri prędeceſſores ad multorum inſtantiam importunam quibuſdam promiſſiones de non vacantibus Eccleſiis facientes, penſiones eiſdem quaſdam interim contuliſtis. Quia igitur id contra ſtatuta &c. *ut ſuprà lib.* XI. *epiſt.* CCV. *uſque* auctoritate vobis apoſtolica diſtrictiùs inhibemus ne contra &c. inhibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Eligij Noviomenſis.

Epiſt. 27. Super eodem.

CVm ex conceſſa nobis à Domino poteſtate ad omnium Eccleſiarum curam aciem noſtræ conſiderationis extendere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum in ipſarum gravamen temerè attentantur. Sanè ad noſtram audientiam vobis referentibus eſt delatum quod &c. *ut in alia per totum uſque in finem.* Datum &c.

PETRO ILLVSTRI REGI Aragonum.

Epiſt. 28. Revocat donationes ab eo factas in minori ætate.

CVm donationes nonnullas infra ætatis tuæ legitimæ tempora te feciſſe proponas in enorme tui diſpendium redundantes, majorem partem tuorum redditUum ſic donando, nec expedire te nimis egere, quem oportet graves & grandes expenſas ſubire in expugnando Chriſtiani nominis inimicos, præſentium tibi auctoritate concedimus ut omnes donationes prædictis temporibus illicitè à te factas legitimè valeas revocare. Hoc expreſſo ſpecialiter ad cautelam, ut donationes factæ Eccleſiis vel aliis piis locis, ſi quæ fuerint revocandæ, per eccleſiaſticum judicem revocentur. Datum Laterani 11. Idus Aprilis, anno quartodecimo.

EPISCOPO LINGONENSI, & nobili viro Duci Burgundiæ.

Epiſt. 29. De reformatione monaſterij S. Benigni Divionenſis.

SIcut ex litteris dilectorum filiorum Abbatis & conventus ſancti Benigni Divionenſis dioceſis Lingonenſis accepimus, cùm tu, frater Epiſcope, in tuæ promotionis initio ad monaſterium eorundem, de cujus miſerabili lapſu multa didiceras, acceſſiſſes gratia viſitandi, memoratus conventus in te ac eundem Abbatem & Priorem ejuſdem loci necnon & duos alios Clericos ſuper reformatione domus tam in

capite quàm in membris compromittere curaverunt, promittentes interpoſito juramento ſe ordinationi veſtræ humiliter parituros. Vos autem compromiſſioni hujuſmodi à feſto ſancti Remigij tunc proximò affuturo uſque ad annum terminum præfigentes, communiter ſtatuiſtis ut quod ſuper debitorum ſolutione à vobis ordinaretur, interim ſervaretur; & Capitulo inter cetera injungentes ut ordo monaſticus, qui relaxatus ibidem aliquatenus fuerat, diſtrictiùs ſervaretur, duo milia librarum & eo ampliùs infra annum pro debitis monaſterij perſolviſtis. Appropinquante verò termino compromiſſioni præfixo, cùm fuiſſet à vobis primitus conſtitutum ut omnes obedientiarum proventus inſimul adunati ad ſolutionem cederent debitorum, quòdque obedientiarij, ne ſtatutum hujuſmodi præpedirent, ad ſuas obedientias mitterentur earundem proventus fideliter ſervaturi, ipſi proventus illius anni in uſus proprios vel potiùs in abuſus nequiter converterunt. Vnde cùm adhuc multa debita ſupereſſent, pro quibus nondum fuerat ſatisfactum, quæ nonniſi cum multarum poſſeſſionum diſtractione ac maximo Eccleſiæ detrimento poterant expediri, & malitia creditorum nonniſi per te, fili Dux, cujus juriſdictionis exiſtunt, poſſet ulteriùs refrænari, vobis pariter extitit ab eiſdem Abbate ac fratribus cum inſtantia ſupplicatum ut aſcito vobis tertiò viro provido & potente, in manu veſtra tamdiu poſſeſſiones Eccleſiæ teneretis donec abſque rerum Eccleſiæ venditione ſeu obligatione aliqua ipſius debita ſolverentur, & quinquaginta monachis faceretis honeſtè in eadem Eccleſia juxta loci conſuetudinem provideri; ipſique ad prædicta ſervanda ſe juramento præſtito aſtrinxerunt, tibi, frater Epiſcope, patentes ſuper hoc litteras concedentes. quod vos demum eorum devicti precibus acceptaſtis. Cùm igitur idem Abbas & fratres devotè nobis duxerint ſupplicandum ut quod præmiſſum eſt auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare, cùm ad præſens alio modo nequeat monaſterio conſuli memorato, nos, qui ſuper ejuſdem loci ſumus reformatione ſolliciti, proviſionem hujuſmodi ratam habentes & gratam, cùm credamus eandem ad ipſius monaſterij commodum redundare, devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ſupraſcripta taliter ad honorem Dei & utilitatem monaſterij ſupradicti ad debitum perducatis effectum, quæ ad reformationem loci ſtatuta ſunt facientes in ſuo robore perdurare, ut diligentiæ veſtræ ſtudium clareat in effectu; ac divinam & apoſtolicam gratiam propter hoc vobis uberiùs comparetis; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles tu, frater Epiſcope, cenſura eccleſiaſtica, & tu, fili Dux, ſi neceſſe fuerit, poteſtate tibi tradita, ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Datum Laterani XVI. Kal. Maij, anno quartodecimo.

LINGONENSI EPISCOPO.

CVm, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, Willemus de Bregdum monachus, qui ſeditioſus & dilapidator exiſtit, à multis retro diebus cum quibuſdam ſuis fautoribus, qui ab aliis monaſteriis ad ſancti Benigni cœnobium convolarunt, irregulariter vixerit, contra juramentum proprium, quod ſuper ſervanda proviſione ipſius Eccleſiæ præſtiterat, veniendo, nec eiſdem præſentibus pax poſſit in eodem monaſterio reformari, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus, ſi eſt ita, ſupradictum Vv. & ejus complices ab eodem monaſterio & membris ejus ſublato appellationis obſtaculo penitùs amovendo, ipſos in aliis monaſteriis ejuſdem obſervantiæ collocare procures, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcens. Datum ut in alia per totum. *Epiſt. 50. Super eodem.*

MAGISTRO NICOLAO Miſnenſi & Arnaldo de Stendal. Halberſtatenſis diœceſis Canonicis.

CAuſam quæ inter dilectos filios Ottonem Subdiaconum noſtrum & Walterum, qui pro Præpoſito Magdeburgenſi ſe gerit, ſuper Magdeburgenſi præpoſitura dinoſcitur agitari, tibi dudum, fili magiſter Nicolae, & bonæ memoriæ Broccardo Vvrcmenſi Canonico de partium voluntate ſub certa forma meminimus commiſiſſe, vobis inter cetera injungentes quòd ſi quicquam humanitus alterutri veſtrum contingeret, ut mandato noſtro fideliter exequendo, ſicut uterque veſtrum juramento præſtito tenebatur, uſque ad Kalendas Octobris proximò præteritas intereſſe non poſſet, ex tunc dilectus filius Florentius Abbas de Sichem, omni contradictione vel appellatione ceſſante, quæ vobis injuncta fuerant cum reliquo veſtrum earundem litterarum auctoritate exequi procuraret. Interim verò prædicto Broccardo *Epiſt. 51. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 49. libri 15.*

ſubtracto de medio, Subdiaconus memoratus nobis expoſuit ſe habere præfatum Abbatem certa ratione ſuſpectum, nobis humiliter ſupplicans ut loco præfati B. ſubrogare alium dignaremur. Nos igitur attendentes nullum ex hoc præjudicium parti alteri generari, ut judicium ſine ſuſpicione procedat, te, fili magiſter Arnalde, obtentu prædicti O. loco præfati B. duximus ſubrogandum, per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatinus in ipſo negotio juxta priorum continentiam litterarum, appellatione remota, ratione prævia procedatis. Quòd ſi alteruter veſtrum his exequendis noluerit vel nequiverit intereſſe, loco ejus à parte ſua infra triduum alius eligatur; & ſi pars illa noluerit eligere, vel electus ab ea procedere non curaverit, reſiduus nihilominus in cauſa procedat. Niſi verò tu, fili Arnalde, ſimile præſtiteris juramentum, tu, fili magiſter Nicolae, à juramento quod præſtitiſti te noveris abſolutum. Datum Laterani II. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

AVXITANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 32. Vt cedat oneri epiſcopali. *Vide lib. 5. epiſt 96. & lib. 16. epiſt. 5.*

SIcut is qui ſufficiens eſt ad curam ſollicitudinis paſtoralis, ſi forſan epiſcopatum affectet, deſiderat bonum opus, ſic is qui non ſufficit ad hujuſmodi oneris ſarcinam ſupportandam, utiliter ſibi conſulit, ſi eandem priùs cautè deponat quàm ſub ea in ſuum & aliorum diſpendium comprimatur. Cùm igitur ad pontificalis curam regiminis cognoſcere te debeas minùs aptum, fraternitatem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ſalutem tuam & aliorum lucris temporalibus anteponens, & compatiens nihilominus contritioni Eccleſiæ Auxitanæ, quæ ſub tuæ proviſionis umbra in temporalibus & ſpiritualibus graviter eſt collapſa, pontificalem curam ſponitaneus reſignare procures, ut ex hoc divinam & apoſtolicam gratiam tibi valeas comparare. Alioquin, cùm tam tuæ ſaluti quàm Eccleſiæ memoratæ utilitati ex apoſtolicæ teneamur ſervitutis officio providere, ſuper hoc, prout expedire viderimus, diſponemus. Datum Laterani XVII. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt Epiſcopo Valentinenſi. Scriptum eſt etiam in eundem ferè modum venerabili fratri Vticenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis, ut dictum Archiepiſcopum ad id moneant efficaciter & inducant. Datum ut in alia.

Epiſt. 33. Super eadem.

I*N eundem modum ſcriptum eſt ſicut in prima Epiſcopo Ruthenenſi uſque* procures, cùm jam dudum ad tuam inſtantiam cedendi tibi licentiam per noſtras duxerimus litteras concedendam. Alioquin, ne videaris nobis forſitan illuſiſſe, venerabili fratri noſtro Vticenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis litteris noſtris injungimus ut te ad id per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum ut in alia.

Scriptum eſt ipſis Legatis in eundem ferè modum ſuper hoc. Quòd ſi non ambo &c. alter &c. Datum ut in alia.

VTICENSI EPISCOPO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 34. De electione Epiſcopi Carcaſſonenſis.

CVm venerabilis frater noſter Carcaſſonenſis Epiſcopus, ſupportare nequiens ſarcinam ſollicitudinis paſtoralis, multis incommodis & defectibus præpeditus, officij ſui curam reſignare diſponat, ſicut per tuas litteras nobis intimaſti, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ceſſionem ipſius accipiens vice noſtra, ipſum à cura Eccleſiæ Carcaſſonenſis abſolvas, ejuſdem Eccleſiæ Capitulo injungendo ut infra octo dies poſt commonitionem tuam cum tuo conſilio talem ſibi perſonam eligant in paſtorem per quam hoc tempore maximè Carcaſſonenſi Eccleſiæ utiliter conſulatur, alioquin ex tunc perſonam idoneam appellatione remota præficias Eccleſiæ memoratæ; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum ut in alia.

Scriptum eſt ſuper hoc Carcaſſonenſi Capitulo in eundem ferè modum uſque compeſcendo. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus talem vobis perſonam juxta præſcriptam formam eligatis canonicè in paſtorem quæ tanto congruat oneri & honori. Datum ut in alia.

VTICENSI EPISCOPO & Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 35. Vt comitatum Melgorienſem recipiant.

PRæſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatinus comitatum Melgorienſem, qui beati Petri juris exiſtit, in veſtris recipiatis manibus, & tamdiu faciatis fideliter cuſtodiri donec ſuper eo noſtræ reſcripſerimus beneplacitum voluntatis. Datum ut in alia.

ARELATENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 36. De ſententia lata contra Comitem Toloſanum.

CVm expectaverimus hactenus ut nobilis vir Raymundus Toloſanus Comes, tamquam arbor fructifera commonitionum noſtrarum rivulis irrigata, fructus ederet opportunos, & tamquam princeps catholicus honoraret ſanctam Eccleſiam ſponſam Chriſti, ipſe pravo circumventus conſilio, non ſolùm damna ſterilitatis incurrit, ad honorem Dei & utilitatem Eccleſiæ expectatos fructus nullatenus producendo, verùm etiam diſpoſitionibus eccleſiaſticis nequiter ſe opponit, contra promiſſa & juramenta ſua veniens impudenter. Vnde cùm in ipſum à venerabili fratre noſtro Epiſcopo Vticenſi & dilecto filio Ciſtercienſi Abbate apoſtolicæ ſedis Legatis de multorum Prælatorum conſilio ſententia promulgata fuerit ob ejuſdem contumaciam manifeſtam, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus eandem ſententiam rationabiliter promulgatam publicari per veſtras dioceſes faciatis, & appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari. Datum ut in alia.

EISDEM.

Epiſt. 37. Super eodem.

CVm expectaverimus &c. *uſque* manifeſtam, & nos mandemus eandem ſententiam uſque ad ſatisfactionem condignam appellatione remota firmiter obſervari, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ad recuperanda caſtra & alias poſſeſſiones & terras quæ ab Eccleſiis veſtris tenet inſiſtatis viriliter & prudenter.

VIVARIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 38. Super eodem.

CVm expectaverimus hactenus ut nobilis vir R. Toloſanus Comes, tamquam arbor fructifera &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque in finem.* Datum ut in alia per totum.

VTICENSI EPISCOPO & Abbati Ciſtercienſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 39. Ne indebita pedagia exigantur.

CVm in nobiles viros Comitem Folcalcarienſem, G. Ademari, Lambertum de Montilio, Dominos & Dominas Caſtri novi & Dozaræ, Silvium de Criſta, Alaſiam de Roca, Præpoſitum Valentinenſem, Artaldum de Ruſſillon, .. fratrem ipſius, & quoſdam alios, propter pedagia, exactiones indebitas, & alias iniquitates quas in ſtratis publicis & fluminibus committere non verentur, à te, fili Abbas, de multorum Prælatorum conſilio ſententia fuerit promulgata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eandem ſententiam rationabiliter latam faciatis appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari. Datum ut in alia.

EISDEM.

Epiſt. 40. De ſententia lata contra Roncelinum.

CVm in Roncelinum apoſtatam & perjurum & cives Maſſilienſes, pro eo quòd ei obediunt & favent in ſuis abominationibus manifeſtè, à vobis de multorum Prælatorum conſilio &c. *ut in alia uſque in finem.* Datum Laterani XVII. Kal. Maij, anno quartodecimo.

CAPITVLO ECCLESIÆ Romanenſis.

Epiſt. 41. Confirmantur eis regalia donata.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt nos facilem præbere conſenſum, & vota quæ à rationis tramite non diſcordant effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus inclinati, regalia vobis ab Imperatoribus & aliis Principibus ſecularibus, in foro videlicet & in nundinis, necnon & tranſitu fluminis Iſaræ, pia vobis devotione conceſſa, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XIII Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 42. Confirmantur eorum ſtatuta.

SOlet annuere ſedes apoſtolica piis votis, & honeſtis petentium precibus favorem benivolum impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, laudabiles & honeſtas conſuetudines ac ſtatuta quæ ad Eccleſiæ veſtræ utilitatem providè facta eſſe noſcuntur, ſicut hactenus pacificè ſunt obtenta, & in authenticis ſuper his confectis pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

GNEZNENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 43. De confirmatione privilegiorum.

CVm illius locum, licèt immeriti, teneamus in terris qui ſanctam Eccleſiam ſponſam ſuam abſque macula & ruga conſervat, his nos convenit ex officij noſtri debito robur apoſtolicum impertiri quæ ad ſtatum ipſius pertinent & quietem & ad conſervationem eccleſiaſticæ libertatis. Cùm igitur dilecti filij nobiles viri Leſco, Conradus, & Vvadiſlavus Oddonis, Duces Poloniæ, tibi & ſuffraganeis Eccleſiæ tuæ necnon & ſucceſſoribus veſtris privilegium ſuper eccleſiaſtica libertate pia devotione ad ſtatum ejus debitum revocando conceſſerint, nos tuis precibus inclinati, conceſſionem ipſorum, ſicut piè ac provide facta eſt, ac in authenticis continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Quia verò in eodem privilegio eſt expreſſum ut ſi aurum vel argentum ſive pretioſas veſtes aut palafridos decedentium Epiſcoporum ſupradicti Duces invenerint, & Epiſcopus deceſſerit inteſtatus, in uſus ſuos omnia convertantur, dum tamen hoc ipſum eis à nobis fuerit vel à Legato noſtro conceſſum, dictis Ducibus conſulimus & mandamus ut nequaquam in uſus ſuos ſupradicta convertant, cùm id in ſuæ ſalutis cederet detrimentum, ſed Eccleſiæ cui defunctus Epiſcopus præfuit illa faciant integraliter aſſignari. Nulli ergo &c. confirmationis & juſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Kalend. Maij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO QVONDAM Halberſtatenſi, & Abbati de Sichem.

Epiſt. 44. Scribitur ei pro Archiepiſcopo Gneznenſi.

IS qui paci eccleſiaſticæ invidet & quieti quam in cœlis non potuit ſua præpediente malitia retinere, non ſolùm adverſarios manifeſtos ſæpe concitat contra ipſam, verùm etiam proprios filios ad moleſtationem ipſius nonnunquam inſtigat, à quibus defenſionis præſidia expectabat; ut eo diſpendioſior ſit illius infeſtationis offenſa, quò minùs de ipſius moleſtia timebatur. Sanè, ſicut venerabilis frater noſter Gneznenſis Archiepiſcopus gravi nobis conqueſtione monſtravit, nobilis vir Vvadiſlavus Dux Poloniæ, qui diuturnis eum injuriis & moleſtiis laceſſivit, dudum theſaurum Gneznenſis Eccleſiæ occupavit, ex hoc damna ipſi gravia inferendo, quaſdam inſuper villas Eccleſiæ memoratæ combuſſit, & quibuſdam aliis nequiter devaſtatis, multa Canonicis & hominibus Gneznenſis Eccleſiæ damna & injurias irrogare præſumpſit; homines quoque de Gnezna ad eandem Eccleſiam pertinentes bonis ſuis per violentiam ſpoliavit poſtquam idem Archiepiſcopus iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi. Cùm igitur diſſimulare tot ejuſdem Eccleſiæ gravamina nequeamus, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatinus eoſdem Archiepiſcopum atque Ducem perſonaliter, ſecundùm quòd in prioribus litteris noſtris vobis injunximus, adeuntes, dictum Ducem ut eidem Archiepiſcopo & ſuis hominibus ſuper datis damnis & injuriis irrogatis ſatisfaciat competenter, ablatis omnibus reſtitutis, monere prudenter & inducere procuretis, ipſum ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita ratione prævia compellentes. Teſtes autem &c. *uſque* perhibere. Datum ut in alia per totum.

ABBATISSÆ AVREGNIACENSI.

Epiſt. 45. Ne monaſterium temerè excommunicetur.

EX aſſuetæ benignitatis officio ſedes apoſtolica conſuevit eas quæ montana religionis aſcendunt, ut cum Maria ſecus pedes Domini ſedeant, confovere, ac illis, ne cujuſquam temeritatis incurſu quies vel profectus impediatur earum, apoſtolicum præſidium impertiri. Eapropter, dilecta in Chriſto filia, tuæ ac monaſterij tibi commiſſi tranquillitati paterna volentes ſollicitudine præcavere, auctoritate præſentium inhibemus ne dioceſanus Epiſcopus vel Archidiaconus loci ſeu quilibet alius ordinarius judex ſine manifeſta & rationabili cauſa in te vel monaſterium tibi commiſſum excommunicationis vel interdicti ſententiam promulgare præſumat, ſtatuentes ut ſi te in aliquo gravari perſenſeris, liberè tibi liceat ſedem apoſtolicam appellare. Si quis verò poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in te vel Eccleſiam tuam excommunicationis vel interdicti ſententias contra præſcriptam formam præſumpſerit promulgare, ipſas decernimus non ſervandas. Nulli ergo &c. inhibitionis & conſtitutionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Kal. Maij, anno quartodecimo.

ABBATISSÆ AC CONVENTVI Auregniatenſi.

Epiſt. 46. Ne quid exigatur pro benedictione Abbatiſſæ &c.

IVſtis petentium deſideriis &c. Eapropter, dilectæ in Domino filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, auctoritate præſentium inhibemus

ne pro conſequenda benedictione vel inſtallatione Abbatiſſæ monaſterij veſtri, quæ benedicenda pro tempore fuerit, conſecrationibus altarium vel Eccleſiarum, ſive pro oleo ſancto, vel quolibet alio eccleſiaſtico ſacramento dioceſanus Epiſcopus vel Archidiaconus loci ſub obtentu conſuetudinis vel quolibet modo alio quicquam exigere vel extorquere præſumant; ſed hæc omnia gratis & ſine pravitate qualibet vobis impendant. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum ut in alia per totum.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Quintini Belvacenſi.

Epiſt. 47. De electione Abbatis.

IVſtis petentium &c. Cùm igitur, ſicut ex parte veſtra noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, à felicis recordationis Alexandro & Clemente Romanis Pontificibus veſtro monaſterio ſit indultum ut obeunte ipſius loci Abbate, nullus ibi qualibet ſubreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam providerint eligendum, & inter vos ac venerabilem fratrem noſtrum Belvacenſem Epiſcopum ſuper poſſeſſione electionis Abbatis in monaſterio veſtro dudum quæſtione ſuborta, & per dilectos filios Abbatem de Brioſtel Ciſtercienſis ordinis, M. Præpoſitum Remenſem, R. Meldenſem Decanum ex delegatione dilecti filij noſtri Gualæ tituli ſancti Martini Preſbyteri Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati de voluntate ipſius Epiſcopi taliter extiterit cauſa ipſa ſopita, ut eligendi Abbatem plenam habeatis & liberam facultatem, petita tamen priùs à Belvacenſi Epiſcopo licentia eligendi, nos veſtris precibus inclinati, quod per eoſdem judices ſuper hoc eſt cum Epiſcopi memorati aſſenſu deliberatione provida diffinitum, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti pagina communimus; inhibentes ne quis contra diffinitionem hujuſmodi ſuper Abbatis electione vos audeat moleſtare. Nulli ergo &c. confirmationis & inhibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO BRIXINENSI, & Aquilegenſi Decano, & magiſtro Hug. Canonico Ratiſponenſi.

Epiſt. 48. De cauſa Capituli Gurcenſis. Vide lib. 10. epiſt. 54. & lib. 11. epiſt. 99.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ à dilecto filio procuratore venerabilis fratris noſtri Salzeburgenſis Archiepiſcopi ex parte una & procuratore Gurcenſis Capituli ex parte altera ſuper excommunicationis ſententia quam idem Archiepiſcopus in ipſum Capitulum promulgavit fuere propoſita coram nobis, ſic duximus providendum, ut cùm à tribus ex majoribus ipſius Eccleſiæ Canonicis fuerit requiſitus, infra quindecim dies ipſum Capitulum abſolvi faciat ad cautelam, mittens aliquem ad Gurcenſem Eccleſiam qui recepta ſecundùm formam Eccleſiæ juratoria cautione quòd noſtro vel veſtro mandato parebit, eidem Capitulo beneficium abſolutionis impendat; exceptis Præpoſito & V. & F. Canonicis, qui de mandato noſtro fuerunt apud ſedem apoſtolicam abſoluti; ac deinde coram vobis, quibus hoc negotium duximus committendum, tam de principali cauſa quàm de ipſa ſententia necnon & de Eccleſia ſancti Laurentij, qua poſt commiſſionem factam à nobis & poſt appellationem ad nos interpoſitam ſpoliati fuerunt per nuntios ipſius Archiepiſcopi, cognoſcatur, & ſi de partium voluntate proceſſerit, fine canonico terminetur; alioquin negotium ipſum ſufficienter inſtructum ad noſtrum remittatur examen, præfixo partibus termino competenti quo noſtro ſe conſpectui repræſentent juſtam auctore Deo ſententiam recepturæ; quòd ſi infra præſcriptum tempus Archiepiſcopus ipſe non fecerit illos abſolvi, per dilectum filium Iunenſem Præpoſitum Aquilegenſis dioceſis eos abſolvi jubemus. Ceterùm interrogatus in judicio coram nobis procurator Gurcenſis Epiſcopi utrum idem Epiſcopus pro excommunicato ſe haberet, reſpondit quòd revera Salzeburgenſis Archiepiſcopus excommunicavit Epiſcopum & Capitulum quarta feria, & poſt tertiam vel quartam diem dedit ipſi licentiam audiendi divina & ut divinis officiis intereſſet, quia ipſe propter debilitatem manus celebrare non poteſt; & ex tunc divina ſibi fecit officia celebrari, & exercuit ea quæ conſueverat exercere. Nos autem interloquendo reſpondimus quòd ſi res taliter ſe haberet, Epiſcopus idem pro abſoluto eſſet habendus, niſi poſtea excommunicationis ſententiam excepiſſet. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. *uſque* perhibere, nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani II. Non. Maij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI *monaſterij Caurienſis.*

Epiſt. 49. Recipiuntur ſub protectione apoſtolicæ ſedis.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt
& honeſtum &c. Eapropter, dilecti in
Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus
gtato concurrentes aſſenſu, monaſterium
& perſonas veſtras cum omnibus bonis tam
eccleſiaſticis quàm mundanis quæ in præ-
ſentiatum rationabiliter poſſidetis, aut in
futurum dante Domino juſtis modis pote-
ritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra pro-
tectione ſuſcipimus. Specialiter autem vil-
las ſancti Tirſi, ſanctæ Mariæ de villa Ci-
bran, ſancti Salvatoris de Cinvio, ſancti
Michaëlis de Varzen, ſancti Salvatoris de
Bergundio, ſancti Michaëlis de Canneru,
ſancti Antonini de Villanova, ſanctæ Ma-
riæ de Miudes, & ſancti Salvatoris de Mari
mortuo, cum omnibus pertinentiis earun-
dem, & univerſas poſſeſſiones veſtras, ſi-
cut eas juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis
& per vos monaſterio veſtro auctoritate
apoſtolica confirmamus & præſentis ſcrip-
ti patrocinio communimus. Ad indicium
autem hujus à ſede apoſtolica protectionis
& confirmationis perceptæ duos obolos
aureos gratis oblatos perſolvetis nobis noſ-
triſq; ſucceſſoribus annuatim. Decernimus
ergo ut nulli omnino &c. confirmationis &
protectionis &c. *uſque* incurſurum. Datum
Laterani Nonis Maij, pontificatus noſtri
anno quartodecimo.

SORORIBVS DE *MVRCEDO.

* Cod. Colbert. Murdeco.

Epiſt. 50. Confirmatur quoddam ſtatutum.

IVſtis petentium deſideriis &c. Cùm igi-
tut dilectus filius Albanenſis electus ad
locum veſtrum, in quo relictis ſeculi vani-
tatibus Domino militatis, de mandato no-
ſtro dudum accedens, quoddam fecerit in-
ſtitutum, ſecundùm quod vivere debeatis,
nos veſtris ſupplicationibus inclinati, inſti-
tutum ipſum, ſicut piè ac providè factum
eſt, approbantes, illud ſtatuimus robur de-
bitum obtinere, inhibentes ne quis contra
illud vos audeat moleſtare. Nulli ergo &c.
conſtitutionis & inhibitionis &c. *uſque* in-
curſurum. Datum Laterani VII. Idus Maij,
pontificatus noſtri anno quartodecimo.

NOBILI VIRO WLADISLAO *nato quondam nobilis viri Oddonis Ducis Poloniæ.*

Epiſt. 51. Recipitur ſub protectione beati Petri.

CVm à nobis petitur &c. Eapropter,
dilecte in Domino fili, devotionis
tuæ ſinceritatem quam circa libertatem ec-
cleſiaſticam geris, & quam Eccleſiis & per-
ſonis eccleſiaſticis in tuo ducatu recogno-
viſſe dinoſceris, attendentes, ut ab Eccle-
ſia protectionis gratiam ſentias quam ſata-
gis honorare, perſonam tuam cum univer-
ſis bonis quæ in præſentiarum rationabili-
ter poſſides, aut in futurum juſtis modis
poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra
protectione ſuſcipimus & præſentis ſcrip-
ti patrocinio communimus. Ad indicium
autem hujus à ſede apoſtolica protectionis
perceptæ quatuor marcas gratis oblatas
ſingulis trienniis nobis noſtriſque ſucceſſo-
ribus ad Poloniæ pondus perſolves. Decer-
nimus ergo ut nulli omnino hominum &c.
uſque incurſurum. Datum Laterani III.
Idus Maij, anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI *& ſuffraganeis ejus.*

Epiſt. 52. De negotio Epiſcoporum Aurelianenſis & Autiſſiodorenſis. Vide lib. 13. epiſt. 190. 191.

ILle ſinceræ dilectionis affectus quo ca-
riſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Re-
gis Francorum illuſtris zelamur ſalutem
nos vehementer inducit ut ſi quando con-
tra rationes & libertates eccleſiaſticas,
quas in regno ſuo illæſas hactenus cuſtodi-
vit, aliquid dicitur commiſiſſe, apud ip-
ſum opportunè importunè monitis & pre-
cibus inſiſtamus; quatinus illius intuitu in
cujus oculis nuda ſunt omnia & aperta, qui
propter progenitorum ſuorum devotionem
& ſuam Eccleſiæ ſuæ reverenter exhibitam
regnum ſuum cuſtodivit illæſum, quin
etiam magnificè augmentavit, contritis
graviter regnis illis quorum Reges ratio-
nes & libertates eccleſiaſticas infringere
præſumpſerunt, illud corrigat & emendet;
vincens ſalubriter ſemetipſum pro Deo &
propter Deum; cùm ſic vinci ſibi non ce-
dat ad dedecus, ſed potiùs ad honorem,
ſitque nihilominus ſibi apud homines ma-
gis quàm vincere glorioſum. Sanè cùm du-
dum noſtris fuiſſet auribus intimatum quòd
ipſe contra venerabiles fratres noſtros An-
tiſiodorenſem & Aurelianenſem Epiſcopos
indignatus, rem agi præceperit non ut que
ſui moris, ſed nec etiam ſui juris, eorum
faciens ſaiſiri regalia, necnon etiam quæ-
dam alia præter illa, licèt nondum eſſent
confeſſi de forisfacto aliquo vel convicti,
nec ad ſatisfaciendum commoniti vel indu-
cti, pro eo quòd quidam Milites eorun-
dem in ſuo exercitu conſtituti ad locum
quem eos adire præceperat cum aliis acce-
dere recuſarunt, abſentibus ipſis Epiſco-
pis per licentiam ab ipſo liberaliter impe-
tratam, ac ſuper his ipſorum & veſtris ſup-
plicationibus minimè acquieſcens coegerit
eos miſerabiliter exulare, nos ſerenitatem
ſuam rogandam duximus & monendam,
& in remiſſionem ſibi ſuorum injunximus
peccatorum, ut pro divini nominis gloria

&

& apoſtolicæ ſedis bonore faceret præfatis Epiſcopis ſubtracta reſtitui univerſa, & eos ſecundùm conſuetudinem approbatam juſtè ac modeſtè tractari, donaodo nobis intercedentibus pro Deo & propter Deum ſi quam præfati Pontifices adversùs eum commiſiſſent offenſam, ne hac occaſione contigeret inter regnum & ſacerdotium ſcandalum ſuboriri, quia nos in majoribus curaremus grata eidem faciente Domino viciſſitudine reſpondere. Ipſe verò inter cetera per ſuas litteras ſe excuſavit quòd alia quàm regalia ſaiſiri non fecerat, nec ipſos cnëgerat exulare, cùm libere poſſent in ſuis dioceſibus commorari, & ſi ſuper bis curiæ ſuæ vellent ſubire judicium, quod quandoque acceptarent audire, ob reverentiam noſtram condonare paratus erat emendam, ſi forſitan tenerentur ſibi aliquam exhibere. Licèt autem iidem Epiſcopi in regno ſuo liberè commorentur, ex eo tamen exules poſſunt dici quòd à propriis domibus ſunt ejecti & rebus aliis ſpoliati. Alia etiam quàm regalia ſaiſiſſe videtur, cùm domns epiſcopales, quæ eadem immunitate qua Eccleſiæ gaudent, & eorum utenſilia & mobilia undecunque deducta fecerit occupari. Iudicium autem ſpoliati ſubire non debent, cùm ex generali, ſicut accepimus, conſuetudine regni ſui fidelis à domino ſine judicio ſpoliatus nec diem ab ipſo ſuper ſpoliatione ſua vel alio teneatur recipere, nec in ipſius curia experiri, nec etiam vinculum fidelitatis ſervare. Cùm igitur ſuper prædictis ſe duxerit excuſandum, & illud ſilendo tranſierit quòd eorum fecit ſaiſiri regalia, cùm necdum de aliquo foriſfacto confeſſi fuerint vel convicti, nec etiam ad ſatiſfaciendum commoniti vel inducti, tacitè id conceſſiſſe videtur. Quod etiam ex tenore litterarum ſuarum, quas præfatis Epiſcopis direxit, evidenrer apparet; in quibus continetur expreſſè quòd militibus eorum præceperat ut irent cum Baronibus illis quos ad quendam locum duxerat deſtinandos; & quia illi ad præceptum ipſius illuc accedere noluerunt, dixit ipſos Epiſcopos erga ſe de exercitu defeciſſe, & propterea illorum ſaiſivit regalia & illa quæ in eis pertinent ad juriſdictionem terrenam. Vnde præſumitur quòd in cauſa & modo minùs ordinatè proceſſerit contra eos, cùm pro aliena culpa, videlicet militum, ſi qua fuit, ſpoliaſſet eoſdem non convictos nec monitos vel citatos. Verùm quia ſuæ ſaluti magis expedit & honori ut intuitu pretioſi ſanguinis Ieſu Chriſti, quo ſibi ſponſam ſuam, Eccleſiam videlicet, deſponſavit, eidem condonet ſi ab ipſius miniſtris in ipſum aliquid ſit commiſſum quàm illi moleſtiam inferat indebitam vel gravamen, apud eum iterata partium inſtantia duximus inſiſtendum, excellentiam regiam rogantes attentiùs & monentes, hoc à ſua magnificentia petentes in donum, ut pro reverentia noſtra judicio ſuper ſedeat, ſalvo jure tam illorum quàm ſuo, illoſque reſtituat, donata nobis emenda, ſicut per litteras ſuas promiſit, ſi quam ſibi exhibere tenentur; ut ex quo intendit facere nobis gratiam, faciat eam plenam, prout eum facere ac nos recipere decet; ita quòd propter boc magnificentiæ ſuæ grata teneamur viciſſitudine reſpondere. Credentes igirur prudentiam & ſollicitudinem veſtram apud eundem Regem poſſe proficere in hac parte, fraternitati veſtræ per iterata ſcripta præcipiendo mandamus quatinus dictum Regem ad ea quæ pacis ſunt ſollicitè ac prudenter rogantes, ipſum ſedulis exhortationibus & monitionibus inducatis ut noſtris precibus acquieſcens exequatur promiſſa liberaliter ac libenter, ut ex hoc divinam conſequatur gratiam in præſenti & gloriam in futuro; exhibentes auctoritate noſtra ſuffulti prædictis Epiſcopis auxilium & conſilium neceſſarium ad libertatem eccleſiaſticam conſervandam; ita ut non debeatis de timiditate vel remiſſione redargui, ſed de rigore ac ſollicitudine commendari. Datum Laterani II. Idus Maij, pontificatus noſtri anno XIV.

Scriptum eſt in eundem ferè modum ſuper hoc Regi uſque grata teneamur viciſſitudine reſpondere. *In eundem ferè modum ut ſuprà ſcriptum eſt Carnotenſi & Trecenſi Epiſcopis & dilecto filio Willelmo Archidiacono Pariſienſi uſque* gloriam in futuro, ac ſollicitudo & diligentia veſtra clareat in effectu, cumuluſque vobis ex hoc æternæ retributionis accreſcat, & nos devotionem veſtram poſſimus non immeritò commendare. Datum ut in alia.

TVRRITANO ARCHIEPISCOPO.

SVpplicavit nobis venerabilis frater noſter Sorranus Epiſcopus ut ei cedendi licentiam concedere dignaremur. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi videris expedire, cùm etiam dilectus filius nobilis vir Turritanus judex ſæpius hoc per ſuas litteras nos rogarit, eidem auctoritate noſtra licentiam cedendi concedas, injungens eidem ut ad clauſtrum ſuum redeat & ibi- *Epiſt. 53.* Datur Epiſcopo Sorrano facultas cedendi.

 Xxx

dem ſuum impendat Dominu famulatum. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI Reomenſi.

Epiſt. 54. Adverſùs exactiones Epiſcoporum *Vide infrà epiſt. 56.*

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt &c. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, præſentium auctoritate diſtrictiùs inhibemus ne venerabiles fratres noſtri Lugdunenſis Archiepiſcopus & Epiſcopus Lingonenſis vel aliquis veſter Prælatus procurationes aut exactiones indebitas à vobis extorquere præſumat, ſed his quæ juxta Lateranenſis ſtatuta Concilij debentur eiſdem contenti exiſtant; ſtatuentes ne aliquis in vos vel villas veſtras ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti ſententiam audeat promulgare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. inhibitionis & conſtitutionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VIII. Kalen. Iunij, anno quartodecimo.

ABBATI THEOLOGI, & Priori Ciſtercienſi.

Epiſt. 55. De reformatione monaſterij Reomenſis *Vide infrà epiſt. 61.*

QVotiens per ſuggeſtionem falſitatis & veritatis ſuppreſſionem circumveniunt nos aliqui ſatagunt, circumveniunt potiùs ſemetipſos: quia cognita veritate, quicquid taliter impetrant, nullius decernitur eſſe valoris, cùm mendax precator carere debeat impetratis. Sanè cùm olim ad noſtram audientiam perveniſſet quod Reomenſe monaſterium tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus non modicùm foret collapſum venerabili fratri noſtro Eduenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati de Buxeria dedimus in mandatis ut ad idem monaſterium accedentes, quæ ibidem corrigenda eſſent corrigerent tam in capite quàm in membris. Ipſi verò, ſicut ex litteris eorum accepimus, mandatum apoſtolicum exequentes, ad locum perſonaliter acceſſerunt, & inquiſitione præhabita diligenti, præfatum monaſterium tam in ſpiritualibus quam in temporalibus invenerunt multò meliùs ſe habere quàm ſe longè retroactis temporibus habuiſſet. Quoſdam etiam de fratribus, qui cum dilecto filio ejuſdem cœnobij Abbate diſcordes erant, ad veram pacem & firmam concordiam revocarunt. Nuper autem nuntius venerabilis fratris noſtri Epiſcopi Lingonenſis ad præſentiam noſtram accedens, à nobis inquiſitionem contra dictum Abbatem ad vos, prædictorum mentione non habita, impetravit. Cùm igitur, ſicut ex multorum religioſorum virorum teſtimonio necnon & Capituli Reomenſis accepimus, idem Abbas monaſterium ipſum, ſicut vir providus & diſcretus, tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus per Dei gratiam non modicùm augmentant, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſuperſedentes negotio memorato, in facienda inquiſitione auctoritate litterarum noſtrarum nullatenus procedatis, ne innocentia confundatur aut veritas conculcetur. Datum ut in alia per totum.

SANCTÆ COLVMBÆ Senonenſis & ſancti Germani Antiſiodorenſis Abbatibus, & Decano Antiſiodorenſi.

CVm dilectis filiis Abbati & monachis Reomenſibus duxerimus indulgendum ne venerabiles fratres noſtri Lugdunenſis Archiepiſcopus & Epiſcopus Lingonenſis vel aliquis eorum Prælatus procurationes aut exactiones indebitas ab ipſis extorquere præſumat, & diſtrictiùs inhibuerimus auctoritate apoſtolica ſtatuendo ne aliquis in eos vel villas ipſorum ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententiam audeat promulgare, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus illos qui contra inhibitionem & conſtitutionem noſtram duxerint temerè veniendum, ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant, cenſura canonica ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XVI. Kal. Iunij, anno XIV. Epiſt. 56. Ejuſdem argumenti cum epiſtola. 54.

TOLETANO ARCHIEPISCOPO.

QVòd petitiones quas obtuliſti nobis per M. Clericum tuum ſuper negotio primatiæ nondum admiſimus, non ex duritia, ſed ex providentia noveris proceſſiſſe, cùm & in his & in aliis opportuno tempore te velimus, quantum cum Deo poſſumus, exandire. Sed cùm ex Sarracenorum incurſu grave nunc timeatur Hiſpaniæ diſpendium imminere, non oportet occaſione hujuſmodi primatiæ aliud in Hiſpania modò ſcandalum ſuſcitari; præſertim cùm tibi jus tuum minimè negligenti providentiam ipſam nolimus eſſe damnoſam. Ejus igitur exemplo qui ait, *Cùm accepero tempus, ego juſtitiam judicabo*, cùm opportunum tempus advenerit, tibi judicium & juſtitiam faciemus. Datum La- Epiſt. 57. Excuſat ſe quod non poſſit de primatia judicare. *Vide lib. 13. epiſt. 5.*

teran. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI Portugaliæ.

Epiſt. 58. Conſirmat ejus teſtamentum. *Vide infrà epiſt. 60. 115. & ſeqq.*

IS qui tangit montes & fumigant cor tuum tetigiſſe videtur ad pœnitentiam ſalutarem, dum corporali ægritudine te affligens, ad ſanandas ſpirituales ægritudines te induxit; quatinus recogitando annos tuos, in amaritudine animæ tuæ pro exceſſibus tuis, quibus creatorem tuum multipliciter offendiſti, offerres ei ſacrificium veſpertinum. Vnde licèt infirmus corpore, animo tamen ſanus, legitimum condidiſti, ſicut accepimus, teſtamentum, in quo, pro tuorum remedio peccatorum, piis locis & viris religioſis necnon infirmis & indigentibus multa legaſti; de filiis & filiabus, nepotibus & neptibus tuis, necnon & aliis quibuſdam perſonis, ac etiam ipſo regno provida deliberatione diſponens. Quæ omnia ſuppliciter poſtulaſti per ſedem apoſtolicam confirmari, ſicut in ſcriptis authenticis continentur expreſſa. Nos autem ipſius ſeriem teſtamenti coram nobis perlegi fecimus diligenter, & intelleximus omnia rite diſpoſita; illis duntaxat exceptis quæ de quibuſdam monaſteriis diſponere præſumpſiſti, niſi forſan de jure intellexeris patronatus, cùm juxta canonicas ſanctiones nulla ſit laicis de rebus eccleſiaſticis attributa facultas diſponendi. Quare tuis ſupplicationibus inclinati, teſtamentum ipſum in ceteris omnibus approbantes, illud juxta finale tuæ diſpoſitionis arbitrium ſtatuimus & præcipimus inviolabiliter obſervandum. Nulli ergo &c. approbationis, conſtitutionis, & præceptionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Kalen. Iunij, anno quartodecimo.

SANCIO ILLVSTRI REGI Portugalenſi.

Epiſt. 59. Super eodem & aliis. *Vide ſuprà epiſt. 8 & lib. 1. epiſt. 99 & lib. 15. epiſt. 24.*

EX tenore litterarum tuarum accepimus evidenter quòd cùm apoſtolica ſedes inclitæ recordationis Adelfonſum progenitorem tuum nomine regio ac regalibus inſigniis decorarit, & ipſum ac ſucceſſores ſuos adoptans in beati Petri filios ſpeciales, eos & regnum Portugalenſe ſpecialibus privilegiis ſuaque protectione curaverit communire, tu in regno Domino diſponente ſuccedens eidem, ad clementiam ejus recurris ſub confidentia ſpeciali, non hæſitans ullo modo te ab ipſa in juſtis petitionibus exaudiri. Inde eſt quòd volens animæ tuæ ſaluti & regni tibi commiſſi tranquillitati conſulere, necnon in poſterum tuo generi providere, ne inteſtatus decederes, de rebus tuis mobilibus & immobilibus teſtamentum, Epiſcoporum & Baronum terræ tuæ conſilio, ac aſſenſu etiam primogeniti filij tui, qui tibi debet in regno ſuccedere, condidiſti, poſtulans illud per ſedem apoſtolicam confirmari, ne ipſum cujuſquam temeritas violare præſumat. Et quoniam ex humanâ fragilitate pro violenta Clericorum & religioſorum virorum captione in canonem ſæpius incidiſti ſententiæ promulgatæ, in gravi adeo ægritudine conſtitutus quòd de proprij corporis ſalute deſperas, à venerabili fratre noſtro Bracarenſi electo abſolutionem humiliter poſtulaſti; qui tibi eandem impendit juxta formam Eccleſiæ conſuetam. Verùm quia nullatenus dubitas quin quod in exceſſibus hujuſmodi & aliis quamplunbus, quæ inſtigante humani generis inimico te commiſiſſe vehementiſſimè doles, divinam graviſſimè offenderis majeſtatem, nobis humiliter ſupplicaſti ut pœnitentiam tibi à præfato electo injunctam & abſolutionem impenſam ratam dignaremur habere, teque abſolvere à debito quo teneris pro exceſſibus memoratis apoſtolicam ſedem adire. Nos igitur exiſtimantes præfatum electum, utpote virum providum & honeſtum, circa te in prædictis providè proceſſiſſe ac maturitatem debitam obſervaſſe, proceſſum ejus ratum habentes, ſeremtati tuæ duximus injungendum ut injunctam tibi ab eo pœnitentiam ſalutarem humiliter exequaris. Et quoniam ſaluti tuæ credimus expedire ut ea quæ pro tuorum peccatorum remedio in teſtamento legaſti, te vivente facias erogari, excellentiæ tuæ conſulimus bona fide ut id adimpleri facias cùm præſens vita vegetat tuos artus, non expectans ut poſt mortem tuam ea alij exequantur quæ potes facere per te ipſum. Datum Laterani VII. Kalen. Iunij, anno quartodecimo.

COMPOSTELLANO ARCHIEPISCOPO, & Bracarenſi electo, & Zamorenſi Epiſcopo.

IS qui tangit montes & fumigant cor cariſſimi in Chriſto filij noſtri illuſtris Regis Portugaliæ tetigiſſe videtur ad pœnitentiam ſalutarem, dum ipſum affligens ægritudine corporali, eundem ad ſanandas ægritudines ſpirituales induxit; quatinus &c. *in eundem ferè modum ut in* prima uſque* illis duntaxat exceptis quæ de quibuſdam monaſteriis ordinare præſumpſit, niſi for- *Epiſt. 60.* Vt faciant obſervari teſtamentum Regis. *Suprà ep. 58.

ſan de jure intellexerit patronatus, cùm juxta canonicas ſanctiones &c. *in eundem ferè modum ut in eadem uſque* inviolabiliter obſervandum. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus teſtamentum ipſius faciatis auctoritate noſtra firmiter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani VI. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

GVIDONI ABBATI MONASTERII ſancti Iohannis Reomenſis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 61. De confirmatione privilegiorum. Vide ſuprà epiſt. 54. & ſeqq.

DEſiderium quod ad religionis propoſitum & animarum ſalutem pertinere monſtratur, actore Deo ſine aliqua eſt dilatione complendum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum beati Iohannis monaſterium, in quo divino mancipati eſtis obſequio, glorioſorum virorum Clodouei & Karoli & aliorum Regum Francorum præceptis munitum, & fratrum noſtrorum Segoaldi, Brunonis, Ioceranni, Guillenci, & aliorum Lingonenſium Epiſcoporum ſcriptis roboratum, ad exemplar patrum & prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ recordationis * Alexandri, Innocentij, & Eugenij Romanorum Pontificum, cum poſſeſſionibus & bonis ſuis ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus; ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam videlicet de villa quæ dicitur Corpus ſancti, Eccleſiam Atteienſem, Eccleſiam ſancti Georgij de Simiriaco, Eccleſiam de Birriaco, Eccleſiam de Vincis, Eccleſiam de Trultriaco, Eccleſiam de Aſiaco, Eccleſiam de Niudis, Eccleſiam de Aſinariis, Eccleſiam de Cortemmiaco, Capellam Montis Barri, Eccleſiam de Buciaco, Eccleſiam de Riciaco, Eccleſiam de * Villiaco, Capellam ſancti Medardi, Eccleſiam de Scolis, Eccleſiam Eſtivei, Eccleſiam Camedonenſem, Eccleſiam de * Stez, Eccleſiam de Beleun cum Capella de Reu, Eccleſiam de Barro cum Capella de Torceio, quicquid juris habetis in villis ſancti Remigij, videlicet Betfontis, Viſarnei, Teleliaci, quicquid etiam frater noſter Godefridus Lingonenſis Epiſcopus vobis juſtè conceſſit & ſcripto ſuo firmavit. In Eduenſi epiſcopatu Eccleſiam de Ionaio, Eccleſiam de Suinciaco, Eccleſiam de ſancto Germano de * Mondavit, Eccleſiam de Tiſiaco, Eccleſiam ſanctæ Magnentiæ, Capellam de Rouredo, Eccleſiam de Cadriaco cum Capella ejuſdem villæ, Eccleſiam ſancti Medardi, Eccleſiam ſanctæ Mamæ in villa Iovis. In epiſcopatu Matiſconenſi, in Saturniaco Eccleſiam ſancti Andreæ cum Capella ſancti Leodegarij, Eccleſiam ſancti Martini de Cereis cum Capellis ad eam pertinentibus, Capellam de * Bucheriis cum appendiciis ſuis. In epiſcopatu Nivernenſi monaſterium ſancti Petri de Glanno. In Tullenſi epiſcopatu Eccleſiam ſancti Stephani. Concordiam præterea inter vos & ſorores Eccleſiæ ſanctæ Mariæ de Rubeomonte de parrochia Aſiaca à fratre noſtro Gottefrido Lingonenſi Epiſcopo utriuſque partis aſſenſu rationabili providentia factam favoris noſtri munimine roboramus. Ex donatione Galteri quondam Lingonenſis Epiſcopi Eccleſiam de villa Morien. cum appendiciis ſuis. Ex donatione Manaſſerij quondam Lingonenſis Epiſcopi Eccleſiam de Marmajaus, Eccleſiam de Santingne, Eccleſiam de Piſe cum appendiciis ſuis, Capellam ſancti Thomæ apud * Montem Barrum, Eccleſiam de Columble. Ex donatione Hilduini quondam Lingonenſis Epiſcopi domum Dei de Eſpeſſia. Ex donatione Hugonis quondam Ducis Burgundiæ geſtium quod habebat in villa monaſterij ſancti Iohannis, & domum beati Thomæ juxta Capellam apud Montem Barrum, furnagium hominum ultra pontem manentium, jus quòd nullus ibi furnum ædificet præter vos, preſſoria Montis Barri, & proventus ipſorum. Ex donatione Oddonis Ducis Burgundiæ filij prædicti Hugonis geſtia quæ habebat in villis, ſcilicet Vineis, Barro, & Atheis, tam in hominibus veſtris quàm in hominibus quorumlibet aliorum. Ex donatione Galteri quondam Lingonenſis Epiſcopi, in Eccleſia de Eſpoſſe quatuor libras, in Eccleſia de Piſe quatuor libras, in Eccleſia de Columble quadraginta ſolidos monetæ * Divionenſis. Compoſitionem quoque inter vos & Canonicos de Eſpiſſia ſuper decem libris cenſualibus uſualis monetæ per terram nobilis viri Ducis Burgundiæ & aliis rebus, ſicut in authentico Hilduini quondam Lingonenſis Epiſcopi continetur, ra-

Margin notes:

* *Apud Roverium pag. 241 Innoc. Eug. Alexandri & aliorum Pont.*

* Iuliaco

* Eſtet

* Mundaum

* Buſariis

* Turia

* Ducis. Concordiam

tionabili providentia factam, necnon & compoſitionem inter vos & nobilem virum Guidonem de Capis ſuper Capella quam idem nobilis conſtruxit apud * Iuleium, ſicut providè factæ ſunt & ab utraque parte ſponte receptæ. Ad hoc etiam prohibemus ne aliquis monachus vel converſus ſub profeſſione &c. *ut ſuprà epiſt.* XXIII. *uſque* reſpondere. In parrochialibus verò Eccleſiis quas habetis liceat vobis ſacerdotes eligere & dioceſano Epiſcopo præſentare, quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus curam animarum committat; ut ei de ſpiritualibus; vobis verò de temporalibus debeant reſpondere. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate &c. *uſque* providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare, &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica *uſque* æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij II. Kal. Iunij, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimoquarto.

* Iuliacum

GVIDONI ABBATI monaſterij ſancti Michaelis de Tornodoro, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 82. Super eodem.

QVotiens à nobis petitur quod religioni & boneſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter &c. *uſque* clementer annuimus, & prædeceſſorum noſtrorum felicis recordationis Innocentij, Lucij, & Clementis Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, præfatum monaſterium ſancti Michaëlis de Tornodoro, in quo divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus; ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona &c. *ut in alio privilegio uſque* illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt, cum terris, hominibus in eodem burgo manentibus, & aliis omnibus ſuis pertinentiis. Quicquid Guillelmus filius Guidonis quondam Comitis & Mathildis Comitiſſæ Nivernenſis in eodem burgo liberè vobis conceſſit, ſcilicet totum territorium quod infra metas continetur. Decem libras cenſuales, & ventas illius terræ, de qua cenſus colligitur in villa Tornodori. Eccleſiam ſancti Ambroſij de Atheiis, cum terris, decimis, & pertinentiis ſuis. Eccleſiam de Laniaco villa cum pertinentiis ſuis, & tertiam partem decimæ de Laniaco caſtro. Capellam & villam de Sciſciaco cum pertinentiis ſuis, Capellam de Melleniaco cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam de Valle Pelletana cum terris & molendino; Capellam de Floigniaco, & villam & molendinum, cum juſtitia, terris, & appendiciis ſuis. Villam quæ Carriacus dicitur, cum molendinis, terris, & juſtitia. Eccleſias & villas de Caſſiaco, cum juſtitia & appendiciis ſuis. Eccleſiam de Spineolo cum duabus partibus decimæ, & decimam molendini Camelli. Eccleſiam ſanctæ Columbæ cum decimis & appendiciis ſuis. Capellam ſancti Winemari, cum decimis & redditibus ſuis. Eccleſiam de Anziaco ſervili; cum tertia parte decimæ & tertia parte molendinorum, & molendinum quod juxta caſtrum ſitum eſt, cum terris & poſſeſſionibus ſuis. Eccleſiam de Pinella, & villam, cum juſtitia & omnibus appendiciis ſuis. Decimam finagij de Paſſum, & tertiam partem ejuſdem nemoris, cum terris & juſtitia. Eccleſiam de Cruſiaco, cum decimis & redditibus ſuis. Eccleſiam de Puteis, cum domo. Eccleſiam & villam de Curtegradu, cum juſtitia & omnibus appendiciis ſuis. Eccleſiam de Ebroillo, & medietatem decimæ, tertias & redditus, cum pertinentiis ſuis. Eccleſiam de Turgeio, cum tertia parte decimæ, cum terris, pratis, & ſilvis. Eccleſiam ſancti Laurentij de Corg, & tertiam partem decimæ. Vſuarium ſilvarum de Wanlai & de Turceio & de Ebroiolo ad omnes uſus & officinarum Eccleſiæ ſancti Michaelis, & molendinorum de burgo Tornodori, & ad omnes uſus domus & furni de Curtegradu, & paſturam animalium ejuſdem villæ, & paſtaticum ſexaginta porcorum, duas partes decimæ de villa quæ dicitur Viros. Quicquid juris habetis in Eccleſia de Lentagio tam in redditibus quàm in decimis. Eccleſiam de Prataleno, cum tertia parte decimæ; terris & poſſeſſionibus ſuis. Decimam finagij quod Stet dicitur. Eccleſiam ſanctæ Trinitatis de Barro ſupra Secanam, cum terris & molendinis ad eandem Eccleſiam pertinentibus, & nundinis feſtivitatis ſanctæ Trinitatis, id eſt, Dominica, ſecunda & tertia feria, & tertiam partem molendino-

rum de Villa Morini, cum terris & pratis. Terras & redditus de Valeriis & de Chaale & de Eſtorviaco. Terras cum pratis & redditibus de ſanctis Virtutibus. Capellam de Monaſteriolo, cum terris, pratis, ſilvis, cum tertia parte juſtitiæ. Capellam & medietatem villæ Campaniaci, cum juſtitia, terris, aquis, ſilvis ad eandem villam pertinentibus. In epiſcopatu Trecenſi Eccleſiam ſancti Petri in villa quæ dicitur Iaſſanz, cum decimis, terris, molendinis, pratis, & omnibus appendiciis ſuis. Et in eadem parrochia, in villa quæ Trena dicitur, Capellam ſancti Michaelis. Molendina de burgo Beraldi & de burgo Tornodori, & molendina Bernenj. Duas partes ſedis molendini quod Chamelli dicitur. Capellam de Capa, & totum finagium, cum juſtitia & vineis. Et terram quæ dicitur Charum, & campum Bamfredi, & tertiam partem communis juſtitiæ Vallis Planæ. Sanè novalium veſtrorum &c. *uſque* exigere ac extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem &c. *uſque* diſcedere. Diſcedentem verò &c. *uſque* retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit &c. *uſque* officia celebrare. In parrochialibus verò Eccleſiis quas habetis liceat vobis &c. *ut in alio privilegio uſque* debeant reſpondere. Statuimus præterea ut quicunque in caſtro Tornodori & in parrochia ſancti Aniani moriuntur, ſicut antiquitus obtentum eſt & hactenus pacificè obſervatum, non alibi quàm ad veſtrum monaſterium deferantur, niſi ſui compotes alibi elegerunt ſepulturam. Indulgemus etiam vobis ut in toto caſtro Tornodori nulli liceat cimiterium benedicere ſeu Eccleſiam vel oratorium de novo conſtruere. ſalvis tamen privilegiis Romanorum Pontificum. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate &c. *uſque* providerint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino &c. *ut in alio uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & diœceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum &c. *in eundem modum ut in alio uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Kalend. Iunij, Indictione XIII. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

ELECTO ET CLERO Laudunenſi.

Epiſt. 63. De non temerè excommunicando.

SIc nervo eccleſiaſticæ diſciplinæ coërceri debet inſolentia perverſorum ut eo non opprimantur inſontes, cùm cenſura eccleſiaſtica non debeat eſſe innocentum oppreſſio, ſed correctio delinquentum; ut ſervus amputata ſibi auricula dextera, gladio quem Petrus per ſe ipſum exerit fiat Malchus ſe gerens & dirigens in Dei ſemitam mandatorum. Sanè dilectis filiis Majore, Iuratis Scabinis, & univerſitate communiæ Laudunenſis conquerentibus, noſtro eſt apoſtolatui reſeratum quòd vos & alij viri eccleſiaſtici ſæpe in eos & in terras ac familias eorum excommunicationis & interdicti ſententias ſine cauſa rationabili ac prætermiſſo juris ordine promulgatis, ipſos per hujuſmodi ſententias multipliciter contra juſtitiam aggravantes; licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam ſint exhibere parati quod poſtulat ordo juris. Nolentes igitur eoſdem eccleſiaſtica diſtrictione indebitè prægravari, cùm ex apoſtolicæ ſervitutis officio ſublevare teneamur injuſtè depreſſos, vobis & aliis auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne in ipſos vel eorum quemlibet ſeu terras aut familias eorundem ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententias proferatis; decernentes hujuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitùs non tenere. Datum Laterani III. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 64. De excommunicatione Regis Armeniæ. *Vide lib. 2. epiſt. 259. & lib. 11. epiſt. 45. & Geſta Innoc. III. cap. 113.*

CVm inter Armeniæ Regem illuſtrem & dilectos filios Magiſtrum & fratres militiæ Templi ſuper caſtro Gaſtonis & rebus aliis quæſtio verteretur, tibi noſtris dedimus litteris in mandatis ut quæſtionem ipſam concordia vel judicio terminares, faciens quod ſtatueres per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Cùm igitur quidam ex fratribus ipſis ad hoc à Magiſtro & aliis fratribus conſtituti fuiſſent ut in eiſdem cauſis agendo contra ipſum Regem, ac eidem reſpondendo, procederent, & parati eſſent hæc omnia, prout eis injunctum fuerat, adimplere, idem Rex reſpondere noluit quibuſdam petitionibus eorundem; & ſic judicio non recepto, ad quod ſe Templarij offerebant, bona ipſo-

rum quæ habebant in portu Bonelli & aliis Armeniæ locis, ex quibus pro majori parte ſuſtentabantur fratres deputati ad ſubſidium terræ ſanctæ, per violentiam occupavit, ponens in domibus eorum cuſtodes, qui ſuis rebus illos uti more ſolito prohiberent. Ceterùm quia neque precibus neque monitis idem Rex ab hujuſmodi propoſito potuit revocari, eidem Regi ex parte noſtra & auctoritate qua fungebaris mandaſti ut cuſtodibus à dumibus & rebus Templariorum amotis, eoſdem circa diſpoſitionem rerum ſuarum conſuetæ reſtitueret libertati. Sed quia nec ſic aliquatenus flecti poruit aut induci, diem præfixiſti eidem infra quem deſiſteret ab hujuſmodi malè cœptis, & res ſuas dimitteret pacificè poſſidendas; quia paratus eras, ſi quid adverſùs eos vellet proponere quæſtioois, exhibere ipſi quod poſtulat ordo juris; alioquin ſi duceret in ſua injuſtitia perſiſtendum, ſe ſciret excommunicationis ſententiæ ſubjacere. Cùmque ipſe in ſua contumacia perduraret, ac tu eundem excommunicarionis vioculo innodaſſes, auctoritate Dei & noſtra omnibus indigenis & peregrinis in Ieroſolymitanis partibus commorantribus diſtrictiùs inhibere curaſti ne ipſi Regi ad faciendam aliquam injuriam vel violentiam Templariis vel rebus eorum impenderent auxilium vel favorem; alioqoin, poſtqoam ad eorum notiriam perveniret, cum ipſo Rege pariter ſe ſcirent excommunicationis vinculo innodatos. Propter quod contra Templarios magis ipſius Regis ira deſæviir. Nam cunctis poſſeſſionibus earumque fructibus, quas in regno habebant Armeniæ, ſunt iidem fratres ipſo auferente privati; exceptis duabus illorum mnnitionibus, quas dictus Rex non potuit obtinere. Vt autem ipſe illus ampliùs affligeret & gravaret, cùm ad partes Antiochenas jamdicti Templarij acceſſiſſent ad arces ſuas, quas ad huc in illis partibus obtinent, victualibus neceſſariis muniendas, idem Rex, ſicut ex litteris tuis accepimus, deſtruxit penitùs caſalia eoruodem, quæ ad huc integra permanebant, licèt ad ipſum omnes eorum redditus devenirent; & ſic cultoribus effugatis ipſorum, uſque hodie deſerta & abſque habitatore perduranr. Alia quoque vice cùm iviſſent ſæpedicti Templarij ut unam de ſuis arcibus victualibus communirent, homines Regis aggreſſi ſunt eos in quibuſdam locorum anguſtiis conſtitutos, & Magiſtrum ac plures de fratribus & ſuis ſociis vulnerarunt, unum ex eiſdem fratribus crudeliter occidentes; præter alia damna rerum, quæ tunc ipſis gravia irrogarunt. Nos igitur ſuſtinere nolentes ut ſæpefati fratres ſuis poſſeſſionibus ſpolientur, quæ ad defenſionem terræ ſanctæ ſunt potiſſimùm deputaræ, præſertim cùm ipſi ſemper parati fuerint eidem Regi juſtitiam exhibere, ac ipſe contempta juſtitia poſſeſſiones eaſdem per violentiam occuparit, venerabilibus fratribus noſtris Patriarchæ Antiocheno & Archiepiſcopo Tytenſi, & Sidonienſi, Tripolitano, Anteradenſi, Nimocieoſi, & Famaguſtanenſi Epiſcopis noſtris damus litteris in præceptis ut auctoritate noſtra prædictam excommunicationis ſententiam tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicantes, eandem faciant per cenſuram eccleſiaſticam uſque ad ſatisfactionem condignam ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari. Cariſſimum quoque in Chriſto filium noſtrum Iohannem Regem Ieroſolymitanorum illuſtrem per ſcripta noſtra monendum duximus & hortandum, univerſis etiam tam indigenis quàm peregrinis in Ieroſolymitanis partibus commorantibus dedimus in mandatis ut pro reverentia beati Petri & noſtra nec nun & intuitu terræ ſanctæ fratribus ipſis, quorum ſubſidium eidem terræ noſcitur non modicùm profuturum, juxta quod tuo conſilio diſcreto duxeris providendum, ad recuperandum jura ſua præſtent ſuum auxilium & favorem. Quocirca fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus tam prædictum Regem Ieroſolymitanum quàm alios ad prædicta efficaciter adimpleuda moneas diligentiùs & inducas. Datum Laterani xv. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PATRIARCHÆ Antiocheno.

CVm inter Armeniæ Regem illuſtrem &c. *ut in alia uſque* quæſtio verteretur, venerabili fratri noſtro Ieroſolymitano Patriarchæ apoſtolicæ ſedis Legato noſtris dedimus litteris in mandatis ut quæſtionem ipſam concordia vel judicio eerminaret, faciens quod ſtatueret per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Cùm igitur &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* per violentiam occuparit, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus prædictam excommunicationis ſententiam tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicans, eandem facias auctoritate noſtra

Epiſt. 55. De eadem re.

Digitized by Google

uſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari. Datum ut in alia per totum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo Tyrenſi & Epiſcopo Sydonienſi. In eundem modum ſcriptum eſt Tripolitano & Anteradenſi Epiſcopis. In eundem modum ſcriptum eſt Nimocienſi & Famaguſtano Epiſcopis.

IOHANNI REGI
Ieroſolymitano illuſtri.

Epiſt. 66. Super eodem.

CVm inter Armeniæ Regem illuſtrem &c. *in eundem ferè modum ut in litera Patriarchæ Antiocheni uſque* occuparit, venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Tyrenſi & Sidonienſi Epiſcopo noſtris damus litteris in præceptis ut auctoritate noſtra prædictam excommunicationis ſententiam tam apud peregrinos quàm apud indigenas terræ ſolemniter publicantes, eandem faciant per cenſuram eccleſiaſticam uſque ad ſatisfactionem condignam ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari. Quocirca ſerenitatem regiam monemus attentiùs & hortamur quatinus pro reverentia beati Petri & noſtra necnon & intuitu terræ ſanctæ fratribus ipſis, quorum ſubſidium eidem terræ noſcitur non modicùm profuturum, ad recuperandum jura ſua regium præſtes auxilium & favorem, juxta quod ſupradictus Patriarcha ſuo diſcreto conſilio duxerit providendum. Datum Laterani XIV. Kal. Iunij, anno quartodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ipſis ſuper hoc. In eundem modum ut in littera Regis Ieroſolymitani ſcriptum eſt univerſis tam indigenis quàm peregrinis in Ieroſolymitanis partibus commorantibus uſque obſervari. Quocirca univerſitatem veſtram rogamus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus &c. *ut in eadem Regis Ieroſolymitani uſque* jura ſua veſtrum præſtetis auxilium & favorem, juxta quod ſupradictus Patriarcha ſuo diſcreto conſilio duxerit providendum. Datum ut in alia per totum.

DECANO ET CONVENTVI
Caſinenſi.

Epiſt. 67. De electione Abbatis Caſinenſis.

CVm electionis confirmatio poſtulatur, is qui præſidet examinare debet & proceſſum eligentium & perſonam electi; ut ſi canonicum proceſſum invenerit & perſonam idoneam, electionem rite celebratam confirmet, quandoquidem unum ſine altero non ſufficiat, ſed neceſſarium ſit utrumque. Licèt ergo dilectum filium Adinulphum Caſertanenſem omnes pariter elegeritis in Abbatem, quia tamen in ejus electione præter formam quam vobis præfiximus proceſſiſtis, & ipſe, quamvis de induſtria plurimùm commendetur, nobis tamen ad plenum cognitus non exiſtit, volentes & traditionem canonicam & conſuetudinem apoſtolicam obſervare, tam proceſſum eligentium quàm perſonam electi examinare diſpoſuimus diligenter. Verùm cùm temporis inſtantis neceſſitas hoc expoſcat ut ipſe, qui de noſtro conſilio & mandato rector eſt veſtri monaſterij conſtitutus, ad ipſius regimen diligenter intendat, ne abſente paſtore vicinus lupus gregem invadat, volumus & mandamus ut urgente hujus neceſſitatis articulo, ſe à proviſione monaſterij Caſinenſis perſonaliter non abſentet, ſed eò prudentiùs ad ejus gubernationem intendat quò propenſiùs propter electionem de ipſo factam ad ejus obſequium obligatur. Nos enim, cùm viderimus opportunum, ex cauſa quam vobis magis ſubintelligendam quàm exprimendam relinquimus, tam ipſum quàm quoſdam è vobis ad noſtram præſentiam curabimus evocare; ut diligenti examinatione præmiſſa, in hoc negotio procedamus ſicut Domino inſpirante noverimus procedendum; id vobis ex ſpeciali gratia intimantes, quòd quantum cum Deo poterimus, veſtris deſideriis concurremus. Quocirca devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus in veſtro laudabili propoſito perſiſtentes, & contra electionem ipſam nihil penitùs attentantes, taliter illi adeſſe curetis, reverentiam & obedientiam ei debitam impendendo, quòd ipſe veſtro ſuffultus auxilio commiſſum ſibi officium utiliter exequatur, & nos interim prudentiam & honeſtatem ipſius valeamus pleniùs experiri. Datum Laterani II. Nonas Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

*ILLVSTRI REGI * AVOGVIÆ.* * Cod. Colbert. Auoguiæ.

Epiſt 68. Hortatur ad defenſionem terræ ſanctæ.

REx noſter potentiſſimus Ieſus Chriſtus, qui dominatur à mari uſque ad mare & à flumine uſque ad terminos orbis terræ, poſtquam pro redemptione humani generis ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens, & mortis demum anguſtias ſpuntanea voluntate ſubivit, in cruce poſitus ſacratiſſimi ſui corporis brachia expanſa tenuit, ad ſignandum quòd non ſolùm poſtquam aſſumptus eſſet, omnia,

prout

prout promiſerat, traberet ad ſeipſum, verùm etiam ſuæ fidei ſectatores in bereditatis ſuæ ſubſidium, in qua ſalutem fuerat operatus, aſſidua imitatione vocaret; ut ad ipſius patrimonium defenſandum anxia devotione concurrerent, pro quorum redemptione pretioſiſſimi ſui ſanguinis pretium ineffabili pietate perſolvit. Propter quod univerſos Principes Cbriſtianos, qui ſub ipſius tuitionis umbraculo ſalubri diſpoſitione proficiunt, tanto ſollicitiùs ad terræ Ieroſolymitanæ ſubſidium intendere convenit quanto ex eo quòd inimici Chriſtianæ fidei conculcantur, non tam apud homines tituli eis laudis accreſcunt quàm apud cæleſtem dominum, cui militant, æternæ tetributionis præmia cumulantur. Cùm igitur, progenitorum tuorum veſtigiis inbærendo, ad patrimonium Ieſu Cbriſti contra perfidos detentores ipſius tam devotè quàm potenter inſiſtas, propter quod devotionis tuæ propoſitum dignis in Domino laudibus commendamus, celſitudinem tuam rogamus attentiùs & monemus, in remiſſionem tibi & tuis peccaminum injungentes quatinus inſpiratum tibi divinitus tuæ ſalutis propoſitum perampliùs & perfectiùs proſequaris ad paganorum perfidiam comprimendam; ut per inquietudinem ſollicitudinis temporalis, æternæ felicitatis quietem tibi valeas comparare, ac is pro cujus obſequio laboras in terris, in participium ſui regni te admittat in cælis. Datum Laterani VII. Idus Iunij, anno quartodecimo.

NOBILI VIRO SOLDANO de Alapia, ad veritatis pervenire notitiam, & in ea ſalubriter permanere.

Epiſt. 69. Commendat ei Patriarcham Antiochenum.

SIcut veridica multorum relatione didicimus, etſi nondum Cbriſtianæ religionis ſuſceperis ſacramenta, fidem tamen catbolicam veneraris, in multis Cbriſti fidelibus deferendo. Vnde de illius immenſa pietate confidimus quòd te ſuæ viſitationis radiis illuſtrabit; ut gratia divinæ cognitionis accepta, ad cultum æterni & veri Dei, qui pro ſalute hominum factus eſt temporaliter verus homo, devotus aſpires. Quapropter in nomine Ieſu Chriſti te attentiùs exbortamur quatinus juſtitiam excolas & diligas veritatem, quæ in ſalutis ſemitam dirigent greſſus tuos, & venerabilem fratrem noſtrum Antiocbenum Patriarcham, quem ſuæ probitatis intuitu inter ceteros fratres & coëpiſcopos noſtros ſincera diligimus in Domino caritate, babens ob reverentiam noſtram propenſiùs commendatum, ipſum & Eccleſiam ejus non permittas, quantum in te fuerit, ab aliquibus indebitè moleſtari, quin immo eidem exhibeas auxilium & conſilium opportunum; ut per hoc divinæ majeſtatis gratiam & apoſtolicæ ſedis favorem tibi valeas comparare. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PETRO PATRIARCHÆ Antiocheno.

Epiſt. 70. Vt duas præbendas creare poſſit in ſua Eccleſia.

CVm præter decem & octo præbendas, quæ in Eccleſia tua eſſe noſcuntur, duas de novo de redditibus menſæ tuæ creare diſponas & de tuorum Canonicorum aſſenſu ſtatuere, ut viceſimo Canonicorum numero eadem Eccleſia ſit contenta, fraternitati tuæ, de cujus diſcretione plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus id ſuper his, ſublato cujuſlibet appellationis & contradictionis obſtaculo, de tuorum Canonicorum aſſenſu conſtituas quod animarum ſaluti & ejuſdem Eccleſiæ utilitati videris expedire. Datum ut in alia.

EIDEM.

Epiſt. 71. De poſſeſſionibus dandis in emphyteoſin.

CVm quædam poſſeſſiones Eccleſiæ tuæ deterioratæ ſint plurimùm propter guerras, & concedendi eaſdem in emphyteoſin vel ad firmam à nobis licentiam duxeris poſtulandam, fraternitati tuæ, de cujus diſcretione plenam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſuper his ad Eccleſiæ tuæ commodum cum Capituli tui aſſenſu facias quod videris expedire. Datum ut in alia per totum.

EIDEM.

Epiſt. 72. Hortatur eum ad conſtantiã.

SI terra illa, in qua vera pax noſtra Dominus Ieſus Chriſtus, qui fecit utraque unum, pro ſalute humani generis naſci dignatus eſt, illo perturbante qui noviter univerſa penè orbis terræ fundamenta commovit, preſſuris diverſis exponitur, perturbationibus conquaſſatur, & impugnatur etiam ab inimicis nominis Cbriſtiani, non ſic tuus animus debet pro his deici & interiùs commoveri quin te taliter per ſpiritus fortitudinem ad tentationes exponas quòd idem circa tribulationes hujuſmodi potiùs dilatetur, in infirmitatibus gloriando, quia fidelis Deus, qui non patitur ſervos ſuos ultra poſſe tentari, te ac alios, quorum fidem per inſtantem tentationem examinat, conſolabitur citiùs quàm creda-

tur, & ſuſtinentium ſe timoribus in abundantia votivæ ſecuritatis occurret. Vaſa namque figuli probat fornax, & juſti opera tribulationibus eniteſcunt; & unde juſtitia interdum extingui creditur, roboratur. Monemus igitur fraternitatem tuam & in Domino propenſiùs exhortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus in illo ſperans qui ſervos ſuos edocuit, cùm audirent ſeditiones & prælia, non terreri, & altiſſimum refugium tuum ponens, in tribulationibus, quæ tibi cedent ad gloriam, non deficias, ſed conforteris in eo qui bella conterit, & cui nomen eſt Dominus, quique multorum ſuperbiam paucorum humilitate proſtravit; ſicut vir ſtrenuus & robuſtus dans ſtudium diligens & operam adhibens cum aliis fidelibus efficacem ad eliminandam à terra ſancta, divina præeunte potentia, ſpurcitiam paganorum, de gratiæ noſtræ favore ſecurus quòd apoſtolicum tam tibi quàm illi terræ non deerit auxilium in bis quæ viderimus expedire ac nobis divina miſericordia miniſtrabit. Quia verò dilectus filius S. Theſaurarius Antiochenus ſe multis preſſuris expoſuit pro tuis negotiis apud ſedem apoſtolicam laborando, & ea tamquam vir prudens exequutus eſt diligenter, ipſum tibi apoſtolicis litteris duximus commendandum, rogantes quatinus ob reverentiam beati Petri & noſtram raliter habeas commendatum eundem quòd idem apoſtolicas preces apud te ſibi ſentiat profuiſſe, ac alij exemplo ipſius ad tua & Eccleſiæ Antiochenæ obſequia fortiùs animentur. Ad hæc, de cruce aurea & diaſpro nobis ex parte tua per eundem liberaliter præſentatis gratiarum tibi referimus actiones. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

NIDROSIENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 73. Super diſſenſione de regno Norvvagiæ.

A noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd obeunte Svvero, qui Norvuagiæ regno præſederat, fautores ejus, qui Birkibani dicuntur, quendam ipſius nepotem Ingonem nomine ſublimare nitebantur in Regem. Quorum conatibus viri prudentes & nobiles, qui genus regium Norvuegiæ plenè noverant, reſiſtentes, juvenem quendam Philippum nomine, à claræ memoriæ Magno & Ingone antiquis & catholicis Norvuegiæ Regibus trabentem originem, inſignem genere, ac morum honeſtate præclarum, in Regem concorditer elegerunt. Ipſis itaque pro regno certantibus & deſtruentibus malè terram, tandem divina ex alto proſpiciente clementia per tuam, frater Archiepiſcope, ac venerabilis fratris noſtri Aloenſis Epiſcopi ſollicitudinem & operam diligentem ſic ſunt inter eos pacis fœdera reformata ut utroque dignitatem & nomen regium retinente, ſi hoc tamen ex diſpenſatione noſter approbaret aſſenſus, Ingo in quadam, Philippus verò in altera Norvuegiæ parte regnet. His igitur ita diſpoſitis contigit quòd idem Philippus, ad quem regnum, ſicut accepimus, hereditario jure ſpectat, cum adverſariis ſuis colloquium habiturus acceſſit; quem idem adverſarij ſui cum innumera multitudine circumdantes, licèt priùs fuerit datis obſidibus diffinitum cum quantis deberent utrique copiis convenire, aſſerebant firmiter ſe cum ipſo Philippo pacis fœdus nullatenus inituros, niſi à ſe nomen regium abdicaret. Qui conſtitutus in arcto, ne nobilitatem ſui generis macularet infamia & fœdus pacis initæ violaret, ad appellationis remedium convolavit, committens cauſam ſuam noſtro arbitrio terminandam; ut videlicet quem magis idoneum judicaremus, ille regio ſublimaretur nomine ac bonore. Quod principes Birkibanorum penitùs renuentes, ſe noſtro nunquam ſtare velle judicio proponebant. Licèt autem ſuper his quorundam teſtimoniales litteræ nobis fuerint deſtinatæ, quia tamen per eas non eſt facta nobis ſub tali & tanto negotio plena fides, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatinus Deum habentes præ oculis, inquiratis ſuper his pleniſſimè veritatem, & eam nobis per litteras veſtras fideliter intimetis; ut per veſtram relationem inſtructi, ſecuriùs in ipſo negotio procedere valeamus. Datum Laterani VII. Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

NEAPOLITANO Archiepiſcopo.

Epiſt. 74. Quid ſit tempore interdicti.

EX parte tua fuit nobis humiliter ſupplicatum ut cùm civitatem Neapolitanam ſuppoſueris interdicto, & credatur à pluribus quòd ſecundùm tenorem litterarum noſtrarum, quæ continent excommunicationem Ottonis dicti Imperatoris & ejus ſequacium, civitas ipſa non debuerit interdici, tibi exponere dignaremur utrum illud debeat obſervari. Ad quod tibi breviter reſpondemus quòd cùm Neapolitani, jurando & præſtando favorem eidem, ſententiam excommunicationis incurre-

rint, & excommunicatis ſint abſque dubio interdicta divinia officia & eccleſiaſtica ſacramenta, illud eſt uſquequaque ad ſatisfactionem idoneam obſervandum, nec morientes ſunt ad pœnitentiam admittendi, niſi jurent ſe mandatis Eccleſiæ parituros, & abjurent dicto Imperatori præſtita juramenta; nec, etiamſi juraverint, tradi debent eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi abſque excommunicatorum & interdictorum obſequio nequeunt tumulari. Ad hoc autem, utrum pueri, cùm patrimi excommunicationi ſint & interdicto ſuppoſiti, debeant baptiſari, fraternitati tuæ taliter duximus reſpondendum quòd cùm baptiſmus ſacramentum neceſſitatis exiſtat, propter patrimorum delictum illud non debet ralibus denegari. Datum Laterani xvi. Kal. Iulij, anno quartodecimo.

CYRINO SCRINIARIO Vrbis

Epiſt. 75. Ne graventur ab aliquo ob acta ſupta juſſu Papæ.

SVper commiſſa nobis Eccleſiarum cura, & earum ſpecialiter quæ in urbe conſiſtunt, quarum debemus potiſſimùm indemnitatibus præcavere, gerentes ſollicitudinem, prout convenit, diligentem, tibi dedimus in præceptis ut dicta quæ ſuper locatione ab Abbatiſſa monaſterij ſancti Cyriaci de urbe de bonis ipſius monaſterij conſanguineis ſuis facta confeceras, deſtrueres & deleres. Ne igitur tibi propter hoc, vel ab illis quibus locatio facta fuit, aut etiam à ſenatu, ſive à quolibet alio, aliquo tempore gravamen aliquod inferatur, præſentium auctoritate ſtatuimus, ſub excommunicationis pœna diſtrictiùs inhibentes, ne quis te ſuper hoc præſumat aliquo tempore moleſtare. Nulli ergo &c. inſtitutionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani iv. Idus Iulij, anno quartodecimo.

CREMONENSI EPISCOPO, & Albanenſi electo apoſtolicæ ſedis Legato, necnon & Abbati de Columba.

Epiſt. 76. Vt Ferrarienſi Eccleſiæ idoneum paſtorē præficiant.

PEr litteras quas nobis olim vos, frater Cremonenſis & fili Abbas, tranſmittere procuraſtis, intelleximus evidenter vos gratum & acceptum pariter habuiſſe quòd de eligendo in Eccleſia Ferarienſi paſtore, nominando ſancti Iohannis Priorem, Archidiaconum Parmenſem & magiſtrum Iordanum Rheginum Doctorem, aut quemlibet alium ſecundùm quòd vobis meliùs videretur, benigna vos inſtructione curavimus erudire. Vos autem cupientes mandatum noſtrum executioni mandare, quia Priorem & Archidiaconum præficere nimis grave propter conſanguineos uni parti contrarios videbatur, ad promovendum illorum aliquem cautiùs evitaſtis; Iordanum verò apud Rheginum Doctorem neminem invenire valentes, fratrem Iordanum Paduanum, quem ſciebatis opere ac ſermone potentem, elegiſtis concorditer in paſtorem. Verùm cùm hoc idem penitùs recuſarit, & Eſtenſis Marchio capta Ferraria inſtanter peteret dilationem hujus electionis propter novitatem eventus noſtris auribus intimandam, cùmque præterea quidam aſſererentur parati obicere vos veſtro eſſe functos officio, quia vobis magis congruum videbatur ut cautionem reciperetis de rebus epiſcopij gubernandis ac diſponendis, eidem electioni ſuperſedere curaſtis, & quid ſupereſſet agendum, noſtræ reliquiſtis beneplacito voluntatis. Nolentes igitur ut dicta Ferrarienſis Eccleſia diutiùs paſtoris ſolatio defraudetur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ante omnia Deum præ oculis habentes, eidem Eccleſiæ provideatis perſonam idoneam in paſtorem, ut ex hoc apud Deum & homines debeatis meritò commendari. Quòd ſi non omnes &c. tu, fili electe, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani vii. Idus Iunij, anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO Ravennati.

FRaternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus caſtrum Argentæ taliter cuſtodire ſtudeas & munire quòd ex eo non poſſis incurrere aliquod detrimentum. Si verò id non poteris efficere per te ipſum, à dilecto filio nobili viro Marchione Eſtenſi ſufficienti cautione recepta quòd ipſum fideliter cuſtodiat ad opus Eccleſiæ Ravennatis, illud eidem committere non poſtponas. Datum Laterani ii. Non. Iunij, anno quartodecimo. Epiſt. 77. Vt caſtrum Argentæ cuſtodiat.

ALBANENSI ELECTO apoſtolicæ ſedis Legato.

CVm Otto dictus Imperator, maledictus & excommunicatus, non ceſſet Romanam Eccleſiam impugnare, venerabilibus fratribus noſtris Aquilegenſi & Gradenſi Patriarchis, Ravennati & Ianuenſi Archiepiſcopis, eorumque ac Mediolanenſis Eccleſiæ ſuffraganeis, noſtris damus litteris in mandatis & in virtute obedientiæ diſtrictè præcipimus ut excommunicationem in ipſum & fautores ejus pro- Epiſt. 78. De excommunicatione Ottonis Imperat.

latam poſtpoſita omni occaſione ſolemniter innovent & à ſuis faciant ſubditis innovari. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi aliquis eorum, quod non credimus, mandati noſtri extiterit negligens executor, tu eum, appellatione remota, canonica pœna percellas. Datum Laterani VII. Idus Iunij, anno quartodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ipſis ſuper hoc.

POTESTATI ET POPVLO Bononienſi, ſpiritum conſilij ſanioris.

Epiſt. 79. Vt relinquant partes Ottonis.

MIrari cogimur & moveri quòd cùm Otto dictus Imperator, excommunicatus & maledictus, non ceſſet Romanam Eccleſiam impugnare, vos non tantùm ei ſed & fautoribus ejus, qui ſunt excommunicati cum ipſo, veſtrum impenditis auxilium & favorem. Quocirca univerſitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ab hujuſmodi propoſito deſiſtentes, nullum ſibi vel ſuis auxilium aut conſilium impendatis. Alioquin noveritis nos dilecto filio Albanenſi electo apoſtolicæ ſedis Legato noſtris dediſſe litteris in mandatis ut perſonas excommunicationi & terram ſubiciat interdicto; quòd ſi nec ſic duxeritis reſiſtendum, ſcholas de ipſa faciat civitate transferri. Datum ut in alia.

Scriptum eſt ipſi ſuper hoc in eundem modum.

ALBANENSI ELECTO, apoſtolicæ ſedis Legato.

Ep. 80. De ædificatione caſtri Ferrariæ.

DIlectus filius nobilis vir Marchio Eſtenſis nobis humiliter ſupplicavit ut in Ferrarienſi civitate conſtruendi caſtrum, per quod ipſam meliùs defendere valeat & ad fidelitatem Romanæ Eccleſiæ conſervare, licentiam concedere dignaremur. Nos igitur id tuæ prudentiæ committentes, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſuper hoc ſtatuas ad honorem & profectum Eccleſiæ quod videris expedire. Datum Laterani VII. Idus Iunij.

EPISCOPO CAPDAQVENSI, & Abbati Cavenſi Salernitanæ diœceſis.

Epiſt. 81. De electione Epiſcopi Policaſtrenſis.

POlicaſtrenſi Eccleſia dudum proprio viduata paſtore, cùm ipſius Capitulum, ſicut pro ejus parte fuit propoſitum coram nobis, obtenta licentia eligendi dilectum filium Archipreſbyterum de Saponaria in Epiſcopum unanimiter elegiſſent, quoſdam ex Canonicis in Siciliam tranſmiſerunt ad aſſenſum regium obtinendum. Vnde cùm Rex nec ſuper hoc nec ſuper quibuſdam perſonis aliis poſtea, quod non licuit, nominatis ad eorum potuiſſet deſideria inclinari, & ex parte ipſius Regis ſuggeſtum fuiſſet eiſdem, comminationibus intentatis, ut Iacobum ejus Medicum nominarent, ipſi Regis metuentes indignationem incurrere, dolentes pariter & inviti, dictum Iacobum elegerunt, qui cum dilecti filij noſtri Gregorij tituli ſancti Theodori Diaconi Cardinalis apoſtolicæ ſedis Legati & Regis litteris ad venerabilem fratrem noſtrum Archiepiſcopum Salernitanum acceſſit pro confirmationis & conſecrationis gratia obtinenda. Sed Archiepiſcopus priùs quàm in negotio ipſo procederet, noſtræ reſponſionis oraculum requiſivit. Cui dediſſe recolimus in mandatis ut ſuper electionibus in Policaſtrenſi & Sarnenſi Eccleſiis celebratis procedere retardaret, cùm diſponeremus ad Regis præſentiam noſtros nuntios deſtinare, per quos ſuper his & quibuſdam aliis noſtram pleniùs intelligeret voluntatem. Vnde cùm Archiepiſcopus memorato Iacobo reſponſum apoſtolicū reſcripſiſſet, propriis litteris noſtrarum tenore litterarum inſerto, idem commotus dicitur reſpondiſſe: *Revertar ad Regis curiam, & ab his qui eligi me fecerunt, ſuper conſecratione mea favore & auxilium obtinebo.* Verùm eodem poſtmodum apud Regis curiā multipliciter laborante pro conſecrationis munere obtinendo, ſupradicti Capituli nuntij Cardinali præfato mandatum noſtrum ad Archiepiſcopum memoratum directum exponere curaverunt; & ſupplicantes eidem ne dicto Iacobo ad conſecrationis gratiam obtinendam auxilium vel favorem impenderet, ad ſedem apoſtolicam appellarunt. Cùm autem Cardinalis noſtras ab eis litteras quæſiviſſet, & ipſi earum penes ſe authenticum non haberent, ipſe inducias eiſdem indulſit, infra quas dictas ei litteras vel earum tenorem ſub ſigillo ſupradicti Archiepiſcopi præſentarent. Quorum receſſu propter turbationem temporis retardato, ad Cardinalis præſentiam redeuntes, cùm peterent inducias prorogari, Cardinalis ipſe reſpondit ſe nullum eis terminum aſſignare, ſed ipſi bona fide quàm citò poſſent ad ipſius præſentiam cum noſtris litteris vel earum tranſcripto redire curarent. Cùmque maris turbatione pacata ſe ad iter accingerent redeundi, in ejuſdem Cardinalis præſentia

provocationem primitus interpoſitam innovarunt. Dictus verò Iacobus apud Meſſanenſem remanens civitatem, per venerabiles fratres noſtros Tarentinum & ſanctę Severinæ Archiepiſcopos & Epiſcopum Geronrinum de mandato Cardinalis ipſius obtinuit conſecrari; & prædictis Canonicis reverſis ad propria, è veſtigio ſubſecutus, ad Policaſtrenſem Eccleſiam conſecratus acceſſit; quamquam eum Policaſtrenſes Canonici tamquam Epiſcopum recipere renuiſſent. Porrò cùm iidem nobis poſtmodum ſupplicaſſent ut quod de dicto Iacobo tam perperam factum fuerat auctoritate dignaremur apoſtolica retractare, venerabili fratri noſtro Cuſentino Archiepiſcopo & dilecto filio Abbati Floris dedimus in mandaris ut tam ſæpedicto Iacobo & Policaſtrenſi Capitulo quàm etiam Salernitano Archiepiſcopo evocatis, ut comparerent per ſe vel reſponſales idoneos coram eis, inquirerent ſuper præmiſſis pleniùs veritatem, & quod invenirent per ſuas nobis litteras fideliter intimarent, ut per ipſos certiores effecti, prout expediret in eodem negotio procedere curaremus. Vnde Archiepiſcopus, conjudice non valente propter guerrarum pericula intereſſe, de ipſius tamen conſenſu in negotio jam dicto procedens, admiſſis teſtibus ſuper ipſo productis, indagavit diligentiùs veritatem, quam ſub ſuo ſigillo ad noſtram præſentiam deſtinavit. Cùm autem propter hoc nuper procuratores partium ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, per dilectum filium noſtrum Benedictum tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem ipſis auditorem conceſſum acta inſpici fecimus diligenter. Qui cùm nobis quæ invenerat explicaſſet, intelleximus per depoſitiones teſtium & litteras Cardinalis prædicti coram Archiepiſcopo Cuſentino exhibitas manifeſtè probatum quòd Eccleſia Policaſtrenſi vacante, de præfato Archipreſbytero concors fuerat electio celebrata, & quòd nuntij deſtinari ad aſſenſum regium obtinendum, illum cum inſtantia requiſitum obtinere minimè potuerunt, quòdque per Regis familiares ipſius cognita voluntate quòd prædictum Iacobum eligi cupiebat, eum poſtmodum nominarunt; item quòd poſtquam innotuit dicto Iacobo per apoſtolici reſcripti tenorem eidem ab Archiepiſcopo Salernitano tranſmiſſum quòd Archiepiſcopo memorato à nobis inhibitum fuerat ne ſuper electionibus Policaſtrenſis & Sarnenſis Eccleſiarum procederet, ipſe ad Regis curiam rediit pro conſecrationis munere obtinendo; rurſum quòd poſtquam Cardinali præfato hujuſmodi prohibitio extitit per Policaſtrenſis Eccleſiæ nuntios reſerata, & dilatio ad noſtras ſuper hoc litteras vel earum tenorem ſub ſigillo Salernitani Archiepiſcopi exhibendas ab eodem nuntiis ipſis indulta, necnon poſt appellationem ad nos interpoſitam, dictus Iacobus fuerat in Epiſcopum conſecratus. Cùm ergo nobis conſtiterit electionem ipſius Iacobi non ſolùm contra ſtatuta canonica, verùm etiam contra conſtitutionis tenorem inter Romanam Eccleſiam & illuſtris memoriæ Imperatricem Conſtantiam ſuper Epiſcoporum electionibus initæ, quæ procul dubio dicto innotuit Cardinali, cùm & nos illam ſibi miſerimus, & ipſe in litteris quas Cuſentino Archiepiſcopo deſtinavit, de illa fecerit mentionem, minùs canonicè celebratam, alia non caſſata, de conſilio fratrum noſtrorum, inquiſitione ſuper gravibus quæ in perſonam ipſius Iacobi publicè dicebantur omiſſa, cùm factum in ſe ipſo exiſteret vitioſum, electionem ipſam irritam decrevimus & inanem, interdicentes eidem executionem pontificalis officij non rite ſuſcepti; Policaſtrenſi Capitulo noſtris litteris injungendo ut in electionis negotio de præfato Archipreſbytero celebratæ concorditer procedentes, eandem Metropolitano ſuo præſentare procurent confirmandam vel infirmandam ab ipſo prout de jure fuerit faciendum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, faciatis appellatione remota firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam apapellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Laterani xv. Kal. Iulij, anno quartodecimo.

Vide lib. 1. epiſt. 410. 411. 412. & lib 11. epiſt. 208. & geſta Innoc. III. cap. 21.

Scriptum eſt ſuper hoc in eundem ferè modum Policaſtrenſi Capitulo. Eccleſia veſtra dudum &c. *uſque* de jure fuerit faciendum. Datum Laterani &c.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Salernitano Archiepiſcopo. Datum &c.

EPISCOPO VTICENSI apoſtolicæ ſedis Legato, & P. de Monte-Lauro Aquenſi Archidiacono, & magiſtro Thediſio nuntio noſtro Canonico Ianuenſi.

Epiſt. 82. De reformatione monaſterij Maſſilienſis.

CVm ſuper reformatione monaſterij Maſſilienſis, de cujus lapſu multa nobis fuerant intimata, venerabilibus fratribus noſtris Toloſano & Auraſicenſi Epiſco-

pis & dilectis filiis Priori ſancti Honorati Arelatenſis dudum direxcrimus ſcripta noſtra, priuſquam fuiſſet illorum auctoritate in negotio memorato proceſſum, D. monachus Maſſilienſis ad ſedem apoſtolicam veniens, pro ſe ac magna parte conventus nobis denuntiando monſtravit quòd cùm in eodem loco videret per Abbatis incuriam enormia quamplurima committi, utpote furta, perjuria, ſimonias, & diſſolutionem ordinis miſerabilem, bonaque ipſius loci multiplici nihilominus dilapidatione vaſtari, & alia plurima fieri contra monaſticam honeſtatem, & apud Abbatem, quem ſuper his caritativè monuerat, nullatenus profeciſſet, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Vnde venerabilibus fratribus noſtris Regenſi, Maſſilienſi, & Auraſicenſi Epiſcopis dedimus in mandatis ut ad monaſterium ipſum perſonaliter accedentes, inquirerent ſuper præmiſſis & aliis pleniùs veritatem, & appellatione remota corrigerent tam in capite quàm in membris quæ corrigenda viderent. Interim autem priores judices ad monaſterium accedentes, cum multorum diſcretorum virorum conſilio inter Abbatem & monachos ejuſdem loci amicabiliter componere curaverunt, interpoſito à monachis juramento ut contra compoſitionem hujuſmodi non venirent, & ſi quas litteras dictus D. reportaret, qui ad ſedem apoſtolicam venerat, eſſent caſſæ. Cùm autem poſtea iidem Maſſilienſis & Auraſicenſis Epiſcopi, cùm intereſſe tertius nequiviſſet, litteris noſtris acceptis, quas præfatus monachus reportavit, procedere vellent ſuper articulis in eiſdem expreſſis, ejuſdem loci monachi ad noſtram audientiam appellarunt. Abbas quoque poſt citationes multiplices in eorum comparens præſentia, vocem ad nos appellationis emiſit, allegans quòd illæ litteræ nullius prorſùs erant momenti, in quibus de prioribus, quarum auctoritate compoſitio inter Abbatem & monachos facta fuerat, mentio non fiebat. Sed cùm judices, exceptionem hujuſmodi ac quaſdam alias frivolas reputantes, intenderent in inquiſitione procedere ac recipere à fratribus juramenta, major Prior & quidam alij reſponderunt ſe ſuper hoc nullum poſſe juramentum præſtare, utpote qui ſe juramento aſtrixerant compoſitionem interpoſitam obſervare ac non uti litteris à præfato monacho impetratis. Vnde judices, propter exceptiones propoſitas & intricationem negotij dubitantes procedere in eodem, nos ſuper ipſo conſulere curaverunt; noſque dilecto filio Arelatenſi Præpoſito, qui ob hoc noſtram præſentiam adiit, dicimur reſpondiſſe quòd propter cauſas hujuſmodi judices ſuperſedere negotio non debebant. Qui amiſſis in via litteris quas ſuper hoc à nobis recepiſſe proponitur, tam viva voce quàm ſuis litteris dictis judicibus nuntiavit ut nonobſtantibus exceptionibus ſupradictis, in negotio procederent memorato. Vnde judices in negotio procedentes, receptis teſtibus ſuper articulis prænotatis, Abbatem ipſum tandem ab abbatiæ regimine removerunt. Porrò dilectis filiis P. Camerario Arcellæ & S. Priore Muræ ejuſdem Abbatis & B. Priore de Tritis ac D. monacho partis adverſæ procuratoribus propter hoc nuper in noſtra præſentia conſtitutis, petierunt procuratores Abbatis proceſſum judicum prædictorum, qui contra eum ſententiam tulerant, irritum judicari; tum quia poſt appellationem ad nos interpoſitam per antedictas litteras, in quibus de prioribus mentio non fiebat, tum quia conſultatione ad nos directa, priuſquam apoſtolicæ reſponſionis oraculum per noſtras litteras recepiſſent in eodem negotio proceſſerunt, cùm aſſertioni dicti Præpoſiti judices minimè ſtare debuerint in hoc caſu, ſuper quo noſtræ reſponſionis litteras expectabant; tum etiam quia conſpiratores, excommunicatos, perjuros, & capitales etiam inimicos, in teſtimonium adversùs Abbatem admiſerant memoratum. Sed ad hæc procuratores partis reſponderunt adverſæ quòd cùm priores litteræ ſuper lapſu monaſterij generales fuerint, & poſteriores extiterint ſuper certis exceſſibus ſpeciales, in ſubſequentibus non oportuit fieri de præcedentibus mentionem, cùm ſpeciale mandatum deroget generali; adiciens quòd etſi conſultatione ad nos delata, non fuerit ſuper reſponſione noſtra ſupradicti Præpoſiti verbo ſtandum, quia tamen juramento quod monachi ſuper ſervanda compoſitione præſtiterant juramentum quod ſuper illis exceſſibus præſtabatur nullatenus occurrebat, nec promiſſio quàm de non utendo litteris à dicto D. monacho impetratis mandatum noſtrum potuit impedire quod ſuper inquiſitione dictorum exceſſuum feceramus, iidem judices de conſilio peritorum non immeritò procedere in negotio potuerunt; & aſſerens nihilominus falſum eſſe quòd conſpiratores, excommunicati, perjuri & capitales inimici adverſùs Abbatem admiſſi fuerint memoratum. His igitur & aliis quæ fuerunt coram nobis

utrinque propoſita intellectis, qnia cognovimus dictum cœnobium in ſpiritualibus & temporalibus graviter collapſum exiſtere, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus cùm providendum ſit non tam perſonis in Eccleſiis quàm Eccleſiis in perſonis, ſi per hanc viam faciliùs & utiliùs ad reſtaurationem ipſius monaſterij poterit perveniri, ut videlicet de alia perſona idonea jam probata eidem monaſterio conſulatur, vos auctoritate noſtra ſuffulti, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, id exequi procuretis. Alioquin præfatum reſtituatis Abbatem; & in utroque caſu excluſis de ipſo cœnobio perſonis indignis, quas meritò videritis excludendas, inducatis in illud ex aliis monaſteriis perſonas idoneas, per quas idem monaſterium debeat reformari; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles appellatione remota cenſura eccleſiaſtica compeſcendo. Taliter autem mandatum apoſtolicum exequamini ut in noviſſimo diſtricti examinis die ſuper hoc dignam Deo poſſitis reddere rationem. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PRIORI SANCTI HILARII de Cella, & B. ſancti Petri & magiſtro Stephano Gaſchet ſanctæ Mariæ Majoris Canonicis Pictavenſibus.

Epiſt. 81. De quodam recipiendo in Canonicum.

Accedentibus ad apoſtolicam ſedem dilectis filiis R. Rozelini dilecti filij P. Xantonenſis Decani procuratori & magiſtro R. Bovi pro ſe dilectum filium noſtrum Benedictum tituli ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem conceſſimus auditorem. Coram quo dicti Decani propoſuit procurator quòd cùm idem magiſter obtentu mandati noſtri præbendale beneficium obtinuerit olim in Eccleſia Xantonenſi, & in receptione ipſius juramento firmarit ſe nihil unquam ulteriùs in eadem Eccleſia petiturum, proceſſu temporis ingratus gratiæ ſibi factæ, ac præſtiti juramenti oblitus, à dilecto filio noſtro Guala tituli ſancti Martini Preſbytero, tunc ſanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali & apoſtolicæ ſedis Legato, litteras impetravit, nulla in eis de juramento præſtito habita mentione; per quas importuna moleſtabat inſtantia Eccleſiam memoratam, ut ex eo quòd præbendæ integræ commodum adeptus fuerat, in eadem jus obtineret Canonici & honorem; ſumens inde materiam jurgij unde devotior erga ipſam Eccleſiam effici debuiſſet. Ceterùm cùm dictus magiſter per litteras Cardinalis ipſius in hac parte nequiviſſet conſequi ſuæ voluntatis effectum, ſub venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & quorundam Canonicorum Xantonenſium nomine ſuper canonicatu præmiſſo litteras apoſtolicas, tacita de juramento præſtito veritate, ad Decanum Burdegalenſem & ſuos conjudices poſtmodum impetravit; quas procurator jamdictus aſſerebat ratione multiplici non valere; tum quia in ipſis talis extiterat veritas occultata qua expreſſa obtentum reſcriptum apoſtolicum non fuiſſet, tum etiam quia quorundam Canonicorum litteræ, qnas prænominatus magiſter ſe noſtro apoſtolatui exhibuiſſe aſſeruit, per falſi ſuggeſtionem & circumventionem quandam obtentæ fuerant ab eodem mendaciter aſſerente quòd ad ipſum canonicandum dictorum Canonicorum vota convenerant ſingulorum. Sed falſum id eſſe procurator jamdictus ſe propoſuit probaturum. Præterea prætaxatus magiſter præmiſſis aliquatenus non contentus, infra decem dies à prioris impetratione reſcripti ad B. Canonicum Pictavenſem & ſuos collegas ſuper eodem canonicatu apoſtulicas litteras obtinuit delegari, quæ nullam faciebant de prioribus mentionem. Propter quod aſſerebat ipſas procurator prædictus pluribus de cauſis nullius eſſe valoris quoad antefatum Decanum, magiſtrum ſcholarum, & contradictores ceteros Xantonenſis Eccleſiæ compellendos; tum quia priorum juriſdictio judicum minimè fuerat per ſecundas litteras revocata; tum etiam quia per illam generalem clauſulam I. Canonicus & quædam perſonæ majores aliæ Xantonenſes vocari ad judicium non debebant, necnon & dictus Decanus ad ſedem ſuper hoc apoſtolicã provocarat. Vnde ipſorum factum erat meritò irritandum, & ſæpedictus magiſter carere debebat utriuſque reſcripti commodo, in quorum altero de alio mentio non fiebat, poſtulans ob hæc & alia Decanum, magiſtrum ſcholarum, & contradictores prædictos ab ipſius magiſtri ſuper hoc impetitione prorſùs abſolvi. Ad hæc præfatus magiſter ex adverſo reſpondit quòd cùm ad Xantonenſes Canonicos noſtrarum precum & mandati primitias de conferenda eidem præbenda integra reportaſſet, ipſi Canonici medietatem tantùm ipſius, in eluſionem mandati apoſtolici potiùs quàm ex devotione quam haberent ad illud, eidem magiſtro, ſicut rei effectus indicat, contulerunt. Et licèt idem

nullum tunc beneficium obtineret, præfati ramen Canonici eundem ſic jurare fecerunt quòd nihil ulteriùs ab ipſis abſque communi totius voluntate Capituli poſtularet, quemadmodum nominatus Decanus ad mandatum venerabilis fratris noſtri Biturìcenſis Archiepiſcopi & ſuorum à nobis delegatorum conjudicum coram dilectis filiis Cantore ac Priore ſancti Viviani Xantonenſis firmavit proprio juramento. Sanè quia ipſius præbendæ medietatem reliquam ad interventum prædicti Xantonenſis Epiſcopi, poſt præſtationem juramenti jamdicti, eidem magiſtro prænominati Canonici unanimiter contulerunt, cùm ipſi temporali ſpirituale beneficium ſit annexum, licitè illud memoratus magiſter ſe poſſe petere proponebat, præſertim cùm nec etiam poſtulet, ſed petatur potiùs ab univerſis ferè Canonicis antedictis, ſicut per viginti trium ipſorum, Epiſcopi, Archidiaconorum, & Cantoris litteras, & relationes prænotatorum judicum evidentiſſimè oſtendebat, ſubjungens quòd cùm plures vacent in Xantonenſi Eccleſia canoniæ, ac nullus ſit de tanto numero qui poſſet in perceptione ſpiritualium, ſi receptus fuerit, prægravari, nec alius appareat in hujuſmodi contradictor, prænominatus Decanus, qui aliquando conſenſerat in eundem, prout coram judicibus Pictavenſibus confeſſione propria propalarat, ſolus in hac parte non debebat audiri, maximè cùm ad exceptiones probandas, ſi quas vellet contra ipſum pruponere, fuiſſet pluries evocatus, nec ex ipſis aliquas, ſicut promiſerat, probaviſſet, nec etiam uſus fuerit apoſtolicis litteris quas ſuper hoc impetraverat contra eum. Verùm cùm idem magiſter ad canoniam ipſam vocetur per Capitulum ſæpefatum, ſicut ipſorum litteræ clariùs manifeſtant, nullusque per nos canonicatus fuerit in Eccleſia ſupradicta de novem Clericis pro quibus noſtras litteras jam recepit niſi magiſter C. Natalis, qui per Epiſcopum & Archidiaconum ſpecialiter obtinuit canoniam, & ad id obtinendum apud ſedem apoſtolicam per annorum quatuordecim ſpatium undecies acceſſerit perſonaliter laborando, nobis humiliter ſupplicabat ut ſuis laboribus providere miſericorditer dignaremur. Nos igitur intellectis per Cardinalem prædictum quæ propoſita fuerant coram eo, de conſenſu partium diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſi vobis infra tres menſes poſt harum ſuſceptionem legitimè conſtiterit ipſum magiſtrum ſimpliciter & abſolutè juraſſe quòd nihil ampliùs peteret in Eccleſia Xantonenſi, eidem ſuper petitione ſua ſilentium imponatis. Alioquin, cùm major & ſanior pars Capituli ſuum ipſi præſtet aſſenſum, nonobſtante contradictione paucorum, eundem recipi faciatis in Canonicum & in fratrem, ipſi ſtallum in Choro & locum in Capitulo, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, aſſignantes; & Decanum in expenſis factis pro negotio iſto condemnetis eidem, ipſumque ut eas præfato magiſtro reſtituat per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis; contradictores, ſi quos inveneritis, vel rebelles, remoto appellationis obſtaculo, cenſura ſimili compeſcendo; nullis litteris obſtantibus à ſede apoſtolica præter aſſenſum partium impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XII. Kalen. Iulij, anno quartodecimo.

ANDREÆ ILLVSTRI REGI Vngariæ.

RECeptis & intellectis litteris regiis, hoc tibi, fili cariſſime, duximus reſpondendum, quòd ſi forſan inter Strigonienſem & Colocenſem Eccleſias ſuper dignitatibus ſuis aliqua pullulat diſſenſionis materia, gratum nobis exiſtet ut tu cum Prælatis ac ſuffraganeis & Capitulis earundem ad amicabilem ſecundùm Deum compoſitionem intendas ſine præjudicio utriuſque; in qua ſi ex privilegiis quæ alterutri ſunt Eccleſiæ ab apoſtolica ſede conceſſa quicquam difficultatis occurrerit, quia de ipſis nobis eſt ſolummodo judicium reſervatum, illud ad noſtrum referatur examen. Nos enim, qui pacem eorum & tranquillitatem tuam & regni tui ferventi deſiderio affectamus, ad eam, quantum cum ratione poterimus, impedemus operam efficacem. Datum Laterani Idibus Iulij, anno quartodecimo.

Epiſt. 84. De diſcordia inter Eccleſias Strigonienſem & Colocenſ. Vide infrà epiſt. 156. & lib. 12. epiſt. 32. 42. 43.

VLTRASILVANO EPISCOPO.

SIgnificatum eſt nobis quòd Scibinienſi præpoſitura vacante, quæ ad Romanam Eccleſiam nullo pertinet mediante, dilectus filius magiſter R. cui honeſta merita ſuffragantur, ad eam canonicè eſt electus. Vnde ſupplicatum eſt nobis ut electionem ipſius auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus veritate diligentiùs inquiſita, ſi rem inveneris ita eſſe, ipſam auctoritate noſtra

Epiſt. 85. Confirmatur electio præpoſiti Scibinienſis. Vide infrà epiſt. 151.

noſtra confirmes, eique concedas ut in ſpiritualibus adminiſtret. Datum ut in alia.

NOBILI VIRO PETRO Anibaldi Seneſcalco noſtro.

Epiſt. 86. Concedit ei dominium & regimen caſtri Corani.

CVm dilecti filij Conſules populuſque Corani per litteras ſuas & nobiles viros Rainaldum Conſulem & Albericum Militem inſtantiſſimè nos rogaſſent ut pro ipſorum defenſione, qua plurimum indigebant, te illis in dominum & rectorem concedere dignaremur, nos devotionem & fidem quam erga nos & Romanam Eccleſiam habere dinoſceris attendentes, eique volentes nihilominus providere, de communi fratrum noſtrorum conſilio juſtitias & rationes quas habemus in caſtro Corano tibi pro illorum regimine duximus concedendas, quandiu Romano Pontifici complacebit. Tu igitur ita ſemper proficere ſtudeas circa obſequium apoſtolicæ ſedis ut apud eam te non ſolùm hoc ſed majori beneficio dignum reddas. Nulli ergo &c. noſtræ conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XI. Kalend. Augusti, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

HUGONI ABBATI ET conventui majoris monaſterij Turonenſis.

Epiſt. 87. Confirmat eis monaſterium Fontis Giardi.

CVm cauſam quæ inter dilectos filios beremitas Fontis Giardi ex parte una & vos & Juellum de Meduana patronum Fontis Giardi Cenomanenſis diœceſis ſuper eodem loco ex altera vertebatur dilectis filiis Abbati de Chalocbeio, G Archidiacono & B. magiſtro ſcholarum Andegavenſibus olim duxerimus committendam, partibus in ipſorum præſentia conſtitutis, ipſius Fontis Giardi fratres ejuſdem diœceſis coram eis exponere curarunt quòd cùm ab inſtitutione ipſius domus ſecundùm beati Auguſtini regulam converſantes vixiſſent ibidem vita & habitu in ordine regulari, venerabilis frater noſter Hamelinus Cenomanenſis Epiſcopus vos introduxit pro ſuæ voluntatis arbitrio in eandem, quibuſdam ex ipſis fratribus per violentiam conſentire compulſis, aliis per ſimoniacas & illicitas pactiones à vobis inductis ut ordinem ſuſciperent monachalem, nonnullis de ipſo collegio reclamantibus & invitis. propter quod petebant ſe ac domum ſuam in ſtatum priſtinum auctoritate apoſtolica reformari. Ad quæ à parte veſtra fuit è converſo reſponſum quòd cùm olim præmiſſa domus tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus ob vitam & converſationem in eadem habitantium inhoneſtam ferè ad nihilum deveniſſet, jamdictus Epiſcopus, ejuſdem domus conſentientibus fratribus, vos ibidem ſtatuit in humilitatis ſpiritu Domino ſervituros, domum ipſam aſſignans vobis cum ſuis pertinentiis univerſis. Sed his poſtmodum coram ipſis judicibus propoſitis, ſeriatim de cauſa mutationis illius, & an fratres Fontis Giardi conſenſiſſent ſpontanei vel inviti, necnon & de aliis circumſtantiis, ex parte ipſorum fratrum extiterunt producti teſtes in præſentia eorundem. Quorum tandem atteſtationibus publicatis, quia eiſdem judicibus arduum negotium & ad expediendum per ipſos difficillimum quodam modo videbatur, ſicut eorum tranſmiſſæ nobis litteræ continebant, cauſam ipſam cum atteſtationibus, actis, & inſtrumentis ad nos dicti judices tranſmiſerunt. Cùmque demum dilecti filij Gaufridus & Galterus monachi veſtri & I. fratrum de Linceio procuratores propter hoc ſe noſtro conſpectui præſentaſſent, dilectum filium L. Capellanum noſtrum eis conceſſimus auditorem. Coram quo prædicti procuratores veſtri proponere curarunt quòd is qui ex parte dictorum heremitarum unà cum Priore de Linceio ſe ſibi contrarium opponebat, non erat idoneus procurator, cùm eſſet à fratribus de Linceio tantùm conſtitutus in lite quæ à prædictis fratribus Fontis Giardi fuerat conteſtata, licèt illorum nullum poſſet exhibere mandatum. Nam quamquam locus ille, Linceius videlicet, Fonti Giardi tamquam capiti ſit ſubjectus, & de ipſo commiſſionis litteræ faciant mentionem, quia tamen actum extitit ſuper capite atque membris, procurator membri non poterat agere pro capite ubi lis per caput extiterat conteſtata; nihilominus hac ſalva exceptione iidem procuratores adicientes nihil horum fuiſſe probatum de his quæ fuerant in litteris commiſſionis expreſſa: quia cùm ſuper hoc eſſent litteræ impetratæ quòd præfati fratres Fontis Giardi fuerant, ut dicebant, violenter ejecti, lis extitit ſuper aliis prorsùs coram ipſis judicibus quàm ſuper ejectione ac violentia conteſtata, & teſtes etiam omnino de aliis deponebant; procurator verò à vobis conceſſus ad cauſam coram ſæpedictis judicibus peragendam in his videbatur tantummodo inſtitutus quæ in litteris fuerant commiſſionis expreſſa, unde ſi ſuper aliis lis extitit conteſtata, non potuit illorum judicum juriſdictio prorogari. Et propter id firmiter aſſerebant judices

ipſos minùs ordinatè in eodem negotio ac perperam proceſſiſſe. Quare vos ab ipſis judicibus ad noſtram audientiam poſtmodum appellaſtis; licèt teſtes qui fuerant ab adverſa parte producti, tam ſuper metu quàm illicita pactione deponere videbantur, eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares. Proinde cùm nihil eſſet de alterius intentione probatum, & ex litteris bonæ memoriæ Willelmi Cenomanenſis Epiſcopi manifeſtè conſtaret, confirmationibus quoque felicis recordationis Eugenij & Alexandri prædeceſſorum noſtrorum Pontificum Romanorum poſtmodum ſubſecutis, ſæpefatum locum cum pertinentiis ſuis de conſenſu fratrum habitantium in eodem monaſterio veſtro fuiſſe collatum, & præmiſſus Hamelinus Cenomanenſis Epiſcopus modernis temporibus, pro eo quòd loci ejuſdem fratres vitæ ac converſationis extiterant diſſolutæ, duorum confirmationibus Metropolitanorum obtentis, eundem locum de conſenſu fratrum veſtro monaſterio conceſſiſſet, prædicti procuratores veſtri à nobis poſtulabant inſtanter ut ſæpefatis Fontis Giardi fratribus perpetuum ſilentium imponere dignaremur. Ad hæc autem pars adverſa reſpondit quòd prædictus procurator fratrum de Linceio ſatis erat idoneus ad agendum, cùm reſcriptum illud tam nomine ipſorum de Linceio quàm Fontis Giardi fratrum fuiſſet communiter impetratum; præſertim cùm aſſereretur domus eadem unum corpus, & cauſa inter eos proponeretur communis; allegans illud firmiter non obſtare quod à parte veſtra extitit tunc objectum, procuratorem dictum, à vobis videlicet conſtitutum, non potuiſſe litem ſuper aliis conteſtari quæ non fuerant in litteris commiſſionis annexa, nec judices etiam partes ſuas interponere potuiſſe, cùm ad ipſos nequiverit juriſdictio prorogari. Nam cùm lis per principales perſonas conteſtata fuiſſet, ſicut in relatione judicum conſpicitur contineri, nec in litis conteſtatione nec poſt publicationem teſtium id extitiſſet objectum, nec quod per procuratorem eundem factum fuerat, à vobis protinus contradictum, hujuſmodi objectio debebat frivola reputari. Demum autem ex parte dictorum fratrum Fontis Giardi in modum exceptionis extitit allegatum quòd litteræ præmiſſi Willelmi Cenomanenſis Epiſcopi erant falſæ, pro eo ſcilicet quòd ſigillum ejus erat poſitum ex tranſverſo, petens ad id probandum judices ſibi dari. quam exceptionem, quia fruſtratoria videbatur, nullatenus duximus admittendam. Nos igitur intellectis his & aliis per prædictum Capellanum quæ à partibus propoſita fuerant coram eo, & habito cum fratribus noſtris diligenti tractatu, vos & monaſterium veſtrum ab impetitione præmiſſorum fratrum Fontis Giardi prorsùs abſolvimus, perpetuum ipſis ſuper hoc ſilentium imponentes. Donationem verò bonæ memoriæ Guillelmi Cenomanenſis Epiſcopi à felicis recordationis Eugenio & Alexandro noſtris prædeceſſoribus confirmatam, necnon & conceſſionem quam prædictus Hamelinus Cenomanenſis Epiſcopus cum aſſenſu fratrum & I. patroni Fontis Giardi fecit, confirmatam poſtmodum à Ganfrido quondam Turonenſi Archiepiſcopo & Iohanne ſucceſſore ipſius, tatam habentes, auctoritate apoſtolica coofirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani 11. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO ET DECANO & Cantori Andegavenſibus.

CVm cauſam quæ inter dilectos filios heremitas Fontis Giardi ex parte una & Abbatem & conventum majoris monaſterij Turonenſis & Iuhellum de Meduana patronum Footis Giardi Cenomanenſis diœceſis ſuper eodem loco ex altera vertebatur &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* confirmamus. Volentes igitur ut quod à nobis eſt ratione prævia diffinitum debitam obtineat firmitatem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus id faciatis auctoritate noſtra firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum ut in alia per totum. Epiſt. 88. Supra eodem.

HENRICO GNEZNENSI Archiepiſcopo.

CVm Poſoanienſes Canonici electionem quam de dilecto filio magiſtro Paulo celebraſſe noſcuntur auctoritate peterent apoſtolica coofirmari, dilectus filius S. Cantor Poſnanienſis Eccleſiæ pro ſe ac procuratorio nomine pro G. ejuſdem loci Præpoſito petitioni hujuſmodi ſe oppoſuit, proponendo electionem ipſam fuiſſe poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam celebratam. Cùm enim ad nos fuerit appellatum ut nonniſi de Eccleſiæ gremio

Epiſt. 89. De electione Epiſcopi Poznanienſi. *Vide Dlugoſſum lib. 6. hiſt. Polon. pag. 544.*

& in loco tuto electio fieret, ſupradicti Canonici non ſolùm de perſona extranea, verùm etiam in loco non tuto, electionem celebrarunt eandem: quia dum dominus terræ, perſecutor & impugnator eccleſiaſticæ libertatis, in civitate tunc temporis eſſet præſens, libera ibidem non poterat electio celebrari. Propoſuit inſuper idem Cantor quòd ſe ac Præpoſito memorato contemptis, in eadem fuerat electione proceſſum, & electores tunc temporis excommunicationis erant vinculo innodati. Cùm enim tu, [Philippo] quondam Epiſcopo & .. Decano Poſnanienſibus necnon & ſuffraganeis pleriſque præſentibus, V. Cancellarium Poſnanienſem in plena ſynodo vinculo excommunicationis aſtrinxeris, iidem Canonici diutiùs communicaverunt eidem, quamquam ipſis non licuerit ignorare ſententiam in provinciali Concilio ſolemniter promulgatam. Sed ad hæc fuit ex adverſo reſponſum quòd contra provocationem prædictam nihil fuerat attentatum, cùm & de Canonico ipſius Eccleſiæ, & in loco conſueto & tuto, videlicet in Eccleſia cathedrali, electio celebrata fuiſſet. Licèt enim Dux in civitate præſens extiterit, nullam tamen vim ſive impreſſionem Canonicis intulit, ſed pro quibuſdam tantummodo preces fudit. Vnde tanta in electione uſi ſunt Canonici libertate quòd omiſſis his pro quibus Dux preces porrexerat, ſupradictum magiſtrum liberè elegerunt. Duo quoque Canonici, qui electioni contradixere præfatæ, liberè receſſerunt ſine quibuſlibet injuriis & jacturis. Dictus autem Cantor contemptus non fuerat, ut dicebat; cùm, ſicut ipſemet propoſuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de provincia exiens, iter arripuiſſet ad ſedem apoſtolicam veniendi; maximè cùm juxta confeſſionem ſuam, etiamſi præſens in provincia tunc fuiſſet, propter metum Principis ad præfatam nullatenus acceſſiſſet Eccleſiam, etiam evocatus. Sed nec Præpoſitus dicendus erat fuiſſe contemptus, quem ad electionem Canonici vocaverunt. Sicut enim Lambertus & Matthias Poſnanienſes Canonici apud ſedem apoſtolicam interpoſito juramento dixerunt, Geras eorum concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum Præpoſitum deſtinatus: qui rediens, in Capitulo conſtanter aſſeruit quòd Præpoſitus venire nolebat, eò quòd ibat in Calis, ubi Capellam & fratrum regimen obtinet, ſed conſenſum & verba ſua in ore Decani ponebat, & loco Præpoſiti poſtmodum Decanus elegit. Vnde cùm Decanus vice ipſius elegerit, ipſe per illum præſens intelligitur elegiſſe. Inſuper ad Canonicorum notitiam non pervenerat hactenus excommunicatio Cancellarij ſupradicti, de qua nuper iidem Lambertus & Matthias mentionem apud ſedem apoſtolicam audierunt; cùm etiam præfatus Epiſcopus uſque ad mortem ſuam & Decanus uſque nunc in ipſius Cancellarij communione permanſerint, qui dicuntur in præfata ſynodo fuiſſe præſentes. Sed etſi dictos Canonicos excōmunicato communicaſſe conſtaret, cùm per hoc nonniſi minori eſſent excommunicatione ligati, non ideo eſſet eis actus legitimus interdictus. In perſonam quoque prædicti magiſtri objectum extitit quòd excommunicatus erat pariter & perjurus, quia præfato Duci, non ſolùm in verbo, ſed & in crimine communicaverat contra eccleſiaſticam libertatem, & quia cùm excommunicatis ſe non communicaturum juraverit, contra proprium veniens juramentum, eidem Duci excommunicato communicare præſumpſit. Fuit inſuper propoſitum contra eum quòd ante confirmationem obtentam receperat anulum & baculum paſtoralem. Pro eo verò fuit reſponſum ad primum quòd præfato Duci nequaquam communicaverat, niſi tantùm in his quæ ad correctionem ſpectabant ipſius, ut videlicet ab Eccleſiæ perſecutione deſiſtens, ad tua mandata rediret. Sed etſi communicaſſet eidem in aliis, ex eo tamen eſſet non immeritò excuſandus quòd idem Dux per omnes Eccleſias cathedrales Poloniæ fecerat nuntiari, priuſquam in eum excommunicationis ſententia promulgata fuiſſet, ſe ad ſedem apoſtolicam appellaſſe. Vnde meritò potuit opinari quòd non fuerit ſententia ſupradicta ligatus, cùm & adhuc ſuper hoc controverſia ventiletur. Sed nec illud poterat magiſtro ſæpedicto nocere quòd ante confirmationem receperat anulum & baculum paſtoralem; cùm non hoc ex ambitione factum fuerit, ſed cautela. Cùm enim Dex epiſcopatum conſueverit pro ſua voluntate conferre, inſigniis hujuſmodi aſſignatis, ad hujuſmodi conſuetudinem immo corruptelam potiùs abolendam ſuper altare poſita fuerunt inſignia ſupradicta, ne ad illa Dux manus extendens, electionem ipſam, quæ ibidem tunc primò celebrata regulariter fuerat, impediret: quæ poſtmodum magiſter exinde Decano porrigente recepit, ne Dux illa præcipiens ſecundùm conſuetudinem ſibi tradere nite-

retur abuſum. Propoſuit inſuper dictus Cantor quòd cùm electionis decretum nobis minimè offerretur, petitioni hujuſmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars reſpondit ex ejuſdem S. confeſſione conſtare quòd decretum confectum fuerat & oblatum tibi apud Bononiam conſtituto, à quo ad noſtrum examen fuerát idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus & Matthias jurati dixerunt quòd viginti unus ex Canonicis Poſnanienſibus qui præſentes electioni conſenſerant, ſubſcripſerant in decreto; uno tantùm excepto, qui recedens propoſuit ſe nolle propter tuam offenſam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicavit quòd decretum hujuſmodi nullius momenti extitit, cùm illo non fuerit ſigillo munitum quod Capitulum conſuevit habere. Sed ad hoc pars adverſa reſpondit quòd etſi ſigillo abſque litteris uti conſueverit Capitulum memoratum, quod non Canonicorum ſigillum ſed potiùs jumentorum cauterium videbatur, habito tamen ab ipſis ante electionem de illo innovando tractatu, poſt electionem extitit innovatum, & ſic electionis decretum novo ſigillo poſtea munierunt. His igitur & aliis intellectis quæ utrinque fuere propoſita coram nobis, licèt electio ſupradicta ſuſpecta nobis quodam modò prima facie videretur ex eo quòd tuum ei favorem impendere noluiſti, præſertim cùm eò ampliùs in his & aliis diſponamus favorem tibi apoſtolicum exhibere quò promptiùs, propria quiete poſtpoſita, multis laboribus & periculis te exponis ob defenſionem eccleſiaſticæ libertatis, quia tamen cum Poſnanienſi Eccleſia, quæ in electione prædicta nova cœpit libertate gaudere, benignè agere nos oportet, poſtquam probationibus & allegationibus fuit renuntiatum hinc inde, admonitione multiplici immo diſtricta juſſione præmiſſa, ut idem electus ad libertatem eccleſiaſticam conſervandam aſſiſtere tibi ſtudeat fideliter & devotè, de fratrum noſtrorum conſilio electionem ipſam ſententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem electum devotè tibi obſequi cupientem habens ob noſtram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Poſnanienſi Capitulo quàm clero & populo civitatis & dioceſis Poſnanienſis noſtris damus litteris in mandatis ut eidem tamquam electo ſuo reverentiam & obedientiam exhibentes, ejus intendant ſalubribus monitis & mandatis. Datum Laterani XVI. Kal. Auguſti, anno quartodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Capitulo Poſnanienſi. Cùm electionem quam de dilecto filio magiſtro Paulo noſcimini celebraſſe &c. *uſque* novo ſigillo poſtea communiſtis. His igitur &c. *in eundem ferè modum uſque* confirmandam. Quocirca devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem tamquam electo veſtro reverentiam & obedientiam exhibentes, ejus intendatis ſalubribus monitis & mandatis. Nos enim præfato Archiepiſcopo litteris noſtris injungimus ut eundem electum devotè ſibi obſequi cupientem habens ob noſtram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno quæ ad ſuum officium pertinent exequatur. Datum ut in alia per totum.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt clero & populo civitatis & dioceſis Poſnanienſis. Cùm Poſnanienſes Canonici electionem &c. *in eundem ferè modum ut in prima uſque* confirmandam. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eidem tamquam electo veſtro &c. *ſicut in ſecunda uſque in finem.* Datum &c.

EPISCOPO SALIMBRIENSI, & Variſienſi electo, & Theoderico Canonico Conſtantinopolitano.

TAm ex litteris dilectorum filiorum Capituli Nicomedienſis Eccleſiæ quàm cariſſimi in Christo filij noſtri illuſtris Conſtantinopolitani Imperatoris accepimus quòd.. ejuſdem lòci electo viam univerſæ carnis ingreſſo, iidem Capitulum convenientes in unum, dilectum filium S. ejuſdem Eccleſiæ Theſaurarium, ſancti Spiritus gratia invocata, elegerunt unanimiter in paſtorem; ſed cùm electionem ipſam à bonæ memoriæ Patriarcha Conſtantinopolitano petierint confirmari, ipſe nihil obiiciens quare id fieri non deberet, eandem confirmare penitùs recuſavit. Vnde cùm tam à prædicto Imperatore quàm aliis exoratus ipſam hujuſmodi adjecta conditione voluerit poſtmodum confirmare ut ſibi partem poſſeſſionum ejuſdem Eccleſiæ retineret, ipſi deliberatione præhabita id facere penitùs recuſantes, dictum S. ad ſedem apoſtolicam deſtinarunt, electionem ipſam auctoritate poſtulantes apoſtolica confirmari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi electionem eandem de Epiſt. 90. Confirmatur electio Epiſcopi Nicomedienſis.

perſona idonea repereritis canonicè celebratam, vos eam auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo confirmetis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani VII. Kalen. Auguſti, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

FRATRIBUS MILITIÆ Templi de Aventino.

Epiſt. 51. Confirmatur quædam tranſactio.

EXaminata cauſa quæ inter vos ex una parte ac dilectos filios Abbatem & monachos Criptæ ferratæ ex altera ſuper Eccleſia ſanctæ Mariæ de Sorreſco cum pertinentiis ſuis in noſtra præſentia vertebatur, teſtibus & inſtrumentis utrinque productis, tandem inter vos & eos compoſitio nobis mediantibus intervenit, ut vos Eccleſiam memoratam cum omnibus ad ipſam ſpectantibus perpetuò habeatis liberè ac quietè, quibus Abbas & monachi ſupradicti omni liti & petitioni cedentes remiſerunt quodlibet jus quin etiam conceſſerunt quod habere videbantur in eis; ita quòd vos triginta ſolidus Provenienſium Senatus, cenſus nomine, annuatim eiſdem in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ perſolvatis in urbe. Nos igitur compoſitionem ipſam ab utraque parte ſponte receptam auctoritate apoſtolica confirmantes, eandem decernimus inviolabiliter obſervari. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis & diffinitionis &c *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Non. Auguſti, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET MONACHIS Criptæ ferratæ.

Epiſt. 92. Super eadem.

EXaminata cauſa quæ inter vos ex una parte ac dilectos filios fratres militiæ Templi de Aventino ex altera &c. *per totum ut in alia uſque* intervenit, ut iidem fratres Eccleſiam memoratam cum omnibus ad ipſam ſpectantibus perpetuò habeant liberè ac quietè, quibus vos omni liti & petitioni cedentes remiſiſtis quodlibet jus quin etiam conceſſiſtis quod habere videbamini in eiſdem; ita quòd dicti fratres triginta ſolidos Provenienſium Senatus, cenſus nomine, annuatim vobis in feſto Aſſumptionis beatæ Mariæ perſolvant in urbe. Nos igitur &c. *per totum ut in alia uſque in finem.* Datum ut in alia per totum.

PATRIARCHÆ GRADENSI, & Epiſcopo Caſtellano.

Epiſt. 93. De electione Epiſcopi Durachienſis.

EX litteris dilectorum filiorum Capituli Durachienſis accepimus quòd bonæ memoriæ M. ipſorum Archiepiſcopo viam univerſæ carnis ingreſſu, iidem, ne dicta Eccleſia, quæ jamdudum per tempora ex defectu paſtoris lapſum gravem ſenſerat & ruinam, patris abſentiam diutiùs deploraret, convenientes in unum, & ſpiritus ſancti gratia invocata, dilectum filium A. Conſtantinopolitanum Præpoſitum Venetiis exiſtentem ſibi elegerunt concorditer in paſtorem, nobis humiliter ſupplicantes ut quia Conſtantinopolitana Eccleſia noſcitur nunc vacare, à qua fuerat confirmationis gratia exp. tenda, & ipſam electionem confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur, & electo faceremus munus conſecrationis impendi. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiratis de ipſa electione diligentiùs veritatem, & ſi eam inveneritis canonicè de perſona idonea celebratam, ipſam auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo confirmetis, electo conſecrationis munus poſtmodum impendentes. Datum Laterani IV. Non. Auguſti, anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO HERACLIENSI, & Decano ſanctorum quadraginta Conſtantinopolitano.

Epiſt. 94. De ablatis Eccleſiæ S. Sophiæ reſtituendis.

DIlecti filij Capitulum ſanctæ Sophiæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ noſtris auribus intimarunt quòd nobilis vir Comes Bertoldus ac nobilis mulier relicta Marchionis Montis ferrati & quidam alij Conſtantinopolitanæ ac Theſſalonicenſis diœceſium quaſdam poſſeſſiones Eccleſiæ ſuæ, de quibus ipſis debent neceſſaria miniſtrari, in ipſorum detinent præjudicium occupatas. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus detentores prædictos ad reſtitutionem debitam detentorum, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Teſtes autem qui fuerint nominati, &c. *uſque* teſtimonium perhibere. Datum Laterani II. Non. Auguſti, anno quartodecimo.

EBREDUNENSI ARCHIEPISCOPO, & Uticenſi apoſtolicæ ſedis Legato & Regenſi Epiſcopis.

Epiſt. 95. De abſolutione Roncelini.

CUm Roncelinus, qui habitu monachali rejecto Maſſilienſis civitatis do-

Vide lib. 12. epiſt. 106. 107.

unmium ſibi temere uſurparat, propter
apoſtaſiam, perjurium, & inceſtum, nec-
non rapinas, & quædam alia dudum à no-
bis & poſtmodum à te, frater Regenſis, &
bonæ memoriæ magiſtro Milone Notario
noſtro tunc apoſtolicæ ſedis Legatis ex-
communicatus extiterit, tam civitate Maſ-
ſilienſi quàm univerſa terra ipſius eccleſia-
ſtico ſuppoſita interdicto, ſano conſilio
tandem ductus, .. nobili muliere dimiſſa,
rejectum habitum reaſſumpſerit humiliter
& devotè, ac à te, frater Vticenſis, ex-
communicationis & interdicti ſententias
petierit relaxari, tu ſufficienti ab ipſo cau-
tione recepta, in civitate Maſſilienſi rela-
xaſti ſententiam interdicti, eidem R. fir-
miter injungendo ut per ſe ipſum vel per
fidelem nuntium, ſi forſan infirmitate vel
alia juſta cauſa perſonaliter ad nos accede-
re non valeret, noſtro ſe curaret conſpe-
ctui præſentare, apoſtolicæ benignitatis
miſericordiam petiturus. Qui humiliter
tuis mandatis obtemperans, laborem ſu-
biit ad ſedem apoſtolicam veniendi; ſed
tam propter viarum pericula quàm propter
invalitudinem corporis præpeditus, pro-
cedere non potuit ultra Piſas. Propter
quod exinde dilectos filios P. de Monte-
lauro Aquenſem Archidiaconum & Cella-
rium monaſterij ſancti Victoris & V. Ca-
nonicum Maſſilienſem procuratores ſuos
ad noſtram præſentiam deſtinavit; per
quos fuit nobis humiliter ſupplicatum ut
& abſolutionis beneficium dicto R. face-
remus impendi, & patrimonij ſui curam
habere permitteremus eundem, tam tuis,
frater Vticenſis, & Metropolitani ac Ab-
batis ſui quàm venerabilis fratris noſtri
Epiſcopi, Capituli, ac Militum, & uni-
verſi populi Maſſilienſis, necnon & alio-
rum quamplurium prælatorum nobis ſuper
hoc litteris præſentatis, qui nos ad id tri-
plici præcipuè ratione inducere ſatage-
bant. Cùm enim nullus præter ipſum in
domo ſua maſculus ſit ſuperſtes, ſi terræ
ſuæ hominibus, qui eundem ſinceriſſimè
diligunt, non præeſſet, Eccleſiis, piis lo-
cis, & aliis gravia poſſent diſpendia pro-
venire. Cùm etiam multas violentias com-
miſerit & rapinas, & magna ſubierit ha-
ctenus onera debitorum, ſi prohiberetur
eidem proviſio terræ ſuæ, vix quiſquam
inveniretur qui ſatisfaceret de prædictis,
& multi multipliciter, non abſque gravi
ſcandalo, ſuis juſtitiis fraudarentur. Quo-
niam igitur ſacroſancta Romana Eccleſia
nulli humiliter redeunti gremium ſuum
claudit, nos illius exemplo qui non vult
mortem peccatoris, ſed potiùs ut conver-
tatur & vivat, cùm majus gaudium ſit an-
gelis Dei ſuper uno peccatore pœniten-
tiam agente quàm ſuper nonagiota novem
juſtis qui ſe credunt pœnitentia non ege-
re, de jamdicti R. pœnitentia exultantes,
qui diù fuerat in vanitatibus ſeculi evaga-
tus, venerabili fratri noſtro Piſano Archie-
piſcopo dedimus in mandatis ut ipſi juxta
formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis
impendat, & injongat eidem ut mandatis
veſtris humiliter pareat quæ ſuper prædi-
ctis ipſi duxeritis facienda. Porrò ſuper
patrimonij ſui cura ita duximus ex benigni-
tate apoſtolica providendum; ut idem R.
cum comparticipibus ſuis priùs dividat to-
tam terram infra civitatem & extra, & de
portione quæ ipſum de jure continget,
cum Abbatis ſui conniventia & aſſenſu ei-
dem cœnobio alia congrua portio deſigne-
tur, de reſiduo verò cum veſtro & ejuſdem
Abbatis conſilio pro prædictorum omnium
ſatisfactione diſponat prout meliùs videbi-
tur expedire. Portionis verò monaſterio
deſignandæ proviſio, propter neceſſitatem
urgentem & evidentem utilitatem, eidem
R. à ſuo committatur Abbate; ita quòd
ipſe ob gratiam ſibi factam novæ conver-
ſationis ſtudio ſe reddere ſtudeat omnibus
gratioſum, tam in habitu quàm in aliis
nihil prorsùs attentans contra monaſticam
honeſtatem. Quocirca fraternitati veſtræ
per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus
juxta formam præſcriptam in ipſo negotio
ſublato appellationis obſtaculo procedatis,
contradictores cenſura eccleſiaſtica com-
peſcendo. Datum Laterani 11. Non. Au-
guſti, pontificatus noſtri anno quartode-
cimo.

PISANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 16. Super eodem

CVm Roncelinus &c. *ut in alia uſque*
à nobis & poſtmodum à venerabili
fratre noſtro Regenſi Epiſcopo & bonæ
memoriæ magiſtro Milone Notario noſtro
&c. *uſque* humiliter & devotè, ac à vene-
rabili fratre noſtro Vticenſi Epiſcopo apo-
ſtolicæ ſedis Legato excommunicationis &
interdicti ſententias petierit relaxari, me-
moratus Legatus ſufficienti ab ipſo cau-
tione recepta in civitate Maſſilienſi relaxa-
vit ſententiam interdicti, eidem R. firmi-
ter injungendo &c. *uſque* petiturus. Qui
humiliter Legati mandatis obtemperans
&c. *per totum ut in alia uſque* permittere-
mus eundem tam ſupradicti Legati & Me-
tropolitani ac Abbatis ſui &c. *per totum ut
in alia uſque* in vanitatibus ſeculi evagatus,

fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ipſi juxta formam Eccleſię beneficium abſolutionis impendas, & injungas eidem ut mandatis venerabilis fratris noſtri Ebredunenſis Archiepiſcopi ac dictorum Vticenſis & Regenſis Epiſcoporum, quibus ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra, humiliter pareat quæ ſuper prædictis ei duxerint facienda. Datum ut in alia per totum.

CAPITVLO SANCTÆ SOPHIÆ, ac univerſis Prælatis conventualium Eccleſiarum Conſtantinopolitanarum.

Epiſt. 97. De electione Patriarchæ Cõſtantinopolitani.

PEr litteras veſtras, filij Prælati, noſtro nuper apoſtolatui reſeraſtis quòd bonæ memoriæ Thoma Patriarcha Conſtantinopolitano apud Theſſalonicam extrema ægritudine laborante, vos, ne circa Patriarchæ ſubſtituendi electionem vobis præjudicium fieret metuentes, in Eccleſia ſanctæ Sophiæ, Decano & Canonicis ejuſdem præſentibus, noſtræ conſtitutionis authenticum, quod ſuper forma electionis in Conſtantinopolitana Eccleſia celebrandæ à nobis dudum obtentum fuerat, perlegiſtis, ſed cùm propter quorundam Canonicorum abſentiam certum recipere nequiveritis tunc reſponſum, auctoritate ſtuduiſtis apoſtolica prohibere ne ſuper electione in veſtrum præjudicium ſive contra mandati noſtri tenorem aliquid fieret, ad ſedem apoſtolicam appellantes, cùmque die tertia pro recipiendo reſponſo, prout condictum fuerat, veniſſetis, multitudinem Venetorum in eandem Eccleſia inveniſtis tam in ſtallis quàm circa altare irreverenter armatam, & eis qui electioni ſe Venetorum opponerent, membrorum truncationem ac mortem non abſque multis clamoribus intentantem. Vobis autem expectantibus deforis, quædam Venetorum Canonicorum pars proſiliens ſubitò de conclavi, ubi fuerant obſerati, nonnullis ex Canonicis aliis recedentibus à conſilio eorundem, Decanum ejuſdem Eccleſiæ nominavit. Quod vos extrinſecus poſiti ſentientes, electioni hujuſmodi ſtuduiſtis contradicere juxta poſſe, in craſtino appellationem priùs ad nos interpoſitam coram Conſtantinopolitani cleri multitudine innovando. Poſtmodum verò tres perſonas, videlicet venerabilem fratrem noſtrum Cremonenſem Epiſcopum & dilectos filios Petrum tituli ſancti Marcelli Presbyterum Cardinalem & magiſtrum Robertum de Corzon Canonicum Pariſienſem, unanimiter nominantes, eaſdem à ſede apoſtolica poſtulaſtis ut earum aliqua juxta noſtræ voluntatis arbitrium præficeretur Eccleſiæ memoratæ. Cùm autem nuper utriuſque partis procuratoribus propter hoc ad ſedem apoſtolicam conſtitutis ſuper electione ac poſtulationibus memoratis inquiſiſſemus pleniùs veritatem, licèt ex parte veſtra, filij Capitulum, propoſitum fuerit quòd priùs quàm ſtatutum apoſtolicum vobis oſtenſum aut aliqua prohibitio facta fuerit, tractatus habitus fuerat ſuper prædicti electione Decani, quæ nondum extiterat publicata, quia nobis conſtitit evidenter electionem ipſam à vobis, filij Capitulum, poſt ſtatutum apoſtolicum vobis oſtenſum & appellationem ad nos legitimè interpoſitam, quibuſdam excluſis atque contemptis qui volebant & debebant pariter intereſſe, minùs canonicè celebratam, ut de ceteris quæ tam contra electionis proceſſum quàm contra perſonam electi fuere propoſita taceatur, & ad poſtulationes præfatas à vobis, filij Prælati, inconſultè proceſſum, tam illam quàm iſtas de fratrum noſtrorum conſilio duximus reprobandas, devotioni veſtræ per apoſtolica ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatinus omni vitio ſimultatis exploſo, tam loco quàm voto convenientes in unum, & ſancti ſpiritus gratia invocata, talem vobis perſonam eligatis canonicè in paſtorem quæ ſcientia, vita, & fama præpollens, tanto congruat oneri & honori, ut veſtris parcatis laboribus & expenſis, & apoſtolicum vobis favorem ex hoc valeatis pleniùs comparare; pro certo ſcientes quia ſi vel perſona non eſſet idonea vel forma canonica, nos defectum veſtrum auctoritate apoſtolica ſuppleremus. Datum Laterani Non. Auguſti, anno quartodecimo.

EPISCOPO ZARATONIENSI, & Decano Thebano, & Cantori Davalienſi.

Epiſt. 98. Delegat inquiſitionem contra Epiſcopum Neopatrenſem.

DIlecti filij Decanus & Capitulum Neopatrenſis Eccleſiæ nobis denuntiando monſtrarunt quòd venerabilis frater noſter .. eorum Archiepiſcopus antequam ad dignitatis apicem aſcendiſſet, licèt eſſet in ſacerdotali officio conſtitutus, comam tamen nutriens, contra Latinos in Græcorum auxilium cum Arguro quondam Corinthi Domino tamquam laicus pariter arma ſumpſit, & circa eundem in Militis officio per annum & ampliùs ſerviens, nonnullos Latinos dicitur occidiſſe. Verùm cùm poſtmodum per electionem quo-

rundam Canonicorum, qui ejuſdem flagitia penitùs ignorabant, adeptus fuit regimen Eccleſiæ memoratæ, abjecta penè penitùs modeſtia paſtorali, neglexit prorſùs conſulere famæ ſuæ; ſed ipſam potiùs evacuans vivendo perversè, contemnit tamquam hæreticus celebrare ac audire divina, nec, ut tenetur, per ſeipſum horas canonicas Deo reddit, nec coram eo ipſas facit per miniſtros Eccleſiæ decantari, bona ipſius Eccleſiæ dilapidans enormiter pro ſuæ voluntatis arbitrio & devaſtans. Præter hæc autem, cùm in præſentia bonæ memoriæ Thomæ Conſtantinopolitani Patriarchæ præſtitiſſet aſtantibus pluribus corporaliter juramentum quòd tam poſſeſſionum quàm proventuum ipſius Eccleſiæ portionem, per eundem Patriarcham ſententialiter adjudicatam eiſdem, ipſos permitteret pacificè poſſidere, nec ſuper ea eoſdem aliquatenus moleſtaret, ipſe ſuis perverſitatibus volens iniquitatum cumulum aggregare, dicto Patriarcha carnis debitum exolvente, præfatos Canonicos eadem portione auctoritate propria ſpoliavit, contra juramentum proprium temerè veniendo. Inſuper etiam idem Archiepiſcopus quendam monachum in habitu monachali & quendam alium ſacerdotem, quem ad preſbyteratus officium fecerat promoveri, & tres alios laicos homines Eccleſiæ ſupradictæ per quoſdam ſervientes ſuos ſuſpendio juſſit tradi, funem qua iidem extiterunt ſuſpenſi eiſdem ſervientibus manu propria tribuendo, & ipſos compellendo ad hoc flagitium in ſalutis ſuæ diſpendium & ſcandalum plurimorum. Vnde nobis dicti Canonici humiliter ſupplicarunt ut ad exceſſus hujuſmodi corrigendos manus noſtras apponere dignaremur. Nolentes igitur hæc, ſi vera ſunt, conniventibus oculis pertranſire, qui nedum arbores extirpare inutiles, verùm etiam plantare fructiferas in dominico agro tenemur, diſcretioni veſtræ per apſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiratis ſuper præmiſſis diligentiſſimè veritatem, & quæ inveneritis fideliter redigentes in ſcriptis, ea nobis ſub ſigillis veſtris tranſmittatis incluſa; ut per veſtram relationem inſtructi, ſecuriùs in his procedere valeamus. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum apud Criptam ferratam XII. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI de Flore.

Epiſt. [illegible] Confirmatur eis Eccleſia Calabromariæ.

INter vos & monachos Curacenſes ſuper Eccleſia Calabromariæ, quam ipſi cum ſuis pertinentiis ad ſuum monaſterium de jure ſpectare dicebant & à vobis minùs licitè detineri, diù eſt quæſtio agitata, ſed tandem venerabilibus fratribus Squillacenſi & Marturano Epiſcopis & dilecto filio Abbati Sambucinæ de conſenſu partium à nobis ſub hac forma commiſſa, ut partibus convocatis audirent hinc inde propoſita, & uſque ad calculum diffinitivæ ſententiæ appellatione poſtpoſita procedentes, ſi de partium voluntate exiſteret, cauſam ipſam fine debito terminarent, alioquin eandem ſufficienter inſtructam ſub ſigillis ſuis nobis tranſmittere procurarent, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui præſentarent ſententiam recepturæ. Partibus igitur in ipſorum præſentia conſtitutis, propoſuerunt Curacenſes monachi coram ipſis quòd cùm ipſi pro notitia mutua & caritate fraterna quam cum Abbate ac monachis Calabromariæ habuerant, eiſdem Abbati & monachis penuria laborantibus opportuna frequenter ſubſidia miniſtraſſent, demum eodem Abbate defuncto, yconomus ejuſdem & monachi, tum quia eorum monaſterium collapſum erat in rebus temporalibus, tum quia ob paucitatem eorum illud per ipſos regi non poterat opportunè, dictum monaſterium, quantum eiſdem licuit, obtulerunt Cellario Curacenſi, recipientes ab ipſis poſtmodum per eorum yconomum tam indumenta, calciamenta, corrigas, quàm etiam alia neceſſaria, præter victum, qui ſuppetebat eiſdem monachis competenter. Sed quia id ſibi abſque Regis conſenſu, quem aſſerebant patronum ipſius Eccleſiæ principalem, ad vendicandum prorſùs ipſam Eccleſiam ſufficere non credebant, cariſſimi in Chriſto filij noſtri Frederici Siciliæ Regis illuſtris privilegium per manus venerabilis fratris noſtri Gualteri de Palearia regni Siciliæ Cancellarij ſuper eadem Eccleſia impetrarunt, confirmationem Capituli ſanctæ Severinæ, in cujus diœceſi dictum monaſterium eſt conſtructum, ſuper eodem per litteras pòſt obtenta. Inſuper etiam adjecerunt ipſi monachi Curacenſes quòd Metropolitanus eorum, videlicet Archiepiſcopus ſanctæ Severinæ, ſecundo die poſt conſecrationem ſuam factum præfati Capituli & dictam eiſdem Eccleſiam confirmavit, ipſis exinde

privilegio

privilegio aſſignato. Et cùm hæc omnia per teſtes ab eis ſint ſufficienter probata, ſuper proprietate Eccleſiæ memoratæ proponebant ſuam his pleniùs intentionem eſſe fundatam. Præter hæc autem Curacenſes ipſi adversùs vos etiam intentarunt quòd cùm vobis in his omnibus ſuum conſilium propalarint, & vos ſuper narratis fraternum eiſdem auxilium & conſilium promiſeritis impenſuros, veſtræ poſtmodum promiſſionis obliti, ad nobilem virum Petrum Guiſcardi, qui erat illius terræ dominus, accedentes, monaſterium illud ab eo concedi vobis cum inſtantia poſtulaſtis. Sed cùm idem id vobis primitus denegaſſet, interventu conjugis ſuæ tandem benivolè annuit votis veſtris. Eo itaque ſic obtento, jamdictæ ſanctæ Severinæ Canonicos pro ipſa vobis Eccleſia conferenda precibus propulſaſtis. Super quo licèt emiſſæ preces, pro eo qnòd electus eorum erat apud ſedem apoſtolicam conſtitutus, à principio fruſtrarentur, comminationibus tamen ejuſdem nobilis de propriis eis auferendis uxoribus, cùm ſint Græci, ſibi acriter intentatis, ipſam vobis Eccleſiam iidem poſtremùm confirmaverunt inviti. Poſt hæc verò prænominato electo à ſede apoſtolica redeunti extra ſedem propriam occurriſtis, prædictam ab eo Eccleſiam petituri. Sed cùm repulſam pateretur veſtra petitio in hac parte, pro eo quòd idem electus nondum ſedem propriam viſitarat, per impreſſionem tandem & violentiam nobilis memorati prædictam vobis Eccleſiam compulſus eſt confirmare. Ad hæc autem vos in noſtra præſentia reſpondiſtis è contrà quòd licèt Eccleſia ipſa per yconomum & monachos ſupradictos conceſſa fuiſſet monaſterio Curacenſi, prout ipſius monachi aſtruebant, conceſſionem talem his rationibus dicebatis penitùs non teneri; tum quia per illos eadem facta fuerat qui perſonæ non extiterant principales, Eccleſia tunc vacante; tum etiam quoniam longè antè per Kirolum quondam dicti loci Calabromariæ Abbatem, de conſenſu & voluntare ſuorum fratrum, tempore bonæ memoriæ * Ioachim primi Abbatis veſtri, dicta Eccleſia vobis conceſſa fuerat, & poſt ipſius Kiroli obitùm per ejuſdem monachos ipſius conceſſio extiterat pluries innovata, proceſſu temporis, primò quidem Capituli, & ſecundò electi confirmationibus accedentibus, non per impreſſionem vel violentiam nobilis antedicti, ſed potiùs mera eorum & libera voluntate; aſſignando nihilominus rationes quòd privilegium àntedictum Curacenſibus non ſuffragaretur in aliquo, quia prædicta conceſſio, quæ facta fuerat minùs juſtè, per illud non intelligitur rationabiliter confirmata; maximè cùm notam expreſſæ cõtineat falſitatis, cùm legatur in ipſo quòd Panormi per manus jamdicti Cancellarij eo tempore datum fuerit quo idem utique non Panormi ſed alibi longè à Panormo manebat, & Rex, cujus auctoritate fieri videbatur, tunc temporis non cuſtodiretur ab ipſo, ſed à Guillelmo Capparone temerè teneretur, qui etiam verum ſigillum detinebat ipſius. Ad excuſandum nempe privilegium ſupradictum præmiſſis pars monachorum Curacenſium replicando reſpondit quòd cùm dictus Cancellarius à claræ memoriæ Conſtancia Imperatrice ordinarius totius regni & Regis adminiſtrator extiterit conſtitutus, id potuit facere ipſius Regis auctoritate licenter, utpote qui vices gerebat regias in hac parte. Inſuper etiam Curacenſes monachi addiderunt quòd etſi dictum privilegium per manus Cancellarij ob præmiſſa obtinere non poſſet robur debitæ firmitatis, cenſeri debebat validum pro eo quòd dictus Rex illud ex certa ſcientia poſtmodum confirmavit, cum ratihabitio retrotrahatur & mandato comparetur juxta legitimas ſanctiones; nihilominus proponentes quòd etſi neutrum privilegiorum deberet legitimum judicari, ultimum debebat eis ſufficere, quod idem Rex, poſtquam uxorem reduxit, ſuper eadem Eccleſia conceſſit monaſterio Curacenſi. Ceterùm pars veſtra ex adverſo reſpondit quòd ſi confirmationem aliquam obtinuerunt de privilegio ſupradicto monachi Curacenſes, ipſa nullius erat roboris vel vigoris; quia cùm ipſum privilegium à principio irritum extitiſſet, rata eſſe non poterat obtenta taliter confirmatio; ſuper eo aſſignantes talem de privilegio ultimo rationem quòd de ipſo non emolumentum ſed pœnam deberent ipſi monachi potiùs reportare: quia cùm jam quæſtio ipſius Eccleſiæ ad noſtrum fuerit examen deducta, petierunt ſibi rem litigioſam per poteſtatem ſecularem concedi ſeu etiam confirmari. Contra confirmationem autem ſeu conceſſionem Archiepiſcopi allegaſtis quòd rem à vobis poſſeſſam, & ab eodem etiam confirmatam, ipſe illis concedere vel confirmare non debuit; maximè poſtquam in litem deducta extitit, & ad cenſuram examinis noſtri perlata. Vnde conceſſio vel confirmatio hujuſmodi nullius debebat cenſeri valoris. Propter quæ

Vide geſta Innoc. III. cap. 21 16.

* Is eſt Ioachim Abbas cujus vaticinationes celebres ſunt.

ſuper Eccleſia ſupradicta ſilentium imponi Curacenſibus monachis & ab ipſorum impetitione abſolvi penitùs petebatis. Cùm verò dicti judices ſuper cauſæ meritis adinvicem diſcordarent, & partes cauſam ipſam noſtro potiùs quàm eorum optarent judicio terminari, tam ipſam cauſam quàm partes cum rationibus quæ pertinebant ad eam juxta mandati noſtri tenorem ad noſtram præſentiam remiſerunt. Demum itaque dilectis filiis Nicolao Curacenſi & Hugone Priore ſancti Georgij & Ioſeph veſtris monachis noſtro conſpectui præſentatis, & quæ acta fuerant coram judicibus ſupradictis & rationes alias nobis exponere procurantibus, nos illis diligenter auditis & perſpicaciter intellectis, vos ab impetitione Curacenſium ſuper eadem Eccleſia per diffinitivam ſententiam prorsùs abſolvimus, eiſdem ſuper ipſa perpetuum ſilentium imponentes; præſertim cum illis regulam & inſtitutionem Ciſtercienſis ordinis ab ipſa monaſterij fundatione profeſſis, abſque ſuperioris diſpenſatione non extiterit ad obtinendum ſic Eccleſiam laborare. Nulli ergo &c. diffinitionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum apud Criptam ferratam 11. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquarto.

ARCHIEPISCOPO ET Decano & Cantori Cuſentinis.

Epiſt. 100. Super eodem.

INter dilectos filios Abbatem & conventum de Flore ac monachos Curacenſes ſuper Eccleſia Calabromariæ, quam ipſi cum ſuis pertinentiis &c. *in eundem ferè modum ut in alia uſque* laborare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis eſt ſententialiter diffinitum, vos per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo faciatis inviolabiliter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum ut in alia per totum.

NOBILI VIRO C. IVDICI Turritano.

Epiſt. 101. Adversùs Ottonem Imper. Siciliæ inhiantem.

CVm Piſani contra prohibitionem & excommunicationem noſtram Ottoni dicto Imperatori ad impugnandum regnum Siciliæ, quod Eccleſiæ patrimonium eſſe dinoſcitur, navalem exercitum deſtinarint, & ſit tibi & aliis Sardiniæ Principibus ſollicitè præcavendum ne ſi forſan contra vos vel aliquem veſtrum, paci quorum invident & quieti, vellent aliquid machinari, vos inveniant imparatos, nobilitatem tuam monemus & exhortamur attentiùs, per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ſi dicti Piſani Sardiniam ingredi attentarint, tu ipſis unà cum aliis magnatibus Sardiniæ totis viribus reſiſtere non omittas. De terra verò Galuari quam tenes, nullum cum Piſanis vel aliis ſine noſtro ſpeciali mandato contractum inire præſumas. Datum apud Criptam ferratam III. Non. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquarto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt nobili viro Hugoni de Baſſo uſque non omittas. Datum ut in alia per totum.

TVRRITANO ET ARBORENSI Archiepiſcopis.

FRaternitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatinus auditis his quæ dilectus filius nobilis vir W. Iudex Calaritanus ſuper negotio Arborenſi vobis duxerit proponenda, & penſatis prudenter circumſtantiis rerum & perſonarum, temporum & locorum, ſalutare ſibi conſilium auctoritate apoſtolica tribuatis. Datum ut in alia. Epiſt. 102. Quòd conſil. tribuant judici Calaritano.

TVRRITANO ARCHIEPISCOPO.

DIlectus filius nobilis vir W. Calaritanus judex petitorio nobis oblato ſuggeſſit quòd inter ipſum & nobilem mulierem G. filiam Comitis Guidonis, quam duxerat in uxorem, illa conſiſtit linea parentelæ quæ inter eos legitimum exiſtere conjugium non permittit. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut ſuper hoc apoſtolico dignatemur ei ſuffragio providere. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus aſſumptis venerabili fratre noſtro Arborenſi Archiepiſcopo & alio viro prudente quem dicta mulier duxerit eligendum, audias cauſam cum illis vel eorum altero, ſi ambo nequiverint vel noluerint intereſſe, & eam appellatione remota canonico fine decidas, faciens quod decreveris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quòd ſi præfata nobilis infra terminum quem duxeris præfigendum tibi neglexerit conjudicem aſſignare, tu nihilominus ſecundùm formam præſcriptam in cauſa procedas; præſertim ſi carnalis commixtio, ſicut accepimus, inter eos non fuerit ſubſecuta. Datum ut in alia. Epiſt. 103. De matrimonio ejuſdem judicis.

IEROSOLYMITANO Patriarchæ apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt 104. De cauſa Comeſtabuli regni Cypri.

GRavi nobis dilectus filius nobilis vir G. Montis Beliardi regni Ieroſolymitani Comeſtabulus conqueſtione monſtravit quòd cùm ipſe cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Hugonem Cypri Regem illuſtrem & regnum ejus ſicut bajulus fideliter cuſtodierit, idem Rex, poſtquam ad legitimam pervenit ætatem, ipſi pro bonis mala retribuens, eundem & ſuos, licèt in ipſum defectum aliquem non invenerit, ſine judicio curiæ à regno ejus ejecit, & ſibi abſtulit terram ſuam. Licèt autem dictus nobilis viribus, ſicut aſſerit, jus ſuum recuperare potens exiſtat, ob reverentiam tamen apoſtolicæ ſedis & terræ ſanctæ neceſſitatem, cui ex hoc poſſet periculum imminere, viribus adhuc uti noluit contra eum, ſed potiùs ratione. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum Regem efficaciter moneas & prudenter inducas ut pro reverentia apoſtolicæ ſedis & noſtra necnon terræ ſanctæ ſubſidio, in quo idem nobilis ſtrenuè proponitur laborare, ipſum in gratiam ſuam recipiens, ſine difficultate ſibi reſtituat jura ſua; injungendo nihilominus nobili memorato ut eidem Regi ſervitium exhibeat & honorem. Licèt autem non intelligamus ad præſens ſuper hoc aliud expreſſiùs injungendum, tibi tamen, de quo plenè confidimus, vices noſtras duximus committendas ut prævia ratione procedas ſicut providentia dictaverit procedendum. Datum Laterani VIII. Kal. Octobris.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Epiſt. 105. De revocanda uxore O. de De Impera.
** In Cod. Colb. de Impera*

QVerelam dilecti filij nobilis viri O. * de Dempera recepimus continentem quòd licèt ipſe nobilem mulierem E. ſororem cariſſimi in Chriſto filij noſtri Hugonis Cypri Regis illuſtris legitimè duxerit in uxorem, & inter eos matrimonium conſummatum extiterit commixtione carnali, nobilis tamen vir R. nepos illuſtris Regis Armeniæ ſibi eandem illicitè copulans, in animæ ſuæ periculum ipſam detinere præſumit. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis andias cauſam, & ſi de partium fuerit voluntate, ipſam canonico fine decidas; alioquin inquiſita ſuper his pleniùs veritate, nobis eam fideliter nuntiare procures, ut de vultu noſtro judicium prodeat æquitatis. Datum Laterani VIII. Kalend. Octobris.

PRIORI ET FRATRIBVS ſancti Bartholomæi de Triſulto Cartuſienſis ordinis tam præſentibus quàm futuris heremiticam vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt 106. De confirmatione privilegiorum.

VInea culturæ cæleſtis, in qua manu divina Cartuſienſis eſt ordo plantatus, ita jam palmites ſuos longè latèque diffudit flores producentes & fructus uberes ac ſuaves ut eorum delectari fragrantia decreverimus juxta nos ipſius deſiderabile germen habere, non ſolùm ut ejus interceſſionibus apud Dominum efficaciùs adjuvemur, verùm etiam ut ipſe ordo ex apoſtolicæ ſedis vicinitate familiariùs ſibi jungatur in viſceribus caritatis. Vnde nos Eccleſiam ſancti Bartholomæi de Triſulto jamdudum ordini veſtro conceſſimus, facientes ibidem conſtrui monaſterium ſecundùm ipſius ordinis inſtituta. Veſtris igitur juſtis precibus annuentes, præfatum ſancti Bartholomæi monaſterium, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut heremiticus ordo, qui ſecundùm Deum & inſtitutionem Cartuſienſium fratrum in eodem loco per nos inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum rationabiliter obtinet, aut in futurum &c. *uſque* conſiſtant. Terminos autem qui domui veſtræ providè ſunt ſtatuti, auctoritate apoſtolica confirmamus. Qui profectò ſunt hi; videlicet Rivus veniens de Guarcino uſque dum jungitur flumini Colopardi apud ſanctum Calixtum de Antonna, inde tenditur circumeundo per ſanctum Gregorium de Obſcurano, per Lavacellum, per ſanctum Ægidium de colle, per collem de Arella, inde deſcenditur ad rivum Vallis ex parte Caſemarij, ad Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Macena. Ibi ex altera parte vallis incipiunt quædam montana uſque contra Petrammalam pervenientia per hæc loca, videlicet ſanctum Iohannem de Pratellis, ſanctum Angelum de Mortaria, vallem Fraxinorum. A Petramala itur circumeundo per montana uſque dùm venitur ad Campum vanum ſupra Guarcium; & inde deſcenditur per vallem citra Guarcinum uſque ad rivum ejuſdem caſtri in principio nominatum. Ad inſtar quoque felicis memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri, qui capitula ſubſequentia ordini veſtro

conceſſit, ſicut in ejus privilegio nos ipſi perſpeximus contineri, auctoritate apoſtolica interdicimus & ſub interminatione anathematis prohibemus ne quis infra prædictos terminos domus veſtræ hominem capere, furtum ſeu rapinam committere, aut ignem apponere, vel homicidium perpetrare audeat, aut homines venientes ad domum veſtram vel redeuntes ab ea quomodolibet perturbare; ut ob reverentiam Dei & domus veſtræ infra præfatos terminos non ſolùm vos & fratres veſtri, ſed etiam alij plena pace gaudeant & quiete. Liceat quoque vobis Clericos vel laicos liberos & abſolutos è ſeculo fugientes ad converſionem veſtram recipere, & eos abſque ullius contradictione in veſtro collegio retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem abſque licentia ſui Prioris fas ſit de clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò abſque litterarum communium cautione nullus audeat retinere. Sanè laborum veſtrorum quos propriis manibus vel ſumptibus colitis, ſive de veſtrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis &c. *uſque* præſumat. Adicientes quoque ſtatuimus ut infra dumidiam leugam à terminis poſſeſſionum veſtrarum nulli religioſo liceat quodlibet ædificium de novo conſtruere vel poſſeſſiones acquirere ſine veſtro conſenſu vel Romani Pontificis licentia ſpeciali. Conſecrationes verò altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum veſtrorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, à dioceſano ſuſcipiatis Epiſcopo communionem & gratiam apoſtolicæ ſedis habente, ſi ea vobis gratis & abſque pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus auctoritate vobis quod fuerit poſtulatum impendat. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus ne dioceſanus Epiſcopus vel alia quæcunque perſona vos ad ſynodos vel conventus ire forenſes, ſeu judicio ſeculari de veſtra propria ſubſtantia vel poſſeſſionibus veſtris ſubjacere compellat, nec ad domum veſtram non vocatus ratione ordinis celebrandi, cauſas tractandi, vel aliquos publicos convocandi conventus venire præſumat, nec regularem electionem veſtri Prioris impediat, aut de inſtituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra ſtatuta Cartuſienſis ordinis ſe aliquatenus inrromittat. Porrò ſi dioceſanus Epiſcopus vel alij Eccleſiarum rectores in monaſterium veſtrum &c. *uſque* decernimus irritandam; nec litteræ illæ habeant firmitatem quas tacito nomine Cartuſienſis ordinis contra tenorem apoſtolicorum privilegiorum conſtiterit impetrari. Statuimus etiam ut propter interdictum terræ commune monaſterium veſtrum, excommunicatis & interdictis excluſis, à divinis non cogatur officiis abſtinere. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Priore &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque in finem.* Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij II. Kal. Octobris, Indictione XIV. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno XIV.

PRIORI ET FRATRIBVS Cartuſienſibus.

Epiſt. 107. De Preſbytero qui cauſavit aborſum. Cap. Sicut ex litterarum. De homicid.

SIcut ex veſtrarum tenore perpendimus litterarum, cùm quidam Preſbyter veſtri ordinis, qui priùs fuerat niger monachus, quandam mulierem prægnantem, cum qua contraxerat conſuetudinem inhoneſtam, & quæ aſſerebat ſe concepiſſe ab eo, per zonam arripuerit quaſi ludens, ipſa poſtmodum mulier ſic ex eo ſe aſſerit fore læſam quòd occaſione hujuſmodi abortivit. Propter quod idem Preſbyter proborum virorum uſus conſilio, ſe ipſum duxit ab altaris miniſterio ſequeſtrandum. Quare nobis humiliter ſupplicaſtis ut cum eo miſericorditer agere dignaremur. Nos verò devotioni veſtræ inſinuatione præſentium reſpondemus quòd ſi nondum erat vivificatus conceptus, poterit miniſtrare; alioquin ab altaris *officio debet abſtinere. Datum Laterani IV. Non. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

** In quort ol. miniſterio. In cod. Colbert. habet officio*

VNIVERSIS ARCHIEPISCOPIS & Epiſcopis ad quos litteræ iſtæ pervenerint.

Epiſt. 108. De terminandis pacificè litibus Cartuſienſium & Ciſtercienſium

CVm inter omnes religioſos noſtri temporis viros Ciſtercienſis & Cartuſienſis ordinum fratres magna per Dei gratiam polleant honeſtate, ſi quam forſitan inter eos, humani generis inimico diſſeminante zizania, materia litis exoritur, per quam apud eos ſanctæ quietis otium perturbetur, nos, qui puritatem religionis ipſorum ferventi caritate zelamur, non poſſumus non moveri, ſcientes quòd contentiones hujuſmodi, à ſuo propoſito alienæ, religionis maculant puritatem, cùm ſecundùm Apoſtolum ſervum Dei non oporteat litigare. Vt igitur diabolicæ frau-

dis aſtutia, quæ ut in eis religionem commaculet, lites ſuſcitat inter ipſos, per apoſtolicæ ſollicitudinis ſtudium celeriter elidatur, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm in diœceſibus veſtris aliqua fuerit inter eos materia litis exorta, vos ſine mora partes veſtras interponatis ad pacem inter eos amicabiliter reformandam. Quòd ſi forſan hoc modo provenire non poterit, ſine ſumptu & ſtrepitu cauſam inter eos mediante juſtitia terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo firmiter obſervari. Datum Laterani IV. Non. Octobr. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

CARISSIMO IN CHRISTO filio noſtrò Henrico illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori.

Epiſt. 109. Vt caſtrum de Situm reſtituat Templariis. Vide lib. 13. epiſt. 155.

GRave gerimus & moleſtum quòd cùm tu & alij crucefignati ad hoc debueritis circa captionem & detentionem imperij Romaniæ intendere principaliter ut per illud ſubveniretis commodiùs terræ ſanctæ, tu non ſolùm eidem nullum curaſti adhuc ſubſidium miniſtrare, verùm etiam fratribus militiæ Templi, qui pro ipſius terræ defenſione totis viribus elaborant, infers moleſtias & jacturas, caſtrum de Situm ſuper Ravenica cum pertinentiis ſuis ipſis auferens pro tuæ arbitrio voluntatis. Et licèt jam ſæpe pro reſtitutione ipſius tibi direxerimus ſcripta noſtra, tu tamen preces noſtras pertranſiſti hactenus aure ſurda, prout debueras non attendens quàm benignè ac efficaciter tuas preces curaverimus exaudire, quantumve noſtrum auxilium tibi fuerit hactenus opportunum: quod ſi tibi forſan, tua promerente duritia, duxerimus ſubtrahendum, experimento cognoſces quantum tibi utile fuerit, quantumve ſubtractum afferat detrimentum. Quocirca ſerenitatem tuam rogamus atque monemus & exhortamur in Domino quatinus caſtrum præfatum cum pertinentiis ejus ſine difficultate reſtituas fratribus antedictis, & nullam ſuper eo de cetero ipſis moleſtiam inferas vel gravamen. Alioquin, cùm eis ulteriùs nolimus, ſicuti nec debemus, in ſuo jure deeſſe, qui ſumus omnibus in juſtitia debitores, pro certo cognoveris quòd ſuper hoc officij noſtri debitum exequemur. Datum Laterani III. Non. Octobr. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

THEBANO CAPITVLO.

Epiſt. 110. Confirmat remiſſionem cruſticæ.

EX parte veſtra fuit propoſitum coram nobis quòd cùm vos nobilibus viris Oddoni de Roca Domino Athenienſi & G. nepoti ejus trecenta viginti hyperpera & ampliùs teneremini nomine cruſticæ reddere annuatim, dictus Oddo medietatem ipſius cruſticæ pertinentem ad ipſum vobis pia liberalitate remiſit, pro remiſſione verò medietatis alterius præfato G. quingenta hyperpera ſolvere certo termino promiſiſtis. Vnde cùm nobilis vir Gaufridus Princeps Achaiæ, ad quem ratione feudi dicta cruſtica pertinebat, remiſſionem hujuſmodi liberaliter acceptarit, nobis humiliter ſupplicaſtis ut remiſſionem eandem dignaremur vobis auctoritate apoſtolica confirmare. Nos igitur veſtris precibus inclinati, remiſſionem cruſticæ memoratæ, ſicut piè ac providè facta eſt, & in authenticis inde confectis pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Kal. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET DILECTIS filiis Decano & T. Canonico Thebanis.

Epiſt. 111. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 155. libri 13.

VEnerabiles fratres noſtri Davalienſis & Cardicenſis Epiſcopi per ſuas nobis litteras intimarunt quòd cùm cauſam quæ ſuper domo de Iheraconite ac rebus aliis valentibus duo millia ſexcenta & decem & octo hyperpera inter dilectos filios fratres militiæ Templi ex parte una & venerabilem fratrem noſtrum Patracenſem Archiepiſcopum ex altera vertebatur, eis & dilecto filio * Nazarocenſi electo duxerimus committendam, ipſi, cùm idem electus eis commiſerit vices ſuas, & eiſdem conſtiterit pleniùs prædictos fratres rebus præfatis fuiſſe contra juſtitiam ſpoliatos, poſſeſſionem earum, ſalva quæſtione proprietatis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter adjudicarunt eiſdem, & condemnantes præfatum Archiepiſcopum in moderatis expenſis, in eos qui præſumerent eorum ſententiæ contraire excommunicationis ſententiam promulgarunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus prædictas ſententias, diffinitivam videlicet, ſicut eſt juſta, per cenſuram eccleſiaſticam, & excommunicationis, ſicut rationabiliter eſt prolata, uſque ad ſatisfactionem idoneam faciatis auctoritate noſtra ſublato appella-

* ſupra lib. 13. epiſt. 155. Zaratoricen.

AAaa iij

tionis obſtaculo firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c tu, frater Archiepiſcope, cum eorum alrero ea &c. Datum Laterani 15. Kal. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

AVELONENSI EPISCOPO, & dilecto filio Theſaurario & T. Canonico Thebanis.

Epiſt. 112. Confirmatur compoſitio facta inter Archiepiſcopum & Capitulum Atheniense.

DIlecti filij Athenienſe Capitulum nobis humilirer ſupplicarunt ut compoſitionem inter eos ex parte una & venerabilem fratrem noſtrum eorundem Archiepiſcopum ex altera ſuper ipſius Eccleſiæ redditibus ac facultatibus amicabiliter initam auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare. Quocirca diſcretioui veſtræ per apoſtolica ſcripra mandamus quatinus compoſitionem ipſam, ſicut ad utilitatem Eccleſiæ ſine pravirate providè facta eſt & ab utraque parre ſponre recepta, ac in authenrico inde confecto pleniùs continetur, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellarione remota firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum alrero ea &c. Datum Laterans 11. Kalend. Octobris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ARCHIPRESBYTERO SANCTI Laurentij, Abbati ſancti Gemini & ſanctæ Mariæ Novæ & ſancti Angeli de Spata, ſancti Stephani de Platea Fraianorum.

Epiſt. 113. Confirmatur eis relaxatio procurationis.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, relaxationem procurationum quam venerabilis frater noſter Rayuerius Viterbienſis Epiſcopus ſponte ac providè vobis indulſit, ſicut piè ac providè facta eſt, & in inſtrumentis publicis noſcitur contineri, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. *uſque* noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VIII. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI SANCTI STEPHANI Bononienſis, & magiſtro Gregorio decretorum Doctori Bononiæ commoranti.

Epiſt. 114. Vt ſuſpendant Epiſcopum Alexandrinum.

ILlius teſtimonium invocamus qui teſtis eſt in cœlo fidelis quòd quantum ipſe nobis donare dignatur, à quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum, negotia quæ ad ſedem apoſtolicam perferuntur cum puritate ac honeſtate tractare ac expedire curamus, venalitatis vitium, quod ex cupiditate procedit, quæ radix eſt omnium viriorum, omnimodis deteſtanres; ſicut etiam illi poſſunt perhibere reſtimonium veritati qui pro diverſis negotiis exequendis ad Romanam Eccleſiam frequenrer accedunt, quam per divini muneris gratiam ab hujuſmodi labis contagio ſervare ſatagimus expiatam; ut quod gratis accepimus, gratis demus, nullatenus ſuſtinenres quòd in cauſis eccleſiaſticis aliqua pactio vel conventio ſeu etiam promiſſio intercedat: quatinus ſi quid interdum poſt finem negotij fuerit exbibitum, non per neceſſitarem extortum, ſed per devotionem appareat eſſe collatum. Verùm mirari cogimur & moveri ſuper eo quod ab Alexandrino Epiſcopo didicimus attentatum, ex juramento quod ipſemet præſtitit in cauſa quæ inter ipſum & quoſdam mercatores Romanos coram vobis ex delegatione noſtra extitit ventilata; qui cùm ab eo quandam repeterent pecuniæ quantitatem, quam Romæ ſnis procuratoribus mutuaverant litteras ejus habentibus de mutuo contrahendo, ipſe ſuum recognoſcens eſſe ſigillum, quod litteris erat impreſſum, ſed negans eas de ſua conſcientia proceſſiſſe, conſtanter aſſeruit quòd centum libras eis ſolverat pro expenſis, & poteſtatem illis conceſſerat ut ſi poſſent forſitan obtinere quòd Eccleſiæ quæ ad Alexandrinam Eccleſiam, ſicut olim ſtatutum fuerat accedebant, ire ad eam minimè tenerentur, & quòd idem Epiſcopus octo locorum Eccleſias pacificè poſſideret, uſque ad centum quinquaginta libras mutuum contrahere liceret eiſdem; ſi verò impetrare poſſent ut omnes poſſeſſiones Eccleſiæ ſancti Martini de Foris ad Alexandrinam Eccleſiam pertinerent, uſque ad trecentarum librarum ſummam poſſent liberè à mercatoribus mutuare. Ex his quidem evidenter apparet quid de nobis idem Epiſcopus ſenſerit, quos ad bona eccleſiaſtica concedenda per interventum pecuniæ induci poſſe putabat, quidve dari mandaverit pro bonis eccleſiaſticis obtinendis, cùm expreſsè taxaverit quantam pro iſtis & quantam pro illis poſſent pecuniam mutuare. Quia verò non ſolùm à malo ſed ab omni ſpecie mali præcipit Apoſtolus abſtinere, nos zelo eccleſiaſticæ honeſtatis accenſi, tantæ præſumptionis ac turpitudinis malum corrigere cupientes, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatinus auctoritare noſtra ſuffulti præfatum Epiſcopum ab executione pontificalis

& ſacerdotalis officij, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo, publicè ſuſpendatis, ut ejus exemplo ſimilia ceteri agere pertimeſcant, facientes ſententiam ſuſpenſionis bujuſmodi per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani IV. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

NOBILI MULIERI M. filiæ Sancij quondam Regis Portugalenſis.

Epiſt. 115. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ *Vide ſuprà epiſt.* 58.

OLim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij patris tui Regis Portugalenſis teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus duximus confirmandum. Verùm quia dubitas ne ſuper his quæ tibi eodem teſtamento legavit ab aliquibus tibi moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicaſti ut eadem tibi auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare. Nos igitur tuis precibus inclinati, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus; & tam Baucias, Tuias, & Aoruca cum pertinentiis ſuis, quæ jamdictus pater & mater tua cum omnibus filiis & filiabus ſuis tibi donavit, quàm hereditates quas tibi nobilis mulier V. Egee nomine, quæ te nutrivit & adoptavit in filiam, heredirario tibi jure conceſſit, ſicut juſtè ac pacificè poſſides, devotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno XIV.

ARCHIEPISCOPO Compoſtellano, & Ulixbonenſi & Egitanienſi Epiſcopis.

Epiſt. 116. Super eodem.

OLim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij Regis Portugalenſis teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus duximus confirmandum. Verùm quia nobilis mulier M. filia Regis ipſius dubitat ne ſuper his quæ ſibi eodem teſtamento legavit ab aliquibus ei moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicavit ut eadem ſibi confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſius precibus inclinati, perſonam ſuam cum omnibus bonis &c. *ut in confirmatione in eundem ferè modum uſque* ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidet, eidem curavimus auctoritate apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi quis prædictam nobilem ſuper bonis prædictis præſumpſerit temerè moleſtare, vos illum à præſumptione ſua per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo ratione prævia compeſcatis. Quòd ſi non omnes his exequendis, &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani Nonis Octobris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

NOBILIBUS MULIERIBUS Taraſiæ Reginæ & S. filiabus S. quondam Regis Portugalenſis.

Epiſt. 117. Super eodem.

OLim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij patris veſtri Regis Portugalenſis teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus duximus confirmandum. Verùm quia dubitatis ne ſuper his quæ vobis eodem teſtamento legavit ab aliquibus vobis moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicaſtis ut eadem vobis confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur. Nos igitut veſtris precibus inclinati, perſonas veſtras cum omuibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidetis, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteritis adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & caſtrum Montiſmajoris & villam Hiſguerra, quod tibi Reginæ Taraſiæ, & caſtrum de Alanquer, quod tibi S. cum pertinentiis eorundem dictus pater cum omnibus filiis & filiabus ſuis donavit, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, devotioni veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Nonas Octobris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

COMPOSTELLANO Archiepiſcopo, & Zamorenſi & Aſtoricenſi Epiſcopis.

Epiſt. 118. De eodem.

OLim ad petitionem inclitæ memoriæ Sancij Regis Portugalenſis teſtamentum quod fecerat in mortis articulo conſtitutus duximus confirmandum. Verùm quia nobiles mulieres Taraſia Regina & S. filiæ Regis ipſius dubitant ne ſuper his quæ ſibi dictus Rex eodem teſtamento legavit ab aliquibus eis moleſtia inferatur, nobis humiliter ſupplicarunt ut eadem eis confirmare auctoritate apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſarum precibus inclinati, perſonas ſuas cum omnibus boois &c. *ut in confirmatione in eundem ferè modum uſque* ſicut ea juſtè ac pacificè poſſident, ipſis

curavimus auctoritate apoſtolica confirmare. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi quis prædictas nobiles ſuper bonis prædictis præſumpſerit temerè moleſtare, vos illum à præſumptione ſua per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo ratione prævia compeſcatis. Quòd ſi non omnes &c. nihilominus exequantur. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus noſtri anno quattodecimo.

PRIORI ET CONVENTVI ſancti Vincentij Vlixbonenſis.

Epiſt. 119
Confirmatur compoſitio facta cum Epiſcopo Vlixbonenſi.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, &c. *uſque* aſſenſu, compoſitionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor Alcobatiæ judices à ſede apoſtolica delegati ſuper libertate, exemptione, ac aliis rebus monaſterij veſtri inter vos & venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Vlixbonenſem fecerunt, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, & in eorum authentico continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI, SVPERIORI, ET Sacriſtæ Alcobatiæ Vlixbonenſis diœceſis.

Epiſt. 120.
Super eodem.

DIlecti filij Prior & conventus monaſterij ſancti Vincentij Vlixbonenſis à nobis humiliter poſtularunt ut compoſitionem quam dilecti filij F. Prior & P. Cantor Alcobatiæ judices à ſede apoſtolica delegati ſuper libertate, exemptione, ac rebus aliis ejuſdem monaſterij inter ipſos & venerabilem fratrem noſtrum Epiſcopum Vlixbonenſem fecerunt, prout in eorum authentico continetur, apoſtolico dignaremur munimine roborare. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus compoſitionem ipſam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari. Quòd ſi non omnes &c *uſque* exequantur. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO, & Epiſcopo Rigenſi.

Epiſt. 121.
De diſpenſatione obtenta per falſitatem.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd Strango civis Luodenſis per ſuggeſtionem falſiratis & veritatis ſuppreſſionem in quarto affinitatis gradu, quo ſuam contingit uxorem, à nobis diſpenſationis litteras impetravit. Aſſeruit namque quòd ante contractum matrimonium gradum affinitatis ejuſdem ignorarat omnino, ac ſibi vitæ periculum imminebat niſi cohabitaret eidem. quod utique à veritate, ſicut accepimus, eſt penitùs alienum. Quin potiùs, ſi hujuſmodi copula permittatur, quamplures exemplo ipſius ad contractus illicitos aſpirabunt, nec ab eis poterunt cohiberi. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, ſi præmiſſis veritas ſuffragatur, cùm intentionis noſtræ non fuerit hujuſmodi precatori mendaci diſpenſationis beneficium indulgere, litteris illis nequaquam obſtantibus, quod canonicum fuerit ſublato appellationis obſtaculo ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani VII. Idus Novemb. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

CESARAVGVSTANO ET Tyraſonenſi Epiſcopis, & R. Lain Archidiacono Iaccenſi Oſcenſis diœceſis.

Epiſt. 122.
De electione Epiſcopi Pampiloneſi.

NE vinea Domini Sabaoth redigatur in ſolitudinem ex neglectu, & uvas non valens producere, tribulos germinet atque ſpinas, oportet nos in eam mittere operarios, cùm ipſam perſonaliter excolere non valeamus, qui extirpatis nocivis & amputatis ſuperfluis, ac propaginibus ſubrogatis, ad fructus producendum optatos habilem eam reddant. Sanè ex litteris Pampilonenſis conventus noſtris eſt auribus intimatum quòd cùm venerabilis frater noſter Epiſcopus & dilecti filij de* Aoeies Archidiaconus Oſceoſis & Decanus Tyraſonenſis judices delegati à nobis, Iohannem quondam eorum Epiſcopum à Pampilonenſi Eccleſia removiſſent, ac ſub pœna excommunicationis injunxiſſent eiſdem ut electionem de perſona idonea celebrarent, ipſique cariſſimo in Chriſto filio illuſtri Regi Navarræ mandatum hujuſmodi oſtendiſſent, idem id non ſuſtinens patienter, ad ſedem apoſtolicam appellavit, & inhibuit eis ne aliquatenus eligerent ſine ipſo, graves minas intentans tam illis

* Suprà lib. 11. epiſt. 177. Aneis

qui

qui eligerent quàm ei qui electionem reciperet de ſe factam. Propter quod ipſi ultra terminum ad eligendum ſibi præfixum eligere differentes, excommunicationis ſententiam incurrerunt. Poſtmodum verò redeuntes ad cor, & Deum homini præferentes, abſolutionis beneficium impetrarunt, juratoria juxta formam Eccleſiæ præſtita cautione; ex qua ſumpta occaſione Rex idem totum ferè conventum, præter ſeptem qui favebant eidem, & divina officia celebratant excommunicationis ſententia parvipenſa, à regno ſuo proſùs ejecit, perſonatus eorum, beneficia, ac quælibet bona Eccleſiæ, quæ ad diſpoſitionem pertinebant illorum, pro ſuæ occupans arbitrio voluntatis. Præterea idem Epiſcopus, defuncto bonæ memoriæ P. Eximinij menſæ ipſorum Archidiacono arcbidiaconatum illius fretus Regis potentia eiſdem contradicentibus occupavit, ipſum M. Petri poſt interpoſitam ad nos appellationem aſſignans; licèt de antiqua & approbata conſuetudine Pampilonenſis Eccleſiæ aſſignatio archidiaconatus ejuſdem ſimul ad Epiſcopum & Capitulum pertineret. Propter quod non modicum ſcandalum eſt exortum; quia, ſicut fama publica proteſtatur, dictus M. pro collatione archidiaconatus illius quatuor millia præfato Epiſcopo præſtitit obolorum, & conventus nihil de ſua menſa recepit à tempore quo dictus archidiaconatus fuit collatus eidem. Vnde non immeritò metuunt quòd bona menſæ ad nihilum redigi debeant, ſi dictus M. non removeatur ab illo. Ipſe namque eleemoſynæ ac infirmariæ bona deſtruxit diſſolutè vivendo, & archidiaconatum ſanctæ Gemmæ, cui tunc temporis præſidebat, ignorante Capitulo pro magna pecuniæ quantitate pignori cuidam Militi obligavit, quem jam per octo annos detinuit & adhuc detinet idem Miles. Idem quoque Epiſcopus ad alienationes illicitas manus extendens, caſtra de Huarch & Montejardin, quæ inter bona Pampilonenſis Eccleſiæ pretioſiſſima reputantur, irrequiſito Capitulo prædicto Regi conceſſit, qui ea detinet violenter in enorme ipſius Eccleſiæ detrimentum. In cujus præjudicium præfatus Epiſcopus, ante latam in eum remotionis ſententiam, multa de bonis ejus illicitè alienare præſumpſit, non ſolùm Capituli verùm etiam illorum irrequiſito aſſenſu quos ei coadjutores duximus deputandos. Porrò præfatus M. quia idem conventus mandato prædictorum judicum paruerunt, in eorum Eccleſia ſeculares Clericos introduxit, qui ſpreta ſententia judicum eorundem, in ipſa cum excommunicatis præfatis diuina non metuunt celebrare. Cùm igitur ſæpedicta Eccleſia ſit adeo, ſicut aſſeritur, deſolata quòd niſi ei per noſtræ ſollicitudinis ſtudium ſuccurratur, vix adicere valeat ut reſurgat, & excommunicatorum illorum malitia faciente quaſi redacta in ſolitudinem, ſpinas & tribulos jam cœperit germinare; diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus ad præfatam Eccleſiam perſonaliter accedentes, & habentes præ oculis ſolum Deum, ac ſuper ſtatu ipſius inquiſita pleniùs & cognita veritate, auctoritate noſtra, gratia, odio, & mundano timore poſtpoſitis, ex ea evellatis nociva, & plantetis utilia, ac revocatis ejectis, detis Capitulo eligendi ſibi Pontificem liberam facultatem, injungentes eiſdem ut vobis præſentibus electionem de perſona idonea canonicè ſatagant celebrare; ea verò quæ de bonis ipſius Eccleſiæ tam ab ipſo Epiſcopo quàm ab aliis alienata inveneritis illicitè vel diſtracta, ad jus & proprietatem ipſius legitimè revocantes, & illa quæ ſunt per violentiam occupata cum fructibus perceptis ex eis, ſicut juſtum fuerit, Capitulo reſtitui facientes, ſuper menſæ archidiaconatu prædicto quod canonicum fuerit ſtatuatis. in his omnibus appellatione poſtpoſita proceſſuri contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Non. Novemb. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO, ET DILECTIS filiis Abbati ſancti Victoris & Cancellario Pariſienſi.

DIlecti filij Abbas & conventus Virziliacenſis ſua nobis inſinuatione monſtrarunt quòd cùm nobilis vir Cumes Nivernenſis ab eorum monaſterio pro ipſius cuſtodia duas procurationes, in Paſcha videlicet & feſto beatæ Mariæ Magdalenæ, exigeret annuatim, & in receptione ipſarum ipſum monaſterium enormiter aggravaret maxima Militum & ſervientum multitudine conſtipatus, iidem mille quingentas marcas argenti ſuper procurationibus illis ei tali conditione mutuò conceſſerunt ut in unaquaque prædictarum ſolemnitatum, ſi Virziliacum accederet, quinquaginta libris Altiſiodorenſis monetæ pro

Epiſt. 115. Scribitur pro monachis Vezeliacenſibus. Vide infrà epiſt. 116.

moderata eſſet procuratione contentus, nec plus pro illa poſſet exigere donec ipſi monaſterio redderet prætaxatam pecuniæ quantitatem. Verùm nunc, ſicut dicitur, ut dictum poſſit monaſterium in præfatis procurationibus aggravare, terræ ſuæ queſtam indixit pro eadem pecunia perſolvenda. Cùm igitur jus ſuum in injuriam convertere non debeat idem Comes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus ſi forſitan ſæpedictum monaſterium per immoderatam procurationem gravare voluerit, vos ipſius immoderantiam, gratia, odio, & timore poſtpoſitis, redigatis ad juſtum ſublato appellationis obſtaculo moderamen, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, eum eorum alrero &c. Datum Laterani 11. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquarto.

EPISCOPO, ET DILECTIS filiis Abbati ſancti Lupi, & Decano Trecenſi.

Epiſt 114. Pro iiſdem.

CVm, ſicut dilectis filiis Abbate & conventu Virziliacenſibus intimantibus noſtro eſt apoſtolatui referatum, nobilis vir Dux Burgundiæ gravia eis damna & injurias inferens, ter vel quater in anno villas eorum faciat deprædari occaſione cujuſdam conſuetudinis quam in eiſdem villis falsò aſſerit ſe habere, & nimis diſpendioſum eſſet & grave fratribus antedictis pro ſingulis querelis totiens apoſtolicam ſedem adire, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus cùm ab eis fueritis requiſiti, dictum Ducem, ut eis de damnis & injuriis irrogatis coram vobis exhibeat juſtitiæ complementum, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis, juriſdictione hujuſmodi uſque ad biennij tempus uſuri. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani 11. Idus Novembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

GEBENNENSI EPISCOPO, & dilectis filiis Abbati de Abundantia & Priori de Condamina Gebennenſis diœceſis.

Epiſt 115. Committitur eis inquiſitio contra Archiepiſcopum Biſuntinum.

DIlectis filiis Humberto, Stephano, & Petro Preſbyteris Biſuntinæ diœceſis denuntiantibus nos accepiſſe noſcatis quòd venerabilis frater noſter Biſuntinus Archiepiſcopus, qui deberet eſſe in dignitate pontificali ex ſuſceptæ adminiſtrationis officio ſuis ſubditis ad exemplum, ipſam non tantùm negligens famam ſuam evacuat vivendo perversè, verùm etiam probroſis & diverſis exceſſibus factus multarum laqueus animarum, turpiter ac publicè ſic coinquinare præſumit quòd de candelabro in quo ſedet fumum quibus præeſt emittit in ſalutis ſuæ diſpendium potiùs quàm ſplendorem. Nam uſque adeo eſt deditus ſimoniacæ pravitati quòd penes eum ſine ipſa vix Eccleſiæ aliquæ conſecrantur vel alicui aliquid ſpirituale confertur, compellens Clericos in apoſtolicæ ſedis contemptum ad ſacros ordines promovendos jurare quòd per litteras aliquas à ſede apoſtolica impetratas aliquod ab eo beneficium petere non præſumant, & illos ſuſtinens qui religionem exeunt, & alios in ſacris ordinibus conſtitutos ac etiam moniales contrahere matrimonium & in ſeculo ſeculariter converſari; cujus frater uxorem legitimam, eo ſciente, relinquens, cum quadam moniali contraxit, eam in domo publicè detinens ut uxorem; & ut patratum ſcelus ab alio fratre ſuo difficiliùs revocari valeret, relictam ab eo, licèt in litteratam, in cujuſdam conſecravit monaſterij Abbatiſſam, ipſo fratre manente in ſeculo & continentiam non ſervante; Preſbyteros & Clericos ſuos exactionibus jugibus adeo defatigans quòd ipſi oncre paupertatis depreſſi, tanquam ruſtici viliter in ignominiam honeſtatis eccleſiaſticæ incedere compelluntur. Præter hæc autem cuidam Preſbytero conferens interveniente pecunia decanatum, quendam Preſbyterum qui manus in alium injecerat violentas, & eum cuſtodiæ tradiderat carcerali, ſuſtinet celebrare, ſcienter communicans & participans capientibus & vendentibus ſacerdotes, & legalium matrimoniorum divortium, ſi pecunia interveniat, celebrari permittens. Et cùm quidam Biſuntini ac ferè omnes Preſbyteri civitatis & diœceſis ſuæ publicè detineant concubinas, ipſe corrigere illorum aliquem non attentat, graviori contagio maculatus; quia cum Abbatiſſa Romanici Montis conſanguinitatis eum linea contingente inceſtum perpetrat impudenter, ſicut fama publica ipſum vexat, & prolem à quadam moniali ſuſcepit, cum cujuſdam ſacerdotis filia quaſi publicè fornicando. Et cùm in ejus domo interfectus fuerit quidam Preſbyter, nullam ſuſcepit de ipſius interfectoribus, quos bene noverat, ultionem, & excommunicatos in menſa ſua recipiens,

Vide lib. 1. epiſt. 277.

ac poſſeſſiones laicorum titulo pignoris detincns obligatas, quas recepta ſorte reddere contradicit. Incendiarios autem omnes, qui ei pecuniam pollicentur, abſolvit, ſe de abſolvendis illis poteſtatem aſſerens obtinere; ac nullam vel modicam reſidentiam faciens in Eccleſia Biſuntina, ſæpiſſime in diebus ſolemnibus, quibus eandem Eccleſiam ſua deberet honorare præſentia, ſe abſentat, ſic lubricæ vitæ patenter deſerviens & intendens carnis luxui manifeſtè quòd laici ſcandaliſati ex eo fornicationem non eſſe peccatum aſtruunt criminale. Quia verò ſuper his clamor ad nos frequenter aſcendit, volentes exemplo Domini deſcendere ac videre, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita ſuper his & aliis diligentiùs veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam ad noſtrum remittentes examen, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent æquitatis judicium recepturæ. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO, ET DILECTIS filiis Abbati ſancti Victoris, & magiſtro Roberto de Corzon Canonico Pariſienſi.

Epiſt. 126. Scribitur pro monachis Vezeliacenſibus. *Vide ſuprà epiſt 124. & lib. 15. epiſt. 83.*

NOn ſolùm zelus domus Domini, qui nos comedit quotiens ab illis opprimitur per quos deberet ab opprimentibus extenro brachio defenſari, nos vehementer inducit, verùm etiam ille ſinceræ dilectionis affectus quo dilecti filij nobilis viri Comitis Nivernenſis zelamur ſalutem & honorem diligimus, exhortatur ut ſi quando nobis aliqua de ipſius actibus referuntur quæ famam ſuam obnubilant apud homines & conſcientiam maculant apud Deum contra libertatem eccleſiaſticam attentando, apud eum monitis & exhortationibus inſiſtamus; quatinus prædeceſſorum ſuorum ſequens veſtigia, qui Eccleſiam Dei ſtuduerunt honore congruo venerari, ea pro Deo & propter Deum per ſe ipſum corrigat & emendet, diligenti meditatione conſiderans quòd Dominus juſtus judex principes illos qui ſe in conſpectu ejus humiliant, & Eccleſiæ ſuæ exhibent ſe devotos, non ſolùm glorificat in futuro, verùm etiam magnificat in præſenti, & illorum poſteritas eſt præciſa de terra qui libertatem eccleſiaſticam infregerunt. Ad noſtram ſanè audientiam dilecto filio Gualterio Abbate Virziliacenſi ſignificante pervenit quòd cùm Comes præfatus monaſterij Virziliacenſis defenſor eſſe deberet & pro eodem ſe murum defenſionis opponere aſcendentibus ex adverſo, ipſe non ſolùm opprimentibus non obſiſtit, verùm etiam de defenſore factus eſt, quod non ſine amaritudine cordis referimus, perſecutor, non minùs compatientes eidem quàm monaſterio memorato; quia etſi monaſterio intulerit damna rerum, ſibi tamen damnum innocentiæ, quod eſt gravius, irrogavit. A quadriennio namque quo ad regimen monaſterij aſſumptus extitit idem Abbas, eundem favorabilem non potuit invenire: quin potius ipſum monaſterium in rebus interioribus & exterioribus graviter moleſtavit, licèt per partes de bonorum virorum conſilio in quingentis libris Provenienſium & ampliùs ſervierit ſibi gratis, cùm ad nullum ſervitium ex debito teneretur, nec novus Abbas, ſicut Comes eidem objecerat, aliquod ſibi deberet ſervitium exhibere. His igitur non contentus, cuidam civi Bituricenſi nongentas libras, in quibus ei monaſterium minimè tenebatur, Abbatem eundem ſolvere compulit idem Comes, aſſerens ſe fidejuſſorem illi fuiſſe de prædicta pecuniæ quantitate. Cuidam quoque Iudæo, qui baptiſmi ſuſcipiens ſacramentum præfato monaſterio dimiſerat centum libras, reverſo ad Iudaiſmum quaſi canis ad vomitum, Abbatem ipſum coëgit perſolvere præfatam quantitatem pecuniæ pro ſuæ libito voluntatis, & ſervientes ipſius prædas, ſomarios, quadrigas, & res alias ejuſdem monaſterij & ſuorum hominum de terra monaſterij ſæpenumero acceperunt; in quibus etſi per eum illa fuerint reſtituta, monaſterium tamen damnum non modicum noſcitur incurriſſe. Iidem etiam ſervientes nemora monaſterij pro libito deſtruunt; & quadrigas ejuſdem pro caſtrorum ipſius Comitis munitionibus capientes, ipſas interdum per tres hebdomadas, & quandoque per menſem detinere præſumunt. Præterea ejuſdem monaſterij malefactores ſæpedictus Comes receptans, ipſius homines contra illud agentes manutenere ac defenſare contendit, qui ſæpedicti cœnobij jura deberet ubique illibata ſervare. Et licèt nec ad ejuſdem Comitis nec ad alterius curiam idem Abbas & monachi ſuper aliquibus trahi debeant ſecularem, ſicut patet per privilegia Pontificum Romanorum, ipſe tamen eoſdem ad forum ſuum ſuper multis

multotiens evocavit, moliens ejuſdem infringere monaſterij libertatem. Pluries quoque vias & ſemitas circa Virziliacum fecit arctè adeo cuſtodiri quòd nec ligna nec aqua illuc afferri neque alia neceſſaria potuerunt, anno præterito locum eundem vindemiarum tempore ſic conſtringens quòd monaſterij bomines nec ad vindemiandum egredi poterant, nec ſomarij ad muſtum vel ad aliud deferendum, impediendo mercarum, & capiendo ſomarios victualia & quælibet alia neceſſaria deferentes. Et cùm ad mandatum cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis illuſtris à moleſtatione hujuſmodi deſtitiſſet, quamplures ipſis & eorum hominibus multas & enormes injurias manifeſtè ac clanculo intulerunt. Quidam namque prædones per terram ejuſdem Comitis ingreſſum & egreſſum habentes, qui comedentes in quadam villa ipſius cum præda monaſterij ſunt inventi, Virziliacum per aliquantulum temporis ſic vallarunt quòd nec monachis nec aliquibus hominum monaſterij tutus patebat egreſſus. Porro cùm Iocelinus Miles, homo ejuſdem Comitis, equitaturis & rebus aliis quoſdam de monachis ſpoliarit, eiſdem opprobria inferendo, quendam prioratum ad ipſum monaſterium pertinentem invaſerit violenter & ſubripuerit buna ejus, idem ab eodem Abbate & ipſius fratribus humiliter requiſitus, nec illius nec aliorum malefactorum malitiam voluit refrænare, licèt id ſolo verbo facere potuiſſet. Quin potiùs afflictionem ſuperaddens afflictis, prioratum de Doruetiaco ſaſivit ad idem monaſterium pertinentem; & bona ipſius per dimidium annum detinens occupata, ipſos decimis ejuſdem villæ, quas per annos plurimos poſſederant, ſpoliavit; & extendens ad hactenus inaudita poſtmodum manus ſuas, molendinorum eorundem ferros per ſervientes ſuos fecit exinde aſportari. Propter quod cœnobij ſupradicti conventus adeo fuit arctatus quòd niſi ad preces quorundam virorum bonorum reſtituiſſet eoſdem, neceſſitate cogente clauſtrum fuiſſet egreſſus. Ceterùm Iohanni nato quondam Præpoſiti Aſconij, qui hereditarin jure in ipſius loci præpoſitura ſuccedere nititur, qui potiùs deberet obſiſtere, ſe favorabilem exbibens idem Comes, Abbatem & conventum prædictos compellere nititur ut eidem in foro civili reſpondeant ſuper illa; licèt coram civili vel eccleſiaſtico judice ſuper ipſa cuiquam reſpondere non debeant niſi de mandato ſedis apoſtolicæ ſpeciali. Verùm cùm ab eis ipſe fuerit ſæpius requiſitus ut ſuper bis & aliis injuriis ipſis multipliciter irrogatis ſatisfieri faceret competenter ab ipſorum indebita moleſtatione quieſcens, preces eorum ſurdis auribus pertranſivit: quin immo Priorem monaſterij & quaſdam perſonas alias in ſtagnum ſuum eſt projicere comminatus. Et licèt ferè conventus medietas Nivernum acccedens, & coram eo humi proſtrata, eidem ſuper hoc humiliter ſupplicarit, eorum tamen precibus nequivit aliquatenus inclinari. Demum ejus conſiliariis præfati monachi ſupplicarunt ut cum eo tractarent de pace inter ſe & ſæpedictum monaſterium reformanda: qui eis, poſt multos tractatus babitos cum eodem, taliter reſponderunt, quòd ejus non poſſent benivolentiam obtinere niſi ab eis ſibi & à burgenſibus Virzeliaci mille libræ Provenienſium ſolverentur. quod iidem exequi utique nequiviſſent ſine gravi & enormi monaſterij detrimento. Ex hoc ſiquidem prædicti burgenſes perterriri adeo extiterant quòd niſi Abbas præfatus arripuiſſet propter hoc iter ad ſedem apoſtolicam veniendi, ſe deſerto Virzeliaco in urbibus & oppidis regiis recepiſſent; præſertim cùm per Archiepiſcopos & Epiſcopos, Abbates, & alios viros religioſos, & per nobilem virum Ducem Burgundiæ ac Barones alios, ac tandem per Regem præfatum moneri eum fecerint & rogari ut ab ipſorum moleſtatione deſiſtens & ſatisfaciens eis de damnis & injuriis irrogatis, monaſterium ipſum cum villa & ſuis hominibus manuteneret & defenderet, ut tenetur, nec ſic potuerit ad hæc ejus animus inclinari. His etiam non contentus, boc anno, poſtquam idem Abbas iter arripuit ad ſedem apoſtolicam veniendi, per miniſtros ſuos Comes ipſe vindemias Virziliaci fecit adeo impediri quòd ejuſdem loci burgenſes vindemiare tempore congruo nequiverunt, ipſis miniſtris mercenarios de vineis expellentibus, & uvas ſpargentibus per plateas, quampluribus de hominibus monaſterij vulneratis, captis ſomariis & ex eis pluribus interfectis. Vnde idem monaſterium damnum ad valentiam quingentarum librarum, & burgenſes trium milium marcarum & ampliùs incurriſſe dicuntur. Illud autem quod monaſterium & burgenſes de vindemiis habuerunt, Regis prædicti beneficio eſt obtentum, qui hujuſmodi prohibuit malefactum. Præterea iidem miniſtri molendinum Præpoſiti ejuſdem monaſterij confringentes, molas & ferrum ipſius per violentiam aſportarunt.

De quibus omnibus tanto graviùs ſumus moti quanto magis ſæpedictum monaſterium majori amplectimur in Domino caritate. Cùm igitur hæc noſcantur in ſalutis ejuſdem Comitis diſpendium redundare, & ejus honori non congruat hoc tempore tam nobile membrum ſedis apoſtolicæ, videlicet ipſum monaſterium, perſequi quo iidem & alij catholici Principes in perſecutione quam Dei Eccleſia patitur à *tyranno, ipſi viriliter adeſſe deberent, ſicut devoti filij piæ matris, nobilitatem ejus per noſtras litteras rogamus attentiùs & mónemus & exhortamur in Domino, in remiſſionem ſibi peccaminum injungentes ut ob ejus reverentiam & honorem qui dat humilibus gratiam & ſuperbis reſiſtit, ſe in conſpectu ejus humilians, præfatis Abbati & conventui ſic per ſe ipſum ſatiſfaciat de prædictis, ab ipſorum & monaſterij ſui indebita moleſtatione quieſcens, quòd eis de ipſo nulla remaneat juſta materia conquerendi, & divinam, quam in his offendit graviter, majeſtatem valeat complacare, ac per hoc apoſtolicæ ſedis mereatur propenſiùs gratiam & favorem. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus niſi Rex præfatus, cui ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra, infra duos menſes pacificare & terminare fine firmatione duelli ortas inter eundem Comitem & Abbatem & monachos memoratos poterit quæſtiones, vos ex tunc, cognita veritate, ipſum Comitem ad ſatisfaciendum eiſdem de datis damnis & irrogatis injuriis, & ab ipſorum moleſtatione indebita deſiſtendum, per excommunicationis ſententiam in perſonam &, ſi neceſſe fuerit, interdicti in terram ſuam, ſublato appellationis obſtaculo, compellere abſque moræ diſpendio non tardetis; commiſſione iſta, quotiens opus fuerit, uſque ad triennij tempus uſuri, juriſdictionem veſtram ad alia maleficia, ſi qua interim contra idem monaſterium commiſerit, extendendo; ita quòd ea quæ ſibi à ſede apoſtolica ſunt indulta faciatis per diſtrictionem eccleſiaſticam firmiter obſervari. Nonobſtantibus litteris, ſi quæ apparuerint, harum tenore tacito, à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo nihilominus exequantur. Datum Laterani Idibus Novemb. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

*id eſt, Ottone *Vide lib* 15. *epiſt.* 20 31. 138.

Scriptum eſt ſuper hoc nobili viro Comiti Nivernenſi. Scriptum eſt ſuper hoc Regi Francorum illuſtri.

SENONENSI ARCHIEPISCOPO, & ſuffraganeis ejus.

CVm quieti Virziliacenſis monaſterij, quod ſedem apoſtolicam nullo reſpicit mediante, paterna volentes ſollicitudine providere, inter cetera quæ nos, prædeceſſorum noſtrorum ſequentes veſtigia, eidem monaſterio duximus indulgenda, auctoritate apoſtolica interdicere curavimus, ſub excommunicationis vinculo inhibentes, ut infra ejuſdem monaſterij pertinentias crucibus terminatas nullus hominem capere, invadere, ſeu bona ſua auferre, ſive aſſultum facere, vel quamlibet offenſionem irrogare præſumat, & nonnulli filij Belial, Dei timore poſthabito, tempore hoc, quo ſuperabundat iniquitas, refrigeſcente caritate multorum, apoſtolica inhibitione contempta, contravenire præſumant immunitatem hujuſmodi ſæpius infringendo, ſicut dilectorum filiorum Abbatis & conventus ejuſdem loci nobis conqueſtio patefecit, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus cùm ab ejuſdem monaſterij Abbate ac fratribus fueritis requiſiti, quilibet veſtrum parrochianos ſuos, quos conſtiterit immunitatem prædictam temerè infregiſſe, tamdiu faciat, niſi congruè ſatisfecerint, excommunicationis ſententiæ ſubjacere & tamquam excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari donec ſatiſfactione de perpetratis exceſſibus exhibita competenti, per eum beneficium abſolutionis obtineant, vel ſi fortè delicti quantitas id exegerit, ad ſedem acceſſerint apoſtolicam abſolvendi. Datum Laterani xiv. Kal. Decembr. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Epiſt. 127. *Super eo. Ind.*

In eundem modum ſcriptum eſt Lugdunenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI, & Epiſcopo & dilecto filio Decano Trecenſi.

SIcut dilectus filius nobilis vir Urſio Camerarius cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis illuſtris tranſmiſſis nobis ſuis litteris indicavit, cùm à venerabili fratre noſtro Aurelianenſi Epiſcopo ſuper duobus feodis quæ dicebat ad ſe dictus Epiſcopus pertinere coram dilecto filio Decano Carnotenſi & conjudicibus ſuis auctoritate noſtra traheretur in cauſam, memoratus Epiſcopus propoſuit in ipſorum judicum præſentia contra ipſum, quòd domum quandam eorum feodorum alteri pertinentem idem Camerarius de-

Epiſt. 128. De negotio Epiſcopi Aurelianenſis & Camerarij Regis.

vaſtarat, deportans ibidem inventa pro libito violenter, & alterum feodum occupans minùs juſtè, licèt dictus Epiſcopus de ſuis hominibus nunquam ſibi debitam juſtitiam denegaſſet. Propter quod & domum reædificari deſtructam cum ablatorum reſtitutione ac feodum taliter occupatum ſibi ab eodem reſtitui cum inſtantia poſtulabat. Sed ad hæc ex parte ipſius reſponſum fuit taliter ex adverſo, quòd non debebat ſuper his coram ipſis judicibus litigare, pro eo quòd ſi quid in ipſis vel de ipſis feodis fecerat, prætextu caſtellaniæ de Merevilla potuit feciſſe licenter, & id tanto tempore obtinuerat quòd non extabat memoria aliter eſſe factum. Propoſuit inſuper quòd ipſam caſtellaniam de feodo regio poſſidebat, & tale jus erat caſtellaniæ ipſius quòd ſi quis infra ejuſdem metas homicidium perpetraret, Dominus Merevillæ in homicidam exercens publicam ultionem, non tantùm bona ipſius capere, verùm etiam ſuas poteſt poſſeſſiones poſitas infra metas dictæ caſtellanæ diripere, ſive in feodum ſive modo alio illas à quocunque teneat homicida; & id ſibi etiam licet illi facere vel inferre qui dicto Domino caſtri Merevillæ debitam cuſtodiam denegaret. Propter quæ ſi domum vaſtaverat memoratam, ſibi vendicatis bonis, in homicidam, cujus erat ipſa, vindictam publicam exequendo, & de feodo alio, pro eo quòd ipſi debita dicti caſtri cuſtodia negabatur, ſe poſuit in ſaiſinam, nullam ob hoc dicto Epiſcopo injuriam irrogabat, immo in his utebatur potiùs jure ſuo; præſertim cùm in præſentia dicti Regis de feodo ipſo dicto Epiſcopo juſtitiæ plenitudinem obtulerit ſe facturum, & ipſum Regem aſſeruerit inhibuiſſe ſibi ratione dominij viva voce ne de præmiſſo feodo ſpectante ad ipſum nonniſi coram eo alicui reſponderet, exhibens litteras ejuſdem Regis monitorias judicibus memoratis ut præfato ſuperſederent negotio, quia paratus erat eidem Epiſcopo ſuper feodo juſtitiam exhibere, ſed cauſam ipſam ad eundem Regem remitterent audiendam. Sed ipſi judices, non conteſtata lite, ipſius Camerarij exceptiones hujuſmovi minimè admittentes, terram ſuam ſub interdicti ſententia poſuerunt, propter quod gravamen idem Camerarius verebatur ne adversùs eum præſumerent graviora. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi vobis conſtiterit cognitionem & deciſionem ipſius negotij, non ad eccleſiaſticum, ſed ad ſecularem judicem pertinere, ipſumque Camerarium paratum fuiſſe hoc in delegatorum præſentia comprobare, vos interdicti ſententiam prolatam ab eis in terram ipſius faciatis ſublata appellationis obſtaculo non ſervari. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XVI. Kal. Decembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO ESCVLANO.

Epiſt. 129. Ne Clerici ſint tabelliones. Cap. Sicut. Ne Clerici &c.

SIcut te accepimus referente, cùm venerabilis frater noſter Epiſcopus Hoſtienſis olim per tuam tranſiens civitatem tibi dederit in mandatis ut Preſbyteros, Diaconos, & Subdiaconus, quos ibidem invenit paſſim tabellionatus officium exercentes, excommunicationis vinculo innodares & eos qui ab illis publica reciperent inſtrumenta, tu licèt id feceris, ex mandato tamen Epiſcopi dicti diſſimulaſti poſtmodum de Subdiaconis donec qualiter contra ipſos & alios in ſacris ordinibus conſtitutos deberes procedere ſedem duceres apoſtolicam conſulendam. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Clericis in ſacris ordinibus conſtitutis tabellionatus officium per beneficiorum ſuorum ſubtractionem appellatione poſtpoſita interdicas. Datum Laterani VI. Kalend. Decembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ALBANENSI ELECTO, apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 130. Vt juniores Canonici cogi poſſint ad ſuperiorem gradū.

AD audientiam noſtram te ſignificante pervenit quòd licèt quamplures Eccleſiæ Lombardiæ certum numerum habeant præbendarum, illarum tamen Canonici dictum numerum excedentes, plerunque ad unam præbendam plures de ſuis eligunt conſanguineis & amicis: qui cùm ſint juvenes & inſufficientes ad obſequium earundem, & nolint vel fortè non debeant ad ſuperiores ordines promoveri, contingit ibidem propter eorum ſchiſmata idonearum perſonarum intereſſe defectum, & maximè ſacerdotum. Quare in ſpiritualibus & temporalibus non modicum ſuſtinent detrimentum. Vnde nobis humiliter ſupplicaſti ut certo numero nonobſtante, dictas Eccleſias de perſonis idoneis, quæ velint & poſſint onus hujuſmodi ſuſtinere, tibi liceat ordinare. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi quos inveneris in ipſis idoneos ad

gradum ſacerdotij aſſumendum, tu illos, ut ſe ad ſuperiores ordines faciant promoveri, per ſubtractionem beneficiorum appellatione ceſſante compellas. Alioquin in præfatis Eccleſiis perſonas idoneas, per quas hujuſmodi poſſint ſuppleri defectus, juxta quod videris expedire, appellatione poſtpoſita ordines, removendo prorsùs ab illis eos qui ad unam eandemque præbendam contra ſtatuta canonica inſimul ſunt aſſumpti, nonobſtante contradictione inſufficientium vel eorum qui tales eligere vel aſſumere præſumpſerunt. Datum Laterani III. Non. Decembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI
Francorum.

Epiſt 131. De libertate teſtandi in favorem Eccleſiarum. *Vide ſuprà epiſt 110. & infrà lib. 15. epiſt. 76*

SInceræ caritatis affectio quam erga perſonam tuam gerimus nos inducit ut quanto propenſiùs regium zelamur honorem, tanto ſollicitiùs tibi ſuadere curemus ne quid unquam per te vel tuos erga ſanctam Eccleſiam Chriſti ſponſam aut ipſius jura improvidè attentetur per quod ei valeat derogari; præſertim cùm illius intuitu à quo ad ipſius defenſionem Eccleſiæ gladium ſuſcepiſti, eandem tenearis potiùs defenſare. Sanè ad noſtram noveris audientiam referente venerabili fratre noſtro Rothomagenſi Archiepiſcopo perveniſſe quòd juſtitiarij tui per Normaniam conſtituti & quidam alij regiæ ditioni ſubjecti, poſtponentes penitùs zelum Dei, præpediunt laicos ægritudine laborantes ne de terris ſuis vel hereditatibus aliquid in eleemoſynam alicui largiantur ſive pro ſuarum animarum ſalute ſecundùm eccleſiaſticam ſanctionem, vel condant teſtamentum exinde in ultima voluntate, imponentes illis poſt obitum crimen, ſicut aſſerit; uſurarum qui pœnitentes judicio Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa, viam ſunt univerſæ carnis ingreſſi, ut prætextu criminis uſurarum decedentium bona fiſco regio in detrimentum juris eccleſiaſtici applicentur. Quia igitur te non decet hujuſmodi ſuſtinere, cùm hoc vergat in derogationem eccleſiaſticæ libertatis, ſerenitatem regiam rogamus & monemus quatinus executores præfatos taliter ab hujuſmodi temeritate tradita tibi poteſtate compeſcas quòd moderamine regio hæc deteſtanda extorſio extirpetur, & præter æternam gloriam, quam ex hoc promereberis in futuro, gratiam tibi Dominus augeat in præſenti. Datum Laterani IV. Non. Decembris, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Super hoc ſcriptum eſt dilectis filiis Abbati ſancti Victoris, W. Archidiacono, & Cancellario Pariſienſi ut dictum Regem ad hoc efficaciter moneant & prudenter inducant.

ABBATI ET CONVENTVI
ſancti Germani de Pratis Pariſienſi.

Epiſt 132. Confirmatur quædam ſententia lata pro eis.

CVm olim ex parte veſtra nobis fuiſſet querimonia præſentata quod nobilis mulier H. de Nongento & filij ejus ac quidam alij Sueſſionenſis diœceſis homines monaſterij veſtri ſua potentia deprimentes carceri manciparent, & eis imponerent exactiones indebitas, prata, vineas, & alias poſſeſſiones veſtras invaderent violenter, venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis Decano ſancti Frambaldi & magiſtro I. Canonico Silvanectenſi noſtris dedimus litteris in mandatis ut præfatam nobilem & alios monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellerent ab hujuſmodi præſumptione deſiſtere &, ut tenebantur, reſtituere occupata. Cùm igitur iidem prædictam nobilem legitimè citaviſſent, & ipſa per magiſtrum H. procuratorem ſuum ipſorum ſe conſpectui præſentaſſet, ſuper diverſis capitulis & querelis quæ in eorundem judicum ſententia continentur expreſſæ hinc inde propoſitis lis extitit conteſtata, & legitimis induciis aſſignatis; teſtes quos pars utraque produxit iidem judices receperunt. Quorum depoſitionibus poſtmodum de conſenſu partium publicatis, & competentibus terminis diſputatione pluries habita ſuper eis, tandem partibus injunxerunt ut ſuas redigerent allegationes in ſcriptis, & eas ſibi termino quem eis aſſignaverant præſentarent. Verùm procurator nobilis antedictæ ſtatuto termino comparuit coram eis, & temporis præſcriptionem allegans, ad probandum eandem inducias poſtulavit. Iudices verò, quia jam erant depoſitiones teſtium publicatæ, interloquendo dixerunt quòd ſuper hoc teſtes non erant aliqui admittendi, ſed ſi haberet aliqua inſtrumenta, illa exhibere curaret. At procurator prædictus ab interlocutoria ipſa vocem ad nos appellationis emittens, appellationi ſuæ certum terminum aſſignavit. Verùm quia in noſtris litteris remotus erat appellationis objectus, dicti judices, habito ſuper hoc juris peritorum conſilio, appellationem ipſam frivolam reputantes, & ad proferendam ſententiam certum terminum præfigentes, præfatam nobilem peremptoriè citaverunt; in quo vobis comparentibus, ipſa

nec per ſe nec per aliquem reſponſalem ipſorum ſe conſpectui præſentavit. Propter quod iteratò illam peremptoriè citaverunt; ſed quia tunc comparere contempſit, tertiò peremptoriè evocarunt eandem ad ſententiam audiendam. Cùm ergo tunc etiam eorum contempſiſſet adire præſentiam per ſe vel idoneum reſponſalem, ipſi habito prudentum virorum conſilio, viſis & auditis atteſtationibus, & utriuſque partis rationibus diligenter inſpectis, diffinitivam in ſcriptis ſententiam protulerunt. Poſtmodum verò cùm B. procurator monaſterij veſtri à nobis poſtulaſſet eandem ſententiam confirmari, & H. ejuſdem nobilis procurator ſe oppoſuiſſet eidem, dilectum filium I. Subdiaconum & Capellanum noſtrum eis conceſſimus auditorem. In cujus præſentia licèt procurator præfatæ nobilis nihil rationabile objeciſſet, ſicut ab eodem didicimus auditore, nec culpè tamen, ut dicitur, ſuper ipſo negotio contra inhibitionem auditoris ejuſdem litteras impetravit, & inlicentiatus abceſſit. Nos igitur, ne idem ex fraude ſua videretur commodum reportaſſe, dilectis filiis ſancti Dionyſij & de Strata & ſancti Dionyſij Prioribus Pariſienſis dioceſis dedimus in mandatis ut hujuſmodi litteris non obſtantibus inquirerent de prædicta ſententia diligentiùs veritatem, & ſi juſtam reperirent eandem, ipſam auctoritate apoſtolica confirmarent, & facerent per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter obſervari. Partibus igitur in eorum præſentia conſtitutis, pars veſtra poſtulavit inſtanter ut juxta mandatum apoſtolicum inquirerent de ſententia memorata, & confirmarent eandem, ſi juſtè ac rite cognoſcerent promulgatam, ipſam ſententiam producens in medium ſigillis prædictorum judicum communitam. Ceterùm procurator nobilis ſæpedictæ ſententiam ipſam ſibi petiit exhiberi & terminum aſſignari infra quem pleniùs ſuper tranſcripto ipſius deliberare valeret. Quibus ipſi conceſſis, cùm tandem poſt altercationes multiplices adinvicem habitas, pluribus terminis partibus aſſignatis, eædem eſſent in ipſorum præſentia conſtitutæ, ac pars veſtra in poſtulatione confirmationis ſententiæ perſeverans, ſuper ea veritatem petiiſſet inquiri, judices ipſi à procuratore ipſius nobilis quæſierunt utrum aliquid ſententiæ vellet obicere propter quod ad ipſius confirmationem procedere non deberent. Qui ſe nihil contra ſententiam coram eis proponere velle reſpondens, nec aliquid agere in ipſorum præſentia, in vocem appellationis prorupit, & receſſit contumaciter ab eiſdem. Ipſi verò eandem nobilem peremptoriè citaverunt. Coram quibus procurator ipſius comparens, appellationem quam priùs emiſerat innovavit, recedens ab eorum præſentia contumaciter iteratò. Porrò judices ipſi attendentes quòd hujuſmodi fruſtratoriæ appellationis obtentu non eſſet negotium differendũ, cùm in noſtris litteris appellationis eſſet diffugium interclúſum, inquiſiverunt de præfata ſententia, diligenter inſpicientes dicta teſtium corã prioribus judicibus productorum; & cùm nihil rationabile inveniſſet propter quod deberet ipſius confirmatio retardari, de prudentum conſilio juſtè ac rite prolatam pronuntiaverunt eandem & auctoritate apoſtolica confirmarunt, juxta quod in eorum authentico pleniùs continetur. Poſtmodum autem vos gravem in auditorio noſtro feciſtis querimoniam recitari quòd cùm ſuper præfatis querelis ad dictum Epiſcopum & conjudices ſuos noſtras litteras impetraveritis, & ipſi teſtibus hinc inde receptis, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, & rationibus utriuſque partis pleniùs intellectis, in quibuſdam pro dicta nobili & in quibuſdam pro monaſterio veſtro ſententiam promulgarint, & præfatus Abbas ſancti Dionyſij & collegæ ipſius de mandato ſedis apoſtolicæ ſententiam confirmarint eandem, præfata nobilis, confiſa potiùs de ſua potentia quàm de jure, utrique ſententiæ ſe contumaciter oppoſuerat, nec monaſterium veſtrum ſuper rebus adjudicatis eidem deſierat moleſtare. Propter quod ex parte veſtra fuit nobis humiliter ſupplicatum ut finem litibus imponentes, quod à prædictis judicibus noſtra fuerat auctoritate ſtatutum apoſtolico dignaremur munimine roborare. E contrà verò R. dictæ nobilis procurator tunc propoſuit coram nobis quòd cùm eadem nobilis à primis judicibus manifeſtè ſentiens ſe gravari, noſtram audientiam appellaſſet, ipſi appellationi ejus minimè deferentes, tam diffinitivam quàm excommunicationis tulerunt ſententiam contra eam: quam cùm poſtmodum per judices poſteriores confirmari peteretis inſtanter, ac ipſa coram eis legitimas exceptiones proponeret, quas offerebat ſe coram arbitris continuò probaturam, quia ipſi judices hujuſmodi noluerunt exceptiones admittere, ab eis, tanquam ſibi certa ratione ſuſpectis, noſtram iterum audientiam appellavit. Sed ipſi appellatione contempta

tēpta nihilominus in negotio proceſſerunt. Nos igitur finem litibus volentes imponi, dilectis filiis Decano & magiſtris Gualtero Cornuto & Roberto de Corzon Canonicis Pariſienſibus noſtris dedimus litteris in mandatis ut ſi conſtaret eiſdem poſteriores judices perperam proceſſiſſe, revocato in ſtatum debitum quicquid factum eſſet per eos, ſententiam à prioribus judicibus promulgatam, prout juſtum foret, appellatione remota confirmare vel infirmare curarent, alioquin quod à poſterioribus judicibus auctoritate noſtra providè factum eſſet per cenſuram eccleſiaſticam facerent ſublato appellationis obſtaculo inviolabiliter obſervari. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Sanè duo illorum, Decanus videlicet, & magiſter Goalterus, tertio collega ipſorum ſe legitimè excuſante, partibus convocatis, examinatis teſtibus, & publicatis atteſtationibus eorundem, ac allegationibus diligenter auditis, juriſque ordine in omnibus obſervato, de prudentum virorum conſilio proceſſum poſteriorum judicum per diffinitivam ſententiam confirmarunt, auctoritate qua fungebantur firmiùs inhibentes ne quiſquam in præjudicium confirmationis ipſius temerè aliquid præſumeret attentare. Tunc verò dicta nobilis per ſuas eſt patentes litteras proteſtata quòd præfatæ ſententiæ parebat atque paret. Demum nos ſæpedictam ſententiam à ſecundis & tertiis judicibus approbatam auctoritate apoſtolica confirmantes, dilectis filiis Abbati ſanctæ Genovefæ ac Priori ſancti Martini de Campis per ſcripta noſtra mandavimus ut eandem, ſicut eſt juſta, auctoritate noſtra, ſublato appellationis obſtaculo, facerent firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Qui Willelmum Militem filium ejuſdem nobilis legitimè citaverunt; & eo in ipſorum præſentia conſtituto, ex parte veſtra propoſitum extitit contra eum quòd ipſe contra ſæpedictam ſententiam temerè veniens, non ſervabat eandem, ſed ipſam potiùs per violentiam infringebat. Vnde pars veſtra poſtulavit ut juxta mandatum apoſtolicum ipſum compellerent ad obſervationem ejuſdem. At ipſe contra ſententiam rationabile nihil obiciens, quaſdam oppoſuit exceptiones frivolas ad negotium differendum, aſſerens dictum Priorem ſancti Martini ſibi eſſe ſuſpectum, pro eo quòd tu, fili Abbas, in cauſa ſancti Martini executor tunc eras, quod tamen verum non fuerat, ſicut ex parte veſtra extiterat negatum omnino. Adjecit etiam quòd cùm monachi ſancti Martini accedunt ad monaſterium veſtrum, tamquam fratres recipiuntur in eo, & è converſo monaſterij veſtri monachi recipiuntur ab illis. propter quod ſuper his arbitros poſtulavit. Ad hoc autem ultimum pars veſtra reſpondit quòd non alio fraternitatis vinculo monachis ſancti Martini quàm aliorum monaſteriorum monachis nigri ordinis eratis aſtricti. Prædicti verò judices, licèt hujuſmodi cauſæ frivolæ viderentur, & primam ſcirent penitùs eſſe falſam, ad malitiam tamen ipſius Militis convincendam quæſiverunt ab eo utrum ſe vellet pœnæ alicui obligare ſi forſan in probatione deficeret prædictorum, ſi probandi ſibi hæc concederent facultatem. quod idem facere recuſavit omnino. Vnde judices ipſius evidens ſubterfugium attendentes, auctoritate ſibi apoſtolica præceperunt ut ſæpedictam diffinitivam ſententiam firmiter obſervaret, nec venire præſumeret contra eam; alioquin ipſum & omnes contradictores excōmunicationis vinculo innodabant. Sed idem non ſolùm contra ipſam ſententiam venire præſumpſit, verùm etiam vobis & hominibus veſtris graves injurias irrogavit. Propter quod iidem judices in ipſum, tamquam in rebellem & contumacem, excommunicationis ſententiam proferentes, fecerunt eundem excommunicatum publicè nuntiari, id ipſum ſuis litteris nuntiantes. Ipſe verò iniquitatem iniquitati & contemptui contemptum apponens, monachos veſtros qui apud Nongentum manebant crudeliter pertractavit, & in domibus ſuis detinuit ſic incluſos quòd ipſi nec exire poterant nec ad eos aliqui introire; quos poſtmodum violenter ejiciens, rebus ſuis nequiter ſpoliavit, aliàs eis damna & injurias inferendo. Et ut monaſterium veſtrum fatigaret laboribus & expenſis, quaſdam à nobis veritate ſuppreſſa & ſuggeſta nihilominus falſitate ad dilectos filios ſancti Lupi & ſancti Martini Abbates & R. de ſancto Quintino Canonicum Trecenſem fecit literas impetrari; in quibus continebatur quòd cùm vos eum ſuper quibuſdam poſſeſſionibus & rebus aliis coram præfatis Abbate ſanctæ Genovefæ ac Priore ſancti Martini de Campis auctoritate noſtra traxiſſetis in cauſam, iidem legitimas exceptiones admittere recuſantes, in ipſum & quoſdam homines ſuos excommunicationis & in terram ejus interdicti ſententias poſt appellationem ad nos legitimè

interpoſitam promulgarant. Propter quod nos præfatis Abbatibus & Canonico noſtris dedimus itteris in mandatis ut ſi ſententias ipſas invenirent poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam eſſe latas, denuntiantes eas auctoritate noſtra penitùs nullas eſſe, in cauſa ipſa procederent juxta priorum continentiam litterarum; alioquin partes remitterent ad judicum priorum examen. Cùm igitur dicti poſteriores judices vos ad ſuam præſentiam citaviſſent, procurator veſtri monaſterij in ipſorum præſentia conſtitutus ne occaſione hujuſmodi litterarum procederent inhibuit appellando, eò quòd falſa ſuggeſtione ac veritate ſuppreſſa fuerant impetratæ, cùm de his omnibus quæ ſuperiùs ſint expreſſa nullam facerent mentionem. Quia igitur mendax precator carere debet penitùs impetratis, dilectis filiis A. Archidiacono, Succentori, & Decano ſancti Germani Antiſiodorenſis Pariſienſis noſtris dedimus litteris in præceptis quatinus prædictis litteris, quas conſtat veritate tacita impetratas, nequaquam obſtantibus, & revocato in irritum ſi quid occaſione ipſarum invenerint attentatum, latam in eum & alios contradictores excommunicationis ſententiam tamdiu faciant auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari donec de damnis & injuriis irrogatis monaſterio veſtro ſatisfaciat competenter, & ſufficienter exhibeat cautionem quòd nec ipſe nec ejus heredes contra ſæpedictam diffinitivam ſententiam venient, ſed eam de cetero firmiter obſervabunt. Ne igitur ſuper ſententia totiens confirmata poſſitis ulteriùs moleſtari, nos eandem ſententiam, veritate perſpicaciter intellecta, inviolabili confirmationis munimine roboramus, perpetuum alteri parti ſilentium imponentes, ac decernentes irritum & inane ſi quid de cetero apparuerit impetratum. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis & conſtitutionis infringere &c. *uſque* incurſurum. Datum Lateraui Idibus Decembris, pontificatus noſtri anno XIV.

MAGISTRO ROBERTO de Corzon Canonico Pariſienſi & conjudicibus ſuis.

Epiſt. 113. Dantur induciæ ad executionem voti.

DIlectus filius nobilis vir Walterus Dominus de Aveſnis tranſmiſſa nobis petitione monſtravit quòd cùm affixo ſuis humeris ſigno crucis ad ſubſidium terræ ſanctæ voverit proficiſci, & ſe ad iter peregrinationis accinxerit exequendum, * B. Subdiaconus frater ſuus Cantor quondam Eccleſiæ Laudunenſis, qui devaſtaverat, Dei timore poſtpoſito, & abjecto habitu clericali, hoſtiliter terram ſuam incendio multiplici & rapinis, accinctus balteo militari, ab ipſo Waltero monitus aſſecurare noluit uſque ad ejus reditum dictam terram, ſed ab eo recedens animo indignanti, eidem fratri ác ejus terræ graviter adverſatur. Vnde cùm ex diſceſſu ſuo irreparabile damnum per ipſum B. ſibi ac ejus terræ timeat proventurum, nobis humiliter ſupplicavit ut propter neceſſitatem hujuſmodi ad exequendum votum emiſſum ſibi & familiæ ſuæ concedere dignaremur inducias competentes. Vnde nos venerabilibus fratribus noſtris Sueſſionenſi & Meldenſi Epiſcopis & dilecto filio Abbati Longipontis Sueſſionenſis dioceſis noſtris dedimus litteris in mandatis ut auctoritate noſtra dilationem exequendi votum peregrinationis prædictæ, quandiu eis conſtiterit durare hujuſmodi abſque dolo & fraude neceſſitatis articulum, concedant eidem, ipſum & familiam ſuam non permittentes ſuper hoc ab aliquo moleſtari; ita quòd, eo ceſſante, ad noſtrum conſilium & mandatum reddat Domino quod promiſit, in terræ ſanctæ ſubſidium properando, & interim ad ſubventionem ipſius juxta poſſibilitatem ſuam, quemadmodum cum fratre Aimaro Theſaurario domus militiæ Templi Pariſienſis, cui ſuper hoc ſcribimus, poterit convenire, competens mittat ſubſidium; cùm, ſicut pro certo didicimus, eo plus ſolito indigeat ipſa terra. Ne igitur occaſione cautionis quam recepiſtis ab ipſo cùm relaxaſtis excommunicationis ſententiam, quam pro eo quòd votum non exequebatur emiſſum tuliſtis in eum, mandatum noſtrum valeat impediri, præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus permittatis ut juxta præſcriptam formam in ipſo negotio procedatur. Datum Laterani III. Idus Decembris, annoquartodecimo.

* Bochardus. Vide Meyer. lib

2. annal. ad an 1212. & appendicem hujus libri.

IEROSOLYMITANO Patriarchæ apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt 114. De electione Archiepiſcopi Nicoſienſis.

PRæſentata nobis electione quam dilecti filij Capitulum Nicoſienſis Eccleſiæ de dilecto filio magiſtro Durando ejuſdem Eccleſiæ Theſaurario celebrarunt, licèt ejuſdem Capituli & ſuffraganeorum ac cariſſimi in Chriſto filij noſtri Cypri Regis illuſtris & plurium aliorum litteras recepe-rimus ſuper ea, quia tamen nonniſi unus de electoribus ſe noſtro conſpectui præſentavit, electionem eandem ſufficienter exa-

minare nequivimus ſecundùm apoſtolicæ ſedis morem. Vnde nec ipſam valuimus confirmare, cùm & nobilis vir Gualterus de Monte-Beliardo, qui dicitur parrochianus ipſius, de perſona ejuſdem electi per litteras ſuas quædam nobis ſuggeſſerit quæ idem electus aſſeruit eſſe malitioſè confiċta propter odium quo idem nobilis Regem perſequitur memoratum. Verùm quia oneroſum eſſet & grave, propter maris & viarum pericula, ob hoc iteratò ad ſedem apoſtolicam laborare, palleum, inſigne pontificalis officij, ad te, tradendum eidem, duximus deſtinandum; fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus ſi poſt denuntiationem ſuper hoc à te factam talis infra menſem apparuerit perſona quæ legitimè velit & poſſit aliquod impedimentum canonicum obicere contra ipſum, tu cauſam audias, & eam appellatione remota canonico fine decidas; & ſi vel impetitus non fuerit, vel extiterit abſolutus, tu ipſum præcipias conſecrari, ac deinde conferas ei palleum ſub forma quam tibi tranſmittimus noſtris litteris intercluſam. Datum Laterani III. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Vedaſti Atrebatenſis.

Epiſt. 135. Confirmatur quædam compoſitio.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus &c. *uſque* aſſenſu, * compoſitionem quæ inter bonæ memoriæ Martinum Abbatem veſtrum ex parte una & I. * quondam & ejus heredes Bethunienſes Advocatos ex altera ſuper quibuſdam tranſactionibus talliarum, rogationum, violentarum exactionum, & aliarum rerum, in præſentia bonæ memoriæ Samſonis Remenſis Archiepiſcopi de aſſenſu partium amicabiliter intervenit, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, necnon & in ipſius Archiepiſcopi ſuper hoc confecto authentico declaratur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IX. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno quattodecimo.

* Extat in probationib. hiſt. Bethun. pag. 32.

* *Leg.* Robertum

PRÆPOSITO ECCLESIÆ ſancti Evaſij de Caſali, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 136. De confirmatione privilegiorum.

PIæ poſtulatio voluntatis effectu debet proſequente compleri; quatinus & devotionis ſinceritas laudabiliter eniteſcat, & utilitas poſtulata vires indubitanter aſſumat. Eapropter, dilecti in Domino filij, petionibus veſtris benignitate debita gratum impertientes aſſenſum, præfatam Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum bonæ memoriæ Calixti, Paſcbalis, Innocentij, Lucij, & Vrbani Romanorum Pontificum præſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo canonicus, qui ſecundùm Deum & beati Auguſtini regulam in eadem Eccleſia inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia veſtra in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. In eodem loco Caſalis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ, & Eccleſiam ſancti Stephani, cum hoſpitali ibidem ædificato & omnibus ſuis pertinentiis. Omnes Eccleſias ſitas in curia Caſalis, cum omnibus ſuis pertinentiis. Eccleſiam ſancti Hilarij, & domum laboris eccleſiaſtici. In Paciliano, Eccleſiam ſancti Germani, Eccleſiam ſancti Michaelis de Caſteneto. In loco ſancti Georgij, Eccleſiam ſancti Martini, ſanctæ Mariæ, ſancti Hilarij, ſancti Vitalis, & ſancti Petri. In Cinaglo, Eccleſiam ſanctorum Coſmæ & Damiani, cum quatuor manſis & omni decima totius loci. In Rodolaſco, Eccleſiam ſancti Michaelis, cum pertinentiis ſuis. In Torcello, Eccleſiam ſancti Clementis & ſancti Nicolai. In loco Caſalis, tres manſos terræ quos propriis bubus excolitis, ſex jugera vinearum ad proprios labores, manſum Briſce, manſum Gramine, manſum Officiani, manſum Ambroſij Tiſinaſci, manſum filiorum Giſi, manſum Hilarij, manſum Adæ Duamani, manſum Spatecaldarij, manſum Henrici Fine, manſum Setacharij, manſum Cavatorte, manſum Oberti Priſiliani, manſum Quirici Balde, manſum Radulphi Keke, cum pertinentiis & tertia parte decimarum totius loci

Caſalis, & tota decima terrarum familiæ ſancti Evaſij, & tota decima Braydarum Epiſcopi, & quicquid Eccleſia de Paciliano de jure vel longa conſuetudine veſtræ Eccleſiæ facere conſuevit. Villam Liuventini, cum decimis & omnibus pertinentiis ſuis. In ſancto Georgio, quatuordecim manſos, ſextam decimam partem Torcelli, & tenimentum quondam Petri Craſſi, cum omnibus pertinentiis ſuis. In Montecclo, tres manſos. In Marabello, quinque manſos. In pertinentia Cellæ, ſeptem manſos. In Sermacia, quinque manſos. In Paciliano, quatuor manſos. In vico Borroni, manſum unum. In Luco, manſum unum. In Ageldo, manſum unum. In Ozano, manſum unum. In Rubiano, manſum unum. In Otimiano, manſum unum. In Fraxeneto, manſum unum & dimidium. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſine de nutrimentis veſtrorum animalium, nullus à vobis decimas præſumat auferre. Liceat quoque vobis &c. *uſque* in Eccleſia veſtra ſine contradictione qualibet retinere. Prohibemus inſuper &c. *uſque* in loco veſtro profeſſionem fas ſit abſque Præpoſiti ſui licentia de clauſtro veſtro diſcedere. Diſcedentem verò ſine communi litterarum cautione nullus audeat retinere. Chriſma verò, oleum ſanctum &c. *uſque* gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & abſque pravitate aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quemcunque malueritis adire antiſtitem, qui nimirum noſtra fultus auctoritate quod poſtulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Præpoſito vel tuorum &c. *uſque* providerint eligendum. Decernimus ergo &c. *uſque* integra & illibata ſerventur, eorum pro quorum gubernatione &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & dioceſani Epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij III. Kal. Ianuarij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

CAPITVLO SANCTI EVASII de Caſali.

Epiſt. 117. De ſubjectione Eccleſiæ Pacilianenſis.

CVm dilecti filij V. Eccleſiæ veſtræ ac Guaz & A. ſancti Germani & communis de Paciliano procuratores ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent, noſque illis benignam audientiam dediſſemus, prædictus procurator Eccleſiæ veſtræ propoſuit coram nobis quòd cùm olim inter Eccleſiam veſtram ex parte una & Eccleſiam ſancti Germani de Paciliano ex altera coram venerabili fratre noſtro Patriarcha Ieroſolymitano, tunc Epiſcopo Vercellenſi, ſuper ſubjectione quam veſtra Eccleſia petebat ab illa quæſtio verteretur, ſyndicus Eccleſiæ veſtræ propoſuit coram eo quòd eadem Eccleſia Eccleſiæ veſtræ in omnibus debebat eſſe ſubjecta, utpote ſuæ plebi, & tempore ſolemnis baptiſmi, videlicet vigilia Paſchæ ac Pentecoſtes, expenſis Pacilianenſis Eccleſiæ veſtræ fontes debebant repleri, ac Preſbyter Paciliacenſis pro ſcrutiniis faciendis tempore conſtituto & pueris baptiſandis temporibus ſupradictis ad Eccleſiam veſtram accedere tenebatur, & indifferenter præſentatos ſibi pueros baptiſare, chriſma ſibi ſuo ſcholari vel Clerico miniſtrante; Clerici autem ejuſdem Eccleſiæ, qui vellent ad ordines promoveri, ad eos debebant per veſtram Eccleſiam præſentari ac vobis omnem reverentiam exhibere; cùm autem Caſalenſis Præpoſitus in ſynodo ſteterit, Clerici Pacilianenſis Eccleſiæ cum eo ſurgere tenentur & ſtare quandiu Caſalenſis Præpoſitus ſteterit in eadem. Præpoſitus verò Pacilianenſis propoſuit ex adverſo quòd Eccleſia ſua nullo tempore fuit titulus Eccleſiæ Caſalenſis, nec unquam tamquam plebi ſubjecta; ſed etſi aliquo tempore rei veritas ſe aliter habuit, hujuſmodi tamen quæſtio per bonæ memoriæ Giſulphum Vercellenſem Epiſcopum concorditer extitit terminata: qui ſtatuit ut in tribus ſolummodo Eccleſia ſua eſſet obnoxia Caſalenſi, videlicet quòd baptiſmi tempore unus ſacerdos Pacilianenſis Eccleſiæ ad fontes interſit cum Clericis Caſalenſis Eccleſiæ, baptiſaturus pueros tantummodo ſuæ villæ, & qui ordinandi fuerint de Pacilianenſi Eccleſia, per Caſalenſem ad ordines præſententur, niſi forſan Præpoſitus aut Canonici Caſalenſes à præſentatione callidè ſe ſubtraxerint eorundem; ac in ſynodo, ubicunque ſedeant, ſurgant ſurgente Præpoſito Caſalenſi, adjiciens quòd idem Præpoſitus chriſma debebat facere miniſtrari Pacilianenſi Preſbytero baptiſanti. In his ergo tantùm Eccleſia ſua Eccleſiæ veſtræ & non in aliis tenebatur. Syndicus verò prædictus ſuper hujuſmodi prorſùs inficians interveniſſe concordiam, inſtrumentum quod ſuper

hoc Eccleſia Paciliananſis exhibuit, ſuſpectum aſſeruit falſitatis, adiciens quòd poſt tempus illud Pacilianenſes impleri fecerant fontes Eccleſiæ Pacilianenſis. Porrò ex parte fuit Pacilianenſis Eccleſiæ replicatum quòd inſtrumentum prædictum fide dignum & authenticum erat, ac etiam à Vercellenſi Capitulo approbatum, & tranſactionem quæ continebatur in eo bonæ memoriæ Lucius Papa prædeceſſor noſter auctoritate apoſtolica confirmarat, ſicut per ipſius authenticum apparebat. Quòd autem poſt tempus tranſactionis aliquando fuerint fontes impleti, ex ignorantia facti proceſſit; cùm poſtmodum in theſauraria beati Euſebij inſtrumentum fuerit tranſactionis inventum, cujus tenorem primitus ignorarant. Et quia iſtud ſpecialiter in illa controverſia fuit antiqua petitum, & omnia remiſſa fuerant à Caſalenſibus præter tria prædicta, repletio fontium poſtmodum indebitè facta non debebat Pacilianenſem Eccleſiam ad id præſtandum in poſterum obligare. Cùm igitur coram Patriarcha prædicto ſuper his fuiſſet ab utraque parte diutiùs litigatum, idem viſis & auditis allegationibus & inſtrumentis ac depoſitionibus teſtium quos pars utraque produxit, habito fratrum ſuorum & aliorum juris peritorum conſilio, ſic decrevit, ut Pacilianenſis ſacerdos tempore ſolemnis baptiſmi cum baptiſandis pueris terræ ſuæ ad Eccleſiam Caſalenſenſem accederet & indifferenter quoſcunque pueros baptiſaret oblatos, ordinandi verò de ſæpedicta Pacilianenſi Eccleſia per veſtram præſententur ad ordines; niſi fortè Præpoſitus qui pro tempore fuerit, aut Capitulum, à præſentatione ipſorum callidè ſe duxerint ſubtrahendos; ita tamen quòd Clericus Pacilianenſis qui eſſet ad ordines præſentandus, præſentatorem procurare minimè teneretur, & ſi Clericus Caſalenſis ſine dilatione vellet accedere ad præſentandum eundem, præſentandus cum eo accederet ſine mora; quòd ſi præſentator ire differret, ordinandus accederet ſine ipſo, & uſque ad tempus repræſentationis expectaret eundem. Statuit etiam ut Pacilianenſes Clerici in ſynodo ſurgerent cum Caſalenſi Præpoſito, ſtarent cum eo quandiu ipſe ſteterit, ſicut Clerici Caſalenſes. Chriſma quoque idem Præpoſitus Pacilianenſi Presbytero baptiſanti ſicut aliis ſacerdotibus faceret miniſtrari, & celebrato baptiſmate, chriſma & oleum ſanctum Pacilianenſes Clerici de manu Præpoſiti reciperent ſæpedicti. A repletione verò fontium & aliis quæ à veſtra Eccleſia fuerant poſtulata Eccleſiam Pacilianenſem prorſùs abſolvit. Propter quod ab Eccleſia veſtra fuit ad ſedem apoſtolicam appellatum; & eadem proſequente appellationem emiſſam, bonæ memoriæ Clemens prædeceſſor noſter appellationis cauſam Mortarienſi Præpoſito & magiſtro Iacobo Papienſi Canonico delegavit. In quorum præſentia partibus conſtitutis, magiſter Garganus ſyndicus Pacilianenſis Eccleſiæ propoſuit coram illis quòd à præfata ſententia ab Eccleſia veſtra nec prima die qua lata fuit coram præfato judice viva voce, nec poſtmodum infra decem dies in ſcriptis in ejus præſentia exierit appellatum, & appellationem ipſam Eccleſia veſtra non fuerat infra tempus legitimum proſecuta. Unde ab impetitione ipſius Pacilianenſis Eccleſia debebat abſolvi. Iudices verò prædicti, viſis & intellectis rationibus utriuſque partis, & depoſitionibus teſtium prædictorum diligenter inſpectis, præfato magiſtro præſtante corporaliter juramentum quòd à præfata ſententia nec prima die nec infra decem dies, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, ab Eccleſia veſtra fuerat provocatum, eundem magiſtrum nomine Pacilianenſis Eccleſiæ ab impetitione Caſalenſis Eccleſiæ ſententialiter abſolverunt, præfatam diffinitivam ſententiam confirmantes. Cùm igitur ſæpedicti Pacilianenſes per decennium & ampliùs præfatæ ſententiæ paruiſſent, & poſtmodum ipſam ſervare temeritate propria recuſaſſent, nos Eccleſiæ veſtræ querela ſuper hoc propoſita coram nobis, venerabili fratri noſtro Lothario Piſano Archiepiſcopo, tunc Vercellenſi electo, noſtris dedimus litteris in mandatis ut eos ad obſervationem ipſius ſententiæ per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum eſſet, compelleret, appellationis diffugio nonobſtante. In cujus præſentia partibus conſtitutis, G. ſyndicus Eccleſiæ veſtræ petiit ut præfatam ſententiam à prædicto Epiſcopo promulgatam & confirmatam per judices à ſede apoſtolica delegatos, ſicut per inſtrumenta publica exinde confecta pleniùs apparebat, faceret executioni mandari. Sed pars altera propoſuit ex adverſo quòd cùm tam diffinitiva ſententia quàm ea quæ lata extiterat pro confirmatione ipſius, ſicut niſa eſt probare per teſtes, fuerit per appellationem ſuſpenſa, præfata diffinitiva non erat executioni mandanda, ſed potiùs de cauſa ex integro cognoſcendum. Ceterùm Eccleſiæ veſtræ ſyndicus objectum appellationis in-

ficians, aſſeruit quòd ſi fuiſſet etiam pro-
vocatum, nihilominus tamen ipſa ſenten-
tia in rem tranſierat judicatam, cùm non
ſolùm biennium, ſed decennium etiam
fuerit à tempore prolationis elapſum. Nec
illud debebat obſtare quòd allegaverat
pars adverſa, videlicet quòd lis quæ ſpe-
ratur in conſiſtorio Principis abſque dam-
no moræ manet intacta; eo quòd id locum
habet, ſi poſtquam ad Principis venit no-
titiam, cauſæ tractatum diſtulerit variis oc-
cupationibus præpeditus. Præterea ſyndi-
cus aſſeruit memoratus quòd de prædictæ
ſententiæ viribus non erat ampliùs inqui-
rendum, cùm Clerici Pacilianenſis Eccle-
ſiæ proprio motu in omnibus capitulis pa-
ruerint ſententiæ memoratæ. quod niſus
eſt teſtium aſſertione probare. At Pacilia-
nenſis Præpoſitus id penitùs negans, pro-
poſuit quòd hoc veriſimile minimè vide-
batur, cùm ſemper à longis retro tempo-
ribus in ſabbatho vigilia Paſchæ ac Pente-
coſtes ſolemne baptiſmum Pacilianenſis
Eccleſia celebrarit. quod & voluit probare
per teſtes. adiciens quòd etſi omnia vera
eſſent quæ pro veſtra Eccleſia fuerant alle-
gata, parti ſuæ tamen non debebant obeſ-
ſe; cùm Præpoſitus veſter, vobis aſſen-
tientibus, ſuper his quæ præfata ſententia
vel ratione alia veſtræ competebant Eccle-
ſiæ tranſegerit cum eodem, & bonæ me-
moriæ Celeſtinus Papa prædeceſſor noſter
tranſactionem ſuper his habitam confirma-
rit, quaſdam litteras nomine ipſius præ-
deceſſoris noſtri confectas producens in
medium ad ſuam intentionem fundandam.
Ad hoc præfatus ſyndicus Eccleſiæ veſtræ
reſpondit quòd hoc nec verum erat nec
veriſimile videbatur, cùm tempore quo
Patriarcha prædictus præfuerat Eccleſiæ
Vercellenſi plures de Clericis Pacilianen-
ſis Eccleſiæ ſuſpenſi fuerint pro eo quòd
dictam ſententiam non ſervarant, & ab
eis uſque tunc id non extiterit allega-
tum, firmiter aſſeverans inſtrumentum ſu-
per tranſactione confectum & præfatas
confirmationis litteras eſſe falſas. Verùm
præfatus Archiepiſcopus de litterarum il-
larum dubitans falſitate, ipſas examinan-
das ad noſtram præſentiam deſtinavit cum
ſuarum teſtimonio litterarum. Nos igitur
Vide lib. 2. epiſt. 349. & lib. 2. epiſt. 37. & geſta Inn. c. III. cap. 42.
litteris ipſis diligenter inſpectis, ipſi reſ-
cripſimus quòd eas tam ex dictamine, quod
à ſtilo cancellariæ noſtræ diſcrepabat om-
nino, quàm ex bulla quæ fuerat extracta
ex litteris aliis, & illis fraudulentur inſerta,
falſas eſſe comperimus manifeſtè. Porrò
Archiepiſcopus memoratus, viſis & intel-
lectis his & aliis quæ hinc inde fuere pro-
poſita coram eo, & habito prudentum vi-
rorum conſilio, ſuper præmiſſis pronuntia-
vit quemadmodum dictus pronuntiaverat
Patriarcha, Eccleſiæ veſtræ ſyndicum ſen-
tentialiter ab impetitione ſyndici commu-
nis Pacilianenſis abſolvens ſuper eo quod
propoſuerat quòd veſtra perturbarat Ec-
cleſia quaſi poſſeſſionem Pacilianenſis
communis ſuper ſuorum baptiſmate par-
vulorum. Licèt autem præfati Pacilianen-
ſes à prædicta ſententia poſtmodum appel-
larint, iidem tamen appellationem emiſ-
ſam infra biennium proſequi non cura-
runt, & eis non deferentibus pueros ſuos
ad veſtram Eccleſiam baptiſandos, juxta
quod à Patriarcha & Archiepiſcopo me-
moratis fuerat ſententialiter diffinitum,
nos ſuper hoc Eccleſiæ veſtræ querela re-
cepta, venerabili fratri noſtro Papienſi
Epiſcopo dedimus in mandatis ut partibus
convocatis, cauſam audiret & appellatio-
ne remota fine debito terminaret. A quo,
libello ſibi oblato, Eccleſiæ veſtræ ſyndi-
cus poſtulavit ut cùm commune Pacilia-
nenſe pueros ſuos ad Caſalenſem Eccle-
ſiam baptiſandos contemnerent deſtinare,
ipſos eccleſiaſtica cenſura compelleret ut
tempore ſolemnis baptiſmi pueros ſuos ad
eandem Eccleſiam baptiſandos tranſmitte-
rent, ut tenentur. Lite igitur coram eo
ſolemniter conteſtata, & productis teſti-
bus, & exhibitis inſtrumentis, præfatus
Epiſcopus, viſis & intellectis rationibus
utriuſque partis, & habito prudentum vi-
rorum conſilio, nonobſtantibus litteris
quas venerabiles fratres noſtri Terdonenſis
& Alexandrinus Epiſcopi miſerunt eidem,
quaſque ſibi Præpoſitus Pacilianenſis Ec-
cleſiæ in die tertio præſentavit, cùm poſt
impetrationem ipſarum pars Pacilianenſis
teſtium depoſitiones receperit à veſtra Ec-
cleſia productorum, & poſtulatis induciis
& obtentis ad faciendos extractus & ſuper
depoſitionibus teſtium diſputandum ſibi
ſua tradiderit inſtrumenta, depoſitiones
teſtium & extractus, de præfatis litteris non
faciens mentionem, ſyndicum Pacilianen-
ſem communis eorum nomine ſententiali-
ter condemnavit ut de cetero ſingulis an-
nis tempore ſolemnis baptiſmi, videlicet
vigilia Paſchæ ac Pentecoſtes, parvulos
ſuos ad Eccleſiam veſtram mitterent bap-
tiſandos. Poſtmodum autem Pacilianenſis
Præpoſitus ſuam nobis querimoniam de-
ſtinavit quòd Caſalenſis Præpoſitus inju-
riabatur eidem ſuper quadam pecuniæ
quantitate. Verùm nos dilecto filio Ray-

nerio Subdiacono noſtro Aſtenſi Canonico noſtris dedimus litteris in mandatis ut cauſam audiret, & appellatione remota, uſuris ceſſantibus, fine debito terminaret. Quibus in ejus præſentia conſtitutis, B. ſyndicus Pacilianenſis Eccleſiæ oblato libello propoſuit coram eo quòd cùm tranſactionem habitam inter magiſtrum Stephanum Eccleſiæ veſtræ nomine & magiſtrum Gar. tunc ſyndicum Pacilianenſis Eccleſiæ ſuper baptiſmate parvulorum & capitulis aliis minimè ſervaretis, incideratis in pœnam trecentarum librarum Papienſis monetæ, quæ fuerat in compromiſſo expreſſa. Vnde poſtulavit inſtanter ut vos compelleret ad ſolutionem ejuſdem, repetens nihilominus centum quinquaginta libras Papienſes quas præfatus magiſter G. nomine Pacilianenſis Eccleſiæ dederat Eccleſiæ veſtræ pro bono pacis & expenſis quas fecerat ſuper præfatis capitulis litigando; & quòd Eccleſia veſtra teneretur ad hæc niſus eſt probare per teſtes & per publicum inſtrumentum. Syndicus verò Eccleſiæ veſtræ propoſuit ex adverſo quòd inſtrumentum quod idem exhibuerat, erat falſum, & contractus, qui continebatur in illo, nunquam habitus fuerat inter partes, & ſi habitus eſſet, non debebat tenere de jure, eò quòd ſuper ſpiritualibus, quæ remitti non poterant, factus eſſet; nec præfatus magiſter ad pœnam Eccleſiam veſtram quiverat obligare, nec etiam licitum fuerat ſuper re tranſigere judicata. Iudex verò prædictus, auditis his & aliis quæ fuerunt propoſita coram eo, & utriuſque partis rationibus diligenter inſpectis, præfatum Eccleſiæ veſtræ ſyndicum, ipſius Eccleſiæ nomine, ab impetitione partis alterius ſuper prædictæ pecuniæ quantitate per ſententiam diffinitivam abſolvit. Verùm procurator prædictus poſtulavit à nobis ut præfatas ſententias auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare, ac ſuper præmiſſis parti adverſæ perpetuum ſilentium imponentes, ipſos nihilominus puniremus pro eo quòd inſtrumentis & litteris pluries in judicio fuerant uſi falſis, eoſque vobis condemnaremus nihilominus in expenſis, revocando in irritum quod per Petracium & Morandum occaſione litterarum falſarum contra Eccleſiam veſtram extiterat attentatum. Ad hæc præfati procuratores Pacilianenſes reſponderunt quòd licèt præfatæ ſententiæ latæ fuerint contra eos, ipſi tamen appellarant ab illis, & eadem iniquitatem nihilominus continebant, & de dolo præſumi poterat manifeſtè, eò quòd contra tranſactionem extiterant promulgatæ. Vnde petebant eaſdem auctoritate apoſtolica irritari, cùm inſtrumentum tranſactionis ipſius ut falſum non fuerit in judicio reprobatum; nihilominus poſtulantes ut, prædictis ſententiis nonobſtantibus, tranſactionem eandem, quæ fuerat pœna pecuniaria & ſacramenti religione firmata, faceremus ſervari, per quam Pacilianenſes & eorum Eccleſia ab Eccleſiæ veſtræ ſubjectione reddebantur immunes. Procurator verò veſter propoſuit ex adverſo quòd de juribus ſententiarum illarum non erat de cetero inquirendum, cùm in rem jam tranſierint judicatam, & licèt pars adverſa, ſicut aſſerit, à ſententia Mortarienſis Præpoſiti & ejus conjudicis appellarit, nihilominus tamen per decennium & amplius ipſi Pacilianenſes præfatæ ſententiæ paruerunt. propter quod & appellationi ſuæ ac tranſactioni, ſi qua facta extitit, renuntiaſſe videntur. Præterea cùm de inſtrumento tranſactionis Archiepiſcopus cognoverit memoratus, & eo nonobſtante pronuntiaverit contra ipſos, illud meritò præſumitur reprobaſſe; & ſi ab ipſius, ut aſſerunt, ſententia provocarunt, appellationem tamen infra biennium non fuerunt poſtmodum proſecuti. Sed à ſententia præfati Papienſis Epiſcopi eis non licuit appellare: quia cùm jam ſecundò appellaverint, ſicut dicunt, in eadem cauſa ipſis provocare tertiò non licebat: contra quos etiam Subdiaconus memoratus, ad quem ipſi noſtras litteras impetrarant, ſuper tranſactione prædicta ſententiam promulgavit, ab impetitione ipſorum veſtram Eccleſiam abſolvendo. Procuratores verò Pacilianenſes replicarunt quòd appellationem quam emiſerant à ſententia quam præfatus Archiepiſcopus tulerat contra eos infra tempus legitimum fuerant proſecuti, ſed eodem impediente Archiepiſcopo, qui tunc temporis apud ſedem apoſtolicam morabatur, non potuerunt aliquid impetrare. Vnde quia lis inferri ſperabatur in conſiſtorium Principis, ſine damno moræ morabatur intacta. Præterea cùm præſentiam judicis formidarent pro falſitate in judicio deprehenſa, & timor talis exiſteret qui cadere poterat in conſtantem, à proſecutione appellationis ipſius meritò poterant excuſari. Ad hæc autem procurator veſter reſpondit non eſſe veriſimile quòd infra biennium appellationem proſequi nequiviſſent: quia licèt aliquando Princeps extiterit occupatus; non tamen conſuevit inſtantibus

Digitized by Google

juſtitiam denegare ; nec metum quem ob
vitium falſitatis incurrebant allegare vale-
bant , cùm iidem hujuſmodi incuſſerant ſi-
bi metum , nec ex eo erant aliquatenus ex-
cuſandi unde debebant potiùs condemna-
ri. Nos igitur his & aliis diligenter auditis
quæ partes coram nobis proponere volue-
runt , de conſilio fratrum noſtrorum præ-
dictas ſententias , quas manifeſtè cognovi-
mus eſſe juſtas, decrevimus confirmandas.
Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum
Laterani IV. Non Ianuarij , pontificatus
noſtri anno quartodecimo.

EPISCOPO ET CVSTODI
Argentinenſi.

Epiſt. 138 Ne vulgaria judicia exerceantur à Preſbyteris.

LIcèt apud judices ſeculares vulgaria
exerceantur judicia , ut aquæ frigi-
dæ , vel ferri candentis , ſive duelli , hujuſ-
moci tamen judicia Eccleſia non admiſit ;
cùm ſcriptum ſit in lege divina : *Non ten-*
tabis Dominum Deum tuum. Hoc igitur ob-
ſervato , circa purgationem Reimboldi la-
toris præſentium , qui ſuper hæretica pra-
vitate aſſeritur infamatus , taliter proceda-
tis quòd morbus iſte , qui ſerpit ut cancer ,
per veſtram ſollicitndioem circumſpectam
perfectè curetur ; ita quòd eum nec ini-
quum gravet judicium , nec miſericordia
diſſoluta confundat. Datum Laterani V.
Idus Ianuarij , pontificatus noſtri anno
quartodecimo.

P. PRÆPOSITO EBREDVNENSI
Subdiacono noſtro.

Epiſt. 139. Recipitur ſub protectione B. Petri.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt
& honeſtum &c. Eapropter, dilecte in
Domino fili , &c. *uſque* inclinati , perſo-
nam tuam cum omnibus bonis tam eccle-
ſiaſticis quàm mundanis quæ in præſentia-
rum rationabiliter poſſides , aut in futu-
rum juſtis modis dante Domino poteris
adipiſci , ſub beati Petri & noſtra protec-
tione ſuſcipimus. Specialiter autem præpo-
ſituram & canonicam Ebredunenſis Eccle-
ſiæ cum pertinentiis ſuis, ſicut eas juſtè poſ-
ſides & quietè , auctoritate tibl apoſtolica
confirmamus & præſentis ſcripti patroci-
nio communimus. Nulli ergo &c. *uſque*
protectionis & confirmationis &c. *uſque* in-
curſurum. Datum Laterani IV. Idus Ia-
nuarij , pontificatus noſtri anno quartode-
cimo.

P. SVBDIACONO NOSTRO
Præpoſito , & Capitulo Ebredunenſi.

Epiſt. 140. De ſupplenda negligentia

POſtulaſtis per ſedem apoſtolicam edo-
ceri ut cùm ad vos ſimul & Archie-
piſcopum veſtrum donatio præbendarum
Eccleſiæ veſtræ pertineat , utrum præben-
dæ vacantis donatio penes Archiepiſco-
pum ipſum remaneat , ſi eam infra ſemeſ-
tre tempus neglexeritis pariter ordinare.
Ad quod vobis breviter reſpondemus
quòd cùm vos & idem Archiepiſcopus in-
fra tempus præſcriptum negligentes exiſ-
titis circa collationem vacantium præben-
darum , ſicut nec ab illo ad vos , ita nec à
vobis ad illum poteſtas devolvitur confe-
rendi , ſed ſecundùm ſtatuta Lateranenſis
Concilij ad ſuperiorem tranſit donatio ea-
rundem ; niſi fortè Archiepiſcopus , non
ut Prælatus , ſed ut Canonicus , vobiſcum
jus habeat conferendi ; & in hoc caſu , ſi
doloſè forſitan impedierit , dolus ei ſuffra-
gari non debet. Datum Laterani IV. Idus
Ianuarij , pontificatus noſtri anno quarto-
decimo.

Prælatorum Cap. Poſtulaſtis. De conceſſ. præb.

ABBATI ET CONVENTVI
Corbeienſi.

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt
& honeſtum &c. *uſque* perducatur ef-
fectum. Eapropter , dilecti in Domino filij,
veſtris juſtis poſtulationibus &c. *uſque* aſ-
ſenſu , ſententiam diffinitivam quam pro
vobis contra nobilem virum W. Advoca-
tum Bethuniæ ſuper quibuſdam talliis &
exactionibus quas dictus Advocatus inde-
bitè veſtris hominibus imponebat , dilecti
filij ſancti Martini de Gemellis & ſancti A-
cheloi Abbates & Præcentor Ambianen-
ſis , à nobis judices delegati , exigente juſti-
tia protulerunt , ſicut eſt juſta , nec legiti-
ma provocatione ſuſpenſa , auctoritate a-
poſtolica confirmamus & præſentis ſcripti
patrocinio commucimus. Nulli ergo &c.
uſque incurſurum. Datum Laterani II. Kal.
Ianuarij , pontificatus noſtri anno quarto-
decimo.

Epiſt 141. Confirmatur quædam ſententia.

VNIVERSIS EPISCOPIS IN
quorum epiſcopatibus malefactores Corbeien-
ſis monaſterij commorantur.

QVanto ampliùs Corbeienſe monaſte-
rium ad jus & proprietatem ſacroſan-
ctæ Romanæ Eccleſiæ noſcitur pertinere ,
& ſpecialiùs ad ejus curam reſpicit & tute-
lam , tanto ad defenſionem & conſervatio-
nem ipſius propenſiori cura nos oportet in-
tendere , & ejus jura illibata & integra con-
ſervare. Inde eſt quòd univerſitati veſtræ
per apſtolica ſcripta mandamus quatinus
illos parrochianos veſtros qui poſſeſſiones
& bona præfati monaſterij auferre præ-
ſumpſerint & ea temerariè moleſtare , cum
omni

Epiſt. 142. Adverſus malefactores monaſterij Corbeienſis.

omni ſtudeatis diligentia convenire ut & ablata reſtituant & ab eorum moleſtia & infeſtatione deſiſtant. Quod ſi juxta commonitionem veſtram facere fortè contempſerint, eos uſque ad condignam ſatisfactionem cenſura eccleſiaſtica arceatis. Datum Laterani III. Non. Decemb. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI ET CONVENTVI ſancti Maglorij Pariſienſis.

Epiſt. 143. Ne quid exigatur pro inſtallatione Abbatis.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio Eccleſiarum omnium ſollicitudinem gerere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum contra ſacrorum canonum ſanctiones in eis per ipſarum miniſteros improvidè attentantur. Sanè ad audientiam noſtram vobis referentibus eſt delatum quòd cùm Abbatem veſtrum contingit de novo in ſede, prout moris eſt, collocari, Archidiaconus Pariſienſis pro inſtallatione ipſius centum ſolidos Pariſienſis monetæ à vobis nititur extorquere, hujuſmodi exactionem in jus annuum convertendo. Quia igitur talis exactio eſt rationi contraria & ſanctorum patrum inſtitutionibus inimica, ne id de cetero attentetur, auctoritate præſentium diſtinctiùs inhibemus. Nulli ergo &c. inhibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Non. Octob. pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PRIORI GRANDIMONTENSI.

Epiſt. 144. Confirmantur quædam ſtatuta.

CVm quædam capitula in authentico noſtro contenta per litteras tuas, quæ coram nobis recitatæ fuerunt, ad majorem duxeris evidentiam exponenda, nos attendentes te illa & intellexiſſe fideliter & ſalubriter explanaſſe, devotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus ipſa ſecundùm expoſitionem hujuſmodi facias obſervari. Ad majorem verò cautelam expoſitiones illas de verbo ad verbum præſenti ſcripto juſſimus annotari; quarum tenor eſt talis. Quia de pulſatione ad collationem prima fiebat quæſtio, taliter videtur determinare privilegium, quòd procurator domus ſecundùm tenorem mandati apoſtolici debet propria manu pulſare, cùm in domo præſens fuerit, hora ſtatuta à Priore; niſi infirmitas corporis manifeſta vel neceſſitas inevitabilis ipſum detinuerit, ne collationi valeat intereſſe. Si verò intereſſe nequiverit, alius converſus, quem Prior ſtatuerit, pulſet hora ſtatuta. Ita ſiquidem ut de negligentia jure non valeant reprehendi. Prior autem Clericum inſtituet qui procuratori vel alteri converſo hora ſtatuta præcipiat ut pulſetur; vel ſi Clericus negligens fuerit, hoc idem injungat alius Clericus loco ejus. Per quod manifeſtè datur intelligi quòd Clericus auctoritatem habet injungendi converſo ut pulſet hora ſtatuta, vel ſi fortè hora tranſierit, converſus tenetur pulſare ad denuntiationem Clerici ſine dilatione qualibet vel quæſtione; & ſi quilibet horum negligens fuerit vel contemptor, de mandato ſummi Pontificis tamquam tranſgreſſor puniatur. Viſitatores computationes audiant de receptis pariter & expenſis, eo modo quo Prior computationes conſuevit audire. quem modum, quamvis ſatis notus ſit univerſis, planè coram omnibus in Capitulo generali expoſuimus. Si Clericis placuerit ut exeant ad laborem, cum converſis exeant, & cum eis pariter revertantur: ſed ſemper hebdomadarius in cella remaneat. cujus nomine intelligimus interiorem ambitum vel clauſuram, vel, ſi clauſura non fuerit, loca adjacentia officinis. Si verò Clerici vel converſi exceſſerint exeundo, quod intelligimus ſi nimis frequenter & ſine cauſa honeſta, in Capitulo proclamentur à Clerico vel converſo, & per hebdomadarium regulariter & rationabiliter judicentur. Cetera verò expoſitione aliqua indigere non videntur, cùm mutationes Clericorum de voluntate Prioris cum conſilio Clericorum diſcretorum fieri debeant, & cùm mutati fuerint, nihil prorſùs ſecum ferre debeant niſi pannos ſimplices, nec ſcripturam, nec quodlibet aliud, nec converſi pariter ſine ſpeciali permiſſione vel mandato Prioris, cùm, ſicut apertè ſonat privilegium, nihil ſibi proprium debeant vendicare. Quia verò computationis Capitulum, fili Prior, minimè fuit in tuis litteris explanatum, illud nos in aliis litteris noſtris pleniùs duximus explanandum. Datum Laterani IV. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PRIORI ET CONVENTVI Grandimontenſi.

Epiſt. 145. Super reformatione ejuſdem monaſterij.

VEnientes ad apoſtolicam ſedem aliqui Clerici de quibuſdam cellis ordinis veſtri nobis proponere curaverunt quòd in multis ſtatuta veſtri ordinis violantur; propter quod ſcandalum oritur inter fratres, & rixæ ac contentiones exinde oriuntur. Nos autem, quia ipſos tu, fili Prior, ſicut per tuas litteras intimaſti, excommunicationis vinculo innodaras, ut

ſuper his quæ proponebant meliùs inſtrui valeremus, eiſdem beneficium fecimus abſolutionis impendi, mandantes ut eos in locis ſuis recipi facias ſalva ordinis diſciplina. Volentes igitur ut ſi qua in Eccleſia veſtra corrigenda ſunt, in melius corrigantur, venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Bituricenſi & dilectis filiis de Pratea & de Varenis Abbatibus Ciſtercienſis ordinis Bituricenſis dioceſis dirigimus ſcripta noſtra, ut ad veſtram Eccleſiam accedentes, quæ ibidem invenerint contra regulam deformata, noſtra freti auctoritate ſublato appellationis obſtaculo ſtudeant reformare, contradictores cenſura eccleſiaſtica compeſcendo. Tales itaque vos in his exhibere curetis quòd zelari meritò videamini veſtri ordinis honeſtatem, & hujuſmodi contentiones & rixæ penitùs ſopiantur: quia ſervos Dei non oportet, ſecundùm Apoſtolum, litigare. Illud autem quod in reſcripto noſtro de computatione annis ſingulis facienda conditionaliter dicitur, intelligi volumus abſolutè; nihilominus injungentes ut clericus ſive laicus de ordine veſtro, quem conſtiterit in canonem latæ ſententiæ incidiſſe, tamquam excommunicatus ab omnibus evitetur donec per hebdomadarium ſacerdotem vel per te, fili Prior, fuerit abſolutus. Datum Laterani IX. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PATRIARCHÆ *Alexandrino.*

Epiſt. 146. Conſolatur captivos Chriſtianos.

GRatum gerimus & acceptum, & fraternitatem tuam dignis in Domino laudibus commendamus, quòd, ſicut ex litteris tuis nobis directis accepimus, circa illos qui Alexandriæ ac Babyloniæ ſunt captivi diligentiam adhibes pij patris, & ad liberationem ipſorum impendis operam diligentem; & ne periculum negationis incurrant, nobis humiliter ſupplicaſti ut calamitates eorum & anguſtias quas ſuſtinent attendentes, pro liberatione ipſorum fratribus militiæ Templi & Hoſpitalis necnon Regibus & Principibus orientalis provinciæ ſcribere dignaremur. Nos autem, qui cum Apoſtolo dicere poſſumus, *Quis infirmatur, & ego non infirmor, quis ſcandaliſatur, & ego non uror*, etſi in tribulationibus eorundem paterno compatiamur affectu, in eo tamen conſolationem recipimus qui ſecundùm Apoſtolum pater miſericordiarum & totius conſolationis eſt Deus, qui nos in omni tribulatione noſtra miſericorditer conſolatur, illud in eis ſperantes implendum quod veritas, quæ mentiri non novit, in evangelio proteſtatur: *Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum: Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Sanè habito ſuper hoc cum fratribus noſtris diligenti tractatu, petitionem tam tuam quàm captivorum ipſorum favore perpendimus apoſtolico proſequendam, venerabili fratri noſtro Patriarchæ Ieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato noſtris dantes litteris in mandatis quatinus ex parte tam noſtra quàm ſua præſcriptos fratres ac Reges & Principes in nomine Domini exhortetur, conſulendo fideliter & efficaciter inducendo ut ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant, & contra perſecutores fidei Chriſtianæ his pro fide Chriſti potentibus armis utantur quibus utique Dominus vim ſuæ virtutis creditur faciliùs impenſurus, cùmque hoc acceptabile opus populus intellexerit Chriſtianus, ad ſubventionem eorum liberaliùs ſuas manus extendat, & nos, ſi devotè fuerimus exauditi, debeamus eos in petitionibus ſuis pleniùs exaudire; quicquid autem ſuper hoc actum fuerit idem Patriarcha nobis non differat intimare; ut per ſuam relationem inſtructi, juxta quod nobis divina ſuggeſſerit inſpiratio, procedamus. Cùm igitur tamquam aurum in fornace Dominus ſuos probet electos, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus captivos ipſos efficaciter exhorteris ut non deficiant in tribulationibus ſuis: quia non ſunt condignæ paſſiones hujus temporis ad futuram gloriam quam in nobis Apoſtolus aſſerit revelandam; & fidelis eſt Deus, qui eoſdem ſupra id quod poſſunt tentari minimè patietur, ſed faciet cum tentatione proventum, ut valeant ſuſtinere. Id enim quod in præſenti ſuſtinent, eſt utique momentaneum, ſed in eis pondus æternæ gloriæ operatur, ſi tamen uſque in finem viriliter in incepto certamine duxerint perſiſtendum: quia ſi legitimè conſummaverint bonum certamen quod hactenus certaverunt, de reliquo ipſis corona juſtitiæ reponetur. Quædam autem de ipſis audimus quæ cum dolore referimus & pudore: quia ipſi nonnulla committunt impia & nefanda, per quæ non ſolùm divinam majeſtatem offendunt, verùm etiam apud incredulos Chriſtianam religionem infamant. propter quod maximè circa liberationem ipſorum ſupernæ miſerationis retardatur

effectus, à quibus tu eos ſalubribus monitis & conſiliis ſtudeas revocare, talem te ipſum in ſervitute divina ſatagens exhibere ut ab his qui ſunt intus & ab his qui ſunt foris bonum habere teſtimonium merearis. Ceterùm, ſicut nobis ſcripſiſti, præfati captivi non habent niſi quendam vetulum ſacerdotem qui eis poſſit miniſtrare divina. Vnde fraternitatem tuam humiliter rogaverunt ut unum ex ipſis in eccleſiaſticis miniſteriis eruditum in Diaconum promoveres, quod tu ſine noſtra licentia facere noluiſti. Nos autem ut in hoc eorum adimpleas deſiderium ſuademus, ordinandi eum tibi liberam concedentes auctoritate apoſtolica facultatem. Datum Laterani xv. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

PATRIARCHÆ Hieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 147. De commutatione captivorum.

RECepimus litteras doloribus plenas & miſeriis cumulatas quas apoſtolatui noſtro miſerunt venerabilis frater noſter Patriarcha Alexandrinus & qui Alexandriæ ſunt captivi, ærumnas & preſſuras quas ſuſtinent exponentes, & poſtulantes ſuppliciter cum gemitu & mœrore quatinus ad liberationem eorum miſericorditer intendamus, inducendo fratres Templi & Hoſpitalis ac Reges & Principes orientalis provinciæ ut per commutationem captivorum ad liberandum illos inclinent animos cum effectu; ne propter acerbitatem pœnarum quas longo tempore ſunt perpeſſi apoſtatare cogantur, cùm prompto ſint ſpiritu parati tantum illis exhibere ſervitij quantum ſolet eiſdem ab infidelibus captivis impendi; nihil ampliùs poſtulantes ab eis quàm quod ipſi ſunt ſoliti hujuſmodi exhibere captivis, ut ſaltem hoc modo periculum negationis evadant. Nos autem ſuper hoc habito cum fratribus noſtris diligenti tractatu, petitionem eorum favore perpendimus apoſtolico proſequendam, cùm ipſi pro defenſione fidei Chriſtianæ captivitatem incurrerint & teneantur quaſi pro Chriſto captivi, qui fidelibus ſuis dicturus eſt in judicio: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi; quia in carcere eram, & veniſtis ad me. quandiu enim feciſtis hoc uni de fratribus meis minimis, mihi feciſtis.* Et è contrà dicturus eſt reprobis: ***Diſcedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus eſt diabolo & angelis ejus.*** Quaſi diceret manifeſtiùs: Qui quempiam meorum fidelium à carcere liberaverit, & ego illum eripiam ab inferno, ne cum diabulo & angelis ejus perpetuò crucietur in igne gehennæ, ſed cum angelis ſanctis in regno Dei perenniter glorietur. Cùm ergo captivis hoc humanitatis ſolatium & ex officio caritatis & ex præcepto Domini debeatur, tranſgreſſores profectò videntur qui nolunt, cùm poſſint, ad redemptionem intendere captivorum, pro qua ſecundùm conſtitutiones canonicas & legitimas diſtrahi debent eccleſiaſtica bona, quæ in aliis caſibus alienari non licet. Verendum eſt enim ne ſecundùm Apoſtolum non ſint juſtitiæ divinæ ſubjecti, ſi qua forſitan contra hoc ſuam juſtitiam ſtatuerunt, legem Dei propter traditiones hominum dimittentes, volendo plus rebus conſulere quàm perſonis, pecunias magis quàm animas diligentes. quod irrefragabili videtur argumento convinci, ſi certè quos liberant pro pecuniis acquirendis, nolint pro redimendis fratribus liberare. Cupientes igitur utrorumque providere ſaluti, fraternitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus ex parte tam noſtra quàm tua præſcriptos fratres ac Reges & Principes in nomine Domini exhorteris, conſulendo fideliter & efficaciter inducendo ut ad redemptionem illorum per congruam commutationem intendant & contra perſecutores fidei Chriſtianæ his pro fide Chriſti potentibus armis utantur quibus utique Dominus vim ſuæ virtutis creditur faciliùs impenſurus; cùmque hoc acceptabile opus populus intellexerit Chriſtianus, ad ſubventionem eorum liberaliùs ſuas manus extendant, & nos, ſi devotè fuerimus exauditi, debeamus eos in petitionibus ſuis pleniùs exaudire. Quicquid autem ſuper hoc actum fuerit nobis non differas intimare; ut per tuam relationem inſtructi, juxta quod nobis divina ſuggeſſerit inſpiratio procedamus. Datum Laterani Idibus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

VNIVERSIS CAPTIVIS in Alexandria & Babylonia conſtitutis.

Epiſt. 148. Super eodem.

RECepimus litteras doloribus plenas & miſeriis cumulatas quas tam vos quàm venerabilis frater noſter Alexandrinus Patriarcha noſtro apoſtolatui direxiſtis, ærumnas & preſſuras &c. ***in eundem ferè modum ut in ſuperiori quæ mittitur Patriarchæ Hieroſolymitano uſque*** periculum negationis evadant. Nos autem, qui cum Apoſtolo

dicere poſſumus, Quis infirmatur &c. *in eundem ferè modum ut in ſuperiori quæ mittitur Patriarchæ Alexandrino uſque.* Cùm igitur tamquam aurum in fornace Dominus ſuos probet electos, univerſitatem veſtram monendam duximus & hortandam quatinus non deficiatis in tribulationibus veſtris &c. *uſque* ſupernæ miſerationis retardatur effectus, à quibus vos ſub obteſtatione divini judicij obſecramus penitùs abſtinere, ne per vos inter gentes ſanctum nomen Domini blaſphemetur. Alioquin fruſtra profectò vel à Deo miſericordiam vel à nobis ſolatium expectatis. Datum Laterani XIV. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

MAGISTRO ET FRATRIBUS militiæ Chriſti in Riga.

Epiſt. 149. Differt erectionem epiſcopalis ſedis.

GRatias eximias bonorum omnium referimus largitori quòd conatus veſter contra barbaras nationes inutilis non exiſtit, ſed de die in diem in veſtris manibus proſperatur; ita ut greſſus veſtros Domino dirigentes, plures vobis ſubjeceritis ex eiſdem, & ad unum adduxeritis cultum Dei, recepto baptiſmatis ſacramento. Verùm dilectus filius.. confrater veſter lator præſentium à nobis cum inſtantia poſtulavit ut in terris illis quas vobis nuper divina præeunte clementia ſubjugaſtis dignaremur Epiſcopum ordinare. Sed preces ipſius, cùm arduum ſit negotium, non duximus protinus admittendas; quin potiùs uſque ad tempus expectandum providimus opportunum; univerſitatem veſtram monentes & exhortantes attentiùs quatinus in Domino confortemini & in potentia virtutis ipſius, prælia Domini viriliter pugnaturi; ſcientes quòd noſtrum vobis non deerit auxilium in quibus cum Domino viderimus expedire. Datum Laterani VIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI SANCTI VICTORIS Pariſienſis.

Epiſt. 150. Interpretatur quoddam privilegium eidem Abbati conceſſum.

SIcut ex litteris tuis nuper accepimus, cùm olim ex parte dilectorum filiorum ſcholarium Pariſienſium nobis fuerit humiliter ſupplicatum ut cùm interdum eorum aliqui ex mutua injectione manuum in canonem incidant ſententiæ promulgatæ, pro qua ſine gravi diſpendio, & præſertim ſine ſcholaſtici ſtudij detrimento, non poſſent ad apoſtolicam ſedem accedere, ſuper hoc dignaremur eiſdem miſericorditer providere, nos tibi dedimus in mandatis ut cùm eſſes à talibus requiſitus, auctoritate noſtra ſuffultus juxta formam Eccleſiæ abſolutionis eis munus impenderes, & injungeres ipſis quod hujuſmodi conſuevit injungi, niſi forſan tam gravis eſſet & enormis exceſſus quòd meritò propter eum deberent ad ſedem apoſtolicam laborare. Tu verò quorundam conſilio aſſerentium beneficia Principum latiſſimè fore interpretanda, ſcholaribus Pariſienſibus qui inciderant in hujuſmodi canonem quocunque loco, iniciendo temerè manus in Clericos violentas, juxta formam præſcriptam abſolutionis beneficium impendiſti. Nos igitur bis auditis de tua non potuimus prudentia non mirari, quòd ad ſic intelligendum litteras noſtras tuum animum inclinaſti, cùm in eiſdem litteris non dicatur *inciderint*, ſed *incidant in canonem ſententiæ promulgatæ*; ut de illis ſolis intelligatur ſcholaribus qui Pariſius exiſtentes hujuſmodi committunt exceſſum. Quocirca præſentium tibi auctoritate mandamus quatinus ſcholares illos abſolvere de cetero non præſumas qui alibi quàm Pariſius taliter deliquerunt, ſciens quòd illi pro abſolutis haberi non debent quos alibi delinquentes quàm Pariſius abſolviſti, cùm de talibus nullam acceperis poteſtatem. Datum Laterani X. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

DECANO ET CAPITULO beati Aniani.

Epiſt. 151. Quis reſidere cenſendus ſit.

SIcut exhibita nobis ex parte veſtra petitio declaravit, Eccleſia veſtra occaſione cujuſdam conſuetudinis perverſæ ibidem hactenus obſervatæ debito Canonicorum ſervitio ſæpius defraudatur. Cùm enim Ph. quondam Decanus & Capitulum ipſius Eccleſiæ ſtatuiſſent ut illi tantùm præbendarum ſuarum integrè perciperent redditus qui aſſiduum impenderent eidem Eccleſiæ famulatum, adjungentes inſuper quòd tantùm ille diceretur & eſſet aſſiduus qui eidem ſoli Eccleſiæ Canonici ſervitium exhiberet, ſe ſervaturos hæc omnia præſtito juramento firmantes, nonnulli veſtrum exinde occaſione fraudulenter aſſumpta, cùm extra civitatem Aurelianenſem frequenter moram faciant longiorem, ita quòd per totum annum continuè vel interpolatim, dierum numero computato, nec etiam per tres menſes Eccleſiæ ſerviunt memoratæ, integrè fructus ſuarum percipiunt præbendarum, dicentes ſe juxta ſtatutum præfatum aſſiduitatem ſervitij Eccleſiæ impendiſſe. Verùm poſtulaſtis à no-

bis ut nulli Canonicorum veſtrorum præbendæ ſuæ fructus niſi per dimidium annum ad minus, dierum numero interpolatim vel continuè computato, reſidentiam in Eccleſia veſtra fecerit, perſolvatis; cui etiam, niſi matutinalibus horis vel Miſſarum ſolemniis ſeu veſpertiois laudibus perſonaliter interfuerit, dies inutiles computentur. Nolentes igitur Eccleſiæ veſtræ tantum ſuſtinere gravamen, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus id de cetero inter vos firmiter obſervetur. Salvo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato. Datum Laterani XIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ABBATI SANCTI SALVATORIS de Breda Gerundenſis diœceſis, & magiſtro Vitali Subdiacono noſtro & Arnaldo Canonicis Ilerdenſibus.

Epiſt. 132. Delegat correctionem monaſterij S. Cucufatis.

CVm B. monachus monaſterij ſancti Cucufatis & procuraror Abbatis & monachorum ejuſdem monaſterij ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, eis dilectum filium noſtrum Petrum tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbyterum Cardinalem conceſſimus auditorem. Coram quo monachus propoſuit antedictus quòd cùm ad venerabiles fratres noſtros Gerundenſem & Vicenſem Epiſcopos & Sacriſtam Gerundenſem à nobis litteras impetraſſent, ut ipſi ad dictum monaſterium perſonaliter accedentes ibidem corrigerent quæ tam in capite quàm in membris corrigenda viderent, ipſi accedentes ad locum, & litteris noſtris in conventus audientia communi perlectis, præſtari ſibi juramenta de dicenda veritate ſuper ſtatu monaſterij exegerunt. Abbas verò & monachi tria objecerunt mendaciter contra ipſum, videlicet quòd excommunicationis vinculo tenebatur, nec ſuper objectis Abbatem præmonuerat & conventum, & quòd ante præſcientiam litterarum ſuos contra ipſum nuntios ad noſtram præſentiam deſtinarant, & ſe ac monaſterium ſub noſtra protectione ponentes, ne contra ipſos procederent, appellarunt. Quorum appellationi cùm unus eorum, videlicet Vicenſis Epiſcopus, detuliſſet, duo reliqui attendentes appellationem fuiſſe in litteris noſtris inhibitam, in eos, quia jurare nolebant, excommunicationis ſententiam protulerunt, ipſos excommunicatos per venerabilem fratrem noſtrum Barchinonenſem Epiſcopum diœceſanum eorum facientes per Barchinonenſem diœceſim nuntiari. Deinde ſex de monachis excommunicationis ſententiam metuentes, coram prædictis Epiſcopo & Sacriſta Gerundenſibus, dicto Vicenſi Epiſcopo appellationi interpoſitæ deferente, de dicenda veritate ſuper ſtatu monaſterij juraverunt: quorum aperiri depoſitiones inſtanter idem monachus & puniri Abbatem & monachos, quia excommunicati divina celebraverant, poſtulabat. Procurator verò Abbatis & conventus propoſuit ex adverſo quòd idem monachus non erat aliquatenus audiendus, cùm propter exceſſus ſuos ſententiam excommunicationis incurrerit priùs etiam quàm inquiſitionis litteras impetraſſet, quod ipſi Abbas & conventus tunc coram dictis inquiſitoribus probaviſſent, niſi fuiſſet eis audientia denegata. Oſtendebat inſuper procuraror prædictus cariſſimi in Chriſto filij noſtri Petri Aragonum Regis illuſtris & venerabilis fratris noſtri Terraconenſis Archiepiſcopi & aliorum Epiſcoporum litteras, qui monaſterium ipſum de hoſpitalitare, Abbatem verò de honeſtate vitæ ac multa providentia tam circa ſpiritualia quàm temporalia plurimùm commendabant. Idem quoque B. monachus ab auditore interrogatus eodem, non negavit Abbatem tuliſſe ſententiam excommunicationis in ipſum, licèt eam aſſeruerit poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam eſſe latam. Propter quæ idem procurator poſtulabat inſtanter ut quicquid à prædictis duobus inquiſitoribus poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam factum fuerat caſſaretur. E contra idem B. monachus excomunicationem à procuratore Abbatis ſibi non poſſe obici replicabat, cùm idem Abbas triplici eſſet excommunicationis vinculo innodatus. His igitur omnibus fideliter nobis ab eodem auditore relatis, perlectis quoque atteſtationibus & inſpectis, quia per eas nihil contra Abbatem efficaciter probabatur, attendentes quòd inquiſitores præfati poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam proceſſiſſent auctoritate litterarum quas dictus excommunicatus tacita ſubripuerat veritate, proceſſum caſſavimus eorundem, memoratas atteſtationes deſtrui facientes. Verùm ne curam prædicti monaſterij negligere videamur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ad ipſum monaſterium perſonaliter accedentes, corrigatis appellatione remota tam in capite quàm in membris quæ ſecundùm Deum & inſtituta canonica ibidem inveneritis corrigenda, & ſtatuatis quod regulare fuerit & ho-

neſtum, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eandem ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Ad hæc, præfatum monachum, ſi abſque ſcandalo fieri poterit, faciatis recipi, ſalva ordinis diſciplina, in monaſterio antedicto. Alioquin ipſum in alio monaſterio ejuſdem ordinis collocetis. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. *uſque* exequantur. Datum Laterani Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ELECTO ET PRÆPOSITO Colocenſibus.

Epiſt 153. Confirmatur electio Præpoſiti Cibiniensis. Vide infrà epiſt 85 & infra epiſt. 156.

SIcut dilectus filius magiſter R. nobis exponere procuravit, cariſſimus in Chriſto filius noſter Vngariæ Rex illuſtris ipſum ad præpoſituram Cibinienſem duxit canonicè præſentandum. Verùm quia præpoſitura eadem ad nos in ſpiritualibus nullo pertinet mediante, nobis humiliter ſupplicavit ut ſibi eam in his quæ ad nos pertinent conferremus. Nos autem quod per dictum Regem factum canonicè fuerat approbantes, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus dictum R. in eadem præpoſitura inſtituere auctoritate apoſtolica procuretis. Datum Laterani XV. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

ILLVSTRI REGI CASTELLÆ.

Epiſt 154. Conſolatur eū in tribulatione ſua, & dat indulgentias.

CVm perſonam tuam inter catholicos Reges ſpeciali diligamus in Domino caritate, in his quæ ſecundùm Deum requiris à nobis favorem tibi apoſtolicū libenti animo impertimur. De infortuniis ergo quæ nuper ſerenitati regiæ acciderunt paterno tibi condolemus affectu. Et ut favorē apoſtolicum excellentiæ regiæ ſentias non deeſſe, juxta petitionem tuam & inſtantiā dilecti filij Segobienſis electi nuntij tui, qui circa promotionem ejuſdem negotij extitit ſollicitus & attentus, Archiepiſcopis & Epiſcopis per regnum Franciæ ac Provinciam conſtitutis noſtris damus litteris in mandatis ut ſubditos ſuos ſedulis exhortationibus moneant & inducant, in remiſſionem omnium peccatorum ex parte Dei & noſtra verè pœnitentibus injungentes, ut cùm Sarracenis in octavis Pentecoſten proximo affuturis campeſtre bellum indixeris, in hoc tibi neceſſitatis articulo ſuccurrentes, neceſſarium impendant auxilium in rebus pariter & perſonis; ut per hæc & alia quæ fecerint, cœleſtis regni gloriam conſequantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedimus peregrinos qui propria devotione vndecunque proceſſerint ad idem opus fideliter exequendum. Monemus igitur ſerenitatem regiam & hortamur quatinus totam ſpem tuam ponens in Domino Deo tuo, te humilis coram ipſo, qui gratiam ſuam dat humilibus, & reddit retributionem ſuperbis; quia potens eſt ut te faciat de inimicis crucis Chriſti magnificè triumphare. Ceterùm quia nunc ferè totus mundus turbatus eſt & poſitus in maligno, conſulimus & monemus ut ſi competentes treugas inveneris, ipſas recipias, donec opportunius tempus adveniat quo ipſos valeas ſecuriùs expugnare. Datum Laterani II. Nonis Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Vide lib. 13. epiſt 181. lib. 14. epiſt. 3. 4. lib. 15. epiſt. 15.

SENONENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 155. Super eodem. Vide Rodericum Tolet. lib. 7. cap. 35. 36. & lib 8 cap. 2. & ſeqq.

REcepimus litteras dolore plenas & timore non vacuas quibus cariſſimus in Chriſto filius noſter Aldephonſus Rex Caſtellæ illuſtris ſignificare curavit quòd Sarraceni hoc anno intrantes Hiſpaniam in multitudine gravi, quoddam caſtrum Ciſtercienſis ordinis fratrum, quod Salvaterra vocatur, hoſtiliter obſederunt, quod bellicis machinis infeſtantes ad ultimum occuparunt. Attendens ergo præfatus Rex quòd niſi eis campeſtri bello fortiter reſiſtatur, ipſi tum propter innumerabilem multitudinem perſonarum, tum propter irruptionem machinarum duriſſimam, univerſas munitiones ſuæ poſſint nefandæ ſubicere ditioni, campeſtre illis bellum indixit in octavis Pentecoſten proximò affuturis, eligens mori potiùs quàm Chriſtianæ gentis mala videre. Vnde nobis humiliter ſupplicavit quatinus ei neceſſarium faceremus auxilium impertiri per catholicæ fidei profeſſores. Nos igitur pium ejus propoſitum in Domino commendantes, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſubditos veſtros ſedulis exhortationibus moneatis, in remiſſionem omnium peccatorum ex parte Dei & noſtra verè pœnitentibus injungentes, ut ei præſcripto termino in hoc neceſſitatis articulo ſuccurrentes, neceſſarium impendant auxilium in rebus pariter & perſonis; ut per hæc & alia bona quæ fecerint, cœleſtis regni gloriam conſequi mereantur. Pari quoque remiſſione gaudere concedi-

mus peregrinos, qui propria devotione, undecunque proceſſerint ad idem opus fideliter exequendum. Taliter autem ſtudeatis exequi quod mandamus ut ſollicitudo veſtra clareat in effectu, noſque devotionem veſtram valeamus meritò commendare. Datum Laterani 11. Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Nulla iſtius decretalis mentio extat in codice Colbertino. Et puto additam à quodã ſtudioſo.

Cùm Iacobus & Marcus viduas matres haberent, uterque matrem alterius duxit legitimè in uxorem, & prolem ſuſcepit ex ipſa. Quæris igitur utrum filius & filia ſic ſuſcepti poſſint adinvicem matrimonialiter copulari. Nos autem breviter reſpondemus, quòd cùm inter eos conſanguinitas primi & ſecundi gradus exiſtat, legitimè conjungi non poſſunt.

ILLVSTRI REGI VNGARIÆ.

Epiſt. 156. De concordia inter Eccleſias Strigonienſem & Colocenſem.

ILla te, fili cariſſime, caritatis prærogativa diligimus, cùm inter alios mundi Principes erga perſonam noſtram & ſacroſanctam Romanam Eccleſiam devotiſſimum te ſciamus, quòd preces & petitiones ex parte tua nobis oblatas intendimus libenter admittere, quantum cum noſtra poſſumus honeſtate. Inde ſiquidem fuit quòd venerabilem fratrem noſtrum Veſprumienſem Epiſcopum ad ſedem apoſtolicam accedentem paterna benignitate ſuſcepimus, & quæ tam per eum quàm per tuas nobis litteras intimaſti pleno concepimus intellectu. Qui denique inter cætera propoſuit coram nobis quòd cùm de pace perpetuò ſtatuenda inter Strigonienſem & Colocenſem Eccleſias diù fuerit te mediante tractatum, tandem venerabilis frater noſter Strigonienſis Archiepiſcopus de conſenſu & voluntate ſuffraganeorum Strigonienſis Eccleſiæ, videlicet Agrienſis, Georienſis, & præfati Veſprumienſis Epiſcoporum ex parte una, & dilectus filius Colocenſis electus de voluntate ſuffraganeorum Colocenſis Eccleſiæ, Waradienſis videlicet, Cenadienſis, & Vltraſilvani Epiſcoporum ex altera, in certam formam concordiæ devenerint, quam per præfatos Georienſem & Veſprumienſem Epiſcopos redigi mandaverunt in ſcriptis, cùm illam in ſcriptis redactam in medium produxiſſent, & ſuper ea fuiſſet diutiùs diſputatum, tandem ita correcta extitit & conſcripta quòd eam pars approbavit utraque, & tam Strigonienſis Archiepiſcopus quàm Colocenſis electus cum Eccleſiarum ſuarum ſuffraganeis ad ſancta Dei evangelia juraverunt quòd formam pacis quæ continebatur in illo ſcripto poſito coram

Vide ſuprà epiſt. 84.

eis firmiter obſervarent, & laborarent ad hoc nihilominus bona fide ut nos compoſitionem confirmaremus eandem. P. quoque Quinqueccleſienſis Præpoſitus, ab Epiſcopo ſuo miſſus pro eo, & Benedictus Præpoſitus ſancti Thomæ, necnon & Iacobus Scholaſticus Strigonienſis pro Capitulo ejuſdem Eccleſiæ, à quo ſub debito juramenti ſe aſſeruerunt habere mandatum, & Hubaldus Poſonienſis Præpoſitus, juraverunt etiam illud idem. Pro Colocenſi verò Eccleſia Iacobus Colocenſis & Hoſmundus ſancti Laurentij Præpoſiti præſtiterunt conſimile juramentum. Vnde præfatus Epiſcopus ex parte tua nobis humiliter ſupplicavit ut compoſitionem eandem, quam ſigillorum prædictorum electi & Varadienſis, Cenadienſis, Vltraſilvani, Agrienſis, & ipſius Veſprumienſis Epiſcoporum, necnon Capitulorum Colocenſis & Bachienſis nobis exhibuit munimine roboratum, auctoritate dignaremur apoſtolica confirmare; cujus tenor talis eſt. IN »
NOMINE patris & filij & ſpiritus ſancti. »
Amen. Hæc eſt forma pacis inter Strigo- »
nienſem & Colocenſem Archiepiſcopos. »
Prima coronatio Regum Vngariæ ſpeciali- »
ter ſpectat ad ſolam Strigonienſem Eccle- »
ſiam. Veruntamen ſi Strigonienſis Archie- » Vide lib. 12.
piſcopus non poſſet vel malitioſè nollet » epiſt. 42. 43.
Regem coronare, vel Strigonienſis Ec- »
cleſia vacaret, coronet Regem Colocen- »
ſis, nullum ex tali coronatione jus ſibi »
vendicando in prima coronatione. Secun- »
da coronatio ei deinceps æqualiter perti- »
neat ad utramque. De proventu monetæ »
decima pertineat ad Eccleſiam Strigonien- »
ſem, ubicunque in regno Vngariæ cuda- »
tur. Quòd ſi cudi deſierit generalis mone- »
ta totius Vngariæ, quicquid loco genera- »
lis monetæ ſucceſſerit, decimam habeat »
Strigonienſis Eccleſia. Strigonienſis Ar- »
chiepiſcopus renuntiat omni juriſdictioni »
& juri ſpirituali quod habebat vel habere »
videbatur in provincia Colocenſi; præter »
decimam monetæ, ſi ibi contingeret fabri- »
cari. Iudicium officialium domus regiæ »
quilibet Epiſcopus habeat in ſua parrochia. »
Exhibitio ſacramentorum Regibus & Re- »
ginis & eorum liberis tam ad ipſos Archie- »
piſcopos quàm ad alios Epiſcopos in ſuis »
parrochiis pertineat pro voluntate Regis. »
In omnibus aliis utrique Eccleſiæ jura ſua »
conſerventur illæſa & conſuetudines anti- »
quæ. Si qua autem privilegia vel reſcripta »
quandocunque prolata fuerint contra hanc »
formam, vires non habeant, ſalva in om- »
nibus auctoritate apoſtolica. Quòd ſi Papa- »

» non approbaverit, res ſit in eo ſtatu in quo » nunc eſt. Juraverunt ambo Archiepiſcopi » & eorum ſuffraganei qui præſentes erant, » necnon & Præpoſitus Quinqueccleſienſis, » qui vice domini ſui Epiſcopi intererat, nec» non & procuratores Capitulorum utriuſ» que Eccleſiæ, quòd ſecundùm formam » præſcriptam bona fide pacem præſcriptam » obſervabunt, & ſine fraude ad confirma» tionem laborabunt.] Cùmque ſuper his cum fratribus noſtris deliberare vellemus, dilecti filij Iacobus Scholaſticus & Nicolaus Canonicus præfati Archiepiſcopi nuntij, & M. Theſaurarius & Io. Archidiaconus Strigonienſes procuratores ejuſdem loci Capituli, petierunt à nobis audientiam ſibi dari. Qua ipſis de more conceſſa, nuntij propoſuere prædicti quòd inter præfatos Archiepiſcopum & Colocenſem electum & eorum ſuffraganeos talis compoſitio intervenit, ut prima coronatio Regum Vngariæ, ubicunque in ipſo regno eos primùm contingeret coronari, ſolius Strigonienſis Eccleſiæ juris eſſet, & monetæ, ubicunque cuderentur in regno, vel illius quod loco colligeretur monetæ decima ad eandem Eccleſiam pertineret; ac tu & cariſſima in Chriſto filia Vngarorum Regina per veſtras à nobis litteras peteretis quatinus primam ſedem primamque vocem cum juribus ſupradictis, quæ tu & dicta Regina necnon & pars Colocenſis publicè præfatæ Strigonienſi recognoviſtis Eccleſiæ, ipſi perpetui dignaremur privilegij munimine roborare, ſuper aliis verò de quibus inter eos eſſe videbatur contentio, propter bonum pacis ſic extitit ordinatum, ut nec Colocenſis in Strigonienſi provincia, nec Strigonienſis in Colocenſi præter prædicta ſibi juris aliquid vendicaret, auctoritate in omnibus apoſtolicæ ſedis ſalva; ita quòd ſi hæc non approbarentur à nobis, res in eo ſtatu in quo tunc fuerat remaneret. Vnde quicquid ſit ſcriptum vel juratum eſſe dicatur, hoc actum & intellectum eſſe à partibus aſſerebant, & illud ex parte Archiepiſcopi confirmari à nobis ſuppliciter poſtulabant, aſſerentes ſic actum & intellectum fuiſſe, idem Archiepiſcopus & præfati Agrienſis & Geurienſis Epiſcopi ſuis litteris declararant. Procuratores verò Strigonienſis Capituli propoſuere conſtanter quòd tam illa compoſitio, quam redactam in ſcriptis præfatus Epiſcopus nobis exhibuit, quàm illa in quam præfati nuntij dixerunt Archiepiſcopum conſenſiſſe, inita fuerat ſine aſſenſu Capituli & in enorme diſpendium Strigonienſis Eccleſiæ redundabat. Vnde contradicentes utrique, nobis humiliter ſupplicarunt ut auctoritate apoſtolica caſſaremus utramque. Nos igitur attendentes quòd olim nobis multa precum inſtantia ſupplicaras ut ſuper jure coronandi Reges Vngariæ Strigonienſi Eccleſiæ privilegium concedere dignaremur, noſque tuis precibus inclinati, ei ſuper hoc privilegium conceſſerimus fratrum noſtrorum ſubſcriptionibus roboratum, conſiderantes etiam quòd ſi poteſtas coronandi Regis Vngariæ penes diverſas Eccleſias reſideret, toti regno grave periculum & heredibus tuis grande poſſet diſpendium generare, cùm, ſicut pleniùs ipſe noſti, frequenter inter Regum Vngariæ coheredes ſuper obtinenda regni corona ſcandalum ſit exortum, quod utique poſſet faciliùs ſuboriri ſi eos diverſos coronatores contingeret invenire, propter contradictiones & rationes præſcripras compoſitionem hujuſmodi non potuimus, ſicut nec debuimus, confirmare. Super epiſcopatu quoque de novo creando apud Cibinienſem Eccleſiam in Vltraſilvana dioceſi, qui metropoli Colocenſi ſubdatur, petitionem regiam nequivimus exaudire; quoniam ſive apoſtolicæ ſedi, ſicut tu ipſe firmiter proteſtaris, ſive Strigonienſi metropoli, ſicut procuratores ipſius fortiter aſſerebant, Cibinienſis præpoſitura ſit in ſpiritualibus immediatè ſubjecta, id abſque dubio in alterutrius præjudicium redundaret. Sed & quidam qui ſe nuntium venerabilis fratris noſtri Vltraſilvani Epiſcopi faciebat, contradicebat omnino, gravem & enormem Vltraſilvani epiſcopatus diminutionem allegans. Serenitatem igitur regiam rogamus, monemus, & exhortamur attentiùs quatinus ad duritiam nobis non imputes quòd compoſitioni prædictæ robur non attribuimus firmitatis, ſed tam providentiæ quàm juſtitiæ id aſcribas, quibus regni & heredum tuorum indemnitatibus duximus præcavendum & juris ordinem obſervandum, cùm omnibus facti ſimus in juſtitia debitores; ſciturus pro certo quòd in nullo unquam à nobis patieris repulſam in quo quiſquam Principum debeat exaudiri. Datum Laterani 11. Idus Februarij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

Vide lib. 12. epiſt. 32. 42. 43.

Scriptum eſt Capitulo Strigonienſi ſuper hoc in eundem ferè modum, videlicet. Venerabilis frater noſter Veſprumienſis Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm de pace perpetuò ſtatuenda &c. *uſque* non potuimus, ſicut nec debuimus, confirmare.

In

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Strigonienſi Archiepiſcopo. Venerabilis frater noſter Veſprumienſis Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm de pace &c. *uſque* nec debuimus confirmare.

SANCTÆ GENOVEFÆ Pariſienſi & Boni Radij Ciſtercienſis ordinis diœceſis Antiſiodorenſis Abbatibus, & Decano Aurelianenſi.

Epiſt. 117. De quadam venditione infirmanda vel confirmanda.

VEnientes ad apoſtolicam ſedem I. ſyndicus & quidam monachi Cluniacenſis cœnobij nobis exponere curaverunt quòd G. Prior & quidam monachi monaſterij de Caritate, Abbatis & conventus Cluniacenſis, ad quod idem monaſterium nullo pertinet mediante, interveniente conſenſu, abſentibus tamen multis ex fratribus de Caritate, quorum intererat, nec vocatis, ac quibuſdam contradicentibus & ad ſedem apoſtolicam appellantibus ex eiſdem, quaſdam poſſeſſiones, redditus, & alia bona militiæ Templi fratribus in gravem ipſius monaſterij læſionem vendiderunt. Vnde nobis ſyndicus & monachi memorati humiliter ſupplicarunt ut vel revocare contractum eundem in dicti monaſterij præjudicium temerè attentatum, vel reſtituere in integrum vice minoris idem monaſterium dignaremur; præſertim cùm Cluniacenſis Abbas Templariis ipſis reſtituere ſolutam ab eis pro prædictis bonis & poſſeſſionibus pecuniam ſit paratus. Dicti verò fratres è contrario reſponderunt quòd petentibus ipſis olim contractum venditionis inter ipſos ex parte una & monachos de Caritate ex altera legitimè ac ſolemniter celebratum auctoritate apoſtolica confirmari, tam Abbate ac conventu Clnniacenſi, quorum ad hoc auctoritas intervenerat & conſenſus, quàm Priore ac conventu de Caritate per ſuas litteras poſtulantibus illud idem, quia nobis ad plenum de ipſius contractus meritis & circumſtantiis non liquebat, venerabili fratri noſtro Pariſienſi Epiſcopo & ſuis conjudicibus hoc commiſimus inquirendum, facientes in inquiſitionis litteris mentionem de litteris ad venerabilem fratrem noſtrum Senonenſem Archiepiſcopum & conjudices ſuos ſuper lapſu ipſius monaſterij deſtinatis: quorum utrique in executione mandati apoſtolici proceſſerunt. Demum partibus in noſtra præſentia conſtitutis, pars Templariorum contractum ipſum confirmari petebat, parte altera multipliciter impugnante contractum. Contra quod fuit ex adverſo reſponſum quòd communis juris remedium ſuper deceptione malitiosè pars altera implorabat, cùm expreſsè per ſtationem judicum & depoſitiones teſtium probaretur poſſeſſiones venditas diù & publicè fuiſſe venales, nec uſque tunc temporis emptores occurrerant qui tantum pro ipſis poſſeſſionibus largirentur. Ipſos quoque fratres ad emptionem jamdictam ſola miſericordia & monachorum illorum preces, non cupiditas, induxerunt. Probatum etiam eſſe aſſerebant legitimè dicti fratres quòd venditionis tempore monaſterium de Caritate tanto debito premebatur quòd de omnibus mobilibus pars viceſima non potuiſſet exolvi, in debitorum ſolutionem converſam illam totam pecuniam aſſerentes; ex cujus accelerata ſolutione uſque ad ſummam trium milium librarum & ultrà monachis de Caritate à creditoribus eſt remiſſum. Proponentes inſuper quòd venditionis reſciſſio non expediebat Eccleſiæ memoratæ, cùm vix poſſet tanta pecunia ſine majori gravamine ipſius Eccleſiæ inveniri. Adiciebat præterea quòd monachi reſtitutionis beneficium ex eo implorare non poterant, cùm ſuper hoc mandatum non receperint ſpeciale: quia ſecundùm legitimas ſanctiones petitio reſtitutionis in integrum jure minoris mandato non concluditur generali. Nos igitur intellectis quæ partes voluerunt proponere coram nobis, quia de præmiſſis nobis non potuit fieri plena fides, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus diligenter auditis quæ partes infra quatnor menſes à primæ citationis edicto coram vobis duxerint proponenda, ſi ſufficienter fuerit oſtenſum quòd ex ipſa venditione monaſterium de Caritate ſit enormiter læſum, vos ipſum reſtituentes vice minoris, venditionis contractum legitimè reſcindatis; ita quòd pretium abſque Templariorum gravamine reſtituatur eiſdem ſecundùm terminos quibus ipſi pecuniam perſolverunt, & de melioratione, ſi qua forſan apparuerit, facta per illos eis congruè ſatiſfiat; proviſo prudenter ne pro invenienda pecunia eædem poſſeſſiones vel aliæ diſtrahantur, ac recipiatur pecunia ſub voragine uſurarum; ne forte reſiduum locuſtæ comedat brucus, & unde crederetur adhiberi remedium, inde periculum incurratur. Alioquin præſcriptum vendirionis contractum ratum & firmum faciatis haberi, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcentes. Teſtes autem qui fue-

rint nominati, tam monachi quàm Templarij & alij, ſi ſe gratia, odio vel timore ſubtraxerint, per diſtrictionem eandem appellatione remota cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus, ſi quæ apparuerint præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non omnes his exequendis &c. duo veſtrum &c. *uſque* exequantur. Datum Laterani x v. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

AVRELIANENSI ET ANTISIODORENSI Epiſcopis, & magiſtro W. de Vienna Canonico Antiſiodorenſi.

Epiſt. 158. Beneficiorum ſuperfluitas damnata.

INtellectâ ratione quam nobis venerabilis frater noſter Remenſis Archiepiſcopus & ejus condelegati miſerunt ſuper controverſia quæ de præbenda Trecenſis Eccleſiæ vertitur inter venerabilem fratrem noſtrum Trecenſem Epiſcopum & dilectum filium Cancellarium Senonenſem non duximus eidem Epiſcopo aliud reſcribendum niſi quòd idem Epiſcopus diligenter advertat qua ratione ſuſtinere poſſemus ut ipſe aliquod eccleſiaſticum beneficium cuiquam de cetero perſonæ concedat plura beneficia obtinenti, ſi propterea noluit ad mandatum noſtrum præfato * Cellario in Eccleſia ſua conferre præbendam quia plura dinoſcitur beneficia obtinere. Licèt enim circa eandem perſonam beneficiorum ſit ſemper ſuperfluitas improbanda, nonnunquam tamen eſt toleranda pluralitas, ſtatu perſonę provida conſideratione penſato. Quare idem prudenter attendat utrum magis expediat ut eidem Cellario ex mandato noſtro liberalitatem exhibeat conferendo præbendam quàm ex ſuo judicio neceſſitatem incurrat ut ultrà non poſſit alicui plura beneficia obtinenti eccleſiaſticum beneficium elargiri, niſi fuerit ſufficienter oſtenſum quòd ipſe ſuperflua beneficia ſecundùm ſuum ſtatum poſſideat. Quod ex eo forſan non poterit oſtendi de facili; quoniam etſi plures præbendas obtineat, ipſe tamen penè nullam habere proponitur cujus proventus liberè poſſit percipere niſi reſidentiam in ea faciat perſonalem. Et ex hoc fortaſſis pendet judicium utrum & pro Trecenſi præbenda condignè recompenſatum extiterit in præbenda Remenſi. Quicquid ergo ſuper his duxerit faciendum, nobis infra tres menſes poſt ſuſceptionem litterarum noſtrarum abſque dilatione reſcribat. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum Epiſcopum ad hoc moneatis attentiùs & efficaciter inducatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. *uſque* exequantur. Datum Laterani x v. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

* *Suprà* Cancellario.

GEBENNENSI EPISCOPO.

Epiſt. 159. Reſpondet ad ejus conſulta. Cap. Tua nos. *De conjung. & affin.*

TVa nos duxit fraternitas conſulendos, utrum illorum ſufficiat teſtimonium ad matrimonium dirimendum qui conſanguinitatis gradus ab avunculo & nepote, videlicet fratris filio vel ſororis, cùm de fratribus vel ſuperioribus nihil noverint vel audierint, inceperint computare. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm conjugium multum favoris obtineat, teſtes qui ad divortium celebrandum producti conſanguinitatis computant gradus, à ſtipite debent incipere, id eſt, à parentibus vel germanis, & ſic per ordinem diſtinguere gradus, nominibus propriis vel æquipollentibus indiciis deſignando perſonas; præſertim cùm ſæpius teſtimonium perhibeant de auditu, quod quia minùs eſt validum, non eſt in articulo hujuſcemodi nimiùm laxanda facultas; cùm qua ratione computationem inciperent à ſecundo, eadem ab ulterioribus poſſent gradibus incohare. Conſequenter autem quæſiſti, ut cùm quidam mulierem quandam aliter inducere nequiviſſet ut ſibi commiſceretur carnaliter niſi deſponſaret eandem, nulla ſolemnitate adhibita vel alicujus præſentia dixit illi, *Te Iohannes deſponſat*, cùm ipſe Iohannes minimè vocaretur, ſed finxit ſe vocari Iohannem, non credens eſſe conjugium, eò quòd ipſe non vocaretur hoc nomine, nec haberet propoſitum contrahendi, ſed copulam tantùm extorquendi carnalem, utrum inter prædictos ſit matrimonium celebratum, cùm mulier conſenſerit & conſentiat in eundem, & ille diſſenſerit & diſſentiat, nec aliud quicquam egerit quàm quod ſuperiùs eſt expreſſum, niſi quòd cognovit eandem. Super quo fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm præfatus vir dictam deſponſavit mulierem in propria quidem perſona, etſi ſub nomine alieno, quo tamen vocari ſe finxit, & inter eos carnalis ſit copula ſubſecuta, videretur fortè pro cõjngio præſumendum, niſi tu nobis expreſſe ſcripſiſſes quòd ille nec propoſuit nec conſenſit illam ducere in uxorem, quod qualiter tibi conſtiterit non videmus. Nos tamen quid juris ſit reſcribentes, hoc dicimus, quòd ſi res ita ſe habuerit, videlicet quòd ille nec propoſuit eam ducere in uxo-

Cap. Tua nos. *De ſponſal. & matrim.*

rem nec unquam conſenſit, inter prædictas perſonas non deberet ex illo facto conjugium judicari, cùm in eo nec ſubſtantia conjugalis contractus nec etiam forma contrahendi conjugij valeat inveniri; quoniam ex altera parte dolus ſolummodò affuit, & defuit omnino conſenſus, ſine quo cetera nequeunt fœdus perficere conjugale. Tertiò quæſiviſti * per ſedem apoſtolicam explicari quid ſit de quodam monacho ſentiendum qui credens ſe poſſe mulierem quandam à gutturis tumore curare, ut chirurgicus cum ferro tumorem illum aperuit, & cùm tumor ille aliquantulùm reſediſſet, monachus ipſe mulieri præcepit ne ſe vento exponeret ullo modo, ne fortè ventus gutturis apertionem ſubintrans ſibi cauſam mortis inferret, ſed mulier, ejus mandato contempto, dum meſſes colligeret, vento ſe expoſuit incautè, & ſic per apertionem gutturis ſanguis multus effluxit, & mulier diem finivit extremum, quæ tamen confeſſa eſt quòd quia vento expoſuit ſemetipſam, ipſa ſibi dederat cauſam mortis, utrum videlicet cùm prædictus monachus ſit ſacerdos, liceat ei ſacerdotale officium exercere. Nos ergo tibi taliter reſpondemus, quòd licèt monachus ipſe deliquerit alienum officium uſurpando quod ſibi minimè congruebat, ſi tamen cauſa pietatis & non cupiditatis id egit, & peritus erat in exercitio chirurgiæ, omnemque ſtuduit diligentiam quam debuit adhibere, non eſt ex eo quod per culpam mulieris contra conſilium ejus accidit adeo reprobandus quin poſt ſatisfactionem condignam cum eo miſericorditer agi poſſit ut divina valeat celebrare. alioquin interdicenda eſt ei ſacerdotalis ordinis executio de rigore. Ad ultimum ex parte tua fuit propoſitum coram nobis quòd quidam ſcholaris metuens, ne latrones in hoſpitio ſuo eſſent, parvo aſſumpto gladio, ut ignem quæreret, de ſtrato ſurrexit, & cùm veniſſet ad oſtium, ignarus reperit ibi furem, qui cum ſcholari incipiens colluctari, non ſolùm ipſum ſcholarem proſtravit ad terram, verùm etiam penè ad mortem vulneravit eundem. Scholaris verò provocatus ab illo, vim vi incontinenti repellens, extorto latroni gladio, eundem ſervato juris moderamine repercuſſit; qui perterritus fugam quàm citò potuit maturavit. Mane itaque luceſcente, conſcholares latronem quæſierunt eundem, quem vulneratum inventum Poteſtati Vicentiæ tradiderunt; coram qua conſtanter negavit quòd præmiſſa minimè perpetrarat. Verùm præfata Poteſtas ad eundem ſcholarem ſuos nuntios deſtinavit, ut exponeret ſi qua ſciret de fure prædicto, vel traderet interſignia; qui cultellum quem ipſi latroni abſtulerat, & ſotulares ab eodem in ipſius domo dimiſſos, quos abſtraxerat ſibi ne pedum ſtrepitus audiretur, nuntiis tradidit memoratis, ſuper eodem facto ſe nihil ampliùs intromittens. Poteſtas itaque receptis talibus interſigniis, latronem apparitoribus ſuis tradidit puniendum, qui ſibi amputarunt virilia & oculos eruerunt. Latro verò ſe ad quoddam cœnobium tranſtulit; & ibi per triduum, ira & dolore commotus, nec potum ſumpſit nec cibum, & ſic de medio eſt ſubtractus. Vnde per noſtrum poſtulas oraculum edoceri utrum præfatus ſcholaris ad ſacros ordines valeat promoveri. Nos igitur inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi præfatus ſcholaris dignis meritis adjuvatur, propter præſcriptum eventum à ſuſceptione ſacrorum ordinum nullatenus eſt arcendus. Datum Laterani Idibus Februarij, pontificatus noſtri anno quattodecimo.

Cap. Tua nos. *De homicid.*
* *In quart. coll.* apoſtolicæ ſedis reſponſo expl.

Hoc loco, ſtatim poſt epiſtolam CLIX. ſequebantur epiſtolæ duæ ſcriptæ ad Capitulum Lingonenſe; ſed is qui regeſtum anni XIV. compoſuit, admonitus illas pertinere ad annum ſequentem, in margine earum adſcribens vocem VACAT. Eas propterea vir illuſtris Franciſcus Boſquetus, qui primus hunc librum edidit, rejecit in ſequentem. Sanè vetus codex MS. bibliothecæ Colbertinæ, in quo deſcripti ſunt tituli iſtorum regeſtorum, duæ illæ epiſtolæ ad Capitulum Lingonenſe non referuntur in libro XIV. ſed in initio ſequentis. Vnde apparet rectam fuiſſe mutationem quam hoc loco fecit idem vir illuſtriſſimus.

EPISCOPO ET DILECTIS filiis & Canonicis Parmenſibus.

Epiſt. 160. De præbenda collationi Papæ reſervata.

GRatum gerimus & acceptum quòd, ſicut tu, frater Epiſcope, per tuas nobis litteras intimaſti, bonæ memoriæ Gerardus Albanenſis electus apoſtolicæ ſedis Legatus auctoritate legationis qua fungebatur, tam ſuæ quàm noſtræ donationi collationem primæ præbendæ in Parmenſi Eccleſia vacaturæ, vobis, filij Canonici, conſentientibus, reſervavit, injungens vobis primitus viva voce, & mandans ſuis litteris ſubſequenter, quòd ipſam præbendam, cùm eam vacare contingeret, G. Clerico nato G. quondam germani ſui, cui mores laudabiles ac ſcientia ſuffragantur, duceretis liberè aſſignandam. Propter quod tu, frater Epiſcope, nobis ſupplicaſti humiliter per eaſdem ut præbendam eandem dicto Clerico de benignitate ſedis apoſtolicæ concedere dignaremur. Nos igitur veſtram diligentiam commendantes, & volentes etiam præfati electi ſuper hoc

ſtatutum firmiter obſervari, univerſitati veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatinus primam præbendam in veſtra Eccleſia vacaturam donationi noſtræ reſervare curetis, perſonæ idoneæ conferendam. Datum Laterani XVI. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quartodecimo.

APPENDIX LIBRI QVARTI DECIMI.

HVGONI PRIORI ET conventui Andrenſi.

Epiſt. 161. Vt beneficia non vacantia non promittantur. *Vide lib.* 13. *epiſt.* 105.

CVm ex injuncto nobis apoſtolatus officio ad Eccleſiarum profectum & religioſorum locorum commodum aciem noſtræ conſiderationis extendere teneamur, ea corrigere nos oportet quæ interdum in gravamen ipſorum temerè ſeu etiam improvidè attentantur. Sanè ad audientiam noſtram vobis intimantibus eſt delatum quòd ad multorum inſtantiam importunam de non vacantibus beneficiis promiſſiones ſæpius facere vos contingit. Vnde nobis humiliter ſupplicaſtis ut vobis ſuper his dignaremur miſericorditer providere. Volentes igitur veſtræ devotioni ſuper hujuſmodi gravamine præcavere, ac attendentes quòd id contra ſtatuta Lateranenſis Concilij attentatur, promiſſiones hujuſmodi decernimus irritas & inanes, auctoritate vobis præſentium diſtrictiùs inhibentes ne contra præfatum Concilium beneficia promittere non vacantia cuiquam de cetero præſumatis. Nulli ergo &c. noſtræ inhibitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Kalendas Aprilis, anno quartodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 162. Confirmat quandam redemptionem redditūum eccleſiaſticorū.

IVſtis petentium deſideriis dignum eſt &c. *uſque* complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, redditus annuos qui nobili viro Euſtachio de Campania & ſuis prædeceſſoribus cum quibuſdam conſuetudinibus oneroſis olim à veſtro monaſterio debebantur, & quos ab ipſo nobili & heredibus ejus, accedente aſſenſu nobilium virorum Comitis Giſnenſis & Willelmi de Fielnes, de quorum feodo ipſi proveniebant redditus, redemiſtis, & relaxationem ipſarum conſuetudinum, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos monaſterio veſtrò auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque in finem.* Datum ut ſuprà.

PHILIPPO ILLVSTRI REGI Franciæ.

Epiſt. 163. De negotio Comitis Toloſani.

NOverit regalis prudentia quòd Toloſanus Comes dudum ad præſentiam noſtram accedens, ſe ſuper hæretica pravitate niſus eſt multipliciter excuſare. Vnde nos ad petitionem ipſius Legatis noſtris reſcripſimus ut denuntiatione ſolemniter facta, niſi contra eum legitimus accuſator infra certum terminum compareret, ipſi congregato Concilio canonicam purgationem indicerent; qua recepta, non permitterent eum ſuper hujuſmodi crimine propulſari; alioquin tamquam hæreticum eccleſiaſtica diſtrictione punirent. Scimus autem quòd purgationem non præſtitit; ſed utrum per ipſum ſteterit ignoramus: quamquam univerſaliter prædicetur quòd ipſe in partibus illis pro hæretico habeatur. Vnde terram ſuam penè totam amiſit; noſque Legatis noſtris injunximus ut terram ipſam ad eorum quibus pertinet opus diligenter faciant cuſtodiri. Nos igitur ad tuæ petitionis inſtantiam Legatis noſtris ſuper hoc negotio litteras apoſtolicas deſtinamus quales ad tuum commodum & honorem credimus expedire. Super negotio quoque venerabilium fratrum noſtrorum Antiſiodorenſis & Aurelianenſis Epiſcoporum hoc tuæ regali prudentiæ innoteſcat, quòd cùm tu ſine curiali judicio nolis remittere pœnam quam eiſdem Epiſcopis intuliſti, nec nos abſque judiciali cognitione valemus ſalva juſtitia revocare ſententiam interdicti quam in terram tuam iidem Epiſcopi protulerunt; ſed ſicut dudum rogavimus, ita nunc quoque rogamus, ut poſtpoſito utrinque judicio, quia certè ſic expedit, negotium amicabiliter ſopiatur. Veruntamen ſcribimus ſuper hoc venerabili fratri noſtro Archiepiſcopo Senonenſi ſecundùm formam quam providimus opportunam. Datum apud Criptam ferratam VIII. Kalend. Septembris, anno quartodecimo.

Vide lib. 12. *epiſt.* 152. 153. & *lib.* 16. *epiſt.* 39.

Vide lib. 15. *epiſt.* 190. 191.

Vide lib. 15. *epiſt.* 108. 109.

DECANO ET CAPITVLO Capellæ Ducis Divionenſis.

Epiſt. 164. Confirmantur eis bona conceſſa à Duce Burgundiæ. *Vide Cap.* Cùm capella. *De privil.*

CVm à nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum &c. *uſque* effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, poſſeſſiones, redditus, exemptiones, libertates, & immunitates quas bonæ memoriæ Hugo Dux Burgundiæ prædic-

tæ Capellæ pia liberalitate conceſſit, ſicut ea juſtè ac pacificè obtinetis, & in authentico inde confecto, cujus tenorem præſentibus juſſimus litteris annotari, pleniùs continetur, vobis & per vos eidem Capellæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Tenor autem authentici memorati eſt talis. IN NOMINE patris & filij & ſpiritus ſancti. Amen. Ego Hugo Dux Burgundiæ notum eſſe volo præſentibus & futuris quoniam Ieroſulymam proficiſcens, præ nimia maris turbatione & imminentis periculi acerbitate tam ego quàm omnes qui mecum in navigio erant graviter perterriti fuimus. Eapropter votum faciens Deo promiſi me contructurum in mea curte apud Divionem Eccleſiam in honorem ſanctæ Dei genitricis Mariæ & beati Iohannis Evangeliſtæ. Vnde factum eſt ut in reditu meo Romam veniens, quod voveram, per manum bonæ memoriæ Alexandri ſummi Pontificis Deo obtuli, & apoſtolica auctoritate, quemadmodum in *authentico ſcripto quod ab eo impetravi continetur, confirmari feci. Cùm autem gratia Dei redirem, convocatis amicis meis & multis honeſtis viris, decem Clericos pro remedio animæ meæ & prædeceſſorum ſucceſſorumque meorum ſalute Deo in perpetuum ſerviruros apud Divionem inſtitui: quibus, laudante Aalide uxore mea & Odone primogenito meo, in eadem villa in proprios uſus redditus aſſignavi, videlicet quicquid habebam de ventis, & oſtellagium quod mihi debebant panifici & calciamentorum conſtructores, & placitum generale. Conceſſi etiam eiſdem Clericis ut eandem habeant apud Divionem libertatem quam habent Eccleſiæ principales, ſcilicet duæ quæ in ea ſunt, & milites. Quoniam autem Eccleſia iſta ſpecialiter mea eſt & præcipuum tribulationis meæ refugium & oblatio votiva Deo & libertati meæ, conceſſi ei pluſquam ceteris, ut videlicet Clerici ei deſervientes liberum habeant attractum in villa Divionenſi eodem modo quo ego habeo, id eſt, libertatem retinendi homines eandem quam ego habeo in villa Divionenſi. Dedi etiam eiſdem Clericis tres de hominibus meis ad ſufficiendum Eccleſiæ ſuæ thus, oleum, & ceram, quia nullos adhuc habebant homines. Qui videlicet tres homines & ſervientes Clericorum, qui de domo & menſa eorum erunt, alij quoque eorum homines, quos, Deo largiente, prædicto vel alio juſto modo poterunt requirere, ab omni exactione & tallia ſeu quacunque conſuetudine omnimodo liberi erunt, plenarium uſum fori habentes ſicut homines Ducis: quorum videlicet hominum vel ſervientium Clericorum ſi quiſque in cauſam trahatur, non reſpondebit niſi per dominos ſuos: qui ſi culpabilis inveniatur, lex ejus in manu dominorum ſuorum erit. Quicquid verò iidem Clerici de meo caſameoto poterunt acquirere, liberum habebunt. Vt verò iidem Capellani mei de menſa mea & dom[illegible]eſſe manifeſtiùs cognoſcantur, in feſtis annalibus, id eſt, in nativitate Domini, in Paſcha, in Penteconſten, & in omnium ſanctorum, ſi Dux vel Duciſſa Divioni fuerint, accipient de expenſa curiæ, tamquam commenſales Ducis, in perpetuum duos ſolidos pro pane, quatuor ſextarios vini, quatuor ſolidos pro coquina, vel æquivalens. Oblationes omnes & beneficia Capellæ Ducis & Duciſſæ, ubicunque ſint, ſicut apud Divionem, ex integro ipſorum erunt; nec Capellanus Ducis vel Duciſſæ in eis quicquam habebit niſi jure canonicatus, & non jure capellaniæ; ſiquidem nec Dux nec Duciſſa Capellanum habebit niſi Decanum Capellæ vel aliquem de Canonicis ipſius; qui videlicet Decanus vice Domini Papæ curam animæ Ducis & animæ Duciſſæ debet habere, ſicut in præſenti habet curam animæ meæ Nicolaus Capellanus meus & Decanus Capellæ; quam curam ipſe à Domino Papa Alexandro ſuſcepit. Quoniam igitur Eccleſiam iſtam ad honorem Dei & tutamen animarum Ducum Burgundiæ & ad illuſtrationem domus illorum non dubito pertinere, ipſam tamquam ducatus caput & turrim ſaluris Ducum cupio erigere, poteſtatem Ducum tantum exinde ſperans ampliari quantum ad honorem ſuum retributor omnium honorum eam ab ipſis Ducibus viderit largiùs exaltari. Vnde providè ſtatuo & poſteritati meæ in ſalutem ſuam mando ut quàm citò quis dominium ducatus ſuſceperit, ſtatim tamquam felix operum ſuorum munimentum adeat Eccleſiam ſuam, conſortium ſpiriruale Canonicorum ſuorum recipiat, fidelitatem ei & ſtatuta præſentis ſcripti ſe ſervaturum juret, ſingulos Canonicos in ſignum fraternitatis in oſculo ſancto recipiat, tam illos quàm res illorum in ſpeciale tutamen amplectens. Hoc ipſum Duciſſa quoque in initio promotionis ſuæ, quàm citò fuerit Divioni, faciat; ut à ſancto & pio opere incipientibus, cetera agenda auctore Do-

* Extat apud Miræum in Notitia Eccleſiar Belgij pag 428.

„ mino deinceps proſperè ſuccedant; Ec-
„ cleſiamque iſtam tamquam cubile & recli-
„ natorium animæ ſuæ cuſtodiant, ut ſicut
„ cetera corpori, ita hæc animæ profectura
„ conſerventur. Vt autem hoc in poſterum
„ ratum habeatur, præſentem paginam ſigilli
„ mei & ſigilli Odonis primogeniti mei im-
„ preſſione feci muniri. Teſtes ſunt Odo fi-
„ lius meus primogenitus, cujus laude hoc
„ totum factum eſt, Maria venerabilis quon-
„ dam Duciſſa Burgundiæ mater mea, Ay-
„ mo de Divione, Willelmus de Orgeolo
„ Milites, item Bartholomæus Cambellanus
„ meus, Raynaldus de Edua burgenſis; de
„ Preſbyteris, magiſter Nicolaus Capella-
„ nus meus & Decanus Capellæ, Vibertus,
„ magiſter Hugo, magiſter Guido Maluſpa-
„ nis, magiſter Richardus Diaconus. Actum
„ eſt hoc anno incarnationis dominicæ mil-
„ leſimo centeſimo ſeptuageſimo ſecundo.] Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Nonas Decembris, anno decimoquarto.

IOHANNI ABBATI & conventui ſancti Pauli.

Epiſt. 164. De confirmatione privilegiorum.

ILlos Chriſtiana devotio digniſſimè veneratur & honorat in terris quos habere deſiderat patronos & interceſſores in cœlis. Inter quos beatus Paulus Apoſtolus, vas electionis, & doctor gentium, cujus nos meritis adjuvari & fulciri interceſſionibus cupientes, ob ipſius reverentiam & honorem monaſterium ſancti Benedicti ſub Pentoma conſtructum in territorio Nepeſino, quod ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ nullo mediante dinoſcitur pertinere, ſicut in privilegio bonæ memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri continetur expreſſè, vobis de apoſtolicæ ſedis munificentia duximus concedendum, ut per monachos veſtros de cetero idem monaſterium ordinetur. Veſtris ergo precibus inclinati, prædictum monaſterium ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium in præſentiarum juſtè & canonicè poſſet, aut in futurum conceſſione Pontificum &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo prædictum monaſterium ſitum eſt, cum omnibus ſuis pertinentiis & omnibus aliis quæ idem monaſterium habere dinoſcitur à via Carraria, quæ pergit ante monaſterium ſupradictæ Eccleſiæ, uſque in viam publicam, & via quæ pergit ad Canale & ad Linarium. Omnem competentem portionem in integrum de quatuor fundis, id eſt, Tetricano, Mione, Anticione, & Romaniano. Salva penſione unius denarij Nepeſino Epiſcopo perſolvenda. Fundum de Tumano in integrum, cum terris, campis, paſcuis. Omnem portionem competentem in integrum de fundo Puliano & Solaro, cum caſis, terris cultis & incultis. Omnem portionem de fundo Lucrizano. Vnam clauſuram vineæ cum omnibus ſuis pertinentiis in loco qui vocatur Paſtina juris Nepeſinæ Eccleſiæ, præſtantem vini decimas tres. Omnem portionem de fundo Bevicano. Omnem portionem in integrum de fundo Craſiano, cum ſuis pertinentiis. Sex in integrum uncias de fundo Corliano. Tertiam partem in integrum de fundo Monte Vari, cum omnibus ſuis pertinentiis, poſito in territorio Nepeſino & Sutrino, juris ſanctæ Mariæ in agro, præſtantem ſolidum unum. Fundum Pulianum, fundum Minianum, & fundum Sulferata in integrum, cum ſuis pertinentiis, in territorio Nepeſino, juris monaſterij ſancti Adriani & Laurentij, præſtantem denarios quinque. Fundum Rotulæ in integrum juxta Sulferatam. Fundum Opplanum in integrum. Caſale unum in integrum quod vocatur Burdanum, cum vineis, terris, paſcuis, ſilvis, & molendino uno & dimidio in rivo ſuo, & aliis ſuis pertinentiis. In fundo de Valle juxta Inſulam terram modiorum quatuor ad ſementem. Portionem omnem integram de fundo qui appellatur Inſula, & de fundo qui appellatur Scrutano & Antico & Tribuniano, cum omnibus ſuis pertinentiis, & cum piſcaria in Ianula. Fundum Ciſpano in integrum. Fundum Linianum in integrum, cum omnibus ſuis pertinentiis, & cum molendino in Treta, ſeu medietatem ipſius aquæ à loco qui dicitur Mezano uſque ad portam caſtelli de Capracora. Tertiam partem caſalis Ciſapini, cum omnibus ſuis pertinentiis, poſiti territorio Nepeſino. Fundum Triquizanum in integrum, cum appendiciis ſuis, poſitum territorio Nepeſino. De fundo montis Grezani omnem portionem in integrum. Fundum Servilianum in integrum, cum cella ſanctæ Mariæ, cum caſis, vineis, & terris ſibi pertinentibus, poſitum territorio Collinenſe. Omnem portionem de fundo Criſpoliti in integrum, cum terris & vineis ad ipſum pertinentibus. Medietatem fundi Formicoſi in integrum, & omnem portionem de fundo Charano & de fundo Mori-

zano & Caſanovula & Ceſarano, poſita territorio Collinenſe, via Campana vetere, juris ipſius monaſterij. Præterea in civitate Roma trans Tyberim cellam ſanctæ Agathæ in integrum, ab uno latere via publica, à ſecundo latere heredes Sergij, ſicut eſt interpoſitus murus antiquus, à tertio latere fluvius Tyberis, à quarto latere res juris baſilicæ majoris ſancti Petri Apoſtoli. In territorio Caſtellano caſale Simpronianum in integrum, ſicut ſupradicto monaſterio obtulit eum Gregorius Dux Gratiani filius, & omnes portiones de caſalibus & fundis de loco qui vocatur Tranſpartana. Fundum Flanarellum, fundum Vinianellum, cum ſuis pertinentiis in integrum, poſitum in territorio Sutrino. Cellam ſancti Pauli in integrum, cum vineis, terris, & ſilvis, cum rivo & molendino ſuo, & omnibus ſuis pertinentiis, poſitum territorio Nepeſino. Caſale unum in integrum in fundo qui vocatur Zinzolia, cum Eccleſia ſancti Secundi, cum terris, ſilvis, & aliis ſuis pertinentiis, poſitum in territorio Nepeſino. Medietatem in integrum de caſale uno qui vocatur Lucilianum, cum vineis, terris, & aliis ſuis pertinentiis, poſitum in territorio Nepeſino. In Caſamala Eccleſiam ſanctæ Mariæ, cum vineis, terris, & aliis ſuis pertinentiis, poſitam in fundo Cæſano & Altello, & Domoras infra caſtellum ejuſdem. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictum monaſterium temerè perturbare &c. *uſque* profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica &c. *uſque* æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij IV. Nonas Ianuarij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXI. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quartodecimo.

Quoniam ſuprà in epiſtola CXXXIII. *hujus libri agitur de negotio Bochardi de Aveſnis, cujus matrimonium cum Margareta ſorore Iohannæ Comitiſſæ Flandrenſis paſſum eſt multam contradictionem, libuit heic addere aliquot epiſtolas in eadem cauſa ſcriptas ab Innocentio noſtro & ſucceſſoribus ejus, quas invenimus in membranis antiquis & authenticis bibliotheca Colbertinæ; ex qua etiam habuimus vetera quædam monumenta ad eam hiſtoriam pertinentia, quæ illic authentica quoque ſunt.*

INNOCENTIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Epiſcopo & dilectis filiis Simoni Archidiacono & .. Præpoſito Atrebatenſibus, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dilecta in Chriſto filia nobilis mulier Iohanna Comitiſſa Flandriæ horrendi facinoris queſtione nuper aures noſtras pulſavit, quòd cùm olim Fernandus Comes vir ſuus B. de Avennis Cameracenſis diocesis, ipſius conſanguineum Comitiſſæ, balivum terræ ſuæ de Hainonia ordinaſſet, ac eadem Comitiſſa nobilem mulierem Margaretam ſororem ſuam parvulam in quodam ſuo caſtro morantem præfati conſanguinei ſui cuſtodiæ fiducialiter commendaſſet, idem B. agitatus diabolica furia & furore puellam eandem de caſtro prædicto fraudulenter extractam in alienis partibus præſumit illicitè detinere, aſſerens ſe cum ipſa matrimonium contraxiſſe de facto, cùm de jure non valeat, eò quòd ſibi, qui Subdiaconus & Cantor Laudunenſis fuiſſe dinoſcitur, proxima conſanguinitatis linea eſt conjuncta. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus inquiſita ſuper hoc diligentiùs veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, tu, frater Epiſcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Tu denique, frater Epiſcope, ſuper te ipſo & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia & plantando virtutes, ut in noviſſimo diſtricti examinis die coram tremendo judice, qui reddet unicuique ſecundùm opera ſua, dignam poſſis reddere rationem. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno ſeptimodecimo.

INNOCANTIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Remenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Horrendum & execrabile facinus auribus noſtris inſonuit quòd cùm B. de Aveſnea quondam Cantor Laudunenſis ſit in ſubdiaconatus ordine conſtitutus, nobilem mulierem Margaretam ſororem dilectæ in Chriſto filiæ nobilis mulieris Iohannæ Comitiſſæ Flandrenſis conſanguineam ſuam in quodam caſtro ſuæ fidei commendatam non eſt veritus fraudulenter abducere, & eam detinere non metuit, impudenter mentiens ſe cum ea matrimonium contraxiſſe. Cùm igitur ex teſtimonio plurium Prælatorum & aliorum proborum virorum qui ad ſacrum generale Concilium acceſſerunt conſtiterit nobis plenè dictum

B. eſſe Subdiaconum & fuiſſe Cantorem Eccleſiæ Laudunenſis, nos moti pietatis viſceribus circa dictam puellam, & volentes exequi debitum paſtoralis officij adversùs tam nefandi ſceleris præſumptorem, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatinus præfatum B. apoſtatam, in quem tulimus excommunicationis ſententiam ſua nequitia exigente, ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, cum ſuis fautoribus faciatis per veſtras dioceſes tamdiu excommunicatum publicè nuntiari, ab omnibus arctiùs evitandum, loca in quibus prædictus B. præſens fuerit & puella præfata detenta, etiamſi ad partes alias extra veſtram provinciam divertere vel illam abducere fortè præſumpſerit, faciendo ceſſare interim à divinis donec idem B. præfatam M. liberam dictæ reſtituerit Comitiſſæ congruè ſatisfaciens de commiſſis, & humiliter revertatur ad converſationem honeſtam & obſervantiam ordinis clericalis. Sic autem univerſi & ſinguli hoc exequi efficaciter ſtudeatis quòd diligere juſtitiam & iniquitatem videamini deteſtari, nec poſſitis de inobedientia vel negligentia reprehendi. Datum Laterani XIV. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno octavo decimo.

Vide Meierum & Bucelinum ad an. 1215.

HONORIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Remenſi & ſuffraganeis ejus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Vtinam apoſtata ille B. de Aveſnis, perfidus, impudicus vel percuſſus doleret, vel attritus acciperet diſciplinam; ut vexatio ſibi pareret intellectum, & repleta ejus facie ignominia, verteretur impius, & non eſſet, ne vituperaretur per eum miniſterium ordinis clericalis, nec operiret confuſio vultum cleri, ſed à voce exprobrantis & obloquentis eſſet immunis, cùm per illum nomen clericale in gentibus blaſphemetur, & vos pro eo de quadam negligentia videamini arguendi. Ille namque dum eſſet Subdiaconus & Cantor Eccleſiæ Laudunenſis, prout notorium eſſe conſtat, totus dicatus vitiis, virtutibus abdicatis, proditionem ſimul commiſit & raptum, dum nobilem mulierem Margaretam germanam nobilis mulieris Iohannæ Comitiſſæ Flandrenſis ſuæ fidei commendatam de quodam caſtro fraudulenter & violenter abducens, eam matrimonij velamento, quod nequaquam contrahere poterat, illicito ſibi commercio copulavit, quam, ut apoſtaſiam proditioni & raptui cumularet, ſpreto divino timore & abjecta reverentia ordinis clericalis, detinet impudicè in animæ ſuæ periculum & enorme ſcandalum plurimorum. Vnde cùm hoc ad audientiam felicis memoriæ Innocentij Papæ prædeceſſoris noſtri perveniſſet ex relatione multorum, immo ex teſtimonio quamplurium Prælatorum & aliorum fide dignorum qui ad generale Concilium convenerant plenariè conſtitiſſet, in præfatum apoſtatam ore proprio excommunicationis ſententiam promulgavit, dans vobis ſuis litteris in præceptis ut dictum B. cum ſuis fautoribus ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, per veſtras dioceſes excommunicatum faceretis publicè nuntiari ab omnibus arctiùs evitandum, & loca in quibus præfatus B. moram faceret & puella foret detenta, etiamſi ad partes alias extra veſtras dioceſes transferretur, ſupponentes eccleſiaſtico interdicto ceſſare faceretis interim à divinis, utramque ſententiam tamdiu inviolabiliter obſervando donec idem prædictam M. liberam ipſi reſtitueret Comitiſſæ, & congruè ſatisfaciens de commiſſis, reverteretur humiliter ad converſationem honeſtam & obſervantiam ordinis clericalis. Sed licèt, ſicut Comitiſſa prædicta noſtris auribus intimavit, memoratum B. excommunicatum feceritis nuntiari, quia tamen in aliis non minùs neceſſariis non eſtis plenariè præceptum apoſtolicum executi, ille non eſt reverſus ad percutientem ſe, nec dominum exercituum requiſivit; ſed cùm ſit nervus ferreus, cervix ejus & frons ſua ænea, nec divino timore nec humano eſt pudore percuſſus ut vel ſigna prætenderet pœnitentis. Propter quod præfata Comitiſſa dolore ac robore confuſa gemit ſe ſororem ſuam non potuiſſe hactenus rehabere. Vt igitur gravior pœna pungat quem pœnitudo hactenus non compunxit, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus quatinus juxta præcedens prædeceſſoris noſtri præceptum contra ſæpedictum apoſtatam ſublato appellationis obſtaculo procedatis, ita quòd tot & tanta facinora vos abominari probetis, & Comitiſſa præfata ſuper hoc non cogatur iterare querelam, noſque rectitudinis veſtræ zelum poſſimus meritò commendare. Datum Anagniæ XVI. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno primo.

HONORIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Abbati ſancti Bartholomæi, Priori ſancti Eligij, & Cantori Noviomenſi, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Si divinæ pietas immenſa benignitas ſuſtineret ut B. de Aveſnes apoſtata, vir iniquus, à ſomno exſurgeret & obſcuratos oculos aperiret ut ſuam iniquitatem perpenderet, cerneretque ſpurcitias quibus à planta pedis uſque ad verticem capitis eſt reſperſus, infixus in limo profundi, laboraret forſan clamans ad Dominum ut ipſum de lacu miſeriæ & de fœcis luto educere dignaretur. Veruntamen, quod dolentes referimus, induratum eſt cor ipſius; quoniam putreſcens in ſtercore ſordidus ut jumentum, erecta cervice obturat ad modum ſurdæ aſpidis aures ſuas, ne diſciplinam exaudiat & increpationes advertat quibus à ſua deberet nequitia, ſi datum eſſet à Domino, revocari. Propter quod poteſt miſer non immeritò formidare ne Deo & hominibus execrabilis contritione duplici conteratur, temporali pœna videlicet & æterna. Iam enim pudor eſt dilectæ in Chriſto filiæ nobili mulieri Iohannæ Flandriæ & Haynoniæ Comitiſſæ toriens reperere ſcelera quæ in ejus contumeliam dictus apoſtata in nobilem mulierem Margaretam ſororem ipſius exercuit impudenter, dum idem dudum in ſubdiaconatus ordine conſtitutus eandem M. linea ſibi conſanguinitatis conjunctam, in quodam caſtro ſuæ fidei commendatam, fraudulenter abduxit, ipſamque detinet inhoneſtè, mentiendo ſe cum ea matrimonium contraxiſſe. Cùm autem ex teſtimonio plurium Prælatorum & aliorum proborum virorum qui ad ſacrum generale Concilium acceſſerunt felicis recordationis Innocentio Papæ prædeceſſori noſtro plenè conſtiterit dictum B. fuiſſe Subdiaconum & Cantorem Eccleſiæ Laudunenſis, idem motus pietatis viſceribus circa dictam puellam,

lam, volenſque debitum paſtoralis officij exequi contra nefandi ſceleris præſumptorem; bonæ memoriæ Remenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus ſuis dedit litteris in præceptis ut prædictum apoſtatam, in quem ore proprio ſua exigente nequitia excommunicationis ſententiam ipſe tulit, ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, per ſuas dioceſes faścerent cum ſuis fautoribus excommunicatum publicè nunciari ab omnibus arctiùs evitandum, loca in quibus prædictus B moram faceret & puella foret detenta, etiamſi ad partes alias extra ipſas dioceſes diverteret, vel ipſam fortè abduceret, facientes ceſſare interim a divinis donec idem B. præfatam M liberam ipſi reſtitueret Comitiſſæ, congruè ſatisfaciens de commiſſis, & rediret humiliter ad converſationem honeſtam & obſervantiam ordinis clericalis. Et licèt executores ipſi præceptum præfati prædeceſſoris & noſtrum ſuper eodem negotio poſtmodum eis directum fuerint executi, quia tamen nobiles viri Vvalerannus, Tiericus de Heufalis, & quidam alij Laudunenſis, Cameracenſis, & Leodienſis dioceſum eundem apoſtatam, excommunicatum, claves Eccleſiæ penitùs contemnentem, in malitia ſua fovent, receptacula in quibus dictam M. detinet aliaque ſubſidia ſibi dando, & nobilis vir Guido germanus ejuſdem apoſtatæ ac quidam alij eorundem dioceſum eum pro viribus manutenent, & quidam ſacerdotes & clerici eidem & familiæ ſuæ aliiſque ipſius fautoribus in locis in quibus dicta M. detenta extitit, non ſunt veriti divina officia temerè celebrare, ſæpedictus apoſtata, quaſi delinquens impune, ſatisfacere penitùs vilipendit, in ſuæ iniquitatis pertinacia obſtinatus. Unde nobis Comitiſſa præfata humiliter ſupplicavit ut ne ipſa inter multas anguſtias, quibus dinoſcitur eſſe afflicta, ex detentione ac pudore dictæ ſororis ſuæ ignominioſæ confuſionis reſperſa opprobrio, in mœrore deficiat, ſi non habuerit adjutorem, ad comprimendam apoſtatæ prædicti malitiam inſiſtere dignaremur. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictam excommunicationis ſententiam per ſingulas circumadjacentes provincias & dioceſes ſingulis diebus dominicis & feſtivis, pulſatis campanis, & candelis accenſis, tamdiu faciatis auctoritate noſtra ſolemniter publicari, loca in quibus ipſe B. moram fecerit & dictam M. detineri contigerit ſupponentes eccleſiaſtico interdicto, donec idem vir iniquus ab errore ſuo, ſi à Deo datum fuerit, reſipiſcens, juxta præſcriptam formam dictam M. ipſi reſtituerit Comitiſſæ, ſatisfaciens congruè de commiſſis, & ad converſationem honeſtam & obſervantiam ordinis clericalis revertatur. Dictos autem nobiles & alios fautores apoſtatæ ſupradicti, necnon & dictam etiam Margaretam, ſi tanto flagitio inventa fuerit conſentire, nec monita ſtuduerit, cùm poterit, à ſuo recedere corruptore, per excommunicationis nominatim in perſonas, & in terras & familias eorum interdicti ſententias, à favore ipſius ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis, & faciatis utramque ſententiam uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari; præfatos ſacerdotes & clericos & alios, ſi qui forſan ſimilia perpetrare præſumpſerint, pœna canonica ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo percellentes; mandatum noſtrum taliter impleturi quòd non poſſitis de negligentia reprehendi, & nos ſollicitudinis veſtræ ſtudium dignis poſſimus in Domino laudibus commendare. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Romæ apud ſanctum Petrum octavo Kal. Maij, pontificatus noſtri anno tertio.

Gregorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Tornacenſi & Cameracenſi Epiſcopis & dilecto filio magiſtro Girardo Canonico Tornacenſi ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Matrimonij copula, immo veriùs contubernij, quod olim inter Buchardum de Aveſnis & ſororem dilectæ in Chriſto filiæ nobilis mulieris Comitiſſæ Flandriæ fuit de facto contractum, quondam per bonæ memoriæ Innocentium Papam prædeceſſorem noſtrum exigente juſtitia reprobata, nos quod ſuper hoc ab eodem prædeceſſore noſtro factum eſſe dinoſcitur approbamus, & prolem ex copula tali ſuſceptam illegitimam eſſe cenſemus. Datum Viterbij ſecundo Kal. April. pontificatus noſtri anno undecimo.

Ludovicus Dei gratia Francorum Rex. Noverint univerſi præſentes pariter & futuri quòd nos litteras dilectæ conſanguineæ & fidelis noſtræ Iohannæ Comitiſſæ Flandriæ inſpeximus ſub hac forma. Ego Iohanna Flandriæ & Haynoniæ Comitiſſa notum facio univerſis præſentes litteras inſpecturis quòd cùm inter me, cariſſimam ſororem meam M. Dominam de Dampetra & filios & filias quos ſuſcepit de viro nobili Guillelmo quondam Domino de Dampetra ex una parte, & virum nobilem Dominum B. de Aveſnis & filios quos habet de prædicta M. ex altera, diſcordia eſſet orta, tandem mediantibus bonis viris facta fuit bona pax & concordia in hunc modum. De terra quam præfata M. Domina de Damperra tenet de propria hereditate ſua, accipiet ipſa quingentas libratas ad faciendam voluntatem ſuam; & reſiduum debet æſtimari per bonos viros, & dividi in ſeptem partes æquales; de quibus duæ partes erunt duorum filiorum quos dicta M. habet de Domino B. poſt deceſſum ipſius M. & reſiduæ quinque partes erunt filiorum & filiarum quos ſuſcepit de domino Guillelmo de Damperra poſt diſceſſum ipſius ſimiliter. Et illas duas partes quas filij domini B. debent habere debebo aſſignare ad voluntatem meam, ubi magis videro expedire, infra hereditatem prædictæ ſororis meæ. Et ſi fortè contingeret quòd poſt diem hujus pacis unus vel plures de filiis aut filiabus prædicti Domini Guillelmi de Damperra obirent, pars illius vel partes illorum qui ita decederent ad ſuperſtites fratres germanos & ſorores germanas redirent. Similiter ſi obire contingeret unum de filiis domini B. pars ejus ad alium fratrem ſuum germanum rediret. Et nonobſtante iſta pace & diviſione retinet dicta domina M. domina de Dampetra poteſtatem in hereditate prædicta donandi eleemoſynas ſuas ſicut antè habebat; ita tamen quòd ſi aliquas faceret eleemoſynas, irent communiter & æqualiter ſuper ſeptem partes antè nominatas. Pacem iſtam & concordiam in omnibus firmiter

& fideliter obſervare præfatus B. de Aveſnis & filij ſui, priùs ſofficienter probata in curia mea ætate filiorum ipſius B. & per judiciom hominum noſtrorum legitima jodicata, laudaverunt & juraverunt coram Dominis ſuis, videlicet coram me, quæ ſum prima & proxima Domina hereditatis prædictæ & feodi, & coram Domino Rege Franciæ, qui ſuperior eſt Dominus feodi Flandriæ. Et idem debent laudare & jurare coram Domino Epiſcopo Leodienſi, qoi ſuperior eſt Dominus feodi Haynoniæ. Tali ſcilicet modo quòd nihil de cetero poterunt reclamare in hereditate jam dicta præter id quod aſſignatum fuerit eis per pacem & diviſionem prædictam, nec guerram movere poteruot contra me vel meos aut contra M. ſororem meam, vel contra dictos filios & filias Domini Guillelmi de Dampetra vel ſuos; ſed pacem mihi & meis & dictæ M. dictis filiis & filiabus dicti Guillelmi de Dampetra & ſuis debebunt in poſterum tenere. Et Dominus B. de Aveſnis pro ſe fecit ſecuritatem eandem. Et de his omnibus firmiter obſervandis Dominus Rex & ego dedimus ad petitionem Domini B. & filiorum ejus litteras noſtras, ita quòd ſi idem B. vel filij ſui irent contra pacem prædictam, de cetero non haberent audientiam in curiis noſtris de querela de qua pax facta eſt, ſicut eſt ſupradictum. Et ſub eadem forma dictus B. & filij ſui debent quærere litteras Domini Epiſcopi Leodienſis. Et ſi unus de ipſis filus vel etiam ambo venirent contra pacem eandem, ego ſaiſirem partem vel partes illorum aſſignatas illis vel illi qui contra veniret, ad opus filiorum & filiarum Domini Guillelmi de Dampetra. Pacem iſtam ſimiliter laudaverunt & juraverunt Dominus B. & filij ſui, quantum pertinet ad Chriſtianitatem ipſorum, coram Domino Archiepiſcopo Remenſi & ſuffraganeis ſuis & Domino Epiſcopo Leodienſi; & eis Chriſtianitates ſuas taliter obligaverunt quòd ſi irent contra pacem prædictam, & de hoc conſtaret per bonam veritatem Domino Archiepiſcopo Remenſi aut Domino Epiſcopo Cameracenſi aut Epiſcopo Attrebatenſi aut Epiſcopo Morinenſi aut Epiſcopo Tornacenſi, Dominus Archiepiſcopus vel Epiſcopus cui ſic de hoc conſtaret, excommunicaret illum vel illos qui contra pacem venirent ſine appellatione, & Archiepiſcopus Remenſis vel quilibet Epiſcoporum qui ſuprà notati ſunt daret litteras ſuas quòd ipſos denuntiarent excommunicatos per ſuas dioceſes ad teſtimonium & denuntiationem illius Epiſcopi cui ſicut dictum eſt conſtaret. Præterea idem Archiepiſcopus vel Epiſcopi debent Domino Papæ ſcribere & teſtari quòd Dominus B. & filij ſui pacem iſtam ſervare in eorum præſentia juraverunt. Inſuper Dominus B. juravit quòd bona fide dabit operam ad hoc quòd Dominus Papa confirmet pacem iſtam, & eidem ſupplicabit per litteras ſuas totam pacem continentes ut eam confirmet, & per executores appellatione remota eandem pacem faciat per cenſuram eccleſiaſticam inviolabiliter obſervari. Iſtam pacem tenere ſimiliter juraverunt Th. de Hufalize & Henricus filius ejus, Th. de Vvalecort & duo filij ejus, Nicolans de Rumygniaco & duo fratres ejus & duo filij ejus majores natu, A. Domina de Roſeco & Rogerius filius ejus, Comitiſſa de Chygniaco ſoror Domini B. & filiæ ejus, Iacobus de Grandiprato Caſtellanus de ſancto Audomaro & Guillelmus frater ejus, Hugo de Anthonio, Arnulphus de Moretania, Sygerus de Ayghen & duo filij ejus antè nati, Philippus da Orchi & frater ejus major natu poſt eum, & Arnulphus de Longovillari. Omnes iſti ſuprà nominati juraverunt, ut dictum eſt, pacem iſtam tenere; & etiam juraverunt quòd ſi dictus B. vel duo filij ejus vel alter eorum venirent contra pacem præfatam, eis vel ei qui contra veniret, ut dictum eſt, non eſſent in auxilium nec in conſilium; & Chriſtianitates ſuas obligaverunt prædictis Archiepiſcopo & Epiſcopis tali modo, & etiam litteras ſuas dederunt patentes quòd ſi fortè contingeret quòd Dominus B. aut filij ejus vel alter eorum iret contra pacem prædictam, & aliquis prædictorum qui pacem juraverunt, ut dictum eſt, eſſet eos adjuvans vel confortans, & de hoc conſtaret per bonam veritatem Archiepiſcopo Remenſi vel uni de ſubnotatis Epiſcopis, videlicet Epiſcopo Cameracenſi, aut Epiſcopo Attrebatenſi, aot Epiſcopo Morinenſi, aut Epiſcopo Tornacenſi, ille cui, ſicut dictum eſt, conſtaret, excommunicaret eos; & dicti oſtagij renuntiaverunt & B. & ejus filij omni appellationi, ſupplicationi, & omni juris adminiculo; & omnes alij ad teſtimonium & denuntiationem illius denuntiarent illos vel illum excommunicatum per ſuas dioceſes uſque ad ſatisfactionem condignam. Similiter Dominus Galterus Comes Bleſenſis promiſit in fide quam mihi debet tamquam Dominæ ſuæ pacem iſtam tenere, hoc modo quòd ſi Dominus B. aut filij ejus aot alter eorum iret contra pacem eandem, ipſe oec in auxilium nec in conſilium eis eſſet, immo ſaiſiret feodum quod Dominus B. tenet de ipſo, nec permitteret eos gaudere eodem feodo vel valorem habere ejuſdem quouſque hoc emendaſſent per me vel per meum heredem, & ſi fortè Comitem Bleſenſem obire contingeret, heres ejus ad ea facienda quæ dicta ſunt teneretur. Petiit etiam dictus Comes ab Archiepiſcopo Remenſi & Epiſcopo Silvanectenſi, qui erant præſentes, ut omnia quæ promiſerat, ut dictum eſt, ſuis teſtificarentur litteris & ſigillis. Sciendum ſimiliter quòd ego & prædicta ſoror mea & amici filiorum & filiarum Domini Guillelmi de Dampetra, videlicet Dominus Archembaldus, Guido frater ejus, Guillelmus de Melloto, & Droco frater ejus, I. Comes Carnotenſis, & Dominus G. de Aſperomonte, juravimus pacem iſtam tenere & firmiter obſervare; ita quòd ſi dicti pueri vel aliquis eorum iret contra pacem eandem, nos omnes nec in auxilium nec in conſilium eis eſſemus. Dicti quoque filij Domini Guillelmi laudabunt & jurabunt coram Domino Rege & coram me & coram Domino Leodienſi ſuper querela de qua pax facta eſt, ſicut eſt prænotatum. Et de hoc debent per ſe vel per amicoa ſuos quærere litteras Domini Regis & aliorum Dominorum qui nominati ſunt ſuprà. Vt autem memoriter teneatur & firmiter obſervetur continentia dictæ pacis, ego & cariſſima ſoror mea, Dominus B. & filij ſui eam ſicut facta eſt coram me fideliter & plenè conſcriptam propriis confirmavimus ſigillis. Actum apud Aſnerias anno Domini M. CC. triceſimo quarto, menſe Ianuario, die Veneris proxima poſt feſtum beati Hilarij. Hac pace, prout ſuperiùs continetur, propoſita & à parti-

bus recognita coram nobis, ipſæ partes ſupplicaverunt nobis ut eam ſigilli noſtri appenſione teſtificaremur. Ad quarum preces & inſtantiam in hujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſenti paginæ duximus apponendum. Actum apud Aſnerias anno dominicæ incarnationis M. CC. triceſimo quarto, menſe Ianuario.

INNOCENTIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Abbati Clarifontis Præmonſtratenſis ordinis Laudunenſis diœceſis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Conſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius nobilis vir Iohannes de Aveſnis Cameracenſis diœceſis pro ſe & Balduino fratre ſuo nobis humiliter ſupplicavit ut cùm ſtatus eorum ſuper natalibus diffametur, ne per hoc poſſet eis in poſterum præjudicium generari, providere ipſis in hac parte paterna ſollicitudine curaremus. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus nobilem mulierem Margaritam matrem ipſorum ex parte noſtra peremptoriè citare procures or, ſi voluerit vel ſua crediderit intereſſe, infra menſem poſt citationem tuam per ſe vel per procuratores idoneos cum omnibus munimentis & rationibus ſuis compareant coram nobis, ſi quid eis ſuper hoc rationabiliter competit oſtenſuri. Alioquin ex tunc in eodem negotio prout de jure fuerit procedemus. Tu autem infra eundem terminum citationis diem nobis tuis litteris continentibus tenorem præſentium intimare procures. Datum Lugduni XV. Kalend. Ianuarij, pontificatus noſtri anno ſecundo.

LVDOVICVS Dei gratia Francorum Rex, & ODO eadem gratia Tuſculanus Epiſcopus apoſtolicæ ſedis Legatus, univerſis præſentes litteras inſpecturis ſalutem in Domino. Notum facimus quòd cùm inter liberos nobilis Margaretæ Comitiſſæ Flandriæ & Haynoniæ, quos de nobili viro Buchardo de Aveſnis ſuſceperat, ex una parte, & eos quos de nobili viro Guillermo de Domnapetra eadem Comitiſſa ſuſceperat, ex altera, mota eſſet contentio ſuper eo quòd utraque partium prædictarum comitatus Flandriæ & Haynoniæ & totam terram quam tenet dicta Comitiſſa dicebat ad ſe poſt obitum ipſius matris eorum jure hereditario pertinere, tandem de voluntate & aſſenſu præfatæ Comitiſſæ & utriuſque partis amicorum conſilio ſupradicti liberi in nos duos unanimiter compromiſerunt tali modo quòd ſecundùm formam juris vel judicij non eſſet in hoc arbitrio procedendum, cùm tota dicta terra per viam juris parti alteri debere cedere dinoſceretur, ſed de terra prædicta debebamus taliter ordinare quòd utrique partium de dicta hereditate partem aſſignaremus ſecundùm quod nobis videretur bonum eſſe; ita videlicet quòd ambo capita dictorum comitatuum uni eorum dare, vel alterum uni, & reliquum alij, vel partem alteri in comitatu altero vel utroque, prout nobis bonum videretur, poſſemus aſſignare. Condictum fuit etiam & conceſſum quòd ſi comitatu Flandriæ alteri parti per dictum noſtrum aſſignato, alij vellemus in eodem comitatu partem terræ aſſignare, ille qui partem illam haberet, comitatum habenti de ea hominagium faceret, & partem illam teneret de eodem. Similiter ſi comitatu Haynoniæ per dictum noſtrum alicui eorum aſſignato, in comitatu illo alij partem aſſignaremus, ille qui partem illam in comitatu haberet, comitatum habenti hominagium faceret, & partem ſuam de illo teneret, niſi terræ conſuetudo in contrarium ſe haberet; quòd ſi eſſet, hominagium faceret, & partem ſuam teneret, ſecundùm quod terræ requireret conſuetudo. Inſuper eſt ſciendum quòd partes in hoc unanimiter convenerunt, quòd ſi ſine liberis de uxore ſua deſponſata procreandis contingeret aliquem prædictorum decedere, frater ejus germanus vel ſoror ejus germana, ſi decedens fratrem non haberet germanum, eidem decedenti ſuccederet in tota terra quam haberet. Fuit etiam concorditer conceſſum quòd ſi nos O. Legatum iis exequendis contingeret non adeſſe, vir nobilis Robertus Comes Attrebatenſis frater Domini Regis ad hæc exequenda reciperetur ſine contradictione aliqua loco noſtri. Voluerunt autem partes & conceſſerunt quòd illud quod ordinaretur fieret ſalvo honore utriuſque partis; ita tamen quòd propter hoc non remaneret quin partes & diviſiones terrarum & totius hereditatis prædictæ manerent ſtabiles & firmæ prout à nobis eſſet ordinatum. Conceſſerunt etiam partes quòd contentæ eſſent diviſionibus illis & partibus quas eis aſſignaremus, nec contra ordinationem noſtram venirent aliquo modo, nec unus in parte alij aſſignanda ſive in proprietate ſive in poſſeſſione aliquid per ſe vel per alium reclamaret, nec moveret quiſquam eorum contra alterum ſuper iis in eccleſiaſtica vel ſeculari curia quæſtionem aliquo modo vel aliqua ratione juris aut facti. Conceſſimus autem nos Rex quòd nos reciperemus in hominem de comitatu Flandriæ, vivente dicta Comitiſſa, ſi ipſa hoc petierit, illum qui per ordinationem noſtram dictum comitatum haberet, ſalva vita Comitiſſæ, & ſalvo in omnibus jure noſtro. Propter abſentiam autem utriuſque partis vel alterius non dimitteremus quin, ſi vellemus, in eodem arbitrio procederemus, & quicquid fieret vel ordinaretur per nos duos, tantum valeret & ita tenerentur partes firmiter obſervare ac ſi ipſis partibus præſentibus factum eſſet. Hæc autem omnia facta fuerunt, & conceſſa eo ſalvo quòd Comitiſſa prædicta, nonobſtantibus dicta compromiſſione vel arbitrio noſtro aut ordinatione quam ſuper his faceremus, plenam quandiu vixerit habeat poteſtatem & adminiſtrationem prædictorum comitatuum & totius terræ ſuæ, & de ipſis poſſit pro voluntate ſua facere ſicut poterat ante compromiſſionem prædictam. Salvo eo quòd prædicta Comitiſſa nulli prædictorum liberorum ſuorum poſſit terram aliquam ſeu redditum dare præter partes quæ per nos eis eſſent aſſignatæ, nec alicui eorum aliquid dare ſuper partem alteri aſſignatam. Supradicta autem omnia & ſingula promiſerunt nobis & ſibi adinvicem dictæ partes ſe firmiter ſervaturas & contra nullo unquam tempore quocunque modo venturas, præſtito coram nobis ſuper iis corporaliter juramento. Nos autem in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, amen, in negotio præfato taliter ordinamus, & per dictum noſtrum aſſignamus Iohanni de Aveſnis Militi totum comitatum Hagnoniæ cum omnibus pertinentiis, ita quòd Baldoino fratri ſuo Militi teneatur de eodem comitatu in portione hereditaria providere. Guillelmo verò de Domnapetra Militi aſſignamus totum comitatum Flandriæ cum om-

nibus pertinentiis, ita quòd fratribus ſois germanis, Guidoni ſcilicet & Iohanni, tenetur de eodem comitatu in portione hereditaria providere. Hæ autem proviſiones fient ſecundùm conſuetudines comitatuum prædictorum. Hæc ſiquidem pronuntiamus, retenta nobis poteſtate declarandi & exponendi ea quæ in dicto noſtro continentur, ſi fortè inter partes ſuper eo aliqoa dubietas oriretor. Prænominatæ autem partes dictum noſtrum, ſicut prolatum eſt, approbaverunt & ratum & gratum habuerunt, promittentes ſe dictum iſtud fideliter ſervaturas & nullo unquam tempore contraventuras. Et ad majorem ſecuritatem litteras ſuas ſuper iis nobis dederunt ſigillis ſuis ſigillatas. In cujos rei teſtimonium præſentibus litteris ſigilla noſtra duximus apponenda. Actum Pariſius anno Domini millesimo c c. quadrageſimo ſexto, menſe Iulio.

INNOCENTIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabili fratri Epiſcopo Cameracenſi & dilectis filiis Abbati Ciſtercienſi & Decano Laudunenſi ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dilecti filij nobiles viri G. Comes Flandriæ & I. dominus de Damperra fratres nobis ſignificare curarunt quòd nobilibus viris Iohanne de Aveſnis & Balduino germanis, dictorum G. & I. fratribus uterinis, intimantibus olim nobis quòd à quibuſdam ipſorum æmulis malitioſè, ut à bonis ad eos hereditario jure ſpectantibus excludi poſſent, illegitimitatis macula impingebatur eiſdem, nos venerabili fratri noſtro * Cathalaunenſi Epiſcopo ſuoque collegæ noſtris dedimus litteris in mandatis ut quanto magis poſſent de plano ſuper cauſa natalium eorondem nobilium inquirerent veritatem, & quod eſſet canonicum ſtatuere appellatione remota curarent, nonobſtante quòd ſuper hoc inter prædictos I. & B. ex parte una & fratres eorundem ex altera fuerat coram nobis aliquando litigatum & proceſſum, cùm nihil inde terminatum fuiſſet, ſed idem Epiſcopus & Abbas monaſterij de Leſſies Cameracenſis dioceſis, cui dictus collega commiſerat, ſicut dicitur, ſuper hoc totaliter vices ſuas, prædictis G. & I. minoribus viginti quinque annis & exiſtentibos in tali loco unde commodè citari poterant & de jore debebant, cùm eos principaliter hujuſmodi negotium contingeret, non citatis, nec ſe occultantibos, neqoe per contumaciam abſentantibus, quondam Vuilelmo germano ipſorum Flandrenſi Comite infra annos hujuſmodi exiſtente & tunc in ultramarinis partibus terræ ſanctæ ſubſidio inſiſtente, cùm nullus etiam alius legitimè citatus fuerit ſeo comparuerit qui ſe Iohanni & Balduino fratribus ſuper hoc opponerent ſupradictis, in eodem negotio procedentes, & eorundem Iohannis & B. natalia legitima declarantes, ipſos fore legitimos ac legitimè genitos in dictorum G. & I. magnum præjudicium & gravamen per diffinitivam ſententiam, ad quam audiendam minimè vocati fuerant, decreverunt, noſque ſententiam ipſam auctoritate apoſtolica dicimur confirmaſſe, certo ſuper hoc conſervatore conceſſo. Vnde nobis iidem G. & I. humiliter ſupplicarunt ut cùm ab hujuſmodi ſententia, poſtquam ad eorum pervenit notitiam, quamvis nullam eam eſſe dicerent & proteſtarentur, ad ſedem apoſtolicam ad cautelam pro ſui juris conſervatione duxerint appellandum, providere ſuper hoc ipſis apoſtolica ſollicitudine curaremus. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ad locum tutum & ſecurum vocatis qui fuerint evocandi, inquiratis ſuper prædicto proceſſu ſollicitè veritatem, nobis quod exinde inveneritis veſtris litteris fideliter reſcripturi, præfigendo partibus terminum competentem quo per ſe vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent facturæ ac recepturæ ſuper iis quod ordo dictaverit rationis; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo; nonobſtante indulgentia quibuſcunque perſonis ab apoſtolica ſede conceſſa quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras dictæ ſedis non facientes plenam de hujuſmodi indulgentia mentionem, ſeu ſi tibi, fili Abbas, vel ordini too indultum exiſtat quòd de cauſis tibi à ſede committendis eadem cognoſcere minimè tenearis, & conſtitutione de duabus dietis edita in Concilo generali. Quòd ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Peruſij XIII. Kalendas Septembris, pontificatus noſtri anno decimo.

* Extat apud Miræum in codice diplomatum. Belgicor cap 82.

Littera miſſa Domino Papa Innocentio IV. pro cauſa Comitis Guidonis, ut Abbas Ciſtercij poſſit committere alicui, & duo procedant ſine tertio.

Sanctiſſimo Patri ac Domino Innocentio divina providentia ſacroſanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici, Margarita Flandriæ & Haynoniæ Comitiſſa, pedum oſcula beatorum. Cùm cauſam quæ inter cariſſimos filios noſtros G. Comitem Flandriæ & I. dominum de Dampetra ex una parte & I. & B. de Aveſnis ex alia, quæ ſuper examinatione cujuſdam ſententiæ quam Cathalanenſis Epiſcopus & ejus collega vel ſubdelegatus ab eo ſuper declaratione natalium dictorum I. & B. contra naturalem, ſolitum, & debitum judiciorum ordinem auctoritate apoſtolica promulgarunt, qui quidem G. Comes & I. dominus de Dampetra ad cautelam pro ſui juris conſervatione ſedem apoſtolicam appellarunt, venerabilibus Epiſcopo Cameracenſi, Abbati Ciſtercij, & Decano Laudunenſi duxeritis committendam, timentes ne propter debilitatem ejuſdem Abbatis & locorum diſtantiam idem Abbas cognitioni ejuſdem ſæpius nequeat intereſſe, ac propter hoc in grave periculum partium, diſpendium & gravamen contingat negotium retardari, ſanctitatem veſtram duximus attentiùs deprecandam quatinus eidem Abbati dignemini per ſpeciales litteras indulgere ut quotienſcunque nequiverit intereſſe examinationi ejuſdem cauſæ, perſonæ idoneæ ſui ordinis vel alij vices ſuas valeat delegare, nonobſtante quòd in veſtris litteris continetur inſertum, *Inquiratis ſollicitè veritatem*, ſanctitati veſtræ attentiùs ſupplicantes ut eidem Epiſcopo, Abbati, & Decano dare dignemini in mandatis quatinus in eadem cauſa ſecundùm juris ordinem procedentes, ipſam fine debito debeant terminare, alioquin eam inſtructam ad veſtræ ſanctitatis examen remittere non poſtponant.

FINIS LIBRI QVARTI DECIMI.

EPISTOLARVM
SIVE
REGESTORVM
INNOCENTII III.
ROMANI PONTIFICIS
LIBER DECIMVS QVINTVS.

CAPITVLO LINGONENSI.

Epiſt. 1. De revocandis poſſeſſionibus alienatis.

AD hoc ſumus diſponente Domino in plenitudinem poteſtatis aſſumpti ut ſi quando ab his qui ſunt in partem ſollicitudinis evocati, io Eccleſiarum ſuarum diſpendium quicquam perperam fuerit attentatum, per ſollicitudinis noſtræ ſtudium emendetur, & præcaveatur indemnitatibus earundem. Cùm igitur, ſicut vobis intimantibus noſtro eſt apoſtolatui reſeratum, quædam poſſeſſiones Eccleſiæ veſtræ ab Epiſcopis qui pro tempore præfuerunt eidem alienatæ ſint vobis penitùs inconſultis, nos eidem Eccleſiæ paterna volentes ſollicitudioe providere, auctoritate vobis præſentium indulgemus quatinus poſſeſſiones ipſius Eccleſiæ, quas ſine aſſenſu veſtro alienare dicti Epiſcopi præſumpſerunt, ad jus & proprietatem illius legitimè revocetis. Nulli ergo &c. conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno quiotodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 2. De electione Decani.

CVm cauſam quæ vertebatur inter dictum filium H. Cantorem Eduenſem & H. Bareoſem Archidiaconum ſuper decanatu Eccleſiæ veſtræ, ad quem fuerat electus uterque, dilectis filiis Decano & magiſtris W. de Vienna & Iacobo de Tornodoro Canonicis Antiſiodorenſibus commiſerimus fine debito terminandam, ipſi cognitis cauſæ meritis, de juris peritorum conſilio electionem utramque ſententialiter caſſaverunt. Verùm Cantor præfatus, qui ante prolationem ſententiæ appellarat, ad apoſtolicam ſedem accedens, à nobis audientiam petiit ſibi dari: quam cùm ei duxerimus concedendam, dilectus filius magiſter Hugo Canooicus veſter in noſtra præſentia conſtitutus, licèt procurator non eſſet, quòd tamen de parte altera fuerat, ſe opponens eidem, ſententiam nobis exhibuit cum actis judicij à præfatis judicibus promulgatam. Nos igitur auditis quæ

dictus Cantor propoſuit coram nobis, caſſationem electionis ipſius juſtam eſſe cognovimus, & ideo ipſam auctoritate duximus apoſtolica confirmandam. Datum Laterani VII. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

MAGDEBVRGENSI ET Maguntino Archiepiſcopis, & eorum ſuffraganeis.

Epiſt. 3. Contra Valdemarum intruſum Bremenſem. *Vide lib. 13. epiſt. 158. & quarta compilat. decretal. lib. 1. tit. 9.*

SIcut venerabilis frater noſter Oſnaburgenſis Epiſcopus Bremenſis electus nobis intimare curavit, Waldemarus, cùm in profundum jam devenerit peccatorum, contemnit, & non ſolùm non adicit ut reſurgat, verùm etiam, tamquam ſi ex adipe prodeat ejus iniquitas, adversùs Romanam Eccleſiam ſupplantationes examplias, & graviores quàm hactenus præſumptiones intentat; ut in die iræ accumulans iram ſibi, damnabili gladio perdatur illius cujus miſericordi fuerat ſtudio à duriſſimi damnatione carceris liberatus. Ponens enim, inductus in Bremam per nobilis viri Saxoniæ Ducis potentiam, tamquam ab Aquilone in Bremenſi Eccleſia ſedem ſuam, ac ſedens ſuper eam, velut ſuper plumbi talentum ſedet iniquitas, præter adminiſtrationem quam in eadem Eccleſia tam in ſpiritualibus quàm temporalibus ſibi damnabiliter uſurpavit, ad Eccleſias & Clericos in reprobum ſenſum datus manus extendit, ipſorum bona præſumptuoſis auſibus occupans ac dividens inter laicos & diſpergens; de quorum confidens violentia, facilis eſt ad ſcelera, nec quid faciat abhorreſcit. Expulſis etenim quibuſdam Canonicis & aliis Bremenſibus Clericis ab eorum Eccleſiis & præbendis, ipſas præbendas & Eccleſias de facto, cùm de jure non potuerit, quibuſdam fautoribus ſuis contulit, ut eos habeat in malefactis participes quos habet in errore fautores. Licèt autem in Waldemarum eundem per te, frater Magdeburgenſis, & venerabiles fratres noſtros tuos & Bremenſis Eccleſiæ ſuffraganeos, necnon & per prædictum Oſnaburgenſem & Monaſterienſem Epiſcopos anathematis vinculo innodatum depoſitionis & degradationis ſententia fuerit auctoritate apoſtolica promulgata, ipſe tamen, qui ſub tanta manus divinæ potentia humiliari debuerat, cornua elationis aſſumens, in eadem pertinacitèr perſiſtit ſententia, & eam quam ſaltem timere debuerat vilipendit. Cujus exemplo Decanus & quidam alij ſacerdotes Bremenſes & Clerici latam in eos ſuper beneficiorum perceptione ſuſpenſionis ſententiam, [ante quam] communicabant eidem, improvidè contemnentes, ei communicare non deſinunt, ipſumque fovere in ſua nequitia non deſiſtunt. Ne igitur idem Waldemarus & fautores ipſius plenè valeant de ſua nequitia gloriari, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus in eos latas ſententias ſingulis diebus dominicis & feſtivis per veſtras Eccleſias innovetis & faciatis per veſtras dioceſes innovari. Datum Laterani III. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Padeburnenſi, Mindenſi, Verdenſi, & Halberſtadenſi Epiſcopis, & dilectis filiis Corbeienſi & de Campo ſanctæ Mariæ Abbatibus Monaſterienſis & Padeburnenſis dioceſum uſque plenè valeant de ſua nequitia gloriari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus infra duos menſes poſt receptionem præſentium ad Bremenſem civitatem perſonaliter accedentes, ſive omnes ſimul, ſive ſinguli, latas in dictum Waldemarum & fautores ſuos ſententias publicè innovetis ibidem, & mandetis per totam Bremenſem provinciam innovari. Datum Laterani III. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

EPISCOPO ET CAPITVLO Pictavenſi.

Epiſt. 4. Confirmatur quædam concordia.

CAuſam quæ vertebatur inter vos ex parte una & dilectos filios Cluniacenſem & monaſterij novi Pictavenſis Abbates & conventus ex altera ſuper exemptione monaſterij novi Pictavenſis diverſis judicibus nos recolimus commiſiſſe. Super qua licèt diverſis temporibus fuerit multipliciter laboratum, teſtes tamen ex mandato noſtro ab utraque parte recepti fuerunt, & demum depoſitiones eorundem apud ſedem apoſtolicam publicatæ. Verùm quia pars monaſterij novi privilegia ſua tunc præ manibus non habebat, partibus poſtmodum noſtris dedimus litteris in mandatis ut ſuper eadem cauſa, munitæ privilegiis & aliis rationibus quæ ad ipſius deciſionem ſpectabant, per ſe vel ſufficientes procuratores in feſto beati Martini proximè præterito noſtro ſe conſpectui præſentarent, tam ſuper prædicta cauſa quàm ſuper aliis articulis æquitatis judicium dante Domino recepturæ. Demum igitur dilectis filiis magiſtris Iohanne & Hugone Canonicis ſanctæ Radegundis Pictavenſis veſtris, & Petro, Salatiele, ac Io. mona-

chis prædictorom Clunacenſis & Monaſterij novi Abbatum & conventuum procuratoribus in noſtra præſentia conſtitutis, audivimus diligenter quæ voluerunt proponere coram nobis; & cùm hinc inde ſuper præmiſſis fuiſſet diutiùs diſputatom, tandem idem negotium de conſenſu partium nobis mediantibus taliter eſt ſopitum. Quòd dicti Abbas & conventus Monaſterij novi, ut Pictavenſis Epiſcopus favorabilior ſit eis & efficacior ad juſtitiam de ſuis malefactoribus faciendam, ſemel in anno per diem unum cum moderato equitaturarum numero, prout in Lateranenſi Concilio eſt ſtatutum, eundem exhibeant & procurent. In ceteris verò idem monaſterium ab ejus juriſdictione ſit liberum & exemptum; niſi quòd chriſma, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, dedicationes baſilicarum, ordinationes monachorum ſeu Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, necnon & benedictionem Abbatis ſine profeſſione aliqua recipiant ab Epiſcopo memorato; ſiquidem catholicus fuerit, & gratiam apoſtolicæ ſedis habuerit, ac ea ipſis gratis & ſine pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat eis quemcunque maluerint catholicum adire antiſtitem gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habentem, qui noſtra fretus auctoritate ipſis quod poſtulatur impendat; ſicut in authenticis privilegiis continetur, quæ nos ipſi per'peximus & examinavimus diligenter. Cùm autem Pictavenſis Epiſcopus in civitate Pictavenſi generale poſuerit interdictum, idem illud ſervabunt; ita quòd illo durante non celebrabunt divina niſi clauſis januis, non pulſatis campanis, ſuppreſſa voce, interdictis & excommunicatis excluſis, quos cautè vitare curabunt. Ad ſynodum quoque Pictavenſis Epiſcopi Abbas Monaſterij novi ſecundùm generalem conſuetudinem regionis accedet ratione Capellarum vel Eccleſiarum ſuarum quæ ipſi Epiſcopo ſunt ſubjectæ. Sed ſi forſitan Capellani ea quæ ſtatuta fuerint in ſynodo neglexerint aut contempſerint obſervare, non in Abbatem vel monaſterium, ſed in ipſos Capellanos, Epiſcopus poterit canonicam exercere cenſuram. Ne igitur quod nobis mediantibus eſt ſtatutum valeat ab aliquo temerè violari, illud auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

In eundem modum ſcriptum eſt Cluniacenſi & Monaſterij novi Pictavenſis Abbatibus & conventibus. Cauſam quæ vertebatur &c. *uſque in finem.*

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc Abbati ſancti Sulpicij, Decano, & Archidiacono Bituricenſibus. Cauſam quæ vertebatur &c. *uſque* ab aliquo temerè violari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus id obſervari per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter faciatis, contradictores cenſura ſimili compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. *uſque* exequantur. Datum Laterani VI. Kalend. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

ELECTO ET MONACHIS
ſanctæ Mariæ de Peroallo.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, perſonas & monaſterium veſtrum cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Libertates præterea & immunitates quas venerabilis frater noſter Epiſcopus Terdonenſis cum Capituli ſui aſſenſu provida vobis deliberatione conceſſit ratas habemus, & eas illibatas decernimus permanere. Nulli ergo &c. protectionis & conſtitutionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani V. Kal. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

Epiſt. 5. Recipiuntur ſub protectione B. Petri.

G. DE VALLIBVS, MAGISTRO. G. & P. de Fimis Canonicis Laudunenſibus.

*In quart. coll. S.

OLim ex litteris dilectorum filiorum ſancti Nicaſij Remenſis, Igniacenſis & Vallis regiæ Abbatum noſtris fuit auribus intimatum quòd cùm ad eos ſemel & iterum à nobis litteræ proceſſiſſent, ſuper eo videlicet quòd R. Clericus ſancti Remigij Remenſis parrochiam de Salice ſancti Remigij, quam R. de Cruneio Clericus ſibi per interpoſitam perſonam ab Abbate ſancti Remigij collatam fuiſſe propoſuit, detinebat, ipſi partes ſemel, ſecundò, & tertiò citaverunt, & dictum R. de ſancto Remigio, quia citatus pluries comparere noluit per ſe vel reſponſalem aliquem coram eis, excommunicationis

Epiſt. 6. Quòd clauſula Si eſt ita ad omnia reſcripta refertur. Cap. Olim. De reſcript.

vinculo innodantes, fecerunt fructus ipſius parrochiæ ſequeſtrari, cùmque poſtmodum idem R. accedens ad eos, ſe juri promiſerit pariturum, ac obtinuerit ſe abſolvi, ipſi abſolutionis ei litteras concedentes, diem ei aſſignarunt & locum quibus coram eis quod promiſerat adimpleret; qui diem & locum ex litteris illis radens, in loco raſuræ reſcripſit quòd ipſi ei ſequeſtratos fructus exhiberi mandabant. quod demum coram duobus eorum, tertio ſui abſentiam excuſante, per litteras eſt confeſſus. Nos igitur, cùm taotæ temeritatis exceſſus falſitatis ſcrupulo non careret, vobis dedimus in mandatis ut ſi res taliter ſe haberet, ipſi præſumptori ſuper dicta parrochia perpetuum ſilentium imponentes, præfato R. de Cruneio Clerico aſſignaretis eandem cum fructibus ſequeſtratis. Verùm, ſicut vos filij S. & P. per veſtras nobis litteras intimaſtis, cùm dictus R. de Cruneio raſuram præfatam coram vobis per teſtes idoneos probaviſſet, & ob hoc poſtulaſſet ſibi dictam Eccleſiam aſſignari, vos utrum clauſula illa, *ſi ita eſt*, de omnibus ſuperioribus, an de articulo tantùm raſuræ deberet intelligi dubitantes, in negotio ipſo procedere ulteriùs diſtuliſtis, eligentes ſecundùm hoc potiùs apoſtolicæ ſedis oraculum implorare quàm aliquid temerè diffinire. Nos ergo diligentiam veſtram in Domino commendantes, taliter duximus reſpondendum, quòd clauſula illa debet ad omnia ſuperiora referri, ad hoc ut ipſi præfata Eccleſia conferatur: quia licèt vitium falſitatis ad imponendum illi perpetuum ſilentium ſuper Eccleſia ipſa ſufficiat qui falſitatem bujuſmodi perpetrarat, noo tamen propter boc eadem Eccleſia eſt adverſario aſſignanda, niſi ſuper aliis facta fuerit plena fides. Datum Laterani VI. Non. Martij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

COLOCENSI ELECTO, ET Sokſardienſi & de Sekudvvor Ciſtercienſis ordinis Abbatibus Quinqueccleſienſis diœceſis.

Epiſt. 7. Dirimit litem inter Epiſcopū Veſprimienſem & Abbatem S. Martini.
Cap. Veniens. De præſcript.
* Has littera addita eſt ex cod. Colbert.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius [* G] Abbas ſancti Martini de Pannonia ſua nobis conqueſtione monſtravit quòd venerabilis frater noſter Veſprimienſis Epiſcopus conditionales homines, qui certa ei ſervitia exhibent, eximit à præſtatione integra decimarum, & eos, cùm juriſdictionem in ipſos habeat, ad ſolvendas integrè ſibi prædictas decimas & ad ſatiſfaciendum congruè de ſubtractis pontificali auctoritate non cogit, præſtare ſibi recuſans conſilium & auxilium in expenſis & aliis contra ſilveſtres homines in extremis prædictæ parrochiæ finibus commorantes, qui ſe à ſolutione ſubtrahunt decimarum. Quare humiliter poſtulabat ut ne id de cetero idem Epiſcopus attentaret injungere ſibi auctoritate apoſtolica dignaremur. Petebat inſuper quòd idem Epiſcopus ſacerdotibus illius parrochiæ iohiberet ne quoſdam homines, ſibi prout tenentur decimas non ſolventes, ſervili conditione falsò ad ſuam excuſationem objecta, & ne pulſatores & exequiales in eodem articulo delinquentes recipiant ad divina, vel ab eis percipiant partem aliquam decimarum, ipſi de ſubtractis ſatiſfactionem congruam impedentes, humiliter ſupplicans ut hoc per delegatos à nobis judices fieri mandaremus, ſi dictus Epiſcopus id efficere non curaret, compellentes eundem ad ſatiſfactionem congruam prædictorum, ſi auctoritate ſua dicti Capellani hoc præſumereut attentare. Poſtulabat præterea quòd idem Epiſcopus parrochianos Capellanorum ſuarum in jure ſpirituali & quarta decimarum recipi ad Capellaa alias non permittat, ſatiſfaciens de ſubtractis eidem, ſi aliquid eſt in hoc hactenus ipſius auctoritate præſumptum. Alioquin à ſuis ſibi faciat Capellanis ſuper his ſatiſfactionem congruam exhiberi. Et ne de parrochianis dubitatio aliqua oriretur, ſic petiit diſtinguendo, ut parrochianos de villis Fayz & de Gurbei à Capella Thapey non ſubtrabat Epiſcopus memoratus, parrocbianos autem de prædio Dominici de Mogb. & de Vdvvornicis Regis & de villa illorum qui dant Regi Martium à Capella de porcorum cuſtodia non ſubducat, inhibens ſacerdotibus ne recipiant capcias aliquas vel cubulos vini à Regis vel Reginæ conditionalibus, qui vulgò regales ſervi vocantur, ab ipſo ea recipi permittentes, cogens inſuper Regis ſagittarios & biſſenos ad decimas integrè perſolvendas. Petiit etiam poſtmodum & humiliter poſtulavit ut memoratus Epiſcopus non impediat vel faciat impediri quò minùs omnes qui in Simigienſi parrochia vel comitatu conſiſtunt, de omnibus quæ poſſident decimas integras ſibi ſolvant; ſicut in privilegiis felicis memoriæ Paſchalis Papæ & ſancti Regis Stephani pleuiùs continetur. Præfatus verò Epiſcopus in noſtra præſentia cooſtitutus è contrario poſtulavit ut decimas Simigienſis comitatus infra ſuæ diœceſis terminos *conſiſtentis, quas detinet idem Abbas, ſibi reſtitui faceremus, niſi dictus Abbas aliquo ſpeciali jure ſe ipſas juſtè poſſidere

* In quart. col. conſtitutas

poſſidere monſtraret, mandantes ipſum per eundem Abbatem, cùm dictum comitatum viſitat, in ſuis Eccleſiis procurari. Petebat inſuper deputatam quartam fabricæ ſibi reſtitui ad Eccleſias reparandas. Capellas in villa ſubulcorum & ſancti Ladiſlai de Fizgoi deſtrui poſtulans, tamquam ſine auctoritate ac conſenſu Epiſcopi diœceſani conſtructas, & petens Eccleſiam de Keurishyg, in qua ſibi dictus Abbas ſpiritualem juriſdictionem uſurpat, Eccleſiam etiam de Thapey, in cujus poſſeſſione ipſum fuiſſe idem Abbas confeſſus fuerat, repetebat. Reconciliationes etiam pœnitentium & ordinationes clericorum ad ſe aſſerens pertinere, humiliter poſtulabat ut chriſma, oleum ſanctum, & alia eccleſiaſtica ſacramenta Capellani & homines ſancti Martini in Veſprimenſi diœceſi conſtituti ab eo tamquam à ſuo diœceſano perciperent, ſibi cognitiones cauſarum ſpiritualium relinquendo. Nos autem intellectis per venerabilem fratrem noſtrum Hugolinum Hoſtienſem Epiſcopum, quem partibus conceſſimus auditorem, quæ propoſita fuerant coram eo, objectiones propoſitas ab Epiſcopo contra privilegia prædictorum Paſchalis Papæ ac ſancti Regis Stephani, quibus Abbas ſufficienter reſpondit, invalidas eſſe decrevimus, ut eis non obſtantibus privilegia ipſa valida reputentur, ſi authenticum prædicti Regis tale repertum fuerit quale nobis reſcriptum ipſius ſub bulla cariſſimi in Chriſto filij noſtri Hungarorum Regis illuſtris extitit præſentatum. Quantum tamen ad fundandam intentionem Abbatis proficiat opportuno tempore decernemus. Interim autem nihil circa ſtatum monaſterij ſecundùm perceptionem decimarum, quam idem monaſterium poſſidet, minuetur. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium ſeu baſilicarum, ordinationes Clericorum qui ad ſacros ordines fuerint promovendi, Clerici Eccleſiarum vel Capellarum ipſius monaſterij quæ ſunt in Veſprimenſi diœceſi conſtitutæ à Veſprimenſi Epiſcopo poſtulabunt; ſiquidem catholicus fuerit & gratiam atque communionem apoſtolicæ ſedis habuerit, & ea gratis & ſine pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin ab alio quem maluerint catholico præſule ſuſcipiendi ea liberam habeant facultatem, ſicut in privilegiis prædicti Paſchalis & bonæ memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum perpeximus contineri. Non obſtante privilegio Clementis Papæ, * qui mentionem non fecit

* *In quart. col.* per quod pri-

de prædictis prædeceſſorum ſuorum privilegiis, ſed de privilegio ſancti Stephani Regis; cui, quantum ad hoc capitulum, per ſæpefatos Romanos Pontifices extitit derogatum; præſertim cùm ipſe Clemens privilegium illud conceſſerit ſalvis inſtitutionibus, non ſolùm Romanæ Eccleſiæ, ſed ipſius etiam Legatorum. Nec obſtante præſcriptione quam idem Abbas in ſuum ſubſidium opponebat: quia ſi conſummata erat præſcriptio quando Abbas ſancti Martini ab Alexandro Papa privilegium impetravit, juri præſcriptionis renuntiaſſe videtur; præſertim cùm coram nobis privilegio illo ſit uſus quod ſuæ intentioni, quantum ad hunc articulum, contradicit. Si verò nondum * conſummaverat præſcriptionem, ſed erat in præſcribendo poſt impetratum hujuſmodi privilegium, bonam fidem non habuit, & ideo ſecundùm canones non præſcripſit. Ceterùm interdictos vel excommunicatos Veſprimienſis Epiſcopi prædicti Clerici ſtudeant evitare, ac parrochianos Eccleſiarum ad eundem Epiſcopum pertinentes contra voluntatem ipſius ad divina officia non recipiant, nec illis impendant eccleſiaſtica ſacramenta. Super ceteris autem quia nobis non potuit fieri plena fides, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus recipiatis teſtes quos partes duxerint producendos, & tam atteſtationes quàm alias prolationes earum fideliter redigatis in ſcriptis, eaſque nobis ſub veſtris ſigillis dirigere procuretis, præfigentes eis terminum competentem quo cum ipſis noſtro ſe conſpectui repræſentent ſententiam auctore Domino recepturæ. Teſtes autem qui ab utraque parte fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam ceſſante appellatione cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani v. Non. Martij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

vilegiis prædeceſſorum ſuor. non extitit derogatum, cùm de ipſis nullã fecerit mentionem; præſertim cùm &c.

* *In quart. cod.* conſummata erat præſcrip tio.

PRIORI ET FRATRIBVS de Balneolis.

IVſtis petentium deſideriis dignum &c. *uſque* effectu proſequente complere. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, domum & redditus à nobili viro Herveo Comite Nivernenſi pia vobis liberalitate collatos, ſicut eos juſtè ac pacificè poſſidetis, & in litteris ejuſdem Comitis ac

Epiſt. 8. Confirmat eorum bona.

nobilis mulieris Mathildis Comitiſſæ uxoris ſuæ noſcitur contineri, vobis & per vos domui veſtræ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Non. Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

EPISCOPO MAGALONENSI.

Epiſt. 9. Vt de terris in comitatu Melgorij cognoſcat.

SIcut dilectus filius Iohannes Buccados nobis conquerendo monſtravit, quidam potentes ſuper proventibus & rebus aliis ſitis in comitatu Melgorij, quos legitimè poſſidet & quietè, ipſum ſine cauſæ cognitione intendunt nequiter aggravare. Cùm igitur juriſdictio terræ illius ad nos nullo pertineat mediante, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreveris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari, nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Datum Laterani VII. Idus Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

ABBATI ET PRIORI ſancti Victoris, & magiſtro G. Cornuto Canonico Pariſienſi.

Epiſt. 10. De corpore B. Lupi Archiepiſcopi Senonenſis. *Vide Chronicon S. Petri Vivi pag. 726.*

DIlecti filij Abbas & conventus ſanctæ Columbæ Senonenſis nobis conquerendo monſtrarunt quòd licèt in Eccleſia ſua totum corpus beati Lupi confeſſoris Archiepiſcopi Senonenſis unà cum capite requieſcat, ſicut per authenticum bonæ memoriæ Hugonis Senonenſis Archiepiſcopi, qui convocatis quibuſdam Epiſcopis, & clero & populo adunatis, ipſum corpus ac caput omnibus aſtantibus demonſtravit, evidenter apparet, Abbas tamen & monachi ſancti Petri vivi Senonenſis in ipſorum gravamen per prædicatores ſuos caput & quædam membra confeſſoris ipſius eſſe apud quendam prioratum ſuum, videlicet ſanctum Lupum de Nando, per epiſcopatus longè latèque diffuſos faciunt publicè nuntiari. quod ſiquidem eſt à veritate penitùs alienum. Quia igitur falſitas tolerari non debet ſub velamine pietatis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus memoratos Abbatem & monachos ut ab hujuſmodi præſumptione deſiſtant auctoritate noſtra moneatis attentiùs & efficaciter inducatis, ipſos ad hoc, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cognita veritate cogentes; cùm nec faluti nec famæ congruat eorundem quæſtum acquirere de prædicatione mendacij. Nullis litteris veritati &c. à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani II. Idus Martij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

MORIMONTENSI ET SANCTI Stephani Divionenſis Abbatibus Lingonenſis dioceſis, & majori Archidiacono Lingonenſi.

Epiſt. 11. Vt cognoſcant de falſitate litterarum.

VEnerabili fratri noſtro Biſuntinenſi Archiepiſcopo & dilecto filio . . procuratori nobilis viri Comitis Stephani benignam audientiam concedentes, intelleximus evidenter per ea quæ fuerunt coram nobis propoſita & oſtenſa quòd litteræ illæ quæ dilectis filiis ſancti Sequani & de Accio Abbatibus & Priori Ciſtercienſi ſuper abſolutione ipſius Comitis ſub nomine noſtro fuerunt exhibitæ, ſicut in eorum litteris citatoriis de verbo ad verbum erant inſertæ, aut falſæ aut falſatæ fuerunt. Et certè ſi veras litteras accepiſſent, quales nos eis recolimus deſtinaſſe, formam earum in ſuo proceſſu minimè obſervaſſent. Quare nos eorum proceſſum decernentes irritum & inanem, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus litteras illas faciatis vobis per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo exhiberi, & inquiratis diligentiſſimè veritatem quis eas obtinuit vel exhibuit aut falſavit; tam litteras ipſas quàm inquiſitam ſuper his veritatem nobis fideliter tranſmiſſuri, ut ad hujuſmodi puniendum exceſſum, ſicut procedendum viderimus, procedamus. Latam autem in prædictum Comitem excommunicationis ſententiam ab Archiepiſcopo memorato & interdictum poſitum in terram ipſius mandetis inviolabiliter obſervari donec de damnis & injuriis præfato Archiepiſcopo ab eodem Comite irrogatis inquiſita pleniùs & cognita veritate, faciatis ſatisfactionem congruam exhiberi; & ſic demum præfatas ſententias juxta formam Eccleſiæ relaxantes, audiatis ſi quid inter eos remanſerit quæſtionis, & appellatione remota mediante juſtitia decidatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. *uſque* ſubtraxerint, per cenſuram eandem ceſſante appellatione cogaris veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. *uſque* exequantur. Datum Laterani XII. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

R. DE BELLOVIDERE Camerario & S. de Berov. & S. de Burgo Guarin. Canonicis Carnotenſibus.

Epiſt. 12. De interdicto prolato ab Epiſcopo Aurelianenſi.

CVm venerabilis frater noſter Aurelianenſis Epiſcopus dioceſim ſuam ſuppoſuerit eccleſiaſtico interdicto, & Capitulum ſancti Aniani illud neglexerint obſervare, ſed interdictos ab ipſo receperint ad divina, ſublimi voce, pulſatis campanis, & apertis januis celebrantes, idem Epiſcopus contra eos ad venerabilem fratrem noſtrum Trecenſem Epiſcopum & conjudices ſuos noſtras litteras impetravit: qui Eccleſiam ſancti Aniani interdicti ſententiæ ſupponentes, Decanum & ejuſdem loci Capitulum ab officio ſuſpenderunt, eoſdem in expenſis quas Epiſcopus fecerat condemnando. Vnde dilectus filius R. de Noa procurator ipſius Epiſcopi poſtulabat ut præfatas ſententias dignaremur apoſtolico munimine roborare. Verùm B. & R. procuratores ejuſdem Capituli ex adverſo propoſuere in noſtra præſentia conſtituti quòd cùm præfata Eccleſia ſedi apoſtolicæ ſit immediatè ſubjecta, ſicut apparet per privilegia Pontificum Romanorum, non tenebantur interdictum ejuſdem Epiſcopi obſervare. propter quod, ne ſuper boc poſſent ab Epiſcopo prægravari, noſtram audientiam appellarunt. Et licèt non receperint ſcienter ab ipſo interdictum aliquem ad divina, nihilominus tamen Epiſcopus eorum bomines & Eccleſias ſuppoſuit interdicto, eis divina penitùs interdicens. Verùm cùm præfatæ litteræ, quas Epiſcopus impetravit ad judices ſupradictos, falſitate ſuggeſta & veritate tacita fuerint impetratæ, & ab eiſdem judicibus legitimas exceptiones admittere recuſantibus fuerit ad ſedem apoſtolicam rationabiliter provocatum, ſententias latas, propter appellationis objectum, petebant penitùs irritari. Nos autem utrique parti providere volentes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm procuratores prædictorum Decani & Capituli promiſerint coram nobis ſub pœna centum librarum, pro qua obligaverunt præbendas ſuas quas habent in Eccleſia memorata, quòd dicti Decanus & Capitulum veſtro parebunt mandato, ſi hoc ipſi ratum habuerint, vos auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo relaxetis omnes ſententias in ipſos & Eccleſias & homines eorum hac occaſione prolatas, ac deinde inquiſita & cognita veritate, ſi illos culpabiles inveneritis, faciatis ipſos ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo præfato Epiſcopo ſatisfactionem debitam exhibere; ita quòd interdicto durante alta voce non celebrent; ſed ſubmiſſa, januis clauſis, non pulſatis campanis, ac excommunicatis & interdictis excluſis. Alioquin pœnam promiſſam à dictis procuratoribus exigatis, & ſententias nihilominus uſque ad ſatisfactionem condignam faciatis appellatione remota per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. *uſque* ſubtraxerint, per cenſuram eandem ceſſante appellatione cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris obſtantibus præter aſſenſum partium à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani XVI. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

POTESTATI ORTANENSI.

Epiſt. 13. Contra nobilem quendam detinentem caſtra Eccleſiæ.

CVm bonæ memoriæ M. ſocer nobilium virorum Cazaguerræ de Orta, B. de Canalio, I. Raynaldi, & P. Iaczonis, caſtra Baſanelli, Palatioli, Baſſani, & Aliani ab Eccleſia Romana in feudum tenuerit, & ex illis perceperit multa bona, ipſi prædicta caſtra poſt ejus obitum pro ſuæ voluntatis arbitrio detinenres, ad noſtram præſentiam, ut nobis reſponderent de ipſis, accedere noluerunt, cùm exinde fecerimus requiri eoſdem. Quia verò id nolumus in patientia ſuſtinere, ne jus Eccleſiæ Romanæ negligere videremur, eiſdem nobilibus noſtris dedimus litteris in mandatis ut uſque ad Cathedram beati Petri proximò præteritam, quem eis terminum peremptorium aſſignavimus, reſponſuri nobis de caſtris ipſis noſtro ſe conſpectui præſentarent, dilecto filio Cynthio de Inſula noſtris dantes litteris in mandatis ut ſi prædicti nobiles eodem termino ad noſtram præſentiam non venirent, eadem caſtra noſtro nomine recipere non differret. Vniverſis inſuper hominibus eorundem caſtrorum injunximus ut eidem ex tunc de caſtris ipſis ad nomen & opus noſtrum reſpondere curarent. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem Cyntbio ad mandatum apoſtolicum exequendum tuum præſtes auxilium & favorem. Datum Laterani XIII. Kalend. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

LVNDENSI ARCHIEPISCOPO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 14. Conſtituitur Legatus apoſtolicæ ſedis.

ILlam de probitate ae honeſtate tua fiduciam obtinemus ut tibi vices noſtras ſecurè in arduis negotiis committamos, ſperantes quòd ad divini nominis gloriam & apoſtolicæ ſedis honorem ea ſatages promovere. Cùm igitur Chirſtianæ fidei zelo ſuccenſus, ad convertendum eircumſtantes paganos ab errore ad veritatem non modicùm laboraveris & adhuc laborare diſponas, ut hoc pleniùs & efficaciùs exequaris, nos tibi vices noſtras duximus committendas, venerabilibus fratribus noſtris Vpſalenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus Epiſcopis ac aliis Eccleſiarum Prælatis per Daciam & Suethiam eonſtitotis per ſcripta noſtra mandantes ut tibi ad hoc opus fideliter laboranti tamquam Legato apoſtolicæ ſedis intendant, ut eorum adjutus auxilio, ralentum tibi commiſſum cum multiplici nobis lucro reſignes, cùm re à prædicationis officio Deo duce contigerit remeare. Nos enim liberam tibi concedimus poteſtatem ut juxta verbum propheticum evellas & deſtruas, & ædifices & plantes, prnut urumque ſecundùm Dominum videris faciendum. Datum Laterani I I. Non. April, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

TOLETANO ET COMPOSTELLANO Archiepiſcopis.

Epiſt 15. De bello adversùs Sarracenos. Vide lib. 14. epiſt. 3 4.

QVanta nunc neceſſitas terræ Hiſpaniarum immineat, eò pleniùs prudenria veſtra novit quò ipſam viciniùs experitnr. Eapropter fraternitati veſtræ per apoſtolica ſeripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatenus Reges Hiſpaniarum moneatis prudenter &efficaciter inducatis ut pacem aut treugam ſervēt adinvicem illibatam, præſertim hae imminenti Sarraeenorum guerra durāte; ad quod eos per cenſuram eccleſiaſticam appellarione remota, ſi neceſſe fuerit, compelli volumus & mandamus; quin etiam mutuum auxilium ſibi præſtent adversùs erucis dominicæ inimicos, qui non ſolùm ad deſtructionem Hiſpaniarum aſpirant, verùm etiam in aliis fidelium Chriſti terris comminantur ſuam ſævitiam exercere ac nomen, quod abſit, ſi poſſint, opprimere Chriſtianum; auctoritate noſtra tam ipſis Regibus quàm aliis Cbriſtianis omnibus ſub pœna exeommunicationis & interdicti firmiter inhibentes ne ſe præſumant jungere Sarracenis, vel contra Chriſtianos illis conſilium vel auxilium impertiri. Quòd ſi fortè Rex Legionenſis, de quo ſpecialiter dicitur, ſive alius eum Sarracenis offendere præſumpſerit Chriſtianos, denuntietis ſublato appellationis obſtaculo perſonam ipſius excommunieationis vinculo innodatam & interdicto ſuppoſitam terram ejus; hominibus ſuis, ne in hoc ſequantur enndem, ſub interminatione anathematis inhibentes; denuntiaturi nibilominus Reges alios & quoſlibet Cbriſtianos ac terras eornm eiſdem ſententiis ſubjaecere, ſi forſitan ipſi præfatum Regem offendere atrentarint, homines eorundem ab ipſorum ſequela prohibitione conſimili retrabendo. Præterea ex parte noſtra injungatis eiſdem ut ſi aliquas habent ad invicem quæſtiones, propter inſtantem neceſſitatem illas ad tempus perſequi differant, & tempore opportuno, eùm potentes exiſtant, ad præſentiam noſtram tam procuratores quàm teſtes & alia quæ ad cauſam fuerint neceſſaria deſtinantes, ſuam coram nobis juſtitiam proſequantur, eùm per alios ortæ inter eos, quamquam multotiens ſit tentatum, terminari nequeant quæſtiones, & nos ipſis Deo auctore eurabimus juſtitiæ plenitudinem exhibere. Sic autem præceptum apoſtolicum circumſpectè perſequamini ac diſtrictè ut ſollicitudo & diligentia veſtra clareant in effectu, & reprehendi meritò non poſſitis de negligentia vel contemptu, ſed de ſtudio & obedienria potiùs commendari. Datum Laterani Non. April. pontificatus noſtri anno quintodeeimo.

PETRO ABBATI MONASTERII ſancti Angeli quod ſitum eſt in ſuburbio Piſtorienſi, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 16. De confirmatione privilegiorum.

QVotiens à nobis petitur qnod religioni & boneſtati convenire dinoſcitur, animo nos decet libenti eoncedere & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtolationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſancti Angeli, in quo divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio eommunimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem fratrum Vallíſumbroſæ in eodem loeo inſtitutus eſſe dinoſcitur, per-

petuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona idem monaſterium &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc &c. *uſque* exprimenda vocabulis. Locum ipſum &c. *uſque* pertinentiis ſuis. Maſſaritiam de pecuniis, cum vinea & nemore ac hominibus ad diſtrictum veſtrum pertinentibus. Clauſuras etiam, molendina, cauſagium totum, Eccleſiam ſancti Marci prope monaſterium ſitam, cum parrochia & ſepultura omnium tam majorum quàm minorum ibidem commorantium, debitis honoribus, & omni jure ſuo, ſicut ea hactenus à quadraginta annis retro juſtè ac pacificè poſſediſtis. Terram de Moſo, cum clauſura & omnibus pertinentiis ſuis. Redditus de Guliano, & omne jus quod habetis in eadem villa, ſicut in inſtrumentis publicis continetur. Decimas etiam poſſeſſionum veſtrarum, quas à quadraginta annis hactenus pacificè tenuiſtis, vobis auctoritate apoſtolica confirmamus. Sanè novalium veſtrorum quæ propriis manibus aut ſumptibus colitis, vel de nutrimentis &c. *uſque* extorquere præſumat. Liceat quoque vobis &c *uſque* contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli fratrum veſtrorum &c. *uſque* ſine Abbatis ſui licentia, niſi arctioris religionis obtentu, de eodem loco diſcedere. Diſcedentem verò &c. *uſque* nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum &c. *uſque* divina officia celebrare Sepulturam prærerea illius loci &c. *uſque* nullus obſiſtar. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate &c. *uſque* ſecundùm Dei timorem & beati Benedicti regulam providerint eligendum. Præterea libertates & immunitates antiquas & rationabiles conſuetudines monaſterio veſtro collatas, ſicut hactenus obſervatæ ſunt, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas manere præſenti decreto ſancimus. Auctoritate quoque apoſtolica interdicimus ne quis infra fines parrochiæ veſtræ, præſertim à ſanctu Leonardu uſque ad ſanctam Chriſtinam, ullatenus ſine aſſenſu dioceſani Epiſcopi & veſtro Capellam ſeu oratorium de novo ædificare præſumat. Salvis tamen privilegiis Pontificum Romanorum. Prohibemus etiàm ne quis in vos vel monaſterium veſtrum excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententiam ſine manifeſta & rationabili cauſa promulgare præſumat, vel novas & indebitas exactiones vobis vel hominibus veſtris imponat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monaſterium temerè perturbare &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & Valliſumbroſæ Abbatis debita reverentia. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij I I I. Kal. April. Indictione XV. incarnationis dominicæ anno M C C X I I. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ I I I. anno X V.

EPISCOPO LINGONENSI, & Abbati Villarienſi Metenſis dioceſis, magiſtro N. Canonico Virdunenſi.

Epiſt. 17. De quadam præbenda Metenſi.

CVm per alias litteras collationem octo præbendarum quæ in Metenſi Eccleſia tanto tempore vacaverunt quòd juxta Lateranenſis ſtatuta Concilij ad nos eſt earum donatio devoluta ſub certa forma vobis duxerimus committendam, quia nos dilecto filio P. Clerico nepoti bonæ memoriæ Henrici Albanenſis Epiſcopi, qui multorum teſtimonio perhibetur idoneus, unam contulimus earundem, ſicut in eiſdem litteris fecimus mentionem, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus unam de prædictis præbendis ipſi ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo aſſignetis, & faciatis eundem pacifica poſſeſſione gaudere, nonobſtante quòd Metenſe Capitulum dicitur fructus ipſarum uſque ad quadriennium obligaſſe; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero nihilominus exequaris. Datum Laterani I I. Kal. Aprilis, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

G. THESSALONICENSI ARCHIEPISCOPO ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 18. Eum conſtituit Primatem & Legatum ſedis apoſtolicæ. *Vide lib. 5. de concord. ſacerd. & imp. cap. 19. & ſeqq.*

QVantæ dignitatis Theſſalonicenſis antiſtes fuerit ab antiquo, per authentica ſcripta prædeceſſorum noſtrorum evidenter apparet. Quod ut pleniùs declaretur, pauca de multis in medium duximus proponenda. Scribens enim ſanctæ memoriæ Leo Papa Anaſtaſio antiſtiti Eccleſiæ Theſſalonicenſis ſic ait: *De perſona conſecrandi Epiſcopi & de cleri plebiſque conſenſu*

Leo I. epiſt 84.

Metropolitanus Epiſcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit ſcire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque confirmes auctoritas; quæ rectis diſpoſitionibus nihil moræ aut difficultatis debebit afferre, ne gregibus Domini diù deſit cura paſtorum. Metropolitano verò defuncto, cùm in loco ejus fuerit alius ſubrogandus, provinciales Epiſcopi ad civitatem metropolim convenire debebunt; ut omnium Clericorum atque omnium civium voluntate diſcuſſi, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ vel ex Diaconibus optimus eligatur, de cujus nomine ad tuam notitiam provinciales referant ſacerdotes, impleturi vota poſcentium cùm quod ipſis placuit tibi placuiſſe cognoverint. Sicut enim juſtas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus te ignorante præſumi. De Conciliis autem epiſcopalibus non aliud indicimus quàm ſancti patres ſalubriter ordinarunt; ut ſcilicet bini conventus per annos ſingulos habeantur, in quibus de omnibus querelis quæ inter diverſos Eccleſiæ ordines naſci aſſolent judicetur. Ac ſi fortè inter ipſos qui præſunt de majoribus, quod abſit, peccatis cauſa naſcitur, quæ provinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit inſtruere; ut ſi coram poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognitionem quicquid illud eſt transferatur. Præterea in diffinitione quondam fidei orthodoxæ Iohannes Theſſalonicenſis antiſtes primus poſt apoſtolicæ ſedis Legatos & quatuor Patriarchas, quorum aliqui per ſe ipſos & alij per ſuos vicarios affuerunt, ſic legitur ſubſcripſiſſe: *Iohannes Dei miſericordia Epiſcopus Theſſalonicenſis & Vicarius apoſtolicæ ſedis Romæ Legatus diffiniens ſubſcripſi.* Licèt autem præfatus antiſtes ſatis profectò fuerit ex Eccleſiæ ſuæ dignitate conſpicuus, magis tamen utique fuit ex apoſtolicæ ſedis familiaritate præclarus; ſicut etiam ex ſcriptis oſtenditur Pontificum Romanorum, qui ſæpiſſime vices ſuas eidem antiſtiti commiſerunt. Nicolaus etenim Papa inter cetera ſcribens Michaëli Imperatori Græcorum, ſic ait: *Oportet imperiale veſtrum decus, quod in omnibus eccleſiaſticis utilitatibus vigere audivimus, ut antiquum morem quem noſtra Eccleſia habuit veſtris temporibus reſtaurare dignemini: quatinus vicem quam noſtra ſedes per Epiſcopos veſtris in partibus conſtitutos habuit, videlicet Theſſalonicenſem, qui Romanæ ſedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam, atque Illyricum, Macedoniam, Theſſaliam, Achaiam, Daciam Riperenſem, Daciam mediterraneam, Miſiam, Dardaniam, & Prævalim, beato Petro Apoſtolorum principi contradicere nullus præſumat quæ anteceſſorum noſtrorum temporibus, ſcilicet Damaſi, Siricij, Innocentij, Bonifacij, Celeſtini, Sixti, Leonis, Hilari, Simplicij, Felicis, atque Ormiſdæ ſanctorum Pontificum ſacris diſpoſitionibus agebatur.* Præfatus quoque Leo ſcripſit ſupradicto Anaſtaſio in hæc verba: *Quanta fraternitati tuæ à beati Petri Apoſtoli auctoritate commiſſa ſunt, & qual[illegible] etiam noſtro tibi favore ſunt credita, ſi vera ratione perſpiceres, & juſto examine ponderares, multum poſſemus de injunctæ tibi ſollicitudinis devotione gaudere: quoniam ſicut prædeceſſores mei prædeceſſoribus tuis, ita etiam ego dilectioni tuæ, priorum ſecutus exemplum, vices mei moderaminis delegavi, ut curam quam univerſis Eccleſiis principaliter & divina inſtitutione debemus, imitator noſtræ manſuetudinis effectus adjuvaret, & longinquis à nobis provinciis præſentiam quodam modo noſtræ viſitationis impenderes.* Ceterùm etſi præfata Theſſalonicenſis Eccleſia à devotione ac familiaritate ſedis apoſtolicæ ſe ſubduxerit per ſchiſma illud diutinum quo Eccleſia Græcorum à via veritatis ad erroris invium declinavit, quia tamen hoc tempore per Dei gratiam ad devotionem priſtinam eſt reverſa, & ipſam in eadem te ſtudioſiùs operante credimus permanſuram, cùm familiaritatis gratia nobis ſpecialiter tenearis aſtrictus, utpote in Diaconem & Presbyterum per manuum noſtrarum impoſitionem promotus, & in Epiſcopum noſtræ humilitatis miniſterio conſecratus, necnon & palleo, pontificalis videlicet officij plenitudine, inſignitus, poſtulationem ab eandem Eccleſia de te factam, inquiſitione ſuper ea præhibita diligenti, ratam & gratam habentes, ipſam auctoritate curavimus apoſtolica confirmare. Palleum quoque de corpore beati Petri ſumptum, inſigne pontificalis officij, fraternitati tuæ de apoſtolicæ ſedis liberalitate conceſſimus; quo utique infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia uti memineris illis diebus quibus prædeceſſores tuos uſos fuiſſe cognoſcis, videlicet in nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, circumciſione Domini, Epiphania, hypapanti, Dominica in ramis palmarum, Cœna Domini, Sabbatho ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitatibus beatæ Mariæ, natali beati Iohannis Baptiſtæ, ſolemnitatibus omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſia-

Concil. VI. act. 16. & 18.

Nicol. I. epiſt. 2.

Leo I. Ibid.

rum, conſecrationibus Epiſcoporum, ordinationibus Clericorum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, ſolemnitate beati Demetrij, & conſecrationis anniverſario tuæ die. Ad hæc ipſi Theſſalnoicenſi metropoli ſuam confirmamus provinciam; in qua ſubſcriptos epiſcopatus ſpecialibus nominibus duximus exprimendos, videlicet Citrenſem, Berienſem, Campanienſem, Vardarienſem, Servienſem, Petrenſem, Platomonenſem, Langardenſem, Adramerienſem, Nerſienſem, & Caſſandrienſem. Iura quoque ac bona ejus, dignitates & libertates ipſius, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines auctoritate apoſtolica roboramus, & tam tibi quàm eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque earumque beneficia nullus hereditario jure poſſideat. Quòd ſi quis hoc facere contenderit, cenſura canonica compeſcatur. Prohibemus autem ne Preſbyteri Capellani Eccleſiarum ad jus Eccleſię tuæ pertinentium poſſeſſiones earum abſque aſſenſu tuo, ſalvis tamen canonicis inſtitutionibus, diſtrahere, vendere, vel obligare, ſeu alio quolibet modo alienare præſumant. Quod ſi factum fuerit, irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos vel excommunicatos tuos ad officium vel communionem eccleſiaſticam ſine conſcientia & conſenſu tuo quiſquam admittat, aut contra ſententiam tuam canonicè promulgatam aliquis venire præſumat; niſi fortè periculum mortis immineat, aut dum præſentiam tuam habere nequiverit, per alium ſecundùm formam Eccleſiæ ſatisfactione præmiſſa oporteat ligatum abſolvi. Porrò dominicæ crucis vexillum per tuam dioceſim & epiſcopatus tibi ſubditos ante te deferendi fraternitati tuæ licentiam impertimur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Theſſalonicenſem Eccleſiam temerè perturbare &c *uſque* uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Siqua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VII Idus Aprilis, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimoquinto.

EPISCOPO HAVELBERGENSI, & de Stchem & de Lapide ſancti Michaëlis Ciſtercienſis ordinis Abbatibus Alberſtatenſis dioceſis.

Epiſt. 19. De reſtitutione præbendæ.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius W. imperialis aulæ Protonotarius ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd cùm æmuli ſui, occaſione accepta ex eo quod idem ex negligentia potiùs quàm malitia in cerei benedictione commiſit, multis ſuggeſtis nequiter contra eum, ad venerabilem fratrem noſtrum Brandeburgenſem Epiſcopum & dilectos filios Præpoſitum de Mildens & H. Canonicum ſancti Petri Magdeburgenſis noſtras litteras impetraſſent, iidem ſancti Nicolai Magdeburgenſis ipſum deſtituere præbenda, & per unius momenti ſpatium ipſi reſcripti apoſtolici copiam denegantes, poſtquam fuerunt officio ſuo functi, cuidam ipſam aſſignando præbendam, iterum aliquot diebus elapſis eandem cuidam alij contulerũt in ejus præjudiciũ & gravameo. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eum inveneritis præfata præbenda præter formam mandati apoſtolici deſtitutum vel aliàs contra juſtitiam ſpoliatum, ipſum ſublato appellationis obſtaculo reſtitui faciatis; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam compeſcentes, de prædicta negligentia vel contemptu pœnam ei debitam infligendo. Nos enim ipſum fecimus ad cautelam à vinculo excommunicationis abſolvi, & ad vos remittimus abſolutum; præſertim cùm, ſicut idem aſſeruit, præfati judices excommunicatum denuntiarint eundem poſtquam per venerabilem fratrem noſtrum Magdeburgenſem Archiepiſcopum apoſtolicæ ſedis Legatum fuit juxta formam Eccleſiæ ab eodem vinculo abſolutus. Teſtes autem &c. *uſque* per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani VI. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

MAGUNTINENSI ET Magdeburgenſi Archiepiſcopis apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 20. De conſervandis beneficiis eorum qui ab Ottone recedunt.

VT inter devotos & indevotos, obedientes & inobedientes diſcretio habeatur, oportet quòd agatur ſeverè cum illis, & adhibeatur benignitas circa iſtos. Cùm igitur quidam in imperiali aula offi-

cia & beneficia obtinentes, ob reverentiam apoſtolicæ ſedis jam receſſerint ab Ottone tyranno, ne ſibi communicando contagione maculentur ipſius, & quidam ſint in proximo receſſuri, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiédo mandamus quatinus ne inde jacturam incurrant unde gratiam meruerunt, per totam Theutoniam faciatis auctoritate noſtra diſtrictiùs inhiberi ne aliquis officia & beneficia eorundem præſumat à tyranno recipere memorato. Quòd ſi aliqui ea recipere attentárint, ipſos ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo beneficiis & officiis eccleſiaſticis, ſi qua obtinent, ſpolietis, & faciatis eoſdem tamquam excommunicatos ab omnibus arctiùs evitari; contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani II. Non. April. anno XV.

NOBILI VIRO GAVFRIDO de Villa Arduini Principi Achaiæ.

Epiſt. 21. Scribitur pro Canonicis Patracenſibus. *Vide lib. 13. epiſt. 159-160.*

EX parte dilectórum filiorum Canonicorum regularium Patracenſis Eccleſiæ nobis eſt oblata querela quòd cùm de mandato noſtro & Abbatis ſancti Ruffi cum venerabili fratre noſtro Archiepiſcopo Patracenſi ad partes acceſſerint Romaniæ, præfatus Archiepiſcopus honeſtè locavit eoſdem in Eccleſia Patracenſi, ſed procurantibus Canonicis ſecularibus loci ejuſdem & R. Presbytero de Supreno ab eadem Eccleſia per laicalem potentiam ſunt ejecti, & præfati ſeculares & quidam alij, quorum quidam fuere monachi, in eadem poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam ſunt intruſi: qui ſtatuentes oculos ſuos declinare in terram, ſpiritualibus non intendunt. Ideoque diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus, ſi eſt ita, eoſdem reduci facias in Eccleſia memorata, & non permittas ipſos à quoquam, quantum in te fuerit, indebitè moleſtari. Datum Laterani VII. Idus April. pontificatus noſtri anno XV.

In eundem modum ſcriptum eſt Epiſcopo Zaratonienſi. Ex parte dilectorum filiorum &c. *uſque* ſpiritualibus non intendunt. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, revocato in irritum quicquid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam inveneris attentatum, memoratos Canonicos regulares in præfatam Eccleſiam ſublato appellationis obſtaculo reducere non poſtponas, & facias eoſdem ibidem pacificè commorari; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo.

EIDEM.

Epiſt. 22. De poſſeſſionibus reſtituendis Eccleſiæ Landrevillěſi.

AD noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd cùm epiſcopatus de Landrevilla unus ſit de ditioribus & nobilioribus epiſcopatibus Romaniæ, tu & quidam alij poſſeſſiones & alia bona ipſius in animarum veſtrarum periculum detinentes, ibidem Epiſcopum non permittitis ordinari, occaſione ſumpta ex eo quòd dilectus filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſannæ Presbyter Cardinalis, tunc apoſtolicæ ſedis Legatus, quatuor Canonicos inſtituit in Eccleſia cathedrali, aſſerentes præfatam Eccleſiam ordinari aliter non debere. Quocirca nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus poſſeſſiones & alia bona quæ ad præfatam Eccleſiam pertinere noſcuntur, ei ſine difficultate facias reſignari. Nos enim venerabili fratri noſtro Zaratonienſi Epiſcopo noſtris damus litteris in mandatis ut ſuper ſtatu prædictæ Eccleſiæ inquiſita pleniùs & cognita veritate, quod canonicum fuerit ſublato appellationis obſtaculo ſtatuat, & faciat quod ſtatuerit per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani V. Idus Aprilis, anno quintodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Epiſcopo Zaratonienſi. Ad noſtram &c. *uſque* ordinari aliter non debere. Vnde ipſi Principi noſtris damus litteris in mandatis ut poſſeſſiones & alia bona quæ ad præfatam Eccleſiam pertinere noſcuntur, ei ſine difficultate faciat reſignari. Quocirca fraternitati tuæ &c. *uſque* mandamus quatinus ſuper ſtatu &c. *uſque* firmiter obſervari.

CAPITVLO PIVERENSI.

Epiſt. 23. De quadam præbenda.

DIlectus filius W. Clericus veniens ad apoſtolicam ſedem dilectorum filiorum Abbatis & Prioris ſanctæ Mariæ ac Decani ſancti Salvatoris Bleſenſis nobis litteras præſentavit, per quas iidem noſtro apoſtolatui retulerunt quòd cùm vos auctoritate noſtra monuerint diligenter ut præfato W. pro quo vobis tertiò ſcripſeramus, præbendam, ſi qua in veſtra vacaret Eccleſia, juxta mandatum apoſtolicum liberaliter conferretis, mandantes ut eis ſuper hoc curaretis certo termino reſpondere, & in veſtra Eccleſia quædam præbenda interim vacaviſſet, inhibuerunt vobis ne in eluſionem mandati apoſtolici alij quàm

quàm dicto W. ipſam præſumeretis aliquatenus aſſignare, ac idem W. id idem vobis inhibuit ad ſedem apoſtolicam appellando. Porrò Cantor & Succentor cum quibuſdam aliis Canonicis Eccleſiæ veſtræ ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram humiliter conſenſerunt ut ſupradictus W. ad eandem præbendam in veſtra admitteretur Eccleſia in Canonicum & in fratrem; alij verò ad preces dilecti filij nobilis viri Ludovici nati cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris ad dictam præbendam Henricum Clericum nominarunt, illud magiſtro Stephano fratre ſuo ejuſdem Eccleſiæ Canonico procurante. Cùm ergo vota veſtra diviſa eſſent in partes, P. de Nangevilla Canonicus veſter ex parte noſtra inhibuit appellando ne quicquam de præfata præſumeretis ordinare præbenda quò minùs poſſet mandatum apoſtolicum adimpleri. Petrus quoque Senonenſis præfati nobilis nobis porrexit litteras continẽtes quòd cùm ipſe pro præfato Henrico vobis precum ſuarum primitias porrexiſſet antequam pro prædicto W. mandatum ad vos apoſtolicum emanaſſet, vos, licèt plures vacarint præbendæ in Eccleſia ſupradicta, nec mandatum noſtrum nec preces ipſius effectui mancipaſtis. Demum cùm quædam vacaſſet præbenda, minor pars, ut preces, ſicut credit, evacuaret ipſius, prætextu litterarum noſtrarum in ſæpedictum W. conſenſit, majore ac ſaniore parte tam mandatum noſtrum quàm preces ipſius parata exequi exiſtente. Sed cùm pars adverſa non potuiſſet induci ut ambo ad præbendam admitterentur vacantem, vos in ſæpedictum Henricum unanimiter conſenſiſtis. Vnde nobis humiliter ſupplicabat ut de præfata præbenda ſic diſponere dignaremur quòd preces non evacuarentur ipſius, & mandatum apoſtolicum nihilominus impleretur. Nos igitur attendentes quòd jam tertiò pro præfato W. vobis direximus ſcripta noſtra, & ſagitta Ionathæ non debet redire retrorsùm, ſed dirigi potiùs in directum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus memoratam præbendam conferentes eidem, ipſum ad illam in fratrem & Canonicum admittatis. Alioquin noveritis nos dilectis filiis Decano, G. Archidiacono, & magiſtro Henrico Canonico Trecenſibus noſtris dediſſe litteris in mandatis ut prædicto W. memoratam præbendam auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo conferentes, faciant ipſum ad illam in Canonicum recipi & in fratrem, contradictores cenſura eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Sciturі nihilominus quòd nobis gratum erit pariter & acceptum ſi præfato Henrico ad preces memorati nobilis in alia præbenda duxeritis providendum. Datum Laterani III. Non. Aprilis, anno XV.

Super hoc ſcriptum eſt in eundem ferè modum eiſdem uſque appellatione poſtpoſita compeſcendo, denuntiaturi nihilominus Capitulo ſæpedicto quòd nobis gratum &c. *uſque* duxerint providendum. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c.

A. ILLVSTI REGI POTVGALENSI & heredibus ejus in perpetuum.

Epiſt 24. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. *Vide lib 1. epiſt. 99. 441. 448. 449. & lib. 2. Miſcellaneor noſtror. p. 126.*

MAnifeſtis probatum eſt argumentis quòd inclitæ recordationis Alphonſus avus tuus per ſudores bellicos & certamina militaria inimicorum Chriſtiani nominis intrepidus extirpator, & propagator diligens fidei orthodoxæ, ſicùt devotus filius & Princeps catholicus multimoda obſequia impendit ſacroſanctæ Eccleſiæ matri ſuæ, dignum nomen & exemplum imitabile poſteris derelinquens. Æquum eſt autem ut quos ad populi regimen & ſalutem diſpenſatio cæleſtis eligit, apoſtolica ſedes ſincero proſequatur affectu, & in juſtis poſtulationibus ſtudeat efficaciter exaudire. Proinde nos tuam attendentes perſonam ornatam prudentia, juſtitia præditam, atque ad regni gubernationem idoneam, eam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & regnum Portugalenſe cum integritate honoris regni & dignitate quæ ad Reges pertinet, necnon & omnia loca quæ cum auxilio cæleſtis gratiæ de Sarracenorum manibus eripueris, in quibus jus ſibi non poſſunt Chriſtiani Principes circumpoſiti vendicare, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri, qui hæc præfato avo tuo per privilegij paginam conceſſiſſe dinoſcitur, tuæ ſublimitati concedimus & auctoritate apoſtolica confirmamus. Vt autem ad devotionem & obſequium beati Petri Apoſtolorum principis & ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ vehementiùs accendaris, hæc ipſa heredibus tuis duximus concedenda, eoſque ſuper his quæ conceſſa ſunt Deo propitio pro injuncto nobis apoſtolatus officio defendemus. Tua itaque intererit, fili cariſſime, ita circa honorem & obſequium matris tuæ ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ bumilem & devotum exiſtere, & ſic teipſum in ejus opportunitatibus & dilatandis Chriſtianæ fidei finibus exercere,

ut de tam devoto & glorioſo filio ſedes apoſtolica gratuletur, & in ejus amore quieſcat. Ad indicium autem quòd præſcriptum regnum beati Petri juris exiſtat, pro amplioris reverentiæ argumento, progenitorum tuorum veſtigiis inhærendo, ſtatuiſti duas marcas auri annis ſingulis nobis noſtriſque ſucceſſoribus perſolvendas: quem utique cenſum ad utilitatem noſtram & ſucceſſorum noſtrorum Bracarenſi Archiepiſcopo, qui pro tempore fuerit, tu & ſucceſſores tui curabitis aſſignare. Decernimus ergo ut nonnulli omnino hominum liceat perſonam tuam aut heredum tuorum vel etiam præfatum regnum temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare. Si qua igitur &c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem regno & Regi ſua jura ſervantibus &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S.R.E. Cancellarij XVI. Kal. Maij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno XV.

NOBILI VIRO GUIDONI de Polenta.

Epiſt. 15. Recipitur ſub protectione B. Petri.

CUm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter &c. *uſque* aſſenſu, perſonam tuam cum omnibus bonis quæ in præſentiarum rationabiliter poſſides, aut in futurum juſtis modis præſtante Domino poteris adipiſci, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter autem fundum Burgandent. Fraſſenetum, Caſacutulam, & res alias in Lucenſi diœceſi conſtitutas, quas felicis memoriæ Gregorius Papa prædeceſſor noſter tuis progenitoribus intuitu devotionis quam ad Romanam habebant Eccleſiam dinoſcitur conceſſiſſe, prout in ipſius privilegio continetur, ſicut prædicta omnia juſtè ac pacificè poſſides, nos tibi ſub annuo cenſu duodecim ſolidorum Lucenſium auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani II. Idus April. anno decimoquinto.

THEBANO ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 16. De ſublevanda paupertate Epiſcopi Zaratonienſis.

VEnerabilis frater noſter Zaratonienſis Epiſcopus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd Eccleſiæ ſuæ adeo ſunt tenues facultates quòd ex eis vix poſſet honeſtè unus Canonicus ſuſtentari. Ne igitur propter inopiam temporalium nomen epiſcopale vileſcat, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem proviſionem honeſtam ſtudeas aſſignare, ut idem curæ populi ſibi commiſſi commodiùs intendere valeat ſollicitudine paſtorali, nec propter defectum temporalium compellatur ſe ſecularibus negotiis implicare. Datum Laterani VI. Idus Aprilis, anno decimo quinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Theſſalonicenſi & Epiſcopo & Archidiacono Davalienſibus uſque ſecularibus negotiis implicare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum Archiepiſcopum ad hoc moneatis prudenter & efficaciter inducatis. Quòd ſi non omnes &c. duo &c.

NOBILI VIRO M. DOMINO de Gravia.

Epiſt. 17. Ut quoſdam malefactores corrigat.

MAgiſter Hugo Archidiaconus Davalienſis gravi nobis conqueſtione monſtravit quòd quidam Græci de Gravia in eum, Dei timore poſtpoſito, manus temerarias injecerunt, & ſibi graves injurias irrogarunt. Cùm igitur iidem, ſicut accepimus, excommunicationis ſententiam vilipendant, & iidem, qui ſpiritualem non metuunt, temporali diſtrictione debeant caſtigari, nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus malefactores prædictos, ut ſuper his conquerenti ſatisfaciant competenter, tradita tibi poteſtate compellas. Datum Laterani VI. Idus Aprilis, anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO ET Capitulo Thebanis.

Epiſt. 18. De non recipiendis excommunicatis.

AD audientiam noſtram venerabili fratre noſtro Zaratonienſi Epiſcopo ſignificante pervenit quòd cùm Milites & Latini Zaratonienſis diœceſis manſionem habeant apud Thebas, ſi quando præfatus Epiſcopus in eos propter ſuos exceſſus ſententiam excommunicationis promulgat, vos ipſos non facitis evitari. Propter quod idem Epiſcopus & Eccleſia ſibi commiſſa ex eis ſuam non poteſt conſequi rationem. Quia igitur non eſt malitiis hominum indulgendum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus parrochianos ipſius Epiſcopi ab eo excommunicationis laqueo rationabiliter innodatos non præſumatis de cetero recipere ad divina, ſed eos faciatis potiùs evitari. Datum Laterani VII. Idus Apri-

lis, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO, DECANO, & Cantori Davalienſibus.

Epiſt. 29. Vt quiſque finibus ſuis ſit contentus.

CVm, ſicut venerabilis frater noſter Zaratonienſis Epiſcopus propoſuit coram nobis, venerabilis frater noſter Archiepiſcopus & Canonici Thebani Zaratonienſem diœceſim, cùm ſit Thebanæ [vicina,] continuò occupare præſumant & eumdem Epiſcopum multipliciter indebitè moleſtare, nos volentes ut utriſque jus ſuum conſervetur illæſum, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis, inquiſita pleniùs & cognita veritate, utrumque faciatis ſua diœceſi manere contentum, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. *uſque* perhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO THESSALONICENSI, & electo Demuciacenſi, & Theſaurario ſancti Demetrij Theſſalonicenſis.

Epiſt. 30. Delegat cognitionem de injectione manuum violenta.

VEnerabilis frater noſter Zaratonienſis Epiſcopus nobis conquerendo monſtravit quòd Decanus & Canonici Thebani eum multipliciter moleſtantes, ipſum præſumpſerunt multipliciter infamare quòd bladum comburi fecit eorum, ac manu armata terram intrantes ipſius, & quendam ſuum hominem capientes, ipſum afflictum crudeliter tradiderunt judici ſeculari, qui diù eundem detinuit mancipatum cuſtodiæ carcerali. Præterea dictus Decanus & G. de Beſens & G. de Pictavia Canonici cum G. de ſancta cruce Caſtellano Thebano & quibuſdam aliis laicis Thebanæ diœceſis in domum ipſius Epiſcopi nequiter irruentes, & manus temerarias micientes in ipſum, quendam hominem ſuum, quem propter eorum ſævitiam brachiis tenebat propriis amplexatum, capere præſumpſerunt & arctæ cuſtodiæ manciparunt. Cùm igitur hæc, ſi vera ſunt, non debeamus conniventibus oculis pertranſire, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita pleniùs & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Si verò vobis conſtiterit de injectione manuum violenta, dictos ſacrilegos tamdiu appellatione remota excommunicatos publicè nuntietis & faciatis ab omnibus arctius evitari donec paſſo injuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad ſedem venerint apoſtolicam abſolvendi. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v. Idus Aprilis, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

EPISCOPO TAVRINENSI, & Præpoſito ſancti Gaudentij Novarienſis.

Epiſt. 31. Caſſat Ottonis Imp. ſententiā in Epiſcopum Cumanum.

SIcut ea quæ à catholicis & devotis Principibus rationabiliter ordinantur, firma debent & illibata ſervari, ſic ea quæ à perfidis tyrannis improbè ſtatuuntur, illo maximè tempore quo excommunicationis vinculo tenentur aſtricti, carere debent robore firmitatis, cùm tales legitimè nequeant juriſdictionis officium exercere ab unitate fidelium ſeparati. Cùm igitur Otto, non jam nominandus Imperator, ſed impius perſecutor, cum ſuis fautoribus anathematis ſit vinculo innodatus, & à debito fidelitatis ipſius abſoluti ſint univerſi, nos omnia quæ idem excommunicatus vel aliquis ejus officialis contra Clericos vel Eccleſias ſtatuit aut ſtatuerit, ſive contra Principes aut eorum fautores, qui memorato tyranno ſuum ſubtraxerint obſequium ut libertatem & juſtitiam tam Eccleſiæ quàm imperij tueantur, denuntiamus irrita & inania, eaque de communi fratrum noſtrorum conſilio auctoritate apoſtolica omnino caſſamus. Specialiter autem ſententiam quam idem Otto contra venerabilem fratrem noſtrum Cumanum Epiſcopum ſuper cauſa quæ vertitur inter ipſum & Capitaneos de Arzago, pro eo quòd ad ipſius excommunicati præſentiam idem Epiſcopus non acceſſit, cùm vocatus fuiſſet ab eo, nequiter promulgavit, decernimus nullam eſſe, nec per eam aliquod Cumanæ Eccleſiæ in poſterum præjudicium generari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus Capitaneos ipſos, ut dictum Epiſcopum vel ejus Eccleſiam occaſione ipſius ſententiæ non aggravent vel moleſtent, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Datum Laterani Non. Aprilis, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ABBATI MONASTERII ſancti Severini, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 32. De confirmatione privilegiorum.

P Iæ poſtulatio voluntatis &c. *uſque* in-
dubitanter aſſumat. Eapropter, di-
lecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtula-
tionibus clementer annuimus, & præfatum
monaſterium ſancti Severi à bonæ memo-
riæ Vuillelmo Sancij quondam Vuaſconiæ
Comite* fundatum, & beato Petro ab eo-
dem Comite perpetuo jure oblatum, ad
exemplar felicis memoriæ Paſchalis & A-
lexandri Papæ prædeceſſorum noſtrorum
ſub beati Petri. & noſtra protectione
ſuſcipimus & præſentis ſcripri privilegio
communimus. In primis ſiquidem ſtatu-
entes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm
Deum & beati Benedicti regulam in eo-
dem monaſterio &c. *uſque* inviolabiliter
obſervetur. Prætetea quaſcunque poſſeſ-
ſiones &c. *uſque* illibata permaneant. in
quibus hæc propriis &c. *uſque* vocabulis.
In epiſcopatu Adurenſi, ſancti Petri, ſanc-
ti Iohannis, ſancti Germani, & ſancti Io-
hannis, ſancti Laurentij, ſanctæ Mariæ,
ſancti Eugenij, & ſanctæ Mariæ, ſancti
Vincentij, ſancti Martini, & ſancti Vin-
centij, & ſancti Medardi, & aliam ſancti
Medardi Eccleſias. In epiſcopatu Aquen-
ſi, ſancti Martini, ſancti Petri, & ſancti
Martini, ſancti Iohannis, ſancti Leonis, &
ſancti Vincentij Eccleſias. In epiſcopatu
Burdegalenſi, ſanctæ Mariæ, ſanctæ Eu-
laliæ, & ſanctæ Mariæ, & ſancti Michaëlis
Eccleſias. In epiſcopatu Baſatenſi, Eccle-
ſiam ſancti Laurentij. In epiſcopatu Agen-
nenſi, ſancti Felicis, ſanctæ Fidis, ſanctæ
Quintillæ, ſancti Chriſtophori, ſancti Pe-
tri, & ſancti Iohannis Eccleſias. Chriſma
verò, oleum ſanctum &c. *uſque* voluerit
exhibere. Alioquin liceat vobis quemcun-
que &c. *uſque* quod poſtulatur impendat.
Miſſas ſanè publicas in eodem monaſterio
per Epiſcopum fieri vel ſtationes celebrari
præter Abbatis ac fratrum voluntatem om-
nimodis prohibemus, ne in ſervorum Dei
receſſibus popularibus occaſio præbeatur
ulla conventibus. Ad hæc adicimus ut ali-
cui perſonæ magnæ vel parvæ facultas non
ſit milites vel pedites de villis eidem cœno-
bio pertinentibus in hoſtem vel expeditio-
nem ducere, nec de ſilvis, pratis, landis,
piſcationibus, pinetis, & vineis cenſum
quærere vel arcetum. In parrochialibus ve-
rò Eccleſiis quas habetis &c. *uſque* tempo-
ralibus debeant reſpondere. Adicimus au-
tem ut nec Epiſcopo vel Epiſcoporum mi-
niſtris liceat conſuetudines novas præter
Abbatis ac fratrum voluntatem vel exac-
tiones quaſlibet in eodem monaſterio po-
nere. Hoc quoque ſubjungimus, ut idem
monaſterium abſque Romani Pontificis li-
centia minimè interdicto vel excommuni-
cationi ſubdatur. Ad indicium autem hu-
jus à Romana Eccleſia perceptæ libertatis
quinque ſolidos Pictavenſis monetæ nobis
noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis per-
ſolvetis. Obeunte verò te &c. *uſque* ſecun-
dùm Dei timorem & beati Benedicti regu-
lam providerint eligendum. Decernimus
ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque*
omnimodis profutura. Salva ſedis apoſto-
licæ auctoritate. Si qua igitur in futurum
&c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cun-
ctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia
æternæ pacis inveniant. Amen. Datum La-
terani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ
in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E.
Cancellarij XII. Kal. Maij, Indictione XV.
incarnationis dominicæ anno MCCXII.
pontificatus verò Domini Innocentij Pa-
pæ III. anno quintodecimo.

** Vide lib. 13. hiſt. Bearn cap. 8. ubi charta fundationis refertur.*

SALIMBRIENSI EPISCOPO.

C Vm Buccæ Leonis & de Blakerna *Epiſt. 33. Vt exhibeat ſacramenta eccleſiaſtica quibuſdam exemptis.*
Eccleſiæ ad Romanam Eccleſiam
nullo pertineant mediante, fraternitati tuæ
per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus
chriſma, oleum ſanctum, & alia eccleſia-
ſtica ſacramenta, cùm neceſſe fuerit, ſtu-
deas ipſis liberaliter exhibere. Datum La-
terani XVIII. Kal. Maij, pontificatus noſ-
tri anno quintodecimo.

DECANO ET CAPITVLO ſancti Macuti de Barro.

C Vm à nobis petitur quod juſtum eſt *Epiſt. 34. Recipiuntur ſub protectione B. Petri.*
& honeſtum &c. *uſque* ad debitum
perducatur effectum. Eapropter &c. *uſque*
inclinati, perſonas veſtras & Eccleſiam
beati Macuti, in qua divino eſtis obſequio
mancipati, cum his quæ in præſentiarum
rationabiliter poſſidet, aut in futurum juſ-
tis modis præſtante Domino &c. *uſque* no-
ſtra protectione ſuſcipimus. Specialiter au-
tem poſſeſſiones quas claræ memoriæ
Henricus Comes Trecenſis fundator ip-
ſius Eccleſiæ pia liberalitate conceſſit ei-
dem, ſicut eas juſtè ac pacificè poſſidetis,
vobis & eidem Eccleſiæ per vos auctorita-
te apoſtolica confirmamus &c. *uſque* com-
munimus. Libertates quoque ac immuni-
tates, necnon rationabiles conſuetudines
in eadem Eccleſia hactenus obſervatas, ſit-

mas vobis & illibatas manere ſancimus. Nulli ergo &c. protectionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani I I. Idus April. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

PRÆPOSITO, CVSTODI, ET Scholaſtico Monaſterienſibus.

Epiſt. 35. De electione Præpoſiti Bunnenſis.

DIlectus filius F. Bunnenſis Canonicus in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd electione Willelmi quondam in Præpoſitum Eccleſiæ Bunnenſis electi rationabiliter in præſentia noſtra caſſata, Capitulo ejuſdem Eccleſiæ ut ad electionem procederent dedimus in mandatis: qui cùm in diverſos contulerint vota ſua, & ex boc quæſtio mota fuerit inter eos, cauſam ipſam I. Arcbidiacono, runc Cantori Treverenſi, & conjudicibus ſuis duximus committendam; de quorum aſſenſu, interveniente colludio inter partes, alter electorum duxerit alteri, pecunia mediante, cedendum, præſtito tam ab electis quàm ab electoribus, qui de pecunia illa portionem receperanr, juramento quòd factum hujuſmodi firmirer obſervarent; licèt dictus Canonicus poſtmodum contradixerit, & ad noſtram audientiam appellarit, præpoſituram ipſam cum præbendis & obedientiis ſuis protectioni apoſtolicæ ſupponendo. Vnde nobis idem Canonicus humiliter ſupplicavit ut in irritum revocato quod per pravitatem ſimoniacam eſt præſumptum, eligendi poteſtate Bunnenſe Capitulum privaremus, ſupradictum electum canonicè punientes, paratus obligare ſe ipſum ad pœnam arbitrio judicum moderandam ſi non probaverit quod intendit. Quia verò nobis non conſtitit de præmiſſis, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita ſuper bis pleniùs veritate, cauſam ipſam ſufficienter inſtructam, ſi de partium proceſſerit voluntate, ad noſtrum remittatis examen, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent æquitatis judicium recepturæ. Alioquin eam, ſublato appellationis obſtaculo, fine canonico terminetis. Teſtes autem &c. *uſque* ſubttaxerint, per cenſuram eandem appellatione remota cogatis veritati teſtimonium petbibere. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nibilominus exequantur. Datum Laterani X I. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIDIACONO PAPIENSI.

Epiſt. 36. Ne judices ab Ottone dati procedant.

HOmines de domo Oxole Eccleſiæ Novarienſi ſubjecti gravi nobis expoſuere querela quòd cùm N. de Caſtello Novarienſis diocesis eiſdem gravamina plurima & injurias irrogaſſet, tandem volens addere afflictionem afflictis, ab Ottone dicto Imperatore anatbematiſato & maledicto ad quoſdam judices commiſſionem obtinuit contra ipſos. Quocirca diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictos judices, ne contra dictos homines occaſione ipſius commiſſionis procedant, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compellere non omittas. Si verò ipſi judices in contemptum mandati noſtri aliter duxerint faciendum, quicquid per eoſdem in bac parte fuerit ordinatum decernas auctoritate noſtra irritum & inane. Datum Laterani V I I. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ABBATI DE NONANTVLA Mutinenſis diœceſis.

Epiſt. 37. Confirmat reſervationem vacaturæ præbendæ.

DIlectus filius G. nobilis viri F. de Corrigia natus ſua nobis petitione ſuggeſſit quòd bonæ memoriæ Gerardus Albanenſis electus apoſtolicæ ſedis Legatus eidem carenti omni eccleſiaſtico beneficio deſiderans providere, collationem primæ præbendæ in Bononienſi Eccleſia vacaturæ tam ſuæ quàm ſedis apoſtolicæ donationi per ſuas literas reſervavit. Nos igitur volentes quod per eundem Legatum providè factum eſt in hac parte obrinere debitam firmitatem, per apoſtolica tibi ſcripta mandamus quatinus illud facias auctoritare noſtra inviolabiliter obſervari. Datum Laterani x. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

EPISCOPO ET CAPITVLO Xanctonenſibus.

Epiſt. 38 De quadam præbenda Xanctonenſi.

CVm de ordinanda Eccleſia veſtra per dilectos filios Archidiaconum & A. Fulcberij Canonicos veſtros ex parte una & magiſtros A. veſtrum & P. Decani Eccleſiæ veſtræ procuratores ex altera habitus fuiſſet in præſentia noſtra tractatus, ex utriuſque partis aſſerrione nobis conſiſtit evidenter decem in eadem Eccleſia vacare præbendas, quarum ſeptem vacavere tamdiu quòd earum ad nos ſecundùm ſtatura Lateranenſis Concilij eſt donatio devoluta. Nos ergo unam ex illis dilecto filio

magiſtro Fulcherio Archipreſbytero de Maſtatio conferentes, & facientes ipſum à præfatis procuratoribus in præſentia veſtra recipi ad eandem, ſic duximus ſtatuendum, ut dilecti filij de Talemundo & de Batiaco Abbates Pictavenſis & Xantonenſis dioceſum & Hel. de Græcia Canonicus Engoliſmenſis, quibus ſuper hoc dirigimus ſcripta noſtra, revocato in irritum ſi quid de ipſis, poſtquam ad nos devoluta extitit douatio earundem, invenerint attentatum, reliquas ſex perſonis idoneis conferant & aſſignent, & faciant appellatione remota tam præfatum Fulcherium quàm illos quibus ipſi præbendas eaſdem contulerint pacifica ipſarum poſſeſſione gaudere; quòd ſi tres aliæ per vos non fuerint ordinatæ, nec in ordinatione ipſarum poteritis concordare, ipſas perſonis idoneis ſublato appellationis obſtaculo aſſignare procurent, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam compeſcendo. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus quod ab eis de dictis præbendis fuerit ordinatum ratum habentes, ſine contradictione qualibet firmiter obſervetis. Datum Laterani 11. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno xv.

ARCHIEPISCOPO SENONENSI.

Epiſt. 39. Scribitur pro Epiſcopis Aurelianenſi & Autiſſiodorenſi. *Vide lib. 13. epiſt. 190. & lib 15 epiſt. 208.-209.*

EX ſerie litterarum quas ad petitionem cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Regis Francorum illuſtris tibi tranſmiſimus pro relaxanda ſententia interdicti quam venerabiles fratres noſtri Aurelianenſis & Autiſiodorenſis Epiſcopi tulerant in dioceſes ſuas perpendere potuiſti, & etiam ipſe Rex ex litteris quas ipſi direximus cognoſcere valuit manifeſtè quòd intentionis noſtræ non fuit ut ſine cauſæ cognitione in negotio ipſo procederes, ſed potiùs utriuſque partis rationibus auditis & cognitis, juxta traditam tibi formam negotio finem imponeres competenter. Verùm quia prætermiſſa forma judicij, ſicut ex parte ipſorum Epiſcoporum fuit propoſitum coram nobis, in eodem negotio procedebas, iidem ad ſedem apoſtolicam appellarunt. Quocirca fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus in ſtatum priſtinum revocato ſi quid poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in eorundem Epiſcoporum præjudicium extitit attentatum, præfatam interdicti ſententiam non permittas à quoquam temerè violari, ſed litteras quas eidem Regi dirigimus tu ipſe ſibi fideliter & prudenter exponas, monens eum efficaciter & inducens ut pro divini nominis gloria & apoſtolicæ ſedis honore pacem in regno ſuo conſervet Eccleſiæ, quæ nunc in multis aliis mundi partibus peccatis exigentibus perturbatur. Datum Laterani III. Non Maij, pontificatus noſtri anno xv.

PHILIPPO ILLVSTRI *Regi Francorum.*

Epiſt. 40. Ejuſdem argumenti cum ſuperiore. *Vide lib. 14. epiſt. 52.*

EO te credimus erga Dominum Deum tuum & ſanctam ejus Eccleſiam fervore devotionis accenſum, ſicque libertates eccleſiaſticas illibatas velle, ut virum catholicum, cuſtodire quòd ſi litteræ noſtræ, quas pro venerabilibus fratribus noſtris Aurelianenſi & Autiſiodorenſi Epiſcopis regiæ ſerenitati direximus expoſitæ tibi pleniter ac fideliter extitiſſent, non utique neceſſe fuiſſet nos propter hoc tibi ſcribere iteratò; cùm firmam geramus fiduciam quòd ſi Epiſcopi memorati adversùm te commiſiſſent offenſam, pro Deo & propter Deum nobis donaſſes eandem, in his & majoribus etiam nobis gratiam faciendo, nec illud ad preces noſtras corrigere diſtuliſſes quod contra eos diceris inordinatè feciſſe. Quòd enim inordinatè proceſſeris contra eos ex modo ſpoliandi & cauſa & ex rebus etiam occupatis arguitur multis modis, ſicut nobis eſt ex eorum parte ſuggeſtum. Ex modo ſiquidem, quia nec monitione nec citatione præmiſſa ipſos abſentes nec convictos nec confeſſos de aliquo forisfacto regalibus ſpoliaſti. Ex cauſa verò, quia eadem ſaiſiri feciſti pro facto tantummodo alieno, ſuper quo nec confeſſi fuerant nec convicti quòd factum fuerit per eoſdem; quin immo illud nec conſtat nec conſtitit extitiſſe delictum. Ex rebus etiam occupatis, quoniam quædam *alia quàm regalia occupaſti. quod epiſcopatibus non vacantibus tibi non licuit, etiam ſi Epiſcopi deliquiſſent. Quòd autem eos ſpoliaveris nondum confeſſos, nec convictos, vel ad ſatisfaciendum commonitos, ex tenore litterarum tuarum, quas præfatis Epiſcopis direxiſti, manifeſtè perpenditur: in quibus continetur expreſsè quòd Militibus eorum præceperas ut irent cum Baronibus illis quos ad quendam locum duxeras deſtinandos, & quia illi ad præceptum tuum illuc accedere noluerunt, dixiſti dictos Epiſcopos erga te de exercitu defeciſſe, ac propterea illorum ſaiſiſti regalia & illa quæ in eis pertinent ad juriſdictionem terrenam. Ex eo ergo quòd ipſorum Militibus præcepiſti ut cum aliis irent conſtat quòd Epiſ-

* Epiſcopos falſa ſuggeſſiſſe Papæ patet ex Rigordo ad an. 1209.

copi Milites ſuos in tuum exercitum deſtinarunt, nec ex illis vel aliis verbis apparet quòd iidem ſuis Militibus prohibuerint aliquem tibi ſervitium exhibere quod facere debuiſſent. Et ex hoc quòd dixiſti eos de tuo exercitu defeciſſe, quia illorum Milites ad præceptum tuum noluerunt accedere quò mandaras, & propter hoc regalia ſaiſiviſti, conſidera diligenter utrum rectè decreveris adversùs abſentes & non monitos vel citatos, quin etiam ignorantes quòd eorum Milites deliquiſſent; cùm & ipſi ſe tibi obtulerint juraturos quòd iidem de illo exercitu ſecundùm ſuas conſcientias ſervitium tibi fecerant quod debebant, & id idem Milites ſuos feciſſe credebant. Ex eiſdem quoque verbis apparet quòd ex cauſa minùs juſta dictos Epiſcopos ſpoliaſti; quia pro facto Militum, quod nec conſtat nec conſtitit fuiſſe delictum, vel quòd factum fuerit ex Epiſcoporum mandato. Super quo videris hactenus dubitaſſe; ſicut apparet ex reſponſione quam in ſcriptis venerabilibus fratribus noſtris Carnotenſi & Trecenſi Epiſcopis tradidiſti noſtro apoſtolatui tranſmittendam, quamque ipſi nobis fideliter deſtinarunt. Super quo etiam à Militibus præfati Autelianenſis Epiſcopi certiorari petiiſti. Sed cùm ipſi dixiſſent quòd coram domino ſuo ſuper hoc dicerent veritatem, à curia tua receſſerunt immunes, & ſic proceſſiſti de delicto neſcius ad vindictam. Super eo autem quòd te niſus es excuſare quòd aliud non ſaiſieris quàm regalia, dicens quòd quàm citò regalia ad manus tuas deveniunt, domos & omnia facis ſaiſiri, illud fortè, cùm ſedem epiſcopalem vacare contingit, fieri tantummodo conſuevit, & tunc non ſolummodo domos, verùm etiam decimas & oblationes, necnon & quæque alia quæ invenis, facis omnino ſaiſiri, & in quibuſdam Eccleſiis confers præbendas vacantes, quæ quidem conſtat non debere regalium nomine nuncupari; ad quæ, etiam ſi conſtaret Epiſcopos deliquiſſe, ſede nequaquam vacante manus non debueras extendiſſe. Cùm ergo domos & domorum ſupellectilem ac alia plurima quæ inter regalia numerari non debent ſaiſieris, quorum partem reſtituiſſe ac partem adhuc retinere diceris occupatam, ex occupatione quidem rerum ipſarum minùs rationabiliter proceſſiſſe videris. Præterea ex præfata reſponſione, quam memoratis Epiſcopis tradidiſti, poteſt manifeſtè perpendi quòd eis nec monitis nec citatis nec convictis neque confeſſis de aliquo foriſfacto, ipſorum ſaiſiſti regalia, cùm dixeris quòd in te non remanſit, immo ſtetit per eos; quia poſtquam Milites eorundem defecerunt de ſervitio exercitus faciendo, emendationem ipſorum vel ſatisfactionem per quadraginta dies expectare curaſti. Ex quibus verbis manifeſtè præſumitur ipſos citatos vel convictos nullatenus extitiſſe. Et quamquam per quadraginta dies emendationem vel ſatisfactionem eorum te aſſeras expectaſſe, ipſi tamen ad exhibendum emendationem vel ſatisfactionem ſe teneri nullatenus extimabant, eo quòd nec ſe nec Milites ſuos crediderant deliquiſſe; ſuper quo juramentum celſitudini regiæ obtulerunt. Nec etiam videtur quòd per quadraginta dies expectaris eoſdem, cùm ad Kalendas Auguſti apud Medontam facta fuerit exercitus convocatio, & eodem menſe regalia occuparis; ſicut ex data litterarum tuarum, quas ipſis Epiſcopis pro ſaiſina regalium deſtinaſti, evidenter apparet. Cùm ergo taliter proceſſeris contra eos, & iidem tam per ſeipſos quàm per ſecretarios tuos necnon venerabiles fratres noſtros Senonenſem Archiepiſcopum & coepiſcopos ſuos te monuerint diligenter, humiliter ſupplicantes ut faceres eis reddi regalia ſic ſubtracta, paratis poſtmodum curiæ tuæ ſubire judicium, ſicut in talibus fieri conſuevit, & tu ſupplicationes eorum noluiſſes admittere, ad ſententiam interdicti, quam in terram tuam in eorum dioceſibus conſtitutam tulerunt, videntur non immeritò proceſſiſſe, cùm jura & libertates Eccleſiarum ſuarum teneantur juramento præſtito defenſare. Pro cujus relaxatione non ſatis videris offerre, cùm tantummodo judicium in curia tua offeras ipſis remanentibus ſpoliatis, quod utique ſpoliati non debent de jure ſubire; cùm etiam ex generali conſuetudine regni tui fidelis à domino ſine judicio ſpoliatus nec diem ab ipſo ſuper ſpoliatione ſua vel alio teneatur recipere, nec in ipſius curia expetiri. Nos ergo ſerenitatem tuam rogandam duximus & monendam, pro magno dono petentes quatinus pacem Eccleſiæ in tuo regno conſerves, hoc maximè tempore quo ipſa in aliis multis regnis nimiùm perturbatur; ita quòd dictis Epiſcopis reſtitutis, & interdicti ſententia relaxata, niſi hoc nobis velis ex toto donare, in curia tua de ipſo negotio ſecundùm approbatam conſuetudinem cognoſcatur; cùmque aliis oporteat te intendere quæ ad honorem & commodum tuum magis reſpiciunt, expedias te ab iſtis, quæ tibi modicum afferunt utilitatis & laudis;

ne propter tantam patientiæ noſtræ moram, ex qua propter favorem tuum dictorum Epiſcoporum gravamen non ſolùm diſſimulaſſe verùm etiam neglexiſſe videmur, apoſtolicæ auctoritatis cogamur adhibere cenſuram. Quia quantacunque neceſſitas nobis immineat, & tibi fortè non minor, nolumus eſſe, joxta verbum Prophetæ, canes muti non valentes latrare; ſcientes quòd beati ſunt qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nec injurioſum repures, ſed ponùs glorioſum, prudenter corrigere quod improvidè ſtatuiſti, quia non viuit homo ſub cœlo qui aliquando non excedat. Vnde apud nos dicitur in proverbio generali quòd * humanum eſt peccare, ſed diabolicum perdurare. Datum Laterani III. Non. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

* Ex auctore libri de viſitat. infirm. lib 2. c. 5. inter opera S. Auguſtini.

ARCHIDIACONO, SVCCENTORI & magiſtro R. de Remus Canonicis Pariſienſibus.

Epiſt. 41. De jure patronatus Eccleſiæ de Sanctis.

DIlecti filij Abbas ſanctæ Genovefæ, Vv. Archidiaconus, & B. Canonicus ſancti Marcelli Pariſienſis ſuis nobis litteris intimarunt quòd cùm Prior & monachi de Colúmberns nobis conquerendo monſtraſſent quòd venerabilis frater noſter Meldenſis Epiſcopos, tunc electus, dilectum filium B. Diaconum, quem per bonæ memoriæ prædeceſſorem ejns fecerant ordinari ad Eccleſiam de Sanctis vacantem, in qua ipſi jus obtinent patronatus, ad canonicam præſentationem ipſorum admittere recuſarat, quin potiùs S. intruſum tuebatur in ipſa in eorundem præjudicium & gravamen, nos eis dedimus in mandatis ut vocatis quos proptet boc cognoſcerent evocandos, audirent cauſam, & eam appellatione remota fine canonico terminatent. Cùm ergo partes propter hoc in eorum eſſent præſentia conſtitutæ, & pars monachorum propoſuiſſet ad ſe jus patronatus ipſius Eccleſiæ pertinere, poſtulans præfatum Diaconum, quem jam dudum dicto Epiſcopo præſentarant, recipi ad eandem, ſuper his & aliis quæ ad cauſam facere videbantur, & lite ſolemniter conteſtata, ipſi receptis teſtibus, & depoſitionibus eorum ac inſtrumentis diligenter inſpectis, auditis confeſſionibus, & utriuſque partis rationibus perſpicaciter intellectis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter decreverunt jus patronatus Eccleſiæ memoratæ ad præfatos Priorem & monachos pertinere, ipſum Epiſcopum condemnantes ut memoratum Diaconum præſentarum ab illis reciperet ad eandem. Sed quoniam jamdictus Epiſcopus ſæpius requiſitus eorum ſententiæ parere contempſit, dicti judices eundem Diaconum qua fungebantut auctoritate ad præfatam Eccleſiam receperunt, ipſum Epiſcopnm à collatione ac inſtitutione eccleſiaſticorum beneficiorum, conſiderata ejus manifeſta contumacia, ſuſpendentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinos utramque ſententiam, diffinitivam videlicet, ſicut eſt juſta, pet cenſuram eccleſiaſticam, ſuſpenſionis verò, ſicut rationabiliter eſt prolata, uſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate noſtra faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari, non permittentes eundem Diaconum ſuper receptione ſua per judices ipſos facta temerè moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani III. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

THESSALONICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 42. Dimitriacenſis electus abſolvitur à vinculo.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius B. Theſſalonicenſis Archidiaconus nohis bumiliter ſupplicavit ut cùm in Dimitriacenſem Epiſcopum fuiſſet electus, & ipſius electio confirmata, nec epiſcopatum ipſum poſſet pacificè obtinere, illum à vinculo quo Dimitriacenſi Eccleſiæ tenebatur, abſolvere dignaremur. Cùm igitur ibidem proficere nequeat in officio paſtorali, quamquam in primis ipſius petitioni non duxerimus annuendum, quia tamen inſtitit vehementer, ipſum à vinculo abſolvimus ſupradicto. Datum Laterani Non. Maij, pontificatus noſtri anno qointodecimo.

CAPITVLO PANORMITANO.

Epiſt. 43. De electione Epiſcopi.

CVm nuper Pariſius Panormitanus electus cum quibuſdam ex fautoribus ſuis in noſtra eſſet præſentia conſtitutus & Gentilis de Pretorio concanonicus veſter contra factum electionis & perſonam ipſius poſtularet audiri, nos eis dilectos filios Petrum tituli ſancti Marcelli Preſbyterum & Iohannem ſanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales deputavimus auditores. Coram quibus lite inter eos legitimè conteſtata, dom vellemus in illa procedere, ipſe potiùs abire præſumpſit quàm cauſæ inſiſtere terminaodæ, mandatum noſtrum tranſgrediens, per quod ei diſtrictè præcepimus

pimus ut ad noſtram rediret præſentiam pro expediendo negotio memorato. Conſideratis igitur univerſis quæ circa factum electionis & perſonam ipſius conſideranda cognovimus, ipſum ab Eccleſiæ veſtræ regimine decrevimus amovendum. Et ne ipſa paſtoris ſolatio diutiùs maneat viduata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus invocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicam præficiatis vobis infra triginta dies poſt ſuſceptionem præſentium in paſtorem. Alioquin dilecto filio noſtro Gregorio ſancti Theodori Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Legato noſtris damus litteris in mandatis ut ipſe vobis virum idoneum præficiat in paſtorem; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Datum Laterani v i. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Super hoc ſcriptum eſt eidem G. ſancti Theodori Diacono Cardinali ut ſi prædictum Capitulum mandatum noſtrum neglexerit adimplere, ipſe eis virum idoneum præficiat in Pontificem; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo.

ATHENIENSI ET THEBANO Archiepiſcopis, & Decano de Thebis.

Epiſt. 44. Ut ablata reſtituantur Eccleſiæ Motonienſi.

VEnerabilis frater noſter Mothonienſis Epiſcopus nobis conquerendo monſtravit quòd T. Miles & quidam alij Mothonenſis, Coronenſis, Amiclenſis dioceſum quædam de terris & poſſeſſionibus Mothonienſis Eccleſiæ, ipſo de licentia noſtra in itinere beati Iacobi conſtituto, in ipſius præjudicium occuparunt. Nolentes igitur ipſum Epiſcopum ſuo jure fraudari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus invaſores prædictos ad reſtitutionem rerum occupatarum debitam eidem Epiſcopo faciendam, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo, compellatis. Teſtes autem &c. *uſque* ſimili diſtrictione ceſſante appellatione cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

BITURICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt 45. Adverſùs Epiſcopum Burdegalenſem.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ tu & dilectus filius magiſter Amaneus procurator venerabilis fratris noſtri Burdegalenſis Archiepiſcopi coram nobis proponere voluiſti ſuper ſententia quam auctoritate primatiæ in eundem Archiepiſcopum promulgaſti, ſuſpendendo ipſum ab officio metropoliticæ dignitatis pro eo quòd ad tuum vocatus Concilium accedere non curavit, nec pro ſe aliquem reſponſalem idoneum deſtinare, de communi fratrum noſtrorum conſilio ſententiam ipſam ratam habemus & uſque ad ſatisfactionem idoneam præcipimus obſervari; hoc ad cautelam expreſſo, quòd lis coram nobis non de primatia, ſed de ſententia extitit ventilata. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani x v i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Vide infrà epiſt. 130. & lib. 16. epiſt. 65. & to. 2. Gallia Chriſt. pag. 194.

EPISCOPO MOTHONIENSI.

Epiſt. 46. De reſidentia Canonicorum.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus quòd licèt Canonici tui ſuarum percipiant redditus præbendarum, ab Eccleſiæ obſequio ſe ſubducunt, debitam reſidentiam in eadem minimè facientes. Nolentes igitur ipſam Eccleſiam fraudari obſequio ſervitorum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Canonicos ſupradictos ad debitam reſidentiam in dicta Eccleſia faciendam monitione præmiſſa per ſubtractionem beneficiorum appellatione remota compellas. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI, & Epiſcopo Amiclenſi.

Epiſt. 47. Adverſùs Decanum Mothonienſem.

VEnerabilis frater noſter Mothonienſis Epiſcopus nobis denuntiando monſtravit quòd Decanus ſuus, qui reatu perjurij & adulterij publicè irretitur, in quoſdam monachos & Preſbyteros injecit manus temerè violentas, committens præter hæc talia quæ canonicam correctionem expoſcunt, & licèt ſuper his dictus Decanus admonitus extiterit ſæpius ab eodem, ex eo tamen exceſſus proprios aliquatenus non correxit, ſed extrema ipſius deteriora prioribus poſtmodum ſunt effecta. Quia verò hæc, ſi vera ſunt, non debemus clanſis oculis pertranſire, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis, & inquiſita ſuper præmiſſis & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ne propter tantam patientiæ noſtræ moram, ex qua propter favorem tuum dictorum Epiſcoporum gravamen oon ſolùm diſſimulaſſe verùm etiam neglexiſſe videmur, apoſtolicæ auctoritatis cogamur adhibere cenſuram. Quia quantacunque neceſſitas nobis immineat, & tibi fortè non minor, nolumus eſſe, juxta verbum Prophetæ, caoes muti non valentes latrare; ſcientes quòd beati ſunt qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, quoniam cùm probati fuerint, accipient coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nec injurioſum reputes, ſed potiùs glorioſum, prudenter corrigere quod improvidè ſtatuiſti, quia oon vivit homo ſub cœlo qui aliquando non excedat. Vnde apud nos dicitur in proverbio generali quòd * humanum eſt peccare, ſed diabolicum perdurare. Datum Laterani III. Non. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

* Ex auctore libri de viſitat. infirm. lib. 2. c. 5. inter opera S. Auguſtini.

ARCHIDIACONO, SVCCENTORI & magiſtro R. de Remis Canonicis Pariſienſibus.

Epiſt. 41. De jure patronatus Eccleſiæ de Sanctis.

DIlecti filij Abbas ſanctæ Genovefæ, Vv. Archidiaconus, & B. Canonicus ſancti Marcelli Pariſienſis ſuis nobis litteris intimarunt quòd cùm Prior & monachi de Columberiis nobis conquerendo monſtraſſent quòd venerabilis frater noſter Meldenſis Epiſcopus, tunc electus, dilectum filium B. Diaconum, quem per bonæ memoriæ prædeceſſorem ejus fecerant ordinari ad Eccleſiam de Sanctis vacantem, in qua ipſi jus obtinent patronatus, ad canonicam præſentationem ipſorum admittere recuſarat, quin potiùs S. intruſum tuebatur io ipſa in eorundem præjudicium & gravamen, nos eis dedimus in mandatis ut vocatis quos propter hoc cognoſcerent evocandos, audirent cauſam, & eam appellatione remota fine canonico terminarent. Cùm ergo partes propter hoc in eorum eſſent præſentia conſtitutæ, & pars monachorum propoſuiſſet ad ſe jus patronatus ipſius Eccleſiæ pertinere, poſtulans præfatum Diaconum, quem jam dudum dicto Epiſcopo præſentarant, recipi ad eandem, ſuper his & aliis quæ ad cauſam facere videbantur, & lite ſolemniter conteſtata, ipſi receptis teſtibus, & depoſitionibus eorum ac inſtrumentis diligenter inſpectis, auditis confeſſionibus, & utriuſque partis rationibus perſpicaciter intellectis, de prudentum virorum conſilio ſententialiter decreverunt jus patronatus Eccleſiæ memoratæ ad præfatos Priorem & monachos pertinere, ipſum Epiſcopum condemnantes ut memoratum Diaconum præſentatum ab illis reciperet ad eandem. Sed quoniam jamdictus Epiſcopus ſæpius requiſitus eorum ſententiæ parere contempſit, dicti judices eundem Diaconum qua fungebantur auctoritate ad præfatam Eccleſiam receperunt, ipſum Epiſcopum à collatione ac inſtitutione eccleſiaſticorum beneficiorum, conſiderata ejus manifeſta contumacia, ſuſpendentes. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus utramque ſententiam, diffinitivam videlicet, ſicut eſt juſta, per cenſuram eccleſiaſticam, ſuſpenſionis verò, ſicut rationabiliter eſt prolata, uſque ad ſatisfactionem condignam auctoritate noſtra faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari, non permittentes eundem Diaconum ſuper receptione ſua per judices ipſos facta temerè moleſtari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani III. Kal. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

THESSALONICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 41. Dimitriacenſis electus abſolvitur à vinculo.

VEniens ad præſentiam noſtram dilectus filius B. Theſſalonicenſis Archidiaconus nobis humiliter ſupplicavit ut cùm in Dimitriacenſem Epiſcopum fuiſſet electus, & ipſius electio confirmata, nec epiſcopatum ipſum poſſet pacificè obtinere, illum à vinculo quo Dimitriacenſi Eccleſiæ tenebatur, abſolvere dignaremur. Cùm igitur ibidem proficere nequeat in officio paſtorali, quamquam in primis ipſius petitioni non duxerimus annuendum, quia tamen inſtitit vehementer, ipſum à vinculo abſolvimus ſupradicto. Datum Laterani Non. Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

CAPITVLO PANORMITANO.

Epiſt. 41. De electione Epiſcopi.

CVm nuper Pariſius Panormitanus electus cum quibuſdam ex fautoribus ſuis in noſtra eſſet præſentia conſtitutus & Gentilis de Pretorio concanonicus veſter contra factum electionis & perſonam ipſius poſtularet audiri, nos eis dilectos filios Petrum tituli ſancti Marcelli Preſbyterum & Iohannem ſanctæ Mariæ in via lata Diaconum Cardinales deputavimus auditores. Coram quibus lite inter eos legitimè conteſtata, dum vellemus in illa procedere, ipſe potiùs abire præſumpſit quàm cauſæ inſiſtere terminandæ, mandatum noſtrum tranſgrediens, per quod ei diſtrictè præcepimus

pimus

pimus ut ad noſtram rediret præſentiam pro expediendo negotio memorato. Conſideratis igitur univerſis quæ circa factum electionis & perſonam ipſius conſideranda cognovimus, ipſum ab Eccleſiæ veſtræ regimine decrevimus amovendum. Et ne ipſa paſtoris ſolatio diutiùs maneat viduata, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus invocata ſpiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicam præficiatis vobis infra triginta dies poſt ſuſceptionem præſentium in paſtorem. Alioquin dilecto filio noſtro Gregorio ſancti Theodori Diacono Cardinali apoſtolicæ ſedis Legato noſtris damus litteris in mandatis ut ipſe vobis virum idoneum præficiat in paſtorem; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Datum Laterani VI. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Super hoc ſcriptum eſt eidem G. ſancti Theodori Diacono Cardinali ut ſi prædictum Capitulum mandatum noſtrum neglexerit adimplere, ipſe eis virum idoneum præficiat in Pontificem; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo.

ATHENIENSI ET THEBANO Archiepiſcopis, & Decano de Thebis.

Epiſt. 44. Ut ablata reſtituantur Eccleſiæ Motonienſi.

VEnerabilis frater noſter Mothonienſis Epiſcopus nobis conquerendo monſtravit quòd T. Miles & quidam alij Mothonenſis, Coronenſis, Amiclenſis dioceſum quædam de terris & poſſeſſionibus Mothonienſis Eccleſiæ, ipſo de licentia noſtra in itinere beati Iacobi conſtituto, in ipſius præjudicium occuparunt. Nolentes igitur ipſum Epiſcopum ſuo jure fraudari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus invaſores prædictos ad reſtitutionem rerum occupatarum debitam eidem Epiſcopo faciendam, monitione præmiſſa, per cenſuram eccleſiaſticam, ſublato appellationis obſtaculo, compellatis. Teſtes autem &c. *uſque* ſimili diſtrictione ceſſante appellatione cogatis perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

BITURICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 45. Adverſus Epiſcopum Burdegalenſem.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ tu & dilectus filius magiſter Amaneus procurator venerabilis fratris noſtri Burdegalenſis Archiepiſcopi coram nobis proponere voluiſti ſuper ſententia quam auctoritate primatiæ in eundem Archiepiſcopum promulgaſti, ſuſpendendo ipſum ab officio metropoliticæ dignitatis pro eo quòd ad tuum vocatus Concilium accedere non curavit, nec pro ſe aliquem reſponſalem idoneum deſtinare, de communi fratrum noſtrorum conſilio ſententiam ipſam ratam habemus & uſque ad ſatisfactionem idoneam præcipimus obſervari; hoc ad cautelam expreſſo, quòd lis coram nobis non de primatia, ſed de ſententia extitit ventilata. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XVI. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Vide infrà epiſt. 130. & lib. 16. epiſt. 65. & to. 2. Galliæ Chriſt. pag. 174.

EPISCOPO MOTHONIENSI.

Epiſt. 46. De reſidentia Canonicorum.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus quòd licèt Canonici tui ſuarum percipiant redditus præbendarum, ab Eccleſiæ obſequio ſe ſubducunt, debitam reſidentiam in eadem minimè facientes. Nolentes igitur ipſam Eccleſiam fraudari obſequio ſervitorum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Canonicos ſupradictos ad debitam reſidentiam in dicta Eccleſia faciendam monitione præmiſſa per ſubtractionem beneficiorum appellatione remota compellas. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI, & Epiſcopo Amiclenſi.

Epiſt. 47. Adverſùs Decanum Mothonienſem.

VEnerabilis frater noſter Mothonienſis Epiſcopus nobis denuntiando monſtravit quòd Decanus ſuus, qui reatu perjurij & adulterij publicè irretitur, in quoſdam monachos & Preſbyteros injecit manus temerè violentas, committens præter hæc talia quæ canonicam correctionem expoſcunt, & licèt ſuper his dictus Decanus admonitus extiterit ſæpius ab eodem, ex eo tamen exceſſus proprios aliquatenus non correxit, ſed extrema ipſius deteriora prioribus poſtmodum ſunt effecta. Quia verò hæc, ſi vera ſunt, non debemus clauſis oculis pertranſire, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis, & inquiſita ſuper præmiſſis & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani v. Idus Maij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO ET B. Archidiacono, P. Cantori Theſſalonicenſibus.

Epiſt. 48. De cauſa Eccleſiæ Calidonienſis. Vide lib. 12. epiſt. 114.

EXpoſita nobis venerabilis fratris noſtri Sidonienſis Epiſcopi querimonia patefecit quòd cùm venerabilis frater noſter Archiepiſcopus Lariſſenus Eccleſiam Calidonienſem de mandato noſtro conceſſiſſet eidem, venerabilis frater noſter Epiſcopus Dimicenſis ſuper hoc ad noſtram audientiam appellavit, ſed appellationem interpoſitam nec per ſe nec per alium eſt legitimè proſecutus. Ideoque diſcretiuni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus couvocatis audiatis cauſam & appellatione remota fine canonico decidatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani xv. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO ARELATENSI, & ſancti Ægidij & Pſalmodij Abbatibus Nemauſenſis diœceſis.

Epiſt. 49. De electione Abbatis ſancti Victoris Maſſilienſis.

DIlecti filij G. Abbas ſancti Pontij & B. monachus procnratores monaſterij ſancti Victoris Maſſilienſis ad noſtram præſentiam accedentes, poſtulationem ac electionem quam per ſe ac alios confratres eorum de Abbate ſancti Stephani Bononienſis canonicè celebratam ac approbatam à delegatis à nobis judicibus aſſerebant, poſtulabant auctoritate apoſtolica confirmari, plurimas & diverſorum litteras deprecatorias exhibentes, quarum interventu promovere petitionem propoſitam cum inſtantia nitebantur; qui nobis demum eorum petitionem non admittentibus in hac parte, cùm fratres ipſos, etſi ſuper hoc zelum Dei, non tamen ſecundùm ſcientiam, noverimus habuiſſe, porrexerunt alias litteras continentes quòd dicti monaſterij fratres duas electiones ſeu nominationes eodem tempore ſucceſſivè, tamen canonicè ac concorditer, celebrarant, unam videlicet de Abbate prædicto puram, aliam verò de [Bonifilio] Priore ſancti Honorati Arelatenſis, viro urique honeſto, bene litterato, & ad ſingula circumſpecto, conditionem hujuſmodi apponentes, ſi videlicet Abbatem eundem non poſſent forſitan obtinere. Vnde ſupplicabant inſtanter ut cùm conditio jam extaret, eorum à nobis poſtulatione ſuper dicto Abbate repulſa, electionem Prioris ipſius confirmare miſericorditer dignaremur. Eis igitur & B. de Novis quondam monacho & majori Priori dicti monaſterij ac aliis duobus monachis qui ſe ſuper hoc opponebant eiſdem electionem ipſam minùs canonicam aſſerentes, tum quia de perſona minùs idonea, tum quia eis abſentibus fuerat celebrata, dilectos filios noſtros Gualam tituli ſancti Martini & Petrum tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbyteros Cardinales conceſſimus auditores. In quorum præſentia prucuratores prædicti proceſſum electionis, ſicut dictum eſt ſuperiùs, proponentes, confirmari præmiſſam electionem cum inſtantia poſtulabant. Monachi verò præfati contra electionem eandem quòd eis abſentibus fuerat celebrata, contra perſonam verò electi quædam honeſtati contraria proponentes, excommunicationis ſententiam à dictis judicibus in ſe latam ipſo jure non tenere dicebant; tum quia poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam lata fuit, tum quia ex tribus judicibus quibus fuerat cauſa commiſſa, duo tantummodo proceſſerunt, tertio quòd deciſioni cauſæ intereſſe volebat per ſuas litteras proteſtante. Contra quos ſic procuratores excipiebant præfati, quòd non tenebantur immo potiùs non debebant ſuper his prædictis monachis reſpondere, cùm & omnes excommunicationis vinculo tenerentur, & duo ex eis nihil haberent cum monaſterio ipſo commune, à quo eos ſententia judicialis excluſit, ſicut ex litteris eorundem judicum & tenore ſententiæ apparebat. Ex abundanti tamen ad prædicta taliter reſpondebant. Primò, quòd ex prædicta cauſa non poterat nec debebat obeſſe quòd electioni non interfuerant monachi memorati, conſequenter ea quæ in perſonam electi objecerant penitùs falſa erant, ſuper ipſius honeſtate ac idoneitate teſtimonia plurima fide digna & valde idonea in noſtra præſentia offerentes, & confitentes poſt appellationem judices proceſſiſſe; quos ea potuiſſe procedere ratione dicebant quia interdicta fuerat appellatio in reſcripto, & quia in appellationis libello nullum allegabant monachi ſupradicti gravamen, ſicut ejus ſeries oſtendebat. Duos quoque proceſſiſſe ſine tertio fatebantur, & ex eo ipſos potuiſſe procedere aſſerebant quia mandatum apoſtolicum continebat in fine quòd ſi omnes intereſſe non poſſent, duo exequi negotium procurarent, nec ſibi reti-

nuiſſe poterat judex tertius ut deciſioni negotij intereſſet in executionis mandati apoſtolici præjudicium & tam grave ipſius monaſterij detrimentum, cùm res videlicet talis eſſet cujus dilatio ipſum monaſterium in confuſionem maximam adducebat, quod iidem procuratores ratione multiplici oſtendere nitebantur, aſſerentes quòd & hoc ipſum fuerat præſente Capitulo à quibuſdam fratribus ſanioris conſilij coram dictis judicibus propoſitum & petitum, ne ab eis deciſio cauſæ ac ordinatio monaſterij differretur, ſed ſecundùm quod eis erat injunctum, reformationi dicti monaſterij celeriùs providerent. Vnde ipſos aſſerebant non tam voluntarios quàm coactos ad ſupplicationem Capituli proceſſiſſe. Nos igitur his & aliis quæ nobis fideliter relata fuerant ab eiſdem Cardinalibus intellectis, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus ceteris capitulis quæ in ſententia judicum continentur in ſuo robore duraturis, ſummatim & ſine omni judiciorum ſtrepitu inquirentes de electione ſollicitè veritatem, ſi eam inveneritis canonicè de perſona idonea celebratam, nonobſtantibus his quæ ſæpedicti monachi opponebant, ipſam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo confirmetis. Alioquin de alia perſona idonea & honeſta eidem monaſterio faciatis auctoritate apoſtolica infra quadraginta dies per electionem canonicam provideri; mandatum apoſtolicum taliter impleturi quòd in noviſſimo diſtricti examinis die dignam retributori omnium ſuper hoc poſſitis reddere rationem. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PHILIPPENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 50. De revocat. alienat.

PRopoſuiſti nobis in noſtra præſentia conſtitutus quòd nonnullæ poſſeſſiones & alia bona Eccleſiæ tuæ per prædeceſſores tuos & alios minùs legitimè ſunt diſtracta in ipſius Eccleſiæ non modicum detrimentum. Volentes igitur Eccleſiæ Philippenſis utilitatibus providere, fraternitati tuæ præſentium auctoritate concedimus quatinus ea quæ taliter alienata repeteris valeas appellatione poſtpoſita legitimè revocare. Datum Laterani XV. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt pro Archiepiſcopo Serrenſi.

BALDVINO ARCHIDIACONO Theſſalonicenſi.

Epiſt. 51. Et confirmat archidiaconatum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis precibus inclinati, archidiaconatum Theſſalonicenſis Eccleſiæ, ſicut ipſum juſtè poſſides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c *uſque* incurſurum. Datum Laterani XV. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

RADVLPHO THESAVRARIO Citrenſi.

Epiſt. 52. Et confirmat theſaurariam.

IVſtis petentium deſideriis &c. *uſque* effectu proſequente complere. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus inclinati, theſaurariam Citrenſis Eccleſiæ, ſicut ipſam juſtè poſſides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apoſtolica &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XV. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO THEBANO, & Davalienſi Epiſcopo, & Decano Davalienſi.

Epiſt. 53. Vt Abbates Græci obediant Archiepiſcopo Corinthienſi.

EX parte venerabilis fratris noſtri Corinthienſis Archiepiſcopi fuit propoſitum coram nobis quòd Abbates Græci Corinthienſis diœceſis debitam ſibi obedientiam & reverentiam, ſuperbiæ accenſi ſpiritu, non impendunt. Quocirca præſentium vobis auctoritate mandamus quatinus Abbates jam dictos ut ipſi Archiepiſcopo reverentiam & obedientiam debitam impendere non poſtponant, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani XII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

CLERO ET POPVLO Nazarocenſi.

Epiſt. 54. Vt obediant Epiſcopo Sidonienſi.

CVm epiſcopatus veſter ſit paſtorali ſollicitudine deſtitutus, eum venerabili fratri noſtro Sidonienſi Epiſcopo duximus committendum, injungentes eidem ut ea quæ ſpectant ad curam officij paſtoralis vobis vigilanter ſtudeat exhibere. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ei ſicut Prælato veſtro intendatis humiliter & devotè. Alioquin noveritis nos venerabilibus

fratribus noſtris Thebano Archiepiſcopo & Zararonienſi & Cardicenſi Epiſcopis in mandatis dediſſe ut vos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani XII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Super hoc ſcriptum eſt in eundem ferè modum Sidonienſi Epiſcopo uſque duximus committendum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandantes quatinus ea quæ ſpectant ad curam officij paſtoralis gregi tibi commiſſo vigilanter ſic ſtudeas exhibere ut magis comproberis prodeſſe in omnibus quàm præeſſe.

Super hoc ſcriptum eſt in eundem ferè modum Thebano Archiepiſcopo & Zaratonienſi & Cardicenſi Epiſcopis uſque intendant humiliter & devotè. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ſi dicti clerus & populus quod mandavimus neglexerint adimplere, exhibere ipſi Epiſcopo reverentiam & obedientiam contemnentes, vos eos ad id monere diligentiùs & inducere procuretis, & ſi opus fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c.

Scriptum eſt in eundem ferè modum Lariſſenſi Archiepiſcopo. Cùm epiſcopatus Nazarocenſis ſit paſtorali &c. *uſque* ſtudeat exhibere. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ipſi Epiſcopo fraterna caritate aſſiſtens, non permittas eundem ſuper dicto epiſcopatu ab aliquo moleſtari.

IO. EPISCOPO MOTHONIENSI, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 55. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eaptopter, venerabilis in Chriſto frater Epiſcope, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Mothonienſem Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Georgij cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Annæ cum omnibus pertinentiis ſuis, poſſeſſiones vallis Mothonienſis & de Valetoque, poſſeſſiones de Corſeval cum pertinentiis ſuis, caſale quod vacatur Miqnelis, caſale quod vocatur Murmura cum omnibus pertinentiis ſuis, poſſeſſiones de Aſagota, de Aldeſequi, de Niclines, de Levoudiſt, de Eſcaminges, de Boucham, & de Leſtarona, cum omnibus pertinentiis earundem. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas ſit præfaram Eccleſiam &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & Patracenſis Archiepiſcopi canonica juſtitia. Siqua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XIII. Kalend. Maij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimoquinto.

WILLELMO PHILIPPENSI Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 56. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

SI humilitatis exemplum ſtudueris imitari, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri tuæ reverentiam & obedientiam impendendo, ſicut Philippenſes Apoſtolus exhortatur, *Hoc*, inquiens, *in vobis ſentire quod & in Chriſto Ieſu, qui cùm in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſſe ſe æqualem Deo, exinanivit ſe, formam ſervi accipiens, factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis*, abſque dubio exaltaberis apud eum qui ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam; propter quod exaltavit illum Deus, & donavit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum, quia Dominus Ieſus eſt in gloria Dei patris. Hanc igitur formam doctrinæ quam Apoſtolus tradidit Philippenſibus tu eorum factus antiſtes diligenter obſerva; ne ab obedientiæ bono, ad quod nuper Philippenſis Eccleſia eſt reverſa, de cetero avertatur; memor ſemper illius gratiæ ſpecialis quam tibi dignanter impendimus, cùm à Nazarocenſi Eccleſia te tranſtulimus ad metropolim Philippenſem, teque propriis manibus conſecravimus in Pontificem, & palleo inſignivimus, pontificalis videlicet officij plenitudine, ut nihil tibi ex aliqua parte deſit quod ad metropoliticam pertineat dignitatem. Quia verò, venerabilis frater in Chriſto, nos ſuppliciter exoraſti ut eandem Philippenſem Eccleſiam, cui Deo

auctore præeſſe dinoſcetis, dignaremur apoſtolici privilegij munimine roborare, nos tuis juſtis poſtulationibus annuentes, eam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona eadem Eccleſia &c. *uſque* illibata permaneant. in quibus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum &c. *uſque* pertinentiis ſuis. Caſale quod dicitur Candaca cum omnibus pertinentiis ſuis, abbatias, piſcaturas, terras, & vineas quas habet apud Chryſopolim, caſale quod dicitur Stravo, caſale quod dicitur Pravicareſta, caſale quod dicitur * domus quæ dicitur Platon, caſale quod dicitur Careſta, cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſias quas habet in caſtro Chriſtopoli. Epiſcopatus quoque inferiùs annotandos Eccleſiæ tuæ metropolitico jure ſubjectos tibi tuiſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet Eleutheropolim, Caſiropolim, Poliſtrios, Vilikios, Morenos. Palleo verò quod tibi ex apoſtolicæ benignitate contulimus infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia uti memineris his diebus, videlicet nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, circumciſione Domini, Epiphania, hypapanti, Dominica in ramis palmarum, cœna Domini, ſabbatho ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitatibus beatæ Mariæ, natali beati Iohannis Baptiſtæ, ſolemnitatibus omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſiarum, conſecrationibus Epiſcoporum, ordinationibus Clericorum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, & conſecrationis tuæ anniverſario die. Iura quoque ac bona ejus, dignitates & libertates ipſius, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines auctoritate apoſtolica confirmamus, & tam tibi quàm eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiarum earumque beneficia &c. *uſque* cenſura canonica compeſcatur. Prohibemus inſuper ne Preſbyteri Capellani Eccleſiarum &c. *uſque* irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos vel excommunicatos tuos &c. *uſque* oporteat ligatum abſolvi. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XI. Kal. Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quintodecimo.

ARNVLPHO SARRENSI Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 37. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ.

QVanto devotiùs Sarrenſis Eccleſia in apoſtolicæ ſedis obedientia nunc perſiſtit, ad quam nuper eſt Domino faciente reverſa, tanto propenſiùs eam cupimus honorare, ut affluentem in nobis paternæ benignitatis affectum ſe gaudeat inveniſſe. Quocirca, venerabilis frater in Chriſto, tuam volentes perſonam propenſiùs honorare, te ad Sarrenſem metropolim ab Eccleſia tranſtulimus Thermopilenſi, teque apud ſedem apoſtolicam conſtitutum palleo inſignivimus, pontificalis videlicet officij plenitudine, ut nihil tibi ex parte aliqua deſit quod ad metropoliticam pertineat dignitatem. Quia verò nos ſuppliciter exoraſti ut eandem Sarrenſem Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, dignaremur apoſtolici privilegij munimine roborare, nos tuis juſtis poſtulationibus annuentes, eam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones &c. *uſque* illibata permaneant. Palleo verò quod tibi ex apoſtolicæ ſedis benignitate contulimus infra tuam Eccleſiam ad Miſſarum ſolemnia uti memineris iis diebus, videlicet nativitate Domini, feſtivitate protomartyris Stephani, circumciſione Domini, Epiphania, hypapanti, Dominica in ramis palmarum, cœna Domini, ſabbatho ſancto, Paſcha, feria ſecunda poſt Paſcha, Aſcenſione, Pentecoſte, tribus feſtivitatibus beatæ Mariæ, natali beati Iohannis Baptiſtæ, ſolemnitatibus omnium Apoſtolorum, commemoratione omnium ſanctorum, dedicationibus Eccleſiarum, conſecrationibus Epiſcoporum, ordinationibus Clericorum, Eccleſiæ tuæ principalibus feſtivitatibus, ſolemnitatibus beatorum Theodori ſtratilatis & Theodori Tyronis martyrum, & conſecrationis tuæ anniverſario die. Ad hæc, ipſi Sarrenſi metropoli ſuam provinciam confirmamus. Iura quoque ac bona ejus, dignitates & libertates ipſius, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines auctoritate apoſtolica roboramus, & tam tibi quàm eidem Eccleſiæ

firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiarum earumque beneficia nullus bereditario jure poſſideat. Quòd ſi quis facere contenderit, cenſura canonica compeſcatur. Prohibemus autem ne Preſbyteri Capellani &c. *uſque* irretitum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos vel excommunicatos &c. *uſque* oporteat ligatum abſolvi. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in CoſmidinDiaconi Cardinalis S.R.E. VIII. Kal. Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno quintodecimo.

GVALTERO CORINTHIENSI Archiepiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus canonicè ſubſtituendis in perpetuum.

Epiſt. 58. Recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ

QVanto diligentiùs & utiliùs vas electionis & doctor gentium Corintbiorum inſtruxit Eccleſiam, ſicut ejus ad illos epiſtolæ miſſæ declarant, tanto ſtudioſiùs & cautiùs nos oportet inſiſtere ut eam in ipſius forma doctrinæ ſub apoſtolicæ ſedis magiſterio conſervemus, quæ nuper eandem ad ipſius obedientiam revertentem affluenti benignitate ſuſcepir. Quocirca, venerabilis frater in Chriſto, propter ſpecialem ipſius Corintbienſis Eccleſiæ caritatem tuam volentes perſonam propenſiùs honorare, propriis manibus conſecravimus in Pontificem, & palleo inſignivimus, pontificalis videlicet officij plenitudine, ut nihil tibi ex aliqua parte deſit quod ad metropoliticam pertinet dignitatem. Quia verò nos ſuppliciter exoraſti ut eandem Corinthienſem Eccleſiam, cui Deo auctore præeſſe dinoſceris, dignaremur apoſtolici privilegij munimine roborare, nos tuis juſtis poſtulationibus annuentes, eam ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti privilegio communimus, ſtatuentes ut quaſcunque poſſeſſiones &c. *uſque* illibata permaneant, in quibus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum &c. *uſque* pertinentiis ſuis, caſale quod dicitur Enoria, caſale quod dicitur Petricia, caſale quod dicitur Palagia, caſale quod dicitur Caleſinata, caſale quod dicitur Cyrilla, caſale quod dicitur Succhyna, caſale quod dicitur Sorados, caſale quod dicitur Lavenicia, caſale quod dicitur Clenna, caſale quod dicitur Sarman, caſale quod dicitur Crata, caſale quod dicitur Quarrata, & caſale quod dicitur Saudyca; cum omnibus pertinentiis eorundem. Epiſcopatus quoque inferiùs annotandos Eccleſiæ tuæ metropolitico jure ſubjectos tibi tuiſque ſucceſſoribus nihilominus confirmamus, videlicet Cephalonenſem, Iacint. Damelant. Malaveſia, Argos, Gilas, & Gimenes. Palleo verò quod tibi ex apoſtolicæ ſedis benignitate contulimus infra tuam Eccleſiam &c. *uſque* ſolemnitatibus beatorum Theodori & Stratilatis martyrum, & conſecrationis tuæ anniverſario die. Ad hæc, ipſi Corinthienſi metropoli ſuam provinciam confirmamus. Iura quoque ac bona ejus, dignitates & libertates ipſius, necnon antiquas & rationabiles conſuetudines auctoritate apoſtolica roboramus, & tam tibi quàm eidem Eccleſiæ firma & illibata manere ſancimus. Cimiteria quoque Eccleſiarum, earumque beneficia &c. *uſque* cenſura canonica compeſcatur. Prohibemus autem ne Preſbyteri Capellani &c. *uſque* irritum habeatur. Prohibemus inſuper ne interdictos vel excommunicatos &c. *uſque* oporteat ligatum abſolvi. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Ameu. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij XI. Kal. Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno quintodecimo.

IACOBO ARCHIDIACONO Corinthienſi.

Epiſt. 59. Confirmatur ei archidiaconatum.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis poſtulationibus grato concurrentes aſſenſu, archidiaconatum Corinthienſem, quem per venerabilem fratrem noſtrum Corinthienſem Archiepiſcopum es canonicè aſſecutus, ſicut ipſum juſtè poſſides & quietè, devotioni tuæ auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti privilegio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani X. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

THEBANO ARCHIEPISCOPO, & Zaratenienſi & Davalienſi Epiſcopis.

Epiſt. 60. Committitur eis quædam cauſa.

VEnerabilis frater noſter Corinthienſis Archiepiſcopus propoſuit coram nobis quòd eo ad regimen Eccleſiæ Corinthienſis aſſumpto, Decanus & Canonici ejuſdem Eccleſiæ obtinuerunt ab eo callidè circumvento medietatem omnium decimarum monaſteriorum & papatuum in quibus tres monachi vel pauciores morantur ſibi, ſalva tamen ſedis apoſtolicæ auctoritate, concedi. Verùm quia ex conceſſione hujuſmodi dictus Archiepiſcopus ſe ſentit enormiter eſſe læſum, nobis humiliter ſupplicavit ut ſuper hoc ei providere miſericorditer dignaremur. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita ſuper his & cognita veritate, quod canonicum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani x I I. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO PATRACENSI, & Amiclenſi Epiſcopo.

Epiſt. 61. Vt ſuffraganei Corinthienſes obediant ſuo Archiepiſcopo.

CVm venerabilem fratrem noſtrum Corinthienſem Archiepiſcopum ad propria cum gratiæ noſtræ plenitudine remittamus, venerabilibus fratribus noſtris ſuffraganeis ejus noſtris dedimus litteris in præceptis ut eidem tamquam Metropolitano ſuo debitam obedientiam & reverentiam impendere non omittant. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi dicti ſuffraganei præceptum noſtrum neglexerint adimplere, vos eos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota cogatis. Datum Laterani x v. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

CAPITVLO CORINTHIENSI.

Epiſt. 62. Vt obediant Archiepiſcopo ſuo.

CVm venerabilem fratrem noſtrum Corinthienſem Archiepiſcopum ad propria cum gratiæ noſtræ plenitudine remittamus, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus eidem tamquam Archiepiſcopo veſtro debitam obedientiam & reverentiam impendere procuretis. Alioquin noveritis nos venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopo Patracenſi & Amiclenſi Epiſcopo in mandatis dediſſe ut vos ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani x v. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Super hoc ſcriptum eſt eiſdem Archiepiſcopo & Epiſcopo, ut ſi Capitulum ipſum præceptum noſtrum neglexerit adimplere, *ipſi eum ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant.*

EPISCOPO DE IACINTHO.

Epiſt. 63. Vt obediat eidem Archiepiſcopo.

CVm venerabilem fratrem noſtrum Corinthienſem Archiepiſcopum ad propria cum gratiæ noſtræ plenitudine remittamus, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eidem tamquam Metropolitano tuo debitam obedientiam & reverentiam impendere non omittas. Alioquin noveris nos venerabili fratri noſtro Epiſcopo Cephaloniæ & dilectis filiis Archidiacono & magiſtro L. Canonico de Andrevilla in mandatis dediſſe ut te ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani x v. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem ut ſi dictus Epiſcopus de Iacintho quod mandatum eſt ei neglexerit adimplere, ipſi eum ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c.

EPISCOPO CEPHALONIÆ.

Epiſt. 64. Super eodem.

CVm venerabilem fratrem noſtrum Corinthienſem Archiepiſcopum &c. *ut ſuprà in eundem modum uſque* impendere non omittas. Alioquin noveris nos Archiepiſcopo Patracenſi & Archidiacono & magiſtro L. Canonico de Andrevilla in mandatis dediſſe ut te ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani x v. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt eiſdem. Cùm venerabilem &c. *uſque* non omittat. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi dictus Epiſcopus præceptum noſtrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c.

NOBILI VIRO GAVFRIDO de villa Arduini.

Epiſt. 65. Vt reſtituat bona Eccleſiæ Corinthienſi.

CVm quædam caſalia, poſſeſſiones, bomines, abbatias, Eccleſias, & alia bona Corintbienſis Eccleſiæ dicaris non ſine tuæ periculo animæ ac ipſius præjudicio retinere, nobilitatem tuam monendam duximus & bortamur, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatinus illius intuitu qui tibi manus ſuas magnificè ampliavit, ac pro reverentia beati Petri & noſtra, venerabili fratri noſtró Corinthienſi Archiepiſcopo reſtituens ipſa bona, & compellens ad reſtitutionem debitam alios poteſtate tibi tradita detentores, eundem Archiepiſcopum & Eccleſiam ſuæ curæ commiſſam taliter contra impugnatorum malitiam protegas & defendas quòd ipſa Eccleſia ſub tuo patrocinio ab incurſibus boſtium conquieſcat, & tua exinde prudentia poſſit non immeritò commendari. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Thebano Arcbiepiſcopo & Epiſcopo & dilecto filio Decano Davalienſibus dedimus in mandatis ut te ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota juſtitia mediante compellant. Datum Laterani xv. Kal. Iuuij, pontificatus noſtri auno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem uſque non immeritò commendari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi dictus uobilis mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos eum ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota juſtitia mediante cogatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c.

NOBILI VIRO O. DE ROCCA.

Epiſt. 66. De eodem.

CVm quædam caſalia, poſſeſſiones, homines &c. *ut ſuprà uſque* non immeritò commendari. Alioquin venerabilibus fratribus noſtris Tbebano Arcbiepiſcopo & Epiſcopo & dilecto filio Decano Davalienſibus dedimus iu mandatis ut te ad id monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota juſtitia mediaute compellant. Datum Laterani xv. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem uſque non immeritò commendari. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatiuus ſi dictus nobilis &c. *uſque in finem ut in præcedenti concluſione.*

SANCTÆ MARIÆ IN Regula & ſancti Pauli Abbatibus, & Præpoſito Imolenſi.

Epiſt. 67. Iudices ſeculares non poſſe cognoſcere de decimis.

DIlectus filius Præpoſitus Nonantulanus tranſmiſſa nobis conqueſtione monſtravit quòd cùm venerabilis frater noſter Mutiuenſis Epiſcopus poſſeſſores & colouos terrarum de Seneida, quarum decimæ ad Nonatulanam plebem pertinere noſcuntur, ſuper ſolutione decimarum ipſarum coram judicibus ſecularibus conveniſſet, idem contra præfatum Epiſcopum ſuper boc ad dilectum filium Abbatem ſancti Stepbani & conjudicem ſuum noſtras litteras impetravit; qui præfatis judicibus inhibere curarunt ne in negotio ipſo procederent, cùm hujuſmodi cauſa ad forum ſeculare miuimè pertineret. Sed memorati judices, eorum inbibitione contempta, homines ſupradictos in decimarum ſolutionem ſententialiter condemnarunt. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi eſt ita, ſententias à ſecularibus judicibus ſuper re ſpirituali contra ſanctiones canonicas promulgatas auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo decernatis irritas & inanes, inhibentes Epiſcopo memorato & Clericis ſuis ne ſententiis à ſecularibus judicibus ſuper decimis promulgatis utantur. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani x. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ABBATI ET FRATRIBVS ſanctæ Mariæ de parvo Ponte Brunduſin. Præmonſtratenſis ordinis.

Epiſt. 68. Confirmat donationem ei factam.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij &c. *uſque* coucurrentes aſſenſu, terras, vineas, bomines, domum, molendinum, & alia bona quæ nobilis vir N. de ſaucto Audomaro apud Tbebas & caſale quod dicitur Hermocaſtrum, pia vobis devotione couceſſit, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos Eccleſiæ veſtræ auctoritate apoſtolica coufirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis *uſque* incurſurum. Datum Laterani x. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquiuto.

Theſſalonicenſi

THESSALONICENSI ET Philippenſi Archiepiſcopis, & Epiſcopo Sitbonienſi.

Epiſt. 69. Scribitur pro Epiſcopo Cardicenſi. *Vide infrà epiſt. 71. 80. & lib. 13. epiſt. 120. & lib. 16. epiſt. 115.*

OLim venerabili fratre noſtro Cardicenſi Epiſcopo, cùm rediſſet poſt labores, captiones, & anguſtias plurimas Romaniam, Ieroſolymitani Hoſpitalis fratribus facienre quaſdam obtentas à nobis litteras præſentari ſuper eo quòd ipſi epiſcopatum ſuum cum caſtro Cardicenſi & res alias detinentes nec reſtituere volunt ei, nec de perceptis à promotionis ſuæ tempore proventibus, quos in uſus proprios converterunr, in aliquo ſubvenire, ipſi earum latore graviter vulnerato, turpiter ipſas litteras projecerunt, & comminantes ipſum inrerficere aſſerebant quòd pro nullis litteris vel mandato epiſcopatum prædictum ei aliquatenus reſignarent, quandam inſuper præter hæc detinentes in Armiro cum ſuis pertinentiis abbatiam quam nos duximus eidem Epiſcopo concedendam. Propter quod idem Epiſcopus factus pauper & ad extremam deductus inopiam, exul ab epiſcopatu ſuo compellebatur & adhuc compellitur mendicare. Verùm cùm venerabilis frater noſter Athenienſis Archiepiſcopus & conjudices ejus delegati à nobis eundem Epiſcopum canſa rei ſervandæ in poſſeſſionem caſtri prædicti & pertinentiarum ipſius ac caſalium omnium & poſſeſſionum ad Eccleſiam Cardicenſem pertinentium induxiſſent, fratres ipſos, quia contumaciter reſiſtebant, excommunicationis vinculo innodarunt. Cùm autem poſtmodum dictus Epiſcopus & quidam de fratribus Hoſpitalis coram dilecto filio Benedicto tituli ſanctæ Suſannæ Presbyrero Cardinale, quem eis in noſtra præſentia conſtitutis dedimus auditorem, aliquandiu litigaſſent, tandem venerabili fratri noſtro Neopatrenſi Epiſcopo & conjudicibus ſuis cauſam ſuper his commiſimus terminandam. Qui, ſicut præſentatæ nobis eorum litteræ continebanr, legitimè in negotio procedentes, poſt trinam citationem partium, latam in fratres ipſos excommunicationis ſententiam, quia nolebant poſſeſſiones Cardicenſis Eccleſiæ injuſtè detentas ipſi Epiſcopo reſtituere, confirmarunt. Sed ipſi ad conſuetæ frandis aſtutias ſe vertentes, cum eodem Epiſcopo pariter venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & dilecti filij Archidiaconi Davalienſis arbitrio ſe taliter, ſicut ex eorum litteris accepimus, commiſerunt quòd niſi videlicet infra feſtum Pentecoſtes proximò tunc futurum prolatum ab eis arbitrium obſervarent, & ducentarum marcarum pœnam quæ in compromiſſo ſtatuta fuerat ſolverent, & excommunicationis prædictæ vinculo tenerentur. Implorantibus demum ipſis fratribus à præfato Neopatrenſi & ſuis conjudicibus ſe abſolvi, ac promittenribus præſtito juramento quòd uſque ad feſtum Pentecoſtes quod tunc proximò ſequebatur poſſeſſiones Cardicenſis Eccleſiæ reſtituerenr univerſas, alioquin datæ ſententiæ ſubjacerent, ipſi abſolventes eoſdem, eis anre juramenti præſtationem in expenſis factis ab eodem Epiſcopo condemnatis firmiter injunxerunt ut fructus ab ipſius Epiſcopi promotione perceptos ei reſtituere integrè procurarent. Qui juramenti religione contempta, non ſolùm dictas poſſeſſiones reſtituere noluerunt, verùm etiam excommunicationis ſententiam, in quam eos conditio præmiſſa reduxit, penitùs contemnentes, à divinorum celebrationibus hactenus non ceſſarunt. Accedentes igitur ad locum perſonaliter ipſi arbitri, ſicut nobis eorum litteræ reſerarunt, taliter ſunt utriuſque partis intellectis rationibus arbitrati quòd tertiam partem caſtri Cardicenſis cum libero introitu & exitu ſuo, prout in inſtrumento confecto exinde continetur, Epiſcopo adjudicarunt eidem; ita quòd ipſi fratres totum caſtrum perficere, munire, ac tueri amodo ſuis ſumptibus tenerentur, uſum aquæ ciſternæ conſiſtentis ibidem communem Epiſcopo & fratribus decernentes. Eccleſiam verò caſtri ejuſdem, cum rerritorio circa ſe certis finibus incluſo, eidem Epiſcopo per arbitrium conceſſerunt. Et cognito per teſtes idoneos quòd domus de Armiro, quæ Valcſtino dicitur, fuerat abbatia, ipſam ſine cruſtica adjudicaverunt eidem Epiſcopo perpetuò poſſidendam, mandantes ut ipſius Epiſcopi homines, cum rebus ablatis eiſdem, ei ſine difficultate qualibet redderentur, & injungentes inſuper quòd duo molendina cum pereeptis ex eis medio rempore fructibus & quingenras libras purgati bombaſij reſtituerenr ipſi Epiſcopo, cum quorundam fructuum quantitate. In fructibus quoque, quos de terra ipſius Epiſcopi à promotionis ſuæ tempore per indigenas loci juratos fratres ipſos percepiſſe conſtabat, & in expenſis quas eorum faciente malitia idem Epiſcopus in eundo & redeundo à ſede apoſtolica fuerat ſubire coactus, fratres condemnantes eoſdem, de medietate uſque ad feſtum Pentecoſtes pro-

ximò tunc futurum, & de reſiduo uſque ad ſubſequens feſtum Aſſumptionis beatæ virginis à fratribus ipſi Epiſcopo decreverunt. Ex hujus ergo prolatione arbitrij moti plurimùm fratres ipſi, alterum arbitrorum, Epiſcopum ſcilicet, interficere ſunt conati; alteri verò ad partes eorum ad pronuntiandum arbitrium accedenti, quia reprehendit eoſdem ex eo quòd ſæpefato Cardicenſi, qui ad ſuam juſtitiam proſequendam in feſto Pentecoſtes ad locum acceſſerat, mortis inſidias præpararunt, gravibus præmiſſis contumeliis ſunt carceris anguſtiam comminati. Ceterùm cùm demum ipſi judices ad Epiſcopi clamores ipſius ad locum perſonaliter accedentes, ipſum in poſſeſſionem quorundam caſalium, poſſeſſionum, hominum, & decimarum, quæ per depoſitiones plurium fide dignorum teſtium pertinere conſtabat ad Cardicenſem Eccleſiam, induxiſſent, fratres prædicti non ſolùm ea in quorum poſſeſſionem idem Epiſcopus per eoſdem delegatos inductus extitit tenuerunt, verùm etiam quibuſdam aliis poſſeſſionibus & rebus Eccleſiæ Cardicenſis, quarum ipſe pacifica poſſeſſione gaudebat, per violentiam ſpoliarunt, inſurgentes cum armatorum multitudine in delegatos eoſdem & ad internecionem eorum tam Latinorum quàm Græcorum populum concitantes. Qui cùm poſtmodum elapſo menſe & ampliùs eundem Epiſcopum ad noſtram audientiam appellaſſent, ſuæ appellationi terminum præfigentes, ipſe Epiſcopus noſtro ſe curavit conſpectui præſentare: ſed ipſi Hoſpitalarij nec venerunt, nec miſerunt aliquem reſponſalem. Propter quod idem Epiſcopus, præter alia, paſſus eſt damna plurima & expenſas. Cùm igitur ſæpefatus Epiſcopus, qui pro Eccleſiæ ſuæ jure tuendo captiones, ſpoliationes, alia quoque gravia pericula terra & mari ſæpius eſt perpeſſus, jam non poſſit ulteriùs, exhauſtus rebus & affectus anguſtiis, laborare, præſertim cùm quotiens novos Præceptores ad partes illas contingit accedere, totiens ipſius anguſtiæ innoventur, nobis humiliter ſupplicavit ut ejus laboribus & periculis finem imponere dignaremur. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus prædictum Epiſcopum in poſſeſſionem rerum petitarum cauſa rei ſervandæ auctoritate apoſtolica inducatis, & inductum tueri per diſtrictionem eccleſiaſticam firmiter procuretis, & dictos fratres ad pœnam ducentarum marcarum in compromiſſo ſtatutam eidem Epiſcopo perſolvendam per cenſuram canonicam compellentes, eoſdem ſicut excommunicatos faciatis ab omnibus arctiùs evitari, & ne illi qui talia præſumpſerunt, de ſua valeant malitia gloriari, ipſos ad ſatisfaciendum nobis de contemptu cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad noſtram præſentiam dirigatis, contradictores, ſi qui fuerint, per excommunicationis ſententiam compeſcendo. Sublato in omnibus ſupradictis omni ſubterfugio appellandi. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ABBATI ET FRATRIBVS de Locedio.

Dilectus filius nobilis vir W. Marchio Montisferrati ſua nobis inſinuatione monſtravit quòd claræ memoriæ pater ejus, dum adhuc viveret, monaſterio veſtro cœnobium de Curbiat, quod erat in regno ſuo prope Theſſalonicam conſtitutum, cum aſſenſu bonæ memoriæ Soffridi tituli ſanctæ Praxedis Preſbyteri Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legati, quantum in eo fuit, pro ſuorum conceſſit remedio peccatorum. quod etiam idem Cardinalis prout potuit confirmavit. Poſtmodum autem dilecto filio fratre Rog. monacho veſtro cum quibuſdam aliis fratribus ſuis illud vice Locedienſis monaſterij poſſidente, cariſſimus in Chriſto filius noſter Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris prædictos fratres de monaſterio ipſo violenter ejecit. Quia verò diſſolvi nolumus nec debemus quod in favorem religionis factum eſt intuitu pietatis, venerabilibus fratribus noſtris Philippenſi & de Serra Archiepiſcopis noſtris damus litteris in mandatis quatinus monaſterium ipſum vobis reſtituere obſtaculo appellationis ſublato procurent, contradictores cenſura eccleſiaſtica compeſcendo. Nos enim volentes ut ordinis Ciſtercienſis religio, quæ tamquam vitis abundans palmites ſuos longè lateque diffudit, & velut lucerna non abſconſa ſub modio perlucidè radios claritatis oſtendit, in Romaniæ partibus propagetur, ut oves quæ de novo ſunt in unum reductæ patrem qui eſt in cælis glorificent, cùm Latinos viderint ſanctioris vitæ propoſitum elegiſſe, ſtatuimus quòd per vos in dicto monaſterio de cetero ferventius Ciſtercienſis ordinis inſtituta; ut temporibus noſtris meliùs in partibus illis religio Chriſtiana proficiat, & inſtitura regularia per vos de

Epiſt. 70. Reſtituitur eis quædam poſſeſſio.

die in diem & propagentur fortiùs & ampliùs convaleſcant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v i i i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Scriptum eſt in eundem modum Philippenſi & Sarrenſi Archiepiſcopis. Dilectus filius nobilis vir W. Marchio Montisferrati &c. *uſque* intuitu pietatis, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus monaſterium ipſum fratribus de Locedio, ſublato cujuſlibet appellationis obſtaculo, reſtituere procuretis, contradictores cenſura eccleſiaſtica compeſcendo. Nos enim volentes &c. *uſque* ampliùs convaleſcant.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Imperatori Conſtantinopolitano illuſtri. Dilectus filius nobilis vir W. Marchio Montiſferrati &c. *uſque* intuitu pietatis, ſerenitatem tuam rogamus atque monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus dictos fratres ſuper dicto monaſterio non moleſtes, ſed eos habens propenſiùs commendatos, à malefactorum incurſibus protegas & defendas. Nos enim volentes &c. *uſque* ampliùs convaleſcant.

NOBILI VIRO GAVFRIDO de Villa Arduini Principi Achaiæ.

Epiſt. 71. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 69.

CVm plerunque expediat ut mandati eccleſiaſtici contemptores ad obſervandum quod eccleſiaſtica cenſura decrevit temporalis terrore gladij compellantur, nobilitatem tuam rogandam duximus atque monendam quòd cùm nos venerabilem fratrem noſtrum Cardicenſem Epiſcopum in poſſeſſionem rerum illarum de quibus inter ipſum ex parte una & fratres Hoſpitalis Ieroſolymitani ex altera quæſtio vertebatur mandamus induci, eum in eadem poſſeſſione manuteneas & tuearis inductum, non permittens ipſum ſuper eadem poſſeſſione à dictis fratribus vel aliis moleſtari. Datum Laterani v i i i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno x v.

In eundem modum ſcriptum eſt nobili viro Comiti Bertholdo. Cùm plerumque &c. *uſque* moleſtari.

In eundem modum ſcriptum eſt illuſtri Conſtantinopolitano Imperatori. Cùm ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum, gladium ſuſceperis bajulandum, & plerunque expediat ut mandati eccleſiaſtici contemptores &c. *uſque* compellantur, ſerenitatem tuam rogandam duximus atque monendam quatinus cùm nos venerabilem fratrem noſtrum Cardicenſem Epiſcopum &c. *uſque* moleſtari.

ARCHIEPISCOPO Lariſſeno.

VEnerabilis frater noſter Cardicenſis Epiſcopus propoſuit coram nobis quòd tu ad mandatum noſtrum Dimitriacenſem Eccleſiam cum ſuis pertinentiis eidem multam inopiam patienti liberaliter contuliſti. Volentes igitur factum tuum per te ipſum fortiùs ſtabiliri, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus quòd per te auctoritate noſtra providè noſcitur eſſe factum, firmiter facias obſervari. Datum Laterani v i i i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Epiſt. 72. Eccleſia Dimitriac commendatur Epiſcopo Cardicenſi.

ARCHIEPISCOPO LARISSENO, & Epiſcopo Sithonienſi, & Archidiacono Cermopilenſi.

VEnerabilis frater noſter Cardicenſis Epiſcopus propoſuit coram nobis quòd cùm pro venerabili fratre noſtro Patracenſi Archiepiſcopo ad ſedem apoſtolicam laborando graves labores ſubierit & expenſas, idem Archiepiſcopus recompenſare ſibi pro laboribus & expenſis quas ſubiit contradicit, contra juramentum præſtitum veniendo. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus partibus convocatis audiatis cauſam, & appellatione poſtpoſita fine canonico terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. *uſque* teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v i i i. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Epiſt. 73. Adverſus Archiepiſcopum Patracenſem.

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO Imperatori.

HOnori tuæ celſitudinis non credimus expedire ut qui ſuis exceſſibus provocant iram Dei, ſuſtinentes excommunicationis ſententiam in ſe ferri, ſub imperiali gratia foveantur: quia cùm in eos quos eccleſiaſtica cenſura non corrigit ſecularis ſit gladius exerendus, ſi eos quos Eccleſia perſequitur conſoveres, inſtitutionibus divinis contrarius videreris. Cùm igitur, ſicut accepimus, in Conſtantinopolitano imperio nonnulli conſiſtant qui ex Eccleſiarum deſtructionibus ac aliis exceſſibus excommunicationis ſententiam incurrerunt, quos mentis cæcitate correptos reſipiſcere contemnentes debes, tamquam Princeps catholicus, à pertinaci

Epiſt. 74. Ne foveat excommunicatos.

propoſito temporalis terrore gladij revocare, celſitudinem tuam rogandam duximus & monendam quatinus hujuſmodi homines non foveas vel ſuſtineas, ſed corrigas & compeſcas tamquam ſalutis propriæ contemptores, ipſos ad mandatum Eccleſiæ minis & terroribus, monitione non proficiente, reducens. Datum Laterani x. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO Theſſalonicenſi, & Cardicenſi & Sithonienſi Epiſcopis.

Epiſt. 75. De reſtituendis abbatiis & aliis. Vide lib. 16. epiſt. 98. & quintam compilationem lib. 3. tit. 20. c. 1.

SIcut venerabiles fratres noſtri Philippenſis, Sarrenſis, Theſſalonicenſis, Lariſſenſis, Arhenienſis, Corinrbienſis, & Patracenſis Archiepiſcopi & eorum ſuffraganei ſua nobis relatione monſtrarunt, cùm venerabilibus fratribus noſtris Thebano & Neopatrenſi Archiepiſcopis & dilecto filio Nazarocenſi electo dederimus in mandatis ut detentores abbatiarum, monaſteriorum, Eccleſiarum, decimarum, & aliarum poſſeſſionum pertinentium ad eoſdem, tam Latinos quàm Græcos, qui jus in eis habere ſe aſſerunt patronatus, ad reſtitutionem dictarum rerum monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellere procurarent, & facerent ipſos, humano timore poſtpoſito, ab hujuſmodi præſumptione ceſſare, præfati Archiepiſcopi & electus mandatum apoſtolicum exequi non curarunt in eorundem præjudicium & gravamen. Volentes igitur id per veſtram ſollicitudinem executioni mandari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus præmiſſa ſecundùm formam prioris mandati noſtri taliter exequi procuretis quòd jamdicti Archiepiſcopi & eorum ſuffraganei ſuper his non cogantur ampliùs laborare, & vos de virtute obedientiæ poſſitis non immeritò commendari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani x. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

CARDICENSI ET SITHONIENSI Epiſcopis, & Archidiacono Davalienſi.

Epiſt. 76. De libertate teſtandi in favorem Eccleſiarum. Vide lib. 14. epiſt. 132.

AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd cariſſimus in Chriſto filius noſter Henricus Conſtantinopolitanus Imperator illuſtris conſtitutionem cum ſuis Baronibus edidit quæ vergit in periculum animarum, & eſt contraria prorsùs eccleſiaſticæ libertati, videlicet ut nullus poſſit de ſuis poſſeſſionibus in vita vel ultimo teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri. Cùm igitur conſtitutio hujuſmodi tam divinis quàm humanis ſit legibus inimica, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ipſam auctoritate noſtra decernatis frivolam & inanem & penitùs non ſervandam. Datum Laterani x. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO THEBANO, & Davalienſi & Zaratonienſi Epiſcopis.

Epiſt. 77. De theſauro Eccleſiæ Corinthienſis.

VEnerabilis frater noſter Corinthienſis Archiepiſcopus propoſuit coram nobis quòd cùm nobilis vir Theodorus Græcus quondam Dominus Corinthi, de proditione convictus, caſtrum de Argos nuper tradiderit, quod tenebat, theſaurus Corinthienſis Eccleſiæ, quem illuc idem Græcus detulerat, eſt inventus ibidem; quem nobiles viri Gaufridus Princeps Achaiæ, Odo de Rocca, & quidam alij Latini Thebanæ & Corinthienſis dioceſum in propriæ ſalutis diſpendium detinentes, eidem Eccleſiæ reſtituere contradicunt. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus nobiles ſupradictos & alios, ut theſaurum ipſum Eccleſiæ reſtituant antedictæ, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam, ſicut juſtum fuerit, appellatione remota cogatis. Teſtes autem &c. *uſque* teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO, DECANO, ET Archidiacono Davalienſibus.

Epiſt. 78. Vt de pecunia Epiſcopo credita cognoſcant.

DIlectus filius N. Canonicus dominici ſepulchri Ieroſolymitani, Prior ſancti Demetrij Theſſalonicenſis, ſua nobis expoſuit queſtione quòd cùm bonæ memoriæ Thebano Archiepiſcopo quandam ſummam pecuniæ mutuò conceſſiſſet, ac per ipſum duo nobis exameta cenſus nomine deſtinaſſet, credita ſibi quadam ſumma pecuniæ pro ſuis agendis apud ſedem apoſtolicam promovendis, quia dictus Archiepiſcopus interim ſubtractus eſt ab hac luce, ſibi de prædictis non exitit ſatisfactum. Propter quod nobis fuit ſupplicatum humiliter ab eodem ut venerabilem fratrem noſtrum ſucceſſorem ipſius ad horum redditionem mandaremus apoſtolicis litteris compelli. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis ad præſentiam veſtram quos propter

hoc videritis evocandos, & inquiſita diligentiùs veritate, quod juſtum fuerit appellatione remota uſuris ceſſantibus ſtatuatis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. *uſque* perhibere teſtimonium veritati. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani IX. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

AMATÆ ABBATISSÆ monaſterij ſanctæ Mariæ & ſanctorum Matthæi Apoſtoli & Antonij in loco qui dicitur Fonſudlumum in Eſculana diœceſi conſtituti, ejuſque ſororibus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 79 De confirmatione privilegiorum.

PRudentibus virginibus &c. *uſque* ſacræ religionis enervet. Ea propter, dilectæ in Chriſto filiæ, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatum monaſterium ſanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ & ſanctorum Matthæi Apoſtoli & Antonij, in quo divino eſtis obſequio &c. *uſque* communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus, qui ſecundùm Deum & beati Benedicti regulam atque inſtitutionem Ciſtercienſium fratrum in eodem monaſterio &c. *uſque* inviolabiliter obſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones, quæcunque bona &c. *uſque* illibata permaneant; in quibus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, vineam & horrum de Fonte ulmi, vineam de colle ſuper prata, beneficium & totum tenimentum quod fuit filiorum Petri Actonis Maſſonis, in Toleniaco molendinum in loco qui dicitur Belblum, vineam & terram quæ fuit de beneficio Benedicti Tinioſi, medietatem totius tenimenti quod olim fuit Deuteguardi Ardengi cum domibus & hominibus & aliis pertinentiis ſuis, campum de Panicale cum vinea & terra in prædicto loco Toleniaco, terram quæ jacet in pertinentiis de Octavo, campum de Murro, terram de Cantalupo, vineam quæ fuit Raynaldi Leonis in colle de ulmo. In pertinentiis mercati, & infra civitatem Eſculanam in Truvo, domum quæ fuit ejuſdem Raynaldi, terram quæ fuit Vinciguerræ Aquæ vivæ, & terram de colle Tuccini. In valle Truncti duas grangias cum omnibus pertinentiis & appendiciis ſuis. Eccleſiam ſancti Petri in Caprano, cum decimis, poſſeſſionibus, tenimentis, & omnibus rationibus pertinentibus ad eandem, quam idem monaſterium antequam Ciſtercienſis ordinis inſtituta ſuſciperet poſſidebat, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, uſuagiis, & paſcuis in boſco & plano, in aquis & molendinis, in viis & ſemitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus ſuis. Sanè laborum veſtrorum quos propriis manibus &c. *uſque* extorquere præſumat. Ad hæc, perſonas liberas & abſolutas è ſeculo fugientes liceat vobis in monaſterio veſtro ad converſionem recipere & eas abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli ſororum veſtrarum &c. *uſque* nullus audeat retinere. Illud diſtrictiùs inhibentes ne terras ſeu quodlibet beneficium &c. *uſque* eas irritas eſſe cenſemus. Inſuper auctoritate apoſtolica inhibemus ne ullus Epiſcopus &c. *uſque* ſe aliquatenus intromittat. Si verò Epiſcopus in cujus parrochia &c. *uſque* vobis conferre renuerit, licitum ſit vobis omnia ab alio Epiſcopo percipere quæ à veſtro fuerint indebitè denegata. Pro conſecrationibus verò altarium &c. *uſque* propriis Epiſcopis in poſterum generetur. Quia verò interdum proprij Epiſcopi copiam non habetis &c. *uſque* recipere valeatis. Porrò ſi Epiſcopi vel alij Eccleſiarum rectores &c. *uſque* indulta prolatam duximus irritandam; nec litteræ illæ firmitatem habeant &c. *uſque* conſtiterint impetrari. Præterea cùm commune interdictum terræ fuerit &c. *uſque* divina officia celebrare. Paci quoque & tranquillitati &c. *uſque* audeat exercere. Præterea omnes libertates &c. *uſque* & præſentis ſcripti privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate & in prædicta Eccleſia ſancti Petri in Caprano diœceſani Epiſcopi cannonica juſtitia. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VII. Kal. Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo quinto.

THESSALONICENSI ET Philippenſi Archiepiſcopis, & Epiſcopo Sithonienſi.

Epiſt. 80. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 69.

VEnerabilis frater noſter Cardicenſis
Epiſcopus nobis humiliter ſupplica-
vit ut cum fratres Hoſpitalis Ieroſolymi-
tani, qui eum ſuper cauſa quæ inter ipſos
& eundem Epiſcopum vertebatur ad noſ-
tram audientiam appellarunt, nec vene-
rint, nec miſerint aliquem ad appellatio-
nem interpoſitam proſequendam, ipſo E-
piſcopo apud nos diutiùs poſt præfixum
terminum expectante, ſibi de damnis &
expenſis quas ex ipſius proſecutione appel-
lationis incurrit ſatisfieri faceremus. Ideo-
que fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcrip-
ta mandamus quatinus vocatis qui fuerint
evocandi, & auditis hinc inde propoſitis,
quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſi-
ta ſtatuatis, facientes quod decreveritis
per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſer-
vari. Quod ſi non omnes &c. duo veſtrum
&c. Datum Laterani VII. Kal. Iunij, pon-
tificatus noſtri anno decimo quinto.

ABBATI SANCTI PAVLI.

Epiſt. 81. De diviſione parrochiarum. *Vide lib. 13. epi. 197.*

CVm Lateranenſem & ſanctorum quatuor Coronatorum Eccleſiarum parrochias certis duxerimus limitibus terminandas, & Eccleſia ſancti Nicolai de Formis, quæ ad monaſterium tuum ſpectat, inter hos limites parrochiam poſſidere dicatur, auctoritate præſentium declaramus quòd per limitationem hujuſmodi nullum eidem Eccleſiæ in ſua parrochia volumus præjudicum generari: quia res inter alios acta præjudicare non debet aliis ſecundùm legitimas ſanctiones. Datum Laterani VIII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

HELENENSI EPISCOPO.

Epiſt. 82. De negotio Durandi de Oſca & ſociorum. *Vide infrà epiſt. 90 & ſeqq 96. 237. & lib. 11. epiſt. 77. 78.*

DIlectus filius Durandus de Oſca in noſtra præſentia conſtitutus & D. de Naiaco & Guillelmus ſancti Antonini & alij pauperes catholici ſuis nobis litteris intimarunt quòd ad exhortationem eorum nonnulli tuæ dioceſis de ſuis exceſſibus pœnitentiam agere cupientes, poſt confeſſionem peccatorum ſuorum, pro poſſe ſuo propoſuerunt reſtituere quicquid poſſident minùs juſtè necnon malè quælibet acquiſita, non habendo proprium, ſed omnia in communi, & nemini malum de cetero inferentes, caſtitatem ſeu virginitatem obſervare promittunt, à mendacio & juramento illicito abſtinendo, tunicis quoque albis vel griſeis uti proponunt ſub diſciplina & viſitatione catholicorum pauperum permanſuri; in fulcbris autem, niſi eos ad id infirmitas coegerit, non cubabunt; & à feſto ſanctorum omnium uſque ad nativitatem dominicam jejunantes in qualibet ſexta feria, niſi fortè natalem Domini aut Epiphaniam ſeu aliud feſtum habens vigiliam evenire contingat, à piſcibus abſtinebunt; ſecunda verò, quarta feria, & ſabbatho, niſi natalis Domini intervenerit, carnibus non veſcentur, nec in quadrageſimâ ante Paſcha comedent piſces, dominicis diebus exceptis; octo diebus ante Pentecoſten vacabunt jejuniis, & alia jejunia obſervabunt à ſancta Romana Eccleſia inſtituta; ſingulis quoque diebus dominicis exhortationis verbum convenient audituri, & ſepties orantes in die, quindecies *Pater noſter* & *Credo in Deum* ac *Miſerere mei Deus* qui litterati fuerint decantabunt; & Clerici, prout eis convenit, canonicas horas Domino Deo ſolvent. Et quoniam ſex opera pietatis proficiunt ad ſalutem, propoſuerunt pro Deo pauperibus deſervire; quorum quidam in hereditate propria vult domum conſtruere, in qua ex parte una viris, & ex alia mulieribus religioſis manſio competens habeatur, & juxta illam fiet nihilominus xenodochium, in quo reficiantur feſſi & pauperes recreentur, juventur infirmi, & nutriantur infantes à matribus derelicti, & mulieres pauperes laborantes in partu, donec abire valeant, ſuſtententur in eo, ac juxta poſſibilitatem domus ipſius adveniente hieme præbeantur pauperibus indumenta; pannos quoque ad quinquaginta lectos de ſuis juſtis rebus miniſtrabit ibidem, & Eccleſiam, ubi fratres domus ipſius poſſint audire divina, in honore Dei genitricis Mariæ juxta domum ipſam conſtrui faciet, quæ in ſignum ſubjectionis apoſtolicæ ſedi reddet unum Biſantium annuatim. Vnde nobis humiliter ſupplicarunt ut exequendi prædicta licentiam eis concedere dignaremur. Nos igitur attendentes quòd hæc omnia ſunt in ſe bona, fraternitati tuę per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus, cùm loci dioceſanus exiſtas, cognita pleniùs veritate, ſi ea emanare cognoveris de fonte catholicæ puritatis, ipſis aſſenſum ſuper his auctoritate noſtra præbeas & favorem; proviſo prudenter ut quod de verbo exhortationis ſingulis diebus dominicis audiendo prædicitur, taliter & à talibus fiat quòd derogari non poſſit fidei orthodoxæ ſeu canonicæ diſciplinæ; adhibita nihilominus prudenti

cautela inter viros & mulieres de quibus mentio eſt præmiſſa, ut utrorumque ad alteros acceſſus haberi nequeat illicitus vel ſuſpectus. Illudque diligenter obſerva, quòd memorati viri dicuntur ſub diſciplina & viſitatione catholicorum pauperum permanſuri, ut hujuſmodi diſciplina & viſitatio ſanæ doctrinæ conveniant & eccleſiaſticæ honeſtati. Datum Laterani VII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO, ET ABBATI *ſancti Victoris, & Cancellario Pariſienſi.*

Epiſt. 83. Scribitur pro Comite Nivernenſi. Vide lib. 14. epiſt. 121. 126. & lib. 16. epiſt. 22.

CVm nuper vobis contra inſolentiam nobilis viri Comitis Nivernenſis Virzilacenſe monaſterium opprimentis ſub certa forma direxerimus ſcripta noſtra, dilectus filius magiſter I. Clericus, diligens & fidelis procurator ipſius, formam ipſam intelligens, gravi fuit dolore turbatus, humiliter nobis ſupplicans, cautionem quam poterat offerendo, ut quod mandabamus in illis de inquiſitione conſanguinitatis inter eundem Comitem & Comitiſſam auctoritate apoſtolica facienda, de litteris illis adimere dignaremur, promittens quòd idem Comes, voluntate noſtra pleniùs intellecta, ceſſabit ab indebita moleſtatione monaſterij memorati. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi nondum proceſſiſtis ad inquiſitionem hujuſmodi faciendam, & ipſe Comes ſatisfecerit competenter, ſufficienter cavendo quòd à procurationis immoderantia, quam ad juſtum reduci mandavimus moderamen, de cetero conquieſcat, vos ad inquiſitionem illam minimè procedatis. Alioquin mandatum apoſtolicum exequi procuretis prout videritis expedire. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope &c. Datum Laterani III. Kalend. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO ARIMINENSI.

Epiſt. 84. Statuta Othonis decernuntur irrita.

CVm ea omnia quæ Otho, non jam nominandus Imperator, ſed impius perſecutor, contra Clericos vel Eccleſias ſtatuit aut ſtatuerit, denuntiaverimus irrita & inania, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi quis conceſſione, ſententia, privilegio, vel mandato ejuſdem Othonis uti voluerit in præjudicium vel damnum Eccleſiæ Ravennatis, tu ipſum ab hujuſmodi præſumptione per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcas. Datum Laterani IX. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto,

EIDEM.

Epiſt. 85. Ejuſdem argumenti cum ſuperiore.

** Cod. Colbert. Linien. forte Lucen.*

VEnerabilis frater noſter * Linienſis Epiſcopus nobis ſignificare curavit quòd cum O. dictus Imperator propter latam in ſe à nobis excommunicationis ſententiam quaſdam terras & res alias Linienſis epiſcopatus Comitibus & communi de caſtro Cario Linienſis diœceſis conceſſiſſet, & ſecundùm hoc privilegium ſuum dediſſet eiſdem, ipſi Comites & commune facientes Linienſem Eccleſiam ſuper his per judices ſuos ſententialiter condemnari, res occuparunt eaſdem, & diſtribuerunt pro velle aliis poſſidendas in enorme ſui & Linienſis Eccleſiæ detrimentum. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quicquid occaſione privilegiorum prædicti excommunicati noveris attentatum in præjudicium Eccleſiæ Linienſis, auctoritate apoſtolica ſublato appellationis obſtaculo non differas irritare, & ne dicti Comes & commune privilegiis ipſis utantur, eis firmiter inhibere procures; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Datum Laterani X. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PRIORI ET CAPITVLO *Dominici ſepulchri Ieroſolymitani.*

Epiſt. 86. Confirmatur quædam compoſitio.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus grato concurrentes aſſenſu, compoſitionem inter vos ex una parte & venerabilem fratrem noſtrum Theſſalonicenſem Archiepiſcopum ex altera ſuper Eccleſia ſancti Demetrij Theſſalonicenſis amicabiliter initam, ſicut ſine pravitate providè facta eſt & ab utraque parte ſponte recepta, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Ad majorem autem cautelam, litterarum tenorem quas idem Archiepiſcopus nobis tranſmiſit de verbo ad verbum præſenti paginæ duximus inſerendum. SANCTISSIMO Patri & " Domino Innocentio Dei gratia ſacroſanctæ & univerſalis Eccleſiæ ſummo Pontifici G. ejuſdem patientia & veſtra Theſſalonicenſis Eccleſiæ miniſter, licèt indignus, " ſe ipſum ad pedes cum obedientia filiali. " Cùm propter ſchiſmaticam inobedientiam " ſummi Regis vindicta terram Græcorum " correctionis funiculo flagellaſſet, & ipſam "

Digitized by Google

de ſecreto atque inæſtimabili conſilio ſuo ad manus reduxiſſet Latinorum, multi religioſi de diverſis partibus accedentes diverſa beneficia tam per Dominos Cardinales quàm per Principes & Barones & alios fideles adepti ſunt. Inter quos ſacroſancti ſepulchri Canonici Eccleſiam ſancti Demetrij Theſſalonicenſis quoquo modo gaviſi ſunt adipiſci, quam uſque ad inthronizationem meam cum multis laboribus &, ut verum fatear, illi terræ multum neceſſarij poſſederunt. Sanè quamvis prædicta Eccleſia ſancti Demetrij ad juriſdictionem meam pertinere noſcatur, tamen ob reverentiam dominici ſepulchri, ubi redemptio humani generis operata eſt, & ad cujus ſubventionem cruceſignatorum exercitus terram Romaniæ dicitur acquiſiſſe, ne etiam dicti Canonici ſua ſpe & laboribus penitùs fraudarentur, & ut omnis quæſtio & controverſia, qualis inter me & ipſos ſuper hoc exorta, quæ de facili ordine judicario non poterat tempore inſtanti propter cauſæ perplexitatem diffiniri, per pacem & æquitatem faciliùs ſopiatur, præſertim cùm in ſæpedicta Eccleſia tanti martyris corpore decorata tam favorabilis Eccleſiæ Canonici regulares honorificentiùs quàm ſeculares valeant deſervire, prudentum virorum fretus conſilio, videlicet Ar. Cermopilenſis Epiſcopi Sarrenſis poſtulati, W. Nazarocenſis electi Philippenſis poſtulati, & magiſtri R. Citrenſis electi, mihi, quantum in me eſt, viſum eſt utile pariter & honeſtum ut memorati Canonici dominici ſepulchri de univerſis poſſeſſionibus, proventibus, fructibus, redditibus, legatis, & eleemoſynis quocunque juſto modo ad dictam Eccleſiam ſancti Demetrij pertinentibus, ſicut per inſtrumenta vel per teſtes idoneos ſive alio juſto modo probari legitimè poterit, inſuper de omnibus illis quæ aliquo tempore Archiepiſcopis Theſſalonicenſibus nomine Eccleſiæ prædicti ſancti Demetrij collata fuerunt, vel in poſterum conferentur, ſicut, ut ſuprà dictum eſt, legitimè probari poterit, talem pro ſervitio ſæpedictæ Eccleſiæ percipient portionem qualem Canonici ſanctæ Sophiæ Theſſalonicenſis metropolis de poſſeſſionibus ejuſdem percipient, cùm eam contingerit ordinari. Domos ſiquidem quas Clerici ſancti Demetrij tempore Græcorum intra Theſſalonicam habebant, Canonici ſancti ſepulchri extra partem poſſidebunt; oblationes quoque manuales & quæcunque eis legata fuerint nominatim, ſive nomine ſancti ſepulchri, ſimiliter extra partem recipient. Ea verò quæ ſuper tumbam ſancti Demetrij offerentur, vel Eccleſiæ ejuſdem nominatim legata fuerint, ſecundùm ſupradictam diviſionem partientur. Adjuncto tantùm, quòd cùm dicti Canonici in Eccleſia illa Capellanos vel Clericos pro tempore inſtituent, ſub eadem fidei religione qua ipſis tenebuntur eis injungent quòd nullatenus aliquibus in teſtamento vel aliàs perſuadebunt ut ipſis Canonicis magis quàm Eccleſiæ in præjudicium & damnum Archiepiſcopi debeant erogare. Expenſis, quantum ad ſarta tecta vel luminare Eccleſiæ & juſta tumbæ cuſtodia, de communi pro rata faciendis. Præterea Prior qui in Eccleſia ſæpedicta ſancti Demetrij pro tempore à Patriarcha Ieroſolymitano & Capitulo ſuo fuerit delegatus, mihi & ſucceſſoribus meis canonicè intrantibus obedientiam & reverentiam tenebitur exhibere. Matrici inſuper Eccleſiæ Theſſalonicenſi & mihi meiſque ſucceſſoribus in dicta Eccleſia omni jure & libertate noſtra, ſicut & in aliis Eccleſiis ejuſmodi, plenariè reſervatis. Salva Domini Patriarchæ Ieroſolymitani & Capituli ſui in omnibus obedientia in ipſum Priorem & Canonicos & alios religioſos ibidem commorantes. Igitur cùm ordinationes Eccleſiarum quæ per inferiores Prælatos fieri nequeunt, Eccleſiæ Romanæ, quæ diſponente Domino omnium Eccleſiarum mater eſt & magiſtra, debeant reſervari, dictam compoſitionem ſive diſpoſitionem, quam per me facere vel firmare non præſumpſi, ſanctitati veſtræ duxi tranſmittendam, paternitatem veſtram flexis genibus mentis exorans attentiùs & obnixè quatinus cauſa Dei & ob dominici ſepulchri reverentiam & precum mearum interventu, ſi ſanctitati veſtræ competens & honeſtum videbitur, ipſam auctoritate veſtra facere vel inceptam perficere dignemini, & ut majorem habeat firmitatem, eandem auctoritate prædicta roborantes.] Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* contraire. Si quis autem &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VII. Kalen. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

DECANO, THESAVRARIO, & magiſtro ſcholarum Nivernenſibus.

Epiſt. 87. De procuratione quæ debetur pro viſitatione.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter Bituricenſis Archiepiſcopus quòd cùm ex officij ſui debito ſuam ducit provinciam viſitandam, nonnullæ Eccleſiæ metropolitico ſibi jure ſubjectæ, procurationem debitam ſibi denegant exhibere, hoc

ad

ad ſuæ negationis defenſionem tantummodo allegantes, quòd non recordantur ſe procurationem hujuſmodi ejus prædeceſſoribus exolviſſe, ſed nec ab eis aliquando

Vide cap *Cùm ex officij*. De præſcript. fuiſſe petitam. Cùm igitur contra procurationem quæ ratione viſitationis debetur præſcribi non valeat, quemadmodum nec contra viſitationem ipſam poteſt aliquo modo præſcribi, etſi alius contra eum præſcribere poſſet utramque, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus rectores Eccleſiarum ipſarum ut eidem Archiepiſcopo ipſas ex officio debito viſitanti procurationes quæ ſibi viſitationis ratione debentur exhibeant, niſi aliud rationabile objectum fuerit & oſtenſum, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam appellarione remota cogatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani v i i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

BITVRICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 88. De congrua portione Preſbyterorũ parrochialium.

AD noſtram noveris andientiam perveniſſe quòd patroni patrochialium Eccleſiarum tuæ diœceſis tantum de proventibus ſibi retinent earundem quòd ſacerdotes miniſtrantes in eis non poſſunt de reſiduo ſuſtentari. Propter quod nonnnllæ remanent paſtoribus deſtitutæ, eò quod non ſunt qui curam velint recipere earundem. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus qnatinus patronos Eccleſiarum ipſarum, ut de illarum proventibus ſacerdotibus in eiſdem miniſtrantibus congruam proviſionem aſſignent, moneas & inducas, ipſos ad id, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellens; cùm non ad opus patronorum, ſed ad opus potiùs ſervientium in eiſdem, fuerint Eccleſiis redditus deputati. Datum Laterani x i. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ABBATI DE MACENEIRA Viſienſis diœceſis, Cantori & P. Roderici Canonico Colimbrienſibus.

Epiſt. 89. De remotione Abbatis.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ coram nobis propoſita ſunt à partibus ſuper intruſione Prioris ſancti Petri Aurienſis diœceſis in monaſterio Cellæ novæ, ac excommunicarione in ipſum à venerabili fratre noſtro Epiſcopo Aurienſi prolata, & delegatorum proceſſu, qui eundem electum removerunt à monaſterio Cellæ novæ, ac præſcriptam excommunicationis ſententiam confirmarunt, penſatis nihilominus natura & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipſorum delegatorum ſententiam ratam habentes, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus eam auctoritate noſtra faciatis inviolabiliter obſervari; contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellarione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani v. Kalen. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

MASSILIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 90. De negotio Durandi de Oſca & ſociorum. *Vide ſuprà epiſt.* 81. *& lib.* 11. *epiſt.* 196.

CVm dilectus filius Durandus de Oſca Acolythus & ſocij ſui à ſecta Waldenſium per nos reconciliati ſint eccleſiaſticæ unitati, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ipſos infra catholicum gregem admittens, & benignè pertractans, ob notam quam de priſtina converſatione contraxerant non permittas eos à quoquam temerè moleſtari; ſed ab omni eos infamia & ſcandalo ſervans immunes, tam ex litteris teſtimonialibus quàm aliis adminiculis ipſos miſericorditer adjuves propter Deum. Datum Laterani i i i. kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

In eundem modum ſcriptum eſt Barchinonenſi Epiſcopo. Cùm dilectus filius Durandus de Oſca &c. *uſque* propter Deum.

In eundem modum ſcriptum eſt Oſcenſi Epiſcopo. Cùm dilectus filius &c. *uſque* propter Deum.

DVRANDO DE OSCA ET Durando de Naiaco.

Epiſt. 91. Super eodem.

CVm quidam de fratribus veſtris reconciliati eccleſiaſticæ unitati, ſicut noſtris eſt auribus intimatum, interdum delinquant & vacent operibus inhoneſtis, diſcretioni veſtræ, de qua firmam fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm ipſos contingit excedere, id loci Epiſcopo nuntietis, & de conſenſu & auctoritate ipſius delinquentium exceſſus ſalubriter appellatione poſtpoſita corrigatis. Quòd ſi non ambo &c. alter veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum Laterani i v. kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ILLVSTRI REGI Atagonenſi.

Epiſt. 92. De eodem.

VT illi complaceas in cujus miſeratione regni gubernacula ſuſcepiſti, te convenit confovere humiles & devotos, &

Digitized by Google

exceſſus corrigere delinquentium. Inde eſt quòd ſerenitatem tuam rogamus atque monemus quatinus pauperes catholicos & hoſpites eorundem in orthodoxa fide ac pia operatione manentes non permittas à quoquam temerè opprimi vel à juſtitiariis tuis injuſtè gravari. Datum Laterani v. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NARBONENSI ARCHIEPISCOPO & Epiſcopo Vticenſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 93. Super eodem. CVm catholici pauperes Durandus de Oſca, Durandus de Naiacô, Guillelmus ſancti Antonini, & ſocij ſui reconciliati eccleſiaſticæ unitati, quaſi nova planta ſint benignè fovendi, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus vos eis in fide catholica & pia operatione manentibus exhibeatis favorabiles & benignos, & non permittentes eoſdem à quoquam indebitè moleſtari, in litteris teſtimonialibus & aliis adminiculis ipſos propter Deum miſericorditer adjuvetis. Datum Laterani I v. kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

IANVENSI ARCHIEPISCOPO & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 94. Super eodem. CVm talis eſſe debeat ars eorum quibus regendæ animæ committuntur ut non ſolùm à dominico grege ſubductas ſollicitudine paſtorali reducere, verùm etiam reductas ad ipſum paterna in eo ſtudeant manſuetudine confovere, procul dubio nobis & vobis eſt ſollicitè providendum ut dilecti filij Durandus de Oſca & Guillelmus de ſancto Antonino cum ſociis ſuis reconciliatis eccleſiaſticæ unitati taliter foveantur in ipſo quòd cùm ipſi ſe lætabuntur ibidem invenire favorem ſperatæ dulcedinis, alij eorum inducantur exemplo errorem ſuæ deſerere cæcitatis. Quapropter fraternitatem veſtram monemus attentiùs & hortamur, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatinus ipſis procedentes ſecundùm Deum caritativè tractetis, nec permittatis eos aut illos qui ſuum ipſis intuitu caritatis impenderint beneficium in veſtris dioceſibus conſtitutos hujus occaſionis prætextu à quoquam temerè moleſtari, contradictores cenſura eccleſiaſtica appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. ſinguli veſtrum in dioceſi ſua ea nihilominus exequantur. Datum Laterani II. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

*SANCTI MARTINI * Canonicenſis & ſanctæ Mariæ Electenſis Abbatibus, & W. Decano in Confluenti, Narbonenſis & Helenenſis dioceſum.*

* Leg. Canigonen.

Epiſt. 95. De decimis tribuendis hoſpitali. AD noſtram noveritis audientiam perveniſſe quòd B. Miles decimas quaſdam, quas progenitores ac ipſe hactenus ab Abbate ſancti Geneſij tenuerunt, hoſpitali quod ad ſuſtentationem infirmorum pauperum ædificare propoſuit deſiderat aſſignare, ſi noſtræ ſederit beneplacito voluntatis. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus dictum Militem, ut decimas ipſas Eccleſiis illis ad quas noſcuntur pertinere reſignet, moneatis prudenter & efficaciter inducatis; quòd ſi ad id induci non poterit, & Abbatis prædicti & dioceſani Epiſcopi ſuper hoc aſſenſum quiverit obtinere ut eas conſerat hoſpitali præfato, auctoritate noſtra concedatis eidem liberam facultatem. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum ea &c. Datum Laterani I v. kalen. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

DVRANDO DE OSCA, & Durando de Naiaco, Guillelmo ſancti Antonini, Io. Narbonenſi, & B. Biterrenſi, & aliis pauperibus catholicis.

Epiſt. 96. Recipiuntur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus &c. *uſque* aſſenſu, perſonas veſtras & ſpecialium amicorum veſtrorum in fide catholica & pia operatione manentes ac res eorum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. protectionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani I v. kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

EPISCOPO ET CAPITVLO Petragoricenſi.

Epiſt. 97. Vt I. de Veteri Morolio in Canonicum recipiant. SI circumſpectiùs curaretis advertere quantum ſit obedientiæ bonum, quantumve ipſius contrarium deteſtandum, utpote idolatriæ ſceleri comparatum, mandatum noſtrum forſitan citiùs ſtuderetis effectui mancipare, ut exuto veteri homine, vos in illius transformaretis imaginem qui uſque ad mortem factus eſt obediens Deo patri, nec vos excuſaretis exceptionibus frivolis in ejuſdem eluſionem mandati. Sanè cùm pro dilecto filio magiſtro I. de Veteri Morolio, qui diu cancellariæ noſtræ ſervitio laudabiliter inſudavit, & labo-

ravit multotiens pro Eccleſiæ veſtræ negotiis promovendis, vobis direxerimus ſcripta noſtra, ut ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram ipſum in Canonicum reciperetis & fratrem, ſibi ſtallum in choro & locum in Capitulo aſſignantes, vos mandatum noſtrum ſurdis auribus tranſeuntes, ſicut dilecti filij Prior Grandimontenſis & G. Archidiaconus & S. Mauricij Canonicus Lemovicenſes, quos eidem conceſſimus monitores, per ſuas nobis litteras intimarunt, quamquam vus monuerint diligenter, id efficere non curaſtis, per veſtras litteras allegantes tenuitatem reddituum & Canonicorum numerum competentem & de mandato noſtro quoſdam alios ſuſcepiſſe ac prænominatum magiſtrum in dioceſi veſtra redditus alios obtinere, proponendo quòd ad recipiendum eundem vos nullatenus cogeremus ſi hæc ad noſtram notitiam perveniſſent; licèt monitores præſati de plurium aſſertione didicerint quòd in Eccleſia veſtra Canonicorum numerus non exceſſerat, quin potiùs alios propoſueratis recipere in Canonicos & in fratres, & præfatus magiſter redditus ſufficientes non habeat, & ipſius obſequium Eccleſiæ veſtræ poſſit exiſtere fructuoſum. Nolentes igitur exceptionibus frivolis maudatum noſtrum eludi, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus quatinus eundem magiſtrum juxta mandati noſtri tenorem in fratrem & Canonicum Eccleſiæ veſtræ liberaliter admittatis. Alioquin, cùm ſagitta Ionathæ non debeat redire retrorſum, ſed dirigi potiùs in directum, venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis .. Subdiacono noſtro Archidiacono X ctonenſi & Priori Sulbiſienſi Xanctonenſis dioceſis damus noſtris litteris in præceptis ut vos ad id, niſi aliquod rationabile objectum fuerit & oſtenſum quare id fieri non debeat vel non poſſit, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compellant. Datum Laterani VII. Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem.

LANDON. COLLIS DE medio & G. filio ejus.

Epiſt. 98. Profertur ſententia pro eis.

CVm inter vos & nobiles viros Philippum & Iordanum de Inſula controverſia verteretur ſuper eo quòd tu, fili Lande, eis irrequiſitis emeras quaſdam partes caſtri quòd dicitur Prun. ab aliis ejuſdem caſtri conſortibus contra bonam conſuetudinem, ut dieebant, in illis partibus approbatam, in eorum præjudicium & gravamen, & habitatores ipſius caſtri, qui priùs eis & aliis conſortibus tenebantur communiter juramento, vobis tantùm feceratis jurare, & prohibebatis ne ipſos ſequerentur in guerra ſicut priùs facere conſueverant, domum inſuper eorum, quam in caſtro habent eodem, per veſtros feceratis deſtrui ſervientes, & in loco communi turrim ædificare inceperatis, in cujus ædificatione proceſſeratis poſt prohibitionem factam vobis ex parte noſtra, vos tandem & illi compromiſiſtis noſtris ſuper his ſtare mandatis ſub pœna ducentarum librarum, fidejuſſoribus inde datis, & poſt altercationes multiplices, teſtes produxiſtis utrinque numero quadraginta, quos per dilectum filium Petrum tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbyterum Cardinalem examinari fecimus diligenter: quorum atteſtationibus publicatis, cognovimus abſque contradictione probatum quòd conſortes illius caſtri liberè & abſolutè cuicunque volebant conſueverant vendere partes ſuas, & quòd habitatores ipſius caſtri eis & aliis conſortibus tenebantur communiter juramento. Quidam verò teſtes ex parte ipſorum producti dixerunt quòd omnes ipſius caſtri habitatores tam ipſos quàm alios dominos ſequi debebant in guerra; ſed per teſtes longè plures ex parte veſtra productos determinatum eſt manifeſtè quòd utique tam eos quàm alios dominos ſequi debebant, niſi proprij eorum domini contradicerent. Dictum eſt autem à quibuſdam teſtibus eorundem quòd vos ædificare cœperatis turrim in loco communi; ſed teſtes multò plures ex parte veſtra dixerunt quòd turrim ædificare cœperatis in proprio veſtro fundo, deſignantes perſonas à quibus quaſdam fundi emeratis partes ipſius, & quòd poſt prohibitionem factam vobis ex parte noſtra ædificare ceſſaveratis omnino. Per quoſdam etiam eorum eſt teſtes probatum quòd quidam ſervientes veſtri de domo eorum quaſdam ſcandulas & quædam alia ligna dejecerant, quamvis aſſeratur per veſtros teſtes quòd fuerant dejecta per ventum. His igitur diligenter auditis, ſententialiter diffinivimus, ſub præſcripta pœna mandantes quatinus faciatis bomines veſtros illis jurare ſecnndùm quod jurare conſueverant conſortibus in communi, & illi ſimiliter homines ſuos vobis, & quod malitioſè non prohibeatis hominibus veſtris quò minùs eos contra alios in eorum guerra ſequantur, quod & ab

hominibus eorum ſimiliter fiat vobis,
quòdque veſtris expenſis domum reparari
faciatis eorum, quatenus à veſtris ſervien-
tibus læſa fuit; ipſi autem ſuper emptione
ipſius caſtri vos de cetero non moleſtent;
voſque ab impetitione ipſorum ſuper ædi-
ficatione turris reddidimus abſolutos. Vt
igitur hæc noſtra diffinitio perpetuam ob-
tineat firmitatem, ipſam auctoritate apo-
ſtolica confirmamus. Datum Laterani IV.
Kal. Iunij, pontificatus noſtri anno deci-
moquinto.

NOBILIBVS VIRIS R. & A. de Canoſa.

Epiſt. 99. Vt monaſteriū S. Angeli reſtituatur Cruciferis. OBlata nobis dilecti filij Prioris ſanctæ
Mariæ Cruciferorum Bononienſium
conqueſtio declaravit quòd cùm dilectus
filius noſter Benedictus tituli ſanctæ Suſan-
næ Preſbyter Cardinalis, tunc legationis
officio fungens in partibus Romaniæ, mo-
naſterium ſancti Angeli de Saga cum per-
tinentiis ſuis ordini ſuo conceſſerit perpe-
tuò poſſidendum, noſque conceſſionem ip-
ſam duxerimus confirmandam, cariſſimus
in Chriſto filius noſter Imperator Conſtan-
tinopolitanus illuſtris poſt mortem claræ
memoriæ Marchionis Montisferrati dic-
tum monaſterium eidem abſtulit pro ſuæ
libito voluntatis, illudque vobis aſſignare
curavit: quod vos in ipſius præjudicium
detinentes, & juxta veſtræ voluntatis arbi-
trium diſponentes de ipſo, conſumitis ne-
quiter bona ſua. Cùm igitur id non debea-
mus conniventibus oculis pertranſire, per
apoſtolica ſcripta mandamus quatinus di-
ctum monaſterium cum pertinentiis ſuis
præfato Priori & ordini ſuo, prout tenemi-
ni, reſtituere procuretis. Alioquin venera-
bilibus fratribus noſtris Davalienſi & Sido-
nienſi Epiſcopis & dilecto filio Archidiaco-
no Davalienſi noſtris damus litteris in man-
datis ut vos ad id per cenſuram eccleſiaſti-
cam, ſicut juſtum fuerit, ſublato cujuſlibet
contradictionis & appellationis obſtaculo
compellant. Datum Laterani XI. kalend.
Iunij, pontificatus noſtri anno quintode-
cimo.

*Super hoc ſcriptum eſt in eundem ferè modum
eiſdem.* Oblata nobis &c. *uſque* conniventi-
bus oculis pertranſire, præfatis nobilibus
noſtris dedimus litteris in mandatis ut di-
ctum monaſterium cum pertinentiis ſuis
præfato Priori & ordini ſuo, prout tenen-
tur, reſtituere non omittant. Quocirca diſ-
cretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta man-
damus quatinus ſi dicti nobiles quod man-
davimus ſuper hoc neglexerint adimplere,
vos eos ad id per cenſuram eccleſiaſticam,
ſicut juſtum fuerit, ſublato cujuſlibet con-
tradictionis & appellationis obſtaculo com-
pellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſ-
trum &c.

*In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc
Imperatori Conſtantinopolitano.* Oblata nobis
&c. *uſque* reſtituere non omittant. Quocir-
ca ſerenitatem tuam rogandam duximus
attentiùs & monendam quatinus monaſte-
rium ipſum cum pertinentiis ſuis eidem
Priori & ordini ſuo ſine difficultate facias
reſignari.

ARCHIEPISCOPO ATHENIENSI.

SIc nervo eccleſiaſticæ diſciplinæ coër- Epiſt. 100. De non temerè excommunicando.
ceri debet inſolentia perverſorum ut
eo non opprimantur inſontes, cùm cenſu-
ra eccleſiaſtica non debeat eſſe innocen-
tum oppreſſio, ſed correctio potiùs delin-
quentum. Inde eſt quòd fraternitati tuæ
auctoritate præſentium inhibemus ne in
nobilem virum R. dominum inſulæ Nigri-
pontis vel terram ipſius ſine manifeſta &
rationabili cauſa excommunicationis vel
interdicti ſententias proferre præſumas.
Datum Laterani X. kal. Iunij, pontifica-
tus noſtri anno quintodecimo.

EIDEM.

SVpplicavit nobis dilectus filius nobilis Epiſt. 101. Vt ducere poſſit eam quam priùs cognovit per adulterium. Vide titulum De eo qui duxit &c.
vir R. dominus Nigripontis ut cùm
pietatis intuitu quandam nobilem, quam
ipſius viro vivente cognovit, velit modò
ducere in uxorem, dignaremur cum eo ſu-
per hoc misericorditer diſpenſare. Quocir-
ca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta
mandamus quatinus præfato nobili, niſi
forſan eidem viuente viro ſuo fidem dede-
rit, ſeu mulierem ipſam in nece viri conſ-
titerit machinatam, ut cum ipſa legitimè
contrahat, concedas auctoritate noſtra li-
beram facultatem, dummodo aliud cano-
nicum non obſiſtat. Datum Laterani VIII.
kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimo
quinto.

RAIMVNDO VTICENSI Epiſcopo & Narbonenſi electo apoſtolicæ ſedis Legatis.

LIcèt Raimundus Tolosanus Comes Epiſt. 102. De negotio Comitis Toloſani.
in multis contra Deum & Eccleſiam
culpabilis ſit inventus, & pro eo quòd Le-
gatis noſtris inobediens extitit & rebellis,
ſit excommunicatus ab ipſis & expoſita ter-
ra ejus, ſi fortè vel ſic ei vexatio tribueret
intellectum, unde jam ex parte non mo-
dica terram amiſit, quia tamen nondum

eſt damnatus de hæreſi vel de nece ſanctæ memoriæ Petri de caſtronovo, etſi de illis ſit valde ſuſpectus, (quare mandavimus ut ſi contra eum infra certum tempus appareret legitimus accuſator, indiceretur illi purgatio ſecundùm formam in litteris noſtris expreſſam, diffinitiva nobis ſententia reſervata, in qua necdum eſt ex mandato illo proceſſum) non intelligimus qua ratione poſſemus adhuc alij concedere terram ejus, quæ ſibi vel heredibus ſuis abjudicata non eſt; præſertim ne videremur in dolo caſtra nobis exhibita de ſuis manibus extorſiſſe, cùm non ſolùm à malo, ſed ab omni ſpecie mali præcipiat Apoſtolus abſtinere. Nam ſi ſuper duobus articulis quos commiſimus aliqua contra eum præter formam mandati noſtri ſententia lata fuiſſet, illa proculdubio non valeret. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm nondum ſit locus illi petitioni quam de terra ejus alij concedenda feciſtis, modis quibus honeſtè poteritis ſtudeatis prudenter & efficaciter laboretis ut negotium bene inceptum diſſolvi non poſſit, ſed in ſuo potiùs robore convaleſcat. Nos enim venerabili fratri noſtro Regenſi Epiſcopo & dilecto filio magiſtro Thediſio Canonico Ianuenſi noſtris damus litteris in mandatis ut ſecundùm formam ſibi datam in negotio iſto procedant, & ſi per Comitem ſteterit antedictum quò minùs ipſum negotium poſſit habere proceſſum, ei & aliis publicè proteſtentur quòd nos auctore Domino procedemus prout pacis & fidei cauſa requiret, ipſique nobis non differant meram & plenam reſcribere veritatem. Datum.

Vide lib. 12. poſt epiſtolam 85. & epiſt. 107.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt illis uſque in finem, ſollicitè providentes ne in noſtri executione mandati ſitis tepidi & remiſſi, ſicut hactenus dicimini extitiſſe.

MILITIBVS ET POPVLO caſtri Melgorij.

Epiſt 103. Hortatur eos ad obedientiã. Vide infrà epiſt. 173.

GAudemus plurimùm, devotionem veſtram & fidelitatem in Domino commendantes, quòd pari ac unanimi, prout accepimus, voluntate congratulamini vos & comitatum veſtrum ad jus & proprietatem Eccleſiæ Romanæ ac noſtram ſpecialiter pertinere, ſuppliciter exorantes ne vos juriſdictioni alterius ſupponamus. Nos igitur vicem gerentes illius qui cùm dilexiſſet ſuos, in finem dilexit eos, monemus univerſitatem veſtram & exhortamur attentiùs, & per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus in fidelitate ac devotione ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ac noſtra firmiter ac unanimiter perſiſtentes, tales in omnibus & per omnia vos exhibere curetis quòd de die in diem gratiam & benivolentiam ſedis apoſtolicæ mereamini ampliorem, ſcituri quod nos de pace ac ſtatu veſtro & terræ veſtræ ſollicitudinem cupimus gerere diligentem. Datum Laterani Non. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

MARIÆ ILLVSTRI REGINÆ Aragonenſi, & hominibus Montiſpeſſulani.

Epiſt. 104. De dominio Montiſpeſſulani.

GRavem dilecti filij nobilis viri Willelmi de Montepeſſulano fratris tui, filia Regina, recepimus queſtionem quòd poſſeſſionem villæ Montiſpeſſulani ac alterius terræ jure ad ipſum hereditario pertinentis, quam ipſe pridem pacificè noſcitur habuiſſe, contra juſtitiam detineris & reſtituere denegatis eidem. Cùm igitur terræ ipſius juriſdictio ad nos ſpectare noſcatur, volentes prædicto Willelmo in ſuo jure adeſſe, qui ſumus omnibus in juſtitia debitores, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vel dictam poſſeſſionem reſtituatis eidem, vel uſque ad feſtivitatem omnium ſanctorum proximò venturam per reſponſales idoneos noſtro vos conſpectui præſentetis, exhibituri & recepturi juſtitiæ complementum. Alioquin ex tunc in ipſo negotio, quantum de jure poterimus, auctore Domino procedemus. Datum Laterani VIII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO TARANTASIENSI, & Epiſcopo Gebennenſi, & Abbati ſancti Mauritij de Cabliſio.

Epiſt 105. De pravis moribus monachorum Montis Iovis.

DIlectus filius P. de ſancto Albino in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd domus Montis Iovis, quæ olim ſanctæ religionis effundebat odorem, facta mutatione dexteræ in ſiniſtram, adeo miſerabiliter in ſpiritualibus & temporalibus eſt collapſa quòd jam penè penitùs corruit quæ multorum conſueverat relevare ruinam, facta nunc ſcandali & diſſenſionis exemplum quæ quietis & pacis extiterat documentum. Cùm igitur idem P. quem domus ipſius ruina gravabat, laborare dudum intenderet ut ſtatus reformaretur ejuſdem, fratres exiſtentes ibidem, qui regularis diſciplinæ relaxatis habenis, correctionis onera non ferentes, per campum licentiæ vagabantur, ſuarum ſequentes impetum voluntatum, dictum P. ab incepto minis, terroribus, & pactionibus illicitis re-

trahere nitebantur, bonum malum, correctionem vexationem, & juſtitiam injuriam reputantes, & exiſtentes ingrati cui tenebantur ad grates, ibi ſimultatis mendicabant indicia ubi religioſi propoſiti plenam habere poterant conjecturam. Quem demum blanditiarum fallaciis interceptum, promittentes eidem videlicet quòd expurgarent veteris corruptelæ fermentum & ad frugem melioris vitæ redirent, ad dictam domum ſecum pariter reduxerunt; & ut parerent de concepto dolore nequitiam, duos perditionis filios ad internecionem ipſius P. procurarunt induci. Qui, licèt idem P. mortis periculum metuens confugerit ad altare, credens quòd ſaltem locum illum revererentur iniqui ubi hoſtia ſalutaris quotidie mactabatur, eum aggreſſum hoſtiliter, lethaliter vulnerarunt, ſemivivum, putantes eum mortuum, impij relinquentes. Fratres autem ad tam crudele convenientes ſpectaculum, vulneratoribus, nullum retinentes humanitatis veſtigium, aſſiſtebant, plagas impoſitas terribilibus oculis intuentes. Cùmque demum à quibuſdam ſecum miſericordiam facientibus delatus Anguſtam, ope convaluerit medicorum, ac demum Vercellas venerit, memorati fratres, quorum crudelitas mitigari non poterat, in eum acriùs ſævientes, ore ipſius dormientis obſtruſo ne vocem redderet vel clamorem, eum ligatis manibus Yporegiam deduxerunt; extra quam poſtmodum ipſum ſub ſilentio noctis eductum, præſumptione nimis damnabili, & omni humanitate poſtpoſita, fecerunt oculis exorbari. Quod cùm ad venerabilis fratris noſtri Vercellenſis Epiſcopi & dilecti filij Novarienſis electi, qui ex delegatione noſtra reformationi domus intendebant ejuſdem, notitiam perveniſſet, doloribus compatientes ipſius, ſtatuerunt ei per ſupradictam domum in quadraginta libris Papienſis monetæ annis ſingulis providendum. quam proviſionem idem P. ſibi auctoritate petiit apoſtolica confirmari. Nos autem ipſius condolentes doloribus & miſeriæ miſerantes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus quod circa ipſum per delegatos eoſdem miſericorditer eſt proviſum, faciatis inviolabiliter obſervari, & apud Tarantaſienſem Eccleſiam, in qua ei provideri mandamus, dictam pecuniæ quantitatem ipſi ſine labore perſonæ ac expenſarum incommodo annuatim abſque diminutione perſolvi. Ceterùm quoniam ad nos ſanguis clamat ipſius, ne tam enormis exceſſus tranſeat impunitus, auctores tanti ſceleris & fautores excommunicationis vinculo innodamus; mandantes ut tam ipſos quàm Boninum & alios excommunicatos publicè nuntietis, & faciatis ab omnibus arctiùs evitari. Præterea quia vix aliquis de fratribus Montis Iovis à culpa vel negligentia eſt immunis, quorum quidam principaliter vulneratoribus aſtiterunt, quidam verò enormia quæ acciderant neglexerunt deferre ad nos aut ad noſtrorum audientiam Legatorum, eorum Eccleſiam, ſi eſt ita, ſupponatis auctoritate apoſtolica interdicto, præcipientes interdictum in ea tamdiu firmiter obſervari donec fratres ipſi per excuſatores vel potiùs per ſatisfactores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent. Inquiratis etiam nihilominus de ſtatu ipſius Eccleſiæ veritatem, & reformetis tam in capite quàm in membris quæ inveneritis reformanda, & quæ ſtatuenda videritis ſtatuatis; Præpoſitum & alios quos in ea inveneritis peſtilentes, omnino removentes ab illa, & alios inducentes in ipſam; ut perditis inde malis, vinea Domini Sabaoth bonis locetur agricolis, qui gratum proferant fructum in tempore opportuno; mandatum apoſtolicum ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo fideliter & efficaciter exequentes. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. kal. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PHILIPPO ILLVSTRI Regi Francorum.

Epiſt. 106 De divortio Philippi Regis.

Diligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ nobis ex parte regia dilecti filij Abbas de Trapa & I. Clericus tuus proponere curaverunt, & habito cum fratribus noſtris ſtudioſo tractatu, non occurrit nobis aliqua via per quam in his quæ ipſi pro te poſtulaverunt à nobis, tuæ ſecundùm Deum poſſemus concurrere voluntati, ſub obteſtatione divini judicij proteſtantes quòd libentiſſimè, ſi poſſemus cum Deo, ab illo te curaremus vinculo expedire à quo deſideras vehementer abſolvi. Sed in carnali commercio inter te ac Reginam conjugem tuam adeo eſt proceſſum quòd ſi etiam illi tantùm confeſſioni vellemus inſiſtere quam nuper eadem Regina feciſſe proponitur coram prædicto Abbate de Trapa & dilecto filio magiſtro Roberto de Corzon nunc tituli ſancti Stephani in Cælio monte Preſbytero Cardinale, non auderemus ſuper hujuſmodi ca-

ſu de noſtro ſenſu pro te aliquid diffinire, propter illam ſententiam evangelicam quam ipſe Chriſtus expreſſit, videlicet, *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*, cùm abſque dubio nec ſanctorum exempla nec patrum decreta intentioni tuæ in hoc articulo ſuffragentur. Verùm ſi ſuper hoc abſque generalis deliberatione Concilij determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam & mundanam infamiam, quam ex eo poſſemus incurrere, forſan ordinis & officij nobis periculum immineret, cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. Quamvis & aliæ confeſſiones, ſicut pro certo didicimus, ab eadem Regina ſub jurejurando ſint factæ, ſecundùm quas conjugium declaratur carnali copula conſummatum. Quocirca ſerenitatem regiam rogandam duximus & monendam quatinus ab eorum falſis inſaniis avertas auditum qui caput tuum oleo peccatoris impinguant, & volentes tibi placere ſecundùm hominem, Deo te faciunt diſplicere, cùm aperire tibi non audeant veritatem, ne fortè movearis graviter contra eos. Nos autem, qui de te coram Deo reddituri ſumus in noviſſimo diſtricti examinis die pleniſſimam rationem, falſis te nolumus circumveniri commentis, ne ſimul in unum & animam tuam perdamus & noſtram; ſcientes quòd juxta ſententiam veritatis nihil prodeſt homini ſi mundum univerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur. Quare, prudentiſſime Rex, ab eo quæſumus propoſito conquieſcas quod perpetuum animæ tuæ periculum generaret, & Dominus juſtus judex in eo te fortè puniret in quo contra ipſum tali modo peccares; ipſamque Reginam pro Deo & propter Deum habeas propenſiùs commendatam, quæ pro ſervanda lege conjugij, quam Deus ante peccatum in paradiſo conſtituit, longo eſt martyrio macerata. Nos quoque ſuper hoc negotio graviùs non moleſtes, ne propter inſtantem perſecutionem quam patimur, ad extorquendum iſtud à nobis inſiſtere videatis. Quia ſicut nolumus tibi negare quod ſit meritò concedendum, ita nolumus tibi concedere quod meritò ſit negandum, præſertim hoc tempore, ne propter perſecutionis inſtantiam declinare videamur à tramite veritatis. Datum Laterani v. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Vide lib. 4. de concord. ſac. & imper. cap. 17 § 4.

Vide lib. 11. epiſt. 181. & lib. 13. epiſt. 66.

FRATRI GVARINO.

Epiſt. 107. Super eodem.

ILlius teſtimonium invocamus qui ſcrutator eſt cordium & cognitor ſecretorum quòd cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum illuſtrem tam ſincera diligimus caritate ut nihil ei negare velimus quod eſſet alicui concedendum. Verùm cùm ea petit à nobis quæ in ſalutis ſuæ diſpendium redundare noſcuntur, quò ſinceriùs illum diligimus, eò cautiùs ea negare debemus, ne videamur ipſum non diligere, ſed odire. Cùm ergo per quoſdam adulatores veritatis & juſtitiæ inimicos in eum ſit errorem inductus ut credat ſe licitè poſſe jurare quòd Reginam uxorem ſuam carnaliter non cognovit, pro eo fortè quòd etſi commixtio ſexuum in eorum carnali commercio interceſſerit, commixtio tamen ſeminum in vaſe muliebri non extitit ſubſecuta, nos confeſſiones ejuſdem Reginæ ſub jurejurando factas ſubtiliter attendentes, & ſalutem ipſius Regis paterno zelantes affectu, per noſtras eum litteras exhortamur ut ſuum de cetero ab hujuſmodi falſis inſaniis avertat auditum & præfatam Reginam pro Deo & propter Deum habeat commendatam, quæ pro ſervata lege conjugij, quam Deus in paradiſo ante peccatum conſtituit, longo eſt martyrio macerata, quam & tibi recommandatam eſſe volumus & mandamus, diſcretionem tuam monentes & obſecrantes in Domino quatinus in conſilium & conſenſum iniquitatis non veniat ulteriùs anima tua, nec permittas, quantum in te fuerit, ipſum Regem falſis circumveniri commentis, eique contra ipſius ſalutem & tuam ſecundùm hominem placere non quæras, ne ipſum Deo facias diſplicere; diligenter attendens quòd juxta ſententiam veritatis nihil prodeſt homini ſi mundum univerſum lucretur, & detrimentum animæ patiatur, eundem Regem, quem ſincerum, quantum in ipſo eſt, animum habere credimus & devotum, placare ſtudeas & in bono fovere; ita quòd divinam & apoſtolicam gratiam propter hoc uberiùs merearis; pro certo cognoſcens quòd ſi te juxta latus ipſius ſano & ſalubri noverimus conſilio innitentem, ad honorem & profectum tuum efficaciter intendemus, cùm te, quaſi virum religioſum, non ſemper oporteat ſecularibus negotiis implicari. Datum Laterani v. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Vide lib. 11. epiſt. 182.

PHILIPPO ILLVSTRI Regi Francorum.

Epiſt. 108. De negotio Epiſcoporũ Aurelianenſis & Antiſſiodorenſis. Vide ſuprà epiſt. 19. & infrà epiſt. 123.

DE prudentia Senonenſis Archiepiſ-
copi non poſſumus non mirari, qui
poſt appellationem ad nos legitimè inter-
poſitam, & contra noſtri formam manda-
ti, perverſè proceſſit in cauſa quam ad pe-
titionem tuam ſibi duximus committen-
dam, ſuper relaxanda ſententia interdicti
quod in terram tuam venerabiles fratres
noſtri Antiſiodorenſis & Aurelianenſis E-
piſcopi protulerunt, ſi tu eis illud offerres
quod eſſet meritò acceptandum, & licèt
ipſi juſſerimus ut, ſi fieri poſſet, poſtpoſito
utrinque judicio ad amicabilẽ compoſitio-
nem intenderet, ipſe tamen, turbato nego-
tio potiùs quàm ſedato, nec compoſitionẽ
facere ſtuduit nec judicium exercere. Vnde
niſi tuæ voluiſſemus ſerenitati deferre, ta-
liter eum corripere curaſſemus quòd ejus
profectò non remanſiſſet impunitus exceſ-
ſus. Quod igitur eſt ab eo inordinatè præ-
ſumptum non potuimus confirmare, cùm
ipſo jure ſit irritum & inane, ſed, ſicut
celſitudinem tuam ſæpe rogavimus, ita
nunc quoque rogamus, pro magno dono
petentes quatinus pacem Eccleſiæ in tuo
regno conſerves, hoc maximè tempore
quo ipſa in aliis multis regnis nimiùm per-
turbatur, ita quòd dictis Epiſcopis reſtitu-
tis, & interdicti ſententia relaxata, niſi hoc
nobis velis ex toto donare, in curia tua de
ipſo negotio ſecundùm approbatam con-
ſuetudinem cognoſcatur; cùmque aliis
oporteat te intendere quæ ad tuum magis
reſpiciunt commodum & honorem, expe-
dias te ab iſtis quæ modicum tibi afferunt
utilitatis & laudis, nec injurioſum reputes,
ſed potiùs glorioſum, prudenter corrigere
ſi quid improvidè ſtatuiſti, quia non vivit
homo ſub cœlo qui aliquando non exce-
dat. Datum Laterani v. Idus Iunij, pon-
tificatus noſtri anno quintodecimo.

Vide lib. 14. epiſt. 163.

ANTISISIODORENSI ET Aurelianenſi Epiſcopis.

Epiſt. 109. Super eodem.

LIcèt proceſſum Archiepiſcopi Seno-
nenſis propter ordinem non ſervatum
duxerimus irritandum, fraternitati tamen
veſtræ conſulimus bona fide quatinus cum
cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo
Rege Francorum illuſtri quanto meliùs po-
teritis componere ſtudeatis; quoniam ar-
cus qui ſemper eſt tenſus, vires amittit, ni-
ſi aliquotiens extendatur; & nonnunquam
Reges & Principes meliùs vincuntur man-
ſuetudine quàm rigore. Nos enim media-
toris fungentes officio, ſicut illum, ſic &
vos monitis & exhortationibus ad amica-
bilem debemus concordiam invitare, quam
utrique parti credimus expedire. Datum
Laterani v. Idus Iunij, pontificatus noſtri
anno decimo quinto.

BAIOCENSI ET CONSTANTIENSI Epiſcopis, & Abbati de Perſenia.

Epiſt. 110. De removendis Epiſcopo & Priore Eccleſiæ Sagienſis.

COntra Præſulem & Priorem Eccleſiæ
Sagienſis tot & tanta ſunt auribus no-
ſtris enormia inculcata ut ulteriùs non poſ-
ſimus diſſimulare clamores qui ad nos de
ſuis perverſis actibus pervenerunt, cùm
non ſolùm inutiles, verùm etiam pernicioſi
eſſe dicantur. Ne igitur ſanguis eorum de
noſtris manibus requiratur ſi eos in ſuis du-
xerimus perverſitatibus tolerandos, diſcre-
tioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præci-
piendo mandamus quatinus inquiſita ple-
niùs & cognita veritate, ſi tales eos eſſe
noveritis, à ſuis eos removeatis officiis, &
eis viros faciatis idoneos ſubrogari. Quòd
ſi non omnes &c. duo veſtrum ſublato cu-
juſlibet contradictionis & appellationis ob-
ſtaculo exequantur. Datum Laterani v.
Idus Iunij, pontificatus noſtri anno deci-
mo quinto.

BERNARDO ABBATI monaſterij ſancti Petri Pſalmodienſis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 111. De confirmatione privilegiorum.

QVoniam ex commiſſo nobis divini-
tus apoſtolatus officio tam vicinis
exiſtimus quàm longè poſitis debitores,
viris quidem religioſis tanto ſpecialiùs adeſ-
ſe nos convenit quanto ipſi majori deſide-
rant quiete potiri, & apoſtolicæ ſedis præ-
ſidio noſcuntur pleniùs indigere. Eaprop-
ter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis po-
ſtulationibus clementer annuimus, & præ-
fatum monaſterium ſancti Petri Pſalmo-
dienſis, in quo divino mancipati eſtis ob-
ſequio, ad exemplar felicis recordationis
Stephani, Iohannis, Vrbani, Paſchalis,
Honorij, & Innocentij prædeceſſorum no-
ſtrorum Romanorum Pontificum ſub bea-
ti Petri & noſtra protectione ſuſcipimus &
præſentis ſcripti privilegio communimus.
In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo mo-
naſticus, qui ſecundùm Deum & beati Be-
nedicti regulam &c. *uſque* inviolabiliter ob-
ſervetur. Præterea quaſcunque poſſeſſio-
nes &c. *uſque* illibata permaneant. in qui-
bus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum
&c. *uſque* pertinentiis ſuis. In pago Ne-
mauſenſi, in villa Cornelianica, Eccleſiam
ſancti

ſanncti Iuliani cum cellis ſuis, id eſt, ſancti Salvatoris, & ſancti Laurentij, ſancti Felicis, ſancti Clementis, ſancti Vincentij de ſilva, cum ipſa ſilva, & plaia maris, ſicut eidem cœnobio à Regibus liberè conceſſum eſt. In villa Ataſcianica, Eccleſiam ſanctæ Mariæ. In caſtro Salignano, Eccleſiam ſancti Iuliani, cum Capella de Monte rotundo. In Aſperas, Eccleſiam ſancti Petri. In Anduſenco, Eccleſiam ſancti Andreæ. In Aquaviva, Eccleſiam ſancti Petri. In Margines, Eccleſiam ſancti Siricij. In Malaſpelles, Eccleſiam ſancti Romani cum ſuis appendiciis. In Telliano, Eccleſiam ſancti Silveſtri. In Ripa ſtagni, Eccleſiam ſancti Sebaſtiani. In Tovena, Eccleſiam ſancti Thomæ. In Candiaco, Eccleſiam ſancti Petri. In Vitrico, Eccleſiam ſanctæ Mariæ. Item Eccleſiam ſancti Boniti cum ſuis appendiciis. In Verunas, Eccleſiam ſancti Salvatoris. In Venranico, Eccleſiam ſancti Michaëlis. In Valle, Eccleſiam ſanctæ Mariæ. In Portu villa, Eccleſiam ſancti Petri Item in alia Portu, *Eccleſiam ſanctæ Mariæ. In villa Noveta, Eccleſiam ſancti Siſinnij. In villa Angulari, Eccleſiam ſancti Martini. In Codonniano, Eccleſiam ſancti Andreæ. In Nocero, Eccleſiam ſancti Iohannis. Inter vineas, Eccleſiam ſancti Andreæ In caſtro Albaſio, Eccleſiam ſancti Petri, & Eccleſiam ſancti Nazarij de Marezanegues. In caſtro Salvinianico, Eccleſiam ſancti Andreæ. In pago Arelatenſi, prioratum ſancti Romani cum cellis ſuis, id eſt, Eccleſiam ſancti Laurentij & ſancti Vincentij & ſancti Michaëlis de valle Iunceria & ſancti Stephani de heremo, & Eccleſiam ſancti Xiſti de Rocca. Et in Avinionenſi pago, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Vrbana. Et in villa Termino, Eccleſiam ſancti Petri cum appendiciis ſuis. Et juxta Taraſconem, Eccleſiam ſancti Vincentij, & Eccleſiam ſancti Marcelli, & Eccleſiam ſancti Petri de Limaiſa, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ inter aquas & ſancti Romani de Bellomonte & ſancti Leodegarij, quæ ſunt in Aquenſi pago, & Eccleſiam ſancti Salvatoris de Foſſa cum ſuis appendiciis ſitam in pago Siſterico. In Sinanicis, Eccleſiam ſancti Petri. In pago Avinionenſi, Eccleſiam ſancti Saturnini apud caſtrum Vellanis. In pago Aquenſi, valle Amata, cellulam ſancti Salvatoris cum ſuis appendiciis & Eccleſiam ſancti Michaëlis de caſtro Cucurone, & Eccleſiam de Vergerio. In caſtro Anſuis, Eccleſiam ſancti Stephani, item Eccleſiam ſancti Lamberti, & Eccleſiam ſancti Petri de Pomairols. In pago Attenſi, Eccleſiam ſancti Pauli, & Eccleſiam ſancti Andreæ de Reclus, & Eccleſiam ſancti Michaëlis extra civitatem Attenſem. Apud Oppedam, Eccleſiam ſancti Andreæ. In pago Siſterico, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Haulis, cum ſuis Capellis & appendiciis, id eſt, ſanctæ Mariæ Magdalenæ de caſtro, & ſancti Cannati, & ſancti Saturnini. In caſtro Delfino Eccleſiam ſancti Iacobi cum ipſa parrochia, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Camarlais. In pago Suſtantionenſi, in villa Mutatione, Eccleſiam ſancti Aſciſcli. In Candelianicis, Eccleſiam ſancti Damiani, & ſanctæ Mariæ. In Mizanichas, Eccleſiam ſanctæ Columbæ. In Varrenicas, Eccleſiam ſanctæ Agathæ. In Cercelles, Eccleſiam ſanctæ Mariæ & ſancti Matthæi. In Sofolcinas, Eccleſiam ſancti Stephani, item Eccleſiam ſancti Erigij cum ſuis pertinentiis. In villa Corni, Eccleſiam ſancti Iohannis. In caſtro Lupiano, Eccleſiam ſanctæ Cæciliæ cum ſuis Capellis, id eſt, ſanctæ Mariæ, & ſanctæ Margaritæ. In Marignano, Biterrenſi pago, Eccleſiam ſancti Chriſtophori cum omnibus ad eam pertinentibus. Et in Peirorio, Eccleſiam ſancti Iohannis de Caſſiano, & Eccleſiam ſanctæ Eulaliæ, cum earum decimis, primitiis, & poſſeſſionibus. In pago Narbonenſi, caſtro Anitiano, Eccleſiam ſancti Saturnini, & Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Fulquiano. In pago Eulerico, in valle Cumbatis, Eccleſiam ſancti Britij, item Eccleſiam ſancti Petri de Taraus, cum omnibus ad eam pertinentibus. In territorio Gapinco, villa de Balma, Eccleſiam ſancti Marcelli. Porrò prædictum monaſterium Pſalmodienſe nullius alterius Eccleſiæ juri ditionique ſubjaceat quàm Romanæ. Obeunte verò te nunc ejuſdem loci Abbate &c. *uſque* providerint eligendum. Cui nimirum à diœceſano Epiſcopo, omni profeſſione ac exactione ſepoſita, benedictio impendatur. Sepulturam quoque ipſius loci &c. *uſque* à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij VIII. Idus Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domni Innocentij Papæ III. anno quintodecimo.

* Illic habitum Concilium anno 897.

EPISCOPO, ET ABBATI ſancti Iohannis, & Archidiacono Parmenſibus.

Epiſt. 112. De electione Archiepiſcopi Mediolanenſis. ECcleſia Mediolanenſi vacante, vota provldere volentium eidem Eccleſiæ io paſtore diviſa ſunt in tres partes, quibuſdam venerabilem fratrem noſtrum Vercellenſem Epiſcopum poſtulantibus, aliis autem dilectum filium Mediolanenſem Archidiaconum, & nonnullis Mediolanenſem Archipreſbyterum eligentibus in paſtorem. Pro quibus procuratores partium ad ſedem apoſtolicam deſtinati, non ſolùm diverſa, ſed adverſa, tam de conſuetudine quàm de pluribus aliis proponere curaverunt; ſicut ea omnia vobis ſub bulla noſtra mittimus annotata. De quibus, cùm non poſſent facere nobis fidem, inquiſitionem eorum nos oportuit delegare. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita ſuper omnibus diligentiſſimè veritate, ſpecialiter autem utrum de antiqua & approbata conſuetudine omnes & ſinguli tam Abbates quàm Præpoſiti ac etiam Capellani parem cum ᵇOrdinariis in electione Mediolanenſis Archiepiſcopi vocem habeant, & ſi nec omnes nec parem, qui & quantam, utrum videlicet non in ſingulis ordinum, ſed in ordinibus ſingulorum, ſit paritas attendenda, vel potiùs jus eligendi penes Ordinarios tantùm reſideat, & ceteri propter honeſtatem ſolummodo vocari conſueverint ad cautelam, utrumve omnes vocati fuerint, an aliqui prætermiſſi, quid etiam poteſtatis aut juris Epiſcopi ſuffraganei habeant in negotio memorato; & quæ inveneritis, per veſtras nobis litteras fideliter intimetis; ut per relationem veſtram inſtructi, commodiùs in ipſo negotio procedamus; præfigentes partibus terminum competentem quo recepturæ ſententiam noſtro ſe conſpectui repræſentent. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero ea &c. Datum Laterani VII. Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ᵇ Vide lib. 1. epiſt. 569.

ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS per regnum Franciæ conſtitutis.

Epiſt. 113. De concubinariis abſolvendis. RIgorem manſuetudine temperantes, præſentium vobis auctoritate concedimus ut tranſgreſſores ſtatuti quod dilectus filius Guala tituli ſancti Martini Preſbyter Cardinalis tunc apoſtolicæ ſedis Legatus in concubinarios promulgavit, & à vinculo excommunicationis ſecundùm formam Eccleſiæ abſolvere valeatis & cum eis miſericorditer diſpenſare, ſi urgens neceſſitas aut evidens utilitas poſtulaverint, qui hactenus præſumpſerunt aut amodo præſumpſerint excommunicati celebrare divina, injungendo eis pœnitentiam competentem, attentiſſimè proviſuri quatinus in hoc articulo ſic flectatis ut non rumpatis neruum eccleſiaſticæ diſciplinæ, ne facilitas veniæ peccandi tribuat incentivum. Volumus igitur & præcipimus ad cautelam ut diſpenſationem eorum ſedi apoſtolicæ reſervetis qui publicè delinquentes, non verentur in populo ſcandalum generare. Ne verò peccantes ſua non audeant propter pecuniariam pœnam confiteri peccata, fraternitatem veſtram monemus & obſecramus in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus gratiam indulgentiæ in quæſtum avaritiæ nullatenus convertatis, fines hujus mandati fideliter obſervantes: quoniam ſi aliter egeritis, non ſolùm divinam, verùm etiam apoſtolicam incurretis offenſam. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NOBILI VIRO IACOBO Conſobrino & Mareſcalco noſtro.

CVm ejus vices geramus in terris qui unicuique ſecundùm ſua merita legitur redditurus, his qui apoſtolicæ ſedis obſequio & pro ea etiam periculis ſe exponunt magnificè debemus & volumus reſpondere, quatinus ſic labores eorum remuneremus in ipſis ut alios ad noſtrum ſervitium inducamus. Olim ſiquidem cùm Marcualdus, Dei & Eccleſiæ inimicus, in devotos apoſtolicæ ſedis & cariſſimi in Chriſto filij noſtri Frederici Siciliæ Regis illuſtris fideles quaſi deſæviret impune, ac Siciliam ex multa parte ferro flammaque vaſtaret, regnum ſibi uſurpare diſponens, ut eidem Regi, quem inclitæ recordationis Conſtantia Imperatrix tutelæ noſtræ commiſit, & regno, cujus balium nobis teſtamento reliquit, neceſſarium & expectatum diutiùs ſubſidium præſtaremus, militibus quos pecunia noſtra conduximus te duximus præferendum, & in Siciliam curavimus deſtinare. Tu ergo de mandato noſtro regnum ingreſſus, poſt multas anxietates, ſollicitudines, & labores, de Frederico in Calabria & Marcualdo in Sicilia faciente Domino mirabiliter triumphaſti, memoriale comparans nomen tibi, & famam apoſtolicæ ſedis extollens, quam

Epiſt. 114. Conceditur ei in feudū quoddam caſtrum Eccleſiæ Romanæ.

Vide geſta Innoc. III. cap. 37. 38.

prædictus iniquus nitebatur in illis partibus abolere. Cùmque per viarum diſcrimina, ſub inclementia temporis & aëris intemperie, victor ad noſtram præſentiam rediviſſes, eam gratiam in fratrum noſtrorum oculis inveniſti ut diligentiùs attendentes quantum pro te apoſtolicæ ſedi acceſſiſſet honoris, laboribus tuis magnificè reſpondendum aſſererent, & non ſolùm conſulerent, ſed cum inſtantia plurima poſtularent ut tibi curaremus magnificè reſpondere. Nos ergo tuis reſpondere laboribus & utilitatibus providere volentes, caſtrum Nimphæ, quod quondam inclitæ recordationis Cencio Fraiapani & O. & C. ejus nepotibus bonæ memoriæ Eugenius Papa prædeceſſor noſter pro octingentis libris denariorum Lucenſium obligarat, & nos ab eorum heredibus jam pridem recollegimus, pecunia conſignata, & apud nobilem virum Bononem Bonifilij de mandato ſenatus judiciaria auctoritate depoſita, pro qua fuerat obligatum, cum omnibus pertinentiis & utilitatibus ſnis tibi pro ſumma mille librarum Provenienſium de ſenatu de fratrum noſtrorum conſilio obligavimus, tamdiu tam à te quàm tuis heredibus detinendum donec prædicta pecunia tibi vel eis eſſet integrè perſoluta ex tunc ad Romanam Eccleſiam liberè reverſurum. Ne autem ſi fructus quos ex eodem caſtro perciperes computare cogereris in ſortem, plus ad incommodum quàm commodum tuum hæc obligatio redundaret, vel ſi aliud faceres, pro temporali lucro animæ diſpendium patereris, cùm ſis obſequiis noſtris in mareſcalciæ officio deputatus, prædictum caſtrum in feudum tibi tamquam Mareſcalco noſtro de ſolita ſedis apoſtolicæ liberalitate conceſſimus; ita tamen quòd hæc noſtra conceſſio nec nobis nec ſucceſſoribus noſtris præjudicium generaret quò minùs illud recolligere valeremus, feudo tamen tua vita durante. Cùm igitur tibi perſoluerimus pecuniam prætaxatam, & tu nobis legitimam refutationem feceris ſuper ea, ne ſuper feudo ipſo propter hoc valeas moleſtari, illud tibi juxta prædictæ conceſſionis tenorem auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. conceſſionis & confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani VI. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO MVRANO.

Epiſt. 115. Scribitur adversùs Epiſcopum Melfienſem. Vide infrà epiſt. 135.

CIrca radices infructuoſæ arboris ſtercora ſubmiſimns fodientes, & per tempora plnrima ſuſtinuimus ſi forſan fructum produceret exoptatum. Verùm quia non poteſt arbor mala bonos fructus facere juxta ſententiam veritatis, arbor eadem ſic fota ſtercoribus, & tamdiu expectata, non ſolùm fructum bonum non protulit, ſed prorupit in ſpinas, quæ ſatis acnter pupugere cultorem. Hæc autem pro Epiſcopo Melfienſi proponimus, de quo nobis ſunt ſæpius nefanda & ſceleſta ſuggeſta. Et cùm in ipſum, propter ſuorum exigentiam meritorum, manum noſtram debuerimus meritò aggravare, tanta erga eum patientia uſi ſumus quòd porrectum nobis ſuorum ſcelerum codicillum ſibi duximus tranſcribendum; ut illnd quaſi ſuo admoventes aſpectui, eum ſuis oculis monſtraremns, ipſeque videns in eo quibus & quantis ſua furet facies obnubilata palloribus, de cujus boc putredinis corruptela procederet, in latibulo conſcientiæ ſcrutaretur. Acceperamus autem, & accepta reſcripſeramus eidem, qualiter habitus fuerat de bonæ memoriæ Iacobi prædeceſſoris ſui morte ſuſpectus, quid & qualiter poſt obitum ſucceſſoris ejuſdem Iacobi firmaverit juramento, qualiter contra id venerat quod jurarat, & quomodo tandem in ſua fuerat electione proceſſum; qualiter etiam vitula, in qua tunc arabat & arat adhuc ipſam publicè retinendo, ſicut manifeſtum eſt ſuis civibus univerſis, fuerit die ſuæ conſecrarionis enixa, & quomodo qui poſt eum venerat & deſcenderat ex eodem, ante ipſum fuerat factus Preſbyter, & ante patrem acceſſerat filius ad altare. Cùm autem nobis annuntiata renuntiataque ſibi eum corrigere debuiſſent, in tantum ipſe noſtros poſt ſua projecit terga ſermones quòd poſtmodum, ſicut fuit noſtris auribus intimatum, depoſita penè penitùs modeſtia paſtorali, virtutibus hoſtis & vitiis amicus effectus, licèt in Eccleſia ſua plures perſonæ honorabiles haberentur tam ætate, ſcientia, quàm moribus idoneæ, ad officium cantoriæ dictum fecit filium in Eccleſia Melfienſi Cantorem: quo ſecum pariter in Choro ſedente, mutua viſione perpenditur quàm carnaliter alter ab altero diligatur; præſertim cùm idem Cantor nullam dicatur gravitatem morum & diſciplinæ modeſtiam in commiſſa ſibi dignitate ſervare, ſed diſcurrat potiùs levitate propria, tamquam

ſimplex clericus, in contemptum Eccleſiæ ac plurimorum ſcandalum jugiter per plateas. Inſuper etiam Epiſcopus ſupradictus nepotibus ſuis in cunabulis vagientibus, in gravamen eorum qui Eccleſiæ famulantur, majores præbendas tribuit & beneficia meliora. Et licet ſuper his à Capitulo ſuo conventus coram judicibus & aliis probis viris pluribus civitatis, menſa & rationibus aliis quibus per eundem ſpoliati fuerant reſtitutis, ſe promiſerit præmiſſa emendaturum omnia ſub fidei ſponſione, ipſe tamen faciens ad pejora proceſſum, menſam Canonicis ſubtraxit eandem, & tam ipſos quàm Clericos præbendis & beneficiis ſpoliatos, juris ordine prætermiſſo, præbendas Eccleſiæ dividit contra Concilium Turonenſe, eas quibus vult conferens ſic diviſas, ipſis Canonicis inconſultis, & ſubripiens eis judicia mortuorum, pœna pecuniaria Clericos ſuos multat contra ſanctorum patrum canonicas ſanctiones. Matrimonia inſuper tam licita quàm illicita paſſim prohibet, niſi pro quibus pecunia intercedit. Adulterorum quoque publica peccata diſſimulat; quia non ſolùm in talibus, verùm etiam & in aliis, promiſſo munere vel oblato, redimentes ſe in errore dimittit, uſque adeo deditus ſimoniacæ pravitati quòd penes eum ſine ipſa nec in Eccleſiis immolatur nec aliquod ſpirituale confertur. Appellationes etiam, quantumcunque rationabiliter ad ſedem apoſtolicam interpoſitas, vilipendit. Licèt autem ſuper tantis exceſſibus eum duxerimus hactenus in patientia ſupportandum, nec exeruerimus ultorem gladium in eundem, expectantes ut, ſi forſan pœniteret, ſibi clementia noſtra ignoſceret ne periret, ipſe tamen patientia noſtræ benignitatis abuſus, ut nos acriùs provocaret, de reddenda civitate Melfiæ, quam in fidelitate regia per innovata juramenta primitus ſolidarat, ab Ottone maledicto & excommunicato pulſari precibus non ſuſtinuit, ſed prævenit eundem; & movens in ipſa civitate diſcordiam, & provocans bello cives, eis de præſtanda fidelitate ipſi Ottoni ab eodem commonitis, & cur hoc faceret ſciſcitantibus, ſic reſpondit, quòd malebat honoris proprij quàm rerum ſuarum incurrere detrimentum; & reddi ſibi faciens civitatem, ad exhibendam ei fidelitatem & hominium ſpontaneus & ſine inductione alicujus acceſſit, ad idem ſuos concives, quos revocare debebat, inducens, & nec excommunicationis ſententiam nec perjurij notam metuens, quam ex hoc incurrere ſe ſciebat, ei familiariùs præ ceteris Apuliæ Prælatis adhæſit, ſibi manifeſtè in noſtram injuriam & regnum diſpendium obſequendo. Nolentes igitur ut dictus Epiſcopus ex eo quòd malle ſe aſſerit honoris proprij quàm rerum ſuarum detrimentum incurrere mentiatur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus eundem omni appellatione ceſſante ab officio pontificali ſuſpendas, ex parte noſtra firmiter injungens eidem ut infra tres menſes noſtro ſe conſpectui repræſentet. Alioquin ipſum ex tunc vinculo excommunicationis innodans, mandes Capitulo Melfienſi ut ſibi provideant perſonam idoneam per electionem canonicam in paſtorem. Datum Laterani Non. Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Capitulo Melfienſi uſque per electionem canonicam in paſtorem. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus mandatum apoſtolicum per eundem Muranum Epiſcopum ſuſcipiatis humiliter & fideliter obſervetis.

LVGDVNENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 116. Nemo cogi debet invitus ad monachatum.

ATteſtationes quas nobis ſuper monachatu dilecti filij P. de Boton Vienenſis Canonici tranſmiſiſti legi fecimus coram nobis, & univerſa notavimus diligenter; & licèt quidam de monachis deponerent contra ipſum quòd eum ut monachum in monaſterio de Inſula in triplici ſtatu viderint, in ſcholis videlicet, forma, & choro, & quòd annum ſextumdecimum cùm ab eodem receſſit monaſterio complevisset, plures tamen pro eo quàm contra de teſtibus faciebant. Probabatur etenim quòd profiteri noluerit & à monaſterio aufugerit memorato, ſe nolle reſpondens in monachum ſecundùm conſuetudinem monaſterij benedici & facere profeſſionem ibidem, ex parte requiſitus Abbatis, quia ibi & poſitus fuerat & morabatur invitus, & quòd Abbas etiam, hoc audito, illum invitum monachum ſe dixerit non facturum. Ad hæc mater ejus P. & .. frater .. ſoror, & alij conſanguinei, qui de ipſius ætate notitiam habere poterant pleniorem, quòd in monaſterio invitus poſitus fuerit ſe ſcire firmiter aſſerentes, ipſum in menſe Auguſto proximò affuturo triceſimum tertium vel ad plus triceſimum quartum annum ſuæ completurum fatebantur ætatis, addentes jam annum viceſi-

nium effluxiſſe quòd à monaſterio idem P. habitu abjecto receſſerat, ad illud ulteriùs non reverſus. Ex quorum depoſitione patebat eundem P. nondum annum quartumdecimum; cùm receſſit ultimò à memorato monaſterio, compleviſſe. Nos inſuper ad cautelam ſuper inveſtiganda pleniùs veritate ipſum conſcientiæ propriæ committentes, ex ejus reſponſione tenuimus quòd invitus in monaſterio poſitus, nec in medio conſenſerat, nec in fine. Cùm igitur cautum reperiatur in canone ut minoris ætatis filiis, qui oblati monaſterio fuerint; ſuſcipientes habitum vel tonſuram, ſi à Prælatis ſuis anno quintodecimo requiſiti, ſe in aſſumptæ religionis propoſito conſenſerint permanſuros, pœnitendi licentia præcludatur, alioquin eis non adimatur ad ſeculum redeundi facultas, ne coacta præſtare Deo ſervitia videantur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſæpedictum P. occaſione monachatus illius à nemine moleſtari permittas, quem ob hoc nolumus temerè impediri quò minùs eccleſiaſticum valeat beneficium obtinere, ſi quis aliàs illud ſibi duxerit canonicè conferendum. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Cap. Illud autem. 20 q. 1. c. 10.

G. ABBATI MONASTERII ſancti Angeli de Plano Firmanæ dioceſis.

Epiſt. 117 Eum reſtituit ſuæ abbatiæ.

CVm dilectus filius B. venerabilis fratris noſtri Firmani Epiſcopi procurator tecum ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſet, & dilectum filium G. Subdiaconum & Capellanum noſtrum vobis conceſſiſſemus pariter auditorem, coram eo proponere procuraſti quòd cùm idem Epiſcopus te amoverit abſque cauſa rationabili à regimine abbatiæ, poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam te carceri mancipato, Theobaldum monachum ejuſdem Eccleſiæ ibidem intruſit per ſimoniacam pravitatem. Verùm cùm venerabilibus fratribus noſtris Eſculano primò & demum Anconitano Epiſcopis cauſam ipſam terminandam commiſerimus ſingillatim, & idem Anconitanus, cognitis cauſæ meritis, te auctoritate noſtra ſententialiter ad dictam reſtituendum decreverit abbatiam, dando H. Farfenſi monacho in mandatis ut ad locum accedens perſonaliter, executioni mandaret ſententiam promulgatam, idem monachus id non potuit adimplere, pro eo quòd præfatus Theobaldus manu ſibi reſtitit violenta. Quare dicti Epiſcopi Anconitani ſententiam petebas à nobis ſupplicationibus attentis confirmari. Ex parte verò altera reſponſum ad hæc extitit ex adverſo quòd cùm ab eadem ſententia per ipſius Firmani procuratorem ad noſtram fuerit audientiam provocatum, & nos, pro eo quòd nobis de ipſo non poterat fieri plena fides, Abbati Clarevallenſi de Flaſtra noſtris dederimus litteris in præceptis ut inquiſita ſuper hoc pleniùs veritate, quod inveniret nobis per ſuas litteras fideliter intimaret; idem Abbas teſtibus ſuper appellatione receptis, ipſorum depoſitiones nobis poſtmodum deſtinavit; ex quibus probari videbatur apertè quòd Philippus, qui probabatur procurator fuiſſe per publicum inſtrumentum Theobaldi præmiſſi; qui etiam inveniebatur per jamdictum Firmanum Epiſcopum in ipſum monaſterium inſtitutus, appellaverat à ſententia memorata: quamvis tu tam contra ipſum Philippum quàm etiam contra productos teſtes objeciſſes quamplura, & dicta nitereris ipſorum teſtium multipliciter impugnare. Veruntamen an dictus Philippus fuerit Firmani Epiſcopi procurator, & ob quam cauſam ad nos extiterit appellatum; nec ex depoſitionibus illis nec aliquo etiam modo alio monſtrabatur. Subjungens ipſius Firmani Epiſcopi procurator in ejuſdem præſentia Capellani ſententiam fuiſſe iniquam, præſertim cùm coram antedicto Anconitano Epiſcopo ex parte Firmani Epiſcopi evidenter extitiſſet probatum te tam appellationi objectæ quàm etiam renuntiaſſe regimini abbatiæ, ac juraſſe te ſuis omnino juſſionibus pariturum, ſicut ex depoſitionibus ab eodem Anconitano Epiſcopo conſtare videbatur teſtium receptorum. Propter quod ſupplicabat nobis humiliter præfatam ſententiam infirmari. Ad hoc verò replicando ex oppoſito reſpondiſti quòd à jamdicto Epiſcopo extitiſti carceri mancipatus, & ab ipſius ſervientibus detentus tamdiu donec tam appellationi quàm ipſi etiam abbatiæ renuntiaſti compulſus, & idem Epiſcopus Theobaldum præmiſſum intruſit ibidem vitio ſimoniæ, ſicut hæc clarebant ex depoſitionibus ipſorum teſtium evidenter. Propter quod poſtulabas inſtanter intruſum jamdictum à memorata Eccleſia penitùs amoveri, & executioni mandari ſententiam nominatam; præſertim cùm non inveniretur probatum procuratorem Firmani Epiſcopi ab ipſa ſententia provocaſſe. quod, ſicut ſuperiùs eſt expreſſum, idem Epiſcopus coram Abbate Clarevallenſi prædicto probare debebat, & is qui appellaverat, vide-

licet Theobaldus, nunquam fuiſſet appellationem interpoſitam proſecutus. Intellectis igitur his & aliis Capellanus præmiſſus quæ à partibus propoſita fuerant coram eo, & nobis fideliter recitatis, de mandato noſtro ſæpefati Epiſcopi Anconitani ſententiam confirmavit, decernens omnes illos auctoritate apoſtolica compeſcendos qui hujuſmodi ſententiæ contradictores inventi fuerint vel rebelles, Theobaldo præfato prorſùs amoto à monaſterio memorato. Volentes igitur quod per Capellanum prædictum auctoritate noſtra diffinitum eſt in hac parte robur obtinere debitæ firmitatis, ſententiam ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani v. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Abbati Farfenſi uſque robur obtinere debitæ firmitatis, ſententiam ipſam auctoritate duxerimus apoſtolica confirmandam, diſcretioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eandem facias per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita firmiter obſervari; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles cenſura ſimili ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo.

LINGONENSI EPISCOPO.

Epiſt. 118. Reſpondetur ad ejus conſulta *Cap. Poſtulaſti, De Iudæis.*

POſtulaſti per ſedem apoſtolicam edoceri qualiter contra Iudæum procedere debeas qui manus injecit in quendam Preſbyterum violentas. Ad quod fraternitati tuæ breviter reſpondemus quòd ſi dictus Iudæus tuæ juriſdictionis exiſtit, ipſum pœna pecuniaria punias vel alia, ſecundùm quod convenit, temporali, faciens percuſſo ſatisfactionem congruam exhiberi. Alioquin dominum ejus moneas & inducas ut paſſo injuriam & Eccleſiæ ab eo ſatisfieri faciat competenter. Quòd ſi dominus ejus id neglexerit adimplere, tu Chriſtianis per cenſuram eccleſiaſticam interdicas ne cum ipſo Iudæo, antequam ſatisfaciat, præſumant commercia exercere. Conſequenter quæſiſti quid [facere] debeas de quodam captivo, qui ſe falsò Epiſcopum aſſerens, altaria conſecravit, & alia plura exercuit quæ ad officium pertinent præſulatus. Ad quod tibi taliter reſpondemus, ut illa quæ taliter egit irrita nunties, & ipſum perpetuo carceri facias mancipari, pane doloris & aqua anguſtiæ ſuſtentandum. Tertiò quæſiviſti utrum illi qui in annis minoribus conſtituti novitiorum habitum ſuſceperunt, & infra annum poſtmodum * facta profeſſione ad ſeculum ſunt reverſi, & ab Epiſcopis ſuis hoc ſcientibus ad ſacros ordines ſunt promoti, ſuſtineri debeant in illis Eccleſiis miniſtrare in quibus fuerint ab eiſdem Epiſcopis inſtituti. Nos ergo fraternitati tuæ breviter reſpondemus quòd propter hoc non ſunt ab ipſis Eccleſiis amovendi, ſed in eis poſſunt liberè miniſtrare; niſi fortè prudentia ſuppleverit in illis ætatem, ut ſaltem tranſire debeant ad regulam laxiorem, cùm ipſi abſque proteſtatione religionis habitum aſſumendo vitam præſumantur propoſuiſſe mutare. Datum Laterani VII. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Vide lib. 16. epiſt. 10. *Cap. Poſtulaſti. De regular.*

* *In quart. coll.* non facta prof. *etiam in codice Colbertino.*

DECANO, ET MAGISTRO Henrico Canonico Trecenſibus, & Theſaurario Villæ Mauri Trecenſis diœceſis.

Epiſt. 119. Adversùs monachos S. Germani Autiſſiodorenſis.

COnſtitutus in præſentia noſtra dilectus filius I. Preſbyter Eccleſiæ ſancti Chriſtophori de * Seſſiaco lachrymabili nobis conqueſtione monſtravit quòd quia contra Priorem ejuſdem loci Antiſiodorenſis diœceſis, qui tantum percipiebat de proventibus Eccleſiæ memoratæ quòd de reſiduo nullatenus poterat ſuſtentari, noſtras ad venerabilem fratrem noſtrum Aurelianenſem Epiſcopum & conjudices ſuos litteras impetravit, idem Prior ſic ei fecit in ipſa villa commercia denegari ut à domo quam conduxerat, cùm propriam non haberet, fuerit exire compulſus ac in ipſa Eccleſia diutiùs habitare, cunctis ei humanitatis officia ob metum Prioris & monachorum timentibus exhibere. Denique cùm in ſolemnitate omnium ſanctorum pro neceſſitatibus ſuis à præfata Eccleſia paululùm diſceſſiſſet, à D. & aliis familiaribus memorati Prioris ita fuit lapidibus impetitus quòd mortis, ut credit, non evaſiſſet periculum niſi in eandem Eccleſiam ſe ſubitò recepiſſet. Porrò cùm præfati Epiſcopus & conjudices ſui mandatum noſtrum volentes exequi ſtatuiſſent ut de proventibus ipſius Eccleſiæ æſtimationem decem librarum Pariſienſis monetæ omnibus computatis perciperet annuatim, & in terram Prioris ac homines, quia facto ſe opponebant ipſorum, promulgaſſent ſententiam interdicti, I. monachus, S. Cellerarius, Cle. & quidam alij ſervientes Prioris, eum in ipſo dominicæ nativitatis die duriſſimè verberatum, demum adeo graviter in capite vulnerarunt ut præter dolores alios & læſuras, irremediabilem auditus incurrerit læſionem: qui ad eundem Priorem ſemi-

* *Vide lib.* 1. *epiſt.* 286.

Digitized by Google

vivus adductus, ut vel ſic poſſet evadere, juramento firmavit quòd ſibi vel ſuis præterquam I. monacho & Conſtant. quæſtionem ſuper iis de cetero non moveret. Propter cujus enormitatem exceſſus venerabilis frater noſter Antiſiodorenſis Epiſcopus, qui loci diœceſanus exiſtit, Eccleſiam & villam Seſſiacenſem ſuppoſuit interdicto. Poſtmodum verò cùm idem Preſbyter jam convaluiſſet utcunque, Abbas ſancti Germani, ad quem Seſſiacenſis pertinet prioratus, auctoritate quarundam generalium litterarum obtentarum antequam dictus Preſbyter præfatam Eccleſiam habuiſſet, coram judicibus Aurelianenſibus eundem traxit in cauſam; ſæpedicto Priore occaſione aliarum litterarum ſimiliter generalium ipſum nihilominus citari Bituricas faciente, ut ſic jugibus deficeret laboribus & expenſis. Vnde conſumpto modico patrimonio quod habebat, neceſſaria tandem coactus eſt mendicare. Et licèt conſtaret eum malitiosè vexatum, judices tamen ei cum inſtantia poſtulanti expenſas reſtitui non fecerunt. Ceterùm Prior à jamdicto Aurelianenſi Epiſcopo & conjudicibus ſuis auctoritate noſtra excommunicationis ſententia innodatus pro eo quòd pertinaciter veniebat contra ordinationem eorum factam ſuper proviſione Preſbyteri memorati, per nuntium ſuum nobis ſuggerere procuravit quòd iidem judices poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam ſuppoſuerant terram ſuam & homines interdicto; & ſic de lata in eum excommunicationis ſententia, diœceſani etiam interdicto, ac ordinatione proviſionis, dicti Preſbyteri non habita mentione, noſtras ad Abbatem ſancti Benigni Divionenſis & conjudices ſuos litteras impetravit. Qui eidem Preſbytero perſonaliter coram eis præfixo ſibi termino comparenti petitas deliberandi inducias denegarunt & legitimas exceptiones ipſius, quas tam ſuper excommunicatione Prioris quàm ſuſpicione litterarum, quarum filum ruptum certiùs videbatur, ac etiam interdicto diœceſani Epiſcopi opponebat, admittere recuſantes, poſt appellationem ad nos his & aliis cauſis à prædicto Preſbytero interpoſitam, ſententiam interdicti, quam Aurelianenſis Epiſcopus & conjudices ejus in terram Prioris protulerant, in ejus præjudicium revocarunt. Quo prætextu jamdictus Prior, licèt excommunicationis ſententia, quam idem Aurelianenſis Epiſcopus & conjudices ſui protulerant in eundem, remanſerit innodatus, & interdictum in Eccleſiam & villam de Seſſiaco à diœceſano Epiſcopo pro verberatione dicti Preſbyteri promulgatum relaxatum non fuerit, divina tamen celebrare præſumit, & per ſe ac monachos ſuos parrochianis ſæpefati Preſbyteri eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrans, oblationes pertinentes ad ipſum in proprios uſus convertere non veretur. Quia igitur hæc, ſi vera ſunt, ſub diſſimulatione tranſire nec volumus nec debemus, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi vobis conſtiterit de præmiſſis, revocato in ſtatutum debitum quicquid per dictos Abbatem ſancti Benigni & conjudices ejus poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam in præjudicium præfati Preſbyteri extitit attentatum, interdicti & excommunicationis ſententias tam à ſæpefato Epiſcopo Aurelianenſi & conjudicibus ſuis quàm à loci diœceſano in villam & homines de Seſſiaco promulgatas faciatis uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari. Illos verò quos in ſæpefatum Preſbyterum conſtiterit manus temerarias injeciſſe tamdiu excommunicatos publicè nuntietis & faciatis ab omibus arctiùs evitari donec paſſo injuriam ſatisfecerint competenter, & cum veſtrarum teſtimonio litterarum ad ſedem venerint apoſtolicam abſolvendi. non obſtantibus litteris quas à venerabili fratre noſtro Epiſcopo Tuſculano ſuper abſolutione ſua obtinuiſſe dicuntur tacita veritate. Priorem verò, ſi eum in hoc conſtiterit fuiſſe culpabilem vel excommunicatum celebraſſe divina, ab officio beneficioque ſuſpenſum ad noſtram præſentiam cum veſtris litteris veritatem pleniùs continentibus tranſmittatis. Expenſas autem quas eundem Preſbyterum feciſſe conſtiterit per malitioſam vexationem Abbatis ſancti Germani & antedicti Prioris, ſicut juſtum fuerit, reſtitui faciatis eidem; in præmiſſis omnibus ſublato appellationis obſtaculo proceſſuri. Teſtes autem, &c. *uſque* ſubtraxerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani IV. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

ABBATI SANCTI COSMÆ de Vicovario, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

QVotiens poſtulatur à nobis quod religioni & honeſtati convenire dinoſ- *Epiſt. 110.* Recipiuntur

ſub protectio-ne ſedis apoſtolicæ.

citur, animo nos decet libenti concedere & juxta petentium voluntatem conſentaneum rationi congruum ſuffragium impertiri. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & monaſterium ipſum ſancti Coſmæ, quod ad jus & proprietatem beati Petri ſpecialiter pertinet, ad exemplar felicis memoriæ Celeſtini Papæ prædeceſſoris noſtri ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus & præſenris ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes ut ordo monaſticus &c. *uſque* illibata permaneant, in quibus hæc &c. *uſque* vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Viti de Vicovaro cum omnibus pertinentiis ſuis, ſanctæ Mariæ de Marcianello, ſancti Petri de Ferrara, ſanctæ Mariæ de Cantalupo, & ſancti Felicis Eccleſias, cum omnibus pertinentiis ſuis, jus quod habetis in Eccleſiis ſancti Salvatoris & ſancti Nicolai de Cantalupo, Eccleſiam ſancti Angeli de Rocca Iovere, quatuor denarios Papienſes pro penſione ab eadem Rocca, in Vicovaro Eccleſiam ſanctæ Luciæ cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſancti Ianuarij de Catinia. no cum pertinentiis ſuis, Eccleſiam ſanctæ Eugeniæ cnm pertinentiis ſuis, quinque denarios Papienſes quos à monaſterio ſancti Clementis Tiburtini percipere debetis, caſalem Cerriri Plani, & caſalem in Martianello cum perrinentiis ſuis. Ad hæc ſtatuimus ut idem monaſterium veſtrum nulli niſi Romano Pontifici ſit ſubjectum, nec ab eo quicquam ab alio aliquo Clerico ſeu laico exigatur, excepto uno prandio quod Tiburtino Epiſcopo cum ſeptem tantùm perſonis ſemel in anno, ſi ipſum ad monaſterium veſtrum fortè venire contigerit, perſolvetis. Chriſma verò, oleum ſanctum &c. *uſque* quod poſtulatur impendat. Præterea quatuor molendina de Precis, quæ ſedent in pede ripæ ſanctorum Coſmæ & Damiani, molendinum quod ſedet ſub fonte Piccicaroli, ſedium molendini in rivo de Runci, molendinum in eodem loco quod habetis cum Iohanne de Runci, & terram quam habetis in tenimento Sambuci, vobis nihilominus auctoritate apoſtolica confirmamus. Sepulturam præterea ipſius loci &c. *uſque* nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura, ſalva ſedis apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem hujus perceptæ à ſede apoſtolica libertatis duas libras ceræ nobis noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Si qua igitur in futurum &c. *uſque* diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Laterani per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Idibus Iunij, Indictione XV. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò Domini Innocentij Papæ III. anno decimo quinto.

GLASGUENSI ET BRECHINENSI Epiſcopis.

Epiſt. 111. De electione Epiſcopi Dunkeldenſis.

DIlecti filij H. Archidiaconus & Capitulum Eccleſiæ Dunkeldenſis, & Abbas de Scona, Prior de Inſula, & univerſus clerus Dunkeldenſis diœceſis ſuis nobis litteris intimarunt quòd bonæ memoriæ R. Epiſcopo eorundem viam univerſæ carnis ingreſſo, ipſi convenientes in unum de ſubſtitutione Pontificis tractaturi, dilectum filium Iohannem Archidiaconum Laodoniæ, invocata ſpiritus ſancti gratia, in Epiſcopum ſibi concorditer elegerunt, & cariſſimus in Chriſto filius noſter Willelmus Scotiæ Rex illuſtris electioni eorum benignum aſſenſum præbuit, ſicut ipſius litteræ teſtantur. Vnde dilecti filij R. & R. nuntij eorundem nobis humiliter ſupplicarunt ut cùm præfata Eccleſia ſedem apoſtolicam nullo mediante reſpiciat, electionem ipſam auctoritate apoſtolica confirmantes, ipſum faceremus in Epiſcopum conſecrari. Verùm P. nuntius venerabilis fratris noſtri Epiſcopi ſancti Andreæ in noſtra præſentia conſtitutus poſtulavit inſtanter ut cùm de conſuetudine hactenus obſervata idem Epiſcopus, ut dicebat, Epiſcopos Scotiæ debeat conſecrare, præfatum electum conſecrandum ad eum mittere dignaremur. At nunrij memorati, bonæ memoriæ Celeſtini Papæ ac noſtrum privilegium allegantes, in quo continetur expreſsè quòd omnes epiſcopatus Scotiæ immediatè apoſtolicæ ſedi ſubſunt, inter quos connumeratur & iſte, aſſeruerunt quòd præfatus Epiſcopus id ſibi de jure non poterat vendicare. Sed & nuntius ſupradictus propoſuit quòd idem Epiſcopus ſuper hoc apoſtolicæ ſedis erat ſcripto munitus. Quia igitur idem nuntius intentionem ſuam fundare non potuit, & Eccleſiæ memoratæ tamdiu differre conſecrationem electi ſui poſſet eſſe valde damnoſum, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus examinata

nata electione pariter & electo, ſi eam inveneritis de perſona idonea canonicè celebratam, ipſam ſublato appellationis obſtaculo auctoritate apoſtolica confirmetis, & ſine utriuſque partis præjudicio alter veſtrum, ſi ambo nequiveritis intereſſe, accerſitis ſibi duobus vicinis Epiſcopis, ipſum in Præſulem ſtudeat conſecrare, ac juramentum fidelitatis nomine noſtro recipiat ab eodem ſub forma quam vobis ſub bulla noſtra mittimus interclusam. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

POPVLO MEDIOLANENSI, ſpiritum conſilij ſanioris.

Epiſt. 112. Adversùs Ottonem Imper.

MIrari cogimur & moveri quòd præteritorum immemores & improvidi futurorum, converſi eſtis in arcum perverſum & in reprobum ſenſum dati, ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ matri veſtræ devotionem & obedientiam ſubtrahendo, quæ vos multis beneficiavit honoribus & magnis beneficiis honoravit, & ei pertinaciter adhærendo qui ſuis benefactoribus conſuevit retribuere mala pro bonis, offenſam pro gratia, & injuriam pro honore; ſicut ex iis quæ contra nos egiſſe dinoſcitur potuiſtis perpendere manifeſtè. An fortè putatis quòd alia vobis retribuet quàm reddit ipſe nobis? Nam ſi hoc fecit in viridi, quid in arido eſt facturus? Licèt autem ex iis quæ nunc agitis gratia noſtra vos reddatis indignos, quia tamen mater obliviſci non poteſt filiorum uteri ſui, univerſitatem veſtram monemus & exhortamur in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus ſaniori utentes conſilio revertamini ad devotionem & obedientiam matris veſtræ, ſuper exceſſibus veſtris, & ſpecialiter ſuper eo quòd dilectos filios Ordinarios Mediolanenſis Eccleſiæ nuper eicere præſumpſiſtis, Deo & nobis taliter ſatisfacere ſatagentes ut pœnam vitare poſſitis & gratiam adipiſci. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

TRECENSI EPISCOPO, ET Abbati Clarevallenſi Ciſtercienſis ordinis Lingonenſis diœceſis, & magiſtro Henrico Canonico Trecenſi.

Epiſt. 113. De negotio Epiſcoporum Aurelianenſis & Antiſſidorenſis. Vide ſuprà epiſt. 108. 109.

DE prudentia Senonenſis Archiepiſcopi non poſſumus non mirari, qui poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam, & contra noſtri formam mandati, perversè proceſſit in cauſa quam ad petitionem cariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Francorum Regis illuſtris ſibi duximus committendam ſuper relaxanda ſententia interdicti quod in terram ejus venerabiles fratres noſtri Aurelianenſis & Antiſidiorenſis Epiſcopi protulerunt, ſi prædictus Rex eis illud offerret quod eſſet meritò acceptandum, & licèt ipſi juſſerimus ut, ſi fieri poſſet, poſtpoſito utrinque judicio ad amicabilem compoſitionem intenderet, ipſe tamen, turbato negotio potiùs quàm ſedato, nec compoſitionem facere ſtuduit nec judicium exercere. Vnde, niſi regiæ voluiſſemus ſerenitati deferre, taliter eum corripere curaſſemus quòd ejus profectò non remanſiſſet impunitus exceſſus. Cùm igitur quod ab eo eſt inordinatè præſumptum, ipſo jure ſit irritum & inane, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus ejus proceſſum & quicquid occaſione ipſius inveneritis attentatum, ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo irritum nuntietis, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ATREBATENSI EPISCOPO.

Epiſt 114. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 61. libri 14.

DVdum dilectis filiis Majore, Iuratis, Scabinis, & univerſitate communiæ Laudunenſis conquerentibus noſtro eſt apoſtolatui reſeratum quòd dilecti filij electus & clerus Laudunenſis aliique viri eccleſiaſtici ſæpe in eos & in terras ac familias eorum excommunicationis & interdicti ſententias ſine cauſa rationabili ac juris ordine prætermiſſo promulgant, ipſos per hujuſmodi ſententias multipliciter contra juſtitiam aggravantes, licèt ſuper his de quibus impetuntur à quoquam ſint exhibere parati quod poſtulat ordo juris. Nolentes igitur eoſdem eccleſiaſtica diſtrictione indebitè prægravari, cùm ex apoſtolicæ ſervitutis officio ſublevare teneamur injuſtè depreſſos, eis & aliis auctoritate apoſtolica curavimus diſtrictiùs inhibere ne in ipſos vel eorum quemlibet ſeu terras aut familias eorundem ſine manifeſta & rationabili cauſa excommunicationis vel interdicti ſententias promulgarent, decernentes hujuſmodi ſententias, ſi quæ poſt appellationem ad nos propter hoc legitimè interpoſitam fuerint promulgatæ, penitùs non tenere. Quia verò eiſdem conquerentibus intelleximus quòd præfati electus &

clerus, inhibitione noſtra contempta, ni-
tuntur eis modis omnibus obviare, frarer-
nitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus
quatinus ſi forſan illi vel alij contra formam
inhibitionis præmiſſæ præſumpſerint eos
indebitè moleſtare, tu ſenrentias in eos
temerè promulgatas ſecundùm formam
Eccleſiæ auctoritate noſtra relaxes, ita
quòd conquerentibus ſatisfaciant compe-
tenter; quia diſſolvi nolumus nervum ec-
cleſiaſticæ diſciplinæ. Hanc autem juriſ-
dictionem tibi conceſſam uſque ad trien-
nium volumus prorogari; ut interim cog-
noſcamus utrum illi temerè contra iſtos,
an iſti contra illos indebitè moveantur.
Salvis ſemper ſententiis ex delegatione
apoſtolica promulgatis. Datum Laterani
11. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno
decimoquinto.

NOBILI VIRO W. MILITI de Tigne.

Ep. ſt. 115. De jure patronatus.

CVm cauſam quæ inter te ex parte una
& Andègavenſe Capitulum ex altera
ſuper jure patronatus Eccleſiæ de Tigne
vertebatur felicis memoriæ Celeſtinus Pa-
pa prædeceſſor noſter venerabili fratri noſ-
tro Mauricio quondam Nannetenſi, nunc
verò Pictavenſi Epiſcopo & conjudicibus
ſuis duxerit committendam, ipſi partem
citantes utramque, quia dictum Capitu-
lum termino conſtituto non comparuit co-
ram eis, te cauſa rei ſervandæ in poſſeſſio-
nem ejuſdem Eccleſiæ induxerunt, & li-
cèt idem Capitulum infra annum cautio-
nem expoſuerit ſtandi juri, non tamen poſ-
ſeſſionem ejuſdem Eccleſiæ potuit adipiſci,
te ſuper hoc violentiam inferente. Vnde
cùm utriuſque partis procuratores demum
ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, di-
lectum filium noſtrum Benedictum tituli
ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem
eis conceſſimus auditorem. Qui auditis &
intellectis partis rationibus utriuſque, te
de mandato noſtro ad reſtituendam Eccle-
ſiam Andegavenſi Capirulo condemnavit.
Cujus executionem ſententiæ venerabili
fratri noſtro Epiſcopo Nannetenſi & con-
judicibus ſuis commiſimus; ſalvis rationi-
bus tuis, ſi quas coram ipſis duceres pro-
ponendas. Super quibus iidem judices te
audire nullatenus voluerunt niſi priùs fru-
ctus ipſius Eccleſiæ, quos nec tu nec alius
nomine tuo perceperat, ſicut firmiter aſſe-
rebas, dicto Capirulo reſarcires; te nihil-
ominus ad reſtitutionem quinque milium
ſolidorum poſt appellationem ad nos legi-
timè interpoſitam nomine fructuum con-
demnantes. Sed poſtmodum ad Priorem
ſancti Hilarij de Cella & collegas ſuos de-
legari noſtras obtinuiſti litteras ſub hac for-
ma, ut ſi conſtaret te poſt appellationem
ad nos legitimè interpoſitam ab Epiſcopo
Nannetenſi & conjudicibus ſuis condem-
natum fuiſſe, ipſorum revocato proceſſu,
de negotio cognoſcerent principali, alio-
quin partes per eos ad priorum judicum
remitterentur examen. Coram quibus cùm
in tantum fuerit litigatum quòd jam ſola
ſententia deberet proferri, placuit parti-
bus ut priorum proceſſu judicum rema-
nente interim in ſuſpenſu, iidem judices
de principali cognoſcerent, & tota demum
cauſa fideliter ad nos remitteretur inſtru-
cta. Teſtibus igitur productis ab utralibet
partium coram eis, & de conſenſu ipſorum
poſtmodum publicatis, poſt diſputatio-
nem diutinam, tam eorum quàm etiam
priorum proceſſum judicum ſub ſigillis ad
nos propriis iidem judices remiſerunt. Poſt
hæc verò tibi ac procuratori dicti Capituli
in noſtra præſentia conſtitutis dilectum fi-
lium noſtrum Petrum tituli ſanctæ Cæciliæ
Preſbyterum Cardinalem conceſſimus au-
ditorem. Coram quo interrogari petiſti
procuratorem prædictum utrum in villa
tua ſita eſſet Eccleſia memorata, ſuper
cujus patronatu inter te ac præmiſſum Ca-
pitulum quæſtio vertebatur. quod utique
dictus conceſſit procurator de plano. Et
ſecundò interrogatus ac tertiò utrum cre-
deret progenitores tuos aliquid juris ha-
buiſſe in Eccleſia memorata, vel ab eiſdem
fuiſſe fundatã, utrumque credere ſe reſpon-
dit, proteſtans te audiendum non eſſe nec
ad diffinitivam ſententiam procedendum
niſi priùs reſtitueres Andegavenſi Capitu-
lo quinque millia ſolidorum in quibus ei-
dem per dictum Nannetenſem Epiſcopum
& ſuos collegas fueras condemnatus; præ-
ſertim cùm appellationem quam te ab eiſ-
dem interpoſuiſſe dicebat legitimo tempo-
re non fueris proſecutus; quo ſuppreſſo,
apoſtolicas litteras obtinuiſti ad Priorem
ſancti Hilarij de Cella & ſuos conjudices
delegari. Quorum proceſſum nullum aſſe-
rebat omnino pro eo quòd fines apoſtolici
mandati tranſgreſſi, priuſquam eis conſta-
ret de appellatione legitima, de proprie-
tate cognoſcere præſumpſerunt, cùm ali-
ter juriſdictioni ordinariæ non præeſſent,
ratione cujus in eos poſſet à partibus con-
ſentiri. Nec factas confeſſiones coram au-
ditore Capitulo præjudicare dicebat, cùm
in eo proceſſu, qui ſubſiſtere non poterat,
conſtitutus fuerit procurator, & ſi etiam

proceſſus teneret, quòd tamen inſtructa remiſſa fuerat cauſa ipſa, interrogationes ulteriùs fieri non debebant, ſed eſſet potiùs ad diffinitivam ſententiam procedendum. Ad hæc autem per ordinem reſpondiſti non eſſe tibi aliquatenus imputandum ſi infra annum appellationem non fuiſti proſecutus objectam, cùm eo tempore captus fueris, ſed quàm citò fuiſti redditus libertati, appellationem fuiſti interpoſitam proſecutus, ſicut tuis probatur teſtibus evidenter; ad reſtitutionem dictorum quinque millium ſolidorum te aſſerens non teneri, tum quia poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam ſententia lata fuit, tum quia fructus ipſius Eccleſiæ ad ſæpefatum Capitulum minimè pertinebant; & ſi etiam pertinerent, non tamen probatum extitit te vel alium tuo nomine ipſis idem Capitulum ſpoliaſſe vel fructus aliquos ex eadem Eccleſia per te vel per alium percepiſſe. Ad id verò quòd dictum eſt contra proceſſum judicum ultimorum, videlicet quòd formam apoſtolici reſcripti tranſgreſſi, priùs de proprietate quàm de appellatione cognoverant, nec aliter iidem judices juriſdictioni præerant ut in eos poſſet de conſenſu partium conſentiri, frivolum eſt omnino, cùm de partium voluntate, priorum judicum remanente proceſſu, juriſdictio fuerit prorogata. Quod fit quandoque, de tempore ad tempus, de quantitate ad quantitatem, de re ad rem, de perſona ad perſonam, de contractu etiam ad contractum, ſed alio modo, prout tam in jure canonico quàm civili colligitur evidenter. Quorum aliquis etſi aliter juriſdictioni forſitan non præeſſet, conſtabat tamen eos ex noſtra delegatione juriſdictionem habere. Nec obſtat quod pars adverſa dicebat interrogationes ulteriùs fieri non debere poſtquam inſtructa remittitur ipſa cauſa, cùm contrarium obtineat tam de conſuetudine Romanæ Eccleſiæ, quæ uſque ad diffinitivam ſententiam quotiens expedit partes interrogat, quàm de jure. Nos igitur intellectis per auditorem prædictum quæ propoſita fuerant coram eo, quia nobis conſtitit ex confeſſionibus procuratoris Capituli ſæpefati intentionem tuam fuiſſe fundatam, & etiam uſum qualemcunque probaſti, nec ex parte Capituli quicquam de proprietate, neque aliquid probatum fuit ſufficienter de uſu, jus patronatus tibi adjudicamus Eccleſiæ memoratæ, perpetuum ſuper hoc ſilentium Andegavenſi Capitulo imponentes. Ad hæc, ab impetitione ejuſdem Capituli ſuper quinque millibus ſolidorum te duximus abſolvendum, cùm non probaverint de fructibus ejuſdem Eccleſiæ te aliquid percepiſſe. Nulli ergo &c. *uſque* diffinitionis &c. Datum Laterani II. Idus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc dilectis filiis Aureæ vallis, ſancti Launi Toharcenſis & de Ferraria Abbatibus Pictavenſis diœceſis uſque aliquid percepiſſe. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus quod à nobis eſt ratione prævia diffinitum, faciatis per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remora obſervari. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c.

BITVRICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 126. De juriſdictione eccleſiaſtica burgi Dolenſis. *Vide quintam compilationem lib. 1. tit. 1 c. 6*

CVm inter te ex parte una & dilectos filios Abbatem & conventum Dolenſis monaſterij ex altera ſuper eccleſiaſtica juriſdictione quam in Clericos & laicos burgi Dolenſis tam de jure communi quàm ex privilegiis Bituricenſi Eccleſiæ ab apoſtolica ſede conceſſis tibi competere proponebas, aſſerendo quòd Abbas & conventus prædicti te ſuper eadem præſumpſerant moleſtare, parte monaſterij in contrarium proponente juriſdictionem eandem ad ſe per privilegia multorum Romanorum Pontificum pertinere, & quòd tu ſuper ipſa idem monaſterium moleſtabas, controverſia coram nobis & etiam coram judicibus delegatis fuerit diutiùs agitata, & ab eiſdem ad nos cauſa remiſſa ſufficienter inſtructa, nos tandem te ac ipſius monaſterij procuratoribus componendi plenariam habentibus poteſtatem in noſtra præſentia conſtitutis, pro bono pacis, de conſenſu veſtro & fratrum noſtrorum conſilio ſic duximus providendum; ut videlicet cùm in burgo Dolenſi tres ſint parrochiales Eccleſiæ, una illarum, ſcilicet Eccleſia ſancti Stephani, cum Capellano inibi ſerviente ad Dolenſe monaſterium pertineat pleno jure, ac omnes homines ipſius monaſterij manentes in præſentiarum in burgo Dolenſi, & etiam homines monaſterij qui aliunde ad burgum ipſum acceſſerint habitandum, necnon & alij quilibet qui homines monaſterij fient & inhabitaverint burgum, cum omni poſteritate ſua ad ejuſdem dominium pertinente ac manente in burgo, Clerici quoque qui ſunt vel fuerunt vel fuerint filij hominum monaſterij, manentes in burgo, erunt parrochiani Eccleſiæ ſupradictæ, & Abbas

monaſterij memorati in eos omnimodam juriſdictionem eccleſiaſticam in caſu quolibet obtinebit; ita quod tu ac miniſtri tui in eadem Eccleſia, Capellano, & aliis hominibus tam Clericis quàm laicis, qui juxta determinationem noſtræ proviſionis exiſtunt vel erunt parrochiani ejuſdem, quandiu in eodem burgo manſerint, nullam habebitis juriſdictionem omnino, & eoſdem vobis excommunicare ſeu abſulvere non licebit; ſuper his Abbati à nobis plenaria poteſtate conceſſa. Quòd ſi Clerici filij hominum monaſterij extra burgum manentium ad ipſum inhabitandum acceſſerint, & in domibus parrocbianorum monaſterij manſerint, vel ad manendum domos emerint, vel cunduxerint ab eiſdem, parruchiani erunt Eccleſiæ ſupradictæ; alioquin iidem erunt tuæ juriſdictioni ſubjecti. Io reliquis verò duabus Eccleſiis, videlicet ſancti Germani, & ſanctæ Mariæ parvæ, Abbas & monachi monaſterij ſæpedicti præſentationem Capellanorum habebunt tantummodo & cenſus ac obventiones quas in eis hactenus babuerunt; in quibus & Capellanis earum, Clericis, & omnibus aliis hominibus tam Clericis quàm laicis in ipſo burgo vel extra manentibus, præter illos qui ſecundùm determinationem præfatam pertinent ad eccleſiaſticam juriſdictionem Abbatis, omnimodam juriſdictionem epiſcopalem & conſuetudines tam in denariis Pentecoſtalibus quàm in treuga, communia, & ipſa ſequenda jurandis, ac in aliis, necnon procurationibus tuis Arcbidiaconi & Archipreſbyteri & omnimoda obedientia, ſicut habes in aliqua Eccleſia vel perſona Bituriæ, obtinebis. Quòd ſi homo monaſterij alterius domini feminam vel alterius domini homo monaſterij feminam duxerit in uxorem, quandiu legi viri fuerit alligara, cum liberis ſuſceptis ex eo forum ſequetur & parrocbiam viri ſui; cùm autem à lege viri ſoluta, ad juriſdictionem eccleſiaſticam & parrochiam ad quam pertinebat primitus revertetur. Præterea ſi monaſterium alterius hominem in burgo manentem quomodolibet acquiſierit, vel homo Abbatis ad alterius dominium transferatur, homo ille ſub illius juriſdictione eccleſiaſtica ſub cujus in burgo primitus fuerat remanebit, nec propter mutationem domini temporalis eccleſiaſticam juriſdictionem mutabit. Si verò aliquis monaſterij & alterius domini homo communis exiſtat, in uno anno tuus, & in alio ſit parrochianus Abbatis; niſi forſan per exæquationem tuam & Abbatis ipſius aliter ſtatuatur. Cùm autem Abbas Clericum ad ſuam juriſdictionem eccleſiaſticam pertinentem tibi ad Eccleſiam aliquam præſeotarit, ipſe ad eandem admiſſus ex toto tuæ juriſdictioni eccleſiaſticæ ſujacebit; ſalvo jure Abbatis in rebus patrimonialibus, ſi quæ habet. In repræſentando verò quemlibet Clericum ad vacantem Eccleſiam dicet Abbas: *Clericum iſtum ad Eccleſiam illam vacantem elegi, & eundem tibi præſento.* Homines verò Abbatis vel alterius extra burgum manentes, qui fuerant parrochiani Eccleſiæ ſancti Stephani ſopradictæ, parrocbiani alterius illarum Eccleſiarum quæ tibi ſubſunt exiſtent. Sed Eccleſia ſancti Germani, quia in ipſa majorem quàm in Eccleſia beatæ Mariæ parvæ monaſterium habet cenſum, plures quàm illa parrochianos habebit. Quòd ſi fortè homo aliunde in burgo veniens pro aliqua cauſa, priuſquam maneret in burgo, à te vel à tuis citatus fuerit, vel excommunicationis vinculo ſeu alia ſententia innodatus, quantum ad juriſdictionem eccleſiaſticam coram te cauſa hujuſmodi decidetur; & eadem forma de homine monaſterij manente in burgo, ſi ſe tranſtulerit aliàs, ſervabitur pro Abbate. Ceterùm homines monaſterij in illa parte burgi manentes quæ Raſchaz dicitur, erunt parrochiani Eccleſiæ ſancti Dionyſij, ſicut primitus extiterunt, & tuæ in omnibus juriſdictioni ſubjecti, ſicut alij ejuſdem parrochiæ qui habitant extra burgum. Et ſic tota illa parrochia ſancti Dionyſij cum omnibus hominibus habitantibus in eadem, cujuſcunque dominij ſint, ſive monaſterij, ſive alterius, tuæ juriſdictioni eccleſiaſticæ in omnibus, ſicut alia quælibet de Bituria, de cetero ſubjacebit. Tu verò pro illis hominibus monaſterij qui ad præſens in eadem parte burgi morantur, de hominibus Militum vel aliorum tuæ juriſdictioni ſubjectis in burgo manentibus totidem homines æquipollentes eiſdem juxta bonorum virorum arbitrium recompenſabis monaſterio memorato, qui cum omni poſteritate ſua tam Clericis quàm laicis de cetero Eccleſiæ ſancti Stephani parrochiani exiſtant, & in eccleſiaſtica juriſdictione omnimodo, ſicut ejus homines, ipſi monaſterio ſint ſubjecti; & ſuper his ejuſdem loci Abbati tuas litteras aſſignabis. Si verò io Capella de Petrina monachus ſacerdos vel Clericus priùs ad juriſdictionem Abbatis pertinens miniſtraverit, ejuſdem Abbatis juriſdictioni eccleſiaſticæ ſubjacebit, alioquin tuæ juriſdictionis exiſtet. In eadem quoque Capella in præcipuis fe-

Digitized by Google

ſtivitatibus & beatæ Mariæ ac Apoſtolorum necnon diebus dominicis non admittetur quiſpiam ad divina, niſi infirmi tantummodo ibidem manentes, & ſervientes eorum. In privatis verò diebus, ſi quis in ea divina ex devotione audire voluerit, non vetetur. Præterea ſi quando tu vel officiales tui Eccleſiam ſancti Germani ſuppoſueritis interdicto, in eadem Capella celebrabitur voce ſubmiſſa, clauſis januis, non pulſatis campanis, & nullo admiſſo niſi pauperibus & infirmis & ſervientibus eorundem. Ceterùm ſi forſan terra domini Caſtri Radulfi interdicto ſuppoſita generali fuerit, in Eccleſia ſancti Stephani ſubmiſſa voce, clauſis januis, & non pulſatis campanis, celebrabuntur divina; dummodo interdictum illud in aliis duabus Eccleſiis, videlicet ſancti Germani & ſanctæ Mariæ parvæ, facias obſervari. De quæſtionibus verò ad invicem motis ſuper his quæ ſunt extra burgum taliter eſt proviſum, ut Capellani Eccleſiarum quarum ad monaſterium jus pertinet patronatus, omnia mobilia ſive immobilia ſpecialiter ſibi legata integrè ſine percunctatione percipiant, & Priores faciant illud idem de his quæ ſibi ſpecialiter legabuntur. Illud autem quod legatum fuerit Eccleſiæ, ac determinatum extiterit ad uſum aliquem, utpote ad fabricam, luminare, vel hujuſmodi, uſui illi cedet; ſi verò ſimpliciter Eccleſiæ legatum fuerit, inter Priorem & Capellanum æqualiter dividetur. In Eccleſia verò illa in qua Prior non reſidet, in uſum capellaniæ convertetur totaliter, niſi fuerit ſpecialiter Priori legatum. Bona quoque Capellanorum decedentium per Eccleſias acquiſita penes capellanias, ſive condiderint teſtamentum, ſive inteſtati deceſſerint, remanebunt. Determinari etiam debet quid ad Capellanum & quid ad Priorem pertineat, ac ſuper hoc ſcriptum authenticum fieri, quod tuo ſigillo ſignabitur & Abbatis. Et ſi forſan inter Priorem & Capellanum ſuper jure capellaniæ vel Eccleſiarum proventibus temporalibus quæſtio aliqua oriatur, Prior coram Abbate, Capellanus verò in tua vel officialium tuorum curia reſpondebit. Porrò Capellæ beatæ Mariæ de Cuſlenc major Capellanus, qui eſt de Praa, à te totam curam recipiet, & onus illius pariter ſuſtinebit, ac officiabit eandem vel officiari faciet per idoneum ſacerdotem, ita quòd cultus divini nominis ibidem nullatenus minuetur; & illius Vicarius præſtito juramento promittet ſe tua jura & ſententias ſervaturum. Inſuper domus de Chamin de Cloys, cum illa de Perer Crocet ac illa de Cloys & quolibet alio jure ſuo, tibi liberè remanebit. Domum etiam de Oblinquo, quæ in cimiterio dicitur eſſe conſtructa, voluntati & proviſioni Abbatis & ejuſdem loci Prioris relinques, nec ipſum Priorem ſuper eadem per te vel aliquem miniſtrorum tuorum de cetero moleſtabis. Ad hæc autem eſt renuntiatum hinc inde quibuſlibet privilegiis & indulgentiis utrinque ſuper præmiſſis omnibus à ſede apoſtolica impetratis; & nos ipſa, quantum ad præmiſſa omnia, viribus carere decernimus. Salva tamen temporali juriſdictione Abbatis in omnibus quæ infra cruces burgi conſiſtunt. Vt igitur hæc noſtra proviſio robur perpetuæ obtineat firmitatis, ipſam auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Decernimus ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani XVII. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

Vide lib. 11. epiſt. 262.

ARCHIEPISCOPO BITVRICENSI, & Epiſcopo Lemovicenſi, & Abbati Dalonenſi Ciſtercienſis ordinis Lemovicenſis diœceſis.

Epiſt. 117. De electione Abbatis Tutellenſis.

DIlgenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ coram nobis propoſita ſunt à partibus ſuper duabus electionibus in Tutellenſi monaſterio celebratis, & delegatorum proceſſu, qui unam caſſantes, aliam confirmarunt, penſatis nihilominus natura & qualitate negotij, quibus potiùs duximus inhærendum, ipſorum delegatorum ſententiam ratam habentes, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus eam auctoritate noſtra faciatis inviolabiliter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ANGELO ABBATI ET conventui ſancti Alexij de Vrbe.

Epiſt. 118. Confirmat illis vineas montis Aventini.

COram dilecto filio noſtro Petro tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbytero Cardinale, quem ſyndico Eccleſiæ ſanctæ Priſcæ ac yconomo monaſterij veſtri conceſſimus auditorem, idem ſyndicus nomine Eccleſiæ ſanctæ Priſcæ omnes vineas in monte Aventino poſitas, quas idem monaſterium poſſidebat, ab yconomo ipſo petebat,

quas pertinere ad Eccleſiam ſanctæ Priſcæ per inſtrumenta donationum Philippi & Epiphanij oſtendere nitebatur. Verùm pars veſtra reſpondens dictas vineas juris eſſe monaſterij ſancti Alexij, prout per inſtrumentum donationis Euſimiani, cujus donatio prædictorum Philippi & Epiphanij donationem tempore longo præceſſerat, liquidò apparebat, poſſeſſionem inſuper longiſſimam allegabat, quam per inſtrumenta locationum & privilegia Pontificum Romanorum & teſtes plurimos manifeſtè probavit. His igitur nobis per Cardinalem eundem fideliter explicatis, nos viſis & auditis inſtrumentis ac confeſſionibus utriuſque partis, & atteſtationibus & allegationibus intellectis, de fratrum noſtrorum conſilio yconomum veſtrum nomine ipſius monaſterij ab impetitione ſyndici ſanctæ Priſcæ ſuper dictis vineis ſententialiter duximus abſolvendum. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani Idibus Iunij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MAGISTRO ET FRATRIBVS militiæ templi.

Epiſt. 129. De violenta manuum injectione in Clericos.

EA quæ pro defenſione nominis Chriſtiani ſuſtinetis diſcrimina nos inducunt ut vos & ordinem veſtrum favore continuo proſequentes, quieti veſtræ propenſiùs intendamus, & ſtudeamus auferre vobis materiam gravaminis & laboris. Hinc eſt quòd vobis auctoritate præſentium indulgemus ut ſi qui è fratribus veſtris in ſe invicem, ſive in alios religioſos quoſlibet, ſeu etiam in Clericos ſeculares manus injecerint violentas, per diœceſanos Epiſcopos abſolutionis beneficiū aſſequantur, etiamſi eorum aliqui priùs quàm habitum veſtrum ſuſciperent tale aliquid commiſerint propter quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurriſſent; niſi exceſſus ipſorum eſſet difficilis & enormis, ut pote ſi eſſet ad mutilationem membri vel ſanguinis effuſionem proceſſum, aut violenta manus in Epiſcopum vel Abbatem injecta, cùm exceſſus tales & ſimiles ſine ſcandlo nequeant præteriri. Nulli ergo &c. conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Signiæ IX. Kalend. Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

BITVRICENSI ARCHIEPISCOPO.

Epiſt. 130. Adverſùs Archiepiſcopum Burdegalenſem.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ tu & dilectus filius magiſter Amaneus procurator venerabilis fratris noſtri Burdegalenſis Archiepiſcopi coram nobis proponere voluiſtis ſuper ſententia quam auctoritate primatiæ in eundem Archiepiſcopum promulgaſti, ſuſpendendo ipſum ab officio metropoliticæ dignitatis pro eo quòd ad tuum vocatus Concilium accedere non curavit nec pro ſe aliquem idoneum deſtinare, de communi fratrum noſtrorum conſilio ſententiam ipſam ratam habuimus & uſque ad ſatisfactionem idoneam præcepimus obſervari; hoc ad cautelam expreſſo, quòd his coram nobis non de primatia, ſed de ſententia, extitit ventilata. Credentes igitur ad ſatisfactionem ſufficere competentem pro prædicta ſententia relaxanda ut memoratus Archiepiſcopus per ſe ipſum aut alium virum idoneum ad tuam accedat præſentiam, relaxationem ejuſdem ſententiæ humiliter petiturus, & promiſſurus firmiter ſub ſuarum, ſi neceſſe fuerit, teſtimonio litterarum quòd ad tuum Concilium vocatus accedet, facturus quod de jure fuerit faciendum, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus cùm ab eo fueris taliter requiſitus, ſententiam ipſam non differas relaxare; nullam ei pœnam infligens, ſi fortè ipſam ſententiam non ſervabit, antequam per nos fuerit declaratum an eadem eſſet ſententia obſervanda, cùm hoc apoſtolicæ providentiæ duxerimus reſervandum. Alioquin venerabili fratri noſtro Turonenſi Archiepiſcopo & dilectis filiis Decano & Subdecano Pictavenſibus dedimus in mandatis ut illam appellatione remota relaxent abſque præjudicio juris tui. Datum Signiæ v. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Vide ſuprà epiſt. 45.

Scriptum eſt ſuper hoc eiſdem in eundem ferè modum uſque duxerimus reſervandum. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi dictus Archiepiſcopus mandatum noſtrum neglexerit adimplere, vos illam appellatione poſtpoſita relaxetis abſque præjudicio juris Archiepiſcopi memorati. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Archiepiſcope, cum eorum altero &c.

FRATRIBVS IEROSOLYMITANI hoſpitalis & militiæ templi in Remenſi diœceſi conſtitutis.

Epiſt. 131. Ne interdictos vel excommunicatos tradant ſepulturæ.

RElígionis intuitu, & etiam devotionis obtentu quam circa nos geritis, vos & domos veſtras ſincera caritate diligimus. Sed quantumcunque vos diligamus & prompta vobis velimus benignitate deferre, ſuſtinere non poſſumus nec debemus ut ſi quid interdum contra Deum &

juſtitiam attentatis, remaneat incorrectum. Audivimus autem, & audientes non potuimus non moveri, quòd parrochianos Corbeienſis Eccleſiæ, quæ ſpecialiter beati Petri juris exiſtit, ſub prætextu confraternitatis, etiamſi vinculo teneantur excommunicationis aſtricti, eccleſiaſticæ præſumitis tradere ſepulturæ. Quoniam igitur tanto id graviùs ferimus quanto vobis ampliùs indecens reputamus & veſtræ ſaluti contrarium, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus & diſtrictè præcipimus quatinus de cetero parrochianos Corbeienſis Eccleſiæ qui vinculo tenentur excommunicationis aſtricti ad ſepulturam recipere nullatenus præſumatis; ſcituri quòd ſi ipſos vel alios excommunicatos ſepulturæ tradere præſumpſeritis, honeſtati domus veſtræ graviſſimè derogabitis, & tandem non ſine indignatione noſtra hujus præſumptionis correctionem auctore Domino ſentietis. Datum Signiæ Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

RODVLPHO PRESBYTERO.

Epiſt. 132. Dantur ei monita.

DIligenter auditis & perſpicaciter intellectis quæ circa te ſuper voto ac profeſſione monaſtici ordinis per inquiſitionem delegatorum noſtrorum reperta fuerunt, te ad obſervantiam regulæ monachalis decernimus non cogendum: quamquam ſaluti tuæ magis expedire credamus ut ad illud regnum feliciter obtinendum vim tibi facias & bellum indicas de quo legitur quòd à diebus Iohannis Baptiſtæ regnum cœlorum vim patitur, & illud diripiunt violenti. Tu ergo, ſive licentia in ſeculo remanendi, ſive providentia exeundi de ſeculo uſus fueris, divinæ te ſubicias ſervituti, & per mandatorum Dei ſemitas gradiaris; ne fortè, ſi ſecus egeris, te ipſum decepiſſe proberis. Datum Signiæ VI. Nonas Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

FRATRIBVS IEROSOLYMITANI hoſpitalis in Ybernia conſtitutis.

Epiſt. 133. Confirmantur eis quædam poſſeſſiones.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris juſtis precibus inclinati, de Killemainan, de villa Turmot, de Yſoude, ſancti Michaëlis de Krevach, ſancti Clementis Dublinenſis, de Taverach, de Dovenachpatic, de Kilteltan, de Legno, de Moylbochen, de Moyllach, de terra Adæ Dullart & Pagani fratris ſui, de Cluchihunche, de Knocduine, de Cluniſ, de Bernemeche Adæ de Leriz, de Dunler, de Ken, de Cloch, de terra Amauri de Feypo juxta Luveche, ſanctæ Mariæ in Arch. de terra quæ fuit R. filij W. ſancti Iohannis Arch. de Rathmulin, de Incheme Kargi, de Maniblos, de terra Walteri de Logan, de terra W. Foreſtarij in Magelin, ſancti Iohannis Evangeliſtæ in Crafferg, de Bruacb, de Glorie, de Batmolin, de Kilhiele, de Killuvarin, de Ratenans, de Tacbſixan, de Rathſuln, de terra Philippi Vituli, de terra Thomæ Vituli, de terra Iohannis de Peinkoyt, de Adcor, de villa Aufrid. in Ardrie, ſancti David de Naſ. de terra Ricc. filij Alvered. de villa W. de Keldiſ, de Clane, de Iuthe, de Killebech, de terra W. Cirenceſtre, de Dunig, de Kernach, de Marachem, de villa Sirloc, de Tuly, de Killemelin, de Rathbrid, de Kilros, de terra quæ fuit Radulfi de Offali, de Dunheve, de Finovere, de Orengam, de terra Thomæ filij Maur. de Killergi, de Struhan, de Dorric, de Foder, de villa David de Dumetham, de villa David Boch, de terra Ricc. Pincne, de Gillachneſcop. in Obuy, de Archimen. Triech. de tota terra Reug. Poherij in Lagen. de Archemang, de Cavelmuy, de terra Ricc. de Hemfort, ſancti Petri de Seleſcar, ſancti Michaëlis de Weſefort, ſancti Iohannis, ſancti Patricij, ſanctæ Brigidæ, ſanctæ Mariæ Magdalenæ Weſeford, ſancti Iohannis de Baliſchauc, de Incheſcorch, ſancti Iohannis de terra Heliæ de Pondlg, de Duſer, ſanctæ Mariæ de Sleſcultre, de terra Rog. Valen. de terra Oſberti God. de terra W. Bruſelanc. de Senerali, de Kildium, ſancti Iohannis Wateford, de Drukun, de Keſllivor, ſanctæ Mariæ de Tibb. de Arſinan, de Radron, de Magdevuin, de Stangenach, de terra W. Auguill. de terra Adæ Martel. de Obrid. de terra Alex. Carpentar. de Dumercth, de Typar, de Karketel, de Hules, de Cathan, de Kilguban, de terra Roberti Sivvim. de Lunc. de Kilkallan, de Catcorchin, de terra Ricc. de Mora, de terra Thomæ filij Rad. de terra Henrici Pincn. de feudo decem militum in honore Catban. de Addar. de terra Galf. de Exſe. de terra Tancardcor. ſancti Marchach. Linurin. ſanctæ Brigid. Linurin. de terra Godeberti de Rupe. de imo Gantard. Inker. de Lachmecher. de Holegr. de toto tuedo de Amerit, de toto tuedo de Tulachleys, de toto tuedo de Horr. de toto tuedo de Mayer. ſancti Iohannis de Corcang. de Roskelan. & de Senegart, Clencan, Eccleſias cum omnibus villis, decimis,

Capellis, pertinentiis, & appendiciis ſuis, necnon & alia bona veſtra, ſicut ea juſtè ac pacificè poſſidetis, vobis & per vos domui Hoſpitalis auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Signiæ XIII. Kalend. Augusti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

IOANNI REDOSTONENSI Epiſcopo.

Epiſt. 114. De Græco Epiſcopo ad Eccleſiæ unitatem reverſo.

CVm ad obedientiam ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ redieris, ſicut ex parte tua fuit propoſitum coram nobis, auctoritate tibi præſentium indulgemus ut in apoſtolicæ ſedis devotione perſiſtens, illa gaudeas libertate qua gaudent Latini Epiſcopi Romaniæ, illamque juriſdictionem in ſubditos tuos obtineas quam & ipſi in dioceſibus ſuis habent. Nulli ergo &c. conceſſionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Signiæ II. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EIDEM.

Epiſt. 115. Vt Græcos hortetur ad unitatem Eccleſiæ.

CVm ad obedientiam apoſtolicæ ſedis redieris, ut quod audiſti alij dicas *Veni*, & trahas quaſi cortina cortinam, fraternitati tuæ præſentium auctoritate mandamus quatinus coëpiſcopos tuos necnon monachos & Clericos Græcos, ut ad obedientiam ſedis apoſtolicæ revertantur, exhortationibus ſedulis efficaciter moneas & prudenter inducas, ità quòd diligentia tua clareat in effectu, & gratiam noſtram merearis pleniùs & favorem. Datum Signiæ II. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

BOIANENSI EPISCOPO.

Epiſt. 116. De quodam inſtrumento corroſo.

SIgnificante venerabili fratre noſtro Epiſcopo Venafrano ad noſtram noveris audientiam perveniſſe quòd Eccleſia ſua ignis incendio devaſtata, ipſius privilegia coactus eſt aliàs deponere conſervanda: inter quæ privilegium quoddam, quod inter Eccleſiam Venafranam & Hoſpitalarios civitatis ejuſdem compoſitionis & pacis fœdera continebat, repertum eſt ex conſervatorum incautela corroſum. Vnde quia ex ipſius abolitione magnum poſſet Eccleſiæ Venafranæ diſpendium provenire, ac nonnulli, qui dum idem conderetur privilegium interfuerant, dictos Hoſpitalarios ſimile habere privilegium aſſeverent, nobis humiliter ſupplicavit ut inducere dictos Hoſpitalarios ad exhibendum idem privilegium dignaremur. Volentes igitur Eccleſiæ Venafranæ diſpendiis præcavere, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus Hoſpitalarios antedictos ad præfatum privilegium exhibendum, ſecundùm quod Eccleſiæ antedictæ privilegium reformetur, moneas efficaciter & inducas. Alioquin depoſitiones prædictorum teſtium audiens, efficias & procures ut eorum dicta in ſcripturam publicam ad perpetuam memoriam redigantur. Datum Signiæ XIII. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

BERNARDO PRIMO ET fratribus ejus.

Epiſt. 117. De negotio Valdenſium converſorum. Vide lib. 15. epiſt. 94. & lib. 15. epiſt. 82. 146.

NE quis de cetero veſtrum valeat calumniari propoſitum, ſicut olim diligenter examinavimus fidem veſtram, ita nunc converſationem veſtram prudenter inveſtigare curavimus, & utramque litteris apoſtolicis fecimus comprehendi, ut illas in teſtimonium habeatis. Converſationis ergo veſtræ propoſitum tale eſt. IN NOMINE patris & filij & ſpiritus ſancti & beatiſſimæ ſemper virginis Mariæ, ad ædificationem univerſalis ſanctæ Dei Eccleſiæ, & ad ſalutem animarum noſtrarum & omnium ad quorum aures pervenerit. Sicut fideliter credimus corde, fidem catholicam per omnia & in omnibus integram & inviolatam, quemadmodum in litteris noſtræ examinationis expreſſum eſt, ore firmiter confiteri & nuntiare & prædicare propoſuimus & uſque ad animam & ſanguinem adversùs omnes ſectas hæreſum defendere viriliter promiſimus, conſiſtentes ſub magiſterio & regimine unius & veri magiſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti ac piiſſimi Vicarij ejus Papæ Innocentij & ſucceſſorum ejus, ſemper permanentes tam corpore quàm ſpiritu in communione ſanctæ Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ, quam ſanctam & catholicam & apoſtolicam ſemper & ubique confitemur & prædicamus, extra quam neminem ſalvari fatemur. Sed quia fides ſine operibus mortua eſt, ſeculo abrenuntiavimus, & quæ habebamus, velut à Domino conſultum eſt, pauperibus erogavimus, & pauperes eſſe decrevimus; ita quòd ſolliciti eſſe de craſtino non curamus, nec aurum vel argentum vel aliquid tale, præter veſtimentum & victum quotidianum, à quoquam accepturi ſumus. Conſilia quoque evangelica velut præcepta ſervare propoſuimus. Et quamquam officium noſtrum ſit præcipuè ut omnes diſcant ſcripturas ſacras & omnes idonei exhortentur,

tamen, dum tempus ingruit, propriis manibus laboramus, ita duntaxat ne pretium accipiamus conventum. Nam cùm ex magna parte Clerici ſimus, & penè omnes litterati, lectioni, exhortationi, doctrinæ, diſputationi contra omnes errorum ſectas decrevimus deſudare, diſputationes tamen à doctioribus fratribus in fide catholica comprobatis & inſtructis in lege Domini diſpenſari, ut adverſarij catholicæ & apoſtolicæ fidei cognoſcant veritatem, & reſipiſcant à laqueis diabolici erroris, quibus tenentur capti. Cum Prælatorum verò licentia & veneratione debita per idoneos fratres & in ſacra pagina inſtructos, qui potentes ſint in ſana doctrina arguere gentem errantem, & ad fidem modis omnibus trahere, & in gremio ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſtudebimus revocare. Denique licèt dicat Chriſtus, *Oportet ſemper orare & non deficere*, & Apoſtolus, *Sine intermiſſione orate*, tamen quidam noſtrorum per viginti quatuor vices inter diem & noctem, alij quindecies, alij duodecies, qui autem minùs ſepties, pro omnibus hominibus ſecundùm eorum gradus orant. Continentiam perpetuam & caſtimoniam vel virginitatem inviolabiliter conſervando, ſuſpectum mulierum conſortium devitando, ut nemo noſtrum ſolus ad ſolam, nec etiam ad loquendum, niſi audientibus aut videntibus legitimis teſtibus & certis perſonis, accedat. Nunquam in una domo fratres & ſorores præſumant dormire; nunquam ad unam menſam reſidere. Eccleſiaſtica ſacramenta ſuſcipiemus ab Epiſcopis & ſacerdotibus in quorum dioceſibus & parrochiis commorabimur, & eis obedientiam debitam & reverentiam exhibebimus. Per honeſtiores autem & inſtructiores in lege Domini & in ſanctorum patrum ſententiis verbum Domini cenſuimus proponendum, de Prælatorum Eccleſiæ conſcientia & conſenſu, fratribus & amicis, Clericis & laicis, ut diſcant neceſſaria pro hæreticis convertendis. In omnibus verò epiſcopatibus, dioceſibus, vel parrochiis in quibus ſumus vel fuerimus, diſpoſuimus jejunare ſecundùm morem & conſuetudinem Prælatorum & catholicorum virorum orthodoxorum illarum provinciarum, tam in vigiliis, quàm in jejuniis quatuor temporum & quadrageſimæ. Ad menſam quoque ſemper legendum in domo qua fuerimus converſati, ex quo numerum excedimus octonarium. Silentium ſimiliter data benedictione uſque ad peragendas gratias obſervandum, niſi ob correctionem lectoris aut ob explanationem lectionis. Qui verò ſecularium nobis credunt, à quibuſcunque aliquid per aliquam fraudem habuerint, neceſſe eſt, ſi potuerint & nobis acquieſcere voluerint, ut ipſis & non aliis reſtituant. Decimas ſiquidem & primitias & oblationes & cetera ſecundùm uſum locorum ſervitia Prælatis & aliis Clericis ſub quorum dioceſibus vel parrochiis victitaverint fideliter perſolvant, quod omnibus fidelibus Chriſtianis efficaciter ſuademus. Religioſum & modeſtum habitum ferre decrevimus, qualem ex voto conſuevimus deportare; utendo de cetero calciamentis communibus, ad conſilium & mandatum ſummi Pontificis, pro tollendo ſcandalo quod contra nos movebatur de calciamentis deſuper apertis, quibus uti hactenus ſolebamus.] Vos ergo præſcriptum converſationis propoſitum de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta taliter obſervetis ut Deo gratum obſequium & hominibus utile præbeatis exemplum. Datum Signiæ x. Kalend. Auguſti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

POPVLO ALEXANDRINO, ſpiritum conſilij Sanioris.

Epiſt. 238. Vt ab Ottone Imp. recedant. Vide infrà epiſt. 189. & Baron. ad an. 1168. §. 83.

APoſtolicæ ſedis erga vos ab ipſis civitatis veſtræ primordiis gratiam & favorem ipſius quoque civitatis vocabulum proteſtatur, quam felicis memoriæ Alexander Papa prædeceſſor noſter, utpote novam plantationem Eccleſiæ, tanta caritatis prærogativa dilexit ut in perpetuam ſuæ gratiæ ac veſtrę devotionis memoriam, eam ſuo curaverit nomine inſignire. Qualiter autem nos ejus in veſtra exaltatione veſtigia non ſolùm imitati fuerimus, verùm etiam ſupergreſſi, licèt operibus vos exhibeatis immemores; in veſtris tamen cordibus memores, ſicut credimus, permanetis; quippe cùm talia ſint quæ vobis contulimus ut eorum nullo debueritis tempore oblivisci. Miramur igitur, nec ſatis admirantes ſufficimus admirari, quòd converſi in arcum perverſum, & in reprobum ſenſum dati, ſic citò receſſiſtis à fidelitate noſtra & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ; cui non ſolùm debita minimè præſtitiſtis, verùm & in impiorum conſilium abeuntes, facti eſtis inimici ejus, in capite impugnantes eam unà cum perſecutoribus ejus, & Ottoni tyranno & excommunicato & maledicto in noſtram injuriam & animarum ac rerum veſtrarum periculum adhærentes. Quamquam igitur merita veſtra non exigant ut vos patris manſuetudine

revocemus, ſed potiùs ſeveritate judicis puniamus, quia tamen pater filium diligit etiam offendentem, imitantes longanimitatem illius cujus patientia, quantum in ipſo eſt, ad veniam peccatores adducit, univerſitatem veſtram exhortamur attentiùs, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatinus à præfato tyranno, qui, ſicut per ea quæ circa nos egit, niſi eſſet cor veſtrum inſipiens obſcuratum, advertere potuiſtis, benefactoribus ſuis mala pro bonis retribuit, atque ab ejus complicibus ſano utentes conſilio recedatis, & redeatis humiliter ad ſinum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ matris veſtræ, offenſam præteritam obſequiis ſubſequentibus expiantes. Alioquin indubitanter noveritis vos privilegiis omnibus vobis ab eadem indultis perpetuò ſpoliandos, cùm propter ingratitudinis vitium libertas in ſervitutis compedem revocetur. Datum Signiæ III. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

CREMONENSI EPISCOPO apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 139. Confirmat depoſitionem Epiſcopi Vicentini. *Vide lib. 16. epiſt. 15.*

PEr tuas nobis litteras intimaſti quòd cùm contra Epiſcopum Vicentinum tam per publicam famam quàm per Canonicos ipſius Eccleſiæ multa tuis fuiſſent auribus inculcata, licèt notorium eſſet eundem Epiſcopum clamorem qui de ipſo aſcenderat opere compleviſſe, ad cantelam tamen eidem terminum præfixiſti quo ſe tuo conſpectui præſentaret, ſuam ſuper objectis, ſi poſſet, innocentiam oſtenſurus. Quo demum pluribus ſibi terminis aſſignatis in tua comparere præſentia non curante, in eum depoſitionis ſententiam promulgaſti, Capitulo Vicentino alium eligendi liberam tribuens facultatem. Quamvis igitur ad id ſine noſtro ſpeciali mandato procedere non debueris, cùm hoc ſit unum ex illis quod ſibi ſedes apoſtolica ſpecialiter reſervavit, quia tamen nota eſt ejus enormis dilapidatio, & deformis inſufficentia non ignota, & antequam tuas litteras acceperimus, nos ſuper ipſius depoſitione noſtras feceramus litteras jam notari, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus eundem facias ab Eccleſiæ Vicentinæ regimine perpetuò remanere remotum, monens idem Capitulum diligenter ut in nullo de cetero eidem intendens, perſonam idoneam & Eccleſiæ Romanæ devotam ſibi per electionem canonicam infra menſem præficiant in paſtorem. Alioquin tu id auctoritate noſtra ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo exequaris; nihilominus dictum Epiſcopum per cenſuram eccleſiaſticam diſtrictiſſimè cogens ut pecuniam quam de alienatis Eccleſiæ poſſeſſionibus congregavit refundat in ejuſdem Eccleſiæ debita perſolvenda. Datum Signiæ Non. Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Super hoc ſcriptum eſt Capitulo Vicentino.

EPISCOPO AVRASICENSI.

Epiſt. 140. Delegat cauſam matrimonij mulieris bigamæ.

EX tuarum perpendimus ſerie litterarum F. mulierem Auraſicenſem coram te fuiſſe conqueſtam quòd cùm B. Garinus parrochianus tuus eam duxiſſet legitimè in uxorem, eandem non curabat maritali affectione tractare; cùmque partes ad tuam præſentiam convocaſſes, dicta mulier juramento firmavit quòd idem B. per verba de præſenti contraxerat cum eadem; teſtibus nihilominus ad hoc probandum productis, quorum depoſitiones eiſdem duxiſti litteris inſerendas. E contrà verò B. memoratus juravit ſe nunquam contraxiſſe cum muliere jamdicta, nec eandem anulo ſubarraſſe, producens nihilominus teſtes ad reprobationem teſtium productorum ab ipſa, dicta quorum eiſdem inſerere litteris procuraſti. Propoſuit etiam B. prædictus quòd eadem mulier cuidam Stephano in Eccleſiæ facie fuerat matrimonialiter copulata, qui carnaliter eandem cognoverat, & eam tenebat in domo propria ut uxorem; quod in jure confeſſa fuit mulier ſæpedicta, aſſerens tamen ſe cum B. ſæpedicto primitus contraxiſſe. Cùmque poſtmodum mulier eadem ad teſtes interim producendos diem ſibi peteret aſſignari, dictus B. aſſerens eandem audiviſſe dicta teſtium productorum ab ipſo, ac propter hoc non debere rurſum ad teſtium productionem admitti, ſedem apoſtolicam appellavit, octavas ſancti Martini proximò venturas terminum ſuæ appellationi præfigens: quem terminum arctans ad feſtum Aſcenſionis proximò tunc futurum, nobis humiliter ſupplicaſti ut cauſam eandem fine terminare debito dignaremur. Nos igitur iis tam per litteras tuas quàm per relationem dilecti filij G. Subdiaconi & Capellani noſtri, quem eidem B. conceſſimus auditorem, plenius intellectis, eaſdem litteras tuas ſub bulla noſtra tibi remittentes incluſas, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi de hoc principaliter coram te actum fuerit, quòd videlicet ſæpe nominatus B. memoratam F. maritali non curabat affectione

tractare, & vera ſunt quæ in præfatis tuis litteris continentur, dictum. B. ab impetitione prædictæ mulieris abſolvas. Quia ſive ipſa mulier primùs cùm Stephano quàm cum B. ſæpedicto contraxit, primum factum debet præjudicare ſecundo; ſive conſtet eam primò cum B. poſtmodum cum Stephano contraxiſſe, nihilominus ejus petitioni obviat adulterium de quo eſt manifeſtè confeſſa. Si verò de hoc principaliter fuit actum, utrum ſcilicet inter dictum B. ac mulierem præfatam legitimum fuerit matrimonium, cùm ſuper hoc cauſa non fuerit ſufficienter inſtructa, eam plenius audias, & fine canonico appellatione remota decidas, faciens quod decreveris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Signiæ 11. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NORWINCENSI IN Hibernia commoranti, Cluanfertenſi & Enactunenſi Epiſcopis.

Epiſt 141. Adversùs Epiſcopum Vvaterfordenſem.

CVm cauſam quæ inter venerabilem fratrem noſtrum Leſinorenſem & Davidem quondam Waterfordenſem Epiſcopos vertebatur venerabilibus fratribus Laonienſi & Corcagienſi Epiſcopis & dilecto filio Archidiacono Caſſellenſi ſub certa forma duxerimus committendam, ipſi mandatum noſtrum, tamquam obedientiæ filij, diligenter, ſicut ex litteris eorum accepimus, exequi cupientes, ad inſtantiam ipſius Leſinorenſis Epiſcopi eundem Waterfordenſem Epiſcopum citaverunt ut juxta mandati apoſtolici formam in jure dicto Epiſcopo reſponderet. Sed eo poſtmodum in eorum præſentia comparente, idem Vvaterfordenſis præfatum Leſmorenſem Epiſcopum ob quaſdam adulterinas litteras nomine bonæ memoriæ Iohannis tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Preſbyteri Cardinalis tunc in partibus Hiberniæ apoſtolicæ ſedis Legati confectas, quas idem Leſmorenſis per collationem aliarum litterarum ipſius Cardinalis veracium coram eiſdem judicibus apertè redarguit falſitatis, probare nitebatur excommunicationis nexibus irretitum. Sed cùm nec hanc nec etiam alias exceptiones objectas dictus Vvaterfordenſis probare aliquatenus potuiſſet, lite ſuper principali præſentibus partibus conteſtata, diem ipſis dicti judices ſtatuerunt infra quam dictus Vvaterfordenſis à quibuſdam Sathanæ ſatellitibus inſtigante diabolo extitit immaniter trucidatus. Poſtmodum autem cùm Robertus Clericus fuiſſet ad Eccleſiam Vvaterfordenſem electus, & venerabilis frater noſter Caſſellenſis Archiepiſcopus vellet imponere ſibi manus, quia dictus electus, ſequens ſui prædeceſſoris veſtigia, occupatas poſſeſſiones invaſerat per potentiam laicalem; præfatus Leſmorenſis Epiſcopus pro ſui juris tuitione adversùs eundem reclamavit electum. Sed antefato Archiepiſcopo reſpondente quòd ipſum tantùm ad Vvaterfordenſem & non ad Leſmorenſem Eccleſiam conſecrabat; præfati judices præmiſſum Robertum jam in Epiſcopum conſecratum ſuis citatoriis litteris ad eorum præſentiam evocarunt, ſuper poſſeſſionibus à prædeceſſore ſuo nequiter occupatis eidem Epiſcopo reſponſurum. Eo itaque coram ipſis ad præfixum ſibi terminum comparente, citationem ipſam non fuiſſe canonicam his rationibus allegavit; tum quia eadem nonniſi viginti & ſeptem dies à termino continebat, tum etiam quòd tantùm ab uno ipſorum judicum & quodam Abbate alio, cui prænominatus Corcagienſis commiſerat vices ſuas, extiterat evocatus. Verùm cum dictis judicibus conſtitiſſet quòd triginta & novem dierum fuerat citatio prænotata, & quòd etiam licet judici delegato citationis officium cuilibet committere ac punire ratione prævia contemptorem, exceptionem illam eſſe frivolam decreverunt. Qua de re dictus Waterfordenſis accenſus, ſedem apoſtolicam appellavit; & ſuæ appellationi terminum aliquatenus non præfigens, & nullam aliam rationabilem cauſam objectæ appellationis allegans, receſſit contumaciter à præſentia eorundem. Iudices autem appellationem hujuſmodi, pro eo quòd in litteris commiſſionis fuerat remedium appellationis ſublatum, fruſtratoriam attendentes, & advertentes etiam quòd per ſui prædeceſſoris procuratores & per ipſum Epiſcopum demum in eorum præſentia lis fuerat conteſtata, teſtes ipſius Leſmorenſis Epiſcopi ſuper duobus articulis eiſdem ab apoſtolica ſede commiſſis, videlicet quòd Eccleſia Leſmorenſis à tempore cujus non extat memoria fuerat cathedralis, & ſuper ipſius electione canonica receperunt; tertio articulo prætermiſſo, videlicet quòd excommunicatus extiterat præfati Vvaterfordenſis Epiſcopi prædeceſſor, cùm inhumanum ſit perſequi odio jam defunctum. Teſtes etiam ſuper violenta manuum injectione ipſius Leſmorenſis Epiſcopi de novo præſumpta poſt factam illis commiſſionem recipere decreverunt, cùm ad eorum ſpe-

ctaret officium corrigere malè acta circa negotium ſibi ab apoſtolica ſede commiſſum. Teſtibus itaque ſic receptis & atteſtationibus publicatis, dicti judices atteſtationes ipſas Vvaterfordenſi Epiſcopo tranſmiſerunt, diem præfigentes eidem quo in eorum præſentia compareret, in teſtes, ſi vellet, aut dicta teſtium aliquid objecturus. Eodem itaque Waterfordenſi minimè comparente, nec mittente aliquem idoneum reſponſalem, iidem judices tam atteſtationibus à nobis ſibi tranſmiſſis quàm etiam aliis quas ipſi receperant fideliter publicatis, cùm per inſpectionem earum & litteras venerabilium fratrum noſtrorum Archiepiſcopi Tuamenſis & Epiſcopi Duacenſis, qui ſuper eodem negotio à nobis judices fuerant inſtituti, & reſtitutionem Leſmorenſis Eccleſiæ adjudicarant eidem, & in poſſeſſionem induxerant corporalem, de intentione præfati Leſmorenſis Epiſcopi pleniſſimè conſtitiſſet, communicato virorum prudentum & juriſperitorum conſilio, poſſeſſionem Leſmorenſis Eccleſiæ cum ſuis omnibus pertinentiis adjudicarunt auctoritate noſtra Epiſcopo memorato, ſæpefatum Waterfordenſem Epiſcopum ad ſolutionem centum & ſexaginta marcarum argenti, taxatione ab ipſis ultra dimidiam partem quantitatis providè facta, expenſarum & ablatorum nomine condemnantes, & caritate fraterna, quæ cum ſcandalizatis uritur & cum patientibus infirmatur, exilio diutino & miſeriis compatientes continuis Epiſcopi ſæpefati, dictus Corcagienſis Epiſcopus & dilectus filius Laonienſis Decanus loco alterius judicis in corporalem poſſeſſionem ipſius Leſmorenſis Eccleſiæ ipſum Epiſcopum induxerunt. Ceterùm cùm paulò pòſt idem Leſmorenſis Epiſcopus in ſabbatho quo *Sitientes* cantatur celebraret ſolemniter ordines in eadem, quidam familiares dicti Vvaterfordenſis Epiſcopi unà cum Rog. Chriſtophori ipſius Epiſcopi Seneſcalco ab ipſo ſpecialiter deſtinato dictum Epiſcopum aliquandiu in ipſa Eccleſia obſidentes, demum in eundem ab Eccleſia ſacris indutum veſtibus exeuntem actu nefario irruerunt & Eccleſiam ipſam bonis tam intrinſecis quàm extrinſecis per violentiam ſpoliantes, & ab ipſo Epiſcopo indumenta pontificalia viliter manu ſacrilega extrahentes, cum duobus Preſbyteris de loco ad locum per invia uſque ad caſtrum de Dungarvan, in quo erat Vvaterfordenſis Epiſcopus, captivum immaniter abduxerunt eundem. Cujus pedibus idem Vvaterfordenſis, depooens modeſtiam Pontificis, & induens oequiter carnificis feritatem, compedes tradens ferreos manu ſua, & juvans fabrum clavos ipſis compedibus defigentem, ſic ipſum carceris ergaſtulo mancipavit. Poſt hæc autem dicti judices apud Caſſellum unà cum dicto Caſſellenſi Archiepiſcopo in majori Eccleſia convenientes in unum, hujus iniquitatis auctores & etiam conſentientes eidem, præſente Vvaterfordenſi Epiſcopo & pariter aſſentiente, accenſis candelis, excommunicationis vinculo ſolemniter innodarunt. Evadente itaque poſt ſeptem hebdomadas Leſmorenſi Epiſcopo Dei auxilio carcerem ſupradictum, in quo ſiti, fame, ac penuria multiplici acriter fuerat maceratus, iidem judices præfatum Vvaterfordenſem Epiſcopum ut eidem Leſmorenſi Epiſcopo ſatisfaceret de injuriis irrogatis ſuis duxerunt citandum litteris iteratò. Quo in die ſtatuto in ipſorum præſentia comparente, ac poſt comminationes quamplurimas ex parte Regis Angliæ intentatas temerè in eoſdem contumaciter ab ipſorum auditorio recedente, ipſi judices, licèt hujus facti enormitas eſſet notoria & ferè omnibus manifeſta, quia tamen idem Vvaterfordenſis patratum ſcelus de aſſenſu ipſius factum fuiſſe negabat, teſtes contra ipſum, utpote lite ſuper hoc articulo conteſtata, cum ſolemnitate debita receperunt; quorum depoſitionibus publicatis, & tranſmiſſis etiam ad Waterfordenſem Epiſcopum ſupradictum, diem ſibi & locum denuo præfixerunt, ut ſi duceret in teſtes aut eorum depoſitiones aliquid opponendum, ad ipſorum præſentiam accederet id acturus. Qui comparens in ſtatuto termino coram eis, minas comminationibus & convitia præmiſſis injuriis aggregavit, parans inſtinctu diaboli eidem Epiſcopo latenter inſidias per Thomam ſuum Clericum in cimiterio Limiricenſi; cùmque Leſmorenſis prædictus eſſet in oſtio Limiricenſis Eccleſiæ conſtitutus, dictus Thomas Dei timore poſtpoſito manus injecit temerarias in eundem, & ſibi litteris jamdictorum Archiepiſcopi Tuamenſis & Epiſcopi Duacenſis à manibus ipſi violenter avulſis, evaginato gladio ſic ipſum conatus eſt decollare quòd ictus aſperè ferientis, à quo divina potentia ipſum Epiſcopum liberavit, in oſtium defluens memoratum, ibidem perennis memoriæ veſtigia dereliquit. Quem, quia id præſumpſerat ipſis judicibus aſtantibus & cernentibus tantum ſcelus, denuntia-

runt publicè anathemati ſubjacere; ipſi Vaterfordenſi Epiſcopo arctiùs inhibentes ne communicare in aliquo præſumeret Clerico memorato. Sed idem Epiſcopus inhibitionem hujuſmodi vilipendens, tam in corporali quàm in ſpirituali menſa eadem die ac deinceps ipſi Thomæ communicare non meruit, quemadmodum per teſtes didicerant judices ſupradicti. Et licèt idem Epiſcopus in teſtes & eorum teſtificata eadem die obicere noluiſſet, ac ab ipſorum conſpectu contumax diſceſſiſſet, ad ipſius malitiam convincendam non ſolùm ei alterum, ſed etiam tertium & quartum diem ad ultimum eidem peremptorium indixerunt. Quo nullatenus comparente, nec ſufficientem ad eos reſponſalem mittente, dum ipſis per atteſtationes quas nobis ſub ſigillis ſuis dicti judices deſtinarunt, de violentia ipſi Leſmorenſi à Vvaterfordenſi Epiſcopo irrogata & injectione violentarum manuum conſtitiſſet, aſſidentibus eis viris prudentibus & diſcretis, tam ipſum in canonem latæ ſententiæ incidiſſe quàm omnes fautores ſuos candelis accenſis & pulſatis campanis excommunicatos publicè nuntiarunt, auctoritate noſtra præmiſſo Archiepiſcopo injungentes ut ipſum excommunicatum per ſuam faceret provinciam nuntiari, & ſibi rerum ſpiritualium curam, donec in ſententia perdurandum duceret, interdicens, ſæpefatum Leſmorenſem Epiſcopum in corporalem poſſeſſionem auctoritate noſtra induceret Eccleſiæ Leſmorenſis, adicientes eidem ut tam clero quàm populo Vvaterfordenſi ſub interminatione anathematis diſtrictiùs inhiberet ne ipſi Epiſcopo in excõmunicatione pertinaciter exiſtenti præſumerent in aliquibus obedire, ſed potiùs ipſi Metropolitano reverentiam omnimodam exhiberent. Sed ipſi Clerici facti ſalutis propriæ contemptores, dicto Epiſcopo participare auſu temerario præſumentes, eidem Archiepiſcopo injunctam ipſis reverentiam impendere noluerunt. Propter quod idem Archiepiſcopus in ipſos excommunicationis ſententiam promulgavit, quam ipſi judices duxerunt poſtmodum auctoritate apoſtolica confirmandam. Quocirca fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatinus prædictas ſententias, ſicut rationabiliter ſunt prolatæ, faciatis uſque ad ſatisfactionem condignam per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota inviolabiliter obſervari, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per ſubtractionem beneficiorum, ſi neceſſe fuerit, ſublato appellationis obſtaculo compeſcendo. Vt autem dictus Vvaterfordenſis Epiſcopus de ſua non poſſit malitia gloriari, eundem cum litteris veſtris ad noſtram præſentiam dirigatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Signiæ VI. Kal. Iulij, anno XV.

CREMONENSI ET VERCELLENSI Epiſcopis apoſtolicæ ſedis Legatis, & Reginenſi electo.

Licèt ſecundùm Apoſtolum, qui epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat, ſi tamen Epiſcopus nominis non exequatur effectum, unde dolere poſſit invenit; quia de primatu quem in terris obtinet, confuſionem expectat in cœlis. Cùm enim eſſe debeat ut oliva fructifera in domo Domini, & tamquam lignum plantatum ſecùs decurſus aquarum, reddere fructum tempore ſuo, ſi non fructificat, non abſurdè comparatur ficulneæ quæ fructus non edit acceptos, & terram ſterilem reddit ſub umbra nociva inutiliter occupatam. Talis Epiſcopus tanto graviùs cadit interiùs apud Deum quanto altiùs videtur exteriùs apud homines aſcendiſſe. Periculoſus eſt talibus ad epiſcopatum aſcenſus; ſed tanto periculoſior eſt epiſcopatus retentio, cùm quis ſollicitudini non ſufficit paſtorali, quanto efficaciùs per experientiam ſuæ inſufficientiæ didicit onera præſulatus; & retinentem accuſat ambitio quem recipientem exactio debuerat excuſare; cùm in talibus adeſſe debeat coacta voluntas & voluntaria coactio non deeſſe, ut ſe cogi non renuat & velle non audeat ni cogatur. Expedit ergo Prælato qui nequit in prælatione proficere quòd efficiatur unus de parvulis, & deſcendat exteriùs ut intùs aſcendat, & in minori proficiat qui deficit in majori: quia non in ſublimitate graduum, ſed in amplitudine caritatis acquiritur regnum Dei, apud quem non gradus elegantior, ſed vitæ melioris actio comprobatur. Vnde prudenter animæ ſuæ conſulet & honori * [Iohannes] Brixienſis Epiſcopus, ſi epiſcopatui corpore ceder cui videtur utilitate ceſſiſſe. Cùm enim, ſicut ex litteris veſtris accepimus, linguæ ſit officio deſtitutus, & lingua Prælati eſſe non debeat alligata, exequi non poterit prædicatoris officium mutus & annuntiare populo ſcelera ſua, cujus ſanguinem Deus de manu Prælati requiret, cùm etiam grandævus ætate, confectus ſenio, & præ longæ infirmitatis anguſtia ſit effectus inutilis Eccleſiæ Brixienſi, nequit aſ-

Epiſt. 142. Vt Brixienſis Epiſcopus ad ceſſionem cogatur.

cendere ut in die belli-pro domo Domini
ſe murum opponat aſcendentibus ex ad-
verſo. Si ſic eſt, ſponſi caret amplexibus,
licèt habere ſponſum videatur, Eccleſia
memorata; cùm ſponſo carere tolerabilius
ſit quàm ſub inutili ſponſi nomine incom-
moda viduæ ſuſtinere. Ne igitur ſub um-
bra matrimonij diù portet onera viduitatis
Eccleſia ſupradicta, cùm ſit providendum
non tam Prælatis in Eccleſiis quàm Eccle-
ſiis in Prælatis, diſcretioni veſtræ per apo-
ſtolica ſcripta mandamus quatinus, ſi præ-
miſſis veritas ſuffragatur, ſupradictum
Epiſcopum ad reſignationem epiſcopatus
moneatis prudenter & efficaciter induca-
tis. Qui ſi prudenti meditatione prævidere
voluerit quid expediat, voluntate præve-
niet ceſſionem, & ceſſiu longæ monitioois
inſtantiam nullatenus expectabit; ut non
quæ ſua ſuut, ſed quæ Ieſu Chriſti quære-
re videatur, & voluntaria ceſſio notam am-
bitionis excludat. Sed ſi cedere ſponte no-
luerit, cùm frequenter petierit à cura &
ſullicitudine per nos Eccleſiæ Brixienſis ab-
ſolvi, & in manu bonæ memoriæ Geraldi
Albanenſis electi tunc apoſtolicæ ſedis Le-
gati ordinationem poſuerit Eccleſiæ ſupra-
dictæ, nec liberum ſit ſuæ voluntatis arbi-
trium in ſuperioris judicium jam tranſla-
tum, quia frequenter oobis illuderetur à
ſubditis ſi deambulatoria eſſet ſubjectorum
voluntas ad examen cognitionis noſtræ de-
lata, ab eodem Epiſcopo Eccleſia ſæpedic-
ta ſoluta, faciatis eidem juxta formam
prioris maodati noſtri de tali perſona per
electionem canonicam provideri per quam
auferatur temporis jactura præteriti & fu-
turi commoditas conferatur, ipſaque nobis
& Eccleſiæ Romanæ maniſeſtè fidelis ſit &
devota; providentes nihilominus eidem
Epiſcopo in certis redditibus, de quibus
competenter valeat ſuſtentari. Quòd ſi non
omoes &c. duo veſtrum &c. Datum Sig-
niæ II. Non. Auguſti, anno XV.

ABBATI MONASTERII ſanctæ Mariæ Dolenſis, ejuſque fratribus tam præſentibus quàm futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum.

Epiſt. 141. De confirmatione privilegiorum.

EFfectum juſta poſtulantibus indulgere
non ſolùm vigor æquitatis, verùm
etiam ordo exigit rationis, præſertim quan-
do petentium voluntates & pietas adjuvat
& veritas non relinquit. Quocirca, dilecti
io Domino filij, veſtris juſtis poſtulationi-
bus clementer annuimus, & ad exemplar
prædeceſſorum noſtrorum felicis recorda-
tionis Paſchalis, Calixti, Anaſtaſij, Adria-
ni, Alexandri, Lucij, & Celeſtini Ro-
manorum Pontificum præfatum monaſte-
rium ſanctæ Dei genitricis ſemperque vir-
ginis Mariæ Dolenſis, quod ad jus & pro-
prietatem beati Petri pertinere dinoſcitur,
in quo divino mancipati eſtis obſequio,
cum omnibus ad ipſum pertinentibus apo-
ſtolicæ ſedis privilegio roboramus, ſta-
tuentes ut quaſcunque poſſeſſiones, quæ-
cunque bona idem monaſterium &c. *uſque*
omnino conſiſtaot, in quibus bæc propriis
duximus vocabulis exprimenda. Eccleſiam
videlicet ſancti Martialis, Eccleſiam ſancti
Andreæ Apoſtoli, & ſancti Martini ſitas
apud caſtrum Radulphi. Eccleſiam ſancti
Dionyſij extra caſtrum prædictum, cum
ſexaginta ſolidis cenſualibus ab altero Ca-
pellanorum ipſius Eccleſiæ reddendis. Ec-
cleſiam ſancti Stepbani protomartyris,
ſancti Germani confeſſoris, & aliam Eccle-
ſiam beatæ Mariæ in burgo Dolenſi. In
epiſcopatu Bituricenſi, Vodoleoſe mona-
ſterium cum pertinentiis ſuis, videlicet Ec-
cleſiam parrochialem beati Petri de Bon-
net, Eccleſiam de Ambraus, Eccleſiam
de Chodac, Eccleſiam de Conde, cùm
aliis ſuis appendentiis, monaſterium de
Cella cum parrochia ſua, & Capellam
ſancti Petri de Brioria, Capellam ſancti
Germani cum pertinentiis, Eccleſiam de
Meulent cum Capella ſancti Romuli, mo-
naſterium de Vriaco cum Eccleſiis & Ca-
pellis ſuis ſancti Martini de caſtro, ſaocti
Nicolai, ſancti Chriſtophori, ſancti Mar-
tiniani, ſancti Silvei, Eccleſiam de Olcas,
& novam Eccleſiam, Eccleſiam de curte
ſancti Victoris cum parrochia ſua, Ec-
cleſiam de Sargiaco cum appendiciis ſois,
Eccleſiam de Meſple, Eccleſiam de Or-
tenay, Eccleſiam de Arfolio, Eccle-
ſiam de Parnay, Eccleſiam de Soſbers,
Eccleſiam de Arconcio. Capellam ſaoctæ
Mariæ & ſancti Hilarij, Eccleſiam de Far-
vargines, Eccleſiam ſancti Pauli extra mu-
ros civitatis Bituricenſis cum parrochia ſua,
Eccleſiam de Vorle, Eccleſiam de Prada
cum Capellis de Cuſienc, ſanctæ Mariæ,
ſancti Vrſini & ſancti Cbriſtophori, cum
Eccleſiis de Viſdon, Eccleſiam ſancti Ste-
phani de caſtro Melani cum Eccleſiis &
Capellis ſuis, & Capellam ſanctæ Mariæ,
ſancti Silvani, ſancti Petri, & ſancti Mar-
tini, Eccleſiam ſancti Ianuarij, Eccleſiam
de Vtriaco, Eccleſiam de Vico cum Ca-
pella de Albeis, Eccleſiam ſancti Petri de
Boſco, Eccleſiam ſancti Hilarij de Bor-
neis cum Capellis ſuis ſanctæ Mariæ de ca-
ſtro Lineriis, ſancti Martini de Borneis.

Capellam de Coſnec, Eccleſiam de Reciaco cum Capella ſancti Iuliani, Eccleſiam ſancti Karterij, Eccleſiam de Noent, Eccleſiam de Vico juxta ſanctum Karterium. Eccleſiam ſancti Aigulphi, Eccleſiam ſancti Salvatoris de Maſuilio cum appendiciis ſuis, Eccleſiam ſancti Stephani de Caſſagnolis, Eccleſiam de Maeſnio cum Capellis ſuis & parrochia, Eccleſias de Ardenta, Eccleſiam de Campiliaco, Eccleſiam ſancti Symphoriani de Creiſſac, Eccleſiam de Novo vico paludoſo, Eccleſiam de Iaugeth, Eccleſiam de Duno, Eccleſiam ſanctæ Sericleræ, & Capellam de Cumps, Eccleſiam de Buſſolio cum Capella de Azeis, Eccleſiam de Bandra, Eccleſiam de Roura, Eccleſiam de Polignet, Eccleſiam de Brittannia, Eccleſiam de Briona, Eccleſiam de monaſterio Cauſina, Eccleſiam de Vilers, Eccleſiam de Diors, Eccleſiam de Nuce, Eccleſiam de Floriaco, Eccleſias & Capellas omnes utriuſque Cloſis, Eccleſiam de Martoniaco, necnon Eccleſiam de Grunay, Eccleſiam de Beſſelgia, Eccleſias de Challac cum parrochiis ſuis, Eccleſiam de Vigo, Eccleſiam de Celon, Eccleſiam de Luſerich, Eccleſiam de Muſnay cum Capella Ivernali, Eccleſiam de Nierñ. cum Capella de Sutriñ, Eccleſiam de Chambona cum parrochia ſua, Eccleſiam de Claudioniaco cum Capella de Cambonio, Eccleſiam de Tauſiliaco cum parrochia ſua, Eccleſiam ſancti Sigiranni de Chambot, Eccleſiam ſancti Laurentij de Gargeloſſa, Eccleſiam de Cuzuin, Eccleſiam de Bairczia, Eccleſiam de Damper, Eccleſiam de Ortena, Eccleſiam ſancti Pantaleonis cum Capellis ſuis de Fero & de Bonavilla, Eccleſiam de Pomerio, Eccleſiam de Croſent cum Capellis ſuis, Eccleſiam de Aguzun, Eccleſiam de Copdallia, Eccleſiam de Capellula, Capellam ſancti Eligij cum appendiciis ſuis, Eccleſiam de Amuclero, Eccleſiam ſancti Auſtregiſili de Caſtellonovo, Eccleſiam ſancti Genitoris de Oblinquo, Capellam ſanctæ Mariæ, ſancti Petri, & ſancti Sigiranni in eodem caſtro, Eccleſiam de Tremſals, Eccleſiam de Artaim, Eccleſiam de Oratorio, Eccleſiam ſancti Severi cum Eccleſiis & Capellis ſuis. Eccleſiam ſancti Martini, Capellam ſancti Petri, ſancti Iohannis, Eccleſiam ſanctæ Mariæ de Polinic, Eccleſiam ſancti Martini de Polinic, Eccleſiam de Sazerech, Eccleſiam de Pairaziaco, Eccleſiam ſancti Projecti, Eccleſiam Vigionenſem, Eccleſiam de Crevent, monaſterium de Spinocolero cum appendiciis ſuis, pro quo ſingulis annis duodecim denarios Romanæ Eccleſiæ perſolvetis, ſicut eſt antiquitus conſtitutum. Prætera Virſionenſem monaſterium vobis veſtriſque ſucceſſoribus perpetuò providendum & regendum committimus. Donum quoque & conceſſiones Emenonis Exoldunen. ſenioris quas fecit Emenoni & Alberto Abbatibus Dolenſibus de monaſterio beatæ Mariæ apud caſtrum Exolduni ſito, quemadmodum prædicti prædeceſſoris noſtri piæ recordationis Calixti Papæ privilegio continetur, vobis nihilominus confirmamus. Adicientes inſuper Eccleſias de Brivis, Eccleſiam de Plancis, Eccleſiam de Maron. Eccleſiam ſancti Auſtregiſili de Turre clerici, Capellam ſancti Michaëlis, & Eccleſiam ſancti Deſiderij ejuſdem caſtri, Eccleſiam de Vigevilla cum parrochia ſua, monaſterium de Pradellis cum parrochia ſua, Capellam de Bortiaco, Eccleſiam de Noent, Eccleſiam de Magniaco cum appendiciis ſuis, Eccleſiam ſancti Petri de Duno, Eccleſiam de Latapetra, Eccleſiam de Nozelio, Eccleſiam de Moſterio, Eccleſiam de Moſterol, Eccleſiam de Cercillat, Eccleſiam de Linars, Eccleſiam de Genollac cum capellis ſuis ſancti Martialis, ſanctæ Mariæ de Capellula, monaſterium de Pontiaco cum Capella ſanctæ Mariæ, Eccleſiam ſancti Martini, ſancti Deſiderij, Eccleſiam de Nozerolis, Eccleſiam de Meanis, Eccleſiam de Oratorio ſancti Michaëlis, Eccleſias de Salgiaco, Eccleſiam de Bonis cum Eccleſia parrochiali, Eccleſiam de Fortio cum Eccleſiis & appendiciis ſuis, Eccleſiam de Artreio, Eccleſias de Roca cerveria, de Graula, de Lorge, de Veteri vinea, de Garineria, Eccleſiam de Malavalle, Eccleſiam de Coſdra, Eccleſiam de Brennaio, Eccleſiam de Ligolio, Eccleſiam ſancti Flodovei, Inſulam de Andria cum Eccleſia, Capellam de caſtro Begonis, Eccleſiam de Boia, Eccleſiam de Muſterles cum Capella ſua, Eccleſiam ſancti Gereonis Aurelianis, Eccleſiam ſancti Vincentij, Eccleſiam ſancti Leonardi de inſula Bucardi, cum Eccleſia de Lamere, Eccleſiam de domo Faginea cum Capellis ſancti Petri & ſancti Michaëlis de Duno, cum terra, hominibus, burgo, libertate & immunitate ipſius, & cum omnibus ad eandem Eccleſiam pertinentibus. Præterea Andezeſmenſem Eccleſiam cum Eccleſiis & Capellis ſuis, quæ utique beati Petri juris eſſe cognoſcitur, ex apoſtolicæ ſedis benignitate vobis & ſucceſſoribus

veſtris regendam diſponendamque concedimus, quemadmodum à ſupradictis Romanis Pontificibus Paſchali, Calixto, Adriano, Alexandro, Lucio, & Celeſtino noſcitur inſtitutum eorumque privilegiis confirmatum; ut videlicet ex eadem Eccleſia duos ſolidos, ex Dolenſi verò monaſterio unum Lateranenſi palatio perſolvatis. Ad hæc, felicis memoriæ Eugenij, Adriani, Alexandri, Lucij, & Celeſtini prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, ſententiam quam bonæ memoriæ Galfridus Burdegalenſis Archiepiſcopus & Lambertus Engoliſmenſis Epiſcopus ſuper Capella ſancti Nicolai de Rocella, ſuper qua inter vos & Cluniacenſes monachos controverſia vertebatur, ex mandato ipſius Eugenij Papæ rationabiliter protulerunt & ſcripti ſui pagina roborarunt, auctoritate apoſtolica confirmamus, & ſicut ab eis judicatum eſt, Capellam ipſam à vobis veſtriſque ſucceſſoribus inconcuſsè perpetuò decernimus poſſidendam. Capellam quoque ſancti Thomæ Martyris Cantuarienſis Archiepiſcopi juxta præfatam Capellam ſancti Nicolai de nouo conſtructam nihilominus vobis duximus confirmandam. Decernimus etiam ut quod idem Dolenſe monaſterium ab initio fundationis ſuæ privilegiis prædeceſſorum noſtrorum obtinuit, perpetuis futuris temporibus inviolabili obtineat firmitate; ut ſcilicet nullus Epiſcoporum, nec etiam Bituricenſis Archiepiſcopus, in cujus parrochia idem monaſterium ſitum eſt, Abbatem ſeu etiam monachos ſuſpendere vel excommunicare vel ad ſynodum vocare judiciaria poteſtate, aut divinum officium interdicere præſumat ibidem; ſed ſi neceſſe fuerit eidem Præſuli totum comitatum Bituricenſem interdicto ſubicere, omnes monachi & familia ejuſdem monaſterij immunes ab eodem interdicto ſemper exiſtant, liceatque illic Deo famulantibus monachis divina officia celebrare & jamdictam familiam tumulare; ita tamen ut excommunicati vel interdicti ad ea nullatenus admittantur. Chriſma verò, oleum ſanctum, conſecrationes altarium, baſilicarum dedicationes, benedictiones Abbatum, ordinationes quoque monachorum & Clericorum veſtrorum burgi Dolenſis ceteraque eccleſiaſtica ſacramenta à quocunque malueritis catholico ſuſcipietis Epiſcopo gratiam & communionem apoſtolicæ ſedis habente, qui noſtra fretus auctoritate ſine cujuſlibet contradictionis vel appellationis objectu quod poſtulabitur non differat exhibere; ſicut à præfato Celeſtino Papa vobis dinoſcitur eſſe conceſſum. Præterea compoſitionem quæ inter monaſterium veſtrum & bonæ memoriæ Stephanum Bituricenſem Archiepiſcopum ſuper Eccleſiis & decimis de quibus quæſtio vertebatur facta eſt, & hinc inde recepta, & in ſcriptis authenticis prædicti Archiepiſcopi necnon Decani & Capituli ſancti Stephani Bituricenſis continetur expreſſa, auctoritate apoſtolica confirmamus. Proviſionem quoque inter vos & venerabilem fratrem noſtrum G. Bituricenſem Archiepiſcopum nobis mediantibus factam ſuper Eccleſiis, Clericis, & aliis hominibus burgi Dolenſis necnon pluribus aliis, ſicut in noſtro continetur authentico, per hujus privilegij paginam auctoritate apoſtolica confirmamus, & in perpetuũ ratam manere cenſemus. Vide ſuprà epiſt. 116. In parrochialibus verò Eccleſiis veſtris vacantibus liceat vobis perſonas eligere & Epiſcopo præſentare; quibus, ſi idonei fuerint, Epiſcopus animarum curam committat, ut de plebis quidem cura Epiſcopo, vobis autem de temporalibus debeant reſpondere; quibus nullo modo permittimus, ſed ſicut antiquis canonibus conſtat inhibitum nihilominus inhibemus, ut bona per Eccleſias acquiſita in alios transferre nulla ratione præſumant; ſed ſive inteſtati deceſſerint, ſive condiderint teſtamentum, penes capellanias ſuas debeant modis omnibus remanere. Liceat autem vobis Clericos vel laicos è ſeculo fugientes liberos & abſolutos ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Sepulturam quoque illius loci &c. *uſque* à quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Prohibemus inſuper ne cui liceat infra parrochias Eccleſiarum veſtrarum ſine aſſenſu diœceſani Epiſcopi & veſtro Eccleſias vel oratoria de novo conſtruere ſeu etiam cimiteria benedicere. Salvis tamen ſcriptis apoſtolicæ ſedis. Decernimus ergo &c. *uſque* uſibus omnimodis profutura. Salva ſedis apoſtolicæ auctoritate & in præſcriptis Eccleſiis diœceſanorum Epiſcoporum canonica juſtitia. Si qua igitur &c. *uſque* divinæ ſubjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco &c. *uſque* præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Datum Signiæ per manum Iohannis ſanctæ Mariæ in Coſmidin Diaconi Cardinalis S. R. E. Cancellarij Indictione xv. incarnationis dominicæ anno MCCXII. pontificatus verò domini Innocentij Papæ III. anno quintodecimo.

TRECENSI

TRECENSI ET MELDENSI Epiſcopis, & Abbati Latiniacenſi Pariſienſis diœceſis.

Epiſt. 144. Confirmatur ſententia lata contra Gaufridum Priorem de Caritate. *Vide infrà epiſt.* 393.

EX parte dilecti filij Cluniacenſis Abbatis fuit propoſitum coram nobis quòd cùm ipſe ad probandam coram dilecto filio Abbate ſanctæ Genoveſæ Pariſienſis ac conjudicibus ſuis monaſterij de Caritate læſionem enormem, quam in alienatione poſſeſſionum ſuarum incurrerat, & inveniendam pecuniam Templariis refundendam diligenter & ſollicitè laboraret, jamque magnam partem pecuniæ ſine ipſius monaſterij gravamine inveniſſet, ac ſpem concepiſſet de inveniendo reſiduo meliorem, Gaufridus tunc Prior ejuſdem monaſterij Antiſiodorenſis diœceſis, ne ipſius Abbatis ſtudium ſuper hoc ſortiretur effectum, nequiter ſtuduit impedire. Nam cùm Abbas præcepiſſet eidem ut de his & aliis quæ ad ordinem pertinent tractaturus ad Capitulum generale accederet, quod inſtabat, ipſe quendam Clericum alienigenam & ignotum poſt eundem Abbatem apud Sczanniam ad appellandum tranſmiſit, ſicut idem Clericus aſſerebat. Tunc Abbas prædictus per hujuſmodi machinationes & ſtudia videns ſuper probatione læſionis enormis & ſolutione Templariis facienda necnon & aliis utilibus procurandis impediri proceſſum, diſciplinamque monaſticam diſſolvi penitùs & elidi, verſùs idem monaſterium, licèt jam inſtaret dies celebrandi Capituli generalis, duxit celeriùs feſtinandum, volens ſuper hoc cum ejuſdem loci conventu habere tractatum ac de mandato noſtro corrigenda corrigere ac ſtatuere ſtatuenda; præſertim cùm de novo noſtris fuiſſet litteris * redargutus quòd ſe in corrigendis exceſſibus ſubditorum in abbatiis & prioratibus ſibi ſubjectis exhiberet tepidum & remiſſum, ac nos mandaſſemus eidem ut appellatione remota corrigeret & reformaret in illis quæ correctionis & reformationis officio cerneret indigere. Verùm Gaufridus prædictus captato favore ſervientium nobilis viri Comitis Nivernenſis prævenit Abbatem, & conventum ſuis mendaciis circumvenit, in Capitulo aſſerens quòd Abbas de monaſterio ipſo omnes proponebat eicere & de Cluniaco inducere alios numero pauciores. Cùm ergo Abbas prædictus per ſervientem quem præmiſerat ſuum ipſis annuntiaſſet adventum, iidem ſervientem ipſum cum injuria expellentes, villæ & clauſtri portas firmiter obſcrarunt; & cùm illic Abbas poſtmodum adveniſſet, ipſi & aliis viris religioſis qui comitabantur eundem villæ impudenter & clauſtri denegarunt ingreſſum. Veruntamen quidam de monachis monaſterij antedicti zelo devotionis accenſus quandam portam villæ, poſtquam Abbas & ſocij ipſam & alios circuierant, reverenter reſeravit eidem; quam iidem ingreſſi primam partem clauſtri, quam quidam monachi eodem zelo ducti aperire curarunt, ſecundùm conſuetudinem ordinis intraverunt. Hoc comperto Gaufridus & monachi ac ſervientes armati, quos idem Gaufridus ad hanc præparaverat victimam; de campanilibus & eminentioribus locis in Abbatem & ſocios lapides grandes & denſos crudeliter projecerunt. Veruntamen miſericors Dominus miraculosè Abbatem ſervavit illæſum, licèt in equum ejuſdem plures magni ponderis projecti lapides extitiſſent, adeo quòd idem equus in quatuor locis apparuit vulneratus. Tunc Abbas tam atrocibus affectus injuriis, cùm illi projicere lapides non ceſſarent, cenſuit furori cedendum, & equo laxato fugam petiit, & ſe recepit in villam; quem quidam burgenſis errantem inveniens, & quaſi de mortis periculo erutum trementem totis artubus & pallentem, miſericordia motus duxit in domum ſuam, & curam ejus egit filialiter & devotè. In illo autem conflictu, quando Abbatem & ſocios lapidibus voluerunt obruere, quidam ſervientes & monachi majorem portam cum gladiis & fuſtibus exeuntes, ſarcinulis oneratos retinuere tres equos, uno de Abbatis ſervientibus vulnerato. Sed & iis Gaufridus & ejus complices non contenti, quinimmo malis adjicientes pejora, Balivos Comitis memorati in grave præjudicium monaſterij atque villæ ad ſuorum defenſionem facinorum & juris oppreſſionem necnon Abbatis & ordinis advocaruut; quorum præſentia & favore campanilia & alia loca editiora armis, arcubus, baliſtis, & lapidibus munierunt de nocte, ita celebrantes excubias cornibus, cantilenis, fiſtulis, & clamore ac ſi caſtrum obſeſſum ab hoſtibus cuſtodirent; quamquam Abbas per violentiam irrumpere clauſtrum, etſi poſſet, nullatenus noluiſſet, ſed nobis vindictam potiùs reſervare. Attendens igitur idem Abbas quòd Gaufridus & ſui nullam admonitionem admitterent, ſemper clauſtri, curiæ, ac majoris Eccleſiæ, necnon omnibus aditibus obſeratis per quos ad eos haberi poſſet acceſſus, habito virorum religioſorum conſilio;

* Suprà epiſt. 6.

ipſius Gaufridi & complicum ejus culpis clareſcentibus evidenter, ipſum tamquam inobedientem, rebellem, contumacem, & dilapidatorem ſententialiter amovit à regimine prioratus, & tam ipſum quàm omnes ſibi taliter adhærentes vinculo excommunicationis innodans, Eccleſiam ſuppoſuit interdicto, donec redeuotes ad cor condignè ſatisfacerent de tam enormibus exceſſibus & offenſis. Ipſi verò ſemper proniores ad pejus, ſententias in eos ſic latas rationabiliter non ſervantes, pulſatis campanis divina præſumunt ſolemniter celebrare. Ceterùm cùm equi Abbatis ducerentur ad aquam, ab hominibus Comitis antedicti, quos introduxerunt in villam contra ipſius & monaſterij libertatem, ſeptem ex eis capti fuerunt, reliquis effugatis. Iidem etiam ceperunt ſervientes Abbatis in villa, in qua Comes præfatus nullam babet juſtitiam, licèt in nullo præfati exceſſerint ſervientes; omnes præterea villæ portas & aditus, per quos intratur in eam, poſtmodum obſtruxerunt, non patientes intrare quempiam peditem vel equitem ad Abbatem. Quòd ſi quiſquam portam ingrederetur ignotus, cuſtodes perquirebant ipſarum ne ferret litteras vel mandatum. Abbas igitur taliter impeditus, & affectus tædio ac languore, quoniam Cluniaci Capitulum annuum non poterat celebrare, in quo de ſæpedicti monaſterij reformatione potiſſimùm & pecunia Templariis refundenda tractare ac ordinare cum Abbatibus & Prioribus diſpoſuerat, ne tunc Abbates & Priores inaniter laboraſſent, neve propoſitum ejus circa relevationem ejuſdem monaſterij ſuo privaretur effectu, vocatis ad ſe Abbatibus & Prioribus idem Capitulum apud Caritatem celebrare decrevit, credens auctoritate ac præſentia tantorum virorum poſſe præfatos rebelles à ſua pertinacia revocari. Venerabilis quoque frater noſter Gebennenſis Epiſcopus & H. Remenſis Archidiaconus, ſicut ſuis nobis litteris intimarunt, acceſſerunt Cluniacum ad Capitulum generale; ſed cùm Abbas ſe per ſuas litteras excuſaſſet quòd illuc ire nequiverat à Priore ac monachis de Caritate, quos inobedientes & rebelles invenerat, graviter impeditus, & diffinitores Capituli ad Caritatem cum congregatis ibidem Prioribus evocaſſet, ut ibi tam de rebellione Prioris & monachorum quàm de aliis agendis communiter tractaretur, iidem diffinitores cum Prioribus ad mandatum Abbatis, & Epiſcopus & Archidiaconus ad preces ipſorum, cum ipſis uſque ad caſtrum quod Marchia dicitur acceſſeruot. Ibidem diffinitoribus & Prioribus remanentibus, iidem Epiſcopus & Arcbidiaconus ad præfatam villam iverunt, de pace cum ſæpedicto Abbate & Priore ac monachis ipſius monaſterij locuturi; ſed invenerunt januas obſeratas. Rogaverunt autē eos quos viderant ſupra mutos ut ipſos permitterent introire. Qui reſponderunt eiſdem quòd ſine Prioris maodato nullatenus ipſis pateret ingreſſus. Cùm ergo quidam ſerviens Comitis memorati interrogaſſet qui eſſent, & ipſis reſpondentibus didiciſſet, rogatus ab eis ad Priorem acceſſit ut ipſis ingrediendi licentiam impetraret. Quo moram diutiùs protrahente, idem Arcbidiaconus divertit ad aliam villæ portam, tentans ſi alium ingreſſum poſſent habere; ſed nibil omnioo profecit. Ad ultimum verò poſt expectationem non modicam ſerviens Comitis reſponſum hujuſmodi reportavit, quòd non ingrederentur ullo modo, eò quòd ad Capitulum acceſſerant generale. Sic ergo paſſi repulſam, ad Marchiam redierunt. Die verò ſequenti præfatus Epiſcopus magiſtrum Philippum officialem Nivernenſem rogavit ut Priorem adiret, & ſibi & Arcbidiacono impetraret ingreſſum, quia loqui de pace cum eo & ſuis fratribus affectabant. Ipſe verò cùm Priore locutos, ſic reſpondit eiſdem, quòd Prior ipſos nullo modo intrare permitteret, nec ipſe ad Epiſcopum iret, neque loqueretur cum eo. Tertia quoque die cum diffinitores & Priores ad ſæpedictam villam ſimul propoſuiſſent accedere, tentaturi ſi cum Priore ac monachis poſſent loqui & habere ad Abbatem acceſſum, ſervientes ſæpedicti Comitis advenerunt, iohibentes eiſdem ne ad villam accederent ſæpedictam, in perſonis & equis eorum gravia pericula intentando. Adjecerunt etiam quòd, ſi poſſent, eoſdem Epiſcopum & Archidiaconum introducerent, ſed ſi cum diffinitoribus & Prioribus irent, nullo modo permittereotur intrare. Ipſis igitur illuc venientibus occurrit Theſaurarius Turonenſis, & ad quandam portam duxit eoſdem; ad quam poſt expectatiooem non modicam cum difficultate maxima ſtipatus militibus & ſervientibus, equis armatis, & monachis magnos ferentibus baculos, venit Prior; cui propoſuerunt, præſentibus Theſaurario ſupradicto, Bituricenſi Cantore, Antiſiodorenſi Archidiacono, & aliis pluribus, verbum pacis, oſtendentes damna quæ poterant ex bac diſcordia provenire,

& quàm gravis infamia occaſione diſſenſionis ipſius, non ſolùm eis, ſed & religioſis aliis imminebat. Ad hæc obtulerunt eidem ex parte diffinitorum ipſorum quòd parati erant corrigere ſi qua eſſent tam circa ipſum Abbatem quàm eoſdem Priorem & monachos corrigenda, cùm auctoritate Capituli generalis per ſedem apoſtolicam approbati poteſtatem haberent corrigendi exceſſus tam in capite quàm in membris. Ipſe verò reſpondit quòd de diffinitorum correctione vel generalis Capituli non curabat, cùm nonniſi coram nobis, ad quem appellaverat, ut dicebat, de ſpiritualibus reſponderet, & de temporalibus non niſi coram Comite memorato, in cujus erat cuſtodia conſtitutus, nec aliquod verbum pacis aut compoſitionis alicujus admitteret quandiu Abbas in eadem villa maneret. Aſſeruit enim quòd monaſterium Cluniacenſe aliquando gravarat eóſdem, & ipſi Priori extiterat nuntiatum quòd Abbas illum à prioratu propoſuerat amovere & monachos in domibus aliis collocare. propter quod ipſum illic noluerunt recipere venientem. Ad hæc autem rogaverunt eundem ut ipſos loqui permitteret cum Abbate. Qui poſt multa conſilia dixit eis quòd ipſum Epiſcopum ſolum loqui cum eo præſentibus ſuis & Comitis ſervientibus pateretur, ita quòd quandocunque ipſi vellent exiret. Porrò extra villam præfato Archidiacono remanente, ad Abbatem Epiſcopus ſolus acceſſit, proponens eidem quæ ſibi videbantur in facto hujuſmodi expedire. Abbas verò reſpondit quòd monachos ejuſdem monaſterij tamquam bonus pater in ſpiritu manſuetudinis paratus erat recipere, ſi tamquam boni filij venirent ad ipſum, & cum eis, quantum ſecundùm Deum poſſet, cum religioſorum virorum conſilio diſpenſaret, atroces injurias quas eidem intulerant remiſſurus. Cùm enim pro ipſorum utilitate ad eorum acceſſerit monaſterium, portas villæ ſibi clauſerunt; quibus per quoſdam ex fratribus reſeratis, cùm monaſterium ſicut paſtor Eccleſiæ ac villæ dominus ingredi voluiſſet, violenter à monachis eſt repulſus, qui equos capientes ipſius, & à turribus monaſterij in eum ingentes lapides jacientes, equum ſuum graviter vulnerarunt, ipſum divina miſericordia protegente, ac tres ſervientes capti à ſervientibus Comitis villam cum monachis obſervantibus extiterunt: unde ad domum cujuſdam burgenſis, in qua manebat, declinaverat neceſſitate compulſus. Præterea aſſeruit plurimùm ſe dolere quòd executio mandati apoſtolici de alienatis poſſeſſionibus revocandis extiterat impedita, cùm propter hoc ad deliberandum & tractandum cum ipſis ſpecialiter acceſſiſſet, proponens ſe jam magnam partem pecuniæ, niſi ſtaret per eos, ſine difficultate ac damno monaſterij inveniſſe. Audito igitur Abbatis reſponſo, ad Priorem & monachos rediit in curia monachorum, & verbum pacis illis propoſuit diligenter, dicens quòd benignum reſponſum receperat ab Abbate, ac ex parte generalis Capituli dixit eis quòd libenter corrigerent circa eundem Abbatem vel ipſos ſi eſſet aliquid corrigendum. Monachi verò dixerunt quòd de Abbate vel diffinitoribus ſeu generali Capitulo non curabant, nec pacem ipſorum vel per eos etiam requirebant. Prior verò addidit ſicut priùs quòd quandiu Abbas eſſet in villa, ſive in prioratus officio remaneret, ſive removeretur ab illo, nullum admitteret verbum pacis. Cùm igitur aliud à Priore ac monachis reſponſum habere dictus Epiſcopus nequiviſſet, Priorem interrogavit eundem ſi ab ipſo & ſuis eſſent ſecuri ad ſuum Abbatem monachi venientes. Ipſe verò reſpondit quòd guerram nemini faciebat. Et cùm idem Epiſcopus inſtitiſſet ut ſibi pleniùs reſponderet, ſic ait, quòd ſecuritatem alicui non præſtabat. Et ſtatim Letbericus ſerviens Comitis antedicti, ipſo Priore præſente nec contradicente, ſubjunxit quòd ſi Cluniacenſes monachi de cetero tangerent villæ portas, & equos amitterent & perſonis periculum immineret; prohibens nihilominus ne ampliùs apud Marchiam ejuſdem Comitis caſtrum, in quo priùs hoſpitati fuerant, remanerent. Egreſſus igitur villam Epiſcopus antedictus, ad diffinitores & Priores rediit cum Archidiacono memorato; à quibus interrogati ſi boni aliquid inveniſſent aut profeciſſent in aliquo commonendo, expoſuerunt eiſdem quod fecerant diligenter. Ipſi verò juxta muros villæ ſedentes ſuum Capitulum ordinarunt, & habito diligenti tractatu ſuam ſententiam formaverunt; quam diffinitores redactam in ſcriptis, præfatis Epiſcopo & Archidiacono convocatis & audientibus promulgarunt, Gaufridum Priorem ejuſdem monaſterij, quia vocatus ad generale Capitulum venire contempſit, & Abbatem ſuum accedentem ad idem monaſterium non admiſit, ſed cum armis violenter rejecit, & eoſdem illuc correctionis gratia properantes portis turpiter repulit obſeratis, auctoritate Dei

& ſua necnon & generalis Capituli propter inobedientiam, rebellionem, & contumaciam manifeſtam, ac cauſas alias excommunicationis vinculo innodantes, & deponentes à regimine prioratus, ſigilla ejuſdem G. pariter & conventus ejuſdem monaſterij condemnando, & omnes complices ſuos pari excommunicationis ſententia involvendo niſi infra ſeptem dies à præſumptione hujuſmodi non reſipiſcerent & regulariter emendarent. Et ne ipſius monaſterij negotia deperirent, dilectum filium W. Cluniacenſem Priorem præfecerunt eidem, ipſius ſibi adminiſtratione conceſſa. Ne igitur tantæ præſumptionis exceſſus remaneant incorrecti, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ad locum ipſum perſonaliter accedentes, & inquiſita ſuper iis pleniùs & cognita veritate, ſi rem inveneritis ita eſſe, prolatam in ſæpedictum G. depoſitionis ſententiam à regimine prioratus auctoritate apoſtolica confirmantes, & approbantes nihilominus quod de ſubſtitutione Prioris & ſigillorum damnatione per præfatos diffinitores eſt factum, excommunicationis ſententiam in præfatum G. ac ejus complices promulgatam faciatis appellatione poſtpoſita uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari, contradictores quoſlibet aut rebelles, ſive monachi vel Clerici fuerint, ſive laici, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato cujuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo compeſcendo. Et quoniam audivimus præfatum Gaufridum multas ſibi pecunias congregaſſe, volumus nihilominus & mandamus quatenus ad reſignationem earum per diſtrictionem eccleſiaſticam appellatione remota compellatis eundem, facientes ipſas pecunias in ſolutionem debitorum converti vel in aliam utilitatem monaſterij memorati. Eos verò quos excommunicatos conſtiterit temerè celebraſſe divina pœna canonica percellatis. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. *uſque* ſubtraxerint, per cenſuram eandem appellatione ceſſante cogatis veritati teſtimonium perhibere. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Signiæ IV. Kal. Iulij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ASTORICENSI EPISCOPO & Palentinenſi electo.

Epiſt 145. Vt partibus aſſignetur terminum competentem.

CVm deciſæ in noſtra præſentia quæſtiones pati non valeant recidivam, quæ interdum graviùs litigantes affligit, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus venerabili fratri noſtro Legionenſi Epiſcopo & dilecto filio Abbati ſancti Facundi Legionenſis dicto, quorum canſam ſuper burgo & cauto Eceleſiis interdicto & rebus aliis venerabilibus fratribus noſtris Ovetenſi & Burgenſi Epiſcopis & conjndicibus eorum duximus committendam, peremptorium terminum præfigatis quo per ſe vel procuratores idoneos noſtro ſe conſpectui repræſentent, cauſam eandem in noſtra præſentia tractaturi. Quòd ſi forſan lis jam conteſtata extitit coram ipſis, vos eoſdem auctoritate noſtra diligenter monere curetis ut in canſa juxta primi mandati noſtri tenorem uſque ad diffinitivam ſententiam ratione prævia procedentes, ipſam ad nos ſufficienter inſtructam remittant, præfigentes partibus terminum quo compareant coram nobis juſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Datum Signiæ II. Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO CREMONENSI.

Epiſt. 146. De negotio Bernardi Primi & ſociorum. Vide ſuprà epiſt. 117.

SI cœci & claudi ac debiles ad nuptias filij ſummi patris intrare non ſolùm invitandi ſunt, ſed etiam compellendi, multò fortiùs illi qni ad illas properant per ſe ipſos, repellendi non ſunt ullatenus ab eiſdem. Hæc utique attendentes, cùm olim dilectus filius Bernardus Primus & ſocij ejus, qui ſuper hæreſis crimine fuerant infamati, ad magiſterium ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ confugiſſent, proponentes ſe fore paratos noſtræ correctionis diſciplinam recipere humiliter ac devotè, fidem eorum examinavimus diligenter, ac demum inveſtigavimus perſpicaciter propoſitum eorum; & ſic ordinatis prudenter quæ ſuper iis vidimus ordinanda, utrumque fecimus apoſtolicis litteris comprehendi, ut eſſent illis in teſtimonium, ne quis eos calumniaretur de cetero ſine cauſa, ſub protectione beati Petri & noſtra ſuſcipientes eoſdem in fide catholica & devotione apoſtolica perſiſtentes. Cùm igitur membra capiti & partes debeant congruere ſuo toti, fraternitatem tuam monemus & exhortamur attentiùs, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus habens eos propenſiùs commendatos, ipſis tamquam

viris fidelibus & verè catholicis impendas conſilium & auxilium & favorem ſecundùm præſcriptam formam in domo Domini ambulantibus eum conſenſu. Datum Signiæ Kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

VNIVERSIS ABBATIBVS in generali Ciſtercienſi Capitulo conſtitutis.

Epiſt 147. De libera prædicatione verbi Dei in Pruſſia. *Vide lib. 13. epi. 128.*

DIlecti filij Chriſtianus, Philippus, ac eorum ſocij veſtri ordinis fratres advertentes eos appellari beatos qui ſeminant ſuper aquas, & eos qui frumentum abſcondunt in propriis maledici, faciente illo qui ubi vult ſpirat, & nemo ſcit unde veniat aut quò vadat, olim de noſtra licentia inceperunt ſeminare in partibus Pruſſiæ verbum Dei, ut eundo & flendo mittentes ſemina ſua, demum poſſent cum exultatione venire portantes manipulos ſuos, confiſi quòd ille qui venit ſalvum facere quod perierat, in inſeriores partes terræ deſcendens ut hominem ad regna cæleſtia revocaret, qui omni creaturæ ſuum juſſit evangelium prædicari, ſicut per Prophetam promiſerat, in virtute multa evangelizantibus daret verbum, & ora in portis filiæ Sion laudantium adimpleret. Benedictus autem Deus, qui ſperantes in ſua miſericordia non relinquens, ſpecioſos fecit pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona, & expandens manus ſuas ad populum non credentem, non ſolùm uſque in Idumæam, verùm etiam uſque in Pruſſiam ſuum calciamentum extendit, dans gratiam fratribus memoratis ut ſint miniſtri Chriſti Ieſu in gentibus, ſanctificantes evangelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta & ſanctificata in ſpiritu ſancto. Sicut enim comperimus veridica relatione multorum, Dominus eiſdem fratribus aperuit oſtium; ita ut per miniſterium eorundem intelligentibus qui non audierant & videntibus quibus non fuerat nuntiatum, multi ad agnitionem pervenerint veritatis. Licèt autem eorum opera de ipſis perhibeant teſtimonium, quia tamen vos eos, ſicut accepimus, acephalos reputatis, quidam veſtri ordinis fratres in illis partibus conſtituti eiſdem in hoſpitiis & aliis debita humanitatis ſolatia non impendunt, quinimmo adeo verbis exaſperatis eoſdem ut propter increpationes veſtras multiplices nonnulli eorum dicantur ab illis partibus abſceſſiſſe. Volentes igitur juxta paſtoralis officij debitum eam in iis adhibere cautelam ut nec ſub ſpecie prædicantium valeant ſubintrare girovagi aut fidei ſubverſores, nec propter ſuſpicionem hujuſmodi evangelio Dei offendiculum præbeatur, venerabili fratri noſtro Gneſnenſi Archiepiſcopo, de cujus diſcretione fiduciam gerimus pleniorem, noſtris damus litteris in mandatis ut non ſubitò credens omni ſpiritui, ſed probans ſpiritus ſi ex Deo ſunt, eos quos noverit eſſe idoneos ad prædicandum gentibus verbum Dei & ad id ſtudio veræ caritatis inductos, vobis & veſtri ordinis fratribus aliiſque fidelibus Chriſti conſtitutis per Pomeraniam & Poloniam recommendet & ſuarum muniat teſtimonio litterarum. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eos quos præfatus Archiepiſcopus vobis per litteras ſuas duxerit commendandos non impediatis ullatenus vel ab aliis ordinis veſtri fratribus permittatis aliquatenus impediri quò minùs in evangelij prædicatione procedant; ut bajulantibus ipſis, currat velociter ſermo ejus qui emittit eloquium ſuum terræ. Datum Signiæ IV. Idus Auguſti, pontificatus noſtri anno decimo quinto.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc monachis Ciſtercienſis ordinis per Poloniam & Pomeraniam conſtitutis. Scriptum eſt ſuper hoc Gneſnenſi Archiepiſcopo.

NOBILIBVS VIRIS DVCIBVS Poloniæ & Pomeraniæ.

LIcèt teſte Apoſtolo impoſſibile ſit Deo ſine fide placere, ad placendum tamen ei fides ſola non ſufficit, ſed caritas eſt præcipuè neceſſaria; de qua idem teſtatur Apoſtolus quòd ſi quis linguis hominum & angelorum loquatur, etſi habeat omnem fidem ita ut montes transferat, & in cibos pauperum omnes ſuas diſtribuat facultates, caritatem autem non habeat, ei penitùs nihil proſit. Cùm autem hæc exercenda ſit ſollicitè circa omnes, utpote mandatum Domini latum nimis, quod etiam ad inimicos extenditur, circa eos tamen qui nuper relicto gentilitatis errore ad cognitionem veritatis, quæ Chriſtus eſt, pervenerunt, eò debet propenſiùs exerceri quò faciliùs retro aſpicerent inhumanè tractati. Hoc utique quidam veſtrum, ſicut accepimus, minimè attendentes, & quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti, quàm citò intelligunt aliquos è gentilibus per Pruſſiam conſtitutis novæ regenerationis gratiam ſuſcepiſſe, ſtatim oneribus eos ſervilibus aggravant, & venientes ad Chriſtianæ fidei libertatem deterioris conditionis efficiunt quàm eſſent *Epiſt. 148. De eadem re.*

dum ſub jugo ſervitutis priſtinæ permanſerunt, per hoc multorum impedientes ſalutem qui fuerant credituri, & temporale commodum angelorum gaudiis præferentes, qui ſuper pœnitentiam agentibus gloriantur. Ideoque univerſitatem veſtram monendo rogamus & exhortamur in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus intuitu ejus qui venit ſalvum facere quod perierat & dare animam ſuam redemptionem pro multis, hujuſmodi novellæ plantationis filios non gravetis, ſed agatis tantò clementiùs cum eiſdem quantò memoria priſtinæ converſationis infirmi faciliùs in antiquum relaberentur errorem, cùm veteres utres vix novum vinum contineant juxta evangelicam veritatem. Nos enim venerabili fratri noſtro H. Gneſnenſi Archiepiſcopo noſtris damus litteris in mandatis ut tales foveat propenſiùs propter Deum, & defendat eoſdem à moleſtiis indebitis & preſſuris, oppreſſores eorum indebitos monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compeſcens. Datum Signiæ Idibus Auguſti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Scriptum eſt ſuper hoc Archiepiſcopo Gneſnenſi.

CAMERACENSI EPISCOPO.

Epiſt 149 De decimis Eccleſiæ conſtituendis.

SIgnificavit nobis N. Miles quòd ad ſublevandam inopiam capellaniarum de Gellen & Bialluel Eccleſiarum, quæ multa paupertate gravantur, quaſdam eis decimas conferre deſiderat, ſi ad hoc favor apoſtolicæ benignitatis accedat. Volentes itaque ſic Eccleſiis prædictis adeſſe quòd in ſuo jure alij deeſſe minimè videamur, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eundem Militem, ut illi Eccleſiæ reddat decimas cui debentur, diligenter inducas. Quòd ſi adhuc induci non poterit, & tales decimæ ſunt quæ juxta conſuetudinem regionis in feudum perpetuum à laicis detinentur, conferendi eas ipſis capellaniis tribuas facultatem. Datum Signiæ XIV. Kalend. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO ET DECANO & Cantori Attrebatenſibus.

Epiſt. 150. Cauſæ cognitionem ad eos remittit.

CVm cauſam quæ inter B. viduam & Lambertum laicum Morinenſis diœceſis ſuper dotalitio ipſius viduæ vertitur dilectis filiis Ph. G. & G. Canonicis Morinenſibus olim duxerimus committendam, ac ipſi receptis teſtibus & atteſtationibus publicatis, diſputationes hinc inde propoſitas audiviſſent, tandem, ſicut ex relatione comperimus judicum eorundem, tàm ab Epiſcopo Morinenſi quàm à præfato Lamberto ne ipſi ad ſententiandum procederent extitit appellatum, eò quòd cùm res quæ ducebatur in judicium eſſet feudalis, & ad juriſdictionem ſpectaret Epiſcopi, non eccleſiaſtico jure, ſed potiùs ſeculari, ejus forum prædicta vidua declinare non poterat, cùm eſſet paratus eidem juſtitiæ plenitudinem exhibere. Dicti quoque judices appellationibus deferentes, cauſam cum utriuſque partis atteſtationibus & allegationibus ſuis ſigillis incluſis ad noſtram præſentiam remiſerunt. Verùm quia per relationes judicum, atteſtationes & allegationes partium, & alia per nuntium viduæ memoratæ coram dilecto filio noſtro Angelo ſancti Adriani Diacono Cardinale ſibi à nobis auditore conceſſo propoſita, quæ idem Cardinalis in præſentia noſtra fideliter retulit, nequivimus plenè de cauſæ meritis inſtrui, cùm cauſarum merita partium aſſertione pandantur, & pro neutra parte comparuerit aliquis procurator, multaque fortaſſis in partibus ipſis ſunt nota quæ nobis ſunt prorſus incognita, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus partibus convocatis, non obſtantibus appellationibus prænotatis, quia etſi res de qua agitur dicatur eſſe feudalis, de ipſa tamen non tamquam feudali, ſed dotali, tractatur, atteſtationibus & allegationibus quas ſub bulla noſtra tranſmittimus vobis incluſas & aliis rationibus utriuſque partis inſpectis, cauſam ipſam appellatione remota fine debito terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Teſtes autem &c. ſubtraxerint, per cenſuram eandem ceſſante appellatione &c. *uſque* perhibere. Quòd ſi non omnes &c. tu ea, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Signiæ XVII. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PRÆPOSITO SANCTI Laurentij Laudenſi & I. & A. Canonicis de Cavennacho diœceſis Laudenſis.

Epiſt. 151. Vt excommunicationis ſententiæ mandentur executioni.

DIlectus filius magiſter Ambroſius de Canturio Diaconus plebis de Gallian. conſtitutus in præſentia dilecti filij noſtri Angeli ſancti Adriani Diaconi Cardinalis, quem ſibi dedimus auditorem, propoſuit coram ipſo quòd cùm ad mandatum ſedis apoſtolicæ per venerabilem fratrem

noſtrum Hieroſolymitanum Patriarcham, tunc Epiſcopum Vercellenſem, de canonicatu Eccleſiæ ſancti Vincentij de Galhan. Mediolanenſis diœceſis fuerit inveſtitus, & idem Patriarcha Præpoſito & fratribus ejuſdem Eccleſiæ mandaverit ut dicto A. quantum uni de reſidentibus ibidem de communibus proventibus aſſignarent, ac ipſi per eundem, pro eo quòd ejus parere mandato contumaciter recuſabant, fuiſſent ab officio beneficioque ſuſpenſi, & excommunicationis demum vinculo innodati, licèt poſtmodum inveſtituram ejuſdem ratam aſſeruerint ſe habere, partem tamen ei debitam ſubtraxerunt; quibus cùm poſtmodum per venerabilem fratrem noſtrum Laudenſem Epiſcopum & conjudices ſuos delegatos à nobis ſententialiter fuiſſet injunctum ut eidem tantum de proventibus Eccleſiæ præfatæ conferrent quantum perciperet unus ex aliis in eadem, ipſi, ut eum fatigarent laboribus & expenſis, ad ſedem apoſtolicam appellarunt, dicentes ſe nihil daturos eidem niſi continuè in Eccleſia reſideret, ex eo ſub ſpecie juſtæ cauſæ materiam malignandi ſumentes quòd ibidem ei mora periculoſa nimis exiſtit occaſione banni cujuſdam, cui eum Mediolanenſes Conſules ſubjecerunt. Propter quod idem ad ſedem apoſtolicam iteratò laborans, ad dilectos filios Abbatem de Capite lacus & collegam ſuum noſtras litteras reportavit. Qui ſecundùm tenorem litterarum ipſarum Præpoſito & Capitulo prænotatis ſententialiter injunxerunt ut ipſi Ambroſio quantum uni ex reſidentibus aſſignarent de communibus proventibus Eccleſiæ ſæpefatæ, ubicunque maneret, donec prædicta neceſſitate ceſſante tutè reſidere valeret ibidem, & nihilominus de ſubtractis ſatisfacerent competenter: in quos, quia mandatum eorum ſurdis auribus pertranſibant, judices excommunicationis ſententiam promulgarunt; ſicut per inſtrumenta coram auditore memorato exhibita liquidò edocebat. Vnde idem Ambroſius nobis humiliter ſupplicavit ut finem ſuis laboribus imponentes, ipſas ſententias dignaremur apoſtolico munimine roborare. Nos autem auditis iis & aliis quæ idem Cardinalis fideliter retulit coram nobis, communicato fratrum noſtrorum conſilio, prædictas ſententias confirmantes, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ipſas faciatis ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari. Quòd ſi Præpoſitus & Clerici ſupradicti contraire præſumpſerint, ipſos auctoritate noſtra per ſubtractionem beneficiorum appellatione remota parere ſententiæ compellatis. Nullis litteris harum expreſſa mentione non habita obſiſtentibus, ſi quæ apparuerint à ſede apoſtolica impetratæ. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Signiæ XII. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PRIORI ET CONVENTVI Lateranenſi.

Epiſt. 151. De limitibus Eccleſiæ Lateranenſis.

CORam dilecto filio Petro tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbytero Cardinale, quem vobis & Clericis baſilicæ ſancti Laurentij de Palatio dedimus auditorem, yconomus ejuſdem baſilicæ petiit vos arceri ab inquietatione quam dictis Clericis circa ſpiritualium adminiſtrationem in ſua parrochia præſumebatis inferre, ab arcu videlicet ſancti Danielis uſque ad domum Iohannis Matij citra & extra formam ex utraque parte viæ, & à ſcala Epiſcopi Albanenſis uſque ad domum Iohannis de Mutina, & à domo Iordanis Petri Leonis uſque ad hoſpitale ſanctæ Mariæ in Spaczolaria tam ex una quàm ex altera parte viæ; qui ut de jure poſſet baſilicæ ſupradictæ docere, decem teſtes induxit, per quos oſtendit Clericos ſancti Laurentij habitantibus infra prædictos terminos ſpiritualia miniſtraſſe. Ad hæc yconomus veſter reſpondit quòd cùm præfata parrochia juris eſſet Lateranenſis Eccleſiæ, prout per privilegium felicis memoriæ Calixti Papæ prædeceſſoris noſtri continens fines parrochiæ veſtræ probabat, & à longiſſimo tempore Lateranenſis Eccleſia eandem parrochiam poſſederit ſine lite, vos poſſeſſioni legitimæ incumbentes non videbamini aliquos indebitè moleſtare, cùm non intelligatur injuriam facere qui utitur jure ſuo; & ad probandum uſum longiſſimum & præſentem teſtes induxit, per quos ſufficienter edocuit Lateranenſem Eccleſiam à quadraginta ſex annis uſque ad tempus motæ litis & pòſt exercuiſſe jura ſpiritualia in parrochia ſæpedicta. Dicebat etiam quòd ſi medio tempore infra fines prædictos pars altera præſumpſiſſet aliqua parrochialia exercere, cùm nihil de proprietate doceret, & ex parte veſtra longiſſima & continua poſſeſſio probaretur, & duo in ſolidum eandem rem ſimul & eodem modo poſſidere non poſſint, convincebantur adverſarij prædicta clanculò uſurpaſſe. Contra tenorem verò cujuſdam ſcripti ſub nomine bonæ memoriæ Alexandri prædeceſſoris

noſtri coram eodem Cardinali à parte adverſa exhibita reſpondebat quòd non erat authenticum, cùm nec eſſet bulla munitum, & haberetur meritò in ſtylo ſuſpectum. Verùm cùm Eccleſia Lateranenſis inveniretur in poſſeſſione parrochiæ ſupradictæ, & actore non probante, reus, etſi nihil præſtiterit, debeat obtinere, cum inſtantia poſtulabat parti adverſæ imponi ſilentium & compeſci ne ſuper poſſeſſione præfatæ parrochiæ veſtram Eccleſiam ulteriùs moleſtaret; præſertim cùm nomine præfatæ baſilicæ, in qua ſolus Romanus Pontifex celebrat Miſſarum ſolemnia, & intra ſuum palatium eſt conſtructa, parrochiam vendicare non poſſent, nec etiam nomine inferioris Eccleſiæ, quam ipſi de quadam crypta vel ſtabulo in oratorium à non longo tempore converterunt. Nos autem auditis iis & aliis quæ idem Cardinalis fideliter retulit coram nobis, & habito fratrum noſtrorum conſilio, yconomum veſtrum nomine Lateranenſis Eccleſiæ ab impetitione prædicta, quam contra vos yconomus præfatæ baſilicæ movit, decrevimus abſolvendum. Nulli ergo &c. diffinitionis &c. *uſque* incurſurum. Datum Signiæ Idibus Auguſti, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MAGISTRO MAXIMO *Notario noſtro.*

Epiſt. 153. Vt poſſit abſolvere excommunicatos.

NOnniſi teſtimonio laudabilis famæ notis vel experimento vitæ commendabilis approbatis conſuevit ſedes apoſtolica committere vices ſuas in iis quæ ſibi ſpecialiter reſervavit. Cùm igitur prudentiam tuam officij executione fideli & longa converſatione ſimus experti, volentes per te obviare periculis quæ incidentibus in canonem ſententiæ promulgatæ neceſſitas poſſet inferre, de gratia ſpeciali auctoritate tibi præſentium indulgemus ut illis quos pro injectione manuum violenta inveneris vinculo excommunicationis aſtrictos in partibus Romaniæ auctoritate ſedis apoſtolicæ juxta formam Eccleſiæ beneficium abſolutionis impendas; niſi exceſſus eorum fuerint adeo difficiles & enormes ut meritò ſint ad ſedem apoſtolicam deſtinandi. Datum Signiæ XII. Kal. Septemb. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

VNIVERSO CLERO *Conſtantinopolitano.*

Epiſt. 154. Vt pareant Notario Legato apoſtolico.

ETſi dilectum filium magiſtrum Maximum Notarium noſtrum pro negotio patriarchalis Eccleſiæ ſpecialiter deſtinemus, volentes tamen ut in vobis fructum faciat generalem, qui nunc & Patriarcha pariter & Legato caretis, vices noſtras ei duximus committendas ut quandiu apud vos pro illo ſpeciali negotio moram eum facere oportuerit, neceſſitatibus & utilitatibus veſtris ſtudeat providere. Quocirca univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſuper iis ad ipſum recurſum habentes, rectis ipſius diſpoſitionibus obedire curetis, quas ratas haberi volumus & jubemus. Vnde ſententias quas rationabiliter tulerit in rebelles uſque ad ſatisfactionem condignam præcipimus inviolabiliter obſervari. Datum Signiæ XI. Kal. Septemb. pontificatus noſtri anno decimoquinto. *Vide lib. 16. epiſt. 212.*

ILLVSTRI CONSTANTINOPOLITANO *Imperatori.*

Epiſt. 155. Ei commendat eundem Notarium.

LIcèt ſecundùm Apoſtolum inſtantia noſtra ſit omnium Eccleſiarum ſollicitudo continua, ad illas tamen Eccleſias præcipuè debemus aciem noſtræ proviſionis extendere quæ viciniores ſont apoſtolicæ ſedi, etſi non loco, privilegio dignitatis. Sanè cùm Eccleſia Conſtantinopolitana ſecundum locum obtineat poſt Romanam, ejus proviſioni libenter intendimus, ut non ſit à cura remotior cùm ſit vicinior dignitate. Vnde ipſius negotium tam ſuper electione quàm poſtulatione celebrata de novo perſonæ non duximus committendum ignotæ; ſed à nobis mittimus hominem longa converſatione notum & officij ſui fideli executione probatum, magiſtrum videlicet Maximum Notarium noſtrum, nobis ac fratribus noſtris merito ſuæ probitatis & fidei carum admodum & acceptum: in quo & honori tuo proſpeximus, & utilitati providimus Eccleſiæ memoratæ; quem etiam quanto cariorem habemus, tanto attentiùs tuæ magnificentiæ commendamus, rogantes quatenus ſic eum ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram habeas commendatum quòd in ipſo tuæ ſerenitatis affectum, quem probaris ad nos gerere, ſentiamus, adhibens ei fidem ſuper iis quæ à nobis accepit tuæ imperiali prudentiæ proponenda. Datum Signiæ XI. Kal. Septemb. pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MAGISTRO MAXIMO *Notario noſtro.*

Epiſt. 156. De electione Patriarchæ Conſtantinop.

SCriptum eſt in Apocalypſi Iohannis quòd in medio ſedis & in circuitu ſedis erant quatuor animalia plena oculis

antè

Vide lib 24. epi. 97. & lib. 16. epiſt. 112. & geſta Innocen. III. cap. 102.

antè & retro. Primum animal ſimile leoni, ſecundum animal ſimile vitulo, tertium animal habens faciem quaſi hominis, & quartum animal ſimile aquilæ volanti; & quatuor animalia ſingula eorum alas ſenas habebant. Sedes iſta Romana Eccleſia intelligitur, quæ uſitato vocabulo ſedes apoſtolica nuncupatur, utique ſedes agni, ſedes viventis in ſecula ſeculorum; in medio cujus quaſi filiæ in gremio reſident & in circuitu aſtant quaſi famulæ in obſequio quatuor patriarchales Eccleſiæ, Alexandrina, Antiochena, Ieroſolymitana, & Conſtantinopolitana, quæ per illa quatuor animalia deſignantur. Marcus enim Alexandrinam fundavit & rexit Eccleſiam, qui ſecundùm viſionem Ezechielis accipitur per leonem, eò quòd evangelium inceperit à rugitu dicendo, *Vox clamantis in deſerto*, & quia quemadmodum leo catulum ſuum poſt diem tertium ſuo aſſeritur excitare rugitu, ſic Deus pater filium ſuum, qui leo de tribu Iuda eſſe deſcribitur, de cujus reſurrectione principaliter tractat Marcus, divinitatis ſuæ potentia poſt triduum à mortuis ſuſcitavit. Vnde in die reſurrectionis dominicæ ipſius evangelium antonomaſticè in Eccleſia recitatur. Lucas autem fuit natione Antiochenus; qui propterea in vituli figura deſcribitur, in quo ſacerdotalis hoſtia deſignatur; quoniam à ſacerdotio inchoans evangelium, de immolatione tractavit præcipuè ſummi ſacerdotis & veri, qui eſt hoſtia ſalutaris, vitulus videlicet ſaginatus, quem pater juſſit occidi pro filio prodigo redeunte. Vnde bene per ipſum Antiochena Eccleſia deſignarur, in qua primùm Apoſtolorum princeps in ſummi ſacerdotij cathedram à fidelibus extitit ſublimatus. Matthæus quidem fuit natione Iudæus, & evangelium primus deſcripſit etiam Hebraicè in Iudæa; & ob hoc per hominis ſpeciem deſignatur, quòd ab incarnatione Chriſti ſuum inchoans evangelium, principaliter humanam ejus nativitatem oſtendit, quam ipſe Chriſtus de Iudæis & in Iudæa pro nobis aſſumens, Hieroſolymitanam Eccleſiam metropolim Iudæorum ſua humana præſentia conſecravit, de qua dictum fuerat per Prophetam: *Homo factus eſt in ea, & ipſe fundavit eam altiſſimus*. Iohannes verò Aſianam fundavit Eccleſiam, & Apocalypſim ſeptem Eccleſiis quæ ſunt in Aſia ipſe deſcripſit; quibus & ceteris Græcorum Eccleſiis Conſtantinopolitana tandem præferri meruir & præponi per aquilam meritò deſignata: quia ſicut aquila volatu omnes aves excellit, & oculorum ejus intuitum ſolis radius non offendit, ſic Iohannes tribus aliis animalibus in terra relictis, ſupra cælos cælorum aſcendens, veram lucem oculis inreverberatis aſpexit, & à divina verbi nativitate ſuum evangelium inchoavir: qui licèt inter univerſos Evangeliſtas fuerit ultimus tempore, præcipuus tamen extitit dignitate: quoniam in cœna ſupra pectus Chriſti recumbens, fluenta doctrinæ de ipſo ſacri dominici pectoris fonte potavit. Sic Conſtantinopolitana Eccleſia licèt poſterior tempore, poſtmodum propter honorificentiam piiſſimi Conſtantini prælata eſt aliis dignitate; ſicque facti ſunt primi noviſſimi, & noviſſimi primi. Vt meritò ipſi dicatur: *Multæ filiæ congregaverunt divitias, ſed tu ſola ſupergreſſa es univerſas*. ad cujus Eccleſiæ regimen talis eſt Pontifex aſſumendus qui ad ſimilitudinem illorum quatuor animalium antè & retro plenus ſit oculis; ut pleno lumine veteris & novi teſtamenti myſteria contempletur, per experientiam videns præterita, & futura prævidens per cautelam. Debet etiam habere ſex alas, ſcilicet ſex legum notitiam, naturalis, Moſaïcæ, & propheticæ, evangelicæ, apoſtolicæ, & canonicæ; quibus perfecto libramine inter cœlum volans & terram, de terris ad cæleſtia & de temporalibus tranſvoler ad æterna. Sanè ad hanc Eccleſiam duo quædam animalia ſunt vocata, utinam plena oculis & alas habentia, videlicet venerabilis frater noſter Heracienſis Archiepiſcopus & dilectus filius Plebanus ſancti Pauli de Venetiis, ſicut per procuratores tam poſtulanrium Archiepiſcopum quàm eligentium Plebanum fuit propoſitum coram nobis. Propoſuerunt ſiquidem procuratores electorum Plebani quòd cùm Eccleſia Conſtantinopolitana vacante Canonici Ph. Decanum ſuum ſibi elegerint in paſtorem, & nos caſſaverimus electionem eandem, quia quibuſdam excluſis qui adeſſe debuerant extitit celebrata, ne diù gregi fidelium deeſſet cura paſtoris, tam Canonici quàm quidam alij qui ſe in electione Conſtantinopolitani Patriarchæ jus habere dicebant, ut de electione tractarent, adinvicem convenerunt. Cùmque ſeptem perſonæ pro ſeptem Præpoſitis ſe offerrent, & quidam alij pro ceteris Prælatis ſe tractatui electionis ingererent, poſt multam concertationem tam illas ſeptem perſonas quàm duas alias ad univerſitatis inſtantiam, quæ tamen duas tantùm voces haberent, ſalvo in omnibus jure ſuo,

tam in præſenti quàm in futuro, pro bono concordiæ receperunt. Sed factum eſt quòd humani generis inimico, qui unitatem Eccleſiæ ſcindere nititur, ſuperſeminante zizania meſſi dominicæ, in duas partes ſunt vota diviſa, novem de Canonicis & novem aliis prænominatis perſonis poſtulantibus Archiepiſcopum memoratum, & quindecim Canonicis & Præpoſito ſanctorum Apoſtolorum Plebanum eligentibus ſupradictum; cujus electioni Cantor, qui pro utilitate abſens erat Eccleſiæ, & ante tractatum electionis per litteras ſuas conſenſum expreſſerat de Plebano, ſi aliis complaceret, & octo alij Canonici, qui electionis tempore non fuere præſentes, ſuum præſtitere conſenſum; & ſic in Plebanum prædictum vota viginti quatuor Canonicorum & unius Præpoſiti convenerunt. Dicebant ergo poſtulantium numerum eſſe minorem, cùm decem & octo tantùm Archiepiſcopum poſtularent; de quibus quoſdam eorum, quos cum præfata proteſtatione ſui juris admiſerant, excludere nitebantur, duos videlicet de Blakerna & Buccaleone Præpoſitos; quia cùm per exemptionis privilegium à ſede apoſtolica impetratum ſe ſubtraxerint oneri, tacitè renuntiaſſe videbantur honori, ut ad electionem non pertinerent illius cui electo nullatenus ſubjacerent. Alij quatuor non erant Præpoſiti, ſed aliarum Eccleſiarum clerici, qui ſe tractatui electionis ſuorum Præpoſitorum nomine ingerebant, quia eorum domini adeo erant abſentes quòd ad tractatum electionis vocati commodè nec poterant nec debebant; quoniam ſi abſentes poſſent per procuratores adeſſe, vix jura devolverentur abſentium ad præſentes, cùm rarò contingeret quòd per ſe vel per alios intereſſe non poſſent. Septimus autem qui præſens extiterat, jam electus & confirmatus in Archiepiſcopum Verrcenſem & tranſlatus ad ſuam Eccleſiam poſſeſſionem ejuſdem adeptus fuerat corporalem. Et licèt univerſitas clericorum quatuor priùs pro ſe poſtularet admitti, quia tamen pars Canonicorum tot nolebat admittere, ne numerus aliorum nimis excreſceret, ita tandem pro bono pacis extitit ordinatum, ut duo tantùm admitterentur ex illis cum proteſtatione prædicta; & ideo eligentes aſſerebant illos duas tantùm voces & non cęterorum habere; maximè cùm triginta præpoſituræ fuerint ad ſeptem redactæ, quæ tamen nondum fuerunt auctoritate ſui judicis approbatæ. Conventuales autem Eccleſias ultra quinque vel ſex tunc temporis eſſe negabant, & ſi plures fuiſſent, tempore tamen electionis prædictæ Prælatos earum dicebant non fuiſſe præſentes. De malo denique zelo intendebant arguere poſtulantes, eò quòd, ut proponebant, illiteratum & impudicum ex certa ſcientia poſtularant; cujus incontinentiam dicebant per filium in monachatu genitum paternæ libidinis teſtem poſſe probari. Eundem etiam Archiepiſcopum de ambitione notabant, eò quòd in vigilia nativitatis dominicæ ſe ſuæ ſubtraxit Eccleſiæ, ut eſſet in urbe regia, ubi tunc erat poſtulatio celebranda, & paſſus eſt cum hymno *Te Deum laudamus* ſe in ſede locari in qua profeſtis diebus reſidere conſueverat Patriarcha. Qui etiam auctoritate propria bona patriarchatus poſt mortem Patriarchæ diſtribuens, ejuſdem ſigillo violenter arrepto de ſcrinio Camerarij, litteras quaſdam quibus illud impreſſit miſit Ravennam, & quandam pecuniæ ſummam ibi depoſitam auctoritate litterarum illarum ſibi fecit afferri, eandemque diſtribuit pro ſuæ voluntatis arbitrio in Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ præjudicium & gravamen. quod totum & alia in Capitulo fuere propoſita cùm quidam de ipſo poſtulando tractarent. Vnde petebant ut cùm pars poſtulantium Archiepiſcopum eſſet numero minor, inferior zelo, & à ſuo jure ceciderit poſtulando ſcienter indignum, electionem confirmare factam de dicto Plebano canonicè dignaremur; maximè cùm ipſi uſi fuerint jure communi perſonam eligibilem eligendo, quod ordinarij juris exiſtit, & alij juris communis contempto beneficio, ad extraordinarium auxilium tranſvolarint. Ad hæc procuratores partis alterius reſponderunt quòd univerſi Prælati conventualium Eccleſiarum apud Conſtantinopolim exiſtentium per noſtram conſtitutionem in electione Conſtantinopolitani Patriarchæ jus habent. Vnde univerſitas prælatorum, de qua in eadem conſtitutione cavetur expreſsè, reſtringi non debet ad ſeptem, cùm ratione ſuæ dignitatis in hoc bene fuerit Eccleſiæ memoratæ proviſum; tum ut ſanior haberetur ſuper electione tractatus, cùm integrum ſit judicium plurimorum ſententiis confirmatum; tum etiam ut per numerum prælatorum illis poſſet occurri qui Dei ſanctuarium jure volebant hereditario poſſidere. Addebant etiam quòd præfatæ conſtitutionis beneficium duo exempti Præpoſiti per exemptionis privilegium nullatenus amiſerunt, cùm ea quæ in fa-

vorem alicujus introducta ſunt, in ejus læſionem non debeant redundare, & per privilegia Pontificum Romanorum addi, non ſubtrahi, conſueverit illis quibus ſpecialiter indulgentur, propter prædictam maximè rationem, ut illis obſiſterent prudenter qui Domini ſanctuarium moliuntur in jus hereditarium uſurpare. Vnde iidem excludi non poterant nec debebant, ea etiam ratione quòd ſeptem nomine ſeptem præpoſitorum & duo vice ac nomine viginti trium prælatorum pro ipſa univerſitate fuerint à Canonicis ad tractatum electionis admiſſi; & ſic cùm in poſtulatum vota ſeptem Præpoſitorum & decem & octo prælatorum præſentium & aliorum ſex abſentium, quorum procuratores erant in civitate præſentes, conſenſu mediante illorum duorum concurrerint, pro parte ſua ultra duplo majorem numerum allegabant; cùm in Plebanum quindecim tantùm Canonici & unus Præpoſitus à principio conſenſiſſent, nec aliquid ei juris accreverit in hoc caſu per ſubſequentem conſenſum novem Canonicorum, qui electionis tempore non fuere præſentes, nec vocari potuerint commodè nec deberent; præſertim cùm octo ex illis tanto tempore fuiſſent abſentes quòd ſecundùm conſtitutionem Patriarchæ ac Capituli Conſtantinopolitanorum pro Canonicis nullatenus haberentur. Auctoritatem etiam introducebant pro ſe, cùm regulariter majoris auctoritatis prælatus quàm ſimplex Canonicus habeatur. Bonum verò zelum ea ratione probabant quòd Venetum pro vitando ſcandalo longa converſatione notum, laudabili adminiſtratione probatum, carum Clericis, & acceptum laicis poſtularant; in quem aſſenſus Principis, ſuffraganeorum vota, plebiſque deſiderium concurrebant; nec debebant aliquid ſiniſtrum de illo præſumere quem & excellentia dignitatis & communis reddebat fama præclarum. Nec etiam erant adverſarij audiendi qui promotionis ejus tempore tacuerunt, niſi fortè aliquid novum proponerent vel quod poſtmodum didiciſſent; maximè cùm objectam notam incontinentiæ, ſi qua forſitan præceſſiſſet in ipſo, quod tamen inficiabantur omnino, ſubſequens longæ converſationis deleviſſet honeſtas. Propoſuerunt etiam quòd niſi pars altera ſe ab injuriis temperaret, intendebant quædam proponere tam in perſonas eligentium quàm electi. Ad excuſationem verò ejuſdem Archiepiſcopi ſuper objectione ambitus proponebant quòd idem ex honeſta & probabili cauſa Conſtantinopolim venerat, & habebat neceſſe frequenter accedere, tum propter negotia patriarchalis Eccleſiæ, tum etiam propter executionem ultimæ voluntatis Patriarchæ defuncti ſuæ diſcretioni commiſſæ; qui licèt interfuerit veſperis & matutinis in patriarchali Eccleſia ob ſolemnitatem diei, in loco tamen Decani reſedit, nec aliquid de patriarchalibus uſurpavit. Ipſum etiam litteratum, etſi non eminenter, competenter tamen eſſe dicebant, ſufficientem intelligentiam & eloquentiam de ſcripturis & in ſcripturis habentem; nihilominus allegantes quòd etſi quædam conventuales Eccleſiæ tunc vacarent, aut forſan propter pauperiem non haberent numerum Clericorum, ipſum Capitulum, aut etiam unus qui vicem Capituli retineret, ad electionem pro prælato deberet admitti, cùm in talibus ſæpe Capitulum vicem conſueverit ſupplere prælati, & nomen ac jus univerſitatis multotiens devoluatur ad unum & retineatur in uno. De malo nihilominus zelo arguebantur electores Plebani, eò quòd hominem elegerant quem electionis tempore credebant in minoribus ordinibus conſtitutum, aſſerentes quòd in vigilia nativitatis dominicæ altera pars apud Conſtantinopolim conſenſerat in Plebanum, qui ſe paulò ante apud Venetias fecerat in * Subdiaconum promoveri. Ex quo inferebatur quòd ſi hoc actum fuerit ex condicto, non poterat ambitione carere. Si verò præordinatum non extitit, cùm propter locorum diſtantiam hoc ad eligentes tam brevi tempore nequiverit perveniſſe, ſequitur quòd ſecundum conſcientias ſuas ineligibilem eligebant; vel ſi error ad excuſationem accuſatione non vacuam allegetur, in confeſſionem negligentia veniet, quæ ſuper iis non multùm diſtat à culpa. Adiciebant etiam quòd magis erat extraordinarium conſentire in hominem, non ſolùm extra totum patriarchatum, verùm etiam extra totum imperium conſtitutum quàm in vicinum & familiarem, ſuffraganeum ejuſdem Eccleſiæ de cujus paſtoris electione tractatur. Perſonam quoque Plebani de vehementi ambitione notabant, dicentes quòd ipſe per litteras ſuas quoſdam Conſtantinopolitanos Canonicos expreſsè rogaverat ut eum in ſuum eligerent Patriarcham. quod pars adverſa negabat. Vnde petebant poſtulatores Archiepiſcopi ſæpedicti, ut cùm eſſet pars altera zelo, auctoritate, ac numero minor, caſſato quod factum fuerat de Plebano, poſtula-

* Vide lib. 10, epiſt. 164.

tionem ipſorum admittere dignaremur.
Verùm quia de iis quæ per aſſertiones par-
tiom in judicium deducta fuerunt nobis
non potuit fieri plena fides, quamvis ſu-
per iis quæ de numero dicta ſuot poſtulan-
tium per quoddam publicum inſtrumen-
tum & litteras Conſtantinopolitam Vica-
rij, necnon confeſſionem procuratoris par-
tis adverſæ, in judicio quidem factam, ſed
poſtea revocatam, pars altera ſuam inten-
tionem aſſereret eſſe fundatam, cauſam
ipſam diſcretioni tuæ duximus committen-
dam, per apoſtolica ſcripta mandantes
quatenus ſuper iis & aliis inquiras, ſublato
cujuſlibet appellationis obſtaculo, diligen-
tiſſimè veritatem de meritis electi & poſtu-
lati apud Venetias, ubi nati fuerunt & diu-
tiùs converſati, de ſtudiis autem eligen-
tium & poſtulantium & omnibus generali-
ter quæ cauſam poſſint inſtruere apud
Conſtantinopolim, ubi hujuſmodi poſtu-
lario & electio celebratæ fuerunt; & ſi par-
tes conſenſerint, procedas hoc modo, ut
ſi conſtiterit de mutuo conveniſſe conſen-
ſu quòd ad electionem Patriarchæ ſeptem
admitterentur Præpoſiti, ſive per ſe ipſos,
ſive per alios, & duo alij ex parte univerſi-
tatis pro ceteris conventualium Eccleſia-
rum Prælatis, totque tunc temporis con-
ventuales Eccleſias habuiſſe Prælatos quòd
cum ſeptem Præpoſitis & novem Canoni-
cis, quos qoidem Canonicos conſtat in
poſtulatione præfati Archiepiſcopi conve-
niſſe, duplo majorem facerent numerum
quàm ſedecim electores Plebani, tu vice
noſtra poſtulationem admittas, niſi pro-
batum fuerit poſtulato aliquid obviare de
canonicis inſtitutis quod promotionem ip-
ſius debeat impedire, ac Plebani electio-
ne caſſata, ipſum Archiepiſcopum abſol-
vas à vinculo quo Heraclienſi tenetur Ec-
cleſiæ, concedendo ipſum Conſtantino-
politanæ Eccleſiæ io paſtorem, & facien-
do ipſi per cenſuram eccleſiaſticam appel-
latione remota reverentiam & obedien-
tiam debitam exhiberi. Quòd ſi ad facien-
dum duplo majorem numerum ſimul om-
nes prædicti minimè ſuffecerunt, ſive dig-
nus ſive indignus ſit poſtulatus, tu poſtu-
latione repulſa, electionem Plebani aucto-
ritate noſtra confirmes, dummodo nihil
obſiſtat eidem quod ipſum tanto præſula-
tu reddat indignum, ad impendendum ſi-
bi reverenriam & obedientiam ſibi debi-
tam ac devotam quoſlibet ſibi ſubjectos,
ſi neceſſe fuerit, ſublato appellationis ob-
ſtaculo canonica diſtrictione compellens.
Si verò numerus poſtulantium inventus
fuerit duplo major, quemadmodum eſt
prædictum, & perſona poſtulata indigna
reperta fuerit, tu tam poſtulationem quàm
electionem non differas reprobare; niſi
forſan omnes aut major pars poſtulantium
præſumptione damnabili poſtulaverint
ſcienter indignum, ut hac vice meritò de-
beant eligendi ſeu poſtulandi poteſtate pri-
vari; & in hoc quoque caſu electionem
confirmes, ſi de perſona idonea conſtite-
rit celebratam. Porrò ſi tam electionem
quàm poſtulationem caſſari contigerit, aut
altera partium poſtulante cauſam ad nos
inſtructam referri, tu ex parte noſtra diſ-
trictè præcipias Canooicis & Prælatis ut
procuratores idoneos ad apoſtolicam ſe-
dem ſtudeant deſtinare, per quos aut unum
ex iſtis, ſi contigerit approbari, aut alium
quem nos eis duxerimus præferendum,
aut quem ipſi forrè poſtulaverint vel ele-
gerint, ſi eis de benignitate noſtra fuerit
poſtulandi vel eligendi conceſſa poteſtas,
in Patriarcham recipiant, cùm tantam Ec-
cleſiam nolimus manere diutiùs paſtoris ſo-
latio deſtitutam, & ad hæc & alia quæ ip-
ſorum conſenſum deſiderant, eis vices ſuas
plenè committant. Tu ergo Deum ſolum
habens præ oculis, cum omni ſtudio &
ſecundùm præſcripram formam procedas
in negotio memorato; niſi forſan apoſto-
licæ ſedis Legatus prævenerit, per quem
unà tecum ipſum negotium expediri ſe-
cundùm præſcriptam formam volumus &
mandamus. Datum Signiæ xv. Kalend.
Septemb. pontificatus noſtri anoo quinto-
decimo.

ABBATI ET CONVENTVI monaſterij ſancti Michaëlis Cluſini.

HIs quæ ad Eccleſiarum utilitatem & *Epiſt. 157. Confirmatur quædam unio.*
ſtatum pertinere creduotur tanto li-
bentiùs apoſtolicum favorem impendimus
requiſiti quanro earum ſollicitudo conti-
nua nobis propenſiùs noſcitur imminere.
Eapropter, dilecti in Domino filij, veſtris
juſtis poſtulationibus grato concurrentes
aſſenſu, unionem monaſterij ſancti Saluto-
ris Taurinenſis & veſtri, conſentientibus
venerabili fratre ooſtro Epiſcopo & dilectis
filis Capitulo Taurinenſibus factam, ſicut
ſine pravitate providè facta eſt, & per bo-
næ memoriæ Gerardum electum Nova-
rienſem auctoritate noſtra extitit approba-
ta, prout io ipſius litteris pleniùs cootine-
tur, auctoritate apoſtolica confirmamus &
præſentis ſcripti patrocinio communimus.
Ad majorem autem evidentiam rei geſtæ
litteras prædicti electi de verbo ad verbum

hnic noſtræ paginæ fecimus annotari. IN NOMINE Domini. Gerardus divina gratia Novarienſis electus omnibus ad quos litteræ iſtæ pervenerint in vero ſalutari ſalutem. Divina providentia, quæ nec fallit nec fallitur, humanæ conditionis mobilitati compatiens, poſt Apoſtolorum principem in Romanæ ſedis cathedra lucernam & ſpeculum ſummum Pontificem ordinavit, per quem & lapſa reparari & deſtituta reſtitui mereantur. Reſidentis itaque ſanctiſſimi patris Innocentij III. ſuper unione abbatiæ ſancti Solutoris Taurinenſis ad Cluſinum monaſterium mandatum accepimus in hac forma. INNOCENTIVS Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio electo Novarienſi ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Ex tenore litterarum venerabilis fratris noſtri Epiſcopi & dilectorum filiorum Capituli Taurinenſium accepimus quòd cùm olim venerabili fratri noſtro Mediolanenſi Archiepiſcopo & eidem Epiſcopo dederimus in mandatis ut reparationi monaſterij ſancti Solutoris Taurinenſis, quod ita in temporalibus & ſpiritualibus collapſum fuerat & attritum ut deſolatum ſine levaminis ſpe jaceret, intendere prout meliùs poſſent & pleniùs procurarent, illud, ſi ejus aliter reſtaurationi providere non poſſent, tranſlaturi in canonicam Ripalteoſem, ipſi prudentum plurium requiſito conſilio, cùm canonicam ſupradictam minùs ſufficientem ad hoc variis impedimentis emergentibus invenirent, modico tandem monachorum grege qui in jamdicto monaſterio ſupererant cum lacrymis poſtulante, ſub diſciplina & regimine Cluſinæ Eccleſiæ, per quam plenariè poterat reſpirare, dictum monaſterium in præfatam Cluſinam Eccleſiam, jure Taurinenſis Eccleſiæ, ad quam pertinet nullo medio, & exemptione Cluſini monaſterij per omnia illæſis manentibus, memoratus Epiſcopus & Taurinenſe Capitulum tranſtulerunt. Cùm igitur in ſolvendis debitis quibus præfatum ſancti Solutoris monaſterium detinetur manum apponere Cluſina Eccleſia contradicat niſi factum hujuſmodi apoſtolico munimine roboretur, nos id tuæ diſcretionis prudentiæ committentes, per apoſtolica tibi ſcripta mandamus quatinus inquiſita ſuper iis omnibus diligentiùs veritate, quod utilitati Eccleſiæ utriuſque ſecundùm Deum noveris expedire, noſtra fretus auctoritate, appellatione remota ſtatuas, & facias quod ſtatueris per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari. Datum Laterani VIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno tertiodecimo.] Nos igitur mandatis apoſtolicis in omnibus & per omnia, ſicut condecet, parere volentes, præfatæ unionis inſtrumento viſo & diligenter inſpecto, quod per Bartholomæum imperialis aulæ Notarium confectum eſſe conſtabat, quæ in eo continentur canonicè & legitimè facta approbantes, ſicut inter contrahentes ſancitum eſt & ſtatutum, præfati inſtrumenti tenorem auctoritate apoſtolica, qua fungimur in hac parte, confirmamus, adicientes & ſtatuentes ut duodecim fratres & Prior cum eis ſub regula beati Benedicti & ſub diſciplina & regimine Cluſini monaſterij ibidem Deo ſervituri perpetuò maneant; ita quòd Abbas Cluſinus præfatum Priorem in ordinatione ſpiritualium & obſervatione ordinis ibi inſtituat & deſtituat, ſicut per alias Eccleſias ſeu cellas Cluſino monaſterio ſubditas conſuevit. Verùm quia refectio quædam quam Taurinenſe capitulum à præfato ſancti Solutoris monaſterio in ſolemnitate martyrum Solutoris, Adventoris, & Octavij recipere conſuevit, in ordinis præjudicium & jacturam regulæ nobis cedere videtur, ordinamus & ſtatuimus ut pro præfata refectione jamdictum Taurinenſe Capitulum à memorato monaſterio viginti ſolidos Seguſienſium veterum, ſi ad proceſſionem venerit die feſto, recipiat annuatim, & ſic à refectione tacitum maneat & contentum. & hæc de profeſtis diebus dicta intelligantur. Si tamen die dominico feſtum prædictum venire contigerit, ſicut à longis retro temporibus inter Taurinenſem Eccleſiam & jamdictum monaſterium conſtat eſſe ſtatutum & conſuetum, aut Canonici interſint proceſſioni, aut non, cenſum vice refectionis recipiant ſupradictum. Adicimus etiam & ſtatuimus quòd ſi Taurinenſis Epiſcopus electo Cluſino poſt collatam ſibi confirmationem Cluſini monaſterij, ſecunda & tertia requiſitione per intervalla decem & decem dierum præcedente ſæpedictam abbatiam ſancti Solutoris quovis ingenio confirmare diſtulerit, non obſtante tali dilatione electus Cluſinus tam in ſpiritualibus quàm temporalibus & tam in capite quàm in membris ſancti Solutoris generaliter adminiſtret. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis ſive conſtitutionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Quod ſi quis attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus & ſummi Pon-

„ tificis ſe noverit incurſurum. Contradicto- „ res verò & à præfata forma reſilientes, ſi- „ cut in mandatis accepimus, appellatione „ ceſſante excommunicationis vinculo inno- „ damus. Vnde actum eſt hoc anno incarna- „ tionis dominicæ MCCXI. Indictione XIV. „ die ſexto exeunte menſe Ianuarij. Inter- „ fuerunt Dominus Albertus Bruſatus No- „ varienſis Canonicus, Dominus Raynerius „ Abbas Fructuarienſis, Domnus Willel- „ mus de Fibinis monachus Tilieti, & Dom- „ nus Iohannes monachus Caſænovæ, & „ alij plures. Vnde plura inſtrumenta idem „ Dominus electus uno tenore, ſicut neceſ- „ ſe fuerit, fieri præcepit. Ego Guala Mu- „ ricula ſacri palatij Notarius hanc chartu- „ lam de mandato prædicti Domini electi „ ſcripſi & ſubſcripſi.] Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Signiæ VI. Kal. Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

RAINERIO MILITI de Vico.

Epiſt. 158. Remittitur ei infamia.

CVm te à Bartholomæo injuriarum actione conventum, eò quòd dixeris equum tuum non eſſe minoris pretij quàm capillos ipſius, Iacobus de Guarino & L. de Vico judices, qui ſuper hoc cognoſcebant, in decem ſolidis condemnaſſent, tu timens ne ipſorum ſententia te notarit infamia, pro beneficio reſtitutionis ad famam ſedem apoſtolicam implorasti. Nos autem conſiderantes quòd penè nulla vel minima fuerit injuria ſupradicta, volumus & concedimus te ob hoc nota infamiæ non teneri. Datum Signiæ VII. Idus Septembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO ET P. ET A. Archidiaconis Aurienſibus.

Epiſt. 159. Ei committitur quædam cauſa. Vide lib. 12. epiſt. 99.

COnquerentibus olim dilectis filiis M. & I. Preſbyteris, G. I. P. & M. Diaconis, P. I. & M. ac quibuſdam aliis Clericis Capellæ monaſterij ſancti crucis Colimbrienſis ſe à Priore ac fratribus ejuſdem monaſterij debita proviſione fraudari, Prior ſanctæ Mariæ Montis majoris & conjudices ejus, qui ſuper hoc receperant ſcripta noſtra, eoſdem ad quoddam beneficium quo fuerant ſpoliati reſtituendos ſententialiter decreverunt, eadem Capella, niſi præfatæ ſententiæ pareretur, ſuppoſita interdicto. Priore autem & conventu dictas reſtitutionis & interdicti ſententias contemnentibus, & procurantibus etiam ut iidem Clerici ſuam perſequi juſtitiam non auderent, venerabili fratri noſtro Epiſcopo & dilectis filiis Decano & Cantori Zamorenſibus dedimus in mandatis ut eaſdem facientes uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari, ſuper aliis cauſam audirent & fine canonico terminarent. Qui rationibus partium pleniùs intellectis, jamdictas ſententias confirmarunt, Io. Salvati cùm duodecim aliis Canonicis & Clericis ſanctæ crucis ab officio & beneficio ſuſpendentes ſi poſt interdicti ſententiam in præfata Capella divina convincerentur officia celebraſſe; Priore nihilominus & conventu ad reſtitutionem jamdictæ Capellæ centum & quinque modiorum frumenti, centum vigintiquinque quinalium vini, quinque milium & octoginta quatuor ſolidorum, & quingentatum oblatarum, quinque almuldarum vini, ſexcentarum oblatarum, trecentarum & ſexaginta candelarum, quatuor marabutinorum, cujuſdam domus, & duorum lectorum, quibus omnibus iidem Clerici fuerant ſpoliati, necnon quinquaginta marabutinorum, quos ſuam juſtitiam perſequendo expenderant, condemnatis, & reprobatis quibuſdam litteris quaſi ſupradictorum judicum nomine ad nos miſſis, in quibus iidem judices proprium circa proceſſum ſuum confitebantur errorem, & Priorem ac conventum excuſare propenſiùs nitebantur. Porrò cùm Prior & conventus jamdicti litteras quaſdam Colimbrienſis Epiſcopi à duobus è Clericis memoratis, P. Bartholomæi & I. Nunonis videlicet, coram judicibus ipſis exhibitas allegarent nunquam de conſcientia Epiſcopi emanaſſe, in hoc tandem partes pariter convenerunt ut abrenuntiantes omnibus quæ geſta erant in cauſa, ſi Colimbrienſis Epiſcopus tenorem recognoſceret litterarum, ipſi judices juxta ſuæ voluntatis arbitrium Clericis pro quibus prædicta ſententia lata erat in monaſterio ipſo facerent provideri, alioquin Priorem & conventum ab impetitionibus abſolverent eorundem. Cùm ergo iidem judices litteras Colimbrienſis Epiſcopi, per quem ſuper hoc certiorari petierant, recepiſſent, eiſdem diligenter inſpectis, de peritorum conſilio ſententiando dixerunt ſæpedictum Epiſcopum litterarum recognoviſſe tenorem, Priori & fratribus injungentes ut prædictis duobus Clericis providerent juxta formam in authentico earundem expreſſam, pro ceteris ſententiam confirmationis quam tulerant ſuper jamdicta reſtitutionis ſententia, ſed ad tempus ſe ſuſpen-

diſſe fatebantur, eandem in ſtatum priſtinum reducendo, & præcipiendo eam inviolabiliter obſervari. Quorum ſententiam cùm magiſter I. monaſterij procurator poſtmodum apud ſedem apoſtolicam conſtitutus, coram dilecto filio noſtro Petro tituli ſanctæ Luciæ ad ſepta ſolis Diacono, nunc verò tituli ſanctæ Cæciliæ Preſbytero Cardinale, quem ipſi & prædicto Iohanni Nunonis procuratori Clericorum ipſorum conceſſimus auditorem, peteret revocari, & coram eodem tam ſuper quibuſdam litteris Columbrienſis Epiſcopi, quas idem procurator falſatas eſſe dicebat à Clericis memoratis, quàm ſuper aliis fuiſſet diutiùs litigatum, nos iis quæ coram eodem Cardinale fuere propoſita pleniùs intellectis, de fratrum noſtrum conſilio ſententiam prædictorum judicum Zamorenſium approbantes, illam auctoritate apoſtolica confirmavimus, dantes venerabili fratri noſtro Epiſcopo Salamantinenſi & ejus conjudicibus in præceptis ut eandem inviolabiliter facerent obſervari. Qui cùm ad locum propter impedimenta evidentia perſonaliter accedere non valerent, præfatis Priori & conventui ſub anathematis pœna & ſuſpenſione officij & beneficij dederunt diſtrictiùs in præceptis ut eandem ſententiam, ſicut per nos fuerat confirmata, inviolabiliter obſervarent, denuntiantes quoſlibet qui à tempore quo eadem ſententia lata fuit in monaſterio ſanctæ crucis vel ejus Capella præſumpſerant vel etiam tunc temporis præſumebant celebrare divina, officio beneficioque privatos, excommunicationis ſententiæ ſubjacere, & præcipientes nihilominus exhumari corpora defunctorum quæ in dictis monaſterio vel Capella fuerant tumulata; concedentes inſuper executores Clericis memoratis, per quos expenſæ quas litigando fecerant reſtituerentur eiſdem cum fructibus qui à tempore latæ ſententiæ ab eiſdem percipi debuerunt, & denuntiantes etiam omnes Eccleſias de Laitena & terminis ejus, ac omnes Eccleſias in Portugallia conſtitutas, pertinentes ad monaſterium ſæpedictum, à feſto nativitatis beatæ Mariæ proximè tunc futuro ſuppoſitas interdicto, ſi ſæpedictæ ſententiæ obviare in aliquo attentarent. Quibus demum jamdictam ſententiam temerè contemnentibus, iidem judices omnibus Epiſcopis & Prælatis in regno Portugalliæ conſtitutis ea qua fungebantur auctoritate præcipiendo mandarunt ut diebus dominicis ac feſtivis, candelis accenſis, & pulſatis campanis, eoſdem excommunicatos publicè nuntiarent, & ab omnibus facerent arctius evitari, in omnes qui præſumerent impedire ſimilem ſententiam proferentes. Ad hæc, cùm ſæpedictus I. Nunonis in procinctu eſſet pro ſe ac ſociis ſuis ad ſedem apoſtolicam veniendi, eo juxta præfatum monaſterium tranſitum faciente, quidam iniquitatis filij crudeliter irruentes in eum, & ipſum funeſtis gladiis configentes, eodem ſemivivo relicto ad monaſterium confugere præfatum; quos cùm officiarij civitatis vellent juxta terræ conſuetudinem trahere ad vindictam, Prior & conventus jamdicti eos corporaliter defendere præſumpſerunt. Denique cùm idem Iohannes gravibus afflictus vulneribus camiſiam ſuam infectam ſanguine & ſignatam ictibus cultellorum ſub ſigillis Epiſcopi & aliorum Prælatorum Columbrienſium cum teſtimonialibus litteris eorundem per P. Bartholomæi & Iohannem Suerij Clericos tam ad perſequendam corporalem injuriam ejus quàm ad cauſam communem ſibi & aliis promovendam procuratores à ſe ac aliis conſtitutos oculis noſtris tranſmitteret intuendam, uno eorum, Petro Bartholomæi videlicet, apud ſedem apoſtolicam decedente, reliquus contra proprium veniens juramentum, communi cauſa penitùs derelicta, camiſiam & litteras antedictas ſuis adverſariis triginta aureorum pretio vendere non expavit. Vnde idem I. pro ſe ac ſociis ſupplicavit nobis humiliter & devotè ut finem eorum anguſtiis imponentes, prædictorum Prioris & fratrum rebellionem & contumaciam pœna caſtigare debita dignaremur, & præfato Iohanni pro fide violata pœnam canonicam infligentes, tam ea quæ de camiſia memorata recepit, quàm illa quæ ad opus itineris & cauſæ proſecutionem ei ab ipſis aſſignata fuerunt, faceremus ſibi reſtitui ab eodem. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus vocatis qui fuerint evocandi, & quæ ſuper his & aliis utrinque duxerint proponenda pleniùs intellectis, cauſam ad nos remittatis ſufficienter inſtructam, præfigentes partibus terminum competentem quo ſe noſtro conſpectui repræſentent juſtam auctore Domino ſententiam recepturæ. Quia verò prædicta, cùm nimis ſint gravia, relinquere nolumus indiſcuſſa, volumus & mandamus ut ſi etiam per colludium vel aliam fortè cauſam actores deſiſterent aut deficerent, vos nihilominus ad inquirendam diligenter ſuper omnibus veritatem ſublato

cojuſlibet contradictionis & appellationis obſtaculo procedatis, eos qui ſe gratia, odio vel timore ſubtraxerint per cenſuram eccleſiaſticam compellentes veritati teſtimonium perhibere; ut per relationem veſtram certificati de ipſis, ſine perſonarum acceptione quod juſtum fuerit auctore Domino ſtatuamus. Nullis litteris obſtantibus hactenus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Signiæ s t. Non. Septemb. pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ABBATI DE TILIETO.

Epiſt. 160. V: Albinganenſes reverentiã exhibeant Archiepiſcopo Ianuenſi.

CVm dilectis filiis electo & Clericis Albinganenſibus noſtris dedetimus litteris in mandstis ut venerabili fratri noſtro Ianuenſi Archiepiſcopo tamquam ſuo Metropolitano impendant obedientiam & reverentiam debitam ac devotam, ſicut à prædeceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus eſt ſtatutum, devotioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eos ad hoc diligenter moneas & inducas &, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo prævia ratione compellas. Datum Signiæ viii. Idus Iulij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

XANTONENSI EPISCOPO, & Priori Sulbiſienſi Xantonenſis diœceſis.

Epiſt. 161 De ordinanda Eccleſia Sulbiſienſi.

SIcut tu, fili Prior, tranſmiſſo nobis petitorio intimaſti, cùm Eccleſia Sulbiſienſis ob guerrarum diſcrimina cum ſuis omnibus ædificiis olim fuerit devaſtata, conſumptis penitùs bonis ejus, ſic ipſam de bonis tuis obtentu retributionis æternæ tam in ædificiis quàm aliis neceſſariis procuraſti ſalubri ſtudio poſtmodum reparare quòd in ea requiri poteſt hodie non immeritò cultus Dei. Propter quod à te nobis extitit humiliter ſupplicatum ut ibidem faceremus perſonas idoneas ordinari, quæ in eadem præſtarent Domino devotum jugiter famulatum; maximè cùm eidem Eccleſiæ vix octo Canonici ſerviant, cui ſolebant dudum viginti & ampliùs perſonali reſidentia deſervire, ac quidam non reſidentes ibidem ipſius ordinationem nituntur nequiter impedire. Nos igitur, fili Prior, tuas preces humiles admittentes, & cultum etiam zelantes domus Dei, diſcretioni veſtræ præſentium auctoritate mandamus quatenus tot in præfata Eccleſia Canonicos idoneos ordinare ſagaci providentia ſtudeatis quot ipſius expetunt facultates, & qui poſſint ibidem per jugem reſidentiam impendere Domino tam gratum obſequium quàm devotum; contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Verùm cùm dilectus filius W. de ſancto Albino Clericus peroptet in eadem Eccleſia ordinari, devotionem veſtram rogandam duximus & monendam, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram ipſum cum aliis ordinandis, ſi fuerit idoneus, admittatis in Canonicum & in fratrem ipſi Eccleſiæ ſerviturum. Datum Signiæ xiv. Kal. Octob. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

EPISCOPO ET CAPITVLO Tripolitanis.

Epiſt. 162: Reſpondet ad eorum conſulta. Cap Petiiſtis. De privileg.

PEtiiſtis per ſedem apoſtolicam edoceri utrùm cùm propter Hoſpitalarios vel Templarios civitas veſtra generali ſupponitur interdicto, eiſdem non ſervantibus, vos illud teneamini obſervare. Ad quod ſic duximus reſpondendum, quòd illorum exceſſus vobis non præbet licentiam excedendi; ſed ſi præfati Hoſpitalarij vel Templarij privilegiorum ſuorum fines exceſſerint, violando temerè interdictum quod pro illis fuerit promulgatum, ne ipſi videantur de aliorum fletu ridere, vos in pœnam præſumptionis eorum, quandiu ipſi violaverint interdictum, de noſtra licentia celebretis. Datum Signiæ xiv. Kal. Octob. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

EISDEM.

Epiſt. 116. De ſtatu numero Canonicorum.

SIgnificantibus vobis ad audientiam apoſtolatus noſtri pervenit quòd cùm olim in Eccleſia veſtra duodecim Canonicorum numerus & totidem præbendarum fuerit rationabiliter inſtitutus, & vos, quorundam inducti precibus, ſex Canonicos receperitis ultra numerum conſtitutum in ejuſdem Eccleſiæ non modicam læſionem, ut poſſetis hujuſmodi relevare gravamen & excludere materiam concedendi beneficia vacatura, antiquum numerum duodecim Canonicorum & præbendarum in eadem ſervari Eccleſia de cetero ſtatuiſtis, quod petiiſtis humiliter apoſtolico munimine roborari. Nos igitur veſtris precibus inclinati, ſtatutum ipſum, ſicut abſque præjudicio alieno utiliter & providè factum eſt, præſentium auctoritate præcipimus inviolabiliter obſervari, niſi adeo excreverint ejuſdem Eccleſiæ facultates quòd

pluribus

pluribus poſſint ſufficere competenter. Nulli ergo &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani IV. Kal. Octob. pontificatus noſtri anno decimoquinto.

SIDONIENSI ET ACCONENSI Epiſcopis, & Theſaurario Acconenſi.

Epiſt. 164. De eadem re.

AD petitionem dilecti filij I. Theſaurarij & W. Canonici Tripolitanorum, quos venerabilis frater noſter Epiſcopus & dilecti filij Capitulum Tripolitanum ad ſedem apoſtolicam tranſmiſerunt, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus ſi quid contra ſtatutum de ſervando numero in Tripolitana Eccleſia duodecim Canonicorum & totidem præbendarum utiliter & providè factum ab Epiſcopo & Capitulo memoratis poſt appellationem ad nos à nuntiis prædictis legitimè interpoſitam & à Capitulo in communi receptam antequam iter arriperent ad ſedem apoſtolicam veniendi fuit temerè attentatum, cognita legitimè veritate, decernatis auctoritate noſtra carere robore firmitatis. Quòd ſi non omnes &c. Datum Laterani IV. Kal. Octob. pontificatus noſtri anno decimoquinto.

LEONARDO PRESBYTERO de ſancto Elia & fratribus ejus.

Epiſt. 165. Confirmat immunitatem.

CVm à nobis petitur &c. *uſque* perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filij &c. *uſque* aſſenſu, libertatem & immunitatem quas domus veſtra obtinuit ab antiquo, & dilectus filius A. Caſinenſis electus de conſenſu fratrum ſuorum vobis providè confirmavit, ſicut in ipſius confirmationis authentico pleniùs continetur, auctoritate apoſtolica confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *uſque* incurſurum. Datum Laterani III. Non. Octob. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO & Capitulo Biſuntinenſibus.

Epiſt. 166. Reſponde ad eorum conſulta. *Cap.* Ligneis. *De conſecr. Eccleſ.*

LIgneis ædificiis Eccleſiæ veſtræ caſu quodam igne conſumptis, parietibus tamen illæſis, ac menſa principalis altaris in ſui extremitate modicam paſſa fracturam, quæſiviſtis per ſedem apoſtolicam edoceri ſi propter hoc ipſius altaris vel etiam totius Eccleſiæ deberet conſecratio innovari. Ad quod ſic duximus reſpondendum, quòd cùm parietes in ſua integritate permanſerint, & altaris tabula mota vel enormiter læſa non fuerit, ob caſum prædictum nec Eccleſia nec altare debet denuo conſecrari. Datum Laterani Non. Octob. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

NOBILI VIRO SIMONI de Monteforti Comiti Leiceſtriæ & Vicecomiti Biterrenſi.

Epiſt. 167. Vt P. Marcum cancellariæ ſuæ præficere poſſit. *Vide hiſt. Albig. cap.* 66.

CVm dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum correctorem litterarum noſtrarum pro colligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus aliiſque negotiis deſtinemus, nobilitatem tuam, de qua plenè confidimus, rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ipſi ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram diligenter aſſiſtens, conſilium ei efficax & auxilium opportunum impendas ut & ipſe injuncta ſibi negotia ope tua ſuffultus valeat auctore Deo feliciter conſummare, ac nos ſollicitudini tuæ grata debeamus exinde viciſſitudine reſpondere. Verùm quia dilectus filius frater Conſtantinus converſus Carthuſienſis nos ex parte tua ſuppliciter exoravit ut dictum magiſtrum, quem pro eo quòd in cancellaria noſtra laudabiliter converſatus, per diutinum exercitium in hujuſmodi pleniùs eſt inſtructus, cancellariæ tuæ præficere cupiebas, tibi concedere dignaremur, nos devotæ fidei tuæ ac devotionis fidelis ſinceritatem perſpicuam ſicut convenit attendentes, quæ perſonam tuam tamquam ſpecialis apoſtolicæ ſedis filij & fidelis nobis advebit ſpecialiter diligendam, & preces tuas perſuadet quantum cum Deo poſſumus efficaciter exaudire, ipſum magiſtrum, quamquam non ſolùm plurimùm utilis, verùm etiam valde neceſſarius nobis extiterit & exiſtat, utpote cujus fidei puritatem & diſcretionis prudentiam jamdiu in multis experti, negotia noſtra parva & magna eidem committimus incunctanter, devotioni tuæ duximus liberaliter concedendum, diſcretionem tuam rogantes affectuoſiùs & monentes quatenus ipſum, quem propriæ probitatis merita recommendant, habens propenſiùs commendatum, taliter eum ſtudeas honorare quòd & nos, qui honorari reputamus in ipſo, ad honorem & profectum tuum magis intendere debeamus, & idem, cujus obſequium tibi ac terræ tuæ quamplurimùm credimus profuturum, ad devotionem tuam fortiùs aſtringatur. Datum Signiæ III. Idus Septemb. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

NARBONENSI ARCHIEPISCOPO & Epiſcopo Vticenſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 168. Commendat eis eundem Marcum.

ET ſi minimè dubitemus quin nuntios noſtros quoſlibet & in quibus convenit honoretis, quia tamen illos volumus propenſiùs honorari quos pro ſuorum exigentia meritorum babemus inter alios cariores, pro iis affectuoſiùs vos rogamus. Hinc eſt quòd cùm dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum correctorem litterarum noſtrarum pro colligendis cenſibus Eccleſiæ Romanæ ac aliis negotiis deſtinemus, ipſum tanto vobis attentiùs duximus commendandum quanto & perſonam ipſius probitatis ſuæ merito cariùs amplexamur & negotia ipſi committimus potiora. Ideoque fraternitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus eundem magiſtrum ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram tamquam ſpecialem nuntium noſtrum babentes propenſiùs commendatum, impendatis ipſi conſilium efficax & auxilium opportunum; ut ipſe injuncta ſibi negotia ope veſtra ſuffultus valeat auctore Domino feliciter conſummare, ac nos devotionem veſtram meritò commendare poſſimus. Datum ut ſuprà.

VNIVERSIS PRÆLATIS Eccleſiarum Eccleſiæ Romanæ cenſualium per Narbonenſem, Arelatenſem, Aquenſem, & Ebredunenſem provincias, & Albienſem, Rutenenſem, Caturcenſem, & Agenneuſem diœceſes conſtitutis.

Epiſt. 169. De eadem re.

CVm dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum pro colligendis Eccleſiæ Romanæ cenſibus & aliis negotiis deſtinemus, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ipſum, qui ſuæ merito probitatis nobis & fratribus noſtris carus & acceptus exiſtit, ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram tanquam ſpecialem nuntium noſtrum recipientes benignè ac honorificè pertractantes, cenſus nobis debitos fideliter exſolvatis eidem; ita quòd gratiam vobis ex debito comparetis, & nos id meritò gerere debeamus acceptum. Datum ut ſuprà.

NARBONENSI ARCHIEPISCOPO apoſtolicæ ſedis Legato & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 170. Super eodem.

LIcèt ſummi patris familias exemplo, cujus vicem immeriti eodem gerimus diſponente, quod uni ex minimis noſtris fit, nobis factum rationabiliter reputemus, illos tamen volentes propenſiùs honorari quos propriæ merita probitatis nobis advehunt cariùs amplexandos & honore conſtituunt digniores, pro iis ſpecialiùs devotis noſtris, cùm expedit, preces dirigimus & mandata. Cùm igitur dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum &c. *ut ſuprà uſque* deſtinemus, fraternitatem veſtram rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus ipſum, qui ſuæ merito probitatis nobis & fratribus noſtris carus & acceptus exiſtit, ob reverentiam apoſtolicæ ſedis & noſtram tanquam ſpecialem nuntium noſtrum recipientes benignè ac honorificè pertractantes, de cenſibus noſtris faciatis eidem in diœceſibus veſtris fideliter reſponderi; ita quòd ſollicitudinis veſtræ ſtudium pareat in effectu, & nos devotionem veſtram debeamus exinde meritò commendare. Datum ut ſuprà.

In eundem modum ſcriptum eſt Archiepiſcopo Arelatenſi & ſuffraganeis ejus, Aquenſi Archiepiſcopo & ſuffraganeis ejus. In eundem modum ſuffraganeis & Capitulo Ebredunenſis Eccleſiæ.

NOBILI VIRO SIMONI de Monteforti Comiti Leiceſtriæ, Vicecomiti Biterrenſi.

Epiſt. 171. Accipit mutuo ejus. *Vide infrà epiſt.* 174.

NObilitati tuæ gratiarum dignas referimus actiones quòd, ſicut dilectus filius frater Conſtantinus converſus Cartuſienſis nobis expoſuit, tu volens nobis in mille marcis argenti liberaliter ſubvenire, Raimundum & eliam de Caturcio feciſti juramento præſtito corporaliter obligari ut eas cui voluerimus nomine noſtro perſolvant. Ideoque devotionem tuam rogamus attentiùs & monemus, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus dilecto filio magiſtro Petro Marco Subdiacono noſtro correctori litterarum noſtrarum, cui hoc duximus committendum, ſine difficultate facias noſtro nomine aſſignari. Datum ut ſuprà.

TOTIVS PROVINCIÆ ET Montiſpeſſulani, ſancti Ægidij, & Arelatenſis domorum militiæ templi magiſtris.

Epiſt. 172. Vt pecuniam apoſtolicam tradant Theſaurario templi Pariſ. *Vide infrà epiſt.* 175.

DEvotionem veſtram monemus attentè, per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus cùm à dilecto filio magiſtro Petro Marco Subdiacono noſtro correctore litterarum noſtrarum fueritis requiſiti, pecuniam quam vo-

bis noſtro nomine duxerit aſſignandam, dilecto filio fratri Aymaro Theſaurario domus militiæ templi Pariſienſis ſecurè mittere procuretis, veſtras ſuper hoc eidem magiſtro litteras in teſtimonium aſſignantes. Quòd ſi non omnes &c. quilibet veſtrum ea nihilominus exequatur. Datum ut ſuprà.

MAGALONENSI EPISCOPO.

Epiſt. 173. De comitatu Melgorij.

Dilectus filius frater Conſtantinus converſus Cartuſienſis nobis propoſuit quòd tu quingentas marcas pro comitatu Melgorienſi tibi & Eccleſiæ tuæ à nobis ſub annua penſione viginti marcarum locando ei noſtro nomine obtuliſti. Cùm igitur dilecto filio magiſtro Petro Marco Subdiacono noſtro correctori litterarum noſtrarum ſuper hoc mandatum dederimus ſpeciale, volumus ut cum ipſo tractatum ſuper eo habeas diligentem. Quicquid enim idem ſecundùm mandatum noſtrum providè tecum duxerit faciendum, nos ratum habentes volumus firmiter obſervari. Datum ut ſuprà.

RAYMUNDO ET HELIÆ de Caturcio.

Epiſt. 174. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 172.

Dilectus filius frater Conſtantinus converſus Carthuſienſis nobis expoſuit quòd vos de mandato dilecti filij Simonis Montisfortis Comitis Leiceſtriæ juramento corporaliter præſtito mille marcas ad pondus Trecenſe cui voluerimus nomine noſtro ſolvere promiſiſtis. Ideoque devotionem veſtram monemus attentiùs, per apoſtolica vobis ſcripta mandantes quatenus eas dilecto filio magiſtro Petro Marco Subdiacono noſtro correctori litterarum noſtrarum latori præſentium nomine noſtro ſine qualibet difficultate ſolvatis, ita quòd devotionem veſtram debeamus meritò commendare. Datum ut ſuprà.

MAGISTRO PETRO MARCO Subdiacono noſtro.

Epiſt. 175. Super eodem. *Vide ſuprà epiſt.* 172.

Devotioni tuæ præſentium auctoritate mandamus quatenus à dilectis filius Raymundo & Helia de Caturcio mille marcas argenti ad pondus Trecenſe recipias, & receptas dilecto filio fratri Aymaro Theſaurario domus militiæ templi Pariſienſis ſecurè tranſmittas, noſtro nomine deponendas. Datum ut ſuprà.

NARBONENSI ARCHIEPISCOPO & Epiſcopo Uticenſi apoſtolicæ ſedis Legatis.

Epiſt. 176. De cenſu Simonis de Monteforti. *Vide lib.* 12. *epiſt.* 108. 112.

Præſentium vobis auctoritate præcipiendo mandamus quatenus omnia ſcripta ſuper cenſu terræ dilecti filij nobilis viri Simonis de Monreforti Comitis Leiceſtriæ & alia nobis à bonæ memoriæ magiſtro Milone olim tranſmiſſa, quæ vobis meminimus poſtmodum remiſiſſe, dilecto filio magiſtro Petro Marco Subdiacono noſtro correctori litterarum noſtrarum liberè aſſignetis. Datum Laterani v. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO GEBENNENSI.

Epiſt. 177. Eum transfert ad Eccleſiam Ebredunenſem.

Scientiæ donum tibi à patrefamilias quaſi talentum negotiaturo commiſſum nequaquam in terra cum ſervo inutili fodiens, in ſollicitudinem paſtoralem aſſumptus, ſic ſecundùm Apoſtolum opus implens Pontificis, tuum honorificare miniſterium & præeſſe in ſollicitudine ſtuduiſti ut, ſicut credimus, verè poſſis dicere cum Propheta, *Super ſpeculam Domini ego ſum ſtans jugiter per diem, & ſuper cuſtodiam meam ego ſum ſtans totis noctibus*, ita te fidelem exhibens ſuper pauca ut merearis conſtitui ſuper multa. Quod dilecti filij Canonici Ebredunenſis Eccleſiæ providè attendentes, cùm bonæ memoriæ eorum Archiepiſcopo ab hac luce ſubtracto de ſubſtitutione Pontificis tractatum diutinum habuiſſent, tandem operante illo qui facit utraque unum, cleri, populi, & ſuffraganeorum deſideriis concurrentibus, te in ſuum Archiepiſcopum & paſtorem unanimi poſtulavere conſenſu, ſupplicantes nobis humiliter & inſtanter ut cùm Epiſcoporum tranſlatio fieri non poſſit vel debeat abſque ſedis apoſtolicæ licentia ſpeciali, te, per cujus circumſpectionem ſolliciram & ſollicitudinem circumſpectam multa credunt Eccleſiæ ſuæ commoda proventura, ipſis in paſtorem concedere dignaremur. Licèt autem in litteris quas olim nobis ſuper hoc tua fraternitas deſtinavit expreſſeris aliquos à poſtulatione hujuſmodi primitus diſſenſiſſe, quia tamen per litteras eorundem ipſos in poſtulatione jamdicta nunc unanimes eſſe cognovimus & concordes, eandem, ipſorum inclinati precibus, duximus admittendam; teque à regimine Gebennenſis Eccleſiæ abſolventes, ipſis conceſſimus in paſtorem. Ideoque fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus qua-

RRrr ij

tenus vocationem recipiens de te factam, ne divinæ diſpoſitioni reſiſtere videaris, ad præfatam Eccleſiam Ebredunenſem accedas, eidem ita ſollicitè curam ſtudens impendere paſtoralem ut ejuſdem ſtatus juxta ipſius expectationem & noſtram per tuæ ſollicitudinis providentiam temporaliter & ſpiritualiter augeatur, & tu, ſicut de gradu ad gradum, ita de virtute in virtutem proficere videaris. Palleum quoque, plenitudinem ſcilicet pontificalis officij, per dilectum filium magiſtrum Petrum Marcum Subdiaconum noſtrum correctorem litterarum noſtrarum, Eccleſiæ jamdictæ Canonicum, virum utique litteratum, providum & diſcretum, tuæ fraternitati tranſmittimus, ſub ea forma tibi tradendum ab ipſo quam eidem ſub bulla noſtra dedimus interclusam.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Capitulo Ebredunenſi uſque interclusam. Quocirca mandamus quatenus ei ſicut Archiepiſcopo veſtro humiliter intendentes, obedientiam & reverentiam exhibeatis eidem tam debitam quàm devotam.

In eundem ferè modum clero & populo Ebredunenſi. In eundem modum ſuffraganeis Ebredunenſis Eccleſiæ, tamquam Metropolitano veſtro.

GEBENNENSI EPISCOPO *in Archiepiſcopum Ebredunenſem electo.*

Epiſt. 178. De ſtato numero Canonicorum.

Dilecti filij Capitulum Ebredunenſe nobis humiliter ſupplicarunt ut ſtatutum de non excedendo duodenario Canonicorum numero in eorum Eccleſia dudum factum, & à bonæ memoriæ Clemente Papa prædeceſſore noſtro poſtmodum confirmatum, apoſtolico dignaremur munimine roborare. Volentes igitur ut ea quæ rationabiliter ſtatuuntur robur obtineant firmitatis, mandamus quatenus ſtatutum ipſum, ſalvo in omnibus apoſtolicæ ſedis mandato, faciatis appellatione remota firmiter obſervari.

CAPITULO, CLERO, ET *populo Troianis.*

Epiſt. 179. De electione Epiſcopi Troiani.

Licèt præſentia venerabilis fratris noſtri Philippi Epiſcopi veſtri tanto eſſet nobis acceptior quanto ipſum ad obſequia noſtra longa conſuetudo aptiorem reddiderat, & ſuæ devotionis ac fidei puritas nobis & fratribus noſtris effecerat cariorem, ex quo tamen veſtra in eum deſideria convenerunt, ipſum vobis paterna benignitate duximus concedendum, ſperantes quòd per ejus ſollicitudinem circumſpectam grata ſint vobis & Eccleſiæ veſtræ commoda proventura. Ut autem ipſum in noſtris eſſe oculis gratioſum exhibita ſibi ſpecialis gratia demonſtraret, eum in Lateranenſi baſilica manibus propriis conſecravimus, vos quoque in hoc, ſi diligenter attenditis, honorantes. Quocirca univerſitatem veſtram monemus & exhortamur attentiùs & per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandamus quatenus ei ſicut paſtori & Epiſcopo animarum veſtrarum humiliter intendentes, obedientiam & reverentiam exhibeatis eidem tam debitam quàm devotam, ejus ſalubria monita & ſtatuta ſuſcipientes humiliter & devotè ſervantes. Nos enim eidem dedimus in mandatis ut in contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles cenſuram curet eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo exercere. Datum Laterani III. Idus Octobris, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

CLERO ET POPULO *Foietanis.*

Epiſt. 180. Super eodem.

De diſſenſione inter vos & clerum ac populum Troianum exorta & illo dolemus debito generali quo inter omnes Eccleſiæ filios deſiderare ac procurare tenemur unitatem & pacem, & affectu etiam ſpeciali, quo cupimus ut venerabilis frater noſter Philippus Epiſcopus veſter populum obſequentem habeat & concordem. Nuper igitur.. Archipreſbytero & quibuſdam Clericis veſtris ac Decano & quibuſdam Eccleſiæ Troianæ Canonicis apud ſedem apoſtolicam conſtitutis, ad procurandam concordiam inter vos & clerum ac populum antedictos interponere voluimus partes noſtras; ſed dictis Decano & Canonicis reſpondentibus ſe ſuper hoc non habere mandatum, nec etiam propter hoc fuiſſe vocatos, finalem ſuper iis non potuimus habere proceſſum. Volentes autem ut prædicta diſſenſio per noſtræ ſollicitudinis ſtudium ſopiatur, vobis & ipſis proximum feſtum Epiphaniæ terminum peremptorium aſſignamus; per apoſtolica vobis ſcripta præcipiendo mandantes quatenus eodem termino procuratores veſtros ſufficienter inſtructos ad noſtram curetis præſentiam deſtinare, ut hujuſmodi quæſtio per nos compoſitione amicabili vel judiciali calculo terminetur. Interim autem eidem Epiſcopo veſtro humiliter intendentes, obedientiam & reverentiam exhibeatis tam debitam quàm devotam. Alioquin ſententiam quam rationabiliter tulerit in

rebelles ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſervari. Datum Laterani III. Idus Octobr. pontificatus noſtri anno quintodecimo.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt Capitulo & populo Troianis uſque terminetur. Eiſdem autem Fogetanis noſtris damus litteris in mandatis ut ipſi Epiſcopo humiliter intendentes, obedientiam & reverentiam exhibeant tam debitam quàm devotam. Alioquin ſententiam quam idem Epiſcopus rationabiliter tulerit in rebelles ratam & firmam habebimus, & eam auctore Domino faciemus firmiter obſervati.

PATRIARCHÆ ANTIOCHENO.

Epiſt. 181. De querelis adversùs eum excitatis.

EAm gerimus de tua religione fiduciam ut te nullum ex certa ſcientia gravare contra juſtitiam arbitremur, nec credamus quòd propter incrementum quantumlibet temporalium, æternorum velis incurrere detrimentum, cùm Dominus in te dudum ignem accenderit caritatis, ut non quæras quæ tua ſunt, ſed quæ Chriſti, atque ad ſuſcipiendum Antiochenæ Eccleſiæ regimen non reſpectus temporalis commodi te induxerit aut patriarchalis ambitio dignitatis, ſed caritatis & obedientiæ virtus, & zelus ac devotio nominis Chriſtiani, cupientem prodeſſe potiùs quàm præeſſe, ac memorem quòd ſecundùm teſtimonium veritatis nihil prodeſt homini ſi cum detrimento animæ mundum lucratus fuerit univerſum. Si ergo querela de te aliquando proponitur coram nobis, aut injuſtam fore credimus querimoniam, aut innocentiam tuam per ignorantiam facti ſeu modo alio circumventam. Vnde nulli fiducialiùs facta tua committimus diſcutienda quàm tibi, qui ut futurum ſecurus poſſis expectare judicium, in præſenti, conſilio utens Apoſtoli, ſollicitè judicas temetipſum. Noveris autem dilectum filium Iterium Eccleſiæ tuæ Canonicum nobis humiliter intimaſſe quòd cùm felicis memoriæ Petrus avunculus ejus prædeceſſor tuus, qui propter juſtitiam non ſolùm perſecutionem paſſus eſt, ſed & *mortem, ſibi & .. fratri ſuo mille Biſantios Sarracenatos dediſſet in ſtudiis ſcholaſticis expendendos, tu ipſos à magiſtro recipiens Hoſpitalis, penes quem cum rebus aliis depoſiti fuerant, eos dicto Canonico & ejus fratri hactenus reſtituere non curaſti, eundem Iterium quadam quarta, quam Patriarcha prædictus in augmentum præbendæ ſuæ ſibi de conſenſu Capituli Antiocheni contulerat, & quadam gaſtina quæ Naria vulgariter appellatur, pro tuæ voluntatis arbitrio ſpoliando. Inſuper cùm idem Patriarcha redditus ſui fratris & ſuos, quos ante captionem ſuam tempore longo perceperat, reſtitui præcepiſſet eiſdem, tu redditus ipſos de caſtro Curſarij, ubi repoſiti fuerant, faciens aſportari, tam illos quàm proventus qui de beneficiis ſuis poſt captivitatem & mortem ejuſdem Patriarchæ biennio provenerunt ad mille aureorum valentiam, ac etiam coopertorium quoddam & alia quæ cuſtodiæ bonæ memoriæ.. Decani Antiocheni deputata fuerant, in ejuſdem & fratris ſui detinens detrimentum, ea ſibi reſtituere contradicis. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut ſuper hoc eorum gravaminibus ſuccurrere dignaremur. Credentes igitur quòd eis juſtitiam ſuam meliùs conſervare non poſſumus quàm ſi prædicta providentiæ tuæ judicio committamus, fraternitatem tuam monendam duximus attentiùs & rogandam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus ſuper præmiſſis ſollicitè ſtudeas inquirere veritatem, & ſi querelam eorum inveneris eſſe juſtam, cùm ſuper iis decipi potueris tamquam homo, taliter eis ſatisfacias de prædictis quòd ex hoc tua, quod abſit, apud homines non lædatur opinio, nec apud Deum gloria tua, quæ eſt tuæ conſcientiæ teſtimonium, minuatur; nos quoque, quos ſuſceptæ ſervitutis officium univerſis conſtituit debitores, eiſdem ſuper his querimoniam replicantibus alium non cogamur concedere cognitorem. Datum Laterani VI. Idus Octobr. pontificatus noſtri anno XV.

In eundem ferè modum ſcriptum eſt ſuper hoc Patriarchæ Ieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato uſque cogamur concedere cognitorem. Ideoque fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ipſum ad id diligenter moneas & inducas. Datum ut ſuprà.

*Vide lib. 10. epiſt. 214. & lib. 12. epiſt. 45.

INDICITVR SVPPLICATIO generalis.

IN nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, Amen. Quarta feria infra octavam Pentecoſtes fiat generalis proceſſio virorum ac mulierum pro pace univerſalis Eccleſiæ ac populi Chriſtiani, ſpecialiter autem ut Deus propitius ſit illis in bello quod inter ipſos & Sarracenos dicitur in Hiſpania committendum; ne det hereditatem ſuam in opprobrium, ut dominentur eis nationes. Et ad hanc proceſſionem omnes omnino moneantur venire, nec ab ea ſe quiſquam excuſet præter illos qui habent inimicitias capitales. Summo itaque mane conveniant mulieres apud ſanctam Mariam

majorem; Clerici verò apud baſilicam duodecim
Apoſtolorum, & laici apud ſanctam Anaſtaſiam;
& poſt collectas, pulſatis ſimul iſtarum Eccleſia-
rum campanis, procedant omnes in campum La-
teranenſem hoc ordine. Mulieres omnes & ſolas
præcedat crux dominica ſanctæ Mariæ majoris;
& in prima parte proceſſionis ſint ſanctimoniales,
in ultima verò reliquæ mulieres; quæ ſine auro
& gemmis & ſericis indumentis procedant, oran-
do cum devotione ac humilitate, in fletu & ge-
mitu, nudis pedibus omnes quæ poſſunt; & per
Merulaſi. & ante ſanctum Bartholomæum veniant
in campum Lateranenſem, & collocent ſe ante
Felloniam, in ſilentio permanentes. Clericos au-
tem crux fraternitatis præcedat; & in prima pro-
ceſſionis parte ſint monachi & Canonici regula-
res, in ultima verò Rectores & ceteri Clerici
procedentes prædicto modo, & per viam majo-
rem & arcum Baſilij veniant ante palatium Epiſco-
pi Albanenſis, & ibi directè in medio campi ſe
collocent. Laicos autem præcedat crux dominica
ſancti Petri; & poſt illam ſequantur primi Hoſ-
pitalarij, & poſtremi ceteri laici, ſicut præſcrip-
tum eſt incedentes, & per ſanctos Iohannem &
Paulum & ante ſanctum Nicolaum de Formis in
campum veniant, & collocent ſe ab altera parte.
Interim verò Romanus Pontifex cum Epiſcopis &
Cardinalibus & Capellanis ingrediatur baſilicam
quæ dicitur ſancta ſanctorum; & inde reverenter
aſſumpto ligno vivificæ crucis, proceſſionaliter
veniat ante palatium Epiſcopi Albanenſis, & ſe-
dens in ſcalis exhortatorium faciat ſermonem ad
populum univerſum. Quo finito, mulieres, ſicut
proceſſionaliter venerant, ita procedant ad ba-
ſilicam ſanctæ crucis; & ibi præſtò ſit Preſbyter
Cardinalis, qui celebret eis Miſſam dicendo illam
orationem. *Omnipotens ſempiterne Deus, in cujus
manu ſunt omnium poteſtates &c.* Et ſic ipſæ mu-
lieres in pace ad propria revertantur. Romanus
autem Pontifex cum Epiſcopis & Cardinalibus &
Capellanis per palatium deſcendat in Lateranen-
ſem baſilicam. Clerici verò per porticum, & lai-
ci per burgum, ingrediantur in illam; & cele-
brata venerabiliter Miſſa, ipſe cum omnibus nu-
dis pedibus procedat ad ſanctam crucem, ita quòd
eum præcedant Clerici & laici ſubſequantur; &
facta oratione unuſquiſque revertatur ad ſua. Ie-
junetur autem ab omnibus, ita ut nemo, præter
infirmos, comedat piſces aut quodcunque pul-
mentum; ſed qui poſſunt, pane ſint & aqua con-
tenti; qui verò non poſſunt, bibant vinum be-
ne lymphatum & modicè ſumptum, & veſcantur
herbis & fructibus aut etiam leguminibus; om-
néſque aperiant manus & viſcera indigentibus;
ut per orationem, jejunium, & eleemoſynam mi-
ſericordia conditoris reddatur populo Chriſtiano
placata.

DOMINO PAPÆ.

Epiſt. 581. De bello Sarracenico in Hiſpania. Vide lib. 53. epiſt. 183.

SAnctiſſimo Patri ac Domino Innocentio Dei
gratia ſummo Pontifici Aldephonſus eadem
Rex Caſtellæ & Toleti, cum oſculo manuum at-
que pedum, ſalutem. A ſanctitate veſtra credi-
mus non excidiſſe propoſitum impugnandi Sarra-
cenæ gentis perfidiam vobis per noſtros nuntios
devotè & humiliter intimaſſe, in omnibus tam-
quam patris & domini veſtrum ſubſidium expe-
rentes, quod ſicut à patre pio nos recognoſcimus
benignè & piè pariter impertaſſe. Quocirca cum
litteris veſtris nuntios noſtros, quos ad hoc exe-
quendum idoneos reputavimus, ad partes Franciæ
non diſtulimus deſtinare; addentes etiam ut omni-
bus militibus venientibus ad bellum & omnibus
ſervientibus, prout decebat, expenſas victui ne-
ceſſarias largiremur, quibus poſſent commodè
ſuſtentari. Vnde fuit quòd audita remiſſione pec-
catorum quam vos venientibus indulſiſtis, venit
magna multitudo militum de tranſmontanis parti- *Vide Roderic. Tolet. lib. 8. c. 5. 2.*
bus, necnon & Archiepiſcopi Narbonenſis & Bur-
degalenſis & Epiſcopus Nanoetenſis. Fuerunt qui
venerunt uſque ad duo millia militum cum ſuis ar-
migeris, & uſque ad decem millia ſervientium in
equis, & uſque ad quinquaginta millia ſervien-
tium ſine equis; quibus omnibus nos oportuit in
victualibus providere. Venerunt etiam illuſtres
amici noſtri & conſanguinei Rex Aragonum &
Rex Navarræ cum potentatu ſuo in fidei catho-
licæ auxilium & juvamen; quibus nobiſcum ali-
quanto tempore apud Toletum facientibus mo-
ram, expectabamus quippe homines noſtros qui
venturi erant ad bellum, omnia neceſſaria, prout
per nuntios noſtros promiſimus, non defecimus
miniſtrare, licèt expenſæ eſſent propter ſui mul-
titudinem nobis & regno noſtro ferè importabiles
& oneroſæ. Non enim ſolùm in iis quæ promiſe-
ramus, verùm etiam in pecuniis ſpecialiter & in
dextrariis, quibus ferè omnes tam milites quàm
ſervientibus pariter indigebant, nos oportuit pro-
videre. Sed Dominus, qui multiplicat incremen-
ta frugum juſtitiæ, miniſtravit nobis abundè ſe-
cundùm ſuæ gratiæ largitatem, & dedit omnia
poſſe perficere perfectè pariter & abundè. Con-
gregata itaque noſtra & ſuorum multitudine, viam
Domini cœpimus proficiſci; & venientes ad tur-
rim quandam quæ Magalon nuncupatur ſatis mu- *Ibid. c. 5.*
nitam, ultramontani antè quàm nos pervenerunt
per unum diem, & illam cum Dei auxilio impug-
nantes in continenti ceperunt. Licèt autem nos
eis in omnibus neceſſariis largiſſimè provideremus,
ipſi tamen attendentes laborem terræ, quæ de-
ſerta erat & aliquantulum calida, voluerunt à
cœpto propoſito retroire & ad propria remeare. *Vide tom. v. Ducheſnij pag. 426. & ſeq.*
Tandem ad magnam inſtantiam noſtram & Regis
Aragonum proceſſerunt uſque ad Calatravam, quæ
non diſtabat à prædicto caſtro niſi per duas leu-
gas; eamque nos ex parte noſtra, & Rex Arago-
num ex ſua, & ipſi ex ſua in Dei nomine cœpi-
mus expugnare. Sarraceni autem qui intus erant,
attendentes ſe Dei exercitui non poſſe reſiſtere,
diſpoſuerunt villam nobis tradere, ita quòd per-
ſonæ eorum ſalvæ diſcederent, veruntamen ſine
rebus; cùmque nos iſtud nulla ratione vellemus
acceptare, Rex Aragonum & tranſmontani ha-
bentes ſuper hoc conſilium, viderunt villam eſſe
munitam muris & antemuralibus, profundis foſ-
ſatis, & excelſis turribus, & quòd non poſſet capi
niſi ſuffoderentur muri, & ſic ruerent. quod cede-
ret in grave damnum fratribus Salvæterræ, quo-
rum fuerat, & non poſſet, ſi neceſſitas incumbe-
ret, retineri. Vnde apud nos inſtiterunt firmiſſi-
mè ut villa ſalva & integra cum armis & magna
copia victualium quæ ibi erant, quibus ſatis indi-
gebat exercitus, nobis redderetur, & perſonæ
Sarracenorum vacuæ & inermes recedere permit-

terentur. Nos autem attendentes eorum in hoc firmam voluntatem, votis eorum annuimus, ita quòd medietas omnium eorum quæ intus habebantur cederet in partem Regis Aragonum, & alia medietas in partem ultramontanorum, & nec nobis nec noſtris aliquid voluimus retinere. Ipſi autem propoſitum repatriandi apud ſe retinentes, licèt Dominus Deus nobis exhiberet gratiam & honorem, & nos vellemus omnibus eis ſufficientiſſimè neceſſaria miniſtrare, deſiderio patriæ coacti, omnes pariter ſigno crucis relicto cum Archiepiſcopo Burdegalenſi & Epiſcopo Nannetenſi, licèt certitudinem de bello Sarracenorum haberemus, ad propria redierunt; exceptis admodum paucis, qui remanſerunt cum Archiepiſcopo Narbonenſi & Tibaldo de Blazon, qui * naturalis noſter erat, cum ſuis & quibuſdam aliis militibus qui erant de Pictavia; & ij omnes qui remanſerunt, vix erant inter milites & ſervientes centum quinquaginta; de peditibus autem eorum nullus remanſit. Cùmque Rex Aragonum apud Calatravam moram faceret expectando quoſdam milites ſuos & Regem Navarræ, qui nondum ad nos pervenerat, nos cum noſtris proceſſimus, & pervenimus ad quoddam caſtrum eorum quod Alarcos dicitur. Illud caſtrum, licèt bene munitum eſſet, cepimus, & alia tria caſtra, quorum unum dicitur Caracovia, aliud Benaventum, & aliud Petrabona. Inde procedentes pervenimus ad Salvamterram; ibique pervenerunt ad nos Rex Aragonum, qui de ſuis hominibus non duxit in exercitum niſi tantùm milites generoſos, & Rex Navarræ, qui ſimiliter vix fuit in exercitu de ſuis pluſquam ducentis militibus comitatus. Et quia Rex Sarracenorum in vicino erat nobis, Salvamterram noluimus expugnare; ſed procedentes contra Sarracenorum multitudinem, pervenimus ad quædam montana in quibus non erat tranſitus aliquis, niſi in certis locis. Cùmque nos eſſemus ad pedem illius montis ex parte noſtra, Sarraceni venientes ex parte alia obtinuerunt ſummitatem montis, volentes nobis tranſitum impedire. Sed milites noſtri aſcendentes viriliter, quia adhuc pauci Sarraceni ad locum illum pervenerant, eos cum Dei auxilio viriliter expulerunt, & caſtrum quoddam munitum, quod propter tranſitum impediendum Sarracenorum Rex conſtruxerat, ceperunt, quod * Ferrat dicitur; quo occupato, exercitus Domini securè potuit ad cacumina montis aſcendere, ubi multùm laboravit propter defectum aquarum & loci ariditatem. Sarraceni autem videntes quòd tranſitum illum occupare non poſſent, alium tranſitum qui erat in deſcenſu montis arctiſſimum & invium occuparunt. Talis quippe erat quòd mille homines poſſent defendere omnibus hominibus qui ſub cœlo ſunt, & juxta tranſitum illum ex altera parte erat totus Sarracenorum exercitus, & ſua tentoria jam fixa. Cùmque nos ibi facere moram ob defectum aquæ non poſſemus, nec procedere propter tranſitus difficultatem, quidam ex noſtris conſuluerunt quòd iterum ad pedem montis deſcenderemus, & alium tranſitum ad duas vel tres dietas quæreremus. Nos autem attendentes fidei periculum & perſonæ noſtræ dedecus, noluimus huic parere conſilio, eligentes potiùs in difficultate tranſitus mori pro fide quam faciliorem tranſitum quærendo qualitercunque in fidei negotio retroire. Cùmque jam quidem propoſitum firmaſſemus, ad indicium cujuſdam ruſtici, quem Deus nobis ex inſperato miſit, in eodem loco alium tranſitum ſatis facilem magnates noſtri, qui primos ictus in bello habituri erant, invenerunt, & in quodam loco exercitui eorum vicino, licèt aridus eſſet & ſiccus, Sarracenis hunc tranſitum ignorantibus, tentoria poſuerunt. Quod cùm Sarracenorum exercitus attendiſſet, proceſſit ut manſionem illam impediret. Noſtri autem, licèt pauci eſſent, ſe viriliter defenderunt. Nos autem & Rex Aragonum & Rex Navarræ armati cum militibus noſtris in loco primæ manſionis, quæ erat in ſummitate montis, expectavimus donec totus exercitus Domini pervenit securè ad locum ubi anteriores noſtri caſtrametati ſunt; & ita dante Domino factum eſt quòd licèt via eſſet invia & inaquoſa, lapidoſa & nemoroſa, nihil de noſtris amiſimus. Hoc autem factum eſt die ſabbathi XVIII. Kal. menſis Auguſti. Circa ſerotinam verò horam Sarraceni attendentes quòd omnia tentoria noſtra tutè fixeramus, diſpoſitis aciebus ſuis venerunt ante loca caſtrorum, & ibidem quædam præludia belli in modum torneamenti cum noſtris exercuerunt. Attendentes autem ipſi quòd nos illa die nollemos habere bellum, ad caſtra ſua reverſi ſunt. Sequenti autem die dominica ſummo mane venit Sarracenus cum infinita multitudine diſpoſitis aciebus ſuis. Nos autem volentes conſiderare multitudinem gentis ſuæ, & diſpoſitionem & ſtatum & qualiter in omnibus ſe haberent, habito prudentum virorum conſilio & in iis exercitatorum, expectavimus uſque ad ſequentem diem lunæ. Ipſis autem ſic exiſtentibus, poſuimus milites noſtros cum peditibus, ut extremos agminis noſtri non poſſent in aliquo moleſtare. quod quidem divina operante gratia ſic evenit. Sequenti die, ſcilicet ſecunda feria, omnes in Dei nomine armati proceſſimus, diſpoſitis aciebus, cum eis pro fide catholica pugnaturi. Ipſi autem promontoria quædam obtinuerunt valde ardua & ad aſcendendum difficilia propter nemora quæ inter nos & ipſos erant, & propter alveos torrentium profundiſſimos. quæ omnia nobis erant magno impedimento, ipſis verò maximo expedimento. Veruntamen ille à quo omnia, in quo omnia, per quem omnia, fecit mirabiliter, & direxit manus ſui exercitus contra inimicos ſuos, & anteriores noſtri necnon & medij multas acies eorum, quæ in minoribus promontoriis exiſtebant, in virtute crucis dominicæ proſtraverunt. Cùm autem perveniſſent ad extremam aciem eorum, infinitæ ſiquidem multitudinis, in qua Rex Carthaginis erat, ibidem difficillimos conflictus militum, peditum, & ſagittariorum invenerunt; quos ſub maximo periculo & vix, immo etiam jam non poterant tolerare. Nos autem attendentes bellum illud eis omnino importabile, impetu equorum proceſſimus, ſigno crucis dominicæ præeunte, & vexillo noſtro, in quo erat imago beatæ virginis & filij ſui in ſignis noſtris ſuper poſita. Cùmque nos jam pro fide Chriſti mori conſtanter eligeremus, attendentes crucis Chriſti & imaginis ſuæ matris ignominiam, quas lapidibus & ſagittis irruere impetebant, in arma furentes aciem illorum infinitæ multitudinis diviſimus; & licèt ipſi eſſent conſtantes in bello & firmi ſuper domino ſuo,

* id eſt, natione Hiſpanus, ut ſcribit Rodericus Tolet. lib. 8. c. 6.

* Ferrat apud Rodericum.

Roder. Tolet. lib. 8 c. 7. 8.

Roder. Tolet. lib. 8. c. 10.

Dominus illorum infinitam multitudinem crucis ſuæ gladio trucidavit; & ſic Rex Sarracenorum cum paucis in fugam converſos fuit. Sui autem impetus noſtros interim ſuſtinebant, ſed ſtatim poſt maximam ſtragem ſuorum reliqui in fugam converſi ſunt. Nos autem inſequentes eos uſque ad noctem, plures tamen inſequendo interfecimus quàm in bello; & ſic bellum Domini à ſolo Domino & per ſolum Dominum eſt feliciter conſummatum. Deo autem honor & gloria, qui cruci ſuæ dedit victoriam per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum. Fuerunt autem milites Sarraceni, ut poſtea vera relatione didicimus à quibuſdam domeſticis Regis Sarracenorum, quos captivos cepimus, clxxxv. milia, peditum verò non erat numerus. Occubuerunt autem in bello ex parte ſua centum milia armatorum & ampliùs ſecundùm æſtimationem Sarracenorum quos poſtea cepimus. De exercitu autem Domini, quod non ſine grandi gratiarum actione recitandum eſt, & quod incredibile eſt, niſi quia miraculum eſt, vix viginti quinque Chriſtiani aut triginta de toto noſtro exercitu occubuerunt. O quanta lætitia! O quot gratiarum actiones! niſi de hoc dolendum ſit quòd tam pauci martyres de tanto exercitu ad Chriſtum martyrio pervenerunt. Vt autem magna eorum multitudo credatur, cùm exercitus noſter in caſtris eorū poſt bellum per biduum fecerit morā, ad omnia incendia quæ neceſſaria erant in coquendis cibis & pane & aliis non compoſuerunt aliqua ligna niſi de ſagittis & lanceis eorum quæ remanſerunt, & vix potuerunt comburere medietatem. Cùmque dicti exercitus propter longam moram factam in locis heremis & incultis deficeret in victualibus & aliis, ibidem tantam invenerunt tam ciborum quàm armorum necnon etiam dextrariorum & aliorum jumentorum copiam quòd accipientes ad ſuam unuſquiſque de iis omnibus voluntatem, plus ibi dimiſerunt ex magna abundantia quam ceperunt. Tertio autem die procedentes venimus ad quædam caſtra eorum, ſcilicet Bilche, Baños, Toloſa, quæ incontinenti cepimus. Tandem pervenimus ad duas civitates, quarum altera dicitur Biacia, altera Vbeda; quibus non erant majores citra mare præter Cordubam & Hiſpalim; quarum alteram, ſcilicet Biaciam, deſtructam invenimus; ad alteram verò, ſcilicet Vbedam, quia ſitu loci & artificio fortiſſima erat, confugerat multitudo hominum infinita ex omnibus villis adjacentibus. Cùm enim villa illa nunquam ab Imperatore vel ab aliquo Regum Hiſpaniæ expugnata ſciretur vel ſubjugata, in eadem poſſe ſalvari ſua corpora ſe credebant. Sed & hanc in brevi divina gratia faciente cepimus & funditus deſtruximus, quia non poſſemus habere tantam multitudinem gentium quæ ad illas populandas ſufficere poſſent. & bene perierunt ibi ſexaginta milia Sarracenorum; quorum quoſdam interfecimus, quoſdam captivos duximus ad ſervitium Chriſtianorum & monaſteriorum quæ ſunt in marchia reparanda. Hæc igitur, ſanctiſſime Pater, vobis ſcribenda decrevimus, pro auxilio toti Chriſtianitati impenſo gratias quas poſſumus exhibentes, & humiliter ſupplicantes ut vos, quem Dominus ad ſummi ſacerdotij gradum elegit, ei cum ſacrificio laudis pro ſalute populi immoletis vitulos labiorum.

Roder. Tolet. ibid. c. 12.

ORATIO.

Omnipotens & miſericors Deus, qui ſuperbis reſiſtis, humilibus autem das gratiam, digna tibi laudum præconia & devotas gratiarum referimus actiones quod antiqua innovando miracula, glorioſam tribuiſti victoriam de perfidis gentibus populo Chriſtiano, te ſuppliciter exorantes ut quod mirabiliter incepiſti, miſericorditer proſequare ad laudem & gloriam nominis tui ſancti, quod ſuper nos famulos tuos fideliter invocatur. Per Dominum noſtrum &c.

ILLVSTRI REGI CASTELLÆ.

Epiſt. 183. Reſpondet epiſtolæ ſuperiori.

PRotector in ſe ſperantium Deus, ſine quo nihil eſt validum, nihil firmum, multiplicans miſericordiam ſuam ſuper te ac populum Chriſtianum, & effundens iram ſuam in gentes quæ Dominum non noverunt & in regna quæ non invocaverunt ſanctiſſimum nomen ejus, juxta quod dudum fuerat ſpiritu ſancto prædictum, irriſit gentes quæ temerè fremuerant contra eum, & ſubſannavit populos inania meditatos, humiliando arrogantiam fortium, & infidelium ſuperbiam quieſcere faciendo; qui ſperantes in equis, quia multi ſunt, & equitibus, quia prævalidi nimis, ſuper ſanctum Iſraël non fuere confiſi, & Dominum exquirere contempſerunt; quinimmo Deo vivo & vero auſi ſunt exprobrare, exaltantes contra eum tumidè vocem ſuam & ſuorum levantes altitudinem oculorum. Benedictus autem Deus, qui poſuit in eorum naribus circulum & in labiis ſuis frænum, dans eis ſecundùm opera eorundem, & ipſis retribuens ſecundùm ſuorum nequitiam ſtudiorum; ut cognoſcat Moab quoniam major eſt ejus indignatio & ſuperbia quàm fortitudo & virtus, & ſperent in Domino cuncti qui diligunt nomen ejus, videntes quòd in ſua ſperantes miſericordia non relinquit, ſed propè eſt omnibus ipſum in veritate vocantibus, dans lapſis fortitudinem, & robur multiplicans; ut jam non dubitent verum eſſe quod legitur, quoniam qui ſperant in Domino habebunt fortitudinem, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient: quia Dominus virtutem populo ſuo dabit. Nos autem per tuæ ſerenitatis litteras plenius intellecto qualiter is qui docet manus ſuorum ad prælium & digitos eorum ad bellum, inſtauratis veteris teſtamenti miraculis, in tanto & tam horribili prælio ſalvum fecit populum humilem, & humiliavit oculos ſuperborum, exultavimus Domino adjutori noſtro, & ei quantum ſua donavit gratia jubilantes, gavisi fuimus gaudio magno valde

valde. Convocantes ergo urbis clerum & populum univerſum, ei qui facit mirabilia magna ſolus, etſi non quantas debuimus, quantas tamen potuimus, unà cum illis gratiarum exſolvimus actiones, ipſas tuæ celſitudinis litteras legi coram univerſa multitudine facientes, & ore proprio exponentes eaſdem; in quo, poſt divinæ virtutis magnalia, quantum magnificentiæ tuæ præconia extulerimus, ab aliis potiùs quàm à nobis regali excellentiæ volumus intimari. De cetero, fili cariſſime, prudentiam tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino quatenus datam tibi & populo Chriſtiano victoriam Domino exercituum reverenter adſcribas, ore ſimul & corde humiliter confitendo quòd non manus tua excelſa, ſed Dominus fecit hæc omnia, juxta quod in lege divina præcipitur. Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam; ſed memoreris Domini Dei tui, quia ipſe tibi dat facere fortitudinem & virtutem. Iſta enim victoria proculdubio non humani operis extitit, ſed divini; & gladius Dei, non hominis, immo veriùs Dei hominis inimicos crucis dominicæ devoravit. Quis enim dedit eos in direptionem & prædam ut unus mille & duo decem millia effugarent niſi Deus, qui ſubdidit illos & tradidit, ſuam ſuper eos indignationem effundens pro eo quòd peccaverunt eidem & in ejus noluerunt ſemitis ambulare? Non igitur tibi veniat pes ſuperbiæ, quia ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Sed affer Domino gloriam & honorem, dicens humiliter cum Propheta: *Zelus Domini exercituum fecit iſtud*; ut aliis exultantibus in curribus & in equis, tu exultes & glorieris in nomine Domini Dei tui, & conſiderans vindictam impiorum factam à Domino, laves manus tuas in ſanguine peccatorum. De nobis autem pro certo cognoſcas quòd perſonam tuam ſemper de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta dileximus, & jugiter in tua creſcimus caritate, in cunctis negotiis tuis tuæ ſerenitati adeſſe, quantum cum Deo & honeſtate poterimus, proponentes. Tu ergo ea ſemper agere ſtudeas quæ apoſtolicum promereantur favorem, & per quæ gloriam temporalis regni tranſitoriam & caducam in æterni regni beatitudinem, quæ nunquam deficiet, valeas commutare. Quod utinam ore prophetante dixerimus, & eventum rei tetigerimus immobili veritate. Datum Laterani VII. Kalend. Novemb. pontificatus noſtri anno XV.

Deuteron. 8.

EPISCOPO BELVACENSI.

Epiſt. 184. Reſpondet ad ejus conſulta. Cap. Cùm in tua. De decimis. Vide cap. Cùm contingat. De decimis.

CVm in tua dioceſi quædam monaſteria & conventuales Eccleſiæ in multis parrochiis majores decimas percipiant & minutas, & de quibuſdam fructibus annuatim perceptis decimæ non fuerint perſolutæ, quæ tamen modò ſolvuntur, quæſiviſti per ſedem apoſtolicam edoceri utrùm decimæ fructuum prædictorum ad parrochiales Eccleſias, quæ nec majores percipiunt nec minutas, an ad monaſteria & illas Eccleſias conventuales, quæ decimas alias percipiunt ab antiquo, debeant pertinere. Ad quod ſic duximus reſpondendum, quòd ſi fructus prædicti de illis terris proveniunt de quibus monaſteria ſeu conventuales Eccleſiæ aliquos percipiebant ratione decimarum proventus, eis proculdubio debentur decimæ fructuum eorundem, cùm ipſis ab antiquo terra illa fuerit decimalis, & non debeat una eademque *ſubſtantia diverſo jure cenſeri. Alioquin parrochialibus Eccleſiis exſolvantur, ad quas de jure communi ſpectat perceptio decimarum. Sanè quia contingit interdum quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis, ut tuis verbis utamur, in Eccleſiis editis ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ Gallicanæ, ac nullo contradictore publicè comparente, licèt fama privatim impedimentum deferat parentelæ, cùm ex parte contrahentium juramenta majorum de ſua propinquitate, ut ſuſpicionis tollatur materia, offerantur, quid tibi ſit faciendum in caſibus hujuſmodi quæſiviſti. Ad hæc taliter reſpondemus, quòd ſi perſona gravis, cui fides ſit adhibenda, fraternitati tuæ denuntiet quòd ij qui ſunt matrimonio copulandi ſe propinquitate contingant, & de fama vel ſcandalo doceat, aut etiam per te ipſum poſſis certificari de plano, non ſolùm debes juramenta parentum ſponte oblata recipere, verùm etiam eos qui contrahere ſic nituntur, ſi monitis induci nequiverint, compellere ut vel à tali contractu deſiſtant, vel contra famam hujuſmodi ſecundùm tuæ diſcretionis arbitrium juramenta exhibeant propinquorum. Alioquin, ſi perſona denuntians non extiterit talis ut diximus, & de fama vel ſcandalo non poterit edoceri, ad deſiſtendum monere poteris, non compellere, contrahentes. Si verò poſt contractum matrimonium aliquis appareat accuſator, cùm non prodierit in publicum quando banni ſecundùm præfatam conſuetudinem in Eccleſiis ede-

* In quart. coll. Eccleſia, etiam in cod. Colbert. Cap. Cùm in tua. De ſponſal.

Vide Reginonem lib. 2. c. 231.

Cap. Cùm in tua Qui matrim. accuſ. poſſint.

bantur, utrum vox debeat ſuæ accuſationis admitti meritò quæri poteſt. Super quo ſic duximus diſtinguendum, quòd ſi tempore denuntiationis præmiſſæ is qui jam conjunctos impetit extra diœceſim exiſtebat, vel aliàs denuntiatio non potuit ad ejus notitiam pervenire, ut puta ſi nimiæ infirmitatis fervore laborans, ſanæ mentis patiebatur exilium, vel in annis erat tam teneris conſtitutus quòd ad comprehenſionem talium ejus ætas ſufficere non valebat, ſeu alia cauſa legitima fuerat impeditus, ejus accuſatio debet audiri. Alioquin, cùm rationabiliter præſumatur quòd denuntiationem publicè factam idem exiſtens in ipſa diœceſi minimè ignorarit, tamquam ſuſpectus eſt proculdubio repellendus, niſi proprio firmaverit juramento quòd poſtea didicerit ea quæ obicit, & ad hoc ex malitia non procedat: quia tunc, etiamſi didiciſſet ab illis qui denuntiationis tempore ſiluerunt, claudi non deberet eidem aditus accuſandi; quoniam etſi ab impetitione hujuſmodi culpa de ſilentio tali contracta illos excluderet, iſte tamen amoveri nequiret cùm culpabilis non exiſtat. Utrum autem, ſi accuſatore idoneo comparente, per tres vel quatuor teſtes inter jam conjunctos parentela probetur, per depoſitiones eorundem poſteriorum teſtium derogetur fidei, ſex vel duodecim propinquorum, qui antiquiores tempore ac præſtantiores meritis ante contractum matrimonium in contrarium juraverunt, diſtinguendo perſonas & gradus à quibus directè ij de quorum agitur copula deſcenderunt, an primi poſterioribus præferantur, non immeritò quæri poſſet, quamquam ad aliud & ob aliud juraverint illi quàm iſti. Si tamen in ſecundo judicio priores perſonæ juratæ deponerent illa eadem quæ primò dixerunt, abſque dubio eorum teſtimonia prævalerent, nec eo poſſent prætextu repelli quòd partes teſtificata didicerint, cùm talis exceptio locum non habeat in hoc caſu. Datum Laterani IV. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Cap. Cùm in tua; De teſtib.

PATRIARCHÆ Ieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 185. Quòd indulgentia ſic ſtrictè modo accipienda.

CUm felicis recordationis Alexander Papa prædeceſſor noſter Simoni quondam Priori ſancti Georgij de Xiſto quotidianum uſum anuli, virgæ quoque paſtoralis, & mitræ infra Miſſarum ſolemnia conceſſerit, ſicut accepimus, de indulgentia ſpeciali, ac poſtmodum idem locus Eccleſiæ ſancti Thomæ martyris Acconenſis cœperit eſſe ſubjectus & quandoque cum illa unum ſolum habere Priorem, is qui nunc habet in eiſdem Eccleſiis prioratum, cùm à nobis obtinuerit ipſam indulgentiam confirmari, etiam in Eccleſia ſupradicta ſancti Thomæ uti nitebatur eadem, eò quòd Priori ſancti Thomæ martyris Acconenſis & ſancti Georgij de Xiſto confirmationis noſtræ pagina mittebatur. Cui ſe oppoſuit obicem venerabilis frater noſter Epiſcopus Acconenſis, proponens quòd ad hoc per confirmationem noſtram extendi uſus memoratæ indulgentiæ non valebat. Unde ad petitionem partium quæſtionem ipſam ad examen ſedis apoſtolicæ tranſtuliſti. Nos igitur attendentes quòd præfatus prædeceſſor noſter Priori ſancti Georgij de Xiſto, prioratum ipſum tantummodo exprimendo, indulſerit ſupradicta, ipſius veſtigiis inhærentes, habendo ratum quod factum extitit per eundem, prædictæ indulgentiæ de novo nihil addidimus, ſed quod competebat ex illa duximus confirmandum. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſupradictum Priorem abuti præfata indulgentia non permittas. Datum Laterani VIII. Kal. Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO PICTAVENSI.

Epiſt. 186. Eum hortatur ad emendationem. Vide lib. 16. epiſt. 12.

NOn eſt Deus in conſpectu tuo, nec viæ tuæ rectæ ſunt coram eo, ſi clamoribus de te ad noſtram audientiam aſcendentibus facta reſpondent, quæ prætentibus duximus annotanda, ipſa tuis oculis admoventes, ut te contra tuam faciem ſtatuendo, qui te ipſum abjeciſti poſt terga, famæ contemptu & conſuetudine, ſicut dicitur, delinquendi, qualis ſis, & utrum aſcenſum pares ſubditis ad virtutes, an deſcenſum ad vitia per exemplum, accuſationi operum conſcientia reſpondente, tibi tuo judicio demonſtremus. Ecce audivimus quòd anno præterito antequam ordines celebrares, per magiſtrum I. Gabart officialem tuum à ducentis ferè clericis ordinandis in eluſionem conſtitutionis apoſtolicæ, qua ordinaris ſine titulo per ordinatores vel tepræſentatores aut ſucceſſores eorum volumus provideri, feciſti exigi & recipi juramentum quòd nullam à te proviſionem exigerent ratione ordinationis illius. In quo cùm non habueris judicium nec juſtitiam, ſed juri & ſedi apoſtolicæ injuriam feceris manifeſtam, tranſgreſſio-

ni canonum adaperiens aditum, & nitens claudere viam proviſioni pauperum clericorum, quam eis per conſtitutionem noſtram misericorditer curavimus aperire, inſpice ac deſpice temetipſum, eò quòd hujuſmodi exegeris juramenta quæ ſponte oblata recipere minimè debuiſſes; niſi fortè laudetur exactio ubi receptio condemnatur. Accepimus etiam quòd excommunicatis indifferenter communicans, G. pro injectione manuum in clericum violenta vinculo excommunicationis aſtrictum de facto abſolvere auctoritate immo potiùs temeritate propria præſumpſiſti, & laicis in præjudicium clericorum tam favorabilis es effectus quòd filios quorundam burgenſium de Mirebello ſubtraxiſti ſervitio clericalis militiæ; ut occaſione hujuſmodi factos laicos ſub ſervitute redigeres laicorum. Clericis verò tyrannus; decimas eis debitas laicis adjudicas contra jura; & ab Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiarum Prælatis tuæ ditioni ſubjectis indebitas procurationes extorquens; ſi quando tibi non viſitanti parrochiam pretium expenſarum quas in tua procuratione facerent, ſi eorum viſitares Eccleſias, non exſolvunt, paratas ad omnem impetum tuum excommunicationis & interdicti ſententias illico fulminas in eoſdem, vel cum tam oneroſa multitudine, non ut ædifices & plantes, ſed ut ſi qua congregata ſunt diſſipes & diſperdas, ad defectum, non ad profectum, talis eis hoſpes accedis quòd * longi temporis victum hora brevi conſumens, tuos mendicare cogis poſt exitum receptores; & ut marius tuas in Pictavenſi dioceſi nulla poſſit exactio præterire, Archidiaconis, Archipreſbyteris, & Decanis quoſdam de novo præponis vicarios, uſurpans officia ſingula ut commoda ſentias ſingulorum & faciliùs te tuorum manibus ad turpia lucra & infames exactiones extendas, aliarumque gravium exactionum novus inventor, ſicut fertur, ad te & aliquos ſimplices tibi collegas adversùs eos quos offendere niteris noſtras facis litteras impetrari quorundam nomine, ipſis omnino irrequiſitis ac inſciis, qui nullam habent cauſam agendi; & cùm nullus appareat actor vel accuſator ſeu denuntiator contra eos quorum nomina noſtris litteris inſeruntur, tu tamen in ipſos & alios qui nominatim non exprimuntur in litteris, occaſione illius clauſolæ *Quidam alij*, quæ in litteris noſtris ſæpe ſolet apponi, collegis tuis ad excogitatam malitiam præ ſimplicitate nimia inclinatis ſententias jaculatis, non qualis vigor exigit rationis; ſed quales motus ingerit voluntatis. Cùm autem aliqui ex delegatione noſtra aliquam ſententiam proferunt quæ tibi diſpliceat, ſtatim eos tamquam inimicos perſequeris capitales, & infers eis per te & tuos quaſcunque potes injurias & jacturas, inhibens ſubditis ne ſententias delegatorum noſtrorum obſervent. Illud inter alia non duximus omittendum, quòd cùm excommunicaveris quendam Preſbyterum & omnes qui fuere præſentes quando Helias de Vernia Miles cum filia R. de Cella contraxit, qui ſe proxima conſanguinitatis linea contingebant, mutato judicio receptione pecuniæ, tamquam impedimentum evanuerit parentelæ adveniente qui manum judicantis implevit; contractum quem debito juſtitiæ reprobaſti, non erubuiſti per injuſtitiam tibi contrarius approbare. In his quidem & aliis quæ de tua converſatione frequenter audivimus noſtram non videris patientiam agnoviſſe, quam in te de gratia multa & ſpeciali habuimus ſuper aliquibus quæ tempore inquiſitionis factæ adversùs perſonam tuam videbantur eſſe probata: ſed expectavimus tunc, & adhuc illius ſequentes exemplum qui miſericors & miſerator exiſtens, peccatoris quærit reditum, & neminem vult perire, miſericorditer expectamus, ſi fortè reverſus ad cor, actus tuos reformes in bonum. Tu igitur aperi oculos tuos, & vide quæ feceris; ac tuo commiſſus examini ſic corrigas temetipſum quòd non oporteat te ſentire dexteram apoſtolicæ diſciplinæ; quia tanto ſeveriùs tunc delinquentis corrigemus exceſſus quanto benigniùs expectamus longiori tempore corrigendum. Dilectis filiis Abbati Nucatienſi Turonenſis dioceſis & Subdecano & magiſtro Stephano de Caſtro Ayraldi Canonico Pictavenſibus noſtris damus litteris in mādatis ut te ad hoc diligenter ex parte noſtra moneant & inducant, & qualiter admonitiones noſtras admiſeris, nobis reſcribere non omittant. Datum Laterani x v i. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

* Cap. *Cùm Apoſtolus*. De cenſib.

Vide lib. 10. epiſt. 191. & lib. 13. epiſt. 92. 93.

Illus ſcriptum eſt ſuper hoc.

CONRADO METENSI Epiſcopo, imperialis aulæ Cancellario.

Epiſt. 187. Conceduntur ſibi plura privilegia.

TAnto in hoc tempeſtatis articulo efficaciùs nos oportet fratribus & coëpiſcopis noſtris adeſſe quanto pro ſedis apoſtolicæ reverentia majoribus ſe preſſuris & jacturis exponunt. Eapropter, venerabilis frater in Chriſto, tuis cupientes

Google

neceſſitatibus providere, auctoritate præ-
ſentium tibi perſonaliter indulgemus ot
tuæ malefactores Eccleſiæ, cujuſcunque
dioceſis, ut ab ipſius & tam Clericorum
quàm laicorum ad ipſam ſpectantium inde-
bita moleſtatione deſiſtaot, ſi dioceſani
Epiſcopi eos compeſcere neglexerint re-
quiſiti, tu legitima monitione præmiſſa
per cenſuram eccleſiaſticam valeas coër-
cere, quam uſque ad ſatisfactionem con-
dignam volumus & præcipimus inviolabi-
liter obſervari; proviſo prudeoter ut io hoc
prævia ratione procedas. Præterea prohi-
bemus ne Treverenſis Archiepiſcopus in-
conſulto Romano Pontifice in te ſuſpen-
ſionis vel excommunicationis ſententiam
jaculetur; ita tamen ut tu ei debitam re-
verentiam exhibere procures. Nec cui-
quam liceat caſtra tua ſubicere interdicto,
quandiu conquerentibus juſtitiæ plenitu-
dinem feceris exhiberi. Hanc autem du-
rare volumus indulgentiam dum imminens
imperij tempeſtas duraverit; quia ceſſante
caoſa, ceſſare debet effectus. Nulli ergo
&c. conceſſionis &c. *uſque* incurſurum.
Datum Laterani xv. Kal. Novemb. ponti-
ficatus noſtri aono decimoquinto.

NOBILIBVS VIRIS VIVIANO,
Gallardo, & aliis dominis Scurienſis caſtri.

Epiſt. 188. Eis concedit multa privilegia.

MAnifeſtum eſt caſtrum quod Scuria
dicitur temporibus ſanctæ memo-
riæ Sylveſtri Papæ, ſicut ex inſpectione lit-
terarum anteceſſoris noſtri felicis recorda-
tionis Sergij Papæ cognovimus, regia li-
beralitate per manus ejuſdem beato Petro
quondam fuiſſe collatum, & à Vediano
quondam ejuſdem caſtri domino memo-
rato prædeceſſori noſtro Papæ Sergio per
innovationem ſub annuo cenſu decem ſo-
lidorum Raymondenſis monetæ fuiſſe re-
cognitum & oblatum. Idem etiam caſtrum
Humbertus, Raymundus, & Sicardus do-
mioi ipſius loci prædeceſſori noſtro beatæ
memoriæ Papæ Calixto & per manum ip-
ſius beato Petro & ſanctæ Romanæ Eccle-
ſiæ recognoverunt & obtulerunt. Nos ita-
que eorundem aoteceſſorum noſtrorum
Sergij, Calixti, Innocentij, & etiam Ad-
riani Romanorum Pontificum, qui caſ-
trum ipſum ad jus & proprietatem beati
Petri pertinens ſub apoſtolicæ ſedis pro-
tectione ac munimine receperunt, veſtigiis
inhærentes, præfatum caſtrum ſub beati
Petri & noſtra protectione ſuſcipimus &
præſentis ſcripti patrocinio commonimus,
ſtatuentes ut neque Comiti neque alicui
perſonæ facultas ſit ipſum caſtrum aufer-
re, minuere, infeſtare, vel ſuis uſibus ven-
dicare; ſed quietum & integrum vobis in
fide catholica & fidelitate apoſtolica per-
manentibus, ſicut à jamdictis prædeceſſo-
ribus noſtris & à nobis conceſſum eſt, ſub
beati Petri jure ac defenſione conſiſtat.
Sanè ſi qois veſtrum gravius aliquid, quod
abſit, fortè commiſerit, pro ejus culpa,
ſicut à præfato prædeceſſore noſtro Ale-
xandro Papa ſtatutum eſt, niſi & alij ejuſ-
dem iniquitatis participes fuerint, ipſi &
honores eorum minimè à divinis interdi-
cantur officiis. quod & de ſubjectis militi-
bus veſtris præcipimus obſervari. Statui-
mus etiam ut nulli niſi dominis & homini-
bus ejuſdem caſtri liceat infra terminos
tenimenti veſtri caſtrum ædificare vel mu-
nitionem conſtruere. Si qua verò eccleſia-
ſtica ſecularisve perſona adversùs homi-
nes ejuſdem caſtri querimoniam depoſue-
rit, apud Metropolitanum veſtrum * vel
Legatum à latere Romani Pontificis deſti-
natum quod juſtum fuerit experiri procu-
ret. Nos autem à dilecto filio nobili viro
Ademaro uno dominorum ejuſdem caſtri,
ad noſtram præſentiam accedente, pro
ipſo caſtro fidelitatis recepimus juramen-
tum, & ab aliis per manum dilecti filij ma-
giſtri Petri Marci Subdiaconi noſtri, olim
correctoris litterarum noſtrarum, & Ar-
chidiaconi Forojulienſis, recipi viva voce
mandamus. Si quis igitur Clericus ſive lai-
cus temerè, quod abſit, adverſùs iſta ve-
nire tentaverit, ſecundò tertiòve commo-
nitus ſi non ſatisfactione congrua emenda-
verit, hoooris & officij ſui patiatur pericu-
lum, aut excommunicationis ultione plec-
tatur. Qui verò conſervator extiterit, om-
nipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli
Apoſtolorum ejus gratiam conſequatur.
Datum Laterani III. Idus Novembris,
pontificatus noſtri anno decimoquinto.

* *In bulla ipſa additur aut* Epiſcopū Carcaſſonenſem. *Extat in archivo Epiſcopi Albienſis.*

CONSVLIBVS ET POPVLO
Mediolanenſibus, ſpiritum conſilij ſanioris.

Epiſt. 189. Redarguuntur de quibuſdam exceſſibus.

CVm illam recolimus exuberantiam
caritatis & gratiæ ſpecialis qua ſedes
apoſtolica Mediolanenſem ab antiquo di-
lexit & extulit civitatem, quaque nos ſpe-
cialiter eam fuimus hactenus amplexati,
cùmque illum reverentiæ ac devotionis
fervorem quem civitas eadem ad apoſtoli-
cam ſedem & perſooam noſtram uſque ad
hæc habuit tempora cogitamus, meditantes
quantum utraque per reliquam in negotiis
ſuis proficere conſuevit, vehementer angi-
mur & turbamur, ita ut ſit nobis triſtitia
magna & dolor continuus cordi noſtro, qò

quòd dum hujus unitatis vinculum veſtra rumpitur imprudentia, hæc prorsùs in contrarium cernimus eſſe verſa, in tantum ut vobis devotionem pristinam ſubtrahentibus, immo erigentibus vos temerè ad injuriam, non modò gratiam vobis ſubtrahere, verùm etiam accingi compellamur ad pœnam, ad quam non ſine magno dolore, Deo teſte, procedimus, cùm præteritis veſtris obſequiis & præſentibus, quibus laceſſimur, injuriis concertatione quadam in pectore noſtro ſibi adinvicem occurſantibus, hæc mentem noſtram infringant interdum ad veniam, illæ verò è contrà provocent ad vindictam, quam alienam non eſſe ab apoſtolicis viris manifeſtè demonſtrat Apoſtolus, qui ad ulciſcendam omnem inobedientiam, ſicut ipſo teſtante didicimus, promptus erat. Licèt autem fateamur vos non parva nobis & apoſtolicæ ſedi obſequia præſtitiſſe, beneficia tamen quæ recepiſtis ab ea ipſis minora obſequiis non fuerunt. Quare ſi vos illa ſpiritualis devotio qua cuncti fideles apoſtolicam ſedem reverendè ſuſpiciunt non induceret, temporalis ſaltem prudentia, qua præcipuè pollere ſolebatis, inducere vos deberet ne pro * quodam reprobo & ingrato, immo Deo & hominibus odioſo, qui nunquam niſi mala pro bonis retribuit, quique, cùm impij non dimidient dies ſuos, cras fortè ſicut pulvis quem proicit ventus à facie terræ aliquo turbine auferetur è medio, eos qui pertinaciter ruituro adhæſerint tracturus ſecum pariter in ruinam, opponeretis vos Eccleſiæ matri veſtræ, adversùs quam prævalere non poterunt portæ mortis; cùm eam Dominus ſuper ſe petra ſtabili firmitate fundaverit, & uſque ad conſummationem ſeculi cum eadem promiſerit ſe manſurum. Timemus autem, & utinam vos etiam timeretis, ne in vobis impletum ſit quod legitur in Propheta: *Excæca cor populi hujus, & aures ejus aggrava, & oculos ejus claude, ne fortè videat oculis ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo intelligat, & convertatur, & ſanem eum.* Vobis enim videtur Dominus miſcuiſſe calicem vertiginis & ſoporis, ut erretis in cunctis veſtris operibus, contra Dominum conſilia cogitantes, quæ proculdubio nequibitis ſtabilire: quia non eſt conſilium, non eſt ſapientia, non eſt prudentia contra Deum. Licèt autem multipliciter contra vos divinæ majeſtatis oculos provocetis, in tribus tamen præcipuè theſaurizatis vobis confuſionem & iram in die revelationis juſti judicij magni Dei, & in præſenti non ſolùm nos, quibus Petri gladius eſt commiſſus, ut vindictam in nationibus & increpationes in populis faciamus, verùm etiam cunctos Chriſtianæ fidei zelatores ad veſtrum & veſtræ civitatis excidium incitatis. Primò enim cùm ſcriptura præcipiat capi vulpeculas quæ dominicam volunt vineam demoliri, hæreticos ſcilicet, qui ob doloſitates multiplices vulpium nomine deſignantur; vos ſpiritibus attendentes erroris, facti eſtis hæreticæ pravitatis præcipui defenſores. Nec ſolùm vulpeculas memoratas non capitis, verùm uſque adeo fovetis & defenditis eaſdem ut apud vos mutatæ ſint de vulpibus in leones & de locuſtis in equos ad prælium præparatos; dum, vobis faventibus, doctrinæ ſuæ fermentum publicè prædicare non metuunt, & in meſſem dominicam jam non occultè zizania ſeminare non præſumunt. Vnde cùm de aliis mundi partibus à zelatoribus fidei expelluntur, ad civitatem veſtram quaſi quandam erroris ſentinam confugiunt, ubi pro religione ſuſcipitur quicquid diſcordare à fide catholica demonſtratur. Porrò iidem felle draconis vobis in aureo Babylonis calice propinato inebriarunt adeo mentes veſtras ut Mediolanenſem Eccleſiam matrem veſtram, quæ divina vobis exhibens ſacramenta genuerat vos in hereditatem æternam, irreverenter & impiè conculcantes, eam in ſervitutis opprobrium deducere ſtudeatis, ſancientes impiè contra eam peſſima inſtituta, eamque duris angariis affligentes, ut nunc apud vos longè pejoris conditionis exiſtat quàm olim populus Iſraëlis ſub Pharaone fuerat in Ægypto. Poſtremò à devotione apoſtolicæ ſedis, cujus nomen reverendum eſt etiam apud gentes quæ Dominum non noverunt, vos penitùs ſubtraxiſtis. Immo ſicut filij alieni manifeſtè vos oppoſuiſtis eidem, & eam vobis contrariam poſuiſtis, facti graves utique vobis ipſis, dum per hoc eum vobis reddidiſtis offenſum qui eam ſuper omnem terram principatum voluit obtinere. Ecce funiculus triplex, qui difficile rumpitur; & utinam vos illum vel cum difficultate rumpatis; ut aliquando poſſitis dicere cum Propheta: *Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.* Verùm vos de die in diem magis ac magis in eo pedes veſtros irretire nitimini, qui, quaſi aliæ quas nobis intuleratis injuriæ non ſufficerent, nuper cùm dilecti filij cives Papienſes cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Fredericum Siciliæ Regem illuſtrem de noſtro mandato conducerent, immo jam

* id eſt, Othone, ut patet ex calce hujus epiſtolæ.

conduxiſſent & receſſiſſent ab eo, vos offenſam cumulantes offenſæ, rupto vinculo fœderis atque pacis quæ olim procurante Priore Camaldulenſi à nobis propter hoc ſpecialiter deſtinato inter vos & eoſdem celebrata extitit & juramento firmata, abjecta denique reverentia noſtra prorſùs, qui per Legatum noſtrum, qui noſtram in partibus illis repræſentat perſonam, præſentes eramus, dictos cives nequiter invaſiſtis, & quoſdam eorum, utpote qui bellum non ſuſpicantes in pace fuerant impalati, cepiſtis & derinetis captivos, ipſos indecenter, ut dicitur, & inhumanè tractantes. In quo licèt ipſi quidem gravamina ſentiant, nos tamen diſſimulare non poſſumus injuriam eſſe noſtram. Nec vos excuſare poteſtis, tamquam ad hoc inducti fueritis ex debito fidelitatis quo præfato reprobo teneamini, cùm ab ejus fidelitatè ſitis per conſtitutionem canonicam & denuntiationem apoſtolicam abſoluti; quoniam ei qui Deo & Eccleſiæ fidem non ſervat, fidelitas ſervanda non eſt à communione fidelium ſeparato. Quamquam ergo merita veſtra non exigant ut vos paterna revocare dulcedine ſtudeamus, cùm ſit veſter furor adeo contumax & indignatio veſtra dura ut non fovenda oleo ſed potiùs urenda cauterio videatur, quia tamen pater paternum nequit affectum deponere, licèt provocatus à filiis & offenſus, univerſitatem veſtram adhuc etiam commonendam duximus & obſecrandam in Domino, per apoſtolica vobis ſcripta diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus expulſis hæreticis manifeſtis, & reformatis quæ contra Mediolanenſem Eccleſiam attentaſtis, redeuntes ad ſacroſanctam Romanam Eccleſiam matrem veſtram, & tot offenſarum injurias aliquo devotionis indicio redimentes, ſi qua remanſit in vobis devotionis ſcintillula in præſenti, ſi ullam habetis præteritorum memoriam, ſi denique apud nos ſpem aliquam vobis reſervare cupitis in futurum, nobis cives reſtituatis jamdictos, immo nos ipſos dimittatis in ipſis; ut per hoc animus noſter efficiatur proclivior ad dandam vobis pœnitentibus ſuper aliis indulgentiam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin noveritis nos excommunicationis ſententiam in vos, Conſules, & conſiliarios veſtros ac alios hujus iniquitatis actores à Legato noſtro, licèt ex alia cauſa ſimili aſtricti ſint vinculo, promulgatam auctoritate apoſtolica roborare, ac dare univerſis Epiſcopis Lombardiæ firmiter in præceptis ut eam candelis accenſis, & pulſatis campanis, ſingulis diebus dominicis & feſtivis faciant ſinguli per ſuas dioceſes publicari; dantes nihilominus cariſſimo in Chriſto filio noſtro Philippo Regi Francorum Illuſtri & aliis Galliarum ac Italiæ Principibus & Baronibus necnon univerſis Lombardiæ civibus in mandatis ut nullum vobiſcum faciant colloquium vel contractum, nec præſumentes aliquem veſtrum in Poteſtatem aſſumere vel rectorem, res mercatorum veſtrorum & veſtras, ubicunque fuerint inventæ, detineant & faciant detineri, & ſolvi vobis debita non permittant; cùm ſit dignum & juſtum ut qui non finitis alios requieſcere, apud eos non poſſitis requiem invenire. Vt autem metropolis veſtra obedientiam, quam vos ſuperiori veſtro ſubtrahitis, in ſibi ſubditis non inveniat, univerſis Epiſcopis eidem ſubjectis metropoli noſtris damus litteris in præceptis ut in pœnam veſtram ipſi omnem obedientiam & reverentiam ſubtrahentes, eidem in aliquo non intendant. Denique cùm non ſolùm honore metropolitico, ſed etiam pontificali vos reddatis indignos, quoniam ad præſens generale Concilium commodè convocare non poſſumus, per Ianuenſem, Gradenſem, Remenſem, Senonenſem, Rotomagenſem, Turonenſem, Bituricenſem, & Burdegalenſem provincias dirigimus ſcripta noſtra, ut habito ſuper his Archiepiſcoporum & Epiſcoporum, quos propter hoc congregari mandamus, conſilio, in tanto negotio cum maturitate debita procedamus. Ad ultimum pro certo noveritis quòd clamor qui de vobis ſuper facto hæreticæ pravitatis aſcendit adeo concuſſit aures & animos populorum ut clamatum fuerit jam frequenter quatenus ſicut eos in Provinciam miſimus ad peſtem hujuſmodi extirpandam, ſic eoſdem Chriſti charactere inſignitos ad exterminium terræ veſtræ in ſuorum remiſſionem peccaminum tranſmittamus. Vnde vobis eſt meritò formidandum ne is qui civitati ſanctæ Hieruſalem, ejus provocatus iniquitatibus, non pepercit, ſuper veſtris vos diſponat malitiis viſitare, cùm peccatorum veſtrorum turris proculdubio aſcenderit jam in cœlum. Nec vos decipiat magnificentia cordis veſtri, ut noſtra hæc verba, quæ non abſque mentis dolore proferimus, deliramenta putetis, in virtute veſtra & multitudine glorіantes; ſed potiùs cogitetis quòd Domino exercituum nulla poteſt reſiſtere multitudo; qui, ut exempla teſtamenti veteris taceamus, ſicut

* Vide ſuprà epiſt. 182. 183. in Provincia nuper hæreticos & in * Hiſpania fidelium exercitui tam mirabiliter quàm miſericorditer innumeros dignatus eſt ſubdere Agarenos, ſic potens eſt veſtram ad nihilum deducere civitatem. Inſpiret ergo Dominus vobis conſilium ſalutare, ne inducatis vos ipſos in illum neceſſitatis articulum quòd mox fruſtra clamantes exaudire denique non poſſimus, & ſit ſera pœnitentia poſt ruinam. Datum Laterani XII. Kalen. Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Scriptum eſt in eundem ferè modum illis omnibus ſuper hoc. In eundem ferè modum Archiepiſcopo Remenſi ſcriptum eſt & ſuffraganeis ejus uſque civitatem. Quocirca monemus atque præcipimus quatenus convenientes in unum, & habito ſuper iis diligenti tractatu, veſtrum nobis conſilium reſcribatis.

Vide ſuprà epiſt. 138. *In eundem fere modum ſcriptum eſt populo Alexandrino, ſpiritum conſilij ſanioris.* Cùm illam recolimus &c. *uſque* convertatur & ſanem eum. Cùm enim nuper paterna vos curaverimus benignitate monere ut à ſequela Othonis & ejus ſequacium penitùs recedentes, ad devotionem rediretis Eccleſiæ matris veſtræ, alioquin privilegiis vobis ab eadem conceſſis ſciretis vos perpetuò ſpoliandos, cùm propter ingratitudinis vitium libertus in ſervitutis compedem revocetur, vos monitis noſtris prorsùs contraria facientes, offenſam cumulaſtis offenſæ, & injuriam injuriæ addidiſtis, contra dilectos filios cives Papienſes, quibus eccleſiaſticæ unitati, ſicut lucis filiis, adhærentibus adhærere pro noſtra reverentia deberetis, inſurgere præſumentes. Cùm igitur ex utraque parte fuerint quidam capti, volentes, ſicut ad noſtrum officium ſpectat, ut ſuæ parti reſtituantur utrique, univerſitatem veſtram monemus attentiùs & rogamus, ſub debito fidelitatis quo nobis tenemini vobis diſtrictè præcipiendo mandantes quatenus ſi qua remanſit in vobis devotionis ſcintillula in præſenti, ſi ullam habetis præteritorum memoriam, ſi denique apud nos ſpem aliquam vobis reſervare cupitis in futurum, ad ſinum Eccleſiæ matris veſtræ humiliter redeuntes, conceives ſuos ſine difficultate reſtituatis eiſdem, veſtros ab eis mutuò recepturi, ita ut plena fiat reſtitutio hinc & inde, mandatum noſtrum taliter adimplentes ut vobis offenſas veſtras hoc devotionis indicio redimentibus, nobis fiat proclivior animus ad dandam ſuper aliis veniam, & vobis detur fiducia plenior ad petendam. Alioquin, ſi ſuper præmiſſis de cetero inobedientes nobis & rebelles fueritis, noveritis nos venerabili fratri noſtro Epiſcopo & Archidiacono Parmenſibus noſtris dare litteris in mandatis ut * unionem Eccleſiæ Aquenſis & veſtræ noſtra fulti auctoritate diſſolvant, veſtramque terram pontificali dignitate denuntient perpetuò eſſe privatam. Quòd ſi nec ſic veſtra poterit rebellio edomari, manum apoſtolicam aliàs ſuper vos taliter aggravare curabimus quòd eam abbreviatam non eſſe, vexatione intellectum dante auditui, cognoſcetis. Datum Laterani IV. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno decimoquinto. * Vide tom. IV. Ital. ſacræ pag. 447. & ſeqq.

EPISCOPO PARMENSI.

Epiſt. 190. Diſpenſat ſuper cognatione. IOhanne laico & G. muliere in tertio affinitatis gradu diſtantibus, idem Iohannes volens filiam ipſius G. natam ex ſecundis nuptiis ducere in uxorem, ac timens ne hujuſmodi copula alicui poſſet calumniæ ſubjacere, nobis humiliter ſupplicavit ut pro bono pacis, quam ex eorum matrimonio aſſerit proventuram, eandem ducendi ſibi licentiam concedere dignaremur. Quocirca mandamus quatenus, ſi aliud impedimentum canonicum non obſiſtit, ipſis licentiam tribuas contrahendi. Datum Laterani II. Kalend. Novembris, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

EPISCOPO GEBENNENSI, & Viennenſi Sacriſtæ.

Epiſt. 191. Reſpondet ad eorum conſulta. INquiſitionis negotium quam de venerabili fratre noſtro Epiſcopo & Canonicis Valentinenſibus vobis commiſimus faciendam ſine conſcientiæ ſcrupulo exequi cupientes, apoſtolico petiiſtis oraculo edoceri utrum eorum publicanda ſint dicta & nomina quos interrogari contingit, prout de teſtibus in publicis cauſis fieri conſuevit, an ſola dicta eorundem publicari ſufficiat *, cùm idem Epiſcopus & Canonici manifeſtè ſciant qui fuerint inquiſiti, & utrum contra dicta eadem debeant exceptiones ſeu replicationes admitti, cùm contra perſonas dicentium admittantur. Ad quod breviter reſpondemus, non ſolùm dicta, ſed etiam ipſa nomina, ut quid à quo ſit dictum appareat, publicanda, & exceptiones ſeu replicationes legitimas admittendas; ne per ſuppreſſionem nominum infamandi, per exceptionum verò excluſionem deponendi falſum audacia præbeatur. Secundò quæſiſtis quid à vobis ſit ſtatuendum ſi contra quempiam per inquiſitio- Cap. Inquiſitionis. *De accuſat.* * *In quart. coll. additur*, nominibus tacitis

nem probatum fuerit tale crimen quod deponeret accuſatum criminaliter & convictum. In quo quidem duximus diſtinguendum, utrum videlicet tale crimen contingat adversùs aliquem inveniri quod ordinis executionem ſuſcepti aut retentionem beneficij etiam poſt peractam pœnitentiam impediret, puta ſi homicidium commiſiſſet, vel adeptus eſſet ordinem aut beneficium vitio ſimoniæ. quo caſu erit ſicut in accuſationis judicio procedendum. Alioquin ſecundùm perſonæ merita & qualitatem exceſſus pœnam poterit judicantis diſcretio moderari. Tertiæ dubitationis articulus continebat utrum cùm duo vel tres jurati affirmant alium crimen aliquod eiſdem videntibus commiſiſſe, de quo tamen aliqua infamia non laborat, aliquam illi pœnam infligere debeatis, & utrum ad petitionem quorundam quaſdam ſcedulas vobis occultè tradentium infamationem Epiſcopi continentes ſit ad inquiſitionem eorum quæ in ipſis continentur ſcedulis procedendum, & an fides eorum dictis debeat adhiberi qui poſt juramentum interrogati ſecretò utrum ſint eorum de quibus inquiritur inimici, reſpondent quòd non diligunt illos, vel directè inimicos ſe aſſerunt eorundem, aut etiam ante juramentum id publicè confitentur, nullas tamen inimicitiarum cauſas probabiles oſtendentes. Ad hæc autem pariter reſpondemus, nullum eſſe pro crimine ſuper quo aliqua non laborat infamia, ſeu clamoſa inſinuatio non præceſſit, propter dicta hujuſmodi puniendum, quinimmo ſuper hoc depoſitiones contra eum recipi non debere, cùm inquiſitio fieri debeat ſolummodo ſuper illis de quibus clamores aliqui præceſſerunt, nec ad petitionem eorum qui libellum infamationis porrigunt in occulto procedendum eſſe ad inquiſitionem ſuper contentis ibidem criminibus faciendam, aut etiam adversùs eos contra quos ſit inquiſitio fidem dictis adhibendam illorum qui poſt juramentum vel antè tacitè vel expreſsè inimicos ſe aſſerunt eorundem; niſi forſan ante juramentum in fraudem id facere præſumantur. Quæſiſtis præterea quid ſtatui debeat ſi nihil per certam ſcientiam, ſed tantùm per famam & eorum qui fuerint inquiſiti credulitatem * juratam contigerit inveniri, utrumne aliquis ſuper eo crimine reputari debeat infamatus de quo ipſum duo vel tres aut plures dixerint infamatum, licèt de ipſo nihil ſiniſtrum in publico audiatur. * Ad quod eſt noſtra reſponſio, quòd propter famam & deponentium credulitatem duntaxat non erit ad depoſitionis ſententiam procedendum, ſed infamato canonica poterit indici purgatio ſecundùm arbitrium judicantis, qui propter dicta paucorum eum infamatum reputare non debet cujus apud bonos & graves læſa opinio non exiſtit. Tu denique, frater Epiſcope, ſuper te ipſo & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, ut in noviſſimo diſtricti examinis die coram tremendo judice, qui reddet unicuique juxta opera ſua, dignam poſſis reddere rationem. Datum Laterani XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

* Requirit vox deeſt in codice S. Remigij Rem.

* Cod. S. Remigij: Ad quæ etiam certa reſponſio eſt,

EPISCOPO ET ABBATI ſancti Vedaſti Atrebatenſis, & magiſtro H. de Atrebato Canonico Atrebatenſi.

Epiſt. 199. Confirmatur quædam ſententia.

ACcedens ad noſtram præſentiam dilectus filius magiſter A. venerabilis fratris noſtri Noviomenſis Epiſcopi procurator, vir providus & diſcretus, propoſuit coram nobis quòd cùm olim cauſam quæ inter eundem Epiſcopum ex parte una & dilectos filios Capitulum Eccleſiæ ſancti Quintini Noviomenſis dioceſis ſuper ſubjectione ipſius Eccleſiæ, quam idem Epiſcopus aſſerit dioceſano ſibi jure ſubeſſe, ac propter hoc ipſum Capitulum ad obediendum ei ut Epiſcopo proprio in ſententiis interdicti & aliis debere compelli, ex altera vertitur, lite priùs in noſtra præſentia conteſtata, vobis, frater Epiſcope, & dilectis filiis Abbati ſancti Vedaſti Atrebatenſis ac magiſtro ſcholarum Tornacenſi duxerimus committendam, vos, quia pars Capituli juriſdictionem veſtram eludere ac proceſſum impedire judicij frivolis exceptionibus ſuper conteſtatione litis oppoſitis nitebatur, ipſum Capitulum pro ſua contumacia interdicti ſententiæ ſubjeciſtis; quam cùm iidem temerè violarint, petebat Epiſcopi procurator ut faceremus eandem firmiter obſervari, violatores ipſius pœna canonica percellentes, ut in eis pœna creſceret in quibus creviſſe contumaciam aſſerebat. Procurator autem ejuſdem Capituli litem fuiſſe conteſtatam inficians ex adverſo reſpondit quòd cùm tu, frater Epiſcope, ac fili Abbas, ſe conjudice tertio excuſante, exceptiones legitimas pro ſua parte propoſitas nolletis admittere, tamquam ab evidenti gravamine ad ſedem fuit apoſtolicam pro ipſo Capitulo appellatum. Vnde prædictam dicebat ſententiam penitùs nullam eſſe, nec etiam ſen-

tentiæ

tentiæ nomen habere mereri, cùm præter rationabilium exceptionum & legitimæ appellationis obſtaculum fuerit promulgata. Propter quod humiliter ſupplicabat eandem irritam nuntiari. Auditis igitur & intellectis iis & aliis quæ fuere propoſita coram nobis, pronuntiavimus litem per procuratores partium alia vice propter idem negotium noſtro conſpectui præſentatos fuiſſe legitimè conteſtatam, & decernentes appellationem ad ſedem apoſtolicam ſuper hoc interpoſitam ex parte ſupradicti Capituli non tenere, præfatam interdicti ſententiam duximus approbandam, ipſius violationem noſtræ reſervando cenſuræ, ſi forſan eam dictum Capitulum non ſervavit; teque, fili magiſter H. ſubrogato loco prænominati magiſtri ſcholarum, eandem cauſam vobis committimus terminandam, per apoſtolica ſcripta mandantes quatenus ex parte Capituli ſupradicti quòd juri pareat ſufficienti cautione recepta, memoratam interdicti ſententiam relaxetis, & in aliis juxta formam prioris noſtri mandati ratione prævia procedentes, cauſam ipſam, ſi de partium proceſſerit voluntate, fine canonico terminetis. Alioquin eam ſufficienter inſtructam ad noſtram præſentiam remittatis, præfigentes partibus terminum competentem quo noſtro ſe conſpectui repræſentent juſtam dante Domino ſententiam recepturæ Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Vos denique, frater Epiſcope, & fili Abbas &c. Datum Laterani XIV. Kal. Januarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PRULIACENSI CISTERCIENSIS ordinis & ſanctæ Columbæ & ſancti Satyri Abbatibus Senonenſis & Bituricenſis diœceſum.

Epiſt. 193. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 144.

CUm olim grandes & graves, deformes & enormes injuriæ quas Gaufridus tunc Prior & conventus monaſterij de Caritate dilecto filio Cluniacenſi Abbati dicebantur temerè irrogaſſe ſeriatim fuiſſent expoſitæ coram nobis, nos eiſdem in apoſtolicis literis per ordinem comprehenſis, venerabilibus fratribus noſtris Trecenſi & Meldenſi Epiſcopis ac dilecto filio Latiniacenſi Abbati per ipſas dedimus litteras in præceptis ut ad locum ipſum perſonaliter accedentes, & inquirentes ſuper iis plenius veritatem, ſi rem invenirent taliter ſe habere, latam propter hoc in dictum Gaufridum depoſitionis à regimine prioratus ſententiam auctoritate apoſtolica confirmantes, & approbantes nihilominus ſubſtitutionem de Willelmo in ipſius loci Priorem & damnationem ſigillorum eorundem Gaufridi ac conventus per diffinitores generalis Capituli factam, excommunicationis ſententiam in jamdictum Gaufridum ac ejus complices promulgatam ab ipſis facerent uſque ad ſatisfactionem condignam firmiter obſervari, contradictores quoſlibet aut rebelles, ſive monachi ſive clerici ſeu laici eſſent, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Cùm igitur iidem judices ad prædictum monaſterium acceſſiſſent mandatum apoſtolicum impleturi, monachi loci ejuſdem, ſicut nuper Helias monachus & magiſter Guido procuratores Cluniacenſes in noſtro auditorio recitarunt, ipſis januas monaſterij, quemadmodum Abbati Cluniacenſi fecerant, obſerantes, eoſdem ingredi nullatenus permiſerunt. Ipſi verò mandatum noſtrum exequi cupientes, in villa ipſius loci curaverunt ſuper propoſitis inquirere ſollicitè veritatem; & cùm plenè conſtitiſſet eiſdem præfatos monachos ea quæ de ipſis nobis inſinuata fuerant & graviora etiam commiſiſſe, dictam depoſitionis ſententiam, ac ſubſtitutionem Prioris, damnationem etiam ſigillorum, appellatione cujuſdam qui ſe pro conventus procuratore gerebat reputata frivola, confirmarunt, excommunicationis ſententiam in ſæpedictum Gaufridum ac ejus complices promulgatam præcipientes firmiter obſervari. Sed ipſis divina nihilominus officia celebrantibus, iidem judices attendentes quòd per diſtrictionem canonicam eorum emollire duritiam non valebant, cariſſimum in Chriſto filium noſtrum Philippum Regem Francorum illuſtrem per ſuas litteras rogaverunt ut nobilem virum Comitem Nivernenſem, qui dictos monachos in hujuſmodi fovere malitia videbatur, ab ipſorum injuſto favore compeſcens, regali potentia inſolentiam comprimeret eorundem. Cùm ergo idem Rex præfato Comiti præcepiſſet ut ſubſtituto Priori temporalia faciens aſſignari, dictos monachos in ſua ulteriùs malitia non foveret, ac idem mandatum differret regium adimplere, Rex zelo juſtitiæ ac fervore noſtræ devotionis accenſus, contra dictum Comitem, cujus fulti potentia monachi memorati latis auctoritate noſtra ſententiis temerè obviabant, præcepit exercitum congregari, cujus metu licèt temporalia dicto Priori per præfatum Comitem fuerint aſſignata, monachi tamen in ſua nihilominus contumacia perſiſtentes, tam ipſi Priori quam

Cluniacenſi Abbati debitam exhibere obe-
dientiam contradicunt. Vnde nobis humi-
liter ſupplicarunt ut ad rebellionem hujuſ-
modi edomandam apoſtolicam manum ap-
ponere dignaremur. Pro monachis verò
de Caritate fuit à Iohanne & Nicolao mo-
nachis procuratoribus eorundem ex adver-
ſo reſponſum quòd jamdictis ſententiis in
eorum Priorem & ipſos poſt appellatio-
nem ad nos legitimè interpoſitam promul-
gatis, Cluniacenſes nuntij prævenientes
terminum qui fuerat ad proſequendam ap-
pellationem præfixus, noſtras ad præfa-
tos judices litteras impetrarunt, multis
expreſſis mendaciis, & ſuppreſſo quòd ipſi
Epiſcopi, noſtro non expectato mandato,
quod in litteris continebatur eiſdem jam-
dudum auctoritate propria fuerant execu-
ti. Licèt autem dicti Prior & monachi non
ſolùm ſuſpectos håberent judices memora-
tos, verùm etiam manifeſtos adverſarios
reputarent, pro reverentia tamen apo-
ſtolicæ ſedis ipſos in monaſterio cum mo-
derato numero ſociorum benignè ac de-
votè recipere voluerunt. Sed quia ipſis à
pluribus fuerat nuntiatum quòd Abbas &
monachi Cluniacenſes, qui non parva
multitudine ſtipati advenerant, monaſte-
rium per violentiam decreverant occupa-
re, iidem volentes hujuſmodi obviare pe-
riculo, præfatis judicibus humiliter ſup-
plicarunt & obtinuerunt ab eis ut in eorum
Eccleſia ſancti Petri ſita juxta idem mona-
ſterium convenirent. Partibus igitur ibi-
dem in eorum præſentia conſtitutis, mo-
nachorum propoſuit procurator quòd dicti
judices litterarum noſtrarum auctoritate
procedere non debebant; quia ſi nobis re-
ſeratum fuiſſet eoſdem quod mandabamus
in ipſis auctoritate jam eſſe propria execu-
tos, cauſam nullatenus commiſiſſemus eiſ-
dem. Vnde cùm impetratores ipſarum ta-
lem ſuppreſſerint veritatem qua expreſſa
jam dictas litteras ad ipſos minimè impe-
traſſent, eis non erat auctoritate illarum
ullatenus procedendum, præſertim cùm
ejuſdem monaſterij nuntij propter hoc du-
dum ad ſedem apoſtolicam acceſſiſſent;
opponens nihilominus alias exceptiones le-
gitimas, & multiplices contra eos cauſas
ſuſpicionis allegans, ad quas probandas
arbitros poſtulavit inſtanter, quibus, con-
tempto jure canonico pariter & civili, ſibi
penitùs denegatis, noſtram audientiam ap-
pellavit, perſonas & bona monaſterij ſæ-
pedicti apoſtolicæ protectioni ſupponens.
Sed iidem nihilominus uno eodemque die
ad receptionem & publicationem teſtium,
deliberationem conſilij, & deciſionem ne-
gotij temerè properantes, quod per Ab-
batem & diffinitores prædictos factum ex-
titerat pro ſuæ voluntatis libito confirma-
runt. Ad hæc apoſtolici mandati finibus
non contenti, cùm Comitem ſupradictum
ad oppreſſionem monaſterij, utpote qui
proceſſus iniquitatem noverat, inculcatis
precibus & præceptis inducere nequiviſ-
ſent, ad Regem ſe convertere prædictum,
& regiam puritatem circumvenire multi-
pliciter præſumpſerunt, ſuggerentes ei-
dem veritati contraria, & ipſum quaſi ex
parte noſtra precibus onerantes. Qui cre-
dens eoſdem accenſos zelo juſtitiæ ſic in-
ſtare, Comiti memorato præcepit ut ſub-
ſtituto W. prædicta temporalia faceret aſ-
ſignari. Sed viris peritis, quorum conſi-
lium idem Comes accedens Pariſius ſollici-
tè requiſivit, proceſſum judicum prædi-
ctorum extitiſſe iniquum concorditer reſ-
pondentibus, eodemque Comite propter
hoc mandatum regium exequi differente,
Rex ipſorum judicum & Cluniacenſis Ab-
batis ſuggeſtionibus iterum circumventus,
contra Comitem ſæpedictum præcepit
exercitum congregari; & ſic Comes vi
metuque compulſus ad monaſterium ac-
ceſſit cum regio Mareſcalco circa manda-
tum Regis quàm propriam voluntatem &
conſcientiam expleturus. Monachi verò
ſubitò viſa multitudine armatorum con-
territi, ſe veſtibus eccleſiaſticis induerunt,
& ſic induti occurrerunt ad monaſterij por-
tas, opponentes armatis imagines cruci-
fixi & reverendas ſanctorum reliquias, ac
ipſum Chriſti corpus ſanctiſſimum obten-
dentes, ac ex parte Dei & noſtra prohi-
bentes eiſdem ne monaſterium apoſtolicæ
protectioni ſuppoſitum præſumerent vio-
lare. Qui licèt primò facinus exhorrue-
rint, poſtea tamen per alium competen-
tiorem aditum calcata reverentia irrum-
pentes, ſacras Eccleſiæ valvas auſu nefario
confregerunt, & inſano tumultu ſingula
perſcrutantes, præfato W. aſſignaverunt
granarium, cellarium, dormitorium, &
officinas monaſterij univerſas, fratres loci
ejuſdem vix in oratorio clauſtri, quò ſtu-
pefacti confugerant, relinquentes, ubi
neceſſariis nova eis inhumanitate ſubtra-
ctis, & prohibito ne quiſquam ipſis audeat
aliquid miniſtrare, in tantæ ſunt neceſſi-
tatis articulo conſtituti ut ad vitæ ſuſtenta-
mentum non habeant niſi quod quidam
boni viri eiſdem miſericordia moti furtim
porrigunt per feneſtras. Vnde nobis fuit
ex parte ipſorum humiliter ſupplicatum ut

tam gravi calamitati & calamitoſo gravamini ſecundùm coofuetam apoſtolicæ ſedis clementiam ſuccurrere dignaremur. Nos igitur iis & aliis quæ à partibus fuere propoſira plenìùs intellectis, quia manifeſtè cognovimus prædictos judices perperam proceſſiſſe, cùm, ut exceptiones alias taceamus, cauſam nullatenus commiſiſſemus eiſdem ſi nobis revelatum fuiſſet quòd ea quæ per ipſos exequenda mandavimus auctoritate propria publicè denuntiaverant per dioceſes ſuas, & diſtrictè mandaverant obſervari, unde occaſione reſcripti per talem ſubreptionem obtenti nequaquam procedere debuiſſent, quia etiam fines noſtri excedentes mandati, brachij ſecularis auxilium invocarunt, dum eorum ad nos appellatione pendente partes ſuper ipſorum proceſſu in noſtro auditorio litigabant, cùm etiam graviter poſſet impediri eccleſiaſtica utilitas & libertas, ſi quolibet judice imperito forſan aut etiam malitioſo temerè jaculante ſentenriam, Rex ſeu quicunque alius Princeps ad eccl. ſiaſtica bona manum extenderet, quaſi eandem executioni ſententiam mandaturus, ac etiam ex hoc grave poſſet inter ſacerdotinm atque regnum ſcandalum generari, quicquid ab eiſdem judicibus taliter factum eſt vel ab aliis per ſtudium eorundem, de fratrum noſtrorum conſilio irritum decrevimus & inane. Verùm quia per expreſſam confeſſionem monachorum de Caritate nobis conſtuit evidenter Cluniacenſem Abbatem poſſeſſionem inſtituendi ac deſtituendi pro ſuæ libito voluntatis in monaſterio de Caritate Priores, & corrigendi ac ordinandi quæ corrigenda vel ordinauda vidiſſet, per viginti annos, licèt ipſi monachi de Caritate eandem uſurparam aſſerant, habuiſſe, nos exigente juſtitia ſibi ejuſdem poſſeſſionis commodum conſervantes, tam deſtitutionem dicti Gaufridi à regimine prioratus quàm ſubſtitutionem præfati W. & ſigillorum damnationem jamdictam, excommunicationis quoque ſententiam quam in eundem Gaufridum & ejus complices idem Abbas propter rebellionem hujuſmodi promulgavit, auctoritate apoſtolica duximus confirmandas. Ideoque monemus quatenus præmiſſas deſtirutionis & inſtitutionis ac damnationis ſigillorum ſententias facientes per cenſurã eccleſiaſticã ſublato appellationis obſtaculo firmiter obſervari, ac theſaurum, privilegia, libros, chartas, & univerſa eccleſiaſtica ornamenta, à quibuſcunque alienata fuerint vel ſubtracta, monaſterio reſtitui memorato, dicto Abbati ex parte noſtra firmiter injuogatis ut poſſeſſionibus & aliis quibus monachi memorati per dictos Comitem & Mareſcalcum ſeu quoſcunque alios ſpoliati fuerunt, eorum Priori ac ipſis plenariè reſtitutis, eiſdem beneficium abſolutionis impendat, & paterna ipſos benignitate pertractet, ac poſſeſſiones alienatas in enormem ejuſdem monaſterij læſionem ad jus & proprietatem ipſius ſecundùm formam in noſtris litteris comprehenſam, juxta quod in noſtra præſentia ejus monachi anno præterito promiſerunt, ſtudeat revocare. Ceterùm ſi dicti Prior & monachi de Caritate omnes, vel major aut ſanior pars eorum, ſuper libertate monaſterij ſui de jure voluerint experiri, nos eos benignè, cùm requiſiti fuerimus, audiemus, ſicut videbimus expedire. Taliter autem ſatagat ipſe Abbas pacificare ac reformare ſtatum monaſterij memorati, conſervando rationes & immunirates ipſius, ne nos propter ejus negligentiam aut inſolentiam compellamur de ipſo monaſterio aliud ordinare. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Vos denique, filij Abbates &c. Datum Laterani x i v. Kalend. Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NOBILI MVLIERI Mathildæ quondam uxori Philippi Comitis Flandrenſis.

ETſi precibus tuis favorem præſtare ſecundùm Deum benevolum intendamus, eas tamen quas repellit juſtitia nos admittere non debemus, cùm ejus locum qui juſtus eſt & juſtiriam diligit, licèt immeriti, teneamus in terris. Oblara quidem nobis ex tua parre petitio continebat quòd cùm in quodam loco tui dotalitij, Nepa nomine, ad honorem Dei Eccleſiam fundare proponas & de bonis tuis ſic plena manu dotare quòd Canonicis qui Deo ibidem pro tempore ſervient neceſſaria vitæ non deſint, jus patronatus & præbendarum collationem in ea tibi ac ſucceſſoribus tuis reſervari petebas. Quorum primum admittimus. Secundùm verò non duximus concedendum, cùm tuæ non expediat ſaluti concedi. Quia cùm ex devotione te aſſeras aſſumpſiſſe propoſitum in loco prædicto Eccleſiam conſtruendi, acquires eò plus animæ quò minus in ea corpori reſervabis. Vnde devotionem tuam exhortamur in Domino quatenus illud perficere ſtudeas quod ad tuam ſalurem & eccleſiaſticam pertinere dinoſcitur honeſtatem.

Epiſt. 194. Ius patronatuſ concedit, præbendarum collationem negat.

Datum Laterani 11. Nonas Ianuarij, poo-tificatus noſtri anno quintodecimo.

EPISCOPO TERVISINO.

Epiſt. 195. Ei concedit admi ıſtratio-nem tempora-lium. Vide infrà epiſt. 197 & lib. 16. epiſt. 19. 160.

LIeèt venerabilis frater noſter Epiſeo-pus Cremoneoſis apoſtolieæ ſedis Legatus te ab admioiſtratione tempora-lium propter dilapidationis ſuſpicionem duxerit ſuſpendendum, quia tamen man-datum ipſius nondum ad te perveniſſe pro-ponitur, præſentium tibi auctoritate con-cedimus ut donee ſuper hoe mandatum re-cipias Epiſcopi memorati, dummodo non impedias quò minùs idem ad te poſſit per-venire mandatum, Eccleſiæ ruæ negotia fideliter adminiſtres; fraternitati tuæ nihi-lominus injungentes quatenus contra Guertium & quoſlibet alios poſſeſſionum ejuſdem Eccleſiæ invaſores pro ipſarum defenſione te opponas efficaciter & pru-denter. Tu denique, frater Epiſcope, ſu-per te ipſo &c. Datum Laterani v i. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quinto-decimo.

ABBATI SANCTI REMIGII, *H. Archidiacono & magiſtro G. Canonico Remenſibus.*

Epiſt 196. D· electione Epiſcopi Vir-dunenſis. Vide lib. 11. epiſt. 161.

COnſtitutis in noſtra præſentia dilee-to filio Anſelmo Abbate ſanctæ Ma-riæ de Sranno Præmonſtratenſis ordinis procuratore venerabilis fratris ooſtri Vir-dunenſis Epiſcopi ex parte una, & magiſ-tris H. & G. Canonicis Eccleſiæ Virdu-nenſis ex altera, pro parte fuit Epiſeopi propoſitum coram nobis quòd cùm cau-ſam quæ inter eundem Epiſeopum ſuper electione ipſius & dictos Canonicos ac A. eorum conſocium vertebatur venerabili fratri noſtro Meldenſi Epiſeopo & ſuis conjudicibus ſub certa forma duxerimus committendam, ac coram eiſdem judici-bus in negotio procederetur eodem, qui-buſdam viris religioſis ioterponentibus par-tes ſuas ut ad honorem Dei & utilitatem Eccleſiæ Virdunenſis inter eos poſſet con-cordia reformari, bonorum virorum con-ſilio habito, ſalva in omnibus apoſtolicæ ſedis auctoritate, in venerabiles fratres no-ſtros Catalaunenſem, Lingonenſem, & Treeenſem Epiſcopos ac dilectum filium Abbatem Trium fontium compromiſerint juramento interpoſito ſub hac forma, vi-delicet quòd ea quæ ſuper illo negotio di-cti Epiſcopi eum Abbate ſimul & concor-diter uſque ad feſtum Purificationis ſtatue-rent, ipſæ partes firmiter obſervarent, ita tamen ſi uſque ad feſtum Pentecoſtes quod illi decernerent impleretur, alioquin lice-ret litigantibus ad cauſæ munimenta re-verti, Epiſcopi verò & Abbas jamdicti procedere noluerunt quouſque intellexe-runt noſtro ſpeciali reſponſo oos in patien-tia ſuſtinere ut juxta quod in eos fuerat à partibus compromiſſum, dummodo nihil penitùs attentaretur contra Deum & ca-nonicas ſanctiones, in negotio procede-rent ſupradicto. Qui tandem concorditer decreverunt ut in epiſcopatu Virdunenſi Epiſcopus remaneret ac magiſtrum I. de Vitreio uſque ad feſtum Pentecoſtes in ſpi-ritualibus aſſumeret adjutorem. Sed lieèt illum diligentiſſimè requiſitum Epiſeopus habere non poſſit, eùm alium idoneum re-eipere ſit paratus, petebat procurator ejuſ-dem ut quod præfati Epiſeopi cum Abba-te decreverant dignaremur apoſtolieo mu-nimine roborare. Ad hæc verò dicti Ca-nonici reſponderunt præſeriptum compro-miſſum minimè tenuiſſe, quia ſicut de fa-moſo delicto vel ea re de qua publicum eſt judieium conſtitutum non eſt eundum ad arbitrium ſecundùm legalia inſtituta, ſie & in hujuſmodi ſpiritualibus de jure non po-tuit in arbitros compromitti, qui minùs idoneum nec per diſpenſationis gratiam tolerare nec amovere per rigorem juſtitiæ potuiſſent, cùm iſta in talibus ſedes apoſ-tolica ſibi ſpecialiter reſervarit. Allegabant præterea quòd etiamſi compromiſſio te-nuiſſet, eùm tamen arbitrium infra diem præfixum latum non fuerit nec conſtituto tempore adimpletum, conditione oon exiſtente appoſita, ſtare arbitrio minimè tenebantur; præſertim eùm fuerit, ut di-cebant, evidenter iniquum, eò quòd eùm in talento ſeientiæ ſpecialiter debeat Do-mino negotiari Prælatus, ac nimium pa-tiatur litteraturæ defectum Epiſcopus ſu-pradictus, aliiſque de eauſis electio ejus caruerit robore firmitatis, eum ſub ſpe au-xilij alieni, coadjutoris videlicet, in hono-re ac onere paſtoralis offieij tolerari & Deo fuit contrarium & honeſtati eccleſiaſticæ inimicum. Pro tertio quidem ſocio adjece-runt ipſum nec arbitros compromiſiſſe prædictos, nec ratum ipſorum arbitrium habuiſſe, cujus ad minus nomine procura-tores exiſtentes ipſius, dicta teſtium quæ memorati Meldenſis Epiſeopus & ſui con-judiees ad ſedem apoſtolieam deſtioarant publicari petebant, ut idem poſſet nego-tium in noſtra præſentia terminari. Pars au-tem adverſa reſpondit quòd hæc eauſa, lieèt ſpiritualis exiſteret, ſatis tamen eano-nicè potuit per dictorum ordinationem de-

cidi, quos non ut arbitros, ſed pacis proviſores, viris religioſis mediantibus elegerunt; qui approbare poterant electionem ac conſecrationem Epiſcopi cui nihil obviabat de canonicis inſtitutis, & etiamſi fortè minùs idoneum inveniſſent, tacitè reprobare, mandantes eidem ſub debito præſtiti juramenti ut cedendi licentiam à ſede apoſtolica poſtularet. Diem quoque prædictorum ordinationi præfixum dicebat fuiſſe de voluntate partium prorogatum eo ipſo quòd ſuſpendi proceſſum negotij voluerunt donec ſuper eo ſedem apoſtolicam ordinatores conſuluere præfati. quod infra diem ſtatutum fieri non valebat; præſertim cùm utraque pars etiam poſt terminum inſtanter petierit à proviſoribus antedictis ut ordinationis ſuæ beneplacitum promulgarent. Ex eo autem quòd ordinatum ab illis de coadjutore præfato non fuit impletum tempore quo debuit adimpleri, proponebat idem procurator nullum Epiſcopo præjudicium generari, quòd nec fuit in mora nec aliqua negligentia laboravit, dans operam juxta poſſe ut memoratum aſſumeret adjutorem. Vnde cùm veriſimile minimè videatur ut partes ad id quod ſuæ poſſibilitatis fines excederet ſe intellexerint obligare, nec imputari debeat voluntas alterius ei cui propria voluntas non defuit, quoad ipſum pro impleto debebat haberi, ad inſtar ejus qui ea conditione inſtitutus eſt heres, ſi dederit decem, quo dare parato, ſi accipere nolit cui juſſus eſt ſolvere, habetur conditio pro impleta; nec per hoc quòd ei proviſus eſt coadjutor, inſufficiens quoad ſcientiam eſſe probatur; ſed cùm propter imminentis temporis tempeſtatem oporteat eum mundanis neceſſitatibus occupari, ac per hoc minùs ſofficiat ſpiritualium ſollicitudinem exercere, quod per ſe ipſum non poterat, utile videbatur & erat ut per alium expediret; cùm & Apoſtolus coadjutorem ſuum aſſerat fuiſſe Clementem, qui tamen ob hoc non præſumitur inſufficiens extitiſſe. Quare petebat Epiſcopi procurator imponi adverſæ parti ſilentium, ne per contentiones hujuſmodi fatigaretur diutiùs Eccleſia Virdunenſis; ad cujus commodum & quietem ut plenè diſſenſiones & jurgia ſedarentur, quæ tunc eidem Eccleſiæ imminebant, pars habuit utraque reſpectum tempore compromiſſi, ſicut ab ipſis accepimus in noſtra præſentia conſtitutis. Auditis igitur iis & aliis quæ fuere propoſita coram nobis, ſic duximus providendum; ut vos, quibus in hac parte vices noſtras committimus, inquiratis diligentiſſimè veritatem, & ſi vobis conſtiterit quòd ex ea cauſa & in eo caſu proviſus fuit eidem Epiſcopo coadjutor ex qua & in quo dari debuit ſecundùm Deum & canonicas ſanctiones, utpote ſi fortè pro ſenectutis defectu vel perturbatione temporis, ut dictum eſt, ſeu alio impedimento conſimili præpeditus ſufficere non poſſit ad plenum laboribus officij paſtoralis, & operam diligentem infra tempus ſtatutum impendit ut proviſum ſibi aſſumeret adjutorem, ac tertius prædictorum Canonicorum conſocius compromiſit in proviſores præfatos, ſeu ratum habuerit vel adhuc ratum velit habere quod ordinatum eſt ab eiſdem, adhibito ipſi Epiſcopo prædicto magiſtro I. vel alio viro idoneo loco ſuprascripti magiſtri, ordinarionem faciatis prædictam auctoritate apoſtolica firmiter obſervari, contradictores per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Quòd ſi per eundem ſtetit Epiſcopum quò minùs coacceſſerit ei deputatus adjutor, ſeu tertius prædictorum Canonicorum in proviſores non compromiſit eoſdem, nec ordinationem ipſorum ratam habuit nec velit habere, cùm ejuſdem etiam nomine in eodem negotio ſit proceſſum, vos auditis & examinatis depoſitionibus teſtium quos ſupradicti Meldenſis Epiſcopus & ſui conjudices receperunt, & intellectis hinc inde propoſitis, habentes præ oculis ſolum Deum, cauſam ſine canonico appellatione poſtpoſita terminetis. Ceterùm ſi non ex ea cauſa & in eo caſu de coadjutore fuit Epiſcopo memorato proviſum ex qua & in quo ſecundùm Deum & inſtituta canonica debuit provideri, ut ſi competentis litteraturæ defectum, cujus ſufficientia ſpecialiter exigitur in Prælato, vel aliud impedimentum canonicum idem Epiſcopus patitur, in quibus caſibus vel ſimilibus, etiam prædictis tacentibus, de noſtro procederemus officio contra ipſum, vos, cùm animal cœcum vel claudum Deo non ſit ſecundùm legis teſtimonium offerendum, ipſum appellatione ceſſante ab ejus ſanctuario depellatis, facientes Eccleſiæ Virdunenſi de perſona idonea per electionem canonicam provideri. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Tu denique, fili Abbas, ſuper te ipſo & credito tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, ut in noviſſimo diſtricti examinis die coram tremendo judice, qui reddet unicuique ſecundùm opera ſua, dignam poſſis reddere rationem. Datum Laterani

XIII. Kal. Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MAGISTRO MAXIMO Notario noſtro, & Venturæ Theſaurario Veronenſi, Subdiaconis noſtris, & Primicerio Gradenſi.

Epiſt. 197. De negotio Epiſcopi Terviſini. *Vide ſuprà epiſt. 195.*

VEnerabilis frater noſter Epiſcopus Cremonenſis apoſtolicæ ſedis Legatus olim apoſtolatui noſtro inſinuare curavit, quibuſdam publicis ſcriptis nobis ad ſuæ inſinuationis aſſertionem tranſmiſſis, quòd idem inquiſitionem dudum à bonæ memoriæ Gerardo Albanenſi electo ſuper dilapidatione ac aliis de quibus infamatus erat venerabilis frater noſter Epiſcopus Tervifinus inceptam juxta commiſſæ ſibi legationis officium proſecutus, per idoneos teſtes didicerat manifeſtè quòd cùm idem Epiſcopus Tervifinam Eccleſiam octo millium & quadringentarum librarum oneratam debito inveniſſet, idem debitum ipſum pluſquam totidem librarum millibus ampliarat, quamquam .. tria millia librarum ex alienatis poſſeſſionibus & collecta quam fecit in Clericos habuiſſet, præter tria librarum millia quæ de proventibus epiſcopatus perceperat annuatim, & octingentas libras quas de quodam receperat molendino alienato in enormem ipſius Eccleſiæ læſionem. Propter quod idem Legatus ipſum habens de dilapidatione ſuſpectum, eundem à temporalium adminiſtratione ſuſpendit, quibuſdam collationibus præbendarum & inſtitutionibus quas in Tervifina Eccleſia de filiis excommunicatorum & aliis perſonis minùs idoneis eundem aſſerebat illicitè attentaſſe penitùs irritatis. Vnde nos eidem Legato noſtris dedimus litteris in mandatis ut ea quæ providè ſuper ſuſpenſione ipſius Epiſcopi & inſtitutionum hujuſmodi caſſatione ſtatuerat faciens firmiter obſervari, ſuper aliis locum & terminum aſſignaret eidem Epiſcopo competentem, in quo, tributa ſibi copia defendendi, diligenter audiret quæ coram ipſo duceret proponenda, & quod canonicum eſſet noſtra decerneret auctoritate ſuffultus. Si verò idem Epiſcopus ad nos forſan duceret appellandum, ei terminum ad appellationem præfigeret proſequendam, totius negotij ſeriem & proceſſum nobis fideliter reſcripturus. Quòd ſi appellationem emiſſam idem Epiſcopus infra terminum ſibi præfixum perſequi fortè negligeret, idem Legatus in negotio ipſo appellatione remota procederet prævia ratione. Nuper autem idem Epiſcopus ad apoſtolicam ſedem accedens in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus ſe ab eodem Legato fuiſſe multipliciter & injuſtè gravatum; qui cùm ſuper objectis eidem plena fuiſſet inquiſitio facta per dictum Albanenſem electum, per quam ipſe Legatus ſufficienter inſtrui potuiſſet, idem inimicorum ejus inſtantiæ plus debito acquieſcens, ad inquiſitionem de novo contra eundem Epiſcopum faciendam poſt appellationem ad nos legitimè interpoſitam pro ſua voluntate proceſſit, perſonis ad ejuſdem accuſationem admiſſis quibus ſuper iis de quibus coram ipſo Legato infamare nitebantur eundem impoſitum fuerat olim ſilentium per judices à ſede apoſtolica delegatos, & receptis nihilominus quibuſdam ad teſtimonium contra eum meritò ſuſpectis eidem & aliàs jure à teſtimonio repellendis. Ipſa quoque inquiſitio eodem abſente in loco ſibi ſuſpecto, utpote in quo erat inimicorum ejus potentia & frequentia, facta fuit, inquiſitoribus in partem alteram adeo declinantibus ut dicta teſtium quæ pro ipſo facere videbantur aut omnino non ſcriberent, aut ſcribentes mutatione aliqua depravarent. Vnde nobis idem Epiſcopus humiliter ſupplicavit ut ipſius Legati proceſſum tamquam iniquum penitùs revocantes, negotium ipſum perſonis ſuſpicione carentibus, Guertio ejus & Eccleſiæ ſuæ ut aſſerit perſecutore notiſſimo aliiſque perſonis meritò ſuſpectis eidem tam à teſtimonio quàm accuſatione, diffamatione, vel denuntiatione repulſis, committere dignaremur. Quoniam igitur ab ipſius Epiſcopi juſtis querelis & precibus auditum avertere nec poſſumus nec debemus, quos ſuſceptæ ſervitutis officium debitores conſtituit univerſis, mandamus quatenus aſſignatis eidem Epiſcopo loco & termino competenti, & vocatis qui propter hoc fuerint evocandi, plenam ipſi Epiſcopo defendendi copiam tribuatis, & facientes exhiberi vobis inquiſitionem factam per præfatum Albanenſem electum, tam ipſam quàm illam quam fieri fecit ſupradictus Epiſcopus Cremonenſis examinetis perſpicaciter & prudenter, & quæ ſuper præmiſſis & aliis coram vobis propoſita fuerint pleniùs intellectis, ad canonicam ſententiam proferendam, ſi de ipſius Epiſcopi voluntate fuerit, remoto appellationis obſtaculo procedatis. Quòd ſi fortè idem Epiſcopus noſtrum maluerit ſubire judicium, ſub ſigillis veſtris tranſmittatis nobis fideliter totius negotij ſeriem & proceſſum, ut de vultu noſtro procedat judi-

cium æquitatis. Quia verò Legatus eundem Epiſcopum habens de dilapidatione ſuſpectum, ipſum, ut dictum eſt, à temporalium adminiſtratione ſuſpendit, nos epiſcopatui pariter & Epiſcopo paterna volentes ſollicitudine providere, mandamus quatenus interim eandem adminiſtrationem aliquibus de Capitulo Eccleſiæ Terviſinæ utilibus & idoneis ad hoc auctoritate apoſtolica committatis, qui proventus epiſcopales & alia colligentes fideliter & ſervantes, neceſſarias & moderatas expenſas de ipſis proventibus Epiſcopo ſine difficultate miniſtrent, omnem omnino alienationis ſpeciem interdicentes eiſdem, recepto ab eis ſuper hoc corporaliter juramento. Si verò dictus Guertius aut ſoror ejus poſſeſſiones ſeu alia bona Eccleſiæ Terviſinæ temerè occupavit, vos ad reſtitutionem earum per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota veritate cognita compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani III. Nonas Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

PISTORIENSI EPISCOPO.

Epiſt. 198 Confirmat cõſuetudinem quandam Eccleſiæ Piſanæ.

VEnerabilis frater noſter Piſanus Archiepiſcopus per ſuas nobis litteras intimavit quòd in ejus Eccleſia fuit ab antiquis temporibus obſervatũ ut nullus in Canonicum reciperetur ejuſdem niſi priùs Eccleſiis, ſi quas haberet in Piſana diœceſi, reſignatis, ut per hoc ſubtracta eis evagandi materia, quaſi neceſſitate interpoſita reſidendi, ſedula ipſi Eccleſiæ obſequia exhiberent. Nunc autem Canonici ejuſdem Eccleſiæ quærentes quæ ſua ſunt, non quæ Chriſti, per amicos ſuos ambitiosè procurant ut ad Eccleſias quas in præfata diœceſi vacare contingit contra dictam conſuetudinem eligantur. Propter quod Piſana Eccleſia debitis obſequiis defraudatur, & erga eam populi devotio refrigeſcit. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut V. Piſano Canonico, qui nuper eſt in Plebanum Eccleſiæ Calcenſis electus, ſuper eadem ſilentium imponentes, præfatam conſuetudinem obſervari firmiter faceremus; præſertim cùm ex Eccleſiæ Piſanæ proventibus ejuſdem Canonici valeant congruè ſuſtentari. Quocirca mandamus quatenus ſollicitè de conſuetudine inquirens præfata, ſi eandem fuiſſe talem conſtiterit, & Eccleſiæ memoratæ proventus ad congruam proviſionem Canonicorum ſufficiunt prædictorum, præcipiens eandem conſuetudinem inviolabiliter obſervari, jam dicto Canonico ſuper plebe jamdicta perpetuum ſilentium ſublato appellationis impedimento imponas. Teſtes autem qui fuerint nominati &c. Tu denique frater Epiſcope &c. Datum Laterani II. Non. Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

EPISCOPO MELDENSI, ſancti Pharonis Meldenſis & de Latiniaco Pariſienſis diœceſum Abbatibus.

Epiſt. 199. Adverſus fraudem cruceſignatorum.

INſinuante Mathilda nobili muliere quondam uxore inclytæ recordationis Philippi Comitis Flandrenſis nos accepiſſe noſcatis quòd cùm H. mercator in nundinis Inſulæ à quibuſdam ſuis creditoribus ſuper debitis traheretur in cauſam, res ſuas de mandato judicum ejuſdem loci detentas petiit in pace dimitti, aſſerens in eodem foro ſe juri per omnia pariturum. Cùmque reſpondere cœpiſſet ſub examine Scabinorum, & uni ſatisfecerit creditori, ut inſtantiam eluderet alterius debitum non modicum exigentis, ſignum crucis veſti, non menti, latenter affixit, nitens ob hoc judicio ſe ſubtrahere inchoato. Iuſtitiarius autem, ne dolus illius legi loci ejuſdem ſervatæ diutiùs ac juramento firmatæ fraudem pareret in poſterum, & ipſe de ſua malitia commodum reportaret in alterius detrimentum, ipſum modo detinuit conſueto, ſuoque tradidit creditori vinculis aſtringendum, ut bene detentus redderet quod fugitivus niſus fuerat aſportare. Cujus facti occaſione venerabilis frater noſter Remenſis Archiepiſcopus memoratum locum ſuppoſuit interdicto, perſonam præfatæ nobilis excommunicari totamque terram illius interdici præcipiens niſi prænominatum H. de ſui creditoris manibus eriperet violenter. Propter quod eadem nobilis ad apoſtolicæ ſedis recurrens auxilium, à nobis in hoc ſuæ provideri juſtitiæ poſtulavit; maximè cùm nihil habeat, ſicut dicit, in diœceſi Archiepiſcopi memorati. Nolentes autem quòd eadem nobilis ſui juris diſpendium patiatur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm ipſa ſe aſſerat nihil habere in Remenſi diœceſi ratione cujus præfati Archiepiſcopi debeat juriſdictioni ſubeſſe, niſi per appellationem fuerit ad eum cauſa delata vel extiterit delegatus, cùm Legatus non fuerit, tam interdicti quàm excommunicationis ſententias ſupradictas cognita veritate, appellatione remota, denuntietis penitùs eſſe nullas. Alioquin ab eadem nobili quòd juri

pareat idonea cautione recepta, eaſdem ſententias relaxetis, injuncto nobili memoratæ quod de jure videritis injungendum. Super aliis verò, vocatis qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit appellatione poſtpoſita ſtatuentes, ſic occurratis malitiis quòd ſalva juſtitia nec lædatur immunitas crueeſignatis indulta, nec immunitatis beneficium ad iniquitatis defenſionem trahatur ab aliquo in alterius læſionem. Nullis litteris veritati & juſtitiæ præjudicantibus à ſede apoſtolica impetratis. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Datum Laterani Nonis Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIDIACONO GRADENSI, & Archipresbytero Capitis Ageris Clugienſis diœceſis.

Epiſt. 200. Et confirmatur plebanatus de Rivoalto.

SVpplicavit nobis dilectus filius Petrus Pino Subdiaconus noſter Canonicus ſancti Marci ut cùm venerabilis frater noſter Epiſcopus Cremonenſis apoſtolicæ ſedis Legatus plebanatum Eccleſiæ ſancti Iohannis de Rivoalto, cujus donatio ad nos erat ſecundùm ſtatuta Lateranenſis Concilij devoluta, canonicè ſibi duxerit concedendum, conceſſionem ipſam apoſtolico dignaremur munimine roborare. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus plebanatum ipſum ei, ſicut juſtum fuerit, confirmantes, faciatis ab eo pacificè poſſideri, contradictores, ſi qui fuerint, vel rebelles per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo mediante juſtitia compeſcendo. Datum Laterani IV. Non. Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ABBATI SANCTI FELICIS & Archipresbytero Capitis Ageris Torcellanæ & Clugienſis diœceſum.

Epiſt. 201. Similis argumenti.

SIgnificavit nobis.. Archidiaconus Gradenſis quòd cùm plebanatus Eccleſiæ ſancti Apollinaris de Venetiis tanto tempore vacaviſſet quòd ſecundùm Lateranenſis ſtatuta Concilij ad nos ejus erat donatio devoluta, venerabilis frater noſter Epiſcopus Cremonenſis apoſtolicæ ſedis Legatus attendens redditus archidiaconatus ejuſdem penè penitùs eſſe nullos, plebanatum præfatum ſibi legationis auctoritate conceſſit. Vnde nobis humiliter ſupplicavit ut conceſſionem eandem apoſtolico dignaremur munimine roborare. Ideoque diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus vocatis qui fuerint evocandi, & inquiſita pleniùs & cognita veritate, ſi redditus archidiaconatus ejuſdem adeo eſſe inveneritis tenues & exiles quòd non poſſit de ipſis dictus Archidiaconus congruè ſuſtentari, plebanatum prædictum eidem, ſicut juſtum fuerit, confirmetis, & faciatis ipſum pacifica ejuſdem poſſeſſione gaudere, contradictores, ſi qui fuerint, per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcentes. Tu denique, fili Abbas &c. Datum Laterani IV. Non. Januarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MORINENSI EPISCOPO.

Epiſt 202. Adversùs eos qui abutuntur privilegio clericali. Cap. Contingit. De ſent. excomm.

COntingit interdum quòd dum clericali charactere inſigniti ad turpia lucra divertunt & ſecularibus negotiis ſe immiſcent, clericale nomen abominabile redditur cordibus infirmorum. Sanè, ſicut accepimus inſinuantibus nobili viro Comite Flandrenſi ac nobili muliere Mathilda relicta quondam Philippi Flandrenſis Comitis, in diœceſi tua quidam exiſtunt qui nec in modo tonſuræ nec in veſtium forma nec in qualitate negotiorum de clerico quicquam oſtendunt, ad pœnæ ſubterfugium ſe clericos exhibentes; quia cùm ſuper exceſſibus quos ſeculari luxu committunt ad publica judicia pertrahuntur, circumciſis crinibus, ut poſſint circumvenire vindictam, ſe pro clericis repræſentant, clericalis fori privilegium labiis allegantes, qui factis paulò antè negaverant clericatum; dumque repentina tonſura pœnas eludunt quas intonſi perverſis actibus meruerunt, per impunitatis fiduciam nutritur in eis audacia delinquendi, & dum impune delinquunt, quibuſdam efficiuntur in ſcandalum & aliis in exemplum. Vnde quia privilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate, ac fruſtra legis auxilium invocat qui committit in legem, volumus & mandamus ut tales, ſi tertiò à te commoniti ſe ipſos contempſerint emendare, illius efficiantur immunitatis expertes quæ pro clericorum tutela & laicorum violentia coërcenda noſcitur inſtituta. Tu denique, frater Epiſcope &c. Datum Laterani v. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt Attrebatenſi Epiſcopo. In eundem modum ſcriptum eſt Ternacenſi Epiſcopo.

ABBATI

***ABBATI ET PRIORI** Ciſtercienſibus, & Decano Capellæ Ducis Divionenſis, Cabilonenſis & Lingonenſis diœceſum.*

Epiſt. 203. Scribitur pro Decano Divionenſi. Vide infrà epiſt. 205.

DIlectus filius I. Decanus Chriſtianitatis Divionenſis in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus quòd cùm olim L. I. & H. Canonicis Capellæ Ducis Divionenſis Lingonenſis diœceſis, non ad correctionem, ſed potiùs ad infamationem ipſius, nobis quædam denuntiantibus contra ipſum, venerabili fratri noſtro Matiſconenſi Epiſcopo & ſuis conjudicibus dederimus in mandatis ut vocatis qui eſſent propter hoc evocandi, quod invenirent ſuper objectis per ſuas nobis litteras intimarent, partibus in ipſorum præſentia conſtitutis, & eodem inficiante Decano quòd denuntiationem ipſam monitio caritativa præceſſerit, & firmiter aſſerente prædictos Canonicos factæ denuntiationis tempore inimicos ejus & æmulos extitiſſe, tandem fuit ad ſedem apoſtolicam appellatum; cujus appellationi memorati judices detulerunt. Idem verò Decanus quotundam religioſorum litteras repræſentans, qui de vita & converſatione ipſius laudabile teſtimonium perhibebant, nobis humiliter ſupplicavit ut occurrete adverſariorum ſuorum malitiæ ac laboribus ejus finem imponere dignaremur. Nolentes autem ipſum indebitè fatigari, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus, ſi denuntiatores præfati monitionem caritativam præmiſiſſe ſuper objectis probare nequiverint, aut Decanus ipſe docuerit illos ſuos extitiſſe denuntiationis tempore inimicos, eundem ab illorum denuntiatione, ſublato appellationis obſtaculo, abſolvatis. Alioquin in eodem negotio juxta priorum continentiam litterarum appellatione remota ratione prævia procedatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Tu denique, fili Abbas, ſuper te ipſo &c. Datum Laterani Idibus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ILLVSTRI REGI CYPRI.

Epiſt. 204. De electione Epiſcopi Nicoſienſis. Vide infrà epiſt. 206.

IN litteris nobis ex parte tua per dilectum filium Archidiaconum Famaguſtanum exhibitis querebaris venerabilem fratrem noſtrum Patriarcham Ieroſolymitanum apoſtolicæ ſedis Legatum electionem de Theſaurario Nicoſienſis Eccleſiæ ſecundùm antiquam conſuetudinem celebratam pro ſuæ voluntatis arbitrio irritaſſe. Sed ſi electionis ipſius merita & dicti Patriarchæ judicium, non in commotione ſpiritus, ſed quietè, ad rationis detuliſſes examen & ſanæ conſcientiæ teſtimonium produxiſſes, approbaſſes utique de jure proceſſum ejuſdem, quem per injuriam niſus es reprobare, nec laboraſſes ad talem proſilire querelam per quam adversùs te ipſum formaſti tacitè quæſtionem, uno eodemque libello conſtitutus actor & reus. Quia dum non contentus iis quæ Cæſaris eſſe debent, ad ea quæ Dei ſunt manus extendis, actionem contra libertatem Eccleſiæ intentando, de calumnia te reum exhibes apud Deum, ſuper ingratitudine nihilominus reconventum, eò quòd Eccleſiam, quæ te per ſacramentum baptiſmi, ſolutis vinculis ſervitutis quibus morti peccati tenebatis aſtrictus, in libertatem ſalutis eripuit, & regeneravit ad vitam, in duram & aſperam redigere niteris ſervitutem; cùm abſurdum ſit & ingratum ut matrem filius & ſponſam Regis cæleſtis Rex terrenus ancillet, in terra præſertim quæ funiculus Domini hereditatis exiſtit. Ecce Nicoſienſem Eccleſiam tam duræ conditionis ſubicere jugo laboras quòd ei non pateris per electionem canonicam de perſona idonea provideri, ejuſdem Canonicis eligendi neceſſitatem indicens illum quem de duobus tibi nominandis ab ipſis tu primò duxeris eligendum. Sed ſi carnale conjugium liberas exigit contrahentium voluntates, & perſonis ſecularibus ad contrahendum legitimis abſoluti conſenſus non eſt interdicta libertas, ridiculoſum eſt & probroſum ut Eccleſia compellatur alterius contrahere voluntate, ac ſpirituale conjugium de arbitrio pendeat laicali. Porrò, ſicut accepimus, tamquam ad privilegium & auctoritatem iſtius exceſſus inducis uſurpatam à quibuſdam tuis prædeceſſoribus & obtentam hactenus corruptelam, quaſi ſicut & in jura ſic & in injuriam ſuccedere deberes eiſdem, ſi eam ipſi forſitan inferebant. In quo quia diuturnitas temporis non minuit peccatum, ſed auget, peccati vetuſtas, non rationabilis uſus antiquitas allegatur. Ceterùm quia hæc nec pati volumus nec diſſimulare debemus, præſertim cùm tuæ ſit ſaluti contrarium, ut hæc tibi adversùs te in noviſſimo diſtricti examinis die coram tremendo judice reſerventur, ſerenitatem tuam rogandam duximus & monendam, per apoſtolica tibi ſcripta mandantes quatenus Nicoſienſes Canonicos perſonam idoneam in patrem & Epiſcopum animarum ſuarum eligere canonicè ſine qualibet contradictione permittas.

Nec credas excellentiæ regiæ aliquid depenre ſi Regi Regum, qui aufert ſpiritum Principum & in regno Cypri te ſecularibus prætulit, ſua jura conſervans, eccleſiaſtica non uſurpes, quæ ipſi Domino ſpecialirer aſcribuntur. Datum Laterani Idibus Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimo-quinto.

EPISCOPO, ET PRIORI ſancti Petri, & Archidiacono Matiſconenſibus.

Epiſt. 205. Scribitur pro Decano Divionenſi. V. de ſuprà epiſt. 203.

AD audientiam noſtram dilecto filio I. Decano Chriſtianitatis Divionenſis ſignificante pervenit quòd nonnulli Iudæi Eduenſis, Lingonenſis, & Cabilonenſis dioceſum ſuper quibuſdam debitis, fidejuſſionibus, & rebus aliis ipſum in ſeculari foro convenire nituntur, quamquam paratus exiſtat coram eccleſiaſtico judice ſtare juri. Quocirca diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus, ſi eſt ita, dictum Decanum non permittatis ſuper hoc ulteriùs moleſtari, quamdiu paratus fuerit in foro eccleſiaſtico reſpondere. Quòd ſi non omnes &c. tu, frater Epiſcope, cum eorum altero &c. Tu denique, frater Epiſcope, ſuper te ipſo &c. Datum Laterani XIV. Kalend. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

CAPITULO NICOSIENSI.

Epiſt 206. Ejuſdem argumenti cum epiſtola 204.

SI carnale conjugium liberas exigit contrahentium voluntates, & perſonis ad contrahendum legitimis abſoluti conſenſus non eſt interdicta libertas, durum nimis eſt & abſurdum ut Eccleſia non ſuo ſed alieno judicio contrahat, & ſpiritalis contractus conjugij ex arbitrio pendeat laicali. Sanè, ſicut accepimus ex litteris venerabilis fratris noſtri Patriarchæ Ieroſolymitani apoſtolicæ ſedis Legati, cùm tractaretis de præficiendo vobis aliquo in paſtorem, in duos unanimiter conveniſtis, cariſſimo in Chriſto filio noſtro illuſtri Regi Cypri primitus nominandos; ut quem ipſe priùs de illis duobus eligeret, præficeretis vobis in præſulem electione ſolemni. Sed cùm hoc canonicis obviet inſtitutis & eccleſiaſticæ ſit contrarium libertati, idem Patriarcha electionem quam ſub tali forma de veſtræ Theſaurario Eccleſiæ celebraſtis, non perſonæ, ſed electionis vitio, auctoritate noſtra irritam nuntiavit. Ceterùm etſi pœnam merueritis, cùm ſuper hoc non ſitis immunes à culpa, quos nequit bujuſmodi corruptelæ non conſuetudinis antiquitas excuſare, nos tamen de benignitate ſedis apoſtolicæ agentes vobiſcum miſericorditer in hac parte, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus convenientes in unum, & ſancti ſpiritus gratia, ſicut moris eſt, invocata, in patrem & Epiſcopum animarum veſtrarum vobis perſonam canonicè ac concorditer eligatis, quæ prodeſſe valeat & præeſſe, per cujus circumſpectionem providam & providentiam circumſpectam Nicoſienſis Eccleſia, præveniente divina gratia & ſequenre, ſalubriter valeat in ſpiritualibus & temporalibus gubernari; cujus electionem, ſi veſtris volueritis parcere laboribus & expenſis, memorato Patriarchæ ac venerabilibus fratribus noſtris Cæſarienſi Archiepiſcopo & Epiſcopo Acconenſi, quibus ſuper hoc vices noſtras committimus, præſentare curetis; ut ipſi, remoto appellationis obſtaculo, confirment vel infirment eandem, ſecundùm quod de jure fuerit faciendum. Datum Laterani XVIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt ſuper hoc eiſdem uſque temporalibus gubernari. Ideoque fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus cùm prædictum Capitulum electionem prædictam vobis curaverint præſentare, vos auctoritate noſtra ſublato appellationis obſtaculo confirmetis vel infirmetis eandem, ſecundùm quod de jure fuerit faciendum. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Vos denique, fratres Patriarcha, Archiepiſcope, & Epiſcope, ſuper vobis ipſis &c. Datum ut ſuprà.

PATRIARCHÆ & Capitulo Antiochenis.

Epiſt. 107. Ne quid exigatur pro confirmatione electionis.

QVanto Antiochena Eccleſia majori, Domino diſponenre, præminet dignitare, tanto vobis eſt ſollicitiùs providendum ne fieri contingat aliquid in eadem quod alicujus praviraris exemplo mentes poſſit corrumpere ſubditorum, qui ea quæ vident fieri à majoribus facilè ſolent trabere in exemplum. Ad noſtram ſiquidem audientiam noveritis perveniſſe quòd cùm aliquis eligitur in Abbatem Eccleſiæ ſancti Pauli, vos occaſione confirmationis, procurationem extorquetis ab ea trecentorum Byzantiorũ valentiam excedenrem. Cùm igitur id canonicam non ſapiat puritatem, univerſitati veſtræ auctoritate præſentium diſtrictiùs inhibemus ne procurationem bujuſmodi, niſi vobis aliàs debeatur, occaſione bujuſmodi exigere de cetero ullatenus

nus præſumatis. Tu denique, frater Patriarcha, ſuper te ipſo &c. Datum Laterani XVIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ILLVSTRI REGI CYPRI.

Epiſt. 108. Vt à Chriſtianorum oppugnatione deſiſtat.

QVantum expediat ut tibi & cariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Hieroſolymitano illuſtri, aliis Principibus & Baronibus in ultramarinis partibus conſtitutis ſit in Domino cor unum & anima una, ipſa docere te poteſt circumfrementis barbariæ multitudo, & innumerorum etiam Regum ac populorum exemplá, qui leguntur illis ſuccubuiſſe diviſi quibus poterant reſtitiſſe conjuncti. Licèt in hac parte nequaquam exemplis egeas peregrinis, utpote qui manifeſtè cognoſcis quòd inter cetera peccata populi Chriſtiani, quibus exigentibus gentes in hereditatem Domini venientes templum Domini, quod non abſque dolore recolimus, polluerunt, plurimùm nocuit diſcordia & contentio quæ ſuper Principes & magnates ibi conſiſtentes effuſa eos fecit in invio aberrare, dum proprias perſequentes injurias, injuriarum obliti ſunt crucifixi, & per adinventionum ſuarum malitias divinæ majeſtatis oculos provocantes, illo meruerunt ſpoliari theſauro in quo ſolo Apoſtolus gloriatur, cruce videlicet Domini Ieſu Chriſti. Si enim mandata Domini attendentes in unitatis vinculo perſtitiſſent, facta fuiſſet eorum pax juxta verbum propheticum ſicut flumen. Sed dum vir non curat parcere fratri ſuo, dum unuſquiſque carnem ſui brachij devorat, dum tranſgrediuntur leges fœdere diſſipato, terram maledictio devotavit, & habitatoribus ipſius peccantibus, homines pauci relicti ſunt in eadem, coram quibus regionem ipſorum devorant alieni; meritòque timendum eſt ne in iis omnibus nondum ſit Domini furor averſus, ſed adhuc manus divinæ ultionis extenta, cùm populus ad percutientem ſe necdum plenè redierit, ſed quaſi hoſtis deſit, converterit in ſe manus, ibique Chriſtianus Chriſtianum captivare non dubitet ubi tot Principes aliique fideles ſua pro defenſione nominis Chriſtiani corpora tradiderunt, immo etiam ubi ipſe Chriſtus pro nobis tradidit ſemetipſum. Ecce enim tu ipſe, qui eò devotiùs teneris Regi militare cœleſti quò idem tibi majorem contulit poteſtatem, dilectum filium nobilem virum O. conſanguineum dicti Regis & quoſdam alios vaſſalos ejuſdem, qui Sarracenis eos armatis ac igne urgentibus, ad terram tuam quaſi tutum Chriſtiani populi receptaculum confugerunt, carcerali cuſtodiæ, ſicut accepimus, mancipaſti, & ſpreto nomine Chriſti, quod invocatum eſt ſuper eos, ipſos tractari facis adeo inhumanè ut eis nil videatur prodeſſe quòd effugerint ſævitiam barbarorum. Quin immo ipſis ad cumulum doloris accedit, & eorum pœnas hoc ipſum non modicùm exacerbat, quòd ibi repererunt ſupplicium ubi refugium debuerant inveniſſe. Ad hæc, regnum ipſius, homines ſuos, qui ſibi rebelles exiſtunt, contra eum, ut dicitur, manutenendo, perturbas, divinæ legi obviare non metuens, qua quiſque id alij facere quod ipſe ſibi nollet fieri prohibetur. Quia igitur per hoc inter te ac ipſum Regem grave poſſet non ſine populi Chriſtiani periculo & jactura ſcandalum generari, ſerenitatem tuam monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, tibique in remiſſionem injungimus peccatorum, quatenus dictum O. & alios Regis memorati vaſſallos, quos licèt non generatio carnis, baptiſmi tamen regeneratio efficit tibi fratres, ob reverentiam beati Petri & noſtram, immo potiùs ob ipſius Chriſti timorem pariter & amorem, à quo nomen tecum accipere meruerunt, liberos abire permittens, ipſius Regis hominibus nullum contra eum impendas auxilium vel favorem, quin immo potenter aſſiſtas eidem ad jura ſua contra perturbatores indebitos defendenda; ut idem ad tuam per hoc amicitiam provocatus, non odiis tecum teneatur contendere, ſed obſequiis; ex quibus utique fructus temporales provenire poterunt & æterni. Taliter autem apoſtolicum audire cures & exaudire mandatum ut te tamquam obedientiæ filium caritatis brachiis fortiùs amplexantes, preces tuas, ſi quas aliquando nobis duxeris porrigendas, admittere meritò teneamur. Datum Laterani VII. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

MAGISTRO ET FRATRIBVS militiæ Templi.

Epiſt. 109. De eadem re.

QVantum expediat ut vobis & cariſſimo in Chriſto filio noſtro Regi Hieroſolymitano illuſtri aliiſque Principibus &c. *uſque* alieni. Ne igitur vobis in vos ipſos diviſis terra eadem, quod abſit, ampliùs deſoletur, univerſitatem veſtram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino, & per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus quatenus Regi prædicto contra quoſlibet regni ſui perturbatores

indebitos fideliter & viriliter aſſiſtentes, terram ejus & jura ſicut veſtra propria defendatis, memores quòd veſtra res agitur paries cùm proximus ardet, & dum præfatum nitimini regnum defendere, propriam ſecuritatem noſcimini procurare. Nos enim venerabili fratri noſtro Patriarchæ Hieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato noſtris damus litteris in mandatis ut vos ad id efficaciter moneat & inducat, & ſi viderit expedire, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compellat. Datum Laterani VI. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

In eundem modum ſcriptum eſt magiſtro & fratribus Hieroſolymitani Hoſpitalis. In eundem modum ſcriptum eſt Comiti Tripolitano.

Super hoc ſcriptum eſt Patriarchæ Hieroſolymitano apoſtolicæ ſedis Legato ut eos ad id efficaciter moneat & inducat, & ſi viderit expedire, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis impedimento compellat.

PATRIARCHÆ IEROSOLYMITANO apoſtolicæ ſedis Legato, & ſuffraganeis ejus.

Epiſt. 120. Vt populus in Regis fide contineatur.

QVanto ex diſſenſionibus Principum & magnatum Ieroſolymitanæ provinciæ graviora ſæpius diſcrimina eveniſſe conſpicimus, tanto ſollicitiùs quieti ac paci ejuſdem intendere affectamus. Ne igitur propter obitum claræ memoriæ.. Reginæ uxoris cariſſimi in Chriſto filij noſtri Ieroſolymitani Regis illuſtris aut alia quacunque cauſa regnum ejus, ad cujus regimen vobis poſtulantibus eſt aſſumptus, à quoquam temerè perturbetur, ac per hoc contingat ſciſſuras & ſcandala in eadem provincia generari, univerſitati veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatinus univerſos regni fideles ut in ipſius Regis &.. filiæ ſuæ fidelitate firmi ſtabileſque perſiſtant, ſedulis exhortationibus inducentes, rebelles, ſi qui fuerint, aut alios quoſlibet ipſius Regis aut regni moleſtatores indebitos, cùm ab eo fueritis requiſiti, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compeſcatis. Vos denique, fratres Patriarcha & Epiſcopi, ſuper vobis ipſis &c. Datum Laterani V. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ILLVSTRI REGI Hieroſolymitano.

Epiſt. 121. Hortatur eum ad defenſionẽ terræ ſanctæ.

VEnientem ad apoſtolicam ſedem venerabilem fratrem noſtrum Sidonienſem Epiſcopum conſueta benignitate recepimus, & ſuper obitu claræ memoriæ ..Reginæ uxoris tuæ nobis nuntiato per ipſum paterno tibi condolentes affectu, ea quæ idem Epiſcopus ſuper tuis ac regni tui negotiis ſollicitè ac prudenter, ſicut vir providus & fidelis, propoſuit coram nobis, quantum decuit curavimus exaudire. Monemus autem ſerenitatem tuam, rogamus & exhortamur in Domino quatenus ſollicitè penſans diſcrimina & jacturas quas Hieroſolymitana provincia ex diſſenſione Regum ac Principum conſiſtentium in eadem multotiens noſcitur incurriſſe, ad arma contra Chriſtianos movenda non quibuſlibet pertrahaaris injuriis aut ampliandi regni cupidine inciteris, ſed in ſapientia vincens malitiam, & de regno cogitans ſempiterno, ad ea pro quibus natalis ſoli dulcedinem reliquiſti, defenſionem videlicet terræ ſanctæ, tota mente diligenter intendas, nec cautelam in proſperis nec conſtantiam deſerens in adverſis; ſed omni tempore Dominum benedicens, & petens ab eo ut dirigat vias tuas & omnia conſilia tua ſtabiliat in ſe ipſo, qui ſuos non ſolùm à tribulationis anguſtia liberat, ſed etiam in ipſa tribulatione dilatat, ut timentibus Deum omnia cooperentur in bonum, & cùm ſe conſumptos putaverint, ut Lucifer oriantur. Nos verò in propoſito gerimus & habemus in votis honores tuos & jura tam in ciſmarinis partibus quàm etiam tranſmarinis defendere & ad ſubventionem tuam efficaciter, ſi deſuper datum fuerit, laborare. Datum Laterani V. Idus Ianuarij, pontificatus noſtri anno quintodecimo.

ARCHIEPISCOPO NARBONENSI apoſtolicæ ſedis Legato, & Epiſcopo Regenſi, & magiſtro Thediſio Canonico Ianuenſi.

ETſi reſecandæ ſint putridæ carnes, ne ad partes ſinceras corruptionis contagium extendatur, ſic tamen cautè debet & providè manus medentis apponi ut abſcidantur ea cautela corrupta quòd ſincera per improvidentiam non lædantur. Accepimus ſanè per litteras & nuntios cariſſimi in Chriſto filij noſtri Petri illuſtris Regis Aragonum quòd poſtquam adversùs Provinciales hæreticos mandatum apoſtolicum emanavit, cruceſignatis terram ingredientibus Vicecomitis Biterrenſis, eidem ipſius Regis ſubſidium imploranti tamquam domini ſpecialiter dexteram ſubtraxit auxilij & omnis conſilij remedium denegavit, & ne ſuper hoc Eccleſiæ propoſitum impediret, elegit tunc quibuſdam deeſſe catholicis, ne adeſſe commixtis hæ- Epiſt. 122. De reconciliatione Comitis Toloſani.

reticis videretur. Vnde Viccecomes prædictus terram perdidit auxilio deſtitutus, ad ultimum miſerabiliter * interfectus. [*Vide lib. 12 epiſt. 108.] Tu autem, frater Archiepiſcope, ac nobilis vir Simon de Monteforti crucesignatos in terram Toloſani Comitis inducentes, non ſolùm loca in quibus habitabant hæretici occupaſtis, ſed ad illas nihilominus terras quæ ſuper hæreſi nulla notabantur infamia manus avidas extendiſtis; & cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeritis juramenta, & terras ſuſtineatis inhabitare prædictas, hæreticos illos exiſtere veriſimile non videtur. Dicebant præterea nuntij ſupradicti quòd ſic indifferenter aliena contra juſtitiam minùs providè uſurpaſtis quòd vix remanſerit Comiti memorato caſtrum Montiſalbani & civitas Toloſana. Inter ea verò quæ idem Rex ſic aſſeruit occupata, expreſſis vocabulis deſignavit terram quam claræ memoriæ Richardus Angliæ in dotem ſuæ * ſororis Comiti dederat ſupradicto, [* Vide lib. 13. epiſt. 74.] item terras Comitis Fuxenſis, Comitis Convenarum, & Gaſtonis Bearnenſis. Deduxit etiam ſpecialiter in querelam quòd tu, frater Archiepiſcope, ac nobilis memoratus, licèt jamdicti tres Comites vaſſalli Regis ejuſdem exiſterent, ab hominibus terrarum quas iidem amiſerant petebatis ut juramentum fidelitatis ex ipſis terris alij exhiberent. Adjecit etiam quòd eum de prælio * Sarracenorum obtenta victoria redeuntem [*Vide ſuprà epiſt. 182.] Comes adiit ſupradictus, & expoſitis damnis ei per crucesignatos illatis, imputabat ſuorum merito peccatorum quòd ſatisfactionem ejus non admittebat Eccleſia, cùm paratus exiſteret facere quæcunque ſibi poſſibilia mandaremus; & ne ſolus tantæ confuſionis ferret opprobrium, terram, filium, & uxorem ſororem Regis ipſius relinquebat eidem, ut eos, ſi vellet, defenderet vel permitteret exulare. Sed quia ex hoc confuſio ſibi non minima immineret, & pœna ſuos tenere debet actores, nec ultra extendi vindicta quàm inveniatur in excedente delictum, humiliter ſupplicabat Toloſanum comitatum filio memorati Comitis reſervari, qui nec unquam venit, nec veniet, Deo dante, in hæreticæ peſtis errorem. Promiſit præterea quòd tam filium Comitis quàm etiam comitatum in ſua tenebit, quandiu nobis placuerit, poteſtate, ut circa fidem pleniùs inſtrui & moribus faciat meliùs informari, & Aragonenſem totam terram jamdictam committet ut hæreticæ contagionis ſordibus penitùs expurgatam ad cultum plenè reducat fidei orthodoxæ, ſecuritate oblata ſuper iis omnibus obſervandis quam ſedes apoſtolica decerneret exhibendam. De Comite quoque ſubjunxit quòd paratus eſt agere pœnitentiam de commiſſis, qualem decreverimus injungendam; ſive quòd partes adeat transmarinas, ſive quòd ſit in Hiſpania circa frontariam contra gentis perfidiam Sarracenæ. Ceterùm quia negotium arduum eſt, & multa in eo fuit deliberatione proceſſum, ac per Dei gratiam ſatis eſt proſperatum, ne de levi, quod abſit, deperire valeret quod multis laboribus eſt patratum, in ipſo non debet ſine gravi cautela & maturitate procedi. Quocirca mandamus quatenus in loco ſecuro & apto Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, Comitum, Baronum, Conſulum, & Rectorum, & aliorum virorum prudentum, quos ad hoc neceſſarios & idoneos eſſe videritis, Concilio * convocato, [* Fuit convocatum apud Vaurum Vide lib. 16. epiſt. 39. & ſeqq.] & propoſitis coram eis quæ Rex proponit & offert, odio, timore, gratia, & amore carnalibus omnino poſtpoſitis, quæ ſuper præmiſſis proviſa & deliberata fuerint in communi, & in quo convenerint omnes, vel pars conſilij ſanioris, nobis fideliter reſcribatis; ut intellecto veſtro conſilio ſtatuamus quæ ſecundùm Deum viderimus ſtatuenda; cùm videatur proculdubio expedire ut hoc modo vel alio dictæ terræ de rectore idoneo conſulatur. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Vos denique, fratres Archiepiſcope & Epiſcope, ſuper vobis ipſis &c. Datum Laterani xv. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NOBILI VIRO SIMONI
Comiti Montisfortis.

[*Epiſt.* 213. Vt reſtituat ablata vaſſallis Regis Aragonum. *Vide lib.* 16. *epiſt.* 48.]

EX parte cariſſimi in Chriſto filij noſtri Petri illuſtris Regis Aragonum per nuntios ejus fuit propoſitum coram nobis quòd tu convertens in catholicos manus tuas, quibus ſuffeciſſe debuerat in homines hæreticæ pravitatis extendi, per crucesignatorum exercitum ad effuſionem juſti ſanguinis & innocentum injuriam provocatum terras vaſſallorum Regis ipſius, videlicet Comitis Fuxenſis, Comitis Convenarum, & Gaſtonis Bearnenſis, in ejus grave præjudicium occupaſti; licèt in eis nec hæretici aliqui habitarent, nec habitatores earum ſuper hæreticæ peſtis errore infamia conſperſiſſet. Aſſerebant præterea nuntij Regis præfati quòd cùm ab hominibus terrarum illarum fidelitatis exegeris juramenta, & terras patiaris inhabitare prædictas, eos eſſe catholicos tacitè

confiteris, ut hæreticorum abneges te fautorem; vel hæreticos te fovere quodam modo reſpondes, ſi legitimè occupaſſe terram illorum alleges. Formabant nihilominus ex eo qnerimoniam ſpecialem quòd dum Rex ſervitio Ieſu Chriſti contra Sarracenos inſiſteret, & effuſioni ſuum & ſuorum ſanguinem exponeret pro reverentia fidei Chriſtianæ, tu bona vaſſallorum ejuſdem in propria uſurpabas, eoque fortiùs ad depreſſionem inſtabas illorum quò minùs Rex poterat eis opem ſuæ protectionis impendere, vires ſuas expendens contra Sarracenæ gentis perfidiam in auxilium populi Chriſtiani. Et cùm adhuc Rex idem partes ſuas contra Sarracenos intendat armare, ut adversùs eos Deo duce tantò efficaciùs poſſit inſurgere quantò majori quoad alios quiete gaudebit, in pace ſibi reſtitui per ſedem apoſtolicam quæ vaſſallorum ejus extiterant poſtulabat. Nolentes igitur ipſum ſuo jure fraudari nec jamdictum ejus propoſitum impediri, nobilitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus eidem Regi & vaſſallis ejus terras reſtituas ſupradictas, ne ad tuum ſpecialem, non generalem catholicæ fidei, laboraſſe profectum per retentionem illicitam videaris. Datum Laterani XVI. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NOBILI VIRO SIMONI Comiti Montisfortis.

Epiſt. 114. Vt Regi Aragonum faciat homagium de civitate Carcaſſonenſi. Vide lib. 12. epiſt. 108. & Hiſt Albig. cap. 47.

CVm ad mandatum ſedis apoſtolicæ cariſſimus in Chriſto filius noſter Petrus illuſtris Rex Aragonum in feudum tibi conceſſerit Carcaſſonam, quam ab eo Vicecomes tenuerat Biterrenſis, poſtulabat ut ea ſibi faceres quæ dictus Vicecomes ei ſuiſque prædeceſſoribus facere conſueverat & debebat. Quia verò intentionis noſtræ non extitit quòd ei de jure ſuo per talem feudatarium aliquid deperiret, nec te ſubtrahere debes illius oneribus in cujus quoad feudum ipſum ſucceſſiſti commodum & honorem, cùm poſſeſſionum onera mutari de levi non conſueverint mutationibus poſſeſſorum, quia res cum onere ſuo tranſit, per apoſtolica tibi ſcripta mandamus quatenus ea dicto Regi facere non recuſes ad quæ memoratus Vicecomes tenebatur eidem: quoniam quantumcunque te in Domino diligamus, ſic tibi nec volumus nec debemus adeſſe ut ipſi Regi deeſſe in ſua juſtitia videamur. Datum Laterani XVIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

ARCHIEPISCOPO NARBONENSI apoſtolicæ ſedis Legato.

Epiſt. 115. Commendatur ei negotium fidei adverſus Sarracenos.

CVm jam captis vulpeculis demolientibus vineam Domini Sabaoth in Provincia, quam virus infecerat hæreticæ pravitatis, & inſtantia bellicæ cladis ſatis per Dei gratiam ſit negotium fidei proſperatum, quia cauſa nunc magis urgens occurrit, expedit ut ad illam manus Chriſtiani populi convertantur. Accepimus ſiquidem quòd Rex Sarracenorum partes ſuas armat ad prælium, nitens eò fortiùs in fidei Chriſtianæ cultores inſurgere quò lapſu graviore ſuccubuit ſub populo Chriſtiano, immo ſub Chriſto cauſam ſuam propitio nobis judicio judicante. Terra etiam quæ funiculus eſt hereditatis dominicæ, cùm auxilio multùm indigeat, expetit & expectat ſuffragia populi Chriſtiani. Quia verò frequenter, & quidem frequentiùs, vires collectę proficiunt in quibus ſparſæ de levi deficerent, ut Chriſticolarum generali ac ſpeciali negotio contra Sarracenę gentis perfidiam tanto efficaciùs intendamus quanto minùs erimus aliis occupati, fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus habito cum cariſſimo in Chriſto filio noſtro Petro illuſtri Rege Aragonum & tam Comitibus quàm Baronibus aliiſque viris prudentibus, quos ad hoc noveris neceſſarios, de pace ac treugis ſollicito & diligenti tractatu, per pacis fœdera vel treugarum firma ſecuritate vallata ſtudeas diligenter toti Provinciæ providere; ſic quòd per indulgentias ſedis apoſtolicæ, quæ adversùs hæreticos emanarunt, Chriſtianum populum non convoces aut fatiges, niſi forrè à ſede apoſtolica ſuper hoc mandatum ſuſciperes ſpeciale. Tu denique, frater Archiepiſcope, ſupper te ipſo &c. Datum Laterani XVIII. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

Vide hiſt. Albig. cap. 66.

MAGISTRIS LAMBERTO & Iacobo de Landuno & Iacobo de Maidieres Canonicis Virdunenſibus.

Epiſt. 116. De portione congrua Preſbyterorum parochialium.

AD audientiam noſtram dilecto filio N. Preſbytero ſignificante pervenit quòd cùm animarum cura parrochianorum Eccleſiæ de Noerae ſit ei commiſſa, patronis ipſius Eccleſiæ plena manu recipientibus proventus ſpectantes ad ipſam, ei tam mediocriter eſt proviſum quòd ſuſtentari nequit de aſſignatis ſibi redditibus competenter. Vnde cùm ſit æquitati contrarium ut Eccleſiarum patroni bonis ec-

cleſiaſticis inebrientur & miniſtri jejunare cogantur, qui ſecundùm Apoſtolum ſuis non tenentur ſtipendiis militare, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus dictos patronos Eccleſiæ memoratæ, qui proventus ipſius percipere dinoſcuntur, ad ſupplendum eidem Preſbytero quod ei deeſt in beneficio competenti, monitione prævia, per cenſuram eccleſiaſticam ſublato appellationis obſtaculo compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani xvi. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt eiſdem judicibus ut ſuprà pro A. Presbytero Eccleſiæ de Mori uſque commiſſa, Prælato ac patronis ejuſdem plena manu &c. *uſque* competenter. Vnde cùm ſit æquitati contrarium ut Eccleſiarum Prælati ac patroni bonis eccleſiaſticis &c. *uſque* quatenus dictos Prælatum & patronos &c. *uſque in finem.*

BERTHOLDO ARCHIDIACONO & Arnulfo & Auberto Canonicis Metenſibus.

Epiſt. 217. Ejuſdem argumenti. EX parte dilecti filij I. Preſbyteri Eccleſiæ de Poſſeſſa fuit propoſitum coram nobis quòd cum animarum cura parrochianorum ejuſdem Eccleſiæ ipſi canonicè ſit commiſſa, de ipſius proventibus ei tam mediocriter eſt proviſum, patronis ejuſdem retinentibus ſibi decimas alioſque proventus ad ipſam Eccleſiam pertinentes, quòd nequit ibidem commodè ſuſtentari. Vnde quia Prælati & Eccleſiarum patroni bonis eccleſiaſticis inebriari non debent & jejunare miniſtri, qui ſecundùm Apoſtolum militare ſuis ſtipendiis non tenentur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus patronos Eccleſiæ memoratæ &c. *ut in alia uſque* compellatis. Quòd ſi non omnes &c. duo veſtrum &c. Datum Laterani xiv. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

In eundem modum ſcriptum eſt Decano, Archidiacono, & Cantori Treverenſibus pro I. Presbytero Eccleſiæ de Rauſci uſque proviſum, Prælato ac patronis ejuſdem &c. *uſque* quatenus Prælatum & patronos Eccleſiæ memoratæ &c. *ut in alia uſque in finem.*

EPISCOPO GLASCVENSI.

Epiſt. 218. De Clericis promotis ab Epiſcopis non ſuis. ADverſùs quoſdam Clericos, qui dudum ad ſedem apoſtolicam accedentes, à vicinis Epiſcopis, Caſtellano videlicet, & Ortano, Sutrino, & Nepeſino, temerè ſe fecerunt ad ſacros ordines promoveri, gravi fuimus indignatione *Vide lib. 14. epiſt. 11.* commoti; pro eo maximè quòd quoſdam eorum per falſas litteras & ſimoniacam pravitatem accepimus fuiſſe promotos. Vnde ordinatores à poteſtate ſuſpendimus ordinandi, & ordinatis executionem interdiximus ordinum taliter ſuſceptorum. Nuper autem quidam ex ipſis Walterus lator præſentium ad noſtram revertens præſentiam, cum magno fletu quotidie non ceſſabat ad nos opportunè importunè clamare, ſuppliciter obſecrando ut cum eo miſericorditer agere dignaremur. Cui diù nos difficiles exhibuimus & ſeveros in tantum quòd eidem injunximus ut rediret, nec nos ſuper hoc diutiùs moleſtaret. Sed nec ſic ab obſecrationis inſtantia deſiſtere voluit; quò magis repellebatur à nobis, eò magis apud nos ut miſeraremur inſtabat. Ejus denique nos exemplo qui cùm iratus fuerit non obliviſcitur miſereri, rigorem manſuetudine providimus temperandum; cùm & ipſe, exemplo Iacob luctautis cum angelo, nullatenus nos dimitteret niſi ei benedicere curaremus. Quocirca fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus quatenus ſi præfatus W. de prædictis duobus criminibus canonicè ſe purgaverit, falſitate videlicet litterarum & ſimoniaca pravitate, ſuſpenſionis ſententiam quam in ſic promotos protulimus circa ipſum debeas relaxare; ut ſi aliàs dignus ſit & idoneus, & ei concedere volueris, in tua poſſit dioceſi celebrare. Ad hæc, per dioceſim tuam publicè ac diſtrictè prohibeas ne quis ulteriùs ſe faciat taliter ordinari. Et ne facilitas veniæ incentivum tribuat delinquendi, quicunque de cetero taliter fuerit ordinatus, eo ipſo ſe noverit ab ordinis executione ſuſpenſum. Tu denique, frater Epiſcope, ſuper te ipſo &c. Datum Laterani x. Kal. Februarij, pontificatus noſtri anno decimoquinto.

NOBILI VIRO COMITI Tripolitano.

Epiſt. 219. De electione Abbatis ſancti Pauli Antiocheni. CVm ſecundùm Apoſtolum antiquis patribus omnia contigerint in figura & ad noſtram eruditionem ſint ſcripta, per Oziam Regem, qui ſacerdotum volens officium uſurpare ſuæ temeritatis pœnam, lepra percuſſus à Domino, non evaſit, manifeſtè confunditur quorundam præſumptio laicorum, qui dum negotiis ad perſonas eccleſiaſticas pertinentibus ſe temerè immiſcere non metuunt, proculdubio lepram, id eſt, gravis peccati maculam, non

Digitized by Google

INDEX TOMI SECVNDI

Prior numerus paginam, poſterior columnam indicat.

A

ABBAS an de ſuo monaſterio in aliud poſſit tranſmigrare. 165. 1
Abbas ante ſuſceptum monachalem habitum electus. 271. 1. Io Abbatem an poſſit aſſumi in minoribus ordinibus conſtitutus. 282. 1
Abbates an poſſint conferre ordinem Clericalem. 472. 1
Abbas an poſſit ſibimet conferre beneficium à ſua abbatia dependens 46. 1
Abbas monaſterii exempti quid debeat facere Epiſcopo pro Eccleſiis parrochialibus ad monaſterium ſuum pertinentibus. 21. 2
Abbates an teneantur congregationum ſuorum negotia procurare. 140. 1. 2
Abbates, Abbatiſſæ, &c. qui ſcienter Clericis excommunicatis beneficia eccleſiaſtica contulerunt, qua pœna corrigi debeant. 53. 2
Abbatiſſis vetita ſuarum monialium benedictio, & verbi divini prædicatio. 495. 1
Abbatis Caſinenſis notanda privilegia 289. 1
Abbatis ſancti Pauli Antiocheni electio. 714. 2
Abbates Græci Corinthienſi Archiepiſcopo juſſi obedire. 619. 1
Abbates & monachi Montis ſancti ſub protectione ſedis apoſtolicæ recepti. 829. 2
Abbatiæ reſtitui juſſæ. 618. 1
Abbatia ſuo Abbati reſtituta. 645. 1
Aberdenenſis Epiſcopi electio ſub conditione confirmata. 119. 2
Aborſus cauſatus à Preſbytero. 556. 2
Abſolutio non prodeſt veritatem ſupprimenti. 273. 1
Abſolutio ab excommunicatione. 472. 2
Abuſus in clero reformandi. 312. 1. 2.
Academia. Vide *Theologus*.
Acapni Abbas & conventus ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipiuntur. 421. 2
Accuſatoris pœna ſi in probatione defecerit. 100. 2
Accuſator & teſtis an eſſe quis poſſit in eadem cauſa. 133. 1. 2
Achaiæ univerſus clerus ad ſubveniendum neceſſitatibus Archiepiſcopi Patracenſis invitatus. 23. 2
Achaia à Latinis occupata, & quid inde. *Ibid.* & 24. 1
Achaiæ Epiſcopis Latinis terminus præfixi, eiſque ab illicitis excommunicationibus abſtinere imperatum. 421. 2
Achaiæ nobiles de bonorum eccleſiaſticorum detentione redarguti. 486. 1
Acta publica ſi litterarum memoriæ tradita fuerint, perpetua inſpectione clareſcunt. 300. 2
Actio reaſſumit vigorem per replicationis ſuffragium. 28. 1
Actore non probante, reus, etſi nihil præſtiterit, debet obtinere. 217. 1
S. Adelberti monaſterium emendari juſſum. 306. 2
Adverſitates quomodo excipiendæ. 441. 2
Adulpho Colonienſi quondam Archiepiſcopo quædam gratiæ conceduntur. 490. 1
Adulterium. Vide *Mulier*.
Adulterii cauſa committitur Archiepiſcopo Turonenſi. 264. 2
Adulteri quando ſunt ambo conjuges, an debeat matrimonium ſeparari. 184. 2
Adulteram quam quis viro ſuperſtite cognovit, ducere poſtea poſſit. 656. 2
S. Ægidii monaſterii privilegia confirmantur. 220. 2
S. Ægidii Conſulum juramentum. 367. 1
Agennenſis Epiſcopi contra Comitem Toloſanum querela 399. 1
Alba, monaſterium ordinis Ciſtercienſis. 797. 2
Albanenſis Epiſcopi lis cum monaſterio Cripæ ferratæ. 471. 2
Albericus Remenſis Archiepiſcopus. 25. 2
Albiganenſis Epiſcopus depoſitus. 234. 2. 476. 1
Albiganenſes Januenſi Epiſcopo reverentiam exhibere juſſi. 680. 1
Albigenſes hæretici. *Vide* Provinciales
Alexandrinus Epiſcopus ſuſpendi mandatus 558. 1. 2. 559. 1
S. Allucii hoſpitale adjudicatum Hoſpitalariis. 281. 1
Altare ſi extinctum fuerit contra prohibitionem Epiſcopi. 301. 1
Altaris reconciliatio per aquam cum vino & cinere benedictam. 43. 2
Altaria inter veteris & novi teſtamenti quanta ſit differentia. 894. 2
Altiſiodorenſis Epiſcopus diſſidet cum Decano. 332. 1
Altiſiodorenſis ſectoria & ſcholaſtria. 218. 2
Ambaſiæ caſtrum. 434. 2
Amoris plagæ dulciores cùm amaritùs inſeruntur. 90. 1. 248. 2
Amiclenſis Epiſcopus. 433. 1
S. Anaſtaſis C P. bona ablata ut reſtituat inducitur Conſtantinopolitanus Imperator. 860. 1
S. Anaſtaſis C P. quidam Canonicus malè habitus à ſuis concanonicis. 359. 2
Anathematis ſententia ſecundo loco prolata an ſubjaceat cognitioni priorum judicum 226. 2
Anconitana. Vide *Marchia*.
S Andreæ epiſcopatus privilegia confirmata. 96. 1
Andrenſe monaſterium 238 1. 241. & ſeqq. 587. 2. *Vide* Garroſen.
Andrevillenſis archidiaconatus. 421. 1
S. Angeli monaſterium. 604. 2
Angliæ Rex excommunicatus. 332. 2. Abſolvi juſſus. 785. & ſeqq. 809. & ſeq.
Angliæ magnates hortatur Innocentius ut Regem ſuum ſanis juvent conſiliis. 90. 2
Angliæ interdictum relaxatum. 827. 1. *Vide* Cantuarienſe negotium.
Anianenſe monaſterium. 725. 2
S. Aniani Aurelianenſis Capitulum non teneatur obſervare interdictum ab Epiſcopo Aurelianenſi prolatum. 603. 1. Eorum privilegia confirmantur. 53. & ſeq.
Anicienſis Epiſcopi conſuetudo de viduarum & decedentium ſepulturis. 47. 1
Annua quæ ſunt ad agendum, perpetua ad excipiendum dicuntur. 28. 1
Antiochenæ provinciæ impietatum ſcelera. 190. 2
Antiochenus Patriarcha Tripolitano Comiti commendatus. 321. 2. Item Soldano de Alapia. 337. 1 Querelæ adversùs eum excitatæ. 685. 1
Antiochenus archidiaconatus. 104. 2
Antiochena præbenda conferri mandata. 832. 2
Antiocheno principatus controverſus. 470. 2
Antipolitanum inter Epiſcopum & Abbatem Lirinenſem inita concordia. 432. 1
Antiſſiodorenſis & Aurelianenſis Epiſcoporum in favorem ſcriptæ epiſtolæ. 614. 1. 640 1. 649. 1
S. Apollinaris de Venetiis plebanatus confirmatur. 704. 1. 2
Appellationes ad ſedem apoſtolicam. 93. 2. 343. 1
Apuliæ univerſi cives ſuper adjutorio Regi Siciliæ præſtando admoniti. 201. 2. 202. 1. 2
Aquæ ferventis judicium prohibitum. 157. 2
Aqua quæ fluxit ex latere Chriſti, an vera fuerit aqua, vel humor aquaticus. 301. 2
Aquilegenſis Patriarcha ſuſpectus de detentione peregrinorum. 340. 2
Aragonum Regis in favorem electionum epiſcopalium diploma. 84. 1
Aragoniæ Regis ſoror petitur in uxorem Regis Siciliæ. 140. 141 1
Aragonum Regi ſcribitur de ope ferenda Simoni de Monteforti. 382. 1
Aragonenſis Regis in Concilio apud Vaurum petitiones. 765. 1. 770. 1. 2 & ſeq.
Aragonum Regi confirmatur privilegium ei ab Vrbano Papa II. conceſſum. 790. 2
Arauſicenſes Conſules. 368. 2
Arbitrorum quæ ſit auctoritas. 25. 1
Archidiaconi Caſtellanenſis procacitas. 98. 2
Archiepiſcopus debet eſſe pater patrum & magiſter magiſtrorum. 18. 2
Archipreſbyteri cujuſdam inteſtati bona duabus in Eccleſiis acquiſita quomodo diviſa. 318. 2
Arelatenſi Eccleſiæ conſueta ſervitia impendere juſſi Arelatenſes. 163. 2

Index tomi ſecundi.

Arelatenſis Archiepiſcopi privilegium. 364. 1
Arelatenſes Conſules. 371. 1
Aretini præpoſiti electio. 736. 1
Argentariæ Conſules. 972. 2
Argenteæ caſtri cuſtodia commiſſa. 539. 2
Atienſes præbendæ à quo pendeant. 519. 2
Arma ad infideles deferre prohibitum. 387. 2.
Armeniæ Rex redarguitur. 734 & ſeqq. Perſuadetur ut treugas ineat cum Comite Tripolitano. 326. 2
Armenorum clero conceſſum privilegium. 470. 1
Arnulfi Canonici de Blakerna cauſa committitur 69 2. *Vide Blakerna.*
Aſtaracenſis Abbatis electio. 317. & ſeqq.
Athenienſis Archiepiſcopi & Capituli privilegia confirmantur. 393. 1. 260. 2. 367. 2. Statuitur ut Eccleſia Athenienſis ordinetur ſecundùm conſuetudinem Eccleſiæ Pariſienſis *ibidem.*
Athenienſis theſaurariæ cuidam laico facta collatio caſſatur. 161. 1
Athenienſem inter Archiepiſcopum & ejuſdem Eccleſiæ Capitulum inita compoſitio confirmatur. 558. 2
Atteſtatio. Vide *Publicatio.*
S. Auberti Cameracenſis monaſterium. 512. 1
Auritus reſtis an admittendus. 574. 2
S. Aviti monaſterium. 444. 2
Avoguiæ Regem hortatur ſummus Pontifex ad defenſionem terræ ſanctæ. 536. 2
Auregniacenſi Abbatiſſæ privilegia conceduntur. 526. 2
Aurelianenſis. Vide *Antiſſiodorenſis.*
Aurelianenſis Epiſcopi cauſa contra Camerarium Philippi Francorum Regis. 565. 1
Auſtriæ Ducis pietas commendata. 24 2
Auximanum inter Epiſcopum & Templarios concordia. 518. 2
Auxitanus Archiepiſcopus de multis & gravibus criminibus infamatus. 737. 1. Ei præcipitur ut renunciet ſuæ dignitati. 524. 1

B

BAjocenſis Epiſcopi conſultis reſpondet ſummus Pontifex. 226. 2
Balcius, VVillelmus, Princeps Auraſicenſis. 367. 2. VVido. 372. 2
Balneolenſis Eccleſia. 79 1. 601. 2
Bambergenſis Epiſcopus de nece Ducis Sueviæ ſuſpectus. 252. 1. 379. & ſeq. 717 & ſeq.
Barenſis Archiepiſcopus ad Eccleſiam Panormitanam tranſlatus. 801 1
Bartholomæus Cardicenſis Epiſcopus ſub protectione apoſtolica recipitur. 213 1
S. Bartholomæi Ferrarienſis monaſterium. 478. 2
Bellimontis monaſterii immunitas. 721. 2
Belli monaſterium. 235. 2
S. Benedicti monaſterium ſupra Padum. 144. 1
Benedictio Abbatum pretio conſtare non debet. 523. 2. 526. 2
Beneficium utrum acquiri poſſit per conceſſionem bonorum factam Eccleſiæ. 310. 1
Beneficium qui eſt ſortitus, exequi debet officium. 512 2
Beneficii confirmatio. 339. 2
Beneficia non vacantia promittere prohibitum. 504. 1 512. 1 522. 1. 588 1
Beneficiorum ſuperfluitas ſemper improbanda, nonnunquam tamen toleranda pluralitas. 186. 1
Beneficia non danda iis qui ſufficienter ſunt beneficiati. 742. 1
Beneficiati in ſuis Eccleſiis reſidere cogendi. 23. 2
Beneventano populo fidantiarum remiſſio confirmatur. 591 2
S. Benigni Divion. monaſterium. 522 2
Berengariæ Anglorum Reginæ bona reſtitui mandantur. 253. 2. 447. 1
S. Bertini monaſterium. 93. 1. 314 1. 504 1
Bigamus in viduitate Monachus, an ad ordines promoveri debeat. 231. 1
Biſontinus Archiepiſcopus de ſimonia & aliis criminibus infamatus. 562 1 Ei canonica purgatio indicitur. 779. 2. 822. 2
Bituricenſis Archiepiſcopi electio. 322. 2
Bituricenſem inter & Burdegalenſem Archiepiſcopos contentio. 617. 1. 2. 780. 1. Vide *Burdegalenſis.*
Bivinenſis Capituli privilegiorum confirmatio. 285. 2
Blakernenſis Eccleſia 159. & ſeqq. 319 2
Blancha Comitiſſa Campaniæ. 36. 1. 492. 1. 820. & ſeq. 834. & ſeqq.
Blanlekenſe monaſterium. 114. 2
Bleſenſis Comes Archiepiſcopo Senonenſi commendatus. 56. 1
Bochardus de Avenis duxit in matrimonium Margaretam ſororem Comitiſſæ Flandrenſis 570. 1. 591 & ſeqq.
Boemiæ Regis divortium. 429. & ſeq.
Belonienſe monaſterium ſupra mare. 391. 1
Bononienſis poteſtas & populus ad defendendum partes Ottonis Imperatoris invitantur. 548 1
Bononienſis Epiſcopus ad cedendum epiſcopatu compelli mandatur. 834. 2
Bonum majus minori bono præponitur. 227. 2
Bona Eccleſiæ reſtituenda. 462. & ſeq.
Brabantiæ Dux ab excommunicatione abſolvitur. 774. 2
Brandeburgenſis Marchionis poſtulatio committitur. 419. & ſeq.
Bremenſis Eccleſia, & de ea quædam notanda. 131. 1. Ejus Archiepiſcopi electio ad Regem Danorum an pertineat. 142 2
Brenenſis Comes ad Mariæ Hieroſolymorum Reginæ conjugium evocatus. 313. 2
Brivatenſis Eccleſia. 255. & ſeq. 258. 1. 783. & ſeq.
Brugenſis præbenda. 2. 2
Bucca-Leonis Eccleſia apud Conſtantinopolim. 160. 1. 339. 1
Buchaugienſis Abbatiſſæ electio. 245. 1
Buchkirchen Eccleſia. 747. 2
Burdegalenſem adverſùs Archiepiſcopum nonnulla. 654. 1. 2. *Vide* Bituricenſis.
Burgenſem inter Epiſcopum & Onienſe monaſterium concordia inita confirmatur. 443. 2
Burgulienſe monaſterium. 10. 2. 12. 2. Ejus Abbas. 5. 2. 10. 2. 269. 1
Buntenſis præpoſiti electio. 613. 1

C

S. Cæciliæ Tranſtyberinæ Clerici à pecuniaria quadam petitione abſoluti. 794. 2
Calabromariæ monaſterium. 552. & ſeqq.
Calamo atramentali judicialis diffinitio debet exarari, & quare. 84. 2
Calaritanus Archiepiſcopus redarguitur. 83 2
Calarnanus judex. 554. 2. 819. 2
Calidonienſis Eccleſiæ. 193. 2. 618. 1
Calo-Iohannes. *Vide* Kalo-Iohannes.
Camalduleuſe monaſterium. 892. 2
Campaniæ & Briæ comitatus. 220. 2. 834. & ſeqq.
Campeſſiæ monaſterii privilegia confirmantur 398. 2
Cancellaria Simonis de Monte-forti Petro Marco Subdiacono pontificio conferri conceſſa. 681. 2
Canonum reverentia. 74. 2
Canonici inſtituendi in Eccleſiis cathedralibus. 359 2. 485. 1. De eorum ſtatu numero. 630. & ſeq. 684. 2
Canonicorum reſidentia. 120. 1. 262. 2. 265. 2. 312. 2. 617. 2
Canonici ſtudiorum cauſa abſentes. 33. 2 120. 1
Canonici cogi poſſunt ad ſuſcipiendos ordines ſuperiores. 566. 2. 46. 1
etiam presbyteratum.
Canonicos inter & Monachos duarum Eccleſiarum Mediolanenſium concordia confirmatur 102. 2. 103. 1. & ſeq.
Canonico per plures annos non reſidente, an vacet illius præbenda. 120. 1
è Canonicorum domibus mulieres expelli mandatæ. 135. 2
Canonici Sancti Martini Trecenſis à Summo Pontifice redarguti. 204. 1. 2
Canonici regulares an poſſint fieri Monachi. 408. 1
Canonicorum Portugalenſium exceſſus. 435. 2
Canonicus ſancti Vrſini Bituricenſis ſub protectione ſedis apoſtolicæ receptus. 471. 2
Cantoriæ Salamantinæ confirmatio. 483. 1
Cantuarienſis Archiepiſcopi cauſa cum Rege Angliæ. 63 & ſeq. 134. & ſeq. 177. & ſeqq. 206. & ſeq. 247. & ſeq. 252. & ſeq. 727. & ſeq. 731. & ſeq.
Capellæ regiæ an ſint ab interdicto immunes. 718 1. 2
Capitulum celebrandum ſemel in anno ab univerſis Abbatibus nigri Ordinis per Rothomagenſem provinciam. 471. 1. Alexandriæ & Babyloniæ captivi. 578. & ſeq.
Capuanæ Eccleſiæ privilegiorum confirmatio. 196. 2. 197. 1. *Vide* ſententia.
Carcaſſonenſis Epiſcopi electio. 524 2
Cardicenſis Eccleſia ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur. 462. 2
Cardicenſis Epiſcopus à fratribus ſancti Iohannis Ieroſolymitani malè habitus. 465 1. 467. 1 Ejus paupertas. 483. 1.
Cardicenſis Epiſcopi cauſa adverſus Hoſpitalarios. 468. 2. 615. 2. 627. 1. 630. 1
Cardicenſibus Epiſcopo & Capitulo confirmatur quædam compoſitio. 805
Carnotenſi in Eccleſia infames & criminoſi præbendas obtinere prohibiti. 207. 2
Carnotenſis Camerarius de multis criminibus accuſatus. 320. 2
Carrnæerum monaſterium. 490 2
Carthuſienſium D. Bartholomæi de Triſulto privilegia confirmantur. 555. 2. 556. 2. & ſeq. Eorundem cauſæ cum Ciſtercien-

ſibus pacificè terminari mandatæ. 556. 2
Calapetoræ Eccleſia. 541
Caſemarii monaſterium. 305. 1
Caſmenſe monaſterium. 204. 2. 286. 2. 287. 1. 404. 2. 536. 1
Caſtetenſis præbenda. 442. 2
Caſſellenſis Eccleſia ſob protectione ſedis apoſtolicæ recipitus. 427. 2
Cathalaunenſis præbendæ collatio 442. 2
Cathanienſis Epiſcopus Regi Siciliæ commendatus 433. 2
Caurienſe monaſterium recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. 528. 2
Cellenſes Canonici de cæde ſui Abbatis accuſati. 474. 2
Cenſura Eccleſiaſtica non debet eſſe innocentum oppreſſio, ſed correctio delinquentium. 535. 2. 635. 2
Cephaloniæ Epiſcopus Corinthienſi Epiſcopo juſſus obedire. 623. 2. Electionis ejus confirmatio. 26. 1. 793. & ſeq. Ei dantur quædam monita. 346. 2. Redarguitus. 71. 2
Chamoom monaſterium. 427. 1
Charitas non ſolùm ad amicos, ſed & ad inimicos extendenda. 159. 2
Charitatis monaſterium. *Vide* Gaufridos, Reſtitutio.
Chiemenſis epiſcopatus inſtitutio. 780. 2
Chorarum monaſterium. 826. 1
Chriſmatio puerorum interdicitur Priori Piſanorum. 346. 2
Cibinienſis Præpoſiti electio confirmatur. 582. 1
Cimiteria per excommunicatorum ſepulturam polluta quomodo debeant reconciliari. 752. 1
Ciſtercienſis ordo commendatus. 487. 2. An ad illum tranſire poſſint equites Hieroſolymitani. 227. 1
Ciſtercienſes redarguuntur de decimis fraudatis. 790. 1. Eorum cauſæ cum Carthuſienſibus pacificè terminandæ. 556. 2. Nolunt ſervare interdictum Anglicanum. 101. 2
Citrenſi Eccleſiæ bona ablata reſtitui mandatur. 466. 2
Civitatenſes inter quoſdam Clericos ſententia lata confirmatur. 329. 1. 2
Claromariſcom monaſterium. 93. 2
Cleri libertas 424. 2. Ejus abuſus reformandi. 312. 1
Clericalem ordinem conferre an poſſint Abbates 472. 2
Clerici ſi per ſaltum promoti fuerint. 84. 2. Epiſcopus non ſuis ordinari ab officio ſuſpendendi. 76. 2. 512. 2. 711. 1. Abutentes privilegio clericali, illo privandi. 704. 2. Quid agendum ſi beneficium eccleſiaſticum obtinuerint dum eſſent excommunicati. 33. 2. Tabellionatum exercere non poſſunt. 166. 2
Clericus in infirmitate & extaſi factus monachus, à ſummo Pontifice manumittitur. 41. 2
Clerici in minoribus ordinibus conſtituti, ſed nondum beneficium aſſecuti eccleſiaſticum, an poſſint ad majores promoveri. 357. 2
Clerici proventus eccleſiaſticos percipere non permittendi ſi in ſuis Eccleſiis perſonaliter deſervire contempſerint. 232
Clericus falſarius ad perpetuom carcerem damnatus. 268. 2
Clerici defuncti patrimonium ad quos pertineat. 498. 2
Clericos in manifeſto furto deprehenſos an liceat violenter contractare. 805. 2
Clerici ab Vngaris Laceſſiti. 825. 2
Cluniacenſes Abbates & Priores ad meliorem frugem invitati. 738. 2
Cluniacenſi Abbati & conventui confirmatur quædam donatio. 851.
Cognatio requirit diſpenſationem. 691. 2. 822. 2
Coldriz monaſterium. 212. 2
Colimbrienſis epiſcopatus Vide *Limitatio.*
Colimbrienſe monaſterium. 358. 1
Colimbrienſis Epiſcopi cum Egitanienſi negotium. 512. 2
Colimbrienſes inter Clericos & Monachos controverſia. 678. 1
Colorenſis Epiſcopi electio confirmatur. 97. 2
Colocenſem inter & Strigonienſem Eccleſias inita concordia confirmatur. 583. 2
Colonienſibus majori Decano, Prioribus, & ceteris Clericis epiſtola conſolatoria & adhortatoria. 8. 2
Colonienſis Archiepiſcopi quædam cauſa committitur 576. 2
S. Columbani monaſterium. 128. & ſeq.
Comeſtabulus Theſſalonicenſis monetur ut Eccleſiæ Dimicenſi dignitates & poſſeſſiones reſtituat. 244. 1
Compoſtellano Archiepiſcopo conceditur ut palleo uti poſſit extra provinciam. 309. 2
Compoſtellanæ præbendæ collatio 781. 2
Conchæ ſancti Iacobi Compoſtellani prohibitæ. 44. 1
Concilii generalis indictio. 756 & ſeq. Ad illud invitati Alexandrinus & Hieroſolymitanus Patriarchæ. 719. 2
Concubinarii abſolvendi. 642. 2
Confeſſorem eligendi conceſſio. 73. 2
Confirmationis ſacramentum an liceat conferre interdictis. 280. 2
Conflictus ubi gravior eſt, glorioſior eſt triumphus. 307
Conjugii impedimenta. 280. 2
Conſanguinitas. *Vide* Matrimonium.
Conſanguinitatis in quarto gradu diſpenſatio. 68. 1
Conſecratio. *Vide* Ritus
Conſecratio Græcorum Epiſcoporum facienda more Latino. 546. 2.
Conſenſus ad matrimonium neceſſarius. 586. 2
Conſervatores dati fratribus militiæ Chriſti de Livonia. 807. 2
Conſolatio. *Vide* Adverſitas, Dolor.
Conſolatoria epiſtola. 305. 2
Conſolatores dicti quidam hæretici. 285. 1
Conſtancienſis Præpoſiti electio confirmata. 502. 1. 2. & ſeq.
Conſtantinopolitanos inter Patriarcham & Imperatorem cauſa commiſſa 145. 1. *Vide* Gradenſis. Sententia.
Conſtantinopolitanus Patriarcha de multis criminibus redarguitur. 166. & ſeqq.
Conſtantinopolitano Patriarchæ mandatur ut ordinet Clericos ex omni natione. 418. 2
Conſtantinopolitanus Imperator de reſtituendis Eccleſiæ bonis ablatis admonetur à ſummo Pontifice. 462. 2. & ſeqq. 467. 1
Conſtantinopolitani Patriarchæ electio. 531. 2. 672. 2. 673. & ſeqq. 801. 2
Conſuetudo antiquitus approbata quam vim habeat. 318. 1
Conſuetudinum diverſitas deformitatem, non inducit in Eccleſia. 337. 1
Contradictio unius publicæ utilitati prævalere non debet. 47. 1
Convenarum Comitis profeſſio. 769. 2. 850. 1
Corarum caſtrum. 545. 1
Corbeienſe monaſterium. 166. 1. 576. 2. Ejus Abbas accuſatus. 401. & ſeqq.
Corinthienſis Eccleſia ad ritum Latinorum reduci juſſa. 409. 2. Ei bona reſtitui jubentur. 624. 1. Ejus theſaurus per vim detentus. 628. 2
Corinthienſis Archiepiſcopos ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur 622. 1
Corinthienſes ſuffraganei ſuo Archiepiſcopo obedire juſſi. 623. 1
Cormariacenſem inter Abbatem & Turonenſem Archiepiſcopum facta compoſitio comprobatur. 459. 1
Cornu monaſterium. 236. 1
Coventrenſis Epiſcopi electio. 249. 1
Cracovienſi Capitulo ſuus Epiſcopus commendatur. 353. 1
Cretæ negotium. 399. 2. 2
Cruptæ ferratæ monaſterium. 549. 1
Crucesignatos in Romaniæ partibus conſtitui. 17. 2. Vota ſua exequi jubentur. 852. 1. Non ſunt impedienda. 20. 2. Immo eis præſtanda ſubſidia. 350. & ſeq. 384. & ſeq. Ab eis debita per biennium exigi prohibita. 544. 2. Abuti non debent privilegiis ſibi conceſſis. 703. 2
Crucesignati contra Albigenſes ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipiuntur. 234. 2
Cruciferi an teneantur ſolvere decimas de prædiis quæ ſuis manibus non excolunt. 41. 2
Cruciferis Bononienſibus monaſterium ſancti Angeli reſtitui imperatur. 436. 2
Cruſticæ remiſſio confirmata. 420. 2. 957. 2
S. Cucufatis monaſterium 581. 2
Culturarum S. Petri Eccleſia. 265. 2
Cuſentino Archiepiſcopo epiſtola conſolatoria. 481. 2
Cuſtodia ſancti Petri in Leodio. 5. 2
Cuſtodia Peronenſis. 45. 1
Cypri Regem ut à Chriſtianorum oppugnatione deſiſtat hortatus Innocentius 707. 1. De cauſa ejus cum Comeſtabulo. 555. 2

D

DAciæ Regi ſuadetur ut pugnet adversùs paganos. 562. ſuſcipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. 394. 2
Danorum Rex ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur. 441. 2. Ei gratiæ habitæ pro liberatione cujuſdam Epiſcopi. 89. 1
Dantem inter & recipientem debet eſſe diſtinctio perſonalis. 46. 2
Davalienſis decanatus confirmatio. 261. 2
Decanatuum Thoarcenſis & Bertorii diviſio. 818. 2
Decanatus Eccleſiæ Lingonenſis 597. 2
Decano Senonenſi conceſſum ut maneret per triennium in ſtudio Pariſienſi. 164. 2
Decanis duobus ab iiſdem electoribus electis, uter præferendus. 226. 2
Decanus Divionenſis. 705. 2
Decimæ cum integritate perſolvendæ Eccleſiis. 247. 2. 192. 2. 263. 2. 286. 2
Decimas conferendi facultas conceſſa. 177. 2. 178. 1. de iis. 466. 1. Cuidam hoſpitali conceſſæ. 634. 2. 722. 2. item & quibuſ-

Digitized by Google

dam capellaniis. 670
Decimæ antiquitus non ſolutæ, mutato earum poſſeſſore cujus 622
ſint. 887. 2. An de eis cognoſcere poſſint judices ſeculares
Decimæ in feudum laicis datæ an poſſint ab eccleſiaſticis redimi.
732. 2
Decimis non ſolutis, & quarum ſolutio ſine ſanguinis effuſione non poteſt obtineri, utrum liceat regiam poteſtatem implorare.
752. 1
Decimæ controverſiæ inter Veſprimienſem Epiſcopum & Capitulum 772. 1
Decimæ adjudicatæ Abbati & conventui ſancti Vincentii. 217. 2
Decimæ epiſcopales monachis datæ an extendi poſſint ad poſſeſſiones poſtmodum acquiſitas & in poſterum acquirendas. 806. 1
Decimæ & primitiæ Eccleſiæ Thebanæ. 253. 2
Decretalis falſa, quamvis quædam juri conſona contineat, reſpuitur & damnatur. 7. 1
594. 2
Dedicatio altarium. 23. 1
Defunctis proſunt preces vivorum. 700. 2
Delictum famoſum. 141. 2
Demetrius Princeps Arbanenſis.
Demonſtratio in teſtium depoſitione an vicem nominis obtineat.
313. 1 831. 1
Denarius ſancti Petri in Anglia.
Dertuſenſes hortatur Innocentius ut Dertuſenſem Eccleſiam revaleant. 88. 1. 89. 1
Diaconus cum uxore quam ante ſuſceptum diaconatum duxerat vivere compulſus. 46. 1
Diaconi cujuſdam ad Engoliſmenſem Epiſcopum & alios commendatio. 776. 1
819. 2
Diaconus extra tempora ordinatus
Dieteriæ Presbytero Rectori Eccleſiæ ſancti Pauli Senenſis confirmantur privilegia ei per Epiſcopum Senenſem conceſſa 598. 1
Dignitates potiæ vilibus & indignis perſonis patere non debent.
576. 2
Dimicenſis Eccleſia. Vide Cadilonenſis Epiſcopus.
Dimacenſis Epiſcopus ad Eccleſiam ſuam redire compulſus 464. 2
Dimitriacenſis electus abſolvitur à vinculo quo tenebatur Eccleſiæ ſuæ 616. 2
Dimitriocenſis Eccleſia commendatur Epiſcopo Cardicenſi 627. 2
Diœceſes quædam in Hiſpania à Chriſtianis recuperatæ Toletano Archiepiſcopo commendantur. 821. 2
283. 1
S. Dionyſii Remenſis Abbas. 560. 2
Diſpenſatio per falſitatem obtenta.
Diſpenſatio ſic juris vincula relaxat in aliquo quòd in aliis non diſſolvit 822. 1
Divionenſi Capellæ bona à Duce Burgundiæ data confirmantur.
588. & ſeq.
Divortii à marito attentati & ab uxore per vim & metum indaſcuſi notanda controverſia. 21. 1. 2. Vide Mulier.
Divortium Philippi Francorum Regis. 97. 2. 175. 2. & ſeq. 441. 2. 638. 2. & ſeq. Vide Philippus
Divortii ſententia quoſdam inter conjuges fieri mandata. 104. 2
Divortium Regis Boëmiæ cum ſua conjuge. 429. & ſeq.
Divortium Petri Regis Aragonum cum Maria ſua conjuge. 718. & ſeq.
Doctrina quo caſu tacitè ſilentio præponatur. 227. 2
Dolenſe monaſterium. 651. & ſeq. 662. & ſeq.
Donationum quarundam confirmatio. 425. 1. 2. 454. 1. 2
Donationes in minori ætate factas Regi Aragonum revocari conceditur. 522. 2
Donatio facta Abbati & fratribus S. Mariæ de parvo Ponte Brundutii. 624. 2
Donum Imperatoris à Summo Pontifice confirmatum. 68. 1
Dos cujuſdam mulieris controverſa. 690. 1
Duelli judex ad tenendum beneficium diſpenſatur. 162. 2
Dunelmenſi Priori & conventui conceſſa privilegia. 93. 2
Dunelmenſis Epiſcopus Vide Eboracenſis Archiepiſcopus.
Dunkeldenſis Epiſcopi electio. 648. 2
Duracienſis Archiepiſcopi electio. 142. 2
Duracienſis Archiepiſcopus à Venetorum injuriis liberari mandatus. 355. 1
Durandus de Oſca cum ſociis ſuis. 238. & ſeq. 309. 1. 336. & ſeqq. 440. 2. 450. & ſeq. 632. & ſeqq.

E

Eboracenſis Archiepiſcopi cum Rege Angliæ negotium. 95. 2. 442. 1.
Eboracenſis Eccleſiæ interdictum ſervari mandatum. 175. 2. 176. 1
Eboracenſis præbendæ confirmatio. 433. 2
Eboracenſis Epiſcopi electio. 822. 1. 2
Ebredunenſis præpoſitus ſub protectione ſedis apoſtolicæ receptus. 576. 1
Eccleſiæ imperiales in imperio Conſtantinopolitano. 153. 2
Eccleſiæ cujuſdam donatio. 219. 2
Eccleſiæ cujuſdam ſummi Pontificis ſubdiacono & capellano facta collatio confirmatur. 345. 2
Eccleſia in fundo Romanæ Eccleſiæ conſtruenda. 451. 2
Eccleſiæ illata injuria ab Imperatore Conſtantinopolitano. 462. 2
Eccleſia incendium paſſa, parietibus tamen illæſis, an denuo debeat conſecrari. 681. 1
Edera monaſterium. 852. 2
Egitanienſis epiſcopatus. Vide Limitatio.
Electionum epiſcopalium libertas. 84. 1. Pro earum confirmatione nihil exigendam. 706. 2
Electorum deſideria ex adverſitate proficiunt, dum premuntur.
505. 2 383. 2
Eleemoſynæ conceſſæ piis locis.
Emptio in qua venditor ultra dimidiam juſti pretii partem erat deceptus, aut revocari aut ſuppleri mandata. 84. 2
635. 2
Emptio cujuſdam fundi. 509. 2
Englia monaſterium. 46. 2
Engoliſmenſes Canonici ad presbyteratum promovendi. 580. 1
Epiſcopalis ſedis erectio dilata.
Epiſcopatus dividendus in plures, & plures conjungendi in unum, cùm neceſſitas exigit, vel utilitas perſuadet. 24. 2
Epiſcopis ſucceſſoribus an liceat ea revocare quæ ipſorum deceſſores Eccleſiis vel monaſteriis ex menſa epiſcopali contulerunt.
22. 1
Epiſcopi incautus & ineptus delator quomodo coërcitus. 31. 2
Epiſcopus qui per ignorantiam peccaverat, depoſitus, poſteaque reſtitutus 46. 2
Epiſcoporum mutatio ſine ſpeciali licentia ſedis apoſtolicæ fieri non debet 131. 2
Epiſcoporum Græcorum conſecratio aliter fieri vetita quàm more Latino. 140. 2
Epiſcopus ſuo Archiepiſcopo reverentiam & honorem impendere juſſus 216. 2
Epiſcopi cujuſdam, eò quòd judiciis ſecularibus ſe immiſcuerat, ab epiſcopatu remotio. 214. 2
Epiſcopi quam debeant ſuis Metropolitanis obedientiam. 216. 1
Epiſcopus illiteratus quomodo literaturæ defectum, poſſit & debeat redimere. 252. 2
Epiſcopi portio quænam in iis quæ teſtamento relicta ſunt Eccleſiis vel monaſteriis 271. 2
530. 2
Epiſcoporum exactiones coërcentur. 628. 2
Epiſcopi deceſſoris debita à ſucceſſore ſolvi poſtulata. 646. 1
Epiſcopum ſe falsò aſſerens, quomodo coërcitus. 856. 1
Epiſcopus Græcus ad Eccleſiæ unitatem aſpirans. 820. 2. 818. & ſeqq.
Erardus de Brena. 224. 1
Erricus Sueciæ regni invaſor. 28. 2
Error facti nemini needum finito negotio nocet. 805. 1. 2
Eſtenſis Marchio Gradenſi Patriarchæ commendatus.
Eſtienſis Epiſcopus populo & clero Saxonum aliiſque, pluribus commendatus. 808. & ſeq.
571. 2
S. Evaſii de Caſali Eccleſia. 801. 1
Evectionum epiſcopalium in viſitationibus moderatio. 49. 1. 2
Eveshamenſis Abbatis monachus excommunicatus remittitur. 152. 2
S. Euſebii Vercellenſis Conſules. 28. 2
Exceptio eſt actionis excluſio
Excommunicationes perperam fulminatæ. 44. 1. 328. 1. 534. 2. Vide Anathema.
Excommunicationis contra nonnullos latæ ſententiæ publicari 83. 2. 670. 2
n. ut. latæ.
Excommunicatus non eſt communicandum. 249. 1. 610. 2. Non ſunt protegendi à Regibus. 627. 1
Excommunicatus à pluribus Prælatis, an ab uno ex iis valeat abſolvi, & aliis abſolutus denuntiari. 273. 1
Excommunicatis eccleſiaſticam tradere ſepulturam prohibitum.
654. 2. 655. 1
Excommunicato qui pœnitens deceſſerat, ſepultura conceditur eccleſiaſtica. 771. 2
336. 2
Exemplum gravius eſt facinore.
Exemplum facilè ſolent trahere ſubditi ea quæ vident fieri à majoribus. 726. 1
Exemplis chriſma, oleum ſanctum, & alia eccleſiaſtica ſacramenta conferenda. 612. 2
187. 2
Exhortatio pugnantibus eſt opportuna. 28. 2

F

Facti alicui ignorantia tolerabilis error eſt
Falſarius. Vide Decretalis. 602. 1
Falſitas tolerari non debet ſub velamine pietatis 141. 1
Farfenſis monaſterii libertas.
Farfenſis Abbas & conventus abſolvuntur ab impetitione Sabinenſis Epiſcopi. 353. & ſeqq.
815. 1
Farfenſis Abbatis electio.

Faventinenſis

Faventinenſis poteſtas & populus. 34. 1. 65. 2
Faventinæ Eccleſiæ Epiſcopus eligi mandatur. 262. 2
Faya dicta præbenda. 355. 2
Ferient primò, ferit rangendo, qui ferit ſecundò, ferit dolendo. 332. 2
Fermopilenſes. *Vide* Decimæ.
Ferrarienſis Præpoſitus conſtituitur rector maſſæ Ficaroli 727. 2. 816. 2.
Ferrarienſi Eccleſiæ paſtor idoneus præfici mandatur. 539. 2. Ei conſtruendi caſtrum in Ferrarienſi civitate facultas conceditur. 540. 1
Ferro abſcindenda ſunt vulnera quæ Comentorum non ſentiunt medicinam. 86. 2. 137. 2
Feudum quomodo alienandum. 217. 1. Conceſſum. 641. 2
Fialanda ad fidem converſa. 361
Fichechum monaſterium. 217. & ſeq.
Fidanſiatum remiſſio confirmantur populo Beneventano. 391. 2
Fidejuſſio monachis prohibita. 521. 2
Fidelitatis juramentum Imperatori ab Epiſcopis præſtandum. 152. 2. 378. 1
Fides non ſervanda ei qui Dei fidem non ſervat. 149. 1. 694. 1
Fidei catholicæ notanda & luculenta profeſſio. 238. & ſeq. 458. & ſeq.
Filius cenſendus quem pater & mater publicè talem agnoverunt. 492. & ſeq.
Finis pugnæ coronat, non pugna. 351. 1
Finibus ſuis quiſque debet eſſe contentus. 611. 1
Florentinos ad pacem & concordiam hortatur Innocentius. 47. 2. Eis ſuadetur ut ſedis apoſtolicæ & ejuſdem Legati monitis acquieſcant. 57. 1. 2
Florentinus *Vide* Ambaſia.
Flaviniacenſis Abbatis depoſitio. 50. 2. 51. 1
Floriacenſe monaſterium. 327. 1
Fluminis de Ceccano monaſterium. 203. 2
Foieranos inter & Trojanos diſſenſio. 684. 1
Fonſadlumenſe monaſterium. 629. 1
Fontis-Gerardi monaſterium. 545. & ſeq.
Forcalcarienſis Comes. *Vide* Provincia.
Foſſæ-novæ monaſterium. 121. & ſeq. 153. & ſeq. 521. 1
Foſſarenſi conventui facta quædam conceſſio confirmatur. 135. 1
Fovere perverſos. 714. 2
Francorum Regis & nationis encomium. 319. 1
Franciæ populus adversùs hæreticos Albigenſibus invitatus. 150. 2
Frederico Siciliæ Regi mandatur ne juriſdictionem ſpiritualem ſibi vendicet. 246. & ſeq. Ejus connubium cum conſtantia ſorore Regis Aragonum. 103. 1
Fridesleienſis Eccleſiæ præbenda. 682. 1
Funiculus triplex difficilè rumpitur. 693. 2
Fuxenſis Comitis profeſſio. 769. 1

G

GAudeſſem monaſterium. 772. 2
Garganicæ Eccleſiæ præbenda. 325. 1
Gaſto de Bearno. 379. & ſeq. 831. 1
Gaufridus Prior de Charitate. 665. & ſeqq. 697. & ſeq.
Gebennenſis Epiſcopus ad Ebredunenſem Archiepiſcopatum tranſlatus. 683. 2
Gemblacenſis monaſterii privilegia confirmata. 818. 1
S. Georgius de Siſto. *Vide* S. Thomas Acconenſis.
S. Germani Autiſſiodorenſis monaſterium. 328. 1. 646. & ſeq.
S. Germani de Pratis monaſterium. 456. 1. 567. 2
Gerondod monaſterium. 58. & ſeqq.
Gerundenſis Epiſcopi electio. 188. 2
Gif monaſterium. 28. 1
Girardus Eccleſiæ Thebanæ theſaurarius. 253. 2
Gradenſis & Conſtantinopolitani Patriarcharum cauſa. 145. 1. 2
Græci in ſua rebellione non manutenendi. 142. 2
Græcorum Epiſcoporum conſecratio aliter fieri vetita quàm more Latino. 146. 2
Græci tunicam Chriſti inconſutilem ſcindere moliti. 158. 2
Græci ad ſolvendas decimas cogendi. 307. 1
Græcus Epiſcopus ad Eccleſiæ unitatem aſpirans, monetur ut & alios ad idem conſilium compellat. 656. 1
Græca Eccleſia reformatione indigens poſt errorem. 799. 2
Grandimontenſes monachi. 23. 1. 577. & ſeq.
Goala Cardinalis & Legatus. 174. & ſeq. 232. 1. *Vide* Philippus Franciæ Rex.
Granius Vercellenſis Archiepiſcopus. 17. 1
Guido Comes Alvernenſis abſolvi mandatus. 159. 2
Guido Rector Eccleſiæ S. Matthæi Senenſis. 197. 1
Guido nobilis Polonus ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur. 610. 1
Guillelmus de Dampetra. 593. 2. 852

Gurcenſis Eccleſiæ cum Salſeburgenſi, rotunda controverſia. 27. & ſeq. 272. & ſeq. 527. 1

H

HÆretici apprime depicti 84. & ſeq. Manifeſti quidam dicendi. 393. 1. 398. 2. 399. 1. Vulpium nomine deſignati. 693. 2
Hæreticorum perſecutio Regi & magnatibus Francorum perſuaderi mandata. 151. 2. expugnatio. 374. 2
Hæreticorum bona confiſcata. 382. 2
Hæretici privandi terris quas tenent ab Eccleſiâ. 399. 2
Hæretici quamvis multi ſint nomine, ſunt tamen diabolo unius equus. 828. 2
Hæretici Albigenſes. 384. & ſeq. 767. 1
Halberſtatenſem adversùs Epiſcopum nonnulla. 783. 2.
Henrico Imperatori Conſtantinopolitano indultum ut excommunicari non poſſit niſi pro exceſſu enormi. 68. 1
Henrici Maltæ Comitis laudes. 199. 1
Herisfienſis Abbatiſſæ electio. 273. & ſeqq.
Herbipolenſis Epiſcopi negotium. 772. 1. electio. 773. 1
Herveus Canonicus Divionenſis. 503. 1
Hiberniæ Hoſpitalarii. 655. 1
Hieroſolymitano Patriarchæ prorogatur legatio in quadriennium. 189. 1. Ei committitur electio Patriarchæ Antiocheni. 190. 2
Hieroſolymitani Regis commendatio. 707. & ſeq.
Hikelinge monaſterium. 327. 1
Hilarius Abbas Burgolienſis. 20. 1. & ſeq.
Hildeſemenſis Epiſcopus. 783. 1
Hiſpaniam invadunt Saraceni. 582. & ſeq. 604. 1. *Vide* Saraceni.
Homicidium caſuale an impediat promotionem ad ordines 310. 1. *Vide* Percutere.
Honorii III. epiſtola de controverſia inter Epiſcopum Meldenſem, & Abbatiſſam Iotrenſem. 193. & ſeq. Alia de ſubjectione monaſteriorum Reſbacenſis & Iotrenſis. 196. 1
Hoſpitale S. Georgii. 152. 1
Hoſpitale S. Spiritus in Saxia. 99. & ſeq. 137. & ſeq. 188. 1
Hoſpitale S. Spiritus in dioeceſi Halberſtadenſi. 164. 2
Hoſpitalis Hieroſolymitani fratres inter, & Abbatiſſam ſanctæ Mariæ Andegavenſis, controverſia per ſententiam in favorem Abbatiſſæ latam diffinitur. 116. & ſeq.
Hoſpitalis S. Ioannis Andegavenſis. 161. 2
Hoſpitalis Ieroſolymitani magiſtri moventur ut invigilent cuſtodiæ terræ ſanctæ. 190. 1. 2
Hoſpitalis ſancti Sanſonis Conſtantinopolitani privilegia confirmantur. 394. 2
Hoſpitalis S. Bartholomæi in Silice Lucanenſi rectoris electio quomodo facienda. 211. 2
Hoſpitale ſancti Allucii Hoſpitalariis adjudicatum. 281. 1
Hoſpitali Hieroſolymitano confirmantur à Forcalcarienſi Comite & à Rege Armeniæ factæ donationes. 375. 2. 467. 2
Hoſpitale Caſinenſe. 404. 1
Hoſpitali ſancti Samſonis Conſtantinopolitani confirmantur dona facta ab Imperatore. 418. 2
Hoſpitale leproſorum de Miſſino ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur. 420. 2
Hoſpitalis ſancti Thomæ martyris & ſancti Antonii Abbatis de porta Milenſi de Calumo privilegia confirmantur. 432. 1
Hoſpitale Theutonicorum Acconenſe. *Vide* Theutonici.
Hoſpitalitatis uſus. 505. 1
Hubaldus Epiſcopus Faventinus ad Eccleſiam Ravennatem tranſlatus. 286. 1
Hungari. *Vide* Ungari.

I.

S. Iacobi de Carnificeria Eccleſia Pariſiis. 189. 1. 493. 1
S. Iacobi Compoſtellam altare reconciliari mandatum. 41. 2
S. Iacobi militia. 412. 1. & ſeqq.
Iacinthenſis Epiſcopus Corinthienſi Archiepiſcopo juſſus obedire. 623. 2
Iadertinæ civitatis excidium. 645. 1
Ianuenſibus indictum ut treugam ineant cum Piſanis. 129. 2
Ianuenſibus Præpoſito & Canonicis S. Mariæ in vineis confirmantur privilegia. 790. 1. 830. 1
Iedeievurdenſe monaſterium. 510. 2
Ieſu-Chriſti verus artificium, & miraculoſum ingenium Salvatoris. 148. 2
Ignis qui ſemper in altari debet ardere. 195. 1
Indemnitati cujuſdam ſacerdotis conſulitur. 152. 2
Induciæ deliberationis utrum illi dandæ ſint qui coram judice ordinario eas obtinuit, cùm coram judice delegato reus apparet. 7. 2
Inducias Reges inter Franciæ & Angliæ fieri optat. 148.
Indulgentia ſtricto modo accipienda. 690. 1. 2
Infamia cuidam militi remiſſa. 678. 1

681. 1
Immunitas quædam confirmata. 224. 1
Ingratitudo monſtruoſa.
Inobedientia. *Vide* Obedientia. 693. 2
Inquiſitio quomodo facienda. 656. 1
Inſtrumenti authentici ex parte corroſi recuperatio.
Inſtrumentum hinc inde allegatum an ſufficere valeat ad proban- 15. 1
dum propoſitum, teſtibus de medio ſublatis.
Intellectus humanus circa minima & maxima frequenter deficit.
805. 2
Interdicti ſententia promulgari mandata. 91. 1
Interdicti tempore quid ſit obſervandum, & quidnam liceat.
538. 2
Interdicti tempore divina officia celebrandi conceſſa licentia. 249.
2. 250. 2. 522. 1
Interdictis an liceat prædicare verbum Dei & confirmationis ſa- 280. 2
cramentum conferre. 654. 2
Interdictis eccleſiaſticam tradere ſepulturam prohibitum. 33. 2. 68. 2. 268. & ſeq.
Interdictum ſi quis non ſervaverit. 796. 2
Interdicti ſententia retractari mandata.
Interdictum quod ſterilitatem terræ cui inflictum erat cauſare pu- 747. 1
tabatur, tandem relaxatum. 303. & ſeq.
Interdictum Anglicanum. 803. 1
Interitui proximum eſt quiquid antiquatur & ſeneſcit. 633. 1
Intruſio cujuſdam Prioris per excommunicationem coërcita 535. 1
Ioachim Abbas, cujus vaticinationes celebres ſunt. 9. 1
Iobi conſtantia & fortitudo in exemplum propoſita. 69. 2. Et Io-
Iohannes Anglorum Rex citatur à ſummo Pontifice. 133. 2. 253. & ſeq. Et pacis & recon-
nocentius mittit munera. *Vide* Anglia.
ciliationis leges miſſæ. 727. & ſeq. *Vide* Anglia.
Iohanni Rectori Eccleſiæ S. Andreæ Senenſis confirmantur privi- 397. 1
legia.
S. Iohannes Evangeliſta. *Vide* Aquila.
Iottenſi Abbatiſſæ benedictio impendi juſſa. 160. 2. 161. 1. Ejus
controverſia cum Epiſcopo Meſdenſi. 290. & ſeqq.
12. 1
Iovisvillæ Eccleſia. 320. 1
Irſutus Comes ſub protectione ſedis apoſtolicæ ſuſcipitur.
Iudæi decimas reddere tenentur. 33. 2. Viturarum graves exactio- 215. 2
nes. 222. 2. Eas remittere juſſi crucesignatis. 646. 1
Iudæus qui manus injecit in presbyterum. 789. 1
Iudæi cujuſdam ad fidem converſio.
Iudices nonnulli amorem Dei amori mundi quandoque poſtpo- 7. 2
nunt.
Iudex delegatus poſt recuſationem unius ex collegis, ut ſuſpecti,
& obitum alterius, an poſſit mandatam exercere juriſdictio- 281. 2
nem.
Iudici ſi quis inſultaverit arbitrio judicis puniendus. 500. & ſeq.
Iudices ſeculares an poſſint judicare de decimis. 624. 2
S. Iudoci monaſterium 489. 1. 817. 2
Iuramentum fidelitatis quod Imperatori CP. præſtare debent
Epiſcopi. 252. 2
Iuramentum non debet dici per quod juſtitia cæditur & fides alii
debita violatur. 730. 2
Iuramentum varia genera in cauſa matrimonii. 64. & ſeq.
Iurandi temeritas coërcita. 735. 2. 736. 1
Iuriſdictio ſpiritualis non competit Regibus. 246. 1

K

261. 2.
Kalendæ Eccleſia.
Kalo-Iohannes inducitur ut pacem ineat cum Imperatore CP.
& Latinis. 35. & ſeq.
Kambuskinellenſe monaſterium. 14. 2
Karroſenſe monaſterium. 22. 1. 25. 1. 242. & ſeq.
Kuphan Eccleſia. 71. 2
Kyrchan monaſterium. 48. 2

L

227. 2
Labor quo cauſa præferatur quieti.
Laicis an liceat teſtari in favorem Eccleſiarum. 567. 1. *Vide*
Teſtamentum.
Laici an incidant in canonem ſententiæ promulgatæ, qui Clericos
in manifeſto furto deprehenſos contrectaverint violenter, ſi ci- 805. 2
tra violentiam nequeant comprehendi. 608. 1
Landrevillenſis Eccleſia.
Lariſſenus Archiepiſcopus & Eccleſiæ. 194. 2. 215. 2. 425. 1. 464. 1
Laſcarus, Theodorus, reducitur ad pacem ineundam cum Impe-
ratore CP. 158. 1
Laiſe Clerus commendatus. 214. 1
Lateranenſis conventus. 501. 1
Latini apud Conſtantinopolim commorantes de apoſtaſiæ crimine
reprehenſi. 158. 1
Latinorum ritus in conſecrationibus Epiſcoporum, &c. apud
Græcos obſervari mandati. 214. 1
Latinis apud Græcos dandi proprii ſacerdotes. 418. 2
Latronis cujuſdam notandum ſupplicium. 587. 1

Laudunenſis præbendæ fructus conſanguineo Papæ conferri man-
dantur. 774. 2
Laudunenſes Major & Iurati ab excommunicatione abſolvuntur.
775. 1. 2
Legata Eccleſiis facta impedire prohibitum. 144. 2
Legati apoſtolici conceſſiones à ſummo Pontifice confirmatæ.
56. 2
Legatus apoſtolicus Vngariæ commendatus. 77. 1. Item Ruthenis.
78. 1. & Regi Francorum. 759. 1. & Imperatori CP. 798. 1
Legati apoſtolici altera commendatio. 822. 1. 2. & ſeq.
Legatus falſarius qua pœna punitus. 739. 2
Legitimatio per ſubſequens matrimonium. 58. 1
Lemovicenſis præbendæ collatio. 502. & ſeq.
Leodienſis præbendæ adjudicatio. 822. 2
Leproſi de Miſſioo. *vide* Hoſpitale.
Legis auxilium fruſtra invocat qui committit in legem. 438. 2
Lexovienſis theſauraria & præbenda. 265. 2
Liberalitas indiſcreta & damnoſa. 235. 2
Libertas eccleſiaſtica tuenda. 89. & ſeq. 206. & ſeq.
Liberum hominem ſervum effici per confeſſionem ſervitutis, jus
civile non ſinit. 29. 1
Limitatio epiſcopatuum Colimbrienſis & Egitanienſis in Portu-
gallia. 733. & ſeq.
Lincolnienſis Epiſcopi electio. 330. 2. 331. 1. 358. 2. 333. 1
Lingonenſi Capitulo conceſſum bona ſuæ Eccleſiæ alienata revo-
care. 527. 1
Lingonenſis Decani electio. 598. 2
Lingonenſis quidam Canonicus de hæreſi ſuſpectus. 744. 1
Liſmi

m in modum implicita. 718. & ſeqq.
Literæ apoſtolicæ per fraudem obtentæ. 44. 1. 216. 1. Velfaliæ.
602. 2. 716. 2
Literæ apoſtolicæ non valent ultra annum. 282. 2
Liubuldus Auſtriæ Dux. 339. 2
Livoniæ novus epiſcopatus. 807. 1
Locedienſis Abbas. 626. 2
Lateranenſis Eccleſiæ. 671. 2
Lornani plebs. 396. 1. monaſterium. 495. 2
Lucanus Epiſcopus. 107. & ſeq.
Lucas Abbas Burgulienſis. 5. & ſeq.
S. Lucas Evangeliſta cur in vituli figura deſcribatur 675. 1
Lugdonenſis Archiepiſcopus variis accuſationibus impetitus. 117. 2
Lundenſis Archiepiſcopus apoſtolicæ ſedis Legatus. 604. 1. ad
Concilium generale invitatus. 833. 2
S. Lupi Archiepiſcopi Senonenſis corpus eſt integrum in Eccleſia
S. Columbæ Senonenſis. 602. 1

M

753. 1
Machometus pſeudopropheta. 612. 2
S. Macuti de Barro Capitulum.
4. 1
Magdeburgenſe Capitulum. 4. & ſeq.
Magdeburgenſis præbendæ collatio confirmata. 428. & ſeq. 523. 2
Magdeburgenſis præpoſitura. 579. 1
S. Maglorii Abbas.
Maguntino clero mandatur ut mandata ſedis apoſtolicæ humiliter
recipiant 172. 2
Maguntinenſis archiepiſcopatus temporalia viris quibuſdam nobi-
libus commiſſa. 180. 1
339. 2
Maguntinenſis præbendæ mandata collatio. 451. 2
Majoritatis præeminentia apud Polonos. 52. 2
Malaſpinæ Marchio. 610. 2
Malefactores puniri mandati. 182. & ſeqq.
Roberti Malivicini commendatio. 858. 2
Mali ſæpe malorum miniſterio puniuntur.
Malum pleruinque bono collatum, aliquid ei laudis adjungit 89. 1
Malum fortuitum doloris habet qualecumque remedium. 152. 2
Mandatum apoſtolicum an exequi teneatur qui de eo non eſt cer-
tus. 256. 2
Mandata apoſtolica ſibi contraria & invicem ſuccedentia quo-
modo executioni mandanda. 471. 1
26. 2
Manichæi dogma. 38. 2
Manifeſtum quid propriè dici debeat. 34. 2
Manſuetudo rigore temperanda. 212. 2
Mantignanum monaſterium. 654. 1
Manuum injectio violenta in Clericos. 342. 2. 611. 2. 617. 2.
797. 2
Marchia-Anconitana. 671. 1
S. Marco Evangeliſtæ cur appingatur leo.
Marcus Pertus commendatur. 682. 1. 2. & ſeqq. *Vide* Cancellaria.
Mariæ quondam Imperatrici Conſtantinopolitanæ facta donatio
propter nuptias confirmatur. 413
Marisco, Richardus, Archidiaconus Northumbriæ. 831. 1
Marius, divortio per fraudem cum prima uxore celebrato, ad
eam redire coactus. 60. 1
Marſicanam inter Eccleſiam & monaſterium Caſemarii contro-

verſa. 305. 1.
Martha cur legatur Dominum in ſuam domum excepiſſe, non verò Maria. 227. 2. 307. 1
S. Martini de Campis Pariſienſe monaſterium. *Vide*, S. Iacobi de Carnificeria.
S. Martini Landunenſis monaſterium. 408. 1
S. Martini de Monte monaſterium. 123. *& ſeqq.*
S. Martini de Pannonia monaſterium. 600. *& ſeq.*
S. Martini Turonenſis monaſterium. 451. *& ſeqq.*
S. Martini Turonenſis præbenda. 200. *& ſeqq.*
Maſſiliæ dominium ad quem pertineat. 62. 1
Maſſilienſis monaſterii reformatio. 541. 2
Maſſilienſis præbenda. 752. 1. 856. *& ſeq.*
Mathildæ Philippi Comitis Flandrenſis viduæ jus patronatus conceditur, præbendarum collatio denegatur. 699. 2. 703. 2
Matrimonium contractum in primo & ſecundo gradu affinitatis. 77. 1. 181. 1. Impuberis cum impubere non ratum poſt pubertatem. 245
Matrimoniorum impedimenta. 689. 2. 806. 1
Matrimonium qui accuſare poſſint. 586. Quinam teſtes adhibendi 359. 2. An debeat ſeparari quando ambo conjuges ſunt adulteri. 184. 2. Quænam juramenta licita ſint in cauſa matrimonii. 64. 2
Matrimonialis quædam cauſa diffinitur. 333. 1
S. Mauritii Auguſtenſis Canonici. 32. 1.
Maximus Notarius & Legatus apoſtolicus. 672. *& ſeq*
S. Medardi monaſterium. 312. 2
Medcenſis Eccleſiæ unio cum Vetiſienſi. 494. 2
Medici infirmitas vim non impedit medicinæ. 27. 2
Medicus an ſit arguendus qui aliquid aliquando minus ſanum indulget ægroto nimiùm cupienti. 357. 2
Mediolanenſis Archiepiſcopi electio. 642. 2 815. 2
Mediolanenſes de quibuſdam exceſſibus redarguti. 692. *& ſeq.*
Meduntenſe Capitulum. 165. 1
Meldenſis Epiſcopi electio. 91. *& ſeq.*
Meldenſem inter Epiſcopum & Abbatiſſam Iotrenſem controverſia. 290 *& ſeqq.*
Melfienſis Epiſcopi ſcelera, 643. *& ſeq.* amotio ab epiſcopatu. 729. *& ſeq.*
Melgotienſis comitatus. 259. 1. 584 2. 602. 1. 683. 2
Melgorii caſtri milites & populus ad obedientiam invitati. 637 2. 774 2
Melios monaſterium. 78. *& ſeq.*
Menatenſe monaſterium. 814. 2
Metenſi Epiſcopo plura conceduntur privilegia. 691. 2
Metenſis præbendæ collatio. 605. 2
Metropolitanorum dignitas & auctoritas, 91. 1. 236. 1
Michalicius Conſtantinopolitano Imperatori rebellis. 424. 1
Militenſis Epiſcopi protectio adversùs Comitem Amfuſam. 62. 2
Milites Templi de interdicto non ſervato redarguti. 68. 2. 69. 1
Militiæ Chriſti fratres inter & Rigenſem Epiſcopum inita concordia confirmatur. 479. 1. 806. 2. Eis confirmantur privilegia 807. *& ſeq.*
Milo Notarius Papæ & Apoſtolicæ ſedis Legatus. *Vide* Provincia.
Miſſino. *Vide* Hoſpitale.
Molendinum habendi conceſſio. 341. 2. 414. 1
Moliſmenſis monaſterii viſitatio. 264. 1
Monachatum nemo ſuſcipere debet invitus. 644. 1
Monachus excommunicatus Abbati ſuo remittitur. 1. 1
Monachi ſingulariter habitare prohibiti. 872. 88. 2
Monachos inter & Canonicos duarum Eccleſiarum Mediolanenſium concordia. 102. *& ſeq.*
Monachi an poſſint de ſuis fratribus in cauſis propriis teſtes producere. 157. 2
Monachus qui per dolum uxoris conſenſum elicuerat, in profeſſione juſſus remanere. 306. 1
Monachus poſt multas altercationes ad monaſterium ſuum redire coactus. 324. 2
Monachus qui medicinam exercet, an ſit irregularis. 332. 2. 587. 1
Monachi ad Patracenſem Archiepiſcopum deſtinati. 487. 1
Monachis vetita fidejuſſio. 511 2
Monachorum quorundam pravi mores. 637. 2
Monachi privilegium ſuper epiſcopalibus decimis indultum an extendere valeant ad poſſeſſiones poſtmodum acquiſitas & in poſterum acquirendas. 806. 1
Monaſterienſis Epiſcopus ſub protectione apoſtolica receptus. 808 2
Monaſteriorum Taſciæ viſitatio commiſſa. 227. 1
Monaſteria imperialia, & eorum libertas. 424. 1
Monaſteria patriarchalia. 387. 2
Monaſteriorum paupertas quomodo poſſit relevari. 725. 2
Monaſteriorum quorundam unio confirmata. 676. 2. *& ſeqq.*
Moneta per totam Campaniam recipienda. 203. 1
Monialium benedictio Abbatiſſis vetita. 493. 1
Mons ſanctus. 829. *& ſeq.*
Montiſpeſſulani cives. 401. 1. Conſules. 370, *& ſeq* 851. 1. Novæ parrochiæ. 731. 2
Montiſpeſſulani dominium. 617. 2. 749. *& ſeq.*
Monilium. 563. *& ſeq.*
Morbus acutus acuta indiget medicina. 72. 2
Morinenſis Epiſcopi electio controverſa. 154. *& ſeq.* 256. *& ſeqq.*
Mothonenſi Eccleſiæ ablata reſtitui imperantur. 617. 2
Mothonienſis Epiſcopus ſub protectione ſedis apoſtolicæ recipitur. 620. 1
Mulæ reſtituendæ litigium. 160. 2
Mulier quæ vivente priori conjuge nupſit alteri. 34. 1. *Vide* Divortium.
Mulieres è domibus Canonicorum expelli mandatæ. 135. 2
Mulieri quæ partum ſuppoſuit, vel de adulterio concepit, nec audet marito detegere, an ſit injungenda pœnitentia, quamvis non detegat. 272. 2
Mulier quæ per injuriam relicto viro alteri nupſerat, ad primum redire coacta 414. 1. 2
Mulieris cujuſdam impetitio rejecta. 455. 2
Mulieris bigamæ matrimonii cauſa delegatur. 658. 2
Muratpotrolim à monachis Caſinenſibus cuſtodiri. 404. 1
Murcedo monaſterium. 528. 1

N

NArbonenſis Archiepiſcopus de variis criminibus accuſatur. 37. 2. 455 2
Narnienſi Epiſcopo mandatur ut ſervet interdictum latum in civitate. 208. 2
Natalium defectus. 316. 2. 361. 2. 784 2. 785. 1. 791. 2
Nazarenſis electus ſub protectione ſedis apoſtolicæ ſuſcipitur. 236 1 689. 2. 796 1
Neceſſitatibus proximi ſubveniendum. 350. 2
Negotio vera quandoque probari non poteſt. 300. 2
Negligentia Prælatorum ſupplenda. 376. 1
Nemauſenſes Conſules. 168. 2. Vicecomitatus. 820. 1
Neopatrenſis Epiſcopus. 551. 2
Neophyti quantum protegendi. 807. 2
Nericonenſis Abbas redargutus. 739. 1
Nicienſis Epiſcopus reſtitutus. 46. 2
Nicomedienſis Epiſcopi electio. 148. 2
Nicoſienſis Epiſcopus, 570. 2. 705. *& ſeq.*
Nigripontenſis Epiſcopus ab epiſcopatu dejectus & reſtitui mandatus. 228. 1
Nivernenſis Comes de favore Iudæis præſtito redargutus. 112. 2. 183 1. *& ſeq. Vide* Vitaliacenſes.
Nivernenſem inter Comitem, & Vitiliacenſe monaſterium inita concordia approbatur 823. *& ſeq.*
Nivernenſis Comitis reſipiſcentia 631. 2
Nonantulenſis conventus privilegia confirmantur. 776. 2
Nonenſis Epiſcopus excommunicationis vinculo innodatus & ſolutus 188. 2
Norvvegia inter duos Reges diviſa. 538. 1
Novalis deſinitio. 61. 2
Noviomenſem inter Epiſcopum & Capitulum ſancti Quintini controverſia 696. 2
Nuptiæ ſpirituales in converſione peccatoris inter ſpiritum hominis & gratiam conditoris. 99. 2

O

OBedientiæ virtus victimis anteſertur. 50. 1. 89. 1
Obedientia quam Epiſcopi debent ſuis Metropolitanis. 336. 1
Obreptio reſcriptum reddit nullum. 771. 2
Officium exequi debet qui beneficium eſt ſortitus. 315. 2
Olivetius magiſter commendatur. 129. 2
Onienſis monaſterii libertas. 436. *& ſeqq.* 441. 2
Onus honori annexum. 352. 1
Oratium à Presbyteris quomodo debeat diſponi. 390. 2
Ordinarius & ab ejus poteſtate exemptio. 153. 2
Ordines ſacri an ei conferendi qui latronem percuſſit cum moderamine inculpatæ tutelæ: 587. 1
Oritanenſis poteſtas ad tuendum jura Eccleſiæ compellitur. 603. 2
Orrega monaſterium. 439 2
Orthoxarus Boëmiæ Rex. 533. 2
Oſnaburgenſis Epiſcopi tranſlatio. 483. 2
Othcapellæ Eccleſiæ adjudicatio. 325. 2
Otto IV. Imperator. 334 1 340. 2. 342. 1. 362. 1. 379. *& ſeq.* 381. *& ſeq* 497 1. 505. 2. 539. 2. 554 1. 607. 2. 611. 2. 638. 2. 649 1. 657. 2. 693. *& ſeq.*

P

PAcilianenſis Eccleſiæ. 575 *& ſeqq.*
Pallium Metropolitanorum plenitudo pontificalis officii. 76.

2. Datum Archiepiſcopo Remenſi. 181. & ſeq.
Pampilonenſis Epiſcopi electio. 400. & ſeq. 560. 2
Panormitani Archiepiſcopi electio. 616. 2
Pariſienſi Epiſcopo & Decano mandatum ut procedant contra 7. & ſeq.
quoſdam falſarios. 87. 2
Pariſienſes monachi & Clerici correctione mancipantur. 282. 1. 402. 2
Pariſienſis Academiæ ſtatuta confirmantur. 506. 2. 732. 2
Parochiarum novarum erectio. 203. 1
Parochiarum diviſio.
Parochiales Eccleſiæ religioſis conceſſæ an poſt obitum deceſſoris 21. 2
poſſint ab eiſdem uſurpari.
Partus ſuppoſitio. Vide Mulier.
Patavienſis epiſcopatus parochialibus limitibus diffuſus. 24. 2
Pater paternum nequit deponere affectum, licèt provocatus & 694. 2
offenſus à filio. 18 5. 74. 1
Paterini hæretici.
Patracenſis Archiepiſcopus. 29 2. 387. 2. 485. & ſeqq. 657 2. Vide
Athara. 602. 1
Patracenſes Canonici.
Patriarcharum Conſtantinopolitani & Gradenſis controverſia.
145. 2. 2 378. 2
Patriarchæ an liceat omittere ſedes epiſcopales
Patriarchales Eccleſiæ per quatuor animalia de quibus in Apoca- 672. & ſeq
lypſi fit mentio deſignatæ. 75. 1
Patrimonium D. Petri.
Patronatus jus. 268. 1 Eorum negligentia ſupplenda 86. 2. 189. 2
S. Paulini Argentinenſis Eccleſia 128. 1
S. Pauli monaſterium. 590. & ſeq.
Paupertas monaſteriorum quomodo poſſit relevari. 725. 2
Pacis ſpaſio. 47. 2
Pecunia in terræ ſanctæ neceſſitates impendenda mittitur Patriar- 314. 1
chæ Hieroſolymitano.
Pecunia apoſtolica Theſaurario templi Pariſienſis tradi mandata.
682. 2 375. 2
Penſionis confirmatio. 298. 2
Peregrinatio ad loca ſancta à Venetis impedita. 340.
Peregrinorum ex partibus tranſmarinis redeuntium detenſi.
& ſeq. 851
Pereico militia. 425. 1
Pergamenſe interdictum relaxari juſſum. 9. 2
Periculum proprium vitare per alienum. 599. 2
Peroalliam monaſterium. 45. 1
Peronenſis cuſtodia. 213. 2
Perſecutio probat virum juſtum. 9. 2. 187. 1
Perſeverantia in bono opere neceſſaria. 451. 2
Perſonatuum inſtitutio apud Thebanos. 102. 1
Petragoricenſis Epiſcopus accuſatus. 634. 2
Petragoricenſis præbendæ collatio. 71. 2
Petræ-Martinæ monaſterium. 347. & ſeqq.
Petrus de Caſtronovo Legatus apoſtolicus occiſus 619. 1
Philippenſis Eccleſiæ bona alienata conceſſum revocare.
Philippenſis Archiepiſcopus ſub protectione ſedis apoſtolicæ reci- 620. 2
pitur.
Philippi Regis Romanorum epiſtola ad Papam in gratiam Epiſco- 131. 1
pi Sleſvicenſis. 163. 1.
Philippus Auguſtus Rex Franciæ. 19. & ſeq. 77. 2. 149 2.
175 2. 228 & ſeq 315. 1 492. 2. 496 1. 528 2
Pictavenſis Epiſcopus abſolutus. 111. 2. 456. 2. 340. 2. 598. 2.
690. 2 276. 1
Pictavenſis ſuccentoria. 92. 1
Pietas exercetur circa eum qui caſtigatur. 252. 2
Pictas paterna bellè deſcripta 162. 2
Pignori obligare bona ſua non poſſunt monachi. 469. 1
Pignoris fructus in ſortem computandi. 461. 1
Pineta Abbati ſanctæ Mariæ Rotundæ adjudicatur. 254. 2
Piratæ excommunicationis vinculo innodati.
Piſanorum erga ſedem apoſtolicam ſatisfactio. 67 & ſeq. Eis man- 171. 2
datur ut ceſſent ab impugnatione regni Siciliæ.
Piſanæ Eccleſiæ quædam conſuetudo confirmata. 703. 1. Ejus pri- 272. 1
vilegia confirmata.
Piſtorienſis Eccleſiæ privilegia confirmantur. 360. 1. 2. 361. 1
Pivetenſis præbendæ collatio. 608. 2
Placentini Conſules 34. 2. Eorum in Eccleſiam rebellio. 224. 2.
Mandata eis facta. 135. & ſeq.
Platamonenſis epiſcopatus commendatur electo Citrienſi. 393. 2
Pœna debet eſſe in exemplum quibus culpa fuit in ſcandalum. 137.
1. 226. 1 476. 2
Pœnæ moderatio. 540. 1
Politaſtrenſis Epiſcopi electio. 453. 2
Poloniæ Ducis ſtatutum confirmatur. 368 2
Porteleeus, VVillelmus.
Portio congrua. Vide Presbyter.
Portio congrua danda Capellanis. 505. 1. 633. 1. 750. 2
Portugalenſium Canonicorum exceſſus. 435. 2
Portugalenſis Epiſcopus ſævè tractatus à Rege. 448. & ſeq.
Portugalenſis Rex recipitur ſub protectione ſedis apoſtolicæ. 609.
& ſeq. Redarguitur de quibuſdam exceſſibus 580 & ſeqq. Ab-
ſolvitur ab excommunicatione. 773. 1. De ejus teſtamento. 531.
& ſeq. 55. 2
Poſſeſſorii ac petitorii quæſtio. 220 1
Poſtulationis & electionis diſcrimen. 546. & ſeq.
Poznanienſis Epiſcopi electio. 261. 1
Præbendarum quarundam collatio. 378. 1
Præbenda S. Sophiæ. 442. 2
Præbenda puero lactenti abuſivè collata
Præbenda Pariſienſis reſervata uni ex conſanguineis Papæ collata.
474. 1 607. 2
Præbendæ reſtitutio. 615 2
Præbendæ vacaturæ reſervatio confirmatur. 828. 2
Præbendarum ſectio quomodo intelligatur vetita. 262. 1
Præcentor Londonienſis Eccleſiæ. 280. 2
Prædicare verbum Dei an liceat interdictis.
Prædicationis officium nemo debet uſurpare ante annum trigeſi- 18. 2
mum ætatis ſuæ. 737. 1
Prædicatio illius contemnitur cujus vita deſpicitur.
Præpoſiti ab Imperatore conſtituti, à Patriarchæ C P. vexatione 378. 2
liberati. 507. & ſeq.
Præpoſiti Conſtantienſis electio confirmata. 428. & ſeq.
Præpoſitura Magdeburgenſia.
Præſcriptio non niſi centum annorum valet contra Romanam Ec- 173. & ſeq.
cleſiam. 444. 1
Teſtes an ſint recipiendi cùm agitur de præſcriptione. 421. 1
Præſumptores coërciti.
Piæ ac nonnunquam variantem admittit, nec mutantis conſilium
aſpernatur. 182 2
Presbyteratus conferri mandatus. 560. 2
Presbyter uxoratus. 39. 2
Presbytero qui digitum ſiniſtræ manus amiſerat, miniſtrare per- 72. 2
miſſum.
Presbyteri cujuſdam de adulterio & inceſtu diffamati cauſa. 109.
& ſeqq. 262. 2
Presbyter in hæreſim lapſus & relapſus. 187. 2
Presbyter cui per vim fuerant abſciſſa virilia.
Presbyter peccati mortalis ſibi conſcius, & tamen ad celebran- 211. 1
dum adſtrictus 454 1
Presbytero pœnitenti priſtinus redditur ſtatus.
Presbyter contra ſententiam latam tergiverſans coërcetur.
420. 2 556. 2
Presbyter qui cauſaverat abortum. 176. 1
Presbyteris prohibita vulgaria judicia.
Presbyteri ſucceſſivè duas vel plures concubinas habentes, an cen- 805. 2
ſeantur bigami. 530. 2
Primatiæ judicium dilatum.
Primitiæ. Vide Decimæ
Primus, Bernardus. Vide Durandus de Oſca. 56. 1
Prioris electio cuidam monaſterio conceſſa 146 2
Priori Piſanorum interdicitur chriſmatio puerorum. 4. 2
Privilegii cujuſdam malè intellecti interpretatio. 7. 1
Privilegium ſuper re litigioſa impetratum an valeat.
Privilegium meretur amittere qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.
69. 1. 227. 2. 256. 2
Proceſſio generalis menſtrua indicitur pro negotio terræ ſanctæ.
754. 2
Procurationes debitæ Archiepiſcopo Compoſtellano ſuam viſi- 41. 2
tanti diœceſim. 558. 1
Procurationum relaxatio in quorundam favorem confirmata. 632. 2
Procuratio debita pro viſitatione. 740. 1. 2
Procurationis epiſcopalis modus.
Procurationes ab Epiſcopis non ſunt exigendæ niſi cùm viſitationis 752. 1. 2
officium ab ipſis perſonaliter impenditur.
Procurator ad illa intelligitur ſolummodo conſtitutus quæ in 279. 1
commiſſionis litteris inveniuntur expreſſa. 206. 1
Profeſſio monachalis ſine habitu. 255. 1
Promiſſio ſtatutis Conciliorum contraria an valeat. 584. 2
S. Proſperi monaſterium
Provocatus eccleſiaſtici Patriarcham inter & Clericos Conſtanti- 495 1
nopolitanos dividendi. 187 2
Provideri quando mandatur. 258. & ſeq 365. & ſeqq.
Provinciales hæretici. 473. 1. 669. & ſeq.
Pruſſi recens ad fidem converſi. 640. 1
Pſalmodienſe monaſterium. 15. 1
Publicationes atteſtationum.
Pugna in qua longè magis eſt glorioſum vinci quàm vincere.
137. 1

Q

Quaternarius numerus quid ſignificet. 733. 2
Quieti quo caſu rectè labor præferatur. 227. 2
Quindelingeburgenſi monaſterio concеſſa privilegia. 3. 1
Quinqueecleſienſis Epiſcopus de inceſtu inſimulatus. 415. 2
S. Quintini Belvacenſis monaſterium. 517. 1
S. Quirici Abbas. 281. 1

R

S. Radegundis Pictavienſis Prior fruſtra impetitus. 742. 2
S. Radingiæ monaſterium. 8. 1
Rajus Eccleſia. 25. 2
Ravennatenſi Archiepiſcopo pallеum per gratiam conceſſum 22. 2
Ravennatenſis Eccleſiæ gravis & notanda inopia. 65. 1
Raymundus Comes Toloſanus 38. 1. 147. 2. 232. 1. 346 & ſeqq. 366. 2. 392. 1. 398. 2. 495. 2. 588. 2. 636. 2. 525. 1. 708. 2. 792. & ſeqq. Ejus filius. 716. 1
Reconventioni coram arbitria utrum ſit locus. 15. 1
Redditorum ratione multiplicandi vel minuendi Eccleſiarum miniſtri. 30. 1
Redituum quorundam eccleſiaſticorum redemptio confirmata. 588. 1
Reformandi Eccleſias ſibi ſubjectas Prioribus quibuſdam & monachis poteſtas conceſſa. 16. 1
Reformationis cujuſdam monaſterii commendatio. 751. 2
Regalia Altiſſiodorenſis. 40. 2. 218. 1
Regalia reſtituere Epiſcopis Aurelianenſi, & Antiſſiodorenſi, mandatur Philippo Francorum Regi. 496. 1. 528. 2. 614. 2
Religionem arctiorem an deſerere liceat pro laxiori. 211. 1. 227. 1
Religionis ingreſſus gratis tribuendus. 792. 1
Religioſi an teneantur ſolvere decimas de terris quas acquirunt. 257. 2
Remedia falſa veris periculis graviora. 211
Remenſi Archiepiſcopo pallеum aſſignatum. 185. 1
Reomenſis monaſterii reformatio. 530. 1. 2. & privilegiorum confirmatio. 532. 1
Replicationis ſuffragium. 28. 1
Reſbacenſe monaſterium. 54. 2. 60. 1
Reſidentia Canonicorum. 162. 1. 580. & ſeq. 617. 2
Reſignationes factæ per nobiles Theſſalonicenſes confirmatæ. 496. 2.
Reſtitutio quorundam bonorum monaſterii Caritatis ſuper Ligerim à Monachis Cluniacenſibus repetita. 585. 1. 2. & ſeq.
Reus, etſi nihil præſtiterit, actore non probante debet obtinere. 217. 1
Ribodimontis Eccleſia. 297. 1
Ricardus Innocentii III. germanus, Comes Soranus. 299. 2
Rigenſem inter Epiſcopum & fratres militiæ Chriſti inita quædam compoſitio confirmatur. 479. 1
Rigenſis Eccleſia nulli Metropolitano ſubjecta. 834. 1
Rigor manſuetudine temperandus. 34. 2
Ritus Latinorum apud Græcos obſervari mandatos. 214. 1
Rivoalto plebanatus. 704. 1
Roffridus Cardinalis & Abbas Caſinenſis. 404. 1
Romanenſis Eccleſiæ. 525. 2
Roncelinus monachus & dominus Maſſilienſis. 525. 2. 549. & ſeq.
Roſevelde monaſterium. 237. 1
Rotonenſis monaſterii exemptio. 410. 1
Ruthenis commendatus Legatus apoſtolicus. 78. 1

S

Sacerdotis iniquitas virtutem non evacuat ſacramenti. 27. 2
Sacerdos beneficiatus in una diœceſi, in alia delinquens, cujus Epiſcopi juriſdictioni ſubjaceat. 758. 2
Sacerdotum filii utrum indifferenter ad ſacros ordines promovendi. 805. 2
Sacramentum, non neceſſitatis articulus, ſed contemptus religionis excludit. 287. 2
Sagienſis Eccleſiæ. 640. 2
Salamantina cantoria. 81. 1
Salis Eccleſia 441. 1
Salſeburgenſis Eccleſiæ cum Gurcenſi controverſia. 27. & ſeq.
Sancii Regis Portugalenſis filia. 559. 1
Sanctis Eccleſia. 616. 1
Sanctonenſis Eccleſiæ præbendæ. 260. 1. 613. 2. 771. 2
Sarraceni expugnandi. 493. & ſeq. 508. 2
Sarraceni in Hiſpania. 582. 1. 2. & ſeq. 604. 1. 2. De iis victoria. 686. & ſeqq.
Sarrenſis Archiepiſcopus. 621. 2
Saxia *Vide* Hoſpitale S. Spiritus
Saxoniæ Dux cum bonis ſuis ſub protectione ſedis apoſtolicæ receptus. 3. 1
Saxivivi monaſterium. 279. 2. 504. 2. 712. 1
Scibinienſis Præpoſiti electio confirmatur. 144. 2
Schiſmata an curſum præſcriptionis contra Romanam Eccleſiam impediant. 273. & ſeq.
Scholaſtriæ Brevenſis confirmatio. 334. 1
Sciro monaſterium. 466. 2
Scutienſis caſtri dominis multa conceduntur privilegia. 692. 1
Senenſis Epiſcopi privilegia confirmantur 395. & ſeq.
Senonenſis Capituli privilegia confirmantur. 100. 2. Eis confirmatur quoddam altare. 235. 1
Senonenſes cives ut Eccleſiæ ſatisfaciant admoniti. 816. & ſeq.
Sententiæ cujuſdam in rem magni momenti commiſſa executio. 98. & ſeq.
Sententia lata in favorem Archiepiſcopi Capuani contra Abbatiſſam S. Mariæ Capuanæ confirmatur. 197. & ſeq. 217. 2
Sententiæ Conſtantinopolitani Patriarchæ obſervari mandatæ. 145. 2
Sententiæ à judicibus excommunicatis latæ an valeant. 794. 2. 805. 2
Sententiæ cujuſdam executio commiſſa. 797. 1
Sententia quædam in favorem cujuſdam Clerici confirmata. 821. 1
Sepulchrum dominicum. 63. 2. 612. 1
Sepulturæ decedentium. 47. 1
Serenæ monaſterium. 316. & ſeq.
Sexenæ monaſterium. 32. 2
Servorum Eccleſiæ filii traditi à parentibus militiæ clericali quæ libertate fruantur. 42. 2
S. Severini monaſterium. 612. 1. 2
Siciliæ Regi auxilia procurata. 201. & ſeq.
Siciliæ Reginæ facta donatio propter nuptias confirmatur. 454. 1
Siculos hortatur ſummus Pontifex ut Regi Siciliæ ſint adjumento. 79. 1
Si eſt ita clauſula quid ſignificet. 599. 2
Signini Epiſcopi electio. 104. 2
Siguntino Epiſcopo indicitur purgatio ſuper quodam facinore. 385. 2
Silentia quo caſu doctrina rectè præponatur. 227. 2
Silvæ majoris monaſterium. 733. & ſeq.
Simigiente monaſterium. 801. 2
Simon Comes Leiceſtriæ, dominus Montisfortis. 374. 2. 382. & ſeqq. 451. 1. 491. 2. 681. 2. 709. & ſeq. 850. 2
Simonia an committatur cum quis bona ſua legat Eccleſiæ ut in ea præbendam obtineat. 91. 2
Simplicitas occaſionem præſtans delicto. 792. 2
Siſti Eccleſia. 247. 1
Situm caſtrum reſtitui mandatur Templariis. 557. 1
Slevvicenſis Epiſcopus excommunicatus. 126. & ſeq. Pro eo ſcribit Philippus Romanorum Rex. 231. 1
Slevvicenſis Epiſcopi electio. 222. 2
Societatis occultæ ſcrupulo non caret qui manifeſto facinori deſinit obviare. 754. 2
Soldanus Damaſci & Babyloniæ ad reſtitutionem terræ ſanctæ invitatus. 761. 1
Sollicitudo rectè contemplationi quo caſu præponatur. 227. 2
Sophiæ Abbatiſſæ Quindelingeburgenſis. 3. 1
S. Sophiæ Eccleſia Conſtantinopoli. 549. 2
Soris caſtrum. 438. & ſeq.
Sorani cives. 163. 1. Epiſcopus. 529. 2
Spiganenſes Epiſcopum proprium petunt. 387. 2
Spireole Capitolium. 800. 2
Spoliatus an teneatur ſpoliatori in judicio reſpondere. 177. 1
Spoliatus ante judicium reſtituendus. 750. & ſeq.
Stephanus Cantuarienſis Archiepiſcopus. *Vide* Cantuarienſe negotium, Iohannes Rex Angliæ.
S. Stephani Herbipolenſis Abbatis electio confirmata. 513. & ſeq.
Strigonienſi Archiepiſcopo facta ab Vngariæ Rege donatio confirmatur. 317. 1. Ei confirmata Regis Vngarici coronatio. 323. 1
Strigonienſem inter & Colocenſem Eccleſias diſcordia. 544. 2. Inita inter eas concordia confirmatur. 583. & ſeq.
Subdiaconus ad uxorem quam ante ſubdiaconatus ſuſceptionem duxerat redire coactus. 243. 1
Subdiaconus an poſſit eligi in Epiſcopum. 92. 1
Succentoria Pictavienſis 276. & ſeq.
Sueciæ regnum ab Erico invaſum. 224. 1
Sueſſionenſis præbenda. 810. & ſeqq.
Suethiæ ſacerdotes publicè conjugati. 805. 2
Sulbinienſis Eccleſia. 680. 1
Sembletiatum prioratus. 849. 1

Supplicationis generalis Romæ celebratæ deſcriptio. 685. 2
Suppoſitio partus. *Vide* Mulier.
Suricattum adverſus Archiepiſcopum accuſatio. 813. 1
Suſpiciones ſunt vitandæ. 260. 1

T

Taurinenſis Epiſcopi ceſſio. 815. 1. 2
Templarii. 68. 2. 151. 2. 390. 1. 477. 2. 480 & *ſeqq* 501. 2. 549. 1. 557. 2
Templi dominici Abbas & Canonici. 62. 2
Terminus competens partibus litigantibus aſſignari mandatur. 668. 2
Terræ ſanctæ ſtatus miſerandus. 274. 2. 332. & *ſeq.* 303. 1. 323. 1. 363. 1. 752. & *ſeqq.* 760. & *ſeqq.* 812. & *ſeq.*
Terviſinus Epiſcopus cedit epiſcopatui propter ſimoniam unius ex conſanguineis ſuis. 135. 2. 136. 1. & *ſeq.*
Terviſino Epiſcopo conceditur temporalium adminiſtratio. 700. 2. & *ſeqq.* 746 1. 824 & *ſeq.*
Terviſinus populus ad reſipiſcentiam invitatus. 26. 2
Teſtamentum in favorem Epiſcopi Eccleſiæ quomodo intelligendum. 277. 1. 331. 2
Teſtamentum facere in favorem Eccleſiarum quidam Princeps prohibetur. 462. 2. 465. & *ſeq.* 628. 1
Teſtes valetudinarii, & alii de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, quo caſu ad teſtimonium admittendi. 173. 2. 820. 2. 821. 1
Teſtes an recipi valeant lite non conteſtata. 179. 1
Teſtes de quibus interrogandi. 311. 2
Teſtes quomodo admittendi in accuſatione matrimonii. 319. 2. 320. 1. 333. 2
Teſtis & accuſator an quis eſſe poſſit in eodem negotio. 333. 2
Theatinæ Eccleſiæ privilegia confirmantur. 403. 1. 2. & *ſeq.*
Thebarum domini mandatur ut ſolvant decimas Eccleſiæ Thebanæ. 193. 2. 213. & *ſeq.*
Thebanæ præbendæ confirmatio. 226. 1
Thebanorum Canonicorum congrua portio. 418. 2
Thebanus Archiepiſcopus à ſummo Pontifice redargutus. *ibid.*
Thebani Archiepiſcopi electio. 478. 1
Thebanum Capitulum. 557. 2
Thedſius Clericus an fuerit Legatus apoſtolicus. 324. 2
Theologorum Academiæ Pariſienſis numerus definitus. 87. 1
Theſaurariæ Lexovienſis collatio Papæ reſervata. 265. 2
Theſauraria Citrenſis confirmatur. 619. 2
Theſaurus Eccleſiæ Corinthienſis reſtitui juſſus. 628. 2
Theſſalonicæ Domina ſui officii admoneri mandata. 213. 1
Theſſalonicenſis Archiepiſcopi electio. 416. 2
Theſſalonicenſis Archiepiſcopus, & Primas & ſedis apoſtolicæ Legatus conſtituitur. 605 & *ſeq.*
Theſſalonicenſis archidiaconatus confirmatur. 629. 2
Theſſalonicenſem inter Archiepiſcopum & Priorem ac Capitulum dominici ſepulchri Hieroſolymitani facta compoſitio confirmatur. 638 & *ſeq.*
Theobaldus Comes Campaniæ & Briæ. *Vide* Blancha & Erardus.
Theutonicis militibus prohibitur ferre alba pallia. 471. 2
S. Thomæ Acconenſis monaſterium. 247. 1
Thomaſius de Aquino. 798. 1
Thuringiæ Langravio juſtitiam promittit ſummus Pontifex. 809. 1
Tinemvahe monaſterium. 247. 2
Toletanæ Eccleſiæ privilegia confirmantur. 408 & *ſeq.*
Toletanæ præbendæ collatio. 411. 2
Toloſani Conſules. 768 1. 830. 2. & Cives. 393 & *ſeq.*
Toloſanus Comes. *Vide* Raymundus.
Tonſura. *Vide* Clericalis ordo.
Torneamenta prohibita. 43. 1
Tornodorenſe monaſterium. 533. 1
Trajectonſem adverſus Epiſcopum inquiſitio commiſſa. 126. 1
Trecenſis Eccleſiæ privilegia confirmantur. 132. & *ſeq.* 250. & *ſeq.*
Trecenſis præbenda. 444. & *ſeq.*
Tribulatio virtutum eſt adjutrix. 305. 2
Tridentini Epiſcopi electio. 41. & *ſeq.*
Tripolitanus Comes. 330. 1 190. 2
Troiani Epiſcopi electio. 634. 1
Triumphus glorioſior eſt ubi gravior eſt conflictus. 307. 1
Tudertinenſis Prior. 798. 2
Tullenſis Epiſcopi electio. 190. & *ſeq.*
Tullenſis præbendæ. 415. 2
Turonenſis Archiepiſcopus. 13. 1. 212. 2. 419.
Turpitudinis patronus eſt qui celat crimen uxoris. 65. 1
Tuſcanenſis Epiſcopi privilegia. 80. 1
Tuſciæ monaſteriorum viſitatio commiſſa. 217. 2
Tuſculani Epiſcopi legatio in Angliam. 792. 1
Turellenſis Abbatis electio. 653. 2

V

Valdenſium fidei profeſſio & converſatio. 458. & *ſeq.* 656. & *ſeq.* 668. 2
Valentinus Epiſcopus & clerus. 369. 2
Vallis profunda *Vide* Voto.
Vallis Suſſionis domus. 788. 1
Vangadiriæ monaſterium. 743. 2. 802. 1
Vonilæ apud Philippopolim debellatio. 245. 1
Vaurenſe Concilium. 765. & *ſeq.*
S. Vedaſti Atrebatenſis monaſterium. 2 1. 213. 1. 572. 1
Venafrani Archidiaconi & Capituli certa jura, necnon & latæ in eorum favorem ſententiæ confirmantur. 51. 1
Venetorum Dux & populus ad obſequium erga ſedem apoſtolicam redire admoniti. 345. 1. 2
Venetis promiſſio facta caſſatur. 387. 1
Veneti crucesignatis navigia commodare imperati. 832. 2
Verceilenſes Conſules. 852. 1
Verifienſis. *Vide* Medenſis.
Verrucenſe monaſterium. 408. 2
Veſprimienſem inter Epiſcopum & Abbatem S. Martini de Pannonia litigium. 600. 1
Vezeliacenſe monaſterium. 49. 1. 177. & *ſeq.* 562. & *ſeqq.* 749. 1. 813 1
Viaticum ſi haberi non poſſit, quid agendum. 187. 2
Vicaria perpetua an ſit beneficium. 827. 2
Vicentini Epiſcopi depoſitio confirmata. 658. 1
Vicentina Eccleſia Epiſcopo Reginenſi commiſſa. 248. 2
S. Victoris Maſſilienſis Abbatis electio. 618. 1
S. Victoris Pariſienſis Abbas 580 1
Victoria inſignis habita contra hæreticos. 573. 2
Vicovarium monaſterium. 647. 2
Viduarum nuptiæ 47. 1
Viduæ jus ſuum reſtitutum. 70. 1
Viennenſis capella in honore S. Spiritus. 219. 2
Villaris parochiæ limitatio. 318. 1
Vlinbonenſis Epiſcopus. 560. 1
Vinci à Deo, glorioſum eſt homini. 253. 2
Vindecinenſe monaſterium. 723. 2
Vineæ montis Aventini confirmatæ monaſterio S. Alexii de urbe. 653. 2
Virdunenſis Epiſcopi electio. 269. & *ſeq.* 702. 1
Virtutem qui captivat, à vitio captivatur. 337. 1
Virtutum tribulatio eſt adjutrix. 305. 2
Virtus ſine adverſario marcet. 441. 2
Vitaliacum. *Vide* Vezeliacenſe.
Vim vi repellere licet. 336. 2. 335. 2
Vires collectæ frequenter proficiunt, quæ ſparſæ de levi deficerent. 710. 2
Viſitatio quot evectionibus facienda. 49. 1
Vitam inter contemplativam & activam comparatio. 307. 1
Viterbienſis Eccleſia cathedralis honore inſignata. 78. 2
Viterbienſes inter Archipreſbyterum & Canonicos atque Viterbienſem Epiſcopum concordia. 85. 2
Viterbienſis quædam cauſa committitur. 91. 1
Viterbienſibus poteſtati & populo confirmata quædam immunitas. 794. 1
Vitium abſtuliſſe virtus videtur. 320. 2
Vitium qui vincit, vincitur à virtute. 137. 2
Vngariæ Rex repulſam patitur à ſummo Pontifice, quam humaniſſimè excuſat ipſemet Pontifex. 18. 1
Vngaris commendatus Legatus apoſtolicus. 22. 1
Vngarorum in Clericos ſævitia. 825. 2
Vnio monaſteriorum Vallis profundæ & de Gif in diœceſi Pariſienſi. 82. 1
Vnitas Eccleſiæ. 78. 1
Vnitas inter regnum & ſacerdotium per Moyſem & Petrum ſignata. 152. 1
Volobricenſis Eccleſia. 916. 2
Voti ſanctitas & neceſſitas 570. 1. 717. 2. 760. 1. 794. 1. 800 2
Vpſalenſis Archiepiſcopi electio. 85. 1
Vrbevetani & præſumptione redarguti. 348. 2
Vrſini Bituricenſis Canonicus ſub protectione ſedis apoſtolicæ receptus. 471. 2
Vſurarum certæ cauſæ committuntur audiendæ. 52. 2
Vſuræ crucesignatis remitti juſſæ 215. 1. 234. 1
Vſurpati manifeſti quomodo puniendi. 33. 2
Vſurariis burgi de Catiaro. 315. 2
Vſurariorum maleficio quomodo coërcita. 362. 1
Vtilitas communis ſpeciali utilitati præfertur, 217. 2

VValdemarus Slevvicenſis Epiſcopus de multis criminibus accuſatus. 334. & ſeq.
VValdemarus intruſus Bremenſis. 598. 1
VValkeriæ cujuſdam in Coſmidin proventuum diſtributio facienda. 572. 2
VValterus Abbas Corbeienſis. *Vide* Corbeienſis.
VVaccfordenſis Epiſcopus. 650. & ſeq. Canonici. 461. 1. monaſterium. 451. 1
V Vienna poſt Coloniam una de melioribus regni Teutonici urbibus, deque ejus epiſcopatu reſtituto. 25. 1
VVladiſlaus filius Oddonis quondam Ducis Poloniæ recipitur ſub protectione B. Petri. 528. 1
Vulnera quæ fomentorum non ſentiunt medicinam ferro abſcindenda. 86. 2. 537. 2
Vxoris crimen qui celat, patronus eſt turpitudinis. 65. 1
Vxori ſecundæ cohabitare conceſſum cuidam laico qui eam duxerat priore vivente. 184. 1

X

XAntonenſis Eccleſia. *Vide* Sanctonenſis.

Y

YMilicenſis Epiſcopi electio caſſata. 428. & ſeq.
Yporienſis Epiſcopus ad ſedem Theſſalonicenſem tranſlatus. 188. 2
Yporienſis Epiſcopus ad Antiochenam Eccleſiam tranſlatus. 308. 2

Z

ZAntonienſis Epiſcopi paupertas. 610. 1
Ziani, Petrus, Dux Venetorum. 793. 1

FINIS.

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

LE Roy par ſes lettres patentes données à Paris le huitiéme Ianvier 1661. ſignées Par le Roy en ſon Conſeil Cebeeret, & ſcellées du grand ſeau de cire jaune, a permis à Meſſire François Boſquet Eveſque de Montpellier de faire imprimer par tel Libraire & Imprimeur que bon luy ſemblera les epiſtres du Pape Innocent III. pendant vingt ans à commencer du jour qu'elles ſeront achevées d'imprimer, avec defenſes à tous autres de les imprimer ou faire imprimer, vendre & diſtribuer d'autre impreſſion ſans le conſentement exprés dudit ſieur Eveſque ou de ceux qui auront droit de luy, à peine de trois mille livres d'amende, de confiſcation des exemplaires contrefaits, & de tous deſpens, dommages, & intereſts; comme il eſt plus à plein porté par leſdites lettres.

Regiſtré ſur le livre de la Communauté des Libraires de Paris ſuivant l'arreſt du Parlement du 8. Avril 1653. Signé George Ioſſe Syndic.

Et ledit Seigneur Eveſque a cedé ledit privilege à François Muguet Libraire & Imprimeur ordinaire du Roy le 5. Octobre 1666. Signé François E. de Montpellier.

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

LE Roy par ſes lettres patentes données au Camp devant Cambray le 22. Mars 1677. ſignées LOVIS, *Et plus bas*, par le Roy, Colbert, & ſcellées du grand ſeau de cire jaune, a accordé audit Muguet la continuation du privilege cy-deſſus pour le temps & eſpace de cinquante années à compter du jour que ledit privilege à luy cedé ſera expiré, avec les defenſes neceſſaires, ſur peine de dix mille livres d'amende, confiſcation des exemplaires contrefaits, & de tous deſpens, dommages, & intereſts.

Regiſtré ſur le Livre de la Communauté des Libraires de Paris, le 12. May 1677. Signé Couterot Syndic.

Achevé d'imprimer le 10. Ianvier 1682.

Les Exemplaires ont eſté fournis.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google